BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
16 E
12

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

12
19
5
18

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

GVLIELMI RONDELETII DOCT. MEDICI, ET MEDICINÆ IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS Regij & Cancellarij

Medicinæ examinatorum & eius nobilissimæ corporis humani, in tres libros divisa.

EIVSDEM

DE { *Dignoscendis morbis.* / *Febribus.* / *Morbo Italico.* } DE { *Internis & externis.* / *Pharmacopolarũ officina.* / *Fucis.* }

LVGDVNI

APVD IOANNEM LERTOVT.

M. D C I.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

GVLIELMI
RONDELETII
DOCT. MEDICI, ET
MEDICINÆ IN SCHOLA
MONSPELIENSI PROFESsoris Regij & Cancellarij

Medicinalium omnium communium libri duo, ad
rem humanam, ut plurimum, utiles.

EIVSDEM

DE { *Dignoscendis morbis.* / *Febribus.* / *Morbo Italico.* } DE { *Internis & externis.* / *Pharmacopolarũ officina.* / *Fucis.* }

LVGDVNI
APVD IOANNEM LERTOVT.
M. DCI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

Digitized by Google

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI.

QVEMADMODVM *ſtrenuus pater liberos ſuos non tantùm ad virtutum ſtudia promoueri obnixè curat, verùm etiam vt illuſtres, magnanimi, Reique publicæ vtiles fiant totis nititur viribus: ita profectò haud minori ſtudio doctus quiſque in libros, quos ſuo marte conceptos ediderit, afficitur, illos colit, atque intimè fouet: vtque probus genitor pulchra probáque prole gaudet ac gloriatur, ſic ſanè doctorum operum autor, ea vt proprios fœtus à laudatis commendari, amplecti (quoad ſuperſtes eſt) ac decorari ma-*

Digitized by Google

ximè cupit. Quòd si quispiam in re Medica propaganda his calamitosis temporibus affectus fuerit, in his Guliel. Rondeletius nomen suum profiteri meritò potuit. Illam enim de Piscibus doctiss fœturam, atque alia multa pernutilia opera enixus est. Non valuit autem (morte præuentus) Methodum suam curandorum omnium corporis membrorum, prælo mandare. Factum tamen est doctorum Medic. cura, vt ad fideliorem quàm fieri potuit exemplaris typum, eadem Methodus excuderetur: quanquam pluribus in locis, non solùm autoris sui iam defuncti, sed & diligentissimi emendatoris egeret censura. Deus enim omnia in omnes diuidit, alter vt ope alterius indigeat. Qua ratione pro virili effecimus, vt hæc nostra editio innumeris in locis emendatior in reipublicæ vsum prodiret, adiuti fretique monitu docti cuiusdam Medici (Rondeletij olim perfamiliaris) qui exemplar iamdiu à se emendatum, cúmque opti-

optimis exemplaribus collatum nobis exhibuit. Quare hunc nostrum laborem iuuandi studio susceptum (Lector optime) vt & reliqua à nobis iam edita boni consule. Quod si feceris, ad maiora tibi dicanda nos extimulabis.

Vale.

Digitized by Google

INDEX EORVM QVAE TOTO HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ADnata quid indicent fo. 734
Ægylops. 279
Aggregatiua Meſuæ. 279
Alipta moſchata. 1208
Alopecia. 1
Alopeciæ à morbo Italico curatio. 12
Amantium curatio. 239
Anaſarca. 507
Angina. 325
Ani procidentia. 465
Appetentia canina. 426
Apoplexia. 106.& 110
Aphthæ. 113
Aquæ optimæ quæ. 930
Aqua hirundinis. 161
Aqua theriacalis. ibid.& 868
Aquæ eligendæ in medicamentis parandis ratio. 931
Aquæ frigidæ potus an conueniat febribus. 769
Aquoſus ramex. 600
Argentum quando medicamentis miſcendum. 1181
Aromaticũ moſchatum. 1180
Aromaticum roſatum. 1178
Arthritis. 601
Arthritidis præcautio. 614
Articulorum affectus. 601
Aſcites. 507.& ſeq.
Aſthma. 339
Atrophia. 396
Aurium dolor. 293
Aurium tinnitus. 297
Aurum quando ingrediatur compoſitiones. 1181
Aurea Nicolai. 1195

B

BAlnea ad quid parentur & quomodo. 1116
Bilis reiectio quid ſignificet. 687

C

CAchexia. 517
Calculus renũ. 522.897
Calculus veſicæ. 526
Cancer vteri. 590
Capillorum defluuium. 1
Cardialgia. 421
Catalepſis. 97
Cataplaſmata diuerſa. 1093
Cataracta. 257
Catarrhus. 301.& ſeq.
Catholici compoſitio. 1166
Cataplaſmatũ vſus & eorum cõponẽdorum ratio. 1092
Catoche, ſeu catalepſis. 97.& ſeq.

Cau-

Digitized by Google

Cauſus. 778
Cephalalgia. 27
Cephalæa. 27.& 66
Cerata quomodo conficienda,& vnde dicta. 1224
Ceratum album Galeni 1225
Ceratum diapente. 1227
Ceratum œſipi Galeni. ibid.
Ceratũ de pelle arietina. 1226
Ceratum ſtomachicum Galeni. 1227
Cholera morbus. 435
Cibi faſtidium. 428
Citri ſolutiuum. 1173
Clyſterum conficiendorum ratio. 881
Clyſterum differentiæ. ibid.
Coeundi impotentia. 551
Collyria quæ & quomodo paranda. 1100
Colici doloris mitig.893.894
Colico dolori vinum hippocraticum an cõueniat. ibi.
Colicus dolor. 478.& 484
Columellæ inflammatio. 319
Columellæ laxatio, vlcera,ac tabes. 321
Compoſitio medicamentorum. 873. externorum. 1025.& ſeq.
Compoſitiones paratas quas debeat habere Pharmacopola. 1141.& ſeq.
Conceptum iuuantia. 1120
Condylomata. 585. & ſeq.
Conditorum componendorum ratio. 1004.& 1015
Cõfectio hamech.1170.& ſeq
Contuſio membrorum. 97
Conuulſio. 182.& 188.& 1
Conuulſio à cõgelatione humorum. 187
Corpora ſana quomodo cognoſcantur. 636
Coxendicus dolor. 617
Cucufæ: vide Sacc.
Cutis vitia quot & quæ. 735

D

Decoctio cõmunis clyſteris. 1164
Decoctio communis medicinæ. 1165
Decoctio corporalis. ibid.
Decoctionum parandarum ratio. 1165
Dentes tremi. 309
Dentium dolor. 310
Dentium dor. 307
Dentifricium & quomodo parand 1020
Diabete, 525.526
Diacaſſ deſcriptio. 1166
Diairi alomonis. 1185
Diamachum. 1181
Diapidion Nicolai Alexandrini. 1186
Diapnicum. 1168
Dyſhæa. 443
Dor capitis. 22.27. & ſeq.
Dor capitis à bile. 43
Dlor capitis à cauſſa materiali calida. 39
Dolor capit.ab ebrietate. 69
Dolor capitis per melaneh. 55.& ſeq.
Dolor capi. à morbo Ital. 67
Dolor capitis à pituita. 49
Dolor cap.per conſenſum.62
Doloris capitis curatio. 26
Dolor omoplatæ. 623

Digitized by Google

Dolor ſpeciei inueniẽdę & partis affectę method. 554
Dolorum cap. ſigna & diſtinctio. 27
Dolorum cauſſæ. 30
Dropax quid, & efficiendi modus. 1099
Dyſenteria. 456. & 460
Dyſuria. 542

B

Eclegmata. 1009
Electuarium de citro ſolutiuum. 1173
Electuariũ diacartham. 1174
Electuariũ diairis ſimpl. 1185
Electuariũ diamoſchi. 1180
Electuarium diarrhod. abbatis. 1182
Electuarium diatragacanthi frigidi. 1184
Electuariũ de ſucco roſ. 1176
Electuarium triaſantalõ deſcript. Nicolai. 1183
Eclegmatorum conficiendorum ratio. 1010
Elephantiaſis. 632
Embrocationes quæ dicantur. 1123
Emplaſtrum contra ruptu-ram. 1254
Emplaſtrum diachylon. 1251
Emplaſtrum diachyl. commune. 1249
Emplaſtrum diachylõ cum gummi. 1251
Emplaſtrum diachylon magnum. 1250
Emplaſtrum diuinum. 1254
Emplaſtrũ de gratia dei. 1255
Emplaſtrũ de maſtiche. 1253
Emplaſtrum de meliloto. 1251
Emplaſtrum oxycroceũ. 1252
Emplaſtrum de ranis. ibid.
Emplaſtrorum componendorum ratio. 1250
Empyema. 351. 372
Epithemata quæ & quomodo conficienda. 1107
Epulotica medicamenta quę. 1079
Epilepſia. 155. & 169
Epilepſia per conſenſum. 165. & 177
Epilepſia grauidarum. 169
Epilepſia ab vtero. 168
Epilepſia à melancholia. 862. & ſeq.
Epilepſia à bile & ventriculo. 178
Epilepſia puerorum. 174
Epileptici inſultꝰ curatio. 181
Errhina quæ & ad quos affectus parari debeant. 918
Exanthemata. 623

F

Febris definitio. 738, 740. & ſeq.
Febris an à putredine ſanguinis fiat. 752
Febris hectica. 793
Febris in paralyſi. 154
Febris peſtilentialis. 803
Febris ſynochus. 761
Febres compoſitæ. 812
Febrium compoſitarum diuiſio. 814. 816
Febrium differentiæ. 742
Fernelij error de calculo. 528
Fernelij error de paralyſi. 149
Fluxus ſanguinis è narib. 287

Fœtus

Fœtus retentio. 567
Fomentis quãdo vtendum. 1111
Formulæ quomodo conficiendæ, & quid præſtent. 984
Fuci varij ad diuerſos affectus faciei ſanandos. 1256 & ſeq.
Fucorum componendorum ratio. ibid.
Furfurum curatio. 15.16.17. & ſeq.

G

GArgarizationum componendarum ratio. 914
Gargariſmata ad oris inflãmationem. 913.& ſeq.
Glandium componẽdarum ratio. 876
Glutinantia quæ. 1082
Grauedo. 305
Gonorrhæa. 549

H

HEctica cũ putrida. 801
Hemicrania. 66
Hæmorrhagia è narib. 281
Hæmorrhoides. 467
Hepatis affectus. 490
Hepatis frigida intemperies. 492
Hepatis inflammatio. 495
Hepatis intemperies ſicca. 494
Hepatis obſtructio 499
Hepatis ſcirrhus. 503
Herniæ. 595.& ſeq.
Hydrops. 506
Hydrocele. 600
Hypochondriorum inflammatio. 225

I

IEcoris imbecillitas. 491
Icterus. 501
Ilei dolor. 487.& 489
Incubus. 238
Indum maius. 1170
Iniectiones in aures quomodo faciendæ. 910
Iniectionum componendarum ad varios morbos ratio. 878
Inſeſſio quid,& eiuſdem cõficiendæ ratio. 1115
Inſtaurantia medicamenta quæ 987
Italici morbi curatio.833. & ſeq.
Intemperies frigida quomodo cognoſci debeat. 717
Iſchuria. 543
Iulepi quomodo conficiendi 947
Iulepi diuerſi ad varios affectus. ibidem
Iuncturarum medicamenta quæ. 951

L

LAchrimæ inuoluntariæ. 276
Lactis defectus. 381. exuberantia.384. coagulatio.385
Laxantium medicamentorum diuerſitas. 1166
Lethargus. 90.& 94
Lienis affectus. 515
Lienteria 453
Lohot quid. 1009
Lotiones quæ. 1121

Digitized by Google

Lotionum vſus & diuerſitas. ibid.

M

MAmmarum inflãmatio.385.incrementũ. 386. ſcirrhus.ibid.cancer. 387
Mania. 229.233
Manus Chriſti ſic Arabibus dicta quid. 1020.& 1187
Manus Chriſti cum partis: vide Saccharum roſatum.
Maſticatoria quę & quomodo paranda. 1016
Mequinum. 166
Medici cognitio in quibus ſita ſit. 635
Medico an ſufficiat illa vniuerſalis cognitio corporũ ſanorum,ægrorũ, & neutrorum. 636
Medicamenta à quibus petantur. 1129
Medicamenta in officinis quomodo collocanda. 1137
Medicamenta ſecundũ partes pugnantia quæ. 1107
Medicamenta ſicca purgantia quæ 957
Medicamentis ad paralyſim quomodo vtendum. 146
in Medicamẽtis quid aduertendum. 636
Medicamentorum purgantium varietas & differentia. 946
Melancholia morbus, 200. 208
Melancholia ob cerebri affectum. 217
Melancholia hypochõdriaca. 223.225
Mel ſyrupos quando ingrediatur. 931
Mellis anthoſati deſcriptio. 1144
Mellis roſati deſcriptio. 1143
Mallis ſcyllitici deſcriptio. 1144
Mellis violati deſcriptio.ibidem.
Memoria diminuta. 103.& ſeq.
Memoria imminuta ob vultus. 314
Menſes prouocantia. 553
Menſes retenti. 561
Menſiũ fluxus immodicus. 553
Menſtrua alba. 561
Mola. 576
Morbi genus inueniendi ratio. 652
Morbus Italicus quid.833.Eius ſigna.840. curatio. 841.& ſeq.vſque ad 872
Morbum incipientem cognoſcere difficillimũ eſſe. 645
Morbum an faciliùs ſit in principio curare , quàm auctum aut perfectè factum. 637
Morborũ cognitionem quæ obſcurent. 639
Morcelli quomodo efficiendi. 1018.& ſeq.
Muliebris purgatio. 555

Digitized by Google

N

NAuſea. 418
Narcoticæ potiones & quãdo illis eſt vtendũ. 953
Narium fœtor. 922
Nephritici doloris curatio. 614. & ſeq. 896
Nyctalops. 273

O

OCulorum cicatrices & albugines. 254
Oculorum dolor. 247
Oculi exitus. 274
Oculorum vlcera. 252
OEſophagi affectus. 401. & ſeq.
Olea quib. potiſſimùm morbis conueniant. 1026
Oleorũ parãdorũ ratio. 1209
Oleum de abſynthio. 1217
Oleum amygdalarum. 1221
Oleum anethinum. 1213
Oleum de caſtoreo. 1215
Oleum chamæmelinũ. 1213
Oleum de coſto. 1215
Oleum cydoniorum. 1211
Oleum enulatum. 1214
Oleum de euphorbio. 1215
Oleum de frumento. 1222
Oleum de iunipero. ibid.
Oleum irinum. 1214
Oleum Keirinum. ibid.
Oleum laurinum. 1220
Oleum liliorũ. 1212. & ſeq.
Oleum lumbricorum. 1221
Oleum maſtichinum. 1215
Oleum de menta. 1216
Oleum myrtillorum. 1217
Oleum nardinum. 1287
Oleum nenupharinum. 1212
Oleum ouorum. 1223
Oleum de piperibus. 1219
Oleum philoſophorum. 1223
Oleũ roſatũ completũ. 1210
Oleum roſatum omphacinum. 1210
Oleum rutaceum. 1214
Oleum ſeſaminum. 1210
Oleum ſycionium. 1222
Oleum ex thymelea. 1221
Oleum ex torpedine. ibid.
Oleum violaceum. 1212
Oleum vulpinum. 1221
Omoplatæ dolor. 623
Opiatę diuerſæ. 1008. & ſeq.
Opiatæ hepaticæ. ibid.
Opij caſtigatio quî fiat. 1188
Ophiaſis. 1
Ophthalmia. 239
Ophthalmia non vera. 244
Ophthalmia a bile. 242
Oris fœtor. 312. & 915
Oris vlcera curantur. 981
Oris vlcera in morbo Gallicò quî curanda. 917
Oris ventriculi inflãmatio. 407
Oſſiũ ſolutio ſine fractura. 734
Ozenæ. 289
Oxymellitis diuretici deſcriptio. 1146
Oxymellitis differẽtiæ. 1145
Oxyſaccharæ cõpoſitæ deſcriptio. 1246

P

PAlpitatio. 199
Pandalea quæ & quomodo facienda. 1017
Parallela. 16

Digitized by Google

Paralysis. 112.& 123
Paralysis ex contusione. 144
Paralysis extremorum. ibid.
Paralysis labiorũ.145. & seq.
Paralysis linguæ. 135. & seq.
Paralysis manuum. 146
Paralysis ossis hyoidis & musculorum laringis. 152
Paralysis partium faciei. 145
Paralysis pedum. 146
Paralysis penis. 141. & 143
Paralysis podicis. 140
Paralysis superciliorum. 145
Paralysis vesicæ. 138 & seq.
Paraphrenitis. 86
Parotides 291
Partus difficultas. 569.571
Pasta regalis quid, & conficiendi modus. 1016
Pedicularis morbus. 18. & seq.
Penis exulceratio. 545
Peripneumonia. 341.369
Pessaria quæ & quomodo conficienda. 1021
Philonium persicum. 1188
Philonium Romanum. 1187
Phlyctenæ. 251
Phrenitis. 78. & seq.
Phthisis. 345
Phymosis. 547
Pica 431
Pilulæ de agarico. 1198
Pilulæ aggregatiuæ. ibid.
Pilulæ ante cibum. 1194
Pilulæ de aromatibus. 1192
Pilulæ assaieret. ibid.
Pilulæ de beniouin. 116
Pilulæ de bdellio maiores. 1201
Pilulæ cochiæ Rasis. 1194
Pilulæ cõmunes variæ. 1191
Pilulæ de cynoglossa. 1202
Pilulæ elephanginę: vide de aromatibus. 1192
Pilulæ de euphorbio. 1200
Pilulæ fœtidæ. 1198
Pilulæ de fumo terræ. 1200
Pilulæ de hiera simplici.1192
Pilulæ de lapide lasuli. 1196
Pilulæ lucis maiores & minores. 1201
Pilulæ de mastiche. 1194
Pilulæ partibus determinatæ. 957
Pilulæ de rhabarbaro. 1199
Pilulæ de sarcocolla. 1197
Pilulæ de styrace. 1202
Pilularũ componendarum ratio. 1190
Pilularum differentia vnde petenda. 957
Pilularum materia. 958
Pignolata quæ & quomodo fiant 1019
Pituitæ color varius. 690
Pituitæ reiectio. 689
Pituitæ sapor. 689
Pituitæ reiectio per vrinam quid portendat. 691
Pituitæ per vterum reiectio. ibid
Pleuritis vera. 352.358
Pleuritis non vera. 357
Polypus morbus. 288
Pompholix quid sit. 1244
Potiones cordiales quid præstent. 953
Potionum componẽdarum ratio 252

Pria-

Priapiſmus. 548
Profluuij capillorum poſt morbum acutũ curatio. 13
Pterygium. 250
Ptyaliſmus. 329
Pulmonis vlcera. 345. & 1014
Pultes ad quid & quomodo parandæ. 1098
Puluis diambræ. 1181
Pulueres pro morborum diuerſitate. 1181
Pulueres laxatiui qui & quo modo conficiendi. 981 & ſeq.
Pulueruм conſideratio. 1181
Pilulæ dilatatio & diminutio. 267
Puris reiectio. 685
Pus ſub cornea. 256

Q

QValitatũ ſeu affectionum cognitio quid vtilitatis medico adferat. 710
Quartana continua. 789
Quartana intermittens. 790
Quotidiana continua. 786
Quotidiana intermittens. 788

R

RHagadiæ. 593. & ſeq.
Ramẽtorum cognitio. 696.
Ramex aquoſus. 60
Ramex ventoſus. ibid.
Raucedo. 527
Reiectorum cognitio & ex illis prædictio. 678
Reiectorum natura & differentiæ. 732
Reiectum viuum quid. 696
Renum inflammatio. 518
Renum vlcera. 520
Renum calculus. 522. & ſeq.
Requies Nicolai myrepſici. 1188
Reſolutiones particulares. 135
Retentorũ conſideratio. 706
Roſata nouella Nicolai. 1187
Ructus. 400

S

SAccharum quid in ſyrupis præſtet. 1149
Saccharum roſatum. 1187
Sacculi quomodo cõficiendi 1105
Sãguinis fluxus è narib. 287
Sanguinis mictus. 530
Sanguinis ſputum. 342
Saporis pituitæ qualitas. 689
Sarcotica quæ. 1078
Scabies. 629
Scirrhus hepatis. 503
Sciſſuræ. 585. 628
Secundinarum retentio. 575
Seminis reiectio quid futurum præſagiat. 692
Semitertianæ febres. 819
Semitertianæ curatio. 825
Sibilus aurium. 911
Signa futura morbi. 639
Sinapiſmi vnde dicti, & quãdo illis vtendũ, illorúmq; diuerſa genera. 1099
Singultus. 431
Sitis immenſa. 424. & ſeq.
Sitis ſine materia curatio. 425
Somnum prouocantia. 954

Digitized by Google

Somnus profundus. 94
Spasmus à punctura. 184
Spasmus per consensum vteri & ex vermibus. 185
Sputum sanguinis. 342
Schinę radicis prępara tio in diæta morbi Ital. 860
Sterilitas. 564
Sternutatio. 299
Stupor quid. 154
Stranguria. 541
Strumæ. 315
Syncope. 280
Synochus putris. 776
Syrupi simplices. 1148
Syruporũ componendorum methodus. 923
Syruporum materia 930
Syrupus de absynthio. 1157
Syrupus de arthemisia. 1162
Syrupus acetosus simplex. 1148
Syrupus de buglossa. ibid.
Syrupus capil. veneris. ibid.
Syrupus de cichorio siue rha barbaro. 1152
Syruporum compositorum componendi ratio. 922. & seq.
Syrupi compositi qui in officinis parandi... 1149
Syrupi endiuiæ cõpositi descriptio. 1151
Syrupus endiuiæ simplex. 1148
Syrupi de eupatorio descriptio. 1154
Syrupi de fumaria descr. 1155
Syrupus de fumoterræ. 1155 & seq.
Syrupus de hyssopo. 1163
Syrupus iuiubinus. 1161
Syrupus ex infusione rosarum recentium. 1148
Syrupus de liquiritia. 1159
Syrupus de limonibus. 1148
Syrupus de menta. 1157
Syrupus myrthinus. 1148
Syrupus nenupharinus. ibi.
Syrupus de papauere. 1162
Syrupi de pomis cõpositio. 56
Syrupus de prassio. 1160
Syrupus de stœchade. 1158
Syrupus violatus. 1147
Subeth. 94. & seq.
Sudorum cognitio & ex illorum cognitione prædictio. 699
Suffituum vsus. 1124
Suffusio. 257
Sugillata. 255. & seq.
Suppositorium: vide glãdes. 876
Suppuratio. 296
Surditas. 298
Surditatis curatio. 911

TAbellarum conficiendarum ratio. 1014. & 1138
Tenasmus. 462
Tertiana exquisita. 782
Tertiana spuria. 784
Testium contusio. 593
Testium & scroti inflammatio 594
Thoracis morbi quæ medicamenta admittant. 950
Tonsillarũ inflammatio 322

Tonsil-

Digitized by Google

Tonſillarum vlcera ſerpentia 324
Tortura oris. 196. & ſeq.
Tremor. 197
Tremor cordis. 375
Triphera perſica. 1172
Trochiſci de agarico. 1204
Trochiſci alkekangi. 1206
Trochiſci de antiſpodio 1207
Trochiſci de cappatib. 1206
Trochiſci de carabe. ibid.
Trochiſci cyphi. 1209
Trochiſci de galla moſchata. 1208
Trochiſci de rhabarbaro, eupatorio & abſynthio. 1205
Trochiſci de ſcylla. 1205
Ttochiſci de violis. 1203
Trochiſci de viperis. 1208
Trochiſcorum componendorum ratio. 1203. & 1023
Trochiſcorum efformãdorum ratio. 1204
Tumorum cognitio. 662
Tuſſis. 334. & ſeq.
Tympanites. 394
Tympanites curatio. 514

V

VEntriculi dolor. 417
Vẽtriculi imbecillitas. 408. inflatio. 415. dolor. 417
Vermes. 474
Vermes vnguẽtis deturbantur. 886
Vermium è ventriculo & ſuperioribus inteſtinis deturbandorum ratio. ibid.
Vertigo. 70. & ſeq.
Veſicæ inflammatio. 531. & ſeq.
Veſicæ vlcera. 533. curatio. 535
Vigiliæ ſuperfluæ. 89
Vini hippocratici iniectio. 895
Viſus debilitas 268
Viſus obſcuritas. 271
Vlcera capitis manantia. 19. & ſeq.
Vlcerum cognitionẽ ad prædicendũ plurimum conferre. 728
Vnguenta pſilotra quæ. 1038
Vnguẽta ad varios affectus. 1228
Vnguentum Ægyptiacum. 1242
Vnguentũ ex adipibus. 1238. & ſeq.
Vnguentum Agrippæ 1236
Vnguentum albũ raſis. 1245
Vnguentum apoſtolorum. 1242
Vnguentum Aragon. 1235
Vnguentũ de arthanita paruum. 1240
Vnguentum aureum. 1241
Vnguentum baſilicum maius. ibid.
Vnguentum baſilicum minus. ibid.
Vnguentum de bdellio. 1239
Vnguentum citrinum. 1246
Vnguentum contra vermes. 1248. & ſeq.
Vnguentum craſeos. 1243
Vnguẽtum deſiccatiuum &

Digitized by Google

INDEX EORVM QVAE TOTO HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ADnata quid indicent fo. 734
Ægylops. 279
Aggregatiua Meſuæ. 279
Alipta moſchata. 1208
Alopecia. 1
Alopeciæ à morbo Italico curatio. 12
Amantium curatio. 239
Anaſarca. 507
Angina. 325
Ani procidentia. 465
Appetentia canina. 426
Apoplexia. 106.& 110
Aphthæ. 113
Aquæ optimæ quæ. 930
Aqua hirundinis. 161
Aqua theriacalis. ibid.& 868
Aquæ eligendæ in medicamentis parandis ratio. 931
Aquæ frigidæ potus an conueniat febribus. 769
Aquoſus ramex. 600
Argentum quando medicamentis miſcendum. 1181
Aromaticũ moſchatum. 1180
Aromaticum roſatum. 1178
Arthritis. 601
Arthritidis præcautio. 614
Articulorum affectus. 601
Aſcites. 507.& ſeq.
Aſthma. 339
Atrophia. 396
Aurium dolor. 293
Aurium tinnitus. 297
Aurum quando ingrediatur compoſitiones. 1181
Aurea Nicolai. 1195

B

BAlnea ad quid parentur & quomodo. 1116
Bilis reiectio quid ſignificet. 687

C

CAchexia. 517
Calculus renũ. 522.897
Calculus veſicæ. 526
Cancer vteri. 590
Capillorum defluuium. 1
Cardialgia. 421
Catalepſis. 97
Cataplaſmata diuerſa. 1093
Cataracta. 257
Catarrhus. 301.& ſeq.
Catholici compoſitio. 1166
Cataplaſmatũ vſus & eorum cõponẽdorum ratio. 1092
Catoche, ſeu catalepſis. 97.& ſeq.

Cau-

Digitized by Google

Cauſus. 778
Cephalalgia. 27
Cephalæa. 27.& 66
Cerata quomodo conficienda,& vnde dicta. 1224
Ceratum album Galeni 1225
Ceratum diapente. 1227
Ceratum œſipi Galeni. ibid.
Ceratũ de pelle arietina. 1226
Ceratum ſtomachicum Galeni. 1227
Cholera morbus. 435
Cibi faſtidium. 428
Citri ſolutiuum. 1173
Clyſterum conficiendorum ratio. 881
Clyſterum differentiæ. ibid.
Cocundi impotentia. 551
Collyria quæ & quomodo paranda. 1100
Colici doloris mitig. 893. 894
Colico dolori vinum hippocraticum an cõueniat. ibi.
Colicus dolor. 478.& 484
Columellæ inflammatio. 319
Columellæ laxatio, vlcera,ac tabes. 321
Compoſitio medicamentorum. 873. externorum. 1025.& ſeq.
Compoſitiones paratas quas debeat habere Pharmacopola. 1141.& ſeq.
Conceptum iuuantia. 1120
Condylomata. 585.& ſeq.
Conditorum componendorum ratio. 1004.& 1015
Cõfectio hamech. 1170.& ſeq
Contuſio membrorum. 977
Conuulſio. 182.& 188.& 195
Conuulſio à cõgelatione humorum. 187
Corpora ſana quomodo cognoſcantur. 636
Coxendicus dolor. 617
Cucufæ: vide Saccus.
Cutis vitia quot & quæ. 735

D

Decoctio cõmunis clyſteris. 1164
Decoctio communis medicinæ. 1165
Decoctio corporalis. ibid.
Decoctionum parandarum ratio. 1165
Dentes tremuli. 309
Dentium dealbatio. 310
Dentium dolor. 307
Dentifricia quę & quomodo paranda. 1020
Diabete. 525.526
Diacaſſiæ deſcriptio. 1166
Diairis Salomonis. 1185
Diamoſchum. 1181
Diapenidion Nicolai Alexandrini. 1186
Diaphœnicum. 1168
Diarrhœa. 443
Dolor capitis. 22.27.& ſeq.
Dolor capitis à bile. 43
Dolor capitis à cauſſa materiali calida. 39
Dolor capit. ab ebrietate. 69
Dolor capitis per melaneh. 55.& ſeq.
Dolor capi. à morbo Ital. 67
Dolor capitis à pituita. 49
Dolor cap. per conſenſum. 62
Doloris capitis curatio. 26
Dolor omoplatæ. 623

Dolors ſpeciei inueniẽdę & parts affectę method. 554
Dolorum cap. ſigna & diſtinctio. 27
Dolorum cauſſæ. 30
Dropax quid, & efficiendi modus. 1099
Dyſenteria. 456. & 460
Dyſuria. 542

E

Eclegnata. 1009
Electuarium de citro ſolutiuum. 1173
Electuariũ diacartham. 1174
Electuariũ diairis ſimpl. 1185
Electuariũ diamoſchi. 1180
Electuarium diarrhod. abbatis. 1182
Electuarium diatragacanthi frigidi. 1184
Electuariũ de ſucco roſ. 1176
Electuarium triaſantalõ deſcript. Nicolai. 1183
Eclegmatorum conficiendorum ratio. 1010
Elephantiaſis. 632
Embrocationes quæ dicantur. 1123
Emplaſtrum contra ruptu-ram. 1254
Emplaſtrum diachylon. 1251
Emplaſtrum diachyl. commune. 1249
Emplaſtrum diachylõ cum gummi. 1251
Emplaſtrum diachylon magnum. 1250
Emplaſtrum diuinum. 1254
Emplaſtrũ de gratia dei. 1255
Emplaſtrũ de maſtiche. 1253
Emplaſtrum de meliloto. 1251
Emplaſtrum oxycroceũ. 1252
Emplaſtrum de ranis. ibid.
Emplaſtrorum componendorum ratio. 1250
Empyema. 351. 372
Epithemata quæ & quomodo conficienda. 1107
Epulotica medicamenta quę. 1079
Epilepſia. 155. & 169
Epilepſia per conſenſum. 165. & 177
Epilepſia grauidarum. 169
Epilepſia ab vtero. 168
Epilepſia à melancholia. 162. & ſeq.
Epilepſia à bile & ventriculo. 178
Epilepſia puerorum. 174
Epileptici inſult⁹ curatio. 181
Errhina quæ & ad quos affectus parari debeant. 918
Exanthemata. 623

F

Febris definitio. 738. 740. & ſeq.
Febris an à putredine ſanguinis fiat. 752
Febris hectica. 793
Febris in paralyſi. 154
Febris peſtilentialis. 803
Febris ſynochus. 761
Febres compoſitæ. 812
Febrium compoſitarum diuiſio. 814. 816
Febrium differentiæ. 742
Fernelij error de calculo. 528
Fernelij error de paralyſi. 149
Fluxus ſanguinis è narib. 287

Fœtus

Fœtus retentio. 567
Fomentis quãdo vtendum. 1111
Formulæ quomodo conficiendæ, & quid præstent. 984
Fuci varij ad diuersos affectus faciei sanandos. 1256 & seq.
Fucorum componendorum ratio. ibid.
Furfurum curatio. 15.16.17. & seq.

G

GArgarizationum componendarum ratio. 914
Gargarismata ad oris inflãmationem. 913.& seq.
Glandium componẽdarum ratio. 876
Glutinantia quæ. 1082
Grauedo. 305
Gonorrhæa. 549

H

HEctica cũ putrida. 801
Hemicrania. 66
Hæmorrhagia è narib. 281
Hæmorrhoides. 467
Hepatis affectus. 490
Hepatis frigida intẽperies. 492
Hepatis inflammatio. 495
Hepatis intemperies sicca. 494
Hepatis obstructio 499
Hepatis scirrhus. 503
Herniæ. 595.& seq.
Hydrops. 506
Hydrocele. 600
Hypochondriorum inflammatio. 225

I

IEcoris imbecillitas. 491
Icterus. 501
Ilei dolor. 487.& 489
Incubus. 238
Indum maius. 1170
Iniectiones in aures quomodo faciendæ. 910
Iniectionum componendarum ad varios morbos ratio. 878
Infessio quid,& eiusdem cõficiendæ ratio. 1115
Instaurantia medicamenta quæ 987
Italici morbi curatio.833. & seq.
Intemperies frigida quomodo cognosci debeat. 717
Ischuria. 545
Iulepi quomodo conficiendi 947
Iulepi diuersi ad varios affectus. ibidem
Iuncturarum medicamenta quæ. 951

L

LAchrimæ inuoluntariæ. 276
Lactis defectus. 382. exuberantia.384. coagulatio.385
Laxantium medicamentorum diuersitas. 1166
Lethargus. 90.& 94
Lienis affectus 515
Lienteria 453
Lohot quid. 1009
Lotiones quæ. 1121

Digitized by Google

Lotionum vſus & diuerſitas. ibid.

M

MAmmarum inflãmatio.385.incrementũ. 386. ſcirrhus.ibid.cancer. 387
Mania. 229.233
Manus Chriſti ſic Arabibus dicta quid. 1020.& 1187
Manus Chriſti cum partis: vide Saccharum roſatum.
Maſticatoria quę & quomodo paranda. 1016
Mequinum. 166
Medici cognitio in quibus ſita ſit. 635
Medico an ſufficiat illa vniuerſalis cognitio corporũ ſanorum,ægrorũ, & neutrorum. 636
Medicamenta à quibus petantur. 1129
Medicamenta in officinis quomodo collocanda. 837
Medicamenta ſecundũ partes pugnantia quæ. 1107
Medicamenta ſicca purgantia quæ 917
Medicamentis ad paralyſim quomodo vtendum. 146
in Medicamẽtis quid aduertendum. 636
Medicamentorum purgantium varietas & differentia. 946
Melancholia morbus, 200. 208
Melancholia & cerebri affectum. 217
Melancholia hypochõdriaca. 223.225
Mel ſyrupos quando ingrediatur. 931
Mellis anthoſati deſcriptio. 1144
Mellis roſati deſcriptio. 1143
Mallis ſcyllitici deſcriptio. 1144
Mellis violati deſcriptio.ibidem.
Memoria diminuta. 103.& ſeq.
Memoria imminuta ob vulnus. 314
Menſes prouocantia. 553
Menſes retenti. 561
Menſiũ fluxus immodicus. 553
Menſtrua alba. 561
Mola. 576
Morbi genus inueniendi ratio. 652
Morbus Italicus quid.833.Eius ſigna.840. curatio. 841.& ſeq.vſque ad 872
Morbum incipientem cognoſcere difficillimũ eſſe. 645
Morbum an faciliùs ſit in principio curare , quàm auctum aut perfectè factum. 637
Morborũ cognitionem quæ obſcurent. 639
Morcelli quomodo efficiendi. 1018.& ſeq.
Muliebris purgatio. 555

Digitized by Google

N

NAusea. 418
Narcoticæ potiones & quãdo illis eſt vtendũ. 953
Narium fœtor. 922
Nephritici doloris curatio. 614. & ſeq. 896
Nyctalops. 273

O

OCulorum cicatrices & albugines. 254
Oculorum dolor. 247
Oculi exitus. 274
Oculorum vlcera. 252
OEſophagi affectus. 401. & ſeq.
Olea quib. potiſſimùm morbis conueniant. 1026
Oleorũ parãdorũ ratio. 1209
Oleum de abſynthio. 1217
Oleum amygdalarum. 1221
Oleum anethinum. 1213
Oleum de caſtoreo. 1215
Oleum chamæmelinũ. 1213
Oleum de coſto. 1215
Oleum cydoniorum. 1211
Oleum enulatum. 1214
Oleum de euphorbio. 1215
Oleum de frumento. 1222
Oleum de iunipero. ibid.
Oleum irinum. 1214
Oleum Keirinum. ibid.
Oleum laurinum. 1220
Oleum liliorũ. 1212. & ſeq.
Oleum lumbricorum. 1221
Oleum maſtichinum. 1215
Oleum de menta. 1216
Oleum myrtillorum. 1211
Oleum nardinum. 1217
Oleum nenupharinum. 1212
Oleum ouorum. 1223
Oleum de piperibus. 1219
Oleum philoſophorum. 1223
Oleũ roſatũ completũ. 1210
Oleum roſatum omphacinum. 1210
Oleum rutaceum. 1214
Oleum ſeſaminum. 1210
Oleum ſycionium. 1222
Oleum ex thymelea. 1221
Oleum ex torpedine. ibid.
Oleum violaceum. 1212
Oleum vulpinum. 1221
Omoplatæ dolor. 623
Opiatę diuerſæ. 1008. & ſeq.
Opiatæ hepaticæ. ibid.
Opij caſtigatio quî fiat. 1188
Ophiaſis. 1
Ophthalmia. 239
Ophthalmia non vera. 244
Ophthalmia a bile. 242
Oris fœtor. 312. & 915
Oris vlcera curantur. 981
Oris vlcera in morbo Gallicõ quî curanda. 917
Oris ventriculi inflãmatio. 407
Oſſiũ ſolutio ſine fractura. 734
Ozenæ. 289
Oxymellitis diuretici deſcriptio. 1146
Oxymellitis differẽtiæ. 1145
Oxyſaccharæ cõpoſitæ deſcriptio. 1246

P

PAlpitatio. 199
Pandalea quæ & quomodo facienda. 1017
Parallela. 16

Digitized by Google

Paralyſis. 112.& 123
Paralyſis ex contuſione. 144
Paralyſis extremorum. ibid.
Paralyſis labiorũ.145. & ſeq.
Paralyſis linguæ. 135. & ſeq.
Paralyſis manuum. 146
Paralyſis oſſis hyoidis & muſculorum laringis. 152
Paralyſis partium faciei. 145
Paralyſis pedum. 146
Paralyſis penis. 141. & 143
Paralyſis podicis. 140
Paralyſis ſuperciliorum. 145
Paralyſis veſicæ. 138. & ſeq.
Paraphrenitis. 86
Parotides. 291
Partus difficultas. 569.571
Paſta regalis quid, & conficiendi modus. 1016
Pedicularis morbus. 18. & ſeq.
Penis exulceratio. 545
Peripneumonia. 341.369
Peſſaria quæ & quomodo conficienda. 1021
Philonium perſicum. 1188
Philonium Romanum. 1187
Phlyctenæ. 251
Phrenitis. 78. & ſeq.
Phthiſis. 345
Phymoſis. 547
Pica 431
Pilulæ de agarico. 1198
Pilulæ aggregatiuæ. ibid.
Pilulæ ante cibum. 1194
Pilulæ de aromatibus. 1192
Pilulæ aſſaticret. ibid.
Pilulæ de beniouin. 116
Pilulæ de bdellio maiores. 1201
Pilulæ cochiæ Raſis. 1194
Pilulæ cõmunes variæ. 1191
Pilulæ de cynogloſſa. 1202
Pilulæ elephanginę: vide de aromatibus. 1192
Pilulæ de euphorbio. 1200
Pilulæ fœtidæ. 1198
Pilulæ de fumo terræ. 1200
Pilulæ de hiera ſimplici. 1192
Pilulæ de lapide laſuli. 1196
Pilulæ lucis maiores & minores. 1201
Pilulæ de maſtiche. 1194
Pilulæ partibus determinatæ. 957
Pilulæ de rhabarbaro. 1199
Pilulæ de ſarcocolla. 1197
Pilulæ de ſtyrace. 1202
Pilularũ componendarum ratio. 1190
Pilularum differentia vnde petenda. 957
Pilularum materia. 958
Pignolata quæ & quomodo fiant 1019
Pituitæ color varius. 690
Pituitæ reiectio. 689
Pituitæ ſapor. 689
Pituitæ reiectio per vrinam quid portendat. 691
Pituitæ per vterum reiectio. ibid
Pleuritis vera. 352.358
Pleuritis non vera. 357
Polypus morbus. 288
Pompholix quid ſit. 1244
Potiones cordiales quid præſtent. 953
Potionum componẽdarum ratio 252

Pria-

Priapiſmus. 548
Profluuij capillorum poſt morbum acutũ curatio. 13
Pterygium. 250
Ptyaliſmus. 329
Pulmonis vlcera. 345. & 1014
Pultes ad quid & quomodo parandæ. 1098
Puluis diambræ. 1181
Pulueres pro morborum diuerſitate. 1181
Pulueres laxatiui qui & quo modo conficiendi. 981 & ſeq.
Puluerum conſideratio. 1181
Pilulæ dilatatio & diminutio. 267
Puris reiectio. 685
Pus ſub cornea. 256

Q

QValitatũ ſeu affectionum cognitio quid vtilitatis medico adferat. 710
Quartana continua. 789
Quartana intermittens. 790
Quotidiana continua. 786
Quotidiana intermittens. 788

R

RHagadiæ. 593. & ſeq.
Ramẽtorum cognitio, 696.
Ramex aquoſus. 60
Ramex ventoſus. ibid.
Raucedo. 327
Reiectorum cognitio & ex illis prædictio. 678
Reiectorum natura & differentiæ. 730
Reiectum viuum quid. 696
Renum inflammatio. 518
Renum vlcera. 520
Renum calculus. 522. & ſeq.
Requies Nicolai myrepſici. 1188
Reſolutiones particulares. 135
Retentorũ conſideratio. 706
Roſata nouella Nicolai. 1187
Ructus. 400

S

SAccharum quid in ſyrupis præſtet. 1149
Saccharum roſatum. 1187
Sacculi quomodo cõficiendi 1105
Sãguinis fluxus è narib. 287
Sanguinis mictus. 530
Sanguinis ſputum. 342
Saporis pituitæ qualitas. 689
Sarcotica quæ. 1078
Scabies. 629
Scirrhus hepatis. 503
Sciſſuræ. 585. 628
Secundinarum retentio. 575
Seminis reiectio quid futurum præſagiat. 692
Semitertianæ febres. 819
Semitertianæ curatio. 825
Sibilus aurium. 911
Signa futura morbi. 639
Sinapiſmi vnde dicti, & quãdo illis vtendũ, illorúmq; diuerſa genera. 1099
Singultus. 431
Sitis immenſa. 424. & ſeq.
Sitis ſine materia curatio. 425
Somnum prouocantia. 954

Digitized by Google

Somnus profundus. 94
Spasmus à punctura. 184
Spasmus per consensum vteri & ex vermibus. 185
Sputum sanguinis. 342
Schinę radicis prępparatio in diæta morbi Ital. 860
Sterilitas. 564
Sternutatio. 299
Stupor quid. 154
Stranguria. 541
Strumæ. 315
Syncope. 280
Synochus putris. 776
Syrupi simplices. 1148
Syruporũ componendorum methodus. 923
Syruporum materia 930
Syrupus de absynthio. 1157
Syrupus de arthemisia. 1162
Syrupus acetosus simplex. 1148
Syrupus de buglossa. ibid.
Syrupus capil. veneris. ibid.
Syrupus de cichorio siue rhabarbaro. 1152
Syruporum compositorum componendi ratio. 922. & seq.
Syrupi compositi qui in officinis parandi. 1149
Syrupi endiuiæ cõpositi descriptio. 1151
Syrupus endiuiæ simplex. 1148
Syrupi de eupatorio descriptio. 1154
Syrupi de fumaria descr. 1155
Syrupus de fumoterræ. 1155 & seq.
Syrupus de hyssopo. 1163
Syrupus iuiubinus. 1161
Syrupus ex infusione rosarum recentium. 1148
Syrupus de liquiritia. 1159
Syrupus de limonibus. 1148
Syrupus de menta. 1157
Syrupus myrthinus. 1148
Syrupus nemphatinus. ibi.
Syrupus de papauere. 1162
Syrupi de pomis cõpositio. 56
Syrupus de prassio. 1160
Syrupus de stœchade. 1158
Syrupus violatus. 1147
Subeth. 94. & seq.
Sudorum cognitio & ex illorum cognitione prædictio. 699
Suffituum vsus. 1124
Suffusio. 257
Sugillata. 255. & seq.
Suppositorium: vide glãdes. 876
Suppuratio. 296
Surditas. 298
Surditatis curatio. 911

TAbellarum conficiendarum ratio. 1014. & 1138
Tenasmus. 462
Tertiana exquisita. 782
Tertiana spuria. 784
Testium contusio. 593
Testium & scroti inflammatio 594
Thoracis morbi quæ medicamenta admittant. 950
Tonsillarũ inflammatio. 322

Tonsil-

Tonſillarum vlcera ſerpentia 124
Tortura oris. 196. & ſeq.
Tremor. 197
Tremor cordis. 375
Triphera perſica. 1172
Trochiſci de agarico. 1204
Trochiſci alkekangi. 1206
Trochiſci de antiſpodio 1207
Trochiſci de cappatib. 1206
Trochiſci de carabe. ibid.
Trochiſci cyphi. 1209
Trochiſci de galla moſchata. 1208
Trochiſci de rhabarbaro, eupatorio & abſynthio. 1205
Trochiſci de ſcylla. 1205
Trochiſci de violis. 1203
Trochiſci de viperis. 1208
Trochiſcorum componendorum ratio. 1203. & 1023
Trochiſcorum efformãdorum ratio. 1204
Tumorum cognitio. 662
Tuſſis. 334. & ſeq.
Tympanites. 394
Tympanites curatio. 514

V

VEntriculi dolor. 417
Vẽtriculi imbecillitas. 408. inflatio. 415. dolor. 417
Vermes. 474
Vermes vnguẽtis deturbantur. 886
Vermium è ventriculo & ſuperioribus inteſtinis deturbandorum ratio. ibid.
Vertigo. 70. & ſeq.
Veſicæ inflammatio. 531. & ſeq.
Veſicæ vlcera. 533. curatio. 535
Vigiliæ ſuperfluæ. 89
Vini hippocratici iniectio. 895
Viſus debilitas 268
Viſus obſcuritas. 271
Vlcera capitis manantia. 19. & ſeq.
Vlcerum cognitionẽ ad prædicendũ plurimum conferre. 728
Vnguenta pſilotra quæ. 1038
Vnguẽta ad varios affectus. 1228
Vnguentum Ægyptiacum. 1242
Vnguentũ ex adipibus. 1238. & ſeq.
Vnguentum Agrippæ 1236
Vnguentum albũ raſis. 1245
Vnguentum apoſtolorum. 1242
Vnguentum Aragon. 1235
Vnguentũ de arthanita paruum. 1240
Vnguentum aureum. 1241
Vnguentum baſilicum maius. ibid.
Vnguentum baſilicum minus. ibid.
Vnguentum de bdellio. 1239
Vnguentum citrinum. 1246
Vnguentum contra vermes. 1248. & ſeq.
Vnguentum craſeos. 1243
Vnguẽtum deſiccatiuum &

Digitized by Google

rubrum. 1244
Vnguentum Dialtheæ. 1236
Vnguentum enulatum. 1248
Vnguentum fuſcum Nicolai. 1240
Vnguentum martiatũ. 1228
Vnguentum nutritum. 1248
Vnguentum pectorale. 1238
Vnguenta pectoralia. 1237
Vnguentum pompholygos. 1243
Vnguentum reſumptiuum. 1237
Vnguentorum componendorum ratio. 1228
Vnitatis ſolutio. 723
Vomitus. 418
Vomitus ſanguinis. 422. & ſeq.
Vomitum cientia. 956
Voulimos. 428
Vrinæ ardor. 536. & ſeq.
Vrinã prouocantia vnguenta. 1055
Vrinæ retentio. 85
Vteri cancer. 590
Vteri ſcirrhus. 589
Vteri vlcera. 592
Vteri inflammatio. 588
Vteri inflatio. 578
Vteri iniectiones cur & quo modo faciendæ. 904. 905
Vteri phymoſis. 576
Vteri procidentia. 583
Vteri ſuffocatio. 580
Vteri ſciſſuræ & cõdylomata. 585. & ſeq.

D. GVLIEL-

D. GVLIELMI RONDELETII D. MEDICI, ET MEDICINAE IN SCHOLA Monſpeliensi Profeſſoris regij & Cancellarij,

CVRANDI MORBOS METHODVS, QVAE VVLGO PRACTICA dicitur, in tres libros diſtincta.

De Alopecia, Ophiaſi, & Capillorum deſtuuio.

CAPVT I.

PILORVM amiſſio eſt, quæ à cauſſa præter naturam interna originem habet. Duas communes ex ſe parit differentias: vnam, quando qui decidit pilus, areæ ſpeciem in ea parte relinquere videtur, ex quo & areæ appellationem ſumpſit: alteram, in qua pili aut capilli ex omnibus capitis, vel corporis partibus defluunt ſine diſcrimine, & qui remanent, tenues & rari eſſe deprehenduntur, vnde capillorum defluuium nominata eſt. Sed de iſta poſteriùs, de altera verò primo loco dicẽdum. Huius quidem duo ſunt genera, quorum alterũ Græcè à vulpe Alopecia dicitur: vt cynanche à cane, vt cherades à porcis, propterea quòd illa animalia, tali affectioni ſunt obnoxia. Alterum genus tam Græcis, quàm Latinis à ſerpentibus nomen ſumpſit, vnde Ophiaſis appellatur. Ab iſtis verò Tyria nominata eſt affectio, quo Arabes nomine non ſolùm viperas, ſed ſerpentes omnes comprehenderunt. Hæ affectiones morbi ſpeciem vnam cõſtituunt, ſed ſi-

Amiſſio capillorum duplex.

Digitized by Google

Alopecie & Ophiasis distinctio.

gura differunt. Alopecia enim nullam peculiarem figuram habet,sed sub qualibet extenditur. At Ophiasis sub certa semper deprehenditur : quippe ab occipitio duorum digitorum latitudinem nō excedens, ad aures duobus capitibus serpit : quibusdam etiam ad frontē vsque, donec sese duo illa capita in anteriorem frontis partem iungant , ita vt speciem carinæ præbere videantur , in quo & aliud illarum affectionum discrimen exoritur: cùm Ophiasis sedē perpetuò in capite habeat , & infantibus solùm accidat,& ad lepram dispositis. Adde quòd læsam capitis partem, serpentis figura,glabram ostēdit. Alopecia verò barbam,reliquásque corporis partes pilis à natura conuestitas non minùs occupat , quàm caput, nec minùs etiam alias ætates,quàm infantiam,infestare solet. Præterea nunquam nisi ope medicamentorum euelli potest,cùm Ophiasis absq; vllo externo auxilio,suáque sponte interdum desinere frequenti experientia posse videatur,præterquam in his , qui ad lepram dispositi sunt , maximè si cutis mollior sit & laxior. Commune autem ambabus est,quòd summa cuticula siue cutis externa emoriatur,qua ratione primùm extenuantur, deinde excidunt pili.Præterea si cutis pungatur,sanguis serosus in illis exire consueuit. Omnium verò illarū pernicioſissima censenda est , in qua cutis densior conspicitur,vel quod subpingue tactui referēs,aut ex toto glabra. Quòd si etiam per vniuersum corpus se extendat, materiámq; à pituita acceperit, illam lepræ speciem inducit, quam thyriasim Arabes appellauerunt,sicut illi à sanguine ortū, quartum genus lepræ appellauerunt, quæ rubra dicitur : & qui ea afficiuntur, rubri elephantes à Galeno dicuntur. Defluxus capillorum nullas notas tradidimus,quoniam ipsæ sensui sunt satis per se manifestæ.

Affectionum causſæ.

CAussæ autem omnium illarum affectionum,aut ad humorum prauitatē, pilorum radices erodētium, aut ad alimenti,quod illos auget,penuriam,aut ad meatuum cutis amplitudinem,& laxitatem sunt referendæ.

Materia. Per humores , serum omnium humorū intelligimus, vt sanguinis, pituitæ , vtriusque bilis, à quibus tantum hos morbos posse excitari nos docet tum Cornelij Celsi authori-

thoritas,cùm ait ſeroſum ſanguinem exire ſi cutis in his partibus pungatur, quæ hos affectus paritur: tum etiam ratio,cùm partes quibus conſiſtunt, maximè ſint remotæ,& venæ,quæ ad illas ducunt,valde exiles,& anguſtę, cutis item illarum denſa fieri non poterit, vt materia, quæ craſſitiem magnam habuerit,ad illas peruenire valeat. Quare tenuem illam eſſe oportet, quæ in eam ſedem erumpere, & peruadere poſſit, quam tamen paulò craſſiorem eſſe concedo ea,quę furfures efficere dicitur, quam ad epidermida vſque peruenire tunc neceſſe eſt, cùm ſatis ſit in capillorum defluuio veram cutem illo humore imbui. Quòd autem frequentiùs & faciliùs his affectibus infeſtentur capitis, barbæ, ſuperciliorúmque partes, cutis meatuum aſtrictio, denſitáſque in cauſſa eſt,quæ maior, quàm in aliis partibus veſtimentis coopertis. Ex quibus manifeſtum euadit,non aliam eſſe iſtorum affectuum materiam, quàm ſerum humorum,quo cutis verè imbuta eſt. Huic autem materiæ prauitatem ineſſe neceſſe eſt, quæ duplex eſt, communis & peculiaris. Communis prauitas eſt,quæ à communi humorum & veluti conſueta putredine, & corruptela prouenit,taliſque in pueris capillorum defluuium in vlceribus capitis manantibus efficere conſueuit. Peculiaris autem eſt, quæ certam quandam & inſolitam malitiam aut ex aduſtione, vel alia quadam maligna & pernicioſa conſtitutione contraxit,qualis eſt leproſorum, quibus ob eam cauſam ſuperciliorum pili potiſſimùm decidere incipiunt, propterea quòd quemadmodum natura illos exiles fabricata eſt, ne in immodicam longitudinem, quæ eſſet incommoda, creſcerent, ſic ob peculiarem corruptionem in leproſis decidunt. Paulò mitior eſſe videtur humorum conditio in ea morbi Italici ſpecie,quam Peladam vulgus appellat, quæ non ſolùm ſuperciliorum, ſed barbæ, & capitis partes pilis denudat, quæ tamen tenuitate maiore prædita eſt, quàm in aliis ſpeciebus & communi: vnde fit vt ferè ſemper cum furfuribus accidat. Quare operæpretium erit omnes Alopeciæ ſpecies, quas humorum impuritas cõſtituit,quibus notis & proprietatibus inter ſe diſtinguantur,& diſcerni poſſint, hoc loco demonſtrare.

Quæ partes citius afficiantur hu.

Duplex materiæ pranitas.

Digitized by Google

Notæ Alopeciæ à morbo Italico, & Lepra, & à communi humorum corruptela.

PRimùm quæ à morbo Italico ortum trahit, id peculiare obtinere videtur, quòd superciliorum citius, & barbæ, quàm aliarum partium pilos aggredi consueuit, subindéq; eius partis capitis, quæ rarius hoc defluuium patitur, vt sunt latera vtraq;, eò quòd caro musculi Crotaphite dicti, in illis cuti proximè subiecta sit, in ea parte. In quo à caluitio distinguitur, sed hoc cum lepra commune habet, quòd in vtraque superciliorũ amissio magna deformitate faciem deturpat, quamuis illa alopeciæ species, quæ lepræ soboles est, magis in superciliorum, quàm aliarum partium pilos grassetur. Huius propria sunt indicia quæ lepram indicant, vt nasus simus, oculi rotundi, nares contractæ, locus superciliorum prætumidus, totiúsque faciei color à rubedine ad fuscum accedens cum tuberculis carnosis aliquando prodeuntibus, quæ omnia rarò in illa morbi Italici specie prodire deprehenduntur, vt nec illa symptomata quæ in aliis morbi speciebus frequentia sunt, cuiusmodi sunt capitis, atque articulorum dolores, sed illorum loco, papulæ, vel crustæ frequentissimæ in capite, interdum in mento, & aliis partibus cum furfuribus, & lassitudinibus vlcerosis, atque pruritu circa faciem aliísque partibus subsequuntur. Aliquando etiã scissuræ in manu, quæ præcesserunt vlcus in pudendis: quanuis citra concubitum possit illa lues contrahi, cùm quis vestes induerit, aut in eius lecto, vel cum illo dormierit, qui ea infectus erat. Solet etiam hæc pernicies in locis calidioribus vehementius & frequentius, quàm frigidis grassari, vt Romæ videre est, propter aeris ambientis æstum, qui corporis excrementa à centro ad superficiem euocare potens est. Tunc autem à communi humorum corruptela prouenire alopeciam iudicãdum est, cùm ab illa notæ & indicia lepræ, & luis venereæ antea explicatæ fuerint remota. Hæc de capillorum defluuio ab impuritate humorum. Aliud verò est, quod propter alimenti penuriam accidit, ídque vel ætatis, vel morbi ratione, vt in senibus, in quibus caluitium appellatur, & iis qui à morbo acuto releuãtur citra senectutem: in quibus tamen hoc interest discriminis, quòd calui-

Prima nota.

Signa lepræ.

Aliæ notæ.

Quando alopec. ab humorum corruptela.

Caluitium duplex præter superiora.

Digitized by Google

caluitium ſenile ſenſim paulatímque prodire, & in media parte capitis cum fronte ad occiput ſoleat. Quod verò morbi ratione contingit, affatim & repentè magis ſæuire videtur, eò quòd non ſolùm ob alimenti defectũ, ſed magis à reſeratione & laxatione meatuũ procedat, qua ratione aſtringentia in illius curatione præcipuè ſunt vſurpanda. Quare poſt humorum impuritatem, & alimenti defectum, tertia cauſſa defluuij capillorum in cutis relaxatione ponenda eſt, quæ cùm à nullo materiæ vitio excitetur, nec fœdum vllum in corpore, aut deformem colorem inducere poteſt, vt contrà in communi alopeciæ, & à luis venereæ ſobole contingit, in quibus fœdus color non ſolùm illarum affectionum eſt comes: ſed etiam humoris illas afficientis eſt index, idque in communi magis, quàm in venerea alopecia: propterea quòd iſtius malignitas magis ab humorum quadã prauitate quàm multitudine, vt communis, dependeat. Patiuntur interdum etiam quædam corporis partes pilorum defluuium: vt ſunt coxæ & tibiæ, cùm ſine interpoſitione longo tempore ſuis veſtimentis opertæ permanent, vt cuidam ex Cardinalis Turnonij comitatu accidiſſe vidi, qui cùm plurimis diebus caligas non exuiſſet, tandem vbi voluit deponere, ſimul cum illis pilos illarum partium auulſit citra morbum. Hoc autem accidiſſe credidi, propter fuliginoſæ ſubſtantiæ retentionem, vnde putredinem quandam conceperat.

Aliæ rurſus partes patiuntur defluuium capillorũ.

Prognoſtica.

HArum alopeciarum ſunt quædam, quę curationem ſuſcipere poſſunt, quædam verò nullo modo: ex illarum autem numero ſunt, quæ morbo Italico à communi humorum corruptela, & poſt morbum acutum fiunt. Sed quæ à lepra & caluitio proueniunt, rarò, aut nunquam curationem admittunt.

Curandi ratio.

SI qua igitur ſit, de cuius curatione bene ſperandum ſit, ea eſt, quæ humorum vitio propter putredinẽ fit, cuius curatio perficienda eſt frequenti & magna corporis purgatione, atque ſanguinis miſſione, ſi plethora adſit, præſertim ſi ab exuperantia ſeri ſanguinis hæc affectio ſit excitata: quod cognoſcitur ex cutis colore

rubeo, non inducto frictione, balneo, exercitatione, vel alia aliqua causa externa, aut si illa frixerit, statim ex leui frictione, vel à medicamento mordente rubore perfundatur. Sanguis autem educendus à vena cephalica primo loco, postea tundere venam frontis oportet, vel potiùs, quæ in temporibus, quod magis conuenire mihi videtur. Quòd si id non liceat, sanguisugæ in occipitio, vel circuitu capitis, aut cucurbitulæ cum scarificatione eodem in loco admouere commodissimum erit. Magnum autem sunt ægri commodum percepturi, si sibi variis in locis caput pungi patiantur, postquam fuerit frictum, & àpũctura oleo calido dulci irrigari, ne tam citò foramina illa coalescant, vel adipe anserino, vel porcino, vel vrsino, aut agnino vngi debent. Talis enim vnctio consolidationem illarum partium impedit, & dolorem, quem excitare debent, sedat, efficitque, vt melius & citius per alias vias educatur alopeciæ materia. Cum istis corpus est euacuandum frequenti & vehementi purgatione, vt syr. aliquo, vel apozemate potenter trahente. Tales purgationes isti affectus postulant, & ij, qui à cacochymia concitantur, quia humores sunt in corporis habitu impacti, vnde difficillimè euelli possunt purgantibus medicamentis, nisi continuo & frequenti illorum vsu, qui à locis longinquis & remotioribus trahunt potentissimè. Nec solùm quę per sedem, sed & quæ per vrinas vacuãt, accommoda sunt. Serum enim sanguinis per medicamenta purgatur, quamuis non ipse sanguis. Vt morbi incrementum prohibeatur, in initio huius speciei, quæ à sero sanguinis fit, repellentia tutò quidem admoueri debent. Quæ verò id præstant, sunt ol. ros. omph. lentisc. ol. mastich. addito aceto, vel succo citri. Ab iis in processu morbi transeundum est ad modicè digerentia, qualia sunt, farina hordei cocta ex melle, vel olea leniter digerẽtia admixta astringẽtibus, qualia sunt olea ricininum, nucum. Aut eorum loco conficiendũ med. ex amygdalis amaris vltis: vel ex nucibus vel auellanis, radicibus calami vulgaris, vel ex thure, acerrimo aceto permixtis, & oleo laurino. Quæ autem componuntur ex euphorbio, alcionio, tapsia & adarce, item ex semine rutę, & erucæ, in hac specie reiicienda sunt: quia plus æquo acria sunt, vnde flu-

Vnde mittẽdus sanguis.

Compunctio cutis.

Vnctio.

Purgatio.

Quibus increm. prohibetur.

Quæ reiicienda.

Digitized by Googl

de fluxiones ſanguinis vehementius in partem affectam excitarent. At in aliis ſpeciebus eo nomine magis commendanda ſunt & recipienda: tum quòd materia ſit continuatior, & difficilius digeri poſſit, tum quia bonus ſanguis, cuius penuria pars laborat, vtiliter ad illas attrahitur.

Curatio aliarum ſpecierum à ſero aliorum humorum generatarum.

CVm hæ etiam ſpecies à cacochymia humorũ pendeant, non minùs eſt neceſſaria frequens, continua, & vehemens in illis purgatio, quàm in ſuperiori, nec minus etiam diligenter totius corporis, atque partis color, tum victus ratio, quæ præceſſerat, conſideranda, vt humoris peccantis cognitionem habeamus. Similis enim effloreſcit cutis humoribus in corpore exuperantibus. Ichores autem, ſuccorum exiſtentium in corpore noſtro naturam retinent. Sic ergo curationem aggredior. Ante omnia pharmacum præſcribemus minuendæ materiæ gratia, quod recipiet cath. vnc. j. vel ſyr. roſ. ſol. vnc. j. ß. quibus adiungemus parum diap. ad quantitatem aliquam vt drach. ij. pituitæ vel humorum aduſtorum vacuandam, ſubinde ſyr. humori vacuando idoneos exhibebimus, inter quos primum locum tenet ſyr. de fumaria vel de endiuia compoſitus cum decoct. ſimilium herbarum, vel cum aquis diſtillatis, cùm hic affectus à calidis & aſſatis humoribus proueniat. Quòd ſi à pituitoſis, ad ſuperiora addemus mel roſac. ſyr. de ſtechade, de arthemiſ. Omnibus tamen affectibus ex æquo accommodari poteſt ſyr. capil. ven. vel herba capil. verbenæ, & abrotoni decoctum. His factis cùm præparatum corpus eſſe videbitur, ad fortiora purgando tranſeundum, cuius generis ſunt ex pilulis de fumo. de quinque generibus myrobal. pillul. indæ, & fœtidæ. Aliæ ſimiliter, quæ lapidem laz. recipiunt, vel elleborum, ſi morbus inueteratus, & à melancholia exiſtat. In bilioſa enim conſtitutione, quibus aliquid ſcammonij additum eſt, pillulæ accommodatiores ſunt, vt in pituitoſa, quæ colochintidem, vel trochiſcos alandal recipiunt, vt ſunt pillulæ coccheę, de agar. & ſimiles. Ex opiatis

Principiũ curation.

Syr. ad humores aduſtos, & æque.

Pillulæ ad mel.

Ad pitui. confectiones.

Digitized by Google

autem confectio hamech,diap.indum maius.elec.de citro & similia elect. quæ potenter euacuant. Postero die, quo medic. erit assumptum, aliud rursum erit exhibendum, quo quicquid materiæ reliqui est in penitioribus partibus,per sedem aut vrinas educamus.Interea multo cibo non est replendum corpus, donec habitus corporis diligenter expurgatus erit, ne si alimenti copia corpus repleatur,excrementa tãtum communia egerantur, humor autem attrahendus remaneat. Quare si per virium robur liceat, ex eo apozemate singulis matutinis ad quintum aut sextum diem continuò vtendum erit. Sin minus, post secundum aut tertium diem intermittere vnum aut alterum diem licebit. Hic enim euacuandi modus efficacissimus est in omnibus cutis affectibus, quos humorum vitium parit. Conficitur autem istud apozema ex medic. serosos humores euacuantibus in hunc modum.

Apozema.

R. Rad. lap.ac.qr.j. rad.brioniæ vel enulæ campanæ qr ß.liqui.ra.ʒ.j. cicho.fumar.buglo. borrag. mer. ciclæ.bra.mari.ana M.j.her.capil.marr.& abro.ana M. j.pas.prunorum, sebest. ana pa.xx.fic.pa.x.seminis anisi, fœ.ana ʒ.ij. polip.quer. qr.j sennæ oriental.medullæ car. an.ʒ.ij. fiat decoct.in sero lactis caprini,vel asinini ad ℔. ij.in quibus diss.succi.ros.ʒ.iiij. sacchar.qr.j. fi.syr.med æ decoctionis.de quo cap.ʒ.iiij.vel vj.pro dosi augendo & diminuendo prout magis aut minus operabitur. Possumus istis laxãtibus addere syr.de fum.syr.ro. laxatiuum, qui similem facultatem habet in purgãdis serosis. Æstate fieri debet decoctio in aqua pluuiali, quia nõ tam cito putrescit.Quòd si tunc ex sero paretur,minor quantitas ponenda erit, vt totũ medicamentum melius & diutiùs conseruetur. Solet enim serum facilè conturbari. Quòd si omnino seri vsus magis placeat,dissoluetur eius quantitas sufficiens cum aqua aut succo rosarum, aut betæ vel mercurialis,& in eo folia sennæ per noctem sub dio macerentur, factaque colatura capiat ʒ. vj. vel vij. manè loco syrupi, continuétq; vsum eius per sex aut septem dies.Quòd si is nõ videatur satis purgatus:reiteretur medicamentum laxans ex præcedentibus laxantibus,

Apozema huius ʒ. iij. vel ad maius iiij. sufficiant.

Digitized by Google

bus,quod fit commodè addendo vltimæ do.syr. rosl.lax. ℥.j.ſ.vel ʒ. j.rhab. infuſi,aut confectionis hamec ʒ. j. vel ij.ſecũdum ægri vires. At ſi apoz.nec ſyr.vſus gratus ſit, pill.ſupra enumeratæ eorum loco ſubſt tui poterũt,quæ non minùs commodè & fortiter euacuabunt,ſi ſæpe repetantur,vt de aliis medicamentis pugnantibus dictum eſt.fiat verò ſic.

℞.maſſ.pil. de hiera ſimp. ʒ.j. rhab.ag.ana ʒ.ij.ſenę oriental.braſſ.marinæ ana ʒ.j. ſcammonij. troc. alandal ana ℈.j.cum ſyrup.roſ. formentur pil. vij .pro ʒ. capiat ſemel in hebdo.vel bis pilulas iij.manè,vt imitetur Galenum qui bis in ſ.diebus iuuenes purgauit. Sed ſi non ſatis moueant, augeatur quantitas ſcammonij in biliosis,colochintidis in pituitoſis,& melan. addendo thymi vel lapidis lazuli tantundem,aut dẽtur pill.paratæ in officinis.

Particularis purgatio.

ABſoluta corporis vniuerſali purgatione, particularis quoque erit ſuſcipienda quæ per conſuetas regiones fieri debet. Illæ autem per quas caput ſe ſolet expurgare, ſunt oculi, nares,os,& aures: ſed in his effectibus commodius erit per os expurgare, tum quia ſeroſis humoribus euacuandis via aptior eſt, tum quia reſpondet cauitatibus cranij, quæ ſolent pituitam è coana effluentem excipere,quod fit cùm illa per foramina neruorum tertiæ coniugationis ad glandulas oris, quæ in lateribus linguæ ſitæ ſunt, ſecundum naturam decumbit. Trahitur autem materia à cerebro longa maſticatione rerum ſalſarum vt oliuarum,vel dulcium,vel acrium, & earum quæ pituitam alliciunt, quæ Græci apophlegmata vocant,vt pyretrum,ſtaphiſagria, zinziber,piper,cubebæ,maſtix, & ſinapi: Id quod etiam efficerent agaricus & turbith, niſi ſuo amarore eſſent ori ingrata medicamenta. Ex his autem medicamentis parantur & maſticatoria & gargariſm. Gargariſm.conficiuntur ex deco. fructuum dulcium, vt ficuum, paſſ. & aliarum herbarum calidarum, quales ſunt hiſſ. ſtæchas, origanum, pulegium & ſimiles, in quarum deco. diſſ. mel. roſ. ſi medicamentum mitius eſſe oporteat.

Quibus conficiuntur apophlegmata.

Quibus gargariſmata.

Digitized by Google

Si verò fortius, in fine deco. cubebæ, piper, pyretrum, vel compositio aliqua ex his, quæ pituitam trahunt, vt est diaphenicum, indum maius, elect. de citro, quibus adiungimus syr. ros. lax. ℥. j. Antiqui gargarismata ex sinapi, aceto, & melle componebant: Id verò etiam nunc fieri potest. Trahunt enim illa pituitam diu in ore retenta, vt & superiora. Masticatorium verò forma accommodatiore est, & nostro instituto aptius, eò quòd per masticationem partes incalescunt, vnde serum facilius attrahitur. Qua ratione ex masticatoriis solida sunt præstantiora, quia ad eorum attritionem maior & longior requiritur masticatio, suâque effumatione partes calfaciunt & relaxant, poros aperiunt, humores crassos eliquant, & fundunt, & acriores reddunt, proinde ad expulsionem aptiores. Mastiche ergo plurimùm ad hanc rem commendatur, cubebæ, asarum, multò magis pyretrum crudum vel leniter coctum in oximelite pro pituitosa affectione. In succo verò ros. vel syr. ros. lax. pro biliosa: & pro melancholica, in decoctione mercur. vel thymi, vel ellebori. Minus autem probanda sunt, quæ ex pulueribus cera alba exceptis ad eundem vsum comparantur, vel panno raro includuntur, deinde masticantur. Ab iis enim hæc instituta sunt, qui vno medicamento non contenti, plura miscere volunt. Quòd si quis vti velit his, medicamenta leui modo alterentur, vt difficilior & longior sit eorum masticatio. Excipiuntur autem cera alba, quando durior, vel carne passularum vel ficuum, si sapore magis ingrata siat. Horum autem masticatorum vsus in omnibus capitis affectibus, qui cum materia iuncti sunt, commodissimus est, excepto catarrho, qui in palatum & pulmones decumbit, in quo errhina conuenientiora sunt, vt masticatoria potius, quàm errhina in oculorum affectibus eligenda sunt. Tanta est denique harum particularium euacuationum vtilitas, vt longè magis, quàm vniuersales frequentiùs repetitæ prosint: eò quòd materiam parti affectæ propinquiorem, & ferè coniunctam educant. His ita peractis non est inutile hypocausta ingredi, vt id quod sub cute remanet, euacuetur: vel si non sit à morbo Italico, lauacrum ex detergentibus & resoluentibus instituere pro toto corpore,

Masticat. vsus.

Masticha varia præparatio pro varietate humoris.

In quibus masti. sunt ex vsu, in quibus errhina.

pore, vel pro capite tantùm. Parabitur autem hoc modo.

Balneum.

R.Radic.brioniæ,cucum. agreſt. vel ſerpentariæ ana ſb. ij. marrubij, abroto. verbenæ ana Manip. iiij. herbarum capill.ana M. j. lupinorum & fabarum integrarum ana ſb. j.decoquantur & in fine deco.adde florum anthos M. iiij. fiat deco. pro balneo. Vtatur manè reiectis alui & vrinæ excrementis. Si pro capite tantùm,conficiatur lauacrum, decoquantur in lixiuio debili (nam forte, vt muria, pilos arrodit) Paratur autem ex marrubio vſto & incinerato, vel ex cineribus teſtarum nucum vel amygdal.amararum, aut auellanarum, vel radice calami vulgaris,aut ex cineribus etiam herinaceorum marinorum vel terreſtrium, vel capitis canis,aut vulpeculæ,aut pelliuum caprarum & pilis,aut vrſorum. His ergo conficiatur lixiuium, quo abſoluatur frequenter caput prius raſum. In iſtis nnuquam ſunt apponenda aſtringentia, neque ſal, propterea quòd illa materiam retinent,hoc verò depilat. Cõficiuntur multa alia topica remedia ex his, quæ vim digerendi & reſiccandi habent, & pilos generandi. Fiunt autem ex oleis propriis vt laurino, nuceo, abrotoneo, iunipero: ex axungiis talpæ, vrſi, lupi,anſeris, cuniculi. Ex aliis item reſiccantibus,ex cineribus abrotoni, pilis vrſi, vel talpæ,vel pilorum eorundem, ex tapſia, euphorbio, ex cineribus echini marini & terreſtris, ex halcione marina & aliis multis à Gal. enumeratis lib. κατὰ τόπους.Neoterici ex muſcis,veſpis & apibus parant. Ego ex his vnguenta paro.

Muriæ vires.

Salis virtus.

Olea digerẽtia.

Reſiccantia.

Vnguenta.

R.Ol.de abrot.ʒ.ij. pingued.vrſi vel cuniculi vel talpæ ʒ.j. vel ana ʒ.ß. cineris pellis vrſi,vel echini terreſtris, aut marini, ʒ.iij. nucum vſtarum, abrotoni vſti ana ʒ. j. propoleos ʒ. ij. mell. ʒ. j. incorp. omnia ſimul,& fiat vnguentum, quod non nimiùm adhæreat, ne pilos relictos ſua tenacitate auellat. Poſt aliquem horum vſum optimum eſt addere aliquam partem ladani, vt conſtringatur pars, quæ eſt laxior reddita. Iſtud poſtremum vnguentum partim ad generationem

Digitized by Google

pilorum, partim ad materiæ euacuationem est compositum. Possunt tamen hæc aliquando separatim fieri, vt primùm humor medicamentis differentibus resoluatur aliquo oleo, aut melle exceptis; vt, pice liquida, aut felle taurino, aut hircino, aut porcino, quibus demum pul. insparguntur ad pilorum generationem, qui fiunt ex cineribus abrotoni, pilorum vrsi, muli, talpæ & aliorum, vt, capitis canis, vulpis: vel ex stercoribus animalium quorundam resiccatis, vt murium, caprarum. Aliorum enim stercora negligenda sunt, vt quæ mimium acria: qualia columbarum, turdorum, anserum, & auium: vel quia imbecilliora, vt iumentorum, vel quia fœtida. Existimantur autem ista generationem pilorum adiuuare: quia sua caliditate sanguinem attrahunt, & in fuliginosam substantiam vertunt, cutem verò resiccant.

Pulueres ad pilorũ generationem.

Alopeciæ à morbo Italico curatio.

SI à lue venerea capillorum fluor proueniat, curandus est vel diæta, vel linimento, sed linimentum præstantius, quia non tam absumit pilorum alimentum, quàm ratio victus tenuis. Huic ergo affectui accommodatissimum parabitur vnguentum, si superiori addãtur arg. vj. ʒ. iij. euphorb. ʒ. j. myrrhæ ʒ. j. terebinth. ʒ. ij. & capiti applicetur. Vel aliud pro toto corpore & capite componatur.

℞. axung. porc. vnguenti marciati ʒ. iij. axung. vrsi. ʒ. ij. olei laurini ʒ. iiij. ol. de abrotano ʒ. ij. olei de iunipero ʒ. j. terebinthinæ ʒ. ij. argenti viui ʒ. vj. myrrhæ ʒ. j. euphorb. ß. misce, fiat vnguentum. vng. totum corpus, prouocentur sudores, deinde supra partes admoueatur sequens.

℞. vnguenti præscripti ʒ. iij. cineris abrotoni & pellis vrsi, vel cineris pilorum hominis vel echini marini, vel terrestris ʒ. j. mell. ʒ. iij. nucum vstarum cum testis ʒ. j. ß. misce fiat vnguentũ quo vng. partes denudatæ. Arg. vi. vsus hic non est pertimescendus, cùm in aliis etiam medicamentis super caput appositis vsurpetur, vel quotidiana experientia docente, sicut rustici & mulierculæ facere solent in morbo pediculorum.

℞. vnguenti primùm descripti ʒ. iiij. euphorb. ʒ. iij.

arg.

arg.vj.ʒ.ij.simul agitentur in mortario,adden.ol.laurini vel abrotoni,vel iunip. vel lucernarum,vel ricinini,ʒ.ij. fiat linimentum.

Vnguenta, quæ ad morbum Italicum communiter præscribuntur,prosunt:sed multo magis si oleum de abrotono vel nucum,vel lauri recipiant,vel axungiam talpæ,vel vrsi,vel aliarum,quæ superius enumeratæ sunt,si in illis etiam tapsiæ vel euphorbij,vel staphisagriæ quãtitas aliqua apponatur. Sulphur cõpescit sudores & vim argenti viui extinguit.Potus etiam lactis alopeciam Italicam prohibere certa experientia deprehenditur. His absolutis purgationibus theriaca antiqua commodè exhiberi potest,sicut & trochisci de viperis.Nec inutilis sicuum vsus erit,vt excrementa fuliginosa, quæ pilorum generationis materia sunt,ad cutim deferantur. Horum enim vsum nihil est quod impedire debeat,purgato corpore,& affectione ipsa curata.

Sulphuris vtilitas.

Pilorum materia.

Profluuij capillorum post morbum acutum curatio.

LOngè alia est curandæ huius affectionis ratio,quàm aliarum superiorum : cùm à nullius materiæ vitio, sed à sola cutis relaxatione, & meatuum amplitudine proueniat : proinde sola astringentiũ admotione sistenda est,quæ ex ladano dissoluto oleo myr.vel rosa.vel cydoniorum,vel omphacino,vel lixiuio ex astringentibus cineribus confecto ac parti affectæ admoto perficitur.

Nec enim astringentia decoquẽda esse existimamus, quia licet astringant,pilos denigrant. Quare præstat ex talibu medicam. cineribus lixiuium parare quàm decocto vti. Quibus verò è superciliis deciderunt pili aut propter cicatricem vel aliquod vlcus obductum, aut aliam caussam,nulla spes est posse renasci pilos.Sed vt illa deformitas in mulieribus aliquo fuco tegatur, pingẽdæ sunt superciliorum partes ex fuligine thuris,resinæ & mastiches, quæ etiam sudore non obliterabuntur. De illo defluuio,quod ab vlceribus capitis manantibus inducitur,suo loco seorsim agemus. Infinita ad hanc rem à veteribus excogitata sunt, quoniam plurima huic affectioni conducunt.Quæ pilos generant & alopeciam curant,sunt omnia illa,quę digerendi vim habent,& resol-

Quæ pilos generant, alopec.curant.

Fucus pilus.

Digitized by Google

uendi potestate per caliditatem prædita sunt. Vt sunt olea calida tenuium partium : vt oleum sabinum apud antiquos, oleum antiquissimum lucernarum, laurinum, ricininum, rutaceum, nuceum, petroleũ, de spica, de iunipero. Olea hæc per se apponuntur, vel alia aliis moderatis excipiuntur. Spissum est oleum Lucernarum, Laurinum, Iuniperi, pix liquida. Alia possunt inspissari addendo parum pinguedinis vrsi, vel hirci, vel aliorum animalium. Post hæc succedunt fella aliqua recentia liquida ad arida remedia excipienda, cùm fortiora paramus remedia. Vt est fel tauri, hirci, porci, pix etiam liquida & mel in his affectibus vel per se apposita prosunt aut ad alia excipienda. Sanguis etiam testudinis marinæ resiccatus plurimùm à veteribus commendatus est. Quæ autem excipiuntur, sunt medicamenta arida : vt stercus murium, fel caprarum, ouium, & aliorũ animalium. Boum autem, equorum, porcorum est imbecillius, & fœtidum, & minus acre. Animalia tota sumuntur: vt cantharides, hypocampus, talpa, mus, aut eorum quædam partes, veluti capita, vt vulpis, canis, lacertæ vel eorum pelles & pili. Aut ex piscibus testæ ostreæ vstæ: item alia, quæ potenter siccare possunt. Excrementis marinis alcionium, cui respondet adarce. Item atramentum sepiarum à priscis commendatur. Inter plantas laudatur tapsia ob insignem partium tenuitatem, quæ si nimis recens est, ex aqua administratur, vel cum oleo multo, vt eius vis obtundatur, qua fertur vsus ad contusiones. Neruorum quos morbos vno die curatos scribit Plinius. Pulegium regale & centinum, eryſinum, nasturtium, abroronũ, ruta loco tapsiæ, in vsu esse possunt, si eodem modo vsurpentur. Sunt & semina his facultatibus prædita. Vt erucæ, rutæ, non autem cicutæ, vt quidam ex practicis abusus est. Quin si ex aliis, & cæpis confriceatur caput, ab humoribus impuris cutem expurgabunt, & reditum pilorum accelerabunt, id quod etiam inter cerealia hord. toitum efficere creditur. Postremo loco succedunt lachrymæ & gummi ex quibus est euphorb. & myrrha, sed euphorb. eligendum quod medio cri sitæ tate. Nam recens acrius est, ob id cutim nimium exulcerat. Antiquum verò vetustate vires amisit. Ex his

De charãcia.

uia

tria remediorum genera parari debent,imbecilla, mediocria, & fortia. Imbecilla,vt in vſu ſint morborũ initiis,& leuioribus affectibus. In regionibus calidis, corporibus delicatis, vt puerorum,mulierum & nobilium. Mediocria,in mediocribus:& robuſtiora in robuſtis ac antiquatis affectionibus. Hanc diſtinctionem ſummo ſtudio in hoc inſtituto obſeruandum docuimus,vt duo qui paſſim committuntur errores, vitentur:cutis ſcilicet exulceratio ab acribus medicamentis,&humiditatis partis natiuæ abſumptio à ſiccioribus,quæ ſolent caluicium immedicabile inducere. Ea ratione ſæpe inſpiciendus locus affectus:vt cognoſcamus num medicamentum,quod eſt admotum,debilius,vel acrius ſit.

Nam debile nullam aut longo tempore actionem in parte efficit. Fortius verò immodicè niniſque præcipitanter id præſtat.

De furfuribus. CAP. II.

FVrfures in toto corpore,ſed præcipuè in partibus in quibus pili naſcuntur,emergere ſolent: ob id in capite præcipuè. quam affectionem Πίτυρον Græci vocant,inter capitis morbos ſolet paſſim annumerari. Et ſi alias partes obſideat,præcipuè quæ pilis à natura veſtitę ſunt,vt barbam & ſupercilia,ſed & interdũ corpus vniuerſum. Verùm cùm eius origo ſit à ſeroſis humoribus & tenuibus ſparſim congeſtis inter cutim & epidermida,qui facilius in barba & ſuperciliis, & capite retinentur,propter illarum partium denſitatem,& aſtrictionem maiorem, quàm in aliis, quas laxiores eſſe antea monſtrauimus, fit, vt affectus eſſe capitis proprius potiùs, quàm aliarum,dicatur. Accidit autem, cùm ſeroſus humor ſub cuticula contentus ſiccus & mordax aduſtione factus illam ſiccat & rodit,ſcindítque,& à ſubiecta cute auellit,vnde tenues & furfuraceæ ſcammulæ furfuribus tritici ſimiles tenuitate, & candore (ex quibus nomen ſumpſerunt) excitant, quæ nihil aliud ſunt quàm cuticula in fruſta ſcammarum & furfuris ſpeciem referentia,ſic diuiſa,quòd propter ſiccitatem & foramina, per quæ pili exeunt,quibus peruia eſt,frequentiam,vel vnionem & continuitatem ſuam ſeruare non poſſit.

Origo furfurum.

Distinctio furfuris & Paralellæ.

PORRÒ διαγνωσις à Paralella morbi Italici symptomate, quæ affinitatem cum ea habet, distinguenda est: quòd hæc paralella internam manuum & pedum partem tantùm obsideat, nec latiùs quàm ad latera & phalãgem digitorum in manibus serpere queat, cuti ita adhærens, vt nisi vnguibus diuellatur, decidere possit. Præterea maior est scamma, quàm capitis furfur, quia cuticula est illic magis continua: In capite verò ob foraminum pilorum frequentiam magis diuisa. Huius autem caussam, quæ à nemine adhuc tradita est, hoc loco explicare præter instituti rationem non est. Quòd igitur nulli alteri parti hic morbus, quàm manuum volæ, & pedis plantæ infestus sit, in caussa est latus ille tendo, qui in illis partibus cuti proximè adhæret. Idque fidem facit, quòd extra manuum & pedum circumscriptionem non progrediatur. Tendo enim ille cutim densissimam, & tensam atque etiam temperatissimã efficit, qua ratione serosos humores hîc collectos diutiùs retinet, nec digeri sinit, ex quo scissuræ, herpetes & furfures à morbo Italico exoriuntur: quia illa serosa substantia partem illam mollioré siccãdo facit, vt epidermis à cute diuellatur, & eo modo, quo antè dictũ est, decidat per latiores, quàm in furfuribus, scammas. Sciss uræ, quæ in eadem manuum pedúmque parte proueniunt, licet cum paralella sede conueniant, materia tamen longè discrepant, quæ in ipsis crassitiem maiorem, quàm in paralella obtinet, ratione cuius crustas, sed in pede quàm in manu crassiores excitat, ob cuius pedum densitatem & crassitiem efficit, altéque penetrando cutem veram findit, per quam etiã herpetis modo serpit & vagatur. Quæ verò ad illarum curationem pertinent, pete ex libro nostro de morbo Italico.

De scissuris.

Curatio furfuris.

FVrfuris curatio à corporis euacuatione & cutis abstersione auspicanda, vt vitiosi humores hunc effectum efficientes purgentur. Purgandi autem sunt eo modo, quo capite de alopecia dictum est. Detergebitur autem caput, si nitro aspergatur & fricetur vel sale, vel lixiuio parato ex cineribus cum aliqua quantitate vel

vel mellis vel ſucci betæ, vel porri, & arenæ, vel ſale, vel felle bouis vel porci, & vngatur corpus bis aut ter in hebdomada. Conficiatur autem vnguentum ex detergentibus, ſiccantibus, & digerentibus hoc modo.

℞. amygdal.amar.leuiter frictarum in ſartagine, vel toſtarum in furno & nucum rancidarũ ana pa. xx. terræ ſigillatæ, ſulphuris & vitrioli ana ʒ.ol. nucum ʒ.iij.mell. ſquil. ʒ.ij. miſce, fiat vnguentum; quo vngatur ſerò & manè abluendo decocto lupinorum, vel fabarum, vel lixiuio parato ex radicibus betæ & braſſicæ: aut ingrediatur balneum ſequens.

℞. radic.lapatij acu.enulæ camp.ana ʒ. iij. mal.cicl̃, biſmal.pariet.ſaponar.ana M.iiij.lupinorum & fabarum integrarum ana ℔.j. flor. centaur. minor.p.iij.furf. vel hord.integ.p.iiij. fiat decoctio pro balneo, & detergatur panno aſpero vel ſpongia. Sed ſi corpus valde emaciatum ſit, medicamenta minus ſiccantia eſſe oportet. Quare hordeum mundatum pro hordeo integro eſt vſurpandum, & ſemen lini, fœnug.mal. pro lupino & fabis. Deinde vnguentum ſequens fiat. *Balneum.*

℞. ol.amygd.amar. ʒ.iiij.olei irini ʒ.ij.ſucci cicl̃æ & fumi. ana ʒ. iij. decoq. ad conſumptionem ſuccorum, quibus adde farinæ fœnug.ʒ.ij nigellæ ʒ.j.miſce omnia ſimul, & fiat vnguentum, quo vnga.partes noctu. Manè verò ingrediatur balneum ſequens. *Vnguentum.*

℞. hord. mund.p.vj. ſeminis lini, fœnugr.ʒ.iiij. viol. mal.borrag. fumi.cichor. lapath.ac.ana M.iij.amygdal. contritarum ℔.iiij. farinæ fabarum ℔.j. miſce, fiat balneum. Vbi corpus diligenter purgatum eſſe à ſeroſis humoribus videbitur, & habitus corporis per balnea illa & vnguenta, erit ex vſu balneum ex aqua marina vel aqua extinctionis ferri, vel ex decoct. leuiter aſtringentium cum quadam deterſione, vt *Balneum.*

℞. foliorum myrthi, vel oleæ, vel oleaſtri, vel ſalicis, vel ſummitatũ rubi, vel foliorum nucis faſciculos tres, plantag. acori, agrimoniæ, foliorum vlmi ana M. iiij. lentium ℔. ij. florum roſ.p.vj. fiat decoctio pro balneo, cui adde aluminis ℔. ß. Ingrediatur poſt vſum aliorum remediorum. Ad præcautionem vtatur præſcripto ad euacuationem ſeri cap. de ophiaſi. Fugiat exercitationes *Balneum alind.* *Quæ fugienda.*

corporis & ea alimenta, quæ ad habitum corporis deducunt excrementa, vt ficus. Mutet frequenter indusia, vtatúrque frictione molli, quæ si fieret, manibus iunctis oleo amygd. amar. posset impedire, ne morbus fieret.

Frictio. Hac arte reuocantur serosi humores ab habitu ad centrum corporis, syr. vel medicamentis laxantibus, & quod remanet in habitu, non retinebitur sub cuticula, sed leuiter apertis poris exibit. Si à lue venerea illa proueniant, optimum est vnguento supra scripto cinabrium & parum arg. viu. addere, vel cum axungia porci, ol. laurino, cinabrio & felle linimentum parare, & partes eo tingantur. Sed eo tempore, quo partes inungentur, addere oportet aquam aluminosam.

De pediculari morbo. CAP. III.

PEdicularis morbus, qui à Græcis φθειρίασις dicitur, fit in toto corpore, in locis calidis potissimùm, & humidis, vt sub alis, circa collum, & in capite vniuerso ob

Pediculi ortus. frequentiam pilorum. Fiunt autem pediculi ab humore calido humido sed viuo, eodémque nutriuntur: quo fit vt post mortem eadauer fugiant. Fit autem hic morbus frequenti esu viperarum, ficuum, ídque aut quia talem succum gignunt ficus, aut quia viperæ sua tenuitate ad cutim excrementa expellunt. Sunt autem pediculorum

Pedicul. genera multa. multa genera. Primum est eorum, qui communiter in capite generantur. Secundum ferunt illud genus, morpiones vocatum. Tertium, quod cyrones vulgò appellant, qui nunquam extra erumpunt, sed semper intra cutim & cuticulam latitant. Facilè deprehenduntur omnia genera.

CVRATIO.

Curantur autẽ tenui diæta, medicamentis detergentibus, potissimúmque amaris, & multùm resiccantibus. Et quia ex copia humiditatis nascuntur, non est inutile corpus medicamentis euacuantibus exiccare, deinde meatus cutis relaxare, quò facilius, qui geniti sunt, simul cum eorum materia exeant, & medicamenta facilius in internàm partem penetrent: neq; diu immorandum est balneo, vel lauacro, ne ad cutim plura trahantur recrementa. Et hoc tantùm faciendum, cùm à toto corpore pediculi erumpunt. Parabitur autẽ hoc modo.

℥. rad.

Digitized by Google

℞. mal.biſmal. ciclæ ana M.ij.hord.integ. & leuiter torrefacti p.iij. fœ.ʒ.j. florum chamo.melil. ana p.j. fiat decoctio qua abluatur. Si quis velit balneo pediculos occidere,paret balneum ex lixiuio,& amaris,& ſalſis. vt *Lauacrũ.*

℞. ciclæ,abſynth.marrub.beth.an.M.j.centaurij minor. florum ſtecados ana p.ij.lupinorum p.iij. ſtaphiſagriæ ℔.ß.ariſt.rotundæ vel longæ ℔.ß.fiat decoct.in lixiuio vel in aqua fontis, cui adde ſalis ℔.iiij. vel fiat deco. in aqua marina.Balneentur,vel abluentur emunctoria & caput, in quibus locis potiſſimùm oriuntur ob frequentes venas, quæ plus materiæ & caloris ſuppeditant.Vnguento tali liniantur partes. *Balneum.*

℞. ol.amygd. amar.ʒ.ij.ol.antiquiſ.vel rutac.ʒ.j.ſtaphidos agriæ ʒ.ß.centau.minor.ʒ.ij,myrrhæ ʒ.iij.ar.viu. ʒ.ij.axung. rancidæ,& ſalitæ ʒ.iij. incorporentur ſimul, & fiat linimentum, & tempore inunctionis adde aceti parum. Ad omnia genera pediculorum occidenda nullum eſt prętantius remedium, quàm arg.viuum in quacunque parte fuerint. Aduerſus cyrones particulariter valet hyoſquiamus, non alia ratione,quàm ſtupefaciendi facultate. Quare & alia ſtupefacientia idem præſtabunt,obtundendo ſenſus & pruritum ac eroſionem. Sed quia longior illorum vſus,manuum tremorem inducere poſſet, erit vtilius ol. ex ſeminibus illorum parare, vt ol. de pap. aut mandragora, aut axungiam antiquam ſalitam admiſcere, ſubl.etiam parum, aut argent. viu. ʒ.ß. Hoc poteſt illos occidere,& pruritum ab illis excitatum obtundere. Mulieres acu extrahunt, & ſic ſeſe à pruritu vindicant, ſed quia cauſſam non auferunt, ſubinde alij renaſcuntur. Quare vſus vnguenti magis vtilis erit. Abluere manus cum aceto,& ſale,illos occidit. Hic autem morbus contemnendus non eſt,cùm multi viri præclari eo obierint. *Vnguentum.*

Argentum viuum occidit pediculos.

De *vlceribus capitis manantibus.* CAP. IIII.

QVos Græci Achores, Plinius vlcera capitis manantia, alij tineam,Galli (la Rache ou Tigne) appellant.Oriuntur autem Achores ab exuperantia prauæ cuiuſdam materiæ,acrimoniam,& craſſitiem quandam in ſe habentis; qua ratione Galenus eorum generationem ab humore multo manare tradidit, videliçet,

Digitized by Google

dissoluta capiti admouerit, affectum sanare poterit. Acetum enim per se vel aliis admixtum potenter repellit, quòd frigidum sit, & tenuium partium, quarum ope succos crassos incidit & attenuat, & nonnihil ob alias partes calidas illi admixtas discutit. Quare omni tempore aliis medicamentis misceri potest, ad litis quibusdam resiccantibus metallicis, vt cadmia, lythar g. spodio, cerusa vsta, pompholige, calcantho, flore æris, & similibus. Morbum autem iam factum curamus fortiter digerentibus, & resiccantibus, vt

Metallica resiccatia.

℞. ol. nucum de iunipero ana ʒ.ij. ol. lucernarum ʒ.j. nucum vsta rum cum testis ʒ.vj. myrrhæ, floris æris ana ʒ.j. fuliginis furni ʒ. j. lythar g. ʒ.ß. argenti viui ʒ. ij. incorporentur simul, & fiat linimentum, quo inungantur, detrusis prius pilis, & capite detersо lixiuio descripto cap. de morbo pediculari. Aliud efficacissimum.

Linimentum.

℞. auripig. rub. calcis viuæ lotæ quinquies ana ʒ.iij. fuliginis furni ʒ j. vitrioli, aluminis ana ʒ.ß. allij tenuissimè contriti ʒ.ß. tartari ʒ. vj. cum melle & aceto incorporentur simul & reducantur ad formam linimenti. Post hæc remedia detergatur caput cum lixiuio supradicto, addendo aluminis ʒ.j. Primum vnguentum propter argentum viu. citiùs curat: quare & hoc efficacius erit, si addatur argentum viuum.

Aliud.

CVRATIO EMPYRICA.

EMpyrici curant pice supra partem appositа, quæ quia facultatem habet metasyncriticam, id est, attrahentem è profundo ad circunferentiam, euacuando materiam curare potest, & leues affectus: sicut etiam in mitioribus semen iuniperi coctum in aceto & melle supra caput appositum curat, & quæcunque vim insignem detergendi habent: vt tapsia, allium, cæpe, additis quibusdam infigniter resiccantibus, & metallicis. Crustæ sunt, quæ faciunt morbum diutius durare, quia pus intus retinent. Pus autem cauitates & sinus facit, qui postea non facilè curantur. Ob id crustarum ablatio, quæ fit ex pice, aut aliis, curationem accelerat. Primum vnguentum magis digerit, secundum magis exiccat. In summa quæcunque ad alopeciam scripta sunt ex adstrictis & fortiter digerentibus, vlcera capitis manan-

BIBLIOTECA ... DE ESPAÑOLES

Digitized by Google

Sulphur. tia ſanare poſſunt. Sulphur per ſe vel cum aliis appoſitum in corporibus robuſtioribus efficaciſſimum eſt remedium. Tutior verò eſt eius vſus, ſi vel bolo armena, vel calce 9. vel 10. lota, aut aliis terreis medicamentis, vt creta, terra ſigillata, cimolia, vel argilla cum aceto permiſceatur, vel cum vrina pueri, aut metallicis, quæ craſſiorem ſubſtantiam habent, & vim refrigerandi, vt molibdena, lythar. ceruſa. pomp. cadmia. Sequitur hanc affectionem depillatio, quare remedia in fine alopeciæ deſcripta, ſunt vſurpanda, addendo farinam hordei torrefactam, quæ ſupra cicatrices ſtatim pilos etiam generare creditur, vt & alia, quę digerendi vim inſignem obtinent, & ſunt tenuium partium, vt tapſia, allia, additis quibuſdam inſigniter reſiccantibus & metallicis, qualia ſunt cadmia, lytharg. ſpodium, pompholix, cinabrium, ceruſa vſta, calchant. flos æris, & ſimilia.

Quibus tollitur depilla.

De dolore capitis. CAP. V.

DOlor capitis ſemper ſymptoma eſt. Sequitur enim vel intemperies, vel diſtentiones ſiue ſolutiones continui per diſtentionem factas, & per punctura m. Quare morbos à quibus fit, veluti & cauſſas, præcognoſcere oportet, vt iis medeamur. Sed hic loquimur de dolore, qui ob ſuam vehementiam, ad ſeſe curationem trahit, & rationem cauſſæ habet mali, non boni, nec febrium eſt ſymptoma mite. Nam dolor ille capitis, qui fluxum ſanguinis in morborum acutorum criſi præcedit, non habet rationem mali, ſed boni: quare ei nulla remedia ſunt adhibenda, vt illum inhibeamus. Nam cùm nos medicamentis repellentibus illum impedire volumus, ſanguinem à capite repellimus, & fluxum ſanguinis, qui neceſſarius eſt ad morbi curationem impedimus. Galen. hoc in vniuerſum docet lib. ad Glauc. Dolorem, inquit, criticum capitis non eſſe curandum. Quod tamen intelligi debet de dolore, qui fluxum ſanguinis criticum præcedit è natibus, non autem de dolore capitis, qui vomitum præſignificat. Nam illa medicamẽta repellentia euacuationẽ impedire non poſſunt, quod de extenus appoſitis intelligo. Quare in hoc caſu dolorẽ criticum poſſumus curare. Præterea eadem medicamẽta adhiberi poſſunt in omnibus morbis,

in

in quibus fluxus ſang. inutilis eſt, vt in lethargo & peripneumonia. Poterunt enim & dolorem capitis minuere, & excretionē illam inutilē impedire. Sed priuſquam nos medicamenta ſupra partem adhibeamus, conſideranda ſunt duo potiſſimùm, ſcilicet cauſſæ dolorem facientes, & partes quæ dolorem patiuntur. Partes illæ ſunt capitis omnes vel aliquæ, eæque vel externæ, vel internæ. Internæ, vt membranæ cerebri, &, vt Gal. addidit χ τόνα, venæ, arteriæ, vel ſubſtantia cerebri, quas partes ipſe ſine ſenſu eſſe alibi docuit, vnde & omni dolore carere deberent. Quòd ſi dolorem ſentiant, erit grauis, qui partibus parùm ſentientibus euenire ſolet. Cerebrum obtusè ſentire, manifeſtum eſt ex his qui vulnerati ſunt. Nam frigus vſque ad medium cerebri ſentiunt. At potiſſimùm diſtinguere oportet dolorem partium internarum, à partibus externis. Nam omnes partes internæ, talem conſenſum habent, vt vna læſa aliæ lædantur, & difficilis eſt diſtinctio. Quis enim poteſt ex dolore ; raui cognoſcere, an ſubſtantia cerebri doleat, vel vena? Bene quidem diſcernimus, ſi ſubſtantia cerebri laboret, vel membrana. Nam cerebri dolor eſt grauis, membranæ punctorius. Dolor arteriarum à dolore venarum, pulſatione diſtingui poteſt. Nam arteria non poteſt non dolorem facere pulſatorium, ſi comprimatur: adde quòd arteriæ partes vicinas pulſando dolorem faciunt maiorem, quàm venarum diſtentio. Dolor in neruis facilè deprehenditur. Nam ſi neruus aliquis dolorem ſentiat, dolor alicui organo communicabitur, vt ſi neruus opticus doleat, oculus dolebit, ſiue prima, ſiue ſecunda coniugatio ſit. Si tertia aut ſeptima, lingua per conſenſum nonnihil ſentiet læſæ functionis. Nam dolorem paucum aut nullum ſentiet, ratione laxitatis. Si quarta, palatum: ſi quinta, aures: ſi ſexta, os ventriculi. Partes autem externæ ab internis diſtinguuntur facilè. Nam ſi dolor ſit externus, tactu deprehendi poteſt, vel quòd pili videantur erigi. Si partes internæ dolorem ſentiant, talia non accidunt. Sunt & cauſſæ cauſſarum diligenter perquirendæ, nùm ſit intemperies ſola calida: quæ magnos & ſubitos dolores facit: frigida, magnos & ſubitos etiam, ſed minùs quàm calida, diuturniores tamen: vel

Cereb. obtusè ſentit.

Dolor cereb. mēbr. & arteriarum.

I aſſo nerui.

Doloris interni ab externo diſtinctio.

Digitized by Google

capitis grauitatem ſolent facere. Adde quòd ſi per conſenſum fiat, aliqua nota in ea parte, per cuius conſenſum fit, apparet, vt ſi per conſenſum ventriculi fiat, vel cruditas, aut ebrietas, aut cibi corruptio, aut dolor, aut naufea, aut oris amaritudo prius præſentitur. Si autem per conſenſum vteri, menſes retenti ſunt, aut ſemen putreſcit in vtero, aut circa illam partem humorum fit perturbatio. Nota propria huius doloris eſt partis poſterioris capitis dolor, aut quòd prius in ea parte ſentiatur. Per conſenſum totius corporis fit, vel ob febrim quæ effumare facit multos fumos & vapores, aut propter humorum tenuium influxum. Rarò fit per alium conſenſum: hoc autem fit propter maiorem conſenſum ventriculi cum cerebro, & vteri cum ſpinali medulla, & parte poſteriori capitis. Dolores qui fiunt per conſenſum, fiunt eodem modo, quo fieri ſolent inflammationes, vel ob imbecillitatem capitis, vel ob calorem trahentem, vel ob mittentiũ ſympathiam, vt ſupra dictum eſt, vel mittentium robur, vel ob materiæ naturam. Leuia enim ſurſum aſcendũt, & caput recipit fumos, & tenues humores ob ſitum, quemadmodũ partes inferiores, liquidos & graues. Dolor capitis, qui frequenter repetit, per conſenſum fit, factus per conſenſum durat etiam poſt ſedationem affectus prioris, vt videre eſt in doloribus factis in febrium intermittentium acceſſionibus, qui poſt ſudorem, & febrem aliquot horas durant, propterea quòd non tam facilè materia reſoluitur, ac illa, quæ eſt in ambitu corporis: vel quia propter febris vehementiam, magna fit ad cerebrum effumatio. Priuſquam remedia adhibeamus, diſtinguere oportet cauſſam & partem dolentem, & vt cognoſcamus, quæ pars potiſſimùm dolet, aut ratione cuius imbecillitatis dolor factus eſt, inſpicere oportet, quæ illarũ partiũ prius doluit: item ſi dolor totum caput occupauerit. Nam in hemicrania facile eſt diſtinguere, quæ pars doleat. Omnes iſtæ differentiæ dolorum, curationem habent, & præcautionem, & potiſſimùm quæ fiunt per conſenſum. Et in hoc conueniunt, quòd in principio repellentia medicamenta ſupra partẽ apponenda ſunt. Si dolor ſit ab intemperie calida, frigida eliguntur: ſi cum fluxu

Ventriculi.

Vteri.

Totius corporis.

Quæ communia in doloribus cap.

materiæ, non ſufficiunt frigida, ſed aſtringentia adiungenda ſunt. Commune eſt etiam in omnibus doloribus, in declinatione, vt digerentia ſupra caput apponantur, & in fine declinationis, quæ parti robur addunt, potiſſimùm quando ex imbecillitate cerebri fit dolor capitis.

CVRATIO.

SI ergo ſymptoma ſit morborum capitis dolor, non autem febris, neque ſit ab intemperie tantùm, ab euacuatione eſt incipienda curatio. Euacuatur autem humor à quo dolor excitatur, vt ſi à ſanguine fiat, ſanguinis miſſione, ſi à bile, pituita aut melancholia, medicamento purgante. Quòd ſi vehementiſſimus dolor ſit, à quacunque cauſſa ſit, ob vehemẽtiam doloris ſanguis detrahi poteſt ad præcautionem, ne fiat inflammatio in capite, & ſpiritus nimiùm reſoluantur, aut diſſoluantur. Adde quòd vehementiſſimi dolores non fiunt ſine humoris copia, & potiſſimùm calidi. Quamobrem cõuenientiſſima erit ſanguinis miſſio è vena cubiti cephalica, vel mediana, vel baſilica, ſi aliæ non appareant. Quòd ſi miſſionem ſanguinis præceſſerit clyſter, aut mox ſequatur, melius erit, ne ad venarum inanitionem ſequatur attractio recrementorum crudorum ventriculi, & inteſtinorum. Clyſter debet eſſe emolliens & detergens, ſi dolor ſine febre ſit. Quòd ſi febri coniungatur, tunc infrigidantia optimè, & opportunè admiſcentur. Clyſter ergo talis fiat.

Sang. miſſio.

Clyſteres.

℔. herbarum remollit. ana M. j. furfur. vel hord. p. iij. fiat deco. in ℔ b. j. diſſ. mell. viol. ʒ. ij. ſucci ciclæ & mercur. ana ʒ. j. olei viol. ʒ. iij. miſce, fiat clyſter, detur ante ſanguinis miſſionem, vel paulò poſt. Si cum feb. ſit, vel à bile fiat, paretur ſequens.

℔. mal. ciclæ, viol. ana M. j. mercur. M. ſ. prunorum pa. xx. quat. ſem. frigid. maiorum ana ʒ. iij. aniſi ʒ. j. florum viol. pugil. j. furfur. vel hordei pu. iij. fiat decoct. in col. diſſ. mel. viola. & ſucci ciclæ ana ʒ. ij. olei viol. ʒ. iij. miſce, ſi. clyſter. hæc dicta ſunt in vniuerſum de omni dolore capitis, nunc de eo tantùm qui à cauſſa calida fit, dicemus.

Gene-

Digitized by

Generalis explicatio eorum omnium, quæ in dignoſcendis capitis doloribus cognitu ſunt neceſſaria.

CApitis dolor in vniuerſum à Græcis Cephalalgia dicitur. Sed in quo à Cephalæa diſtingui debeat, & Hemicranea, diſputabitur ſuo loco. Nunc de dolore in vniuerſum nobis inſtituendus eſt ſermo, qui in Symptomatum ordine non morborum collocandus eſt. Comitatur enim intemperies aut continui ſolutiones quæ poſt diſtenſionem & puncturam fiunt. Quare morborum & cauſſarum dolores excitantium cognitio nobis habenda prius eſt, quàm dolorem ipſum tollere poſſimus. Neque tamen omnis doloris ſedandi rationem hoc loco tradere propoſitum eſt: ſed eius tantùm, qui tantam ſæuitiam & moleſtiam exercet, vt vel naturæ perniciem laturus, vel in diſcrimen vires adducturus eſſe videatur, vnde grauioris mali cauſſa eſſe queat. Dolorum enim ſalutem prænuntiantium quidem nec medicamentis præcaueri, nec conſopiri ſine periculo poſſunt, quidam verò tutiſſimè. Doloris ſiquidem capitis decretoriam in acutis morbis ſanguinis è naribus eruptionem præcunti curatio molienda non eſt, ne dum medicamentis repellentibus eam perficere tentamus, ſanguinis, quæ robore victricis naturæ futura eſt, eruptionem, à qua morbi ſolutio pendet, prohibeamus. Ob eamque cauſſam Gal. 1. ad Glauc. dolorum criticorum curationem negat eſſe faciendam. Id quod ſanè de eo tantùm concedimus, qui natura perturbata, ſanguinis excretionem per nares moliente fieri conſueuit, non autem vomitionem. Si enim tam imminaniter affligat, qui vomitionem præcedit dolor, ſedari quidem non intrò aſſumptis, ſed foris admotis remediis ſecurè poteſt. Nihil enim hac ratione eſt, quo naturæ conatum excretionémque illam decretoriam auertere & remorari queat. Eiuſmodi autem doloris auertendi leuandique ratio in omnibus etiam aliis morborum excretionibus, quæ periculum potius creant, velut in lethargo & Peripneumonia, neceſſariò tum excretionis, tum doloris compeſcendi cauſſa vſurpanda eſt. Sed antequam illam demonſtremus, de doloris generatione & differentiis prius agendum eſſe videtur. In quarum cognitionem

vt facilius deueniamus , duo primùm contemplanda ſunt,id,videlicet , in quod dolor incidet , & quod illum inducit. Ille igitur vel per vniuerſum caput ſparſus eſt, vel eius aliquam tantùm partem affligit : eáque vel interius vel exterius eſt. Internas voco membranas , ceu menynges, aut cerebri ſubſtantiam, vel venas, arterias, neruos. Quarum aliæ ſentiendi acumine magis , quædam minus præſtant. Quæ exquiſitius ſentiunt , menynges & neruos eſſe non eſt dubium , indéque doloris moleſtias vehementius percipere. Sed de arteriis, venis, & cerebri ſubſtantia non adeo manifeſtum , cùm grauem & obtuſum dolorem tantum, qui partibus imbecillo ſenſu prædítis accidere conſueuit , præſentiant. Neque enim iis partibus ſenſum omnino detrahere oportet , cùm Gal. lib. περὶ τῶν νεύρων, venas & arterias inter eas,quæ doloris iniurias ſentiunt , enumeret , & de arteriis planè id pronuntiet , in lib. de tumoribus contra naturam,& cap. 3. lib. de locis affectis , ſicut cap. 5. lib. 15. meth. qui eas alibi & ipſam cerebri ſubſtantiam ſenſu carere ſcripſit , quod nos de exactione intelligendum cenſemus. Quòd enim cerebri corpori ſentiendi quædam vis inſit, experientia demonſtrat , in his,qui in capite vulnus acceperunt , quibus per ipſum vulnus ad cerebri medium vſque frigoris ſenſus peruaſit. Sed quamuis hæ partes ſe habeant, conſenſus & connexio illarum inter ſe , propter quam vix aliquam læſionem ſine alterius offenſione poſſunt accipere , efficit, vt ex doloris ſpecie & vehementia , non ſatis perſpectè de doloris ſitu & parte primò dolente poſſit iudicari. Quis enim ex doloris grauitate , ſubſtantiam cerebri tantùm dolere , aut venas ipſas affirmare audeat & rectè poſſit? Quamuis grauitas , quæ in dolore eſt, ſubſtantiæ cerebri potiùs , quàm menyngum demonſtret. Cerebri enim dolor cum ponderis cuiuſpiam ſpecie grauis eſt. Menyngum enim pungens & acutus, oſſium verò membranarum contundens & profundus eſt. Arteriarum dolor à venarum dolore proprietate ſua & diſcrimine diſtinguitur , quòd arteriarum aut partium arteriis vicinarum cum pulſatione ſit, quæ illis propria eſt : venarum verò minimè. Qui verò à neruis proficiſcitur

ficiſcitur dolor, vehementia cum meningibus, vt ſenſus acumine & præſtantia conuenit cum iiſdem, ſed hac nota diſcernitur, quòd qui conuulſioni ſimile referat: atque etiam cum neruoſa quædam pars cerebri afficitur, eius affectus aliquod ſenſuum externorum organum particeps per conſenſum affici neceſſe eſt: vt ſi pars ea, à qua prima & ſecunda neruorum coniugatio, aut neruus, qui ad oculos ſentiendi facultatem defert, ortum trahit, noxam ſubierit, oculis illa communicabitur. Si ea porrò, quæ tertiam & ſeptimam producit, doleat, linguam in conſenſum ſuum trahet, quæ cum laxam & raram ſubſtantiam habeat, nullum ex diſtenſione aut laxitate dolorem concipit. Eadem eſt & reliquarum coniugationum ratio, quarum quarta ſi patiatur, affectum ſuum per nares tranſmittit ad palatum: quinta ad aures: ſexta autem ad os ventriculi. Dolor verò, qui externas capitis partes exercet, aut in cute, aut in pericranio ſitum habet: vterque ab interno dignoſcitur, quòd tactu deprehenditur, preſſúque capitis exacuitur. Interior vel minimè, in quo etiam pili non erigi, vt in externo videntur. Nec à veritate prorſus alienum eſt, interiores ſolùm dolores ad oculorum vſque radices, id eſt, partes oculorum internas peruenire, licet pericranium, cui externi dolores magna ex parte inſident, oculorum cauum ſuccingat, & ea ratione conſenſum cum interna oculorum parte, ſicut cerebrum, habeat, à cuius tunicis oculorum tunicæ atque etiam vaſa proficiſcuntur. Nam cùm dolor externus à pericranij refrigeratione contrahatur, in palpebris potius, quàm in radicibus oculorum percipitur, nec immeritò interior pericranij oculorum cauitatem inueſtientis tunica, non adeo frigoris nec ſiccitatis moleſtias perpeti poſſet, cum vndique contegatur, & multo calore oculorum, qui concurſu & copia ſpirituum atque etiam pinguedine illius partis, perpetuò conſeruatur, ſemper incaleſcat. Dicimus verò pericranium à frigoris iniuriis frequentius, quàm ab aliis dolore, quòd cùm ſit frigidæ conſtitutionis, à cauſſis ſimilibus promptius, quàm diuerſis patietur. Quòd ſi quando contingat æſtu aut alia euidente cauſſa caput

dolere, dolor potius in cutis partibus , quam in penitioribus ſedem habebit. Pericranium enim , quod veſtit oculorum cauitatem , non afficitur ab æſtu ſolis, quemadmodum neque occipitis pars inferior. Vnde Galen.in dolore capitis partem occipitis non eſſe inungendam docet,eò quòd dolor non perueniat ad eam.

CAVSSAE DOLORVM.

Cauſſę verò dolorem procreantes nobis iam ſunt explicandæ.Sunt autem alteratio repentè & confertim facta,atque vnitatis ſolutio. Alterant intemperies vel ſimplices & ſine humoris conſortio , vel cum humoribus, vel vaporibus,iiſdémque calidis vel frigidis. Continuitatem ſoluunt rumpentia,contundentia,erodentia , ſoluentia & ſecantia. Rumpunt & quæ diſtendunt.Hæc rurſus aut à forinſecus incidentibus fiunt , aut ab interna aliqua ſubſtantia,quæ multitudine ſua corpus ſe cõtinens diſtendit,cuiuſmodi ſunt humores,flatus , vapores,immodica quoq; ſiccitas. Contundunt dura vel magna foris incidentia. Erodunt autem humores, aut aliud quidpiam forinſecus adueniens , cui mordendi aut exedendi aut vellicandi vis inſit. His omnibus diſtinctis, cauſſæ vnde ſingula proficiſcantur , ſunt conſiderandæ , quarum cognitio ex doloris ſpecie & proprietate , partíſque dolentis natura , & ex cauſſarum , quæ præceſſerunt, contemplatione comparabitur. Sed cùm dolorem non ſolùm intemperantia , ſed ea etiam,quæ materiam aliquam ſiue humorem, ſiue humoris vicem gerentem habet , procreet , diſtinguendus eſt,qui ab hac vel illa procedit. Ac primùm vehementes, acutos, magnos , & ſubitos à coloris & frigoris exuperantia concitari manifeſtum eſt , quòd illæ qualitates promptiſſimam efficaciſſimámque vim in agendo habeant: quanuis calor breuiores , frigus verò diuturniores efficere ſoleat. Quod equidem præſtat , cùm repentè & confeſtim inuadit. Si enim ſenſim agat , ſtupefacit potius, cùm huic obtundendi & minuendi potius , quàm mouendi ſenſus, vis inſit. Qui porrò à calore eſt , rubedine quidem leui capitis oculorúmque & faciei partes infundit, atque calore in eiſdem partibus primo attactu percepto,cum quadam faciei colliquatione & cu-

tis

tis ſiccitate ſcaloréque & ſimul ex frigidiorum perfuſionum iuramento perficiuntur. At qui à frigore eſt, contrariis notis & ſignis deprehenditur. Siccitatis autem cùm in agendo tardior & imbecillior ſit vis, moderatos tamen, lentos, longóſque producit dolores: cuius etiam indicium eſt faciei ſcalor. Verùm humiditatis cùm ſit actio debiliſſima, non tanta vis eſt, vt dolorem ex ſe promere poſſit, niſi cum copia diſtendat. Rarò autem dolores, qui diutiſſimè durant, ſola intemperantia ſine materiæ conſortio adferre videtur, propterea quòd eos cauſſæ procatarcticæ magna ex parte procreant, quæ internas ſtatim concitant: vnde fit, vt ad dolorem ſtatim accurrat materia, niſi corpus exquiſitè purum ſit, nullâque plenitudine aut cacochymia laboret. Hinc etiam ſolummodo accidit, vt dolorem ſine affluxu materiæ aliquamdiu perferat, cùm nulla ſit plenitudo aut cacochymia, quæ illam ſuppeditet. Quare ſi illæ adfuerint, diu ſine materia permanere dolor non poteſt. Qui verò cum materia dolor eſt, eam aut ab aliquo quatuor humorum, vel à tunicis, aut à ſpiritu vaporis aut exalationis naturam habente accepit, & cum morſu & acrimonia, grauitate, diſtenſione vel pulſu affligit. Ex quibus non ſolùm morbi ſpecies & pars laborans, ſed etiam cauſſa efficiens eorum demonſtratur. Qui enim acer aut acutus aut mordax eſt, acrimoniam vel vaporis vel humoris biliosi ſignificat: grauans verò frigidorum pituitoſorúmque copia. Hebes etiam ab eiſdem eſt, & à melancholia, & à flatu, niſi cùm multitudine vehementer diſtendunt. Diſtendens autem citra grauitatem quidem ac pulſum, flatulenti & crudi ſpiritus copiam oſtendit. Si verò cum grauitate diſtendat, retentâm in membranis multitudinem teſtatur. At qui cum diſtenſione ſimul & pungit & pulſat, membranæ ſubſtantiæ inflammationem: ſicut, qui ſola grauitate vrget, multitudinis humorum index eſt. Qui tantùm pulſat, inflammatione tentari ſignificat arteriolam ſubſtantiam, vel partem arteriæ proximam, aut arterias ipſas tenui biliosóque humore aut vapore turgere, à quo vehementius ad pulſum excitantur. Multùm autem etiam conuenit

Digitized by Google

ſcire an bene valenti, an ægro, an derepentè vel non, oboriatur dolor. Cui enim bene valenti derepentè oboritur, eius cauſſam ad flatuoſum ſpiritum referre oportere ſcribit Galenus in Aphor. 51. lib. 6.

De cauſſarum generatione.

IAm de cauſſarum generatione dicendum, quarum euidentes ab interioribus ſunt diſtinguendæ. Euidentes ſunt æſtus, frigus, conſtitutiones temporum & aëris, ſiue auſtrinæ, ſiue aquiloniæ, ſiue ſiccæ, ictus, caſus, temulentia, animi corporiſque affectiones & ſtudia, vt ſunt curæ, vigiliæ immodicæ, exercitationes, & ſimilia: quæ omnia vario modo capiti dolorem creant. Æſtus enim, vel quiuis calor, quatenus intemperies caput afficit, aut ad eam partem humores euocat aut in eo iam contentos, & ſpiritus diſſoluit, vellicat, exacuit, incendit, & in furorem agit, eatenus doloris capitis cauſſa eſſe poteſt. Sic etiam omnia quæ repentè & vehementer corpus humoreſque noxios aut naturales exagitant, aut valde extenuant, & in feruorem agunt, vt ſunt inediæ, vigiliæ, exercitationes, cæteráque enarrata prius, idem, quod æſtus, efficiunt, ipſúmque frigus interdum. Sua enim condenſante & aſtringente vi dum fuliginoſa recrementa retinet, calorémque naturalem intro cogit, calfactionis & incenſionis ſpirituum authorem, aut ſi repleta per auſtrinos imbres capita excipiat, efficit, vt in capite permanens excrementum doloris cauſſa exiſtat. Si autem nulla ex corporis parte plenitudinem vllam inueniat, digerit frigus aut diſcutit: atque hæc ex accidente præſtat. Sua autem vi refrigerando dolorem excitat, quam obtinent auſtrinę conſtitutiones, & omnia, quæ, vt illæ capiti grauitatem inducunt: vnde ipſum replent, multitudinéque humorum grauant. Quorum omnium dignotio cùm partis affectum demonſtret, ad eius curationem plurimum adfert momenti, proindéque diligenter contemplanda. Siccitas faciei, & ſcalor cum oculorum rubedine & totius corporis ſuperficici, quod etiam ſanguine tumeſcere conſpicitur, ſicuti & venæ omnes, quæ in oculis, temporibus, fronte & tota facie extenduntur, ſi magnus affectus fuerit, veſtigia ſunt caloris: contraria autem

accidén-

accidentia frigoris. Si verò curæ, mœrores, inediæ, vigiliæ, aerísque siccitates præcesserint, dolorem ab his profectum esse suspicio erit. At si nihil prorsus eorum, quæ extrinsecus occurrunt, caput affecerit, tunc qui vrgebit dolor, causſam interiorem habere certò pronuntiandus est, eáque aut proprio cerebri vitio, aut ex partium subditarum consensu nascitur. Illa ex proprio cerebri vitio nasci dicimus, quæ suæ generationis causſam in capite habeut. Talis est humorum caput aggrauantium vel mordentium, aut flatuosorum, spirituum acrium copia vel distendentium, quorum causſa est intemperies aut imbecillitas, quæ superuacanea excrementa in se parit, quia subigendo & perdomando alimento non sufficit. Quibus accedit interdum obstructio meatuum, per quos excrementa capitis expurgantur, fuliginosíque halitus cernuntur: à qua dum retinentur intus, sua multitudine aut qualitate capiti offensionem pariunt. Ex quibus perspicuum est eos solos, qui per congestionem in capite colliguntur humores, dolorem per proprietatem illi ingenerare posse: quales sunt maximè crudi, crassi & pituitosi atque melancholici, qui rarò etiam per consensum ipsum affligunt. Quòd si id aliquando efficere videantur, ratione vaporum ab illis excitatorum accidere non dubitamus, quibus tamen adiungemus flatus, qui eruditatem caloríque imbecillitatem sequuntur. Hæc capiti licet insint vitia, non tamen semper illi dolorem commouere possunt, nisi aut exteriores causſæ & consensus simul partium concurrant. Nec enim humorum in capite multitudo nec intemperies interdum procreabit dolorem, nisi aut ab externo actis condensatio vel refrigeratio accedat, nec imbecillitas tantam excrementorum copiam semper parit, vt doloris causſa esse nequeat, nisi etiam ab aliis partibus transmissa in se recipiat, & ab iis obruta sese erigere nequeat. Adhæc non rarò accidit, vt dolor, qui à cõsensu partium initium accepit, in affectum tandem proprium desinat, adeo vt alterius partis affectu sublato, à quo inualescat, per se iam subsistat, quod in Cephalicis frequentissimum est. Sed vt eos dolores, qui capiti ex proprio affectu ipsius accidunt, ab iis, quos partium consensus infert, dis-

Caloris vestigia & frigoris.

cernere possimus, intelligere oportet, caput per consensum laborare, cùm aut vniuerso corpore, aut aliqua eius parte laborante, in consensum illarum trahitur, affectúsque particeps efficitur. Quod diuerso modo, pro vario inter partes consensu fit, transmissis videlicet prauis vel vaporibus vel humoribus, aut non transmissis. Iecore enim inflammationem patiente, sicut dolor ad iugulum peruenit, & oris ventriculi morsum sequitur labri inferioris tremor: sic affectis interdum partibus quibusdam infernis per continuationem quam cum capite habent, sine vlla humorum aut vaporum transmissione dolor ad ipsum defertur. Hoc modo fieri potest, vt ore ventriculi morso, aut vellicato, aut quouis modo affecto dolore afficiatur caput propter retractionem, cum affecto cerebro stomachus pari è conuerso deprehendatur propter neruorum insignium, per quos illi cum stomacho consortium est. Quamuis non dubitemus ex vaporum fumorúmque è ventriculo ad cerebrum ascensione dolorem excitari. De quo tamen iure posse dubitari videtur, cùm nulla manifesta via, per quam deferantur, appareat. Si enim per œsophagum, vt vulgus medicorum credit, & ab œsophago per nares & odoratus organum & palatum ascendant, cur non semper & naribus apertis & ore patente potius illae exeunt? Quare existimamus non è sinu ventriculi solùm, sed ex ipsius tunicis externis fumos ad cerebrum efflari. Et qui è sinu partim œsophagum & viam odoratus, partim per rectitudinem & ambitum neruorum sextæ coniugationis ad cerebrum perueniunt. Ea enim rectitudo eam vim habet, quam baculus oblongus in camino erectus, vt fumus sursum intra canalem dirigat, ne extrà effundatur. Non illa ratione torpedo per baculum tacta tangenti manuum stuporem inducit, eius vim dirigente & deducente baculo ad manum, ne per aerem diuagetur. Quam vim alioqui non habet, etiamsi manui quàm proximè admoueatur. Qui verò ex tunicis exterioribus per arterias magis, quàm per venas, quæ in illa parte sunt (quæ à vena porta originem trahunt) sursum feruntur. Nec porrò dubitandum, ne tanta fumorum copia non possit

inde

inde efferri, quanta ad dolorem generandum requiritur. Cur enim si aliqua insigni agente qualitate ex putredine vel corruptione humorum contracta præditi, minorem vim afficiendi capitis & pungendi, quàm pusillum, quod ex scorpionis morsu prodit, virus, vt statim Epilepsiam pariat, obtinebunt? Quæ enim ad vteri affectus referri possunt, qui eodem modo caput per consensum, quo ventriculus, afficiunt. Iam redeundum ad notas eius doloris tradendas, vbi prius admonuerimus vapores & fumos nullum, nisi per consensum, dolorem concitare posse. Ex humoribus autem eos, qui per defluxionem tantùm, non per congestionem in capite colliguntur. Primùm ergo per consensum laborare deprehenditur caput, cùm nulla euidens caussa, vt æstus, aut frigus, ictus vel odor grauis, aut aliquod eorum, quæ grauitatem capitis facere consueuerunt, prius occurrerit: ab eóque differt, qui primariò afficit, quòd solitarius consistit, perpetuúsque est nil intermittens, neque increscente alterius partis affectu augetur, sed quouis alio sublato persistit: atque illi accommodata præsidia conferunt. Alter verò frequenter repetit, & cedit, alterius incremento inualescit, illiúsque remissione & affectu sublato mitescit vel leuatur. Licet id non vsqueadeo verum sit in doloribus, qui per insignes febrium intermittentium accessus præhendunt: quippe sudoribus & accessione sedata, post aliquot tamen horas perseuerare apparent. Quod quidem accidit ex eo, quòd materia tardius difficiliúsque resoluatur & discutiatur, propter cranei densitatem in capite, quàm quæ per corporis habitum effusa est. Altera certissima nota est, quòd si aliqua pars huic malo dedit originem, veluti si è ventriculo, vel vtero, vel iecore, foris aut aliunde confluxit, signa exhibet eius partis affectæ, quæ velut seminarium & origo mali fuerit. Ex ventriculo enim prodire iudicandum est, cùm cruditatis aut ciborum corruptionis, vel imbecillitatis indicia, nausea, aut deiecta appetentia, oris amaror, & cordis erosio, cardiachmos appellata, prius præsentiuntur. Ab vtero autem demonstrant suppressi menses, semen aut aliquid aliud in illo computrescens.

vel circa illam partem humorum perturbatio. Sic ſi vitioſæ conſtitutionis in corpore plenitudinis vel cacochymiæ conſpicua ſigna apparuerint, his caput particeps effici ſuſpicandum erit. Quod fit elatis ſurſum vaporibus aut fumis per modum defluxionis confluentibus, ſi caput præſertim imbecillum hos promptè recipiat, vt in febrium rigore & vehementia accidit, quia fuſi & accenſi humores more vaporum caput ſubeunt: & vt in Aphoriſmis addit Galenus, vnà cum calore flatuoſus ſpiritus in caput tollitur, quod per vrinas turbatas, iumentorúmque vrinis ſimiles ſignificari Hippoc. aſſeruit. Fiunt enim craſſam ac denſam materiam agitante & verſante calore, atque in ea ſubigenda occupato. Ratò autem ex peculiari cuiuſpiam alterius partis conſenſu, quàm ventriculi aut vteri, dolet caput. Nulla enim omnium capite inferiorum pars eſt, quæ maius & euidentius cum cerebro conſenſum habeat, quàm ventriculus per neruos ſextæ coniugationis, & vterus per ſpinalem medullam, cui robuſtiſſimis tendon bus & ligamentis adligatus eſt: vnde fit, vt ab iis ſolis dolor ad cerebrum, ſola condolente ratione, nulla interueniente materia perueniat, cùm vterque ab acrimonia humorum vellicatur & pungitur, aut multitudine ſola diſtenditur. Quare licet non ratò per aliarum partium affectus, vt lienis, iecoris, & ſepti tranſuerſi caput in conſenſum adducatur, maximè ſi inflammationem patiantur: non tamen id, niſi communis ſocietatis, quam totum corpus habet, ratione, & materia intercedente, ſicque per venas & arterias ſurſum tranſmittitur. In quo facilius id per venam cauam præſtat iecur, & lien per arteriam magnam. Sed cùm alium nullum aditum, quàm per hos ductus ad cerebrum habeant, non videtur, qui ex eo poteſt excitari dolor, cauſſam magis à mittente parte, quàm à recipientium imbecillitate obtinere, nec vnquam potius, quàm aliam capitis partem obſidere debere. Cùm enim vena caua, arteriáque magna tantùm iuxta iugulum diuidantur, dextrámque & ſiniſtram arteriam & venam in caput mittant, quæ ratio eſt, cur quod à iecore & liene demandatur, per illam potius, quàm per alteram ad caput peruenire, & in

dextra

Digitized by Google

dextra potius, quàm ſiniſtra dolorem ſtabilire debeat? Quod enim de rectitudine obiicitur, vim in doloribus, qui à materia per venam communem & per arterias & venas fiunt, nullam habet. At in his, qui per partium continuitatem & colligationem ab vna in alteram tranſeunt, verum eſſe poſſe non inficiamur. Quòd ſi hæc diſtinctio recipienda non ſit, cur rectitudinis iure dolores omnes qui propter vteri ſocietatem fiunt, non in occipite ſemper potiùs, quam ſincipite, vt Hippoc. & Gal. voluerunt, percipi debent, cùm Galenus in hac re his, qui afflictis tum lumborum, tum prorſus ſpinæ, poſteriori cerebro rectitudinem quadrare affirmant, non aſſentiatur? Quare dolori, qui ex conſortio iecoris & lienis in capite ſuboritur, non dextra potius, quàm ſiniſtra, nec alia pars aſſignanda eſt præter anteriorem. In qua cùm omnis materia ſiue vapores, vel quæcunque fuerit, quæ à partibus inferioribus ſurſum defertur, recipiatur, doloris meritò per conſenſum communem totius corporis, & per materiam procreari ſedes & nota exiſtit. Id Galenus commento primo in libro 6. Epidemion demonſtrare conatus eſt in hunc modum, Ex putreſcente (inquit) ſanguine febres accenduntur, quæ plurium vaporum copiam ad caput mittunt, à quibus cùm repleatur, dolores in ſincipite moleſtiam inferentes exoriuntur, eò quòd vapores illi calidi per arterias ad caput ſurſum ferantur, quas ex colli appellata fornace vtrinque ſinciput rectà aſcendentes cernere licet. Deinde quod toto ſanitatis tempore tenuia & vaporoſa cerebri excrementa per ſinciput maximè tranſpirare conſueuerunt, cùm in eo rariſſimæ ſint futuræ, craneúmque ipſum tum tenuiſſimum, tum maximè fiſtuloſum exiſtat. Tertio præter hæc quòd ſenſu prædita corpora in futuris complura ſint, nempe pelliculæ quædam panniculum craſſiorem pericraneo coniungunt, penetrátque tenuium vaſorum copia. Cùm autem magnitudine æqualia fuerint pathemata, partes, quæ natura ſenſu magis participant, ſentiunt magis: quæ verò magis ſentiunt, iis cauſſæ dolorificæ moleſtæ magis. Ob eas itaque cauſſas concludit in ſincipite dolores exiſtere, vt demonſtret veram eſſe Hip-

pocrat. ſententiam, quam pronunciauerat: Quibuſcunque ex fœtu abortiuo atque veteri tumoribus ad capitis grauitatem conuerſio fit, in ſincipite dolores fieri. Nos verò exiſtimamus Gal. eo loco communes, non tamen omnes tradidiſſe cauſſas eius doloris tantùm, qui a fumis & vaporibus ex inferioribus partibus efflatis excitatur, & ſincipitis partes magis, quàm alias infeſtat. Non enim per arterias ſolùm, ſed etiam per venas doloris iſtius materia ſurſum repit, & in eadem parte ſedem figit, eò quòd venæ, quæ ſinus duræ menyngis conſtituunt, ibi deſinant, potiſſimúmque tertius & quartus. Quare cùm eò peruenit materia, illic reſidet, diſtenſionem facit, vnde dolorem potiùs, quàm cùm in interna adhuc eſt. Ex quo non eſt, quòd quis eo quòd pars poſterior frequentioribus, euidentioribúſque venis eſt magis conſpicua, dolorem firmari potiùs debere, quàm in anteriore contendat. Didicimus enim ex anatome ramos venarum in occipite latiores eſſe, anterius verò exiliores, quòd ab illa in hanc partem ferantur & deſinant. Hoc tamen fieri intelligimus cùm nulla pars capitis altera magis imbecilla eſt, aut iniuriis opportuna. Quæ enim aut ab initio aut ex caſu, vel aliqua læſione talem conditionem ſortita eſt, in eam fluxiones & humorum decubitus fieri ſemper conſueuerunt, adeò vt quàmplurimis in ea parte per temporum mutationes, aut alias etiam leues occaſiones repetat ſemper dolor. Nec ſolùm qui per conſenſum, verùm etiam qui primariò cerebri affectu fit dolor, in anteriore frequentius, quàm poſteriore ſentitur, præſertim cùm à materia pituitoſa, aut excrementis in capite collectis excitatus eſt. Solent enim illa in anteriore magis, quàm poſteriore cumulari, vt oſtendunt meatus, per quos expurgatur, vt nares, & palati foramina in illa parte à natura conſtituta. Ex quibus abundè demonſtratum eſſe arbitror, poſteriorem capitis partem omnibus prorſus doloribus minus eſſe obnoxiam, quàm priorem, niſi ab vtero prouenant, quibus ob eam cauſſam id proprij ineſt propter peculiarem illius partis & vteri ſocietatem cum cerebro per ſpinalem medullam, vt in occipite ſæuiant, & moleſtiæ initium faciant, dummodo non per fumos

aut

aut vapores ab vtero transmissos, sed per solam condolentiam, vt à ventriculo morso aut vellicato fieri antea demonstrauimus, caput afficiatur. Iisdem enim modis vterus cerebrum, quibus & ventriculus in consensum trahit, de quo plura dicenda non sunt. Scire tamen interest, omnes, qui per societatem dolores fiunt, ob inflammationes & huiusmodi humores excitari ab imbecillitate partis recipientis, vel intemperie calida potissimùm, cui vis attrahendi inest, vel ob mittentium sympathiam, vt antea dictum fuit, aut robur, aut ob materiæ conditionem. Leuia enim sursum semper feruntur. Quare fumi, tenues vapores, & humores facilè caput subeunt, & ab eo propter situm admittuntur. Sicut graues & liquidi deorsum descendunt, & ab inferioribus recipiuntur.

De dolore capitis à caussa materiali calida.

CAP. VI.

SI dolor capitis fiat à sanguine, oportet multùm sanguinis extrahere, si à bile, minus. Facta sanguinis missione, & adhibitis cucurbitulis in lateribus colli supra capitis commissuras, adhibenda sunt repellentia, quę in forma liquida administrari debent, tum quia faciliùs ob tenuitatem penetrant, & nimis adhæsione & contractu caput calfaciunt, vt emplastra, cataplasmata, vnguenta, vel linimenta. In forma autem liquida fiunt duobus modis, vel ex oleis & aceto tantùm, vel ex succo herbarum repellentium. Oleum ros. omphac. aut quod paratur cum foliis oliuę. Oleum ros. cydoniorum, myrtil. nenupharisque cum pauco aceto supra caput apponuntur, vel irrigando caput, vel intingendo pannos raros in oleis illis fortiter agitatis, & permixtis. In vehemētissimo dolore, ad illa quæ frigida & stupefacientia sunt, venire cogimur. Et satius est oleo ex seminę papaue. vti, quàm succo pap. Est enim magis familiare, & minùs refrigerat. Succi plantaginis, solatri, foliorum vitis, foliorum salicis, vel oleæ, vel summitatum rubi, vel pyri syluestris, cum pauco aceto ponuntur. Vel more antiquorum leuiter inspissentur farina hordei, & apponantur: sed melius

Oleum repell.

Stupefac.

eſt albumen oui fortiter agitatum, pilis exectis, capiti imponere. Nam propter farinam minus adhærent parti, & magis obſtruunt. Aquæ refrigerantes diſtillatæ, in defectu ſuccorum oleis permiſcentur, & potiſſimùm cum oxythodino & oleo iam antiquo parato vti cogimur. Apponuntur autem aquæ peculi. roſ. laet. plantag. ſolatri. Aquæ autem roſ. & myrtil. rarò vſurpantur, ob odorem quo tentant caput. Sunt qui pulueres capitales apponant per ſe, vel conſutos cum bombace, & frontalia vulgò dicta parant, ſed propter craſſitiem tardiſſimè operantur. Hæc remedia in dolore capitis ex fluxu ſanguinis, & in bilioſo dolore, & in omni qui fit à fumis & vaporibus, aut per alium conſenſum partium infernarum, in principio vtiliſſimè apponuntur, quibus peractis, ad id quod factum eſt, venire oportet. Nam cùm hæc repellentia medicamenta, aut ſanguinis miſſio tardius facta fuerit, caput repletur fumis & vaporibus, quos digerere oportet digerentibus, niſi vehementia doloris id facere prohibuerit. Nam coguntur in vigore doloris vti ſedantibus dolorem, quæ duplicia ſunt, vel quæ ſenſum obtundunt, vel quæ partem laxant, nimium diſtentam, aut quæ humoris acrimoniam obtundunt. Stupefaciunt autem ol. de ſemine pap. vel in quo incocta ſint capita pap. quo quidem medium eſt inter oleum pap. & opium. His etiam adiungere oportet oleum de mandragora, quod ſtupefacit, oleum de hyoſquiamo, quod quanquam idem faciat, non eſt ſupra caput apponendum, quia facit fatuitatem, vel inſaniam, vt & ſolanum maniam. Opium diſſolutum in ol. chamo. vel de croco, vel in vino antiquo naribus & temporibus apponitur: ſed hæc ſtupefacientia non ſunt temerè apponenda, & non niſi quando alia remedia inutilia ſunt. Dolorem ſedantia, quæ partem laxant, ſunt ol. amygd. dulc. Seſaminum, viol. aliis permixtum. Obtundunt verò humorum acrimoniam lac recens emulſum, mucilago ſeminis mal. decoctum ſeminis mal. Iſta tria aliquando ponuntur per ſe, aliquando commiſcentur. In bilioſo magis vtimur obtundentibus acrimoniam humoris & ſtupefacientibus, in aliis autem relaxantibus & modicè dige-

Aquæ deſtill.

Roſa & myrtil. omittuntur.

Hæc in fluxu ſangui. & bilioſo dolore conueniunt.

Topica.

Duo genera ſedãtium doloꝛem.

Stupefac.

Oleapericuloſa.

Quando vtendum ſtupefac.

Obtundẽtia humorum acrimoniam.

digerentibus, quæ etiam dolorem sedant, vt ol.chamo. amygd. amar. de semine lini, decoctum. paratum ex floribus chamom.mell. vel samb. vel seminis lini. mal. quo decocto irrigatur caput tepidè. Sed priusquam ista adhibeantur, oportet influxum sedatum esse, aut oportet ligaturis, reiteratione que clysterum semper deorsum exerem.retrahere, vel frictionibus asperis. Hic est potissimùm obseruandum, ne eligantur medic. illa quæ odorata sunt, quia teste Hipp. dolorem faciunt. Ob id abstinemus ab oleo anethino, & similibus, nisi in declinatione, cùm nos volumus id quod est in parte, euacuare. Euacuatur autem humor sanguinis eruptione è naribus, vel masticatoriis, potissimùm in causis frigidis & multum humidis, vel topicis supra caput appositis, remediis. Quare si iuuenis, vel mulier sit, quæ retentionem mensium patiatur, vel vir, cui suppressæ sint hæmorrhoides, scalpendæ sunt frequenter nares, aut setis pungendæ, aut herba illa, qua pueri sæpe sibi sanguinem prouocant, vel foliis ficus confricando, aut borragine, aut aliis herbis aculeatis, aut asperis. Nam hoc faciunt pungendo & lacerando venas. Vena frontis aperitur potissimùm, si posterior pars capitis doleat, aut apponuntur cucurbitulæ cum scarificatione ad latera colli. Deinde digerentia medic. ponenda sunt, quæ efficaciora esse oportet. Si internæ capitis partes dolcant, ob partis situm olea calida apponenda erunt, & quæ potentissimè digerunt, vt oleum commune, etsi vetus sit, vel oleum sicyocum, aut anethinũ, aut de abro. addito pauco aceto, vel vino tenuium partium. Illa sufficiunt in dolore à materia calida. Nam quæ parantur ex spondylo, pulegio, calamintha ad crassiorem humorem digerendum præscribũntur, vel post curationem doloris capitis. Ad corroborationem tunc fieri possunt pul. capitales, & cucufæ, sed pul. inspersus capiti melior. Nam discutitur manè, cùm caput confricatur, & nouus sequenti die apponitur. Cucufæ autem semper apponuntur eædem; & aliquando ob sudorem aut pinguedinem humefactæ plus nocent quàm prosunt, hoc tamen habent vtilitatis, quòd vice pilei sint. Conficiuntur autem hoc modo pulueres.

Quibus sanguis per nares extrahatur.

Pulvis. 2. corian. rof. an. ʒ. iij. flo. anth. ſtechad. & cha. an. ʒ. j. aniſ. granorum tinctorum, myrthi, ſandali albi an. ʒ. ij. miſce, fiat pul. tenuiſſimus, quo cap. ſinapiſetur, ſerò, & manè excutiatur, & alius, ſi velis, apponatur. Ex eodem pul. cucufa paratur, quæ minus conuenit in iſtis cauſſis calidis. Et quia in vehementiſſimo dolore humores vruntur, & acrimoniam acquirunt, non erit inutile poſt miſſionem ſanguinis, dare medicamenta, quæ ichores ſanguinis purgent, qualis eſt ſyrup. roſ. laxatiuus cum media parte aquæ endi. vel ʒ. j. cath. aut ʒ. x. caſſ. per horam vnam ante prandium. Eo tempore datur propter duas cauſſas, ſcilicet vt grauitate cibi deorſum mittantur, & vt cibi prohibeant effumationem ad cerebrum. Solet enim ſuo odore dolorem facere. Poteſt etiam parari decoctum ſequẽs, quod detur ſingulis matutinis, maximè quando ſufficiens quantitas ſanguinis non eſt extracta, vel in quibus per ætatem, aut virium imbecillitatem non licuit.

Quæ ichores purgãt.

2. prunorum ſebeſten. an. pa. xx. paſſ. enucleatarum ʒ. j. tamarindorum elect. ʒ. j. ſenæ orient. ʒ. ij. ſem. carthag. contuſi ʒ. vj. polypod. ʒ. ij. flor. vio. p. j. ſem. aniſ. ʒ. j. fiat decoctio ad ℔. j. in qua diſſol. ſyrup. viol. ʒ. vj. miſce pro tribus matutinis. Si adhuc perſeuerarit dolor, poſt illos tres dies, adde vltimæ doſ. ſyrup. roſ. lax. ʒ. j. vel cath. ʒ. v. rhab. quia multùm effumat, non eſt dandum, vel detur in ſubſtantia, ſed infuſum in aqua endiui. vel viol. Reiterentur clyſteres tertio quoque die, ſi prædicto decocto non vtantur, aut ſi alius non ſatis moueatur. Abſtineant à vino, & ab omnibus effumantibus ad caput, quales ſunt fructus, ex quibus oleum parari poteſt, vt amyd. nuces, nuclei pinearum, auellaniæ, & omnia alimenta odorata, & quæ parantur cum petroſ. maiorana, menta, ſaluia aut cinamomo, aut nuce moſcata, & ſimilibus odoratis. Non moueat corpus, confricentur pedes, & brachia, non caput, niſi poſt curationem. A lacte, butyro, & caſeo abſtineat. Comedet quæ refrigerant, minus alunt, & non tentent caput: qualia ſunt poma cocta in prima menſa, vel etuda in vltima, ſi illis aſſuetus fuerit. Vtatur iuſculis paratis ex herbis remollientibus ventrem, vt borrag.

Rhab. cur prohibeatur.

Victus ratio.

cicla

by Google

cicla, spinachiis, lactucis decoctis in iure pulli, vel cum pauca quantitate carnis capi, vel gallinæ, vel hædi, vel vituli. Vratur eremore hordei cum pauco saccharo. Comedat in vltima mensa pyra, vel fructum mali cotonei. Sed hæc magis probantur in ea specie quæ fit per consensum ventriculi: non reclinet caput, neque tempore somni, neque vigiliarum, supra pulvinar factum ex plumis, quia caput nimis calfaciunt: sed fit ex corio pleno palea, furfure hordei, vel auena. Non est negligendus dolor capitis, etiã si sine febre sit, quia sæpe in alios morbos mutatur, vt in phrenitidem, & alias capitis affectiones grauiores. Hæc remedia sufficient pro dolore capitis facto à sanguine, vel a bile sine febre. Si autem dolor hic sit criticus, ex eorum numero quibus remedia adhiberi possunt, aut si superueniat alicui morbo, in quo missus fuerit sanguis, & corpus purgatũ, poterimus prætermittere omnes illas euacuationes, & topica remedia adhibere. Nam si crisim præcedit, fit circa statum, in quo silentium melius est habere. Adde quòd expectatur vomitio, vel alia excretio ad morbi solutionem. Sunt præterea ægri imbecilliores in statu. Quare satius erit à sanguinis missione abstinere, nisi dolor ab inflammatione fuerit. Tunc si vires valent, sanguis mittendus est, vt cap. de phrenitide monstrabimus. *Curatio doloris critici cap.*

De dolore capitis à bile. CAP. VII.

DOlor à materia calida fit à sanguine, vel à bile, vel à fumis flauæ bilis. Distinguuntur autem, quia dolor qui fit à sanguine, accidit ob eius copiam, quare sentitur distentio cum grauitate & pulsatione. Dolor autem à bile est sine grauitate, quia est parua bilis quantitas, quæ dolorem facit, sed sentitur morsus ob eius acrimoniam. Si à fumis fiat, bilios̃us humor vel in ventriculo, vel in aliqua alia parte collectus, sentitur, qui fastidium, nauseam, & vomitum, vel amarorem, vel cordis morsum facit. Dolor sentitur cum magna leuitate, quia fumi sua mole non premunt, sed solùm distentionem faciunt, quæ iuncta leuitati distinguit hunc dolorem à dolore facto cum distentione & grauitate, qui fit à multitudine alicuius materiæ. Istis signis *Dolorum cap. distinctio.*

Victus ratio signis adiungenda.

adiungere oportet victus rationem præcedentem, si bilioſa fuerit, vel bilioſa temperatura, aut ira & excandeſcentia præceſſerit, tempus, regionem, ætatémque & omnia, quæ bilis redundantiam ſignificare poſſunt, vt etiam euacuationis conſuetæ retentio, quæ vel per ſedem, vel per vomitum fiebat. Idem obſeruandum in diſtinguenda materia ſanguinea dolorem capitis faciente, & maximè ſi retineantur menſes, aut hæmorrhoides, vel hęmorrhagia conſueta fieri è naribus, & ſi præceſſerit vini generoſi multa potatio, alimentorum multùm ſanguinis generantium vſus, ſi relicta ſit aliqua exercitatio conſueta. Curandi ratio eſt: Primùm detur clyſter præſcriptus cap. 5. cui addi poteſt lact. M. j. cucurbitæ eadem menſura, vel poteſt augeri modus quat. ſemi. frig. maior. præcipuè cum nobis proponitur ætate & natura bilioſus. Si venæ multùm turgeant, à cepha. detrahatur parum ſanguinis, non ad euacuationem, ſed ad ventilationem. Nam cùm bilis etiam pauca ſummos dolores excitet propter eius acrimoniam: non tam de ea euacuanda, quàm alteranda, & caſtiganda, nos oportet eſſe ſollicitos. Et ſi æger natura fuerit billoſus & ætate, tempúſque anni æſtiuum, ne euacuando ſanguinem, qui eſt frenum bilis, æger incidat in phrenitim, nõ eſt facienda ſectio cephalicæ, ſed venæ ſub lingua poſſunt aperiri. Quòd ſi ne has quidem liceat aperire, & æger venæ ſectionem plurimùm reformidet, cucurbitulę humeris vel collo admoueantur cum ſcarificatione, vel fiant ligaturæ & frictiones extremarum partium, & potiſſimùm in carpo & pedio ad diuerſiones. Si dolor leuis eſt, vt ex ira, non ſtatim mittendus eſt ſanguis, ſed topicis remediis tentanda potius curatio, quibus ſi non cedat, ad reliqua confugiendum. Cùm autem bilioſa eſt hæc materia, debet potius purgari, quàm euacuari ſanguinis miſſione. Quòd ſi purgatio materiæ non poſſit ſemel fieri, detur minoratiuum ſequens,

Curandi ratio.

Sectio venæ.

Cucurbitæ.

℞. ſyr. roſ. lax. ʒ. j. ß. aquæ endi. ʒ. iij. miſce, fiat potus, detur manè. Sequentibus diebus dentur manè ſyru. alterantes flauam bilem, vt ſyr. de endiu. ſimpl. viol. roſ. de nymphea, oxyſacchar. de agreſta, & quibus eſt facultas infrigidandi. Herbæ, ex quibus conficiuntur

tales

tales ſyr.aut decoct.ones,aut aquæ diſtillatæ,ſunt, lact. ſonchus aſpara.j. roſtrum porcinum , ſonchus leuis.j. endi. Pharmacopolarum, ſcariola.j.endiuia. Poſſunt addi capil.portulaca,dens leonis,plantago & omnia frigida à primo gradu vſque ad tertium. Syr. præparantes fiunt hoc modo ad lenitionem & alterationem, *Syr. alterantes bilem.*

℞.ſyr. viol. (qui multùm conuenit propter lenitionem & alterationem) ſyr. endi. ſimpl. ana ʒ. ij ſyr.de nymphea (vt incraſſetur materia ſubtilis)& myrtill. an. ʒ.j aq cichor. endi.lact.& lupulorum , (ſi ſanguis admixtus eſt)ana q. j. fiat iulep cla.& aro. cum ʒ. j.diatrag.frig.Poſſunt miſceri ad ſomnum conciliandum aquæ port.quæ conuenit,ſi ſimplex eſt affectio,nympheę & cucurbitæ.Syr.viol.eſt valde vtilis , quia refrigerat, ventrem lenit,& ferè eſt narcoticus. Laudantur quæ refrigerant cum aſtrictione aliqua,quoniam incraſſant,& bilis feruorem extinguunt. In obſtructionibus hepatis ſyr.endi.compoſitus, cum aquis conuenientibus magis conuenit,quàm ſimpl.quia magis aperit. Poſt ſyr. dari poteſt tabula. j. diatrag. frig. aut triaſand. duplicato rhab. aut diarrhodi abb. Si ſcirrhus eſt in hepate, conuenit ſyr. endi. compoſitus cum aqua graminis. Si ſit icterus,conuenit ſyr.endi.compoſitus cum aqua graminis,vt interim pars humoris euacuetur. Sed quoniam ſyr. & elect. ſuprascriptorum facultas exoleſcit interdum, ſatius fuerit ſequenti apoz. vti ad ventris lenitionem,& obtundendæ bilis acrimoniam. *Syr.præparat.* *Quib.confert.ſyr. endi. compoſitus & viol.* *Apoz.*

℞. endi. non lotæ (ne auferatur facultas detergendi, quæ eſt in ſuperficie) cichor.ſcariolæ , lupuli capil.ana M.j. Poſſunt addi roſtrum porcinum & flores refrigerantes.Propter pharmacopolas varianda eſt preſcriptio, qui norunt ex intuitu ægroti,quid ſit ei preſcribendum. Vt verò lenitio ventris fiat , & acrimonia humoris obtundatur , pone prunorum non dulc. ſebeſten. ana pa. vj.quat.ſem.frig.maiorum ana ʒ.ij.feminis endi.ʒ. j. ß. Addi poſſunt ſemina lact. port. ana ʒ. ß. fiat deco.ſub cuius finem poteſt addi florum cord.ana p.j.in ℔.j.col. diſſ.ſacch.q.ſ.fiat apoz. addatur aceti parùm , vel vini granatorum. ℥.j. vel ij. Quòd ſi non modò alterare, ſed vacuare volueris, adde myrobal.citrinorum & in-

dorum ana ʒ.ij.vel iij.vel ʒ.ß.Quæ etiam si non abluantur,obstruendi tamen vim, quam habent ob adstrictionem , amittunt decoctione tamarindorum , succi ros. (vt magis purget) ana ʒ. j.aut syr.ros. laxat. ʒ. ij. Quòd si deest syr.ros.adde sacchar.q.s.fiat syrup. mediæ deco. detur alternis diebus aro. cum ʒ. j. triasand. duplicato. rhab. Vltimæ dosi adde (si multus humor supersit) diagr.gr.iij.mastich.gra.j.vel rhab.ʒ.j.vel elect. de succo ros.vel de citro sol.ʒ ij. Si nolit hanc potionem,vtatur vel bolo,vel pill.sequentibus. Porrò licet hic incrassantia & refrigerantia primo scopo , primáque ratione conueniant , tamen quia commodè per vrinas bilis purgatur,possunt etiam misceri aperientia. Acetum additur , quoniam bili flauæ planè aduersatur : loco eius poni potest syr.acetosus. Post ea vtatur potione vel bolo sequenti.

Acetivirtus.

℞.cath. ʒ. vj. vel cass. ʒ.v.elect.de succo ros.ʒ.ij.indi maior.vel de citro sol.ʒ.j.cum sacch.fiat bolus. Maior quantitas medicamentorum danda est in dolore, tum quia humores sursum mouentur,vt deorsum reuellantur : tum quia sensus minus est exactus in partibus ob spirituum resolutionem,aut retractionem. Vel accipiat pill.quæ sine custodia loco minoratiui dari possunt, quæ scilicet non recipiunt coloch.nec diagrid.nec turbith,quales sunt pill.de hiera simp. si sine croco & myrrha parantur, assageret & sine quibus , quamuis parum diagridij acceperint. Sed quia dolor sæpius repetit,affligitq;eos præsertim, qui bilioso sunt habitu , proderit pillul.quas magistrales vocant,accipere,& sunt eradicatiuę,vt cochię,de rhab.de quinq; generib.myrobal.mastich. aureæ & similes, quæ cum custodia dantur post primum somnum : vt prima actione facta meliùs operentur,& facilius. Sequentes sine custodia dari possunt.

℞.mast.pil.de hiera simpl.ϑ.j.& v.rhab. ϑ. ij. formentur pil. cum syr. laxatiuo,vel cum aqua endiuiæ, ne nimis laxent aut calfaciant. Verùm in hiera auferetur crocus.Is enim caput ferit & dolore tentat.Odorata tamen fortiter laxantibus mixta non possunt multùm nocere,quia longam moram in corpore non faciunt. Parantur pillulæ magistrales in modum sequentem.

Croci vis.

℞.rhab.

℞.rhab.ʒ.ß.myrobal. citrinorum indorum, bellericorum & emblicorum,aga.ana ℈.j cina.myrrhæ, maſtich.nuc.muſc.ſpicæ,ana ℈. ß. omnia temperentur per noctem in ſucco roſ.aut endi.addendo aloes lotæ in aq. endi.ʒ.j.formentur pill.cum ſyr.roſ.vel ſucco roſ.de quibus cap.ʒ.j.vel ʒ. ß. ſemel in heb. ante cœnam.Additur aga.quando affectus ſit bilioſus. Nam vtile eſt aliquid eorum admiſcere,quæ pituitam purgant,modò inſigniter calida non ſint,vt turbith, colochintis. Adduntur & aromata ,quia cerebrum corroborant, tum quia ob tenuitatem partium efficiunt, vt vis medicamenti melius penetret. Ad eradicationem addi poſſunt diag.gr.iiij. ad ʒ.j.pill.vel fiat potio poſt ſyr.vt ſequitur. *Aromat. effectus.*

℞.elect.de ſucco roſ.diapruni ſol.ana ʒ.j.ß.rhab. infuſi in aq.endi. & fortiter expreſſi ʒ. j. ſyr.roſ.lax.ʒ.j.cina.& florum ſtechad.ana gr.vj.fiat potus ſyrup.cap.ven. conuenit ad obſtructiones,ſyr.roſ.ad malitiam diagrid. & aliorum ſolutiones corrigendam. Bolus ad virium robur exhibeatur.

℞. conſ. roſ ʒ .j.conſ.nymph.& anthos ana ʒ.ß.pul. triaſand.vel diarrhod.℈.j.ſacch.parum,fiat bolus : cap. poſtridie ſuperb.parum aquæ endi. Addi poteſt nec ſine ratione aliquãtulum conſer.acori,quæ quoniam aſtringit,eſt vtilis omnibus morbis à defluxione & catarrho. Dari poteſt etiam ʒ. ß. theriacæ recentis vel ſex menſium vel vnius anni. *Conſeruæ acori vir.*

TOPICA.

Quod ad topica attinet remedia oxyrrho. caput eſt perfundendum,aut admouendus ſuccus aliquarum herbarum infrigidantium,vt proxi.cap.diximus.Fiat etiam frontale ex pul.coriand.præp.ʒ.j.florũ viol.roſ. & nymphææ ana p.j.ſeminis lact.plantag.& pap.albi ana ʒ.j.ß. vel papaueris nigri ʒ. j. ſandal. albi ℈.j caphuræ ʒ.ß. fiat pul. & ex eo frontale interbaſtatum in ſindone rubra. vel *Frontale.*

℞.ol.viol.roſ.ana ʒ.j.opij (ſed non in pueris, mulieribus & mollioribus) ℈. ß. miſce & illine digito nares interiores. Remedium hoc in dolore acerrimo eſt præſtantiſſimum. Mitius erit ſi addas lactis mulieris ʒ.j. vel loco eius aquæ roſ. ʒ.j. ß.nucis moſcatæ (vt caput

Digitized by

Opium. roboret,& immodicam opij frigiditatem retundat) gr. vj. Opium non eſt corrigendum, vt aliàs ex caſtoreo, euph.myrrha,& croco, quia per ſe dolorem capiti adferunt,ſed potiùs nuce moſcata, vel moſco,quæ caput confirmant. Poteſt fieri pot.talis ad ſedandum dolorem vel conciliandum ſomnum,vt,

℞.lact.& ſolani ana M.j.ſemperuiui, flor.roſ.viol. (quæ cùm ſint tenuium partium, magis conducunt)& nymph.ana p.j.flor.narciſſi (ſi reperiantur) p. ß. vel flo. labruſcæ,& vitis ſatiuæ an. p. j. Et quia roborandum eſt cerebrum, etiam ſi dolor ſit à caliditate, adde florum anthos, vel ſtechad. tertiam partem p. j. florum cham. mel. (qui in omnibus doloribus proſunt) ana p. j. Sed tamen potiùs ponuntur in declinatione, & cùm iam conſtitit fluxio, ſeminis lact. coriandri, pap. ana ʒ. j. Proderit etiam in fine ſemen lauendulæ ponere ad ʒ. j. ß. & addendo parum aceti, niſi adſint vigiliæ. Huius decoctionis vapor naribus excipiatur. Poſſunt & prædictæ herbę in modum cataplaſmatis capiti admoueri, vel incoquendum eſt caput veruecis in prædicta decoct.vel in eiuſdem capitis decocto herbę incoquendæ, ex quo decocto caput irrigandum, idque potiſſimum in morbi declinatione.Tum enim materia diſcutienda eſt.

℞.ol.roſ.viol.myrtill.ana ʒ. ij. aquæ roſ. viol. ſucci plantag.aut ſolani ʒ.j.vel farinæ hord.ʒ.ij. aceti parum ad penetrationem, ceræ q.ſ.fiat vnguen. Si propinqua eſt declinatio, adde ol. cham.fieri poteſt pul.capitalis in primo refrigerans,in fine verò reſoluens.

℞.coriand.præp.ʒ.j.ſeminis pap.albi & lact.ana ʒ. j. florum nymph. roſ. viol. ana ʒ. ß. anthos & ſtechad. an. ʒ. ij. granorum tinctorum ʒ. ß. ſchenant.ϑ.ij.fi. pul.ſubtiliſſimus. Sunt qui addunt moſci & macis ana ϑ.ij.hæc verò calida miſcentur, vt penetrent, roborentque. Hoc autem in fine fieri ſolet, cùm magis eſt diſcutiendum. Si vigiliis torqueatur, exhibeatur potio ex ſyr.de pap. ʒ. ij. aq. lact. & bugloſſ.ana ʒ.j.ß. cap.hora ſomni, qui non eſt conciliandus in principio, ſed poſtquam ſunt defatigati; quia ſic maior fieret ad caput effumatio.

De

Digitized by Google

De dolore capitis à pituita. CAP. VIII.

CVm materia pituitosa lenta est & viscosa & crassa, incisione indiget ad sui euacuationem. Rectè igitur medici pituitæ talis præparandæ gratia, incidentes syr. ordinant à principio, tum ad diuersionem, tum vt materia pituitosa in intestinis generata (ob eorum frigiditatem) euacuetur. Imprimis igitur clyst. sequens pro materiæ discutione, incisione, alteratione & euacuatione parabitur.

CLYSTER.

℞. mal.bismal.merc.ciclæ,pariet.an.M.j.florum stechad. anthos cham.meliloti an.p.j. furf.macri in panno ligati iun.j. fi.decoct.ad ℔.j.in col.diss.mel.ros. viol.anthos. lohot de cass. an. ʒ. j. ß. benedictæ vel hieræ pictæ vel hieræ Archigenis ʒ. ij. succi ciclæ ʒ.j. ol. veteris ʒ. iij.salis parum,fiat clyster,& detur longè à pastu. In hoc multi addunt meliss. beth. hyss. an.M.ß. anis.fœnic.ana ʒ. ij. seminis rutæ ʒ.ß. Sed in principio videtur sufficere prædictum clysma, nisi dolor, & vitæ periculum adeò instent, vt medicum cogant statim à principio extremis vti remediis, vt fit in apoplexia, paralysi, & morbo comitiali. Alij addunt in hoc clystere loco ol. veteris, ol. cham. vel de lilio, vel anethi, tantundem salis gemmæ. Idem etiam addunt decoc.ag.ʒ.ij.Clystere exhibito,statim dantur pill. satis leues ad materiæ minorationem. Nam dolor aliquando tam vehemens est, vt sit necesse materiam, quæ euacuationi præparata est,educere, sed leui medicamento, ne cruda materia agitetur. Ideo ad hanc rem pill. quædam leuiores præscribendæ sunt in forma sequenti.

PILVLÆ.

℞. mass. de hiera simpl. ℈. ij. ag.tro. ℈.j. cum melle ros.vel oxymel.simpl. fi. pillul. Possunt etiam formari cum syrup. de stech. Satis tamen fuerit pillulas aquis conuenientibus formare, sic enim multò minores sunt, quàm si cum syru.fiant. Nam cùm syrupi crassiores sint aquis distillatis, fit vt pill. fiant maiores. si formentur cum syr.quàm si formentur cum aquis distillatis.Postea accipiet die sequenti syr. qui deinceps inferius præscribetur. Porrò in principio syr. non debent esse multùm

calidi, & aperitiui. Nam materia ratione caliditatis liquaretur, & fusa maiorem locum occupando, dolorem faceret vehementiorem. Ideo à leuioribus auspicandum,

Syrup. qualis est, qui paulò pòst describetur. Syr. item leuiores, quibus vtendum à principio, sunt ij, mel ros. syr. capil. ven. de byzantiis, acetos. simp. & compositus. Medij sunt syr. de hyss. de prass. de gly. de acoro, de stech. oxymel. squil. oxymel. simp. & compositum de quinque radicib.

Herbæ. & his similes. Herbæ, ex quibus componuntur syrupi, apoz. & aquæ distilla. sunt capill. hyss. beth. saluia, calam. puleg. absynth. meliss. maiorana, matricaria in mulieribus, ruta, fœnic. apium, enula campana. vng. cab. & his similes. Syr. pro principio talis sit.

Digestiuũ debile. 2. mell. ros. col. ʒ. j. syrup. capil. ven. ʒ. ij. aquæ maior. hyss. & meliss. an. ʒ. ij. misce, & fiat iulep. pro duabus dos. Syr. fortior.

Medium. 2. syr. de gly. & capil. ven. an. ʒ. ij. syr. de byzantiis ʒ. j. aquarum fœnic. beth. & verbenæ ana qr. j. misce, fiat iulep. Syr. fortissimus.

Forte. 2. syr. de stech oxymel. scill. ana ʒ. ij. ß. aquarum rutæ, meliss. saluiæ, & maio. ana ʒ. iij. beth. tantundem, misce, fiat iulep aro. cum drach. j. diamosci, vel pliris cum mosco, vel ros. nouellæ, vel diagal. vel cum modico cinamomi, vel zinzib. vel cubebarum.

2. galangæ crass. drach. iij. gly. ras. rad. petro. & graminis an. ʒ. ij. (Si materia valde viscida est, adde quinque rad communes. Si purgare vis, adde radic. ireos recentem. Nam antiqua tantùm attenuat, beth.) verbenæ sampf. meliss. hyss. pulegij ana m. j. capil. ven. borrag. an.

In pituita salsa. m. ß. Si pituita sit salsa, adde cichor. endi. scariol. an. m. ß. vel pone quinque capil. tantundem, seminis anis. fœnic. an. ʒ. ij. seminis apij, petro. ana ʒ. ß. florum stech. roris. samb. ana p. j. In pituita salsa pone trium florum cord. ana p. j. fiat decoctio ad ℔. j. ß. in qua diss. mell. ros. & anthos. ana ʒ. ij. vel oxymel. scill. tantundem, sacch. q. s. fiat syr. qui detur quinque aut sex diebus.

2. diamosci dulcis, vel pliris cum mosco vel diambræ ʒ. ij. cap. tabellam pond. drach. ij. cum syr. Si libet præscriptum apoz. facere laxatiuũm, deco. potest addere feminis carth. ʒ. ij. (& noster quidam carthamus ad tantam

Digitized by Google

tam doſim dari poteſt, quia familiaris eſt, & non violentus. Habet autem vim aperiendi, & euacuandi pituitam) fol. ſenæ orientał. vnc. ß. vel ſenæ communis vnc. j. agar. 3. ij. turbith. 3. j. zinzib. ℈. j. ß. fiat apoz. zinzib. ponitur ad correctionem turbith, quia ſecus euacuaret materiam ſubtilem, craſſam relinqueret. Addimus etiam ad eius correctionem ſal gemmæ. Porrò aſtringentia nunquam miſcenda ſunt in materia pituitoſa, quia materiam per ſe craſſam partim magis impingunt, & veluti coarctant. Ideò malè faciunt, qui myrob. embl. vel chebul. addunt. Et Auic. non immeritò ab eorum vſu prohibuit in febribus, quæ ſunt cum obſtructione. In dolore capitis à materia frigida, verbena ſiue aſſumpta, ſiue admota confert. Si morbus comitialis ſit admixtus dolori capitis, non pones apium in apoze. Nam ex mente recentium epylepſiam moueret. Attamen Gal. in morbi comitialis cura addidit apium, & petroſ. cui magis credendum, quàm neotericis. Poteſt etiam dari ſyr. de pomis compoſitus à Meſ. Euacuat enim pituitam ſine noxa ventriculi: quamuis elleborum recipiat. In morbo Italico plurimùm prodeſt. Confert & nux moſcata plurimùm in dolore capitis à materia frigida. Si apoz. non ſit laxatiuum, poteſt dari clyſt. vel. pillul. ſine cuſtodia, quorum ſuprà meminimus, & vt ſequitur.

Cartha.

Cautio.

Verbenæ.

Apium.

℔. pill. elephang. aſſag. ana ℈. j. fiat pill. drach. vel 4. cap. per vnam horam ante cœnam ſine cuſtodia.

Quid in pillulis obſeruandum.

Cæterùm id de pillulis obiter adnotandum, quódque debent euacuare ab hepate & ventriculo, modò leues ſint, dari debent vna hora ante cibum: quæ verò à capite euacuant, quatuor horis poſt cœnam, vt ſimul cum alimenti vaporibus eorum vis ducatur ad caput. Concocta materia ſic vacuatur.

℔. maſſ. pill. cochiarum, fœtidarum ana ℈. ij. agar. tro. ℈. j. fiant pillulæ, formentur aqua hyſſ. vel aliis aquis capill. Fortiores ſunt hæ.

℔. maſſ. pil. de ſarco. de aga. & de maſtiche an. ℈. j. plus vel minus pro virtutis robore. Ideo aliquando addimus tro. alandal. gr. iij. vel ij. vel. j. Quòd ſi æger à pillulis abhorreat, detur potio.

℞. capil. ven.hyſſ. ana M.j. paſſ. par.x. iuiub.ficuum ana p.vj. ſeminis apij & petro. ana ℈.j. aniſ. fœnic. an. ʒ.ß.flouum anthos,ſtechad.an.p.j. aga.tro.ʒ.j fiat deco. ad ℥.iiij.ß. in col.diſſ. elect.indi maior.ʒ.iij. elect.de citro ſolut.& diachart. an.ʒ.ß. mell. roſ.col. (ad extenuationem & dulcorem) vnc. ß. fiat potio, cap. in aurora cum cuſtodia.

Quid obſeruandum in potionibus.

In dandis potionibus aliquid dulcis in fundo vaſis eſſe deber,ſi fieri poſſet. Nam id quod gratum eſt, ſtatim à principio deuoratur: quod autem ſequitur, æquo animo accipiunt. Agar.magis damus in infuſione.Nam in ſubſtantia vomitiones excitat, ſic autem infunditur.

℞. agar. tro.℥.j. vel amplius, infunde in oxymel. vel in melle roſ. Poterit fieri potus cum aquis capital. qua-
Elect.pituitam euacuãtia. les ſunt aqua ſal.maior.beth. meliſſ. & cum ſyr.accommodato ad dulcorem. Elect. euacuantia pituitam ſunt diacarth.indum maius & minus,elect.de citro.

℞. elect. de citro ʒ.ij.ß. vel diacatth.tantundem.Elect.dantur à ʒ.ij.ad ʒ.iij.ß.

℞.elect.indi maior ʒ.ij.elect.de citro,diacarth.an.ʒ.j.cum ſacch. fiat bolus. Quoniam verò multi medicamenta auerſantur, fallendi ſunt dato iuſculo, quod tamen vim habeat purgandi: quod fiet cõmodiſſimè ſequenti modo,quoniã pituitam euacuat,& præterea prodeſt aſthmaticis,& iis, qui nolunt medicinam accipere.

℞.paſſ.pruno.iubeb.ana num.x. turbith,ſenæ ana ʒ.j.ſummitatum thymi ʒ.j. ß. ſalis gemmæ & zinzib. ana ℈.ij. omnia ponantur in ventre galli antiqui, & capiat ius.Adde medullæ carth. vnc.ß. Ex his fieri poteſt pulu. ablatis paſſ.prunis,& iuiub. & poſtea diſſolui in iuſculo. Aut detur pul.ſequens laxatiuus.

℞. polyp. ℥.ij. gly.ʒ.ij. agarici tro. ʒ.j. turbith gummoſi infuſi in lacte & exiccati ʒ.ij.zinzib.ſalis gemmæ, maſtich. ana ʒ.j. cineris tartari ℥. ß. cinamomi, cubeb. ana ℈.iiij. ſummitatum thymi ʒ.iij.ſacch.candi parum, fi.pulu.adde ſeminis viol.℥.j.(quia lenit) medullæ ſeminis carth.ʒ.ij. doſis erit à ʒ.ij.ad ʒ.iiij.diſſoluendo in iure pulli, vel vino albo,vel aquis capitalibus: poſtero die detur bolus hic.

℞.myrrh.

Digitized by Google

℞.mythr.electi vel theriacæ veterum, vel aureæ alexandrinæ ʒ.j. conser.anthos ʒ.ij.fiat bolus,cap. superbibendo parum vini albi,vel aquarum capitalium.

CONSERVAE.

Theriaca vetus, mythridat. aurea alexand. conserua acori, anthos, stechad. enulæ valent in hoc affectu. Et quando ponitur mythridatum vel theriaca,vel aurea alexandrina,miscendæ sunt conseruæ conuenientes. Possunt & misceri pul. elect.vt diamosci dul.& amari, pliris sarcotici, pliris cum mosco, diambræ,diagal.conse. supradictis,scilicet,anthos,stecha.enulæ camp.hoc modo vtatur in ingressu lecti.

℞. conser. anthos,stechad. ana ʒ.j.conseru.capil.ʒ.ß. pul.ros. no. de gemmis an. ʒ. j. diag. vel diamosci ʒ.ß. iacch.parum,fiat conditum,vel si lubet, fiat opiata,cum syr.capill. ven. adde pul.anis. vel dauci ʒ.j. A pastu non debemus vti immodicè calidis,quia caussantur obstructionem, & alimentum adhuc crudum à ventre in hepar vehunt. *Cautio Obseruæ*

TOPICA OLEA.

Topica remedia sunt olea, sacellationes, sacculi, cucufæ. Olea verò sunt irinum, de lilio, anethinum,ruraceum,de piperibus,& quæ calefaciunt & extenuãt.Quibus additur aqua vitæ loco aceti, inunctionis tempore.

℞.ol.irini,anethini an.ʒ.ij. cham.ʒ.iij nuc.mosc.garyoph.sandal. omnium an. ʒ.ß. seminis rutæ,anethi,an. ʒ.j.florum stechad.ʒ.ij. ceræ parum,fiat vngu.quo vng. frons.Sacellatio communiter fit ex nitro & sale torrefactis. Potest tamen fieri ex herbis in sequentem modum.

℞.sampſ.verbenæ,melisſ.an.M ß.florum cham.mel. samp.stechad.saluiæ an.p.j. coquantur in aceto & aqua, fiat embrocatio ad caput. Vbi materia est admodum frigida,optimum est caput irrigare aqua ardenti.

℞. florum cham.melil.samp.stech.an.ʒ.ß.macis,garyoph. calami aro. aneti an.ʒ.ij. spicæ, lauendulæ an.ʒ. j. fiat pulu. subtilisſ. Potest addi melissa, beth. verbena. Ex hoc pul. fiat cucufa ad confortationem cerebri, ne amplius recipiat fumos,& ad malæ qualitatis alterationem, additis quibusdam astringentibus, vt foliis myrthi,vel baccis,vel flor.rosarum,ne tam facilè recipiat va-

Digitized by Google

pores. Euacuata ſecundum partem materia in cerebro contenta, veniendum ad particulares purgationes, vt id quod eſt reliquum in cerebro, expurgetur, idque per conuenientes regiones, ſcilicet nares & palatum. Caput-purgium igitur fiet ex abſtergentibus, vt melle, ſacch. & manna: aut attrahentibus, vt ſucco ciclæ, maioranæ, anagal. aut ex deco. harum herbarum, addendo vinum album pro decoctionis materia.

Caputpurgi. blandius.

℔. ſucci ſiclæ, maior. an. ℥.iij. vini albi ℔.j. ſacch. rub. ℥.j. vel mellis roſati vel mannæ tantundem. fiat caputpurg. Fortius erit, ſi addatur ſuccus cucume. agreſt. vel anagallidos vel ciclaminis cum eadem vini menſura, adaucta doſi ſacch. vel mell. pro eodem. Fortiſſimum erit, ſi ſucci puri extrahantur ſic.

℔. ſucci cucumer. agreſt. ſucci ciclami. maior. an. qr. ß. depurentur, & attrahat per nares. Quòd ſi remaneat mordicatio in naribus, vel dolor, immittatur lac mulierbre intra nares, vel oleum viol. Poſſunt addi pul. ſuccis his, vt pul. piperis, ſtaphiſagriæ an. ʒ.ß. nucis moſ. ℈. j. Vel cum ſuccis poſſunt etiam fieri caputpurgia ex deco. herbarum capital. Efficaciſſima ſunt, ſi in his diſſoluatur ʒ. . ſcammonij, & cum pauca farina ſimul incorporentur, vt conſiſtentiam habeant ſpiſſiorem, & adhærere poſſint. Vel formentur veluti ſuppoſitoria, in oblongam & pyramidis formam: cocta naribus indantur. Vel decoquantur ſucci in aliquo oleo, & addita cera & ſcammoneo fiat ad formam linimenti, quo inungantur partes interiores narium, vel ſcammoneum melle excipiatur. Maſticatoria ordinantur, cùm non ſit periculum de catarrho ad pectus. Nam quibus ad thoracem fluxio fiat, magis conuenit caputpurgium, & gargariſmata iis vtiliora ſunt, qui laborant fluxione. Nam caputpurgia materiam fluentem ad pectus, trahunt ad nares, ſicut garga. ab oculis diuertunt. Inter maſticatoria verò quædam ſunt ſimplicia, quædam compoſita, & ſimplicia quidem, vt radix pyretri, maſtiche, zinziber, compoſita verò, vt

Quibus conferunt caputpurg. & gargarif.

℔. maſtich. ſtaphiſagriæ, pyretri an. ʒ.ij. nuc. moſ. ʒ. j. fi. pul. qui inuoluatur in panno lineo raro, & fiat maſticatio manè ſemper ſpuendo. Poteſt & hic pul-

uis

nis excipi cera alba, vel ficubus, & eodem modo vti. Garga. fiunt ex decoct. herbarum capitalium dissoluendo mel vel oxymel, vel partem aliquam elect. sol. hoc modo.

℞. hyss. beth. meliss. ana M. ß. sinapi drach. ij. fi. deco. in ℔. j. deco. dissol. mell. ros. & oxymel. squill. ana ʒ. ij. fiat garg. tepidè manè longè à pastu. Fortius erit sequens.

℞. gly. ras. rad. ireos, pyret. ana drach. iij. hyss. orig. an. M. ß. seminis rutæ, sinapi ana drach. ij. florum stechad. & chrysantemi. si reperiatur, ana p. ß. fiat decoct. in col. diss. elect. indi drach. ij. oxymel. squill. ʒ. ij. fiat garg. Fortissimum erit si succum cucum. agrest. addideris, & dosim elect. auxeris. Hìc non miscebis pulu. hieræ aut benedictæ, vt nonnulli faciunt. Nam cùm his plurimum amaroris, ægri non æquo animo ferunt, cùm amara plurimùm ori sint ingrata. Possunt fieri sacculi ad caput, cum milio & sale, in sartagine torrefactis. Item olea calida applicari possunt capiti, vt rutae de lilio (quod maximè laudat Gordonius) oleum de eupho. quod potentissimum est. Possunt & fieri cucufæ odoriferæ hoc modo. *Sacculi.*

℞. bethonicæ, sampsuci, melissæ, an. ʒ. j. coriand. præparati ʒ. ß. florum meliloti, chamomillæ, florum anthos & stechados an. p. j. rosarum rubrarum p. ß. alandali citrini ʒ. ß. styracis calamintæ, beniouim an. drach. ij. pulueriscntur pulueriscanda, & cum syndone rubro interbastentur, & fiat cucusa. Fiet etiam & suffumigium tale. *Cucusa.*

℞. suffumig. communis ℔. j. fumigentur operimenta capitis. Possunt etiam instillari aliquot guttæ oleorum calidorum intra aures cum bombace. Possunt etiam ægrotantes vti elect. necessariis, qualia sunt diamoscus dulcis & amarus, diambra, pliris cum mosco, pliris sarcoticum, cum aquis capitalibus distillatis, vt supra dictum est. Quod superest de curatione huius affectus, disce à practicis, qui prolixiorem curam docent. *Suffumigium.*

De *dolore capitis à melancholia.* CAP. IX.

ETsi ratò dolor capitis fit à melancholia pura, fit tamen à melancholia pituitæ permixta, vt in iis, qui passi sunt morbum Italicum. Si dolor fiat à pura

Digitized by Google

melancholia, medicamenta alterantia debent esse calida & humida (nisi melancholia fit à bile flaua adusta) non admodum tamen, sed mediocriter, vt borrago, bugloſſa. Quemadmodum autem Pleuritis à melancholia
Causa. rarò fit, sic nec dolor capitis. Si enim sola dolorem fecerit, certè, qui melancholia laborant, frequenter dolore capitis vexarentur, qui tamen dolorem nullum habent, nisi illum non sentiant, quòd mens occupata sit. Adde quòd siccitas dolorem non facit, neque materia crassa, nisi vel bilis permiſceatur, vel spiritus, qui distendendo partes dolorem faciunt. Quod secus cuenit in pituita, quia frigida est & humida, vnde spiritus multus oritur, qui distendendo inducit dolorem, idque potissimùm noctu, vt in morbo Italico. Si igitur fiat à melancholia adusta, ob bilis naturam, quam retinet, dolorem facit. Ob idque humidis & frigidis alteranda est, & medicamentis cholagogis euacuanda & quibusdam tenuioribus præparatis ad dolorem à bile procreatum: qualia sunt, Diaphenicum, confectio hamech, Syrupus de fumo terræ compositus, & Syrupus de pomis laxatiuus, vel Syrupus rosatus laxatiuus cum decocto mercurialis, sennæ & foliorum borraginis, quæ
Borraginis vis. humores adassatos euacuare possunt. Topicis autem remediis non differunt, nisi quòd, quæ astringendo repellunt, minus conueniunt: illa autem, quæ refrigerant & humectant, ex vsu sunt in principio, sicuti quæ calfaciunt modicè & digerunt., in declinatione. Inter remediorum formas in hoc affectu magis conueniunt embrocatio & irrigatio capitis frequens. Deprehenditur autem à melancholia dolor fieri, si priùs ægri, quàm
Signa. dolerent, non dormiebant, & inter dormiendum somniis multis vexabantur, partésque omnes illis circa caput calidiores & ficciores apparent. Ad hæc sentiunt veluti puncturas circa oculos, per quos medici crediderunt melancholiam expurgari, vt bilem per aures & pituitam, per palatum ac nares. Quòd si in corpore melancholico post morbum à melancholia, vel in morbo melancholico fiat dolor, qui medicamentis discutientibus facilè non cedat, verisimile est ab eodem humore fieri.

CVRA-

CVRATIO.

Huic dolori præſcribenda ſunt calida & humida, vt attenuetur humor ad faciliorem euacuationem & diſcutionem, ne ſi diu perſeueret, morbum faciat, ſicciorem cerebri temperaturam reddat, & ſpiritus minuat. Sed quando horum copia non eſt, ideo commiſcenda ſunt medicamenta mediocria diuerſi generis, vt tandem ad quandam mediocritatem calidi, & humidi veniamus, vt ſtech. cum viola aut nenuph. miſcetur, vt fiat calidum & humidum medicamentum, ſicut lact. cum beth. Imprimis igitur fit clyſter ad educendam materiam communem exiſtentem in inteſtinis, ad alterationem & diuerſionem.

℔. radic. alth. & liliorum ana ʒ. ij. mal. branch. vrſinæ, bugloſ. borrag. parietar. mercur. an. M. j. paſſ. mund. fic. prunorum ana pa. x. ſeminis aniſi, fœn. ſeminum frigid. maior. ana ʒ. iij. flor. cham. meli. viol. ana p. j. fiat decoctio in decocto capitis veruecis, in ℔. j. col. diſſ. caſſ. & mell. viol. an. ʒ. j. ſucci mercu. & ſacch. rub. ana ʒ. j. ol. chamo. liliorum vel viol. ana ʒ. j. ß. fiat clyſter, quem capiat longè à paſtu. Poteſt addi ad maiorē diſcutionem, & reuulſionem à capite diaph. vel indi maioris ʒ. iij. Hic clyſter à principio debet accipi. Sufficit autem ℔. j. vt meliùs & diutiùs ab inteſtinis retineatur. Quòd ſi daretur in maiori copia, inteſtina preſſa & grauata onere, ſtatim excernerent. Debet autem repeti tertio aut quarto quoque die, ad minus ſemel in hebdomada. Minoratiuo etiam vtimur ad partem materiæ euacuandam, non præmiſſis ſyr. ſic. *Clyſter.*

Minoratiua.

℔. cath. ʒ. vj. diaphe. ʒ. ij. cum ſacch. fiat bolus, vel ſic. ℔. aquæ capil. ven. & bugloſ. an. ʒ. j. cath. ʒ. ß. diaph. ʒ. iij. ſyr. viol. ʒ. j. fiat potus, vel decoctio ex florib. cordial. & epithy. in qua diſſo. prædi. elect.

Concoquentes ſyr.

Minorata ſiue imminuta materia debet concoqui. Huic rei conueniunt ſyr. de ſcolopend. borrag. bugloſ. de epithymo, de pomis, de radicibus ſimpl. de caparib. viol. qui debet miſceri aliis ad humectandam melancholiam, quæ magis ſiccitate lædit, quàm frigiditate.

Canon. Sit igitur canon vniuerſalis, vt ſemper humida miſceantur cum calidis. Inter omnes ſyr. primas tenet partes ſyr. de pomis compoſitus, deſcriptus à Meſ. cap. de ſoda frig. a melancholia, qui non ſolùm concoquit, ſed & educit humorem melancholicum & pituitoſum, idque ſine noxa ventriculi & aliarum partium, eo tamen vti debemus in progreſſu morbi, & non in principio, ſed præcedente totius corporis vniuerſali purgatione, quæ repeti ſæpius debet in morbis à materia craſſa, frigida, incocta & viſcida. Nam vnica euacuatione tota educi non poteſt. Id videmus in quartana, aqua intercute, morbo comitiali, mania, paſſione melancholica, dolore cap. diuturno, & dolore iuncturarum à morbo Italico. Porrò ſyr. de pomis compoſitis Meſ. ſic habet.

Syr. de pomis compoſitis.

℞. capil. ven. ceterach. bugloſſ. borrag. ana M. j. florum borrag. bugloſſ. ſuma. ſummitatum thymi ana p. ii. foliorum ſenæ orient. cham. ſtechad. ana ℥. j. chamed. ſchenanthi, ellebori albi (niger enim nobis eſt incognitus) florum, amaranthi, ſeſamoidis ana ℥. iiij. ſucci agrim. fumi. ana ℥. iij. ſucci pomorum dulc. ℔. j. paſſ. munda. polypod. querc. an. ℥. ij. croci ʒ. j. fiat decoct. in aqua & aceto q. ſ. in qua diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyru. perfectæ decoctionis, ſeruetur vſui. Doſis erit ab ℥. j. ad ℥. iij. Hic ſyr. plurimùm prodeſt in morbo comitiali, melancholia, morbo Italico, & omnibus affectibus à melancholia & pituita, præſertim ſalſa. Loco amaranthi poni poſſunt flores nenupharis ad acrimoniam & malitiam veratri caſtigandam. Eligantur poma admodum dulcia & odorata, vt ſunt poma (Ioannis) vulgò dicta. Potiora enim ſunt, quæ carnem minus ſolidam habent, & dulciora & guſtui ſuauiora. Quæ autem ſunt duriore carne, reiici debent, vt curtipendula vulgò dicta. Herbæ ex quibus fiunt ſyrup. & aquæ, ſunt bugloſſ. borrag. capill. ven. cetetach, ſcolopendria vulgò dicta, ſiue lingua ceruina, thymus, epith. meliſſa, portulaca, abſynth. cappar. fumus terræ, cortex tamariſci, fraxini, ebuli & omnes aliæ herbæ lieni ſeruientes, vt vitex ſiue agnus caſtus.

℞. ſyr. de bugloſ. & de borrag. ana ℥. iij. capil. ven. de ſtech

ſtechade (vt ducatur vis medicamenti ad caput, nam ſecus iret rectà ad lienem) ana ʒ.ij. aquarum meliſſ. bugloſſ. & port. ana q. j. aro. cum pul. de gemmis, lætitiæ Gal. diatrag. frig. vel calidi. *Syr. melãcholiam præparans & concoquens.*

℞. lætitiæ Gal. tab. j. pond. ʒ. ij. ß. capiat poſt ſyrupum *Syr. magiſtralis.*

℞. capill. ven. borrag. meliſſ. port. bugloſſ. ana M. j. paſſ. mundat. p. x. ſeminis melonum, aniſ. port. endiuiæ ana ʒ. j. ſeminis ocymi ℈. iiij. florum anthos, bugloſſ. viol. ſtech. borrag. ana p. j. florum chamo. p. ß. ſummit. thymi (quia clarificat ſanguinem) foliorum ſenæ ana ʒ. vj. polypodij ℥. ß. Si vis magis laxatiuum, pone plus laxatiuorum: fiat decoctio in aqua, & non in vino, vt multi faciunt. In ℔ ij. col. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyru. mediæ coctionis. cla. & aro. cum ʒ. j. lætitiæ Gal. & ʒ. ij. cinamo. Adde inter clarificandum & non in concoctione vini aro. ℔ ß. fiat ſyr. ad formam hippocratis. Vtatur in v. aut 6. matutinis, accipiendo poſt quamlibet doſim tabulam j. diamarg. frig. Huic apoz. poſſunt addi v. radices, fumaria, & id genus. Proderit ægrotantem accipere clyſterem mollem, ante ſyru. & eundem repetere ſemel ad minus in hebdomada. Nam cùm melancholia ſit ſicca, etiam vt plurimùm aluus dura eſt in hoc affectu. Finitis ſyr. debet purgari materia bolo, vel potius medicamentis humidis & liquidis. Quare rarò aut nunquam vtendum pilulis in his affectibus ſiccis, quia pillulæ omnes calidæ, & ſiccæ ſunt, & ideo corpus magis alterant. Conueniunt tamen & melancholicis pillulæ de quinque generibus myrobal. fœtidæ, indæ, de fumo. Sunt autem periculoſæ pillulæ de lapide lazuli, & mezereo, ob diuerſam quandam qualitatem, cuius ſunt participes. ideo eſt conſultius ab vſu earum abſtinere, & medicamentis vti forma humidis, & mollibus, vt ſunt potiones. *Thymus quid.*

℞. lyq. raſ. polyp. quer. rad. bugloſſ. ana ʒ. j. paſſ. prunorum ana p x. quatuor ſem. frigid. (ad humectandum) ana ʒ. ij. ſemi. cuſcutæ, non portulacæ (quia aſtringit) ʒ. iiij. vel plus, quia debile eſt, aniſ. fœ. apij ana ʒ. ß. florum viol. bugloſſ. borrag. cham. ſtechad. anthos ana p. ß, florum tamariſci, ſenç, ſummitatum thymi vel epi-

Digitized by Google

thymi an.ʒ.ß.fiat decoctio. In col. ʒ. iiij. diff. diaph. & confect.hamech.an.ʒ. j. fyr. viol. vel de pomis compositi. ʒ. ij. fiat potus, cap. in aurora cum debita cuſtodia. Poteſt addi rhab. infuſum, maximè ſi ſit melancholia exeduſtione bilis. In decoctione poni poteſt etiam flos geniſtæ, modò æger non ſit pronus ad vomitum. Nam inſtar ellebori vomere facit. Folliculi ſenæ orientalis, non noſtri debent poni, quia noſtra nullius ferè eſt momenti. Loco epithymi ponuntur ſummitates thymi. Nam epithy. actio omnino eſt imbecilla Chamo. multùm prodeſt in affectibus capitis à pituita & melancholia: nec miretur aliquis eam poni in decoctione potionis, præter vſum communem. Si non adſit obſtructio, decoctioni miſceri poterunt ad ʒ. ij. myrobalani indi & chebuli confiicati oleo amygdalarum dulcium, vt eorum auſteritas minuatur. In hac decoctione ponuntur ſemina diuretica, quanuis cum ſplene nullum habeant conſenſum, neque vias vllas communes cum renibus, quò fit vt humor melancholicus per vrinas euacuari non poſſit. Diureticorum tamen vſus maximè confert, quòd humoris melancholici craſſitiem incidant & attenuent, teſte Galeno primo ad Glauc. Animaduertendum tamen omnia cientia vrinas ducendo materiam ad venas, aluum ſiſtere. Ob id in pauca quantitate poni debent in medicamentis laxantibus. Paſſulæ mundatæ nunquam omitti debent in melancholico affectu, quia earum caro relaxat. Hæc debent dari diuitibus, & non pauperibus, quibus dabuntur ſyr. communes in offic. parati & medicina ſequens.

Flos geniſtæ vomitum pronocat.

℞. elect. diacarth. tabulati. pond. ʒ. iiij. vel confect. hamech, vel elect. de citro tantundem, capiat per ſe, vel diſſoluatur cum decoctione aliqua humori melancholico purgãdo propria. Diacarth. perinde euacuat melancholiam atque pituitam, quanuis multi longè aliter ſentiant. vel fiat ſic.

℞. diaph. confect. hamech. ana ʒ. xv. caſſ. recenter ext. cath. ana ʒ. iij. fiat bolus cum ſacch. Diaph. purgat materias aduſtas, ita etiam confectio hamech. cath. diaſene vtraque. Sequenti die accipiat bolum hunc.

℞. conſ. flor. borrag. conſ. rad. bugloſſ. ana ʒ. j. conſ. ſtech.

ſtech.vel anthos ʒ.ʒ.pul.diamarg. frig. & lætitiæ Gal. ana ʒ.ſerup.j.ſacch.parum,fiat bolus. Bibat vinum dilutum cum aqua elenij,vel bugloſſ.Elenium miram habet proprietatem ad hilaritatem & gaudium excitandum:quod multi pro ſecreto habent, ideo conſerua illius,quæ eſt paululum amara, & aqua diſtillata plurimùm valent. Theriaca mediæ ætatis,eſt commune remedium,nec humori certo,aut affectui,aut parti determinata,interim tamen propria fit,ſi adminiſtretur cum aliqua medicina certa,& deſtinata cuidam affectui. Vt in hoc affectu poſt purgationem humoris melancholici exhibetur ad confortationē cum aqua bethonicæ, meliſſæ vel ſampſuci,vt deducatur vis eius ad caput.

Secretum ad hilaritatem.

Theriaca.

TOPICA.

Topica remedia ſunt caputpurg. maſticato. ſternutatoria,& quæ omnia deſcripta ſunt prius in dolore capit.à pituita,quibus tutò vti poſſumus. Optima caputpurg.fiunt ex ſucco ſampſ. expurgato & eius decoctione. Laudantur inunctiones calfac.& humectantes, vt

℞.ol.liliorum & chamo.ana ʒ.ij.ol.viol. vel cucurb. (ad humectationem) vel de ſemine lact. ʒ. j. ceræ parum,fiat vnguentum. Hoc fortius eſt ad calfaciendum & reſoluendum.

℞. ol. anethi & de ſemine lact.ana ʒ.ij.ol.rutac.vel cucum.agreſ.ʒ.j. ping. porci ʒ.ij.pul.ciclæ, ſampſ. & meliſſ.ana ʒ.iij.ſeminis apij,lauendulæ ana ʒ.j.ceræ parum,fiat vnguentum,quo vtatur. Si addas pinguedinis gallinæ & anatis ana ʒ.ij. magis ſedabitur dolor. Sunt enim tenuium partium, & faciunt, vt altiùs penetret vis vnguenti. Itaque cerebrum magis humectabitur & calefiet. Ante vnctionem abluatur caput ad poros aperiendos, vt ſic vnguenti vis melius penetret. Capitis verò fomentatio fiet decocto ſequenti, vel irrorando caput cum ſpongia madefacta,vel applicando.

℞.Meliſſ. beth. ſampſ.bugloſſ.borrag.ſtech.ana M. j.flor.cham.mel.ſampſ.ana p.j.roſ.rub.viol.nymph. ana p.ß. foliorum ſenæ ʒ. iij. ſeminis aneth.ʒ. ij. fi. dec.in decocto cap. veruecis. Cum ſpongia caput lauetur aut irroretur ter aut quater in hebd. modò nō ſit catarrhus. Flos & herba anethi, ſi reperiatur,huic decoctioni po-

terit adiici,nec vtendum feminibus,quia calidiora sunt. Sacculi vel suffitus minus conueniunt, quàm vel lotiones,vel vnctiones, quia nimis deficcant. Poterit tamen fieri suffitus hoc modo,si catarrhus adsit.

℞.rof.rub.viol.nymphææ ana p.ß.seminis lact.& ocymi ana ʒ.ij.sand.omnium ana ʒ. j. aliptæ moscatæ ʒ. ß.fiat suffitus. Hoc suffumigium erit ex vsu, si dolor fiat à fœtore. Melius erit si per nares accipiat suffumigium decoctionis prædictorum florum & seminum,vt fecimus cap.de cephalalgia è sanguine.

De dolore capitis per consensum aliarum partium.

CAPVT X.

DOlor capitis non rarò fit aliarum partium cum cerebro consentientium consensu, & conspiratione, inde triplex curandi indicatio nascitur, quarum prima sumitur à membro primariè affecto, secunda à cerebro, tertia ab vtroque. Verbi gratia,si fiat dolor per consensum ventriculi,primò ventriculum curari oportet, nempe si materia sit in ore ventriculi apta ad expulsionem: vomitum excitare oportet, modò colli longitudo,pectoris angustia,aut thoracis affectiones, similiter vsus,& consuetudo, id non impediant. Nam à vomitu cauendum in phthisicis,asthmaticis, & cæteris id genus. Hæc omnia si non contradicant,vomitus ciendus cum aqua tepida, quæ ventriculum lauando excitat vomitum. Quòd si fortius vomitorium quæras,fac sequens.

Vomitorium.

℞.raph.ʒ.ij.fiat leuis decoctio: adde bliti ʒ. ij. in q. j.col.diss.syr. acetos. simpl.ʒ.ij.vel oxymel.tantundem, vel syr.violati, capiat tepidè corpus mouendo, & non quiescendo, aut fricet regionem ventriculi in orbem. Cauendum tamen est à vomitoriis fortioribus, vt fit à nuce vomica,& semine behen,& veratro albo,quæ ventrem maximè lædunt,ob violentum vomitum. Qui oculorum affectibus laborant, caueant à forti vomitorio quod ad oculos ob motum vapores dirigit. Sic etiam à caputpurgiis abstineant, ne humores attrahant versus oculos. Affectiones oculorum dico ophthalmiam, suffusionem, hebetudinem. Syr.viol.prouocat vomitum relaxando ventriculum. Hinc deprehendi-

tur

tur multorum error, qui medicinis purgantibus admiſcent ſyr.viol.cuius loco ſatius eſt capere ſyr. capill.ven. Loco decoctionis raph.& anethi poteſt capi aqua raph. diſtillata. Miſcemus cum ſyr.acetoſ.ſimpl.oxymel, & debet corpus moueri.Poteſt dari clyſter,tum ad euacuationem materiæ,tum ad diuerſionem,vt ſupra eſt ordinatum. His peractis poſſunt dari pillulæ leues duabus aut tribus horis ante cœnam, ad diminutionem materiæ.Nec eſt timendum ab iis, etiam ſi non præceſſerint ſyr.cùm ſint leues.Sunt autem pill.tales.

Error in ſyr. violato.

Clyſter.

Pill.

℞. pill.de hiera ſimplici præparatarum abſque croco & myrrha,vel de arom. ʒ. ſi. pillulæ vij.cum aqua abſynthij, capiat duas horis duabus ante cœnam. Die ſequenti capiat clyſterem mollem, vt melius pillulæ euacuent. Nec refert,detur ante pillulas vel poſt. Loco clyſteris poteſt dari glans ex melle & ſale communi,vel ſucco betæ. Melius eſt tamen dare clyſteres. Deinceps ad materiæ præparationem fiat ſyrupus.

Vbi diſtinxeris à qua materia fiat affectus, nempe an à pituita,an à melancholia, an à bile, an ventriculi cruditate. Nam ſi fiat à bile coaceruata in ventriculo,poteſt dari ſyr.de abſynthio,myrtill.cum aliis ſyrupis, bilem præparantibus. Nam abſynth. euacuat ſubtiles humores exiſtentes in orificio ventriculi, Galeno 7. methodi.In aliis tamen,in quibus hepar,vel renes, caliditate laborant,miſcendi ſunt ſyr.frigidi hoc modo.

℞.ſyr.endiuiæ ℥.ij.ſyr.de abſynth.℥. j. aquarum abſynthij vel mentæ ℥.ij. cichor.endiuiæ ana ℥.iiij. miſce. fiat ſyr. pro tribus doſibus. Non eſt quod aliquis calumnietur hic poni ſyr.de abſynthio,qui calidus eſt.Nam id fit quia abſynth.bilem euacuat, & abſtergit, Galen. 7.meth. itaque melius eſt ponere aquã abſynthij,quàm mentæ.

Syr.abſyn.

℞.elect.diarrh. abb. tab. iij.cap.tab.j.poſt ſyr. Purgetur pillulis euacuantibus à capite, quæ tamen ventriculo non noceant,vt ſunt pillulæ cochiæ,fœtidæ,aureæ, quæ ſua violentia poſſunt lædere ventriculum. Quare melius eſt pillulas debiliores dare,& iis fit melior operatio,quàm plus æquo violentibus.Talibus igitur vtatur.

Digitized by Google

℔.pill.de maſtiche,de hiera ſimpl. ana ſcrup.j.rhab. ſcrup.ij cum ſyr.roſ. fiant pillulæ. Conueniunt pillulæ factæ de rhab.& myrob.& ſine quibus,etſi paruam doſim ſcammonij admittant.

℔.omnium myroba. ℈.ij. rhab.ʒ. ß.arg.tro. ſcru. j.cinamomi, ſpicæ , ſchenanti ana ℈.j.aloes lotæ cum aqua endiuiæ & abſynth.ana ʒ.ij.ſyr.roſ.q. ſ. fiat maſſa, de qua cap.quarto quoque die, tribus horis ante paſtum,& ex iis formando tres aut quatuor cum aqua endiuiæ. Si æger ſit bilioſus,& plus æquo calidus, poſſumus admiſcere tamarindorum ʒ. j. ß. Ne admiſceas crocum,quia intus aſſumptum caput replet vaporibus, ideóque dolorem auget. Exterius poteſt applicari, vt in vnguento. In his pillulis ad paruam quantitatem admiſcentur aromata,quia materia peccans non tam craſſa,aut viſcida eſt,vt egeat,aut extenuatione, aut inciſione maxima.Adde quod non ſunt multùm aduerſæ ventriculo,& ideo corroborantibus non egent. Purgatione facta vngendus eſt ventric.vng.ſequenti.

Croci incommodũ.

℔.ol.roſ.vel myrthini ʒ.iij.roſ.rub. florum chamo. ſpicæ,ſche.florum labruſcæ ana ʒ.ij. ſandall. omnium, coral.rub.ana ʒ.j.ceræ parum,fiat vnguentum, quo vngatur ventriculus.

TOPICA.

Topica remedia priùs deſcripta adhibenda ſunt capiti,& quidem ſi fiat dolor à bile,ea, quæ ſunt deſcripta proprio cap. Si pituita ſimiliter , & ſic in reliquis differentiis. Adhibeantur ſtatim à principio aſtringentia capiti, vt robore adhibito minùs recipiat humores fluentes , vel fumos elatos ſurſum, ad quam intentionem præſcribi poteſt pul.ordinatus in dolore cap.à materia calida,cap. 6. Quòd ſi dolor cap. fiat per conſenſum matricis,id erit vel ob menſes retentos, vel minùs fluentes. Si fuerint ſuppreſſi , prouocentur eo tempore quo communiter ſolent fluere, vt docebimus cap.proprio. Si plus æquo fluant,ſupprimantur, vt etiam cap. proprio docebitur. Neq; tamen interea negligatur caput quin huic medicamenta topica adhibeantur ſtatim à principio,& quæ vim habent repellendi,& roborandi cerebrum,ne ad ſe fluentem materiam recipiat.Deinde applica-

Digitized by Google

applicabuntur ea medicamenta, quæ vim habent diſcutiendi & euacuandi materiam contentam in cerebro, qualia ſunt quæ deſcripta ſunt cap. de dolore capitis à pituita. Dolor ab immoderato fluxu menſium arguit frigiditatem ſummam, & ſiccitatem, ob ſanguinis profuſionem, quæ niſi ſubitò compeſcatur, periculum eſt de hydrope. Suppreſſo fluore offerenda ſunt alimenta, quæ citò nutriant, deinde caput eſt roborandum, & humectandum, vt diximus in dolore cap. à melancholia. Quoniam enim plus æquo exiccatum eſt cerebrum, ideo humectatione indiget. Si verò dolor capitis fiat per conſenſum alicuius partis, in qua pituita vitium gignit, his vtendum, quæ deſcripta ſunt in capite de cephalæa è pituita, hoc tamen obſeruato, vt diligentiam adhibeamus in curatione partis primariò affectæ, non negligendo partem quæ per conſenſum laborat. Exempli gratia, ſi dolor capitis fiat per conſenſum ventriculi, purganda erit pituita, aut vomitu, aut pharmaco ſoluente, aut clyſtere. Quòd ſi præparatione indigeat, fiat cum ſequentibus.

Dolor ab immodico fluxu mẽſium.

℞. ſyr. de ſtechade, mel. roſ. col. an. ℥.j. aquarum fœnic. beth. hyſſ. & menthæ q. ſ. fiat iulep. Addi poteſt aqua abſynthij, ſed non ſyr. propter illius nimiam aſtrictionem. Aſtringentia enim omnia materiam inculcant. Ob id à Galen. vituperantur. At aqua diſtillata aſtrictionem amiſit ſublimatione: quare addi poteſt his, quæ incidunt & attenuant quadam leui corroboratione viſcerum. Quòd ſi timeas de caliditate hepatis aut renum, vt fit in bilioſo & temporibus calidis, & regione calida, ſi humor putreſcat, vel adſit febris, aquam endiuiæ, & capillorum addemus, & loco prædictorum ſyr. miſcebimus medios ſyr. ad frigidum tendentes ſic:

Syrup. abſynthij & eius facul. contraria.

℞. ſyr. de bizant. & capill. ven. an. ℥.iij. aquarum endiuiæ, abſynthij, graminis, aſparagi an. ℥. iij. miſce pro drach. doſi. hoc poterit conuenire in febribus pituitoſis. Poſt ſyr. accipiet tab. ſequentes.

℞. elect. diarrh. abb. tab. iij. cap. j. poſt quemlibet ſyrup ventriculus vngi poterit vnguento ſtomachico Galen. vel ſupraſcripto. Topica remedia, quæ antè præſcripta ſunt in dolore à pituita, huc referenda ſunt. Si

fuerit per conſenſum ſplenis, quæ dicta ſunt in dolore à melancholia.

De cephalæa & hemicranea. CAP. XI.

CEphalæa & Hemicranea non requirunt alia medicamenta, quàm quæ priùs ſunt deſcripta, eadem tamen fortiora expoſcunt. Nam cùm in his dolores antiqui ſint, leuia ſpernunt remedia, fortioribus non facilè cedentes. Fiunt autem à bile, melancholia, & à pituita, aut per conſenſum aliarum partium. Ergo humor peccans concoquendus eſt, & poſtea euacuandus, & intemperies relicta contrario pharmaco corrigenda eſt. Humor peccans debet præparari ſecundum ſuam materiam modo priùs deſcripto in ſuperiori capite. Et quia in his affectibus cerebrum eſt imbecillum, ideo diligentiori cura eſt roborandum, & confortandum pulu. capitalibus, cucufis extrà applicatis, tum etiam intus aſſumptis. Et tutiùs quidem ſi vtatur conſeruis, pul. aquis & ſyr. ad id aptis: quales ſunt conſeruæ anthos, ſtechad. florum ſaluiæ, & acori communis. Pul. quibus vti poſſumus, ſunt diamoſcum, diambræ, pliris cum moſco, roſ. nouella. arom. roſ. & ſimiles. Confectiones verò, theriaca, mithridatum, aurea alexandrina, & in mulieribus triphera perſica ſine opio. Ex conſeruis item & pul. poſſunt fieri opiatæ. Topica remedia fortiſſima eſſe debent. Curatu enim difficiles ſunt hi affectus, & contumaces.

TOPICA.

℞. rad. cucum. agreſt. ʒ. ij. coquatur in ol. antiquiſſimo, & poſtea contundatur, & reducatur ad formam vnguenti, vngatur anterior pars capitis priùs raſa. Lauari caput aqua vitæ laudatur, quia maximè diſcutit. Fit præſtantiſſimum vnguentum ex ol. rutaceo & laurino, addendo parum ceræ & vitrioli romani vſti (vt facilius penetret) & croci an. ʒ. . Id in doloribus cap. diuturnis ab humoribus frigidis prodeſt plurimùm. Si nihil aut parum hæc topica proficiant, fiat ſinapiſmus adeò fortis, vt cutis exulceratio ſequatur, ſed poſt exulcerationem ſtatim remoueatur, ne nimis carnem vlceret. Nam ſufficiet cutim exulcerare & veſicas excitare, vt humor ad partes externas trahatur. His peractis vultus

tus erit abſtergendum, & cruſta ſiue ſcara auferenda, cum butyro ſiue ſale, fricanda, vt decidat. Vlcus verò ſiue vulnus mundificatur cum baſilicone, vel macedonico, quæ ſolo thure differunt. Baſilicum enim (quod & tetrapharmacum, à Gal. vocatur) thus non recipit. Mundatum vlcus datur ad cicatricem, cum panygiro, quod fit ex ceruſa, axungia porci, lytharg. &c. & aliis medicamentis exiccantibus. Diu tamen vulnus apertum remaneat, vt materia temporis interuallo, & ſenſim vacuetur. Sunt qui faciunt veſicatoria in occipitio: ſed id ad reuulſionem fieri debet, ſi pars anterior ſit affecta. Interim tamen conuenientiſſimum erit ſincipiti cauteria admouere ad euacuationem. Nam ibi ſunt futuræ, per quas materia poteſt euacuari. adhibitis eiuſmodi cauteriis, quæ materiam à profundo ad circumferentiam educant. Huiuſmodi medicamenta metaſyncritica dicuntur. Sit igitur tale veſicatorium.

℞. canth. drach. j. ſem. rutæ agreſtis drach. j. ß. fermenti acerrimi drach. ij. ſinapi vnc. ß. ficuum vnc. ij. miſce, ponatur ſuper caput, & id remoueatur cute exulcerata. Poſſumus vti capitello deſcriptionis de Vigo. Nam aperit cutim ſine magno dolore, & eſt magnum ſecretum chirurgorum, & certè laudabile eſt dolorem, quoad fieri poteſt, euitare. Porrò capitellum fit ex auripigmento, ſandaraca, arſenico, & pauco opio. *Secretum chirurg.*

De dolore capitis à morbo Italico. CAP. XII.

DOlor capitis, qui hodie maximè graſſatur, ſitque plurimùm à morbo Italico, infeſtat maxima ex parte noctu, circa partem anteriorem capitis, vel circa tempora, aliquando exteriùs, aliquando interiùs. Cùm eſt exteriùs, facilè deprehenditur. Nam ſæpe tumores præter naturam excitat. Aliquando verò alopecia dolorem ſequitur, itaque decidunt pili capitis, barbæ, ſupercilioráque, vt in elephantiaſi. Dolorem internum comitantur dolores articulorum. Porrò hic morbus cephalæa nempe, aliquando eſt incipiens, aliquando recidiuus. Cùm eſt incipiens, oportet à principio ordiri curam morbi Italici deſcriptam à practicis, poſtea ad dolorem capitis, qui eius morbi recidiuam ſequitur, veniendum, ad cuius curationem primùm dari debent

clyſteres ad materiæ diuerſionem deſcripti prius de dolore capitis à pituita, deinde ſi iuuenis fuerit abundans ſanguine, & omnia conſentiant, fiat ſanguinis miſſio. Quòd ſi dolor ſit internus, dandæ ſunt pillulæ vel minoratiua deſcripta ſupra de dolore capitis à pituita vel melancholia. Concoquenda tamen & purganda erit materia ſyrupo ſequenti, idque bis in anno, Vere ſcilicet & Autumno.

Syrup. ℞. rad.enulæ, polypod.ebuli, galang.an.vnc.ij. beth. meliſſæ, chamæpith.nepetæ an.M.j. Quòd ſi ſit ſanguineus, adde ſummitatum lupuli, aſparag.an. M.j. fumi. ſcabioſæ, verbenæ, an.M.j. rad. pentaphili, rad. ſatyrionis, hermodactyl.an.vnc.j. raſ. ligni indi ℔.j. paſſ.mundat. vnc.ij. foliorum ſenæ vnc.ij. turbith. vnc.ß. zinzib. drach.ij. fiat coctio. In colla. diſſolue mel roſ.col.q.ſ.ſi. ſyr.mediæ decoctionis clarificatus & aromatiſatus cum drach.ij.omnium ſandal.vtatur in ſex matutinis. Si lubet, poteſt addi ſyr. de pomis redolentibus ad vnc. vj. Accipiat quinque horis ante paſtum. Purgetur pillulis cochiis, de ſarcocolla, vel de fumo, vel aureis, vel fœtidis, vel omnibus ſimul. Doſis erit drach. j. vel ℈. iiij. ex quibus ſex for.cum aqua fumiterræ, vel beth. vel primulæ veris. Si lubet potionem facere, ita parabitur.

Potio. ℞.elect.indi maioris, & de citro ſol.an.drach.iij.diſſ. in vltima doſi apoz. vel in aqua meliſſæ, beth. & arth. cap. in aurora cum cuſtodia. In craſtinum detur bolus ſequens.

Bolus. ℞.ther.veteris drach.j. cum ſacc.fiat bolus. Ratio victus ſit exiccans extenuánſque. Vtatur fumigio ſequenti.

Fumig. ℞. coriandri præparati vnc. j. gum. hederæ torrefacti, nigellæ rom.infuſæ in aceto vnc.ij. florum chamo. ſchenant.ana vnc.j. myrrhæ, thuris, beniouin ana drac. ij. ſandaracæ j.auripig.rub.drach.j.concaſſentur leuiter, fiat ſuffumigium ſupra carbones ardentes, capiat fumum per nares ſerò & manè, & ſuffiantur etiam cooperimenta capitis. Si dolor ſit externus, fiat vnctio capitis, etiamſi alias vnctus fuerit. Si nolit vngi, fiat talis pileus, vt ſequitur.

Pileus. ℞.maſſ.emplaſtri diuini, empl.de Vigo ana qr.j. malaxentur cum ol.laurino, & extendantur ſupra alutam,

ex quo

ex quo fiat pileus, qui applicetur capiti raſo, & priùs inuncto ol.laurino,& ferat hunc pileum, donec ſolutus ſit capitis dolor. Et quoniam omnia huiuſmodi vnguenta ingratum odorem expirant, ex vſu ægrotantis fuerit portare moſcum,ambram,& id genus alia.

Vnguentum.

℞. bethon.meliſſæ,abſynth.pulicar.matric.ſampſ.ebuli cum radic.althęę an M.j.florum ſtech.anthos,ſampſuci, chamo. mel. an p.j. ſeminis rutæ agreſt. baccar. lauri,anet.an. vnc.iij. pingued.porci non ſalitæ & antiquæ ℔.j. pingued. galli & anatis ana qr.j. bulliant omnia ſimul in vino, & aqua ad conſumptionem vini, & reducantur ad formam linim. fortiter exprimendo, & addendo quatuor vnguentorum cal. an. vnc.ij. arg.viui extincti in aceto,& ſulph. viui an.vnc.ij.cinabrij vnc.ſ. faecis oleo.liliorum & laurini ana vnc.iij.hoc vnguento vngatur ad dolorem capitis,& articulorum,poſt alias vniuerſales,vngendo caput,& articulos. Multi in doloribus capitis à morbo Italico, vt in curatione morbi Italici vniuerſali, maximum errorem committunt. Nam medicamenta frigida adhibent, quæ materiam infrigidant, & incraſſant, quamuis materia ſit,vel omnino pituitoſa,vel parum habeat admixtæ melancholiæ. Ideo aliqua ad humorem melancholicum admiſceri debent, pauca tamen reſpectu eorum, quæ pituitam reſpiciunt, ex qua magna ex parte morbus hic naſcitur.

De dolore capitis ab ebrietate. CAP. XIII.

DOlor capitis aliquando fit ab ebrietate, ob vini vapores ad cerebrum eleuatos. Sed quia medici rarò ad hanc curam vocantur, ideo breuiſſimè de hac diſſeremus, cùm omnes curam & remedium experimento ſciant.Fertur enim communi carmine,Si tibi ſerotina nocet potatio vini : hora matutina rebibas,& erit medicina. Non tamen parum faciunt lucri medici ex curatione affectuum, qui ebrietatem ſequuntur, quales ſunt tremor, paralyſ. morbus attonitus, comitialis, catarrhus, & id genus reliqua. Quamuis enim vinum ſit calidum, frigidos tamen morbos gignit, vt docet Galen. lib. de ſympt.cauſis. Id ſat ſupérque norunt medici Britanni, qui diuites euadunt ex affectibus, qui ex crapulæ ſobole fiunt. Porrò vt aliquid tandem de hoc affe-

Britanni medici.

ctu attingamus, dolor capitis ex ebrietate curatur prouocatione vomitus, si sit plenus ventriculus. Excitatur autem vomitus aqua tepida, & pauco oleo iniecto assumendo vnc.iij. vel decoctionem rapha. cum syr. acetos. Vomitu facto caput confirmabis oxyrrhodino, ne facilè fumum recipiat, deinde dabis decoctum caulium. Nam vapores ad caput ascendentes sistit. Licet aliquando dare clysterem ad diuertendum.

Caulium deco.

De vertigine. CAP. XIIII.

CVm caput & simul quæ cernuntur, videntur circumagi, hæc affectio à Græcis *δίνος*, à Latinis Vertigo appellatur, vt Galenus docet in 4. de ratione victus in morbis acutis. Cùm verò simul adest obseruatio tenebricosa, adeo vt derepentè visus euanescat, existimantibus, qui id mali patiuntur, sibi offusas esse tenebras, *σκοτόδινος*, id est, vertigo tenebrosa nuncupatur. Quod si illa tenebrarum offusio sine vertigine & rerum circulatione, aut illa saltem leui existat, Scotomia dicitur: quæ leuius quoddam tenebricosa vertigine malum est, vnde incipiens quædam ac debilis *σκοτόδινος* esse videtur, cùm vehementiæ & intensionis ratione tantùm differant. Sunt tamen ex recentioribus nonnulli, qui vnum & eundem affectum esse existimant, nullo discrimine adhibito. Quidam verò nomina non separant, sed res ita distinguunt, vt id, quod verè Scotomia est, suffusionem à Latinis dictam, à Græcis Hipochyma nominauerint. Quos similitudine, quæ inter has affectiones intercedit, deceptos existimo. In illa siquidem non minùs, quàm in altera incipiente fumi vel nubes, muscæ & similia spectra, interdum ob oculos volitare putantur, proindéque alia ratione discrepare necesse est. Scotoma enim quamuis oculorum obtenebratio sit, eius tamen caussa continens in cerebro subsidet, quàm spirituum ibi contentorum inordinata motio & turbata excitat. At suffusionis incipientis sedes & caussa in oculo tantùm continetur, éstque vel aqua vel fumus. Verùm vt pleniorem omnino Vertiginis notitiam habeamus (liceat enim hoc nomen nunc pro omni Scotoma vsurpare) dicendum illam esse inordinatum spirituum motum in anterioribus ventriculis cerebri existen-

Differentia.

ſtentium, qui tenebrarum offuſiones adducit,& imaginatri. is facultatis iudicium peruertit, vnde illa rerum obiectarum circulatio & conuerſio ſeſe obiicit, ſimúlque ſe circumagi, qui id patiuntur, & prolabi exiſtimant. Nihil enim mirum tot læſarum functionum ſymptomata inuehi, cùm ſpiritus, qui in priore cerebri parte conſtituti ſunt, ſecundum naturam non ſe habent, ſed indebito & peruerſo motu feruntur. Sunt enim inſtrumenta & ſubiecta facultatum interiorum animæ, earum præſertim, quæ in ea parte domicilium habent, vt eſt ſenſus communis & intimus, à quo tanquàm à fonte riuuli in exteriores ſenſus deriuantur, & vis illa prima ſentiendi è cerebro in ſenſuum inſtrumenta ſe diffundit, ſicuti etiam ea, quæ imaginatrix appellatur, cuius munus eſt ſpecies rerum apprehendere & concipere, & quæ illam naturali quodam inſtinctu conſequitur. Nam quæ pars animæ ſenſu pollet, eadem pariter & phantaſiæ & appetitus & motus facultates habet. Ex quibus perſpicuum eſt, quicquid exagitare & conturbare humores ac ſpiritus poteſt (qui quoniam eorum omnium, quæ ſunt in corpore, tenuiſſimam ſubſtantiam habent, ob id quoque facilè agitantur) id etiam vertiginem ſentiendi vim obtinere maximam. Id autem tum ab euidentibus, tum ab interioribus cauſis proficiſcitur. Euidentes ſunt ſolis æſtus, exceſſus omnis aeris conſtitutionéſque temporis intemperatæ, præſertim humidæ & calidæ, vt ſunt auſtrinæ, quas Hippocrates auditum hebetare, caput grauare, vertiginem oculis inferre ſcripſit. Omnia denique, quæ humores extenuant & in feruorem agunt, & quæ ſubito vehementérque comprimunt, aut vehementiore motu incitant, vt dolor atrox, immodica exercitatio, ira, timor, omnéſque tum corporis tum animi perturbationes. Inediæ porrò, vel quia impuro corpore ventriculum plerunque implent humoribus, idem efficiunt. vnde ſtomachi eroſiones, vigiliæ, corporiſque perturbationes conſequuntur, ac vertigines, quòd inſitus calor perinde ac mens tum noxios humores exagitet alimenti penuria, aut quia acres humores exacuit, incidit, & corpus calefacit. His etiam, qui ex morbo cõualeſcunt, ver-

Spiritus inſtrumẽta facultatum.

Cauſæ.

tiginem concitat in liberum perflatilémque aerem vel ſaluberrimũ mutatio,quòd repentè ac vehementer corpus & humores exagitet. Id autem non minus promptè ac celeriter efficiunt rotarum ſimiliúmque motionum circumactus,aquarum vortices,ſi vel aſpectu ſolùm obiiciantur:ſed multò magis corporis immodica & in gyrum facta motio, qualis eſt articularis motio apud Prouinciales,quam(voltam)vulgò nominant. Ab his autem promptiùs offenduntur, qui cerebrum in hanc affectionem iam propenſum habent.Quòd autem ſolus rerum, quæ circumaguntur, aſpectus,poſſit Scotomiam facere, non aliunde euenire puto, quàm propter continuationem & coniunctionem rei aſpectabilis cum videndi ſpiritu, ex qua conſentaneum eſt ſpiritum illum eodem modo impelli, quo res ipſa,quæ cernitur,ſiue ſpiritu ab oculo manante, & in rem obiectam per medium incidente viſio fiat, ſiue rei color & imago aerem medium afficiat, qui deinde ad oculum vſque protenſus oculum concitat. Faciliùs verò intelligitur quo pacto turbata,& in gyrum facta corporis motio vertiginem concitare poſſit. Humores enim & ſpiritus cùm ex fluentium genere ſint,his agitatis corpus vnà commoueri, & ad eandem motionem ferri neceſſe eſt, vnde vertiginis ſolutio ſtatim adeſt cùm motus contrarius initur. Contrarij ſiquidem motus ſeſe inuicem compeſcunt & contemperant. Sed tamen ad vertiginem componendam panciores,quàm ciendam requiri videntur,quòd rem quieſcẽtem compellere, quàm commotam ſiſtere, maioris ſit laboris. Cauſſa verò interior continens vertiginis traditur craſſus ſpiritus aut flatuoſus cum humore ſimul permixtus,qui in capite commouetur:aut ſoli ſpiritus cum multo vapore in cerebro contento,qui à capite ſuam eſſentiam & originem interdum accipiunt,conſtituũntq; eam vertiginis ſpeciem, quæ à primatio cerebri affectu fieri dicitur. Aliunde verò interdum tranſmittuntur, & eam, quæ ex conſortio fit, adducunt. Quod accidit vaporibus vel humoribus ex ventriculo vel præcordiis, vel aliis partibus in cerebrum ſublatis, aut per arterias & venas ad cerebrum aſcendentes, deductis, eo modo, quo dolorem per capitis conſenſum fieri antea demonſtra-

ſtrauimus. Generantur autem in ventriculo ob natiui caloris defectum, vel partis illius imbecillitatem, quæ ex cibo & potu vaporoſum & flatulentum ſpiritum parit. Nonnunquam etiam humor prauus vel ibidem genitus vel aliunde accitus, interdum & cibus illic corruptus hanc affectionem procreat, ore ventriculi (vt ſcribit Gal. aph. 7. lib. 4.) morſo aut vellicato. Nam propter neruorum magnitudinem ex cerebro in ipſum deſcendentem, animæ functiones læduntur, malè affecta hac particula. At nos maluimus dicere id fieri per vapores ex ipſo ventriculo deductos per neruorum ambitum, qui ad ipſius os perueniunt, aut alio modo, quemadmodum de dolore capitis ex conſenſu ventriculi exorto demonſtratum eſt. Morſus enim aut vellicatio ſtomachi ſyncopem, eroſionē, nauſeam, & ſingultum quòd excitet concedimus: vertiginem verò quomodo poſſit, non videmus, niſi fumi ſurſum ferantur. Cur enim potiùs conuulſionem, ſicut à poto helleboro, non adduceret? Feruntur autem ſurſum fumi, quoniam quæ in ventriculo exiſtunt, agitantur aut corrumpuntur, ſicuti oſtendit vectio aut nauigatio, vel quam medicamentū purgans efficit, exagitatio. Eodem modo iecur, venæ, vterus inteſtina, vniuerſum denique corpus conſortij lege materiam huius affectionis ad cerebrum mandant, & maximè cùm euidentium cauſarum vi cientur. Quare quotieſcunque ex conſenſu alicuius partis fit vertigo, dignoſcitur, quòd eius affectæ partis indicia ſemper apparent, quæ veluti ſeminarium & morbi originem deſignant. Vertigo verò primarius cerebri affectus exiſtit, cùm vapores ac materia flatulenta huius mali cauſa eſt proprio ipſius vitio, in eóque aut procreatur aut congeritur. Id autem efficit omnis intemperies æqualis, vel exceſſus qualitatum & humorum, quæ coctionem impedire aut corrumpere nata ſunt. Atq; inde cruditatum, flatuum, & excrementorum prouentus maior exiſtit, quàm qui poſſit à natura domari. Calida autem intemperies ſiue ſolitaria ſiue cum materiæ conſortio peculiari quadam vi id præſtare poteſt, vel quòd humores extenuet, & in feruorem furorémque agat, vel quòd tantam vaporum multitudinem alliciat, vt præ copia

excludi nequeant. Sed frigus fixarum inueteratarúmque vertiginum cauſſa eſt, omnem affectum contra naturam contumacem & diuturnum procreans, quia, cùm penuriam & defectum caloris natiui conſequatur, eruditatum omnium eſt author, quæ cùm ab inferiori debilique natura ſubigi nequeant, in flatus & craſſos vapores abeunt. Qua ratione Hippoc. difficultates ſpirandi & vertigines ſenibus familiares eſſe ſcribit. Nec tamen ab intentè frigida, aut ſummè debili calore materiam illam progigni dicamus. Si enim ad extremum imbecillitatis peruenisſet, nunquam illos humores diſſoluere aut reſoluere aggrederetur: id quod cùm efficere nititur, præ imbecillitate attenuare ipſos non poteſt ita, vt per inſenſilem euaporationem excerni queãt. Inde origo flatuoſi ſpiritus exiſtit in capite, cui cum exitus non pateat, more flammæ & fumi in furno coërciti, in gyrum mouetur. Id autem efficit capitis rotunditas & ventriculorum cerebri cameratio, ad cuius partem fornicis ſuperiorem cum vapor rectà iuxta leuium naturam delatus eſt, nec altiùs ferri poteſt, reflectitur, & in orbem rotatur, non aliter quàm cùm exhalatio, quæ ſurſum tendit, nubibus viam præcludentibus, in latus ducitur & ventum procreat. Atque ea eſt vertiginis eius, quam euidentes cauſæ non concitant, ratio. Cuius generationem meatuum capitis obſtructio & condenſatio, quæ vapores prohibet, adiuuat, atque interdum facit, quemadmodum & partis imbecillitas humores vel vapores ab aliis tranſmiſſos recipientis, vel in ſe parientis. Accidit autem etiam hæc affectio initiis morborum & iudicationibus, quo tempore aut turbationem, aut à flatuoſo ſpiritu, quem humorum prauitas excitauit, cerebri repletionem demonſtrat, naturámque haudquaquam quieſcere, ſed interdum contentos in corpore prauos humores ita aggredi, vt à bonis eos ſecernat. Quare medium quodãmodo tum ſalutarium, tum exitioſarum affectionum obtinere videtur. Indicium enim eſt nec omnino proſtratæ, nec omnino vincentis naturæ. Vnde cùm initiis febrium interuenerit, ſpectandas eſſe iudicationes admonet Hipp. ne temeratium feratur iudicium. Ex illa enim niſi ſu-

periot

itized by Google

prior vel inferior morbo prorſus natura eſſe videatur ſalus vel exitium certiſſimè pronuntiari nequit. Viſa eſt præterea vertigo poſt diuturnorum morborum imperfectas criſes accidere ob translatam materiam illorum in cerebrum, vbi hanc concitat.

CVRATIO.

Vertigo vt à multis cauſſis fit, ita variis modis curatur. Si fiat ob motum corporis maximè in gyrum, vel ob aſpectum rerum rotantium, vel profundarum, quieſcant, & illa non aſpiciant. In his præſens eſt remedium vt collocentur ſupini, ita vt nares ſint capite altiores. Eſt etiam mungenda illis pars anterior oxyrrod. vt faciliùs dormiant, & ſpiritus agitati quieſcant. Si ob crapulam, curetur crapula modo ſupradicto, vt vomitu & corroboratione ventriculi. Dentur aliqui fructus, aut alia aſtringentia. Detur puluis ſequens, qui vtilis in omnibus ferè cauſis vertiginis erit.

℞. coriand. vnicæ cooper. ʒ. ij. aniſ. ſimiliter conditi ʒ. j. fœnic. conditi ʒ. ij. diacyd. ſine ſpecieb. ʒ. j. ß. cor. all. ſubtiliter tritorum, & ſeminis pœoniæ mund. ana ʒ. ß. ſacc. roſ. q. ſ. fiat pul. Commune præceptum eſt in ordinatione receptarum, vt primùm ea ſcribantur, quæ ponuntur in maiori doſi, ſenſim deſcendendo, & diminuendo, pro ratione affectus, & virium ægrotantis, veteribus obſeruatum, & maximè ab Andromacho omnium in præſcribendis medicamentis compoſitis maximè ingenioſo. Obſeruari debet etiam vt ſemper ea præcedant, quæ ſunt affectioni curandæ, aut parti laboranti maximè propria, ad communia ſenſim deſcendendo. In ſuperiori pul. ponitur ſemen pœoniæ, quia non ſolùm epylepſiæ, ſed omnibus affectibus capitis frigidis confert, præſertim his, qui affinitatem quandam habent cum epylepſia. Si ob cruditatem ventriculi vel frigiditatem accidat vertigo, ponatur diacydonitem cum ſpeciebus, niſi velis alium puluerem calidum addere qui ſuppleat eius vires. Si autem fiat vertigo à vaporibus eleuatis à materia aliqua calida, vel ob agitationem alicuius materiæ ſubtilis, digeratur ſic.

Commune præceptũ in præſcri. formul.

Pœonia confert affectib. capitis.

℞. ſyr. roſ. ʒ. ij. ſyr. de berber. ʒ. j. aq. ſolani viol. roſ. ana ʒ. iij. aq. meliſſ. aut ſampſuci ʒ. ij. miſce. Ponitur

aqua meliſſæ aut alterius herbę capitalis, quanuis ſit calida, vt vis medicamenti ad caput deducatur.

℥. elect. triſand. vel diarrh. abb. vel diatrag. frigt tab. j. pro doſi.

Potio purgans.

℥. ſyr. roſ. laxatiui ʒ. ij. rhab. infuſi in aqua endiuiæ non expreſſi ʒ. j. florum anthos & cinamomi ana ſcrup. ß. miſce, fiat potio cum decoctione prunorum & ſebeſtem. Si fiat ex mixtione humoris melancholici, adde in decoctione foliorum ſenæ orientalis ʒ. ij. vel ſummitatum thymi ʒ. j. vel polypo. querc. tantundem, aut ſenæ oriental. ʒ. j. in ſubſtantia. Si verò ob cacochymiã egeat maiore euacuatione, adde elect. de ſucco roſar. ʒ. j. vel oxyph. laxa. ʒ. ij. Hæc confectio ſit ex tamarindis. Quare confert febribus, & aliis, morbis etiam ex bile. Eſtq; ſimillima compoſitioni diaprunis ſolu. Poteris tamen augere vel minuere doſim, pro magnitudine materiæ, & viribus ægri. Poſt euacuationem dantur aliqua aſtringentia, vt mala cydonia condita, aut diacyd. ſine ſpeciebus. Vtatur etiam carne cydoniorum conditorum poſt paſtum. Applicetur etiam oxyrrhodinum ſupra caput, vt in dolore capitis à bile dictum eſt. Quòd ſi non cedat morbus his remediis, veniendum ad fortiora. Adhibeantur ſucci plantag. & ſolani, & alia, quæ ſupra præſcripta ſunt, in dolore cap. à bile, ſemper ea eligendo, quæ magis aſtringunt. Si nolint accipere potionem, dentur pillulæ ſine quibus, vel de quinque generibus myrob. vel quæ ſine myrrha & croco parantur. Clyſteres ante vſum ſyr. laudantur, quales præſcripti ſunt in dolore capitis à bile. Si à materia frigida eleuentur fumi tenebricoſi vertiginẽ inducentes, concoquatur & euacuetur materia modo ſupradicto in dolore cap. à pituita. Præſcribatur pul. iam dictus addita ʒ. j. cumini in aceto præparati & carui tantundem. Poteſt etiam addi in puluere ʒ. ß. elect. diag. aut pul. eius ʒ. j. Poteſt etiam fieri opiata ad confortationem cerebri, & ad prohibendam vaporum generationem hoc modo.

℥. conſer cortic. citri cum ſacch. conditi ʒ. j. conſer. anthos & florum ſtechad. & roſ. ana ʒ. ß. pul. roſ. nouellæ, & aro. roſ. ana ʒ. j. diacym. vel diatrium pipereum (ſi reperiatur præparatum) ʒ. ß. galang. ſubtiliſ. pul. & aniſ.

ana

ana ʒ.ß.syr.cõſer.zinzib.vel corticis citri q. ſ. fiat opiata, de qua accipiat duabus horis ante paſtum ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum vini, vel aquæ abſynthij. Si æger habuerit renes natura calidos, aut hepar calidum, admiſceantur, quæ illa refrigerant, in minori tamen doſi, vt ſi addas tria ſand. & diarrh. abb. ana ʒ. ß. vel ſcrup. ij. vel bibat ante ſumptionem opiatæ aquæ endi. ʒ. ij. vel cichor. hoc etiam faciendum eſt in calidioribus naturis, vbi ſumendæ ſunt pillulæ, quia omnes calidæ ſunt, ſaltem ob aloen: Aut ſi alioqui hepar fuerit calidius cum frigiditate ventrie. Tunc enim non ſunt ſumenda calida, quæ ſunt multùm tenuium partium. Illa enim parùm in ventriculo manentia, ſtatim ad hepar tranſeunt. Quò fit, vt intemperaturam ventriculi parùm contingant, caliditatem verò hepatis multùm adaugeant. Sumenda ergo ſunt calida, quæ diu in ventriculo maneant, vt grana piperis integra, &c. Topica remedia ſunt aliqua ex parte diſcutientia cum aſtringentibus, & cerebrum corroborantibus permixta, vt ſi fiat puluis capitalis hoc modo.

Pillulæ omnes calidæ.

Hepate calido & frigido vẽtriculo à calidis abſtinendum.

℞. florum anthos, ſtechad. ana ʒ. j. roſ. rub. & albat. ana ʒ. ß. coriand. præpar. ʒ. vj. nucis moſcatæ, garyoph. calami ar. cyperi ana ʒ. ij. myrtil. ʒ. j. fiat pul. ſubtiliſſ. In principio & declinatione morbi, augeantur aſtringentia. In principio vt vapores repellantur, in fine, vt cerebrum corroboretur, ne rurſum impleatur vaporibus. In principio etiam ad repellendos vapores vtimur oxyrhod. aucta doſi aceti. Si maior intentio ſit digerendi, quàm repellendi & corroborandi, auferantur roſ. albæ, & ſemina myrthi. Frictiones partiũ externarum maximè laudantur. Omnibus autem modis fugienda eſt frictio capitis, quæ illud replet vaporibus, tantùm abeſt vt vacuet. Sit ergo cõmune præceptum in omnibus morbis capitis, nunquam faciendam frictionem capitis ſupra caput, niſi præceſſerint euacuationes vniuerſales, vel per clyſteres, vel per pillulas, & frictiones aliarum partiũ. Fient ergo hoc modo. Primùm fricetur collum & brachia fortiter, & ſpina dorſi, tandem femora, & crura, ſeu tibiæ: vltimò fricetur caput. Tunc enim non eſt periculum de attractione vaporum, vel fumorum

Præceptũ commune in doloribꝰ capitis. Friẽdũ.

Clyster. mollem, alterationum, vt in febribus ardentibus, &c.

℞. quat. remollientium, lact. ana M. j. prunorum N. xx. semi. quatuor frigidorum maiorum ana ʒ. ß. florum viol. nenuphar. ana p. j. hordei integri p. j. fi. decoctio in col. dissolue sacch. rub. cassiæ ana ʒ. j. ol. viol. ʒ. iij. salis parum, fiat clyster. Si æger sua natura sit aluo astricta, vel fæces plurimùm induratas habeat, pone succi ciclæ ʒ. ij. Abstinendum ab hiera, aut benedicta, vel huiusmodi opiatis calidis. Nam febrem augent, & humores agitant, & subinde ratione siccitatis, aluum postea astrictam relinquunt. Ideo medici indocti plurimùm errant, huiusmodi opiatas dantes in affectibus calidis. Detur igitur clyster illico, vt vocatus fueris, nisi sit plenus ventriculus. Postridiè verò secabis cephalicam venam, si liceat per ætatem, anni tempus, &c. & fiet foramen parium in vena, vt faciliùs & citiùs possit consolidari, & ne ægrotus delirio captus, manus & brachia agitans sanguinis fluxum excitet, quod non facilè fiet, si foramen sit angustum. Si quid dehortetur venæ sectionem, cucurbitulæ applicandæ sunt humeris, & natibus cum scarificatione, tum ad diuersionem, tum ad euacuationem. Vel fiat sanguinis missio sub lingua, vt docet Paul. sed magis in principio, materia adhuc fluẽte. Circa statum & materia iam fluxa, vena frontis aperiatur. Licet dare clysterem post venæ sectionem. Nam si fueris vocatus manè in primo die morbi, statim nulla interposita mora, poteris secare venam, etiam non priùs adhibito clystere, cùm periculum sit, ne materia copiosa feratur ad caput. Nam (vt Hipp. inquit lib. de ratione victus) non exhibito clystere venam seca. ob vrgentem necessitatem. Si tamen dentur inducię, clyster exhibeatur.

Benedicta in febribus incõmoda.

Error indoctorum.

Vene sectio.

TOPICA.

Topica etiam remedia statim ab initio sunt applicanda, virtute quidem frigida, & repercutienti vi prædita, nullo pacto resoluentia admiscendo, quæ in augmento, statu, & declinatione secundum plus & minus miscentur, vt conditio temporis, & morbi exigit. Applicetur igitur ab initio tale repercussiuum.

℞. oxyrrhod. ℔. j. intingantur panni lini, & applicen-

plicentur parti anteriori capitis.

℞. aquarum roſ.ſolani, nympheæ an.qr.ſ.miſce,intingantur panni, & ponantur frigidi, vt ſupra, addendo parùm aceti. Et cùm incipiunt calefieri, remoueantur. Aquis vtimur hyeme vice ſuccorum, quia inueniri nequeunt herbæ. At æſtate ſuccis vtimur,cùm herbæ adſint, vt quod ſequitur.

℞. ſucci lact. & plantag. roſ.cucurb.an.℥.ij.aceti parum, miſce,& capiti applicentur. Laudatur vnctio facta ex vnguento populeonis, & maximè quando volumus ſomnum conciliare, vt inferius dicemus, ſed hoc vnguentum recens eſſe debet. Nam antiquum etiam calfacit,tantùm abeſt,vt refrigeret.

℞. ol.violatum & nympheæ an.℥.iij. ol.papa.albi & mandragoræ ana ℥.j. miſce, & applicentur fronti cum pannis lineis ad conciliandum ſomnum. Erit ſanè fortiſſimum hoc modo, ſed quia periculoſum, ad mediocritatem reducatur, addendo lactis muliebris puellam lactantis recenter mulſi (nam tale frigidius eſt) ℥.iiij. His remediis vtemur in principio & in vigiliis ad ſomnum conciliandum. Sed huiuſmodi medicamenta frigida cautè & cum conſilio applicare oportet cerebro, cùm ſuapte natura ſit frigidum, & membrum princeps. Ideo nunquam applicari debent in principio, in ſene & in debili,niſi in minima doſi,& cum maximo iudicio. In declinatione & ſtatu materia maiore ex parte in capite exiſtente, miſcenda ſunt digerentia, & reſoluentia cum aſtringentibus & reſoluentibus,vt ratione reſoluentium & digerentium diſſoluamus id quod iam impactum eſt cerebro: & ratione repellentium impediatur ad cerebrum fluxio. Ideo in augmento pauca reſoluentia miſcenda ſunt multis repellentibus: in ſtatu æqualia conueniunt: in declinatione reſoluentia debent ſuperare repellentia,hoc modo. *De temporibus inflamma. & remediorũ varietate.*

℞. ol.viol.& nenuph.an. ℥.ij.ol.cham. (ad reſoluendum) ℥. iij. miſce, & adde ſuccum alicuius herbæ conuenientis,vt

℞. ol.viol. iiij. ſucci apij ℥.ij. ol.cham. ℥.iiij. miſce. Hic ponuntur repellentia, & refrigerantia, vt ol.viol. & reſoluentia, vt ol. cha. & ſuccus apij. Poſſunt addi ſucci

fortiores, vt ſunt calamen. origani, ſerpill. Sed iſta reſoluentia in declinatione poni debent, quemadmodum in principio repellentia & ſomnum prouocantia. Sequens repellit, & ſomnum conciliat.

℞. florum violarum, roſ. nymphæ an. p. j. capitum pap. albi ʒ. iij. ſeminis lact. ʒ. ij. fiat decoctio in aqua, capiat fumum huius decoctionis & ſomnum conciliabit.

Reſoluen. Vel ad idem fiat irrigatio capitis ex colatura huius decoctionis. Addere poſſumus ad reſoluendum florum cham. ſtech. an. p. j. florum melil. tantundem, ſed id in fine ſtatus fiet, vel in principio declinationis. In vera declinatione auferimus capita papaueris, niſi vigiliæ ſint

Ref. herb. moleſtæ. Poteſt addi in declinatione ad reſoluendum ſampſ. ſerpilli ana M. ß. bet. meliſſ. & cæteræ herbæ capitales. Interim tamen ſit hæc regula generalis, quòd à ſeuioribus eſt incipiendum. Itaque in principio reſolutionis debemus accipere catulum vnum, & per medium ſecare, deinde capiti applicare. Hoc eſt medicamentum mediocriter reſoluens, & ſine intenſa caliditate. Huius loco poſſumus accipere pullum columbinum, vel pulmonem arietis adhuc calidum, & applicare ſupra caput raſum. Nam ſtatim ab initio caput radi debet, ſed vbi hæc refrigerata fuerint, ſtatim auferantur. Sunt, qui addunt ſequentem puluerem.

Puluis reſolu. ℞. coriand. præparati ʒ. ij. flor. chamo. melilo. viol. ana p. j. flor. nymph. & roſ. ana p. ß. ſeminis lact. papaueris albi ana ʒ. j. ſandal. omnium ana ʒ. ß. granorum tinctorum, beth. ſiccæ ana ʒ. j. ß. fiat pul. & ſinapizetur caput, vel catulus, qui ponatur ſupra caput. Et quoniam hæc affectio ſit à bile, ſtatim à principio materia vacuanda erit, ne tota ad caput fluat. Ideo minoratiuum tale aliquod præſcribendum erit.

Minorati. ℞. prunorum damaſ. & ſebeſten, an. N. x. quatuor ſem. frig. maior. an. ʒ. iij. Et ſi inueniatur ſemen violæ, ponatur ʒ. ß. (quia ventrem lenit, humectat, & refrigerat) trium florum cord. ana p. j. fiat decoctio ad qr. j. in col. diſſ. caſſ. nouiter extractæ, pulpæ tamarin. ana ʒ. ß. mannæ granatæ ʒ. j. (in valde picrocolis optimum erit abſtinere à manna, quia facilè conuertitur in bilem) rhab. infuſi in aqua endiuiæ & non multùm expreſſi ʒ. j. vel

ʒ.vel loco illius pone ſyr.roſ.lax. ʒ.j. vt fit in pauperibus, quia rhab.eſt nimis carum.fiat potio,cap.in aurora cum cuſtodia. In robuſtis corporibus poteſt addi ʒ.j. elect.de ſucco roſ.vel diaprunis ſol.tantundem.Satis autem eſt ʒ. j.Nam maiori pondere calfaceret, & agitaret humores. Vel pro pauperibus.

Pro pauperibus.

℞. decoctionis prunorum qr.j.ß. ſyr.roſ.laxat.ʒ.ij.electt. de citro ʒ.j.fiat potus. Si non ponis ſyrup.roſ laxat. pone eius loco ſyr. viol.ʒ.j.auge doſim de citro vſque ad ʒ. ij. Et ſi liceat pro morbi indicatione materiam præparare & concoquere, id faciendum ſyr. roſ. de oxyacantha,viol.granatis, acetoſo ſimpl. oxyſacch. ſimpl. de agreſta, de limonibus, de ribes, de papauere, de nenupha. &c. Herbæ verò,ex quibus fiunt aquæ, ſunt lactuca, cucurbita, endiuia, cichoreum, ſcariola, ſolanum, plantago, acetoſa, &c. Vinum etiam malorum granatorum.

Syr.& herbæ, præparantes bilem.

℞. ſyr. de granatis, ſyr. viol.vel ſyr.de berber.vel ſyr. roſ. an.ʒ.iij.aquarum endiuiæ,ſolani,lact.ana qr.j.miſce pro tribus doſibus. Melius autem eſt qualibet die doſim præſcribere,quia minus corrumpitur ſyr.cùm quotidie fit. Mutamus ſyrupos pro neceſſitate nunc magis,nunc minus frigidos, nunc aſtringentes, nunc lenientes præſcribentes. Et aliquando cogimur dare ſyru.de nenuph. & de papauere, ſed ne id fiat viribus repugnantibus, videndum eſt.

Symptomatum curatio.

His peractis ad ſymptomatum curationem veniendum. Primùm itaq; cauendum eſt ab vſu ſyruporum aſtringentium, quando aluus aſtricta eſt, ſed humectantibus & lumbricam facientibus eſt vtendum, & mollibus clyſteribus,qui poſſunt emendare aſtrictionem,quæ fit à ſyr. Ad ſitim verò, quæ in omnibus morbis acutis, frequens eſt,& aſſidua, ordinantur ſyr. de granatis,oxyſacch. acetoſ. ſimpl. & viol.cum ptiſana,quæ fit ex aqua communi & hordeo ſimul coctis.Interim tamen medicus prudens,ſi aluus dura eſt,abſtineat à ſyr. aſtringentibus antè deſcriptis, & vtatur lenientibus,vt ſyr.viol.qui humiditate ſua laxat, & infrigidat, cum aqua decoctionis prunorum, quæ laxat, & ſimilibus. Confert etiam

Ad ſitim.

addere quatuor ſemina frigida maiora, vel fiat ptiſana ex decoctione hordei. Ad ſitim fiat talis ſyr.

℞. aquæ roſ. qr. j. aquæ nymph. & bugloſſ. ana qr. ß. ſacch. albi q. ſ. miſce, fiat iulep. quo vtatur tempore ſitis cum aqua decoctionis hordei. Sunt qui à vino abſtinere nolint, quod tamen in hoc affectu eſt pernicioſiſſimum. Hi verò ſic ſunt fallendi.

Conditum. ℞. vini granatorum ℔. j. ſucci cytoniorum, modò aluus non ſit aſtricta, ʒ. ij. aquæ nymph. qr. j. ſacch. q. ſ. fiat iulep. cla. & aro. cum ʒ. j. ſandali rub. Si æger eſt valde imbecillus, poſſumus vti conditis cordialibus, & flauæ bilis acrimoniam extinguentibus hoc modo.

℞. conſ. roſ. viol. an. ʒ. j. conſ. nymph. & bugloſſ. an. ʒ. ß. ſacchari quod ſufficit: fiat conditum, quo vtatur manè & ſerò longè à paſtu, & tempore ſitis cum decoctione hordei, in quo poſſunt addi aliæ conſ. vt acetoſæ, & maximè tempore peſtis, conſ. florum cichor. & capill. ven. ſacch. roſ. q. ſ. fiat conditum. Pul. quoque addi poſſunt hoc modo.

℞. conſ. roſ. cichor. viol. ana ʒ. j. bugloſſ. ʒ. ß. pul. diatrag. frigi. (quia humectat & refrigerat) ʒ. ij. diamarg. frig. ʒ. ß. ſacch. q. ſ. fiat conditum. Cùm volumus conciliare ſomnum, additur etiam diapapauer album, ſed minimo pondere vt ad ℈. j. tum quia nimis refrigerat, tum quia eius ſapor ingratus eſt. Adduntur & alij pul. vt de gemmis, diarhodi abb. Cauendum ab aliis qui calfaciunt. Fiunt & potus cordiales ad corroborandum, alterandum & ſomnum conciliandum, vt

Potus cordialis.

Potus ſomnifer. ℞. ſyrup. de pap. ʒ. ij. aquæ lac. & bugloſſ. ana ʒ. j. ß. fiat potus ad ſomnum conciliandum. Si volumus virtutem corroborare, minuemus doſim ſyr. de pap. augendo doſim ſyr. viol. addendo pul. cord. vt fieri ſolet in debilibus, qui ob calorem paucum & languidum ſyr. frigidis multùm lædduntur, & periclitantur de extinctione caloris natiui. Ideo fouendæ ſunt vires, & ſomnus eſt potius conciliandus, per ea, quæ foris applicantur, quàm prioribus, ſcilicet quæ initio ſumuntur. Nam illa minus lædunt, & ſi quid incommodi videantur allatura, facilè remouetur: quod fieri nequit in his, quæ aſſumuntur. Fiat itaque potus hoc modo.

℞. ſyr.

℞. syr. de pap. viol. an. ℥. j. vel ℥. ß. pul. de gemmis (ad virtutem & robur) diamarg. frig. ana ʒ. ß. diatrag. frig. ℈. j. misce, fiat potus. Adde aquæ lact. bugloss. borrag. an. ℥. j. detur hora nona, aut decima noctis, cùm ibit dormitum.

Phrenitis à bile.

Si morbus fiat à bile, quæ vt plurimùm adusta est, tunc in syr. & potionibus cordialibus humoris melancholici ratio habenda est. Itaque magis humectandum, cùm humor peccans sit maximè siccus. Humectatio fiet per irrigationes, fomenta, syrupos, vnguenta, & id genus. Addemus itaque decoctioni medicinæ folliculos ienæ, epithymum, admiscendo bugloss. & borrag. & pro pul. cordialibus admiscebimus confectionem alchermes hoc modo.

℞. syr. viol. ℥. j. syr. de pap. ℥. ß. confect. alchermes ℈. ß. vel si desit, diatrag. frig. & diarrhodi abb. ana ʒ. ß. aquarum bugloss. borrag. lact. ros. an. ℥. ß. fiat potus, cap. hora somni. Quantò sunt delicatiores vel debiliores, tantò minus dandum est de hac confectione, quod aliter fit in aliis morbis. Et si suspicio sit de fluxu ventris ab ea abstinere debemus. Dantur tertio quoque die clysteres mollientes, & alterantes. Nam alius semper humectari debet in hoc affectu.

Vrinæ retentionis curatio.

In phrenitide duo sunt symptomata, quæ accidunt vt plurimum, quorum alterum est, vigiliæ, cuius cura superius est descripta: alterum, vrinæ retentio, cuius curatio nunc restat. In hac autem affectione vrinæ prouocatio non debet fieri per ea, quæ assumuntur. Nam ea omnia ferè calida sunt, & nocent plurimùm affectioni propter acrimoniam. Ideo vigilias prouocant, & morbum augent. His ergo est abstinendum, nisi in morbi declinatione, in qua morbo ferè soluto, & vacuata materia, dari possunt etiam calida. Primùm igitur tentatur cura cum aqua calida, fomentando vesicæ regionem, vt faciebat Gal. lib. 1. de locis affectis, deinde comprimemus vesicam. Poterit & virgæ summitas fricari, & postea mittere vrinam, si possit. Quòd si his leuioribus remediis non cedat symptoma, fiet vt sequitur. *Duo symp.*

℞.pariet.M.j. petro.cum radic.M.ß.fiat decoctio, & in col. diſſ. ol.ſcorpion. gr. ß. fiat fotus ſupra pectinem. Et reſidentia ponantur in ſartagine cum oleo ſcorpionum,piſtentur,applicentúrque poſt fomentum,ſupra regionem veſicæ. Medicamentum valentius feceris,ſi addas ſeminis apij, petro. mili ſolis, ſeſeleos ana drach.ij. Poſſent poni aliæ herbæ & radices aperitiuæ. Fiat ſequens vnguentum,quod optimum eſt,& debet applicari ſupra fomentum.

℞. pingued. cuniculi, ol. ſcorp. ana vnc.ij. ſem.apij. petro. aſari, ſeſeleos ana ʒ. ß. ceræ parum, fiat vnguentum, quo vngatur regio veſicæ, & perinei. In declinatione poſſunt aſſumi intra corpus ſequentia.

℞.ſyr.de duabus radi ib.ʒ.ij.aquæ alchechangi,graminis aſpa.ana ʒ.ij.miſce,detur manè. Fortius eſt hoc.

℞. oxymel.ſcill.vnc.j.aquæ fœnic.& beth. (quia reſpicit caput & aperit) ſaxifragiæ, apij ana vnc. j. miſceantur. Si addas gummi prunorum drach. j. fiet fortiſſimum remedium. Reliqua pars curationis poſita eſt in humectatione, cùm affectus maximè fiat à bile aduſta, quæ ratione magnæ caliditatis incinerata eſt, vnde cerebrum immodicè exiccatur. Fiet igitur fotus ex decoctione viol. nymph. & decoctione capitis veruecis & cæteris eiuſmodi, vt

℞.florum viol.nenuph.ana p.iiij.foliorum lact. viol. cucurb.ſolani,cucumeris,ana M.j. fiat decoctio,qua abluantur pedes & partes pudendorum tepidè.

De Paraphrenitide. CAP. XVI.

PAraphrenitis delirium eſt, quod in febrium ardentiſſimarum ſtatu accidit, obacrium vaporum eleuationem ad caput. In hoc differt à phrenitide, quòd hæc ſit inflammatio cerebri, vel menyngum, ad quam ſequitur febris quæ ſymptomatica eſt, & accidens. At delirium ſequitur febrem, ad quam collatum rationem habet ſymptomatis. Ideo Galenus diſtinguit phrenitidem à delirio continuitate.Nam phrenitis continua eſt, vſque ad finem:delirium verò in ſtatu,vel fine augmenti accidit.

Phrenitidis & delirij diſtinctio.

CVRATIO.

Paraphrenitidis curatio facilè deprehenditur ex curatio-

ratione phrenitidis, non tamen licet in paraphrenitide venam secare. Nam virtus animæ debilis est, & venæ sectionem dehortatur, & in statu melius silentium habere: non tamen oportet morbum sic incuratum relinquere. Eligantur igitur medicamenta maximè aperitiua, quæ non noceant morbo, à quo fit paraphrenitis, neque loco affecto, aut motui naturæ Loco igitur sectionis venæ cucurbitulæ in spatulis simul applicandæ sunt cum scarificatione. Hæ enim vires sectionis venæ gerunt, nec interea plus debilitant. Detur clysteres ordinati in cura phreniti dis, & fiant frictiones. Inungatur caput oxyrrhodino. Detur potio somnifera, non nisi conciliatione somni. Nam debilitatur natura à vigiliis, quæ in somno reuocata, materiæ portionem per sudores euacuabit. Animaduertendum est præterea, cuius morbi delirium sit symptoma, & in qua parte sit morbus, ex quo fit delirium: quia semper admiscenda sunt potionibus & syrupis quæ morbum, à quo pendet delirium, & partem affecta n respiciant: vt si delirium sit propter inflammationem pulmonis, costarum, colli, eligimus syrup. refrigerantes, & affectum priorem respicientes simul cum parte, quales sunt violatus, iuiubinus, de papauere, cum quo erit miscendus capill. venene sua frigiditate plus æquo noceat. Relinquemus syr. de agresta, de granatis, oxysacch. acetos. simpl. ros. & cæteros id genus, qui sua stipticitate, sputum impediunt, & respirationem reddunt difficilem, qui tamen laudantur in phreniti de, in qua non timemus nocere partibus pectoralibus. Dantur etiam syrũ. astringentes in hepatis inflammatione, & lienis, modò misceamus aliquas aquas aperientes mediocriter, quia semper aliquid debet educi à parte affecta per vias conferentes. In delirio ab inflammatione partium thoracis fit hoc modo.

Cucurb.

Clysteres.

Syrũ. conuenientes.

Relinquend. syr.

℞. syru. viol. ℥. iiij. capil. ven. ℥. ij. potest addi syr. de papauere. Nam magna ex parte phrenitis fit à bile, vel à sanguine bilioso, sicut & peripneumonia, maximè cùm delirium excitat. Ob eam caussam syr. de papauere non est reiiciendus, vel in syrup. digestiuis, vel in potionibus omniferis. Nam materiam plus æquo incrassat, nec in-

terim prohibet, quò minùs materia educatur. Adde aquarum viol.capil.ven.buglossæ ana qr.ß.Potest addi aqua ros fiat iulep.Loco aquarum possumus miscere cum syr.aquam decoctionis hordei. In inflammatione diaphragmatis non sunt reiiciendi syr.restringentes, quia non æquè nocent, atque in inflammationibus costarum aut pulmonis. Nam in inflammationibus diaphragmatis materia per sputum non reiicitur. Poterit dari aqua fructuum in delirio à phrenitide, vel peripneumonia.

In quibus suspecta alui profluuier.

Nam in his duabus affectionibus fluxus ventris est periculosus, cùm non euacuet materiam euacuandam per aluum Ideo abstinendum à fortioribus laxatiuis. Hæc aqua fructuum fit ex decoctione prunorum,sebesten,tamarind.in pauca quantitate hordei, quatuor seminum

Decoct. fruct.lenientium.

frig.maior. florum viol. & seminis viol. quæ plurimum leniunt cum passulis.Hæc decoctio leuiter lenit, & alterat mixta cum syrup.viol.

TOPICA.

Topica remedia suprà descripta valent. Ideo fiat epith. ex aquis refrigerantibus admiscendo cordialibus vel aquis,vel pulueribus hoc modo

Epith.

℥. aquæ ros. (quia odorata) aquæ buglos. & solani an. qr. j. (pro hepate addita aqua endiuiæ,cichor.) tro. de camphora ʒ.ß. croci gr.iij. sandali citrini pul.ʒ.j.fiat epith. quod applicetur tepidè cum panno lineo madefacto. Multi ponunt pulueres cordiales in epith.& rectè faciunt, quamuis id multi derideant.Interim in epithy. cord.ponimus pul.diamarg.frig. & pro hepate pul. triasandal.Maximè laudatur epith.sequens in pleuritide,peripneumonia, febribus ardentibus,hecticis, & colliquatiuis. Nam plurimum humectat, & refrigerat, & interim respirationem liberiorem reddit,thoracis musculos laxando.

Epith.vtile.

℥. decoctionis hordei excorticati ℔. j. ol. viol. qr.j. misce fortiter agitando,& supra pectus applicetur,& sæpe remoueatur. Epith. hoc maximè valet in septi transuersi inflammatione. Hoc curata fuit puella quædam, de cuius vita desperatum erat. Si sit caliditas maxima, potes addere florum violarum p. j. Remedia alia in declinatione possunt adhiberi, sicut potiones cordiales semper

ſemper eligendo quæ conueniunt affectui, vnde fit delirium, partis affectæ rationem habendo pul. diatrag. frig. recenter præp. & diapenid. ſine ſpeciebus plurimùm prodeſt in calidis affectibus pectoris. Victus ratio cùm in phrenitide, tum in delirio, ſit admodum tenuis, humectans & refrigerans. Nam hi morbi acuti ſunt, ideo breui terminantur. Virtutis tamen robur ſemper conſeruare oportet, ſine quo virtus morbum ſuperare non poteſt. Sufficit ergo cremor hordei (orge mundé vocant) ſi virtus ſit fortis: ſin debilis, pullus gallinæ coctus cum herbis infrigidantibus. Pro potu aqua cocta cum hordeo: & in declinatione vinum album ſubtile, & aquoſum conuenit. *Victus ratio.*

De vigiliis ſuperfluis. CAP. XVII.

VIgiliæ magna ex parte fiunt à caliditate, & ſiccitate. Ob id refrigerandum & humectandum eſt caput, quod fiet exterius quidem, per ea, quæ admouentur, de quibus dictum cap. de phrenitide, ſcilicet, vnctionibus, irrigationibus, lotione pedum, &c. At intrà verò cùm ſyrup. de papauere, viol. aquis lact. cucurb. ſolani. Opiatis, vt eſt philonium roma. theriaca recens, & aliæ, quæ ex opio fiunt. Sed ad narcotica non eſt veniendum, niſi vrgeat neceſſitas ſumma, & cùm alia remedia non profuerunt. Robuſtioribus oportet ea dare, & noxam quam induxerunt, caſtigare, vt ſi ventriculus plus æquo refrigeratus fuerit, vnguento aliquo calido, vel oleo eſt vngendus, vt ſtomach. Gal. vel ol. nardino, de menta, de ſpica. Mitiſſimum & optimum remedium, quod poteſt dari cum debilitate virium, eſt tale hordeum mundatum refrigerans.

℞. hord. mund. diutiſſimè cocti ʒ. iij. amyd. dulc. infu. in aqua frig. & roſ. tantundem, quatuor ſem. frig. maior. mund. ana ʒ. ß. ſeminis papaueris albi ʒ. j. ſacch. roſ. q. ſ. fiat hord. mund. contundendo omnia ſimul & coquendo parùm. poſt impoſitionem ſacch. roſ. detur poſt cœnam in introitu lecti, nec ſit ſpiſſa ſorbitio. Conciliat ſomnum humectando, & refrigerando, & vires imbecillas reparat. Cum hoc remedio poteſt addi frontale, vel vngatur anterior pars capitis ol. roſ. ſine aceto, aut cum pauca eius quantitate. In extrema neceſſi- *Hord. mund. re frig.*

tate bonum eſt vti ol. viol. in quo diſſ. opij gr. aliquot, vt dictum in cap. de dolore cap. à bile, idque maximè cum vigiliæ ob dolorem excitantur. Fiant leues frictiones, ſit in loco obſcuro & quieto. Detur vinum meraciſſimum, vel hippocraticum his qui vigilant ob mærores & curam. Animaduertendum eſt quoties vigiliæ ſunt ſuperfluæ, cum intemperie frigida ventriculi, vel per cõſenſum cum eiuſdem cruditate, nunquam reſſe ſumenda refrigerantia per os, ſed foris tantùm applicanda, donec curata fuerit intemperies, vel cruditas, ne lædatur ventriculus. Ponuntur amygd. in hordeo mundat. præſcripto, quanuis ſint calidæ, vaporoſæ, & facilè effument ad caput, ob idque deducant vim aliorum medic. ſimul permixtorum, quæ vim refrigerandi habent, ad cerebrum. In inſtantia vigiliarum lotio pedum fit hoc modo.

Cautio in ventric. intemp. frigid.

Amyg. cur ponuntur.

℞. viol. lact. lentic. aquæ, foliorum cucurb. vel cucumer. ana M. ij. florum viol. p. ij. florum nenuph. p. j. fiat dec. qua abluat pedes, manus & faciem, vel fiat pomum ſomniferum, ſic,

℞. opij ʒ. iij. ſtyrac. ʒ. ij. croci, irid. & florum narciſſ. ana ʒ. j. miſce fiat pomum. Si quando narcotica & maximè frigida adhibere cogimur, intermittendus eſt aliquando eorum vſus: nam quotidianus calorem extinguit.

De Lethargo. CAP. XVIII.

LEthargus interdum morbus eſt, interdum ſymptoma, & tunc non propriè lethargus dicitur, ſed caros, quanquam propemodum eadem ſit amborum curatio. Lethargus tumor eſt frigidus cerebri, & maximè partis poſterioris. In ea maximè neceſſaria eſt diuerſio, vt in phrenitide. Sed quia materia frigida, non tam audacter ſanguis mittitur, ſi tamen venæ tumentes appareant, & ſanguis abundet, & conſentiãt reliqua, ſecatur primùm Cephalica, deinde vena frontis. Ante venæ ſectionem vel ſtatim poſt, dandus eſt clyſter ad diuerſionem. Quòd ſi aluus iampridem aſtricta eſt, incipiendum eſt à clyſtere, qui molliat, parùm vacuet, & alteret pituitam ſic.

Venæ ſectio.

Clyſter.

℞. rad. mal. altheæ, liliorum ana ʒ. ij. foliorum betæ, pariet. ana M. j. foliorum rutæ & centaur. minor. meliſ. beton

beton.ana M.ß.ſeminis mal.lini & anethi an. ʒ.ß.ſeminis melon.ʒ.ij.florum mel. chamo. ſtech. ana pu. j. fiat decoctio in ℔.j.col.diſ.diaph.ʒ.ß. mel.roſ.ʒ ij. benedictæ ʒ.j.ſucci cicłæ & ol. chamo. ana ʒ. iij. ſalis gemmæ ʒ.j.fiat clyſter. Deinde fiat alius fortior. Nam in hac ægritudine quia virtus ſopita eſt, humoréſque craſſi & lenti ſunt, multùm per clyſteres & acutas glandes vacuandum eſt. Fortior igitur ſic fiat.

Clyſter fortior.

℔. fol.rutæ,lauri,beton.melill.amaraci, ſaluiæ, centaurij minor.ocymi ana M.j ſeminis rutæ, cubebarum, aniſ.fœnic.ana ʒ.ij.ag.ʒ.ij. pulpæ colochint. ʒ.ß. Sunt qui addunt radicem veratri (quod non eſt faciendum) florum anthos,ſtech chamo. meli. ſampſu.ana p.j.fiat decoctio.In col.℔.j. diſſindi maior. ʒ.ß.benedi.ʒ.ß. vel hieræ ruffi vel colocinthi. ʒ.j.ß.ol. chamo.olei anethi. ana ʒ.ij.ſalis gemmæ(quia virtus ſopita eſt)ʒ.j. fiat clyſter.Iteretur ſæpius pro neceſſitate.Fricentur vehementer, ligentur extrema,& auellatur barba, & capilli capitis & pudendorum. Fiat & ſuffitus hoc modo.

Suffitus.

℔. aſſæ fœtidæ,ammo. galbani ana ʒ ij.aut ʒ.j. capil. hominis ʒ.iij.caſtor.ʒ j.ß.miſceantur,fiat ſuffitus,quem recipiat naribus. Et quia gargariſmus commodè dari non poteſt, vngatur palatum ſinapi, aut benedicta,aut hiera picra. His peractis excitetur ſternutamentis non in principio, ne agitatus humor & fuſus, plus occupet loci,& magis obſtruat. Principiò igitur retrahitur,& euacuatur materia clyſter.ſupra ſcriptis,& venę ſectione. In ſtatu poſt euacuationem pul.euph.aut veretri,aut pyretri,aut piperis iniicitur naribus ad excitanda ſternutamenta.In principio tamen eſt repellendum,quando materia fluit ad cerebrum.Sequens conuenit remedium.

Repellens remed.

℔.ol.roſ.ʒ.ij.oxymel.ſcill.aut ſucci cicłæ ʒ. j. miſce, vng.cap.& ſinciput, licet morbus ſit in parte capitis poſteriore. Namquia ſinciput eſt rarum,& multis futuris peruium,vis medicamẽti facilius penetrat in cerebrum. Poſtea vng.ol.roſ.cui caſtoreum miſceatur,aut vnguento ſequenti.

Vnguentum.

℔. olei liliorum, vel laurini vel antiqui vel chamomilæ, vel alterius ex calfacientium numero ʒ. ij. ſucci rutæ & apij ana ʒ.j.cerę parum.fiat vnguentum.fortius

fiet, ſi addatur caſtoreum, aut oleum de caſtoreo. Fortioribus vtendum, vbi non proſunt debilia, quoad morbus fuerit ſolutus.

℞. euphorb. caſtor. piper. nigri ana ʒ. j. aſſæ fœtidæ, ammo. ana ʒ. ij. cineris capillorum hominis ʒ. ß. ſeminis rutæ agreſt. ʒ. ij. ol. liliorum & laurini ana ʒ. iij. ceræ parum, fiat vnguentum, aut loco ceræ pone ficus q. ſ. ad incorporandum ſinapiſmi modo, & adde ſemen ſinapi. Gummi liquentur vino maluatico aut vetuſto communi, aut oxymel. ſcil. Admoueantur in ſtatu occipiti cucurbitulæ cum multo igne, & ſcarificatione vt ſanguis extrahatur, excitetur calor natiuus & materia retrahatur. In principio verò morbi admouentur humeris cum ſcarificatione ad diuerſionem & euacuationem. Sinapiſmus conuenit ad materiam ex alto ad circunferentiam trahendam. Syr. ſi ægri ſumere poſſint, ſint calidi, & ſicci ad concoctionem cum inciſione, vt mel. roſ. ſyr. capil. ven. oxymel ſimpl. & ſcilliticum, ſyr. de byzantiis. Nocent plus æquo calidi, vt de ſtechade, quando huic affectui febris eſt coniuncta. Ideo conueniunt omnes, qui in febre pituitoſa propinantur. Diſſ. ſyr. aquis adianti, capil. ven. hyſ. rutæ, meliſ. fœ. ſcabio. beto. elenij.

Sinapiſmus.

Apoz.

℞. radic. graminis, petro. aſparag. ana ʒ. ij. omnium capil. ana M. j hyſſ. meliſſ. beton. ana M. ß. aniſ. fœn. ana ʒ. j. ſeminis apij, petro. cubebarum ana ʒ. ij. florum chamom. ſtechados, anthos ana p. j. ſeminis carth. ʒ. ij. agaric. ʒ. ij. fiat decoctio in ℔ j. ß. diſſ. mell. roſ. ʒ. iij. ſacch. q. ſ. fiat ſyrup. arom. ʒ. j. cinamomi aut zinzib. cap. in quatuor doſibus. In hoc apoz. ponuntur, quæ tenuant & incidunt calfaciendo, ſed mediocriter propter febrem. Purgatio fit pillulis fortioribus, quas ſi non poteſt deglutire, hoc modo diſſoluantur.

Pillulæ.

℞. maſſ. pillul. de ag. ℈. ij. cochiarum ℈. j. ag. tro. ℈. ß. diſſ. in aqua meliſſ. vel rutæ vel hyſſ. vel alia capitali. Nec eſt timendum de amarore. Nam ægri habent guſtum ſtupidum. Additur mell. roſ. ʒ. ß. ob dulcorem. Si propter febrem, calorem metuas, pone ſyr. viol. ʒ. j. loco mellis. Additur aliquando tam in pillulis, quàm in potionibus caſtorei ℈. ß. plus minus, quia plurimùm prodeſt in doloribus capitis frigidis, cerebri, & neruorum.

neruorum. In principio præparata materia possunt dari leues pillulæ ad minorationem, quia morbus acutus est, & timēdum est de morte: ideo à clystere statim sunt dandæ. Hę si dissoluantur aquis, dosis est augenda. Nam sub forma potus, non tam diu manent in ventriculo, vt possint à capite vacuare. In his omnibus respiciendum est caput, & cerebrum confortādum, tum admotis, tum assumptis. Valent, quæ dicta sunt in dolore cap. à pituita, vt illius theriacæ, quæ calfacit, extenuat, & siccat. Ea dissol. in aqua vitæ, amaraci, rutæ, singulari remedio aduersus morbum Italicum. Nunquam miscenda est theriaca medicinis laxatiuis, quę vacuant attrahenda. Nam ea venenosa sunt & suo veneno trahunt: ideo si cū illis misceas theriacam, ea extinguit vim veneni, & per consequēs attractionem. Porrò theriaca tam sumitur, quàm admouetur, vt & mythridatum, aurea alexandrina. Aut fit electt. aut opiata, aut conditum ex conseruis & puluerib. capitalibus. Hæc sunt satis ad curandum lethargum, quatenus morbus est.

Castor. in morb. cap. fri. prodest.

Aduersus morb. Ital. vnctio.

Curatio lethargi cùm symptoma est.

Cùm verò symptoma est, curatio in fine & principio conuenit, cum curatione phrenitidis. Nam vtrobique fit sanguinis missio, ventosę applicantur, & repercussiua, indicatione sumpta à loco, & situ, quod in nulla alia inflammatione fit. Differunt in medio. Nam in phrenitide conuenit conciliare somnum & quietem irrigationibus, emplastris, vnguentis, &c. In hac vigiliæ sunt excitandæ faciendo dolorem, clamando, fricando, pilos euellendo. Cùm verò symptoma hoc superuenit febribus pituitosis & hemitritæis, vena secatur, admouentur cucurbitulę humeris ad diuersionem, & euacuationem. Ligantur fortiter extrema, euelluntur pili, vt excitentur. Dantur clysteres acres vt fiat reuulsio. Inungatur caput à principio cum oxyrhodino aut cum oxymel. scilliticō, vel cum oleo alio forti, & succo rutæ, deinde si opus est, ad fortiora veniendum.

℞. coriandri præp. ʒ. vj. chamo. stech. beton. meliss. ana ʒ. j. piperis longi & nigri euphorbij, ana ʒ. ß. calami, zinzib. ana ʒ. j. misce, fiat pul. subtilissimus. Inspergatur post vnctionem. In delicatis pro castoreo, & eu-

Vnctio.

phorbio, adde carioph. macis, nucis moſcatæ, ſpicæ, ſchenanthi, ana ʒ.ß.

Annotatio in caput de Lethargo.

Lethargus cum morbi ſymptoma eſt, nec ſit primaria capitis affectione, minùs propriè dicitur Lethargus, ſed rectiùs Caros, Arabibus Subeth: eſtque prope eadem vtriſque curatio, quia ab eodem humore habent originem. Cùm verò cerebri inflammatio eſt, phrenitidi contrarius dicitur, quòd in parte poſteriore maximè fiat, & ex frigido humore putreſcente, vt vult Galenus. Obliuionem & partium mouentium torporem adfert, quem febris non acuta, ſed lenta ſequitur cum profunda animi in ſomnum propenſione, & aliis ſignis, quæ quia à Galeno & Paulo Ægineta exactè traduntur, non eſt neceſſe commemorare. Febris præcedit Caron, quæ pituitoſa & ſpuria eſt, ſed vehementior, quàm in Lethargo. Præterea Caros ſuccedit aliis affectibus, vt acceſſionibus febrium, cerebri compreſſionibus, caluariæ confractæ, & in anteriore parte maximè conſiſtit. Cæteri etiam ſoporoſi affectus à lethargo ex humore in cerebro generantur, ſed non putreſcente, nec cum febre.

Subeth ſiue ſomnus profundus. CAP. XIX.

Cauſſa prima. FIt interdum à vermibus in pueris, & curatur vermibus occiſis per amara, & eductis, deinde vncto capite

Secunda. modicè calidis, vt oleo laurino antiquo, de lilio, & ſimilibus. Vnctio ſi moleſta eſt, ſinapiſmus fiat ex pul. deſcripto in lethargo, remoto caſtoreo. Fit & ſubeth à multitudine ſanguinis, & curatur venæ ſectione. Poſtea calidorum vnctione, & ſinapiſmo modicè exiccante.

Naſturtij vis. Hìc prodeſt edere naſturtium aut coctum in iuſculis, aut crudum in acetariis. Nihil enim eſt, quod cerebrum magis exiccet & vigilias excitet, quàm naſturtium. Vnde illud prouerbium in ſomnolentos, Ede naſturtium. Quare non poſſum non mirari, quòd Fernelius ſomnum

Tertia. conciliare ſcripſerit cap. 2. lib. 2. patologicon. Si ſit propter cicutam deuoratam, aut aliud medicamentum frigidum, vel admotum foris, curatur antipharmaco. Quòd ſi non poſſit inueniri, aut ignoretur medicamentum ſumptum, procurato vomitum (quod commune eſt in omnibus venenis ſumptis) niſi venenum id ſuapte natura

natura faciat,vt veratrum. Dentur communia vt theriaca,& mithridatium. Si ſumpta eſt cicuta, præmiſſo vomitu,antiquiſſimum vinum , aut aromaticum antipharmacũ eſt: vt & ſumpto opio, aut papauere caſtoreum mixtum theriacæ dilutum vino , aut aliud, quod multùm calfaciat. Si accidat admoto cortice mandragoræ,aut opio,aut populeone,vngatur caput ol. ex caſtoreo,aut ex piperibus , aut ruth.aut laurino,& ſi non ſatis calfaciat , adde ʒ. j.caſtor.& ʒ.ß.ſimi columbini. Corpus exagitandum,ne dormiat æger. Vngantur nares confectione anacard.aut theriaca veteri , diſſoluta in aqua ſampſuci,aut alterius herbæ calidæ. Si ſubeth ſit ob crapulam,aut à multitudine vaporum,ſtatim excitetur vomitus. Detur clyſter acutus,roboretur ventriculus vng.Gal.detur potio ſequens. *Quarta.*

POTIO.

℞.pul. aro. roſ. ℈. j.diacydonites ſine ſpeciebus, vel cum ſpeciebus (nihil enim refert) ʒ. ß. aquæ abſynth.mentæ ana ʒ.ij.miſce,fiat potus. Vel detur tabula vna diaga.vel roſ.nouellæ,vel diamoſci,vel diambræ. Calfiat & exiccetur cerebrum modis dictis,vel vnctione narium,vel capitis.Bona eſt etiam potio aquæ frigidæ,quia prohibentur vapores.Si ob copiam pituitæ ſeruatam in cerebro, dentur clyſteres ordinati pro lethargo.Syr.& aquæ ſint paulò calidiores,& ſiccziores. Dentur pillulæ euacuantes pituitam per ſe, vel diſſolutæ vt ſuprà docuimus. Item Opiatæ fortes,vt hiera ruffi,aut hiera colocinthidos. Additur pauca quantitas caſtorei, vt ℈. ß. vel gr. iij. vt videbitur. Diſſoluantur in aquis capitalibus. Caput eodem modo calfaciendum & exiccandum. Pituita per nares,& per palatum trahenda maſticatoriis & ſternutatoriis. Affigantur cucurbitulæ ſupra ſpatulas cum ſcarificatione, non quòd intendas multum ſanguinem educere, ſed quia poſt ſcarificationem inducitur dolor. Et optimum eſt ſi ſupra vlcus ponatur ſal , vel muria. Fiant frictiones aſperæ cum ſale & ſaluia,fronti. Tunc eiiciendi aſtantes & parentes. Præſtantiſſimum remedium,vt excitentur,eſt, ferro aliquo capillos adurere , & ſuperficiem cutis in parte capitis poſteriore. Sinapiſmus capiti appoſitus, vel ſtercus columbarum , vel hyrundinum cum oleo de

(

ſpica,& aceto acerrimo multùm confert. Quòd ſi his non excitetur, ſolis ſacerdotibus committendus eſt. In hac affectione ſuppoſitoria acuta ſale gemmæ,veratro, & cæteris ſunt optima poſt pil.& aliorum remediorum operationem.Potio theriacæ antiquæ optima eſt,ſi diſſoluatur in aqua ardenti,beton.& ſimilibus. At meliſſæ aqua magis placet ruſticis,& mulieribus.Poſſunt etiam dari pul.capitales,vt diamoſci,diambræ. Vt magis pro-
Experti. pria fiant, adde caſtor.gr.vj.vel iiij.vel ℈.ß.ſecundum proportionem puluerum.Commune omnibus cataphoris eſt aceti acerrimi perfuſio ſupra laminam ferream ignitam, quæ multos fumos acres excitat, qui naribus attracti cerebrum exiccant,ſomnúmque expellunt. Efficacius erit, ſi addatur ſemen nigellæ vel rutæ aut caſtoreum,quæ abſumunt fumos,& materiam humidam in ventriculis cerebri contentam.

Annotatio in caput de ſomno profundo.

Somnum profundum intelligimus, qui naturalem moderationem excedit: qua ratione debet inter cauſſas & affectiones morboſas numerari, & vt affectiones omnes ſoporiferæ, Coma, Caros, Cataphora,quas ſub nomine Subeth Arabes comprehenderunt. De harum ſignificatione multa & apud Galenum, & alios diſſentio, vt quibus Cataphora & Caros modò pro eodem, modò pro diuerſis affectibus vſurpentur.Sed cùm in eo conſentire videantur, quòd inexplicabilem ferè dormiendi cupiditatem afferant, & ferè ab eiſdem cauſſis oriantur, parum intereſt exquiſitam horum nominum diſtinctionem habere,modò cauſſas ſomnum illum inexpugnabilem efficientes cognitas habeamus,ſine quibus curatio rectè inſtitui non poteſt. Plurimum etiam momenti adfert affectæ partis cognitio,quam anteriorem capitis partem potiùs eſſe, & ventriculos cerebri, quàm corpus eiuſdem Galenus voluit. Harum affectionũ cauſſæ potiſſimùm duæ ſunt,imbecillitas caloris nativi,qui humorum in capite defluentium multitudinem euincere non poteſt, & refrigeratio cerebri, ſiue intrinſecus,ſiue extrinſecus aduenerit,ſiue citra humoris conſortium,ſiue cum humore frigido,& craſſo, vt pituita.

Sæpius

Sæpius alimenta & medicamenta ſiue aſſumpta ſiue admota, quæ ſupra modum refrigerant & humectant, hęc procreant: rarius, contuſiones, vulnera, morbi capitis præcipuè muſculorum temporalium. A virium imbecillitate, quæ ex morbo periculoſo aduenit, hoc malum lethale eſſe ſcribit Gale. Inducitur aliquando non ab humoribus, ſed à multitudine vaporum craſſiorum, qui aut à toto corpore tranſmittuntur, vt in acutis quibuſdam morbis atque in vigore, & in acceſſionibus febrium à pituita. Nonnunquam efferuntur è ventriculo aut inteſtinis, idque non rarò à calidis aut laxantibus medicamentis ob magnam fumorum copiam, quam ad caput mittunt: qualis eſt caſſia fiſtularis, compoſitionéſque omnes quæ illam recipiunt. Eſt enim humore & odore prædita, quibus cerebrum fumis replet, & inde cataphoram inducit. Huius generis quoque ſunt myrrha, crocus, iris, modò frigidam capitis conſtitutionem nanciſcantur. Nam in natura calida Cephalalgias & capitis grauitatem potiùs afferunt, vt docet Hippoc. Quomodo odorata muliebria ducere dicit, ſed capitis grauitatem parere. Quòd autem interdum in pueris ſomnus profundus concilietur, in cauſſa ſunt vermes ex chili putredine generati. Putreſcendo nanque vaporibus ad cerebrum ſublatis conſopiuntur, præſertim à pituita, cuius vapores ſunt craſſiores, humidiores, & magis continui. *Caſiæ nocumẽtum.*

De catoche ſiue catalepſi. CAP. XX.

CAtalepſis & catoche non multùm à caro & lethargo quantùm ad actiones læſas, ſed materia differunt. Eſt enim catalepſis veluti comprehenſio omnium ſenſuum ita, vt remaneant aperta aut clauſa inſtrumenta prout à morbo deprehenduntur, vt quãdoque videas ægrotantes qui loquebantur, ore aperto remanere, & non poſſe loqui: oculos apertos, & non poſſe videre, & omnes alias partes in eadem diſpoſitione ſeruare, in qua occupantur, ita vt eos dicas eſſe in extaſi. Eſt aliquid medium inter phrenitidem, & lethargum, ſed maior eſt copia ſanguinis in catalepſi, minus frigidi, quàm in lethargo, magis humidi, aut minus calfacti, quàm in phrenitide. Ego puto ſimilem, & ſimili modo fieri quo apoplexia. Nam vt in hac tota ſubſtantia cerebri irrigata eſt fri- *Diſcrimen.*

gido humore, ſic in catalepſi multo ſanguine irrigatur tota ſubſtantia cerebri,& fit per defluxionem. Cuius rei eſt argumentum, quod ſubitò & affatim fiat per defluxum ſanguinis ad caput, qui obſtructionem facit. Remanet tamen libera magis reſpiratio, quàm in apoplexia. Hæc docet hiſtoria de adoleſcente apud Aetium ca. 4. ſer. 2. tetrab. 2. qui magna ſanguinis per nares eruptione liberatus fuit. Fit etiam à ſanguine melãcholico ſubſtantiam cerebri occupante. Quam ſpeciem ego vidi in quodam pago. Puella erat annos nata x v. quæ nupſerat iuueni cuidam, quem parum amabat. Cum eo vixit tantum octo dies, antequàm corriperetur hoc morbo præmœrore. Ratione morbi rediit in domum patris, in qua hoc morbo nunquam vexabatur, niſi cùm de marito cogitaret, vel audiret de eo mentionem fieri, aut etiam ſi illa neſciente ad illam maritus veniret, priuſquam illum videret aut audiret. Quòd ſi eſſet in via geſtans hydriam aquæ, eam deponebat & ſedebat, & per aliquot horas in eo ſtatu remanebat, ſedens vel decumbens, oculis & ore aperto, ſine ſenſu & motu aliquo, niſi quòd muſculi vẽtris, & coſtarum infernarum multùm mouebantur. Alium vidi Romæ qui hanc affectionem ſimulabat, dicebátque ſe corripi extaſi, quoties audiebat verba illa paſſionis Chriſti (conſummatum eſt.) Quod cùm ego audiuiſſem, volui probare an corriperetur verè, an fingeret. Eramus apud Alexandrum Hebrææ linguæ profeſſorẽ, & fortè eius vxor in mei gratiam recitabat illa duo verba, quibus auditis ſtatim Iulius ille ſacerdos correptus fuit extaſi, quem cùm vidiſſem & iuſſiſſem mihi adferri baculum, quo illius morbum excuterem, ſtatim ad ſeſe rediit eo audito. Auxit ſuſpicionem, quòd cùm corriperetur ab inſania, proſpiciebat vndiquaque, vt caput ſinũ reponeret, ne læderetur. Is verè erat melancholicus, neque tam fictione quam inſania hoc faciebat. Quare oportet omnes iſtos vel eſſe melãcholicos vel nimio ſanguine redundare, qui non eſt inflammatus. Igitur danda erit opera, vt victus rationem præcedẽtem intelligamus. Quòd ſi liberalis præceſſerit, facies rubicunda fuerit, & venę iugulares inflatæ, ætas florẽs vel puerilis fuerit, à ſanguine morbum proueniſſe indicio eſt. Quare

Hiſtoria.

Alia hiſtoria.

tenuem

tenuem victum imperare oportet,illíque dare alimenta, quę parùm nutriant,vt herbas in iuſculo,cremorem ptiſanæ tantùm,non ptiſanam totam, & ſimilia alimenta, quæ vires ſeruare poſſunt, plenitudinem & cacochymiam minuere.Pro potu vtatur ſyr. acetoſo ſimplici.Si vires,ætas,& omnia conſentiant, trahendus eſt ſanguis ex vena cephalica ad magnam quantitatem. Cucurbitulæ adhibendæ in lateribus colli, & ſcarificatio facienda prope iugularem.Deinde clyſter iniiciendus,vel ante vel poſt ſanguinis miſſionem,prout morbus vrgebit. Caput perfundatur oxyrrhodino multo cum aceto parato, & potiſſimùm ſi caput calidum præſentiatur.Poſtremò vtiliſſimum erit in declinatione etiam aliqua digerentia apponere,vt pulu. capitalem poſt irrigationem ex oleo rol.antiquo vel chamom.Frictiones & ligaturæ conueniunt primùm in brachiis:deinde in dorſo,tertiò in cruribus & extremis pedibus,vt ſanguis deorſum trahatur. Si iuuenis ſit, oportet ſetis nares pungere, vt ſanguis è naribus fluat.Quæ eſt à ſanguine catalepſis,multò faciliùs curatur,quàm quæ à melãcholico,à qua & ſi curentur, remanent melancholici. Quare curandi erunt clyſteribus trahentibus ſuccum melancholicum ad inferiora,& medicamentis laxantibus, & humorem melancholicum purgantibus. Caput erit perfundendum ol. viol.cum pauco aceto. Hæmorrhoides prouocandæ, ſi aliquando fluxerint.Omnia alia,quæ cap.de melancholia dicentur,conuenient.

Obſeruatio in caput de Catoche.

Galen. in Epidem. hanc ſimilitudinem inter Catochen & Comа profundum conſtituit, quòd in vtraque affectione ſenſus & motus conſopiantur, quanuis Comatoſis oculi perpetuò ſint clauſi, cataleptícis verò apertí. Magnum tamen inter illa diſcrimen, tum in loco affectionem recipiente,tum in materia efficiente exiſtit. licet,quænam ſit Catoches materia,plurimùm ambigatur. Nam Gal.in Aphor. refrigerationem cerebri vehementem cum ſiccitate ſcribit Catalepſim committere. Ob id in Prorrheticis Catalepticos tenſos,apertóſque oculos habere. Comatoſos verò clauſos addidit,quòd in his humiditas affectionis cauſſa ſit,neruorum robur &

firmitatem diſſoluens : in illis autem propter ſiccitatem tenſio oriatur. In libro porrò pulſuum cùm de Catochorum pulſu diſſerit, vehementem refrigerationem, cui adiuncta ſit ſiccitas, priuationis in toto corpore motus cauſſam eſſe ſtatuit. Sed cùm hæc affectio repente & ſtatim inuadat, ſtatim etiam deſinat, non videtur à refrigeratione & ſiccitate ſiue ſolis, ſiue commixtis committi poſſe. Nulla enim affectio ſicca generationem & ſolutionem in neruis, præſertim repentinam ſubitaneámque habere poteſt, quemadmodum Galen. 2. de locis affect. concludit de Epilepſia: imò conuulſionem, quæ à ſiccitate fit in neruis, immedicabilem ſcripſit. Et vt tenſionis neruorum ſiccitas cauſſa ſit, conuulſionem tamen ab ea potius, quàm Catochen exoriri conſentaneum eſſet. Cùm ergo in eo omnes conueniant, quòd repentè fiat, ſine humore procreari non poteſt. Quis autem humor eam procreet, necdum ſatis definitum eſſe videtur. Aetius interdum ſanguinem, interdum humorem melancholicum eſſe tradit. Sed in quorundam reprehenſionem eo nomine incurrit, quòd ſi verum eſſet, omnes laborantes melancholia, eo affectu corripi oportere contendant. Ego autem nec neceſſariò, nec ſemper id euenire debere, ſed tamen frequenter, concedo, cùm huiuſmodi materiæ multitudine venæ & arteriæ cerebri, non ventres opplentur, vnde rigeſcit corpus, & diſtenſum in modum corporum à frigore congelatorum conſpicitur, ſpeciémque præbet eorum, quos vulgus in cœlum raptos eſſe iactat, quod prima hiſtoria ſuperius recitata indicat. Ob eámque cauſſam venia dignus videtur Aetius, qui humorem melancholicum huius affectionis cauſſam interdum eſſe ſtatuit. Cuius verba libenter hic ſubiiciemus. Mediam (inquit) inter Lethargum & Phrenitidem affectionem reperies, quæ ſpecies eſt delirij & amentiæ. Medici autem Catochen & Catalepſim vocare ſolent: ex humore atræ bilis contingens, verùm in febribus Lethargo ſimilibus conſiſtit. Aliquando verò palpebras habent apertas, aut nutant, aut intentæ videntur. Idem docet Paulus. Dicunt (inquit) & priuatim diuerſámque à vigili Comate Catochen fieri, cùm ſimplicem, non mixtam habebit cauſſam,

Digitized by Google

ſam,nimirum frigidiorem ſicciorémque materiam,quę poſteriore cerebri ventriculo malum excitarit, quo qui corripiuntur,repentè in illo permanent habitu,quo correpti ſunt. Ex his verbis verum Catoche,Comatis vigilis,& eius affectionis, quæ inter lethargum & phrenitidem media eſt,percipimus diſcrimen,quòd illa,ſcilicet ex non permixta, ſed ſimplici materia : poſteriores verò ex contrariarum cauſſarum permixtione naſcantur Cuius ignoratio efficit,vt quidam eum affectum,qui ex pituita & bile flaua permixtis in cerebro exoritur, Catochen appellent. Alij autem affectionem inter phrenitidem & lethargum mediam cum omate vigili confundunt. Sed nos pleniorem illarum diſtinctionem ex Gal. proponimus. Scribit enim coma eſſe in ſomnum delationem nequeuntibus, qui ab hoc occupantur ſymptomate,vigilantium munia obire:interdum fieri,vt clauſis palpebris dormire nequeãt,ſed plurimùm vigilent,quod Hipp coma non ſomniculoſum appellauit Cataphoram verò in ſomnum delationem coma eſſe Atque inde fieri vt eoſdem comatoſos & vigilantes dici mirum non ſit. Paulò poſt ſubiicit phrenitidẽ, quæ exquiſita eſt,& nulli alteri morbo permiſcetur,fieri,cùm flaua bilis locum,in quo princeps animæ pars reſidet, prænderit : Lethargum verò,cùm eundem humectarit,diluerítque pituita. Quibus verò vterque humor cerebro moleſtus fuerit, contraria ſymptomata hominẽ prænderе, ita vt cùm vigilet,tum leuiter in ſomnum deferatur. Cùm verò & ad ſomnum defertur & deſipit, mixtam ipſi permanere affectionem eſſe putandum.Nonnunquam & in horum alterum rem ita deflectere,vt vel bilis,vel pituita ſuperior ſit,atq; ægrum aut phreniticum exquiſitè,aut lethargicum dici, ſed quoties ad finem vſque tum deſipientia tum coma perſiſtunt,affectionem hanc ex phrenitide & lethargo permixtam appellari. Adhuc non minus accuratè diſcrimen comatis vigilantis à catalepſi explicat ſecundo de cauſſis pulſuum.Quòd porrò Paulus poſt Gal. addidit,malum hoc in poſterioribus cerebri ventriculis excitari, non abſolutè verum eſſe poteſt. cùm partes faciei & oculi pari ſimul deprehendantur. Cùm enim hic affectus,vt Gal.teſtatur de ſymptom.cau.reſolutio ſit fa-

cultatis imaginatricis, quæ in anteriore magis, quàm posteriore cerebri parte sedem habet, non magis hanc quàm illam affici iudicandum est. Proinde facilè adducor vt credam, cerebri potiùs substantiam, quàm eius ventriculos siue anteriores, siue posteriores huius mali materiam recipere, alioqui Epilepsiam citius, quàm melancholiam, aut Catalepsim pateret. Id autem accidit, cùm venæ & arteriæ, quæ per cerebri menynges disseminatę sunt, humore multo & copioso affatim irrueute implentur, & hinc inflatæ distenduntur. Ex quo non absimilem affectum esse Apoplexiæ dictum est: licet in Apoplexia vasa penitus sint obstructa, quò fit vt difficiliorem pariat respirationem. Fieri autem non solùm ab humore melancholico Catoche, sed & frequentissimè à sanguine, argumento est eruptio sanguinis per nares in adolescente, cuius historia superiùs posita est ex Aetio. Idem obseruaui in muliere nobili nomine (de Pignam) quæ cùm Synocho (qui à sanguine febris est) laboraret, decimonono die Catalepsi correpta est: sed largo tandem fluēte è naribus sanguine, recuperatis sensuum defunctionibus tanquam ab orco reuocata est. Nemo ergo nisi temerè, sanguinem interdum huius affectionis materiam existere inficiari potest. Leue enim est, quod obiiciunt sanguinem humidum flaccidúmq; rigidas tensasque partes efficere non posse. Nam de pauco id concedimus. Sed cùm copiosus est, multitudine sua venas & arterias distendit, tensasque retinet, non alia ratione, quàm humorum plenitudo neruos in conuulsione contrahit tenditque. At fortè sententiæ nostræ aduersari quispiam existimabit, quòd interdum Catalepsi deprehensis aliqua siue motus siue sensus officia aut in manibus, aut in pedibus vel palpebris restare visa sint. Nam cum Galeno in secundo Porrh. duplicem Catalepsim seu Catochen constituimus, vnam absolutam, quæ motum & vocem ægro adimit: alteram, in qua immotum & concretum quidem corpus est, exiguum verò quidpiam homo loquitur. Qualis est illa Actij, in qua spectabat, & aliquando manus capiti admouebat æger, quæ in febribus Lethargo similis est. Superest vt intelligamus, quo pacto Catoche media quædam affectio inter Lethar-

thargum & Phrenitidem ſecundùm Actium dici poſſit. Id quod ſic accipiendum eſſe cenſemus, quòd maior ſanguinis quantitas (qui inflammatus non eſt) minus frigidi, quàm in Lethargo, magis autem calidi & humidi, quàm in Phrenitide, huius cauſſa ſit. Quæ cùm ita ſint, conſentaneum eſt omnes Catoche detentos vel melancholicos eſſe, vel plenitudine ſanguinis & exuperantia laborare.

De memoria diminuta. CAP. XXI.

MEmoria minuitur ob frigiditatem & humiditatem, interdum ob caliditatem, & ſiccitatem eximiã, ſicuti & imaginatio. Si igitur imaginatio vel memoria ob frigiditatem & humiditatem minuantur, iiſdem remediis curantur, hoc dempto, quòd in imaginatione ſpica remedia oportet adhibere ſuper mediam regionem capitis, & verticem: in corruptione verò memoriæ circa poſteriorem partem. Purganda eſt ſenſim pituita, incipiendo à leuioribus. Detur clyſter, qualis eſt deſcriptus in dolore capitis à pituita. Dentur pillulæ de hiera ſimplici, vel de aromatibus cum agar. formentur cum aquis capitalibus. Dentur autem illico poſt clyſterem ante aſſumptionem ſyruporum. Nam ſyrupi calidi humores ventriculi ſecum trahunt ad venas, vnde ſequitur obſtructio: quod in omnibus huiuſmodi affectibus obſeruandum eſt. Fiant ſyr. calfacientes & exiccantes cerebrum, vt ſunt qui parantur ex ſyr. de ſtechade, de hyſſopo, & aquis meliſſæ, betonicæ, ſampſuci, & ſimilibus. Si velis magiſtralem facere, fac hoc modo.

℞. radic. galangæ craſſæ ʒ.ß. rad. ireos, gly. & zinzib. an. ʒ.iij. pyretri ʒ.j. meliſſ. betonicæ, ſampſuci, hyſſ. puleg. mentæ ana M.j. ſeminis aniſi, fœnic. cubebarum ana ʒ.j.ß. ſeminis apij petro. ana ℈.j. florum ſtechad. anthos, ſaluiæ, an. p.j. fiat decoctio ad ℔.ij. in col. diſſ. mell. roſ. col. q.ſ. fiat ſyru. mediæ coctionis. cla. & arom. cum ʒ.ij. cinamomi & ʒ.j. diamoſci, vtatur in quinque vel vj. matutinis. Vtendo ſyr. cap. tertio quoque die clyſterem, vel aſſumptis tribus doſibus ſyru. cap. ʒ.j. de pilulis præſcriptis cap. de lethargo, vel præſcribantur hoc modo. *Syrup.*

cultatis imaginatricis, quæ in anteriore magis, quàm posteriore cerebri parte sedem habet, non magis hanc, quàm illam affici iudicandum est. Proinde facilè adducor vt credam, cerebri potiùs substantiam, quàm eius ventriculos siue anteriores, siue posteriores huius mali materiam recipere, alioqui Epilepsiam citius, quàm melancholiam, aut Catalepsim pateret. Id autem accidit, cùm venæ & arteriæ, quæ per cerebri menynges disseminatę sunt, humore multo & copioso affatim irrueute implentur, & hinc inflatæ distenduntur. Ex quo non absimilem affectum esse Apoplexiæ dictum est: licet in Apoplexia vasa penitus sint obstructa, quò fit vt difficiliorem pariat respirationem. Fieri autem non solùm ab humore melancholico Catoche, sed & frequentissimè à sanguine, argumento est eruptio sanguinis per nares in adolescente, cuius historia superiùs posita est ex Aetio. Idem obseruaui in muliere nobili nomine (de Pignam) quæ cùm Synocho (qui à sanguine febris est) laboraret, decimonono die Catalepsi correpta est: sed largo tandem fluēte è natibus sanguine, recuperatis sensuum defunctionibus tanquam ab orco reuocata est. Nemo ergo nisi temerè, sanguinem interdum huius affectionis materiam existere inficiari potest. Leue enim est, quod obiiciunt sanguinem humidum flaccidúmq; rigidas tensasque partes efficere non posse. Nam de pauco id concedimus. Sed cùm copiosus est, multitudine sua venas & arterias distendit, tensasque retinet, non alia ratione, quàm humorum plenitudo neruos in conuulsione contrahit tenditque. At fortè sententiæ nostræ aduersari quispiam existimabit, quòd interdum Catalepsi deprehensis aliqua siue motus siue sensus officia aut in manibus, aut in pedibus vel palpebris restare visa sint. Nam cum Galeno in secundo Porrh. duplicem Catalepsim seu Catochen constituimus, vnam absolutam, quæ motum & vocem ægro adimit: alteram, in qua immotum & concretum quidem corpus est, exiguum verò quidpiam homo loquitur. Qualis est illa Aetij, in qua spectabat, & aliquando manus capiti admouebat æger, quæ in febribus Lethargo similis est. Superest vt intelligamus, quo pacto Catoche media quædam affectio inter Lethar-

thargum & Phrenitidem ſecundùm Aetium dici poſſit. Id quod ſic accipiendum eſſe cenſemus, quòd maior ſanguinis quantitas (qui inflammatus non eſt) minus frigidi, quàm in Lethargo, magis autem calidi & humidi, quàm in Phrenitide, huius cauſſa ſit. Quæ cùm ita ſint, conſentaneum eſt omnes Catoche detentos vel melancholicos eſſe, vel plenitudine ſanguinis & exuperantia laborare.

De memoria diminuta. CAP. XXI.

MEmoria minuitur ob frigiditatem & humiditatem, interdum ob caliditatem, & ſiccitatem eximiã, ſicuti & imaginatio. Si igitur imaginatio vel memoria ob frigiditatem & humiditatem minuantur, iiſdem remediis curantur, hoc dempto, quòd in imaginatione topica remedia oportet adhibere ſuper mediam regionem capitis, & verticem: in corruptione verò memoriæ circa poſteriorem partem. Purganda eſt ſenſim pituita, incipiendo à leuioribus. Detur clyſter, qualis eſt deſcriptus in dolore capitis à pituita. Dentur pillulæ de hiera ſimplici, vel de aromatibus cum agar. formentur cum aquis capitalibus. Dentur autem illico poſt clyſterem ante aſſumptionem ſyruporum. Nam ſyrupi calidi humores ventriculi ſecum trahunt ad venas, vnde ſequitur obſtructio: quod in omnibus huiuſmodi affectibus obſeruandum eſt. Fiant ſyr. calfacientes & exiccantes cerebrum, vt ſunt qui parantur ex ſyr. de ſtechade, de hyſſopo, & a quis meliſſæ, betonicæ, ſampſuci, & ſimilibus. Si velis magiſtralem facere, fac hoc modo.

℞. radic. galangæ craſſæ ʒ.ß. rad. ireos, gly. & zinzib. an. ʒ.iij. pyretri ʒ.j. meliſſ. betonicæ, ſampſuci, hyſſ. puleg. mentæ ana M.j. ſeminis aniſi, fœnic. cubebarum ana ʒ.j.ß. ſeminis apij petro. ana ℈.j. florum ſtechad. anthos, ſaluiæ, an. p.j. fiat decoctio ad ℔.ij. in col. diſſ. mell. roſ. col. q.ſ. fiat ſyru. mediæ coctionis. cla. & arom. cum ʒ.ij. cinamomi & ʒ.j. diamoſci, vtatur in quinque vel vj. matutinis. Vtendo ſyr. cap. tertio quoque die clyſterem, vel aſſumptis tribus doſibus ſyru. cap. ʒ.j. de pilulis præſcriptis cap. de lethargo, vel præſcribantur hoc modo. *Symp.*

℞. maſſæ pillul.de arom.& aſſaieret ana ℈.j.aga.recen.tro.℈.ß.caſtor.gr.ij.fiant pillulæ vj.vel vij.cum oxymel.ſcill.vel cum ſyrup.de ſtechade.Poſtea vtatur tribus aliis doſibus ſyrup. præſcripti, & poſt ſyrup. cap. potionem ſequentem vel pillulas.

℞. indi maioris ʒ.iij. elect.de citro ſol.vel diacarth. ʒ.ij. vel vtriuſque ʒ.j.ß.aquarum meliſſ. & fœnic.ana ℥.ij.ſyrup.capill.ven.mell roſ.℥.ß.fiat potio. Vel in decoctione capitali detur confectio hamech ſecunda deſcriptione meſ. ad ʒ. iiij. cum diacartham.ʒ.j. vel cum ſyr. capill. vel cum alio. Pillulæ ad eradicationem materiæ erunt pillulæ præſcriptæ, ſi addas tro. alandal. gr.vj.vel loco illarum capiat pillulas cochias, vel de aga. Optimum, eſt ſemper parum caſtorei addere.Si nolint toties accipere pillulas, fiat apozema laxatiuum addendo feminis carth. ℥.ij.ag. ʒ.j. turbith ʒ.ß.ol.ſenæ ℥.ij. Nam non ſolùm purgat melanchollam, ſed pituitam. Poteſt etiam addi fœniculus marinus vulgariter vocatus, qui purgat pituitam, ſimúlque extenuat craſſos humores,& ciet vrinas,qui videtur eſſe verum empetro.Si addantur ℥.iij. vel iiij.ſyru.de pomis compoſiti,erit efficaciſſimum & præſtantiſſimum remedium. Ad corroborationem cerebri & exiccationem capiat opiatam ex conſeruis & pulueribus capitalibus, & theriacam antiquam vel mythridaticam compoſitionem. Laudatur ſummè compoſitio anacardina. Sed hac non vtantur medici propter nimiam calfactionem, & exiccationem quam facit,& quòd ſæpius febrem accendat. Poteſt tamen dari hyeme, vbi alia non profuerint, his, qui ſunt frigido & humido temperamento,& vt ſecurior ſit vſus, capiat ʒ. ß. ſemel in hebdom. cum ʒ.ij.conſer. roſarum vel violarum,vt magis reducatur ad mediocritatem.Opiata magiſtralis, quæ ſummè laudanda erit, fiat hoc modo.

Sene purgat pituitam & melancho.

Opiata.

℞.zinzib.condiți ℥.ß.myrob.condit. chebulorum,& emblicorum vel indorum,an.N.ij.conſeruæ anthos,ſtechad. vel florum ſaluiæ, vel enulæ campanæ. (Sed hæc propter amarorem ſolet poni in minore doſi) ana ʒ. j. conſ.rad.bugloſſ.ʒ.vj.pulu.diambræ & diamoſci ana ʒ. j.diag.

j.diag.ʒ.j.ß. cubebarum & galangæ craſſ. ſubtiliſſ. pul. an.ʒ.ß.facch.roſ.ʒ.iij. ſyru.conſeru. cortic. citri q. ſ. fiat opiata,de qua cap. bis in hebdomada ad quantitatem nucis ponticæ poſt cœnam. At extra laudantur inunctiones præſcriptæ in lethargo. Laudatur inſuper inunctio cum theriaca antiqua,vel cum confectione anacardina,vel cum mythridato, quæ.ſi diſſoluitur cum aqua vitæ,fiet præſtantiſſimum remedium.

℞. ol. glandis vnguentariæ (vulgus appellat ſemen behen) ol.ſambucini an. ʒ.iij. caſtor. ʒ. j. euphorb. ʒ. ß. piper. longi & nucis moſcatæ an ʒ.j. fiat vnguentum, inungatur pars poſterior cerebri. Si addatur parum aceti,facilius penetrabit,ſed cōmodius erit ſcil. quia ſcilla eſt amica neruis,ſicut acetum eſt illis aduerſiſſimum.

A ſiccitate Curatio.

Si à ſiccitate nimia proueniat,vt ſæpe accidit poſt febres acutiſſimas & peſtilentiales humectatur vniuerſum corpus optimis alimentis. Vtatur hordeo illo mundato ſuprà ſcripto in vigiliis ſuperfluis, ablato ſemine papaueris. Humectetur cerebrum decoctione illa præſcripta in dolore capitis à melancholia minuēdo quantitatem herbarum calfacientium,addendo ad maiorem refrigerationem hordei mundati M.j. foliorum lact. & viol.& cucurb.ana M. j. humectetur caput, vel ex oleo ſequenti fiat inunctio. *Vnguentum.*

℞.ol.viol.& amygd.dulc.ana ʒ.iij. lactis mulieris ʒ. ij.(quod nō miſceatur, niſi tempore applicationis, quia facilè corrumpitur) pinguedinis gallinæ & anatis an. ʒ. j. miſce, vel ſi addas ceram, reducantur ad formam vnguenti. Laudatur frequens ablutio capitis cum decoctione capitis veruecis, cui addatur hord. mundati, florum viol. bugloſſ. & borrag.ana p.j. roſ. florum nenupharis,ana p.ß.humectabit,& refrigerabit. At intrà vtatur elect.teſumptiuo frigido, diatrag. frigidi, nucleis pinceis poſt paſtum. *Vnctio.*

Curatio deperditæ memoriæ à frigiditate.

In deperditione memoriæ à frigiditate,& humiditate & pituita maſticatoriis vtatur, caputpurgiis, apophleg.& aliis particularibus ac topicis remediis præſcriptis in dolore cap. à pituita. Caſtaneæ, quæ ex India

adferuntur, & formam renis habent, ita vt videatur esse quædam species anacardi, maximè laudantur, si coctæ in flamma candelæ sumantur. Vsus etiam zinzib. conditi post pastum commendatur multùm. Quòd si repertiantur radic. pyretri virides & condiantur, vt zinzib. præstantiores erunt: si non adsint virides, & siccæ possunt macerari in aqua donec mollescant, & conditi, vt zinzib. Fructus ligni vulgo vocati (Brefil) multùm etiam commendatur.

De *Apoplexia*. Cap. XXII.

APoplexia morbus est acutissimus, & extremus, & qui citò strangulat: ob id extremis indiget remediis & fortissimis, sed hoc animaduertendum est, vt à lenioribus incipiamus. Si quis enim extrema & vltima in principio vsurpet, in his permanendum erit quoniam ad fortiora non possit pertransire. Extrema igitur remedia in tres classes sunt diuidenda, in imbecilliora, mediocria, & extrema siue summa. Ergo ab imbecillioribus incipiendum. Sunt autem imbecillia in apoplexia, quæ mediocria censebuntur in epilepsia: & mediocria in apoplexia, quæ summa in epilepsia. Extrema igitur erunt, quæ istis mediocribus erunt fortiora. Ergo primùm detur clyster descriptus in epilepsia. In hoc morbo primus erit, qui secundus in epilep. vel fiat ad hunc modum. Primus clyster ad secundam purgationem, & vt totum corpus incalescat, & dilatentur meatus, cùm fiat ex obstructione.

Clyster 1.

℞. mal. bismal. rutæ, centaurij minor. sambuci an. M. j. pass. pa. xx. seminis anis. fœnic. carui ana ʒ. iij. flor. stechad. anth. sambuci an. p. j. polyp. quere. (ad purgationem melancholiæ) & seminis carth. ad purgationem pituitæ, an. ℈. j. ag. ʒ. ij. vt fortior fit, seminis vrticæ, quia purgat pituitam & calfacit potentissimè, ʒ. iij. fiat decoct. In ℔. j. col. diss. mell. ros. col. ℥. j. ß. vel ℥. ij. hieræ picræ & benedictæ an. ℥. ß. Non ponitur colocinthis, quia oportet prius inanire, quàm attrahere à partibus remotis, hieræ colocinthidos ʒ. j. ol. chamom. ℥. iij. fiat clyster, detur in principio. Erit enim in apoplexia primus, & in epilep. medius. Medius in apoplex. talis sit.

Clyster 2.

℞. mal. bismal. fol. lauri, centaur. minor. origani, calamenti

lamenti,pulegij,herbæ paralyſ.ana M. j. ſeminis cubebrutæ agreſtis & vrticæ ana ʒ. iij. polyp. quer.& ſeminis carth. ana ʒ.j.ß.ſummitatum thymi & florum anth. & ſtechad.ana p.j.ag.ʒ.iij.pulpæ colocinr.ʒ j. fi. decoctio. In ℔.j.col. diſſ.indi maior ʒ.ß.vel diaph.ʒ. j. benedictæ ʒ.j.hieræ colocint.ʒ.ß.ol. liliorum vel anethi, vel rutacei ʒ.iij.ſalis gemmæ ʒ. j. ß. fiat clyſter medius in apoplexia,qui poſtremus eſt in epilepſia. Poſtremus & fortiſſimus talis erit. *Clyſter 3.*

℞. foliorum lauri, rutæ, centaur.minor. orig. calamenti,puleg.ſaluiæ,meliſſ.beton.ana M. j. ſeminis vrticæ,cubeb.arum,ſeminis anethi,ſeſeleos, & ſeminis rutæ agreſtis ana ʒ.iij.ag.rad.elleb.ana ʒ ij. pulpæ colocinth. ʒ. j. ß. florum ſaluiæ, ſummitatum thymi, florum ſtechad.ana p.j.furfur.p.j. fiat decoctio. In col. diſſ. benedictæ,& hieræ colocinthidos, vel ruffi Archigenis ana ʒ. j.ß.ol.rutacei vel nucum, vel anethi ʒ. iij. ſalis gemmæ ʒ.ij.fiat clyſter. Si variandus ſit clyſter ob iterationem, interdum ponatur colocint. ſiue ruffi, interdum Archigenis. Poſt primum clyſterem mittendus eſt ſanguis vt ſoluatur plethora. Auicenna laudat ſectionem ſophenæ,ſed quia eſt remotior & minor, quàm vt plethoram ſoluat,aperienda eſt potius baſilica. Aut ne toties iteretur venæ ſectio,fiat venæ ſectio de baſilica, & vt attrahatur ſufficiens quãtitas ſanguinis,oportet ab vtroque brachio ſanguinem mittere. Poſtea admoueantur cucurb. cum ſcarificatione ſupra ſpatulas. Poſſunt etiam aperiri venæ,quæ ſunt ſub lingua. Auicenna voluit in omni diuerſione maximè diſtantes venas ſecari, quod non eſt imitandum,tum quia non ſoluunt plethoræ,cùm ſint exiguæ,tum ne cogantur multas venas ſecare. Fiant ligaturæ fortiſſimæ & dolorificæ, & frictiones aſperæ in extremis partibus. Interim dum primus clyſter paratur, applicetur ſuppoſ. acutiſſimum factum ex mell.elleboro, ſale gemmæ, pul. hieræ picræ. Hæc ſuppoſitoria maximè cõmendantur in omnibus frigidis affectionibus capitis,quia ob agitationẽ, quam faciunt, diuertunt. Si æger veras hæmorrhoidas inflatas habeat, aperiantur & non fiat ſanguinis miſſio,ſi ſufficienter ſanguis fluat.Hiſce peractis, detur ſecundus clyſter, & *Miſſio ſan.* *Cucurb.* *Non eſt imitandus Auic.in ſectione venæ.* *Ligaturæ frict.* *Suppoſitorium.*

ſemper fiant frictiones, clamores, ligaturæ, & trahantur pili. Detur ſequens potio excalfaciens, & extenuans.

Potio. ℔. theriacæ antiq. mythrid. electi ana ʒ.ij. oxymel. ſcil. ℥.j. aquæ vitæ ℥.ß. aquarum meliſſ. & rutæ an. ℥.j. Si ad fortiora remedia veniendum ſit, dentur in potione pilulæ in aquis capill. diſſ. ſic.

℔. pil. coch. & fœtidarum ana ϑ.ij. tro. alandal gr. iiij. oxymel. ſcill. ℥. ij. aquæ chelidon. maior. ℥. j. ß. miſce, fiat potio. Hæc potio laxans ex pilulis diſſolutis detur, ſi plethora non ſit ſublata aut diminuta per ſanguinis miſſionem, per clyſteres, & alia. Quando verò pilulæ ita diſſoluuntur, debent dari in maiori doſi, quàm ſolidæ. Si velis caſtoreum addere, poteris ad ϑ.ß. Laudantur pilulæ de euphorb. de lapide lazuli, & quæcunque fortiſſimè ſoluunt: vt in epilepſ. vtimur ag. ita in hoc morbo colocinthide. Potio illa, quæ theriacam recipit, non eſt danda niſi poſt ſufficientem purgationem per clyſteres, & pilulas. Neque in ea debent addi tro. alandal, vt in alia ex pilulis diſſolutis. Eſt etiam reiteranda potio pilularum vel alia ſimilis, verùm poſt operationem pilularum datur potio prima. Si verò pilulæ non moueant, detur tertius clyſter & poſtea ſequens potio.

Potio. ℔. pul. diamoſci & diamb. an. ℥.ß. caſtor. ϑ. ß. aquarum chelid. ſaluiæ, rutæ an. ℥. ß. fiat potio. Reiteretur vltimus clyſter fortificando cum ag. & colocinth. adauctis. Quia non poſſunt vti g ırg. ponatur in ore ſinapi diſſolutum in oxymel. vel benedicta, vel diaph. & fricetur palatum.

Sternutatoria.

Quibus periculoſa ſumigia. Sternutatoria poſt iſta vniuerſalia remedia applicantur tutò, ſed circa principium non ſine periculo. Aliqui fumigia parant, ſed parùm probari debent, quia in habentibus difficultatem ſpirandi periculoſa ſunt, quales ſunt aſthmatici, & apoplectici. Satius erit vel rutam, vel caſtoreum, vel galbanum, vel euphorb. naribus apponere, quia trahendo aërem, trahunt aliquid eius odoris ad cerebrum, & calefit. Aliqui ex practicis laudant galeam ignitam, & capiti appoſitam, ſed melius erit eius loco vti ſinapiſmo aliq. ſimpl. vel compoſ. Sim-

plex

plex eſt,qui ex ficubus,& ſemine ſinapi cõficitur.Compoſitus eſt efficax ſic.

Sinapiſmus.

℞.caſtor.euphorb.ana ʒ.j.trium pip.ſulphuris, nucis moſcatæ, anacard. ſeminis vrticæ ana ʒ.j.ſimi columborum ʒ. iij. fiat pul. qui incorpo. cum ficubus vel cum terebinth.addendo ol.petrolei, vel ol. de piperibus,(modò non ſit paratum, vt ſolent parare pharmacopolæ vulgò,ſed vt infrà dicetur)vel ol.de lateribus, vel lautini ʒ.iij.ß.fiat ad formam emplaſtri,vel vnguẽti craſſioris, & apponatur ſupra caput priùs deraſum. Verùm ante ſinapiſmi applicationem pro dropace fiat talis inunctio.

I. Vnguento euellendis pilis conuenienti.

℞.ol.laurini, rutacei, de caſtor.ana ʒ.ij.aquæ vitæ ʒ.iij.miſceantur,vng.caput, & poſtea admoueatur ſinapiſmus. Applicetur etiam ferrum candens (patellam vocant)ſupra caput, & vrantur pili, & ſuperficies cutis. Si euadunt à paroxyſmo,concoquere oportet materiam & euacuare, ſed quia in paralyſim alicuius partis definit,ad curationem illius ſequẽtibus vtemur,& primùm oleo de piperibus,quod præparatur ſic.

Inunctio.

Oleum de piperibus.

℞.trium piper.ana ʒ. iij. medullæ ſeminis behen ʒ. xx.radic.apij & fœnic.ana ʒ.iij.ſerapini, opop.(qui eſt in emolliendo efficaciſſimus)turbith albi ana ʒ. ij. ß. ag.albi ʒ.j.ß.zinzib. ʒ.iij.coſti ʒ.iiij. (ſi recens ponatur, M.j.) hyſſ. rutæ ana M.j.contundantur & decoquantur omnia in ℔.24.vini vſq;ad conſumptionem tertię partis. Colentur & in col.adiice ol.ricinini,ſiue de cherua heminas duas, vel ſextaria iij.rurſus coquantur leuiter. Sunt qui addunt (quod eſt probandum)ireos ʒ.vj. tapſ.ʒ.ij.aniſ. cardą.ana ʒ. j. ß.calami aro.ʒ.ij.ß.ſpicæ nardi ʒ.ij.ſucci ſtecha. ℔. ij. Iris & calamus aro.poni debent in prima decoctione. Loco ol.de cherua, poni poteſt oleum irinum,vel amyg.amar.vel cherinum, vel nucum,vel anticyrum.Hoc ol.debet eſſe admodum calidum,& ſiccum,ac tenuium partium, vt facilè ad ſolliditatem neruorum penetret,cùm dicatur cõferre morbis neruorum frigidis. Quamobrem vinum loco aquæ poſitum eſt,in quo fit decoctio. Myrob.loco poſuimus balanum myrepſicam,ſiue glandem vnguentariam,ita vocatam,

vocatam,quòd eius oleum antiquis assumeretur ad vnguentorum odoratorum confectionem, quia non facilè rancescit,& qualitates externas facilè suscipit,& diutissimè seruatur. Hoc oleum etiam calculum vesicæ frangere dicitur. Vim habet calfaciendi & attenuandi. Et quia vocatur etiam myrobalanus,credendũ est sciolum quendam expressisse, myrobalanorum communium nomine, homonymia vocabulorum deceptum. Communes enim myrobalan.astringunt, & crassarum sunt partium, qua ratione neruos potius læderent, propterea quòd aliorum commixtorum penetrationem impedirent. Loco hyosquiami albi,qui etiam refrigerat,condensat,ac etiam incrassat, positus est ag.albus, qui etiam foris admotus, vim quandam attrahendi pituitam à neruis habet,adiutus calore nostro,& aliis medicamentis. Loco caulis recentis, ponitur costus vel succus ad ʒ.iiij.vel recens ad M.j. Nam quanuis caulis neruorum morbis frigidis conferre putetur, longè tamen est efficacior costus: Aut si velis,yua arthetica, ratione id monstrante. Loco succi thymi ponitur stech. quæ maximè commendatur in affectus neruorum, siue intro sumatur,siue foris admoueatur.Præterea maxima thymi copia opus esset,vt inde possint exprimi ℔.ij.succi,seu sextaria tria.

In caput de Apoplexia obseruatio.

Apoplexia fit à sanguine pituitoso,aut à pituita.Cùm fit à sanguine pituitoso,& venæ amplæ & distentę sunt, cæteris consentientibus, vena secanda est non quidem saphena,vel maleoli,vt quidam imperant. Est enim exigua & longè distat ab officina sanguinis,vt nec sit citò, nec sat copiosus sanguis à capite reuelli possit. Satius est poplitis venam tundere,nimirum quæ ampla est, & tuto feritur. Potest etiam incidi cephalica vtriusque brachij,vt & dextra, & sinistra pars exoneretur corpore sic vacuato. Magna est controuersia,per quas venas derivationem moliamur. Venas linguæ quidam præferunt, sed quoniam apoplectici nec os diducere, nec linguam exerere possunt, chirurgus eas videre nequit. Quidam nar um venulas scalpunt, sed vix hoc modo tres aut quatuor guttæ manant, vnde nil iuuatur æger.

Missio san.

Alij

Digitized by Google

Alij malunt eas,quæ in medio fronte coeunt , vt in sanis etiam cernuntur. Sed hæ , & quæ sub lingua sunt, quoniam à iugularibus internis , vel externis oriuntur, præstat iugularem externam secare,angusta plaga, metu hæmorrhagiæ.Qui hanc sectionem damnant,quòd, vt solet brachium,sic collum ligari nec possit , nec debeat in tam magna difficultate respirandi, hi non intelligunt ligari brachium vt venæ sint conspicuæ.Satis verò sunt conspicuę iugulares in apoplexia,quoniam sanguine ruente in caput, vaporibúsq. multis implentur & turgent. Qui autem hanc rationē vituperant,quoniam à Guidone & aliis proditum est accepta vulnera in collo esse lethalia,quòd sectis iugularibus sanguinis erumpentis impetus non possit cohiberi , nec aduertunt verum esse,si omnino sectę sint.Sed licet chirurgo eas modicè aperire,& cùm satis sanguinis exierit,medicamento Gal.ex pilis leporis,aloe,thure, & albumine oui sanguinem cohibere. Quapropter id remedium præstantissimum censeo. Si phleb.non conuenit, cucurbitulæ cum scarificatione affigantur, non humeris,dorso,aut fontanellæ, vt Arabes volunt , quia illic nulla vena est insignis,quæ in cerebrum proueniat , sed prope iugulares,& quasi sub mento, si possint adhærere. Hæc enim topica remedia sic adhibendasunt , vt per venas fiant, non solùm in partem ægram pertinentes,sed & in proximas & amplas,si partis constitutio id permittat.Indita glande,vel clystere iniecto , quorū exempla reperies cap.superiori, dari potest ʒ.j.pil.cochiarum in aqua vitæ dissolutarum,quia ea tenuitate partium summa, œsophagum defluente è cerebro pituita impeditum detergēt,& sopitam facultatem expultricem irritat,& obrutum calorē natiuum excitat. Clyster è vino nunquàm parandus est , quia è ventre ad caput vapor vini quàm citissimè attollitur. Sternutamentum prouocare(quod perualgato errore statim omnes faciunt) noxium est, quia humor bilioſus in corpore cerebri est, non in eius ventriculis. Itaque sternutatione non potest excuti, Præterea agitatione capitis & pectoris cerebrum oppletur humoribus ad se tractis. Quare sternutatio non conducit,sed etiam lædit plurimùm. Multi per initia

Error quē rundam.

cucurbitas imponunt hypochondriis, vt humores à capite ad inferna detrahant, ſed id cum noxa maxima, quoniam muſculi abdominis intenduntur, reſpirationémque difficilem magis lædunt, quod eſt experientia comprobatum. Dum enim tabidis, & aſthmaticis in catarrho mulieres eo remedio fuiſſent vſæ temerè, ægros penè ſuffocarunt. Quòd ſi quis obiiciat, Aëtium conſenſiſſe, reſpondendũ eſt id ſenſiſſe quidem, ſed non in paroxyſmo. Sunt qui theriacam aut mythridatium bibendum exhibent magno quidem errore, quoniam in illis tametſi diu ſeruatis vis opij non omnino periit, vt taceam antidota ea compoſita eſſe ex multis, quæ aſtringunt, vt acacia, hypociſtide, & ſimilibus, aſtringentium & frigidorum quantumuis hebetata facultas ſuſpecta eſt, quoniam humor, vnde morbus hic committitur, cerebri corpus imbuit, & altiùs impingitur his medicamentis. His accedit, quòd hæc calida multos vapores in caput efferunt, ſicque malum augent, vt & omnia odorata, vt diamoſcum, diambra, &c. Quia cerebrum ſuaues odores auidè haurit, & excipit, præſertim cùm malè affectum eſt: Proinde fugienda ſunt hæc omnia, ſed eorum loco dandus eſt caſtorei ℈.j. aut ij. tum piperis, zinzib & euphorbij modicum. Hæc verò quantuis nonnihil excitent vaporis ſuo calore, quia tamen caſtorei odor eſt iniucundus cerebro, minus cerebrum feritur. At vbi fuerit cerebrum expurgatum, tutò dentur antidota, quæ principio damnauimus, vt theriaca, mythridatium, quoniam cerebro imbecillo ex morbo præcedente robur addunt.

Error alius.

Cerebrum malè affectum.

De *paralyſi*. CAP. XXIII.

PAralyſis ſiue reſolutio interdum fit à ſanguine, interdum propter ictum aut caſum, ſed ſæpius ex intemperie frigida & humida, atque à pituita craſſa in neruis imbuta & obſtruente, ne animalis ſpiritus poſſit penetrare. Quia morbus chronicus eſt, & difficilis curationis, non eſt pollicenda ſalus à medico intra paucos dies, ſed admonendi ſunt ægri vt tolerent, & ſpem habeant, quo facilius obtemperent.

Curatio paralyſis à pituita.

Si ergo fiat à pituita, curetur hoc modo. Primùm diſtingua-

ſtinguatur ſyru. in claſſes, & medicamenta ſoluentia, & vnguenta, & omnia topica. Nam in hac affectione ſemper à debilioribus incipiendum eſt, & per mediocria ad ſumma veniendum. Sed neceſſe eſt inter iſta remedia eſſe aliquod interuallum. Nam affectio eſt valde chronica, ob id ſenſim euacuare & exiccare oportet. Detur à principio clyſter, ſi ſit aluo aſtricta, vel ſi nihil vetet, prouocetur vomitus. Nam clyſteres & vomitus maximè laudantur in hac affectione. Ad clyſterem igitur accipe mal. biſinal. betas, & ſimiles ad remollitionem, miſcendo quæ calfaciunt & attenuant, & fiat decoctio in iure aliquo pingui, vel in oleo, non tamen oportet multum remollire in hac affectione per clyſteres, ne ſedis muſculus relaxetur. Clyſter primus fiat hoc modo.

℞. mal. biſinal. ciclæ, pariet. ana m. j. yuæ arthreticæ, primulæ veris (quam alij putant eſſe ſpeciem verbaſci, alij tapſum barbatum odoratum) foliorum rutæ, & centaurij maioris ana M. ß. ſemin. anif. fœnic. & ſeſel. ana ʒ. ij. fiat decoctio in brodio multùm pingui, & capite veruecis, vel in oleo communi antiquo, meliúſque erit, ſi fiat in oleo. Quòd ſi antiquum non ſit in promptu, adde maiorem quantitatem olei, & ſine diu bullire. In ℔. j. col. diſſolue mel. anthoſ. ʒ. ij. hieræ logodij, vel Ruffi, vel Archigenis ʒ. ij. hieræ picræ, & benedictæ an. ʒ. ß. miſce, fiat clyſter. Si hieræ ponantur in morbi huius principio, debent poni in parua quantitate. Fortiores fient, ſi addantur herbæ magis calfacientes, vel ſi doſis hieratum augeatur. Addatur in decoctione agaricus, colocinthis, & cætera. Fient imbecilliores, mediocres, & fortiores eo modo, quo monſtratum eſt in cap. de apoplexia, quæ morbus eſt acutiſſimus, ob idque oportet multùm & citò euacuare, cùm differre non concedatur. In hac autem affectione dantur inducíæ. Accipient igitur poſt clyſteres (vt quæ ſunt in ventriculo vacuentur) pilularum de hiera ſimp. ʒ. j. cum aga. tro ſerup. j. & caſtorei gra. iij. (quia oportet ſemper vti remediis affectioni curandæ propriis, ſicut & parti affectæ) vel pilulas de aro. vel hiera compoſita. Iſtis pilulis vtatur ter in hebdomada: poſtea ſyrup. materiam pituitoſam

Clyſter ℞

Fortiores clyſt.

Pilul. poſt clyſt.

Syrup.

concoquentibus & incidentibus. Syrupi optimi ſunt de ſtechade, de bizantiis, mel roſ. colatum, anthoſatum, ſcyll. & aliquando oxymell. ſcill. ſed quia acetum inimicum eſt neruis, propterea ab eo eſt abſtinendum. Simplicia ex quibus fiunt ſyrup. aquæ vel decoctiones

Radic. ſunt rad. galangæ, ireos, zinzib. fœnicu. apij. petro. condiſi (quod putatur eſſe ſtrution) enulæ camp. ariſtoloc.

Herbæ. pyretri, calami arom. & zedoariæ. Herbæ, vt pollium montanum, marrub. chamæpithis, primula veris, pulicaria, ſaluia, yua arthetica, origanum, calamentum, nepeta, chelidonium vtrunque, hyſſ. thymus, ſtechas, pulegium, ſerpillum, ſyſimbrium, meliſſ. beton. ruta. Semina

Semina. cubebarum, rutæ agreſtis, ſeſeleos, carui, cumini, apij, petro. card. piperis triplic. balſami, & terebinthi. Flores

Flores. ſtechad. anthos, ſchenanthos, ſambuci, ſaluiæ. Ex his conficiuntur ſyr. decoctiones, balnea, ſtuphæ. Syrupi hoc modo.

SYRVPI.

℞. mel. roſ. col. mel. anthoſ. ana ʒ.j. ſyr. de hyſſ. ʒ.ij. aquarum yuæ arthæticæ, herbæ paralyſis, ſaluiæ an. qr.j. miſce, pro tribus doſibus manè. Si velis cla. & aro id fiat cum nuce muſc. vel galanga tenui aut craſſa, vel cum diambra, diamoſco, & ſimilibus. Si non clarificetur, detur tabula vna diagalangæ, vel roſ. no. Hoc digeſtiuum erit pro principio. Verum adaugeri debet in morbi proceſſu, vt monſtrabitur in ſequentibus ſyr. Doſis ſyr. & aquarum, vt ſufficiat ad 5. aut 6. ſumptiones, quia materia eget præparatione longa. Et cum vtuntur his ſyru. vtantur tertio quoque die, vel clyſtere, vel pilulis ante paſtum. In medio morbi vti oportet ſyrup. ex aquis mediocribus. Fiat igitur tale digeſtiuum pro medio morbi tempore.

Digeſt. ſyr. ℞. mel. anthoſ. ʒ.ij. ſyrup. de ſtechad. ʒ.iiij. aquarum ſaluiæ, yuæ arth. primulæ veris, meliſſæ an. qr.j. miſce, pro 5. doſibus cla. & aro. modo ſupradicto, vel dentur tabulæ prædictæ. Fortiores poſt alios ſyr. & multas euacuationes dandi ſunt parati ſic.

Fortio. ſyr. ℞. mel. ſcill ʒ.iij. ſyr. de ſtechade ʒ.iiij. aquarum chelid. rutæ, fœnic. ſaluiæ, yuæ arth. an. qr.j. miſce pro vj. doſibus arom. vel dentur tabulæ, vt ſuprà. His omnibus

pera-

peractis, dandum erit apoz. sequens quod erit fortissimum, efficacissimum, & vltimum. Calfacit enim, concoquit, attenuat, digerit, & purgat pituitam.

APOZEMA.

℞. rad. galang. ireos virid. (recens pituitam purgat, & serosos humores, sicca pituitam attenuat & incidit) enulæ campanæ, fœnic. apij, petro. an. ʒ.j. cal. aro. rap. pyrethri an. ʒ.ß. saluiæ, rutæ, foliorum lauri, calam. orig. puleg. chamæpith. ana M. j. primulæ ver. chamed. chelid. ana m.ß. (Possunt & aliæ herbę prescriptæ in sylua simp. addi) seminis cubeb. seseleos, rutæ agrest. (quod efficacissimum est in extenuanda pituita) ana drac. ij. seminis vrticæ & carth. an. ʒ.ij. seminis iuniperi ʒ.ß. agar. esulæ, (quæ verum est turbith.) an. ʒ.iij. (in robustis & bene habitis addi potest veratrum ad ʒ. iij.) florum stechados, saluiæ, anthos an. p.j. rasi. ligni indici qr. j. ß. macerentur radices & lignum per noctem in aqua & vino albo, & sensim leuiterque decoquantur. Postea ponuntur herbæ & alia, quæ simul coquantur, & fiat syrup. vt artis est. addendo melil. ros. vel anthos. vel scill. q.s. saltem ℔.ß. cum pauco sacch. clatificetur & aromatizetur cum ʒ. ß. cinamomi & ʒ. iij. zinzib. capiat ʒ. vj. pro dosi tertio quoque die. Potest coqui media pars syr. perfectè vt conseruetur, & si spissior fuerit, detur cum decoctione cicerum rub. vel ligni indici. Vtatur attenuante victu, sit in loco calido. Si sudor moueatur, addantur lapides calfacti, & melius cooperiatur, vt magis sudor prouocetur. Nam hæc materia iuuatur sudoribus.

PILVLAE.

Pilulæ conuenientes in hac affectione, sunt etiam in classes distinguendæ, imbecilliores sunt pilulæ de hiera simplici, cum agar. vel de hiera compos. pilulæ de aro. & quæ sunt sine diagridio, & sine colocint. Mediæ autem erunt eædem, si addatur tro. alandal. gr. iij. aut iiij. fortissimæ sunt pilulæ de euphorbio, fœtidæ, cochiæ, de opop. de sagapeno, de assa fœtida, & similes.

CONSERVAE.

Conseruæ laudantur omnes, quæ calfaciunt, & exiccant: vt zinzib. conditum, pyretrum conditum, conserua secacul. Est autem secacul, quod vulgò Mequinum

appellant, non autem est radix polygonati, quod vocant sigillum Salomonis; vt quidam putant: ob id malè vtuntur ad venerem, nisi in pituitosis, cùm sit radix sicca. Arabes magis vtuntur ad calfactionem & exiccationem. Alij putant esse radicem iringiorum, sed malè. Mequinum autem est radix similissima zinzib. & conditur vt zinziber, sed est calidius, sine humiditate, quæ tamen reperitur in zinzibere. Ob id zinzib. patitur eariem, non Mequinum, qua nota à zinzibere distinguitur, sicut etiam filamentis, & villis quibus caret Mequinum, non autem zinziber. Maximè laudatur in paralysi pudendorum conserua florum saluiæ, anthos, stechados, inter quas saluiæ, & stechados obtinent principatum, in hoc morbo, & omnibus neruorum affectibus: conserua etiam enulæ campanæ, & conserua ireos. Conserua acori vulgaris non probatur in hac affectione, quia astringit & incrassat. Sed verus acorus est galanga crassa. Si galanga in aliquibus locis reperiatur, recens cum melle condiatur. Eius enim conserua præstantissima erit: sin minus, pone loco conseruæ, ʒ j. galangæ crassæ. Commendantur etiam confect. theriaca, anacardina, mythridatium, aurea Alexandrina. Pulu. diambræ, diamoschi dulcis, diagalanga, diacastorei, ros. nouellæ, diacalamintines, & eorundem electuaria. Pilulæ laudatissimæ in morbis cerebri, & neruorum frigidis, nouæ & anonymæ à me primùm inuentæ hæ sunt, & vocantur de beniouin.

Quid Mequinum.

Quæ conserua conferant.

Conser. uaxiæ.

Confect. Puluer.

Pilulæ de beniouin.

℞. assæ fœtidæ ʒ.ij. castor. euphor. beniouin (quod est laserpitium) opop. sagap. an. ʒ. ß. tro. alandal. ʒ. j. ß. seminis rutæ agrestis, gal. cala. ar. spicæ nardi & celticæ an. scrupu. j. cinamomi, mastiches, sarcocollæ, myrrhæ, croci, etulæ, an. ℈. iiij. ag. tro. ℈. iiij. cum tereb. q. s. ad incorporandum, fiat massa pilularum addendo mell. scill. (ad gulum, & ne tam facilè acescant) yuæ art. drach. j. ß. stech. scrup. ij. fiant pil. vij. pro drach. Addi potest veratrum in pondere ʒ. j. & diag. scrup. j. Sed hoc est in fortissimis morbis. Ponitur diagredium. Nam semper vbi veratrum ponitur in patua quantitate, illi miscendum est vel diagred. vel aliud forte medicamentum, quod

Cautio veratri.

quod illud foras è corpore propellat, alioqui diutius manet in corpore, & illud conturbat, grauémque noxam infert. Assa fœtida præstantissima est in paralysi, sed præstat vti in pilulis, quàm aliter, ob fœtorem & insuauitatem. Hæ pilulæ valent etiam in doloribus iunctura rum, si addas hermodactil. & zinzib. ana ʒ. ß. In morbo articulari erunt meliores, si addas myrobal. diac. j. Valent in epilepsi. si addas tro. de scilla ʒ j ß. vel carnis scillæ assatæ, si reperiatur ʒ. j. & seminis peoniæ, & rad. eiusdem drach ß. Valent in mania, si addatur vetatrum. vel lapidis lazuli ad scrup. ij. Melius vsurpantur tro. de scilla in opiatis & aliis confectionibus quàm in pilulis, quia ob farinam hordei, quæ in illis multa est, magnam molem occupant, & sic pilulæ essent multæ cum pauca efficacia. Item pilulæ debent assumi cum multa custodia. Si in tempore & temperaturà multùm calidis, minuatur dosis assæ fœtidæ, quia facilè febrem accendit, si frequenter assumatur. Quare si accedatur, modò non sit putrida, optimum est, quia materia exiccatur. Et in hac affectione vt accendatur febris, aliqui solent confectionem anacardinam exhibere, non tamen debet excitari ephemera, nisi purgato priùs corpore, ne ex ephemera fiat putrida. Si ergo excitetur ephemera, nil fiat, sed sinatur: Si autem putrida, vel etiam continua, aut medicamentis, aut alia causa calida, curanda erit, vt postea monstrabimus cap. proprio, quod est decimum ab hoc cap. 33.

Assa fœtida impauitatem paralysi præstantiss. & aliis affectib.

TOPICA.

Post quamlibet euacuationem vniuersalem vti oportet particularibus, vt garg. masticator. caputpurg. sternutat. maximè cùm paralysis facta est post apoplexiam, vel propter aliam affectionem cerebri, vel vertebrarum colli. Nam per tales affectiones pituita educitur è cerebro, quæ ad partes affectas difficillimè fluit, & capita neruorum obstruit. Vtatur itaque masticatorijs, caputpurgiis, gargarismatis, fumigiis, & aliis præscriptis in dolore capitis à pituita. Vtatur gargarismate secundo illic præscripto, quod recipit gly. rasam, &c. Fumigia maximè commendantur ad exiccationem cerebri, quæ parari possunt eo modo, quo suprà diximus in de-

ſemper fiant frictiones, clamores, ligaturæ, & trahantur pili. Detur ſequens potio excalfaciens, & extenuans.

Potio. ℥. theriacæ antiq. mythrid. electi ana ʒ.ij. oxymel. ſcil. ʒ.j. aquæ vitæ ʒ.ß. aquarum meliſſ. & rutæ an. ʒ.j. Si ad fortiora remedia veniendum ſit, dentur in potione pilulæ in aquis capill. diſſ. ſic.

℥. pil. coch. & fœtidarum ana ℈.ij. tro. alandal gr. iiij. oxymel. ſcill. ʒ. ij. aquæ chelidon. maior. ʒ. j. ß. miſce, fiat potio. Hæc potio laxans ex pilulis diſſolutis detur, ſi plethora non ſit ſublata aut diminuta per ſanguinis miſſionem, per clyſteres, & alia. Quando verò pilulæ ita diſſoluuntur, debent dari in maiori doſi, quàm ſolidæ. Si velis caſtoreum addere, poteris ad ℈.ß. Laudantur pilulæ de euphorb. de lapide lazuli, & quæcunque fortiſſimè ſoluunt: vt in epilepſ. vtimur ag. ita in hoc morbo colocinthide. Potio illa, quæ theriacam recipit, non eſt danda niſi poſt ſufficientem purgationem per clyſteres, & pilulas. Neque in ea debent addi tro. alandal, vt in alia ex pilulis diſſolutis. Eſt etiam reiteranda potio pilularum vel alia ſimilis, verùm poſt operationem pilularum datur potio prima. Si verò pilulæ non moueant, detur tertius clyſter & poſtea ſequens potio.

Potio. ℥. pul. diamoſci & diamb. an. ʒ.ß. caſtor. ℈. ß. aquarum chelid. ſaluiæ, rutæ an. ʒ. ß. fiat potio. Reiteretur vltimus clyſter fortificando cum ag. & colocinth. adauctis. Quia non poſſunt vti gtrg. ponatur in ore ſinapi diſſolutum in oxymel. vel benedicta, vel diaph. & fricetur palatum.

Sternutatoria.

Quibus periculoſa ſumigia. Sternutatoria poſt iſta vniuerſalia remedia applicantur tutò, ſed circa principium non ſine periculo. Aliqui fumigia parant, ſed parùm probari debent, quia in habentibus difficultatem ſpirandi periculoſa ſunt, quales ſunt aſthmatici, & apoplectici. Satius erit vel rutam, vel caſtoreum, vel galbanum, vel euphorb. naribus apponere, quia trahendo aërem, trahunt aliquid eius odoris ad cerebrum, & calefit. Aliqui ex practicis laudant galeam ignitam, & capiti appoſitam, ſed melius erit eius loco vti ſinapiſmo aliq. ſimpl. vel compoſ. Sim-

plex

plex eſt,qui ex ficubus,& ſemine ſinapi cõficitur.Compoſitus eſt efficax ſic.

Sinapiſmus.

℞.caſtor.euphorb.ana ʒ.j.trium pip.ſulphuris, nucis moſcatæ, anacard. ſeminis vrticæ ana ʒ.j.fimi columborum ʒ. iij. fiat pul. qui incorpo. cum ficubus vel cum terebinth.addendo ol.petrolei, vel ol. de piperibus,(modò non ſit paratum, vt ſolent parare pharmacopolæ vulgò,ſed vt infrà dicetur)vel ol.de lateribus, vel laurini ʒ.iij.ß.fiat ad formam emplaſtri,vel vnguẽti craſſioris, & apponatur ſupra caput priùs deraſum. Verùm ante ſinapiſmi applicationem pro dropace fiat talis inunctio.

I. Vnguento euellendis pilis conuenienti.

Inunctio.

℞.ol.laurini, rutacei, de caſtor.ana ʒ.ij.aquæ vitæ ʒ.iij.miſceantur,vng.caput, & poſtea admoueatur ſinapiſmus. Applicetur etiam ferrum candens (patellam vocant)ſupra caput, & vrantur pili, & ſuperficies cutis. Si euadunt à paroxyſmo,concoquere oportet materiam & euacuare, ſed quia in paralyſim alicuius partis definit,ad curationem illius ſequẽtibus vtemur,& primùm oleo de piperibus,quod præparatur ſic.

Oleum de piperibus.

℞.trium piper.ana ʒ. iij. medullæ ſeminis behen ʒ. xx.radic.apij & fœnic.ana ʒ.iij.ſerapini, opop.(qui eſt in emolliendo efficaciſſimus)turbith albi ana ʒ. ij. ß. ag.albi ʒ.j.ß.zinzib. ʒ.iij.coſti ʒ.iiij. (ſi recens ponatur, M.j.) hyſſ. rutæ ana M.j.contundantur & decoquantur omnia in ℔.24.vini vſq;ad conſumptionem tertię partis. Colentur & in col.adiice ol.ricinini,ſiue de cherua heminas duas, vel ſextaria iij.rurſus coquantur leuiter. Sunt qui addunt (quod eſt probandum)irees ʒ.vj. tapſ.ʒ.ij.ariſ. carda.ana ʒ. j. ß.calami aro.ʒ.ij.ß.ſpicæ nardi ʒ ij.ſucci ſtecha. ℔. ij. Iris & calamus aro.poni debent in prima decoctione. Loco ol.de cherua, poni poteſt oleum irinum,vel amyg.amar.vel cherinum, vel nucum,vel anicquum.Hoc ol.debet eſſe admodum calidum,& ſiccum,ac tenuium partium, vt facilè ad ſolliditatem neruorum penetret,cùm dicatur cõferre morbis neruorum frigidis. Quamobrem vinum loco aquæ poſitum eſt,in quo fit decoctio. Myrob.loco poſuimus balanum myrepſicam,ſiue glandem vnguentariam,ita vocatam,

vocatam,quòd eius oleum antiquis assumeretur ad vnguentorum odoratorum confectionem, quia non facilè rancescit,& qualitates externas facilè suscipit,& diutissimè seruatur. Hoc oleum etiam calculum vesicæ frangere dicitur. Vim habet calfaciendi & attenuandi. Et quia vocatur etiam myrobalanus,credendũ est sciolum quendam expressisse, myrobalanorum communium nomine, homonymia vocabulorum deceptum. Communes enim myrobalan.astringunt, & crassarum sunt partium, qua ratione neruos potius læderent, propterea quòd aliorum commixtorum penetrationem impedirent. Loco hyosquiami albi,qui etiam refrigerat,condensat,ac etiam incrassat, positus est ag.albus, qui etiam foris admotus, vim quandam attrahendi pituitam à neruis habet,adiutus calore nostro,& aliis medicamentis. Loco caulis recentis, ponitur costus vel succus ad ʒ.iiij.vel recens ad M.j. Nam quanuis caulis neruorum morbis frigidis conferre putetur, longè tamen est efficacior costus: Aut si velis,yua arthetica, ratione id monstrante. Loco succi thymi ponitur stech. quæ maximè commendatur in affectus neruorum, siue intro sumatur,siue foris admoueatur.Præterea maxima thymi copia opus esset,vt inde possint exprimi ℔.ij.succi,seu sextaria tria.

In caput de Apoplexia obseruatio.

Apoplexia fit à sanguine pituitoso,aut à pituita.Cùm fit à sanguine pituitoso,& venæ amplæ & distentę sunt, cæteris consentientibus, vena secanda est non quidem saphena,vel maleoli,vt quidam imperant.Est enim exigua & longè distat ab officina sanguinis,vt nec sat citò, nec sat copiosus sanguis à capite reuelli possit. Satius est poplitis venam tundere,nimirum quæ ampla est, & tutò feritur. Potest etiam incidi cephalica vtriusque brachij,vt & dextra, & sinistra pars exoneretur corpore sic vacuato. Magna est controuersia,per quas venas derivationem moliamur. Venas linguæ quidam præferunt, sed quoniam apoplectici nec os diducere, nec linguam exerere possunt, chirurgus eas videre nequit. Quidam nar um venulas scalpunt, sed vix hoc modo tres aut quatuor guttæ manant, vnde nil iuuatur æger.

Missio san.

Alij

Alij malunt eas,quæ in medio fronte coeunt , vt in sanis etiam cernuntur. Sed hæ , & quæ sub lingua sunt, quoniam à iugularibus internis , vel externis oriuntur, præstat iugularem externam secare,angusta plaga, metu hæmorrhagiæ.Qui hanc sectionem damnant,quòd, vt solet brachium,sic collum ligari nec possit , nec debeat in tam magna difficultate respirandi, hi non intelligunt ligari brachium vt venæ sint conspicuæ.Satis verò sunt conspicuę iugulares in apoplexia,quoniam sanguine ruente in caput, vaporibúsq. multis implentur & turgent. Qui autem hanc rationẽ vituperant,quoniam à Guidone & aliis proditum est accepta vulnera in collo esse lethalia,quòd sectis iugularibus sanguinis erumpentis impetus non possit cohiberi , nec aduertunt verum esse,si omnino sectę sint.Sed licet chirurgo eas modicè aperire,& cùm satis sanguinis exierit,medicamento Gal.ex pilis leporis,aloe,thure, & albumine oui sanguinem cohibere. Quapropter id remedium præstantissimum censeo. Si phleb.non conuenit, cucurbitulæ cum scarificatione affigantur, non humeris,dorso,aut fontanellæ, vt Arabes volunt , quia illic nulla vena est insignis,quæ in cerebrum proueniat , sed prope iugulares,& quasi sub mento, si possint adhærere. Hæc enim topica remedia sic adhibendasunt , vt per venas fiant, non solùm in partem ægram pertinentes,sed & in proximas & amplas,si partis constitutio id permittat.Indita glande,vel clystere iniecto , quorũ exempla reperies cap.superiori, dari potest 3.j.pil.cochiarum in aqua vitæ dissolutarum,quia ea tenuitate partium summa, œsophagum defluente è cerebro pituita impeditum deterget,& sopitam facultatem expultricem irritat,& obrutum calorẽ natiuum excitat. Clyster è vino nunquàm parandus est , quia è ventre ad caput vapor vini quàm citissimè attollitur. Sternutamentum prouocare(quod peruulgato errore statim omnes faciunt) noxium est, quia humor biliosus in corpore cerebri est, non in eius ventriculis. Itaque sternutatione non potest excuti, Præterea agitatione capitis & pectoris cerebrum opletur humoribus ad se tractis. Quare sternutatio non conducit,sed etiam lædit plurimùm. Multi per initia

Error quẽ rundam.

cucurbitas imponunt hypochondriis, vt humores à capite ad inferua detrahant, ſed id cum noxa maxima, quoniam muſculi abdominis intenduntur, reſpirationémque difficilem magis lædunt, quod eſt experientia comprobatum. Dum enim tabidis, & aſthmaticis in catarrho mulieres eo remedio fuiſſent vſæ temerè, ægros penè ſuffocarunt. Quòd ſi quis obiiciat, Aëtium conſenſiſſe, reſpondendũ eſt id ſenſiſſe quidem, ſed non in paroxyſmo. Sunt qui theriacam aut mythridatium bibendum exhibent magno quidem errore, quoniam in illis tametſi diu ſeruatis vis opij non omnino periit, vt taceam antidota ea compoſita eſſe ex multis, quæ aſtringunt, vt acacia, hypociſtide, & ſimilibus, aſtringentium & frigidorum quantumuis hebetata facultas ſuſpecta eſt, quoniam humor, vnde morbus hic committitur, cerebri corpus imbuit, & altiùs impingitur his medicamentis. His accedit, quòd hæc calida multos vapores in caput efferunt, ſicque malum augent, vt & omnia odorata, vt diamoſcum, diambra, &c. Quia cerebrum ſuaues odores auidè haurit, & excipit, præſertim cùm malè affectum eſt: Proinde fugienda ſunt hæc omnia, ſed eorum loco dandus eſt caſtorei ℈.j. aut ij. tum piperis, zinzib & euphorbij modicum. Hæc verò quamuis nonnihil excitent vaporis ſuo calore, quia tamen caſtorei odor eſt iniucundus cerebro, minus cerebrum feritur. At vbi fuerit cerebrum expurgatum, tutò dentur antidota, quæ principio damnauimus, vt theriaca, mythridatium, quoniam cerebro imbecillo ex morbo præcedente robur addunt.

Error alius.

Cerebrum malè affectum.

De *paralyſi*. CAP. XXIII.

PAralyſis ſiue reſolutio interdum fit à ſanguine, interdum propter ictum aut caſum, ſed ſæpius ex intemperie frigida & humida, atque à pituita craſſa in neruis imbuta & obſtruente, ne animalis ſpiritus poſſit penetrare. Quia morbus chronicus eſt, & difficilis curationis, non eſt pollicenda ſalus à medico intra paucos dies, ſed admonendi ſunt ægri vt tolerent, & ſpem habeant, quo facilius obtemperent.

Curatio paralyſis à pituita.

Si ergo fiat à pituita, curetur hoc modo. Primùm diſtingua-

ſtinguatur ſyru.in claſſes, & medicamenta ſoluentia, & vnguenta,& omnia topica. Nam in hac affectione ſemper à debilioribus incipiendum eſt, & per mediocria ad ſumma veniendum. Sed neceſſe eſt inter iſta remedia eſſe aliquod interuallum. Nam affectio eſt valde chronica, ob id ſenſim euacuare & exiccare oportet. Detur à principio clyſter, ſi ſit aluo aſtricta, vel ſi nihil vetet, prouocetur vomitus. Nam clyſteres & vomitus maximè laudantur in hac affectione. Ad clyſterem igitur accipe mal. biſmal. betas, & ſimiles ad remollitionem, miſcendo quæ calfaciunt & attenuant, & fiat decoctio in iure aliquo pingui, vel in oleo, non tamen oportet multum remollire in hac affectione per clyſteres, ne ſedis muſculus relaxetur. Clyſter primus fiat hoc modo.

℞. mal. biſmal. ciclæ, pariet. ana m. j. yuæ artheticæ, primulæ veris (quam alij putant eſſe ſpeciem verbaſci,alij tapſum barbatum odoratum) foliorum rutæ, & centaurij maioris ana M.ß.ſemin. aniſ.fœnic.& ſeſel. ana ʒ.ij. fiat decoctio in brodio multùm pingui, & capite veruecis, vel in oleo communi antiquo, meliúſque erit, ſi fiat in oleo. Quòd ſi antiquum non ſit in promptu, adde maiorem quantitatem olei,& ſine diu bullire. In ℔. j. col. diſſolue mel. anthoſ. ʒ.ij.hieræ logodij, vel Ruffi, vel Archigenis ʒ.ij.hieræ picræ,& benedictæ an. ʒ. ß. miſce, fiat clyſter. Si hieræ ponantur in morbi huius principio, debent poni in parua quantitate. Fortiores fient, ſi addantur herbæ magis calfacientes, vel ſi doſis hierarum augeatur. Addatur in decoctione agaricus,colocinthis,& cætera. Fient imbecilliores,mediocres, & fortiores eo modo, quo monſtratum eſt in cap. de apoplexia, quæ morbus eſt acutiſſimus, ob idque oportet multùm & citò euacuare,cùm differre non concedatur.In hac autem affectione dantur inducíæ. Accipient igitur poſt clyſteres (vt quæ ſunt in ventriculo vacuentur)pilularum de hiera ſimp.ʒ.j.cum aga.tro ſerup. j. & caſtorei gran.iij. (quia oportet ſemper vri remediis affectioni curandæ propriis, ſicut & parti affectæ) vel pilulas de aro. vel hiera compoſita. Iſtis pilulis vtatur ter in hebdomada: poſtea ſyrup. materiam pituitoſam

Clyſter.

Fortiores clyſt.

Pilul. poſt clyſt.

Syrup.

concoquentibus & incidentibus. Syrupi optimi ſunt de ſtechade, de bixantiis, mel roſ. colatum, anthoſatum, ſcyll. & aliquando oxymell. ſcill. ſed quia acetum inimicum eſt neruis, propterea ab eo eſt abſtinendum. Simplicia ex quibus fiunt ſyrup. aquæ vel decoctiones

Radic. ſunt rad. galangæ, ireos, zinzib. fœnicu. apij. petro. condiſi (quod putatur eſſe ſtruthion) enulæ camp. ariſtoloc.

Herbæ. pyretri, calami arom. & zedoariæ. Herbæ, vt pollium montanum, marrub. chamæpithis, primula veris, pulicaria, ſaluia, yua arthetica, origanum, calamentum, nepeta, chelidonium vtrunque, hyſſ. thymus, ſtechas, pulegium, ſerpillum, ſyſimbrium, meliſſ. beton. ruta. Semina

Semina. cubebarum, rutæ agreſtis, ſeſeleos, carui, cumini, apij, petro. card. piperis triplic. balſami, & terebinthi. Flores

Flores. ſtechad. anthos, ſchenanthos, ſambuci, ſaluiæ. Ex his conficiuntur ſyr. decoctiones, balnea, ſtuphæ. Syrupi hoc modo.

SYRVPI.

℞. mel. roſ. col. mel. anthoſ. ana ʒ.j. ſyr. de hyſſ. ʒ.ij. aquarum yuæ arthreticæ, herbæ paralyſis, ſaluiæ an. qr.j. miſce, pro tribus doſibus manè. Si velis cla. & aro id fiat cum nuce muſc. vel galanga tenui aut craſſa, vel cum diambra, diamoſco, & ſimilibus. Si non clarificetur, detur tabula vna diagalangæ, vel roſ. no. Hoc digeſtiuum erit pro principio. Verum adaugeri debet in morbi proceſſu, vt monſtrabitur in ſequentibus ſyr. Doſis ſyr. & aquarum, vt ſufficiat ad 5. aut 6. ſumptiones, quia materia eget præparatione longa. Et cum vtuntur his ſyru. vtantur tertio quoque die, vel clyſtere, vel pilulis ante paſtum. In medio morbi vti oportet ſyrup. ex aquis mediocribus. Fiat igitur tale digeſtiuum pro medio morbi tempore.

Digeſt. ſyr. ℞. mel. anthoſ. ʒ.ij. ſyrup. de ſtechad. ʒ.iiij. aquarum ſaluiæ, yuæ arth. primulæ veris, meliſſæ an. qr.j. miſce, pro 5. doſibus cla. & aro. modo ſupradicto, vel dentur tabulæ prædictæ. Fortiores poſt alios ſyr. & multas euacuationes dandi ſunt parati ſic.

Fortio. ſyr. ℞. mel. ſcill ʒ.iij. ſyr. de ſtechade ʒ.iiij. aquarum chelid. rutæ, fœnic. ſaluiæ, yuæ arth. an. qr.j. miſce pro vj. doſibus arom. vel dentur tabulæ, vt ſuprà. His omnibus

pera-

peractis, dandum erit apoz. sequens quod erit fortissimum, efficacissimum, & vltimum. Calfacit enim, concoquit, attenuat, digerit, & purgat pituitam.

APOZEMA.

℞. rad. galang. ireos virid. (recens pituitam purgat, & seroſos humores, sicca pituitam attenuat & incidit) ensulæ campanæ, fœnic. apij, petro. an. ʒ.j. cal. aro. rap. pyrethri an. ʒ.ß. saluiæ, rutæ, foliorum lauri, calam. orig. puleg. chamæpith. ana M. j. primulæ ver. chamed. chelid. ana m.ß. (Possunt & aliæ herbę prescriptæ in sylua simp. addi) seminis cubeb. seseleos, rutæ agrest, (quod efficacissimum est in extenuanda pituita) ana drac. ij. seminis vrticæ & carth. an. ʒ.ij. seminis iuniperi ʒ.ß. agar. esulæ, (quæ verum est turbith.) an. ʒ.iij. (in robustis & bene habitis addi potest veratrum ad ʒ. iij.) florum stechados, saluiæ, anthos an. p.j. ras. ligni indici qr. j. ß. macerentur radices & lignum per noctem in aqua & vino albo, & sensim leniterque decoquantur. Postea ponuntur herbæ & alia, quæ simul coquantur, & fiat syrup. vt artis est. addendo melil. ros. vel anthos. vel scill. q.s. saltem ℔ß. cum pauco sacch. clarificetur & aromatizetur cum ʒ. ß. cinamomi & ʒ. iij. zinzib. capiat ʒ. vj. pro dosi tertio quoque die. Potest coqui media pars syr. perfectè vt conseruetur, & si spissior fuerit, detur cum decoctione cicerum rub. vel ligni indici. Vtatur attenuante victu, sit in loco calido. Si sudor moueatur, addantur lapides calfacti, & melius cooperiatur, vt magis sudor prouocetur. Nam hæc materia iuuatur sudoribus.

PILVLAE.

Pilulæ conuenientes in hac affectione, sunt etiam in classes distinguendæ, imbecilliores sunt pilulæ de hiera simplici, cum agar. vel de hiera compos. pilulæ de aro. & quæ sunt sine diagridio, & sine colocint. Mediæ autem erunt eædem, si addatur tro. alandal. gr. iij. aut iiij. fortissimæ sunt pilulæ de euphorbio, fœtidæ, cochiæ, de opop. de sagapeno, de assa fœtida, & similes.

CONSERVAE.

Conseruæ laudantur omnes, quæ calfaciunt, & exiccant: vt zinzib. conditum, pyretrum conditum, conserua secacul. Est autem secacul, quod vulgò Mequinum

quod illud foras è corpore propellat, alioqui diutius manet in corpore, & illud conturbat, grauémque noxam infert. Assa fœtida præstantissima est in paralysi, sed præstat vti in pilulis, quàm aliter, ob fœtorem & insuauitatem. Hæ pilulæ valent etiam in doloribus iunctura-rum, si addas hermodactil. & zinzib. ana ʒ. ß. In morbo articulari erunt meliores, si addas myrobal. diac. j. Valent in epilepsi. si addas tro. de scilla ʒ j ß. vel carnis scillæ assatæ, si reperiatur ʒ. j. & seminis peoniæ, & rad. eiusdem drach ß. Valent in mania, si addatur veratrum, vel lapidis lazuli ad scrup. ij. Melius vsurpantur tro. de scilla in opiatis & aliis confectionibus quàm in pilulis, quia ob farinem hordei, quæ in illis multa est, magnam molem occupant, & sic pilulæ essent multæ cum pauca efficacia. Item pilulæ debent assumi cum multa custodia. Si in tempore & temperatura multùm calidis, minuatur dosis assæ fœtidæ, quia facilè febrem accendit, si frequenter assumatur. Quare si accedatur, modò non sit putrida, optimum est, quia materia exiccatur. Et in hac affectione vt accendatur febris, aliqui solent confectionem anacardinam exhibere, non tamen debet excitari ephemera, nisi purgato priùs corpore, ne ex ephemera fiat putrida. Si ergo excitetur ephemera, nil fiat, sed sinatur: Si autem putrida, vel etiam continua, aut medicamentis, aut alia causa calida, curanda erit, vt postea monstrabimus cap. proprio, quod est decimum ab hoc cap. 33.

Assa fœtida impauitatem paralysi præstantiss. & aliis affectib.

TOPICA.

Post quamlibet euacuationem vniuersalem vti oportet particularibus, vt garg. masticator. caputpurg. sternutat. maximè cùm paralysis facta est post apoplexiam, vel propter aliam affectionem cerebri, vel vertebrarum colli. Nam per tales affectiones pituita educitur è cerebro, quæ ad partes affectas difficillimè fluit, & capita neruorum obstruit. Vtatur itaque masticatorijs, caputpurgijs, gargarismatis, fumigijs, & aliis præscriptis in dolore capitis à pituita. Vtatur gargarismatè secundo illic præscripto, quod recipit gly. raiam, &c. Fumigia maximè commendantur ad exiccationem cerebri, quæ parari possunt eo modo, quo suprà diximus in de-

lore cap.à pituita, ſed augeatur doſis nigellæ romanæ, aut ſi non ſit, addatur ad vnc. j. ſed prius macerari debet in aceto & exiccari. Potes etiam hoc modo præſcribere fumigia.

Fumigiũ. ℔. gum.hederæ nigellæ torref.ana ʒ.ij. maſtic.thur. myrrhæ, cubebarum ana ʒ.vj. beniouin, ſtyrac. florum anthos, ſtechad.ana ʒ.j. ß. macis, garyoph. ana ſcrup.j. con.caſſ.groſſo modo, fiat ſuffumigium.

BALNEA.

Laudantur balnea naturalia, bituminoſa, ſulphuroſa, & nitroſa. Non ita probantur aluminoſa, quia nimiùm aſtringunt, niſi fuerit in morbi declinatione. Parantur etiam balnea ex herbis calfacientibus, & exiccantibus, & attenuantibus, & ſudores mouentibus, ſed maximè obſeruandum eſt, ne balneum ſit valde calidum actu. Sufficit tepidum eſſe, aut paulò calidius. Nam hi, qui ſenſum amittunt, non ſentiunt, & ſi valde lædantur. & ob id multa accidentia ſequuntur. Reſoluitur quippe naturalis calor, ex diuturna in illis mora, & ex illa ſupercalfactione exiccantur puſtulæ, fiunt vlcera, & mortificationes extremarum partium, in his maximè, qui ob compreſſionem, vel ligaturam non ſentiunt, vel debiles motus habent. Balneum bituminoſum, vel ſulphureum fit hoc modo.

℔. aquæ q.ſ. ad innatationem: ad ℔. centum aquæ appone ſulphur ℔. vj. aut bituminis tantundem, & erit balneum ſulphuris aut bituminoſum, eandem vim habens ac naturale, ſed non parem efficaciam. Erit enim paulò imbecillius. Aqua ſit alicuius fluminis tardi motus, vel alicuius ſtagni. Poſſunt admiſceri radic. & herbæ ſic.

℔. rad.pyreth.galang. ana ʒ.ß. rad.ireos ſiccæ ℔.j. radic.cucum. agreſt. & enulæ camp ana qr.j. rad.cyper. ℔.ß. chamep.cala. orig.ſampſ. parthen.ſaluiæ.rutæ, foliorum lauri, roriſ. pulegij, mentaſtri an. m. ij. vel iij. Poſſunt etiam addi aliæ herbæ calfacientes, attenuantes, vt beton. meliſſ. hyſſ. lauendula, ſaluia, abſynth. & ſimiles, vt etiam radic. bardanæ, quæ potentiſſimè mouent ſudores, & aliæ eiuſmodi, florum ſtech. anth. ſaluiæ, cham. ana p.j. fiat decoctio pro balneo, in qua poſſit

Radix bardanæ mouet ſudores.

inna-

innatare æger: herbæ ponantur in sacculo, super quem sedeat. Si decoquatur vulpes viua ad disiunctionem ossium, vel catus viuus, erit sufficiens balneum. Sic ol. vulpinum commendator in hac affectione. Aliqui laudant irrigationes sensim & ex alto factas, sed nimium est morosum: ob id factus est vti lauacro. Stuphæ siccæ maximè laudantur in paralysi, quæ possunt fieri cum hac decoctione irroraudo lapides calidos. Vel hoc modo decoctio ponatur in vas aliquod angusti oris, super quod ponatur embotum, quod sit collo oblongo, fiat foramen in Tina, & applicetur embotum foramini, vt fumus seu vapor omnis decoctionis ingrediatur in Tinam bene coopertam, & vt decet, paratam. Vas illud angusti oris debet circundari carbonibus ignitis, vt decoctio seruetur calida. Tina sit oblonga cum pedibus sufficienter altis, vt vis decoctionis sub ipsa possit manere cùm opus fuerit. Parabitur autem hoc modo: Infra Tinam ponatur assula, seu tabula multis foraminibus perforata, inter quam & fundum Tinæ sit interuallum, vbi sint lapides calfacti. Super illam assulam ponantur herbæ, super quas iaceat æger, donec prouocetur sudor, & hoc ieiuno ventriculo faciendum. Panno sicco abstergendus est sudor, in egressu stuphæ, postea inungendus est æger ol. antiquo vel vnguento: quia pori tunc sunt aperti, & vis vnctionis facilè penetrabit.

Olea paralysi apta & vnguenta.

Olea apta huic negotio sunt, quæcunque calfaciunt & siccant, & tenuium sunt partium & digerunt. Vnguenta verò quatuor illa calida communia, si modò bene præparata fuerint. Olea verò imbecilliora sunt ol. chamomil. nardinum, liliorum descriptione Mes. Nam ex descriptione Nicol. rosæ sunt auferendæ, & minuenda dosis mastich. veluti ad ʒ. ij. item oleum antiquum. Mediocria sunt ol. amygd. amar. ricininum (vulgo de cherua dictum) de narcisso. Fortissima, ol. laurinum, de costo descriptione Mes. Nam in descriptione Nicolai loco oleandri, cuius succum ponit ad ℔. j. substituere oportet cyperi ℔. j. Oleander enim refrigerat, astringit, & incrassat, quod ex diametro pugnat cum scopo nostro, sed deceptus est affinitate vocabulorum. Oleum

de croco, nucum, de nuce indica, de ſpica, de piperibus, paratum, vt dixi, ol. philoſophorum, irinum, ſambucinum, rutaceum, de euphorb. & ſimilia. Sunt etiam alia olea, quæ & tota ſubſtantia, & proprietate occulta, conferre huic morbo creduntur, quæ ad media referre oportet, vt vulpinum, de cato, de cidonia.

De pinguedinibus.

Pinguedines ad confectionem vnguentorum imbecilliores ſunt anatis, anſeris, gallinæ. Mediæ, pinguedo ſuis & maximè agreſtis, vulpis, taxi. Fortiſſimæ, leonis, pardi, viperarum, & ſerpentum communium. Sic de medullis eſt faciendum. In vnguentis additur interdum aqua vitæ, & ſucci aliquarum herbarum, vt chamep. ſaluiæ rutæ & ſimilium. In vnguentis & emplaſtris hoc obſeruare oportet, vt ab imbecillioribus incipiamus. Conficiatur itaque inunctio pro principio ex imbecillioribus oleis, & pinguedinibus, additis aliquibus exiccantibus, & reſoluentibus, vt ſi fiat hoc modo.

Inunctio pro princi. ℞. ol. cham. ʒ iiij. ol. liliorum ʒ ij. laurini ʒ j. ping. anat. & gall. ana ʒ iij. Si fieri poteſt, iam ſint rancidæ, vel ob antiquitatem depoſuerint ſuperfluam illam humiditatem & tenuitatem ſubſtantiæ acquiſierint, ſucci chamep. & ſaluiæ, an. qr j. ceræ parum, fiat vnguentum, quod erit optimum pro principio, & pro iis, qui ſentiendi imbecillitatem habent ob ligaturam. Si imbecillius ſit hoc vnguentum, addatur parum aquæ vitæ, vt ʒ ß. & fiet efficacius. Hoc vnguentum aptum erit pueris, ſenibus, & mulieribus. Medium vnguentum erit illud vocatum de bdellio, vnguentum aragon, Martiatum ſi bene paratum fuerit. Poſſunt hoc modo confici vnguenta media.

Vnguenta media.

℞. radic. acori, id eſt, galangæ craſſæ ʒ j. radic. ireos ʒ. iij. chamep. primulæ veris, ſaluiæ, ſtechad. ana M j. olei laurini, & de lilio an ℔ j vini optimi ℔ j. ß. coquãtur ſimul ad vini conſumptionem. Et poſteaquam refrigeratum fuerit, adde piper carda. cala. aro. caſtor. bdellij an ʒ j. mell. & ceræ parum, vel propoleos loco illorum, fiat vnguentum. Fortiſſimum eſt vnguentum illud quod deſcribitur à Gainerio, cap. de paralyſi, quod habuit

Fortiſſim.

habuit ab eremita alchymista. vel fiat aliud hoc modo.

℞. ol. nucis indicæ ʒ. ij. de costo, de piperibus, de terebinth. an. ʒ. iij. succi chamep. succi saluiæ & peucedani (si reperiatur verum peucedanum nō tanum, nam quod pro eo ostenditur, est hypomaratrum) vel loco eius succi rutæ an. ʒ iij. castor. ʒ. ß. piper. longi, pyretri an. ʒ. iij. sagapeni, opog. bdellij an. ʒ. ij. pingued. taxi ℔. ß. ping. viperæ ʒ. j. vel serpentum communium, ʒ. ij. (sed terrestres sunt eligendi, & non aquatiles, quia sunt excrementosi, & multum humidi, & non tenuium partium) fiat vnguentum vt artis est. Oleo de nuce indica loco accipe pro pauperibus ol. nucum communium antiquiss. vel si non adsit, paretur ex nucibus rancidis, aut recens coq. lento igne & pro ʒ. j. ol. nucis indicæ, pone ʒ. ij. ol. nucum communium. Fiet efficacius remedium & ferè vltimum sic.

℞. ol. gaiaci ʒ. iij. vel ol. cedoritis, quæ est species iuniperi, ℔. ß. pingued. viperæ, vel serpentis communis ʒ. j. si non adsit pinguedo, pone cineres serpentum ad ʒ. ß. Comburentur in furno intra vas terreum bene lutatum euphorb. castor. an. ʒ. j. myrrhæ, cardamomi, ass. fœtidæ, gummi hederæ, gummi elemnij ana ʒ. ß. trium piper. cubeb. nucis moscatæ, garyoph. yuæ arth. an. ʒ. iij. cum terebinth. & pauca cera fiat vnguentum. Fiet adhuc fortius addendo succi scillæ, & chelidon. minor. aā. ʒ. ij. Vel fiat talis aqua.

Aqua excellentissima.

℞. ass fœtidæ, ammo. bdellij, gummi hederæ, myrrhæ, euphor. castor. carda. an. ʒ. ß. beniouini & gummi elemnij, terebinth, & masticches ana ʒ. j. seminis agrestis, bacch. lauri, pyretri, cubeb. nucis moscatæ, secacul. trium piper. an. ʒ. ij. carnis scillæ radic. narcisci ana ʒ. iij. radic. cucume. agrest. ʒ. j. chamep. saluiæ, florum & foliorum roris. & trifolij fœtidi ana p. j. omnia in vino per noctem temperentur & ponātur cum vino in alambico vitreo simul, distillentur: prima aqua erit imbecillior, secunda fortior. Si addas residentiæ aquæ rutæ ℔. ß. aquæ sublimationis prioris ℔. j. & rursus distillentur, fiet medicamentum efficacissimum, & maximè tenuium partium, quo vti debemus in extremis

morbis. Cum cera prius remollita, ne aqua calefiat, poteſt incorporari, & fieri ad formam vnguenti, vt magis adhæreat cuti.

OPIATAE.

Ad intra dantur aliqua ad cerebri confortationem, & neruorum, & ad extenuationem materiæ, vt theriaca antiqua mythridat. pul. diamoſc. dulc. & amari, pul. diambræ, dianthos, diag. diacalamites, diatrium piper. & diacaſtor. & alia omnia, quæ calfaciunt & attenuant.

CONSERVAE.

Conſer. valentes in hac affectione ſunt, conſerua ſaluiæ, ſtech. anth. ſecacul, zinzib. conditum, pyretrum conditum, galanga condita, non communis acorus, niſi fortè in declinatione, cùm per leuiter aſtringentia & aromatica volumus corroborare neruos. Sunt qui maximè laudant vſum aſſæ fœtidæ & caſtorei, ſed quia ſunt fœtida, & ingrati ſaporis, ſatius erit pilulas ex illis ad corroborationem & exiccationem ſic parare.

℞. caſtor. ʒ. ij. euphorb. ʒ. j. aſſ. fœtidæ ʒ. ß. chamep. florum ſtecha roriſ. & ſaluiæ an. ſcrup. ij. pul. diamoſci & diambræ, vel ex aliis puluerib⁹, vt dianthos, ex vno aut duobus ʒ. j. cum ſyrup. de ſtechade & terebinth. fiat maſſa pilularum, de quibus cap. pilulam vnam poſt primum ſomnum. Opiata autem poteſt parari eo modo quo docebimus cap. de epilepſ. Hoc tantùm intereſt, quòd maiorem doſim conſeruæ zinzib. vel pyretri, vel enulæ campanæ debemus exhibere. Ex conſeruis nunquam debemus omittere conſeruam roriſ. & ſaluiæ. Quòd ſi magis placeat ad corroborationem & exiccationem totius corporis, vtatur aquâ theriacali, aut hyrundinum, quæ deſcribentur cap. de epilep. A qua ſublimata huic morbo propria, & quæ maximè commendatur, talis eſt.

Aqua ſublimata.

℞. florum roriſ. ℔. iij. aquæ ſaluiæ ℔. j. diſtilla in balneo mariæ: accipiat ſemel in hebdo. cochlear vnum ieiuno ſtomacho. Quæcunque enim multùm calida & tenuantia ſunt, debẽt ſumi vacuo, & priùs purgato ventriculo, nec commiſcenda ſunt cibis. Nam cogerent ci-

bos

bos nondum concoctos ſecum deſcendere, & ſic parerent obſtructiones. Quia interdicendi ſunt vino hi, qui paralyſim patiuntur, confici debent potiones, quibus vtantur loco vini. Sunt, qui laudant aquam hordei, quæ tametſi abſtergit, nõ multùm tamen laudanda eſt. Nam ſi parùm cocta ſit, flatus generat: ſi perfectè concoquatur, nimis nutrit, craſſos & glutinoſos humores gignit. Quamobrem ſatius erit vti aqua mulſa. Quòd ſi valentiores deſideres, fiat ſic.

Cautio.

Potus aquæ mulſæ.

℞. flor. rorif. ſtechados & ſaluiæ an. p.j. aquæ fontis ℔. ix. (non aquæ fluuialis, quia aſtringit) mell. optimi deſpumati ℔.j. coq. leuiter, cla. aro. cum ʒ.iij. zinzib. & ʒ.j. galangæ & cinamomi. Vtatur loco vini. Obſeruare oportet, ne mel ſit ex eo loco, vbi myrthus frequens prouenit, aut etiam roſmarinus & ſpica, vt in Gallia Narbonenſi.

Aqua fluuialis aſtringit.

Alterum caput de Paralyſi.

PAralyſis, Latinè reſolutio, differt ab Apoplexia, in qua interioribus ſenſibus illæſis externi læduntur, ſentiendíque & mouẽdi vis amittitur. Quod cum alteri tantùm parti accidit, dextræ vel ſiniſtræ, Paralyſis nominatur, eius, videlicet, partis, in qua affectus conſiſtet, vt in brachio, œſophago, ſupercilio, veſica, vel ano. In his interiores ſenſus manent illæſi, quòd in ſpinali medulla potiùs, quàm in cerebri ſubſtantia affectus contineatur. Neceſſe quoque eſt ſenſus & motus amiſſionem eſſe, vt propriè dicatur Paralyſis. Nam ſi ſenſus tantùm lædatur vel amittatur, Stupor eſt. Fit tendonum vel neruorum relaxatione, emollitione, vel nimia extenſione. Debent enim ſecundum naturam tendi, quò leuiſſima contractione facta, partem, cui tendo inſeritur, trahere queunt. Sed cùm neruus laxior ob humiditatem aut Apoplexiam, vel poſt ictum humidior vel frigidior redditur, vel ſpiritus propter obſtructionem non permeat, ſenſum & motum neceſſe eſt lædi. Frequenter accidit ob tenuis meuyngis vulnus, quòd cerebri ſubſtantiam contineat, neruos inueſtiat, venas & arterias ſuſtentet, ſitque eius partis reſolutio, quæ eſt è directo vulneris. Moriuntur, aut nunquam curantur. Ob ictum in ſpinali medulla, humore tranſitum ſpirituum impe-

diente ſublato, curatur. Fit frequentius poſt luxationem vertebrarum, ſi in partem vel dextram, vel ſiniſtram vertebra aliqua obluxetur. Si verò in partem inferiorem, difficillima eſt curatio. Sequitur enim partium internarum Paralyſis. In pede citius curatur, quàm in manibus. Etenim multi in dies conſpiciuntur, qui poſt Apoplexiam & mediæ partis Paralyſim ambulant, nec tamen quidquam manibus apprehendere poſſunt, licet contrarium potius fieri debere videatur ob cordis vicinitatem & caloris copiam. In cauſa eſt, quia nerui pedum ſunt ſicciores & robuſtiores. Omnes enim nerui, qui è vertebris lumborum oriuntur, ante egreſſum nerui ſunt Spinalis ſiquidem medulla in neruos degenerauit. Curatio in vniuerſum fit reſolutionis exiccatione, idq; medicamentis relaxantibus & reſiccantibus, vel febribus inductis, vel ſuperuenientibus, balneis naturalibus, vnguentis. Balneum effœminat, & vſus calidorum nimius reſolutionem inducit. Quare non leuiter peccant recentiores, cùm olea multùm calida parùm reſiccantia præſcribunt, vel cùm oleum liliorum aut alia, quæ emolliunt potius, quàm tendant, aut indurent. Nerui enim cùm frigidi ſint, & ſicci, eorum natura conſeruari debet, non deſtrui. Et quia denſi ſunt, medicamenta tenuium partium poſtulant. Quòd ſi talia ſuapte natura non ſint, adiungi debent, quæ ad penetrationem faciant. Peccant etiam, quòd reſoluentibus ſemper vtantur, quæ quidem neceſſaria ſunt ad materiæ reſolutionem, ita tamen, vt poſtea exhibeantur, quæ leui quadam aſtrictione, temperato calore partem affectã corroborent. Errant denique, cùm eadem medicamenta in Paralyſi & conuulſione præſcribunt, cùm in conuulſione materiam flatulentam diſcutere oporteat, & neruum rigidum ac tenſum emollire. Curanda eſt Paralyſis ſenſim, quia morbus chronicus. Victus tenuis conuenientiſſimus eſt. Abſtineat ab herbis humidis ac flatulentis, à vini potione, à iuſculis. Vtatur aqua vel hydromelite valde diluto, & mediocriter cocto in principio, quo tempore non erunt aromata permiſcenda, vt cinamomum galang. & alia, niſi in progreſſu, ne humores crudi extenuati, magis neruos penetrent. Datur mi-

Balnei incommodũ.

nus

nus coctum in principio & magis dilutum, vt minus nutriat ac magis laxet detergendo. Sunt etiam illis interdicenda omnia illa alimenta, quæ crassos humores gignunt, vt extrema animalium, caro lactantium animalium, vt hædorum, vitulorum. Vtatur carne parum salita, assa potius, quàm elixa. Frequenter edat auiculas & potissimùm hyrundines, passerculos, ficedulas, & similes. Si resolutio sit in pedibus, aut in pudendo, vel in vesica, clysteribus frequenter vtendum est, qui parandi sunt ex detergentibus, incidentibus, attenuantibus ac laxantibus pituitosum humorem, vt

CLYSTER.

℞. merc. betæ, brassicæ, ana M. j. chamæpithis, rutæ, primulæ veris, ana M. ß. anis. fœn. ana ʒ. ij. feminis chartami & vrticæ ana ʒ. ß. florum rorismarini & sampsu. ana p. j. fiat decoctio. In libra vna colaturæ diss. benedictæ ʒ. ß. vel hieræ picræ ʒ. j. salis ʒ. ij. fiat clyster, detur manè.

Datur sine oleo, sine emollientibus herbis vel infrigidantibus, & parari debet. Quòd si æger non admodum sentiat, parari potest in aqua maris, vel in vna parte muriæ oliuarum, vel piscium, vel in lixiuio debili, vel in vrina pueri.

Si ventrem laxum habeant, parentur clysteres additis herbis tantùm resiccantibus, corroborantibus neruos. Folia anthos, saluiæ, primulæ veris, lauendulæ, pulegij vtriusque, chamep. chamed. origani, pollium conueniunt. Deinde commiscenda, quæ aliquam astrictionem habeant, vt folia lentisci, therebenti, myrthi, ladani. Addere possumus radicem acori vulgaris, quæ leuiter astringendo & resiccando neruis relaxatis robur ad iit. Circa initia clystere supradicto vtendum erit & frequenter, si paralysis sit in quadam parte inferiore. Deinde vtatur frequenter pilulis sequentibus, & maximè si affectus sit in partibus superioribus. Hæ pituitam trahunt sine magna exagitatione.

PILVLAE.

℞. agar. troc. ʒ. ij. turbith gummo. in hydromelite infusi ʒ. ß. myrrhæ, sarc. nuttitæ in succo ros. vel lacte (vt deponat acrimoniam, qua oculo nocet) ana ʒ. ß. vel

ſcrup.ij. Caſtorei ſcrup.j.ß.maſtiches,ſalis gemmæ ʒ.j. aloes ʒ.ß.cum melle ſcill.vel ſyr.de ſtechade, fiant pilulæ vj.pro ʒ. Capiat poſt mediam noctem præcedente leui cœnã : vel loco harum pilularum,vtatur pilulis, de hiera, vel de aromatibus , vel ſebellinis vel pil.ante paſtum, quibus adiungere oportet agarici tertiam partem. Quòd ſi ætas, aut regio,aut tempus calidum non prohibeat,vtile eſt Caſtorei ſcrup.ß.pro ʒ.j.addere , vbi ventriculi excrementa & primarum venarum , & quæ fluxioni parata erant , vacuata fuerint pilulis ſuprà dictis,vel frequenti vomitione.Coquendus humor,qui in venis & neruis eſt,ſyrup.magis detergẽtibus,quàm fortiter attenuantibus ac incidentibus,niſi in proceſſu, hoc modo.

SYRVPVS.

℞.mellis anthoſati & mellis roſ.col.an.ʒ. iij.ſyrupi de ſtechad.ʒ. ij. decoctionis hyſſopi,chamep.℔.j.ß.miſce, fiat ſyrupus pro quinque matutinis.

Si aromatiſare velis , id fiat cum puluere diagal. de aro.roſ.vel zinzib. vel galan. Nullum oxymel in hoc affectu vſurpandum eſt ob nimiam partium tenuitatem,& quia acetum neruis aduerſatur.Diu concoquendus eſt humor , & quia inter coquendum , vel propter defluxionem materiæ aut erratum aliquod in victus ratione crudi ſucci in ventriculo gignuntur , vel ab aliis partibus defluentes congregantur,vtiliſſimum erit tertio quoque die clyſterem ſuperiorem iniicere , interdum pilulas eccoproticas ante cœnam dare, vt de aro. de hiera,& ſimiles,vel ex ſuprà ſcriptis,ſi fortiùs ſit euacuandum.

PILVLAE.

Finitis ſyrupis , materia vtcunque euacuata & deterſa,meatibus reſeratis, purgetur medicamentis pituitam agentibus , vel in forma pilularum, vel boli , aut tabularum , vt diutius remorando in ventriculo à parte magis remota trahant.Pilulæ magis conueniunt,ſecundò,tabulæ :tertiò, boli:omnium minimè mollia vel liquida.

Pilulæ huic affectui conuenientiſſimæ ſunt, quæ valde trahunt , humores liquant , & fortiter euacuant.

Sunt

Sunt autem tales, quæcunque ex lachrymis parantur, ex agar.colocynth.turbith, & aliis pituitosis medicamentis, in quibus myrobalani nullæ admixtæ sunt, quales pilulæ fœtidæ maiores & minores,de opopanaco,de sagapeno, de euphorbio,de hermodactylis maiores, & quæcunque sine myrobalanis citrinis paratæ sunt. Pilulæ de sarcocolla, de agar.cochiæ ad ʒ.j.vel scrup. iiij. Electuaria autem sicca,vt electuarium diachártami, & citro solut.In forma boli dantur, indum maius vel minus,diaphenicum,hiera diacolo. & benedicta. Quia à parte longinqua,& humor frigidus trahendus,fortiora esse oportet medicamenta,si vires ferre possint,vt

℞.pil.fœt.& cochia.ana scrup.ij.cum aqua betonicæ formentur pilulæ septem. Dentur post primum somnum.In iis,qui maiorem stuporem sentiunt, pilulas è lachrymis eligimus,vt

℞.pil.de Euphor.vel fœtida.maior.vel minor. scru. iiij.formentur & dentur,vt suprà.In aliis, quibus sensus tam stupidus non est, pil.ex agar.& cochiæ conueniunt, vel quæ minorem quantitatem lachrymarum recipiunt. Item in quibus diu non est, quòd materia fluxit,pilulis è lachrymis non vtimur, quia nimiùm liquefaciunt humores, & ad fluxiones præparant, nisi multùm crassa & lenta esset materia.

ELECTVARIA.

Inter electuaria sicca, electu.de citro magis conuenit,tum propter turbith, tum quia astringentia non recipit. Electuarium diachartami minus,quanquam pituitam purgat,propter carnem cydoniorum: quare eo tempore dandum est, quo aliquid adhuc fluit. Dentur ad ʒ. vj. Indum maius satis patenter pituitam purgat: detur in eadem quantitate. Adaugere possumus in robustioribus.Nam imbecillioribus quantitatem minuere,sed frequentiùs euacuare oportet. Hiera colocinth. vel benedicta datur ad ʒ. ß. Quòd si quis potione magis delectaretur, quàm alia forma,diluere hæc medicamenta oportet,in decocto thymi vel epithymi,seminis chartami,vel vrticæ,quæ omnia calefaciũt & exiccant. Danda est decoctio ex his & quibusdam dulcio-

ribus & odoratis,& detergentibus,vt hoc modo.

Potiones purgantes.

℞.glycir.ʒ.ß paſſ.ficu. ana pa. xx.medullæ chartami ʒ. j.ſummit.thymi ʒ.ij.aniſ.ʒ.iij.florum anthos p.j.fiat decoctio, & in quart.j.diſſolue indi maioris ʒ.vj.mellis roſ.ʒ.ij.miſce , fiat potus. Purgato corpore in craſtinum dentur maſticatoria & gargariſmi, ſed melius eſt incipere à gargariſmis, qui fiunt ob duplicem ſcopum, vel ad euacuandam pituitam,quæ redundat in capite & principio ſpinalis medullæ, vel ad diſcutionem & euacuationem materiæ partis affectæ,vt in paralyſi linguę, œſophagi,vel gutturis , & in hoc differunt collutiones ſiue gargariſmi, quæ ad euacuationem pituitæ capitis ex euacuantibus, trahentibus, & detergentibus conficiuntur,vt

Gargariſmi duplex finis.

Gargariſma pituitam è cerebro trahens.

℞. paſſ. ficuum ana pa.x.ſummit.thymi & ſeminis chartami vel vrticæ ʒ.j.turbith , ſtaphiſagriæ vel coſti, ana ʒ. ß. Decoquantur in hydromelite, vel in aqua & ſapa,vel in aqua tantùm.In collat.adde ſyrup.de ſtechade vel mellis ſcillitici,pro ℔.j.ʒ.ij.vel plus, ſi decoctum ſit ægrotanti ingratum,vt

℞.decoctionis præced.℔.iij.mel.roſ.col.vel anthoſati,vel ſchiliui , vel ſyrup.de ſtechade ʒ.vj.vtatur manè, & frequenter expuat. Loco huius decocti, decoctum ſuprà ſcriptum ad diluendam compoſitionem indi maioris.Iſtis erit vtendum in craſtinum medicamentorum purgantium, & cõtinuare per quatuor aut quinque dies , niſi ſponte ſua per os multa pituita deſlueret, ob linguæ liquefactionem factam à medicamento.Neque danda eſt Theriaca ante horum vſum,maximè quę adhuc recens eſt. Illa enim impediret fluxionem & huius medicamenti operationem. Alterum genus collutionis ſit ex calfacientibus,ſiccantibus,& parùm detergentibus,vt

℞.coſti, zinzib.galang.nucis moſca.ana ʒ.ß.decoquantur leuiter in vino & ſyrupo de ſtechade,& diu cõtineat in ore.

Antiqui mirum in modum laudabant collutiones ex Synapi. Quòd ſi ex aceto ſcillitico , vel melle ſcillitico

tico paretur, optima fiet collutio, vel dissoluantur prædicta decoctione, vel in aqua arthemisiæ, vel saluiæ, vel pulegij, vel calaminthæ, vel aqua vitæ. Hæc fiunt in particularibus resolutionibus partium oris.

MASTICATORIA.

Masticatoria duplicia sunt, vel ad pituitam capitis euacuandam, vel ad digestionem, vel ad resolutionem materiæ partium resolutarum. Quæ ad euacuationem pituitæ parantur, ex attrahentibus parari debent, vt ex piretro, staphisagria, cubebis, & aliis, de quibus in dolore capitis dictum est & eorum vsu. Alia autem masticatoria proportione respondent secundis collutionibus, quæ ad digestionem materiæ & exiccationem partium oris resolutarum conficiebantur, nempe ex his quæ magis reficcant, quàm calfaciunt, vt est mastiche, nuce moscata, sale, macis, aut zinzibere: aut radicibus galangæ, aut acoro vulgari, vel cyperi, excipiuntur ficubus semina nasturtij aut synapi. Quæ masticantur, manè præscribenda sunt, quemadmodum dictum est de collutionibus post purgationem, quæ ante antidota per tres aut quatuor dies conueniunt, & post illa. Ad materiæ consumptionem totius cerebri, & ad totius neruosi generis corroborationem theriaca antiqua, & magis mithridatum Nicolai, deinde aurea Alexandrina omnibus aliis præferenda est. Quibus omnibus castorei vel euphorbij, vel bituminis parua quantitas addi debet, quò magis determinata ad hanc affectionem reddantur. Superbibendum est parum aquæ arthemisiæ, vel calaminthæ, vel saluiæ, vel chamepythios. In horum loco parari potest hæc opiata, qua vtatur quotidie, vel alternis diebus, vt

Masticat. duo genera & finis triplex.

OPIATA.

℞. zinziberis conditi vnc. j. conseruæ vulgaris acori colatæ per cribrum (vt auferantur fibræ, quibus abundat, quòd palato & inter odorandum molestæ sint) vnc. ß. conseruæ florum anthos & saluiæ an. ʒ.iij. conseruæ rosarum ʒ.vj. pulueris galangæ ʒ.iij. cineris viperarum, vel hirundinum ʒ.iij. cum syrupo de stechade, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem fabæ, superbibendo parum aquarum supradictarum.

Pulueres.

Puluis roſatæ nouellæ, diacameron, diamoſchi, & diambræ conueniunt, ſed his, quæ parantur ex multo moſcho & ambra, in parua quantitate & parcius vtendum, quia odorata & cerebri & neruorum ſubſtantiam exoluunt. Quò fit, vt vnguentarij facilè in hunc morbum vel tremorem incidant, ob moſchi & ambræ continuum vſum, aut aliorum odoratorum.

Odoratrix incommodata.

Rurſus poſt duos aut tres menſes repurgandi ſunt modo ſuprà ſcripto, niſi quòd magis attenuantia ſunt præſcribenda, & fortiùs purgantia. Quare ſyrup. de ſtechade, vel mel ſcilliticum cum decoctione herbarum ſupradictarum, vel cum aquis ſupradictis dari poterunt. Quòd ſi quis velit apozema facere, paret ex enumeratis herbis, radicibus & ſeminibus aliquibus reſiccantibus & calfacientibus hoc modo.

Apozema cum potione purgante.

℞. rad. enulæ campanæ, cyperi an. vnc. ß. bethonicæ, pulegij vtriuſque, ſaluiæ, hyſſopi, chamepithios, ſampſuci, arthemiſiæ, calaminthæ, primulæ veris ana M. j. capil. veneris, cætherach, pollitrici, filicis maſculæ ana M. ß. aniſi, feminis rutæ, ana vnc. ß. ſummitatum thymi vel epithymi, florum ſtechados, anth. & chamom. ana p. j. fiat decoctio. In ℔. j. ß. diſſol. ſyrupi de ſtechade, mellis ſcill. ana vnc. iiij. mellis communis parum. Fiat ſyrup. aromat. cum ʒ. ij. diagal. Capiat in quinque matutinis.

℞. decoct. præced. ℔. j. ß. in qua decoque agarici tro. vnc. ß. polypod. querc. vnc. iiij. ſeminis carthami contuſi & ſenæ orient. an. vnc. ij. turbith. vnc. ß. fiat decoctio. In qua diſſolue ſacchari vel mellis q. ſ. capiat poſt vſum apozematis ſupradicti in quatuor doſibus, duos dies intermittendo.

Quòd ſi non ſatis moueant hi ſyrupi, in vltima doſi diſſolue electu. de citro ſolutiui, vel diachar. vel indi maioris ʒ. iij. vel dentur pilulæ ſupraſcriptæ. Sequentibus diebus redeat ad vſum opiatæ præſcriptæ, vel capiat ſequentem puluerem.

Pulueres.

℞. priapi cerui & tauri (hi duo non multùm differunt

runt) an. vnc.iiij. Inuolucrorum caſtorei, vel teſticulorum luthræ an. vnc.ß. vrantur ſimul in furno in vaſe fictili nouo, & extinguantur vino albo, & rurſus abluantur cineres in vino albo, deinde in aqua decoctionis ſaluiæ, vel ſampſuci. Fiat puluis tenuiſſimus, quo vtatur vt ſequitur.

℞. cineris ſupradicti ʒ.ij cinamomi, galangæ, gariophillo. an. ʒ.ß. ſacchari candi ʒ.iij. miſce, fiat puluis, de quo capiat cochlear vnum manè, ſuperbibendo parum vini diluti aqua ſaluiæ. Quòd ſi diuiti præſcribatur hic puluis addè ℈.j. diambræ, vel diamoſchi dulcis ad odorem gratum inducendum, vel fiat alio modo. Saccharum candum ponitur potius quàm commune, vel roſatum, quia commune non ſatis exiccat, roſatum verò cùm habeat aquam roſarum, quę refrigerat & aſtringit, nocere poſſet. Candum magis exiccat & abſtergit, ob idque in multis oculi affectibus eo vtimur.

℞. oſſium caſtoris & luthræ an. ʒ.j. vrantur & reducantur in cineres. Abluantur & extinguantur vt ſuprà. Quibus adde ſpicæ celticæ, cinamomi an. ℈.j. galangæ ʒ ij. ſacchari candi ʒ.iiij. vtatur vt ſuperiùs. Item.

℞ extremitatum viperarum quar. j. vrantur & reducantur in cineres, & abluantur aqua maris, vel aqua ſalita, & exiccentur in ſole Cui adde duplum ſalis torrefacti leuiter, & reducantur in puluerem, quo vtatur pro ſale in cibis, in prandio & cœna, vel eius loco paretur ſal theriacalis deſcriptus à Gal. lib. de theriaca ad Piſonem ſub finem. Sed quia difficilè comparatur, ſatius erit noſtrum parare. Quòd ſi non reperiantur viperæ, vrantur alij ſerpentes. *Sal theriacalis.*

Dieta vulgò dicta, quibus conueniat.

Si quis fuerit corpore admodum humido, non erit inutile vti decocto radicis Schinæ, vel gaiaci cum victu attenuante. Sed quò magis determinatum ſit hoc remedium, paretur hoc modo.

℞. raſuræ ligni gaiaci, vel palmæ ſanctæ ℔.i. corticis eiuſdem ʒ.ii j. aſphaltÿ, catabæ ana ʒ. ij. macerentur in ℔. 12. aquæ fontis vel cyſternæ per horas 14. Decoquantur lento igne ad conſumptionem tertiæ partis. In quibus diſſolue mellis communis ℔.2. clarificentur ad-

guentum de bdellio, Emplaſtra, quæ ex iiſdem componuntur, appoſita ſupra ſpinam dorſi, vel in cerata vel vnguenta redacta vſurpantur, vt emplaſtrum de baccis lauri, & quæ ad vlcera capitis parata ſunt. Hæc autem omnia remedia vel in vino, vel cum aqua vitæ, vel cum vrina pueri recenti, ne ægrum lædat fœtor, tempore inunctionis adhiberi debent: nimirum prima cum vrina: media cum vino albo tenui: fortiora cum aqua vitæ. Debile parari poteſt hoc modo.

LINIMENTA.

℞. olei caſto. ʒ. iiij. olei rutæ ʒ. ij. ceræ q. ſ. fiat linimentum. Tempore inunctionis adde vrinæ pueri parum. Medium verò ita habet.

℞. olei nucum, de ſpica ʒ. ij olei de coſto, vel de piperibus, ʒ. j. ceræ q. ſ. caſtorei ℈. j. addendo vinum antiquum tempore inunctionis. Fortiſſima autem ſunt, quæcunque parantur ex oleo de euphorbio & petroleo vel oleo de ſulphure, de gagate, de floribus thymi vel ſtechade, vel roriſmarini, vel ſi parantur ex mediis addita maiore quantitate euphorbij, vel caſtorei, vel bituminis, vt

℞. Petrolei ʒ. ß. olei de euphorb. olei de caſto. an. ʒ. ij. coſti, galangæ, ſulphuris viui an. ʒ. ij. florum ſtechados ʒ. iij. ceræ vel colophoniæ ʒ. iij. miſce, fiat vnguentum, tempore inunctionis adde aquam vitæ, vel fiat ſequens per ſublimationē, ex quo extrahitur aqua vel oleum, vt

Aqua per ſublimationem.

℞. florum thymi aut ſummitatum thymi, lauandulæ, ſtechados & ſaluiæ an. ℔. vj. florum hyperici & anthos an. ℔. iij. nucis moſcatæ, non perforatæ contuſæ, garyophill. macis, cyperi, galangæ craſſę & minoris, piperis longi & nigri an. ʒ. iiij. zedoariæ, ſpicæ nard. cala. arom. coſti, cinamo. an. ʒ. ij. cortic. thuris, myrrhæ, beniouin, euphorbij, caſtorei, ana ʒ. j. ſalis communis fricti aut aſſati ℔. j. temperentur & irrorentur in vino albo & vrina pueri, æquis partibus, & in alembico diſtillentur in balneo mariæ, vel alio modo. Aqua & oleum ſeruantur vſui, quia maior eſt quantitas aquæ, quàm olei, nec minus efficax aqua, quàm oleum. Applicetur partibus, & quò facilius extendatur per omnes partes, &

retineatur, paruam quantitatem excipere oportet aliquo oleo imbecilliori, aut multa cera, aut multa terebinthina. Oleum pro ſpina, aqua pro partibus carnoſis externis, quæ non ſolùm valet ad paralyſim, ſed etiam ad ſtuporem cuiuſlibet partis.

BALNEA.

Balnea naturalia, bituminoſa, ſulphurea, nitroſa ſunt ex vſu ad materiæ reſolutionem. Alia autem, quæ nonnihil adſtrictionis habent, ad iuncturarum corroborationem vel mollificationem. Si æger ſit procul à balneis naturalibus vel pauper, ſic fiat balneum ex lixiuio & ſale: additur & bitumen & ſulphur. Ditioribus paretur lixiuium tale.

℞. cinerum oſſium equorum, aut aſinorum, aut ceruorum, aut aliorum animalium ſiccorum ℔. 6. cineris rad. cannarum ℔. 3. cineris ligni cupreſſi, vel myrthi, vel lentiſci, vel iuniperi, aut lauri, aut roriſmarini ℔. 2. aquæ fluuiorum vel pluuiæ q.ſ. fiat in principio debile. Cui adde ſalis communis ℔. 4. fæcis vini generoſi ℔. j. calcitidis ℔. ß primum probet in pede, vel aliqua parte. Quòd ſi fortius eſſet, temperetur aqua. Poſt natationem detergatur ſpongiis nouis. Poſt vſum præcedentium balneorum, ad roborationem partium. Diuitibus ſequens parari poteſt, vt

℞. rad. cyperi, galangæ vtriuſque, calami arom. vnc. 3. rad. ariſt. acori vulgaris, irid. an. ℔. ß. pulegij vtriuſque, arthemiſiæ, abſynthij, ſaluiæ, calaminthæ, abrotoni, foliorum cupreſſi & roriſmar. ana m. j. florum roſ. ficar. ſtechad. vtriuſque, ſaluiæ, ſummit. hyper. & chamepith. an. p. 3. fiat decoctio in aqua fluuiali. Cui adde fæcis vini ſiccæ ℔. j. fiat balneum. Ingrediatur manè, ieiuno ventriculo, & citra defatigationem natet in eo per vnam horam. Non prouocetur ſudor poſt balneum, ſed detergatur. Non bibat, neque edat donec corpus refrigeratum fuerit. Nam potus vini paralyſim inducit, & quia cùm vi balnei, cutis, caro, nerui & alia ſunt patentiora, tunc vinum facilè deducit pituitam per neruos à balneo, vel ſtupha. At potus aquæ frigidiſſimæ hepatis refrigerationem & hydropem inducit. Hæc ſufficiunt pro vniuerſali curatione Paralyſeos, ſed vnicuique parti

Vinum inducit paralyſim.

Aquæ potus.

parti sequentia remedia accommodata sunt.

De resolutionibus particularibus in vniuersum, & de Paralysi linguæ. CAP. XXIIII.

PAralysis accidit omnibus partibus, quæ motu voluntario mouentur, potissimùm partibus illis, quæ proprium & peculiarem neruum habent. Fit autem huiusmodi resolutio, quando neque cerebrum, neque spinalis medulla, sed neruus ipse læditur, vt palpebrarum, cùm neruus tertiæ coniugationis, qui per foramen supercilio rum, seu ossis orbitæ transit, afficitur, vel à nimia refrigeratione, vel ictu. Idem de cæteris iudicium, vt resolutione penis, vesicæ, œsophagi, linguæ, & laryngis, labrorum, superciliorum. Curatur hac ratione. Si post apoplexiam fiat, aut affectum spinalis medullæ, conueniunt superius præscripta. Cacochymia auferatur: topica eligantur, in omnibus quidem capitis partium resolutionibus, masticatoria, gargarisc. errhina. In pene, vel ano, vel vesica, clysteres iniiciendi, fumigia in ano magis ex vsu sunt. Vnguenta, emplastra, detergentia, exiccantia supra eam partem ponenda sunt tantùm, à qua neruus resolutus oritur, non autẽ, vt Empyrici anatomes imperiti, supra cerebrum & totam spinam. Resoluitur enim spiritus partium siccarum. Supra partem affectam dropaces ad sanguinis & spiritus attractionem sunt adhibendi, & hac via erit ad speciem progrediendum.

Ergo paralysis linguæ, quod ad vniuersalia remedia spectat, eodem modo curatur. Primùm enim concoquenda est pituita, & vniuersum corpus purgandum vt supra mõstratum est. Quia ante deriuationem omnem, vniuersales purgationes debent præcedere, sicut & diuersionem, quæ fit per venarum minutarum sectionem, euacuationem, quæ fit ab aliqua insigni vena, vt basilica. Postea venas linguæ oportet aperire. Quòd si paralysis sit in media tantùm linguæ parte, vehans partis sanæ aperi. Si in tota lingua, ex vtroque latere mittendus est sanguis. Fiant gargar. actia, vt hoc modo.

℞. radic. gly. ʒ.j. ra lic. pyretri & ireos ana ʒ.ß. hyss. cala. origani, saluiæ, stech. rorism. ana M.ß. cubeb. ʒ.ß. coquantur in aqua & vino albo, & ℔. j. coll. misce mell. scill. ʒ.iij. fiat garg. Potes addere parum elect. indi ma- *Gargar.*

ioris. Sed hoc notare oportet, vt in declinatione tantùm ponantur laxantia, & non in principio, ne humores ad partem affectam trahantur. Ergo ſint primùm parata garg. hoc modo, ex his, quæ calfaciendi, attenuandi, abſtergendi, incidendi facultatem habent, ſine aliquo phlegmagogo. In declinatione potes dare garg. aliud deſcriptum in cap. de epilepſ. Vel in decocto huius ſuperioris adde ſeminis vrticæ ʒ. j. ſeminis carth. ʒ. ij. & in col. diſſ. ʒ. ij. vel ii j. alicuius elect. phlegmagogi. Sed ponatur in minore doſi, quàm in epilepſ. aut in apoplexia. Nam in his à toto capite volumus euacuare: in paralyſ. autem linguæ à ſola parte laſa. Poſtea vtatur primo garg. ſiue aliquo medicamento phleg. & ponatur radix cucum. agreſt. & parum caſtorei. Quòd ſi caſtoreum ob fœtorem vituperetur, adde ſimul beniouin ʒ. ij. vel iij. Eadem ratione (ne ſic humores ad partem affectam trahantur) vituperatur vomitus in hac paralyſi, qui tamen in aliis ſpeciebus paralyſeos eſt conuenientiſſimus à cibo factus. Affigantur cucurbitulæ ſine ſcarificatione in collo, & ſpatulis. Studeat aliquo pacto mouere linguam, & illam exercere. Ad partis corroborationem, ac illius materiæ conſumptionem, fiant formulæ, quas teneat ſæpe in ore ſupra linguam, hoc modo.

Vomitus non eſt ex vſu.

℞. aſſæ fœtidæ, caſtor. an. ʒ. ß. beniouin ʒ. j. ß. pip. longi, cubeb. zinz. pyretri an. ʒ. ß nucis moſc. ſpicæ nardi an. ℈. j. ſucci gly. & chamepith. (ſi reperiatur herba recens) an. ʒ. j. ß. ſin minus, pone herbæ ʒ. ij. incorpo. cum melle, & fiant formulæ ad figuram lupinorum, quas teneat ferè ſemper in ore ſupra linguam. Vel infrà inunctiones fiant, vt in ſuperioribus monſtratum eſt. Optima erit, ſi fiat ex ol. antiquiſſimo, in quo ſit decocta ſcilla, quæ inſignem vim incidendi habet. Applicentur cauteria in parte capitis poſteriore, vel apponantur veſicatoria, vt ex melle anacardino, vel cantharidibus, vel ex vatrachio, cuius omnes ſpecies laudantur, ſed maximè ea, quæ vulgò dicitur apium riſus.

Additio ad caput de Paralyſi linguæ.

Reſoluitur lingua, aut manet reſoluta poſt Apoplexiam, potiſſimùm in his, qui tempore ſanitatis balbi erant. Solet enim hic morbus firmari aut remanere in parte

parte magis debili. Qui autem balbi ſunt, linguam habent humidam & mollem, ob idque illis facilè fit Paralyſis in lingua, quæ difficiliùs, quàm in cæteris, aut nunquam curatur.

CVRATIO.

Si recens ſit, & copia ſanguinis apparet, miſſio ſanguine curatur, è venis linguæ, & appoſita cucurbitula in occipitio cum ſcarificatione. Sed priùs vacuabitur, &, vt ſuprà demonſtratum eſt, bis vel ter, priuſquam topica remedia adhibeantur, ne plus ad partem affectam trahatur, quàm diſcutiatur. Errhina ex ſucco Anagallidis, vel ciclaminis, vel iridis & melle parantur, vt ex decoctione trahentium medicamentorum, vt pyretri, turbith, eſulæ, agarici, colocinthidis, veratri. Parentur autem hoc modo. *Miſſio ſanguinis.* *Cucurbit.* *Errhina.*

℞. coſti, pyretri & eſulæ, ana ʒ.j. florum ſtechados, p. j. fiat decoctio in aqua & vino albo, & in ℔. j. colaturæ diſſol. mell. ſcill. ʒ. iij. fiat errhinum, vel reducatur ad formam linimenti, quò diutius naribus hæreat, & potentiùs trahat. Nam propter impeditã tranſpirationem diutius hæc errhina liquida in naribus retineri non poſſunt. Quare nihil, aut parum pituitæ trahunt. Hoc modo paratum diutius hæret, & magis trahet, vt *Linimentum.*

℞. diagredij & trociſ. alãdal ana ʒ.j. excipiantur melle ſcillitico, & reducantur ad formam linimenti, quo intingantur partes interiores narium, & poſt aliquam euacuationem detergantur aqua calida. Potentiùs multò trahunt hæc errhina, ſi præceſſerit ſternutatorium, vel ſi in iſtis adiungatur medicamentum aliquod, quod poſſit ſternutamentum excitare, quale euphorbium vel veratrum. Materia enim commouetur ſternutamento, quæ faciliùs trahitur, ſi prædicto vnguento addatur ϑ.j. euphorbij, vel veratri. Hæc proſunt, quia euacuant pituitam, & cerebrum exiccant. Gargariſmata, quæ ſiccant & trahunt pituitam, huic affectui præſcribenda ſunt, de quibus ſuperiùs dictum eſt. Vel fiant formulæ tales, quas in ore retineant, vel maſticent. *Gargariſ.* *Formulæ.*

℞. cubebar. macis, nucis moſcatæ, gario phy. galan. piperis longi an. ʒ.j. ſalis communis ʒ.j. excipiantur cera, contineat ore, & maſticet. Eluat os frequenter muria

piſcium,id eſt,garo,vel oliuarum , quæ plurimùm prodeſt. Inungatur pars poſterior ceruicis & latera maxillarum vnguento ſequenti, vt

℞.olei de euphorb.coſtini & de piperibus ſecundum noſtram caſtigationem an. ʒ. ij. ceræ rubræ vel viridis q.ſ. fiat linimentum,quo inungatur pars poſterior capitis & ceruicis retro aures. Tempore inunctionis adde aquæ vitæ parum.

Sinapiſmi. Sinapiſmi, dropaces, & alia remedia metaſyncritica, vel veſicatoria ex melle anacardino, vel ex cantharidibus parti poſteriori capitis appoſitis plurimùm proſunt. Eodem vnguento inungenda ſunt latera colli vſque ad clauiculam in paralyſi laryngis & œſophagi,in quibus, quæ ex aceto & ſynapi parantur, magis conueniunt, quàm aliæ collutiones. Item ex decoctione gallarum & nucum cupreſſi,& maſticatoria, vt ſemen ſynapi exceptum maſtiche, & caro cydoniorũ leuiter maſticata & ſubitò deuorata.Linimenta fieri debent ex reſiccantibus & conſtringentibus,vt

℞.olei ex acinis vuarum ʒ. ij.olei myrthini & cydoniorum an.ʒ.j.ladani,acaſſiæ,cyperi,hypociſt.an.ʒ. ij. aluminis de pluma ʒ.j.ceræ parum,fiat linimentum. Tempore inunctionis adde aceti roſ. parum ad penetrationem & contractionem.In hac ſola reſolutione conuenit acetum ad partem nimium dilatatam contrahendã. Vngantur latera colli,& ſpinæ dorſi,& ceruix tota. Et quia difficiliùs hæc cognoſcitur affectio , ob id adiungenda ſunt ſigna.Hæc nota potiſſimùm deprehẽditur,quod reſolutione œſophagi laborãtes cibaria deuorare poſſunt, quæ conſiſtentia ſunt ſpiſſa:quæ verò liquida ſunt , non poſſunt.Huius rei cauſſa eſt,quòd alimenta non niſi ſenſim deſcendent,propter quod œſophagus conſidit in ſeſe.Ob eam cauſſam partem ſuperiorem œſophagi contrahi oportet, vt cibum deorſum deturbet. At illa alimenta , quæ dura & ſpiſſa ſunt,leui contractione facta propelluntur.Liquida,quia illam conſiſtentiam non habent & cedunt impellenti, ob id non deglutiuntur.

De *Paralyſi veſicæ.* CAP. XXV.

REſoluitur interdum muſculus cõſtringens collum veſicæ, ob quam reſolutionem vrina inuoluntariè exit.

Digitized by Google

exit. Si ita accedit, curanda est alterantibus, & euacuantibus pituitam, vt dictum fuit suprà. Topica autem remedia erunt hæc. Fiant iniectiones: vng. penis, & tota regio ossis sacri, a quo procedunt omnes nerui descendentes ad vesicam. Iniectiones possunt fieri ex oleis, decoct. calorificis, & affectioni accõmodatis. Post purgationẽ etiam à principio sunt iniicienda per syringam olea, quæ digerunt, qualia sunt laurinum, ex rad. cucu. agre. liliorum, antiquiss. de nucibus, de costo. In declinatione autem olea, quæ aliquam habent astrictionem simul cum calore, sunt iniicienda, vel miscenda sunt calfacientibus, quæ vim habent restringendi sine refrigeratione, vt est oleum nardinum, de absynthio, oleum in quo decocta sit radix pyretri & alia id genus, quæ simul habent vim calfaciendi & astringendi. Iniectiones etiam fiunt ex decoctionibus hoc modo.

℞ rad. cucum. agrest. enulæ camp. vel ireos ʒ. j. herbæ paralys. yuæ arth. saluiæ, foliorum lauriana M. ß. fiat decoctio in ol. antiquo, vel amygd. amar. vel in oleo de cherua, & iniiciatur cum syringa. In declinatione verò conficiendæ sunt deco. quæ leuẽ vim habeant astrin. fic.

℞. rad. pyretri, rad. cucum. agrest. ana ʒ. ß. puleg. saluiæ, primulæ veris, chamep. sabinæ ana M. ß. cortic. pini, cyperi ana ʒ. j. nucis cupressi, corticis thur. ana ʒ. iij. fructus lentisci, vel summitatum eiusdem, aut fructus terebinthi, aut summitatum eius, vel oleastri maris ana ʒ. ij. fiat decoctio in vino stiptico. Potes etiam addere ros. stechad. Sunt verò colligendi cum sureulis, & foliis. Saluiæ, roris. ana p. j. & ex decoctione fit iniectio. Fiat inunctio ex oleis supradictis, vel ex pinguedinibus, & vnga. penis, & tota regio vesicæ, & ossis sacri, & perinei. Non prætermittatur castor. siue in iniectionibus, siue in vnctionibus. Tantam enim habet proprietatem, vt in omni paralysi conueniat. Coniza etiam siue pulicaria, trifolium fœtidum, & ruta maximè in hac affectione cõferunt, quocunq; modo administrentur. Tandem affigãtur cucurbitulæ, sine scarificatione supra nares primũ, postea emplastrum ponatur, quale est cheroneũ, vel ex pice & colophonia tantùm. Nam cucurbitulæ trahunt sanguinis & spiritus copiã, vnde pars incalescit, & humo-

Castor. mirum in modum conferi paraly.

Cucurbitu. rſus.

rum craſſities, & lentor attenuatur, & inciditur. Idem præſtat & picatio, aut alterius emplaſtri calorifici applicatio. Pix enim attrahit à centro ad circumferentiam.

Annotatio in caput ſuperius.

Eadem remedia, quæ deſcribentur in additione ad cap. 26. de reſolutione ani, conueniunt poſt clyſteres. Iniicienda eſt aliqua pars decocti clyſteris in veſicam per ſyringam. Regio perinei inungenda vnguento deſcripto deinceps, in additione ad cap. 27. de reſolutione mentulæ. Detur etiam hic puluis.

℞. cineris muriũ vel muſtellarum ʒ. j. capiat cum aqua myrtillorum, vel peculi roſarũ per catenchritem.

De Paralyſi podicis. CAP. XXVI.

EAdem ratione curanda erit paralyſis inteſtini recti: hoc tamen addere oportet, quòd in hac affectione fieri poſſunt fomentationes in ano in principio, & poſt purgationes. In principio iniectiones fient per clyſteres, qui ſimiles erunt ſuperioribus, niſi quòd fortiores eſſe poſſunt. Sed fomentationes aſtringentes, & calfacientes non debent fieri niſi purgato corpore, rectóque inteſtino intro reducto, admotis etiam cucurbit. duabus in fine oſſis ſacri, prope caudam vtrinque vna. Nam ventoſę veluti manus retinent inteſtinum. Et aſtrictio illa iuuatur per fomentationes recti inteſtini, & muſculi ani. Fumigia etiam fiant ex caſtoreo, pice, & aliis rebus calorificis, & aliquo pacto aſtringentibus, vt hoc modo.

℞. cortic. pini ʒ. j. cortic. thur. ʒ. ß. picis coloph thuris, maſtichis ana ʒ. iij. caſtor. ʒ. j. formentur cum vino ſtiptico formulæ inſtar trociſ. quæ ponantur ſupra carbones, & recipiat fumum in ano per cathedram perforatam. Si addantur ramenta cornu cerui, erit efficacius. Ponantur in hoc fumigio fœtida, quia non ſolùm vterus fugit odores fœtidos, ſed etiam rectum inteſtinum, & aliæ corporis partes ſponte naturæ. Quòd ſi alui excrementa retineantur, humectetur per clyſterem ex oleo, & apponantur etiam quæ vim habent irritandi facultatem expultricem, vt ſal & muria. Ita etiam in paralyſi veſicæ, ſi contingat vrinas ſupprimi, prouocentur.

Non ſolùm vterus fugit fœtida.

Alterum caput de reſolutione ani.

Reſoluitur mulc. ſphincter, vel muſculi retrahentes rectum

rectum intestinum. Si resoluantur musculi suspendentes qui in lateribus recti intestini positi sunt, fit descensus recti intestini. Si verò sphincter, alui excrementa non possunt retineri per aliquod tempus, post illam irrigationem factam. Curantur autem hæ duæ resolutiones clysteribus & fumigiis. Clysteres autē fiunt ex resiccātibus & cōstringentibus vtcunq; aut calfaciēt ibus, vt

℔. rad. acori vulg. & bistortæ cyperi. galangæ ana ʒ. ij. fol. saluiæ M. j. pulegij, absinthij M. ß. florum stœch. ros. ana p. j. fiat decoctio in aqua & vino stiptico, & in ℔ ß. col. diss. castor. ℈. ß. ladani puri ʒ. ß. misce, fiat clyster, inijciatur frequenter. Ex eadem decoct. fit fotus addendo aliqua quæ magis astringant, vt foliorum verbasci M. j. balaustiorum, sumach, hypocistidos ana ʒ. ij. foueatur vel sedeat in decoctione calidiss. vel frigidissima. Balani fieri solent hoc modo.

℔. ladani ʒ. j. castor. ʒ. ß. malaxentur simul, fiant supp. crassa & breuia, immittantur & teneat eger per noctem. Item suffumigia potenter exiccantia sunt ex vsu. Parantur autem ex pice derasa de nauibus, vel fiat hoc modo.

℔. cortic. nucum ʒ. j. castorei ʒ. j. styr. rub. ladani, hypocist. ana ʒ. nj. excipiantur pice & terebinth. fiant for. quibus suffumigetur anus per embotum sic. Vel sedeat in sella perforata pannis inuoluta. Vndiquaque recipiat fumum post reiectionem excrementorum alui, vel fumum lapidum molarium extinctorum vino, vel deco. præcedentis clysteris.

De *Paralysi penis.* Cap. XXVII.

Fit interdum resolutio in pene ob musculos eius relaxatos & male affectos. Curanda erit alterantibus, & purgantibus medicamentis suprà traditis. Obseruare tamen oportet, ne eos vrgeamus multis aut ingentibus vacuationibus. Nam omnis vacuatio insignis maximè contraria est dilectioni penis, & veneri. Quin potius alimentis laudatis sunt alendi, & quæ adaugeant semen. Pro topicis remediis applicentur cucurbitulæ supra nates, postea circa inguina. Inunctiones fiant circa os sacrum, & ossa ilium, ex vnguentis suprascriptis. In principio & quò magis propria, & determinata huic affectioni reddantur, miscenda sunt aliqua, quæ vim ha-

beant corroborandi illas partes, & inflandi siue distendendi penem. Præterea dãda est opera, vt quæ nimiũ digerunt & calfaciant, in declinatione non adhibeantur. Hæc enim semen absumunt, & flatus discutiunt, digerúntq; , qui admodum necessarij sunt ad penis erectionem. Ponatur ergo in declinatione maior pars eorum, quæ vim habent gignendi flatus(vt sunt olea nucum & auellanarum)quam eorum quæ digerunt, vt hoc modo.

℞.ol. de cherua, vel ol. veteris, vel ol. nucum ʒ.ij. ol. pinearum vel auella.ʒ.iij. cinetæ ʒ.ij.vel ʒ.ß. si sit dines, renum vel caudæ stincorum, & cineris priapi tauri, vel cerui ana ʒ.j.seminis bulbi, vel cepe, vel erysimi, vel erucæ hispanicæ ʒ.iij.ceræ parum. Fiat vng.quo vng.renes, perineum,& latera liliorum,& inguina,inferior pars vẽtris maximè,vnde oriũtur nerui, & musculi distendẽtes penẽ. Vtatur opiatis quæ poterunt cõfici ad hũc modũ.

℞.conf.fecacul,eryng.ana ʒ.j. auellarum per duos dies & totidẽ noctes maceratarum in melle N.x.pinearum,fisticorum ana ʒ.ß. priapi tauri siue cerui , boracis ana ʒ ij caudæ stincorum,linguæ anseris ana ʒ.j. seminis bulbi ℈.iiij.syr. conf.satyrionis q.s. fiat opiata. Cap. ad quantitatem auellanæ,cũm ibit dormitum. Aduertendũ tamen est vt diligenter obseruemus ægri temperaturam. Nam in valde biliosis non est vtendũ multùm calidis ,& digerentibus,quia potiùs in istis semen & flatus extinguunt,quàm generant,quę tamen in pituitosis & humidis multũ cõmendantur. Danda ergo biliosis sunt, quę non admodum calida sunt,cum quadam humiditate,vt est satyrion : in pituitosis econtra. Auellanæ diu in melle maceratæ,plurimũ iuuant penis distentionẽ. Borax non est crisocolla veterũ:hæc enim venenum est,& borax citra noxã intus assumitur. Potest tamen dici crisocolla ab effectu. Nam aurifices ea vtuntur, sed ea non præstat quæ à veteribus sunt illi tributa. Lingua anseris tota substantia venerem stimulat. Est autem & semen fraxini,quod vulgò lingua auis dicitur. Ne quis hæc cõfundat,venerẽ etiam excitans, vt & omnia semina,quæ aliquam habent dulcedinem , & sunt edendo, vt semen lini. Conueniunt in hac affectione omnia alia remedia, quæ præscribuntur ad erectionem virgæ. Abstineant à

menta,

menta,ruta,vitice,lactucis, & omnibus semen minuentibus. Pignolatum multùm laudatur : vel si velis alio modo parare,fiet vt sequitur.

℞.pinearum infusarum in melle,anellanarum & fisticorum ana ʒ.ij.medullæ seminis fraxini ʒ.j.zinz. seminis erucæ, & bulbi ana ʒ.j.medullæ seminis peoniæ ʒ.j.ß.cinam.℈. ij. cum melle despumato fiat confectio in forma solida vt turiones,vel morcelli, quibus vtatur in fine mensæ.Si addas pul.priapi tauri vel cerui ad ʒ. j. & seminis lini tosti ʒ.ij fiet efficacius.Vel si velis amygd, pistatas & sacch addere,fiet velut pasta regia,vulgò(tartre de marsepain)dicta.

Alterum caput de resolutione mentulæ.

Mentula resoluta dicitur, quando erigi non potest existente seminis flatulenti multitudine.Resoluitur autem ob maiorem extensionem manu factam. Solent enim meretrices ob zelotypiam iuuenibus mentulã extendere vi.Aliquando fit ob natationem in aqua frigida ob refrigerationem factam circa perineum:aut propter compressionem, aut longam equitationem, quæ accidit præcipuè his, qui in ephippio sedent admodum duro,& qui sunt parùm pingues.Si fiat resolutio ob extenuationem corporis, fotus aquæ frigidæ in principio iuuat ob contractionem,quam inducit. Quòd si id factum statim non iuuerit,ad alia remedia veniendum est & pars perinei inungenda sequenti vnguento.

℞.ol.mastich.& ol.ex acinis vuarum ana ʒ.ij.mastic. sang. ʒ. ana ʒ.ij.aluminis ʒ.j.ceræ rub.q.s.fiat linimentum,tempore vnctionis adde parùm vini cretici, vng. mentula ad podicem vsque,quia ibi musculi positi sunt duo inferiores. Quòd si morbus non fuerit curatus,& inueteratus iam sit,foueatur sequenti lixiuio.

℞.cineris inuolucri castor.vel priapi tauri, vel cerui ℔.ß.fiat lixiuium in quo decoq.succum cupressi ʒ.ij. foueantur prædictæ partes calidissimæ vel frigidiss. Hæc fient post leuem aliquam euacuationem, vt pilulis primis inferioribus addito castor.ad ℈. ij. Detur theriaca antiqua, vel aurea alexandrina,vel fiat talis opiata addendo ℈.ß.mosci in ditioribus,vt

℞.zinzib.conditi ʒ.ij. conser. acori vulg. & conser-

eryng.ana ʒ.j bauracis ʒ.iij.aureæ alexand.ʒ.ij.cum ſyr. conſeru.corticis citri fiat opiata.cap:ʒ.j.manè, & ſæpè vtatur alimentis flatulentis, & quæ ad penis diſtentionem præſcripta ſunt. Hac ratione perficitur huius reſolutionis curatio. Dropax ex pice & ſale & ſemine ſinapi hanc reſolutionem curat, vt fiat leuis excoriatio in extremitate præputij. Non ſunt etiam negligendi clyſteres, & alia topica remedia, quæ ad ani reſolutionem præſcribuntur. Hæc vltima remedia in reſolutione penis conueniunt, à quacunque cauſſa fiat. Totus aquę frigidæ, & inunctio prima in reſolutione facta à violenta extentione conuenit.

Emplaſtrum.

De Paralyſi facta ex contuſione, ictu, aut caſu.

CAPVT XXVIII.

SI ex ictu timeatur defluxio ad partem læſam, vt ſi adſit plethora, fiat ſanguinis miſſio, vt in aliis contuſionibus fieri conſueuit. Verùm topica remedia in hoc differunt, quòd in contuſione, vel caſu, ſiue reſolutione adhibemus adſtringentia, & refrigerantia, ne humores ad talem partem attracti, inflammationem excitent. In hac autem contuſione adhibemus medicamenta, quæ partim digerunt, partim aſtringunt cum calfactione quadam, quale eſt medicamentum illud compoſitum ab Haly ad formam emplaſtri, cum quo curauit fratrem filij Moſis, vt recenſet. Vel fiat ſic.

℞.cortic.pini, maſtichis, thuris ana ʒ.iij.bituminis iudaici, vel mumiæ ana ʒ.ij.cyperi, cala.arom.galangæ craſſæ, ſpicæ ana ʒ.j.olei chamo.oleandri ana ʒ.ij.ceræ parum, fiat vnguentum, vel addendo picis & reſinæ q.ſ. fiat emplaſtrum. Adde ladani ʒ. ß. gum.hederæ ʒ.ij. Poſt aliquot dies ab ictu, accedente declinatione, iam minuantur aſtringentia, & augeantur digerentia, vt loco olei oleandri, pone oleum de caſtoreo, vel lumbricorum. Si autem ſuſcitetur inflammatio, vt eius generatio impediatur, adaugenda erunt in principio aſtringentia. Tunc adde roſas & ſimilia. Et loco olei cham. addi poteſt portio aliqua ol.roſ. aut alterius eiuſdem facultatis.

De *Paralyſi extremorum.* CAP. XXIX.

SI Paralyſis fiat in altero brachiorum, vel in pede aut in aliqua alia parte extrema, hæc erit ratio curandi

randi. Purgetur vniuerſum corpus, concocta prius materia, vt ſuprà monſtratum eſt. Cerebrum exiccetur, & reliquum corpus. Præcipuum eſt poſt purgationem, vt ſupra partem, vnde nerui mouentes membrum reſolutum oriuntur, apponantur cucurbitulæ, & veſicatoria, & vlcus exiccatum maneat longo tempore apertum. Supra partem verò affectam, affigantur paruæ cucurbitulæ cum pauco igne ſine ſcarificatione, vt fiat tantùm attractio ad partem, & non attracti reſolutio. Id ſæpius faciendum eſt, ter aut quater nempe in hebdomada. Inunctiones etiam fieri debent ex oleis præſcriptis. Apponantur cucurbitulæ, & veſicatoria ſuper ſpatulas in medio, ſi paralyſis ſit in brachiis: vt ſupra vertebras lumborum, ſi crura ſint reſoluta, & ſupra os ſacrum, vbi veſica, vel penis, aut rectum inteſtinum.

De paralyſi partium faciei, ſuperciliorum, labiorum, manuum, pedum. CAP. XXX.

REſoluuntur faciei partes affecto cerebro, vel quando neruus particularis afficitur. Interdum oculi reſoluuntur, ſupercilia, labia. Si reſolutio oculis accedat, remediis præſcriptis in additione ad caput de reſolutione linguæ curatur, niſi quòd maſticatoria magis conueniunt, quàm errhina. Alexander Trallianus imperat etiam ſternutamenta, & errhina: ſed hoc erit poſt maſticatoria. Si autem reſoluatur ſupercilium, difficillimè curatur, quòd pars illa parum caloris habeat, neruos, venas, arterias, admodum conſtrictas, & magis propter refrigerationem partis externæ fit, quàm internæ.

Curatio paralyſis ſuperciliorum.

Dropaces ex pice, aut emplaſtra trahentia cum caſtoreo, euphorbio, erunt ex vſu, vel linimenta deſcripta in additione ad cap. de Paralyſi linguæ: vngatur vndiquaque. Vel pro topicis & loco vnguenti, vtere ſucco tapſiæ, vel rutæ, vel vrticæ, & inungatur pars affecta, & vicinæ partes, maximè pars poſterior capitis & primæ vertebræ, vnde oriuntur nerui ſuperciliorum motorij. Id autem fieri debet poſt vniuerſales purgationes. Quòd ſi medicamento non curetur, ferro curabitur. Inducendum eſt vulnus obliquè à canto minori ad maiorem. Facta deperditione cutis contrahitur, & ſurſum

trahitur palpebra. Sed ſemper deinde oculum apertum habebunt. Satius autem eſt ſemper apertum, quàm clauſum habere.

Curatio paralyſis labiorum.

Iiſdem remediis curatur, quibus lingua, niſi quòd gargariſmata euacuantia præſcribi poſſunt.

Curatio paralyſis manuum.

Curantur remediis præſcriptis ſecundo cap. de cura vniuerſali. Inunctiones faciendæ ſunt circa finem ceruicis, & principium dorſi, & in aliis, quia citiùs medicamenta per eam partem ad principium neruorum penetrant. Quòd ſi digiti aliquantulum reſoluantur (quod tamen rarò accidit) topica remedia adhibenda ſunt ſupra partem per quam neruus deſcendit ad digitos alios. Si paruus digitus & media pars annularis, topica remedia adhibenda ſunt cubito. Si alij tres reſoluuntur, vel ſtuporem patiuntur, aliis illæſis, vulnerata eſt aut affecta ſpinalis medulla, vel in ipſo principio neruorum brachij. Omnes æqualiter reſoluuntur, vel ſtuporem patiuntur, ſi per defluxionem vel concuſſionem lædantur. Nam per ſectionem id non eſt neceſſarium, propterea quòd omnes nerui circa principium ſimul iuncti ſunt: ſeparantur autem paulò poſt ſupra cubitum. Et quia neruus, qui in cauitate olecranij latitat ſiue cubiti, paruo digito & annulari ſenſum præbet, ſi lædatur vel contundatur, horum tantùm duorum digitorum reſolutio ſequitur, aliis illæſis, vt ex anatome & per experientiam conſpicitur.

Curatio paralyſis pedum.

Si in pedibus fiat reſolutio, topica remedia ponenda ſunt ſuper vertebras lumborum, & in inguinibus, qualia priùs deſcripta ſunt in cura vniuerſali. Alexander Trallianus meminit eiuſdem reſolutionis ex ſola qualitate ſine materia, à ſiccitate cum caliditate, quam refrigerantibus & humectantibus curari vult, quæ à me nunquam viſa eſt.

Vniuerſalis ratio vtendi medicamentis præſcriptis ad paralyſim. CAP. XXXI.

PRimùm præſcribantur pilulæ ſine cuſtodia, de quibus capiat ter aut quater in hebdomada. Exhibentur

tur eiuſmodi pilulæ leuiores ante alia remedia, & maximè ante vſum ſyruporum attenuantium, & aperientium, vt repurgentur viæ communes, ventriculus nimirum, & inteſtina ab excrementis, & humoribus crudis, ne idem nobis contingat, quod medico cuidam, qui cùm vellet prouocare menſes, vſu aperientium, & attenuantium ſyrup. deduxit mulierem ad paralyſim, eò quòd crudi humores, & glutinoſi, qui erant in viis ductuum, vi illorum medicamentorum aperientium deducti ſunt ad partes, & in neruis impacti paralyſim concitarunt. Alter etiam Lutetianus, cùm vellet curare pallidos colores, eadem ratione deduxit puellam ad paralyſim crurum. Oportet ergo in omni morbo ante vſum aperientium medicamentorum repurgare vias communes leui medicamento, ſiue prouocandi ſint menſes, ſiue reſoluendæ obſtructiones, aut ob aliud, vti multùm calidis aperientibus, & attenuantibus medicamentis velimus. Poſt pilulas ordinetur ſyrup. digeſtiuus pro 5. vel 6. doſibus ex ſyrup. imbecillioribus, & primi ordinis, vel detur ſyrup. præſcriptus, qui dicebatur imbecillior. Purgetur poſtea pilulis illis mitioribus, ſed fortificatis cum ag. vel tro. alandal, & pauco caſtoreo, vel etiam mediocribus præſcriptis. Poſt primam purgationem, aliquot diebus vtatur theriaca antiqua per ſe, vel diſſoluta in aqua ſaluiæ, vel chamepit. Continuet per duas hebdomadas, accipiendo, tertio vel quarto quoque die prætermittat pilulas illas leuiores ſine cuſtodia vel clyſterem. Tandem inunctio facienda eſt, qualis eſt, quæ conficiebatur ex ol. cham, quam vocabamus imbecilliorem. Poſt aliquot hebdomadas vel menſes, rurſus concoquatur materia ſyru. mediis, ſed præcedente ſemper clyſtere, & purgetur pilulis fortioribus. Vtatur inſuper opiata præſcripta à nobis, vel compoſitione mythridatica, vel confectione anacardina in minore doſi. Confectio tamen hæc anacardina non admodum probatur, vt modò paratur à Pharmacopolis, propter myrobalanos, qui multùm aſtringunt. Nam multùm aſtringentia non debent cùm multùm calidis admiſceri. Faciunt enim, vt diutius maneant in corpore, & noxam inferant. Ob id confectio anacardina febrem excitat,

Error multorum.

Incommodum confectionis anacard.

Melius eſt ergo loco myroba. ponere aliquod medicamentum tenuium partium, vt eſt cinamomum & ſimilia. Adde frequenter caſtaneas illas indicas, quæ ſimilitudinem habent cum anacardis. Fiant ſtuffæ & inunctiones. Applicentur cucurbitulæ. Fiant exulcerationes. Poſt aliquot menſes rurſus humor concoquatur, & vacuetur. Concoquatur quidem ſyr. fortiſſimis, ſi vires tolerant, & vtantur omnibus extremis remediis, vt modò apozemate præſcripto. Capiat bis in hebdomada 3.ij. pilu. de beniouin intentionis noſtræ præſcriptarum cap. 23. Vtantur aquis ſublimatis præſcriptis. Sunt enim tenuiorum partium, quàm decoctiones. Quare cùm volumus vti attenuantibus, & incidentibus, præeligendæ ſunt, vt in prouocandis menſibus, & obſtructionibus ſoluendis. Vtantur ſemper victu attenuante, abſtineant à iuſculis. Quòd ſi velint eis vti, conficiantur ex pipionibus, paſſeribus decoctis cum ſaluia & betonica. Commendatur etiam eſus ciconiæ. Erit optimum in iuſculis addere puluerem præſcriptum cap. de epilep. Qui penis reſolutionem patiuntur, victu minus exicante, & paulò pleniore alendi ſunt. Parentur polypi piſces pro cibo, quos diu & multùm oportet verberare baculo, vt fiant teneriores. Sunt enim admodum duri, attamen vbi ita parantur, & bene concoquantur à ventriculo, præſtantiſſimi ſunt, inter omnia alimenta in generando ſemine efficaciſſima. Cùm finditur polypus, reperitur quidpiam lacteo oui ſimile, quod plurimùm venerem ſtimulat. Parantur etiam echini marini elixi, vel aſſi, quos vulgò Prouinciales (vrſins vocant.) In ſumma omnia alimenta, quæ ſemen gignunt, multúmque nutriunt, probum ſuccum, & non excrementoſum generant, quæ omnia commendantur in augendo ſemine. Vino vti poſſunt hi, ſed bene diluto. In his omnibus habenda eſt ratio temperamenti, & in victus ratione præſcribenda, & in medicamentis. Nam qui natura ſunt calidiores, paulo craſſiore victu vti poſſunt, & remediis minus calidis. Nam multùm calida & ſicca, in his ſemen abſumunt. Quare medicamenta eligenda ſunt, quæ magis à tota ſubſtantia, quàm quæ qualitate manifeſta operantur, vt ſunt priapus tauri, vel cerui, & conſerua ſatyrionis, quæ

Quando vtendum aquis diſtillatis.

magis

magis ob flatus, quos gignit, excitat venerem, quàm ob caliditatem aliquam insignem. Videtur enim esse temperata hæc conserua, vt indicat eius sapor dulcis, aut potiùs insipidus. Qui verò natura sunt frigidiores & pituitosi, magis vti debent conserua fœcacul, & zinzibere condito, & pyretrò etiam condito (si reperiatur) & conserua, quam vulgò Bauciam vocant. Est etiam Baucia radix spondylij, aut pastinacæ agrestis, & aliis similibus remediis calorificis. In biliosis naturis commendantur myrobal. conditi, vt nux communis condita in pituitosis. Qui vel linguam, vel vesicam, vel partem aliam resolutam habent, vtantur similiter victu attenuante. In paralysi linguæ laudatur frequens eius frictio cum theriaca antiqua, vel mythridatio. *Conserua satyrionis.*

De paralysi in Fernelium. CAP. XXXII.

PAralysim à pituita crassa neruo tenaciter inhærente fieri omnium medicorum est sententia. Ego verò à tenui, sed multa, quæ à cerebro defluit, & ob tenuitatem, totam nerui substantiam irrigat, molliorémque efficit, in quo idem neruis, quod in apoplexia cerebro accidit. Ex illa enim nerui remollitione sequitur nerui extensio, constructioni naturali contraria, quæ efficit, vt partem, cui inseritur neruus, mouere non possit. Quare non est audiendus Fernelius, qui flauam bilem, paralysim posse excitare scribit. Huius autem verba sunt: Quin etiam alius humor in spinali medulla influxus, paralysim committere potest. At sæpe flaua bilis hanc infligit, cùm sub finem intermittentium febrium in spinam dorsi, deinde in neruorum origines effunditur. Hactenus ille. Non eo inficias sanguinem in spinam prouenire, & ab eo paralysim induci posse, cùm in spinali medulla frequentissimæ sint venæ, à quibus multum sanguinis effundi potest, qui sua humiditate vim habet humectandi neruos: sed qua ratione, aut bilis, aut melancholia id efficere possint, non video, cùm hæc rarò, nec facilè ad spinam deferantur, & cùm eò peruenerint, neruos potiùs siccent, & indurent, quàm emolliant: vt in elephantia laborantibus videre est, quorum corpus propter siccitatem arescit: non tamē inde paralysim accersit, quanuis sentiendi munus extinctum in his propè

appareat. Tantùm abeſt, vt nerui ob id reſoluantur, & laxiores efficiantur, vt robuſtiores euadant, niſi ad extremam ſenectutem redigantur. Bilis enim non minùs, quàm melancholia ſiccat, ſed cùm acrimoniam adiunctam habeat, idonea magis eſt ad conuulſionem, quàm ad paralyſim excitandã. Acrimoniæ enim conditio eſt, neruos potiùs vellicando contrahere & cogere, quàm relaxare & emollire, vt puncturæ, quæ illis ab acribus & mordacibus humoribus accidunt, nobis demonſtrant. Non ergo ſatis mirari poſſum, quòd tantus vir, tam leuiter, etiam ſine ratione in hanc ſententiam præcipitanter adductus ſit, vt quòd ſub finem febrium intermittentium paralyſim ortam, aliquando conſpexerit, à bile in ſpinam dorſi, & neruorum originem effuſa concitatam credidit, quaſi bilis, quæ tunc euicta eſt, & pauca, ad locum adeo diſſitum & remotum acceſſu difficilem permeare queat. Quòd enim pauca eo tempore ſit, & coacta, non dubium eſt, cùm morbus in declinatione ſit. Sed quis illi aditus ad ſpinalem medullam eſſe potuerit? Aut enim à cerebri ſinu poſteriore delapſam eſſe, aut per vertebrarum foramina ad ſpinam peruenisſe oportet. Quòd ſi per cerebrum, cur non phrenitim potiùs in illis febribus excitauit? cur non etiam in ardentibus? quod æquius eſſe videtur. Idem etiam præſtat. Quòd cùm non fiat, nec in febrium intermittentium declinatione per hanc viam fieri putãdum eſt. Per vertebrarum autem foramina, quia cum ſanguine ſimul deduci oporteret, ſubiiſſe cum ſanguine, bilis videri non debet, aut in venis contentam fuiſſe. Quare ardentem aut continuam potiùs, quàm intermittentem febrem concitauiſſe oportuit. Adde quòd venæ illæ quæ per vertebrarum foramina intra ſpinam perrepunt, nutritionis eſſe vertebrarum tantùm, aut perioſtij interioris, quod efficere tertiam ſpinæ membranam crediderim, cõſtitutæ ſunt. Quæ cùm nec duram, nec tenuem ipſius membranam attingunt, nec bilem etiam ad illas deferre poſſe credendæ ſunt. Nec ſi ſub finem intermittentium paralyſes fiant, à bile promotas argumentum eſt, cùm bilis aut febrilis calor, pituitam in cerebro contentam, aut in ipſa medulla ſpinali latitantem eliquare potuerit, quæ in

neruos

neruos effusa, paralysim induxerit. Ex quibus concludimus sanguinem solùm tenuiorem, bilémque aquosiorem paralysim committere posse, dum aut multitudine sua obstructionem faciunt, viámque spirituum intercipiunt, aut humiditate spiritus extingunt, aut consopiunt, aut neruos emolliunt, & elongant. Qua ratione paralysi conuulsio superueniens, curare illam aliquando videtur, propterea quòd neruus immodicè extensus per illam contractionem, ad illum naturalem statum reuocatur, qui tamen cessante conuulsione, ad priorem extensionem recurrit. Calori porrò non minus quàm frigori, paralysim inducendi vis est, cum illi emolliendi & effœminandi neruos (si ita loqui licet) potestas insit, siue per se id præstet, siue dum humores præsertim pituitosos fundit, & ad fluendum paratiores reddit, atque vt facilius substantiam neruorum peruadant, poros aperiendo efficit. Qua ratione vinum, quòd suo calore & tenuitate excrementa ad neruos deducat, paralysim efficere dicitur. Quòd verò Aetius, & qui illum secuti sunt, à siccitate fieri scripserint, admodum difficile, & rarum esse censeo. Hoc autem ideo euenit, quòd musculi, vel tendines minùs à spiritu influente, turgeant, vnde flaccescunt, & longiores efficiuntur. Sic quodam in loco Gal. ex atrophia laxiores euadere pronunciauit. Ad id quanuis resolutionis speciem præ se ferat, non tamen veram esse paralysim iudicandum est, quæ tamen existit, cùm sensus, & motus spiritus extinctione, vel absentia perit. Quare cùm solùm sensus, non autem motus amittitur, aut obtunditur, vt per partium refrigerationes accidit. Stupor affectus nominatur, ad paralysim via est, aut paralyseos altera pars. His ita constitutis, si particularis aliquis neruus emolliatur, elongetur, refrigeretur, aut à tumore aliquo comprimatur, sequitur illius particulæ, cui neruus animalem facultatem defert, resolutio. Quòd si tota spinalis medulla ita affecta sit, totius à capite resolutio succedit. Si tantùm altera eius pars, siue dextra, siue sinistra, aut nerui saltem alicuius partis, semiplena sit, cuius generatio admirationem præbere non debet, cùm defluxio, quæ causa est resolutionis, per vasa fiat. Illa autem sic distincta

Qua ratione vinum inducit paralysim.

ſunt, vt dextra ſiniſtris non permiſceantur. Nerui enim omnes (quod à nullo ante nos obſeruatum fuit) ab ipſo cerebri principio, vel in ipſa ſpinali medulla, diuiſi ſunt. Quare non tam à ſpinali medulla, quàm à capitibus neruorum paralyſis cauſſa proueniet. Ob eam cauſſam Gal. paſſim paralyſim accidere ait, quando neruorum capita, vel obſtructa, vel reſoluta ſunt.

De reſolutione oſſis hyoidis, & muſculorum laryng.

CAP. XXXIII.

REſoluuntur muſculi omnes, qui motu voluntario mouentur, ſed alij frequentiùs, alij minùs frequenter. Muſculi labiorum laryngis frequentiùs, œſophagi, minùs frequenter. Rariſſimè fit paralyſis in oſſe hyoidis, quam tamen vidi in nobili quodam viro, de qua cùm nulli hactenus ſcripſerint, vel quia non viderint, vel quia illam non cognouerint, à me nunc explicabitur. Primùm dicam, qua via eam deprehenderim & cognouerim, vt cæteri eadem ratione eam cognoſcant, & ſemel cognitam poſſint curare iiſdem remediis, quibus ipſi fecimus in reſolutione linguæ & partium faciei. Hanc reſolutionem cognoui ex actione & vtilitate læſa muſculorum, quorum functio eſt ad os illud firmandum, quod nulla alia ratione firmari poteſt, cùm in interiori parte ſit poſitum. Deſcendente enim cibo per œſophagum, os illud firmum & ſtabile eſſe oportet ad linguæ muſculorum firmitatem, & laryngis. Ob id natura, vt nautę diuerſis anchoris appoſitis firmant nauim, ſic hoc os ſtabiliuit duobus paruis muſculis ſuſpenſis mento, qui à parte inferiore retrahunt. Naſcuntur è media parte menti, ſiue maxillæ ab ea parte, in quam inſeruntur muſculi aperientes maxillam, ſimul iuncti ſunt, vt quaſi vnus videatur. His appoſuit duos alios rectos longiores & latiores. Quare magis diſtat os hyoides à clauicula, quàm à mento, quia oriuntur à ſuperiore oſſe ſterni. Abuſa eſt his natura ad ligãdam aſperam arteriã, ob id latiores, & longiores fecit: & quia non potuit natura ponere duos tranſuerſos, qui in medio retinerent, alterum in dextra, alterum in ſiniſtra. Non enim locus aliquis reſtabat commodus, à quo tutò orirentur, & in quem inſererentur. Quòd ſi etiam locus fuiſſet, vel nimiùm

mium contrahrent, & tanquam laqueus collo iniectus ſtrangularent ægrum in contractione. Ob id ſapax & prouida natura binos ex vtroque latere obliquos poſuit, qui in medio retinerent, & in recto ſitu firmarent. Sunt enim duo, qui cum muſculis maxillam aperientibus, à proceſſu ſtilloydis nati, obliquè ad os hyoidis deſcendunt. Alij duo ab acromio orti ad id os obliquè, & tenues, & rotundi aſcendunt, in aliquibus carnoſi in principio & in fine, in medio verò tendinem habentes, veluti muſculi maxillã aperientes. Sic etiam dicti muſculi, ſi altera in parte reſoluti ſint, os hyoides in alteram partem retrahitur, nec in recto ſitu manet, quia tenſi non ſunt muſculi eius, vnde ſequitur vocis & loquellæ impedimentum, quin os hyoides firmum non eſt. Quare & muſculi linguæ & laryngis, qui oſſi hyoidi innituntur, non mouentur. Omne enim quod mouetur, innitatur alicui fixo oportet. Cogitur ergo, qui vult loqui, vt muſculi extendantur, rigidioréſque fiant, in partem appoſitam parti affectæ retorquendo collum, ob quam tenſionem rectè loquitur, cùm in media figura collum retinet. Minus bellè loquitur ſi ad partem affectam collum vertatur. Mutus eſt ob laxitatem illorum muſculorum linguæ, ortorum ab oſſe hyoidis & laryngis. Fit hæc reſolutio muſculorum oſſis hyoidis ob refrigerationem, vel ob tenuem defluxionem in partes illas tenues internas. Curatur vt aliæ reſolutiones, pilulis fortiter euacuantibus, maſticatoriis, gargariſ. trahentibus & euacuantibus, deinde calfacientibus. Vnguenta, quæ ad linguę reſolutionem præſcripta ſunt, apponantur, & lateribus colli, & clauiculæ inungendæ, cum menti & aurium parte inferiore. Intus ſumere non prætermittentes, quæ neruos & cerebrum ſiccant, firmant, & corroborant, & quæ arteriam detergunt, de quibus ſuperiùs ſatis dictum eſt.

Axioma.

Cauſſa reſolut.

Curatio.

De Stupore. CAP. XXXIIII.

STupor cùm ſit veluti diminuta paralyſis, iiſdem etiam remediis, ſed leuioribus curabitur. Optimum remedium eſt, lauare membrum ſtupidum cum muſto, tempore vindemiarum.

De febre in Paralyſi excitata à medicamentis calidis aut ab alia cauſſa. CAP. XXXV.

FEbris interdum complicatur cũ paralyſi ob putredinem alicuius humoris. Quòd ſi febris fiat ſua ſponte, ex ſola humorum putredine, coquatur humor peccans, & purgetur, vt monſtratum eſt cap. de cura feb. Interim non eſt negligenda prior affectio, maior tamen cura habenda eſt de febre, tanquam de eo, quod magis vrget, quia poſſet ægrum occidere.

Curatio febris à pituita.

Si igitur fiat febris pituitoſa quotidiana, quæ magna ex parte & frequentiùs accidit, curetur hoc modo. In principio detur clyſter communis, in cuius decoctione optimum erit addere parũ agarici. Poſtea coq. humor ſyr. ſequentibus, ſiue ſit continua, ſiue intermittens.

Syrupus digeſtiuus

℞. ſyr. de byſant. mel roſ. col. an. ʒ. j. ſyr. capil. ven. ʒ. ij. aquæ gram. aſpar. bugl. an. qr. j. miſce pro tribus doſib. da manè. Purgetur vel pilulis vel potione, ſed potiones laudantur magis, quia non tantùm calfaciunt. Vt

℞. gly. rat. ʒ. iij. paſſ. prunorũ nu. 6. ſeminis melonum, petro. & apij. an. ℈. j. ſenæ oriental. ʒ. j. agar. ʒ. ß. medull. ſeminis carth. ʒ. vj. fiat dec. in qr. j. diſſ. diap. ʒ. iij. rha. in aqua end. & vino albo infuſi & fortiter expreſſi ʒ. ß. cynamomi gr. vj. ſyr. capil. ʒ. ß. miſce, fiat potio. Hæc potio propria eſt febri ex paralyſi, quia craſſos humores attenuat ſimul & euacuat, vt ſunt pituitoſi, à quibus & febris, & paralyſis fiunt. Facilius autem curatur hæc pituitoſa febris, quàm aliæ, quia eius remedium, & paralyſis ferè conueniunt. In vtraque enim pituitoſus humor extenuatur, & euacuatur, & minùs calidis reſtinguitur calor febrilis. Si autem febris ſit à bile, aut à ſanguine, maior eſt difficultas.

Curatio febris à ſanguine.

Si à ſanguine fiat, & plenitudo corpus grauet, pro cura paralyſis & febris ſanguinem mittere oportet, ſi modò omnia conſentiant, minor tamẽ ſanguinis copia euacuanda eſt, quàm ſi ſola eſſet febris, & nõ cum paralyſi. Refrigerandus eſt humor minoribus etiam remediis, ſed longiori tempore. Nam affectio frigida & humida, qualis eſt paralyſis, non patitur ea, quæ inſigniter refri-

refrigerant,& humectant, vel quę incalescunt. Curetur hæc febris eo modo,quo diximus curari dolorem capitis à sanguine: vt si tertiana fuerit,curabitur etiam,vt capitis dolor à bile, miscendo tamen,quæ ad pituitam respectum habeant, tum in medicamentis attrahentibus, tum in purgantibus.

De epilepsia. CAP. XXXVI.

EPilepsia magna ex parte fit à pituita, interdū à melancholia,ratò à sanguine, rarissimè aut nunquam à bile. Fiat aliquando per essentiam affecto cerebro,aliquando per consensum aliarum partium. Morbus hic magna ex parte solet corripere infantes,& pueros.Si infans epilepsia corripiatur,curatio est talis. Primùm nutrix interdicatur vino vtatúrque aqua, vel hydromelite, vtatur victu attenuante, & abstineat à coitu. Si nutrix redundet malis succis, purgetur pro ratione humoris peccantis.Si sanguis vaporosus redundet, fiat leuis sanguinis missio ad euentilationem. Vtatur electariis diamosci,diambræ,pliris cum mosco,& se exerceat. Pueris applicetur cauterium actuale,in parte posteriore capitis, & maximè iis,qui obesiores sunt,éstq; præstantissimum remedium Florentię,quia pueri sunt obnoxij huic morbo,etiam mulieres admouēt cauteria actualia,vt torrem ignitum. Detur puero pul.sequētis ʒ. j. cum lacte manè.

PVLVIS.

℞. radi.peoniæ & seminis eiusdem ʒ. j.seselcos,anisi, carui,ana ʒ.ß.visci quercini (quod huic affectui maximè est proprium) ʒ. j. fiat pul. subtilissimus, addendo sacc.candi ℥.j. Sunt qui laudant vsum pul. diamosci in eadem dosi cum lacte, vel aqua hyss. Hoc modo facillimè curantur. Si pueri sint maiores natu, non est prætermittenda euacuatio. Curabitur primùm per clysteres leniter purgantes,& attenuantes materiam sic.

CLYSTER.

℞.mal.viol.pariet.hyss.pul.ana M. ß.sem.anis. fœni. sesel.ana ʒ.ij.cumini,seminis rutæ ana ʒ.j.flor.viol.chasteehad.ana p.j.agar.ʒ.j. fiat dec. in q. iij. diss.mel. viol. & anth.ana ℥.j.ol.cham.℥.j. ß. misce,fiat clyster. Si velis magis diuertere,adde drachmas aliquot diaph. vel indi maioris. Possunt vti pro digestiuo syr.sequenti.

SYR.

SYR.

℞.mel.ſcil.ʒ.j.aquarum hyſſ. meliſſ.& violarũ an.qr j.addendo parũ ſacch.fiat iulep,cla.& aro.cũ ʒ.j.diamo ſci. vtatur poſt clyſterem. Detur potio ſequens pueri non lactãtibus, in lactantibus ſufficit nutricem purgari

Potio in grandioribus.

℞.ag.tro.in oxymel.ſcil.infuſi & fortiter expreſſi an ℈.iiij.caſtor.gr.iij. ſalis gemmæ tantundem, mell. roſ col.vel ſyr. capill.ʒ.ß.aquarum hyſſ.abſynthij,vel melis an. ij. fiat potio. Bonum eſt interdum omittere ſalem gemmæ, niſi vbi craſſis & lentis humoribus abundant, & opus ſit euacuatione forti. Si maior natu ſit,& maiorem euacuationem ferre poſſit,fiat hoc modo.

℞. gly. raſ. polypod. querc.viſci querc.ana ʒ.ij.paſſ. mund.pa.vj.ſeminis aniſ.fœn.cub. an.ʒ. j. ſeſel. medul. ſeminis cath.& ſeminis vrticæ an.ʒ.ij.ag. ʒ.j.turbith.ʒ. ß.zinzib.℈.j.fiat decoct.In col.qr.j. diſſ. mannæ granatæ ʒ.j.diaph.℈.iiij.miſce fiat potio.Potes addere ſyr.cap. ven.vel mel. roſ. col. ʒ. j. Si fortiori euacuatione opus ſit,adde elect. de citro ſol.ʒ.j. Si debiles ſint, & velis omittere diaph. adde in decoctione follic.ſenæ ʒ. ij. In hac affectione caſſia nõ probatur,nec cath.In craſtinum cap.bolum ſequentem confortatiuum.

Caſſia nõ probatur.

BOLVS.

℞.cõſer.anthos ʒ.j.diamoſci dulc.℈ j. ſacch. parum, fiat bolus. Vel vt facilius capiant, diſſ. in aqua hyſſ. & fiat potus.Capiant ter in hebd.ʒ.j. pul.præſcripti, & applicetur cauterium in occipite, vt in aliis diximus. Si puetis accidat (vt ſæpe ſolet) epilepſia à vermibus, primùm occidantur vermes,& eiiciantur è corpore,poſtea vtantur pul.præſcripto. Poteſt fieri potus in acceſſ. epilepſ.in pueris ſic.

Epilepſ. à vermibus in pueris curatio.

℞.pul.præſcripti,vel loco eius pul.diamoſci dulc. ℈. ij.ſeminis contra.ag. tro.an.℈.ß.ſyr.acetoſ.ſimpl. ʒ.ß aquarum abſynth. & meliſſ. an. ʒ. j. fiat potus,detur ſtatim.Si a paſtu & repletum habeat ventriculum, prouocetur vomitus primùm,poſtea detur potio. Interea parabitur clyſter præſcriptus.

Curatio epilepſiæ in maioribus.

Iuuenibus autem,ſenibus,aut viris, aut mulieribus ſi

hu

hic morbus fiat, curetur hoc modo. Primùm detur clyſter, & fiat ſanguinis miſſio de cephalica, quibus reuudat ſanguis. Si in mulieribus fiat ob retentionem menſium, prouocentur menſes. Si ob retentionem hæmorrhoidarum, aperiantur. Si ob retentionem ſpermatis, ſubueniatur conuenienti remedio, vel ieiunent, & multum laborent, vtatur ſemine viticis, loco piperis in brodiis & acetariis. Si ob pituitam, vt ſæpe fieri ſolet, concoquatur & euacuetur. Concoquatur ſyr. calfacientibus & attenuantibus, quales ſunt præſcripti cap. de dolore cap. à pituita. Eos prætermittere oportet, qui ſuccum vel radic. apij recipiunt, quia creditur à tota ſubſtantia epilepſiam generare, & fouere, quanuis Gal. in conſilio pro puero epileptico concedat vſum apij, & petro. Maximè commendatur oxymel. ſcil. & ſyru. de pomis compoſ. qui eſt omnibus aliis anteferendus. Eo vti oportet, ſicut docuimus cap. de cephal. à melancholia nempe poſt purgationem. Vtantur pilulis ante cibum priuſquam ſyrup. digeſtiuis, aperientibus, & attenuantibus, & repurgetur ventric. à pituita, & cruditate, aut prouocetur vomitus. Sed pil. magis laudantur hoc modo. Hoc commune præceptum eſt, in quibus vitioſi humores continentur in ventriculo, vel vbi adeſt cruditas. Pilulæ deſcriptæ fuerunt cap. de cephalalgea à pituita. Pro principio ergo vtantur hoc ſyrupo digeſtiuo.

Præcep. commune.

Syrupus digeſtiuus.

℞. mel. ſcil. ʒ. ij. ſyr. de ſtech. ʒ. iij. aqu. hyſſ. meliſ. rutę, beton. ſampſ. ana ʒ. iiij. fiat ſyr. qui poteſt cla. & aro. cum ʒ. j. diamoſci vel diambræ. Fortius erit hoc modo.

℞. oxymel. ſcill. ʒ. iiij. ſyr. de ſtech. ʒ. ij. aquarum rutæ, meliſſ. fœn. ſampſ. ana q. j. miſce. Poſt primam purgationem purgetur pilulis, quia attrahunt fortius à partibus longinquis, cuiuſmodi eſt caput, quàm potiones. Pilulæ ſunt cochiæ, fœtidæ, de ſarc. de ag. de lapide lazuli, &c. Fiant hoc modo.

PILVLAE.

℞. maſſ. pil. fœtid. & de maſtiche ana ℈. ij. ag. tro. ℈. ß. troc. alandal. & caſtor. ana gr. iij. fiant pilulæ vij. cum aqua meliſſ. vel hyſſ. cap. cum cuſtodia. Optimum eſt ſemper aliquid caſtorei addere in eiuſmodi

pilulis. In craſtinum detur theriaca, vel aurea Alexandrina, vel mithridat. niſi aliquid veter vſum calidorum, vel ſi mauis, accipe conſeruas capitales cum pulueribus capitalibus, calfacientibus, & exiccantibus, & fac hoc modo opiatam.

OPIATA.

℞. conſeru. anth. vel ſaſſuæ, & ſtech. ana ʒ. j. pul. diamoſci dulc. vel diamb. vel pliris cum moſco. ʒ. ij. mell. ſcill. ʒ. ij. fiat in formam opiatæ & cap. in craſtinum medicamenti, eſtque ia præſtantiſſimum. Poteſt addi ſcilla exiccata in ſole per 40. dies, maximè ſub canicula, vel loco huius pone mel. ſcil. aut tro. de ſcilla, vt communiter parantur pro theriaca. Trociſci tantùm debent poni maiore doſi, quàm caro ſcillæ exiccatæ propter farinam orobi, quæ ingreditur eorum compoſitionem, vt ponatur tro. ʒ. j. vel ʒ. ß. vel carnis ſcillæ ℈. j. vel ℈. ij. mel adhuc in maiori doſi, vt ad ʒ. ß. vel ʒ. ii. vel iij. Et diſſ. cum aqua hyſſ. & dentur per hebdomadam, vel fiat ſequens opiata.

Opiata.

℞. conſer. anthos, ſtecha. ana ʒ. j. conſer. enulæ campanæ ʒ. iij. (Eſt enim in omni affectu pituitoſo, & melancholico laudatiſſima) tro. de ſcilla ʒ. ij. rad. peoniæ, & ſeminis eiuſdem ʒ. j. viſci quer. ſeſeleos ana ʒ. ß. pul. pliris cum moſco, vel diambræ, vel diamoſci, vel diacaſtorei ℈. iiij. ſyr. conſer. zinzib. vel ſyr. ſtechad. q. ſ. fiat opiata. Si morbus contumax ſit & antiquatus, veniendum eſt ad fortiora, & ad ea, quæ tota ſubſtantia operantur, & ad ſuperſtitiones. Ad fortiora quidem ſic.

SYRVPI.

℞. ſyr. de pomis compoſ. (qui robuſto corpore præditis, & vomitu minimè obnoxiis eſt efficaciſſimus) ʒ. vj. oxymel, ſcill. ʒ. ij. miſce, dētur cum aquis ſequentibus, vel cum decoctione aliqua conuenienti.

℞. aq. anum melliſſæ, beton. ſamb. rutæ ana q. j. miſce cum ſyr. Si verò fiat decoctio, erit efficaciſſima. Nunquam debet miſceri ſyrup. de pomis compoſ. nec aliud violentum & forte medicamentum cum myrobal. aliiſque multùm aſtringentibus, quia illa violenta diutius in corpore manentia noxam in corpore inferunt aliquando grauem. Quare potius debent miſceri cum

Cautio.

aliis,

aliis,quæ citò expellunt è corpore.

DECOCTIO.

Decoctio poteſt fieri diuerſis modis, ſimplex aut cõpoſita. Simplex erit decoctum ligni indici, accipiendo quantitatem ſufficientem pro quatuor aut 5. doſibus. Compoſita autem, quæ erit extremum remedium, fiet hoc modo,& præſtantiſſima.

℞.puleg.hyſſ. meliſſ.beton.capil.ven.ceterach, politrici, adianthos, ſampſu.ana M.j.ſeminis rutæ agreſtis vel domeſticæ loco eius,ſefel, carui, aniſ.ana ʒ.j.agar. ʒ.iij.ſeminis carth.& vrticæ ana ʒ.ß.viſci querc. & galangæ craſſ.ana ʒ.iij. polyp. & rad.enulæ camp.ana ʒ. ij. Poſſunt addi flor.anthos & ſtecha.fiat decoctio. In col.diſſ.fyr.præſcriptus. M. clar.& arom.pro delicatis cum ʒ.j. zinzib. & ʒ.ß.diamb.& diamoſci tantundem, cap.in quat.aut quinque doſibus. Rurſum cap.pil.præſcriptas,vel alias,vt

Pilulæ conuenientes.

℞.pil.fœtid.cochiarum ana ℈.j.pil.de euphor. (quæ ſunt vtiles morbis omnibus, in quibus opus eſt ingenti inciſione,vt in apoplexia, epilepſia,lethargo,& ſimilibus)agar.trо.ana ℈.ß. fiant pilulæ cum aqua endiuiæ & reducantur aliquantulùm ad mediocritatem, vel cum fyr.viol.Vtantur ſequenti potione.

POTIO.

℞.hierę colocinth.& hieræ Ruffi ana ʒ.ij.aquę hyſſ. & meliſ.ana ℥.ij.mel.roſ.ʒ.ß.miſce fiat potio. Caſſia nõ laudatur,vt iam monuimus à principio. Si ob amaroremitam hanc reiiciant, vtantur ſequentibus. In hac enim materia optimum eſt vti decoctionibus,quia in eis adduntur medicamenta purgantia pituitã,aut melancholiam & ſimul attenuantia. Vel poteſt ſumi reliquum apozematis,in quo diſſoluantur laxantia, vt hoc modo. *C. p 19.*

℞.decoctionis apozematis præordinati q.j. in quo diſſ. indæ maior.& diacarth.ana ʒ.ij.confect.hamech. deſcriptionis Meſ. ʒ. j.ß.mell.roſ.ʒ.ß.miſce,fiat potio, vel fiat [illegible] decoctio.

℞.gly.raſ.polyp. querc.ana ʒ j.paſſ.mundatarum & prunorum ana N.x.hyſſ.capil.ana M.j.ſeminis aniſ. fœniculi.cubeb.ana ʒ.j.ſeminis carth.ʒ.j.agar. turbith, vel eſulæ

pilulis. In craſtinum detur theriaca, vel aurea Alexandrina, vel mithridat. niſi aliquid vetet vſum calidorum, vel ſi manis, accipe conſeruas capitales cum pulueribus capitalibus, calfacientibus, & exiccantibus, & fac hoc modo opiatam.

OPIATA.

℞. conſeru. anth. vel ſaluiæ, & ſtech. ana ʒ. j. pul. diamoſci fulc. vel diamb. vel pli is cum moſco. ʒ. ij. mell. ſcill. ʒ. ij. fiat in formam opiatæ & cap. in craſtinum medicamenti, éſtque ia præſtantiſſimum. Potes addi ſcilla exiccata in ſole per 40. dies, maximè ſub canicula, vel loco huius pone mel. ſcil. aut tro. de ſcilla, vt communiter parantur pro theriaca. Trociſci tantùm debent poni maiore doſi, quàm caro ſcillæ exiccatæ propter farinam orobi, quæ ingreditur eorum compoſitionem, vt ponatur tro. ʒ. j. vel ʒ. ß. vel carnis ſcillæ ℈. j. vel ℈. ij. mel adhuc in maiori doſi, vt ad ʒ. ß. vel ʒ. ii. vel iij. Et diſſ. cum aqua hyſſ. & dentur per hebdomadam, vel fiat ſequens opiata.

Opiata.

℞. conſer. anthos, ſtecha. ana ʒ. j. conſer. enulæ campanæ ʒ. iij. (Eſt enim in omni affectu pituitoſo, & melancholico laudatiſſima) tro. de ſcilla ʒ. ij. rad. peoniæ, & ſeminis eiuſdem ʒ. j. viſci quer. ſeſeleos ana ʒ. ß. pul. pliris cum moſco, vel diambræ, vel diamoſci, vel diacaſtorei ℈. iiij. ſyr. conſer. zinzib. vel ſyr. ſtechad. q. ſ. fiat opiata. Si morbus contumax ſit & antiquatus, veniendum eſt ad fortiora, & ad ea, quæ tota ſubſtantia operantur, & ad ſuperſtitiones. Ad fortiora quidem ſic.

SYRVPI.

℞. ſyr. de pomis compoſ. (qui robuſto corpore præditis, & vomitu minimè obnoxiis eſt efficaciſſimus) ʒ. vj. oxymel, ſcill. ʒ. ij. miſce, détur cum aquis ſequentibus, vel cum decoctione aliqua conuenienti.

℞. aq. arum. melliſſæ, beton. ſamb. rutæ ana q. j. miſce cum ſyr. Si verò fiat decoctio, erit efficaciſſima. Nunquam debet miſceri ſyrup. de pomis compoſ. nec aliud violentum & forte medicamentum cum myrobal. aliiſque multùm aſtringentibus, quia illa violenta diutius in corpore manentia noxam in corpore inferunt aliquando grauem. Quare potius debent miſceri cum

Cautio.

aliis,

aliis,quæ citò expellunt è corpore.

DECOCTIO.

Decoctio potest fieri diuersis modis, simplex aut cõposita. Simplex erit decoctum ligni indici, accipiendo quantitatem sufficientem pro quatuor aut 5.dosibus. Composita autem, quæ erit extremum remedium, fiet hoc modo,& præstantissima.

℞.puleg.hyss. melis.beton.capil.ven.ceterach, politrici, adianthos, sampsu.ana M.j.seminis rutæ agrestis vel domesticæ loco eius,sefet, carui, anis.ana ʒ.j.agar. ʒ.iij.seminis carth.& vrticæ ana ʒ.ß.viscj querc. & galangæ crass.ana ʒ.iij. polyp. & rad.enulæ camp.ana ʒ. ij. Possunt addi flor.anthos & stecha. fiat decoctio. In col.diss.syr.præscriptus. M. clar.& arom.pro delicatis cum ʒ.j. zinzib. & ʒ.ß.diamb.& diamosci tantundem, cap.in quat.aut quinque dosibus. Rursum cap.pil.præscriptas,vel alias,vt

Pilulæ conuenientes.

℞.pil.fœtid.cochiarum ana ℈.j.pil.de euphor. (quæ sunt vtiles morbis omnibus, in quibus opus est ingenti incisione,vt in apoplexia, epilepsia,lethargo,& similibus)agar.tro.ana ℈.ß. fiant pilulæ cum aqua endiuiæ & reducantur aliquantulùm ad mediocritatem, vel cum syr.viol.Vtantur sequenti potione.

POTIO.

℞.hierę colocinth.& hieræ Ruffi ana ʒ.ij.aquę hyss. & melis ana ʒ.ij.mel.ros.ʒ.ß.misce fiat potio. Cassia nõ laudatur,vt iam monuimus à principio. Si ob amarorem hanc reiiciant, vtantur sequentibus. In hac enim materia optimum est vti decoctionibus,quia in eis adduntur medicamenta purgantia pituitã,aut melancholiam & simul attenuantia. Vel potest sumi reliquum apozematis,in quo dissoluantur laxantia, vt hoc modo. C. p 19.

℞.decoctionis apozematis præordinati q.j. in quo diss. indæ maior.& diacarth.ana ʒ.ij.confect.hamech. descriptionis Mes. ʒ. j.ß.mell.ros.ʒ.ß.misce,fiat potio, vel fiat [illegible] decoctio.

℞.gly.ras.polyp. querc.ana ʒ j.pass.mundatarum & prunorum ana N.x.hyss.capil.apa M.j.seminis anis. fœniculi.cubeb.ana ʒ.j seminis carth.ʒ.j.agar. turbith , vel esulæ

eſulæ (eſula enim creditur eſſe verum turbith) ana ʒ.j. myroball.chebul. indorum , vel citrinorum,(maximè cùm eſt admixta cholera,vel melancholia) confricatarum cum ol. amygdalarum dulcium ana ʒ ij.follic.ſennæ ʒ.j.& ß.fiat deco. In q.j.col. diſſ.elect.de citro ſol.ʒ. ij.indi maior.& cõfect hamech ſecundũ deſcriptionem Meſ.ana ʒ.j.ß.fiat potio. Augeatur doſis ſi opus eſt, pro materiæ euacuandę copia,& viribus ægrotanti .Si non ponantur myrob.adde ſyr.de pomis compoſiti,& mell. roſ.ana ʒ.ß. vel ſyr.de pomis compoſ.ʒ.j.In craſtinum vtatur theriaca antiqua , vel mithridatio. Sequentibus diebus capiat de opiata præſcripta,vel ſequente.

Opiata.

℔.zinzib.conditi,& pyretri conditi ana ʒ.ß. (Si non reperiatur pyretrũ conditum,ponatur zinzib. ʒ.j.) conſ. enulæ camp.& ſtechad.ana ʒ.vj.carnis ſcillæ,ſi reperiatur , vel eius loco, mellis ſcill.illius ʒ.ij.huius ʒ.j.vel ʒ. vj.ſeminis peonię,& radic.eiuſdem,viſci quer.ſeſel.(quę tota ſubſtantia valent , vt & ſequentia)ana ʒ.ij.coaguli leporis ʒ.ß.cineris cuculli, & cranij hominis adusti,an. ℈.iiij.vel ʒ j.ß.diamoſci dulcis,roſatæ nouellæ,vel diagal. ana ʒ. ij.mell.ſcill.vel oxymel.ſcill.q.ſ. Cùm ponitur oxymel,ponatur parùm ſacch. Vtantur pro ſummo remedio hac opiata,manè,ſuperbibendo parum aquæ hyſſ.vel meliſſ. accipiant ad quantitatem auellanę, in prima hebdomada ſingulis diebus , aliàs ter in hebdomada.Si opiatam nolint accipere,fiant pilulæ tales. Nam quæ inſuauia guſtui ſunt medicamenta , meliùs aptantur ad formam pilularum,quàm alio modo.

Quæ tota ſubſtantia ad epile. valent.

Pilulæ.

℔.cineris cranij hominis, cineris cuculli, ciner.hyrund.ana ʒ.j.caſtor calami aro.ſeſeleos,ſeminis peoniæ (quod colligi debet luna decreſcente) & rad. eiuſdem, radic.ariſtolochiæ rotundæ , & viſci quer.ana ʒ.ß.pul. diamoſci, diamb. & galangæ ana ℈.j.coag.lepor.vel hædi ʒ. ß.incorpo.ſimul , fiat maſſa pil.cum mel.ſcill. for.pilulæ vj. pro ʒ. capiat pilulas manè iiij.loco opiatæ. Et vt faciliùs diſſoluantur in ventriculo,ac proinde citiùs operentur,bibat parum aquæ chamepit. vel rutę, vel callitrici,quæ poſtrema confert epilepſię à tota ſubſtantia. Poterit vti his pilulis loco opiatæ,vel etiam ſi-cet accipiatur opiata, alternis vicibus, nunc ex pilulis, nunc

nunc ex opiata. Si interdum miſceatur agar. tro. valde iuuabit. Poteſt confici pul. capitalis, & ex præſcriptis albato caſtoreo, vel eius doſi dimidium, addendo ſacch. quo vtantur cum vino albo, vel cum aqua deſcripta, ne videamur ſemper eodem medicamento vti. Poteſt fieri aqua theriacalis, quæ præſtantiſſima eſt hoc modo.

Aqua theriacalis.

℥. theriacæ antiquæ qr. j. mythrid. qr. ß. radic. enulæ campanæ ℔ß. callithrici M. ij. chelidonij maior. M. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia ſimul ponantur in alambico vitreo, & fiat diſtillatio. Hæc aqua valet in omnibus affectibus cerebri, & neruorum frigidis. Commendatur etiam aqua hyrundinum, quæ conficitur hoc modo. *Cautio.*

Aqua hyrundinum.

℥. hyrundinum vnc. vj. caſtor. vnc. j. temperentur in vino, & modo ſupradicto diſtillentur. De iſtis aquis capiat duo cochlearia ad ſummum, ſemel in menſe manè ieiuno ſtomacho. Omnia enim, quæ ſunt tenuium partium, debent ſumi vacuo ventriculo. Quòd ſi antè vſum harum aquarum per duos aut tres dies accipiat pilulas, erit melius. Poteſt ergo fieri maſſa pilularum de quibus capiat ter in menſe, vel ſemel in hebdomada hoc modo. *Pilulæ.*

℥. agar. tro. (qui maximè commendatur in epilepſia) ʒ. iiij. radic. brion. & cucumeris agreſti, eſulæ, zinziber, cal. aroma. ana ʒ. ß. caſtor. myrrhæ, croci, cubeb. ſpicæ, ſchenanth. nucis moſcatæ ana ℈. ij. tro. alandal. ʒ. ß. aloes vnc. ij. mell. ſcill. vel oxymel. ſcil. ʒ. fiat maſſa pilularum, de quibus capiat ter in menſe, cum cuſtodia, ʒ. j. Radix cucumer. agreſtis ponitur loco elaterij, quod non paratur. Quòd ſi pararetur, ponendum eſſet. Si non ſit fortibus vtendum, vtere mitioribus, & roborantibus pilulis, quas poterit capere ſine cuſtodia, vt ſunt pilulæ aſſaieret, de aromatibus, addendo tertiam partem agar. vel pilularum ſine quibus, vel de hiera compoſita, nunquam prætermittendo agar. formentur ſemper cum melle ſcill. vel oxymelle ſcil. vel cum ſyr. de ſtechade, vel de hyſſ. vel cum aquis appropriatis, vt rutæ, callithrici, & ſimilibus.

TOPICA.

Maſticatoriis vtantur, caput purgiis, & cæt. ad corroborationem cerebri. In caput purgiis nunquam omittatur ſuccus ſampſuci. In maſticatoriis verò addatur vel pyretrum, vel zinziber, addendo rad. peoniæ. Gargariſ. fiunt ex decoctione herbarum appropriatarum & oxymel. ſcill. Decoctio gargariſmatis fiat talis.

Gargar. ℞. origani, calam. marrub. ſambuci, beton. meliſ. callithrici ana M. j. gly. raſ. rad. pyretri ana ʒ. ß. galangæ ʒ. ij. (bonum eſſet ponere galangæ ʒ. j. ſed carior eſt, & loco eius ponitur iris in maiore doſi, quàm galanga) rad. ireos ʒ. j. ſeminis cubeb ʒ. j. paſſ. mundatarum, ficuum ana pa. xx. fiat decoctio. In ℔. j. col. miſce oxymel. ſcil. vel mel roſ. vel ſyr. de ſtech ana ʒ. iij. vel iiij. fiat garg. Adduntur interdum laxantia in gargariſmatis ad maiorem pituitæ detractionem, vt ſi addas indi maioris ʒ. ij. Aliqui laudant ſuffumigia, quæ fiunt ex ſecundina aſinæ, blatta bizantia, radice peoniæ. Sed illa magis conueniunt in ipſis paroxyſmis, vt etiam olfacere rutam, vt excitentur. Quòd ſi velis exiccare cerebrum, ſatius erit parare ſic.

Fumigiũ. ℞. cyperi, cal. arom. myrrhæ, maſtiches, beniouin, ana ʒ. ij. florum ſtechad. & anthos ana vnc. ß. nigellæ rom. in aceto madefactæ, & torrefactæ vnc. j. miſce, fiat ſuffumigium. Si ſit cerebro maximè humido, & egeat fortiore exiccatione, adde ſandaracæ ʒ. j. Vtatur pro ſuffumigio, quo ſuffiantur ſperimenta capitis ægrotantis, intra cubiculum bene clauſum. Geſtet ſecum pomum hoc ſequens.

Pomum. ℞. rad. peoniæ ʒ. j. rad. pyretri ʒ. 6. florum anthos, ſaluiæ, & ſummitatum thymi ana ʒ. iij. ſeminis rutæ agreſtis, caſtor. piperis, cal. aro. cyperi, ana ʒ. j. beniouin, ſtyrac. rub. ana ʒ. ß. moſci gr. vj. In ditioribus poſſunt addi plura grana. Fiat pomum cum aqua roſata, in qua maceratum ſit gummi arab. vel tragacanthum.

Epilepſiæ à melancholia curatio.

Si autem epilepſia fiat propter admixtionem melancholiæ, in ſyr. concoquentibus oportet addere, quæ humorem melancholicum reſpiciunt, ſplenémque, in quo naturaliter maior eius portio eſt, ſimul miſcendo, quæ propria

propria ſunt affectioni, cum iis, quæ tum humorem admixtum, tum partem affectam reſpiciunt, quod eſt in omnibus affectibus obſeruandum. Melancholiam reſpiciunt, borrago, bugloſſ. capill. vener. ceterach, phillitis, filix, capparis, cortex capparis, tamariſci, & fraxini, thymus, epithymus, portulaca, chamed. chamæp. & ſcordium. Idem etiam faciendum in medicamentis purgantibus. Addimus enim his, quæ ſunt affectioni propria, polyp. folia ſenæ, ſummitates thymi, myrobal. indos, & in ſortionibus, lapidem lazuli, & armeni præparatos, & alia, quæ melancholiam trahere nata ſunt, vt ſunt inter compoſita medicamenta, pilulæ indæ, de fumaria, fœtidæ, de lapide lazuli. Item elect. confect. hamech. diatenæ, diamannæ, diaph. diacarth. Syrupi de pomis compoſitis, de fumoria, & omnia alia, quæ præſcripta ſunt in dolore capitis à melancholia. Semper tamen adiungere his oportet, quæ à tota ſubſtantia epilepſiam, & caput reſpiciunt. Si autem admiſceatur bilis, vel timeatur ſupercalfactio hepatis, vel renum, vel aliarum partium, vel propter anni tempus, & aeris caliditatem, cum ſiccitate, aut ob temperiem ægri calidam, & ſiccam, aut per conſenſum hepatis calidioris, aut renum cum iis, quæ propria ſunt epilepſiæ: addimus cichor. endiuiam ſcariolam, ſummitates aſparagi, lupulorum capil. ven. portulacæ. Syr. infrigidantes etiam, vt de endiuia, capil. veneris. de cich. qui principatum obtinet in hac affectione, vſurpabimus. Eadem erit ratio curandi epilepſiam factam per admixtionem bilis, vel propter ichores ſanguinis (dempta ſanguinis miſſione) vel curandi epilepſiam factam tempore caliditſimo, aut temperatura bilioſa, vt ſi fiat hoc modo.

Quæ melancho. re-ferant

Quæ bilē reſpiciunt.

℞. ſyr. de cicho ʒ.ij. oxymel. ſcil. ʒ.j. aqua cichor. capil. callithtici, beton. vel hyſſ. ana ʒ iij miſce, fiat ſyr. pro tribus doſibus. Capiat poſt, tab. j. elect. triaſ. ſi requiratur maior infrigidatio, ſin minùs, roſ. nouellæ. Purgetur pilulis ſequentibus.

Syrupus.

℞. maſſ. pilul. de agar. & de ahabar. an. ℈.j. agar. tro. ℈. j. cum melle ſcill. aut oxymel. ſimpl. aut ſcilliti. (ſi non timeatur calfactio viſcerum.) formentur pilulæ. Pilulæ omnes ſint calidæ ob aloem. Quare in ſyrupis

Pilulæ.

eſt maior vis infrigidandi, hiſque magis vtimur in calidis affectionibus. Poſſunt etiam dari pilulæ de quinque generibus myrob. l. addita parte tertia ag. Poteſt eadem ratione & metho. compoui opiata.

Opiata. ℞. couſ. florum cicho. & viol. ana ʒ. ß. conſ. anthos ʒ. ij. viſci. quer. rad. peoniæ ana ʒ. j. cineris cranij hominis ℈. iiij. pul. diambr. ʒ. ß pul. diarrh. abb. & pul. triatand. ana ℈. j. ſacch. parum, cum ſyru. capil. fiat opiata. Vbi intendimus alterare, aut refrigerare, non ſolùm eligere debemus, quæ id præſtare queant, ſed ea maximè ſpectanda ſunt, quæ à tota ſubſtantia operantur, illáq; nunquam prætermittere oportet, etiamſi contraria ſint noſtræ intentioni, & calfaciant. Et hæc remedia erunt pro epilepſia facta ob bilis commixtionem, & per conſenſum alicuius partis calfactæ, vt hepatis, renum, &c. Et quando cogimur æſtate media huic morbo mederi. Eadem methodo ſunt componenda medicamenta, vbi epilepſia fit per conſenſum ſplenis, vel per mixtionem melancholiæ. Vt ſi fiat hoc pacto digeſtiuum.

Qua methodo cõponenda medic.

℞. ſyr. de fumar. ʒ. ij. de pomis compoſ. oxym. l. ſcil. ana vnc. iij. (quia fortiora remedia ſunt neceſſaria pro ſplene laborante, quàm pro hepate, cùm ob partis, tum ob humoris melancholici craſſitiem & frigiditatem) aquarum portulacæ, ſcolopen. melliſſæ, rutæ an. qr. j. fiat ſyr. pro quinque mixtionis.

℞. elect. diamoſci vel diambræ tab. j. pro doſi. Purgetur pilulis ſequentibus.

Pilulæ. ℞. maſſæ pil. de fumaria, & fœtidarum, ag. troch. ana ℈. j. formentur pilulæ cum oxymel. ſcil. Fortiſſimæ ſunt pilulæ de lapide lazuli, & periculoſæ. Poſt purgationem vtatur hac opiata.

Opiata. ℞. conſ. ſcolopen. & capil. veneris ana ʒ. ij. conſ. ſtechad. anth. ana vnc. j. conſ. ireos conditæ (ſi reperiatur) conſ. enulæ campanæ ana ʒ. j. Poteſt addi conſ. rad. bugloſſ. & florum borrag. & ſimiles, pul. diamoſci, diambræ ana ʒ. j. pul. lætitiæ Gal. vel pul. regum, vel de gemmis, vel confectionis alchermes ℈. ij. medullæ feminis pæoniæ, & viſci quercini ana drach. j. ſeminis palmæ Chriſti, macerati in aceto, ſcill. drachm. ß. Semen hoc debet in aceto macerari, & maximè ſcill.

ante-

Digitized by Google

antequam exhibeatur. (Tunc enim citò descendit, & nullam infert noxam ventriculo: alioqui ciet vomitum, ob vnctuositatem. Errant ergo, qui non maceratum exhibent Nam quanuis proprium sit affectioni, ventriculo tamen noxium est.) cinetis cranij hominis, vel vngulæ asini, vel cineris hyrundinum, vel cineris vesicæ apri, in furno exiccatæ cum lotio ℈.iiij. syr. confer. myrobala. vel syr. de stechade, vel de hyss. vel oxymel. scil. q. s. addendo parum sacch. fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem auellanæ, superbibendo parum aquæ enulæ camp. vel meliss. In hac sola opiata ponitur alchermes, quia cùm sit admixta melancholia, volumus confortare cor, & à fumis atris repurgare, & fuliginosis. Sunt enim isti obnoxij melancholiæ morbo.

Epilepsiæ per consensum partis sectæ curatio.

Si verò epilepsia fiat per consensum alicuius partis externæ, vt cruris, vel manus, ligetur pars paulò supra locum, à qua incipit affectio. Supra partem affectam cauterium applicetur, vel vesicatorium, vt illud quod parabatur ex cantharidibus, cap. 11. vel melle anacardino, vel applicetur capitellum Ioannis de Vigo, & permitte vulnus diu apertum, vt vacuetur venenosa illa materia, & qualitas, quæ est causa primaria affectionis. Quoties epilepsia fit per consensum alicuius partis externæ, nunquam debent adhiberi setones vel cauteria circa caput, nisi morbus ob antiquitatem, iam factus sit per essentiam, & proprietatem, & tunc debent applicari duo cauteria, vnum quod diuertet à parte affecta longè à cerebro, magis quàm pars, vnde incipit affectio, & infra partem affectam. Alterum ratione cerebri, quia iam epilepsia facta est per essentiam, & fit in spatulis, aut alio loco, vnde fiat diuersio à cerebro. Quando infestantur paroxysmo, oportet frictionibus eos excitare, & fumigiis, vt suffumigio descripto suprà ex secundina asinæ, & blatta bizantia, ponendo etiam intra pares succum rutæ, & præsertim agrestis, aut trifolij fœtidi, quod menianthem Dioscor. appellat. Si ventriculus plenus deprehendatur, excitetur vomitus. Detur præordinatus clyster. Post aliquod tempus, & non in princi-

Cautio.

Epilepsia ab inedia.

Epilepsia ab ira.

pio ſunt adhibenda ſternutatoria. Nam in principio magis mouerent materiam,& morbum adaugerent. Si fiat epilepſia ob nimiam inediam, vt in ieiunantibus, detur parum vini maluatici. Si propter iram, aliaſq; affectiones, detur mica panis cum vino tincta. Non ſunt negligendi ſinapiſmi in omni epilepſia,poſt multas vacuationes vniuerſales. Si fiat epilepſia, per conſenſum ventriculi, laudatur vomitio, vbi eſt venter plenus: in aliis cauſſis non laudatur. Bonum eſt vti clyſtere præſcripto, & pilulis ſtomachicis ante cœnam, vt ſunt de hiera, de aromatibus. Omnia remedia interna debent eſſe communia tum capiti,tum ventriculo. Præſcribendi ſunt igitur ſyrupi materiam pituitoſam concoquentes,ſimul admiſcendo quæ vẽtriculum reſpiciunt,cúmque corroborant, non propter aſtrictionem (quoniam aſtringentium vſus non laudatur in hac affectione) ſed ob aromaticitatem, vt ſunt menta, balſamita, calamus aromaticus, ſpina nardi, & celtica, & ſchenantum,quæ ſimul ſunt capitalia, & ſtomachica.

Syrupi concoquentes pituitam.

Syr. autem erunt de hyſſ. (qui ſimul confert capiti & ventriculo) de ſtech. de abſynth. ſed hoc in minori doſi, quàm alij, ſyr. de menta, conſeruæ cortic. citri. Verus acor. maximè laudatur,qui eſt galangà craſſa. Communis verò acorus aſtringit, ſine aromaticitate. Fiat ergo digeſtiuum tale.

℞. ſyr. de hyſſ. de abſynth. an. ʒ j. ſyr. de ſtechad. vel de menta, & mell. ſcill. ana ʒ.ij. (oxymel non debet poni, niſi in exigua quantitate) aquarum betonicæ, meliſſæ, hyſſ. & mentæ ana qr.j. miſce pro quatuor matutinis.

℞. elect. diamoſci,vel diambræ,vel aro. roſ. vel pliris cum moſco, Roſ. nouellæ tab.iiij. Purgetur leui medicamento, quia non ſunt præſcribenda fortia medicamenta in affectibus ventriculi, quia omnia lædunt ventriculum,& ita adaugetur morbus. Fiant ergo pilulæ hoc modo.

Pilulæ pro ventricul. Opiatæ.

℞. maſſ. pil. de aſſaieret, & de hiera compoſ. vel de maſtiche, agarico. an. ℈.j. formentur pilulæ cum ſyr. de hyſſo. vel cum aqua mentæ, aut abſynthij. Opiatæ magis laudantur, quàm tabellæ.

℞. cortic.

℔.cortic.citri conditi ſacch.vel melle(ſi ſit pauper,& non quæramus ſuauitatem) ʒ.j.conſ.anthos,zinzib.conditi,conſ.ſtech. an.ʒ.vj.pul.aro.roſ.ʒ.j.ß.pul.diamoſci ʒ.j.pul.diarrhod.abb.ʒ.ß. cineris hyrundinum,vel cuculli, vel cranij hominis, radic.peoniæ, & viſci,querc.ana ʒ.j. ſeminum anis. cumini, & ſeſeleos tenuiſſimè tritorum ana ℈.j.ſyr.conſerv.myrobalanorum, vel cortic.citri,vel ſyr.de hyſſ.q.ſ.fiat opiata. Quæ immoderatè calfaciunt, reſoluunt calorem natiuum ventriculi, & tandem frigiditatem inducunt, vt apparet in puellis, quæ edunt zinziber,& ſimilia.Ob id enim occupantur à pallidis coloribus. Quare non vtimur illis ſine delectu, præſertim ventriculo laborante. Si epilepſia fiat à bile aſſeruata in ventriculo,curanda erit modo preſcripto,addendo ſemper aliqua quæ ventriculum reſpiciunt, maximè quæ frigida ſunt. Quòd ſi vtamur calidis, vtemur in pauca quantitate. Si epilepſia fiat per conſenſum ventriculi, laudantur pulueres à paſtu, qui fiunt hoc modo.

Quæ reſoluunt vim ventriculi.

In epilepſia à bile quid cauendum.

PVLVERES.

℔. aniſ. condiri ʒ.ij. coriandri vnicæ cooperturæ, & fœni. an.ʒ. iij. medullæ ſeminis peoniæ,& cubebarum, corall. albi & rub.an.ʒ. j. pul.aro. roſ. ʒ.j. pul. diag.ʒ.ß. ſacch. q.ſ. fiat pul.de quo capiat duo cochlearia poſt paſtum,non ſuperbibendo. Admiſcentur coralli ob cubebas,quæ ſunt fortiores. Nam quę multùm ſunt calida & tenuium partium, non ſunt ſumenda poſt paſtum quia cogerent cibum nondum coctum deſcendere ad venas meſeraicas,& ad iecur,atque ita parerent obſtructiones, & cruditates. Eſt etiam roborandus ventriculus emplaſtro aliquo,vel ſaeculo,accommodatis ventriculo.

Calida poſt paſtum non ſunt ſumenda.

VICTVS RATIO.

Ratio victus præcipua eſt in hoc morbo. Vtantur victu attenuante,& exiccante. Edant panem biſcoctum ij, qui non laborant epilepſia facta per conſenſum ventriculi. Si fieri poſſit, bibant aquam, vel fiat hydromel cla. arom.cum ʒ. i. zinzib. & ʒ.j. galangæ craſſæ, & cinamomi. Hæc aromatiſatio fit pro ℔. viij. aquæ,&

mell.lb.j.coctis ad conſumptionem tertiæ partis. Vtantur aſſis potiùs,quàm elixis:abſtineant à iuſculis & brodiis,quod etiam in omni materia catarrhali præcipitur. Si interdum ob virium imbecillitatem,vel ob conſuetudinem, danda ſunt brodia, vtatur iis, in quibus decocta ſint hyſſ.beton.meliſſæ & ſimiles herbæ attenuantes. Optimum erit decoquere pipiones in iuſculo cum betonica,vel etiam intra pipiones cum aliis appropriatis infarcire. Vel fiat pul.qui ſequitur,quo vtatur in brodiis & condimentis.

Pulvis. ℞. zinzib. nucis moſcatæ, cubeb.piper.an.ʒ.ij.cinamomi ʒ. iij. ſeminis ſeſeleos & peoniæ ana ʒ.ß. fiat pul. huic affectioni determinatus.

Curatio epilepſiæ ab affectibus vteri.

Si ab vtero fiat epilepſia,vel ob imprægnationem,vel ob retentionem, vel ob corruptionem ſpermatis,vel ſecundinæ retentionem,fiet vt ſequitur. Et quidem ſi fiat ob retentionem menſium, prouocentur menſes, vt ſuo loco dicetur. Obſeruandum verò eſt maximè, quoties ſint prouocandi menſes,aut alioqui vtendum aperientibus,vt ſemper tollatur cruditas, ſi adſit. Saltem ventriculus eſt repurgandus humoribus nocuis, & excrementis,aut pilulis ante cœnam,aut vomitu,aut aliter.Purgetur pilulis fœtidis,vel de ag. Concoquatur materia cum ſyr.præſcriptis, admiſcendo ſyr. de arth. vel aquam arthet.matricariæ,nepetæ hoc modo.

Cautio.

℞. oxymel. ſcill.ʒ.iij. ſyr.arthe. & de hyſſ. ana ʒ.ij.aquarum meliſſ. fœnic. matric. & nepetæ an.qr.j. miſce pro tribus doſibus aut iiij.

℞. triph.magnæ ſine opio (quia eſt appropriata vtero) tab.iij.aut iiij.

℞. pil. fœtid.ϑ.ij.ag.tro.ϑ.ß. formentur pilulæ cum oxymel. ſcill. Vtantur theriaca, mythrid. vel triphera magna ſine opio,fiat opiata poſt purgationem,vt in aliis dictum eſt. Sed præeligendus eſt pul. diambræ, qui in mulieribus eſt magis conueniens,Emplaſtrum pro matrice in hoc affectu tale fiat.

Emplaſtrum pro matrice.

℞. maſſ.empla.cheronei ʒ.iiij. malaxetur cum ol.liliorum vel ſpicæ, adde muſci gr.iiij. Si à retentione & corru-

corruptione ſeminis, vel ſecundinarum, eiiciantur, & poſtea corroboretur vterus modo prædicto.

Epilepſiæ prægnantis curatio.

Si prægnanti accidat epilepſia, difficilis eſt curatio, tum quia purgantibus medicamentis vti prohibemur, niſi à quarto ad ſeptimum menſem, (Sed propter accidentia, quę ſuperueniunt, ſatius eſt curationem non moliri) Tum etiam propter moroſitatem mulierum, donec pepererint. Interim vtendum his remediis, quò morbus fiat mitior. Emplaſtrum pro matrice prægnantis.

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice & cheronici an ʒ. iij. ß. moſci gr. vj. malaxentur cum oleo liliorum vel de ſpica, fiant emplaſtra duo, alterum ſupra ventrem ad regionem matricis ponatur, alterum ſupra renes in dorſo. Vbi ſolùm eſt intentio purgandi, & exiccandi vterum, ponitur ſolùm emplaſtrum cheroneum. Vbi roborandi & retinendi fœtum, miſcemus emplaſtrum pro matrice. Ad varietatem, loco emplaſtri poſſumus vti vnctionibus & ſacculis, vt in vna parte emplaſtro, in alia vnguento. Vtatur electu. diamoſci, diambræ. Teneat ſępe in ore tro. de moſco. Ventriculus corroborandus eſt ſacculis & vnctionibus. Sacculis quidem præſcriptis cap. de dolore capitis facto per conſenſum ventriculi: inunctione verò, ſequenti.

℞. olei nardini ʒ. iij. de abſynth. & de menta an. ʒ. ij. miſce, vngatur ventriculus, vel addendo ceræ parum, fiat vnguentum. Poſſunt addi aliqua arom. vt cyperi, garioph. nucis moſcatæ, amborum corallorum, macis, roſ. ſpicæ, ſchenanthi ana ʒ. j. fiat vnguentum. Fiat peſſarium pro ſemine corrupto, & menſibus retinentis. *Inunctio.*

℞. benedictæ ʒ. ß. ag. trocis. ʒ. j. colocynth. ſeminis nigellæ romanæ an. ʒ. ß. cum ſucco mercurialis, fiat peſſarium, indatur vuluæ, adhibeantur cucurbitulæ inguinibus. *Peſſarium pro ſemine corrupto.*

De Epilepſia, caput alterum.

EPilepſia, Latinis comitialis morbus, ſacer, hereuleus, & lunaticus dicitur. Eſt autem vniuerſalis conuulſio corporis ob affectum communium neruorum principium, dicitúrque vniuerſalis ad differentiam

Differentiæ. tum particularis tũ Emprosthotoni, Opisthotoni & tetani. Cùm particularis est, dicitur eius partis conuulsio, quæ contrahitur, vt brachij. Fit autem, cùm cerebrum in seipsum sese contrahit, vt, quod noxium est expellat, quemadmodum & in sternutatione, cui similis est. Fit enim sternutatio, quando quod molestat, in anteriori parte cerebri tantùm continetur, prope eius appendices, & narium interna foramina, ita vt si materia pauca sit, vna vel duabus vel tribus contractionibus expelli queat. Materia autem Epilepsiæ in ventriculis mediis & posterioribus hæret aut in parte posteriori, ob id que difficiliùs excutitur. Cõmunis medicorum schola credit cum Galeno, crassum humorem cerebri ventriculos obstruentem hunc maximè affectum parere, quibus obstructis spirituum transitum impediri necesse est. Existimant enim spiritus animales in ventriculis cerebri contineri extra arterias: in quo plurimùm aberrare mihi videntur. Nam si crassus & viscidus humor ventriculos cerebri obstrueret, vt illi putant, qui spiritum, quominus posset exire, impediret, cessaret motus, aut saltem minor fieret, vt in Paralysi accidit. At tantùm abest vt cesset, vt omnes partes præter voluntatem ad motum concitentur. Porrò si Epilepsia fiat propter aliquam obstructionem, ea erit in meatu illo, qui à cerebro ad coanam, id est, peluim siue infundibulum perueniat, per quem pituita ad palati foramina descendit, quod contra fit in Epilepsia. Ob id Gal. 4. & 11. de vsu partium optimè à natura comparatum esse ait, vt per declines cerebri meatus, tum per palatum in os, tum per corpus narium orificis perspicuis ac magnis, pituita aut alia cerebri excrementa excernantur, ne animal frequenter corripiatur Epilepsia. At contrà in Epilepsia accidit, in qua per illam viam expurgatur materia, quæ insultum excitat, & ea, quæ cum spuma ex ore eiicitur ab ægris. Adde quòd Epilepsia magis à tenui materia vel spumosa & acri fit, quàm crassa, vt illi existimant. Subitaria enim obstructione in magnis cauitatibus non fit. Nec sequitur, subitò fit, ergo a crasso viscosóque humore. Argumentũ Galeni docet Epilepsiam non fieri absque materia. Nam morbi omnes, qui ab intem-

Causse.

Locus materiæ epilep.

temperiē ſicca fiunt, citra affluxum materiæ, ſenſim fiūt, quod Galenus demonſtrare voluit. Quòd autem repentè fiat Epilepſia, id materiam potiùs tenuem eſſe, quàm craſſam indicat, vt cita morbi ſolutio, materiæ paucitatem & tenuitatem. Craſſa enim difficillimè moueretur, tenuis facillimè. Sed quò magis veritas elucescat, aliis argumentis conuincamus Epilepſiam fieri à materia aeri vel tenui, vel aquea vel ſpumoſa potius quàm craſſa. Primùm negari nō poteſt, Epilepſiæ omnia genera, quæ per conſenſum fiunt, à ſubſtantia tenui fieri. Quod Galenus de locis affectis in iuuene illo grāmatico indicat, qui quoties vehementius doceret, aut cogitaret, aut inediam ſuſtineret, aut iraſceretur, morbo comitiali corripiebatur. Eodem in loco ſcribit ſe multos vidiſſe conuulſione comitiali ab ore ſtomachi correptos, aut cùm non probè concoxiſſent, aut vini meracioris plurimum potaſſent, aut vbi veneri immodicè operam dediſſent: quinetiam per febrē quoſdam conſpexiſſe derepentè conuulſione præhendi, nullo (quod eam præſagiret) præcedente indicio, qui bilioſo ſuperueniente vomitu protinus ab omni noxa liberati fuerunt. Atque hoc modo affectorum nonnulli res quaſdam fuſcas vomendo reiecerunt, alij humorē potri ſucco ſimilem. Hactenus Galenus. Ex his locis manifeſtè apparet, per conſenſum ventriculi fieri epilepſiā à vaporibus eleuatis à bile flaua & porracea & fuſca, quę atram bilem indicare videtur. Præterea docet hunc affectum oriri ex agitatione, aut ab ira, aut à magna cōtentione, aut vaporū acrimonia, vt in eo, qui ob potū meracioris vini epilepſia corripiebatur, aut inediæ, quæ humores exacuit. Item quæ fit per cōſenſum vteri in mulieribus, à vaporibus caput conſcendentibus fieri manifeſtum eſt. Materia enim craſſa ea in parte concluſa ſurſum eleuari nequit. Teſtantur & hoc mulieres, quæ fumum quendam aſcendētem ſentiunt. Extat hiſtoria apud Galenum de puero, qui aurā è pede ſurſum eleuari ſentiebat. In eadem ſententia videtur eſſe Ariſtot. ſub finem libri de ſomno & vigilia, cùm ſcribit pueros maximè eſſe obnoxios epilepſiæ, quòd eorum caput multis fumis repleatur. Quare ab vſu vini, quod ſuapte natura eſt

vaporosum,& quod caput tentat,vult mulieres abstinere. Solutio enim morbi repentina ostendit materiam paucam eandémque tenuem esse, quòd facilè discutiatur. Simili argumento Galenus vsus est in lib. de tremore & palpitatione,vt probaret iectigationem fieri à tenui humore,quia citò dissoluitur & generatur. Quod etiam testãtur vacuationes, quę fiunt,cum à paroxysmo liberantur. Oscitant enim,sternutant, & spumam per os reddunt,quæ omnia materiam esse tenuem ostendunt. Materia autem crassa ,nisi attenuata fuerit, non facilè euacuatur. Fit autem comitialis morbus à nidore & odoratis,vt experiẽtia comperi. Quare necesse est fumos omnes,aut omnes,aut materiẽ communem habere aliquam qualitatem,vel quantitatem,quæ cerebri facultatem expultricem cominoueat.Noui multos, qui cùm iter facerent,ex aëre vel vento concepto per nares, statim epilepsia corripiebantur, à qua si aures bombace, aut aliqua alia substantia molli, obstruerent, sese vindicabant. Hæc annotaui, vt intelligerent studiosi epilepsiam fieri & à pituita tenui,& à spumosa, vel à bile flaua,vel attenuata atra,aut eius ichoribus, vel à vaporibus acribus,vel ab odoratu,propter cerebri exactiorem sensum.Hinc efficitur,vt qui ingenij acumine pollent, huic morbo frequenter obnoxij sint,vt de Cæsare,Mahumete, Carolo quinto Imperatore scriptũ legimus.Id quod illi à Comitiis inditum nomen testatur, eò quòd plurimi ex Romanis in illis eo morbo frequenter corripi viderentur. Hac igitur distinctione facta, facilius morbo medebimur. Nam quædam prosunt epilepsiæ corsortij lege factæ,atque in materia calida,quæ non conuenirent in crassa & viscida, vt perfusio capitis cum oxirrhodino, quam Celsus imperat ad repellendos fumos, & succos irruentes in ventriculos cerebri. Item missio sanguinis, vsus theriaces recentis, aquæ vel conseruæ, violarum vsus, quam nõ alia ratione prodesse puto,nisi quòd vim narcoticam quandam habere scripsit Mesue. Item asyncritum & aliæ compositiones quæ opium recipiunt,ab antiquis ad comitialis morbi insultus commendatæ fuerunt. Morbus hic citò deprehenditur,distinguitúrque facilè ab omnibus morbis à materia frigida

Solertes comitiali morbo obnoxij.

Signa.

gida in capite collecta factis, à Caro, Lethargo, Paralysi, quos affectus quies necessariò sequitur. Differt etiam ab illis mentis perturbationibus per spumam in ore collectam, quæ peculiaris est admodum huius morbi nota, non tamen in omnibus semper apparet. Nam qui ob nidorem vel fumos acres epilepsiam patiuntur, in his confestim soluitur, etiam sine spuma, quæ fit cùm diutius durat accessio, & cùm ob frequentem inspirationem & expirationem aqua tenuis agitatur, & spiritu, aut substantia quadam vaporosa circumplectitur, ex qua spuma generari solet. Occupat hoc genus morbi pueros potius, quia maxima sit effumatio in illis ad caput, vt ostendit somnus, qui primis diebus & mensibus eos detinet. Eam ob caussam Aristot. iubebat nutrices à vino abstinere, quòd multos vapores excitet, eósque paruulos corripit potiùs, quàm adolescentes, & iuuenes, quàm prouectiores. Ob id matrem puerorum nonnulli appellant. Frequentiùs in aliquibus regionibus morbus hic, quàm in aliis grassatur, vt Florentiæ magis est familiaris, quàm in alia Italiæ parte. Quod tribus de caussis accidere puto. Prima & potissima, est substantia cerebri tenuis & valde sensilis, ob quem sensum facilem hunc morbum incurrunt, vt melancholici dicuntur natura ingenioſi. Quòd autem substantiam habeant subtilem, ostendit eorum ciuium perspicax ingenium & iudicium acre. Altera caussa esse potest victus ratio vaporosa & flatulenta. Tertiam esse puto, quòd hic morbus sit hereditarius. Cùm enim multi olim hunc morbũ passi sunt, plures liberos ad eum suscipiendum idoneos procreant. Nam vt Hipp. scriptum reliquit, Sani sanos, & ægri ægros pueros generant. Est & hic morbus frequens in Prouincia, quæ ab eiusdem incolis vocatur (la gouttete) vt in Aluernia, quod non aliunde accidere puto, quàm ex praua victus ratione, & vinorum mixtorum, quæ apud illos sunt, vsu. Sunt enim valde fumosa, cruda, aliis permixta, vnde caput vaporibus tentant & implent. Habent etiam cerebrum valde sensile, quanuis id vinorum vsui tribuendum magis existimarim, eò quòd qui illuc commigrant, in similem propensionem incidisse obserua-

ti sint. In aliis regionibus minùs frequens est.

Curatio puerorum.

Victus ratio. Primùm præscribatur optima victus ratio & nutrici & infanti. Deinde medicamenta sumenda. Nutrici vinum interdicatur, fugiat venerem, quæ lac ipsum corrumpit, vel materiam lactis mutat. Ab ira, & corporis omnino, ac vehementi animi commotione abstineat. Flatulentis & acribus alimentis non vtatur. Si biliosa sit, mutanda est, aut frequenter euacuãda medicamentis leuiter laxantibus, & sine magna agitatione humorum. Exhibendum lac asininum, in quo decoquantur, vel infundantur, quæ magis humori noxio determinata sunt, vt si biliosa sit, decoquantur rosæ & violæ recentes, vel infundantur & subdio maneant. Si melancholica fuerit, epithymum, polypodium, senna cum anisio decoquantur. Si pituitosa, agaricus, vel carthamus, vel viscus quercinum, vel peonia recens, quæ vim habent purgandi pituitam, vel eadem ventre galli antiqui concluſa coquantur. Quòd si hæc parùm prosint, mulieri dentur fortiora medicamenta, pilulæ, vel aliæ compositiones superiùs traditæ, cùm de humorum vacuatione in capitis doloribus ageremus. Eo autem die, quo sumet medicamenta fortissima, mamillam puero non porrigat nisi serò. Exhibebimus autem puero puluerem superiore capite præscriptum cum lacte vel melle manè. Valent enim à tota proprietate seseli, peoniæ radix, & viscus quercinum. Vel fiat sequens

PVLVIS.

℞. violarum ʒ.j. cumini, carui, seselij ana ʒ.ij. feminis peoniæ, rutæ ana ʒ.j. cineris cranij hominis, vel cuniculi, vel hyrundinum, vel mustellæ, ʒ.iij. fiat pulvis tenuissimus, de quo capiat ʒ. ß. sacchari candi ʒ.j. cum qua violar. vel cum syrupo violaceo, vel cum aqua callithrici, vel cum lacte recenter mulso, vel cum melle rosato. Nostræ mulieres frequenter in hoc affectu vsurpant compositionem diamoschi dulcis; quæ minùs probanda est, quia nimis tentat caput ob odorem, in parua tamen quãtitate tempore paroxysmi dari potest, vt, quod in capite est, discutiatur. Aliæ mithridaticam compositionem, aliæ theriacam exhibent, quod

quod Galenus improbat. Hæc enim remedia fortissima pueros læderent, qui calidiores sunt, & ad dissolutionem promptissimi. Florentinæ mulieres cauterio occiput vrunt, idque habent in communi vsu, edoctæ quotidiana experientia. Rusticæ pueros sacerdotibus deferunt, vt cauterio, vel carbone ignito partem illam posteriorem vrant, quod maximè confert, si epilepsia facta fuerit per idiopathiam. Si enim per sympathiam aut ventriculi, aut partium infernarum, hoc esset potiùs trahere humores ad cerebrum, quàm idem euacuare. Tunc autem optimum est extra partem vapores vehementer deriuare. Supra partem inspergere oportet puluerem sequentem, quia vti oxirrhodino mulieres reformidant.

℞. cor. ros. gra. myrthi ana ʒ. ß. seminis lactucæ ʒ. j. granorum tinctorum, santali rubri (quia minus odoratum est) coralli rubri vsti (vritur corallum, vt faciliùs in puluerem reducatur) & loti (vt maiorem tenuitatem habeat) ana ʒ. j. ß. garyophillorum & cyperi ana ℈. ij. fiat puluis subtilissimus, qui aceto irroratus, & leuiter exiccatus inspergatur parti bregmatis. *Puluis ad inspergẽdum caput.*

Si autem aluus non sit libera, iniiciatur clyster ex hordeo, melle, & saccharo. Hac ratione pueri & infantes liberantur. *Clyster.*

Curatio maiorum natu.

Si autem maiores natu, vel iuniores & adolescentes corripiat, in principio mittatur sanguis ex vtraque cephalica, si multus sit: sin paucus, secetur vena poplitis ad materiæ deriuationem, quod iubet Gal. lib. de curat. per sang. missionem. Caput oxirrhodino frequenter perfundatur, vt Celsus iubet, & ratio faciendum censet, potissimùm in his, qui per consensum lęduntur, eadem ratione, qua Galen. in Methodo commune Phrenitidi, Lethargo, & similibus affectibus esse asserit, vt oxirrhodinum in principio admoueamus ad repellendum à capite humorem, qualiscunque sit. Cibus sit euchymus, nec vaporosus. Vinum quoq; vitetur, quia epilepsiã facit, vt & Ceruisia, & Zythũ, & alia decoctio facta cum cinamomo. & similia, quæ caput tentãt. Ex his enim omnibus vapor multus in caput tollitur, qui accessionem *Sanguinis missio.* *Perfusio capitis.* *Victus ratio.*

Pilulæ. epilepticam accerſit. Vtatur pilulis paratis ex agarico, myrob. rhabar. & aliis medicamentis humori vacuando accommodatis. Parantur autem pilulæ abſque croco, myrrha, & aliis, quæ caput tentare nata ſunt. Sa cocolla, & peonia ſufficienter purgant. Myrobal. laudantur. Aliquam aſtrictionem relinquunt, neque humores multùm exagitant. Agaricus, tum quia bilem, pituitam, aliósque humores euacuat, tum quia ſiccat & cerebrum

Purgatio. & neruos, commendatur. Detur tamen abſque zinzibere. Sufficit enim aqueam pituitam trahere. Quòd ſi à bile, vel in corpore bilioſo fiat, dari debet agaricus cum ſyrupo violato, vel roſato. Si à pituita, cum hydromelite. Leuiter & frequenter euacuandi ſunt, cùm incipiunt laborare. Nam ſi antiquus morbus fuerit, fortiſſimis medicamentis humor vacuandus erit, vt colocynthide, ſcammonco, euphorbio, lapide lazuli, & ſimilibus, citra tamen magnam humorum agitationem. Quòd ſi cacochimia ſit in venis & aliis partibus multùm remotis à ventriculo, vtiliſſimum erit humores præparare, quò facilius expellatur, facta priùs illorum diſtinctione. Si enim corpus pituitoſum, & multis flatibus refertum ſit, concoquere oportet pituitam detergẽtibus & leuiter incidentibus potiùs, quàm fortiter aperientibus. Ad eius etiam concoctionem valet mel roſ. collatum, hydromel, ſyr. de ſtechade cum aquis callitrici, beton. hyſſopi, rutæ, vel cum earum herbarum decocto, aut cum radicibus peoniæ, polypodij, querc. & acori. Si autem pituita ſit viſcida & lenta, mel ſcilliticum erit ex vſu. Incidit enim & deterget. Epilepticus ex Galeni ſententia vſus eſt oxymelite ſcillitico ad euacuationem. Hoc tamen conſilium Galenum non dediſſe aſſerunt, quod facilè crediderim. Si verò bilis ſit concoquenda, id commodè fit cum ſyrupo endiuiæ ſimplicis, ſyrup. capill. ven. acetoſo ſimplici & violarum, cum aquis vio. cichor. end. papa. portulacæ & ſimilium. Si materia ſit melancholica, conueniunt de fumaria ſimpl. de ſtechade, de pomis compoſitus ad euacuationem. Simplex ad concoctionem deſcriptus à Meſue de dolore cap. à pituita. Cum aquis vel decoctione herbarum, bugl. fumar. borrag. beton. callitrici & ſimilium. Finitis ſyrupis

iniici atur

iniiciatur clyster ante medicamenti assumptionem ex decoctione herbarum detergentium cum mell. & succo cicłæ, vel mercurialis. In crastinum dentur vel pilulę, vel electuaria, vel potiones. Quæ omnia descripta sunt capite de dol. cap. qui fiunt per consensum, pro humorum varietate. Si autem alicui syrupus compositus cum medicamento laxante gratior sit, paretur talis

Syrupus.

℞. polyp. quer. ʒ.iiij. rad. peoniæ & seminis eiusdem an. ʒ.ij. callithrici, violariæ, merc. an. M.j. summitatum rutæ, puleg. vtriusque beton. hyssopi, an. M.ß. pass. enucleat. prunorum & sebesten ana P. xx. anisi seseli, ana ʒ. iij. seminis carthami contusi, & sennæ orienta. an. ʒ.ij. flo. vio. P.ij. buglos. anthos, an. P.j. fiat decoctio in hydromelite, & ad ℔.j.ß. In qua infunde ag. ʒ.j. ß. Leuiter decoquantur & fiat syrupus. Arom. ʒ.j. vel ij. galangæ crassæ, addendo sacchari parum. Capiat tribus diebus continuis, Vere, & Autumno, post priorem euacuationem.

Idem præstat syr. de fumaria comp. vel syr. de pomis comp. si exhibeatur cum aqua callithrici. Quod si aluum mouere magis velis, vel corpus purgare, detur cum decocto agarici, vel mercurialis, cum decoctione myro.

Epilepsiæ per consensum curatio.

Si epilepsia per consensum fiat, decoctum galli antiqui, cum brassica marina, polypodio aut passulis plurimùm valet, vel si deest brassica, eius loco substituatur senna, vel cum decoctione peoniæ maris, vel fœminæ recentis, quia iuuat, & ventrem purgat. Pilulæ optimæ parantur citra crocum & myrrham hoc modo.

℞. aga. ʒ.ij. zinziberis, salis gemmæ, cinamomi, spicæ vtriusque, cubeb. ana ϑ. ß. castorei gr. vj. aloes non lotæ ʒ.ß. cum succo merc. fiant pilulæ, de quibus capiat pilulam vnam, vel duas singulis diebus per spatiũ duorum vel trium mensium. Quòd si duabus non moueatur, capiat quatuor, vel quinque, vel sex, vel septem, semel in hebdomada, vel adde troc. alanda. gr. ij. vel iij. pro vna dosi.

Pilulæ eædem valent ad melancholiæ euacuationem, dummodo tantillum epithymi addatur, quantum agarici.

Ad epilepſiam bilioſam & per conſenſum ventriculi factam parentur in hunc modum.

℞. rhabar. tenuiſſimè puluerisati & irrorati aqua viol. ʒ.ß. myrob. citrino. & indor. confric.& in infuſ. in ſucco roſ. ana ʒ.j. agarici ʒ. ß. cinamomi, ſpicæ, ſeſeli an. ℈.ß. aloes ʒ.iij. cum ſyr. roſato formentur pilulæ ſex pro ʒ. de quibus capiat quatuor, quinque, vel ſex ſemel in hebdomada per duos ſequentes dies Hæ pilulæ ab aliis differunt,quòd aſtringentia & bilem purgantia recipiant. Agaricus etiam non trociſcatus in minore doſi ponitur. Denique ſine caſtoreo parantur, quòd humores pituitoſos frigidos fundit & liquat. Conficitur puluis ad euacuationem pituitoſæ aquæ aut liquidæ, hoc modo.

Puluis ad pituitam. ℞. tartari vini albi vnc. ß. ſennæ orient. vnc. j. ſalis gemmæ & zinzib. ana ℈. j. aniſi ʒ. j. fiat puluis, ex quo capiat cochlear vnum cum decocto mercurialis, vel cum iure capi,vel pulli,vel pauca quantitate ſyrupi viol. vel roſ.

Si fortiorem velis pro morbo antiquo, adde turbith infuſum in hydromelite, & roſacei ʒ.j. ſcammonei ℈.j. Mutandę ſunt formæ medicamentorum,in quibus euacuare frequenter eſt neceſſe, facta vniuerſali purgatione. Si æger frequenter expuere ſolebat, ſi ſtupido animo & multùm dormiat, argumentum eſt multum pituitæ in cerebro coaceruatum eſſe,à qua fumi & ſpiritus eleuantur, quibus concitatis in ventriculis cerebri fit epilepſia, tunc pituita apophlegmatiſmis elicienda eſt, vt cubęb. piretro, naſturcio, quæ per ſe maſticari debent, vel in puluerem reddita, & ſimul iuncta excipiantur cera,vel potiùs ficubus,vel paſſulis,& maſticentur,loquendo, vel vociferando, vt mater a trahentibus his faciliùs cedat. Repete maſticatoria,quæ capite de Alopecia dicta ſunt, item errhina. Hæc ſunt maſticanda ante prandium & cœnam. Oliuæ ſale conditæ & diu maſticatæ pituitam è cerebro potentiſſimè trahunt & citra faſtidium ægri.Hæc fiant per tres aut quatuor dies, quibus vtiliſſimum erit herbas attenuãtes & incidentes in brodiis dare, vel ptiſana, ad eliquationem humorum,vel aquã hyrundinum, de qua poſtea dicemus,& caſtoreum.

Multò

Multò tamen facilius euacuantur cerebri recrementa pituitosa, vel pituitæ permixta, si priùs eliquata fuerint. Post istas particulares euacuationes, theriaca, quæ materiã absumit in parte, danda est, nisi valde antiqua fuerit. Nam tunc etiam loco castorei cum sternutamentis vsurpari potest, ante theriaces, vel mythridatij, vel asyncriti assumptionem. Quod si ex istis masticatoriis maior excitetur fluxio, exhibendæ sunt pilul. præscriptæ ad pituitæ euacuationem, & in crastinum danda theriaca recens, vel trium anno. Si verò æger bilioſus fuerit, aut substantiam cerebri tenuem & subtilem habeat, recens danda erit. Sin stupido sit animo ob largã illam humiditatem, tunc exhibemus theriacã antiquam ad illam humiditatem absumendam. Idem præstat opiata sequens.

Opiata.

℞. conf. anthos, stechados, ana ʒ.ß. zinziberis viridis melle conditi ʒ.ij. cinetis cranij hominis ʒ.j. cineris cuculli, vel hyrundinum, vel mustellæ, rasuræ eboris, vel cornu capræ ana ʒ.ß. pulueris diagalangæ ʒ.ij. cum syr. capil. vel de stechade ʒ.ß. vel confer. corticis citri, cum syr. de papauere fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem castaneæ manè, ieiuno stomacho, superbibendo parum aquæ callithrici, vel hyssopi. Hæc opiata conuenit in morbo antiquato, in quo multum pituitæ trahere oportet. Si ab humorum vel vaporum acrimonia fiat, sequens erit paranda.

℞. conf. viol. vnc.ij. confer. cicho. vnc.ß. conf. acori vulgaris ʒ.iij. cinetis cranij vnc.ß. rasuræ eboris, ʒ.iij. ad nimium sensum stupefaciendum (vel syr. capil. ven. si minùs sit sensus exactus) fiat opiata. Capiat ieiunus ad quantitatem castaneæ. Eorum caput perfundendum est oxirrhodino, vel puluere sequenti inspergendum in sequentem modum.

Puluis.

℞. granorum myrthi & granorum tinctorum, rosarum, coriandri ana vnc.ß. sant. rub. viol. nenuph. capit. papaueris ana ʒ.iij. florum anthos, stecha. ana ʒ. ß. fiat puluis tenuissimus, vt collyriũ: cum quo irrorato aceto & reiccato inspergatur pars anterior capitis. Pulueres, qui ad epilepsiam arcendam præscribuntur, non debent

esse multùm odorati, quia vt capitis grauitatem faciunt: sic in dispositis ad epilepsiam, paroxysmum accersunt. Ob id santalum rubrum, non moscatellinum, neque citrinum apponere volumus, neque alia, quæ malum odorem inspirant. Item capita papaueris addimus, tum ad obtundendam acrimoniam vaporum, tum ad sensum meningum obtundendum. Ob quem nimiũ sensum facilè conuulsionem patiuntur epileptici aliqui. Quare stupidis, & his, qui epilepsiam à proprietate cerebri patiuntur, minus conuenit hic puluis, & remedia suprà scripta, sed potius alia scripta in dolore capitis à materia frigida. In antiqua epilepsia aqua sequens mirificè confert, & potissimùm in paroxismo data, illos subitò excitat.

Aqua excellentissima.

℞. hyrundinum N.40. rutæ M.2. castorei vnc.1. vini albi ℔.iij. distillentur in balneo mariæ, & aqua seruetur vsui. Ex ea dentur cochlearia duo in paroxismo, vel manè extra paroxismum, præcedente vniuersali purgatione totius corporis & capitis. Valet enim intus assumpta, & extrinsecus appositа in conuulsione & paralysi, sed magis in paralysi, & efficacior est oleis. Quare si quis in hoc affectu vti velit, paret in maiori quantitate. Idem etiam præstat aqua theriacalis descripta in dolore capitis à morbo Hispanico. In hunc vsum confert puluis descriptus in affectibus oculorum ex hyrundinibus & viperis factus. Si epilepsia fiat in pueris propter vermes, quod multi credunt, hoc facerent, quia mordendo os ventriculi materiam quandam commouerent. Nam si Galeno credimus, epilepsia ex sola intemperie non fit. Quare oportet vermes putrescere, & ex eorum putrefactione fumos putres, & tetros circumferri, & internam partem ventriculorum cerebri diuexare. Quanquam conuulsio à plenitudine, & ab inanitione, & à materia venenosa fiat. Sed hoc de particularibus conuulsionibus ab Hippocr. scriptum fuisse existimo. Priùs enim æger moreretur, quam ex cerebri inanitione epilepsia sequeretur. Cæterùm non dicitur epilepsia, etiamsi conuellantur omnes partes, nisi mens lædatur, vt Galenus de locis affectis demonstrat. Si ergo causa huius

affectus

affectus sint vermes, dentur medic. amara purgantia pituitam, & vermes necantia. Adhibentur enim supra vmbilicum vnguenta ex aloe, myrrha, absynthio, & aliis amaris odoratis composita, non vt solent mulierculæ & pharmacopolę, qui supra os ventriculi non verentur adhibere fella, bitumen iudaicum, vel liquidum, quod petroleum appellant. Quæ omnia supra os ventriculi adhibita, nocent. Vmbilico igitur potiùs admoueri debent ad vermes occidẽdos & deturbandos. Fiunt & alia, quæ cap. de vermibus dicentur. Si per consensum vteri & retentionem mensium fiat, mouendi sunt menses, aut si à retentione seminis corrupti, ratione cuius fit epilepsia, inditur pessarium altero capite descriptum, & quod & laxat partẽ, & attrahit. Alia remedia superiùs posita erũt ex vsu. Possunt tamen addi aliqui pul. odorati in opiatis, vt citiùs medic. ab vtero trahatur, vt pulueres diambræ, diamoschi, diagalangæ, & alij resiccantes & odorati.

Curatio insultus epileptici.

Quæ superiùs dicta sunt de epilepsiæ curatione, extra paroxismum facienda sunt, quæ magis ad præcautionem, quàm ad curationem instituuntur. Quæ sequũtur, ad insultus epilepticos & paroxismos conducent. Sunt autem duplicia. Alia ad symptomatis mitigationem instituuntur, alia ad morbi facti curationem. Si æger multùm moueatur, conuellatúrque, oportet medicum inhibere motionem vehementiorem, ne corpus nimiùm defatigetur. Nam in totum prohibere, nihil aliud est, quàm retardare paroxismi solutionem. Cùm enim concutiuntur partes, materia discutitur, quæ partẽm internam grauat. Secundum est dare aliqua, quæ naribus obiecta, sua tenuitate partium, ad ventriculorum cauitatem penetrare possint, & materiam illam absumere digerendo resiccandóque. Sunt autem illa ipsa, quæ epilepsiam produnt, vel eam inducunt, vt lachrimæ fœtidæ, quale est ammoniacum, sagapenum, assa fœtida, bitumen castoreum, folia rutæ, pulegium regale & ceruinum, calamynta, & id genus alia. Nec cuiquam mirum esse debet, si hæc epilepsiam concitent, materiam commouendo, eandémque commotam discutiant longiori tempore. Eadem ratione id faciunt, quod peonia collo

ſuſpenſa, attenuando, incidendo, & diſcutiendo. Poteſt etiam dari aqua illa deſtillationis hyrundinum ad ʒ. ij. quæ ori impoſita ſua tenuitate partium diſcutit, & ſe in partes abditiſſimas inſinuat, vel danda in maiore quantitate, ſi ſpumam reddat, quia cum ſpuma medicamentum reiicitur. Olea, quæ ſunt valde tenuium partium, in aures diſtillando adhibenda, & ſupra capitis commiſſuras, vt oleum de ſpica, oleum ſampſu. oleum de cinamomo, de nuce moſcata, de macere, vel alia, quæ citra diſtillationem parantur, vt oleum rutaceum, ſycionium, de abro. addita aqua vitæ ad tertiam partem. Vngantur ſuturæ, vt penetrationem acquirant. Si per conſenſum fiat, ſupra partem affectam ſynapiſmus, vel veſicatorium ex fermento, & cantharidibus adhibendum. Nam cucurbitulæ propter ſuccuſſionem non poſſent adhærere, alioqui vtiles eſſent. Si per conſenſum vteri fiat, erunt ea inſtituenda, quæ ad vteri ſuffocationem præſcribuntur, vt fœtida naribus, odorata vtero admouenda, niſi mulieribus vtero gerentibus, in quibus ſufficit ſucceſſionem nimiam inhibere. Compoſitiones, quæ ſunt antidota, diſcutiunt, & materiam abſumunt, ſed illa oportet eſſe antiqua quanquam in vehementiori corporis agitatione, minùs antiqua conueniunt. Si fiat per conſenſum alicuius partis exterioris, vt digitorum manus vel pedis, fiat ſtrictura inter partem & caput, vel corporis truncum, vt ſi in manu, à cubito ad alas ponenda eſt, quia æqualiter & meliùs ligatur hæc pars, per quam aura tenuis defertur ad caput, quàm à cubito ad carpũ, quia vno oſſe conſtat, cubitus autem duo oſſa habet. Ob id vaſa, quæ inter duo oſſa latitant, conſtringi nequeunt. Idem faciẽdum eſt in tibia, cùm inde defertur illa aura, in qua ligaturam à parte inferiore incipere oportet, ab eáque conſtrictionem arctiorem faciendo, & ſenſim remittendo vſque ad ſuperiorem.

De conuulſione. CAP. XXXVII.

SPaſmus ſiue conuulſio à repletione, & ab inanitione fit. Eſt & non proportionatus ad materiam. Conuulſio facta ab inanitione lethalis. Quare ſatius erit prohibere ne fiat, auferendo cauſſam, quæ conuulſionem poteſt excitare, velut in febre ardentiſſima, ſi tanta ſiccitas

titas partium fuerit, & conuulſionem minetur, ſpinam dorſi inungere oportet, ne nerui ſupra modum exiccati, conuulſionem patiantur. Huiuſmodi conuulſiones quæ fiunt à febribus, ſolent vt plurimùm ſequi phrenitim. Ordinentur itaque inunctiones ſiue irrigationes, partim ex refrigerantibus ob febrem, partim ex humectantibus ob nervorum ſiccitatem hoc modo.

℞. ol. viol. ʒ iiij. ol. amygd. dulc. & de lilio ana ʒ. ij. lactis mul. ʒ. j. mucilag. ſeminis pſillij ʒ. ß. miſce. fiat vnguentum, quo vngatur ſpina dorſi. Ad intra danda ſunt, quæ humectant & refrigerant. Fiat inunctio fortis pro principio hoc modo.

℞. ol. narciſſi, liliorum ana qr. j. ol. amygd. viol. vel ſeſamini ana ʒ. ij. mucil. ſeminis pſillij & lini ana ʒ. j. pinguedinis gallinæ & porci, ana ʒ. iij. miſce ad formam linimenti, quo inungatur ſpina dorſi. Poteſt fieri irrigatio ſupra caput hoc modo.

℞. flor. viol. nenuphar. & liliorum & narciſſi ana p. j. viol. mal. cum tota an. M ij. chamepith. & hederæ terreſtris ana M. ß (Si febris ſit admodum ardens, poſſunt addi folia ſalicis, & cucurbitæ ana M. j.) ſeminis lini & fœnug. ana ʒ. j. fiat decoctio in aqua, & cum decoctione fiat irroratio ſupra caput. Poteſt addi aliquod oleum remolliens, vt amygd. dulc. vel viol. ſi timeatur nimia calfactio. Poteſt addi in decoctione hordeum mundatum ad maiorem humectationem, tepidum applicetur, ne ob caliditatem reſoluat potiùs quàm humectet. Spaſmus ſi ab inanitione fiat, poſt vomitiones & inanitiones, tunc danda eſt opera, vt corpus reficiatur, & fiant ſimiles inunctiones. Si fiat ab inanitione cum aſtrictione ventris, leniatur clyſtere molliente, vt facto cum decoctione capitis veruecis. Detur caſſia extracta cum ol. amygd. dulc. (Nam hoc modo magis lenit & humectat) vel detur manna in brodio pulli, vel decoctum gálli antiqui, cum quo decocta ſint maluæ, vel blitum, vulgò ſpinachia appellant. Dentur ad intra, quæ humiditatem reparant, vt teſtudinum carnes, & cancrorum fluuiatilium, vel marinorum. Dẽtur electuaria reſtaurantia humiditatẽ, vel diapenidium ſine ſpeciebus, puluis reſtaurans humiditates, conſ. humectantes, vt radicis bugloſ.

Conuulſio ab inanitione.

Electt.

Conſer.

viol.florum borrag. & nenuphar. Pineæ etiam laudantur,& omnia,quæ proſunt hecticis & cõſumptis. Si conuulſio fiat à vulnere,poſt multam ſang.profuſionem,in-

Conuulſio à vulnere. curabilis eſt,& proinde relinquenda. Quòd ſi eius curationem tentare velis, erit curanda iiſdem remediis.

Spaſmus à punctura.

Si autem fiat ſpaſmus à punctura facta in neruo, vel in tendone, (quem ſpaſmum non proportionatum ad materiam vocant) vulnus dilatetur, & intra vulnus ol. ponatur tereb. vel de euphorbio. Fiat emplaſtrum de galbano, & maneat diu apertum vulnus:tum vt medicamenti vis facilius penetret, tum vt venenoſa illa qualitas, & ſanies extrahatur. Si oboriatur dolor, ſedandus erit, ne fiat inflammatio. Quòd ſi iſtis remediis non prohibeatur conuulſio, propter ſympath. & conſenſum cum cerebro, ſi inueniatur tendo, vel neruus ictus, per

Herbæ contra venenum. tranſuerſum ſcindatur, in parte altiore, quàm punctura. Satius enim eſt motum alicuius partis perire, quàm totum animal.

A punctura animalis venenoſi.

Si à punctura alicuius animalis venenoſi fiat conuulſio, apponatur ſupra partem cucurbitula cum multo igne, vel cauterium, vel apponatur illius veneni amuletum, ſeu antipharmacum. Ad intra ſumat theriacam, cum decoctione illius herbæ, quæ reſpectum habet ad tale venenum. Si proprium antipharmacum ignores, aut cuius animalis ſit punctura, confugiendum eſt ad communia antipharmaca, vt ad rutam, pentaphilum, ſcabioſam, chamep. & alia id genus, vt in decoctione radic. gentianæ; tunicis vel trifolij fœtidi, quod Dioſc. vocat menyanthes. Si adaugeatur doſis caſtorei vel carpobalſami, remedium erit magis proprium, & determinatum. Theriaca etiam exteriùs admota, & intra vulnus

Quæ in parte fieri debeat inunctio. poſita conſert. Nam à tota ſubſtantia venenum abſumit, & non repellit intrò, vt aliqui putant, quin potiùs attrahit. In ſpaſmo facta à punctura, poſſumus etiam vti inunctionibus inferiùs deſcribendis, quę fieri debent non ſupra vulnus, ſed in partibus conuulſis, & ſuper nucam, & ſpinam, & originem neruorum mouctium partem conuulſam.

Spaſmi

Digitized by Google

Spaſmi per conſenſum vteri & ex vermibus curatio.

Si ſpaſmus fiat per conſenſum vteri, dentur remedia præſcripta in epilepſia facta per conſenſum vteri. Si à vermibus, occidantur vermes & expellantur à corpore, Spina inungatur vnguento, vel aliquo oleo mediocriter calido. Si fiat à plenitudine erit ãpituita, vel ſanguine, ſed rarò. Si à ſanguine trahatur iteratis vicibus, & non euacuatione vna inſigni. Nam omnis euacuatio inſignis maximè & ſubitò, corpus refrigerat. Fiant inunctiones ex ol. mediis. Si ob pituitam redundantem, concoquenda erit materia, & euacuanda, vt in paralyſi monſtratum. Nam curatio paralyſis & huius ſpaſmi eadem eſſe videtur. Hoc tantùm intereſt, quòd conuulſio fit à materia magis craſſa, & minus ſubtili, quæ neruorum non poteſt penetrare ſoliditatem. In hoc ſpaſmi genere, vtimur etiam emollientibus, vt in vnguentis, axungiis anatis, anſeris, gallinæ, vt in balneis, mal. ſemine lini & fœnug. &c. Inunctiones ergo differunt. Nam in ſpaſmo malactica aliqua cum digerentibus recipiunt, in quo maior adhibenda eſt cura, ne id, quod ſubtile eſt reſoluatur per fortiter exiccantia & digerentia. Primùm vtantur pilulis leuioribus, vt in paralyſi eſt dictum. Coquatur materia ſyr. mediis præſcriptis in paralyſi. Purgetur pilulis cochiis & fœtidis, addita aliqua parte caſtorei. Semper enim addere oportet aliquod medicamentum affectioni proprium. Vtantur ſæpe pilulis de beniouino, deſcriptis de paralyſi & epilepſia. Fiant opiatæ vt ſuprà monſtrauimus eodem capite & de epilepſia. Quòd ſi nolint accipere opiatam, fiant pilulæ, vt dictum eſt cap. de epilep. vel capiat tabellam j. diamoſchi, diambræ, vel diagalangæ, ſuperbibendo parum aquæ rutæ, vel chamepit. Vtantur balneis naturalibus, vel arte paratis. Sed balnea artificialia magis laudantur in principio, quæ fiant hoc modo.

A plenit. Spaſmus.

Curatio ſpaſmi à plenit.

Vnctiones

Pilulæ.

Opiatæ.

BALNEVM.

2ℒ. radic. biſmal. & liliorum ana ℔ j. radic. ireos ℔ ß. maluæ, biſmal. ciclæ, branchæ vrſinæ, geranij maioris (quod eſt ſimile folio mal.) ana M. iij. florum cham. meliloti, ſamb. ana p. iiij. florum ſchen. & anthos ana p.

j.seminis lini,fœnug.an.℔. ij. seminis bismal. & anethi (si tamen adsit anethum recens cum floribus, accipe potiùs summitates eius, quàm semen siccum) seminis sesami ana qr. j. florum narcissi p. ij. Aut si non reperiantur flores, pone radices eius ad ℔. j. fiat decoctio pro balneo. Adde olei veteris ℔. iiij. ingrediatur ter vel quater balneum in die. Balneum hoc est pro conuulsione antiqua,vbi nerui sunt duri. Quod si non tanta sit durities,& sit in principio, addantur digerentia & exiccantia,vt absynth. conisæ,chamep.saluiæ,& origani ana M. j. Auferantur, quæ supra modum emolliunt.

Quid faciendum in principio.

Nam balnei vsus est ad materiæ resolutionem & remollitionem. In principio itaque, dum materia non est admodum impacta, nec exiccata, magis est resoluendum: sicut vbi morbus est antiquus, quando duri facti sunt nerui,magis est emolliendum, ne ob nimiam resolutionem magis indurescant. Vngatur vnctione mitiori post balneum. Fiet autem balneum efficacius & magis emolliens,si decoquantur in eo aliquot capita veruecis,aut vulpes integra vel catus. Si non reperiantur in promptu animalia ipsa, ponantur pelles eorundem. Post vsum istius balnei,fiat alterum magis digerens, vel in prædicta decoctione addantur aliqua digerentia,vt chamepith.beton.melisſ. absynth.abrotoni vtriusque,artemi.matric. ana M.j.augeatur dosis radic. ireos. Adde rad.cucum.agrestis ℔.ß.& radic.ebuli tantumdem.Nam plurimùm cõmendatur. Optima est etiam radix,& herba glycirrizæ si reperiatur. Post hoc secundum balneum, inungatur fortiori vnctione. Inunctiones fiunt meliores ex oleis mitioribus, & pinguedinibus minùs calidis.

Olea.

Olea sunt antiquorum amygd.de floríb.narcissi,de lilio & cęt.Olea fortiora sunt,amygd. amar. antiquum,de Kerua, fæx ol.liliorum, amurca ol. communis. Oleum de mastiche, tametsi astringat, habet tamen & vim emolliendi. Extrema olea sunt de piperibus,de costo,de bdellio, sicionium, irinum, amaracinum,de croco. Pinguedines sunt gallinæ, testudinis, porci, anatis, seuum veruecinum, pinguedo anguillæ. Fortiores sunt,pinguedo cati,anseris, pardi,leonis, vrsi, asini,viperarũ. Addantur & medullæ, vt ceruina, cruris

Olea fortiora, & extrema. Pingued.

vituli

vituli,&c. Conficiantur itaque vnguenta, velut per gradus quosdam digesta. Mitius erit tale.

℞. olei amygd. dulc. ol liliorum ana ʒ. iiij. ping. gallinæ, anser. porci, ana q. j. medullæ cruris vituli ʒ. ij. mucilaginis, seminis lini, ʒ. j. ß. ceræ parũ, fiat vnguentum. Adde castorei ʒ. ij. vt fiat proprium affectioni curandæ. Vnguentum fortius. *Vnguentum mitius.*

℞. fæcis ol. liliorum, olei de Kerua, vel sesamini ana q. j. ping. anseris, vrsi, vel caudæ mutonis, vel cati ana ʒ. ij. mucil. seminis lini & fœnug. ana ʒ j. ß. propoleos ʒ. iij. bdellij dissoluti in vino ʒ. ß. castorei ʒ. ij. pyretri ʒ. j. cum cera q. s. fiat vnguentum. Fortissimum tale erit. *Fortius.*

℞. ol. vulpini ℔ j. ol. liliorum & narcissi ana q. j. pingued. testudinis, vel sang. eiusdem ʒ. ij. ping. anguillæ, dum torretur in veru collectæ ʒ. ij. bdellij dissol. in aceto scill. ʒ. ß. styracis liquidæ ʒ. j, vermium terrestrium contritorum diligentissimè q. j. castor. ʒ. ij. styrac. rubræ ʒ. iij. mell. anacardini ʒ. ß. vel theriacæ antiquæ ʒ. j. ceræ q. s. fiat vnguentum. *Fortissimum.*

Conuulsio à congelatione humorum.

Si conuulsio fiat ob congelationem humoris, & sentiantur partes conuulsæ, admodum duræ & frigidæ, optimum est adiungere, quæ calfaciunt magis, vt quis adaugeat dosim castorei. Nam quæ dura sunt & distenta, propter frigiditatem sunt curanda calorificis remediis, qualia esse possunt, vnguentum dialtheæ, œsopus, emplastrum de meliloto, si in oleo liliorum dissoluatur, vel in oleo seminis lini, vel oleo sesamino. Multùm enim conferunt. Ad intra detur theriaca, compositio mythridatica, vel castoreum, vel assa fœtida, quocunque modo exhibeantur, siue in potionibus, opiatis, pilulis aut aliter. Plurimùm enim iuuant. Optimũ erit si capiat ℈. ß. castorei cum ʒ. ij. ol. amygdal. dulc. Sæpius iterare oportet, & balnea, & inunctiones, modò vtendo mitioribus, modò fortioribus, vt magis cõmodum videbitur, perinde ac in curatione scirrhi, cùm hæc conuulsionis species fiat, ob neruorum cum duritie congelationẽ. Practici laudant pinguedinem anseris, si paretur hoc modo. Accipe catum in multas partes diuisum, & ponatur intra ventrem anseris, herbæ chamepith.

M.j. pinguedinis porci, vel lardi rancidi q. j. bdellij, assfœtidæ, castorei ana ʒ.ij. recipiatur pinguedo, dum anser assatur. Si addatur anguilla similiter concisa in multas partes, erit remedium efficacius. Si voles decoquere vulpem in ol. antiquo, erit adhuc præstantius, sed ex supradictis similiter fiat, & vnà cũ pelle coquatur. Eadem ratione curabitur, siue sit tetanus, siue opisthotonos, siue emprosthotonos, quia huiusmodi rigores magna ex parte proueniunt ex congelatione. Topica remedia erunt magis calfacientia, & partes erũt inuoluendæ multa lana succida. Assignantur cucurbitulæ in parte opposita contractioni, vt si contractio fiat ad partẽ anteriorem, ponantur supra scapulas, & in colli principio. Si autem in partem posteriorem conuulsio fiat, ponãtur ventosæ prope clauiculas. Si in partem sinistram, in parte dextra & contrà. Sed maiores & plures debent poni supra caput musculorum illam partem mouẽtium, quàm in fine, vel in medio musculorum, cum musculus semper contrahatur versus suum principium. Non ergo ponantur cucurbitulæ supra tendones, quia impediretur contractio, quæ propria est functio musculi.

Ratio curandi alias conuul. species.

Topica remedia.

De conuulsione caput alterum.

Spasmos Græcè, conuulsio Latinè, est contractio in neruis ad suam originem seu principium citra voluntatem cum rigiditate. Est autẽ cum motu aut sine motu. Si absque motu sit, Latinis rigor dicitur. Accidit autem ceruici, cuius tres sunt species seu differentiæ. Prima Græcis Tetanos, quando ceruix recta, atq; immobilis manet, & in neutram partem inflectitur: altera, Emprosthotonos, cùm mentum pectori adnectitur: tertia, Opisthotonos, cùm caput in dorsum ac scapulas cõuellitur. Fit autem hic affectus contractis potiùs, aut congelatis, vel inflatis musculis à pituita viscida, quàm affecto neruo, vel post aliquem morbum malè curatum, & non satis exiccatum. Accidit autem Synoche digitis pedum vel manuum, vel cubito, vel genu, quando nerui breuiores fiunt, vel ob ictum, vel ob tumorem scirrhosum, vel pituitosum, aut propter atrophiam, aut congelationem, aut propter vlcionem. Spasmus autem quãdoq; est vniuersalis, vt in Epilepsia, in qua cerebrum totum

Differentiæ.

tum in se contrahitur: quandoque particularis, vt brachij vel cruris. Fiet aliquando ob saniem collectam in aliqua parte capitis ob vulnus aliquod, aut punctо neruo, aut tendone alicuius partis. Quòd autem ad huius mali causas attinet, sciendū est, duas duntaxat ab Hip. constitutas esse, Plenitudinem, & inanitionem. Præter has duas, Medici posteriores tertiam addiderunt, quæ dicitur per condolentiam, dolente, scilicet, neruo, ob punctуram, aut ictum animalium venenosorum. Hanc verò speciem Galen. semper ad inanitionem refert, quæ cùm fiat à materia venenosa, eadémq; pauca, satius esset causam potiùs ad plenitudinem, quàm ad inanitionem referre. Est enim partis plenitudo. Conuulsio alia curatur, alia non curatur. Quæ ex inanitione accidit (vt post largam sanguinis euacuationem, aut post febres ardentes, aut post meningum inflammationes cerebríve) lethalis est. Quæ fit à plenitudine, siue per condolentiam, siue per proprietatem, euacuata materia, curatur. Porrò fit quędam conuulsio ob immoderatam euacuationem, quæ curari potest: sed hæc potiùs à flatibus medicamenti, aut agitatione materiæ fit, quæ potius plenitudinē, quàm inanitionē indicat. Prouenit neruorum origine cōtracta. Ab inanitione, cū incipit, curatur aliquando. Quare statim adhibenda sunt remedia, quæ illam inhibere valeāt. Facilius est enim viam pręcludere, quàm factam euincere. Huic autē occurrimus, cùm causam, quę illam nata est excitare, auferimus, vt in febre ardentissima, cerebrum irrigamus, irrigationibus viam & principium neruorū humectantibus & totam spinam oleis frigidis & humidis inungimus. Olea ad id faciendum sunt accommodatiora, oleum violarum, amygda. dulc. de lilio recens, non magma (nam potiùs resoluit) de seminibus frigidis maioribus, vt oleum cucurbitæ, & peponis. Aliquando axungias adiungimus recentes, vt gallinæ, porci, anatis, & piscium, vt anguillarum, mugilum, & similiū, quod oleum extrahitur ex hepate in sartagine fricto, quod funditur & liquatur. Huiusmodi autem liquor oleum appellatur. Oleum etiam ex hepate raiarum, & gallorum confectū mirificè prodest. Ex his addita pauca cera noua, linimenta paramus,

Causse.

quibus & adiungimus butyrũ recens in multo lacte ablutũ. Conferũt & mucilagines pſilij & cydoniorũ multo lacte, aut aqua viol. aut lact. ablutę & dilutę. Parantur irrigationes ex oleis ſupradictis, vel in ſequentẽ modum.

Irrigatio.

℞. violarum, maluarum, lactucæ, ana M. iij. ſemi. frigidorum maiorum conquaſſatorum ana ʒ. ij. florum violarum, borraginis, bugloſſ. ana p. iij. fiat decoctio cum aqua, partes irrigentur. Ex eiſdem parari poterit balneum, aucta, videlicet, doſi, modò Phrenitim non patiatur, aut futurus ſit ſudor, aut alia excretio critica. Eo enim tempore ſatius erit à balneo abſtinere, & linimentis vti. Poſt irrigationem vngatur ſic.

Linimentum.

℞. olei violati, olei amygdalarum dulc. recen. ana ʒ. iij. olei liliorum recent. vel olei florum narciſſi ʒ. ij. pingued. porci recent. ʒ. iij. axungiæ anguillarum, & mugilum ana ʒ. ij. ceræ nouæ parum, fiat linimentum, quod abluatur lacte muliebri recenter mulſo, & eo tota ſpina inungatur. Exhibeantur alimenta corpus multùm humectantia, qualia ſunt iuſcula, quibus ad faciliorem diſtributionem guttæ aliquot vini addi poſſunt. Lac quoq; recens mulſum exhiberi poteſt, modò febris non adſit. Succus carnis aut aqua ſtillatitia ex porcellis lactantibus multùm confert. Parari etiam poteſt gelatina, ex carnibus aut piſcibus citra piper, aut alia odorata. Addi tamen poterit ad gratiam & penetrationem cinamomi parum. Huic etiam pauca quantitas aceti addatur, aut nulla prorſus, Fit & alia gelatina ex carne contuſa, amygdalis, & farina orobi, quibus adduntur ſemina frigida maiora, ad maiorem humectationem. Decoctum anguillarum, vel ius album piſcium ſaxatilium cum oleo amygdalarum dulc. paratum, ſufficienter humectant. Commodè exhibemus carnem ciculare vel ſchillarum gibbarum, vel teſtudinum, vel cancrorum fluuiatilium, vel marinorum, vel ſtagni. Quòd ſi cancri parentur eo modo, quo ſolent in Pontificum cœna, cibus & delicatior & melior erit. Parantur autem ſic. Cancri fluuiatiles aqua multa communi abluantur, marini in decocto hordei, vt deponant ſalſuginem, quæ eſt in parte externa: deinde viui ſuffocentur in lacte recenter mulſo, vel in eodem decoquantur, vel

Victus ratio.

in iure

in iure capi pinguis Multùm hic cibus humectat,& facilè cõcoquitur,quare in atrophia,& phtificis,& in quibus venus est prouocanda,conuenit. Inici possunt clysteres ad humectationem ex decocto pulli, & oleis supradictis,vel ex iure piscium pinguium,vel gallinarum, vel porcellorum, vel ex oleo tantùm, vel ex decocto herbarum prædictarum, vel iniiciatur aliqua portio irrigationis supradictæ, aut cremor hordei. Sumenda quoque aliqua interna remedia,vt conserua, bugloss, viol.florum borraginis,vel nenupharum,quibus adiungantur aliqui puluere,modò recentes sint, vt pul.diacitonites sine speciebus,pulvis restaurans humiditates, & diatragacanth. siue caphura, nuclei pinearum infusi in lacte,vel in aqua violarum, quomodocunque administrati conueniunt. Curatio conuulsionis quæ à plenitudine sanguinis, quanuis rarò oriatur, statim à sanguinis missione auspicanda est,iteratis vicibus. Omnis enim repentina euacuatio vim naturæ infert. Poterit tamen aliqus elui clystere euacuante & attrahente. Spina autẽ oleis moderatè calidis inungenda, vt oleo chamom.amygd.amararum,oleo sesamino, & oleo communi,non antiquo, quibus adiungi poterunt axungiæ supradictæ,modò sint antiquæ. Quòd si recentes sint, ℈.ß.castorei pro ʒ. ij. vnguenti poni poterit, quibus addimus aquam vitæ imbecilliorem, ad maiorem penetrationem. Si verò à pituita flatulenta spumosa, vel salsa conuulsio euenerit,iniecto clystere,pituita est concoquenda, & ad expulsionem præparanda, cum pilulis leuibus vacuanda. Post valentiùs præparanda, & rursum fortibus pilulis euacuanda, quales sunt, quæ cap. de paralysi præscriptæ sunt. Si tamen morbus est vehementior.ac dolorem magnum affert, qui vires prosternat,citra concoctionem etiam vacuanda est potentioribus remediis. Periculum enim esset,ne dum concoquimus,vires deficiantur,& æger moriatur.Pilulæ quæ multùm & potenter & facilè purgant, sunt, quæ ex lachrymis parantur, ex agarico, colocynthide,& turbith, quibus semper adiungenda sunt grana aliquot castorei,vel euphorbij. Vti possunt pilulis de beniouino, descriptis cap.de paralysi. Sumenda quoque sunt an-

ti dota antiqua: vt theriaca, mithridatum, aurea Alexandrina, vel pul. diagalangæ, aromatici roſati, pul. diamoſchi, & diambræ, vel eligenda ſunt, quæ magis diſcutiunt flatus, calfaciunt, attenuant, & quæ tenuium ſunt partium. Inungenda porrò eſt ſpina vnguentis paratis in Officinis, vt Martiato, Aragon, Dialthea, vel oleis deſiccantibus & digerentibus cum quadam remollitione, qualia ſunt oleum therebinthinæ, irinum, liliorum, amygdalarum amararum, olei de behen, de ſpica, de thymo, roriſmarini. Parantur autem, ſi fieri poteſt, per ſublimationem. Oleum de piperibus ſi paratum fuerit ſine myrobalanis, & hyoſciami, vt monſtrauimus in officina noſtra, conuenientiſſimum erit. Etiam oleum de coſto, vel de caſtoreo in ſumma refrigeratione. Ex bdellio, galbano, opopanace diſſolutis in multo oleo, & addita aqua vitæ, vnguentum parari poterit Caſtoreum, vel id quod in caſtoreo reperitur, ſi excipiatur multo oleo, cóque mitiori, medicamentum erit efficaciſſimum in omni conuulſione, quæ à frigido humore ortum traxit. Aqua ex hyrundinibus, & caſtoreo parata exhibita, conuulſionem à plenitudine ſubitò ceſſare facit. Eius deſcriptio eſt in cap. de Epilepſia.

Victus ratio.

Victus ratio extenuans eſſe debet. Interdicendum eſt vino, & his, quæ multùm aperiunt, quia ſua tenuitate neruos tendunt, ad eóſque crudos ſuccos deducunt, & potiſſimùm ante corporis purgationem. Legumina, & omnia cruda & flatulenta morbum hunc faciunt, eundémque augent. Frictiones corporis, purgato corpore, ad materiæ diſcutionem plurimùm faciunt. Per condolentiam fit conuulſio cerebri, cùm mouetur in ſeſe, vt expellat, quod perſentit. Fit & aliquando affecto ore ventriculi, vel vulnerata aliqua parte, & maximè punctura, vt ab ictu feræ venenatæ, vel à materia collecta inter cerebri meninges, eaſdem pungens. Curatur autem hæc denudato cerebro trepano, aut alio inſtrumento, vt materia illa per vulnus illatum euacuari poſſit, aut per rimulam oſſis dilatatam euaporari, aut ſi magna inflammatio non adſit, trahatur epipaſticis medicamentis. Si verò conuulſio ſit neruo puncto, aut tendone, aperiatur punctura, vt ſanies expiret, ſi anguſtior ſit

Conuulſio per condolentiam.

Conuulſio per cõſenſum ventriculi.

A punctura.

fit,dilatetur,& cucurbitula adhibeatur,vel medicamentum epipaſticum,vt trahat æruginoſam, vel venenoſam materiam,ne ibi retenta putreſcat. Imponatur euphorbium, vel caſtoreum, vel ſucci alij calidiores. Quòd ſi conuulſio hæc à nullis remediis compeſci poteſt, neruus, vel tendo ſecetur à Chirurgis. Præſtat enim priùs nerui, vel tendonis actionem deperdere, quàm hominem certa morte interimi. Si ob morſum oris ventriculi fiat,æruginoſa & bilioſa materia purganda eſt vomitione, vel medicamento purgante, & ventriculus abluendus diligenter. Si propter vermes, occidendi & impellendi, vt oleo nucum, & pauco bitumine impoſito vmbilico. Topica remedia ſupra ſpinam adhibeantur, qualia ſuperiùs enumerata ſunt. Habenda tamen ratio eſt eorum, quæ minus ſiccant, & magis emolliunt partes tenſas. Rigores ſiue tentiones ceruicis curantur eodem modo,quo ſpaſmus à plenitudine. Cùm incipit, mittatur ſanguis, vt in apoplexia, ſed ſenſim. Olea quoque, vnguenta, cataplaſmata digerentia, emollientia, & tumores liquantia, in principio moderata, in fine ex caſtoreo,& aliis calidioribus paranda erunt. Cucurbitulæ etiam affigendæ, in opiſthotono, circa clauiculam in emproſthotono,ſuper dorſum inter omoplatas: in tetano viciſſim in vtraque parte. Hippoc. Aphoriſ. 21. lib.5. commendat perfuſionem aquæ frigidæ, quæ tamen periculoſa eſt,nec tentanda,niſi in principio,æſtate media, iuuene bene carnoſo,& in leui affectione. Periculum enim eſſet magis materiam congelari,& impingi, quàm calorem à frigore vltrò compulſum congregari.

A punctura.

A vermibus.

Obſeruatio in ſuperiora duo capita de conuulſione.

Conuulſio eſt vitioſus motus,muſculis ſeſe ad principium contrahentibus. Si quis verò contendat in tetano motum nullum eſſe,quòd ceruix immobilis ſit, nec huc nec illuc flectatur, is ſic habeat à Gale.lib.de motu muſcul. Tonicum motum eſſe inter cæteros valde vehementem. Quòd ſi quis quærat, cur cùm tetani,opiſthotoni, & emproſthotoni, ipſi authores meminerint, nullam fecere mentionem conuulſionis colli in ſiniſtram aut dextram. cùm æquè in latus atque retrorſum vel antrorſum moueatur. Huic ſic eſt ſatisfaciendum.

tidota antiqua: vt theriaca, mithridatum, aurea Alexandrina, vel pul. diagalangæ, aromatici roſati, pul. diamoſchi, & diambræ, vel eligenda ſunt, quæ magis diſcutiunt flatus, calfaciunt, attenuant, & quæ tenuium ſunt partium. Inungenda porrò eſt ſpina vnguentis paratis in Officinis, vt Martiato, Aragon, Dialthea, vel oleis deſiccantibus & digerentibus cum quadam remollitione, qualia ſunt oleum therebinthinæ, irinum, liliorum, amygdalarum amararum, olei de behen, de ſpica, de thymo, roriſmarini. Parentur autem, ſi fieri poteſt, per ſublimationem. Oleum de piperibus ſi paratum fuerit ſine myrobalanis, & hyoſciami, vt monſtrauimus in officina noſtra, conuenientiſſimum erit. Etiam oleum de coſto, vel de caſtoreo in ſumma refrigeratione. Exbdellio, galbano, opopanace diſſolutis in multo oleo, & addita aqua vitæ, vnguentum parari poterit Caſtoreum, vel id quod in caſtoreo reperitur, ſi excipiatur multo oleo, cóque mitiori, medicamentum erit efficaciſſimum in omni conuulſione, quæ à frigido humore ortum traxit. Aqua ex hyrundinibus, & caſtoreo parata exhibita, conuulſionem à plenitudine ſubitò ceſſare facit. Eius deſcriptio eſt in cap. de Epilepſia. Victus ratio extenuans eſſe debet. Interdicendum eſt vino, & his, quæ multùm aperiunt, quia ſua tenuitate neruos tendunt, ad eóſque crudos ſuccos deducunt, & potiſſimùm ante corporis purgationem. Legumina, & omnia cruda & flatulenta morbum hunc faciunt, eundémque augent. Frictiones corporis, purgato corpore, ad materiæ diſcutionem pluriműm faciunt. Per condolentiam fit conuulſio cerebri, cùm mouetur in ſeſe, vt expellat, quod perſentit. Fit & aliquando affecto ore ventriculi, vel vulnerata aliqua parte, & maximè punctura, vt ab ictu feræ venenatæ, vel à materia collecta inter cerebri meninges, eaſdem pungens. Curatur autem hæc denudato cerebro trepano, aut alio inſtrumento, vt materia illa per vulnus illatum euacuari poſſit, aut per rimulam oſſis dilatatam euaporari, aut ſi magna inflammatio non adſit, trahatur epipaſticis medicamentis. Si verò conuulſio ſit neruo puncto, aut tendone, aperiatur punctura, vt ſanies expiret, ſi anguſtior

Victus ratio.

Conuulſio per condolentiam.

Conuulſio per cõſenſum ventriculi.

A punctura.

fit

fit, dilatetur, & cucurbitula adhibeatur, vel medicamentum epiaſticum, vt trahat æruginoſam, vel venenoſam materiam, ne ibi retenta putreſcat. Imponatur euphorbium, vel caſtoreum, vel ſucci alij calidiores. Quòd ſi conuulſio hæc à nullis remediis compeſci poteſt, neruus, vel tendo ſecetur à Chirurgis. Præſtat enim priùs nerui, vel tendonis actionem deperdere, quàm hominem certa morte interimi. Si ob morſum oris ventriculi fiat, æruginoſa & bilioſa materia purganda eſt vomitione, vel medicamento purgante, & ventriculus abluendus diligenter. Si propter vermes, occidendi & impellendi, vt oleo nucum, & pauco bitumine impoſito vmbilico. Topica remedia ſupra ſpinam adhibeantur, qualia ſuperiùs enumerata ſunt. Habenda tamen ratio eſt eorum, quæ minus ſiccant, & magis emolliunt partes tenſas. Rigores ſiue tentiones ceruicis curantur eodem modo, quo ſpaſmus à plenitudine. Cùm incipit, mittatur ſanguis, vt in apoplexia, ſed ſenſim. Olea quoque, vnguenta, cataplaſmata digerentia, emollientia, & tumores liquantia, in principio moderata, in fine ex caſtoreo, & aliis calidioribus paranda erunt. Cucurbitulæ etiam affigendæ, in opiſthotono, circa clauiculam in emproſthotono, ſuper dorſum inter omoplatas: in tetano viciſſim in vtraque parte. Hippoc. Aphoriſ. 21. lib. 5. commendat perfuſionem aquæ frigidæ, quæ tamen periculoſa eſt, nec tentanda, niſi in principio, ætate media, iuuene bene carnoſo, & in leui affectione. Periculum enim eſſet magis materiam congelari, & impingi, quàm calorem à frigore vltrò compulſum congregari.

A punctura.

A vermibus.

Obſeruatio in ſuperiora duo capita de conuulſione.

Conuulſio eſt vitioſus motus, muſculis ſeſe ad principium contrahentibus. Si quis verò contendat in tetano motum nullum eſſe, quòd ceruix immobilis ſit, nec huc nec illuc flectatur, is ſic habeat à Gale. lib. de motu muſcul. Tonicum motum eſſe inter cæteros valde vehementem. Quòd ſi quis quærat, cur cùm tetani, opiſthotoni, & emproſthotoni, ipſi authores meminerint, nullam fecere mentionem conuulſionis colli in ſiniſtram aut dextram. cùm æquè in latus atque retrorſum vel antrorſum moueatur. Huic ſic eſt ſatisfaciendum.

tur mucilago pſyllij,& cydoniorum, quæ ob id adiecta eſt, quòd interdum ſimul laxandum eſt, & refrigerandum. Inſpiſſanda hæc ſunt cum cera recenti, & quæ à propoli non ſit repurgata, tum quòd ſic non facilè defluit, & remedium ob propolim efficacius emolliat, vt quæ vi molliendi bdellio non cedat. Hæc ſi malum non tollant, tranſeundum erit ad magis diſcutientia, vt oleum rutaceum, laurinum, irinum, axungias anatis, anſeris, petroleum, quod propter tenuitatem penetrat altiſſimè, & potentiſſimè diſcutit. His adiungi poteſt nonnihil aquæ vitæ, quòd in profundas partes vim medicamenti ferat, cum pul. caſtorei, myrrhæ, aloes, croci, nucis moſcatæ & ſimilibus. Sunt earundem virium dialthea, martiatum, aragum, oleum de piperibus, de coſto, & alia huiuſmodi. Fouentur & conuulſæ partes decocto herbarum diſcutientium, aut catapl. admoueatur ex eiſdem paratum. Proſunt & in tetano ea remedia, quibus vtuntur in angina, vt hyrundinum cinis & nidus earundem. Huc pertinet quod diximus cap. de apoplex. de theriaca, & mythridato. Hic enim eandem rationem ſequimur. Conuulſionem à ſiccitate inſanabilem ſcribunt, non tamen contiſuò ſpes omnis abiicienda eſt. Experientia enim cognitum eſt, profuiſſe nonnullis remedia, præſertim balnea & illitus. Balnea fiunt ex mal. althea, viol. decocto pedum veruecis & capitis. Illitus fiunt ex ol. viol. amygdalarum dulcium, liliorum, multo butyro, rad. mandragoræ, cum inteſtinis & capitibus veruecis, & medulla porci multa, & vino modico decocta, adiecto modico caſtoreo, ne frigiditate lædat. Et tuta cum ſuperioribus neruos contractos laxat, & mollit promptiſſimè. His remediis cùm nonnihil pars conuulſa remiſſa fuerit, cogendus eſt paulatim æger membrum diſtendere, donec ad habitum naturalem redierit, aut pars eſt paulatim explicanda alligatis bacillis, & teſſellis. Conuulſio ſi à fungis, aut veneno, aut bile aruginoſa, vel praſſina accidat, non eſt ſtatim ciendus vomitus. Nam dum reuomuntur, os ventriculi lædunt. Tutus eſt ea clyſtere acri trahere deorſum, aut pilulis detricere, ſpinámque ſuperioribus medicamentis ad conuulſionem à plenitudine præſcriptis inungere,

Propolis emollit.

Olea diſcutientia & adipes

Conuulſionis à ſiccitate curatio.

Balnea.

Illitiones.

additis oleis calfacientibus, & nonnihil aſtringentibus, vt oleum de maſtiche, terebinth. & menthæ. Guido à Cauliaco in ſpaſmo à ſiccitate ſtatim à principio maſticatoria, errhina, gargariſmata præſcribit, cum alij nullam purgationem probent. Id verò facit, vt electis excrementis (quæ cerebrum propter imbecillitatem à ſiccitate contractum colligunt) ipſum commodiùs poſtea humectare liceat.

De tortura oris. CAP. XXXVIII.

TOrtura oris, quæ & ſpaſmus dicitur caninus, etiam ſi leuis ſit, magnam tamen adhiberi diligentiam vult in curatione. Primùm detur clyſter, vt in aliis affectibus monſtratum eſt. Concoquitur materia pituitoſa ſyr. ſuprà deſcriptis. Poſt exactam euacuationem purgetur cerebrum caput purgiis acrioribus, poſtea vtatur maſticatoriis. Maſticet tantùm radicem pyretri in parte ſana, aut aliud ſimile, aut maſticatorium præſcriptum cap. de epilepſ. Vtatur gargariſ. acribus factis ex digerentibus. Teneat in ore ex formulis in paralyſi linguæ præſcriptis: nihil enim eſt in hac affectione præſtantius, quæ ſi cum aqua vitæ formentur, erunt magis huic affectui accommodata, & doſis caſtorei augeatur ad ʒ. j. ß. Fiant inunctiones ex oleo de coſto, bdellio, de terebinthina, de baccis lauri, de piperibus, de ſemine behen & ol. ſinapi. Poſt inunctiones applicetur ſaeculus paratus ſic.

℞. pulicariæ, herbæ paralyſ. orig. calamenti, foliorum lauri, & rutæ, anthos an. M. ß. florum ſtechad. ſaluiæ, ſambuci an. p. j. radic. pyretri ʒ. j. fiat ſaeculus interbaſtatus, qui calfactus ſupra tegulam irroratam vino, applicetur ſupra partem affectam poſt inunctionem, aut potius applicetur in poſteriorem partem capitis, vſque ad quintam vertebram. Nam à ſecunda & tertia oriuntur nerui mouentes mandibulas. Ex iiſdem herbis fiat decoctio in aceto, & pars affecta ſuffumigetur ex fumo decoctionis eius. Poteſt fieri emplaſtrum ex gummi & aliis calfacientibus. Ex emplaſtris optimum erit cheroneum, & de meliloto, ſi malaxentur cum oleo rutæ, vel de piperibus, vel ſicyonio. i. oleo ex radicibus cucumeris agreſtis. Oleum ſicyonium Dioſcoridi eſt oleum album,

album,& est duplex,simplex quod ex decoctione cucumer. agrest.tantum fit: Compositum recipit etiam radenulæ campanæ, & multa alia. Adduntur castorei ʒ.ij. & euphorbij ʒ j. *Oleum sicyonium duplex.*

Annotatio in cap. de tortura oris.

Conuulsio lato musculo, qui faciem tegit, & ex quo musculi narium,superciliorum, & labiorum fiunt,accidit. Quare si neruis oris a primis vertebris & ramis tertiæ coniugationis accidit refrigeratio,vel obstructio ob sudorem refrigeratum, vel ob ventum aliquem refrigerantem,sequitur labrorum & narium cõtractio, & pars, quæ contracta est, alteram, scilicet, suam trahit, atque ita caninus spasmus accidit. Qui hodie medicinam faciunt, oris torturam vocant. Quòd si pars tam dextra, quàm sinistra lædatur,& contrahatur,sequitur risus sardonius,sic dictus,quòd qui ita sunt affecti,semper ridere videantur. Vatracum apium risus appellatur à nonnullis,quòd sumptum in maiori quantitate talem affectum inducat. Tortura oris si leuis sit contractio, non debet negligi, sed magna diligentia in eius curatione studendum, alioqui diu durat, & difficiliùs postea curatur. Primùm igitur si plenitudo adsit, siue eruditate tamen, iniecto priùs clystere, sanguis detrahatur è venis linguæ. Apponantur cucurbitulæ in radice colli, minuatur materia pilulis, concoquatur syrupis pituitam concoquentibus, vtatur remediis præscriptis in curatione spasmi à plenitudine. Hæc enim est exacta euacuatio.

De tremore. CAP. XXXIX.

TRemor à multis caussis fit, ac proinde multis curatur rationibus. In hoc tamen conueniunt omnes curandi rationes, vt semper auferamus caussam, postea corroborẽmus cerebrum & neruos,vt si fiat propter ebrietatem, bibat aquam, vel posiùs mulsam,seu hydromel. Optimum erit in aqua decoquere aliquot folia saluiæ,vel lauandulæ (nam mirum in modum in hac affectione conferunt, quare non sunt prætermittenda, tam in remediis intrò sumptis, quàm in externis) vel stœch. Si à frigidis & crassis humoribus tremor fiat, purgetur pituita, præcedente concoctione, remediis præscriptis

Curatio. cap. de dolore capitis à pituita, & de paralyſi. Fiant opiatæ ad corroborationem & exiccationem cerebri (præſertim his qui ſunt humidiore cerebro) quales fuerunt præſcriptæ capite de epilepſ. maximè illa, quæ recipit cineres cranij hominis. Vel fiat talis præſtantiſſima.

℞. conſerū. acori j. galangæ craſſæ, conſerū. anthos & florum ſaluiæ an. ʒ.j. cinер. cranij hominis ʒ.ß. cereb. leporis ʒ. j. radic. & ſeminis pæoniæ, radic. damaſonij (quod Aliſma Græcis dicitur, vulgò plantago aquatica. Vim habet in hoc affectu maximam) an. ʒ. j. caſtor. & aſſyhalti an. ʒ.ß. pul. diagalangæ ℈.iiij. ſyr. conſerū. ſecaeul. vel conſerū. ſatyrionis, vel ſyr. de ſtechade q.ſ. Si addatur conſerua ipſa ſatyrionis, efficacior erit. Vel cùm tremor fit à nimio coitu, adde ſeminis vrticæ ʒ.j.ß. Hęc opiata erit conueniens in omni tremore, à quacunque cauſſa fiat, niſi à nimio coitu. Tunc enim non eſt ponenda conſerua ſatyrionis, neque ſyr. conſeruationis eiuſdem, ſed poteſt poni ſyr. cap. vel ſyr. de menta quæ impedit venerem, ſua ficcitate ſemen abſumendo, vt ruta citra refrigerationem, ob cuius timorem non audemus vti ſyr. de nenuph. aut alio multùm refrigerante. Nam quamuis habeant vim minuendi ſeminis, qua ratione videntur conferre in hoc affectu, ſua tamen inſigni frigiditate, noxam maiorem inferunt. Qui ob immodicam venerem tremunt, reſici debent optimis alimentis. Si tremor accidat ob frequentem contactum argenti viui, vt ſolet accidere aurificis in deaurando, fiat inunctio ex oleis calidis, & aliquo pacto conſtringentibus, vt ſic.

Tremor à veneris immodica.

A cõtactu argenti viui.

℞. ſchenanthi, ſpicæ, cali. aro. cyperi, nucis moſcatæ an. ʒ.j. hermodact. ſatyr. an. ʒ. ß. ſucci ſaluiæ qr.j. ol. de caſtor. ʒ. iij. ceræ parum, fiat vnguentum ſatis liquidum. Hoc vnguentum valet in omni cauſſa, ſed in hac potiſſimùm. Pro diuitibus huiuſmodi tremore laborantibus, adde auri limati ʒ.ß. illinantur manus & ſuperiores vertebræ metaphreni. Loco auri pro pauperibus adde ʒ.ij. theriacæ. Membra trementia etiam poſſunt ablui vrina. Tremor accidit aliquando propter fumigationem aliquam factam ex ſemine hyoſcyami, & pap. albi,

Tremor à fumigatione.

albi,quo aliqui vtuntur ad occidendos cyrones.Quare ſi quis eo vti velit, addenda eſt prædictis media pars ſtechados vel ſaluiæ. Qui ob eam cauſſam tremunt, abluant manus cum decoctione florum ſtechad. ſaluiæ, & radic. galangæ. Fumigatio ex ſemine hyoſc. generat quiddam in dentibus ſimile paruis vermibus albis, & dolorem dentium ſedat. Qui ſine manifeſta cauſſa tremunt, vel propter pituitam aut refrigerationem, aut aliam cauſſam, vtantur pilulis noſtris de beniouino, & nunquam abluant manus,niſi in prandio,& cœna. Nam frequens ablutio manus ex frigida, maximè nocet, ita vt non ſolùm tremorem faueat,ſed etiam generet. Vtatur aqua tepida pro lotione,nec nimiùm calidis, aut frigidis,ſed decoctione ſaluiæ,& florum ſtechad. vt dictum eſt,cum radice galangæ.

Tremor à cauſſa non manifeſta.

De palpitatione. CAP. XL.

PEctigatio fit à flatibus,flatus, à debili calore, & à materia pituitoſa, vnde flatibus ſolent abundare,qui calorem natiuum,& coctricem facultatem ventriculi imbecillam habent. Quare purgetur corpus pilulis mediis in paralyſi præſcriptis, poſtea corroboretur ventriculus, aliqua vnctione moderata, non nimium calida. Nam quæ nimiùm calfaciunt, tantùm abeſt, vt ventriculum calfaciant, & corroborent, vt potiùs refrigerent rarefaciendo,vel ex alto trahendo calorẽ internum ad circumferẽtiam.Nam maior caliditas attrahit ad ſe minorem. vt apparet æſtate, quo tempore externa frigiditas facilè ſubintrat,rarefacta cuti ob aeris calorem. Quamobrem in vnctionibus ſunt apponenda minùs calida, & quæ vim habeant aſtringendi,vt oleum nardinum,roſ.lentiſcinum,cidoniorum,maſtiches.Eadem ratione & ſchenanth.& ſpica,& cyperus & alia id genus multùm conferunt ventriculo. Inunctiones magis laudantur, quàm facculi, aut emplaſtra. Nam illa facilè ad interna penetrant, quæ ponuntur in facculo non item : ſolus enim vapor penetrat. Emplaſtrum mediam velut naturam,& efficaciam obtinet, niſi quòd etiam ex accidenti plus, quàm reliqua calfacere poteſt, ob vim illam emplaſticam, conſtipantem cutis meatus. Ad intra dentur illa, quæ calfaciunt ventriculũ,& flatus diſcutiunt,cui rei eſt

animaduertendum. Nam tribus aut quatuor horis ante paſtum, dare poſſumus quæ fortiter calfaciunt, & flatus diſcutiunt, modò iecur non ſit præcalidum, qualia ſunt diatrium pip. diacyminum, dianiſum, aromat. roſ. diagalanga & ſimilia. Hæc non debent dari immediatè poſt, nec ante paſtum, quia ſua caliditate, & tenuitate ſecum ſtatim ad primas venas alimentum ſemicrudum raperent. Hinc patet illos errare, qui pulueres maximè calidos à paſtu exhibent, qui debent eſſe mediocriter calidi: à cibo autem quæ calfaciunt minùs, & attenuant, minúſque diſcutiunt flatus (vt ſuprà meminimus) vt eſt puluis ille præſcriptus in dolore capitis per conſenſum ventriculi a pituita. Accipiant etiam aniſum conditum à paſtu. Supra autem partem affectam, ponatur ſpongia noua macerata in lixiuio, vel vratur aqua ſulphurea, vel aluminoſa, vel fiat ſacculus ex diſcutientibus flatus, vel apponatur emplaſtrum de baccis lauri, ſed hoc vbi eſſet tanta flatuum copia, vt leuioribus non poſſint diſcuti. Vel fiat talis inunctio.

A cibo nõ debent exhiberi nimium calida.

℞. olei rutac. nardini an. ʒ.j. viticis, cumini, carui ana ʒ.j. ceræ parum, fiat vnguentum. Si voceris in principio, fiat vnctio ex oleo roſ. addita aliqua parte ol. de abſynthio, ne partes facilè flatus recipiant.

De Melancholia à morbo. CAP. XLI.

MElancholia alia eſt propter vitium cerebri tantùm, alia per conſenſum totius corporis, alia flatuoſa, (hypochondriacam vocant, Arabes verò mirachiam.) Quæ fit per conſenſum totius corporis, curatur ſic. Detur clyſter à principio. Si facienda ſit ſanguinis miſſio, poſtridie fiat. Si ſanguis ſit niger & admodum craſſus, extrahe quantùm æger poteſt tolerare: ſi autem flauus ſit, tenuis & rubicundus, ſiſtatur ſtatim. Concoquatur materia ſyrupis appropriatis, quales ſunt ſyr. de bugloſſ. borrag. epithymo, de pomis ſimpl. & compoſ. de fumaria, viol. etiam & endiuiæ adduntur, & alij infrigidantes, quando flaua bilis permixta eſt, aut ſi ex bile aduſta fiat. Herbæ autem, ex quibus fiunt aquæ & ſyr. ſunt bugloſſa, borrago, meliſſa, endiuia, fumus terræ, capill. ven. ceterach, polypod. adianthum, ſcabioſa, ocymum, chamed. chamepith.

Melancholiæ per conſenſum corporis curatio.

Syr. concoq. ſang. craſſum & melanch.

Herbæ ex quibus ſyr. & aquæ.

Ex

Ex radicibus inter omnes laudatur radix veratri nigri,& enulæ campanæ. His poſſumus addere radicem behen albi & rub. radic. polygonati, pentaphilli, philipendulæ,& corticem radic.capparis,& fraxini, & tamariſci, radic. tormentillæ, & zedoariæ. Addendi ſunt etiam flores bugloſ. borrag. anth.ſampſ. chamomillæ, nymph.ſtechad. tamariſci, geniſtæ. In ſumma quæcunque habent lætificandi vim, & quæ ſplenem reſpiciunt. Pro principio itaque fiat Syrup. digeſtiuus cum aquis. Vt *Radices.* *Flores.*

℞.ſyr. de epithy. de bugl. ana ℥. ij. de fum. de pomis ſimpl.ana ℥.j. ß.aquæ bugl. borrag.ana qr. j. Si adſit ſiccitas, vel permixtio bilis, adde aquæ viol. end. vel lupul.℥. ij. Si non adſit inſomnitas, neque corporis tanta ſiccitas, adde aquæ meliſſæ & enulæ camp. an.qr.ß. *Syr.*

℞.elect.de gemmis tab.j. pro doſi,vel diamarg.frig. vel alterius elect.pro melanch.vel ex eorum pulueribus aro.Purgabitur in principio decoctione polypod. quer. thymi,epithymi,diamanna, & frequentius reiterabitur. Cùm morbus altas radices egerit, vel contumax fuerit, ordinentur ſyr. fortiores,& medic.laxantia fortiora, vt hoc modo. *Syr.fortior*

℞.ſyr.de pomis compoſ.℥.iiij. ſyrup.de epithy. & de fumaria an.℥.ij.aquarum mel. capil. ven. bugl. borrag. ana qr.j.aquæ enulæ camp.℥.ij. fiat ſyr. pro 4. doſibus, cla.aro. cum pul.de gemmis vel lætitiq Gal.vel diamar. frigi.Purgetur fortiori pharmaco. Soluentia ſunt confectio hamech,diaph. diaſenæ ſol. diamannæ. Ex pilulis ſunt, de fumaria, indæ de lapide lazuli, vel armeno, ſed ex iſtis oportet eligere, quæ facilè & ſine moleſtia euacuant, non autem quæ fortiùs. Præeligendæ tamen ſunt potiones, vt quæ minùs exiccent quam pilulæ. Nam pilulæ multùm & fortiter euacuant,& corpus ſupra modum exiccãt, ex qua exiccatione peiùs habet æger. Sed vt faciliùs & potentiùs euacuetur humor potionibus, accipiantur hæc electuaria, in decoctionibus alterantibus, & euacuantibus ſuccum melancholicum,hoc modo. *Purgantia fortiora.*

℞.gly.raſæ,rad. enulæ camp.ana ℥.ß.rad. buglo.℥.j.

paſſ. mund.pa.x. prunorum N. xx. capil. ven. & ceterach an.M. ß. qu.ſem. fiig. maiorum an. ʒ. iij. ſeminis apij,petro.& ocymi an.ʒ.ß. ſeminis cuſcutæ, ſummitatum thymi,foliorum ſenæ an. ʒ. ß.florum cord. ana p.j. fiat decoctio.In qr.j. diſſ. diaph.ʒ. iij. confect. hamech ʒ.ij.diaſenæ ʒ.j. ſyr. de pomis compoſiti vel viol. ʒ.j.Si dies ſit, potes addere ʒ. j. infuſionis thab. ſi pauper,ſyr.roſ.lax. ʒ. j. & tunc loco diaph. ponatur cath. Poſſunt etiam addi alia electſolutiua, ſi videamus aliquem alium ex humoribus eſſe permiſtum,pro ratione humoris permiſti,vt ſi videatur pituita permixta, poteſt addi elect.de citro ſol. ʒ.j. Si bilis ſit, elect.de ſucco roſ. vel diaprunis ſol.ʒ. j. Poſtridie medicamenti detur potio ſequens.

℞.ſyr.viol.ʒ.ij. aquæ hordei perfectè cocti ʒ.iiij.fiat potio,capiat poſtridie medicamenti. Hæc potio humectat, & ſiccitatem vel aſperitatem relictam à medicamento lenit. Si dentur pilulæ, corpus ſit præparatum, accipiant clyſterem emollientem die præcedente.

Pilulæ. ℞.maſſ.pil.ind. & de fumaria an. ℈.ij. fiant pil. viij. cum vino. Si fortiores, oportet

℞.maſſ.pil. indæ,& de lapide lazuli an. ℈.j. ß. fiant pil.cum ſyr. de pomis compoſ. vel augeatur doſis, vel minuatur pro viribus ægrotantis. Delicatis & diuitibus poteſt hoc modo parari medicamentum quod eſt præſtantiſſimum.

Potio poſt purg. uniuerſales.

℞.flor.viol.bugl. borrag. & anth. an.p.j.ſum.thy. & polyp.quer.an.ʒ.ij.ſenæ orient.ʒ. j. paſſ. mund. ʒ. j. fiat decoctio in aqua bugl.& fumi in col.ʒ. iij. diſſ. confect. alchermes communiter præparatæ ʒ.ij.diagridij gr. vj. ſyr. de pomis compoſ.ʒ.j.vel ſyr. roſm.lax.aut viol.aut de fumar. compoſ.tantundē. Hæc potio danda poſt vniuerſales purgationes. Soluit mirum in modum melanchōliam ſine moleſtia:nec minùs uuat, quàm ſi quis acciperet decoctum veratri. Nam confectio alchermes ſi præparetur cum vero lapide lazuli,ſoluit ichores melancholicos. Si non reperiatur vera confectio alchermes,adde communi modo paratæ lapidem lazuli ablutum cum aqua bugl.& roſ. donec aqua remaneat clara,

Cautio cō-fect. alcher mes.

& co-

& colore lazuli non amplius inficiatur ad ℈. ij. Si nullo modo reperiatur confectio alkermes (quia nunquam vsus est Falco in morbis, in quibus suspicio erat de fluxu ventris, quæ vim habet soluendi paulò minus, quàm confectio hamech) vtatur puluere sequenti.

℔. sum. thymi ʒ. ß. epith. ʒ. j. semin. cusc. ʒ. iij. lapid. lazuli abluti, vt diximus, ʒ. ij. diagrid. ʒ. j. cinamomi, macis, garyoph. spicæ nar. perlarum non perforatarum ana ʒ. ß. mastich. ʒ. j. mosci gr. vj fiat pul. vel, vt melius conseruetur, adde syr. de pomis compos. q. s. ad incorporandum, & fiat ad formam opiatæ, cuius dosis erit à ℈. ij. ad ʒ. j. ß. pul. verò ad ʒ. j. Potest etiam fieri sine mosco, nisi quando volumus magis roborare, quàm euacuare: pro pauperibus potest eũ fieri alius puluis hoc modo. *Puluis.*

℔. polyp. sum. thymi ana ʒ. j. ß. foliorum senæ, florũ samb. seminis cuscutæ, med. seminis carth. ana ʒ. j. cineris tartari albi ʒ. ß. cinamomi, spicæ, anisi ana ʒ. j. sacch. candi ʒ. ij. misce, fiat pul. vtere, vt suprà. Pro robustioribus & astrictis aluo, adde diagridij, mastich. ana ʒ. ß. *Pul. pro pauper.*

Flores sambuci maximè conferunt purgandis ichoribus melancholicis. Ideo acetum ex floribus eius dandum in acetariis. Saccharum candum ponitur loco salis indi ad gustum, sed magis ad corrigẽdam siccitatem aliorum permixtorum. Est verò sal indum sacch. candum, quod fluebat è cannis apertis, & scissis, & tandem concrescebat vi, & calore solis. Diagridium additur. Nam quanuis bilem purgare dicatur, purgat etiam melancholiam, si cum purgantibus melancholiam miscentur. Vt puluis prior fiat efficacior ad purgationem melancholiæ, si modò corpus quadratum sit, & non extenuatum, potest dari ex ipso puluere ad ʒ. iij. cum decoctione veratri nigri. & florum nymph. vel amaranthi. Oportet tamen prius aluum esse liberam, & solutam, & corpus bene præparatum, vt si fiat hoc modo. *Acetum ex floríb. sambuci. Sal. Indũ.*

℔. veratri nigri ʒ. ß. pass. mund. ʒ. j. prunor. sic. ana M. x. flor. nymph. vel amaranthi p. j. fiat decoctio. In ʒ. ij. decoctionis misce pul. prx scripti ʒ. ij. adde ad dulcorandum syr. viol. ʒ. j. Hoc tamen decocto non vtantur, nisi post vniuersales purgationes, nec adeo formidandũ est veratrum, vt ab eo omnino abstineamus. Nã cùm Hip.

ait veratrum excitare conuulsionem, eámque lethalem esse. Intelligendum id est, si exhibeatur in substantia, vt solebant antiqui. Vsus tamen erit in decoctione, vel in infusione. Non est tam periculosus, quin potius fortibus, & extremis morbis melancholicis plurimùm confert, maximè si corrigatur cum floribus amaranti, aut nenuph. loco florum setamoidis, quod semper est obseruandum. Reprimitur enim ab iis, ac temperatur acrimonia eius.

CONSERVAE.

Puluere poterunt vti semel in hebd. decocto verò semel in mense. Fiunt confectiones & opiatæ ex conf. & pul. Conseruæ sunt rad. bugl. & flor. eiusdem, flor. borrag. viol. (ad humectationem) & nenupharis, maximè cùm est insomnitas, vel siccitas: Conserua satyr. cum sit calida & humida, & enulæ campanæ. Nam his post cõseruam, bugloss. nullæ sunt efficaciores, & magis propriæ huic affectioni. Conserua capil. ven. ceterach, scolop. vulgar. confer. cort. citri cum saech. conditi, conf. yring. non vituperanda, maximè cum est melancholia hypochondriaca. Mirobala. conditi, confer. radic. polygon. (si parata reperiatur, quam in aliquibus Officinis pro secacul solent præparare) conseruæ anth. stech. cùm admiscentur confer. viol. vel nenuph. & vt deducatur vis medicamenti ad caput. Confectio alkermes, & triphera magna sine opio in mulieribus. Conserua satyrionis est præstantissima in hac affectione melancholica & arthritide, vt probatum est experientia. Hinc aliqui putarunt esse hermodactylos. Pulueres sunt diamarg. frigid. & calidum, dianthos, pliris cummesco, de gemmis, lætitiæ Gal. diacameron, diambræ & his similes, & omnia, quæ cordialia dicuntur. Ex confer. eligere oportet, quæ maiorem habent vim lætificandi, vt sunt confer. satyrionis, enulæ camp. rad. bugloss. & hoc est commune in omnibus. Interdum verò vel ob temperamentum vel symptoma aliquod, vel quia morbus fit per consensum ventriculi, vteri vel splenis, aliquam ex conseruis accipere oportet, quę respiciat partem primariò affectam, vel symptoma. Idem faciendum est in electione pulucrum, syr. & omnium aliorum remediorum.

Conserua satyr. arthrit. prodest.

Pulueres.

Sed

Digitized by Google

Sed quæ proprietate id faciunt, communia eſſe ſolent auxilia in omnibus cauſſis, & illa nunquam prætermittere oportet. Quòd ſi fortè cum tali proprietate qualitatem habeant manifeſtam affectioni contrariam, caſtiganda erit illa qualitas, addendo conſeruas, aut pul. aut aliquid, quod ſit affectioni vtile, & qualitati illius medicamenti contrarium, vt ſi hoc modò fiat opiata communis, à quacunque cauſſa ſit.

℞. conſer. radic. bugloſſ. ʒ. ij. conſer. enulæ camp. ʒ. ß. Quòd ſi propter amarorem hæc ingrata ſit, pone tantùm ʒ. ij. tum etiam quia vim habet exiccandi cum illa proprietate lætificandi. Adde conſeruam aliquam humidam, qualis eſt conſerua viol. aut nenuph. ſed ſatius eſt conſeruam ſatyrionis addere, quæ humectat ſimul, & maiorem vim habet lætificandi. Vetùm conſer. viol. & nenuph. cùm adſunt vigiliæ, vel ſiccitas & caliditas pro conſeruis enulæ camp. & ſatyrionis rectè ponuntur vel cum illis debent miſceri. Vt ſi ob conſenſum ventriculi morbus fuerit, debes addere conſeruam corticis citri conditi cum ſacch. Va etiam cùm ſit ob conſenſum ſplenis, conſerua florum tamariſci vel ſcolopendriæ. Si ſit per conſenſum vteri, conſe. anthos, pul. lætitiæ Gal. ʒ. ij. pul. de gemmis ʒ. j. Pro diuitibus pone confect. alkermes ʒ. j. ß. cum ſyrup. conſeru. myrobal. fiat opiata. Cùm per conſenſum vteri, triphera magna ſine opio erit danda, & conſerua diambræ. Et pro ſyr. conſer. myrobal. ponatur ſyr. de arthemiſia. vel cùm ſit per conſenſum ventriculi, pone illius loco ſyr. conſeru. corticis citri. Poteſt fieri alia opiata pro ditioribus ſic.

Conſ. affect. conſentientes.

℞. myrobal. emblicorum & chebul. conditorum ana N. ij. corticis citri cum ſaccharo conditi, & radic. bugloſſ. ana ʒ. j. conſeruæ anth. & florum borrag. ana ʒ. ß. conſeruæ ſatyrionis ʒ. iij. confect. alkermes ʒ. ij. huic adde lapidis lazuli abluti & aſſati ʒ. ß. elect. de gemmis, & diacameron ana ʒ. j. confect. de hyacintho, ſyr. de pomis ſimpl. q. ſ. fiat opiata, de qua capiat bis in hebdomada ad quantitatem auellanæ, & ſuperbibat parum vini lymphati cum aqua bugloſſ. vel meliſſ. vel enulæ camp. Doſis conſeru. ſatyr. erit augenda, ſi à retento ſemine fiat melancholia. Vtatur ſæpe electuario diamargar.

frigid.& cõſ.radic.bugloſſ.Poſſunt fieri epithemata ſupra cor,& inunctiones ſupra partes,per quarum cõſenſum excitatur morbus.Epit.pro corde fiunt hoc modo.

Sacculus.

℞.aquæ roſ.q. j. aquæ bugloſſ. endiuiæ vel acetoſ. vel borrag.ana ʒ.ij.ſandali albi & rub. corall. ana ʒ. ß. croci ℈.j.miſce,fiat epithema, quod vt citius & prõptius fiat,accipe ʒ.j.diamarg.frig. loco puluerum, addendo gr.vj.croci,& cum aquis fiat epith. Adde ocymi ℈. ij.& cum pauco panno ſcarlatæ applicetur cordi tepidè. Vel ne toties refrigeretur,fiat ſacculus talis, & applicetur.

℞.florum cord.roſ.ana p.ij. florum nenuph. & ſambuci ana p. j. foliorum meliſſ. ſiceæ & ſeminis ocymi, behen albi & rub.ſandal. omnium ana ʒ. j. macis ʒ. ß. contundantur, fiat ſacculus interbaſtatus & irroratus aqua roſ.& meliſſæ,ponatur ſupra pectus. Inunctiones fiunt pro diſpoſitione locorum, vnde affectus manant, vt pro ventriculo fiat inunctio,vel ſacculus ad eius confortationem,& flatuum conſumptionem.

Topica pro vtero.

Pro vtero fiant etiam topica remedia varia. Si ob retentionem menſium,vel propter duritiem quandam, & ſcirrhum per cuius conſenſum melancholia fiat, ordinetur emplaſtrum illud ceroneum. Vel fiat vnguentum ex eodem illo emplaſtro diſſ.in oleo liliorum.Si ob retẽtionẽ ſeminis,addenda ſunt,quæ ſemen minuunt(quod & obſeruandum in ſtrangulationibus vteri ob retẽtum ſemen, vt, ſcilicet, in omnibus remediis tam internis, quàm exteruis vtamur minuentibus ſemen)vt ſi vnctioni ſupra dictæ addas ol.rutaceum,vel de menta,niſi adſit caliditas manifeſta. Tunc enim optimum erit addere oleum de nenuph.de ſemine lact.aut pap.& ſeminis agni caſti.Si ab alia cauſſa occulta,vt poſt immoderatũ fluxum aliquãdo accidit, vtendũ eſt emplaſtro pro matrice,aut emplaſtro de maſtiche, addendo moſci,vel ambrę grana aliquot. Poſt vniuerſalia remedia optimum eſt vti balneo aquæ dulcis.Nam medicamẽtoſa inimica ſunt,eò quòd nimiùm exiccent Fiat ergo balneũ aquæ tepidæ,& ſi velis addere deco.ſequentem,efficacius erit.

Balneum. ℞.flor.roſ.bugloſſ.viol. borrag. nenupha. ana p. iij. mal.

mal.viol.bugl.borrag. aña M. ij. meliſſ. lauendulæ ana M.ß.fiat deco.pro balneo, in quo innatet ſæpe longè à paſtu.Conſumptis,& valde exiccatis omnia decoq.cum capitibus aliquot veruecis, addendo hordeum mundat. In ea deco.poteſt addi florum cham.ſambuci,& anthos ana p.j.Fiunt etiam lotiones capitis,cùm materia tãtùm in capite eſt,& per proprietatem caput afficitur, vel ad conciliãdum ſomnum,vel ad reſolutionem materiæ.Vt concilietur ſomnus,vtãtur lotionibus præſcriptis in capite de phrenitide,vt floribus viol.nenuph.& aliis, quæ vim habent humectandi,& mediocriter refrigerandi,& non ſummè,ne incraſſentur & ſopiantur ſpiritus. Hoc tamen differunt, quòd obſeruare oportet, vt capita pap. aut ſemen hyoſcyami,aut cortex mandragoræ,aut alia, quæ inſigniter refrigerant,vt ſolanum furioſum, nullo modo ponantur,niſi ſemen papaueris albi, quod cum frigiditate habet quandam familiaritatem, & humiditatem. Pro digeſtione ſiue reſolutione materiæ ſic.

Lotio cap.

℞.meliſſ.beto.ana M.ß.flor.cham.melil.ana p.j.flor. ſamb.roſ.& anth.ana p.ß.foliorũ ſenæ ʒ.j.ſummi.thymi ʒ ß.fiat deco. ex qua fit lotio capitis. Lotiones pedum cùm ad conciliandum ſomnum,tum ad diuerſionẽ laudantur à practicis. Cauteria poſita ſupra commiſſuram capitis coronalem,multùm laudantur, ſed oportet diutius remanere,vt os capitis vſtionem ſentiat,poſtea præparetur vt decidat eſchara cum butyro,& diutius maneat vlcus apertum.Nonnulli laudant trepanationẽ, quæ fit ſeparata cute capitis,& fracto oſſe cranij. Nam caſu fortuito multi ſic curati ſunt,fracta calluaria, quod mihi non videtur omnino reiiciendum.Nam & ratione & experientia comprobatur. Viſa eſt mulier melanch. & maniaca noſtro tempore,cui ob caſum apertum eſt cranium,vnde effluxit aqua,& curata eſt ab inſania.Quare ſi pari ratione trepanetur, vapores atri, & ſi quid eſt aliud præter naturam in cerebro,vacuantur. In epilepſia itidem facta ab humore melanch. eſt aperiendum caput.Poſt vſum ſyr.& euacuationem,dandum eſt apoz. ſequens æſtate,quandoquidem valebit etiam in fine veris,& in melancholia, cùm admiſceatur flaua bilis, vel cùm temperamentum eſt calidius & ſiccius.

Cauteria.

Trepanatio.

Apozẽ

2. cort.rad.capp.& fraxini,rad.bugl.& satyr.ana ʒ.j. gly.rad.enulæ camp. philip. quinque folij ʒ. ana ß. summi.lupuli,aspar. & fumi scab. bugl. borrag. agrim. ceteræ. polytric. ana M. j. acetos. vel oxyl. absynthij pontici,beth.melissi.ana M.ß.pass.prunorum, sebest, iuiub.ana N.xx.seminis ocymi, seminis citri ana ʒ. ij. seminis melonum ʒ.ß.polyp. querc. ʒ. ij. summi. thymi. seminis cuscutæ ana ʒ.j.epith.& seminis carth.ana ʒ.vj. arg.recen. tro.ʒ.j.cicerum rub. p. j. fiat decoct. in sero caprino,& in ℔. ij. col.adde succi endi.cich.& bugloss. ana q.j.saech.q.s.fiat syr.aro.cum ʒ.ß.cinam. & ʒ. j. lætitiæ Gal.sit mediæ deco.& cap.in sex matutinis. Hoc syr.possumus vti initio melanch.factæ à fæce sanguinis vel à melanc.naturali adusta,facta priùs sang. missione. Huic dec.addere possumus veratri ʒ.ß. florum nenuph. viol.ana p.j. vel florum amaranthi,si reperiantur. Si hæc addantur,vtemur isto apoz.in morbi processu, de quo accipiant tertio quoque die,& ante primam dosim capiãt clyster.em. Possunt addi prædictæ deco. omnes species myrobal.modò non ponatur veratrum. Nam veratrum & myrobala.se non compatiuntur, neque fit aliqua figillatio,quæ necessaria est medicam.purgantibus. Præterea quæ inferunt violentiam corpori, non debent diutius retineri intra corpus. Quare non sunt miscenda cum astringentibus,sed potiùs cum aliis,quæ violenter illa educunt foras.

Cautio.

De melancholia,Caput alterum.

Melancholia est dementia,aut si mauis, desipientia, sine febre cum timore & mœstitia. Differt autẽ à phrenitide&mania. Phrenitis enim est alienatio mentis cum f[illegible],& cum quodam furore, aut incomposito motu. Mania verò furor est sine febre,& timore, & mœstitia. Melancholia symptoma est,cui à caussa putata nomen est inditum,vt testatur Gal.2.methodi medendi cap.2.cum de nominũ diuersitate,quę ægritudinibus imposuerunt ipsi primi nominum auctores,agit. Fit autẽ à succo frigido.teste Gal.lib.de sympt.causs. Sola enim melancholica demẽtia à frigidiore succo,vt caussa,euenire solet. Hoc verò intellexit de vera melanch.quæ vitio totius corporis vel cerebri fit, non de hypochondriaca, quæ

quæ magna ex parte fit à fumis malignis, & acrioribus ad cerebrum eleuatis. Porrò tres in vniuersum melanch. sunt differentiæ, quæ à partibus vnde ortum habent, discernuntur. In omnibus verò cerebrum afficitur. Sed aliquando cerebrum tãtùm, quia humor melanch. à partis intemperie generatus, vel post aliquas capitis inflammationes relictus, hunc affectum gignit. Dignoscitur autem vitio tantum capitis fieri, & non per consensum, si tales causæ præcesserint, & nulla appareant signa in toto corpore redundantis humoris melanch. neq; victus ratio, quæ atram bilem procreare potuerit, præcesserit, & si missio sang. ad maiorem fidem, non appareat crassus, nec ater, neque tempus anni, neque regio, nec ætas declinans, aut temperies melanch. vel biliosa declinans, quæ solet mutari in melanch. habitudinem, vel si suppressę non fuit hæmor. vel verax curata, vel corporis habitus non sit gracilis, niger, hirsutus, nec latas habeat venas, nec distentas ob flatus, non sang. copia. Si in solicitudine, curis, multis laboribus, victu tenui & sordido educatus fuerit (talis enim aptus est ad melanch. per consensum totius corporis.) Quòd si mœror & mœstitia diu perseuerauerint sine tali corporis constitu ione, indicium est cerebru m tantùm affectum esse. ommunia enim signa sunt, metus, tristitia sine causa manifesta, extremam mœstitiam inducens, odium hominum, & auersio, iuxta hanc Hipp. sententiam, Si timor & mœstitia diu, & longo tempore perseuerent; ex eo atra bilis significatur. Qui ex hypochond. vitium contraxerint, eos sanè eruditates, quas plurimi flatus consequuntur, acidi ructus, ardor & grauitas intestinorum arguunt. Augetur autem his insania, aucta eruditate. Optima autem concoct. aut alui deiectione, vel ructu vel vomitu leuantur ægri. Hæc βουλιμια sequi solet, vel mesenterii, vel splenis affectus. In hac hypochon. sursum conuelluntur. Multum edunt, parum dormiunt, & pauca excrementa deiiciunt per aluum. Quare ob recrementorum in intestinis retentionem magis læditur mens. Hæc omnia indicant partes inferiores ventris, vel calida intemperie laborare, vel effusam esse bilem atram per mesenterium, & partes ventris. Hæc autem magna intestinorum cali-

ditas vrit, & chylum assat, vnde fit multa effumatio ad caput ob retentionem recrementorum nimium exiccatorum. Hæc calida intemperies, vt omnis alia, concoctionem lædit. Ob id si calidis vescuntur alimentis, nidorulentos rūctus emittunt. Si duris & siccis, acidos. Infinitæ verò sunt melancholicorum imaginationes. Aliquando enim dementia sequitur corporis dispositionem: aliquando studium, quo maximè delectabatur, qui ea correptus est. Alij se numine afflatos existimant, & in eo errore sunt, vt omnia futura se vaticinari putent, ἐνθουσιαστικοὺς Græci vocant. Sunt qui auaritiæ inhiantes, de pecuniis congerendis perpetuò cogitant. Alij perditè amant, & nihil nisi de amore loquuntur. Hos Græci ἐρωτικοὺς vocant. Alij ob longas inedias, studia, & meditationes cælestes, de rebus tactis & de religione semper agitant. Alij se Reges, Imperatores, Papas, Cardinales existimant. Alij poetico furore perciti, semper versus scribere volunt. Nonnulli vbi ad corporis euacuationem deuenerunt, veneno se læsos dicunt, & sæpissimè de hac re medicos consulunt. Multi sunt præterea, qui secundum corporis dispositionem melancholia afficiuntur, vt qui multo semine abundant, ad venerem propensi annosas mulieres depereunt. Qui vermes habent, serpentes in ventre se habere imaginantur. Alij secundum vitæ institutum imaginationes habent, vt quidam sacerdotes semper precationes murmurant, & templa cōstruere volunt. Qui contentionibus forensibus insudauerunt, nihil nisi arresta, & libellos supplicatorios scribunt & recensent. Melancholici autem talibus imaginationibus vigilantes afficiuntur, quales nobis somniantibus accidunt, vino, crapula, amore, pecuniis, vel alia re affectis. Est & alia insaniæ species, in quam incidunt sæpissimè, qui viciatos & crassos humores habent, & mores brutales. Insaniunt enim luporum more. Quare λυκάνθρωποι vocantur. Affecti verò lycanthropia noctu per syluas, luporum more, discurrunt, & hominibus insidiantur, ita vt meritò lupos esse dicamus: hi etiam, quia hominum osores sunt, μισάνθρωποι appellari possunt. Melancholia, quæ fit vitio totius corporis, difficillimè curatur, vt quæ vitio cerebri fit. Si post morbum euenerit, optima

prima victus ratione,& medicamentis curatur.Sed quæ eſt hæreditaria,vt illa (baillarguet) dicta,& aliæ multæ familiares noſtræ regionis & Hiſpaniæ , ferè nunquam curatur. Quæ verò ab hypochondriis ortum habet, curationem admittit,optima victus ratione adhibita, & vſu medicamentorum repellentium, & corroborantium caput. Melancholica inſania , quæ corporis vitio fit, eſt, cùm humor melancholicus in toto corpore collectus eſt,à quo ſpiritus vitales & animales inficiuntur , & turbulenti fiunt. Ob id mens læditur. Quare cùm cauſſa ſit in toto corpore, vniuerſalibus euacuationibus,corpus ab huiuſmodi humoribus eſt repurgandum. Cùm igitur ſanguini materia permixta ſit,miſſione ſanguinis vacuãda eſt,præmiſſo clyſtere, qui quidem in omni ſpecie , & toto morbi decurſu conuenientiſſimè exhiberi poteſt. Nam ferè in omnibus aluus eſt adſtricta, & flatibus eſt diſtenta. Fiant ergo ex emollientibus, purgantibus, & diſcutientibus flatus, & humorem concoquentibus,vt

℞. rad. maluæ,biſmaluæ cum radicibus,bugloſ.borraginis , mercurialis ana M.j. paſſ. prunorum , ficuum dulcium an.p.x.ſeminum aniſi, viticis, & cuſcutæ an.ʒ. iij.ſeminis maluæ,& melon.ana ʒ.ß.ſeminis lini ʒ.j.(lubricat & concoquit) florum chamo.bugloſ.borrag.viol. ſambuci (concoquunt enim & humectant) ana p.j. fiat decoctio in iure capitis veruecis. Et in ℔. j. diſſol. diaphœnici ʒ. ij. mellis violati, & ſucci mercurialis ana ʒ. ij. (hic optimè vacuat bilem à liene , & ab aſtantibus) olei violati & chamo.ana ʒ.j.ß.vel liliorum vel amygd. ʒ.iij. miſce, fiat clyſter , cap.duabus horis ante cœnam. In craſtinum mittatur ſanguis è baſilica. Vulnus autem fiat ſatis latum. Et ſi ſanguis ſpiſſus & ater ſatis appareat, mittatur quantum videbitur. Materia enim ſanguini eſt permixta. Si tenuis & clarus , ſtatim ſiſtatur. Eſt enim argumento , materiam affectus non eſſe ſanguinem craſſum , ſed bilem , quam ſanguinis miſſione vacuare non debemus, ſed potiùs medicamento cholagogo. Periculum enim eſſet , ne miſſo ſanguine furioſus euadat æger. Quare in omnibus affectibus melancholicis, vt in cancro, febre quart. lepra & aliis affectis,

Obſeruatio in ſanguinis miſſione.

bus: quos à ſanguine melancholico naſci putamus, obſeruandum eſt vt ſanguinis miſſionem præcedat exercitatio, quo ſanguis craſſus & ater agitetur, & facilius extrahatur. Motio autem, ſine defatigatione eſſe debet, ne vires debiliores reddantur. Quare poſt coitum, aut longam inediam, aut magnam laſſitudinem, à ſanguinis miſſione eſt abſtinendum. Vtile erit etiam, ſi antequam corpus exerceatur, caput perfundamus oxyrrhodino, ne ad illud tanta fiat effumatio, néve plus iuſto incaleſcat. Et ſic poſt miſſionem ſanguinis, quietem imperabimus. Porrò materia concoquenda eſt ſyrup. concoquentibus, non euacuantibus. Et quia aliqua melancholia magis fit vel à bile vſta, vel in bilioſo corpore, alia verò in pituitoſo, conſideranda totius corporis conſtitutio, & natura, vel mores animi, vel inſaniæ ſpecies, vt ſi ad iram, vel bellum, vel contentiones, procliuis fit, tunc ob bilem, & melancholiam, vel bilioſam naturam, permiſcendi erunt bilem extinguentes ſyrupi, vt ſyr. viol. qui exhibitus cum aqua bugloſſæ, vel borraginis, ob ſuam humiditatem conuenientiſſimus erit, vel ſyrup. de bugloſſa, vel de borragine. Si verò melancholia laborans, habitudinem corporis, & accidentia ferat pituitam referentia, vt qui voraces ſunt, qui pituitam vomunt, ſunt flaccidi, ſegnes, & ad omnem motum inepti, aut tardi, aut minùs vigiles. In iis ſyrupi, qui incidunt & attenuant citra magnam exiccationem, conueniunt, vt ſyr. acetoſus datus cum aqua fœniculi, petroſelini, vel graminis, vel ſyrup. capillorum veneris, vel alius ex detergentibus, vel ſyrup. de liquir. cum aqua bugloſſi, vel borraginis. Porrò ſi melancholica ſint accidentia, & habitus corporis melancholicus, ſanguis ater & craſſus, & omnia frigiditatem teſtentur, vt mœror, timor, pigritia, taciturnitas, & hominum odium, tunc ſyrupos melancholico humori accommodatos præſcribimus, vt qui vtraque qualitate, nimirum actiua, & paſſiua conueniunt. Quales ſunt ſyrupi de borragine, de bugloſſa, & ſyrupi conſeruationis ſatyrionis, qui vna tantùm qualitate, vt qui modicè calfaciunt, & attenuant, in quorum numero ſunt, ſyrup. capill. veneris, & ſyr. acetoſus permixtus aquæ bugloſſi, vel qui multùm humectant,

mectant, vt syr. violatus, vel de cucurbita, de lactuca. Nihil enim est, quod magis conueniat in humoris melancholici coctione & præparatione, quàm quæ humida sunt. Ob suam enim siccitatem resilit curationi humor melancholicus, nec facilè cedit medicamentis. Vinum nisi tentaret caput, & calidius esset, conuenientissimum esset ad humorem melancholicum coquendum, maturandum, & præparandum. Quare in omnibus morbis melancholicis, in quibus caput non est affectum, vinum commodissimè exhiberi poterit, vt in febre quartana, vinum album, tenue, aquosum, debile. Sunt alij syr. qui melancholico humori non conueniunt, nisi ob humorem alium permixtum, vel ob aliam occasionem, vt syr. end. simpl. vel compos. nisi ob bilem, vel hepatis obstructionem, vt mel rosatum, vel syrup. de stechade ad pituitam, quibus sanè humida quædã semper sunt adiungenda, ne corpus exiccent. Ob quam resiccationem multùm læduntur ægri. Syr. compositi non conueniunt eo tempore, quo volumus, vel humorem, vel meatus ad humorum euacuationem præparare, sed in ipsa euacuatione, vel post vniuersalem euacuationem, vt syr. de fumaria comp. de thymo, de epithymo, de pomis compositis, syrupus Sabot regis, & similia apozemata, qualia ab Empiricis medicis, aut parùm methodicis in principio morborum dantur citra magnum commodum, sed potiùs damno ægrotantis. In his componendis herbarum delectus habendus est, & aquarum, vt cap. de syr. libro nostro de formis remediorum abundè dictum est. Herbæ autem communes omnibus caussis sunt bugloss. borrago, poligonati radic. & satyrionis. Quòd si splenis sit obstructio, aut affectus nimis frigidus, herbæ capillares, aut scabiosa conuenient. In magis frigido, melissa, ocym. chamedrys, chamepithis, enula campana recens, si magna splenis obstructio absit, rad. capparum, fraxini, pentaphili, filipendulæ, behen alb. & rub. rad. si veræ essent, huic affectui valde conuenirent. Sed quia falsæ sunt, reiiciendæ sunt, & earum loco substitui debent radic. borraginis & bugloss. Herbæ ad euacuationem accommodatiores sunt, quæ extenuant, aperiunt splenis obstructiones, & quæ aliquam

Præparatio melanchol.

Febri quartanæ vinũ album & tenue conuenit.

vim laxandi habent, vt mercurialis, borrago, ſummitates thymi, ſennæ folia, & foliculi. Flores ad concoctionem & præparationem humorum, vel ſpirituum conuenientes ſunt borrag bugloſſ. Ad refrigerandum & tumultus animi, & agitationes compeſcendas, flores violarum, nenuphatis, conueniunt. Ad reſolutionem & humoris præparationem. flores chamom. anthos. ſtechados, ad euacuationem flores ſambuci, geneſtæ, violarum recent. maluarum. Radices vacuantes ſunt, cortex rad. capparis & ſambuci, rad. azari, vel cyclaminis vel cucumeris agreſtis, vel ellebori albi, vel nigri (ventri ſolet multò ſpecies quædam aconiti eius loco.) Ex his omnibus fiunt decoctiones. ſyr. & aquæ omnibus cauſſis determinatæ. Si igitur æger ſit habitu & temperamento melancholico, fiat talis ſyrupus.

Syrupus. ℞. ſyr. de borragine, & capill. ven. an. ʒ.iij. aquæ borraginis ℔.j. aquæ meliſſæ ʒ.iij. miſce, fiat ſyr. capiat in quatuor matutinis. Si pro delicatis paretur, aromatizari poteſt pul. diarrhodon abbat. Et capiat in craſtinum miſſionis ſanguinis. Si ſit acrimonia in humoribus, vtile erit huic ſyr. addere aquam violatam, vel ſyr. violatum. Tertio quoque die iniiciatur clyſter, ſi aluus ſit adſtricta, aut excrementa dura. Finitis autem ſyr. exhibeatur ſequens potio.

Potio. ℞. ſyru. de epithymo ʒ. iiij. capiat manè cum decoctione mercurialis. In craſtinum ad maiorem eradicationem, detur ſequens potio.

Polipod. quantitas. ℞. polipodij querni ʒ.ij. (niſi ponatur in magna quãtitate, non euacuat bilem) paſſ. enucleatarum p. x. aniſi ʒ.iiij ſem. cuſcutæ, ſummitatum thymi, folliculorum ſennæ orientalis ana ʒ.ß. florum bugloſſ. borrag. violarum ana p. j. fiat decoctio in aqua fumariæ cum fol. mercurialis M. j. in quart. j. colatura d ſſolue diaphœnici ʒ.ij. confectionis hamec ʒ.iij. ſyr. roſati laxatiui ʒ. j. miſce, fiat potio. Capiat manè cum cuſtodia. Confe. hamech conuenit, quando materia bene cocta eſt, data in forma boli, vel diſſolura in aqua graminis, vel capillis veneris. Si autem materia probè cocta non eſſet, minus conueniret, ob myrobalanos, quæ eam compoſitionem ingrediuntur. Diacartham. quanquam pituitam tan-

tantùm euacuare creditur, commodissimè tamen exhiberi poterit, cum decoctione prædicta, vel cum aliis succum melancholicum purgantibus. Post exhibitionem medicamenti laxantis, maximè conuenit cremor hordei: hieræ ab antiquis in huiusmodi curatione recipiuntur. Sed hæ tantùm, quæ veratrum, vel colocynth. recipiunt, huic morbo sunt accommodatæ. Dandæ sunt autem cum aquis bugloss. borrag. vel cum decoctione fructuum laxantium, & refrigerantium, vt pass. ficuum, prunorum & tamar. Hæc verò danda non sunt, nisi in constitutionibus frigidis, vel multùm humidis, vt pituitosis. Nimiùm enim siccant. Pilulæ etiam hoc nomine nimis probantur, quòd calefaciant, & nimis siccent, vt pilulæ indæ, de lapide lazuli, de fumaria, de lapide armeno, vel quæ ex veratro parantur. Exhibeantur autem post longam præparationem. Præparantur cibis & potionibus humidis, si veratrum sit dandum. Post istas autem pilulas dare oportet syrupi violati ʒ. ij. cum aquæ hordei perfectè cocti in aqua borraginis ad ventriculi humectationem, & detersionem. In crastinum comedat poma dulcia cocta & refrigerata, quę frequenter sumantur in prima mensa. Post hanc primam euacuationem, instituenda est optima victus ratio. & iuuanda concoctio vnguentis, vel linimentis impositis supra hypochõdria, & totum ventrem. Parantur autem ex oleis temperatis, relaxantibus leuiter, & aperientibus, vt ex ol. chamemel. amygd. dulc. vel amararum, & vino dulci. Anetinum in inferiore ventris parte est imponendum, vel rutac. aliquando ad flatuum discutionem. Non erit etiam inutile partes epigastrij fouere decocto sequenti, quia concoquit, & partes illas humore melancholico terreo siccatas, vel constrictas, relaxat.

℞. florum chamem. meliloti, viol. an. p. ij rad. enulæ campanæ, irid. florentiæ an. ʒ. ß. fiat decoctio in aqua & vino albo. Foueatur venter. Quòd si multi flatus adsint, adde semen apij, vel anethi vel petrosel. an. ʒ. ß. foueantur manè, & postea inungatur. Decoquantur folia maluæ cum rad. & flores, semen lini, quando fortiùs est emolliendum, vel cùm volumus multùm euacuare, vel scyrrhum emollire. Balnea aquæ dulcis vel ex

decoctione præcedentium herbarum, & florum vtilia sunt. Concoquunt enim & digerunt. Post vsum autem horum balneorum, vel fotuum, syrupis compositis vti possumus, vt syrupo de pomis comp. syrupo de fumaria comp. vel syrupo de epithymo, vel de thymo. Tales quia inspissantur, quò meliùs seruari possint, vt gratiores fiant, dilui debent decoctione alicuius herbæ, quæ vim laxandi aut aperiendi habeat, vt cum decocto mercuriali, vel pass. vel folliculorum sennæ, vel borrag. vel corti. sambuci, vel cum aqua, aut decocto fumariæ, aut cum aquis graminis, asparagi, vel enulæ campanæ, vel fiat syr. in hunc modum.

℞. rad. enulæ campanæ recent. rad. bugloss. & liquiritiæ an ʒ.j. pass. enucleatarum p. xx. prunorum dulc. N. x. ficuum. (Quanquam non prohibentur ab Alexandr. Trall. Sed cùm reiicit ficus à medicamentis laxantibus, intellexit de recentibus. Caricæ verò quia humectant & detergunt, conuenient. Discutitur enim flatus aniso permixto. Ab eo igitur non probantur in cibis, verùm in medicamentis non sunt reiiciendæ, quia detergunt, & discutientibus flatus miscentur) ficuum P. v. pomorum dulcium N. ij. mercurialis, borraginis, herbarum capil. an. M. j. seminis anisi ʒ. iij. seminis apij, petrosel. ocymi an. ʒ. ij. polypodij querni, recentis ʒ. iiij. sennæ orientalis, medullæ semin. carthami an. ʒ. ij. corticis medianæ sambuci ʒ. iij. flor. anthos, bugloss. borrag. viol. ana p. ij. fiat decoctio, & in ℔. ij. diss. sacch. q. s. fiat syrupus arom. cum ʒ. ij. diarrh. abb. Vtatur in quatuor matutinis continuis, quibus finitis, addere possumus vltimè dosi ʒ. j. rhabarbari expressi, vel pilularum superiùs enumeratarum ʒ. ß. vel ℈. ij. vt de fumaria, vel indarum, vel de lapide lazuli. Deinde studiosè est adnitendum, vt ventriculus reficiatur, qui frequentiùs medicamentis est deiectus & minùs concoquit. fiat ergo talis inunctio. *Caricæ.*

℞. olei de absynthio & nardini an. ʒ. ij. ceræ parum, fiat linimentum. Vngatur ventriculus. Tempore inunctionis addatur vini albi odoriferi vel acerbi parum. Absumat tab. j. diarrhodon abb. si obstructiones absint. Si verò frigidior morbus sit, aromatici rosati, vel diagalangæ, superbibendo parum vini diluti aqua absinthiis.

vel

vel meliſſæ. Interea detur opiata ſequens, ad animi tenebras abigendas, & ſpirituum clarificationem.

℞. conſeruæ rad. bugloſſ. florum borraginis an. ʒ. ij. yringiorum ʒ. j. aro. tol. ʒ. ß. pul. diamargari. frigidi ʒ. ij. diarrho. abb. ʒ. j. cum ſyr. conſeruationis enulæ, aut ſatyrionis fiat opiata. Capiat ʒ. ij. manè, ſuperbibendo parum vini diluti aqua bugloſſ. capil. ven. vel callithrici, vel ſic. *Opiata.*

℞. conſertæ enulæ campanæ recentis & conſeruæ florum violarum ana ʒ. j. conſ. anthos, bugloſſ. borrag. ana ʒ. ß. pul. diamargariti frigid. ʒ. j. conf. alkermes ʒ. ij. cum ſyr. de bugloſ. fiat opiata. Capiat manè ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ bugloſſ. & capil. ven.

De melancholia ob cerebrum affectum.

IN cerebro ob intemperaturam frigidam & ſiccam ægri, humor melancholicus genitus melancholiam facit, vel temperamentum calidius bilem aut ſanguinem adauſauerit, melancholicus fit humor in capite, qui aliquando epilepſiam, aliquando melancholiam committit, vt Gal. ex Hippo. probat in Epidem. vbi inquit, Melancholici magna ex parte afficiuntur comitiali morbo, & contrà morbo comitiali laborantes melancholia. Si enim infirmitas in corpus repit, epileptici, ſi verò in mentem, melancholici redduntur. Quòd Gal ſic expoſuit, Bilem, dum cerebro, veluti parti inſtrumentali, nocet, ad cerebri corpus conuerti ait. Id quod in obſtructionibus fieri conſtat. Cum verò temperamentū mutando, vt ſimilari nocet, eam mentem rapere dicit. Si ergo vitio huius humoris fiat melancholia, danda erit opera vt humor genitus vacuetur, intemperies auferatur, & optima victus ratione ſenſim immutetur. Quòd ſi poſt primam ætatem facta ſit, emendari poterit: Si verò hæreditaria, in prima ætate minuenda erit optima victus ratione, quæ affectui contraria eſſet. Igitur purgantibus medicamentis vtendum in facta, ſupradictis, vt maſticatoriis, & errhinis, ſi humor aliquis ſubeſſe appareat (Alioqui rarò vacuantibus, quia valde calefaciūt, & ſiccant quod vitandum eſt) ſed potiùs alterantibus vtendū, vt embrocationibus ex alto factis, vel decoctio-

decoctione præcedentium herbarum, & florum vtilia ſunt. Concoquunt enim & digerunt. Poſt vſum autem horum balneorum, vel fotuum, ſyrupis compoſitis vti poſſumus, vt ſyrupo de pomis comp. ſyrupo de fumaria comp. vel ſyrupo de epithymo, vel de thymo. Tales quia inſpiſſantur, quò meliùs ſeruari poſſint, vt gratiores fiant, dilui debent decoctione alicuius herbæ, quæ vim laxandi aut aperiendi habeat, vt cum decocto mercuriali, vel paſſ. vel folliculorum ſennæ, vel borrag. vel corti. ſambuci, vel cum aqua, aut decocto fumariæ, aut cum aquis graminis, aſparagi, vel enulæ campanæ, vel fiat ſyr. in hunc modum.

℞. rad. enulæ campanæ recent. rad. bugloſſ. & liquiritiæ an ʒ. j. paſſ. enucleatarum p. xx. prunorum dulc. N. x. ficuum. (Quanquam non prohibentur ab Alexandr. Trall. Sed cùm reiicit ficus à medicamentis laxantibus, intellexit de recentibus. Caricæ verò quia humectant & detergunt, conuenient. Diſcutitur enim flatus aniſo permixto. Ab eo igitur non probantur in cibis, verùm in medicamentis non ſunt reiiciendæ, quia detergunt, & diſcutientibus flatus miſcentur) ficuum P. v. pomorum dulcium N. ij. mercurialis, borraginis, herbarum capil. an. M. j. ſeminis aniſi ʒ. iij. ſeminis apij, petroſ. ocymi an. ʒ. ij. polypodij querni, recentis ʒ. iiij. ſennæ orientalis, medullæ ſemin. carthami an. ʒ. ij. corticis medianæ ſambuci ʒ. iij. flor. anthos, bugloſſ. borrag. viol. ana p. ij. fiat decoctio, & in lb. ij. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyrupus arom. cum ʒ. ij. diarrh. abb. Vtatur in quatuor matutinis continuis, quibus finitis, addere poſſumus vltimè doſi ʒ. j. rhabarbari expreſſi, vel pilularum ſuperiùs enumeratarum ʒ. ß. vel ℈. ij. vt de fumaria, vel indarum, vel de lapide lazuli. Deinde ſtudiosè eſt admitendum, vt ventriculus reficiatur, qui frequentiùs medicamentis eſt deiectus & minùs concoquit. fiat ergo talis inunctio.

Caricæ.

℞. olei de abſynthio & nardini an ʒ. ij. ceræ parum, fiat linimentum. Vngatur ventriculus. Tempore inunctionis addatur vini albi odoriferi vel acerbi parum. Abſumat tab. j. diarrhodon abb. ſi obſtructiones abſint. Si verò frigidior morbus ſit, aromatici roſati, vel diagalangæ, ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſinthij

vel

vel meliſſæ. Interea detur opiata ſequens, ad animi tenebras abigendas, & ſpirituum clarificationem.

℞. conſeruæ rad. bugloſſ. florum borraginis an. ʒ. ij. yringiorum ʒ. j. aro. tol. ʒ. ß. pul. diamargari. frigidi ʒ. ij. diarrho. abb. ʒ. j. cum ſyr. conſeruationis enulæ, aut ſatyrionis fiat opiata. Capiat ʒ. ij. manè, ſuperbibendo parum vini diluti aqua bugloſſ. capil. ven. vel callithrici, vel ſic. *Opiata.*

℞. conſentæ enulæ campanæ recentis & conſeruæ florum violarum ana ʒ. j. conſ. anthos, bugloſſ. borrag. ana ʒ. ß. pul. diamargariti frigid. ʒ. j. conſ. alkermes ʒ. ij. cum ſyr. de bugloſ. fiat opiata. Capiat manè ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ bugloſſ. & capil. ven.

De melancholia ob cerebrum affectum.

IN cerebro ob intemperaturam frigidam & ſiccam ægri, humor melancholicus genitus melancholiam facit, vel temperamentum calidius bilem aut ſanguinem adaſſauerit, melancholicus fit humor in capite, qui aliquando epilepſiam, aliquando melancholiam committit, vt Gal. ex Hippo. probat in Epidem. vbi inquit, Melancholici magna ex parte afficiuntur comitiali morbo, & contrà morbo comitiali laborantes melancholia. Si enim infirmitas in corpus repit, epileptici, ſi verò in mentem, melancholici redduntur. Quòd Gal ſic expoſuit, Bilem, dum cerebro, veluti parti inſtrumentali, nocet, ad cerebri corpus conuerti ait. Id quod in obſtructionibus fieri conſtat. Cum verò temperamentũ mutando, vt ſimilari nocet, eam mentem rapere dicit. Si ergo vitio huius humoris fiat melancholia, danda erit opera vt humor genitus vacuetur, intemperies auferatur, & optima victus ratione ſenſim immutetur. Quòd ſi poſt primam ætatem facta ſit, emendari poterit: Si verò hæreditaria, in prima ætate minuenda erit optima victus ratione, quæ affectui contraria eſſet. Igitur purgantibus medicamentis vtendum in facta, ſupradictis, vt maſticatoriis, & errhinis, ſi humor aliquis ſubeſſe appareat (Alioqui rarò vacuantibus, quia valde calefaciũt, & ſiccant quod vitandum eſt) ſed potiùs alterantibus vtendũ, vt embrocationibus ex alto factis, vel decoctio-

nibus, vel oleis, vnguentis, aliisque remediis tam ſumptis, quam admotis. Sternutatoria non ſunt negligenda, ante errhina & maſticatoria. Decoctiones materiam concoquentes vſurpandæ ſunt, vt ſyrupi laxantes, obſeruando capitis temperiem, imaginationes, ſomnium, inſomnia, naturam. Verùm vt temperaturæ humores generantis, vel humoris cognitionem habeamus, obſeruandum, an frequenter moueatur, aut multùm loquatur, aut vigiliis potiùs, quàm ſomno delectetur. Tunc enim à caliditate humorũ fieri certiſſimum erit. Aut ſi inflammatio præceſſerit, & poſt eam diſcuſſa non fuerit, tunc refrigerare & humectare conuenit. Quòd ſi nulla talia accidentia, ſed potius contraria appareant, à frigiditate oriri coniicimus. Quare quæ calefaciunt & humectant, eligenda. Qui verò citra caſtigationem vel delectum vtitur omnibus remediis ab antiquis & neotericis præſcriptis, plus nocet, quàm iuuat. Quare, vt in ſyrupis delectum imperamus, ſic in pul. & conſ. Nam conſ. anthos, ſtechados, capil. ven. ceterach, bugl. borrag. viol. nenupharum, ſatyrij, corticis citri conditi, enulæ, ab omnibus præſcribuntur. Sed nõ omnes in omnibus & ſemper conueniunt. Quare diuidendæ ſunt in communes, & proprias aliquibus cauſſis, & accidentibus. Cõmunes voco, quæ ſunt temperatæ & cordiales, quæ non multùm calefaciunt, & humectant aliquantulùm. Quales ſunt cõſeruæ rad. bugl. borrag. ſatyrionis. Hæ in omnibus ſpeciebus, omni tempore, & ſymptomate cõueniunt, excepta conſerua ſatyrij, quæ in amantibus non conuenit. At conſeruæ humidæ & frigidæ, non niſi cùm adeſt magna vel corporis vel cerebri calefactio, vel cùm vrgent vigiliæ, vel cùm apponuntur caliditora & ficciora, vel cùm vtimur cõfectione alkermes, vel puluere diamoſchi, diambræ, lætitiæ Galeni & ſimilibus. Conſeruæ anthos, ſtechados non niſi in frigidiore, aut humidiore cauſſa vſurpantur, quia ſiccant. Conſeruæ capillorum veneris, tamariſci, ceterach conuenientiſſimæ ſunt, ſi morbus cum obſtructione hepatis, vel ſplenis fuerit. Pulueres confectionum huic morbo accommodati ſunt, confect. alkermes, diamargar. frigidi & calidi, diambræ, diamoſchi, lætificans. Qui omnes

mnes ſiccant, alij magis, alij minùs. Omnes calefaciunt, præter diamarg. frig. Quod habet tamen aliquid caloris cum ficcitate) ſi permiſceantur conſeruis & ſyrupis. Et ex his opiatæ fiunt pro humoris, & temperamenti ratione, vt pro bilioſo homine, vel pro melancholia orta poſt inflammationem, parari ſic poterit.

℞. conſ. florum bugloſ. & borrag. (conueniunt magis flores conſeruæ, quàm rad. Jana ʒ. j. conſ. viol. ʒ. ij. pul. diamarg. frigidi ʒ. ij. diatrag. frig. ʒ. j. cum ſyr. viol. fiat opiata. Capiat manè, & ſerò, longè à paſtu. Hæc opiata conuenit tum in temperamentis calidis, tum etiam in vigiliarum inſtantia, quia humectat ſufficienter, neque calefacit ſupra primum gradum. Quòd ſi non tantùm fuerit humectandum, ſed aliquantum refrigerandum, ſyr. de pomis ſimplex, vel nenupharis, vel violatus poni poterit in morbo, & temperatura frigida, & pro taciturno, ac ſomnolento parari poterit ſequens. *Opiat*

℞. conſ. enulæ campanæ ʒ. ß. bugloſſ. & anthos ana ʒ. j. conſeruæ violarum ʒ. ß. pul. diamoſchi, & confectionis alchermes præparatæ ex cyanæo lapide vſto, & abluto an. ʒ. ij. cum ſyrupo de pomis, fiat opiata. Morbus hic potiùs ab intemperie ſicca prouenit, quàm è copia humoris. Aliquando à ſola intemperie relicta. Vidi mulierem melancholia affectam, quæ nunquam ſapiebat, neque ad primum ſtatum redire poterat, niſi cùm vtero gereret. Tùnc enim multùm non inſaniebat, aut nullo modo. Quo tempore magis laborare debebat, ſi à materia affectus ortum traheret. Verùm quia ſanguinis redundantis copia retinetur, ex quo vapores eleuantur, intemperies illa ſicca, vel humor ſiccus genitus in cerebro contemperatur & miteſcit. Hoc autem erit nobis argumento, melancholicos potiùs cibis, & balneis, aut potionibus & irrigationibus eſſe humectandos, quàm horum corpora medicamentis laxantibus calefacienda & exiccanda. Gal. lib. 3. de locis affectis cap. vltimo, vſu balnei aquæ dulcis cũ victu humido malum curaſſe ſcribit, cùm ait: Interim monendi ſunt amici, qui me curantem viderunt, frequentiùs balneis & victu humido, & boni ſucci, nullo adhibito præſidio, huiuſmodi me morbum curaſſe, vbi nondum *Opiata.*

ob longam temporis tractum nocuus humor multùm vacuationi resisteret. Cùm verò diuturnus iam est factus, fortiora prædictis adhibenda sunt remedia. Humectatio autem longa, si ab intemperie fiat, morbum curat & euincit. Si ab humore fiat, materiam ad euacuationem præparat. Sola enim siccitas est, quæ morbos siccos curationi contumaces facit. Tum enim curantur, cùm pinguescunt, quod est signum certissimum humectationis. Quare danda est opera, vt totum corpus humectetur balneis, potissimum si à toto corpore ortus sit morbus. Quòd si vitio cerebri fiat, humectandum erit caput & irrigãdum, irrigationibus humectantibus, aut humiditate substantifica, aut madefactiua, vt irrigationibus, balneis, embrochis, & vnguentis humidis, & minimè digerentibus. Substantifica verò cibis humidis & euchymis, laudatisque potionibus. Incipiendum ab humectatione madefactoria. Vtilis enim est ad meliorem nutricationem, hoc est, ad humectationem substantificam. Nam balnea aquæ dulcis siue humectatoria, partes relaxant, alimentum ad eas trahunt, vel missum, & appositum conseruant, & partes, vt priùs, non assant, neque vrunt. Verùm post medicamenta laxantia, priusquam vtamur humectantibus balneis, non erit inutile vti balneo leuiter digerente, & detergente, vt si quid in parte hæreat, detergeatur, & melior postea fiat nutricatio. Tale erit, si ex decoctione borrag. bugl. mal. & florum chamemel. & hordeo paretur. In eo manè natet æger, citra defatigationem, reiectis priùs alui recrementis. Postea leniter detergatur, & vngatur ad eundem scopum sequenti vnguento.

Vnguentum.

℞. olei amygdalarum dulcium, & olei chamemel. ana partes æquales, vel vngatur oleo amygd. amararum recenter parato, continuet per vnam aut alteram hebdomadam, alternis diebus, vel quotidie. Post vsum huius balnei erit optimum rursus ventrem laxare, syrupo superiùs descripto ad atræ bilis euacuationem, vel vtatur puluere sequenti, in iure galli antiqui, vel cremore hordei, vel pulmoco, vtatur opiata in sequentibus descripta.

Puluis.

℞. summitatum thymi, epithymi, sennæ orientalis

ana

ana ʒ.j. ſalis communis, & ſacchari cãdi ana ʒ.iij. tartari ex vino albo ʒ.ß. medullæ carth. ʒ. j. fiat puluis, cap. iij. cum iure galli antiqui, vel capi, vel in iure albo alicuius piſcis laxatilis, vel lupi, vel carpionis, vel mugilum, vel truitarum, vel aliarum non paluſtrium. Quòd ſi detur in decoc. capi farcti paſſulis, ficubus, polypodio, efficaciùs laxabit, vel diſſolue decoctione ſequenti.

℞. violarum, mercu. borraginis, ana M.j. fiat decoct. Et in q.j. diſ. pul. prærordinati ʒ. ij. vel ʒ. iij. vel detur in decocto hordei mundati, addita ſyr. violati ʒ. j. Sic trahitur humor, qui in ſplene eſt, & toto corpore. Qui ſi à capite trahendus eſt, tribus diebus continuis eo vtendum eſt, & parùm edendum. Ex lapide armeno, vel lazuli puluis talis fieri poteſt, qui potenter atram bilem trahit. Verùm per ſe dari non poteſt, vel niſi priùs cremor hordei ſit ſumptus, vel exhibeatur cum ſupradictis decoctionibus. Parari autem ſic poterit. *Decoctio.*

ʒ. lapidis armeni, vel lazuli abluti decies in aqua violarum ʒ.j. ſennæ orientalis ʒ. ij. polypodij, querni recentis ʒ.j.ß. ſeminis aniſi, biſinaluæ, cuſcutæ ana ʒ.j. ſacchari candi ʒ. iij. ſemin. frigidorum malorum, minutim inciſorum, ſemin. violarum, ana ʒ.ij. florum ſambuci ʒ.iij. fiat puluis. capiat ad ʒ.ij. à ʒ.j. cum ſupradictis decoctionibus, vel fiat talis confectio ſolutiua ex lapide lazuli, vel armeno.

℞. thymi, epithymiana ʒ. ß. agar. ʒ. lapidis armeni, vel lazuli loti decies in aqua fontis, poſtea in aqua violarum ʒ.ij. diagridij ʒ.iij. garyophilorum, cinamomi ana ϑ.j. cum ſyrupo roſarum laxatiuo fiat opiata, cui adde ſyrupi de pomis redolentibus tertiam partem ad ſyr. roſat. lax. vt ſi ʒ. iij. ſyr. roſati ponantur, ʒ. j. ſyrup. de pomis erit miſcenda. Hæc compoſitio ad imitationem Aureæ Alexandrinæ facta eſt, ſed hieram prætermiſimus. Syr. autem roſat. ſolutiuum ad augendam vim laxandi, & ad caſtigationem aliorum medicamentorum tantum addimus. Cinamomi etiam craſſ. parum adiunximus, ad ventriculi corroborationem. Hæc compoſitio maiorem partem ſcammonij, quàm par ſit, recipere videtur. Sed tantum abeſt, vt hoc nomine vituperanda ſit, vt ſecuriùs ea ſit vtendum. Lapides enim lazuli, vel

armeni,quò citiùs è ventriculo exeunt,eò meliùs est, & conducibiliùs. Adde quod vomitionem agarici, & lapidis lazuli impedit,& maximè, quia cinamomum deorsum turbat & eorum ingratum saporem castigat.Syrupus de pomis caliditatem temperat.Si hieram imponis lenius,calidius medicamentum redderetur. Sed ea forma melius operatur, & minùs ventriculum lædit. Quòd si biliosò,vel multùm siccò danda esset hæc compositio,danda esset cum decoctione frigida & humida, vel cum syr.violato,vel cass.admiscenda,modò cum decoctione anisi detur,vel fiat in sequentem modum.

℞.conseruæ violarum & cass.recenter extractæ,ana ʒ.ij.thamarindorum electorum ʒ. iij. pul. opiatæ præordinatæ ʒ. j. misce cum pauco syr.de rosis siccis, fiat opiata,capiat ʒ.ß.in forma boli, vel dissoluatur in iure galli pinguis, vel in aqua violarum, & capill. veneris, capiat mane. Statim post assumptionem detur cremor hordei cum saccharo. Prohibet enim vomitionem, & oris ventriculi reficcationem. In verè melancholicis dari potest in puluere cum iure pingui, vel decoctione polypodij querni. Enacuatione rursus facta vel hac opiata,vel puluere,redeat ad balnea aquæ dulcis, vel fiat sequens decoctio pro balneo, pro irrigatione, vel pro ablutione capitis vel pedum.

℞.violarum M iiij. florum bugloss. borraginis ana p. iij. quat. semin. frigidorum maiorum conquassatorum ana ʒ.ij.fiat decoctio in aquâ cisternæ, vel fluuiorum vel fontis q.ſ.Natet in ea decoctione mane, & ex eâdem irrigetur caput ex alto guttatim, post irrigationem vngatur vnguento sequenti.

℞.olei,de semine cucurbitæ,& cucumeris ana ʒ. ij. olei amygdalarum dulc.ʒ.iij inungatur caput. Tempore inunctionis adde lactis mulieris tertiam partem. Agitentur & applicentur manè, vel post mediam noctem Conuenit omni speciei,quæ per essentiam fit. In ea verò,quæ per consensum fit addendum est olei rosati ad duplum. Et inunctio fieri debet serò ante lecti ingressum.Si somnus sit conciliandus,loco olei amygdalarum,violatum est apponendum.Quòd si nõ sufficiat, adde parum olei de papauere, vel de semine lactucæ.

Aliquan-

Aliquando etiam in ea ſpecie, quæ per conſenſum fit, non erit præter rationem caput frequenter oxyrrhodino perfundere in hunc modum parato, vt

℞. olei roſati ʒ. iij. aquæ myrthillorum ʒ. ij. aceti ʒ. j. miſce, vngatur pars anterior capitis. In principio ſemper eſt repellendum, donec affectio ceſſauerit. Deinde illa digerentia modicè calida applicanda. Nam qui caput refrigerant, ex ſtulto inſanum faciunt.

De melancholia hypochondriaca. CAP. XLII.

HYpochondriaca affectio topica remedia propria habet, & propriasque euacuationes differentes ab euacuatione aliarum ſpecierum melancholiæ. Nam ventriculus vel per proprietatem, vel per cõſenſum, magna ex parte laborat, ob id non eſt fortioribus remediis exaſperandus, ſed eget mitioribus. Mitiora erũt, quæ in hac affectione mitiora dicuntur, non autem talia ſimpliciter. Morbus nempe eſt contumax, ob idq; fortiora remedia expoſtulat, quando ſunt illa communia, quæ mitiora ſimpliciter dicuntur, vt caſſ. fiſtula, & catholicum. primùm prouocetur vomitus, maximè ſi cognoſcamus pituitam aſſeruatam in ventriculo, quæ vomitu poſſit expurgari. *Vomitus.* Fiat ſanguinis miſſio, ſi plethora, adaucta ſit ex mediana ſiniſtra: vel ſi fiat ob retenſionem menſium, vel venarum hæmorrhoidarum. *Miſſio ſanguinis.* Quòd ſi poſſis è vena popliris, magis laudanda eſt, poſtea prouocentur hæmorrhoides, vel menſes. Non enim primùm hæmorrhoid. aut menſes prouocare oportet, ſed prius, quod eſt in corpore collectum, debet euacuari, deinde ad illorũ prouocationem veniendũ, quod fit actioribus medicamentis, & diureticis. Aliàs enim ob plenitudinẽ *Prouocatio hæmorh. & mẽſium.* neq; cucurb. affixæ parti domeſticæ femoris prodeſſent, & medicamentorum applicatione nimia fieret in partem attractio, & ſuper vires illius. Quare ſoluenda primùm plethora, baſilicæ ſectione, poſtmodum veniendum ad ſaphenam. Sic vomitus prouocandus eſt, cum in ventriculo eſt cruditas. Facta euacuatione per vomitum, & venæ ſectionem, purgandus eſt humor, qui primum coq. ſyr. præſcriptis. Hoc tamen obſeruandum *Curatio.* eſt, vt quoties ſit affectio hæc ob ſplenis obſtructionem, vel menſes ſuppreſſos, addantur in ſyru. magiſtralibus

ca, quæ obſtructiones aperiunt, & habent aliquam aromaticitatem, ob quam poſſint corroborare partes internas, & viſcera, vt ſunt valeriana, aſarum, cyperus, ſpica, cum radicibus aperitiuis, quod nō eſt faciendum in aliis ſpeciebus. Nam diuretica ſunt huic affectioni contraria, cùm ſint acria omnia. Vel addantur aquæ cum ſyr. quæ vim habent aperiendi, & fiat hoc modo.

Syr. aperientes.

℞. ſyr. de bizantiis & capil. ven. ana ʒ. j. ſyr. de borrag. vel de bugloſ. vel de epyth. vel de fumaria ana ʒ. ij. aquarum bugloſſ. borrag. fœnic. & meliſſ. ana q. j. miſce pro iij. doſibus, vel fac hanc decoctionem ſequentem.

℞. rad. petr. graminis, aſpar. ana ʒ. j. valerianæ, cyperi ana ʒ ij. herbarum cap. meliſſ. beton. matric. ana M. j. borrag. & bugl. ana M. ß. ſeminis aniſ. fœnic. carui ana ʒ j. ocymi, cubeb. ana ʒ. ß. fiat decoctio & in colatura diſſol. ex ſyr præſcriptis vel de ſyr. Regis Sab. deſcripto à Meſ. cap. de melancholia. Valet hic ſyr. ad omnes affectiones melancholicas, præcipuè in quartana, ſi aſſumatur cum decocto ſaluiæ & meliſſæ. Si quis vtatur vino albo, in quo maduerit ſaluia per noctem, factis priùs euacuationibus, curatur à quartana. Purgetur frequenter cum decoctione epithymi, vel ſenæ, vel polyp. & aliis leuiter purgantibus melancholiam. In aliis ſpeciebus melanch. laudantur myrobal. ſed in hac, cùm fiat ab obſtructione, parum laudo, ſicut nec cum fit à ſuppreſſis menſibus, vel hæmorrhoidibus. Nam omnes illæ aſtringunt, & aſtringendo ſic laxant quod tenuius eſt, quod craſſius eſt, remanet, vnde obſtructio augetur. Neque etiam laudandus eſt in his vſus caſſiæ, vel compoſitionum, in quibus ingreditur, vt quæ flatus gignat, & in flatulentis multas tortiones. Quòd ſi cogamur his vti, aut caſſ. ob aliam cauſſam, vel ob penuriam aliorum medicamentorum, addemus pul. aniſ. ʒ. ß. quod eſt faciendum in phrenitide cùm caſſiam damus, aut cath. Ab iſtis ad fortiora veniendum eſt, vt ad pilulas indas. de lapide lazùli, hieras omnes, ſed de colocynthid. Iuſtini, Ruſſi, & aliorum, & ad potionem illam, quæ recipiebat confectionem alkermes ſuprà deſcriptam ſuperiori cap. Et poſt aſſumptionem hieræ, vel pil. detur hordeum mundatum liquidiſſimum, paratu m

Curatio quartanæ.

Cautio myrobal.

Vſus caſſiæ improbatur.

paratum cum aqua tantùm,& non cũ decoct.carnium, & addatur facch. in ſuff.quantitate. Vtantur etiam ptiſana,atque hoc ad robur oris ventriculi, & ad deterſionem œſophagi,in his præcipuè,qui vomitui ſunt obnoxij. Deinde ſuperdormiant parũ,donec medicamentum ſit redactũ de potentia ad actum,atq; tunc operatio erit ſalubrior.Si medicamentum ſit imbecillius, laudabile erit dare decoct.aliquam,poſt duas aut tres horas(ſeruata proportione,vt tandem eodem tempore operentur pilulæ,& decoctũ)purgantem melanch. vel dentur ſyr. de pomis compo.ʒ. ij. cum decocto cicerũ rub.Vel ſyr. regis Sabot cum deco. epith. Medicamenta, quæ aſſumuntur ad corroborandum ventriculum & alias partes ſunt bæc,aro.roſ.diagalanga,& alia electaria corroborantia facultatem coctricem, & eatminentia ventoſitatem.Laudantur tales clyſteres. *Corroborantia os vẽtriculi.*

℥ matric.m. j. rad.alth. ʒ. j. polyp.querc.ʒ. ij. epith. ſummitatũ thymi,flor.geniſtę,& ſambuci,chamomillę an. p.ij.flor.bugloſſ.borrag. anthos an.p.j. fiat decoctio cui adde aniſ.fœnic.ſem.vrticæ an.ʒ.j.ſem.rutæ ʒ.ß. Et in ℔.j.col.diſſ.mel.roſ. ʒ. ij. hieræ picræ, & benedictæ ana ʒ.iij.(Adduntur & aliæ hieræ, vt Archigenis Ruffi, colocynt.ſed in minori doſi) ol.chamo. ʒ. ij. fiat clyſter. Reſidentia clyſteris ponatur ſupra ventrem ad modum cataplaſmatis. Vel applicentur ventoſæ cum ſcarificatione ſupra ventrẽ. Vel fiat picatio ſupra ventrem,priùs oleo inunctũ,& hæc omnia mirè iuuant præſertim cucurbitulæ;quia melancholicus humor non ſolum eſt in venis,ſed etiam in muſculis ſparſus,& aliis partibus.Sed corroborandus eſt ventriculus foris per ſacculos, vnguenta & emplaſtra applicata, vt & ſplen,hepar,& aliæ partes,quarum conſenſu hæc affectio fit, confirmentur. In hac affectione ſummè laudatur decoctum galli infarcti cũ paſſ.& prunis,& pul.præſcripto cap.de melancholia pro pauperibus,cuius doſis eſt vſque ad ʒ.iij.

De melancholia hypochondriaca caput alterum.

Hypochondriaca affectio fit vitio ſplenis, meſenterij, & inteſtinorum. Aliquando eſt ſola intemperies in principio,ſed tandem vrit calidos humores. Alimenta coctu difficilia non concoquuntur, hinc cruditates, &

flatus multi gignuntur. Dioclem citat Gale, lib. 3. de locis effect. qui ait os ventriculi inflammari, ac propter inflammationē ipſum obſtrui, & prohibere, ne alimenta ſtatuto tempore ad inteſtinum deſcendant. Quamobrem diutius manentia in ventriculo, quàm par eſt, & tumores, & æſtus, & reliqua, quæ prædicta ſunt, efficiunt. Hæc ſunt, quæ Diocles literis prodidit, quæ Gal. non reprehendit, ſed in eadem eſt ſententia. Et hæc paulò poſt confirmare videtur, cùm ait: Atque videtur etiam in ipſo inflammatio eſſe. Sanguis autem in parte inflammata, contentus eſt craſſior, & atræ bili magis conformis. Itaque quemadmodum elato à ventriculo ad oculos fuliginoſo quodam, aut fumoſo halitu, aut craſſis vaporibus ſimilia, vt in ſuffuſione, accidentia contingunt: eadem ratione ſublata ad cerebrum ab atra bile euaporatione, veluti fuliginoſa fumoſaque melancholia in mente euenient accidenti. Hactenus Gale. Ego aliquando poſt *βραχυδιν* & triſtitiam morbo tali laboraui. Verùm non audebam dormire. Fiebat enim tanta effumatio vaporum ad cerebrum, vt caput grauari & mentem affici mille modis ſentirem. Horrebam cùm humor acidus circa ventriculum mouebatur, vel cùm reuocabam ad memoriam aliquid, quod mihi timorē incuteret. Multos ructus emittebam, cor palpitabat, mens erat affecta. Quare hunc affectum nihil aliud eſſe exiſtimo, quàm intemperiem meſenterij, vel venarum meſeraicarū, quæ ad inteſtina, & ventriculum deducuntur. Neq; probo Dioclis & Gal. opin. qui dicunt os ventriculi, quod inteſtinis continuatur, inflammari. Si enim inflammaretur, & in tumorem eleuaretur, febris continua eſſet, vt in aliis inflammationibus internis, ac morbus acutus eſſet. At in hoc affectu neq; febris adeſt, neque morbus acutus, ſed qui in multos menſes producitur. Quare potius intemperiem eſſe ſiccam exiſtimo, cum aliqua caliditate ſine affluxu, ſed cum obſtructione potius, à ſanguinis craſſitie, vt grauitates harum partium indicant, & recrementorum acrimonia, flatus acidi vel nidorulenti, & vaporum ſublatio magna ad cerebrum. Quæ non niſi à calore adaſſante humorem illum, & ſanguine craſſo fieri poſſunt. Re-

Vera cauſa.

manet

manet autē crassior pars sanguinis, tenui ad cerebrum delata. Quamobrem ad curationem hęc necessaria sunt. Victus ratio optima (potissimùm enim talium morborum, qui circa partes concoctioni destinatas accidunt, optima victus ratio remedium sit) quæ intemperiem emendat, & flatibus gignendis materiam non præbet: ventrem lenientia, nec eundem constringentia, recrementa vacuantia, vt initiora medicamenta ventriculo & intemperiei apta, visus repellentium à capite, quod est potissimum in huius morbi curatione. Vomitus præterea vtilis est in iis, qui facilè vomunt. Euacuantur enim plura recrementa, & flatus multi, quare post cibum concitandus est aqua tepida, vel syru. violato in maiori quantitate assumpto. Postea clysteres iniiciendi, quales suprà descripti sunt. Quibus peractis syr. aperientes leuiter sine magna calefactione dandi. Si tollenda sit obstructio, fiat potus ex syr. capil. ven. & endi. cum aqua cichorij, graminis, portulacæ, endiuiæ, vt *Curatio.*

℞. syr. capillorum ʒ.iiij. aqua graminis, cichorij. end. ana ʒ.iij. misce cap. Si magis sit aperiendum, syr. de bizantiis vel endiuiæ simpl. vel compositi, cum aqua bugloss. borrag. exhibere poterimus, vel fiat talis.

℞. rad. borraginis, & graminis ana ʒ. j. corticis citri ʒ.ß. cichorij, endiuiæ, borrag. herb. capillarium ana m.j. quatuor sem. frigidorum maiorum ana ʒ. ß. anisi, fœniculi ana ʒ.j. florum chamom. violarū, borraginis, thamarisci ana p.j. fiat decoctio. & in ℔. j. dissolue succi pomorū ʒ.iij. sacchari q.s. fiat syr. aromatisetur cum ʒ. j. puluеris diarhodon abb. cap. manè. Finitis syr. capiat sequentem potionem.

℞. mercurialis, bugloss. an. m.j. viol. m. ß. pass. sebesten an. N. xx. anisi ʒ.ij. sennæ orientalis, medullæ carth. & epithymi, ana ʒ.ij. polipodij quer. recentis qr.j. fiat decoctio. & in colaturæ qr. j. dissolue syr. rosati solutiui ʒ. ij. cinamomi ℈. j. capiat manè. Si magis laxare velis, cassiæ vel cath. ʒ.ß. adiunge supradictis, fiat euacuatio, vt suprà dictum est, duobus diebus continuando, quod fiet, si residuum decoctionis in syrupum coquatur, & in crastinum capiat quart. j. Vel detur clyster ante medicamentum, vel in crastinum vtatur medicamento

cum ʒ. ij. ſucci mercurialis. Vtatur frequenter pomis dulcibus coctis & refrigeratis, vel parùm acidis cum pauco ſaccharo, in prima menſa. In fine verò menſæ edat mediam partẽ pomi aſſi, vel calefacti tantùm, non ſuperbibendo. Pruna prima menſa proſunt. Vitanda ſunt medicamenta & alimenta, ſicca, ſiue adſtringentia, quæque aliquando exhibentur iis, qui facilè vomunt, vt pyra, poma, mala cotonea cocta. Difficile enim coquuntur, & flatus multos gignunt. Satius erit aquæ parum bibere, cùm concoctio fieri incipit. Impedit enim effumationem, & cibi adaſſationem. Flatus ſi multi ſint, diſcutiendi ſunt aſſumpto aromatico roſato, vel pauco aniſo. His autem quotidie non eſt vtendum, vt neque pul. cordialibus, quę corpus ſiccant & morbum augent. Talis autem parari ſic poteſt.

℞ aniſi. ʒ j. cort. citri. ʒ. ß. margar. florum bugloſſ. & borrag. ʒ. ß. pul. diar. abb. ℈. j. ſacch. roſ. tab. ʒ. iij. miſce, fiat pul. cap. cochlear vnum. In omnibus ſpeciebus melancholiæ conuenient ſacculi, & epithemata, qualia ſunt in cap. de incubone. Victus ratio huiuſmodi ſit, quæ atram bilem minimè poſſit creare. Alimentis igitur vtatur, quæ frigidiorem ſanguinem coquunt. & tenuem gignunt, & quæ non effumant ad cerebrum, nec ventrem ſiccant, & conſtipant. Edant ex fructibus poma, quæ & medicamenta & alimenta eſſe poſſunt, quouis modo ſumpta. Pruna, vuæ, ceraſa dulcia, pepones, cucurbitæ, & lactucæ coctæ erunt ex vſu. Ex carnibus conueniet caro vitulorum, hædorum, porcellorum, caponum pinguium, gallinarum, pullorum earundem, & columborum, ſi ſint elixi cum lactuca vel borragine. Cremor ptiſanæ exhiberi poterit conuenientiſſimè, non tota ptiſana, cum pauco cinamomo & aniſo, & ſine amygdalis, niſi ſint recentes, aut diu in aqua frigida macerata, & frequenter inter contundendum, aqua frigida conſperſæ. Vinum mihi non placet, quare aqua, quæ facilè per hypochondria deſcendat, detur. Quòd ſi a vino abſtinere noluerit, eligatur ἀβαπτίστου, vt album aquoſum. Satius eſſet tamen poſcam bibere bene dilutam. Omnes fructus, qui effumant ad caput, vel omnes cibi, qui nidorem multum reddunt, vel quæcunque

eunque cum aromatis, vel multa pinguedine, butyro, lacte, caseo, & oleo parantur, non sunt ex vsu. Iuscula in parua quantitate sumpta iuuant, in magna verò fluctuationem faciunt, & crudilatem. Quies corporis, leues frictiones pedum, & eorundem ablutio cum decoctione irrigationis multùm conferunt. Animi tranquillitas tenenda fabulis, aut alio quouis modo, animum euocare ab omni cogitatione oportet, nec eorum morbi mentionem vllam facere. Gaudeat verò & lætetur, & habeat qui cantu, aut aliis musicis instrumentis hilaritatem excitent.

De mania. CAP. XLIII.

MAnia non multùm differt curatione à melancholia, nisi quòd maior sit intentio obtundendi acrimoniam humoris refrigerando & humectando. Sed in sanguinis missione conueniunt, nisi quòd nõ tanta sanguinis copia est extrahenda in mania. Dantur etiam clysteres, vel ante, vel post sanguinis missionem, emollientes, cum quadam attractione ad diuersionem. Concoquitur humor peccans syr. magis frigidis, & magis respicientibus bilem, additis tamen aliquibus syr. qui humores adustos respiciunt, vt sunt syr. de fumaria, de bugloss. de borragine, de epithymo, sed in minori dosi, & syr. endiuiæ simpl. viol. de nenuph. & de pap. cùm volumus somnum conciliare. Syr. etiam de cicho. non est reiiciendus. Syr. endiuiæ compositus non cõuenit, quia vim habet aperiendi, & calfacit. *Syr. decoq.*

Aquæ, quæ syr. commiscentur, sunt endiuiæ, cichor. scariol. lupuli, addendo aquam bugloss. borrag. melliss. ros. acetos. fumor. scolopendriæ, lact. & similes. Pro præparatione materiæ fiat talis syr. cùm morbus fit à bile assata. *Aquæ.*

℞. syr. viol. & endiuiæ simpl. ana ℥. j. syr. de fumaria & bugloss. ana ʒ. ij. aquarum cichor. scariolæ, lupuli, bugloss. borrag. ana qr. j. misce, fiat syrupus, qui aro. cum ʒ. j. sandali albi, quia cinamomum esset calidius, vt & sandal. citrinum. Sunt commiscenda, quæ humores assatos respiciunt pro ratione temporis, ætatis, locorũ, temperamenti, & symptomatum in maiori vel minori quantitate. Si magis ferociat biliosum temperamẽtum, *In temper. biliosoquid agendum.*

& tempus ſit æſtiuum, adsitque vigiliarum inſtantia, & bilis redundet in toto corpore, tunc oportet, vt quæ refrigerant, humectant, & incraſſant ſuperabundent. Sin autem humor melancholicus, triſtitia, mæror, tempus autumnale, & temperamentum totum ſit melancholicum, quæ melancholiam digerunt, & euacuant, prępollere debent. Purgandi cum decoctione myrobal. & epithymi, vel cum cath. fortificato cum elect. diaprun. fol. vel de ſucco roſ. Myrob. laudãtur in hac affectione, quia laxant aſtringendo, atque ita impediunt vaporum aſcenſum ad caput. In proceſſu autem purgantur cum pilu. de 5. generibus myrob. ſine quibus, & tandem ad fortiſſima per media deuenientes, cum pilulis de lapide lazuli, & indis, addita tertia parte rhabarba Non tamen pilulas illas intelligimus de 5. generibus myrobal. quæ vulgò parantur ad morbos articulares, ob hermodact. admixtionem, qui magis nocerent, ſed quæ poterunt fieri ex 5. generibus myrob. Syr. roſ. lax. cum decoctione follic. ſenæ & epithymi, quæ laudantur pro principio multùm, vel cùm adſunt vigiliæ. Quod ſi addantur gr. 2. vel 3. diagridij, cum opus eſt inſigni euacuatione fiat efficacius medicamentum. Nam propter vigilias electuaria multùm exiccantia, & pilulæ fortiores non conpetunt, ſed ſyr. violatus eo tempore laudatur cum decoctione fructuum, addita manna vel cath. Quòd ſi addas 3. 1. diaſenæ, vel diamannę in proceſſu, multùm proficies. Pro principio igitur fiat talis purgatio.

In melanchol. quid.

Purgatio pro principio.

℞. prunorum, paſſ. ſebeſt. ana N. xx. florum cord. an. p. j. roſar. recen. ſi reperiantur (nam recentes addunt vim purgatoriam) p. 2. ſummitatum thymi vel epith. polypod. vel ſenæ vnc. 1. fiat decoctio in qr. j. col. diſſol. tamarindorum elect. vnc. ß. ſyr. viol. vnc. 1. vel, vt magis purget, ſyr. roſ. lax. vnc. 2. maximè quando non reperiuntur roſæ recentes. Vbi ponitur ſyru. viola. poſſunt addi grana 2. diagridij, & tantundem macis, vel maſtich. ſi timeatur noxa ventriculi, & habebit parem vim cum ſyrup. roſ. lax. In eadem decoctione potes addere caſſ. fiſtulæ extractæ 3. vj. diapru. ſolutiui, vel elect. de ſucco roſ. vel oxylapathi (quod maximè proprium

eſt

eſt purgandæ bili) ʒ. j. pro diuitibus poſſumus addere infuſionem ʒ.j.rhab.Pro pauperibus autem additur ſyr. roſ.laxatiuus, vel myrobal. cittini in infuſione, vel in decoctione ad ʒ.ij.vel iij fiat decoctio ex myrobal. maximè laudanda hoc modo.

℞.gly.raſ.ʒ.ij paſſ.prun. ſebeſt. ana. N.xx.quatuor ſem.frigidorum maiorum an.ʒ.j.florum anthos vel ſtechad.ʒ.j.trium florum cord.p j.tamarindorum ʒ.j.myrobal.cytrinorum & indorum ana ʒ.ij.(ſi non ponat irrhab.vt ſi ſit pauper, auge myrobal.ad ʒ.iij.) polypod. querc.ſeminis ceſcutæ an.ʒ.vj.fiat decoctio in qr.j. col. diſſ.cath ʒ.iij. confect. hamech.ʒ.j.fiat potio. Additur gly.quia lenit aſperitatem inductam à myrob.vt facilius fluat medicamentum.In forma pilul.fieri poſſunt ſic.

℞.omniũ myrob.ʒ.ß.epith.ſeminis cuſcutæ,ocymi, flor. ſtech. an. ℈ j.cinam. croci an.ʒ ß.cum ſyr.roſ.lax. fiant pil.vij.pro ʒ.cap. ʒ. j. pro doſi,in proceſſu autẽ,vel poſt ſyr. digeſtiuum, poſſunt addi gr.aliquot diagridij, vel ſi mauis vti maiori euacuatione,fiat ſic.

℞.maſſ.pil.ſine quibus ſcrup.iiij.cum aqua vel ſucco bugloſſ. vel cum vino, vel ſyr. viol. fiant pilulæ vii. Et hæ pilulæ erunt mediæ inter primas,& modò deſcribendas. Nam pilulæ ſine quibus purgant bilem ſine moleſtia,& earum compoſitio eſt optimè confecta.Fortiores.

℞.maſſ.pil.ſine quibus,vel aureorum ſcrup. ij. indæ vel de lapide lazuli ſcrup. j. fiant pilulæ vij. cum aqua bugloſſ. vel cum ſyr. viol. Erunt autem fortiſſimæ, ſi dentur tantùm pilulæ indæ.Sunt enim de robuſtiſſimis ob veratrum,lapidem lazuli,& colocynthid.Vel ſi dentur tantùm pilulæ de lapide lazuli. Sed hæ ſunt magis propriæ melancholiæ, quàm maniæ ſi per ſe ſumantur, & non miſceantur cum aliis reſpicientibus bilem, vel cum rhab. Quare ſi velis,vt magis propriæ fiãt maniæ, adde rhab.ſcrup.j. vel ſcrup. ß. & formentur cum ſyr. viol.vel roſ. Supra caput conueniunt irrigationes frigidæ & humidæ,& ex ol.refrigerato,&humido.Pro principio laudatur oleum roſ. poſtea additur ol. viol. vel de ſemine lact.oleum nenuph. vel de papauere, cum vigiliæ ægrum vexant.Additur & oleum amygd.dulcium,

armeni,quò citiùs è ventriculo exeunt,eò meliùs eſt, & conducibiliùs. Adde quod vomitionem agarici, & lapidis lazuli impedit,& maximè, quia cinamomum deorſum turbat & eorum ingratum ſaporem caſtigat.Syrupus de pomis calidicatem temperat.Si hieram imponimus,calidius medicamentum redderetur. Sed ea forma melius operatur, & minùs ventriculum lædit. Quòd ſi bilioſo,vel multùm ſiccò danda eſſet hæc compoſitio,danda eſſet cum decoctione frigida & humida, vel cum ſyr.violato,vel caſſ.admiſcenda,modò cum decoctione aniſi detur,vel fiat in ſequentem modum.

℞.conſeruæ violarum & caſſ.recenter extractæ,ana ʒ.ij.thamarindorum electorum ʒ. iij. pul. opiatæ præordinatæ ʒ. j. miſce cum pauco ſyr.de roſis ſiccis, fiat opiata,capiat ʒ.ß.in forma boli, vel diſſoluatur in iure galli pinguis, vel in aqua violarum, & capill. veneris, capiat mane. Statim poſt aſſumptionem detur cremor hordei cum ſaccharo. Prohibet enim vomitionem, & oris ventriculi reſiccationem. In verè melancholicis dari poteſt in puluere cum iure pingui, vel decoctione polypodij querni. Enacuatione rurſus facta vel hac opiata,vel puluere,redeat ad balnea aquæ dulcis, vel fiat ſequens decoctio pro balneo, pro irrigatione, vel pro ablutione capitis vel pedum.

℞.violarum M. iiij. florum bugloſſ. borraginis ana p. iij. quat. ſemin. frigidorum maiorum conquaſſatorum ana ʒ.ij.fiat decoctio in aqua ciſternæ, vel fluuiorum vel fontis q.ſ.Natet in ea decoctione manè, & ex eâdem irrigetur caput ex alto guttatim, poſt irrigationem vngatur vnguento ſequenti.

℞.olei de ſemine cucurbitæ,& cucumeris ana ʒ. ij. olei amygdalarum dulc.ʒ.iij inungatur caput. Tempore inunctionis adde lactis mulieris tertiam partem. Agitentur & applicentur manè, vel poſt mediam noctem Conſuenit omni ſpeciei,quæ per eſſentiam fit. In ea verò,quæ per conſentum fit addendum eſt olei roſati ad duplum. Et inunctio fieri debet ſerò ante lecti ingreſſum.Si ſomnus ſit conciliandus,loco olei amygdalarum,violatum eſt apponendum.Quòd ſi nõ ſufficiat, adde parum olei de papauere, vel de ſemine lactucæ.

Aliquan-

Aliquando etiam in ea ſpecie, quæ per conſenſum fit, non erit præter rationem caput frequenter oxyrrhodino perfundere in hunc modum parato, vt

℞. olei roſati ʒ.iij. aquæ myrthillorum ʒ.ij. aceti ʒ.j. miſce, vngatur pars anterior capitis. In principio ſemper eſt repellendum, donec affectio ceſſauerit. Deinde illa digerentia modicè calida applicanda. Nam qui caput refrigerant, ex ſtulto inſanum faciunt.

De melancholia hypochondriaca. CAP. XLII.

HYpochondriaca affectio topica remedia propria habet, & propriasque euacuationes differentes ab euacuatione aliarum ſpecierum melancholię. Nam ventriculus vel per proprietatem, vel per cõſenſum, magna ex parte laborat, ob id non eſt fortioribus remediis exaſperandus, ſed eget mitioribus. Mitiora erũt, quæ in hac affectione mitiora dicuntur, non autem talia ſimpliciter. Morbus nempe eſt contumax, ob idq; fortiora remedia expoſtulat, quando ſunt illa communia, quæ mitiora ſimpliciter dicuntur, vt caſſ. fiſtula, & catholicum. primùm prouocetur vomitus, maximè ſi cognoſcamus pituitam aſſeruatam in ventriculo, quæ vomitu poſſit expurgari. Fiat ſanguinis miſſio, ſi plethora, adaucta ſit ex mediana ſiniſtra: vel ſi fiat ob retenſionem menſium, vel venarum hæmorrhoidarum. Quòd ſi poſſis è vena popliti, magis laudanda eſt, poſtea prouocentur hæmorrhoides, vel menſes. Non enim primùm hæmorrhoid. aut menſes prouocare oportet, ſed prius, quod eſt in corpore collectum, debet euacuari, deinde ad illorũ prouocationem veniendũ, quod fit actioribus medicamentis, & diureticis. Aliàs enim ob plenitudinẽ neq; cucurb. affixæ parti domeſticæ femoris prodeſſent, & medicamentorum applicatione nimia fieret in partem attractio, & ſuper vires illius. Quare ſoluenda primùm plethora, baſilicæ ſectione, poſtmodum veniendum ad ſaphenam. Sic vomitus prouocandus eſt, cum in ventriculo eſt cruditas. Facta euacuatione per vomitum, & venæ ſectionem, purgandus eſt humor, qui primum coq. ſyr. præſcriptis. Hoc tamen obſeruandum eſt, vt quoties ſit affectio hæc ob ſplenis obſtructionem, vel menſes ſuppreſſos, addantur in ſyru. magiſtralibus

Vomitus.

Miſſio ſanguinis.

Prouocatio hæmorr. & mẽſium.

Curatio.

ea,quæ obſtructiones aperiunt, & habent aliquam aromaticitatem, ob quam poſſint corroborare partes internas, & viſcera, vt ſunt valeriana, aſarum, cyperus, ſpica,cum radicibus aperitiuis, quod nõ eſt faciendum in aliis ſpeciebus. Nam diuretica ſunt huic affectioni contraria, cùm ſint acria omnia. Vel addantur aquæ cum ſyr.quæ vim habent aperiendi,& fiat hoc modo.

Syr. aperientes.

℞.ſyr.de bizantiis & capil.ven.ana ʒ. j. ſyr. de borrag.vel de bugloſ.vel de epyth.vel de fumaria ana ʒ. ij. aquarum bugloſſ.borrag.fœnic.& meliſſ.ana q.j. miſce pro iij.doſibus,vel fac hanc decoctionem ſequentem.

℞.rad.petr.graminis,aſpar.ana ʒ.j.valerianæ, cyperi ana ʒ ij.herbarum cap.meliſſ.beton.matric. ana M.j. borrag.& bugl.ana M.ß. ſeminis aniſ. fœnic. carui ana ʒ ı ocymi, cubeb. ana ʒ. ß. fiat decoctio & in colatura diſſol.ex ſyr præſcriptis vel de ſyr. Regis Sab. deſcripto à Meſ.cap.de melancholia. Valet hic ſyr.ad omnes affectiones melancholicas,præcipuè in quartana, ſi aſſumatur cum decocto ſalviæ & meliſſæ. Si quis vtatur vino albo, in quo maduerit ſaluia per noctem,factis priùs euacuationibus, curatur à quartana. Purgetur frequenter cum decoctione epithymi,vel ſenæ, vel polyp.& aliis leuiter purgantibus melancholiam. In aliis ſpeciebus melanch.laudantur myrobal.ſed in hac, cùm fiat ab obſtructione, parum laudo, ſicut nec cum fit à ſuppreſſis menſibus, vel hæmorrhoidibus. Nam omnes illæ aſtringunt, & aſtringendo ſic laxant quod tenuius eſt,quod craſſius eſt,remanet, vnde obſtructio augetur. Neque etiam laudandus eſt in his vſus caſſiæ, vel compoſitionum,in quibus ingreditur, vt quæ flatus gignat,& in flatulentis multas tortiones. Quòd ſi cogamur his vti,aut caſſ.ob aliam cauſſam, vel ob penuriam aliorum medicamentorum, addemus pul. aniſ. ʒ.ß.quod eſt faciendum in phrenitide cùm caſſiam damus,aut cath. Ab iſtis ad fortiora veniendum eſt,vt ad pilulas indas,de lapide lazuli, hieras omnes, ſed de colocynthid.Iuſtini,Ruffi,& aliorum, & ad potionem illam, quæ recipiebat confectionem alkermes ſuprà deſcriptam ſuperiori cap. Et poſt aſſumptionem hieræ, vel pil. detur hordeum mundatum liquidiſſimum, paratu m

Curatio quartanæ.

Cautio myrobal.

Vſus caſſiæ improbatur.

paratum cum aqua tantùm,& non cũ decoct.carnium, & addatur ſacch. in ſuff.quantitate. Vtantur etiam piſana,atque hoc ad robur oris ventriculi, & ad deterſionem œſophagi,in his præcipuè,qui vomitui ſunt obnoxij. Deinde ſuperdormiant parũ,donec medicamentum ſit redactũ de potentia ad actum,atq; tunc operatio erit ſalubrior. Si medicamentum ſit imbecillius, laudabile erit dare decoct.aliquam,poſt duas aut tres horas(ſeruata proportione,vt tandem eodem tempore operentur pilulæ,& decoctũ)purgantem melanch. vel dentur ſyr. de pomis compo.ʒ. ij. cum decocto cicerũ rub.Vel ſyr. regis Sabot cum deco. epith. Medicamenta, quæ aſſumuntur ad corroborandum ventriculum & alias partes ſunt hæc,aro.roſ.diagalanga,& alia electaria corroborantia facultatem coctricem, & catminentia ventoſitatem.Laudantur tales clyſteres. *Corrobo-rantia os vẽtriculi.*

℞ matric.m. j. rad.alth. ʒ. j. polyp.querc.ʒ. ij. epith. ſummitatũ thymi,flor.geniſtę,& ſambuci,chamomillę an. p.ij.flor.bugloſſ.borrag. anthos an.p.j. fiat decoctio cui adde aniſ.fœnic.ſem.vrticæ an.ʒ.j.ſem.rutæ ʒ.ß. Et in ℔.j.col.diſſ.mel.roſ. ʒ. ij. hieræ picræ, & benedictæ ana ʒ.iij.(Adduntur & aliæ hieræ, vt Archigenis Ruffi, colocynt.ſed in minori doſi) ol.chamo. ʒ. ij. fiat clyſter. Reſidentia clyſteris ponatur ſupra ventrem ad modum cataplaſmatis. Vel applicentur ventoſæ cum ſcarificatione ſupra ventrẽ. Vel fiat picatio ſupra ventrem,priùs oleo inunctũ,& hæc omnia mirè iuuant præſertim cucurbitulæ;quia melancholicus humor non ſolum eſt in venis,ſed etiam in muſculis ſparſus,& aliis partibus.Sed corroborandus eſt ventriculus foris per ſacculos, vnguenta & emplaſtra applicata, vt & ſplen,hepar,& aliæ partes,quarum conſenſu hæc affectio fit, confirmentur. In hac affectione ſummè laudatur decoctum galli infarcti cũ paſſ.& prunis,& pul.præſcripto cap.de melancholia pro pauperibus,cuius doſis eſt vſque ad ʒ.iij.

De melancholia hypochondriaca caput alterum.

Hypochondriaca affectio fit vitio ſplenis, meſenterij, & inteſtinorum. Aliquando eſt ſola intemperies in principio,ſed tandem vrit calidos humores. Alimenta coctu difficilia non concoquuntur, hinc cruditates, &

flatus multi gignuntur. Dioclem citat Gale, lib. 3. de locis effect. qui ait os ventriculi inflammari, ac propter inflammationē ipsum obstrui, & prohibere, ne alimenta statuto tempore ad intestinum descendant. Quamobrem diutius manentia in ventriculo, quàm par est, & tumores, & afflus, & reliqua, quæ prædicta sunt, efficiunt. Hæc sunt, quæ Diocles literis prodidit, quæ Gal. non reprehendit, sed in eadem est sententia. Et hæc paulò post confirmare videtur, cùm ait: Atque videtur etiam in ipso inflammatio esse. Sanguis autem in parte inflammata, contentus est crassior, & atræ bili magis conformis. Itaque quemadmodum elato à ventriculo ad oculos fuliginoso quodam, aut fumoso halitu, aut crassis vaporibus similia, vt in suffusione, accidentia contingunt: eadem ratione sublata ad cerebrum ab atra bile euaporatione, veluti fuliginosa fumosaque melancholia in mente eueniens accidenti. Hactenus Gale. Ego aliquando post *βαρυηκοΐαν* & tristitiam morbo tali laboraui. Verùm non audebam dormire. Fiebat enim tanta effumatio vaporum ad cerebrum, vt caput grauari & mentem affici mille modis sentirem. Horrebam cùm humor acidus circa ventriculum mouebatur, vel cùm reuocabam ad memoriam aliquid, quod mihi timorē incuteret. Multos ructus emittebam, cor palpitabat, mens erat affecta. Quare hunc affectum nihil aliud esse existimo, quàm intemperiem mesenterij, vel venarum meseraicarū, quæ ad intestina, & ventriculum deducuntur. Neq; probo Dioclis & Gal. opin. qui dicunt os ventriculi, quod intestinis continuatur, inflammari. Si enim inflammaretur, & in tumorem eleuaretur, febris continua esset, vt in aliis inflammationibus internis, ac morbus acutus esset. At in hoc affectu neq; febris adest, neque morbus acutus, sed qui in multos menses producitur. Quare potius intemperiem esse siccam existimo, cum aliqua caliditate sine afflatu, sed cum obstructione potius, à sanguinis crassitie, vt grauitates harum partium indicant, & recrementorum acrimonia, flatus acidi vel nidorulenti, & vaporum sublatio magna ad cerebrum. Quæ non nisi à calore adassante humorem illum, & sanguine crasso fieri possunt. Re-

Vera caus-sa.

manet

manet autē craſſior pars ſanguinis, tenui ad cerebrum delata. Quamobrem ad curationem hęc neceſſaria ſunt. Victus ratio optima (potiſſimùm enim talium morborum, qui circa partes concoctioni deſtinatas accidunt, optima victus ratio remedium ſit) quæ intemperiem emendat, & flatibus gignendis materiam non præbet: ventrem lenientia, nec eundem conſtringentia, recrementa vacuantia, vt initiora medicamenta ventriculo & intemperiei apta, vius repellentium à capite, quod eſt potiſſimum in huius morbi curatione. Vomitus prętereа vtilis eſt in iis, qui facilè vomunt. Euacuantur enim plura recrementa, & flatus multi, quare poſt cibum concitandus eſt aqua tepida, vel ſyru. violato in maiori quantitate aſſumpto. Poſtea clyſteres iniiciendi, quales ſuprà deſcripti ſunt. Quibus peractis ſyr. aperientes leuiter ſine magna calefactione dandi. Si tollenda ſit obſtructio, fiat potus ex ſyr. capil. ven. & endi. cum aqua cichorij, graminis, portulacæ, endiuiæ, vt

℞. ſyr. capillorum ʒ.iiij. aqua graminis, cichorij. end. ana ʒ.iij. miſce cap. Si magis ſit aperiendum, ſyr. de bizantiis vel endiuiæ ſimpl. vel compoſiti, cum aqua buglo. borrag. exhibere poterimus, vel fiat talis.

℞. rad. borraginis, & graminis ana ʒ. j. corticis citri ʒ.ß. cichorij, endiuiæ, borrag. herb. capillarium ana m.j. quatuor ſem. frigidorum maiorum ana ʒ. ß. aniſi, fœniculi ana ʒ.j. florum chamom. violarū, borraginis, thamariſci ana p.j. fiat decoctio & in ℔. j. diſſolue ſucci pomorū ʒ.iij. ſacchari q.ſ. fiat ſyr. aromatiſetur cum ʒ. j. puluer. is diarhodon abb. cap. manè. Finitis ſyr. capiat ſequentem potionem.

℞. mercurialis, bugloſſ. an. m.j. viol. m. ß. paſſ. febeſten an. N. xx. aniſi ʒ.ij. ſenæ orientalis, medullæ carth. & epithymi, ana ʒ.ij. polipodij quer. recentis qr.j. fiat decoctio. & in colaturæ qr. j. diſſolue ſyr. roſati ſolutiui ʒ. ij. cinamomi ℈. j. capiat manè. Si magis laxare velis, caſſiæ vel cath. ʒ.ß. adiunge ſupradictis, fiat euacuatio, vt ſuprà dictum eſt, duobus diebus continuando, quod fiet, ſi reſiduum decoctionis in ſyrupum coquatur, & in craſtinum capiat quart. j. Vel detur clyſter ante medicamentum, vel in craſtinum vtatur medicamento

Curatio.

cum ʒ. ij. ſucci mercurialis. Vtatur frequenter pomis dulcibus coctis & refrigeratis, vel parùm acidis cum pauco ſaccharo, in prima menſa. In fine verò mensæ edat mediam partẽ pomi aſſi, vel calefacti tantùm, non ſuperbibendo. Pruna prima menſa proſunt. Vitanda ſunt medicamenta & alimenta, ſicca, ſiue adſtringentia, quæque aliquando exhibentur iis, qui facilè vomunt, vt pyra, poma, mala cotonea cocta. Difficile enim coquuntur, & flatus multos gignunt. Satius erit aquæ parum bibere, cùm concoctio fieri incipit. Impedit enim effumationem, & cibi adaſſationem. Flatus ſi multi ſint, diſcutiendi ſunt aſſumpto aromatico roſato, vel pauco aniſo. His autem quotidie non eſt vtendum, vt neque pul. cordialibus, quę corpus ſiccant & morbum augent. Talis autem parari ſic poteſt.

℞ aniſi. ʒ j. cort. citri. ʒ. ß. margar. florum bugloſſ. & borrag. ʒ. ß. pul. diar. abb. ℈. j. ſacch. roſ. tab. ʒ. iij. miſce, fiat pul. cap. cochlear vnum. In omnibus ſpeciebus melancholiæ conuenient ſacculi, & epithemata, qualia ſunt in cap. de incubone. Victus ratio huiuſmodi ſit, quæ atram bilem minimè poſſit creare. Alimentis igitur vtatur, quæ frigidiorem ſanguinem coquunt. & tenuem gignunt, & quæ non effumant ad cerebrum, nec ventrem ſiccant, & conſtipant. Edant ex fructibus poma, quæ & medicamenta & alimenta eſſe poſſunt, quouis modo ſumpta. Pruna, vuæ, ceruſa dulcia, pepones, cucurbitæ, & lactucæ cocta erunt ex vſu. Ex carnibus conueniet caro vitulorum, hædorum, porcellorum, caponum pinguium, gallinarum, pullorum earundem, & columbarum, ſi ſint elixi cum lactuca vel borragine. Cremor ptiſanæ exhiberi poterit conuenientiſſimè, non tota ptiſana, cum pauco cinamomo & aniſo, & ſine amygdalis, niſi ſint recentes, aut diu in aqua frigida maceratæ, & frequenter inter contundendum, aqua frigida conſpersæ. Vinum mihi non placet, quare aqua, quæ facilè per hypochondria deſcendat, detur. Quòd ſi a vino abſtinere noluerit, eligatur ἀβώμητον, vt album aquoſum. Status eſſet tamen poſcam bibere bene dilutam. Omnes fructus, qui effumant ad caput, vel omnes cibi, qui nidorem multum reddunt, vel quæcunque

eunque cum aromatis, vel multa pinguedine, butyro, lacte, caseo, & oleo parantur, non sunt ex vsu. Iusculà in parua quantitate sumpta iuuant, in magna verò fluctuationem faciunt, & crudilatem. Quies corporis, leues frictiones pedum, & eorundem ablutio cum decoctione irrigationis multùm conferunt. Animi tranquillitas tenenda fabulis, aut alio quouis modo, animum euocare ab omni cogitatione oportet, nec eorum morbi mentionem vllam facere. Gaudeat verò & lætetur, & habeat qui cantu, aut aliis musicis instrumentis hilaritatem excitent.

De mania. CAP. XLIII.

MAnia non multùm differt curatione à melancholia, nisi quòd maior sit intentio obtundendi acrimoniam humoris refrigerando & humectando. Sed in sanguinis missione conueniunt, nisi quòd nõ tanta sanguinis copia est extrahenda in mania. Dantur etiam clysteres, vel ante, vel post sanguinis missionem, emollientes, cum quadam attractione ad diuersionem. Con- *Syr. ecoq.*
coquitur humor peccans syr. magis frigidis, & magis respicientibus bilem, additis tamen aliquibus syr. qui humores adustos respiciunt, vt sunt syr. de fumaria, de bugloss. de borragine, de epithymo, sed in minori dosi, & syr. endiuiæ simpl. viol. de nenuph. & de pap. cùm volumus somnum conciliare. Syr. etiam de cicho. non est reiiciendus. Syr. endiuiæ compositus non cõuenit, quia vim habet aperiendi, & calfacit.

Aquæ, quæ syr. commiscentur, sunt endiuiæ, cichor. *Aquæ.*
scariol. lupuli, addendo aquam bugloss. borrag. melisse. ros. acetos. fumor. scolopendriæ, lact. & similes. Pro præparatione materiæ fiat talis syr. cùm morbus fit à bile assata.

℞. syr. viol. & endiuiæ simpl. ana ℥. j. syr. de fumaria & bugloss. ana ℥. ij. aquarum cichor. scariolæ, lupuli, bugloss. borrag. ana qr. j. misce, fiat syrupus, qui aro. cum ʒ. j. sandali albi, quia cinamomum esset calidius, vt & sandal. citrinum. Sunt commiscenda, quæ humores assatos respiciunt pro ratione temporis, ætatis, locorũ, *In temper.*
temperamenti, & symptomatum in maiori vel minori *biliosequid*
quantitate. Si magis ferociat biliosum temperamẽtum, *agendum.*

eſt purgandæ bili) ʒ. j. pro diuitibus poſſumus addere infuſionem ʒ.j.rhab.Pro pauperibus autem additur ſyr. roſ.laxatiuus, vel myrobal. citrini in infuſione, vel in decoctione ad ʒ.ij.vel iij fiat decoctio ex myrobal. maximè laudanda hoc modo.

℞.gly.raſ.ʒ.ij paſſ.prun. ſebeſt. ana. N.xx.quatuor ſem.frigidorum maiorum an.ʒ.j.florum anthos vel ſtechad.ʒ.j.trium florum cord.p.j.tamarindorum ʒ.j.myrobal.cytrinorum & indorum ana ʒ.ij.(ſi non ponat irrhab.vt ſi ſit pauper, auge myrobal.ad ʒ.iij.) polypod. querc.ſeminis ceſcutæ an.ʒ.vj.fiat decoctio in qr.j. col. diſſ.cath ʒ.iij. confect. hamech.ʒ.j.fiat potio. Additur gly.quia lenit aſperitatem inductam à myrob.vt facilius fluat medicamentum.In forma pilul.fieri poſſunt ſic.

℞.omniũ myrob.ʒ.ß.epith.ſeminis cuſcutæ,ocymi, flor. ſtech. an. ℈ j.cinam. croci an.ʒ ß.cum ſyr.roſ.lax. fiant pil.vij.pro ʒ.cap. ʒ. j. pro doſi,in proceſſu autẽ,vel poſt ſyr. digeſtiuum, poſſunt addi gr.aliquot diagridij, vel ſi mauis vti maiori euacuatione,fiat ſic.

℞.maſſ.pil.ſine quibus ſcrup.iiij.cum aqua vel ſucco bugloſſ. vel cum vino, vel ſyr. viol. fiant pilulæ vij. Et hæ pilulæ erunt medię inter primas,& modò deſcribendas. Nam pilulæ ſine quibus purgant bilem ſine moleſtia,& earum compoſitio eſt optimè confecta.Fortiores.

℞.maſſ.pil.ſine quibus,vel aureorum ſcrup. ij. indæ vel de lapide lazuli ſcrup. j. fiant pilulæ vij. cum aqua bugloſſ. vel cum ſyr. viol. Erunt autem fortiſſimæ, ſi dentur tantùm pilulæ indæ.Sunt enim de robuſtiſſimis ob veratrum,lapidem lazuli,& colocynthid.Vel ſi dentur tantùm pilulæ de lapide lazuli. Sed hæ ſunt magis propriæ melancholiæ, quàm maniæ ſi per ſe ſumantur, & non miſceantur cum aliis reſpicientibus bilem, vel cum rhab. Quare ſi velis,vt magis propriæ fiãt maniæ, adde rhab.ſcrup.j. vel ſcrup. ß. & formentur cum ſyr. viol.vel roſ. Supra caput conueniunt irrigationes frigidæ & humidæ,& ex ol.refrigerato,&humido.Pro principio laudatur oleum roſ. poſtea additur ol. viol. vel de ſemine lact.oleum nenuph. vel de papauere, cum vigiliæ ægrum vexant. Additur & oleum amygd.dulcium,

ſed hoc magis ad humectationem. Oleum de cucurbit optimum eſt. Summè autem frigidis non eſt vtendum niſi cum cautela, quia ſpiritus congelant & reddunt immobiles. Oleũ roſat. in omni morbo cum fluore, à quacunque materia laudatur in morbi principio. Irrigatur ſeu perfunditur caput lacte mulieris, præſertim pituitoſæ, vel fiat decoctio ad capitis irrigationem hoc modo.

℞. florum viol. p. ij. florum cham. meli. roſ. nenuph. an. p. j. ſeminis lact. iij. ſeminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctio. Quòd ſi velis magis humectare, adde aliquot pedes & caput vermecis, & hordei mundati p. j. & hæc decoctio erit pro principio, & pro inſtantia vigiliarũ: vel pro iis, qui poſt morbum acutum & vigilias diuturnas ſine febre inſaniunt. In proceſſu & declinatione fieri poteſt ſicut in phrenitide. Catelli diſſecti apponuntur calidi ſupra caput, qui ſua actuali caliditate, confortant caput, & digerunt ſine exiccatione, vt etiam pulmones arietis. Vel fiat decoctio quæ vim habet digerendi cum quadam humectatione, vt hæc præſcripta, ſi ſemen pap. & lactucæ auferas, & addas florum chamo. melil. ſtech. ana p. j. præter id quod ponebatur. Sic faciendum de vnctionibus. Nam à principio poteſt fieri talis.

℞. al. roſ. & viol. ana ʒ. iij. miſce, irrigetur pars anterior capitis, vel adde lactis mulieris ʒ. j. & fiat medium inter repellens, & digerens. Magis digerens fiet hoc modo.

℞. ol. viol. ʒ. iiij. olei amygd. dulc. & lactis mulieris & ol. chamom. ana ʒ. j. miſce, fiat capitis inunctio. Oleum cham. digerit ſine attractione & roborat caput. In vera declinatione ad corroborationem cerebri, poteſt fieri, cucuffa ex aſtringentibus, & aromaticis, vt dictum cap. de phrenit. & de dolore capitis à pituita. Laudantur etiam cauteria, vt id, quod eſt congeſtum in capite, euacuetur, & fieri debent ſupra commiſſuram coronalem. Aliquando hic morbus fit propter multitudinem ſanguinis, & tunc competit miſſio ſanguinis ad magnam quantitatẽ. Clyſter etiam & inunctio illa repellens primò conueniunt, vt fumi repellãtur, & vapores, qui mittuntur ad caput. Si fiat à crapula, ieiunet, poſtea detur clyſter. Si perſeueret, mittatur ſanguis, ſed primùm &

Cucuffa.

Cauteria.

ſtatim poſt clyſterem, irrigatur prima illa inunctione, cui ſi addas ſuccum hederæ, vel cauliũ, fiet medicamẽtum proprium huic cauſſæ, nẽpe ebrietati. Quòd ſi ventriculus ſit adhuc plenus vino & crapula, prouocetur vomitus ante clyſterem, & ſanguinis miſſionem.

De Mania Cap. alterum.

Mania eſt inſania abſque febre. Differt autem, vt Gal. teſtatur, à phrenitide, quòd ſine febre fiat: à melancholia, quòd ſine metu, & triſtitia accidat, ſed cũ audacia, multiloquio, ſaltu, agitatione corporis inordinata, oculorum frequenti motu, cum aſpectu toruo, intrepido, & inuerecundo. Differt præterea & à melancholia, materia ipſa. Melancholia enim ab humore frigido, vt Galenus vult, & vt ſympto. indicant: mania verò ob tenuium & bilioſorum humorum euenit malignitatem. Eſt autem duplex. Alia ex humorum naturalium, alia ex non naturalium aduſtione. Quare duas conſtituit differentias generales, quæ ſub ſe innũmerabiles differentias pro corporum affectorum differentia cõtinent. Si ergo à ſanguine bilioſo aſſato, vel à ſanguine melancholico: aut melãcholiæ permiſto fiat: caninam efficiet maniam. Ea correpti rixantur, multùm loquuntur, agitantur. Verùm propter ſanguinem, frequenter rident, & aliquando obediunt, ſed ſtatim redeunt ad inſaniam. Aliquando ita ſtant, vt ad ſe rediiſſe videantur. Verùm leui occaſione ad priſtinam inſaniam ſtatim redeunt, mordent adſtantes, amicos afficiunt iniuriis, vulnerant & verberant. Si verò à melancholia aduſta fiat, vel à ſanguine melancholico adaſſato, fit ferinus furor, deteriores euadunt, excitantur rabidi affectus, inſaniunt aliquando cum ſtudio, ita vt ſemper aliquid mali meditentur. Quare vinciendi ſunt, ne alicui noceant, aut ſibi manus inferant, aut ſe præcipites dent. Aſpectus horridos, & mores ferinos habẽt. Ob id lupinam Arabes cognominauerunt, & dæmonium lupinum, ad prioris generis differentiam, quod etiam dæmonium, ſed caninum vocant, à moribus canínis.

CVRATIO.

Curatur hic affectus, vt phrenitis, quantum ad remedia vniuerſalia. Sed nonnihil intereſt in particulari

bus. Miſſio enim ſanguinis facienda non eſt, quia & ſine febre ſit, & materia eſt per totam cerebri ſubſtantiam diffuſa, & humor multùm ſupra naturam ſanguinis. Stratim enim incandeſcit bilis illa aſſata & torrida, ſeparata ſanguinis humiditate. Iniiciantur clyſteres, quales in phrenitide, qui attrahant & à capite euellant, ſine magna calefactione. Fiat igitur hoc modo.

℞. maluæ, biſmaluæ, ciclæ, mercurialis ana M. j. borraginis M. iij. prunorum Pa. xx. quatuor ſeminum frigid. maiorum an. ʒ. ß. aniſi ʒ. ij. florum bugloſſæ, viol. borraginis, chamomillæ ana p. j. fiat decoctio in iure capitis veruecis, & in ℔ ß. diſſol. mellis roſ. & loch. de caſſia ana ʒ. ij. ſucci mercurialis, & ciclæ an. ʒ. j. ß. olei viol. ʒ. iij. miſce, iniiciatur manè. Affigantur cucurbitulæ collo ſine ſcarificatione, & caput perfundatur ſequenti medicamento.

℞. olei violati ʒ. iij. olei de ſemine lactucæ ʒ. ij. ouorum fortiter agitatorum ʒ. j. Agitentur ſimul, & tempore applicationis, adde lactis muliebris ʒ. iij. Aut ſi videatur aliqua materia moueri ad cerebrum, oleum roſatum vel myrthinũ addi poterit cum pauco aceto debili, ad repellendum. Hoc autem eſt faciendum potiſſimùm, quando ſunt euacuãdi, ne ex materia à medicamentis agitata caput fumos recipiat. In purgatione magis vtendum eſt medicamẽtis humidis, quam reſiccantibus, quales ſunt ſyrupi præſcripti ad melancholiam factam in homine bilioſo. Vel prius concoquatur materia ſyrupis concoquentibus. Quòd ſi à bilis vſtione fiat, parari poteſt ſequens ſyrupus.

℞. ſyrupi violati ʒ. iij. ſyrup. endiuiæ ſimplic. & borraginis an. ʒ. j. aquarum lact. vel violarum, vel portulacæ, vel nenupharis ℔. j. miſce, cap. in quatuor matutinis, tertio quoque die iniiciatur clyſter. Deinde detur bolus ſequens.

℞. cath. ʒ. ß. elect. de ſucco roſarum ʒ. iij. miſce, fiat bolus, vel diſſoluatur in aqua violarum, vel borrag. vel fumariæ, vel ſic.

℞. tripheræ perſicæ ʒ. ß. confectio. hamech. ʒ. ij. diſſol. in aqua bugloſſ. & capil. ven. adde ſyr. violati ʒ. ij. mixta exhibeantur, vel ſic.

℞. pru-

℞.prunorum,ſebeſtem,ana pa. x. quatuor ſeminum frigidorum maiorum ana ʒ.ij.aniſi ʒ. j. ſenæ orientalis ʒ.ß.thamarindorum ʒ.j.florum violarum, bugloſſ. ana p.j.fiat decoctio. In q. j. diſſol.ſyrupi roſati laxatiui ʒ. iij. cap. manè. In hoc morbo myrobal. in decoctione ponendi ſunt,quia laxant & effumationem prohibent. Confricandi ſunt in ſucco roſarum,vt maiorem vim laxandi habeant. Non probo vſum pilularum neque medicamentorum multùm laxantium niſi cum decoctione humida.Hæc ſunt, quæ in curatione maniæ caninæ conuenire poterunt.Iiſdem vti poſſumus in lupina, verùm permiſcenda ſunt quæ atram bilem magis concoquant humectando, & humores adaſſatos euacuent, vt ſyrupi in melancholia præſcripti, quales ſunt de borragine, violatus cum decoctione vel aquis earundem herbarum.

℞.ſyr.de borragine ʒ. iij. ſyrupi violari vel de ſucco cucurbitæ ʒ.ij.aquæ bugloſſ. vel nenupharis, vel violarum ℔. j. miſce, capiat in quatuor doſibus. Syrupi compoſiti vt de fumaria, vel de thymo poſt concoctionem ſoli ſunt accipiendi, quia leuiter purgant, vel ad purgationem corpus præparant, vel purgationem abſoluunt, ſi dentur cum decoctione laxante poſt vſum medicamentorum laxantium. In multùm melancholico ea omnia,quæ præſcripta ſunt ad melãcholiæ euacuationem, exceptis pilulis, dari poterunt,vt confection.hamech, diacarthami cum catholico, vel cum decoctione epithymi, mercurialis, ſambuci vel aliorum melancholiam laxantium, fiat ſyrupus in hunc modum.

℞.confectionis hamech ʒ. ij. pulueris præſcripti ex lapide armeno ʒ.j.diſſolue in aquæ violarum ſufficienti quantitate. Quibus adde ſyrupi de fumaria compoſiti,aliàs de thymo, de epithymo ʒ. j. ſucci roſarum iij. fiat potio,vel

℞.glycirrhizæ raſæ ʒ.j.corticis mediæ ſambuci ʒ.ij. ſenę orientalis ʒ.ß.prunorum,ſebeſtem,paſſularum ana pa.x.aniſi ʒ.ij. polipodij quercini recentis ʒ. ij. florum violarum p.j.myrobalan.citrinorum, indorum confricatorum cum oleo amygdalarum dulcium ana ʒ. j. ta-

marindorum ʒ.ß.vel ʒ.j.ſummitatum thymi & epithymi ana ʒ.ij.fiat decoctio. In quartario vno diſſolue confectionis hamech ʒ.ij.ſyrupi violati ʒ.ß.fiat potio. Reſiduo decoctionis adde ſyrupi roſati ſolutiui & de ſumaria, compoſiti ana ʒ. iii. fiat ſyrupus. Adde decoctioni ſaceh.quantùm ſufficit. Vtatur hoc ſyrupo ſexto quoque die,donec euacuatus erit ſufficienter. Si vigiliis æger torqueatur, præſcribantur potiones ſomnum conciliantes.

℞.ſyr. violati ʒ.j. ſur. d. papauere ʒ. ß. aquæ violarum & lactucæ ana ʒ.ij.miſc.cap. cùm ibit dormitum. In rabidis, & qui multùm mouentur, ſtupefacientibus eſt vtendum.Quare maior quantitas ſyrupi de papauere eſt ponenda,vt

℞.ſyrupi de papauere ʒ.ij. aquæ nenupharis, violarum,lactucæ ana ʒ.j. miſc. cap. ſerò. Ad eundem ſcopum parari poterunt embrochæ ex frigidis & humidis. Quibus & addi poterunt ſtupefacientia.

℞.lactuc.domeſtic. & agreſt. violarum,fol.cucurbitulæ ana M.j.ſeminis cucurbitæ,lactucæ,papa.albi,melon.ana ʒ.florum nenupharis & vio. an.p. j. fiat decoct. qua abluãtur pedes & caput. Eædem partes perfundantur vel irrigentur oleis ſuprà ſcriptis cap. de melancholia.Nam in ea,quæ fit in corpore biliioſo, refrigerare & humectare oportet. Hic tantùm addenda,quæ incompoſitas,& inordinatas motiones ſiſtunt, quæq; ſtupefaciunt.Ob id capita papaueris,& cortic.mandragoræ addere debemus,vt & opium diſſolutum in lacte naribus apponimus. In declinatione vt in phrenitide aliqua digerentia addenda. Quare irrogationes humidis flores chamemel.anthos,vel ſtechados addi poterunt, Sic.

℞.florum violarum,nenupharis ana p.iij.ſemin.coriandri ʒ.j. quat.ſeminum frigidorum mai. ana.ʒ.ß.florum chamemeli p.ij. florum thymi p.ß.decoquantur in iure capitis veruecis, vel in iure pipionum integrorum vel hyrundin. tepidè applicentur ſupra caput, vel fiat pul.quo ſinapi ſerur caput in declinatione vel cùm nullus adeſt furor,vel cùm bene dormiunt,vt

℞.coriandri ʒ.ij.aniſi ʒ.ß.grano. tinctorum ʒ.ij.florum violarum & chamomillę ana ʒ.ij.florum anthos p. ß.fiat

ſi. fiat puluis quo ſinapiſcetur caput ſerò, vel manè in iis qui non bene dormiunt non impediatur ſomnus. Abluendum eſt caput vino albo in quo decocti ſunt flores violarum & chamemeli. Digerũt enim & cerebrũ corroborant. Quod multò magis efficerent, ſi tertia pars olei roſati, vel cydoniorum, vel myrthillorum iis adderetur. Sed iis vtendum tantùm in fine declinationis. Nutriantur eduliis humidis, vt cremore hordei cũ ſaccharo vel cum lacte capræ parato, vtatur etiam pulte ex farina hordei vel tritici æquis partibus decoctis cum iure galli, capi, vel pulli, vel gallinæ, vel hædi, vel vituli, vel cum decocto pedum veruecis. Piſces ſaxatiles vel fluuiatiles his multùm proſunt, vt fructus horarij, vt cucurbitæ cucum. ſi cum carne decoquantur, lactucæ, pepones cũdi, vti etiam poterunt pomis, pyris, prunis, vuis, ceraſis aliiſque laxantibus ventrem. Abſtineant ab amygdalis, nucleis, pineis, dactylis, & aliis effumantibus ad caput. Contineantur in loco obſcuro & hominũ frequentiam deuitent, nec cum multis colloquantur. Sunt qui verberibus cæſi, & in carcere detenti, & optima victus ratione vſi, curati ſunt. Nihil eſt quod magis vel atræ vel flauæ bilis acrimoniam minuat, quàm cibi humectatio. Quare qui cibos reſpuunt & potum, in his malum hoc diutius prorogatur, vel rabidi intereunt.

De incubo. CAP. XLIIII.

Ἐφιάλτης Græcis, incubus Latinis dicitur, & incubo ab incubando. Ob ſummam enim venarum plenitudinem, thoracis ſcilicet, quiddam nobis incumbere, & ſupra nos ſtare putamus, reſpirationem opprimens, & impediens ac vocem ſimul, ita vt ſuffocari in eo ægrotantes videantur. Quare à Themiſone, vt Paulus teſtatur, ἀπὸ τοῦ ἐφιάλλεσθαι à ſuffocando vocatur. Solet etiam poſt primum ſomnum, & non niſi in ſomno euenire, vel ſentiri, ob id incubonem dici exiſtimo. Cùm enim dormimus, non tam liberè reſpiramus, quàm cùm vigilamus. Atque inter dormiendum, vel in inchoata actione fumi & flatus eleuati pulmones, & ſeptum premunt. Quare cum ſuſpirio, & ſuffocationis timore, & motu difficili thoracis expergiſcuntur. Oritur id vitij ex crapula peſſima victus ratione, & à multitudine craſſi ſanguinis.

Curatio. Ad eius curationem detur primùm clyster discutiens flatus,& euacuans in paroxysmo. Si fiat à plenitudine, curata priùs ventriculi cruditate, à sanguinis missione curatio est auspicanda. Vena autem basilica,vel mediana secanda est. Quòd si dum fluit sanguis, videatur tenuis,vel splendidus, statim supprimatur. Si verò crassus appareat, vacua tantùm, quantùm pro corporis habitu satis esse coniicies. Et quo securiùs fiat, trahatur quantitas sanguinis, quam concrescere sinamus, & si in eius parte superiore, multùm pituitæ albæ appareat, à missione sanguinis abstinendum est,& medicamentis concoquentibus pituita est coquenda, & pilulis fortioribus euacuanda. Exhibeantur quoque opiatæ, quæ ad melancholiam veram sunt præscriptę,minuta tamen quantitate humidorum, & aucta dosi discutientium flatus.

Pul. discutiens flatus. Vel detur pul. flatus discutiens, descriptus in dolore capitis,aut oculorum affectibus. Vel paretur ex ãnisi ʒ. iij.arom. ros. ʒ. ij. cinamom. mu. sacchar. cap. à pastu. Si in sanguine multùm sit feri,purgetur,& minus vtatur calidis & incidentibus, sed modicè reseccantibus.Si sanguis ater sit,dentur quæ ad curationem melanch.hypochondriæ instituta sunt, & præter illa, præscribatur sequens opiata.

Opiata. ℞.confer. enulæ camp.ʒ. iij. cortic. citri conditi ʒ.j. confect. aroma. rosa. ʒ. ß. dianthos & diag. ana j. cum syr.capil.ven. fiat opiata, cap. ad quantitatem auellanæ superbibendo parum vini. Vngatur pectus sequenti vnguento.

Vncti. ℞.olei anethi & chamo.ana ʒ.iij. vini albi ʒ.ij. agitentur,& fiat inunctio,supra ventriculum & thoracem.

Sacculus. Fiat & sacculus,qui cordi applicetur sic.

℞.cortic.citri ficci,galangæ, cyperi, ocymi, seminis citri ana ʒ.ij.florum anthos,sechad.bugloss.ana ʒ.j.pul diamarg.frigi.di ʒ.j.pul.de gemmis ʒ.ß.fiat sacculus intersutus ad formam scuti, qui irroratus aqua melissæ, tepidè admoueatur cordi. Porrò congruens est victus, vt parcè semper in cœna cibus sumatur, vel fieri poterit,ab eo abstineat. Cibus sit boni succi, qui non inflet,nec flatus generet, facilè coquatur, modicè alat, nec vapores multos in caput mittat. Quare legumina

Victus-ratio.

vitanda

vitanda omnia, vt fructus oleosi, radices, quæ inflant, & non extenuant. Morbus hic si diu perseueret, & quotidie inuadat, in apoplexiam transit, præcipuè si illa plenitudo ad caput vsque perueniat, sæpe melancholiam hypochondriacam sequitur. Dormiant in latus & non supini. Tunc enim sternum comprimit pulmones, vel thorax concidit, nec tam facilè dilatatur. Atque hæc de melancholiæ speciebus.

Decubitus

De amantibus. CAP. XLV.

DE amantibus nihil nobis est dicendum, quia illi nullam curam sibi adhibere volunt. Tamen si sanguine abundant, vena secetur. Imperandus victus tenuis & alicuius rei studium. Qui enim amori semper indulgent, his difficilè potest abigi affectio. Si verò mens ad alias curas reuocetur, ab ea insania poterunt reuocari. Seminis redundantia & otium sunt causæ amoris insani, vnde Ouidius, Otia si tollas, periere cupidinis artes. Quòd si insaniant, curandi erunt, vt maniaci: si tristes, vt melancholici. A melancholicis autem medicamenta auferantur, quæ venerem excitare nata sunt, vt satyrium, & conserua eryngij, quibus vtimur in affectu melancholico.

De ophthalmia. CAP. XLVI.

INflammatio coniunctiuæ, quæ ophthalmia dicitur, alia vera est, alia non vera. Vera alia à sanguine, alia à bile, alia à pituita salsa, alia cum dolore capitis, alia sine eius dolore. Si cum dolore capitis fiat, primùm oportet dolorem capitis sedare, postea ad curam inflammationis descendere, quia dolor fouet & auget causam morbi. Fluorem enim excitat. Inflammatio curabitur hoc modo. Si fiat à sanguine, detrahatur à cephalica partis dolentis in magna quantitate, vel retteretur, quia simul & tollitur plethora, & fit diuersio, cùm habeat consensum cephalica cum parte affecta. Aliquando enim sola sanguinis missione curatur ophthalmia. Apponantur cucurbitulæ cum scarificatione supra collũ & spatulas. Detur clyster, vel ante sanguinis missionem, vel post statim. Clyster sit molliens cum quadam attractione, vt reuellat à capite, vt si ponantur indi maioris ʒ.iiij. in clystere. His peractis non supra partem dolen-

Curatio inflammat.

Missio sanguin.

Clyster.

tem, ſed in circuitu oculi admoueatur medicamentum aliquod repellens. Medicamẽta repellentia conficiſ poſſunt, vel ex oleis, vel ex ſuccis herbarum, vel ex puluerib⁹ incorporatis cum aceto, vel alio liquore frigido. Olea reiiciuntur, tanquam inimica huic affectioni, quia oculum offendũt, & partes aliquas habent calidas. Quare poſſunt & rarefacere, & diſponere partem ad ſuſcipiendũ fluorem. Ob id ex ſuccis, vel alio modo facere oportet. Ex ſuccis repellens hoc modo fiet.

Repellẽs. ℞. ſucci plantag. ℔. ß. intingantur panni, & ſupra partem affectam in circuitu ponantur. Vel ſucci ſolani, vitium, ſalicis, lactu. ſumach, vel rhu coriariorum. In ſumma quæcunque refrigerant, & leuem quandam aſtrictionem habent, ſunt eligenda, vt eſt etiam acetoſa,

Repellẽs. Alio modo poteſt fieri ſic. ℞. roſa. rubra. flor. nymph. & viol. ana ʒ. iij. ſandal. omnium ana ʒ. iij. ſeminis pap. albi, corticis mali granati, ſumach, berber. ana ʒ. j. boli armeni, myrtil. ana ʒ. ß. fiat pul ſubtiliſſ. qui incorporetur cum aceto & albumine oui, fiat ad formã vnguenti, applicetur ſupra frontem, tempora & partes vicinas. Incorporentur cum aceto ad penetrationem, & cum oui albumine, tum ad repellẽdum, tum ad vim emplaſticam, vt meliùs adhæreat medicamentum.

Topica. Supra oculum nulla in primis diebus debent addi fortiter repellentia, præſertim ante purgationem, vt ſunt tro. albi Raſ. cum opio, & omnia alia, quæ opium recipiunt. Sunt enim talia reiicienda propter opium, alioqui minimè. Si tamen dolor vehemens infeſtet, & morbus ſit à bile. id non ſemper obſeruatur.

In principio. In principio itaque ponatur ſupra oculum aqua cuſpidum roſarum, vel aqua roſ. vel albumẽ oui fortiter agitatum, vel lac mulieris pituitoſæ. Minùs tamen laudatur hoc, quia citiſſimè acefcit, & corrumpitur. Componuntur ex his medicamenta ſic.

℞. aquæ roſ. ʒ. iij. albuminis oui fortiter agitati ʒ. ij. lactis mulieris ʒ. j. vel

℞. muſc. ſeminis ptilij, vel cydoniorum extra cum aqua roſ. ʒ. iij. aquæ roſ. ʒ. ij. albuminis oui ʒ. j. miſce, vel fiat talis aqua.

℞. medullę panis albi ʒ. iiij. infundantur per noctem in qua

Digitized by Google

in aqua roſ. Si hæc aqua in oculum inſtillerur, ſedat dolorem, & cõpeſcit fluorẽ, & aliquo modo digerit. Si accedat incremẽtum, & aliquid ſaniei appareat, vel aliqua pars materiæ cõiuncta ſit, adde mucilag. fœnug. ʒ. ß. Valet quippe fœnug. in omni ferè morbi tempore, etiam in principio ad doloris ſedationẽ, ſiue decoctũ, ſiue mucilago, ob moderatũ calorẽ, quem habet, & lentorem. Sed maximè in declinatione, loco albuminis oui. Galen. laudat in oculorum morbis medicamenta, quæ lentorẽ habent, quia aſpera maximè offendunt oculum, ob plurimum ſenſum, quẽ habet. Poteſt etiam hoc modo fieri. *In incremento.* *Fœnumgræc.*

℞. tro. alborum Raſ. ſine opio. ʒ. j. aquæ roſ. vel verbenæ ʒ. iij. fiat collyr. addendo albuminis oui fortiter agitati ʒ. j. Poſt vſum iſtorum, aliqua digerẽtia ſunt illis admiſcenda, vt ſi aquam aliquam miſceamus ſuperioribus, vel mucilag. fœnug. aut eius decoctum, vel chamo. vel meliloti. Nam hæc omnia digerunt ſine magna attrectatione. Cauendum autem à nimium calidis. Nam quæ multùm calida ſunt, plus attrahunt, quàm digerunt, vbi præſertim eſt plenitudo, vel fiat ſic collyrium. *Collyriũ.*

℞. ſeminis fœnug. mundati à pul. & abluti ſemel tantùm in aqua frigida ʒ. ij. fiat decoctio, & in decoctione adde albuminis oui fortiter agitati ʒ. ij. miſce. Abluitur fœnung. ob pul. à quo oculus exaſperatur. Sed meliùs eſt, vt excutiatur per cribrum, & fricetur panno, & tandem ad maiorem munditiem lauetur in aqua frigida ſemel tantùm, nè ob multam lotionem amittat vim digerendi, quæ eſt in ſuperficie. *Aliud.* *Quo pamelius ſit.*

℞. flor. chamo. & melil. an. ʒ. j. fiat decoctio in aqua roſ. ne ſit tantùm digerens. In qr. j. decoctionis adde ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ. j. ß. vel tuthiæ præparatæ ʒ. j. vel ex ambobus ſimul, miſce, fiat collyrium. Albumen oui addere oportet, ſed in minori quantitate, quum in primis collyriis, quibus vtebamur in morbi principio. Nam in collyriis digerentibus additur tantùm, vt vim aliorum medicamentorum ſua viſcoſitate retineat ſupra partem affectam, quę rotunda eſt, vbi non facilè medicamenta retinentur, in aliis collyriis additur pro principio, vt repellat, & aſperitatem oculorum reparet. Sarcocolla digerit ſine morſu, & attractione. In *Aliud.* *Albumen oui.* *Sarcocolla.*

facte mulieris nutritur, vt amittat, quicquid actimoniæ habet. Parua autem quantitas nutricationis addenda, vt ſtatim abſumatur. Periculum enim eſſet, ne antequam maior quantitas abſumeretur, aceſceret, atque oculum lederet. Accedente ſtatu ac digerentiã magis declinare oportet. Talia erunt ſupradicta, vt fœnug. chamo. mel. flores, ſarcocolla, tuthia, aloe, crocus, ſuccus vel aqua fœnic. rutæ, & chelidonij, euphraſ. Decoctio fiat tantum in aqua frigida, & non in aqua roſ. Roſæ etiam omittantur, vel addatur ſuccus, vel aqua prædictarum herbarum, vt in declinatione additur aloe, ad digeſtionem materiæ. Additur & crocus, tum ad digeſtionem, tum ad doloris ſedationem. Fiunt decoctiones & fumum recipiunt. Sed hoc magis ſit ad materiæ præparationem, quam ad euacuationem, vt in ſuffuſione. Hæc remedia fiunt magis propria & determinata materiæ & cauſſis addendo vel minuendo, quæ poſita ſunt, vel addendo alia, quæ propria ſunt, vel quæ reſpiciunt humorem, vel ob ſymptoma, quod quidem peruertit curationem. Vt ad doloris ſedationem digerentibus ſuprà dictis pro ophthalmia facta à bile, debent recipere troc. albos. Raſ. cum opio, vel in decoctionibus ſemen pap. augeri debet, vel alia, quæ magis refrigerant, adiungi, vt hyoſcyami folia decocta cum pauco croco addi poſſunt, ſed hoc in dolore fortiſſimo, & digerentia mitiora eſſe oportet. vel addere aliqua, quæ actimoniam eorum minuant, vt flores viol. Et in digerentibus pro materia melancholica, ſunt, qui addunt in decoctionibus epithymum, quod mihi videtur ad acrimoniam magis, quàm ad neceſſitatem. Laudarem potius in hoc caſu, quæ humectant, vt materia præparetur ad concoctionem.

In ſtatu.

Digerentiæ.

Repellentia.

Ophthalmia à bile.

Pro ophthalmia à bile vel cùm dolor eſt fortiſſimus à quacunque cauſſa, paratur hoc modo medicamentum anodynum præſtantiſſimum.

Anodynũ præſtantiſſ.

℞. poma dulcia & decoquantur ſub cineribus & ponantur ſupra oculum loco cataplaſmatis. Si decoquantur cum aqua roſ. vbi maior eſt intentio repellendi, medicamẽtum eſt efficacius, & minorem habet craſſitiem. Sed ob id minus calfacit, quàm quod craſſiorem habet conſiſten-

conſiſtentiam, idque per accidens. Si autem ob doloris mitigationem, decoquatur in lacte mulieris pituitoſæ, adde camphoræ ℈. ij. in ʒ. j pomorum. Quòd ſi tanta caliditas non ſit, à qua excitetur dolor, ſed potiùs plenitudo, aut flatus, adde croci ℈.ij. ſimul cum camphora. Sed non ſufficit mittere ſanguinem, quin euacuare oportet ichores ſanguinis, vel materiam melancholicam, bilioſam, vel pituitoſam concoquere & euacuare. Purgatur ſanguis nulla expectata coctione, huiuſmodi decocto.

℔. prunorum, ſebeſten an. M.xx. florum cord. an. p.j. quatuor ſemin. frigid. ma. ana. ʒ.j. myrob. citri & tamarind. an. ʒ.ß. fiat decoctio. In qr.j. col. adde ſyru. roſ. lax. ʒ.ij. fiat potio. Adduntur myrob. quia vim habent obtundendi acrimoniam, & purgãdi bilem, & ichores ſanguinis. Pro diuitibus addi poteſt ʒ.j. rhabarb. ſed minuatur doſis ſyr. roſ. lax. vel adde ſyru. viol. pro roſ. Si hic non reperiatur, adde ʒ.j. vel ij. adde gr. ij. vel iij. diagridij, & maſtiches tantundem. Poteſt etiam purgari cum electario de ſucco roſ. diaprunis ſimpl. vel ſolu. vel cath. Reſpuentibus medicamentum datur ſyr. viol. cum gr. aliquot dragridij in aqua hord. vel decoctione prunorum, deſcripta cap. de dolore capitis à ſanguine. Si fiat à bile, non tanta trahatur ſanguinis copia, ſed alteratio & vacuatio maiores ſunt. Concoquatur materia concoquentibus materiam bilioſam, ſed non omnibus. Nam quoties morbus eſt cum fluore, ſyr. bilem concoquentes cum facultate illa aperiendi, non ſunt exhibendi, ſed potiùs incraſſantes, & prohibentes fluxum humorum ſubtilium. Hoc eſt commune præceptum in omni morbo ex bilis confluxu, vt potiùs compeſcatur eius fluor, & incraſſetur bilis. Optimus igitur erit ſyru. roſ. de roſis ſiccis, ſyr. nenuph. viol. myrthin. de berberis, de granatis, de acetoſa, de agreſta, de acetoſicate citri, & ſimiles. Aquæ autem optimæ erunt, quæ habent ſimilem facultatem, vt aqua ſolani, plantag. verbenæ, roſ. lupul. cichor. & end. Nam ſi ſyr. incraſſantibus miſceantur, non tantum vim aperiendi habent, vt nocere poſſint. Inter illa, quæ refrigerant ſine apertione, ſunt quædam, quæ tota ſubſtantia acumen viſus minuunt,

Purgatio ſanguinis.

Commune præceptũ. Syrup. incraſſantes bilem.

Aquæ.

vel aqua lact. Ob id omittenda ſunt. Componatur autem hoc modo ſyr.

Syrupus. ℞. ſyr. vio. ℥. iiij aquæ plantag roſ. euphraſ. vel verbenæ (nam ſemper admiſcenda ſunt ea, quæ partem affectam reſpiciunt, vel quæ magis deſtinata ſunt parti affectæ, vel ipſi affectui) ana qr. j. miſce pro iij. doſibus.

℞. elect. diatrag. frig. vel diamar. frig. tab. j. pro doſi. Syr. viol. eſt eligendus in prima doſi, quia lenit aluum. Illa autem, quæ ventrem aſtringunt, non ſumantur, niſi cùm venter facilè fluit, vel poſt aliquam ventris lenitionem, & materiæ aliquam diminutionem, vt euacuatione facta, cùm volumus adhuc alterare, commodè adhibentur aſtringentes. Purgetur cum elect. aliquo purgante bilem, vel cum ſyr. aliquo lax. qualis eſt roſ. & viol. fit laxatiuus cum gr. iiij. diagridij. Illa etiam, quæ fuere præſcripta ſuperius, ſed aucta doſi, vel accipiendo ea, quæ diagrid. recipiunt. Nam ea magis propria ſunt ad bilem purgandam. Alia verò ad ventris lenitionem, vel ad ichores ſanguinis.

Curatio ophthalm. à pituita aut melancholia. Si fiat ophthalmia à pituita, vel à melancholia, eo modo procedere oportet, quo demonſtratum eſt capitis dolore facto à ſimili materia, niſi quòd mitiora eſſe oporteat remedia, quia morbus hic eſt cum fluore. Vel curabitur curatione ophthalmiæ non veræ.

Balnea & meri potio. Balnea in declinatione cuiuſque ophthal. laudatur, & meri potiones, ſed non à principio, quia materiam diſſoluunt, ſicut nec in aliis morbis competunt, niſi ſub finem, quia exagitant materiam nondum euacuatam, & liquefaciũt humores, fiúntque aptiores ad fluendum. Quare poſt euacuationes tantùm illis vtemur.

De ophthalmia non vera. CAP. XLVII.

NOn vera ophthalmia magna ex parte prouenit à cauſſis procatarcticis. Curatur variis modis, & in hoc omnes curæ conueniunt, quòd ſemper cauſſam auferre conuenit, vt ſi a nimia potione proueniat, abſtineant à vino. Si ob radios ſolares, vel lunares, domi ſe contineant, & contegant caput. Si propter eſum caparum, alliorum, erucæ, aut ſinapi (quia hæc ſua acrimonia fluxiones ad oculos excitant) abſtineant ab iis omnibus. Si verò cum aliis cauſſis aliqua materia capite cõtineatur, adhi-

adhibeantur cucurbitulæ cum ſcarificatione frequenter ſupra ceruicem & ſpatulas. Fiat ſanguinis miſſio, ſi pauca ſit quantitas materiæ, de vena quæ eſt inter ſpatulas. Confert enim & in dolore capitis cùm eſt in anteriore eius parte, & in oculorum affectibus, quia diuertitur humorum fluxus. Præſcribantur pilulæ aliquæ ex iis quæ Myrobal. recipiunt, addendo aliquid cochiarum. Myrobal. competunt in omni morbo, in quo neceſſaria eſt aſtrictio, quicunque ſit ab influxu materiæ, maximè ſi ſit materia ſubtilis: ſicut contrà fugienda ſunt quæ vim habent aperiendi, fiant itaque hoc modo pilulæ. *Cucurb. phlebot.* *Pilulæ.*

℞. maſſ.pil.ſine quibus,& cochiarum ana ℈.ij. fiant pilulæ vij. cum qua fœn. euphraſ. vel chelidonij, cap. poſt mediam noctem. Si pituita peccet, concoquatur cum melle roſato vel cum ſyru. aliq. mediocriter incidente, addita aliqua parte ſyru. de ſtecha. Vt ſi fiat hoc modo. *Syrup. ēt- coq. pituitam.*

℞.mel.roſ.col.ʒ.ij.ſyr.ſtech.ʒ ß.ſyr.de hyſſ.vel de bizantiis ʒ.ij. aquarum fœn. euphraſ. verbenæ, chelidon. an.qr.j.miſce pro 4.doſibus manè.

℞.elect.diatr.frig.vel diaprunis ſimpl.tab.j.pro doſi. *Purgātia pituitam.*

Præſcribantur pilulæ, vel potio purgans pituitam, vel ex elect.indo maiori vel de citro ſol. &ſimilibus,in decoctione capitali diſſ. Addatur in decoctione beto. vel fœnic.vel euphraſ.vel verbena. Pilulæ ſi præſcribantur, ſint ſuperioribus fortiores, quales erunt cochiæ, aureæ, lucis maiores & mineres. Caueant à pilulis indis,& aliis medicamentis,quæ veratrum recipiunt, ſiue fiat pilulæ, ſiue potiones, ſiue vomitoria: Nam veratrum eſt oculis inimicum. Fiant collyria & fomenta ad mitigationem doloris, & ad materiæ digeſtionem. Mitigabitur dolor, vt poſtea ſuo loco monſtrabimus, quia vt diuerſæ ſunt cauſæ doloris, ita diuerſis modis ſedandus eſt. Vti poſſumus aliis collyriis præſcriptis, in quibus opium non recipitur. Poſſunt fieri embrocationes in partibus circumuicinis cum ſuccis præſcriptis, vel cataplaſmata ſeu emplaſtra præſcripta. Poteſt fieri ſequens emplaſtrum, ſi materia ſit admodum ſubtilis, & fluat per venas exteriores, quo vti poſſumus,& in fortiſſimo dolore, & in ſuffuſionibus, & in lachrymis inuolunta- *Collyria.* *Embrocatio.*

riis, cuius ſcopus eſt, vt partim trahatur materia ad partem externam, quod facit pix, partim vt compeſcatur fluor aſtringentibus.

Emplaſtrum. ℞. picis, cort. thu. boli ar. roſ. rub. ſiccatum, gallarum an. ʒ. j. ſeminis berberis, ſumac, maſtic. thur. ana ʒ. ß. ſpicæ nardi, opij. an. ϑ. j. incorporentur ſimul cum terebinth. fiat emplaſtrum quod apponatur circa tempora.

Spicanardi. Spica nardi ponitur, quia tenuitate partium facit alia penetrare. Opium verò ad fluores compeſcendos eſt efficaciſſimum. Emplaſtrum aliud.

Opium aliud. ℞. maſtich. thur. hypociſthidos ladani an ʒ. j. picis ʒ. ij. ol. lentiſci parum, fiat emplaſtrum, & applicetur temporibus. Si materia ſit frigida, vt in doloribus dentium, & aliis effluxionibus oculorum, poteſt fieri aliud emplaſtrum, addendo aliqua aſtringentia. vt,

Aliud. ℞. picis naual ʒ. ß. maſtich thur. myrrhæ an. ʒ. j. cyperi, ſpicæ nardi, ſchenanth roſ. ana ϑ. j. acaciæ, lycij an. ʒ. ij. fiat emplaſtrum incorporando cum terebinthina, & applicetur temporibus. Si non reperiatur lycium, ponatur in duplici quantitate acacia, & pro vera acacia poſſumus vti ſucco prunellorum communium, vt fit. Quòd ſi velis meliorem efficere, fiet ex lentiſco, vt docet Dioſc. cap. de lentiſco. Eadem ratione poteſt fieri lycium ex rhu obſoniorum, vulgò ſumac, hoc modo. Rhu obſoniorum maceratum per tri duum, eandem ſæpe cõcoquitur, & ſumitur reſidentia, quam vlterius decoquimus, donec incraſſeſcat ad mell. conſiſtentiam. Si ſuprascriptum emplaſtrum non proſit, ne timeas adiungere opij ϑ. j. vel ſeminis pap. albi ʒ j. Non vera ophthalmia

Rhu.

Ophthalmiæ abſq; cura-tio. ſit aliquando propter ictum, ſtatim, ſi timeatur nimia inflammatio, mittatur ſanguis, vt ſedetur dolor. Poſtea ad digeſtionem ſanguinis illius ecchymoſis factę in oculo, inſtilletur ſanguis columbæ, vel turturis calidus in oculo. Fit etiam hic morbus per conſenſum ventriculi, hoc eſt, quia ventriculus cauſſam præbet, aut morbum fouet. In his commendatur vomitus, modò excitari poſſit ſine magna perturbatione. Nam motus vehementes materiã exagitant, & humores agitati faciliùs in partes imbecilliores fluũt. In omni ophthal. maſticatoria & garg. poſt vniuerſales purgationes conueniunt, caput purgia

Per conſenſum vẽtriculi cu-ratio.

Maſticatoria & garg.

non

non item. Nam nerui optici non longè à meatibus illis, per quos euacuatur pituita, ortum ducunt. Ob id facilè materia trahetur ad oculos. Præterea caputpurgia magis trahunt materiam ad partem anteriorem, & masticatoria trahunt etiam ad posteriorem. Neque valeret obiectio, quòd multi practici hoc iubeant, dicentes Galenum ita fecisse in aliquibus oculorum affectibus. Quibus respondendum, id fieri leuiori quodam caputpurgio, quod quidem habet tantùm vim aperiendi nares, non autem trahendi pituitam à cerebro. Satius erit itaque masticatorio pituitam extrahere. *Ex vsu nõ caputpurg.*

De dolore oculorum. CAP. XLVIII.

DOlor oculorum, vt à multis variisque caussis fit, diuersis etiam modis curatur. Fit autem dolor à plenitudine, ab acrimonia humorum, & a flatu distendente. Vel multæ caussę simul iunguntur, vt acrimonia cum plenitudine. Si dolor fiat à plenitudine, nihil prosunt topica remedia, siue sint anodyna, siue repellẽtia, siue acrimoniam reprimentia. Nam quæ repellunt, ob plenitudinem nõ possunt humores retrò pellere, & distentionem maiorem faciunt, ob idque dolorem potiùs augent. Digerentia magis attrahunt, quàm digerũt, & sic morbum etiam augent. Soluitur autem dolor sanguinis missione, clystere attrahente. Deriuatur cucurbitulis applicatis supra spatulas, vel applicatione sanguisug. in fronte. *A plenitudine.* *Curatio plenitudinis.*

Si verò humor aliquis ob suam acrimoniam dolorem excitet, purg. pilulis aureis, cochiis, sine quibus, lucis & similibus, vel potionibus ex myrob. & tamarindis. Dentur syr. cum aquis accommodatis ad extinctionem acrimonię humorum. Admoueantur topica remedia, & ponantur in circuitu oculi, quæ talem vim habent. Super oculum fiant fomentationes, vel emplastra, vel collyr. ex iis, quę dolorẽ sedant. Si verò dolor fiat à flatibus, quanquam flatus non euacuantur medicamentis, sunt tamen danda quę pituitam euacuant. Nam à pituita statim generantur. Partes in circuitu erunt calfacientibus & discutientibus flatus fouendæ, & topica supra oculũ fient, ex mediocriter digerentibus, anodynis, & flatus discutientibus. Si caussæ diuersæ concurrant, admiscenda erunt medicamenta pro ratione caussarum. Dolor à plenitudi- *Curatio eius ab acrimonia.* *Curatio à flatibus.*

Quibus sedatur dolor à plenitudine.

ne mitigandus erit fotu aquæ calidæ, quæ partes suas caliditate moderatas relaxat, & aliquo modo euacuat, factis priùs, quæ oportet, fiat hæc fomentatio.

Fomentatio.

℞. flor. mal. viol. ros. an. ℥.j. florum cham. ℥.ß. seminis lini, & fœnug. an. ʒ. iij. seminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctio ex qua foueatur oculus dolens. Applicetur in circuitu aliquod medicamentum astringens, vt repellat humores, qualia sunt descripta cap. de ophthalmia non vera, vel fiat tale.

Collyrium.

℞. ros. rub. & flor. nenuph. ana. ℥.ij. seminis berber. sumach, corticis mali gra. sandal. rub. an. ʒ. ij. boli armeni ℥.ß. pul. & incorpo. cum succo plantag. vel lactucæ, fol. vitis, vel salicis, vel myrthi. Addendo ol. rosarum, omphac. an. ℥.ij. aceti parum, fiat ad formam vnguenti crassioris, & ponatur in circuitu oculi. Si dolor non remittatur, digerentia augeantur, vt semen fœnug. & chamomillæ, fiat etiam sic collyrium.

Quibus sedatur ab acrimonia.

℞. muscilag. seminis psilij, gum. traga. an. ʒ. j. tuthiæ præparatæ, sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris an. ℈.ij. aloes ʒ.ß. aquæ ros ℥.iiij. alb. ouí fortiter agitati ℥.ij. croci ʒ.ß. fiat collyr. Vel fiat tale cataplasma.

℞. flor. pap. cornuti, & pap. albi an. quartam partem M. j. florum cham. ros. an. ℥.j fœnug. ℥.ß. fiat decoctio & contundantur simul, addendo amyli ʒ.iij. croci ʒ. j. fiat ad formam cataplas. Quòd si fortius velis medicamentum, & magis sedans dolorem sine periculo, adde vitellos ouorum N. ij. Quòd si aliqua albuminis pars remaneat, non erit peius remedium. Si autem ab humorum acrimonia fiat dolor, fortioribus remediis vti oportet, vt tro. albo Ras. cum opio, & omnibus aliis collyriis, & remediis, quæ recipiunt opium, vt,

℞. Pompholig. tuthiæ præparatæ, sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris an ʒ.ß. cerussæ lotæ ʒ. j. acaciæ, lycij, hypocist gum. trag. semin. pap. albi an. ℥.j. vel succi pap. cornuti ʒ.iij. croci ℈.ß. (Vel loco sem. pap. albi, & succi pap. cornuti adde opij ℈.ß.) formẽtur tro. cũ illo succo, vel cum aqua ros. in qua maceratum sit traga. Cùm voles vti, reducantur in tenuissimum pul. & misceatur huius pul. ʒ. j. cum aquæ ros. ℥. iij. & aquæ albuminis ouí ℥.ij. fiat collyrium. Alij trociſci.

℞. sar-

℞.ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ.v. camphoræ ℈.j.opij ℈.ß. amyli gum.tragac.an.ʒ.ij. croci gr. xij. fiant tro. cum aqua roſ. & muſci. ſeminis pſilij, aut lini. Et hoc erit fortiſſimum remedium, in dolore fortiſſimo facto ab humorum acrimonia, ſi recipiatur in aqua verbenæ, vel roſ. reducitur ad mediocritatem: & ſi recipiantur in dēcocto fœnug. vel cham. Si autem dolor fiat à flatibus, fiat tale collyrium. *Quibus ſedanda à flatibus.*

℞. fœnug. ℥.j. florum cham. ℥.ß. ſem. fœn. ʒ.ij. cumini ʒ.j. pip. nigri ℈.j. fiat decoct. cum tali decoctione irrigetur pars affecta, & reſidentia dictæ decoct. cōtundatur, addendo farinæ hord. & fabarum an. ℥.j. fiat ad formam cataplaſ. ponatur ſuper partes vicinas. Vel fiat tale colly.

℞. aquæ fœnic. rutæ an. ℥.ij. cumini ſubtiliſſ. pul. florum cham. an. ʒ.ß. thur. croci, ſarcocollæ an. ℈.j. fiat pul. vt alcohot, & inde collyrium, quod vt parti adhæreat, adde muſcil. fœnu. ℥. ß. Iſtis mitigantibus dolorem addimus interdū magis aſtringentia, vt cùm fluctionem ſiſtere volumus, vel oculis debilibus robur addere. Aliquando abſtergentia, vt ſanies, vel humor alius abſtergatur. Adduntur etiam concoctoria, vt thus, myrrha ad concoctionem materiæ. Adduntur in ſumma, quæcunque ſunt neceſſaria diſpoſitioni coniunctæ, vt ſi dolor ſit cum vlcere, ſedatur dolor, & admiſcentur aſtringentia ſine morſu. Si abſterſum fuerit vlcus, conſolidantia & exiccantia, vt in aliis vlceribus fit. Facta vniuerſali purgatione fiat quod ſequitur.

℞. ſpongiæ bedegaris ʒ. ij. boli armeni ℥. ß. corticis mali granati, acatiæ, ſemi. berberis, coriandri an. ʒ.ij. opij ʒ.j. corticis thuris, maſtiches, hypoc. an. ʒ.ß. cum cera rubra incorporentur. Fiat emplaſtrum. Apponatur temporibus, & retro aures, vel

℞. micæ panis ℥.j. temperetur per noctem in ℥.vj. aquæ roſarum, & ℥.ij. peculi earundem. Diſtilla in oculum. Cùm facta fuerit defluxio, & ſi aliquod veſtigium rubrum appareat, vtatur aqua ſequenti.

℞. vitrioli albi ℥.ß. diſſ. in ℥.iij. aquæ ſuprà dictæ. Inſtilletur in oculum.

℞. ſanguinis draconis, tuthiæ præparatæ an. ʒ.j. opij ℈.j. cum mucagine gummi tragacāthi fiant trociſci, de

quibus capiat,& iniiciat in aquam cuſpidum roſ. & ex aqua abluat oculum,vel ſic.

℞.trociſ. prædictorum ʒ. j. pomi fortiter decocti & agitati in mortario ʒ.j. miſceantur ſimul,fiat in formam linimenti. Apponatur, cùm ibit dormitum,ſupra palpebras. Si his remediis non ceſſet dolor, ad extremum remedium confugiendum , nempe ad vſum cauterij, vel ruptorij in parte poſtica capitis.

De Pterygio. CAP. XLIX.

PTerygium videtur eſſe quod Arabes, Zebet,vocant, alij vngulam. Nihil aliud eſt, quàm membrana genita ſupra adnatam ex maiori cantho. Oritur etiam ex minori,ſed magis carnoſa eſt. Fit autem poſt ophthalmiam aut carbunculum palpebrarum, aut poſt aliquam ſolutionem continui ,vt ob ſcabiem. Gignitur ex multitudine ſanguinis,qui ex venis effluit,& panniculum generat. Ita poſſimus hanc affectionem dicere hypoſarcoſim in hac parte. Curatur ſanguinis detractione , tenui victu , reſiccantibus & exedentibus medicamentis ſupra partem appoſitis , ſi ſit minor affectus. Quòd ſi membrana illa admodũ magna , multúmq; carnoſa & ſpiſſa fuerit,non niſi inciſione curatur. Ego fientes inhibeo,ſanguinis miſſione,& tenui victu,atque inciſione venarum,quæ in adnata apparent. Scindendæ autem ſunt per tranſuerſum , ne rurſus cohæreant , & ſanguinem parti ſuppeditent.Si filo comprehendi poſſunt,acu recurvata , breuiſſimo tempore contabeſcit panniculus ille. Facit ad curationem pilulis frequenter corpus euacuare , ídq; ante cibum,vt non ſolùm humorẽ,ſed & aliquam partem alimenti ſubtrahant. Pilulæ de hiera,de aromatibus , addito pauco ag. vel pilulæ aſſaieret conuenient duabus horis ante paſtum. Poſt primum ſomnum ſemel atq; iterum pilulas cochias,vel alias, quæ colocynthidem,aut alia fortiter trahentia recipiunt,dare conueniet.Quòd ſi quis ante harum pil.vſum, corpus fluxile facere voluerit,id præſtabit ſyr. concoquentibus pituitam craſſam, vel melle anth.roſarum, vel ſcyl. ſyr. de ſtechade,ſyr.acetoſo. Purgato bene corpore vtatur theriaca antiqua , quæ ſuccos abſumit. Idem præſtat mythridatum , & aurea Alexandrina. Supra partem ponen-

Syr.concoquent. pituitam.

Digitized by Google

ponenda ſunt medicamenta in forma pul. Conficiuntur autem pul. ex erodentibus, vt ære, calchanto, atramento ſutorio, ſcamma æris, calchitide. Sed hæc vrunt & dolorem maximum inferunt. Quare non ſunt adhibenda, niſi cum mitioribus, alioqui prodeſſe non poſſumus. Ob id primò ſacch. candum tritum diligentiſſimè erit apponendum, quia ſatis cõminuit ſine morſu. Item omphacium cum mucilagine fœnug. poſitum in pauca quantitate potentiſſimè abſumit. Pul. argenti viui præcipitati idem efficit, ſine magno dolore. Potentiſſimum & ſine dolore eſt illud quod ex teſtis ouorum paratur. Macerantur in aceto diu, & poſtea in puluerem tenuiſſimum rediguntur, pul. inſpergitur oculo. Lapis pumicis tenuiſſimè tritus abſumit, & ærugo æris vſta mitiùs erodit, quàm non vſta. Quòd ſi his remediis non abſumatur, nouacula aut forcipibus abſcindenda erit. Ego in muliere, quæ carbunculum paſſa erat. ℈. ij. carnis ab oculo detraxi, abſciſſione per multas vices.

De Phlyctenis. CAP. L.

PHlyctenæ ſunt propriè veſicæ paruæ aqua plenæ, quæ fiunt in omnibus partibus à ſeroſo humore, ſúnæque ſimiles bulis aquæ feruentis. Fiunt in oculo ſupra corneam, quæ ex inulris membranis compoſita eſt, & humor tenuis aquoſúſque abſcedere facit, & tumorem præter naturam fieri. In principio cum fiunt, ſi cum rubore oculorum ſint, mittendus eſt ſanguis, cucurbitulis vt retrahatur materia.

Dandi ſyr. & medicamenta, quæ ichores, & tenues humores, à quibus fiunt, euacuent. Vt ſyr. roſ. lax. cum decocto mercur. ciclæ, vel braſſicę marinę, aut aliis enumeratis cap. de alopecia, vel decocto carth. & foliculis ſenæ, prunorũ, ſebeſten, tamarindorum. Clyſteres acres deorſum humores trahentes vtiles ſunt. Et quia phlyctenæ fiunt cum quodam affluxu, à principio vtile erit mucilaginem pſilij, vel cydoniorum, extractam cum aqua roſ. vel myrthi, intra palpebras adhibere. Poſſunt & dolorem ſedare, ardorem minuere, & repellere. Albumen oui idem præſtat fortiter agitatũm cum pauca aqua plantag. vel ſolatri, vel peculi roſ. aut myrthi, quod

Syr.

Clyſter.

Repellentia.

frequentiſſimè adhibeatur. Neque verentur practici opij portiunculam in lacte, vel in ſapa dilutam, ad doloris ſedationem cum pauco croco adhibere. Aut poma cocta diligentiſſimè contrita, aut mala cotonea, aut granata bene cocta, & contuſa, quibus optimum eſt, ne nimiam aſperitatem inducant, parum vnguenti roſ. admiſcere, & palpebris admouere. Si repellentibus non cedat materia, ſed puſtulæ perſeuerent, ad digeſtionem, & reſolutionem mucilago fœnug. ſupradictis eſt admiſcenda, vel collyria ſunt adhibenda, quæ vim habeant aſtringendi ſimul, & digerendi, qualia erunt, quæ ex lycio parabantur vel quæ nunc parari poſſunt ex amurca, omphacio, & acacia: hæc enim omnia digerunt cum quadam aſtrictione. Diluenda ſunt aqua roſar. vel peculi roſar. vel myrthi, cùm defluxionem pertimeſcimus, vel in aqua fœnic. vel rutæ, vel chelidonij, quando nulla eſt defluxionis ſuſpicio His vtendum, donec humor diſcutiatur, vel cuticula diſrumpatur, & in vlcus vertatur.

De vlceribus oculorum. CAP. LI.

VLcera fiunt circa oculos, vel in ipſis oculis, vt in cantho. Fit ægilops in cornea, quæ ſpiſſa eſt, & dilacerari poteſt. Vlcera accidũt, vt poſt phlyctenas à cauſſa aliqua procatartica, vt à ſpina, fruſto vitri, gladio, lapide & aliis incidentibus aut rumpentibus. Fiunt in adnata vel in cornea, vel in ſuperficie, vel altè deſcendunt, vt aliquando humores profluant. Si à cauſſa procatartica, ſtatim, quæ conſtringunt, adduntur, & ad præcautionẽ ſanguinis mittitur, ne oboriatur inflãmatio. Clyſteres iniiciendi, collyr. paranda ex reſiccantibus. Nam cùm recens ſit vulnus, & pars multùm ſicca, oportet moliri conſolidationem. Quare albumen oui fortiter agitatum, cum ſucco hyperici vulnus coaleſcere facit. Trociſci albi Raſ. cum ſarcocolla, & de thure ſunt efficaciſſimi. His vtendum donec cicatrice obducatur pars. In fine additur tuthia, vel antimonium, ceruſa, & alia, quæ cicatricem inducere poſſunt. Si verò vlcus fiat poſt phlictenem, detergendum eſt prius, deinde agglutinandum ſupradictis remediis.

Curatio à cauſſa procatartica.

Curatio à phlictene.

Curatio

Curatio ab humoribus acribus.

Quòd si ab acribus humoribus factum fuerit, corpus ab acribus humoribus est repurgandum frequenter. Euacuabitur autem remediis præscriptis cap. de ophthalmia, vel tali opiata.

℞. mucil. seminis psil. integri ext. cum aqua viol. ʒ. ij. pulpæ tamarindorum, sebest. & prunorũ ana ʒ. j. cass. nouiter extr. & cath. ana ʒ. ij. sennæ oriental. & medullæ certh. ana ʒ. j. anisi & fœnic. ana ʒ. ij. gly. rat. ʒ. j. cum syr. rosl. lax. fiat opiata, cap. ʒ. j. semel in hebdomada. Si non velit in formaboli, dissoluat in decoctione mercur. vel sero lactis. Detergũtur autem hæc vlcera detergentibus sine morsu, vt decocto fœnug. addito sacch. aut mel le, aut syr. ros. lax. vel syr. de ros. siccis, quæ sine magno morsu detergunt. His addimus & myrrham. Seruari debent hæc remedia in vase æneo, vt aliquid æruginis contrahant. Quòd si fortè dolor oriatur ob nimium sensum, aut medicamentorum acrimoniam, temperanda erunt mucilagine psilij, aut opij pauca quantitate, aut lac mulsum recens est iniiciendum. Sunt autem conficienda collyria in consistentia mellis vel palpebris apposita partem contingant. Amurca, omphacatia, lycium, hypocistis, & succus ex balaustiis, vel cytoniis paratur, quæ omnia detergunt & siccant, cum quadam astrictione, & digerunt. Alia collyria supra descripta, vtilissima erunt, vt tro. de thur. &c. & potissimùm, quæ myrrham, sarcocollam, & aloen lotam recipiunt, vt si hoc modo fieret. Detergẽt

COLLYRIA.

℞. sarcocollæ nutritæ in aqua peculi ros. ʒ. j. myrrh. sacch. candi ana ʒ. ß. thur. aloes ana ℈. ij. tenuissimè triturentur, & cum vitello oui indurato, & diligentissimè contuso, reducantur in formam vnguenti, addendo parum mellis, apponatur palpebris tantùm. In processu additur tuthia diligentissimè trita & lota, antimonium, vel cornua cerui, vel capræ vsta & lota ad siccandum sine morsu. Ad cicatricem inducendam ex iis tantum paratur.

℞. plumbi vsti & loti diligentiss. & pul. tenuissim. antimon. cerus. lotæ, cornu cerui vsti & loti, coralli rub.

ana ʒ.j. excipiantur melle, & fiat collyr. vel excipiantur mucilag. gummi trag. vel vitello oui assato, & diligentiss. trito, addendo aliquid, quod lentorem habeat, ad retinendum, vt mucilago psilij, aut gummi trag. Non est inutile oculos frequenter vino lauare, diluto aqua fœnic. cùm est detergendum, vel cum aqua peculi ros. vel myrthi, quando inducenda est cicatrix, donec ad perfectam curationem ventum sit. Hunc morbum sequuntur symptomata, scilicet cicatrices, & albugines oculorum, de quibus iam agemus.

De cicatricibus & albuginibus oculorum.

CAPVT LII.

CIcatrix à suffusione facilè distinguitur, quòd cicatrix semper alba & in parte externa appareat: suffusio verò in parte interna. Cicatricem præcessit vlcus, vel ophthalmia. Cicatrices non auferuntur in totum, sed si pupillam occupent, exteruntur, ne visionem impediant. Albugo autem cicatrix est densior, quæ etiam in parte externa apparet. Quare oportet optimam victus rationem imperare, & aliquas euacuationes facere, non ad morbi curationem, sed ne ad oculum fiat attractio medicamentis detergentibus, & minuentibus cicatrices. Habent enim omnia talia medicamenta morsum quendam, quibus si quis vtatur in corpore pleth. vel caeoch. frequentes inflammationes excitabit. Purgabitur autem pil. capitalibus, & masticatoriis. Aut si ager valde obnoxius sit defluxionibus oculorum, cucurbitulas in lateribus, & in occipitio apponemus, vel ruptorium in occipitio, vt reuocentur excrementa ad partem posteriorem. Tunc nos tutò vti possumus prædictis medicamentis citra inflammationis periculum. Neq; statim ista sunt apponenda cicatrice nondũ perfecta, ne ea disrumpatur. In principio sufficere possunt ea, quæ sunt præscripta ad detersionem vlceris, demum ad fella est veniendum, tertiò ad fortiora. Fel Ouranoscopi, scorpionis, & pastinacæ vtriusque. Valet mirum in modum fel hirci, vel bouis: & auium rapacium vt milui, aquilæ, & aliarum, ob tenuitatem valent. Sed quæ magnam admodum partium tenuitatem habent in suffusione potiùs sunt vsurpanda, quia affectus initio est. In albugine verò

Curatio.

In principio.

In albugine.

verò & cicatrice, cum affectus sit externus, satis possunt fella cranía, & potissimùm si liquida sint, & melle excipiantur. Succi multarum herbarum ad hoc commendantur & potissimùm amararum, vel earum, quæ nitrosæ sunt, vt chelidonij succus, centaurij minoris, absynth. marrubij, item amurca, ompha. paratum in vase æneo. Succus anagallidos cæruleo flore cyclaminis, aristolochiæ, rutæ. Omnes hi succi melle excepti palpebris adduntur, vel adduntur aliqua acida, & simul inspissantur. Arida, quæ multùm abstergunt, sunt saccb. candum, os sepiæ, myrrha, spuma nitri, sal ammoniacum, stercus lacertæ, cornu cerui vstũ, vel capræ. Ex his omnibus cõficiuntur collyria, ad consistentiam mellis, vt hoc modo. *Succi.*

℞. ompha. præparati, vt à Dioscor. monstratur, amurcę ana ʒ.j. ossis sepiæ, stercoris lacerti, cornu cerui ana ʒ.j. ℈. mellis parùm, incorporentur simul, & cum penicillo adhibeantur ei tantùm parti palpebræ, quæ è regione est. Paratur etiam aqua ex melle, & herbis ad detersionem oculorum, & visus obtenebrationem, vt *Collyr.*

℞. mell. ℔.j. rad. fœnic. & aristoloch. rotundę, vel longæ ana ℔b. ℈. chelidoniæ, rutæ, summitatum fœnic. ana M. iij. flor. ros. recentium & centaurij minoris ana p. iij. macerentur simul in melle, addendo vrinæ pueri impubis ℔b.ij. idque in vase æneo per decem dies, agitãdo tantùm quarto quoque die, & æruginem radendo & simul miscendo. Distillentur omnia simul, & aqua seruetur vsui. Radices incidantur in taleolas. Vas æneum reponatur ad solem, vel in fimo. Hæc aqua, quia liquidissima est, & in canthos efflueret, vt alia liquida, ei dolorem faceret si adnatam contingeret, inspissanda est mucilagine, cum prædicta aqua extracta, vel vitello oui, & mucilagine gum. trag. Adhibeatur è directo pupillæ tantùm in palpebris, vt supra monstratum est.

De sugillatis. CAP. LIII.

SVgillata dicuntur quando sanguis intra tunicas colligitur, vulgò maculam appellant, Græci verò ὑπόσφαγμα. Est veluti effusio sanguinis extra vasa per tunicas oculi. Fit potissimùm à causa externa, vt ictu, & apparet totus oculus sanguine perfusus, qui si refrigeretur, & diu maneat, liuescit, & denigratur, quemadmodũ

Curatio à princip.

in aliis ſugillatis. Si multus ſit, in pus conuertitur, cùm non poſſit diſcuti, ὑπόπυον facit, ob id & à nonnullis hęc affectio, ὑπόπυον dicta eſt. Curatur, vt alij ictus. In principio ſanguinis miſſione, & deriuatione per cucurbitulas in colli lateribus poſitas, & quibuſdam leuiter repellentibus, vt plus ſanguinis à vena rupta, aut contuſa non effluat. Apponuntur illa, quæ vim habent leuiter repellendi, vt albumen oui, aqua peculi roſ. & myrtil.

Quid poſt fluxum ſanguinis faciend.

Quòd ſi poſt ictum Medicus vocetur, ſanguiſq; iam defluxerit priuſquam omnino denigretur, probat ſanguinem columbarum, turturũ, & aliarũ auium calidarum apponere, vt diſcutiatur, lac muliebre cum pauco thure, aut croco. Deinde ad fortiora digerẽtia veniendum eſt, vt ad mucilaginem fœnug. vel decoctum melil. vel chamo. & oculum fouere, ad humorẽ illum diſcutiendum,

Fortiora digerẽtia.

In inueteratis quid.

id oportet frequenter apponere. In inueteratis autem valet aqua illa noſtra diſtillata, deſcripta in fine ſuperioris cap. diluta cum vitello oui, vel pomo putrefacto permixta. Raphanus ſupra corneam appoſitus diſcutit, ſed melius accõmodatur ſuccus eius melle exceptus. Myrrha, omphacium, amurca, & fella auium in declinatione valent ad diſcutiendum. Nõ eſt inutile in hac cauſſa decoctum parare ex foliis fœnic. liliorum, & chelidonij, vel euphraſ. & feminis ſeſeleos, & fumũ illum, aut vaporem recipere, vel eadem decoctione partem fouere. Quæcunque dicta ſunt ad reſolutionem phlyctenarum, hic valere poſſunt, vel quæ ad ſuffuſionem dicentur.

De pure ſub cornea. CAP. LIIII.

SI autem ſanguis ſuppuretur, dolorem facit in oculo, qui priùs non erat, & oculus quodammodo inflammatur. Mutatur color ille ſanguinis in albedinem quandam. Ex his colligimus ὑπόπυον factũ eſſe. Ratò fit ſine præcedente contuſione. Pulſatio etiam in oculo ſentitur cuius eſt pus ſub cornea collectum. Rubor eſt in toto oculo, & dolor in partibus circumuicinis ſentitur. Quia iam miſſus fuit ſanguis, non videtur rurſus hic trahendus, ſed quia dolor ad partem attrahit, optimum erit ſanguinem mittere, & cucurbitulas, vt priùs, apponere, habita ratione ætatis, virium, &c. Sed non tanta quantitas in hoc affectu trahitur, cùm in effuſione ſanguinis

Curatio à miſſio. ſang.

per

per corneam iam est extractus, quàm si non fuisset extractus. Quia dolor vehementissimus est, sedandus primum erit lacte recens mulso, decocto fœnugr. & lini. Si inflammatio sentiatur magna, non erit absurdum aliquid viol. vel solani illis admiscere. Sedato vtcunque dolore, & purè iam facto, ad leuiter discutientia veniendum est, vt mel, mucilaginem fœnug. cum pauco sacch. vel melle. Adde succum etiam fœnic. & alia digerentia suprà enumerata. Si nulla ratione ob crassitiem expurgari possit, dolórque magnus & vehemens perseueret, punctura curandus est affectus. Fieri enim non potest vt crassus ille humor totus discutiatur. Accidit interdum, vt resoluta maiori parte in loco inferiori colligatur, pupillam nihil aut parùm obtenebrans. Tunc vtile est exsiccantibus exsiccare, quod reliquum est, & in ea parte relinquere. Punctura fieri debet in latere, quemadmodum fit in transpositione panniculi facti ex suffusione, vt frequenter acum immittendo, & extrahendo aliquid puris tandem euacuetur. Nec oportet nos esse tam sollicitos, vt totum pus extrahatur. Id enim fieri nõ posset citra euacuationem aquei humoris, qui non nisi in iuuenibus regeneratur. Id quod remanet, modò pupillam non impediat, exsiccetur. Vulnus factum curatur, vt diximus suprà in cap. de vlceribus oculorum. Vtilissimum esset acum vacuam confingere, & suctu pus illud haurire. Acus confectio docetur sequenti cap.

Sedantia dolorem.

Digerentia.

Punctura.

De suffusione seu cataracta. CAP. LV.

SVffusio tres habet constitutiones. Nam in principio videtur tantùm esse spiritus, vel effumatio quædam quæ spiritus disgregat & obtenebrat, facitque vt muscas, & lucentia quædam corpora præ oculis obuersantia videat, literas cùm legit, virides, aut alterius coloris esse iudicat. Tunc dicitur suffusionis principium esse, fitque ob ventriculi affectum, vel ob cerebri plenitudinem. Si à ventriculo fiat, id accidit per circuitus, & paroxysmos, secundũ quod melius vel peius concoquunt, augentur, vel minuuntur illa. Si ab affectibus ventriculi id fiat, procuranda est in ventriculo proba concoctio, quod fiet recrementa in eo collecta vacuando. Nam sola intemperies nunquam id efficit, nisi caliditas ac-

Si à ventric. vitio quid.

cedat, quæ in fumum alimenta vertit. Euacuetur autem vel pituita, vel bilis, idque mitioribus medicamentis, vt si bilis fuerit, opiata iam præscripta cap. de vlceribus oculorum, cui addendum erit rhabar. cum pauco cinamomo. Valet etiam compositio illa tripheræ persicæ, cath. syr. laxatiuus, cum decoctione follic. sennæ, & frequenter euacuari debent, vt bis in hebdomada, vt frequenti illa euacuatione purgetur materia illa, quæ identidem generatur, & fumi ad inferiora reuocentur. Quòd si quis malleret vti pilulis, conficiendæ erunt ex rhab. hiera, & myrobal. citrinis. Sed pilulæ magis conueniunt in pituitoso affectu, quæ medicamentorum formæ in bilioso. Nam pilulæ calfaciunt, & magis effumant. Si appareant signa plenitudinis sanguinis, mitti debet ex cephalica. Ad pituitam euacuandam valet decoctum agarici, aut infusio in aliqua parte folliculorum sennæ, pilulæ assaieret, & aliæ, quæ ex myrobal. parantur. Galenus hiera picra multos se curasse etiam per epistolam testatur. Sed pilulæ tales parandæ sunt sine croco & myrrha, vel, vt ipse docet, minuta eorum quantitate. Nam ista ad cerebrum effumant. Pilulæ de arom. sunt præstantissimæ, quibus vellem parum agar. adiungere vel sarcocollæ. Vtantur frequenter pilulis. Nam qui huic affectui obnoxij sunt, ferè semper astricta sunt aluo. Ob id solicitanda est balanis, pilulis, vel alimentis aluum solicitantibus, vt prunis, pomis, in bilioſis ficus conueniunt. Item iusculis ex mercur. cicla, & aliis herbis aluum soluentibus. Bibant aquam, si fieri potest, abstineántque ab omnibus oleaginosis fructibus, auellanis, amygdalis, pinearum nucleis. Hæc enim caput tentant, fumisque replent. Legumina omnia fugienda sunt, & potissimùm fabę, & magis recentes, quàm ſiccę. Piperata omnia & odorata nocent, frictiones in partibus inferioribus faciendæ, nunquam in capite. Et quia hæc affectio recipit fumos, vel propter intemperaturam calidam fiunt in capite, erit optimum in principio roborare partem oxyrrhodino, & fumos illos propellere, & faciem frequenter abluere aqua frigida cum pauco aceto, vel aqua rosa. vel myrthi. Frequenter pedes abluere iuuat. Supra oculos nollem in principio aliqua digerentia

Euacuãs.

Affusio sanguinis. Euacuanda pituitam.

Pilulæ.

Digitized by Google

tentia apponi, sed potiùs propellentia quædam cum leui detersione, vel succum cichorei, plantag. vel acaciam, vel parum amurcæ dilutæ in aqua ros. vel omphacij tantillum. Si autem morbus hic processerit, vapor ille in aquam vertitur, & incipit apparere veluti nubes in parte interna. Ad quam affectionem curandam vtimur remediis suprascriptis, & collyria conficimus ex fellibus, & maiori quantitate amurcæ, vel omphacij, quibus addimus parum piperis vel myrrhæ, & in totum vtimur fortioribus digerentibus & discutientibus. Et quia fortioribus collyriis est vtendum ad discussionem, vtile erit ruptorium, aut cauterium in occipitio apponere ad reuellendum, ne fortiora hæc collyria inflammationem excitent. Temporibus etiam emplastra astringentia adhibenda, ad prohibendam fluxionem per venas illas externas. Proficit venam illam temporum incidere aliquibus, quanquam defluxio per interiores venas adhuc fiat. Si non curatur istis collyriis, vel aqua illa nostra mellis, descripta cap. de cicatricibus, vel collyrio sequenti, in panniculum vertitur, & acu transponenda. Collyr. tale est.

Collyria.

Ruptoriū.

Emplastra.

℞. mucilag. sem. fœnug. diligenter priùs loti in aqua fœnic. & extractæ cum aqua mellis ʒ. iij. fellis Ouranoscopi, vel scorpionis marini, aut pastinacæ, aut drac. marini ʒ. ß. omphacij secundum artem parati ʒ. j. sacch. candi, stercoris lacerti an. ϑ. j. piperis gr. vj. incorporentur simul, & reducantur ad consistentiam mellis, seruentur in vase æneo, applicetur palpebris in parua quantitate. Interdiu, si oboriatur inflammatio à prædicto remedio, demulceatur lacte recenti, cõtinuet, donec in totum curatus fuerit. Solebant antiqui punctura hunc affectum curare (vt patet ex introductorio Gale. lib. ita inscripto) qui docent hanc curationem fortuitò inuentam fuisse, cùm capra pateretur hunc affectum, & in aculeum incidisset. Perforata enim cornea efluxit aqua, & curata est. Si quis moliri voluerit hanc curandi rationem, eo modo, quo pus extrahitur, non erit omnino absurdum. Solent medici in istis affectionibus, pilulas fortiores imperare, vt cochias, lucis, maiores, & minores. Item compositiones illas exiccantes,

vt theriacam antiquam, mythrid. Masticatoria & errhina conueniunt, sed magis masticatoria quàm errhina. Nam hæc magis ad oculos trahunt humores. Argumento est, quòd si acriora fuerint, lachrymas mouent. Adde quòd plus humoris euacuatur per masticatoria, & cum minori impetu agitationéque, quàm per errhina.

A Masticatoria. Masticatoria parantur ex cubebis, pyretro, semine fœnic. mastiche, & aliis trahentibus pituitam, & non amaris. Præscribimus pulueres à pastu, vel condita. Puluer. fiunt ex coriandro, fœniculo, anisо, & aliis, quorum formulas complures lib. nostro de compositione medicam. subiecimus. Condita faciunt ex cortice citri, & myrobalanis, sed ablui debent ista, & contundi, eísque addendum sacch. ros. tabularum, si per consensum ventriculi fiat sin minùs, sacch aliud. Debent parari sine odoratis, ne caput tententaut eorum quantitas pauca admodum præscribi debet, vt

Pulueres. *Condita.*

℞. cortic. citri & carnium cydoniorum ana ʒ.j. myrobal. emblicorum lotorum in vino, & postea in aqua fœnic. N.j. (si pauper sit, hoc carere poterit) pul. coralli vsti & loti in aqua fœniculi vel beton. vel absynth. vel mentha ʒ.ij. diarrhod. alb. ℈.ß. vel cinamomi crassi ℈.j. sacch. ad duplum omnium, fiat conditum, de quo cap. post cœnam. Conuenit admodum, quando per consensum ventriculi fit affectus iste. Quòd si fiat à cerebri humiditate nimia, vtilissimum erit parare puluerem ex cineribus viperarum, & cranij, semine fœnic. seseleos, vel cinetis hyrundinum, vt hoc modo.

A nimia humiditate cerebri affectio.

℞. cineris hyrundinum, cranij hominis ana ʒ.ij. cineris viperarum ʒ.ß. anisi, fœnic. ana ʒ.ij. seseleos ʒ.ß. cinamomi crassi ʒ.j.ß. misce, fiat pul. cui adde sacch. candi ad medium pul. Vtantur post pastum, vel manè, diluto cum aqua fœniculi, vel chelid. vel rutæ, &c. vel superbibendo prædictas aquas. Valet etiam in epilepsia, potissimùm si appolueris parum cineris inuolucrorum testiculorum castorei. Potest etiam assumi tab. 1. diagalangæ singulis matutinis, si fiat per consensum ventriculi, vt melior concoctio fiat, vel diarrh. abb. vel triasand. Si tamen humor sit concretus, & in panniculum conuersus, non curatur, nisi sola chirurgia.

De

De suffusione ex prima dilatatione.

Suffusio alia vera est,& à proprietate, alia non vera, sed per consensum ventriculi facta, & vocatur à Galeno symptoma simile suffusioni. Hæc suffusio facilè curatur à principio,cùm adhuc nulla est firma dispositio in oculo, sed tantùm veluti apparent muscæ ob oculos, quam sæpe plerunque curasse per literas, exhibitione hieræ picræ,testatur Galen.6.de locis affect. Vera autem suffusio non ita facilè per hieram picram curatur. Non vera curatur vomitu in facilè vomentibus, & frequenti purgatione cum hiera, vel pilulis de arom. mastichinis, aliis ventriculo appropriatis.Pilulæ de myrob. commendantur,quia cum qualam astrictione purgant,& prohibent fumos afferri ad caput à ventriculo. Corroboratur ventriculi concoctio elect.ros.nouellæ, vel diag.vel aro.ros. cum aqua absynthij vel vino.A pastu datur pul.claudens os ventriculi, & vetans fumos ad caput attolli, qualis est ille, qui præscriptus est,in dolore capitis per consensum ventriculi,vel hic sequens, qui erit magi. proprius huic affectioni.

Duplex suffusio.

Quibus curatur nō vera.

Pulu.à pastu.

℞. corian.præpar.vnicæ cooperturæ,anisi conditi ana ʒ.ß.fœnic.ʒ.iij.(ratione partis affectæ)euphras.beton. ana ʒ.ij.pul.diacydonit. sine speciebus,corall. rub.ana ʒ. j.ß.sacch.q.s.fiat pulu.de quo capiat cochlearia duo post suos pastus, nihil superbibendo. Puluis hic componitur ex medioceriter astringentibus,& non multùm refrigerantibus, ne coctio ventriculi lædatur. Scopus est, vt claudatur os ventriculi, ne vapores ascendant ad cerebrum, quem vsum præstat coriandrum. Nam quanuis dicitur nocere oculis, id de herba, non semine intelligendum est.Affigantur cucurbitulæ, sine scarificatione, in parte posteriore colli ad diuersionem. Abluat oculos manè aqua fœnic. vel euphras. vel rutæ, vel chelidonij. Quòd si addatur mell.communis portiuncula, vel mel. ros.fellis vaccæ,efficacius erit. Potest confici tale medicamentum,quod præparandum est æstate, vt sit vsui toto anno,cùm opus erit. Et facit ad conseruationem oculorum,ad suffusiones leuiores, & pro his,qui sunt obtuso visu.

Coriandrum.

Aqua ad oculos.

℞. chelidoniæ, fœnic. verbenæ, rutæ an. m.j. mellis

roſ. col. ℔. ſ. feminis rapæ contuſi ℥.ij. herbæ contundantur, & ponantur in ſole, & quotidie agitentur. Poſt quadraginta dies exprimantur omnia, & ſuccus expreſſus vſui reſeruetur in vaſe æneo. Qui obtusè vident, addita aliqua portione aquæ roſ. vel albuminis ouorum, vtantur. Nam in his, cùm non ſunt malè affecti oculi, debet obtundi acrimonia illorum medicamentorum.

Si per proprietatem morbus.

Si morbus fiat per proprietatem, vel per conſenſum, ſed iam antiquus ſit, & factus proprius oculorum, facienda eſt diuerſio ſanguinis miſſione, ſi ſanguis abundet. Concoquendus & vacuandus humor peccans, & euacuatio ſit frequens, ſed leui medicamento, vt ſi pituita abundet in toto corpore, eſt concoquenda & euacuanda, vt monſtratum eſt in dolore cap. à pituita, additis tamen ſyr. & aquis, quæ oculos reſpiciunt, & ſumendo pilulas oculis determinatas. Si bilis vel melancholia vel alius humor permiſceatur, concoquendus & euacuandus, vt diximus in dolore cap. à permixtis humoribus. Vtatur frequenter pilulis ante cibum ſine cuſtodia, vt ſunt affaiaret, de hiera, de arom. addito agarico. Vtatur theriaca, vel mythridatio, cum aquis fœnic. euphraſ. vel rutæ.

Pilulæ.

Poſt ſyr. digeſtiuos pilulæ conuenient fortiores, vt ſint cochiæ, ſine quibus, de ſarcocolla, lucis, maiores & minor. de myrobal. Quòd ſi ſemel gr. aliquot caſtorei addantur, vt in epilepſia monſtratum eſt, multùm proderit. Formandæ ſunt hæ pilulæ cum aquis aut ſuccis herbarum oculis appropriatarum, vt fœnic. rutæ, chelid. verbenæ. Si per iſtas euacuationes diuerti humor ab oculis, admoueantur cucurbitulæ, circa colli partem poſteriorem frequenter, aut in eadem parte applicetur cauterium actuale, vel potentiale, & maneat diu vlcus apertum. Vel retrò aures applicetur veſicatorium, quia propter venas, maior eſt conſenſus cum oculis, quam cum occipite. Fiant maſticatoria & gargariſmata ad euacuationem humoris. Poſtea veniendum eſt ad topica remedia, ſed non niſi omnibus his peractis. Si morbus ſit in principio adhuc, & tantùm ſit aqua, vel aqueus quidam vapor appareat, poteſt reſiccantibus & digerentibus medicamentis curari, qualia ſunt illa omnia, & amara, & eiuſmodi. Poſſet etiam curari manu, ſi componatur

Topica.

Digerentia in principio.

Digitized by Google

tale instrumentum. Fiat acus cana instar syringæ, & vt facilius dissecet corneam, & subingrediatur, paretur vt calamus scriptorius, mittatur intra vulnus, exactissimè iungatur vulneri, nec aer attrahatur, & fugendo acum attrahat per eam ex oculo aquam. Præparandus est oculus, ac si cataracta coniuncta & firmata detrahenda esset. Præparare solent cursores oculatij, posito in ore cymino aut pipere, quod diu mastichet, & tandem sæpe insufflent in oculum, vt aer incalescat, & præparetur oculus. Qui fugit acum, debet cessare, vbi æger incipit videre, ne immia suctione humores proprij oculorum turbentur, vel aliquid aquei humoris attrahatur. Apertio non in lateribus fieri debet, sed potiùs in parte interiori, quò facilius humor fluat, & trahatur. Medicamentis curari potest hoc modo. Primùm foueatur pars sequenti decoctione, vt abstergatur cornea, & aliqua ex parte reddatur obsequentior, & mollior, vt *Præparatio oculi.* *Fotus.*

℞. seminis fœnug. ʒ.ij. paleæ auenæ (confert enim à tota substantia) M.j. herbæ fœnic. vel seminis eiusdem, beton. euphras. an. M.ß. rutæ tertiam partem M.j fi. decoc. in fine cuius adde florum chamo. meliss. & follic. sennæ ana ʒ. j. (Sena tam extra, quàm intra iuuat oculos) foueatur pars, vel fumum recipiat, aut vaporem. Postea fiat talis aqua. *Sena confouendis oculis.*

℞. melis optimi ℔.j. piper. ʒ.ij. distillentur in alambico vitreo, & aqua seruetur vsui, quæ iniiciatur in oculum pro necessitate. Hæc aqua pro pueris est, & delicatis, & laborare incipientibus hoc morbo, scilicet, suffusione. Fiat talis pul. *Aqua.*

℞. sacch. candi ʒ.j piper. nigri ʒ.j. cymini ʒ.ß. stercoris lacerti ℈. j. misce, fiat pul. subtilissimus, mittatur in oculum. Fiat fortior hoc modo. *Pulu.*

℞. fellis perdicis, vulturis, vel aquilæ, vel miluij, vel pagri piscis ʒ. ij. exsiccentur in fumo, & redigantur in puluerem sacch. candi ʒ.j. piper. marchasitæ vitæ, & diligentissimè lotæ, æris vsti & loti in aqua ros. ana ʒ. ß. fiat pul. subtilissimus, formentur tro. cum aqua ros. capiat ℈.j. cum decoct. fœnic. & albuminis ouorum ʒ. j. vel cape tro. ℈.j. & cum ʒ ij. deco. sequentis, fiat collyrium.

℔. fœnug. abluti, vt decet ʒ. j. seminis fœnic. ʒ. ij. florum chamo. meli. an. ʒ. j. fiat decoct. in col. ʒ. ij. diss. tro. descriptorum ℈. j. albuminis ouorum ʒ. j. fiat col-

Collyr. lyr. Marchasita hoc modo comburitur. Primùm confricatur melle, & ponitur intra vas figulinum, & vritur in fugno. Vritur autem facilè. Nam multas partes habet igneas, & sulphureas, tandem extinguitur aut butyro, aut aqua aliqua, secundum intentionem nostram, vt in affectibus oculorum, aqua fœniculi, & similibus, aut aqua ros. si timeas acrimoniam. Quòd si à tro. fiat acrimonia, oculus fomentetur cum eadem decoctione, vt dolor mitigetur, & in oculum iniiciatur lac muliebre, vel aqua albuminis oui. Alij tro. pro collyrio fiunt hoc modo.

Collyr. ℔. marchas. vstæ & præparatæ, antimonij, etiam præpar. ana ʒ. ß. sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ. j. thur. myrrhæ, croci ana ℈. ij. galbani ℈. j. fiat pulvis subtilissimus, formentur tro. cum aqua ros. vel verbenæ, addendo sacch. candi ʒ. ß. vitrioli albi ℈. ij. seruetur vsui. Vsus erit, vel cum aqua ros. vel decocto fœnugr. & albumine ouorum, dosis est ℈. j. pro ʒ. ij. aquæ eo-

Crocus. rum. Crocus ponitur, quia digerit & lenit dolorem,

Mel. Pro pueris imbecillibúsque vtemur melle, conseruis

Fel. fellis vaccæ, vel bouis præparati, vt Dioscor. docet, cap. de felle. Hoc enim mel plurimùm valet, tum in abstergendo maculas oculorum & suffusiones, tum etiam in digerendo, est tamen ipso felle imbecillius. Nam mel acquirit acrimoniam, & vim abstergendi longè maiorem, & fellis acrimonia retunditur ratione mellis. Vtendum est itaque felle ipso pro medicamento medio,

Seruatur fel sic. & eiusmodi melle pro imbecilliore inter media. Conseruatur fel in melle, hoc modo, Accipitur fel cum sua vesica, & optimè ligatur in collo suo, & immergitur in aqua feruenti, & illic tenetur immersum per quartam partem vnius horæ, postea ponatur in vase vitreo semipleno melle communi optimo, & seruetur vsui. Manet enim cum humiditate sua, & non lapidescit, nec tam acre est, ac si siccaretur in sole, aut in camino iuxta ignem. Ad eosdem vsus fit etiam aqua fortissima hoc modo.

℔. mell.

Digitized by Google

℥. mell. optimi ℔. j. mellis conseruæ fellis prædicti, sacch. candi an. ʒ. ij. fœnic. euphras. chelid. rutæ an. ß. ponantur simul in alambico vitreo, addendo piperis, myrrhæ, croci an. ʒ. j. fiat sublimatio in balneo mariæ, vt decet. Aqua seruetur vsui. Hæc aqua per se mittitur in oculum. Quòd si fortior sit, & lachrymas moueat, vel dolorem excitet, fiat mitior admistione muscilaginum seminis fœnug. simúlque consistentiam acquiret, vel misceatur cum decocto eiusdem, vel albumine oui, cùm timetur inflammatio. Vel extrahatur mucilago seminis phil. fœnug. & lini, vt aliquam consistentiam habeat, & ad formam vnguenti reducatur, ne medicamentum sit nimis liquidum, & defluat, vt, scilicet, tantùm aquæ ponatur, quantum necesse est ad muscilaginum extractionem, vt si fiat hoc modo. *Aquæ fortis.*

℥. aquæ sublimationis præscriptæ ʒ. ij. fœnugr. ʒ. j. vel ʒ. ß. extrahatur mucilago, vt artis est, quæ ponatur cum penicillo in palpebris, vel in tarso palpebrarum. Nam pars ea, quæ est cartilaginosa, minùs est sensilis, & medicamentum diutius remanet super partem affectã, conniuendo & nictando. Si consistentiam sufficientem non habeat, adde pinguedinis porci, vel gallinæ parum, vel cum pomata excipiatur, vel cum vnguento ros. si periculum imminet inflammationis, & ad formam vnguenti reducatur, & applicetur palpebris, quod est faciendum in omnibus remediis, & collyriis acribus præscriptis à Gal. Rasi, & aliis antiquis. Non sunt enim talia acria oculis imponenda, sed palpebris tantùm. Nam illa omnia habent morsum & acrimoniam, quæ oculus nõ potest ferre ob tenuitatem & plurimum sensum. Quare grauiter peccant, qui in oculos talia iniiciunt, vt quotidie vulgus Medicorum factitat. Poterit etiam fieri sequens remedium præstantissimum. *Error medicor.*

℥. lardi saliti & rancidi in frustula dissecti ℔. j. pone in vase æneo macerandum per 40. dies aut plures, si sit opus, in vrina pueri, donec vas rubigine exedatur interius. Sit in loco aliquo calido, vt vrgente canicula in fimo sepeliatur, & sit clausum vas illud diligentissimè. Post illud tempus abiicientur omnia, & ærugo radatur, vsui seruetur. Ponitur lardum in vase æneo, vt accipiat *Lardum falsum.*

vim acrem ab ære, & digerentem. Nam à vitreo aut terreo non reciperet. Sunt, qui ærugine ſola vſi ſunt, ſed acrior eſt, quam vt oculus ferre poſſit, quam ob cauſſam addere oportet ſacch. cãdi partes quatuor, ærugínis partem vnam, & cum mucilagine ſeminis fœnug. vel cum albumine oui applicetur ſupra partem. Quòd ſi oboriatur dolor, fiat, vt ſuprà dictum eſt. Hæc remedia valent non ſolùm ad ſuffuſionem, ſed ad maculas corneæ, pterygia, & ſuperfluam carnem. Sed à mitioribus ad fortiora veniendum eſt per media. Pueris & aliis delicatis, mitiſſima oportet facere, & maximè in principio, poſtea faciliùs ferunt fortiora. Quam ob cauſſam ſimplicia per claſſes ſunt ponenda. Simplicia, ex quibus collyr. conficiuntur, ſunt hæc, ex mineralibus pompholix, cadmia, ſpodium, quod vulgò tuthiam appellant, calchitis, id eſt, vitriolum Romanum vſtum, vitriolum album, flos æris, æs vſtum, aliqui addunt cornu cerui vſtum, quia exſiccat, fella animalium. Ex gummi myrrha, ſarcocolla, aloe, thus. Ex ſuccis herbarum, chelidoniæ, euphraſ. rutæ, fœnic. verbenæ, ſacch. candum, mel, albumen oui, fœnugr. & eius mucilago, piper, cyminum, fœniculus, &c. Mitiora ſunt mel, ſacch. cand. myrrha abluta, thus, ſarcocolla nutrita. Ex fellibus ſunt mitiora fella piſcium, vt pagri, anthias (vulgò cauthenam vocãt) ſoleæ. Media ſunt fella quadrupedum, inter quæ mitiſſimum eſt fel porci, vaccæ, capræ, tauri, hirci. Fella etiam piſcium, muſtellorum, quos vulgò catos vocant, canes, & vulpeculam. Ex auium fellibus, fel gallinæ mitiſſimum eſt. Media ſunt, thus, myrrha, aloë, mel, conſer. fellis tauri vel vaccæ. Fortiſſima ex fellibus ſunt in ſumma omnia fella auium, & præſertim viuentium rapina, & animalium venenoſorum, vt ſerpentium, viperæ, canis rabidi. Inter fella auium alia ſunt aliis fortiora, vt fel perdicis fortius eſt, milui, & fel milui fortius, aquilæ aut vulturis. Fortiſſima ſunt, flos æris, cadmia, & marchaſita vſta, ex qua confici poteſt cadmia. Nam cadmiam naturalem nõ habemus. Artificialis verò fit ex matchaſita in furno vſta, vitriolum album, & romanum, æs vſtum. Ex ſuccis herbarum fortiſſimi ſunt ſuccus chelidonij, rutæ. Aquæ etiam ſunt per claſſes digerendæ

Ex quibus collyr. metallica.

Gummi. Succi.

Fella.

De aquis.

gerendæ, quarum alia miscetur collyriis ad sedationem doloris tantùm, vt aqua rosalia ad præcautionem, ne oboriatur inflammatio, vt aqua cuspidum ros. Aliæ, vt adhærentiam præstent, vt aqua albuminis ouorum, lac. Aliæ digerunt simul, & dolorem leuant, vt decoctum fœnug. Et hæc commisceantur fortissimis remediis, vt reducantur ad mediocritatem. Sunt & compositiones quædam imbecilliores, quædam fortiores, & quædam fortissimæ. Mitiores sunt pulueres, vt pul. ex pipere, sacchar o cando descriptus superiùs. Vel potest reduci ad formam vnguenti, si cum mucilag. fœnug. vel psilij incorporetur. Si timeatur abrosio, cum penicillo applicetur palpebris oculorum, idque circa cartilagines. Media sunt, pulu. ille citrinus à Rasc compos. & aqua mell. cum pipere superiùs descripta. Fortissima sunt, pul. superior ex felle & marchasita, ære combusto, & aquæ conseruationis melis, in quo sit seruatum fel. Imbecillam ex fortissimis erit decoctum Gaiaci vel elenij. Decoquatur Gaiacum in aqua oculis commoda, aut cum aqua rosarum si timeatur acrimonia. Mitissima remedia componuntur ex primis, addita magna quantitate albuminis ouorum vel decocto fœnug. & illa in oculum tutò imponi possunt, & citra inflãmationis periculum. Media remedia, si intra oculum iniici debent, habent ad doloris sedationem decoctum fœnug. chamo. meli. Fortissima autem nunquam intra oculum sunt immittenda ob facultatem sensus, sed faciendum, vt supra positum est.

De compositionibus.

De pupillæ dilatatione & diminutione. CAP. LVI.

MYdriasis dilatatio est pupillæ, quæ sensim, vel repentè fit. Si repentè à causa quadam violenta, vt vulnere, fiat, tũc distrumpitur extremitas rhagoidis, qua parte rugata est circa iridem. Hæc non curatur, sed sufficit, si vulnus sanetur. Tantùm tentabimus in principio ne dilatetur magis fluxu copiosi sanguinis, fitque venæ sectione, deriuatione, & medicamentis astringentibus, repellendo & corroborando. Si sensim fiat, accidit à multis flatibus, vel humoribus intra oculum fluentibus. Quam ob causam frequenter sunt euacuandi, & discutiendi flatus, tum qui in toto corpore geniti sunt, tum

Si repente curatio.

Si sensim fiat curatio.

in oculo. Medicamentis topicis diſcutientibus addenda ſunt aliqua aſtringentia, quæ parti robur addãt, vt ſi fieret decoctum ad totum ex ſemine fœniculi, rutæ, anethi, his adderemus flores roſ. rubi, myrrhi & hyperici, ad mediam partem aliorum: decoctio fieri poteſt in aqua peculi roſ. vel myrthi, & addere vini albi quartam partem. Iſta ſi fiant in dilatationis principio, illam prohibere poſſunt. Poſt hęc collyrium ſpiſſum fieri debet ex acacia, hypociſtidis, cortice thuris, tuthia, ſanguine draconis, inſpiſſando cum pauco vino. Hoc poterit præcauere & curare. Sed ſi iam facta ſit, nunquam vel difficillimè in ſuum redibit ſtatum, propterea quòd pars illa rugatam ſuam contractionem amiſit, ob diſtentionem internam. Et magna ex parte ægroti conqueruntur tantum, quando eſt facta, quia ſine dolore fit.

Diminutio. Diminutio pupillæ priori morbo contraria eſt, in qua pupilla plus iuſto corrugatur, & angultior redditur ob phthiſim, vt ſi humores minuantur, vel plus iuſto exiccentur, propter aliquam cauſſam exiccantem, & aſtringentem. Hic etiam morbus fit ſenſim, niſi quando vulnere aliqua pars albuginei humoris euacuata eſt. Tunc enim affatim contrahitur. Sed ſi à ſiccitate vel conſumptione humoris fiat, nõ poteſt longiori tempore fieri, & reſtitui, quod fiet bene alendo corpus & fouendo oculum aqua tepida, cui parum vini adiiciatur. Sunt, qui velint addere emollientes herbas, vt biſmaluam, ſed quæ emolliunt, ſunt valde oculis periculoſa. Ego mallem ex axungiis & mucilaginibus collyrium ſpiſſum facere, & palpebris adhibere, poſt aquæ tepidæ lotum, vel poſt receptionem vaporis decocti violarum & chamo. Collyrium parabitur, vel ex pomata, vel butyro recenti, vel axungia anatis, vel gallinæ, porci & ſimilibus, vt

Collyriũ.

℞. pomatæ ʒ.j. mucilag. ſeminis lini extr. cum aqua viol. ʒ.iij. axungiæ anſeris, vel anatis ʒ. ij. incorporentur ſimul, fiat ad formam linimenti, applicetur palpebris.

De viſus debilitate. CAP. LVII.

DEbilitas viſus à multis cauſſis fit, & pro varietate cauſſarum varia ſunt remedia. Si ſit debilitas viſus poſt aliquam inſignem euacuationem vel ſanguinis, vel aliam quamlibet, tunc curare oportet, per reſtaurantia humi-

humiditatem natiuam. Cùm enim prouenit ab inanitione, id accidit ob penuriam spirituum. Quare instaurandi sunt, quod vt fiat, plurima sanguinis generatio procuranda est. Ob id oportet eos optimis alimentis reficere, vt optimo vino, & aliis præstantaneis alimentis, quæ multùm nutriant, & parum excrementi generent. Commẽdatur vsus raparum, vel naporum, si decoquantur cum saluia, vel fœnic. vel betonica, vel hyssopo. Nam rapæ & napi creduntur tota substantia visum iuuare, quibus adduntur flatus discutientia, ne obesse possint. Vti possunt puluere sequenti post pastum & in introitu lecti, vt cùm cibi vaporibus, & fumis ad caput ferantur facilè. Quæ enim dantur ob cerebrum, hac ratione sunt danda post pastum. *Rapæ iuuant visum.*

℞. sileris montani, euphras. ana ʒ. ij. nucis moscatæ, garyoph. macis ana ʒ. j. seminis anis. seminis rapæ ana ʒ. ij. seminis fœnic. ʒ. ß. cinamomi ʒ. j. saccch. ros. tab. ad duplum, fiat pulu. de quo cap. cochlear vnum in introitu lecti. Quòd si timeatur nimia apertio, & attenuatio, adde corall. amborum ana ʒ. j. vel dyacitonitem, sine speciebus ʒ ß. cum corallis. Vel si ponatur per se, vel sine illis ʒ. j. coriand. vnicæ coopertur. ʒ. ij. fiat pul. augeatur dosis sacchari. Si in oculo sit caussa debilitationis illius, vt nimia siccitas, vnde cornea corrugatur, humectetur totum corpus optimis alimentis, & fiant irrigationes supra totum caput, vt monstratum est cap. de dolore ca. à melancholia. Et oculus humectetur cum lacte mulieris, vel foueatur cũ decocto hordei mundati, addita sexta parte seminis lini. Vtantur similiter puluere præcedente, sed optimũ erit addere pinearũ & amygd. mundatarum ana ʒ. ß. & cum syr. conseruationis myrob. reducere potes in formam opiatæ, cui adde puluerís restaurantis humiditates ʒ. j. vel ij. vel pul. diatrag. ʒ. j. & hac opiata vtatur serò, loco puluerís. Vtatur manè hordeo mundato parato cũ amygd. pineis & fisticis. Si autem ab humiditate fiat visus debilitas, vtantur inedia, & fugiant omnia humida. Vtantur fumigio communi post purgationem totius corporis factam cum pilulis fœtidis, lucis, elephanginis, de agarico. Si materia viscida sit & crassa, & sit in capite, vel in toto corpore, con- *Pulus post pastum.* *Debilitas à siccitate.* *Ab humiditate mat.*

coquatur cum fyr.de hyſſ.de ſtechade, cum aquis fœnic.ſaluiæ,rutæ,& aliis propriis. Vtantur ſemel in hebdomada ad exiccationem totius corporis,& capitis cõfortationẽ theriaca antiqua,vel mythri latio, vel electt. diagalangæ cum aqua fœniculi. Maſticatoriis, gargariſmatis,caputpurgiis,caputpurgetur. Vtantur myrobal.condit.& zinziber.condito. A cœna edant fructum panis aſſi. Sal theriacalis eſt medicamentum præſtantiſſimum, ſed quia non paratur, neque bene parari poteſt,propter exemplaris depravationem, vti poteſt ſerpens,abſciſſo capite & cauda,abiectis inteſtinis, omnibúſque internis,& pelle.Vratur in vaſe fictili,& cineres miſceantur ſequentibus aromatis, quæ non debent vri, quia per vſtionem amitterent vim illam aromaticam, ob quam confortant & corroborant.

℞.nucis moſcatæ,garyoph.macis,cubeb.cinamomi, pip.longi & nigri ana ʒ.ij.zinzib.ʒ.j. cal. aro. galangæ, ſpicæ,ſchenanth.ſeminis fœnic.carui, cumini ana ℈. j. miſce.fiat pul. ſubtiliſſimus, cui miſceantur cinerũ ſupradictorum ʒ.vj.hoc pul.vtantur cum vino, vel aqua fœnic.& aliquando in iuſculis à ℈. j. ad ʒ. j. ſemel, vel bis in hebdomada.Si velis addere mediam partem ſalis, vtantur pro ſale.Pro topico remedio vtantur melle conſeruæ illius fellis, & aqua mellis, vel ſuccis præparatis ſub dietus canicularibus cum aliqua aqua appropriata, vtatur pro collyrio. Ad conſeruationem viſus ſit medicamentum præſtantiſſimum hoc modo.

Topica.

Collyr.ad viſus conſeruationem.

℞.tutiæ ablutæ cum vrina pueri, & rurſus ter cum aqua fœnic. ʒ. iij. coralli albi diligentiſſimè contriti, marg.non perforatarum ana ʒ j.cornu cerui vſti,vel capræ,vel alterius animalis ʒ. ß. foliorum auri N. ij. fiat pul.ſubtiliſſimus, quo vtatur cum aqua fœnic. vel euphraſ.pro collyrio. Et hæc magis ad conſeruationem, quàm ad ablationem alicuius humoris, vel eiuſdem exiccationem. Aliud collyrium.

Collyr.præſtantiſſ.

℞.humoris cryſtalloni, vel pupillarum piſcium, vel lupi, vel lucij ana ʒ. j. vel lapidum repertorum in capite lupi,pagri, aſelli, vel alterius piſcis diligentiſſimè contritorum ʒ.j. ſileris montani,ſeminis fœnic.ana ʒ.ij euphraſiæ,rutæ, chelidon. ana ʒ. ß. capitum hyrundinum vſtorum

vstorum ʒ.iij. loco lapidis capitis hyrundinum, fellis perdicis,& gallinæ,vel agni, vel hœdi ʒ. j. pilu. simul. Adde mellis rosati collati ℔. ß. vini albi parum. Ponantur simul in vase vitreo,agitentur quotidie, & remaneant in sole,postea seruentur in vase æneo. Vsus erit cum mucilagine fœnugræci vel cum aqua aliqua oculis appropriata, idque in ægrotantibus suffusione laborantibus:in sanis autem, ponendo parum in palpebris, manè,& nocte cum aqua fœniculi, & rutæ abstergendo. Possunt etiam fieri trociscei, cum aqua rosarum non addito melle. Potest fieri dragea ad omnem debilitatem visus sic.

℞.pinearum in parua frusta incisarum ʒ. ij. feminis anis.integri ʒ j.ß.seminis rapæ,vel napi ʒ. j. cooperiantur sacch.& fiat dragea,vel fiat pul. addendo sacch. ad pondus omnium. Vtantur à pastu. *Dragea ad visus debil.*

De visus obscuritate. CAP. LVIII.

VIsus obscuritas à multis caussis fit. Nã affectus vel est in oculis,vel in spiritibus. In oculis,vel in humoribus,vel in tunicis.In humoribus, vt in glaucedine, quia densior est,non bene recipit species aut spiritus visorios.Aut in cornea affectus est,aut propter morbos superiùs enumeratos,vt ob albuginem,vel cicatricem,aut ob rhagoidis dilatationem.His affectibus quomodo sit occurrẽdum,superius diximus.Quòd si ipsa cornea obtenebretur ob aliquẽ humorem receptum,vtile erit corpus euacuare, & vti collyriis detergentibus, descriptis cap. de suffusione,& de oculi macula.Propter spiritus visorios fit etiam μυωπιασμὸς, ratione quorum vel omnino nihil,aut parùm vident. Si nihil prorsus videant, nulla apparente affectione in aliquibus oculi partibus, tunc dicimus fieri ab obstructione meatuum, per quos spiritus visorius ad oculos descendit,& illa curatur difficillimè, si antiquata fuerit. Vidimus aliquando puellam repentè factam cæcam,cui iniectione clysteris visum statim restituimus, præter expectationem. Quamobrem colligimus eam obstructionem fieri,& à crassis vaporibus,non solùm ab humoribus.Quæ à crassis fit vaporibus,curatur laxantibus medicamẽtis,vt pilulis, opiatis. Nam hic affectus accidit magna ex parte iis, qui in al- *Curatio ab humor.* *Obstructio duobus hic modis.*

uo diutius excrementa retinent, vel qui malè concoquunt. Pilulæ de aromat bus, de hiera cum agarico, sine croco, & myrrha conuenientissimæ erunt, & alię quę sine magna agitatione trahunt pituitam, quæ est materia vaporum. Si autem à crassis humoribus, vel ob vulnus illatum, & descendens in partes profundas oculi, & neruum opticum, nullo pacto curantur. Si diutius perdurauit visus obscuritas ob aliquam obstructionem, non curatur, propterea quòd partes concidunt, cùm spiritus amplius non recipiunt, quæ cauitates postea difficillimè dilatantur. Adde quòd spiritus illorum, qui obstructionem patiuntur à crassis humoribus, crassi, turbulentiores, & pauci sunt: ob id obscuriùs, & minùs vident. Si sine obstructione id fiat ob spirituum paucitatem aut crassitiem, obscurè vident, vt post morbos qui fuerunt cum magno fluore sanguinis, aut alui, aut sudoris, & in senibus ob spirituum paucitatem, & instrumentorum siccitatem quæ ea corrugat. In tali causa oportet sanguinem restituere optima victus ratione, assumendo ea alimenta, quæ bene nutriunt, neque corpus multitudine recrementorum replent. Inter illa vinum aqua dilutum plurimùm iuuat, si album & tenue fuerit, & caput non tentet. Optimum erit cinamomum vel semen fœnic. alimentis admiscere, vt prisanæ, vel iusculis. Si autem à spirituum crassitie, tunc victu attenuante vtendum erit, & alimentis attenuantibus, & incidentibus: nec moliemur euacuationes magnas, quia substantiam spirituum dissipant. Vtile erit vti decocto tenuántium & incidentium, & leniter detergentium, quale hoc.

A crassis vaporibus curatio.

A paucitate spirituum curatio.

A crassitie spirit. curat.

Apozema.

℔. radic. fœnic. ʒ. ij. ruſci, aſpar. ana ʒ. j. gly. raſ. ʒ. ß. radic. cyperi & galangæ maioris ana ʒ. iij. puleg. orig. ſummitatum fœnic. beto. ana M. j. ſeminis anis. fœnic. ſeſeli, rutæ ana ʒ. j. flor. anth. & ſtechad. ana p. j. fiat decoctio in ℔. j. ß. diſſ. ſyr. acetoſ. ſimpl. ʒ. vj. mell. roſ. col. ʒ. iij. miſce, fiat ſyr. Aro. cum ʒ. ij. aro. ro. capiat in ſex matutinis poſt aſſumptionem ʒ. j. pilul. de hiera. Finitis ſyr. rurſum capiat pilulas ſequentes.

PILVLAE.

℔. pilul. de aromatibus ℈. j. agar. tro. ℈. ij. cum aqua

aqua fœnic. fiant pilulæ, capiat poſt mediam noctem. In craſtinum maſticet ſemen fœniculi & cubebarum. Sequentibus diebus capiat ʒ. j. confectionis arom. roſ. vel diagalangæ. Deinde vtatur ſæpe pulu. à nobis deſcripto capite de ſuffuſione, qui ex viperis conſtat, vel paretur ſic.

Puluis.

℞. cineris hyrundinum & viperarum ana ʒ.j. tro. de viperis ʒ.ß. fœnic. ʒ.vj. ſeſel. ʒ.ij. ſeminis carui macerati in aceto ʒ.j. cinam. ʒ.iij. galangæ ʒ.ij. piper. ʒ.j. ſacch. candi ad medium, fiat pul. Vtatur, vt de alio dictum eſt. Frequenter abluere pedes, eſt ſaluberrimum, & maximè lixiuio. Aqua noſtra ex melle deſcripta cap. 52. oculis impoſita detergeat, ſi quid eſſet vitij in cornea. Illam aquam in corpus aſſumere, ſi non paretur in vaſe æneo, vtiliſſimum eſt, vel fiat hoc modo.

Aquæ pro oculis.

℞. rad. fœnic. & cyperi ana ʒ.iiij. ſummitatum fœnic. verbenæ, chelid. euphraſ. ana M. ij. ligni gᵃiaci ʒ. iiij. florum anthos, & ſtechad. ana p. ij. centaurij minor. p. j. mell. ℔.ij, vini albi ℔.j. incidantur herbæ & radices, & macerentur per diem naturalem, diſtillentur, & aqua ſeruetur vſui, capiat ʒ.ij. manè, ieiuno ventriculo. Collyria facta ad ſuffuſionem, vſui eſſe poſſunt, quæcunque detergunt. Si ob obtenebrationem humorum fiat viſus obſcuritas, collyria detergentia, & quæ ſunt præſcripta ad dilatationem pupillæ à flatibus, hic erunt ex vſu. Hęc de viſus obſcuritate dicta ſufficiant, quòd ad præſens inſtitutum attinet.

De Nyctalope. CAP. LIX.

NYctalope eſt nocturna cæcitas, qua detenti vident interdiu, noctu nihil, aut parum. Huius cauſſa eſt eadem cum his, qui parùm acutè vident ob craſſos ſpiritus, vel craſſitiem inſtrumentorum, & tunicarum. Fit autem, quia paucа illa ſpirituum quantitas, non ſufficit ad illuminandum oculum, alioqui craſſum, aut nimia humiditate obtenebratum, quæ maior eſſe ſolet noctu, quàm interdiu, ob lunæ influxum, quæ ſub calore moderato humores liquefacit. Oculus enim ex Ariſtotelis ſententia aqueus eſt.

Id etiam experimur in hominibus eiuſmodi, quòd in nouilunio meliùs vident, & minùs acutè in plenilunio

Spirituum craſſities. Idem euenire videmus in equis quibuſdã. Cùm autem cauſa iſtius affectionis ſit ſpirituum craſſities, ſanguis extenuandus,& incidendus ſyr. deſcripto ſuperiore cap.

Plenitudo humorum. Quòd ſi plenitudo humorum adſit, purgandi ſunt pilulis cochiis, & aliis poſt materiæ præparationem. Sanguis trahendus,ſi is videatur in capite redundare, ex venarum inflatione,cucurbitulæ etiam adhibendæ.Maſti-

Maſticatoria. catoria imperanda ſunt ex piretro, cubebis, ſemine fœnic.aut aliis à capite attrahentibus. Errhina minùs conueniunt. Pilulis optimum eſt caſtoreum addere,& ſcãmoneum, vt Aetio placet, qui ſequutus veſtigia Galeni, pilulas ex ʒ. ß. ſcammonij, & ϑ.j. caſtorei, & ʒ. ß. ſalis gemmæ confecit,quanuis trahenda eſſet pituita. Scammoneum enim per ſe trahit bilem,ſed quoties pituitoſis adduntur attenuantia, incidentia, vel liquefacientiã bilioſa,etiam pituitam purgant. Sed hæ pilulæ vehementiores ſunt, quare optimum erit admiſcere agaricum, vel pilulas de aromatibus ad molem augendam, & vẽtriculi robur. Et quia craſſities tunicarum, & obtenebratio poteſt hunc affectum augere, aquam mellis imponimus, & alia medicamenta, quæ detergere poſſunt.

Hircinũ iecur ad oculos. Antiqui ferè omnes commendarunt iecur hircinum multis modis præparatum, primò aſſum, & cum ſale comeſtum,vel ſaniem,quæ excidit,dum aſſatur in veru, appoſitam oculis,vel nidorem oculis apertis exceptum. Hoc remedium imbecillius inuenio, niſi cum felle torreatur. Tunc enim illius ſanies eſt efficaciſſima. Vel ſi fœniculi folia,vel rutæ, vel chelidonij affigantur. Loco eorum fiat fotus ex decoctione ſequenti.

Potus. ℞. chelid.rutæ ana M.ß.ſummitatum fœnic.M.j.ſeminis ſeſeli & fœnug.ana ʒ.j.fiat decoctio in aqua & vino,& fumum recipiat. Si rubedo in oculis appareat,vel eos lachrymantes habeat, quantitas vini minuatur, & ponatur plus aquæ, ne decoctum ſua acrimonia proritet fluxionem. Vſus aquæ mellis deſcripta cap. de obſcuritate viſus, & omnia alia tum aſſumenda, tum admouenda huic affectui conueniunt.

De *oculi exitu.* Cap. LX.

OCuli exitus duplex eſt, vel quando totus procidit, vel quando ob vulnus illatum adnatæ, quæ oculum

lum intra retinet, excidit, & ob vulnus ſeptimi muſculi, qui vtcunque tranſuerſus eſt, in inferiore parte ſitus, oſſi alligatus in minore cantho, illa curatur, ſanato vulnere. Si verò extrà promineat magis, quàm ſecundum naturam, tunc dicitur oculi exitus, fitque propter vehementiſſimum conatum, & aeris ſuppreſſionem ad aliquid expellendum, vt mulieribus, cùm difficulter pariunt, contingit, vt cùm reddimus vrinam cum magna difficultate, excrementa alui admodum dura, vel cum vomitione difficilè. Tunc enim expreſſione illa facta in cerebro, ob retentionem ſpiritus attracti ad extrà expellunt, potiſſimùm ij, qui molles & laxas partes habeat circa oculum. Quare ad eorum maturationem nihil aliud neceſſarium eſſe video, quàm leuiter comprimendo ad intra eos reponere, & aſtringentibus, reſiccantibuſque medicamentis vti, vt partes relaxatas intendere poſſint. Id fiet fotu aquæ frigidæ, vel aquæ myrthi, vel peculi roſarum. Iis addi poteſt parua quantitas aceti, & clauſis oculis ſupra palpebras, & ſupra ſupercilia pannos intinctos apponere, vel linimenta conficere ex aſtringentibus, quibus retinetur ſanguis. Poſſet etiam apponi ſupra illas partes alumen diſſolutum in aqua & ſale, quæ citra morſum adnatam exſiccare poſſunt, & conſtringere, quia à pericranio fit, vnde & fronte, & aliis partibus continuis contractis, adnata contrahitur. Linimentum ſequens id efficaciſſimè præſtare poterit. *Curatio.* *Linimentum.*

℞. acaciæ, balauſtiorum, myrtil. cortic. mali granati, rad. biſtortæ, gall. immaturarum ana ʒ. ij. boli ar. ʒ. ß. cortic. thur. croci ana ʒ. ß. ol. roſ. & myrth. ana ʒ. ij. ſucci cotoneorum, & aceti roſ. ana ʒ. j. incorpora ſimul, & reduc ad formam nutriti, applicetur ſupra frontem, & ingenis. Fit etiam aliquando ob nimiam humiditatem, aut propter flatus. Quare ſi à nimia humiditate fiat, purgatio totius corporis, & cerebri primùm erit neceſſaria. & cucurbitularum appoſitio in occipitio. Supra oculum topica remedia adhiberi poterunt. Quòd ſi à flatibus fiat, erunt aliqua calida aſtringentia his admiſcēda, qualia ſunt piper longum, caryoph. cyper. & ſimilia, quæ calfaciunt, & aſtringunt. Frigida omnia adhibeantur ſupra oculū, niſi in hac vltima cauſa. Nam illa oportet eſſe *A nimia humid. curat.* *A flatibus curatio.*

Calor tepidus laxat.

multùm calida, quantùm pars ferre poterit, quia tepidus calor partes relaxat, & affectum augere potest. Vti debent pilulis post pastum, reficcantibus & discutientibus flatus, vt quæ parantur ex aniso, cineribus & aliis.

De *lachrymis inuoluntarijs*. CAP. LXI.

LAchrymarum materia est humiditas aquea, quæ in cerebro continetur, tenuis & splendida, quæ citra admistionem aeris, vel refrigerationem per oculos guttatim redditur, ob id à saliua differt, quæ spumea est ob aeris admistionem. A muco verò spissitudine, ob refrigerationem incrassato. Non differt ab aqua, quæ in coriza redditur, nisi quòd aliquantulùm acris est aqua corizæ ob intemperaturam calidam. Lacrymæ tamen aliquando acres sunt, & exulcerant, aliquando sine acrimonia fluunt, vel ob canthorum oculi apertionem, vt in his, qui carnem canthi maioris absumptam habent, quæ claudit & replet, magnúmq; influxum prohibet, nõ aliter, quàm pannus, spongia, aut bombax obstruens foramen aliquod. Fluunt autem ob facultatis expultricis irritationem, vt à fumo, cæpe, aliisq; acribus. Lachrymæ ipsæ mouentur, fundendo, & irritando facultatẽ expultricem ob compressionem cerebri. Fitque compressio à multis caussis, vel ab aere ambiente repentè & affatim refrigerante, vt & in mœrore fit, quoniã ob melancholiq; motionem, vel malum aliquod animo cõceptum comprimitur cerebrum. Fit & lachrymarũ profusio in profundo risu. Mulieres, senes & pueri sunt ad lachrymas procliuiores, ob copiam humoris aquei contenti in cerebro. Qui multos serosos humores in cerebro habent, ij lachrymantur inuoluntariè, vt vulgus Medicorum loquitur. Nullæ enim sunt voluntariæ. Nos tamen inuoluntarias dicimus, quòd nulla tristitiq; occasione fluãt. Hippoc. malum esse signum ait, lachrymas ægrorum inuoluntarias. Id enim arguit summam facultatis contentricis cerebri imbecillitatem, & humoris aquei copiam. Sed quæ ob tumorem, vel cogitationem mortis fluunt, aliquid boni portendunt, nec illos morituros dicimus, quod & notũ est mulieribus. Qui enim ob mortis timorem lachrymantur, indicant se sana mente & animo bene constare, quod certè, in acutis optimum est.

Lachryme inuoluntarie.

Lachry-

Lachrymæ igitur à diuerſis cauſſis fiunt, ſcilicet ex internis & externis. Ab externis, vt fumo acri, odore acri cæparum aut aliorum, vel vlcere palpebrarũ, & corneæ, ob dolorem immodicum, ſplendorẽ ſolis, vel arena, aut alio incidente in oculũ, quæ omnia facilè curantur cauſſæ remotione. Quæ verò à cauſſis internis, difficilè curantur, maximè cũm per interiores venas aqua in oculum deſcendit. Nam ſi per venas, quæ ſunt extra caluariam, aqua in oculum deſcendat, faciliùs multò prohibetur, remediis aſtringẽtibus, & appoſitione emplaſtrorum aſtringẽtium ſupra tempora, qualia præſcripta ſunt cap. de ſuffuſione. Illis addi poteſt lanæ ſordidæ ℔. j. ſi combuſta in furno extinguatur cum aqua cuſpidũ roſ. & cineris albumini ouorum miſceantur, & ſupra tempora apponantur. Poteſt applicari cauterium actuale in temporibus, vel poſt aures, vel ſupra verticem capitis, & vlcus diu remaneat apertum. Supra oculum ponatur aliquod collyrium ex ſequentibus. Purgetur frequenter pilulis capitalibus, coquatur materia, & rurſum euacuetur pilulis fortioribus. Pilulæ, quibus frequenter purgẽtur, ſunt ex myrobal. & maſtiche, ob aſtrictionem, quam habent, impediunt fluxum. Confortetur cerebrum, & exiccetur, tum per interiora, tum per exteriora. Per interiora, vt theriaca, mythridato, elect. pliris cum moſco, diambræ, & aliis exiccantibus. Exteriùs verò, cum pul. capitali, vel fumigo præſcripto cap. de epilepſia. Si fluxus fiat per venas internas, oportet tum inedia, tum frequenti purgatione humores exiccare & concoquere, coctóſque fortioribus pilulis euacuare, & eradicare, vt ſuperiùs monſtratum eſt. Roborandum itidem cerebrum, & exiccandum interiùs, & exteriùs.

Cauſſæ lachry. duplices.

Cauteriũ.

Pilulæ.

Exiccantia.

Fluxus per internas.

TOPICA.

In hac ſpecie fiant cauteria retro aures, & ſi fieri poſſet, diſſectio arteriæ eſſet ſummum remedium. In hac ſpecie faciunt cauteria retro aures, & ſecant arterias externas. Sed hoc inutile eſt, quia per internas ſumi acres lachrymas mouentes fluunt. Applicetur cauterium ſupra commiſſuram coronalem, & ſupra oculos ponãtur, quæ vim habent conſtringendi, & exiccandi, vt aquæ roſ. cuſpidum roſ. caprif. myrtil. aquæ decoctionis, vel diſtilla-

Roborantia oculos. tionis malorum granatorum. Sunt tamen admiſcenda aliqua, quæ oculos à proprietate corroborent, vt aqua verbenæ, rutæ, fœnic. ne ob refrigerationem obtundatur acumẽ viſus, ineraſſata cornea, & ſpiritibus repulſis.

Acacia materia. Acacia, ſuccus prunellorum, lycium, amurca olei cocta, & redacta ad mellis craſſitiem ſuper omnia laudantur. Margaritæ, & coralli ambo vſti, cornu cerui etiam vſtum, tuthia præparata, ſarco. aloe, roſæ, ſpica nardi & quæ aliquam habent aſtrictionem, commendantur. Componuntur autem hoc modo collyria.

Collyria.

℞. tro. albo. Raſ. ſine opio (vel cum opio, ſi dolor adſit) ʒ. j. aquæ cuſpidum roſ. qr. j. aquæ fœnic. ℥. miſce, fiat collyr. Vel ſic.

℞. tuthiæ præparatæ ʒ. j. ſarcocollæ nutritæ ʒ. ß. thuris, maſtiches ana ℈. ß. ſpicæ ℈. ß. fiant tro. cum oui albumine, vel ſucco cydoniorum. Vel

℞. acaciæ, amurcæ præparatæ, vt Dioſc. docet, ana ʒ. j. tuthiæ ʒ. j. ß. margarit. non perforat. lapidis hæmatites ana ʒ. ß. gummi trag. aſſi, coralli vtriuſque vſti ana ℈. j. puluériſentur ſubtiliſſimè, & cum ſucco roſar. vel cydoniorum fiant trociſci, & erunt præſtantiſſimi. Fient efficaciores, ſi addas ſtomomatis ferri exiccati, & puluerizati diligenter ʒ. ß. Poſſunt diſſolui cum aquis præſcriptis. Sed ſi diſſoluantur in aqua cuſpidum roſarum, & myrtill. ℥. iij. aquæ verbenæ ℥. j. erit collyrium efficaciſſimum. Valde efficax erit ſic.

℞. malorum granatorum acetoſ. ℔. ß. coquantur & cõtundãtur fortiter, poſtea fiat expreſſio, & in ea expreſſione diſſolue vnum ex tro. præſcriptis. Diutius remanebit medicamentũ ſupra partẽ affectã, ſi fiat hoc modo.

℞. amurcæ Dioſc. ʒ. iij. ſuccí prunell. ʒ. j. myrobal. diligentiſſimè tritorum, corallorum, vnionum ana ʒ. ß. tuthiæ, maſtich. thuris ana ℈. j. incorporentur ſimul cum albumine oui fortiter agitato, vel cum ſyr. de roſis ſiccis, vel myrtil. & fiat ad formam linimenti, quod manè & ſerò ponatur in canthis oculorum, & in palpebris. Manè lauet oculos in aqua cuſpidum roſarum. Poſſunt addi aliqua, quæ fortiter exiccent, ſed illa oportet diligentiſſimè vſta eſſe, & ſæpius lota, & rurſum exicca-

exiccata. Lota quidem in aqua cuſpidum roſarum, vel myrtil. donec acrimonia careant. Vt vitriolum romanum & album, cadmia, plumbum, marchaſita, & ſimilia. Hæc omnia oportet aliis commiſcere, & optimum eſt tunc addere aliqua, quæ acrimoniam obtundant, vel ob frigiditatem, vel lentorem hoc modo.

℞. vitrioli albi vſti, extincti in aqua cuſpid. roſ. exiccati, & turſus abluti, & hoc decies aut pluries, donec aqua pura remaneat (ſic de marchaſita & aliis faciendum) ʒ.j. margaritarum non perforatarum, vel earum loco, pro pauperibus, puſillarum piſcium, vel alterius animalis, vt bouis ʒ. ß. gummi trag. & arab. vſtorum & ablutorum, coral. vſtorum & ablutorum, acaciæ, amurcæ olei præparatæ, vt ante dictum eſt, an. ℈.ij. opij ℈.ß. ceruſæ lotæ ʒ.ij. plumbi vſti & loti, fuliginis thuris, vel maſtich. vel alterius gummi an. ʒ. ß. pulueriſanda pulueriſentur, & cum albumine oui fiant trociſci. Opium hîc ponitur ad extinctionem acrimoniæ fuliginis, & aliorum acrium. Si autem hic morbus fiat per abſciſſionem carnis lachrymalis, ſiue canthi, difficilis eſt reſtauratio. Vtatur tamen iſtis remediis aſtringentibus, vt aliæ partes circumiacentes conſtringantur, & foramen claudant, & obſtruant. Sunt tamen augenda & addenda, quæ ſarcotica magis ſunt, vt thus, ſarcocolla, panax, maſtix, farina orobi & ſimilia. Si fiſtula lachrymalis adſit, relegetur ad chirurgos.

Per abſciſſionem carnis lachryma.

Sarcotica.

De Aegylope. CAP. LXII.

AEgylops primùm eſt tuberculum in cantho maiore factum, quod in fiſtulam lachrymalem vertitur. Fit autem tumor ille à lachrymis retentis, aut ab humoribus corruptis acribus à capite in eam partem deſcendentibus, & facillimè à principio curatur. Sed quia paruus eſt tumor, & ſenſim fit, negligitur, niſi cùm per defluxionem repentè fit, & dolorem excitat. Si fiat ſine dolore, ſine aliqua inflammatione eſt. Purgatio ſufficit, & aliqua digerentia ſupra tumorem appoſita, vt emplaſtrum diuinum, ceroneum, & ſimilia diſcutientia, vt diapalma. Si per defluxionem repentè fiat, tumor maior eſt, & cum dolore. Tunc mittendus eſt ſanguis, & à parte propellendum medicamentis

Affrum.

coquatur cum fyr.de hyſſ.de ſtechade, cum aquis fœnic.ſaluiæ,rutæ,& aliis propriis. Vtantur ſemel in hebdomada ad exiccationem totius corporis,& capitis cõfortationẽ theriaca antiqua,vel mythridatio, vel electu. diagalangæ cum aqua fœniculi. Maſticatoriis, gargariſmatis,caput purgetur. Vtantur myrobal.condit.& zinziber.condito. A cœna edant fruſtum panis aſſi. Sal theriacalis eſt medicamentum præſtantiſſimum, ſed quia non paratur, neque bene parari poteſt,propter exemplaris deprauationem, vti poteſt ſerpens,abſciſſo capite & cauda,abiectis inteſtinis, omnibúſque internis,& pelle.Vratur in vaſe fictili,& cineres miſceantur ſequentibus aromatis, quæ non debent vri, quia per vſtionem amitterent vim illam aromaticam, ob quam confortant & corroborant.

℞.nucis moſcatæ,gazyoph.macis,cubeb.cinamomi, pip.longi & nigri ana ʒ.ij.zinzib.ʒ.j. cal. aro. galangæ, ſpicæ,ſchenanth.ſeminis fœnic.carui, cumini ana ℈. j. miſce,fiat pul. ſubtiliſſimus, cui miſceantur cinerũ ſupradictorum ʒ.vj.hoc pul.vtantur cum vino, vel aqua fœnic.& aliquando in iuſculis à ℈. j. ad ʒ. j. ſemel, vel bis in hebdomada.Si velis addere mediam partem ſalis, vtantur pro ſale.Pro topico remedio vtantur melle conſeruæ alicuius fellis, & aqua mellis, vel ſuccis præparatis ſub dictis canicularibus cum aliqua aqua appropriata, vtatur pro collyrio. Ad conſeruationem viſus fit medicamentum præſtantiſſimum hoc modo.

Topica.

Collyr.ad viſus conſeruationem.

℞.tutiæ ablutæ cum vrina pueri, & rurſus ter cum aqua fœnic. ʒ. iij. coralli albi diligentiſſimè contriti, marg.non perforatarum ana ʒ j.cornu cerui vſti,vel capræ,vel alterius animalis ʒ. ß. foliorum auri N. ij. fiat pul.ſubtiliſſimus, quo vtatur cum aqua fœnic. vel euphraſ.pro collyrio. Et hæc magis ad conſeruationem, quàm ad ablationem alicuius humoris,vel eiuſdem exiccationem. Aliud collyrium.

Collyr.præſtantiſſ.

℞.humoris cryſtallini, vel pupillarum piſcium, vel lupi,vel lucij ana ʒ. j. vel lapidum repertorum in capite lupi,pagri, aſelli, vel alterius piſcis diligentiſſimè contritorum ʒ.j. ſileris montani,ſeminis fœnic.ana ʒ.ij euphraſiæ,rutæ, chelidon. ana ʒ. ß. capitum hyrundinum vſtorum

vſtorum ʒ.iij. loco lapidis capitis hyrundinum, fellis perdicis,& gallinæ,vel agni, vel hœdi ʒ. j. pilu. ſimul. Adde mellis roſati collati ℔. ß. vini albi parum. Ponantur ſimul in vaſe vitreo,agitentur quotidie, & remaneant in ſole,poſtea ſeruentur in vaſe æneo. Vſus erit cum mucilagine fœnugræci vel cum aqua aliqua oculis appropriata, idque in ægrotantibus ſuffuſione laborantibus:in ſanis autem, ponendo parum in palpebris, manè,& nocte cum aqua fœniculi, & rutæ abſtergendo. Poſſunt etiam fieri trociſci, cum aqua roſarum non addito melle. Poteſt fieri dragea ad omnem debilitatem viſus ſic.

Dragea ad viſus debil.

2ℒ.pinearum in parua fruſta inciſarum ʒ. ij. ſeminis aniſi integri ʒ j. ß. ſeminis rapæ,vel napi ʒ. j. cooperiantur ſacch.& fiat dragea,vel fiat pul. addendo ſacch. ad pondus omnium. Vtantur à paſtu.

De viſus obſcuritate. CAP. LVIII.

VIſus obſcuritas à multis cauſſis fit. Nã affectus vel eſt in oculis,vel in ſpiritibus. In oculis ,vel in humoribus,vel in tunicis. In humoribus, vt in glaucedine, quia denſior eſt,non bene recipit ſpecies aut ſpiritus viſorios. Aut in cornea affectus eſt,aut propter morbos ſuperiùs enumeratos,vt ob albuginem,vel cicatricem,aut ob rhagoidis dilatationem. His affectibus quomodo ſit occurrẽdum,ſuperius diximus. Quòd ſi ipſa cornea obtenebretur ob aliquẽ humorem receptum,vtile erit corpus euacuare, & vti collyriis detergentibus, deſcriptis cap. de ſuffuſione,& de oculi macula. Propter ſpiritus viſorios fit etiam *quandoque*, ratione quorum vel omnino nihil,aut parùm vident. Si nihil prorſus videant, nulla apparente affectione in aliquibus oculi partibus, tunc dicimus fieri ab obſtructione meatuum, per quos ſpiritus viſorius ad oculos deſcendit,& illa curatur difficillimè, ſi antiquata fuerit. Vidimus aliquando puellam repentè factam cæcam,cui iniectione clyſteris viſum ſtatim reſtituimus, præter expectationem. Quamobrem colligimus eam obſtructionem fieri,& à craſſis vaporibus,non ſolùm ab humoribus. Quæ à craſſis fit vaporibus,curatur laxantibus medicamẽtis,vt pilulis, opiatis. Nam hic affectus accidit magna ex parte iis, qui in al-

Curatio ab humor.

Obſtructio duo bus modis.

uo diutius excrementa retinent, vel qui malè concoquunt. Pilulæ de aromat bus, de hiera cum agarico, sine croco, & myrrha conuenientissimæ erunt, & alię quę sine magna agitatione trahunt pituitam, quæ est materia vaporum. Si autem à crassis humoribus, vel ob vulnus illatum, & descendens in partes profundas oculi, & neruum opticum, nullo pacto curantur. Si diutius perdurauit visus obscuritas ob aliquam obstructionem, non curatur, propterea quòd partes concidunt, cùm spiritus amplius non recipiunt, quæ cauitates postea difficillimè dilatantur. Adde quòd spiritus illorum, qui obstructionem patiuntur à crassis humoribus, crassi, turbulentiores, & pauci sunt: ob id obscuriùs, & minùs vident. Si sine obstructione id fiat ob spirituum paucitatem aut crassitiem, obscurè vident, vt post morbos qui fuerunt cum magno fluore sanguinis, aut alui, aut sudoris, & in senibus ob spirituum paucitatem, & instrumentorum siccitatem quæ ea corrugat. In tali causa oportet sanguinem restituere optima victus ratione, assumendo ea alimenta, quæ bene nutriunt, neque corpus multitudine recrementorum replent. Inter illa vinum aqua dilutum plurimùm iuuat, si album & tenue fuerit, & caput non tentet. Optimum erit cinamomum vel semen fœnic. alimentis admiscere, vt prisanæ, vel iusculis. Si autem à spirituum crassitie, tunc victu attenuante vtendum erit, & alimentis attenuantibus, & incidentibus: nec moliemur euacuationes magnas, quia substantiam spirituum dissipant. Vtile erit vti decocto tenuantium & incidentium, & leuiter detergentium, cuale hoc.

A crassis vaporibus cura.

A paucitate spirituum curatio.

A crassitie spirit. curat.

Apozema.

℔. radic. fœnic. ʒ. ij. ruſci, aſpar. ana ʒ. j. gly. raſ. ʒ. ß. radic. cyperi & galangæ maioris ana ʒ. iij. puleg. orig. ſummitatum fœnic. beto. ana M. j. ſeminis anis. fœnic. ſeſeli, rutæ ana ʒ. j. flor. anth. & ſtechad. ana p. j. fiat decoctio in ℔. j. ß. diſſ. ſyr. acetoſ. ſimpl. ʒ. vj. mell. roſ. col. ʒ. iij. miſce, fiat ſyr. Aro. cum ʒ. ij. aro. ro. capiat in ſex matutinis poſt aſſumptionem ʒ. j. pilul. de hiera. Finitis ſyr. rurſum capiat pilulas ſequentes.

PILVLAE.

℔. pilul. de aromatibus ℈. j. agar. tro. ℈. ij. cum aqua

aqua fœnic. fiant pilulæ, capiat poſt mediam noctem. In craſtinum maſticet ſemen fœniculi & cubebarum. Sequentibus diebus capiat ʒ. j. confectionis arom. roſ. vel diagalangæ. Deinde vtatur ſæpe pulu. à nobis deſcripto capite de ſuffuſione, qui ex viperis conſtat, vel paretur ſic.

Puluis.

℞. cineris hyrundinum & viperarum ana ʒ.j. tro. de viperis ʒ.ß. fœnic. ʒ.vj. ſeſel. ʒ.ij. ſeminis carui macerati in aceto ʒ.j. cinam. ʒ.iij. galangæ ʒ.ij. piper. ʒ.j. ſacch. candi ad medium, fiat pul. Vtatur, vt de alio dictum eſt. Frequenter abluere pedes, eſt ſaluberrimum, & maximè lixiuio. Aqua noſtra ex melle deſcripta cap. 52. oculis impoſita deterget, ſi quid eſſet vitij in cornea. Illam aquam in corpus aſſumere, ſi non paretur in vaſe æneo, vtiliſſimum eſt, vel fiat hoc modo.

Aquæ pro oculis.

℞. rad. fœnic. & cyperi ana ʒ.iiij. ſummitatum fœnic. verbenæ, chelid. euphraſ. ana M. ij. ligni gãiaci ʒ. iiij. florum anthos, & ſtechad. ana p. ij. centaurij minor. p. j. mell. ℔.ij. vini albi ℔.j. incidantur herbæ & radices, & macerentur per diem naturalem, diſtillentur, & aqua ſeruetur vſui, capiat ʒ.ij. manè, ieiuno ventriculo. Collyria facta ad ſuffuſionem, vſui eſſe poſſunt, quæcunque detergunt. Si ob obtenebrationem humorum fiat viſus obſcuritas, collyria detergentia, & quæ ſunt præſcripta ad dilatationem pupillæ à flatibus, hîc erunt ex vſu. Hęc de viſus obſcuritate dicta ſufficiant, quòd ad præſens inſtitutum attinet.

De Nyctalope. CAP. LIX.

NYctalope eſt nocturna cæcitas, qua detenti vident interdiu, noctu nihil, aut parum. Huius cauſſa eſt eadem cum his, qui parùm acutè vident ob craſſos ſpiritus, vel craſſitiem inſtrumentorum, & tunicarum. Fit autem, quia paũca illa ſpirituum quantitas, non ſufficit ad illuminandum oculum, alioqui craſſum, aut nimia humiditate obtenebratum, quæ maior eſſe ſolet noctu, quàm interdiu, ob lunæ influxum, quæ ſub calore moderato humores liquefacit. Oculus enim ex Ariſtotelis ſententia aqueus eſt.

Id etiam experimur in hominibus eiuſmodi, quòd in nouilunio meliùs vident, & minùs acutè in plenilunio

Spirituum craſſities. Idem euenire videmus in equis quibuſdã. Cùm autem cauſa iſtius affectionis ſit ſpirituum craſſities, ſanguis extenuandus,& incidendus ſyr. deſcripto ſuperiore cap.

Plenitudo humorum. Quòd ſi plenitudo humorum adſit, purgandi ſunt pilulis cochiis, & aliis poſt materiæ præparationem. Sanguis trahendus,ſi is videatur in capite redundare, ex venarum inflatione,cucurbitulæ etiam adhibendæ.Maſti-

Maſticatoria. catoria imperanda ſunt ex piretro, cubebis, ſemine fœnic.aut aliis à capite attrahentibus. Errhina minùs conueniunt. Pilulis optimum eſt caſtoreum addere,& ſcãmoneum, vt Aerio placet, qui ſequutus veſtigia Galeni, pilulas ex ʒ. ß. ſcammonij, & ϑ.j. caſtorei, & ʒ. ß. ſalis gemmæ confecit,quanuis trahenda eſſet pituita. Scammoneum enim per ſe trahit bilem,ſed quoties pituitoſis adduntur attenuantia, incidentia, vel liquefacientiã bilioſa,etiam pituitam purgant. Sed hæ pilulæ vehementiores ſunt, quare optimum erit admiſcere agaricum, vel pilulas de aromatibus ad molem augendam, & vẽtriculi robur. Et quia craſſities tunicarum, & obtenebratio poteſt hunc affectum augere, aquam mellis imponimus, & alia medicamenta, quæ detergere poſſunt.

Hircinũ iecur ad oculos. Antiqui ferè omnes commendarunt iecur hircinum multis modis præparatum, primò aſſum, & cum ſale comeſtum,vel ſaniem,quæ excidit,dum aſſatur in veru, appoſitam oculis,vel nidorem oculis apertis exceptum. Hoc remedium imbecillius inuenio, niſi cum felle torreatur. Tunc enim illius ſanies eſt efficaciſſima. Vel ſi fœniculi folia,vel rutæ, vel chelidonij affigantur. Loco eorum fiat fotus ex decoctione ſequenti.

Potus. ℞. chelid.rutæ ana M.ß.ſummitatum fœnic.M.j.ſeminis ſeſeli & fœnug.ana ʒ.j.fiat decoctio in aqua & vino,& fumum recipiat. Si rubedo in oculis appareat,vel eos lachrymantes habeat, quantitas vini minuatur, & ponatur plus aquæ, ne decoctum ſua acrimonia prouocet fluxionem. Vſus aquæ mellis deſcripta cap. de obſcuritate viſus, & omnia alia tum aſſumenda, tum admouenda huic affectui conueniunt.

De *oculi exitu.* CAP. LX.

OCuli exitus duplex eſt, vel quando totus procidit, vel quando ob vulnus illatum adnatæ, quæ oculum

lum intra retinet, excidit, & ob vulnus ſeptimi muſculi, qui vtcunque tranſuerſus eſt, in inferiore parte ſitus, oſſi alligatus in minore cantho, illa curatur, ſanato vulnere. Si verò extrà promineat magis, quàm ſecundum naturam, tunc dicitur oculi exitus, fitque propter vehementiſſimum conatum, & acris ſuppreſſionem ad aliquid expellendum, vt mulieribus, cùm difficulter pariunt, contingit, vt cùm reddimus vrinam cum magna difficultate, excrementa alui admodum dura, vel cum vomitione difficilè. Tunc enim expreſſione illa facta in cerebro, ob retentionem ſpiritus attracti ad extrà expellunt, potiſſimùm ij, qui molles & laxas partes habeat circa oculum. Quare ad eorum maturationem nihil aliud neceſſarium eſſe video, quàm leuiter comprimendo ad intra eos reponere, & aſtringentibus, reſiccantibúſque medicamentis vti, vt partes relaxatas intendere poſſint. Id fiet fotu aquæ frigidæ, vel aquæ myrthi, vel peculi roſarum. Iis addi poteſt parua quantitas aceti, & clauſis oculis ſupra palpebras, & ſupra ſupercilia pannos intinctos apponere, vel linimenta conficere ex aſtringentibus, quibus retinetur ſanguis. Poſſet etiam apponi ſupra illas partes alumen diſſolutum in aqua & ſale, quæ citra morſum adnatam exſiccare poſſunt, & conſtringere, quia à pericranio fit, vnde & fronte, & aliis partibus continuis contractis, adnata contrahitur. Linimentum ſequens id efficaciſſimè præſtare poterit. *Curatio.* *Linimentum.*

℞. acaciæ, balauſtiorum, myrtil. cortic. mali granati, rad. biſtortæ, gall. immaturarum ana ʒ. ij. boli ar. ʒ. ß. cortic. thur. croci ana ʒ. ß. ol. roſ. & myrth. ana ʒ. ij. ſucci cotoneorum, & aceti roſ. ana ʒ. j. incorpora ſimul, & reduc ad formam nutriti, applicetur ſupra frontem, & ingenis. Fit etiam aliquando ob nimiam humiditatem, aut propter flatus. Quare ſi à nimia humiditate fiat, purgatio totius corporis, & cerebri primùm erit neceſſaria. & cucurbitularum appoſitio in occipitio. Supra oculum topica remedia adhiberi poterunt. Quòd ſi à flatibus fiat, erunt aliqua calida aſtringentia his admiſcēda, qualia ſunt piper longum, caryoph. cyper. & ſimilia, quæ calfaciunt, & aſtringunt. Frigida omnia adhibeantur ſupra oculū, niſi in hac vltima cauſa. Nam illa oportet eſſe *A nimia humid. curat.* *A flatibus curatio.*

Calor tepidus laxat.

multùm calida, quantùm pars ferre poterit, quia tepidus calor partes relaxat, & affectum augere potest. Vti debent pilulis post pastum, resiccantibus & discutientibus flatus, vt quæ parantur ex aniso, cineribus & aliis.

De *lacrymis inuoluntarijs.* CAP. LXI.

LAchrymarum materia est humiditas aquea, quæ in cerebro continetur, tenuis & splendida, quæ citra admistionem aeris, vel refrigerationem per oculos guttatim redditur, ob id à saliua differt, quæ spumea est ob aeris admistionem. A muco verò spissitudine, ob refrigerationem incrassato. Non differt ab aqua, quæ in coriza redditur, nisi quòd aliquantulùm acris est aqua corizæ ob intemperaturam calidam. Lacrymæ tamen aliquando acres sunt, & exulcèrant, aliquando sine acrimonia fluunt, vel ob canthorum oculi apertionem, vt in his, qui carnem canthi maioris absumptam habent, quæ claudit & replet, magnúmq; influxum prohibet, nõ aliter, quàm pannus, spongia, aut bombax obstruens foramen aliquod. Fluunt autem ob facultatis expultricis irritationem, vt à fumo, cæpe, aliisq; acribus. Lachrymæ ipsæ mouentur, fundendo, & irritando facultatẽ expultricem ob compressionem cerebri. Fitque compressio à multis caussis, vel ab aere ambiente repentè & affatim refrigerante, vt & in mœrore fit, quoniã ob melancholiq motionem, vel malum aliquod animo cõceptum comprimitur cerebrum. Fit & lachrymarũ profusio in profundo risu. Mulieres, senes & pueri sunt ad lachrymas procliuiores, ob copiam humoris aquei contenti in cerebro. Qui multos serosos humores in cerebro habent, ij lachrymantur inuoluntariè, vt vulgus Medicorum loquitur. Nullæ enim sunt voluntariæ. Nos tamen inuoluntarias dicimus, quòd nulla tristitiq occasione fluãt. Hippoc. malum esse signum ait, lachrymas ægrorum inuoluntarias. Id enim arguit summam facultatis contentricis cerebri imbecillitatem, & humoris aquei copiam. Sed quæ ob tumorem, vel cogitationem mortis fluunt, aliquid boni portendunt, nec illos morituros dicimus, quod & notũ est mulieribus. Qui enim ob mortis timorem lachrymantur, indicant se sana mente & animo bene constare, quod certè, in acutis optimum est.

Lachryme inuoluntarie.

Lachry-

Lachrymæ igitur à diuerſis cauſſis fiunt, ſcilicet ex internis & externis. Ab externis, vt fumo acri, odore acri cæparum aut aliorum, vel vlcere palpebrarũ, & corneæ, ob dolorem immodicum, ſplendorẽ ſolis, vel arena, aut alio incidente in oculũ, quæ omnia facilè curantur cauſſæ remotione. Quæ verò à cauſſis internis, difficilè curantur, maximè cùm per interiores venas aqua in oculum deſcendit. Nam ſi per venas, quæ ſunt extra caluariam, aqua in oculum deſcendat, faciliùs multò prohibetur, remediis aſtringẽtibus, & appoſitione emplaſtrorum aſtringẽtium ſupra tempora, qualia præſcripta ſunt cap. de ſuffuſione. Illis addi poteſt lanæ ſordidæ lb. j. ſi combuſta in furno extinguatur cum aqua cuſpidũ roſ. & cineris albumini ouorum miſceantur, & ſupra tempora apponantur. Poteſt applicari cauterium actuale in temporibus, vel poſt aures, vel ſupra verticem capitis, & vlcus diu remaneat apertum. Supra oculum ponatur aliquod collyrium ex ſequentibus. Purgetur frequenter pilulis capitalibus, coquatur materia, & rurſum euacuetur pilulis fortioribus. Pilulæ, quibus frequenter purgetur, ſunt ex myrobal. & maſtiche, ob aſtrictionem, quam habent, impediunt fluxum. Confortetur cerebrum, & exiccetur, tum per interiora, tum per exteriora. Per interiora, vt theriaca, mythridato, elect. pliris cum moſco, diambræ, & aliis exiccantibus. Exteriùs verò, cum pul. capitali, vel fumigo præſcripto cap. de epilepſia. Si fluxus fiat per venas internas, oportet tum inedia, tum frequenti purgatione humores exiccare & concoquere, coctóſque fortioribus pilulis euacuare, & eradicare, vt ſuperiùs monſtratum eſt. Roborandum itidem cerebrum, & exiccandum interiùs, & exteriùs.

Cauſſæ lachry. duplices.

Cauteriũ.

Pilulæ.

Exiccantia.

Fluxus per internas.

TOPICA.

In hac ſpecie fiant cauteria retro aures, & ſi fieri poſſet, diſſectio arteriæ eſſet ſummum remedium. In hac ſpecie faciunt cauteria retro aures, & ſecant arterias externas. Sed hoc inutile eſt, quia per internas ſumi acres lachrymas mouentes fluunt. Applicetur cauterium ſupra commiſſuram coronalem, & ſupra oculos ponãtur, quæ vim habent conſtringendi, & exiccandi, vt aquæ roſ. cuſpidum roſ. caprif. myrtil. aquæ decoctionis, vel diſtilla-

exiccata. Lota quidem in aqua cuſpidum roſarum, vel myrtil. donec acrimonia careant. Vt vitriolum romanum & album, cadmia, plumbum, marchaſita, & ſimilia. Hæc omnia oportet aliis commiſcere, & optimum eſt tunc addere aliqua, quæ acrimoniam obtundant. vel ob frigiditatem, vel lentorem hoc modo.

℞. vitrioli albi vſti, extincti in aqua cuſpid. roſ. exiccati, & turſus abluti, & hoc decies aut pluries, donec aqua pura remaneat (ſic de marchaſita & aliis faciendum) ʒ.j. margaritarum non perforatarum, vel earum loco, pro pauperibus, puſillarum piſcium, vel alterius animalis, vt bouis ʒ. ß. gummi trag. & arab. vſtorum & ablutorum, coral. vſtorum & ablutorum, acaciæ, amurcæ olei præparatæ, vt ante dictum eſt, an. ℈.ij. opij ℈.ß. ceruſæ lotæ ʒ. ij. plumbi vſti & loti, fuliginis thuris, vel maſtich. vel alterius gummi an. ʒ. ß. pulueriſanda puluerizentur, & cum albumine oui fiant trociſci. Opium hîc ponitur ad extinctionem acrimoniæ fuliginis, & aliorum acrium. Si autem hic morbus fiat per abſciſſionem carnis lachrymalis, ſiue canthi, difficilis eſt reſtauratio. Vtatur tamen iſtis remediis aſtringentibus, vt aliæ partes circumiacentes conſtringantur, & foramen claudant, & obſtruant. Sunt tamen augenda & addenda, quæ ſarcotica magis ſunt, vt thus, ſarcocolla, panax, maſtix, farina orobi & ſimilia. Si fiſtula lachrymalis adſit, relegetur ad chirurgos.

Per abſciſſionem carnis lachryma.

Sarcotica

De Aegylope. CAP. LXII.

AEgylops primùm eſt tuberculum in cantho maiore factum, quod in fiſtulam lachrymalem vertitur. Fit autem tumor ille à lachrymis retentis, aut ab humoribus corruptis acribus à capite in eam partem deſcendentibus, & facillimè à principio curatur. Sed quia paruus eſt tumor, & ſenſim fit, negligitur, niſi cùm per defluxionem repentè fit, & dolorem excitat. Si fiat ſine dolore, ſiue aliqua inflammatione eſt. Purgatio ſufficit, & aliqua digerentia ſupra tumorem appoſita, vt emplaſtrum diumum, ceroneum, & ſimilia diſcutientia, vt diapalma. Si per defluxionem repentè fiat, tumor maior eſt, & cum dolore. Tunc mittendus eſt ſanguis, & à parte propellendum medicamentis

Affirm.

repellentibus. Optima erunt, quæ præscripsimus ad exitum oculi. Debent illa astringentia in cantho, & supra buccas, & maxillam inferiorem vsque ad aures extendi. Nam sanguinis attractio non solùm fit per venas internas, sed & per illas exteriores. Quare & cucurbitulæ supra iugulares venas positæ, non parùm conferunt ad illam inflammationem cohibendam. Si dolor vrgeat, eum sedare oportet, vt pomo cocto in lacte, vel lac mulsum iniectum, vel mucilago psilij, & fœnug. simul permixta, & extracta cum aqua violarum & supra partem tumoris appositæ. Diligenter inspicere oportet, num tumor suppuratus sit: nam cùm suppuratur: ob id citò partem aperire oportet, ne materia diutius retenta, sinum faciat, & os lædat. Quare si pauca sit materia, per canthum expurgari poterit, citra dissectionem. Quòd si maior fuerit, vel diutius retenta, vel per decubitum tumor factus fuerit, ferro aperire oportet. Quòd si morbus rediuiuus fuerit, vel perseuerarit, post apertionem factam nouacula eligere oportet, qua in parte os carioſum fuerit, & in ea cauterium tantùm est adhibendum. Quòd si factus fuerit per defluxionem, & multum materiæ congregetur, non solùm os vrere oportet, sed venam & arteriam, quæ sunt in ipso angulo canthi interni, ne noua fiat defluxio. Procurandum erit, vt escara decidat, & siccioribus medicamentis & astringentibus, & inducenda cicatrix, vt partes illæ laxiores constringantur. Solet enim hæc affectio mulieribus, & quibus sunt hæ partes humidiores, accidere. Curaui ego aliquando fistulam incipientem medicamentis laxantibus, & topicis medicamentis supra partem appositis, citra dissectionem, nempe digerentibus, & postea fortiter exiccantibus, qualia sunt illa, quæ parantur ex calcitide, alumine, flore æris, tuthia, plumbo, antimonio, aliisque mineralibus grauibus. Prosunt enim & sua siccitate, & digerendi facultate, & suo pondere, quo partem compressam retinent, & subsidere faciunt, atque ita materiæ receptionem impediunt. In eadem parte fiunt aliquando vlcera phagedenica ab acribus humoribus, quæ non nisi vsta parte, & maximè venis & arteriis curantur, quale vidimus in quodam

Cucurb.

Sedantia dolorem.

Suppuratio.

Recidiuus morbus.

Quibus curatur fistula.

dam Franciſcano, qui poſt multorum medicamẽtorum remedia,& vſtionem factam, alia vſtione curatus à nobis eſt,venis & arteriis ad viuum & penitus aduſtis. Citiſſimè enim poſtea curatum fuit vlcus, neque ab eo tempore recruduit. In quibuſdam materia ſuppuratur,liquidáque & tenuis, per foramen, quod eſt in parte interna oculi,per quod venæ aliquæ, & neruorum portio tertiæ coniugationis ad partes narium internas deſcendunt, pus tedduntur, digito compreſſa illa parte magni canthi. Hanc affectionem medicamentis fortiter aſtringentibus inhibere oportet, vel vſtione facta ſatis profundè ſub oculo. Pars erit conſtrin enda. Sed ſi facilè expurgetur, nihilque remaneat, ſuaderem , vt morbus negligeretur , cùm non mereatur tormentum. Sed danda eſt opera,vt illæ partes exiccentur , conſtringantúrque , & oculi nimia illa humiditas frequentibus pilulis euacuetur , roboretúrque pars,ne tam facilè lachrymas,aut humiditatem recipiat. Ad exiccationẽ illam internam,optimus erit pul. præſcriptus cap. de ſuffuſione,qui fit ex cineribus hyrundinum,&c. Poteſt etiam confici cinis ex teſtudinibus , oſtreis,conchis marinis, ex quibus fiat lixiuium , quo pars foueatur , priuſquam os ſit factum carioſum, idque addito pauco aceto,vel ſucco rutæ. Id curare poterit,ſi initio mitius fiat lixiuium,& ſenſim fortius. Reſidentia lixiuij, ſiue calx illa extincta,antimonio permixta cum pauco aceto , & oleo roſ. ad formam linimenti reducatur, & ſupra partem apponatur.

Quibus ea rantur phagedenica.

De hæmorrhagia à naribus. CAP. LXIII.

SAnguis in hepate,venis & corde naturaliter continetur , nec in forma ſanguinis , niſi præter naturã egreditur. Ob id ſtatim putreſcit extra vaſa. Vnde Hipp.ſcripſit,ſi in ventrem ſanguis deſcendat , neceſſe eſt putreſcere. Sanguis autem affluit vel per criſim, ſcilicet acuti morbi , vel poſt dolores capitis. ſed quia hoc fit natura impellente,& cum vtilitate,nõ eſt ſupprimendus. Nam, vt ſcripſit Hipp. Capite dolente , ſi pus vel ſanguis , vel aqua effluat per nares,aures,& os,vtile eſt. In criſi laudetur ſanguinis fluxus, modò præceſſerint ſigna coctionis,& immoderatus non ſit. Quicũque enim admodum ſe.

Effluuij ſanguinis multæ cauſ

excedit, etiam menſtrualis, præter naturam eſt. Huius profluuij cauſæ ſunt multæ. Profluit enim ex vena, aut arteria reſecata, orificio diuiſa, aut relaxata. Diuiditur autem ipſa tunica, vulneratione, contuſione, ruptione, aut eroſione. Si ſanguis fuerit actis, fluit ab omnibus venis diſruptis, ſed maximè ab intetioribus per anaſtomoſim, aut diapedeſim, aut diauroſim, quia venæ parte interna molliores & rariores ſunt. Quare à venis exterioribus non niſi eroſis, vel diſruptis ſanguis fluit, quia cutis externa eſt denſior interna. Ab vtero verò, non niſi per apertionem oſculorum. E naribus magis per arroſionem, ex pulmonibus per arroſionem, & ob ſanguinis acrimoniam, & rupturam, ob magnam flatuum quantitatem fluit. In eo autem ſupprimendo cauſa fluxionis diligenter eſt attendenda. Si enim per reſudationem à quacunque parte fluxerit, nunquam ſiſtitur, donec corpus à ſeroſis humoribus, quibus refertum eſt, euacuatum ſit, & ſanguis craſſior euadat, victus ratione incraſſante, & venæ fiant denſiores. Si per arroſionem venæ fluat, ſola cauſtica, quæ cruſtam inducunt, erunt vſui, quemadmodum emplaſtica & aſtringentia, ſi per anaſtomoſim. Medicamenta igitur cauſæ vnicuique accõmodata, & propria magis eligantur. Sunt enim quędam medicamenta, quæ ſua frigiditate ſanguinis feruorem extingunt, atque ita ſanguinem retinent, vt ſuccus vmbilici veneris, ſemperuiui, lactucæ, aquæ tribuli aquarici, &c. Omnia, quæ frigida ſunt & humida, vel parùm ſicca, vt ſolanum. Hæc autem magis profunt, ſi apponantur circa partes calfactas, & vicinas, & priùs excipiantur farina lentium, vel hordei, quibus adde aceti parum. Si fluat è naribus, talia medicamenta in lateribus colli & temporibus ſunt apponenda, frigida nimirùm, & aſtringentia. Et non ſolùm partibus his vicinis, ſed & ſupra venas ipſas ſanguinem reiicientes. Sua enim aſtrictione, & repellunt, & partem conſtringunt, meatus etiam dilatatos & apertos quodammodo occludunt. Huius generis ſunt ſuccus ſanguinariæ, herniariæ, burſæ paſtoris, caudæ equinæ, plantaginis, foliorum vitis, ſorborum, prunorum agreſtium, cydoniorum & ſimilium. Sunt & alia medicamenta emplaſtica, quæ ſuo lentore,

Quæ ſanguinis feruorem extinguunt.

Quæ ſiſtũt fluxũ naſium.

Herbæ aſtringentes.

lentore, frigiditate & ficcitate, ſanguinis impetum ſiſtunt & retinent, meatus obſtruendo, vt oui albumen, farina volatilis, amylum, mucilago cydoniorum, vel pſillij, & potiſſimùm, ſi aliqua exiccantia his adiungantur, vt ſang. drac. bolus arm. gypſum, lycium, ſanguis etiam animalium terreſtrium exiccatus. Hæc autem in apertione, ruptura, & vulneribus maximè ſunt adhibenda. Aloë & thus his annumerari poſſunt, quibus & pilos leporis adiungit Gal. qui non à facultate aſtringendi, aut occulta proprietate ſanguinem retinent, ſed quia vulneris labra adducta beneficio emplaſticorum retinent. Quòd ſi per ſe ponantur, ſanguinis partem craſſiorem retinent, ſeroſam autem tranſmittunt. Deinde ſanguis concretus obſtruendo vaſis oſculum, ſanguinem retinet. Eadem ratione flos ſalicis & omnes alij, qui abeunt in pappos. Lanugo etiam fructuum, vt cydoniorum, & lana, quæ ex fructibus carpitur, vt platani, bombacis, & caſtaneārum, ſanguinem ſiſtunt. Tela aranearum idem etiam præſtat. Sunt & alia medicamenta, quæ citò ſanguinem retinent, appoſita, qualia ſunt multum reſiccantia, vt cinis teſtæ ouorum, cancrorum, gallarum. His proximè accedunt, quæ vrendo exiccant, quibus potiſſimùm vtimur in fluxu ſanguinis arterioſi, & magnarum venarum, vt vitriolum vſtum, auripig. ſandaraca, atramentum ſutorium, & ſimilia cauſtica. Sunt autem hæc apponenda in forma ſicca, vel excepta aliquo lentò humore, ſi per ſe conſiſtentiam non habeant. Quæ autem liquida ſunt & ſpiſſa parùm, tentis excipiuntur. Vt autem iſta medicamenta ſanguinis impetum retinere valeant, ſanguis aliò reuocandus. Quòd ſi multus fuerit, nec æger adhuc debilitatus, ſanguinis miſſio erit facienda, modò ætas & reliqua conſentiant, ſin minùs, diuertendus eſt ſanguis, ſine euacuatione. Id fiat ligaturis, cucurbitulis appoſitis regioni hepatis, quod confert, ſiue è naribus, ſiue ex vtero, aut ab alia parte fluat ſanguis. Iecur enim ſanguinis officina, omnium venarum origo eſt, & ad id, velut ad centrum, omnes referuntur. Ligatura circa teſtes eſt vtiliſſima, vt & oxycrati perfuſio, quando ſanguinis feruor eſt minuendus.

Emplaſtra ſang. ſiſtẽ.

Pili lepor.

Flos ſalicis.

Sanguinẽ retinẽtia.

Sanguinis miſ. in robuſtis.

In debilibus non mittitur ſanguis.

Fluor è naribus.

Si è naribus fluat ſanguis, vtiliſſimum erit totam faciem aquis frigidis perfundere, & ſpongias antiquas, id eſt, frequenter lotas, vt ſalſedo ablata ſit, immerſas ſuccis prædictarum herbarum, vel in aceto, & aqua temporibus apponere, ſiue continere in ore aquam ciſternæ frigidiſſimam, ſubinde renouando, quod imperat Gal. lib. de paratu facilibus. Sic enim conſtringuntur venæ internæ oris, & per conſequentiam aliæ. Lapis, qui in cyprini palato viſitur, ſi frigidus ore contineatur, ſanguinis fluxum, vel narium, vel oris promptiſſimè compeſcit. Laudat Galen. diligentem aurium obturationem, quod prodeſſe nulla alia ratione exiſtimo poſſe, niſi fortè quòd ſinus primus ramorum venarum, & ſecundus duræ menyngis, per quos potiſſimùm cerebrum ſanguinem recipit, comprimantur, ex quo obſtruantur, & ſanguis conſequentia quadam retineatur, niſi fortè legendum ſit, nares eſſe comprimendas, quibus compreſſis ſanguis ſiſtitur. Poteſt fieri pulu. conſtrictiuus hoc modo.

Pul. conſtrictiuus.

℞. boli armeni ʒ.j. cortic. mali granati, balauſtiorum, gall. ana ʒ.iij. capitum papaueris albi ʒ.ij. ſang. drac. ʒ.j. pul. & incorporentur albumine oui, vel aceto, ponantur ſuper tempora & frontem, & venas iugulares. Poſſunt fieri pul. ex magis aſtringentibus, & refriger. ſuprà numeratis. Vtiles etiam erunt, qui præſcripti ſunt, pro aqua deſcendente in oculum in ſuffuſione: verùm hoc loco magis refrigerare oportet. Fieri etiam poſſunt inunctiones ex oleo conſtringente, vt myrtill. cydoniorum, roſ. omphacino, additis quibuſdam ſuccis multùm conſtringentibus, & refrigerantibus, vt cydoniorum, poligoni, & ſimilium. Coquantur olea ad ſuccorum conſumptionem, alioqui coire non poſſunt in formam vnguenti propter ſuccorum humiditatem, quæ oleis commiſceri nequit. His cera poſtea adiungitur alba, acetum verò tempore inunctionis. Nihil prohibet etiam puluerem conſtrictiuum in parua quantitate ponere. Iis pars colli inũgatur, per quam venæ & arteriæ ad caput aſcendunt. Additur & corall. vt medicamentum fiat efficacius. Poteſt etiam ſine cera & oleo ex

Olea conſtrin.

ſuccis

ſuccis, & aceto fieri nutritum, additis lithargyro, bolo armeno, ceruſa, aut aliis emplaſticis mineralibus, quæ tamen diutius hærebunt parti, ſi aliqua quantitas olei roſ. omphacini addatur. Vel fiat embrocatio ex ſuccis herbarum frigidarum ſic. *Embrocatio.*

℞. ſucci plantag. poligoni. ana ʒ.iiij. ſucci burſ. paſt. ʒ.ij. aceti parũ, facta reſidentia gonatur ſupra frontẽ, vel farina hordei, & inſpergantur, & partib. ſupradictis applicentur. In locum ſuccorum etiã ſubſtitui herbarum aquæ poſſunt, quo tempore non reperiuntur, vt hyeme.

℞. aquarum roſ. vel peculi roſ. vel prunellorum, vel myrtill. vel plantag. ʒ.iiij. aceti ʒ. j. intincti panni applicentur fronti, vel temporibus, & circa collum. Ex eiſdem poteſt hepar epithimari, modò actu frigida non applicentur, vt in fronte, niſi ſit fluxus ſanguinis à feruore. Naribus autem hæc admoueantur, vt cinis teſtæ ouorum inſufflatus in nares, vel exceptus linimento. Citiſſimè ſanguinẽ ſiſtit pul. conſtrictiuus præſcriptus, albumine oui exceptus. Idem præſtat ſtercus ſuillum recens, aut exiccatum naribus admotum, cui pul. roſ. adiungere oportet, ob fœtorem, & quæ cunque ſuprà enumerata ſunt, eodem modo adhibita ſanguinis feruorem ſiſtunt, modò ſint emplaſtica, vel reſiccantia, quę aliquam conſiſtentiam habent. Hæc verò ſtatim adhiberi non debent, ſed iam facta diuerſione, aut poſt embrocationes, aut remedia alia ſanguinem repellentia. Nam hæc remedia nares non repulſo, aut alio attracto ſanguine, claudent, qui defluit in os, pulmones, ventriculum. Si fluxus ob nimiam ſanguinis tenuitatem fiat, conuenient ſyrupi incraſſantes, & infrigidantes exhibiti cum aquis frigidis, vt ſyr. viol. de nenuph. de papauere, de berberis, & myrtill. vel ex conſerua radic. ſymphiti. Idem faciendum, ſi à nimia ſanguinis acrimonia fluxus oriatur. Purgandus tandem erit, ſi non retineatur, decoctione myrobal. febeſten, tamarindorum, rhab. infuſo non expreſſo, ſyr. roſ. laxatiuo. Hæc enim cum aſtrictione vel extinctione bilem euacuant. Si verò ſanguis fluat ob tenuitatem, vel ſeri copiam, medicamentis laxatiuis purgandi ſunt. Sed adiungenda ſunt, quæ aquas euacuent citra magnam cale- *Epithima.* *Fluxus ſanguinis ob eius tenuitatem.*

factionem, vt serum lactis, potissimùm asinæ, quod sub dio per totam noctem fuit expositum, vt magis refrigeret, in quo infundantur folia sennæ, & brassica marina, vel baccæ hederæ, & alia, quæ cap. de hydrope dicuntur. Sensim & frequenter euacuandi sunt. Vulgus appendit collo corallum, iaspidem, ambram, quæ magis contactu suo frigido feruorem sanguinis extinguendo retinent, quàm alia occulta proprietate. Verùm hoc meliùs præstant, si collo circumligentur, & eam maximè contingant partem, per quam venæ iugulares caput petunt. Idem præstabit cathena aurea, vel argentea, vel ferrea, vel plumbea, vel in partem posteriorem pendeant, supra quam incumbit magna vena & arteria. Has partes refrigerare succis herbarum frigidis supradictis, non est inutile. Est etiam vtile timorem incutere ægrotanti subitum, vt à circunferentia ad centrum sanguis reuocetur. Æger omnibus modis est refrigerandus, aëre frigido, potionibus, herbis & potentia & actu frigidis. Imperanda est quies totius corporis, & animi potissimùm, linguæ & maxillarum. Nam si frequenter loquantur, aut maxillas moueant, fluxum sanguinis continuant. Ob id alimenta actu frigida danda sunt, & quæ citra masticationem deuorari possunt, vt amylum paratum in decoctione pedum veruecis, hordeum mundatum, vel cremor ptisanæ ex sacch. & aqua ros. sine amygdalis: quibus adiungimus quædam emplastica ad sanguinis inspissationem, vt albumen oui crudum fortiter agitatum, gummi trag. aut arabici, vel emplastica refrigerantia, qualia sunt bolus armenus, terra sigill. rubrica fabril. creta, argilla & similia, quæ nullum odorem, vel saporem ingratum habẽt, vt etiam pulvis coralli, vel cinis ossis sepiæ lotus. Hæc sanguinem inspissant, siccando serosa recrementa. Sunt, qui sanguinem proprium in sartagine frixum edẽdum præbeant, sed mihi parum placet hominis sanguine vesci. Interdicantur vino, nisi valde debiles, quibus austerum valde conceditur, dilutum multa aqua cisternæ, vel fluuiorum. Oculos clausos habeant, ne sanguinem profluentem, & res rubras videant. Mouet enim facultatem expultricem phantasia ab obiecto mota. Si

Appendentia collo.

Victus ratio.

fluxus

fluxus ſanguinis narium accidat mulieri, vel puellæ, cui per aliquod tempus ſuppreſſi ſint menſes, aut poſtquam menſes ratione ætatis ceſſarunt, vel nondum fluere incœperunt, cùm tamen fluere debuiſſent, non eſt ſtatim compeſcendus. Solet enim natura, quod per vterum expurgare conſueuerat aut debuerat, nunc impedita per ſuperiora reiicere. Ex quibus prohibetur, ad venas pulmonis tetrudi ſolet, & eas rumpere, vnde fit hæmoptoica paſſio, à qua tabes, dolores capitis, ophthalmia, faciei rubor. Quare aliquot diebus poſt paroxiſmum, vel in ipſo paroxiſmo, ſi immodica fuerit euacuatio, fiat miſſio ſanguinis ex vena poplitis, & affigantur cucurbitulæ, circa regionem vteri & inguinum. Sedato fluxu menſes prouocentur medicamentis. In mulieribus minùs eſt periculoſus ſanguinis fluxus, quàm in viris, ob id nõ tam citò compeſcendus. Ego curaui quendam ſolis ſyrup. aquas & ſeroſos humores euacuantibus, qui per os ſingulis diebus reiiciebat duas aut tres ℔. ſanguinis. Remedia fuere hæc.

Fluxus menſ. ſuppreſſione.

Reiectionis ſang. per os curatio.

℞. rad. plantag. ʒ. ij. rad. conſolid. maior. ʒ. j. herniariæ, herbarum capil. centinodiæ, fum. ana M. j. aniſ. ʒ. ij. quatuor ſem. frig. maior. ana ʒ. j. ſemi. naſturtij torrefacti ʒ. j. fiat decoctio. In ℔. j. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyrup. de quo capiat manè ad quantitatem ʒ. iiij.

Syr.

℞. ſucci braſſ. marinæ, arthemiſ. ana ʒ. ij. ſucci fœni. marini, & cucumer. agreſt. & cyclam. ana ʒ. j. excipiantur farina lupinorum, cui adde parũm terebint. fiat ad formam cataplaſ. applicetur, vt diximus.

Cataplaſ.

℞. cancrorum ſtagni N. xxx. abluantur in aqua hordei, & macerentur, deinde vrantur in furno, fiat pul. de quo cap. ʒ. ij. cum aqua plantaginis, & abſynthij, adde coralli ʒ. ß.

Pul. cancrorum.

De fluxu ſanguinis è naribus.

FLuxus ſanguinis è naribus, modò non ſit criticus, conſtringendus ſtatim eſt. Conſtringitur autem ſanguinis miſſione, ſed oportet foramen eſſe paruum, vt minor quantitas fluat, & reuellat magis. Faciendа autem ex baſilica, aut mediana, vel cephalica eiuſdem partis. Diuerſio etiam fit per ventoſas affixas ſupra

hypochondria, ſeruata etiam rectitudine, vt ſi à dextra fluat nare, in dextra parte: ligaturis doloroſis etiam auertitur ſanguis. Teneat caput erectum, & non inſpiciat res rubras, nec vinum bibat. Perfundatur caput aqua frigida, vel ſupra ſpatulas & collum ponatur pannus madefactus in aqua frigida, niſi debilis eſſet, vel nimis frigidus. Fiat pul.

Pul. reſtrictiuus.

℔. boli armeni ʒ. j. cort. mali granati, balauſtiorum, gall. ana ʒ. iij. ſeminis papaueris albi ʒ. ij. pul. & incorporentur cum albumine oui, vel aceto, & ponãtur ſupra tempora, & frontem.

De Polypo. CAP. LXIII.

POlypus tumor eſt narium proprius, qui videtur eſſe carnoſus ex carne illa laxa & fungoſa, quæ intra nares latitat. Fit autem quotieſcunq; hæc caro laxior & rarior eſt, & cerebrum valde humidum mittit viſcidam & flatulentam quandam materiam, quæ hanc partem inflando facit, vt maior appareat, & potiſſimùm in coniunctione lunæ: in declinatione contabeſcit & minuitur. Eſt tumor hic aliquando inter nares, neq; multùm apparet. Aliquando ad extremum vſque narium propendit. Aliquando in ea cauitate, quæ eſt à natibus ad os, viſitur. Eſt autem ventri polypi ſimilis. Nam id, quòd pendet, figuram habet rotundam, & facilè in varios colores mutatur, polypi modo, nunc albus, nunc cineritius, nunc liuidus, aliquando rubeus apparet, narium impedit reſpirationem. Quod ſi fieret in vtraque nare, immineat periculum ſuffocationis, niſi aperto ore dormiant. Huius tumoris curatio eſt difficilis, & ſatius eſſet, cùm incipit fieri, eius incrementũ prohibere, quam eius curationem poſtea tentare. Nam factus ſui ablationem indicat, cum ſit toto genere præter naturam, vel medicamentis arrodentibus carnoſum illum tumorem minuere. Inhibebitur, ſi in principio, purgato corpore & capite, & ſanguinis miſſione è cephalica, & cucurbitulis ſæpe appoſitis in lateribus colli, ſupra partem apponantur fortiter aſtringentia, vel ſi vtrunque accreuerit, cauſtica cum quibuſdam aſtringentibus. Igitur in principio aqua ſequens vtiliſſima erit.

Curatio difficilis.

Aqua vtiliſſima.

℔. vuarum immaturarum ℔. iij. cort. mali gran. balauſtio-

lauſtiorum, ſumach an. ℔. ij. diſtillentur omnibus maceratis in aceto, deinde adde aluminis ℔. j. vitrioli ℥. iij. diſtillentur iterum omnia ſimul, & aqua illa tangantur partes internæ narium. Aqua ſeparationis auri idem præſtabit. Si peruenerit ad aliquam magnitudinem, ſandaracam, & auripigmentum in prædictis aquis excipere oportet, vt pars vratur, & conſtringatur. Trociſci Andronis, Muſæ, Polydæ, idem efficere poſſunt, ſed quia ſpiſſa ſunt, minùs commodè adhibentur, & magis conueniunt in ozena, quàm in polypo. Debent autem iſta apponi, cùm luna decreſcit, quo tempore minor tumor eſt, & meliùs adhibẽtur remedia ipſa radici, cùm tumor non impediat, quò minùs partes illæ internæ à medicamentis tangantur. Multis profuit vſus gaiaci cum tenui victu. Curantur chirurgia. Nam ſi paruus eſt, conficitur canula argentea, per quam dimittimus cauterium internæ parti narium circa ſeptum. In ruſticis, & iis, qui parùm curant de forma narium, forcipibus ſcindemus. Demum ſupra partem cauterium adhibendum, alioqui vritur in vna parte, altera intacta. Et ſi quid reliquum fuerit exuſtionis expers, inde renaſcitur nouus polypus. Dum iſtis vtimur, optimum erit, caput exiccare pulueribus, & aliis remediis, necnon & totum corpus, ſed præcipuè caput.

De Ozenis. CAP. LXV.

OZenæ dictæ ſunt ab aliqua polypi ſpecie, quæ graueolens eſt, ſed hoc valdè miror, quòd cùm piſcis ille muſci odorem referat, ozenæ ingratum & fœtidum, hæ ab illo nomen acceperint. Ozenæ nihil aliud ſunt, quàm polypus exulceratus, aut vlcus illius partis fungoſæ, quæ intra partes reperitur. Et ſic differt vlcus hoc ab aliis vlceribus, quæ fiũt in alis naſi internis, quòd talia ſine magno pure & fœtore fiant: Ozenæ non item, ſed & olfactum impediunt. Nam cùm hæc pars fungoſa ſit, & in tumorem eleuetur, ſpirationem oſſium ethmoidis impedit, ob idque recrementa diutius retenta putrent, vnde fœtor & graueolentia. Difficillimè curatur ob venarum frequentiam, & pituitæ expurgationem. Differt à polypo, quòd huius materia non tam aeris ſit, alioqui exulceraret: ozenæ autem materia aeris,

Difficilis curatio.

Differt à polypo Ozena.

Curatio. mordax, arrodens & putrida est. Curatur purgatione totius corporis exacta. Masticatoriis ex mastiche, pituita capitis purgatur, quibus si adiungatur scammonium, potentius trahet, & deriuabit materiam in proximiorem partem. *In principio.* In principio ante omnia alia medicamenta vtilissimum erit vti aqua illa pro polypo descripta cap. superiore, vel lixiuio parato ex cineribus caulium, fabarum. Item aqua forti diluta oxymelite. Detergunt hæc omnia, & carnem putrem exedunt, vt omphacium antiquum, paratum ad oculorum affectus, dissolutum in aqua calamenti, & œnomelite. Posset etiam in principio vnguentum ægyptiacum dissolutum in aqua hordei prodesse, ad vlceris detersionem. Deinde sunt conficienda vnguenta, quæ astringant, & detergant, & summè exiccent, vt vnguentum pompholigos, addito alumine, chalcitide, & cortice mali granati. vel conficiantur sic.

℞. omphacij ʒ.ß. cortic. mali granati, balaustiorum an. ʒ.iij. myrrhæ, aluminis, ladani an. ʒ.ij. chalcit. aloes, cort. thur. ana ʒ.j. ol. rosat. & myrth. ana ʒ.ij. ceræ rub. q.s. fiat vnguentum, quod applicetur parti narium internæ, vel diss. in vino aut aqua myrtill. aut peculi ros. Id frequenter naribus attrahatur, ore aqua pleno. In istis vnguentis abstinendum a fœtidis, & miscenda sunt aliqua odorata, propter fœtidum illum odorem, qui alias offendit. Ex supradictis confici potest pulu. & insufflari ad vlceris exiccationem. Fiet ex eisdem, ex quibus compositum est vltimum vnguentum. In vlceribus narium post aliquam detersionem, nihil aliud efficacius inueni, quàm fumigium, quod partes illas profundas attingit & siccat. Parandum autem ex potentissimè resiccantibus, vt auripigmento rub. vel luteo, cinabari, quibus addenda sunt aliqua odorata, ex quibus fuligo excitatur, & vlcera siccantur, vt myrrha, thus, mastic. beniouin, &c. vt sic.

Remedium efficacissimum.

℞. ladani puri, hypocist. mastich, myrrhæ an. ʒ. iij. styrac rub. & calaminthæ, cortic. thur. sandaracæ, auripigmenti rub. ana ʒ. iij. excipiantur omnia terebinth. & fiant tro. quibus fumigentur serò & manè in cubiculo.

Opti-

Optimum eſt etiam illis parare candelas ex cera rubra: Nam fuligo talis candelæ, plurimùm iuuat exiccationes, maximè ſi contineatur in cubiculo bene clauſo, & anguſto. Quòd autem fuligo recipiatur, idem experimur, cùm diutius in ſtudiolo moram trahimus noctu. Nam poſtea ſputum & excrementa narium fuligine illa denigrata redduntur. Hac ratione nos vlcus curauimus, quod neque ab Italis, neque à Gallis medicis curari potuerat. Vlcera alia narium, vt quæ fiunt in alis narium ipſarum, fortiter reſiccantibus circa motſum, & ſarcoticis ſufficienter curantur, quibuſdam aſtringentibus additis. Mineralia diligentiſſimè lota cum cortice mali granati, & aloe lota talia vlcera curant. Vnguentum paratum ex pompholige cum balauſtiis talia vlcera curat. Item frequenter partem lauare decoctione tali vel aqua diſtillata.

Alia vlcera nar. quibus curantur.

℞. balauſtiorum & cortic. malorum granatorum ana ℔ß. iij. plantag. caudæ equinæ, pilo ſellæ, linguæ paſſerinæ & herniariæ ana M. ij. rad. biſtortæ ℔ß. foliorum myrthi vel ſummitatum pyri ſylueſtris ana M. j. contundantur & ſimul diſtillentur, & fiat aqua, de qua frequenter abluat nares. His adde aluminis qr. j. vel fiat decoctio ex ſupradictis, & frequenter abluat nares exiccando eas, poſtea fumigio præſcripto ad curationem ozenarum.

Lotio narium.

De *Parotidibus*. Cap. LXVI.

PArotides nomen acceperunt à loco. Fiunt enim tumores poſt aures propter partis laxitatem, & magna vaſa venarum & arteriarum, ad cerebrum conſcendentium, per quæ defluxiones potiſſimùm frigidæ principio, aliquando poſt longas febres & acutas, quæ ad tertium aut quartum diem peruenerunt, & poſt febres quotidianas, vel tertianas extenſas. Fiunt enim per κρίσεις, cùm materia, quæ cerebrum obſederat, ad has partes adenoſas irrumpit. Ob id in iſtis tumoribus nunquam repellentibus medicamentis vtimur, quamuis in inflammationibus aurium aliquibus vtamur. Materia enim quæ facit inflammationem in aure, pauca eſt, & per vaſa valde anguſta refluit, quæ magis qualitate peccabat, quã quantitate. Caſtigata medicaméto refrigeráte, ſi re-

In parotidibus non vtimur repellentibus.

pellatur ad intra,nil adfert mali : At materia parotidum multa eſt, & per latiores venas & arterias retunderetur in cerebrum, magno totius corporis incommodo. Ob id ſi incipiant, corpus diligenter purgamus pituita, & aliquando ſanguinem mittimus,ſi magna ſit totius corporis plenitudo, & ſi ſit circa partem calor, rubedo, & magna pulſatio ſentiatur. Supra partem relaxantia, & per partem digerentia apponimus, vel ol. chamo. lilio. irinum,amygd. amar.aneth.Lana ſuccida olea iſta excipiuntur, & ſupra partem adhibentur. Succida poni debet, cùm volumus ad eam partem à cerebro materiam trahere. Quòd ſi fluat ſufficienter & multùm,lota lana melior erit. Cataplaſmata parantur ex herbis & farinis digerentibus,vt

Curatio.

Relaxantia & digerentia.

CATAPLASMA.

℞.biſmal.cum radic.vel liliorum.qr.j.pariet.abſynth. an.M. furf. p.j. florum chamo.melil. an.p.j.coq. piſtentur & per colum tranſmittantur, quibus adde axung. porci & butyr. an. ℥.ij. ol. cham.irini. an.℥.iij.miſce,fiat cataplaſma,vel ſic.

℞.farinæ fœn.& fari.hord.an.qr.j.decoquantur in aqua & ol.chame. vel irino, vel anethino, & fiat pul. applicetur cataplaſmatis modo. Hæc remedia digerunt moderatè,& dolorem ſoluũt, quibus ſi adiungatur mel, vim maiorem habebunt digerendi,vt

℞. farinæ fabarum,farinæ hordei an.qr.j.mel.communis qr.ß. leuiter coquantur ſimul, & fiat cataplaſma. Si materia reſoluatur aliqua ex parte, remaneátque aliquid indigeſtum, dolorem tamen non faciat, tunc medicamenta in cerati formam redacta,commodiùs parti adhibebuntur, vt diachil. mag.iteratum,cheroneum,& in fine vtemur emplaſtro diapalma, duplicata quantitate calciteos, addendo iridis ℥.j.in ℥.iiij.emplaſtri. Vel reducantur ad conſiſtentiam cerati, cum oleo irino, liliorum, vel anethino. Quòd ſi digeri non poſſit ob materiæ multitudinem,aut craſſitiem,in pus vertetur.Tunc iuuanda erit maturantibus & ſuppurantibus, & vnguento baſilicone, vel cataplaſmate ſuprà deſcripto in hoc capite,addita magna quantitate farinæ frumenti & axungiæ porci, quo vti poterimus in principio, in quo opor-

Digerẽtia reliquias morbi.

Suppuratia.

oportet & maturationem & materiæ digestionem procurare, deinde sequenti.

℞. maluarum M.j. rad. bismal. qr. j. fic. pa. xx. coquantur & pistentur diligenter, per colum transmittantur, quibus adde axung. porci ʒ. iiij. olei communis ʒ. iij. farinæ frumenti leuiter decoctæ in colatura decoctionis herbarum ℔. ß. misceantur simul, & reducantur ad formam cataplasmatis. Hoc fortius reddetur, si farinam aut mucilaginem seminis fœnugræci addideris ad qr. ß. Vbi incipiet materia suppurari, vt magis trahatur ad circunferentiam, fermentum acre ponitur in cataplasmate prædicto, vel vnguentum basiliconis, quod picem habet. Medicamentum suppuratiuum & epispasticum est. Si cutis sit extenuata valde, solo felle porci suprapositio abscessus rumpitur. Quòd si ob cutim duriorem non rumpitur, tunc ferro id tentandum. Vlcus detergendum, & implendum, cicatrizandúmque, vt in aliis partibus.

Quæ abscessum rumpunt.

De aurium dolore. CAP. LXVII.

DOlor aurium à materia calida, frigida, vermibus, contusione, & flatibus fit. Si fiat à materia calida, vt in inflammatione, curandus erit missione sanguinis & anodynis. Secanda autem est cephalica eiusdem lateris. Clysteres ad reuulsionem, vt in cap. de oculorum doloribus, conueniunt, & cucurbitulæ sunt scapulis applicandæ. Sedabitur dolor topicis remediis, quæ erunt fomentationes, cataplasmata, inunctiones. Fomentatio quidem talis.

℞. viol. lact. plant. solani an. M. j. fol. pap. vel hyosc. vel mandr. tertiam partem M. j. fiat dec. ex qua fomentum, vel fumum recipiat. Melior erit, si non ponantur narcotica, vt papauer, hyosquiamus. Vel si fiat sic.

Fomentationes.

℞. mal. bismal. cum toto, viol. lact. salicis an. M. j. flor. chamo. melil. ros. an. p. j. fiat decoct. qua foueatur pars vt dictum est. Hæc erit optima in inflaminatione, cùm est digerenda materia. Quòd si magis digerentem velis, adde fœnug. semen lini, & semina digerentia, dicta in cap. de dolore oculorum. Inunctiones fiunt ex ol. refrigerantibus, vt ros. viol. nenu. de semine lact. de pap. de pomis mandragoræ. Additur etiam acetum, quia

Oleare frigerantia.

pars non timet acrimoniam. Adduntur & ſucci aliqui, vt ſolani, papaueris, coriandri. lact. vmbilici veneris, & in dolore fortiſſimo opium. Decoquantur aliqua in oleo, & maximè cùm dolorem lenire volumus, & digerere, vt aſelli, lumbrici, cantharides nigræ, coleæ marinæ, aut terreſtres, & maximè humor, quem eructant. Habent enim magnam vim mitigandi dolores. quæ cochleæ, quia à tota ſubſtantia dolorem ſedãt, ob id tam in cauſſa frigida, quàm in calida poſſunt adhiberi, modò coquantur in ol. appropriato ipſi cauſſæ, vt ſi frigido, in cauſſa calida, & calido, in frigida, vel in ol. medio & temperato, præſertim vbi non eſt perfectum à qua cauſſa fiat, vt medulla cruris porci ſaliti. Eſt enim præſtantiſſimum remedium, in omni cauſſa, ſed magis à materia frigida, vt paretur tale medicamentum.

Lenientia dolorem.

Medulla cruris porci.

℞. olei viol. vel roſati ʒ. iiij. ol. amygdal. ʒ. j. ß. aſellorum, vel lumbricorum, vel ſcarabeorum ʒ. j. contundantur & decoquantur in ol. quod poſtea inijciatur in aurem tepide. Incoqui etiam poſſunt fructus, ſemina, flores, pro neceſſitate affectionum. Albumen oui fortiter agitatum ad doloris ſedationem eſt accommodum, vt & lac recens mulſum. Fiunt etiam hoc modo.

Albumen oui.

Cataplaſmata.

℞. radic. liliorum & mal. an. ʒ. j. ſolani, hyoſquiami an. M. ß. roſ. rub. florum nenuphar. an. p. j. flor. chamo. melil. ana p. ß. fiat decoctio addendo farinæ hordei, & lentium an. ʒ. iij. Herbæ & radices contundantur, & omnibus mixtis ſimul fiat cataplaſma. Addendo ol. roſ. vel viol. vel nenuph. vel ſimilium ʒ. ij. vel pinguedinis anſeris, vel porci tantundem. Poteſt etiam corpus alterari ſyrup. refrigerantibus, & incraſſantibus, vt dictum eſt in dolore oculorum. Si purgatione indigeat, cum decoctione myrobalanorum & tamarindorum purgetur, vel ſyrupo roſato lax. addita aliqua parte tharb. infuſi in aqua end. Si dolor ſit in toto capite, ſedandus erit, vt monſtratum, cum irrigatione, vel vnctione aliqua. Si delirium accidãt, fiat, vt dictum eſt cap. de paraphrenitide.

Alteratio corporis.

Purgatio.

Curatio à materia frigida.

Si dolor fiat à materia frigida, detur primùm clyſter acutus, & ſi redundet ſanguis, mittatur in parua quantitate,

titate, vel affigantur cucurbitulæ scapulis cum scalpellatione loco phleborotomiæ. Coquatur humor syr. pituitam alterantibus. Purgetur pilulis capitalibus. Iniiciatur in autem ol. laurinum, costinum, chamomillæ, amaracinum, liliorum, nardinum, nucum, amygdal. dulc. vel amar. sesaminum, anethinum, lumbricorum, scorpionum, & alia id genus. Fiant fotus ex herbis calfacientibus, & digerentibus, cuiusmodi sunt, ruta, melilla, betonica, absynth. folia lauri, rosm. & alia dicta cap. de dolore capitis à materia frigida. Adipes, quibus vtimur, sunt anatis, gallinæ, anseris, & aliorum. Succi herbarum, vt pariet. sambuci, matric. absynth. Quando fit à materia frigida, rarò aut nunquam vtendum opio, nisi admodum vehemens fuerit dolor. Tunc enim opium addere possumus, adiungendo castorei, croci tantundem. In materia calida non id obseruandum.

Fotus ex herbis digerentibus.

Adipes.

Succi.

Si à flatibus, vel obstructione fiat auris dolor, extenuanda & purganda pituita à toto corpore: simili modo faciendum est in auribus. Iniicienda enim sunt, quæ attenuant & discutiunt flatus. Laudantur allia, cepæ, radix ari, serpentariæ, brioniæ, cucumeris agrest. & omnia alia, quæ commendantur suprà in dolore auris à materia frigida. Possunt ista præscribi sic.

Curatio à flatibus & obstructione.

℞. succi squillæ, aut larri, aut brioniæ, aut cepæ ʒ.ij. aceti ʒ.ß. misce, & in aure tepidè iniiciatur, vel sic.

℞. cepæ, rad. serpentariæ, veratri (maximè si est cum surditate) an. ʒ.j. foliorum lauri, rutæ, orig. puleg. calamenti vel aliarum herbarum calidarum ana M. ß. fiat decoctio in vino albo, vel aqua, vel vino antiquo communi, vel amygd. dulc. quod est medium, exprimantur fortiter, & expressum decoctum in aurem mittatur. Si contundatur residentia, & addatur porci pinguedo, fiat cataplasma apponendum supra aurem. Si proueniat ab inflammatione, curetur, vt suprà dictum est, à materia calida, nisi quòd maior sanguinis quantitas detrahenda est. Addenda sunt leuiter astringentia. Nam in hac inflammatione non est tutum multum repellentibus vti, etiam in principio, sicut nec in augmento & declinatione, nimiùm calidis & humidis, quia conseruanda est partis temperies, quæ est frigida & sicca. Ita-

Curatio ab inflammatione.

que addenda ſunt aliqua ſicca: vel vtendum minùs humectantibus.

Curatio ſuppurationis.

Si veniat ad ſuppurationem, abſtergatur detergentibus medicamentis, & ducatur ad cicatricem. Eam ob cauſſam prudenter fit, ſi vt in ſtatu, & incremento, iniectionibus & cataplaſm. addatur parum mellis, vt in declinatione fel aliquod, atque etiam in ſtatu, vt abſceſſus rumpatur. Sin abſceſſus ſit frigidus, vtendum eſt remediis ſuprà ſcriptis, vt ol. calidis. Sed à principio vti oportet mitigantibus dolorem, vt hoc modo.

Pro principio.

℞. ol. viol. ʒ. ij. ol. chamo. & amygd. dulc. an. ʒ. j miſce pro principio. Poſtea vratur ſequenti.

℞. ol. amygd. dulc. & cham. an. ʒ. iij. ol. liliorũ ʒ. ij. miſce, iniiciatur in aurem. Tandẽ ad digerentia magis erit veniendum. Poteſt vti hac decoctione ſeu cataplaſmate.

℞. ſeminis lini, & fœnug. an. ʒ. ß. flor. chamo. melil. roſ. an. p. j. radi. biſtortæ ʒ. j. fiat decoctio, contundantur & fiat cataplaſma, addendo olei roſ. & viol. an. ʒ. iij. Et hoc pro principio. Nam & ſi materia eſt frigida, ſunt addenda aliqua, quæ quodammodo repellant, vt ol. roſ. ol. violaceum. Ad mitigationem doloris poteſt fieri fomentatio, vel iniectio cum decoctione, vel euaporatio in aurem. Accedente ſtatu auferenda ſunt illa olea frigida, & ſunt commiſcenda, quæ digerunt. vt ol. amygd. dulc. liliorum, laurinum, amaracinum, ſycionium, vel ſuccus tantum foliorum cucum. agreſtis.

Pro ſtatu.

Abſterſoria.

Si rumpatur abſceſſus, abſtergatur, & reducatur ad cicatricem. Fiant medicamenta abſterſoria cum ſucco ciclæ, apij, porri, & cum ſucco foliorum cucum. agreſt. vel cum decoctione lupinorum, & hordei, & cum melle conſeruationis fellis vaccæ, vel cõmuni. Poſtea curetur cum ſarcoticis, & fortiter exiccantibus. Poteſt enim auris ferre talia medicamenta ob ſuam temperiem ſiccam. Ad vlceris exiccationem optimum erit vti hac ſuffumigatione.

Suffumigatio.

℞. thur. maſtich. ſarco. gum. iuniperi, myrrhæ ana ʒ. iij. ladani puri, hypochiſt. an. ʒ. ij. auripig. rub. an. ʒ. j. excipiantur terebinthina, & fiant trociſci, quos ponant ſupra carbones, & fumũ recipiãt per embotum, quod auri appli-

applicetur,& non arctè iungatur.Nam fumus non ascēdet sursum,nisi pareat aliquis exitus. Scoria ferri in aceto scillitico decocta vlcera aurium citissimè curat. Si à vermibus fiat auris dolor, iniiciatur in aurē decoctum lupinorum,vel succus absynthij, vel decoctum agarici, vel succus persicariæ maioris,vel alia, quæ vim habēt enecandi vermes. Postea iniiciantur specillo. Idem faciendum est,cum dolor prouenit ob rem aliquam incidentem in aures. *Curatio à vermibus.*

Si dolor fiat à contusione, mittatur sanguis ad prohibendam inflammationem. Si fortis sit dolor,applicentur supra partem,quæ aliquo modo astringunt, nisi fortissimus dolor adsit.Tunc enim mitigandus esset mollibus,vt si à pri ipio,ponatur olei rosati cum aceto, vel albumine oui fortiter agitato. Potest etiam addi pulvis myrtill.vel rhab. supra partem. Si autem dolor fortissimus esset,fiat catapl.ex oui albumine, & vitello fortiter agitatis,& addatur ol. chamomillæ & viol. an.ʒ.ij.farinæ hordei.florum chamomillæ ana ʒ.j. fiat cataplasma, ponatur supra partem affectam. Si dolor non sedetur hoc remedio,fiat aliquod ex præcedentibus, vt ex foliis papaueris,hyosquiami, vel addatur succus alicuius herbæ ex prædictis cataplasmatis. *Curatio à contusione.*

De Aurium tinnitu. CAP. LXVIII.

EOdem modo, iisdem remediis curatur tinnitus aurium,cui maximè cōducit medulla cruris pōrci supradicta. Fiet autem præstantissimum remedium hoc modo.

℞.colocy.ʒ.ß.succi rutæ,& amaraci ana ʒ.j. cumini, carui ana ʒ.ij.fiat decoctio in vino & ol. amygd. amar. decoquantur vsq; ad consumptionem vini &exprimantur omnia,& colentur. Vtantur hoc ol. frequenter iniiciendo in aurem. Et semper habeant aures obturatas bombace moscato. Aliud præstantissimum remedium, maximè si cum surditate sit aurium tinnitus. *Oleū præstantiss.*

℞.radic.ellebor. albi ʒ.iij.foliorum lauri & rutæ ana M.ß. foliorū fraxini M.j.fiat deco. in ol. amygd. amar. vel de kerua,vel nucum,sed hoc erit efficacius, & cū vino albo,vel maluatico decoq. ad consumptionem vini, exprimantur fortiter,& colentur.Iniice de col.in aurem

Sternutamẽta amax. conferunt.

vt ſuprà. Maximè conferunt ſternutamenta ad tinnitus aurium curandos, ſi frequenter excitentur. Nam flatus cerebri non minùs per aures, quam per nares diſcutiuntur. Aures ſemper habeant occluſas, donec perfectè curati fuerint, maximè quando ventus auſtralis vel borealis flat, ſed magis cùm borealis, quod maximè obſeruãdum eſt in ſcotomaticis. Nã ſi aures flatibus oppleantur, paroxyſmum excitant. Idem fit in epilepticis. Vtantur pul. poſt paſtum carminante vent oſitates, qualis eſt præſcriptus cap. de ſcoromia, vel fiat hoc modo.

Pulu.

℞. cymini, catui, maceratorum in aceto, & leuiter coctorum ana ʒ. iij. ſiler is montani, fœnic. a. ʒ. j. cinamomi, macis, ana ʒ. ij. anif. ʒ. iij. coriandri ʒ. j. ſ. ſacch. ad dupluin omnium, fiat pul. qui ſi ingratus ſit ori, doſis cinamomi augeatur. Capiat à paſtu cochleár vnum.

De ſurditate. CAP. LXIX.

SVrditas omnis curari non poteſt, vt quæ poſt morbũ acutum accidit, & antiqua. Talis verò dicitur, ſi duos exceſſit annos. Quę curationẽ admittit, his remediis curari poteſt. Primùm leuiter purgetur corpus, & frequenter, vt bis in hebdomada, capiendo pilulas ſine cuſtodia, quales ſunt de hiera ſimpl. & compoſ. de aſſaieret, & ſimiles. Concoquatur humor peccans appropriatus, & enacuetur fortioribus pilulis. Poſt pilulas vtatur theriaca, vel mythridatio. Intra vel circa aurem ponantur, quæ vim habent deobſtruendi, calf. & attrah. vt ſunt, quæ ſuprà in tinnitu aurium dicta ſunt. Olea, quæ maximè commendantur, ſunt ol. raphaninum, de ſcorpionibus, nucum, oleum vetus, in quo decoq. colocynthis, ol. cucumer. agreſt. laurinum, balſami, piloſ. petroleum, & omnia, quæ ſunt tenuium partium. Sed duo vltima ſunt ponenda cum maxima animaduerſione. Nam facillimè penetrant, & facilè dolorem, & inflãmationem excitant. Miſcenda eſt itaq; pauca eorum quantitas cum ol. imbecilliore, vt cum ol. amyg. amar. Maximè cõmendatur medicamentum illud, quod cõpoſitum eſt ex foliis rutæ, fraxini, & rad. elleb. albi, cap. ſuperiore, & quæcunq; illic ſunt præſcripta. Sternutamenta, maſtica, capurpurg maximè laudantur ante vſum topicorum. Si ſurditas à ſanie vel vlcere proueniat, abſtergenda erit ſanies,

Curatio.

Olea.

Quæ conueniũt ante topica.

Digitized by Google

sanies, & vlcus exiccandum, & corpus euacuandum. Iniicienda in aurem sunt, quæ vim habent abstergendi, succus cepæ, porci, cicis agrest. cum melle, vel ex fellibus mitioribus, quale est porcinum, vel agninum. Postea tutò adhibentur, quæ vim habent exiccandi, vt vlcus ducatur ad cicatricem. Dissoluantur trocisci in succo, vel decoctione aliqua medicamentorum abstergentiũ, vel exiccantium, vt trocisci albi Raf. sine opio, & alia, quæ ex cerusa, pompholige, seu tuthia parantur. Præstantissimum remedium fiet hoc modo. *Surditatis à sanie curat.*

℞. scoriæ ferri ʒ. j. decoq. in vino, quod postea iniiciatur in aurem. Fit etiam decoctio in aceto, sed cauendum est, ne acetum nimiùm acre sit. Nam sua acrimonia irritat vlcus. Alia quoque, quæ fortiter exiccant, plurimùm valent, siue in forma vnguenti, siue iniectionis. Sed non sunt probandæ iniectiones ex oleis in hac specie. Nam oleum est vlceribus inimicum, & maximè aurium vlceribus. Quòd si ponatur ol. id fit, vt obtundatur acrimonia aliquorum exiccantium cum vehementi morsu, alioqui nunquam ponendum est. Surditas, quæ post ictum prouenit, si per aliquot menses perseueret, incurabilis est, quoniam cum fractura, vel distentione nerui, & tympani est. Quæ autem a catarrho fit, curatur auertendo in aliam partem fluxionem, & consumendo, quod parti impactum est. *Surditas abiectu incura.* *A catarrho surditas.*

De sternutatione. CAP. LXX.

STernutatio est motus facultatis animalis à causa præter naturam cõmotæ, in quo flatuosæ cuiusdam substantiæ confertim per nares cum spiritu fit expulsio. Non solùm enim, qui è cerebro sonum edit, excernitur spiritus, verùm etiam è pulmone euidenter efferri conspicitur, sese vniuersim & repentè contrahente, pellere, ob eamque causam sternutationẽ fieri, cuius omnes expulsiones per cohibitionem, & retentionẽ spiritus fieri consueuerunt. Nec verò cuiquam mirum videri debet, spiritum vnico impetu, tum à thorace, tum à capite excuti. Thorax enim cerebri motum sequitur, quod commune è natura factum esse videtur, vt respirationis necessitas eodem tempore per vtranq; partẽ expelleretur, ne alioqui altera alterius munus interturbaret. Strepit

Duæ ſunt cauſſæ ſternutationis.

autem ſpiritus ille, vel quia confeſtim erumpit, vel quia ei per anguſtum, vt ſcribit Hipp. eſt exitus. Duæ enim ſunt ſternutationis cauſſæ: vna, quæ à cerebro prodit, de qua Hipp. ſcripſit, ſternutamentum è capite concitari calfacto cerebro, aut humectato eius intimi ſpacio, aëre intus contento foras erumpente, illúdque generationis principium habet appetitionem naturæ, flatuoſum illum ſpiritum excernere geſtientis. Ideo verò calfacto cerebro, & præhumectatis eius ventriculis fieri dixerit, quia calor ſiue internus, ſiue externus à quauis cauſſa, vel etiam frigiditate ambiente, intentior factus humiditates in cerebro attenuat, & rarefacit, atque in flatuoſum ſpiritum vertit. Atque ob eam cauſſam inter bona iudicia in morbis extralibus, exceptis his, qui pulmones exercent, recenſuit Hipp. Securitatem enim (vt Gal. explicat) polliceri videntur, ſi præcedente morbo ſuperuenerint, etiamſi lethalem eſſe alia ſigna declarẽt. Sunt enim coctionis argumenta, & cerebri facultatem robuſtam oſtendunt, quæ deiectis ex nare flatuoſis ſpiritibus cum quadam humiditate, interdum ſenſu perceptibili, & manifeſto, interdum obſcuro, & inſenſibili ſternutamenta commouent. Adhæc indicant naturam antea torpentem & languentem, nunc expergefieri, & excitari, & per eam motionem reminiſci. Addit verò alio in loco capitis granitatem, cephalalgeaſque varias, quas vaporoſi ſpiritus copia excitauit, euidenter ſubleuare, quia fit rarefactis humoribus in capite contentis, & naturæ impetu excretis, qui rarefiunt è naturæ calore ſeſe exuſcitante, excalfacti, propter cuius imbecillitatem priùs coacernata fuerat ſuperuacanea humiditas.

Altera cauſſa ſternutat.

Atque hæc commodè præſtat ſternutatio, quæ à cerebro initium motionis habet. Altera verò cauſſa eſt, quæ ab altera cauſſa cietur, cum quid mordax & vellicans, veluti penna naribus inditur, aut ſi naribus ſurſum elatis, aër frigidus inſpiretur, ſua qualitate cerebri meninges ferit, & ſurſum mouet. Ex eodem facultas ad excutiẽdam moleſtiam è narium meatibus, vt in tuſſi à pulmonibus, & aſpera arteria concitatur, & ſpiritus per eos valentiùs, vel confertim delatus, ſibi vias non aliter, quàm ubias aut fiſtulas artifices expurgant. Magis tamen

Digitized by Google

men eos humores, qui in aſpera arteria hærentes difficulter reiiciuntur & ſoluuntur, ſternutationes expellũt, vtpote quæ validiorem, quàm tuſſes, habeãt impetum. Quibus vires ſunt adeo imbecillæ, vt excremẽta in thorace contenta excutere nequeant, nares ſibi lacesſendo ſternutamentum ſuperueniens, bonum eſſe ſcribit Hippocrates. Sic etiam ſingultum ſanari experientia patet. Sunt autem, quos vbi præhendit hæc affectio, ſemel exercet, alij, quos ſæpe, ſed quia ſine periculo his accidere, raróque cõrpori affectionem noxamque maiorem attuliſſe vſi ſunt, pauci ſunt, qui de illius curatione ſcripſerint. Sæpe tamen multi ſternutando moriebantur, animámque efflabant, aut epileptico inſultu conuellebantur, & concutiebantur, vnde inualuit conſuetudo apud Chriſtianos, vt ſternutanti bene precentur, quod ex gentium perſuaſione ſumptum eſt, quæ aliquid ominis, vt eorum monumenta teſtantur, nimiùm ſuperſtitioſè ad iiciebant. Verùm de his ſatis. Si cui frequentior ſternutationis concuſſio moleſtiam adferat, apprehenſis naribus & ſpiritu retento per aliquod tempus compeſcit. Dicimus enim cõtracto cerebro eam fieri. Cùm ergo ſternutamentum retinemus, dilatatum cerebrum ſeruamus, ex quo concitationem eius frequenter ſiſtimus. Si verò aër, aut ſpiritus mordax, aut rei cuiuſpiam odor, vt roſarum bene multúmque redolentium, vel gratus, & acutus, vt cinamomi, aut vini, aut tenuis quædam ſubſtantia naribus recepta, qualis eſt pul. euphorbij, veratri, coſti, & ſimilium, ex quibus medicamenta ſternutamentum mouentia efficiuntur, hanc excitat (quod ſæpe euenire ſolet) qui pul. hos præparant, nares ſibi diligenter obturent, vel pro remedio erit contraria ſubſtantia naribus admota, vt eſt, opium, mandragoræ radicem, vel panem olfacere, quæ omnia morſum contrarium cauſſarum frangere, & obtundere celerrimè poſſunt.

Chriſtianorũ conſuet.

De Catarrho. CAPVT LXXI.

DEfluxio ſiue catarrhus interdum à materia frigida, interdũ à calida eſt, atque modò ad fauces, modò pectus, modò ad aures, ad oculos partim fluit, quorum omnium curationes poſtea mõſtrabimus. Si materia ſit calida, & venæ diſtentæ appareant, vel ſi ad oculos, pa-

latum, vel ad pulmones fluat, vel ſi cum febre gignatur, ſanguinem mittere oportet, nunquam autem alia ratione. Diuertendus erit clyſtere, & purgatione, vel cum decoctione tamarindorum, & aliorum ſoluentium, & incraſſantium. Eos leuiter purgare oportet, ne materia, quæ fluit, magis exagitetur, ſed potius ſiſtendus eſt defluxus. Poſtea extra paroxyſmum eradicabitur materia. Ad retentionem catarrhi, fiunt gargariſmata, fumigia, & ſacellationes, ſupra caput, & caputpurgia, ſed fumigia magis laudantur, poſtea caputpurgia, & cùm materia ad fauces fluit, gargariſmata, cùm ad oculos fit defluxio fumigia fiunt diuerſis modis, & rationibus, & magis ſunt neceſſaria in materia frigida, quàm calida. Quæ tamen calidis catarrhis conueniunt, hæc ſunt.

Quando mittendus ſanguis.

Quibus retinetur catarrhus.

Calidis, hæc conueniunt.

℞. fumigij aceti demiſſi ſupra lapidem ignitum, vel ferrum, vel fiat ſic.

℞. roſ. rub. coriandri præparati ana ℥.j. gummi hederæ, ſandaracæ, maſtich. olibani, ana ʒ.ij. tro. de camphora ʒ. ß. ſeminis papa. albi ℈. ij. concaſſ. & fiat fumig. quo ſuffumigantur cooperimenta capitis, & recipiat aliquem fumum. Optimum erit pro catarrho valde ſubtili, & calido gargariſma, quod faciendum erit ex incraſſantibus, & aſtringentibus, vt ſi quis ex ſyrup. de papau. cum aqua roſ. vel plantaginis gargariſma conficiat, vel ex decoctione cotoneorum, malorum granatorum, & roſ. ana ℥.j. ſeminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctum, in quo addatur ſyr. iuiubarum, viol. vel de papa. q. ſ. In garga. enim ponitur ſyr. ad dulcorandum. Proſb. j. decochoñis ſolent poni ℥.iij. ſyruporum. Bonum eſt tenere in ore formulas de bolo, vel pilulas de arnogloſſo, tabula vna diapapaueris albi. Vel ſi velis, conficientur formulæ ex aſtringentibus & incraſſantibus ſic.

℞. maſtich. thur. ana ʒ. ß. opij ℈. ij. penidiarum ʒ. iij. cum ſyrup. iuiubarum, fiant formulæ, teneat in ore. Vel ſic.

In fluxu retento quid faciendum.

℞. pul. diapap. albi ʒ.j ſeminis papaueris albi leuiter conquaſſati ʒ. ß. boli armeni, terræ ſigillatæ ana ʒ. ij. ſacch. candi, penidiarum ana ʒ. ij. ſucci gly. ℈. j. fiant formulæ cum ſyr. iuiubarum, vel cum aqua infuſionis gummi trag. teneat in ore. Fluxu aliqua ex parte retento

concoquenda erit materia ſyrup. incraſſantibus, quia ſemper aliquid ad fauces defluit, vel ad pulmones, & morbus eſt cum fluore, ob id reiiciendi ſunt ſyrup. alterantes materiam calidam cum quadam apertione, vel magna deterſione, vt ſyr. cichorei, & alij id genus. Eligendi autem ſunt, qui reſtrigerant, & incraſſant, & partes exaſperatas leniendi vim habent, quales ſunt ſyr. viol. de iuiub. de nenuph. de papa. & ſimiles, ſi cum decoctione pectorali miſceantur, vel alio remedio magis appropriato. Et miſcetur his ſyr. interdum ſyrupus de roſis ſuccis, ſed id faciendum tantùm, cùm materia eſt mixta, vel violarum, vel roſ. cum aliis ſyrupis. In materia calida præſcribi poſſunt in minori doſi. Aquæ laudantur, vt viol. roſ. capil. ven. ſcabioſ. & ſimiles. Fiunt decoctiones ex aſtringentibus, vel lenientibus pro neceſſitate, vt

Syr. incraſſ. reſtring.

Aquæ.

℞. olibani, maſtichis ana ʒ. ij. concoquantur leuiter in aqua. In ℔ b. j. col. diſſ. ſyr. de papauere & iuiub. ana ʒ. ij. & hoc erit in principio cùm materia adhuc fluit.

Aſtringentia in prin cip.

℞. ſyr. de pap. ʒ. j. ſyr. iuiub. & viol. ana ʒ. ij. dētur cum aqua hord. & fiat hoc modo decoctum.

℞. glyc. raſ. ʒ. iij. roſ. rub. viol. ana p. j. quat. ſemin. frigid. maior. ana ʒ. ij. ſeminis papaueris albi ʒ. j. paſſ. contritarum cum granis (quia intentio eſt aſtringendi) ſebeſten ana N. x. hord. integri (cum magis incraſſare volumus, & lenire, quàm abſtergere) p. j. fiat decoctio. In col. diſſ. ſyrup. viol. & iuiubarum ana ʒ. iij. miſce, pro iij. doſibus.

℞. elect. diatrag. frigid. tabellam j. pro doſi. Cùm autem materia fluit ad fauces, abſtergentibus abſtinebimus, & vtemur tantùm lenientibus & incraſſantibus & concoquentibus, vt poſtea monſtrabitur. Euacuatur autem pilulis, ſine quibus, cochiis, & aliis euacuantibus è capite, ſed multùm, ſine quibus, cum tertia parte cochiarum vel electario aliquo laxatiuo, vt de citro ſol. iudo, diaph. Addetur aliqua pars diacart. ſyr. roſ. laxatiui cum aliqua parte ſyr. viol. & cum decoctione pectorali, aut ſyr. viol. cum decoctione myrobal. cui addimus interdum grana aliquot diagridij, maximè cùm vtimur ſyr. & decoctione.

Quando abſtinen dū ab abſtergentibus.

Catarrhus frigidus.

Catarrhus frigidus constringendus est magis, sed cum astringentibus calidis, vel mediocriter incrassantibus. Ergo si fiat garg. astringens fiat hoc modo.

Gargarisma.

℞. cyperi, calamom. glyci. ana ʒ. ij. fol. lentisci vel myrtill. ana M. ß. cortic. tinct. ʒ. ß. fiat decoctio. In colatura diss. diamori ʒ. ij. mellis ros. ʒ. ß. fiat gargarisma. Liquiritia ponitur magis ad leniendum partes exulceratas, & ad dulcorandum. Semper enim ab indicatione partis miscenda sunt, quæ lenant asperitatem. Potest sic fieri fumigium.

Fumigiũ.

℞. ros. rub. nigellæ torrefactæ, gummi hederæ, boracis facti ana ʒij. coriandri ʒ. ij. auripigmenti cuiuslibet ʒ. j. contundantur, fiat fumigium, quo fumigentur panni, & cooperimenta capitis. Et si tussis non adsit, potest aliquid fumi per os recipere. Possunt adhiberi ligni aloes ʒ iij gallæ & aliptæ moscatæ, styracis, calami. ana ℈. iiij. pro dictionibus. Minuatur materia clystere aeri, concoquatur syr. calid. Et si fluat adhuc materia, misceantur aliqua leniter astringentia, vel frigida aliqua, quæ vim habent incrassandi, vt.

℞. mellis ros. col. ʒ. j. syr. de glyc. vel de hyss. iuiub. aut viol. ʒ. j. Si autem materia tota iam defluxerit, sunt tantùm vsurpandi syrupi materiam concoquentes, & detergentes. Euacuabitur autem pilulis cochiis in maiore dosi, quàm superiùs factum est, de sarcocolla, de agar. assaieret, de hiera composita, de mastiche, non autem aureis nec aliis fortioribus. In frigida materia datur theriaca, media, vel myrtid. vt in calida theriaca recens dandi. Teneant in ore thus, aut bolum armenum ad sistendam defluxionem, vel fiant formulæ sic.

℞. thuris, mastiches, cyperi ana ʒ. j. succi gly. boli arm. præparati ʒ. ij. sacch. candi. penidiarum ana ʒ. iij. gummi trag. arabici ana ℈. ij. carnis pass. cum aliis contusarum ʒ. ß. formentur cum syr. viol. vel de iuiub. formulæ instar lupinorum. In catarrho perseuerante optimum est dare pilulas de styrace ad sistẽdum fluxum, quæ tametsi opium recipiunt, non sunt vituperandæ. Recipiunt enim styracem, & alia, quæ frigiditatem eius reprimunt. Pilulæ Mes. vel de arnoglossa, vulgò cynogloss.

In catarrho perseuerante quidagẽd.

no gloſſ. ad omnes catarrhos magis conueniunt in materia calida, quàm frigida. Nam opium & hyoſquiamus ſuperant. In catarrho frigido ad cerebri robur, bonum eſt vti hoc puluere capitali. *Pulu. in frigido catarrho.*

℞. cyperi, cortic. citri ficci an ʒ.j. caryoph. cardamomi an. ʒ.j. ß. nig. torrefactæ, granorum tinctorum, coriand. præparati an. ſcrup iiij. macis ʒ.j. melliſ. ſiccę ſampſuci an. ſcrup. ij. ß. ſtechad. roſ. rub. an. ſcrup. ij. fiat pulu. quo ſinapizetur pars anterior capitis ſerò, in lecti ingreſſu, & manè. Fiat byrettum ſequens. *Byrettum.*

℞. melliſſ. beto. ocymi, ſampſuci an. M. ß. ſalis torrefacti, thuris, maſtiches an. ʒ. iij. radi. acori ʒ. ij. nucis moſcatæ, caryoph. ſtyrac. cal. ladani an. ʒ.j. ß. roſ. p. ß. cum ſyndone rub. fiat byrettum. Vel pomum odoriferum. *Pomum.*

℞. nigellæ torrefactæ ʒ. ij. nucis cupreſſi, caryophillorum, ſampſuci ſicci an. ʒ.j. ligni aloes, gallæ moſcatæ ana ℈. ij. ladani ʒ. iij. cum cera fiat pomum odoriferum, ad ſiſtendum catarrhum poſt euacuatiõnem. Si defluxio fiat ad aliquam partem, vel ad pectus, vel ad collum, curanda erit hoc modo, parti adhibendo ſequentia vnguenta ad reſolutionem, quæ dicentur cap. de anĝina.

De *grauedine.* Cap. LXXII.

HVmorem tenuem, crudum, & aquoſæ pituitæ perſimilem, qui per nares affatim à cerebro prolabitur, & in quibuſdam tempore frigido ſtillatim decidit, Græci, coryzam, Latini, grauedinem, noſtri (Roupie) appellant. Illa autem eſt defluxio, quæ ex cerebro in illam partem per oſſa ethmoidea decumbit, cuius materia eſt cerebri excrementum, quam gignunt intemperans, humidiórque victus, & capitis imbecillitas intemperiéſque frigida, aut calidior, aut copioſius & non ſatis congruens cerebro ſuppeditatum alimentum. Id enim facilè procreat excrementa pituitoſa, cùm refrigeratum non eſt ſubigendo alimento, aut perdomando. Nam quale per diarrhœam in ventre per cruditatem malum eſt, tale grauedo in capite, quæ in ſenibus frequẽtior eſt, iuuenibus verò minus. Intemperies calidior generationis cauſſa eſt, quòd maiorem vaporum humorúmque

copiam cerebrum ad se euocat, quàm præ copia possit digerere: constitutiones ad hæc calidæ & humidæ caput replentes idem præstant. Eam verò materiam expellit, & è capite deturbat frigus exprimens. Vbi enim ab aliqua causſa repletum fuerit caput, frigus superueniens veluti manu quapiam extrinsecus apprehenso, & compresſo tanquam spongia cerebro, contentam humiditatem exprimit, & in partes capite inferiores detrudit. Æstus præterea, vt solis & causſarum similium, vim calfaciendi habentium, quam ex accidenti interdum frigus obtinet, dum calorem naturalem intro agit, & reuocat, eóque modo interiorem reddit, humores in capite cumulatos liquando, & dissoluendo, efficiunt, vt pondere suo in subiectas partes profluant, grauedinisque causſæ existant, qui si acrem quendam & mordacem qualitatem prius in ventriculis cerebri contraxerint, ea per se potens est facultatis expultricis munus minus ad excretionem aptum sollicitare. Quam ob causſam sternutamenta præcedere consueuerunt, vel ob flatuosi spiritus cum eiusmodi excrementis commixtionem, vel ob fluxionem confertim prolabentem, quibus efficitur, vt nec diu adhærens, nec diu retenta in ossibus ethmoidis, crassitudinem nullam acquirat, nec ab aere immutationem vllam recipiat, vn le & calida (nisi per frigora ingentia, cùm ad extremitatem narium delata est, perfrigeretur) & tenuis seróque persimilis, dum distillat, apparet. Excitatur interdum alia graue finis species crassior, à crassiore & simul flatuosa pituita, quæ ob id diutius naribus adhæret, easque obstruit, & molestiam magnam in illis parit, in qua, vt & in superiore, qualitatis & quantitatis, eorúmque excrementorum atque vnà causſarum, quæ præcesserunt, contemplatio, capitis affectum demonstrat, siue calida fuerit, vt ex solis æstu, & similium calfactione, siue frigida, vt in refrigeratione. Hoc etiam pituitæ generationi accidit, vt quæ à vehementissima frigiditate, ne euadat, accidat. Et quæ à calore caput replente salsa aut acris, sicut & quæ propter exiguam sit frigiditatem, nullam ad gustum manifestam qualitatem, aut certè paucam dulcedinem præ se ferat. Quibus præterea grauedines ex solis offensione accidunt,

caput

caput ipsis non modò calidum, sed etiam sanguine plenum conspicitur, adeo vt omnes venæ, quæ in oculis, temporibus, si ante, & tota facie conspicuæ sunt, turgescant, & inflentur. Perfrigeratis verò curis minùs calida est, oculi non admodum tumentes, nec vllus in facie fœtor, sed minorem præ se fert molem.

Curatio.

Vtriusque autem affectionis curatio, cerebri resiccatione, vel leui refrigeratione, vt materia insistetur, perficitur: denique cum probo successu tale fumigium sum in me expertus. Laminam ferream, donec omnino candescat, igni subiicito, calfactam aceto ros. illic sensim instillato irriga, vaporémque ex eo elatum per nares recipito. Quòd si efficaciorem velis, rosas siccas simul cum aceto super laminam ipsam ferream coniicito, & in fine fabas integras, & aceto inspersas, aut, dum vruntur, laminam ipsam rursus aceto irriga, quæ ad horum symptomatum leuium curationem sufficiunt. Cætera, quæ à nobis de catarrho dicta sunt, huic instituto (affectionis tamen & partis indicatione obserua) accommodari possunt.

De dentium dolore. CAP. LXXV.

DOlor dentium fit ob defluxum alicuius humoris frigidi, quem cohibere oportet. Si tempus patiatur, & dolor perseueret, sed non admodum vrgeat, purgetur pilulis euacuantibus pituitam. Postea apponentur emplastra, quæ fuere præscripta de ophthalmia non vera, vel fiat emplastrum ex pice sola, vel si reperiatur emplastrum contra rupturam, vel comitissæ, vel de mastiche, sumatur, vel fiat tale magistraliter. *Purgatio.* *Emplastrum.*

℞. thur. hypoch. ladani ana ʒ. iij. picis, mastich. ana ʒ. ij. ol. lentisci partim, fiat emplastrum, & hoc confert, quando dolor fit ab influxu materiæ crassæ & frigidæ. Quòd si perseueret, & materia calida, acrisque sentiatur, adde seminis papaue. albi ʒ. j. vel meconij ℈. j. Prodest in principio aliquid opij, aut spinæ albæ adiicere. Ad doloris sedationem fiat talis decoctio.

℞. fol. sali. M. ß. radic. pentaphili ʒ. ß. gall. ʒ. ij. fiat decoctio in vino styptico, quo colluatur os. Hæc decoctio sedat dolorem, & sistit fluxionem. Vel fiat sic. *Ad sedationem doloris decoctio.*

℞. hederæ M.j. corticum mori, vel lentiſci ʒ.j. gall.ʒ.ij. fiat decoctio in vino ſtyptico, quo colluatur os. Si purgatum ſit corpus, aut alioqui caput non ſit plenum multa pituita, maſticet pyretrum, alioqui magis attraheret, & maiorem dolorem excitaret. Præſtantiſſimum remedium eſt theriaca dentes fricare, vel mythrid. aut ſyncrito, modò hæc remedia non ſint nimis antiqua. Nam exiccant & ſtupefaciunt. Succus allij miſſus in aurem è directo partis affectæ, leuat dolorem, quod facient & omnia quæ calfaciunt, vt ruta, matric. vel oleum aliquod calfaciens immiſſum in aurem, vt laurinum, coſtinum. Si dens corroſus fuerit, extrahatur. Fumigatio cum re aliqua calida recepta per embotum ſedat dolorem, vt ex decoctione ſatureiæ. Si vermes adſint, admiſceantur amara, vt occidantur, & fricentur dentes theriaca. Supra dentes fœliciter ponitur hoc.

Maſticatorium. Topica.

Fumigatio.

℞. aloes ʒ.j. caphuræ ʒ.ß. aquæ vitæ ʒ.ß. diſſol. & cũ bombace admoue denti. Aduerte, nunquam aut rarò dentes dolere, niſi arroſi fuerint, & corroſio vſque ad cauitatem internam penetret, ac neruum tangat. Præterea omnium maximè dolere maxillares ſeu molares, inciſorios autem rarò, aut nunquam. Quare vt affectus is tollatur, cauterio aut aqua ſeparationis auri dentes adurunt: Sic enim neruus ſenſum illum exactum amittit. Id ſi frequentiùs fiat, & fortiùs imprimatur, ac dens corroſus fuerit valde, in partes ſenſim rumpitur, & extrahitur. Dentes etiam corroſi ferro euelluntur. Quòd ſi ob cruciatum quis ferre id noluerit, aqua forti replenda eſt cauitas dentis. Nam alimentorum & præſertim dulcium portio, in cauo dentis retenta, putreſcit, atque ita dolorem infert, vel fœtorem, & croſionem auget. Quare & ratione & experientia optimum reperies, dentis cauum implere, ne quidpiam ingrediatur, quod partem illam ſenſilem contingat. Repletur verò maſtiche manſa, & mollita. Nam ſi apponuntur, quæ dura ſunt, dolorem excitabunt. Sunt qui cera opplent, ſed meo iudicio, ea parùm conuenit, quia vim emolliendi habet, præſertim ſi recens fuerit. Si tamen ea velimus vti, admiſcebimus ſalem vel alumen, vel aliud, quod ſiccet, & aſtringat, præſertim ſi dens madeat: Vel ceram albam potius,

Medicamentum.

vt

vt quæ ſiccior eſt, ac vim quandam aſtringentem obtinet, propter eius præparationem: Vel rubram, quæ ob cinabrium dentes præparat, vt faciliùs euellantur, vel in partes confringantur. Viridis tamen magis laudanda eſt, quæ vehementer ſiccat ob æruginem. Poſt hæc ſiccantibus aliis erit vtendum, ne ea, quæ dentes extergunt, tandem eos acrimonia ſua erodãt. Si fœtor adſit, adde moſcum: ſi putredo, myrrham, & opplecauitatem. Poteſt autem repleri bombace, qui odorem moſci habeat. Solet enim moſcus in eo aſſeruari. Id tamen faciendum non eſt in his, qui obnoxij ſunt dolori capitis, aut vertigini, quia odoribus lædũtur.

De dentibus tremulis. CAP. LXXIIII.

TRemunt dentes, & maximè inciſorij. qui vna tantùm radice nituntur, relaxatis gingiuis. Relaxantur autem ob nimiam humiditatem, vt videre licet poſt ſudationem in morbo gallico, cùm non ſolùm tremunt, ſed plerunque etiam decidunt. Ob id oportet medicamenta non ſolùm eſſe ſiccantia, verùm etiam aſtringentia, vt alumen, nux cupreſſi, radix pentaph. & biſtortæ, roſæ & earum ſemen, & capitulum, & ſimilia his addũtur, quæ ſiccant cum quadam caliditate, modò nulla ſit inflammatio, vt flores anthos, qui ſiccant ſimul & corroborant. Abſtinendum à chalcite, cortice mali granati, gallis, balauſtiis, quia dentes denigrant. *Relaxatio dentiũ.*

℞. radic. pentaph. & biſtortæ an. ʒ. ij. roſ. cupulorum gland. ſpongiæ bedegar. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua ciſternæ, vel ferrata.

℞. aquę cuſpid. roſ. ʒ. ß. aluminis ʒ. ß. miſce, fiat decoctio, foueantur dentes.

℞. aluminis, corall. rub. ana ʒ. ij. ſumach, ſpong. bedegaris, rad. biſtortæ an. ʒ. j. pulueriſentur & cum ſucco cydoniorum fiat confectio. Prodeſt aqua aluminoſa. præſertim ſi inflammatio adſit, vel aphthæ in aliqua parte oris: Vel gutta aquæ ſeparationis auri diluta aqua plantaginis vel peculi roſ. vel caudæ equinæ, vel etiam aqua communi, ſi alia deſit. Hæc enim dentes ſtabiliunt & ſimul dealbant. Relaxantur etiam dentes carne gingiuarum abſumpta, quæ replebat, & firmabat intertualla *Relaxationis alia cauſſa.*

Duæ sunt causſæ sternutationis.

autem ſpiritus ille, vel quia conſeſtim erumpit, vel quia ei per anguſtum, vt ſcribit Hipp. eſt exitus. Duæ enim ſunt ſternutationis cauſſæ: vna, quæ à cerebro prodit, de qua Hipp. ſcripſit, ſternutamentum è capite concitari calfacto cerebro, aut humectato eius intimi ſpacio, aëre intus contento foras erumpente, illúdque generationis principium habet appetitionem naturæ, flatuoſum illum ſpiritum excernere geſtientis. Ideo verò calfacto cerebro, & præhumectatis eius ventriculis fieri dixerit, quia calor ſiue internus, ſiue externus à quauis cauſſa, vel etiam frigiditate ambiente, intentior factus humiditates in cerebro attenuat, & rarefacit, atque in flatuoſum ſpiritum vertit. Atque ob eam cauſſam inter bona iudicia in morbis exitialibus, exceptis his, qui pulmones exercent, recenſuit Hipp. Securitatem enim (vt Gal. explicat) polliceri videntur, ſi præcedente morbo ſuperuenerint, etiamſi lethalem eſſe alia ſigna declarẽt. Sunt enim coctionis argumenta, & cerebri facultatem robuſtam oſtendunt, quæ deiectis ex nare flatuoſis ſpiritibus cum quadam humiditate, interdum ſenſu perceptibili, & manifeſto, interdum obſcuro, & inſenſibili ſternutamenta commouent. Adhæc indicant naturam antea torpentem & languentem, nunc expergefieri, & excitari, & per eam motionem reminiſci. Addit verò alio in loco capitis grauitatem, cephalalgeaſque varias, quas vaporoſi ſpiritus copia excitauit, euidenter ſubleuare, quia fit rarefactis humoribus in capite contentis, & naturæ impetu excretis, qui rarefiunt è naturæ calore ſeſe exuſcitante, excalfacti, propter cuius imbecillitatem priùs coacceruata fuerat ſuperuacanea humiditas.

Altera cauſſa ſternutat.

Atque hæc commodè præſtat ſternutatio, quæ à cerebro initium motionis habet. Altera verò cauſſa eſt, quæ ab altera cauſſa cietur, cum quid mordax & vellicans, veluti penna naribus inditur, aut ſi naribus ſurſum elatis, aër frigidus inſpiretur, ſua qualitate cerebri meninges ferit, & ſurſum mouet. Ex eodem facultas ad excutiẽdam moleſtiam è narium meatibus, vt in tuſſi à pulmonibus, & aſpera arteria concitatur, & ſpiritus per eos valentiùs, vel confertim delatus, ſibi vias non aliter, quàm tibias aut fiſtulas artifices expurgant. Magis tamen

men eos humores, qui in aſpera arteria hærentes difficulter reiiciuntur & ſoluuntur, ſternutationes expellũt, vtpote quæ validiorem, quàm tuſſes, habeãt impetum. Quibus vires ſunt adeo imbecillæ, vt excremẽta in thorace contenta excutere nequeant, nares ſibi lacesſendo ſternutamentum ſuperueniens, bonum eſſe ſcribit Hippocrates. Sic etiam ſingultum ſanari experientia patet. Sunt autem, quos vbi prænendit hæc affectio, ſemel exercet, alij, quos ſæpe, ſed quia ſine periculo his accidere, raróque cõrpori affectionem noxamque maiorem attuliſſe viſi ſunt, pauci ſunt, qui de illius curatione ſcripſerint. Sæpe tamen multi ſternutando moriebantur, animámque efflabant, aut epileptico inſultu conuellebantur, & concutiebantur, vnde inualuit conſuetudo apud Chriſtianos, vt ſternutanti bene precentur, quod ex gentium perſuaſione ſumptum eſt, quæ aliquid ominis, vt eorum monumenta teſtantur, nimiùm ſuperſtitioſè ad iiciebant. Verùm de his ſatis. Si cui frequentior ſternutationis concuſſio moleſtiam adferat, apprehenſis naribus & ſpiritu retento per aliquod tempus compeſcit. Dicimus enim cõtracto cerebro eam fieri. Cùm ergo ſternutamentum retinemus, dilatatum cerebrum ſeruamus, ex quo concitationem eius frequenter ſiſtimus. Si verò aër, aut ſpiritus mordax, aut rei cuiuſpiam odor, vt roſarum bene multúmque redolentium, vel gratus, & acutus, vt cinamomi, aut vini, aut tenuis quædam ſubſtantia naribus recepta, qualis eſt pul. euphorbij, veratri, coſti, & ſimilium, ex quibus medicamenta ſternutamentum mouentia efficiuntur, hanc excitat (quod ſæpe euenire ſolet) qui pul. hos præparant, nares ſibi diligenter obturent, vel pro remedio erit contraria ſubſtantia naribus admota, vt eſt, opium, mandragoræ radicem, vel panem olfacere, quæ omnia morſum contrarium cauſſarum frangere, & obtundere celerrimè poſſunt.

Chriſtianorũ conſuet.

De Catarrho. CAPVT LXXI.

DEfluxio ſiue catarrhus interdum à materia frigida, interdũ à calida eſt, atque modò ad fauces, modò pectus, modò ad aures, ad oculos partim fluit, quorum omnium curationes poſtea mõſtrabimus. Si materia ſit calida, & venæ diſtentæ appareant, vel ſi ad oculos, pa-

latum, vel ad pulmones fluat, vel ſi cum febre gignatur, ſanguinem mittere oportet, nunquam autem alia ratione. Diuertendus erit clyſtere, & purgatione, vel cum decoctione tamarindorum, & aliorum ſoluentium, & incraſſantium. Eos leuiter purgare oportet, ne materia, quæ fluit, magis exagitetur, ſed potius ſiſtendus eſt defluxus. Poſtea extra paroxyſmum eradicabitur materia. Ad retentionem catarrhi, fiunt gargariſmata, ſumigia, & ſacellationes, ſupra caput, & caputpurgia, ſed fumigia magis laudantur, poſtea caputpurgia, & cùm materia ad fauces fluit, gargariſmata, cùm ad oculos fit defluxio fumigia fiunt diuerſis modis, & rationibus, & magis ſunt neceſſaria in materia frigida, quàm calida. Quæ tamen calidis catarrhis conueniunt, hæc ſunt.

Quando mittendus ſanguis.

Quibus retinetur catarrhus.

Calidis, hæc conueniunt.

℞. fumigij aceti demiſſi ſupra lapidem ignitum, vel ferrum, vel fiat ſic.

℞. roſ. rub. coriandri præparati ana ℥. j. gummi hederæ, ſandaracæ, maſtich. olibani, ana ʒ. ij. tro. de camphora ʒ. ß. ſeminis papa. albi ℈. ij. concaſſ. & fiat fumig. quo ſuffumigantur cooperimenta capitis, & recipiat aliquem fumum. Optimum erit pro catarrho valde ſubtili, & calido gargariſma, quod faciendum erit ex incraſſantibus, & aſtringentibus, vt ſi quis ex ſyrup. de papau. cum aqua roſ. vel plantaginis gargariſma conficiat, vel ex decoctione cotoneorum, malorum granatorum, & roſ. ana ℥. j. ſeminis pap. albi ʒ. j. fiat decoctum, in quo addatur ſyr. iuiubarum, viol. vel de papa. q. ſ. In garga. enim ponitur ſyr. ad dulcorandum. Probè. j. decoctioñis ſolent poni ℥. iij. ſyruporum. Bonum eſt tenere in ore formulas de bolo, vel pilulas de arnogloſſo, tabula vna diapapaueris albi. Vel ſi velis, conficientur formulæ ex aſtringentibus & incraſſantibus ſic.

℞. maſtich. thur. ana ʒ. ß. opij ℈. ij. penidiarum ʒ. iij. cum ſyrup. iuiubarum, fiant formulæ, teneat in ore. Vel ſic.

℞. pul. diapap. albi ʒ. j. ſeminis papaueris albi leuiter conquaſſati ʒ. ß. boli armeni, terræ ſigillatæ ana ʒ. ij. ſacch. candi, penidiarum mana ʒ. ij. ſucci gly. ℈. j. fiant formulæ cum ſyr. iuiubarum, vel cum aqua infuſionis gummi trag. teneat in ore. Fluxu aliqua ex parte retento

In fluxu retento quid faciendum.

conco-

concoquenda erit materia syrup. incrassantibus, quia semper aliquid ad fauces defluit, vel ad pulmones, & morbus est cum fluore, ob id reiiciendi sunt syrup. alterantes materiam calidam cum quadam apertione, vel magna detersione, vt syr. cichorei, & alij id genus. Eligendi autem sunt, qui refrigerant, & incrassant, & partes exasperatas leniendi vim habent, quales sunt syr.viol.de iuiub.de nenuph.de papa. & similes, si cum decoctione pectorali misceantur, vel alio remedio magis appropriato. Et miscetur his syr.interdum syrupus de rosis succis, sed id faciendum tantùm, cùm materia est mixta, vel violarum, vel ros. cum aliis syrupis. In materia calida præscribi possunt in minori dosi. Aquæ laudantur, vt viol.ros.capil.ven.scabios. & similes. Fiunt decoctiones ex astringentibus, vel lenientibus pro necessitate, vt

Syr. incrass. retin. ser.

Aquæ.

℞.olibani, mastichis ana ʒ. ij. concoquantur leuiter in aqua. In ℔ j. col. diss. syr. de papauere & iuiub. ana ℥ ij. & hoc erit in principio cùm materia adhuc fluit.

Astringẽtia in prin cip.

℞.syr.de pap. ℥ j. syr. iuiub. & viol. ana ℥ ij. detur cum aqua hord. & fiat hoc modo decoctum.

℞.glyc.ras. ʒ. iij. ros. rub. viol. ana p. j. quat. semin. frigid. maior. ana ʒ. ij. seminis papaueris albi ʒ. j. pass. contritarum cum grãnis (quia intentio est astringendi) sebesten ana N. x. hord. integri (cum magis incrassare volumus, & lenire, quàm abstergere) p. j. fiat decoctio. In col. diss. syrup. viol. & iuiubarum ana ℥ iij. misce, pro iij. dosibus.

℞.elect. diatrag. frigid. tabellam j. pro dosi. Cùm autem materia fluit ad fauces, abstergentibus abstinebimus, & vtemur tantùm lenientibus & incrassantibus & concoquentibus, vt postea monstrabitur. Euacuatur autem pilulis, sine quibus, cochiis, & aliis euacuantibus è capite, sed multùm, sine quibus, cum tertia parte cochiarum, vel electario aliquo laxatiuo, vt de citro sol. iudo, diaph. Addetur aliqua pars diacart. syr. ros. laxatiui cum aliqua parte syr. viol. & cum decoctione pectorali, aut syr. viol. cum decoctione myrobal. cui addimus interdum grana aliquot diagridij, maximè cùm vtimur syr. & decoctione.

Quando abstinen dũ ab abstergentibus,

Catarrhus frigidus.

Catarrhus frigidus constringendus est magis, sed cum astringentibus calidis, vel mediocriter incrassantibus. Ergò si fiat garg. astringens fiet hoc modo.

Gargarisma.

℔. cyperi, cal. arom. glyci. ana ʒ. ij. fol. lentisci vel myrtill. ana M.ß. cortic. thur. ʒ.ß. fiat decoctio. In colatura diss. diamori ʒ. ij. mellis ros. ʒ. ß. fiat gargarisma. Liquiritia ponitur magis ad leniendum partes exulceratas, & ad dulcorandum. Semper enim ab indicatione partis miscenda sunt, quæ leniant asperitatem. Potest sic fieri fumigium.

Fumigiū.

℔. ros. rub. nigellæ torrefactæ, gummi hederæ, boracis facti ana ʒ.ß. coriandri ʒ. ij. auripigmenti cuiuslibet ʒ.j. contundantur, fiat fumigium, quo fumigentur panni, & cooperimenta capitis. Et si tussis non adsit, potest aliquid fumi per os recipere. Possunt adhiberi ligni aloes ʒ iij galliæ & aliptæ moscatæ, styracis, calami. ana ℈. iiij. pro ditioribus. Minuatur materia clystere acri, concoquatur syr. calid. Et si fluat adhuc materia, misceantur aliqua leuiter astringentia, vel frigida aliqua, quæ vim habent incrassandi, vt.

℔. mellis ros. col. ʒ. j. syr. de glyc. vel de hyss. iuiub. aut viol. ʒ.j. Si autem materia tota iam defluxerit, sunt tantùm vsurpandi syrupi materiam concoquentes, & detergentes. Euacuabitur autem pilulis cochiis in maiore dosi, quàm superiùs factum est, de sarcocolla, de agar. assaieret, de hiera composita, de masticke, non autem aureis nec aliis fortioribus. In frigida materia datur theriaca, media, vel myrtid. vt in calida theriaca recens danda. Teneant in ore thus, aut bolum armenum ad sistendam defluxionem, vel fiant formulæ sic.

℔. thuris, masticbes, cyperi ana ʒ. j. succi gly. boli arm. præparati ʒ. ij. sacch. candi. semidiarum ana ʒ. iij. gummi trag. arabici ana ℈. ij. carnis pass. cum aliis contusarum ʒ.ß. formentur cum syr. viol. vel de iuiub. formulæ instar lupinorum. In catarrho perseuerante optimum est dare pilulas de styrace ad sistēdum fluxum, quæ tametsi opium recipiunt, non sunt vituperandæ. Recipiunt enim styracem, & alia, quæ frigiditatem eius reprimunt. Pilulæ Mes. vel de arnoglossa, vulgò cynogloss.

In catarrho perseuerante quid agēd.

Digitized by Google

no gloſſ. ad omnes catarrhos magis conueniunt in materia calida, quàm frigida. Nam opium & hyoſquiamus ſuperant. In catarrho frigido ad cerebri robur, bonum eſt vti hoc puluere capitali. *Pulu. in frigido catarrho.*

℞. cyperi, cortic. citri ſicci an ʒ.j. caryoph. cardamomi an. ʒ.j. ß. nig. torrefactæ, granorum tinctorum, coriand. præparati an. ſcrup iiij. macis ʒ.j. melil. ſiccę ſampſuci an. ſcrup. ij. ß. ſtechad. roſ. rub. an. ſcrup. ij. fiat pulu. quo ſinapizetur pars anterior capitis ſerò, in lecti ingreſſu, & manè. Fiat byretrum ſequens. *Byretrum.*

℞. meliſſ. beto. ocymi, ſampſuci an. M. ß. ſalis torrefacti, rhuris, maſtiches an. ʒ. iij. radi. acori ʒ. ij. nucis moſcatæ, caryoph. ſtyrac. cal. ladani an. ʒ.j. ß. roſ. p. ß. cum ſyndone rub. fiat byretrum. Vel pomum odoriferum. *Pomum.*

℞. nigellæ torrefactæ ʒ. ij. nucis cupreſſi, caryophillorum, ſampſuci ſicci an. ʒ.j. ligni aloes, gallæ moſcatæ ana ℈. ij. ladani ʒ. iij. cum cera fiat pomum odoriferum, ad ſiſtendum catarrhum poſt euacuatiõnem. Si defluxio fiat ad aliquam partem, vel ad pectus, vel ad collum, curanda erit hoc modo, parti adhibendo ſequentia vnguenta ad reſolutionem, quæ dicentur cap. de anĝina.

De *grauedine.* Cap. LXXII.

HVmorem tenuem, crudum, & aquoſæ pituitæ perſimilem, qui per nares affatim à cerebro prolabitur, & in quibuſdam tempore frigido ſtillatim decidit, Græci, coriza m, Latini, grauedinem, noſtri (Roupie) appellant. Illa autem eſt defluxio, quæ ex cerebro in illam partem per oſſa ethmoidea decumbit, cuius materia eſt cerebri excrementum, quam gignunt intemperans, humidiórque victus, & capitis imbecillitas intemperiéſque frigida, aut calidior, aut copioſius & non ſatis congruens cerebro ſuppeditatum alimentum. Id enim facilè procreat excrementa pituitoſa, cùm refrigeratum non eſt ſubigendo alimento, aut perdomando. Nam quale per diarrhœam in ventre per cruditatem malum eſt, tale grauedo in capite, quæ in ſenibus frequẽtior eſt, iuuenibus verò minus. Intemperies calidior generationis cauſſa eſt, quòd maiorem vaporum humorúmque

copiam cerebrum ad se euocat, quàm præ copia possit digerere: constitutiones ad hæc calidæ & humidæ caput replentes idem præstant. Eam verò materiam expellit, & è capite deturbat frigus exprimens. Vbi enim ab aliqua causſa repletum fuerit caput, frigus superueniens veluti manu quapiam extrinsecus apprehenso, & compresso tanquam spongia cerebro, contentam humiditatem exprimit, & in partes capite inferiores detrudit. Æstus præterea, vt solis & cauſtarum similium, vim calfaciendi habentium, quam ex accidenti interdum frigus obtinet, dum calorem naturalem intro agit, & reuocat, eóque modo interiorem reddit, humores in capite cumulatos liquando, & dissoluendo, efficiunt, vt pondere suo in subiectas partes profluant, grauedinisque cauſſæ existant, qui si acrem quendam & mordacem qualitatem priùs in ventriculis cerebri contraxerint, ea per se potens est facultatis expultricis munus minus ad excretionem aptum sollicitare. Quam ob cauſſam sternumenta præcedere consueuerunt, vel ob flatuosi spiritus cum eiusmodi excrementis commixtionem, vel ob fluxionem confertim prolabentem, quibus efficitur, vt nec diu adhærens, nec diu retenta in ossibus ethmoidis, crassitudinem nullam acquirat, nec ab aere immutationem vllam recipiat, vnde & calida (nisi per frigora ingentia, cùm ad extremitatem narium delata est, perfrigeretur) & tenuis seróque persimilis, dum distillat, apparet. Excitatur interdum alia grauedinis species crassior, à crassiore & simul flatuosa pituita, quæ ob id diutius naribus adhæret, easque obstruit, & molestiam magnam in illis parit, in qua, vt & in superiore, qualitatis & quantitatis, corúmque excrementorum atque vnà cauſſarum, quæ præcesserunt, contemplatio, capitis affectum demonstrat, siue calida fuerit, vt ex solis æstu, & similium calfactione, siue frigida, vt in refrigeratione. Hoc etiam pituitæ generationi accidit, vt quæ à vehementissima frigiditate, ne euadat, accidat. Et quæ à calore caput replente salsa aut acris, sicut & quæ propter exiguam sit frigiditatem, nullam ad gustum manifestam qualitatem, aut certè paucam dulcedinem præ se ferat. Quibus præterea grauedines ex solis offensione accidunt,

caput

caput ipſis non modò calidum, ſed etiam ſanguine plenum conſpicitur, adeo vt omnes venæ, quæ in oculis, temporibus, fronte, & tota facie conſpicuæ ſunt, turgeſcant, & inflentur. Perfrigeratis verò cutis minùs calida eſt, oculi non admodum tumentes, nec vllus in facie fœtor, ſed minorem præ ſe fert molem.

Curatio.

Vtriuſque autem affectionis curatio, cerebri reficcatione, vel leui refrigeratione, vt materia inſpiſſetur, perficitur: denique cum probo ſucceſſu tale fumigium ſum iu me expertus. Laminam ferream, donec omnino candeſcat, igni ſubiicito, calfactam aceto roſ. illic ſenſim inſtillato irriga, vaporémque ex eo elatum per nares recipito. Quòd ſi efficaciorem velis, roſas ſiccas ſimul cum aceto ſuper laminam ipſam ferream coniicito, & in fine ſabas integras, & aceto inſperſas, aut, dum vruntur, laminam ipſam rurſus aceto irriga, quæ ad horum ſymptomatum leuium curationem ſufficiunt. Cætera, quæ à nobis de catarrho dicta ſunt, huic inſtituto (affectionis tamen & partis indicatione obſerua) accommodari poſſunt.

De dentium dolore. CAP. LXXV.

DOlor dentium fit ob defluxum alicuius humoris frigidi, quem cohibere oportet. Si tempus patiatur, & dolor perſeueret, ſed non admodum vrgeat, purgetur pilulis euacuantibus pituitam. Poſtea apponentur emplaſtra, quæ fuere præſcripta de ophthalmia non vera, vel fiat emplaſtrum ex pice ſola, vel ſi reperiatur emplaſtrum contra rupturam, vel comitiſſæ, vel de maſtiche, ſumatur, vel fiat tale magiſtraliter. *Purgatio.* *Emplaſtrum.*

℞. thur. hypoch. ladani ana ʒ. iij. picis, maſtich. ana ʒ. ij. ol. lentiſci parum, fiat emplaſtrum, & hoc confert, quando dolor fit ab influxu materiæ craſſæ & frigidæ. Quòd ſi perſeueret, & materia calida, acriſque ſentiatur, adde ſeminis papaue. albi ʒ. j. vel meconij ℈. j. Prodeſt in principio aliquid opij, aut ſpinæ albæ adiicere. Ad doloris ſedationem fiat talis decoctio. *Ad ſedationem doloris decoctio.*

℞. fol. ſalu. M. ß. radic. pentaphili ℥. ß. gall. ʒ. ij. fiat decoctio in vino ſtyptico, quo colluatur os. Hæc decoctio ſedat dolorem, & ſiſtit fluxionem. Vel fiat ſic.

vt quæ ſiccior eſt, ac vim quandam aſtringentem obtinet, propter eius præparationem: Vel rubram, quæ ob cinabrium dentes præparat, vt faciliùs euellantur, vel in partes confringantur. Viridis tamen magis laudanda eſt, quæ vehementer ſiccat ob æruginem. Poſt hæc ſiccantibus aliis erit vtendum, ne ea, quæ dentes extergunt, tandem eos acrimonia ſua erodãt. Si fœtor adſit, adde moſcum: ſi putredo, myrrham, & opple cauitatem. Poteſt autem repleri bombace, qui odorem moſci habeat. Solet enim moſcus in eo aſſeruari. Id tamen faciendum non eſt in his, qui obnoxij ſunt dolori capitis, aut vertigini, quia odoribus lædũtur.

De dentibus tremulis. CAP. LXXIIII.

TRemunt dentes, & maximè inciſorij. qui vna tantùm radice nituntur, relaxatis gingiuis. Relaxantur autem ob nimiam humiditatem, vt videre licet poſt ſudationem in morbo gallico, cùm non ſolùm tremunt, ſed plerunque etiam decidunt. Ob id oportet medicamenta non ſolùm eſſe ſiccantia, verùm etiam aſtringentia, vt alumen, nux cupreſſi, radix pentaph. & biſtortæ, roſæ & earum ſemen, & capitulum, & ſimilia his addũtur, quæ ſiccant cum quadam caliditate, modò nulla ſit inflammatio, vt flores anthos, qui ſiccant ſimul & corroborant. Abſtinendum à chalcite, cortice mali granati, gallis, balauſtiis, quia dentes denigrant. *Relaxatio dentiũ.*

℞. radic. pentaph. & biſtortæ an. ʒ. ij. roſ. cupulorum gland. ſpongiæ bedegar. ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua ciſternæ, vel ferrata.

℞. aquę cuſpid. roſ. ʒ. ß. aluminis ʒ. ß. miſce, fiat decoctio, foueantur dentes.

℞. aluminis, corall. rub. ana ʒ. ij. ſumach, ſpong. bedegaris, rad. biſtortæ an. ʒ. j. pulueriſentur & cum ſucco cydoniorum fiat confectio. Prodeſt aqua aluminoſa. præſertim ſi inflammatio adſit, vel aphthæ in aliqua parte oris: Vel gutta aquæ ſeparationis auri diluta aqua plantaginis vel peculi roſ. vel caudæ equinæ, vel etiam aqua communi, ſi alia deſit. Hæc enim dentes ſtabiliunt & ſimul dealbant. Relaxantur etiam dentes carne gingiuarum abſumpta, quæ replebat, & firmabat interualla *Relaxationis alia cauſſa.*

dentium. Abſumitur autem caro propter carnem dentium. Huic affectui occurrimus ablatione cariei, quæ eſt ſupergenita. Deinde aceto ſcill. dentes fricamus. Poſtea vtimur puluere præſcripto, qui carnem ſiccando regignit. Magis conueniens remedium fiet, additis ſarcoticis, vt thure, & eius cortice, radice panac, aut ireos, ariſtoloch. vel farina orobi, niſi amaror prohibeat. Piſtolochiæ & ireos radix id præſtat, & odorem gratum & iucundum ſpirat. Nam in affectibus oris ea medicamenta deligenda ſunt, quæ odorem, vel ſaporem nullum, vel iucundum habent, ſed odor quidam caſtigari poteſt admixtis odoratis: ingratus autem ſapor, non item facile. Solet enim emendari dulcibus. Ea tamen dentes putefaciunt, & dolorem excitant dentium. Citra tamen noxam hæc addimus, mel roſa. col. & melùs oxymel ſcill. Sacch. ficus & ſimilia dentes corrumpunt. Quare non poſſum probare, quod multi faciunt, qui in dentium dolore ficubus vtuntur. Nam ſi hæ, cùm non adeſſet, dolorem inducunt, multò magis præſentem adaugent. Omnis itaque dentium affectus ſiccantibus & aſtringentibus curatur, ac dolor lenitur, quem in aliis partibus aſtringentium vſus ſolet augere. Ob id olea omnia, & axungiæ denique, quæcunque vim habent relaxandi, & emolliendi, fugienda ſunt. Fit aliquando, vt caro illa, quę eſt in interuallis dentium, ſupercreſcat, & ſanguis inter mandendum reiiciatur. Tunc frigidis & aſtringentibus caro illa laxior duranda eſt: vt aqua aluminoſa, quæ repellit ſua frigiditate, & aſtrictione. Prodeſt etiam colluere os ſucco cydoniorum, aut alicuius herbæ, quæ ſit prędita ſimili facultate: Vel mandere pyrum, vel malum cydonium. Poſtea vtile fuerit pulu. coralli rub. & ſpongiæ bedeg. & radic. biſtortæ inſpergere.

Quę nocent dentibus.

Aſtringentia proſunt dentibus.

Dentium dealbatio. CAP. LXXV.

DEntes nigri dealbantur hoc modo: Aſpera & ficcantia, quę ſua vi deterſoria dentes dealbant, vruntur, & tamen demum in medicamenta ſicca, aut opiatas redduntur, aut pulueriſata, & gummi arab. excepta formantur in dentifricia.

Dentifr. ℞. aluminis, coralli albi, rad. biſtortæ ana ʒ. j. fiat pul. quo fricentur dentes. Efficacius eſt, ſi os ſepiæ, aut cornu cerui,

cerui, aut cinis panis hordei, parietar. rad. betæ, asphodellorum, ouorum, ostr. eorum addantur hoc modo.

℞ parietar. capil. ven. ceterach. an. M. j. panis hord. ʒ. iiij. cortic. ouorum N. xxx. coralli rub. cortic. thur. cornu cerui an. ʒ. ß. ponantur in vase, coquantur in furno. Adde cineribus ad odoris gratiam, caryoph. coriandri, cinamomi an. ʒ. ß. ossis sepiæ ʒ. i ij. fiat pul. *Pulu.*

℞. pul. præscripti ʒ. ij. aluminis ʒ. j. cum mosco, gummi trag. & arab. extracta cum aqua ros. aut cuspid. ros. aut aqua cisternæ, aut ferrata, aut vino astringente, fiant dentifricia oblonga, fricentur in sole, vno exsiccatis dentes. *Dentifric.*

℞. cineris. præscripti ʒ. iiij. salis communis, dentium eiuorum vstorum an. ʒ. j. cum oxymel. scill. fiat opiata, qua fricentur sæpe dentes, & abluat post, eum aceto scill. Hoc ad dentium corrosionem multùm confert. Vtiliùs adhuc erit, si myrrham addas, vel hoc modo componas.

℞. aluminis vsti, myrrhæ, mastices an. ʒ. ß. salis ʒ. j. excipiantur cera alba, & ablutum priùs dentis cauum mixtione impleatur. Ad dealbandos dentes & conseruandos.

℞ panis frumenti, amborum coralli, cornu cerui an. ʒ. ß. aluminis ʒ. ij. parietar. capil. ven. ana M. j. cortic. ouorum N. iiij. alias N. x. ponantur omnia in vase fictili in furno, & perfectè conterantur, & cinis seruetur vsui, & fiat sic.

℞. cineris præparati ʒ. iij. cinamomi ʒ. ij. caryophil. macis an. ʒ. j. spicæ, cal. arom. an. ʒ. ß. mell. ros. col. q. s. ad incorporandum, aceti scill. ʒ. j. fiat ad formam opiatæ qua manè fricentur dentes, & postea vino abluantur. Hæc conseruat à putredine, & dealbat dentes, & est medicamentum non ingratum: & quibus malè olet anhelitus ob dentes corrosos, competit. Possunt addi mosci vel ambræ grana aliquot, vt fœtorem dentium emendes. Si dentes tremulos velis confirmare, & conseruare, adde mastich. ros. rub. nucis cupressi ana ʒ. j. Ad dealbandos dentes parantur dentifricia ex radic. bismal. sic paratæ. Corrigitur radix bismal. & mundatur diligentissimè, & diuiditur in partes longas quinque vel sex, di- *Opiata pro dentibus.*

gitos, decoquatur in aqua, ſale, & alumine. Si addatur radix ireos, decoctio magis odorifera erit. Vbi decoctæ ſunt radices, ponuntur in furno, vel ſole, exiccantur, & illis radicibus dentes fricantur, purgantur. Antiqui magis probabant lentiſcum, quia abſterſionem habet, qua gingiuas roborat. Laudatur autem biſmal quia mollis eſt, nec lædit carnem gingiuarum, & aſtrictionem acquirit ex alumine, eius quoque lentor ab eodem alumine & ſale caſtigatur.

De oris fœtore. CAP. LXXVI.

FŒtor oris vel propter corroſum dentem fit (reliquitur enim in cauitate dentium aliquid ex alimentis aſſumptis, quod dum putreſcit, os fœtens reddit) vel propter vlcus in interna parte oris factum, vel propter pulmonis vlcus, vel propter alimenti corruptionem, vel propter nimium vſum carnis. Nam, vt experientia compertum eſt, omnia animalia, quæ carne veſcuntur cruda, vel multa, animam malè olentem habent. Item propter nimiam humiditatem partium oris. Pro diuerſitate harum cauſſarum, oportet rationem curandi inuenire. Si à corroſo dente proueniat, ſufficit dentifricio ex lentiſco, aut alia re, poſt paſtum, cibi reliquias auferre, ſale dentes confricare, & vino, vel aqua os abluere, aut aqua & aceto. Si ita corroſus dens ſit, vt ſæpe dolorem inducat, extrahatur. Si autem vlcus ſordidum ſit in cauſſa, diligenter detergatur aquis ſupradictis in cap. de Ozena, addita aqua roſ. vel myrt. Idem facit ſi ab humiditate nimia vt nimio ſputo accidat, facta prius purgatione pilulis de aſſaiaret, aut alijs fortioribus, ſi opus fuerit: Deinde aqua ciſternæ, ſale, & aceto roſ. os frequenter abluere. Si ab vlcere pulmonis, curandum eſt vlcus, ſed qui patiuntur talia vlcera, frequenter vtuntur rebus dulcibus, quæ fœtorem oris faciunt. Ob id odorata aliqua in ore continere debent, quæ ſunt illis orportuna, vt conſerua roſ. Si autem à cibi corruptione odor aciditatem referat, purgandus eſt pituita ventriculus, & poſtea aromatici roſati confectione, vel de cinamomo, vel de elect. diatr. ventriculi concoctionem emendare. Si verò alium odorem referat, medicamenta alia danda ſunt, quæ bilem, & alimenta corrupta euacuent, & ventriculum vtcunque

Cauſſæ fœtoris.

Fœtor. à corroſo dente curatio.

Ab vlcere aut nimia humiditate curatio.

A cibi corruptione.

que exiccent, vt rhab. ſuccus roſarum, ſyr. roſ. vel decoctum mirobal. Deinde vtantur elect. odoratis, vt diamarg. frig. triaſand. & aliis reſiccantibus. Hoc enim commune eſt in omnibus fœtoribus, vt exiccentur. Nimia enim humiditas ſemper putrilaginem facit. Vtantur alimentis ſiccioribus, vt pane aſſo. Abſtineant ab odoratis, vt cæpis, alliis, porris. Vtantur cinamomo, caryoph. aceto roſato, & aliis reſiccantibus. Ob id pulueres præſcripti à nobis ex cineribus, additis & auctis odoratis, vtiles erunt. Addendum autem erit ſaccharum roſ. tabulatum.

De Aphthis. CAP. LXXVII.

APhthæ dicuntur vlcuſcula in partibus internis oris facta in pueris ex lactis acrimonia, vel putredine, vel ab alia cauſſa externa, vt pane corroſo à muribus, vel ab humoribus acribus partes illas molliores, & delicatas exulcerantibus. Sunt vndiquaque rubicundæ, & circa medium albæ. Mutant odorem pro natura ſanguinis eius, qui laborat. Nam aliquando color ille exſaturatus eſt, & niger, aliquando flaueſcit. Si à cauſſa procatar ctica fortum habuerint, ſufficiunt topica remedia, quæ vim aſtringendi habent, & inſigniter reſiccandi, vt aqua, quæ à nobis fuit præſcripta ad polypum, qua penicillo tangantur partes exulceratæ. *Curatio cauſſæ pro cataſtica.*

Reliquæ oris partes colluantur aqua peculi roſarum vel ſolani, vel acetoſæ, vel aqua roſata, cum guttula vna aceti: Vel abluant cum aqua vltimò deſcripta ad vlcera narium. Omphacium diſſolutum in aliqua ex iſtis aquis aſtringentibus mirum in modum prodeſt. Vnguenta commodè non præſcribuntur in iſtis affectibus. In robuſtioribus tangantur aqua forti, diluta cum aqua plantaginis, vel aqua, in qua ſublimatum eſt decoctum. Penicillo tangantur, & poſteà abluantur reliquæ partes oris ſucco mali granati, vel aqua roſata, vel myrtill. vel aliarum. Si talia vlcera facta fuerint à cauſſa interna, appareántque partes oris internæ, vtcunque inflammatæ, prodeſt ſanguinis miſſio ex cephalica, deinde è venis ſub lingua. Gargariſmata ſeu collutiones oris ex frigidis, vel aſtringentibus parare oportet. Si vlcera ſordida fuerint, mel roſatum, vel ſyrupum, ro- *Curatio cauſſæ interna.*

ſatum laxatiuum, vel ex roſ. ſiccis addere oportet, & frequenter os abluere,& vlceribus diuerſis ad colluti-ones oris repellentes,aucta facultate reſiccandi, medicamentis reſiccantibus proderit vti, vt alumine diſſoluto in aqua ex corticibus granatorum diſtillata: vel herbæ, quæ reſiccant & aſtringunt, in vino ſunt decoquendæ, & aqua ferrata,& ſic curabuntur.

De memoria imminuta ob vulnus aut febres, Appendix capitis 21.

MEmoria minuitur ob vulnera capitis non ſolùm partis poſterioris, ſed etiam antérioris partis cerebri,vt obſeruauimus in quodam, ex comitatu Vicecomitis Vticenſis,valde erudito,& Græcis Latiniſq; litteris ſatis inſtructo, cui cùm enſis in oculum altè immiſſus fuiſſet,ob illud vulnus memoriam omnino amiſit,vt omnium litterarum oblitus fuerit, coactúſq; poſt aliquot annos Lutetiam repetere,vt ab elementis litteras diſceret. Ego tamen exiſtimo partem poſteriorem cerebri læſam fuiſſe. Nam cauitas oculorum altè deſcendit,& ad mediam vſque regionem, vel vltra, penetrat, à qua regione initium ſpinalis medullæ oritur,quæ baſis eſt ventriculi poſterioris,in quo ſitam memoriam omnes antiqui credide-runt.

LIBRI PRIMI FINIS.

GVLIEL-

Digitized by Google

GVLIELMI RONDELETII D. MEDICI, DE MORBORVM CVRANDORVM METHODO,

LIBER SECVNDVS.

In quo affectus thoracis, & partium vitalium explicantur.

De Strumis. CAPVT I.

STRVMAE fiunt à materia valde viscida & erassa, ob id parũ differunt à curatione scirrhi. Ante omnia vtatur pilulis sine custodia. Postea coquatur humor attenuãtibus, incidentibus, abstergẽtibus, vt est mel rosatũ, syr. de bizãtiis, de hyss. de stechade, quinq; rad. mel. scil. syr. de pomis cõpositus, cũ aquis elenij, hyss. capil. ven. marrubij, beto. vel melissę, fœni. apij, petro. gram. asparagi. Purgatur pilulis fœtidis, cochiis, assaieret, diatubith, ago. infuso in oximelite. Syr. concoquens talis erit.

℞. mel. ros. syr. de bizantiis an. ʒ. j. syr. de stechade ʒ ij. aquarum fœnic. apij, capil. ven. elenij, hyss. an. qr. j. misce, fiat syr. ato. cum ʒ. j. zinzib. Vel potest fieri decoctio & misceri syr. Sed melius erit in principio vti syr. & aquis tanquã leuioribus remediis. Post syrupos, paulò fortiùs vacuare oportet, quàm factum sit per pil. sine custodia.

℞. massæ pil. assaieret. turbith. an. ℈. ij. salis gemmæ & zinzib. an. gr. iij. cum succo ireos, vel gladioli, fiant pilulæ. Vel sic.

℞. mass. pil. cochiarum, turbit. an. ℈. j. salis gemmæ, zinzib. pilul. fœtidarũ an. ℈. ß. fiãt pilulæ cum aqua hyss. vel fiat decoctum ex concoquentibus pituitam, in cuius col. infundatur ag. tro. ʒ. j. vel ponatur in decoct. Quõd

si vomitum timeas, infundatur in oxymelite diaturbith ʒ.j. elect. de citro sol. vel diacarth. ʒ.j. syr. capil. ven. ℥. j. vel mell. ros. ℥. ß. fiat potio. Nunquam in curatione huius morbi debent omitti ag. & turbith addendo semper zinzib. & salis gemmæ tertiam, aut quartam partem, alioqui purgaretur tantùm, quod est subtilius, & crassius remaneret. Post purgationes detur theriaca vetus, pul. ros. no. mythri. diatrium pipereum, diagalanga, pliris cum mosco, & alia, quæ cerebrum siccant & roborant, & materiam præparant ad digestionem & resolutionem. Interpellatis igitur aliquot diebus fiat tale apozema.

℞. radic. ireos, galangæ crassæ, radi. petro. graminis, aspar. apij, olusatri ana ℥. ij. radic. balaustij, & chelidon. minoris & cucum. agrestis ana ʒ. ß. (Caue, ne accipias apium risus pro vatrachio) melissæ, beton. capil. ven. adianth. marrubij, ceterac. pollitrici ana M. j. scabiosæ M. ß. seminis petro. apij, anis. seseli, fœnic. carui, vel cymini ana ʒ. j. pass. mundatarum ʒ. iij. seminis iuniper. polypod. elenij ana ℥. j. sennæ ℥. ß. cretæ marinæ (vulgò fœnic. marinum vocant) summitatum thymi ana M. j. turbith. & esulæ maceratorum in melle ana ʒ. iij. fiat decoctio in ℔. j. ß. diss. oxymel. scill. syr. de stechade ana ℥. iij. syr. de pomis compos. ℥. ij. fiat syr. perfectè coctus, arom. cum ℥. ß. vel ʒ. iij. zinzib. vel ʒ. iij. cubeb. Capiat quarto quoque die ℥. v. cum aqua decoctionis cicerum rub. vel cum decocto gaiac. Si sufficienter non moueat ventrem, æger quiescat aliquot diebus & pilulas accipiat, postea redeat ad syr.

℞. syr. præscripti ℥. iiij. diairis simplic. ʒ. ij. misce, fiat lohoc, capiat lambendo, maximè si strumas habeat prope asperam arteriam aut gulam. Nem concoquit & digerit materias, & ad euacuationem præparat. Corroborentur interea internæ partes, & exiccentur, vt dictum est, theriaca, mythrid. vel opiata sequenti.

℞. conserv. elenij, vel ireos, vel gladioli, vel radic. apij ℥. iij. conserv. capil. ven. ℥. j. conserv. anthos, stechados ana ℥. ß. pul. diagal. & aromat. ros. ana ʒ. j ß. pul. ros. no. & pliris cum mosco ana ʒ. j. syru. conseruati. citri. q. s. fiat opiata, cap. bis in hebdomada ad quantitatem

tem auellanæ, ſuperbibendo parum vini. Extrinſecus fiunt vnctiones, catap. emplaſtra emollientia, digerentia. Emollire priùs oportet, poſtea digerere, vt in ſcirrho faciendum docet Gal. 14. meth. Hoc eſt intelligendum de ſcrophulis iam factis, & induratis. Nam, vt monſtrabimus cap. de inflammatione tonſillarum, modicè reſiccantia & aſtringentia in principio ſtrumas curant, abſumendo paucam illam materiam. Cùm iam factæ ſtrumæ incipiunt apparere, nec multùm intumeſcunt, mitiora remedia accipere oportet, quæ ſine attractione digerunt, & emolliunt, vt ol. amygd. amar. de lilio, ex decocto mal. farinæ ſeminis lini, & fœnugr. ficuum, & axung. porci, fiat cataplaſma cum diachil. communi, Ilta ſæpe ſufficiunt in principio. Sed poſtquam glandulæ imbutæ ſunt humore frigido, & coagulato, digerentibus magis, & emollientibus opus eſt, vt ol. liliorum antiquo, de kerua antiquo, irino, ſycionio, & aliis eiuſmodi. Pinguedines, quæ ſunt partium ſubtilium, & magis digerunt, vt anatis, anſeris, gallinæ, tunc ſunt accommodæ. Sic etiam vulpis, taxi, leonis. Magis emollientia erunt, radix biſmal. liliorum, cuc. agreſt. Nam hæc emolliunt & valenter digerunt. Radix iarri, dracunculi, ireos, gladioli, medulla cruris vituli, cerui, adde bdellium. Ex his fiat cataplaſma ſic.

℞. biſmal. cum toto, liliorum ana ʒ. ij. florum cham. melil. ana p. j. fiat decoctio. In col. adde farinæ fabarum, lini & fœnug. ana ʒ. iij. axung. porci ſine ſale ℔. j. fiat cataplaſma contuſis priùs herbis. Addi poteſt oleum antiquum, vel ol. amygd. amar. vel liliorum, vel irinum. Interdum apponetur mel. in catap. quod vim habet digerendi, concoquendi. Hæc pro principio fiant. Poſtea fiat talis vnctio.

℞. ol. liliorum, chamo. irini ana ʒ. ij. mucilag. ſeminis lini, fœnug. ana ʒ. j. florum chamom. melilotι ana p. ß. propoleos ʒ. j. ceræ citrinę q. ſ. fiat vnguentum, addendo pinguedinis gallinæ, & anſeris ana ʒ. ij. vel apponatur diachilum magnum, ireatum. Poſtea reiteretur cataplaſma. Sed vt fortiora recipiat, ſic parandum erit.

℞. radic. cucum. agreſt. ireos ana ʒ. j. radic. biſmal. acanthi, liliorum ana ʒ. ij. ſcill. ʒ. florum chamomillæ,

mehl.fimbuci ana p.j.seminis lini, fœnug. bisinal. ana ʒ.j. fiat decoctio in aqua & pauco aceto. Omnia contundantur,& contusis adde propued. gal. anseris, medullæ cruris vituli ana ʒ.iij. misce cataplasma. Si velis addere oleum,adde ex fortioribus,& fiat sic.

℞.opopanac.bdellii.galbani,ammoniaci, diss. in aceto scill.ana ʒ.ß. Quòd si non reperiatur acetum scill. adde scillæ assatæ sub cineribus ʒ.j.ol.cimini agrest. vel succi narciss.vel radic.eiusdem ʒ. ij. musc. seminis lini, & fœnugr. medullæ cruris vituli, propoleos ana ʒ. iij. contundantur omnia, & cõtusa reducantur in formam vnguenti.Continuet donec resoluantur. Quòd si essent in aliquo loco, vnde possent facilè extrahi sine periculo neruorum descendentium, aut venarum, aut arteriarum, extirpandæ sunt: postea vlcus diligentissimè siccatum ducatur ad cicatricem. Sed extirpare parùm est tutum,ob accidentia,quæ sequuntur, maximè si in profundiore parte delitescant. Præterea ad suppurationem ducere est periculosum.Nam periculum est, ne interiùs rumpantur,& sanies defluat in pulmones,& eum suffocet.Strumas pungere radio pastinacæ,easdem curat, vt ingruentes prohibet. Præterea idem facere os ranæ piscatricis scribit Plin. sed cùm nullum habeat os in cauda,id dictum puto de Raia. Sunt & multa alia, quæ à substantia, magis videntur facere, quàm à manifesta causa,vt & hoc vnguentum.

℞.cineris agni casti flore cæruleo,senectutis serpentis ana ʒ.j.ceræ parum.Incorporentur simul,fiat ad formam vnguenti, addendo parum ol. amygdal. amar. Multi credunt tale vnguentum valere à proprietate occulta, sed mihi id videtur præstare facultate exiccatoria,qua pollent agnus castus, & spolium serpentis. Additur verò ol.amygd.ne alfatim exiccando, tenuis substantia tantùm absumatur. Spolium viperæ efficacius est,vel cinis viperarum,vel trocisci viperarum, quia digerunt,siccant,materiamque consumunt, & ad intrà & extrà Efficacissimum ad illas absumendas est medicamentum paratum ex rad.gladioli, quæ vel contunditur cum melle & comeditur, vel siccata in puluerem reducitur,vel fiat talis opiata.

℞.gla-

Digitized by Google

℞. gladioli conditi, vel exiccati ʒ.j. cineris viperarum ʒ.j.ß. cineris ſpongiarum marinarum non lotarum ante vſtionem ʒ. ß. pulueris de gemmis ʒ. j. cum ſyrupo de bizantiis, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem caſtaneæ horis quatuor ante prandium. Vtatur puluere præſcripto capite de ſuffuſione, addendo ſalis torrefacti ʒ.ij. vel pul. noſtro præſcripto in conſilio ſcrophularum, qui talis eſt.

℞. cinerum viperarum ʒ.ij. cornu cerui vſti ʒ. ß. rad. galang irid. cinamomi ana ʒ.j. ſalis vſti ʒ.iiij. piperis nigri ʒ.ij. fiat pul. tenuiſſimus, de quo capiat alternis diebus manè, horis quatuor ante prandium vnũ cochlear, & pro ſale in condimentis, aucta ſalis quantitate. Si ſupputentur, fiat vt dictum eſt in conſilio. Si his remediis non curentur, remittantur ad regem Galliæ.

De *columellæ inflammatione.* CAP. II.

COlumellæ inflammatio, aut aliarum partium, curatur, vt angina: id eſt, mittendo ſanguinem è brachio, & venis ſub lingua, & appoſitione cucurbitularum cum ſcarificatione in lateribus colli, gargariſmatis in principio aſtringentibus, deinde diſcutientibus vtendum. Sed eligenda ſunt illa, quæ ſapore ſuo, aut odore palato ingrata non ſunt, & potiùs alimenta ſunt medicamentoſa, quàm purè alimenta. Ob id decoctũ, vel ſuccus fructuum acidorum, vel acerborum mirum in modum valet, vt ſuccus vuæ acerbæ, pomorum, nucum, mororum, pyrorum, prunorum acidorum, ſeraſorum, ſorborum, meſpilorũm, malorũ granatorum acidorum & cotoneorum, vel decoctũ eorundem. Ex herbis laudantur plantago, portulaca, ſolanum, lingua paſſerina, pyloſella, &c. Vel aquæ diſtillatæ, ex quibus citiùs parantur gargariſmata, vt aqua caprif. roſar. peculi roſar. plantag. ſolatri, myrthi, cortic. mal. granatorum. Aqua ciſternæ cum pauco aceto non eſt inutilis. Repellentia medicamenta fiunt magna ex parte cum aceto, vel ſi fiant ex ſuccis fructuum. In principio acetum roſ. additur, vt citiſſimè repellat. Si autem morbus præceſſerit, ſitque à parte digerendum aliquid, fructus digerentes, vel mel, vel ſacch. vel ſyrup. vel diamoron, vel diannucum permiſcemus, aut quia medicamentum mi-

nus gratum videtur. At diamoron & dianùcum, quia videntur parum habere astrictionis, meliores erunt in incremento, quàm in principio. Fructus detergentes, & digerentes sunt, ficus, pass. amygd. contritæ. Ex herbis digerunt hyss. origanum, puleg. & aliæ calidæ, & siccæ, nec admodum amaræ. Gly. inter detergentia ponitur, vt & decoctum hordei, fabarum, rosar. recentium, vel syrup. ros. vel de rosis siccis, piper, zinzib. cinamomum, galanga potentissimè digerunt. Myrrha idem præstat, sed propter amarorem ingrata est. Sapa & mel detergunt. Parantur igitur remedia sic. Primum ex paratu facilibus, vt aqua cisternæ, & aceto, vel vino malorum granatorum acidorum, vel cum succo cydoniorum, sicut aliorum succorum astringentia qui in officinis seruantur. Vel ex aquis distillatis herbarum, aut fructuum astringentium cum succis prædictis, vel cum syr. astringente, vt

℞. aquarum peculi ros. & plantag. ana ʒ. iiij. syr. de ros. siccis, vel de granatis, vel myrthi, vel cydoniorum ʒ. iiij. aceti parum, fiat gargarisma. Iidem syrupi misceri possunt decocto herbarum vel fructuum præcedentium, vel quando materiæ coniunctæ aliquid est. Paretur hoc modo.

℞. hord. integ. p. j. gly. ras. ʒ. j. pass. cum atrillis contusarum pa. xx. ros. rub. p. j. fiat decoctio in aqua cisternæ. In ℔. j. dissolue sapæ, vel mell. ros. vel diamoronis ʒ. iiij. fiat garg. pro incremento & statu. Quòd si fieret adhuc magna defluxio, liberum erit addere aliquid ex succis, vel aquis astringentibus. Syrupi astringẽtes hoc tempore conueniunt, quia etiam detergent ob sacch. In declinatione autem, vel vbi multa pituita retenta est in partibus circumuicinis, fiat hoc modo.

℞. gly. ras. ʒ. ij. foliorum hyss. vel origani, vel puleg. M. j. pall. à gigartis mundatarũ, ficuum pinguium ana pa. xx. anisi ʒ. iij. florum anth. & stechad. ana p. j. fiat decoctio ad ℔. ij. In qua dissolue oxymel. simp. vel mel. ros. ʒ. iij. sapę ʒ. ij. misce, fiat garg. Vel dissolue cum prædicta decoctione syr. de gly. addendo parum cinamomi, vel zinzib. vel piperis in fine decoctionis. Sed eo tempore, quo est vtendum detergentibus & digerentibus

eclegma-

eclegmata magis conueniunt. Parantur autem ex dulcibus & pulueribus digerentibus, vt ex pul.diairis ſimp. diairis.Salomonis,ſacch.cando cum ſyr.perfectè coctis. Verùm ſi iſtis eclegmatis addatur aliquantula quantitas piperis,vel cinamomi, vel zinzib.citiſſimè morbum digerunt,& pituitam retentam ob inflammationem expurgant. Probaui ego aliquando eclegma Scribonij Largi ex pipere,myrrha, & melle,in muliere,quæ ſuffocabatur, & deſperata erat. Infra vnum diem reiecit incredibilem pituitæ quantitatem, & materiæ, quæ circa columellam, glandes, & fauces propter inflammationem retenta erat. Sine myrrha poterit ſic parari.

℞. piperis ʒ.ß. pul.iridis venetiæ ʒ.ij.ſucci gly.ʒ.j.ß. ſacch. candi ℥.ij. mell.℥.j. miſce,fiat lohot, capiat lambendo. Fiunt etiam in minùs delicatis ex decocto radic. gladioli cum multo melle, in declinatione & defluxionibus pituitoſis factis. Sua enim partium tenuitate materiam incidunt & extenuant. Mel autem deterget, Ob idque multam pituitam reddunt. In partibus externis adhibentur illa cataplaſmata reſiccantia, quæ in angina præſcribentur, & eſt abſtinendum ab oleis & vnguentis nimium laxantibus, quod in angina proprium eſt. Nam in ea non timemus de relaxatione vuluæ, vt hic. Et in hoc differt curatio columellæ inflammatæ ab angina, & in repellendo. Nam in angina adduntur aliqua dulcia ad deterſionem:in inflammatione columellę vti poſſumus aceto, & aliis aſtringentibus circa deterſionem in principio, quia affectio hæc nequit tam ſubitò ſuffocationem adferre.In angina poteſt & ob tumorem,& pituitam ibi retentam ab inflammatione. Ob id ſtatim à principio vtimur diamoron, vel melle ad illius deterſionem.

De columellæ laxatione,viceribus ac tabe.

CAPVT III.

VVa dicitur, quando ob inflammationem rotunda, & ſub nigra, aut liuida apparet vuæ modo.Quare primùm eſt ſcarificanda, & ſi ex eo meliùs non habeat, abſcindenda, tum quia maior eſt, tum quia corrupta. Columella autem dicitur, quando longior facta eſt, ad inſtar columnæ.Fit autem longior ob eius extenſionem,

aut (vt loquuntur practici) ob relaxationem. Relaxatur autem, quia multa frigiditate humida defluente à cerebro humectata est. Curatur si pauca sit materia, & caput non admodum plenum recrementis, solo contactu piperis longi, quod quidem calfacit, exiccat, & leuiter astringit. Reductum in tenuissimum puluerem apponitur supra gladium aut spatulam, aut intra paruum cochlear, & tangitur eius extremitas, qua bis aut ter contacta, pituitam expuunt, & citò contrahitur, & breuior redditur. Quòd si plenitudo fuerit in capite, & multa pituita adhuc defluit, optimum est pilulis pituitam educentibus corpus euacuare. Quòd si multus & viscidus & crassus humor sit, detergendus, incidendus, & iterum euacuandus est, & pars tangenda prędicto pipere, & garg. astringente pars siccanda & astringenda est. Sufficit aliquando aqua cisternæ dilutum acetum, vel vinum malorum gran. vel aquæ astringentes. Si autem perseuerauerit in ea magnitudine, etiamsi sine inflammatione sit, summitas eius abscindenda est, vt breuior fiat. Nam si longior fuerit quàm pro sua natura, partem superiorem œsophagi tangit, & nauseam parit. Illis, qui hac laborant affectione, semper videtur adesse bolus in illa parte superiore œsophagi. Illis notis etiam sine inspectione agnosci potest, an plus iusto elongata fuerit. Fiunt frequentissimè vlcera circa illam partem, & potissimùm à morbo Italico, quæ, vt aphthæ, curanda sunt, hoc est, aquis illis astringentibus, & leuiter arrodentibus, ne serpant, vt aqua illa forti bene diluta, vel aqua, in qua decoctum sublimatum est. Deinde vniuersalem morbi Italici curationem adhibere oportet, si post hæc non coalescant. Contabescit hæc pars, & veluti lorum efficitur aliquando, quæ affectio à nimia siccitate, vel atrophia illius partis fit, & non curatur.

De tonsillarum inflammatione. CAP. IIII.

PAristmia siue tõsillæ, & anthiades eodem modo curantur, quo inflammatio columellæ (nam & ipsæ inflammationes sunt) & rarò accidit inflammatio in vna parte, quin & aliæ partes ob vicinitatem etiam lædantur. Distinguntur autem, quòd paristmia sint inflammatio partium internarum oris, inter trachiam arteriam & œso-

œsophagum. Anthiades verò sunt, inflammationes glãdularum, quæ sunt post linguam in eius radice, quæ citra inflammationem aliquando inflantur, & defluxione pituitæ intumescunt, ita vt cibi transglutionem impediant. Nostri rustici (furoulx) vocant, quas curant longa frictione facta in carpo, existimantes tumores quosdam factos, & apertos frictione illa dura in carpo prædictum affectum tollere. Prodest autem re vera ob diuersionem. Nos curamus vacuando pituitam, & humiditates capitis. Sunt enim positæ non longè à foraminibus, quibus pituita mota palatum expurgatur. Post euacuationem illam vniuersalem factam pilulis pituitam educentibus, derivatio per errhina multùm confert. Quòd si pauca sit materia in capite, aut euacuata probè per errhina, vtilissimum est masticatoria parare ex attrahentibus, & detergentibus, vt id, quod continetur circa illas partes laxas, & multis foraminibus perforatas, educatur. Nam quemadmodum in inflammationibus parua illa euacuatio sanguinis, facta per venas linguæ, magnam vtilitatem præstat, sic & masticatoriis leuantur partes vicinæ. Et quia masticatorium hoc fit etiam ex detergentibus, id quod in parte collectum est, euacuatur & discutitur. Hoc autem modo parabuntur.

℞. cubeb. zinzib. ana ʒ.j. excipiantur ficubus, masticéntque frequenter & expuant. Compositio illa ex amygd. & melle perfectè cocto (vulgo turones) masticatur vtiliter in hoc affectu. Quòd si piperis aliquantulam recipiat, pituitam liquabit, & euacuabit. Idem etiam præstant bis cocta ex sacch. amygd. & pauco cinamomo, vel zinzib. parata. Idem masticationes Italicæ, & panis papalis. Detergendo enim & fundendo pituitam, eam reddunt paratiorem spuitioni, & non minùs efficacia sunt, quàm eclegmata, & palato non minùs grata. Pignolatum etiam ad id confert. Sunt & vtilissima condimenta, quæ ex sapa & pauco aceto fiunt, & quæ carpas recipiunt. Incidunt enim & attenuant, potissimùm quando pituita multùm viscida est. Gargarismata leniter astringentia, & aliquantulum detergentia prosunt, de quibus capite de angina dicetur. Inunctiones in parte externa ex resiccantibus, in principio prosunt,

In declinatione, & cum consistit defluxio, digerenti. cum aliquibus emollientibus. Hoc autem faciendum est, ne relaxantibus medicamentis partes laxiores reddita maiorem defluxionem recipiant. Digerentia in declinatione cum aliquibus emollientibus miscenda sunt, quia glandulæ istæ indurantur facilè, & morbus in scirrhum degenerat, qui nunquam aut rarò curatur in his. Sunt autem illa medicamenta apponenda in lateribus arteriæ sub maxilla inferiore. Et quia hoc videtur pugnare cum consuetudine, rationem subiunxi. Hanc ex Dioscoride loco vno colligo, qui ait nucibus cupressi strumas curari posse. Hæc videntur pugnare cum practicis; qui omnes vtuntur astringentibus in parte interna, & relaxantibus in externa. Sed quia partes laxæ sunt, cùm defluit materia, non sunt laxandæ, sed cùm consistit defluxio, vt materia ad extrà trahatur. Quare in omnibus illis affectibus esset vtilissimum in principio, si medicus vocaretur, aut illas futuras defluxiones præcognosceret medicamenta vtcunque resiccantia cum leui quadam astrictione intus & extrà ponere. Quod in me ipso frequenter expertus sum, & anginam & defluxiones ad fauces prohibui, & multos à scrophulis incipientibus vindicaui, nucibus illis cupressi supra partem appositis. Potest fieri tale cataplasma.

℞. nidi hyrund. ʒ. iij. pul. nucum cupress. ʒ. j. ros. ʒ. ß. excipiantur oxymel. fiat ad formam cataplasmatis, applicetur in lateribus colli. Hoc medicamentum leuiter astringit partes laxas, pituitámque illam tenuem iam defluxam exsiccat. Si induratæ fuerint glandulæ illæ internæ, curandæ sunt, vt scrophulæ. Nam scrophulæ adenæ sunt induratæ.

De tonsillarum vlceribus serpentibus.

Tonsillarum & columellæ vlcera eodem modo curantur, quo & aphthæ, vt suprà dictum est, in quibus vnum est obseruandum, quòd cùm omnia vlcera interna oris serpentia sint, idq; ob partis mollitiem & laxitatem (quod non accidit partibus externis) vehementioribus exsiccantibus, & astringentibus gaudent, quàm externa vlcera, tum ne ampliùs serpãt, tum quia semper à salina fiunt humidiora, vnde & medicamentorum vis

restrin-

Digitized by Google

refringitur. Particularis curatio ſumitur à ſimilibus.

De angina. CAP. V.

ANgina facilè cognoſcitur ex impedita reſpiratione, & dolore circa laryngem & œſophagum. Si itaque inflammatio muſculorum gutturis, vel colli, vel vuæ fiat, ita vt ſinanche ſit, primùm detur clyſter, mittatur ſanguis de baſilica dextra, affigantur cucurbitulæ cum ſcarificatione in ſpatulis. Debet autem ſanguis mitti de cephalica dextra, quacunque hora veneris, vt materiam minuas & diuertas, ne augeatur morbus. In principio anginæ competunt repellentia ad intrà, nunquam autem ad extrà. Nam materia ſemper ad exteriora trahenda eſt, ob periculum ſuffocationis. Fiat igitur tale garg. ad materiæ repulſionem.

℞. aquarum ſolani, plantag. & caprifol. an. ℔b. ſ. aceti ʒ. ſ. diamoron ʒ. iiij. fiat garg. vel ſic.

℞. ſummitatum rubi vel myrthi, vel lentiſci, vel terebinthi, vel pyri ſylueſtris aut ſorbi M. j. roſ. rub. cort. mali gran. an. ʒ. j. fiat decoctio. In ℔b. j. col. diſſolue diamoronis ʒ. iiij. vel vini malorum granatorum acidorum ʒ. iij. fiat gargariſma. Poſt aliquam repercuſſionem poſt hæc garg. factam, & intermediis horis aliquot vel diebus, ſi morbus det inducias, fiat ſectio venarum ſub lingua, quæ non ſolùm confert in angina, & in inflammatione vuæ, ſed etiam omnium internarum partium oris. Poſſunt tamen & tutiùs ſecari venæ ſub lingua eodem die ad materiæ deriuationem, quæ facilè fluit, & locum replet, vnde diſpnœa, & ſæpiſſimè ſuffocatio. Poſt horam fiat aliud garg. pro augmento, vel ſuperiori addantur aliqua, quæ vim digerendi habeant, & concoquendi humoris, vt ſi addas gly. paſſ. & aliqua aſtringentia, vt mel roſ. & fiat ſic.

℞. roſ. rub. fol. myrthi, vel lentiſci an. M. j. gly. ʒ. j. paſſ. mundatarum, ficuum an. N. xx. hord. integri pa. j. fiat deco. In ℔b. j. col. diſſ. mell. roſ. col. & diamoron an. ʒ. j. fiat garg. Si poſſint tranſglutire, ſunt qui dant potionem pro ratione humoris peccantis, poſt diem ſectionis venæ. Clyſteres etiam fortes ab initio proſunt ad repulſionem. Accedente magis declinatione minuenda ſunt, quæ repellunt, & augenda quæ digerunt.

℞. gly.raſæ ʒ.j. roſ. rub. cyperi an. ʒ. ij. cortic. ma
gran. ʒ.j. paſſ. mundat. ficuum, iuiubar.an. N.xx.hor
integ.p.j. hyſſ.vel orig. vel calamenti p. j. fiat decoctio
In ℔.j. colaturæ miſce ſapæ, mellis roſ. an. ʒ.ij. dianu
cum ʒ.j. oxymellis ſimplicis ʒ. iij.fiat gargariſma,quo
continuare licet ad perfectam vſque curationem, præ
terquam in principio.Fiat talis inunctio.

℞. ol. liliorum , & chain. an. ʒ. iiij. vngatur collum
calidè, & à principio ponatur bombax. Poſtea fiat alia
inunctio fortior ſic.

℞.vnguenti reſumptiui, & vnguenti dialth. ana ʒ.ij.
fæcis ol.liliorum ʒ. iij. fiat vnguentum , ponatur ſupra
locum affectum cum lana ſuccida. Omnia relaxantia a
principio ad extra ſunt adhibenda , vt materia ad partes
externas deriuetur, propter periculum ſuffocationis. Ad
intra autem repellentia in principio. In incremento re-
pellentia cum digerentibus. In fine autem digerentia
cum aſtringentibus tantùm. Principium huius morbi
eſſe ſolet primus dies: augmentum,ſecundus:vigor,ter-
tius & quartus:poſt hoc ſolet declinare. Pro ſtatu & de-
clinatione fiat vnguentum fortius , quod magis digerat
hoc modo.

℞. vnguenti dialth. œſipi vel reſumptiui ana ʒ. iij.
ol. liliorum ʒ. iiij. pulueris nidi hyrundinum ʒ. iij. in-
corporentur ſimul , & fiat cataplaſ. ponatur ſupra par-
tem affectam. Et hoc eſt præſens remedium. Iuuat
etiàm , vt ſtercus canis rodentis oſſa , ſiue aſſumatur,ſi-
ue admoueatur, ſicut & ſpolium ſerpentis. Poſt ſangui-
nis miſſionem clyſteres tertio quoque die ſunt dandi,
& debent eſſe ſatis fortes ad diuerſionem, etiamſi alvus
ſua ſponte ſatis fluat. Dandi ſunt etiam ſyrup. conco-
ctorij. Si autem deprehendatur humor eſſe calidus,
vtendum eſt incraſſantibus ſyrup. vt violato, iuiubino,
vt ſuprà monſtratum eſt capite de catarrho. Si autem
Syrup. cō-coq. materia pituitoſa appareat , concoquatur ſyrupis ca-
lidis , vt ſyrupo de hyſſ. de glyc. mell. roſat. & aliis hu-
iuſmodi , vt ſyrup. de praſſ. qui multùm probatur , &
aliis detergentibus. Cùm verò pilulas nequeant deuo-
rare , diſſoluantur pilulæ , vel fiant potiones. Sed pauca
ſit quantitas potionis , (quia non facilè poſſunt deglu-
tire)

Digitized by Google

tire) & fiat efficacior. Vt autem meliùs possint deglutire, ponatur ventosa in collo, circa secundam vertebram. Dilatat enim vias illas. Vtatur lohot ad absterſionem, & maturationem.

In principio fieri potest lohot ex diatragacantho & diapapauere, vt

Pro principio anginæ.

℞. elect. diatraga. frigid. ʒ. ij. elect. diapapaueris albi ʒ. j. syr. iuiubarum & diamoro. ana ʒ. j. fiat lohot, quo vtatur. Addi potest syr. de papauere, vel myrtil. & hoc pro principio. Accedente statu minuenda sunt hæc fortia incrassatiua, & ad mitiora veniendum, vt ad syrup. viol. & tandem ad syrupos de gly. de hyss. de prass. ad elect. diairis simpl. Salomonis, & alia, quæ magis sunt digerentia, vt

℞ pulueris diatrag. frig. ʒ. j. diairis simpl. ʒ. iij. syrupi de papau. vel de liquir. vel de hyss. vel de prass. ʒ. j. fiat lohot, cui adde stercoris canis ossa rodentis ʒ. ij. vel cineris hyrundinum, vel nidi hyrundinum tantundem. Præstantissimum remedium pro declinatione est, & maximè cùm à pituita fit morbus, (quod quidem non minùs valet in peripneumonia à pituita) sed respuitur à delicatis ob amatorem & odorem. Tale est.

℞. piperis ʒ. ß. croci, myrrhæ an. ℈. j. mell. despumati ℔. ß. misce, fiat ad modum lohot. Oxymel simplex & squilliticum, & alia quæ incidunt & attenuant, conueniunt, maximè cùm multa pituita retinetur in illis partibus ob tumorem. Pro delicatis sic fieri poterit.

℞. piperis ʒ. ß. succi glæ. ℈. j. diairis simpl. ʒ. j. croci gr. ij. saccha. vel syr. de hyss. qr. j. fiat ad formam lohot, capiat lambendo.

De raucedine. CAP. VI.

RAucedo fit ob defluxum alicuius materiæ in trachiam arteriam, ob id concoquendus est humor, & euacuandus. Concoquatur syrup. calidis & lenientibus trachiam arteriam. Si materia fit salsa, vel aliquam habeat subtilitatem, & caliditatem, concoquatur syrup. viol. & de iuiubis. Si viscida sit & crassa, melle ros. & anthos. vel squill. Commiscentur syrup. cum decoctione hordei, vel cum decoctione pectorali. Datur interdum syr. de papauere, cum syrup. de stechad. &

fit medicamentum medium ex duobus illis contrariis. Sed dandi ſunt cum decoctione gly. vel in aquis hyſt. meliſſ. capill. vener. Si igitur materia ſit calida, vel nimis ſubtilis, fiat ſic.

℞. ſyr. viol. & de pap. an. ʒ. ß. cum aqua hordei fiat ſyr. qui detur à principio, cùm materia adhuc fluit. Sequentibus diebus fiat alius ſyr ſic.

℞. ſyr. de iuiubis & viol. an. ℥.ij. ſyr. de gly. ℥.j. cum decoctione hordei fiat ſyr. vel cum decoctione pectorali. Si autem à materia frigida, & multùm viſcida, concoquatur hoc modo.

℞. mell. roſ. col. ℥.j. ſyr. de gly. ℥.ij. aquarum hyſſ. meliſſ. capil. ven. ennlæ camp. an. qr. j. fortior erit, ſi addas ſyrup. de praſſio, de ſtech. cum decoctione pectorali. Si clarif. & arom. velis, id fiat cum ʒ.j. cubeb. quæ à tota ſubſtantia vim habent clarificandi vocem. Purgetur pilulis præſcriptis in capite de catarrho, vel cum electario indo, vel de citro ſolut. diſſ. in decoctione pectorali vel in aquis capil. vener. vel hyſſ. vel cum aqua decoctionis hordei.

Ad vocis clarificationem vtantur tali lohot.

℞. conſ. ireos ʒ.iij. conſ. anthos & ſtechad. an. ʒ.j. farinæ orobi & pul. gly. an. ʒ. ij. ſacch. candi & penidi. an. ℥. j. ß. cum mel. roſ. vel cum ſyrup. de hyſſ. vel de praſſ. fiat lohot. Optimum eſt vti frequenter pilulis noſtris de beniouino, vt ſi bis, vel ter in hebdomada capiat pilulam vnam. Mirabilem enim vim habent clarificandi vocem. Poteſt & alio modo confici lohot, vt

℞. pul. diairis ſimpl. ʒ.iij. vitellum oui N.j. terebinth. abietis ʒ.iij. ſi adſit laricea ʒ.ij. farinæ orobi ℥ ß. cubeb. ʒ.ij. mel. deſpumati q. ſ. fiat lohot, vel cum ſyr. de glyr. capiat lambendo. Vtantur hoc gargariſmate.

℞. glycirr. raſ. ℥.j. ireos ℥.ß. paſſ. mundat. iuiub. & fic. an. N.x. hordei integ. p.j. orobi p.ß. fiat decoctio, in cuius ℔. j. adde mell. roſ. col. & ſyrup. de praſſ. an. ℥.ij. fiat garga. Fit etiam garg. ex theriaca in decoctione præcedente, vel caulium, vel aqua hyſſ. vel in decoctione orobi. Teneant in ore elect. diatragac. frig. ſi materia acris ſit, elect. diairis, pilulas bechicas, pilulas ſub lingua, & alia, quæ vim habent abſtergendi, vt ſacch. candum.

Vt au-

Vtantur fumigio præscripto cap. de catar .o. Si verò raucedo fieret ob asperitatem, vel siccitatem, fiet talis decoctio.

℞.rad.bismal.ʒ.j.gly.ras.& radic.branchæ vrs.ana ʒ. ß.pass. mundat.iuiubarũ,sebesten an. N. x. flor um viol. mal. an.p.j. quat. semin. frig. ma. & seminis bombacis an.ʒ.iij.hordei mundati p. j. fiat decoctio. In ℔. j. diss. syrup.viol.ʒ. iij. syrup. iuiubarum ʒ. j. misce, fiat syrup. pro tribus dosibus,vel cum simili decoctione fiant gargarismata,vel fiat lohot hoc modo.

℞. conser.viol. ʒ. j. butyr.recentis & lactis amygda. an.ʒ.ij.farinæ orobi ʒ.ß..elect. diatrag.frig. & diapenid. sine speciebus an.ʒ.j.ß.omnia simul in corpo. fiat ad formam lohot,addendo ad dulcorandum syr. viol. parum. Potest etiam fieri talis syr.qui vtilis esset in omni raucedine,à quauis causa facta fuerit.

℞.rad.gly.& bismal.an.ʒ.j. ireos ʒ. ß. vel galangæ ʒ. ij.caul.capil.ven. ceterae, pollytrici, adianth. hiss. marrub.an.M.j.seminis cubeb.vel mal.ʒ.ij. hord.integri, orobi an.p.j.fi. decoct.In cuius ℔.j.diss.mell. vel sacchar. q.s.fiat syr.pro tribus dosibus matutinis. Pars aliqua inspissetur melle,& penidiis. Vtatur loco lohot.

De *Ptyalismo*. CAP. VII.

SAliuæ frequẽtem & immoderatam reiectionem, cuius hoc loco modum compescendi tradere instituimus, Græci πτυαλισμον, vt apud Aetium, aut σιελωσιμον, vt Hipp.& Gal.in prorrheticis ostenderunt, & vocauerunt.Saliuæ autem nomine humorem omnem,qui per os sine tussi,aut excreatione,vel vomitione reiicitur, saliuæ speciem referentem appellamus, cuius frequens & molesta expuitio symptoma est, quod ob expellentis facultatis irritationem,aut retentricis imbecillitatem cõsequitur. Qui enim per tusses aut vomitiones excernitur,iam à pulmonibus, vel stomacho prodire necesse est. Saliuam verò naturalem, quæ nec qualitate, nec quantitate materiæ modum excedit, glandulæ vtrinque linguæ assistentes, quas peculiari nomine nostri, Tonsillas, dixêre, perpetuò eructant, tum vt madescat lingua,larinx,&, vt quibusdam placet, pulmones, tam vt eius perfusione ciborum per fractio, & prima coctio

in ore exactiùs conficiatur. Quòd si Gal. credendum sit, nihil aliud erit, quàm residuum, & veluti optimæ reliquiæ alimenti illarum partium, aut linguæ, totius materię partis, à qua producitur simile. Hoc enim omnium animalis partium commune est, (quæ quidem vel aliis partibus vtiles humores, vel ad generis propagationem, vel conceptus nutritioni accommodatos gignendi vim habent) vt talis humor sit alimenti partis ipsum generantis, qualis in ossium cauernulis, & inanitatibus reliquiæ. In iecore verò sanguis, & spumosa in pulmonis carne humiditas. Sic etiam lingua & tonsillæ & oris partes fungosam albámque constitutionem habentes, cùm id, quod affluit, sibi assimilandi vim sortitæ sunt, familiarem, & proprium humorem talem efficiũt, qualis saliua ex naturæ præscripto omnino est, cui tamen aliquid superuacanei humoris, qui è cerebro in palatum (cui illa à natura ad se expurgandum constituta via est) stillare solet, admiscerí oportet. Crassiores enim cerebri sordes priores ventriculi suscipiunt, & congerunt, à quibus partibus per ossa nasi perductis sensim in peluim & infundibulum dilabuntur, deinde per cunei foramina in os sphenoides, & in palatum pedetentim instillant forásque deturbant, nec vnquam vsque adeo cerebrum est sanum, quin semper aliquid congerat superuacanei. Quandiu tamen secundum naturam se, & omnes partes oris habuerunt, nec immoderata, nec copiosior, sed pro naturæ mediocritate & vsu cumulabitur saliua. Vbi verò aut cerebrum humidius fuerit, aut excrementis immoderatis congerendis idoneum, vel oris partes intemperie aut imbecillitate aliqua, aut morbo partibus organicis proprio laborauerunt, illísque vel copiosius, vel non satis congruum suppeditabitur alimentum, aut vicinarum partium onera receperint, tum copiosiorem colligi saliuam consentaneum. Capitis enim humiditas defluxionum in partes inferiores continua causa existit. Oris verò partium imbecillitas, aut glandularum, quæ in eo sunt, natura efficit, vt in has magis partes decumbant, aut aliæ partes sua excrementa transmittant facultatis expultricis munere. Multitudine enim, vel qualitate interdum sua, expultricis

facultatis munus continuò ſollicitant. Id quod etiam præſtant omnia, quæ mordendi ac pungendi, aut detergendi, qualia ſunt alimenta, & medicamenta, vim habent, quæ tantò potentius id efficiunt, quantò minore calliditate prædita ſunt. Caloris enim eſt humores fundere, meatus aperire, atque etiam attrahere. Hac ratione, quibus pituitam è cerebro per palatum volumus elicere, maſticatoria eiuſmodi facultates habentia præſcribimus. Ob id non mirum ſi partibus oris inflammationem patientibus, aut ex aliquo affectu præter naturam calentibus, huiuſmodi ſymptomata ſæpe ſuccedant, & ſi id non ſolius caloris ratione, verùm etiam doloris aut partis affectæ natura efficiatur. Dolentium enim & imbecillarum partium natura eſt, aut ad ſe fluxiones attrahere, aut decumbentes in ſe recipere, largas quidem, vbi corpora plena ſunt, & excrementis ſcatentia. Parciores verò, vbi excrementis vacant. Sic etiam fit, cùm vlcus in ore eſt, & cùm columella humore multò ſuperius defluente madens, atque perfuſa, laxior, longior euadat, propendénſque in fauces, & in œſophagi caput illabatur. Suo namque pondere, & mole cutim diſtendit, rariorémque facit, & foramina partis interioris palati dilatat, vt nullo remorante continuò, affatimque pituitam à cerebro in os irruere ſinat. Non paucis viſa eſt argenti viui ſiue inunctio, ſiue intro aſſumptio, dum ſua tenuitate fluxiones in os concitat, frequentis oris expuitionis cauſſam attuliſſe. Aliis verò luis venereæ labes, quæ illius mali ſeminarium eſſe deprehenditur, cùm abſque alia manifeſta occaſione contabeſcere ſimul corpus atrophia, capútque dolere circa aures, & maximè noctu magis, quàm interdiu torqueri conſpicitur. Quicquid huic malo originem dederit, cùm multarum affectionum, grauiſſimorúmque ſymptomatum ſeriem poſt ſe trahant, formidandum ſemper erit. Cùm enim tanta ſit in os pituitæ defluxio, vt nequeat tota propelli, aut vlcera, fœtorémque oris, & timores excitabit, aut ſi pars in aſperam arteriam pulmonéſque decurrit, tuſſes moleſtas, ſpirandi difficultates & tabes tandem accerſet. Si verò ad ſtomachum deferatur, & concoctionis munus

interturbabit, & ſic cruditates, lienterias, diarrhęaſque ſæpe excitabit, & ſi ab ipſo ventriculo ſaliuæ copioſioris origo ſæpiùs reducatur. Læſa enim ventriculi concoctione, humore multo & aquoſo innatante, eiúſque tunicis impacto ſaliua multa in os exurgat, quæ frequentem expuitionem, ſiue tuſſim excitat. His melancholicorum humidíque ventriculi notis, humidi copioſioríſque ſputi reiectionem aſcribimus. Sic etiam tenuem plurimámque ſaliuam pronuntiare & præcedere vomitionem Hippo. & Gal. tradiderunt, quod nos ob linguæ cum ventriculo, per membranam, conſortium accidere non dubitamus. Vnde fit, vt cùm ſuperior ventriculi pars humore multo, aquoſo, qui ſua leuitate aliis ſupernatare ſolet, imbuit fauces & linguam, & per conſenſum ſimul eadem perfundit. Hæc autem diligenter diſtinguere oportet, vt veram ptyaliſmi cauſſam & ſcaturiginem deprehendamus, ſine qua ſupprimendæ copioſioris ſaliuæ rationem veram inuenire poſſe ſperandum non eſt. Cùm enim in cauſſarũ morborúmq; eam excitantium remotione conſiſtat, illud aggredi non ſanato vlcere, quod illam promouebit, inanis laboris eſt. Proinde cùm illud contigerit, curato vlcere, ſaliuæ exuperantiam in ore facilius exhauriemus, & intercipiemus, ſi gargariſmatis aſtringentibus potentérque reſiccantibus citra vllam deterſionem, partem imbecillam corroborauimus. Sufficit enim medicamenta ingrata ori non eſſe. Quòd ſi ex ingratis parentur, addita pauca quantitate ſyr. de roſ. ſiccis, & cydoniorum, gratiora palato reddet. Illa autem gargariſmata, quæ ad anginæ & columellæ inflammationis principium præſcripta ſunt, huc non incommodè transferri poſſunt. Sed ad vlcerum oris curationem, iſtud interea vſurpare licebit, poſt contactum aquæ, quam ſortem vocant, aut ſublimati. Eiuſmodi enim vlcera omnia, cùm aphtharum conditionem retineant, ne latiùs ſerpant, medicinis aſtringentibus, & leuiter arrodentibus cohiberi volunt. Iſtud verò gargariſma tale erit.

℞. fol. myrth. plantag. piloſellæ ana M. j. cort. mali granati ʒ. j. roſ. rub. vineæ ana M. ß. fiat decoctio, in aqua calibeata ex vino albo. In cuius ℔. iij. diſſ. alumi-

nis

nis ʒ.j. Vtatur tali gargarismate. Acetum ob vlcus non est admiscendum. Vinum tamen addimus ad maiorem exiccationem. Quin etiam lentisci folia, licet astringendi vi prædita, quæ vim habent epispasticam, seu attractoriam, ab iis reiicienda in hoc affectu semper censemus. Vt verò palato gratiora efficiantur, syr. de ros. siccis, vel cydoniorum ʒ. iiij. addere conueniet, & istis os colluere. Quòd si aliquam absterſionem vlcus requirat, sufficiet melle ros. col. vel syr. ros. lax. id efficere pro vlceris curatione.

Curatio à columellæ relaxatione.

Si verò columellæ relaxatio, & dilatatio, ptyalismi causſa fit, eius in priorem, & naturæ conuenientem statum reductio, ptyalismi etiam curatio erit. Hoc proinde existente, ex curatione relaxationis columellæ repetenda remedia nobis erunt. Quando autem argenti viui vsus affectionem hanc induxerit, absterſis primùm dentibus cum aqua peculi ros. in qua gutta vna ipsius aquæ fortis iniecta fuerit, superiore gargarismate, donec malum sedatum fuerit, vtendũ est. Quòd si luis venereæ soboles existat, curatione vniuersali, quæ morbo Italico debetur, à nobis suo loco tradita, necessariò tollenda est, quæ vel inunctione, vel suffumigio, vel diæta perficitur. Symptomata enim, quæ luem veneream cõsequuntur, licet curationem propriam, & peculiarem habeant, eam tamen sine vniuersali nunquam admittent. Ventriculi porrò coctionis læsionem, cruditatésq; huic morbo interdum originem dare diximus. Quare cùm istud eueniet, pilulis de hiera purgandum corpus est, deinde tum sumptis, tum admotis concoctio promouenda, vireſque ventriculi corroborandæ sunt, & confirmandæ eo modo, quem, cùm de cruditate & ventriculi imbecillitate ageremus, docuimus. Nec verò cum ex capitis vitio & humiditate, saliua multa colligitur, omittenda sunt accommodata capiti topica remedia. Quæ tum ad illius reſiccationem, tum ad sistendas defluxiones faciunt, quæ in catarrhi curationem à nobis descripta sint, satius est illuc recurrere. Aph. 12. lib. 1. prorrhetici. In phrenitidis principio simpliciter & clementer habere, sed crebrò permutari, malum. Malus

quoque & frequens excreatus Galeno. Frequens enim excreatus, & propter os ventriculi ex humiditate imbecillum,& propter cerebrum humiditatibus refertum oritur. Exſcreatus frequens, aph. 6. eiuſdem,& ſi aliud quodpiam ſignum affuerit,ſunt phrenetica. Si quid expuatur tunc,quomodo in diſtillationibus interdum vſu venit,ob ea,quæ in os ipſum per narium foramina confluunt, fieri id conſueuit. Contingit autem & aliquãdo frequens talis exſcreatus, vbi reſpirationis robur externum quidpiam attraxit, meatibus ipſis tum adhæſerit, tum impactum fuerit. Ob eam autem cauſſam exſcreatus,qui ex arbitrariis functionibus, vna exiſtit frequens oblæſa, læditur cognatione: quomodo & arbitraria quæuis functio. Cùm igitur frequens excreatio contigerit,atque ob id glutinoſum ſputum, quod in canalibus à naribus ad os pertingentibus infarctum ſit, vt ea delicatis quibuſdam ob calidam & ſiccam cerebri intemperiem obtingat,impoſſibile non eſt. Gal.in aph. 3. Sectionis 3. prorrhetici in febribus non iudicatoriis præterfluentia ſputa ob copiam immoderatam, vel virtutis imbecillitatem fiunt, atque ob id ſunt ægro leuia, id eſt,non contumacia,& verſu facilia.Aph. 63.eiuſdem. Tuſſiculæ,cum frequenti ſputo abſceſſum tollunt. Fieri poteſt, vt facta intro inclinatione per canalem naturalem effluat, quod tenuius eſt, ac conficientibus parotidibus ſuccis ad oris capacitatem, & ita ſæpe fieri ſputum.

De tuſſi. CAP. VIII.

TVſſis ſymptoma eſt partium reſpirationi inſeruientium,& eſt motus facultatis expultricis, thoracis, vel pulmonum, volentis eiicere, quod eſt moleſtum. Talis eſt, qualis eſt ventriculi nauſea & vomitus,& cerebri ſternutatio. Tuſſis ſequitur multos morbos, & à diuerſis cauſſis excitatur. Fit autem vel à ſola intemperie,vel cum materia, ab intemperie frigida, & à nimia ſiccitate,vt in febribus hecticis, & in his, quibus exeſa eſt columella,vel diuiſa. Fit à compreſſione ſepti tranſuerſi, vt in tumoribus hepatis arida tuſſis, vel tuſſicula. A materia fit,cùm aliquid in arteriam delapſum eſt, ſiue ſit humor,ſiue corpus aliquod, vt mica panis, potus, aut

Digitized by Google

aut aliud quoddam humidum, vt ſanguis, pituita à capite, vt in catarrho, à materia, quæ in thoracem vel in pulmones, vel trachiam arteriam, vt à ſeroſa humiditate, quæ in ſpatium reſudauit, ſicut in hydrope: vel à tenui materia, quæ ab inflammata membrana reſudat, vt in pulmonis inflammatione, quando materia in arteriam reſudat. Fit & à tuberculo innato in aliqua parte trachiæ arteriæ vel pulmonum. Cùm conſtet ſymptoma eſſe, & morbos ſequi, illius nulla eſt curatio, cùm curatio ad morbum referatur. Sed illius ablatio erit, auferendo cauſſam, ſcilicet, morbum curando, qui illius tuſſis cauſſa eſt. Nam vt morbus non tollitur, niſi cauſſa priùs auferatur: ſic neque ſymptoma. Nam, vt Philoſophi dicunt, non tollitur effectus, qui fit, niſi auferatur cauſſa, & ablata cauſſa tollitur effectus, ſi morbus adhuc ſit in generatione & in fieri, & à cauſſa dependeat fiente vel conſeruante. Verùm tuſſis, vt dolor & alia ſymptomata, modò tantùm ſua vehementia moleſtent ægrum, tunc eius neglecta cauſſa ad mitigationem veniemus, tanquam ad id, quod magis vrget. Mitigatur autem, vt dolor, id eſt, diſpoſitionem minuendo, vel ſenſum partis auferendo, vel ſtupefaciendo, ne tuſſiant.

CVRATIO.

Pro diuerſitate cauſſarum remedia inſtituemus, vt ſi ab aeris frigidi occurſu, ab intemperie frigida fiat, ſola ſpiritus cohibitione curatur. Si ob id, quod à parte inflammata reſudat, tuſſis fiat, ſputum prouocando, & inflammationē curando mitigatur. In aliis vtiliſſima eſt tuſſis, id expellendum. Quare non adhibemus bechica, niſi ad expectorationē, vt ſine moleſtia, aut magna contentione expellatur, quod debet expelli. Idem faciendū in inflammatione pulmonum, & in catarrhis. Quòd ſi non tuſſiant, aliquando acetoſis, vt oxymelite, ſyr. acetoſ. prouocamus, vt expellant, quod ob retentionem ægrum iugulare poſſet. Igitur ad moleſtiam tuſſis auferendam, & mitigandam, cognoſcere oportet, ob quam cauſſam prima, vel ſecunda tuſſis motione non expellatur. In principiis inflammationum, quia nihil aut parum à parte inflammata reſudat, ob id tuſſiunt, vel ob tumorem magis, quàm ob reſudatam materiam. Quare

quoque & frequens excreatus Galeno. Frequens enim excreatus, & propter os ventriculi ex humiditate imbecillum,& propter cerebrum humiditatibus refertum oritur. Exfcreatus frequens, aph. 6. eiuſdem,& ſi aliud quodpiam ſignum affuerit,ſunt phrenetica. Si quid expuatur tunc,quomodo in diſtillationibus interdum vſu venit,ob ea,quæ in os ipſum per narium foramina confluunt, fieri id conſueuit. Contingit autem & aliquãdo frequens talis exſcreatus , vbi reſpirationis robur externum quidpiam attraxit , meatibus ipſis tum adhæſerit, tum impactum fuerit. Ob eam autem cauſſam exſcreatus,qui ex arbitrariis functionibus , vna exiſtit frequens oblæſa , læditur cognatione : quomodo & arbitraria quæuis functio. Cùm igitur frequens excreatio contigerit,atque ob id glutinoſum ſputum , quod in canalibus à naribus ad os pertingentibus infarctum ſit , vt ea delicatis quibuſdam ob calidam & ſiccam cerebri intemperiem obtingat,impoſſibile non eſt. Gal.in aph. 3. Sectionis 3. prorrhetici in febribus non iudicatoriis præterfluentia ſputa ob copiam immoderatam, vel virtutis imbecillitatem fiunt , atque ob id ſunt ægro leuia, id eſt,non contumacia,& verſu facilia.Aph. 63.eiuſdem. Tuſſiculæ,cum frequenti ſputo abſceſſum tollunt. Fieri poteſt, vt facta intro inclinatione per canalem naturalem effluat, quod tenuius eſt , ac conficientibus parotidibus ſuccis ad oris capacitatem, & ita ſæpe fieri ſputum.

De tuſſi. CAP. VIII.

TVſſis ſymptoma eſt partium reſpirationi inſeruientium,& eſt motus facultatis expultricis , thoracis, vel pulmonum , volentis eiicere , quod eſt moleſtum. Talis eſt, qualis eſt ventriculi nauſea & vomitus,& cerebri ſternutatio. Tuſſis ſequitur multos morbos , & à diuerſis cauſſis excitatur. Fit autem vel à ſola intemperie,vel cum materia , ab intemperie frigida , & à nimia ſiccitate,vt in febribus hecticis , & in his , quibus exeſa eſt columella,vel diuiſa. Fit à compreſſione ſepti tranſuerſi, vt in tumoribus hepatis arida tuſſis , vel tuſſicula. A materia fit,cùm aliquid in arteriam delapſum eſt, ſiue ſit humor,ſiue corpus aliquod, vt mica panis , potus, aut

Digitized by Google

aut aliud quoddam humidum, vt ſanguis, pituita à capite, vt in catarrho, à materia, quæ in thoracem vel in pulmones, vel trachiam arteriam, vt à ſeroſa humiditate, quæ in ſpatium reſudauit, ſicut in hydrope: vel à tenui materia, quæ ab inflammata membrana reſudat, vt in pulmonis inflammatione, quando materia in arteriam reſudat. Fit & à tuberculo innato in aliqua parte trachiæ arteriæ vel pulmonum. Cùm conſtet ſymptoma eſſe, & morbos ſequi, illius nulla eſt curatio, cùm curatio ad morbum referatur. Sed illius ablatio erit, auferendo cauſſam, ſcilicet, morbum curando, qui illius tuſſis cauſſa eſt. Nam vt morbus non tollitur, niſi cauſſa priùs auferatur: ſic neque ſymptoma. Nam, vt Philoſophi dicunt, non tollitur effectus, qui fit, niſi auferatur cauſſa, & ablata cauſſa tollitur effectus, ſi morbus adhuc fit in generatione & in fieri, & à cauſſa dependeat fiente vel conſeruante. Verùm tuſſis, vt dolor & alia ſymptomata, modò tantùm ſua vehementia moleſtent ægrum, tunc eius neglecta cauſſa ad mitigationem veniemus, tanquam ad id, quod magis vrget. Mitigatur autem, vt dolor, id eſt, diſpoſitionem minuendo, vel ſenſum partis auferendo, vel ſtupefaciendo, ne tuſſiant.

CVRATIO.

Pro diuerſitate cauſſarum remedia inſtituemus, vt ſi ab aeris frigidi occurſu, ab intemperie frigida fiat, ſola ſpiritus cohibitione curatur. Si ob id, quod à parte inflammata reſudat, tuſſis fiat, ſputum prouocando, & inflammationẽ curando mitigatur. In aliis vtiliſſima eſt tuſſis ad expellendum. Quare non adhibemus bechica, niſi ad expectorationẽ, vt ſine moleſtia, aut magna contentione expellatur, quod debet expelli. Idem faciendũ in inflammatione pulmonum, & in catarrhis. Quòd ſi non tuſſiant, aliquando acetoſis, vt oxymelite, ſyr. acetoſ. prouocamus, vt expellant, quod ob retentionem ægrum iugulare poſſet. Igitur ad moleſtiam tuſſis auferendam, & mitigandam, cognoſcere oportet, ob quam cauſſam prima, vel ſecunda tuſſis motione non expellatur. In principiis inflammationum, quia nihil aut parum à parte inflammata reſudat, ob id tuſſiunt, vel ob tumorem magis, quàm ob reſudatam materiam. Quare

Digitized by Google

oportet prouocare diuerſionem inflammationis, deinde reſolutionem,& expectorationē,vt in capite de pleuritide dictum eſt. Habent commune principium inflammationes cum aliis tumoribus & defluxionibus, quòd inſpiſſantia in primis inſultibus danda ſunt, tum quia materiam tenuem inſpiſſando expulſioni parant. & defluxionem compeſcunt. Ergo antequam inſtituantur topica, bechica, inſpicere oportet, num materia tenuis ſit, vel craſſa, vel viſcida. Nam ob tenuitatem, & viſciditatem & craſſitiem, nō facilè tuſſim reiiciunt, quòd moleſtat. Cognoſcitur ex natura morbi, & inſpectione. Si ergo ſit inflammatio, eſt tenuis, quia non niſi tenue exudat initiò, ſi nihil omnino expellatur, & non faciat magnam difficultatem in reſpirando, & ſi poſt multam tuſſim aliquid tenue & ſpumoſum reiicitur. Quòd ſi magna ſit difficultas anhelandi, & poſt tuſſim, quod reiicitur, ſpumoſum, vel viſcidum eſt, & craſſum, attenuanda, detergenda: ſi verò tenuis, inſpiſſanda & leuiter detergenda. Ad inſpiſſationem tenuium defluxionum, & quod inſpiſſationem recipere poteſt, præſcribimus, qualia ſunt, amylum, albumen oui fortiter agitatum, & ſacchato mixtum. Syr. viol. debiliter, ſyr. de iuiubis mediocriter, & ſyr. de pap. diacod. Galeni, pilulæ albæ, pul. diatrag. gummi trag. & arabicum. Vſurpantur per ſe ſyrup. lambendo magis, quàm alio modo, quia craſſities ſyr. ad pulmones non permeat integris viribus. Si in ventriculum labantur, meatus venarum meſaraicarum, & ramos venæ portæ conſtipant, quod noſtri ſolent facere. Ego ſic facere conſueui, & ex his componere volui, admixtis quibuſdam ſeminibus frigidis maioribus, vt ſua tenuitate aquoſa alia deducant ad partem affectam, vt

Inſpiſſantia.

℞. rad. conſol. maioris, vel bugloſſ. (habent humorem lentum) vel biſmal. ʒ. j. iuiubarum N. xx. quatuor ſem. frigid. maior. ſeminis mal. ana ʒ. ij. ſeminis papaueris albi ʒ. ß. florum. viol. bugloſſ. ana p. j. fiat decoctio in aqua hord. mundati, & in ℔ ß. diſſ. ſaccha. q. ſ. fiat ſyr. cap. in quatuor matutinis. Poteſt fieri ex aquis ſic, admiſcendo ſyrupos in officinis paratos.

℞. ſyr. de iuiub. ʒ. v, ſyr. de pap. ʒ. j. aquarum viol. bugloſſ.

gloss.an.qr.j. misce, detur cum decoctione hordei loco aquarum distillatarum. Hæc inspissando materiam faciunt, vt facilè reiiciatur. Postquam materia est inspissata, ad detergentia veniendum, sine incisione aut attenuatione. Quare addi potest gly. in syr. vel syr. de gly. vel de hyss. auferendus de pap. Vel adde mell. ros. vel viol. parum, vel saccharum candum. Sic fient & detergentia & expectorantia tenuium fluxionum. Si tussis sit ob materiam salsam, detergentia leuiter cum refrigerantibus, & humectantibus salsuginem eam minuunt, vt syr. violatus cum decoctione hordei mundati, vel cũ decoctione quatuor sem. frig. maiorum & semine mal. vel cum decoctione maluæ, rad. borrag. & similibus. Detur elect. diatragacanthi.

Detergentia.

Tussis à materia salsa.

A materia viscosa curatio.

Si tussis à materia viscosa, & crassa, tunc incidenda & detergenda, vt oxymelite, syr. acetoso. de gly. lambendo vtatur, vel cum decoctione sequenti.

℞. rad. elenij, & bechij, an. ʒ.ij. gly. rasi. ʒ. j. beton. hyss. scab. herbarum capill. an. M. j. marrub. M. ß. pass. fic. an. N. xx. quatuor semin. frig. mai. an. ʒ.iij. anis. ʒ.ij. florum stechad. anth. an. p j. fiat decoctio in aqua hordei, & in ℔.ij. diss. mell. communis & sacch. q.s. fiat syr. capiat in quatuor matutinis, vel detur syr. de gly. capill. ven. de marrub. vel oxymel. simpl. vel scyll. cum decoctione crysimi, cum pass. & quatuor seminibus frigid. maioribus, ne nimium materia exsiccetur & retineatur. Purgetur agar. infuso in vino, vel aqua hyss. vel dentur purgantia elect. vt diacarth. de citro, diaph. Pilulæ, quæ pituitam purgant, vt cochiæ, de sarcocolla, & similes. In tali tussi detur post purgationem ʒ.j. theriacæ antiquæ, vt in tenui defluxione, vel quæ fit ex irritatione sine multa materia, theriaca recens. In thorace contenta materia est attenuanda. Quæ fiunt in officinis eclegmata, sunt ingrata, & rancida, vt eclegma de pino sanum. Quare parentur ex pulueribus & syrupis, addendo aliqua, quæ sunt consistentia viscosa, vel spissa, vt pulpa iuiubarum præparatarum, pass. mucago ficuum. Alioqui terebinth. abietis addunt, vt hoc modo.

℞. mucag. fic. pulpæ pass. iuiubarum, vel sebesten ana

ʒ.j.amygd.dulc.contuſarum, & pinearum infuſarum in aqua hyſſ.an.ʒ.j.pul.diairis ſimpl. ʒ.iij diatrag.ʒ.j. cum ſyr.capil.ven.vel gly.fiat eclegma.Si eſſet incraſſandum, adderemus iuiubarum,vel de pap. vel viol. Efficaciſſimum ex melle ſcill & ſyr.de gly. ſimul mixtis & inſpiſſatis pul. gly. & iridis. Fit & eclegma ex butyro recenti, terebinthina, & ſaccharo cando æquis partibus. Fiunt tabellæ & trochiſci,quæ pilulæ bechicæ aliis dicuntur,ad expectorationem & deterſionem. Ad inſpiſſationem verò & deterſionem leuem,additur farina hordei. Ad eadem valet ſaccharum candum,& penidiæ.

Tuſſis ſine materia multa.

Tuſſis aliquando fit ſine multa materia, à nimio ſenſu, vel facta irritatione. Nam,vt tenaſimus poſt dyſenteriam, & nauſea poſt vomitum nimium, remanet,vel ob reliquias materiæ tenuis,quæ pungit partem & ſtimulat expultricem facultatem : ob id dare oportet cremorem hordei liquidum cum multo ſaccharo. Cùm non proficiunt detergentia illa, danda ſunt narcotica ; ad ſenſum partis minuendum , & tuſſis ſedationem , ad quam intentionem factæ ſunt pilulæ ad omnes catarrhos. Conficiuntur ex opio , & aliquibus pleuriticis , vt ſucco gly. myrrha,iride,ſtyrace.vt

℞. ſtyrac. ʒ.ß. myrrhæ, opij, croci, amyli, ſucci gly. ana ʒ. j. cum ſyrup. iuiubarum , fiat maſſa pilul. de qua capiat pilulas tres longè à cœna. Artheriacæ compoſitiones antiquorum vtiles,vt diacodium officinarum, & alia , quæ ſimilia medicamenta recipiunt. Tuſſis inanis ſine inflammatione, & influxione tenui,acri, & ſalſa,ob ſeroſa excrementa in thoracis ſpatio collecta, vt in hydrope. Fit etiam ob tumores hepatis , aut aliarum partium, quæ ſeptum tranſuerſum comprimunt , vt in inflammatione hepatis , & aliis tumoribus , ſed magis in inflammationibus,quàm in ſcirrhis,fortè quia materia, quæ reſudat , irritat facultatem expultricem. Quod vt intelligamus , an à tali cauſſa fiat , tangenda ſunt hypochondria, ſi dura tenſáque ſint,ſi aliquod ſignum in vrina,vel egeſtionibus appareat.

De

Digitized by Google

De *Asthmate*. Cap. IX.

Asthma magna ex parte fit à materia pituitosa, multùm vitcida, quæ opplet vacuitatem trachiæ arteriæ, & impedit aspirationem. Curatur autem concoquendo materiam, & euacuando. Concoquitur autem calidis & incidentibus, quæ admixtam habent quandam humiditatem, ne materia exiccetur, quin potiùs educatur, vel concoquatur. Syr. concoctorij, qui multùm laudantur, sunt syr. de hyss. de glỳ. de prasl. oxymel simpl. & compos. & scil. mel. scill. syr. de stech. Aquæ miscendæ sunt aqua fœn. hyss. scab. capil. ven. enulæ camp. vel serpentar. (si reperiatur, alioqui eius decoctum) & aqua viol. cum syr. de stechade, vel aliis fortiter exiccantibus. Sed melius complentur intentiones omnes, vbi fit decoctio in aqua, in qua syrupi miscentur. Sine decoctione fiat talis syrupus.

℞. syr. de hyss. de gly. an. ℥.iij. aquæ cap. ven. & viol. fœn. an. qr. j. misce pro tribus dosibus. Hic syr. erit ex imbecillioribus. Fortior verò sic.

℞. syr. de gly. oxymel. simpl. syr. capil. ven. ana ℥.ij. aquarum hyss. scabiosæ, vng. cabal. vel enulæ campanæ an. qr. j. misce pro tribus dosibus, cum electuario. Syrupus fortissimus talis erit.

℞. syr. de stechad. mell. sc. an. ℥.ij. syr. viol. ℥.j. aquarum enulæ campanæ, hyss. fœnic. scab. an. qr. j. misce, fiat iulep. Aqua viol. in primo syrupo ponitur ad quandam humectationem materiæ, ne syrupi incidentes nimium siccent materiam, & propter siccitatem non educatur. Loco tamen aquæ, vel syrupi violati, possumus ponere decoctum hordei in syrupo, vel decoctum passularum quæ etiam humectabunt abundè, & eosdem vsus præstabunt, quos syrupus viol. In secundo ponitur syrupus capil. ven. quia mediocriter discutit. In tertio syrup. viol. ad eandem intentionem dictam, quia omnia alia tum syrupi, tum aquæ, potentissimè exsiccant. Id enim magis obseruandum est in eclegmatis, quàm in syr. componendis, in quibus tamen id non est negligendum. Nam hi syr. non solùm habent vim præparandi materiam, sed etiã educẽdi per sputa, ob id oportet quãdam humiditatem esse admixtam. Et in hoc differunt

aperientia,& attenuantia iſtius materiæ,ab vrinam prouocantibus, quæ etiam aperientia ſunt, eò quòd vretica omnia acria ſunt, attenuandi, & ſiccandi vim habentia: in pectoralibus autem attenuantibus, oportet humiditatem quandam ineſſe, vt ſputum facilè educi poſſit. Quod nos docuit Gal. ampliſſimè cap.14. lib.5. ſimplic. Purgetur frequenter ſine magna perturbatione, & violentia. Ob id pilulas præſcribere oportet ſine cuſtodia, quibus vtimur ante vſum ſyrup. & ſæpe accipiant per interualla, vt tertio, vel quarto quoque die. Pilulæ eſſe poſſunt de hiera compoſ. vel ſimpl. de agarico, de aſſaræet, & aliæ, quæ diagrediatæ non ſunt, neque myrobal. recipiunt, quibus vti in hoc affectu propter aſtrictionem non eſt tutum,niſi fortè cùm aſthma ſit ob defluxum alicuius materiæ tenuis. Tunc poſſunt vti pilulis ſine quibus,addito ſucco gly. Non tamen his,aut aliis aſtringentibus vtemur,quia aſtrictio reſpirationis inſtrumentis contraria eſt. Poſt ſyr. concoctorios poſſumus dare pilulas fortiores, vel acuatas cum turbith, addito zinzibere, vel ſucco gly. vel decocto turbith, vel agarici, vel cum decoctione ſummitatum thymi. Thymus enim multùm valet in extenuanda, & exſiccanda pituita, maximè cùm in decoctionibus ponitur, in quibus paſſ. recipiuntur, & alia lenientia, & humectantia. Poteſt dari diaphenicum vel elect. de citro cum decoctione pectorali. Vtatur theriaca antiqua, vel mythridatio poſt euacuationem, vel conſerua enulæ campanæ, & capil. ven. vel ireos, & ſimilibus. Vtantur puluerib⁹ & elect. diairis ſimpl. & Salomonis, lohot ſano, de pino, de caulibus, ſimilibúſque incidentibus. Poteſt fieri talis compoſitio, aut eclegma fortius.

℞. conſ. enulæ camp. & ireos an. ʒ. iij. conſ. capil. ven. ʒ. j. pul. diatrag. frig. ʒ. ß. diaireos Salomonis, & pulmonis vulpis exſiccati, & præparati an. ʒ. j. ſacch. candi ʒ. ij. cum ſyr. de hyſſ. fiat lohot. Vel fortius ſic.

℞. conſerv. capil. ven. & anthos an. ʒ. ß. conſer. enulæ campanæ, & florum ſtechad. an. ʒ. ij. pul. diairis ſimpl. & diatrag. frig. an. ʒ. ß. pul. diairis Salomonis, & galangæ puluerizatæ an. ʒ. j. pulmonis vulpis præparati ʒ. ß. mel. ſcill. ʒ. j. ſyr. capill. ven. q. ſ. fiat lohot. Valet etiam illud

eclegma-

eclegma præscriptum capite de angina, quod recipit mel, crocum, myrrham, & piper. Vtantur etiam vnctionibus factis ex vnguento resumptiuo, addito oleo de croco, vel fiat vnguentum ex oleis fortioribus, & pinguedinibus suprà scriptis, vt ex ol. irino, keruo, & similibus. Secundum lohot fiet fortius, si loco galangæ ponatur radix draguntij decocta in aqua hordei, donec mollescat, & diligentissimè pistata. Vtantur suffitu præscripto cap. de catarrho, quo fumigentur operimenta capitis. Sed non fiat ista fumigatio intra cubiculum ægrotantis. Nam facilè potest suffocari, nisi aerem liberrimè trahat. Bonum est vti decocto præscripto cap. de tussi, ad materiæ concoctionem, loco syruporum, vel fiat tale apozema.

℞. rad. fœnic. & gly. ana ʒ. ij. radic. ireos, & galang. an. ʒ. ß. marrubij, origani, pulegij, capil. ven. adianth. hyssopi, scab. ana M. ß. pall. mundatarum, fic. an. pa. x. quatuor sem. frig. maiorum an. ʒ. ij. seminis anisi, fœni. an. ʒ. j. ß. seminis apij, petro. & sesel. an ʒ. ß. florum anth. stechad. & viol. an. p. j. sum. thymi ʒ. ß. fiat decoctio & cum syrupis ante scriptis fiat apozema, vel cum melle despumato, quo vtatur tum ad materiæ præparationem, tum etiam post purgationem, ad leniendum, & ad pectoris dilatationem. Optimum est semper in omnibus remediis vti syr. & apozematibus, medicamentis purgantibus, quæ flatus discutiunt. Solent enim asthmatici multis flatibus grauari, à quibus aliquando fit asthma, septum transuersum distendentibus, vnde non liberè fit respiratio.

De Peripneumonia. CAP. X.

PEripneumonia eodem modo curatur, quo pleuritis, hoc tantùm addendum, quòd sæpe peripneumonia fit ex catarrho. Ob id in decoctione in prima dosi, syrupis addenda sunt aliqua, quę magis mouent aluum, vt parum agarici, sennæ, carthami. Si fiat à materia calida, fiat venæ sectio, inunctiones, eclegmata, & omnia alia remedia, vt in pleuritide, exceptis duobus posterioribus. In peripneumonia sputum magis prouocare oportet, ad cuius prouocationem optimum remedium est illud, quod in angina conficiebatur, ex pipere, myrrha,

&c. nisi bilioſa & ſanguinea ſit peripneumonia. Præcipuum in hac affectione, & in pleuritide, eſt ratio victus. Nam omnino abſtinendum à vino & aliis rebus multum nutrientibus. Vtantur hordeato, paſſulis. Et ſi ob imbecillitatem virium vti cogamur iuſculis, fiant ex pullis, vel gallina leuiter cocta. In declinatione bonum eſt addere in iuſculis parum croci, & hyſſopi. Animaduertendum eſt, vt hordei coctura bene fiat. Nam niſi perfectiſſimè coquatur, flatus generat, & morbum auget. Coctū autem perfectè eſt hordeum, vbi rubet. Aliud maximè obſeruandum eſt, quòd ſi quarto, vel ſexto die incipiant ſudare, optimum eſt ſuper partem affectam veſicas aqua calida plenas apponere, vt iuuetur illa excretio. Solet enim magna ex parte hic morbus ſolui ſudoribus, vt in iuuenibus, fluxu ſanguinis narium, larga & frequenti expuitione. Laxantia omnia medicamenta ſunt inimica his affectibus, neque his vtendum, niſi cum magna præmeditatione. Quòd ſi rhabarbarum detur, vt aliquibus placet, infundatur in decoctione pectorali, vt eius aſtrictione corrigatur, & nunquam dandum eſt, niſi certiſſimè hunc morbum fieri à bile deprehendatur.

De ſputo ſanguinis. CAP. XI.

SPutum ſanguinis aliquando fit per arroſionem venæ, aliquando à ruptura venę, aliquando per apertionem oſculorum venarum. Fit aliquando à pulmonibus, aliquando à faucibus, aliquando à cerebro. Sanguis ab ore & gingiuis reiicitur, cum ſpuitione: à gutture, cum ſcreatu: à canna pulmonis, cum tuſſi: à pulmone, cum tuſſi ſatis forti: ab vlcere eius, cum tuſſi magna & in pauca quantitate, quod deterius eſt ſignum, quàm ſi in magna quantitate reiiciatur, quia tunc eſt ab eroſione viſceris, & illud eſt ab apertione, ſeu ruptione venæ. Aliquando reiicitur à partibus pectoris, vt in pleuritide, & tunc cum fortiore tuſſi, quia oportet, vt perueniat ad pulmones, deinde reiiciatur. Ob id diſtinguendum eſt, à qua cauſſa fiat. Nam ſi fiat ob rupturam venæ, maiorem quantitatem ſanguinis vel vnica vice, vel iteratis vicibus trahere oportet. Poſtea danda ſunt ea, quæ vim aſtringendi habent. Si ob eroſionem fiat, neceſſaria magis eſt purgatio, niſi ad diuerſionem cogamur etiam aliquid

Signa.

ſan-

ſanguinis detrahere. Curantur hoc modo. Si fiat à plenitudine, mittatur ſanguis è baſilica pro ægrotantis viribus. Quòd ſi in multis vicibus fiat, magis diuertit,& minùs debilitat. Poſtea detur potus aquæ cum pauco aceto. Si ſanguis iam fluxerit,& periculum ſit,ne aliquid ſanguini remanſerit in pulmonibus,poſtea detur potio ſequens ad reprimendum ſanguinem. *Curatio à ruptura venæ.*

℞. tro. de terra ſigillata, vel de carabe, vel de ſpodio cum ſemine acetoſæ ʒ ß. aquæ planta. vel cuſpidum roſ. vel burſæ paſtor. ʒ. ij. ſyr. myrtill. vel cydoniorum, vel berberis ℥ j fiat potus.

Apponantur ventoſæ ſuper hypochondria ad regionem hepatis, & amotis ventoſis epithimetur hepar, vt oſtenſum eſt cap. de fluxu ſanguinis è naribus, vel cerato ſandalino vngatur, addito oleo papaueris vel nenupharis. Poteſt fieri tale conditum, quo vtatur cum aqua ferrata.

℞. conſer. roſ. antiquæ ʒ. ij. conſ. ſymph. ʒ. j. pul. diamarg. frig. & diapapaueris albi ana ℈ j. tro. de terra ſigillata ℈. ß. ſacch. roſ. tab. q. ſ. fiat conditum. Optimum eſt etiam pectus ol. roſ. vngere, vel myrthino. Nam ob id non impeditur reſpiratio. Vtantur pro cibo hordeo mundato, in quo ponant ſemen papa. albi. Abſtineant à vino, & omnibus ſanguinem generantibus. Vtantur extremitatibus animalium, vt pedibus mutonum,& piſcibus ſaxatilibus. Quòd ſi multùm comedere appetant, dentur his olera in brodiis, quæ in magna quãtitate exhibita, parùm nutriunt. Eligantur ea quæ vim habent refrigerandi, citra abſterſionem inſignem, vt lactuca, acetoſa, ſpinachia, portulaca, plantago, cichoreum domeſticum, vulgò, ſcariola, vocatum. Abſtineant à maluis, betis, caulibus, & in ſumma omnibus acribus, & calidis. Dari poſſunt poma acerba, pyra, mala cotonea. Si ob eroſionem venæ fiat, ſanguis extrahatur ad diuerſionem, ob id venæ apertio debet eſſe parua, vt longiori tempore fiat diuerſio,& minor quãtitas euacuetur, quia in hac cauſſa magis eſt neceſſaria purgatio, quàm euacuatio. Ligaturis & cucurbitulis retineatur. Dentur ſyr. qui incraſſent, & obtundant bilioſi ſanguinis actimoniam, vt de pap. de nenuph. roſ. de roſ. ſiccis, de granatis, *Victus ratio.* *Ab eroſione venæ.* *Symp. incraſſantes & aquæ.*

de berberis. Aquæ etiam, quæ obtundunt acrimoniam, & incraſſant, vt portulaca, peculi roſ. caudæ equinæ, planta acetoſæ, ſolani, & ſimiles. Inter illa, quæ valde incraſſant, miſceri poteſt aqua endiuiæ, & cich. vt in ſyr. concoctoriis, pariter aqua lupuli poteſt miſceri. Et ſtatim poſt venæ ſectionem, vel ligaturas, vel cucurbitulas detur hæc potio.

℞. camphoræ gr. iiij. aquæ roſ. ʒ. ij. ſyr. de papau. ʒ. j. miſce, fiat potio. Hæc mirum in modum aſtringit, & ſanguinis feruorem compeſcit. Poſſunt poſtea fieri aliæ potiones ex rro. ſupraſcriptis & refrigerantibus. Concoquuntur materia ſic.

℞. ſyrupi de roſ. ſiccis & de berberis ana ʒ. ij. ſyr. de papauere, aquæ roſ. ſolani, plantag. an. qr. j. miſce pro tribus doſibus Purgetur poſtea ſic.

℞. prunorum, ſebeſten ana N. xx. tamarindorum ʒ. ß. myrobal. citrinorum, cheb. & indorum ana ʒ. iij. florum violarum p. j. quatuor ſemin. frigid. mai ana ʒ. ß. fiat decoctio in qr. j diſſolue colaturæ mannæ gran. ʒ. j. rhab. electi ʒ. j. ſyrup. roſ. lax. ʒ. j. fiat potio. Pauperibus loco mannæ poteſt poni diaprunis ſimpl. ʒ. j. Et loco rhab. cath. ʒ. ß. vel ſyr. roſ. laxatiui in doſi maiore. Poteſt fieri in forma boli ſic.

℞. caſſ. extr. pulpæ tamarindorum, & ſebeſten ana ʒ. iij. ſemin. berb. gr. iiij. cum ſacch. fiat bolus, capiat duabus horis ante prandium. vel ſic.

℞. cath. & diaprunis ſimpl. ana ʒ. ß. cum ſacch. fiat bolus. Poſſunt etiam fieri pilulæ pro iis, qui recuſant potiones & bolos ſic.

℞. rhab. ʒ. ß. cortic. myrobal. citri. & chebul. ana ℈. j. ſeminis naſturtij torrefacti gr. ij. pulpæ tamarindorum, vel ſebeſten ʒ. ß. cum ſyr. roſ. laxat. formentur pilulæ, capiat ante cœnam duabus horis pilulas vj. ſequentibus diebus reliquas. His autem conditum tale vel opiatæ fiat.

℞. conſeruæ nenuphar. & roſ. antiquæ ana ʒ. j. conſeruæ conſolidæ & acetoſ. an. ʒ. ß. gummi tragac. & arab. an. ʒ ß. marg. non perforat. diligentiſſimè contritarum ʒ. ß terræ ſigillatæ, boli arm. corallorum an. ℈. j. ſacch. roſ. q. ſ. fiat conditum. Pro pauperibus loco margarita-

rum

rum pone troc.de ſpodio, vel de carabe, vel de terra ſigillata ad ℈.j.diapap.albi ʒ. ß. vel diatrag. addito ſemine papaueris albi ʒ.ß. Fit etiam opiata ad conſolidationem ferè eodem modo,niſi quòd adduntur, quæ glutinandi vim habent,vt

℞.conſeruæ ſymphiti ʒ. ij. ichthyocollæ gũmi trag. & arab.an.ʒ j.corallorum,carabæ an. ʒ. ß. boli armeni, maſtiches , corticis thuris an. ℈.j. ſang.draconis ℈. ß. cum ſyrupis conſerua.ſymph. vel ſyr.de papauere vel iuiub.(ſi nimia conſtrictio timeatur)q.ſ. fiat opiata,de qua capiat ad quantitatem caſtaneę, ſuperbibat parum aquę conſolidæ,vel plantaginis vel caudæ equinæ. Si ſanguis fluat per diapedeſim,ſimili modo purgandus eſt,& retinendus magis glutinantibus , & obſtruentibus , quam obtundentibus acrimoniam. Solet enim hoc fieri , vel ob venæ raritatem,vel ſanguinis tenuitatem. Ob id laudantur alimenta,quæ emplaſticam vim habent , & obſtruentem,vt polenta cum lacte , & omnia,quæ ex lacte & farina parantur. Si ſanguis fluat ex gutture , ſufficit maſticatio portulacæ , vel gumimi tragac.vel arab. vel fiat gargariſma ex aqua cuſpid.roſ. ſolani , vel plantag. vel ex ſucco portulacæ. Nam aqua illam vim non habet,vel cum ſyr.de portulaca ſi paratus inueniatur , vel cum ſimili ſyr.aſtringente,vt ſunt ſyr.myrthinus , de nenuphare berberis,cydoniorum. Sanguinem aliquando reiiciunt,ſed defluxum è cerebro in pulmones,quod deprehenditur ex nigredine. Nam ſolet eſſe concretus, & per aliquot dies antè ſtillauit ſanguis è naribus. His dari non debent aſtringentia, nec ſanguinem retinentia, ſed potiùs , quæ coagulatum ſanguinem diſſoluunt , vt pix , mummia , vel aſphaltum,aqua nucum,coagulum hædi vel leporis, admixtis cientibus ſputum, vt ſaccharo,melle,& ex ſyrupis, de glycirrhiza ; de hyſſopo & ſimilibus. Oportet enim ſanguinẽ illum extra corpus reiicere,ne putreat,& internas partes corrumpat.

De vlcere pulmonis & phthiſi. CAP. XII.

PHthiſis fit à ſanguinis ſputo, cùm ſanguis remanet intra pulmones , & illic putrefactus acquirit acrimoniam,qua erodit ſubſtantiam pulmonis. Fit magna ex parte ob Medicorum imperitiam ſanguinis ſputum

curantium, qui nulla facta diuersione, vel per sanguinis missionem, vel per ligaturas aut cucurbitulas, aut alio modo, statim dant potiones astringentes, quæ sanguineum defluxum in pulmones ibi retinent, cùm debeant potiùs aquam mulsam, aut poscam dare, & postea quæ constringant, vt monstratum est capite superiore. Et quoties timemus Phthisim à sputo sanguinis, debemus ea vsurpare, quæ venam consolidant, vel sanguinem supprimunt, cum facultate dissoluendi sanguinem coagulatum, vel quæ per sputum pulmones expurgant, vel contraria commiscentes, tale medicamentum conficere, quod vtrunque possit tum abstergere, tum venam consolidare. Radix consolidæ maioris id præstare poterit decocta cum carnibus, vel condita cum saccharo. Nam quouis modo sumatur, consolidat, & recrementa pulmonum purgat. Eiusdem vis est syderitis. Coagulum leporis fluentem sanguinem, & coagulatum dissoluit. Crocus pectus dilatat, coquit, leuiter astringit, si cum aliis misceatur astringentibus. Fieri potest medicamentum, quod astringat, concoquat, expurget, & sine magno impedimento respirationis, quod in primis curandum est.

Consolida maior syderitis nota.

℞. conseruæ symphiti ʒ j. sacchari rosati, conseruæ rosarum mediæ ætatis ana ʒ. ß. gummi tragacanthi, & arabici ana ʒ. ß. Si sanguis fluat in magna quantitate, adde seminis nasturtij tosti scrupulum j. hypocistidis scrupulum ß. syrupi de papauere q. s. Fiat lohot, quod erit fortius & magis expurgans, sed minùs astringens, si gummi non assentur, & conserua rosarum sit recens, addásque croci parum, aut succi glycirrhizæ. Fiet verò magis astringens, si conserua sit vetus, gummi assentur. Addas corallum aut syrupum myrthinum, & myuam cydoniorum. Nam syrupus myrthinus indifferenter vsurpatur. In fluxu sanguinis post poscam & mulsam, vtendum verè astringentibus, vt dictum est superiùs de sputo sanguinis. Retento fluxu sanguinis ad expurgationem eorũ, quæ continentur in thorace, vtendum remediis, vt suprà dictum est. Firmata autem & solidata vena, vtatur etiam magis expurgantibus, addito tamen bolo, aut terra sigillata, vel alio asthingente. Aqua cha-

chalybeata vtatur, & aliis appropriatis ad restaurationem humiditatis, quæ dicentur postea. Porrò fit phthisis ex defluxu pituitæ salsæ, quæ erodit substantiam pulmonum. Ob id ipsos oportet curare sic, vt abscindantur causſæ, maximè antequam vlcus factum sit, vel maximè consumptum corpus. Ad hæc materia coquenda erit. Coquitur autem leuiter astringentibus, vt melle rosato, syrupo capillorum veneris, syrupo iuiubino, de hyssopo. Eligendi sunt syrupi pro varietate temperamenti.

Nam si materia sit subtilis, quod magna ex parte esse solet, erit incrassanda, & eius acrimonia obtundenda, si autem crassa sit, vel ob plenitudinem, vel ob assationem in pulmone factam, oportet dare syr. attenuantes, cum aliquibus lenientibus, vt

℞. syr. iuiub. & capil. ven. ana ʒ. iij. aquæ hord. ℔. j. misce, pro tribus dosibus, vel ponatur aquæ capil. ven. viol. scabiosæ ana q. j. Si autem materia sit crassa, accipiatur mel. ros. cum syr. capil. ven. vel de hyssopo.

℞. mell ros. ʒ. j. syr. capil. ven. de gly. ana ʒ. ij. ß. aquarum capill. vngulæ cab. allinæ, scab. enulæ camp. ana q. j. misce, pro tribus dosibus. Euacuetur cum pilulis de assa-ieret, vel de hiera simpl. de ag. vel decoctione pectorali cum diaph. elect. de citro, indo maiore. Sed hoc est faciẽdum cùm materia adhuc fluit, & corpus adhuc consumptum non est. Nam tunc sunt omittenda medicamenta purgantia, quia exiccãt corpus, & ad tabem perducunt. His, qui sunt aliquo pacto affecti, & iam vlcus fieri incipit, possumus dare decoctum agarici cum mãna, aut cassia in decoctione pectorali, pituitosis & vbi materia est crassa. Biliosis autem & habentibus materiam calidam & salsam, syr. ros. laxatiuum cum decoctione, passul. febesten, & ex his fiunt pilulæ sic.

℞. myrobal. citri. chebulorum, indorum confricatorum cum ol. amygd. dulc. rhab. ana ʒ. ß. cinamomi, succi gly. r. seminis bombac. & anis. ana ℈. j. cum syrup. viol. fiant pilulæ, vel cum terebinth. lota in aqua viol. vel aqua hordei. Capiat semel in mense. Hæ pilulæ laudantur, quia euacuant materiam quodammodo constringendo, & pectus abstergent. Quòd si sit pituita crassa, poteris addere agar. tro. ℈. ij. & ob anhelitus dif-

ficultatem croci gr.vj. vel ℈.ß. Et erit proprium magis in toto abſceſſu, vt etiam aliquo pacto conſumptos pilulis poſſemus expurgare. Poteſt etiam dari manna cum iure pulli, vel caſſia cum ſemine aniſi, vel detur decoctio galli antiqui parata, vt ſupra monſtratum eſt, ſcilicet, vt cuiſceretur, & in ventre ponuntur ſequentia.

℞. paſſ. mundat. par. xx. pruno. iuiub. an. N. x. ſebeſten N. v. medullæ ſeminis carth. ℥.vj. ponantur in ventre galli, coquatur in aquæ ℔. vj. ad conſumptionem tertiæ partis, vtatur mane iuſculo. Et ſi ſatis non leniat adde ℥.j. vel ij. mannæ gtanatæ, ſingulis menſibus capiat ter aut quater, niſi venter ſit ſupra modum laxus, & ſolutus. Poteſt addi radix gly. & ſimph. & agar. in decoctione. Hæc purgandi ratio eſt optima, quia ventrem lenit, & vires non deiicit, & medicamentum diſtribuitur per totum corpus. Vngatur pectus butyro, vel vnguento reſumptiuo, vel ol amyg. dulcium. Vtatur ſuffumigio dicto cap. de catarrho, quod mirum in modũ exiccat cerebrum, & pulmonem. His, qui ſunt parati ad hunc morbum, & qui incipiunt laborare, ſummum eſt remedium hordeatum mundatum dare cum ſacch. róſ. per tres horas poſt cœnam in introitu lecti. Nam qui ſunt obnoxij huic morbo, calido ſunt hepate, vel ventriculo, vel corde, à quibus eleuantur fumi actes ad cerebrum, qui commixti pituitæ penetrationem addunt, & ad pulmones demittunt. Hordeatum mundatum obtundit acrimoniam vaporum, & eos incraſſat, & prohibet ne aliquid ſurſum aſcẽdat, nec minus pulmones abſterget, & corpus vniuerſum humectat. Vel vtatur conſerua roſ. antiqua è cibo, maximè poſt cœnam, aut aliqua alia conſerua, quæ conſimilem effectum præſtet. Tota enim cura Medici eſſe debet in præcauendo, ne morbus fiat, vel ſi factus ſit, ne cõſcat, nec citiſſimè augeatur. Nam illos curare optimè, difficillimum eſt. Pro curatione vlcerum vtimur lacte aſinino, quod quidem abſterget vlcus, & corpus tabidum reficit, ſed ſi fieri poteſt, citiſſimè mulſum accipiatur. Alteratur enim facilimè lac, & corrumpitur. Lac etiam præparare oportet. Nam interdum maior eſt intentio abſtergendi, interdum conſolidandi, alias refrigerandi. Cùm refrigerare volu-

Lac Aſini.

volumus, capram vel asinam nutrimus herbis refrigerantibus, vt salice, foliis vitis, lactucæ. Si autem abstergere, damus eis hordeum integrum. Si magis nutrire volumus, damus hordei farinam, vel tritici. Lac dandum est vacuo ventriculo, & mundato ventre. Quamobrem non sunt imitandi illi, qui lac præscribunt non purgato ventre, cùm sua natura facilè lac acescat, maximè in ventriculo. Nam putridi humores sunt vice fermenti, qui corrumpunt totam massam alimenti etiam optimi. Ergo ventriculus purgetur decocto galli antiqui, addita aliqua parte hordei mundati, vel integri iam semicocti, vel detur manna cum decocto galli. Quòd si etiam purgato ventriculo, æger patiatur nidorosos ructus, vel acidos, omittatur vsus lactis. Nam illis plus nocet, quàm conferet, sed vtatur hordeo mundato cum sacch. ros. Semper habeat in ore diatrag. vel diapenidiatum, vel sacch. candum. Noctu autem saccharum ros. tabul. quo non est aliud præstantius in hoc morbo. Euacuato ægro, cessante aliqua ex parte defluxione, optimum est vti hoc remedio. *Similitudo.*

℞. syr. capil. conf. anthos ana ʒ. j. nucleorum pini infusorum in aqua hord. ʒ. ß. auellanarum, amygd. dulc. ana ʒ. ij. seminis bombac. pap. albi melon. cucurb. citruli ana ʒ. j. cineris cancrorum fluuiatilium, vel stagnorum ablutorum priùs in aqua hordei, coralli albi & rub. ana ʒ. ß. croci gr. vj. mell. ros. ʒ. j. sacch. ros. tab. ʒ. j. cum syr. iuiubino, fiat ad formam lohot. Adde pulueris vulpis ʒ. ß. Capiat per horam ante prandium & cœnam. Si necessaria sit purgatio materiæ in thorace contentæ, addantur illa, quæ sputum prouocant, vt succus gly. & gly. ipsa, sacch. candum, diairis simpl. Minuantur astringentia. Optimum est vti pul. præscripto à Philonio cap. de phthisi in Monacho, & ait hoc puluere multos fuisse curatos. Hic puluis complet omnes intentiones. Prohibet enim descensum pituitæ ad pulmones, incrassando ob semen papaueris albi admixtum in magna quantitate, & quatenus iunatur à gummi arab. & tragac. & melle. Lenit pectus, & materiam humectat, vt facilius per tussim extrahatur. Exiccatur autem pulmo à spodio. Fieret autem puluis hic præstantior sic

24. seminis pap. albi 3.ß. gummi trag & arab. farinæ orobi ana 3.j.ß. seminis altheæ, portulacæ: cucum. mellonum, citruli, bomb. ana 3.iij.ß. ciner. cancrorum fluviat. corolli albi vsti, succi gly. ana 3.j.ß. sacc. ros. tab. ad pondus omnium, fiat pul. Dentur 3.ij. cum syr. de papavere, vel suiubarum. Hic puluis est efficacior altero, quia semen bombacis recipit, & alia quæ magis humectant vt semen citruli, cucum. In minori quantitate recipit pro spodio, quod conficitur ex ossibus equi vel alterius animalis, cineris cancrorum, qui multum laudantur in cancro, & in morsu canis rabidi, & in hoc affectu, ob exiccationem & similitudinem, quam habet eorum caro cum pulmonibus. Ob id eius decoctum, multùm laudatur. Coralli & cineres cancrorum abluantur leuiter cum aqua hordei, post adustionem. Nec oportet accipere astaces fluuiorum (vulgò escriuices) qui habent similitudinem cum cancris. Cancri tamen non sunt, vt ex Aristot. constat, qui inquit solos cancros carere cauda, interea, quæ tenui testa integuntur. Sed adhuc astaces præstaret capere, quàm leporem marinum, vt facit Syluius in suis succedaneis. Est enim prorsus venenum, & sua natura pulmones lædit. Ob id, qui obnoxij sunt huic morbo, soliginem non edant, quia lepus marinus istis commiscetur, ita vt vix ab ea discerni possit, nisi tetro suo odore. Sed pro cancris fluuiatilibus, qui passim reperiuntur in Italia, capiemus cācros marinos, vel stagni, qui eandem habent facultatem, quamuis imbecilliorem. vt docuit Dioscor. cap. 10. lib. 2. neque reiciantur ob salsedinem. Nam ea adustione deponitur Cùm autem in cibo, vel iusculis assumuntur, debent priùs abluí aqua hordei, & caro & iusculum assumenda sunt. Valent etiam contra venenum potum leporis marini. Non me latet in exemplaribus Græcis pro cancro marino, legi leporem marinum, sed corruptus est codex, vt patet ex Dioscor. cap. de cancris lib. 2. & ex Plinio. Et pro lepore, legendū cancrum. Vtantur carne & decocto testudinū nemoralium, vel cochlearū terrestrium. Vtantur alimentis procreantibus bonum succum, & qui non facilè dissipentur, vt auenato, hordeo mundato, vel pulte cum lacte amygd. vel caprę, vel extremitatibus animaliū. Vtantur

Cancer fluuia.

vino

vino dulci,& oligophoro. Conficiantur morſelli aliqui in formam pignolati,ad humectationem,vt

℞.carnis teſtudin & cancrorum ana ℥.j. nucleorum pini maceratorum in aqua. roſ. ℥. j. ß.pul. diatrag.frig. & reſtaurantis humiditatem ana ʒ. j. diatris ſimpl. ʒ. ß. ſacch.albiſſ.diſſ.in aqua capill. & roſ. perfectè cocti q.ſ. fiat ad formam pignolati, remanentibus pineis integris,vel adde amygd.contuſ. q. ſ. fiat tarta. Sed magis laudatur confectio illa pignolati, quia cùm pulueres in furno decoquuntur,humiditas amittitur. Si ſuperueniat fluxus ventris, ſtatim ſuccurrere oportet.Nam phthiſi ſuperueniens fluxus ventris, lethalis eſt. Succurritur aſtringentibus ventrem, ſed magis ad extrà, vel remediis infuſis per ſedem: quia ſi per os ſumantur, faciunt anhelitus difficultatem. Indantur autem, quæ indifferentia ſunt, vt conſer.roſ.ſyrup.myrthinus,ſyrup.capil. ven. quia extenuat, ſed per accidens. Si adſint vigiliæ, ſyr.de papauere,qui eſt ſemper optimus in hoc morbo, niſi materia retineretur intra pulmones ob craſſitiem. Nam tunc ab eo abſtinere oportet. In frontali vtendum eſt vel oxyrrhodino, vel ſyr. viol. cum aqua hordei. Si autem retineatur ſputum, relaxantibus vnguentis pectus,& eclegmatis ſubueniendum eſt. Eclegmata ſunt attenuantia, & ſputum prouocantia, vt fiunt ex ſyr. de hyſſ.de glycir.capill.diairis ſimpl. & Salomonis, & ſimilibus. Nunquam adeo attentum eſſe oportet ad id, quod magis vrget,vt omnino negligatur morbus auraliud ſymptoma minus.

De *empyemate.* CAP. XIII.

EMpyema fit aliquando à catarrho, & tunc curatur,vt tuſſis a materia viſcida. Purgatur vniuerſum corpus. Extenuatur humor,& præparatur, vt per ſputum educi poſſit. Addimus ergo eis in medicamentis,ea quæ magis abſtergunt, & quæ magis extenuant, niſi cùm febris adeſt. Tunc enim minus calidis eſt vtendum,attenuantibuſq;. Si autem fiat ab abſceſſu aceruato,rupto, & in vacuum thoracis locum effuſo, inter membranam coſtas ſuccingentem,& pulmones,ſtatim danda erit opera,vt id,quod poteſt digeri,digeratur, & reliquum coquatur.Hoc fit vnguentis catapl. & potio-

nibus assumptis. Fiunt etiam cataplas. ex rebus maturantibus, & digerentibus sic.

℞. dactyl. fic. ana N. xx. rad. bismal. lilio. ana ʒ. ij. flor. cham. meliloti ana p j. fiat decoctio, & omnia fortiter contundantur, quibus misce farinæ orobi, & fœnug. ana ʒ. iij. ol. liliorum, amygd. dulc. ana ʒ. iij. misce, fiat catapl. Adde ceræ vel resinæ partùm, & fiat vnguentum, vel emplastrum. Ex paratis vti possumus diachilo magno & paruo, & ireato, emplastro de meliloto. Potiones fiunt hoc modo.

℞. rad. ireos, mal. glyc. ireos siccæ ana ʒ. j. fic. pass. an. N. xx. seminis bismal. seminis lini ana ʒ. iij. semiuis melon. & bombac. ana ʒ. ij. fiat decoctio. In col. diss. mell. q. s. fiat syr. vel apponantur syr. appropriati, vel sacch. vel sapa. Et in fine purgetur leuiter cum manna, vel cassia. Nam à principio vel sanguis missus est, vel purgatus. Aliqua ex parte iam maturato abscessu (non enim oportet expectare perfectam coctionem) conandum est, vt rumpatur abscessus. Non rumpitur autem ob conatum, nisi tussis prouocetur. Aliqui laudant potionem ex fermento, vel extrà cauteria apponantur, si locus tangi possit. Quòd si vtantur cauteriis, & sanies fluat, læuis, æqualis, & non fœtida, euadent. Si autem vt oleum, vel si cruenta sit, vel fœtida, malum est. Tunc fiat eclegma ad absterſionem pulmonũ, & cùm perfectè pectus erit mundatum, ducatur vlcus ad exiccationem. Eclegmata erunt, quæ dicta sunt in pleuritide & tussi. Et propter hæc possunt dari syr. sequentes, quos capiat lambendo.

℞. oxymel. scill. ʒ. j. syr. capill. de hyss. ana ʒ. j. ß. aut ʒ. ij. misce, capiat lambendo. Vtatur & lohoc præscripto cap. de raucedine, ablatis cubebis. Si iam ad tabem deuenerit, curabitur vt phthisicus. Deinde potest vti lohoc ex pipere, myrrha, melle, vt dictum cap. de angina. Si febris sit magna, omittatur piper. Victus ratio sit talis, qualis erat phthisicorum, & pleuriticorum, nempe hordei mundati. Quòd si opus sit purgatione, purgetur cum decocto galli antiqui, vt dictum est suprà.

De pleuritide vera. CAP. XIIII.

PLeuritis alia vera, alia non vera. Pleuritis vera fit, vt plurimum à sanguine, vel à bile, aliquando à pituita, rarò

rarò à melancholia. Curatur syru. detur primùm clyster molliens, si tempus patiatur: postea fiat missio sanguinis è basilica, vel mediana eiusdem lateris ad magnã quantitatem. Quòd si dolor non remittatur, fiat reiteratio. Vel post sanguinis missionem detur clyster. Si conficiatur talis decoctio pro clystere, poterit & ex ea fotus. *Clyster.*

℞. rad. mal. bismal. liliorum an. ℥. ij. mal. viol. pariet. an. M. j. seminis lini, fœnug. an. ℥. j. seminis bismal. ℥. ß. (si flatus morbum faciant, aut augeant, adduntur, quæ illos discutiunt, vt semen anethi, anisi & fœ. ana ℥. ij.) florum cham. melil. sambuci viol. an. p. j. fiat decoctio. In ℔. j. col. diss. cass. mell. ros. col. vel sacch. rub. an. ℥. ij. olei viol. (si febris sit ardens) vel chamomillæ, (si à flatibus) ℥. iij. misce, fiat clyster. detur tertio quoque die, nisi venter solutus esset. Residuum decoctionis ponatur in vase æneo, vel in vesica porci (quæ magis laudatur, quia magis aptatur lateri, quàm vas æneum, quod pondere etiam grauat) vel in spongia magna. Ponantur panni intra vesicam & latus, ne nimium humectetur. Post vesicæ ablationem, vngatur sic.

℞. ol. amygd. dulc. ℥. iij. ol. liliorum & chamo. an. ℥. j. cum pauca cera, fiat vnguentum. Si morbus sit adhuc in principio, vel febris sit admodum ardens, addi potest o- *Vnguentum.* lei viol. tantundem, vel vngatur vnguento resumptiuo. Quòd si timeatur propter antiquitatem eius nimia calfactio, abluatur cum aqua hordei, & addantur olea, quæ apta ad faciendum medicamentum idoneum tempori, vel morbo, vel symptomati, vt si æstate, vel in tẽperatura valde calida, & in hoc morbo cum feb. ardentissima, post ablutionem adde ol. vio. ℥. iij. Si medius sit morbus, ol. cham. vel liliorum. Si autem morbus esset à materia frigida pituitosa, & tempus esset frigidum, accipe ol. irinum, vt in declinatione etiam omnium pleuritidum facimus, à quacunque materia fiant, quocunque anni tempore. Si non reperiatur vnguẽtum resumptiuum, fiat sic.

℞. butyri recentis sine sale, vel (si non adsit recens) abluti decies in aqua hordei ℥. ij. ol. cham. & amygdal. dulc. ana ℥. iij. ol. liliorum & irini, vel kerini, an. ℥. j. (Si materia sit calida, loco irini pone viol.) mucilag. seminis lini & fœnug. extractæ cum aqua hordei an. ℥. j. In ma-

teria calida addunt nonnulli mucilag. feminis pſilij, & cydoniorum, ſed illa parùm placent, quia præter facultatem refrigerandi, habẽt vim emplaſticam, & aſtrictoriam. Quapropter ſatius erit addere maiorem quantitatẽ ol. viol. & minùs calidis vti. Nam ol. viol ſimul & acrimoniam caloris obtundit, & relaxat. Semper autem in pleuritide, & angina addẽda ſunt, quæ digerunt, & relaxant in parte externa, & id citra admixtionẽ aſtringentium, quia nulla eſt opus aſtrictione, ad robur partis affectæ, vt eſt in hepate & ventriculo, cerę q.ſ. fiat vnguentum. Additur crocus vnguento reſumptiuo, vel huic vnguẽto enula camp. pulueriſata cùm materia eſt frigida, & multùm viſcida. Poteſt fieri ſacculus, ſed hoc magis fit in pleuritide nõ vera, vt & emplaſtrum, quod ſuo loco monſtrabitur. Quotidie detur talis decoctio pro ſyr.

℞. gly.raſ ʒ.j.paſſ.fic.iuiub. ana N.xx. (ſi à ſanguine, & bile ſiat, adde ſebeſten & prunorum dulc. tantundem) quar.ſemin.frig.ma. & ſeminis mal.vel biſmal.ana ʒ.ij. florum cham. & viol.an.p.j. hordei integri p.j. aniſi ʒ.j. fiat decoctio. In qua diſſ.ſyr.vio.& iuiubarum ana ʒ. iij. miſce, pro tribus doſibus. Optimum erit in prima doſi ponere tantùm ſyrup. viol. ʒ. ij. mannæ gran. ʒ.j. vel ij. Quòd ſi maiore opus eſſet lenitione ventris, adde caſſiæ ʒ. ß. & hoc in primis doſibus faciendum eſt, ne impediatur ſignificatio criſis, vel criſis ipſa. Non igitur detur quarto die, neque ſexto, neque ſeptimo. Decoctio cum ſyrup. dari poteſt quolibet die. Si autem materia ſit viſcida & frigida, vti poſſumus ſyr. viol ſed admixto alio ſyr. incidente, vt ſunt de hyſſo. de gly. vel mel. Siue materia ſit calida, ſiue frigida, teneant in ore ſacch. candum. Si calida ſit, elect. diatrag. frigid. diapenid. ſine ſpeciebus: ſi frigida, elect. diairis ſimpl. vel Salomonis. Fiant lohot ex iiſdem, vt ſi materia incraſſanda ſit, fiant hoc modo.

℞. elect. diatrag. frig. ʒ.ij. penid. & ſacch. candi ana ʒ.j. ſyr. viol. & iuiub. an. ʒ.j. ß. miſce, fiat lohot. Si maiorem incraſſationem deſideres, adde ſyrupi papa. ʒ. ß. Cùm autem ponimus ſyr. de pap. optimum eſt addere ſyr. capil. ven. Reparat enim eius violentiam. Si materia ſit frigida, fiat hoc modo.

℞. elect. diairis ſimpl. ʒ.j. pul. diairis Salomonis ʒ. ß

ſacch

facch.candi,diapenidiarum ana ʒ. j. syr.de gly. & capill. ven.an.ʒ.ij. misce,fiat lohot. Saccharum candum,& penidiæ in quauis materia ponuntur in fine e ter.Melius est componere talia eclegmata, quàm paratis vti. Nam ob antiquitatem rancescunt, & illa magis parata sunt pro tussi à materia frigida,& pro expurgatione materiæ frigidæ pituitosæ, quàm pro pleuritide, in qua adest febris,& materia est incrassanda,vel attenuanda. Quare si quis paratis vtatur, propria reddet huic affectui, addendo syr.proprium morbo,vel tempori, vel temperamento, vt si timeatur nimia caliditas, accipe lohot sani, vel lohot de pino ʒ.j.syru.viol.& elect. diatrag.frig. an.ʒ.ij. fiat lohot. Accedente statu ad corroborationem virium, & confortationem solent Medici præscribere condita, vel in hoc addunt corroborantia, vt

℞.conf.viol.ʒ.j.conf.bugloss.& capill.ven.an.ʒ.ß.pul. diatrag. frig. & diapenid. sine speciebus ana ʒ.j. syr. iuiub. & viol.an.ʒ.j. misce,fiat lohot, & hoc est pro materia calida.In frigida verò potest fieri sic.

℞. conf. capill. ven.ʒ.j.conf.viol. & bugloss. ana ʒ.ß. conf.ireos,vel enulæ camp.ʒ.j. pul. diairis simpl.& diapenid.sine speciebus an.ʒ.j.syr. de gly. & capil. ven. ana ʒ.j. fiat lohot. Conserua viol.additur quamuis sit materia frigida,quia timetur caliditas ireos,& inulæ campanæ. Sunt,qui citra delectum alios pul.addunt,vt in materia calida.diamar.frig.qui magis videtur retinere materiam,quàm corroborare.Ego autem non nisi in materia calida, & in nimia quantitate,& in maxima necessitate vti vellẽ,vt in materia frigida elect.de gẽmis.Circa statum solet subsequi instantia vigiliarum, & tunc præscribuntur potiones somniferæ,vt syr.viol.cum decocto hord.vel syr.de pap.si materia sit calida.Si autẽ materia sit viscida (quanquam rarò accidit,vt ab hac vigiliæ superfluę sequantur.Materia enim viscida cùm frigida sit, potiùs veternum conciliaret)meliùs erit frontali,aut inunctione frigida vti,vt ol.viol.quo concilietur somnus. Potiones enim frigidæ magis incrassant,& sputum retinent.Neq; his vti debemus,si expectandus sit fluxus criticus,vt fluxus narium.Quòd si in materia frigida interdum cogamur vti potione somnifera, fiat vt sequitur.

℞. ſyr. viol. & capil.ven.an.ʒ.j.ſyr. de pap.ʒ.ß.detur cum ptiſana. Si velis addere pul. poteſt addi pul.diatrag. frig.diapenid.ſine ſpec.& poſt ſomnum corrigere oportet, ſi quid retentum fuerit, vngendo pectus, dando lohot,quod fortiùs incidat. Dantur aliqua ad curationem iſtius morbi quæ magis à tota ſubſtantia prodeſſe conſtat, quàm ratione aliqua,vt decoctum pap.rub. in aqua ſcab. vel pimpinellæ, cineres priapi tauri cum vino vel cum aqua hord. Fit autẽ papaueris decoctio hoc modo.

℞. florum pap.rub. M.ß. aquæ ſcab.℔.ß.aquæ pimpinellæ qr. j. concoquantur leuiter, adde ſacch. parùm, fiat ad formam iulep. dentur à principio bis vel ter in die ʒ.iij.Sequens dari poteſt omni tempore morbi.

℞. cineris priapi tauri ʒ. j. detur ſi febris ſit remiſſa cum vino. Vel cum aqua hordei, vel cum aqua capil. ven.vel cum brodio. Aqua vel decoctum cardui benedicti vel argentati mirè confert in vtraque pleuritide, verùm an in peripneumonia etiam conferat, nondum cõpertum eſt. Et iſta ſunt experientia comperta & confirmata, nec dari poteſt ratio quare tantopere is cinis priapi tauri conferat,niſi quòd fortaſſe id proueniat à ſimilitudine ſubſtantiæ priapi tauri cum membrana coſtas ſuccingente. Eſt etiam emplaſtrum quod in materia frigida & viſcida, & in pleuritide non vera laudandum eſt. Quãquam in omni pleuritide vulgus id præſcribat.

℞. picis naualis qr.j. ol.cham.ʒ.iij.ſulphur.ʒ.j.malaxentur, fiat emplaſtrum, ponatur ſupra partem affectã. Si dolor fiat à flatibus, etiam multùm prodeſt. Sed eſt mutandum emplaſtrum,prout mutatur dolor. Tempore ſitis vtantur ſyr. viol. vel iuiubarum cum ptiſana, ſi fiat à materia calida: Sin à viſcida,ſyr.capil.ven. Poteſt fieri conditum pro ſiti in delicatis & imbecillis,vt

℞. conſ.viol.ʒ.ij. conſ.bugloſſ.ʒ.j.pul.diatrag.frig.ʒ. j.ſacch.candi ʒ.ij.ſacch.tabarret q.ſ.fiat conditum. Vtatur in ſtatu tempore ſitis, miſcendo cum aqua hordei, vel excipiendo cochlear.ij. poſtea bibendo parum aquę. In materia frigida minuatur doſis conſ.viol. vſque ad ʒ. ß.& ponatur conſ. capil.j. ʒ. & diairis ϑ. j. cum ʒ.j. diatrag.frig.Verùm ſyr.diutius adhærent,& magis ſputum promouent,quàm condita.

De

De pleuritide non vera. CAP. XV.

PLeuritis non vera curatur ferè iisdem remediis, nisi quòd in parte externa fortiora remedia sunt adhibenda, vt emplastrum præscriptum, & sacculus sequens. ℞. flor. chamo. samb. & melil. an. p. j. seminis anethi ʒ. ß. fœnic. ʒ. ij. seminis mal. ʒ. j. ß. (Si addas in materia frigida vel ventosa, seminis rutæ vel cymi. ʒ. j. erit efficacius) fiat sacc. interbastatus, qui calfactus super patellam ardentem irroratam vino supra partem affectam applicetur. Vnguentum illud præscriptum fortificatum cum aliquo ol. magis digerente, erit optimum, vt si fiat sic.

℞. ol. liliorum cham. & irini ana ʒ. ij. ping. gallinæ, anatis, & butyr. ana ʒ. j. musc. seminis lini & fœnug. extr. cum aqua hord. an. ʒ. ß. pul. ireos, vel enulæ camp. ʒ. j. croci ʒ. ß. ceræ q. s. fiat linimentum, quo vngatur locus dolens. Potest addi vnguentum dialtheæ. Potest etiam fieri decoctio pro clystere & calefact. hoc modo.

℞. rad. bismal. & liliorum an. ʒ. ij. merc. ciclæ, parietar. branchæ vrsinæ an. M. seminis lini & fœnug. ana ʒ. j. seminis anethi, bismal. fœnic. & anethi an. ʒ. ß. florum chamo. melil. samb. an p. j. fiat decoctio (si materia sit valde frigida vel fiat à flatibus, potest addi seminis carui vel cymini vel rutæ ʒ. j.) in ℔. j. col. dissol. mel. & eass. an. ʒ. ij. Si fortè materia adhuc flueret, additur aliquid hieræ picræ, ad retractionem materiæ fluentis. Tunc etiam fumigio vtendum, vt diximus capite de catarrho. Igitur ponemus hieræ picræ ʒ. ß. vel elect. indi maior. ʒ. ij. Si dolor vehemens sit & omnia consentiant, fiat missio sanguinis, vt in vera pleuritide. Quòd si ætas vel eruditas materiæ, vel aliud impediat, apponendæ sunt ventosæ super nates sine scarificatione, si materia omnino frigida est: vel cum scarificatione, quando est permixtio sanguinis. Detur decoctio præcedēs singulis matutinis, vt in vera pleurit. Augeatur anis. & fœnic. ad flatus discutiēdos. Possunt etiam addi flores samb. in decocto. Accipiat clysterem tertio quoque die. In hac pleuritide appositio cucurbitarum supra partem affectam, lenito sæpe ventre, & misso sanguine, vel priùs appositis cucurbitulis supra nates, vel supra spatulas in fortissimo dolore, vel materia iam accedente ad concoctionem mul-

tùm valet. Quòd ſi materia ad partem externam trahatur,& vertatur in ſaniem (quod patet ex inundatione,& partis inflammatæ pulſatione)aperiatur locus,vt in aliis abſceſſibus,vel vtendum emplaſtro de meliloto,vel alio digerente,vt materia potiùs per inſenſilem tranſpirationem,quàm per manifeſtam euacuationem educatur.

Alterum caput de pleuritide.

Pleuritis nomen accepit à coſta, quã quam ſit inflammatio mẽbranæ ſuccingentis coſtas.Illa duplex. Altera, quæ extenditur per partẽ interiorẽ omnium coſtarum. Altera verò,quæ coſtam vndiquaque inueſtit, tanquam perioſtium coſtarum, & in vtraque mẽbrana ſit inflammatio.Diſtinguitur autem ſpecies ex decubitu. Nam ſi æger in partem affectam decumbere poteſt, & non in oppoſitam, argumento eſt affectum eſſe in membrana extenſa, quæ hypoſicota dicetur, & hoc fit, quia cùm in oppoſitam partẽ decumbit æger, pondere materiæ collectæ illa membrana diſtenditur magis, & diuellitur à coſtis.Illa autem quæ fit in perioſtio, contrario modo ſe habet. Nam in oppoſitam partem dormire poſſunt,in affectã verò minimè. Sed quia hæc nota communis eſt pleuritidi verę & non veræ, ob id aliam notã adiungere oportet ad diſtinctionem harum. Nam ſi affectus ſit in muſculis externis, ſi digito premãtur,dolorem ſentiunt. Quod non accidit his,qui inflammationem in perioſtio habent,niſi ſupra modum comprimatur coſta.Fit etiam pleuritis in muſculis intercoſtalibus, quæ ſpecies pulſatione deprehenditur.In multa enim inflammatione coſtarũ materia cõprimitur, præterquam in inflãmatione muſculorũ intercoſtalium. Hac nota certiſſima deprehenditur,& in vtrunque latus dormire poſſunt. Conueniunt omnes in dolore punctorio,in pulſu duro,in difficultate anhelãdi,febre verò & ſputo diſtinguũtur. Nam omnes inflammationes internæ febrem habent, ſed dolor lateris ſine febre, à materia frigida vel flatulenta excitari ſolet. Nulla tuſſis, nulla expuitio ſequitur, quia materia in parte externa continetur. Omnibus aliis difficultas reſpirandi eſt maior, & dolor magis pungens, ſpuitio magis ſanguinolẽta, vel flaua,vel ſpumoſa. In inflammatione mẽbranæ internæ ſemper adeſt pauca, aut

multa

multa in morbi proceſſu. Nam in ſalubribus tantũ, mox apparet ſputũ. Verùm in inflammatione muſculorũ intercoſtalium minor fit reſudatio, ob id expuitio minor. In ea parte, quæ eſt in perioſtio, ferè nulla apparet, & reſoluitur per inſenſilem trãſpirationem & ſudorem, modò miſſio ſanguinis prohibuerit incrementum. Nã talis inflãmatio à pauca materia fit, & hoc maximè notandũ eſt ad prædictionem. Nam cõmunis prædictio pleuritidis eſt, quòd ſi à principio, vel mox expuant facilè, bene eſt ſperandum. Si verò non expuant, mortẽ prædicimus. Quod de illa interna inflammatione eſt intelligendum, non de aliis. Hæc enim multum ſanguinis, vel bilis, vel pituitæ recipit. Quare plus ſanguinis extrahere oportet & maiorẽ curam expirationis habere. Cùm omnis pleuritis ſit inflammatio, & per defluxum alicuius humoris fiat, diſtinguendum eſt, à qua ſubſtantia fit. Nam fit à ſanguine, vel à bile, vel à pituita, vel à bile atra. A ſanguine frequenter fit, in iunioribus & iis, qui multo ſanguine abundant. Cognoſcitur autem ex totius corporis plethora, & ſputo ſanguinis. A bile frequenter, quia multus ſanguis tenuis in corde & pulmonibus, à quibus partibus materia defluit per venam azigos continetur. Sequitur iras, & excandeſcentias, & magnas exercitationes cum clamore magno. Color ex rubro flaueſcens ab aliis diſtinguit. A pituita ſæpe fit in pituitoſis poſt neglectas defluxiones, cuius ſputum tardè apparet. A melancholia rariſſimè fit. Nam vt ob lentorem pituita, ita ob crãſſitiem melancholia non facilè fluit. Curantur autem facilè à ſanguine, quia humor facilè concoquitur, ſi ſanguinis miſſio opportunè adhibita fuerit, id eſt, fluente materia, & multus ſanguis extractus. Secũdò biliosa citò terminatur, difficilius tamen, quam quæ à ſanguine. Longiſſimè ſoluitur ſeptima die, & ſæpius ſudoribus, & nonnunquam fluxu ſanguinis narium. Pituitoſa rarò ante decimumquartum curatur. Extenditur quandoq; ad multos dies, vt de illa Anaxiomenis videre eſt apud Gal. & Hipp. Vertitur hęc affectio facilè in peripneumoniam ob partium vicinitatem & conſenſum. Deprehenditur, quòd dolor minuitur, ſed febris & difficultas anhelandi magis apparet, ſputum magis ſpumoſum eſt, & genę ru-

bent, & hi omnes ferè moriuntur. Quæ à melancholia fit, rarò aut nunquam curatur. Pleuritis, quæ post morbum alium diuturnum accidit, lethalis est, vt etiam ea, quæ fit in his, qui cachexia laborant. In causſa est, quod illa inflammatio non ab humoribus, sed nō naturalibus sanguini permixtis fit, quæ quo magis à sanguinis natura distant, eò difficilius concoquuntur, & reguntur à natura. Solet solui fluxu ventris. Quare prudenter scripsit Hipp. A pleuritide, & Peripneumonia habitis, diarrhæa superueniens, lethalis est. Quòd si in principio harum inflammationum aliqua fiat per partem euacuatio, quia materiam fluentem auertit à parte inflammata, modo vires constent, & inflammatio à tali humore fiat, vtilis est, neque de illa intelligit Hipp. Nā dixit, habitis. Nam materia coniuncta per fluxum ventris purgari non potest, vt materia antecedens, quæ fortè ab hepate fluebat. Hæc enim per venas purgari potest. Soluitur nonnunquam pleuritis fluxu vrinæ, vt Gal. etiam testatus est. Sed tantùm illæ inflammationes, quę in superiori parte thoracis, & quæ ad radicem costarum fiunt. Illa enim pars maiorem consensum habet cum vena caua, per quam ad renes defluit. Neque est reformidandus transitus materiæ propter cor, cùm materia illa cocta per crisim expellitur. Tunc vrina, quæ tenuis erat, hypostasim crassam & quasi furfuream habet, aut spissam. In omnibus istis febris est quasi symptoma, & ob febrem crises istę fiunt. Argumento est, quod post istas excretiones febris desinit, sed expectoratio per aliquot dies perseuerat. Soluitur aliquando suppuratione, quæ si in parte interna fit, periculosa est, ob repentinam ruptionem tumoris. Suffocatur enim æger, aut fit empyema. Si verò in aliis partibus ad extra materia prorumpit, aperta curatur, & maximè ad suppurationem veniunt, quæ ob casum, vel ictum excitatæ fuerunt. Curatur autem hoc modo.

CVRATIO.

Iniiciendus est clyster, si occasio mittendi sanguinis non vrgeat. Quòd si præterierit primus & secundus dies, statim sanguinem mittere oportet, quacunque hora diei vel noctis, vel anni tempore, modò magnitudo morbi & virium robur illa illa indicent. Facienda verò à parte, quæ

quæ è directo eſt partis affectæ,& à maiore vena vt baſilica,vna vice,ſi vires id facere poſſint,ad ſanguinis mutationem, & doloris aliquam mitigationem extrahere oportet.Quod ſi ob virium imbecillitaté , vel ægrotantis difficultatem , illam euacuationem ferre non poſſit, in duas diuidere oportet,ſed quæ eadem die , vel paruo interuallo fiat , vel ſi videamus , per epicraſim facienda eſt,& niſi magna fiat miſſio ſanguinis ab ea parte , plus damni euenit,quàm vtilitatis. Nam illa pars ſanguinis miſſione commouetur magis, ſanguis , & venæ parum inaniuntur,per quas agitatus ſanguis facilius ad partem affectam fluit. Facienda verò eſt à vena magna, quia facilior fit ex ea euacuatio,& è directo partis, vt fiat κατ' ἐυθυν. Quæ rectitudo nõ ob villos rectos, ſed quia imitanda eſt natura,quæ ſolet facere ſuas excretiones ſecundũ rectitudinem.Solent enim partes dextræ in dextras ſua excrementa mittere,ſiniſtræ in ſiniſtras.Hæc autem ſanguinis miſſio diuerſio eſt,quæ ob materiã fluentem, nõ ob coniunctam fit,niſi cùm poſt aliquot dies fit. In qua inflammatione aliqua materia impacta eſt,ratione cuius deriuatio facienda eſt,quæ ſi ad mutationem coloris ſanguinis fiat,erit deriuatio & diuerſio. Sanguinis miſſio, quæ à parte oppoſita fit,non poteſt eſſe vtilis , niſi in principio,in quo nulla aut pauca materia collecta eſt,& continetur in magna vena, quæ rectitudinem habet cũ parte dextra & ſiniſtra. Neq; audiendi ſunt,qui docent ſemper eſſe faciendam in parte dextra , quòd vena azigos magis ad partem illam vergat quàm in aliam. Hoc tamen faciendum ad deriuationem exiſtimamus. Qui primum ex parte oppoſita trahebant , deinde ſecunda miſſione ſanguinis materiam impactam euacuare tentabant. Verum fruſtra fit per plura , quod per pauciora fieri poteſt. Quare ab eadẽ parte trahendus eſt ſanguis, cum per illam partem & diuerſio,& deriuatio fieri poſſint.In pueris & mulieribus vtero gerentibus, & in ſenibus,aut his,qui ob aliquam occaſionẽ, miſſionem ſanguinis ferre nequeunt,cucurbitulæ appoſitæ in inguinibus in principio,quando materia fluit , materiam auertunt ſine aliqua euacuatione corporis, & citra viriũ diſſolutionem,ſed diutius retinendæ ſunt, donec dolor vt-

cunq; mitigatus fuerit. Clyſter iniiciendus paulò poſt ſanguinis miſſionem. Nihil refert ſi ante aut paulò poſt iniiciatur. Si venter non plus iuſtò fluat, paretur ſic.

℞. maluæ, biſin. cum rad. viol. an. M. ij. ficuum N. xx. ſemi. lini & fœnug. an. ʒ. j. aniſ. ʒ. ß. flor. melil. chamo. & viol. an. P. ij. fiat decoctio. In ℔. j. decoctionis diſſ. mellis viol. ʒ. ij. olei cham. ʒ. iij. fiat clyſter. Hic vtilis eſt, quia emollit & leuiter deterget, & partes tenſas laxat, facitque ad ſedationem doloris. Ex vna parte decoctionis poſt ſanguinis miſſionem impleantur veſicæ vel vaſa ænea, vel macerentur ſpongiæ, vel filtra, & lateri apponantur ad ſedationem doloris. Reſidentia contundatur, & per cribrum mittatur, cui addantur axungiæ porci ʒ. iiij. butyri ʒ. ij. fiat cataplaſma, applicetur ſupra partem affectam, vel ponatur in ſaccule, & apponatur lateri. Meliùs eſt & cõmodius, ſi applicetur lateri, quàm vas illud æneum, vel cucurbitula. Quare ſatius erit vti ſaculis, vel filtro, vel ſpongia in decoctione maceratis. Deinde prouidendum de ſyrupo dando pro ſiti, de bechicis remediis & aliis dandis, quæ à materia & cauſſa efficiente, vel à modo, quo affectio incipit, colliguntur. In principio reſpicere oportet, ſi expuat, aut non. Si expuat, color ſputi & facilitas conſideranda. Quale enim eſt ſputum, talis eſt materia, quæ morbum committit. Si ergo ſanguineus, à ſanguine: ſi flaueſcens, à bile. In iſtis duabus cauſis incraſſantia in principio danda ſunt, quæ materiam inſpiſſent, magis in bilioſa, minùs in ſanguinea. Ergo pro ſiti in materia multùm tenui, dare oportet pro potu ſyrupum violaceũ, qui refrigerat, & leuiter inſpiſſat. Vel ſi defluxio adhuc ſit, ſyrupus iuiubinus, quia inſpiſſat. Ideo magis conuenit tempore defluxionis. Quo etiam tempore dari poterit ſyrupus de papauere cum aqua pimpinellæ, vel cum aqua hordei. Inſpiſſando intercipit defluxiones, & dolorem ſedat. Quod ab occulta aliqua cauſſa fieri multi putant. Detur cum aqua hordei mundati in principio, vel cum decoctione iuiubarum, quia inſpiſſat. Si verò tenuis ſputio, & pituitoſa ſit, quod deprehenditur, quia morbus affatim incipit, & cum frigore quodam, ſi tuſſiant, & nihil expuant, vel parùm, tenue, & ſpumoſum, dare oportet ſyrupum inſpiſſantem,

ſed

ſed cum decoctione hordei integri, vel paſſularum, vt ſyrupum violaceum, vel iuiubinum. Sed citiùs ad alios ſyrupos veniendum, vt ad ſyrup. capil. ven. & illum dare oportet in decoctione liquiritiæ, vel hordei, & paſſ. & omnibus ſimul coctis. Hac eadem ratione parabitur decoctum, quod damus ſingulis matutinis. Debet autem fieri ex fructibus detergentibus, & iiſdem ſyrupis.

Pro ſanguinea.

℞. paſſ. pruno. dulc. & non acido. iuiub. an. N. xx. quatuor ſemi. frig. maio. bombacis & malu. an. ʒ. ij. aniſi ʒ. j. liquirit. raſ. ʒ. j. florum viol. borrag. bugloſſ. an. p. j. fiat decoctio. In ℔ j. diſſ. ſyr. viol. ℔ ß. miſce pro tribus doſibus. Capiat pro prima vice ʒ. vj. Reliquis duobus diebus ʒ iij. tantùm. Vtatur donec morbus planè curatus fuerit, niſi ſuperueniat magnus ventris fluxus. Tunc enim abſtinere oportet ab iſtis decoctis detergentibus & lenientibus aluum. Sed tunc talis potio parari poterit, quæ neque ventrem irritabit, neque expectationem impediet.

℞. hordei mundati p. j. quar. ſem. frig. maio. & aniſi an. ʒ. iij. flor. bugloſſ. & borrag. ana p. j. fiat decoctio. In ℔ j. diſſol. ſyr. capill. ven. ʒ. vj. miſce. Capiat pro tribus doſibus matutinis. Vel ſi vires debiles fuerint à principio, neque ſanguis miſſus, & fluat materia, quæ morbum non leuat, tunc abſtinendum ab his, & topicis remediis ventrē roborare oportet. Nam vt Hipp. ſcriptum reliquit, A Pleuritide, & Peripneu. &c. Fiat ergo inunctio ſupra ventrem in inferiorem & renes, vt capite de diarrhæa dictum eſt. vel ſic.

℞. olei cydoniorum, vel myrtill. ʒ. iij. vel roſ. omph. ſucci cydoniorum & olei roſ. an. ʒ. j. ß. miſce, vngantur partes prædictæ. Quòd ſi fortiùs conſtringendum, adde pul. myrtill. roſ. rub. maſtiches, macis, coralli rub. ana partes æquales. Sinapiſentur partes poſt inunctionem. Dentur iuſcula magis ſpiſſa, & alia, quæ ventrem, non neglecta expectoratione, iuuant. Si verò morbus pituitoſus, & materia craſſa detergentibus tantùm, in principio. In declinatione, incidentibus & detergẽtibus vtendum. Nam quæ incidũt, materiam deducunt ad partem affectam, ſed vbi conſtitit defluxio, ad expectorationem

faciunt,ſi craſſa ſit,incidentia & detergentia,vt oxymel, ſyr.de liqui.& aliis ſimilibus vtendum. Si igitur pituitoſa ſit,parent tale.

℞.liqui.raſæ ʒ.j.paſſul. ficuum ana pa. 10. aniſi ʒ. iij. ſemin.melonum & cucurb.ana ʒ.j. florum chamom.& bugloſſ.ana p.j. hordei integri p. j. fiat decoctio in ℔. j. diſſol.ſyr.capill. ven. & de liquir. ana ʒ. ij. miſce, cap. manè ʒ. vj. Addimus ſappam dulcem, vel parum mellis violati in valde pituitoſis , non oxymel,neque ſyrup. de ſtechade.Hæc enim nimiùm attenuando & calefaciendo fluxionem nimiam facerent, & febrem incenderent. Si quando detergendum,oxymel detur permixtum ſyr. præſ.ad expectorationem pituitæ craſſæ,relictæ, ne fiat peripneumonia,ex hoc tranſglutiendo parua quantitate manè, ne irritetur defluxio. Hoc damus iis , quibus ſanguis miſſus eſt,vel cucurb.fuerunt affixæ. Quòd ſi puer ſit,vel ſenex,in prima doſi diſſol. mannam vel parum caſſiæ,ſed admodũ rarò,neq; rhab. vel alia medicata.Neque iſta , niſi cum magna præmeditatione , ſed contentus clyſteribus & decoctis iſtis curare ſolco. Vidi multos perire ob medicamenta laxantia , & in hoc ſequor Hipp.qui dicit, inflammationes internas medicamentis laxantibus non curandas , quia nihil à parte inflammata euacuant,& ſanas colliquefaciũt.Non me latet , Hipp. imperaſſe medicamenta laxantia,ſi dolor ad hypocondrion extendatur , ſed à Galeno non probatur Hipp.opinio,puto Hipp. loquendo , inflammationẽ hypocondriorũ pro pleuritide intellexiſſe,in qua & Gal.in meth.med. concedit ad materiam coniunctæ eductionem,ſiue ſit in ſplene,ſiue in caua hepatis parte,medicamenta laxantia. Tales enim partes conſenſum habent cum inteſtinis, quare conueniens eſt regio , ſed quæ in thorace, vel in lateribus,continetur, nullum proprium cõſenſum habet cum inteſtinis. Quare nullo pacto medicamentis laxantibus vtendũ,ſed ſolis clyſteribus , vel decoctis,vt ſi aliquid in inteſtinis , vel ventriculo collectum ſit,euacuent. In ſolo morbo pituitoſo , qui fit per catarrhum ſiue defluxionẽ , conuenit medicamentum laxans,ídq; initio ſiue cùm materia incipit moueri , & surgere,ſiue interna,ſiue externa,talem ſtatim medica-

mentis

Digitized by Google

mentis laxantibus permixtis decocto, vt est frequenter agaricus decoctus cum decoctione pectorali & syr. ros. lax. euacuamus. Si sine febre, pilulas illas medias damus, vel decoctū tale paratur ad materiam illam fluentem turgentémque, vt

℞.liquir.rasæ ʒ.j.pass.ficuum ana N. xx. fœnic. sennæ or.ana ʒ.iij.agar.tro.ʒ.j.florum chamæ. viol. ana p. j.anisi ʒ.hordei mundati p.j.fiat decoctio. In q.j.dissol. syr.ros.laxa.ʒ.ij.mellis viol.ʒ.iij. misce, cap. prima vel secunda die defluxionis.

In pleuritide à bile, si post cachexiam fiat, in principio si non mittatur sanguis ob ætatem vel imbecillitatem, purgare oportet, quia materia ab hepate fluit, tunc decocto præscripto, tantùm addimus syrup.ros.lax.ʒ.ij. & damus. Syr.enim minorem astrictionē habet à rhab. & minus calefacit. Sed si dandum est rhab. oportet infundere in decoctioné illa & leuissimè exprimere, & dandum in ipso principio, vt materiam antecedentem euacuet, & fluxionem intercipiat. Syr.viol.est adiungendus, & omnia dulcia, & hoc ad materiæ antecedentis euacuationem. Cùm materia impacta est, tum per sputum educere, & per topica remedia digerere oportet, quib.nō est statim vtendum, vt neq; fotu, neq; vnguēto, neq; alio calefaciente medicamento, ne ad partē affectā aliquid fluat, sed cùm dolor vehemēs erit, tūc materiā collectam oportet dissoluere per partē, vt fotu ex decoctione clysteris, vel sacculis, vel spōgiis, vel vnguento resumptiuo, vel pectorali, vel ex adipibus paretur sic.

℞.ol.amygdal.dulc.& viol.ana ʒ.iij.butyri recentis, vel abluti aqua hordei ʒ.ij.ceræ citrinæ q.s.fiat linimētum pro biliosa vel sanguinea. Si verò à materia crassiore & pituitosa, fiat sic.

℞.ol.amygd.dulc.& chamæ.ana ʒ.ij.ol. anethini & liliorum ana ʒ.j.axung.gall.& anatis ana ʒ.j.& terebin. abietinæ ʒ.j.ceræ parum, fiat linimentū, vngatur locus dolens, vbi minùs febricitāt & faciliùs. Ceratū fieri potest ex emplastro diachilon dissoluto in ol. amygd. vel liliorum. Quòd si esset non vera, & in musculis externis, vel intercostalibus, non erit absurdum vti emplastro ex pice malaxato cum oleo chamæ. vel anethino. Si fri-

gidior,adduntur huic emplaſtro ad diſcutionẽ ʒ. iij.ſulphuris,& fiat emplaſtrum. Linimenta magis iuuant & potiſſimùm ſi poſt fotum applicentur.Ad expectorationem inuenienda remedia,alia in principio,alia in declinatione.In omni principio,quæ minùs detergũt vel minùs attenuant,& conueniunt:quæ verò multùm,nõ ſunt danda,quia defluxionem concitant. Quare penidias, & elect..liatrag.dare oportet in principio.In declinatione verò elect.diairis ſimpl.Sacch. candũ. Item ſyr. viol. & iuiubinus in initio. In declinatione , tam calida , quàm detergentia,ad materiæ diſcutionem ,abſumtionémve: ſed minùs calida,in calida. In pituitoſa verò,quæ id potenter præſtant. Vt ſyr.de liquiritia, de praſſio , oxymel, in materia viticida.Itẽ fiunt eclegmata ad expectorationem,ſed maximè eo tempore,quo materia vtcunq; cocta,expellenda eſt , vel vbi retenta fuit, qualia parantur in Officinis,vt lohot ſanum, ſed illa ſunt iniucunda, & ægrotis parùm grata. Ob id nos rarò vtimur illis , ſed vel ex pulueribus , vel electuariis ſuprà dictis , & ſyrup. fiunt eclegmata. Syrupi cocti,lẽti ſunt.Quòd ſi inſpiſſentur magis,vera fient eclegmata, vt hoc modo in calida.

℞.elect.diatra.frig.ʒ.iij.penidiarũ ℥.j.ſyr. iuiub. q. ſ. fiat eclegma. Inſpiſſat materiã tenuẽ , & inſpiſſando facit,vt facilè expectoretur:vel in materia calida expectoranda fiat paſta regalis ex conſeruis, & aliis remediis,vt

℞.conſ.viol.℥.ij.pul.diatrag.frig.ʒ. ij. penidiarum ℥. j.cum ſyr.iuiubarum,fiat paſta regalis. Vel ſyrupi tantum dantur ſenſim deglutiendo pro materia calida & in declinatione calida: inflammationis, fiat hoc modo.

℞.conſeru.capil. ven.℥. j. pul. diatrag. frig.& diairis ſimpl.ana ʒ.ij.ſacch.candi ℥.ij.ſyrup.de hyſſop. q. ſ. fiat lohot,vel ſic.

℞.conſ.capill.ven.℥.j.diairis ſimpl.ʒ.ij. ſacch. candi, carnium paſſularum mundatarum, mucilaginis ficuum ana ℥.j.cum ſyrup.de liquiritia fiat lohot. Hæc poſſunt dari in frigida,torrones vulgò vocati,ex amygdalis , vel nucleis pinearum,vel fiat hoc modo paſta.

℞.amyg.dulc.℥.j. pinearum mund. infuſarũ in aqua hordei ℥.j.medullæ ſeminis melonũ , & cucurbitæ ana ʒ.j.ſacch.candi ʒ.iij. ſyr.capillor.ven.& de liquir.q.ſ. ad excipien-

Digitized by Google

excipiendum,fiat ad formam lohot,vel pandaleonis.

℞.pul.diairis,& diatrag.frigidi ana ʒ.j. ſacch. diſſoluti in aqua ſcabioſæ vel capill.vel bugloſſ.q. ſ. vbi coctum eſt ſaccharum,ponatur puluis , & calidũ fundatur in arcula (vulgò dicta marcepein)& refrigeretur, & induretur ad formã electarij & lambendo capiat. Si retineatur ſputum ob craſſitiem,oxymel cum ſyr.de liquiritia dandũ ſenſim tranſglutiẽdo, ſin verò ob tenuitatẽ, inſpiſſandum,vt diximus. Circa ſtatũ in calidis inflammationibus vigiliæ ſuperfluæ infeſtant, in quibus cõciliandus eſt ſomnus,ſed citra materiæ retentionẽ. Quare ſi materia tenuis ſit,& inſpiſſatione egeat, citra aliquod periculũ dari poteſt ſyr.ex pap.cũ ſyr.violato,& aqua viol. vel hordei nõ vbi materia ſpiſſa eſt,vel detẽta. Hoc enim magis delinit & inſpiſſat.Paretur hoc modo.

℞.ſyr.de pap.ſyr.viol.ʒ.j.ß.aquæ viol.ʒ.iij. pul. diar. ſimpl.ʒ.j.miſce,fiat potus , capiat hora decima longè à cœna. Oxyrrhodino perfundenda eſt pars capitis anterior.Quòd ſi materia craſſior ſit retenta,ſupra dicto abſtinere oportet,& hoc modo faciendum.

℞.lactis amygdal.dulcium crudi ʒ.iiij.croci gra. iij. puluer.diairis ʒ.j.capiat hora 10. Si ob hoc non dormiat adde ſem.pap. contuſi,& ponatur in lacte amygd. Hoc medicamentum etiam in morbo pituitoſo conuenit,ſed oxyrrhodino non eſt vtendum, ne defluxionem nugeat.Hoc agendo ſpectare oportet ſudorẽ die 7. maximè ſi à ſanguine vel à bile fiat, & ſi quarta die mador apparuerit,ſexta die fiet perturbatio.Nonnunquam fluxus ſanguinis narium accidit , ſed minùs liberè habent vt neq; in peripneumonia. Morbus pituitoſus extenditur in 14.diem magna ex parte , in aliquibus ad 20.ſed ratiò,vel quia victu pleniore ſunt vſi, & neglexerunt remedia. Victus ratio tenuis in principio , ſi morbus ſit multùm acutus , à ſanguine , & à bile,& in ſtatu,& parùm expuat , talium potus erit decoctum hordei , paſſ. Cibus verò,prima ſi dulcia ſint:ſin minùs, paſſulæ leniter decoctæ cum ſaccharo,cremore ptiſanæ vſque ad 7. diẽ.Si verò imbecilliores,modo expuant aliquid , oportet totam ptiſanam ſiue hordeum ipſum mundatũ paratum cum amygdalis. Quòd ſi vires ad ſtatũ vſq; per-

durare poſſent cum hoc victu, optimus erit ſyr. violatus tempore ſitis, & cum aqua hordei permiſceri poteſt. Si verò morbus diuturnior ſit, vel vires ferre non poſſint, danda eſt tota ptiſana, vel iuſculum pulli, vel caponis ſemicocti, additis amygdalis, & in principio tenui, & quò magis expuit, eò magis augere cibum debemus. Abſtineat vino & aqua cinamomi, & alia potione medicata. Vtatur aqua decoctionis liquiritiæ cum ſyr. capill. ven. Non ſunt alia negligenda remedia, quæ ab aliquibus vſurpantur, qualia ſunt, quæ ex pap. rubro parantur. In principio datum, quandiu defluxio ſit, tale confert. Paratur decoctum in aqua pimpinellæ, & dantur ʒ. iiij. frequenter in primis diebus per vnum atque alterum diem. Hoc medicamentum inſpiſſando retinet defluxionem, & quod in parte eſt, digerit. Ergo frequenter vſus ſum cũ fœlici ſucceſſu. Aliqui vſurpant bliti aquas, quas ſpinacias vocant: aliqui cardui benedicti aut aliarum aquarum, quæ ſudores mouent, quæ ſi dentur facta defluxione, diſcutiunt, vt poſt 3. diem. Sed ſi antea dentur, augent morbum magis, quàm minuant, vt decoctum papaueris poſt materiæ defluxum ſputum retinet. Alia duo noui, quæ efficaciſſima ſunt, ſi ſuo tempore exhibeantur, vt raſura dentis apri, & cinis priapi tauri, exiccando, quod defluxum eſt, curant. Quare ſtatim in principio dari non debent, neque poſtquam eſt expectorandum. Illa enim nimium ſiccando ſputum retinerent. Poſt primum diem dari poſſunt cum vino, vt ad partem ducantur. Hæc in frigidis magis, quàm calidis conueniunt. Poſt ſudores criticos, febris (quæ ſymptoma eſt) ceſſat, ſed ſputum perſeuerat. Quare non debent relinquere expectorantia, ſed calidiora (ſi mitior reddita fuerit febris) aut ceſſauerit. Tunc emplaſtica ex diachilone lateri imponenda ſunt & in pituitoſa. Potes vti emplaſtris ex pice & ſulphure, vel in diachilonis ʒ. iij. addere ſulphuris ʒ. iij. ol. chamo. malaxare & lateri apponere. Quo maximè vtendum in doloribus, qui fiunt ad extrà, vel meſopleuris, vt trahatur extrà, vel diſcutiatur, quidquid in parte relictum fuerit.

Doloris flatulenti curatio.

Quòd ſi flatulentus dolor ſit, malaxentur cum oleo rutaceo,

rutaceo, anethino, & aliis hisce remediis. Citissimè curantur hac via, pueri, senes & grauidæ, sine aliqua sanguinis missione, vel purgatione sanitati restituti sunt. Hic morbus, si eũ sputo sanguinis accidat, valde periculosus est, in quo morbo sanguis mittendus non est, quia, vt experientia cognitum est, retinet sanguinem, vnde maior sequitur inflammatio. Quam ob causam Hippo. 7. Epid. dolorem lateris enumerat inter ea, quæ sanguinis missionem impediunt. Cuius verba sunt hæc. Sunt nonnulli inter eos, qui sanguinea expuunt, quibus opportunè sanguinem auferre conuenit. Aliis verò perinde ac illis non decet. Impedimento autem sunt, tempus, laterum dolor, & bilis. Quare prudenter in hoc casu agendum est, de quo suo loco dicetur.

De *Peripneumonia Caput alterum.*

Peripneumonia est inflãmatio pulmonum, quæ cum febre est, ob cordis vicinitatem, vel ob morbi materiam. Pleuritis facilè in hanc affectionem mutatur, & maximè lethalis est. Notæ pleuritidis adsunt, nisi quòd dolor punctorius non adest, sed grauis potius, quòd pulmones non sentiant. Maior difficultas anhelandi, & maximè, quando in dorso siti sunt, ob id recti sedere volunt. Nota propria, quæ affectum sequitur, est rubedo maxillarum, & totius faciei, ob sanguinem tenuem regurgitantem in superiores partes, per venas & arterias. Hæc nota, si Gal. credimus, est huius affectionis propria. Rubet facies in futuro sanguinis fluxu. In empyemate, maxillæ. Cùm empyema pulmones inflammat, propriam dicimus omni inflammationi pulmonum tussim ficcam in principio. Deinde spumosum sputum, gruentum, sæpius flauum. Fit autem hæc inflammatio, à sanguine bilioso, quo nutritur pulmo, & à pituita, quæ diu remansit in pulmone putrefacta, quæ pulmones infestat & post catarrhos, in senibus frequentius, & in iuuenibus à bile.

Prognosticum.

Est morbus acutissimus & periculosus, occidit bilosa frequenter quinto, pituitosa vix attingit 8. diem. Sæuissima accidentia, vt vigiliæ, somni breues, perturbationes mentis, deliria, morituris partes externæ frigidæ. Ob maximã inflammationem internam nasus fit simus

& appetentia deiicitur. Soluitur hæc inflammatio fluxu narium, ſi Aetio credimus, quanquam Galen. de criſib. 3. contrarium docet his verbis. Contingit aliquando propter ſanguinem è naribus fluentem phrenitim finiri, non tamen lethargus, aut peripneumonia fluxum ſanguinis amant. Sed ſi quis attentè dicta Gal. inſpiciat, intelliget Galen. loqui de peripneumonia, quæ à pituita fit, in qua ſanguinis fluxio è naribus non conuenit. Sed in bilioſa vel ſanguinea conuenit, vt in phrenitide, & argumento eſt Galen. de pituitoſa intellexiſſe, ex eo, quòd lethargo coniunxit. Lethargus enim pituitoſa inflammatio eſt, in qua ſanguis non eſt euacuandus, & nos vidimus aliquas peripneumonias fluxu ſanguinis finitas. In deterius vergunt poſt fluxum ſanguinis pituitoſæ.

Curatio.

Curantur autem, vt pleuritis, miſſione ſanguinis & alui deiectione & expectoratione, ſed hoc intereſt, quod in pleuritide rectitudo ſeruanda. In peripneumonia ex vtraque parte fluit ſanguis. Differt etiam, quòd in peripneumonia prima ſanguinis detractio, minorem copiam, ſecunda maiorem requirit, & ſi in aliquo morbo, eſt facienda copioſa in hoc, quia affectus magnus eſt, & circa cor poſitus. Fit tanta defluxio vel attractio ſanguinis, tum ob cordis calorem, qui trahit, tum ob venarum frequentiam, tum ob ſanguinis tenuis copiam, quæ in cordis ſinibus eſſe ſolet. Ob partis affectæ dignitatem & interni affectus magnitudinem, trahendus eſt ſanguis, ſi fiat à ſanguine, vel bile naturali. Si verò à pituita, morbus mitior eſt, & ferè in ſenibus, & poſt alios morbos. Ob id ſanguinis miſſio neceſſaria non eſt, ſed oportet cucurbitulas in emunctoriis interioribus apponere, ad inhibendum, ne ſanguis ad partem affectam deſcendat. Nam ſi pituitoſus affectus ſit, frigidior redditur, neque concoquere, neque expellere, ob virium imbecillitatem poſſunt. Quare inijciendus erit clyſter & illæ decoctiones lenitiuæ dandæ in principio, quæ deſcriptæ ſunt. In pituitoſa, lenientes. & refrigerantes in bilioſa. In bilioſa plus debent refrigerare, quàm in pleuritide ob magnam caliditatem & ſiccitatem. In hac pituitoſa non oportet circa ſtatum vti nimium purgantibus clyſteribus

ribus,neque decoctis.Solet enim fluxus ventris superuenire,qui valde periculosus est.Nihil enim à parte affecta euacuat,& vires deiicit. Ob id Hipp. dicit, A pleuritide & peripneumonia habito,diarrhœa superueniens, lethalis est.Fiunt sic decoctiones.

℞.radicis liquiritiæ,radicis mal.an. ʒ.j. viol. M.j.sebestен, iuiub. an. N. x x. quatuor seminum frigidorum maiorum an.ʒ.iij. Anisi ʒ.ij.fiat decoctio in aqua cucurbitæ,& in ℔.j.col,dissol,syrupi violati,de cucurb. ana ʒ. iij. misce,cap. manè. In pituitosa , quæ præscripta sunt ad pleuritidem pituitosam , linimenta , quæ inflammationem extinguere possunt, sunt admouēda,qualia sunt, quæ parantur ex oleo violato, de semine cucurbitæ , vel melonum,vel cucumeris, amygdal. dulc. recenter,parato, vel fiant epithemata ex decoctione hordei , & seminum frigidorum maiorum,florum violarum. In collatura dissolue syrupi violati & syrupi cucurbitæ an. ʒ. iij. Intingantur panni, & frequenter applicentur. In ore teneat elect.diatrag.frig.recenter paratum, vel fiat conditum sequens.

℞. conseruæ violarum,buglossæ, borraginis ana ʒ.j. puluеris diatraganti frigidi recenter dispensati ʒ. ij. sacchari albi q.s.fiat conditum,vtatur cum aqua decoctionis hordei mundati,& seminis cucumeris,vel sic.

℞. mucaginis seminum cydoniorum, extractæ cum aquæ viol.ʒ.j. emulsionis q.s. frigidorum maiorum ʒ.1. sacchari candi & penidiarum ana ʒ. 1. syrupi violati parum,fiat ad formam lohot,capiat lambendo. Pro pituitosa non sunt quærenda alia remedia, quàm ea,quæ descripta sunt cap.de pleurit. Caput oxyrrhodino frequenter perfundendum. Frictiones & ligaturæ conueniunt in partibus inferioribus. Tenuissimo victu vtēdum,& quò acutior est morbus,eò magis ad tenuitatem debet accedere. Quare sint contenti cremore hordei, aqua bullita, cum syr.viol.vel de cucur. in bilioſa. In pituitosa decoctum hordei integri dandum cum syr. capil.ven. Aluus si constricta sit , solicitanda clementribus. Si superueniat fluxus ventris,mortem significat, & leuiter refrigerantibus & constringētibus sistendus. Si suppuretur,soluitur in empyema. Quòd si euadat suffocationem,curanda est

vt sequenti capite docebimus.sed quomodo suffocet,explicandum , quia nonnulli se torquent ad id inueniendum.Inflammatio est in substantia pulmonum. Si suppuretur,& materia non resudet sensim , vel in arteriam, vel in spatium , sed affatim rumpatur & multa materia effluat in alteram cauitatem. Si in ramos tracheæ arteriæ, suffocationem facit, quia aer ingredi non potest,calefactus verò redditur , ob id suffocantur. Sed si in spatium (cùm non sit tanta copia,vt totum spatium thoracis occupet)non suffocat,sed empyema facit.

De *empyemate , sine puruléntia, sine suffocatis caput alterum.*

Purulentos vocant Latini,quos Græci empyous,communiter eos,in quorum corpore vniuerso pus est conditum.Proprie verò Medici solent vocare eos, qui in thorace & pulmonibus pus habent, ex quo tabidi fiunt, nisi citò excernatur.Deprehẽduntur puruléti notis descriptis ab Hipp.lib.2.prog. Inter omnes agnosci purulentos iis indiciis conuenit.Principio si febris non dimittit,sed interdiu tenuior, noctu vehementior, si copia sudoris elicitur,ac tussiendi cupiditas est, neqi quidquam dignum extimatione expuunt. Si oculi caui reddantur , maxillæ verò rubescant & vngues manus curuentur,digiti potissimùm summi calescant,atque in pedibus tumores consistant , neque cibum appetant , ac pustulæ circa corpus erumpant. Quæcunque ergo suppuratio diutius immoratur, alia habet signa, quibus admodum credere oportet.Quęcunque verò breuior,aliquo ex signis indicatur, qualia inter initia existunt, & itẽ si æget difficulter spirat. Fit autem puris collectio post inflammationem, vel in vtroque latere, vel altero tantùm,& quia fit per inflãmationes suppuratas, vel pulmonum , vel lateris. Hinc deprehenditur , in altero tantùm latere, si pleuritis, quæ alterum tantùm latus occupare solet,pręcesserit.Si verò post peripneumoniam, in vtroque. Si in altero sit,notis ab Hipp.2.prognostico cap.31. traditis dignoscitur. Si, inquit,suppuratio in altero tantùm fuerit latere, vertere ægrum conuenit,& scire,nunquid dolorem in altero latere percipiat, & alterum altero calidius sit,atque,vbi in partẽ sanam decubuit,quẽadmodum cùm aliquod onus gra-

graue ſuper eos pendere videtur. Si id fuerit, ſuppuratio in altero latere fatigat, in quo onus exiſtit. Quod ſi rigor fiat, vt præ dolore partis, onus ſeu pondus habuerit, per pleuritidem purulentus factus eſt. Quicunque morbo laterali laborantes in 14. diebus non expurgantur, ij ad ſuppurationem vertuntur, quod intelligi debet de calida pleuritide. Nam ſi à frigido humore, non ſuppuratur tã breuiter, vt videre eſt de Anaxione, cuius meminit Gal. in commenta. Aphor. Quicunque ex morbo laterali ſuppuratus, ſi in 14. diebus non purgatur à die, qua fiet eruptio, liberantur. Si verò nõ, ad tabem vertuntur. Quod vt plurimum fit, non ſemper. Curatur rarò hic morbus. Danda eſt tamen opera, vt cognoſcamus, vt prædictione poſſimus vti. Circa principium, cùm vires valent, & priuſquam pulmones exulcerentur, ſi materia euacuetur per ſputum, vel per aliam regionem, aliqua ex parte, vt per vrinas, euadere poteſt vel per vſtionem vel ſectionem. Quare Medicus diligenter inſpicere debet, ſi inflammationes in ſuppurationes vertantur, vt iuuet ſuppurationem, ruptionem & expurgationem, qua citiſſimè fieri poterit. Si ergo calida pleuritis 14. die non expurgatur, ſuppurationem expectare oportet, & maximè ſi à contuſione ortum habuerit, & ſi miſſus non ſit ſanguis. Cataplaſmata ſupra latus apponere oportet, quæ vim concoctoriam habeant, quale eſt ſequens.

℞. rad bifmal. qr.j. ficuum, paſſul. enucleatarum an. N.20. florum cham. melil. an. p.j. decoquantur, & contundantur omnia, & per cribrum diſcutiantur, cui adde farinæ ſeminis lini, fœnug. tritici, an. ʒ.iij. ol. lil. amygd. & butyri recentis, & tereb. an. ʒ.ij. Incorporentur ſimul, & fiat cataplaſma. Si placeret ad extrà trahere, adde fermenti acerrimi ʒ.ij. applicetur. Hoc maturat, & diſcutit. Fit emplaſtrum ex diachil. magno malaxato cum ol. aneth. vel amygd. dulc. Intus dentur, quæ aliquam materiam educere poſſunt, vt intro ſumenda.

℞. liq. raſç, rad. bifmal. & ſymphiti an. ʒ.j. herb. capil. ſcab. agrimo. bechij. an. M.j. quat. ſemin. frig. maio. an. ʒ.j. Aniſi ʒ.j. trium flo. cordialium communium, cham. an. p.j. fiat decoctio. In ℔b. ij. diſſ. ſappæ & mellis ana ʒ.iiij. ſacchari candi ʒ. iiij. miſce, fiat ſyrup. ar. ʒ. ij.

rad.iridis, capiat ſingulis matutinis ʒ.vj.in cremore ptiſanæ ponantur ſemina frig:maio.vel mel,vel ſaccharum candum.Eclegmata ſunt conſtituenda,quæ vim habent maturandi & detergendi,vt ſequens eclegma.

℞.mucaginis ficuum pinguium ʒ.j.butyri recentis ʒ.ij.ol amyg.dulc.recentis ʒ.j.saccha.candi ʒ.ij.amyli ʒ ij. incorporentur ſimul, & fiat lohot, capiat lambendo. Therebentina veneta deuorata cum puluere liquiritiæ ad ʒ.iij.lota in aqua hordei multum confert,& ad detergendum,& ad maturandum,& ad diſcutiendum.Si materia multa ſit in pulmonibus eclegmata, quæ purgare poſſunt,valent,qualia ſunt dicta cap.de pleurit.pituitoſa. Si non rumpatur, practici imperant, vt dentur,quæ diſrumpere poſſunt. Sed illa non perueniunt ad partem affectam.Melius eſſet,medicamẽta ſyncritica lateri apponere,quæ ad extra traherent,& poſtea ferro,vel cauterio aperire,vt materia extrà expurgetur, non intro rũpatur. Nam ruptio interea periculoſa eſt ſuffocationis periculum, & poſt ruptionem materia commodè vacuari non poteſt.Pulmone exulcerato fiunt phthiſici,& moriuntur. Quare ſiue pus collectum ſit in ſpatio,ſiue mẽbrana adhæſit & ſuppurata ſit,latus aperiendum,priuſquã corpus contabeſcat & pulmones eroſi ſint. Nam poſtquam exulcerati ſunt, difficillimè aut rarò coaleſcunt. Sed quod ſecari aut vri debeant,ne id à me excogitatum videatur, Hip.aph. ſubiungam,quo loco oſtendit,qui euaſuri ſint, qui ſecus.Ex eo aphoriſ. apparet & ſecari & vri ad curationem,& aph. 44. lib.7. Quicunque ſuppurati vruntur & ſecantur,ſi purum pus fluxerit & album, euadunt. Si verò ſubcruentum,fæculentum,fœtidum,pereunt.Itẽm Paulus, Aetius & omnes alij antiqui Medici id faciendum imperant. Sed hodie à paucis fit,quia à paucis cognoſcitur pus collectum, vel ſi cognoſcatur, Medici timidi,neque ſecare audentes, in cauſa ſunt, aut aſſiſtentium timiditas, aut ægri. Non licet vrere, poſtquam omnia interna corrupta ſunt. Quare conſulo, vt cùm pus collectum expurgari non poſſe cognoſcimus, tentetur. Galen.in comment.aphor.27. lib.hanc rationem curandi fortuna inuentam eſſe,atteſtatur. Miles enim quidã,cùm de ſua ſalute deſperaret, ad beilum acceſſit, & ab hoſte punctim

Digitized by Google

punctim læsus est in thorace. Pus fluxit, & liberatus fuit, vt apud nos iuuenis quidam à me fuit liberatus, qui per annum pus in thorace collectum post pleurisim gestauit, & quasi absumptus erat, vstus fuit, & per vulnus purgatum pus. Adhuc supereſt, & dicitur Salomon, sicuti & multi alij, quorum nomina supprimo, & hoc de suppuratis vnum theorema addens. Omne pus factum in quacunque parte collectum, expurgandum esse. Quod per emissarium à natura institutum, expurgandum, siue trahendum, & faciendum, vt in abscessibus patium, apertione facta, vel ruptura, vel phlebotomia. Si sub cranco, trepano: in ventre punctura: Si in thorace, punctura, vel vstione. Punctura melior est. Quòd si hæc pati nolint, tanquam deplorati prognosticis relinquendi sunt.

De cordis Tremore. CAP. XVI.

COrdis tremor vel palpitatio est motus cordis depranatus. Depranatur autem vel quia dilatatur præter naturam ob causam aliquam internam vt fumum, aut vaporem in sinibus cordis cõtentum, sed multò frequentius fit à flatibus in pericardio collectis. Argumento est, quòd omnes ferè melancholici, symptomate hoc afficiuntur, & qui cachexia laborant, vt puellæ, & qui in aquam intercutem incidunt. Hæc enim collecta in pericardio, quando agitantur, accessionem faciunt, quia partem superiorem cordis lædunt, & cùm hæc quiescunt, minùs infestat hic morbus, nisi quòd semper est manifestior pulsatio cordis in his, quàm in aliis. Fit etiã propter longam meditationem, aut quando obliuiscuntur aerem illum calidum, aut fumos calidos reddere, neque possunt expirationem magnã facere, hoc morbo magis diuexantur. Fit etiam à multitudine sanguinis, quod facilè ab aliis causis distinguitur. Nam qui ob supradictas laborant, sani non sunt, quia multitudine sanguinis, integra valetudine viuunt, & qui solet tantũ accidere, qui multis alimentis multum sanguinem gignentibus vtuntur, vt vino multo, carne multa. Iuuenibus & adultis subitò sine alia præcedente causæ affectione solet accidere. Gal. lib. de locis affect. 5. ca. 1. illos potissimùm iuuat, & in hoc præsens est remedium missio sanguinis. Et quia multus sanguis in bene valẽtibus & crassis est, vel

ſua copia obſtructionē facit coarctatoriam, imperamus victum attenuātem & medicamenta alterantia cordialia, qualia dicentur poſtea ad obſtructionem. Si à flatibus fiat hæc affectio, leuiſſima corporis motione excitatur, & ferè aſthmatici euadunt tandem. Vel fit acceſſio cum aſthmate, vel ſentitur palpitatio in genis oculorū, vel in aliqua parte, aut dolores repētini, qui ſtatim ceſsāt ſpōte ſua: oculi etiam quodammodo obtenebrantur. Sonitus aut ſibilus auriū his ſoler accidere. Quare prima ventriculi concoctio perfecta procurari debet, & flatus qui in ventriculo & inteſtinis ſunt collecti, diſcutiantur. Id fiet duas adimplēdo intētiones, ſcilicet vt purgetur frequenter materia illa pituitoſa, & aqua ex qua flatus gignuntur. Pilulis de aro. de hiera, cum agar. vel carth. Deinde ſyr. materiam concoquentibus cum decoctione aniſi aſſumptis: & materiā præparare, & rurſus euacuare paulò fortioribus pilulis, vt ſine quibus, aureis, agreg. In craſtinum detur theriaca antiqua, vel confectio arom. roſ. vt cauſa illa efficiens caſtigetur, nempe calor diminutus. Huc referre oportet omnia illa remedia, quæ dicuntur cap. de inflatione ventriculi. Si ab intemperie calida fiat tremor cordis, diamarg. frig. diatrag. frig. ſyr. de bugloſſ. & borrag. & omnia alia remedia quæ ſunt inter calida & frigida pro cutatione conueniunt, vt aurum, argentum, & quæ ex iis componuntur. Fiant tro. ex quibus potiones cum aquis affectui & morbo conſentaneis, vt

℔. boli coral. an. ʒ. ß. quar. ſemin. frig. ma. ſeminis citri an. ʒ j. marg. ʒ ß. camphoræ ℈. ß. terantur omnia diligenter, fiant tro. cum aqua roſ. adde moſci gr. iij. vel croci tantundem. Dari etiam poſſunt ſyr. infrigidantes, vt de nymphea, iulep. roſ. & ſimilia. Si fiat à materia calida, vel à vaporibus, neceſſaria erit phleb. Si adſit pleth. aperiatur vena dextri brachij: ſi à vaporibus, baſilica ſiniſtri. Sunt qui in omni palpitatione laudant miſſionem ſanguinis, qui laudandi non ſunt, ſi fiat iis quibus non competit phleb. ſed tantùm euacuatio. Concoq. materia & euacuetur, ſi ſit calida, ſyrup. de ribes, de limonibus, de agreſta, de aceroſ. citri, iulep. roſ. & ſimil. Miſceantur aquæ quæ vim habent refrigerandi, vel mediam, ſiue temperatam, vt aqua bugloſſ. borrag. vt ſic

℔. ſyr.

℞.syr.de lymonibus,de acetos.citri an.℥.j.syr.de pomis simpl.de bugloss.an. ℥. ij. aquarum acetos. ros. borrag.an.qr.j.misce,pro 3.dosibus,aro.cum ʒ. ij. diamarg. frig. Purgetur autem materia, quæ circa cor est, medicamentis purgantibus humorem, adiunctis quibusdam cordialibus vel myrobal. in infusione, vel decoctione tamarindo.rhab.Succus vel syr. ros.manna, cass.laudantur.Sunt qui addunt etiam scammonium, quo vti non oportet nisi in summa necessitate,& additis quibusdam cordialibus. Nam hæc laxantia fortiter, sunt ex genere venenorum,& venena sua natura petunt cor, & læ dunt. Ergo bene castigata addere oportet. Conficiantur pilulæ ex myrobal.hic

℞.omnium myrobal.confricatorum cum succo ros. an.℈.j.rhab.℈.ij.cinamomi, seminis ocymi an. j. spicæ vtriusque an. ℈. ß.cum syr. ros. & pulpa tamarind. fiant pilulæ de quibus cap. ʒ. j.vel ℈. iiij. Quòd si magis soluentes velis parare, per diem macerentur in succo ros. vel syr.ros.cum manna & infusione rhab. vel decoctione addendo quæ temperant calorem moderatè vt quatuor semina frigida maiora,flores cordiales. Purgentur sæpe,sed leui medicamento. Nam materia, quæ circa cor est,non facilè educitur. Fiet talis opiata.

℞.radic.bugl.conser.ros.an.℥.j. vel conser flor. bugl. borrag.acetos.capil.an.℥.j.pul.diamarg.frig.ʒ.j. ß.diatr. abb.& diatrag.frig.an.℈.j. tro. de camphora ℈. ß. cum syr.de bugloss.fiat opiata. de qua cap.bis aut ter in hebdomada Superbibendo parum vini lymphati cum aqua ros.vel bugloss.fiat epith.supra cor.

℞.aquæ ros.bugl.an.qr.j aquæ end.qr.ß.tro.de camphora ℈.j.sandali albi & rubri an.ʒ.ß.misce, fiat epithema,applicetur tepidè supra cor, irrorãdo cum aqua bugloss& ros.Si autem à materia fiat frigida,coquatur & euacuetur. Coquetur syr. calidis, sed additis cordialibus vt sunt syr.de buglo. de borragine, decoctum hyss. syr. capil.ven.mel.ros.oxymel.syr.de bizantiis. Aquæ autem sunt borrag.bugloss.melissæ,beto. vt

℞.syr.capil.ven.bugloss& an.℥.ij. syr. conseruationis corticis citri.℥.j.aquarum rorismarini, melissæ, borrag. bugloss. ana qr. j. misce pro tribus dosibus matutinis.

Purgetur autem cum myrobal.emblicis,cum decoctione ag. vel eius infusione, aliquo cordiali addito. Turbith si maceretur per diem in lacte, deinde in melle, & addantur cordialia,congruet. Nollem,vt cæteri, vti colocynthide, quoniam lędit. Quare non nisi in magna necessitate illam vsurpo,nec est vsurpāda,vt nec diagridium in causa calida,neque turbith, nisi in magna necessitate. Purgetur sic.

A melancholico humore.

℞.ag.tro. in vino albo infusi ʒ.j.exprimatur fortiter, & cum decoctione pass.& florum cordial. in aqua viol. decoct.fiat potio,addendo mannę ʒ.vj. Quòd si non sufficit.adde decoctioni summitatum thymi, & seminis carth.an.ʒ.vj. Quòd si pilulæ fiant ex his, addita hiera picra,bonum erit. Vel vtantur pilulis de hiera picra,addito ag.vel turbith infuso in lacte,& postea in melle,addēdo macis mediam partem. Si fiat ab humore melancholico,dandi sunt syr.respicientes melancholiam,vt de summaria,de pomis, de epithymo,de scolopendria. Sic & in purgantibus est faciendum, cū syrupis præscriptis ad pituitam,additis semper flatus discutientibus in maiori quantitate. Si autē fiat ab obstructione, potest addi in decoctione herbæ fœnicul.marini q.j. vt pituitā deiiciat & obstructiones soluat. Id autē est verū empetrum antiquorū,non vatis,vt existimant herbarij,tū quod nō sit foliis portulacæ, nec albioribus. Est enim folio pingui,sed viridi. Ob id ab aliquib.à viriditate prasoides,& quòd inter lapides crescat super muros,& antiqua ędificia,empetrum dicitur: vel propter mare,fœniculum marinum. Est autem sapore salso, vt ab antiquis monstratū est,& fœliciſſimè prouenit in saxis marinis, & in rimis parietum spectantiū mare. Apta erunt & alia deobstruentia. Ferè eadem erit ratio curādi hūc affectum ab obstructione, cū illo, qui fit à pituita,sed istis decoctionibus addenda erunt,anis.fœnic.& alia flatus discutiētia vt galanga,garyoph.macis. Nam magna ex parte morbus hic exgenerantibus flatus accidit, patientibus obstructiones hepatis & lienis,vt licet videre in puellis patientibus cachexiam,& male coloratis. Detur theriaca cum aqua buglossæ & melissæ. Post purgationem fiant electaria vel opiatæ ex elect.diamarg. cal.de gēmis pli-

ris

ris cum moſco, diambræ, dianthos, arom. roſa. garyo. Multùm valet confectio de hyacintho, & alchermes, conſerua rad. bugloſſæ, borrag. anthos, florum bugloſſ. & elenij. Ex his conſeruis & pulueribus fiunt opiatæ. Fiet optimum medicamentum, & alimentum ex corde porci, in quo inditi ſint garyoph. in veru aſſato, vel ſuper prunas, priùs cocto in aqua, vt caro tenerior fiat, alioqui dura eſt, quia fibroſa, vt

℔. cordis porci N. j. cordis cerui vel bouis N. iij. garyophil. galãgæ maioris & minoris, ſeminis baſilicomis ana ʒ. iiij. macis ʒ. iij flor. bugloſ. borrag. ana p. ij. florum anthos p. iij. temperentur in vino mal. per noctem & diſtillentur omnia in alambico, aqua ſeruetur vſui.

℔. aquæ prædictæ ʒ. iij. ſacchari parum. Fiat iulep. Aqua illa valet in omni paſſione cordis à materia frigida, flatuoſa, vel à vaporibus, & in melancholica paſſione. Sed in materia non frigida adde aquæ roſarum partes æquales, & vtatur vel cum aqua bugloſ. vel borrag. Doſis huius aquæ eſt ʒ. ß. ſuperbibendo vini hippocratici ʒ. ij. Sacculi ad fotus cordis, qui magis laudantur, quàm emplaſtra, vel epith. fiunt hoc modo.

℔. garyoph. roſ. flor. anth. an. ʒ. ij. cort. citri ſicci, macis, ligni aloës, ſandali albi & rubri & muſcatelini, ſeminis ocymi an. ʒ. j. ſpicę celticæ & lauendulæ, foliorũ lauri ana ʒ. ß. contundãtur, fiat pul. & ex eo ſacculus interbaſtatus, vt artis eſt, pro corde. Irroretur cum vino albo, & aqua bugl. applicetur calfactus. Optimum eſt hoc.

℔. flor. cord. ana p. j. garyoph. maioris j. antophli. ʒ. j. decoquantur leuiter in aqua bugl. & meliſſæ. In ℔. j. decoctionis adde vini albi, vel clari ℔. iij. garyoph. ʒ. ij. cardamomi ʒ. ß. ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. cum ʒ. j. cinamomi. Si à ſeroſis humoribus auctis fiat palpitatio, danda eſt opera, vt euacuentur, qui in venis continentur. Nam id quod collectum eſt in pericardio, ſi nihil amplius in illud reſudarit è venis, calore cordis abſumetur. Seroſi autem humores euacuantur vſu ſeri caprini, vel aſinini, vel ſucco roſ. decocto braſſicę marinæ, thymeleæ, ſeminis carth. folic. ſenæ, & aliis medicamentis cap. de hydrope & cachexia. In hoc tantùm differt, quòd hæc remedia ſunt imbecilliora, & magis cordialia, & ea,

A *ſeroſis humoribus.*

medicamentum nimis purgans, fiat ſyncope, detur ſtatim theriaca recens. Quòd ſi non adſit, detur antiqua addendo opij gr.ij. cum vino & vngatur ventriculus & venter oleis ſequentibus.

℞.olei cydoniorum, myrtill.ana ʒ.j.ß.ol.abſynth.ʒ.j.addatur parum aceti, vnguatur venter inferior. Fiant frictiones partium ſupernarum, vt brachiorum. Poteſt etiam addi vinum, & mica panis intincta vino. Qui autem ob ſudores delinquunt, à vino abſtineant, & frictione. Nam talia magis mouent ſudores, ſed potiùs ſunt meatus cutis obſtruendi, vt ſudor ſiſtatur. Irroretur facies aqua roſarum etiam frigida. Euentiletur & leuiter operiatur. Fiat pul. ſequens, qui ponatur in lecto, vt ſinapizetur.

℞.florum roſ.rub.nymph. labruſcæ ana ʒ.iij.ladani puri ʒ.iij.ſtyracis ʒ.ij.myrt.berb.ſuma.ana ʒ.j.miſce, fiat pul.qui ponatur intra lectum, vel fumigentur induſia, & alia quæ circa corpus ponantur. Inſpergantur per cubiculum herbæ frigidæ, vt ſummitates ſalicis, myrthi, oleæ, viticis, &c. Detur poſtea talis potus.

℞.diamarg.frig.diapap.albi, & elect.de gemmis ana ʒ.ß.aquarum roſ.acetoſ.myrthi ana ʒ. j.ſyr.de roſ.ſiccis ʒ.j.miſce, fiat potio. Nullo pacto fricentur, ſed ſæpe mutent locum.

Si ab hauſto veneno fiat ſyncope, ſtatim vomitus prouocetur, & eo prouocato detur theriaca, aut mythr. Poſt theriacam ſi ſentiatur ardor, vel acrimonia vẽtriculi vel punctura, lac, vel butyr. accipiat, vel pul. fiat ex cordialibus refrigerantibus, & acrimoniam veneni obtundentibus, vt

℞. diamarg. frig. ʒ.j.tro.de camphora & confectionis de hyacinthis ana ℈.ß.aquæ roſ.nymph.bugl. ana ʒ.j.ſyr.de acetoſ.citri, vel de limonibus ʒ.ß.miſce, fiat potus, detur pars media & altera poſt aliquot horas. Si autem venenum frigidum eſſet, vel affectus frigidos induceret, fiat ſic.

℞.confect. de hyacintho ℈.ß.pul.de gemmis ʒ.i aquarum beth.meliſſ.bugloſſ.elenij.ana ʒ.ß.ſyrup.de bugloſſ ʒ.i.fiat potus. Si deprehendantur quale fuerit venenum, detur antidotum. Zedoria in omni veneno va-

let. Potest etiam dari tormentilla, quæ ad syncopem & ad tremorem cordis mirum in modum valet. Si syncope in principio paroxismi febris accidat, optimum erit suffitu excitare sic.

℞. ros. rub. ligni aloës, beniouin, styrac. ana ʒ. ij. carbonis salicis contusi ad pondus omnium, fiant tro. cum terebinth. vel vti possumus alipta moscata. Si ob consensum alicuius partis, vel oris ventriculi, fiant topica remedia, quæ & parti & affectui conueniant, vt si ob consensum ventriculi, ob humores acres putres, prouocetur vomitus cū aqua calida & oleo, vel cum decoctione anethi, & raph. vel syr. acetos. Si materia fuerit euacuata, fiat vnctio supra ventriculum & os eius.

℞. ol. ros. myr. cydon. ana ʒ. i. ß. ol. nardi ʒ. i. misce. Post vnctionem sinapizetur puluere sequenti.

℞ ros. rub. sandali ana ʒ. i. coriand. mastich. cort. citri sicci ana ℈. i. ß. fiat pul. subtilissimus, quo sinapizetur regio ventriculi, vel additis cera & ol. fiat vnguentum. Pro materia frigida fiat sic.

℞. ol. nardini de absynth. de lentisco, vel de mastiche ana ʒ. ii. misce. Sic & pul. ex calidis & astringentibus fiet.

℞. garyoph. masticis, macis, nucis moscatæ, sandali muscatell. ana ʒ. i. ß. spicæ, scœnanthos, ros. myrti. ana ʒ. i. ß. misce, fiat pul. vel addendo parum ceræ & olei fiat vnguentum. Vel vtatur cerato stomachico Gal. vngendo os vētriculi ante & post, circa decimātertiā vertebrā in latere sinistro, quia in eo magis inclinat os ventriculi.

Si fiat per consensum alterius, vt vteri, curanda erit illa affectio vteri remediis, & corroboretur cor.

Si syncope proueniat ob defectum spirituum post labores, vel morbos, vel medicamentum, nutriatur alimētis optimi succi citò nutrientibus & humectantibus.

De *lactis defectu*. CAP. XVIII.

IN mammis ex sanguine generatur lac, & idē est cum sanguine, colore tantum differens. Nam lac in hepate infantis, citò & facilè in sanguinem abit, & puto album esse sanguinem, prouidēque à natura dealbatum fuisse, ne videretur crudele pueros nutriri sanguine. Sed quod lac sanguini simile sit, ratio ostendit. Nam infans, cum in vtero esset, sanguine nutriebatur, & vnumquodque

suo

ſuo ſimili nutritur. Oportet igitur ſanguinem & lac ſimilitudinẽ habere. Tot ſunt in lacte partes, quod in ſanguine: Ergo eadem ſubſtantia, ſed leui tantùm alteratione differunt, quam lac accepit à mammis, vel potiùs à venis, & ſecundum aliquos à glandulis mammarum. Cum igitur ſanguis ſit lactis materia, mulieres, quæ lac habere volunt, multo ſanguine præditas eſſe oportet, & vt ſanguis ad mammas fluat, curandum. Quare duæ erunt cauſæ potiſſimùm penuriæ lactis, aut quia paucus eſt ſanguis, aut quia ad mammarum venas non peruenit. Si multus ſit ſanguis in corpore, & ad mammas non peruenias, hoc fit vel propter venarum anguſtiã, aut obſtructionẽ, aut propter ſanguinis craſſitiem. Defectus ſanguinis eſt, aut propter totius corporis atrophiam, quam mulier ob picam, aut alimentorum faſtidium cõtraxit tempore impregnationis, vel quia poſt partũ tanta ſanguinis copia fluxit, vt retractus ſit ad partem inferiorem, aut quia venæ plus iuſto inanitæ ſunt. Quare nutriendæ erunt optimis alimentis calidis & humidis, & multum ſanguinem generãtibus, vt vino optimo, iuſculis, ſucco carnis, vitellis ouorum, caſeo, & aliis euchymis. Si propter craſſitiem ſanguis non fluat, leuiter incidentibus & attenuantibus, neque multum exiccantibus eſt vtendum, & illa ſunt potiùs alimẽta medicamẽtoſa, aut condimenta alimẽtis permixta, vt herba fœnic. apij, petro. anethi, folia eryſimi, origani. Illa ſunt iuſculis admiſcenda, & recentia eſſe debent, ne ſiccitate ſua potiùs lac extinguant quàm generent. Zinzib. cinamomum in pauca quantitate in condimentis ſunt vtilia. Vinum tenue, album vel fuluum conuenit. Neque illis vſus eſt interdicendus cæparum coctarum, vel in brodiis, vel ſub cineribus. Confricandæ ſunt mammæ, vel fouẽdæ aqua tepida, vt venæ, quæ ibi ſunt, dilatentur. Neque audiendi ſunt practici, qui pulueres ex ſemine fœnic. & aliis calfacientibus, & attenuantibus, & reſiccantibus componunt, vt corallo, &c. Quid enim poteſt coral. ad generationem ſanguinis, cùm non concoquatur, nec in ſanguinem vertatur ob ſiccitatem & duritiem, neque propter eius qualitatem, cùm ſit frigidus & ſiccus, poteſt iuuare concoctionem, neq; ſanguinis generationem? Fœni-

culi herba ob ſuam humiditatẽ minùs ſiccat, & ad ſanguinis diſtributionẽ multùm valet, & proinde ad lactis generationem. Quòd ſi ſemen ſiccum ſit, deſiccat. Nam vt eruca recens ſemen auget, ſicca minuit, ſic de ſemine fœnic. ſentiendum eſt. Res calidæ & humidæ multum ſanguinis generãt, vt lac animalium in cibis ſumptum, dulcia, & alia id genus. Si autem ſanguis non fluat ob anguſtiam venarum, optimum erit aqua tepida mammas fouere, vel ſinapiſmum debilem, aut tropacem ſupra pectus apponere, vt ſanguinem ad partem trahant. Sed diutius non oportet ſuper mammas ſinere, ne id quod attrahunt, digerant, aut inflammationem in ea parte procreent. Hoc modo fiet.

℞. ficuũ maceratarũ in aqua ℔.j. piſtentur diligẽter, poſtea adde ſemin. ſinapi tenuiſſimè triti ʒ.j. miſce, ponatur ſupra mammas, vel diſſoluatur & pix miſceatur multo ol. & poſt aliquam frictionem applicetur ſupra mammas, vel potiùs in circuitu mammarum ſub clauiculis, & ſub alis. Nam per illas regiones venæ ad mammas perueniunt. Frequenter ſugere mammas, vel exprimere, lac effluere facit. Cucurbitularum appoſitio cum pauco igne, paulò infra clauiculas, ad ſanguinis attractionem prodeſt. Si menſes nimis fluant, retinendi ſunt priùs. Parùm ſe exerceant, bene alantur & dormiant.

De *lactis exuberantia.* CAP. XIX.

REdundantia lactis laborãt mulieres primis diebus poſt partum, quia multus ſanguis mittitur, & non abſumitur, aut quia non ſugitur. Quare mulieres, quæ hac redundantia laborant, ſi fieri poteſt, ante partum aliqua repellentia apponant ſupra mammas, ne tantam ſanguinis copiam recipiãt. Nam poſtquam lac multum receptum eſt, non poteſt repelli, ſed per mammas euacuari debet, aut ſuctu, aut alia ratione. Prohibetur autẽ ſanguinem deorſum trahendo, & appoſitione cucurbitularum in emunctoriis, & peſſariis, ſi ſufficienter non fluat ſanguis. Deinde linimento in circuitu mammarum, & ſub alis impoſito, vt

℞. boli ar. ʒ. ij. ſpõg. bedeg. rad. biſtortę, ana ʒ. ß. cum ol. roſ. & pauco aceto reducãtur ad formam linimenti, illinantur prædictæ partes. Supra mammas catap. digerentia

rentia ſunt apponenda, vt quæ fiunt ex farina hordei,& oxymelite, vel ex herbis digerentibus cum quadam aſtrictione,vt menta,abſynth.& aliis.

℞.mentæ ſiccæ M.ij.abſynth.M.j.fiat decoctio, tundantur,& per cribrum paſſentur,quibus adde farinę fab. vel orobi,vel lupinorum ℥.iij.cum decoctione & pauco ol.liliorum,fiat catapl.Supra papillam vtile erit radicem chelidonij maioris, decoctam & contritam ſuperponere.Si hæc non proficiant, cerulam, litharg.cadmiam in vnguenta reducere vtile erit,& alia,quæ citra calfactionem digerunt, & medicamentis pituitam purgantibus corpus vacuare, & tenui victu, attenuante, & incidente copiam ſanguinis abſumere.

De lactis coagulatione. CAP. XX.

COncreſcit lac in mammis, vel poſt vſum medicamentorum refrigerantium, aut nimis calfacientium,aut poſt contuſionem aliquam. Diſſoluitur autem cataplaſmatis, & vnguentis incidentibus & detergentibus,vt catapl.ſupraſcripto,vel hoc ſequenti.

℞. ſucci apij qr.j.oxymel.℥.ij. farinæ cicerum rub.& orizæ an.q.ſ. ad incorporandum, fiat catap. quod applicetur ſupra partem.Si his medicamentis non diſſoluitur, vt glandulæ indurentur, & ſuppurentur, & tunc ſuppurantibus iuuanda eſt natura, vt ſi apponatur tale catapl.

℞.rad.althæ & liliorum an. qr.j. fic.par.xx. decoq.in aqua, donec molleſcant, quibus adde axungiæ porci non ſalitæ,aut butyri recentis qr.ß. coq. & cocta cõtundatur,& fiat catapl.adde olei communis parum. Quando materia eſt iam ſuppurata, aperitur locus,& curatur. Poſtea,vt vlcus ſordidum,de quo hic non agimus.

De inflammatione mammarum. CAP. XXI.

FIt aliquando ex redundantia ſanguinis inflammatio in mammis. Erit autem curanda ſanguinis miſſione,ni fluant menſes, aut fluxuri ſint, vel hæ morrhoides. Curatur medicamentis repellentibus poſitis in circuitu mammarũ, deinde catapl.ſup.ſcripta ad digeſtionẽ vtilia erunt,potiſſimùm in ſtatu & declinatione. In incremento farinam hordei & ol.roſ. oportet his addere, vel aliqua repellentia digerentibus permiſcere, vt ſi ſucco ſemperuiui excipiatur far.hord. ol. cham.pul.roſ.medi-

camentũ fiet repellens,& digerens.Quòd ſi ad ſuppurationẽ perueniat, vt vlcus putridum detergere oportet.

De mammarum incremento. CAP. XXII.

MAmmæ increſcunt, poſteaquã puella ad eam magnitudinem ferè peruenit, ad quam nata eſt peruenire,vel quia incipiunt pingueſcere,ob redundantiam alimenti,vel quia multus ſanguis ad illas partes profluit ante menſium eruptionẽ. Alias autem increſcunt mammæ,quia aluntur flatulentis alimentis,vt caſtaneis,rapis, &c. Quod mulieribus monticolis accidit. Quare ſi quis velit illarum incrementum prohibere, ſanguinis attractionem impediat, & partes illas denſas reddat, vt non facilè ſanguinem influentem recipiant. Ad id commendatur ſuccus cicutæ (prohibet enim incrementum) aqua myrthi,peculi roſ. & aquæ diſtillationis pinearum cum pauco aceto, & alumine poſitæ ſup. mammas intinctis pannis. Quòd ſi iam accreuerint, bonum illum habitum ſoluere oportet,& multùm mouere menſes,vt ſanguis multus abſumatur,& ſuper partẽ medicamenta digerentia apponere,qualia ſunt præſcripta ad lactis reſolutionem,aut vnguẽta metallica, addendo ſalis communis, ſulphuris, & aluminis an.ʒ.j. pro ℥.j. Poſtquam detumuerunt,& flaccidæ factæ ſunt, lutum,quod reperitur in molis, quibus acuuntur gladij,ſuperponendum, cum pauco aceto vt indurentur.Lutum enim molarum cum aceto poſitum vſum chimoliæ præſtat, aut vulgò dicta bolus. Rubrica fabrilis eodem modo præparata, vel cum oleo myrthino, roſ.omphacino,vel acacia vulgari, & quæcunque aſtringunt ſine magna diſtentione, aut reſolutione. Nam quæ reſoluunt,illas emolliunt.

De mammarum ſcirrho. CAP. XXIII.

SCirrhus mãmarum fit poſt inflammationes,aut concretiones lactis,aut diuturniorẽ vſum repellentium, quæ materiam congelarunt,aut poſt fortiter detergẽtia, quæ id, quod tenue eſt, euacuarunt, & quod eſt craſſarum partium, craſſius reddiderunt. Si autẽ glandulæ indurentur,ſtrumæ,ſiue χοιράδες à Gal.qui dicit adenes induratas eſſe χοιράδας.Curatur autem ſcirrhus eadem ratione, qua in aliis partibus, nempe repellentibus & digerentibus.Dari poſſunt medicamenta incidẽtia & attenuantia,

nuantia, ad attenuationem materiæ, & menſium prouocationem, quod parciùs fit, ſi ſit in vtero.

De mammarum cancro. CAP. XXIIII.

CAncer tumor eſt durus, qui ſenſim incipit, ſcirrho ſimilis, niſi quòd dolorem parit. Scirrhus verò ſine dolore eſt. Cũ incipit, ſanguinis miſſione, purgatione, & topicis remediis præſcriptis curari poteſt, vel abſciſſione, ſi fieri poſſit. Abſcindi autem poteſt, ſi paruus ſit, & altas radices nõ gerat, & quando abſcinditur, oportet ſectionem incipere à parte ſterno proximiore, procedẽdo ad ſuperiorem partẽ: propterea quòd venæ maiores vltimo loco ſunt abſcindendæ. Nam copia ſanguinis vtriuſque (ſcilicet venarum & arteriarũ) ægrum & aſſiſtentes perterret, & ægri vires deiicit. Ideo oportet hoc modo incidere, deinde cauteriis ſanguinẽ ſiſtere. Neque ſtatim cõpeſcẽdus eſt ſanguis propterea quòd vteũq; infectus, eſt euacuãdus. Si cancer eſt magnus, & materia iam collecta ſit & putrefacta, ſatius eſt materiæ exitum dare, quàm materiam illam putrefactam relinquere. Nam experiẽtia didicimus materiã illã grauiſſimos dolores inferre, qui poſt apertionẽ mitigantur. Adde quòd ex diſſectione nouimus, thoracem repleri ſero ſanguineo nimio vſu repellentiũ, quod ſuperiori ann. 1553. mercatori cuidã euenit in (Montagnac) ciuitate Galliæ Narbonenſis, qui priuſquã moreretur, laborauit magna anhelandi difficultate. Nihil aut parũ expuebat, tandẽ vita deceſſit, & in thorace repertæ ſunt ſeri amphoræ quatuor. Quod accidiſſe puto propter laminam illam plumbeam, quam ſemper geſtabat, & medicamenta fortiter refrigerantia, & repellẽtia, quibus vſus eſt, etiam poſt ſuppurationem. Argumento eſt ſanguinẽ reſudaſſe in pectus, quia tumor maximus erat, qui detumuit, & longè minor factus eſt, poſt vſum illorum remediorum. Et priuſquam laboraret difficultate anhelandi, ab eo tempore difficulter anhelauit, donec è vita exceſſerit. Serum illud erat ſanguineum, id eſt, videbatur ſanguis paucus in ſero diſſolutus, nec tale eſſe, quale reperitur in peritoneo, & pericardio.

De hydrope. CAP. XXV.

Aliam horũ morborum cu-

HYdrops ab aqua nomẽ accepit. In omni ſpecie tandem colligitur, etiam in illa, quæ ab Hipp. ſicca di-

rationem reperies libro 3.

citur quam Tympanitem alio nomine vocant Medici, in qua flatus multi sub peritoneo collecti sunt, sed tandem aqua è venis in spatium ventris veluti per diapedesim effluit, plus tamen aquæ in Asci, quàm in illa specie, plus verò aquosæ pituitæ in Hyposarca, vel Leucophlegmatia. Sunt qui distingunt illam ab Anasarca, sed specie non differunt. Est autem Hydrops symptoma in actione hepatis læsa, sanguificatione, primariò, vel per consensum. Sanguificatio, hepatis est actio. Ad carnem refertur tanquam ad præcipuam illius partem, vt doctè docuit Gal. lib. de Dogmatis Hippoc. & Platonis, ex sufficienti partium enumeratione. Est aliquando affectus in ipso hepate, intemperies omnis immoderata, calida, frigida, humida, & sicca, obstructio, abscessus, scirrhus per consensum omnium partium, quæ ad facultatem nutritoriam referuntur, vt ventriculi, intestinorum, splenis, mesenterij, renum consensu, sed citiùs ob affectum partium, quæ vel magis excrementis suscipiendis seruiunt, vel ob vicinitatem, vel splenis, quia sanguinem fæculentum recipere debet & massam sanguinis fæculentam repurgare. Si frustretur illa vtilitate, iecur tandem refrigeratur, & læditur sanguificatio. Item si renes non trahant lotium, replentur venæ lotio, & tunc fit aqua intercus. Fit etiam ob longos affectus mesenterij. Ob vicinitatem læduntur meseraicæ, & per consensum ventriculus, vt si ob caloris imbecillitatem, crudum chylum mittant, vel flatus gignant, vel pituitam, fit Tympanites, & Anasarca. Læditur, vel refrigeratur hepar, à contactu chyli frigidioris, vt omne agens in agendo repatitur, repatiendo læditur. Aqua intercus facilè læsionem pulmonum sequitur. Nam phthisici, & hectici magna ex parte hydropici fiunt, nisi fluxione ventris corripiantur, & ob fluxum ventris morte præoccupentur. Hoc fieri puto propterea quòd in illis ab intemperie illa æquali, facultas cõcoctrix siue sanguificatio læsa est. Item Asthmatici hydropici fiunt tandem, quia aliqui, vt per anatomen cognouimus, aquam in spatio thoracis habent, quam cùm corpus mouent, concitant, agitant, & pulmonum expirationem impediunt. Alij hydropici fiunt, quia cor per arterias consensum habet cũ hepate. Quòd

Hydrops quid.

si cor

si cor non probè diffluatur, tandem concipit calorem præter naturam, qui actionem lædens hepatis, hydropem facit. Fiunt & ob immoderatum fluxum sanguinis, & aliorum humorum, vt videmus ob immoderatum fluorem hæmorrhoidarum, vel vteri, vel nasi, vel ob intempestiuam missionem sanguinis, ob sputũ sanguinis, ob dysenteriam sanguinolentam, diarrhœam, & alium fluxum longum humorum. A potione aquæ frigidissimæ post corporis exercitium immoderatum, ob morbum acutum, hydrops fit. vt Hippoc. docet. Hydropem semper præcedit cachexia, & nunquã repentè fit, sed post aliquod tempus. Non enim repentè fieri potest, vt ad tãtam intemperiem hepar veniat, quæ hydropem generet, neque vel tanta flatus, vel seri fit collectio, vt hydropem generare possit, nisi ex retentione vrinæ. Aliquam hydropis speciem præ se fert, sed non est verus hydrops, nisi perseueret. Nam collectio seri est id, quod sequitur actionem læsam, neque à seri copia constituitur, sed à sanguificatione læsa, vt si ob calculos in vtero recontentos aqua non descendat in vesicam, retrocedit, & habitum corporis implet sero, vt corpus prætumidum appareat sine hepatis læsione. Nam si calculus deturbetur deorsum, fluet vrina, statim prouocato sudore, redit ad suam naturam corpus, vt citò fit, citò curatur.

Prognosticum.

Facilè dignoscitur hæc affectio, postquã ad aliquam magnitudinem peruenit, sic & difficulter curatur. Quare melius est venientem cognoscere, vel cùm incipit, quo tempore omnia sunt mitiora, & vires fortiores, quæ genus omne remedij ferre possunt. Tympanites agnoscitur ex morbis, vel caussis morbificis præcedentibus, vt si præcesserint multę cruditates, multus flatus in ventre, sine aliqua euacuatione per sedem, vel per ructum, si venæ magis distentæ appareant, quàm pro ratione plenitudinis. Nam post longas ventriculi, aut hepatis aut aliarum partium cruditates, plenitudo esse potest, & pauco cibo repleti difficilè respirant, ob flatus, qui distendunt partes internas. Quòd si circa vmbilicum dolores fiunt, qui non soluantur, neque medicamentis, neque aliquo modo, & flatus sub mesenterio, vel inter tunicas mesen-

terij congregati ſunt,certò ſperare debemus aquam ſiccam,vt Hip.ſcriptũ reliquit,ſcribens: Circa vmbilicum dolores,&c. Aſcites verò deprehenditur, primùm quod multũ vrinæ in nobis generatur, & redditur , ſed paulò poſt ſupprimitur,& in venis remanet,& grauitatẽ & põdus facit.Cùm corpus voluitur, ſentitur aqua fluẽs,veluti per canalẽ.Sitiunt,corpus contabeſcit in dies,& venter intumeſcit. Anaſarca cognoſcitur cùm partes externæ frigidiores tactu deprehenduntur,& in ea frigiditate perſeuerant. Partes faciei quæ emaciatæ erant longo morbo,tumidiores apparent,& palpebræ,pedes craſſiores & calidiores ſentiuntur. Quòd ſi præceſſerit fluxus ſanguinis immodicus, vel aquæ potio frigidioris,Anaſarcam oportet expectare,& ne decipiamur,opertet diligenter interrogare, ſi id eueniat ob longas vigilias,vel quia laborans ſtabat noctu rectus. Solent enim tibiæ & pedes,vel ob imprægnationẽ,aut vigilias,aut ſtationem intumeſcere.Quòd ſi prementi cedat caro, & remaneat veluti fouea quædam, eſt vel partis œdema, vel initium Anaſarcæ.Hydrops,ſi à cauſſa calida ortum habet,difficiliùs curatur quã ſi à refrigeratione. In cauſſa eſt,quòd medicamenta intrinſecus vel extrinſecus admota calida ſunt,quæ aquam euacuant, vel ſiccant,vel detergunt, vel flatus abſumunt , ob id intemperiem augent , quæ hoc ſymptoma attulit. Si à frigida, & cauſſam & ſymptoma auferunt. Hydrops ob ſchirrum hepatis vel ſplenis,non curatur,neque ſi à ſcirrho procreetur,ſi ſcirrhus ſit confirmatus exquiſitúſque,& antiquus.Morbus enim nullus curatur, cuius cauſſa tolli non poteſt. Adde quòd ſcirrhi hepatis , difficiliùs curantur,& medicamenta emollientia aduerſantur parti, quia adſtringentia ſemper expoſtulat , ad eius corroborationem , ob id difficiliùs curatur. Præterea emollientia partes relaxant, & implentur magis flatu vel aqua. Pancreas cum aliis glandulis meſenterij in ſcirrhum vertitur , quod difficilè deprehenditur,ob ventris inflationem,& quia nullus antiquorũ obſeruauit ſcirrhum hepatis in magna diſtentione,vel inflammatione,qui non poteſt deprehendi facilè.

CVRATIO.

Curatur hydrops,ad curationẽ morbi,qui *illius* cauſſa eſt,

Digitized by Google

eſt. Quare conſiderandum, qualis, & quæ cauſſa præceſſerit, intemperies, vel tumor aliquis. Si intemperies calida, vel à febre acuta relicta, vel à longo tempore in hepate facta, & praua victus ratione aucta, illa non potuit tandiu perſeuerare, ſine magna bilis generatione, & ſeri. Quare in primis euacuare bilem oportet, & meatus apertos retinere, vt illa deſcendant per inteſtina. Quod fiet commodiſſimè remediis extinguentibus bilem flauam, & euacuantibus ichores citra magnam adſtrictionem, vel calefactionem. Catholicon, ſyrup. roſ. laxatiuus cum aqua endiuiæ, vel graminis, vel aſparagi dari poſſunt. Interea ſyrupus ſequens præparabitur.

℞. endiuiæ, cicho. fumariæ, herb. capill. agrimoniæ, roſtri porcini an. M. j mercurialis, & abſynthij ana M. ß. paſſul. prunorum, ſebeſten an. N. xx. thamarindorum ʒ. j. aniſi ʒ. ij. florum bugl. borrag. an. p. j. fiat decoctio. In lb. j. ß. diſſolue ſucci roſa. & mercurialis an. ʒ. iiij. ſaccharo q. ſ. fiat ſyr. aromat. ʒ. ij. diarrhodon abbat. vltimæ doſi adde expreſſionem, ʒ. ij. rhab. Deinde detur opiata ſequens ad virium naturalium corroborationem, & caſtigationem intemperaturæ, vt

℞. conſeruæ florum cichor. capillorum veneris, an. ʒ. j. pulpæ paſſul. infuſarū in aqua endiuiæ ʒ. j. ß. pul. diarr. abb. & triſa. an. ʒ. ij. raſuræ eboris ʒ. j. cineris inteſtinorum lupi loti in aqua endiuiæ & abſynthij ʒ ß. cum ſyr. capillorum ven. vel de biſantiis, fiat opiata, capiat ſingulis matutinis ſuperbibendo ex aquis ſequentibus.

℞. aquarum endiuiæ, cichor. graminis, & abſynthij an. qr. j. dulcorentur, & capiat ʒ. iij poſt opiatam, vtatur frequenter ſequentibus ſupra hepar.

℞. ol. abſynthij & roſ. an. ʒ. ij. ol. cydoniorum ʒ. ij. ſantali albi, rubri, coralli rub. an. ʒ. j. ſeminis endiuiæ, portulacæ, berberis an. ʒ. j. ß. ceræ albæ q. ſ. fiat linimentum pro hepate. Si morbus procedat, inflatio & aquæ collectio appareat, oportet, non ſolùm intemperiem extinguere, ſed & quod genitum eſt, & congregatum, extrahere. Symptóma illud cauſſæ rationē habet, auget intēperiē, ſitim facit. Quare inſtituemus tales ſyrupos, quales in libro de formis docuimus, ad aquæ eductionem. Supraſcripto ſyr. vel ſyr. de endiuia compoſito, vel de

biſantiis,vel de eupatorio, addendo decoctum ſequens, vel ex illo decocto ſyrupum parare poterimus,ſic

℞.rad.petro.gra.& aſpa.an.ʒ.aniſi ʒ.ij.foliorum braſ. marinæ,ſeminis hederæ ʒ.j.aſari ʒ.ß.aniſi ʒ.ij.fiat decoctio , quæ detur cum ſyrupis ſupra ſcriptis, vel addendo ſacchari q. ſ. fiat ſyrupus qui detur alternis diebus. Vel vbi non reperiuntur herbæ marinæ , vt chamelea vel braſſica marina.

℞. rad.iridis recentis ʒ.j.merc. circij cum rad.ſonchi an.M.j.ſennæ orien.qr.j. rad. apios Dioſcoridis ʒ.ij.aſari ʒ.j.apij,petro.an.ʒ.iij.ſeminis hederæ ʒ.j.fiat decoctio in aqua endiuiæ , addendo paſſul.ʒ. iĩ. & in ℔.ij. diſſol. ſyr.roſ.laxa.ʒ.iiij.ſacch. q.ſ. fiat ſyr.cap.ʒ.vj. mane duobus vel tribus diebus continuis aromatiſetur ʒ. iij. diar. abb. Clyſteres & cientia vrinas admota faciunt ad eductionem aquæ. Aqua enim & in magna vena , & aliis continetur,vnde in ſpatium ventris defluit. Quare cientia vrinas proſunt , quòd onus venarum & antecedentem materiam euacuant. Sunt autem ſyrupi parati ex radicibus, vel ſuccis herbarum aperientium & acrium, vt ſyr.de biſantiis,de quinque rad.in forma opiatæ. Trochiſci dantur,vel in forma pulueris,admixtis, quæ iocinoris ſubſtantiam roborant,& aliqua,quæ intemperiem calidam tollant , vel minuant , vel aſtrictione leui ſint, vel ſimilitudine ſubſtantiæ iuuent. Parentur ergo ex conſ.capill,rad.apij eryngiorum,carne paſſul. carne hepatis lupi,vel cuculi, inteſtinis lupi,vel gallinæ, puluere diair. abb. trochiſcis de eupatorio de rhab. Laudant practici dialaccam, & diacurcuma,ſed has compoſitiones reiicio , niſi in anaſarca , quia calidiores ſunt & tam ingratæ,vt vix aſſumi poſſint:Fiat ergo talis opiata.

℞.conſ.rad.apij ʒ.j.capil.& florum cicho.an ʒ.ß.pul. diarr.abb.ʒ.ij. triaſanta. ʒ.j. cineris lumbricorum & inteſtinorum lupi an.ʒ.ij. cum ſyru.de endiuia compoſito fiat opiata , capiat ſero & manè , ſuperbibendo aquam cicho.& gra.ʒ.iij.faciunt penetrare opiatam,& calorem temperant. Clyſteres verò aquam trahunt è venis meſeraicis , à quibus venis in omentum , & intra peritoneum reſudat. Illæ enim venæ ſanguinem plenum ſero continent , quæ venæ raræ ſunt peritoneo tantùm vicinæ,

Digitized by Google

næ, ob id in ſpatium reſudat ſerum quod ſua tenuitate continere non poſſunt. Clyſteres autem ex detergentibus, & aquam trahentibus fieri debent, non ex emollientibus, vt ex mercuriali, foliis braſſicæ marinæ, ex beta, parietaria, radice ireos, & cucumer. ſilueſtris, ex ciclamine, vel ſucco cum vrina hominis, vel cum ſero caprarum, & iniiciendi ſunt ſine oleo, vt

℞. merc. betę, paric. an. M. j. braſſicæ marinæ, vel thymeleæ, vel chameleæ, M. ß. vel ſennæ orien. ʒ. ij. florum hipperici, geneſtæ an. p. j. Aniſi, apij, petro. an. ʒ. ij. carthami ʒ. j. fiat decoctio, & in ℔ß. colla. diſſol. benedictæ ʒ. j. miſce, fiat clyſter, vel ſic.

℞. cucumeris agreſtis, vel apios Dioſcoridis, vel ciclaminis, vel aſari ʒ. iij. contundantur, & decoquantur in ſero, vel in vrina, & iniiciantur, vel extrahantur ſucci ex herbis, vel radicibus, & fiat clyſter: iniiciatur frequēter. Sunt, qui fermentum acre diſſoluunt, quia trahit. Pituitoſa medicamenta, vt turbith, agaricus, cartha. iniecta valent. Nam ſi ſine zinzibere ponantur, aquoſam pituitam & ſeroſam trahunt. Poſtquā illa ſeri copia vaſorum euacuata eſt magna ex parte, tunc tentare oportet euacuationem, vel aſſumptionem ſeri collecti ſub peritoneo, non antè, ne plus trahant, quàm à parte euacuent. Euacuatio verò vel punctura vnà facta in ventre ad interna vſque, vel ſcarificata cute totius ventris ad aponeu roſes muſculorum. Nam ſi cutis & membrana illa, quæ cooperit rectos muſculos paruis inciſſuris diuidatur, ſerum per ventrem reſudat. Quòd ſi paucum ſit, totum euacuat & potiſſimùm ſi in parte inferiore circa foramina vaſorū ſpermaticorū. Sic multos curaui, appoſitis digerentibus & epipaſticis ſupra ventrē. De quibus poſtea dicemus. Scarificatio hic minùs periculoſa eſt, quàm paracoleſis. Illam autem antiquorum, quæ nō niſi viribus valentibus fieri debet, & quibus ſcirrhus nullus eſt in aliquo viſcere, rationem faciendi in noſtra Chirurgia docebimus. Supra ventrem exiccantia vel abſumētia reliquum aquæ, ponēda, & diu retinenda ſunt. Ponuntur etiam in parte inferiore vētris, quæ digerunt, & ciunt vrinas. Fiunt emplaſtra, vel cataplaſmata, quia illa citra oleū parari poſſunt. Emplaſtra excipiantur melle, vel mu-

to coclearum.Paratũ habent de baccis lauri, quod huic conuenit,ſed magis in Tympanite. Addatur coclearum marinarum cinis,vel terreſtrium,vel purpuræ, vel buccini,vel ſcombrorũ,& ſupra ventrẽ applicentur, addita pauca ſpica celtica,vel nardi,vel aſari, vel valerianæ,ſic.

℞. coclearum terreſtrium , viuarum , non latarum. Contundantur diligenter,quibus adde ſpicæ nardi,ſcœnanthi,aſari an.ʒ. iij. fiat cataplaſma.Vel ad euacuationem aquæ,quæ in ſplene,& venis meſaraicis & perinei. Ad aquæ abſumptionem applicentur ſucci herbarum, vel vnguentum de arthanita , ſiue de ciclamino , & vnguentum aragon ſic.

℞.ſucci thimeleæ,cucumer.agreſtis, & braſſicæ marinæ an.ʒ.ij.ſucci ariſtolochiæ, vel aſari ʒ.j.ſpicæ nardi, ſennæ,an.ʒ.iij. Excipiantur farina orobi,vel lupinorum, & applicetur ſupra vmbilici regionem. Alij ſupra veſicam ex ol.rutaceo,& vrina pueri ac ſucco pedis columbini parant.Mouet vrinas. Quare illud debet fieri, cùm ſuprà dicta remedia vrinam prouocantia dabuntur. Sudorem prouocantia non multùm proſunt in hac ſpecie, quia pauca aqua eſt in habitu corporis. Quòd ſi quis velit ſudorem prouocare , hoc debet facere,etiam aqua in venis colligitur,vt in fine,in Anaſarca.

De Tympanite. CAP. XXVI.

TYmpanites hydrops eſt ſiccus, quia aqua in principio nulla eſt,ſed flatus multi diſtendunt peritoneũ, ita vt percuſſum ſonum edat,vt tympanũ. Fit poſt multos morbos,& poſt euacuationes ventris ob imbecillitatem caloris naturalis , qui à pituita vel ab humore aliquo flatus eleuat,quos diſcutere non poteſt. Quare vtriq; cauſſæ occurrendum , nempe caloris naturalis imbecillitati,& humiditatibus crudis. Calor naturalis ob intẽperiem frigidam debilitatur,cui occurritur, vel capite de intemperatura hepatis,vel ventriculi frigida, vel inflatione ventriculi.Sed calor reſoluens in morbo acuto quandoque in cauſſa exiſtit,cui difficilius occurritur. Moderatè calidis temperatis reficitur calor viſcerum,vt ventriculi,inteſtinorum,hepatis,ſplenis. Hæc enim ſpecies ferè vitio ventriculi fit.Quare commodè curari poterit, ſi vẽtriculi inflatio,vel dolor colicus perſeuerat circa vm-

Digitized by Google

ea vmbilicum. Purgetur materia cruda pilulis de aromatibus, de hiera, sebellinis, ante pastum, frequenter exhibitis antè cœnam per horam. Deinde coquatur syrup. de bisantiis, de absynthio, de menta, cum decoctione seminum calidorum maiorum, vel minorum, vel sic.

℞. cort. citri sicci ʒ. j. rad. eringij ʒ. ij. mentæ siccæ, hyssopi, beto. absynthij, ana M. j. cicho. endiuiæ ana M. ß. anisi ʒ. ß. seminis apij, petro. ana ʒ. j flor. n anthos, stecados ana p. j fiat decoctio in aqua & vino, & in ℔. ij. col. dissol syr. conserua. corticis citri ʒ. iiij. sacch. q. s. fiat syr. aro. ʒ. ij. diagal. capiat in vj. matutinis. Finitis syrupis capiat pilulas sequentes.

℞. pul. benedictæ ʒ. ß. agar. tro. ℈. j. cum syr. de bisantiis, fiant pilulæ, capiat post mediam noctem, vel si pilulas deuorare non potest, capiat sequentem potionem.

℞. syr. præ scripti ʒ. iij. In quo dissolue elect. diacarthami ʒ. iij. benedictæ ʒ. j. syr. capil. ʒ. j. misce, fiat potus, detur, vel sic.

℞. carthami, sennæ orien. ana ʒ. ß. agar. anisi ana ʒ. ij. florum enth. p. j. fiat decoctio, & in q. j. dissol. elect. de citro sol. ʒ. iij. syr. ros. lax. ʒ. j. misce, capiat manè. In crastinum detur opiata sequens, vel electuarium dianisi, vel trium piperon, vel arom. ros.

℞. conf. zinziberis viridis ʒ. j. conf. anthos ʒ. ß. cort. citri, & conseruæ eringiorum ana ʒ. vj. confect aro. ros. ʒ. j. diagalangæ, & dianisi ana ʒ. iij. cum syr. conf. cort. citri, fiat opiata, capiat ante prandium, & ante cœnam, superbibendo parum vini maluatici diluti aqua absynthij, vngatur hypochondria in principio sequenti vnguento. Postea vtatur emplastris, vel cataplasmatis.

℞. ol. rutacei & anethini ana ʒ. iij. succi rutæ & absynthij ana ʒ. j. vini ʒ. ij. coquantur ad consumptionem succorum, quibus adde pul. diagalangæ, seminis apij, petro. cumini, carui ana ʒ. ß. ceræ q. s. fiat vnguentum. Vngatur venter, addendo vini albi, vel maluarici tempore inunctionis.

℞. massæ empl. de baccis lauri ℔. ß. fiat emplastrum. & cingulo sensim constringatur venter, vel fascia, vel ponatur cataplasma sequens.

℞. ster. vaccæ ℔. j. pul. cumini, & rutæ ana ʒ. j. incor-

Digitized by Google

pòrentur ſimul,& applicentur ſupra vẽtrem,cui in proceſſu adde ſalis vel nitri, vel ſulphuris ʒ. ß. interea iniiciendi ſunt clyſteres ex decoctione herbarum diſcutientium flatus,decoctarũ in vino, vel ſeminum diſcutientium ſine oleo,hoc modo.

℞.foliorum rutæ,maioranæ an.M.j.Aniſi ʒ. j. ſeminis apij,petro.an.ʒ.iij.florum camc.anthos, ſtecad. an. p.j.fiat decoctio in vino, & aqua,vel lixiuio debili in ℔ß.diſſol.benedictæ ʒ.j. ſi ſit conſtipatio:ſi verò non ſint recrementa,prætermittatur, vel ponatur ʒ. ß. tantùm, fiat iniectio manè.Pulueres ante paſtum,& poſt paſtum magis efficaces ſunt in hac ſpecie quàm in alia : parantur ex diſcutientibus & ſiccantibus.

℞.aniſi,fœniculi,carui,cumini in aceto, macerato-rum ana ʒ.ij.miſce, fiat puluis, capiat per horam ante prandium,& poſt cœnam duobus horis, ne ſi ſtatim aſſumatur,crudũ ſerum deducat intra venas. Saſellationes ex ſemine milij,& ſale,& cumino, & aliis appropriatis.

De *Atrophia*. CAP. XXVII.

CVm corpus ali deſinit,ſenſimque exareſcit & abſumitur,affectione ea,quam Græci atrophiam vocãt, laborare dicitur.Quare nihil aliud eſt,quàm nutritionis error,aut priuatio. Sæpe autem euenit,vt non totũ corpus,ſed vna quæpiam pars ſolùm ex atrophia tabeſcat, ex quo atrophiæ duæ ſunt cõſtituendæ ſpecies.Vna, quę totius corporis eſt:altera,quæ partis alicuius tantũ. Quę totius corporis eſt,ex alicuius partis nutritioni ſubſeruientis vitio, aut imbecillitate procedit:quæ caloris ſpiritúſque vitalis,aut naturalium functionũ, quarum miniſterio attractrix facultas vtitur,robur viréſque obtundit vel extinguit. Pulmonũ enim exulceratio, & cordis affectus,potiſſimúmq; maraſmus, quia vitalem ſpiritũ (qui vitę omniúmque functionum author eſt & principiũ) labefactant, in atrophiam corpus perducunt, ſicuti etiam ventriculus,ſi tanta intemperie, aut imbecillitate laboret,vt alimentum vel probè conficere, aut ſatis diu retinere,donec concoxerit,nequeat, malè corpus nutriri neceſſe erit, cùm poſteriores, vitia prioris cõcoctionis non emendent. Accidit interdũ per immodicas euacuationes,& alui profluuia corpus alimenti penuria laborare

rare, propterea quòd euacuetur nutritionis materia, & quod alimentum corpori esse debeat, veluti nec per diarrhœas, & diſenterias chylus ad hepar tranſmitti poteſt. Quare quæ talium affectionum, aut immodicarum in quauis parte corporis euacuationum cauſſa eſſe poteſt, atrophiæ ſimul cauſſa ſtatuenda erit. Quæcunque pariter hepatis affectio obſtabit, quò minus vel trahendi ad ſe chyli munere fungi poſſit, aut attractum in laudabilem ſanguinem conuertendi, aut earum deniq; partium, quę ſanguini ab excremẽtis repurgando deſtinatę ſunt, vt eſt veſicula fellea, lien, & renes, quæcunque, inquam, malè ſuum officium præſtabit, conſumptionis corporis tandẽ efficietur cauſſa, vt etiam partes trahere ad ſe alimentum, aut tractum in ſui ſubſtantiam cõuertere non poſſint, vnde atrophiam ſibi aſciſcunt. Atq; hæ ſunt atrophiæ cauſſæ interiores. Externæ ſunt, quæ illas aut gignunt, aut augent. Hæc ex alimentorũ vitio procedunt, aut ex animi aut corporis affectibus, & iis, quæ extrinſecus corpori occurrunt. Alimentorũ vitia aut ab eorum quantitate, vel qualitate procedunt, aut in præpoſtero eorum ordine, vel intempeſtiua eorum aſſumptione. Studia verò, & affectiones animi, corporiſque exercitationes importunę, venerea, balnea, motus omnes corporis, vigiliæ, inedia, iracundia, melancholia, & ſimiles. Quibus perſpectis & cognitis, vt corpus, quod ex atrophia contabeſcit, conſumi prohibeatur, vel exhauſtum reſtauretur, aut rurſus nutriatur, cauſſæ, quæ atrophiam efficere deprehendentur, per eius emotionẽ, aut emendationem occurrendum erit, vt ſi ventriculi vitium in cauſſa ſit, corrigendum eſt, ſiue illud, morbus, aut ſymptoma, aut ſymptomatis cauſſa exiſtat. Cruditas enim, aut alimenti corruptio, vel eius per vomitionem, aut alui profluuia reiectio, vnde nutritioni materia exhauritur, atrophiam adducunt. Si verò iecoris obſtructio diſtributionem impediat, ſi intemperies in ſanguinis confectione errores committat. Si lienis, veſicæ, renũmque noxa & imbecillitate ſuis fæcibus & excremẽto, ſiue bilioſo, ſiue ichoroſo non debilè emendetur ſanguis, ſine illarum cauſſarũ emendatione, à quibus corpus exareſcit, eius integritas ſeruari nequit. Quare inanis illorum

conatus,qui alimentis quantumuis euchymis, & laudabilibus refarcire corpus contendunt,ſi partes, quæ conficere debent cibos,non conficiant : quæ immutare,non immutent:quæ attrahere, non attrahant : quæ expurgare,non expurgent. Quemadmodum enim corpora impura,ſic corpora admodum intemperata,vel obſtructiones,vel tumores in partibus naturalibus habentia, quãtò plus nutriueris, tantò magis læſeris. Cacochimiæ enim quantitas , augetur,& excrementorum quantitas maior cumulatur,quæ licet venas diſtendant , & corporis molem,aut augeant,aut non imminuant, corpus tamen ali non permittunt,& in partibus radicalis ſubſtantiæ abſumptionem accelerant, non aliter, quàm tabem pulmonem vlcus inducit. Quod curationem antè recipere non eſt ſperandum,quàm illud ſanatum ſit, cùm ex eo , qui per inſpirationem in pulmonem attrahitur aër, perpetuo inficiatur , & inde vitalem in corde ſpiritũ labefactet. Eadem eſt etiam ratio cordis affectuum per ardentes maximè febres hecticas. Quare in omni atrophiæ curatione cauſſæ eam procreantis habendam eſſe primo loco rationem ſemper exiſtimamus. Deinde de reficiendo per alimenta corpore cogitandũ,in quo modum tenere debemus, vt alimenta ægris primùm , quæ citò & facilè coquantur & diſtribuantur,demus. Poſtea præſcribamus ea remedia,quæ multùm nutriunt,quanuis tardiùs & difficiliùs coquantur.Ob eam cauſſam iis, qui nec febre , nec obſtructione , nec tumore partiũ internarum laborant,neque capite dolent , aut hypochondriorum diſtentiones & murmura patiuntur, lac in primis mulicbre,deinde ouile, tertio vaccinum, addito pauco ſaccharo, nè concreſcat,exhibendum cenſeo,non autem aſininum,cui vis quædam purgandi & detergendi ineſt,vnde minùs ad nutriendum aptum eſt, ſed exulceratione pulmonum affectis ex vſu eſſe tantùm videtur. Succi carnium,vt perdicum,capi,vel coxæ verueeis, addito pauco vino,aut ex pane aſſumendi,qui ſi minus cocti ſint,in ſcutella ſuper carbones coquendi. Iuſcula etiam ex carnium coctura tabefactis , admixto pauco vino,danda , quibus aliquando incoquere poterimus micam panis albi,vel farinam tritici,aut hordei,vel orizæ.

Dare

Dare etiam non inutile erit hordeatum ex amygdalis, & farina tritici, aut amygdalarum lacte, manè, & aliis omnibus suprà enumeratis alendus est æger, quibus superdormire etiam quacunque hora post cibum conducit. Post somnum frictiones corporis lenes imperandæ, ol. amyg. dul. inungendo manum, vel ingrediendum balneum aquæ dulcis tepidum, à quo non priùs exeundum, quàm refrixerit, vel immissa aqua frigida, ne tepiditate balnei ad superficiem attractum al mẽtum simul per transpirationem exhalet. Passularum vsus ad corporis nutritionem, & ad impinguandum commendatur, sed commodior erit, si paretur ad hunc modum.

℞. pass. ab arillis mundatarum & infusarum in aqua bugl. & borrag. & vino albo ℔.j. siccentur primò, deinde disponantur in vase vitreato, sinapizãdo saccharo tenuissimè pulverisato, seruentur in loco calido, & vtatur frequenter. Caro testudinis multum alimentum parit, & ob humiditatem, assumptum resarcire deprehenditur, sed illius iusculum potentius, cum vino sumptum. Sunt, qui eius sanguinem bibunt. Id quod quibusdam maximè ob venenum assumptum, aut aliquam qualitatem venenosam contabescentibus profuit, cùm eius vis veneni inimica sit. Caro autem illa cocta contunditur, & immissis amygd. & nucleis pinearum fiunt morcelli, vel placentæ cum pauco saccharo in hunc modum.

℞. carnis testudinis nemoralis, vel aquaticæ ℥.iiij. pinearum mundatarum, & amygd. dul. infusarum in aqua rosarum vel lactis, vel in aqua buglossæ ℥.ij. sacch. dissoluti in aqua ros. q. f. fiat placenta, coquatur in furno parùm. Si farinæ tritici, vel orizæ ℥.j. admisceatur, præstantior erit ad nutriendũ. Ad reficiendũ ęgros atrophia tabescentes multùm pręstat condimentum apud Hispanos vsitatum, quod (*blanc manger*) vocant. Componitur autem ex pulpis capi contusis, amygd. & saccharo, lacte, & farina orizæ, ex quibus fit illud gratissimum palato ferculum, & ad multùm nutriẽdũ aptissimum. Inter ea, quæ facilè & potenter alunt, & gelatina commendatur cum saccharo, testiculi gallorum, & glandes omnes, cerebrum porci coctũ, deinde in sartagine frictum & farinę, melioris saporis gratia inuolutum, à Gal. in metho-

do laudatum, sed lib. de alimẽtis improbatum est, quòd nauseam moueat, malúmq; succum præbeat. Caro præterea porcellorum, quòd multum alimenti diutiúsque hærentis, & permanentis suggeret, celebratur. Contrahitur interdum atrophia ob derelictas & intermissas exercitationes, & quòd partes ad attrahẽdum & euacuandũ imbecilliores efficiuntur. Quare frictiones in ea post alimenti coctionem sunt imperandæ, vel picationes, vel balnea tepida, vt ab iis attractio partium adiuuetur, sed summopere cauendus illorum vsus, nisi prima & secunda concoctione absoluta. De vniuersa corporis euacuatione dictum est. Restat de ea sermonem facere, quæ venam quampiam tantùm partem obsidet, cuius causa peculiaris, quod illius vitium est. Quod aut propter aliquam intemperiem aut resolutionem, aut eius partis relaxationem accidisse videri potest. Ex quo efficitur, vt partes illæ suo attrahendi alimenti munere malè fungantur, propter animalis spiritus intercẽptionẽ, qui eas immobiles, & veluti emortuas reddit, & in atrophiam, sicut per exercitationes intermissas, perducit, nisi ad facultatum consensum & conspirationem sit id referendum, quarum vna affecta reliquas in consensum suum trahere consentaneum est. Proinde curandus in ea atrophia primùm est affectus, qui eam inducit, deinde in alimenti attractionẽ incumbendum, quæ picatione vel frictione ex oleo amygd. vt superiùs dictum est, perficitur.

De *Ructu*. CAP. XXVIII.

Suo loco omissum fuerat.

RVctus motus est facultatis expultricis ventriculi, quo flatuosus spiritus cum quodã murmure foras affatim excernitur. Quare symptoma est actionis læsæ. Illam enim flatus generatio sequitur, qui materia sunt huius affectionis, de qua superuacaneum est ob id plura dicere, cùm flatuum procreatio, atque etiam cruditas generatio abundè à nobis suo loco sint explicata. Sed cùm cruditatem non minùs calida, quàm frigida intemperies efficiat, vnaquæque illarum suam ructus speciem constituit. Frigida natura acidũ, calida verò nidorosum ructum parit. Sub nidoroso comprehendo, qui aliquid aut puttens, aut putre redolens, veluti ouorũ frictorum odorem

odorem referunt. Quod ad curationem siue sedationem symptomatis attinet, eo modo aggredienda est, quo ventriculi intēperiei emendationē demonstrauimus, in paulò largiore quantitate, quæ discutiēdi flatus vim habent. Compescere etiam ructum citissimè deprehenditur aquæ frigidæ potus, ídq; celeriùs, si nidorulentus sit. Cuius rei causſam nullam aliam video, quàm quòd aquæ frigiditas ventriculi sensum obtundit: vnde ab illo conatu expellendi desistit, licet id ructus causſam augere videatur. Verùm illa inunctione extrinsecus facta super ventriculum ex oleis calefacientibus & naturæ ventriculi accommodatis, qualia sunt nard. & absynth. aut de menta, & cerato stomachico emendabitur. Pulueres flatus discutientes ex vsu erunt, si in illis sacchari quantitatem augeamus, quæ aciditatem potētius castiget. Quod etiam multùm præstāt amygdalæ torrefactæ, & saccharo coopertæ. Ad nidorosum verò ructum sedandum vtilis est vomitio, vel purgatio leuis, cū huiusmodi ructus corruptionis humorum in ventriculo existentium index sit. Post hæc aquæ frigidæ haustus prodest, vel pomorum coctorum cum saccharo prima mensa assumptio.

FINIS LIBRI SECVNDI.

METHODI CVRANDORVM MORBORVM LIB. III.

De affectibus partium naturalium, & inferiorum, Guil. Rondeletio D. Medico authore.

De affectibus OEsophagi. CAP. I.

OESOPHAGO & ventriculo iidem ferè morbi accidunt. Sunt tamen œsophago magis peculiares, vt difficultas deglutiendi, vlcus, excoriatio, quæ fit à causſa procatarctica, vt veneno, vel alimento acri, vel malè manso, vel aspero, vel osse deuorato. Aut à causſa interna, vt humore acri

defluente à cerebro, vel vomitu reiecto. Accidit & nonnunquam in febribus ardentibus, siti diu tolerata, & ob caliditatem, & siccitatem in acrioribus factis humoribus. Excoriatio dicitur summa tantùm parte decisa. Vlcus verò, quando profundius penetrat. Huius affectus indicia sunt sensus doloris, dum vinum aut iusculum, aut quidpiam aliud calidum bibitur, si salsa & acris defluxio præcesserit, quę circa illam partem firmata sit, aut si bilioſus vomitus etiam, aut si venenum sumptum est adeo paucum, vt ad ventriculum non potuerit descendere. Si verò fiat ab osse impacto, aut re quapiam aspera deuorata, id ex sermone ægri fiet manifestum. Si dicat se post deglutitionem in ea parte fluxũ quidpiam sensisse, aut aliquid sanguinis reiecisse. Hæ causłæ sunt distinguendæ, vt pro diuersitate illarum quæ conferunt, inueniamus. Causła antecedens siue interna siue externa, primùm auferenda est. Quoniam verò huius morbi causła, vt plurimùm, est acris defluxio, ea curetur, vt ostensum est cap. de catarrho.

Obseruatio in fluxionibus.

Obseruandum tamen, dum humor fluit & nihil in parte firmatum est, nec humeris, nec collo cucurbitulas esse affigendas, vt quidam recentiores imperant, nec ligandas aut asperiùs fricandas partes exteriores. Id enim auget defluxionem, & ad partem affectam humores trahit. Satius verò fuerit capiti raso cucurbitulas admouere, si modò possint adiacere, & fluentis humoris impetum sistere. Postquam verò consistit fluxio, expedit, vt & in angina, deriuare ad partes vicinas, vel ab interna parte ad externam, & tum cucurbitularum vsus circa illas partes est vtilis.

Obseruatio in apoplexia.

In apoplexia verò, quia humor in cerebro resolutionem facit vniuersalem, ac prohibita respiratione iugulat, vt humor ad inferiora trahatur, & cerebrum leuetur excrementorum copia, nos corpus confricamus, & vngimus oleo copiam relaxante, vt ol. chamo. & lilio, amygd. dulc. vt partes fiant ad suscipiendam fluxionem aptiores, figimus cucurbitulas dorso. Trahimus per clysteres acres. At sic non faciendum in catarrho, quin potiùs

Digitized by Google

tiùs aliò diuertendus, eſt humor, aut ſi nos cogat plenitudo purgare corpus, vtemur iis catarcticis, quæ quandam aſtrictionem relinquunt, quales ſunt pilulæ aſſaieret,& aliæ,quæ agaricum & myrob. recipiunt & maſtichem,& aliquid rhab.

Excoriationis curatio.

In acri defluxione primùm competunt ſyr.& decocta incraſſantia: deinde detergentia & incraſſantia : poſtremò reſiccantia & aſtringentia, quæ poſſunt excoriationem, vel vlcus reſiccare. Interim tamen videndum eſt, morbus ſit ſimplex, an compoſitus, an cauſſam præſentem habeat, aliúdve ſymptoma, quod curam ad ſe trahat, vt ſi vnà cum excoriatione magna ſit inflammatio vel intemperies calida & ſicca, vel ſi quod excoriationem facit,adhuc adhęreat. Caliditas enim & inflammatio,tum morbum,tum curationem tardant. In magna caliditate medicamenta ſint frigida, & quæ lentorem quenda m habeant, vt adhærere poſſint, & excoriationem non exaſperent. Si inflammatio adſit,mittatur ſanguis, deinde detur in principio cremor hordei mundati, quoniam minùs terget,magis lenit,dolorem ſedat. Poſtea vtetur cremore hordei integri, quia magis terget,vel decocto ſebeſten,vel mucilaginibus,vt

℞.ſemin.pſilij non concaſſ.ſemin.cydon.ana ʒ.ß. ſemin. papauer. albi ʒ.iij. infundantur in aqua roſ. & extrahatur mucilago, addatur parum ſacch. ad dulcedinem. Præſtantiſſimum eſt remedium totum ouum fortiter agitatum,addito pauco ſacc.Si eſt inflammatio aut dolor magnus,aut medicamentum venenoſum deuoratum,ouum ſit crudum.Nam ſi coctum eſſet,& incraſſatum, deuolueretur in ventriculum, & ita nil prodeſſet. His remediis ſæpe curatur leuis excoriatio.Datur etiam commodè ſyr.de papauere,aut diacodium Gal.cum volumus compeſcere defluxionem, vel detergere. Habet enim ſapam & gly. quæ detergent. Si propter immodicam ſiccitatem exſiccata ſit, iiſdem remediis erit vtendum, nimirum frigidis,& humidis,vt ſyr.viol. gallinæ iuſculo,aut pulli frigidè ſumpto.

Veneni curatio.

Venenum ſi ſumptum eſt,iuſcula ſint pinguia.Si affe-

ctus sit citra affluxum materiæ, potest caliditas, & siccitas admotis castigari; vt effundendo collum oleo ros. si calor vrgeat, viol. si siccitas. Lac etiam tum sumptũ, tum admotum confert. Excoriatio à veneno si sit facta, aut bilioso humore à ventriculo descendente, neque aliud symptoma adsit, dentur quæ flauę bilis acrimoniam extingunt, & citra morsum detergent, quale est hoc.

A bilioso humore excoriatio.

℞. gly. rat. ʒ.ij. pati. ʒ.ß. sebest. iuiubarum, prun. an. pa. xx. (ficus non conueniunt, quia nimis detergent, & aliquid habent acrimoniæ à lacte suo.) tamarind. elect. ʒ.ij. quatuor semi. frig. maior. & semin. mal. ana ʒ.ij. florum violarum p.j. fiat decoctio. De qua cap. 4. quoque die ʒ. iiij. cum ʒ.ij. syru. ros. laxat. & de reliquo capiat assiduè lambendo. Si bilis post eas euacuationes adhuc in ventriculo restet, quod ex amarore oris & nausea noscęs, deorsum trahenda est, ne partem affectam exasperet magis. Idem faciendum est in acri fluxione. Si defluxio sit à pituita salsa, aliquid erit adiiciendum, quod pituitam ducat. Notandum est tum medicamenta, tum alimenta liquida, & actu frigida, vel saltem temperata esse danda, fugienda verò acria omnia, salsa, amara, acetosa. Si vlcus fuerit profundius, magis tergendum & siccandum est. Medicamenta eligantur, quæ citra magnam caliditatem siccent, & non habeant venenatam qualitatem, & quæ non sint ingrato sapore, nec multùm medicamentosa: ob id metallica omnia sunt reiicienda, excepto alumine. Bolus ar. conuenit, terra sigillata, farina hordei, orobi, cicerum, fabarum, radix panacis, cortex thuris, corallus, sanguis draconis, pyra, cotonea, quibus adiungenda sunt quædam viscida, vt parti adhæreant. Vsus suffituum non est improbandus, quamuis videatur minus conferre, quàm in vlceribus trachiæ arterię, vel pulmonis. Sed fieri non potest, quin aliquid etiam gulam intret, dum in arteriam trahitur. Suffitus esto, qualem supra descripsimus cap. de catarrho.

De difficultate deglutiendi.

Quibusdam œsophagus dicitur musculus, quod Gal. refert 2. de motu muscul. quare & eum resolui posse dicunt. Est autem via oblonga & angusta ab ore in ventriculum ex duabus tunicis constans. Is interdum satis contra-

Digitized by Google

contrahi non poteſt, vt cibum propellat in ventriculum ac maximè potum, qui conſiſtentiam non habet. Nam cibum faciliùs poteſt tranſmittere. Aliquando videtur cibus velut in lagenam dimitti. Vtrunque ſignum eſt peſſimum in febribus acutis: ſiue propter imbecillitatem, ſiue propter nimiam dilatationem, non poſſint deglutire ægri. Cùm eò peruenerunt, ferè ſunt deplorati, & ſolis prognoſticis relinquendi. Morbus hic quandoque fit à defluxione à capite, quod deprehenditur ſi vel capitis grauitas, vel tenſio colli, vel defluxio in aliquam oris partem præceſſerit. Vacuato capite, pars ægra ſiccanda eſt. Vacuatur autem pil. de hiera, elephanginis ante cibum. Poſtea imperantur ſyr. calfac. & ſiccantes, vt de hyſſ. de ſtechad. mel. roſ. antho. Abſtinendum ab aperientibus, & de bizantiis, de quinque radic. quia nimis attenuando, fluxionem augent, quod in omnibus morbis à defluxione, ſemper eſt obſeruandum. Adiungimus herbas, vel decoct. herbarum ſimilium, vt chamepith. herb. tm paralyſ. betonicam, ſaluiam, & ſimiles. Affigendæ ſunt cucurbitulæ ad euacuationem ſecundum longitudinem colli, & metaphreni in vtraque parte & maximè colli. Non eſt ſcarificandum, niſi pars affecta fuerit inflammata. Tunc enim poſt vniuerſalem ſanguinis miſſionem, licebit poſt admotas cucurbitulas ſcarificare, vt de angina diximus. In hoc autem morbo affigũtur magis, vt in partem affectam ſanguis trahatur. Ad abſumẽdam nimiã illam humiditatem œſophagi, medicamenta partim admouentur, partim ſumuntur. Admouentur quę calfaciunt, & ſiccant, vt oleum nard. de coſto. de pip. de lateribus & ſimilia, quæ potiùs in lateribus colli admouenda ſunt, quàm vel in anteriore, vel poſteriore parte. Sic enim citiùs ad partem affectam perueniunt. Nos autem ol. de lilio imperamus, quantumuis & recentioribus & veteribus laudetur fæx ol. liliorum. At veteres rectè ſuam fæcem adhibuerũt. Erant enim calida & ſicca, quæ ad eius olei inſpiſſationem ponebantur. Fæx ol. liliorum nunc nil aliud eſt, quàm partis aquoſæ ſedimentum, cui prorſus contraria eſt facultas ei, quam quærimus. Inſpiſſantur olea, conficiuntur vnguenta, parantur cataplaſmata ex calidis & ſiccantibus hoc modo.

Pilulæ capit. vacuantes.

Syr. conuenientes.

Cautio.

Admota.

Decoquantur herbæ vel radices, vel flores. Decocto admiſceatur farina aliqua reſiccans, vt hordeum ſi eſt inflammatio, farina orobi, fabarum, lolij. Additur aliquid cal. aro. vel ſpicæ, vel ſcœnanthos, macis, nucis moſ. cyper. garyoph. & parantur inde cataplaſmata. Vtile eſt etiam addere guttas aliquot aceti ad penetrationem.

Aſſimenda.

℞. rad. enulæ camp. ʒ. ij. beth. ſaluiæ, chamep. lauend. puleg. an. M. j. ſi. decoct. piſtentur, & per ceraceum paſſentur. Pòſt incorporentur farinæ fabarum & orobi ana ʒ. ij. farinæ lolij ʒ. j. miſce, fiat cataplaſma. Non ſunt addenda ol. vel adipes, niſi ſit aliquid ex prædictis calidis. Optimum eſt remedium ex ol. aut ſtercore, vel nido, vel cineribus hyrundinum, vt in angina, in qua olea relaxantia conueniunt, hîc verò aſtringentia modicè, & ſiccan.

Confectiones.

Sumuntur per os illæ compoſitiones magnæ, multùm antiquæ, vt theriaca, mythrid. aurea alexand. quæ omnia ſiccant, & nullo modo refrigerant, & incraſſant, ſi antidota hæc vetuſta ſint, ſin recentia, refrigerant, & incraſſant, eóque nomine in hoc morbo fugienda ſunt, niſi fortè tanto impetu flueret humor, vt aſtrictione ſit opus.

Conſerua.

Datur cõſerua anthos, ſtech. ſaluiæ & enulæ camp. confectio aro. roſ. diamoſci, diagal. & ſimiles. Sed quia hæc in ventriculum delabuntur, magis faciunt ad reſiccationem materiæ antecedentis, quàm coniunctæ. Admiſcenda ſunt viſcida & lenta, quæ ſuo lentore adhæreſcant, & ſua mora ſiccent, vt in affectibus trachiæ arteriæ fieri ſolet.

Pulueres.

Talia enim miſcentur, vt dũ in œſophago diutius morantur, penetrent in aſperam arteriam, vt ſic accipiamus cinerem ſtercoris canis aut priapi tauri, aut hyrundinum, aut oſſium, quæ valent in hoc affectu & in angina, quia ſiccant & diſcutiunt. Addimus mel, quia deterget, & ſuo lentore adhæret, atque ſaporis eſt gratiſſimi, aut ſyr. conſer. cortic. citri, ſyr. de ſtech. ſyr. conſer. cortic. zinzib. Sic fiet præſtantiſſimum remedium.

℞. cinc. hyrundinum, vel priapi tauri, vel oſſ. ʒ. iij. rad. ireos venet. ʒ. j. pulue. roſ. nouellæ, aut diambræ, diagal. an. ℈. ij. mell. anth. q. ſ. Si autem pituita ſit multùm viſcida, mel. ſcill. aut oxymel miſcendum erit, fiat vt lohot, quo vtatur lambendo. Cauendum à potu valde frigido, & valde calido. Nonnulli ſunt, qui potum & non cibum

Digitized by Google

bum,alij cibum & non potum deglutiunt.Nam vinũ ob tenuitatem penetrat ad ſecundam tunicam,quæ quodãmodo eſt diuulſa ab interna. Sed non propter id variat curandi ratio.Nonnunquam poſt frequentes vomitiones & repletiones œſophagi pars inferior, & os ventriculi ſic relaxantur, vt cibus contineri non poſſit. Huius verò mali alia ſunt auxilia,quàm ſuperioris, nempe aſtringẽtia tum foris admota,tum intus ſumpta, vt cùm poſt alios cibos carnem cydoniorum, vel aſtringentia alia ſumimus origrata,aut frigidam bibimus.Extrinſecus adhibentur frigida aſtringentia cum calidis quibuſdam, tum vt ad partem affectam penetrent . tum quia calore perpetuò ventriculum iuuant.Medicamẽta in hoc morbo, & in inflãmatione oris vẽtriculi eodem loco admoueantur,nempe circa 13 vertebram ad latus ſiniſtrum.

℞. cortic. malorum granat. myrtil. ſeminis verber. coriand.ana ʒ.ij. acatiæ corall.rub. an.ʒ j. hypociſtidos, laſanı,an.ʒ.ß.ſpicæ nardi,cyperi,garioph.an. ℈.j. ol.cydoniorum,vel myrthini,vel ol.ompha.ʒ.ij.ceræ albæ & aceti parum, fiat linimentum : vngatur pars exterior, ſi affectus ſit in ore ventriculi. Poterit vngi pars anterior ſimiliter. Poterit etiam fieri ex medicamentis eiuſdem facultatis cataplaſma.

De *oris ventriculi inflammatione.* Cap. II.

INflammatur os ventriculi cum maximo dolore ob eius exactiorem ſenſum. Quare primùm dolor ſedandus eſt.Cataplaſma in hunc vſum paratur.

℞. farinæ hordei ʒ.vj.flor.chamo. melil.& roſ.ana p. ß.ſeminis coriand.ſandalorum omnium an. ʒ.iij. ſpicæ nardi ʒ.ß.ol.roſ.ʒ.iij.ol.chamo.& abſynth an.ʒ.j. miſce, fiat catapl. vel vnguentũ addita pauca cera.Clyſter molliens & detergens detur ad reuulſionem. Cataractica per os ſumpta nocent, quia ad partem affectam trahunt excrementa. In declinatione poſt doloris ſedationem licet vti mitioribus:vt caſſia,catholicone,rhab.Si eſt plenitudo, & vires valent, ſanguis detrahendus eſt, maximè in phlegmonibus internis. Sed quia hunc affectum ſyncope,& virium imbecillitas, ob vehementem dolorem ſæpe ſequitur,in ſanguinis miſſione ſumma cautio adhibenda eſt. Nam præcipuus ſcopus eſt in eo remedij ge-

nere, virium robur. Præscribuntur potiones, & confectiones cordiales, vt in affectibus cordis, vt

Potio cordial. ℞. conf. viol. & bugl. an. ʒ.j. conseruæ rof. corti. citri conditi an. ʒ.ij. pul. diamarg. frig. ʒ.j. diarrhod. abb. ʒ.ß. coral. rub. ℈.j. facch. rof. tabul. q.f. fiat conditum, & in hoc morbi progressu. Nam circa initia conser. rof. & aliorum astring. dosis est augenda, minuenda verò viol.

Syr. refri. vt magis roboret medicamẽtum, & repellat. Vtiles sunt syrupi refrigerantes, vt syrup. de rof. siccis, cydoniorum myrtill. de succo agrestæ, de berber. Et hoc in principio cum aqua rof. cuspid. rof. end. cichor. addendo parum aquæ absynth. vel mentæ, cum pulu. diarrh. abb. ℈.j. In processu dentur syrupi minùs astringentes, & magis refrigerantes. In magno & acri calore addimus syru. viol. de nymph. portulaca, end. simpl. Ab aliis syrupis abstinemus. Inflammatione curata pars astringentibus cũretur, & iisdem medicamentis, quibus paulò superiùs in dilatatione oris ventriculi vsi sumus.

De ventriculi imbecillitate. CAP. III.

VEntriculus varios morbos patitur, & symptomata varia, quæ à diuersis morbis nascuntur. Morbi autem sunt intẽperies calida, frigida, humida, & sicca sine materia, vel cum materia, cáq; pituitosa, biliosa, vel melancholica. Quare si quis velit symptomatis occurrere, morbos agnoscat oportet, quod ex dolore, functione læsa, & alui recrementis dignoscetur. Difficiliùs verò dignoscuntur, quàm curantur. Intemperaturæ sine materia rarò fiunt. Quòd si fiant, diu sine ea esse nõ possunt. Nam omnis intemperies ventriculi nata est coctionem impedire. Quòd si frigida intẽperies vel sicca præsens sit, cruditatem faciunt, à qua multa pituita asseruatur in ventriculo. Si calida, vel cibos vrit, vel corrumpit, vel aliam cruditatem facit. Dignoscitur intemperies frigida rúctibus acidis, vt calida ex nidorulentis, & siti: quanquam siti magis siccitatem significat. Frigidam intemperiem

Signa frigidæ. sequitur appetentia, & coctionis tarditas. Humida autẽ

Calidæ. intemperies fluctuationem, & sitis inappetẽtiam, & coctionis tarditatem facit. Sicca tardam etiam coctionem facit. Nã quibus ventriculi siccitas adest, debilis est calor

Humidæ. natiuus. Potest esse ventriculi imbecillitas ex partis mollitie,

Digitized by Google

titie,& nimia laxitate,citra intemperiem aliam,vel citra materiam,quod patet ex Gal.verbis lib.1.ad Glauc. Vbi ait ſyncopen fieri ab imbecillitate ventriculi, quã ſolis curat aſtringentibus appoſitis ſupra ventriculum. Nam eodem in loco poſtea curat imbecillitatem,ſi coniuncta ſit imbecillitati,frig.humiditati,vel ſiccitati,idque cum materia,aut ſine materia. Nos igitur incipiemus ab ea imbecillitate, quæ dignoſcitur à functione læſa, nulla manifeſta alicuius intemperiei nota alia apparente. Fit itaq; hæc affectio poſt multas comeſſationes, quæ ventriculum multùm diſtenderunt,aut quia ventriculus eſt ſuapte natura magis laxus; aut maior, quàm oporteat, & quia vſus eſt nimis relaxantibus. Omnes iſtæ cauſſæ diſtentionem ventriculi faciunt,quæ facit vt minùs bene cibos amplectatur.Quòd ſi non facit,non bene concoquit. Erunt igitur apponenda medicamẽta in primis qualitatibus temperata;& aſtringentia. Quòd ſi minùs profint, ſunt augenda frigida aſtringentia, quia magis aſtringunt quàm calida,& ad intra repellendo calorem excitare poſſunt. Poſt cibum verò aſſumenda quæ per partem ſuperiorem ventriculum poſſunt conſtringere; quales ſunt pul. qui parantur ex aliquibus aſtringentibus,vt roſ.cinamomo craſſo, cortice cyperi, corallo & aliis,vt pul.diacytonitem ſine ſpeciebus. Sed quia ventriculi infrigidatio magis periculoſa eſt, quàm calfactio,admiſcemus aliqua conſtringentia calida,vt galangam,cyperum,& cynamomum. Vel imperamus,vt accipiant à cibo fructus aſtringentes, vt mala cotonea, pyra cocta,vel condita. Diuitibus paramus condita ex myrobal.cortice citri cum prædictis pulueribus,vt

Curatio imbecillitatis ſine manifeſta intemperie.

Pul.conſtringẽtes.

Fructus aſtringẽtes.

℞.carnium cydoniorum conditorum cum ſaccharo ℥.ij.corti.citri condici ʒ.j.myrobal.chebul.ʒ.ß.abluantur cum vino ſtyptico, & contundantur diligenter, quibus adde pulueris diacytonitem ſine ſpeciebus ʒ. ij. corralli rub.ʒ.j.roſ.rub.cyperi, galang. craſſ.an. ℈.i.ſacch. roſ. tab.q.ſ. fiat conditum,capiat poſt paſtum, nihil ſuperbibendo. Extrinſecus apponuntur vnguenta ex oleo myrtino, & cydoniorum pauca quantitate ol.de abſynth. vel nardino, quibus ſi addatur acetum roſ. efficacius erit,& citius penetrabit. Poteſt fieri ſinapizatio ſupra il-

Cõditum.

Vngueta.

lam irrigationem ex ol.ad maiorem constrictionem, vt

℞. myrtill. mastich. nucis cupress. florum labruscæ & ros. rub.& cort.c.citri & balaustiorum an.ʒ.j.sandalorum & coral.rub.ʒ.ß.garyoph.& spicæ nardi an. ϑ. ß. fiat pul. tenuiss. qui inspergatur ab vnctione. Hæc eadem remedia vtilia erunt in intemperie calida, adauctis quibusdam refrigerantibus, vt si loco conditi fiat opiata, cui addatur pul.tria sandal.& diamarg. frig. aut diatrag.frig.& detur tribus horis ante pastum, superbibendo parum aquæ cichor. vel end. vel cisternæ. Parantur etiamaliæ ex conseruis refrigerantibus, vt ex conserua ros. viol. in minori quantitate, aut florum cichor.cum pulueribus prædictis, vt

Ad calidam intemperiem.

℞. cons. ros. ʒ.j cõs.flor.cichor.& nenuph.an. ʒ.ß.pul. triasʒ.ij.diatrag.frig.ʒ.j.ß.diamar.frig.ϑ.j. cum syrup. end.simpl.fiat opiata. Nec erit præter institutum addere conseruam caulium, lactucæ (vocant vulgò *gorge d'Auge*)& carnium cucurbitæ cõditarum. Refrigerant enim, & ventriculo & palato gratissima sunt medicamenta, vel abluantur in aqua frigida. Per duas horas ante pastum ea comedant, superbibendo parum aquæ.

Curatio frigidæ intemperiei.

Ad frigidam intemperiem valent vina generosa & antiqua præsumpta, duabus aut tribus horis ante pastum, vel vinum illud hippocraticum, vel cui addita sint piperis grana aliquot. Confectio aro.ros. diagala. de cinamomo, ros.nouellæ, pliris sarcoti.diamosci, diambræ, & diarrhod. Danda est loco diatrium pipereon, vel diospoliticum, quia non minùs calfaciunt, & vẽtriculo grata sunt magis. Dantur in forma opiatæ vel in tabulis. Zinziber conditum sufficienter calfacit. Cortex citri paulò minùs: caro citri adhuc moderatè magis. Conseruæ anthos & stechad.satis calfaciunt, ob id opiatis addi possunt. Augent etiam molem medicamenti, & plures partes ventriculi contingunt, cùm maior est moles. Superbibant aquam absynthij, mentæ, hyss. & cum vino generoso. Syr.de absynth. de menta satis sufficienter calfaciunt ventriculũ refrigeratum, & magis conueniunt, quàm alij syr. propterea quòd leuiter astringunt vẽtriculũ, quę astrictio semper est huic parti necessaria.

Confectiones calfacientes.

Conserue calfacientes.

Aquæ calfac.

Curatio

Curatio ſiccæ intemperiei.

Intemperies ſicca difficillimè curatur, vt omnes alij morbi. Curatur autem vſu lactis, quia humectat & nutrit bene, vſu vini non antiqui, & bene diluti, iuſculis pinguibus ex capis, & gallinis, vel ex carne vituli lactantis, vel hœdi, quibus iuſculis addendum eſt parum vini ad faciliorem diſtributionem, & concoctionem. Cremor ptiſanæ paratæ cum ol. amygdal. dulc. vel cum axungia gallinæ, vel tota ptiſana vino conſperſa non parùm conducunt. In iuſculis carnis decoqui debent folia lactucæ, borrag. viol. Ad extra illinenda eſt ventriculi regio inferior (ne os ventriculi contingatur) ex oleis ſequentibus, vt *Olea.*

℞. ol amygd. dulc. viol. an. ʒ. j. vngatur venter, vel addantur axung. gallinæ & anatis, & fiat linimentum, quibus adde, tempore inunctionis, guttas vini ad penetrationem. Quòd ſi verearis nimiam relaxationem, adde parum ol. roſ. vel cydoniorum. Intus autem dari poſſunt medicamenta aliqua, quæ humectent, vt ſyr. viol. de cucurbita cum aquis, bugl. viol. lact. &c. Aqua carnis porcellorum, vitulorum diſtillatæ magis, quàm in alia affectione hîc cõuenit, niſi diutius ſeruata ſit & iam putreſcat. Eius verò magnam quantitatem aſſumere oportet, ſemper addendo parum vini oligophori. Medicamenta pauca ſunt, quæ habent vim humectandi ſubſtantificè. Et in intemperie talia oportet eſſe remedia, quia cũ hac affectione ſemper adiuncta eſt totius corporis atrophia. Si tamen ſubſtantificam materiam non reſtituant, multa ſunt, quę magnam illam exiccationem retardãt, & partes irrorant, vt ſemina illa frigida maiora in ptiſana apoſita, non rancida, ſed recenter mundata. Item caro caulium, lactucæ, & cucurbitæ humectãt. Quare ſi quis opiatam velit conficere, ex his fieri poſſet.

℞. caulium, lactucæ conditorum cum ſaccharo liquido ʒ. ij. carnis cucurbitæ eodem modo conditæ, ʒ. j. conſeruæ radic. bugloſſ. & viol. ana ʒ. ß. quatuor ſeminum frigidorum maiorum minutim inciſorum ʒ. j. cinamomi ſcrupul. ij. (additur autem cinamomum ad penetrationem, & ne hæc humidiora flatus gignant, aut aliud ſimile prædituin nonnulla vi adſtringente, & *Opiata.*

tenuitate partium(cum syr. viol. fiat opiata, de qua capiat manè,& superbibat parum vini bene diluti.

Vitulus ratio.

Balnea ex aqua tepida vtilissima erunt. Patùm est exercendũ corpus. Parùm & frequenter comedendum. Multùm dormiendum. Et quia propter vsum istorum humidorum, frequenter multa gignuntur recrementa: satis erit iniicere clysterem,aut dare cassiam dissolutam in brodio pulli aut lacte asinæ,vel dare mannam in eodem lacte. Sed accipienda est magna quantitas lactis, vt facilius pertutbet ventrem,& laxet. Id faciendum per magna intervalla, vt semel in mense. Nam si in ventriculo remorentur talia recrementa, perfectam concoctionem,& humectationem impediunt. Aqua carnis, de qua suprà memini,paranda est ex porcellis & vitulis, & gallinis. Lac autem debet esse muliebre, aut ouile, & non ex asina, vt practici solent facere. Nam asinæ lac plus seri habet,quàm alterius substantiæ,& ad detersionem magis quàm ad nutritionẽ phthisicis datur. Quòd si aliud lac non reperiatur, vaccinum erit vsurpandum, vel asinæ nutritæ in otio, herbis recentibus, vt hordeo & secali. Hordeum sit in aqua maceratum, & excorticatum, auena macerata & decocta etiam dari poterit. Tunc enim lac redditur crassius, minus seroſum & laxans. Pisces saxatiles dare non est præter rationem, & testudines aquaticas,& postea nemorales, quarum caro durior & siccior est,quàm aquaticarum. Harum verò tenerior, & coctu facilior. Quare in hoc affectu magis conuenit, & omnia coctu facilia, quia concoctio in hac affectione difficilis est. Pisces meliores erunt, si in iure carnis decoquantur, vel ex iure albo sine porro & anetho,sed ex aqua & ol. tantùm. Succus carnis testiculi gallorum inter præstantissima alimenta numeratur,vt & vitelli ouorum recentes,& tremuli. Cerebrum porci laudat Galenus, quod tamen difficilioris est concoctionis. Ego mallem cerebrũ auium dare, quod concoquitur facilius aut cerebrum piscium, quia sunt substantia minùs densa. Nuclei pinearum in lacte macerati humectant, & bene nutriunt, cuius rei argumento est,quòd semen multùm augent. Amygdalæ recentes bene

Nucleipinearum.

Digitized by

bene masticatæ ventriculum humectant. Vuæ recentes, & suspensæ, & passæ non sunt prohibendæ, neque ficus etiam recentes. Facilè enim concoquuntur & saginant corpus. Argumento est, quòd qui ficus & vuas edunt, visuntur pingues, sed ea pinguedo minùs durat, tamen propter id prohiberi non debent. Nam illa etsi tenuis & facilis humectatio, parat corpus ad solidiorem nutritionem. Eadem hic conueniunt, quæ in hectica.

Curatio humidæ intemperiei.

Humida intemperies faciliùs curatur, quàm ficca, quia partes humidæ faciliùs vim medicamentorũ susci piunt, quàm ficcæ. Siccæ enim propterea quòd partes cõciderunt, & densiores factę sunt, nõ facilè cedunt medicamentis. Adde quòd medicamenta humida nõ multùm agunt neq; multùm resistunt. Curabitur humida intemperies inedia, aut victu tenuiore, & resiccante, vt si abstineat à multo potu vini diluti, & potiùs vtatur vino generoso meraciori, vel posca, vel oxymel, aut hydromel. parum coctis, & multùm dilutis, vt magis detergant & minùs nutriant. Abstineant à iusculis. Vtantur carnibus, & piscibus salsis, & assis. Pane biscocto cum multo sale vescantur. Frequenter absumant pilulas de aro. vel de hiera. Capiant cineres ex cornu cerui, vel intestinorum gallinæ, vel priapi tauri, vel coralli vsti, vel trocisços de viperis, vel cineres viperarum. Ex his conficiatur pul. vt cap. de suffusione, vel conficiatur magis determinatus ventriculo, & intestinis, vt *Victus ratio.*

℞. cineris intestinorum gall. ʒ. iij. cornu cerui, & coralli rub. vstorum ana ʒ j. ciner. hyrundinum vel viperarum ʒ. ß. vel si vtrunq; reperiatur ana ʒ. ij. Quòd si non reperiãtur, prętermitti possunt. Galang. cinamomi, pip. ana ʒ. j. sacch. candi ad medium omnium fiat pul. Potest etiam addi sal assum in furno loco sacchari, & vti pul. isto pro condimento alimentorum. vel amotis odoratis sale vsto, & cinere intestinorum gallinæ tantùm. Si paretur cum sacc. capiat ante pastũ tribus horis cochlear 1. nihil superbibendo. Istis pulueribus addi possunt pulueres parati ex fragmentis lapidum precioſorum, & qui vocantur de gemmis, & de margaritis, diarrho. diagalanga, aro. ros. vel ex istis & aliis opiatam facere, sic. *Pul.*

Opiata.

℥.cortic.citri conditi in forma ſicca ʒ.j.conſer.**acori** vulg.vel capill. ven.florum anthos,vel ſaluiæ ʒ.ß.conſ. aro. roſ.& diamarg.frig.ana ʒ. ij. cineris inteſtinorum gallinæ ʒ.j.cum ſyr.de menta, fiat opiata, capiat mane ad quantitatem fabæ, ſuperbibendo parum vini antiqui generoſi diluti cum aqua abſynthij. Supra ventriculum emplaſtra magis ſiccant, quàm vnguenta, vt emplaſtrum de maſtiche, ceratum ſtomach. Gal. empl. diuinum. Nec erit diſconueniens emplaſtrum de palma, modò addatur aliquid odoratum, vt ſpica, vel galanga. Vel ſi maceretur cum ol. nardino, vel de abſynthio & potentiſſimè exſiccabunt, nec ventriculi robur deiicient,cùm aſtringendi vim habeant, & calfaciendi ob medicamenta odorata addita. Corpus eſt diligenter exercendum,ieiunandum,dormiendum ſine cœna.

Emplaſtra.

Curatio intemperiei cum materia.

Ventriculi intemperies cal.frig.humid. & ſicca cum materia, eodem,quo ſuprà,modo curatur,niſi quòd frequentius vtimur.pil.vel ſyrup. vel pulueribus laxantibus humores redundantes, qui magna ex parte ſunt, bilis, pituita,& aliquando melancholia,ſed rarò. Euacuantur autem vomitu, ſi nihil prohibeat, vt affectus thoracis, aut corporis conſtitutio. A cibo facilior eſt vomitus, ante cibum plus materiæ vacuatur. Si bilis vacuanda, poſt iuſcula multa,vel poſt potationem liberaliorem prouocandus eſt vomitus. Nam bilis,vt oleũ,his ſupernatat,& ob id facilius euacuatur. Adde quòd acrimonia eius temperatur mixtione harũ potionũ. Datur ſyr.viol.cum aqua tepida,vel iuſculũ pingue ſine ſale, aut decoctum betę,cũ ol.viol.vel communi,vel amygdalarũ. Si autem pituita euacuanda ſit,manè ante cibum euacuetur, quia pituita ſemper eſt in maiori quantitate,quàm bili, & in fundo ventriculi, magis hæret. Ob id vomenda ante cibum. Vel ſi lenta ſit & nimis hæreat,ſyr. acetoſ. ſimpl. dilutus aqua,vel decoctionis betarum, vel parũ agar.vel aſari propinandũ erit,priùs relaxata regione ventriculi, oleo liliorum,vel amygd.inuncto, aut immiſſo digito, aut penna oleo intincta. Quòd ſi fiat poſt corporis agitationem,vel frictionẽ ſuper ventriculũ,in gyrum, facilius & plus vomet. Pituita pilulis de aro. aut de hiera

Vomitus bilioſus.

Vomitus pituitæ.

cum

Digitized by Google

cum agar. euacuanda sine aliquibus astringentibus. Bilis autem rhab. infuso syr. ros. & aliis mitioribus remediis purgantibus bilem leuissima medicamẽta ob duas rationes sunt vsurpanda, tum quia materia è longinquo non est vacuanda, & ventriculus non est vexandus fortioribus. Clysteres ad id multùm faciunt, sed acres esse oportet, vt ex altioribus intestinis etiam euacuent. Humor peccans dignoscitur ex oris sapore, vt si amarus sit, bilem significat puram: si salsus, bilem & pituitam permixtam: si acidus, pituitam & atram bilem: si insipidus, pituitam aqueam, vel dulcem. Id meliùs deprehenditur ex vomitu. Atra bilis commodissimè euacuabitur decocto polyp. vel senæ, vel epith. decoctis in iure galli antiqui, vel iure piscium saxatilium, vel decocto mercurialis. Si sint præscribendi syr. vel ad concoctionem, vel ad alterationem, ad bilem sufficit syr. end. simpl. vel de absynth. cum aqua endiui. (quia non est magna caliditas ventriculi) vel syr. de cichor. sine rhab. aut syr. compos. cum rhab. addito in tanta quantitate, in quanta additur syr. de cichor. vel syr. ros. cùm volumus euacuare, aut bilem detergere. Ad pituitam detergendam sufficit hydromel, vel cremor hordei cum melle, aut oxymelite. Si pituita incidenda & detergenda, syr. aceto. simpl. aut compos. syr. de bizantiis, & similes, leuiter incidentes, attenuantes, & detergentes conueniunt.

Clysteres.

Qui dignoscitur humor vẽ triculi.

Syr. ad bilem.

Syr. ad pituitam.

De ventriculi inflatione. CAP. IIII.

INflatio ventriculi symptoma est, quod sequitur vitiatam concoctionẽ, & est vitiata concoctio à caussa frigida vel humida. Nam inflatio ventriculi fit à multis flatibus, qui solent fieri à debili calore, tanquam à caussa efficiente ab alimentis flatulentis, & humidis, vel à pituitosis excremẽtis. Ergo qui vult huic symptomati mederi, auferat caussas, nempe pituitam illam medicamẽtis pituitã deiicientibus, & leuiter laxantibus, auferatur intemperies, & augeatur calor naturalis diminutus. Optimum erit igitur imperare pilul. de hiera, & de aromatibus, quæ vtrunque faciunt, scilicet leuiter purgant, & calorem ventriculo suppeditant. Deinde si quis velit illam pituitam coquere, & ventriculum corroborare, id fiet syr. vt syr. de menta, syrup. conseruationis

Pilulæ.

Syr. cẽcoquentes.

cortic.citri, syr.de stechade in pauca quantitate cùm aliis quibusdam temperatis .Mel.anthos.cum aquis hyss. mentæ,beth.& absynthij(quæ minùs astringit , quàm syr.vel decoctum herbæ. Ob id cum syr.attenuantibus, & detergentibus dari potest,non autem decoctum , vt prohibuit Gal.)vel fiat talis syr.qui tria præstabit, caussam materialem expulsioni præparabit,efficientem minuet,& flatus discutiet , qui sunt immediata caussa inflationis. Parabitur igitur ex leuiter attenuantibus modicè calidis,& flatus discutientibus,vt

℞.cortic.citri ʒ.j. galangæ maior.ʒ.ß.mentæ siccæ, hyss.sicci , beto.siccæ ana M.j.anisi.fœni.ana ʒ.iij.flor. anth.& stechad.ana P. j. fiat decoctio ad ℔.j. In fine decoctionis adde vini albi optimi ℔.ß.sacch.℔. j.clar. & aro.cum ʒ.j.cinamomi, fiat syr.cap.ʒ.iiij.ante prandium & ante cœnam duabus aut tribus horis. Rusticis poterit dari decoctum cymini,vel seseli cum menta,vel hyss.in vino decoctis.His obseruare oportet, quòd herbæ siccæ sunt vsurpandæ non humidæ , neque fructus dulces ponendi, quia flatus gignunt talia. Additur vinum ad attenuandum & calfaciendum. Tertio quoque die capiat ʒ. j. pilularum supradictarum in exitu lecti, deinde redeat ad syrup.vel dentur clysteres flatus discutientes,quorum formulam habes in libro nostro de cõ-

Cysser discutiens.

ponendis medicamentis. In talibus clysteribus parùm aut nil olei ponendum est,nisi summè discutiat,vt ol.rutaceum. Ad extrà ponatur emplastrum magnum supra totum ventrem,de baccis lauri,vel emplastrum stomachicũ Gal.vel emplastra resiccántia & astringentia, additis seminib.calidis maioribus, & sulphure. Nam ista emplastra constringentia prohibent illam magnam dilatationem ventriculi,& sic fortiùs flatus, vel suprà vel infrà truduntur. Fiunt ex emplastro pro matrice,de mastic.& cõtra rupturam.Addimus semina cumini, seseli, apij,carui,galangam,cyperũ,& similia odorata, vtcunque astringentia,nisi dolor id prohibeat. Tunc enim ratione doloris, aliis discutientibus,& aliis vtcunq; relaxantibus est vtendũ.Sed si sine dolore fit,constrictio adaugeri debet.Nam partes,quæ semel distentæ sunt, aut propter distentionem laxę, non redeunt ad pristinã for-

Emplastra.

mam,

mam, nisi vel fascia, vel alio modo retineantur compressæ. Ob id in huiusmodi affectibus solemus imperare post aliquam euacuationem, & discussionem, vt regionem ventriculi sensim & leuiter comprimant, & quotidie magis ac magis constringant. Id commodissimè fiet fascia supra emplastrum apposita. Opiatæ præscriptę ad intemperiem frigidam, & pulueres vtiles sunt, & ad intemperiem humidam præscripti, vt & opiatæ. Abstineant à multo potu, à multis iusculis, leguminibus, & oleribus nimis dulcibus, quia talia flatus gignunt. *Victus ratio.*

De *ventriculi dolore.* CAP. V.

DOlor ventriculi a flatibus nimis distendentibus, vel à bile acri, vel à pituita multa fit, rarò sine materia. Quare ad dolorem auferendum, recurrere oportet ad ea, quæ dicta sunt de intemperie ventriculi & inflatione eiusdem. Et ad præsentis doloris mitigationem, quæ est cum plenitudine, vel recrementorum, vel alimentorum, imperanda est vomitio, vt suprà dictum est pro natura humoris. Deinde clysteribus retrahendum ad partem inferiorem. Supra partem anodyna erunt apponenda, vt post veram cruditatem à comessatione & plenitudine alimentorum, qualia sunt ol. cham. anethinum, nard. Vel fiat fotus, si à materia flatulenta fiat. Quòd si à bile, post vomitionem optimum esset dare medicamen. bilẽ detergens, & ad inferiorem partem deducens, vt syr. ros. lax cum deco. hord. vel aqua end. Nimis astringentia vitanda sunt, vt rhab. nisi in infusione, aut decoct. ponatur. Quòd si dolor vehementissimus esset, vel suspicio de aliqua materia venenosa, aut medic. venenoso assumpto, theriacam recentem dare summopere proderit. Dolores ventriculi vehementissimi non fiunt, nisi à materia: modici & temperati ab intemperaturis maximis fieri possunt. Quare diligenter animaduertere oportet, à qua materia excitetur, quod cognosci poterit, per ructus, vomitus, & alia signa superioribus capitibus prædicta. Qui dolent à cibo, magis à pituita, & multitudine laborant. Qui ante cibum, vel à bile, vel ab intemperie fit. *Vomitio. Clyster. Anodyna. Curatio doloris à bile. Signa doloris.*

Quòd si cibo ingesto meliùs habeant, argumento erit, vel flatus in inferiorem partem detrusos fuisse, si pauci fuerint (nam multi suspendunt cibum) vel cibum

prohibere, ne bilis os ventriculi mordeat. Amaritudo oris & morsus ventriculi bilem etiam indicabunt. Intentio & remissio appetentiæ, bilem distingunt ab acida pituita. Hæc sua aciditate partem superiorem ventriculi mordet, & vellicat, atque appetentiam auget, bilis verò eam minuit, & nauseam & morsum facit. His distinctis remedia sunt petenda ab affectibus suprà enumeratis. Quòd si dolor fiat à nimio sensu, vt qui facilè in animi defectionem incidunt, non erit præter rationem imperare vsum theriacæ recentis, factis priùs quibusdam euacuationibus per clysteres & pilulas prædictas.

Distinctio pituitæ acidæ à bile.

De Nausea. CAP. VI.

NAusea appetitus est vomendi sine affectu, quod fieri solet, vel ob obiectum nobis parùm gratum, vel ob alimenta putrida, & malè olentia, quæ assumere ventriculus refugit, vel ob recrementa pauca tunicis ventriculi adhærentia, vel intra tunicas collecta. Quare si nausea à viscidis humoribus adhærentibus fiat, oxymel dandum, vel syr. acetosus. Si à bile, detergentia sola sufficiunt, vt decoctum hordei cum sacch. vel cum syr. endi. simpl. vel addendo parum succi ros. diluti aqua tepida, vel magnam copiam decoctionis pulli cum multo saccharo assumere, & postea digito in os immisso vomitum prouocare. Bilis facilè euacuatur, & detergetur. Pituita magis contumax est. Quare decoctum rapha. cum syr. acet. dandum, vel cum decoctione radicum, & ol. vel butyr. rancidis, vt vomant faciliùs, sed magna quantitas est propinanda, vel vinum, vel brodium multum est assumendum, vt eorum copia ventriculus stimuletur ad vomitionem. Deinde pilulæ dandæ de hiera, de arob. cum aga. formandæ cum oxymel. Dandæ verò manè sunt, vt detur decoctum asari pro vomitu ante vsum pilularum, deinde ventriculum corroborare oportet. Nam vomitum prouocant, ventriculum perturbant.

De vomitu. CAP. VII.

VOmitio fit, quando ventriculus cibum non potest continere, aut cùm irritatur à recrementis. Non enim continet, vel quia alimenta sunt plura, quàm continere possit, vt ebriis accidit, aut quia alimẽta nimis sunt pinguia, & leuia, aut ordine suo non assumuntur, vt si quis

quis assumat magnã quantitatem inciſorum, qualia ſunt paſtillorũ caro, aut quæ vulgò (*paſtez en pot*) dicuntur, vel ſi liquida multa ingerantur, poſt aſtringentia multa & dura, vel quia ventriculus plenus flatibus, alimentum ſuſpẽſum in ſuperiori parte cõtinent. Aut quia multa dulcia ſupra alia ſunt aſſumpta, vt pepones, ficus, ceraſa, & omnia alia dulcia, vel quæ parantur cum multo oleo, lacte, vel butyro. Vel ſi cum ſuſpicione alimenta aliqua aſſumpta fuerint. Recrementorum autẽ vomitio fit, propter humorum conturbationem, vt & alimentorum, vt poſt nauigationem, vectionẽ in curru à cibo, vel conturbationẽ medicamentorum laxantium, vel ob influxum humorum copioſum & repentinum ad ventriculum, vt in die acceſſionis, & in diebus decretoriis. Vomitus alij ſunt ſupprimẽdi, alij iuuandi. Vomitus omnes optimorum alimentorũ, qui fiunt poſt alias vomitiones, ob debilitatem retentionis, vel irritationem expultricis, compeſcendi ſunt, vt ſi ſanguis per vomitum reddatur. Aliæ omnes ſunt iuuandæ, donec corpus ſufficienter à recrementis fuerit mundatum. Regio enim illa ẽſt aptiſſima ad reiicienda excrementa, quæ ſunt collecta in ſuperiore vẽtriculi regione. Ob id nauigatio illa & vectio, quę vomitũ excitant, ſæpe curant dolores ventriculi diuturnos, & contumaces. Neque etiam retinendi ſunt vomitus in illis morbis, qui fiunt à plenitudine ventris, vt in colico, nephritico, aut arthritico doloribus: Aut cùm diuertit ab inflãmationibus inferioribus internis, vel etiam à ſuperioribus, vt in doloribus capitis, aurium, &c. modò non affecta ſint collum aut partes thoracis. In talibus enim cõpeſcendus eſt. Retinenda autẽ retinentur ligaturis factis in partib. inferioribus, vel cucurbita magna in fundo ventriculi appoſita. Pars ſuperior ventriculi conſtringenda eſt, inferior & inteſtinorum relaxãda. Conſtringetur autẽ medicamentis ſuprà enumeratis cap. de ventriculi imbecillitate, citra vllam qualitatẽ manifeſtè peccantem. Et quia emplaſtra tardiùs operantur, vnguenta parãda ſunt, vel linimẽta, vel inunctiones, ſupra quę pulueri inungimus, vt cap. præſcripto monſtratum eſt. Sed hic aceti maior quantitas addẽda eſt. Inunctio debet eſſe in principio calidis, in fine frigidis. Nã calida omnia,

Qui vomitus iuuandi & qui compeſcendi.

In quibus non eſt inhibendus vomitus.

& frigida constringunt, tepida relaxant. Et debent inungi sine frictione multa, sed fouendo leuiter tantùm. Nam omnis agitatio, aut motio circa os ventriculi vomitum prouocat, vel fiat ex succis herbarum hoc modo.

℞ succi cydon. ʒ. ij. succi pyr. sorbarum vel vuæ acerbæ, ʒ. j. aceti albi ros. ʒ. ij. agitentur simul, & cum pauca farina excipiantur & applicentur supra os ventriculi & à parte posteriore, & ab anteriore. Vel istis succis adduntur olea astringentia, & simul decoquantur ad mediam cõsumptionem succorum, & cera addita, fit linimentum. Post vnguenti confectionem potest addi succus aliquis astringens, vt cydoniorum, &c. quantum ebibere poterit, agitando in mortario, vel mouẽdo cum spatula palmea, aut ligno alio astringente. Illud enim diutius parti adhęrebit, nec tam citò siccabitur, ob oleum & cerã, quàm quod priùs dixi, ex farina & succis parandum. Nã succi ex decoctione multũ de sua astrictione deperdunt. Istis duobus vltimis sæpissimè vomitionem maximam cõpescuimus. Aluimus puerum per quindecim dies iuscu-

Quibus compescuit vomitum.

lis liquidis, adhibita cucurbitula supra ventriculum, donec cibus esset concoctus, quæ liquida alioqui non conueniunt. Sed ob tenuitatẽ & morbum, alia medicamenta assumere non poterit. Sunt ergo danda alimẽta in vomitione, quæ spissa sint, & vtcunque viscida, vt ventriculo adhæreant, minimè pinguia, ori grata & actu frigida. Id etiam obseruandum in medicamentis. Nam tepida semper vomitum prouocant. Quare in cholera, morbo, aut vomitu biliqso, & aliis, nisi in quibus os ventriculi est nimis refrigeratum, præsentissimum remedium est aquam frigidam post cibum assumptum ebibere, vel cochlear vnum succi cydoniorum, aut syr. cydon, aut frustum cydon. aut pyri acerbi deuorare, aut puluerẽ constringentem. Sed quando masticandum est, minus conuenit, quia morbus ille inter masticandum agitat. Ob id debent à pastu quiescere, non loqui, neque tussire, si fieri potest, donec cibus in partem inferiorem descenderit. Pulueres, qui à cibo assumuntur, debent esse gratissimi, neque multum saccha. recipere (atq; illud esse debet saccha. ros. tab.) aut quæ saporem vel odorem medicamentosum habent ingratum. Ob id pulueres parati ex corallo, gra-

Præsentissimum remediũ.

Digitized by Google

lo,granis vuarum,cottic.citri,& aliis minùs odoratis,vt ſorbis vel pyris exſiccatis, & in pulueremredactis magis laudantur. Quòd ſi ex conditis paretur,vt carne cydoniorum,myrob. nucibus conditis, diligentiſſimè abluí debent in aqua ciſternæ, & contundi diligentiſſimè, & pulueri corallorum permiſceri. Si vomitio fiat ob flatus cibum ſuſpendentes, dantur medicamenta præſcripta ad inflationem ventriculi ante cibum ✱& inunctiones ad flatus diſcutiendos, ſupra totam regionem ventriculi fiant, parte ſuperiori intacta. Clyſteres in omni vomitione vtiliſſimi ſunt,ſi modò paucam quantitatem iniiciamus,neque fortiter laxantia aut olentia apponantur. Nam ſi multa quantitas iniiciatur, pars colli, quæ ventriculo incumbit,repletur,& fundus ventriculi comprimitur, & illa facultate, qua irritat expultricem inteſtinorum, vomitum prouocat, vt experientia iã multis oſtendit. Fiunt ergo clyſteres ex emollientibus herbis, & ſeminibus diſcutientibus flatus, flóribus bene decoctis, in quibus diſſoluatur mel roſ.aut viol. aut caſſ. aut ſuccus mercurial.aut ciclæ,ol.chamo.vt ſic.

Curatio vomitus à flatibus.

Clyſteres.

℞.mal.cum rad.& biſm.an.M.j.Mercur.ciclę,an.M.j.aniſ.vel fœni.ʒ.j.vel ʒ.i.ß.flo.cham. vel anth.vel melil. p.j.fiat decoct.in qua diſſolue mel.conſ.vel viol.ʒ.ij.ſucci mer.ciclæ an.ʒ.j. ol.cham.ʒ.iij. vel butyr.vel pingue. porci.ʒ.iij ſumatur tãtum ℔.ß. decoctionis propter rationem prædictam.His, qui vomunt, non ſunt clyſteres fortes præſcribendi,quia pauca ſunt recrementa,& hæc ſufficienter attrahendo diuertunt. Poſt vomitionem lõgam,vel in ea vomitione,quæ alimenta retinere nõ poteſt,iniiciuntur clyſt.ex decocto capi,ſine ſale, ſine ſacc. oleóq; ſed cum pauco vino ad nutritionẽ. Dãda eſt magna quãtitas horum, vt partem ſuperiorem conſcendãt, ſed neque maior, quàm vt poſſint retinere.Verùm cùm inanita ſunt inteſtina,rapiunt talem clyſterẽ,& retinent ad ſui nutritionem. In his optimũ eſt aniſum decoquere,vt & flatus diſcutiat. Nam inteſtina inanita replentur aere : qui prohibet ingreſſum clyſteris. Tales clyſteres iniiciendi ſunt toties,quoties cibũ aſſumere per os ſolebant.Proderũt enim tribus modis. Primùm nutriendo, vt docuimus lib.de cõpoſitione medicam.Flatus diſcu-

Cautio.

Clyſteres nutrientes.

tiendo, quia quando ventriculus nil assumit, motus ille concitationis ventriculi ad vomitum conquiescit, & in sese contrahitur ventriculus. In hac caussa prodest etiam cucurbita, supra vmbilicum cum multo igne apposita.

De vomitu sanguinis. CAP. VIII.

VOmitu sanguinis fit, quando vel per rupturam, vel per anastomosin venarum sanguis in ventriculum defluit, & à ventriculo vomitione reiicitur. Quare si liquidus reddatur, statim compescendus. Si refrigeratus & coagulatus, dissoluendus est, & euacuandus. Si ipso fluente liquido magna sanguinis redundantia in toto corpore appareat, aut magnus sanguinis influxus in ventriculo, optimum erit sanguinem mittere è poplite, quia omnes venæ ventriculi à venis portæ oriuntur. Quòd si hæmorrhoides prouocari possent, maior fieret diuersio, vel aperiantur venæ sinistri brachij: quia venæ ventriculi magnum habent consensum cum splene, & maximè si sanguis ater & tenuis fuerit, qualis esse solet, qui ad splenem à vena portæ defertur, vel si maluerit, à dextra parte (quia sanguis omnis primùm ab hepate euacuatur) non erit incommodum. Supra ventriculum ponenda sunt astringentia, qualia indicauimus in vomitu, scilicet, ex succis vnguenta, vel fotus ex herbarum succis & aceto. Deinde bibere poscam oportet & post eius reiectionem accipere potionem sequentem.

Vena sectio. *Vena popli.* *Topica.*

℞. succi burs. pastor. ʒ. ij. aceti guttas iij. vel iiij. bibat statim. Idē fieri potest ex succo plantag. vel caudæ equinæ, vel linguæ passerinę. Deinde dentur potiones ex quibusdā astringentibus, & emplasticis, vt orificia venarum obturentur, quale est albū oui fortiter agitatum, assumptum crudum, vel bolus ar. vel terra sigillata, vel de carabe. Si autem sanguis fuerit coagulatus, syr. acetos. simp. vel posca meracior danda. Postea quę dissoluunt sanguinem coagulatum, vt carabe, pix, mumia, coagulum hœdi. Sed quia illa valde ingrata sunt, ob fœtorem reiiciūtur. Magis probo aquā nucum distillatam, in pauca quātitate cum syr. acetoso, vel aquam rubiæ maioris. Ista leuissima sufficiunt: quia natura satis excitatur ad expulsionem per vomitum, & fortiora nimis ventriculum agitando, venarum ora recludunt, & erit satis rhabarba-

Potiones astringen.

rum

tum cum syr.rosl.laxa. dare, vt per inferiorem partẽ sanguis reiiciatur, sine contentione magna. Post hæc repetenda sunt superiùs enumerata, quæ constringendo orificia venarum, sanguinem sistunt. Ligaturæ & cucurbitę adhibitæ in inguinibus, sunt vtilissimæ. Cibus conuenientissimus his, qui sanguinem vomunt, est amylum coctum in iure pedum vetuecis, & frigida actu, omnia danda sunt. Fiunt condita, quibus vtuntur cum aqua bullita: vel syrup. frigidi & astringentes, vt syru. myrthinus, cydoniorum, de ros. siccis, malorum granat. de berberis, de acetosa & similes. Conseruę symphiti, ros. caro cydoniorum conditorum ad hunc affectum maximè conferunt. Fiunt autem condita ex his conseruis, bolo, terra sigillata, sanguine drac. gum. trag. & aliis, quæ nulla aut pauca sunt prædita facultate odorata, vt

Victus ratio.

Syrupi.

Conserua.

℞. conser. symphiti, & carnium cydoniorum conditorum ana ʒ. j. bol.ar. coralli rub. an ʒ.j. sacch. ros. tab. ad pondus omnium, fiat conditum. Opiatæ ex iisdem fiunt, addito aliquo syr. astringente, & auctis pulueribus.

De vomitu sanguinis ex prima dictatione.

CAPVT X.

SAnguis è ventriculo per vomitum reiicitur. Si is fiat splendidus, naturalis & recens videatur, tantum compescendus est sanguinis missione, diuersione facta per ligaturas, cucurbitas, vnguenta, vel embrocationes factas supra ventriculum. Vnguenta quidem fient, vt sequitur.

Externa.

℞. thur. mastich. nucis cupressi, sumach. berber. cort. mali gran. an. ʒ. ij. sang. drac. ʒ. ß. boli arm. terræ sigil. myrtill. an. ʒ ij. ol. cydoniorum ʒ. ij. succi plantag. & linguæ pass. (quæ & corignola, & polygonum vocatur) an. ʒ. iij. ceræ parum, fiat vnguentum. Si incorporentur cum succis, non peccabitur, vt sic.

℞. ol. ros. ol. myrthi an. ʒ. ij. succi plantag. ʒ. j. acaciæ, hypoci. ladani an. ʒ. j. corall. amborum, seminis port. berber. acinorum vuarum (qui proprie dicuntur nuclei) an. ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum, vel fiat pul. & post vnctionem oleorum supradictorum fiat sinapizatio. vel fiat sic.

℞. sandal. corall. an. ʒ. ß. florum labruscæ, ros. rub. an. ʒ. j. ß. sorborum, mespilorum exsiccatorum, aut carnium

cydon.ʒ.ß. thu.maſtic. ſang.drac. gallarum,piſidiarum, ſumach.berber.myrtill.terræ ſigi.vel boli armeni an.ʒ.j. fiat pul. ſubtiliſſ. qui ſinapizetur poſt inunctionem. Ad intra optimum erit à principio dare poſcam,id eſt,aquã cum aceto,vt ſanguis iam fluxus,vel etiam coagulatus, reiiciatur. Poſtea illis dare oportet potum reſtrictiuum, vt ſuprà factum eſt.Sed eligere oportet, quæ magis ſunt propria ventriculo, vt ſi fiat ſyr.addatur mina cydoniorum,ſyr.roſ. de roſ. ſiccis, myrtinus, vel de berberis potius,quàm ſyr.de papa.vel iuiub. Ex aquis eadem etiam electio fieri debet,vt hoc modo.

Interna.

Syrupi.

Potiones. ℞. tro.de terra ſigillata,de carabe,vel ſpodio ϑ.j.pul. diamarg.frig. ϑ.ß. vel pul.coral. ϑ.j. aquæ plantag. vel prunel.vel acetoſ.ʒ.ij.myuæ cydon.ʒ.j.fiat potio. Potiones hæ ſunt imbecilliores,quàm in ſputo ſanguinis,quia citiùs medicamentum venit ad partem affectam,& minùs debilitatur. Fiat opiata,vel conditum hoc modo.

Conditum. ℞.carniũ cydon.conditorũ cum ſacch.cõſer.ſymph. an.ʒ.j.conſer acetoſ.ʒ.ß.pul.diacydonites ſine ſpeciebus. pul. coral.an.ϑ.j. tro. de ſpodio cum ſemi.acetoſ. vel de terra ſigil.vel formularum de bolo,vel tro.de carabe an. ϑ.ß.ſyr.myrtini,vel ſyr.conſer ſymph.vel ſucci cyron.q. ſ.fiat opiata.Si perſeueret affectio, poteſt addi gluten piſcium & ſimilia. Sin autẽ ſanguis, qui reiicitur,eſt niger & coagulatus,optimum erit dare primùm potionem ex iis, quæ ſanguinẽ coagulatum diſſoluunt, vt coagulum leporis fluxũ ſanguinis ſiſtit,& coagulatum diſſoluit,vel aqua rubiæ cum aliis,& in principio cũ mumia, & pice, & aſphalto.In vnguentis,epithe. aliiſq; topicis animaduertere oportet, vt cum aſtrictione quadam caliditatem habeant. Nam quamuis fluxus compeſcatur frigidis & aſtringentibus,indicatione tantùm ſumpta à partis functione, & tempore hoc fit. Optima ſunt, cyperus, ſpica, caſſ.craſſ.cinamomũ(quod vim habet aſtringendi) inter alia aſtringentia.Nam præter id quod partis temperiem ſeruant,faciunt etiam ad penetrationem aſtringentium & frigidorum,quæ ſua natura ſunt craſſarum partium.

Si ſanguis ſit niger quid.

Cautio.

De ſiti immenſa. CAP. X.

SItis cùm ſit appetitus frigidi & humidi, ſiccitatem & caliditatem eius cauſas eſſe oportet,quę ſi immodera-

Digitized by Google

derata fuerit, oportet etiam caliditatem & ſiccitatem magnam eſſe. Fit autem ob ſiccitatem & caliditatem totius ventriculi, vel œſophagi, & oris, vt pulmonum, & trachiæ arteriæ. Ab intemperie tantùm ſine materia fit, vel etiam cum materia, à cauſſis internis, & externis, vt verſari in calido ſiccóque aëre aut iuxta ignem, excitat ſitim, quia aër calidus & ſiccus partes exiccat, vel aëris conſtitutio ſicca, ætatis, vſus piſcium marinorum & fictorum in oleo, vel butyro. Carnes ſalſæ & exiccatæ in fumo. Si ab iis poſtremis accidat ſitis fiet magis poſt paſtum. Sin ante cibum aliquis ſitiat, oportet alterum duorum eſſe, aut humorem bilioſum vel ſalſum in ventriculo collectum, aut ſiccitatem ob inſignem aliquam euacuationem vrinæ, aut ſudoris, aut aliam à medicamento factam. Si propter ſiccitatem pulmonum, aut trachiæ arteriæ proueniat, vel à febre calida & ardente, aut ab aëre inſpirato nimiùm exiccante fit.

Sitis ante paſtũ quid ſignificat: quid poſt paſtum.

Curatio ſitis ſine materia.

Curatur ſitis ſi ſine materia ſit, potu humido, vt aqua ſola, vel pauco vino permixta, aut aceto etiam multum diluta, aut ſyr. viol. ſyr. de cucur. & aliis humectantibus & refrigerantibus. Idem faciendum, ſi ab eſu rerum ſalſarum fiat. Sin ob exiccationem trachiæ arteriæ, & pulmonum, magis inſpiratione aëris frigidi, quàm potu recreantur, ob id oportet feneſtras aperire, per quas aura lenis ingrediatur aëris cubiculi refrigerationem & agitationem. Inſpergere oportet folia vitis ſalicis, lact. & aliorum frigidorũ & humidorum maceratorum prius in aqua & aceto. Si à ſalſis humoribus vel bilioſis, euacuatione illius humoris, & alteratione, quæ fiet, frigidis & humectãtibus curabitur. Si poſt largam aliquam euacuationem fiat tremore hordei, vino bene diluto inſperſo, aut iuſculo pulli ſine ſale ſedabitur, in quo decocta ſint ſemina frigida maiora & herbæ humidæ. Si ob linguæ & palati ſiccitatem, abluant ſæpe os aqua frigida, additis duabus guttis aceti, vel vini albi. Ad mitigationem ſitis in febribus cùm timemus nimium potum, vel ob hydropis periculum, vel ob fluxum ventris imperamus vt teneant in ore vel pruna, vel ceraſa ſicca macerata in aqua frigida, vel frequenter mutent, aut fruſtum

Curatio ab exſiccatione arter.

Cur. ſitis à ſalſis humor.

Cura. ſitis ab euacuatione.

Mitigatio ſitis in febribus.

ponsi, aut ex mucilag. cydon. & pſillij, vel gummi trag. extractis cum aqua viol. vel bugloſ. potius, quàm cum aqua roſ. remedia paramus. Nam aqua roſ. exiccat, ſed propter odorem gratum nonnihil eius apponitur, niſi dolor capitis adſit. Radix gly. recenter è terra euulſa maſticata ſitim ſedat. Si ab intemperie ventriculi aliqua accidat, curabitur vt ſuprà mõſtrauimus, capite proprio.

De appetentia canina. CAP. XI.

APpetitus intenditur, quemadmodum & ſitis à cauſſis præter naturam. Is eſt duplex, ſcilicet, appetentia & voulimos. Conueniunt in hoc, quòd multùm comedere cogantur. Sed appetentia canina facit, vt cibos, qui multi ſunt aſſumpti, vomitione reddamus, & rurſus aſſumamus cibum, & iterum euomamus, quod canibus ſolet accidere. Voulimos autem eſt appetẽtia, quam niſi ſedent alimentis ſumptis, in animi defectionem, & cardialgiam incidunt. Fit autem appetentia canina, vel propter intemperiem ſolam frigidam, aut ob pituitam acidam, vel melancholiam, vel ob totius corporis diſſolutionem magnam. Excitatur etiam aliquando à cauſſis procatarcticis, vt à nimia aëris refrigeratione, quod accidit iis, qui per montes frigidos & niuoſos iter faciunt. Fit & potu aquę frigidiſſimæ, refrigerato ore ventriculi. Ob id ſcripſit Hipp. aquam & aërem facere voracitatem, ſed magis aquam, quam & voracem appellat. Fit & cùm æger nutritur alimentis exigui nutrimẽti, vt ſi veſcatur oleribus, fructibus acidis, aſparagis, radicibus, leguminibus, aut aliis alimentis imbecillioribus. Fit etiam ob longum vſum alimentorum detergẽtium, vt ficuum, vel gari, quod in meipſo expertus ſum, qui cùm me vellem cogere ad vſum piſcium, vterẽque frequẽtiſſimè garo parato ex lycoctionis (vulgus *Anchoyes*, vocat) & oxyleo, ficus etiam Maſſilienſes ferè omnibus horis comederẽ, ita fuit pituita illa ventriculi & inteſtinorum deterſa, vt mihi ſuperuenerit appetentia canina, deinde voulimos quæ me adhuc hodie infeſtat. Deprehenduntur huius affectus cauſſæ, ex relatu ægrotantis, & his, quæ præceſſerunt. Quòd ſi nullam ex numeratis cauſſis procatarcticam cauſſam præceſſiſſe inueniamus, internam eſſe ſuſpicamur, nempe humores acidos, in ventri-

Ventriculo collectos, qui non alio modo, quàm acetum, vel omphacium appetentiam faciunt, os vētriculi pungendo, & exprimendo. Id multò certiùs ex ſapore eorum, quæ euomuntur cognoſcemus, idque ex ægri relatu, vel etiamſi ante vomitum ex ructibus acidis tale præſentiat, & ſapore oris acido. Curatur euacuando, & per vomitum & per ventrem. Vomitu quidem, ſi poſt primam illam vomitionem alimentorum dederimus vomitorium, vt iuſculum pingue, vel decoctum raphani, vel aſari, vel oxymel. aut ſyr. acetoſ. ſimpl. Deinde pilulas ventriculo accommodatas, quales ſunt de hiera, de aromatibus cum ag. Et pilulæ dandæ ſunt potiùs, quàm alia medicamenta, quas oportet eſſe molles, vt facillimè diſſoluantur, & diu poſt vomitum factum ventriculo inani dandæ ſunt. Quòd ſi præceſſerit clyſter, vel ſi ſequatur, pilularum actionem accelerabit. Si pilulas deuorare non poſſunt, danda erunt medicamenta in pauca quantitate, quæ ventriculum poterunt detergere. Sed ferè omnia talia vomitum ciunt, vt ag. ſcammonium, colocynthis. Quare ſi dandum eſt ag. infundatur in oxymel. aut ſyru. acetoſo, & addatur cinamomum loco zinziberis. Quòd ſi addantur & grana aliquot diagridij, citiùs eiicientur per inferiora humores. Si alia medicamenta præter ſyr. aſſumere nolit, aut non poſſit, dandus erit ſyr. roſ. lax. cum ℥. ß. oxymel. & ʒ. j. cinamomi, & ʒ. ß. zinzib. atque itaq; fiet medicamētum phlegmagogum. Sufficit autem leuis euacuatio, & reiterata, quia multos humores continent, ob frequentem vomitum. Deinde ſunt opiatæ, vel electuaria, quæ vim calfaciendi habent, & corroborandi ventriculum, qualis eſt cinamomum, aro. roſ. diagal. roſ. nouellæ, & aliæ ſimiles. Extrinſecus corroborandus ventriculus calfacietibus primùm, & leuiter aſtringētibus. Deinde aſtringentia ſunt augenda, potiſſimùm ad os ventriculi parata. In principio ſufficiet inungere vētriculū cum cerato ſtomachi. Gal. vel cum ol. nardino, de abſynth. ol. maſtic. Deinde addenda erunt, quæ magis aſtringunt, vt ol. cydon. lentiſci, myrti, vel vt priùs docuimus, pul. aſtringentes inſpergenda, aut cum aſtringentibus ſuccis, & vino maluatico partē fouere, vt fecimus cap. de imbecillita-

te ventriculi. Si autem intemperie sola frigida, & sine materia fiat hic affectus, sufficiet alterare partem calfaciendo,& constringendo medicamentis & fascia. Nam & propter magnam ventriculi distentionem ingerunt multa alimenta, nec tam citò satiantur. Coguntur verò à cibi multitudine vomere. Si propter resolutionem magnam totius corporis fiat, aut quia vsus est alimentis detergentibus,& euacuantibus immodicè, optimis alimẽtis illos alere oportet, vitellis ouorum, succo carnis, optimo & generoso vino, pane intincto in maluatico vino, vel hippocratic. vel muscatelino. Hæc alimenta differũt ab iis, quæ ad voluimum præparantur: quòd in voulimo dantur multùm alentia,& multùm satiantia, atque ob id eligimus pinguia, quæ sunt fugienda in appetentia canina, quòd vomitum prorsent, vt & oleaginosa omnia,& magis liquida, quæ suapte natura facillimè vomuntur. Istis tantùm alimentis vtimur, cùm volumus ab initio augere vomitum. Si propter alimenta, aut medicamenta plus iusto detergẽtia acciderit hæc affectio, viscosa sunt danda, vt cremor alicæ, ptisanæ, decoctum pedum veruecis, aut aliorum animalium.

De voulimo. CAP. XII.

VOulimia eodem modo curatur, quo appetentia canina. In hoc tantùm differt, quòd alimenta oportet esse duriora,& tardiora ad concoctionem, vt alimentum inde factum diutius duret. Inter alia alimẽta probatur caro suilla,& lucanicæ Bononienses, quæ cum integro pipere parantur. Multùm enim alunt, & ventriculum calfaciunt. Alia alimenta, quæ cum pipere parãtur,& aliis aromatibus conueniunt. Quòd si voulimia fieret ab humore acido, euacuationem tẽtare oporteret, sed cum maiore cautela, quàm in appetentia canina. Nam ij facillimè in animi defectionem incidunt, post aliquam euacuationem. Sunt autem statim reficiẽdi vino, & rebus odoratis. Inunctiones & omnia alia præscripta cap. de appetentia canina, hic conueniunt.

De cibi fastidio. CAP. XIII.

CIbi fastidium cõtraria est affectio appetentiæ caninæ & voulimo. Nam in hac nullos cibos appetunt, aut si appetant, vitiatos appetunt, & tunc dicitur pica.

Fit

Fit autem à causis contrariis his, à quibus fames excitatur, scilicet, propter plenitudinem ventriculi, vel quòd manitionem nullam sentiat os ventriculi. Non sentit, si plenus sit recrementis dulcibus: illa enim satietatem faciunt, vt acida appetitum. Pituita etiam insipida vel sanguis in ventriculo collectus faciunt satietatem. Biliosa recrementa, non quòd ventriculum replent, sed supramodum calfaciunt, appetentiam deiiciunt. Calor enim solida corpora laxãdo dissolu t, atq; ad attractionis functionem reddit imbecilliora. Nam vt frigus appetitum auget, sic caliditas eundem destruit, quemadmodum & medicamẽta calida dulcia, pinguia, & vina generosa, vt Hipp. scripsit, Torexis famem sedat. Vinum autem quia calefacit, & subitò nutrit, famem auferre dicitur. Quare qui cœnam aut prandium à potu vini inchoant, hi parum aut nihil comedunt. Pinguia, quia ventriculum relaxant, & quodammodo resupinant, appetitũ deiiciunt. Deiicitur & post morbos acutos, in quorum principio multùm alimẽti assumpsere, id quod Hipp. scripsit Aph. 32. lib. 2. Omnes ferè, qui malè se habent, circa initia cupidè comedentes, nec quicquam proficiunt, ad postremum nil appetunt. Qui verò circa initia cibum fastidiunt, postea bene appetentes, hi in melius euadunt. Post chronicos etiam morbos fit, quòd ex his facultatum naturalium vis sit dejecta. In morbis præterea, in quibus non fit facta insignis euacuatio per ventrem: Item in omnibus internis inflammationibus ob calorem ventriculi, in fluxibus præterea ventris, vel propter imbecillitatem, vel quia recrementa defluunt in ventriculum, vt quando pituita à cerebro in ventriculum descendit, & excrementa sunt spumosa. Deiicitur & appetentia ob relictum exercitium, aut quia nulla aut pauca fit resolutio, vt in multis obesis, in his, qui consueuerunt frequenter coire, & non ampliùs coëunt. Aliqui cibos non appetunt, quia priusquam esuriant, iusculà aut alia alimẽta assumunt, quod sæpe ægrotantibus contingit ob mulierecularum importunam diligentiam. Curatur hæc affectio contrariam causam inducendo, vt si propter satietatem comedere nequeunt, ieiunent. Qui ob recrementa in ventriculo collecta, sunt euacuandi vomitu,

aut deiectione. Detur syr.acetos. simpl.qui incidendo & detergendo pituitam,vomitum prouocat. Pilulæ etiam in exitu lecti assumptæ, appetitum possunt excitare, si ventrem moueant. Pilulæ ante cibum,vel sabellinæ,vel de hiera,de arob.cum pauco ag.si pituitosus fuerit humor, conuenient,aut rhab.si bilis. Sed quia bilis ob calorem deiicit appetentiam,conuenientius erit dare decoctum tamarind.prunorum acidorum , & sebestem cum syr.ros.vel rhab. In crastinum medicamenti, duabus horis ante pastum bibēt aquam frigidissimam, nisi ventriculi imbecillitas,aut quid aliud prohibeat. Vtantur pro condimento cibis acidis,vt multo aceto,omphacio,succo aranciorum. Gustent & aliqua salsa,vt oliuam,aut lactucas, ex aceto sine oleo,vel pauco,aut scariolam,aut cichoreum. Quòd si pituita fuerit in caussa, post euacuationē, optimum est illis dare acida,sed cum detergentibus, vt salsa. Nam quæ præter dulcedinem detergunt,satiant,& inflant, vnde non prosunt affectui, nisi multum aceti addatur, vt parùm dulcia videantur. Vtatur garo, oliuis, cappar.fœnicul.mari.conditis,salitis. Optimum est illis dare pisces salsos, non pingues ex aceto, vel frequenter iniicere clysteres , quò recrementa intestinorum abluantur. Vt breuiter dicam , in quibuscunque deiicitur appetitus ob caussam aliquam ventriculum calfacientem,vt medicamenta & alia,refrigeratione curantur: quibus verò ob plenitudinem ventriculi, totius corporis euacuatione : quibus ob derelictum exercitium, aut venerem,exerceant se, & coëant modicè. Si frictiones solitæ non fiant,iterum procurentur. In omni inappetentia dentur alimenta actu frigida, & parua quantitas detur,propinentúrque, inscio ægrotante,quantùm fieri potest. Vtantur pane asso,vel exsiccato diu in aëre,vel vtantur placentis bene siccis,& bene salitis,& bene fermentatis: & non nimis subactis. Rustici nostri solent parare huiusmodi panes, superpositis lycoctonis,vt in Prouincia faciunt, quos non improbo, modò non recipiant nimis olei. Quæ parantur ex amygdal.lacte,butyro,& pineis, nimis satiant. Aëris frigidi inspiratio multùm confert ad excitandum appetitum, vt ablutio corporis , & frequens indusiorum mutatio.

Nido-

Nidores ciborum & odores replent. Quare in voulimo, & appetentia canina magis conuenient.

De Pica. CAP. XIIII.

PIca corrupta est appetentia, quæ vtero gerẽtibus, & pueris cachexia laborantibus ob mensium retentionem, aut seminis prouenit, à vitiatis & corruptis humoribus collectis in ventriculo, vt hominibus aliquando accidit melancholia laborantibus, aut aliis morbis, qui ab atra bile, aut diuersis humoribus fiunt. Nam ferè id euenit, vt ventriculus appetat similia alimẽta humoribus in se contentis: vt atra bilis in ventriculo effusa sit, non vsta acida appetunt, vt mulieres vtero gerentes. Sin vsta sit & incinerata, carbones, cineres, & alia alimenta sicca appetunt, & assumunt, & illis delectãtur. Qui salsos humores, salsa, qui alios, alia, ita vt ex eorum appetentia humorem cõiiciamus collectum. Is humor est paucus, & serosus potiùs, quàm crassus. Ob id detergẽtia magis conueniunt, quàm fortiter laxan. Vomitus à cibo frequens, iuuat. Medicamenta superiùs enumerata cap. de anorexia, vtilia erunt, cass. tamarindi, cath. trip. perfica. Ex syrupis, ros. laxat. de fumo. compos. & serum lactis cum infusione myrobal. vel ros. recentium, vel folic. sennæ, quæ frequenter exhibeantur, vt quatuor aut quinque vicibus. Deinde castigetur ventriculi intemperies, si qua contracta ex recrementis. Id fit topicis remediis descriptis cap. de intemperie ventriculi.

De singultu. CAP. XV.

SIngultus est veluti conuolsio ventriculi. Fit autem cùm ventriculus pungitur medicamento acri, vel humoribus acribus, aut quando pituita hæret tunicis ventriculi. Ventriculus enim contrahitur, vt quod illum molestat, eiiciat, vt sternutatione, epilepsia, & aliis affectibus accidit, in quibus facultas expultrix multum irritatur. Est hoc symptoma cum sono, quia in spatio vacuo ventriculi aliquis aër, aut spiritus continetur, qui cùm premitur, & per angustam viam redditur, sonum facit, vt euenire docuit Hipp. in sternutamento, cùm inquit, sternutamentum fit calfacto cerebro, aut humectata capitis parte inani. Aër enim intus contentus exerà prorumpit. Sonat autem, quia per angustum est si

exitus. Curatur multis modis, pro cauſſarum varietate. Nam ſi fiat à pituita viſcida in tunicis infarcta, dandum erit, quod pituitam incidat, detergeat, & euacuet per vomitum, vt ſyr. acetoſus ſimpl. aut oxymel. ſimpl. aut ſquilliticum. Decoctum ſeminis aſari, vel geniſtæ, vel raphani cum hydromelite. Quòd ſi non ſatis purgetur vomitu, dandæ ſunt pilulæ, de aromatibus, de hiera, vel ſabellinæ. Et poſt pilulas, optimum eſt dare hydromel, vt meliùs detergatur ventriculus. Quòd ſi morbus fuerit diuturnus, eſt concoquendus mell. roſ. oxymel. ſyru. de byzantiis, aliiſque attenuantibus, incidentibus & detergentibus, in quorum numero poni poteſt ſyru. de ſtechade, ſi ſine febre fuerit. Sunt fugienda, quæ aliquam habent aſtrictionem, vt ſyr. de menta, abſynthio, & ſimiles, niſi facta iam euacuatione humoris. Tunc enim cõueniunt ad corroborationem ventriculi, alioqui materiam iam infarctam magis impingunt. Concocto humore, rurſum euacuandum eſt, idque pilulis fortioribus, vt quando à pituita fit, damus pilulas cochias cum pilulis de abro. vel de hiera, quibus addimus gr. iiij. caſtorei, quoniam materia pituitoſa valde frigida eſt. Poſt hanc euacuationem vtiliſſimum eſt dare ſyr. de abſynt. cum aqua mentæ, vel confectione aro. roſ. vt diagal. vel diacyminum, vel decoctum paratum ex menta, & pulegio in hydromelite cla. & aro. cum ʒ. j. galangæ & ʒ. j. pip. Oportet hunc ſyr. eſſe perfectè coctum & ſenſim tranſglutire. Ad extra ſupra ventriculum optimus eſt fotus ex ol. calfac. & maximè his, quæ vim habent diſcutiendi flatus, vt ol. rutaceum, anethinum, abrotanum, vel de abſynth. aut illis addendum parum cymini, & galangam, & totam ventriculi regionem fouere oportet, & faſcia diligenter ventrem comprimere. Minor enim fit ſingultus, quando minùs dilatatur ventriculus, aut minùs corpus exagitatur. Poſſunt fieri ſinapiſationes, poſt inunctiones, vt monſtratum eſt cap. de imbecillit. ventric. Et quia compreſſio per faſciam ſingultum facit minorem, ob id puto aëris retentionem, non tam calfaciendo, vt Gal. putauit, quàm intendendo ſeptum tranſuerſum conferre. Eo enim diſtento premitur ventriculus. Mulieres imperant ſingultientibus vt cogitent

cogitent quo in loco viderint beatam Mariam lactantem Christum, vt ex illa cogitatione inspiratio retinea tur, quę prodest vt dictum est. Timor repentè factus ob repentinam spirituum motionem & cessationem à respiratione, idé præstare videtur. Si singultus a biliosis, vel corruptis cibis prouenerit, ex præcedente victus ratione dignoscitur, & ex ructibus, vel ex vomitione, sapore, & colore flauo, & calore. Quare non minùs erit prouocãnda vomitio, quã in pituitosis humoribus, sed hîc detergentia magis danda sunt, quã incidentia. Humor enim est nimis tenuis, & sua tenuitate ventriculũ penetrando, & acrimonia purgãdo, singultũ facit. Syr. end. simpl. vel compos. dari potest ad humoris coactionem, & vomitus prouocationem. Sed quando ad vomitionem datur, cum aqua tepida, vel aqua decoctionis hord. dari debet, & in magna quãtitate, & tepidus. Post cuius assumptionem moueri debet corpus, saltem ventriculi regio confricari. Quòd si non vomant, detur cyathus vnus decoctionis gly. vel passularum cum syrupis prędictis, aut cum mulrosaccharo, aut hydromel bene dilutum exhibeatur, aut vomitio prouocetur. Infusum Rhab. cum decoctione pass. vel hord. vel gly. dãdum est cum syr. ros. laxa. aut syr. de absynth. Clysteres quoque dandi sunt, à quacunque causa fiat singultus, ad humoris deriuationem. In crastinum medicamenti dari potest ℥. j. theriac. recentis, quãdo singultus est fortissimus, quo tempore etiam syr. de pap. cum aqua lact. noctu dandus est, addendo parum croci. Cõciliat enim somnum. & partem minùs sensibilem facit, obtundendo sensum. Ilius rei causa non veritus est Galen. compositiones dare paratas ex opio, vt Philonium & alia multa medicamenta calida, vt asyncriton etiam dari potest. Sed mihi non placent compositiones artheriacę neque quę astringentia & detergentia simul, cũ opium recipiunt: quia laxantia opio permixta amittunt facultatem laxandi. Ob id theriaca recens vim medicamẽti purgatoriam impedit. Non est igitur illa compositio Asclepiadis à Galeno tradita lib. 8. κατὰ τόπους, danda in solo singultu, quam parauerat stomachicis ardorem sentientibus, & ad intercisos singultus, & voluulosas

ſtomachi affectiones. Et quia Fuſchius hanc compoſi
tionem immutauit ſuo opere practico prętermittende
aliqua ſimplicia, viſum nobis fuit operæpretium, deſcr
ptionem ex loco citato huc transferre.

℞. coſti, ſpicæ nardi, cryſobal. roſ. virid. maſtic. an. ʒ
ß. aloes, aſari an. ʒ. ij. opij ʒ. j. excipiãtur ſucco pſillij, &
reduc ad formã paſtillorum, exhibe obolos tres, id eſ
ʒ. j. ß. diſſolutos in cõuenienti ſucco. Hæc cõpoſitio re
cipere debet crocum. Nã Gal. in eius declaratione cro
ci meminit. Recipit verò maſtic. de quo nihil meminit
Cryſobalanum aliqui putãt eſſe noſtrã nucẽ moſcatã
quã Galen. diſcutere & corroborare dixit. Habet enim
nux moſcata vim aſtringẽdi, & roborandi. Hæc cõpoſi
tio optima erit, in illa affectuum complicatione, ſed i
ſingultu tamen minùs videtur conuenire. Ob id ſatiu
eſſet, vt diximus, dare colica, quæ nulla aſtringentia r
cipiunt, vt alyncriton, philoniũ, pilulas de cynogloſſa
ſtyrace, & ſimiles cõfectiones. Poſſunt conuenire, qua
aſtringẽtia ſine laxãtibus, vel detergentibus recipiunt
quãdo ſingultus eſt cũ vomitu, vel fluxu vẽtris, quali
eſſet prædicta cõpoſitio, ablata aloe, dãdo cũ aliquo ſu
co, vel aqua aſtringẽte. Fit etiã ab inanitione ſingultu
poſt magnas vomitiones & ſuperpurgationes cũ vehe
mẽtiſſima ſiti, quã ſpeciem curare oportet lactis potu
optimis iuſculis, & aliis corp⁹ reficientibus, de quibu
dictũ eſt cùm ageremus de ſiccitate vẽtriculi. Gal. prę
ter hos modos ſingultus, nẽpe ab inanitione & repleti
ne, dicit fieri ab acribus humoribus, qui videntur con
prehendi ſub repletione. Sed quia videntur id mag
præſtare qualitate ſua, vt medicamenta acria, ob id d
ſtinxit. De huius ſpeciei curatione iã ſuprà dictũ fac
eſt, cùm de humorũ acriũ abſterſione loqueremur, quo
fiebat ſyrup. de end. & detergentibus citra inciſionem
Quòd ſi ab alimentis aut medicamentis acribus fuer
factus ſingultus, citra magnam plenitudinem, præſe
medium eſt ol. amyg. dulc. recens, vel oliuarum, vel b
tyrum aſſumere, vel ptiſanæ cremorem, vel multum
quæ frigidæ bibere. Extinguit enim medicamenti ac
moniã, & ſenſum minuit. Ligaturæ ferè omnibus cau
ſis fieri poſſunt, quia inducẽdo dolorẽ ſingultum ſeda

De cholera morbo. CAP. XVI.

CHolera morbus vel ſymptoma eſt, ventriculi immodica perturbatio infra ſupráque erumpés. Qui patiuntur hanc affectionem, bilioſi à Plinio vocantur. Hic morbus fit ex corruptione alimẽtorum, & ratione medicamentorum. Alimenta corrumpuntur, vel quia ad id apta erant: vel quia in maiori quantitate aſſumpta fuerunt, & non potuerunt concoqui, ſed corrupta ſunt: vel quia eo ordine nõ ſunt aſſumpta, quo debebãt. Vt cucurbita putreſcit facilé, ſi aliis cibis miſceatur, ſic & pepones, & melopepones. Alimenta verò facillimè corrũpuntur in corporibus intemper. quæ in tẽperat. coquuntur facilé, vt dulcia, aut quæ exiccãdæ choleræ apta ſunt peculiariter, vt pepones, mala armeniaca, chryſomela (*abricots* vocãt) nuces, amyg. acria, vt cepæ, allium. Corrũpuntur etiã bona alimẽta, quãuis ordine recto, & quãtitate iuſta fuerint aſſumpta, ob intẽperiẽ ventriculi calidã, & ob prauos humores in eo cõtẽtos, & maximè bilé. Excitant hunc affectũ medicamenta, quæ ſua natura cient vomitũ, aut ad ventriculũ trahũt excrementa, vt veratrum, colocynthis, ſcammonium. Huic morbo medemur, ſi ſyncope, aut aliud ſymptoma tale nõ impediat, ablata cauſſa. Quoniã primùm vnãquanque cauſſam abſcindere oportet, poſtea ad intemperiẽ venire. Sed quomodo ſit auferenda cauſſa, & per quã regionem docet Hipp. hoc aph. Quò natura repit, &c. In hoc affectu fit excretio per vomitũ, & per ſeceſſum: ante omnia erit proſpiciendum, an æger vomat facilé, vel difficilé, ſi ſine conuulſione & ſyncope. Nam ipſis primùm eſſet occurrẽdũ, vt grauioribus, & magis vrgentibus. Si verò facilé ſoluatur aluus, per deiectionem purgandus eſt. Si vomitus ſit difficilis, facilis reddatur non vomitione cõmuni, aut quocunque indifferenter, vt veratro decocto raph. aſa. atriplicis, ol. & aceto. Sed ſi bilis in ventriculo eſt, aut alimenta in bilis naturã corrupta ſint (quod per nidoroſos ructus agnoſcitur) abſtinendum à calidis, & iis, quæ bilem augent, & intẽperiem: vtendũ verò tantùm aqua tepida, nõ parua quantitate (ſic enim vertitur in bilem) ſed copioſa, cum ne bileſcat, vt ait Hippoc. tũ vt ventriculi partes

omnes abluat, & citius reiiciatur. Quòd si pituita cauſſa eſt reiectionis, aut cruditas, aut alimenta pituitoſa, aut tẽperamẽtum pituitoſum, cum aqua tepida, miſce ſyr. acetoſum, aut aliquid ex aliis vomitoriis. Æger ſinẽdus eſt vomere, donec vitioſus humor totus, aut maiori ex parte reiectus fuerit, nec antea medicamentis aſtringentibus eſt vtendum: quoniã materia, quæ agitata eſt & quaſi ſurſum elata, retineri nõ poteſt, nec etiã debet, ne humoris corrupti vacuatio impediatur. Interim ſi ſingultus accidit, vel alius motus tremulus, aut ſimilis cõuulſioni, dãda eſt opera, vt ceſſet. His peractis ventriculus eſt corroborãdus, ne attractis à partibus vicinis excrementis, vt a liene, iecore, ac inteſtinis, ea, quæ præter naturã eſt vacuatio, continuetur. Nã ea excretio, quamuis vtilis ſit, ſi modum exceſſerit, periculo non vacat, cùm proſtratis viribus mortem afferre poſſit. Ventriculus potiùs admotis, quàm ſumptis eſt roborandus: quoniam admota melius corroborant, & ſiſtunt, citra ventriculi nauſeã, vel ſubuerſionem. Quæ verò ſumuntur, ſiue medicamenta, ſiue alimenta fuerint, reiiciuntur propter agitationem. Æger quieſcat, & interim, quod admotum eſt, nõ erit otioſum. Sõnus ſi fieri poteſt, conciliandus, vt & qui concoctionem maximè iuuet, & excretionem retineat. Admota perpetuò eſſe debent aſtringentia: ſed calida in frigida, & frigida in cauſſa calida. Quæ verò admouentur vel ſunt emplaſtra, vel facculi, vel fotus oleorum, vel decocta herbarum, vel ſucci earundem & fructuum, vel pul. In hoc autem morbo tam periculoſo, & acuto eligenda ſunt, quæ celerius iuuant, nempe, quæ citiùs penetrãt, ob partium tenuitatem, & conſiſtentiam ſunt minimè emplaſtica, ac valdè aſtringunt, vt fotus herbarum & oleorum. Nam facculi & emplaſtra non niſi poſt multas horas id præſtant. Olea, quia ferè vbique reperiuntur parata, primùm vſurpabimus, tantiſper dum fotus parabitur. Oleum ob lentorem eſt acopum, & prohibet conuulſionem, vel laxat. In cauſſa calida conueniunt oleum roſ. cydoniorum, myrtil. quæ refrigerant, roborant & aſtringunt. Oleum ſimpl. niſi fuerit omphac. non probo, nec violatum, niſi ſit ſpaſmus à ſiccitate

citate & caliditate. Tunc enim aliis miſceri poſſet, vt cùm volumus iuuare excretionem in his, qui vomere non poſſunt,& ardorem ſentiunt.

℔.ol.viol.& omphac.an.ʒ.ij. ol.cydon. & myrtill. an.ʒ.j.aceti & vini parum ad penetrationem, ſed acetum citius penetrat,& conſtringit:proinde magis competit,niſi ſit conuulſio.Tunc enim vtimur vino mediocriter craſſo.Non eſt negligenda iudicatio,quę à parte ſumitur. Nam cùm ventriculus habeat functionem toti corpori cõmunem,quæ caliditate perficiunt, perpetuò calida (ſed in minori quantitate)miſcebimus,tum ad iuuandã cócoctionem,tum ad penetrationem. Talia ſunt oleũ nardinum,de menta, de abſynth. maſtic. lentiſc. Nardinum & de menta roborant ſine magna aſtrictione. Hoc igitur artificioſum eſt,vt ſi ol.ſint multùm aſtringẽtia,& frigida,aliquid addamus ex calidis, quæ minùs aſtringũt,vt calor vẽtriculi foueatur,& medicamẽtũ penetret,&ſi tale medicamẽtũ pręſcribatur.

℔.ol.cydon.& myrtil.an.ʒ.iij. addendum erit ol.de menta,vel nard.parum,vt ʒ.ß.Si autẽ reciperet ol.roſ. ʒ.iij.myrtil.ʒ.j.tunc quoniã hæc aſtringunt minùs,miſcendũ eſſet lentiſc.vel maſtic.In cauſſa frigida quãuis calida vſurpanda ſint,tamen quia frigidi eſt condenſare,ſi magis conſtringere,quàm actionem partis corroborare volumus,licet aliquid frigidorum addere,vt

℔ ol.maſtich.de menta,& abſynt.an.ʒ.ij. lẽtiſc.aut myrtil.aut cytrij ʒ.j.Poſt oleorum inunctionem puluiſculos inſpergimus aut aſtringentes,aut roborãtes,aut vtrunque efficientes,aut penetrantes & corroborantes maximè poſt refrigerantium oleorum vſum.

℔.ol.roſ.ʒ.iij. olei cydon.& myrtill.ana ʒ.j. Tum adde puluerem talem.

℔.ſpicæ nardi, ſcœnanth. cyperi, macis an.ʒ.j.roſ. myrtil. ſand.coriand.an. ʒ.ß.corall.rub.ʒ.j. fiat pul.tenuiſſimus,quo aſpergatur poſt inunctionem. Poſſunt ex his puluerib.ol. & cera parari vnguenta,& cerata, quorũ facultas diutius durat, & retinetur ſupra partẽ affectam.Ex his,quæ in officinis parantur,ceratum ſtomach.Gal.in cauſſa frigida valet.Emplaſtrum de maſtiche,de pelle arietina,& pro matrice,vſurpari poſſũt,

his additis, quæ huic morbo magis accommodata vi debuntur, vt

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice, vel de pelle arietina ʒ.ij. coral. rub. coriand. ſantal. ſeminis berber. rhus, gallarum vel cortic. mali granati an. ʒ. ij. ol. cydon. lentiſc. vel myrtil. vel roſ. ʒ.ij. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum. Et hoc in cauſſa calidarin frigida verò ſic.

℞. maſſ. emplaſtri pro matrice ʒ.ij. coral. rub. cortic. mali grana. macis, maſtic. ana ʒ.j. maluxentur cum ol. nardino, vel de abſynth. Poſt vnctiones fiunt etiam fotus ex herbis ſiccis vel recentibus, radic. ſeminib. fructibus, floribus, aqua ciſternæ, vel aceto, vel vino auſtero, facta decoctione, vt

℞. corti. meſpili vel cydo. vel querc. ʒ.ij. ſum. myrth. & ſeminis eiuſdem, vel ſum. pyri ſylueſtris, vel liguſtri, vel oleaſtri M.ij. cortic. mali gra. balauſtiorum, ſumac. berber. gallarū an. ʒ.j. flor. roſ. p.j. fiat decoctio in aqua & pauco aceto pro fotu. Si nō adſit myrthus recēs, eius loco ſubſtitui poſſūt tenella germina pyri ſylueſtris, meſpili, ſorbi, corni, berberis, & aliorum ſimiliū, addita menta, vel abſinthio, vt ſupra de oleis dictū eſt, quo aſtringentium, quæ ſibi viam præcludunt, facultas ad partē affectā deducatur. Myrthus alba & nigra, lentiſcus, terebinthus conſtant facultatibus contrariis, nempe calefaciendi & refrigerādi, ſi viridis accipiatur. Vbi igitur illarum arborū copia eſt, poterunt vtiliter vſurpari. In cauſſa frigida apponimus mētam, abſynth. corti. citri, flores anthos, ſtech. roſ. ſemina cal. maior. & aro. aſtringētia, vt cyper. macis, quæ in fine decoctionis iniiciuntur. Emplaſtra fiūt in declinatione, quia melius & diutius retinentur, ne tam frequēti vnctione opus ſit. Fiūt etiam epithemata ex ſuccis arborū, herbarum, fructuum arborum, vt in cauſſa calida è ſucco meſpillorū, pyrorum, punicorum, cornorum, ſorborum, vnedonum. His pānus madens vētriculo apponitur. In hoc morbo multū iuuat cucurbitula inter vmbilicū & ſtomachū affixa. Retinet enim, quod in vētriculo eſt neceſſū manere, ſiue cibus, ſiue medicamētum fuerit: humores retrahit, & vētriculū firmat. Sed ſi vomit⁹, vel morbi cholerę excretio fiat ab hepate, ſupra hepar ponēda eſt

De cauſſa frigida quid facto opus.

fin

ſin à liene, ſuprà lienē, ſi materia ſit retinēda. Nec probo eorum conſilium qui iecori aut lieni cùm humores in ventriculum reiiciunt, admouent aſtringētia remedia. Sic enim partes conſtringendo, vim illis addūt, vt fortiùs ſua propellant excrementa. Vtiliùs itaq; eſſet vētriculum aſtringentibus corroborare, ne excremēta recipiat, & impoſita lieni aut hepati cucurbitula inde erūpentes humores retrahat. Admotis omnibus his remediis, vbi vētriculus perturbatus, paulùm cōquieuerit, ad ſumēda trāſibimus, quę admotis citiùs agūt. Quę ſumuntur, vel medicamenta vel alimenta ſunt. Alimēta priùs danda ſūt, ſi periculum ſit de virium lapſu. Viribus autē integris rectē faciunt, qui modicè detergentia exhibēt, vt quicquid reliquum eſt humoris euacuetur, vt in materia calida dabimus aquā hordei cū pauco ſaccharo: in frigida cum pauco cinamomo. Quòd ſi multis adhuc humor ſuperſit, in calido fiat decoctio.

℞. myrob. citrinorum ʒ. ij. fiat decoc. in aqua hord. & in col. ℥. iij. diſſ. ſacch. parum. Si magis purgandū eſt, dari poterit rhab. & ſyr. roſar. lax. In cauſſa frigida conueniāt pilulæ de hiera picra, de aro. & aliæ, quæ vētriculum ſine moleſtia detergent, cum melle roſ. formatæ. Hæc magis ad vomitum, quàm ad choleram morbum conferunt. Nam cholera morbus ferè totum humorē, & pluſquam ſat eſt, euacuat. Alimenta ſunt eligenda, quæ morbum minuunt, vt in cauſſa calida panis maceratur ſucco granatorum, hordeatum cum aquā roſ. & pauco ſaccharo, & quæ ſine magno negotio nutriūt, & ſine faſtidio deuorantur, & ſic parata, vt non facilè corrumpantur, ac reiiciantur, vt aſſa. Alimenta probātur medicamentoſa, vt cydonium coactū in cauſſa calida: panis maceratus in ſucco granatorū cum pauco cina. vel in vino Hippocratico, cortex citri in cauſſa frigida conueniunt. Non placet, quòd practici tro. de olibano & ſimiles præſcribūt. hi enim odore & ſapore ingrato ventriculum ſubuertunt. Quòd vt melius intelligatur, eius medicamenti compoſitio ex Raſe, Auicenna, & Hali in hunc locum tranſlata eſt.

℞. bol. ar. thur. an. ʒ. ij. ß. camph. galliæ moſcatæ, garyoph. an ℥. ß. fiant tro. Hoc medicamentum propter

camph.inſuauiorem odorẽ,& ſaporem vomitum ſubuerſionémque vẽtriculi excitat. Satius itaq;fuerit dare ſuccum cydoniorum,aut condimẽta ex cydoniato,& cinamomo,quæ æger intelligat à coquo,nõ à pharmacopola eſſe parata. Vel dabim⁹ in cauſſa frig.tab.j.aro. roſ.vel ro.no. Quòd ſi ob morbi vehementiam, valde aſtringentibus vtendum ſit, deligantur, quæ vel nullũ vel iucundum ſaporem,& odorem habeant,vt bolus armena,rhus,galla,cortex caſtaneæ, berberis, coral.coriand.vniones,roſæ,conſer.roſ.cortex citri cum ſaccharo conditi. Quòd ſi quis putet ſine his tro.morbum curari non poſſe,vbi omnia alia tentata non profuerint, dentur ſub forma pilul. vt ſine gulę,& palati offenſa deuorentur. Condita etiá ſiunt,quę vulgus putat dari ad vires corroborãdas,de quibus magis,quam de morbo ſollicitũ eſſe medicũ cupit. In materia calida fiat tale.

℞.myrob.conditarum N.j.conſ.roſ. veteris ʒ.j.carnis cydon. ʒ. ij. coralli rub ʒ. vnionum ʒ. ß.fragmentorum lapidum precioſorum an.ϑ.j.boli arm.vel terræ ſigill.ʒ.ſacc.roſ.tab.q.ſ.fiat cõditum,vel ſi æger mauult fiat opiata cũ ſyr.de roſ.ſiccis. Et ita fortius erit medicamentũ: ſed æger eo nõ poterit vti cũ aqua tempore ſitis. Humor poſtquam euacuatus eſt,odoribúſq; & ad motis recreatę vires, cibus medicamentoſus eſt offerẽdus,iſque ſolidus,non liquidus,vt in cauſſa calida, malum cydonium,perdix,aut pullus minutim cõciſus cũ ſucco aranciorũ. Auiculis abſtinẽdum erit, quoniã earũ caro bilioſa eſt,teſte Hipp. In cauſſa frigida cõuenit cydoniũ,ſi addatur parum cinamomi,vel garyop. Hordeatum optimum eſt in vtraque cauſſa:in frigida quidem,ſi parum cinamomi,garyop.vel mentæ,vel aquæ mentę admiſceatur:in calida,ſi cum aqua roſ.vel cuſp. roſ.& pauco ſaccharo detur. Parãdum eſt ſine amygd. quia facilè vertuntur in bilem,niſi ſint recẽtes,vel diu maceratæ in aqua frigida. Gelatina conueniet,ſi paretur ex ſantalis,aceto,& pauco cinamomo,in calida:ex aceto,cinamomo, galanga,macere, & aqua mentæ in cauſſa frigida. Retinetur cibus & humor diuertitur,cucurbita affixa inter vmbilicũ & vẽtriculũ, vt ſuprà dictũ eſt. Sunt topica remedia, quæ ab antiquis tradita ſunt,

sunt & à me experta, vt mplastrũ de Ranis apud Mes. emplast. de mica panis, & alia paratu facilia, vt

℞. micæ panis assi ℔.ß. decoquatur in aceto & vino austero. Adde mentæ viridis M.j pistentur simul, & incorporentur, cũ galliæ mosc. garyoph. macis ana ʒ. ß. sandal. corian. myrtil. sumac. ana ʒ.ij. extendatur supra pannum, & applicetur. Hoc erit pro calida vel media affectione. In frigida oportet augere modum calidorũ, & decoquere panem in vino, & mentam siccam addere ad hunc modum.

℞. panis assi ℔.j. coquatur in aceto & aqua cisternę, adde mentæ viridis M.ij. pistentur, per setaceum transmittantur. Adde mastic. garyoph. macis an. ʒ. ij. spicæ nardi, cyperi, nucis cupressi an. ʒ.j. ladani, hypoci. an. ʒ. j.ß. incorporẽtur simul, fiat in modũ cataplas. Vel minuendo quantitatem panis, adde, vt agglutinetur, terebinth. q.s. fiat vnguentum. In caussa calida fiat sic.

℞. mastic. ʒ.j. pul. & incorp. cum albumine oui, & admoueatur. Vel

℞. acaciæ ʒ.iij. diss. in aceto & applica. Hoc modo fiet præstantissimum.

℞ ladani puri, hypoci. an. ʒ.iij. acaciæ ʒ.j. diss. in vino styptico, vel ol. lentisc. vel mastich. vel de absynth. vel nard. Possunt fieri ex farina lentium & hordei, sic.

℞. farinæ lent. qr.j. sumac. berber. coriand. olib. ana ʒ.ij. succi plantag. aut cydon aut sorborum, aut rubi. q. s. incorp. fiat cataplas. pro caussa calida. Pro frigida.

℞. farinæ hord. & lentium an. ʒ.ij. olibani, mastich. ladani, macis, garyophil. an. ʒ.j. incorporẽtur cum succo cydon. vino styptico & pauco aceto. Trifolium & sumptum, & admotum, valde commendatur.

De cardialgia. CAP. XVII.

CArdialgia dicitur oris ventriculi dolor, qua antiqui cor etiam appellarunt partem illã ob similia symptomata, quæ huic parti accidere solent, his, quæ cordi eueniunt, nempe animi defectio. Inde stomachica dicitur syncope, ad differentiam cardiacæ propriè dictæ. Fit autem vel ob materiæ biliosæ morsum, aut ob crudorum humorum copiam, aut ob partis molli- *Caussa.*

tiem & imbecillitatem. Quòd ſi ab humoribus biliosis fiat, magna ex parte naulea præcedere ſolet, vel ſubſequi, vel vomitio, & oris amaritudo aliqua præceſſit, corporis aut animi motio, aut ira, aut acceſſio febris incipit, in qua ſolent humores agitari, & ſymptoma hoc facere. Fit etiam propter medicamenta, nimis cõturbantia humores circa ſuperiorem partem vẽtriculi ob eorum leuitatem, vel malitiam, vel quòd ſuapte natura vomitum nata ſint facere. Accidit & cùm redditur clyſter, ſeu medicamentum cum difficultate, vel quia materia attracta ab aliis partibus, per coli reuolutionẽ, deſcendit, & ſupra ventriculum aliquãdiu remanet, & lædit. Incumbit enim ventriculo colon. Hi próptiſſime incidunt in hanc affectionem, qui tenues habent humores, & partem oris ventriculi multum ſenſilem.

Curatio. Huic ſymptomati occurrendum eſt ſtatim, vires reficiendo, & impetũ naturæ iuuãdo. Quod ſi natura per partem inferiorem difficile expurget, & ob coli obſtructionem materia remoretur ſupra ventriculum, poſt-

Clyſter. quam redierint ad ſeſe, iniciatur clyſter ex pauco ol. vino, & melle. Sedabit enim dolorem, & leniet inteſtina, detergebítque. Si nauſea præceſſerit, & aprus ad

Vomitio. vomitũ fuerit, detur aqua tepida cum pauco vino, & digito intincto ol. & in os immiſſo prouocetur vomitio. Euacuatione facta ſiue per ſuperiora, ſiue per inferiora, os ventriculi roboretur topicis remediis præſcriptis cap. de imbecillitate ventriculi. Si in principio acceſſionis fiat, prouocetur vomitus, & odoratis naribus appoſitis, reficiatur æger. Quòd ſi apparet etiam viriũ imbecillitas, non erit præter rationem, vt Gal. docuit, paulò ante acceſſionem, cibo & potu ægrum reficere, vel dare cremorem ptiſanæ cum pauco vino, aut broditi pulli cum pauco vino. Aliquãdo à cibi corruptione fit hæc affectio. Id deprehẽditur ructibus fœtidis, aut acidis. Eodẽ modo curatur atque ea, quæ à biliosis humoribus fit, hoc eſt, euacuando. Si à crudis humoribus, concoctionem procurando linimentis, & quibuſdã leuiter detergẽtibus, & incidentibus aſſumptis. Quod ſi tanta eſſet quantitas, quæ facultatem expultricẽ ſtimularet, dato cibo detergente, & vtcũque

inci-

incidente optimum esset prouocare vomitum,& dare magnam quantitatem cremoris hordei cum oxymel. quæ detergendo & incidendo, euacuationé iuuabũt. Extrinsecus apponãtur topica illa, quæ in intemperie frigida apponenda ostendemus cap. de imbecillitate ventriculi. Si propter medicamenti leuitatem, aut materiam accidat cardialgia, optimum erit vomitu reddere totum medicamentum, vel aliquam eius partẽ, vel acuto clysteredeorsum trahere. Hæc omnia post accessionem facienda sunt. Nam in accessione frictionibus, clamoribúsque tentamus ægrũ reuocari, & odoratis, & potione vini, vel data aliqua quantitate medicamẽti cordialis. Aspersio aquæ frigidæ,& euulsio pilorum, aliáque dolorifica facienda,(de quibus multa Gal. lib. 2. ad Glauc.) conferunt. Si mulier aut vir nimiùm constricta habeat indumenta, dilatanda sunt, vt melius respiret,& minus comprimatur pars affecta. Commune remediũ in animi defectibus omnibus est, statim corpus extẽdere, & ita collocare, vt caput sit depressius reliquo corpore. Id puto fieri, quod in ea constitutione, paucus sit calor mouens ad partes superiores sanguinem, venæ & arteriæ concidunt, & propter duas illas causas sanguis venarum & arteriarũ retractus ad cor, non potest ad caput recurrere. Cùm autem depressius est, sanguis ille defluit ad partem decliuem, vt liquida omnia facere solent. Sed cùm ista facimus, non sunt alia negligenda, neque longius portãdi, sed eo in loco prosternendi, in quo corripiuntur animi defectione. *Commune remedium*

De Diarrhea. CAP. XVIII.

DIarrhea symptoma est multos morbos sequens. Dicitur Latinis alui profluuium. Nã in diarrhea maior copia humorũ fluit, & reiicitur per aluũ, quam in lienteria, vel dysenteria. Facilè autem discernitur ab istis. Nam in lienteria alimenta, vt assumpta sunt, aut parùm immutata, reiiciũtur: in dysẽteria primùm redditur mucus intestinorũ, deinde, pinguedo, tertiò, quæda ramenta, vel aliquid sanguinis: in diarrhea autẽ redduntur multa liquida excrementa. Et quia à diuersis caussis prouenit, diligẽtissimè debemꝰ perquirere omnes causas, vt à qua fiat, agnoscamus. Fit autem *Distinctio diarr. dysſ. & lienter.*

propter morbos ventriculi & inteſtinorũ, aut propter defluxionem humorum in ventriculũ, & inteſtina. Fit & propter alimenta corrupta, vel ob plenitudinem, & multitudinem recrementorũ. In principio vel declinatione alicuius morbi acuti accidere ſolet, vel poſt diuturnos morbos varij & diuerſi humores purgãtur. Ob id conſideranda ſunt recrementa, quæ reiiciuntur. Illa enim poterũt nobis indicare, à qua parte fluxerint, vt ſi ſpumoſa fuerint & pituitoſa, diarrheã fieri ob defluxum à capite factũ ſignificat, vt Hipp. aphor. 30. lib. 7. ſcripſit. Agnoſcitur & ex iis, quæ circa caput apparẽt, vt grauitate, multitudine ſputi, & quòd mane magis fluat & noctu, quàm alio tẽpore. Hæc ſpecies diarrhœ longo tempore durat, & qui hac laborant, ſentiunt ob pituitam fluentem ad ventriculũ, dolorem, cruditatẽ alimentorum. Non multùm ſitiunt & ſunt ſomnoléti. Quòd ſi excrementa alui bilioſa ſint, & malè olentia, tunc conſiderandum, an adſit febris, vel iecoris inflammatio. Nã odor ille grauis putredinẽ ſemper indicat. Putredo autẽ ſẽper febrẽ adfert, vt & interna inflammatio. Cùm tale apparet recrementũ, cõſiderandum, quo tempore cœperit fluere, morbi naturãm, & partẽ inflammatam. Nam multùm refert, ſi in principio vel declinatione talia reddantur, & ſi in inflammatione hepatis, vel pulmonũ, vel ſi fiat in hydrope, & phthiſi & febre hectica, vel aliqua ſpecie febriũ bilioſarũ. In illis enim vtilis eſt diarrhea. Si in declinatione apparentibus ſignis coctionis accidat, & in principio etiã, cùm magna plenitudo adeſt, in morbis autẽ, qui cũ tabe & atrophia iuncti ſunt, mortẽ, vt Hipp. ſcripſit de tabidis Aphor. 14. lib. 5. quod nõ ſolùm de phthiſi eſt intelligẽdũ, ſed de omni atrophia, vt in feb. hectica, hydrope, & aliis multis. Significat enim ſummam imbecillitatem partiũ naturaliũ, & potiſſimùm facultatis retentricis. Ferè omnes hydropicos diarrhea mori obſeruaui. Partem verò inflammatam cõſiderare oportet, quia in inflammationibus hepatis, ſplenis; ventriculi, & omniũ partium naturaliũ diarrhea in declinatione eſt vtiliſſima, ſi notæ concoctionis appareant. Quòd ſi in inflammationibus pulmonum & coſtarũ accidat, inutilis & pericu-

Cauſſa diar.

Signa diar. capitis.

Quibus vtilis diarr.

Digitized by Google

periculosa,quia nihil à partibus inflammatis euacuat, & corpus liquefacit.Id quod prudenter monuit Hipp. Aph.17.lib.6.Morbo laterali,vel peripneumonia correpto,&c.Si recremẽta putrida fuerint,seb.nõ adsit,neq; sentiatur dolor in aliqua parte, argumẽto est,illa fuisse diutius retenta à constrictione alui,vel a corruptis alimentis fieri. Confirmabit coniecturã nostrã,si quibus alimentis prius vsus fuerit æger,sciamus , vt si facile corruptibilibus qualia sũt pepones,cucurbitæ,lac post cibos alios assumptum. Vel si comederit carnes perdicũ diutius asseruatas, & aliarum auicularum,quarum substantia facilè alteratur:aut nimis humida,quę cùm facilè corrũpuntur,a natura reiiciuntur, vt pisces.Alimẽta acria & salsa diarrheam aliquando faciunt, cùm corpus recremẽtis redundat.Fit aliquãdo diarrhea ob ventris constrictionem externam,vel à medicamentis, vel ab aere nimis constringẽtibus.Ea causa procatarcti ca facile dignoscitur ex præcedentibus , & maximè fit post medicamẽtum purgans, si aeri frigido se exponat vel si medicamẽtum effrenefuerit,vt colocynthis malè præparata. Tunc iudicamus ventriculum esse causſam diarrheæ,aut intestina,si nulla ex prædictis causſis præcesserit,nullúsq; dolor in alia parte sẽtiatur,& sit vẽtriculus supercalfactus.Nimis enim calfaciẽdo, alimenta corrumpit.Aut propter intemperiẽ frigidam,multitudinémq; cibi nõ potest cõcoquere.Sedilla causſa magis lienteriã facit,quã diarrheã.Intestinorum etiã laxitas, imbecillitas,& intemperaturæ,in causſa esse possunt.

A corrup. alimentorum.

Ab alimẽtis acribus

A multitudine humorum agnoscitur fieri,si singulis annis bis aut ter soleat fieri,natura sese exonerante liquidis & serosis humoribus,& notæ illius redundãtię apparuerint,præcesserítque victus ratio talia gignens. Nulla talis euacuatio subita retinẽda est,nisi in phthisicis,& quibus minùs cõuenit,vt in inflãmatione pulmonum,& costarum. Quod si moliaris aliquid ad retentionẽ,in principio oportet sint imbecilliora remedia,vt quę ad extrà ponuntur,& datis quibusdã leuiter astringẽtibus,alimẽtis id faciendum,vt id,quod in gracilioribus intestinis iam defluxit,nõ retineatur. Quare in eiusmodi causſis probo vsum lactis cocti,vel caly

A multitudine.

beati cum pauco ſaccharo. Lac verò minùs coquitur in principio, vt magis detergat, poſtea multùm vel ferro candente, vel lapillis ſeroſa ſubſtantia abſumatur. Lac caprinũ vel ouinc, vel vaccinũ, nõ aſininum (quia nimis ventrem turbat) conuenit. Ad extra apponenda ſunt illa medicamẽta, quæ robur ventriculi augent, cõſtringendo, exſiccãdo, & modicè calfaciendo. Ob id oleum roſ. omph. maſtich. cum ol. de abſynth. vel nardi, & pauco vino in principio, poſtea cum aceto, partibus vẽtris inferioris inungendis conueniunt. Si ob humiditatẽ, vel partiũ laxitatẽ fiat, ſacculi reſiccãtes cõueniunt, vt ex milio torrefacto, vel oriza, vel lentibus cum ſale, vel ſine ſale irroratis in ſartagine cum pauco vino. Si vires deficiantur, & morb. hæc inferiora, & imbecilliora remedia negligat, ad fortiora tranſeundum eſt, vt ad vnguẽta, fotus, vel cataplaſmata, quæ vim aſtringẽdi habeãt, oleiſque ſupradictis adduntur olea cydo. lentiſci, myrt. & augetur quantitas aceti roſ. Fiunt vnguenta, emplaſtra, & linimenta, qualia fuere deſcripta cap. de cholera morbo. Si a multitudine humorũ fiat, fluãtque ſufficienter, dãda erit opera, vt corpus alimẽtis craſſioribus nutriatur, & humoris acrimoniã alimẽtis potiùs frangamus, quã medicamentis aſtringentibus retineamus. Quod ſi cognouerimus purgationẽ ſufficienter factam, medicamentis ſupraſcriptis cõſtringere tentabimus. Et quo ſecurius iſta aſtringẽtia adhibeãtur, vtiliſſimũ erit dare prius leue quod medicamentũ, laxans & aſtringens, vt ſi quid reſtet euacuandũ, euacuetur, vt certiùs cognoſcamus euacuationẽ eſſe factam humoris defluxi. Sunt autem cõuenientiſſima remedia, quę parantur ex rhab. myrob. maſtiche, ex quibus pilulę cõfici poſſunt, quæ in omni defluxu ventris turbo dantur.

Topica.

℞. myrob. citrin. chebul. ana ʒ. ß. maſtich. ℈ j. ſpicæ nardi gr. vj. cum ſyr. roſ. laxᵗ. fiant pilulæ, de quibus capiatur ʒ. ß. pro prima vice, deinde ʒ j. ſi opus fuerit reiteratione. Si fluxus perſeueret, appareátque humorum redundãtia, certiſſimũ indicium perfectæ purgationis eſt, ſi ægri fuerint citra febrẽ, vt Hipp. de medicamentis dixit, lib. 4. Aphor. 19. In his optimum eſt clyſterem deterſoriũ ad ablutionẽ iniicere, & ſtatim poſt aſtringentia

gentia ſupra ventrem,& circa ſedem apponere.Vtimur etiam frequentiùs clyſteribus iſtis detergentibus,quãdo nõ licuit medicamentum dare,vel ob virium imbecillitatem,vel ob ægri difficultatem.Parãtur autem ex decocto hordei & roſ.cum melle rol.Fiunt etiã ex ſero lactis cum ſacch. & melle,vel ex iure carnis nõ pinguis cum melle & ſacch.ad maiorem quantitatem,quam in aliis,quia minùs deterget ius , niſi accipiatur ius galli antiqui,aut concharum marinarum, vel mytulorum. Detergunt enim citra magnã attractionẽ,vel irritationem.Olea in his clyſteribus non ſunt ponenda. Dãtur etiã in fluxu ventris clyſteres,cùm difficile humor euacuatur, & cum torminibus ob flatus,aut materiæ viſciditatẽ., Tunc ad doloris ſedationẽm oleum anet. vel chamo.miſceri poteſt & maiorem quantitatem ſacch. aut mell.aut aliorum detergentium oportet addere.Si materia acris & mordax ſit,decoctum ex hordeo mundato,eſt faciendum,& vitelli ouorum adiiciendi,qui& mitigãt dolorem, & humoribus euacuandis permixti, faciunt vt facilius reddantur.Si craſſi & viſcidi humores ſint,nec facilè deſcendãt,hordeum integrum decoquitur. In quibus conſtringere,& detergere volumus, addimus roſ. in fine, quibus abſtinemus in principio, quia magis eſt detergendum,quã cõſtringendum.Brodium,ius carnium,ex quo parãtur clyſteres,ſi ad doloreẽ,& deterſionẽ ſumãtur,pingues eſſe poſſunt,ſin ad deterſionem ſolã,pinguedo omnino eſt auferenda.Si pro dyſenteria facta , aut quæ incipit , ius debet parari ex parte illa renum veruecis bene pingui.Seuum enim illud plurimùm confert ad inducendas partes , ne ab acrimonia humorum fiat vlcus,aut factum exaſperetur.

Hæc ſatis demonſtrata ſunt à nobis lib.de componen.medicamentis.Cùm eſt aſtringendum,oportet vel leuiter conſtringere,vel fortiter & tenuibus,vt ad partem illam inteſtinorum facultas aſtringens penetret. Nã ſi conſtringãtur partes externæ tãtum, fluxus ventris maior fiet.Quę enim conſtrictio fit à muſculis epigaſtri, excretionem auget,vt Gal.1. ad Glauc. obiter annotauit. Ob id oportet talia eſſe tenuium partium, vel acetum miſceri,vt facultas deſcẽdat ad partes illas

profundas. Ego ſæpe in talibus medicamentis ab aliis præſcriptis, ſolo aceto addito, fluxum ventris compeſcui. Vtatur ergo præſcriptis aliis addito aceto. Fiant fotus ex aſtringentibus, vt ex radicibus, herbis, fructibus, floribus, & aliis reſiccantibus, & aſtringentibus. Nam quæ potentiſſime ſiccant, aſtringunt.

℞. radic. biſtortæ, quinque folij, vel tormẽtillæ ana ʒ.iiij. corti. mali granati, balauſtiorũ an. ʒ.iiij. abſynth. ſicci & mentæ ſiccæ ʒ.ij. flor. roſ. P.iij. ſemin. myrthi ʒ.j. fiat decoctio in aqua ciſternæ, & pauco aceto, cũ prædicta decoctione fiat fotus. Macerẽtur radices in aqua & aceto, priuſquam decoquantur. Foueantur venter & partes ſedis. Poſſunt fieri ex reſidẽtia huius decocti, cataplaſma, diligenter contundendo, & per cribrũ tranſmittendo, & ſeuo hirci excipiendo, idq; applicetur ventri. Vel fiat decoctio ex fructibus, eodem modo paretur fotus & cataplaſma, ſemper addendo aliquid olei de abſynthio, vel de menta, aut aliquid foliorũ abſynthij, aut mentæ, vt facultas coctoria & retentrix iuuentur.

Præſtantiſſimum paratur ſic.

℞. coroneorum, vel pyrorum, vel ſorb. vel meſpil. vel dactyl. viridium ℔.j. macerentur in aceto, & aqua ciſternę, & in iiſdem decoquantur, addendo roſarum abſynth. ana M.j. cymini ʒ.iij. fiat decoctio, piſtentur diligenter, & adde acaciæ ʒ.ij. maſtich. ʒ.j. coralli & ſpõgię bedeg. ana. ʒ.j. ß. garyoph. ſpicę nardi ana ʒ.j. ol roſ. omphac. myrtill. ana ʒ.iij. incorporentur, & reducãtur ad formam catapl. addendo ad maiorem conſiſtentiam, & adhærentiã, panis candidi ℔.ij. in decoctione extẽdatur ſupra totum vẽtrem. Accõmodari poteſt omnibus fluxibus ventris, niſi quòd in diarrhea magis conſtringendũ, in lienteria magis calfaciendũ, & corroborandũ: ob id cyperũ, galãg. nardũ, garyo. & maſt. in maiori quãtitate ponimus. Ladanum hypociſt. & huiuſmodi, calida & conſtringentia. In dyſenteria verò magis reſiccamus cõſtringendo. Ad intra damus aliqua alimẽta mendicamẽtoſa, quæ ſunt palato grata, vel ſunt omnino ſaporis expertia. Ob id fructus illos aſtringentes, in iuſculis decoquendos imperamus recentes, vel exſiccatos. Quòd ſi penuria horum laboremus, ſuccum cydoniorum

niorum in iuſculis addemus. Ponimus etiã in polentis corallum vſtum, cornu cerui vſtum, aut pul. fructuum aſtringentium exſiccatorum. Et hæc tantùm admiſcemus alimentis in prima menſa, vel manè. Damus farinam hordei coactam in furno, vel orizã, quę nutriunt, & exſiccant, atque per conſequens aſtringunt. Damus etiam aliqua medicamenta, parata ad conſtringẽdum, vt manè ſyr. cydo. vel myrtil. vel de roſ. ſiccis, cũ aquis herbarum aſtringẽtium, vel fructuum. Aqua abſynth. his permiſcenda eſt, quæ magis aſtringit, quã ipſa herba, & vim aliorum medicamentorũ deducit ad hepar, & alias partes naturales. Vulgus medicorũ plurimum facit ſyr. de ribes, quem neſciunt ex quibus paretur, & non habent, niſi adulteratum. Nam qui illum ad nos afferunt, ex vna ℔. cõficiunt ℔. x. Quare ſatis erit noſtris ſyr. & aliis remediis, quã iſtis adulteratis vti. Fiunt opiatæ ad conſtringendũ, & corroborãdum partes, vt ex carne cydoniorum condit. carne corticis citri, vel myrob. conditis priùs lotis, & aliis conſtringentibus, vt

℞. carnis cydon. conditorum in fruſta ʒ. j. cortic. citri ʒ. ß. pul. coral. rub. ʒ. iij. acacię ʒ. j. ſyr. cydon. q. ſ. fiat opiata. His addi poſſunt pul. reſiccãtes, vt pul. diamar. dyacitonites, & ſimiles. Vtãtur aqua ferrata, vel ciſternę. Cibos aſſumant, quaſi frigidos, abſtineãt à iuſculis, & aliis liquidis alimentis. Si autẽ fiat per defluxionem ab aliqua parte, remedia etiam erunt accommodata partibus, vt ſi fuerit bilioſa, argumen. eſt ab hepate defluere. Quare cucurbitula ſuper illã partẽ appoſita poſt ſufficientẽ euacuationẽ, fluxum humoris poterit cohibere, & erit interea venter cohibendus aſtringẽtibus. Si autem à capite defluat, frequentiùs erit euacuãdum pilulis & maſtiche, vel pilul. præſcriptis à principio c. addito aga. Vtendum erit caput purgiis poſt pilulas, vel maſticatorio ex maſtiche, vel cubebis, vel nuce moſca. continuando per tres vel quatuor dies, & quinta, vel ſexta die capiant theriacam aliquã, vel mythridatiũ. Hæc enim multũ exſiccant, multúmque conferunt, vt & aurea alexandrina. Sacculi ſupra caput exſiccãtes ſunt apponẽdi, vel emplaſtra exſiccãtia, vel ſuffumigio exſiccare, vel lixiuio, vel pul. capitali. Sacculi

Vicſtus ratio.

A capite.

conficiuntur ex milio, punico & multo ſale, & calidi ſupra caput applicantur, vel ex floribus & ſeminibus.

℞. Horum ſtechad. anth. an. p. iij. furf. macri, hord. vel frumenti M. j. frigantur in ſartagine, irrorando vino generoſo. Et ſacculi applicentur ſupra caput. Poſſunt etiam fieri emplaſtra duorum generum, alterũ eſt attrahens, alterum conſtringens & exſiccans. Primum conficietur ex gummi attrahentibus, vt

℞. gum. ammo. bdellij opopan. an. ʒ. ß. maſtic. ʒ. j. extendantur ſuper alutam piſtillo calido, & ſupra cõmiſſuras, coronalẽ & ſagittalẽ applicentur. Ob id emplaſtra ad formã hanc. T. fieri debent, vt partẽ futuræ coronalis & obeleæ contingant. Vel fiant ex pice liquefacta, & remollita ol. nardino, addẽdo ſi dives ſit, pul. garyoph. nucis moſc. an. ʒ. j. pro ʒ. j. piſcis, moſci ϑ. j. applicetur loco dicto. His aliquando additur ſtercus colũbarũ. In multa humiditate cerebri, hæc emplaſtra efficaciſſima ſunt, quæ parantur hoc modo, vel etiam emplaſtra, quæ parãtur in officinis lachrymas recipiẽtia, quale eſt illud ceroneũ dictum. Adhiberi verò debẽt, quando à recremẽtis genitis ab intẽperie cerebri defluxio fit. Nã ſi dolor capitis, vel effumatio ad cerebrũ, etiam ſi abſq. dolore ſit, in cauſſa fuerit (vt ſolet fieri in his qui hepar, cor, renes, & alias partes calidiores habẽt) his abſtinere debent. Nam caput tales vapores aut fumos magis traheret, ſed tunc alio emplaſtrorum genere vtemur, ſcilicet, reſiccantibus, & conſtringentibus leuiter. (Nam quæ fortiter cõſtringunt, cerebrũ comprimendo fluxionẽ augent, maximè ſi ante purgationem corporis, & capitis adhibeantur) vt empl. pro matrice, cõtra ruptura, quæ quanquã nomen habeãt ab aliqua parte, vel affectu, aliis tamẽ partibus & affectibus cõueniũt. Vel fiant his ſimilia ex aſtringentibus reſiccantibuſq;, permixtis quibuſdã calidis ad penetrationẽ, vt

℞. nucũ cupreſſ. rad. biſtor. ſpõg. bedeg. an. ʒ. iij. roſ. galla. chalcitid. alum. an. ʒ. j. carioph. nucis moſc. & cyperi, roſ. rub. coriandri ana ʒ. j. fiat pul. ſubtiliſſimus & cum ſufficienti quantitate ol. nardi. ceræ, & reſinæ, fiat emplaſtrũ pro cõmiſſuris: vel applicetur parti capitis poſteriori, aut anteriori tonſis capillis è regione futurarum

Digitized by Google

rarum obeleæ & lambdoidis. His , qui consueuerunt abluere caput, optimum erit parare lixiuiũ ex cineribus quercus,& aliis astringentibus, vt nucibus cupressi,vel nucl.nucũ, & lixiuio addere salis M.j. vel decoquere flores sabinæ,anthos,stechad. & ros. & diligẽter abluere caput tali lixiuio,post exsiccare. Pul. tenuissimum capiti inspergere possumus loco lixiuij,vt

℞.cyperi,nucis cupressi,nucis mosc.galand.ros.mastic.ana ʒ.ij. myrtil.granorum tinctorũ an. ʒ.j.ß.florũ saluię ʒ.j.cornu cerui vsti,salis torrefacti ana ʒ.iiij.fiat pul.tenuiss.quo sinapizetur caput serò & mane,vel ex sulphure,sale,chalcit.parari potest pul.pro pauperib⁹ & multum humidis. Vti possunt vnguento parato ex ol.nard.cydo.&c.vt dictum est c.de imbecilli.ventric. citra manifestam intemperiem,& post vnctionẽ sinapismo ibidem præscripto.Hæc autẽ ad exsiccationem capitis fiunt, interim tamen partem recipientẽ negligere nõ oportet.Pro capite fumigia efficaciſſima sunt, quia eorũ substantia & vis ad partes internas multam humiditatẽ habentes penetrat, nẽpe fumus cum aere attrahitur per nares ad ventriculos cerebri,& si Galeno credimus,aliqua substantia medicamenti,quod de nigella lib.de instrumento odoratus monstrauit.Quare fumigia reſiccantia esse debent,& astringentia,neque nimis acria , ne facultatẽ expultricẽ cerebri incitando,ea ad excretionẽ moueant. Fiunt autẽ ex his, quæ fuliginem procreare possunt , aut si propter eorũ siccitatem effumare non possint,aliis multum fumum facientibus debent permisceri, vel ol.confricari,vt fument. Valde enim arida, quia nihil humidi habent, fumum non emittunt.Fiunt hoc modo.

℞.ladani depurati,hypoci.ana ʒ iij.mastic.thur.ana ʒ.ij.nuc.cupres.nucis mosc.ros.coriand.ana ʒ.j.caryo. ʒ.ß.fiat pul. crassiusculus pro suffumigio , imponendo carbonibus. In hoc neque nigillam, neque myrrham, neque gummi hederæ addimus,quia acria sunt. Posset etiam addi sandar.in morbo antiquo,quia valde exsiccat,& ne sua acrimonia lædat,excipitur terebinthina, vel mucilag.gummi tragac.& fiunt tro. Aut, vt diximus de aridis, oleo amygd. confricatur. Nullũ est re-

medium ad exſiccandum cum hoc cõferendũ, niſi ob fœtorem valde ingratũ eſſet. Quare roſ.beniouin,ſyracẽ,& ōdorata ei admiſcemus.Fumigetur cubiculum, in quo dormire ſolet, vt inter dormiendũ reſpirando ſine moleſtia trahat.Pars recipiens interim non eſt negligenda,ſed topicis remediis præſcriptis ad vẽtriculi imbecillitatem ab intemperie humida vtẽdum eſt, & opiata ibidem præſcripta ex aſſumendis, nõ pulueribus,quia ſalem & alia recipiunt,quæ minùs cõueniũt. Tali opiatæ addenda eſt caro cydon.vel fiat ſic.

℞.conſer.acori vulg.ʒ.ij.carnis cydon.ʒ.j.conſ.flor. anth.vel ſtech.ʒ.ß.cõfec.aro.roſ.ʒ.vj.diagall.ʒ.j.ciner. inteſtinorũ gallinæ,coral.rub.vſti,ʒ.j.rad.biſtor.ʒ.ß.miſce,fiat cũ ſyr.de menta, vel cydo.ca.ʒ.ij. duabus aut tribus horis ante paſtũ:vel cap. cochlear j. pul. parati ex cinerib.cornu cerui,inteſtinorũ gallinæ, & nucum cupreſſi,quæ multũ vtenda ſunt , ne aliquid fuliginis remaneat,ob quã pul.amarus reddatur.Vel abluantur cũ aqua aſtringente,vt myrthi.de abſynthio,prunellorum,& diuitibus parentur opiatæ ex myrob.ablutis in vino aſtringente,& aliis prædictis. In hac ſpecie plus proſunt quæ exſiccant,quàm quæ cõſtringunt. Vtãtur oriza torrefacta, ſine pinguedine multa in iure cocta. Vtãtur farina hord.in furno cocta,& pane exſiccato in furno. Abſtineant à iuſculis pinguibus, acribus,cibos aſſumant infra ſatietatẽ.Veſcantur alimentis exſiccantibus,vt aſſis, frequenter edant vẽtriculos gallinarum elixos,vel aſſos.Abſtineãt à vino generoſo,vtãturcraſſo & aſtringente,aqua ferrata,vel ciſternæ diluto.Fricent corpus,nõ caput,quod videatur,ne multùm calfaciãt. Euitent inſolationẽ,& radios lunæ. Cùm verò medicamentũ fortius propter ſuã quantitatem, aut malam qualitatẽ irritat facultatẽ expultricẽ, debilitátque retentricẽ,partes nimis relaxãdo calfactionẽ,aut humores acres cõmouendo,diarrhœã facit. Quare optimum eſt aquam frigidam,ſi medicamentum calidum fuerit, & acria reiecta ſint excrementa,haurire. Deterſorius clyſter etiam iniiciendus,& cõſtringentibus inteſtina, & ventriculum corroborari oportet. Theriaca danda eſt,maximè quando medicamẽtum venenoſum eſt. Si ob fri-

Victus ratio.

Digitized by Google

ob frigus aeris nos ambientis, tunc alia ratione curandus est is affectus, auferendo causſam, quæ est constipatio cutis & constrictio partium externarum, ad quam sequitur expressio recrementorum ad intestina, & vẽtriculum. Corpus inungere oportet oleo chamomelino, & leni frictione humores ad ambitum corporis retrahere. Quod si ista non sufficiãt, esset optimum sudores mouere, vel balneo, vel stupha, vel appositis calidis circa corpus. Deinde partes ventris corroborandæ sunt, internis, & externis remediis supra scriptis.

De lienteria. CAP. XIX.

LEuitas intestinorum lienteria dicitur. Fit autẽ quoties alimenta inventriculo non retinentur tandiu, quandiu possunt cõcoqui, neque intestinis superioribus, quæ eandem habent facultatem. Non retinent autem, quia partes illę, quæ rugosę & sinuosę naturaliter sunt, replentur pituita vel medicamẽto lubricante, ateq; ita fit, vt alimenta eodem quo assumpta fuere, modo citissimè reddantur. Fit & aliquando ob aliméta nimis pinguia, quæ partes illas nimis lubricãt, ita vt retinere nequeant. Imbecillitas etiã illarũ partium huius affectus causſa est, qui & accidit propter obstructionẽ venarum mesaraicarum, & tunc chylosus fluxus fit. Fit autẽ incipiendo, aut post alios fluxus. Si post diarrheã, aut dysenteriam, aut longum morbũ, lethalis est. Nam cùm hi egẽãt magna virium reparatione, repararique nõ possint, nisi cibo & potu, hæc non reficient, nisi concoquantur, distribuantur, & assimilentur. In talibus enim hic affectus accidit, ob virium naturaliũ imbecillitatem, præsertim verò concoctricis & retentricis. Quare statim adhibẽda erit cura, vt internis & externis, cõstringentibus medicamentis, & corroborantibus hic morbus castigetur, dictis cap. de diarrhea, de imbecillitate vẽtriculi ab intemperie frigida vel humida, vel dicendis cap. de dysenteria. Si hæc affectio propter pituitam lentam lubricantem ventriculum & intestina fiat, ante omnia purgetur medicamentis pituitosis potissimùm agarico tro. in melle infuso, & cum eodẽ melle propinato, vel pilulis debiera, de arom. cũ agar, & masticke. Post euacuationem & detersionem dentur me- *Purgan.*

Concoctionẽ iuuãtia. dicamẽta illa,quæ vẽtriculi cõcoctionẽ iuuare poſſũt, vt confectio aromat.roſ.diagal.diarrh.roſ.nouella & ſimilia. A dextrà apponẽtur emplaſtra illa ſupra à nobis dicta,cap.de imbecillitate vẽtriculi, ab intemperie humida. In hac affectione plura calfacientia & corroborantia, quàm in alia ſpecie fluoris aluiesse debent. Ob id ceratum ſtomach.Gal.hîc commendatur,& emplaſtrum diuinum,additis galanga, caryoph. & maſtiche malaxatis cũ ol.de maſtich.vel de menta.Cataplaſma, quod paraui mus adauctis odoratis hic conuenient.Itẽ quæ ex pane,& odoratis præparantur, quale eſt hoc.

℞.panis candidi ℔.j.abſynthij ſicci,mentæ ſiccę an. M.j.corticis citri ſicci ʒ.ij.carnis cydonio.qr.j.corticis mali granati ʒ.j.fiat decoctio in vino ſtyptico.Contundantur,& per cribrũ mittantur,quibus adde ladani puri,& hypociſtidos ana ʒ.ß.cyperi,galangæ,cariophyllorum maſticis,cardamomi,macis,nucis moſc.an.ʒ ij. ſpicæ nardi ʒ.j.incorporẽtur ſimul,addendo olei de abſynthio,& myrthini quantũ ſufficit,reducãtur ad formam cataplaſmatis,applicentur ſupra totum ventriculum,vel fiat vnguentum tale.

℞ ol.nardini,de abſynthio,vel menta ana ʒ.ij.ol.cydoniorum ʒ.j.cariophyllorum.nucis moſc.macis, galãgæ cinamomi, ſpicæ nardi ána ʒ.j.roſarum, florum œnanthę,id eſt,labruſcæ ana ʒ.ß.ceræ quãtum ſufficit: fiat vnguentum,quo vngatur regio ventriculi.Item cõueniet in diarrhœa,ſi pituitoſa appareant excrementa. Si lienteria fiat ob alimẽta pinguia,& oleoſa,ab iis abſtineant,& vtantur ſiccis,&ſpiſſis alimentis,quãquam illa difficilimè à ventriculo conficiantur,meliora ſunt, quàm quæ citò nutriunt.Nam,vt Hipp.docuit 18.aph. lib.2.Eorum quæ vniuerſim & velociter nutriunt,&c.

Victus ratio. Cibi parati ex mica panis,ſemoula,aut aliis,quæ ex farina frumẽtacea parantur,optima ſunt alimenta,ſi parentur cum iure gallorum,carne bubula potiùs,quàm vitulina, aut aliorum lactantium. Nam caro illa lubricitatem propter mucum inducit.Caro veruecis,ablata pinguedine, non eſt vituperanda. Alimenta aſſa ſine lardo magis conueniunt.Oua indurata etiam proſunt & alia alimenta, quæ in diarrhœa indicauimus.

Oportet

Oportet aliméta in minori quantitate aſſumere, quàm in aliis, vt auidius cibum appetant, & illum retineant. Erit vtiliſſimum cucurbitulam paruã apponere ſupra regionẽ ventriculi, vt diutius cibus retineatur, quod admonuimus cap. de vomitu. Fit aliquãdo lienteria ob multam bilem permixtam alimentis, vel affluxam in ecphyſim, quæ nimiùm euacuando recrementa inteſtinorum, cibũ facit deſcendere, priuſquam fuerit perfectè coctus. Idem præſtat ſaltatio multa à cibo, aut equitatio vehemens. Medicamenta etiam calfacientia poſt cibum aſſumpta, vt diatrium pip. dioſpolit. & alia quę nimis incidunt, attenuãt, & calfaciũt, quales ſunt pul. à Medicorũ vulgo præſcripti, aut nimis conſtringẽtes, ita etiã fructus aſtringẽtes. Sed quę ab aliis cauſſis fit affectio, eis ablatis cito tollitur, nec diu perſeuerat. Fit & poſt veram dyſenteriã, ob cicatricẽ, quæ nimium leuis eſt & lubrica, ad cuius curationẽ commendãt practici vſum ciborum actiũ, vt ſinapi, cepæ, & alliorũ, ſed mihi parùm videntur proficere talia. Nã vbi permiſcentur humiditatibus corporis, ſuam acrimoniam amittunt, qua putant aſperitatẽ induci. Et hoc tantùm conueniret in ſuperioribus inteſtinis, in quibus raro fit, quia in illis bilis nõ diu remoratur. Quare clyſteribus id corrugare poſſent, & ſi tutũ eſſet multũ ſalis addere, meliùs eſſet, ſed veremur ne talia pungãt, expultricẽque ſtimuléta d excretionem, fiátq; nouus error peior priore. Si fluxus ventris ſit chyloſus, vel propter obſtructionem venarũ meſaraicarum, vel imbecillitatem hepatis non potẽtis trahere, fit. Quare ſi ab obſtructione, dandæ erunt duæ, vel tres pilulę de arom. vel de hiera. Si aluus adhuc nõ multùm fluxerit, etiam pilulas paratas ex ʒ.j. ag. ℈.j. cinamomi, ſchen. cum ſyr. de bizãtiis accipere poſſunt ad euacuationẽ pituitæ ventriculi, & inteſtinorum. Deinde dandi ſunt ſyr. aperientes, vel de bizãtiis, de radic. capil. ven. aut ſyr. de abſynth. cum ſyr. acetoſ. ſimpl. cum aquis aperientibus, vel cum decocto cyperi, cichorei, vel rubię maior. vel eryng. vel paſtinac. agreſt. Hæc omnia aperiũt, & facultatẽ cõcoctricẽ non lædunt. Clarificandi erũt iſti ſyr. & arom. cũ pauco cinamomo, aut troch. diarrho. Deinde inungendus

venter ob.cham.cum vino albo, aut fiat vnguentum.

℞.ol.amyg.amararũ ʒ.iij.ol.nard.& cham.an.ʒ.j.vini albi ʒ.j.ß.decoquãtur leuiter,quibus adde ceræ q.s. terebinth.abietinæ ʒ.ß.spicæ celticæ,scænãth. cyperi. galangæ an.ʒ.j.seminis apij, petr.ana ʒ.ß. fiat vnguẽtum,vngatur regio ventris circa vmbilicum. Nã in illis partibus obstructiones aperiendæ sunt.Supra ventriculum,magis constringere oportet. Quare si eodem vnguẽto vngatur ventriculus aliquo pul. astringente sinapizetur,vt pul.coralli cum garyoph. aut cum pul. cum granis myrthi,vel vuarum,aut aliorum astringentium.Danda sunt illa, quæ leuiter obstructiones aperiunt, de quibus plura dicentur cap. de obstructione hepatis.Hic magis aperiendum, quàm constringendum est,quia medicamenta astringentia morbum augent.Sed quæ nimis fortiter aperiunt,ventrémque laxant,vt asarum,& similia,sunt fugiẽda,sic & dulcia,& alia nimis detergentia,quia alui fluorem augent. Dentur alia alimenta,quæ sunt tenuium partiũ, & quæ ad iecur possunt facilè penetrare.Fugiant lenta,viscida,& crassa.Si ob imbecillitatem hepatis non trahentis alimentum,fiat fluxus chylosus, applicetur cucurbita supra iecur. Detur syr.& opiatæ,quæ imbecillitatem facultatis attractricis castigare possũt,qualia sunt calida medicamenta & aperientia. Nã iecur non attrahit ob caliditatem,vel propter obstructionem, aut satietatẽ. Quare ista calida & leuiter aperientia,leuibus quibusdam astringentibus permixta,aperiunt obstructiones. & distributionem alimenti ad iecur iuuabunt,& intéperiem frigidam emendabunt,sed de his suo loco.

De dyssenteria. CAP. XX.

DYssenteria vlcus est intestinorum ab humoribus aut medicamentis acribus.Fit magna ex parte à bile,non rarò à pituita salsa,interdum à melancholia per adustionem. Qualis sit,excrementorũ color & termina ostendunt. Quoniam hoc in morbo,ad partẽ affectã humores praui defluũt,causa primùm auferẽda est medicamentis cholagogis,quæ constrictionẽ quandam relinquunt,nec acrimoniam augẽt, nec multùm laxant. Nam fluxum addere fluxui periculosum est.

Rhab.

Rhab.myrob.tamarindi conueniũt, minùs verò cath. quia nimia ventris lubricitas eſt fugiẽda. Igitur ſatiùs eſt cath.omittere, niſi tanta eſſet humorum copia in prin.Sed conuenientiùs vacuabitur ſic.

℞. rhab. ʒ. j myrobal. citrinorum ℈.j. aquæ capil. aut hord.perfectè coct.ℨ.ij.ſyr.capill.ven. ℨ.ß. hat potus,qui poterit iterari,ſi morbus perſeuerat. Non ſunt imitandi Medici quidam noſtri temporis,qui ſolẽt purgare hoc modo.

℞. rhab.torrefacti ʒ. j.myrob, citrinorum ſimiliter torrefactorum ℈.ij.aquæ plantag.ℨ.ij.ſyr.de roſ.ſiccisℨ. j.addant etiam interdum ſemen naſturtij.Peccãt enim: tum quòd humorem vitioſum retinent nimis aſtringẽtibus,tum quòd ſeminis naſturtij & reliquorũ aſſatione medicamentũ reddunt acrius propter empyreuma. Adde etiam,quòd vis rhab.& myrobal. exoluitur vſtione.Illud etiam,quod à nobis præſcriptum eſt,bene purgat,& aſtringit ſatis In principio ſoleo quãdoque dare fortem expreſſionem rhab.Deinde rhab.in tota ſubſtãtia.Si febris magna fuerit,aut ardor vehemẽs,addimus pulpam tamarindorum, vel ſemina berberis ad obtundendam bilis acrimoniam.Datur rhab. infuſũ potiùs, quàm in ſubſtantia,vel aſſum,vt à venis aliquid trahat, cum ſyr.roſ.lax. Nonnulli ſanguinis miſſionem imperant,ſed ſine iudicio,& vtilitate, & cum magna ægrotantium moleſtia.Vires enim deiicit nec bilem,vt plurimùm ex foliculo fellis fluentem retrahit,nec ad curationem vlceris confert.Hoc autem intelligendũ eſt de vera dyſenteria,non de fluxu ſanguinis ſiue dyſenteria cruenta,quo caſu venæ ſectio commodiſſima eſt.Corpore purgato, vlcus ſanandum eſt clyſteribus primum detergentibus,deinde ſigillantibus.Terget hic ſine acrimonia,ac ob id frequenter iniiciendus eſt.

℞.hordei integri p.ij.fiat decoctio.In colaturæ ℔.j. ß.diſſ.mel.roſ.col.ʒ.j.vitel.ouorum nu.ij.nulla hîc ſunt aſtringentia, quoniam ea retinerent, quæ ſunt excernenda.Nulla olea,nullæ axungiæ,quæ vlcus ſordidum faciunt. Quòd ſi dolor magis vexet ægrum,quàm morbus,tunc additur ol.roſ.vel myrthinum,vel porci axungia,vt Gal.docuit.Ergo vnguentum roſ.loco axungiæ

Digitized by Google

miſceo,ſi quãdo flatus adiunctus ſit,quod rarò fiat,ad ditur aliquid aniſi vel cumini,& cùm dolor vrget,flos chamo.& meliloti. Ardor plerunque magnus eſt,ob id decocto adiicitur vel plantago,vel eius ſuccus,vel alia frigida,&leuiter aſtringẽtia. Vlcere ſatis deterſo,quod ex ſanici paucitate dignoſcitur,clyſter iniciẽdus eſt medius inter aſtringentes & detergentes,vt ab iis per medium ad illos tranſitus fiat,ſic.

℞.hord.integri p.j.roſ.rub.p.ß.fiat decoctio in ℔.j. diſſ.ſucci plantag.mell.roſ.vel ſaccha.rub. an. ʒ. j. vitellos ouorum nu. ij. clyſter. Hic & priores diu continendi ſunt. Nam merè aſtringentes ante deterſionem multùm nocent.Soleo tamen admotis aſtringentibus ventriculo,ventri,& renibus,excrementorum impetũ prohibere hoc modo.

℞.ol.roſ. myrtill. cydon. ana ʒ.aceti ʒ.j.miſce,vngantur venter & renes.Id ſi non ſufficit.

℞.gall.myrtill.nucis cupreſſ.roſ.rub.ſeminis berb. an.ʒ.j.cortic.thur. coriandri an. ʒ. ß. coralli rub. ʒ. ij. fiat pul. tenuiſſimus, quo ſinapiſetur poſt vnctionem. Vel fiat tale linimentum.

℞ pul.præſcripti ʒ.iij.ol.roſ.omphac.myrtill.& cydon.ana ʒ.ij.ceræ albæ q.ſ.fiat linimentum. Interdum oleis & ſuccis aſtringẽtibus fouemus partes ventris,addito ſemper aceto,quod &aſtringit,& vim medicamenti ad partem affectam deducit.Sed cùm vtimur iſtis topicis,clyſteres non ſunt omittendi, quorum conſtringentes & conſolidantes ſic fiunt.

℞.hordei integri p.j.roſa.rub.p.ß.fiat decoctio, & in libra vna colaturæ diſſolue mellis roſati,& ſacchari rubri ana ʒ.j.vitellos ouorum N.ij. ſucci plantaginis ʒ.j. fiat clyſter.Priùs iſtis diu oportet vti. Nã aſtringentes nihil proſunt,ſed potiùs nocent ante deterſionem.Clyſteres aſtringentes , & ſigillantes tales ſint.

℞.hord.integri aſſi p.ij.tapſi barbati cum rad.linguæ paſſerinæ,plantag.foliorum myrthi ana p.ij.roſ.rub.p.j fiat decoctio.In ℔.j. ß. diſſ pingue. hirci ʒ. j. ſucci plantaginis ʒ.ij.fiat clyſter.Vel ſic.

℞.rad.conſolidæ maioris,biſtortæ an.ʒ.ij.gall.nucis cupreſſi an.ʒ.ß.roſ.rub.florũ chameleontis an.p.ß.fiat

deco-

decoctio in aqua ciſternæ. In ℔.j.ß.diſſolue ſucci plãtag.& sãguinariæ an.℥.j.pingued.hirci ℥.ij.fiat clyſter. Aduerte, maiorem quantitatem clyſteris iniiciendam eſſe in hoc morbo,quam in aliis,vt ad ℔.j.ß.aut ad ℔.ij quia inanitainteſtina tantum accipere poſſunt,& ſic melius tergentur,& aſtringentur.Pulueres clyſteribus non adiicio, quia ſi remanerent ſupra partem affectã, eam pungerent, & ſtimularent, ac vix euacuarentur. Quòd ſi libet vti ſanguine draconis,bolo armena,terra ſigillata,& ſimilibus,infundantur in ſuccis herbarũ vel in decoctione.Deinde colentur ſucci,aut decoctio, & poſtea iniciantur.Valde vtilis eſt hæc potio.

℞.ſyru. de pap. ℥.j. ß.ſyr.de roſ. ſiccis ℥.j. diamarg. frig.℥.ß.boli. ℈.ß.aquarum plantag. & caudæ equinæ an.℥.ij.capiat dormiturus. Hæc potio humores incraſſat,ſomnum conciliat,& aſtringit.Denique mirum in modum prodeſt, vt ſæpe ſum expertus. Mane dentur ſyr.aſtringentes & refrigerantes,vt de roſar. ſiccis,cydon .myrtil.cum aquis ſimilibus,vt

℞.ſyr.de roſ.ſiccis,myrtill.an ℥.j.ſyr.de berber.aut de agreſta. ℥ ß.aquæ cuſpid.roſ. caudæ equinæ, plantag. vel linguæ paſſer.ad duplum. Fit etiam iulep. ex ſuccis herbarum,& aquis,ſic

Succi burſ.paſtor. linguæ paſſ.depurati ana ℥ iij. aquæ cuſpid.roſ. vel myrtill.℥.iij.ſucci cytri.℥.ij.ſacch. q.ſ.cla. cum pul.diamarg.frig.℥ j. Fiunt quoque condita ex conſeruis,pulueribus,& ſaccharo,quibus vtũtur in ſiti.

℞.Conſer.roſ.antiquæ℥.ij.conſer.ſymphiti ℥. ß.pul. diamarg.frig.℥.j.ß. boli.arm. coralli rub.an.℥.j. ſacch. roſ.tabellati ad duplum omnium , fiat conditum quo vtantur per ſe,vel cum aqua calybeata. Ex iiſdem parantur opiatæ.Hoc tantùm intereſt, quòd in conditis miſcentur,quæ palato gratiora ſunt , in opiatis verò parum refert : ita vt etiam conueniant tro. de ſpodio, de carabe,de terra ſigillata.

℞.Conſeruæ ſymphiti, carnium cydon.an.℥.i. pul. tro.de terra ſigillata,de ſpodio cum ſemine acetoſ.an. ℥.i.ſyr.cydon.q.ſ.fiat opiata,capiat manè duabus horis ante paſtum,ad quantitatem nucis.

De Dyſenteria. CAP. *alterum.*

CLyſter abluēs inteſtina, vulgò lauatiuus dictus ad abſterſionem fit, ſine tamen aliqua proritatione. Et hoc ab abſterſiuo differt, quidatur ad pituitę abſterſionem, fit'que abſtergentibus herbis, & facultatem proritantibus. Hic verò ex abſtergentibus citra morſum. Et hoc facimus in dyſenteria & tenaſmo. dyſenteria ſiquidem, vt vlcus eſt, omnino duplici abundat excremento, quod quidē auferendū eſt, antequā vtamur aſtringentibus, & ſarcoticis, & eo vſq; his vtendū. Lauatiuus eſt, donec inteſtina omnino ſint abluta. Cōficitur autē ex decoctione hordei, melle roſ. vitellis ouorum. Additur ſuccus plātaginis, vbi videmus inteſtina aliqua ex parte abluta, tum vt aliqua fiat aſtrictio, tum vt inteſtina refrigerentur. Additur præterea mel cum ſucco plātaginis ſemper, donec vlcus ſit ſufficiēter deterſum, eóque fit medicamentum compoſitum ex aſtrictione, & abſterſione, quo vtimur ante clyſterem ,conſtrictiuum & conſolidatiuum, præceptum illud commune ſequētes, abvno remedio ad illud diſſimile, per medium aliquod eſſe progrediendum, vt in inflammatione vtimur repellentibus ſimul, & digerentibus poſt repellentia pura, antequam ſolis vtamur digerentibus. Fit verò clyſter ſic.

℞. decoctionis hord. integ. ℔.j. mellis roſ. vel ſacch. rub. ʒ.j. vitellos ouorum nu.ij. olei roſ. ʒ.ij. miſce, fiat clyſter. In hoc vitelli ouorum abſtergēdo leniunt, eóque dolorem ſedant, auferunt aſperitatem, & coquunt. Oleum autem roſ. refrigerat, dolorem ſedat, & leuiter aſtringit. Sunt, qui loco decoctionis hordei accipiant decoctionem capitis veruecis, vel inteſtinorum. Præſtat autem decoctum inteſtinorum ob ſimilitudinem ſubſtātiæ, & pinguedinem eorum, & ſeuum, quod partes lenit exaſperatas. Additur & in decoctioue inteſtinorum hordeum. Cùm volumus tranſire ad aſtringentia, addimus roſ. ſuccum & plantaginis.

℞. hord. integri p.j. foliorum plantag. M.ß. roſ. rub. ʒ.j. fiat decoctio, in ℔.j. col. diſſ. mellis roſ. & ſucci plantag. ana ʒ.j. ol. roſ. ʒ.ß. vitellos ouorum nu.ij. miſce fiat clyſter qui præſcribendus eſt poſt præcedentem clyſterem.

Digitized by Google

rem. Conſtrictiuus clyſter ad ventris conſtrictionem præſcribendus eſt duplex: Alius conſtrictiuus, in quo ſolum intendimus fluoré alui conſtringere, vt in diarrhea, conſtátque herbis, ſeminibus, & aſtringentibus. Herbæ in ſumma ſunt omnes, quę aſtringunt, vt burſę paſtoris, rapſus, caules diutius cocti, folia ſumach. myrthus, berberis, acetoſa, lyſimachia. Adduntur ſemina plantaginis, coriandri, fructus ſumach. aceroſ. cupulæ glandium, galla immatura, glandes, piſidia, roſæ albę, & rubræ hoc modo.

℞. rapſ. barbati cum toto, radic. burſ. paſtor. hippur. acetoſæ, fol. myrthiana M. j. ſeminis acetoſ. portulacæ, ana ʒ. iij. gallarum, ſorb. meſpill. ana nu. xx. roſ. rub. p. j. fiat decoctio, in aqua calybeata, vel pluuiali, in ℔. j. col. diſ. ſeui hirci ℥. j. miſce, fiat clyſter. Alius conſtricti uus & conſolidatiuus, qui fit ex iiſdē herbis, vt ex plātagine, polygono, foliis ſalicis, & aliis, quæ vim habēt refrigerandi, & conſtringendi ſanguinem. Additur in hoc clyſtere ſeuum hirci, quoniam coagulatur & concreſcit citiùs ob ſiccitatem, & materiam terreā, quàm aliud, concretum verò cooperit ſuperficiē vlceris, & prohibet, quo minùs acrimonia humorū recrudeſcat. Vlceri quandoque cicatricē inducit opera aliorū ſimplicium, quibus eo ſcopo vtimur, vt gum. arab. terra ſigill. bolo armena, maſtiche, quæ omnia cōſolidant, vt

℞. hippur. plantag. fol. myrth. ſumac. tapſ. barb. cum radic. ana M. j. ſeminis berb. plantaginis, portul. coriād. ana ʒ. ij. florum roſ. chamo. ana p. ß. vel ℥. j. fiat decoct. in ℔. j. colaturæ diſſ. acaciæ, hipoc. ana ʒ. iij. ſacch. rub. vel mell. roſ. ℥. j. vitellos ouorum aſſatorum nu. ij. ſeui hirci, vel caprarum ℥. iij. fiat clyſter, vel fiat ſic.

℞. ſucci plantag. & polygon. ana ʒ. vj. ol. roſ. ℥. ij. ſeui hirci ℥. iiij. miſce; & ſæ̃a reſidentia adde pul. boli arm. ſang. drac. vel lap. hematites, vel terræ ſigillatæ, vel maſtich. ana ʒ. j. Pulueres iſti ſunt ſubtiliſſimè terēdi, alioqui muſtū nocent vlcus pungendo. Quæ viſcida ſunt, magis conueniunt, quàm nimis acida, propter læuoré, quem habent diſſoluta, ob quem aſperitatē non inducūt partibus, neque dolorem. Poſſunt & alia addi, quæ vim habent conſtringendi, & conſolidādi, vel ladanū,

hipociſtis & huiuſmodi. Addit etiam Galen. aliquãdo pinguedinem porci, ſed hoc tãtùm cùm dyſẽteria magis eſt ab acrimonia humoris, quæ eſt obtundẽda. Rarò tamen ea vtimur pinguedine, ob eius immodicam humiditatem. Ad ſedationem enim doloris præſtaret vti ol. roſ. In deplorata dyſenteria, poſtquam optime detersũ vlcus eſt, ſi ſupprimi nõ poſſit ſanguinis fluor, cauda equina, & ſemine portu. plantaginis, & aliis aſtringẽtibus modò iniectis. Non imitandi veteres, qui ſandaracã, auripig. calcẽ viuã, & alia eiuſmodi iniciebãt, in reliquas inteſtinorũ partes omnes æque agẽtia, ac in ea, quæ vlcerata eſt. Quinimo in hoc caſu ſolitus ſum vngere imũ ventrem, & poſterioré partẽ ol. cydonio, & myrtill. roſ. & aliis ſimilibus aſtringẽtibus, cum multo aceto ad penetrationẽ, refrigerationẽ, exiccationem & repercuſſionem. Acetũ enim inſigniter aſtringit, proinde fluorem omnem compeſcit. Optimo autẽ ſucceſſu ſemper propinaui poſcam (quæ fit ex aqua & aceto) ſanguinẽ ſpuẽtibus. Solent etiam extingui ſapa ignita aceto, & vapor inde elatus excipitur ano, in ſella perforata ſedente ægro. Poteſt ſimili modo alumen diſſolui cum aliis aſtringentibus, & iniici, aut calx lota decies. Poſſet etiam in hos vſus accommodari ol. de hyperico, quod aptiſſimum eſt vlceribus glutinandis.

De Tenaſmo. CAP. XXI.

TEnaſmus affectus eſt recti inteſtini, dicitũrque aſſidua egerendi cupiditas ſine magna euacuatione. Fit in principio: & poſt alios morbos, vt poſt dyſenteriam maximè. Bilis enim acris & mordax, circa illam partem retenta, facultatem expultricẽ ſtimulat, & natura conatur expellere id, quod moleſtat. Et quia materia iã euacuata eſt, nihil reddi poteſt. Fit etiã a pituita ſalſa, vel lenta, retenta circa ſedem. Fit etiã propter frigus externum partem illã conſtringens. Accidit & ob lapidẽ veſicæ magnũ & inæqualẽ, qui ſua inæqualitate pungendo veſicã pungit & inteſtinum, quod veſicæ adhæret. Idẽ facit calculus, & propter põdus. Videtur enim ægrotantibus ſtercus aliquod circa ſedem retineri, ob id ſtimulãtur ad frequentẽ excretionẽ. Fit & propter inflammationẽ adenarũ, paraſtatarũ. Nam cùm

Digitized by Google

cùm materia acris eſt, & mordax,& rectũ inteſtinũ & penẽ ſimul afficit. Fit etiam ab vlcere recti inteſtini,& vermibus eiuſdẽ. Item à ſtercoribus induratis, & retentis circa ſedem. Dignoſcitur hæc affectio,ex illa cõtẽtione excernendi. Cauſſa autẽ inueſtigatur,cùm à procatarctica aut interna proueniat. Nã ſi æger ſuper lapidẽ frigidũ ſederit, aut in aëre frigido,aut yẽto aliquo perflato,aluũ exonerarit, vel vſus fuerit ſuppoſitorio, id ab ægri relatu poteris deprehendere. Itẽ ſi præceſſerit dyſenteria,vel medicamẽtum acre aſſumpſerit. Sed ſi à pituita ſalſa; aut aliis cauſſis proueniat , opus eſt maiore ſpeculatione. Si pituitã reiiciat,dicátque ſe zẽtire morſum,à pituita fieri cõiiciemus. Si à ſtercore retento,agnoſcitur,quod diu æger nõ aſſellauerit,recrementa ſicca admodũ,& ſine muco reddere ſoleat. Si autẽ poſt recremẽta indurata perſeuerauerit ſenſus ille, aut illa ſtimulatio,præceſſerintque aliæ notæ calculi, vt vrina retenta,vrina turbulẽta, & aliquãdo ſanguinolẽta,à calculo tenaſmũ fieri dicemus. Sin ab inflammatione paraſtatarũ,adeſt penis diſtentio, & ardor vrinæ.

CVRATIO.

Omnis tenaſmus curatur auferẽdo cauſſam. Quare ſi propter calculũ fiat,impoſſibile eſt curari,non ablato calculo. Siab inflãmatione glãdularum,aut ſedis, adhibenda ſunt remedia iſtis affectibus. Sed ſi affectio ſit in recto inteſtino,vt bilis poſt dyſẽteriã,aut pituita ſalſa clyſtere detergẽte curabitur,iniicienda verò pauca quantitas clyſteris,quia extrema pars recti inteſtini tantùm abluenda,ſed frequenter iniiciendi ſunt. Poſt vſum iniectionum fouẽdæ ſunt partes ſedis eadem de coctione, vel ſi nimis ſtimulentur,addere etiã oportet aliqua ſenſum,& acrimoniã humoris tẽperantia. Clyſteres detergentes erunt,quales diximus cap.de dyſenteria. Valent etiã facti ex ſero lactis cum ſacch.vel cũ melle,& vitellis ouorum. Quòd ſi ſit cum multo dolore,ol.roſ.vel axungia porci miſcentur. Quòd ſi perſeueret dolor,optimum erit ſedere in decoctione inteſtinorum pingui. In hac decoctione ſint maluæ,aut rad. alth. Quòd ſi ardor ſentiatur,& caliditas præter naturã in ea parte,addenda erunt aliqua frigida citra aſtri-

ctionem,vt fol.viol.cucurbitæ vel cucum.vel melonũ, vel lact.vel solani.Si pars fuerit detersa,& dolor sedatus, constringentibus leuiter pars erit corroboranda. Quòd si sequatur recti intestini relaxatio,& prociden tia,curetur, vt proprio loco dicemus. Si a frigore externo factus fuerit morbus, optimum erit sedere in aqua calida , vel in ol.dulci calido , vel fouere vino. Quod si morbus non expurgetur , addemus quædam calfactẽtia,vt flores anthos,stechad. herbas calfacientes,vt pulegiũ vtrunque,orig.hyss.melissam,saluiã,&c. Vel inungantur partes perinei, quæ sunt circa sedem, aliquo ol.calido,vt anethino,rutaceo.Si à recrementis retentis & induratis fiat,remollienda est pars, & relaxanda. Quare iniectio olei communis cum pauco vino vtilissima erit, vel decoctum pingue cũ pauco sale & oleo,vel decocto maluarum,viol.branchæ vrsinæ,& mercur.feminis lini & fœnugræci.Quòd si non reiicia tur illis clysteribus, addenda erunt aliqua magis relaxantia,vt cassia,benedicta,hiera.Idem erit faciendum in multa pituita viscida retenta circa anum. Medicamentum acre si fuerit huius affectus causa,detergendum est medicamentis præscriptis ad humoris acrimo niam,deinde aliqua pinguia sunt iniicienda, vt butyrũ dissolutum in brodio pulli,vel axũgia porci, vel oleum amygdalarum. Hæc enim pinguia acrimoniam frangunt.Si ab vlcere acciderit tenasmus,ob id pus acre,& retentum fieri solet. Quare clysteres ad puris detersionem in principio iniiciendi erunt,aucta mellis quantitate,aut sacchari. Vel additis vnguentis detersiuis, quæ vlcus detergendo hoc symptoma auferũt. In principio,quia vlcus magna ex parte solet esse sordidũ,vnguentum ægyptiacum cum multo melle iniiciendum est,aut vnguentum apostolorum eodem modo prępa-ratum.Sensim minuere oportet eorũ acrimoniam,quæ iniiciuntur, quia omnia vlcera post detersionẽ magis dolorem sentiunt.Vlcus postea curatur ea ratione,qua postea docebimus. Sed ad tenasmũ & vlceris curationem multum confert talem facere iniectionem.

℞.hord.torref.p.ij.foliorum myrthi,oleæ, agrimo. ana M.j.florum centaurij minor. p.j.ros.siccarum p.ß. absyn-

abſynthij tertiam partem M. j. fiat decoctio, in hydromelite, & frequenter iniiciatur, donec vlcus deterſum fuerit augendo, vel minuendo mel pro deterſione facta. Quòd ſi in hac iniectione vnguentum pompholig. fideliter diſpenſatum diſſoluatur, vlcus etiam curabit. Idem facit emplaſtrum diapalma, diſſolutum in multo oleo, ita vt iniici poſſit. Idem præſtat vnguentum diuinum, additis ʒ.ij. chalci. A vermium motione, & morſu circa anum ſi fiat tenaſmus, iniicienda erunt medicamenta valde amara frequenter, vel decoctum abſynthij, marrubij, perſicariæ, centaurij minoris, & in col. diſſoluenda myrrha, aut fel bouis. Olea etiam addi poſſunt, vt ol. amygd. vel de abſynth. vel parum ol. de iunipero vel petrolei, vel olei de ſpica. Satis eſt accipere ʒ. j. vel ij. horum cum aliis propter eorum inſignem vim. Benedicta, hiera picra, & alia laxan. poſt hęc amara commodiſſimè iniiciuntur. Poſſunt etiam dari pilulæ, ex aloe, myrrha, aga. rha. & aliis amaris.

De *Ani procidentia*. CAP. XXII.

REctum inteſtinum relaxationem patitur, quãdo ad extra propendit, neq; ſurſum poſt aſſellationẽ retrahi poteſt. Inteſtinum enim rectum lõgius eſt factum, vt cùm recrementa reddere volumus propellatur extrà, ne ſtercora remaneant in ſinu illo, qui eſt inter clunes, quod vt fiat, natura appoſuit duos muſculos, qui ex vtraque parte, ipſum retrahunt. Quare quòd non retrahatur, iſtis muſculis imputandũ eſt, vel quòd ſint imbecilliores, vel reſoluti, vel quia inteſtinum protenditur & inflatur, & ob tumorem maiorem ſuo loco reponi nõ poteſt. Fit autem reſolutio earum partium poſt lõgam narationem in aqua frigida, propter longam moram ſupra terram humidam, quæ intemperatura neruos ab oſſe ſacro ortos tenuiores reſoluit. Fit etiam poſt dyſenteriam & tenaſmum propter illã contentionem in reddendis excremẽtis, aut difficultatem in reddendis durioribus. Quare manibus reponere ipſum ſenſim oportet, & leniter comprimendo. Quòd ſi pars illa externa rugoſa, inquinata fuerit, vino abluenda eſt. Si verò ob paralyſim non retrahatur, locus fouendus eſt. Nam per commodiorem partem non poſſumus partes reſolutas exficca-

re, vt & vnguentis ſupra coccygem, & os ſacrum. Sed priùs tentare oportet euacuationem, quæ fit vomitu à cibo commodiùs agitante cibum, vel medicamento in forma ſyr. detergentis, & facilè purgantis, quale hoc.

℞. gly. raſ. ʒ. vj. polyp. querc. recen. ʒ. iij. paſſ. fic. ana N. xxx. betonicæ, marrub. ſaluiæ, mercur. an M. j. medullæ ſeminis carth. ʒ. ij. ſenæ orient. ʒ. j. flor. anth. ſtechad. ana p. j. fiat decoctio in ℔. j. ß. diſſol. mell. q. ſ. fiat ſyru. capiat primùm ʒ. vj. deinde vtatur digeſtiuo ſequenti per tres dies. Poſtea tertio quoque die capiat de apozemate ſupradicto.

℞. mell. roſ. col. ʒ iij. ſyr. ſtechad. ʒ. ij. decocti hyſſ. vel betonicæ ℔. j. fiat ſyr. aro. & cla. cum ʒ. ij. diagal. Efficacius reddetur apoz. ſi aga. tro. decoquatur, quòd ſiue vomitum faciat, ſiue laxet, non poteſt non prodeſſe. Corpore euacuato & exiccato, attenuante & exſiccante victu vtatur. Fotu ſequenti vtatur.

℞. puleg. vtriuſque, marrub. beton. chamep. primulæ veris, verbaſci ana M. j. foliorum cypreſſ. lentiſci, vel myrth. ăn. ß. florum anth. ſtech. ſaluiæ an. P. ij. fiat decoctio in aqua & vino. In prædicta decoctione ſedeat, vel ſpongiis nouis foueatur pars. Eadem decoctio fieri poteſt in lixiuio parato ex cineribus cypreſſi, vel lauri, vel rorif. vel lentiſci. Poſt fotum reponatur & ſedeat ſupra ſcamnum ex ligno nucis valde calidum, quantum ferre poterit. Poſſunt fieri ſuffumigia ex reſiccantibus & calfacientibus partem, vt

℞. nucis moſcatæ, macis, garyoph. cyperi, gal. ng. æ ana ʒ. j. flor. anth. ſtech. an. ʒ. ß. cortic. thur. maſtic. thuris maſculi ana ʒ iij. ladani puri, hypociſtidos ana ʒ. ij. excipiantur terebinth. & pice, fiant troc. lupinares, qui imponantur carbonibus, & fumus recipiatur per ſcabellum perforatum. Frequenter manibus comprimatur. Fumigio vti debemus poſt repoſitionem. Nam multò melius reponitur, quando molle eſt, & humidum, quàm cùm magis exiccatum. Linimenta parantur ex reſiccantibus & calefacientibus, quæ ſunt tenuium partium.

℞. maſtic. nard. & coſtini an. ʒ. ij vini generoſi vel mal. ʒ. j. pipe. longi & nigri, galangæ, coſti, cyperi an. ʒ. ß. decoquantur in duplici vaſe, & ol. illo inungatur regio oſſis

ossis sacri, vel addendo ceræ rubræ vel viridis q.s. fiat vnguentum. Adde tempore inunctionis aquæ vitæ parum. Post repositionem vtatur hoc cataplas.

℞. vsneæ, herniariæ, an. M.j. saluiæ minutæ M.ß. flor. stech. & saluiæ, ros. an. ʒ.j. decoquantur in vino, & applicentur supra partem ad formam cataplasmatis, vel contundantur & excipiantur terebint. vel pice liquefactis in ol. myrth. aut mastich. & reducantur ad formam emplastri. Aliud efficacius.

℞. sterc. lacerti ʒ.iij. sterco. colum. & hyrund. ana. ʒ.j. sterco. capræ ʒ. ij. excipiantur terebinth. & applicentur supra os sacrum coccygémque. Possunt etiam dari, quæ fuere præscripta cap. de procidentia veteri.

De Hæmorrhoidibus. CAP. XXIII.

HÆmorrhoides nihil aliud sunt, quàm venæ sedis dilatatæ aut factæ varicosæ. Fiunt autem iis potissimum, qui cum magnis conatibus & expressionibus intestinorũ recremẽta reddunt, mulieribus, quæ frequenter & difficulter pariunt: qui flatulenti sunt, & cachexia laborant, vel qui calculum, aut vlcera penis, vel recti intestini patiuntur. Harum multæ sunt differentiæ, quæ à situ sumuntur, à calore, asperitate, vel à symptomate. A situ quòd aliæ sint internæ & non appareant, aliæ externę, & circa sedem apparentes. Quare opus est distinctione ad diluendam quæstionem, num à vena caua, an à porta oriantur. Nam internæ fiunt ex venis intestinorum, quæ meseraicæ dicuntur, aliæ autem à venis distributis circa sedem, quæ per eius loci pinguedinem perueniunt ad cutim. Ob id venæ internæ iis, qui laborant cachexia, frequentius aperiuntur, & iis qui difficulter excernunt, vel mulieribus, quæ difficulter pariunt, aut iis, qui frequenter vruntur allio. Fluxus internarũ maximè conuenit affectibus melancholicis, tumoribus splenis, hepatis, mesenterij: externarũ verò in affectibus renum. Sanguinis verò reiecti colore & consistentia differunt. Nam qui ab internis fluit, splendidus, & tenuis est: qui ab externis, colorem habet magis saturum. Sanguis enim dilutus permixtus multæ substantiæ serosæ, magis tenuis & splendidus est, qualis aliquando redditur in fluxu hepatis. Nam sanguis venarum meseraicarum, ru-

dem tantùm formam habet:qui verò ex ramis venę cauæ defluit, magis concoctus & elaboratus eſt, vnde & color magis exſaturatus. Differunt tertiò,quòd aliæ leues ſint, vuiſque ſimiles & lcuitate & colore:aliæ rogoſę, quas practici morales à moris vocant, vt alias vuales ab vuis. A ſymptomate verò, quòd aliæ ſint ab inflammatione,aliæ ſine. Item aliæ ſanguinem effundunt, & nomen generis ſeruant,aliæ nihil excernunt,& ob id cæcæ dicuntur, quæ dolorem vehementiſſimum inducunt. Fluit per iſtas ſanguis per diauroſim, dianaſtomoſim, aut diapedeſim. Hi verò modi ſic deprehenduntur. Si ſanguis ſit aquoſus, & paucus, per reſudationem fit: ſi per anaſtomoſim,paulò craſſior eſt,& in maiori quantitate,& in forti compreſſione guttatim defluit,& nõ niſi cùm redduntur excrementa alui.Si ob arroſionem venę, præceſſit vlcus circa ſedem, ſanguis fluit craſſior, & in maiori quãtitate,& etiam ſine compreſſione. Fiunt hæmorrhoides in quibuſdam per interualla, in aliquibus quarto quoque anno,in aliis ſingulis annis, vt in his,qui multo ſanguine abundant.Quare ſi quis velit illas inhibere,duo ſunt facienda, mittendus ſanguis è brachio,& medicamenta repellentia circa ſedem ſunt apponenda, minúſq; eſt comedẽdum.Quòd ſi iam factę ſint,& præhumidæ,dolorémque inducant, relaxandæ ſunt,& aperiendæ,ſi ſponte ſua non aperiantur poſt relaxationem. Aperiuntur autem multifariam,vt medicamentis arrodentibus, & acribus, & ſucco cepæ, fellibus porci,ſucco cyclaminis, medulla colocynt. & ſucco aliarum herbarum acrium,vt chameleæ,thymeleę. Apponuntur ſupra magis tumentes,ſi extrà appareant,ſi intus lateant,balani conficiuntur, intróque mittuntur, vel iniiciuntur clyſteres ex ſuccis,vel decocto,in quibus diſſol.fella vel benedicta,vel hiera.Quòd ſi appareant,melius erit ſanguiſugam apponere,& extrahere quantũ volueris.Et quando non poſſunt hyrudines apprehendere,non eſt malum ferro aperire parua apertione. Sin apertæ ſint hæmorrhoides,neque ſufficiens quantitas ſanguinis emittatur, ſedeant in aqua, quoad videatur ſanguis ſatis fluxiſſe. Quibus conſueuerunt fluere, & ob ſuppreſſionem morbus aliquis abortus eſt, vel morbi diſpoſitio, vt lepræ, cancri,

Inhibendi modus.

Aperiendi ratio.

Digitized by Google

caneri, ſputi ſanguinis, hydropis, &c. ſunt aperiendæ. Aperiuntur autem mollibus & delicatis, qui venas admodum delicatas habent, ſi panno aſpero, aut foliis aſperis, podicem confricent. Talia ſunt folia ficus, cucum. agreſt. aut aliarũ arborum, vel herbarum, vt borrag. vel panno infecto ſucco cepæ, vel centaurij minoris, vel felle, vel cyclaminis, aut aliorum acrium vt braſſ. marinæ, chamel. thymel. Nos apertionem tentare debemus, priuſquam vehementiſſimus dolor oboriatur. In bene ſanis, in quibus neq; propter cachexiam, aut nimiam plenitudinẽ inflantur, curari debent in totum à principio. Id cõmodè ſit auferẽdo cauſam primariam, & corroborando partes ſedis. Et ſi mulier ob frequentẽ partum, & difficilem dolorem vel fluxum hæmorrhoidas patiatur, poſt tertium aut quartum mẽſem, incipiat vti repellentibus, ne ſanguis accumuletur, & vt pars cõſtringatur, ne tempore partus tam facilè dilatetur, & ſanguinem recipiãt.

Topica.

Commodiſſimum topicum remedium erit, quod paratur ex muſc. pſillij, & aqua peculi roſ. vel myrthi, vel plantag. vel ſolani. Ponitur ſupra ſtupas, vel pannum rarum, & poſt deterſionem podicis confricatur iis ſtupis vel panno, vel fiat linimentum ſequens.

℞. ol. roſ. vel myrtil. vel cydonio ʒ. iij. aquæ roſ. ſucci plantag. vel ceterac. vel ling. paſſ. vel ſolatri, vel ſemperuiui, vel vmbil. ven. an. ʒ. ij. coquantur olea ad conſumptionem ſuccorum, poſtea in mortario plumbeo agitentur, donec craſſitiem quandam acquirant, & colorẽ mutent. Tali vnguento fricetur pars, vt ſuprà dictum eſt de muſci. Poteſt etiam addi aliqua pars muſcil. vel albuminis oui, vel ceruſ. lotæ, vel litharg. diligentiſſimè triti. Procurent, vt alui excremẽta ſemper mollia ſint, vt cum facilitate reiiciantur, quod fiet vſu panis ex ſecali, vſu pomorum coctorum, prunorũ aut herbarum emollientium, vel molliter detergentiũ in iure pingui coctarum, vt mal. lact. borrag. ciclæ, mercur. ſpinac. &c. Eadem facienda in iis, qui ob difficultatem excernendi inflantur. Vtantur frequenter caſſia ante cibum, aut aliis lenientibus aluum. Abſtineant à ſuppoſitoriis acribus, ſed conficiantur tantùm ex lardo pingui, vel candela ex ſeuo. Si ad exta ſint, fotus ex repellentibus & conſtringentibus

Quibus remollitur aluus.

Quibus vtendum in his quæ ratò egẽtant.

fieri poſſunt. Si internæ, immittatur ſucci per ſyringam, & vnguenta liquida, vel fiant tentæ oblongæ vnguentis illitæ, & immittantur. Eadem vnguẽta valent in principio doloris, quibus addi poſſunt vitelli ouorum, & albumina frequenter agitata. In vehementiſſimo dolore & tumore iamiã facto magno butyr. axungiæ liquefactæ, aut pomata cõmodè iniciuntur, vel lini ſemina aut fœnug. muſcil. applicantur. Quòd ſi hæc non proficiant, ad ea, quæ magis à proprietate occulta, quam manifeſta conducunt, deueniendum, vt oleum de vermibus, in quo dicuntur aſelli (ὄνους vocant) vel ol. de chryſomelis (vulgò *abrigots*, vocant) quæ ego puto prodeſſe, quia degerunt aliquam portionem humoris ſi roſi, & ol. relaxat partem diſtentam. Ob id ad dolor s ſedationem diligentiſſimè inſpicere oportet, ſi pars ſit cum aliqua inflammatione. Tunc enim refrigeranda & relaxanda eſt. Nam cõſtringentia & verè repellentia in dolore vehementiſſimo nõ ſunt apponenda, niſi fluxus immoderatus iunctus eſſet, & qui rarò iungitur, niſi p r arroſionem fluant hæmorrhoides. In dolore cum caliditate magna vtimur vnguẽto roſ. viol. vel ſuprà dicto linimento, parato in mortario plumbeo, vel ſimile fit cum ol. viol. vel ſucco hioſquiami in pauca quantitate ponitur, vel ol. mandrag. in vehemẽtiſſimo dolore. Cogimur aliquando ob vehementiã doloris opium diluere in ol. viol. vel cham. vel viol. vel lil. & amyg. dulc. aut in muſcil fœnug. & ſupra partẽ apponere cum pauco croco. Si ſine magna inflãmatione ſit, potiúſque ob diſtẽrionẽ dolor fiat, oportet retrahere ſangui nẽ, ne fluat cucurbita appoſita ſupra iecur, & lienẽ, & linimento ex ol. roſ. myrth. & aliis conſtringentibus ſupra renes. Supra partem dolentem illinuntur olea ſuperiùs enumerata, nempe lumbricorum, aſellorum, & aliorum emollientium, & digerentium. Vel fiant talia linimenta.

Quæ conducũt proprietate occulta.

Linimẽta.

℞. rad. lil. ℔ ß. ol. amyg. viol. axung. porci an. qr. j. decoquantur ſimul, deinde piſtentur, & ad formam linim. reducantur, vel catap. addendo vitellos ouorũ coctorum contuſos ſimiliter N. iiij. applicetur ſupra partem, vel,

℞. radic. liliorum ℔ ß. ol. amygdal. viol. axungiæ porci ana qr. j. decoqu. ſimul, deinde piſtentur, & ad formam linimenti reducantur, vel catapl. addendo vitellos

cellos ouorum contuſos N.iiij.vel,

℞.muſc.fœnu.ſeminis lini extr. cum vino ʒ.ij.butyr. recen. ʒ. iiij. ſeui hirci ʒ. j. ſimul agitentur in mortario plumbeo,fiat linimentum,vel,

℞.vermes terreſtres,vel ſanguiſugas N.xx. coquãtur in oleo amygdalarum dulcium , & diligentiſſimè contundantur,& applicentur.

℞. fæcis ol.liliorum,& ol. hyperici an.ʒ.iij.ſeui hirci ʒ.iiij. fiat ad formam linimenti. Linimenta magis conueniunt,quàm vnguenta.Quòd ſi vnguenta parentur ex metallicis aut ſimilibus,oportet eſſe diligentiſſimè trita, vt collyria,& diſſoluta ſupra cotem. Sedeat in decoctione ſequenti.

℞. radic. biſmal. mal. viol.an,M.j. flor.chamo. mel. ſamb.hyper.an.p ij.ſeminis lini,fœnug.an.ʒ.j. fiat decoctio in brodio pingui inteſtinorum , vel in aqua, quibus adde axungię porci ℔.j.Dolor aliquando prouenit propter aſperitatem,cum altera alteram tangit,& confricat, ob id neceſſe eſt interponere bombacem intinctum linimentis appropriatis , vt ſi cum inflammatione , vnguentis ſcriptis ex ſuccis, & albumine oui,vel ol.roſ. vel viol.conueniat,vel muſcilago pſillij,& cydon.Si ſine inflammatione , remedia , quæ parantur ex muſcilagine ſeminis fœnug.vel lini,vel ex ſeuo & adipe, vel terebinthina abietina mixta axungiæ gallinæ.Fluxus immodicus hæmorrhoidarum ſtatim ſupprimendus , quia toto genere præter naturam eſt , & rationem cauſſæ habet. Refrigerat iecur,& totũ corporis habitum,& vires deiicit.Supprimitur autem diuerſionibus. Diuertitur autem euacuãdo ſanguinem extra corpus, vel trahendo in partem remotam.Si multus nõ fluxerit ſanguis, corpúlque multo ſanguine abundet, vires valeant, & ætas non diſſuadeat, vena brachij aperienda erit parua apertione , ne multus ſanguis affatim fluat , & vt magis tenuis & ſeroſus fluat. Si verò vel æger debilis ſit,aut propter multitudinem ſanguinis defluxi , fiant ligaturæ doloroſæ in extremitate digitorum. Apponantur cucurbitulæ ſupra iecur & lienem , vel ſub alis , vt ſanguis extra trahatur. Nam ſi ſanguis multus ſit in hepate vel liene , per illam regionem ad ſedem defluit : apponendæ erunt cucurb.

Quibus ſupprimitur fluxus immodicus.

sub alis,vel in ea parte thoracis,in qua musculus brachij positus est. Diuersione facta,& reiectis alui excrementis, vnguentum illud præscriptum ex succis herbarum, in mortario plumbeo agitatum vtile erit. Efficacius verò redditur, si huic vnguento dissoluatur ouum integrum cum testa assum diligentissimè contritum. Quòd si testa non bene conteratur,dolorem faciet. Ob id prius probetur manu,num quid asperi reperiatur. Vel auferatur testa, & cuticula illa interna oui alli, & diligentissimè seorsum puluerisetur: postea reliquo ouo contrito permisceantur. Erit & efficacius, si cerussam & lithargyrum receperit, vt prius dictum est. Si addatur bolus armena aut terra sigillata, vel fabrilis præparata, erit efficacissimum, & si herbarum astringentium succum in eo vnguento posueris, vt plantag. tapsi, bar. linguæ pass.burs. pastor.vt hoc modo.

Post diuersiones quid faciendum.

℞. succi plantag.burs.pastor. & tapsi.barb.an.ʒ.ij.syr. acetos.simpl.ʒ iiij.concoquantur simul leuiter,in quibus misce sang. drac.ʒ.j. boli vel terræ sigill. vel rubricæ fabrilis ʒ.iij.radi. bistortæ subtiliter pul.ʒ.j.ß.ceruss.lotæ ʒ. j. simul incorporentur & reducantur ad formam linimenti. Hæc vnguenta,quæ sine ol.parantur,magis constringuntur,quàm quæ cum ol.fiunt. Syr. acetos. conuenientissimus est,quia & repellit,& ob sacchari viscositatem arida retinet,& facit adhærere supra partem. Possumus etiam vsurpare syr.myrtill.cydo.& alios astringentes,vel succos,vt cydon.aut aliorum.Sapa etiam quando sedandus erit dolor, & erit constringendum, vtilis erit ad excipienda medicamenta. Mucilagines etiam ad excipienda omnia ista & repellendum conuenient. Si sanguis multus & crassus fluat, argumento est, vt suprà diximus sanguinem per deauersum euacuari. Quare inspiciendus est locus affectus,num in eo vlcus aliquod appareat,quod facilè videri poterit, si ager in sella perforata sedeat supra mensam,aut aliquo loco edito & in luce,& frequenter locus detergatur. Ita enim deprehendetur à qua parte fluat sanguis,& tunc vnguenta ad curationem vlceris præscribenda erunt,quódq; à nobis præscriptum est ex ceruss & lithargyro, vtile esse poterit. Vel illud, quod recipit testam oui, quæ testa crustam facit & sanguinem

Sanguis crassus.

Digitized by Google

guinem à quacunque parte fluentem citiſſimè retinet,& ſine magno morſu reſiccat. Deterget, vbi eſt detergendum,& cruſtam facit. Pul.ex teſta non eſt abiiciendus, quia ſanguis,qui ab vlcere effluit ſatis obtundit acrimoniam eius. In fluxu immoderato,& in vlceribus poſſunt fieri encathiſmata,vel potus,& oportet illa remedia eſſe actu frigida,vt conſtringant. Calor enim ſemper dilatat, trahit,& fluxiones auget,ſed illa actualis frigiditas ſubitò conſtringit partes, & ſanguinem repellit, facítque concreſcere,qui concretus poſtea alium ſanguinem retinet. Quare non erit præter rationem,ſi pulueres conſtringentes ſanguine proprio,vel ſuillo,vel bubulo, vel aſinino excepti,ſupra partem apponantur. Fiant autem ex his quæ conſtringũt,& vlcerationis curationem non impediunt,vt

Pul.ex oul teſta.
In fluxu immodico quid.

℞.rad.biſtortæ ℔.ß.rad.tapſ.barb.& ſuberis an.qt.j. calcitrapæ(quam puto eſſe veram ſpinam albam) M. ij. vel ſcorpiuron.M.j. vel burſ.paſtor.virg. paſtor. vel hermariæ,vel ling.paſſ.M.j.ſyderitis M. ß. decoquantur in aqua ciſternæ,& pauco vino aſtringente, & pars foueatur,vel ſedeat in decoctione,& ſuper herbas decoctionis. Vngere totam lumborum regionem vſque ad primam coſtam ol.vel vnguentis cõſtringentibus,& nates etiam, non eſt inutile. In hoc fluxu aſtringentia intus aſſumpta non multùm valent. Nam ſi debilia ſint,euincuntur,& inefficacia,priuſquam partem affectam contingant. Si efficaciora ſint,& multùm conſtringant,conſtringendo ſanguinem exprimunt, & fluxum augent, ventrémque ſiccant. Quare ſatius erit illis abſtinere, & potiſſimum pilulis de bdellio ad id commendatis, quæ quanquam valent,ad vlcera ſedis,vteri,& aliarum partium internarum,ſi ſanguis fluat,non poſſunt conuenire tales,quales fiunt in officinis. Cùm enim careant vero bdellio,myrrham,quæ bdellij modo lenteſcit, vſurpant, & ſic illud medicamentum potiùs mouet, quàm ſiſtat, vt nos ſæpe experti ſumus. Myrrha enim multũ mouet ſanguinem, vt patet ex tro. de myrrha,qui menſes prouocant. Quòd ſi quis velit ad vlcera,vel ad fluxum,paret ſine bdellio,& eius loco ponat ſanguinem draco.vel gũmi tragac. aut arab. Hæc pilulæ ſic paratæ exiccant ſeroſam ſanguinis

Vnctio lumborũ.

Pilulæ de bdellio in offic. paratæ non ſunt ex vſu.
Myrrha.

ſubſtantiam,& craſſiorem reddunt,vt de raſura oſſis ſæpe diximus. Incraſſantia ſanguinem præſtare aliquam vtilitatem poterunt,vt ſi fieret hoc modo opiata ex emplaſticis & ſiccantibus.

Opiata ſiccans.

℞.conſ.ſymph.ʒ.j.roſ.antiq.ʒ.ß.gummi tragac.arab. ſang.drac.an.ʒ.ij.boli armeni ʒ.iij. cum ſyr.de iuinb.fiat opiata, vtatur manè & ante cœnam. Poteſt etiam addi raſura ſepiæ & carabæ an.ʒ.iij.

Victus ratio.

Vtantur pro cibo amylo,hord.medicamento vel polenta ex farina hordei cocta in furno, parata cum iure pedum veruecis,vel porci,vituli,vel bouis. Sunt qui voluerunt hunc fluxum deriuare,i lque prouocando ſudorem vel vrinas quod fieri nequit. Nam quæ prouocant vrinas,vel acria ſunt,vel humida. Acria, vt verè cientia vrinas,q ualia ſunt ſpica celtica,nardi,ſemina apij,petro. & ſimilia. Illa verò ſua acrimonia fluxionem prouocãt. Quatuor verò ſemina frigida maiora, ob humiditatem faciunt ſanguinem lyquidiorem,& magis ſeroſum.Porrò quæ ſudores pronocant,ea ſanguinem fundunt.Quare nullum horum tentare oportet.

De *vermibus.* CAP. XXIIII.

VErmes toto genere præter naturam ſunt,ob id expellendi. Sunt autem tria genera, &, vt aliquibus placet,quatuor, ſcilicet,rotundi,longi, & alij parui albi ſimiles vermibus caſei.Tertium genus eſt illud, quod à latitudine,latus vermis dicitur,potéſtq; vermis aut tinea appellari.Nam Græci tineam vocant faſciam oblõgam & albam.Hic verò trium aut quatuor digitorum eſt,aut quinque,qui ſecundum longitudinem inteſtinorum extenditur,vel circumplicatur,vt longiores aliquando ſint ipſis inteſtinis,vt qui triceuum ſint pedum,vel plurium teſte Plinio. Fiunt autem à pituita,vel à chylo viſcoſo.

Cauſſæ materiales.

Quòd ſi talis materia continua ſit,& extenſa, animatur non;vt Aëtius putauit, quando tunica inteſtinorum interior abſcedit. Nam impoſſibile,tunicam illam abſcedere,& accipere vitam.Aliqui putarunt cucurbituos eſſe fœtus lati lumbrici,ſed id falſiſſimum eſt. Nã nulla eſt ſexuũ diſtinctio,& ex putredine generantur. Alij autem dixerunt cucurbituos eſſe fruſta lati vermis, ſed neque

id

id verũ eſt. Nam cucurbitui videntur eſſe animalia, non partes animalis. Fiunt omnes in putredine, quia vt Ariſt. docet, quod eſt putrefactum, ad aliquid gerendum eſt ineptum. Sed cùm ex aliqua materia, aliqua animalia generãtur, quia illud totum quod eſt in ea re benignum abſumitur, ad generationem animalis, quod ſupereſt, eſt veluti fæx vel recrementum, & redundãs, quod naturali calore deſtitutum, facilè putreſcit. Fiunt in ſacco magis, quàm in alia parte lumbrici: Aſcarides circa ſedẽ: Lati ſecundum longitudinem coli. Si multi ſint, qui chylum aſſumant, corpus inuitur, aut laborant quaſi vlcuſcula ob aſſumptionem alimenti. Si euaeſcant in ſuis locis, alimentóque abundant, nihil noxæ adferunt. Sed ſi ſoluantur ab inteſtinis, & ventriculum aſcendant, potiſſimùm teretes per os & nares reiicitur, vel ſi os vẽtriculi mordeant, animi defectionem inducunt. Dignoſcuntur autem cum ex his, tum ex acore anhelitus, tuſſicula inani, & ſicca, quæ aliquando nõnullos infeſtat. Cum clamore expergiſcuntur, qui laborant vermibus, & profundè ſatis dormiunt. Patiuntur quendam dentium ſtridorem. Cognoſcuntur collecti in vẽtriculo ex eius morſu, nauſea, faſtidio & vomitu. Si in tenuib. inteſtinis conſiſtãt, tunc fluorem alui faciunt vel lienteriam, vẽter inflatur. Certiſſima nota eſt, ſi aliquos reiecerint, vel aſſumpto medicamento purgante, aut amaro, aliqui deſcendant. Fiunt etiam quotidianis ſimiles, & aliquando inordinatæ, vel horrificæ. Latus lumbricus ex illa cibi apperentia immodica facilè deprehenditur, & ex gracilitate, & imbecillitate, quæ ſentitur ſine alia manifeſta occaſione. Certiſſimam notã omnes eſſe volũt, reiicere cubitos, vel quia, vt aliquibus placet, ſint fruſta, vel quia parui remaneant; neq; poſſunt ad eam peruenire magnitudinem ob abſumptum alimentum à maioribus. Aſcarides autem in ano fiunt, & conglobati degunt infiniti, qui ob frequentem illam motionem aut ſuccum, tenaſmum faciunt, & ani pruritum. Et quò frequẽtius alui excremẽta reddunt, eò meliùs ſe habere exiſtimant. Apparent in excrementis ſemper aliqui, ſed potiſſimùm quando excrementa liquida, & bilioſa ſunt. Vermes ſui ablationem indicant, cùm ſint toto genere præter naturam,

In quibus partibus gignãtur.

Signa.

Digitized by Google

potissimum quando morbū faciunt,& quando fluxum, vomitū,morsum,& alia symptomata enumerata suscitant. Quando autem vermes reiiciuntur in morbis acutis,vt in febribus ardentissimis,& aliis morbis senum & puerorū,nō statim debemus nos ad illos nostram totam intentionem conuertere,vt mulierculæ faciunt, & medici mulieribus inseruientes,quod facit,vt ægri intereāt neglecto morbo, aut cùm magis ad vermes curationem conuertunt,quàm ad morbum, vt si febris continua,aut alius morbus biliosus, aut fluxus ventris aliquē occuparit, aut in morbis acutis in principio vermes reiecerit,semen contra dare solent, quod febrem maiorem accendit,vel corallum,& alia quæ astringunt, ad vermes occidēdos,opportuna solent administrare. Quæ omnia affectib. præcipuis aduersantur,vt multùm amara,febri & fluxui vētris,astringentia & siccātia febribus. Quare oportet medicum diligenter distinguere, num febris à vermibus depēdeat, vel vtrum vermes reiiciantur ob aliam caussam,qui semper continentur in vētre. Quòd si cognouerimus febrem aliunde fieri,quia quartana, vel tertiana, vel vera quotidiana est,nullúmq; quod vrgeat,symptoma ostendit, negligendi sunt,vel ea tantùm medicamenta præscribenda,quæ affectui præcipuo, & vermibus conueniunt,vt medicamenta laxantia in febre cum vermibus,laxantia amara,& leuiter astringentia in fluxu & vermibus. In febribus ab obstructione & vermibus dare possumus syrū. de bizantiis & acetosum cum decoctione & graminis,portulacæ. Adhibere topica remedia supra vmbilicum, quæ vermes interficiant, & protrudant,si vermes cum febre iungantur, tunc oportet esse amara & laxantia,vt quæ parantur ex pul. aga. fellib. farinis amaris,aceto,succis herbarum, vt

Error medicorum.

℞. succi persicar. vel aizoi minor. ʒ. j. extrahatur cum aceto. In illis succis diss. fellis porci, vel tauri ʒ. j. aga. ʒ. ij. farinæ lupinorum q. s. ad inspissandum cum terebinthina, fiat ad formam cataplasmatis, applicetur supra vmbilicum. In hoc nos abstinemus à portulaca, corallo & farina lentium, quia hæc omnia astringunt, quibus non vtimur, nisi cùm vermes fluxui immodico iunguntur, quem compescere volumus,& post magnas euacuationes.

Digitized by Google

tiones. Nam in principio etiam licebit vti ſuprà dicto, aut alio calidiore, ſi febris non adſit. Myrrha, aloë, bitumine, petroleo, & aliis vehementer calfacientibus etiam abſtinemus ob febrem, quibus in aliis vtimur, cùm ſine febre vermes infeſtant. Si vermes in cauſſa ſint fluxui ventris, egátque corpus purgatione, non eſt verendum vti aliquo medicamento purgante, & præcedente cataplaſmate. Quòd ſi pueri fluxu lõgo, aut vomitione multa corpus ſatis purgatum fuerit, aut corpus redditum imbecillius, ſi diarrhea ſit, tale conueniet.

℞. ol. cydon. ʒ. ij. ſucci portul. ʒ. j. ß. extrahatur cum aceto, farinæ lentium ʒ. j. ß. coralli rub. cornu cerui vſti ana ʒ. iij. incorporentur ſimul & cum pauca terebinthina, vt adhæreat, fiat ad formam cataplaſmatis. Quòd ſi volueris vnguentum facere, coquatur in ol. ſuccus, & minue quantitatẽ farinæ, aut eius loco, adde ceræ quantum ſufficit, fiat vnguentum. In his omnibus topicis remediis acetum conuenit ad penetrandum, ſed maiorem addimus quantitatem, quando vel conſtringendum eſt, vel refrigerandum, vt in febribus. Si autem lienteria ſit, calidiora, & quæ plus roborant ventriculum, eligenda ſunt, vt facultas retentrix, & concoctrix ſimul reficiantur, & corroborentur. Fit autem hoc pacto.

℞. ol. de abſynth. ʒ. ij. ol. nardini ℥ij. ſuccimentæ ʒ. ß. myrrhæ ʒ. j. aloës ʒ. iij. maſtiches, corall. rub. ana ʒ. j. ceræ parum, fiat vnguentum, tempore inunctionis adde parum aceti, vel vini maluatici. Oportet etiam ſecundũ illam rationem interna remedia inuenire, quæ vtrique affectui proſunt. Quòd ſi ſine iſtis accidentibus pueri vermibus torqueantur, remedia etiam calidiſſima, & efficaciſſima præſcribenda ſunt. Itaque ſi latus lumbricus vel teres, medicamenta laxantia, & amara in principio danda ſunt, vel amara in principio, vt occidantur, & poſtea laxantia, vt occiſi expellantur. Confectio illa, quę diacarth. dicitur, potentiſſimum eſt remedium, datum pueris ad vermes deiiciendos, & ad pituitã vel chylum corruptum, ex quo generantur, & nutriuntur, vel infuſio agarici in oxymel. plurimùm valet rhab. quando vel fluxus ventris, vel bilis purganda eſt. Potiones ad occidendos vermes parantur ex decocto port. vel abſynth gra- *Sympi cõuenientes.*

minis, additis syr. conuenientibus, quales sunt syr. acetos. simpl. de bizaartis, si pituita extenuanda sit, vt in febribus: vel syr. de limonibus, de acetos. citri, quando obstructiones aperiend. & refrigerandum. Syrup. endiuiæ compositus, si est refrigerandum, val laxandum, vel obstructiones aperiendæ. Si ventriculus & intestina detergenda, & corroboranda sunt syrup. de absynthio. Si verò refrigerandum, & astringendum, syr. end. simpl. magis conuenit. Fiant hoc modo.

℞. syr. acetos. simpl. vel de bizant. ℥.j. vel ana ℥. ß. aquarum graminis & aspar. ana ℥.j. aquæ absynth. ℥. ß. misce pro vna dosi, vtatur per tres aut quatuor dies, quibus finitis dentur medicamenta laxantia. Interim dum vtitur istis syr. iniiciuntur clysteres ex lacte, saccharo, vel melle. Si febris adsit, ex hydromelite, vel iure pulli, & saccharo. Si fluxus vētris sit cum febre, ex decocto hordei & saccharo. Si fluxus adsit sine febre, ex lacte calybeato, & pauco saccharo rosato. Die verò ante purgationem addantur aliqua laxantia in prædictis clysteribus. Si sine fluxu sint, vt succum cichæ, vel mercur. aut parum benedictæ, vel hieræ picræ. Et omnes isti clysteres parentur sine oleo, nisi quando iam attractos volumus euacuare, & medicamentis laxātibus vtimur, maximè si aluus sicca & astricta sit.

De colico dolore. CAP. XXV.

COlicus dolor symptoma est, quod sequitur continui solutionem, quæ fit à distentione coli, aut frigida intemperie. Intemperies autem frigida fit à pituita vitrea aliisque pituitæ speciebus, quæ lentore suo ita intestinis adhæret, & frigiditate sua ita lædit, vt intestinum perforari videatur, & dolor fixus est in vna parte intestini, qua nota discernitur ab ea, quæ fit à flatibus distendentibus intestina, & à multitudine alterius pituitæ. Fit etiam, sed rarò, à materia calida, quæ calidam intemperiem inducendo, dolorem facit acrem, & velut mordicantem. Hæc species sequitur magna ex parte bilioſos morbos, cùm bilis retinetur, vt in ictero, febribus bilioſis, & præcedit dysenteriam. Illis notis cognoscitur, aut si bilis retineatur, quæ solebat expurgari. Irritatur maximè auxiliis calorificis, cùm in aliis cauſſis magnam

Notæ pituitæ vitreæ.

Nota bilioſæ colicæ.

magnam præſtent vtilitatem. Sequitur etiam magnas durities factas in inteſtinis, aut retentionem excrementorum durorum in ventre, ob quas duas cauſſas diſtenduntur inteſtina copia recrementorum & flatuum. Cognoſcitur à ventris diſtentione & tumore, & à recrementorum retentione, quæ quotidie ſolebant excerni. Durities autem deprehenditur tactu. Fieri etiam poteſt ab inflammatione inteſtinorum. Colicus dolor conuenit cum iliaco & nephritico, & vteri dolore. Ab iliaco quidem, quòd in eo ſit magna ex parte febris, & vomitus, non ſolum pituitoſus, vel bilioſus, ſed aliquid chyli per inteſtina, & aliquando nonnihil fœtoris habet. Hæc non ſolent in prima vomitione, neque in ſecunda apparere. Nam primis illis vomitionibus reiiciuntur ea, quæ in ventriculo collecta ſunt. Dolor iliacus eſt magis fixus, & magis in circuitu vmbilici: Coli verò dolor magis in lateribus, & paulò infra ventriculum ob illam reuolutionem coli, ſupra fundum ventriculi. Quare non eſt nota admodum certa, neque in colico dolore, neque in dyſenteria præſentiſcere dolorem in ſuperiori parte. Diſcernitur autem ab vteri dolore, quòd dolor vteri fiat magis in ligamentis, quàm in alia parte, & maximè poſt partum. Diſcernitur hac certiſſima nota, quòd dolor deſcendat ad inguina, & à multis creditur dolor coxendicus, propterea quòd vteri ligamenta ferè ad internam coxendicis partem perueniant, & ligentur. Fiunt & vteri dolores, quibus difficulter fluunt menſes, eo tempore, quo fluxuri ſunt. Tunc dolor circa renes magis ſentitur, quàm in interioribus, & aliis partibus, ob diſtentionem factam in venis prouenientibus ad vterum cum vaſis ſpermaticis, & ad cornua vteri. Dolor nephriticus duplex eſt, vnus, qui ſequitur inflammationes renum, alter, cùm lapis aut pituita per vreteres deſcēdit. Si ob inflammationem renum, febris adeſt, quæ colicum dolorem ab hoc diſtinguit, eſtque ſenſus doloris cum maxima renum caliditate. Si ob calculum aut pituitam excitatus ſit, dolor incipit à renibus, & in veſicam deſinit, fixus eſt, & diutius durat, Vrina aquoſa, & tenuis in principio, vel turbida aut retinetur vrina. Hiſce notis diſtinguitur à colico dolore.

Signa.

Quibus cũ conuenit dolor colicus.

Diſtinctio iliaci à colica.

Quomodo diſcernitur ab vteri dolore.

Nephriticus duplex.

Diſtinctio nephritici à colico.

Digitized by Google

Curatio colici à pituita vitrea.

Colicus dolor à pituita vitrea non curatur, nisi post multos dies, & post euacuationem, & alia multa remedia, quia pituita multùm cruda est, & multùm resistit concoctioni expulsioníque. Quare erit vtendum fortioribus remediis. Si in principio æger vomat, optimum erit impetum naturæ iuuare larga potione olei & vini maluatici permixtis, aut leui decoctione asari. Si non vomat, optimum est prouocare vomitũ, si ad id aptus sit. Postea iniiciatur clyster molliens, & calefaciens multùm, qualis est ille ex decoctione rutæ, pulegij vtriusq; hyss. aliísque attenuantibus, & calfacientibus paratus, vt.

Clyst. molliens & calefac.

2ℓ. radic. bismal. liliorum, brion. ana q.j. puleg. vtriusque, marrub. abrotani ana M.j. florum chamom. melil. sampf. vel anthos, vel stech. ana p.j. seminis lini, & fœn. ana ʒ.j. anis. fœn. sesel. ana ʒ.ß. fiat decoctio, in aqua & vino albo. in ʒ. viij. diss. benedictæ ʒ.j. vel ʒ.j.ß. si difficilis sit aluo, vel indi maioris, vel diaph. vel hieræ picræ, vel hieræ colocynth. tantundem, butyri antiqui, vel pinguedinis porci antiquæ ʒ.ij. ol. veteris, vel anneth. vel rutac. vel nucum ʒ.iij. Oleum autem præstantissimum est oleum nucum ob partium tenuitatem. Isti clysteres fortiores dandi sunt, & in principio, & post aliquam coctionem materiæ. In principio, quia est minuenda magna illa copia recrementorum recti intestini & coli, post concoctionem materiæ ad eradicationem. In medio tempore oportet clysteres esse minùs trahentes & magis concoquentes, vt si fierent ex decocto paulò ante descripto, non additis laxantibus, addita magna quantitate, vel butyri, vel olei, vel pinguedinis, addito parùm mellis, vel sacchari, vt semper aliquid detergatur, vel ex solis oleis, & vino. Euacuatis vtcunque recrementis crassis, induratis ab intestinis & vomitione vtcunque purgato ventriculo, crudis illis humoribus vtilissimum erit pilulas de hiera simpl. præscribere, vel elephanginas, vel de benedicta, aut aliquas alias, quæ neque myrobal. neque medicamentum aliquod astringens recipiant, aut fortiter attrahens. Illis enim fortioribus vtendum est post materiæ coctionem. Fiunt autem hoc modo,

Pilulæ

Digitized by Google

Pilulæ.

℞.pilularum de hierâ ſimpl.vel de aromatib.ʒ.ß.caſtor. ℈. ß.cum ſyru.de ſtech.vel de bizan.vel de arthem. fiant pilulæ. Hæ ob caſtoreum liquefaciunt pituitam,& ſoluunt dolorem. Fieri etiam poſſunt pilulæ ad ſedationem doloris,ſi admodum vrgeat,ſic.

℞. pul.diagalan.aro.roſ.ana ʒ.ij,caſtor.ʒ.ß.euphorb. gra.x.ol.ij.diligentiſſimè contuſi cum piſtillo ferreo caſido,diſſolutique in vino maluatico ℈. j. ß. piper. croci, myrrhæ ana ℈.ß. formentur pilulæ x.pro ʒ.capiat pilul. 4.aut 5.Quòd ſi non ſederur dolor,dentur 9.aut 10.Sunt autem conficiendæ paruæ & molles, vt citiùs diſſoluantur,& citiùs dolorem ſedent,minúſque in ventriculo remorentur.Vtile eſt medico has pilul.habere paratas domi ſuæ. Nam ob inſignem facultatem,& præſentem vtilitatem Pharmacopolæ his abuti poſſent.Eædem pilulæ vtiles erunt in nephritico dolore, à calculo, vel à pituita,addito ℈.j. carabæ ad ʒ.j.pilularum. Si ab inflammatione dolor vrgeat,eædem pilulæ ſine euphorbio,pipere,& myrrha,vtiles erunt. Ad concoctionem materiæ & ſedationem doloris,poſt præcedentium remediorum vſum,cataplaſmata,& reſidentia clyſteris,fotus ex decoctione eiuſdem,augẽdo ſeminum,florum, & herbarum quantitatem conuenient.Poſt fotum & cataplaſ.inungatur regio ventris oleis calfacientibus, attenuantibus, incidentibus,& relaxantibus, vt ol.antiquo,irino, kerino, rutaceo , quibus addendum eſt vinum maluaticum, vel parum aquæ vitæ, loco aceti ad penetrationem, vel addita cera,& pauca terebin.fiat vnguentum ſic. *Pilulæ ad ſedationẽ doloris.*

℞.axung.gall.vel bury.non ſaliti ʒ.ol.cham.aneti an. ʒ.j.ß.terebint.ʒ.j.ſemi.apij petro.galangæ, ſpicæ vtriuſque an.ʒ.ß.ceræ parum, fiat vnguentum,quo inungatur totus venter frequenter,addendo vini,vel aquæ vitæ parum, tempore inunctionis.Poſt vſum horum remediorum,dentur pilulæ priores,quibus adde pro ʒ.j. tro.alũdal. gr.vj.ag.tro. ℈.j. Clyſteres,qui iniicientur,ſint ſimiles primis. In iuſculis ſemper ponatur vinum maluaticum,vel decoquat aliquot gr.pipe.aut galangæ,aut zinzib.vel in aqua bullita ad parum,ponum cinamomi,vel cardamo. & hoc cùm nulla adeſt febris. Nam ſi febris *Vnguentum.*

adeſt, quod rarò euenit, minùs calorificis eſt vtendum. Si ſitis vrgeat ob clamores, & dolores, neque adſit febris, detur ſyr. capill. ven. cum decoctione piperis, vel aniſ. vel galangæ decoctorum in multa aqua. Nec eſt dãda aqua hordei ob flatus, quos gignit. Si quis velit concoquere humorem ſyrupis, conueniunt omnes, qui ſine aceto parantur, & vim habent incidendi, attenuandi, & detergendi, vt ſyr. capill. de bizantiis, de ſtechade, de gly. commiſcentur, vt fiant imbecilliores, & fortiores. Imbecilliores, vt,

SYRVPI.

℞. ſyr. capill. & de ſtech. de arthem. ana ʒ. iij. vel ſyr. de gly. & mell. anth. vel ſcill. cum ſyr. de bizantiis, vel capil. an. ʒ. iij. diſſoluantur ſyrup. in aquis ſimilibus, vt in aqua beth. meliſſ. hyſſ. abſynth. & mentæ, vel in decocto illarum herbarum, vel cum aqua bullita præſcripta, cum pipere, galanga, vel cinamomo. Si colicus dolor fiat ab aliqua materia pituitoſa, eadem ratione curandus erit, niſi quòd imbecilliora paulò oportet eſſe remedia. A flatibus fiunt dolores in ventre, ſed aliquando flatus retinentur in inteſtinis, aliquando extra inteſtina, vt in meſenterio. Priſma ſpecies facilè curatur remediis ſuprà ſcriptis ad pituitam, adauctis ſeminibus flatus diſcutientibus in clyſteribus, vnguẽtis, cataplaſ. aliiſque remediis. Retinentur autem in inteſtinis ob feces induratas. Quare primus clyſter emolliens erit, & fortiter euacuans. Secundus diſcutiens, & euacuans. Tertius diſcutiens, & relaxans. Primus clyſter præſcriptus conuenire poteſt, ſecundus fiet hoc modo.

Alia ſpecies doloris colici & cruciatus.

De clyſtere mundificante.

Clyſt. ena. diſcutiens.

℞. mal. cum radic. biſmal. an. M. ij. beth. mercur. orig. an. M. j. fic. paſſ. pa. xx. ſemin. lini & fœnug. ana ʒ. j. aniſ. fœnic. carui, cymini ana ʒ. ß. flor. anth. ſtech. chamo. ana p. j. fiat decoctio in aqua & vino, & diu decoquantur herbæ, vt flatus deponant. In ℔. j. diſſ. mell. anth. ſacch. rub. ana ʒ. iij. benedictę vel hierę, vel aliorum ſupra enumeratorum ʒ. ß ol. rutac. vel nucum ʒ. iij. miſce, fiat cly. In ſecundo clyſtere oportet plus decoctionis addere, quàm in primo. Nam in primo ſufficit ʒ. viij. iniicere ob plenitudinem diſtendentem. Doſis laxantium augetur, vel minuitur ſecundum operationem prioris clyſt.

& ple-

Digitized by Google

& plenitudinem excrementorum. Sal in primis clysteribus addi potest, quia sollicitanda est facultas expultrix: in vltimis verò non est addendum, quia sua acrimonia dolorem excitat. Tertius clyster paretur hoc modo.

℞. apij, petro. anethi, cymini an. ʒ.ß. flor. cham. melil. samb. an. p. j. fiat decoctio in vino & oleo antiquo, vel cham. vel rutac. vel nucum de col. cap. ʒ.x. vel xij. & iniiciantur. Vinum hippocraticum, maluatic. aut claretum (quod de melle, pipere, & cardamomo fit) conuenientissimum, si per se vel cum aliis iniiciatur. Si colicus dolor ab inflammatione, vel bile fiat, clysteres detergentes iniiciendi sunt, vt qui parantur ex decoctione hordei vel torrefacti, addita pauca quantitate anisi: miscentur enim etiam aliquando flatus. Saccharum rub. vel mel viol. dissoluere oportet, vt *Discut. & relaxant.* *Colic. dolor à calore.*

℞. hord. mundati, aut integri leuiter torrefacti p. ij. anis. ʒ.j. fiat decoctio in ℔.j. collaturæ diss. mel. viol. vel facch. rub. ʒ.ij. fiat clyster. Si ab inflammatione fiat magis, quàm à bile, clysteres magis refrigerantes, & laxantes parandi sunt, vt

℞. rad. bismal. qr. j. fol. mal. viol. ana M. j. (fol. nucum cucurb. citruli, si reperiantur, poni possunt) sem. lini. ʒ.ß. quatuor seminum frig. maior. & anis. an. ʒ.ij. fiat decoct. In ℔.j. col. diss. mel. ros. vel viol. & facch. rub. mānę granatæ, si dies sit, ʒ.ij. ol. ros. vel viol. ʒ.iij. fiat clyst. Butyrum, vel axung. porci non salita addi possunt ad ʒ.ij. Jac omne iniiciendum in omni dolore, qui fit ab inflammatione, vel ab acrib. humor, addito facc. ne retineatur. Glandes sufficiunt in inflammationibus ad irritandam facultatem expultricem, modò inflammatio sedem, aut partem inferiorem intestini non attingat. Quòd si æger pilulas deuorare non possit, benedicta dissoluta, vel hiera, vel indum maius in decoctione anis. vel quatuor seminum calid. maio. vel in aquis calfac. possunt dari. Et in dolore à bile, si non fluat venter, syrup. ros. laxatiuus cum decoctione anisi detur. In dolore verò ab inflammatione non conueniunt medicamenta laxātia, sed potiùs missio sangu. vel cassia dissoluta cum decoctione hordei, & anisi. Potest etiam poni cassia in clysteribus ad inflammationem, non in alijs, quia flatus gignit. Præ- *Præcau-tio.*

catharctico duobus modis. Aut enim confectiones, opiatas catharctico immiſcemus, vt

℞. aſyncriti vel theriacæ recentis, aut philon. ſcam. præparati ℈.j. vſque ad ℈. ij. quia valde ſopita eſt facultas expultrix, & impedita. Hoc conuenit poſt clyſterem. Aut ag. tro. ʒ j. miſce, fiat bolus. Aut opium miſcetur purgantibus medicamentis, adiecta pari potione caſtorei, ſi ea caſtoreum non recipiant, vt

℞. hierę picræ, aut diaph. aut benedictæ, aut indi maio. ʒ. ß. opij caſto. an. gr. iiij. plus minus, fiat bolus. poſſent ei immiſcere, quę aſtringentia non recipiant. Pilulę, quæ ex ſpeciebus hieræ, aut ex gummi parantur, ſunt vtiliores. Hac methodo cauſſam morbi abſcindimus, ſimul & dolorem tollimus. His ſedatus dolor, ſi aliquando pòſt ingraueſcat, vel quia aſſiduè à cæco in craſſum fluit pituita, vel quia ex aliis partibus corporis humores in ventrem decumbunt, vel quia febres diuturnæ in dolorem colicum ſunt permutatæ, tum vniuerſum corpus purgandum eſt, ac humor concoquendus, qui morbum excitat, fouétque, coquitur apozemate ſequente.

Apoz. coquens.

℞. rad. alth. glyc. an. ʒ. j. ß. rad. apij, petro. vel quinque communium an j. paſſ. fic. an. pa. xx. quatuor ſeminum calid. maior. an. ʒ. ij. flor. cham. mell. an. p. j. anth. ſtech. an. p. ß. in ℔. j. ß. col. diſſ. ſacch. q. ſ. aut mell. roſ. aut ſyr. de hyſſ. de ſtech. de bizant. de cala. Non eſt dandum oxymel, quia valde nocere ſum expertus propter acetum ſolùm, inteſtinis & neruoſis partibus aduerſiſſimum: œnomeli, eius loco, vtiliſſimè dari poterit. In purgatione facienda ſunt, quæ Raſis imperat, vtpote nimis violenta, quæq; periculum inflammationis ſæpe adferunt, deturbatis in ęgram partem humoribus, vt veratrum, turbith, colocinth. ſcam. & alia id genus violenta. Nec conuenit rhab. & myrobala. ob facultatem aſtringentem, cùm opus ſit attenuatoria & deterſoria. Faciunt enim cruciatus recidiuos. Nec ſena, vt quę ſua vi tormina pariat, nec caſſia, nec pruna, manna, & eiuſmodi dulcia, vel àquea, & fatua: quoniam authore Meſ. facilè in flatus vertitur. Vtiles ſunt ad purgationem pilulæ ante cibum, de hiera ſimplici, de aro. imperiales, de benedicta, adiecta portiuncula agarici, quoniam hæ miſcentur attenuantibus

Quæ minus conueniant.

Pilulæ conuenientes.

& discutientibus magna ex parte aro. quibus ventriculus & omnia viscera corroborantur. Dabimus & pil. lucis maiores. Nam etsi myrobal. recipiant, tamen quoniam constant incidentibus & attenuantibus, conueniunt. Pilulæ fœtidæ maiores addi possunt, de castoreo. Si æger pilulas non possit deuorare, paranda erit potio ex expressione ag. iamdiu tro. & in ea diluta hieræ, aut benedictæ portione exigua. Post purgationem danda est in multos dies sequentes rab. vna aro. ros. aut ros. nouell. aut diacymini, diagal. diatrium pip. singulis matutinis, vt partes interiores vi morbi læsæ reddantur suæ constitutioni pristinæ. Si dolor post summa narcotica repetat, & perseueret, lauetur æger balneo ex eisdem medicamentis, ex quibus clysteres parantur, scilicet, mollientibus in colica stercorosa, & discutientibus in flatuosa. Sed aduerte vsum balnei, non esse commodum ei, qui ad conuulsionem, resolutionem, aut arthritidem sit proclivis. Nam liquescentes, & calore balnei fusi crudi, & crassi humores, in eas partes imbecillas decũbunt. In huius periculi metu fotus adhibendus erit. Cæterùm ob id balneum vtilius censetur, quòd partes omnes æqualiter calfacit. Fotuum non est perpetuus calor, quoniam sæpe mutanda sunt ea, quibus pars ægra fouetur. Proderit etiam instituere puluerem post pastum ad iuuandam concoctionem, sed non sic parandus, vt sine discrimine vulgò solent, ex multo coriandro, corallo & diacyton sine speciebus, quasi propositum sit os ventriculi constringere, & resiccare, sicque efficere, ne vapores in cerebrum efferantur. Aliud verò spectandum est, nempe vt crudis humoribus perfrigeratus ventriculus modicè calfiat, sicque facilius & melius concoquat. Nec iuuant multùm calida, quoniam cibum, priusquam elaboretur, crudum expellunt, sed quæ modicè calfaciunt, & astringendi facultate quadam prædita sunt, vt cortex & succus citri, cinamomum crassum, &c. Pulueris post pastum exemplum erit.

Vsus balnei quibus conuenit, & quibus non.

Pul. post pastum.

℞. anis. conditi ʒ. iij. fœnic. ʒ. j. ß. coriand. ʒ. ß. cymini, carui, fesel. in aceto maceratorum, aut in vino albo (vt calor mitigetur, & ingratus eorum sapor mitescat) ana ʒ. j. corticis citri sicci, cinamomi crassi ana ℈. iiij. sacch.

facch.ad duplum omnium, vel ad pondus omnium fiat pul. cuius cochlear j. etiam ſuperſumptum eos iuuabit, addito pipere longo, vel nigro iis, qui hoc morbo crebrò vexantur. In hoc medicamento aniſ. eſt fundamentum, quo. tam & ſuauiter olet, & grati eſt ſaporis, & viſcera omnia corroborat. Sunt, qui in hoc morbo cataracticum metuunt, quod Galen. præceperat cauendum ab iis, quæ trahunt humores ad partem affectam. Sed non animaduertunt, quòd Galen. tantùm dixit de phlegmone, neque quicquam periculi eſſet, ſi in ea parte via eſſet, qua quod attractum eſt, excerni poſſet. Pulueribus poſt paſtũ gly. non eſt admiſcenda, vt vulgus facere ſolet, quoniam vẽtrem laxat, & diſſoluit. Coli dolor ab humoribus acribus ſanatur his eductis, clyſtere emolliente, & refrigerante, qui paratur, vt ſuperiores, additis ſeminibus frigidis, & ol. viol. & violaria. Quamuis affectus ſit calidus, non tamen conueniunt frigidiora, vt nymphea, mandrag. quoniam ea frigidæ intemperaturæ inteſtinorum nocent, ſed potius lenientia, & detergentia citra caliditatem, vt decoctum hordei, parietaria, beta, ſebeſten, & ſimilia. Cauendum ab vſu prunorum, à quibus maximè diſſoluitur ventriculus. Cæterùm per os dantur rhab. tamarind. infuſi cum ſyr. viol. aut tantillo ſyr. de papauere. Cinis inteſtinorum lupi, cinis cornu cerui, ab occulta quadam proprietate valde conferre creduntur ad dolorem colicum, cuius rei ratio nulla reddi poteſt, ſed ſolius experientiæ eſt inuentum.

De dolore Ilei. CAP. XXVII.

ILeos ſymptoma eſt inteſtinorum gracilium, à Latinis conuoluulus, à Barbaris (miſerere mei) dictus eſt, & quidẽ circumuoluulus a circumactionẽ, quòd videatur dolor circa vmbilicum ægri. Fit autem à bile multa aſſeruata in gracilibus inteſtinis, vel à cibo corrupto, vel à cruditate. Retinentur autẽ hæc excrementa ob factam obſtructionẽ à recrementis, vel ob tumorem inflãmationis. Dolorem vehementiſſimum hæc omnia excitãt, tum ob materiæ acrimoniã, tũ ob partis ſenſum. Magis enim ſentiũt, quàm craſſa inteſtina. Fit etiã ob peritonei ſtructurã, aut propter laxationem, cùm inteſtina recrementis plena, deuoluuntur in ſcrotũ, vocatúrque Ileos,

Quanquam Ileon inteſtinum non deuoluatur, ſed à ſimilitudine ſymptomatis. Sequitur enim vomitio ſtercoroſa, materia dura deuoluente in ſcrotum, & inflammata, quæ nota propria eſt Ilei. Diſcernitur notis narratis in colico dolore, & vomitu potiſſimùm. Si fiat ab inflammatione inteſtinorum gracilium, ſanguis eſt mittendus è brachio. Pars inferior exoneranda balano, vel clyſtere detergente & emolliente, qualis fuit deſcriptus cap. ſuperiori pro inflammatione inteſtinorum. Cucurbitulę in inguinibus, aut circa inguina ſunt apponendæ, etiã cum ſcarificatione. Cataplaſma ex farina hordei, fœnug. butyro, vel axungia porci, ol. chamo. parandum eſt. Vtiliſſimum eſt in vehementiſſimo dolore poſt ſanguinis miſſionem & alia remedia, dare ʒ.ij. ol. amyg. dulc. recenter extracti. Quòd ſi hoc remedio, & aliis non remittatur dolor, pil. ſupraſcriptæ ſine euphorb. pipere, & caſtoreo erunt ex vſu. Vomitum, ſi à natura non adſit, optimum erit leuiter prouocare, aquę tepidæ potione cum ol. viol. Nam pars media per interiorem, & ſuperiorem partem expurgari poteſt. Inunctiones etiam faciendæ ſunt, ſupra partem dolentem ex relaxantibus & emollientibus, vt

℞. ol. amygd. dulc. de lilio an. ʒ.ij. butyr. recentis & axung. gallinæ vel anatis an. ʒ.j. mucil. ſeminis pſilij ʒ.ß. terebinth. & ceræ parum, fiat linimentum. Vomitio non eſt compeſcenda, donec tota cacochymia fuerit euacuata. Fotus ex decoctione herbarum emollientiũ faciendi. Poſt hæc remedia, theriaca recens erit admodum vtilis, ſumpta quinque horis poſt cibum, & maximè ſi iliacus dolor poſt medicamenti venenoſi aſſumptionem oriatur. Si dolor à materia cruda fiat, erit iiſdem vnctionibus, & cataplaſmatis, aliiſque topicis concoquenda, vt prius in colico dolore dictum eſt. Diligentiſſimè eſt obſeruandum, vt alimenta in forma liquida ſint. Melius enim deſcendunt, & melius conficiuntur. Quòd ſi obſtructio fuerit ſolura, nõ erit inutile dare aliquas pilulas, quæ ventriculum & inteſtina detergant, citra magnam calfactionẽ, maximè cùm à putredine, & cruditate fit. Si autẽ ab inflammatione, minùs conueniunt medicamenta laxantia, ſed clyſteres fortiores, poſtquam conſiſtit deſtuxio, vt id, quod eſt impactum parti, per inferiora trahatur,

hatur. A principio autem ſi ex inflammatione fiat, non ſunt dandi acres, neq; trahentes, ne materia ad partem affectam trahatur, vt Gal. docuit, 13. meth. In aliis cauſſis, quæ ſunt citra inflammationem, licet etiam fortioribus vti iniectionibus. Nam Gal. tantùm prohibet in inflammatione, & affectibus, qui fiunt per defluxionem. Affectus magna ex parte lethalis eſt, nihilominus tentanda ſunt remedia omnia, vt balnea quæ ex anodynis & relaxantibus fiunt, & non in principio, ſed poſt euacuationes & poſtquàm defluxio conſtitit, aut partes inferiores, & ſuperiores euacuatæ ſunt. Soluit enim dolorem & humorem ad corporis habitum trahit.

De Ileo dolore ex prima diſtatione. CAP. XXVIII.

INflammatis, craſſo & voluulo inteſtinis remediũ eſt præſtantiſſimum ſanguinis miſſio vſq; ad animi deliquium. Deinde vomitus prouocandus ſola aqua tepida quæ diſtentas partes relaxando, dolorem mitigat, vel ol. viol. adiecto, quod idem efficit, & præterea calorem temperat. Vomitu idcirco purgantur ſuperiora, vt ad partem inflammatam non defluant excrementa. A ſanguinis miſſione imperanda eſt inedia ad 24. horas, quoad certũ ſit, detracto ſanguine, inflammationis magnitudinem fuiſſe remiſſam. Quòd ſi neceſſitas vrgeat, cibus dandus eſt, iſque medicamẽtoſus, vt iuſculum galli veteris, cuius venter infarctus ficubus ſit, paſſulis & feminibus frigidis, ac butyro. Paſſuli & caricæ dolores inflammationum mulcent, butyrum lenit, & aluum relaxat. Primò nõ erit inutile clyſterem acrem iniicere, quo repurgentur inteſtina. Nec metuenda eſt acrimonia, quoniam malum eſt in ſuperioribus inteſtinis procul à ſede. Poſt hæc lauandus eſt æger balneo emolliente, ac refrigerãte, vt ex mal. althea, violacea, & ſimilibus. Non probatur eorum conſilium, qui ex alto tepidam ventri affundunt. Nam etſi eiuſmodi embrocationes in doloribus capitis laudarit Gal. non tamen in cæteris partibus, & præſertim ventre conueniunt. Tepida enim facilè refrigerantur, ſicque calorẽ cum ſanguine & ſpiritu intrò pellunt, vnde augetur inflammatio. Satius verò fuerit, ſi propter balneũ aliud remediũ placeat, illinere ventrem iis, quæ modicè calfaciũt, & laxãt, vt ol. cham. viol. mu-

cilaginibus ſeminis lini,& ſimilibus. Dantur etiam narcotica,vt in dolore coli,ſed recẽtia.At in dolore coli,inueterata:quoniam in recẽtib. vis opij nõdum eſt obtuſa ſatis,& eſt plus in ileo,quàm in colica refrigerandum.

De *Hepatis affectibus*. CAP. XXIX.

IEcur membrum eſt principale, cui commiſſa eſt facultas principalis,quam nutritoriam vocant, & illius gratia alia membra facta ſunt quæ ſunt ſub ſepto tranſuerſo,ſi generationis membra excipias. Nam inteſtina gracilia,venæ meſaraicæ ad alimenti præparationem à ventriculo delati,ſunt facta.Splen,veſica fellis,renes,veſica,ad recipienda excremẽta facta ſunt,venę ad ſanguinis facti delationẽ,& conſeruationem.Epiploon ad coctionem iuuãdam. Quarũ partiũ cùm aliqua inſigniter læditur,hepar etiam per cõſenſum afficitur, vel eius coctio fruſtratur. Quare conſiderandũ eſt hepar,vt pars ſimilaris,& organica. Vt pars ſimilaris, laborat intemperie calida,frigida,humida,& ſicca tãtùm, vel cõpoſitis,& rurſum cum materia,vel ſine materia,eáq; vel calida,vel frigida.Si calida,aut eſt ſanguis,aut bilis,aut alter vincit alterũ humorem.Sic fiunt in hepate multę inflammationes à multo ſanguine limoſo , vel à ſanguine bili permixto,inflammatio eryſipelatodes, vel è contrà. Eryſipelas exactũ vix fit in hepate,ſicut nec ob vicinam bilem inflammatio, vel ob copiam ſanguinis. Si verò humor redundans craſſus ſit, vel eſt pituita , vel terreus humor melancholicus. Rurſus iſti humores, vel ſunt in tota ſubſtantia multùm ſparſi, & faciunt tumores duros ſcirrhoſos,aut œdemata, vel ſunt in venis infarcti , lenti aut craſſi,& obſtructiones pariunt. Fiunt & quandoque tumores ex craſſis flatibus. Obſtructio fit vel in meatibus chyſtis, ad quam ſequitur icteritia flaua , cùm bilis non recipiatur à ſua veſicula : Vel in eo meatu,qui eſt à veſicula fellea,ad inteſtina,& huius ratione duo ſequuntur ſymptomata, àlui aſtrictio, & coloris recrementorũ mutatio : ſunt enim alba aut cineritia.Si verò obſtructio eſt in venis hepatis, vel in parte concaua , ſcilicet, in ramis venæ portæ,ad quã ſequitur fluxus chyloſus,vel lotiuus , vt practici vocant , quia excrementa ſimilia ſunt loturæ carniũ. Vel obſtructió fit in radicibus venæ cauæ,&

Digitized by Googl

uæ,& tunè sequitur atrophia, & circa partem posteriorem iecoris grauitas in distributione alimenti, ob retardationem alimenti in cana parte iecinoris.

De imbecillitate iecoris.

Imbecillitas hepatis est, cùm ob vires suas debiles sanguificationem nõ facit. Tales hepatici dici possunt. Sed hæc imbecillitas à morbis supradictis fit. Nam, vt Gal.in vniuersum dixit: Omnis intemperies nata est impedire actionẽ,& cùm magna est intemperies,imbecillitas fit. Quare qui mederi voluerit huic imbecillitati, caussam agnoscat oportet,quod erit promptum assequi ex effectibus caussarum. Vt si calida intemperies, agnoscitur ex eo,quòd calfaciendo chylũ in bilem mutet, vnde sequitur vrina tuffa,alui excrementa crassa,biliosa, fœtida, acria. Si in ventriculum fluat,nausea,vel bilioſa vomitio,oris amaritudo, sitis interna,manuum caliditas & pedum, & pulsus celer. In ambitu corporis fiunt pruritus, & aliquando sentiuntur calidi fumi per cutem ferri. Hæc sunt,quæ calidam intemperiẽ ostendunt. Cum materia bilioſa, rarò fit intemperies, quin bilis retentio,vel febris aliqua præcesserit,vel non sequatur bilis,& seroſorum humorũ maior generatio. Rarò calida tantùm fit,ob id nõ multùm debemus curare de ea. Adde quòd de ea sola nunquã conqueruntur ægroti. Illa si fiat,facilius curatur,quàm cognoscitur,nisi admodum sit insignis.Cognoscitur autem,quod volas manus plus iusto calidas sentiunt, & pedum. Sitis adest, ventris astrictio ob vehementem attractionem à nimio calore factam.Curatur frigidis assumptis admotisq;. Assumuntur medicamẽta,vel alimenta medicamẽtosa, quæ efficaciora sunt,quã medicamenta, quia meliùs ad partem affectã trahuntur. Efficax est aquã bibere loco vini, fontis vel fluminis,vel cisternæ,cui si addas guttas aliquot aceti vini albi,vel succi granatorũ acidorũ, multùm refrigerabis. Non vituperarẽ vsum vini albi,aquei, diluti pauca aqua.Item poma cruda comesta in prima mensa, pruna acida, vuę pensiles, cerasa acida & dulcia aliquando.Vsus cucurbitæ, & cucumeris in iusculis, pepones cõmendarem,si refrigerati absque sale ederentur prima mensa,& aquã superbiberent.& nulla calida simul assu-

Signa intemperiei calidæ.

Curatio.

Victus ratio.

merent. Nam facilè in bilem vertũtur, si iis miſceantur. Vſus herbarum in iuſculis aut acetariis, vt lact. ſcariolæ cichorei, ſonchi. Vſus hordei mundati ſine amygd. vel cum recentibus, & quatuor ſeminibus frig. maior. medicamenta dantur in forma ſyr. tabellarum, opiatæ. Syr. laudatur ex viol. nenuph. end. ſimpl. cucurbitæ, portul. Tabellæ ſunt, diatrag. frigid. triaſand. aucta doſi ſeminum. Conſerua carnis cucurbitæ, lactucæ in aqua frigida lotæ. Extrinſecus admouentur epithemata, vng. Epithemata fiunt ex ſuccis herbarum frigidarũ hepaticarũ, vt cichorij plãtaginis, ſolatri, ſcariolę, addito pauco aceto. Vel ex harum herbarũ aquis diſtillatis, quib. addũtur aliqui pulueres, vt triaſand. coralli, & aliorum puluerum ad refrigerationem. Apta cerata ſunt, ſandaliũ, roſatum cum aceto, & ceratũ album Gal. recenter diſpenſatum. Hæc ſufficient ad intemperiẽ calidam auferendam, modò à calidis cibis, potione abſtineant, & frequenter vtantur remediis præſcriptis. Nam in affectibus ventriculi & hepatis oportet medicamentis frequẽter refrigerare, idque ſenſim. Quia impeditur illa refrigeratio à frequenti ciborum aſſumptione, qui niſi frigidi ſint, multùm retardant refrigerium. Si auferatur caliditas præter naturam, quæ iecur faciebat imbecillius effœminando, relaxandóque confortetur. Quòd ſi quis velit ſumpta indicatione à functione, quæ calore perficitur, ſpicam nardi vel celticam, vel parum abſynthij frigidis admiſcere, non multùm lædent, ſed proderũt, potiſſimum cùm diu & frequenter, his vtendũ frigidis, quę partem ſua frigiditate cõſtipant & obſtruunt, quæ obſtructio caloris maioris cauſſa eſſe poteſt. Adde quòd frigida, cùm ſint craſſarũ partium, non facilè penetrant, ob id bene adiunguntur ſupradictis frigidis ſpica nardi vel celtica, vel aliud tenuium partium, vt acetum.

De frigida hepatis intemperie. CAP. XXX.

FRigida intemperies, vt calidæ contraria eſt, ſic eſt cauſſa ſymptomatum contrariorũ, vt prouentus pituitæ, totius corporis frigiditatis, caloris faciei albidioris, habitus corporis (niſi cordis calor impediat) quaſi tumeſcentis. Excrementa pauca inſequuntur, & parùm olentia ob cruditatem. Aliquando venter fluit, poſt lon-

gum

gam excrementorũ retentionem. Et aliquando hæc intemperies vſu rerum frigidarũ, intempeſtiua aquę frigidæ potione, aut nimio rerum frigidarum vſu intus, vel extra poſt longam & largam ſanguinis fluxionem, quæ totum refrigerat, & potiſſimùm iecur. Curatur autem calfacientibus medicamentis, & alimentis, & extrinſecus adhibitis, victus ratione calfaciẽte, & medicamentis. Vtatur optimo ac generoſo vino & tenui, parùm diluto, vel pauco. Vtatur apio, naſturcio, menta, ſaluia, & aliis alimentis medicamentoſis, ſemine apij, petro. aniſi, fœniculi & ſimilium. Vtatur in iuſculis, & aliis cibis. Cõmendantur aromata, vt piper longũ nigrũ, cinamomũ, zinziber, crocus, galanga maior, & minor, cyperus, & alia multa talia, quę calida ſunt & tenuium partium. Quæ obſtruunt, frigida ſunt. Vix reperies inſignem frigiditatem hepatis, ſine aliqua obſtructione. Ob id quæ tenuium ſunt partium, conueniunt, quia aperiunt, & liberant ab illis. Extrinſecus ol. quale eſt nardinum, vel de abſynthio, de abrotano, anethinũ, & ſimilia conueniunt, quibus parum vini addimus. Ceratum ſtomachicum Gal. valet in hoc affectu, vel parari poteſt hoc modo,

Victus ratio.

Ol. experientia.

℞. ol. nard. & de abſynth. ana ʒ. iij. ceræ par. fiat ceratum. Tempore inunctionis adde modicũ vini maluatici. Ceratis adduntur arida, vt vnguenta fiant hoc modo.

℞. ol. nard. amygd. amar. ana ʒ. ij. ſpicæ nardi celticæ, ſchenant. galangæ ana ʒ. j. ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Vnguatur hepar, vel hypochondria, adde vini parum. Hæc ſufficienter calfaciunt, & aperiunt, corroborántque. Ad calfactionem, & corroborationem præſcribuntur confectiones aromaticæ, vt aro. roſ. garyophylorum, diaga. Hæc in forma opiatæ cum conſeruis ſufficiunt, vt

℞. conſ. cortic. citri ʒ. j. conſ. flor. roriſ. ʒ. ß. diag. ʒ. j. cum ſyr. capil. fiat opiata. Capiat ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſynthij, vel marrubij, vel betonicæ. Hæc intemperiem caſtigare poterũt & imbecillitatem quæ ab intemperie frigida fit. Eadem etiam humidam caſtigant, aucta tantùm doſi reſiccantiũ, vt ſi antiſpod. aliquod opiatæ addatur ex ſpongia bedeg. vel cornu cerui, vel inteſtinis gallinæ & lupi, vel ex corall. aut ebore. Agnoſcitur facilè hæc intemperies, vt quæ faciat

partes omnes in tumorem eleuari, multa pituitosa seroſa ve excrementa appareant, aut reddantur, & aliquando retineantur, & hydropem faciant. Tunc victus ratio magis resiccare debet.

De intemperie ſicca hepatis. CAP. XXXI.

SIcca intemperies corpus reddit siccius & squallidius, sanguis paucus est crassúsq; & venæ duriores, quàm antea. Fit & intemperies post longas inedias, & vsum medicamentorum siccantiũ. Facilè agnoscitur, & non facilè curatur, quia difficilè est rem siccam humectare, tũ quia, quæ agunt, debilia sunt, & quæ patiuntur, multùm resistunt. Adde quòd partes exsiccatæ concidunt, densiores redduntur, & medicamenta non possunt penetrare, & vbi penetrarunt, ob imbecillitatem facultatum naturalium, & maximè concoctricis in substantia membrorum solidorum. Illa quæ altas radices non iecit, cibis curatur humectantibus, balneis, & inunctionibus. Alimenta sunt lac, butyrum, vitella ouorum, succus carnis, vinũ, lac amygd. dulc. & sem. frigid. maior, ptisana parata cum iure carnis vituli, vel porcelli. Medicamenta ex carnib. testudinum, & aliis parari possunt, sic.

℞. carnium testud. semicoctarum ʒ. ij. pinearum infusarum in lacte, & amyg. dul. ana ʒ. iij. quatuor semin. frigid. maior. munda. ʒ. j. pistentur simul: quibus adde amyli vel farinæ lentium tenuissimæ q. j. cum deco. testudinum fiat tarta parua addendo sacchar. ℔. j. vitell. ouorum N. ij. cinamomi ʒ. j. coquatur leuiter in furno, frequenter comedant, superbibant parum vini. Potus lactis vaccæ, vel ouis, vel mulieris erit ex vsu. Balneis humectetur totum corpus, & ol. amygd. dulc. & viol. vngatur. Regatur, vt qui febre hectica, vel intemperie sicca ventriculi laborant, vt dictum est. In omnibus istis caussis conueniunt, quæ à proprietate occulta iuuant, vel similitudine substantiæ, vt hepar lupi, anseris, caro pass. sed magis in sicca vel frigida intemperie permiscentur quàm aliis propriis intemperaturis. Non differunt remediis intemperies ventriculi, & hepatis. Nam oportet vt sint contraria caussis, & semper aliquam astringendi vim in vtriusq; partis remediis esse, nisi cùm obstructio id vetat.

De

De Hepatis inflammatione. CAP. XXXII.

HEpar quod multo ſanguine abundat, & illo nutritur, multas & magnas venas habet, per quas magnum ſanguinis fluxum, vel potiùs refluxum ad ſe patitur. Ob id aptum eſt ad inflammationes ſuſcipiendas, quę tumorem, dolorem, febrémq; neceſſariò ſecum adferunt, vnde reſpirandi difficultas, tum ob tumorem tum ob febrem, quæ maiorem refrigerãdi neceſſitatem habet. Tuſſicula inanis, dolor verò grauis, quia non ſentit, niſi in parte gibba ſit. Tunc ob ligamentũ, quo cum diaphragmate iungitur, ligatúrque, dolor punctorius ſequitur, & cruenta excretio in iis, qui abundant ſanguine. Vrinæ ruffæ & maximè, ſi inflammatio eryſipelatoſa vel eryſipelas fuerit. Dolor ad clauiculas aſcendit vt iis, qui tumorem ſcirrhoſum circa partem dorſi habent. Dolorem ſentiunt ob membranę coſtas ſuccingentis tentionem, quæ tenditur ob ſepti tranſuerſi tentionem, & ſeptum tranſuerſum tenditur ob pondus hepatis deorſum trahens. Febris ardens eſt, lingua arida, rubénsq;, in principio tandem nigreſcit, & aſpera fit, ſitis inexhauſta, nauſea, cibi faſtidium, ſingultus. Hæc inflammationẽ ſignificant, ſed cùm fiat in diuerſis partibus, diuerſa ratione curatur, quod factũ eſt. Diſtinguendum eſt, an affectus ſit in gibba. Tunc partes illi vicinæ, & eius functio magis afficiuntur, vt ſeptũ tranſuerſum magis opprimitur. Quare maior difficultas reſpirandi, tuſſicula inanis magis manifeſta, vrinæ magis accenſæ. Tumor tactu minùs deprehẽditur, ſed retro magis ſentitur dolor, & acutior ob ligamẽta. Si in caua, ſingultus, nauſeáq; magis diuexant. Fluxus ventris adeſt, vomitio bilioſa etiã, maior ſitis, linguæ ariditas, aſperitáſq;. Sunt qui pro nota inflammationis, & potiſſimùm gibbæ, addũt, quod dolor eſt in dextera parte, ſed illã notã falſam experientia agnoui. Nam ſi hepar inflammetur in vtraque parte, grauitas circa mendoſas coſtas percipitur, ſed in clauicula dextra potiùs, quàm in contraria, quod diſſectio docet. Hepatis enim extremitas ad ſiniſtram venit. Quare ſi inflammatio fiat in extremitate hepatis, dolor in ea parte ſentitur. Quare aliam notam adderе oportet, quę ſplenis inflãmationem ab ea diſtinguat.

In vtraq; enim dolor sub hypochondrio sentitur, sed al
tior est doloris sedes in hepate, inferior in splene. Add
quòd cùm lien inflammatione laboret, tumor tactu de
prehenditur. Nam ob grauitatē inferiùs descēdit, quàn
pro naturali constitutione. Est autem spongiosus, aptu
ad suscipiendas defluxiones. Præterea multarum vena
rum & arteriarum ramos obtinet, per quos magnum fi
humorum ad eum effluuium. Adhæc sanguis fœculen
tus retinetur, ob quā copiam in tumorem eleuatur præ
ter naturam. In musculis aliquando, non in subiecti
partibus fit inflammatio hypochondriorum. Quare qu
minùs exercitati in partium affectarū cognitione sunt
internam pro externa, & cōtrà accipiunt. Cognoscuntu
autem hac certissima nota quòd si in parte fiat tumor
est vel inter cutē vel musculos. Illa tactu deprehēditur
visūq;. Nam si calida, rubescit cutis, si frigida, sine febr
est, vel dura, laxa. Si in medio ventre, figuram musculo
rum seruat. Est longa & recta, vt ipsi recti sunt, tumo
quoq; multùm extrà protenditur. Si verò in lateribus
maximus tumor erit, qui à partibus anterioribus per po
steriores procedet, & extra prominebit in musculis o
bliquis dextris vel sinistris: Si in descēdēte, tumor ad th
racem extenditur: si in ascendente, magis ad inguina ve
niet. Si in transuersalibus, magis læduntur partes pro
fundæ & quà è iugulo, comprimuntur intestina. Dolo
est vehementior, quàm in aliis musculis, quia musculu
ille est membranosus circa finem, & neruos plures mol
liores q; obtinet, & cū peritoneo ita iungitur aponeu
rosi, vt vnum faciant. Hæc ad inflammationem splenis
musculorum sinistri lateris distinguendam vtilia erunt

Inflamma tio hypoch.

Notæ.

Cvratio.

CVrantur inflammationes hepatis & lienis larg
sanguinis missione, è directo partis affectæ. Cu
curbitulæ sunt in vtraque affectione coxis affigendæ a
diuersionem. Clyster iniiciendus, mollis, leuiter deter
gens & refrigerans, qualis hic.

℞. mal. bismal. viol. cucurb. cucu. ana M. j. prunorum
sebest. ana N. xx. quatuor sem. frig. maior. an. ʒ. iij. ani
ʒ. ij. flor. cham. viol. ana p. j. fiat decoctio. In ℔. j. dis
mel. viol. sacc. & cass. an. ʒ. j. ol. viol. ʒ. iij, misce, fiat cly
ste

ſter,iniiciatur tertio quoque die manè. Leuiter deterget,& refrigerat partes per conſenſū calfactas,aliquid excrementorū ſenſim euacuat,& maximè ſi inflammatio ſit in caua aut in ſplene. Ad alterationem humorū tales ſyr.præſcribendi ſunt,qui poſſint feruoré caſtigare. Si in caua,debent leuiter detergere,& per ventrem, quod à parte inflāmata reſudat,euacuare,niſi aluus ſua ſpōte nimis fluat. Tunc enim illi,qui leuiter tantū detergunt, & aliquam aſtrictionem habent conueniunt.

℞.ſyr.end.ſimpl.ʒ.2.decoctionis hord.ʒ.4.miſce fiat ſyr.vel ſic. *Syr.*

℞.decoctionis cichor.end.ſcariolæ ana M.1. fiat decoctio,ad ℔.1.in qua diſſ. vini malorum gra.ʒ.2.ſacch. q.ſ. fiat ſyrup. Si cum ventris aſtrictione fuerit,ſequens parari debet.

℞.ſyr.viol.ʒ.2. decoctio.hord.ʒ.3.miſce. Si verò inflammatio eſt in caua,tūc in principio tales ſunt,quales præſcripſimus. Sed poſtquam conſtitit defluxio ,ad leuiter aperientes tranſeundum eſt,vt ad ſyr.end.compoſ.capill. Et in declinatione ad ſyr.de bizant. Dandi ſunt tales cum decoctione quatuor ſemin.frig.maiorū, vel aliorū diureticorū,vt cùm radic.graminis,apij,petro. In externa verò parte poſt miſſionē ſanguinis, addēda ſunt repellētia,ne fiat maior influxus. Talia erūt ol.vel vnguēta,vel cataplaſma. Olea ſunt,quæ refrigerāt,& aſtringunt,vt ol.roſ. myrtil. addito pauco aceto. Quòd ſi fortiùs eſt repellendum,vel refrigerandū,ſucci herbarum addendi ſunt, vt ſuccus vitis,cichor.plāt.g. ſolani,portulacæ, prunorū,pyrorum,vel cotoneorum, quib.ſunt pāni intingēdi,& ſuperponēdi,frequēterque mutandi. Ceratum ſandalinum idem præſtare poterit cum aceto. Vnguētum album Gal. In incremento roſ. vnguentum vel ol. Oleum cham.ſupradictis addēdum eſt, & in declinatione nardinum, abſynthites,irinum, & alia,quæ detergunt,additis ſemper aliquibus aſtringentibus. Pro incremento tale cataplaſma paretur.

℞.dactyl.mundatorum N.x.vuarum,paſſ.cum arillis ʒ.3.coquantur in aqua cum aceto,& fortiter cōtundantur,quibus adde florum cham.mel. roſ.rub.an.p.1ª ſpicæ nardi,ſcon.ana ʒ.1.ſeminis apij,petro.ana ʒ.ß.ſe-

Digitized by Google

minis end.portulacæ ana ʒ.1.ß.ol.de absynth. & rosa ana ʒ.1.farinæ hord.ʒ.2.misce,fiat cataplasma.vel,

℞.acac. & fic.ana ʒ4.coquantur in aqua & aceto,cõtusa per cribrum passentur,quibus adde flor.cham.mel.lil.samb.ana ʒ.1.farinæ semin.lini ʒ.1.cum sapa,fiat cataplasma. addendo spicæ celticæ vel nardi ʒ. 2. vel ol chamo.vel anethi ʒ.3.applicentur supra regionem hepatis. Resoluit magis,quam supradictum. Quare post principium apponendũ erit.Idẽ poterit ex carne malorum cotoneorũ,vel pyrorum,vel pomorum,vel vuarũ immaturarũ fieri, additis aliis odoratis digerentibus, vt spica nardi,scen.cypero,sandalis,&c. Si in declinatione post inflammationẽ duricies remaneat,tunc minuenda, aut prætermittenda sunt astringentia , & remollientibus castiganda. vt,

℞.pass.cum arillis,fic.ana ʒ.3.muc.lini & fœnug.extractæ cum vino ana ʒ.2.ol.chamom. & anethi, vel amygd.amar.aut dulc.ana ʒ.2.styrac.calam.iridis,ana ʒ ß.decoquantur pass.& ficus in sapa, & cum eadem fiat cataplasma , vel vnguentum,quia magis emollit, quò profundius descendat.

℞.ol.amyg.& liliorum ana ʒ.3. ammo. diss.in aceto ʒ.1.styrac.iridis ana ʒ.1 spicæ nard.scen.ana ʒ.1.ceræ nouæ q.s. fiat vnguentum , quo inungatur fero & manè. In declinatione non erit prætermittendus syr.compos. ex aperientibus & aluum laxantibus.vt,

℞.rad.apij,petro.ana ʒ.2.polyp.quer.recentis ʒ.3.fœnæ orietal.ʒ.j.anisi,fœnic.apij, petro.an.ʒ.1.flor.cham. viol.ana p.1 fiat decoct.In ℔.1.ß. col.diss.oxym. simpl. vel acetos.simp.ʒ.6.sacch.q.s. fiat syr.aro.cum ʒ.3.cinamomi,cap.alternis diebus ʒ.4.

Victus ratio.

Vtatur victu tenui & exquisito. Est enim morbus hic valde acutus,& maxime si erysipelas sit.Abstineat a carnibus,vino,dulcibus. Vtatur lactucis,cremore ptisanæ, & pomis coctis, iure pulli. Si sit erysipelas, plus infrigidare oportet. Habenda est etiam ratio capitis, quoniam delirium semper sequitur has affectiones.Expectare oportet fluxum sanguinis in crisi , & maxime si in caua fuerit. Eodem modo curatur lienis inflãmatio,

differt

differt tamen situ affectio,& ob id differunt in sanguinis missione,quę à parte affecta fieri debet.Remedia in declinatione debent esse magis incidentia & aperientia, per ventrem potiùs, quam per vrinas purgandi. Scirrhus, vt plurimùm sequitur, qui curari debet iisdem remedijs, sed fortioribus. Emollientia minùs sunt verenda in lienis scirrho, quàm hepatis.

De *hepatis obstructione.* CAP. XXXIII.

IEcur venas habet maximè obstructioni obnoxias,ob earum paruitatem,& structuram. Vena enim porta in capillares definit, per cauum hepatis disseminata.Item vena caua à gibba nascitur ex capitalibus excipiétibus sanguinem coctum,& vtraque bile purgatum.Itaque qui venas habent astrictiores, vt frigidi temperie, plus obnoxij sunt obstructionibus,tum ob venarũ angustiam, quam ob copiam pituitæ lentæ & crassæ. Sunt enim illa duo, causæ obstructionum potissimæ, nempe meatuum angustia,vel humorum crassities,vel lentor,vel sanguinis copia.Obstructio magna morbus est partis instrumentariæ, & caussa malorũ symptomatum, vt icteritiæ, febris inflammationis,& atrophiæ. Danda est igitur opera,vt agnoscatur & curetur.Agnoscitur ab affectu, vt si citra cibi distributionem grauitas circa iecur sentiatur,corpus calidius,si color appareat flauus vel pallidus. Quòd si tensio vel tumor in hypochondrio dextro sentiatur, certissimum erit hepar obstructum. Si alui excrementa alba sunt, cineritiáue obstructio est in vesicula fellis ad echisim. Ad horũ cognitionem multùm facit pulsus frequens.Victus ratio, quæ præcessit,vt si crassis & viscidis vsi sunt,aut si à cibo corpus supramodum exercuerint, aut si crassis alimentis in prima mensa vsi fuerint,à cibo verò calidis, & tenuium partium,& diatrium piper. vel pulueribus digestiuis,ex pipere,cinamomo,& aliis tenuibus odoratis,vt solent multi Medici præscribere.Talia enim(teste Gal.lib.de sanit.tuenda)faciunt cibum crudum inter venas penetrare,& obstructionem facere. Vsus medicamentorum aperientium, ventriculo pleno crudis humoribus,sæpe causa fuit obstructionum.

Causa ob structionis.

Signa.

Victus ratio.

Curatur optima victus ratione, eáque attenuãte, & vsu medicamentorum. Sed potissimùm fugiendum est, ne alimenta crassa lentáque iniiciantur, neque præposteto ordine, nempe astringẽtia crassáque in principio. In fine verò aperientia, vel attenuantia. Vitanda est ciborũ varietas, & copia. Eligenda, quæ detergunt vẽtriculum, & intestina. Vomitus vtilis est iis, qui ad eũ faciles sunt. Vinum albũ aut rubrum tenue vtile est, & alimenta attenuantia, vt herbæ & radices. Constituta victus ratione attenuante, præscribantur alimenta medicamentosa, vt vsus cæparum ex oxym. vel aceto. Iuscula, in quibus decoquantur radices apij, vel petro. vel fœniculi vel eorum semina. Capiat tertio quoque die pilulas duas ante pastũ per tres horas ex mitioribus, vt de hiera simp. de aromat. vel ante cibum, quæ odorata tantùm cũ aloe recipiunt. Deinde syr. dantur, vel oxym. aliquod diureticum. Syrupi sunt acetos. de quinque radic. capill. de byzan. oxym. simpl. vel diureticũ & similia. Quæ liquida sunt, magis conueniunt, quàm spissa vel dura. Finitis syr. purgetur pilulis supradictis, addito ad duplum aga. vel detur diaph. aut compositio alia quæ pituitam soluat, vt,

Syrup.

℞. diaph. ʒ.ß. cum aqua apij, vel gr̃aminis, vel decoctione cicer. rub. fiat potus. Indum maius idem præstat. Post euacuationem fiant opiatæ ex conseruis alterantibus tro. pul.

Vngũtiũ.

℞. conser. rad. apij ʒ.1. conser. flor. cichor. & capil. ven. ana ʒ.ß. pul. diarrh. abb. triasand. ana ʒ. 2. tra. de eupato. ʒ.1. cum syr. de byzan. fiat opiata, capiat ad quantitatẽ auellanæ, superbibendo parum vini albi diluti aqua apij vel asparagi. Ad extrà vnguntur hypochondria ad aperiendas obstructiones, & concoctionẽ crudorum humorum, & discutionem flatuum.

℞. ol. nard. & amyg. amar. ana ʒ.3. succi apij ʒ.1. decoquantur ad succorum consumptionem, cui adde spicæ nard. & celticæ, scen. asari ana ʒ.2. semin. apij, petro. ana ʒ.1. cyperi & ros. ana ʒ.ß. ceræ q.s. fiat vnguentũ pro hypochõdriis, tẽpore inunctionis adde aceti parũ. Hęc pro hepatis obstructione sufficiant. Quòd si fortiora remedia

Digitized by Google

remedia expoſtules, veniendũ erit ad ea quæ pro liene obſtructo præſcribuntur, de quibus poſtea. In hepatis obſtructionibus medicamenta aperientia, apprime valent, quæ recipiunt aliqua fecur roborãtia, quales ſunt tro. de eupatorio, tro. diarrh. dialacca, de rhab. de abſynth. diacucur. Verũ ex iſtis eligẽda ſunt minùs amara, aut ingrata, minúſq; calida & acria. Noui quãdam nobilem mulierem, quæ ad vlcus renũ deuenit vſu cuiuſdã compoſitionis, puto vocari (de vino) excerptæ à praxi de Tarenta. Quare ſi morbus ſit contumax, longiori tẽpore his vtendum eſt. Neque ſunt hæc fortiſſima & calidiſſima danda frequenter. Quòd ſi cogamur ingratis & fortiſſimis vti, melius in forma pilul. dãtur, quia melius, & ſine faſtidio deuorantur: neque affatim ad partem veniunt. Quare nequeunt tam calfacere, vel aperire, vt diſſoluant vel lædãt. Ego ſemper magis vſus ſum pulueribus cordial. vt diarrh. triaſan. diogal. & ar. roſ. aliſque vel pul. tro. miſcere ſic.:

℞. tro. de rhab. vel de eupat. ʒ. ß. pul. diarrh. abb. ʒ. ij. diagal. ℈. j. cum vino aut ſyr. de byzantiis, velend. cõpoſ. fiant pilulæ vj. pro ʒ. cap. 7. ſuperbibẽdo aquæ end. vel cichor. & graminis, vel aſpar. an. ʒ. ij. Cũ calor præter naturam multus non eſt: tunc ſyr. calidiores, vel aquas imperamus accipiendas. Rarò accidit obſtructio ſine calore, præter naturam, niſi in ſcirrhis. Fortiſſima remedia ad obſtructionem hepatis erunt apta obſtructionibus lienis: hac tamen ratione differunt, quòd minus aſtringentia addimus in liene, quàm in hepate, & ob humoris craſſitiem fortiora eſſe oportet.

Aperientia

De *Ictero*. CAP. XXXIIII.

ICterus ſemper ſymptoma eſt, & triplex viſitur. Prioriè dictus flauus eſt, a bilis aſperſione. Altera à ſplenis vitio, & niger dicitur. Tertius ex vtroq; fit, & nomine peculiari caret, dici tamen poteſt vireſcens à calore. Eſt enim ex mixta bile flaua humori atro, aut cineritio, vnde ex viridi flaueſcit, quod ſæpe in puellis videmus, quæ Κλωρῶσαι ſunt, id eſt, ex viride flauæ. Icterus fit vel affatim vel ſẽſim. Qui ſenſim ob obſtructionẽ meatus veſicę felleæ fit. Is verò meatus duplex eſt. Alter ab hepate in chyſtim, alter à chyſti in ecphyſim deſcẽdit.

Si hic obſtruatur,alui excremẽta alba erũt aut cineri tia.Sin alter,veſica plena exiſtente,excremẽta vtcunq; colorata ſunt. Hi affectus ſequũtur febres,vel hepatis obſtructiones. Hæc autẽ curantur iiſdẽ ferè remediis, quib⁹ obſtructiones hepatis:hoc tãtũ intereſt,quod in hepatis obſtructionibus vtimur medicamentis purgãtib⁹ pituitoſa:In ictero,bilioſa ſine attractione,vel parua, vt ſucco roſ.ſcam.ſero lactis, rhab. infuſo in vino, vel aqua graminis,& aliis.Purgato corpore, & per vrinas,&per vẽtrẽ,detergẽ la cutis balneo, & bilis euacuanda cientibus ſudorem,vt quicquid eſt in habitu,euacuetur,diſcutiatur,& detergatur. Balneũ tale paretur.

℞. cicl æ cũ rad.mal.,pariet. foliorum viſci querc. ana M.4.fol.chelid.ſapon.ana M.ß.fabar.integ. lupinorum ana p.3.flor.cham.melil. centaur. minor.ana p.2. hord.integ.p. 6.fiat decoct. in qua natet & ſudet in lecto manè cõtinuãdo per quinque dies,& nouis ſpõgiis detergatur.Si in oculis & facie perſeueret affectus,errhina purgantia bilem erunt ex vſu.vt,

℞.ſucci roſ.ʒ.2.ſucci cicl ęʒ.1.ſcam.ʒ.1.mel.roſ.ʒ.3.decoquantur ad ſpiſſitudinem,& digito immittant in nares. Aqua ex vino albo abluat faciẽ. Quòd ſi velit citiſſimè mundari, lauet cum aqua diſtillationis peponũ, vel cum decoctione balnei,ſed hæc non ſunt tentãda, niſi euacuata bile,caſtigata intemperie hepatis calidiore. Victu regio vtantur.Bibant vinum album tenue dilutũ aqua decoctionis graminis. Quòd ſi mulieri vtero geréti accideret icterus,vtatur optima victus ratione,& applicetur ſequens medicamentũ carpis,& plantis pedum,& curabitur.

℞.fol.viſci querc.M.2.fol.chelid.marrub.ana M ß, contundãtur in mortario addito pauco vino,& applicetur.Hic morbus fit in morbis acutis,poſt,vel ante ſeptimum. Quòd ſi aliquo die critico fiat,apparentibus ſignis concoctionis,optimum eſt indicium,& bene ſperandum,modò non obduruerit iecur. Quòd ſi obduruerit,& ante ſigna concoctionis, ante diem decretoriũ fiat,malum ſignificat,& hunc affectum fieri ob bilis redundantiam,quam natura domare & concoquere nõ poteſt,& irritata copia aut qualitate ,ante legitimum tempus

Digitized by Google

tempus expurgans, ad cutim transmittit. Illius nō magnam curam habemus, sed morbi acuti, a quo maius imminet periculum. Quod si euadant, postea curatur symptoma.

De hepatis scirrho. CAP. XXXV.

SCirrhū in hepate, splene, & renibus facile fieri euidentissimè docuit Gal. 13. Methodi. In hepate quidē quia sanguine limoso nutriatur: in splene, quòd humorē recipiat crassum: in renibus, quia sanguine spisso nutriūtur. Est autē scirrhus tumor durus sine dolore. Fit post lōgas & diuturnas, atque magnas obstructiones, & post inflammationes, vel ob vsum eorum, quæ obstruunt, & indurant. Cùm enim iecur obstructū est, tenues mittit humores ad alia membra, & in seipso retinet crassos, quibus dū nutritur, induratur, si vel refrigeretur, vel calfiat, vel siccetur. Frigida quippe inducāt, calida resoluunt quicquid est tenuius, sicca idem digerendo. Inflammatio idem facit, quod obstructio. Præterea vsus nimis frigidorum, & verè repellentiū, vel astringentium, scirrhum generat. Sunt verò duo scirrhorum genera. Alterum nōdum omnino factum est, neq; hydropem aut atrophiam facit, potēstq; curari remediis dextre appositis. Alterū confirmatum dicitur iam factum, & in habitū versum, quod hydropem aut marasmum facit, nec admittit curationē. Quare tales ægritudines curandas non debet suscipere Medicus, nisi cum præfatione: neque symptomata quorum scirrhus causa est. Nā cùm causa tolli nō possit, quomodo tolli poterit effectus? Adde quòd malactica quodammodo istis aduersantur, quibus scirrhi curari debēt. Agnoscitur scirrhus tactu, nisi cùm vēter flatibus intumuerit. Tunc enim hepar infra residet, musculi ventris sursum eleuātur a flatibus, qua occasione decipiuntur Medici, cùm vēter detumuit, quia duritiem, vel tunicā viscerū inueniūt. Memini me vidisse quendam, qui tales tumores duros à paucis diebꝰ factos esse assereret, quòd tūc primùm apparerent. Ægrotantes sunt interrogādi, nū grauitatem & pondus sentiant in hypochōdriis, vel si dolorem sentiant circa omoplatas, aut clauiculas, si in vtrumq; latus decūbere possint. Nā qui tumores illos

habent,nõ niſi ſuper partẽ affectam dormire poſſunt, aut quieſcere,nõ ſin latus contrariũ,vel ſupra dorſum. Quòd ſi ſine febre ſint, ſcirrhum eſſe confirmabimus. Nam idem inflammationibus internis accidit,quę nũquam ſine febre ſunt,vel ad extrà tumores fiunt.

CVRATIO.

Curatur autem hoc modo tum hepatis, tum lienis durities. Purgentur modo ſuprà dicto cap. de obſtructionibus hepatis,verùm in pilulis plus myrrhę,vel bdellij,vel ſtyracis ponimus,vel aliarum lachrymarũ quæ humores liquefaciunt,incidunt,& fundunt. In primis pilulis ſatis erit myrrham,& ſtyracẽ, maſtichémq; apponere. Deindè præparato corpore ad ammoniacũ & alia venire. Pilulæ fiant ſic.

℞.aga ʒ.j.myrrhæ,ſtyrac.an.ʒ.ß.ſpicæ celticæ,ſchen. cinamomi an.ϑ.ß.excipiantur terebinth.& fiant pilulæ,de quib. cap.ʒ.ß.vel ʒ.j.manè in exitu lecti,deinde vtatur ſyr.incidentibus,& iis quæ acetum recipiunt,vt ſyr.acetoſ.ſimpl.& compoſ.& aliis,vt de bizantiis,eupato.oxymel ſimp.& diuretic.ſcill.cum decoctione biſmal. vel mal.viol.vel decoctione ſeminis lini, biſmal. apij.petro.vt,

℞.ſyr.acetoſ.compoſ.oxymel.diuret.ana ʒ.iij.decoctionis paſſ.ſic.℔.j.ß.miſce,vel,

℞.rad.biſmal.ʒ.j.graminis petro. aſparag. irid. exting.ana ʒ.j.viol.fol.alkechãgi.cichor.end.borrag. an. M.j.marrub.M.ß.paſſ.ſic.dactyll.munda.ana N.x.aniſ. fœnic.ſeminis alkechãgi.ana.ʒ.iij.ſeminis biſmal.quatuor ſemi.frig.maior.ana ʒ.j.flor. chamo. melil. ſamb. viol.anth.ana p.j.fiat decoctio in aqua & ſapa ad ſ℔.ij. In quibus diſſ.ſyr.acetoſ.ſimpl.ʒ.iiij.aro.cum ʒ.ij.cinamo.& iridis ʒ j.cap.in quinque matutinis, quo finito capiat pilulas ſequentes poſt mediam noctem.

℞.maſſ.pilularum de ſagapeno,vel fœtidarum ʒ.j. fiant pilu.vij.in craſtinum dentur ʒ.ij.terebinth. abietis,quatuor horas ante prandium. Deinde vtatur opiata ſequenti.

℞.conſ.capil. & viol.ana ʒ.j.pul. diarrh.abb.& diareos ſimpl.ana ʒ.ij.tro. de euapato.&de rhab.an.ʒ.j.cũ ſyr.de bizãtiis & viol.fiat opiata,de qua cap. manè ad quan-

Digitized by Google

quantitatem nucis, ſuperbibendo parum vni albi diluti aqua borrag.&apij.Iſtis peractis inũctionibus emollientibus,aut fotibus emolliẽda eſt pars,quod oleis primùm tentare oportet,& pauco vino albo. Emolliũtol. amygd.dulc. ſeſam.liliorum,irinum. Additur vinũ aut acetum ad penetrationem,vt,

℞. ol.amygd. dulc.ʒ.ij. ol. liliorum ʒ.j.vini albi ʒ.j. miſce.Succi addi poſſunt & pars irrigari & foueri.Succi herbarum emolliẽtium ſunt ſuccus iridis,cucum.agreſt.ciclam.ariſtol.ſolani veſicatorij. fiat hoc modo.

℞.ſucci iridis ʒ.iij.ſucci apij ʒ.ij.ſucci abſynthij ʒ.j.ol. amygd. dulc. ʒ. iiij. vini albi ʒ. iij. miſce , & cum col.foueatur regio.Si ex his ſuccis linimentum facere volueris,decoqu.ſucci cum oleis , deinde adde butyri, & pinguedinis galli.vel medullæ cruris vituli,aut porci ana ʒ.j.miſce,fiat linimentum. Quòd ſi ſpicam celticam aut ſche.vel ſtyrac.myrrham,iridem addideris ceræ,vnguentum efficacius fiet,quale eſt ſequens,quo vtendum poſt alia remedia , & maximè poſt fotus ſequentes.

℞.ſucci ciclam.irid.an.ʒ.ij ſucci cucu.agreſt.& rad. vlmi.an.ʒ.j.ol.amygd.dulc.& liliorum an. ʒ .iiij.decoquantur in duplici vaſe ad ſuccorum conſumptionem quibus adde pinguedinis porci,medullę porci an.ʒ.iij. terеb.ʒ.ij.propoleos ʒ.j.ſpicæ,trid.ſchen. myrrhæ, ſtyrac.ariſtolo.rotundæ ana ʒ.ceræ q. ſ. fiat vnguentum , quo vngatur pars poſt fotus ſequentes.

℞.radic.vlmi mãdrag.ana ʒ.ij.rad.irid. & ariſtol.an. ʒ.j.fol.ſolatri,mal.biſmal.cum radic. ana M. j. viol. & doronici.an.M.ß.flor.chamo.melilori,ſambuci,an.p.ij. fiat decoctio in aqua,& vino albo,ſi pro hepate:ſin pro liene cum aceto,& cum ſpongiis ablutis fiat fotus,cui adde abſynth.M ß.ſi pro hepate paretur,& poſt fotum vngatur vnguento ſequenti. Quòd ſi his remediis nõ cedat,fortiora paranda erunt,vt,

℞.rad.biſmal.irid.cucum. ana ʒ.vj.rad.ſamb.ebuli, & ariſtol.ana ʒ.iij.rad.panac.ʒ.j.foliorum marrub. pulegi.mal.biſmal.geranij maioris , & minor.pedis colũ. ana M.ij.ſeminis lini & fœnug. ana qr.j. flor. chamo. melil.ſamb.ana p.ij.fiat decoctio in aqua decoctionis

inteſtinorum & vino albo, & foueatur frequenter. Si pro hepate fiat, in fine decoctionis addere oportet ſpicæ vtriuſque & aſari ana ʒ.ʒ. abſynth. M.i. hūc fotū ſequitur vnguentum.

℞. ol. hepatis galearum, vel raiarum, ʒ.ʒ. ol. liliorum ſcorp. & lumbric. ana ʒ.ʒ. ammo. ſagap. diſſol. in oleis prædictis ana ʒ.ʒ. ſtyrac. cal. ʒ.i. benioin. ʒ. ß. irid. ariſtol. ſpicæ aſari ana ʒ.ʒ. medullæ porci, vituli, & cerui ana ʒ.ʒ. ceræ nouæ q.ſ. fiat vnguētum, tēpore vnctionis adde aceti ſcill. parū. His topicis per interualla vti oportet, ſed diu continuādo. Et cùm faſtidioſum ſit ſemper his vti, fiant empla. vt,

℞. maſſ. emplaſt. ceron. ʒ.ʒ. ſpicæ nardi ʒ.i. ſtyr. cal. ʒ. ß. cum ol. irino fiat.

℞ maſſ. emplaſtri diachil. magni ireati ʒ.ʒ. malaxentur cum ol. irino & de abſynth. Applicetur regioni hepatis. Hæc emolliunt & corroborant. Danda ſunt viciſſim aliqua purgātia leuiter, vt materia liquefacta, & æquata euacuetur per ſedem. Item & cientia vrinam, vt per vrinam expurgetur pars gibba hepatis. Id annotatione dignum eſt, quòd ex frequenti corporum diſſectione obſeruaui, omnes hydropicos, vel ſcirrhoſos, glandulas, meſenterij induratas habere, & pancreas ſimiliter. Quare non erit inutile totum ventrem oleis tingere, vel vnguentis, totúmque ventrem fouere.

Obſeruatio.

De *Hydrope.* Cap. XXXVI.

Vide alterum caput ſub finē libri ſecūdi.

HYdrops eſt aquæ ſeroſæ collectio inter peritoneū & inteſtina, in thoracis ſpatio, & venis omnibus. Fit autem ex hepatis immodica refrigeratione, ex qua eius actio læditur, minuitur, corrūpitur. Ea vitiata cū aliméta vertuntur in flatus, Tympanites fit: cùm in ſerum, Aſcites: cùm in pituitam liquidam, Anaſarca, ſeu Leucophlegmatia. Hydrops fit, modò per proprietatē, modò per conſenſum. Per proprietatem, ſi affectus ſit primarius in hepate, vt intemperies omnis, obſtructio, inflammatio, & omnis humor præter naturam hepar occupans. Per conſenſum partium internarum potiſſimùm earum, quæ nutritioni dicatæ ſunt, vt vētriculi ſplenis meſenterij, renum, inteſtinorū gracilium, quæ ſi non fungantur ſuo munere, hepar refrigeratur.

eiúſque

eiúſq; coctio corrumpitur. Vt ſi ſplen ob ſcirrhum nó purgat ſanguinem, aut renes propter obſtructionem, vel aliam cauſſam ſerum non trahant, aut propter imbecillitatem, vel obſtructionem diuturnam emulgentium. Naſcitur nonnunquã vitio chyſtis fellis, vt poſt icterum ſæpe contingit. Accidit & poſt menſes ſuppreſſos, vel immodice fluentes, aut hæmorrhoidas ſuperfluas, vnde ſupramodũ refrigeratur hepar. Calor enim innatus ſitus eſt in ſanguine & ſpiritu, ob id poſt magnã eorum euacuationem, vniuerſum corporis habitũ refrigerari oportet, & maximè ac imprimis hepar, quod maiore opus habet calore, ob ſuam functionẽ. Si verò excrementa perverſum, aut hæmorrhoidas vacuari ſolita retineantur, refluunt ad hepar, & eius calorẽ velut ſuffocant. Nã melancholicus ille ſanguis reparato frigidior, ipſum refrigerat. Cæterùm non ſola intẽperies frigida, ſed & calida natiuũ calorẽ extinguunt. Omnis enim inſignis intemperies actionem lædit, & corrumpit, quæ quidem ſit a calore tẽperato. Quò fit, vt male concoquãt febricitantes, aliáſque naturales actiones minus recte obeant.

Intemperies omnis actionem lædit.

ANASARCA.

IN anaſarca omnes partes prætumidæ ſunt, ſed inferiores magis, ob humoris grauitatem, & earum partium frigiditatem, & pituitæ redundantiam. Tumidis partibus impreſſus digitus veſtigiũ relinquit. Eſt enim velut œdema totius corporis. Acidum ſæpiſſimè poſt morbos diuturnos, & febres pituitoſæ. Ab hac diſtingũtur aliæ duæ ſpecies, in quibus partes contabeſcunt. Venter ſolus inflatur in principio, & tandem pedes.

ASCITES.

ASCites à Tympanite diſtinguitur, quamuis Hippnõ ſecernat, ob ſimilitudinẽ. In vtraq; enim ſubeſt aqua, flatus: ſed differũt ratione maioris & minoris. In Aſcite plus eſt aquæ, minus flatuum: In tympanite contrà. In hoc eſt minor tumor, percuſſus venter ob diſtentionẽ ſonũ tympani reddit, & facies minus recedit à naturali habitu. In Aſcite minor eſt vẽtris diſtẽtio, & maior caloris mutatio. Et quãdo ex vno latere in aliud mouetur ęger, ſon⁹ defluẽtis aquę percipitur. Succedit

Affecti hepatis signa.

cachexiæ,morbis hepatis calidis, & obſtructionib
morbis lumborum,tenũ,veſicæ.Cognita ſpecie dili
ter videdũ,an hepar primario affectu laboret. Id ve
cognoſcetur ex dolore,& diſtẽtione partis,aut ſi nu
prædictorũ morbus præceſſerit. Et nunc omni cura
dióq; erit prouidendũ hepati. Quòd ſi per conſenſu
malè efficiatur,cauſæ primũ occurrendũ eſt. Hæc
eſt abſcindenda,deinde ad id,quod genitum eſt,ver
dum.Sed quia aqua collecta morbũ facit,& auget,
tanquã cauſa primùm auferenda eſt, ac ne augeatu
ratio victus exiccans,&quodammodo refrigerans in
tuenda eſt,in frigida calfaciens. Et quoniã plerunq

Diſtinctio remediorũ à varietate cauſæ.

hydrope ſequitur cacohymiam praui ſucci,qui aut
ſtructionem,aut intẽperiem pepererunt, vt cauſa v
uerſalis,euacuãdi ſunt. Quòd vt fiat cõmodius,diſti
guenda eſt cauſſa.In frigida commodè dabimus hie
picram,benedictam,quæ multùm nocent in calida.
hac autem vtemur cath.aut diaph.Tripheras non p
bo,quia myrobalanos recipiunt,niſi ſit ſuſpicio flux
alui.Tũc enim tutò dari poſſũt.Sed, vt in reliquis m
bis,ita in hoc quoq; remedia debẽt eſſe propria,&(
loquuntur)determinata. Vt ſi dentur cum aqua end
graminis,cichor. Endiuia , in vtraque conuenit.

Quæ non conueniũt.

℞ cath.ʒ.j.diaph.ʒ.j.aquæ endi.ʒ.iij.ſyr.capill.ve
ʒ.j.miſce,fiat potio. Non conuenit ſyr.viol.quia nim
humectat. Nec ſyr.roſ.lax.ſi adſit obſtructio, quãuis
roſor humores educat. Quòd ſi nulla ſit aut leuis,aſ
ctio dari poterit cũ aqua graminis,end.aſparagi,fum
vel cum decocto cicer. rub. Poteſt etiã dari pro min
ratiuo decoctum fol.ſenæ. Non ſunt exhibendi ſyr.d
retici,priuſquam factũ fuerit fluidũ corpus , & aliqu
ex parte purgatum,ad præparationem & auferendã
temperiem calidam. Syr.endi.ſimpl.cõuenit,ſyr.capi

Quæ conueniunt.

de fumar.ſimpl.& compoſ.acetoſ.ſimpl.de bizãtiis,
cicho.Atque vt hi liquidiores fiãt,addimus aquas ei
dẽ facultatis,vt cicho.endi.capill.agrim.graminis,
aſparagi.Porro,quę tantũ humectant,vel refrigerãt,
aſtringũt,vt ſyr.de gran.de nymp.viol.de pap.de iuiu
& ſimiles,ſũt reiiciẽdi.In proceſſu tamen admiſcent
adſtringẽtia,vt hepatis ſubſtãtia corroboretur, qual

ſu

sunt cyperus, absynt. spica. Sic ergo a nobis fieri solet.

℞. syr. endi. simpl. de bizant. ana ʒ.3. aqua. cichor. graminis, aspar. ana ʒ.4. aquarum absynth. vel agrim. ʒ.2. misce; aro. cum ʒ.1. pul. triasᵗ. aut diarrh. abba. aut sadal. rub. capiat in quinque matutinis. Si malit vti decoctis herbarum, poterunt concedi, quia minus calfaciunt. Aquæ sunt præferēdæ in obstructionibus, aut in causa frigida, ob partium tenuitatem. Interim dum syr. vtitur, tertio quoque die clyster iniiciendus erit, & potissimùm secundo & vltimo die, vt medicamentū, facilius & tutius agat. Clyster ex iis parandus, quæ humoré in ventre collectum, & aquas trahunt, circa magnam calfactionem. Nunquā molliētia, qualis est malua omnis, misceri debent, sed ex detergentibus, discutientibus, purg. Clyster est ad hunc modum parandus.

℞. merc. M.2. ciclæ M.1. pariet. M.ß. pedis colūb. M.1.ß. anis. fœnic. ana ʒ.ß. fiat decoctio ad ℔.1. col. diss. succi merc. & beatæ ana ʒ.1.ß. cath. ʒ.1. mell. anth. ʒ.2. salis parum, fiat clyster. Oleum non est miscendum, quia relaxat, nisi fuerit aliquod ex his, quæ flatus dissipant, vt aneth. rutac. & similia. Iniecto clystere, postridie dabimus medicamētum purgans. Sed quia pauca sunt propria & accōmodata, decoctū parandū erit, in quo corrigātur inutilia, coccū cnidiū, semē laureolæ. Castigantur aqua endi. & absynth. alioqui immodicè calfaciūt. Est autem potio cōmodior pilulis, quia citius descendit, distribuitúrque. Pilulæ autem, cùm tardius agant, lōga mora nimis calfaciūt. Quòd si liquidum medicamentū æger auersetur, huic bolus erit vtilior pilulis. Medicamēta sunt talia quæ tollāt obstructiones, aquas ducant, & in causa calida bilē, simul & serosū euacuēt. Mitiora sunt, semen carth. serum lactis, ag. Valētiora, cyclamen, laureola, thymel. cham. brass. marina. scammon. herba asari, & hederæ semen, ebuli, samb. cortex.

℞. pass. (ad corrigendum hepar, & leniendam asperitatem aliorū) ʒ.2. seminis anisi ʒ.2. seminis apij, petro. alchecāg. ana ʒ.1. medullæ seminis carth. ʒ.1. senę oriēt. ʒ.ß. ag. ʒ.1. ol. chamel. vel thymel. ʒ.2. vel ana ʒ.1. brass. mart. ʒ.3. fiat decoct. in q.1. col. diss. elect. indi ma. & de citro sol. ana ʒ.1. misce. fiat potio, vel sic pro diuitib.

℔.decoctionis præcedentis ʒ.j. rhab. infusi in vino albo, & aqua graminis ʒ.i.ß.spicę cinamomi ana gr.6. fiat leuis expressio,& ex ea potus. Vtrique potioni adde,si vis,ad dulcorandũ syr.capill. ʒ.i.vel syr.ros.lax.ʒ.i.aucto pondere spicæ,& cinamomi. Ego soleo exhibere pauperibus elect.de succo ros.elect.de citro sol.

℔.merc.M.2.brass.marinæ M.ß.fiat decoctio in aqua absynth.& end. In col.diss.elect.de succo ros.ʒ.j.vel indi maioris ʒ.2.syr.de byzãt.vel ca. ʒ.i.misce,fiat potio. In bolo vis medicament.malefica non sic castigari potest. Si tamẽ æger malit bolum sumere,fiat hoc modo.

℔.cath. ʒ.ß. indi ma.elect.de succo ros.ana ʒ.2. cum sacch.fiat bolus. Si pilulis vti velit, eligantur,quæ myrobal.non recipiant,& quæ ex aloe lota parantur.vt,

℔.mass.pil.elephang.ʒ.i.ag.ϑ.ß.diagr.ϑ.4.cum succo brass.aut ireos,for.pilulæ. Euacuato corpore hepar roborandum,data postridie tab.i.diarrh. abb.aut triasandali cũ aqua endi.& absynthij. Vel præscribẽda est opiata ex corrob.iecur sine magna caliditate, & resiccantibus atque absumentibus humores.

℔.conse.flor.cichor.capill. ve.ceterach. (in duritie splenis) ana ʒ.2.conf.anth.ʒ.i.(quæ quamuis calida sit, non nocet,sed roborat cerebrum,hepar, ventriculum) hepatis lupi,vel echini terrestris ʒ.i.vel amborum ʒ.ß. cineris cicadæ ʒ.ß.cornu cerui vsti ʒ.i.diarrh.trisan.ana ʒ.2.cũ syr.end.simpl.aut capill.fiat opiata de qua capiat bis in hebdomada, superbibendo parũ aquæ graminis,end.agrimoniæ, vel absynth. & solani vesicatorij. Ad hepatis corroborationem fiat tale linimentum.

℔.vngueuti ros.ʒ.4.sandal.albi & rub.ana ʒ.2.flor.cichorij ʒ j.seminis apij,petro.end.an.ʒ.i.tro.de cãphora ʒ.ß.spicæ vtriusque,schen.ana ϑ.i.ol.de absynth.ʒ.i. misce,fiat linimentũ,quo vngetur bis aut ter in hebdomada regio hepatis,addẽdo aceti parum. Interim dum vtitur vnguẽto,& opiata corroborante,tertio quoque die capiat clyst.vel ʒ.4. præscripti syr. vel vtatur apoz. sequenti ad ducendas aquas,sed præcedente tali.

℔.merc.ciclæ,pedis colum.ana M.2.fol.brass.ma.& chame.ana M.2. quatuor sem, frig.maior.ʒ.j. flor.cha. & genistæ ana P.i.fiat decoctio. In ℔.i.diss.succi betæ & merc.

Digitized by Google

& merc.ana ℥.1.vrinæ puer. ℥.4.mell.anthoſ.℥.2.Si fortiorem velis,adde fermẽti acerrimi ʒ.2.fiat clyſter, qui detur quarto quoque die,vel ante vſum ſyr.ſequẽtium. Hic clyſter potentiſſimè trahit aquas.

APOZEMA.

℞.quinque radic.aperitiuarum ana ℥.2.end.cichor. herbarum capill.agrimo.ana M.1. ſeminis end.& albe. ana ʒ.2.ſeminis apij,& petro.ana ʒ.j.fol.braſſ. marinæ cham.an.℥.2.ſenæ ℥.1.paſſ.℥.j.flor.cichor.bugl.cice.rub. ana P.1.fiat decoctio.In ℔.1.diſſ. ſacch.q.ſ.hat ſyr.aro. cum ʒ.2.diarrh.abb.Vtatur alternis diebus,continuando per tres dies. Poſtea intermittat vſum, & vtatur opiata.Non parùm proderit vngere regionem veſicæ & renum,& ventri apponere hoc cataplaſma.

℞.ol.rutac.℥.3.vini albi,vrinæ pueri ana ℥.2.ſucci pedis col.℥.4.ſucci apij,petro.ana ℥.j.aſari,ſpicæ celticæ, ſeminis ſeſel,apij,petro.ana ʒ.1.cerę nouę& terebinth. parum,fiat ad formam liniment.Coquãtur ſucci in ol. in quo deinde cera diſſoluatur. Valentius erit,ſi addas ſuccum ireos,vel ſamb.vel cucum.agreſt.vel braſſ.ma. & rurſus coque ad conſumptionem aquæ,poſtea vnge ventrem. Sunt,qui emplaſtrum de baccis lauri conſulant, ſed hoc magis in tympanite conuenit, quàm in aſcite,quoniam plus iuſto calfacit.Cocleæ tritæ,& vẽtri impoſitæ à quibuſdam multùm commendantur. Quod ſequitur optimum eſt.

℞.ſtercor. vaccæ ℔.2.far.lupinorum ℥.2. ſulphuris ℥.3.cymini.℥.ſ.incorporentur ſimul cum vino albo, & applicentur vẽtri,vitata regione hepatis.His remediis, & optima victus ratione(nimium exiccante,& nõ calfaciente)hunc morbũ ſæpe curauimus.Æger abſtineat à iuſculis, parciſſime bibat. Vtatur in potu vino albo diluto aqua,in qua incoctæ ſint herbæ capill. & radix graminis.Vtatur aſſis.Quod ſi contendat id ſibi permitti,nonnunquam elixa deguſtet. Abſtineat ab omnibus fructibus exceptis paſſulis.

Aſcitæ curatio.

Aſcites,ſi à cauſa frigida ortum habeat,audacius vtemur caloreficis. In hac autem idem ordo ſeruandus eſt,quem ſecuti ſumus in cauſa calida. Remediorum

tempus & quantitas eadem, ſed qualitas diuerſa. Pro minoratiuo accipiant hæc.

℞.diaph.ʒ.ß.diſſ.in decocto cicer. rub.aut in aqua graminis, apij,& ſyr.de bizantiis,vel,

℞.pil.eleph.ʒ.ß.ag.tro ϑ.2.cũ ſyr.de bizãt.fiant pil. capiat poſt primũ ſomnum.Deinde vtatur ſyr.ſequẽti.

℞.ſyr.de bizant.de eupath.de quinque radic.ana ʒ. 2.aquarum apij,petro.aſpar.ana ʒ.4.cum pul.diagal.arom.roſ.aut cinamomi,fiat ſyr.capiat in tribus matutinis.Poſtea purgetur ſic,

℞.diaph.indi maior.ana ʒ.2.elect.de citro ſol.ʒ.1.ß. cũ ſacch.fiat bolus, vel cũ decocto ſequenti fiat potio.

℞.paſſ.ʒ.2.ſenæ,carth.ana ʒ.1.ag.ʒ.2.apij.petro.ana ʒ.1.flor.anth.P.1.fiat decoctio.In q.1.diſſ.diaph.ʒ.3.diacarth.& de citro ſol.ana ʒ.1. ſyr.capill.vel de bizant.ʒ. 1.fiat potio. Hîc adnotandum aſtringentia & cholagoga non conuenire.

℞.pil.cochiarum ʒ.ß.ag.tro.ϑ.1.cum oxymel. fiant pil.6.capiat poſt mediam noctẽ.Sũt,qui pilulas de meſereo,tanquam ſummum remedium imperent,ſed earũ vſus eſt periculoſus,tum quia nó rectè, neque ex vero meſereo parantur,tum quia huiuſmodi medicamenta ſupra modum calida in forma pilul.diutius remanẽt in ventriculo,vnde periculũ eſt,ne pars aliqua interna lædatur. Quòd ſi ſumantur cũ ſyr.citius penetrant,aquas ducũt,& magis purgant ſine moleſtia Sufficit aũt pharmacum paulo fortius minoratiuo,quia tutius eſt per vrinas materiã vacuare quàm per vẽtrẽ.Eſt enim in hoc morbo profluuium ventris periculoſius. Purgato corpore vtatur alternatim opiata, ſyr. & vng.vt dictũ eſt.

℞.conſ.elenij ʒ.2.conſ.flor.anth.ʒ.1.conſ.flor.cicho. 2.arom.roſ.ʒ.1.ß. pul.diatrag.ʒ.1.hepatis lupi ʒ.ß. cum ſyr.de bizant.fiat opiata,capiat alternis diebus, ſuperbi endo parum vini albi diluti aquis ſequentibus.

℞.aquarum apij,petro.abſynth.ana q.1.poſt aliquot dies capiat clyſterem,vt ſupra dictũ eſt,qui à ſuperiore non differat,niſi quòd audacius huic miſcere poſſumus calidiora & valentiora, vt eſt benedicta, hiera & ſimiles.Corroboratis viſceribus erit hoc apozema.

℞.rad.aperit.ʒ.2.corti.tamariſci & ſamb.(præſertim ſi adfue-

ſi adfuerit durities alicuius viſceris, vt ferè fit) betonicæ,hyſſ.puleg. eupat.marrub. chamed.chamep.an.M. j.fol.abſynth.braſſ.ma.& chamel.an. M.ß. quatuor ſemi.frig.ma.an.ʒ.ij.ſenæ ʒ.j.medullæ carth.ʒ.ij.ag.tro. ʒ.ij. ſemi, hederæ ʒ.iij. aſari ʒ.ij. flor. anth. P.j.Cicer. rub.P.j.fiat decoctio.In ℔.ij.diſſ.ſacch. qr.j. fiat ſyr.arom.cum ʒ.iij.aro.roſ.vel diagal. capiat ʒ.iiij alternis dieb°,intermediis vngatur vnguẽtis & cataplaſmatis. Vnguentorũ viſcera corroborantiũ hæc eſt formula,

℞.ol.nardi.de abſynth.amygd.amar. an.ʒ.iiij.ſpicæ vtriuſq;,ſcen.aſari ana ʒ.ij.cyperi,ſandali an. ʒ.j.ſem. ſeſeli,apij,petro.ana ʒ.ß. cerę parum,fiat linimentum, quo vngatur iecur & lien. Si durities ſit in aliquo viſcere,fiat ſic.

℞.vnguenti præſcripti ʒ.ij.flor.chamo.& melil.an.ʒ. iij.ſtyrac. vtriuſq; ana ʒ.ij.ammo. bdellij,opopan.diſſ. in aceto ſcill.an.ʒ.ß.terebint.ʒ.j.ceræ nouæ q.ſ.fiat vnguentũ,quò inungatur pars indurata.Cataplaſma conficitur ex iiſdem rebus, aucta quantitate ſulphuris & cymini.Interdum vtimur baccis lauri exceptis melle. Hoc remediũ admotum ſcroto & ventri abſumit , reſoluítque citra magnum calorem.Fiunt etiã linimẽta, epith.quę aquas mirum in modum pellunt,ex chame. thymelea,laureola, cucum.agreſti,apio, aſaro, cicadis, cantharid.& aliis.Imponuntur autẽ vmbilico, regioni veſicæ,renum,& perinei, vt eorũ vis ad meatus vrinarios citius perueniat , quibus vacuatis ſeroſus humor attrahitur fuga vacui;qui in venis erat reliquus. Atq; iſtud à me pręclarè expertũ eſt in admirabili affectu cuiuſdã,qui cùm ſe aliquando multa ingurgitaſſet aqua, ſic toto corpore intumuerat , vt non procul abeſſet à ſuffocationis periculo.Ipſe verò in ea opinione erat,vt crederet inutilẽ eſſe medicamentorum vſum, ſed tandẽ coactus eſt fateri eorum vires.Paraui enim linimentum ex aliquot ſuccis , mihi miſſis ex Gallia Narbonenſi,quo admoto,cœpit vrinã reddere poſt ſex horas, & tantam copiam vno atque altero die reddidit,quantam capere vix potuerunt ſex magnæ matulæ,ſic.

℞.ſucci thymel.chamel.ciclam.& braſſ.mar.an.ʒ.ij. aſari,ſpicę nardi,ſcen.ſeminis apij,petro.rutę,agni an.

ʒ.j.farinæ lupin.& cicer.rub. ana ʒ.j.ß.incorp.simul & cum cera fiat linimentum quo vng.vmbilicus, regio vesicæ,& perinei.

℞.succi brass.ma.& cacuminum agni ana ʒ.ij.succi ireos,aristol.rotund. ana ʒ.j.seminis apij, petro. carui, seseli an.ʒ.j.terebin.ʒ.ij. ceræ parum.fiat liqimentum. Fortius erit,si addas cinerem scorpionum, cicadarum integratum.Oleum non est miscendum, quia obtũdit vim medicamentorum acrium.Quòd si sine oleo medicamentum hoc non potest consistere, adde ol. scorpionum,& amygdal.amar.ana ʒ.ij.Tibiis inflatis conuenit hoc lixiuium.

℞.ciner.ficus,caulium & sarmentorum vitis an.ℏb. ß.ciner.asphod.hermodac.an.qr.j.fiat lixiuium,in quo diss.salis communis ℏb.j.alum.qr.j.abluantur pedes, & postea imponatur tale cataplasma.

℞.sterco.vaccæ ℏb.j.sterco.capræ ℏb.ß.incorporentur cum lixiuio consorum, & vino, applicentur tibiis. Si malum perseueret,opiatæ loco dentur medicamẽta validiora,vt dialacca,diacucur.sed quæ sapore sunt ingratissimo,ex iis & aliis propriis pil.sic compono,

℞.diacucur.ʒ.j.dialaccæ,tro.de rhab.an.ʒ.ß.hepatis lupi,cineris intestinorum lupi ana ʒ ij. seminis hederę ʒ.iij.cum syr. de absynth. fiant pilulæ ad magnitudinẽ pisi,capiat tres vel quatuor singulis diebus quatuor horas ante pastum. Conueniunt in omni specie hydropis,addito succo brass.marinæ.

Tympanitæ curatio.

Plus flatuum, in Tympanite,& minus aquæ subest. Conueniunt eadem remedia, quæ in Ascite,hoc addito,quòd magis sunt flatus discutientia.Oportet igitur laxare & aperire mediocriter,discutere verò tam sumptis,quam admotis medicamentis valde calidis, præsertim in caussa frigida. Nam in caussa calida, minus calidis vtendum est.Et quia flatus à cruditate, ventriculus roborandus calidis & astringentibus, vt,

℞.olei mastic.ʒ.j. ol.nard. & de absynthio ana ʒ.ij. vng.ventriculus.

℞.cerati stomach.Gal.ʒ.iij.applicetur. Imperamus etiam pul.à pastu ad discutiendum flatus,vt,

℞.anis

℞.anisi conditi ℥.ij.carui,cymini,seſel.an.℥.j.macerentur in aceto per noctem,carnis citri 3.ij.cinamomi crassi,& galang.an.℥.ß.facc.ros. tab.ad pōdus omnium fiat pul.capiat cochlear vnum a pastu.

℞. diag.& diacucur.an.3.iij.confect.aro.ros.℥.j.cineris intestinorū lupi 3.iij.hepatis lupi 3.j.pellic. stomachi pallinæ 3.ij.cū syr.cōseruationis, cort.citri, fiat opiata,capiat ter in heōdomada 3.j.superbibendo parū vini diluti aqua absynt.In ascite tantùm purgandus est venter,quoniā in hac sola specie,ingēs copia aquæ colligitur in peritoneo.Quòd vtilis sit hæc punctio,demōstrari potest,quia per eā aqua euacuatur, quæ per aliā regionē perfectè nō potest euacuari. Nec adeo periculosa est vētris apertio,modò rectè fiat.Nā videm⁹ eos, quibus vulneratus est vēter,euadere, nisi vulnus penetret in gracilia intestina.Præterea vtilē esse constat ex euētu. Quibus enim casu quodā per vmbilicum aqua erūpit,hi sunt curati. Quòd si quis obiiciat hoc remedio tētato multos interisse,huic respōdebimus id cōtigisse,vel quia facultas hepatis in illis erat emortua, vt postea sanguinē bonū gignere non potuerit, aut quia remāserat scirrhus hepatis,aut lienis,vel quia morbus natus erat ex pulmonis vlcere (Phthisici enim propemodū omnes in hydropē incidunt)vel quia in thorace fuerit etiā collecta aqua,quæ vacuata non est,quod ex tussi deprehēdi potest. Hos desperatos esse dicit Hipp. Sed sic intelligēdum est,nisi vtraq; pars pectoris aperiatur.In deploratis,qui ad extremā virium imbecillitatē deuenerunt,qui scirrhum in hepate confirmatum,aut liene,aut vlcus in pulmonibus habet,ac denique in senio confectis, non debemus hoc remedium experiri. Dum vēter pungitur, non est spectādum ex vtra parte dextrāne,an sinistra malū cœperit, vt quidam religiosius obseruant. Nam nihil refert, vtram partem fecces, cùm ex vtraque possit commodè vacuari aqua.

Apertio ventris.

De *lienis affectibus.* CAP. XXXVII.

TOt & tales morbi fiunt in splene,quot & quales in hepate:vt intēperaturæ,inflammationes,tumores duri,obstructiones,& morborum similium symptomata,vt icteri,hydropes. Quare cùm fiant simili modo,

etiam ſimili methodo, & ferè eadem materia medica curantur. In hoc tantùm differunt, quòd morbi ſplenis valentiora medicamenta deſiderãt incidentia non ob ſubſtantiã partis (eſt enim tenuis & rara) ſed ob materiã terreã & craſſam, quam in ſe continet. In aperiẽdo minus vtimur aſtringẽtibus, quia pars minus eſt principalis, & minus ſui conſeruationem indicat, quod de reliquis externis velim intelligas. Nam cùm ad ſplenis affectus fortiſſima remedia inſtituũtur, ad iecur etiam perueniunt, idque lędunt nimis fortiter aperiendo, vel diſſoluendo. Differunt & in hoc, quod melancholia in ſplenis affectibus præcipuè expurgatur, bilis in hepatis, in vtriuſq; verò obſtructione pituita, quoniã magna ex parte facit obſtructiones ſua craſſitie. Quare eadem medicamẽta curabunt intemperiem hepatis & lienis. Inflammatione laborãtibus his partibus, in ſanguinis miſſione differunt indicationes, ob ſitũ partis, atque in topicorum admotione. Nam in hepate admouentur in dextra parte circa poſteriora, ſi in gibba ſit affectus: ad anteriora verò, ſi in caua: in ſiniſtra & infra nothas coſtas applicantur ſplenitica. In curatione obſtructionũ & icteri ſola medicamentorum vehementia differunt. Quare & fortiſſima remedia ad obſtructiones & ſcirrhos hepatis præſcripta erunt ſplenitica. Itẽ quæ cappares & acetũ recipiunt, quæq; minus aſtringũt, ſpleni magis ſunt accommodata. Quare ſuperfluum eſſet, ea hic repetere. Id tantum adnotare hîc oportet, limaturã calybis increſcentem lienem minuere, vt & aquam fabrorum ferrariorum, & ſemen portulacæ, cùm ob eius facilem relaxationẽ aliquando intumeſcit. Quæ enim cõſtringunt cogenda, ſubſtantiã raram minuũt. Aliud etiam notandum eſt, quòd in tumoribus & doloribus ſplenis, flatus diſcutientia, vt agnus caſtus, ſeſeli, apij, & petro. ſemina, ſuccus rutæ multum iuuant. Colõ inteſtinum ſpleni alligatur & incumbit, quod flatibus diſtentum, & ægros & medicos ſæpe fallit, ſed hac nota diſcernuntur, quòd ſplenitícus dolor grauis ſit, colicus verò diſtendens, acutus & mobilis: Spleniticus in parte vna fixus eſt: in colico totus venter a flatibus diſtentus: in ſplenis verò affectibus, ſola pars ſiniſtra.

Quæ lienẽ minuunt.

Colici à ſplenitico diſtinctio.

D.

De cachexia. CAP. XXXVIII.

CAchexiam Græci vocant malum corporis habitum. Est autem color malus ex albo flaueſcens, vel vireſcens, caro laxior, & omnes vires imbecilliores, & vt dicã breuiter, illa eſt corporis cõſtitutio, quę hydropem præcedit. Sequitur immoderatas ſanguinis euacuationes per hæmorrhoidas, aut alias partes ſcirrhóſque viſcerũ. Quare eadem cura erit huius, & imbecilli hepatis, aut cum affectu, quẽ præcedit, & quem ſequitur, vt ſi cachexia ſequatur ſcirrhum, & vergat in hydropem, tunc victus ratio ſit exſiccãs & attenuans. Exſiccandum quippe ob humiditatem incipientem, aut ſerum, quod eſt factum ab intemperie, & imbecillitate hepatis. Attenuans autem, vt ſemper cauſſa huius affectus oppugnetur, ne, ſcilicet, materia craſſa ſcirrhum faciens gignatur. Eadem eſt ratio medicamentorum. Sed cùm habitus vertitur in aquam, magis digerentibus, quàm humidis emollientibus, magiſque farinis ſiccis, quam fotib⁹ ex oleis, vel decoctionibus vtemur. Si cachexia fuerit ab immodica ſanguinis euacuatione, corpus reficiendum humidis, partes refrigeratæ calfaciendæ. & habitus corporis ſiccãdus. Quòd ſi fiat ex eius retentione, hæmorrhoidas aperimus, corpus leuiter laxamus, ad quas omnes cauſſas vſum harũ pilularum experior efficaciſſimum.

℞. pul. dialaccæ, vel diacucurmæ ʒ.j. rhab. ʒ.ij. diarr. abb. diagal. an. ℈.j. cum ſyr. de abſynth. fiant pilulæ paruæ, capiat quarto quoque die pilulas quatuor manè. Quòd ſi affectus hic ſit cum intemperie calida aut fluxu immodico, fiat vt ſequitur. Pro febre ſic.

℞. tro. de rhab. ʒ.ij. rhab. ʒ.j. ag ʒ.ß. pul. diar. ℈.j. cum ſyr. capill. fiãt pilulæ. cap. ſex bis in hebdomada manè, ſuperbibendo aquæ end. & cichor. an. ʒ.j. Si febriant, magis conueniunt ſyr. quàm pilulæ. Sed qui tandiu vſi ſunt ſyrupis, his minùs moleſtæ. Syr. cõuenientes ſunt, de bizan. de eupat. capill. ven. end. compoſ. vel de cich. cum rhab. vel end. addendo rhab. idem præſtabit. Si cũ fluxu immodico ſit affectus, pilulæ ſic fiant.

℞. myrob. citrinorum, cheb. ind. an. ʒ.j. confricentur cum ſucco roſ. rhab. electi. ʒ.ij. diarrh. abb. & triſand.

an.ʒ.ß.cum syr.capill.fiant pilulæ,capiat duas manè in exitu lecti. Post harum vsum fere in omni causa conuenit opiata sequens.

℞.ciner.pellic.ventric. & intestinorum gallinæ an. ʒ.ii.cineris cancrorum marinorũ lotorum ante & post vitionem ʒ.j. confer.flor.cichor.&capil.ven.an.ʒ.j.pul. aro.ros.& diagal.an.ʒ.iij.cũ syr.capill.fiat opiata(quãdo febris & intemperies calida adest,diarrh.& pul.tria sãd.loco aliorũ pono)capiat singulis matutinis. Quod si aqua euacuata sit,superbibat parum vini,diluta aqua graminis & aspar.Si adsit caliditas,aqua cichor.& end. Si refrigeratio,aqua absynth.& mentæ, Si fluxus,aqua capil.ven.& absynth.Liniměta supra hypocódria sunt apponẽda, quæ ex iecur corroborantibus cõficiantur.

℞.ol.de absynth.nard.an.ʒ.ij.ol.cydon.ʒ.j.spicæ vtriusque an.ʒ.j.cyperi,sandali rub.& albi an.ʒ.ß.corralli rub.vsti ʒ.j.ß.ceræ q.s,fiat vnguentum,vngantur hypochondria. Vtatur optima victus ratione, & exercitio,nisi fluxus immodicus sit. Tunc enim frictiones fiant in contrariam partem.

De *renum inflammatione.* Cap. XXXIX.

INflammatio renum , vt aliæ inflammationes internæ curatur in genere,nempe auertentibus, dolorem mitigantibus,repellentibus,discutientibus, &c. Magis autem propria & peculiaris curandi ratio hæc est.Primùm sanguinis motus alio diuertendus est,secta basilica eiusdem lateris,idq; initiò,& si adsit plethora.Potest etiam è vena poplitis educi sanguis, vt quodã in loco Gal.imperat.Id verò cõmodè fiet,vbi iam cessauit fluxio,si partes inferiores non fuerint imbecillæ,& sãguis tenuis appareat.Huius autem venæ incidẽdæ cõmoditas percipitur,ex eo,quòd sit valde perspicua, & ei non mediocris sit cũ renibus societas.Optima enim(vt scribit Gal.lib.de constitutione artis) vacuatio fit per magnam venam,& quæ habet cõsensum cũ parte affecta. Ante venæ sectionem aluus exonerãda,ne venæ succis crudis,aut vaporibus malis repleantur. In hoc morbo glans cõmodior est clysteré,potest tamen clysteris pauca quantitas iniici,alioqui ex maiori distẽduntur intestina,atq; ita renibus cõpressis dolor augetur. Clyster fit

*Cap.*11.*lib* 13. *met. me. Sectio venæ.*

Glans est clysteré cõmodior.

sit molliens & refrigerans. Mercurialis, beta, pariet. & huius generis herbæ & ficus reiicíendæ, nisi cùm detergere oportet, vel abscessum rumpere. Nã nimis deter- *Clyster.*
gentia initiò malum exasperant. Clyster optimus ad omnium internarum partium inflãmationem, & potissimùm circa sedem hic sic.

℞. rad. bismal. lil. ʒ. j. mal. viol. an. M. ij. pãss. prun. an. pa. x. quatuor sem. frigid. ma. an. ʒ. iij. florum viol. p. ij. fiat decoctio in ʒ. viij. diss. mel. viol. sacch. rub. butyr. recen. an. ʒ. j. ol. chamo ʒ. ij. misce, fiat clyster, datur ante sanguinis missionem, vel statim post. Extrinsecus admo- *Epithema*
ueatur epithema refrigerans, astringens, & repellens.

℞. ros. nymp. an. ʒ. iij. succi plantag. solani an. ʒ. iij. aceti ʒ. ij. fiat epithema. In succorum penuria aquis vtemur. Valet quoque vnguentum ros. vel vnguentũ Galeni pro rebus, quorum vis augẽda est, additis succis conuenientibus, vt plantag. sola. semperuiui, polygoni, & similibus. Quòd si materia in vẽtriculo continea tur, proderit etiam ante sanguinis missionem vomitũ ciere, reuulsionis ergo. Possunt & præscribi syr. ad sistendam fluxionem, qui respondeant actioni nephriticæ, illi verò ex anodynis, attrahentibúsque fiunt, vt hoc modo.

℞. viol. solani, scariolæ, plantag. an. M. j. polygoni M. *Syrup.*
ß. tamarind. ʒ. j. seminis berber. port. & papaueris albi aut capitum eiusdem an. ʒ. iij. flor. ros. nymph. ana p. j. fiat decoctio. In ℔. j. diss. sacch. q. s. fiat syr. quo vtatur manè. Quòd si aluus astringitur, clystere vel glande solicitanda erit, non autem decocto laxante, aut medicamento qualecunque sit, cui locus erit in declinatione. *Cassia sit-*
A medicamentis enim duplex est incommodum, tum *specta.*
quòd calida sint, tum quòd humores attrahant ad partem affectam. Sed neque cassia, vt solent omnes, vti suadeo, quæ mihi nõ potest nõ esse suspecta, cùm aliquid etiam caloris habeat. Dari etiã possunt initio syr. qui parantur in officinis in eadem vtilitate, qua decoctum præscriptum, vt syr. refrigerãtes. Et si aluus satis fluat, *Syr. astrin-*
leuiter astringẽtes, vt syr. viol. de nymph. myrtil. de ros. *gentes.*
siccis, de papa. præsertim cùm dolor vrget. In siti vtendum est Iulep Alexandrino. Sitim enim optime sedat;

atque horũ decoctum & syr. vſus in principio tantùm conuenit. Quòd ſi fluxio non poſſit prorſus repelli, ac iam per membranã renum aliquid reſudare videatur, tunc abſtinendum à syr. aſtringentibus, & nimis incraſſantibus. Vtendum autem erit modicè, & citra morſũ detergentibus, vt ſaccharo cũ aqua, hydromelite in minùs biliosis & ſenioribus. In biliosis detur decoctum paſſ. iuiub. hordei & glycir. in declinatione valentiora his proſunt, vt quod parti impactum eſt, diſcutiatur. In hunc vſum vtile eſt hoc decoctum.

℞. gly. ʒ. j radic. irẽos ʒ. ij. agri. ceterac, polytric. adianthi an. M. j. paſſ. ʒ. j. fic. N. vj. flor. bugloſſ. borrag. an p. j. fiat decoctio. In quo diſſolue mell. roſ. col. ʒ. i. j. fiat syr. aro. cum ʒ ij. cinamomi & ℈. ß. ſcenanthos. Eodem fine dari poſſunt pilulæ.

℞. myrrhæ, ſtyrac. cinamomi, aſari ſpicæ nardi, ſcenu galang. craſſ. an. ℈. j. excipiantur terebinthina, fiant pilulę, capiat ʒ. j ſummo manè. Sumptis pilulis capiat ʒ. iiij. decocti cicer. rub. cum pauco ſaccharo. Poſtea ſingulis diebus manè capiat pilulam vnam ſuperbibẽdo parum aquæ hordei perfectè cocti. Topica diſcutiẽtia ſunt, vnguentum martiatum, & reſumptiuum, quorũ ſingulorum ʒ. j. addatur ʒ. j. rad. irẽos, vel cineris coralli rub. vel cornu cerui, aut ʒ. ß. far. fabarum.

Signa. Pus veſicæ diſtingit à pure renum.

De renum vlcere. CAP. XL.

INflammationem renum & abſceſſum frigidum ſequitur exulceratio. Nam poſt eruptionẽ abſceſſus remanet vlcus. Deprehenditur dolore circa renes, cum pure multo reiecto vnà cũ vrinis. Diſcernitur à pure veſicæ, quòd pus veſicæ viſcoſum magis, & tenax ſit, quia à parte neruoſa d. fluit. Renũ autẽ pus eſt quidẽ craſſum, ſed minùs viſcidum. Parum certum eſt, quod tradunt practici, pus renum magis permixtum vrinæ, veſicæ autem minùs. Nam in vtriuſq; vlcere permixtum redditur, & poſtea in fundo reſidet. Id tantùm verũ eſt in penis vlcere, in quo priùs redditur pus, deinde lotiũ, quaſi ſine pure. Fit interdum in vtroq; rene, interdum alter tantum, id quod dolore deprehenditur. Nã ſi ſit altera tãtùm, dolor in ea parte ſẽtitur, vt Hippocrates ait. Vbi dolor, ibi morbus. Morbus hic quandoque maior,

ior,aliàs minor est. Irritatur autē facilè lōgo intinere, equitatione,vsu alimētorum acrium, aut medicamentorum diureticorum.

CVRATIO.

Curatur medicamentis detergentibus,deinde resiccantibus,sed difficilis curatio ob continuum vrinę trā situm. Si absque inflammatione,siti facilius curatur: Si cum inflammatione,nunquam. Cùm inflammatio adhuc durat,vtilis est sāguinis missio è poplite, vel talo. Deinde quæ detergunt citra calfactionem,vt serum lactis asinę,aut caprę cum,saccharo ros.aut pauco melle. Si febris nō adsit ,lac omne dari potest. Si febris adsit, malum dare,vt Hippocrates in aphorismis docuit. Vel detur tale apozema. *Detergen.* *Apozema*

℞. rad. bismal. consol. maio. an ʒ. ij. glyc.ras. ʒ. ß. corticis cucurbitæ ʒ.iij. agrimoniæ,ceterac.plantaginis an. M. j.sebest.pa.xx. seminis anisi ʒ.ij.seminis alchecangi,& bismaluæ, an.ʒ. j papaueris albi ʒ.iij. aut capitum papaueris ʒ.ij.florum trium cordialium an.p. ij.ros.q.ß. fiat decoctio in aquæ hordei ℔. ij. diss. sachari quātum sufficit,fiat syrupus,capiat manè,& serò tribus horis ante cibum. Et ne deducantur excremēta aliqua ad partem affectam,erit vtile ante vsum horum syr.vel vomitu vel medicamento leniente vētriculum & intestina detergere. A cibo meliùs vomunt, si os vētriculi ol.liliorum inungant,& aquam tepidam bibāt, cum pauco oleo. Et iis tantùm danda sunt , qui facile vomunt. Item ea,quæ vomitum excitant,vlcus irritāt. Dandum est medicamentum leuius,vt cassiæ in forma boli,vel cum decoctione hordei , & aqua bugloss. & viol. Cath. & diasebesten dari possunt. Syr.viol.ex multis infusionibus,& syrup. viol. in decoctione sebesten idem præstāt. Oportet bis in mense bolum deuorare. Forma enim spissa medicamenti commodior est liquida , propterea quòd per ventrem descendit , & minùs peruenit ad renes. Cremor hordei & alimētum, & medicamentum erit. Item albumen oui per se,aut cum vitello datum,dolorem mitigat. Sed optimum est addere semper sacch.ros.tab. ad detersionem,vel pulucrem sequentem.

Digitized by Google

PVLVIS.

℔.coralli rub.vsti & diligenter loti in aqua plantaginis &caudę equinæ ʒ.ij.cine.corticis cucurbitulę eodem modo loti ʒ.j.mastich.ʒ.ß.sang.drac.&sarcocollę an.ʒ.iij.pul.hippur.ʒ.j.sacch.cand.& rosat.an ʒ.iij. fiat pul.tenuissimus,vt alcohor,vtatur per se, capiẽdo manè cochlear vnũ,superbibendo cyathum vnũ aquæ plãtaginis,vel caudæ equinæ,vel myrtil.cũ pauca quãtitate vini albi. Velvtatur hoc puluere in cremore ptisanæ, vel in lacte amyg. aut nõ in ouo tãtùm calfacto; Vtatur in cibis liquidis puluere illo veluti cõdimẽto, adaugendo quantitatẽ sacchati. Abstineãt ab humidis & liquidis. Vtãtur potiùs refrigerãtibus &exiccãtibus. Vtãtur etiã iis,quibusvẽter potest leniri, vt mal. lact. pomis coctis,prunis. Abstineãt a piperatis,& acrib⁹,& coitu,& exercitatione. Sed pro exercitio vtãtur frictione tibiarum. Si verò morbus sit sine inflãmatione,vtimur frequẽtius medicamentis lenientibus aluũ, & detergentibus & lacte ouium. In apozemate prædicto addi potest cortex fabarũ, qui potẽtissimè deterget, mel ros.col. vel syrup. de iuiub. vel de gly. In pul. præscripto augeatur quantitas sacchari cãdi, minuatur saccharũ ros.tab. Post euacuationem factam,vtile erit aliqua ratione mouere sudores, vel ingressu stupharũ, vel decocto gaiaci, quod mouet sudores, vlcera terget, & copiã vrinæ minuit: Ob id iuuat in omni vlcere renum & vesicæ. In parte externa supra renes, maximè si cum inflammatione vlcus sit, medicamenta aliqua ad refrigerationem, & exiccationem, apponenda sunt, vt vnguẽta & emplastra, quæ talem vim habent, vt

Lenens odores. Decoctum gaiaci.

℔.succi plantag. & solani an ʒ.iiij. ol.ros.omph.ana ʒ.ij.aceti ʒ.j.lithar.tenuiss.pul. ʒ. j. ß. cerussæ loræ ʒ. j.tuthyæ tenuiss.pul.ʒ.ij.sang. drac ʒ. j. pulueriscentur pulueriscanda & reducantur ad formam litarg.nutriti. Vngantur renes, siue cum inflammatione sit vlcus, siue absque inflammatione.

De renum calculo. CAP. XLI.

HVius duæ sunt causæ. Altera efficiens, calor renũ ingens, humores assans, cogens, & in lapidem durans. Altera materialis, crassi & viscidi humoris copia.

Signa,

Signa ſunt grauis renum dolor, aculei infixi ſenſũ præbens, locum non mutãs, ſpina ægrè poteſt reflecti. Crus, quod è directo eſt, ſtupet, ob nerui orti a lumbis compreſſionem, faſtidiũ adeſt, & vomitus. Vrina circa principiũ pauca meiitur, & aquoſa propter obſtructionem, poſtea perfectè ſupprimitur. Aluus nihil excernit, licet adſit permagna egrediẽdi cupiditas. Aliquãdo ſãguis excernitur ob violentiam calculorum. Vrina tandem arenoſam ſubſtantiã habet, præſertim vbi lapis è renibus emotus eſt, qui ſi leuis & rotundus ſit, excernitur facilè, ſin aſper, & alia quacũque forma præditus, præſertim anguloſa, difficulter. In curatione vtendum eſt leui clyſtere, & non forti, vt *Signa.*

℞. quatuor remoll. & pariet. ana M. j. ſeminis lini, fœnug. ana ʒ. ß. caric. pinġ. N. x. (non paſſ. quia nocent veſicæ) quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ. iij. florum chamomel. p. j. fiat decoctio in qua diſſ. caſſ. extractæ, ſacchari rubri ana ʒ. j. mell. viol. ʒ. ij. olei viol. & amyg. dulc. ana ʒ. j. ß. fiat enema. Adde in decoctione ſebeſtẽ ʒ. ß. capiat bis in hebdomada ante paſtum. Lenit renes, & lubricando educit, quod in eis cõtinetur, quod ſemper in affectu eſt obſeruandum. Confert ſequens fomentum ſupra renes ſpongiis madefactis, & expreſſis ex decoctione ſequenti.

℞. mal. biſmal. cum toto ana M. j. ß. ſeminis aniſi, fœnic. ana ʒ. j. flor. chamon. melil. ana p. j. ß. fiat decoctio, de qua fiat fomentum pro renibus cum ſpongiis, aut filtro. Vtatur ſequenti vnguento.

℞. butyr. recentis ſine ſale, axung. gall. ol. amygdal. dulc. & viol. ana ʒ. ij. ol. de lilio ʒ. ß. miſce cum cera noua parum, fiat linimentum pro rene dolente, qui vngatur ſæpius de nocte poſt fomentum. Verùm quia multi flatus coniunguntur in hoc affectu ob eruditatem ventriculi, & imbecillitatem concoctricis, poſt vſum præſcripti clyſteris iniiciatur ſequens, qui etiã in colico dolore non parùm confert.

℞. ol. anethi, chamom. ana ſſb. ß. ol. amygdal. dulc. ʒ. ij. miſce, iniiciatur per anum calidè. Poſtea vtendũ eſt ſequenti bolo.

℞. caſſ. recens extr. ʒ. j. ſacch. q. ſ. fiat bolus quem ca

Digitized by Google

piat. Aut ſi malit in forma potabili, fiat ſic

℞. uuarum paſſ. caricar. ping. ana Paria vj. iniub. ſe beſt. ana Paria x. capill. recentium quartam partē M. j. trium flor. cord. ana p. j. quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ. j. fiat decoctio in ℥. iiij. diſ caſſ. recenter extr. ℥. j. ſyr. viol. ℥. ß. fiat potio, detur loco boli. Poſtea vtatur remediis calculo comminuendo, & foras educēdo accommodatis, vt

℞. confect. litontripon ℈. ij. ſangu. hirci præp. ℈. j. ſyr. capill. ℥. ß. cum aqua milij ſolis, aut cum iure cicer. rub. fiat potio. Vnguentum etiam fiat ſic.

℞. ol. ſcorpion. compoſ. (Nam ſcorpius frigidus eſt, & eius ol. ſimpl. imbecillius) ol. de lilio compoſ. ana ℥. j. ß. miſce, vngatur regio dolentis renis calide. Quòd ſi horum vſu non deſcendat lapis ex renibus ad veſicā, admouēatur cucurbitulæ, primò paulùm ſub loco doloris, & deſcendendo ſenſim oblique ſecūdum meatuum vrinariorum ſitum, & deſcenſum in veſicā. Inſeſſibus præterea vtēdum, quo remedio nullum efficacius eſt, ad doloris mitigationem. Sis tamē prudens, quia vires multùm diſſoluuntur ob longā moram in inſeſſu calido, & crebrum ingreſſum. Viribus ergo conſtantibus, ſi dolor ſuperioribus remediis nō ceſſerit, paretur inſeſſus ex rebus præſcriptis in fomento, maiori tamē quantitate, & doſi & æger in labrum tepidus demittē dus eſt, non multùm calidum ob dictam cauſſā. Optimum ad diuerſionem eſt ſimul, & excrementorum eductionem vti ſequenti opiata.

℞. diaprun. ſimpl. caſſ. rec. extra ana ℥. j. gran. berber. gr. vj. paſſ. mund. & pulpæ ſebeſt. ana ʒ. ij pul. gly. ʒ. ß. miſce, & cum ſyr. capillar. reduc. in formam opiatæ. Doſis eſt ℥. vel ʒ. vj. pro viribus ægrotantis, capiat cum cuſtodia.

Ad calculum comminuendum.

℞. ſeminis hyperici, quatuor ſem. frig. maior. ſeminis apij & petro. ana ʒ. iij. ſeminis rhamni & albæ ſpinæ ana ʒ. ij ſaxifrag. & empetri ana ʒ. j. ciner. capitis muris, & cineris ſcorpionum ana ʒ. iij. cum ſyrup. de quinque radicibus fiat opiata, de qua capiat ante ſuos paſtus per duas horas, ſuperbibendo aquæ cretæ marinæ

rinæ ʒ.iij. vel iiij.cum syrupo limonum.

℞.feminis basiliconis,quar. semi.frig. maior. seminis apij,petro.ana ʒ.ß.rad.fœnic.petro.asparagi,seminis pimpinellæ, ana gr.xv. saxifragiæ,ruscі ana gr.vj. rhab.electi ℈.iiij.sacchar.diss.in aqua cretæ marinæ q. s.fiat electuarium in tabellis ponderis ʒ.ij.

℞.aquæ parietariæ ℔.j. vtatur cũ dictis electuariis.

De *Diabete*. CAP. XLII.

DIabete rara est affectio,quam Gal. semel tantùm aut bis vidit,sed quia aliquando accidit,nõ est negligẽda eius curatio.Ego ter vidi in filia & patre,quasi morbus esset hereditarius,vel potiùs, quia erãt eiusdẽ temperaméti,scilicet,biliosi.Solet autẽ accidere biliosis ob seri tenuitatẽ,& renũ caliditatem.Nihil enim aliud est diabete,quàm fluxus vrinæ,vt cùm multum,& frequenter meiunt vrinam aquosam,& tenuem.Fit autem, vel quia habitus totius corporis nimia caliditate dissoluitur, vel cùm renes supramodum calfacti nimiùm seri trahunt. Quare erit occurrendum intẽperiei totius corporis,vel renum potissimùm alimẽtis crassis, emplasticis,minimè calidis,incidentibus,vel aperientibus.Multùm itaque laudatur ptisana, omnis sorbitio ex alica,pedes veruecini,aut vitulini aut suilli aut bubuli,semoula,panis lotus,amylum si decoquatur in iure carnis,in quo semen papaueris decoctum sit,aut lactucæ.Super renes,si affectus sit in toto corpore, supra totam spinam vnguenta refrigerantia, & astringentia apponenda,qualia sunt parata ad fluxum sanguinis & ad vlcera renum,vel ex ol.frig. & astringentibus,& ex succis herbarum , vt quod paratur , ex ol. myrrh. ros. omph.nenuph.aut de pap. Inungenda est tota spina, maximè ab vltimis costis ad os sacrum vsque. Nimis frigida & astringentia respirationi nocere possunt. Intus autem nec multùm resiccantia , nec aquea danda sunt.Sicca enim habitum soluunt,humida aquam mouent.Sed quæ crassa sunt & emplastica,deligenda sunt vt consolida maior,gum.tragac.arab.mucilago psillij cyton.amylum, albumen.oui,terra sigillata, bolus armena,& melior forma erit in opiata sic.

℞.carnis cydon.cõser. conf.maior.ana ʒ.j. mucilag.

gum.tragac.& ſeminis cydon.extractæ, cum aqua roſ. ana ʒ.ß.amyli ʒ.iij.boli arm. ſang. drac.ana ʒ.j. miſce, cum ſyr.de pap. & myrth.fiat opiata,de qua capiat bis in die, & ſemel noctu.Si diabete aut ſimile diabetę poſt hydropem fiat,aut ſi habitus ſit ſeroſus,non ſtatim curare oportet,vt illa feri redundantia euacuetur. Moderanda eſt,ſi vitium deiectio ſequatur.Qui hac affectione laborant, non debent mouere corpus, neque ſupra renes dormire,ne nimis incaleſcant.

De *diabete ex prima diſtatione.* CAP. XLIII.

DIabetica paſſio eſt inuolũtarius,& nimius lotij afſluxus.Cauſſa eſt vehemens renum calor,potentiùs attrahentium ſerum ſanguinis. Qui hac laborant, vt plurimùm hectici moriuntur, ob eam,quæ renibus ineſt,trahendi vim à calore exuperanti.Ad huius curationem omnia fiant deſcribenda in ardore vrinæ, exceptis mucilaginibus ſyringationibus, & vnctionibus pectinis,& perinei. Nec virga eſt in lacte immergenda,vt in ardore vrinæ. Sed ſoli renes ſunt refrigerandi per vnctiones & reliqua dicenda capite de ardore vrinæ ſine vlcere.

De *veſicæ calculo.* CAP. XLIIII.

CAlculi in veſica reperiuntur,qui contractionẽ impediendo,vrinæ expulſionẽ impediũt,ob id cauſſa diſtentionis,& diſtentio cauſſa retẽtionis vrinæ à toto genere præter naturam dicitur.Fiunt calculi in veſica, maximè in pueris,& aliis ætatibus,vel alibi,vt in renibus,generatim in veſica retinentur,& inter ſe differũt, Nam qui fiunt in renibus,augẽtur ex arenulis pituita viſcida ſimul coniunctis.Arenulæ autẽ à pituita etiam viſcida renum calore cocta,& hi comminuuntur. Veſicæ autem calculi non ſic fiunt ex multis arenulis, ſed ex pituita multùm viſcida,& craſſa,in veſica iudurata augmentum recipiunt,& veluti cortex quidã ſupra lapidẽ generantur,ita vt videantur ex multis tunicis aut multis veluti oſtrearũ teſtis cõfecti. Ob id difficillimè franguntur,vel medicamẽtis vel ferro.Qui autem primùm generatus eſt in renibus calculus,& retẽtus in veſica,minus rotundus eſt,& in medio arenoſus,in ſuperiori parte veluti teſta quadam cõcluſus.Quare ſi præceſſerit

ceſſerit nephritis,& calculus reiectus non fuerit,& præ ceſſerint ſigna calculi renum,danda eſt opera,vt calculus ille ex veſica expellatur,quod fiet vrinam retinendo in pene. Nã vrina retenta viam dilatat,& præparat ad calculi euacuationem, & concutiendo corpus,& affatim cũmq; impetu reiiciendo vrinam. Vel dãda ſunt medicamenta,quæ lapidem frangunt,priùs prouocata vomitione,aut facta purgatione. Vomitus ad præcautionem eſt valde vtilis. Prohibet enim eius generationem,aut incrementum. Pituitæ ventriculi & inteſtinorum deterſio generationem & incremẽtum impediũt. Dantur igitur prius medicamenta leuiter detergentia, deinde detergentia, & aperientia ſimul permixta, poſtremò fortiter incidentia,& lapidem frangentia.

℞.gly.raſ.ʒ.ij. paſſ.fic.ana pa.x.aniſ. fœnic.ana ʒ.ij. quatuor ſemi.frig.maio. ana ʒ.iiij.milij ſolis ʒ.ß.beth. M.ß.fiat decoctio.In ℔.j.diſſ.oxymel.ſimpl.ʒ.iiij.capiat in tribus matutinis.Et poſt vsũ huius ſyr.capiat pilulas de hiera,de rhab.an.ʒ.j. deinde vtatur hoc ſyrupo.

℞. gly.raſ.ʒ.ij. auriculæ lepor.beth.empetri (quod fœnic.marinum vocant) ana M.ij.flor.hyperici & geniſtæ ana p.j.ſeminis ſalyuri ʒ j.fœnica.pij, petro.aſari ana ʒ.ß.fiat decoctio,in aqua fontis.In ℔.ij.diſſ.ſyr. de limonibus,oxymel.diuretici anaʒ.iiij.ſacch.par.fiat ſyr.mediæ decoctionis, capiat hora quarta matutina, & iterum poſt duas horas eandem quantitatem. Ante cœnam duabus horis capiat cyathum vnum, & hoc continuet,donec lapis fuerit reiectus. Hic ſyrupus lapidem comminuit,ſi comminui poteſt,& parum ex veſica propellit. Quod ſi moleſtum fuerit ægrotanti tanto tempore vti hoc ſyrupo, miſceatur vino albo, & cũ aliquantula quantitate cinanomi fiat.vt vinum hippocraticum. Nam propterea quòd locus eſt valde remotus, medicamenta eò peruenire non poſſunt integris viribus, ob id frequenter aſſumenda ſunt,& magna quantitate. Vel fiat opiata hoc modo.

℞.conſer.lyring.& paſtinacæ agreſtis(quã bauciam vocant)capill.ana.ʒ.ß.ſucci fœnic.marini,hyperici portu.depuratorum,& exiccatorũ,ſucci gly.ʒ.j. cinetis aſtragali leporis,& capitis muris an.ʒ.j.lapidis iudaici ʒ.

ß.cinamomi,ſpicæ,rubriæ maio.ana ʒ.j.cum ſyr.delimonibus fiat opiata.Sed omnia arida tenuiſſimè pulu. & capiat ad nucis quantitatem,aut caſtaneæ,ſuperbibēdo cyathum vini albi,vel clari diluti cū aqua berb. vel auric.lepor.vel decoctione herniariæ.Capiant frequenter in die,vt de ſyr.dictum eſt. Fieri poſſunt linimenta,& fotus ſupra regionem veſicæ ex relaxātibus, & aperientibus,vt ſi fiat hoc modo.

℔.rad.biſmal. graminis,aſparag.fœnic.ana q.j. beto.fœnic.marini,parieta.pedis columbini,ana M.j flor. hyperici,geniſtæ, iuiubarum ana p.iij. fiat decoctio in aqua & vino,quibus adde ſemin-fœnic.apij.petro.ana ʒ.ß.foueatur mane regio veſicæ,& perinei tepidè.Fieri etiam poſſunt ex decoctione fotus, inunctiones, & ex oleis ſcorpionum,amygd.liliorum,& aliorum dilatantium.In officinis parantur compoſitiones quædā,quæ vim habent comminuendi lapidem,vt quę inde nomē accepit Litontripon.compoſitio Iuſtini.Sed quæ prius parari iuſſimus,ſunt efficaciſſima. Si vſu horum non curetur,ad diſſectionem veniendum eſt.Nam lapis eſt fortior,quàm vt conteri poſſit.

De calculo contra Fernelij ſententiam.

LApidem in veſica generari contingit ex crudo ſueco & limoſo ac viſcido cum vrina penetrato ad veſicā,in qua calore loci exarefactus ſenſim lapideſcit,vt in aquæ ductibus aqua aluminoſa & argilloſa,fieri cōtingit. Fernelius dicit ſe non videre,quomodo crudus ille ſuccus poſſit tandiu illic remorari,nili forte admodum angusta,aut obſtricta ſit veſicæ ceruix,cū ſanguineus grumus,pus & mucoſa & lēta pituita,aliáq; multò craſſiora facillimè illuc cū vrina profluāt.His argumētis adductus aliam cepit cauſſam inueſtigare,ac tādem comperit,omnem calculum in veſica concluſum à renibus rudimentum quoddam traxiſſe,e quibus per nephriticum dolorem excidens,ſi grandiuſculus eſt,in veſica aliquādiu hæret,ac ſæpe perſiſtit, illicque aliarū ſordium adhæſu coagmentator,dum verus,& coaptatus fiat lapis. Ita quidem neminem hactenus offendi, inquit,in veſica calculum habere,qui nephriticis doloribus vexatus antè non fuerit, & quoſcunque exēptos veſica

veſica calculos offendit, in medio quaſi nucleum reperit, verum rudimentum à renibus exturbatum. Decipitur verò in hoc, quòd putet, quod aliquando fit, & aliquibus, ſemper & omnibus fieri, ſcilicet, lapidem veſicæ accepiſſe initium à renibus, cùm poſt nephriticum dolorem non reiicitur, ſed retinetur in veſica, in qua obducitur muco quodam, quo pars interna veſicę munita eſt, à crudo ſucco, qui cum vrina illuc peruenit. Verùm id in omnibus non contingere experientia docet. Pueri in veſica ſæpe calculum habent, qui nunquam nephritim paſſi ſunt, niſi in vtero ſint paſſi. Nam cum lapide natos multos vidi, qui à parentibus hæreditario iure acceperunt. Ratione id poſſe fieri oſtendo. Si lapis renum coagmentationem accepit in veſica, vt cogitur fateri, generari poteſt. Nam ab iiſdem cauſſis generatur, & accreſcit. Augeſcit ab eadem materia, ex qua fit, ſcilicet, à crudis, lentis, limoſis ſuccis, & à calore partis, tanquam ab efficiente cauſſa. At talia recrementa retinentur ad coagmentationem: Ergo & ad generationem, non in omnibus, ſed in his, qui crudis, lentis, & viſcoſis humoribus abundant, & quibus meatus ſtrictiores ſunt, & qui diutius vrinam retinent, ob quam retentionem craſſa in fundum deſcendunt, & ſubſident, quo tempore partes illæ in lapidem concreſcunt. In veſica ſuccus crudus citiùs concreſcit, quàm in renibus ob minorem calorem. Minùs enim calet veſica ipſis renibus. Sanguis enim crudis ſuccis mixtus coaleſcit, & liquidiores ſuccos reddit minùs aptos, vt in lapidem vertantur. Erit calculus in veſica & in renibus, vt grando in pulmonibus, & lapis in collo, vt refert Paul. lib. 3. Lapides hi inter ſe differunt. Nam qui in renibus fiunt, ex arenulis ſimul coniunctis generantur, & figuram ſumunt à renum ſinu. Si enim in primo ſinu retineantur, habent veluti aculeos: qui verò per vreteres redduntur, & figuram in vretere accipere videntur, quia oblongi ſunt, & nucleis pinearum ſimiles magna ex parte, ſi non franguntur. Lapides veſicæ calculis fluuiatilibus ſimiles figura ſunt, ſcilicet, rotundi ferè, vel figura lentis, non ex arenulis, ſed ex materia lenta, quæ veluti laminas cæparum facit eues, magna ex parte, qui in veſica initium ſumunt:

Error Fernelij.

Lapidis differ.

Verùm qui è renibus rudimentum acceperunt, in medio veluti nucleum habent, veluti ex multis arenuli compactum. Quòd si continuò è renibus arenulæ descendant, asper efficitur ob arenam muco permixtam alligatámque. Lapides pulmonum, quia à pituita resiccata fiunt, grando dicuntur, quia grandini assimilantur in duritie & substantia. Lapis è collo intestino reiectus vesicæ calculis similis est. At qui ab abscessu redduntur, ossibus similes esse solent, colore fusco. Tales ab abscessu hepatis, matris doctissimi cuiusdam Nemausensis redditos vidimus, & abscessu intestinorum mulieris Montisbani, quę mulier post varios dolores tabida erat, hæc eq; menstruæ nunquam passa fuerat, & tamen peperit duodecies. Liberorum multi adhuc superstites sunt.

De mictu sanguinis. CAP. XLV.

SAnguis reiicitur vel ob assumptas cantharidas, quæ id potissimùm efficiunt, vel propter colatorij rarefactionem, aut propter ruptionem aliquarum venarum vesicæ, aut renum. Si à cantharidibus assumptis, id scietur ex relatu ægri, aut assistentium. Vel si penem distentum habeat, & ad Venerem irritatus fuerit, vel coierit supra modum. Si propter rarefactionem venarum renum, vel colatorij, sanguis est multùm serosus. Si propter venarum ruptionem, sanguis multus & crassus reiicitur. *Curatio.* Curatur autem sanguinis missione in principio ad aduersionem, & repellentibus medicamentis & constringentibus, supra renes & vesicam appositis, vt sunt præscripta ad renum exulcerationem, vel ex magis cõstringentibus, vt

℞. boli ar. vel terræ sigillatæ ʒ.ß. sang. dracon. cortic. mali gran. balaust. an. ʒ.ij. aluminis ʒ.j. ros. rub. seminis myrth. an. ʒ.j. ß. puluerizentur subtilissimè & excipiantur albumine oui & aceto, applicentur supra partem. A parte inferiori dantur præscripta remedia ad redundantiam mensium. Retinent sanguinem bolus armena, carabe cum albumine oui fortiter agitata, & deuorata. Quod si concretus remanserit in vesica, tunc dissoluentia sanguinem danda erunt, aliquo tempore post, & non nisi vrgeat, retinendo vrinam, aut aliud quid efficiendo. Verendum enim est, ne rursus aperiantur venæ & sanguis

guis prouocetur, nisi dentur illa quæ vtrunque præstent, vt carabe, quæ sanguinem dissoluit coagulatum, & fluẽtem retinet. Si propter vsum cantharidarum fluat sanguis, primum veneno occurrendum est, tanquam caussæ, qua nisi ablata, effectus curari nón potest. Dandum igitur erit lac, quod & caussæ & symptom. prosit, si calybeatum fit. Item ol. ros. cum albumine oui intus assumendum. Clysteres refrigerantes iniiciendi, demum ad remedia fluxui sanguinis opportuna veniendum est. Deligenda illa, quæ venenis etiam resistunt, vt est terra sigillata, bolus arm. corall. tragac. & alia, quæ superius enumerata sunt ad sanguinis reiectionem, vt succus bursæ pastoris, rasuræ seu pul. ossis sepiæ.

De vesicæ inflammatione. CAP. XLVI.

VEsica multas venas habet, & prope magnas venas sita est. Quare nõ minus inflammationem patitur, quàm aliæ partes internæ. Et inflammatio citissimè vertitur in gangrenam ob magnitudinem. Rarò fit, nisi præcedat magna quædam exasperatio, vel ob dolorem vehementem ab vlcere, vel à calculo, & post vsum medicamen. acrium. Quare si sentiatur tumor supra pectinem, cum febre, & vrinæ retentione, & alui excrementorum, certum est inflammationem vesicæ esse. Ad hanc sequuntur vomitus biliosi, dolor circa illam partem, & deliria. Periculosissima est, & si superueniat vlceri, periculum est de lethargo, aut delirio. Quare periculo prænunciato statim mittendus est sanguis, qui multus extrahatur, si plenitudo & vires permittant. Id fiet primùm ex basilica, deinde ex poplite, vel fiant scarificationes in interna parte coxarum. Sin paucus sanguis fit aut morbus magna ex parte iam factus, è poplite tantùm est trahendus sanguis, quæ auersio in omnibus inflammationibus factis, circa inferiorem partem ventris conuenit. Post missionem sanguinis emolliens & refrigerans clyster iniiciendus est. Partes circumuicinæ oxyrod. fouendæ, vt influxus inhibeatur. Quòd si morbus sit in principio, frigida supra partem non multùm formidanda, si refrigerent, & non multùm constringant, qualia dicentur postea. Paretur clyster ex infrigidantibus, & emollientibus excrementa, &c.

Signa.

Missio sang.

Clyster.

℞. mal.vio.cucur.an.M.j.prunorum,ſebeſt.an.N.xx. quatuor ſemin. frig. ma.an.ʒ.ß. anſi ʒ.j. ſemin. lini,ʒ.j. fiat decoctio ad ℔.j.In qua diſ.mel.viol.caſ.recenter extra.a.ʒ.ij.ol.viol.ʒ.iiij.miſce,cap.manè. Si dolor vrgeat, admiſceatur albumen oui fortiter agitatum, ſuccus ſolani, vel plantag.vel fiat talis ad ſedationem doloris.

℞. lactis ℔.j. ol. viol. ʒ.ij. ſucci ſolatri ʒ.ij. miſce, iniiciatur frequenter.

℞. ſeris lactis ℔.ß.ſucci cucurb. vel viol. vel mal.ʒ. iij. albuminis ouorum fortiter agitati ʒ. ij. miſce, iniiciatur tepidè. In principio vngantur partes vnguento roſa.& viol. Et partes vicinæ oxyrth. vt renes,partes ſuperiores ventris. Fiat tale cataplaſma.

℞. radic. biſmal. ℔.j. viol. M. ij. prunorum, dactyl. mund. an. N. xx. coquantur in aqua ciſternæ, contundantur & tranſmittantur per ſetaceum, addendo de decoctione quantum poteris. Adde farinæ hordei & ol. roſ.ana ʒ.ij. miſce, fiat cataplaſma, applicetur ſupra regionem veſicæ. Quòd ſi morbus procedit,vel dolor maior fiat,calaſtica addenda ſunt,vt

℞. ol.amyg.d.dulc.viol.an.ʒ.ij.ol.chamo.& de ſemine lini ana ʒ.j. butyr.recent. & pingued. porci ana ʒ.iij. miſce,fiat linimentum, vng.regio veſicæ. Idem præſtabit vnguentum reſumptiuum lotum in aqua hordei. Meatus vrinæ detergendus, vt aliquid vrinæ reddatur, & id, quod à parte inflammata exudat. Sufficit iniicere ſerum lactis cum pauco ſaccha. vel decoctum hordei cum ſacch. In declinatione danda ſunt per os,quæ leuiter detergunt cum emulſione quatuor ſem. frig. mai. quæ non ſua acrimonia,ſed aqua & tenui ſubſtantia vrinas mouent. Et vinum aquoſum aſſumere poſſunt. Item cremorem hordei, & alia alimenta, quæ parùm nutriunt,& refrigerant,vt lactuca,viol.mal. Fructus etiam qui vrinas acres,& ventrem leniunt, vt pruna, poma,ſebeſten. Pira verò & quæ aſtringunt, fugienda, & quæ multùm detergunt, vt ficus, paſſ. Si euadant ab inflammatione,vlcus curandum,& pars detergenda,vt proprio capite monſtrabitur.

De inflammatione veſicæ ex prima dilatione.

CAP. XLVII.

Huius

HVius curatio conuenit cum curatione inflammationis renum, ſed minùs aſtringentia & refrigerantia regioni veſicæ ſunt admouenda, ne accidat iſchuria, quæ ſymptoma eſt valde frequens per ſe, & maximè moleſtum. Magis verò vtendum relaxantibus, & dolorem lenientibus. Hic ergo præferuntur linimenta, epith. perfuſiones, cataplaſmatis & emplaſtris: quoniam hæc ſuo pondere partem grauant, ſic, vt ea multò difficilius dilatari queat, vnde fit, vt dolor affligat vehementius. Inclinante autem morbo, cùm iam dolor & tenſio remiſſa ſunt, cataplaſmatis ſine vllo incommodo vti poſſumus. Topica in principio conueniunt refrigerantia ſine magna aſtrictione, vt

℞. ſucci viol. vel lactucæ, vel ſolani qr. j. ol. roſ. qr. ſ. agitentur ſimul validè. Hoc imbuti pauni frequenter admoueantur, vt

℞. ol. roſ. omph. an. ℥. ij. ol. viol. ℥. iij. aquæ roſ. parum, fit vt ſuprà.

Ad ſedandum dolorem.

℞. rad. mal. biſinal. an. ℥. iij. viol. M. ij. flor. cham. melil. & viol. an. p. j. ſemin. papauer. albi ℥. ß. miſce, fiat decoctio, qua foueatur pars affecta. Efficacius erit medicamentum, ſi addas farinæ ſeminis lini & fœnug. an. ℥. j. Poſt fotum fiat linimentum hoc.

℞. muc ſeminis pſyl. & cydon. an. ℥. j. ol. chamo. liliorum an. ℥. ij. pingued. gallinæ, anſer. butyr. recentis an. ℥. j. farinæ hord. ℥. ij. incorporentur ſimul, fiat linimentum pro parte affecta. Huius loco licet vti vnguento reſumptiuo. Accedente ſtatu miſcenda ſunt diſcutientia, vt farina fabarum, orobi, & ſimilia. Poterit etiam dari decoctum ſuprà deſcriptum.

De veſicæ vlcere. CAP. XLVIII.

EXulceratur veſica, vel propter ſcabiem, vel propter vſum cantharidarum, aut propter calculum aſperum, aut propter pituitam aliquã ſalſam, aut bilem lotio permixtam. Accidit cum inflammatione, & citra inflãmationẽ. Si cum inflammatione, curatur iiſdem remediis, quibus vlcus renum cum inflammatione, niſi quòd maiorem quantitatem ſyr. aut aliorum remediorum ſumere oportet: vt ad partem affectam peruenire poſſint

Et possumus quatuor semin. frig. mal. addere. Nam alia prouocantia vrinam non sunt ponenda, nisi sint ex numero eorum, quæ astringendo id faciant & exsiccando, vt herniaria, lingua pass. cortex mali granati, & hoc maximè post totius corporis purgationem. Si sine inflammatione sit, curatur eodē modo, quo vlcus renū sine inflimatione, nisi quod magis oportet resiccare, ob partis intemperiem, quia medicamenta multùm infarcta & debilitata ad partem perueniunt. Tentandum est etiam per fistulam æneam, aut syringam oblongam aliquid in vesicam iniicere, quod commodiùs fit, si æger in dorsum decumbat, cruribus sursum elatis, & digitis propellendo vsq; ad perinæum. Iniectiones autem fiunt ex detergentibus sine morsu, vel ex decocto hord. decocto cort. cucub. & cortic. fabar. in minori proportione, vt ex herbis leuiter detergentibus cum pauco melle ros. Decoctum præscriptū etiam iniici potest, & decoctū gaiaci. Post detersionem addi debēt, quæ magis resiccant, & cicatricem inducere possint. Et ista sunt in vlcere simplici sine lapide. Nam vlcera cum lapide, non curantur nisi lapis auferatur, cuius extractio valde periculosa est propter vlcus. Cùm enim distenditur vesicę collum, periculum est, ne disrumpatur. Si vlcus iam fuerit profundum, tūc satius est vti cura paliatiua & vlceris, & lapidis, vtendo quibusdā emplasticis, & viscosis, vt lapidi inducatur quędam leuitas, quod fiet commodè vsu lactis cū pauco amylo, aut aliis viscosis manè assumptis. Nam si leuis sit lapis, minus vexat ægrotum. Si vlcus à cantharidibus factum fuerit, & in principio neglectū, difficiliùs curatur. Si recenter assumptæ fuerint, & fluxū sanguinis faciant, earum acrimoniam & vim extinguere oportet multo lacte asinæ, aut alio. Deinde fluxū sanguinis sistere, & ad vlceris curationem venire. Curatur iisdem remediis, extincto veneno, quibus suprà. Peculiare autęm remedium est, terram sigillatam, bolum armenā cum lacte amygd. aut cum earundem ol. vel cum lacte asinæ, vel caprę, vel vaccæ sumere. Expurgat enim venenum, & partem resiccat exulceratā sine morsu, & sanguinem constringit.

Curatio vlcerum vesicæ.

℞. cass. recens extractæ ʒ. ij. cathol. ʒ. j. pulpæ pass. & sebesten

ſebeſten ana ʒ. ß. medullæ ſem. carth. ʒ. j. aniſi ʒ.ij. fiat opiata cum ſyr. ſequenti.

℞. polypodij querni ʒ.iiij. agar. trociſ. in melle roſa. prius infuſi ʒ.ß. aniſi, fœniculi, an. ʒ.ij. ſemi. ſeſeli ʒ.iij. flor. ſaluiæ p.j. paſſ. munda. ʒ.ij. ficuum dactyl. munda. an. pa. v. fiat decoctio in aqua hordei ad ℔. j. Cui adde ſyr. roſ. laxa. ʒ.iij. mellis roſ. collati ʒ.ij. Aromat. ʒ.ij. ſandalli rub. & ʒ.j. ireos. Et vna parte huius ſyrupi ad perfectionem cocti formetur opiata. Reſiduum autem capiat cum aqua beto. ſemel in hebdomada, in aurora cum leui cuſtodia.

℞. conſeruæ florum cicho. & capill. ven. an. ʒ.ß. conſ. anthos & florum ſaluiæ an. ʒ.iij. pul. diatrag. frig. & diari. ſimp. ana ʒ.j. diarrh. abb. ʒ.ß. diagal. ʒ.j. cineris pellicularum caſtorei loti in aqua roſ. ℈.ij. cineris priapi tauri loti in decoctione caudæ equinæ, & alchecangi ʒ.j. zinziberis viridis ʒ.ij. cum ſyr. capil. ven. fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ betonicæ & caudæ equinæ.

℞. hordei integri p.j. rad. ireos ʒ.ij. fiat decoctio in hydrom. vel in ſero lactis caprini, fiat iniectio per ſyringam in veſicam. Augeatur vel minuatur quantitas mellis, prout videbitur. Iniectio autem manè fiat, & ſerò ante cibum.

℞. rad. conſol. maioris ʒ.iij. caudæ equinæ, ceterach, agri beto. an. M. j. roſ. p.j. flor. anthos p.ß. fiat decoctio in hydromelite dilutiori, quàm ſuprà, & cum eadem decoctione fiat iniectio, qua vtatur, poſtquam vſus fuerit per vnam hebdomadã hydromelite. Decoctioni adde cort. cucur. ʒ.j. fabarum contuſ. ʒ.iij. & fiat iniectio, vt priùs.

℞. rad. cucurbitæ, ʒ. j. blattæ bizantiæ ʒ. ß. ſem. alchecangi, bombacis, papa. albi an. ʒ. ij. quatuor ſemin. frig. maio. & ſem. maluæ an. ʒ. iij. florum viol. & anth. an. p. j. fiat decoctio, ex qua fiat iniectio, idque pro ſedatione doloris tantùm. Si ex præcedentium vſu, vel alia cauſſa procatarctica excitatus fuerit.

℞. auriculæ leporis herbæ ʒ. ij. ocreæ, lapidis iudaici an. ʒ.ß. cineris priapi tauri, & vermium terreſtrium, lotorum in vino albo an. ʒ.j. pul. glycirrh. & gummi prunorum & ceraſorum an. ʒ.ij. ſpicæ celticæ, ſcœnanthi an. ʒ.

j.pul.diarrh.abb. & diamoſci an.ʒ.j.ß. ſacch. ad pondus omnium, fiat puluis, quo vtatur manè, accipiendo cochlear vnum ſuperbibendo parum aquæ beto. & hyſſ. vel incorporetur cum ſyrupo conſeruationis corticis citri, & fiat opiata, vel ſyrupo de acetoſitate citri.

℞.pil.de hiera ʒ.ij.aga. trocif. ʒ.j.ß. ſarcocollæ, maſtiches, zinziberis, galangæ, an. ϑ.ß. ſalis gemmæ ʒ.j. cum terebinthina incorporentur ſimul. Fiant pilulæ, de quibus capiat ſemel in hebdomada, poſt primum ſomnum, & non incipiat vti, niſi poſt remiſſionem caloris. Interea vtatur opiata.

℞. hord.integri p.j.ra.ireos & enulæ an.ʒ.ß.rad.yrin. ʒ.j.herbę auriculę leporis ʒ.ij.raſurę ligni, ſpinæ albæ, & ſem.ciuſdē an.ʒ.j.fiat decoctio in hydro, & cum prædicta decoct fiat iniectio, loco alterius iniectionis. Vtatur tandiu, quandiu reſidentia viſcoſa remanebit in vrina.

De ardore vrinæ. CAP. XLIX.

ARdorem vrinæ aliqui vocant, & ferè omnes, cùm inter mejendum dolor ſentitur, qui multos morbos ſequitur, vt lapidem veſicę, vlcus eiuſdem & renum, vel illarum partium inflammationem. Propriè hæc inflammatio glandularum, ſeu adenum, paraſtatarum, vel illarum partium exulceratio, & ob ſanici acrimoniam dolorem ſentiunt in extremitate penis. Sequitur coitus immodicos. vel equitationes longas, & celeres. Sed ob ſeminis potiſſimùm, aut illius ſeroſę ſubitantię, quę coitum præcedere ſolet, corruptionem, vel propter infectæ mulieris vitium, quod contactu contrahitur, idq; potiſſimùm cùm quis ſemen attractum retinet, & iam commotum. Quòd ſi ab iſta cauſſa proueniat, miſſio ſanguinis è poplite citiſſimè curat, & vſus repellentium, ſi in principio adhibentur, aut per clyſterem infunduntur. Intus autem uniciendа ſunt, quæ detergunt, cum quadam refrigeratione, cum decoctione hordei, & ſyr.viol. & ex aquis diſtillatis cum ſyr.roſ.laxatiuo.

℞. aquæ plantag.ſolatri an.ʒ. iiij. ſyr.roſ.lax.ʒ.ß.miſce, fiat iniectio, quę deterget ſemen illud corruptum, & id quod à parte inflammata reſudat. Serũ lactis id etiam præſtat, niſi [illegible] minus refrigerat. Cõueniet in proceſſu ad deterſio[illegible] addi poteſt ſacch. roſ.tab. vel ſyrup.

roſ.

roſ.de roſis ſiccis.Si autē dolor adſit, vel magna inflammatio,albumen oui fortiter agitatum, & dilutum aqua plantag.vel ſolatri iniiciendum,aut lac omne.Cum autem multa ſanies reiicitur,tunc adiungenda ſunt detergentia magis,deinde veniendum ad ea, quæ detergunt, & exiccant,& eodem modo curātur, quo vlcera veſicę. Inter alia,aqua diſtillationis corticis malorum granatorum,& aranciorum multùm valet,aqua peculi roſ.myrtill.& potiſſimùm cum litharg. Coquantur in huiuſmodi aquis.Poſt ſanguinis miſſionem, vtatur caſſia nouiter extracta cū ſemine herb. vel cath. vel diaſebeſten.Dantur ſyr.lenientes,leuiter detergentes, & refrigerantes, vt ſyr.vio.cū decocto hordei aſſumptus,lenit ventrem, ſyr. nenuph.refrigerat, ſyr. roſ. laxatiuus , laxat & deterget. Optimum eſt illis,tertio vel quarto quoq; die dare talia medicamenta ad deriuationem : poma cocta , pruna & ſebeſten valent & ad ventrem mouendum,& ad humorum feruorem extinguendum. Mucilago ſeminis pſylij extracta cum aqua viol.vel cum decoctione prunorum, ſebeſten,& pauco ſaccharo,& gly.ventrem laxat, & ardorem minuit. Extrinſecus, fotus,vel vnguenta magis penetrant,quàm emplaſtra. Sed fotus, quia calidi apponuntur,periculoſiores ſunt , ſatius erit vnguentis ex refrigerantibus & reſiccantibus paratis vti,vt

℞ roſ.vel myrrh.vel cydon.ʒ.iij.aceti roſ.ʒ.j.vngantur renes & locus perinei,& totius pubis,vel addita cera fiat linimentum,vel ex metallicis,ſuccis herbarum & aceto fiat ad formam nutriti,vt

℞.litharg.ʒ.ß.ceruſæ lotæ,ruthiæ an. ʒ. iij. aceti , & ſucci plantag.q.ſ.fiat ad formam nutriti,quibus ſi addatur caphura,citius penetrabit,& erit efficacius.Iniiciantur clyſteres refrigerātes,vt in mictu ſang. ſupradictum eſt,ex ſuccis & decocto herbarū refrigerantium & conſtringentiū. Iniicienda autem parua quantitas, ne ſtatim proritetur ad expulſionē, non niſi poſt excrementorum reiectionem. Quòd ſi aluus eſſet aſtricta ex decoctione mal.vio.tantùm,prunorum,& quatuor ſem. frig. maiorum paranda eſſet decoctio,& in ℔.j. col. caſſ.vel mel. viol.vel ſacch.rub.vel cath.cum ſucco ciclæ,ol.viol.diſſoluenda. Pul, præſcriptus ad exiccationē vlcerum con

uenit in fine, ſi aſſumatur cum aqua caudæ equinæ, & plantaginis, vel cum albumine oui fortiter agitato. Si ardor vrinæ propter præſentiam calculi contingat, tunc quæ dolorem mitigant, iniicienda erunt, vt lac, albumẽ oui. Si ob puris è renibus, aut aliũde deſcẽdentis acrimoniam, præſens remedium erit, ante vrinæ emiſſionem, iniicere albumẽ oui fortiter agitatum: poſt emiſſionem verò, lac. Et vtrunque obtundere ſenſum partis in vehementiſſimo dolore, vltimum erit. Nam, vt ex diſſectione nouimus, ſentient dolorem citra aliquem affectum in pene, à ſalſugine, aut puris acrimonia. Sed quia, quæ ſenſum obtundunt, frigiditate maxima meatum conſtringunt, optimum erit vel in decoctione relaxante, vel in oleo aliquo illa diſſoluere, ne propter conſtrictionem pus retineatur, vel maiorem morã faciat in tranſitu, ex quo ſequitur dolor vehementior. Eligantur relaxantia, quæ ſuccum lentum habent, vt abducant viam, vt minùs vrina, vel pus partem ſenſibilem tangat, vt

℞. rad. biſmal. aut cõſolidæ maioris ʒ.j. corti. mandr. ʒ.ß. miſce, fiat iniectio. Capita papaueris in eadẽ decoctione poſſunt decoqui, vel opium. Eadem in ol. amygd. dulc. vel viol. diſſolui poſſunt, & iniici, vel ol. extractum ex ſem. papaueris, vel ol. mandrag. miſceantur lacti, vel decoctioni ſupra dictæ, vel mucilag. ſem. lini, vel cydon. vel pſilij. Sed dilui debent mucilagines multa aqua vio. vel plantag. quò faciliùs infundi poſſint. Id in vehementiſſimo dolore faciendum eſt, & magna neceſſitate. Pultis requiet ſecundum noſtram caſtigationem optimus eſt, in dolore vehementiſſimo. Ardor vrinæ frequenter fit propter vſum acrium & prouocantium vrinas, vt poſt cantharidas aſſumptas, vel propter empetri, aut laueris vſum, naſturtij, & aliorum, quæ affatim vrinam prouocant, vt eſt potus nimius ceruiſiæ recẽtis, quæ nimis detergendo partes, quæ ſunt veluti muco obductæ, ardorem vrinæ prouocant. Illa ſola aſſumptione albuminis oui, aut cibi viſcoſi, vt decocto pedum veruecis, aut aliorum, facilè curatur.

De vrinæ ardore ex prima diſtatione. CAP. L.

ARdoris vrinæ curatio quatuor perficitur ſcopis. Primus eſt, bilis purgatio, cáque per leuiora cholago-

ga, ne

ga,ne ab acribus bilis acrimonia augeatur,qua ratione vitanda ſunt etiam alimenta acria & vretica omnia etiam ſi frigida ſint,vt quatuor ſem.frig. maior.Secundus ſcopus eſt,bilis diuerſio ad alias partes,quàm vrinæ.Tertius eſt,alteratio hepatis & renũ a frigiditatẽ. Quartus topicis remediis bilis acrimoniã obtũdere. Primus ſcopus perficitur medic.benedictorũ,& lenientium viũ, vt

℞.ſyr.viol.ʒ.j. ß.aquarum end. ʒ. ij. port. ʒ. j. miſce pro vna doſi.Continuet per v. aut vj. dies. Si fuerit ingens ardor,ſic fiat.

℞.ſyr.de port.ʒ.j.ſyr.de acetoſ.citri.ʒ. ß. aquarum acetoſ.nenuph. & end.ana ʒ.j.miſce pro vna doſi, vt ſuprà. Si verò ſit magna inflammatio, & acrimonia, pro ſyr.de port. pone ſyr.de pap.Poſtea purgetur ſic.

℞. myrobal. citrinorum ʒ. ij. infunde in aqua decoctionis paſſ. factæ in aquis end.& acetoſæ per noctem, deinum fiat expreſſio. Adde rhab.pul.ʒ.j.ß.ſyr. roſ. lax. ʒ. j. fiat potio, capiat manè. Poteris vti caſſia recenter mundata, aut manna granata,pro tuo iudicio. In huiuſmodi benignis medicamentis non eſt opus laxatiuo. Secundus ſcopus ſit reuellendo per frictiones moderatas in partibus ſemper remotioribus, ſuperioribus, præſertim brachiorum, manuum, colli, ſpatularum. Nam fortis frictio inflammat Item ſi corpus aptum ſit ad vomitionem prouocetur vomitus,ſed per leuiora, vt aqua tepida,ol.communi,& ſimilibus. Si poſſit prouocari ſudor ex calore moderato, bene eſſet & plurimum diuerteret. Vtile etiam eſt ventrem lenire molli clyſtere,& refrigerante: etiamſi lubrica ſit aluus,bis in hebdomada. Poteſt etiam fieri per aſſumpta lenitio alui,vt

Aſſumpta.

℞.caſſ. recenter extractæ ʒ.j.granorum berber.gr. v. cũ ſacch.fiat bolus, capiat manè ſemel in hebdomada. Si quis abhorreat talis caſſ.quantitatem,fiat ſic.

℞.caſſ.recenter extractæ ʒ.iij.diaprun.ſimp.ʒ.ij.cum ſacch.fiat bolus, capiat loco præcedentis, aut in potione cum ſyr.roſ. lax.Tertius ſcopus ſit, alterando membra ſolito calidiora, vt hepar & renes ad frigidum, ne calfaciant vrinam.Id fiet tum per admota, tum per aſſumpta.Per admota ſic.

Admota.

℞.aquarum en.ʒ.viij.roſ.& nenuph.ʒ.iij.ſandal. albi

& rub.& vtriuſq; corall.an.ʒ.j.ß.ſem. acetoſ.& port.an. ℈. ij. Magna exiſtente inflammatione, adde caphuræ gran.iij.ſpicæ nardi ℈. ß. aceti ʒ.j. fiat epith.pro hepate, quod tepidè applicetur,longè à cibo,manè & ſerò. Quę hepati, cordi & principibus partibus admouentur, etiamſi refrigerandi ſit intentio, ſunt tamen tepida actu admouenda. Ad idem fiat ſacculus.

Sacculus. ℔.roſ.rub.flor.nymph.viol.ana p.j.ß. end. quartam partem M.j.ſandali albi,& rub.an.ʒ.ij.ſeminis port. endi.acetoſ.an.ʒ.j.ſpicæ nardi ℈.j.cum ſyndone rubra, fiat ſacculus in formam ſemilunæ. Irroretur cum aquis roſ. & end.admoueatur hepati tepidè ante paſtum, & cùm cœperit refrigerari, auferatur, & iterum calfiat cum dictis aquis actu calidis,& iterum applicetur. Per vnguenta idem fieri poteſt ſic,

Vnguẽta.

℔.cerati ſandalini ʒ.iij.ol.roſ.& nenuph.an.ʒ. ij. ſpicæ nardi ℈. ß. lauentur ceratum & ole. in aqua end. fiat vnguentum, quo vngetur regio hepatis ante prandium. Cauendũ,ne dum refrigerantia hepati admouemus,ſeptũ trauſuerſum refrigeremus, vt monet Galen. 7.meth. Ab iis enim reſpiratio offenditur, quam ſi lædi contingat,oportet ab iis refrigerantib. abſtinere, & pro noxa diaphragmati & pectori illata,calfacere, ne dũ vni conſulimus,alteram offendamus,cauendũ in his contrariis indicationib. Calfaciemus ergo diaphragma fotu calidorũ temperatorũ,vt decocto florũ cham.& meliloti. Aut ſi calidioribus opus ſit,florũ ſtech.origan. calamẽti & ſimilium. Diaphragmate rectificato, rurſus ad ea,quæ hepar refrigerant,ſi opus videatur,redeundum,à ſepto tranſuerſo ſemper cauẽdo. Pro renib. refrigerãdis,

Pro renibus refrigerandis. ℔.vnguenti Gal.ʒ.ij.cerati ſandal. ʒ. j. miſce cum ol. eydon.& vnge regionem renum frigidè actu,in introitu lecti. Per aſſumpta ſic refrigeratur hepar.

℔.ſandali albi & rub.an.ʒ. j. ſandali citrin. ℈. ij. tro. de camph.ʒ.j. ſaccha.in aqua roſ. diſſ. quantum ſufficit. fiat elect.in tab.ponderantes ʒ.ij. ß.capiat vnam per tres horas ante paſtum, manè ſuperbibendo parum aquæ end. In forma verò opiatæ ſic.

℔.conſ.roſ.& nymphęæ,conſe.flor.cichor.an.ʒ. j. ß. ſeminis acetoſ.port. end. an. ʒ. j. omnium ſandal.ʒ.j.ß.

ito.

tro.de caphura ℈.iiij.cum ſyrup.viol.fiat opiata, capiat ad quantitatem caſtaneæ manè per tres horas ante cibum ſuperbibendo parum aquæ end. Quartus ſcopus perficitur per ea, quę acrimoniã in viis vrinæ relictam emendant. Vtendum igitur medicamẽtis mucilaginoſis frigidis, tum per os aſſumptis, tum per ſyringam in veſicam immiſſis, vt minùs acris vrina reddatur. Lac omnium primùm detur acetoſum, extracto butyro ad ʒ. iij. aut ʒ. iiij. quinque horis ante paſtum, vel fiat ſic.

℞. ſeminis mal. altheę, cydon. ana ʒ. j. gummi tragac. ʒ. iij. infundantur in decoctione radicis altheæ, ſeminis papaueris albi & alkec. fiat mucilago, de qua capiat ʒ. j. ß. cum ʒ. iiij. dictæ decoctionis, manè per octo aut decem dies. Poſt omnium præſcriptorum vſum.

℞. aquæ albuminis ouĩ diu agitati cum ol. vio. quantum ſufficit fiat ſyringatio. Si ſit magnus ardor, loco aquæ albuminis ouorum, ponatur mucilago pſilij. Poteſt etiam immergi virga in vaſe lacte pleno.

℞. ol. nenuphar. viol. & roſarum ana ʒ. j. ß. miſce, vngatur perineum inter teſtes & anum. Si perſeueret ardor, fiat balneum ex foliis mal. viol. lact. floribus nenupharis. Vſus reuulſionis quatuor ſeminum frig. maiorum per ſyringationem laudatur, aut per os, addendo ſeminis papaueris albi parum.

De ſtranguria. CAP. LI.

STranguria, dyſuria, iſchuria, ſymptomata ſunt ſupradictarum affectionum. Diſtinguntur autem ita, vt ſtrãguria vrinæ ſtillicidium dicatur, id eſt, cùm vrina ſtillat guttatim, & eſt cũ quadam irritatione ad meiendum frequenter. Fit autẽ cum meatus vrinę conſtrictus eſt, & non poteſt ſimul vrinã reiicere. Conſtringitur autem cùm vrinæ aut puris acrimoniã ſentit. Tunc enim non ſolùm hæc pars, ſed & reliquæ concidunt in ſeſe, & contrahuntur, & hoc, cum vlcus eſt in pene. Fit etiam ſtranguria ob vrinæ acrimoniam, quæ & ſi pauca ſit in veſica, non poteſt quieſcere, donec multa aceruata ſit. Acrimonia autem prouenit, vel à puris putredine, vel ob admiſtionẽ pituitę ſalſæ, aut bilis. Has cauſas diſtinguere oportet, vt vnicuiq; remedia conueniant. Si à pure ſit, vel hepatis, vel renum, vel veſicæ eſt. Tunc detergentia

medicamẽta iniicienda ſunt,& aſſumenda. Detergunt ſerum lactis cum pauco ſacch.roſ. tab. decoctũ hordei, & alia præſcripta capite de vlcere veſicæ & renũ. Optimum erit his admiſcere ſyr.roſ. vel de cucurb. maximè cùm vlcus valde inflammatum eſt. Nam vrinam mouent,& acrimoniam extingunt.Si ob vrinę acrimoniam fiat,ea eſt tenuis, flaua,& corpus biliosus, tunc oportet ſerosa illa & biliosa euacuare recremẽta, & ad ventrem derivare medicamentis extinguentibus flauę bilis acrimoniam,vt ſebeſten,tamarindis,prunis,ſyr.vio.ex multis infuſionibus,& ſyr. roſ. laxatiuo. Deinde potiones, vel ſyr.refrigerantes, & extinguentes flauæ bilis acrimoniam,damus,qualis eſt ſyr.viol.de nenuph.de cucurbita, endſump. decoctum lactucæ, portulacæ teneræ, plantag.ſolani.Abſtinendũ ab aperientibus, & nimis detergentibus. Dari poteſt in ſumma acrimonia ſyr.iuiubinus cum pauco ſyr.de pap. exiſtente magno ſenſu in parte.Inunctiones refrigerantes proſunt ſupra renes, vt ex ol.viol.nenuph. Item clyſteres molles & refrigerantes. Optimum eſt etiam albumen oui fortiter agitatum in collum veſicæ iniicere. Si autem à pituita ſalſa, purganda erit pituitoſis medicamẽtis & decocto hordei,& aliis leuiter detergentibus euacuanda. In illa cauſſa tantum conueniunt terebinthina lota in aqua roſ.aſſumpta cũ ſyr.viol.& de gly.In aliis cauſſis acrimoniam potiùs auget,quàm minuat. Danda autem erit à ʒ.j.ad ʒ.ij.

De dyſuria. CAP. LII.

DYſuria ſimilis eſt dyſenteriæ.Nam difficulter vrina excernitur, & frequenter ſtimulatur æger. Fit autem hæc affectio, vel propter vſum acrium medicamentorum,vt empetri,laueris,& aliorum multùm diureticorum, quæ poſtquã mouerunt vrinas, vrinæ difficultatem inducunt.Fit autem hæc affectio ob frigidam intemperiem veſicæ,aut colli eiuſdem. Fit etiã ob craſſos,& viſcidos humores infarctos,aut adhærentes cerui ci veſicæ,vel vrinæ permixtos.Si nata fuerit ex vſu acrium medicamentorum,vtiliſſimum erit decoctum hordei mundati cum pauco ſyr. viol. aut ſacch. bibere, ad extinguendam acrimoniã relictam in viis vrinæ,vel lac recens mulſum,aut lac amyg.paratum cum ſemine papaueris.

Digitized

pueris. Si autem ob pituitam viſcidam & craſſam, è to to corpore defluentem, pilulis initioribus erit vacuanda primùm, vt pilulis hieræ, aut elephanginis. Deinde dandi lyr. attenuantes, & incidentes, detergentéſq. cum aquis vel decoctionibus ſimilibus. Deinde fortioribus pilulis euacuanda eſt, vt cochiis, & aliis purgantibus pituitam citra aliquam aſtrictionem. In craſtinum vtiliſſimum erit dare terebinthinam lotam cũ vino albo ad 3. ij. Quòd ſi non facilè excernatur vrina, tunc tutò dare poſſumus cientia vrinam cum leui deterſione, vt lyr. ſuprà enumeratos cum decoctione fœniculi, apij, aſparagi, bet. & aliarum herbarum diureticarum. Si pituita in collo veſicæ detenta id faciat, iniicienda detergentia erunt. Si eſt ſine vlcere, detergentia iniicienda, & attenuantia. Si vlcus adſit, melicratum crudum, valdéq; dilutum, decoctum hordei, & gly. vel ſerum lactis cum pauco melle. Sufficiant hæc ad curationem. Quandoq. accidit dyſuria propter hippoſarcoſim, quæ meatum claudit, & craſſam pituitam retinet, tunc cathetere extrahenda eſt vrina, & via dilatanda, vel candela cerea, deinde carnoſitatem extenuare oportet, & minuere medicamentis appoſitis in extremitate candelæ.

De Iſchuria. CAP. LIII.

IN totum ſuppreſſa vrina iſchuria dicitur. Detinetur autem, quia veſica diſtenta eſt, quæ ita claudit meatum, vt nõ poſſit in ſeipſam contrahi, vrinámq; propellere. Huic cauſſæ ſufficit catheter immiſſus in veſicam, per quem aliquid vrinæ excerni poſſit: deinde dilatato meatu facilè redditur, quod reliquum eſt in veſica. Non eſt etiam inutilis fotus aquæ calidæ, vel decocti malua-rum cum apio, vel aliquo alio medicamento diuretico. Veſicam comprimere manè eſt etiam vtiliſſimũ. Detinetur & à calculo paruo in meatu vrinæ contento, vel magno, & meatum occludente. Huic malo medendũ eſt immiſſione fiſtulæ, qua in veſicã protruditur calculus & vrina redditur. Si autẽ multùm infrà collũ veſicæ non eſt, vtile erit digitis cõprimere penem, parte inferiore, & ſenſim deducere ad extremũ vſq; pudendi. Aliquando ita eſt infarctus parti, vt neque intra, neq; extrà propelli poſſit. Tunc foribus dilatãtibus fouere partem

℔. mal.vio.cucur.an.M.j.prunorum,ſebeſt.an.N.xx. quatuor ſemin. frig. ma.an.ʒ.ß. anſi ʒ.j. ſemin. lini,ʒ.j. fiat decoctio ad ℔.j.In qua diſ.mel.viol.caſ.recenter extra.a.ʒ.ij.ol.viol.ʒ.iiij.miſce,cap.manè. Si dolor vrgeat, admiſceatur albumen oui fortiter agitatum, ſuccus ſolani, vel plantag.vel fiat talis ad ſedationem doloris.

℔. lactis ℔.j. ol. viol. ʒ.iij. ſucci ſolatri ʒ.ij. miſce, iniiciatur frequenter.

℔. ſeris lactis ℔.ß.ſucci cucurb. vel viol. vel mal.ʒ. iij. albuminis ouorum fortiter agitati ʒ. ij. miſce, iniiciatur tepidè. In principio vngantur partes vnguento roſa.& viol. Et partes vicinæ oxyrth. vt renes,partes ſuperiores ventris. Fiat tale cataplaſma.

℔. radic. biſmal. ℔.j. viol. M. ij. prunorum, dactyl. mund. an. N. xx. coquantur in aqua ciſternæ, contundantur & tranſmittantur per ſetaceum, addendo dè decoctione quantum poteris. Adde farinæ hordei & ol. roſ.ana ʒ.ij. miſce, fiat cataplaſma, applicetur ſupra regionem veſicæ. Quòd ſi morbus procedit,vel dolor maior fiat,calaſtica addenda ſunt,vt

℔. ol.amyg.d.dulc.viol.an.ʒ.ij.ol.chamo.& de ſemine lini ana ʒ.j. butyr.recent. & pingued. porci ana ʒ.iij. miſce,fiat linimentum, vng.regio veſicæ. Idem præſtabit vnguentum reſumptiuum lotum in aqua hordei. Meatus vrinæ detergendus, vt aliquid vrinæ reddatur, & id, quod à parte inflammata exudat. Sufficit iniicere ſerum lactis cum pauco ſaccha. vel decoctum hordei cum ſacch. In declinatione danda ſunt per os,quæ leuiter detergunt cum emulſione quatuor ſem. frig. mai. quæ non ſua actiuonia,ſed aqua & tenui ſubſtantia vrinas mouent. Et vinum aquoſum aſſumere poſſunt. Item cremorem hordei, & alia alimenta, quæ parùm nutriunt,& refrigerant,vt lactuca,viol.mal. Fructus etiam qui vrinas acres,& ventrem leniunt, vt pruna, poma,ſebeſten. Pira verò & quæ aſtringunt, fugienda, & quæ multùm detergunt, vt ficus, paſſ. Si euadant ab inflammatione,vlcus curandum,& pars detergenda,vt proprio capite monſtrabitur.

De inflammatione veſicæ ex prima dilatione.

CAP. XLVII.

Huius

HVius curatio conuenit cum curatione inflammationis renum, ſed minùs aſtringentia & refrigerantia regioni veſicæ ſunt admouenda, ne accidat iſchuria, quæ ſymptoma eſt valde frequens per ſe, & maximè moleſtum. Magis verò vtendum relaxantibus, & dolorem lenientibus. Hic ergo præferuntur linimenta, epith. perfuſiones, cataplaſmatis & emplaſtris: quoniam hæc ſuo pondere partem grauant, ſic, vt ea multò difficilius dilatari queat, vnde fit, vt dolor affligat vehementius. Inclinante autem morbo, cùm iam dolor & tenſio remiſſa ſunt, cataplaſmatis ſine vllo incommodo vti poſſumus. Topica in principio conueniunt refrigerantia ſine magna aſtrictione, vt

℞. ſucci viol. vel lactucæ, vel ſolani qr. j. ol. roſ. qr. ſ. agitentur ſimul validè. Hoc imbuti panni frequenter admoueantur, vt

℞. ol. roſ. omph. an. ℥. ij. ol. viol. ℥. iij. aquæ roſ. parum, fit vt ſuprà.

Ad ſedandum dolorem.

℞. rad. mal. biſinal. an. ℥. iij. viol. M. ij. flor. cham. melil. & viol. an. p. j. ſemin. papauer. albi ℥. ß. miſce, fiat decoctio, qua foueatur pars affecta. Efficacius erit medicamentum, ſi addas farinæ ſeminis lini & fœnug. an. ℥. j. Poſt fotum fiat linimentum hoc.

℞. muc ſeminis pſyl. & cydon. an. ℥. j. ol. chamo. liliorum an. ℥. ij. pingued. gallinæ, anſer. butyr. recentis an. ℥. j. farinæ hord. ℥. ij. incorporentur ſimul, fiat linimentum pro parte affecta. Huius loco licet vti vnguento reſumptiuo. Accedente ſtatu miſcenda ſunt diſcutientia, vt farina fabarum, orobi, & ſimilia. Poterit etiam dari decoctum ſuprà deſcriptum.

De veſicæ vlcere. CAP. XLVIII.

EXulceratur veſica, vel propter ſcabiem, vel propter vſum cantharidarum, aut propter calculum aſperum, aut propter pituitam aliquã ſalſam, aut bilem lotio permixtam. Accidit cum inflammatione, & citra inflãmationẽ. Si cum inflammatione, curatur iiſdem remediis, quibus vlcus renum cum inflammatione, niſi quòd maiorem quantitatem ſyr. aut aliorum remediorum ſumere oportet: vt ad partem affectam peruenire poſſint

Et possumus quatuor semin. frig. mal. addere. Nam alia prouocantia vrinam nón sunt ponenda, nisi sint ex numero eorum, quæ astringendo id faciant & exsiccando, vt herniaria, lingua pass. cortex mali granati, & hoc maximè post totius corporis purgationem. Si sine inflammatione sit, curatur eodē modo, quo vlcus renū sine inflāmatione, nisi quod magis oportet resiccare, ob partis intemperiem, quia medicamenta multùm infarcta & debilitata ad partem perueniunt. Tentandum est etiam per fistulam æneam, aut syringam oblongam aliquid in vesicam iniicere, quod commodiùs fit, si æger in dorsum decumbat, cruribus sursum elatis, & digitis propellendo vsq; ad perinæum. Iniectiones autem fiunt ex detergentibus sine morsu, vel ex decocto hord. decocto cort. cucub. & cortic. fabar. in minori proportione, vt ex herbis leuiter detergentibus cum pauco melle ros. Decoctum præscriptū etiam iniici potest, & decoctū gaiaci. Post detersionem addi debēt, quæ magis resiccant, & cicatricem inducere possunt. Et ista sunt in vlcere simplici sine lapide. Nam vlcera cum lapide, non curantur nisi lapis auferatur, cuius extractio valde periculosa est propter vlcus. Cùm enim distenditur vesicę collum, periculum est, ne disrumpatur. Si vlcus iam fuerit profundum, tūc satius est vti cura paliatiua & vlceris, & lapidis, vtendo quibusdā emplasticis, & viscosis, vt lapidi inducatur quędam leuitas, quod fiet commodè vsu lactis cū pauco amylo, aut aliis viscosis manè assumptis. Nam si leuis sit lapis, minus vexat ægrotum. Si vlcus à cantharidibus factum fuerit, & in principio neglectū, difficiliùs curatur. Si recenter assumptæ fuerint, & fluxū sanguinis faciant, earum acrimoniam & vim extinguere oportet multo lacte asinæ, aut alio. Deinde fluxū sanguinis sistere, & ad vlceris curationem venire. Curatur iisdem remediis, extincto veneno, quibus suprà. Peculiare autem remedium est, terram sigillatam, bolum armenā cum lacte amygd. aut cum earundem ol. vel cum lacte asinæ, vel capræ, vel vaccæ sumere. Expurgat enim venenum, & partem reficcat exulceratā sine morsu, & sanguinem constringit.

Curatio vlcerum vesicæ.

℞. cass. recens extractæ ʒ.ij. cathol. ʒ.j. pulpæ pass. & sebesten

ſebeſten ana ʒ. ß. medullæ ſem. carth. ʒ. j. aniſi ʒ. ij. fiat opiata cum ſyr. ſequenti.

℞. polypodij querni ʒ. iiij. agar. trociſ. in melle roſa. prius infuſi ʒ. ß. aniſi, fœniculi, an. ʒ. ij. ſemi. ſeſeli ʒ. iij. flor. ſaluiæ p. j. paſſ. munda. ʒ. ij. ficuum dactyl. munda. an. pa. v. fiat decoctio in aqua hordei ad ℔ j. Cui adde ſyr. roſ. laxa. ʒ. iij. mellis roſ. collati ʒ. ij. Aromat. ʒ ij. ſandalli rub. & ʒ. j. ireos. Et vna parte huius ſyrupi ad perfectionem cocti formetur opiata. Reſiduum autem capiat cum aqua beto. ſemel in hebdomada, in aurora cum leui cuſtodia.

℞. conſeruæ florum cicho. & capill. ven. an. ʒ. ß. conſ. anthos & florum ſaluiæ an. ʒ. iij. pul. diatrag. frig. & diari. ſimp. ana ʒ. j. diarrh. abb. ʒ. ß. diagal. ʒ. j. cineris pellicularum caſtorei loti in aqua roſ. ℈. ij. cineris priapi tauri loti in decoctione caudæ equinæ, & alchecangi ʒ. j. zinziberis viridis ʒ. ij. cum ſyr. capil. ven. fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ betonicæ & caudæ equinæ.

℞. hordei integri p. j. rad. ireos ʒ. ij. fiat decoctio in hydrom. vel in ſero lactis caprini, fiat iniectio per ſyringam in veſicam. Augeatur vel minuatur quantitas mellis, prout videbitur. Iniectio autem manè fiat, & ſerò ante cibum.

℞. rad. conſol. maioris ʒ. iij. caudæ equinæ, ceterach, agri beto. an. M. j. roſ. p. j. flor. anthos p. ß. fiat decoctio in hydromelite dilutiori, quàm ſuprà, & cum eadem decoctione fiat iniectio, qua vtatur, poſtquam vſus fuerit per vnam hebdomadã hydromelite. Decoctioni adde cort. cucur. ʒ. j. fabarum contuſ. ʒ. iij. & fiat iniectio, vt priùs.

℞. rad. cucurbitæ, ʒ. j. blattæ bizantiæ ʒ. ß. ſem. alchecangi, bombacis, papa. albi an. ʒ. ij. quatuor ſemin. frig. maio. & ſem. maluæ an. ʒ. iij. florum viol. & anth. an. p. j. fiat decoctio, ex qua fiat iniectio, ídque pro ſedatione doloris tantùm. Si ex præcedentium vſu, vel alia cauſſa procatarctica excitatus fuerit.

℞. auriculæ leporis herbæ ʒ. ij. ocreæ, lapidis iudaici an. ʒ. ß. cineris priapi tauri, & vermium terreſtrium, lotorum in vino albo an. ʒ. j. pul. glycirh. & gummi prunorum & ceraſorum an. ʒ. ij. ſpicæ celticæ, ſcœnanthi an. ʒ.

j.pul.diarrh.abb. & diamoſci an.ʒ.j.ß. ſacch. ad pondus omnium, fiat puluis, quo vtatur manè, accipiendo cochlear vnum ſuperbibendo parum aquæ beto. & hyſſ. vel incorporetur cum ſyrupo conſeruationis corticis citri,& fiat opiata,vel ſyrupo de acetoſitate citri.

℞.pil.de hiera ʒ.ij.aga. trocif. ʒ.j.ß. ſarcocollæ,maſtiches, zinziberis, galangæ, an. ʒ.ß. ſalis gemmæ ʒ.j. cum terebinthina incorporentur ſimul. Fiant pilulæ,de quibus capiat ſemel in hebdomada, poſt primum ſomnum,& non incipiat vti,niſi poſt remiſſionem caloris. Interea vtatur opiata.

℞. hord.integri p.j.ra.ireos & enulæ an.ʒ.ß.rad.yrin. ʒ.j.herbę auriculę leporis ʒ.ij.raſurę ligni,ſpinæ albæ,& ſem.eiuſdē an.ʒ.j.fiat decoctio in hydro, & cum prædicta decoct fiat iniectio,loco alterius iniectionis. Vtatur tandiu, quandiu reſidentia viſcoſa remanebit in vrina.

De ardore vrinæ. CAP. XLIX.

ARdorem vrinæ aliqui vocant, & ferè omnes, cùm inter meiendum dolor ſentitur, qui multos morbos ſequitur,vt lapidem veſicę,vlcus eiuſdem & renum, vel illarum partium inflammationem. Propriè hæc inflammatio glandularum, ſeu adenum,paraſtatarum,vel illarum partium exulceratio, & ob ſanici acrimoniam dolorem ſentiunt in extremitate penis. Sequitur coitus immodicos. vel equitationes longas, & celeres. Sed ob ſeminis potiſſimùm,aut illius feroſę ſubitantię,quę coitum præcedere ſolet,corruptionem, vel propter infectæ mulieris vitium, quod contactu contrahitur, idq; potiſſimùm cùm quis ſemen attractum retinet,& iam commotum.Quòd ſi ab iſta cauſſa proueniat,miſſio ſanguinis è poplite citiſſimè curat, & vſus repellentium, ſi in principio adhibentur, aut per clyſterem infunduntur. Intus autem iniicienda ſunt, quæ detergunt, cum quadam refrigeratione, cum decoctione hordei,& ſyr.viol. & ex aquis diſtillatis cum ſyr.roſ.laxatiuo.

℞. aquæ plantag.ſolatri an.ʒ. iiij. ſyr.roſ.lax.ʒ.ß.miſce,fiat iniectio,quę deterget ſemen illud corruptum,& id quod à parte inflammata reſudat.Serũ lactis id etiam præſtat,niſi quod minus refrigerat.Cõueniet in proceſſu ad deterſionem, cui addi poteſt ſacch. roſ.tab.vel ſyrup.

roſ.

ros.de rosis siccis. Si autẽ dolor adsit, vel magna inflammatio, albumen oui fortiter agitatum, & dilutum aqua plantag. vel solatri iniiciendum, aut lac omne. Cum autem multa sanies reiicitur, tunc adiungenda sunt detergentia magis, deinde veniendum ad ea, quæ detergunt, & exiccant, & eodem modo curãtur, quo vlcera vesicę. Inter alia, aqua distillationis corticis malorum granatorum, & aranciorum multùm valet, aqua peculi ros. myrtill. & potissimùm cum litharg. Coquantur in huiusmodi aquis. Post sanguinis missionem, vtatur cassia nouiter extracta cũ semine herb. vel cath. vel diasebesten. Dantur syr. lenientes, leuiter detergentes, & refrigerantes, vt syr. vio. cũ decocto hordei assumptus, lenit ventrem, syr. nenuph. refrigerat, syr. ros. laxatiuus, laxat & detergit. Optimum est illis, tertio vel quarto quoq; die dare talia medicamenta ad deriuationem: poma cocta, pruna & sebesten valent & ad ventrem mouendum. & ad humorum feruorem extinguendum. Mucilago seminis psylij extracta cum aqua viol. vel cum decoctione prunorum, sebesten, & pauco saccharo, & gly. ventrem laxat, & ardorem minuit. Extrinsecus, fotus, vel vnguenta magis penetrant, quàm emplastra. Sed fotus, quia calidi apponuntur, periculosiores sunt, satius erit vnguentis ex refrigerantibus & resiccantibus paratis vti, vt

℞ ros. vel myrrh. vel cydon. ʒ. iij. aceti ros. ʒ. j. vngantur renes & locus perinei, & totius pubis, vel addita cera fiat linimentum, vel ex metallicis, succis herbarum & aceto fiat ad formam nutriti, vt

℞. litharg. ʒ. ß. ceruſæ lotæ, tuthiæ an. ʒ. iij. aceti, & succi plantag. q. s. fiat ad formam nutriti, quibus si addatur caphura, citius penetrabit, & erit efficacius. Iniiciantur clysteres refrigerãtes, vt in mictu sang. supradictum est, ex succis & decocto herbarũ refrigerantium & constringentiũ. Iniicienda autem parua quantitas, ne statim prorumpatur ad expulsionẽ, non nisi post excrementorum reiectionem. Quòd si aluus esset astricta ex decoctione mal. vio. tantùm, prunorum, & quatuor sem. frig. maiorum paranda esset decoctio, & in ℔. j. col. cass. vel mel. viol. vel sacch. rub. vel cath. cum succo ciclæ, ol. viol. dissoluenda. Pul, præscriptus ad exiccationẽ vlcerum con-

uenit in fine,si assumatur cum aqua caudæ equinæ, & plantaginis,vel cum albumine oui fortiter agitato. Si ardor vrinæ propter præsentiam calculi contingat, tunc quæ dolorem mitigant,iniicienda erunt, vt lac,albumẽ oui.Si ob puris è renibus,aut aliũde descẽdentis acrimoniam,præ ceteris remedium erit, ante vrinæ emissionem, iniicere albumẽ oui fortiter agitatum: post emissionem verò,lac. Et vtrunque obtundere sensum partis in vehementissimo dolore,vltimum erit. Nam, vt ex dissectione nouimus, sentiunt dolorem citra aliquem affectum in pene,à salsugine,aut puris acrimonia. Sed quia, quæ sensum obtundunt, frigiditate maxima meatum constringunt,optimum erit vel in decoctione relaxante, vel in oleo aliquo illa dissoluere, ne propter constrictionem pus retineatur,vel maiorem morã faciat in transitu, ex quo sequitur dolor vehementior. Eligantur relaxantia, quæ succum lentum habent, vt abducant viam, vt minùs vrina, vel pus partem sensibilem tangat,vt

℞.rad.bismal.aut cõsolidæ maioris ʒ.j. corti.mandr. ʒ.ß.misce, fiat iniectio. Capita papaueris in eadẽ decoctione possunt decoqui,vel opium. Eadem in ol.amygd. dulc.vel viol. dissolui possunt,& iniici,vel ol. extractum ex sem.papauetis,vel ol.mandrag. misceantur lacti, vel decoctioni supra dictæ,vel mucilag.sem.lini,vel cydon. vel psilij.Sed dilui debent mucilagines multa aqua vio. vel plantag.quò faciliùs infundi possint.Id in vehementissimo dolore faciendum est,& magna necessitate.Pultis requiei secundum nostram castigationem optimus est,in dolore vehementissimo. Ardor vrinæ frequenter fit propter vsum acrium & prouocantium vrinas,vt post cantharidas assumptas, vel propter empetri, aut laueris vsum,nasturtij,& aliorum,quæ affatim vrinam prouocant,vt est potus nimius ceruisiæ recẽtis, quæ nimis detergendo partes, quæ sunt veluti muco obductæ, ardorem vrinæ prouocant. Illa sola assumptione albuminis oui,aut cibi viscosi, vt decocto pedum verueecis, aut aliorum, facilè curatur.

De vrinæ ardore ex prima dilatione. CAP. L.

ARdoris vrinæ curatio quatuor perficiturscopis.Primus est,bilis purgatio, cáque per leuiora cholago-

ga,ne

ga,ne ab acribus bilis acrimonia augeatur,qua ratione vitanda ſunt etiam alimenta acria & vretica omnia etiam ſi frigida ſint,vt quatuor ſem.frig. maior.Secundus ſcopus eſt,bilis diuerſio ad alias partes,quàm vrinæ.Tertius eſt,alteratio hepatis & renũ a frigiditatẽ. Quartus topicis remediis bilis acrimoniã obtũdere. Primus ſcopus perficitur medic.benedictorũ,& lenientium vſu, vt

℞.ſyr.viol.ʒ.j. ß.aquarum end. ʒ. ij. port. ʒ. j. miſce pro vna doſi.Continuet per v. aut vj. dies. Si fuerit ingens ardor,ſic fiat.

℞.ſyr.de port.ʒ.j.ſyr.de acetoſ.citri.ʒ. ß. aquarum acetoſ.nenuph. & end.ana ʒ.j.miſce pro vna doſi, vt ſuprà. Si verò ſit magna inflammatio, & acrimonia, pro ſyr.de port. pone ſyr.de pap.Poſtea purgetur ſic.

℞. myrobal. citrinorum ʒ. ij. infunde in aqua decoctionis paſſ. factæ in aquis end.& acetoſæ per noctem, demum fiat expreſſio. Adde rhab.pul.ʒ.j.ß.ſyr. roſ. lax. ʒ. j. fiat potio, capiat manè. Poteris vti caſſia recenter mundata, aut manna granata,pro tuo iudicio. In huiuſmodi benignis medicamentis non eſt opus laxatiuo. Secundus ſcopus ſit reuellendo per frictiones moderatas in partibus ſemper remotioribus, ſuperioribus, præſertim brachiorum, manuum, colli, ſpatularum. Nam fortis frictio inflammat. Item ſi corpus aptum ſit ad vomitionem prouocetur vomitus,ſed per leuiora, vt aqua tepida,ol.communi,& ſimilibus. Si poſſit prouocari ſudor ex calore moderato, bene eſſet & plurimùm diuerteret. Vtile etiam eſt ventrem lenire molli clyſtere,& refrigerante: etiamſi lubrica ſit aluus,bis in hebdomada. Aſſumpta. Poteſt etiam fieri per aſſumpta lenitio alui,vt

℞.caſſ. recenter extractæ ʒ.j.granorum berber.gr. v. cũ ſacch.fiat bolus, capiat manè ſemel in hebdomada. Si quis abhorreat talis caſſ.quantitatem,fiat ſic.

℞.caſſ.recenter extractæ ʒ.iij.diaprun.ſimp.ʒ.ij.cum ſacch.fiat bolus, capiat loco præcedentis, aut in potione cum ſyr.roſ. lax.Tertius ſcopus ſit, alterando membra ſolito calidiora, vt hepar & renes ad frigidum, ne calfaciant vrinam.Id fiet tum per admota, tum per aſſumpta.Per admota ſic. Admota.

℞.aquarum en.ʒ.viij.roſ.& nenuph.ʒ.iij.ſandal. albi

& rub.& vtriuſq; corall.an.ʒ.j.ß.ſem. acetoſ.& port.an. ℈. ij. Magna exiſtente inflammatione, adde caphuræ gran.iij.ſpicæ nardi ℈. ß. aceti ʒ.j. fiat epith.pro hepate, quod tepidè applicetur,longe à cibo,manè & ſerò. Quę hepati, cordi & principibus partibus admouentur, etiamſi refrigerandi ſit intentio, ſunt tamen tepida actu admouenda.Ad idem fiat facculus.

Sacculus. ℔.roſ.rub flor.nymph.viol.ana p.j.ß. end. quartam partem M.j.ſandali albi,& rub.an.ʒ.ij.ſeminis port. endi.acetoſ.an.ʒ.j.ſpicæ nardi ℈ ; cum ſyndone rubra, fiat facculus in formam ſemilunæ. Irroretur cum aquis roſ. & end.admoueatur hepati tepidè ante paſtum, & cùm cœperit refrigerari, auferatur, & iterum calfiat cum dictis aquis actu calidis,& iterum applicetur.Per vnguenta idem fieri poteſt ſic,

Vnguenta. ℔.cerati ſandalini ʒ.iij.ol.roſ.& nenuph.an.ʒ. ij. ſpicæ nardi ℈. ß. lauentur ceratum & ole. in aqua end. fiat vnguentum, quo vngetur regio hepatis ante prandium. Cauendũ ne dum refrigerantia hepati admouemus,ſeptũ tranſuerſum refrigeremus, vt monet Galen. 7.meth. Ab iis enim reſpiratio offenditur, quam ſi lædi contingat,oportet ab iis refrigerantib. abſtinere, & pro noxa diaphragmati & pectori illata,calfacere, ne dũ vni conſulimus,alteram offendamus,cauendũ in his contrariis indicationib. Calfaciemus ergo diaphragma fotu calidorũ temperatorũ,vt decocto florũ cham.& meliloti. Aut ſi calidioribus opus ſit, florũ ſtech.origan. calamẽti & ſimilium. Diaphragmate rectificato, rurſus ad ea,quæ hepar refrigerant,ſi opus videatur,redeundum,à ſepto tranſuerſo ſemper cauẽdo. Pro renib. refrigerãdis,

Pro renibus refrigerandis. ℔.vnguenti Gal.ʒ.ij.cerati ſandal. ʒ. j. miſce cum ol. cydon.& vnge regionem renum frigidè actu,in introitu lecti. Per aſſumpta ſic refrigeratur hepar.

℔.ſandali albi & rub.an.ʒ. j. ſandali citrin. ℈. ij. tro. de camph.ʒ.j. ſaccha.in aqua roſ. diſſ. quantum ſufficit. fiat elect.in tab.ponderantes ʒ.ij. ß.capiat vnam per tres horas ante paſtum, manè ſuperbibendo parum aquæ end.In forma verò opiatæ ſic.

℔.conſ.roſ.& nymphęæ,conſe.flor.eichor.an.ʒ. j. ß. ſeminis acetoſ.port. end. an. ʒ. j. omnium ſandal.ʒ.j.ß.

tro.de caphura ℈.iiij.cum ſyrup.viol.fiat opiata, capiat ad quantitatem caſtaneæ manè per tres horas ante cibum ſuperbibendo parum aquæ end. Quartus ſcopus perficitur per ea, quę acrimoniã in viis vrinæ relictam emendant. Vtendum igitur medicamẽtis mucilaginoſis frigidis, tum per os aſſumptis, tum per ſyringam in veſicam immiſſis, vt minùs acris vrina reddatur. Lac omnium primùm detur acetoſum, extracto butyro ad ʒ. iij. aut ʒ. iiij. quinque horis ante paſtum, vel fiat ſic.

℞. ſeminis mal. altheę, cydon. ana ʒ.j. gummi tragac. ʒ.iij. infundantur in decoctione radicis althææ, ſeminis papaueris albi & alkec. fiat mucilago, de qua capiat ʒ.j. ß. cum ʒ iiij. dictæ decoctionis, manè per octo aut decem dies. Poſt omnium præſcriptorum vſum.

℞. aquæ albuminis ouĩ diu agitati cum ol. vio. quantum ſufficit fiat ſyringatio. Si ſit magnus ardor, loco aquæ albuminis ouorum, ponatur mucilago pſilij. Poteſt etiam immergi virga in vaſe lacte pleno.

℞. ol. nenuphar. viol. & roſarum ana ʒ.j. ß. miſce, vngatur perineum inter teſtes & anum. Si perſeueret ardor, fiat balneum ex foliis mal. viol. lact. floribus nenupharis. Vſus reuulſionis quatuor ſeminum frig. maiorum per ſyringationem laudatur, aut per os, addendo ſeminis papaueris albi parum.

De ſtranguria. CAP. LI.

STranguria, dyſuria, iſchuria, ſymptomata ſunt ſupradictarum affectionum. Diſtinguntur autem ita, vt ſtrãguria vrinæ ſtillicidium dicatur, id eſt, cùm vrina ſtillat guttatim, & eſt cũ quadam irritatione ad meiendum frequenter. Fit autẽ cum meatus vrinę conſtrictus eſt, & non poteſt ſimul vrinã reiicere. Conſtringitur autem cùm vrinæ aut puris acrimoniã ſentit. Tunc enim non ſolùm hæc pars, ſed & reliquæ concidunt in ſeſe, & contrahuntur, & hoc, cum vlcus eſt in pene. Fit etiam ſtranguria ob vrinæ acrimoniam, quæ & ſi pauca ſit in veſica, non poteſt quieſcere, donec multa aceruata ſit. Acrimonia autem prouenit, vel à puris putredine, vel ob admiſtionẽ pituitę ſalſæ, aut bilis. Has cauſas diſtinguere oportet, vt vnicuiq; remedia conueniant. Si à pure ſit, vel hepatis, vel renum, vel veſicæ eſt. Tunc detergentia

medicamẽta inficienda ſunt,& aſſumenda. Detergunt ſerum lactis cum pauco facch.roſ. tab. decoctũ hordei, & alia præſcripta capite de vlcere veſicæ & renũ. Optimum erit his admiſcere ſyr.roſ. vel de cucurb. maximè cũm vlcus valde inflammatum eſt. Nam vrinam mouent,& acrimoniam extinguunt.Si ob vrinę acrimoniam fiat,ea eſt tenuis, flaua,& corpus bilioſius, tunc oportet ſeroſa illa & bilioſa euacuare recremẽta, & ad ventrem deriuare medicamentis extinguentibus flauę bilis acrimoniam,vt ſebeſten,tamarindis,prunis,ſyr.vio.ex multis infuſionibus,& ſyr. roſ. laxatiuo. Deinde potiones, vel ſyr.refrigerantes, & extinguentes flauæ bilis acrimoniam,damus,qualis eſt ſyr.viol.de nenuph.de cucurbita, emul.ſump. decoctum lactucæ, portulacæ teneræ, plantag.ſolani.Abſtinendũ ab aperientibus, & nimis detergentibus. Dari poteſt in ſumma acrimonia ſyr.iuiubinus cum pauco ſyr.de pap. exiſtente magno ſenſu in parte.Inunctiones refrigerantes proſunt ſupra renes, vt ex ol.viol.nenuph. Item clyſteres molles & refrigerantes. Optimum eſt etiam albumen oui fortiter agitatum, in collum veſicæ iniicere. Si autem à pituita ſalſa, purganda erit pituitoſis medicamẽtis & decocto hordei,& aliis leuiter detergentibus euacuanda. In illa cauſſa tantum conueniunt terebinthina lota in aqua roſ.aſſumpta cũ ſyr.viol.& de gly.In aliis cauſſis acrimoniam potiùs auget,quàm minuat. Danda autem erit à ʒ.j.ad ʒ.ij.

De dyſuria. CAP. LII.

DYſuria ſimilis eſt dyſenteriæ.Nam difficulter vrina excernitur, & frequenter ſtimulatur æger. Fit autem hæc affectio, vel propter vſum acrium medicamentorum,vt empetri,laueris,& aliorum multùm diureticorum, quæ poſtquã mouerunt vrinas, vrinæ difficultatem inducunt.Fit autem hæc affectio ob frigidam intemperiem veſicæ,aut colli eiuſdem. Fit etiã ob craſſos,& viſcidos humores infarctos,aut adhærentes cerui ci veſicæ,vel vrinæ permixtos.Si nata fuerit ex vſu acrium medicamentorum,vtiliſſimum erit decoctum hordei mundati cum pauco ſyr. viol. aut facch. bibere, ad extinguendam acrimoniã relictam in viis vrinæ,vel lac recens mulſum,aut lac amyg.paratum cum ſemine papaueris.

pueris. Si autem ob pituitam viſcidam & craſſam, è toto corpore defluentem, pilulis initioribus erit vacuanda primùm, vt pilulis hieræ, aut elephanginis. Deinde dandi ſyr. attenuantes, & incidentes, detergentéſq. cum aquis vel decoctionibus ſimilibus. Deinde fortioribus pilulis euacuanda eſt, vt cochiis, & aliis purgantibus pituitam citra aliquam aſtrictionem. In craſſinum vtiliſſimum erit dare terebinthinam lotam cũ vino albo ad 3. ij. Quòd ſi non facilè excernatur vrina, tunc tutò dare poſſumus cientia vrinam cum leui deterſione, vt ſyr. ſuprà enumeratos cum decoctione fœniculi, apij, aſparagi, bet. & aliarum herbarum diureticarum. Si pituita in collo veſicæ detenta id faciat, iniicienda detergentia erunt. Si eſt ſine vlcere, detergentia iniicienda, & attenuantia. Si vlcus adſit, melicratum crudum, valdéq; dilutum, decoctum hordei, & gly. vel ſerum lactis cum pauco melle. Sufficiant hæc ad curationem. Quandoq. accidit dyſuria propter hippoſarcoſim, quæ meatum claudit, & craſſam pituitam retinet, tunc cathetere extrahenda eſt vrina, & via dilatanda, vel candela cerea, deinde carnoſitatem extenuare oportet, & minuere medicamentis appoſitis in extremitate candelæ.

De Iſchuria. CAP. LIII.

IN totum ſuppreſſa vrina iſchuria dicitur. Detinetur autem, quia veſica diſtenta eſt, quæ ita claudit meatum, vt nõ poſſit in ſeipſam contrahi, vrinámq; propellere. Huic cauſſæ ſufficit cathetes immiſſus in veſicam, per quem aliquid vrinæ excerni poſſit: deinde dilatato meatu facilè redditur, quod reliquum eſt in veſica. Non eſt etiam inutilis fotus aquæ calidæ, vel decocti maluarum cum apio, vel aliquo alio medicamento diuretico. Veſicam comprimere manè eſt etiam vtiliſſimũ. Retinetur & à calculo paruo in meatu vrinæ contento, vel magno, & meatum occludente. Huic malo medendũ eſt immiſſione fiſtulæ, qua in veſicã protruditur calculus & vrina redditur. Si autẽ multùm infrà collũ veſicæ non eſt, vtile erit digitis cõprimere penem, parte inferiore, & ſenſim deducere ad extremũ vſq; pudendi. Aliquando ita eſt infarctus parti, vt neque intra, neq; extrà propelli poſſit. Tunc foribus dilatãtibus fouere partem

oportet & ſuccum raphani cum pauco aceto extracti ſyringa iniicere,vt frangatur,vel ſuccum limonum, aut hyperic.Quòd ſi hęc nō proficiant,nouacula partē diſſecare,& inde extrahere oportet. Si autē retineatur vrina à craſſis,& viſcidis humoribus,eodem modo curanda eſt,quo diximus in dyſuria. Si à pure, curabitur detergentibus,vt ſupra monſtratū eſt. Si à ſanguinis grumo,& ſanguine concreto,diſſoluentia ſanguinem ſatius eſt per ſyringam iniicere,quàm per os aſſumere, & non niſi,(vt priùs monſtratum eſt) poſtquàm coaluit vena. Carabe in retentione vrinę à craſſis humoribus,ſanguine cōcreto,& à pure retento, aut à veſicæ imbecillitate, data cum vino,præſens eſt remedium Cinis cancrorum marinorū , vel aſtacorū fluuiatilium multùm prouocat vrinam:& dari poteſt etiam cū præſentia vulneris,addito gummi prunorū aut ceraſorum. Fouere regionē veſicæ in omnibus his cauſſis valde eſt vtile , aut cataplaſmata apponere.Cōficiuntur autē ex relaxātibus, & incidētibus,vt ex radicibus aperientibus, fœni. apij petro. aſparag.rub.maioris,aſaro, ſeminibus calidis maior. ex aqua & vino.In ſanguinis cōcretione,ſi ſanguis non defluat à veſica,vtile eſt etiam eadē decoctione fouere, vt ſi neque à renibus defluat. Cataplaſmata fieri poſſunt ex reſidentia decoctionis,vel ex farinis lupinorū,orobi, fabarum,cum ol.incidentibus,aperientibus , vt cum oleo amygd.ana.ol.ſcorp.irino,vel de ſpica.Si vrina retineatur ob veſicæ inflammationem,aut aliquarum partium vicinarum, curanda erit inflammatio ſanguinis miſſione,& aliis remediis propriis curandę inflammationi, de quibus ſuperiùs. Fieri poteſt cataplaſma proprium ſic.

℞.mal.viol.ana M.ij.rad.biſmal.ʒ.iij. fic. prunorum ana p.xx. Omnia ſimul decoquantur in aqua. Contuſa in mortario per cribrum tranſmittantur , quibus adde ol.liliorum vel amygd.ʒ.iij. axung. porci , & cuniculi, gallinæ vel anatis ana ʒ. j. butyri ʒ.ij. miſce , fiat cataplaſma,addendo parū farinæ hordei.Non retinetur vrina, niſi inflammatio in magnum tumorem peruenerit, quo tempore medicamentis digerentibus eſt vtendum, aut ſedantibus dolorem. Si inflammatione, & potiùs à tumore frigido fiat , magis calfacientia , & digerentia cum

Digitized by Google

cum emollientibus miſcenda erunt; & linimenta ſimili modo conficienda, vt quod paratur ex bdellio vel ammoniaco cum multo oleo liliorum, vel amygd. terebint. & cera, vel ſic.

℞. ſucci apij, & fœnic. marin. recen. vel aceto conditi ʒ. j. ol. ſcorp. ʒ. iij. coquantur ad conſumptionem ſuccorum cum ʒ. j. pingued. cuniculi, vel cati, poſtea adde aſari ſeminis petro. cymini, ameos, ſeſeli ana ʒ. j. ſpicę celticę, ſcen. an. ʒ. ij. tereb. abietis ʒ. j. ceræ q. ſ. fiat vnguentum. Tempore inunctionis adde vini, vel aquæ vitæ parum. Si ob carunculam retineatur vrina, eam minuere oportet cathetere, & altius immittere, vt dilatet meatum. Quandoque ob debilem ſenſum veſicæ retinetur vrina, & tunc iniectiones acres ex vſu ſunt, vt irritetur veſica ad excretionem. Sunt, qui pediculos aut pulices in meatu vrinario ponant, vel pilos minutè conciſos, ſed mihi videtur ſatius immittere ſalem, vel ex melle immittere iniectionem, aut ex pauca hiera. Balnea in craſſis viſcidiſque humoribus, & in calculo poſſunt conuenire. Dandæ ſunt potiones diureticæ, quales præſcripſimus cap. de calculo. Aquæ diſtillatæ, quia ſunt magis tenuium partium, cum vino albo celeriùs prouocant. Si à craſſis & viſcidis humoribus, oxymel diureticum, & ſimilia mẽdicamenta conuenient.

De penis exulceratione. CAP. LIIII.

PEnis varia vlcera patitur in diuerſis partibus. Alia ſunt interna, alia externa. Rurſus interna, alia ſunt in glande, alia in præputio, vel mentulâ. Interna, vel in extremitate, vel in radice, vel in medio. Hæc facilitate, & difficultate curationis differũt, & medicamentorum formis, facultatibúſque. Quæ in externa parte ſunt putrida, phagedenica, & alia. Quare inuenta forma recurrendum eſt ad aliarum partium vlcera, hoc tantùm addendo, quòd fortiter & ſine morſu exſiccare debent hæc medicamẽta. Illud genus horum vlcerum eſt, quod magna ex parte à lue venerea initium ſumit. Quòd ſi communibus & propriis reſiſtat remediis, ad vniuerſalia remedia erit confugiendum in vnguentis, vel mercurium permiſcendo. Si in interna parte præputij fuerit vlcus & citra inflammationem, iiſdem remediis curandum erit,

Sin cum inflammatione, vel chymosi, medicamenta diluere oportet aquis, & syringa immittere. Quòd si denudari possit, medicamentis fortiter exsiccantibus citò curabitur, vt vnguento pompholigos, & cortice mali granati, vel cerusa vsta & lota, vel aloe lota, vel atramento scriptorum. Pars facilè fert talia medicamenta insigniter resiccantia. Pannus detritus carminatus frequenter mutatus, caua vlcera curat. Quòd si putridum sit, tunc auripigmento in aqua ros. dissoluto, & plantaginis pars curãda, ne ampliùs serpat, vel lixiuio cum pauco ægyptia. vel apostol. deinde ad mitiora veniendum. Postquam pars à putri carne mundata est, supradictis remediis curanda. Vlcera interna, quia vrina frequenter irritata, tardius curantur, quia medicamenta partem minùs constringunt, sine quo contactu curari non possunt. Sunt autem in inferiore penis parte, quando vrinam continere non possunt, & si retineant, multùm in reddenda vrina postea laborant. In aliquibus hæmorrhoides inflantur, dolet sphyncter ani per consensum. Intenditur penis, pus magis redditur cum vrina, quàm separatum. Si verò sit in extremo penis, sponte fluit, & cùm digitis premitur, vel cùm cerea candela immittitur, & dolorem sentit. Tunc considerandum, recens ne sit vel antiquum. Si recens est cum quadam calfactione, tunc leuiter oportet detergere, & refrigerare, ob id iniiciuntur aquæ plantag. solatri, nenuph. myrtill. vel succi aut decoctione, vt decoctio hord. cum syr. de ros. lax. serum lactis. Deinde adduntur troci. albi rasis, vel alchermes. Iniiciatur decoctum litharg yri, vel vnguentum pompholigos cum albumine oui, & aqua hordei, vel secto lactis. Imponuntur renibus refrigerantia, vt vrinæ ardor minuatur, vt vnguentum album Gal. saudal. nutritum album rasis, & quæ ex oleis frig. leuitérque astringentibus parantur. Si parùm bibãt, & parùm meiant, citiùs curantur. Quare oportet frequenter lenire ventrem, vt eò deriuetur materia.

℞. cass. recenter extractæ ʒ. iiij. tamarindorum sebesten ana ʒ. ij. cath. ʒ. j. cum syr. ros. lax. fiat opiata, capiat ʒ. j. in forma boli, vel cum decoctione hord. aut prunorum. Idem præstat diasebest. cath. syr. ros. lax. frequenter assumpta. Poma cocta, pruna in prima mensa assumpta,

sæpius

ſæpius ventrem leniunt,& humores temperant. Pro vino vtatur frigida,vel decoctione hord.mund. in principio, deinde integri. In illis diuturnis vtilis eſt vſus decoct.gꝫiaci,prouocãdo ſudorem. Euocat enim vrinam, & facit vt ſiccetur vlcus. Vomitus frequens non parum confert ad huius curationem. Trociſci alchecangi,cum aqua peculi roſ.& hippur.proſunt. Non facilè curantur hæc vlcera ad lotium acre, quod nimis detergendo vlcus exaſperat. Quare frequenter iniicienda ſunt medicamenta. Et ſi dolor vexet,ſedetur iniectione albuminis oui,lactis,vel cremoris hordei. Vtantur ſuccis, & parùm humidis,vel acribus,vel diureticis.

De Phymoſi. Cap. LV.

IN pene phymoſis dicitur, cùm glans à præputio denudari non poteſt,ob præputij ſtricturam. Sic os veteri,quando ita conſtringitur, vt virilem mentulam recipere non poſſit,phymoſis dicitur,quæ duplex eſt. Vel enim eſt à naturali conſtitutione, quò minùs aperta ſit vulua, vt ego vidi vnam in Italia, Romæ, vel ob tumorem vel cicatricem contractam, quæ naturali conſtitutione minùs eſt aperta, vel omnino clauſa, nouacula aperire oportet. Quòd ſi aperta ſit,ſed non ſatis,tentare oportet peſſis & ſpongia ad formam peſſi formata dilatare, vel radice gentianæ, quos peſſos ligare oportet filo,& in dies craſſiores immittere, & partem oleo relaxare, vel decoctione fouere,vt faciliùs dilatetur. Oleum amyg.d. liliorum, irinum conueniunt, decoctio ex radice biſmal. vel cucumeris agreſt.ficubus, ſemin. lini, fœnugræci, & ſæpe fouere. Vnguentum hoc conficitur, quia in omnibus cauſis vtile erit, ſiue in vitioſa conſtitutione, & à natura, ſiue à cicatrice,vt,

℞. mucilag. fic. & fœnug. ana ʒ. ij. ſtyrac. myrrhæ, ammo.diſſ.in ol.irino ana ʒ. j.ceræ nouæ q.ſ.fiat vnguẽtum, vngatur pars. Pauperibus adipes anſ. gallinæ,vitli, porci,butyrum,conueniunt. Vnguenta parata ad id proſunt, vt de adipibus, pectorale, reſumptiuum, dialthea, œſypus-humida, peſſaria ex maſſa emplaſtri diachilonis conferunt. Quò minùs adhæreant, vngatur priùs oleo amyg.dulc.vel liliorum,vel inuoluatur panno raro & ligetur. Si merſerint ſenſim, coitu dilatatur ſatis, præter-

Digitized by Google

quam quòd voluptas dolorem tolerare facit, nisi mentulaviri crassior, & foramen tam angustum sit, vt nullo modo caput mentulæ admittat.

De priapismo. CAP. LVI.

PRiapismus morbus est mentulæ proprius. Fit autem teste Galeno, de locis affectis, & 13. meth. cùm mentula erigitur sine desiderio coeundi, ad differentiam tentiginis, quæ fit cùm homo ad coitum stipulatur. Si palpitatio accidat, dicatur Satyrismus. Fit verò priapismus ob flatus neruum cauum distendentes, aut arterias calfactas, & orificia nimis dilatata. Fit interdum his, qui coitu incaluerunt, & tunc videtur lassitudo tensiua. Fit frequentiùs ob penis vlcera, quæ cum calfactione sunt, tùncque distenditur, vel quia inflammatio est in glandulis parastatis, vel quia vlcus est in summo pudendo, ad quod curandum aliqua acria ponuntur. Idem accidit iis, qui venerem sopitam in muliere volunt excitare, medicamentis, siue balneo apposito. Vlcera sanguinem arterioſum, & flatulentum trahunt, quibus distenditur penis. Quare si ob copiam spirituum sanguinis & seminis id videatur fieri, secetur vena poplitis. Postea foueatur pars, & illi partes vicinæ, aqua frigida vel ſucco plantagin. nenupha. vel aliorum repellentium. Si propter medicamenta venerem irritantia, abluatur aqua tepida, & foueatur posca, cessabitque affectus. Si verò ob medicamenta acria, auferatur, repellatúrque à parte illa sanguis attractus. Si ob vlcus internum, abluatur, & refrigeretur, iniecta aqua nenuph. myrthi, plantag. vel solatri. Bibant omnes aquam, parùm comedant. Quòd si post immodicum coitum id accidat, ol. ros. vel oxyrrhod. foueatur, & obambulet per loca frigida, quod in omni causſa est vtile, & frigida abluere pedes, & refrigerare renes. His enim partibus refrigeratis, nunquam penis distenditur, aut erigitur. Ob id vnguento albo Galeni refrigerantur renes, perinæum, & plantæ pedum, vel vnguento populeonis, vel cerato sandalino, vel vnguento albo Ras. ex ceruſa, vel fiat tale,

℞. ol. nenuph. ʒ. iij. ceruſæ ʒ. iij. aceti ʒ. ij misce, fiat vt nutritum, vel huic adde caphuræ ℈. j. agni casti ℈. ß. vngantur partes. Si perſeueret morbus, clyſter mollis & re fri-

Digitized by Google

& refrigerans iniiciendus erit, in quo diſſoluantur ſucci cicl. ℥ ij. mel. viol. butyri an. ℥ j. ol. viol. & nenuph. ana ℥. j. ß. Si medicamento opus ſit, detur caſſia cum decoctione maluæ, & ſemine agni caſti. Intus non eſt inutile dare tabulam vnam diagal. ſuperbibendo parum aquæ endi. ad diſcutiendos flatus, & alia plura præſcripta cap. de colica à flatibus, vel cap. de hydrope, tympanite, ſi ob flatus morbus fiat.

De Gonorrhea. CAP. LVII.

GOnorrhea ſeminis profluuium Latinis dici poteſt, ſed id de eo, quod inuoluntariè & præter naturam fluit, noctu potiſſimùm, citra pudendi tentiginem aut erectionem, intelligendum venit. Fit potiſſimùm ob vaſorum imbecillitatem, & flatuum copiam, vel ob compreſſionem, vel tenſionem, vel ſuccuſſionem membrorum, vt in conuulſione & epilepſia. Profluit interdum ob ſeminis aquoſi, & flatulenti copiam. Cùm enim tenue multùm eſt, à vaſis contineri nequit, reiicitúrque. Communis eſt hic affectus, & viris, & mulieribus. Qui eo laborant, decolores fiunt, & imbecilles, ſenſim corpus contabeſcit, circa lumbos dolores ſentiunt, curantur difficulter niſi cauſſa cognoſcatur. Ego noui quendam nobilem, qui ab abſceſſu frigido, renum diu hoc morbo laborauit, & multò ſemper habuit deteriùs, cùm ſemen extinguentibus frigidis, vel calidis vteretur. Inſtituí contrariam victus rationem, iuſſique biberet vinum generoſum, veſceretúrque alimentis optimis exſiccantibus, non flatulentis, & curatus eſt. Is partes illas imbecilles habebat ex coitu frequentiore. Et ob tumorem renú frigidum, multos humores crudos colligebat, à quibus flatus multi generabantur. Hi verò dilatabant meatus ſpermaticos, diſtendebant, & irritabant ſemen, quod eiaculabatur noctu, poſt quam eiaculationem, tam imbecillis erat, vt ſeſe continere erectum non poſſet, aut ambulare, ſed cogeretur in lecto decumbere, vel in cathedra cruribus eleuatis. Talibus, qui ob flatus laborant, danda ſunt diſcutientia, & ſiccantia, parùm alentia, & quæ non multos flatus gignant. Curabuntur ergo tales optima victus ratione, & medicamentis bonam concoctionem facientibus. Quare illa præſcribentur, quæ ad

inflationem, vel ventriculi cruditatem fuere instituta, vt pilulæ de arom. sabellinæ, ante cibum, de hiera. Ex his capiet ʒ. ß. semel in hebdomada ante prandium. Vtatur etiam sequenti opiata.

℞. confect. aro. ros. ʒ. j. ciner. intestinor. gallinæ, lotorum cum aqua absynt. ʒ. ß. itidis flor. & semin. agni ʒ. ij. cum syr. conseruat. corticis citri, fiat opiata. Vtantur & pul. post pastum.

℞. ciner. intestin. gallinæ vel pellicularum stomachi, ʒ. j. anisi ʒ. ij galangæ ʒ. ij. corall. rub. vsti & loti ʒ. j. agni casti ʒ. ß. sacch. candi ad tertiam partem ponderis, capiat cochlear vnum ante cœnam, vel post, non superbibendo. Manè exerceat corpus, non serò. Dormiat supra matalitium factum ex lana & foliis agni casti. Sobriè viuat, vitet cruditatem. Vtatur vino generoso, & alimentis non flatulentis. Fricet manè brachia. Abstineat à colloquio, & lectione impudica. Occupet animum in rebus grauibus. Hæc sunt in omnibus cauſſis facienda, tum in his, qui ob seminis copiam id reiiciunt, nisi quòd à generoso vino debent abstinere, & frequentius ieiunare, vtriq; pilulis. Quòd si sanguinis plethora adsit, non erit inutilis phlebotomia è brachio, frictiones, exercitia, balnea calida, & quæcunque minuere possunt bonum habitum, quæq; seminis feruorem, & acrimoniam extinguere possunt, vt flor. nymh. semen lact. cucur. portul. & olera, mal. acetos. & aliæ herbæ. Fructus frigidi, vuæ suspensæ, poma. Vnguenta ex cerusa, & alia præscripta cap. de priapis. hic conueniunt. Accidit etiam ex longo decubitu, & vsu alimentorum euchymorum. Quare his minuenda sunt alimenta, aut danda, quæ minùs nutriunt. Porrò semen illud, quod reiicitur, non continetur in testibus, aut in vasis deferentibus, sed in illis additamentis positis sub osse pubis, inter rectum intestinum & vesicam. In ea enim parte, vt ostendimus in anatome, duo sunt vasa deferentia, quæ à dydimis semen præparatum recipiunt, ipsumque perficiunt. Coeunt verò in adenibus, parastis, & ab illis pendent duæ vacuæ appendices, quæ semen iam præparatum, & confectum continent, vt tempore coitus in mentulã statim congregetur, & inde in vuluam eiaculetur. Id facit, vt qui aluo

sunt

sunt ficciore, sint libidinosiores, & hoc morbo magis obnoxij, facitq;, vt si tales venere abstineant, etiã alui excremẽta retineãt, & difficulter dura reiiciãt. Facit etiam, vt si glandulæ ipsæ, & partes laxentur, exonerentúrve aliquantum, vel cùm meditantur excretionem seminis ob mulierem præsentem, cogantur priùs aluum exonerare, quàm concumbant, facitque vesicæ tumor, vt hæ partes in meatum vrinarium non possint mittere semen, cõprimit enim à superiore parte meatum. Ob id, vt vis medicamẽti ad eas partes penetrare possit, per sedem reiectis priùs excremẽtis, syringa in anum iniicienda talis decoctio in parua quantitate, supra ventrẽ incumbente ægro.

℞. rad. ireos ʒ. j. myrtil. fol. lentisci, & cupressi ana ʒ. ij. ros. rub. & sal. ana ʒ. j. seminis agni casti ʒ. ß. seminis rutæ ʒ. ij fiat decoctio in vino, iniiciatur ℔. ß. pro vice, reiectis priùs recrementis. Foueri potest regio pubis & perinei prædicta decoctione, vel vng. parari sic.

℞. ol. myrtil. mastic. irini an. ʒ. ij. nucis cupressi, myrtil. an. ʒ. iij. macis, garioph. agni an. ʒ. ij. ceræ q. s. fiat vnguentum. Tempore inunctionis, adde aceti albi parum, ad penetrationem & contractionem partis. Quòd si accidat ob compressionem, auferatur quod comprimit, vt non retineatur vrina, vel stercus. Quòd si alio tumore, curetur propriis remediis. Si mulieri accidat hæc affectio, eadem remedia erunt instituenda, sed topica supra ventrem, vel circa renes, & maximè ad latera eo in loco in quo testes mulieris siti sunt. Medici & ægroti gonorrheam etiam vocant, quando ob inflammationem illarum partium, reiicitur cum dolore aliquid seminis boni, vel corrupti, quod expurgatur. Sed id potiùs referri debet ad caput de ardore vrinæ, in quo de inflammatione illarum glandularum etiam tractauimus.

De coeundi impotentia. CAP. LVIII.

IMpotentia coeundi aliquibus accidit ob mẽbrorum generationis imbecillitatẽ, quæ ab intemperie, vel à conformatione dependet. Nam qui membra frigida habent, non possunt alimentum sufficiens attrahere, & in semen conuertere, vel ob penis breuitatem intromittere semen. Vitia, quæ in conformatione sunt, ægrè curantur potissimum, quæ in defectu sunt sita. Quare qui instru-

menta vitiata, vel mutilata non habent, curandi sunt ablata causſa. Alij hoc morbi genere detinentur, propterea quod parcè comedunt, aut sufficit alimentum ad corporis nutritionem, & ad generationem. Vel si multùm comedant, alimenta sunt parui nutrimenti, vt olera, fructus, &c. Quare his, qui parùm comedunt, imperandus est cibus largior in prandio, isque sit multùm nutriens, & semen generans, vt succus carnis, testes gallorum, vel vulpis, vel carne leuiarum, castorei, polypis, ostreis, & pinearum nucleis, in lacte maceratis, dulcibus, & iis quæ cum lacte vel melle, vel saccharo parantur. In cœna parciùs comedant, & bibant. Nam qui vino sese ingurgitant, parùm ad venerem impelluntur, sed dormiunt solùm. Qui alimentis parùm alentibus aluntur, immutent victus rationem, in eam, quam nuper diximus. Si animi pathemata, sollicitudines, & curæ hominem vexent, si alicuius rei desiderium vel studium, minus potens ad venerem erit. Si partium frigiditas in causſa sit, sequenti vnguento incalescant.

℞. olei castorei, & de nuce indica ana ʒ. j. olei muscatelini ʒ. ß. castor. euphorbij ana ℈. ß. moschi ℈. j. aliptæ moscatæ ʒ. j. ß. ceræ parum, fiat vnguentum, vngantur manè plantæ pedum, & regio renum, pubis & perinei. Assumant alimenta suprà enumerata, & castaneas, dactylos, sinapi, erucam, bulbos, vel fiat opiata.

℞. testiculorum vulpis decoctorum in hydromelite ʒ. j. contusis adde pinearum & auellanarum infusarum in pauco lacte & melle ana ʒ. ß. carnis leuiræ, stercoris muris, moschi ana ʒ. ß. cum syr. conf. cortic. citri fiat opiata, vel

℞. cortic. citri, zinzib. viridis ana ʒ. j. conf. ering. ʒ. ß. carnis leuiræ & testic. vulpis, priapi tauri, vel cerui an. ʒ. iij. pul. diamoschi dul. & diambræ an. ℈. j. cum melle, in quo ʒ. j. canthatid. integrarũ, prius maceratarum in lacte dissoluantur, fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ superbibẽdo parum vini maluatici, duas horas ante cœnam, quæ pauca sit. Ad hanc rem valent radix eringiorum, pastinacæ sylueſtris, vel satirionis, vel orchis in melle condita. Renes stynchorum ad id valent, vel stynchi veri non adferuntur ad nos, neq; qui Venetiis vulgò ven-

venduntur, veri sunt. Nostri verò, quos Pharmacopolæ habent, sunt aquatici. At veri, sunt terrestres crocodili. Ego semel vnicum vidi duorum cubitorum.

De Mensium fluxu immodico. CAP. LIX.

VTerus multas & varias affectiones habet. Aliæ sunt communes, inflammatio, scyrrhus, cancer, intemperies. Aliæ sunt propriæ, vt suffocatio, sterilitas, præcipitatio, fluor muliebris. Primùm agendum est de fluxu immodico, retentione mensium, quia isti affectus sunt caussæ multarum affectionum. Menses dicuntur redundantes quando purgatio naturalem modum excedit, & euacuatur multus & optimus sanguis, vel post abortum, vel post partum naturalem, vel post vsum medicamentorum aperientium orificia venarum, & post pessaria acria, & corrodentia, & alias caussas, quæ sanguinem mouere possunt. Fluit sanguis è venis, vt ait Gal. vel ob earum corrosionem, vel propter osculorum apertionem, aut per resudationem, διαΐδρωσιν vocant. Arrosio venæ fit per pessaria acria, vel alia medicamenta causticа, & acria, quæ vlcerationem, aut excoriationem excitauerant, quod deprehendetur, si antea vsæ fuerint acerrimis medicamentis. Fit aliquando arrosio à caussa interna, vt à bile, aut sanguine acri aut pituita salsa. Quare habitus corporis inspiciendus est, & recrementa reiecta. Nam si bilem & humores acres redũdantes continẽt, oportet primùm symptomati occurrere, deinde ad erosionem, & eius caussam venire, vt sanguinis missionẽ, ad reuulsionem, & sanguinis diffiationem cucurbitis, ligaturis, & astringentibus supra partem impositis. Mittatur sanguis è brachio, & apertio venæ sit admodum exigua, vt longiori tempore & minori quantitate sanguis expurgetur. Nam quibus ob eam caussam fluit sanguis, tenuis est & paucus, qua de caussa non oportet multùm extrahere. Cucurbitulæ frequenter apponendæ regioni hepatis & splenis, digiti ligandi sunt. Renes & venter sequenti vnguento refrigerandi.

℞. ol. myrt. nenup. cydon, an. ʒ. iij. succi plantag. vel linguæ pass. vel semper viui ʒ. ij. coquantur ad consumptionẽ succorum, quibus adde corall. rub. feminis plantag. myrtill. feminis berber. ceruſæ, & boli arme. an. ʒ. ij.

ceræ q.ſ. fiat vnguentum, quo vngatur addito aceto roſ. Intus ſumenda debent eſſe incraſſantia, & acrimoniam ſanguinis obtundentia, vt album oui fortiter agitatum, & calfactum, tantum per ſe aſſumptum vel cum gum. traga. aut arab. Item mucilago cydoni. diſſoluta in aqua peculi roſ. vel plantag. Syr. de pap. iuiub. cum pauca quantitate ſyr. de roſ. ſiccis. Nam ſanguinis acrimoniam extinguit, & fluentem retinet. Succus burſæ paſtoris impetum ſanguinis retinet, à quacunque cauſſa. Pars affecta leuiter detergenda eſt, deinde emplaſtica frigida, quibuſdam frigidis aſtringentibus admixta, ſunt adhibenda, vt bol. arm. rubrica fabrilis, terra ſigillata. Albumine oui excipiuntur, & ſupra partem apponuntur. Succi herbarum aſtringentium & refrigerantium excepti farina tritici, vel amylo, inſpiſſatique, & parti appoſiti, fluxum ſanguinis retinent, quibus ſi adiungantur aſtringentia, fortius repellunt, & ſanguinis impetum ſiſtunt. Hæc ſi non proſunt, ſtercus porci vſurpandum, reductum ad formam cataplaſmatis, addendo pul. roſ. vt fœtor minuatur. Cinis teſtæ ouorum tenuiſſimè tritæ, ſiccando, ſanguinis fluxum impedit, à quacunque cauſſa. Purgandi ſunt humores medicamẽtis poſt impetum ſanguinis retentum rhab. myrob. vel tamarindis, ſebeſt. & ſyru. roſ. lax. vel cath. Si per diapedeſim fluat ſanguis ob eius tenuitatem, & ſeri copiam, oportet iiſdẽ medicamentis euacuare, quibuſdam additis aquas vacuantibus, vt braſſ. marina, ſenæ orient. decocto fumariæ, ſucco roſ. & aliis purgantibus ſine magna calfactione. Victus ratio.

Victus ratio incraſſans & inſpiſſans ſit, pedibus animalium vtatur, alica. vel amylo, iuſculis coctis, omnia quæ ex farina non fermẽtata parantur, ſunt in hoc caſu ex vſu. Si autem ob venarum raritatem id fiat, tunc aſtringentia & condenſantia conuenient, qualia ſunt, quæ ex aquis myrtill. peculi roſ. parantur, & aliis aſtringentibus, vt bolo arm. alumine, radic. biſtortæ, ſpongia bedeg. & ſimilibus. Infuſiones facimus, cùm vena intus latitet. Si commodè remedia poſſint extrà adhiberi, pulueres aũ ſpiſſati albumine, ſupra partem affectam apponantur. Eadem etiam curant anaſtomoſim. Pul. oſſ. ſepiæ cũ vino datus fluxum ſanguinis retinet. Item carabe tro-

eorum, tro. de ſpolio, ſang. drac. appoſitus aut aſſumptus ſanguinem erumpentem à quacunque parte retinet. Sanguis exſiccatus, ſupra partem appoſitus idem præſtat. Flores ſalicis, & omnium florum papi, telæque aranearum, extrinſecus adhibita ſanguinem retinent, & coagulant. Conſeruæ roſ. ſymph. cydon. cato aliorum fructuum aſtrigentium conditorum ad id vſurpantur, fiúntque ex his opiatæ vel conditæ.

℞. conſer. roſ. antiquæ ʒ. ß. conſer. ſymph. ʒ. j. tro. de carabe, aut de terra ſigill. ʒ. j. bol ar. ʒ. ij. ſangui. drac. ʒ. ß. ſyr. de roſ. ſiccis vel myrtill. q. ſ. fiat opiata, vel

℞ ſymphiti & carnis cydon. conditorum ſacch. an. ʒ. j. conſer. roſ. antiq. ʒ. ß. pul. oſſ. ſep. ʒ. iij. tro. de ſpodio & de terra ſigill. an. ʒ. j. pul. diamarg. frig. & diapa. albi an. ʒ. j. ſyr. cydon. q. ſ. fiat opiata, capiat ad quantitatem auellanæ ſuperbibendo aquam burſ. paſtor. aut decoctionem eiuſdem. Condita parantur ſine ſyru. & ex maiori quantitate conſ. & ſacchar. & pauca quantitate medicamentorum præditorum aliqua inſigni qualitate, vel odore, vel ſapore, quia iis vtimur ex aqua bullita tempore ſitis, vt

℞. conſer. roſ. ʒ. ij. pul. corall. rub. ʒ. ij. pul. marg. ℈. ij. cum ſacch. roſ. tab. fiat conditum. Solent aliqui diamarg. & triaſand. & alios pul. admiſcere, ſed ſunt prædita nimis inſigni qualitate, quàm vt conueniant hic. Si à parte vlcerata ſanguis fluat, ſítque à parte aliquid corrodendum ſandaraca, auripig. caleytis, & alia cauſtica cum albumine oui adhibita ſanguinem retinent, & carnem putridam minuunt cruſtã generando. Si quis plura remedia velit, quærat caput de vnguentis, & de pul. in noſtro lib. de formis remediorum.

De *muliebri purgatione.* CAP. LX.

MVlieres reddunt per vterum quædam excremẽta ſeroſa, quam purgationem muliebrem appellant, quod illis ſit peculiaris & propria. In quibuſdam quotidie, in aliis poſt menſium purgationem, nonnullis euenit inter duas purgationes tantùm. Aliquibus hoc vitium à toto corpore depẽdet, in reliquis verò ab affectibus vteri. Hæc cum vlcere vteri conuenit, ob id diſtinguẽda eſt. Diſtinguntur autem ex conſiſtentia recrementorũ red-

ditorum. Nam quas vlcus infestat, pus reddunt crassius, fœtidius, & albius. Purgatio autem muliebris est velut ichor, aut serum. Differt etiam, quod mulieres quæ vlcus in vtero habēt, maximè si in collo fuerit, cōgressum viri non patiuntur, aut si patiuntur irritatur vlcus. Quæ verò menses tales patiuntur, nullam sentiunt in coitu molestiam. Quantitate etiam differunt. Maior enim copia serosæ substantiæ emittitur, quàm puris. Purgatio itaq; mulieris serosa est, quandoq; bilis serum aut ichor, quandoq; pituitæ, & frequentius quàm sanguinis. Rarò fit à melanch. aut si fiat, tandem cancer excitatur in vtero. Cognoscitur autem cuius sit humoris ichor aut serū, à colore, qualitate, & totius corporis cacoh. Nam si à bile fit, color est subflauus, & pallidus, humor acris, quem acrimoniam mulieres potissimùm sentiunt in parte proxima externæ, & in pterigiis. Et color totus bile redundare videtur, maximè quando per cōsensum totius corporis fit, quod etiā ex moribus, & victus ratione deprehenditur. Nam quæ acribus vescuntur alimentis, & quę natura sunt negotiosæ, hāc affectionem patiuntur. Sin à pituita, color totius corporis albidus est, & magna quantitas defluit, sed minus acris. Sunt autē otiosæ & desides, quæ hunc affectū patiuntur. A sanguine fiunt tales purgationes, sed tātùm cùm mulieres vtero gerūt, vel quādo suppressi sunt menses. Tunc aliquando natura loco mēsium serosum excretū reddit, quod vtrunq; rubescit, & tale est, qualis esset aqua pauco sanguine tincta. Si corpus sit plenum sanguine atro, erit purgatio fusca, vel si cancer iam factus sit, purgatio illa non multùm differt à sanguinea, nisi quod magis fusca est. Prouenit aliquādo purgatio vitio vteri tātùm, sed rarò. Cognoscitur autem fieri vitio vteri, si reliquæ partes bene habeant, & præcessit retentio mensium, vel immodica purgatio, vel alia vteri affectio. Hæ affectiones difficillimè curantur, quia pars illa prōptè recipit aliarum partiū recrementa, tum ob situm inferiorē, tum ob multitudinem venarum eò pertingentium, tum etiam propter consuetam illam naturalem purgationem. Post tales purgationes solēt fieri vlcera in vtero, & ab vlceribus fluxus immodicus sanguinis. Si vlcera fiant, arrodētia, vel virulentia à biliosa,

si putri-

ſi putrida & ſordida, à pituitoſa: carchinomata, à melancho. materia erunt. Curantur autem ſi fiant per conſenſum totius corporis, aut alicuius partis. Si habitus corporis vitioſus ſit, caſtigetur, & in ſuam naturalem conſtitutionem reducatur. Curato corpore ad vterum veniendum. Nam quemadmodum oculorum affectus, nõ perfectè curantur, niſi corpus vniuerſum curatum fuerit, ſic neq; vterus. Igitur ſi purgatio muliebris à bile fiat, danda eſt opera, vt medicamentis bilioſis aſtringentibus (vt rhab. myrob. ſucco roſ. & earum ſyr.) & quæ bilis acrimoniam frangunt, quæq; aquam purgant, purgentur, vt ſuprà dictum eſt, de immodica purgatione, & venarum arroſione. Abſtinere oportet ab omnibus aperientibus, niſi in declinatione, aut curato corpore, cùm volumus ad vrinas eos humores deriuare, fiat tale apozema.

℞. cichor. end. ſcariol. lupuli, fumar. ciclæ, merc. lact. borrag. ana M. j. fol. braſſ. mar. M. ß. paſſ. ptunorum, ſebeſten, ana pa. xx. ſenæ orient. & medullæ carth. ana ʒ. ij. flor. cord. p. j. aniſi ʒ. j. quatuor ſemin. frigid. maj. ana ʒ. ij. tamar. ℥. j. fiat decoctio in ſero caprino vel in aqua. In lb. j. ß. diſſ. ſucci roſ. ſyrup. end. ſimpl. ana ʒ. iiij. ſacch. parum, fiat apoz. mediæ decoctionis. Capiat in quatuor matutinis. Si mulier morioſa fuerit aut delicata, aro. cum ſand. rub. Finitis ſyr. capiat potionem ſequentem.

℞. gly. raſ. ʒ. ß. polypod. ʒ. j. myrobal. citrinorum ʒ. ij. coquantur leuiter in vna parte apoz. In quartario vno colaturæ diſſ. cath. ʒ. j. ſyr. roſ. lax. ʒ. ij. miſce, fiat potio. Si ditior fuerit, adde infuſionem ʒ. ij. rhab. infundendo cath. aut eius dimidiam partem. Si maluerint in forma pilularum, fiant ex rhab. & ſyr. roſ. lax. Nam pilulæ quæ paratæ habentur in officinis, calidiores ſunt, quàm vt in hac cauſſa cõueniant. Triphera perſica magis cõuenit, rhab. ſyr. roſ. lax. cath. diaſebeſt. In craſtinum dare oportet decoctũ hordei cum ſyr. vio. Oportet frequenter hanc purgationem itetare, vel ſyr. ſuprà ſcriptũ pro medicamento decoquere vſq; ad perfectionem, & addere inter clarif. ſi dies ſit, rhab. ʒ. ß. Si verò pauper, augere quantitatem ſucci roſ. vel apponere ſyr. roſ. lax. In principio minus aſtringentibus eſt vtendum, vt corpus exactius purgetur. In proceſſu purgationis, quæ purgãt & aſtringũt

magis conueniunt, quia minus deducunt recremẽta ad partem affectam & partẽ magis corroborant & siccant. Quamobrem vſus pilul. & rhab. & myrobal. frequenter macerat. in ſucco roſ. plurimum valent, miſceantur ſic.

℔. rhab. electi frequentiſſimè irrorati ſucco roſ. ʒ. ij. myrob. citrinorum, chebul. & indo infuſorum in ſucco roſ. ana ʒ. j. maſtic. ℈. j. ſpicæ ℈. ß. cum ſyr. roſ. lax. fiant pilulę, de quibus capiat bis in hebdomada in lecti exitu, capiendo duas vel tres vel quatuor. In pilulis addi poſſunt & tamarindi, myrrha, crocus, cinamomum & alia quæ miſceri ſolent, prætermittenda ſunt. Spica autem ponitur, quia leuiter aſtringit, & exiccat, & ſua tenuitate partium alia medicamenta deducit. Poſt has euacuationes vterum abluere oportet decocto hordei, aut lentium cum pauco ſacch. vel melle, & per dies aliquot continuare. Deinde ſupra ventrem & renes ponenda ſunt emplaſtra conſtringentia, vel remedia illa quæ ex bolo arm. ſiſtentibus ſanguinem, & reſiccantibus componebantur. Et ne vterus recipiat facilè huiuſmodi recremẽta, iniectioni addere oportet roſ. ſiccas, vel ſyr. roſ. de roſ. ſiccis. Ad deterſionem ſyr. roſ. lax. plurimùm confert, ſicut & ſerum. Non erit etiam inutile opiatam imperare ex frigidis & conſtringentibus, vt

Curatio pituitoſæ.

℔. conſ. roſ. antiquæ ʒ. ij. conſ. flor. cichor. ʒ. j. pul. triſan. ʒ. ij. corall. rub. vſti & loti ʒ. j. ß. cum ſyr. conſeruationis coronecorum & conditorum fiat opiata, capiat ſerò & manè. Si pituita ſit & fluxus muliebris aquoſus, purganda erit medicamentis pituitam purgantibus, vt ag. carth. elect. de citro. ſol. aut diacarth. Et materia concoquẽda detergentibus, & modicè calidis, vt melle roſ. ſyru. de arthem. Poſt primam euacuationem ſyrupo de abſynthio vti poſſumus, quemadmodũ leuiter aſtring. quibuſdam. Fiat ergo in hunc modum.

℔. pil. de hiera vel de aro. ʒ. j. ag. tro. ʒ. ij. ß. cum melle roſ. fiant pilulæ, de quibus capiat tertio quoque die in exitu lecti, prima vice ſex vel ſeptẽ, deinde tres vel quatuor tantùm. Item

℔. mell. roſ. col. ʒ. ij. ſyr. de ſtechad. & de arthem. ana ʒ. j. aquarum beto. hyſſ. abſynth. ana q. j. miſce, aro. cum ʒ. j. diarrh. abb. Finitis ſyr. capiat pil. ſequentes.

℔. pil.

℞.pil.agreg.fœtidarum & cochiarum ana ℈ j. cum aqua arthem.fiant pil.capiat à primo somno.

℞.decoct.hord.℥.iij.mell.ros.col.℥.j. capiat in craſt.

℞.theriac. mediæ ætatis, vel mithrid. ʒ j. capiat v. horis ante prandium,deinde vtatur opiata.

℞.conſ.anth.ſtechad.ana ʒ.ij.conſ.acori vulgar. colatæ ℥.j.pul.diarrh.abb.aro.roſ.vel diagal.ʒ.ij.cornu cerui,corall.rub.vſti ana ʒ.iiij. conch. marinarum vſtarum & lotarum in vino ʒ.vj.cum ſyr.conſ.cortic.citri fiat opiata,capiat manè & ſerò.Item

℞.cineris ſpongiæ prius diligentiſ.lotę,& poſt vſtionem ſimiliter lotæ in aqua pec.roſ.ʒ.ij.raſ.ebor. & cornu cerui ana ʒ.ij.roſ.rub.cortic.citri ſicci ana ʒ.j.gal.cyperi ana ʒ.ß.ſacch.roſ.tab.℥.ij. miſce fiat pul. capiat loco opiatæ ante prandium vel cœnam.In hac cauſſa quæ magis ſiccant ſunt vtiliora, quàm in fluore biliosa. Et quia hoc vitium ortum habet primum à ventric. eius habenda eſt ratio, iuuando concoctionem vnguentis modicè calidis,aſtringentibúſque,hoc modo.

℞.ol.cydo.& de abſynthio,& nardini ana ℥.ij.cyperi, galang.caryoph.an.ʒ.j.corticis citri & comę abſynth.& mentæ ſiccæ an.ʒ.iij.ceræ q.ſ.fiat vnguentum,quo vng. ventric.ſerò & manè. Poſſunt fieri facculi & emplaſtra ad eandem intentionẽ,& eadem ratione.In valde obeſis & frigidioribus,cerat.ſtomachicum Gal.conuenit. Vterus prædictis iniectionibus detergẽtibus abluendus eſt, in quibus mell.quantitatem augere oportet.& poſt exactam detertionẽ erit vtẽdum fumigio præſcribendo ad impregnationem. Supra renes & ventrẽ topica remedia præſcripta erunt ex vſu,quibus addere poſſumus aquam calidã,vt ſi intemperies frigida & humida ſit,emẽdetur emplaſtro pro matrice,& de pelle arietina. Vtile ex his vti ſtuphis,& frequenter ſudorẽ prouocare.Euocãt enim humiditatem trahẽdo ad cutim.Vomitus à cibo,vel ante cibum plurimùm prodeſt,& multò magis quàm alia euacuantia,& ſit auerſio in contrariam partem.Materia melancholica ſi aliquã habet acrimoniam,velut biliosa curãda eſt, niſi quòd in euacuationibus vti oportet purgantibus melanch.vt epith.cuſcuta,thymo,ſoliculis ſenæ,decocto mercur.& aliis purgãtibus melanch. vt ſyr.

fumar. cum fyr. de end. qui magis conueniunt. Nam fyr. alij melancholiã concoquentes calidiores ſunt, quàm vt hic conueniant. Supra partẽ addi poſſunt metallica, quibus in carchinomate palliando vti poſſumus, vt vnguen to ex pomph. ceruſa, tuthia, antimonio, litharg. nutrito & ſimilibus, ex his conficienda vnguenta vel emplaſtra cum ol. myrrh. & aceto. Si nulla ſentiatur acrimonia, vſurpari poſſunt remedia ad pituitam præſcripta, i. quæ calfaciũt & exiccant. In omnibus cauſſis pilulæ de bdel lio conueniunt, ſed quia multæ ſunt deſcriptiones, accipienda eſt ea, quæ conchas venereas recipit. Hæ pilulæ exiccant omnia vlcera interna, neque laxant, ſed potius conſtringunt. Vinęq decoctum ad fouendas partes multùm conuenit, & in pituitoſo lixiuium in principio. In proceſſu lixiuium cum pauco alumine magis prodeſt. Balnea omnia naturalia ad id ſunt vtilia, vel quę arte parantur ex alumine, ſale, vel calchitide, vel ex lixiuio, & decocto herbarum radic. & florum reſiccantium, vt

℞. lixiuij parati ex cineribus ilicis, vel quercus vel ficus, vel cannarum quantum ſufficit ad encathiſma conficiendum, in quo decoque radic. biſtortæ, & lapati acuti ana ℔.ij. corticis mali gra. gallarum, ſuberis ana ℔.j. roſ. rub. p.ij. fiat decoctio in qua diſſ. ſalis communis ℔. ij. aluminis ℔.j. calcyt. ℔.ß. fiat encathiſma quod & valebit ad procidentiã ani & vteri. Vtantur potius encath. quàm balneo, quando cõſtringendum eſt. Balneo autẽ, quando ſudor prouocandus. Et poſt omnia alia remedia vtatur hoc encathiſmate, longè à menſium purgatione, ne retineantur. Idem encathiſma valet in fluxu ſanguinis ſeroſo, vel immoderato fluore & raritate venarum per diapedeſim. Sit tepidum tantùm, & diutius ſedeat in eo, reiectis recrementis alui & veſicæ. Poteſt etiam fieri lixiuium ex cineribus concharum vſtarum, vel ſarmentis, vel piro ſilueſtri, vel aliis arboribus aſtringentibus, vt ſarbo, corno, & ſimilibus. Vtantur optima victus ratione. Abſtineant ab humidis, vt iuſculis, & multo potu, & ab iis quæ humorem aut ſerum generant. Vſus ſeri cum ſucco roſ. & infuſione, aut leui decoctione braſſ. ma. plurimùm prodeſt in bilioſo fluore: vt vſus pilularũ ſupra ſcriptarum de aromatibus vel de hiera cum pauco aga-

co agarico,vel aſſaiaret, vel quæ conficiuntur ex myrobal.& agarico in pituitoſo.Siccant enim & aſtringunt.

Ad menſtrua alba.

℞. folior.clemat.daphnoidis,ana M.j.herbarum vatipicri& hederę ana M.ß.fabar.integr.N.x.hord.integri leuiter torrefacti p.j.roſ.rub.p.ß. fiat decoct.in aqua arthem. vino rub. & aqua ciſter.ad ℔. ij. miſce, foueatur locus,vel fiat iniectio ad vuluam,& hoc remedio ſiſtentur menſtrua alba. Proderit tamen vti ſuffumigio ſequenti,poſt fotum vel iniectionem.

℞. gallæ moſca. & aliptæ moſca.ana ʒ.ij. ladani,hypociſt. ana ʒ.ſtyracis, beniouin , ligni aloes, ſantalorum omnium an.ʒ j.nucis moſc. macis, garyophil. ana ϑ.j. mucaginis gummi tracaganthi q.ſ.fiant trociſci addendo modicum carbonis ſalicis,& poſt exſiccationem inungantur oleo moſcatelino , vel nardi. & recipiat fumum per embotum poſt exactam purgationem menſtruam.Deinde apponatur emplaſtrum ſequens.

℞.emplaſt.pro matrice ʒ.iiij.radi.biſtor.muſci quer. ana ʒ.ij.fiat emplaſt.rotundum, applicetur regioni vteri , poſt exactam purgationem menſtruorum , vſque ad aliud tempus purgationis,quod tunc auferatur.

De menſibus retentis. CAP. LXI.

MEnſes ſtato tempore incipiunt & deſinunt ſecundum naturam. In aliis citius erumpunt,vt 13.anno,aliis 14. aliis non ante 20.aliquibus nunquam, vt Ariſtot.meminit de quadam muliere. Deſinunt anno 40. in aliquibus.In aliis non ante 60. & hoc propter copiam vel defectum ſanguinis. Quæ enim multo ſanguine, & calido abundant, citius, frequentius, & diutius purgantur. Quæ verò craſſum vel lentum, vel paucum habent ſanguinem,tardius & parcius purgantur.Hęc enim purgatio non fit,quòd ſanguis vitiatus ſit,ſed ob copiam,vt Hippocr.& alij exiſtimarunt. Galen. de atra bile ſcribit eum ſanguinem non ſolùm quantitate , ſed & qualitate inutilem ſuperfluúmq; eſſe. Quãquam Ariſt.& quidam Medici in contraria ſint opinione , propterea quòd ſanguis per mẽſes reiectus corruptus & putrefactus,aliquos affectus malos facit , ob id illi tribuunt veneni vim.Sed hoc euenit ſanguini, vt ſem. propter aeris alterationem.

An vitiatus ſanguis menſtruus.

Facilè enim extra vasa putrescit,& naturā venenosam induit.Nam eo sanguine mēstruato augetur fœtus,nutritur nouem mēsibus, & post natiuitatem nutritur lacte,quod ex mēstruo fit sanguine.Argumēto est,quod mulieribus lactantibus supprimuntur menses,citra noxā aliquam.In aliquibus propter copiam sanguinis,& dum vterum gerunt,aliquam mensium purgationē habēt.Quòd si sanguis vitiatus esset,sequeretur fœtū vitiato sanguine conformatum,& nutritū lac ex vitiato sanguine fieri,quare & ipsum vitiatū esset.Mulieres lactarentur tēpore impregnationis,&lactationis,ob vitiati sanguinis retentionem,quemadmodū iis, in quibus præter naturā retinentur menses,euenit. Ex his sequitur in vanum laborare,qui ante vel post tempus purgationis menses volūt prouocare:Sicut etiam in his, qui parùm habent sanguinis ob cachexiā,quę verā & perfectam sanguinis generationem impedit.Frustraetiam mulieres cruciant,post longam sanguinis euacuationē factā per nares aut alias regiones, qui menses prouocare volunt,aut post diuturnū longúmque morbum,ad quē sequuta est atrophia.In his omnib.causīs oportet alia ratione menses prouocare,hoc est,in cachexia malum illum habitū corrigēdo, vt multus sanguis postea generetur.Sic & in atrophia,& sanguinis penuria alimēta,quę multùm sanguinis generant,dāda sunt. Neque medicamentis sunt exiccādæ,neq; sanguinis missione è poplite,vel e talo euacuādæ. Quare si multus fit sanguis in corpore,aut lentus,aut suppressus ob venarum obstructionem,aut vteri densationē,obstructionémq; adhibenda sunt remedia, vt quibus non fluūt menses, propterea quòd mult⁹ sanguis in partes superiores fluit,& per nares vel sputū sanguinis reiicitur: Tūc vtile erit frequenti cucurbitularum appositione supra emūctoria sanguinem circa vterum trahere. Apponūtur sine scarificatione his,quibus nō est nimius sanguis. In quibus autem multus est, scarificatio facienda est. Nā cùm sanguini patet exitus, facilius ad illā partē fluit, sed multus nō est trahendus. Nā euacuatio sanguinis copiosa,aliā euacuationē impedit. Aufertur enim copia propter quam facultas expultrix illum sanguinem expellit,

Quando frustra prouocātur menses.

Quibus causīs prouocentur.

Cucurbitulæ.

expellit, vt suprà monstratum est. Sanguinis quoq; missio ex talo, vel poplite facienda est eadem cautione. Vtile est partes illas prius fouere aqua tepida, vel decocto mal. vel lilior. vt partes illæ relaxentur, ob quod sanguis ille facilius descendit. Doloriferæ ligaturæ in coxis factæ, vel frictiones sanguinem ad partem trahunt. Sed ista non sunt facienda, nisi quo tempore solebant menses fluere, aut in quibus nunquam fluxerunt ad finem mensis. In qua parte humores liquefacti aut rarefacti videntur aucti, linimenta ex modicè calfacientibus & relaxãtibus sunt ex vsu. Nam quæ fortiter siccant, aut calfaciunt, quomodocunq; administrata, sanguinem detergendo, materiam absumunt. Relaxantur partes hoc modo. *Fotus.* *Ligaturæ.*

℞. axung gallinæ, anseris, & anatis ana ℥.j. ol. amyg. amar. cham. lil. an. ℥.j. ß. aristol. vtriusq;, rad. irid. & asari an. ℥.j. ceræ nouæ quantum sufficit, fiat vnguen. Vngantur partes ventris inferioris, inguinum, & renũ post fotum. Postquam partes inferiores hoc modo præparatæ sunt, optimum est illis imperare vsum pilul. de hiera & aromatib. quæ ventriculum & intestina purgant, humores attenuant, & præparãt corpus ad assumptionem syr. aperientiũ, aut acrium medicamẽtorum. Duabus autem tribúsque horis ante pastum dandæ sunt, vt in exitu lecti. Deinde syrupi incidentes, & attenuantes crassitiem sanguinis, aut humorum mixtorum in sanguine dandi sunt, vt syrup. de radicib. de arthemis. & similes. Dantur autem cum decoctione eringiorum, aut quinq; radicum aperientium vel cum decocto sabinæ, aut arthem. aut leucoij. Si multa pituita in corpore collecta fuerit, euacuanda est, multùm ante tempus purgationis mensium, & leuiter euacuanda est, ne redundantia humorum auferatur. Sed sufficit dare pilulas suprà dictas, addito agarico vel asaro aut carthamo, vel pilul. benedictas. Cùm tempus mensium instare videtur, vtile est pessaria nupris imponere, in virginibus nascalia, id est, puluerem bombace exceptum, quia illæ pessi naturam abhorrent. Conficiuntur autem ex attrahentibus, & orificia venarum aperientibus. Trahunt autem & quæ calida sunt, & tenuium partium, & quæ suapte natura laxant, vt agaricum, asarum, colocynthis, scammo. succus mercu. suc- *Vnguentum.* *Pilulæ.* *Syrup.*

cus irid. ſuccus cucum. agreſtis. Calida autem, vt piper, zinziber, cinamomum, cardamomum. Fiunt ſic.

℞. pul. benedictæ aut hieræ ʒ.j. cum melle decocto fiat peſſarium ad formam ſuppoſitorij, & ligatum apponatur. Vel arida præſcribuntur, & cum ſucco mercu. incorporata, p inno rarò inuoluta immittuntur, vel in forma vnguenti digito intra vuluam ponuntur, vt quę conficiuntur ex fellibus & attrahentibus medicamentis.

℞. fellis hirci vel vaccæ ʒ.j. aſari, agar. cinam. an. ʒ.j. ſuc. merc. ʒ.j. coquatur ſuccus cum pauco melle, & ſimul incorporata reducantur in formam vnguenti. Fortius redditur, ſi ſemen nigellæ apponatur. Fortiter enim trahit, & menſes mouet. Diutius non debent hæc manere, ne vlcus excitent, & ne diutius hæreant. Abluendus eſt locus vino calido, in quo decoctum ſit pulegium, aut matricaria. Eo tempore bene nutriantur, alimentis multùm nutrientibus, & attenuantibus. Præſtantiſſimum ad id remedium eſt ſuc. ering. cum vino albo dare. Non, vt aliqui faciunt, prouocādus eſt ſudor poſt aſſumptionem horum remediorū. Nam ſudor auertit & impedit menſium purgationem, aliò deriuando materiam. Quare neque balnea, neque ſtuphæ conueniunt, niſi cùm ſanguis craſſus eſt, aut lentus, vt humores fundantur, ſed id fieri debet citra magnam ſudoris prouocationē. Neq; etiam opiatæ multùm aperientes conueniunt, quia plus reſiccant, quàm iuuant. Sed in forma liquida danda ſunt remedia. Talia enim faciliùs diſtribuuntur, & ad partem valde remotam perueniunt. Vinum hippocraticum ex vino albo, vel fuluo, & parte tenuiſſima cinamomi paratum adaucta doſi cinamo. eſt vtiliſſimum & iucundiſſimum medicamentum. Diluitur autem aqua graminis, vel aſparagi, vel apij, vel petro. aut decocto eringiorum. Quo tempore vtitur topicis iſtis remediis, caueat à frigore, & nimia exercitatione, aut cibi repletione.

De ſterilitate. CAP. LXII.

EAdem ratione curandæ ſunt mulieres, quas ad conceptum facilitare volumus, euacuando medicamētis leuiter laxantibus, abſtinēdo ab opiatis reſiccantibus multùm, & ſemen abſumentibus. Sunt autem nutriendæ alimentis venerem excitantibus, quæ tardiores ſunt.

Hoc

Hoc tantùm remediis addere oportet, quòd eis peſſaria alia conficienda ſunt, poſt exactam vteri purgationem, os vteri interius dilatando, exterius conſtringendo. Dilatatur autem vterus vnguento ex adip.bus ſuprà ſcripto aucta doſi rad.iridis,& additis ʒ. ij. ſtyra. ℈.j. tereb. abietis. Poſt vſum illius vnguenti,vtatur naſcali ex felli-bus hirci,vel lupi cum moſco, caſtoreo,& ciueta. Hæc enim omnia laxant,& vterum deorſum trahunt, calfaciúntque,venerem ſtimulant,vt & ſtercus murium. Exterior pars conſtringitur fotu parato ex radicibus, herbis,floribus,& aliis conſtringentibus odoratis,vt

℞. rad.biſtor.quinq; fol.& cype.an.qr.j. roſ.rub.cum calicib. cortic. mali grana. & balauſt.an.℈.j.ſuberis ℈.ſ. hederæ M.j. fiat decoctio in aqua, & pauco vino aſtringente.Foueatur pars in introitu lecti.Poſt menſium purgationem,& vſum aliorum remediorum paulò antequã congreſſura ſit cum viro, quia magna ex parte mulieres non concipiunt, quia ſemen non trahunt, aut tractum non retinent, emplaſtra ſupra vterum & renes ponenda erunt, quo tempore congreſſura eſt. His quæ non trahunt ſemen,emplaſt. ceroneum, & alia,quæ ex gummi, aliíſque attrahentibus conficiuntur, erunt ex vſu. His verò quæ non retinent,emplaſtra conſtringentia vtcunque calida, quale eſt comitiſſæ, pro matrice, de pelle arietina, de maſtiche,additis radicibus biſtor.℈.ij. ladani hypociſti.an.℈.j. miſce,fiat emplaſt. quod geſtent,donec appetat tempus alterius purgationis. Eo enim tempore admouenda ſunt emplaſtra aſtringentia, ne menſes retineãt,niſi in quibus maior ſanguinis copia fluit,quàm pro corporis habitu conueniat. Si mulier non concipiat ob ſalacitatem, & nimiam ad venerem propenſionem, quod ob actimoniam ſeminis & caliditatem ſit, alenda eſt craſſis alimentis,quæ ſanguinem inſpiſſent,& ſemen craſſius reddant. Vſus fructuum eſt vtilis, vt pyrorum, pomorum,caſtanearum,quæ craſſos humores,& craſſos gignunt flatus, impetúmque illum retardant. Stuphis vtuntur mulieres humidiores, balneis verò durum habentes vterum,aut frigidum,ſed his vtendum paulò antequam fluant menſes. Si mulieres ſint valde obeſæ,extenuandæ ſunt vſu medicamẽtorum calidorum, & inci-

Digitized by Google

dentium,& aperientium,& tenui victu diu antequam vtantur remediis ſupradictis. Poſtea illas optimis cibis, multúmque ſanguinẽ generãtibus, oportet rurſus nutrire, & imperare frictiones, cucurbitas, aliáque remedia, quibus vſi ſumus ad ſanguinem deorſum trahendũ. In illis cõſtringitur os vteri,ſi credimus Hippo.ab epiploo, quod ad os vſque pubis deſcendit.In frigidioribus ergo & humidioribus mulieribus vtile erit vti hac opiata,ſiue humiditas ſit in toto corpore, ſiue in vtero tantum.

℞. conſ.yring.& cort.citri an. ʒ.j. conſ.anth. & zinzib.conditi an.ʒ. j. ß. cineris ptiapi tauri,& cinetis vteri leporis an. ʒ.ß. pul. diagal. diamoſci dulc. vel diambræ an.ʒ.ij. pinearum & auellanarum an.ʒ.iij ſacch.parum, cum ſyr. conſeruationis cortic. citri fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem auellanæ longè a paſtu, cùm ibit dormitum. Hæc opiata magis conuenit frigidis & humidis toto corpore. Nam ſi vterus tantùm frigidus & humidus eſſet, & totum corpus calidum & ſiccum, latius eſſet fumigio per embotum recepto exſiccare. Fumigium autem conficitur ex odoratis reſiccantibus, & leuiter aſtringentibus.

℞. nucis moſcatæ,macis,beniouini,ſtyra.an. ʒ.ij. caſtor.ʒ. ß.aliptæ moſcatæ,vel gallæ moſcatæ ʒ.ij.gariop. ladani puri an. ʒ.j. zinzib. cinamomi, folij, ſpica nardi aa.ʒ.ij.excipiantur omnia terebinthina,& fiant trociſci, quibus fumigetur manè & ſerò poſt menſium purgationem.Illis opiata vtilis erit,ſi augeatur doſis pinearum,& auellanarũ in lacte ſimul,& pauco melle mixtis,ſubinde remouendo lac,ne aceſcat,& recens infundendo. Talis reficiet corpus exſiccatum, & copiam ſeminis generabit. In iſtis opiatis adduntur multa alia exſiccantia, quæ ſi per ſe ſicca aſſumerentur,potiùs impedirent,quàm iuuarent. Sed quia permiſcentur ſyrupis & rebus dulcibus temperantur, conueniunt, vt raſura eboris,& cornu capra,ſemen feſeli,medulla ſeminis fraxini (linguam auis vocant)addentur & paſſerum cerebella,ſed illa magis in cibo ſunt aſſumenda,quàm permixtis miſceantur. Nam iuuant,quod multũ ſeminis generent,quod non poſſunt facere ſi in pauca quantitate aſſumãtur. Satius erit cerebellum porcelli, & porci diligenter coctum cum pauco

origa-

origano, & postea fixum in sartagine edere. Multùm enim nutrit, & semen auget. Opiata ad mulieres salaciores confici debet ex leuiter astringentibus, & copiam seminis generantibus parùm calidis, vt

℞. myrob. conditorum, embl. & cheb. an. N. ij. cortic. citri conditi cum saccharo (in aliis cum melle) ʒ. j. pineatum infusarum in lacte, seminis fraxini eodem modo infusi an. ʒ. ß. cum syr. de pomis tedolentibus fiat opiata, additis rasi eboris & cornu capræ an. ʒ. ij. capiat ad quantitatem auellanæ. Quæ minùs propensæ sunt ad venerem, gestent ambram vel moschum, vel chirothecas odoratas & maximè noctu habeant sub puluinaris, nisi obnoxiæ sunt suffocationi vteri. Tunc enim melius esset illa odorata coxis alligata habere.

De fœtus retentione. CAP. LXIII.

MVlieres quædam facillimè concipiunt, & frequenter, sed fœtum retinere non possunt, cuius rei multæ sunt caussæ. Aliæ enim os vteri minùs claudunt, & cõstringunt, & ob nimiam humiditatem relaxantur. Aliæ ob sanguinis feruorem aut copiam menses patiuntur, & fœtui adimitur alimentum. Aliæ vterum habent minùs amplum, aut quia non potest dilatari vterus pro incremẽto pueri, vnde reiiciunt fœtum, aliæ tertio, aliæ quarto, aliq; quinto mense. Hispro caussarum varietate remedia sunt inuenienda. Quibusdam ante conceptum, aliis post. Mulieres, quæ ob nimiam humiditatem fœtum retinere non possunt, frequẽter euacuare oportet ante cõceptum pilulis ex hiera picra, de benedicta, de aromatibus, addito zinzib. & sale gemmæ. Et post menstruum purgationẽ, pessariis trahẽtibus pituitam vterum purgare, qualia sunt pessaria suprascripta, & quæ recipiunt agaricum, colocynthi. & alia pituitosa medicamenta. Deinde fumigio suprascripto exiccandum os vteri. Pars etiam interna fouenda fotu præscripto, addita ʒ. j. aluminis. Applicẽtur emplastra suprascripta. Vtatur pul. sequenti.

℞. cineris priapi tauri ʒ. j. rasi ebor. cortic. citri ficci an. ʒ. iij. coral. rub. vsti & loti in aqua absynthij ʒ. iij. saccha. parum, misce, fiat pul. de quo capiat ʒ. j. cum pauco vino diluta aqua arthẽ. Aut si mauis, ex iis fac opiatam, additis myrob. excep-

rum citri. Vtatur victu non attenuante, nec aperiente, sed exsiccante: Si verò fœtum reiiciat, ob sanguinis acrimoniam, purgetur ante conceptum tha. myr. syr. ros. Vtatur victus ratione incrassante sanguinem, & obtundente acrimoniam. Post conceptum inungat partem renum vnguento sequenti.

℞. ol. ros. ompha. & cydon. ana ʒ.iij. cetus. lotæ in aqua ros. ʒ. ß. radi. bistortæ & coral. rub. an. ʒ.ij. seminis berb. ʒ.j. cerussæ albæ q.s. fiat vnguentum pro renibus. Emplastra minùs conueniunt, quia magis calfaciunt, minúsque refrigerant. Quæ nimio sanguine abundant, abortum patiuntur, quia natura grauata quantitate, aperit orificia venarum, & multum sanguinis reiicit. Deinde fœtus ob penuriam alimenti vel moritur, vel reiicitur. His ergo, quæ propter hanc causam solent abortire, vtilissimum est sanguinem trahere ex vena cubiti interna, & vt minùs plena victus ratione vtantur, præscribere. Vngantur renes & regio vteri vnguento præscripto ad sanguinis feruorem, vt partes refrigerentur, quæ ob nimium sanguinem incalescunt. Sanguinis etiam missio in eius feruore, & acrimonia fieri potest, sed minori quantitate pro ratione habitudinis & sanguinis. Si mulier multùm sanguinis reiicere consueuerit tempore mensium, plus sanguinis trahere oportet. Quòd si multus sanguis trahendus sit, id vna vice non est faciendum, sed interpositis 10. aut 15. diebus, aut mense vno vel duobus. Et id facere oportet potissimùm 4. 5. 6. & 7. mense, quamuis Hippoc. à quarto mense vsque ad septimum vtero gerentes purgari posse scribat, quod in morbis acutis faciendum dixit. Neque etiam formidandum, quod inquit Hipp. mulierem abortire ob sanguinis missionem, quod est intelligendum de mulieribus habentibus parum sanguinis, aut imbecillioribus. Nam experientia constat mulieres, quæ sunt frequenter passæ abortum, hoc remedio retinuisse fœtum. Non solùm autem ad retentionem fœtus, sed etiam in his, quæ difficilè pariunt, sanguinem misi, cum summa vtilitate. Nam cùm fœtus abundat multo sanguine, in magnam molem crescit, maximè his, quæ amplum vterum habēt, & postea ob magnitudinem exire non potest. Sed

de

de difficili partu plura ſuo loco. Mulieribus, quæ vterum paruum habent, aut denſum & conſtrictum, & in quibus vterus non facilè dilatatur, vtiliſſimum erit ante cõceptum balnea relaxantia, fotus, & linimenta præſcribere, vt vterus colore balnei dilatetur, & relaxetur. Sed cùm iam vtero geſtat, ſumma cum animaduerſione, his remediis eſt vtendum. Nam talia laxando abortum faciunt, ſed hac cautione erit vtendum. Octauo quoq; die vtatur fotu per duos dies, vel oleis, vel vnguentis, vt in hepatis affectibus facere ſolemus, addendo quædã leuiter aſtringentia. Et peſſariis aſtringentibus os interius etiam conſtringemus. Fotus fient hoc modo.

℞.rad.alth.& liliorum an.℔.ß flor.cham.& roſ.ana ℥.j.fiat decoctio in aqua, tepidè foueatur pars, quæ eſt inter vmbilicum & os pubis. Vel fiat fotus ex oleis relaxantibus, & rarefactientibus, quæ ſine tanto calore actuali, ſupra partem adhiberi poſſunt, quale eſt oleum lil.irinum, amygd.ſeſami.anethinum & ſimilia. Axungiæ etiam id præſtant, vt axungia porci non ſalita, gallinæ anſeris, anatis. Supradictis oleis & axungiis addere oportet parum olei maſtich. vel lentiſcini, quia emollit & leuiter conſtringit: aut parum ſtyrac. cal. aut ladani. Manè & ſerò foueantur, reiectis recrementis veſicæ & inteſtinorum. Imperanda eſt quies in his omnibus cauſis, maximè ante tempus illud, quo abortire ſolent. Abſtinere etiam illas oportet à coitu, qui ſolet facere abortum, ob agitationem & dilatationem oris vteri. Nam dum vterus mouetur, ad noui ſeminis receptionem, fœtum recentem & parùm confirmatum extrà propellit.

De partus difficultate. CAP. LXIIII.

MVlieres difficillimè pariunt, aut ob ætris conſtitutionem præcedentem, vel præſentem, vt ob conſtitutionem aquiloniam, vt Hipp. docuit, vel ob magnitudinem fœtus, vel ob vteri conſtrictionem, vel virium imbecillitatem, vel quia fœtus non egreditur conſueta forma, ſed reduplicatur, ventrem primùm vel deorſum, vel alteram tantùm manum, aut tibiam foras mittendo. Cauſſa diligenter inueſtiganda erit, & pro ratione cauſſæ remedia inſtituenda. Si mulier ob virium imbecillitatem parere non poſſit, reparanda eſt imbecillitas illa

ante tempus partus, aut si imbecillior facta fuerit, propter morbū præcedentem, aut aliquam euacuationē, aut dissolutionem spirituum, aut propter aliam causſam, alenda est euchymis, & multùm nutrientibus, vt vino, suceo carnis, testiculis galli, & similibus Si autem ea imbecillitas proueniat ob longam defatigationem in ipso partu, citra insignem sanguinis euacuationem, bonum erit dare potionem cordialem ex confectione alkermes cum vino vel cum iusculo, vel parare potionem ex aliis pulueribus cordialibus, vt

℞. diamb. vel diamosci ℈.i. pul. diagal. & diarrh. abb. ana ʒ.ß. vini albi ʒ.ij aquæ bet. & melissæ, buglossæ ana ʒ.ij. misce, fiat potus capiat vētriculo vacuo, & per duas horas nihil accipiat. Si ob constitutionem aquiloniam & borealem, mittenda est in balneum relaxans, cùm appetit tempus partus. Partes inferiores pudendorum relaxande sunt, vel fotu, vel vnguento, vel oleis relaxantibus. Ego hoc fotu vti soleo.

℞. irin rotundæ, vel longæ, vel clemat. vel pistolochiæ ℔.j. aut qr.j. rad. liliorum, bismal. an. qr. ß. seminis lini, fœnug. an. ʒ.j. fiat decoctio in aqua & ol. vel brodio pingui, adde vini albi ℔. ß. foueatur pars. Post fotum vngantur partes prædictæ.

℞. ol. amyg. l. dulc. vel liliorum qr. j. ping. gal. anser. anat. ana ʒ.j. styrac. aristoloch. rad. irid. cinamo. spicæ celticæ an. ʒ.ß. ceræ nouæ, citrinæ, & propoleos an. partes æquales, fiat vnguentum. Hic fotus, & hæc vnctio in omnibus causſis vtilia sunt. Relaxant enim partes inferiores, & illas magis obsequentes faciunt. Sunt autem inungendæ partes perinei & caudæ. Nam eas dilatari ad meatus amplificationem oportet, non autem os pubis, quod firmiter per cartilaginem ligatum est, & per ligamentum transuersum parte inferiore positum. Sed cauda cum osse sacro articulata est, vt extra moueri possit, ad ani & vteri amplificationem. Quam ob causſam mulieres non debent inniti illa parte, sed lumbis, vel coxis, vel debent sustentari viris fortioribus per brachia. Nam cùm sedent vel decumbunt, illius ossis amplificatio impeditur. Vtilissimum est etiam rectum intestinum vacuum esse omnibus recrementis. Quare si mulier non exone-

exonerarit alum,balanis ſolicitanda eſt potiùs, quàm clyſtere, quia vterum aſtringere poſſet. Sed balani acrimonia facultatem expultricem mouet,& ſtercus,& fœtum aliquando propellit.Si autem ob reduplicationem, oleo amygd. illita manu molliter infantem in vuluam reducere oportet muliere decumbente in dorſum,& reuoluendus eſt,vt in caput naſcatur. Si altera tibia omiſſa fuerit,altera manu fœtum intra vterum oportet trudere,altera verò tibiam alteram apprehendere. Poſſunt etiam in pedes naſci,ſine magna difficultate. Dum laborant in partu,caueant ab aëre frigido , neque ſiccentur nimiùm pannis multùm calidis. Quòd ſi vterus ſiccus fuerit,vtiliſſimum eſt vel ol. vel mucilag.fœnug,aut lini partem lubricam reddere,quo facilius partus deſcendat Si ob magnitudinem fœtus difficilè pariat, relaxandæ ſunt partes. Quòd ſi non ſufficiat amplificatio illa, vngubus aut vno alſe ſciſſuram in infetiori parte facere oportet. Sed ſi fieri poteſt citra ſphincteris lácerationem,ſatius eſt. Imperitæ enim mulieres diſrumpunt ſine neceſſitate.Sed præſtaret tenui victu & miſſione ſanguinis 7. aut 6.menſe extenuare fœtum & minuere,potiſſimùm ſi mulier ſit puellam paritura.Sunt enim ſemper obeſiores fœminæ,cùm naſcuntur,quàm mares.

De partus difficultate caput alterum.

MVlier ob multas cauſſas parit difficulter. Cauſſæ verò referuntur vel ad fœtum,vel ad vterum , vel ad tempus,vel ad ſitum mulieris , vel aliqua accidentia, vel ad inteſtinorum & veſicæ plenitudinem,vel ad mulieris imbecillitatem, ac ſpirandi difficultatem. Rurſus fœtus maior craſſiórque partus difficultatem facit , & multò magis , ſi duplicatus egrediatur , ſi pedem vnum proferat,altero replicato,vel ſi in brachium exeat. Hæc enim difficilimum partũ faciunt.Præterea vteri & mulieris conſtitutio,vel aliarum vicinarũ partium, vt vteri magna diſtentio , oris ſtructura , colli vteri longitudo. Hæc enim facit,ſaltem,vt lõgiori tempore exeat fœtus. Item nimia omenti & vicinarum partium ſpiſſitudo,& obeſitas.Nam Hipp.ſcripſit omenti magnitudinem impedire conceptum,os vteri comprimendo. Sic & facilẽ partum moleſtat. In quibuſdam enim omentum de-

scēdit inter vesicam & vterum,ibiq; spissior fit. Sterc induratum in intestinis retentum , idem facit, tum ci iam vrina,sed minùs. Aëris præsens constitutio etia obest,vel cōducit partui,si quidem aquilonia difficile facit:austrina facilem. Sicca , fœtum & mulieris cor pus exiccando,difficilem facit partum.Nimis calida,vi res resoluendo : frigida , partes contrahendo. Humida omnium aptissima est. Quæ modicè calida est, vt Veris (quod cum Autumno faciliores partus concedat)laudatur. Ob id videndum , ne cubiculi aër frigidus au plus æquò calidus sit.Multùm autem referre di dicimus experientia , quo situ donetur paritura. Nam si sedea impeditur dilatatio caudæ. Cùm enim mulier pare vult,necesse est amplietur vuluæ foramē non a parte an teriore (vt aliqui falsò existimant , putantes ossa pubis quæ cartilagine media iunguntur,& transuersum lig mentum acceperunt,aperire)sed ad ossis sacri cum cau dā articulationem.Nam cùm os sacrum in caudam de finat,ita cum eo articulantur sua ipsius ossa inter se , vt reflecti possit cauda in partem exteriorē, & foramen sic reddetur latius multò. Facta est autem cauda (vt id obiter annotemus) potissimùm ad sustentandum rectum intestinum,& musculos ani firmandos , quibus vtimur ad dura alui excrementa vi extrà pellenda. Hæc cauda ita erigitur in exteriora,vt visu id discerni possit, si quæ parturit mulier, emaciata sit. Itaque si natibus innitantur,cùm non possit retrocedere cauda , partus impeditur:sistent,non satis viribus pollent , quanquam is situ conuenientior sit,modò in anteriora se flectant. Quare manibus contra lectum,aut mēsam, aut aliud innitatur, ita vt sit sufficiens spatiū pro obstetrice susceptura puerum,& sustineatur a viris fortibus : Sin minùs , decumbat,sed dorso tantùm innitatur. Imbecillitas verò , quæ ab ætate iuuenili, vel ratione morbi est, partū facit difficilem , quia robore opus est ad fœtum deiiciendum. Morbus pectoris,aut eius mala conformatio, quæ facit, vt diutius spiritum continere non possint , hic maximè nocet:quoniam omnis expulsio fit , retento spiritu. At Asthmatici ex diu retento spiritu suffocantur. Pectus depressum non multū aëris recipit, qui necessarius est,vt tendatur

Digitized by Google

tendatur diaphragma. Ipsum enim sua tensione ventriculũ & partes vicinas sibi comprimit, & consequutione quadam inferiores ad expellenda excrementa & fœtum cum musculis ventris. Hæ sunt causſæ, quas in parturis contemplari oportet. In aliis quippe obesitas nocet, in aliis membrorũ durities, siccitasq;, vt in mulieribus, quæ iam senescentes incipiunt parere. Tales enim difficilè pariunt, quia iam obduruit, & quasi in asperã arteriam rugatum est collum vteri. Causſarum aliæ sunt in nostra potestate, aliæ non. In nobis non est, vt quæ parit, Autumno, aut Vere, aut flante austro, pariat: sed quòd nulla sint excrementa in intestinis aut vesica retenta, quòd corpus sit crassum, infans minus obesus, vterus sit humidus, cùm puer descendit, & cauda libera sine cõpressione aliqua, & alia multa, Medicus prudens, & in rerum cognitione versatus exequi poterit, si mulier sit audiens dicto, quum causſis, causſas poterit inuenire cõtrarias.

Fœtus magnitudinis causſæ.

Incipiamus itaq; à fœtus magnitudine. Ea à multis causſis prouenit, scilicet, à magnitudine parentũ, vel à copia seminis, & vteri amplitudine. Nam quę mulier parua est vtero, parum seminis accipit, & aliquando non generabit ob paruitatem, & quòd facilè non dilatatur vterus, cũ creſcit infans, cogetur abortire. Sed quæ amplo sunt vtero, & facilè dilatabili, magnos infantes procreãt, si sanæ sint. Magnum vterũ habent, vt plurimùm, quæ magnæ sunt & quæ iam frequenter pepererunt, vel quibus à partu venter non fuit cõstrictus fasciis. In talibus impediatur fœtus augmentum tempore imprægnationis, post quartũ mensem. Si plethora adsit, per epicrasim, & ex intervallis mittatur sanguis, parum trahendo, & cibi copiam minuendo, vel dando imbecilliora alimenta, quæ satiant & parum nutriunt, qualia sunt olera, & potissimum spinachia, borrago, lactuca, acetosa, beta. Item poma, pruna cocta, ca. o salita, aut multum assa. Abstineant à iusculis, si fieri potest, sin minùs, vtãtur ex semicoctis carnibus. Abstineant à multùm alentibus, vt dulcibus, carne parum assa, caseo, lacte. Edant pisces, parum dormiant, sed ita, vt seruentur vires. Cùm appetit partus, assumant prima mensa, quæ laxant, fructus & olera, quę si nõ sufficiant, glans supponatur ex melle aut lardo, aut

alia re ſalita. Regantur hoc modo. Quieſcant in lecto, donec certiſſimum erit infantem in lucem prodire. Duo enim commoda hinc ſequuntur. Primò vires conſeruantur, pro tempore emiſſionis: ſecundò ab aëre vel frigido, vel ſicco partes non conſtringuntur. Interea fiunt fotus ſuper os pubis, & partes ani ex oleo amygdalarum dulc. vel liliorum, vel decocto ſequenti.

℞. mal. biſmal. ana M. j. ſeminis lini ʒ. iij. ariſtol. ℔. j. fiat decoctio, in aqua & ol. viol. & amygdal. de qua fiat fotus cum filtro. Poſt fotum vngatur ſequenti vnguento.

℞. mucilaginis ſeminis fœnug. & lini ana ʒ. ij. extrahatur cum vino albo dulci, cui adde piſtoloch. ariſtoloc. longæ, rotundæ, & clemat. ana ʒ. j. ſtyrac. rub. myrrhæ, ſtactæ, id eſt, ſtyrac. liquidæ ana ʒ. ß. propoleos ʒ. ij. ol. amygd. lilio. ana ʒ. ij. reducantur ad formam vnguenti. Viribus proſpiciatur, vt conſeruentur. Si in prandio vel cœna bene comederit, nihil detur, donec concoxerit. Quòd ſi ſperetur fœtus emiſſio illico, abſtineat omnino à cibo, aſſumat tantùm parum vini diluti aqua arthemiſiæ, vel parum panis intincti in vino hippocratico. Et ſic cõtineatur & non vexetur. Sed cùm puer incipit apparere, tunc retento ſpiritu conetur expellere, & innitatur capite & manibus, cruribus diductis, & adiuuet pueri motum. Puero emiſſo, obſtetrix ourachum teneat, & ſi poteſt, eodem ſpiritu & conatu ſecundinam deiiciat. Vel vngatur interea vulua, vnguento præſcripto, & ſinant eam quieſcere paululum, ſi imbecillior ſit, & poſtea conetur eiicere. Quòd ſi non poſſit, detur hæc potio.

℞. ariſt. myrt. piper. ana ʒ. ß. cum vino hippocratico b. bat, & citiſſimè eiiciet. Sed de iis plura ſequenti capite nunc alias cauſſas perquiramus. In omnibus hæc vtilia ſunt ſcilicet, quod præter naturam eſt, auferatur. Si ob vires imbecillas futurũ partũ timeas difficilem, vires non ſubitò, ſed ante tempus oportet reparare remediis ſupra dictis, iuſculis, vino generoſo, vitellis ouorũ, ſucco carnis, ptiſana parata cum vino, & aliis multum nutrientibus, & vires reficientibus. Partibus autem topica adhibenda, quæ in omni cauſſa conueniunt. Relaxandæ ſiquidem, humectandæ & emolliendæ ſunt partes.

Digitized by Google

tes. Si in difficultate anhelitus hoc faciendum ſit, ſcilicet, relaxare partes, & topicis medicamentis facilitate reſpirationem, curare oportet, ne flatus aut pituita retenta illam moleſtet, & ne ventriculus multo cibo diſtendatur, nec adſit cruditas aliqua.

De ſecundinarum retentione. CAP. LXV.

FŒtus aliquando mortuus, vel ſecundina poſt partum retinetur. Si fœtus in vtero mortuus fuerit, extrahendus eſt, & partes relaxandæ, curandæque ſunt, vt prius monſtratum eſt, & comprimendo partes ſuperiores ventris, & deorſum trahendo, fœtus reiicitur. Vel inſtrumentis chirurgicis aliquando neceſſe eſt partem illam, quæ fœtum retinet, diſſecare, quò facilius emittatur. Danda ſunt ea medicamenta, quæ proprietate occulta fœtus deiiciunt, qualia ſunt à Dioſc. & Gal. & aliis præſcripta multa. Eadem fœtus mortuos & ſecundinas corpore expellunt, vt decoctũ ſabinę, cinamomi, borax, tro. de myrrha, & alia multa. Si fœtus ſuo tempore natus eſt, vel quinto, vel ſexto, vel ſeptimo, vel octauo menſe, & ſecundinæ retinentur, danda ſunt iſta medicamenta, vt expellantur. Quòd ſi nõ reiiciatur, verendum eſt ne ſecundina ſit adhuc vtero alligata. Id deprehendetur his coniecturis, quod neq; medicamentis, neq; vehementiſſimis illis conatibus mulieris ſit reiecta: & quòd ante tempus puer emiſſus fuerit, idq; ſine doloribus magnis præcedentibus. Dolores enim, qui præcedunt partum, fiunt, dum diſrumpuntur venæ & arteriæ cotyledonibus vteri alligatæ. Itaque ſi dolor non præceſſerit, fracta eſt tantùm ſecundina, & vtero adhæret, ideo manu comprehendenda, aut vinculo, & leuiter trahenda, ne diſrumpatur in partes, maximè cùm diutius retenta fuerit. Quod ſi ita adhæreat, vt vnguibus non poſſit extrahi, immittantur medicamenta ſuppurantia, vt illam putrefaciant, & ſenſim expellatur à natura. Fieri enim poteſt, vt in ea parte putrefcat, vt & vi limus puerũ putre factum, & fruſtulatim reiectum, relictis magnis oſſibus in vtero per longũ tẽpus, quę poſt in vtero matris mortuæ reperta ſunt. Vxor fuit Chirurgi Monſpelienſis, vocati (Auſme) qui poſt mortẽ, vt cauſam alicuius affectus interni cognoſceret, paſſus eſt illam diſſecari. Quia ve-

rò odoris grauitate caput replet, ſtomachum putrefacta euertit, & alia inducit ſæpiſſimè ſymptomata grauiſſima, & ſæuiſſima, ob id neceſſe eſt per interualla iniicere ea, quæ vim habent detergendi, quod putrefactum eſt. Ad id valebit vnguentum baſilic. in multo oleo lil. vel amygd. diſſolutum, vel in decoctione ſequenti.

℞. radic. mal. viol. ana ʒ. ij. radic. ariſt. longæ vel rotundæ ʒ. j. feminis lini, fœnugr. ana ʒ. ß. flor. chamo. & centaurij minoris ana P. j. frum. P. ij. fiat decoct. in aqua & ol. & in eadem diſſoluatur vnguẽtum baſilic. vng. ægyptiacum ad deterſionem etiam iniici poteſt. Arrodit enim, & potentiſſimè abſtergit, & ſua acrimonia facultatem expultricem mouet. Periclitantur mulieres, ſi adhæreat, & contineatur, & moriuntur, vel ob vſum medicamentorum acrium vlcus in vtero fit. Quamobrem optimum erit, antequam adhibeantur remedia, id prædicere, ad vitandam calumniam. Potio ſequens ſæpe danda eſt.

℞. ſabinæ, arthemiſiæ ana M. j. fiat decoctio in aqua In ℔ ß. decoctionis adde vini albi, vel clari ℔ j. arom. ʒ. j. cinamomi, & detur frequenter, ſi ſine febre eſt, vel,

℞. boracis ʒ. j. capiat cum ʒ. iij. vel iiij. prædictæ decoctionis, aut cum vino albo, aut detur tantundem tro. de myrrha, vel ʒ. j. carabæ, maximè ſi cum magno fluxu ſanguinis ſit. Nam vrinas mouet, ſecundinas deiicit, & ſanguinem fluentem retinet. Decoctum vel aqua fabarum diſtillata, vt & aqua florum croci deterget, ſecundinas pellit, & dolores illos ſedat. Quare non eſt omittenda in hoc negotio.

De *vteri phymoſi.* CAP. LXVI.

IN pene phymoſis dicitur, quando glans denudari non poteſt ob ſtructuram præputij, de qua cùm prius à nobis dictũ ſit, cum de affectibus penis loqueremur, ex eo loco repetere poteris, cap. 55.

De *mola.* CAP. LXVII.

MOlam alij aliter definiuerunt. Gal. 14. meth. maſſam carnis informem, Aetius & Paulus tumorem duriũ in oſtio, aut alia parte vteri natũ exiſtimarunt. Ego puto vtrunq; eſſe, fieríque primùm ex ſemine veluti duram tunicam, & è ſanguine craſſo ſpiſſóq; calore concreto,

Digitized by Google

creto,quæ nullam formam habet,& velut parẽchyma quoddam vtero alligatur, & sic tumor apparet,ob inuolucri duritiem,ideo tumorem durum dixerunt. Informem autem, quia nullius animalis figuram habet. Fit autem à semine & à sanguine multo crasso,spisso & concreto,quẽ immodicus calor cogit, & in carnis formam transfert. Nam id euenit,quando plus sanguinis menstrui influit, quàm sit necessum pro fœtus formatione. Spiritus autem genitiuus, aut qui opificis vires gerit,vt ait Galenus,nó potest tantum materiæ elaborare,& ex ea fœtum formare. Nam ad fœtum vtrũque semen sufficit. Sanguis verò menstruus ad nutriendã illa semina,vel augenda trahitur. Deprehẽditur autem grauitate vteri,& tentione maiore, quàm in vera imprægnatione. Sequitur menstruum suppressio,decoloratio,appetentiæ dejectio,mammarum inflatio,& vt breuiter dicam,omnia,quæ in vera imprægnatione solẽt accidere,nisi quòd grauitas corporis, decoloratio, & appetitus dejectio diutius durant. Curatio vera est sanguinem mittere,si vires mulieris ferre possint, vt adimatur alimentum. Deinde partes internæ relaxentur, & externæ etiam fotibus & vnguentis descriptis cap. de fœtus difficul. & omnia agant his contraria, quæ scripta sunt de retinendo partu, id est,fortiter corpus moueant,saltando. Vtãtur aperientibus,& fœtus mortuos, aut secundinas reiicientibus, de quibus multa propriis capitibus. Fiant pilulæ sequentes, de quibus frequenter vtantur manè.

℞.boracis ʒ.j.carabæ,asari,cinamomi,nigellę tom. & vulgaris,sabinæ ana ʒ.j.galbani,assæ,fœtidæ,opop. bdellij ana ℈.ij.cum melle syll.fiant pilulæ,de quibus capiat ʒ.j.duabus primis vicibus, deinde ʒ.ß. Postea bibat parum vini hippocratici, aut syr.præscripti cap. de suppressis menstruis. Vtatur frequẽter in cibis apio, aliisque herbis aperiẽtibus,& incidentibus,vt sanguis concretus dissoluatur, eiiciatúrque. Non esset inutile cutim,si in orificio appareat,nouacula, aut alio instrumento dissecare,deinde ratione curare, qua vsi sumus in secundina adhærente,ex putrefacientibus,vel arrodentibus.

De vteri inflatione. Cap. LXVIII.

INflatio vteri mulieribus euenit, & poſt partum, aut poſt vſum balnei, aut ſtuphæ, aut menſium purgatione, aut quia flatus in toto corpore collecti ſunt ob calorem imbecillem. Poſt partum autem, ſi emiſſo partu ventrem non comprimant, nec ab aere ſe tueantur. Ob id mulieres noſtræ faſciis ſe conſtringunt, vt vterus in ſeſe conſidat, nec recipiat aerem. Poſt balneum ſi ſeſe aeri frigido exponant, aut poſt ſtupham, inflatio vteri ſatis manifeſta apparet, & tactu deprehẽditur. Aliquãdo motus eſt, aliquando quies. Et cùm mouetur huc & illuc, potiſſimùm ſurſum, ſuffocationem vteri facit, aliquando dolores. Aliquando ſi à balneo, vel ſtupha id accidat, ſterilitatem adfert, propterea quòd partes relaxatas & calfactas aer frigidus condenſat, & internam vteri regionem, & ora claudit, per quæ ſemen à teſticulis deſcendit in vterum, per eius cornua. Illi autem flatus, qui ob cruditatem ſenſim gignuntur in vtero, vel toto corpore, minùs moleſtare ſolent. Curatur autem illa ſpecies euacuando pituitam, aut ſuccos frigidos, & à quibus eleuantur flatus, & corroborando calorem naturalem ventriculi, & omnium partium naturalium, diſcutiendo deinde flatus genitos & collectos. Purgãdę autem erunt hoc modo.

℞. mell. roſ. col. ſyr. de ſtech. ana ʒ.j. ſyr. de arthemiſ. ʒ.iij aquæ abſynth. arthem. apij, petro. ana qr.j. fiat ſyr. cum ʒ.j. diagal. Finitis ſyrupis

℞. pil. agreg. & cochiarũ an. ℈.j. ag. tro. ʒ.ß. formentur pilu. cum ſyr. de bizan. capiat poſt mediam noctem cum cuſtodia. Et quia fieri non poteſt, vt hac euacuatione omnes humiditates euacuentur, illis imperare optimum erit, vt octauo quoque die ʒ.j. pil. ſequentium capiant ſine cuſtodia.

Alias de benedict. loco de bdellio.

℞. pil. de aro. de bdel. an. ʒ. j. ag. tro. ʒ.ij. caſtorei ℈.ß. miſce, fiant pil. vj. pro ʒ. capiat ʒ.ß. In tẽperaturis calidis aut tempore magis calido, oportet auferre caſtoreum. In craſtinum medicamenti capit ʒ.j. mythrid. antiqui, vel theriacæ antiquæ, vel de opiata ſequenti.

℞. cortic. citri conditi, ſacch. & cõſ. rad. ering. an. ʒ.j. confect. aro. roſ. ʒ.j. ß. pul. diagal. ʒ.iij. diacym. ʒ.ß. cum ſyr.

Digitized by Google

ſyr.conſ.cort.citri fiat opiata,de qua capiat ad quantitatem auellanæ,ſuperbibendo parum aquæ abſynthij, mentæ,hyſſ.vel beth.Partes gutturis etiam,& tota vētris regio & vteri vngatur vnguento ſequenti.

℞ ol.nardi aneth.& rutacei ana ʒ.ij. garyoph.macis, galang.pip.ſpicæ vtriuſque,ſcen. an.ʒ.j.cyper.roſ. ana ʒ.ß.ceræ vel terebin.q.ſ.fiat vnguentum.Poſſunt etiam inungi cerato ſtom.Gal.aut apponi emplaſtrū de baccis lauri ſupra vterum & ventrē.Olea ſola etiāſi calfaciant,& conſtringant,minùs conueniunt,quia vēterem laxant ob lentorem. Quare optimum erit vel acetum, vel vinum maluat.illis adiungere, vt magis profit. Acetum enim penetrare facit vim medicamentorum & partes externas ventris conſtringendo,flatus propellit, abſumitque.Eligenda ſunt itaque olea,quæ minùs relaxant,& quę concoctricem facultatem iuuent,& flatus diſcutiāt,qualia ſunt oleum rutaceum, nardinum, de abſynthio,& abrotano,vt, *Aceti vis.*

℞.ol.de abſynthio & rutæ ana ʒ.iij.aceti,vel vini ʒ. j.vngatur tota regio ventris. Acetum ſupra ventrem minus conuenit, ob id vinum tenue erit ex vſu, veluti clarum,aut album, vel aqua vitæ. Sacculi ex milio & ſale torrefacti flatus abſumunt,& diſcutiunt. Sacculi etiam,quibus admiſcentur ſem.cal.maiora & minora. Si autem à partu id fiat,nō opus eſt purgatione per pilulas,aut alia medicamenta,quia ſufficit purgatio illa naturalis,quæ fit per vterum,quę ſi non fuerit,eſt prouocanda,& iuuanda peſſariis attrahentibus,& cucurbitulis appoſitis in coxis,aut aliis remediis,prę ſcriptis cap.de menſibus retentis.Peſſaria ex benedicta & aliis flatus diſcutientibus ſunt valde ex vſu , & conſtrictio ventris per faſcias. Cataplaſma,emplaſtra,& inunctiones præſcriptæ ſunt ex vſu,ſupra ventrem inferiorem appoſita. Fiunt autem cataplaſmata efficaciſſima ex ſtercore ouis,vel vaccæ, vel capræ,additis quibuſdam flatus diſcutientibus,vt, *Sacculi.*

℞.ſtercor.vaccæ ℔.j.cymini ʒ.ij.ſeminis apij,petro. an.ʒ.iij.mell.cocti parum,vini mal.q.ſ.miſce,fiat cataplaſ.applicetur ſupra partē inferioré ventris. Quòd ſi ſuffocationem vteri faciat , ſuccurrendū erit remediis

rum citri. Vtatur victu non attenuante, nec aperiente, sed exsiccante: Si verò fœtum reiiciat, ob sanguinis acrimoniam, purgetur ante conceptum rha. myr. syr. ros. Vtatur victus ratione incrassante sanguinem, & obtundente acrimoniam. Post conceptum inungat partem renum vnguento sequenti.

℞. ol. ros. ompha. & cydon. ana ʒ.iij. cetus. lotæ in aqua ros. ʒ. ß. radi. bistortæ & coral. rub. an. ʒ.ij. seminis berb. ʒ.j. cetæ albæ q.s. fiat vnguentum pro renibus. Emplastra minùs conueniunt, quia magis calfaciunt, minúsque refrigerant. Quæ nimio sanguine abundant abortum patiuntur, quia natura grauata quantitate, aperit orificia venarum, & multum sanguinis reiicit. Deinde fœtus ob penuriam alimenti vel moritur, vel reiicitur. His ergo, quæ propter hanc causſam solent abortire, vtilissimum est sanguinem trahere ex vena cubiti interna, & vt minùs plena victus ratione vtantur, præscribere. Vngantur renes & regio vteri vnguento præscripto ad sanguinis feruorem, vt partes refrigerentur, quæ ob nimium sanguinem incalescunt. Sanguinis etiam missio in eius feruore, & acrimonia fieri potest, sed minori quantitate pro ratione habitudinis & sanguinis. Si mulier multùm sanguinis reiicere consueuerit tempore mensium, plus sanguinis trahere oportet. Quòd si multus sanguis trahendus sit, id vna vice non est faciendum, sed interpositis 10. aut 15. diebus, aut mense vno vel duobus. Et id facere oportet potissimùm 4. 5. 6. & 7. mense, quamuis Hippoc. à quarto mense vsque ad septimum vtero gerentes purgari posse scribat, quod in morbis acutis faciendum dixit. Neque etiam formidandum, quod inquit Hipp. mulierem abortire ob sanguinis missionem, quod est intelligendum de mulieribus habentibus parum sanguinis, aut imbecillioribus. Nam experientia constat mulieres, quæ sunt frequenter passæ abortum, hoc remedio retinuisse fœtum. Non solùm autem ad retentionem fœtus, sed etiam in his, quæ difficilè pariunt, sanguinem misi, cum summa vtilitate. Nam cùm fœtus abundat multo sanguine, in magnam molem crescit, maximè his, quæ amplum vterum habẽt, & postea ob magnitudinem exire non potest. Sed de

Digitized by Google

de difficili partu plura ſuo loco. Mulieribus, quæ vterum paruum habent, aut denſum & conſtrictum, & in quibus vterus non facilè dilatatur, vtiliſſimum erit ante cõceptum balnea relaxantia, fotus, & linimenta præſcribere, vt vterus colore balnei dilatetur, & relaxetur. Sed cùm iam vtero geſtat, ſumma cum animaduerſione, his remediis eſt vtendum. Nam talia laxando abortum faciunt, ſed hac cautione erit vtendum. Octauo quoq; die vtatur fotu per duos dies, vel oleis, vel vnguentis, vt in hepatis affectibus facere ſolemus, addendo quæ dã leuiter aſtringentia. Et peſſariis aſtringentibus os interius etiam conſtringemus. Fotus fient hoc modo.

℞. rad. alth. & liliorum an. ℔ß flor. cham. & roſ. ana ℥j. fiat decoctio in aqua, tepidè foueatur pars, quæ eſt inter vmbilicum & os pubis. Vel fiat fotus ex oleis relaxantibus, & rarefacientibus, quæ ſine tanto calore actuali, ſupra partem adhiberi poſſunt, quale eſt oleum lil. irinum, amygd. ſeſami. anethinum & ſimilia. Axungiæ etiam id præſtant, vt axungia porci non ſalita, gallinæ anſeris, anatis. Supradictis oleis & axungiis addere oportet parum olei maſtich. vel lentiſcini, quia emollit & leuiter conſtringit: aut parum ſtyrac. cal. aut ladani. Manè & ſerò foueantur, reiectis recrementis veſicæ & inteſtinorum. Imperanda eſt quies in his omnibus cauſis, maximè ante tempus illud, quo abortire ſolent. Abſtinere etiam illas oportet à coitu, qui ſolet facere abortum, ob agitationem & dilatationem oris vteri. Nam dum vterus mouetur, ad noui ſeminis receptionem, fœtum recentem & parùm confirmatum extrà propellit.

De partus difficultate. CAP. LXIIII.

MVlieres difficillimè pariunt, aut ob aëris conſtitutionem præcedentem, vel præſentem, vt ob conſtitutionem aquiloniam, vt Hipp. docuit, vel ob magnitudinem fœtus, vel ob vteri conſtrictionem, vel virium imbecillitatem, vel quia fœtus non egreditur conſueta forma, ſed reduplicatur, ventrem primùm vel dorſum, vel alteram tantùm manum, aut tibiam foras mittendo. Cauſſa diligenter inueſtiganda erit, & pro ratione cauſſæ remedia inſtituenda. Si mulier ob virium imbecillitatem parere non poſſit, reparanda eſt imbecillitas illa

ante tempus partus, aut si imbecillior facta fuerit, propter morbū præcedentem, aut aliquam euacuationē, aut dissolutionem spirituum, aut propter aliam causſam, alenda est euchymis, & multum nutrientibus, vt vino, succo carnis, testiculis galli, & similibus. Si autem ea imbecillitas proueniat ob longam defatigationem in ipso partu, citra insignem sanguinis euacuationem, bonum erit dare potionem cordialem ex confectione alkermes cum vino vel cum iusculo, vel parare potionem ex aliis pulueribus cordialibus, vt

℞. diamb. vel diamosci ℈.j. pul. diagal. & diarrh. abb. ana ʒ.ß. vini albi ʒ.ij aquæ bet. & melissæ, bugloſſæ ana ʒ.ij. misce, fiat potus capiat vētriculo vacuo, & per duas horas nihil accipiat. Si ob constitutionem aquiloniam & borealem, mittenda est in balneum relaxans, cùm appetit tempus partus. Partes inferiores pudendorum relaxandæ sunt, vel fotu, vel vnguento, vel oleis relaxantibus. Ego hoc fotu vti soleo.

℞. aristol rotundæ, vel longæ, vel clemat. vel pistolochiæ ℔.j. aut qr.j. rad. liliorum, bismal. an. qr. ß. seminis lini, fœnug. an. ʒ.j. fiat decoctio in aqua & ol. vel brodio pingui, adde vini albi ℔. ß. foueatur pars. Post fotum vngantur partes prædictæ.

℞. ol. amygd. dulc. vel liliorum qr. j. ping. gal. anser. anat. ana ʒ.j. styrac. aristoloch. rad. irid. cinamo. spicæ celticæ an. ʒ.ß. ceræ nouæ, citrinæ, & propoleos an. partes æquales, fiat vnguentum. Hic fotus, & hæc vnctio in omnibus causſis vtilia sunt. Relaxant enim partes inferiores, & illas magis obsequentes faciunt. Sunt autem inungendæ partes perinei & caudæ. Nam eas dilatari ad meatus amplificationem oportet, non autem os pubis, quod firmiter per cartilaginem ligatum est, & per ligamentum transuersum parte inferiore positum. Sed cauda cum osse sacro articulata est, vt extra moueri possit, ad ani & vteri amplificationem. Quam ob causſam mulieres non debent inniti illa parte, sed lumbis, vel coxis, vel debent sustentari viris fortioribus per brachia. Nam cùm sedent vel decumbunt, illius ossis amplificatio impeditur. Vtilissimum est etiam rectum intestinum vacuum esse omnibus recrementis. Quare si mulier non

exone-

exonerarit aluum,balanis ſolicitanda eſt potiùs, quàm clyſtere, quia vterum aſtringere poſſet. Sed balani acrimonia facultatem expultricem mouet,& ſtercus,& fœtum aliquando propellit.Si autem ob reduplicationem, oleo amygd. illita manu molliter infantem in vuluam reducere oportet muliere decumbente in dorſum,& reuoluendus eſt,vt in caput naſcatur. Si altera tibia omiſſa fuerit,altera manu fœtum intra vterum oportet trudere,altera verò tibiam alteram apprehendere. Poſſunt etiam in pedes naſci,ſine magna difficultate. Dum laborant in partu,caueant ab aëre frigido , neque ſiccentur nimiùm pannis multùm calidis. Quòd ſi vterus ſiccus fuerit,vtiliſſimum eſt vel ol. vel mucilag.fœnug.aut lini partem lubricam reddere,quo faciliùs partus deſcendat.Si ob magnitudinem fœtus difficilè pariat, relaxandæ ſunt partes. Quòd ſi non ſufficiat amplificatio illa, vngubus aut vno alle ſciſſuram in inferiori parte facere oportet. Sed ſi fieri poteſt citra ſphincteris lacerationem,ſatius eſt. Imperitæ enim mulieres diſrumpunt ſine neceſſitate.Sed præſtaret tenui victu & miſſione ſanguinis 7. aut 6.menſe extenuare fœtum & minuere,potiſſimùm ſi mulier ſit puellam paritura.Sunt enim ſemper obeſiores fœminæ,cùm naſcuntur,quàm mares.

De partus difficultate caput alterum.

MVlier ob multas cauſſas parit difficulter. Cauſſæ verò referuntur vel ad fœtum,vel ad vterum , vel ad tempus,vel ad ſitum mulieris , vel aliqua accidentia, vel ad inteſtinorum & veſicæ plenitudinem,vel ad mulieris imbecillitatem, ac ſpirandi difficultatem. Rurſus fœtus maior craſſiórque partus difficultatem facit , & multò magis , ſi duplicatus egrediatur , ſi pedem vnum proferat,altero replicato,vel ſi in brachium exeat. Hæc enim difficilimum partũ faciunt.Præterea vteri & mulieris conſtitutio,vel aliarum vicinarũ partium, vt vteri magna diſtentio , oris ſtructura , colli vteri longitudo. Hæc enim facit,ſaltem,vt lõgiori tempore exeat fœtus. Item nimia omenti & vicinarum partium ſpiſſitudo,& obeſitas.Nam Hipp.ſcripſit omenti magnitudinem impedire conceptum,os vteri comprimendo. Sic & facilè partum moleſtat. In quibuſdam enim omentum de-

ſcēdit inter veſicam & vterum, ibiq; ſpiſſior fit. Stercus induratum in inteſtinis retentum, idem facit, tum etiam vrina, ſed minùs. Aëris præſens conſtitutio etiam obeſt, vel cōducit partui, ſi quidem aquilonia difficilem facit: auſtrina facilem. Sicca, fœtum & mulieris corpus exiccando, difficilem facit partum. Nimis calida, vires reſoluendo: frigida, partes contrahendo. Humida omnium aptiſſima eſt. Quæ modicè calida eſt, vt Veris (quod cum Autumno faciliores partus concedat) laudatur. Obid videndum, ne cubiculi aër frigidus aut plus æquò calidus ſit. Multùm autem referre dicimus experientia, quo ſitu donetur paritura. Nam ſi ſedeat, impeditur dilatatio caudæ. Cùm enim mulier parere vult, neceſſe eſt amplietur vuluæ foramē non a parte anteriore (vt aliqui falsò exiſtimant, putantes oſſa pubis, quæ cartilagine media iunguntur, & tranſuerſum ligamentum accepertunt, aperire) ſed ad oſſis ſacri cum caudā articulationem. Nam cùm os ſacrum in caudam deſinat, ita cum eo articulantur ſua ipſius oſſa inter ſe, vt reflecti poſſit cauda in partem exteriorē, & foramen ſic reddetur latius multò. Facta eſt autem cauda (vt id obiter annotemus) potiſſimùm ad ſuſtentandum rectum inteſtinum, & muſculos ani firmandos, quibus vtimur ad dura alui excrementa vi extrà pellenda. Hæc cauda ita erigitur in exteriora, vt viſu id diſcerni poſſit, ſi quæ parturit mulier, emaciata ſit. Itaque ſi natibus innitantur, cùm non poſſit retrocedere cauda, partus impeditur: ſiſtent, non ſatis viribus pollent, quanquam is ſitu conuenientior ſit, modò in anteriora ſe flectant. Quare manibus contra lectum, aut mēſam, aut aliud innitatur, ita vt ſit ſufficiens ſpatiū pro obſtetrice ſuſceptura puerum, & ſuſtineatur a viris fortibus: Sin minùs, decumbat, ſed dorſo tantùm innitatur. Imbecillitas verò, quæ ab ætate iuuenili, vel ratione morbi eſt, partū facit difficilem, quia robore opus eſt ad fœtum deuictendum. Morbus pectoris, aut eius mala conformatio, quæ facit, vt diutius ſpiritum continere non poſſint, hic maximè nocet: quoniam omnis expulſio fit, retento ſpiritu. At Aſthmatici ex diu retento ſpiritu ſuffocantur. Pectus depreſſum non multū aëris recipit, qui neceſſarius eſt, vt

tendatur

tendatur diaphragma. Ipſum enim ſua tenſione ventriculũ & partes vicinas ſibi comprimit, & conſequutione quadam inferiores ad expellenda excrementa & fœtum cum muſculis ventris. Hæ ſunt cauſſæ, quas in parturis contemplari oportet. In aliis quippe obeſitas nocet, in aliis membrorũ durities, ſiccitaſq;, vt in mulieribus, quæ iam ſeneſcentes incipiunt parere. Tales enim difficilè pariunt, quia iam obduruit, & quaſi in aſperã arteriam rugatum eſt collum vteri. Cauſſarum aliæ ſunt in noſtra poteſtate, aliæ non. In nobis non eſt, vt quæ parit, Autumno, aut Vere, aut flante auſtro, pariat: ſed quòd nulla ſint excrementa in inteſtinis aut veſica retenta, quòd corpus ſit craſſum, infans minus obeſus, vterus ſit humidus, cùm puer deſcendit, & cauda libera ſine cõpreſſione aliqua, & alia multa, Medicus prudens, & in rerum cognitione verſatus exequi poterit, ſi mulier ſit audiens dicto, quum cauſſis, cauſas poterit inuenire cõtrarias.

Fœtus magnitudinis cauſſæ.

Incipiamus itaq; à fœtus magnitudine. Ea à multis cauſis prouenit, ſcilicet, à magnitudine parentũ, vel à copia ſeminis, & vteri amplitudine. Nam quę mulier parua eſt vtero, parum ſeminis accipit, & aliquando non generabit ob paruitatem, & quòd facilè non dilatatur vterus, cũ creſcit infans, cogetur abortire. Sed quæ amplo ſunt vtero, & facilè dilatabili, magnos infantes procreãt, ſi ſanæ ſint. Magnum vterũ habent, vt plurimùm, quæ magnæ ſunt & quæ iam frequenter pepererunt, vel quibus à partu venter non fuit cõſtrictus faſciis. In talibus impediatur fœtus augmentum tempore impręgnationis, poſt quartũ menſem. Si plethora adſit, per epicraſim, & ex interuallis mittatur ſanguis, parum trahendo, & cibi copiam minuendo, vel dando imbecilliora alimenta, quæ ſatiant & parum nutriunt, qualia ſunt olera, & potiſſimum ſpinachia, borrago, lactuca, acetoſa, beta. Item poma, pruna cocta, carne ſalita, aut multum aſſa. Abſtineant à iuſculis, ſi fieri poteſt, ſin minùs, vtãtur ex ſemicoctis carnibus. Abſtineant à multùm alentibus, vt dulcibus, carne parum aſſa, caſeo, lacte. Edant piſces, parum dormiant, ſed ita, vt feruentur vires. Cùm appetit partus, aſſumant prima menſa, quæ laxant, fructus & olera, quę ſi nõ ſufficiant, glans ſupponatur ex melle aut lardo, aut

alia re fulita. Regantur hoc modo. Quiescant in lecto, donec certissimum erit infantem in lucem prodire. Duo enim commoda hinc sequuntur. Primò vires conseruantur, pro tempore emissionis: secundò ab aëre vel frigido, vel sicco partes non constringuntur. Interea fiunt fotus super os pubis, & partes ani ex oleo amygdalarum dulc. vel liliorum, vel decocto sequenti.

℞. mal. bismal. ana M. j. seminis lini ʒ. iij. aristol. ℔. j. fiat decoctio, in aqua & ol. viol. & amygdal. de qua fiat fotus cum filtro. Post fotum vngatur sequenti vnguento.

℞ mucilaginis seminis fœnug. & lini ana ʒ. j. extrahatur cum vino albo dulci, cui adde pistoloch. aristoloc. longæ, rotundæ, & clemat. ana ʒ. j. styrac. rub. myrrhæ, stactæ, id est, styrac. liquidæ ana ʒ. ß. propoleos ʒ. ij. ol. amygd. lilio. ana ʒ. ij. reducantur ad formam vnguenti. Viribus prospiciatur, vt conseruentur. Si in prandio vel cœna bene comederit, nihil detur, donec concoxerit. Quòd si speretur fœtus emissio illico, abstineat omnino à cibo, assumat tantùm parum vini diluti aqua arthemisiæ, vel parum panis intincti in vino hippocratico. Ec sic cõtineatur & non vexetur. Sed cùm puer incipit apparere, tunc retento spiritu conetur expellere, & innitatur capite & manibus, cruribus diductis, & adiuuet pueri motum. Puero emisso, obstetrix ourachum teneat, & si potest, eodem spiritu & conatu secundinam deiiciat. Vel vngatur interea vulua, vnguento præscripto, & sinant eam quiescere paululum, si imbecillior sit, & postea conetur eiicere. Quòd si non possit, detur hæc potio.

℞. arist. myrr. piper. ana ʒ. ß. cum vino hippocratico b bat, & citissimè eiiciet. Sed de iis plura sequenti capite nunc alias causas perquiramus. In omnibus hæc vtilia sunt scilicet, quod præter naturam est, auferatur. Si ob vires imbecillas futurũ partũ timeas difficilem, vires non subitò, sed ante tempus oportet reparare remediis supra dictis, iusculis, vino generoso, vitellis ouorũ, succo carnis, prisana parata cum vino, & aliis multum nutrientibus, & vires reficientibus. Partibus autem topica adhibenda, quæ in omni causa conueniunt. Relaxandæ siquidem, humectandæ & emolliendæ sunt par-

tes.

tes. Si in difficultate anhelitus hoc faciendum ſit, ſcilicet, relaxare partes, & topicis medicamentis facilitate reſpirationem, curare oportet, ne flatus aut pituita retenta illam moleſtet, & ne ventriculus multo cibo diſtendatur, nec adſit cruditas aliqua.

De ſecundinarum retentione. CAP. LXV.

FŒtus aliquando mortuus, vel ſecundina poſt partum retinetur. Si fœtus in vtero mortuus fuerit, extrahendus eſt, & partes relaxandæ, curandæque ſunt, vt prius monſtratum eſt, & comprimendo partes ſuperiores ventris, & deorſum trahendo, fœtus reiicitur. Vel inſtrumentis chirurgicis aliquando neceſſe eſt partem illam, quæ fœtum retinet, diſſecare, quò facilius emittatur. Danda ſunt ea medicamenta, quæ proprietate occulta fœtus deiiciunt, qualia ſunt à Dioſc. & Gal. & aliis præſcripta multa. Eadem fœtus mortuos & ſecundinas corpore expellunt, vt decoctũ ſabinę, cinamomi, borax, tro. de myrrha, & alia multa. Si fœtus ſuo tempore natus eſt, vel quinto, vel ſexto, vel ſeptimo, vel octauo menſe, & ſecundinæ retinentur, danda ſunt iſta medicamenta, vt expellantur. Quòd ſi nõ reiiciatur, verendum eſt ne ſecundina ſit adhuc vtero alligata. Id deprehendetur his coniecturis, quod neq; medicamentis, neq; vehementiſſimis illis conatibus mulieris ſit reiecta: & quòd ante tempus puer emiſſus fuerit, idq; ſine doloribus magnis præcedentibus. Dolores enim, qui præcedunt partum, fiunt, dum diſrumpuntur venæ & arteriæ cotyledonibus vteri alligatæ. Itaque ſi dolor non præceſſerit, fracta eſt tantùm ſecundina, & vtero adhæret, ideo manu comprehendenda, aut vinculo, & leuiter trahenda, ne diſrumpatur in partes, maximè cùm diutius retenta fuerit. Quod ſi ita adhæreat, vt vnguibus non poſſit extrahi, immittantur medicamenta ſuppurantia, vt illam putrefaciant, & ſenſim expellatur à natura. Fieri enim poteſt, vt in ea parte putreſcat, vt & vi limus puerũ putre factum, & fruſtulatim reiectum, relictis magnis oſſibus in vtero per longũ tẽpus, quę poſt in vtero matris mortuæ reperta ſunt. Vxor fuit Chirurgi Monſpelienſis, vocati (Auſme) qui poſt mortẽ, vt cauſam alicuius affectus interni cognoſceret, paſſus eſt illam diſſecari. Quia ve-

rò odoris grauitate caput replet, ſtomachum putrefacta euertit, & alia inducit ſæpiſſimè ſymptomata grauiſſima, & ſæuiſſima, ob id neceſſe eſt per interualla iniicere ea, quæ vim habent detergendi, quod putrefactum eſt. Ad id valebit vnguentum baſilic. in multo oleo lil. vel amygd. diſſolutum, vel in decoctione ſequenti.

℞. radic. mal. viol. ana ʒ.ij. radic. ariſt. longæ vel rotundæ ʒ.j. ſeminis lini, fœnugr. ana ʒ. ß. flor. chamo. & centaurij minoris ana P.j. frum. P.ij. fiat decoct. in aqua & ol. & in eadem diſſoluatur vnguẽtum baſilic. vng. ægyptiacum ad deterſionem etiam iniici poteſt. Arrodit enim, & potentiſſimè abſtergit, & ſua acrimonia facultatem expultricem mouet. Periclitantur mulieres, ſi adhæreat, & contineatur, & moriuntur, vel ob vſum medicamentorum acrium vlcus in vtero fit. Quamobrem optimum erit, antequam adhibeantur remedia, id prædicere, ad vitandam calumniam. Potio ſequens ſæpe danda eſt.

℞. ſabinæ, arthemiſiæ ana M. j. fiat decoctio in aqua In ℔.ß. decoctionis adde vini albi, vel clari ℔.j. arom. ʒ.j. cinamomi, & detur frequenter, ſi ſine febre eſt, vel,

℞. boracis ʒ.j. capiat cum ʒ.iij. vel iiij. prædictæ decoctionis, aut cum vino albo, aut detur tantundem tro. de myrrha, vel ʒ.j. carabæ, maximè ſi cum magno fluxu ſanguinis ſit. Nam vrinas mouet, ſecundinas deiicit, & ſanguinem fluentem retinet. Decoctum vel aqua fabarum diſtillata, vt & aqua florum croci detergit, ſecundinas pellit, & dolores illos ſedat. Quare non eſt omittenda in hoc negotio.

De vteri phymoſi. CAP. LXVI.

IN pene phymoſis dicitur, quando glans denudari non poteſt ob ſtructuram præputij, de qua cùm priùs à nobis dictũ ſit, cum de affectibus penis loqueremur, ex eo loco repetere poteris, cap. 55.

De mola. CAP. LXVII.

MOlam alij aliter definiuerunt. Gal. 14. meth. maſſam carnis informem, Aetius & Paulus tumorem durũ in oſtio, aut alia parte vteri natũ exiſtimarunt. Ego puto vtrunq; eſſe, fieríque primùm ex ſemine veluti duram tunicam, & è ſanguine craſſo ſpiſſóq; calore concreto,

Digitized by Google

creto,quæ nullam formam habet,& velut paréchyma quoddam vtero alligatur, & sic tumor apparet,ob inuolucri duritiem,ideò tumorem durum dixerunt. Informem autem, quia nullius animalis figuram habet. Fit autem à semine & à sanguine multo crasso,spisso & concreto,quē immodicus calor cogit, & in carnis formam transfert. Nam id euenit,quando plus sanguinis menstrui influit, quàm sit necessum pro fœtus formatione. Spiritus autem genitiuus, aut qui opificis vires gerit,vt ait Galenus,nō potest tantum materiæ elaborare,& ex ea fœtum formare. Nam ad fœtum vtrūque semen sufficit. Sanguis verò menstruus ad nutriendā illa semina,vel augenda trahitur. Deprehēditur autem grauitate vteri,& tentione maiore, quàm in vera imprægnatione. Sequitur mensium suppressio,decoloratio,appetentiæ deiectio,mammarum inflatio,& vt breuiter dicam,omnia;quæ in vera imprægnatione solēt accidere,nisi quòd grauitas corporis, decoloratio, & appetitus deiectio diutius durant. Curatio vera est sanguinem mittere,si vires mulieris ferre possint, vt adimatur alimentum. Deinde partes internæ relaxentur, & externæ etiam fotibus & vnguentis descriptis cap. de fœtus difficul. & omnia agant his contraria, quæ scripta sunt de retinendo partu, id est,fortiter corpus moueant,saltando. Vtātur aperientibus,& fœtus mortuos, aut secundinas reiicientibus, de quibus multa propriis capitibus. Fiant pilulæ sequentes, de quibus frequenter vtantur manē.

℞.boracis ʒ.j.carabæ,asari,cinamomi,nigellę rom. & vulgaris,sabinæ ana ʒ.j.galbani,assæ,fœtidæ,opopbdellij ana ℈.ij.cum melle syll.fiant pilulæ,de quibus capiat ʒ.j.duabus primis vicibus, deinde ʒ.ß. Postea bibat parum vini hippocratici, aut syr.præscripti cap. de suppressis mensibus. Vtatur frequēter in cibis apio, aliisque herbis aperiētibus,& incidentibus,vt sanguis concretus dissoluatur, eiiciatūrque. Non esset inutile cutim,si in orificio appareat,nouacula, aut alio instrumento dissecare,deinde ratione curare, qua vsi sumus in secundina adhærente,ex putrefacientibus,vel arrodentibus.

De vteri inflatione. CAP. LXVIII.

INflatio vteri mulieribus euenit, & poſt partum, aut poſt vſum balnei, aut ſtuphæ, aut menſium purgatione, aut quia flatus in toto corpore collecti ſunt ob calorem imbecillem. Poſt partum autem, ſi emiſſo partu ventrem non comprimant, nec ab aere ſe tueantur. Ob id mulieres noſtræ faſciis ſe conſtringunt, vt vterus in ſeſe conſidat, nec recipiat aerem. Poſt balneum ſi ſeſe aeri frigido exponant, aut poſt ſtupham, inflatio vteri ſatis manifeſta apparet, & tactu deprehéditur. Aliquãdo motus eſt, aliquando quies. Et cùm mouetur huc & illuc, potiſſimùm ſurſum, ſuffocationem vteri facit, aliquando dolores. Aliquando ſi à balneo, vel ſtupha id accidat, ſterilitatem adfert, propterea quòd partes relaxatas & calfactas aer frigidus condenſat, & internam vteri regionem, & ora claudit, per quæ ſemen à teſticulis deſcendit in vterum, per eius cornua. Illi autem flatus, qui ob cruditatem ſenſim gignuntur in vtero, vel toto corpore, minùs moleſtare ſolent. Curatur autem illa ſpecies euacuando pituitam, aut ſuccos frigidos, & à quibus eleuantur flatus, & corroborando calorem naturalem ventriculi, & omnium partium naturalium, diſcutiendo deinde flatus genitos & collectos. Purgãdę autem erunt hoc modo.

℞. mell. roſ. col. ſyr. de ſtech. ana ʒ.j. ſyr. de arthemiſ. ʒ.iij aquæ abſynth. arthem. apij, petro. ana qr.j. fiat ſyr. cum ʒ.j. diagal. Finitis ſyrupis

℞. pil. agreg. & cochiarũ an. ℈.j. ag. tro. ʒ.ß. formentur pilu. cum ſyr. de bizan. capiat poſt mediam noctem cum cuſtodia. Et quia fieri non poteſt, vt hac euacuatione omnes humiditates euacuentur, illis imperare optimum erit, vt octauo quoque die ʒ.j. pil. ſequentium capiant ſine cuſtodia.

Alias de benedict. loco de bdellio.

℞. pil. de aro. de bdel. an. ʒ. j. ag. tro. ʒ.ij. caſtorei ℈.ß. miſce, fiant pil. vj. pro ʒ. capiat ʒ.ß. In tẽperaturis calidis aut tempore magis calido, oportet auferre caſtoreum. In craſtinum medicamenti capit ʒ.j. mythrid. antiqui, vel theriacæ antiquæ, vel de opiata ſequenti.

℞. cortic. citri conditi, ſacch. & cõſ. rad. ering. an. ʒ.j. confect. aro. roſ. ʒ.j. ß. pul. diagal. ʒ.iij. diacym. ʒ.ß. cum ſyr.

Digitized by Google

ſyr.conſ.cort.citri fiat opiata,de qua capiat ad quantitatem auellanæ,ſuperbibendo parum aquæ abſynthij, mentæ,hyſſ.vel beth.Partes gutturis etiam,& tota vētris regio & vteri vngatur vnguento ſequenti.

℞ ol.nardi aneth.& rutacei ana ʒ.ij. garyoph.macis, galang.pip.ſpicæ vtriuſque,ſcen. an.ʒ.j.cyper.roſ. ana ʒ.ß.ceræ vel terebin.q.ſ.fiat vnguentum.Poſſunt etiam inungi cerato ſtom.Gal.aut apponi emplaſtrū de baccis lauri ſupra vterum & ventrē.Olea ſola etiāſi calfaciant,& conſtringant,minùs conueniunt,quia vētrem laxant ob lentorem. Quare optimum erit vel acetum, vel vinum maluæ.illis adiungere, vt magis profit. Acetum enim penetrare facit vim medicamentorum & partes externas ventris conſtringendo,flatus propellit, abſumitque.Eligenda ſunt itaque olea,quæ minùs relaxant,& quę concoctricem facultatem iuuent,& flatus diſcutiāt,qualia ſunt oleum rutaceum, nardinum, de abſynthio,& abrotano,vt, *Aceti vis.*

℞.ol.de abſynthio & rutæ ana ʒ.iij.aceti,vel vini ʒ. j.vngatur tota regio ventris. Acetum ſupra ventrem minus conuenit, ob id vinum tenue erit ex vſu, veluti clarum,aut album, vel aqua vitæ. Sacculi ex milio & ſale torrefacti flatus abſumunt,& diſcutiunt. Sacculi etiam,quibus admiſcentur ſem.cal.maiora & minora. Si autem à partu id fiat,nō opus eſt purgatione per pilulas,aut alia medicamenta,quia ſufficit purgatio illa naturalis,quæ fit per vterum,quę ſi non fuerit,eſt prouocanda,& iuuanda peſſariis attrahentibus,& cucurbitulis appoſitis in coxis,aut aliis remediis,prę ſcriptis cap.de menſibus retentis.Peſſaria ex benedicta & aliis flatus diſcutientibus ſunt valde ex vſu , & conſtrictio ventris per faſcias.Cataplaſma,emplaſtra,& inunctiones præſcriptæ ſunt ex vſu,ſupra ventrem inferiorem appoſita. Fiunt autem cataplaſmata efficaciſſima ex ſtercore ouis,vel vaccæ, vel caprę,additis quibuſdam flatus diſcutientibus,vt, *Sacculi.*

℞.ſtercor.vaccæ ℔.j.cymini ʒ.ij.ſeminis apij,petro. an.ʒ.iij.mell.cocti parum,vini mal.q.ſ.miſce,fiat cataplaſ.applicetur ſupra partē inferioré ventris. Quòd ſi ſuffocationem vteri faciat , ſuccurrendū erit remediis

tione pallidæ redduntur, sed minus. Differunt etiã propter causſas antegressas, & antecedẽtes. Solet enim suffocatio vteri prouenire, post largã menstruã euacuationẽ, quia aere repletur vter⁹, vel ob seminis putrefactionẽ, & retentionẽ in vtero, quia cum putrescit, eleuantur multi fumi, qui postea distẽdunt vterum. In vtero dixi semen putrescere. Nam in vasis spermaticis nó putrescit, sed conseruatur, vel absumitur ad nutritionem vasorum, vel quando est in maiori quantitate, facultas expultrix in vterũ reiicit inter somniãdum. Neq; valet eorũ ratio, qui dicunt sanguinem putrescere in venis, ergo & semẽ putrescere posse in vasis spermaticis. Nó enim similia sunt. Sanguis enim putret, quia minus coctus est, & plus habet humiditatis excrementosæ & recrementorum. Semen autem coctũ est perfectè & assimilatum, & ab excremẽtis repurgatum ac redundãs, benignũ dicitur ob quantitatem, nõ qualitatẽ. Quòd autem non permisceatur semini virili, & à vulua nõ auferetur ad conceptum, putrescit, cùm etiam ob alia recrementa in vtero collecta. Ergo quibus semẽ desluxit in vteri cauitatẽ, & in ea retinetur, vt viduis, quæ defectu coitus os interius vteri clausum habent, frequẽter fit suffocatio vteri. Argumẽto est, quod viduæ difficulter curentur ab accessione, & iis recurrit frequẽter, nisi pessio, aut alia ratione, aut medicamento alio, reiiciatur semen putrefactum. Fit etiam suffocatio ob gratos odores naribus attractos, ad quos vterus natura mouetur. Et in hoc differt à syncope, quod odores grati syncopẽ potiùs sedent recreando spiritus. His suffocantur mulieres, nisi parte inferiore adhibeantur. Differt à catalepsi, quòd qui catalepsim siue comprehensionem patiũtur, quasi rigidi & refrigerati remaneãt, oculis apertis, non audiunt, neq; vident. Differunt ab apoplexia quod partes resolutas non habeant, neq; sensum amiserunt, quamuis obtusum habeant. Nam cùm pili extrahũtur vel pũguntur, sentiunt, & manu adhibita circa collum indicãt se suffocari, quod in apoplexia nõ fit. Cum epilepsia conuenit, sed etiam differt quòd nõ cõuellantur partes, nisi quando suffocatio vteri epilepsiã facit. Tũc enim conuelluntur, & quandoq: post accessionem insa

Suffoc. à gratis odoribus.

Differẽtiæ

niunt. & aliena loquũtur, nec ad interrogata respõdẽt; & tũc videtur potius mania per cõsensum vteri aut melancholia. Nam melancholia fit epilepsia, & contra: & melãcholia fieri potest per cõsensum, vt mesenterij, splenis, & aliarum partiũ: vnde hypochondriaca est dicta. Cõmunis ratio curandę suffocationis vteri est, vt ad id quod magis vrget, nẽpe ad suffocationẽ nos totos conuertamus, neglecta ad tẽpus caussa. Statim itaq; odores illos ingratos obiiciemus, ne suffocentur nimia illa cõpressione pulmonũ. Deinde pessaria & alia, quę caussam materialẽ auferunt præscribemus. Omnia fœtida sunt efficacissima, olfacta, aut naribus admota, vt galbanũ, assa fœtida, opoponax. bitumen, petroleũ, oleum ex gagate (quòd non differt multùm a petroleo. Nã & petroleũ & gagates bitumin. cõcreti species sunt, quare stultum est emere, quod non magis efficax est viliore) odor lucernarum extinctarũ, aut fumꝰ fœtidus, qualis eleuatur ex plumis vstis, aut corio. Item herbæ fœtidę, odore suo ingrato, vterum deorsum pellunt, vt ruta & similes. Fumus é face, quia multus eleuatur, etiã mulieres suffocatas reuocat. Et quẽadmodum fœtida sursum apposita, vterum deorsum propellũt, sic odorata vtero vel coxis alligata, deorsũ trahunt. Ligaturæ dolorificæ in inferiorib. partibus, cucurbitulæ inguinibus affixæ, vterũ deorsum trahunt ob ligamẽta in illis partibus affixa. Ob id nõ leuiter errant, qui supra vmbilicũ cucurbitulas affigunt. Nam hoc est vterũ sursum trahere, vel sursum elatũ retinere. Postquam incipiũt loqui, & melius respirare, in vterũ sunt mittenda pessaria trahẽtia, vt si semen aliquod corruptũ sit, ex ea parte trahatur & euacuetur. Aut si aer vel spiritus quidã sit in ea parte cõceptus, aut cõclusus, is absumatur. Potissimũ autẽ ex discutientibus flatus parãtur, vt ex benedicta, hiera, cymino, semine rutæ, & similibus. Tũc cucurbitula supra regionẽ vteri, id est, inter os pubis & vmbilicũ, magna, & cum multo igne est apponẽda. Postea emplastrũ ceroneum supra eandẽ partẽ apponere oportet. non autem illud, quod pro matrice dicitur. Nã illud astringit, & materiã retinet. Ceroneũ verò, quia fit ex lachrymis, digerit, calfacit, & materiam absumit. Conficiendum est

Curatio. Ab ingratis suffocationibus eleuatur.

Similitudo.

Digitized by Google

est emplastrũ ad formã scuti,& in parte illa acuta appo nenda sunt grana aliquot moſci. Nã pars illa acuta dũ apponitur parti inferiori gratũ odoré inſpirat intra ipſum vterum,& vterũ retrahit,aut retractũ retinet.Cõficiũtur etiã emplastra ex ſolo galbano,& aſſa fœtida. Si autẽ ob flat⁹ multos in vtero collectos fiat ſuffocatio vteri,id apparebit ex inflatione vẽtris,& curãda erit eadẽ ratione,qua curari diximꝰ inflationẽ vteri capite hoc præcedẽte,aut eadẽ methodo,& pharmacia,qua cutauimus inflationem vẽtris,de qua proprio capite.

De vteri procidentia. CAP. LXX.

VTerus ligatur parte inferiore dùobus fortiſſimis ligamentis,quæ illum retinẽt, ne ſuperiores partes cõprimat,& ne in dextram aut ſiniſtrã contorqueatur,meatum vel cornu,vel os interius dilatãs. Quòd ſi alterum ligamẽtorũ relaxetur,aut contrahatur,trahitur ad partem dextram aut ſiniſtrã. Parte ſuperiore vterus firmatur & ligatur vaſis ſpermaticis, & venis in ſuperiorem vteri partẽ peruenẽtibus.Et quia venæ & arteriæ facilè rumperentur,niſi firmarentur firmiſſimo aliquo vinculo,natura pẽritonæo muniuit,& venas & arterias,& totũ vterũ. Si peritoneum relaxetur, deuoluitur & decidit in partem inferiorẽ aliquibus magis, aliis minus.Nã quibuſdam extrà apparet, aliis in collo ſentitur.Quare quærendę erunt cauſſæ. Nã ſi procidérit ob relaxationẽ,quæ ab humiditate fit,curatur reſiccãtibus & aſtringẽtibus. Quòd ſi multùm procidit ob difficilem partũ,aut propter peritonei rupturã, nõ curatur.Procidit etiã ob relaxationẽ factam ex frequẽti &diuturna mora in aquis. *Hiſtoria.* Noui pagũ in Prouincia, in quo omnes ferè mulieres,vteri procidentia laborãt, & tamen cõcipiunt.Erũt igitur curãdæ eo ferè modo, quo & ani procidentia.Si ob humiditatẽ nimiam relaxatio fiat,exſiccãdus eſt habitus corporis pil. & medicamentis ,quæ facilè aluũ deiiciunt,& ſine conatu.Nã dum magna cõtentione reddunt alui excrementa,procidit etiã vterus. Quare vomitio frequẽs multò eſſet vtilior,quia nõ ſolùm pituitam euacuaret,ſed &vterũ ſurſum attraheret. Nam ſiccat.Vterus in coitu deorſũ mouetur,vt ſemen tanquam manu recipiat,ſic pars vẽ

triculi inferior ad superiorem cõtrahitur, & mouetur, vt id quod in fundo est, expellat. Et dũ ventriculus sese contrahit, & peritoneum distenditur, vterus, & quæcunque illi alligata sunt, quadam consecutione retrahuntur, sed antequam retrahatur, oportet intestina vacua esse recrementis, item vesicam partémq; extra prodentem fouere decoctione sequenti.

℞. cortic. pini ʒ ij. cortic. thur. ʒ. ß. cortic. querc. ʒ. iij. beto. hederę. abſyn. an. M. j. roſ. rub. balauſt. flo. ſtech. an. p. j. fiat decoctio in aqua ferrata, & vino aſtringẽte. Cũ decoctione foueatur pars, ſi appareat: vel immittatur ſyringa, vel alio inſtrumẽto in partem interioré vteri. Deinde peſſario aut baculo pannis inuoluto, leuiter & ſuauiter ſuo loco reponatur. Quòd ſi odores fœtidos in ſummitate peſſi aut baculi inuoluti poſueris, & odorata naribus, mouebitur facilius, & retrahetur in partem interiorẽm. Retractione facta vtendum eſt ſumigio, quod partem reſiccabit, & ad ſuperiora eleuabit ſic.

℞. muſci arborum, ſiue vſneæ in clibano exſiccatę, & collectæ in quercu, vel ilice M. ij. abſynth. ʒ. iij. roſ. rub. ʒ. j. cortic. thur. cortic. pini an. ʒ. j. ß. garyoph. ladani puri & hypociſt. an. ʒ. j. auripig. rub. & galbani, aſſæ fœtidæ an. ʒ. ij. excipiantur terebinth. & fiãt tro. magni, & per emborum magnũ fumum recipiat, vel canali in vterum deducatur. ipſa in lectum decumbente. Nam poſtquam vterus repoſitus eſt ſuo loco, quieſcendum eſt, in dorſumque recumbendum partibus pudẽdis altius collocatis. Emplaſtra, cataplaſmata, conſtringẽtia & reſiccantia multum ſupra regionem vteri, & renes ponenda, vt

℞. vſneæ M. ij. foliorum myrth. vel lentiſci, vel ſummitatum rubi, vel quercus, vel pyri agreſtis M. j. cortic. quercus mali grana. an. ʒ. iiij. gallarum, ſpõgię bedegaris, biſtortæ & quinq; folij. an. ʒ. iij. centaurij minoris, roſ. rub. flor. anth. & ſtech. ſaluię an. p. j. fiat decoctio in aqua ciſternæ, & aceto, qua foueatur pars cum ſpõgiis nouis ſerò & manè addẽdo die quinto vel ſexto fomẽtationis, ſalis aluminis, & vitrioli an. ʒ. j. Cùm ceſſabis à fotu, accipe reſidentiã decoctionis & pone in ſacco, & applica ſupra renes & vẽtré, quibus addere oportet

poli-

poligoni & herniariæ an.M.ij.Hunc fotum cõtinuare oportet ad 40.dies. postea emplastra ex astringẽtibus continuè gestare.Emplastra erunt hæc pro matrice,de pelle arietina,& de mastice,addendo spongiæ bedegaris,& rad.bistortæ,& pulueris herniariæ an.ʒ j.m.ʒ.ij. emplastri.Et frequenter pars est fouẽda vteri interior fotu prædicto.Aliquãdo pars vna vteri relaxatur,quæ dicitur mitra,vulgo(*la landie*) & extra vterũ procidit quod semel vidi,& sic curatum fuit malum.

2ℓ.radic.bistortæ & narcisci an.℔.j.fol. hederæ M. iiij.summitatum myrthi,consolidi,absynthij, plãtag. coſti,ladani,poligoni,herniariæ an.M.ij.rof.siccarum, flor.anth.& stech.an.p.ij.matric.& arthem.an.M.j.fiat decoctio probalneo.In vltimo adde aluminis ℔.j.salis communis ℔.ß.Radices contundantur,postea ad formã cataplasmatis reducãtur & applicentur patti affectæ.Quòd si ob tensionem ligamentorum inferiorum decidat vterus,nõ erit inutile,inguinibus apponere vnguenta relaxantia,quale est vnguentũ de apidibus vel refũpt.vel dialth. dissolura portiuncula galbani in his & assæ fœtidæ,vt partes relaxentur,& fœtore vnguẽti vterus sursum retineatur.Dum hæc peraguntur,decũbendum est,& sobriè edẽdum.Abstinẽdum à iusculis, nisi cùm alu⁹ proritãda erit,quia & propter decubitũ, & vsum astringentium constringitur.Quare huic symptomati erit occurrendũ cassia vel prunis,vel clystere detergente,& proritante leuiter facultatem. Neq; sũt apponendæ maluę,aut aliæ emollientes herbę,ne pars relaxetur. Sufficit herbã merc. & ciclæ in decoctione ponere betonicam vel arthem.vel absynth.Neq; oleũ ponendum est.Nam si astringat,actionem clysteris impediet:si emolliat,partẽ lædet. Quamobrẽ satius erit citra oleũ parare. Vtatur aqua cisternæ,vel ferrata cũ vino.Nos sic imperamus tenuẽ victũ,ne multa recrementa in intestinis colligant.Post curationem,abstinent à nimio coitu,saltatione,clamore. Quòd si his remediis non curabitur,non est curabilis.

De vteri scissuris & condylomatis. CAP. LXXI.

FIunt in vtero ragadiæ,& condylomata,& hæc aliquando simul,aliquãdo seorsim.Ragades proprie

sunt fissuræ,quæ fiũt in collo vteri,recto intestino, & labiis.Fiunt autem scissuræ ob aridítatem,vel ob condylomatum inflationem,& inflammationem. Condylomata sunt velut hyposarcoses,quæ in illis partib⁹ fiũt post aliquã exulcerationem,& vidétur esse reduplicatæ & cõplicatæ. Curantur verò primùm cõdylomata, deinde scissuræ,si simul fiant,vt fiũt magna ex parte,& quia cõdyloma est hyposarcosis,siue carnis additio, ablationem sui indicat,tanquam aliquid redundãs à toto genere præter naturam.Sed quia cõdylomata sunt in vna tantùm parte,veluti verrucæ pendentes,filo liganture,&sic alimento destitutæ decidunt,vel abscindũtur nouacula.Sãguis sinendus est aliqua ex parte fluere,vt pars leuetur sanguine crasso,attracto,ex quo fiũt cõdylomata.Cùm autem fiunt cõdylomata in circuitu ani totius, eminẽtiora & maiora sunt auferẽda chirurgia: minora vero,si ferre possunt,medicamentis facilè resiccantibus,cum quadã astrictione.Vel si hæc non proficiãt,arrodentibus sunt auferenda. Vnguenta huic rei opportuna erunt,ægyptiacum apostolorúmq;,quia arrodunt,detergéntq;. Emplastrum etiam diacalcitidos dissolutum in ol. ros. redtplicata quãtitate calcitidis. Pulueres autem videntur magis cõuenire ad exiccationem,qui parantur ex reficcantibus,arrodentibus & cõstringentibus:quia hoc caro flaccida exiccanda & constringẽda est.Quòd si dura esset,& ad naturã durarum verrucarũ accederet,abscissione est potius curãda,vel emolliẽtibus,& postea detergẽtibus exiccanda:vt facere solemus in scirrho. Magna ex parte caro illa est fungosa,& vrticis marinis similis hæc affectio.Ob eã causam pulueres actu sicci,& facultate meliores sunt,vt

℞.sabinæ exiccatæ & tenuissimè pul.ʒ.j.hermodact. vstorum & myrtil.vstorũ an.ʒ.iij.calchit.aluminis ana ij.auripig.rub.ʒ.j. reducãtur in tenuissimum pulueré, qui supra partem adhibeatur.His pulueribus nonnunquam vtile est,vt in colyriis admiscere pàrũ rad.mandragoræ,aut opij,ob sensum partis,quę medicamenta exiccãtia cum morsu,aut arrodentia difficilè fert.Pul. mercurij præcipitati idé præstare poterit,vel sublimatum in aqua rosarũ,& plantaginis decoctum.Infundé

do

Digitized by

do elichnia,& pānum lineum in ea decoctione,& ſupra partem adhibendo. Non eſſet inutile(ſi magna ſanguinis copia appareat)priùs mittere ſanguinē e brachio, deinde ē poplite,aut cucurbitulas in coxis,vel in natibus applicare,cum profunda ſcarificatione in natibus, & leui in coxis ad ſanguinis derivationem,in ea parte redundantis. Vomitus etiam conuenientiſſimus eſt, & purgatio leuis,aut lenitio ventris. Si autē rhagadiæ, quæ fiunt ob nimiam veteri ſiccitatem,aut propter humores acres,curādæ ſunt aliis medicamentis opportunis,vt ſi fiant ab humoribus acribus, purgādę ſunt medicamētis præſcriptis cap.de fluore muliebri à bile,& optima victus ratione acrimoniam temperare,& illas humectare cibo & potu,& illos fructus edere,qui acrimoniam humorum frāgunt,vt pyra,poma, iuſcula cū lactucis & plantagine. Supra partem vnguentum reſiccans,vt in vlceribus applicandum,quale hoc.

℞.vnguenti pompholig.ʒ.j.aluminis ʒ.j.miſce,vtatur,vel ſic.

℞.ol.myrt.& roſ.ana ʒ. iij. ſucci plantag.& conſolidæ ana ʒ.ij.litharg.ʒ.j.ceruſ.lotæ ʒ. ß. plumbi vſti & antimon.boli armeni ana ʒ j.triturētur ſubtiliſſime,& reducātur ad formam nutriti. Vel decoquātur ſucci in oleis ad ſuccorum conſumptionē, poſtea adde cerę q. ſ & pulueres,& fiat vnguentum. Emplaſtrum diuinum diſſolutum in ol.roſ.efficaciſſimum eſt. Item vnguentum cydonium,addendo aloës,myrrhæ,thur maſtich. ana ʒ.ij.balauſtiorum ʒ.ß.ol. q.ſ.ducantur diu in mortario plumbeo,vtātur donec integre curatæ ſint. Rhagadiæ faciliùs curantur,quam condylomata, ſi multa fuerint: ſi pauca, abſciſſione faciliùs curantur,quàm rhagadiæ. Dū curantur,abſtineant à coitu,& pars diligentiſſimè obtegatur,ne ab aëre frigido lædatur. Eadem ratione curātur,quæ fiunt in ano,niſi quòd abſciſſio magis eſt periculoſa,ob venas hæmorrhoidas,quæ eo etiam tempore diſtenduntur,& inflātur; & ferè ſem per comitantur hæmorrhoidas.

De vteri inflammatione. CAP. LXXII.

MVltùm inflāmationibus obnoxius eſt vterus. Fit autē,cùm multus ſanguis fluit ad menſiū purga

tiones, vel post partũ, retentus parit inflammationem, Retinetur autem propter aeris circunflãtis frigus, aut propter frequentẽ cucurbitularum appositionẽ supra veterum. Hanc inflãmationẽ sequitur febris, vt in aliis inflãmationibus internis, propter maximum consensũ cũ corde per arterias. Dolor in inguinibus & coxis sẽtitur, nonnunquã in lateribus, & coxis, quandoq; ad clauiculam vsq; protenditur. Et quia ob septi trãsuersi compressionem, si magna est, sequitur veteri suffocatio: si minor, magna difficultas respirandi, minùs exercitati Medici pleuritidẽ existimant, ignorantes cõsensum veteris cum septo trãsuerso, & cũ clauicula. Integitur enim peritoneo, & eo solo firmatur, ac retinetur a parte superiore. Quare si distẽdatur affatim, & in maiorẽ molẽ accrescat, distẽditur peritoneum, & hyposcota, ob illã vnionẽ, quæ sit in septo transuerso ex peritoneo & hyposcota. Capitis dolor potissimùm in parte capitis posteriore cernitur, retinẽtur excremẽta alui, & vesicæ. Curatur autẽ sãguinis missione & topicis remediis. Sãguis mittend⁹ è brachio, deinde e vena poplitis, vel cucurbitæ cum scarificatione in coxis adhibendæ. Cataplasmata vel inũctiones in principio repellẽtes, & iniectiones. Quia iniectiones citiùs parantur, quam cataplasmata, primùm ex oleo rosarum & myrrhi, & pauco aceto parandæ sunt. Quod si succum aliquem repellẽtem his addere volueris, erit efficacius medicamentũ, vt succũ plantaginis, summitatũ vitis, semperuiui, aut aliarum herbarum frigidarum & astringentium. Aquę loco succorum vel cum succis vsurpantur. Vel fiat cataplasma, quod à Galeno imperatũ est libro secundo ad Glauconem ad inflammationẽ, quod paratur ex succo semperuiui, sappa, vino austero, farina hordei, & balaustiis, vel ex cortice mali granati. Vnguentũ postulare pellẽtia apponendũ, quia & repellit & digerit: aut fiat tale cataplasma, quod dolorem sedabit & digeret.

℞. radic. alch. mal. violatum ana M. j. flor. viol. chamomil. melil. an. p. j. fiat decoctio, cõtundantur herbæ, & per cribrum trãsmittatur, semper aliquid decoctionis addẽdo his, adde farinę hordei qr. j. seminis lini qr. ß. ol. ros. qr. j. misce, fiat cataplasma. Fit etiam cataplasma,

ſma,ex mica panis cum lacte cocti,& ol.chamo.In par tē internā iniiciuntur primò quædam leuiter repellē tia,vt aqua plantaginis,ſolatri,deinde quia aliquid re ſudat à parte inflāmata,his admiſcetur decoctum hor dei,vel parū ſacch.roſ.trab.& infundūtur per metēchy tā.Sic & ſerum lactis ad deterſionē,lac recens mulſum ad doloris ſedationem.Poſtquàm conſtiterit defluxio, & dolor vtcunque remiſſus,quæ potentius digerūt,ſu pra partē adhibeantur,vt cataplaſmati præſcripto,ad datur farina fabarū,vel fiat ex herbis vtero deſtinatis.

℞.rad.liliorū & biſmal.ana q.j.mal.M.j.arthem.vel matric.M.ß.florum cham.melil.anet.ana p.j.fiat deco ctio,& vt ſuprà dictum eſt,cōtundantur,quibus poſtea adde farinæ fabarum & hordei ana q.ß.pingue.porci ℥. iij.butyr.recentis ℥.ij. ol.chamo. & liliorum ana ℥.j.ß. miſce,fiat cataplaſma. Tunc magis detergentia admi ſceātur,quia id quod reſudat à parte affecta ſi retinea tur,maiorē inflammationem excitat.Et quia hæc pars facilè ſcirrhū patitur (quòd caro eius denſa ſit, & de fluxiones acceptas pertinaciſſimè ſeruet) diutius non eſt vtendū repellētibus, ne ob congelationem ſcirrhus fiat:& in declinatione malactica addēda ſunt,vt emol liatur,& craſſum diſcutiatur,& euacuetur. Poſt hæc remedia, emplaſtra digerentia ex lachrymis, multùm laudanda ſunt, vt quicquid eſt in parte, diſcutiant, & euacuēt.Si aluus retineatur, erit molliēda clyſteribus. Medicamenta laxantia,quæ attrahunt,danda nō ſunt, vt quæ ad partem affectam magis trahāt.Sed ſyr.viol. ex multis infuſionibus,caſſ.manna,& alia aluū lenien tia citra vllam attractionem multùm proſunt.

De vteri ſcirrho. CAP. LXXIII.

SCirrhus inflammationes malè curatas ſequitur,vel intempeſtiuum repellentium vſum,vel conſtringen tiū in principio,vel in fine fortioribus remediis diſcu tiēdo,quod tenue eſt,& quod craſſum ſiccādo.Curādus erit ſcirrhus præſcriptis medicamētis pro declinatione inflāmationis vteri. Et quia ſcirrhus fit ſine febre, poſſumus vti fortioribus ad partem emolliendam,vt

℞.rad.liliorum, biſmal. & cucum. agreſtis ana q.j. mal.M.j.arthemi.vel neptæ tertiam partem M.j.fic.pa.

xx.feminis lini fœnug.ana ʒ.ij.flor.chamo. viol.melil. ana p.j.fiat decoctio in aqua & ol.dulci, & decoctione foueatur regio vteri. Ex residentia pista & trãsmissa fiat catapla.quod applicetur supra partem post fotum,deinde vtatur sequenti vnguento.

℞.butyr.recentis,axung.porciana ʒ.ij.ping.gallinę anatis & anseris ana ʒ.j.ß.ol.amygd. pul. & ol.liliorum an.ʒ.ij. mucil.feminis fœnug.extractę cũ vino albo ʒ. j.terebinth.& cerę q.f.fiat linimentum,quo vtatur post vsum fotus. Et post vsum istius vnguẽti rursum redeat ad fotum,& iterum ad vnguentum.vel fiat sequens.

℞.opopan. bdellij, ammon.ana ʒ j. styrac. myrrhæ ana ʒ.ß. propoleos veræ ʒ.j. radicis irid.ʒ.j. cioci ʒ.ß. dis.lachrymæ in ol.liliino.& amygd.& vino mal.& depurentur, quibus adde parum terebinth. & ceræ, fiat vnguentũ. Emplastra diachilon,ex gummi & ireatum partem illã induratam emolliunt.Huius partis emollitionẽ plurimùm iuuat fotus ex eadẽ decoctione, vel oleorum de lilio,amygd.de myrrha,de styrace.Hæc enim partem contingunt.Vtilissimũ etiã est illis enchatisma te vti,ex decocto fotus præscripti, & diutius in illo sedere. Iniectio etiam clysterum emollientium & relaxantium ex ol.plurimùm cõferet. In declinatione herbæ digerentes poni debẽt in encathisma te maiore quãtitate,quales sunt nepetæ, pulegium vtrunque,artliem.calamẽt.flor.anth.stech.sambuci,quia hæ herbę decoctæ in multa aqua minùs siccant, & digerunt sufficienter. Radices cucum.agrest.& brion.in eodẽ encathis.addi possunt.Scirrhus enim fit à materia congelata,quam ob caussam medicamenta calida,& dissoluentia sunt ex vsu permixtis quibusdam humidis,& malacis,ne id,quod tenue est,discutiatur,& crassum remaneat. Radix mandrag.in vino & ol.amygd.& axungia porci decocta & contusa partes induratas emollit,maxime si pauca quantitas opop.cum ea misceatur.

De *vteri cancro.* Cap. LXXIIII.

IN partibus,quæ scirrhum patiuntur, si materia vratur, in cancrum vertitur scirrhus ob materiæ similitudinem.Fiunt enim isti duo affectus à materia melãcholica,cancer ab adusta, scirrhus à crassa frigida nõdum

Digitized by Google

dum aduſta,& à pituita craſſa.Cognoſcimus ſcirrhum mutatum in cancrum,ſi cùm prius eſſet ſine dolore,ob materiæ frigiditatem ſiccitatémque, dolorem ſentiat ob caliditatẽ,& humoris acrimoniã facientis cãcrum. Séritur durities in vtero, qualis erat in ſcirrho & citra magnam vteri molem.Cancer autem duplex eſt,vlceratus & non vlceratus. Non vlceratus magna ex parte fit in corpore vteri:Vlceratus in collo, vel in orificio interiori.Vterque incurabilis eſt,quia abſcindi nõ poteſt.Cùm incipit,negligitur,quia magnam moleſtiam non adfert,quo tempore poſſet prohiberi incremẽtum medicamentis & optima victus ratione. Satis à nobis fit,ſi prohibeamus non vlcerati cuulcerationem,& vlcerati incrementum.Prohibemus cãcri generationem ſanguinis miſſione è brachio,vel ex poplite,apertione hæmorrhoidarũ, vt auertamus in partem proximiorẽ melancholicum ſanguinem:frequẽti purgatione, quæ non multùm calfaciat,& euacuet atram bilẽ,aut craſſam pituitam,medicamenta,quæ capite de fluore muliebri à melancholia dicta ſunt,erũt valde opportuna. Extrinſecus & intrinſecus frigidis medicamentis & aſtringentibus eius incremẽtum prohiberi poteſt,vt ol. roſ.omph.myrrh.vel ſuccis ſolatri,& plantag.cum pauco aceto.Permiſcentur ſucci cum oleis,& fiunt embrocationes,vel vnguenta,vel excipiuntur farina,& applicantur ſupra partem vnguenti modo. Aquæ vel ſucci herbarũ prædictarum iniiciuntur. Si autẽ exulceratio fuerit, metallicis eſt vtendum,& vnguento diapõpholigos,emplaſtro de ceruſa,emplaſtro nigro,& quæcũq; parata ſunt ex antimonio, plumbo, ceruſa,tuthia vel pompholige:& vt breuiter dicã, quæcũque citra morſum refrigerant,& exſiccant. Quare neque lachrymæ, neque alia medicaméta aut attrahẽtia,aut digerentia, admiſcenda ſunt,vt thus,myrrha,galbanũ,aſſa fœtida, cinamomum,ſpica & huiuſmodi.Sunt diligenter leuiganda, vt collyria, deinde abluenda diligentiſſimè, & ex illis vnguenta paranda cũ ſuccis,ol.& cera alba,vel ſeuo hirci.Nam aliæ axungiæ putrefaciunt.Oleũ ouorum frequenter ductum & agitatum in mortario plũbeo,donec ſpiſſius reddatur, & plumbi coloré contra-

xerit, efficaciſſimum eſt medicamentum. Cinis cancrorum fluuiatilium lotus in aqua ſolani permixta pul. ex plumbo, vel antimonio, vlceratum cancrum curare dicitur, & creditur. Quòd ſi non curat, ſaltem mitigat, exſiccat, & depaſcentē cohibet. Nam difficillimum eſt partem iam induratam emollire, & priſtinæ ſanitati reſtituere. Sed metallica omnia partim repellendo, partim digerendo citra morſum morbum leniunt. Hęc eſt cura, quam vocant palliatiuam.

De vteri vlceribus. CAP. LXXV.

VLcera in vtero fiunt poſt alios morbos, vt poſt inflammationem, vel abſceſſum, vel poſt fluxus muliebres acres, & poſt medicamenta apposita acria, vt ſabinam, ſemen nigellæ, & alia fortiora. Fiunt & vlcera ob contagionē morbi Italici, aut propter recrementa retēta, & putrefacta circa pterygia vteri. Deprehēduntur facilè a dolore, recrementis, & pure reiecto. Curantur ægrè, quia pars illa multa recrementa colligit, quæ vlceris conſolidationem retardant. Priùs diſtinguere oportet vlceris naturam, quàm deprehendere poterimus ex cauſſis, quæ præceſſerunt: ex victus ratione, & totius corporis natura: num etiam à morbo Italico factū fuerit. Quæ poſt abſceſſus frigidos fiunt, ſolida eſſe ſolent: quæ poſt inflāmationē a languine, & quæ poſt eryſipelas, viruléta & depaſcētia fiunt, ſi poſt ſcirrhum, gangrenoſa: quæ poſt morbum Italicū, diſepulotica, & chyronia. Curantur autem hæc vlcera corpus euacuando, detergendo, iniectionibus, exſiccando, vnguētis, vel fumigiis. Multùm autem reſiccare oportet, tā ob partis naturam ſiccam, quam ob recrementa, quibus pars illa abundat. Medicamenta detergentia vlcera, in quibus acrimonia, punctuæq; ſentiuntur, ſine morſu eſſe debēt. Optimum eſt in illis ſerū lactis iniicere cū pauco ſacch. vel melle roſ. vel decocto hordei & roſ. cū melle roſ. vel cum ſyr. de roſ. ſiccis, vel decoctum lentium, vel plantag. foliorū myrrh. oleæ vel oleaſtri, ceterach, agrimoniæ, aut aliarū herbarum amararū, ſine magna calfactione. Quare abſynth. & ſimiles herbæ calfacientes, hac in cauſſa conuenire non poſſunt. In vlceribus autē ſordidis & pituitoſis, iniectiones fieri poſſunt ex decoctione

ctione apij,abſynthij,centaurij minoris,fabarum, lupinorum,orobi,quæ magis detergent. In his parum ægyptiaci diſſoluimus, vel vnguenti apoſtol. in principio, cùm vlcus obductum eſt multo pure & carne putrida, Sed poſteaquam illa caſtigata, vel ablata ſunt, mitioribus medicamentis agendum eſt ob ſenſum partis. Vlcere ſufficienter deterſo prædictis iniectionibus diſſoluimus myrrham,aloem,iridem,& alia ſarcotica,tro.albos Ratis,demum ad vnguenta partem ſiccantia eſt veniendum,vt ad vnguentum pompholig.de ceruſa, de plumbo,& aliis metallicis inſigniter reſiccantibus. Si medicamentis non poſſunt euinci, tentandum erit fumigio partem reſiccare.Faciendum autem,id eſt,ex ſarcoticis, & fuliginem generantibus, vt lachrymis,reſinisq;, aliis quibuſdam permiſtis,vt ſandaraca, auripig.cortice thuris,ladano,hypociſtide,vt

℞.thur.maſtic.ladani puri,myrrhæ,ſtyrac.rub.ana ʒ. iij.marchaſ.& lapidis piritis,auripig.rub.an. ʒ.ij. excipiantur terebin.& fiat fumigium.Si vlcus poſt morbum Italicum fuerit factum, vel a morbo Italico depẽdeat, addenda erit ʒ.j.cinabrij, & per embotum fumus recipiendus.Quòd ſi mulier fœtorem ferre non poſſit,optimum erit parare aliud magis odoratum hoc modo.

℞.aliptæ moſ.& gallæ moſca.ana ʒ.j.beniouin, ſtyrac. ladani puri ana ʒ.iij.maſtic.thur.& cort.eiuſdem.an.ʒ.ſ. cum muſc.gum.trag.fiant troc.quibus vtatur,vt dictum eſt.Si autem à morbo Italico facta fuerint vlcera, vtile erit malam illam morbi qualitatem, in toto corpore euincere & auferre prouocando ſudorem, vel ſtuphis,vel iniectionibus,vel vſu guaiaci,vel ſimilibus,& vnguentis prædictis argentum viuum addere, & fumigio parato ex cinabari vti. In omnibus his vlceribus vſus ſtupharum eſt vtiliſſimus,quia corpus vniuerſum exiccat.

De *contuſione teſtium.* CAP. LXXVI.

EX contuſione ſæpe teſtes intumeſcunt. Hi autem contuſi ſubinde exſiccantur, oxycrato, vel oxyrrhodino profundantur. Si verò adſit tumor cum dolore, & ſine inflammatione,ſufficiet cataplaſma ex farina fab.& lacte confect. ad doloris ſedationem & diſcutionem. Si autem dolore ſedato,tumor remanſerit, parandum eſt

Digitized by Google

cataplasma ex farina fabarum & fœnug. decoctis in oxymel. Si verò ex contusione inflammatio oboriatur, curetur, vt supra monstratum est.

De inflammatione testium & scroti. CAP. LXXVII.

INflammatio testium subitò fit ob frequentes venas ibidem existentes, & ob situm in parte inferiore. Fit autem ab ictu vel vlcere, vel ob medicamenta acria ad curationem frigidi affectus adhibita, vel ob immissam fistulam, vel ob aliud quoduis instrumentum. Itaque huic inflammationi confert missio sanguinis. Quare sanguis detrahendus est è brachio maiori copia, si vires ferant. Sequenti die affigendæ sunt cucurbitulæ coxis cum scarificatione ad derivationem. Si verò defluxio non consisteret, repellentibus est vtendum, vt quæ ex succis herbarum frigidarum, & astringentibus, vel earundem aquis parantur, addito aceti modico, vicinis partibus admouenda sunt. Iis autem addere possumus repellentia crassa, vt bolum arm. cortic. mali gran. & similia, vt meliùs fluxio inhibeatur, postea cataplasmatis ex repellentibus & discutientibus confectis vti, quæ parantur ex succis semperuiui, vel plantaginis, vel solani, & farina hordei, cortice mali gran. rosis, & huiusmodi. Fiat igitur cataplasma in sequenti modo.

℞. suc. plantag. vel solani ℔.j. fari. hord. ℔.ß. ros. rub. cort. mali gran. an ʒ.ij. ol. ros. ʒ iiij. fiat cataplasma. Solanum & plantago, quia ob frigiditatem repellunt, & quodammodo siccant, magis conueniunt Lithargyrum nutritum in ol. ros. & aceto vel suc. plantag. digerit, & refrigerat. Si dolor oboriatur, mitigandus est iis quæ maiorē vim relaxandi non habent. Pars enim ob copiam humoris, vel recrementorum facilè putrescit. Fiat igitur sic.

℞. mal. viol. solani ana M.j. furfur. p.ij. decoq. in sapa, & parti applicentur. Si verò mitigandus est dolor inflammationis vergentis ad suppurationem, humidioribus vtendum.

℞. mal. rad. bismal. ana M.j. fari. frum. qr.i. farinæ fœnug. & semi. lini an. ʒ.ij. olei viol. ping. porci an. qr.j. decoq & contusa per cribrum transmittantur, & fiat cataplas. Si hisce remediis parùm profeceris, cataplas. ex foliis hioſquiami vtendum erit. Decoquantur ergo folia h ios-

Digitized by Google

hioſquiami ſub cinerib.& contuſa excipiantur axungia porci reducantúrque ad formam cataplaſ. Dolorem ſedat.& inflammationem maturat. Fit autem cataplaſma ſedans dolorem ex farina hord. & lacte. Si tumor reſoluatur,quod cognoſcitur cum minuitur,fiat cataplaſ. ex farina orizę, vel cicerum,vel orobi cũ oxymel. vel ſapa vel vino,& applicetur,vel emplaſtrum ex chalcit. reductum in formam cerati cum ol. antiquo vel aneth. vel rutac. vel irino. Si verò diſcuti non poſſit,ſed ſuppuretur,vbi ſuppuratus fuerit,tunc curi ferro diſciſſa,pus excernatur, vlcerique, vt in omnibus aliis ſordidis moris eſt, medeatur. Quòd ſi durities adſit, ea quoque eſt emollienda ſenſim malacticis. Difficilè emolliuntur ſcirrhi teſtium, & carnoſa hernia. Pars enim interna laxa eſt,ob id facile recipit excrementa,& recepta retinet in uoluctis illis,quibus teſtes integuntur. Ea autem materia congelatione indurata maximo cum negotio emolliri poteſt,& euacuari. Emolliunt fotus ex oleis amygd. dulc.lil. olei dulci decoctis, vel in ſapa, butyro recenti, vel axung. porci non antiqua exceptis. Poſt emollientium vſum digerentibus uti conuenit. Digerunt ol. amygd. amar. irin. antiq. dulce, rutac. aneth. Poſſumus admouere in eundem vſum emplaſtrum ceroneum,emplaſtrum filij Zachariæ. Vnguenta dialtheę,& martiatum, ſi cum oleo amygdal.& viol. applicentur, conuenire poterunt. Quòd ſi horum omnium vſu longo tumor induratus emolliri non poſſit,tentandũ eſt ſequens cataplaſma mirabile.

℥. rad.mandrag.recentis ℔.ß. hioſquiami & alchec. ana M. j. decoq.in ſapa, & per cribrum ſimul contuſa mittantur,quibus adde rad.panac.℥.ij. Opoponacis loco rad. panac. quem in decoctione macerare, liquare, deinde miſcere oportet,& fiat ad formam emplaſtri,addendo cerę parum,vel ad formam cataplaſ. addẽdo ſtyrac.℥. ß. Si poſt huius cataplaſ.vſum durus tumor permanſerit,de eius cura deſperandum, niſi per abſciſſionem, vel caſtrationem teſtis auferatur.

De *herniis*. CAP. LXXVIII.

HErnia ſeu ramex Latinis,*cele* Græcis,ruptura & crepatura à Barbaris dicitur: *cele* nomen eſt commune

inflammationibus arteriæ, vmbilici, scroti, & inguinis, sed varias propter affectiones materiæ, siue partis accipit appellationes. Si enim in aspera arteria fiat tumor, vt plerisque accidit ex potu aquæ ex liquefactis niuibus, quæ Alpinis & aliis montanis in vsu est, *bronchocele* Græcis, gutturis hernia Gallis dicitur. Quando verò vmbilici ligatura laxatur, *omphalocele* Græcis dicitur. Quòd si intestinum supra inguina exeat, Bubonocelem Græci, Ramicem inguinis Latini appellant. Mulieribus sæpe accidit cùm laxatur foramen illud, per quod ligamentũ vteri ad internam inguinis partẽ descendit, aut disrumpitur peritoneum, propter fœtus magnitudinẽ, aut multitudinem, vt in his, quæ duos aut tres pariunt, accidit aliquando. Cùm verò intestinum in scrotum infrà delapsum est, intestini ramex, Græcè, *entorocele*, dicitur. Proinde si rupto peritoneo, omentum duntaxat in scrotũ descenderit, *epiplocele* Græcis, omẽti ramex Latinis dicitur. Si verò flatus, vel aqua huius affectus sunt causſæ, ab his nomen accipit hernia, vt si aquosus humor in parte aliqua corporis implicatus in scrotum colligitur, *hydrocele*, hernia aquosa dicitur. Talis hydropicis circa hydrocelim apparet. Quòd si flatus hunc affectum gignit, *pneumatocele*, id est, hernia venti, vel flatulenta vocatur. Sunt & aliæ duæ species, quarum vna *sarcocele* Græcis, carnosa hernia dicitur: Altera *kersocele*, id est, varicosa dicitur. Aliquando etiam complicanturhi affectus, vt aqua cum spiritu descendit, aut simul cum omento intestinum delabitur, & Græcis nomine compositio dicitur *epiplocele*. Idẽ de aliis est iudicium, vtriusque appellationis nomina coniungentes. Distinguntur à ruptionibus relaxationes. Rupturæ enim in lateribus illij fiunt post ictum, aut saltum vehementem corpus contorquendo, nec in his apparet magnus tumor in principio, sed progressu temporis. Magis enim ac magis peritoneum disrumpitur, & tumor immensæ magnitudinis, & in summa cute eminet, quòd, scilicet, intestina extra peritoneum dilabantur, & à sola cute sustineantur. Has consequitur dolor pungens, & quasi lacerans. Relaxationes autem tantùm eueniunt circa foramen, per quod vasa, & musculi cremasteres ad testes descendunt. Præterea distingun-

tur

tur ab inuicem relaxationes. In aliquibus magnus & inæqualis tumor: in aliquibus crescens & decrescens citra dolorem apparet. *Epiplocele* dignoscitur à tumore paruo, qui magis in osse pubis sit, quam in scroto. Tumor autem permanens est, nec minuitur, sed semper perseuerat, siue ieiunet, siue huc & illuc corpus moueatur, aut quouis modo colloceturSi verò retineatur spiritus non adeo increscit, tactu inæqualis, mollis & lubricus sentitur, *enterocele* augetur vel minuitur ratione materiæ collectæ. Intestinum, ægro quiescente, aut resupinato, rursum retrahitur & in loco permanet, aliquando pars altera in scroto residet. Tumore, vel cibi satietate crescit, frigore contrahitur. Intestinum clamore relaxatur, scrotum relucet, & multùm distentum apparet, & magis in vna, quam in altera parte. Aliquando tactu discernuntur excrementa indurata. Cùm autem remouetur intestinum, & ad inguen retruditur, sentitur flatulentum murmur. Species hæc est omnium periculosissima, potissimùm si reduci non possit intestinum, & excrementa adeo sint indurata, vt exeri nequeant. Tunc enim per os redduntur, vt in iliaca passione. Ad horum autem euacuationem clysteres iniiciendi non sunt. Nam distendunt, & grauant scrotum, & sæpissimè reddi non possunt. *Sarcocele* deprehenditur à tumore rotundo, oblongo, duro, formam testiculi referente, & qui longo tempore pedetentim increuit. Inter autem hanc speciem, & herniam, *entrocele* dictam, hoc discrimen intercedit, quòd in *entrocele* tumor mollior & repentè oboritur. *hydrocele* autem distinguitur, si vitium est, inter membranam erythroidem, & dactroidem, vel extra. Quibus erythroides tunica humore distenta est testiculus rotundus apparet, & tensus ob aquosum humorem ibi collectum. Aut si humor in scroto sit coaceruatus, intumescit scrotum, nec vllæ rugæ apparent, & splẽder, vesicæ inflatæ quodammodo similis. Est enim tumor cum grauitate & cachexia, & iis notis à *pneumatocele* distinguitur. In vtroque enim scrotum distenditur, & leuis est, in aquosa autem contrà.

Cæterùm herniæ aliæ curantur, aliæ autem difficulter, aliæ verò nullam admittunt curationem, vt carnosa,

quæ si sit insignis,nullo modo potest curari, sed castratione testis auferẽdus est. *Kerſocele* curationem item non admittit,verùm non est molesta,vt *epiplocele*. Omenti ramex difficile curari potest. Vix enim reperiri potest ob tenuitatem,& mollitiem omentum,& cedit impellenti, si reducatur. Constringenda erit pars laxa frigidis &cõstringentibus,quibus etiam vtimur in intestinorum ramice.In vtraque specie imperanda est inedia,si multitudo recrementorum impediat, quo minùs reponi possit aut omentum,aut intestinum.Quòd si vacuanda sint recrementa in ramice omenti,iniciatur clyster.In intestinorũ verò ramice alius blandè sollicitetur. Si verò flatus,& tormina adsint, inunctiones ex ol. rutaceo circa vmbilicum factæ erunt ex vsu,& harum loco apponendus erit sacculus ex millio, cumino, & sale confectus. Quòd si ob flatus reductioni minimè obtemperet intestinum,fotu magis relaxante vtendum erit. Cruribus itaque elatis & deductis intestinum sensim reducatur, atque reductum statim idoneis ligamentis,vel subligaculo retineatur,& super subligaculum detersa priùs parte à fomentatione relaxante foueatur pars decocto sequẽte cum spongia noua calidissimè & frequenter, potissimum post intestini reductionem, donec pars quodammodo contrahi videatur. Huic autem decoctioni,si flatus ventrem,& alias partes distendant,addantur flatus discutientia sine relaxatione.Paretur decoctio sic.

℞.rad.bistort.& rad.pentaph.rubiæ ma.& chelidon. ma.an.qr.ß.rad.narcis qr.j.herniar.polig.& hippur.an. M j.cumini,nasturt.torrefacti ana ʒ.j. flor. stech. & anthos ana p.j.flor.rorif.cẽtaurij min.ana p.ij.fiat decoctio in aqua & vino astringente, vel lixiuio, qua foueatur pars,& in principio calidissimè.

Post eius autem vsum admouenda sunt contra ruptu ram emplastra,siue de pelle arietina,vel fiat tale.

℞.mass.emplastri diacal.vel pro matric. vel comitissæ ʒ. ij. radic. bistor. & narcissi ana ʒ. ß. blattæ bizant. sang. drac. sarcocol.alumi.an.ʒ. iij. malaxentur omnia simul oleo cydo.& fiat emplastrum, quod in pelle arietis impositum admoueatur. Vel sic.

℞ mastich.sarcoco.sang. drac,blattæ bizant.corticthur.

Digitized by Google

thur.aloës,boli arm.gypſi,galla.pſid.an.ʒ ij. Ictiocol. & taurocollæ,diſſ.in aceto an.ʒ.ij. malaxentur & fiat emplaſtrum. Vel addendo picis deraſæ a nauibus ʒ.ij.colophoniæ ʒ.j malaxentur cum ol cydon.& reducantur ad formam cerati. Vel excipiantur decocto pellis arietinæ, vel bullitæ. Vel fiat decoctio ex fragmentis pellium prædictarum,vel pergameni. Colæ enim ſatis reddunt, & eorum decoctũ prædicto magis ſiccat. Sunt qui magnetem his vnguentis admiſcent,& limaturam calybis deuorandã dant,vt ſic à magnete calybis trahatur,& per conſequens inteſtina. Verùm illa mihi parùm prodeſſe videntur,nec iuuare poſſunt,niſi ſiccando, ſi aſſumãtur, vel premendo partem ob pondus,ſi admoueantur. Sic enim parte depreſſa inteſtinum deſcendens,nec in altum nec foras crumpere poteſt. Lithargyrum,ſcoria ferri,coraillum, & alia grauia eadem ratione prodeſſe poſſunt. Quare his etiam vti poterimus. Dãtur & potiones reficientes & conſtringentes ad eundem affectum. Sed hæ parum meo iudicio proſunt,niſi quia vniuerſum corporis habitum ſiccant. In relaxatione autem conſtringentia:in fractura verò, deſiccantia, conſtringentia & neruos conſolidantia vſurpanda. Verùm quia peritoneum eſt in perpetuo motu,ob epigaſtrij & muſculorum motionem,& adeo tenue eſt,vt ruptum adduci non poſſit. Vulneris autem labra niſi adducantur, nunquam coaleſcere poteſt vulnus. Quare hæc curatio videtur difficilis. Si quis tamen hanc tentare velit, vtatur ſequẽtibus.

℞.radic.biſtort.narciſſi an.ʒ. j. radic. conſol. ma. & mino.quinque ſolij,& rub.ma.ana ʒ.ß. hippuri. polyg. an.M.j.ß.febeſten.N.x.dactyl.pa.iiij.myrob.cheb.indor. citrinorum an.ʒ.j.ſeminis aniſi & naſturt.ana ʒ. ij. flor. roſ.anth.& cyper.an.p.j.fiat decoctio in vino & aqua,& in ℔.j.diſſol.mell.roſ.& ſacch.an. partes æquales, fiat ſyrub.aromat.cùm ʒ.ij.diagal.capiat manè reiectis recrementis quinque horis ante paſtum, ʒ. iiij. Ad idem pilulæ illę de bdellio valẽt,& ex conchilijs veneris,vel fiat opiata ſequens.

℞.conſ.roſ. antiquæ, & ſymphiti ana ʒ.j.conſeruæ flor.ſaluiæ & acori vulgaris colatæ an. ʒ.ß.tro.de carabe vel de ſpodio, vel de bolo ʒ. iij. blattæ bizantiæ vſtæ &

lotæ in aqua caudæ equinæ ʒ.ij. cum syr. cydon. fiat opiata, capiat ad quantitatem nucis, superbibēdo parum vini rubri. Pulueres reficcantes ex corall. rub. vsto priapo cruri vel cetui præscripti cap. de paralysi sunt efficacissimi. Interea æger vtatur alimentis crassis viscosis, vel constringentibus.

Ad Aquosum ramicem, qui hydrocele dicitur.

Cap. LXXIX.

Hydrocele vel est aquæ intercutis symptoma, vel est affectus scroti. Si sit cum ventris tumore, danda est operā, vt aqua, quæ in peritoneo continetur, frequentibus euacuationibus absumi possit. Frustra enim aquam in scroto contentam copiosis remediis absumere tentamus non euacuato prius peritoneo. Quòd si aqua in scroto collecta sit, facile ex totius scroti tumore & magnitudine dignosci poterit. Si in altero testium, vel vtroque tumor appareat, ab humore inter dartrō & erytroidem collecto alter testium aut ambo tument. Ad eius autem humoris euacuationem fiat fotus sequens.

℞. lixiuij barbitonsoris ℔b. iij. in quibus decoque cuminī ʒ.ij ceterach, el petroselini, apij an. ʒ. ß. salis ℔b. j. foueatur pars. Si imbecilliora videantur, adde sulphuris ʒ.ß. foueatur manè & sero, postea admoueatur sequens cataplasma.

℞. sterco. capræ ʒ. iij. cochlearum contusarum cum testis ʒ ij. sulphuris ʒ.j. misce, fiat cataplasma, applicetur, & sæpe remoueatur. Cæterùm vti poteris remediis præscriptis cap. de ascite ad hepatis corroborationem, & aquarum consumptionem. Proderit etiam vsus pul. confecti cineribus, quem cap. de paralysi, & multis aliis locis præscripsimus. Portò si hæc parum prodesse videātur, pungatur tumor.

De ventoso ramice. Cap. LXXX.

Ventosus ramex cum hydrope & citra hydropem accidit. Si cum hydrope fiat, curetur hydrops, & ventosus ramex curabitur. Si sine hydrope eueniat, vtatur topicis remediis, & euacuato corpore à pituitosis humoribus, & corroborantibus facultatem ventriculi cōcoctricem, quod fiet remediis scriptis ad ventriculi & vteri inflationem, & ad ascitem. Poterit etiam vti fotu præ-

by Google

Præscripto in aquoso ramice. Aquam enim absumit, & flatus discutit. Fit autem accommodatior, si paratur ex lixiuio, vel vino, & aceto, vel vino astringente, adiectis seminibus flatus discutientibus, vt

℞. cumini, baccarum lauri, seseli, rutæ an. ℥. j. fiat decoctio in vino leuiter astringente, & lixiuio, lauetur pars, vel fiat sequens cataplasma.

℞. stercor. vaccæ ℔. j. sulphur. & cumini an. ℥. ij. misce, & addito pauco melle fiat cataplasma, applicetur scroto, vel fiat ex farinis sic.

℞. farinæ fabarum ℔. j. decoquito in vino, addendo cumini, apij, petro. an. ℥. iij. fiat cataplasma, applicetur parti affectę. Emplastrum de baccis lauri, vel de melilloto idem præstare poterit.

De articulorum affectibus, & primùm de arthritide.

CAP. LXXXI.

ARthritis, articularis morbus ab articulis dicitur, à Barbaris gutta, quòd existiment esse defluxionem guttatim factam. Sed cùm dicimus articularem morbum, intelligimus articulorũ dolorem, vt differat ab eluxatione, quæ est etiam articulorum morbus, in quo quanquam grauis sit dolor, nũ propriè articulorum dolor, sed arthritis dicitur. Quòd si ab ictu, vel eluxatione fiat defluxio, tunc articulorũ dolores huic morbo superueniſſe dicemus, eritq; hic priùs tollendus, postea ad eluxationem veniendum. Est enim eluxatio morbus articulorum, sed in situ. Et quia proprium nomen non habet, vtemur hîc nomine generis, nisi in articulorum doloribus. Sed cùm articulus sit ossium connexio per ligamenta, non in omni coniunctione articulorum est dolor, vt in ea, quæ per symphisim fit, sed tãtùm in ea quæ per diarthrosim, aut synarthrosim. Verùm in hac rarò fit: fit tamen in pedio, in illa carpi aut metacarpij dearticulatione, quæ est per synarthrosim. Cùm enim in istis fit, magis fit per decubitũ, quam defluxum & cũ tumore, vt etiam chiragram vocauerunt œdematosum illum tumorem metacarpij, per abusum etiam tumores & dolores, qui per defluxũ fiunt. Dolores articulorũ fiunt à recrementis partium sensim defluxis. Qui a recrementis sensim collectis fit, magis per morbum Italicum quam

Eluxatio quid. Articulus quid.

alio modo fieri experti ſumus. Altera per defluxionem excrementorũ fit,& illam naturalem vocãt,quaſi quod naturalis ſit,vel ob victus rationem prauam cõtractam à parentibus,vel quòd non ſit contracta, neq; à morbo Italico relicta. Articulorum dolor,qui per defluxionem fit,cum maiore tumore fit. Altera & maximè ſi a morbo Italico ſit,ſit ſine tumore, ſed cũ dolore totius perioſtij. Dolor capitis vel præſens eſt,vel omoplatarum,vel ſterni,etiamſi nulla exulceratio intra vel extra cutim excitata fuerit,quod nonnullos decipit. Fiunt tales in pituitoſis incipiẽdo,vel in aliis poſt bubones venereos repercuſſos,vel intra verſos,vel poſt intempeſtiuum remediorum vſum,& vini,ſtatim poſt ſudationẽ. Leuantur multum exiccantibus. Excitatur noctu & mutatione temporum,& maximè in auſtrina conſtitutione, & modico lecti calore. Quæ ſit per defluxionem, vel a parentibus, vel à victus ratione inordinata, & ferè ſemper ob crapulam. A parentibus enim tantùm accipitur diſpoſitio,cui ſi non accedat mala victus ratio ad materiam multam producendam, non fit. At frequens crapula cruditates multas & excrementorum redundantiam facit. Et per motus inordinatos ſtatim à cibo in articulos decũbunt, vel attrahuntur. Demittuntur autẽ,cùm facultas expultrix grauata vel qualitate,vel quantitate irritatur. Tunc enim a partibus internis ad membra ignobiliora demittit per defluxionẽ. Eſt autem veluti fluuiorũ inundatio extra alueum,cùm ob frequentes pluuias non poteſt excipere copiam aquæ quæ inundat & partes vicinas occupat, ſic defluxiones fiunt. Sed illæ defluxiones aliquando per hypoſcymata fiunt in morbis,& natura per illos abſceſſus morbos facit,& in coxendice,vel aliis articulis imbecillioribus firmatur morbus. Defluit aliquando materia ab vna parte,aliquando ab alia,vt in alia recipiatur, & poſtea in aliam defluit per venas. Sed aliquando intra tunicas tendonũ à capite per foramen nucæ effluit pituita,quæ per coanam,vel nares, vel per palatũ expurgari debuerat. Defluxionẽ talem præcedit capitis grauitas & ceruicis,aliquando frigus,vel horrorem paruũ facit. Cùm incipit fluere illa pituitoſa materia:etiãſi pituitoſa appareat, leuis tamẽ rubor in ſuperficie

Digitized by Google

ficie apparet,& huiuſmodi materia in membris laxis recipitur,& diſtendens dolores internos,ſed non multùm vehementes facit. Pars œdemate laborare videtur, poſt doloris mitigationem,ante verò, œdemate erysipelatoſo. Fit a venis magnis & ab hepate, quãdo copia grauantur magnæ venæ,quæq; continere non poſſunt, neque capere,ad partes externas mittunt, & per emunctoria ad partes perueniunt,neq; dolorem faciunt,neq; in muſculis ob eorum laxitatem,ſed in articulis ob partis aſtrictionem,& conſtrictionem retinentur,partes ſenſiles diſtendunt,& ligamenta,vnde dolor excitatur.

Ligamentorum duo genera.

Ligamenta duplicia ſunt. Alia enim ſenſu prædita ſunt manifeſto:alia verò nullum omnino ſenſum habere deprehenduntur. Quæ a media oſſis parte oriuntur, inſenſibilia ſunt,vt quæ tibiam cũ coxa coniungunt,& femur cum coxendice. Talia cùm oſſis cartilagine naſcantur,& à cartilagine, condroſyndeſmi appellantur, inſenſibilia eſſe oportet,de quibus nolointelligere. Alia ſunt, quæ à perioſtio membrana fiunt,& membranoſa ſunt,talia ſentiunt. Nam ſi perioſtium ſenſibile ſit, cur inſenſibilis erit illa membrana, quæ duo oſſium extrema retinet? In illis grauis eſt dolor. Tendones etiam dolent, vt per anatomen cognouimus eorum, qui hoc morbo ſunt conflictati.Inter tendonem &ligamentum, quod tendonem integit,colligitur materia, quæ ſic indurata eſt,vt plãne appareat cruſtacea illa,quæ à parietibus vel pellib. abraditur. Talis materia ob aſperitatem non niſi cũ maiorem dolorem excitat,& illa ligamenta ſentiunt,quæ à perioſtio naſcuntur,reſoluit a parte tenui exiccatur, & in gypſeam materiã vertitur Non ſunt audiendi,qui putant omnem articularem morbũ fieri per defluxionem à capite,vel per ſpinalem medullam.Nam illa,quæ eſt in capite collecta,videtur eſſe illa,quæ in cerebri ventriculis colligitur,& per infundibulum expurgatur,vel per os vertebraru m,vel per mediam ſubſtantiam ſpinalis medullæ. Talis defluxio intra venas non fit.Non poteſt enim illa materia, quæ à venis in partes externas deſcendit, rurſum ſubire venas,& ingredi, niſi illa, quæ in ventriculum defluxerit, quæ per inteſtina

Diſcrimen ligamentorũ à ſenſu.

Sententia reiicitur.

descendit,& venis mesaraicis trahitur. Sed illa si trahitur,rursus coquitur, vel per ventrem effluens, facit fluxum cerebralem. Quare manifestum est talem per venas defluere.Sed cùm talis materia effugiat coctionem, defluit etiam,ante magnũ dolorem in parte excitatum, & si excitauerit,venæ tumidiores apparent,& ex illo tumore præsentiunt & prædicunt dolorẽ futurum.Quare illa falsa est & noua opinio.Non nego etiam talem fieri aliquando,sed nõ semper. Neq; etiam nego illam cerebralem ob dolorem magnum defluxionem per venas à partibus concitare,quando dolor iam maior est, & ferè omnis dolor articulorum est cum rubore,quod certissimum argumentũ est defluxionem fieri,vt in inflammatione à sanguine per venas,vel materia sanguini permixta. Nullus alius humor in corpore rubens est, à capite in articulos talis nõ defluit. Quare verior est eorum opinio, quòd à plenitudine & redundantia venarum fiant defluxiones in articulos,vel recremẽtis aliarũ partium, vt cerebri.Quomodo febres continuę soluerentur in articulorum dolores,si materia non esset intra venas? Talibus & febres continuæ soluuntur hoc modo. Quare per venas defluxio fit.Hæc necessaria sunt, quia in morbis,qui fiunt per defluxionem, habenda est ratio partis mittentis,& partis recipientis,& eius quod mittitur,vt si à capite defluãt omnes morbi articulares,in omnibus caput euacuandum,corroborandũ, & siccandum pituitam euacuando,quæ maximè redundat in capite, quæ omnia in ea,quę fit à sanguinea materia vel bilioſa,conuenire non possunt, & vt huic malo verè occurramus, distinguere oportet,primùm si à capite fluat,quod ex signis priùs tradetis cognoscitur: Vel si à venis magnis internis,quod cognoscitur,si citra dolorẽ capitis, vel grauitatem,dolor aliquam partem occupat,sed cum febricula,vel aliqua inæqualitate fit,& pars citò intumescit, rubet,dolet,ab vna parte in aliam mouetur.Si bilioſa,ciũs ab vna parte in aliam mutatur.Est cum maiore ardore partis,& dolor acutior est,citra magnũ tumorem. In principio color à rubeo flauet,& omnia,quæ in erysipelate esse solent,insunt. Si à sanguine,maior tumor & rubor,& extenditur vsq; ad partem carnosam vicinam.

Signa à magnis venis.

Si pi-

si pituitosa sit materia, œdematis naturam habet, nisi quod non magnus dolor adest, sed tumor & impotentia diutius partem occupat. Sed tales defluxiones syncerę non sunt, quæ per defluxionem, vt illæ, quæ per decubitum. In caussa est, quòd à venis subitò defluit materia, in quibus omnes humores sunt permixti. Quare præsentem materiam & prædominantem inspicere oportet, & ab ea remedia colligenda. Curari debet, vt aliarum partium inflammationes & tumores. Quod si ægrotantes paterentur, vel Medici tentarent, citius à morbo ægri liberarentur, & nō modò à præsenti occasione, sed ab aliis seruarentur. Verùm toti sunt in doloris mitigatione, qui dolor symptoma est, non morbus, & bene se curatos putant, si dolor mitigetur, cùm tamen remaneat intemperies, & partis relaxatio. Nos ob id partiemur huius morbi curam in præcautionem, & curationem. Præcautio debetur futuro morbo, & principio morbi, ad incremētum inhibendum, quæ est tota in absciſione causſarum, quæ possunt morbū facere, vt in ablatione plethoræ, cacochymiæ, in corroboratione partiū, obstructione viarum, per quas fit defluxio. In plethora, sanguis missio facienda, quæ breui morbū factura est. Quòd si magna nō sit, neque tempus insset paroxysmi, tunc diæta tenui, fricționibus aliisque paruis euacuationibus auferetur sensim plethora. Euacuationes istæ debent fieri cū auersione ab illa parte, quæ frequentiùs & primùm illo morbo occupatur, vt si pedes, è brachio: si brachia, è poplite. Si à cacochymia, purgationū optima est vomitio, & maxime si a pituita fiat, siue per defluxionem, siue per decubitum. Fricțio in oppoſita parte fieri debet, & non in laborante. Purgatio medicamento conuenienti, quod sit humoribus purgandis determinatū, & quod non exagitet multùm humores, qualia sunt illa, quę neque calida, neque multùm tenuia sunt, sed quæ astricționē aliquam in partibus relinquunt, ne materia fluat, qualia sunt inter simplicia, rhab. myrobal. pil. de agarico sine gummi, vel cum myrob. & quæ ex turbith. cum myrob. componuntur. Cùm volumus præcauere, non est vtendum (vt faciunt neoterici Medici) fortiter attrahentibus materiam in venis contentam, non in articulis. Quare illa

Curatio.

Curatio plethoræ.

Curatio ex cacochymiæ.

sufficiũt,quæ sunt enumerata,& dando illas pilulas quę myrob.recipiunt ab Arabibus paratas,& illas vituperare,quę lachrymas, & semina aperiẽtia multa recipiunt. Talia enim dari debent , cùm pártes obsessæ sunt illis humoribus, cùm conflitit defluxio. Alio tempore concitant & mouent , quò fit vt frequentissime videantur post vsum horum medicamentorum in dolorem incidere,qui vtuntur pilulis aromaticis maioribus & minoribus. Purgandi sunt hoc primùm ecprocotico medicamento vt qui calido morbo corripi solent,cath.cass.syr. ros.iax.ad ʒ.j. Deinde concoquenda est materia vel maturanda determinatis, vt quę non extenuant,calfaciũt, & aperiunt,sed tenuitatem & acrimoniam minuunt,sua moderata frigiditate,si morbus calidus est, vt si biliosus æger,biliosa corripiatur.Syr. viol,cum decoctione sebesten vtilissimus erit. Temperabit enim sanguis acrimoniam,& lenitet ventrem. Quòd si placet decoctionem parare ad syrupum diluendum, paretur vt diximus in libro de remediorum formulis ex cichor.end.lact. & aliis frigidis,vel ex multis illarum herbarum,vt

Curatio arthritica calido morbo

℔.cichor.scariol.cucurb.lact.ana M.j.fiat decoctio in ℔.j.ß. dissol.syr. viol. ʒ. vj. misce pro tribus dosibus,vel ex syr.de succo end.simplic. Si verò apozema, quod leniat & alteret, fiat hoc modo ex supradictis herbis , & fructibus bilis acrimoniam extinguentibus,vt

℔.cichor.end.lact.scariol.borrag. ana M.j.prunorum. sebest.tamarindorum ana ʒ.j.amisi ʒ.ß. fiat decoctio. In ℔.j.ß.diss.syr.vio.& rosarum lax.ana ʒ.iij.misce pro tribus dosibus.Finitis syr.detur potio sequens.

℔.rhab.infusi,& fortiter expressi ʒ ij. syr.ros.lax.ʒ.ij. cath.ʒ.misce,si velit in forma boli,fiat sic.

℔.cath.& tripherę persicę ana ʒ.ß.rhab. pul. & irrorati ʒ. j. capiat manè. In hac causa in forma pilularum minùs conueniunt.Quòd si morsus sit æger,fiat sic.

℔.elect.de succo ros.solut. rhab.an. ʒ ß cum syr. ros. solut.fiant pilulæ,capiat post mediam noctem cum custodia. Si vna euacuatione nõ sit sufficienter euacuatus, reiteretur,priusquam veniat tempus accessionis. Nam accessionis tempore non est mouendũ corpus euacuatione narrata nisi leuissima,vel fortissima vtẽdum, quia humorum

humorum redundantiã affatim euacuat, & defluxiones consistere facit. Oportet necessario vel leuissimo medicamento ad constringendum dato, vel triphera persica, quæ leuissimè euacuat, citra agitationem humorũ vti. Quare non irritatur defluxio. Si materia sanguinea sit, sanguinis missio à parte opposita faciendа ad diuersionem, & multus sanguis trahendus, si vires, ætas, tempus, magnitudo morbi suadeant. Cùm incipit aliquem occupare, sanguinis missione morbus curandus. Sanguis inflammatur & in bilẽ vertitur, & serũ acrius redditur. Poterunt quæ serosa purgant & bilem præscribi, vt syr. ad arcendam putredinem humorum, vel incẽdium accommodari. Quare quæ superiùs dicta sunt, dabuntur eodem modo & ordine. Cõueniunt & in vniuersalibus, & in particularibus remedia magna ex parte. Quare de illis non agemus. Dolor à materia calida semper defluit, siue fiat incipiendo, siue post dolores à materia frigida similiter. Quare semper repellendũ a principio, nisi cum fit post morbum per crisim. Fit enim aliquando & liberat, modò non sint acerbissimi dolores, qui ægrotantem iugularent ob virium resolutionem. Repellentia verò supra partẽ tumidam adhiberi non debent, sed mitigantia & refrigerantia, vt vocant. Nam in ea parte humor fluens dolorẽ facit, qui in medio musculi inter descendendum non faciebat, ob partiũ structuram, & sensum: vasa sunt magis constricta, neque tã liberè partes ob dolorem dilatari possunt. At astringentia illa dilatationẽ impedirent, & constrictionem augerent. Quare ab illis est abstinendum, nisi tempore sanitatis, quia illa partem corroborare possunt, & laxitatẽ castigare. Verùm paulò altius versus emunctoriũ, & in parte interna magis quàm externa. In eo enim loco sunt plura vasa maiora & magis denudata. Illa enim materiæ transitum prohibent. Quare si multa esset plethora, prius inanita esse vasa oportet, ne corpus lædatur, vel statim euacuare redundantiam. Illa enim esse possunt communia, quæ ex circuitu partium inflammatarum, vel in fluxu sanguinis apponuntur, vt pulvis constrictiuus aceto exceptus, vel albumine ouorum fortiter agitatorum, vel aquæ astringentes, addito pauco aceto, vt sunt prunellorum,

Curatio à materia sanguinea

Topica.

peculi rosarum myrtil. Vel cataplasmata ex fructibus acerbis, velex palmulis immaturis, ex oliuis immaturis, cotoneis, piris agrestibus, sorbis, cornis decoctis in aceto, & contusis, quibus adde aliquid panis albi, vel farinæ lentium ad maiorem adhærentiam sic.

℞. palmularum vel prunorum agrestium, vel cotoneorum N. xx. medullæ panis ℔.j. decoquantur in aceto, & contundantur, & per cribrum mittantur, fiat cataplasma, cui aliquando, ne arescat citiùs, adde olei ros. omphac. ʒ.iij. vel aliud ol. ex astringentibus applicetur. Nihil prohibet pulucrem astringentium addere, vt ros. balaustiorum, vel gal. vel bistortæ ad ʒ.ij. Alia commodissimè supra partem adhibenda sunt ante hæc mitiora, vel quę ex rebus frigidis multùm ponderantibus, quæ non tam ob frigiditatem & astrictionē, sed & pondere suo concidere faciunt vasa, & ligaturæ intercipiũt materiæ descensum. Quare bolus armen. cum litharg. aut ceruſa conueniunt, fiatque hoc modo.

℞. litharg. auri ʒ.iij. cum succo cydo. vel alterius fructus, vel plantæ & aceto, fiat vt nutritum, applicetur supra dictas partes, addendo parum ol. ros. Ex vnguentis pauca in officinis parata habemus, quæ id per se præstare possint, ob oleorum & pinguedinũ copiam. Vnguentum ros. populeonis parũ astrictionis habet, vt refrigerationis ob ol. viol. quod recipit, & axungiam porci. Ob id melius illa ponere super partē affectam. Sandalinum lorũ in aceto, & succo astringente magis conuenit. Sunt tamen multa, quæ parùm conueniunt, vt spica & alia, quę hepati determinata sunt. Si quis eo vti voluerit, augeat boli quantitatem, addat lithargyrum. Vnguentum pompholigos, quia graue & frigidum, non satis astringens. Quare bolum, vel gallas, vel radicem bistortæ addere oportet. Verum bolus armena id præstare potest, & minimo emitur pretio. Hæc apponenda est, donec cõsiterit defluxio. Hæc enim in illa parte maxime duo commoda præstat, influentem humorem inhibendo, & quod in parte est, per partem euacuat digerẽdo, & exiccando, & nõ retrocedit, vt dolorem in illa parte excitet. est enim vtile his, in quibus morbus articulorum sic notabilis vnam partem relinquit, vt alteram accipiat.

In

In quibus neque mouetur, neque per defluxionem fit, inutile eſt vti repellentibus. Supra partem dolentem refrenantia dicta, vel ſedantia dolorem cum quadam refrigeratione parua, vel cum relaxatione moderata imponenda. Parantur aliqua ex lacte, alia ex oleis & ſuccis, vel aquis ſtillatis, & cataplaſmatis, vt,

℞. ol. roſ. omph. & aquæ viol. vel ſolani an. ʒ.ij. agitentur, & panni intingantur, & ſæpe mutentur, vel ſic,

℞. ol. viol. ʒ.iiij. decoctionis mal. & viol. ana ʒ.i. agitentur. Verùm poſſunt parari ex ſtillatitiis & mucilaginibus, vt ſic,

℞. mucilag. ſeminis pſilij, confectæ cum aqua plantag. vt ſolani, vel ſucci ſemperuiui q.ſ. applicetur. Diluere oportet, ne ob emplaſticam vim perſpirationem impediat. Alij tantùm ſuccos herbarum cum aqua ponunt. Nam quæ ſpiſſa ſunt vel grauia, vel emplaſtica, ſæpe dolorem augent prohibendo perſpiratum, vt,

℞. ſucci ſemperuiui, & lyſimach. ana ʒ.iiij. aquæ end. mal. lact. ana ʒ.iij. panni temperentur & admoueantur in vehementi dolore. Ex medulla caſſ. fiſtulæ diſſol. in aqua viol. & oleo viol. fiat linimentum, vel cataplaſma micæ panis ſic,

℞. micæ panis medij ℔.j. temperetur in lacte ouillo, vel bubulo, & contundantur & reducantur in formam cataplaſ. Vel, vt vulgus Medicorum facit, decoquuntur, & fit cataplaſma, addendo vitella ouorum N.ij. croci parum. Verùm crocus poni non debet, niſi quando opium, vel hioſquiamus, vel mandragora in medicamentis ponitur. Et quanquam aſtringens ſit, calorem tamen habet maiorem, quàm pepticum ſit. Lac coctum minùs refrigerat, & magis acre eſt. Lac igitur vaccinum vel ouillum, quia plus habet butyri, eò magis dolorem ſedat: quò plus habent ſeri, minùs. Ex herbis contuſis & farina, cùm hoc non profecerit, & craſſior materia remanſerit, concoquenda & digerenda.

℞. radic. mal. altheæ ana qr.j. fol. viol. & mal. ana M. flor. cichor. viol. melil. ana ʒ. iij. fiat decoctio in iure inteſtinorũ, & contundantur, quibus adde vitella ouorum N.iiij farinæ lini, fœnug. ana ʒ.iij. axung. porci ℔.ß. ol. cham. melil. an. iij. fiat cataplaſ. applicetur, & frequenter

Digitized by Google

admoueatur,& mutentur remedia. Post remedium calidum,frigidum,vel minùs calidum applicentur,& sic viciſſim mutentur. Illa calida videntur fluxionem concitare, ob id moderatè adhibenda erunt, qualia sunt olea digerentia,vel cataplasmata. Oleum amyg. amararum, chamo.item axung.calidæ anatis, anseris,vrsi. Fit cataplasma ex farinis,vt,

℞.farinæ fab.& fœnug.ana ℥.iiij.aquę mal.vel decoctionis mal. q.s. fiat decoctio, quibus adde ol.anethi & arini ana ℥.ij.axung.gallinæ & anatis ana ℥.iij. fiat cataplasma,vel decoquantur in oxymel. & non remoueatur, donec exiccatum fuerit.

℞. farinæ fœnu. ℔. j. decoquantur in oxymel. & fiat cataplasma. Emplastra in cerati consistentia applicentur post ferociam, & doloris vehementiam, & non priùs. Emplastra sunt diachil.& diachalcit. dissol. in oleo lilio. vel amyg.vt chamo. vel aneth. vel rutac.& applicentur. Hæc sufficiunt pro materia calida, sed si huic permixta sit pituita, remedia posteriora citiùs erunt adhibenda,& resiccantia esse magis oportet,& minùs laxantia Quare emplastrum diachalcit.magis conuenit. Item diuinum & oxycroceum emplastrum,& quæcunque in sequentibus dicentur. Si dolor sit à materia frigida non subitò nec affatim fit, neque vehementes sunt dolores, tumores laxi sunt, & diutius durant in vna parte,nec sic de vna parte in partem mouentur, sed illam partem, quam occuparunt,diutius obsident, & illius partis robur deiiciunt,& actionem impediunt. Quia etiam si dolor sedatus sit,pars illa, cui impacta est, minor facta inflammatos tendones vel compressos adhuc retinet aliqua in parte,sic vt dolorẽ faciat in motu,& membra ob tumorem flecti non possint,& cùm tentant mouere, dolorem sentiunt. Fit hoc in senibus magis, quàm in iuuenibus, & post neglectam prioris materiæ resolutionem. Pars reddita imbecillior excrementa non repellit, quæ non bene concoxit. Et sic morbus calidus compositus fit ex calido & frigido. Fit in iuuenibus crapulosis, qui passi sunt morbum Italicum, vel qui ob natationem in aqua frigida,partes plus iustò refrigeraruat. Fit in mulieribus post amissam mensium purgationem ante tem-

Signa materiæ frigidæ.

Qui sint huic morbo obnoxij.

pus,

Digitized by Google

ſus. Fit maximè poſt membrorum defatigationem, vel humectationem, & potiſſimùm qui à morbo Italico id morbi genus contraxerunt. Quare eos à pedum ablutione, niſi in liziuio arcere oportet à natatione & curſu. Vomere debent frequenter, vt pituita ventriculi purgetur: humectantibus & pituitoſis abſtineant. Frequentiùs verò in principio euacuari debent. Ego multos ab hoc morbo vindicaui, vel potione aquæ, in quibus per defluxionem fiebat, & frequenti vomitu, vel purgatione per aluum. Debent illi capere pilulas de hiera. & agarico vel elephang. cum agarico vel aſſaiaret, ad vnam ſingulis matutinis, vel duas in hebdomada, vel tres ſemel. Hac ratione prouocabitur bona actio, impeditur recrementorum prouentus, & diuertit defluxionem in articulos. Quòd ſi faciliùs iſta operentur, nos euacuare bis vel ter vniuerſali euacuatione oportet. Nam iſtæ paruæ euacuationes in magna copia excrementorum non ſufficiunt. Fiat ergo ſic.

℞. maſſ. pilul. de hiera ſimpl. ʒ.j. cap. manè. Deinde vtatur ſæpe ſequentibus.

℞. mel. roſ. col. ℥.iiij. ſyr. de ſtec. ℥.iij. decoctionis beto. vel anthoſ. vel gaiaci ℔.j. fiat ſyr. aro. cum ʒ.ij. diarrh. abb. cap. quatuor matutinis, quibus finitis capiat ʒ.iij. elect. diacarth. vel de citro ſol. cum ʒ.j. elect. de ſucco roſarum. Vel fiat potus cum ʒ.iij. indi maior. & ℥.j. ſyr. roſ. lax. cum aqua betonicæ, vel decoctionis polyp. Vel cap. ℈.iiij. pilul. imperialium vel ʒ.j. fœtidarum, vel ʒ.j. ſine quibus, vel arthriticarum. In craſtinum cap. ʒ.j. ther. recentis. Quòd ſi velit corpus humidius reſiccare, cap. ʒ.j. ſingulis matutinis pul. ſequentis.

℞. cineris priapi tauri, & cranij hominis ana ʒ.iij. galangæ ʒ.j. ſacchari candi ʒ.iij. miſce, cap. manè. Deinde reuertatur ad vſum pilularum præſcriptarum, vel capiat ʒ.ß. ſequentium.

℞ aga. tro. & rhab. ana ʒ. j. rad. ariſtoloch. & quinq; fol. an. ℈.j. galang. garyophil. ſpicæ nardi, ſcenanth. an. ℈.ß. malaxentur cum ſucco braſ. vel roſ. fiant pil. de quibus cap. ſemel in hebdomada ʒ. ß. vel ſingulis diebus pilulas duas. Si acceſſionis tempus inſtet, abſtineat ab omnibus medicamentis, ſobriè viuat, corpus non agitet,

Si per defluxionem fiat, ne humores conturbentur & moueantur, defensiuo vti oportet, sin minus, vtatur, priusquam tempus accedat, lixiuio cum sale, vel sulphure, quod potest abscindere paruã humorum quantitatem, præmissa purgatione, & victus ratione. Si ergo sit mixta materia in principio, ne dolor humores concitet ad defluxionem, defensiuum paratum paulò supra partẽ affectam adhibeatur, & supra partem, quę dolorem mitigare possunt. Deinde ad materiam frigidam coquẽdam & ad digerendam veniendum, ad quod præstandum, quæ in declinatione morbi calidi sunt dicta, vsurpari possunt, & quæ sequuntur in materia frigida, & flatulenta, vt,

℞. sterc. vaccæ ℔.ij. mell. communis ʒ.ij. fiat catapl. Si ferre potest, ad maiorem discussionem adde cumini parum, vel fiat sic,

℞. sterc. vaccæ ℔.j. far. fab. furfur. ana qr.j. cumini & seminis fœnugræ. ana ʒ.j. excipiantur oxymel. & applicentur supra partes intumescentes. Vel excipiantur ad dolores magis sedandos. Si dolor sit à materia frigida, fiat tale quod sequitur.

℞. farinæ fab. ʒ.iiij. decoquantur in decoctione ranarum in oleo facta & vino, & reduc. ad formam cataplas. Si dolor non infestet, adde salis p.ij. ad consumptionem, vel fiat cum stercore capræ. Vel si à materia frigida spissa, quæ durum tumorem nõ laxum facit, tunc ad oleum & vnguenta veniendum.

℞. vnguenti mart. dialth. an. ʒ.ij. butyr. recent. tereb. an. ʒ.j. ol. lil. amyg. & lumbr. an. ʒ.j. fiat vnguentũ, vel sic,

℞. mucilag. semin. alth. semin. lini, & fœnug. ana ʒ.j. ol. lini, & cherini, axungiæ porci, taxi, vel vtsi ana ʒ.ij. croci ʒ.ß. fiat vnguentum, vel sic,

℞. ol. lumbricorum, liliorum, aneth. & rutæ ana ʒ.iij. vini albi, & sapæ ana ʒ. iij. ranarum communium N. 30. salis ʒ.j. decoquantur ad ossium separationem, & vini consumptionem, facta forti expressione, adde tereb. croci parum, fiat linimentum quo vngantur partes rigidæ & tensæ. Ad idem.

℞. asellorum & vermium ana ℔. ß. decoquantur in sapa ad dissolutionem, quibus adde axung. hirci & verueecis an. ʒ.iiij. vel decoquito simul, & reducantur ad formam

Digitized by Google

nam lini.quo vngantur partes. Oleum hepatis ranarũ, & gallinarum idẽ præstat. Et ad dolores sedãdos oleum, in quo decoquitur torpedo, dolorem mitigat. Quòd si aliis adiungatur,efficacius erit. Ex herbarum succis sic,

℞.succi ebuli ℔.j.succi hederæ ʒ.ij. ol. antiquissimi vel rutac. ℔. j. decoquantur, quibus adde styrac.castor. an.ʒ.iij.opopa. ammo. an. ʒ.ß. dissoluantur in ol.& misceantur,addendo parum ceræ,fiat linimentum,quo vngantur partes. Deinde applicentur emplastra diachil. cum ʒ.j.sulphur.pro ℔.vel diachalc. aucta dosi chalcitidis. Emplastrum diuinum additur cum sale, malaxetur cum oleo rutac.vel irino, vel laurino, vel multùm digerentibus. In his qui ob morbum Italicum patiuntur tales dolores, emplastrum de ranis, aucta dosi euphorbij, & mercur. magis conuenit, vt emplastrum ex sulphure vel sulphur, addendo emplastrum diachalcitis vel diachilon. Et si sic bis aut ter tractentur, curantur & morbum euadunt, & possunt conseruari, si lixiuio sequenti vtantur post paroxysmum.

℞.cineris cruris equi,vel cerui,vel asini ℔.j. aquæ fabrorum ℔. iiij. fiat lixiuium, abluat pedes & manus bis in hebdomada.Firmat pedes,& absumit excrementa,& vt fortiùs faciat,adde salis communis qr.j. vel in lixiuio communi ℔.ß salis. Paretur ex cineribus quercus vel hermodactyl. Vtilis est frequens vsus theriacæ post vomitionem, vel vacuationem leuem post pilulas factam, vel decoctionem polypodij. Eos, qui per defluxionem morbo corripiuntur,iuuat: Antiquæ verò vsus, si à morbo Italico, & citra defluxionem fiat, superbibendo parum vini diluti aqua betonicæ, vel arthemis.Si à morbo Italico & citra defluxionem fiat, curetur, vt dicetur de morbo Italico. Qui gonagra laborant adhibito caustico parti internæ poplitis vindicantur, defluxione acri, vesicatorio adhibito super partem, euacuatur materia acris, qua euacuata dolor sedatur. Aliqui cùm incœperunt hoc morbo laborare, frequenter in aqua frigida natauerunt, & sic euaserunt morbum, roboratis partibus, & vasis constrictis & repulsis humoribus ad partes internas. Si ob laxitatem & humorum tenuitatem fiat, prodest in principio. Quòd si morbus tantùm accreue-

rit,vt partes imbecilliores reddiderit,inutilia sunt remedia hæc vniuersalia,sola mitigãtia dolorem,sunt ex vsu.

Nonnulla ad huius morbi curationem & præcautionem experta in medicina facienda.

AD præcautionem morbi articularis & nephritici doloris fugere eruditatem)necesse est, & si fiat,castigetur frequenti vomitione. Nam sola vomitio hos duos morbos maximè præcauet. Prouocetur ergo vomitio manè,si facilè vomat:sin minùs,post longam comessationem à prandio.In crastinum capiat pilulas duas ante cibum ex pilulis sequentibus.

℞.rhab.& agarici tro.an.ʒ. ij.cinamomi,spicæ nardi & celticæ asari,mastich.myrrhæ,an. ℈.ß.aloes ʒ.ß.terebinthinæ ʒ.iij. incorporentur terebinthina & formentur pilul.vj.pro ʒ. capiat in crastinum vomitionis,vel etiam sine vomitione, tempore non supra modum calido, semel in hebdomada post primum somnum ℞piat ʒ.j. Alio verò tempore calido loco pilularum vtatur opiata sequenti.

℞. cass.ʒ. ij. cath.ʒ.j. tartari ʒ. ß. senæ oriental.ʒ.iij. zinzib.& rad.penthab an.ʒ.j. anisi ʒ.ij.seminis rutæ ℈.j. cum syr.ros.lax. fiat opiata, capiat semel in hebdomada ad quantitatem nucis horis duabus ante cibum. In crastinum opiatæ capiat ʒ.ß. theriacæ cum ʒ.j.terebint. abietis ʒ.horis ante cibum.

℞. ocymi seminis, alkecangi, rutæ, seseli, asari,herniar.siccæ,corall.rub.lapidis iudaici an.ʒ.j.cineris capitis muris, & astragali leporis an.ʒ. iij. radic. pentaph. & tub.maior.ab.ʒ.j. spicæ celticæ ʒ.ß.excipiantur terebinthina,& fiant pil.ʃ.pro ʒ. Capiat in declinatione morbi articularis, ac etiã in declinatione morbi nephritici,& post purgationem corporis per tres dies capiendo prima die 6.in secunda 4.in tertia 2.& superbibat aquę beton.ʒ.iij.cum pauco vino albo,

Pro fortissimo dolore nephritico & articulari sit remedium,vt sequitur.

℞. pul. suprà dictarum pilularum & ʒ.iij.castor.croci ana ℈.j. opij. scrupul. ß. incorporentur cum syrup. de stechade, & fiat ad formam opiatæ spissæ, de qua capiat

Digitized by Google

fiat ad quantitatem paruæ fabæ longè à paſtu.

Si morbus articularis ob largam ſanguinis miſſionem à qua corpus alioquin pituitoſum, frigidum redditum eſt, curandus eſt optima victus ratione, & medicamentis laxantibus imbecillioribus & acopis. Quòd ſi quid à Medico prætermiſſum ſit, id erit faciendum. Vtatur ergo pilulis ſequentibus.

℞. acaciæ qr j. ſpong. bedeg. ʒ. iiij. peculi roſ. cuſpid. glandium: pediculorum, vuarum, quas vulgò vocant (*grappes de raiſins*) ʒ. ij. ſeminis vuarum, roſ. rub. boli arm. ana ʒ. iij. incorporentur cum omph. & pauco aceto, addendo albuminis ouorum fortiter agitatorum q. ſ. ad excipiendum, miſce. Applicet in emunctorio partis dolentis, dum ſentiet humorem ad partem irruere. Serò aut manè capiet vnam aut 2. aut 3. pilul. ex ſequentibus, quæ non laxant, ſed ſolùm fluxionem cohibent.

℞. boli arm. terræ ſigillatæ an. ʒ. ij. roſ. maſtich. cortic. thur. bedeg. raſ. dentis apri, an. ʒ. iij. opij. ʒ. j. ſtyrac. myrrhæ an. ʒ. ß. cum ſyrup. de pap. fiant pilulæ vij. pro ʒ. capiat, vt dictum eſt. Semel in menſe capiat ʒ. j. pilularum ſequentium, quæ impediunt multam humoris collectionem in corpore, ob quorum copiam & tenuitatem oritur hic morbus.

℞ agar. ʒ. ij. rhab. ʒ. j. ß. myro. chebul. cydoni. an. ʒ. ß. maſtich. ℈. ſpicæ nardi, & radi. pentaph. an. ℈. j. cum ſyr. roſlax. fiant pilulæ vj. pro ʒ. capiat longè à paroxiſmo. Et ſi multùm non mouerunt ventrem, vtiles tamen erunt alia ratione. Frequentiſſimè tamen illis vtatur. Deinde ſyr. & aliis infra ſcriptis. Sed approbarem frequentem vomitionem à cibo & corporis quietem. Nam dolentibus, dolorem inducere non debemus, ſed eum potiùs acopis ſedare. Verùm vbi corpus fuerit purgatum & laſſitudo curata, tum exercitio leui & frictione partes erunt corroborandæ.

℞. rhab. myro. citrin. chebul. an. ʒ. ß. ag. tro. ʒ. ij. myrrhæ, maſtich. an ℈. j. ſpicæ nardi, cubeb. an. ʒ. ß. cum tereb. fiant pilulæ, quibus vtatur duabus aut tribus horis ante prandium, poſt vſum vomitionis. Quòd ſi ad vomitum non ſit propenſior, aſſueſcat, aſſumpto cibo ad ſatietatem, pinguibus vel butyro rãcido vti, & inunctio-

ne facta ex oleo amygd. & lilio. ſupra ventriculum, alimenta reiicere. Vel loco harum pilularum capiat ʒ. j. pil. de hiera ſimpl. Deinde vtatur ſyr. ſequentibus bis vel ter in anno.

℞. mel. roſ. col. ʒ. iij. ſyr. de ſtech. ʒ. j. decoctionis artheticæ & beton. ℔. j. fiat ſyr. ar. ʒ. ij. diagal. Et finitis ſyr. capiat pilulas ſequentes.

℞. maſſ. pill. ſine quibus, & imper. ana ʒ. ß. cum ſyr. de ſtechade, fiant pilulæ.

℞. pyretri contuſi ʒ. iij. decoq. in oxymel. & vtantur manè, maſticando ʒ. j. per tres dies, 4. aut 5. priuſquam vtatur theriaca ſingulis matutinis ſpuendo. Deinde aqua frigida & modico aceto roſato os abluant, vbi ceſſare voluerint à maſticando. Poſt quatuor dies accipiet manè theriaces noſtræ mediæ ætatis ʒ. j. addendo cineris aſtragali leporis ℈. ß.

℞. conſ. acori vulg. ʒ. ij. conſ. anth. ſtechad. ana ʒ. ß. zinzib. conditi ʒ. ij. confection. aro. roſ. diagal. an. ʒ. ß. corall. rub. vſti & loti, eranij hominis vſti & loti an. ʒ. ij. cum ſyr. conſer. cort. citri fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ſuperbibendo parum aquæ abſynthij.

℞. cineris cruc. cerui ʒ. ij. aſtrag. lepor. ʒ. j. anisi ʒ. j. pul. diagal. ʒ. ij. lacch. candi ʒ. iij. fiat pul. capiat poſt paſtum nihil ſuperbibendo. Si dolores ſint citra defluxionem, vngantur partes ſequenti linimento.

℞. ol. ſcorpionum, ol. lumbric. an. ʒ. iij. axun. anat. anſer. butyr. an. ʒ. ij. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ. j. ß. ceræ parum, fiat linimentum, vngatur.

℞. terebinth. ʒ. iiij. ol. vulpini & hircini an. ʒ. ij. croci, myrrhæ, & maſtichis ana ʒ. iij. ceræ nouæ, mucilag. ſeminis fœnug. ana ʒ ij. Liqueſcat cera cum oleis: deinde miſceatur turbit. Tertio loco odorata: vltimo, mucilago, & reducantur ad formam linimenti.

Si morbus per defluxionem fiat in articulos, in principio multis medicamentis laxantibus ægrum mouere non oportet, ſed quietem imperare, & ſtatim dare oportet theriacæ recentis ʒ. j. cum pauco bolo armena pulueriſato. Prope emunctoria, per quæ fluxio fit, ſequens medicamentum ad repellendum, imponendum.

℞. radic. biſtortæ ʒ. ij. gall. nucis cupreſſ. an. ʒ. j. roſ. ʒ. ß. bo-

℞. boli arm. ʒ. ij. fiat pul. excipiantur aceto & albumine ouorũ, applicetur, vt dictum eſt. Leuiter aſtringatur pars interna coxæ, addito ſcilicet, aſplenio: ſupra partem, quæ incipit dolere, apponant oleum roſ. perfectum. Quòd ſi nõ poſſit inhiberi fluor, & dolor augeatur omni tempore, dolori ſedando erit incumbendũ, deinde quod remanet, in parte, emplaſtris erit diſcutiendum. Ad ſedationem doloris, vtile erit cataplaſma paratum ex pane ſyrocomiſto macerato in lacte ouillo, & nõ decocto, quibus adiungi poterunt vitelli ouorum fortiter a gitatorum, pariter caſ. nouiter extracta cum fumo decoctionis mal. & olei chamomill. apponatur ad formam linimenti. Si materia pituitoſa appareat, vel in declinatione, applicentur ſupra partem panni intincti in ſequenti lacte.

℞. lactis vaccæ ℔. ij. ſulph. ʒ. ij. miſce, vratur, deinde applicetur ſupra partem, & non remoueatur, donec diſcuſſum fuerit, quod in parte collectum eſt.

℞. fœnug. contuſ. ℔. ß. decoq. in oxymel. & apponatur parti. Poſt curationem, ad partium corroborationẽ, & maiorem diſcuſſionem, ponatur ſupra partem affectam emplaſtrum ſequens, quod diu geſtet.

℞. maſſ. emplaſtri diachillonis ℔. j. ſulph. irid. ariſtol. an. ʒ. j. ß. calcitis ʒ. ß. malaxentur cum oleo rutac. & reducantur ad formam cerati.

De *Coxendico dolore.* CAP. LXXXII.

COxendicus dolor morbus eſt articularis, à coxẽdice nomen accepit. Eſt ab articulorũ dolore aliqua ex parte diuerſus, tum quia particula non apparet ob profunditatem ſitus doloris, qui intus eſt, tum quia fit in aliquibus, qui nunquam articulorum dolores paſſi ſunt. Alios noui articulorum dolore vexatos, qui coxendicis dolore poſtea vel ante vexabantur. Quare puto dolorem illũ verè coxendicũ eſſe à recrementis illius partis coacernatis, vel in eam tãtùm partem defluxis, & ſentitur in parte tantùm coxæ profunda, & cùm mouentur, nõ autem ſi quieſcant, dolẽt. Fit autem ob eluxationem, diſſectionem ligamenti, quod à perioſtio naſcitur, non in cõdroſyndeſmo, quod à capite femoris inſenſili naſcitur. Sunt, qui in equitatione, alij in aſcenſu magnorum equorum, vel ob ephippij longitudinem, dolorẽ ſentiũt, diſ-

ne facta ex oleo amygd. & lilio. ſupra ventriculum, alimenta reiicere. Vel loco harum pilularum capiat ʒ.j. pil. de hiera ſimpl. Deinde vtatur ſyr. ſequentibus bis vel ter in anno.

℞. mel. roſ. col. ʒ.iij. ſyr. de ſtech. ʒ.j. decoctionis artheticæ & beton. ℔.j. fiat ſyr. ar. ʒ.ij. diagal. Et finitis ſyr. capiat pilulas ſequentes.

℞. maſſ. pill. ſine quibus, & imper. ana ʒ.ß. cum ſyr. de ſtechade, fiant pilulæ.

℞. pyretri contuſi ʒ.iij. decoq. in oxymel. & vtantur manè, maſticando ʒ.j. per tres dies, 4. aut 5. priuſquam vtatur theriaca ſingulis matutinis ſpuendo. Deinde aqua frigida & modico aceto roſato os abluant, vbi ceſſare voluerint à maſticando. Poſt quatuor dies accipiet manè theriaces noſtræ mediæ ætatis ʒ. j. addendo cineris aſtragali leporis ϑ.ß.

℞. conſ. acori vulg. ʒ.ij. conſ. anth. ſtechad. ana ʒ.ß. zinzib. conditi ʒ.iij. confection. aro. roſ. diagal. an. ʒ. ß. corall. rub. vſti & loti, cranij hominis vſti & loti an. ʒ.ij. cum ſyr. conſer. cort. citri fiat opiata, de qua capiat ſingulis matutinis ſuperbibendo parum aquæ abſynthij.

℞. cineris cruc. cerui ʒ.ij. aſtrag. lepor. ʒ.j. aniſi ʒ.j. pul. diagal. ʒ.ij. tacch. candi ʒ.iij. fiat pul. capiat poſt paſtum nihil ſuperbibendo. Si dolores ſint citra defluxionem, vngantur partes ſequenti linimento.

℞. ol ſcorpionum, ol. lumbric. an. ʒ.iij. axun. anat. anſer. butyr. an. ʒ.ij. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ.j.ß. ceræ parum, fiat linimentum, vngatur.

℞. terebinth. ʒ.iiij. ol. vulpini & hircini an. ʒ.ij. croci, myrrhæ, & maſtichis ana ʒ. iij. ceræ nouæ, mucilag. ſeminis fœnug. ana ʒ ij. Liqueſcat cera cum oleis: deinde miſceatur turbit. Tertio loco odorata: vltimo, mucilago, & reducantur ad formam linimenti.

Si morbus per defluxionem fiat in articulos, in principio multis medicamentis laxantibus ægrum mouere non oportet, ſed quietem imperare, & ſtatim dare oportet theriacæ recentis ʒ.j. cum pauco bolo armena puluerizato. Prope emunctoria, per quæ fluxio fit, ſequens medicamentum ad repellendum, imponendum.

℞. radic. biſtortæ ʒ.ij. gall. nucis cupreſſ. an. ʒ.j. roſ. ʒ. ß. bo-

℞. boli arm.ʒ. ij. fiat pul. excipiantur aceto & albumine ouorũ,applicetur,vt dictum est.Leuiter astringatur pars interna coxæ,addito scilicet,asplenio:supra partem,quæ incipit dolere,apponant oleum ros.perfectum. Quòd si nõ possit inhiberi fluor,& dolor augeatur omni tempore,dolori sedando erit incumbendũ,deinde quod remanet,in parte,emplastris erit discutiendum. Ad sedationem doloris,vtile erit cataplasma paratum ex pane syncomisto macerato in lacte ouillo,& nõ decocto, quibus adiungi poterunt vitelli ouorum fortiter a gitatorum, pariter cas.nouiter extracta cum fumo decoctionis mal. & olei chamomill. apponatur ad formam linimenti. Si materia pituitosa appareat,vel in declinatione,applicentur supra partem panni intincti in sequenti lacte.

℞. lactis vaccæ ℔.ij.sulph.ʒ.ij.misce,vtatur, deinde applicetur supra partem,& non remoueatur, donec discussum fuerit,quod in parte collectum est.

℞.fœnug.contus.ℨ. ß.decoq.in oxymel. & apponatur parti.Post curationem , ad partium corroborationẽ, & maiorem discussionem , ponatur supra partem affectam emplastrum sequens,quod diu gestet.

℞.mass.emplastri diachillonis ℔.j.sulph.irid.aristol. an.ʒ.j.ß.calcitis ʒ. ß. malaxentur cum oleo rutac.& reducantur ad formam cerati.

De *Coxendico dolore.* CAP. LXXXII.

COxendicus dolor morbus est articularis, à coxẽdice nomen accepit. Est ab articulorũ dolore aliqna ex parte diuersus, tum quia particula non apparet ob profunditatem situs doloris,qui intus est,tum quia fit in aliquibus,qui nunquam articulorum dolores passi sunt. Alios noui articulorum dolore vexatos , qui coxendicis dolore postea vel ante vexabantur.Quare puto dolorem illũ verè coxendicũ esse à recrementis illius partis coacernatis,vel in eam tãtùm partem defluxis,& sentitur in parte tantùm coxæ profunda,& cùm mouentur,nõ autem si quiescant,dolẽt.Fit autem ob eluxationem,dissectionem ligamenti,quod à periostio nascitur,non in cõdrosyndesmo , quod à capite femoris insensili nascitur. Sunt,qui in equitatione,alij in ascensu magnorum equorum,vel ob ephippij longitudinem , doloẽ sentiũt,dis-

tenduntur enim. Ergo talem dolorem frequenter sentiunt, sed decessu curantur, & alio situ. Mulieres à partu, & cùm vtero gerũt, solent dolorem in parte interna inguinis sentire, quem mulieres, vt vulgus Medicorũ coxendicum putant esse, ob anatomes imperitiam. Nõ nouerunt ligamenta vteri ad internam partem descendere, quæ si à flatu, vel ob vteri retractionẽ in alteram partẽ, vel superiorem distendatur, dolor sentitur. Sed hæc nota solent distingui, quòd mulieres hæ in anteriore parte magis, quàm in posteriore dolorẽ sentiunt, & ferè semper dolent, etiamsi crus non moueatur. Adde quòd mulieribus accidit post refrigerationem à partu, vel ob contortionẽ vteri, aut flatus, aut alios affectus, qui fiunt sine mulieris perturbatione. Nam mulieres, quæ vteri suffocatione laborant, hãc tẽtionem non sentiũt, quia mens occupata est, & in illis non est sensus, vel quia diu ea non durat. De curatione eius dictum est. Curatur enim, vt inflatio vteri. Redeamus ad coxẽdicum vterum. Est enim alius, qui fit à materia calida, alius à frigida & sæpius. Calida vehemẽtiores dolores facit, frigida verò diuturniores. A calida, celerius, interdiu magis, quàm noctu fiunt. A frigida verò minus vehemẽtes, sed diuturniores morbi. Fit in pituitosis constitutionibus post multas equitationes à cibo, & inordinatos motus, & post saltus. Aliquando morbus Italicus in ea parte fit matur. Amittitur hic morbus frequenti vomitione. Aliquando à cibo vomere est vtile, aut manè, si facilè vomat. Aliquando à cibo amittetur potione aquæ, vsu clysterũ, & tenuissimis euacuationibus per clysteres factis, vel per medicamenta non multùm conturbantia, maximè si à bile vel defluxione fit. Curatur autem vomitione imprimis, euacuatione, digestione humoris collecti. vomitio excitatur multis remediis, vt aqua tepida, decoctione raphani, seminis atriplicis, & aliis, verùm commodiùs decocto seminis, vel radicis asari. Nam præterquam quod excitat vomitum, dolorem coxẽdicum curat, quod ego in multis fœliciſſimo cũ successu sum expertus. Et quia hellebori modo purgat, præparanda sunt corpora & eligenda, quæ ad vomitum sunt apta. Nam quibus fluit sanguis à pulmone, qui difficile respirant, qui pulmones vel pectus

Dolor inguinis mulieris prægnantis.

Curatio huius affectus.

Curatio doloris coxendicis.

Experientia.

Digitized by Google

pectus ſtrictum habent, tales omnes à vomitione abſtinere debent. Clyſteribus alui excrementa euacuanda ſunt. Verùm qui nullo negotio, vel citra periculum vomere poſſunt, oportet ſeminis vel radicis aſari decoctũ ſumere tepidũ ad ℥. iiij. poſt cibos pingues & liquidos, eóſq; diuerſos. Quod faciendum duobus vel tribus diebus, deinde inteſtina abluenda ſequenti clyſtere ad materiæ euacuationem, & doloris omnis mitigationem.

℞. mal. biſmal. cum rad. betæ, mercur. ana M. j. caul. & chamepyt. ana M. ß. ſeminis lini ℥. ij. ſeminis aniſi, & rutæ ana ℥. ß. fiat decoctio. In col. ℔. j. diſſ. benedictæ ℥. j. mel. roſ. ℥. iij. ol. chamo. & lil. ana ℥. ij. fiat clyſter. Hic in principio ſiue à materia frigida, ſiue calida ſit, clyſteribus vtendum erit. Nam clyſteres ad euacuationẽ materiæ communis vel coniunctę parantur, hoc tamẽ obſeruato, quòd calidioribus in frigida, frigidioribus in calida vtẽdum ſit. Clyſtere reddito, ſi dolor ſit à materia calida, vel ſi ſit vehementiſſimus, vel corpus plus æquo plenum videatur, fiat miſſio ſanguinis è brachio ad diuerſionem, deinde à poplite ad deriuationem. Quare ſi ad deriuationem tantùm fiat, ſufficit parum ſanguinis attrahere, ne ad partem affectam humores ſuperiorum partium deturbentur, vel trahentur cum morſu, & inanientur venę partium vicinarum, quæ cùm multo abũdant ſanguine, non trahunt. Quòd ſi maior copia trahatur, venæq; ſuperiorum partium multo ſanguine abundant, affectus ad partes affluit. Quòd ſi non conſiſtat de fluxio, tunc à poplite eſt ſanguis detrahendus. Quòd ſi miſſus fuerit à brachio, cucurbita internæ parti coxæ affixa cum ſcarificatione, ſed in vehemẽtiſſimo dolore dixi quòd multò præſtantius eſt remedium dolorũ, qui fiunt à defluxione humorũ, quàm ſanguinis larga miſſio, quàm Gal. dixit ad ſyncopem, quod periculoſum eſt. Supra partem digerentia & relaxantia ſunt apponenda, nunquam repellentia, niſi ad vaſa per quæ fit defluxio, apponantur, alioqui non præſtant vtilitatẽ. Quare cùm defluxio per interiorem partem iuncturæ fiat, tunc eadem ratione relaxantia non nocent, quia appoſita ſupra partes carnoſas non relaxant vaſa, vnde maior fluxio fit, ſed partes vicinæ relaxandæ ſunt, vt inguina, ne ma-

Digitized by Google

teria ad habitum corporis trahatur, quia ad illas partes attracta, emplastris aut vnguentis discutitur ac euincitur. Et ob id metasyncritica, quæ ab alio trahũt, poni debent quæ potenter discutiũt digerũntq;. In materia calida sufficiet addere relaxantia moderata, vt ol. chamo. amyg. amar. aneth. vnguentũ resumptiuum, de axungia & dialthea. Quòd si diuturnior sit, ad materiã frigidam præscribuntur. Addenda erunt in declinationẽ medicamenta laxantia, vt electuarium de succo ros. cum citro sol. diaph. in forma boli, vel in decoctione prunorum vel dactyl. vel tamarindorum, vel polypo. querciui sic.

℞. cath. ʒ. j. diaph. ʒ. j. misce, fiat bolus cum pauco sacch. capiat manè pro minoratiuo. Additur diaphenicum, si sanguis missus non fuerit, vel elect. de succo ros. ad irritandam facultatem excretricem, ne fiat agitatio, sine euacuatione, vel dissol. in aqua end. Et loco harum confectionum diagrediatarum, adde syr. ros. lax. ʒ. j. Deinde dentur syr. ad alterationẽ vel maturationem. Possumus vti maturantibus post factam minorationem per missionem sanguinis, vel purgationem. Quia omnis materia, quę facit dolorem, vel defluit, vel turget, quam vacuare licet in principio, & quia tota vacuari non potest, maturatur, vel mitior redditur, vel crassior, ne tam facilè defluat ad partem affectam. Vel si ob acrimoniam dolorem inferat, minuetur caliditate illa minuta vel acrimonia. Sed illi syr. deligendi sunt, vt diximus, qui refrigerant sine apertione, vt syr. end. simpl. viol. & decoctiones ex herbis similibus.

℞. syr. viol. de iuiubis ana ʒ. iij. decoctionis end. ℔. j. misce pro tribus dosibus. Si dolor vehementissimus esset, non erit præter rationem, & ad materiæ castigationem, & doloris mitigationem noctu dare syr. de papa. ad ʒ. j. cum decocto viol. & lact. Si materia magis ob tenuitatem, quàm ob acrimoniam dolorem inferat, syrup. de ros. siccis, myrtill. cum decoctione en l. cichor. conueniunt, quia exiccant & defluxionem retinent. Vel fiat talis decoctio, vt sequitur.

℞. lactucæ, end. cichor. viol. ana M. j. prunorum, iuiubarum, sebest. ana N. x. seminis m. l. pap. albi ana ʒ. ij. flor. nenuph. ros. viol. an. p. j. fiat decoctio. In ℔. j. ß. diss. sacch.

ſacch.q.ſ.fiat ſyr.aro.cum ʒ.j.ſandali albi. Tertio quoque die detur clyſter præſcriptus. Quòd ſi corpus abundet recrementis, nec defluat materia, ſemper iniecto præcedenti clyſtere detur medicamentum laxans in tali forma,quam volent.

℞.rhab.electi ʒ.ij.infunde in aqua end.vel artheticæ & pauco vino albo,exprimatur fortiter, expreſſioni adde ſyr.roſ.laxa.ʒ.ij.fiat potus.Si pilulas maluerit, dentur agreg.ſine quibus,vel è quinque generibus myrob.Abſtineat ab aureis,de hermodactyl.& aliis quæ recipiunt lachrymas. Poſt euacuationem abſolutam, dentur cochlearia tria ſyrup.de papauere ad ſiſtendam humorum agitationem, quibus in fine adde calidiora,vt trahant ad ambitum. In clyſteribus adde iberidem, ſiue naſturtium ſylueſtre,& in caraplaſmatis. Nam vna aut altera applicatione dolorem coxendicum ſoluit.

Si à materia frigida fiat, abſtinendū à ſanguinis miſſione è brachio:in poplite tamen, ſi dolor ſit vehementiſſimus.Nam dolor vehemētiſſimus ſanguinem & humores facit fluere. Quare permittitur ad eorū humorū detiuationē ſanguinis miſſio è poplite, vel talo, vel cucurbitarū applicatio.Vomitus frequenter irritādus, quia pituitoſa facilius vomunt ob pituitæ copiam.Manè igitur detur decoctum aſari,vel florū geniſtæ, vel ſeminis eiuſdem.Detur clyſter præſcriptus,cui adde decoctionis ag.& aſari ana ʒ.iij.cum decoctione polypodij,paſſ. vel yuæ artheticę.Vel dētur pilulæ de cucurbita,de turbith, & cochiæ,de ag.Hęc dentur in vehementiſſimo dolore. Quòd ſi mitior ſit defluxio,purgetur & materia concoquatur ſyru.detergentibus, & non multùm attenuantibus,vel aperientibus,de quibus dictum eſt de morbo articulari.Mel.roſ.ſyr. de gly. de ſtechad.in pauca quantitate,ſyr.conſer.corti.citri,mel.anthoſ.conuenit. Deinde purgetur pilulis fœtidis,de ſagap. & hermodact.& aliis paratis ex lachrymis,& colocynth. turbith, & aliis fortioribus medicamentis pituitoſis.Sunt olea calida,vt aneth.rutac.de coſto,vulpinum, lumbricorū, de tereb. in aqua vitæ.Vnguēta calida,vt martiatum, aragon.de althea & œſypus humida,vt axūgiæ ſerpentis,vrſi gallinarum,anatis,vulpis,liquefactarū in vino maluatico,tem

pore inunctibnis adde aquam vitæ.Item ſinapiſini,veſicatoria,emplaſtra digerentia,vt de meliloto oxycroceũ. Veſicatoria in fine, ſi alia non proſunt. Item cauteria ſuper partem antiqui adhibebant.Cataplaſma,quod ex iberide vel naſturtio factum eſt, & multum prodeſt, vt

℞.iberidis,vel cardaminæ, vel naſturtij terreſtris, vel aquatici,ʒ.ij.decoquantur in vino,cui adde farinæ lupinorum,& lolij ana ʒ.ij.īridi,coſti ana ʒ. j. flor. chamo. melil.ana M.j.axungiæ porci ablutæ & liquatæ in vino decies ℔.j.ol.de vermibus,& vulpini ana ʒ. iiij. miſce, fiat cataplaſma, applicetur ſupra nates, & vtatur etiam ſupra emunctoria.

℞.rad.biſmal.cucum.brion.irid.ana q.j.enulæ campan.& hermodactyl.ana q.ß.incidantur & decoq. cum iberidis & naſturtij vel rutæ ana M.ij. ß. rutæ agreſtis ʒ. j.florum anth.ſtechad. ſaluiæ ana p.j. ſum. thymi ʒ.iij. decoquantur,vt artis eſt, & contundantur, quibus adde axungiæ ſerpentis,& gallinæ ana q.j.ol.tereb.ʒ.iij.ol.de ſpica ʒ.ij.farinæ lupinorũ,fœn.& lini an.ʒ.iij.miſce,fiat cataplaſma,adde de decoctione quantum ſufficit, vel,

℞.vnguenti martiat.& arago.ana ʒ.iiij. ſucci enulæ camp.& iberidis ana ʒ.ij. euphorb. caſtorei ana ʒ.ß. ol. lumbricorum,nucum, rutæ ana ʒ.iij.miſce,fiat linimẽtum,quo vngantur partes inguinum ſedis,& oſſis ſacri. Inunctio ex oleo de thymo,vel de ſabina,& quæ paruo precio emi poſſunt, vel oleo de ſpica, quod non minus efficax eſt ob tenuem ſubſtantiã,& tenuem præparationem,vel extractionẽ,quam recipit. Emplaſtra enumerata efficaciora redduntur,ſi in iſtis olea malaxẽtur,vel de ſulphure apponimus,ſed cantharides id ſubitò prẽſtant ficubus exceptæ,& reductæ in formam cataplaſmatis. In hac affectione topica remedia debent non ſolùm apponi in ſede,& in emũctorio, vt faciliùs per eam partẽ vis medicamenti penetret ad partes affectas. Clyſteres derergentes multùm proſunt ob conſenſum, quem habet inteſtinum rectum cum perioſtio, venis, neruis, & illius iuncturæ ligamentis.Ego vno clyſtere curaui dolorem coxendicum breuiſſimo tempore, qui ſic habet.

℞.mal.radic.& biſmal.cardamiç vel naſturt.vel eryſimi ana M.j.ſeminis lini, fœn. ana ʒ.j. ſeminis ſeſeli,

rutæ

Digitized by Google

rutæ agreſtis ana ʒ.ß.flor.chamo.centaurij minoris,ſtechad.aneth.ana p.j.ag. aſari ana ʒ.ß.fiat decoctio ad ℔.ij.diſ.tereb.abietis ʒ.j.ol.rutacei,aneth.an.ʒ.iij.vini mal. ʒ.ij.miſce,fiat clyſter.Si aluus ſit aſtricta, adde quæ laxant,vt hierã,benedictam & ſimiles cõpoſitiones. Reſidentia cõtundatur & reducatur ad formã cataplaſmatis.Adde axungiæ porci antiquę,mellis cõmunis an.℔.j.applicetur ſupra partẽ in vehemẽtiſſimo dolore. Theriacã recentem,vel mythridatium, vel compoſitionem Philonij dare ad ʒ.j.cum vino eſt vtile, vt aſyncritã, vel ſimiles compoſitiones ſiccantes & obtundentes ſenſum ſiſtendo defluxionem iuuant,ſedando dolorem,qui fluxiones excitat & auget.Hæc ſatis de coxendico dolore.

De *dolore omoplatæ*. CAP. LXXXIII.

DOlor omoplatæ,qui diu durat,ſi non eſt à morbo Italico, curatur iiſdem topicis remediis. Quòd ſi dolor ortum habeat à lue Italica, morbi curationẽ adhibere oportet,ſed primùm, vt ciniùs mitigetur,purgato corpore inũctionẽ inſtituere oportet, quæ humorem auertit à parte ſudãdo.Et ne hoc remediũ dolorem adferat,pro remedio primum inungere oportet partes lõginquas,vt brachia & alterã tibiam tantùm,deinde ſpinam cum prædictis.Poſt tertiam inunctionem ad partẽ affectam veniemus vngendo partem. Et quia poſt alias partes eam inungemus diutius,vt quicquid in parte eſt, diſcutiatur, vel emplaſtrum ſequens poſt corporis deterſionem applicemus.

℞.maſſæ emplaſtri de ranis ℔.ß.arg.viui ʒ.ij. euph. caſtor.iridis ana ʒ.ß.malaxentur cum ol.de ſpica,& applicetur ſupra coxendicem, vel omoplatam. Si doleat illa interna, vtatur decoctione chinæ,vel gaiaci, vt ſuo loco dicemus.Si dolor fiat ob eluxationem,reponatur,ſi fieri poſſunt,& curetur,vt eluxatio,& poſtea apponatur remedium ad confirmationem partis. Ferant ſandalum altius in pede,vt ſenſim extendatur crus breuius.

De *Exanthematis*. CAP. LXXXIIII.

EXanthemata hìc appellamus,quod Plinius Pabulas, noſtri variolas vocãt, cum morbillis magna cognatione coniuncta,quæ ἐξανθήματα vocantur. Quo nomine puto etiam variolas dici,vt apud Hipp.iij.epid. Magna

Digitized by Google

ἐκσήματα emeriſſe,quem locum Gal.exponens, dicit tumores in cute ſponte efflorescentes à craſſis humoribus genitis.Addit,quòd tenues humores potiùs exulcerant, quàm tumorem faciant. Craſſi cutim in tumorem attollũt.Morbilli verò è tenui ſanguine fiunt.Non me latet exãthemata dici aliquas maculas rubras in febribus ſynochis & peſtilentibus apparentes.Quare nomen vagum neceſſe eſt eſſe.Quare ad horũ diſtinctionem exanthema puſtula dicitur ad differẽtiam macularum.Fiunt autẽ à ſanguine pituitoſo,ob id difficilè erumpunt.Pueris accidunt tumores albi apparentes cum rubore in circuitu. Quare pituitæ eruptiones rectè Plinius papulas appellauit.Nec id impedit,quod aliqui dicunt à ſanguine menſtruo fieri,vel ſemine.Verùm cùm ſemẽ meliùs elaboratum ſit,meliùs dicemus à ſanguine mẽſtruo fieri,qui pituitoſus eſt,& puerorum aptum alimentum.Auget ſuſpicionẽ,quod fiant à ſanguine mẽſtruo,quod ſemel tantùm accidãt. Duplex genus cõſtituitur,quędam lata,quę non admodũ pruriunt,quę à craſſiore materia, & minùs acri,variolæ à Barbaris dicuntur(noſtri, *petite verolle*.) Alterũ à tenuiori materia,ob id altius eleuatur. Ob id ſublimia appellantur,à Barbaris morbilli, quaſi parui morbi.Epidemius eſt morb.& contagioſus,qui à Raſi peſtis dicitur morbus epidemicus contagioſus, & maximè exitialis, idq;non ſemper,ſed aliquãdo peſtem præcedit,vel ſequitur. Et potiſſimùm in aëris conſtitutione humida & calida,in qua ſi diu perſeueret,ſolet fieri peſtis. Hæc lues pauca eſt,ob id non niſi poſt aliquot annos erumpere ſolet, ſed intus latet,donec externa illa aëris caliditas hanc materiam ad cutim attraxerit,& aliquẽ putrefactionis gradũ generauerit,& ebullitionem, ob quam febris accenditur, à facultate expultrice foras propulſarit , in qua tumores parui efflorescunt, dicti, quod turgentium gemmarum modo ad florem in planitis tumeant.Hic morbus in cute fit externarũ& internarum partium.Tanguntur, vt in aurium interna parte,& trachiæ arteriç,ob quę rauci & aphoni fiunt,dum laborant,& tunc grauior eſt,ſed illis accidit,qui calidiore aẽre nõ cõtinentur.Aer enim impedit quo minus humor ille attenuetur,diſcutiatur,& in fumum abeat. Tum in aliis

liis partibus internis, in quibus fierent, nisi natura dis-
cuteret, etiamsi in loco calido continerentur, vt aduenire
videmus in his, qui bene reguntur. Quòd si à crassis hu-
moribus cuti (vt quidam scripsit) impactis fierent, non
in aliis partibus à cute euenirent, & statim apparerent,
non post iiij. vel v. vel vij. diem. Neque in tali morbo se-
queretur ventris fluxio, vt in quibus accidit, nec corrum-
perentur membra, vt videmus euenisse 1557. Monspessuli
in filio hospitis (*des generaux*) in quo morbus hic corrupit
ligamenta iuncturarum, & extremitatem ossium. Fit er-
go à sanguine menstruo, qui à constitutione temporis
malitiam accepit. Fit per excretionē, & quia natura co-
natur coquere, separare, depelleréque quod molestat, nō
prima die, sed post quartū diem. Et quia tota materia nō
expellitur, non cessat febris, vt neque in aliis terminatio-
nibus morborum, qui iudicantur per abscessus: quia ma-
teria concluſa in abscessibus putrescit, & effumat, febrē
accensam retinet. Satis de eius causſa & generatione.
Nunc de signis & curatione. Cognoscitur ex cōstitutio- *Signa.*
ne, quæ præcessit, austrina calida & humida, multos si-
mul inuadit pueros. Primùm febricitant cū dolore dorsi
& capitis, pandiculationes & oscitationes crebræ ob co-
natum expellentis facultatis. Spirandi difficultas ob ve-
næ magnæ tumorē ad intrà, tussis inanis, item punctio-
nes & lassitudines toto corpore, facies rubra, & tumida,
in qua incipiunt maculæ rubræ vel pustulæ, in aliquibus
tam densę, vt sese cōtangant. In aliis paucæ, quia meliori
sanguine præditi sunt, & minus pleni. Fiūt albæ & rum-
puntur, & sanies vel pus fluit, & crusta fit & coalescit. In
aliquibus herpetis modo cuticulam summam tantū oc-
cupat, & in aliis nullum vestigium remanet. Talia ex te-
nuiori materia fiunt. In aliis vestigia & cicatric. manife-
stè apparent, vnde faciei deformatio accidit. In aliis fit,
quia non aperiuntur, & sanies illa crassior corrodit cutē
subiectam, facit vestigium, quia pueri frangunt vngui-
bus ante maturationem, & sic faciunt, vt cutis deformē-
tur ob violentam tractationē. Quare nec nimium retar-
dare, nec nimiūm festinare oportet in eorum apertione.

CVRATIO.

Curatur clementer purgantibus medicamētis, vt cass.

cath.syr.rosl.lax. Deinde si hic morbus fiat in iuuenibus, in quibus ob virium robur & ætatem licet mittere sanguinem,à missione sanguinis incipiũt, sed hoc in primo vel secundo die tantùm,non à basilica,sed potius à vena extremarum partium,vt à salvatella,vt euacuando iuuemus naturam,& euacuemus à partibus,in quibus magis redundat humor noxiuus. Si non liceat mittere sanguinẽ, vtilissimum est paruas cucurbit. supra externas carnosas apponere cum leui scarificatione, deinde si quis vnguento resumpt.vel ol.amyg.dulc. corpus inungat ad ignem,multùm iuuabit, vel aqua calida sola, vel in qua flores cham.& melil.vel mal.decoxerint,prestantissimũ. Hoc didici ex Hipp. verbis 7.Epid.partic. 2. aph.13. vbi ita scripsit: Pustulæ latæ non admodum pruriginosæ, quales Simo habebat, in hyeme, qui dum ad ignem vngeretur,vel calida lauaretur,iuuabatur. Vomitus nõ proderant,quòd si calidis fouisset,illi profuisset. Ex hoc aph. discimus curationem præcipuam esse euacuationẽ per cutem. Quia quò natura vergit, per loca conferentia. Quod in com.Gal.his verbis docet, Humores ad cutim procumbentes per illam essent euacuandi, quandoquidem longa minùs via est: horum rursus ad interna reuulsio,vt per vomitum vel per aluum materia vacuetur, & sic quod de medicamentis suprà scripsimus, istis pugnare existimetur,quæ sequuntur Gal. verba subiiciam, quibus docet aliquando esse purgãdum. Putabis, inquit, forsan me asserere nũquam in talibus purgationem esse ex vsu,quæ per aluum fit. Ego verò non id dico. Nam in curatoriis libr. edoctus es, iis purgationes esse opportunas,in quibus multa sit humorum affluentia. Etenim nisi quod prius in ipsis redundat,aut sang. missione,aut purgatione detraxerit quispiam,voluerit solùm fouere,& vsu calidorum medicamentorum discutere, plus sanè attrahet,quàm per cutim euacuetur. Veruntamen humorum cuti impactorum curatio prorsus fotu calidorum medicamentorum perficitur Nam indicio sunt humores,quibus illæ constant,satis crassi & frigidi. Sufficiunt ad præparationem, quæ à nobis sunt instituta, quia hoc facimus, priusquam erumpant, quo tempore maximè febris vrget,quanquam Galenus interpretatur ἐξανωγὴν, vehe-

Digitized by Google

vehementi aliquo calido fouere, ἐκνεύειν, vehementer calfacientia. Hoc non esse faciendum, quia hoc non hyeme, in Simone ob cutis densitatem, & temporis frigiditatem, spissitudinémque, & humorum delitescentium copiam faciebat. Quare in calido contineatur, & in cubiculo clauso calido, inuoluatur pannis rubris, aut integatur. Hoc enim mouet sanguinem, & Gal. in lib. de figuratione empyrica docuit. Et quò faciliùs humor erumpat, iuuanda est natura assumptis potionibus, quę ad cutim moueant, & humorem attenuent: tale est vsu receptum, quod ex radicibus aperientibus, & ficubus paratur, quæ ad cutim pellunt, vt

℞ radic. gram. aspar. fœnic. ana ʒ.iiij. liquir. raſ. ʒ.ß. fol. acetoſ. M.j. fic. N. xx. flor. cor. p.j. fiat decoctio. In ℔.j. diſſol. syrup. acetoſ. ſimpl. vel limon. ʒ.iiij. ſacch. parum, fiat syr. aro. & capiat ſerò & manè ʒ.iiij. donec tota facta ſit expulſio.

Quibus partes muniantur.

Verùm priuſquam iſta fiant, oportet repellentibus aliquas partes munire, ne in illis fluant. Nam ſolent partes illas corrumpere, vt oculos, vnde accidit multos cæcos fieri ob talem morbum. Quare croco in aqua roſ. diſſ. palpebras illinunt ſemel practici. Verùm id frequenter faciendum, & in oculum mittendo palpebræ nihil mali patiũtur, verùm internæ partes. Quare in oculũ mittere oportet, illud magis conuenit, quod digerat & repellat. Si enim ſolum repellens apponatur materia, iam defluxit, firmatur, tota retinetur, & oculum corrumpit. Os quoque & aſperam arteriam præſeruare oportet gargariſmate leuiter repellente, & detergente, fiat hoc modo.

℞. aquæ roſ. & peculi an. ʒ.iiij. hord. mund. ʒ.j. gly. ʒ.ß. fiat decoctio in aqua diſſ. vini mali gran. ʒ.iij. abluat frequenter os, & gargariſet. Teneat in ore ſacch. roſ. in aqua frig. immiſſum, donec facta ſit expulſio, qua facta ad tumores curam conuertere oportet. Poſſumus eorum maturationem iuuare leuiter inungendo, pingued. porci liquefacta, penna inungendo faciem, & cùm ad maturationem peruenerunt, acu pungendi. Nihil refert ſiue ſit aurum, ſiue ferrum, modò acu ex ære non pungantur. Poſt cruſtarum caſum corio porci ſalito fricare cutim

oportet. Quòd ſi inæqualis ſit cutis, in parte etiam illa inæqualis durat. Vel frequenter faciẽ lauare decoctione hord.integri,& mal. deinde nouacula radere, quaſi barbam,deinde vnguẽto albo Raſ. totam faciem inungere, vel vnguento citri. Faciunt iſta vnguẽta,vt minùs appareant maculæ, quod efficacius præſtat inunctio ex pinguedine aſini.Minùs volunt foueri calidis,quia materia calidior, & acrior, ſed citiùs aperiendi, ne cutim arrodant.Ablatio illa ex decoctione hord.facienda, & illinitio ex ceruſa,litharg.apponenda poſt deterſionem. Hæc pro cognitione & curatione latorum exanthematum.

De ſciſſuris. CAP. LXXXV.

SCiſſuræ fiunt,cùm cutis aut externa pars carnoſa diuiditur,& finditur,vt cutis vẽtris in vtero gerentibus & in hydropicis quibuſdam,in vola manus & planta pedis,in diuiſione digitorum,in palpebris,& labiis,præputio & ano ac ſede prouenientibus fiunt ſciſſuræ ob cutis tenſionem à plenitudine,vt in vtero gerẽtibus & hydropicis in manuũ ac pedum vola à morbo Ital. ob retẽtionem ſeri bilioſi retenti ſub tendine. Ab eadem cauſſa in diuiſione & radice digitorum inter digitos in palpebris à ſiccitate in frigida & ſicca conſtitutione,in his qui frigidiore & aridiore ſunt temperatura, in minoribus ob frigus conſtringens.In præputio,ob bilioſum ſerum.

℔. ouorum vitellos N. ij. frigantur in ſartagine cum ſeuo hirc donec diſſ.deinde in mortario conteratur, adde ol.roſ.vel myrtil.parùm ſarcocol.vel maſtic.vel gummi torrefacti tenuiſſimè pulueriſando & miſcendo, fiat vnguentum,vngantur labra.Idem faciendum in podice & ano.Verùm quandoque ſunt carnis excreſcentię.Quę cauſticis ſunt minuendæ, carnem deinde, ſiccantibus & aſtringentibus ſiccandæ,& ad cicatricem ducẽdæ.Quomodo minuenda ſit caro illa podicis, dictum eſt cap. de ragadiis ani. Si à morbo Italico ſit,curare oportet tot remediis ad mor. Ital. determinatis, & fortiter exiccantibus, vt illa tota materia abſumatur.curationem ex libro noſtro de morbo Italico quære. Fiunt etiam poſt ſudationem imperfectam,& ante, & nõnunquam ſine morbo Italico,vt nec parallela. Præcauentur, mitigantur & curantur prohibendo, ne cauſſa effectum ſuum admittat,

tat, vt ſi à frigore & ſiccitate fiat in labiis, pomata, & quæ partes calfaciet,& humectabit,curabit & prohibebit.Si à caliditate & ſiccitate, mucago gummi tragac. vel cydoni.extracta cum aqua viol.vel mal.curare oportet.Si ob aſtrictionem,laxando cutim ol.amyg.vel lilio, vel butyr.vel axung.galli anſer. anatis porci. Factæ iſtæ ſciſſuræ ad curationem ſiccari deſiderant, quia eſt ſolutio vnitatis,& vlcus leue.Verùm,quæ in palpebris vel in præputio, vel in auribus, ſiccari magis deſiderant, tum ob ſolutionem vnitatis, tum ob temperaturæ conſeruationem. Ergo in illis partibus vnguenta ex malacticis, vel ex pompholige, ex lithargyro, axungia, addito ſeuo arietis, vel hirci. Si verò in labiis fiat, vel in ano, vel in podice, ſeuum diſſolutum cum ol. roſ. & cera ſufficiet, maſtich. addita vel terebinth. Vel paretur vnguentum ex vitello oui indurato,& oleo.

De *ſcabie quæ pſora Græcis dicitur.* CAP. LXXXVI.

SCabies Latinis Græcè ψώρα dicitur,quę non multùm ab Alopecia Græcorum differt. Scabiei multæ ſunt differentiæ, vt vulgus vocat. Eſt pruriginoſa ſcabies, in qua puſtulæ paruæ ſunt, ſed materia ſalſa & acris eſt. Alia eſt,in qua puſtulæ maiores & albæ,& ad ſuppurationem veniunt, ſed illa ſeroſa eſt,& pituitoſa,ob id minùs pruriunt. Eſt alia differentia,quæ latas puſtulas habet,& in circuitu rubeſcunt,& ſunt veluti paruæ inflammationes cuticulæ, ad differentiam furunculorum,qui in carne fiunt, & ex ſanguine craſſo. Eſt quarta ſpecies, quæ malum mortuum dicitur. Eſt ſcabies à ſanguine melancholico à cruſta multa,quæ fit in tibiis, & difficiliùs curatur,curata recrudeſcit. Vnicuique inſtituenda ſunt remedia vniuerſalia & topica. Vniuerſalia ad materiæ antecedentis euacuationem ſeroſæ ſubſtantiæ, pituitoſæ, vel melancholicæ aut ſanguineæ præſcribi debent. Si enim ſint ſeroſi humores à bile,pruritum faciunt & veluti puſtulas aquoſas, quales fieri ſolent in herpete miliari.Sunt autem remedia ad illa ſeroſa recrementa, ſyru. roſ.laxatiuus,ſyr.de fumar. ſimpl. ſerum lactis,vel apozema ex ſeroſa purgantibus vel alterantibus humorem & mundificantibus ſeroſa recrementa,vt

℞. caſſ.nouiter extractæ ʒ.j.cum ſaccharo fiat bolus.

Ad idem valet diaprun. ſimpl. vel diaſebeſt. ad ʒ. j. vel ſyr. roſarum laxat. ab ʒ.j.ad ʒ ij. cum decoctione lapati acuti, vel acetoſ. vel cum ſero lactis. Si frequenter his vtamur, poterit purgari: ſi verò vno tantùm apozemate, diutius erit vtẽdum. Nam cùm materia ſit in venis magnis & paruis, oportet ſæpius & diutius purgare, vt non ſolùm, quod in primis venis eſt, vacuetur, ſed quod ſanguine permixtum eſt.

℞. rad. lapa ac. ʒ. ij. cichor. end. borrag. bugloſſ. ciclæ merc. ſcab. fumar. an. M. j. prun. ſebeſt an. N. 20. tamar. ʒ.j. ſen. orien. ʒ. iij. flor. cord. an. p. j. fiat decoctio in aqua end. fumar. & aqua fontis, vel in ſero capri. & in ℔ ij. col. diſſ. ſyr. de fum compoſ. ʒ. iij ſacch. parum, fiat ſyr. mediæ coctionis, vtatur quinque doſib. Vltimæ doſi adde robuſtis gr. vj. diagrid. nobiliorib. infuſionem ʒ. ij. rhab. Aliis robuſtiorib. ʒ. ij. de ſucco roſ. vel confect. hamech. Vtatur optima victus ratione, quæ cacochymiam bilis emendet. Si videatur non ſatis corpus purgatum, rurſus purgetur modo præcedenti. interpoſitis tamen paucis diebus, deinde vtatur balneo ſequenti.

℞. rad. elenij & lapa. acu. ℔ j. ciclæ, parietar. & ſaponariæ ana M. ij. florum anth. chamom. an. p. j. fiat decoctio pro bal. cui a lde ſalis ℔ iiij. natet, & ſi non curetur, vtatur ſequenti vnguento.

℞. vnguenti enulati ʒ. iiij. litharg. ʒ. j. ceruſ. lotæ ʒ. ß. chalcit. ʒ. ij. arg viui extincti in ſuc. limonum ʒ. ij. miſce, vngantur volæ manuum, Vel ſic.

℞. reſinæ ʒ. iiij. terebint. lotæ in aqua roſ. ʒ. ij. ceruſ. lotæ in aqua fumi. ʒ. j. litharg. loti in aceto ʒ. ß. arg. viui ʒ. iij ſucci limonum, vel aranc. ʒ. ij. miſce ad formam nutriti, fiat vnguentum.

Si pituita ſalſa morbum faciat in ſenibus, purganda erit pituita hoc modo.

℞. ſyrup. roſ. ʒ. ij. mellis roſ. ʒ. ß. aquæ bugloſſ. & capil. ven an. ʒ. j. beth. ʒ. iij. miſce.

℞. radic. elen & liquir. raſ. an. ʒ. ij. beton. bugloſſ. borrag. merc. herbarum capill. an. M j. fumar. ciclæ, fol. braſſ. marinæ ana M. ß. ſeminis carth. ʒ. iij. florum anth. & bugloſſ. an. p. j. hordei & cicer. rub. an. p. ß. fiat decoctio in duabus partibus aquæ fontis, & vna abſynth. ad ℔ ij.

Digitized by Google

℔.ij.quibus diſſ.mellis roſati ʒ.iij.ſyr.roſ.lax.ʒ.v.ſacchari quantum ſufficit,fiat ſyru.coll.& arom.ʒ.j.diarrh.abb. cap.quinque matutinis. Finitis ſyrupis dentur ʒ.iij.diacarthami vel de citro ſolutiui, & diſſolue in vna parte decoctionis, vel detur ʒ.ß. in decoctione mercurialis,& ʒ. ij. ſyrupi roſati laxatiui. Fortiora vſurpare oportet in omnibus affectibus, qui ſunt in habitu corporis,vel mitioribus frequenter vtendum eſt,poſtea vngantur partes affectæ ſequenti vnguento.

℞.vnguenti enulati ʒ.iiij. terebint. ʒ.ij. arg.viui ʒ.j. ſtyr. ij. miſce, vngantur manus fero, cùm ibit dormitum. Si à materia melancholica vel ex aſſatis humoribus fiat,purgetur ſic.

℞.cath.ʒ.ij.diaphe.ʒ.j.diſſol. in decoctione mer.& ʒ. j.ſyr.roſ.laxatiui.

℞.bugl.& liquir.an.ʒ.j.radic.enulæ ʒ.ß.paſſ.mundatarum & prunorum,ſebeſt.an.N.xx. aniſi ʒ.iij.polypodij quer. ʒ.iij. ſeminis carth. ſenæ orientalis, ſummitatum thymi an.ʒ.ij.chamom.bugloſſ. & borrag.an.p j. tamarind.elect.ʒ. ij.fiat decoctio.℔.ij.col.diſſ. ſyr.viol.& roſ. laxatiui an.ʒ.iij.ſyr.de ſumo ʒ.vj.miſce,arom. cum ʒ.ij. diarrh.abb.capiat quinque matutinis.

℞. confect.hamech.ʒ.ii :diaph.ʒ.ij. diſſ.in vna parte decoctionis vel in decoctione merc.cum ʒ.j.ſyr.roſ.lax. fiat potio.In craſtinum medicamenti cap. ʒ. j. theriacæ electæ.

℞.vng.nutriti ʒ.ij.litharg.ʒ.j. ceruſ. lotæ in aqua ʒ.j. ß.arg.viui ʒ.iij.terebint.ʒ.j.ß.ol.roſ.ʒ.iij. ſucci lap.acu.& ſucci limonum an.ʒ.ij.miſce,vngantur partes.

℞. ceruſ.lotæ lithar. an.ʒ.ij. plumbi vſti & loti, antimonij an.ʒ ij.calchitis ʒ.iij. vnguenti pompholig. ʒ.iij. arg.viui ʒ.iiij.ol.roſ.& irini an.ʒ.ij.ſucci plantag.lap.ac. & limonum an.ʒ.j.incorp. argentum viuum cum ʒ.iiij. axung.porci,deinde miſceatur aliis. Si ad lepram venerit, vtatur vnguento noſtro libro de formis compoſito ex ol.nucum & tartaro, quod in fine apponemus.Hoc vnguentum, quod manè apponemus, eſt commune omnibus,& ſimpliciſſimum. Fit autem ſic.

℞.olei roſ.ʒ.iiij.ſulphur.viui ʒ.j.ſucci limonum ʒ.ij. reſinæ pini ʒ.iij.miſce,vngatur vola manuum.

Vnguentum extractum ex Formis remediorum ad pſoram, lychenes & huiuſmodi vitia.

℞.ol.de iunipero ʒ.ij.ol.nuc.ʒ j.tartari vini alb.ʒ.j.vitrio.ſalis communis, ſulphur. an. ʒ.iij. terebinth.lotæ in ſucco limonũ ʒ.j.lithar.ʒ.j.ß.cerę parum,fiat vnguentũ. Si morbus fuerit contumax,adde arg.viu.ʒ.ij. ſublimati ʒ.ij. & erit efficacius. Applicetur poſt purgationem & balnei vſum, vt molleſcant cruſtæ,& citiùs penetret,vel

℞. ol.de iunipero ʒ. iij. ol. lucernarum & nucum an. ʒ.ij. tartari vini albi nouiſſ.pul.ʒ.j. ß. vitrioli, ſalis communis an.ʒ.iij.litharg.auri ʒ.iiij. incorpor. ſimul,quibus adde ſucci plantag.& limonum ana ʒ.iij.aceti ſquill.ʒ.j. incorp.ſimul & fiat nutritum.

De Elephantiaſi. CAP. LXXXVII.

MOrbus hic ſi extra diſpoſitionem ſit, non curatur. Nam vt cãcer particularis non curatur, ſic nec elephas,qui vniuerſalis cancer dictus eſt ab antiquis. Cur nõ curetur,in cauſſa ſunt permulta.Primũ qui hoc morbo laborant,vel nõ conuenientibus,vel nõ opportunis & ſuo tẽpore remediis vtuntur. Solẽt enim Medicos cõſulere,cùm iam morbus à diſpoſitione ad habitum tranſit, quo tẽpore partiũ ſubſtantia læſa eſt & abſumpta. Tunc certè morbus incurabilis eſt,tum quia materia in partes remotas recepta eſt,& ita inueterata & incuneata,vt ſibi reddiderit carnem ſimilem,quæ materia medicamentis laxantibus euacuari ampliùs nõ poteſt:tũ quia digerẽtibus & aliis propriis remediis propter craſſitiẽ & diſtantiã nõn poteſt diſcuti. Adde quòd intẽperies illa ſicca emẽdari nõ poteſt vt in aliis à ſiccitate morbis. Hoc autẽ ob humidiorũ remediorum imbecillẽ agendi vim,tum ob magnã partium ſiccatarum reſiſtentiam. Adde quòd calor imbecillus eſt,qui actionẽ digerit,& partes ſiciores redditæ,dẽſiores factæ ſunt, quã ob cauſſam vis medicamentorũ penetrare nõ poteſt,ſine qua morbus educi non poteſt. Curatur,cùm eſt in diſpoſitione,victus ratione,& medicamentis. Victus ratio debet eſſe euchyma & humida ſemper, aliquãdo frigida, vt eũ ab aduſtione bilis fiat: Minùs autem, ſi ab atra bile,vel pituita aſſata. Cõmendant,quæ ſanguinem temperant,quę craſſitiem diſſipent,& dilutiorem reddant.Laudantur piſces aliqui ſaxa

Curatio.
Victus ratio.

laxatiles,& qui carne sunt media,qui crassa carne & nitrosa,mali,vt polypus,sepia, loligines. Ex crustaceis locustæ,astachi,& cõchilia,ostrea,scebulæ dulces laudantur.Permittuntur pectines & petunculi , quia dulces & succum faciunt minimè nitrosum aut salsum.Olera etiam,quæ sunt humida,vt lact.borrago, spinachia, intybus domesticus commendantur. Vituperantur caules & beta,& aliæ herbæ odoratæ.Fructus humidi,vt pepones,cucumeres,cucurbitæ,nõ sunt reiiciendi.Legumina omnia & salita & acuta,omnino fugienda , salamenta etiam,quæ linguam pungunt. Institura bona victus ratione humectante imperantur otium,quies, & somnus, & quæcunq; humectare & saginare corpus solent. Nimia corporis motio,& frequens vsus fructuum,balneorũq; morbum citius producere faciunt.Quare omnia hæc moderatè facere oportet. Purgetur leuiter medicamentis ecprocoticis,vt cassia,cath. diasebesten , diaprũno,syr.ros.lax.In crastinum, si ætas permittat , trahatur sanguis , primùm ex duabus tibiis , deinde ex brachio. Quòd si sanguis crassus & ater , trahatur ad vires diuersis horis.Quòd si tenuis,sistendus.Item si membra incipiant lædi,non inutile erit è venis,quæ sunt inter annularem & paruum digitum. Item è venis frõtis,sed hoc est faciendum post corporis purgationẽ, vt sanguis ater euacuetur,qui immediatè morbũ facit & fouet. Sãguis enim in habita corporis per harum venarum extremitatem euacuatur,vt in quartana venam aperire,quæ est inter annularem & paruum digitũ,oportet sæpe in processu febris,quia quasi materiam coniunctam euacuant, sic certè in his. Quare & cucurbitulas , & sanguisugas lando post internarum partium rectificationem, & humorum euacuationem.Dato igitur minoratiuo mittatur sanguis è venis maioribus,deinde coquatur humor syr.sequenti,& postea euacuentur excrementa.

℞.radic.bugl.borrag.an.ʒ.ij.radic.glyc.ʒ.j. radi.graminis,aspar.cortic.radic.capp.& tamarisci,populi,si obstructio,vel tumor in splene appareat, vel à melancholia crassa fiat. Si à sanguine vel bilis assatione fiat,prætermittatur : sed adde herbarum capill. bugloss. borrag. viol. lentic. aquæ cichor. endi. lactucæ ana M. j.

Paſſ.mundatarum ʒ.ij.qua.ſemi.frigid. maiorum ana ʒ. ij.aniſi ʒ.j.fiat decoctio in aqua hordei ad ℔.ij.in quib. diſſ.ſyr.viol. de fumo.ſimplic. vel de cucurbita ℔.j.fiat ſyr.aromat.cum ʒ.ij.triaſand.capiat in ſex doſibus. Interea tertio quoque die iniiciatur clyſter ſequens.

℞.merc.borrag.ciclæ an.M.j.aniſi ʒ.ß. ſeminis melon.cucurb.ana ʒ.ij.florum cham. viol. borrag.ana p. j. fiat decoctio ad ℔.j.ß.diſſ.mell. viol. lohot de caſſ. an. ʒ. ij.ſucci merc.ʒ.j.ß.ol.viol.ʒ.ij.miſce, fiat clyſter. Curandum eſt,vt die præcedente medicamentum , clyſter iniiciatur,quò medicamẽtum facilius & citius ad inteſtina deſcendat,& à corpore egrediatur. Medicamentũ purgãs in forma humida minus ſiccat,deinde in forma boli. Quòd ſi non licet facere aliter,in forma pul. vel pilularum quæ ſiccant.In for.liquida parabitur ſic.

℞.radic.bugloſſ.gly. ral. ana ʒ.j.polypod. querc. recentis ʒ ij.paſſ.xxx.prunorum,ſebeſt.an.nu. xx. fenæ orientalis ʒ.iij.ſummit.thymi epith.cuſcutę an ij. aniſi ʒ. ß.florum cord.an.p.j.fiat decoctio & in qu.j.col.diſſ.cõfect.hamech.ʒ.iij.ſyr.roſ. lax.ʒ.ij. miſce, fiat potio, capiat manè.In craſtinum rurſus capiat de eadem decoctione in ſyr.redacta perfectè coctum cum decoctione borrag.& mercurialis.

℞.decoctionis præcedentis lib.1.ſacch.q.ſ. fiant ſyr. addendo ſyru.roſ.lax. de fumo terræ an.ʒ.vj. capiat , in craſtinum medicamenti ʒ.iiij. vt diximus , cum decoctione mercu.& borrag.Et hoc debet eſſe cõmune præceptũ in omnibus morbis,qui fiunt à melancholia , vel quorum materia eſt in habitu,vt duobus vel tribus diebus continuis euacuetur primum medicamentũ excrementa ventriculi & inteſtinorum deterget: ſecundum materiam trahit & euacuat: tertium retentum euacuat.. & morbum eradicat.Habenda erit ratio materiæ,vt ſi à ſanguine aſſato, vel à picuita, vel à bile , addenda erunt medicamenta,quæ materiam euacuant antè dictum,ſiue dentur pilulæ,ſiue puluores,ſiue ſyr. Si bolum æger deſiderat,paretur ex confectione hamech,vel diaph. vel indo maiore,addendo pul. diaſenæ ſolutiui,vt

℞.diaph.ʒ.ij.confect.hamech.ʒ.iij.cum ʒ.j.pul. diaſenæ & ſacch fiat bolus.

GVLIEL-

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINAE IN SCHOLA MONSPELLIENSI PROFESSORIS

Regij & Cancellarij, ad citò & facilè omnes morbos cognoscendos optimo ordine descripta Methodus.

PRÆFATIO.

TOTA medici cognitio in his duobus sita est, scilicet in corporum cognitione, & remediorum. Corpora vel sana sunt, vel ægra, vel neutra. Necessariò enim tertia constitutio ponenda est ei, qui vult rectè corporis affectibus occurrere. Nam qui neutram habent dispositionem, inculpati sanè non sunt, neq; laesis habent manifestè actiones, quod est de morbi essentia. Quare cùm neq; ægra neq; sana sunt: ideo neutra sunt & dicuntur. Illa sunt, quæ parata sunt ad morbos, & iamiam à sanitate labi incipiunt. Nunquam enim aliquis transiit ab exacta sanitate in morbum, nisi per mediam constitutionem, quæ neutralitas decidentiæ in scholis dicitur. Nec contrà à morbo ad perfectam sanitatem deuenit aliquis immediatè. A crisi laudata, febris sanè cessat, nondum tamen verè sanus euadit æger. Nam ad vitam necessariis muniis nondum fungi potest, non tamen æger dicendus est, cùm materia morbi victa sit, & cocta per aliquam excretionem vacuata. Is cui materia à parte in partem delabitur, neque euacuatus, neque à morbo liberatus, neque sanus: at ille cui per conuenientem regionem materia euacuata fuit, à morbo liberatus censetur. Hæc vltima constitutio in scholis neutralitas conualescentiæ dicitur. Hæc autem medicus consi-

Digitized by Google

rat, vt ſana conſeruet, ægra curet, in neutra verò decidentiæ futurum morbum prouidentia præcaueat: in neutra conualeſcentiæ diſpoſitione, vires ἀναπληροῖ reficiat, atque foueat.

CAPVT I.

COrpora ſana facilè dignoſcuntur ex conſtitutione ſecundum naturam ad faciendas actiones idonea, neutra nõ tam facilè, ægra facillimè, cùm ſtatim ac muniis ad vitam neceſſariis fungi nequeat aliquis, ægrotum dicimus. Laborant autem vel partes aliquæ, vel omnes ſimul partes ſimilares in temperatura, nulla exiſtente in inſtrumentis morbi ſpecie: vel inſtrumentis morbi accidunt, ſine manifeſta intemperie, vt & ſolutio continui, vel contigui ſine intemperie manifeſta, non tamen abſque vitio figuræ. Hæc autem ſunt in morbis cognoſcenda.

Quid in medicamentis aduertendum. CAP. II.

Alimenta remedia ſunt.

ALtera medici conſideratio eſt circa remedia quæ ſunt alimenta & medicamenta: Medicamenta vt ferrum, ignis. Alimenta enim remedia extenſo vocabulo dicuntur, quòd & ſanis reſarciant deperditam ſubſtãtiam, & quòd vim immutandi corpus habeant aliquam in principio, quódq; à calore vincantur, ob id dici poſſunt & contraria, & conferentia. Horum cognitio valde neceſſaria eſt: Nam niſi quis dextrè vtatur, non ſunt remedia, ſed lædunt & non cõferunt. At nemo his dextrè vti poteſt ignotis viribus id eſt quãtitate, vſu, occaſione, forma: de quibus omnibus abundè alio loco diximus. Quare de corporum morbis, & cauſſarum cognitione hoc loco tantùm agemus.

Alimentorum cognitio neceſſaria eſt.

Quòd Medico non ſufficiat illa vniuerſalis cognitio corporum ſanorum, ægrorum, & neutrorum.

CAP. III.

IDiotæ perfectè ſanos & manifeſtè ægros rudi quadam cognitione etiam agnoſcunt, quę medico neceſſaria quidẽ eſt, vt ſit inueſtigationis velut carcer, ad exactam & ſingularem morborum cognitionem. At non ſufficit ob ſingularem ægri, & peculiarem naturam *idiosyncrin* morborum. Non enim curatur morbus, ſed hic morbus non curatur in homine, ſed in Callia & Socrate

ob

ob ſubiectum particulare, quod indiuidua quadam proprietate dotatum eſt. Morbus alius eſt non in ſpecie, ſed in magnitudine, vehementia, paruitate, ac remiſſione, aut in magis, aut minùs periclitando. Ob hoc non ſolùm in curandis morbis contrarietatem remediorum inuenire oportet, ſed & iuſtam quantitatem, quę à morbi magnitudine, tempore, loco, & conſuetudine indicatur. Quemadmodum enim non ſufficit communem phlegmones curationem, ex morbi eſſentia cognouiſſe, ſed ex varietate partium, inſita facultate, & ſenſu (Nam & ob partium temperamentum & ſitum, medicamentorum copia augetur aut minuitur, indicationes ſecundas ſumere oportet ad perfectam morbi curationem:) ſic ad perfectam morbi cognitionem neceſſaria eſt morbi cuiuſque particularis proprietas, vt ea cognita iuſtam quantitatem, & conferentis remedij ſpeciem inueniamus: quod non ſolùm contrarium eſſe debet, ſed eſt parti affectæ accommodatum, ſecundum indicationes particulares, quas ſupra enumerauimus.

Morbus alius non in ſpecie.

Quòd ſit facilius in principio morbum curare quàm auctum aut perfectè factum. CAP. IIII.

MOrbi cùm futuri ſunt vel incipiũt, in diſpoſitione quadam tantùm ſunt. Qui verò facti ſunt, in habitu ſunt: At qui augentur, mediam naturam obtinent. Ergo minori negotio futuros morbos inhibebimus, & inchoatos curabimus, quàm qui in ἕξει. Diſpoſitio enim eſt quæ facilè aufertur, habitus verè qui difficilè. Poſſumus enim præſcribere medicamenta leuia, quibus aſſumptis non ſolùm futurus præcauebitur, ſed etiam inceptus deſtruetur, quòd nõ facilè fit in factis. Sic nonnunquam aliquis medicinæ peritus poterit hecticam incipientem balneis curare, vel epithematis ſupra pectus appoſitis, vel alimentis refrigerantibus, & humectantibus: Maraſmum verò qui eſt morbus iam confirmatus, nunquam poſſemus, alioqui hominem reddere immortalẽ, vel in plures annos vitam producere. Quæſo quis non poſſet ophthalmiam incipientem ſanguine miſſo, & vſu repellentium & aſtringentium (ſi plethoricum non ſit corpus vniuerſum, neque cerebrum) vno vel altero die curare, vt fecit Gal. Quòd ſi iamiam mul-

ta decubuerit materia, hæc non possunt sufficere, sed per partem, quicquid influxit, vacuare oportet, quod statim fieri non potest, nisi natura concoxerit, quæ non nisi tempore cõcoquit. Vt ergo id possimus facere, oportet non solùm morbos factos, sed futuros quoque præcidere, atq; incipientes, & maximè acutos, vel peracutos intercipere, in quibus eadem die medicari oportet, saltem intra diem tertium, aut primo, si fieri potest, aut etiam eadem hora, quia ex Hipp. tardare periculosum est, neq; expectanda concoctio, quia sæpe nulla fit, aut antequam fiat æger moritur: quod fieri non potest, si neq; caussam, neq; morbũ statim agnoscas. His autem ignoratis, neque victus rationem, neque medicamenta morbo congrua præscribere poteris, quæ recta ratione præscripta morbos in dispositione curare solent. Solẽt enim peracuti esse, quia inflammatio est in interna, vel putredo magna est in magnis vasis. Ad inflãmationem curandam non sufficit euacuatio à quauis parte, sed per cõuenientem regionem, & κατ' ἔξιν facere oportet, & id in principio, quia reuulsio in principio tãtùm fieri debet. Quòd si non agnoscat incipientẽ morbum, id non poterit exequi medicus, tùm quòd si medicamentum phlebotomiæ loco præscribat, non leuiter peccabit. Est etiã facilius morbis futuris occurrere, quàm inceptos, vel factos, aut increscentes curare. Nam facilius est caussas illas auferre è corpore, cùm adhuc validus est æger, quàm iam fractis viribus. Quis nõ videt sana corpora esse fortiora, & vim medicamenti vehementioris perferre facilius? Quare facilius erit illos noxios humores, quia pauciores & minùs sunt permixti, euacuare, quàm post longum tempus ob dictam caussam. His accedit quòd remedia, quæ caussis auferẽdis apta sunt, morbos frequenter augent, vt ferè omnia catharctica, quæ data ad pituitæ euacuationem in febribus pituitosis, febris calorem augent, vt cholagoga in bilioſi. Primò nocent, quamuis secundò vtilitatem experiamur. Quæ astringendo repellunt in inflammationibus, iuuãt initio: sed vbi dolor est ingens, illum intendunt, neque illis vti est bonum. Erit ergo præstantius & vtilius, vt repellentibus, & aliis medicinis vtamur in neutralitate

Caussa morbi, & morbus cognoscẽdus.

Digitized by Google

tralitate decidentiæ, aut saltem primo morbi insultu. Est enim præstantius & vtilius morbos incipientes nouisse, quam iam factos. Nam quid proderit marasmum nouisse, aut elephantiam factam, aut Cancrum exulceratum, aut scirrhum exquisitum (id etiam plebeij norunt) neque iam curationem recipiunt, quod vt prædicemus cognitu est necessariũ, vel ne Empyricorum more tales curandos suscipiamus, & sanitatem polliceamur.

Quòd non sit facilè morbos cognoscere, & quæ eorum cognitionem obscurent. CAP. V.

PRæstantius quidem est futuros præuidere morbos quàm factos cognoscere: verùm id cuiuis non licet: quia morbi cùm inchoantur, herbis nascentibus similes sunt, quę non nisi ab exercitatissimis discernuntur. Pauci enim Lactucas à Beris primò distingũt, sic certè morbi aliqui adeò inter se sunt similes, vt sit difficillimum illos ab inuicem distinguere. Pauci febrem spuriam duplicem, à quotidiana distinguunt: inflammationẽ lateris à Peripneumonia, & iis maximè qui pulmones costis alligatos habent: aut hepatis inflammationẽ à pleuritide partis dextræ: item febres continuas vix à se inuicem distingũt. Huius rei caussa est materiæ similitudo, affectiones eædem vel similia accidẽtia, partium vicinitas, aut continuitas, vel situs, vel consensus, vel morborum multorum cõcursus, & symptomatum vehementia, quę morbos occultat. Morbi enim cùm ab eadem materia antecedẽte fiunt, hoc nos solet decipere, vt in febre, synoco non putri, & putri videre est. Sunt enim difficiles cognitu, vt exactè distinguãtur, eandem habentes materiam, quæ in venis iisdem consistit, accidentia ferè eadem, & exitus idem: ob id valdè exercitatum in morbis cognoscendis oportet esse medicũ, qui duas has febres distinguere voluerit, quæ sola acrimonia caloris à putredine nata distinguntur, vt postea monstrabimus. Febris tertianæ & ardentis eadẽ est materia: ob id in vtraque tertio quoque die fiunt exacerbationes: situ tamen differunt, quòd ardentis materia putrescat in venis cordi & ventriculo proximis: quò fit vt præter alia accidentia, quæ solent comitari febres biliosas, sitis inextinguibilis, linguæ nigredo, & ariditas eis accidat, qui

Similitudo oppositæ.

Quibus distinguitur feb. putris à non putri synoche.

Ardentis à tertiana distinctio.

ardente laborant, & illis notis à tertiana continua differt. Tussis, difficilis respiratio in pulmonum affectibus, & aliis quæ thoracem infestãt, huiusmodi affectionum confusionem faciunt. Vicinitas renum & coli inuolutio nephriticum dolorem cum colico confundit: continuitas extremitatis penis cum vesica horum affectus confundit. Parùm cauti medici morbum esse in ea parte, ex

Distinctio affectionis vesicæ, & penis.

doloris sensu colligunt, decepti quòd sensus maior sit in vesicæ extremo, quàm in reliqua parte: quia partes extremæ magis sentiunt quàm internæ: quod probatur exemplo morborum, qui in extremitatibus fiunt, vel hac ratione, quia nerui in extremitatibus coniunguntur, virtus autem coniuncta, fortior est seipsa dispersa. At huiusmodi affectus distinguntur partis reiectione. Nam extrema parte exulcerata pus eiicitur sine lotio: quòd si interna sit affecta, semper cum lotio exit. Dolor qui ad clauiculam ascendit, multos decepit quotidie in hepatis inflammatione, & dextræ partis pleuritide distinguenda. Morborum diuersæ & variæ species cognitionem nostram impediunt & maximè qui inter se similes multùm sunt. Quamobrem operosa est omnino nostra cognitio: diuersitas enim parit confusionem. Si vnicus esset morbus, ab omnibus facilè & breui cognosci posset, si duo, nondum esset difficilè: cùm plures sint, iam promptum nõ est: verùm in tanta morborum & symptomatum confusione & varietate, quis potest negare vnum exactè cognosci morbum? Solet & symptomatum vehementium concursus, morbi cognitionem obtenebrare: eorum quippe magnitudo obscurat, vt maius lumen officit minori.

Qui certò cognoscere poterit, & futurum præuidere morbum prudens medicus. CAP. VI.

FVturorum morborum duæ sunt species: Alij enim paulò post, alij post longum tempus fieri solent. Horum aliqui cognoscuntur, alij nullo modo cognoscuntur. Non enim cognoscuntur qui causas aliquas habent fortuitas, non necessarias, vel communes multis, multas & tardas, quæ interuenientibus multis mediis suum effectum producere solent, & hi à prudẽtibus, & causas cognoscentibus præcognoscuntur. Qui paulò pòst euenire

re solent, dispositiones euidentes, & occasiones manifestas habent, & necessarias vnius effectus caussas: quare non est difficilis eorum cognitio: omnia enim futura ex caussarum præcognitione deprehenduntur. At caussæ morborum aliæ sunt internæ, aliæ externæ. Caussa externa non necessariò effectum producit, nisi interna moueat in morbis materialibus: interna autem multò certiùs. Calor enim solis, vel cursus, vel calidum alimẽtum, non semper febrẽ accendit, nisi accedat corporis dispositio, quæ facit vt leuis caussa multùm possit, vt qui obstructionem habent, & cacochymia laborant, facillimè in febres à caussa externa incidunt. Id autẽ ratione etiam physica colligimus. Nam caussæ omnes suum effectum producunt, si dispositio corporis, & mora sufficiens concurrãt. Caussæ verò internæ præsentem statim morbum suscitare solent: vt si putredo in humoribus facta sit, febrem dicere possumus: si humorũ crudorum copia, obstructionem: & obstructionibus putredinem, febrem, icterum, & alia ad has cõsequentia. Dent igitur operam studiosi, qui volunt futuros præcognoscere morbos, & illis occurrere, vt caussas cùm externas, tũ internas, quæ corpus nostrum immutare solẽt, calleant. Item dispositiones, & quam vim efficiẽtes caussæ habeant, quantùm in hoc vel in illo corpore efficere, vel quantùm vires resistere possint. Hac ratione cùm penuriam tritici, & bonorum alimentorum, corruptorum verò copiam præuidemus, & morbos ex corruptione humorum & pestem prædicimus, iuxta illud Græcorum μὴ λιμὸν ὁ λοιμός: facit enim vt diu asseruata corruptáque alimenta edantur, legumina, & herbæ, & alia quæ laudata non sunt, vnde oritur cacochymia, quæ malorum mater est, hinc pestis oritur. Ex insignibus temporum mutationibus, & victus ratione multũ immutata, morbos præsagire possumus. Magnę item & incompositæ & intempestiuę corporum mutationes morbos excitant, & ciborum vsus incommodus. Ob id à carnipriuio statim morbi fieri incipiũt, tum ob saltationes, tum ob frequenter factas comessationes, & à pascate ob piscium, leguminum, & herbarũ vsum, morbos expectamus futuros, ad quorum præcautionem iam dictis cibis quadragesimalibus addimus

Caussarũ morb. duo genera.

Dispositiones.

piperum ſpecierum genera, & quæcunque vim aromaticam calfacientem, concoquentem & diſcutientem habent. Legumina enim, piſces, & ſimilia, flatus & crudi-tates gignunt, ventrémque diſtendunt, & ad articulos prolapſa, articulares inferunt morbos. Quamobrem non incommodè, vt lepidè dicebat, qui Aphor. Hipp. cuius initium eſt, Mutationes temporum pariunt morbos, & cõſtitutiones, addere cenſebat, vulgi nimirum tempore obſeruato & abuſu, quod Martinalia, Regalia, & huiuſmodi Bacchanalia præter carnipriuium ſolet celebrare. Item annus fertilis multis fructibus horariis abundans, multos excitat morbos, aut quia annus fertilis eſſe ſolet, cùm præcedens fuit humidus, vel etiam præſens conſtitutio humida eſt & pluuioſa. Ob frequentes verò pluuias humidius redditur corpus, & catarrhis aptum, & morbis qui ex putredine oriuntur. Talis fuit annus 1556. cùm hæc ſcriberem. Hoc quidam referunt ad fructuum multitudinem, ex quibus febres, putredines, & fluxus ventris fiunt, verùm hic annus fuit multùm inſalubris, ante fructuum aduentum. Quare potiùs ad conſtitutionem humidam, quæ præceſſit, hæc ſunt referenda. Ex fructibus fiunt morbi circa autumnum: at eo anno morbi initio ætatis graſſati ſunt. Annus ſiccus magna ex parte ſalubrior eſt, quòd paucjores pariat morbos. Verùm qui eo tempore fiunt, breuiores & acutiores ſunt. Quo anno frequentiora ſunt pyra, cotonea, meſpila, nuces & aſtringentia alia: fiunt dyſenteriæ multæ & alij fluxus ventris, & febres, quod à me frequenter eſt obſeruatum. Huius rei ratio eſt, quòd qui talibus ſæpe vtuntur, aluus eſt aſtricta, & meatus interni quibus excrementa ad inteſtina ſolent expurgari, obſtructi ſunt, túneq; excrementa per aliquod tempus retinentur in corpore, multáque aſſeruantur, & acrimoniam acquirũt, vel putreſcunt, quę poſtea magno impetu fluentem diarrhæam, & dyſenteriam efficiunt: cùm putreſcunt, varias & difficiles febres excitant. Ex cauſſis internis præſentibus affectũ futurũ præcognoſcere poſſumus, vt ſi plethora ad vaſa ſit, vel ruptionem ſi ſaltatio aut curſus, aut clamor, aut exſufflatio magna fiat, vel febres ex inflammato ſanguine, vel in aliqua parte inflammatio gignitur, & in ea parte quæ imbe-

imbecillior erit, morbus firmabitur, aut si alioqui ad hãc confluant humores, vt apoplexiam prædiximus iis, qui meracioris vini vsu caput replent. Ex plethora ad vires, febres, ex putredine sanguinis, vel internæ inflammationes, quibus ad summum est repletio, contingunt. Ex cacochymia bilis bilioſas febres, tumores ex bile, pruritus, fluxus ventris prædiximus. Febres quidem, si cutis densetur, & nimis corpus moueatur. Si crassior est humor, scabies tumoréſque fiunt, potissimùm verò iis qui stuphis, balneis calidis & astringentibus, id est exiccãtibus, & immodicis exercitationibus vsi, humorem ad cutim traxerunt, & non euacuauerũt. Ad horum cognitionem plurimùm victus præcedentis rationem agnouisse iuuat. Ex colore item & sensu exacto vel hebeti prænoscere possumus, an in cute futuri sint morbi ex humoris corruptione. Tales enim sunt succi in nobis, qualia fuerint alimenta: & tales morbos gignere solent, vt si bilis, bilioſi fiunt: si pituita, pituitoſi: ὑδάτωσις in toto corpore hydrops hydrocele, ascites ex recrementis seroſi fiunt, vt & fluxus sanguinis. In hydropicis color indicat humoris dominium, nisi intrò confugerint humores. Et ex iis, quæ sponte reiiciuntur, humores in corpore redundãtes colligere oportet: plus enim eius humoris solet euacuari, cuius maior est copia in nobis. Ex sensu verò sic colligimus si vlceroſa lassitudo, si pruritus præsentiatur, bilioſum vel salsum esse humorẽ significat. Si refrigeratio aut stupor, pituitã: si palpitatio, flatum prædominantem indicant. Si cutis inæqualitas, ariditas cum obscuritate, quæ non ex aduſtione solis facta sit, melancholiam. Et quia permulti morbi, & multa symptomata, vt ex eruditatibus, sic ex aliis morbis & symptomatis præcedentibus fiunt, ad eorum prægnitionem scire oportet quæ symptomata mutuò seſe consequuntur, & quæ symptomata aliquas partes affectas consequi solent. Nam ex his partes affectas licet deprehendere: vt tussis sequitur omnes thoracis affectus: atrophia, affectus partium nutritioni dicatarum, vel affectus partium principum, aut principibus subseruientium, vt pulmonum. Ad vlcera pulmonum sequitur hydrops, vt ad hepatis quoque, lienis, & meſenterij affectus. Ad calidas cerebri

affectiones, ſequitur motio inordinata totius corporis, vt ad frigidas, quies, & ad humidas, ſomnus, & ad ſiccas, vigiliæ ſuperfluæ.

Ad ſcotomiam ſequitur epilepſia, vel apoplexia, ſi multo ſanguine plenum ſit corpus. A longo aurium tinnitu, ſequitur ſurditas. A lachrymis frequentibus, ſequitur ægylops, & alij oculorum affectus.

A ſanguinis ſputo, phthiſis. A fluxu ventris in phthiſi & marasmo, mors. A febre erratica, quartana. A diarrhæa bilioſa, dyſenteria, quia inteſtina redundant pituita ad ſui conſeruationem, ne excrementa attingant partes internas. Diarrhæa bilioſa ſuperueniens pituitam colliquat, & internam ſubſtantiam arrodit, vlcúſque infert. A dyſenteria, tenaſmus. Ab hepatica dyſenteria, hydrops. A fluxu ventris in hydrope, mors. A pleuritide non purgata, peripneumonia, empyema. A Peripneumonia quæ pleuritidem ſequitur, mors. A pleuritide & peripneumonia habitis, fluxus ventris ſuperueniens lethalis, niſi primis diebus accidat, & vacuetur materia quæ ſolebat morbum facere. Ab empyemate non purgato intra 40. dies, phthiſis. A punctura neruorum & tendinum, ſpaſmus. Ad menſium ſuppreſſionem, & hæmorrhoidũ retentionem, aut earum immodicum fluxum, cachexia & hydrops ſuperuenire ſolẽt. Item ſputum ſanguinis in naturis bilioſis maximè quotieſcunq; pleuritis fit in partib. inferioribus, & in coſtis infimis, faciliùs curatur & meliùs, & ſæpiſſimè fluxu vẽtris, ſputũ ſanguinis à doſi granitate præſignificatur in eo, qui per interualla eum ſolet reiicere, maximè ſi tuſſi arida, vel vehementi infeſtetur. Ex mœrore & triſtitia ſi diu perſeuerent, etiamſi ſit à cauſſa manifeſta, melancholia tandem inducitur. Sãguinis verò ſputum ſanari vult Gal. ſanguinis miſſione è vena baſilica, cui aduerſatur ratio optima. Inciſa enim brachij vena, ſanguinis maior copia attrahitur ad partem affectam. Quare meliùs eſt venam malleoli tũdere. Nam ſic fit paulatim humorũ reuocatio à parte affecta, neque maior fit euacuatio, quàm neceſſe. A frequentibus crapulis & ebrietatibus capitis morbos, neruorũ conuulſiones, & reſolutiones colligimus. Ex cruditatib. & motionibus à cibo, obſtructiones prædicuntur, in corporis habitu,

Curatio ſputi ſang.

habitu, palpitationes. Ex pruritu scabies futura, quando materia pauca est. Ex frequenti argenti viui attrectatione tremor. Ex plumbi frequenti fusione, aphonia. Ex assiduitate circa fornaces præcipuè alchymistarum, rubedo oculorum. Ex Scirrho hepatis, aut alterius visceris, hydrops. A longo fluxu muliebri, vlcus in vtero. Ab vlcere penis malè curato, ὑστεροπάθειαι. Sunt alia morborum prædictiones quæ ex multis Hipp. aphorif. colligi possunt. Pleuritis post longam febr. aut cacochymia superueniens, magna ex parte lethalis. Erit ergo facilè studioso, qui accidentia partes affectas consequentia tenet, & morbos sese mutuò cõsequentes, & ex causis morbificis præsentibus, futuros præcognoscere, & de euentu prædicere, & illis occurrere, eorum generationem impedire, eorum incrementum retardare, κρᾶσιν temperare, & exitum, qualis futurus est, præsignificare.

Methodus cognoscendi morbum incipientem, & quàm sit difficile. CAP. VII.

MOrbi cùm inchoantur, & vt plantæ nunc nascentes, vix cognoscuntur, nec nisi ab exercitato, peritóque medico, vt superiùs admonuimus, admodum difficilè sanè est morbum iamiam incipientem deprehendere. Nam morbi solent dignosci ex suis pathognomonicis signis, & assidẽtibus: at illa obscura sunt ob eorum paruitatem, vt ipse morbus. Quare eorũ beneficio vix morbum deprehendas. Quomodo enim id nobis aliquid indicare potest, quod adhuc non sentitur? Quare non est mirum si non deprehendatur, cùm sint, vel Hipp. teste, omnia circa principium imbecilliora, in statu verò vehementiora, si imbecilliora, minùs etiam sentiuntur. Verùm alteram subesse causam existimo, cur statim & facilè non dignoscantur, quia morbi quorum materia est furiosa, multi fiunt, & nondum firmati sunt, sed nunc hanc, nunc illam partem impetunt. Quare nos aliquando pleuritidem, ob illam à parte in partem mutationem fieri videmus, aliquando peripneumoniam, si rubẽt genæ, talesque morbi per apostchyt. fieri dicuntur. Ob id est difficile nondum firmatum morbum deprehendere ob mobilitatem, vt Gal. 2. ad Glauc. volui, sicque multi medici decipiuntur in morborum distinctione, qui fiunt

Aphor. 30. lib. 2.

per defluxiones, & præcipuè quando materia iam breui concoquitur. Sed quia materia quæ fluit ab vna parte in aliam, & diu asseruata est in aliqua parte, iam ferè concocta, & ferè putrida est, ob id citiùs putrescit, quando fluit in vnam vel alteram partem. Accidit autem aliquando vt morbus non deprehendatur, propter alterius morbi admistionē. Etenim qui bilioſus primò apparet, tandem pituitoſus euadit, euicta ſcilicet bile, aut euacuata, permanente pituita, vt in articulari morbo frequenter euenire videmus, & febribus ſpuriis. Quamobrem haud ineptè herbis naſcentibus aſſimilantur. Sunt enim ex plantis quæ alia folia habent cùm erumpunt, alia cùm caules emiſerunt, vt phu naſcens lata habet folia perinde ac Elaphoboſcum: deinde ita inciduntur, vt folia Smyrnij imitentur. Coriandrum perinde lato per initium eſt folio, vt apium, demum finditur, vt fœniculus. Multæ febres à ſanguine mediocri excitatæ, in febres bilioſas vertuntur. ob id moroſa eſt omnino ac difficilis morborum exacta cognitio. Et danda eſt opera, vt omnia etiam minima attentè perpendamus, colligamúſque, & reuocemus in memoriam quæ præteriere, vt tanquam ex vnguibus leonem coniectemus. Dignoſcūtur autem eadem ratione, qua futuros dicimus præcognoſci. Quare in memoriam reuocare oportet quæ dicta ſunt, ſcilicet cauſſas internas, & externas, quæ præceſſerunt, & morbos excitare natæ ſunt, vt præcedentem, tum præſentem, vitę ægrotantis inſtitutum, ſexum, morbos in eo tempore, vel in eo loco graſſantes, vel qui graſſati ſunt. Item eſt æger rogandus, vel aſtantes de omnibus quæ præceſſerunt, tum ex hiſce quæ aliqua ex parte apparent, tu ipſe tacitus conſiderare debes, vt ex illis omnibus aliquam morbi occaſionem inuenias, vel aliquod accidens, ex quo poſſis colligere, vnde inueſtigationis initium ſumere valeas. Quòd ſi fortè inter narrandum, aut alio modo aliquam cauſſam ex morbificis te inuenire contingat, quid poſſit ipſa, & quos morbos parere, conſiderandum tibi erit. Quòd ſi morbi alicuius ſuſpicio naſci videatur, ex eius cauſſæ contemplatione, oportet quod factum eſt, referre ad illam cauſſam, & diligenter videre, ſi illius cauſſæ effectus eſſe hic poſſit per reſo-

Methodus cognoſcendi morbos.

Digitized by Google

blutionem inuestigatione facta: vel si symptoma aliquod reluceat, etiam videndum est cuius morbi, aut partis esse soleat symptoma. Id verò per resolutionem quæritur à symptomate ad omnes suas causas, quæ vel erunt morbi, vel alia symptomata. Illius verò symptomatis causſam quærere immediatam non cessabimus, quoad in morbi vel partis affectæ cognitionem hoc velut manu ducente deueniamus. Neque erit statim inclamãdum *heureca heureca*, sed illius affectus notas omnes comprehensas æstimare oportet, an huic morbo incipienti conueniant. Quòd si talia pathognomonica sint, quantumuis debilia, bene sperare debemus, & quo certiores simus, oportet illam cognitionem ab oculis nostris seponere, & alium morbum huic similem, vel qui à cõmuni causſa fieri poterat, nobis proponere, & eadem ratione examinare, si ea quæ apparent, vel quæ à nobis concepta sunt, simili huic morbo conueniant, vel cui plus, cuique meliùs conueniant. Quòd si primum meliùs repræsentant, primum esse putabimus, si secundum, secundum: hoc modo certi erimus in nostra cognitione. Neque nos pudere debet nostræ tarditatis: Nam sat citò, si sat benè. Inuenta enim morbi essentia, vel parte affecta, tutò exequitur, citóque omnia peragenda. Si in principio hæc omnia fecerimus, per totum morbi decursum certi erimus: si à principio erraueris, nihil rectè perficies. Grauis quippe error fit tandem, qui primùm leuissimus erat. Si qui pecuniam dant, recipiúntve, bis aut ter numerum suum referunt ad calculum, ne quis error contingat, quantò magis id pro vita hominis cunctantiùs facere debet Medicus? Præcedentis regulæ exercitationem demus. Fingamus nos ab aliquo vocatos ægroto. Primum à quo tempore ægrotare cœperit, quærere oportet, vt cognoscamus num sit incipiẽs nunc primum, vel iam nonnihil præcesserit. Si præcesserit, iam symptomata aliqua apparuerunt quæ in morbi cognitionem nos ducent. Si dicat eodem die incepisse morbum, quid fecerit eadem die, vel quæ præcesserint, interrogare oportet, num exercuerit supra modum corpus, aut commotus sit, aut in victus ratione fecerit aliquam mutationem. Quòd si dicat exercuisse corpus in sole, potasse merum, alimenta

Qua methodo vtendum morbo inuestigãdo.

calefacientia, aut bilem generantia comederit, & conſtitutio aeris præcedentis calida & ſicca fuerit, vel ipſe calidus ſit, calidum ſtatim eſſe morbum putamus, cùm id ſingula præcedentia polliceantur. Corpus enim calfacere nata ſunt. Quòd ſi ea parte anni, vel tertianæ intermittentes, vel continuæ graſſentur, certè talem ſuſpicabimur morbum: hæc enim non ſolum morbum eſſe ſignificant, ſed & morbi generationem, vnde morbi bilioſi ideam animo concipimus. Quare ſi calidus ſit valde ad noſtrum contactum, ſi amarorem ſentiat, ſi bilis aliquid euomuerit, aut deiecerit, ſi capite doleat, atque an omnia hæc, vel plurima adſint, inſpiciendum eſt. Bilioſæ enim febris ſuſpicionem facilè præbent. Quamobrem ſi bilioſam febrem ſemel eſſe coniecerimus, ſic deinceps procedemus, conſiderantes exercitationem quæ præceſſit, ſi vehementior & in ſole fuerit, ſi error, qui commiſſus fuit in victus ratione bilem generare, vel genitam accendere potuerit. Quòd ſi cauſſæ illæ valentes fuerint, corpus bilioſum, rarum, & ad febrem diſpoſitum, hoc potuiſſe gigni facilius credemus. Verũ quia vel continuam, vel intermittentem febrem producere poſſunt, notas intermittentis & continuæ, huic morbo incipienti, nobiſque incognito comparabimus. Primùm ſi cum rigore inceperit, rogabimus, quandiu durauerit prima acceſſio. Quòd ſi vel quinque, vel octo, vel duodecim horas duraſſe referunt, atque poſtea ſudaſſe, & febrem ex eo in infebricitationem deſiiſſe, tertianã intermittentem pronunciabimus. Si non deſierit poſt 24. horas etiamſi ſudauerit, nec aliquam remiſſionem ſenſerit, continuam eſſe dices, etiamſi cum rigore inceperit. Solent nonnunquam aliquæ febres cum quadam inæqualitate & rigore, quamuis ſint continuæ, incipere, quanquam ab Hip. dictum ſit, Quibus quotidie rigores fiunt, quotidie febres ſoluuntur. Quod ſanè verum eſt ſi de inſigni rigore, qui verus eſt rigor, dictum intelligatur. Ad nouam percunctationem redire oportet, vt cognoſcamus ex quo genere febris continua ſit. Nam ſynochos vel *ſynecis*, id eſt, cõtinua vel continens. Fiunt enim à ſanguine, & aliis humoribus in venis putreſcentibus febres continuæ. Quòd ſi continua ſit à ſanguine, verè continua

Tertianæ intermittentis initia.

Aphor. 63. lib. 4.

Noua percunctatio.

Continuæ febris ſigna.

hua illa est semper sui similis, & æqualis. Nam vel semper increscendo procedit, vel in eodem esse videtur, vel semper decrescit. Quòd si æger vel astantes fateantur, vt adhuc simus certiores, notas redundantis sanguinis inquirimus, vt si sit in vere & plethora appareat, si multum dormiat, si victus ratione multùm nutriente vsus fuerit, sanguineam esse febrem colliges. Neque verò hic est insistendum. Nam cùm duplex sit febris à sanguine, alia ex putrefacto, alia ex inflammato, has distinguere oportet, quod potissimum hæc signa docebunt. Vel sit somnus à sanguine irrigante cerebri substantiam. Quare somnus longus magnam irrigationem indicat, quæ fit à molto sanguine. Si calor mitis fuerit, & plethora magis ad vasa, quàm ad vires, febrem ab inflammato sanguine certò affirmabimus. Quod si calor acris fuerit, & plethora magis ad vires, quàm ad vasa, & minùs dormiant, plus sitiant, putrefactum esse sanguinem, qui febrem excitauit, coniicemus, prædicemúsque delirium maius, & ad septimum vel vltrà se extensuram. Si verò à sanguine inflammato excitetur, quarto vel quinto, vel ad summum septimo die soluetur, nisi in aliam transeat. Quòd si non ex sanguine fieri ex notis cognouerimus, ex continentibus esse coniiciemus, scilicet quotidianam, tertianam, vel quartanam continentes, quia fumi, qui eleuantur in cerebro ab humore putrido acriores sunt, & ideo vigilias inducũt, quas febres eadem methodo, eadem die cognosces, si consideres an multa bile abundet corpus, an sit æstas, an tertio quoq; die exacerbationem sentiat, calor acris & mordax sit, cum quadam cutis ariditate, vrinæ valdè flauę. Sed quia à bile duæ febres continuæ fiunt, considerare oportet num ardens sit, vel tertiana tantùm continua. Sitis inexhausta, linguæ nigredo, & ariditas maximus circa vẽtriculum æstus, separat continuam ab ardente. Distingũtur enim febres & materia & loco, ex quo pẽdet mali origo. Quare si hæc apparent, ardentem febrem, non continuam esse tertianam dicemus. Adde quòd hæ febres sunt frequentiores quàm vel quotidianæ, vel quartanæ continuæ. Quartana enim continua rarissimè fit, ob materię penuriã, nec nisi post intermittẽtes malè cu-

Sanguinis redundantis notæ.

Signa corrupti sanguinis.

Quæ notæ separent contin. ab ardente.

ratas, irritatas, aut exacerbatas, vel in pestilenti statu ob carbunculos venenatos grassantes. Quare optimè coniiciemus, si non sit tertiana, vel ardens, quotidianam, vel quartanam esse continentẽ, & illam potiùs quàm hanc quia frequentior esse solet. Id etiam ex accessionibus quotidianis circa noctem fieri solitis, & calore febrili minùs acri, & siti (nisi fuerit à pituita salsa) coniectabimus Nam hic maior est sitis, quàm in alia. Et ea est, quam Hipp. lib. 4. acutorum, ardentem appellauit, ex pituita salsam genitam, siti minùs vrgente à quotidiana continua significabitur. Iam vide quomodo ex caussarum calorificarum cognitione calorem in ægrotante præter naturam deprehendemus: quod fuit initium nostræ cognitionis dicendum. Nam bilem ex his caussis colligimus ex bile morbum biliosum. Et ex propriis cuiusque morbi biliosi notis speciem specialissimã febris. Ex accidentibus partium propriis breuiùs & citiùs ad affectarum partium cognitionem, & morbi dignotionẽ peruenimus. Vt si æger de *anorexia* queratur, oris vẽtriculi affectum esse dicimus, cùm illi proprium symptoma sit, vt pulmonibus inflammatis, maxillarum rubedo, fluxus sanguinis tenuis, & aquosi, similis loturæ carnium hepatis imbecillitatem significat. Vt certior fiat coniectura in ægrotis, alia quædam inuestigamus quæ faciunt ne decipiamur. Quare diligenter inquirimus num ea, quę has coniecturas minùs certas facere possunt, fiant, vt si difficillimè respiret, aut si febris per fluxum sanguinis narium debet terminari, priusquã sanguis effluat, tota facies rubet, vnde ex eo signo pulmones laborare non est colligendũ, sed quotus sit dies, obseruandum, vt cognoscamus an instet crisis, an paulò post futura sit: vel si ægri sanitatis tempore facies sit rubicunda. Quòd si hæc non adsint, certissima erit nostra coniectura, & rubedo faciei Peripneumoniam indicabit, non hæmorrhagiam præsignificabit, si cum ea rubedine æger vix respiret, expuátque spumosa, pituitosa vel colorata ex bile, dolorem grauem in pectore sentiat vel puncturam in altero latere. Solent enim, qui etiam peripneumonia laborant (vt per dissectionem nouimus) sentire punctoriũ dolorem per consensum membranæ succin-

Accidẽtibus partes affectas cognoscimus. Exemplũ singulorũ.

Signa peripneumoniæ.

Digitized by Google

faccingentis costas, vel in quibus hominibus pulmones membranis alligati sunt. Nam aliàs liberi videtur. Fluxus ille sanguinis diluti signum erit imbecillitatis hepatis, vt prædiximus, nisi fortè ab hæmorrhoidibus fluxerit. Nam corpora cachexia laborantia, sanguine aquoso abundant, quem per hæmorrhoidas reiciunt. Quare diligenter erit distinguendum, num ab hepate, vel ab hæmorrhoidibus fluat. Id facillimum erit factu, si quis sedem inspiciat, vel balneum immittat, vt exploret an venæ sedis turgeant, non enim illinc aliunde fluit sanguis. Tumor & grauitas hepatis & color faciei non omnino illaudatus ab affectu hepatis esse fluxum illum sanguinis ostendit. Appetentia deiecta ob pituitæ dulcis redundantiam apparet, vel quia in principio pastus vinum meracius æger assumpsit, quod famem sopire solet, vel iusculis pinguibus, dulcibúsque est vsus. Quòd si hæc non affuerint, vitio oris ventriculi deiecta erit appetentia, vel calidæ intemperaturæ. Ergo si æger tussiat, à tussi inuestigationis initium sumemus, inuestigabimúsque, ratione cuius affectus, vel partis hoc fiat. Agnoscitur autem ex aliis accidentibus adiunctis, vt si tussiat & febricitet, & respirationis difficultatem sentiat, & patiatur, sputum reddat coloratum, si dolorem punctorium habeat, latus pati inflammationem dicemus: Peripneumoniam verò si rubeant maxillæ, vel difficilius respiret. Ex vno symptomate aliud cognoscimus, & ex vno in aliud deuenimus. vt ex vno morbo in alium, vt si Atrophiam videamus corporis, illius symptomatis causam inuestigamus, distributionémque alimẽti impeditam, vel alimentorum prauam confectionem ex eo arguimus. Impeditæ distributionis causa potest esse gibbę hepatis obstructio, quam ex hepatis grauitate post secundã concoctionẽ, seu in trãsitu alimentorũ notabis: Vel intemperies in signis cordis, vel aliarum partium, quæ nutritioni sunt destinatæ, vt ventriculi huiusce rei causa. Hinc manifestissimum est ex vno symptomate vel ex vna occasione nos resoluẽdo, posse inuenire partẽ affectam, & morbum ipsum, & hãc rationẽ in omnibus affectionibus seruare oportet vt citò & certò morbũ morbiq. causas cognoscamus,

Signa intemperiei hepatis.

Indicia status sanguinis ab hepate.

Appetentia deiecta. Causæ inappetentiæ.

A tussi morbi inuestigatio.

Pleuritid. signa & peripneumoniæ.

Atrophia.

Obstructio hepatis.

Nũc verò inuestigare oportet quomodo à genere communi ad speciem specialissimam venire possimus. Est enim facilè febrem cognoscere, difficillimum hãc ab illa dignoscere. Tamen hoc primum curare debemus, vt ad certum genus affectionum referamus.

Quomodo genus morbi inueniri queat. CAP. VIII.

AFfectuum multitudo vna est ex causis difficultatis cognoscendorum morborum. Facit enim confusionẽ multitudo, vt superiùs demonstratum fuit. Quare imprimis illa est auferenda aliqua ratione, vt facilior sit generis inuestigatio. Nam quemadmodum grana milij, vel papaueris nigri non facilè dignoscũtur in magno aceruo ex fabis, tritico, eruis, ciceribus, & reliquis simul confusis (occultantur quippe à multitudine aliorum.) Sic sanè multi morbi ob aliorum mixtionem, & plurimorum symptomatum concursum, & cõfunduntur, & occultantur. Quare si quis velit parua illa semina inuenire, primùm auferat fabas, cicera, triticum, & alia maiora, quibus ablatis minima promptius deprehenduntur, ex eorum figura, magnitudine, colore, & ceteris. Eadem viâ parui morbi, aliorum multitudine semotâ, facilius deprehenduntur. Ob id illum quasi infinitum morborum & symptomatum numerum redigere oportet ad summa quædam genera, quę quò magis vniuersalia sunt eò nobis faciliùs occurrunt, & ab his descendendo ad vltimam speciem per differentias deuenimus. Sit igitur genus generalissimum affectus præter naturam: in quo genere & caussæ, & morbi, & symptomata comprehenduntur, & veluti tabella quadam picta habere oportet, quòd quicquid præter naturam accidit in corpore, vel est intemperies, mala conformatio, aut solutio continuitatis. Qualitas mutata retentum aliquod, reiectum, dolor, tumor, functio læsa, innatum & vitium cutis. Nos paucioribus contenti esse possemus. Nam dolorem ad actionem læsam referendam esse dicere possumus, vel plura addere. Verùm ne ad paucitatem methodus esset difficilior, vel ob confusam multitudinem obscurior, his tantùm contenti esse voluimus. Et quòd symptomata complexi sumus, id factũ est de industria, quia multi morbi, nomine symptomatũ significantur.

Similitudo.

Affectus præter naturam genus summum.

Digitized by Google

ſcantur. Illa rationem cauſſæ habent, alia ſymptomata producendo. Huius methodi vſus talis erit ſic ratiocinando. Laborat aliquis: ergo affectus vnus eſt, ex iis quæ præter naturam dicti ſunt, ratione cuius malè afficitur. Affectus verò hic, non vt in Philoſophia, affectio Ariſtoteli, ſed generaliùs pro diſpoſitione, functione læſa, morbo incipiente, vel qualitate, & pro omnibus rebus quæ noſtri corpori accidere poſſunt, ſumitur. Oportet nos ad aliquem horum affectuum reducere morbum, id facere nequimus, niſi ſubſtractione aliorum generum. Quare ſi omnia vno excepto, ablata ſint, quod reliquum eſt oportet hunc eſſe affectum de quo æger conqueritur. Subſtractio verò ſic fiet interrogando ægrum vel aſtantes, ſi præſentes fuerint, vel eum, qui nos conſulit: & debemus ab eo affectu incipere, qui manifeſtior eſt, vel ægro, vel aſtantibus, vt num dolore aliquo afficiatur æger. Nam ſi mente conſtet, non poteſt hunc ignorare. Quòd ſi neget, adeſſe dolorem credendum eſt. & ad aliud magis manifeſtum genus veniendum eſt. Si dicat ſe dolere, eo modo progredi oportet, donec ad imam ſpeciem doloris, & partē affectam venerimus Hoc verò docebimus cap. ſeq. Rurſum interrogandum ſi aliquid immodicè excernat, ei aſſentienti credēdum, & quod reiectum eſt, conſiderandum, vt affectus ſpeciem inueniamus: id etiam ſuo loco docebitur. De huius contrario ſtatim quæremus, nunquid ſit retentum, quod ſolebat effluere. Si annuat, quale ſit, inueſtigamus. Nam id ſæpius morborum eſt cauſa. Tumor quia facilè ſenſū deprehenditur, de hoc nobis facilè cōſtabit interrogātibus, potiſſimùm cùm externus fuerit: At internum vulgus latet Ob id rurſus erit interrogandum an grauitatem, vel duritiam ſentiant. Illis enim duabus notis tumores, qui ad inſignem magnitudinem non peruenerunt, deprehendi poſſunt. Sed de eorū cognitione poſtea. Quòd ſi aliquis ex his reperiatur, in hoc ſiſtēdum, nec erit opus aliorū tumorū inquiſitione. Poſt tumorem, de adnatis percūctabimur, deinde ad ſolutionem continuitatis deuenientes, quia & ipſa euidens eſt. Deinceps cutis vitia conſiderabimus, quæ ſanè viſui conſpicua erunt, vt ſi fuerit Scabies, Vitiligo, &c.

Methodi vſus.

De intemperie deinceps rogandus erit, num ſentiat ea liditatem, vel frigus in aliqua parte, aut toto corpore. Quòd ſi negat, ad aliud genus eſt deſcendendum, quod adhuc in qualitate ſit, vt ad colorem, oris ſaporem, & alia quæ ſecundæ qualitates dicuntur. Quòd ſi nullum ex iis, neceſſe eſt malam eſſe conformationem, aut actionem læſam. Hæc enim duo ſunt reliqua; functio læſa dicitur, ſi malè videat, audiat, ſentiat, guſtet, ratiocinetur, concoquat, & alia vitæ munia perperam exerceat, quæ ab ægroto facilè reſciemus. Quædam etiam ariolabimur. Si mala eſt conformatio, erit inueſtiganda illius ſpecies, vt ſi fuerit vitiata figura, magnitudo, numerus aut coniunctio. Id erit faciendum quando neque ex vrina, neque ex alia occaſione, aliquod initium inueſtigationis poſſumus habere. Nam ſi morbus aliquis graſſetur, ab eo inueſtigationem inchoabimus, aut ſaltem ab eo aliquam ſuſpicionem habebimus.

Functio læſa.

Conformatio mala.

De doloris ſpecie inueniendâ & parte affectâ.

CAPI IX.

QVia dolor triſtis ſenſus ab ægrotis facilè ſentitur, niſi mens laboret, optimum erit è dolore inueſtigationis initium ſumere. Sed vt partem affectam methodo inueniamus, prudenter interrogare ægrotum oportet, vel eum, qui nos adit conſultandi gratia, num doluerit, quia fieri poteſt, vt ceſſarit poſt excitatam inflammationem, vel quia laſſitudo ſpontanea morbos præcedere ſolet, vel dolor in aliqua parte ſentiebatur, poſtea non ſentitur, vt in Pleuritide, cùm in Peripneumoniam mutatur, aut cùm ſuperuenit Phrenitis, aut Paraphrenitis. Si reſpondeat toto corpore doluiſſe, aut doluiſſe, corporis laſſitudinem, ſeu corporis defatigationem indicat. Sed vt certiores ſimus, num ſit laſſitudo ſpontanea, & laſſitudinis ſpeciem cognoſcamus, turſus illum interrogare oportet, ſi præceſſerit curſus, aut ſaltus, vel motio aliqua immodica, quæ ſufficiat ad faciendum laſſitudinem ſeu corporis defatigationem. Ex iis vbi præceſſerint, colligimus non ſpontaneam eſſe laſſitudinem. Et quia laſſitudinum ſpontanearum tres ſunt ſpecies, vt quæ infeſtat inueniamus, interrogare oportet num ſentiat membra fracta, vel cæſa verberibus

Laſſitudinum tres ſpecies.

Digitized by Google

lus. Quòd ſi annuat, tenſiuam laſſitudinem eſſe oportet: ſi neget, ſciendum eſt an punctura in cute ſentiat. Nam exulceratoriæ indicium eſt, aut conuulneratoriæ. Quòd ſi vtrunque ſentiat cum tenſione & calore, inflammatoriam eſſe dicemus. Quare talem affectionem eſſe noſcemus, & futuram prænunciabimus, & materiæ antecedentis naturam. Tenſiua enim morbos à plenitudine indicat: Vulneratoria, à cacochymia. Iam ſi quis iis indiciis adiungat ætris conſtitutionem præſentem, & quæ præceſſit, & quæ futura eſt, particularem naturam ægrotantis (qui biliosus eſt, potiùs corripietur laſſitudine vlceratoria, quàm tenſiua, aut phlegmonode) morbos peculiariter graſſantes, & notas illorum morborum, de quibus ſuſpicionem habemus, morbum præſentem, vel futurum certò prægnoſcemus. Quòd ſi æger in toto corpore, ſed magis circa omoplatas, pectus, circa tempora, & aures, vel artuum iuncturas ſine tumore ſentiat dolorem, de morbo Italico ſuſpicandum eſt, quia hæ partes in eo morbo ſæpius dolent. Quòd ſi huius morbi materia frigida ſit, & hæ partes, quia frigidæ, à frigido facilè læduntur, neque tamen ſtatim ferenda eſt ſententia, quàm priùs intellexeris, rem habuiſſe cum muliere immunda, & alia ſigna adiunxeris. Si verò æger reſpondeat ſe non dolere toto corpore, particulatim quærat an caput doleat, an ventriculus, an latus, renes, omoplatæ vel aliæ quædam partes. Frequentiùs enim dolent capite & ventriculo, quia in multis morbis hi dolores fiunt. Quòd ſi reſpondeat, caput, vel aliam partem dolere, iam ſciendum eſt, num per conſenſum an primariò id accidat: vt ſi caput doleat per conſenſum ventriculi, vteri, aut aliarum partium. Si in clauicula dolorem ſentiant morbo in latere exiſtente, aut hepate, aut liene, aut alio viſcere. Scimus autem dolorem fieri ſecundariò & per conſenſum, cùm morbi alicuius notæ in aliqua parte affectæ apparuerint, vt ſi primùm dolere cœperit ſtoma chus, ſi nauſea præceſſerit, acidus ructus, vel nidorulentus, &c. per conſenſum ventriculi hunc eſſe affectum credimus ob cruditatem. Quòd ſi vomat, & a vomitu dolor remittatur, vel à cibo per conſenſum ventriculi,

Morbi gallici ſignificia.

Morbus per conſenſum ventric. quò diſcernitur.

hæc fieri credemus. A cibo, qui fit dolor à cauſſa calida, vel morbo Italico, remittitur, non tamen qui fit ab hac lue, fit per conſenſum ventriculi, ſed ob diſtentionem membranarum cerebri, aut pericranij. Per conſenſum ſemper aliqua pars laborat, quæ alicuius alterius partis ſequitur affectum, quem ex iis quæ præceſſerunt, & notis cuiuſque partis deprehendemus. Et illę peculiariter ſolent per conſenſum laborare partes, quæ cum primariò laborantibus natura conſenſum particularē habent, vt vterus cum poſteriore parte capitis, ventriculus cum capite, vterus cum inguinibus, & mammis, iecur autem cum clauicula & dorſo, & coſtis mendoſis, circa partem dextram: Nam ipſum eſt in dextris, idque per membranam ſuccingētem coſtas, quæ & diaphragma cōſtituit, & cum peritonęo iungitur, quibus duabus tunicis omnia inueſtiuntur viſcera. Extremum mētulæ cum veſica habet conſortium, & inteſtina cum ventriculo, nerui omnes cum cerebro, rectum inteſtinum cū vtero, & collo veſicæ, & contra. Quæcunque enim ſimilem ſubſtantiam habent vel continuitate, vel venis, arteriis, & neruis ſimul iunguntur, ea particularem conſenſum, vel conſortium habere dicuntur. Cùm inueſtigando iam inuenerimus ægrotum aliqua parte laborare, interrogare oportet an interna, an externa magis doleant. Præterea dolore ne punctorio an tenſiuo, an graui, vel pulſatorio. Et quia ægri hæc non intelligunt, ſunt interrogādi per periphraſim, quæ doloris proprietatem exprimit, vt ſi ſuſpicemur dolorem eſſe punctorium, vt in doloribus capitis, & laterum fieri ſolet, quæremus nū ſentiant ſe veluti acu, aut ſtylo pungi, ſi annuat, doloris ſpeciem habes, & partem affectam. Eſt enim membranarum dolor talis. Si dolorem tenſiuum eſſe putamus, quærimus an velut diſtentionem quaſi pars foret rumpenda, ſentiat, idque cum grauitate ſit, vel leuitate. Illud verò repletionem humoris, & ab ea diſtentionem ſignificat: hoc ex flatibus aut ſpirituoſa ſubſtantia fieri oſtēdit. Si dolor ſit pulſatorius, ſentiat arterias circa illā partem multùm pulſantes, quia comprimūtur. Quòd ſi pars comprimatur, dolorē leuari ex molli cōpreſſione ſentiunt. Grauem dolorem patiuntur cùm veluti pōdus ſentiunt

Quæ partes dicuntur per cōſenſum laborare.

An dolor internus vel externus.

Grauitas cum tenſione quid, aut leuitas.

Digitized by Google

sentiunt: Pars etiam quæ laborat, speciem doloris indicat. Nam si pars exactè non sentit, vt sola ambiente tunica, huic grauis est dolor, si membrana doleat, punctorius. Si locus arteriis compositus, & pauca carne, multis constitutis membranis, quæ spatio angustiori coercentur, vt in temporibus videre est, pulsatorius ferè fit dolor omnis, idque potissimùm accidit, partibus exteriùs laborantibus. Quòd si externam partem laborare dicat æger, ea erit tangenda, vt tumorem deprehendamus, si quis sit, calorem etiam & frigus. Quòd si tumor appareat, videndum est num rubeat, caleat, pulset, quæ phlegmones notæ sunt. Si plus caleat, minùs tumeat, minúsque rubeat, erysipelas censendus tumor talis. Sin multùm intumescat, nihil aut parùm doleat, tumor sit laxus, albúsque œdema est. Si durus & sine dolore, scirrhus. Si durus & cum dolore punctorio, cancer. Sed hæc omnia exactiùs in tumorum distinctione docebuntur. Si dolor fuerit cum calore, aut frigore partis, sed sine tumore, intemperiem quandam, eámque ingentem admodum esse dicimus, atque is dolor si diu perseueret, inflammationem aut abscessum expectare oportet. Si internam partem dolere dicat æger, vt sciamus num sit cum inflammatione, aut sine inflammatione, interrogandus est num sitiat, & caleat toto corpore. Siccitas tamen non potest vehemẽtes inferre dolores (neque enim affatim fit, quod requiritur in dolore excitando vehementi) humiditas etiam non nisi ob copiam. Quare propria caliditas aut frigiditas habent dolorem. Id si fateatur, febrem adesse oportet, & ex consequenti inflammationem: siquidem materia à longinquo trahitur. Nam si à proxima parte, fit abscessus, & omnem tumorem calidum significat. Quare statim notas illius affectus proponere oportet: vt probemus nostram coniecturam, vt si in latere supra vel infra costas mendosas sit is dolor, tunc quærenda erit doloris species. Si sit punctorius, pleuritidem significat: si grauis, hepatis, vel lienis inflammationem, cùm febris adest: sine febre scirrhum esse ostendit. Id verò est cùm dolor infra costas sentitur. Cũ supra mẽdosas, & difficillima est respiratio, & tussis adest, sciendũ rursus an grauis dolor est, an punctorius: is

Pars affecta speciem indicat.

Phlegmones signa.

Oedematis & scirrhi intemperi signa.

Philo. 4. meteoron.

enim certò pleuritidem, ille peripneumoniam monſtrat. Grauis dolor cum ſitu partis, ſedem affectam, & morbi genus perpetuò indicat, vt ſi fuerit circa renes grauitas cum febre, in renibus inflammationem eſſe coniicimus. Si circa dextram partem, & cum tuſſicula inani, & aliquantula reſpirationis difficultate: iecinoris affectum declarat. Si in ſiniſtra hoc ſentiatur, ferè ad renum regionem, & ad inferiorem partem vẽtriculi ſplenis morbus erit. Si circa regionem veſicæ, cum aliqua retentione vrinæ, veſicæ inflãmationem. Si circa vmbilicum cum vomitu fœtido, & alui aſtrictione, gracilium inteſtinorum inflammationem ſignificat. Id enim accidit collo vteri inflammato, ſed abſque grauitate. Si inter vmbilicum & thoracem, quaſi ad partem poſteriorem vergens cum vomitione, & nauſea, vel cardiogmo, vel ſyncope, oris ventriculi ſuperioris inflammatio eſt. Quòd ſi dolor in anteriore quoque parte ſit, ventriculi ipſius. Si dolor à parte poſteriore, & renum regione ad partem anteriorem vergens, fuerit acutus, & vehemens, calculus in vreteribus eſt impactus, vel delabitur, vel etiam pituita viſcoſa, vel pus affatim tenditur. Si à ſiniſtro ad dextrum per ſuperiorem partem ventris dolor moueatur, colicus eſt iudicandus. Si dolor in capite ſit, & febris adſit, interrogare oportet, ſi cum febre incœperit, vel paulò pòſt: ſi incœperit & perduret vſque ad ſtatum, aliquam internam partem affici ſignificat, & futurum delirium oſtendit. Si non durauerit, aut fortior tandem ſit factus, vel incœperit poſt tertium aut quartum diem, earum dierum numerum ſcire oportet. Nam ſi morbus ſit acutus, æger inuenis, facies rubicunda, fluxum ſanguinis narium ſignificat, vtilem quidem ſi præceſſerint ſigna cõcoctioni, neque peripneumonia ſit, vel lethargus. Quòd ſi ſit peripneumonia pituitoſa, & non præceſſerint ſigna coctionis, malum erit, quippe experientia eſt obſeruatum in lethargo & peripneumonia pituitoſa eſſe noxiã hæmorrhagiam è naribus, vt Galen. 3. Criſ. annotauit. Quia non purgatur hac euacuatione materia efficiens peripneumoniam pituitoſam, vel lethargum, ſed vires tantùm deiiciuntur. Si caput doleat, & facies non rubeat, nec venæ turgeant circa collum, frontem & faciem,

Inflãmationis inteſtinorum gracilium ſigna.

Ventric. oris ſuperioris inflãmatio.

De diſtinctione doloris capitis.

Quibus noxia hæmorrhagia.

ém,ſed tremat labrum inferius, & eroſio circa ventriculum ſentiatur,aut tenſio, aut inflammatio, criſim per vomitum præſignificat. Si hæc, die criſim præcedente, appareant, vt ſi quando caput laboret, totum corpus commouetur & labrum inferius, expectanda eſt criſis per fluxum ſanguinis narium, ſi tunc materia in capite contineatur. Si doleat caput ſine febre, interrogare oportet an totum corpus,an pars tantùm laboret. Si vna duntaxat, an ſit dextra, vel ſiniſtra,& ſuperior vel inferior, atque interna an externa, item an continuò infeſtet, an identidem repetat. Si frequenter accidat ſiue cum vomitu, ſiue abſque vomitu, cùm hoc fiat ſtatis temporibus,hemicranæus dolor appellatur. Si anterior pars capitis doleat, cephalalgea dicitur libr. de Locis affectis. Cùm eſt à multo tempore dolor, cephalea dicitur. Doloris cauſſam ex iis quæ diximus, facilè erit inuenire, vt ſi tenſiuus fuerit abſque grauitate, ex vaporibus eſt: ſi veheméns & punctorius,ab humorum acrimonia eſt, vt fit in collo veſicæ, quod exactè ſentit,non verò in veſica, licet membranoſa ſit,quia minùs ſentit. Si cum grauitate & pulſatione eſt plenitudo, quo tempore ſoleat potiſſimum infeſtare,ſcire oportet. Nam ſi noctu doleat, & cum inſigni refrigeratione partiũ externarum, ſi magis circa tempora,& aures cum frequẽti ſpuitione, cum dolore ſterni & omoplatarum, certiſſimum eſt morbi Ital. dolorẽ eſſe. Quare interrogare oportet, num aliquãdo ſit paſſus hunc morbum, vt ſciamus num morbus ſit incipiens, vel recidiuus tantùm. Quòd ſi fateatur, morbi cognitionem habemus. Si conſtanter neget, aut quia ignorat, aut quia celare vult, occaſionem morbi, aut ea quæ præceſſerunt, inueſtigare oportet, vt ſi tumores venerei præceſſerint, vel paraſtatarum inflammatio, quæ vulgò dicitur *piſſechaude*: fiátque à ſemine acri accumulato & putreſcente in Paraſtatis, vnde ægri purulenta deiiciunt, dolorem Hiſpanicum eſſe certiſſimum eſt. Aut ſi poſt humectationem pedum, capitis dolor recruduerit cum aliis prædictis ſignis, recidiui morbi notæ ſunt. Quòd ſi morbus antiquatus ſit,inſpicere oportet,ſi circa caput tumores appareant, qui aliquando ſua ſponte diſcutiuntur, aliquando perſeuerant. Poſſunt enim

Vomitus indicia.

Hemicra. & cephal. ſigna.

Cauſſas doloris capitis inueniendi ratio.

Morbi Italici certiſſima ſigna.

Hiſpanic. morbus.

sine tumore dolores caput tentare, sicut articulos, quòd huius morbi maximum est signum. Fiunt enim dolores in aliis morbis in ipsis articulis, sed non sine tumore. Si sentiat hircitatem, & quasi erectionem pilorum, morbum iam firmatum esse certum est. Quòd si tumores in tibiis, vel in sterno, vel fronte, vel brachio, cubito, femore, vel sint tumores scirrhosi, inueteratum morbum esse ostendunt. Si remediis conuenientibus adhibitis, hæc non curentur, etiamsi negent, morbus tamen est Hispanicus, cùm ea certissima sint indicia. Si doleant ventre sine retentione aut immutatione vrinę, & alui excrementorum præ. esserit cohibitio, ex his colicus dolor significabitur. Quòd si contra immutetur, aut retineatur vrina, fluentibus alui fecibus, & dolor in hypochondria dextro vel sinistro ad illa magis sentiatur, aut etiam à parte posteriore ad anteriorem vergat, nephriticus est. Si doleat mulier circa coxam, aut inguina, interroganda est num enixa fuerit, aut passa abortum, aut immodicè fluxerint menses, vel retenti sint. Ex his arguimus non esse coxendicum dolorem, sed in vteri ligamentis vitium consistere. Quòd si hæc non præcesserint, sitque dolor magis in interna parte quàm in externa, & antica magis, quàm in postica, dolor coxendicus esse potest. Articulorum dolores partem affectam, & ipsum affectum indicant, sed cùm sint aliqui per defluxionem facti, alij tantùm per decubitum humorum, scire oportet num per defluxionem, vel per decubitum fiant. Qui sensim fit sine magno tumore ab insigni frigiditate, & à recremẽtis sensim in parte imbecilla collectis, qualis est qui fit à morbo Ital. per decubitum fit. Qui cum magno tumore & affatim, per defluxionem bilis, vel pituitæ tenuis, vel amborum permixtorum, vel sanguinis, vel melancholiæ, si Paulo Æginetæ credimus. A sanguine quidem fieri potest, sed à melancholia rarissimè. Nam quemadmodum pleuritis non fit nisi rarò à melancholia (vt docet Hipp.) Qui acidum eructant, ratò pleuritide corripiuntur: sic neque articularis morbus. Est enim humor crassior, quàm possit affatim defluere, aut in tam densis partibus recipi. Adde quòd melancholicus succus sine dolore tumorem facit, & aliquando sine sensu, vt in scirrhis

Colici morbi & nephritici signa.

Vitium ligament. vteri.

Dolorìa per decubitum vel per defluxionẽ facti signa.

his apparet, idque vel quia ſtuporem inducit ſua frigiditate, vel ſua ſiccitate, ἀναισθησίαν partis aufert, vel ſua craſſitie obſtructionem partis facit. Quare non videtur Pauli ſententia ſatis certa & euidens. Dignoſcitur autem doloris materia à tumoris magnitudine, & doloris proprietate, necnon à victus ratione, quæ præceſſit. A bile fit ſubitò, & ſubitò diſſoluitur ſine magno tumore, & cum maxima caloris acrimonia, & vt breuiter dicam, quæ in eryſipelate apparent, omnia ſpectantur hic. Iuuenibus magis quàm ſenibus, viris magis quàm mulieribus accidere ſolet, eúmque frequenter natatione in aqua frigida, & aquæ potu curaui. A pituita verò fieri certiſſimum eſt, ſed non ſolu: facit enim tumores indolentes, & laxos, qualis non eſt Articularis morbus. Sed ſi quando à pituita fit, intellige fieri permixta bile, vel fece, vel ſpiritu, à quibus dolores fiunt in parte ſenſili. Quare non œdematı ſimplici qui laxus eſt, & indolens, ſed eryſipelatodi, argumento eſt, quod vbi ea quæ præter pituitam ſunt, ob ſuam tenuitatem diſcuſſa fuerint, rubor & dolor abeunt, remanente tumore laxo in dolente, cum impotentia membri, & tandem pituita, quæ remanſit, craſſeſcente, tophi fiunt, ſiue nodi. Tumores articulis facti ab humorum craſſiori parte, à calculis loco differunt, vnde nephritici ſæpe euadunt podagrici, & contrà. Qui laborant colico dolore à cauſſa frigida, ſitiunt aliquando prõpter clamitationes. Quare quęrendum, num ſentiant caliditatem in toto corpore: quòd ſi fateantur, huic dolori interno coniungitur febris. Coſtæ omnes habent duas membranas, vnam propriam Præcoſtum vocant, alteram communem, qua coſtæ omnes integuntur. Si igitur patitur æger inflammationem in ea communi, non poteſt decumbere in latus affectum, quia humor impactus facit diſtentionem, & inde dolorem excitat: Quòd ſi inflammetur membrana propria, idem non accidit, neque dolet æger in latus affectum decumbens. Dolor punctorius proprius quidem eſt membranis affectus, non tamen omnibus, ſed his quæ alligantur oſſibus, aut ea inuoluunt. Si enim oſſibus non alligetur, vt videre eſt in membrana inuolucre iecur, pulmones, cor, & veſicam, &c. hoc punctorio dolore non vexantur.

Tumoris à bile indecim.

Coſtarum duplex mẽbrana.

De tumorum cognitione, & ſpecierum inueſtigatione.

CAPVT X.

POſt dolores, hîc de tumore nobis agendum eſt, non quòd oporteat in inueſtigatione morbi neceſſariò hunc ordinem ſequi, niſi quando nullius alterius generis ſuſpicionem habemus. Nam ſi de intẽperie ſuſpicemur, de hac ſcito quod non eſt dolor. Id enim eſt primũ, quod quærendum ſtatim ſciſcitamur, & reliquis omiſſis, ipſius cauſſam & ſpeciem perquirimus. Eadem ratione de ſoluta vnitate, retento, reiecto & aliis, ſemper ab eo exorſi, de quo ſuſpicio eſt. Sed tumorem dolori ſubiunximus in tractatione, quia dolorum comites eſſe ſolent, imò neceſſariò ſequuntur, ſi hîc diuturni fuerint. Et quia ſenſus, tumores eos, qui externi ſunt, ſtatim deprehendit, cùm nihil aliud quidquam ſint, quàm quod apparet, de tumore externo nemo dubitabit. Quare de hoc tantùm, ſiquid rogemus, ſpeciem quærimus. De interno verò quærimus an ſit, quid ſit, & ægroto non credimus perinde ac in externo. Non enim poſſunt ægroti ſemper internum deprehendere, ſed præſtantis eſt medici eum cum tegmyriis & propriis notis dignoſcere poſſe. Quare ſi æger dolorem paſſus ſit, aut patiatur, vel ex alto ceciderit, vel fuſte percuſſus fuerit, tunc num tumor externus aliquis inde factus ſit, non imineritò rogabimus: neganti vel aſſeueranti credendum eſt. Nos tamen ex cauſſarum natura etiam futurum prædicere poſſumus. Si eſt tumor, de magnitudine & paruitate quærendum. Item ſitne vnus an plures, cum dolore vel ſine dolore, affatim ac ſenſim magnus euaſerit, durus vel mollis, tenſus ſeu renitens, an tactui cedens cum pulſatione, vel ſine pulſu. Iam ſi magnum eſſe reſpondeat & vnicum, affatimque factum dolorificúmque, inflãmationẽ eſſe colligere poſſumus, cuius rei vt certiores fiamus, an rubeat, caleat, renitatur, & pulſet, deinceps inquirimus. Nam ſic verè & certò inflammatio dici debet, faciet etiam ad ampliorem cognitionem, partis affectæ dignotio. Nam in omni parte iam dicta omnia euenire nequeunt: vnde loci natura affectus quoq; nomen indicabit, vt ſi in occulto adſint rubor, dolórque, Ophthalmiã eſſe dicemus. Neq; enim pulſat aut renititur. Si tumor in toto capite appareat, ſitque carnoſus

Tumores interni.

Ratio inueſtigãdi tumores.

Loci natura nomẽ affectus indicat.

ſis, mollis & laxus, Hydrocephalea dicitur, & videtur eſſe affectus illius partis capitis quæ pilis integitur. Morbus eſt peculiaris pueris & mulieribus propter humiditatem. Fiunt alij tumores in capite, qui Talparia dicuntur, quia ad inſtar aggerum, quos faciunt Talpæ, apparent. Tumores multi per morbum Italicum accidunt ob oſſis corruptionem in morbo antiquato. In minùs antiquato fiunt etiam, ſed ſine aliqua oſſis labe, quippe à vaporibus frigidiſſimis, & humidiſſimis, iique frequenter locum mutant, qui fiunt à pituita, aut flatibus. Aliquando à pituita parti infixa vehementiſſimi dolores excitãtur, qui noctu magis infeſtant, & calidiſſimis iuuantur. Ob id ad ignem ſemper habere caput cupiunt. Nam vehemẽs tum caliditas, tum ſiccitas eos dolores leuat, mediocris excitat. Si faciem dicat tumere, de colore oportet interrogare. Si enim rubea ſit, & ſine magno tumore, & cum feruore, Eryſipelas affectus eſt. Nam ſolet frequenter huic parti accidere. Si magnus fuerit tumor, & ſine rubore, Catarrhũ vocant. Ob id num dens doluerit, interrogare oportet. Si enim talis dolor præceſſerit, pituitæ defluxio eſt, & tumor Oedematodes potiùs cẽſendus eſt. Si tota facies multùm tumeat, & rubicunda ſit, vera inflammatio eſt. Si huic accedat obſcuritas, & veſiculę fient Phligtenis ſimiles, Carbunculum eſſe dicimus. Si in collo tumor fuerit vnicus, anginam eſſe certum eſt. Si plures ſint tumores duríque, Strophulas eſſe putamus. Si poſt morbum acutum protractum, tumor circa aures appareat, dicitur Parotis affectio. Si in mento & aliis partibus circumiacentibus ſine inflãmatione & duritie tumor videatur, ſi in locis degat æger montuoſis, & niuoſis, vbi fieri ſolent Broncochellæ, talem affectum eſſe dicimus. Si in alis tumor eſt poſt morbum acutum, neq; graſſetur peſtis, bubo eſt criticus. Si in eadem parte duri appareãt tumores etiã Strumę dicũtur. Hoc enim medicis omnibus nondũ vulgò receptum eſt vt omniũ quauis in parte glandularum Scirrhos Strumarum nomine ſignificẽt, vt inflammationes communi bubonis appellatione explicant. Si in pectore tumores fiant, vel in ſterno, vel ſupra coſtas multas, vel vnã tãtùm, ſic erit diſtinguendũ. Cùm ſupra ſternum aut vnã coſtã fiunt, atq; ſenſim accidunt,

Hydrocephal.

Talparia.

Tumorum faciei diſtinctio.

Eryſipelas

Catarrhus & eum eodus gnoſcendi modus.

Inflãmatio.

Carbunculus.

Angina.

Strophulæ.

Parotis.

Broncochellæ.

Bubo criticus.

Tumores pectoris.

Morbi Italici.

de morbo Italico ſuſpicandū eſt. Quare ad alia ſigna recurrere oportet, quò certiores fiamus multis cōuenientibus. Vni quippe tantùm confidere non eſt tutum. Ratò autem ſic fiunt tumores ſine morbo Italico, niſi ex fractura aut laxatis ſterni vinculis, vnde gibboſitas anterior accidit. Sunt ferè hi tumores abſque dolore. Si ſupra nothas coſtas fiat tumor, Pleuritis externa, vel abſceſſus, vel Rupia dicendus affectus eſt. Quare ſi fiat repente, Pleuritis externa eſt: ſi ſenſim & ſine magno dolore, & quadam circumſcriptione, Lupia erit. Si cum dolore, abſceſſus. Mammis tumore affectis debemus interrogare an ſit magnus, an paruus, ruber calidúſne: nā ſic erit inflammatio partis. Quòd ſi tumor non fuerit magnus, iterum quærendum eſt an cum duritie, vel ſine duritie: ſi durities ſenſim facta ſit, & poſt menſium retentionē, & cum dolore punctorio hiuſcat, aut obſcurior ſit pars, de Cancro ſuſpicio habenda eſt. Quòd ſi lactāti tumor durus factus ſit, Scirrhum glandularum, vel caſeationē eſſe coniicere oportet. Sed in Scirrho nullus eſt dolor: in caſeatione dolor eſt ſimilis inflammatione. Circa ventrem tumores fiunt, vel in toto vētre, & erit Hydrops: vel in aliqua parte, vt inter vmbilicum & Xiphoidē, in quo frequentiſſimè decipiuntur medici. Nam ventriculi tumorem, potiſſimum oris ventriculi eſſe credunt: verùm ſitus, durities, grauitas, & quæ conſequuntur hepatis affectionem, vt cachexia, iocinoris tumorem indicāt. Quòd ſi cum febre & dolore eſt inflammatio, ſi durities eſt ſimul cum febre, & dolore, Scirrhoſam inflammationem denotat, potiſſimùm ſi antè febrem Scirrhū perſenſerint. Tumores autē vētriculi magis paulò ſupra vmbilicum, & cum inflatione, ac tenſione potiùs, quàm cum duritie eſſe ſolent. Splenis tumor in parte ſiniſtra multùm infra coſtas ſentitur, ſi fuerit maximus: ſi minor eſt, ſub coſtis mendoſis & inferioribus percipitur. Fiūt tumores in muſculis epigaſtrij, qui hoc nomine diſcernūtur, quod muſculi figuram quandam retineant, cui inſint. Sunt magna ex parte abſceſſus, vel Scirrhi, & magis ſub vmbilico, quam ſuperiori parte, vel quia humores facilius decumbunt in inferiorē, vel quia venæ inferioris partis oriūtur è venis ortis à ramis venarū, ex quibus venæ colli vteri oriun-

Pleuritis externa.

Lupiæ abſceſſus.

Cancer. Mamm.

Scirrh. caſeat.

Tumor iocinor.

Tumor ventric.

Splenis tumor.

Epigaſtrij.

Digitized by Google

oriuntur, quę crassiorem & magis melancholicum sanguinē continent. Ob id virginibus, & viduis isti tumores frequentiores fiunt, & magis fiunt in medio ventre, scirrhi verò supra aponeuroses musculorum, abscessus verò magis ad latera vergunt, & inter musculos obliquos, vel inter transuersum & obliquū ascendētem. Si tumor in umbilico appareat, omphacocele dicetur. Si verò in alia parte ventris inferioris, vel superioris non durus tumor fiat, aliquando apparens, aliquando latitans, peritonei ruptura est, atqui si in ventre virorum inferiori talis appareat, etiam relaxatio peritonei esse poterit citra ruptionem, circa foramen, per quod in scrotum descendunt vasa spermatica, elongatio in modum crumenæ cum suis contentis epiploo, scilicet, vel intestinis, vel vtrisq;. Et si inferius prorumpat, secundum quod magis vel minus fiet lapsus, diuersam sedem constituet. Vbi enim ad pubem tantùm peruenerit, Bubonocelem facit: quiescentibus ægris vix apparet, post saltum autem & deambulationem conspicua est. Nec est prætermittendum talem etiam à rupto aliquo epigastrij musculo fieri aliquando posse: verùm si suprà dicta elongatio, ad scrotum vsque producatur, enterocele appellabitur, quæ omnes etiam à ruptione contingere possunt. Discernuntur autem secundum causas, vt si à ruptione sint ea, quæ tumorem faciunt, nulla in scroto propius tactui occurrunt: Si ab elongatione cum maiore renitentia, & tanquam in secundo vase sentiuntur, quæ vbi in ventrem recipiuntur, tumor cessat, hæque nota discernuntur hæ duæ herniarum species à reliquis, quæ in scroto conspiciuntur, quę etiam à talibus causis originem non habent, sūntq; hæ pneumocele, hydrocele, sarcocele, & circocele. Pneumocele leuitate perspicuitatéq. ab hydrocele distinguitur. Sarcocele tumore & duritie testis dignoscitur. Circocele tumorum diuersitate & paruitate in epidydimo & vasis spermaticis ab aliis herniis distinguitur, nec non in scroto inflammatio esse potest. Discernuntur autem omnes alij tumores ab inflāmatione, quòd huic proprium sit rubedo, calor, pulsus, renixus, &c. Fiunt & multi tumores scirrhosi, qui, vt supra dictum est, cheradum nomine, cùm multi fuerint, explicari possunt. Fit etiam

Periton. ruptura an relaxatio.

Discrimē à caussis.

De herniis.

Phyma, Phigethlon & aliæ glandularum inflammationes circa eam partem. Tumor peculiaris mentulæ eſt Priapiſmus: eſt autem tenſio mentulæ continua. Solet iis accidere, quibus ſunt vlcera in extremo penis, vel propter tenſiuam laſſitudinem illius partis, & frequentem coitum cum virginibus. Fiunt quoque tumores ob vlcera tibiæ, vel pedis circa inguina, ſed qui ob vlcera pedis dolentia fiunt tantum, communi nomine Bubones dicuntur, qui verò ex coitu accidunt, venerei peculiariter nominantur, & hi ſolent eſſe prænuncij morbi Italici. Fiunt verò per ſtatum peſtilentem tumores in inguinibus, & aliis cmũctoriis, ob carbũculos partium externarum: rarò aut nunquam ſine carbunculo. Aliquando priùs accidit carbunculus, quàm manifeſtè Bubo appareat. Fiunt tumores circa perineum iis, qui vlcera patiuntur in parte interna, & magna ex parte in abſceſſum vertuntur, vel in ſcirrhum. Fit etiam tumor durus in penis ſuperiore parte. In coxa tumores quoq; fiunt & ſcirrhi in morbo Italico. Circa genu dolor eſt articulorum, cum inflammatione, vel Eryſipelate, Oedemate, aut Scirrho. Sed plurimùm in genu magna Oedemata, & tumores aquoſi fiunt, vel ſtatuoſi. Sub genu fit frequentiùs Aneuriſma, quàm alia parte, ob arterię tenſionem ruptione facta, & ſanguine illo arterioſo partes illas laxas replẽte, ſine coloris immutatione. Cognoſcitur autẽ, quia primo ſtatim die pulſat, quod nulli alteri tumori accidere poteſt. Quare dolor maximus pulſatorius huic erit peculiaris, ſi ab ortu inſit, pars etiam renitatur in dicto iam loco. Et brachiis etiam, & vlnis fit tumor Peponi ſimilis ſine pulſu, & ſine calore, & caloris mutatione: qui tumor nullum obtinuit nomẽ, ſed ſimilitudine quadam venæ Aneuriſma, vel ſciſſura dici poteſt, nonnulli carcinomata vocant, ſi aperiantur, fluxu ſanguinis moriũtur. Qui primò erũpit, concretus apparet & fœtidus: reliquus autem ſiſti non poteſt tã magna apertione facta. Circa genu aut infrà, aut ſuprà ſolent tumores venarum apparere. Qui varicoſi dicuntur, illi facilè dignoſcũtur colore ob ſtatuũ copiã, & tumorũ mollitiem. Apparẽt enim veluti oliuæ in quibuſdam locis venarum. In aliis etiam partibus fiunt varices, ſed in his frequẽtius. In tota tibia fiunt

Priapiſmus.

Bubones.

Aneuriſma.

Varices.

Digitized by Google

ſunt duo genera tumorum valde ſimilia,quorum alterum Oedematodes eſt, & accidit iis,qui aqua intercute laborant.Pars enim tumet & pallet,ſi digito comprimatur,cædit,& impreſſi digiti veſtigium retinet.Tales apparent in Hydropicis & Phthiſicis ad finem,atq; omnibus cachexia laborantibus.Alter verò eſt tumor carnoſus,& hic propriè eſt hydropis ſpecies,quæ Anaſarca dicitur. Quare author introductorij, hydropis quatuor ſpecies conſtituit. Differt enim Hypoſarca ſeu Anaſarca à Leucophlegmatia, quod in hac Oedematoſi tumores fiãt:in illa verò non eſt admodum mollis tumor ſine coloris naturalis immutatione,vt in polyſarchia,niſi quòd paulò durior eſt.Solet eſſe ſine dolore & ſine rubore aut inflammatione. Accidit mulierib.iunioribus poſt menſium ſuppreſſionẽ,& ſanguinis miſſione atq; inedia potiùs curantur,quàm aliis remediis.Accidit & iuuenibus nonnunquã,ſed in quibuſdam magis ad Oedematis tumorem accidit,quãdo corpus pituitoſum eſt,in aliis verò ad ſcirrhi naturam,vt in melancholicis,in bene temperatis Polyſarchia peculiaris eſſe videtur. Quibuſdam morbus hæreditarius eſt. Quidã Elephãtiaſim Arabum eſſe crediderunt:in illis tandem fiunt exulcerationes,vel accidunt iis,qui vlcera pedum patiuntur.Circapedes fit Podagra,& hoc nomine tantùm differt à communi articulorum dolore,quòd magis à materia craſſa fieri credatur: quanquam nominis ratio videatur ſignificare omnem articularẽ morbum,qui pedibus accidit ex quauis materia, verùm impropriè Podagra dicitur, & ſine magno dolore, & diutiſſimè partem occupat : quia ex craſſo humore eſt.Fiũt tumores præter naturam in mediis oſſibus digitorũ,propter quos oſſa putrent,& decidunt.Accidũt pueris & puellis frequẽtiſſimè,aliquando & à morbo Italico,vel ob quãdam cacoetheian ſanguinis.Hũc tumorẽ aliqui appellant nomine Cheradũ,ſed id abſurdum eſt. Cherades enim affectus ſunt & ſcirrhi glandularum: potiùs eſt Melicheris,quia ſaniem mellis ſimilẽ reddunt,vnde nomen habent. Omnibus partibus accidunt tumores præter naturã,quos magnitudine, & paruitate,calore,colore,mollitie,& generationis modo diſtinguimus.Nam ſi in aliqua parte,& corpore pletho-

De Oedemate.

De Anaſarca & aliis ſpeciebus.

De articulari morbo.

Digitized by Google

De inflãmatione. Carbunculus.

rico tumor affatim fiat, cum vehementi dolore, tensione, rubore, & calore, inflammationem esse dicimus. Si omnia hæc appareant, nisi quòd liuidus sit color, & Phligmenis similes pustulæ aliquot sint, & crusta cineritia, & nigricans, Carbũculi affectio est. Quòd si in emunctorio illius partis tumor sequatur, sitq; status pestilens, Antrax est, qui vulgò appellatur Antrax epidemicus, vel Carbo, seu pestis, & si potiùs sit symptoma, quàm morbus pestẽ indicans in eo loco. Si autem tumor fuerit minor, in cute magis quàm in carne, & cũ maximo feruore, & flammeo colore, vel ex flauo rubescente, qui tactus albescit, refugiente sanguine, & statim recurrente, verum erit Erysipelas phlegmonosum. Si tumor magnus, laxus, sine dolore, & rubore, & punctione fiat, Oedema dicitur simplex & exquisitum. Nam si rubeat modice, & nonnihil doleat, Oedema phlegmonodes, aut phlegmone Oedematodes censendus est affectus, ab eo nomine sumpto, quod in morbi cõplicatione superius est, cognomine verò seu epitheto, ab eo quod est minus. Si à pituita nõ naturali fiat tumor, pro humoris diuersitate, diuersi quoq; tumores erunt. Aquosior tumorem facit hidatodem. Si magis spumosa sit, & flatulentia inflationẽ facit, quę rarò est sine aqua. Si crassior sit & viscidior, scirrhum (vt vocant) album facit. Si magis resiccata fuerit, & ossibus hæreat, Exostosis dicetur. Quòd si æqualis fuerit duorum humorum defluxio, Erysipelas phlegmonodes aut Scirrhus Oedema, & sic de aliis à Gal. dicitur, lib. 2. ad Glauc. quod nullibi tam exactè distinxerat. Possunt verò omnes tumores ex naturalibus factis humoribus inuicem cõmisceri, vnde & scirrhus cum aliis tumoribus, non tãtùm reuirens, vt in simplici inflãmatione fieri solet: Si syncerus fuerit, cum duritie & sine dolore est: si exquisitus, sine sensu. Et hac nota Cancri à Scirrhis distingũtur. Nam Cancri dolẽt & sentiunt. Est verò aliud sentire, & aliud dolere. Sentit Oedema, si tangas, nõ tamen dolet. At ex atro humore factus, aut pituita exactè indurata, neq; sentit neq; dolet. Hoc enim necesse est, ne dolere quidẽ, si non sentiat. Sentire verò potest, & dolorem non pati. Cancer igitur ob feruorem sentiet. Non dolet tamen Oedema ob frigiditatem, quia stuporem inducit adiu-

Erysipelas Oedema.

Cancri & Scirrhi distinctio.

adiuuante nimia humiditate partem laxante. Scirrhus autem & præ frigiditate, & præ ſiccitate ſenſum partis aufert. Omnes ferè tumores à Melancholia, ſunt rotundi, & cum glandulis accidunt inæquales, & longo temporis tractu fiunt. Cancer eſt ſemper minor ſcirrho circa principium, ſed tandem maximus euadit, vt ſcirrhus quoq; ſi hoc patiatur membri mollities. Venæ diſtentæ & varicoſæ magna ex parte hos affectus comitãtur, nec minùs Scirrhum, quàm Cancrum. De his igitur ſingulis eſt cautè interrogandum, & obſeruatione diligenti eſt inquirendum. Tumor quidem durus, ſed paruus fit in partib. carne denudatis, vt circa pedes & manus, & in genere neruoſo, ganglion vocant cum tumorem, noſtri nodum à nodis cordarum facta ſimilitudine. Huiuſce tumoris duas annotaui differentias: altera eſt cum dolore, altera doloris expers & ſupra tendonem fit, vel ligamentum: illa verò ſupra neruum, qui ne vel leuiſſimum contactum ferre poteſt, neq; frigus ſentire ſine moleſtia. Vnde fit, vt is dolor vehementiſſimus ſentiatur. Huiuſmodi tumorem præter naturã vidi in vxore D. Bochernis noſtræ reip. à ſecretis. Is tumor erat in eo neruo, qui ad pedem deſcendit. Fiunt & alij tumores, qui verè abſceſſus ſunt, vt partibus carnoſis minùs duri, quorum materia ſeuo concreto ſimilis eſt, appellantur verò Steatomata. Alij ſunt parui & molles, vt Puls, & Ateromata dicuntur. Hi omnes facta apertione & faciliùs & diſtinctius cognoſcuntur, aliàs nõ niſi à diuturnitate & paruitate & maiore & minore mollitie, tales eſſe cõiiciemus. Quòd ſi maiores ſint, & duritiem illam, quę in muſculis ſentitur, habuerint, Adnata vel Lupia dicuntur. Minores tumores ſunt, qui ab humoribus non naturalibus excitari ſolent, ſi Carbunculũ excipias, qui non à propria cir cumſcriptione, ſed à partis natura, quam afficit, excitato ingenti dolore, magnitudinẽ habet. Fit maximè mollis. Diſcernitur is ab inflammatione, vt ſuperiùs quoq; dictum eſt, colore liuido, Phlegmenis, cruſta, cutis vſtione aliqua in parte. Peſtilens Carbo ab alio differt, quod peſtilẽs habeat magna ex parte, imò ferè ſemper (niſi mors præoccupet) in vnctoriis tumorẽ, è directo partis affectę Carbone. Differt etiam ſymptomatũ vehementia,

Nodus eũ differẽtijs.

Abſceſſus.

Steatomata.

Ateromata.

Lupia.

Carbo peſtilens.

& malitia: ob id peracutus morbus est. Habet magna ex parte cordis iactitationem, & lypothimiam ob materiæ venenositatem, & est contagiosus: non epidemius autem, contagiosus non est. Magna ex parte a causſa procatarctica excitatur iis, qui pelles tractant, vt Iudæis, & coriariis, & qui morticinia tractant. Fit in facie illis frequentiùs, quã aliis partibus, quia manibus sæpius illam partem attingunt, quod indicat manum minùs aptam esse ad patiendum omnibus aliis partibus corporis. Nã quancũque attigerint sic infectę manus, ipſ'ę illesę virus dant, & cõmunicant, faciéiq; vt plurimùm hoc patitur, tum præ mollitie, tum quod magis ad manũ sit. Ex his manifestum sit, interrogandum esse de vitæ instituto, & de morbis populariter grassantibus. Hac enim ratione epidemicũ a non epidemico poterimus discernere, iisq; quoq; addemus regionũ differẽtias. Nam ex hac morbi quoque species innotescit, vt olim, si Plinio credimus, Galliæ Narbonensi familiaris erat, quemadmodum hodie montanis regionibus Cãcer, aut Elephas, potissimũ in quibus montuosis regionibus solẽt homines vesci leguminibus salitis & ad fumũ exiccatis carnibus tũ piscibus, & vino generoso alibunde allato, alliis, cæpis, porris, sinapi, &c. Venatores quoque facilè iis plectuntur morbis, qui carne ceruina, & aliis huiusmodi ferè nutriuntur. Solẽt enim hi morbi regionales (Topicos fortè rectè dicemus) ob alimenta gigni, vt qui frequenter vescuntur fungis, aut cerasis, Angina infestari solent: qui perſicis, lippitudine: qui ficubus, scabie & Phthiriasi & viscerum tumore: qui nucibus, amygdalis, auellanis & pineis, Cephalalgea & vẽtriculi dolore, & subuersione: qui caseo, & lacte vel pane azymo, Nephritide. Qui aquã bibũt per argillam fluentem, omni obstructione & frequentissimè calculi infestãtur: qui aquam lutosam, iisdem quoq; malis infestantur: qui aquis salsis & nitrosis, Dysenteria: qui aqua ex puteo profundissimo, colico infestari solent: qui aqua niuosa, Broncocele: qui cisternarum aqua vtuntur, obstructioni & aliu constipationi obnoxii sunt, ob astringendi vim, quam acquirunt à rubrica fabrili, ex qua magna ex parte picatæ sunt, idque potissimum si recens factæ sint. In veteribus autem ob frequen-

Carbo non pestil. & quib. accidit.

Qui morbi qua alimenta sequantur.

frequentem ablutionem minus ineſt periculi. Idem patiuntur, qui aquam bibunt per canales fictiles fluentem. Sed quæ per plumbeos fluit, iuxta Gal. opinionem, ob ceruſam, quæ in ipſis generatur, Dyſenteriam inducit, quod tamen experientia falſum comperi. Monſpeſſuli enim frequentes ſunt ciſternæ, in quas per plumbeos tubos aqua influit, quo in loco minus ſolent graſſari Dyſenteriæ, quàm alibi totius Galliæ Narbonenſis, etiam vbi nullæ ſunt ciſternæ, præterquàm quòd Ceruſa, niſi acetum adſit, poſſit generari: Obſtructioni verò & alui conſtipationi obnoxij, qui aquam canales fictiles verrentem bibunt, idque potiſſimùm ſi non ita dudũ extructa fuerit ciſterna. Qui ceruſia ex pomis & pyris & aliis fructibus potione vtuntur, Oedematis, colicis doloribus, & aliis omnibus malis ex pituita & flatibus ægrotant, frequentiſſimè quoq; ex iis leproſi fiunt. Minus rubentem, ſed magis tumentem faciem habent. Vnde leproſi albi dicuntur. Tales ſunt in Flandria & Normania. Solus reſtat herpes, qui magis ad vitia cutis; quàm tumores referendus eſt. Nam ſine magno tumore fit, quia ſolius cutis, vel cuticulæ affectus videtur. Apparet enim velut à ſole exuſta cuticula, & frequentiſſimè ab inſolatione maiore fit. Ex rubro flaueſcit pars, ſentit ardorem, &, ſi tangas, ex ſiccitate aſperior ſentitur. Eſt Herpes ſimpliciter dictus, qui parùm ab Eryſipelate differt, & fortè non alia ratione differunt, niſi quòd à flaua bile excrementitia fiat magis, quàm à naturali Herpes. Eryſipelas verò contra, ſi materia paulo craſſior & acrior fuerit, nõ ſolùm cuticulam offendit, ſed etiam cutẽ exulcerabit. Et quia non ſolùm ſerpit, ſed & cutem abſumit, Eſtiomenos dicitur. Si in parte affecta parui tumores milio ſimiles, ſero citrino pleni, phlegmonis minores ſuſcitentur, Herpes miliaris dicitur. Hic affectus perpetuò comites habet veſiculas, ſed nõ eodem ſemper loco, quippe cùm ſedem mutet ſerpendo. Iis euaneſcentibus alij eiuſdem farinæ excitantur, vulgò dicunt (vne Dertre) Fiunt iis tumoribus ſimiles, qui Latinis Sudamina, Græcis Hydrea, aliis Papulæ ſudorum dicuntur. Sunt autem minus flauæ, & magis albeſcunt, frequentiores & aliquando in tota facie, vel in toto corpore. Fiunt autem

Aqua ex plumbeorum.

Deherpet.

Sudamina.

cum quis ſudare incipiens, frigido aëri ſe exponat. Sunt aliquando cum pruritu ſi minores fuerint. Nam maiores abſq; pruritu eſſe ſolent. Fiunt etiam tales tumores à pediculis (vulgò Cirocis) dictis in quib. futura eſt ſcabies. Si autem hi tumores multò maiores & bullis ſimiles excitatis ab igne, vel aqua feruenti, Phligtenæ dicuntur, potiſſimum ſi in tibiis fiant, à feroſo humore collecto in ter cutem & cuticulam. Si rumpantur, cruſtam faciunt, & in quibuſdam cruſta nigra eſt, ſed ſine inflammatione & dolore, atq; ea ratione differt à paruis Carbunculis & Phligtenis in carbunculo apparentibus. Variolæ & morbilli à ſupradictis affectibus facillimè diſtinguntur, quòd epidemici morbi ſunt, nec vnquam erumpunt niſi febre præcedente, & frequentius in iuuentute, aut adoleſcentia (quæ primam omnium ætatum continet) fiunt. Hunc affectum peſtem Raſes appellat communi appellatione, peculiari autem elogio Papulas pituitoſas nominauit. Apparent in cute tumores duri, vt Thymus, Verruca, Acrocordon, & Condylomata, Claui, & Paronychia. Verùm Condylomata frequentius fiunt circa ſedem & vterum, quam in aliis partibus. Claui verò intra digitos pedis calli, ſub planta pedis, verrucæ in digitis manuum, Acrocordon in aliis quibuſdam partibus. Thymus frequentiùs in glande & in ano fit, & in præputio. Refert figuram capitulorum thymi, vel flores thymi. Eſt enim aſper tumor, oblongus & ſubrubens. Condyloma eiuſdem figuræ eſt, ſed æqualis & ſine aſperitate apparet. Horum duæ ſunt differentiæ: altera eſt carnoſa colore candida, & ſine dolore, ſed cum quadam inæqualitate: altera dicitur maligna ob dolorem. Eſt enim cum maiori ſcabricie & inæqualitate, & cum liuiditate quadam, & facilè degenerat in Cancrum ob ſimilitudinem. Verrucæ ab omnibus facilè dignoſcũtur, differúntque ſic, quòd Acrocordon velut pendet tenui filo. Myrmecia eſt ampla radice, & capite minùs lato, dolorem ſi tangatur, ſentit, ſaltem veluti formicæ vellicantis ſpeciem præbet. Paronychia ab vnguibus dicitur. Nam ad illorum radicem tumor eſt. In ſummitatibus digitorum fiũt tumores inflammationi ſimiles, qui citiſſimè os putrefaciunt, & poſtea carnem quandam ſu perflu-

Variolæ.

Alij tumores.

Claui.

Acrocordon.

Thymus.

Condyloma.

Verrucæ.

Myrmecia.

Paronychia.

Digitized by Google

perfluam ingenerant, quàm fortè antiqui pterigion appellauerũt, a carne illa ſuperaddita. Quare plura de hoc dicemus cap. de adnatis. A cauſſis procatarcticis fiunt tumores ob ſanguinẽ effuſum in quauis corporis parte: hunc affectum *euchymoma* vel *euchymoſin* vocant. Aliquãdo ſine magno tumore is eſt, & tunc potiùs vibices ſiue liuores dicuntur, de quib. cap. de vitiis cur. plura dicemus. Tumores in oculis fiunt, quorũ alij peculiares ſũt, alij aliis partibus communes, vt inflammatio cõtunctinæ, quæ à parte ſumpto nomine ophthalmia dicitur, alioqui toti corpori communis affectio. Condyloma aliquando ex contunctina propendet: ego vnum aliquando vidi, quod ſuperabat oui magnitudinem. Fit propter corneæ eroſionem. Vuæ procidentia, quæ tumorem refert, & pro magnitudine ſua nomen diuerſum accipit. Nam cùm admodum exigua eſt, & quaſi muſcæ capitis formam repræſentat, *myocephalos* à Græcis dictus eſt tumor: vbi accreuerit ad acini vuæ magnitudinem *ephyloma* dicitur. Si magis adhuc increſcat, & ſub palpebras cõtineri nequeat, *mylon* Græcis eſt. Quòd ſi obduruerit, clauis dicitur, ob ſimilitudinem, quam habet cum clauo reliquas partes afficiente. Totus oculus intumeſcit per hunc affectum cum vehementiſſimo dolore pulſatorio, atque feruore. Videtur eſſe inflammatio flatulenta, quæ in cæcitatem deſinit, fitque poſt vehementiſſimos capitis dolores. Nullum verum nomen proprium adhuc habet. Si abſque dolore fuerit, dicetur oculi inflatio, quæ ſi in vuea tunica fiat, rumpitur illa rugoſitas iridis, & ſequitur pupillæ dilatio, mydriaſis vocata, quæ & à cauſſa procatarctica & percuſſione fieri ſolet. In palpebris ſuperioribus tumores fiunt, qui ſi duri ſint, hordeoli, ab hordei figura, vel magnitudine dicuntur: intus latitant nec prodeunt foris, de genere ſcirrhorum ſunt. Quòd ſi tota palpebra intumuerit, & cum perſpicuitate, inflatio dicitur Græcis *ephyſimon*. Si abſque perſpicuitate, à ſuperfluis vigiliis excitatur, œdematodes tumor eſt. Fit etiam in his, qui cachexia, & cruditate laborant. Accidit enim vt intumeſcant iis oculi, vnde nobis ſæpius ſignum eſt futuri hydropis. In canto maiore oculorum tumor fit, qui ægylops dicitur, & eſt abſceſſus in ea parte, qui ſi

Tumores oculorum.

Palpebrarum tumores.

Ægylops.

rumpatur in partem internã, & diutius ſaniem retineat, fit fiſtula lachrymalis vulgò dicta. Hanc ſi digito, manè potiſſimùm, premas partem, cum lachrymis pus effluere videbis. Si verò magis ad medium oſſis naſi deſcendat, per nares ſanies effluet, ſi digito premas circa oſſis perforationem. Id autem fit ob foramen in ea parte poſitum ad neruorum diſtributionem in partem interiam. Materia enim illic colligitur inter os & cutem, & non inter oſſa, quæ ethmoidea vocant. Nam cùm prementibus digitis a parte externa non cedant, quî illic effluet pus digitis prementibus? A cute exteriùs preſſa facile effluet pus per illud foramen in natium capacitatem. In interna natium parte in carne illa laxa, à defluxione pituitæ flatulentæ fit tumor, qui cùm paruus eſt, parum conſpicuus eſt, minimum offendit reſpirationem: ſi maior totam capacitatem internam occupat, & vere polypus eſt. Nam ſimilis eſt polypo, & ſubſtantia, & colore, & figura. Tumor enim eſt globoſus, vt polypi venter, ſubſtantia dura, qualis polyporum, & ſepiarum caro. Color intus candidus eſt ſuperficie, identidem colores mutat, vt polypus, priuſquam indureſcat: maior fit in ſingulis lunarum coniunctionibus, & decreſcit aliis temporibus, ſed cùm magnus iam obduruerit, eandem ſemper retinet magnitudinem. Si caro illa accreſcat in circuitu naris, & ab acrimonia humoris vlceretur, ozena morbus erit, a ſimilitudine polypi, qui ab odore, ozitis quoque dictus eſt. Verùm admodũ differũt, cùm ozitis polypus moſcum bene redoleat: ozena verò morbus tetrum inſpiret odorem. In ore tumores fiunt cum inflammatione, aut ſine ea. Nomen verò illis eſt varium a diuerſis partibus. Si fiat in genis, peculiare nomen malum nõ eſt ſortitus, ſed inflammatio dicitur. Fit ex catarrho, & citiſſimè ſuppuratur ob anhelitum, & loci temporum cum humiditate. Si tumor in gargareone ab eadẽ defluxione fiat, & longus ſit, tantũ relaxatio vuulæ, dicitur columella ſeu parua columna. Si verò ſit rotũda, & globoſa pars extrema craſſior multò quam radix, vuula Græcis *Staphyloma* dicitur. Si in glandulis, quæ vtrinque ad radicem linguæ ſitæ ſunt, fiant inflammationes *antiades* dicuntur. Si in adiacentibus partibus, aut

Polypus.

Ozena.

Tumores oris.

Staphyloma

Antiades.

aut in isthmo fiant tumores, dicuntur *parisimia*. Glandulæ verò ad linguæ radicem ob morbum Italicum potissimum induruerunt, defluxionibus longo tempore neglectis, dici possunt hi tumores *cerades* internæ, si exulcerentur, causa frequentis expuitionis sunt. Fit tumor sub lingua cum inflammatione, & sine inflammatione. Cum inflammatione est morb. *Latrachos*, ranula dicitur. Si absque inflammatione fuerit, videtur esse inflatio. Fit similis tumor in lateribus ad radicem dentium, qui cùm ferro adaperitur, pituitam mucosam reddit, nullum nomē obtinuit: frequenter fit iis, qui morbum Italicum passi sunt, atque recrudescit frequentissimè morbus nisi candenti ferro vtatur, & excitetur, non potest esse parocilis. Nam ex Actij sententia parocilis est phlegmone, & in carne gingiuarum fit, vnde hoc morbi genus nomen esse puto, ex morbo Italico pituitoso natum, nisi quis velit dicere inflammationem tantùm esse, verùm inflatio sine pituitosa materia est, hic autem tumor, vt diximus, pituitam (non solùm flatū) viscidam habet. In toto corpore fiunt latæ pustulæ per scabiem, quæ citissimè ad suppurationem sponte sua perueniunt. Hactenus de tumoribus externis, qui tactu & visu deprehendi possunt. Interni verò tumores, de quibus iam tempestiuum est agere, ratione magis quàm sensu dignoscuntur, quò fit vt ægrotis super hac re minùs fidendum sit. Hi sunt vel magni vel paruisi magni, possunt etiam tactu deprehēdi: si parui, articulosis tantum coniecturis.

Parisimia

Cerades.

De tumor. internis.

Magni & in ventre inferiore sub septo transuerso, aut sub alia parte molli, quæ prementibus cedat digitis, sensu deprehendi possunt: idque potissimùm, si regio multum vi morbi intumuerit, aut saltem non fuerit distēta flatibus, vel aqua, vt in hydrope, pars quæ eleuatur in tumorem præter naturam, tactu deprehenditur; discernitur verò ex situ partis, figura &c. Nam si iecur scirrho, aut alio tumore infestetur, tractata parte dextri hypochondrij, vel sinistri, vt superius quoque admonuimus, tumor apparet. A figura autem, quod veluti semicirculum efformet. Splenis verò tumores magis in sinistra, quàm dextra parte fiunt. & potiùs ad mediam ventris regionem, quàm in superiore sentiuntur. Intestinorum

Quo pacto discernuntur tumores.

tumores in parte ventris inferiore aut media regione fiunt cum magna inæqualitate, prout essent multi tumores. In collo inferiore fiunt maximè scirrhi, qui figura ementiuntur sphærulas precarias. Si in superiore ventre figuram fere rotundam sentias, mobilem vteri tumorem esse dicemus. Si duo tumores ex vtraque parte aut altera tantùm, idque in muliere, testiculorum inflatio est. In viris semine abundantibus tumores fiunt parastatarum, qui sentibus deprehenduntur in quibusdam post seminis longam retentionem. In aliis intus magis latet & feces retinent. Indicio est, quod post concubitum minùs apparent in aliquibus, alij reddunt excrementa alui facilius. Quod si non licet partes has attrectare, vel ob tumorum paruitatem, aut ventris crassitiem, tensionémque, astantes vel ægrotos interrogare oportet, num grauitatem aliquam, vel pondus, aut difficultatem, vel impedimentum aliquod sentiant, vt si in hepate tumorem incipientem, aut incipientes obstructiones esse suspicemur. Si tumor magnus rotundus in medio paulò supra pubem, vesicæ tumorem, si cum febre inflammationem esse, si sine febre ob retentionem vrinæ esse iudicandum est. Rogabimus si sentiat dolorem ad clauiculam, vel circa partem posteriorem dorsi ad omoplatas. Si in respirando dolorem sentiat, & post tres vel quatuor horas à sumpto cibo grauitatem sentiat, aut si non potest ferre tantam cibi quantitatem, quantam ferre erat solitus, si per ascensum graduum aut equitationem sentiat grauitatem, & magis dextra quàm sinistra parte, si melius dormiat eo latere iacens, quàm opposito etiam vacuo ventriculo: Si excrementa alui immutata fuerint, aut vrina magis tenuis, hæc omnia tumores hepatis etiam incipientes, nobis certò prænunciant.

Vteri & paraſt. tumores.

Veſicæ.

Quæ arguunt hepatis tumores.

Quæ ſplenis.

Considerato situ eadem ferè symptomata reperias in tumore lienis, minor tamen fit anhelandi difficultas, quia magis alligatur mesenterio, quam septo transuerso, neque tussiculam facit inanem, vt solet hepatis tumor facere. Color faciei & totius corporis fœdior, hepatis obstructiones, & tumores significat. Subniger verò ex flauo nigrescens, splenis vitio accidit. Si cum febre sit, interrogare oportet scirrhum phlegmonodē, aut erysi-

erysipelatodem esse, aut si non præcesserint, inflammationem, vel erysipelas Febris species, quæ necessariò sequitur, has inflammationes discernit, & eos affectus. Nam quæ vitio hepatis accidit, synochos putris est, & alui excrementa erunt liquida, putrida, sanguinolenta, & singultus fiet, vt dixit in Aph. Si verò erysipelas, excrementa alui vitiosa, qualia in diarrhœa erunt. Febris autem causus fiet. Et hæc febris distinctio tumores calidos à frigidis discernit. Inflammationes verò splenis comitatur febris quartana continua: Vesicæ & vteri inflammationes febres continuas, sed minùs acutas. Ferè semper omnium partium internarum inflammationes naturam febrium synochatum imitantur, quòd illæ à sanguine fieri dicantur, vt inflammationes. Pulmonum verò inflammationes pituitosas, aut biliosas febres habent, quia ex pituita, aut bile esse solent. Sunt & aliquando febres confusæ, vt si febris materia confusa sit permixta. Deprehenduntur verò circa tactum tumores omnes interni, thoracis quidem ex dolore vel grauitate, cum difficultate anhelitus & tussi inani, nisi quando est inflammatio, a qua semper aliquid resudat: & hac ratione tubercula cruda ab inflammationibus discernentur, vel febre. Cruda enim tubercula nisi ad suppurationem veniant, febrem non faciunt, neque sputum mutant, nisi post eruptionem. Difficultatem anhelandi faciunt, & tussiculam inanem, & circa partem grauitatem & tensionem potiùs quàm dolorem. Si in spina dorsi est tumor, gibbositatem, vel cauitatem facit processu temporis, & si longus fuerit, multas vertebras ad intus trahit: si verò breuis vnam aut alteram tantùm, & fiet potius cauitas laxato ad intra vinculo. Contingit aliquando circa pericardium tumores, & inflammationes fieri. Si crudus tumor vel tuberculum fuerit, palpitationem vel tussiculam facit: si verò inflammatio, eadem symptomata erunt, quæ in peripneumonia, & hac nota discernuntur, quòd minori anhelandi difficultate laborēt, & minùs leuantur frequenti & multa expuitione. Æstus maximus & febris maxima in tali affectione esse solet. Nos hanc affectionem deprehendimus in nobili & generoso viro, cuius cor erat obductum seroso humore

Inflimationes hepatis.

Quibus deprehenduntur tumores thoracis.

verſo in ſaniem quandam,ob partis illius inflammationem. Et ne decipiaris,ſentiunt quoque dolorem in lateribus hypoſocota membrana conſeutienti. Ipſi pericardio rariſſimus eſt hic affectus, & à quo pauci euadunt, quem nemo adhuc,quod ſciam annotauit. A palpitatione,quam fecit humor crudus in pericardio, non multo poſt apparet atrophia,& corporis conſumptio,ex cordis paſſione diaphragmatis inflammationem ſequitur febris continua, vehemens delirium, maxima anhelandi difficultas,pectoris coarctatio & dolor à xyphoide & renum regione deſcendens in colli parte interna. Fiunt muſculis ſtomacho ſubiectis inflammationes, ad quas ſequitur deglutitionis impedimentum, & colli flexio difficilis. Si verò in muſculis laryngis,& ſummitate trachiæ fiant tumores, difficultas in deglutiendo quidem erit,ſed magis in reſpirando.

Palpitatio

Anginæ multas ſpecies efficiunt huius partis inflammationes, quæ ſi poſt morbum acutum fiant, lethales eſſe ſolent. In parte capitis interna fiunt tumores & calidi,& frigidi,vt phrenitis & lethargus. Illa magis in anteriore parte eſſe ſolet,& comites habet vigilias,delitia, motiones turbulentas. Ad lethargum verò contraria ſequuntur, & cataphora,in multis hebetudo. Fiunt per morbum Ital.veluti calli in ſuperficie cerebri, ad quem ſequetur menyngum tenſio,& dolor. In vulneribus duræ menyngis fit tumor,à Græcis μηνιγξ dicitur. Eſt verò caro flaccida potius & fungoſa à multitudine ſanguinis facta. Illam carnem vulneratæ menyngis ſignum eſſe certò putamus. Hæc de tumoribus dicta ſufficiant. Iam ad reiecta tranſeundum.

Lethargus & phrenitis.

De reiectis. CAP. XI.

QVia nihil eſt, quod certiùs & citiùs partem affectam vel affectionis cauſſam demonſtret, quàm quod è corpore reiicitur,de eo,quia hæc & morbi quoque cognitionem oſtendit, priùs eſt agendum quàm de retento. Reiicitur autem è corpore,quod non erat reiiciendum,vel non quale,neque per qualem regioné debebat, vel non tempore conuenienti, vel non tantùm. Quare ſic erit interrogandus æger, an reiiciat nunc,vel prius reiecerit præter conſuetudinem, vel aliquid conſuetum

Digitized by Google

ſectum immodicè, aut cum difficultate. Dico reiecit, quia plebei homines, propter aliquod reiectum magis ſe putant laborare, aut imbecilliores reddi, quam alia cauſſa. Multùm enim reiectiones formidant non conſuetas. Interrogabimus num conſueta ſit reiectio, an larga, & ſi adhuc reiiciat, & quale ſit. Quòd ſi dicat id fuiſſe, ſciſcitandum, & quid reiiciat, vt per nares, os, vterum, veſicam, per os vteri. Etenim per omnes has regiones contingit ſemper aliquid reiici. Quòd ſi regionem indicarit, quale illud ſit, quærendum, vnum aliquod recrementum vel humor aliquis, vel aliquid de ſubſtantia partis, vel ingenitum in nobis, vt vermes: ob id interrogabimus num liquidum ſit, vel ſolidum: ſi liquidum, an ſanguis, vel ſanguinolentum aliquod aut purulentum, vel vrina, chylus, bilis, pituita, vel atra bilis, ſaliua, vel ſudor, lachrymæ vel ſemen. Primò de ſanguine percunctandum, quia magis terrentur, & frequentiùs de hoc conſulunt medicos. Deinde de reiecto per fluxum ventris. Si ergo ſanguis reiicitur, per quam regionem id fiat, ſcire oportet & quo tempore, & reiiciendi modum, colorem, conſiſtentiam, quantitatem. Nam non omnis ſanguis reiectus, neque omni tempore neque per omnem regionem, malus eſt, modò non fiat immodice. Reiectio enim ſanguinis poſt partum, & tempore menſium laudatur: Atque ea, quæ fit a naribus per criſim in Synochis febribus & aliis, modò non ſit ſuperfluus. Hæmorrhagia è naribus poſt capitis dolorem commendatur, iuxta illud Hippo. Caput dolenti, ſi pus vel ſanguis per nares effluxerit, liberatur.

Hæmorrhagia laudabilis.

Quibus ſit laudabilis hæmorrhagia & quibus laudabilis.

Quare ſi ſanguinis reiectio critica fuerit, priuſquam illam probemus, vel vituperemus, ſcire oportet morbi ſpeciem, ætatem, & ægroti naturam. Non enim in omni morbo acuto criſis facta per ſanguinis profuſionem è naribus laudanda eſt, vt in lethargo & Perypneumonia diximus in ſuperioribus ex Galen. non conuenire; quia vtraque affectio à frigido humore fieri dicitur. Quòd ſi Perypneumonia à bile fiat, quod eſt rariſſimum, vituperanda non erit huiuſmodi criſis. In iuuentute laudatur fere ſemper omnis criſis per hæmorrhagiam è naribus: In ſenioribus vituperari ſolet. In puellis, quibus

nondum eruperunt menſes, aut quibus ſuppreſſi ſunt, aut hæmorrhoides ſuppreſſę, & retentæ, reiectio ſanguinis maior etiam laudatur. In aliis mala, & futuræ hydropiſis, & cachexię ſignũ eſt. Si e naribus fluat per caſum vel percuſſionem, venam aliquam in cerebro fractam eſſe indicat. Si talia non præceſſerint, ſanguinis reiecti quantitas eſt conſideranda. Nam ſi in parua quantitate, & frequenter ſine capitis calfactione, vel corporis agitatione, aut externa occaſione, inſpiciendæ ſunt nares, vel interrogãdum an cruſtas auferat. Quòd ſi verum ſit, & fateatur, vlcus ſeu eroſionem eſſe oportet in narium parte interna, id etiã in leproſis euenire ſolet. Quare vt vlcus illarum partium ſine inſpectione agnoſcamus, interrogandus, num aliquando illis ſanguis e naribus fluat. Quod ſi reiectum fuerit per aures, magnam cerebri cõcuſſionem ſignificat. Si per os reiectũ fuiſſe ſanguinem dicat, vt partem, a qua fluit, & deprehendamus, quantum & quomodo ſit reiectum, quærimus, an vomitu, an tuſſi, an ſola expuitione. Nam ſi parum ſanguinis & ſine tuſſi, ſola expuitione reiiciet, è gingiuis vel aliquo oris vlcere erit. Quod ſi eadem quantitas leui tuſſi reiecta fuerit, ſanguis tenuis, & adhuc floridus, è trachia arteria redditur. Si verò cum inſpiratione narium & leui tuſſicula ſanguis ater ſit recrementis variis permixtus, è cerebro in arteriam fluxiſſe ſanguinem ſuſpicamur, & ob id interrogandum an priùs ſanguis è naribus fluxerit, aut tale quidpiam reiectum ſit: ſed permixtum variis recrementis. Varia recrementa hic appello, cùm alia ſint indurata, alia inſpiſſata, aliqua alba, alia flaueſcentia, qualia eſſe ſolent, quæ per nares reiiciuntur. Quòd ſi nõ præceſſerit fluxus ſanguinis, ætas florens ſit, morbo acuto laboret, appareant ſigna alia futuræ criſis, per nares ſanguis erupturus eſt. Solet etiam poſt balnea, inſolationes, & alias capitis calfactiones eſſluere, quare de illis occaſionibus interrogare oportet. Quòd ſi cum tuſſi, ſanguinem hunc reiici ſciamus, de calore eſt interrogandum, necnon de conſiſtentia, vt diſtinguamus num è thorace vel pectore reiiciatur. Nam ſi dixerit ſanguinem eſſe tenuem, ſplendidum, ſpumoſúmque, è pulmonibus reiicitur: Si verò ſanguis craſſior ſit & nigrior:

Reiectio ſanguinis per os.

Digitized by Google

grior: doleátque thoracis pars aliqua sine Pleuritide, è thorace fluxerit, vel ob retentionem mensium aut hæmorrhoidum, si cum febre reiiciatur, serosus vel flauescens fuerit, & pituitæ permixtus, aut inflammationem pulmonis, aut costarum esse oportet, si id in principio appareat. Quòd si sanguis crassior redditus sit, cũ febre & dolore punctorio etiam, ex Pleuritide est, in qua sanguinem mittere est periculosum, teste Hipp. in epi. At si vulneratus fuerit æger in aliqua thoracis vel dorsi parte, vulnus ad interna penatrasse est necesse. Si verò vomitione reiectus fuerit, è ventriculo est. Quod si cõcretus est & præcesserit hæmorrhagia è naribus, illinc per œsophagum in ventriculũ descẽdisse dicemus. Quòd si non fluxerit è naribus, præcesserit autem saltatio, aut immodica corporis agitatio, biberit aquas frigidas, sanguinem in ventriculo concretum esse dicemus, quã nostri affectionem vulgò (*morfundeure*) vocant. Illis tutò dari, quæ sanguinem dissoluũt, possunt, aut non concrescere sinunt. Fluit etiam in ventriculum per casum, vel percussionem. Si autẽ paucus sanguis chylo vel puri admixtus vomitu reiiciatur, arrosionem ventriculi, vel medicamentis venenosis, vel alimentis acerrimis esse suspicamur. Quare ab illis scisciramur num doloré sentiant in aliqua parte ventriculi, maximè cùm meracius bibunt, vel poscam, vel acrius aliquod. Si per sedem sanguinem reiiciat, vt discernamus an ab hepate, an à venis mesaraicis, vel ab intestinis, vel hæmorrhoidibus fluat, de colore, consistentia, admixtione cum aliis recremẽtis interrogandum. Primùm num è venis sedis proiiciatur, quærendum. Id verò ex tumore venarum externarum quæ illic sunt, deprehendemus: internas autem ex pondere circa sede m, difficultate egerendi, & clysteres aut glandes, aut etiam pessaria immittendi, & quòd sanguis aliis recrementis non sit permixus, sed quòd fluat ante vel post, vel simul, aut separatus, serosus & tenuis aliquando est, sed ater frequentius, tenuis & splendidus ob seri admixtionẽ. Si verò ab hæmorrhoidibus certò scia mus hunc flũere, quæremus iam vtrum per sanitatem id solitus sit pati, & difficulter alui recrementa reddere. Quòd si mulier fuerit & cum difficultate pepererit, aut

Inflammationis pulmonis signum.

Pleuritid.

Concretionis sang. signum.

Arrosionis vẽtric.

Fluxionis hæmorrhoidarum occasiones.

Profluuij sanguinis in intestinis sig.

cachexia laboret) hę solent esse fluentium hæmorrhoidarum occasiones) tunc omnino colligemus sanguinem ex hæmorrhoidibus fluere. Si verò paucus pituitæ permixtus sit, & cum frequente cupiditate deiiciendi, à recto intestino est, maximè si Dysenteria præcesserit. Si autem sine frequenti cupiditate deiiciendi, sed & cum difficultate, & dolore, & parùm recrementis permisceatur, & citò post dolorem reiiciat, dolor sentiatur circa os pubis, aut in lateribus ventris, è regione ventriculi, in colo vlcus esse significat, & ab ea parte sanguinem perfluere. Si vero maior recrementorum permixtio fuerit, dolor circa vmbilicum, & non sic statim à dolore reiiciatur, à superioribus intestinis propter vlcus fluit: potissimùm si in minori quantitate, vt post flauæ bilis, & mucorum, pinguedinis, & ramentorum reiectionem, quæ solent Dysenteriam præcedere. Si autem maior sanguinis quantitas reiiciatur, ab hepate reiici est necesse. Reiicitur autem vel aquosus, vel crassus & ater ab hepate. Si, vt bitumen, sanguis nigrescat, & splendescat, appellatur impropriè Dysenteria. Vulgus medicorum appellat fluxum lotium, in quo sanguis dilutior redditur. Alter affectus, in quo sanguis fluit crassus, nomine caret. Fluit autem ille sanguis per fluxum lotium e venis meseraicis, & ramis venæ portæ, quę sanguinem rudem & imperfectum, multo sero permixtum continere solent. Si ab hepate crassior est, magisque concrescit, & nigrior apparet. Quare interrogare oportet num æger in otio degat, multis cibis sanguinem gignentibus vtatur, aut mutilatus fuerit, aut sanguinis suppressio aliqua facta sit. Ista autem præscire oportet, vt sciamus num ob Dysenteriam à felle nigro accidat. Quòd si illæ causæ non præcesserint, sentiat verò æger torminа ventris, Dysenteriam esse oportet, quæ lethalis, si à felle nigro inceperit. Aliquando redduntur nigra, liquidáque Gal. μέλαινα vocat, sine Dysenteria & cum vtilitate, vt in fine febrium quartanarũ, in morbis aliis melancholicis, & in statu pestilenti omnes euaserunt, quibus fluxerint illa excrementa nigra. Dysenteria autem a felle nigro incipiens semper lethalis est. Fluxus ille, in quo sanguis bitumini iudaico similis excer-

Profluuij sang. ab hepate.

nitur

ficut otiosis & comedētibus aliquando magna ex parte vtilis est. Si per sedem vel vomitum reddiderint sanguinem post vulnus inflictum, ad intestina vel ventriculum penetrasse significat. Si cum chylo & alimentis ad ventriculū penetrasse coniicimus. Si cum stercore, ad crassa intestina: si cum chylo iam flauescentem ad gracilia intestina. Sanguis per vulnera redeuntis semper venas aut arterias læsas esse significat cum saltu ex arteria: si tenuis & sine saltu, ex ramis venæ portæ fluit. Si crassus & sine saltu, ex aliis venis fluit. Per penem reuci solet sanguis è renibus, aut vesica, aut collo vesicæ. Reuelatur autem vrinæ permixtus, vel ab ea distinctus: si sine vrina, immissa filum ænea fuerit, aut iuncus, aut aliud instrumentum, ad hanc rem aptum & idoneum, vel iniecerit acre medicamentum, vlceratum esse penem suspicabimur. Si nihil eorum præcesserit, & cum vrina reddatur ille sanguis, statimq; subsideat, e vesica fluere dicemus. Si autem post longum tempus subsederit & multus sit, è renibus fluit, & potissimum si cantharidas assumpserit, atq; dolore circa lumbos persentiat. Mulieri si defecerint menses, idē potest accidere: e vasis spermaticis potest fluere post immoderatū coitum: Si vero ex pudendo muliebri sanguis reddatur, à supradictis locis, vel ab vtero fluat, necesse est. Quòd si sensim & sine aliquo sensu egrediatur, non a vesica, sed à collo vteri, vel ab vtero ipso fluere necesse est. Si ab vtero, minorem quantitatem reddunt, nisi peperierint. Si a collo, maiorem copiam excernunt, & etiamsi non peperierint, vel post difficilem partum aut post virginis corruptionem. Si ab vtero fluat, animaduertendum est, an grauida sit mulier. Quòd si multus sanguis egrediatur, aut abortum patitur, aut patietur, aut fœtus est imbecillior. Si iterum gerat, & sanguis fuerit paucus, serosus magis quam sanguineus fluxus, & tempore, quo purgari consueuerat, minùs formidandum, maxime si huic affectioni sit consueta: quòd si retineatur, citius abortum patietur. Si post abortum sanguis fluat, interrogare oportet, quotus est mensis. Nam quò maior fœtus fuerit, eò maiorem sanguinis fluxum esse oportet. Si mulier, quæ peperit, fluxum sanguinis patiatur, interrogare opor-

Vulnere per quod sanguis egreditur ex penis.

Pro vnius fistulæ penis.

A pudēdo mulieris.

A collo vteri vel ab vtero fluxio.

ter ſi lactet, aut lactare velit. Si noluerit lactare, permittendus eſt ille fluxus, vt à mammis euertatur. Quòd ſi lactanti ſuperfluat, citiùs compeſcendus. Si mulier poſt partũ, vel ſine partu hunc fluxũm ſanguinis patiatur, vlcus eſt ſuſpicandum. Quare propter quam occaſionem fluat, ſcire oportet, & quomodo in principio fluxerit. Nam ſi a partu id acciderit, vel poſt virginis corruptionem, vulnus præceſſiſſe oportet. Si verò poſt menſes albos per διαβρωσιν, quare vlcus adeſſe oportet, potiſſimùm ſi multum ſanguinis reddatur, & concreſcat, ſentiatq; veluti puncturas, ab arroſione ſanguis fluit: quare vlcus eſſe neceſſariò dicemus. Si cum tumore duro ſanguis ater & fœtidus eſt, cancrum eſſe ſignificat. Si autem ſanguis paucus eſt, & is ſeroſus reddatur, & cachexia laboret, per diapedeſim ſanguis fluere putatur. Si autẽ multus ſanguis & aliquando cõcretus fluit, multò præcedente vulnere, aut ſine fluxu menſtruali per anaſtomoſim fluit. Per oculos ſanguinẽ reiiciunt poſt vulnus vel ſeroſum ſanguinem ob cachexiam per diapedeſimis ſub cute colligitur veriùs quam effluat. Id fit in coniunctiua vt per ſuffuſionẽ, quod color rubens ſatis indicat. Suffuſionem etiam hîc intelligimus, quæ à ſanguine eſt. Per poros cutis etiam ſudor quidam ſeroſus ſanguineus reiectus fluit aliquando viſus à nobis in ſtudioſo quodã. Is ab omnibus corporis partibus ſanguinem ſeroſum reſudabat, ob venarum raritatem, & ſanguinis tenuitatem. Si reddatur ex tibia, vel ex brachio, oportet venas eſſe dilatatas, vt in varicibus ſolet accidere, & cancris, in quibus ob illam ſanguinis circa partem retenti copiam, vel ob flatus, fit crepatura, apertio venarum: ab vlceribus & vulneribus id frequentiſſimè accidit. In vulneribus ſtatim quidem ab initio: in vlceribus autem phagedenicis ob venarum eroſionem, & tandem etiam poſt carnis generationem. Eſt enim adhuc tenera & ſanguinea: ob id facilè ab illa ſanguis effluit.

Seroſi ſãguis per ſudorẽ reiectio.

Cantharr. dubia opinio.

Aiunt ſanguinem reddi per vrinam ex cantharidarum appoſitione, quod nunquam euenire cognoui, quanuis ventri appoſuerim, permixtas tamen aliis medicamentis. Solæ quidem & per ſe vlcera & corroſiones faciunt, ſed in parte externa tantùm, cùm illic apponuntur. Nõ enim

nim vis earum ad profunda sic penetrare potest, vt sanguis reddatur per vesicam.

De *puris reiectione.* Cap. XII.

IAm de pure nobis agendum est. Pus effluit per omnes eas partes & regiones per quas fluit sanguis, nisi per cutem. Densior enim est, quam possit hac parte fluere. Semper ab vlcere, abscessu, aut inflammatione interna resudat, ab externa effluit. A qua parte fluat aut resudet eadem & methodo erit inuestigandum, qua prius cognouimus, à qua parte sanguis effluereret, & præter illa quæ de sanguine profluente diximus, nos scire oportet, an ab inflammatione, an ab vlcere fluat. Ob id præsciendum an doluerit pars externa, vel interna, febricitarítne, & alia præcesserint, quæ de tumoribus internis diximus. Tunc enim ab inflammatione puri aliquid proportione respondens resudare dicemus. Quòd si dolor statim sedatus, mitior febris statim reddita fuerit, rigor aliquis præcesserit, sudor effluxerit affatim, & magna quàtitas, leuata fuerit pars grauitate, ruptionis signum est ab vlcere, vel abscessu rupto pus effluere significatur. Apparent aliquibus in partibus aliquæ notæ ruptionis abscessuum, vt in thorace facta sit ruptio, & magna sit puris quantitas, difficultas anhelandi maior erit, & tussis assidua & febricula. Si verò in vesica ruptio fiat, vel recipiatur frequéter, suppressio vrinæ sequitur, maximè si vacua vesica accidat. Tunc enim suam retinet crassitiem, qua obstruit. At si in semiplenam vesicam vrina descendat, ita diluitur, vt non obstruere possit, sed vniuersa cum vrina reddatur puris materia. Pus è renibus cum vrina reiectum reiicitur, sanguinolentum aliquando, & exactè vrinæ permixtum, quòd & si resideat, semper vrinam turbatam reddit, & non nisi post longum tempus resident. Et quò certiores simus, num à renibus reiiciatur, an aliunde, interrogare oportet num senserit dolorem à longo tempore fixum, circa regionem renum. Et si aliquando reiecerit calculos, aut passus fuerit dolore grauem cum febre: quod si fateatur febrem sensisse prius, & dolorem renum grauem, inflammationem præcessisse, aut abscessum, à quo vlcus, oportet. Si calculum reiecerit, & dolorem senserit, præcesserítque san-

Ruptionis signum ab vlcere.

Puris è renibus reiectio.

guinis reiectio, exulcerationem significat, à qua pus effluit. De quantitate etiam interrogare oportet, nũ multùm subsideat, & valde viscidum, vel spissum. Solet enim multitudo puris a partibus carnosis, & præditis multo sang. effluere, viscidum crassumque a partibus interuis ob internarum partium caliditatem, quod diutius coquendo & alterando crassius semper redditur, vel à partibus neruosis, quia crasso & pituitoso sanguine nutriũtur. Si vero respondeat parum puris residere, & quasi mediocriter permixtum, e meatibus vrinæ defluere coniiciemus, tum maxime si dolorem illum clamosum ob calculi descensum senserit prius, calculus asper redditus fuerit, & cum pauco sang. Si respondeat pus cirò subsidere, & viscidum, vel muco permixtum, & nullam inflammationem senserit circa lumbos, ab vlcere vesicæ descendere affirmabimus, & potissimùm, si squammæ aliquæ non carnosæ partes redditæ fuerint. Grauitas circa pubem, vesicæ affectionem significat. Vt autem distinguamus exulcerationem penis à supradictis exulcerationibus, scisciari oportet si pus sponte profluat sine vrina, aut cùm incipit vrinam reddere. Si post vrinam redditam, maiorem dolorem sentiat, vlcerationem in pene certò sciemus. Nil enim à renibus aut vesica redditur, nisi permixtum vrinæ, & ob vlceris detersionem ab vrina factam magis sentiunt post redditam vrinam, quàm in principio. Si pus album, lene, & æquale sit, paucum, minimè viscosum, ab vlcere penis profluit. Si viscidum aliquid cum pure reddatur, Parastatum inflammationem præcessisse, & vlcus significatur. In illis inflammationibus & exulcerationibus semper aliquid seminis simul reddi necesse est. Per sedem verò inferiorem si dicant pus reiectum, interrogare oportet, vt sciamus num ab hæmorrhoidibus exulceratis, vel ab vlcere recti intestini, vel coli, vel mesenterij, vel ab hepate, vel splene reiectum sit. Si pus illud separatum ab alui recrementis, vel permixtum sit reiectum, si cum dolore ventris, vel tormimbus, si secretum reddatur, vel potiùs detergendo podicem, vel si præcesserit Tenasmus, aut permisceatur sanguini à fistula, vel vlcere hæmorrhoidum reiectum esse intelligemus. Si leuiter permi-

Puris è vesica reiect.

Puris per sedem reiectio.

permixtum recrementis duris, cum Tenasmo, à recto intestino S. cum torminibus, & vehemēter permixtum, a colo & superioribus intestinis viceratis fluit. Si per paroxismos & non semper, à vomica interna. Cùm verò præcesserit hepatis aut splenis inflammatio, ab illis abscessu tentatis reiicitur. Si cum dolore circa vmbilicum recrementis permixtum reddatur, a mesenterio reiici sciemus, & potissimum si nulla tumoris in hepate, vel splene circunscriptio apparuerit.

De *bilis reiectione.* CAP. XIII.

QVod flauum est, vel ex flauo rubescens, vel colore æruginoso, vel Isatidis colore è corpore reiectum, biliosum est. Quare cùm reiicitur aliquid, quod neque sanguis, neque pituita, vel nigra bilis, neque serum biliosum est. Quare videre oportet, à qua parte reiectum sit, an per os, an per nares, per sedem, vesicam, vel vterum. Et cùm bilis diuersa sit colore, consistentiáque distinguatur, de colore & coloris gradu & consistentia eos rogare oportet, si nobis non liceat videre quomodo per illam regionem sit redditum illud. Si per os redditum dicat æger, rogare oportet si vomitu, vel tussi. Quòd si cum tussi reiecerit, & adsit febris, dolor acutus, vel punctorius, Pleuritis à bile est. Si anhelandi difficultas, & rubedo maxillarum, & malarum, pectoris grauitas, tussis Peripneumonia est. In his solet esse sputum flauum, vel subflauum, & spumosum, & paucum. Quòd si vomitu reiectum sit flauum, vel viride, vel cæruleum est: Si flauum & amarum, flaua bilis è folliculo fellis in vētriculum fluxit, ob obstructionē intestinorum, vel ob insignem attractionem ventriculi, post vomitionem pituitæ, aut cibi. Rursus rogare oportet, si rigor præcesserit, vel sequutus fuerit. Quare si rigor sequitur, sine vel cum febre, si multa & continua per vomitionem & ventrem fluat, choleram morbum esse suspicabimur, maximè si præcesserint alimenta, quæ hunc morbum generare apta sunt, vt peponum liberalis copia, olera multa acria, & amygdalæ multæ tempore calido, ab eo qui ventriculum habet calidum. Si verò viridis, æruginosa, vel porracea bilis est, quæ non potest sine magna assatione fieri, vel ex comestione porrorum, alliorum, & olerum,

Peripneumoniæ signa.

Choleræ morbi signa.

quæ talem ſuccum in ventriculo generant. Si colore cœruleo, Iſatidis bilis reiecta eſt. Per aluum verò ſine medicamento, vel Diarrhea eſt, vel principium Dyſenteriæ. Si cum torminibus, & pituitoſis recrementis, aut ramentis, aut ſanguine exeat, Dyſenteriam eſſe affirmabimus: Diarrheam verò ſi ſine morſu & eroſione, & cum ſeroſis aliis multis excrementis, illa biliosa reiecta ſemper cũ aliis miſceantur recrementis. Adde quòd bilis ſyncera non eſt, quæ ex partibus profluit internis. Per veſicam multa cum vrina expurgatur. Per vterum cum aliis recrementis: ſic per nares & pulmonem. Quare ſufficit videre, ſi flaueſcant, & ſi admodum amara non ſentiantur. Quæ reiiciuntur per nares excrementa amara, expelluntur e capite, & illa pituitam quandam mixtam habent, quæ illam craſſiorem facit. Si verò per vomitionem, vel ſedem crocea & vitellis ouorum ſimilis colore, & conſiſtentia reddatur, vitellinam eſſe dicemus. Quare ſi cum febre ſit, longitudinem morbi cognoſcimus: quòd ſi non licet videre, dicemus nos conſultantibus, vt ob oculos ponant humoris Ideam, vt cognoſcatur, nóſque certiores reddant. Si rogatus æger de reiecto, dicat nigrum reiectum fuiſſe, oportet vel per vomitum, vel vẽtrem, vel vterum, rarò per ſputum. Si per vterum vel ſanguis eſt refrigeratus, ergo & coagulatus: vel nigrum & liquidum quoddam reiicitur, & fœtidum, & paucum. Quòd ſi tale ſit, Cancri vlcerati in vtero ſuſpicionem habemus. Quare de duritie partis, & de dolore pungente, & acri oportet interrogare: quod ſi hæc adſint, certius eſt vlcus eſſe cancroſum in vtero. Si ſputum nigrum, ex melancholia Pleuritis eſt, ſi cum aliis ſignis ſit. Si ſanguis niger ob aſſationem, vel extinctionem caloris naturalis, quod mortem proximam neceſſariò ſignificat. Si per vomitum, nigrum quid reiicitur, tum melancholiam, quæ in ventriculum fluxit, e ramis venæ portæ ſignificat. Si per ſedem quid nigrum reiicitur. adinſtar bituminis Iudaici, Dyſenteriam illam impropriè dictam, quæ mutilatis, vel otioſis, vel iis, qui alimentis multùm alentibus vtuntur, ſolet accidere, vel eſſe oportet, vel cancrum inteſtinorum. Iam de pituitæ reiectione nobis agendum,

Dyſenteriæ ſigna.

Diarrheæ ſigna.

De

De pituitæ reiectione. CAP. XIIII.

QVia frequentissimè in morbis pituita reiicitur, ægrum scisciatari oportet, num aliquid album reiecerit. Quòd si ita euenisse respondeat, an per nares, per os, an per oculos, per sedem, per vterum, vel per vesicam, denuò petendum. Nam per omnes istos meatus pituitam excernere contingit. Porrò de reiectionis modo, de coloris gradu, aut de sapore, de cõsistentia, de mistione, vt de aliis reiectis superiùs dictum est, vt cùm materiam morborum, tum partes affectas, & morbos ipsos per reiecta cognoscamus. Non enim est vna pituitæ differentia, sed plures, quę pro natura eius diuersa, diuersos morbos, & diuersa symptomata procreant. Consistentia nanque alia est aquea, & potiùs serosa, quæ per oculos in lachrymarum fluxu, & per nares in coriza defluit. Alia autem crassior est, quæ saliua dicitur, per os reiecta, magis adhuc crassa est, & viscida, quæ similis albumini ouorum fortiter agitatorum vomitione è ventriculo reiicitur, in ipso ventriculo per cruditatem genita aut per defluxionem è cerebro factam, vel è pulmone. In catarrho crudo est illa insuper species superioribus crassior, albuminibus ouorum nõ agitatis haud absimilis, sapore dulci vel insipido, quæ à ventriculo, quo appetentiam deiiciebat, reiicitur. Quare de appetẽtia interrogare oportet, an auctam post reiectionem sentiat magis, quàm antea. Crassissima porrò omnium illa est, quæ per sedem reiicitur, vitro liquefacto similis, quæque dolores diuturnos coli vni parti affixos ingenerare solet: ob id an dolor ventris præcesserit, si sensum similem adfert, ac si terebello intestina perforarentur, scisciandum est. Quòd si ita contigerit, doloris solutionem expectare oportet.

Pituitæ varia consistentia.

De saporis qualitate.

ALiqua planè insipida est, quæ morbos pituitosos mitiores facit & magna ex parte consistentia tenui, & aquosa est, atque vt plurimùm spumosa ob flatũ permixtum, quare dolores & inflationes maiores facit. Alia est sapore dulci in ventriculo genita, quæ, vt diximus, satietatem facit. Alia salsa, quæ sitim in ventriculo excitat, exulcerationem verò & excoriationem in illis partibus, per quas frequenter redditur, dolores, vt circa

Digitized by Google

ſedem in tenaſmo, in veſica, aut pene cum vrina reddi-
tur:in pulmonibus & trachia arteria,ſi per tuſſim,in na-
ribus,ſi è cerebro per nares reddatur. Acida verò reddi-
tur, quæ ſi in ventriculo eſt, *bouſimon* facit, in inteſtinis
dolores acerbiſſimos, mitiores tamen, quàm qui à vi-
treo humore,quĩ etiam acidus eſt,excitantur.

De colore pituitæ.

QVanquam omnis pituita alba ſit, alia tamen ma-
gis, alia minùs alba apparet. Spumoſa enim ob
aerem admixtum ſemper candidiſſima apparet. Acida
minùs eſt,& vitrea,& aquea. Vitrea vitri fuſi colorem &
conſiſtentiam imitatur. Porrò quæ in pulmone diutiùs
retenta eſt, vel in naribus, flauior eſt ob longam coctu-
De vomi- ram & alterationem. Et quia vomitione pituita plerun-
tione pi- que reiicitur, de eo reiectionis modo primùm interro-
tuitæ. gare oportet,quo tempore,ſi manè cum nauſea redda-
tur,ventriculũ pituita plenum ſignificat,vel ob crudita-
tes, vel ob cerebri defluxiones. Si verò poſt cibum, cru-
ditates ſignificat, & pituitæ ſpumoſæ & lienis redun-
dantiam. Sed ſi alio tempore excreta ſit,ſuſpicio alterius
affectionis exoritur. Quapropter ſi cum frigore reddita
ſit, ídq; abſque vehementi dolore,febris initium ſigni-
Colici do- ficat,pituitoſæ nempe aut permixtæ,aut compoſitæ. At
loris certi- ſi nullus dolor, nec febris aderãt initio, nephriticum,vel
ſſimum colicum,vel cœliacum dolorem,& affectum protendit,
ſignum. quos ſic diſcernere oportet. Vbi enim anteriore parte vẽ-
tris magis infeſtat, comitémque habet recrementorum
retentionem, colici doloris certiſſimum indicium eſt.
Nephriti- At ſi lumbos potiſſimùm occupare videatur, ſequatúr-
ci vel cœ- que ſtatim, vel præceſſerit vrinæ mutatio, nephriticum
liaci ſi- affirmare poſſumus, ſiue cœliacum affectum cùm ani-
gnum. mi defectionem, tum fluxum ventris adfert. Hæc de pi-
tuitæ per vomitionem reiectione. Per ſedem etiam illa
reiicitur, idque nonnunquam cum alui fluore, aut ſine
Tenaſmi fluore. Quæ ſine fluore eſt reiecta,ſed pauca & cum do-
ſignum. lore podicis, magnóque conatu reiicitur, tenaſmus eſt.
Quæ verò cum fluore etiam ſpumoſa apparet, per de-
fluxionem à capite deſcendere creditur, vbi potiſſimùm
per multos menſes perſeuerauerit. At cùm tota alba eſt
deiectio,

Digitized by Google

dæiectio, chylique ſpeciem referens, dyarrhæa eſſe indicatur, quæ è venarum meſenterij obſtructione prouenit. *Diarrhææ indicium.*

Pituitæ reiectio per vrinam.

SOlet quemadmodum per ſuperiora loca, ſic per veſicam pituita reddi, variarúmque affectionum notas demonſtrare. Nam quæ dum excernitur, nullum doloris ſenſum, aut in pene, aut in renibus infert, & in fundo excreta craſſioris farinæ inſtar reſidet, crudus ſuccus eſſe dicitur, qui renum aut articulorum dolorem, aut calculum, vel morbi, qui adeſt, longitudinem, vel etiam corporis conſumptionem minatur. At ſi alia cum dolore magno conatu reddatur, quæ viſcida ſit, & partim permixta, talis in exulceratione renum, aut in veſicæ calculo tantùm emitti creditur. Ea autem quæ ſalſa eſt, propter inſignem detergendi vim, quam talia obtinere ſolent, dolorem maiorem ſecum adfert. Quòd ſi pituitam æger, qui antea aſthmate laborabat, emittit, morbi commutationem, & tranſmutationem expectare oportet. Tot ergo modis per veſicam pituita effluit.

De pituitæ reiectione per vterum.

PEr vterum verò mulieres quandoque illam expurgant, præſertim pituitoſæ, & in otio degentes poſt menſium purgationē, quæ aut ſeroſa & tenuis, aut craſſa exiſtit. Si tenuis & in magna quãtitate fluat, menſes illos, qui albi dicuntur, excitat. Si autem craſſa & viſcida, quia lubricum vterum facit, aut abortui obnoxias, aut omnino ſteriles reddit mulieres. Sed ſi etiam ſimul ſalſa ſit, ſalciores, & tandem exulcerationem in vtero parit, licet frequenter accidat vtero exulcerationem patiente pituitam defluere, quod omnibus aliis ferè partibus corporis exulceratis commune eſſe videtur. Sunt & aliæ partes, per quas frequenter pituita expellitur, vt per os, in quo ſaliua dicitur, colligitúrque vel defluxionem, vel exulcerationem, aut columellæ relaxationem. Dein per nares, in quibus calfacto capite, aut refrigerato multa & acris, quemadmodum in coriza (gallicè, roupie) ſolet diſtillare. Poſtremò per oculos tenuis & aquoſa, vbi lachrymæ nomen aſſumit, in quos decumbit, vel propter mœrorem, aut cerebri calfactionem, vel obſtructionem, aut ipſorum oculorum exulcerationem, aut carnis canthi

maioris consumptionem, aut eiusdem arrosionem: denique propter rei acris odorem, fumúmve: quod eis accidere solet, qui circa fornaces alchimistarum versantur. Talis autem affectum tantùm oculorum denotat.

De seminis reiectione. CAP. XV.

SEmen benignioris alimenti excrementum est, quod ad speciei conseruationem seruatur, cui natura difficiliorem exeundi viam instituit, ne ex eius fluore immodico, corpus citò contabesceret. Seminis reiectio alia est secundùm naturam, alia præter naturam: illa secundùm naturam dicitur esse, quæ distento pene fit, & post confricationem in coitu factam. Præter naturam effluit semen, aut cum mentulæ erectione, aut sine erectione. Posterioris itaque tantùm habenda est ratio nobis, vt morborum & symptomatum, quorum illa significatio est, caussas deprehendere possimus. Vt autem ad id sine negotio perueniamus, primùm scire oportet, an quod per penem iectum est, album vel viscidum, vel spumosum fuerit: subinde oportet eius, à quo fluit, ætatem, corporis habitum, faciei colorem contemplari, à quibus tandem ad profusionis eius caussam deducimur. Quod igitur ad ætatem pertinet, non omnis talem profusionem fert. Pueritia enim ideo seminis excernendi impotens est, quòd illius materia in corporis nutricationem, & incrementum vertitur. Vltima verò senectus ob alimenti defectum. Ideo iuuenibus, vel ætate consistentibus, vel iis qui venerem nunquam experti sunt, accidere potest, vt semen sponte effluat, ob illius exuperantiam, vel vasorum relaxationem, & imbecillitatem in iis, qui immodicè venerem exercuerunt. A corporis habitu etiã indicia quædam petuntur. Quando enim in corpore quadrato fit, & succis pleno, ob seminis abundantiam exiliisse credi potest. Contrà quæ quandoque in macilento, & extenuato, colorémque pallidum habet, te corpore, seminis emissio fit, consumptionis & huius corporis emaciationis caussa esse meritò videri potest. Et vt certiùs de hac re pronunciare liceat, deiectionis seminis modus, tempus, & quantitas diligenter perpendenda sunt. Ad modum refertur distento pene, vel sensim seminis euacuatio facta, quæ indicio esse potest vim expultricem

ficè ab aliquo illarum partium vlcere irritatam, vel ob colloquia lasciua stimulatã, vel ob vasorum plenitudinẽ commotam ad eius reiectionem fuisse. Tẽpus verò profusionis seminis est cùm noctu, vel interdiu fit. Noctu autem inter dormiendum per insomnia libidinis, aut in attenta rei venereæ cogitatione, semen affatim procidit. Effluentis autem huius caussa est, seminis vel exuperantia, vel flatuum copia, aut acrimonia naturam proritans. Quòd autem vnaquæque istarum caussarum per se id effecerit, suis propriis notis deprehendemus. Tum enim huius effluuij caussam in solam seminis redundantiam non ineptè reiiciemus, cùm, qui illud patitur, in ætate florens vitam otiosam egisse videbitur, cui ciborum & alimentorum multùm nutrientium adiunxerit vsum, vel ipsum veneris vsum, vel aliquantisper intermiserit exercitium, a quo tamen nihil periculi imminet. At si ille potiùs ex vitæ intemperantia eruditates multas collegisse, vel vigiliis intempestiuis, & ex fructuũ crudorum, & olerum, & similium flatus generantium immoderato vsu collegisse videatur, vt si abstemius sit, iam non dubitandum, quin propter flatuum copiam seminis profusionem hãc patiatur. Qui si medicamentis semen extinguentibus frequenti assumptione, eam sistere speramus, multo tamen vehementiùs prouocauerimus, minùs mirandum erit, cùm omnium talium medicamentorum genus summæ frigiditatis sit particeps, ratione cuius intemperiem, quæ illud profluuium excitabat, auxerimus. Si verò nihil eorum, quæ dicta sunt, adfuerit, quin potiùs in sene eruperit illud seminis profluuium, quod longo vsu acrium eduliorum, (cuiusmodi sunt omnia piperata, sinapi, & legumina) velci consuetus sit, non aliunde sanè, quàm ex seminis acrimonia, & salsugine, huius affectus scaturiginem emanasse credendum est, licet rarissimè ab illa caussa contingat. Aliam autẽ præter caussas enumeratas seminis immoderatè, & intempestiuè effluentis recentiores practici cõstituerunt, speciẽmque quandã resolutionis partium spermaticarum fecerunt, quod quomodo rationi consentaneum est, non video. Nam cùm beneficio musculorum nõ retineatur semen, neque sint huic vsui deputati aliqui nerui, resolutio pro-

Error nõnullorum de intempestiuo seminis effluuio.

priè vocanda non eſt. Sed quemadmodum vẽtriculi relaxatione vomitus prouocatur, ſic etiam è vaſis ſpermaticis ob imbecillitatem virtutis retentricis, aut propter expultricis irritationem, ſemen præter naturam procidere aliquando poſſe non negandum eſt. Decidit autem ſemen è paraſtatis, & veſiculis illis appenſis, ſenſimque in pene colligitur, vnde poſtea affatim proſilire neceſſe eſt, niſi ob ſectionem paruorum illorum muſculorum penis exitu arceatur, vel ob penis curuaturam in meatu retineatur, donec cum vrina excludatur. Tale ſeminis effluuium in quodam nobili obſeruare nobis aliquando contigit, qui illud patiebatur ob muſculorum illorum penis inciſionem. Nam cùm antea laboraſſet ingentis magnitudinis in veſica calculo, qui ſua magnitudine vulnus ad podicem vſque extenderat, vnde factum eſt, vt ex tanta muſculorum lacceratione, muſculi etiam orti ab oſſe coxigis vnà cum neruo cauo penem conſtituente per tranſuerſum ſecti eſſent, vnus autem paruorum penis muſculorum tandem eandem læſionem ſubiret, altero ſano remanente, ex quo ſecuta eſt mentulæ contorſio, inde ſeminis retentio in pene, cuius reiiciendi nulla alia ratio erat, quàm compreſſa digitis perinæi regione. Malum quidẽ eſt ſeminis profuſio, mulieribus perinde atque viris commune: cauſſa eſt, quòd aliquando extra vterum, aliquãdo intra vterum profunditur. Si extra, nullius periculi metus terret, niſi ſupra modũ fluat, idémq; ſequatur corporis conſumptio. Verùm cùm è vaſis ſpermaticis per cornua in ſinus vteri deſcendit, in eóque retinetur, multorum grauiſſimorum morborum & ſymptomatũ fit cauſſa. Horrores enim, furores, manias, melancholias, conuulſiones, vteríque præfocationes parit, eò quòd in vtero corrumpatur, & labem malignã contrahat. Quòd ſi in copioſum flatulentúmque ſpiritum reſoluatur, inflationem, quam vocant, vteri excitat. Effluuij autem iſtius cauſſæ eædem ſunt, quæ in viris, ſcilicet exuperantia ſeminis, acrimonia, exulceratio, & partium ſpermaticarum imbecillitas, & aliæ, quæ ſuperiùs ſunt enumeratæ. Retineri autem potiſſimùm ſolet ſemen in viduis, virginibus, & veſtalibus. Quare de illis affectibus dum conqueretur mulier aliqua, vt in propri

Receptac. ſeminis.

Seminis profluuiũ malum.

Symptomata ſeminis effluuij.

morbi

morbi notionem deueniamus, de omnibus, quæ antea dicta sunt, diligenter est inquirendum, nec prætermittenda victus ratio consueta, ætas conditio vitæ vt vidua ne an nupta sit. Quòd autem è vasis spermaticis semen profusum, & in vtero retentum ista symptomata procrearit, ostendunt istorum curationes: quiescunt enim statim, & prorsus desinunt, vbi reserato interiore ore vteri semen omnino effluxerit. Inuasit hoc seculo ex lue venerea aliud quoddã vitium seminis profusioni, & gonorrheæ finitimum. In quo humor, qui redditur, puris similitudinẽ refert, quod cum à diuersis caussis procreetur, diligenter inquirendæ sunt, vt de affectu rectiùs statuamus. Proinde videndum an illud puri simile, cum vrina effundatur, & exiliat, aut non, an etiã cum sensu doloris. Si enim cum sensu doloris, & penis erectione fundatur, inflammationem in parastatis esse indicamus, quæ ea potissimùm in parte excitatur iis, qui rem veneream cum muliere infecta habuerint. Postquam enim vsum venereum confecerunt, eiaculato enim in vterum semine, partes spermaticæ in eo opere calfactæ, & propter seminis profusionem inanitæ, halitum quendam tetrum & fœdum ex vtero elatum in se recipiunt, quo tempore in malignum virus facessit, quod deinde cõtagione aliũ quemuis contaminat, tandémque putredinem contrahit, & inflammationem excitat, sed in parastatis potiùs, eò quòd locus ille humidior sit, & magis fistulosus. Fit autem inflammatio interdum in eadem parte, sed alia de caussa quàm in ipso venereo opere multum seminis è veficulis post longam successionem attractum collegerunt, nec foras eiaculare potuerunt. Quare semen adhuc feruens & nonnihil acrimoniæ retinens inflammationem accendit, quæ ex continua puris effusione internoscitur, pudendique perpetuo madore, & erectione, interdum etiam ex hæmorrhoidum inflatione. Solent enim hæc omnia inflammationem illarum partium comitari, propter consensum, qui peni est cum recto intestino. Interdum autem propter inflammationem vleus, vel scissuræ ex eadem caussa, circa easdem partes proueniunt. Sed hæc ex propriis affectuum signis difficile fuerit internoscere. In inflammatione enim

A lue venerea.

Inflãmatio parastatæ.

maior vrinæ ardor, maior item puris tenuitas. In vlcere verò maior puris quantitas, minor ardor, sensus verò non minor. At in sciſſuris solus est ardor vrinæ, absque vlla puris emissione.

De ramento. CAP. XVI.

RAmenta vel substantiæ aliquæ concretæ, & corporeæ, è corpore reiiciuntur, & sunt vel de substantia membrorum, vel aliquid ex humoribus concretum, & generatum: quare quid sit, rogare oportet, & per quam regionem, & quo excretionis modo, & reuocare in memoriam membri, vnde manat, substantiam, ad quam debemus conferre, vt sciamus si talis sit. Si quid de substantia vel per tussim reiecta ramenta, aut tunicæ, sunt ramenta tunicæ internæ trachiæ arteriæ, vel quid bronchiarum, vel partes squammis similes, quæ arteriam in pulmonibus componunt, vt nos in anatome diximus, & in tractatu de piscibus agentes de trachia arteria. Quare si calculi adsint, instar granorum hordei, ex pituita calculum è pulmonibus, vel grandinem dicemus. Si pellicula magna, à trachia arteria: si verò squammę siue partes sint asperæ arteriæ, indicant partem affectam. Sic ab intestinis ramenta, pingue aliquod calculi, vel pituita indurata, illa deprehenduntur ab intestinis descendere. Vt verò cognoscamus an à ventriculo, an per sedem reddantur, & in eo vlcus sit, an præcesserit venenum, videndum est. Per mentulam ramenta carnosa, vel furfuracea reiiciunt: quòd si carnosa, à vesica non sunt, sed à renibus: si furfuracea, a vesica. Calculus ex arenis multis cõpactus, & rubens, præcedente dolore nephritico, reiicitur è renibus. Si verò durus, & multis tunicis vestitus, è vesica redditur. E naribus reiicitur pituita indurata, vel crusta, vel pellicula interna narium. Si crusta, facilè è duritie cognoscitur, & ferè quid sanguinis apparet, si ante vlceris curationem reddatur. Si verò pellicula, plus sanguinis redditur.

De viuo reiecto. CAP. XVII.

REiiciuntur animalia viua è corpore, vt vermes, pediculi. Vermes in ventriculo gignuntur, & intestinis, in vesica, dentibus, vt aliquibus placet, in vlceribus. In vrina natantes monstrauit D. Griffius. Reiiciun-

tur

Digitized by Google

ter vermes, Elumites dicti, vermibus terrestribus simi-
les è ventriculo per os, & nares. Ab intestinis per sedem
similes vermibus casei reiiciuntur, & circa anum pruri-
tum faciunt, tales infiniti redduntur. Tinea vermis duo- *Tineæ.*
rum cubitorum per sedem & os reiicitur. Est autem al-
bus multis suis partibus veluti seminibus cucurbitæ cō-
paratus, in lateribus serratus, capite paruo & longo, &
cauda breui. Illa, quæ reiiciuntur, vt semina cucurbitæ,
sunt partes huius. Cùm essem in castris Parpinianis, v-
xor alicuius militis post vsum alliorum reiecit vnũ duo
rum cubitorum, quem siccatum seruaui: scolopendriã
in corporis scissuris refert, sine oculis, aut aliquibus par-
tibus distinctus erat. Appellatur Tinea, quòd veluti Ti-
nea marina albus est & longus, & latus, à latitudine di-
citur. Omnes alij rotundi sunt: hic latus & tenuis. In- *Mola in-*
ter viua animalia corpore reiecta molam referũt, at fal- *ter viua*
so informis massa sanguinis veluti adnatum, & falsum *falso re-*
quod dicunt ambulare & volare. Quòd si viuũ aliquod *fertur.*
reiiciatur, vt aliquibus in locis solent facere mulieres,
quæ cùm bibissent aquam, in qua erat semen Echini, E-
chinos pepererunt. Quare rogare oportet, quam figu-
ram referant illa animalia. Audiui mulierem aliquid le-
pori simile reddidisse, sed rarò ea accidunt: ob id non
possumus iudicare de illis nisi aspectu. Argenterius me-
dicus doctissimus asseruit se vidisse cùm vrina reiectum
draconem cum alis. Pediculi reiiciuntur, quòd ex rela- *Pediculi.*
xatione, & victus præcedente ratione intelligere opor-
tet, vt si vsus fuerit multis ficubus, carne viperarum, vel
tenuibus alimentis, si in temperatura calida & humida,
& parum frequẽter mutet vestes, ille pediculari morbo
afficietur. Quòd si scalpat manum, aut aliam partẽ fre-
quenter, & adsint vesiculæ aqua plenæ, apparet ipsarum
pruritus causam esse. Reiiciuntur fœtus suo tempore,
& secundum naturam nono mẽse, & in caput primùm
nascitur. Præter naturam autem si ante septimum men-
sem, in quo viuere cõtingit fœtum, & si in pedes nasca-
tur, si in brachium vnum, vel duo, vel in ventrem, si in
dorsum, quod minùs periculosum. Dignoscitur vnius
mensis esse, si non perfectè discretus: duorũ mensium, si *Partus.*
paruus, & omnes partes discretas habeat, & albas: trium

ſi incipiunt partes rubere, quatuor, quòd maior ſit, & manifeſtè incipiant carnoſæ apparere. Septimo perfectus eſt, ſed nondum ad conſumptionem peruenit abſolutam, item clamat: & ſtatim oculos aperit, & claudit. Octauo abſolutus eſt, ſed ægrotare videtur. Nono perfectus & benè carnoſus, modò mater fluxu ſanguinis, aut alio morbo longo non laborarit, aut oleribus, & fructibus per tempus imprægnationis ſe nutriuerit. Computare oportet vel à tempore fluxus ſanguinis abſoluti, vel ab hebdomada, qua debent erumpere, & per alium menſem mulierem ſe ſicciorem inueniſſe, ſemen retinuiſſe, & arctiorem vuluam ab eo tempore concepiſſe. Quòd ſi hæc non accidunt, addenda ſunt alia ſigna conceptionis, ſi ſe aliter affectam cognouerit, in ſitu, in appetentia, in aliis corporis affectibus, ſi nulla occaſionis retinendi menſes præceſſerit: Si vrina bene cocta ſit, ſi in fundo hypoſtaſis inſtar bombacis flocculi, item ex tumore ventris circa vterum primùm & ſenſim in ſuperioribus. Quòd ſi mulier primùm inflata fuerit, & ſuperuenerint menſes decolorati, vel inordinati, illam potiùs laborare ob defectum menſium vel alio morbo credendum eſt: quod accidit his mulieribus, quę nunquam pepererunt, & ſupra modum cupiunt concipere. Puellis verò & iis quæ non admodum cupiunt, & dicunt ſe ſentire quandam motionem ſine magna grauitate, concepiſſe credendum eſt, neque etiam his quæ aliquando conceperunt, & cupiunt concipere. Nam qui aliquid cupit, facilè decipitur, & ſibi inſomnia fingunt, & ſibi imponunt qui amant, quod in multis experti ſumus etiam principum vxoribus: neque etiam annoſis mulieribus, quæ iuniorem maritum elegerunt. Solent tales fingere ſe concepiſſe, ne ſteriles maritis videantur, vel quæ malè à marito tractantur. Reiicitur à mulieribus ob humoré luxuriantem in vtero veluti adnatum quoddam, quod ſi accreſceret, in molam degeneraret, quod mulieres putant formicas eſſe. Sed cùm fœtus nondum conformatus eſt, intus apparent veſicæ tres ſemine plenæ: quare non eſt illis credendum, neque probare, ſi aceto non diſſoluatur. Nam ſi caro illa diſſoluitur, ſed ſolus ſanguis concretus, vt iſta diſcernantur, diligen-

Sign. conceptionis.

Morbus à menſ. defectu.

Amor imponit.

Mola.

Digitized by Google

ligenter est aduertendum,& sunt interrogandæ, & frequēter palpandæ. Nam illæ mulieres medicis imponunt sæpe, vt illæ quibus supprimuntur menses morbo: sed quia menstruum sanguinem in nutritionem absumunt, illas interrogare oportet, si partes aliæ, quam mammæ & venter increscant. Quòd si fateantur, est copia carnis potiùs, quàm imprægnatio. Non erit inutile dare melicratum, cùm it dormitum: si tormina patiatur, cōcepit, vt admonet Hipp. 5. aphor. *Conceptionis experi.*

De *sudoris excretione.* CAP. XVIII.

SVdor qui è corpore manat, humorum carnis exuperantiam, sicuti vrinæ excretio, venarum & arteriarum plenitudinē demonstrat. Est enim sudor excrementum carnis affatim redditum, & redundante alimento, vel cibi vehiculo. Quare vrinæ & sudoris eadem planè est materia, quāquam inter hæc illud interfit discrimen, quòd à renibus secernitur vrina, & in vesicam detruditur, vt ex ea deficiatur. Sudor verò per poros cutis foras erumpit: quare diligenter est obseruandus, an aliquid boni vel mali significet, vt ex eo partium vel totius corporis affectiones deprehendamus. An etiam à toto corpore emanarit, vel à parte aliqua tantùm, calidúsue an frigidus, quibúsue signis præcedentibus, aut euacuationis, & in qua ætris, & temporis constitutione. De sudoris etiam colore non minùs est inquirendum, odore, sapore, consistentia, an tenuis, an crassus, an viscidus, acris, mitis, multus, paucus, quomodo æger illum tolerauerit, an sano, vel ægro acciderit. Rursus si ægro, an acuto, vel mitiori morbo laboranti. Deinde an vno & eodem tempore multos vel paucos ægros infestauerit. Postremò quota die morbi eruperit. Quòd si ab vna tantùm parte sudor emanasse visus sit, morbum in ea firmatum esse in dicio est, Hippo. testimonio pronuntiantis ibi morbum esse, vbi sudor apparet. Id quod intelligimus, si non multus effluxerit, morbúsque acutus, aut febris non existat. Morituris enim à morbo acuto, solet in fronte sudor & in ceruice prodire, nullo tamen proprio in illa parte existente affectu. Id quod propter partis sudorem facilè promptissimēque emittentis naturam, tum accidit vt frigidus, vel parùm calidus exeat. Si verò ab vniuerso *Sudoris & vrinæ eadem materia.* *Apho. 38. & 42. lib. 4.*

corpore effluxisse certum sit, tum scire oportet an rigor præcesserit & febris continua fuerit, eóque ita existente morbi solutio expectanda est, modò ille sudor morbi die septimo exierit, præcedentibus signis coctionis. At si sexto die, vel mortem, vel recidiuam denuntiat. Cùm autem sudor à toto corpore prodit in febre quæ non est cõtinua, quam præcessit frigus, vel rigor, vel horror, de genere intermittentium esse oportet, cuius accessionis remissio, & finis per sudorem significatur. At in quacunque febre, febrem sudor non soluit, longitudinem eius, aut periculosum exitum minatur. Postremò cùm sudor sic apparet, non est inutile ab ægro scisciari, an vniuersalis euacuatio antecesserit: tales enim salutares esse solent, qui tempestiuam aliquam solutionem, purgationem vel sanguinis missionem, vel coctionem sequũtur. Quòd si nil horum priùs apparuerit, naturam grauati serosorum humorum multitudine indicat. Sequitur, vt qui sudor in morbis eruperit, calidus frigidúsve fuerit intelligatur, eò quòd qui calidus est, ex se nihil plerũq; mali adducat: qui verò frigidus, semper aliquid post se mali trahat: vnde in morbo acuto mortem, in mitiore verò morbi longitudinẽ declarat, licet de sudore in accessionibus febrium intermittentium erumpente, non ita iudicandum sit, qui plerunque frigidus est, eò quod corpus refrigeratum erat, ex quo nihil mali ab eo expectandum est. Quòd verò ad eum sudorem attinet, qui cum animi defectione accidit (quem antiqui sudorem non madorem appellauerunt), non mirum si frigidus existat, cùm corporis ipsius partes externæ, ob sanguinis & spirituum circa cor retractionẽ, refrigeratę sint: sed tamen periculi nunquam expers est, è cuius fortasse genere est sudor ille diaphoreticus à barbaris dictus, sed epidemicus, & pestilens, qui aliquãdo in Anglia primũ, postea in Germania crudeliter grassatus est anno 1529. adeo vt non solùm è plebe, verùm etiã è nobilibus multos sustulerit, idq; medicorum quorundam, vt credi potest, errore, & consilio, qui fortasse censebant non esse supprimendum ante 24. horas, quòd existimarent tali euacuatione corpus à morbo liberari: cùm ea via non sit multùm opportuna ad venarum & atteriarum plenitudinem

Sudor Anglicus.

Digitized by Google

minem vacuandam, non debuerunt vltra prouocare sudorem, nec etiam statim supprimere. Verùm si caussa illius fuisset illis cognita, alio repètè diuertere vel reuocare per vrinæ regionem debuissent. Essentiam autem istius morbi locus, qui primùm affectus, & rabiem istã sensit, satis declarabat, regio scilicet illa, in qua homines perpetuò in hypocaustis degunt, multóque carnium esu se ingurgitant, & alimentis piperatis continuò vtuntur. Quare factum est, vt continua hypocaustorum æstuatione, meatuum cutis relaxatio consequeretur, quæ sudoris promptissima, & potentissima caussa esse solet, cuius materia in humorum exuperãtia consistebat, quam frequens alimentorum multùm nutrientium, & piperatorum vsus collegerat. Sunt enim reuera multùm edaces Angli: multáque carne opplere se solent, vnde prouerbio locum dederunt (*Il est saoul comme vn Angloys*) & non minùs sunt in potu incontinentes, qui liberaliùs vinis generosis vtantur, vel zitho, quæ corpus maximè replent, vnde sudoris materia, quæ ex eo cùm tanta supperet, nec caussa efficiẽs deesset, calor videlicet hypocaustorum, quo humores è corporis centro in superficiem & cutim alliciebantur, non mirum si Angli ex cæteris nationibus cũ Germanis soli illud malũ passi sint: quanquam hoc non sine admiratione sit, quod ante illa tempora auditum, & visum nunquam inter eos fuerat: vnde illud caussam in aliquam aëris constitutionem referre oportuit, propter quã accidit, vt ea regio, & eo solùm tempore, tali morbo vexari cœperit. Quemadmodum & hisce postremis tẽporibus, anno videlicet, 1557. non solùm hanc nostram regionẽ Monspelliensem, sed fere totam Europam morbus quidam epidemicus nomus inuasit à nostris dictus (*la coqueluche*) quæ tantùm pituitosa defluxio esse videbatur, primùm fauces occupans, deinde in pulmones decumbens, ita vt quorũ natura vergebat ad phthisim, phthisici eo tempore euaserint, mortuique sint hoc anno 1559. Quibus tamen non in pulmones, sed in costas defluxit, speciem quandam Pleuritidis excitauit, quæ magis medicamentis, quàm sanguinis missione curari visa est. Eodem etiam anno pabulæ quædam in pueris erupernnt ob aëris te-

Zithi vsus corpus maximè replet.

Coqueluche.

piditatem,& in quibuſdam illorum ea apparuerũt, quę ab Hyppocr.epidem. recitantur. Vnde puerum in noſtra vicinia videre contigit, in quo, ob humiditatis exceſſum,omnium iuncturarum corporis facta eſt eluxatio, ſequutáque eſt omnium oſſium putrefactio. Ex quo concludimus præcedere debuiſſe aliquam aëris conſtitutionem,quę talium morborum cauſſa extiterit. Iam reliqua perſequenda in ſudoris conſideratione ſigna, quæ illum antecęſſerunt,quæ medico conſideranda diximus, de quibus tamen non eſt interrogandus æger, qui coctionis ſigna,aut alia nec cognoſcere, nec obſeruare ſolet.Quare de iis,ſolius medici eſt iudicium facere. Non eadem autem eſt ratio diei, in quo ſudor apparet,ſi acutus ſit morbus.

Multùm enim intereſt quotus ille à principio ſit,& à prima morbi inuaſione cognoſcere, cùm ex ſudoribus ij tantùm cenſeantur optimi, qui in acuto morbo die oriuntur decretorio, & morbum ſoluunt: qui verò id efficere non valent,inutiles. Quare ſalutares abſolutè dicuntur,qui in 3.5.7.9.11.14.17.20. incidunt. Sub qua etiam aëris conſtitutione ſudor prodeat,non parùm refert obſeruare.Nam ſi æſtas ſit veri ſimilis, ſudores copioſos oportet expectare, nec magis negligenda coloris,qui in ſudore conſpectus eſt, obſeruatio. Qui enim flauum colorem refert, flauæ bilis exuperantiam, in carne eius, qui eo colore affectus eſt,teſtatur. Atqui magis rubeſcit aut venarum nimiùm relaxatarum, vel oſculorum illarum patentiorũ,aut ſanguinis vltra modum ſeroſi indicium eſt. Talem ſudorem in quodam medicinæ ſtudioſo conſpicere contigit anno 1547. Sapor qui in ſudore ab ægro ſentitur, ſuas habet notas. Nam ſi multam in eo ſalſuginem renunciet,quæ excedat naturalem,(parua enim ſalſedine præditus eſſe dicitur naturalis ſudor,quemadmodum ſerum) ſanguinem vehementer aduri,& adaſſari à magno calore iudicare poſſumus.At ſi amarum ſentiat,copioſioris bilis admixtionem:ſi dulcem,ſeroſum eſſe ſanguinem: ſi verò inſipidum,plus ichoris pituitæ, quàm bilis obtinere affirmabimus.Iam de ſudoris odore agendum.Sanorum & bene temperatorum corporum ſudorem bene olentem eſſe

Sudor ſalutaris.

Conſtitutio.

Color ſudoris.

Sapor.

Odor.

Digitized by Google

esse quidam contendunt, vt de Alexandri corpore historiæ testantur, qui gratum spirabat odorem. Sunt alij, qui si non bene oleant, malè tamen olere nolunt. Eorum verò, qui succorum vitio laborant, vel leprosorum, & impudicorum hominum sudorem, hircũ olere non dubium est. Quapropter cùm talis sudor è toto corpore erumpit, testis cacochymiæ, & dispositionis cuiusdam ad putredinem, quæ in magnis venis exitit. Sed cùm tantùm ex alis emanat, parùm mali portendit, minùs verò, cùm ex solis pedibus. Omnia autem sudori id commuñiter accidit, vt cùm refrigeratur, malum odorem statim acquirat, indicio sunt, qui sudantes pectus denudant, id quod ea ratione fieri puto, quòd pudor, quandiu calidus est, regitur adhuc à calore naturali, refrigeratus verò destituitur. Quare putrilaginem quandam facilè suscipit, & simul odorem prauum, quem priùs non reddebat. In sudoris consistentia diligenter perspiciendum est, an tenuis potiùs, quàm crassus sit. Qui enim talis est, nisi propter constrictionem, & cutis densitatem tenuis exeat, tenuium in corpore humorum multitudinem declarat. Contrariam verò significationem crassus obtinet, vtpote qui meatuum amplitudinem, vel humorum crassitiem testatur. Visciditas insuper sudori inest quandoque, sed ea succorum in corpore eodem modo affectorum dominiũ, aut materiæ sudoris paucitatem demonstrat. Sudor potest esse acer, aut mordax, aut mitis. Cùm mitis & blandus, nisi in sano homine sit, sed à sanguine, aut spirituum inflammatione accensæ indicium est. Quando verò acrimoniam obtinet, eámque primo occursu refert, & in progressu retinet, febrem bilioſam ex putredine accensam consequitur. Sicut ille pituitosam putridam significat, qui in principio mitis est, in progressu verò acrimoniam assumit. Talis enim sudor humoris genus, qui hanc protulit, exprimit, adeo vt illud verè dici possit: Quemadmodum animi mores corporis temperaturam comitantur, sic morborum mores corporis & humorum in eo contentorum qualitates, & naturam sequuntur. Quantitas sudorum modò se offert consideranda, idq; in sano aut ægro. In sano enim si multus effusus sit post

Consistentia.

Visciditas.

Mitis sudor.

Acer.

Quantitas.

somnum, tamen copiosiore vti alimẽto, aut purgatione indigere, scripsit Hippoc. Aphor. 8. lib. 2. Quare cùm vnum deest, alterum adesse significat. Qui verò ægrotanti, & acuto morbo laboranti in magna copia accidit, si præcedentibus coctionis & die critico morbi contingat, solutionem morbi integram expectare iubet. At qui initio morbi, vel ante crisim, vel concoctionem prosilierit, magnam humorum plenitudinem in corpore, & simul morbi longitudinem, cùm vires sint robustæ: cùm verò exolutæ, mortem prænuntiat. Alio modo pauca sudoris quantitas se habet, quæ quidem paruum esse adhuc vitium in quantitate humorum indicabit, nisi propter morbi eruditatem, aut materiæ crassitiem, vel meatuum cutis constrictionem, & obstructionem perueniat. Non solùm necessaria est sudoris quantitatis consideratio, sed quomodo illam ferat æger, subinde prospiciendum. Quoniam vacuatio, quæ per sudores fit, quãdo copiosior est, vires admodũ prosternere solet. Solùm ergò vtilis & secundum naturam habenda est, quæ leuare ægrũ videtur, & quæ expurgata aluo post crisim, vel post aliquam coctionẽ succedit, quæque iam vacuata morbi materia crassiore, reliquã tenuẽ per corporis summa dissipat. Quæ verò vel morbi initio, vel quouis alio tempore, vel ante coctionem, vel ante crisim exierit, irrita est, & cui nulla morbi solutio fida committi potest, sed potiùs mortem, aut morbi productionem adfert. Iam locus postulat, vt de sudore qui tantùm sanos inuadit, dicamus, cui hoc peculiare est, vt calfacto, vel æstuanti corpori succedat. Quapropter cùm sanus aliquis absque caussa aliqua euidenti, & procatarctica in sudores per totum corpus inducitur, certissimum indicium est, vitium in quantitate humorum illum pati, aut multo vti alimento vel purgatione indigere. Quòd si non totum corpus, sed aliqua tantùm pars soleat illo sudore frequenter diffluere, affectũ quendam esse in ea, vel fuisse credẽdum est, cuius rei fidem faciunt partes illę, quæ olim vulnus, aut abscessum sũt passæ, ex quibus sudor leui de caussa emanare solet, vt accidit iis qui parotidibus, aut abscessu, vel tumore circa inferiorem maxillam sanati sunt, debiliore ex

De sudore sanorum.

eo

co affectu reddita illis ea parte,adeo vt in maſticādo cibo maiore cum labore functionem ſuā ſemper obeat, & ob id ſudorē ſemper emittere frequētius cōſpicitur.Sūt tamen,quibus circa faciē, vel ceruicem magis quàm ex alia parte peculiariter ſudor exuder,quod equidem illis accidere propter ſummā reſpirādi difficultatē putarem, qua ratione vētriculus eodē modo affici ſolet,cū in chylo conficiēdo & concoquēdo laborat.Idem de articulis & omnibus aliis partib. iudicium ferendū,quæ poſtquā imbecilliores factæ ſunt ex aliquo affectu,maiorem excrementorū prouentum ſemper producant,vnde minus expeditè functiones ſuas peragunt:quæ cauſa eſt vt ſtatim ſudores diffluant.Ex quo illud perpetuò verum eſſe probatur,morbū ibi eſſe,aut adeſſe,aut adfuiſſe,vnde ſudor emanat.Sudor aliquando ſimul multos & eodē tempore inuadit, quare illius cauſſam conſtitutionis aeris tribuendā cenſerem.Quòd ſi ex tali ſudore multi etiam moriātur, inter epidemicos morbos neceſſariò eſt referendus.Supereſt omnino,vt antequam ſudoris ſermonē abſoluamus,notas & ſigna,quæ ex tēpore morbi ſumūtur,quo ille erūpit,ſubiiciamus.Sub tēpore autem comprehēdimus morbi initiū,medium & finem,& dies,qui iudicatorij & critici pares vel impares dicantur.Quare cùm primo alicuius morbi die ſudor cū febre profluit, & illam finit,intermittens morbus eſſe exiſtimādus eſt. Quòd ſi propterea febris in quietem nō deſinat,præceſſerit tamen aliquod ſignū eorum,quę febri intermittēti accidere ſolent,vt eſt rigor,vel horror,non febris intermittentis, ſed cōpoſitæ,vel cōfuſæ indicia cognoſcēda ſunt, quæ nō omnino morbū periculi expertem faciūt. At cùm nihil eorum,quæ febrem denotant,cum ſudore ſe præmonſtrauerit,iam de plenitudine, quam humorū exuperantia parit,tantū iudicandum, metuendūmq; ne vires illam ferre poſſint.De ſudoris verò profluuio, qui in proceſſu morbi accidit,inquirendum etiā. Nam qui die critico poſt aliquā concoctionem vel moderatè profluit, copioſiorem illius effuſionem in die critica proxima promittit,veluti ſi ſudor quarto die pleuritide,vel alio ſimili morbo acuto exiſtente in qualibet quātitate exilierit,morbi ſolutionem in ſeptimo die per ſudorem

Cur ſudor circa faciē ſæpius apparet nonnullis.

Aphor.38. & 42.lib. 4.Hippo.

Intermittētis morbi indicia.

De profluuio ſudoris

expectare iubet, modo nihil interueniat, à quo naturæ motus impediatur. Similiter quæ in morbi exitu sudoris profusio fiat, post debellari à natura morbi aliqua indicia, nihil aliud, quam morbi expulsionem totâ ostendit. Contra cum prostratæ iam vires videbuntur esse, nullúmque naturæ eumcentis signum præmonstratur, paruam salutis spem relictam esse prænunciat, pari potissimum si facta sit die. Quamuis de sudoribus, qui diebus iudicatoriis & in medio morbi progressu facti sunt, non aliquid melius expectari possit cùm sine aliquo coctionis signo, aut alio salutari antecedente exierint. Sed de sudoris excretione satis multa.

De *retento*. CAP. XIX.

QVia nomine affectus præter naturam & morbum & symptomata, & causas superiùs comprehendimus, de retento interrogare oportet, quòd & si morbus non sit, causa tamen morborum præter naturam esse solet. Si ergo nullum reiectum ægrum molestet, num aliquid retineatur in eius corpore, interrogare oportet. Solet enim retentum præter naturam, vel reiectiones præcedere, vel sequi. Nam post immodicas euacuationes nihil solet redundare, quod sua quantitate facultatem expultricem irritet. Porrò solent fieri immodicæ & magnæ euacuationes, post longas retentiones eorum, quæ debebant euacuari. Voco autem retentum, quod secundum naturam debebat euacuari, quod naturę vim infert, vel inferre natum est. Quod non suo tempore, aut per suam regionem à natura institutam, & conuenientem, aut tanta quantitate, quanta debebat euacuari, euacuatur, potest dici *peritoma* retentum. Et quia multa talia sunt, quæ retineri possunt, de illis omnibus sigillatim interrogare oportet. Sunt autem concoctionum excrementa & vteri, quæ retinentur. Et quia excrementa aliut diutius retenta multorum morborum & symptomatum sunt causæ, primum de illis interrogabimus, num suo tempore & tanta, & talia reddantur, qualia debent. Quod si retineri dicat, causam aut concausam morbi inuenietemus. Solent enim esse causæ doloris colici, & capitis vertiginis, & scotomię. Verũ vt huius retenti causam cognoscamus, scire oportet nũ præcesserit

Quid retentum.

larga

Digitized by Google

larga euacuatio à natura facta, vel à medicamento vel vsu astringentium prima mensa sumptorum. Nam post largas euacuationes supprimitur aluus. Non enim lolent intestina nisi irritata qualitate, vel quantitate deiecere. Quòd si multa copia premantur, minùs solicitantur, ob id post vsum medicamentorum laxantium, & clysterum solet talis suppressio fieri, quæ minus suspecta est. Retinetur cibus aut chylus in ventriculo ob tumorem præter naturam in ecphysi factum, vel ob scirrhum panchreatis. Quam retentionem deprehendimus, si post coactionem tensio & grauitas circa superiorem ventris regionem sentiatur ab ægro, & vomitio sequatur, qua leuetur. Quòd si non vomat, perseuerat dolor. Flatus etiam in eadem regione retinentur, qui solam distentionem faciunt sine grauitate, sed cum difficultate anhelitus, & suffocationis timore. Nomine retenti comprehendimus, quod non euacuatur per propriam regionem, vt supra dictum est. Nam in iliaca passione, aut coli inflammatione delapsi in scrotum nihil per sedem euacuatur, sed per vomitionem fit reiectio. Et sic talis affectio, & reiectum, & retentum dici potest, veriùs tamen reiectio, quàm retentio. Sic in dysenteria, diarrhæa, & aliis fluxibus ventris accidit, in quibus vrina retineri videtur, propterea quòd tota per ventrẽ cum excrementis mixta reiicitur, quod & in omni larga euacuatione euenire solet, siue per vomitum, siue per ventrem fiat, siue per sudores. Paucum est enim quod remanet & trahitur a renibus. Retinetur autem vrina verè tum ob affectum renum & vesicæ, tum quia in peritonæi cauitatem, per resudationem descendit, quod nobis certò futurum hydropem præsignificat. Quibus ergo non retinetur ob supra dictas causas, retẽtionis causam vel renibus, vel vesicæ, vel meatibus vrinę attribuemus. Quare de affectibus harum partium interrogare oportet, vt cuius vitio id fiat, certo sciamus. Supprimitur autem vrina, aut non redditur, vel quia renes eam non trahunt, aut vreteres non emittunt, aut vesica non recipit, aut fistula seu mentula impedita est. Si autem vitio renum id fiat, dolor grauis circa renes, & pondus secundum longitudinem spinę sentietur, & paulò post in toto

Quos mot bos & sym ptom indu cit alui a- stríctio.

Retẽtionis cibi aut chyli signa

De vrinæ retentione.

Causa sup preſſionis vrinæ.

Digitized by Google

corpore apparebit. Nam facies prætumida est, venter totus tensus, fluit venter & tandem per vomitionē redditur. Quod & in omni reiectione magna, à quacūque alia causa contingit, verùm non tam cito. Quò aūt certiores simus fistulā æneā intrò mittemus: quod si nihil vrinæ prorsus reddatur, certissimum erit indicium, vrinam vel vitio renum, vel vreterū retineri. Nā in omni retentione vrinæ ob calculum vel ob carunculam, & sanguinem cōcretum, vel pus crassum aliquid vrinæ redditur intromisso cathetere. Vitio vreterum fieri intelligemus, si dolor aliquis præcesserit vehemēs circa eam regionem. Si ob fistulæ vel mētulæ vitium fiat vrinæ retentio, tumor circa penem manifestus erit rotundus, & immissa fistula ænea, vrina reddetur. Præcessit enim vel vlcus, quod carnis excrescentiā pollicetur, vel fluxus sanguinis, qui grumum reliquit, aut calculus retētus in vesica, aut pituita crassa, aut pus obstruens, vel tumor alicuius cōprimens meatum, qui omnes affectus vrinam in vesica retineri declarant. Hę duę retētiones manifestissimæ sunt, & de illis maximè conquerūtur ægri, quod necessariæ sint, & quotidie fieri debeant per ea loca excrementorum deiectiones. Nō enim de aliarū concoctionū recremētis retētis querūtur, quod illis manifestę nō sunt eorū euacuationes secundū naturā. Mulieribus aūtē quia necessaria est & euidens sanguinis menstrui reiectio suo tempore, si retineatur, minus est consueta. Fit tamen ferè iisdem de causis, quibus & bilis retentio. Ex retentione igitur excremētorum medicus genitos morbos debet cognoscere, & e cōtrà ex morbo, de retētione suspicatur. Quare si medicus videt morbum aliquem factum ex sanguinis retentione vel copia, interrogare oportet, num talis excrementi retentio præcesserit: quòd si fateatur, iam morbi causam cognoscit. Quòd si ob naturam, vel ob consuetudinem (quod præter naturam ex se est) retinētur excrementa, vt pituita, quæ per nares, tum per palatū, & adenes fluit retentionē sequitur in cerebro pituitę prouentus, à quo carochæ, apoplexia, epilepsi. conuulsio, dolores capitis fieri solent. Quare si aliquis horum affectuum appareat, de illa retentione rogandum est, vt si retineatur talis, tales morbos futuros certò prædicemus.

Vreterum.

Mentula.

Menstrua.

Reti-

Digitized by Google

Retinentur illa,quæ alioqui cõsueuerunt euacuari,qua re is nephritico dolori,aut colico obnoxius est, necnon articulari,vel si morbi illi iam ægros occupauerint, de illa retentione,pro causæ cognitione interrogare oportet,retineatúrne pus,an pituita crassa:vrinæ retentionẽ expectare oportet in eo, qui laborat ea, & à qua causa fiat diligenter perquirere, quemadmodum dum retinẽtur ea,quę per aluum reiiciebantur,vnde colicus dolor. Si retinetur bilis, quæ per ventrem solet sua natura,vel per consuetudinem excerni,ventris astrictionem expectare oportet,& obstructionem meatuũ, qui à folliculo fellis in ecphisim descendunt, à qua recrementa cineritia,vel alba futura sunt. Quare si recrementa talia sint, certo obstructionem prædicemus. Si retineatur bilis, quæ vomitu vere & æstate reiicitur, oris amaritudinẽ, in appetentiam tandem,vel morbum colicum,vel bilio sam febrem æstate futuram prænunciare, vel si æstate retineatur, Autumno dysenteriam fore,vel diarrhæam prædicemus. Si retineatur sanguis menstruus, hydropẽ & sputum sanguinis vel fluxum è naribus in iuuenibus expectare oportet. Vbi verò statim sanguis retinetur, & appetentia deficitur,concepisse credere oportet. Retentis alui excrementis colicum dolorem, aut vertiginem, aut difficilem excretionem,aut capitis dolorem, aut satietatem expectare oportet. Si retineãtur arenulæ,quas priũs solebant reiicere,lapidem verendum est generari. Quare de grauitate loci,& aliis consentientibus rogandum est. Si sputum retinetur in affectibus thoracis,difficultatem respirandi, & mortem expectare oportet,vt in phthisicis, & iis,qui pleuritide, aut peripneumonia laborant,aut alia defluxione. Sudor vel similis euaporatio retinetur, cutis affectionem (vt pruritum,scabiem, febrem,lepram)sequi necesse est,vt ei accidit,qui in primo albulis lauerat. Si retinetur vrina,vel calculum, vel vicinarum partium inflammationem, vel vesicæ, eiusdem nimiam repletionem ob vrinæ copiam causam esse existimandum.Si vrina retineatur in acutis morbis, vel ob delirium, vel quia præcessit, vel quia futurus est sudor copiosus vel ventris fluxus copiosior. Quare de die,quæ præcessit,rogare oportet. Quare non est absur-

Obstructionis indicia

Quæ contãtur sanguinem mẽstruum retentum.

Quæ retentionem excrementorum.

Arenularũ

Sputi.

Sudoris.

Vrinæ.

aquis aluminosis. Galen. 8. lib. method.

dum interrogare primùm, quæ secundum naturam in nobis expelluntur, & de excrementis, quæ ob aliquem affectum retici oportet, ad morbi curationé, vel ad diuturnam vitam. Quare cùm ad ægrum accedentes videmus aliquem affectũ ex plenitudine alicuius materiæ, an retentum sit rogare oportet, & an vacuationem consuetam reliquerit æger, vt qui febre sanguinea laborat, sanguinis missionem prætermiserit, quã facere solebat Vere vel purgationé prætermiserit ille futurum morbũ ex illo humore plus redũdante prædicere possumus.

De qualitatibus seu affectibus. CAP. XX.

Nomine qualitatis affectus significantur.

AD partium affectarum, affectuum ipsorum, & causarum quę ipsos procreant, cognitionem habendã, qualitatum consideratio multum etiam facere videtur: quare de illis diligenter scitũdum. Qualitates autem homonymiæ vitandæ gratia intelligimus quas Galen. affectus nominauit, quomodo etiã superius affectus nomẽ omni morborum generi accommodauimus, & sub ipso symptomata, & morbos comprehendimus. Qualitatum ergo corporis multiplices sunt differẽtiæ, de quibus nobis ordine agendum est, initium facientes ab iis,

Primæ qualitates.

quæ primæ nominãtur, siue actiuæ, siue passiuæ sint, demum reliquas, quæ secũdæ sunt & dicuntur, & a prioribus descendũt, persequuturi, quales sunt duricies, mollities, asperitas & lenitas, grauitas, & leuitas, dẽsitas, & raritas, quibus sapores, odores, & colores adduntur, quas quidẽ cùm ægri præsentire possunt facilè, de iis sunt interrogandi, vt earum cognitio tanquam affectus ad causam sic in morborum & partium earum notitiam, quæ affectæ sunt, nos deducat. Interrogandus est autẽ æger, aut is, qui a nobis consilium petit an ab aliquo tempore caloris cuiusdam insignis, aut frigoris sensum præter consuetudinem perceperit. Quòd si neget, credendum: si vero annuat, tum cuius harum qualitatum, caloris vitia an frigoris id fuerit, scire oportet, & an totum corpus, aut aliqua eius tantùm pars molestiam persenserit num etiam causa aliqua euidens huius causa esse poterit. Quòd si nulla aut aliqua, quæ permanentem affectum relinquat, præcesserit, intemperiem aliquam non simplicem, sed cum materiæ consortio esse semper pro-

Secundæ qualitates.

nun

nunciabimus:cuius rei certius erit indicium,si respondente ægro calorem cum tensionis vel grauitatis cuiusp iam specie in aliqua parte existere intelligamus. Causarum enim procatarcticarum est, intemperies solutu faciles potius,quam contumaces, & permanentes relinquere,nisi forsan causas interiores simul commouerint, cùm rarò sine alicuius materiæ affluxu intemperies solitaria diu persistere,aut tantum partes externas afficere possit. Vbi enim interiores eam senserint, humores commotos esse necesse est. Quare ad eius humoris, qui in ea parte abundare videtur,aut ad eam confluxisse, inuestigationem nos conuertere consentaneum erit,quod qua ratione fieri deceat,suo loco dicemus. Vbi ergo caput calidius esse præter naturã aut consuetudinem constiterit,causarum ratio,an interiùs an exteriùs affectum sit,demonstrabit. Si enim aut ab æstu solis, aut medicamento calfaciente,vel operimento non consueto caput calidius redditum fuerit, in externa parte contingere probabile est,cũ eiusmodi causæ exteriora magis,quam interiora calfacere possint. Sed cũ ob odorem vehementem per nares attractũ fuisse audiemus, tum cerebrum calfactum iudicabimus. Accidit interdum vt cum illa caliditate simul & dolore caput afficiatur. Insignis enim caliditas humores in capite contentos fundit, & liquat, aut à vicinis partib. tua vi attrahẽte euocat. Quamobrẽ si non adfuerit dolor, futurũ saltem non temere pronunciare poterimus. Quãdo verò nulla alia in parte, quàm circa ventriculum,calor ille nõ naturalis percipietur,vt is notus fiat,affectus ventriculi intemperiem comitãtes in memoriam reuocare oportet. Sine iis enim haud facile est,ventriculi calsitatem affirmare certò, aut potiùs ab aliarum partium vicinarum calore,ventriculi caloré discernere. Quare si nidorosum ructum, vel ouorũ putridorum,aut frixorum odorem referentẽ expiret æger, aut veluti flammam, vel incendium circa os ventriculi se aliquando percepisse respondeat,simúlque calfacientium vsu lædi,refrigerantium vero iuuari,& delectari, prostratámque appetentiam habere,sitim verò inexhaustam,caloris sanè præter naturam ventriculum obsidentis,solámque intemperiem efficientes indicia certissima

Causæ procatarcticæ.

Intemperies cap.

Intemperies ventric.

habemus. Quòd ſi cum illis & oris amaror, aut nauſea, aut vomitio adfuerint, iam nõ ſimplicem intemperiem ſed cum materia eaque bilioſa iunctam eſſe pronunciabimus. Quòd ſi in latere dextro non cõſuetus calor præſentiatur, qui etiam toti corpori citra febrem vel manuum pedúmque volæ communicetur, iocinoris intemperiem calidam cognitam habebimus, quæ in vola manuum pedúmque relucere maximè conſueuit: propterea quod pars illa omnium externarum temperatiſſima eſt, frequentioréſque venas in ſe deſinentes habens.

Signa intẽ per. iecoris.

Intẽperies meſent.

Interdum meſenterium intemperies calida occupat, ſed illa tactu à partium vicinarum calore non facilè diſcernitur: eius tamen certiores erimus, cùm excrementa alui valde ſicca reddi, vaporibúſq; multis frequenter caput tentari conſpiciemus. At de calore, à quo ſæpius poſteriores corporis partes circa lumbos incaleſcunt, ægri conqueruntur, quem ad renes pertinere, agitatio corporis immodica, vel exercitatio, equitatio aut lõgus in ſupinum decubitus, ſi præceſſerint, oſtendunt. Incaleſcunt enim facilius, quàm aliæ partes, tum ob venarum & arteriarum vicinitatem, & conſenſum, tum ob copiam pinguedinis, qua naturaliter ſunt conueſtiti, quod efficit vt in febre colliquata & accenſa à calore febrili ea pinguedine calor maior circa renes percipiatur. Quare vt eius certiores ſimus, conſulendæ ſunt nobis vrinæ, quæ ſi rubræ, vel flauæ, aut in ſuperiore parte pingues appareant ſimulq; inter meiendũ caloris mordacis, & acris ſenſum præbeãt, nullam de renum calore dubitãdi occaſionem relinquent. Calor porrò circa iuncturas præter conſuetudinẽ nõnunquam percipitur, ſed qui à laborioſa exercitatione potuit excitari, ſi tamen ea non ſint prægreſſa, Arthritidem, id eſt, iũcturarum dolorem, vel earundem inflammationem expectare oportet. Cùm autem non in vna tantùm parte, ſed vniuerſum corpus calorem nõ naturalem concepit, quem nec exercitio, nec alia motione calfaciendi corporis vim habente, contraxit, febrẽ adeſſe pronũciabimus, cuius ſpeciem vt cognoſcamus, & ad continuarum, vel intermittẽtium genus verum referre debeamus, ſcire ab ægro licebit, an non febris cũ aliquo eorum, quę febrem intermittentẽ demonſtrare conſueuerunt,

Qualis vrina.

Intemp. iũ Eturarum.

Quæ febrẽ intermittẽ tẽ arguũt.

uerunt,prǽhenderit,videlicet cu m aliquo frigoris,rigoris aut horroris ſenſu inuaſerit, aut cum pădiculatione, vomitu,dolore capitis,vel ventriculi.Deinde an ab illa inuaſione calor magis inualuerit,nec poſt 24. horas intermiſſionem fecerit. Quòd ſi feciſſe conſtet, cum aliqua exercitatione, & quibuſdam notatum ſuperiorum prægreſſis,tum de febre intermittente non eſt dubitandum,ex cuius ſpeciebus tertiana erit, quæ cum rigore inuaſerit:quartana,quæ cum horrore:quotidiana, cum frigore. Tertiana autem vel exquiſita, vel extenſa eſſe poteſt. Exquiſitam cognoſcimus, cum omnia ſuperiùs enumerata ſymptomata mitius affligunt, acceſſióq; nõ vltra 12.horas producitur,& Æſtatis initio maximè. Iuueni,temperatura biliioſo, accidit. Sed cùm obtuſus eſt rigor ad frigus quodammodo accedens, nec febris vlla remiſſio ante 26.aut 30.horas percipitur,extenſa aut potius ſpuria,quàm tertiana exquiſita iudicanda eſt.Cùm autem febris cum ſolo frigore, & cum manifeſtis cacochymiæ pituitoſæ ſignis, nullum à febre tempus ſolutum relinquens apparuerit, febrem quotidianam affirmare audacter licebit,vt quartanam eam,quæ in abundãtia melancholiæ cum horrido inſultu exorta eſt.Sed cùm febrium intermittentium aliæ ſimplices ſint, aliæ compoſitæ,aliæ verò permixtæ,aliæ confuſæ, in earum rurſus inueſtigationem incumbere oportet. Intelligimus autem compoſitas,quæ ex implexu ſimilium generum fiunt,& quæ præter vnius generis,& eiuſdem duas vel plures exacerbationes habent adiunctas: cuiuſmodi ſunt duplices,vel triplices quotidianæ,tertianæ,& quartanę,quarum cognitionem ex ſuperioribus notis deprǽhendere facillimum eſt,niſi quod tertiana duplex,& quartana triplex,cùm quotidie repetentes habeant acceſſiones,à quotidianis circuitus motúsque ordine,non perinde diſtinguntur: quamuis & excrementorum dominantium,cacochymiæq; peccantis ſignis,quæ etiam à pulſibus,vrinis,deiectionibus,& aliis petuntur,caloris proprietate,& inuaſionis natura, ſtatim diſcernuntur. in quotidiana enim calor tangenti mitis primùm & haliuoſus occurrit:poſtea verò acer & mordax,& omnia pituitoſæ plenitudinis ſigna apparent. In duplici verò

Tertianæ exquiſitæ indicia.

Extenſæ tertianæ indicia.

Quotidianæ ſignum

Feb.intermittentiũ diſtinctio

Quotidiana.Tertianæ duplex

tertiana calor primo occurſu ſua acrimonia manum ferit, & mordet, exacerbationéque facit, quam quotidiana, breuiores. Triplex autē quartana cognoſcitur, quod ſimplicem vel duplicem quartanam ſequitur, ſemperq; cum horrore inuadit, & acceſſiones omnium longiſſimas habet. Compoſitæ vero quartanæ inter ſe diſtinguntur, quòd duplex quartana duobus diebus excandeſcat, & tertio quieſcat, quarto & quinto rurſus repetat. eodem modo in poſterum procedat. At quæ triplex eſt quartana, inſultum quotidie facit. Non ſolum autem intermittens cum altera intermittente, ſed cum continua implicari ſolet. Nam cum ſint tres ſimplices intermittentium differentiæ, harum vnaquæque cum altera, vel eiuſdem vel diuerſi generis complicari poteſt. De ſimplicium generum implexu diximus: de diuerſorum reſtat agendum. Is autem incidit, cùm aut intermittens diuerſi generis alteri miſcetur intermittenti: aut cùm intermittēs cum aliqua continua miſcetur. Intermittentium diuerſorum generum complicatio eſt, cùm tertiana, quartana, quotidiana inter ſe complicantur, aut duæ ſolùm, vel tres ſimul. Hę autem tum ex numero, tum ex natura acceſſionum deprehenduntur. Si enim tertianæ quotidiana iungatur, vno die duplex acceſſio vtriuſque febris erit, ſequenti vero alterius tantùm, videlicet quotidianæ: tertia die rurſus vtraque excandeſcet, & deinceps eodem ordine progredietur. At cùm quotidianæ quartana permiſcetur, quartus dies binas ſemper habet acceſſiones, reliqui verò ſolam eam, quæ quotidiana eſt. Cùm tertianā & quartana concurrūt, prima die acceſſio incidit, ſecunda quieta eſt, tertia tertianam tantùm excandeſcentem habet, quarta quartanam tantùm, quinta rurſus tertianam ſolam, at ſexta quieta eſt, ſeptima ambæ repetunt, & ſi in reliquis diebus ſit. Hæc autem manifeſtiùs traduntur & ſub oculos ponuntur, in tabella complicantium febriū, quam libro noſtro de febribus inſeruimus. Cæterum intermittens tertiana extenſa cum continua quotidiana coniungitur, fitque ea febris, quam ſemitertianam appellamus, de qua fuſiùs egimus, cum de eius generatione ſermonem inſtituimus. Hæc de febrium intermittentium cognitione dicta ſufficiant. Supereſt vt non

Triplex quartana.

Intermittentium diuerſorum generum implexus.

Quibus diſcernuntur

Semitertiana.

Digitized by Google

non intermittentium febrium cognoſcendi modum, rationémque oſtendamus. Talem autem ægrum aſſiſtere tum intelligemus, cùm is de totius corporis calore interrogatus, ſe nullam notarum ſuperiorum, quæ in intermittentes febres declarant, percepiſſe reſponderit. Quare continuam, vel ephemeram, vel hecticam eſſe oportebit. Ephemeram declarat calor non vehementer accenſus, ſed ſuauis, nec à naturali multum diſcrepans, & qui fere intra 24. horas cum leui ſudore, aut madore, & febris ceſſatione deſinit, quam aliqua cauſſarum earundentium vis excitarat. Hecticam vero languidus non acris, qui nec poſt 24. horas deſinit, aut in ſudore erũpit, vt ephemera. Quod ſi nulla illarum ſit, continuã eſſe neceſſe eſt. eamq; vel ſymptomaticam, vel primariam, quã uis recte concludi non poſſit (vt quidam ferunt) Omnẽ febrem ſymptomaticam continuam eſſe. Sũt enim ſymptomaticæ quædam febres de genere intermittentium, vt quæ obſtructiones viſcerum ſequuntur: quales ſunt tertianæ, & quartanæ, in quibus aut iecur, aut lien, teſte Galeno, laborant. Quare non omnes ſymptomaticæ febres continuæ ſunt pronuntiandæ, ſi obſtructio morbus ſit, & illam ſequantur febres quædam intermittentes. Nos ergo cenſemus eas ſymptomaticas continuas eſſe, quæ inflammationes partium internarum ſequuntur, naturamque ipſarum inflammationum referunt, vt ſi earum inflammationum materia & cauſa ſit ſanguis, ſynochorum naturam imitari videntur, ſi bilis tertianarũ, & hæ typodes appellantur, quæ tertio quoque die exacerbationes ſine rigore habent, in quo à tertianis continuis primariis dictis non differunt, ſed vt diſcernantur, videndum eſſe an grauitatem aliquam, vel tenſionem, vel tumorem æger in internis partibus præſentiat: ſi ita ſit. ſymptomaticam febrem deprehendimus, quæ ab inflammatione partis tumorem patiẽtis concitatur. Si verò hæc abſint, febris tantùm primaria eſt pronunciãda: id aũt de partibus ſepto tranſuerſo inferioribus intelligendum. Qui enim in partibus ſuperioribus fiunt tumores, vt in capite & thorace, cùm oſſibus integantur, ſenſui non patent, quare alia via ſunt inueſtigãdi. Id ó tũ ex doloris ſpecie, tum ex accidentibus morbos

Modus cognoſcendi intermittẽtes & atermittentes febres.

Quæ accenſa ephemerã. Quæ hectica.

Symptomatica.

illarum partium consequentibus, & ex reiectorum con-
Pleuritid' signa. ditione conijcere licebit. Pleuritim enim doloris spe-
cies, quæ rei cuipiam pungenti similis est, & difficultas
spirandi, sputaq; colorata ostendunt. Peripneumoniam
maxillarum rubor, spirandi difficultas, sputum quidem
coloratum, sed spumosum, atque etiam dolor thoracis,
Peripneumonia. qui non tam grauis est, nec in pleuritide pungens. Si
verò peripneumonia incipiendo fiat, dolor grauis est:
quòd si illa sequatur pleuritidem, est cum dolore pun-
ctorio. Quòd ad capitis inflammationes attinet, oculo-
rum rubor, mentis alienatio, aliáque symptomata affe-
ctus capitis internos comitantia explicant. Sed vbi ni-
hil horum, febre tamen continua existente, apparuerit,
Continuarum differentiæ. tunc etiam verè primariam febrem esse credemus. Con
tinuarum autem cùm multiplices sint differentiæ, sin-
gularum cognoscendi modum habere oportet. Proinde
si febris, corpore plenitudine laborante, accensa sit, &
eundem modum ab initio ad finem vsque seruauerit, ita
vt vel in increscendo, vel in decrescendo eundem teno-
rem tenuerit, aut in eodem statu perseuerauerit ad finē
vsque, Synochum esse dicemus, qui cùm à sanguine so-
lùm absque putrefactione inflammato, vel ab eo putre-
Plenitudi nem ad vi res comita tur sy noch. pu trit. scente accendatur, vtet causam febris attulit, inuestiga
re & cognoscere erit necessarium. Id autem fiet si qua
plenitudine laborauerit æger, an ea, quæ ad vasa, an ea
quæ ad vires intelligamus. Febris enim, quæ à sanguine
putrescente accensa est, plenitudinem sanguinis, quæ
ad vires est, comitari consueuit. Quare calor in illa mor
dacior & acrior tangenti occurrit, vigiliæ, sitisque ma-
Nō putris plenitudi nem adva sa. gis infestant. Ea verò, in qua sanguis est inflammatus
tantùm, à plenitudine, quæ ad vasa est, exoritur: proin-
de cutis vt in altera non squalida, sed mollis, nō acri, sed
blando calore, madoréque perfusa est: nec vigiliæ tan-
topere infestant, sed somnus magis premit, aut in so-
Plenitudi nis ad va sa signum. mnum propensio maior est, vtranque aut plenitudi-
nem sic internoscere licebit. Dum venæ copia disten-
tæ turgebunt, & inflammatarum partium more rube-
scent, simúlque grauitatis in toto corpore sensus perci-
pietur, fuerit antè vita otiosa, opipara, multis negotiis
aut curis distracta, immoderato ciborum euchymorum
vsu

vſu gaudens, plenitudinis ad vaſa certiſſimum eſt indicium. At cùm ſine magna venarum tenſione, grauitate tamen quadam premi corpus, cui acceſſit ſuppreſſa quædam vacuatio ſiue hęmorrhoidum, ſiue menſium, ſiue narium, intellexerimus, plenitudinis eius quę ad vires dicitur, notionem nos habere exiſtimemus. Verùm non ſola ſanguinis plenitudo vtraque, ſed etiam quæ in eo cacochymia peccat, continuas febres excitat, quæ tamẽ non ſynochorum, ſed ſynechis nomine comprænduntur, denominationémque ab intermittentibus mutuantes, quarum typos & acceſſionem ordinum imitantur, præterquàm quòd ſine horrore, & rigore excandeſcunt, nullóque ſudore, aut aliqua excretione inclinant. Quare quæ tertio quoque die exacerbat, tertiana continua eſt: quæ quarto, quartana: quæ ſingulis diebus, quotidiana continua, ſiue ſyneces nominanda eſt. Quanquam ex iis quædam ardentes, ſiue cauſones, aliæ continuæ ſimpliciter dicendæ. Ardentes biliоſæ ſunt, ob quæ potiſſimum Eryſipelas internæ alicuius partis principis, aut materiam circa ventriculi venas putreſcentem habent, aut cor. Aliarum verò materia in venis à corde remotioribus, & magis diſſitis conſtituta eſt. Proinde mitiora ſunt ſymptomata omnia in his, in illis verò ſæuiora & vehementiora. Sitis enim inſatiabilior, ariditas, nigredo & aſperitas linguæ maior, quàm in aliis conſpiciuntur, quas propterea facillimum eſt his notis diſtinguere. De calida intemperie hactenus dictum eſt.

Plenitudinis ad vires indicium.

Syneces.

Ardentes.

De intemperie frigida.

Sequitur frigiditas, cuius inueſtigandi rationem tradere, quemadmodum alterius, propoſitum eſt, inquirentes an in toto corpore, vel in aliqua tantùm parte frigiditas quædam præter cõſuetudinem percipiatur. Quod ſi in toto corpore ſit, quam nulla euidens externáve cauſa induxerit, ſed repentè corripuerit, ſtatímque euacuauerit, & ſubinde calor præter naturam ægrum adortus ſit, acceſſionem cuiuſdam febris eſſe dicemus. Si verò non calor, ſed tuſſis, aut dolor in aliqua parte exortus fuerit, defluxionem decubitúmque frigidi humoris ſignificabimus in eam partem. At cùm frigiditas vniuer-

Defluxi humoris frigidi ſigniũ.

ſum corpus occupauit, cui ſudor quiſpiam frigidus accidit, ſyncopem vel animi defectionem expectare debemus: morbum verò ſi poſt longos dolores, & immodicas euacuationes accidat. Proinde ſi immodice fluente aluo, aut ingenti doloris cruciatu afflictato corpore extrema refrigerentur, in propinquo mors eſt. At cum frigiditas vnam tantùm partem obſidet, intemperiem in illa parte frigidam contractam docet. Quòd ſi in capite exiſtat, & cum dolore ipſius partis præſertim exterioris diu perſeuerauerit, luis venereæ notam habemus: ſed ſi non perſeuerauerit, de catarrho metuendum eſt. Frigiditas ventriculum interdum & iecur afficit, ſed illorum ſitus in imo corporis exiſtens ſenſibus illam deprehendi prohibet. Proinde de frigiditate conquerentibus ægris non eſt plane credendum, niſi ſimul affectus qui frigidam illius partis intemperiem conſequi ſolent, teſtentur. Vt ſi plus appetant, quam ſe concoquere perſentiant, flatibuſque & crudorum ſuccorum abundantia moleſtari, frigida ventriculi intemperie laborare non eſt dubium. De hepatis verò frigiditate pauci conqueruntur, propterea quod inſignem ſenſui moleſtiam non pariat. Senſim enim introducitur & hebetiore ſenſu pars quodammodo affecta eſt. Quare illam affectus magis, quàm ſenſus declarabit, atque etiam cauſæ, quæ etiam huius efficiendi poteſtatem habent, cùm præceſſerunt. Effectus autem huius intemperiei ſunt crudioris ſanguinis generatio, & chyli in eum imperfecta mutatio, adhæc totius corporis deprauatus color, ad albedinem reddens. Cauſæ verò ſunt immoderata euacuatio, ſiue ea per menſes, aut hæmorrhoidas, aut aliquam hæmorrhagiam fiat, vel conſuetæ cuiuſpiam excretionis retentio, aut cohibitio, atque etiam intempeſtiuus aquæ hauſtus, quibus iecur ad immodicam refrigerationem perduci conſueuit. Frigoris etiam moleſtiis afficitur nonnunquam vterus, de quibus tamen conqueruntur frequentius mulieres, quam illas verè patiantur. Quòd enim omnes, quæ ſteriles ſunt, concipere nequeant, frigiditati vteri ſemper attribuunt, cùm tamen aliter Hippocr. viſum ſit, qui non ſolùm quæ frigidos & deuſos locos habent, vtero non

Syncopes aut mortis ſignum.

Frigida ventriculi intemperies.

Hepat.

Cauſæ.

non concipere, verum etiam quæ prǽhumidos & denſos habent, grauitas fieri non poſſe, quod extinguatur in ipſis genitura: nec quæ ſicciores & æſtuoſos habent, in quibus ſemen alimenti defectu corrumpitur, ſcriptum reliquit. Quarum omnium cauſarum diligenter habenda eſt ratio, vt quæ a frigiditate proueniunt, ab aliis diſtinguantur. Frigiditatem tamen veteri demonſtrant menſium retentio, aut pituitoſæ cuiuſdam humiditatis ab eo reiectio & ad venerem ſegnities. Sed iam de patientibus, vt de agentibus qualitatibus ſermonem habere oportet. Patientes autem ſunt ſiccitas & humiditas: de ſiccitate prius dicemus, cuius ſi aliquam ſuſpicionem prǽbuerit interrogatus ager, de hectica febre ſuſpicari faciet. Obſeruandus cutis & totius corporis habitus erit, qui ſi ariditate marceſcat, de hectica confirmata ſuſpicio erit, aut de alta atrophia inuecta. Hæ enim ſunt, quæ corpus ad ſummam ſiccitatem perducunt. Sed cum nullum inſigne in parte aliqua principe, vel nutritioni ſubſeruiente vitium eſſe deprehendetur, potius ad hecticam quàm ad atrophiam ſiccitas illa referenda erit. Laborat nonnunquam vniuerſum corpus eruditate, quæ tamen in ſuperficie magis, & citra corporis ipſius atrophiam, aut conſumptionem apparet. Quare non dubitandum ab effuſione bilis aut flauæ, aut atræ eam proficiſci: ob id ſigna hunc vel illum humorem demonſtrantia ſiccitatis iſtius authorem indicabunt. Sed & ſingulas quaſdam partes ſiccitas magis afficere, aliis minus affectis poteſt: cuius rei fidem facit linguæ ſiccitas, ſcabrities, & ariditas in febribus ardentibus, & putridis, cum tamen iſtud malum reliquum corpus nõ tam citò attingat. Sic etiam in corpore ariditas perſentitur, eáque interna, & in cerebro, aut externa eſt: illam vigiliæ immodicæ demonſtrant, quarum ſiccitas cauſa eſt, vt ſomni humiditas: hanc verò cauſæ externæ, vt ſolis æſtus, quæ illam induxerunt. Siccitas porrò aliarum partium ex affectis eodem modo cognoſcitur. Vox enim clangoſa & aſpera, arteriæ aſperæ ſiccitatem, ſitis immodica, excrementorum alui durities & retentio, inteſtinorum ariditatem docent. Quare hæc cum conſiderare oportet, qui illarũ partium

Frigiditatis veteris ſigna.

Hecticæ ſuſpicio.

Interna ariditas aut externa.

intemperiem ſiccam deprehendere voluerit. Nunc ad humiditatem veniendum, qua laborare partes oſtenduntur, quæ ſolito molliores ſunt, & humidioribus excrementis magis abundant. Hinc cerebri humiditatem ex copioſæ humiditatis & aquoſæ ſubſtantiæ per nares, aut palatum reiectione deprehendimus, & ex propenſione in ſomnum, vt in ſenibus videre eſt. Pulmones autem humidiores, aut trachiæ arteriæ humiditatem, vox obtuſa & rauca declarat. Sic etiam ventriculum humidiorem plus iuſtò continua frequénſque ſaliuæ expuitio, & ciborum in eo fluctuatio cum pauca ſiti, nullóque bibendi deſiderio. Sic humidiora inteſtina frequens alui fluor, humidioréſque feces teſtantur, partium denique externarum humiditatem mollities & laxitas ſemper ſignificant. De aliis qualitatibus, quia magis nobis ſignificant, interrogare oportet, vt de odoribus & coloribus, vt ſi color in corpore non cõſuetus apparuerit in toto, vel in parte. Quare de coloris proprietate interrogare oportet, num niger, vel flauus, vel rubeus, vel albus. Flauus, Icterum flauum ſignificat: niger, Icterum nigrum: color viridis, mixtum affectum nigrum & flauum ſimul permixtum. Color candidior totius corporis ſi repentè fiat, animi defectionem, vel ſyncopem ſignificat: ſi verò perſeuerauerit, refrigerationem ob longum morbum, vel ob hepatis intemperiem frigidam. Color rubeus liuidus plethoram: color ex nigro rubens, rubeã Elephantiaſim: color pallidus, iecoris obſtructionem, & cachexiam, qualis ſolet apparere in puellis & virginibus, quæ pica laborant. Hæc enim ob illum affectum ſolent vel carbones, vel alia ſimilia comedere, & veluti febrem continuam pati, quam aliqui lentam vocant. Deprehenditur ex arteriarum colli pulſatione & ex cordis palpitationibus. Solet enim fieri, cùm appetit tempus purgationis, vel nõ purgantur, vel à nimia veſtium compreſſione. Quare de omnib. iſtis interrogare oportet nũ præceſſerint, vel poſt potionem frigidæ aut ſaltationẽ. Nam hæc frequens ſaltatio a cibo, obſtructionem facit, & hũc colorẽ pallidum inducit. Si color in aliqua parte apparuerit, humoris alicuius præſentiã ſignificat. Color albus in recrementis pituitã: cineritius, in fecibus alui.

Pulmonis.

Ventriculi.

De aliis qualitat. primum de colore.

Color pallidus in puellis.

Signa.

bilis

bilis absentiam, & inde meatus vesiculæ felleæ obstructionem, quæ ad ecphisim fertur, significat. De sapore vero interrogare oportet, vt ex saporib. materiam morbi, & ex illa morbum agnoscas. Sapor enim amarus bilem effusam, vel genitam in vētriculo, purgatione egere significat: sapor salsus, vel serum, vel pituitam salsam: acidus, pituitam acidam: dulcis, sanguinem: insipidus, pituitam indicat. Est enim pituita dulcissima, quæ à sanguinis dulcore parùm differt, ad cuius distinctionem reiecti colorem considerare oportet. Quare si rubeus & dulcis, sanguis est, si albus, pituita. Sapor indicibilis multorum humorum permixtionem designat. Quòd si cum fœtore sit, putredinem significat. Ex recrementis sudor tantùm degustatur, quòd excrementum abominandum non sit, & ferè omnis sudor salsus est, sed alius magis, alius minùs, secundum maiorem vel minorem adustionem vel putredinem. Odor quia multa significat, de eo interrogare oportet, num sentiatur aliquis præter consuetudinem. Odores multi in corpore sentiuntur, qui humorum vel partium corruptelam significant. Quare cùm ægrotum interrogamus num fœtorem aliquem sentiat in corpore toto, vel in parte, vel in reiectis è corpore, si cum sudore, vel sine sudore: si respondeat post sudorem totius corporis, vel sudorem refrigeratum significat. vel corruptelam humorum. Si post sudorem & refrigerato corpore, a sudoris corruptione factum existimabimus. Habent enim recrementa suum colorem naturalem, quo amisso putrescūt, & a putredine fit odor fœtidus. Si fœtor sentiatur, sudore adhuc & corpore calido, humorum corruptelam significat. Tales enim sunt humores intrà, qualis est sudor extrà. Si fœtor in aliqua parte externa sentiatur, vel à pedibus, vel ab aliis prodit, vel à parte externa, vel interna vlcerata: quare de illis partibus interrogare oportet, num humidiores habeant. Quòd si fateantur, ab illis partibus effumat odor ille ingratus. Si à parte externa, vulneratam esse oportet. Quare num à materiæ retentione fiat, interrogandum. Quòd si nulla sit, à carnis corruptela eueniat necesse est. Quare vel escara, quæ putrescit, vel cancer, vel putridum vlcus, vel phagedena, vel sphacelos erit.

De sapore

De odore.

Illa itaque ex notis propriis cognoſcemus. Si verò nullum vlcus putridum, nulla alarum vel pedũ humiditas putreſcens ſit, ab internis partibus emanare veriſimile eſt. Quare de regione, per quam redditur, interrogabimus, num per nares, vel per os. Si per nares, & pus redda-
Ozena ſig. tur, ozenam: ſi ſine pure, & cum magna per nares ſpirãdi
Polypi ſig. difficultate, polypum vel ſarcoma eſſe dicemus. Quare primùm inſpicere oportet: illa enim ſenſibus videntur.

Quod ſi nihil horum adſit, humiditas aliqua in ſpõgioſo oſſe putreſcit. Si ab ore odor reddatur, tuſſiant, & expuant, a pulmonis vlcere prodit, vel ab humiditate intus putreſcente citra exulcerationem, vt a morbo Ital. ſæpe accidit, & priuſquam inungantur. Quod ſi vncti fuerint, odor eſt vnguenti. Si ab ore ſine tuſſi prodeat odor, acidus eſt, vel fœtidus, vel alimentum, vel medicamentum referat, a ſtomacho redditur. Si fœtidus eſt, vel ex alimentis, vel a ſanguine putreſcente, vel ab affectu ſplenis prodit. Si vinum vel aliquod medicamentum referat, fœtidis alimentis vſum priùs oportet, vt fabis, cæpis, alliis, ouis, multa carne, vel parum cocta, vel ſemiputrefacta. Quod ſi nullum tale alimentum præſenſerit, alimentorum corruptionem in ſtomacho, vel humorum ſignificat. Acidus odor à vẽtriculo redditus cruditatem ſignificat, aut ſplenis affectum, ſi Paulo credimus. In pueris odor acidus, vermium præſentiam oſtendit. Quare de aliis ſignis vermium interrogare oportet, vt num dormiat, & inter dormiendum num exultet, clamitet, vel ſtrideat dentibus, dolorem ſentiat circa aliquam ventris partem, & num reiecerit priùs vermes per os, vel per ſedem, & num vſus fuerit lacte & vino, caſeo, multa carne, & poſtea dulcibus. Quod ſi hæc adſint, certiſſimũ eſt puerum vermes in ventre habere, & acidum ſaporẽ vermes præſignificaſſe. Quòd ſi nulla talia circa ventrem appareant, aut præcellerint, & excrementa alui, & vrinę perfectam coctionem præmonſtrant, è gingiuis fœtidũ odorem, vel a dente corroſo, vel fluxu ſanguinem ex iis prodire neceſſe eſt. Caput aliquibus olet, ſed potiſſimũ his quibus caput frequenter ſudore madet, & comam alunt. Qui ſufficiẽter vncti ſunt vnguento ad morbũ Ital. accõmodato, fœtidum expirãt, quod certiſſimũ ſignum eſt

est vnguentũ ad internas partes penetrasse, vnde nidor, & odor. Vrina fœtet ob humorum corruptionem, vel ob puris permixtionẽ, vel ob alimenta, vel medicamẽta inꝛcta, quæ talẽ odorem solent expirare, vt qui terebinthinam per os assumunt, vel etiã clystere infusam, vrina eorum violam olet. Qui caules comederũt, vel raphanos, vel asparagos, his fœtet vrina. Alui excrementa fœtent si cocta sint, si cruda, non, si diutiùs tetenta, si humor putris purgetur, vel pus. Saliua & mucus in sanis nihil olent: in ægris quandoque ob pus admixtum, malè olent. *Vrina cur oleat.* *Saliua, mucus.*

De *dissoluta vnitate.* Cap. XXI.

SOlutio cõtinui vel contigui sæpe ægros malè habet, eósque diuexat: quare de ea ægrotum vel astantes interrogare oportet, num in suo corpore solutionẽ præter naturam habeat, vel de dissolutionis vnitatis caussis interrogare, vt si in bello fuit, aut cum aliquo gladio, vel lapide, aut fuste disceptarit, vel si ex alto ceciderit. Si neget, credendum, quia affectus satis euidens est, & de istis omnibus certò respondere potest æger. Si verò fateatur aliquam ex supradictis caussis præcessisse, quærenda est pars, quæ solutionem patitur, num dura sit vel mollis. Quod si dicat, in molli parte vlcus, vel vulnus esse necesse est. quod si recens & sanguinolentum est, vulnus si sanioſum, vlcus erit. quòd si figuram membri, & firmitatẽ post casum vel fortem ictum se amisisse dicat, de ossis fractura dubitandum. quare in qua parte sit, & de propriis accidentibus, vel consequentibus illam partem, est interrogandus, & de causis procatarcticis. Nã rarò ab interna causa solutio fit continui, quanquam nihil prohibẽt ab humoribus acribus in quibusdam locis solutiones & arrosiones fieri, vt in pulmonibus, in vesica, vtero, intestinis, & in venis. Ruptura a plenitudine, vel tensione, vel arrosione propter catarrhũ fit. Et vt in qua parte solutio sit, cognoscamus, interrogare oportet, à qua parte vel per quam partem fluit sanguis, vel pus, si præcesserit aliqua causarum enumeratarũ, solutionem vnitatis esse necesse est. Nos magis in partis affectæ cognitione laboramus, quàm solutione vnitatis. Facilè enim solutionem ex sanguine & pure cognoscere est, sed in qua parte, vel in quibus partib. sit facta, disquirere opus est. *Vulnus, vlcus.*

Vt ſi dicat in capite vulnus inflictum, ſcire oportet, num in cute tantùm, vel in cute & cranio, vel in menyngibus, vel in ſubſtantia cerebri. Sic ſi in thorace, an membrana ſuccingens coſtas perforata ſit tantùm, vel pulmones, vel pericardium, & cor, quærendum. Si item in ventre, num ad peritonęum, vel ad aliquā internam partem penetrauerit. Vulnera autem quapiam coniectura artificiali primùm cognoſcimus, deinde ſenſu. Quare de robore vulnerātis, vel altitudine loci, ex quo cecidit, inueſtigandum. Quod ſi à forti inflictum vulnus, nō ſolùm cutem, ſed cranium eſſe effractum coniicimus. Sic ſi ex alto, & in lapidem ceciderit, os effractum eſſe veriſimile eſt. Quare oculis inſpiciendum vulnus apertum. quod ſi cutis diuiſa non ſit, ſed contuſa tantùm, ſtatim diuidenda, vt oculis liceat inſpicere. Si vero detectum fuerit cranium, neque depreſſum, neque effractum appareat, num ſciſſura ſit, periculum eſt. Quare attramento vel vnguēto aliquo colorato os denudatum inficiemus, & ſtatim detergēmus. quod ſi ſciſſura ſit in aliqua parte, vnguenti vel attraméti color in parte remanebit, qui ſciſſuram detegat. Aliqui ſic inueſtigant. Cogunt ægrū dentibus nucem frangere, vel filum. quod ſi frangendo ſentiant oſſa parum firma eſſe, capitis oſſa fracta eſſe neceſſe eſt. Verùm hoc experimentum in magnis diuiſionibus facit fidem, non autē in ſciſſuris. Remanent enim firma oſſa, quāquam ſint ſciſſa, ſi breues ſint, & non profundæ. quod ſi fluxerit ſanguis per nares, vel aures, vel per os poſt caſum, vel ictum, læſam aliquam partem internam neceſſe eſt eſſe: quanquam fractura vel oſſis depreſſio extrà non appareat. Vulnus in menynge oſtendit ſanguinis fluxus a menynge factus. quod ſi ſubſtantia alba, globoſa, ſpilla reddita fuerit prima vel ſecunda die, vtramque menyngem effractam eſſe neceſſe eſt. quod ſi in progreſſu curationis fracturæ cranij fungus (*myketon* Græci appellant, qui nihil aliud eſt, quam carnis fūgoſæ accretio ſupra menyngem) adnaſcatur, læſam menyngem neceſſariò ſignificat. Oculi rubei etiam inflati internam læſionem ſignificant. quod ſi bilis primo vel ſecundo, vel tertio die, vel deinceps vomitio appareat, læſionem internarum partium ſignificat, non cerebri,

Læſio à menynge.

Partium intern. capitis læſio.

Digitized by Google

febri, ſed menyngum. Quod ſi ſtatim obmutuerint, aut paulò poſt ſopore correpti fuerint, aut delirarint, aut conuulſionem ſenſerint, vel reſolutionem, & lædatur reſpiratio interna, internas capitis partes læſas ſignificant, & inflammationem earum, ſi febris continua adfuerit, & tandem mortem portendunt. Hoc verum eſt, modo vulnus non ſit in muſculis crotaphitis, in quorum vulneribus hæc omnia ob vicinitatem & conſenſum per neruos tertiæ coniugationis fieri ſolent. Vulnus in thorace videtur: verùm an membrana ſuccingens coſtas læſa ſit, inueſtigandum. Quare candelam ori vulneris oportet admouere. quòd ſi inſpirando aerem reddat, candelámque extinguat, perforatam membranam eſſe neceſſe eſt, quod ſit etiam vulneratis pulmonibus expirando magis quam inſpirando. quòd ſi ſputum cruentum ſtatim apparuerit, ſpumoſum, & ſplendidum, certo pulmones læſos affirmabimus, ſed multò magis ſi vox pereat, aut cum ſono ſpiritus reddatur, & ſi inclinans in vulnus æger loquatur, & in aliam partem obmutefcat, hæc omnia adiungere oportet ad diſtinctionem. Nam circa pulmonum læſionem aër affatim redditus, per vulnus candelam extinguit. Eſt enim aër, qui per os vulneris ingreſſus eſt, qui redditur dum per inſpirationem pulmones aëre replentur & thoracis ſpatium replent. Dixi ſputum ſpumoſum, & motu redditum, quia qui pectus confoſſum habent, citra pulmonum læſionem exputunt, verum per aliquot dies magis craſſum, & minus ſplendidum. quòd ſi ſerum vnà cum ſanguine per vulnus redditum ſit, pericardium vulneratum ſignificat, vt in Chriſto apparuit, cui cùm lancea latus perforatum eſſet, fluxit ſanguis & aqua, quod certiſſimè ſignificauit Chriſtum verum hominem, & in cruce mortuum fuiſſe. Sunt enim vulnera lethalia, quæ ad pericardium vel ad cor penetrant. In nulla alia parte thoracis aqua, ſiue ſerum ſeparatum à ſanguine reperitur. In homine ſecundum naturam ſe habente, ſi palpitet cor, ſi arteriæ langueant, & ceſſet arteriarum pulſatio, ſi color pallidus ſit, & colori mortuorum ſimilis, ſudores frigidi, malique odoris appareant, extrema frigeant, cordis læſionem ſignificant, & mor-

Thoracis vulnus.

Pulmonũ læſio.

Pericardij vulnus.

Cordis læſio.

tem iam instantem, non minùs lethalia sunt septi transuersi vulnera. Quare si vulnus in ea parte inflictum sit, in qua desinunt mendosæ costæ, inspicere oportet, & diligenter interrogare, num læsa sit multùm respiratio: Est enim præcipuum instrumentum respirationis, An deliret: Solent enim maxima deliria potissimùm inflammato septo transuerso fieri. Si rideant: solent enim ridere risu Sardonio, qui nil aliud est, quàm contractio lati musculi, qui labra constituit. Habet enim maximum consensum cum neruis, qui ad septum transuersum descendunt. Si præcordia sursum trahantur, si spina doleat ad renes vsque, respiratio rata sit, & sanguis spumans redditur, vel percusso pulmone, sed paulo crassior, & rubicundior, vel minùs splendidus. Si infra mendosas costas læsus fuerit æger, non minùs interrogare oportet de regione, & de iis quæ reiciuntur, vt partem læsam internoscamus, vt si in parte dextra & prope nothas, costas multúsque sanguis profluat crassus, iecur læsum esse coniiciemus. Quare de decubitu interrogabimus, scilicet num in ventrem magis grauis sit decubitus, num ad spinam præcordia retrahantur, num dolor ad iugulum vsque prætendatur. Hæc enim certissimè iecoris læsionem ostendunt. Quòd si per vulnus bilis reiiciatur in caua parte vulnus est, & ad fellis partem penetrauit. Nonunquam biliosus vomitus accedit, præcordia cum ventriculo indurescunt, vel tenduntur. Si verò percussus in sinistro fuerit, quasi ad latus sub costis mendosis sanguis, qui effluit, multus, tenuis, ater, & dolor ad iugulum, vt in iecinore, peruenerit, sitit ingens oritur, præcordia cum ventriculo tenduntur, lienem indurarum certò affirmabimus. Si in anteriore parte infra vel supra pubis ossa, vrina per vulnus reddita sit, & pro vrina sanguis per mentulam reddatur, si doleant circa inguina, singultiant, aut horrorem vel rigorem sentiant, læsum vesicam pronunciabimus, & mortem futuram. Quòd si paulò supra vmbilicum vulnus inflictum sit, epiploon appareat, vel aliquod intestinorum, fractũ esse peritonæum necesse est. Quare num partes cõtentæ peritonæo læsæ sint, inuestigare oportet, & quæ ex partibus illa sit distinguere, quod ex reiectis est faciendum.

Septi trãſ. vulnera.

Riſus ſardon. quis.

Iecor. læſio

Lienis duri.

Veſicæ læſio.

Peritonæi læſio.

Inter-

Digitized by Google

Interrogare oportet num aliquid crassi reiectum sit & solidi. Quòd si sit, colon læsum esse necesse est, gracilia intestina læsa erunt. Quare hæc vulnera magis lethalia Si verò cibus & potus exeant per vulnus, præcordia tendantur, ventriculus necessariò læsus est. Si circa os ventriculi necessariò læsus fuerit æger, alimenta sumpta illatim reddit, pulsus debilis. & sudores tenues apparent, & animi defectiones fiunt, extremæ partes frigescunt illæso corde. Si veromulier læsa fuerit paulò supra os pubis, vterum percussum verisimile est.

Quare interrogare oportet, num per vulnus multus sanguis effluat; & per os vuluæ Tunc enim vulnus intrò penetrasse certum est: verùm si tantùm per vulnus, non penetrasse. Item si dolores sentiat in inguinibus, coxis, & femoribus ob ligamenta, quæ in inguina descendunt à superiore vteri parte, necnon ob consensum venarum, & arteriarũ. A venis enim & arteriis cruralibus ad collum vteri multa vasa pertingunt, & quę exteriores sunt, per membranam cutis adhærent, & per eam membranam doloris sensus concitatur supra dictis partibus. Deinde si obmutescat, vel mente labatur, si neruorum, oculorúmque dolore infestetur, biliosa reiiciat, hæc omnia vteri læsionem significant. Quòd si matura sit, arteriæ languescunt, non pulsant, frigent extrema, si sudor frigidus ea occupat, non aliter quàm si cor percussum esset. Si æger in parte superiore, vel circa *cenones*, ad renes vulnus penetrare potest. Quare interrogare oportet, num dolor ad inguina & testes descendat, num difficulter vrinam reddat, vel nullam, aut cruentam, aut sanguinem tantùm, renes percussos esse dicemus. Si verò in collo vulnus inflictum sit, num antè vel retrò, scire oportet, vel in lateribus. Nam si retrò & alte vulnus descendat, neruorum principia, vel spinam læsam esse necesse est, quod ex resolutione alicuius partis inferioris certissime cognoscemus. Si in altero latere iugulares venas lędi contingit, quod ex largo sanguinis profluuio deprehendere possumus. Quod si vulnus descẽdat altiùs, multúsque sanguis effluat cum saltu, arteriam corotidem, siue soporariam læsam esse necesse est. Quòd si obmutescat, & non per vulnus aërem reddat, neruũ reuersiuum,

Renum læsio.

Venæ iugulares.

aut laryngis musculos læsos significat. Quòd si per vulnus aerem reddat, trachiam arteriam læsam esse dicemus & dissectam. Si cibum & potum statim reddat assumptum, œsophagum dissectum esse constat. Si verò ante dissectio facta sit, vox periit, aërem reddit per vulnus, & exsufflando candelam extinguit, trachiam arteriam læsam esse non est dubiũ. In partibus externis vulnera facta facilè sensibus deprehẽdimus, sed an vena, an arteria læsa sit, vt deprehẽdamus, de quantitatis sanguinis reiectione, & modo reiectionis, & de qualitate coloris interrogare oportet. Nam si multus sanguis effluat, vel venam aliquam magnam, vel sectionem maximam in parte carnosa esse oportet. Nam ex multis venis capillaribus dissectis, etiam multus sanguis effluit, sed longiori tempore: a magna vena multus sanguis affatim redditur. Vulnus vel in emunctorio est, vel per partem internam altè descendit, penetrauitq; ad interiores venas, & difficilius restinctur. In illis sanguis consistendo crassior & magis purpureus, & rubore exsaturatus, quippe ex nigro rubescit. Qui ab arteriis defluit sanguis, cum saltu magis splendidus, magisq; tenuis est. Vulnera, quę fiunt ad iuncturas, cum neruorum & tẽdonum dissectione esse solent. Quare si statim æger totam manum aut bonam partem manus stupidam, grauem, frigidam sentit, neruum læsum esse verisimile est. Quòd si sine magna inflatione sit, neque flectere neque extendere possit, tendo illius partis dissectus est. Si conuulsio sequatur, & punctum læsus sit gladio acuto, nerui vel tendonis punctura factam esse necessum est. Quare conuulsio vel adest, vel futura est. Si dolor vehementissimus sit, etiamsi præsertim læsus non sit, & conuulsio sequatur, semisectum tendonem esse oportet.

Læsio venæ & arteriæ.

Læsio nervorum & tendonum.

De vlceribus. CAP. XXII.

VLcus vnitatis solutio est, à qua pro sanguine vel pus, vel sanies, vel melicertis redditur. Propterea quòd multæ sunt vlcerum differentiæ: vt vlcerum speciem cognoscamus, oportet interrogare de eo quod reiicitur & de eius grauitate, colore, odore, consistentia post quos morbos factum sit vlcus, quibus præcedentibus, & apparentibus: ex his veras vlcerum differentias

inuenire

inuenire licet. Quare iſtis differentiis conſenti, an ſit rectum vel obliquum, vel circulare, magnum vel paruum, longum vel breue negligem⁹. Parùm enim facit ad curationem, verùm multum facit ſi ex contuſione, vel ex inciſione, vel a medicamentis calidioribus, vel arrodentibus factum fuerit vlcus. Quare in hunc modum interrogabimus eum qui de vlcere conqueritur, primùm nũ poſt tumorem aliquem factum ſit vlcus, num ab inflammatione incœperit, ab Eryſipelate, aut Scirrho. Rurſum non erit interrogandum, ſed ex tumoris declinatione, ſcilicet num ex tumore magno rubeſcente, pulſante, multum dolente, ſtatim facto vel ſuppurato, rupto vel aperto factum ſit.

Quod ſi ita reſpondeat, ex inflammatione ſuppurata natum vlcus eſſe iudicabimus, & ſordidum. Quod ſi neget magnum eſſe tumorem, vel rubrum, vel parùm fluentem: & multùm pungentem, ab eryſipelate vlcus natum eſt. Quare vlcus virulentum, vel corroſum eſſe dicemus, quod eſt eryſipelas exulceratum, vel Herpes exedens. Si poſt tumorem laxum, magnum, albidum vlcus factum fuerit, putridũ eſſe oportet. Si poſt tumorem durum, & ſine dolore, vlcus erit cancroſum. Quod ſi idem tumor durus & minor fuerit & doluerit, vel ſenſerit, dolores pungentes, cancrum verum exulceratum eſſe dicemus. Quare de eius proprietatibus interrogabimus, vt ſi partem depaſcatur, horribile ſit aſpectu, & fœtidum, venæ inflatæ in circuitu appareãt, veriſſimum cancrum certò affirmabimus. Si poſt paruas puſtulas milio ſimiles, vlcus ſerpens erit, ſiue *nomi*, vel corroſum. Si poſt veſicas ſimiles veſicis, quę poſt vſtionem fiunt, cum eſchara vlcus *cacoëthes*, ſiue malignum ſit, ſi corpus melancholicum ſit. Si verò corpus humidius fuerit, ſordidũ vlcus erit, vel putridum. Si poſt verrucæ violentam extirpationem, cancri naturam referens vlcus eſt. Si poſt carbunculum ſit, putridum: ſi poſt pruritum, & excoriationem vnguibus factam, virulentum: ſi poſt tumorem diuturnum, hoc eſt abſceſſum in ſuperficie appareat vlcus ſuperficiale, ſordidum erit. Si abſceſſus intus fuerit, & magnam puris quantitatem reiecerit, & foramen paruum & ſtrictum, vlcus ſinuoſum, aut ſinum dicemus. Si ſale

cum duritie, & callo, fistulosum. Sunt qui has vlcerum differentias a tumore nomen accipere velint.

Vlcus phlegmonodes, quod post inflammationem factũ est, & erysipelatodes, quod ab erysipelade, siue igne sacro: œdematodes quod post œdema & tumorem laxũ: scirrhodes quod post scirrhum: Carcinodes a cancro, sed hi minus propriè facere videtur. Nam omnia hæc vlcera ab abscessu nata sunt immediatè. Nam phlegmone vlcus non facit, nisi in abscessum versa sit, neq; erysipelas, neq; scirrhus, neque cancer. Quare melius erit appellare, vel a materia, vel ab accidente, vel a morbo iuncto aliquo, vt vlcera purulenta, vel saniosa, vel phagedenica, vel depascẽtia, vel telephia, vel chironia vel sordida, vel putrida, vel vermiculosa, vel a difficultate consolidationis *dysholotica*, quæ forte eadem sunt cum chironiis, & telephiis, vel cum iis quæ à recentioribus vlcera cũ proprietate occulta, & ostracea a labiorum duritie, vel ab accidentibus, vt vlcus dolorosum cum pruritu, cum fœtore: Vel cum morbo iuncto, vt vlcus cum carne superflua, cum ossis corruptione, cum varicibus, cum inflammatione. Et quia ex reiectis vlcera & denominantur, & deprehenduntur, de reiectorum differentiis, & natura breuiter dicemus, vt sciant studiosi de his interrogare.

De differentiis & natura eorum, quæ ab vlceribus reiiciuntur. CAP. XXIII.

lib. 5. cap. 28.

REdditus ab vlceribus aliquando sanies, aliquando pus, aliquando meliceris, vt vocat Celsus, aliquando sanguis, sed hoc diuerso tempore, & a diuersis vlceribus. Sanguis enim à recẽti vulnere, vel ab vlcere corrosiuo, quod ad venas vsque peruenit, & penetrauit, vt in phagedeno vlcere accidit. Effluit sanguis etiam ab vlcere curato & carne repleto, non tum cicatrice obducto, si specillo tangatur, vel post arrodens medicamentum, aut post escharæ casum repletur & sanescit, vel post calli arrosionẽm cum fistula. Sanies verò inter vtrunque tempus in quo sanescit: pus verò vlcere iam ad sanitatẽ spectante, vel ab vlcere post abscessum facto. Rursus saniei multæ sunt differentiæ, ex Celso, & Guidone, Celsus lic:

cap. 26. lib. 5. Sanei diff.

Sanies quædã tenuis est, quæ ichor Græcis dicitur, a Latinis virus. Altera meliceris. Differũt enim ab inuicem.

Nam

Nam ichor ſanies tenuis ſubalbida à malo vlcere erit, maximéque vbi in neruo læſo inflammatio ſequuta eſt. Meliceris verò craſſior, glutinoſior ſubalbida tantum, melliſque albo ſubſimilis, à quo nomen accepit, eſt quoque à malis vlceribus, vbi nerui circà articulos læſi ſunt, & maxime ex genibus, à quibus *cleodes* tenuis, ſubalbidum quaſi vnctuoſum colore atque pinguedine albo oleo non diſſimile redditur. Celſus hoc in magni vlceribus ſeneſcentibus apparere dixit. Ego vero in vlceribus genu obſeruaui maiorem eſſe illius oleoſæ ſubſtantiæ copiam, quæ in omnibus articulis a natura poſita eſt ad faciliorem motionem. Quare nec mirum eſt, ſi in vulneribus genu, pus oleodes reddi ſoleat in tãta copia, Guido duplicem ſaniem facit, & non omnem ſaniem virus appellat, ſed eam tantùm, quæ acrimoniam habet, & arrodit. Saniem ſimpliciter appellat tenuem & aquoſam ſine morſu, quę ſanies vlcera faciet ſordida magis quam arroſiua. Quare de illis per circũlocutionem erit interrogandum, vt & affectiones, & tempora affectionũ ex illis diſtinguamus, vt tenuiſne quæ iam aquoſa ſubſtantia flueſcens, pungens, vel vlcerans partes vicinas, per quas tranſit, per vlcus reddatur. Quòd ſi annuat ta ẽ ſaniem reddi, virus eſt quod redditur & vlcus virulẽtum dicitur. Si verò tenuis, ſeroſa, & aquoſa reddatur, nullúſque pruritꝰ, vel nulla acrimonia ſentiatur, vlcus erit ſordidũ: quòd ſi fœteat, putridũ. Si verò pus craſſum, malè olens, putre, ſi dolorem cadaueroſum referat, vlcus cum ſyderatione, ſiue ſphacelo eſt. Vel ſi meliceris craſſior, & glutinoſior melliſque albo non abſimilis, vlcus cacoë thes in parte neruoſa, & circa articulũ eſſe ſignificat. Si verò tenuis & ſubalbida oleo albo nõ diſſimilis, partẽ neruoſam vlceratam inflammatam ſignificat. Eſt etiam interrogandũ de accidẽtibus, & de morbis cũ vlceribus coniunctis. Non enim cognoſcuntur vlcera neq; curantur ſi Medicus non cognouerit, num ſimplex vel compoſitus ſit. Compoſitum cum alio morbo, vel ſymptomate, vel cum cauſa antecedente eſt, vt illud vlcus compoſitũ dicitur, quod cum dolore vehementiſſimo eſt, cuius doloris mitigatio curam ad ſe trahit. Facile enim æger doloré percipit. Quare ſine circuitione aliqua interrogan-

Auctorà Celſo diſſentit.

Guidoni quotuplex.

dus eſt,num doloré ſentiat etiã nullis appoſitis medica mentis,vel etiam mitigatoriis.Solét enim omnia vlcera dolere poſt medicamentorum detergentium applicationem,ob quem dolorem vlcus compoſitum nequaquam dicetur.Loquuntur hic de dolore qui vrget,& cauſæ rationem habet. Etiam ſine circũlocutione de ſiccitate & humiditate cum vlcere iunctis erit interrogandum.Nouerunt enim redundantem humiditatẽ, vel vlceris ſiccitatem,vel nigredinẽ.Non ita facilé deprehendunt vlcus cum varicibus,vel cũ carnis excreſcẽtia,vel cum corruptione oſſis,vel cũ proprietate occulta.Quarevt reſpondere valeat æger,nõ eſt interrogandus , vt in Scholis iuuenes ſtudioſi interrogari ſolẽt: quare more eorum erit loquẽdum.Nam ſi quis interrogauerit ægrum,num vlcus habeat cum varicibus,cùm quid ſint varices non intelligat,rectè reſpondere non poteſt. Verùm ſi dicamus num appareant in tibia venæ tumidæ,& in quibuſdam locis ad formam oliuę craſſioris & nigræ , vlcus curari non poſſit,vel ſi curetur,reuiuiſcat,vlcus cum varicibus eſſe ſciemus.Vt inflammationem iunctã cognoſcamus, ſciſcitabimur nũ in circuitu inflatio rubra cũ calore & pulſatione appareat.Si verò cum œdemate tumor laxus & indolens in circuitu:Si cum eryſipelate,num paruus tumor flaueſcẽs,& feruidus,pungẽs & pruriens apparuerit.De *hypoſarcoſi* interrogabimus num caro ſupereminеat vlcere repleto.De duritie autẽ,ſi in circuitu tumor durus vt lapis,vel vt os appareat:Num tẽſa aut repitẽs, vt in inflãmatione apparet. Oſtreaceũ vlcus cognoſcimus,ſi labra alba & dura veluti ex multis laminis cõpoſita ſint,qualis eſt oſtreaceorũ teſta.Quare num tale appareat,ab ægro ſcire oportet. De oſſe corrupto interrogare ægrũ vanũ eſt :non enim poſſunt oſſis corruptionẽ deprehendere,niſi detectũ fuerit. quare priùm interrogabimus,nũ aliquod os nudatum appareat. quòd ſi detectũ ſit a multis diebus,nũ nigrum,aut perforatum, aut inæquale,molle,vel aſperũ apparuerit,tale omnino os corruptũ exiſtimatur.quòd ſi os carne tectum ſit,vlcusverò annuũ,nec ad cicatricẽ produci poſſit,os abſcedere & corrũpi ſignificatur. quòd ſi immiſſum ſpecillũ per carnem penetrauerit,veluti per ceram,& butyrum,

tactum

Digitized by Google

tactum os sonum edat, vel asperum, vel molle, vel inæquale sentiatur, os corrupum significat. Vel si vlcus post exostosim. id est, ossis extuberantiam, & morbus Italicus præcesserit, ossis abscessum significat, & corruptionem. Vt ergo cito & facile vlceris compositi differentias cognoscamus, primùm simplicia & famosa maxime vlcera cognoscere oportet, quæ ex tumoribus, vel vulneribus, vel ex corporis malitia, vel defluxione fiunt. quare de corporis statu interrogare oportet, vt si cum plenitudine, vel cacochymia sit. Nullum enim vlcus, quod sine vulnere factum est, sine defluxione, aut sine partis affectione fieri contingit. Dolet enim pars vel pruritum sentit, ob quem frequenter partem æger scalpit, vnde vlcus fit, vel vesicæ quædam apparent, quæ fractæ, vlcus faciunt, vt in herpetibus, & carbunculis fieri videmus. quare si post talem sensum vlcus factũ respõdeat æger, interrogare oportet num virus appareat, vel num multùm dilatatum sit, nec multùm cauum. quòd si ita respondeat, virulentũ vlcus esse pronunciabimus. quòd si latiùs serpat, & vlcus multùm dilatetur, maiúsque fiat, acutes augetur, corrosiuum vocatũ à Chirurgis pronũciabimus. Si vero talia apparuerint, & vndiquaque dilatetur per carnem, & cutem, sine partiũ subiectarum corrosione, serpens & ambulans vocabitur. quòd si & partes subiectas, & solidas depascere dicat, depascens, siue phagedenicum vlcus dicemus. Aliqui tamen depascentem vel herpetem exedentem esse affirmant, si ad ossa vsque peruenerit. quòd si non virus, sed melicerin crassam, famosam & viscidam, sordidum esse oportet. quòd si tale fuisse dixerit, nũc verò carnem putridam, & quasi emortuã esse cũ sanie ex quo fumus putridus effluit, putre vel putridũ *sypedon* vocant, quod tandem in sphachelon vertitur aucta putredine, quale etiam post carbunculum fit. Si verò vlcus cum paruo foramine multúmque puris reddat, magnam cauitatem subesse affirmabimus. quare sinuosum esse vel syrnigodes: cuniculosum verò vel sinuosum si post abscessum, & sine duritie sit pus magis crassum. Syrnigodes verò si cum durjtie interna sit, cũ maiore sensu in parte interna, & quod redditur potius ichor, vel meliceris, quàm pus. Si vlcus

Exostosis.

poſt tumorem durum,rotundum, & inæqualem, & dolentem fiat, colore liuido ſit, vel nigro,odore fœtido, & mucco ſimilis humor, cancroſum vlcus eſſe dicemus. Quod ſi neque tactũ,neque medicamentum ſentit,pruriginе tamen moueatur, & circa vlcus dolor & inflammatio intercũ fiat & febris,fluat ſanguis, ſint veluti multa grana carnis pendẽtia, Theryoma Celſi eſt ex cancrorũ generatione, quod forte prius *thymion* appellauit, quod floribus thymi ſimilis ſit ob grana carnis. Et quia ſerpit, dicit heri vlcus, quod Græci *herpeta eſthiomenon* appellãt.

De continui ſolutione in oſſibus. CAP. XXIIII.

SI quis ceciderit ex alto, vel fuſte lapideve fortiter ictus fuerit, de diſſolutione continui in oſſe coniiciendum. Quare interrogandũ in qua parte ictũ acceperit: quod ſi in brachio vel femore,eadem eiũ ſigna. Nam oſſa ſimilia ſunt in numero & figura,craſſitie tamẽ differunt. Quare facilius os brachij frangitur, quam femoris. Si tactu inæqualitas ſentiatur, inter mouendum & flectendum doleat,ſonum edat,& pũcturam ſentiat,vel decurtetur, fractum eſſe oportet per tranſuerſum ad figuram cucurbitæ,vel raphani modo: vel vt nux lapide tracta, aut triticum mola cõtuſum effractũmque,id eſt,in multes partes diuiſum. In his duabus fracturis membrum flectitur,niſi duo oſſa ſint,& alterũ fractum, alterũ vero integrũ remaneat. Frãgitur arũdinis modo cũ calcatur, id eſt,in longum finditur,& aſſulatim frãgitur. Difficilè agnoſcitur,niſi ſciſſura magna ſit in qua cauitas appareat. Dolor ſentitur ob peritonei tẽſionem vel rupturam.

DE ADNATO.

SI æger vſqueadeo ſit ineptus, vt nolit morbum detegere,ſed vult medicũ diuinãdo aſſequi, poſt aliorum morborum genera ad duo veniendum,ſcilicet ad adnatum,& cutis vitia. Primùm de adnato interrogabimus, num in aliqua parte ſit adnatũ,vel ex natiuitate vel poſt natiuitatem ex alimenti redundantia, vel recrementis. quæ adnaſcũtur a natiuitate,ſunt veluti verrucæ,in aliqua parte ſextus digitus,aut aliquid aliud. Ex copia excremẽtorum in genere tumorum præter naturam ſunt, pólypi,ganglium,lupiæ, Bronchocele, verrucæ, condylomata & id genus. Tertium genus eſt carnis exceſcẽtia,

tia, vt in fistula vrinaria, in canthis oculorum: in magno cantho caro excrescit, adeò vt palpebra vix deduci possint. In aure fracta vel vlcerata, in nare, sarconia, in menynge dura vulnerata, micheta. In vulnere externo hyposarcosis. De omnibus istis interrogari, num aliqua caro redundans appareat, respondere possunt quia videre possunt. At in fistula vrinaria catheter, vel candela immittenda. Quòd si renitatur & non possit intrare, & recurruetur, carnem in meatu genitam esse oportet, & quo certiores simus num præcesserit vlcus, vel sentiatur dolor in emittendo vrinam, scisitandum est, si vrina retineatur, & veluti per strictissimum foramen reddatur. In naribus præpedit inspirationem, quæ si sit cum vlcere grauiter olente, tunc ozena: si sine grauiolentia, sarconia erit, quod a polypo differt, quod non sit rotundum ad formam polypi, sed caro excrescens.

De vitiis cutis.

Cutis vitia duo sunt, primum genus est cum asperitate, siccitate, & paruis tumoribus, qui non altiùs descendunt, quam ad cutim. Inter cutis vitia enumerantur, vt lychen impetiginis species, psidrarsia. Alterum genus, quod sine asperitate & tumore est, sed coloris tantùm mutatio in cute est. Quare vt in illorum vitiorum cognitionem veniamus, interrogabimus sitne in cute externa aliquid, quod pulchritudinem dehoneslet, siue præter naturam in ægro appareat. Hoc autem scisitandum, tum vt illa cognoscamus, tum vt ex illis extrinsecus apparentibus in internorum morborum cognitionem veniamus. Sunt enim quæ in cute apparent, internorum *blastimata*. Quare si talia vitia ab internis caussis proueniant, excrementa è corpore reiecta monstrabũt. Quare si nulla reddantur excrementa illaudata, vitio cutis vel carnis tantùm fieri necesse est. Si igitur nullus tumor, aut cutis eminentia, vel asperitas, maculas dicemus, & potissimùm quæ in aliquibus tantùm apparent partibus. Nam colores vniuersam cutim inficientes, humorum effusionem demonstrant. Non enim fieri potest in tota cute continua coloris mutatio, sine humoris effusione: hinc nomen commune non est inditum, verùm bilis effusionẽ arquatum, siue aurigincm ab auri colore,

vulgus medicorum icteritiam ſimpliciter, quia frequenter fit, nominant: Si autem bilis atra, icteritiam nigram: ſi color totus candidus ab humore, leucophlegmatiam vocant, hydropis ſpeciem ſignificãtes. Defœdatur cutis & perit viuidus color in puellis cùm palleſcunt, quod videtur icteritiæ ſpecies. Hepatici omnes colorem habent vitiatum. Maculæ cutis ſi magnæ ſint, aliquam humorum particularium affuſionem oſtendunt. At quæ cutis macula non continua, ſed veluti ſparſa in cute, vel in aliqua parte tantùm non magna, illius partis vitio fieri dicimus, vt glaucoma, albugo in oculis. Sunt autem aliqua vitia ſiue maculæ, quæ in vna parte fiunt, & propria ſunt huic parti, vt oculi maculæ glaucoma. Aliæ plures partes occupant, vt lentes ſolent faciem, & manus, & pectoris eam partem, quæ nudatur, quod indicat tum à cauſa externa, tum interna fieri. Apparẽt in facie, manibus & pectore æſtate, potiſſimùm iis, qui ſub ſole degunt *Nephelides* ſiue næui, aliæ in tota cute. Sunt autem vitiliginis ſpecies tres, ecchymoma, ſuggillata, vbices, ſtigmata. Hæc viſu vel percunctatione cognoſcuntur. Quare ſi non licet videre, interrogabimus quem colorem præ ſe ferat vitium. Si cum albo colore ſit, alphos, ſi nigro, *melena*. Hodie videntur etiam quæ rubro colore apparent, de quibus antiqui nullam fecere mentionem, niſi ad aliud genus quis referat. Aliqui vocant malum mortuum, Si candidior ſit non ſolùm cuticula, ſed & cutis vera, pili quoque albi & tenues renaſcuntur, lanugini ſimiles punctóque cutis non ſanguiné, ſed ſaniem albam reddit, *leuce* dicitur. Deſcribi videtur pro lepra in Leuitico. Lens ſiue *phacos*, à quibus Dioſc. nomen accepit, lentigo dicitur. Maculæ ſunt colore fuſco, lentis magnitudine, à cuius colore & magnitudine nomen accepit affectus. Sparſæ ſunt in facie, manibus, & pectore eorum, qui illud nudant. Frequentiùs accidũt ruffis, fortè quòd à bilis fuligine fiant, quæ cuticulam ſolis modo vrit, denigrátque. Tempore frigidiore, quia intus repellitur fuligo, & humor non apparet, æſtate verò magis. Colore nigro etiam maculæ apparent, quæ aliquando cicatrices ſunt denigratæ: non multùm differunt ab ecchymoſi, quæ ecchymomata quaſi circumfluxiones, dicuntur, niſi

niſi quòd echymoſis magis rubet, quia non tam citò concreſcit ob tenuitatem, ex conſequenti non ſtatim denigratur. Si verò ſint veſtigia verberum, Latini vibices, ſim nigreſcunt, ſugillata. Quidam volunt eſſe minimas maculas liuidas. Stigmata ſunt veluti puncta ſimilia veſtigiis factis à morſu pulicum vel cimicum. Apparent in peſtilentibus febribus, & qui carbunculo peſtilente moriuntur, & liuidæ ſunt, malum ſignificant. Accidiſſe tempore peſtis Galenus teſtatur lib. de atra bile. Sed qui nigra non deiecerunt, non euaſerunt, ſed quibus accidit deiectio nigra. Fiunt in febre ſynocho veræ maculæ rubræ, quia à ſanguine fit febris. Apparent poſt dies decretorios. In pueris accidunt exanthemata, & quæ ecthymata dicuntur, verùm exanthemata ſunt maculæ ſine tumore rubræ, paruæ & veluti puncta. Ecthymata puſtulæ ſunt in ſumma cute extuberantes albæ, in circuitu rubræ, & ſunt epidemici morbi, qui nunquam ſine febre, ſed incipit febris ſynocho ſimilis. Puſtulæ tertio vel quinto die apparent, ſine tamen febris ſolutione, de quibus copiosè in libro noſtro de exanthematibus. Soluitur integrè cùm ſuppurantur puſtulæ, & ob ſuppurationem febris perſeuerat, abſoluitur fluxu ventris. In pueris guloſis frequentiſſimè, ſi conſtitutio præcedens aeris fuerit humida valde, membra aliqua putreſcunt: quod vidi in filio mei vicini, in quo factę fuerunt omnium articulorum pedis & manus eluxationes ob ligamentorum putredinem, oſſa iuncturarum putrefacta apparuerunt extra. Omnia, quæ in illa feb. apparent, ortum habent à ſanguinis multitudine. Sentitur grauitas membrorum, ſomnus in principio ob multitudinem fumorum humidorum, oculi tument, illachrymantur, & nares ſtillant, facies tota intumeſcit, & rubra eſt. Inflammantur partes internæ, rauca fit vox, crebra & difficilis reſpiratio, tuſſis, pulſus frequens & celer pueris & iuuenibus. Fit verè frequentiùs quàm alio tempore: æſtate & autumno, quando ver eſt ſimile æſtati. Facilè autem erit hos affectus ex ægro agnoſcere ſi bene interrogetur, id eſt, ſi quæ vnicuique propria ſunt, proponantur.

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINAE IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

De curandis febribus, liber vnus.

QVEMADMODVM nemo potest in aliquem locum venire, nisi viam sequatur certam & breuem, aut aliquibus signis interpositis ad eum locum dirigatur: sic profectò medicus morbum curare non potest sine methodo, hoc est, sine via cum ratione, vel cum quodam ordine. Curare morbos methodo interpretatur Gal. ea, quæ ad curationem morbi pertinent, non temerè adhibere, sed ordine, vt quæ prima sunt, primo loco fiant, quæ secunda, secundo, quæ tertia, tertio, & sic deinceps. Quæ facienda sunt, nemo potest inuenire, nisi ea, quæ sunt secundùm, aut præter naturam, aut quæ non naturaliter dicuntur indicauerit. Est enim indicatio faciendorum insinuatio. Indicationes autem ordinem quendam seruant, vt aliquæ dicantur primæ, aliæ secundæ, aliæ tertiæ, & sic deinceps ad aliquid quodam modo dicantur. Prior enim non dicitur, nisi secunda subsequatur, neque secunda, nisi præcesserit prior. Est igitur necessarium, & quæ secundùm naturam, & quæ præter naturam, cognoscere, & quæ non naturalia dicuntur, à quibus indicationes sumuntur. Nam si indicationes necessariæ sunt, vt suprà demonstrauimus, & ea ex quibus colliguntur indicationes, cognoscere expedit. Quæ secundùm naturam sunt, ea prius cognoscenda sunt, vt Hipp. testatur. Nam quæ præter naturam sunt, ab iis, quæ secundùm naturam sunt, cognoscũtur. Vt rectũ index est sui & obliqui, sic vt

Digitized by Google

ſic vt vnoquoque genere perfectum eſt imperfectorum index & probatio. Accedit, quod multò faciliùs cognoſcuntur, quæ ſunt nobis familiaria & cognata, aut quæ in minori numero, quàm quæ multiplicia ſunt. Nam vna eſt ſanitas, ſed infinitæ morborum ſpecies. Res non naturales ſecundo loco diſcendæ ſunt. Quòd ſi quis velit res primùm præter naturam cognoſcere, non multùm peccabit. Nam contraria iuxta ſe poſita magis elucęſcunt. In cognitione morborum hanc viam ſequi oportet. Primùm appellationes morborum cognoſcendæ ſunt, & maximè Græcorum, quia nominis ratio aliquam morborum imperfectam cognitionem & opinionem nobis ſuppeditat, qualia ſunt inflammationum nomina, vt ophthalmia, pleuritis, peripneumonia, phrenitis, & cephalalgia, ictericia, dyſenteria, lienteria, diarrhæa, gonorrhęa, & quædam vel partem affectam, vel materiam, vel accidens aliquod morbi indicant. Deinde magis vniuerſalia morborum genera, vt quid intemperies, mala compoſitio, vnitatis ſolutio. Sunt enim hæc tria genera generaliſſima, à quorum cognitione ad cognitionem generum ſubalternorum deſcendere oportet, tandem ad ſpeciem ſpecialiſſimam veniendum, cuius ſi exactam cognitionem habeamus, facilè exercitatione particularium, vniuſcuiuſque morbi naturam nobis comparare poterimus, quæ vltima & abſolutiſſima eſſe dicitur, à qua non ſolùm primæ indicationes, ſed aliæ poſteriores colliguntur.

Nos hanc rationem ſequentes, febrium cognitionem inueſtigamus. Febris à Latinis dicta eſt, forſan à feruendo, quòd in febre omnia ferueant, vt Græci ab igne *pyr*, *pyreton* vocauerunt. Hipp. frequenter ignem appellauit. Nec temerè febris dicitur ignis, quòd in igne ſumma caliditas & acrimonia inueniantur. Sic febris inter eos motus, qui ſub intemperie fiti ſunt, caloris vehementiam obtinuit, vt Galenus in ſua deſcriptione, pro vltima differentia, igneum poſuit, cùm dixit febrem nihil aliud eſſe, quàm calorem naturalem in igneum conuerſum. In qua deſcriptione calorem poſuit pro intemperie. Nam calor febris genus non eſt proximum, ſed intemperies, & potiùs eſt eius intemperiei cauſſa vel pars.

Febrem ex descriptione potiùs, quàm ex definitione primùm cognoscere oportet, quia ea est nobis cognitu facilior. Conficitur autem descriptio ex genere & accidentibus inseparabilibus, aut ex propriis. Ista autem accidentia, & propria, nobis notiora sunt, quàm veræ differentiæ. Ob id ferè Galen. in omnibus suis operibus frequentiùs vsus est descriptionibus, quam definitionibus, vt cùm dicit 9. meth. meden febris est intemperies excessus in caloris abundantia. Definitiones autem, vt idem docet lib. de diff. pulsuum, sunt obscuræ, propterea quòd paucis verbis essentiam rei complectuntur. Nos tamen definitiones & ad memoriam, & ad exactam rei cognitionem habere oportet.

Definitio febris essentialis ab Auicen. tradita est, quam ex multis locis Gal. collegit, vt, Febris est calor naturalis accensus in corde, procedens per vniuersum corpus per venas, & arterias, actionem lædens. Prima pars desumpta est ex descriptione superiùs assignata (accensus in corde) ex lib. 1. de differ. febr. quo loco docet nullum caloris excessum appellandum esse febrem, nisi cor incaluerit. Quòd si addidisset (Calor igneus) expressiùs febrem descripsisset, sed forsan id intellexit, per hoc vocabulum (accensum.) Ignis est, ergo accendit ligna. Febris igitur cordis affectio primaria, totius corporis secundaria. Quòd autem febris sit passio cordis, sic probari potest. Cor est fons caloris naturalis. Sed febris, mutatio est caloris naturalis, qui per vniuersum corpus distribuitur. Oportet igitur mutari calorem in corde, vt in radicibus, aliàs in toto corpore mutari non potest. Præterea contraria versantur semper circa idem. Temperatio caloris est in corde, ergo & intemperies. Sed ista quibusdam logica videbuntur forsitan, ob id omissa faciamus.

Cognito genere febris, species eius quærēdæ sunt. Cognoscuntur autem species per definitiones. Nam speciei propria est definitio. At febris definitiones non nisi ex genere & differentia constare solent. Sunt igitur febris differentiæ diligenter inuestigandæ, & quæ à rei substātia sumuntur, & quæ ab accidentibus, & propriis, quia in locum verarum differentiarū substituuntur. Accidentia enim ex Arist. sententia, ad cognoscendum, quod qui est

Digitized by Google

eſt eſſe rei, non parùm conducunt. Petuntur autem differentiæ febris (vt Gal. docet 1. de feb. & in commenta. *Peri epid.*) à febris ſubſtantia, & à materia, ſiue ſubiecto, & à caloris motu, tanquam ab accidente.

Subſtantia autem febris in genere caloris præter naturam. Eſt autem in caloris exceſſu, aut in intemperatura, quæ differt ſecundum magis, & minùs. Febris magna eſt, & quandoque parua, quam differentiam melùs intẽtione & remiſſione explicaremus, quàm nomine magni & parui. Eſt autem febris, (vt Gal. eo comment. docet) effuſa in totum corpus, aut omnino, aut in plurimis partibus, vel nobilibus, vel nobiliſſimis, quandoque in nuda cute apparet, vt in epyala. in qua interiora calent, exteriora frigent. Et ne quis putet, id cum præcedentibus pugnare, dicendum eſt febrem diffundi per vniuerſum corpus, niſi prohibeatur. Aer enim externus cutim refrigerare poteſt. Summa caliditas cordis, & aliarum partium ſanguinem & ſpiritus à partibus externis, tanquam cucurbitula trahit. Ob eam occaſionem in morbis a cutis calidioribus, partes externæ apparent frigidæ, vt Hipp. in lib. præſagitionum ſcriptum reliquit.

Ex febrilis caloris differentiis tribus, tres febrium differentias colligemus, ex quibus tria febrium genera conſtituuntur. Eſt autem quidam calor acris & mordax, qualis apparet in omnibus vſtis, aut putrefactis, talis calor genus febrium putridarum conſtituit.

Alter eſt non multùm noſtro calori diſſimilis, maior tamen, & manifeſtior ſine acrimonia, ex quo genus febrium ephemerarum conſtituitur. Poſtremus eſt, qui non admodum magnus eſt, nec manifeſtus & velut cineribus ſepultus, qui aliquando magis ſe manifeſtat & expandit calcis irroratæ modo, talis eſt hectica. Hãc tertiam caloris differentiam Gal. confert calori lebetis lapidei calfactii: calorem febris putridæ, aquæ balnei calidæ: ephemeræ autem, aeri. Sed quia hæ differentiæ neque ſatis craſſæ ſunt, neque ſatis manifeſtæ, differentias à materia ſiue ſubiecto inueſtigarunt, ad eadem differentiarum genera conſtituenda.

Sunt alia tria ſubiecta in corpore noſtro, in quibus calores iſti præter naturam hærere ſolent, partes conti-

nentes, contentæ, & impetum facientes, vt Hippoc. partitus est. Continentes appellat partes solidas, in quibus febris hectica sustentatur. Contentas vocat humores, in quibus febris putrida fit. Aliæ enim partes in febribus non putrescunt, impetum verò facientes, spiritus, qui si inflammentur, febrem ephemeram excitabunt.

Differentiæ à motu caloris.

MOtus caloris eadem genera constituit. Calor febr. ephemeræ citissimè accẽditur, & citissimè etiam extinguitur ob materiæ tenuitatem. Calor hecticæ tardissimè accenditur & extinguitur, quia est in parte solida: Putridæ autẽ pro natura humoris, in quo febris fieri solet, citiùs aut tardiùs. Nam in melancholia ob crassitiem humoris non citò fit. Quotidianę accessiones quotidiè, propterea quòd eius materia non exactè euacuatur, & tardissimè calor ille in accessionibus mouetur. Hæ sunt differentiæ magis vniuersales, quæ constituunt tria illa febrium genera. Gal. tamen duas febrium differentias dixit esse. Vna causſam adhuc fouentem habet, aut quòd illa desiit, iam feb. excitata: altera verò, quæ iam facta est, hoc est, febrem alteram esse *en sicheſei*, alteram *en exei*, quod barbari dicunt, In fieri & in facto esse. Quia febres clariùs distinguntur differentiis istis à materia petitis, eam ob causſam, medici non solùm illas generales differentias, sed etiam speciales differentias ab illis peti voluerunt. Genus enim febrium, quæ in humoribus fiunt, suam manifestissimam distinctionem à materia accepit. Et quanquam Philosophi scriptis reliquerunt, nullam differentiam sumi à materia, nos tamen in medicina proprias differentias, & febrium numerum à materia accipimus, nec puto esse contra philosophiæ præcepta. Nam cùm dicimus nullam differentiam sumi à materia, intelligendum est de materia formæ substantialis, & materia prima, non autem de secunda, in qua omnia quæ sub lunari globo sunt, conueniunt. Nam in eo, in quo conueniunt, quomodo possent differre, & vnum idémque in omnibus, neque diuersum facere potest, neque aliud. At in accidentibus, & rebus naturalibus subiectum aliquam differentiam facit, & aliquam distinctionem, quia subiectum præditum est diuersis acciden-

Digitized by Google

cidẽtibus. Quòd ſi ſubiectum aut materia nihil facit, cur Ariſt. & omnes Phyſici in definitionibus phyſicis materiã & ſubiectum poni iubẽt? Quæ in definitionibus ponuntur, aut generis aut differentiarũ vices gerunt, & ſubiectũ & materia pro genere nõ ponuntur. Ergo per differentias, vt in hac definitione. Ita eſt efferueſcentia ſanguinis circa cor vindictæ cauſſa. Efferueſcẽtia eſt genus, ergo ſanguis, qui eſt materia, & cor, non ſunt poſita pro genere, ſed pro differentia. Lex enim definitionũ non patitur, vt duo genera in eadẽ definitione reperiãtur, differentiæ verò plurimæ Manifeſtiſſimè ergo apparet ſecũdum Philoſophos à materia differẽtiam aliquam ſumi. Præterea calor accidẽs eſt: accidentia enumerãtur ſecundum ſubiectũ, & materię enumerationẽ. Igitur ad febriũ putridarũ diſtinctionem, neceſſaria eſt differentia, quæ à materia & ſubiecto ſumitur. Febres putridę nõ curantur niſi vacuata materia. Quòd ſi à materia nulla ſumitur differentia, vnum & idẽ medicamẽtum ſufficit ad multorum morborum curationẽ. Hæc differentia à materia ſumpta, has nobis commoditates adfert. Primùm febris propriam & peculiarem cognitionem, & eiuſdem febris perfectam & rectam curationem indicat, & morbum, & morbi curationẽ. Et ne lector logica iſta eſſe exiſtimet, huius differentiæ vtilitatẽ altiùs repetere oportet. Quòd faciat ad peculiarem cognitionem & diſtinctionem, ſic probo, Febrium cognitio ex cauſſis, quæ præceſſerunt, & ex his, quæ in feb. apparent, perfectè petitur. Vt ſi æſtate iuuenis quidam febre corripiatur, hinc colligemus bilioſam, quòd eo tempore bilis motus dominetur, & ætas illa multa bile abundet. Eadem ratione, inedia vſus calidorum alimentorum, febrium bilioſarum ſuſpicionem præbet. Sitis vehemens, vomitus bilioſus, rigor magnus, & vehemẽs in principio acceſſionis, febrim tertianam indicat, quod à bile hæc omnia oriri ſciamus. Ad curationem verò facit, quòd hic morbus ſit cum materia, Quòd ſi à bile fieri cognoſcamus, excrementa purgante medicamento magis, quàm ſanguinis miſſione euacuamus. Si à pituita fiat febris, humorem diutius concoquimus, tenuando & incidendo. Agaricum, & alia, quæ pituitam agunt, non Rheum damus, neque mittimus

sanguinem. Est ergo vtilissima hæc à materia differentia, quæ non solùm in febribus, sed etiam in tumoribus præter naturam vtilis est, & admodum necessaria, quam si quis legem teneat, breuiter & facilè morbos curabit, symptomata inueniet, quæ ex humorum quantitate, vel qualitate orta sunt. Differentiæ febrium humoralium à materia petuntur, scilicet, ab humoribus, qui in corpore nostro continentur, quas differentias colligere nō possumus, nisi priùs ipsam humorum cognitionem, hoc est, qui sint, & quot sint in corpore nostro, exactè teneamus. Sunt autem succi in corpore nostro, qui naturales a Medicis dicti sunt, quòd corpus nostrum nutriant & foueant. Alij verò non naturales dicuntur, quibus corpus non nutritur, sed aliquam vtilitatem præstant. Ob id autem ita dicuntur, quia præter naturam non sunt, neque etiam naturales, sed quasi mediam naturam habent. Sunt autem succi naturales sanguinis partes. Has differentias circumlocutione quadam plurimi Medici massam sanguinis vocauerunt, quæ & in venis, & in corde reperitur. Non est autem res simplex & exquisita. Nam in ea massa sanguinis, vt in lacte, multæ partes differentes reperiuntur. Est autem ex his vna pars, quæ consistentiam mediam obtinuit, colorem purpureum, saporem dulcem. Dicitur autem hæc pars nostri sanguinis simpliciter, estque calido & humido temperamento. Alia est tenuis, & veluti efferuescentia quędam illius massæ sanguineæ, colore flammeo, hoc est, ex rubro flauescente, sapore dulci, cum quadam acrimonia leui, quam partem, sanguinem bilioſum vocamus, aut bilem naturalem, quæ temperamento calidior est & siccior, quàm sanguis.

Tertia pars crassior est secunda, colore ex albo rubescente, sapore insipido. Dicitur autem pituita naturalis, aut sanguis pituitosus, qui aliquando dicitur sanguis minùs coctus, ex quo fit quoque optimus sanguis, si rursus concoquatur, & est frigidior, & humidior pars sanguinis.

Quarta pars est crassa admodum consistentia, colore ex purpureo nigrescente, dulcis sapore, cum quadam leui aciditate. Dicitur autem melancholicus sanguis

guis aut melancholia naturalis, frigidior & ſiccior.

In hoc cõueniunt omnes differentiæ ſanguinis, quòd extra corpus fluentes, concreſcunt, humores autem non naturales nunquam, ſed ſemper liquidi remanent. Non naturales autem ſunt ſucci, veluti ichores, & ſuperiorum recrementa. Ad tria referuntur, ad pituitam, ad bilem, & melancholiam, quibus poſſumus adiungere ichores ſanguinis, vt ſit numerus naturalium & non naturalium. Sed quia à ſanguine, vel à ſero ſanguinis non ſecernuntur, ſed in venis ſemper ſunt, à multis prætermittuntur. Faciunt tamen quaſdam ſcabiei ſpecies non contemnendas, vel quia hæc recrementa proximè accedunt ad bilem, ſub bile plurimis reponũtur, & febres continuas bilioſas excitare poſſunt. Quidam bilem rubram vocant, quæ conſiſtentia ſanguini tenui proxima eſt, verùm eò, quòd non concreſcit, idcirco eam bilem nuncupauerunt. Sunt igitur dicti humores non naturales, pituita, ſanguis, & bilis vtraque. Verùm bilis & pituitæ multæ ſunt differentiæ, & nominibus diſtinctæ, quæ varias febrium differentias, & tumores excitare ſolent.

Prima ſpecies eſt bilis flaua, quam Græci *xanthn*, quę ſeroſo recremento diluta eſt, ob id conſiſtentia eſt liquidiore, colore magis pallido, ob id etiam nonnunquam pallidam vocant. Flaua bilis reddita craſſior, & plus calfacta, colore magis flaua, aut *ôcra*, calidior eſt & conſiſtentia craſſior, à colore, flaua Latinis, *ôcra* Græcis dicitur. Quòd ſi craſſior ſecunda illa ſpecies reddita fuerit, id erit aut propter pituitæ admixtionem, aut propterea quòd facta ſit ex alimentis craſſioribus, eam bilem vitellinam vocamus.

Omnes hæ bilis differentiæ in hepate & venis fiunt. Quæ verò ſequũtur in vẽtriculo. Sunt & aliæ bilis differentiæ, quæ verius dicerentur præter naturam, quàm nõ naturales, quia nunquam in naturalem habitum reducuntur, neq; aliquam vtilitatem præſtant, & à cauſſis morbificis fieri ſolent in ventriculo & extra venas, qualis eſt illa, quæ æruginoſa dicitur, ob ſimilitudinẽ, quam habet cum ærugine, quæ alio nomine dicitur praſſina à colore porri. Neque differunt, niſi quòd praſſina ex ole-

ribus in ventriculo calido magna ex parte fit, æruginosa verò ex bile torrefacta, & acriori est. Est & alia quæ appellatur isatodis à colore isatidis herbæ, quam vulgò (pastel) vocamus, non vt Petrus Apponensis ab æqualitate coloris, deceptus vicinitate vocis, isotis & isatis. Hæ sunt omnes bilis differentiæ, ex quibus varias febres, & varios tumores præter naturã fieri postea monstrabimus. Pituitæ autem differentiæ multæ sunt, quas Gal. ad salsam, acidam & dulcem reduxit. Nos autem in quatuor differentias distinguemus cum eodem Gal. Nam vitrea etiamsi parùm acida sit, ab acida tamen tẽperamento & consistentia tenuiore differt. Vocamus pituitam cum Gal. humorem natura frigidum & humidum. Prima species à Gal. lib. de differentiis feb. dicitur esse vitrea, quę vsqueadeo frigida est, vt in loco calido non incalescat, & dolores maximos excitet. Est autem hùmoris, vitro liquefacto similis.

Secunda species, pituita dulcis dicitur, quæ veriùs insipida est, quàm dulcis, qualis est illa, quam plerique excreatu expuunt, & illa minùs frigida est, quam speciem Gal. aliquo loco negat esse pituitam, sed phlegma vocat, quòd forsan pituita naturalis non sit, sed pituitæ recrementum.

Tertia species acida dicitur, à sapore acido, quæ minùs frigida est quàm vitrea, magis tamen, quàm dulcis.

Quarta species salsa à sapore salso dicta. Fit autem salsa, aut propter putredinem, vt in febricitantibus, aut propter salsæ serosæq; humiditatis admixtionem, qualis apparet in catarrhis salsis, in quibus nulla febris sentitur. Calida est, si cum aliis cõferatur, & siticulosos facit. Hæ sunt differentiæ pituitæ, quæ febres pituitosas faciunt. Sic & atra bilis secundum substantiæ varietatem non obscuras habet differentias. Nam alia est, veluti fex sanguinis, quæ admodum spissa est, fecibus vini haud absimilis, quæ terram non fermentat, neque de simplici acida qualitate participat. Sed hæc species succus melancholicus, aut melancholicus sanguis dicitur, de quo suprà inter humores naturales. Ex Gal. de atra bile reperio aliam differentiam humoris melancholici, quam speciem plurali numero *melana* efferunt. Quòd autem

Digitized by Google

autem iſta recremẽta, diſtinguantur & à ſucco melancholico,& à melancholia,manifeſtum eſt ex lib.Gal. de atra bile,in quo ad verbum hæc ſcripſit. Verùm ad ſermonem de atra bile redeamus. Quoniam igitur non concreſcit,ex hoc ſanguine nigro diſtinguitur, non tamen ab his, quæ propriè ni ra nominantur, quæ longum eſſet r. ferre.Alia verò tenuioris eſt eſſentiæ, quàm ſuperior, quæ vomentibus & olfacientibus acida videtur,terram radit,fermẽtat,& ampulas facit, quam mures guſtare nolunt,nec aliud animal. Fit autem melancholia ex aſſatione bilis, quæ adhuc ſupradicta tenuior eſt,acris & mordax.Fit etiam ex aduſtione pituitæ craſſæ,quæ dum à forti cauſſa exiccatur,vel exuſtione incineratur,in humorem melancholicum tranſit.Nec valet eorum ratio,qui dicũt pituitam primùm mutari in ſanguinem,poſtea in bilem,& à bile in melancholiam,propterea quod ratione,quod mutatur & mouetur, ab vno extremo in aliud extremum mutatur. Talis autem per media tranſitus fit,quando ex alimento fiunt humores. Sed in hac violenta,ac præter naturam vſtione, aut incineratione,non fit,quia id quod mutatur,illam aptitudinem non habet,vt fiat ſanguis.Quòd autem ex pituita craſſa fiat melancholia,docet morborum commutatio.Febres erraticas & quotidianas, quæ à materia craſſa fiunt, in quartanas febres quotidie cõmutari experimur.Item ſcirrhi à pituita craſſa fiũt, & à melancholia, & tandem in ſcirrhos melancholicos tranſmutantur. Nam,vt Philoſophi docẽt in habentibus ſymbolũ,facilis eſt tranſitus.Quòd autẽ habeat ſymbolũ pituita craſſa cũ melancholia,teſtis eſt,lib.meth. docens,Scirrhum fieri à pituita craſſa,quæ(vt inquit) proximè accedit ad naturam melancholiæ. Igitur melancholiæ factæ per aduſtionem multæ erunt differẽtiæ, vt à flaua bile craſſa,& ὠχρᾶ,& vitellina quæ incinerãtur, caliditatẽ amittunt propriam,aduentitiam tamen acquirunt,ex putredine vel aduſtione, quemadmodum in medicamentis acribus fieri dicimus,quæ vſtione mitiora redduntur,& ſi perfectè incinerantur,omnem caliditatem amittunt, & frigidiora redduntur. His prælibatis oportet docere, quomodo ex iſtis humoribus febrium differentiæ fiũt.

Digitized by Google

In summa dicemus, omnes febres continuas fieri ab humoribus naturalibus contentis in venis, & in corde.

Quòd si sanguis ex æquo auctus putrescat, febrem continuam facit, quæ Synochus propriè dicitur. Si autem sanguis purus, aliis non supramodum auctis inflammetur, tunc febris citra putredinem fit, reponiturque sub genere ephemerarum, aut alio modo dicitur Synochus non putris. Fiunt autem istæ febres crescentes, aut decrescentes, aut consistentes. Crescentes fiunt, si semper putredo aut inflammatio sanguinis augeatur magis, & obstructio maior fiat: Si autem maior fiat in dies difflatio, fiunt decrescentes: Si verò tanta fiat accessio, quanta resolutio, in eodem statu permanent. Si sanguis biliosus, aut bilis in venis maioribus & longinquis putrescat, febrem tertianam continuam parit. Hæc tertio quoque die quasdam exacerbationes inducit, vt tertiana intermittens, sine rigore tamen. Si verò bilis in venis ventriculi, vel cordis putrescat, causonem facere aiunt. Putarim ego tertianam continuam fieri à sanguine biliosо, vel sanguinis ichoribus, hanc verò à bile flaua, vt indicat maior caloris actimonia, sitis vehementia. Febris tertiana continua fit aliquando ob putredinem bilis flauæ, vel vitellinæ genitæ in venis, aut cùm sanguis, ob obstructiones meatus vesiculæ fellis, ob quas non potest recipi in vesicam, in hepar & venas regurgitat. Quòd si tantùm peccet quantitate, morbum acutum facit, si autem putrescat, febrem tertianam continuam, vel causonem facit. Ob id Auic. iubet vrinas inspiciendas esse, vt febrem factam à sanguine biliosо, vel à bile distinguamus. Quòd si vrina tenuis & flaua appareat, sanguinem mitti non vult, quia à bile retorrida fiat. Quòd si rubra sit, tunc iubet sanguinem mitti. Vrina enim rubra à sanguine fieri significat, vt flaua, à bile. Differunt quoq; tertiana continua, & causus, quia causus ob visceris alicuius obstructionem frequentiùs fit, vel à pituita salsa, vt ex quarto commentario de victus ratione in acutis distinguere licet. Sanguis pituitosus, vel pituita ipsa sanguine permixta, si putrescat, febrem continuam quotidianam efficit, qua continuò affligit, & quotidie circa noctem videtur quodammodo in-

Digitized by Google

do increſcere ſine frigore præcedente. Melancholicus verò ſanguis, vel melancholia ſanguini permixta febrem quartanam continuam facit, quæ quarto quoque die grauior fit, & ſine horrore inuadit. Humores non naturales vnà cum ſanguine per vniuerſum corpus efferuntur. Quòd ſi putreſcant, febres continuas faciunt, vt humores non naturales. Differunt à ſanguineis malitia ſymptomatum & caloris acrimonia. Illæ enim exacerbationes maiores habent. Omnes hæ tres febrium differentiæ quatuor mutationes habere dicuntur, ſi ſalubres fuerint, quas mutationes appellat ætates, ſiue tempora, & iſtis mutationibus potiſſimùm diſtinguntur febres veræ continuæ à continuis, quæ intermittentibus proportione reſpondent, quas febres *ſynochous* Græci appellant. Febres enim veræ continuæ nulla tempora manifeſta habere dicuntur, propterea quòd nullas mutationes habent, cùm ſemper decreſcant, aut augeantur, aut conſiſtant. Diſtinguntur autem ab intermittẽtibus, vt nunquam deſinant in infebricitationem, & mutatio nulla appareat, excepto illo primo morbi inſultu, in quo fieri ſolet quidam ſenſus rigoris aut frigoris non manifeſtus. Diebus iudicatoriis & criticis fiunt quædam mutationes, quæ morbos aut iudicant, aut ſoluunt. Ne fortè quis hanc febrium diuiſionem ſomniaſſe exiſtimet, quibuſdam rationibus oſtendere volo, febres cum putredine & ſine putredine ſanguinis fieri poſſe, & quòd materia febris continuæ intra venas ſit: febris verò intermittentis, extra venas. Quòd autem febris fiat ex inflammatione ſanguinis, teſtis eſt Gal. 9. meth. quo loco docet ab inflammato, & putreſcẽte ſanguine continuam febrem fieri alteram, quam diariis oppoſuit, propterea quòd ex inflammatione tantùm ſanguinis facta ſit, & non perduret. Nam ſoluitur vel ſanguinis è naribus fluxu, vel ſudore intra tertium aut quartum diem, aut mutatur in ſynochum putrem, & illas duas febris differentias docet exemplo duorum adoleſcentum, quorum alter liber erat, paleſtræ peritus, alter ſeruus. Liber continente febre citra putredinẽ laborabat, ſeruus continente cum putredine. Sanguis laudatus multus, ſi non exactè euentiletur, propter cu-

tis

tis constipationem, aut ipsius copiam & carnis, pinguedinisque, inaleſcit ob fumos illos calidos retentos, qui per insensibilem transpirationem euacuari solent, & statim putrescit, tuncque febrem citra putredinem excitare dicitur. Quòd autē constipatio corporis calfaciat, manifestissimum est, in tumorum præter naturam maturatione, ad quam afficiendam medicamentis vtimur, vt retineatur effluuium caloris naturalis, vt Gal. 2. de causis morborum docet, scilicet, constipationem esse causam caloris. Item, vt omnibus compertum est, omne calidum aliquam euentilationem & refrigerationem requirit, qua si priuetur, statim maiorem calorem concipit. Sic sanguis multus in corpore nostro cutis constipatione non euentilatur, & fumus ille calidus retinetur. Item illa carnis abundantia, quam Græci *polysarciam*, appellant, euentationem prohibet, idem etiam facit pinguedinis copia. Quòd autem sanguis laudatus non statim putrescat, prohibet eius bonitas, item naturæ regimen, quæ humore & succos à putredine conseruet, illud autem regimen Gal. lib. meth. expressit. Alio loco dicit putrescere, vel euinci à natura & domari. Sanguis igitur potest sine putredine inflammari, ob illas diuinas facultates in nobis positas, quæ & succos, & partes omnes à putredine vindicant, quantùm fieri potest.

Quòd autem facultas illa diuina humores à putredine & corpus vindicet, monstrat animæ & corporis separatio, qua separata corpus statim putrescit. Etiā corpora tabe absumpta siccissima sunt, neq; ob largam humiditatem, quæ mater putredinis esse dicitur, putrescunt, sed ob animæ separationem, quæ in corpore est pro sale. Cùm ergo virtus conuincit, & dominatur in humores, omnia seruantur à putredine: cùm autem vincantur ab huius regimine, omnia malitiam acquirunt. Et quia illa facultas magis residet in partibus principibus, in corde, iecore, & in venis, humores non tam facilè putrescunt, aut venenum acquirunt, quàm cùm extra venas sunt, vel in paruis venis. Ob id Hipp. scriptum reliquit, sanguinem putrescere, si in ventrem descendat, & in carbunculo materia venenum acquirit extra

extra illa magna vasa. Materia herpetis exedentis acrimoniam acquirit, postea quàm à sanguine separata est. Humores etiam in venis sese mutuò conseruant, & venarum facultas humores naturales conseruat, ob nutritionis necessitatem. Quare nemini mirum videri debet, quòd sanguis aliquo tempore duret sine putredine.

Dicimus autem durare aliquo tempore, quia tandem putrescit propter maiorem prohibitam transpirationem. Calor enim ille maior factus corrumpit alios humores, & putrefacit aliquam partem sanguinis, & sic non putris mutatur in putrem, nisi diligentia medici prohibeatur. Quòd autem in Synocho putri omnes putrescant humores æqualiter in omnibus vasis, potissimùm verò in maximis, testis est Gal. lib. 2. meth. in hunc modum scribens. Atque vnum quidem hoc Synochum febrium genus, quod ex eadem cum diariis natura constat: alterum est, vbi in omnibus vasis ac potissimùm maximis succi æqualiter putrescunt, quod & ratione monstrari potest. Febris serui erat à putredine humorum, vt ex notis putredinis, tum in vrina, tum in pulsu Galen. agnouit. Quòd si putrescceret bilis tantùm, tertianæ exacerbationes tertio quoque die haberet: si melancholia, quarto quoque die: si pituita, singulis diebus. Quare oportet vel sanguinem totum, vel omnes æqualiter putrescere. Quòd si sanguis putrescat, purus & syncerus, oportet alias partes sanguinis minus temperatas putrescere. Quæ superiùs diximus de febribus ex putredine sanguinis, videbuntur pugnare cum rationibus Gal. 2. de differen. feb. cap. 12. quo loco quærit nunquid quemadmodum in vtraq; bile, & pituita sunt quædam febrium species, ita & in sanguine putrefacto soleant accidere febres. Aliqui intellexerunt ex illo loco sanguinem quidem putrescere, sed febrem putrem nõ posse excitari: quia pars tenuis in flauam bilem vertitur, crassior in atram. Sed illi mihi videntur contra Galeni sententiam statuere. Nam eo loco fatetur Galen. sanguinem posse putrescere, vel quia non diflatur, aut quia natura non conuincitur, & maximè putrescere, quando in aliqua corporis parte plurimus aceruatus, eiusdem corporis opprimit vim, quod postea in hunc modum

concludit. Quare non procul à vero est existimandum, sanguinem ipsum nonnunquam in his, quę inflammationem patiuntur, particulis, subire putredinem, ex quo simpliciores quidam, quàm ex aliis humoribus febres fieri, similem verò accessionum proportionem assumere, qualem tertianæ maximè febres ostendunt, quod obseruatione sua confirmat scribens. Nam ita in his, qui laterum inflammationes patiuntur, obseruatum est, quo tempore maximè rubidum expuunt: non dixit in putredine sanguinem mutari in bilē atram, & flauam, sed quando supramodū attatur, vt in carbunculis, quos à sanguine supramodum efferuescente fieri dixit, in quibus ad atræ bilis humorem transmutatio fiat, non exquisitè, sed in quodam confinio. Has febres ad tertianæ naturam refert, quod vt ipse ait, accessiones tertianæ accessionibus respondent. Item cap. 2. li. 2. de differ. feb. Synochū febrem ex bile flaua prouenire scribit his verbis. Continuarum autem, quę ex flaua bile proueniunt, duplex est species, altera earū, quę Synochi appellantur, quarum vniuersum tempus in vnica consumitur accessione, quæ à principio ad finem perdurat. Quo loco & agmasticas, & paragmasticas, & epagmasticas recenset, quibus locis Gal. bilem accepit pro sanguine, vt ex eius dictis apparet. Nam lib. 9. meth. has Synochi differētias à sanguine inflammato, vel putrefacto fieri dixit, cui loco magis credere debemus, quàm aliis, quia exemplorem demonstrat. Quòd attinet ad locū de differ. feb. cap. 12. lib. 2. puto Gal. intentionem esse, vt velit inuestigare, num ex putredine sanguinis fieri possit febris intermittens. Coniecturæ multæ sunt certissimę, primùm quod antea de febrib. intermittentibus egerat, & sequenti capite, de caussis per quas febres quædā sunt interpollatę, & quędā cōclusę, docet. Accedit quod in eo capite illud quęrit, an ex putredine sanguinis fiat febris. De sanguine putrescēte in aliqua parte, vt in inflāmatione, exemplū dedit. Nam ipse eodē cap. sanguinē posse putrescere docet ab aliena qualitate. Neq; sequitur, Sanguis cùm putrescit, in alienam qualitatē mutatur: igitur sanguinis febris nō erit. Nam sanguis cùm mutatur in bilem, nō statim, sed tēpore mutatur, dúmq; mutatur, putrescit,

um

dum putreſcit, febrem excitat. Quare febrem à ſanguine dicere oportet, vel ſimili ratione, nulla febris tertiana erit. Bilis etiam mutatur in melancholiam, & ſic omnes febres tertianæ, quartanæ eſſent, aut in quartanas mutarentur. Præterea in fine eiuſdem capitis ex qualitate caloris docet febres à ſanguine diſtingui ab aliis febribus putridis, humoralibúſve. Quo loco dicit febrem eſſe ſimpliciorem à ſanguine & mitem, alias omnes, habere qualitatem acrem & mordacem. Denique quomodo eſſet febris *ἀμοτονος*, ſi tertio quoque die grauiùs affligat, aut quæ differentia erit inter febres ſynecheis, & ſynochos? Quare ſatius erit dicere, febres verè continuas à ſanguine fieri, & ſemper eodem modo progredi, vel increſcendo, vel decreſcendo, vel in eodem ſtatu permanendo. Et in ea ſententia fuit Hippocrat. Auicenna, reliquíque Medici, tum Græci, tum Latini & Arabes. Quòd autem Galen. dixit febres inflammationum acceſſiones tertianæ oſtendere, hoc ad febris inflammationem referre tantùm oportet, non ad febrem morbum. Febres enim tales fiunt à ſanguine maximè bilioſo, & qui ob tenuitatem facilè in partes proruit, ob id tertianæ acceſſiones habet, vel quia ſanguis conculcatus in parte aliqua, multùm elaboratur, & bilioſior redditur, ob quam cauſſam ſimiles tertianæ acceſſiones habere ſcribit, hoc eſt, mouentur diebus imparibus, quòd ferè in omnibus morbis acutis vnuſquiſque obſeruare poteſt. Sed hoc nimis de febre à ſanguine: redeamus ad continuas, quæ intermittentibus proportione reſpondent. Quòd autem aliqua febris continua, tertiana, aut quartana dicenda ſit, oſtendere oportet. Nam id præter rationem videtur, quòd ſanguis bilioſus in vaſis putreſcat, non putreſcente pituita, aut melancholia, cùm in eodem loco contineantur, & permixti ſint. Omnibus compertum eſt, plethoram fieri, quando ex æquo omnes humores naturales aucti ſunt: cacochymiam verò, quando aliquis malus ſuccus in corpore noſtro augetur, vt pituita multa aceruatur in intemperaturis frigidis, & humidis, in otio viuentibus, in regione frigida & humida, alimentis frigidis & humidis, aut intemperanter viuentibus, & potiſſimùm in conſtitutione

frigida & humida,talis cacochymiæ constitutio à pituita dicitur.Bilis multa colligitur in his,qui tenui victu vtantur,alimentis calidis,& in æstate, & in constitutionibus calidis & siccis, in otiosa vita,sed curis plena, cacochymia esse biliosa dicitur. Sic quoq; melãcholia multa in corpore nostro colligitur, aut autumni tẽpore in frigidis & siccis corporibus, alimentis crassis,terreis,siccis vescẽtibus. Quòd si humores tales naturales sint,biliosi, pituitosi,aut melãcholici dicuntur, si verò non naturales sint,tunc cacochymi dicũtur. Cùm autẽ aliquis istorum humorum putrescit intra venas,febrẽ continuam quotidianam,vel tertianam,vel quartanam facit,quanquã aliq partes sanguinis tandem vna putrescant.Sed quia maior est copia bilis putrescentis,biliosa febris apparet,& motus manifestos bilis putrescentes habet,quando in pituitoso homine, quotidiana potiùs continua fit,quàm melancholica,eadem ratione,& quartana continua fit. Nemo enim dubitat nullum esse purum & syncerum humorem in corpore nostro, tamen dicimus aliquam esse inflammationem à sanguine, erysipelas à bile, œdema à pituita,scirrhum à melancholia.In omnibus istis tumoribus præter naturam,est aliquid sanguinis, aut pituitæ, nihilominus tamen tumores simplices dicuntur,ab humore vincente,vt inflammatio erysipelatodes,quia cum sanguine bilis peccat magis,quàm cum pituita, vel melancholia,aut œdema phlegmatodes,aut erysipelatodes, aut scirrhodes, sic febres appellantur ab humore, qui vincit & superat,vt fortè etiam in febribus,quemadmodum in tumoribus,præter naturam talis cõplexus inueniri possit, vt in hemitriteis obseruarunt, & in tertianis continuis,quartanis cõtinuis accidere potest. Fieri enim potest, vt biliosus aliquis hyeme febre tertiana continua laboret.Febris illa exquisita tertiana non erit,sed aliquid à pituita accipiet.Sed quia hæ febrium differentiæ compositæ sunt, & ex simplicium cognitione vnusquisque illas cognoscere potest,à Medicis negliguntur. Manifestum est igitur febres continuas fieri à sanguine inflammato ex putredine humorum naturalium, & putredine pituitæ,vel bilis,vel melancholiæ,& omnium istarũ febrium materia est intra venas, sed veræ febres continuæ ab hu-

ab humoribus naturalibus tãtùm fiunt. Cõtinentes autẽ intermittentibus reſpõdent, ab humoribus tum naturalibus tum nõ naturalibus. Non naturales enim humores etiã ſi à natura receptacula habuerint aliqua, ſemper tamen aliqua portio cũ ſanguine defertur, vel ob illius humoris copiã, vel ob partis illius quæ illã recipere debet, obſtructionem, vel imbecillitatẽ, vt icteritia nigra & flaua, herpetes, ſcirrhi, œdemata declarant. Fiunt enim ex humoribus non naturalibus emandatis à toto corpore, vel ob intẽperiem alicuius partis genitis. Ex hac materia febres intermittentes fiunt, quãquam aliquis conatus eſt quibuſdam rationibus monſtrare, materiã intermittentium in venis putreſcere, ſuam autem opinionem his rationibus ſtabiliebat. Si materia feb. intermittentium non eſt intra venas, cur in febrib. intermittentib. & tertianis, & quartanis puris ſanguinem mitti iubet Galenus? Cur in vrinis ſpeculamur coctionẽ? quibus argumẽtis facilè reſponderi poteſt, diſtinguendo de materia antecedente, vel coniuncta ſiue immediata. Nam materia antecedens in venis continetur, ob quam mittimus ſanguinẽ, & medicamẽto purgante vtimur nõ propter bilem illam, quæ acceſſionẽ facit: illa enim per ſudorẽ & inſenſibilẽ euaporationẽ euacuatur tãtùm. Et cõcoctionem ſpectamus in vrinis, & in excrementis, vt aliquid de cõcoctione particulari, quæ ſit in omnibus membris colligamus. Nam ſi optima concoctio in magnis vaſis fit, & in carne, & in membris cõſecutione quadam optima fieri neceſſarium eſt. Quòd autẽ materia ſit extra venas, docet rigor, horror, & frigus. Solẽt enim hęc ſymptomata fieri initiõ febris, cùm è venis deſcendunt, ac partes ſenſiles ſua qualitate afficiunt, vt vehemens illa concuſſio à bile, horror à melancholia, frigus à pituita. Quòd autem rigor indicet motũ materiæ è venis exeuntis, oſtendit Hipp. dicens: à cauſone habito rigor ſuperueniẽs morbi ſolutio fit. Soluitur autem morbus, quia materia illa quæ in venis putreſcebat, extra fertur, & ſudore euacuatur, quia extra venas erat, ſub cute in carne. Sic feb. deſinunt in infebricitationẽ, quia per ſudorem, vel in aliquibus per inſenſilem euaporationem ſoluuntur quotidiè, quod nõ fieret ſi intra venas eſſet materia. Et Hip. pro certiſſimo ſcripſit: *Lib. 4. Apho. 58.* *Lib. 4. Aph. 62.*

Quibus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluuntur. Soluuntur autẽ quotidie, quia materia est per habitum sparsa & disseminata, quæ per meatus cutis expurgatur in declinatione. Quòd si intermittens non soluatur, in continuam vertitur, ob materiæ retentionem. Satis manifestum esse puto, materiam intermittentis extra venas ferri ab ipsis venis. Sed forsan aliquis curiosus perquiret, an in carne, an in venis capillaribus id fiat. Nam si à venis magnis in capillares descendat, erit intra venas, quare vera erit illorum opinio, quam licebit confirmare hac ratione. Esse intra venas, ostendit solutio. Soluuntur sudore. Sudor per cutis meatus insensiles fluit, Cutis autem spiracula, venarum & arteriarum sunt veluti terminus & cotyledones, vt in vtero. Ergo materia intra venas adhuc putrescit. Quòd autem cutis spiracula in venas & arterias desinant, ostendit inspiratio insensilis per hos meatus cutis facta. Item dicimus sanguinem euacuare per poros cutis. Quòd si occludantur, accenditur sanguis, & putrescunt humores. Omnes hæ rationes manifestum faciunt, materiam in venis putrescere. Nos autem dicere possumus, materiam esse intra venas paruas, & cùm Gal. dicit fieri per habitũ, vel extra venas, de magnis intelligendum est. Magnæ in minores venas, humores semper trudunt. Sed re vera extra etiam capillares venas humores putrescere sic monstramus. Si bilioſa materia moueatur à venis magnis in paruas venas, cur rigorem facit? Dicimus enim rigorem fieri, cùm affatim natura acrem & pungentem humorem in sensiles partes descendere facit. Venæ capillares non magis sentiunt, quàm maiores. Quare sine rigore esset illa febris initiò. Præterea, si materia bilioſa pungens affatim mora rigorem facit, cùm ex magnis vasis in exiguas venas descendit, cur in erysipelate non fit rigor? Descendit enim affatim bilis magnis vasis in capillares. Igitur oportet humores in partes carnosas sensibiles descendere, & extra venas ferri. Quod attinet ad illas rationes à spiraculis petitas, dico spiracula aliqua esse venarum & arteriarum, & aliqua etiam in spatia cutis desinentia. His addo, quòd corpus est transpirabile, & quia meatus cutis in spatia inania descendunt, venæ & arteriæ poros in

spatia

Digitized by Google

ſpatia deſcendentibus habent, quibus nutrimentũ fundunt in carnẽ, & quibus aerẽ eliciunt. Quòd autem noſtra hæc opinio vera ſit, monſtrat inflammationũ reſolutio,& diſcutio. Scirrhi, œdemata, eryſipelata,& inflãmationes medicamẽtis calidis diſcutiuntur,& reſoluuntur. At inflammationis materia ſiue diſpoſitio,à magnis venis in minores, à minoribus in ſpatia inania deſcẽdit, vt Gal.lib.de Inæquali intemperie,de tumoribus præter naturam, atque aliis locis dicit. Sed illa materia per ſũdorem,vel inſenſibilẽ euaporationem euacuatur. Quare oportet eſſe ſpiracula ab illis ſpatiis carnis ad cutim, quibus euacuentur recrementa. Sudor eſt euacuatio carnis immediatè, & cutis,& non venarum. Quare luce meridiana clarius eſt, materiam quotidianæ, tertianæ, intermittentium extra venas eſſe, & non expurgari, niſi ſudore aut inſenſibili tranſpiratione: materiam autẽ antecedentẽ,ſanguinis fluxu vel miſſione,& purgante medicamento,& per venas,& per vomitionem, & menſes, & hæ morrhoidas. Non tamen eo inficias,quin ex venis capillaribus,& paulò maioribus,venis etiam per ſudores euacuetur,ſed hoc tantùm in diebus criticis,non autem ſingulis diebus,aut exacerbationibus accidit.

Nunc quamobrem febres aliquæ ſint intermittentes, quærendum. Item cur aliæ intermittunt duos dies, aliæ aliquot horas tantùm. Cauſſa continuitatis febrium eſt continuus feruor in ſanguine,& materiæ retentio.Nam, vt Galen. lib. de differen. febr. docet, tandiu perſeuerat febris continua, quandiu qui ei cauſſam adferunt, humores, aut ex toto conſumantur, aut coquantur: aut vtrunque patiantur. Febres intermittentes fiunt per circuitus, quia materia, quæ putreſcebat in ambitu corporis, extra venas concocta eſt & euacuata per ſudorem. Quòd autem illa euacuatio ſit cauſſa intermittentium febrium, manifeſtum eſt ex retentione. Qui enim laborant febre tertiana, vel quartana, & per impatientiam non ſudant, febris acceſſionem diuturniorem habent,& ſecundam celeriùs repetentem,& mutatur nonnunquam in febrem continuam,ob materię putridæ retentionem, quæ cùm retinetur in paruis venis, recurrit ad venas maiores,& humores putredini iam paratos in-

ficit, atque corrumpit. Hoc euidentissimè etiam ex febre quotidiana deprehenditur, in qua sudores pauci fiunt, ob id in veram infebricitationem non desinit, & secunda accessio post sex horas fit. E contrario tertiana & quartana, in quibus sudores copiosi fiunt, ob id desinunt in veram infebricitationem, & longam habent remissionem. Illa est caussa, quod in infebricitatione desinant. Sed quòd tertio quoque die in tertiana, in quartana verò quarto quoque die fiat accessio, illa euacuatio, vel alicuius putridæ materiæ retentio potest esse in caussa. Nam in tertiana continua & quartana continua fiunt exacerbationes, quæ proportione respondent intermittentium accessionibus. Nã cùm in istis inflammationibus partium nullę fiant euacuationes, non possunt referri repetitiones accessionum ad euacuationes. Nos autem dicemus circuitus accessionũ & exacerbationes ad materiæ naturam particularem referri. Quòd autem exacerbationes referendæ sint ad humorum naturam, argumento est, quòd nulli ex intemperatura morbi accessiones habent, sed dolores, febres, & inflammationes, quę ex humoribus fiunt, paroxismos, & accessiones experiuntur, vel quòd quotidiana singulis diebus fiat, in caussa est, quòd quotidie pituita moueatur. Quòd tertio quoq; die exacerbationes in biliosis fiant, bilis natura & proprietas in caussa est, quòd autem quarto quoque die, melancholiæ proprietas. Sed duplex proprietas, altera actiua, altera passiua. Quòd moueatur bilis tertio quoque die, est passiua, resistit enim putredini vsque ad tertium diem: melancholia verò, ad quartum vsque diem. Motio hæc experientia cõstat, sed à qua moueatur caussa, peculiarine an vniuersali, Medicis nondum est perspicuum. Id quod remanet in prima accessione, non potest esse caussa, quòd bilis expellatur è venis in partes sensibiles, & rigorem faciat: bene autem potest corrumpere & putrefacere id quod defluit. Si febres intermittentes fierent ex recrementis congregatis in ambitu corporis, id quod post accessionem remansit, posset esse secundæ accessionis caussa. Sed hoc non fit. Nam si fieret ex huiusmodi recrementis, cur rigor in tertiana fieret? Fit enim rigor ex sententia Medicorum, cùm materia

Digitized by Google

ria ſpargitur per partes ſenſiles. Illa autem iam ſparſa erat materia. Ideo cùm ſparſi eſſent illi humores per corpus, non debebat humorem excitare. Non eo inficias febres aliquas intermittentes fieri ſine rigore, cùm illa tantùm recrementa putreſcant, & non deſcendant è venis. Fit autem frigus, rigor, & hortor, quando materia extra venas defertur ad partes ſenſiles. Si quis huiuſce rei cauſſam euidentem requirat, hanc poſſet reddere, quòd quotidie moueatur natura ad expulſionem pituitæ, cuius maior eſt copia in corpore noſtro, quàm bilis, aut melãcholiæ. Et tertio quoque die bilem expellit & quarto melancholiam, & ad hoc, quòd non moueatur ad expulſionem, oportet eſſe aliquam notabilem quantitatem humoris noxij ad mouendam facultatem expultricem. Cùm autem melancholiæ pauca ſit quantitas, reſpectu aliorum humorum, duos dies deſiderat ad congregationem illius materiæ, vt bilis vnum diem, & pituita tantùm aliquot horas. Poſſumus & aliam rationem reddere, nempe reſiſtentiam humorum ad putredinem. Humor etiam melancholicus, cùm ſit natura frigidus & ſiccus, diu reſiſtit calori putredinali, vnde & quarto quoque die patitur acceſſionem. Secundo magis reſiſtit bilis, ſiccitate ſua, ſed propter eius caliditatem, & tenuitatem ſubſtantiæ, cituus calorem illum externum putrefacientem recipit. Pituita autem, quia humida eſt & tenax, ob lentorem non euentatur, in omnibus ſuis partibus faciliùs putreſcit, & ob id quotidie acceſſionem facit. Hoc autem referri poteſt ad illam proprietatem occultam, ſed quòd non omnino dependeat à proprietate occulta, vel quòd illa proprietas cauſſis manifeſtis iuuetur, oſtenduntur anticipationes acceſſionum, & retardationes. Si enim æger vtatur praua victus ratione, aut ſe exerceat ſupra modum, & præter conſuetudinem, acceſſionem accelerat, quia materiam mouet, quæ mota facilius calorem illum febrilem latitantem excitat.

Sed cur acceſſiones maiores, vel minores accelerantur, vel retardantur, nõ inutile erit inueſtigare. Acceſſionum longitudo & breuitas dependet à maiori materiæ reſiſtentia. Reſiſtit autem magis multitudo materiæ, ciriúſque concoquitur, aut diſſipatur pauca, quàm multa.

Item lentor vel craſſities humorum & frigiditas. Subſtantia enim tenuis faciliùs alteratur, quàm craſſa. Craſſa enim ſua craſſitie reſiſtit prohibendo, quò minus à calore in omnibus ſuis partibus contingatur. Ad longitudinem acceſſionis facit etiam corporis habitus, & virium robur. Non ſolùm enim oportet humorem diſſipari, & euinci viribus concoctricis facultatis, ſed etiam oportet materiam extra propelli. Propellitur autem virium robore, & meatus amplitudine. Quòd ſi corpus gracile fuerit, faciliùs diſcutitur humor, & acceſſiones minores facit. In habitu verò ſpiſſo & denſo, & conſtipato diuturniores fiunt acceſſiones. Materia pauca, tenuis, & quæ minùs diſtat ab humoribus naturalibus, in corpore rato & tenui faciliùs concoquitur, ſi accedat virium robur, quod concoquit, & concocta expellit. Sed hæc ſatis de cauſſis febris, nunc ad particularem cuiuſque naturam deſcendere oportet, facta tamen priùs enumeratione febrium, tam ſimplicium, quàm compoſitarum. Febres igitur ſunt ephemeræ, vel hectiæ, vel humorales. Humorales voco clarioris doctrinæ cauſſa, non putridas, vt comprehendatur febris ſanguinis citra putredinem. Sub hoc genere rurſus febres putridæ aliæ ſunt continuæ, aliæ intermittentes. Continuæ aliæ ſunt, continuæ veræ quæ vnicam acceſſionem habent citra exaſperationem aliquam, vt omotonæ, paragmaſticæ & agmaſticæ & hæ duplices, vel à ſanguinis maſſa æqualiter putreſcente, vel ab inflammatione ſanguinis citra putredinem. At veræ continuæ aliæ, ſunt quotidianæ à ſanguine pituitoſo & putreſcente intra venas. Tertianæ continuæ à ſanguine bilioſo, vel à bile putreſcente intra venas remotiores: vel Cauſus ex putredine bilis circa ventriculum & cor. Eſt & huius generis cauſus, quod ad pituitæ genus referemus. Eſt & genus febris quartanæ continuæ, cùm ſanguis melancholicus vel melancholia non naturalis in venis putreſcit. Dicuntur autem non veræ continuæ, quia habent inclinationes aliquas poſt exacerbationē, nec continuè ex æquo ægrotantem moleſtant, vt Sinochi. Omnes hæ febres ſunt morbi, vel morborum ſymptomata, quæ & ſi ſymptomata ſunt, tamen particularē aliquam deſiderant euacuationem. Soluuntur

Digitized by Google

uũtur enim vel ſudore,vel fluxu ſanguinis è naribus.Hę autem euacuationes non ſoluunt inflammationes, ſed febrem aut ſoluunt,aut remittunt, quod in plenitudine eſt manifeſtum.Nam poſt ſudorem adhuc expuunt per aliquot dies.Rurſus febres intermittentes fiunt ab humoribus non naturalibus tantùm putreſcentibus extra venas.Ob id tantùm ſunt tria genera,ſcilicet,genus tertianæ,quotidianæ & quartanæ.Si enim ichores ſanguinis putreſcant extra vaſa,tertianam intermittentem faciunt. Si ſanguis offendit,vel putreſcit,vel aſſatur. Si aſſatur,pars tenuis in bilem vertitur,& in melancholiam pars craſſa.Ob id febrem facit non exquiſitã, ſed implicatam & commixtam. Si autem ſanguis in aliquam partem colligatur,& inflammationem pariat,febrem continuam facit, tum ob vicinitatem, tum propter continuam illam effumationem ad cor. Eſt autem febris cõtinua ſimplex,& ſimiles acceſſiones habet tertianis,quia ſanguis tenuiſſimus in partes influere ſolet,tenuiſſimus autem ſanguis naturam bilis retinet. Quare non mirũ, ſi acceſſiones ſimiles tertianis dixerit Gale. Diſcernitur autem à febre bilioſa caloris ſuauitate. Nam etſi plurimus manibus tangenti ſentiatur,eſt tamen omnino mitis,ſicut is,qui in balneo contrahitur.Calor enim,qui in ſanguine fit,vaporoſus eſt,& ferè expers mordacitatis. Erunt igitur tantùm tria genera intermittentium febrium ſimplicium.Sunt & febres compoſitæ,vel ex cõtinuis,vel ex intermittentibus,& continuis ſimul.

De Synocho.

SYnochus febris eſt,verè continua, nullas exacerbationes habens,à ſanguine putrefacto, vel inflammato accenſa. Quia hæc febris cum aliis febribus ſimilitudinem quandam habet,viſum eſt hac deſcriptione delineare, vt poſſint ab aliis diſtinguere.Diſtinguitur autem facilè ab intermittentibus,cùm dicimus nullam habere exacerbationem. Diſtinguitur & à continuis intermittentibus proportione reſpondentibus. Item particula (verè continua)diſtinguitur à febribus prædictis,à ſanguine putrefacto,vel inflammato, ſeparat & diſtinguit ab ephemeris, quæ ab inflammatione ſpirituum, & ab hecticis,quæ ab inflammatione partium ſolidarum fie-

ri ſolent, & à putridis aliorum humorum. Quòd dicimus à ſanguine inflammato, differre facimus ab omnibus febribus humoralibus. Solus enim ſanguis & ſpiritus inflammantur, ſine putredine, propter cauſſam priùs traditam, ſcilicet: quòd ſanguis magis à natura ſeruetur, & fit minùs excrementitius.

Cognoſcuntur huiuſmodi febres facilè, eò quòd ſanguineam tantùm materiam, vel ſubiectum eſſe intelligimus. Nam ſtatim perquirimus cauſſas, ob quas multus in corpore noſtro congregetur. Quare ſi præceſſiſſe cognouerimus, febris materiam à ſanguine coniiciendũ. Quòd ſi cauſſa aliqua, quæ ſanguinem inflammare poſſit, adſit, vel præceſſerit, febrem certò eſſe ſcimus. Sanguis augetur vel ob bonam nutritionem, vel in his, qui ſunt optima temperatura præditi, & optimis alimentis multum ſanguinem gignẽtibus vſi ſunt, qualia ſunt vitelli ouorum, ſuccus carnis, vinum & vſus multę carnis, caſei, lactis, & alicæ. Redundat etiam ſanguis ob euacuationem aliquam ſanguinis intermiſſam, vel retentam. Nam cùm illa ſanguinis euacuatio non fit, nec magis exercetur, nec minùs nutritur, quàm conſueuit, oportet ſanguinem redundare, vt in muliere, cui retenti ſunt menſes, aut cui non fluunt hæmorrhoides, cui non fluit ſanguis è naribus vt conſueuerat, aut cui mutilata eſt aliqua pars. Redundat Vere ſanguis, ob perfectam nutritionem factam Hyeme, ob caloris naturalis robur, & in ætate florenti, & in regionibus temperatis, & non nimiùm frigidis, habẽtque plurimum calidi innati.

Inflammatur autem ſanguis ob prohibitam euentilationem, & ob fumorum calidorũ retentionẽ. Retinentur autem fumi, & non euẽtatur ſanguis ob cutis cõſtipationem. Cõſtipatur autẽ ob frigus externũ, ob ſordes cutis, ob balnea aſtringentia, vel obſtruẽtia & ob medicamẽta. Qui enim natat in aquis aluminoſis, vel pinguibus, vel argilloſis, tunc cutis facilè cõſtipatur. Non euentatur ſanguis ob nimiam copiam, nec nõ craſſitiem, aut ob carnis & pinguedinis copiã. Quare ſi hæ cauſſæ generãtes ſanguinem, & quæ eundẽ inflammare poſſint, præceſſiſſe intelligãtur, & morbus & morbi cauſſa cognoſcetur, nihil aliud ſpectandum, ſed ſtatim ad morbi cura-

Digitized by Google

curationem veniendum, quam colligimus ex morbi eſſentia, quæ contrarietatem indicat, & à cauſſa, à qua id quod conferit, intelligitur, vt Galen. de optima ſecta ad Traſib. ſcripſit. Eſſentia morbi calida & ſicca refrigerandum & humectandum indicat. Et quia nullum eſt medicamentum quod ſanguinem trahat, neq; alia eſt via, qua ſubitò ſanguinem redũdantem in corpore noſtro extrahere valeamus, neceſſarium eſt venam ſecare, idq; ſubitò, ne febris ex inflãmatione ſanguinis in putridam vertatur. Ob id Gal. duo eſſe præcipua remedia huius febris, nono methodi ſcripſit, ſanguinis miſſionem, & frigidę potionem. Sed ſanguinẽ mitti vult, ſi vires & ætas patiantur vſq; ad animi diliquium. Si autem vires & ætas diſſuadeant, duabus cucurbitulis cum ſcarificatione humeris aut naribus appoſitis, illam magnam ſanguinis redundantiam auferri iubet, & huiuſce rei cauſſam reddidit, quòd ſubitò in contrarium habitum corpus trahat, nihilque iucundius ægris & naturæ eſſe poſſit.

Miſſio ſanguinis ad ſyncopem materiam calidam, id eſt, ſanguinem & fumos calidos retentos ſubitò euacuat, à quibus caliditas illa præter naturam excitata fuerat, & quia in locum ſanguinis extracti, venæ multùm aëris frigidi, fuga vacui, extrahunt, à quo reliquus ſanguis & venæ refrigerantur, & in naturalem habitum reducũtur, extinguntur incendia, prohibetur putrefactio. Quòd autem corpus refrigeretur ex magna ſanguinis miſſione, experientia manifeſtum eſt. Calor enim tam naturalis, quàm præter naturam in ſanguine & ſpiritu ſitus eſt, mutatur igitur in cõtrarium habitum. Nam habitus calidus in frigidiorem vertitur. Iucundum autẽ eſt, & naturæ, & ægris, quia leuantur maxima abundantia ſanguinis feruidi. Verùm quia periculoſa eſt hæc ſubita mutatio, neque vires eorum ſatis perſpectæ eſſe poſſunt, cum quibus antè non ſumus verſati, ſatius erit magnam ſanguinis quantitatem non extrahere, & poſt vnam atque alteram horam, quod reliquum eſt, euacuare. Eadem enim vtilitas ſequitur. Præſtaret aliquando minorem quantitatem trahere in prima illa euacuatione, quando ſatis certi non ſumus de ſpecie febris, aut eius magnitudine, aut cùm non licuit clyſterẽ priùs iniicere,

Digitized by Google

aut cum æger aliqua cruditatis veſtigia in ventriculo habet, aut quando æger formidat magnam euacuationem, aut qui ægro aſſtat. Non ſolùm in hac febre id faciendum, ſed etiam in ea quæ à putredine ſang. fit, trahitur ſanguis vſq; ad animi defectum, in vehementiſſimo dolore inflammationis, & in euidétiſſima febre, vt Gal. iubet in lib. de experimento, & comment. in aph. 23. li. 1.

Facta igitur ſanguinis miſſione pro viribus ægrotantis vel per venam baſilicã dextri vel ſiniſtri brachij, iniiciemus clyſterem, ſi priùs non liquerit. Clyſter ſit emolliens, & modicè refrigerans. Nam qui nimiùm refrigerant, conſtringunt potiùs, quàm laxant, & hoc commune præceptũ ſit, in omnibus morbis, in quibus mittere ſanguinem oportet, vt prius iniiciatur clyſter, vel paulò poſt miſſionem, vt recrementa inteſtinorum detergantur ne venæ manitæ ſuccum crudum, vel corruptum ad ſeſe trahant, & in quibus aluus aſtricta ſit per aliquot dies, vt in his quibus præceſſit cibi corruptio, vel cruditas, non ſolùm vtile eſt clyſterem iniicere, ſed vomitione, vel conueniente medicamento, id quod in ventriculo eſt, & inteſtinis, euacuare oportet. Clyſter hoc modo parabitur.

℞. Maluæ, branchæ vrſinæ, viol. ana M. j. ſol. lac. vel cucurbitæ, vel melonum M. ß. prunorum paria iiij. ſeminis aniſi ʒ. ij flotum cordialium p. j. furfuris p. ij. fiat decoctio, in lb. j. ß. diſſ. mellis viol. lohoth de caſſ. ana ʒ. ij. olei viol. ʒ. iiij. fiat clyſter.

Si aluus ſit valde aſtricta, & facultas ſit ſopita, irritanda erit ʒ. j. ſalis communis, aut ſuccicielæ ʒ. j. ß. habet vim detergendi, & quantitate nitroſa mouendi vẽtrem. Si diues ſit, loco lohoth de caſſ.

℞. caſſ. cum ſaccharo ʒ. j. aut ʒ. ß. cath. vel ʒ. ij. ſaccharum, rub. ol. viol. & mell. viol. ponendum non roſatum propter aſtrictionẽ. Violæ refrigerant ſimul, & leniunt. Quo tempore non reperiuntur folia cucurbitæ & aliarum ponẽtur quatuor ſemina frigida maiora ad maiorem refrigerationem, ſed hoc magis in ſecundis, tertiis & quartis iniectionibus, quàm in prima. Sufficit in primo clyſtere lenire aluum & non calfacere. Et quãquam Gal. contentus ſit ſua ſanguinis miſſione ad ſyncopem, & po-

Digitized by Google

& potione aquæ frigidæ, nos in eiuſmodi febre ſolemus caloris incendium extinguere ſyr. conditis, & aliis multis remediis. Syrupi autem dentur, qui habent vim refrigerandi. Sed ex his alij id faciunt leniendo, alij conſtringẽdo, alij incidendo, alij incraſſando. Itaq; ſyr. delectum facere oportet. Deligitur ſyr. qui ægrotantis diſpoſitionibus magis conueniet. Nam non omnes ægrotantes, neque vnus & idem æger eodem modo afficitur. Sunt enim, quibus aluus liberiùs fluit, & illis iulep. Alexandrinus, & conſerua roſ. aut ſyr. capil. ven. conueniunt, ſyr. viol. ſyr. de cucurbita non conueniunt, quia ventrem leniunt, neq; his, qui bilem multam vomitione reiiciunt, vt frequenter in hac febre accidere ſcribit Gal. 9. meth.

Qui autem ſanguinem habent vitiatum, facilè in febrem putridam incidunt, quod ne fiat, ſyrupos putredini reſiſtentes damus, vt ſyr. de acetoſitate citri, de limonibus, de granatis, oxyſaccharum ſimplicem. Hi nanq; omnes refrigerant, & putredinem arcent. Quòd ſi æger ad bilem propenſus ſit, aut multis recrementis abundet, ſyrupum de endiuia, de fumo terræ ſimplicem, quia ſeroſa recrementa euacuat, damus. Iſtis ſyrupis & aquis ſimilibus, potiones matutinas paramus, quas impropriè digeſtiuas dicimus. Sunt enim alteratiuæ, & prohibentes putredinem manente ſubſtantia. Sunt quibus præſtat ſanguinem craſſiorem attenuare, leuiter incidentibus, aut acidis ſyrupis, qui refrigerando etiam incidunt. Sunt è contra, qui ſanguinem tenuiſſimum habent, quem incraſſare refrigerando expedit, non tamen vſq; adeo, vt fluxus ſanguinis è naribus impediatur. Tracto ſanguine, prima die nullo præcedente clyſtere, vel minoratiuo, ſi cognoſcamus morbũ poſſe protrahi vſq; ad ſeptimum diem, damus medicamentum purgans ad ſeroſa & bilioſa recrementa euacuanda, quæ ſolent hanc febrem in putridam tranſmutare. Sunt autem talia medicamenta, quæ citra calfactionem, & humorum conturbationem aluum laxare poſſunt. Tripheta perſica, cath. infuſio rhab. in aqua endiuiæ, decoctum pulpæ ſebeſtem & tamarind. ſyr. roſ. laxatiuus, aut ſyr. ex infuſionibus multis violarum, caſſ. cum ſem. berberis, aut aliis quæ acrimoniam eius extingunt, aut prohibent tranſmutatio-

nem in bilem. Omnium iſtorum doſis eſt ab ʒ. j. ad ʒ. j. ß. vel ʒ. ij. caſſ. verò ab ʒ. j. ad ʒ. x. rhei ad ʒ. j. ß. Sufficit hæc quantitas, quia materia euacuanda non multùm diſtat ab inteſtinis.

Quòd ſi medicus tertio demum die, vel quarto vocatus fuerit, id tentare non debet, ſed potiùs naturæ committere. Non tamen debet (ſi vires ferant) ſanguinis miſſionem prætermittere, vt docet Gal. lib. de Curandi rat. per ſang. miſſion. & 9. meth. in hunc modũ ſcribens, maxima verò continentium febrium remedia hęc duo ſunt, ſanguinis miſſio, & aquæ frigidæ potio. Verùm illa nullo non tempore, modò vires ſuſtineant. Harum enim & in pulſu, & in vrinis, & in concoctione euidentes cernuntur notæ. Febris autem eſt maxima. Quòd ſi in die critica ſigna concoctionis manifeſta præceſſerint, notæ fluxionis ſanguinis, vel ſudoris iam appareãt, ſilentium ſatius eſt habere, & naturæ totum negotium committere.

Quòd ſi nulla ſigna concoctionis appareant, aut appareant futuræ criſeos aliquæ notę, ſatius etiam erit naturæ relinquere, quia moriturus eſt, & Hipp. iubet morituros ſolis prognoſticis relinquendos. Quod ſi nullæ notæ alicuius criſeos, ſiue bonæ, ſiue malæ appareant, & morbus in dies augeatur, viréſque ferre poſſint, ſanguinem mittere opportet, in minori tamen quãtitate, quàm in primis diebus, propter vires imbecilliores.

Nam quicunque ab hac febre euaſerunt propter ſanguinis miſſionem, vel propter ſanguinis fluxum è naribus factum, liberati ſunt, vt Gal. lib. 9. meth. ſcriptum reliquit. Quare non eſt prætermittendum illud certum & tam præſens remedium, quod materiam ſimul & intemperiem aufert. Cæterùm quæ medicamenta diximus danda eſſe poſt ſanguinis miſſionem, ſi cognoſcamus morbum protrahi poſſe vſque ad ſeptimum diem, qualia ſunt triphera perſica, ea, inquam, dilui debent, vel in aqua, vel in aquis, vel in decoctione. Multò enim faciliùs deſcendunt medicamenta liquida, & minùs remorantur in ventriculo, quàm ſi in forma ſolida aſſumantur, niſi æger propenſus ſit ad vomitum, tum ſatius erit dare in forma boli. Decoctum autem magis laudandum,

Digitized by Google

dum,quàm aquæ diſtillatæ: decoctione enim determinantur medicamenta vel ad humorem,vel ad temperamentum,vt ſi quis daturus ſit rhabarbarum,quod & calefacit, & conſtringit in hac ſequẽti decoctione datum, minimè id efficiet.Nã in decocto,quæ poſſunt eius caliditatem obtundere damus,vel quæ augent, ſi quando opus fuerit,vt exempli gratia hæc decoctio caliditatem etiam laxando minuet, obſtructiones internas aperiet, & ventrem leniet.

℞.Prunorum,ſebeſtem ana paria iiij.ſemi.frig. maiorum contuſorum ana ʒ.iij. aniſi drac. j. tamarindorum ʒ.j.florũ trium cord. ana p.j.fiat decoctio.In quartario vno coll. diſſol. ſyr.viol.ʒ. j. Hæc decoctio per ſe ventrem lenit, & acrimoniam ſanguinis & bilis extinguit.Quod ſi maiori euacuatione opus fuerit ſyr.roſ.laxantium ad ʒ.ij.ponemus. Quòd ſi dines ſit,minuemus quantitatem ſyr.laxatiui,& ʒ.vnam rhei infuſi in decoctione vel aqua endiuiæ imperabimus. Hæc omnia ſeroſa recrementa & bilioſa liquida euacuant. Potuiſſem addere in decoctione iuiubas, ſed illæ nimium incraſſant. Satius enim eſt vel ante, ad humoris præparationẽ,vel poſt,ſi humor nimia tenuitate peccauerit, decoctum iuiubarũ & ſimilium adminiſtrare:quia hic morbus eſt acutus,& extremos habet labores,ſtatim tenuiſſimo victu vtendũ eſt,ob id interdicemus vſu vini,carnis,& aliorum alimentorum, quæ multum ſanguinis generant & corpus calfaciũt,ob id aquam pro vino damus,aut vinum malorum granatorum,aut iulepum Alexandrinum,pruna cocta, acida poma, præterea cocta. Concedimus cremorem hordei paratum ex pauco ſaccha.roſ.decoctum herbarum refrigerantium, vel lactucę,portulacę.Deniq; victus ratio eſto tenuiſſima.Quod ſi vires vtcunque imbecilliores talem victus rationem ferre non poſſunt,decoctum pulli aut coxæ capi,vel gallinæ,cum lactuca,vel borragine,vel portulaca,aut ſemi nibus frigidis, ſi herbæ non reperiantur, concedimus, Vti etiam poteit lacte amygd. dulc. maceratarum in aqua frigida & aqua roſa. cũ emulſione quatuor ſemin. frigid.maiorum,ne in bilem vertantur.

Quòd ſi recentes eſſent, minùs verterentur in bilem.

Est autem hoc lac dandum præcipuè his, qui dormire noctu non possunt, vt caput repleat fumis & vaporibus. Conceduntur cucurbitulæ conditæ, lactucæ, ptolones conditi saccharo, pyra condita, pauperibus etiam recentia cocta. Vinum dandum non est, nisi signa concoctionis appareant, aut dolor capitis aut delirium prohibeat, nisi ad symptomatis mitigationem, vt ad syncopem. Et cùm dandum erit, illud sit tenue, album, dilutum multa aqua. Medicus proinde ex magnitudine & vehementia morbi longitudinem poterit cognoscere, & viribus ægri exactè perpensis cogitabit, num cum tali victu æger perdurare possit vsque ad statum. Sed hoc semper in memoria habeat, morbos esse eò breuiores, quò acutiores: diuturniores verò, quò mitiores, & quò minus celeriter mouentur, minúsque grauia symptomata habent, ob id victus rationem instituet conuenientem morbo, ætati, & consuetudini.

Et quoniam huius febris præstantissima remedia duo esse superiùs diximus, scilicet sanguinis missionem: & frigidæ potionem, hic nonnulla de huius vsu dicendum, cùm & ad victus rationem pertinet, de illa verò superiùs satis diximus. Docebimus igitur quænam aqua, qualis, quanta, & quomodo danda sit, & propter quam causam detur, & quibus danda non sit. Sunt enim nostro tempore Medici quidam *psycrophoboi*, id est, frigidæ exhibendæ formidantes, quòd putent omnes aqua frigida lædi. Datur autem frigida dulcis, quæ prorsus sit gelida, & quantum bibere ægro licet, postquam coctionis signa manifesta apparuerint in vrinis, & febris est remissior non alio tempore. Danda non est his, qui crassos & lentos humores habent, qui obstructiones, qui phlegmonem, aut erysipelas, aut scirrhum, aut œdema in visceribus habent. Item, qui gulam & ventriculum, aut neruorũ genus debilia habent. His frigida non est offerenda, sed his tantùm, qui febre laborant ob cutis obstructiones, & putredinem sanguinis in omnibus venis, saltem maioribus. Cùm ergo coctionis humorum in his notas videris, audacter frigidã dabis: quippe solidarum animalis partium natura roborata, præcruditatos iam humores aggreditur, ita vt qui vtiles sint, ad nutriendum habiles,

habiles, hos quidem ad ſe trahat, inutiles verò per ventrem & cutim deiiciat. Quòd ſi etiam frigidæ aſſuetus fuerit, magna cum fiducia frigidam exhibebis, ſcilicet, experientia iam doctus, omnia viſcera eius occurſum familiariter tolerare. Nõnulli, qui potui frigidæ nõ ſunt aſſueti, propter ardentem febrem bibere coacti, nullum incommodum ſenſerunt, multò profectò minùs eorum, qui aſſueuerunt, quiſpiam lædi debet, etiam quaſi ex *epimetroy*, & actuarij vice ipſa caloris copia accedit. Lęduntur autem aqua frigida, qui parum ſanguinis, & parum carnis habent, quia celeriter ad ſolidas animalis partes peruenit, nulli, quod eius vim frangat, occurrens. Eo etiam fit, vt hecticæ febres, nec multam deſiderent frigidam. Ex his omnibus ſatis manifeſtum eſt, quæ, qualis, quanta, & quibus danda ſit frigida. Quæret forſan aliquis rationem, cur aqua frigidiſſima præſtantiſſimum ſit remedium harum febrium: febribus verò, quæ ex inflammationibus viſcerum fiunt, aduerſiſſima. Nonnulli ad concoctionem materiæ dari putant, quod falſum eſt. Nam ſi ad materię concoctionem danda eſſet, illã poſſemus dare, antequam notæ concoctionis apparerent. Eo ſiquidem tempore danda ſunt medicamenta, quæ concoquunt, non poſt concoctionem, vt medici præcipiunt. Dicemus autem id fieri ad partium ſolidarum refrigerationem, & concoctionem, & roborationem, vt verba Galeni ſuperiùs citata docent, cùm dicit, Cùm ergo coctionis notas in his videris, de quibus dictum eſt abundè in libris de criſibus, audacter frigidam dabis. Quippe ſolidarum animalis partium natura roborata, datur & ad materiæ inutilis vacuationem. Quòd autem ad euacuationem detur, quæ ſequuntur, docent. Prætenuatos humores aggreditur, ita vt qui vtiles ſunt, hos ad ſe trahat inutiles, vel per ventrem, vel per cutim eiiciat. Illud confirmat quod ſcriptum eſt, paulò ante lib. 9. meth. de incommodis aquę frigidæ, vel intempeſtiuè, vel immodicè exhibitæ. Porrò incommoda, quæ frigidam potionem intempeſtiuè, immodicéque exhibitam ſequuntur, in his conſiſtunt, quòd lentos craſſóſque humores, ſiue hi obſtructiones, ſiue puttedinem, ſiue phlegmonem, ſiue quis eryſipelate, aut ſcirrho, aut œdemate eſt

affectus,excitauerint,digeri prohibeat. Ergo quoties febris ex his accenditur, atque ad eos euacuandos frigida data,non conducit,ad præsens quidem non paruum adfert leuamen, propter quòd accensam iam febrem extinguit. Verùm quòd causſa eius adhuc perstet, aliam denuò accendi est necesſe, nonnunquam difficiliorem: propterea quòd densum ex frigida corpus est. Huius rei certissimam dat fidem experientia. Videmus enim in dies post largam aquæ frigidæ potionem sudores à toto corpore prorumpere, & recrementa per ventrem expurgari,non solùm in hac febre,sed etiam in accessionibus febrium intermittentium. Potionem aquæ frigidæ post concoctionem materiæ, præsertim in declinatione,sudores mouere experiuntur, & febrem extinguere.In principio autem refrigeraret,incrassaret & nullam vtilitatem præstaret: quia nullam euacuationem faceret. Mouet autem sudores densatis partibus interioribus, & solidis corroboratis. Partes enim solidæ humectatæ & refrigeratæ quandam faciunt humiditatem,aut vaporem ad ambitum emittunt,ex quo sudor fit:aut vaporem retentum in ambitu corporis extra propellunt, vel vt partes superiores ventriculi constrictæ,recrementa deorsum propellunt: sic venæ maiores aqua frigida compressæ,ad minores venas fumos & recrementa propellunt. In febribus cum inflammatione non conuenit, propterea quòd digestionem,& euacuationem prohibet. Nam si inflammatio vel erysipelas sit in hepate, vel splene per secessum, vel per vrinas,materiam expurgari est necesſe per meatus illos strictos, qui strictiores fiunt potione aquæ frigidæ. Vt ergo aquæ frigidæ potione commodè vtamur, danda est opera, vt partes inflammatione obsessas, aut tumore aliquo distentas exactè cognoscamus, vt aquam frigidam his, qui citra inflammationem febricitant, demus, aliis verò minimè. Est quoque vtilis hæc dignotio ad sanguinis missionem faciendam. Nam si citra tumorem & inflammationem febris fiat, nihil refert à qua parte trahatur sanguis: Sin inflammatio fit in hepate, à parte dextra. Si in splene, à sinistra, vt euentatio fiat secundum rectitudinem.

Partes

Partes autem affectæ cognoſcuntur ex tumoribus, doloribus, excretis, & functione læſa, vt Gal. lib. de locis affect. docet, ex quo loco require, ſi velis. Hactenus de aquę potione. Porrò cùm hęc febris ſit ex earum numero, quæ ſymptomata habent grauiora, horum ratione aliquid faciendum. Sunt autem ſymptomata grauiora, quæ febrem ſequuntur, dolor capitis, ſitis vehemens, delirium, vigiliæ, & in quibuſdam ſomnus profundus. Dolor capitis mitigatur oxyrrhodino, ol. viol. nenuphari. lacte muliebri recenter emiſſo, & aliis refrigerantibus. Iiſdem remediis vtimur in ſuperflua vigilia, hoc tantùm nomine differunt, quòd quæ ad ſomnum conciliandum fiunt, minùs aceti recipere debent. Quia acetum vigilias inducit. Iiſdem remediis admiſcetur albumen oui fortiter agitatum, quod quia ſuo lentore nimiùm obſtruit, ob id priore vtendum, niſi cùm acida medicamenta, vt pulueres, ſunt adhibenda. Iſtis remediis refrigerantibus, vel ad dolorem capitis, vel ad ſomnum conciliandum, non eſt vtendum ex qualibet cauſſa: propterea quòd hęc medicamenta repellunt à capite, & fortiter repellendo eruptionem ſanguinis per nares impediunt. Quam ob cauſſam ſi dolor ſexto die oboriatur, præcedentibus ſignis concoctionis, hypochondriis tenſis, facie tota rubeſcente, venis circa caput diſtentis, & arteriis multum pulſantibus, non eſt vtendum iſtis refrigerantibus ſupra caput, neque ſyrupo de papauere, ne fluxus ſanguinis è naribus (qui ſolet has febres magna ex parte terminare) impediatur. Tunc enim ſatius erit expectare diem ſequentem, in quo iam natura cœpit expellere materiam. Quòd autem talia medicamenta poſſint criſim impedire, lippis & tonſoribus manifeſtum eſt. Sedabitur ergo dolor, & conciliabitur ſomnus, ſi pars anterior capitis, illis oleis perfundatur, vel detur lac amygdalarum dulcium, vt ſuprà dictum eſt, quod poteſt ſomnum conciliare, & impetum ſanguinis non impedire, ſed potiùs iuuare.

Sitis & potionibus & inſpirationibus aeris frigidi, ſedatur. Inter omnes ſyrupos violaceus principatum obtinet, quia refrigerat & humectat. Idem præſtat cõſerua violarum, iulep. ex violarum aqua, Alexandrinum, & ſi-

miles ſyrupi, qui refrigerant & humectant, qui amari non ſunt, ſed palato grati.

Si æger ventriculum habeat imbecillum, tunc condita paramus, quibus cum aqua vtatur. Parantur autem ex conſeruis frigidis & humidis, vt ex conſeruis violarum, nympheę, florum borraginis, bugloſſ. quia humidæ ſunt, & caloris temperati. Quòd ſi aliæ conſeruæ ponantur, id fiet propter aliquod aliud ſymptoma. Sed hoc potiſſimùm obſeruare oportet in delectu harum conſeruarum, vt palato gratæ ſint, veluti quæ neque nimiùm odoratæ ſunt, neque ſaporem nimium medicamentoſum habent. Conſerua florum cichorij, quia amara eſt, reiicienda. Solemus aliquid pulverum cordialium admiſcere, vt puluerem diatragacanthi frig. vt eos, qui neque nimiùm amari, neque nimiùm odorati ſunt, neque nimiùm ſiccant, aut conſtringunt, vt puluis triaſandali, vel puluis diarrhodum abb. vel puluis diamargaritici frig. Saccharum roſatum tabellatum additur in magna quantitate. Horum autem medicamentorum paradigma tale eſt. Si ventre ſit nimiùm laxo fiat ex conſerua roſ. in maiori quantitate, ex conſerua bugloſſ. vel borrag. in minori, vt

℞. conſeruæ roſ. ʒ.ij. bugloſſ. ʒ.ß. puluer. triaſand. & diatragacanthi frigidi ana ʒ ß. ſacchari roſ. tabulati ad duplum pondus omnium. Hoc modo gratius quidem fiet conditum. Efficacius verò, ſi addatur ʒ.j. pul. pro ʒ.j. ſacchari. Si autem non ſit ventre làxato, damus ea, quæ magis humectant, vt facit conſerua violarum cum pauca quantitate puluerum: quia pulueres ferè omnes videntur reſiccare, vt

℞. conſ. viol. ʒ.ij. conſer. borrag. & nenuph. ana ʒ.ß. pul. diatrag. frig. ℈.j. ſacch. quantum ſuffi. fiat conditum. Damus cochleat vnum conditi humectati aqua frig. poſtea ſyr. diluti aqua, vel aquæ frigidæ cyathum vnum. Alij condita miſcent aquæ, & ſine ſyr. bibunt. Humectant autem aqua, quia propter linguæ & oris ariditatem quandoque deuorare non poſſunt, quandoque propter ſiccitatem oris, trachiæ arteriæ, aliarúmque partium frequentius bibere cupiunt, propter quam occaſionem illis conceditur frequens oris ablutio, cum aqua frigi-

Digitized by Google

frigida, additis aliquot guttis vini albi, vel pauco aceto. Dantur pruna, cerasa exsiccata, & in aqua macerata, vel poma in taleolas diuisa ad oris humectationem. Propter illam summam siccitatem redditur acida & scabra lingua: ad cuius asperitatem tale remedium conficitur.

℞. mucilaginis semin. psilij nigri, vel cydoniorum extractæ in aqua ros. vel viol ʒ.ß. sacch. parum, fiat ad formam lohoth, teneat sæpe in ore. Idem potest fieri ex mucilag. gummi tragacan. vel arabici. Assumuntur ista post ablotam oris ablutionem, & linguę deterſionem. Delirium fit & phrenitis, curatúrque iisdem remediis, scilicet repellentibus a capite in principio. Sufficiunt autem repellentia ea, quæ ad dolorem capitis præscripsimus, & ista solent sufficere ad curationem delirij, quod à fumis tantùm sursum elatis fieri consuevit. Ad phrenitidem verò curandam reuulsione opus est, quia est inflammatio inuolucrorum cerebri, quæ per defluxionem fit, vt omnis inflammatio fieri solet. Fit autem reuulsio sanguinis missione facta per venas cephalicas, si vires & ætas consentiant. Et si per illas totum non liceat emittere sanguinem, cucurbitulas apponemus, reuulsionis causſa, in partibus internis coxarum, & ad deriuationem collo, potiùs quàm omoplatis, vt vulgus medicorum facit. Sunt autem ponendæ supra ramos venarum, aut saltem propè, quia retractio debet fieri per magnas venas, non per capillares, per quas non potest fieri magna sanguinis euacuatio in his, qui abundant sanguine. Scarificatio facienda est post applicationem, vt sanguis ille attractus exeat, & inflammationem non pariat in parte scarificata. Et ob id rursus applicantur cucurbitulæ post scarificationem cum paruo igne, & citiùs auferuntur. In scarificatione autem facienda animaduertendum est, ne fiat supra magnas venas, neque nimiùm profunda, ne venæ magnæ aperiantur. In quibus magna timetur debilitas ob sanguinis missionem, vtendum est cucurbitulis sine scarificatione, aut strictis ligaturis dolorem inferentibus. Clysteres erunt acres & pungentes sine calfactione magna, ob id nõ probo vsum benedictæ, neque hierę picrę, quia nimiùm calfaciunt, & reficcant. Satis erit clysteri præscripto augere quantita-

tem ſucci ciclæ, vel addere ſuccum mercur. Quòd ſi cogamur fortiùs humores retrahere ad partem inferiorẽ, ſatius erit decoquere aliqua medicamenta ſimplicia, atq; laxantia in nodulo ligata, vnà cũ herb. frig. & humidis, quibus caſtigabitur nimia illa ſiccitas: nam minùs ſiccant iſta, quàm cõpoſita medicamenta ex iſtis & odoratis, qualis eſt benedictæ compoſitio, quæ eſulam, agaricum, & alia medicamenta recipit. Sic parabitur clyſter.

℞. decoct. clyſt. præceden. ℔. j. ß. cui adde parietariæ, mercur. ana M. j. agarici in panno raro ligati ʒ. j. vel ʒ. ij. & in ℔. j. collaturę diſſolue mellis viol. & ſucci ciclę ana ʒ. ij. ol. vio. ʒ. iij. miſce, fiat clyſt. Addi poteſt ſuccus mercur. loco ſucci ciclę, vel ſingulorum ʒ. j. Idem clyſter vtilis erit in ſomno prouocãdo. Si phrenitis perſeueret, nec repellatur, tunc ad topica remedia veniendum erit, ſcilicet, à repellentibus ad digerendum, ſed per media, vt in illis tumoribus præter naturam facere ſolemus, in quorum incremento, & ſtatus principio digerentia repellentibus admiſcemus, pro ratione digerendæ materiæ, vel impactæ. Quòd ſi maior ſit materiæ copia collectæ, quàm fluentis, plus digerimus, ſi autẽ plus affluat, quàm ſit receptum, repellentia digerentibus præualent. Quò autem clariùs hæc intelligantur, exempla proponam, ſi priùs admonuero partem affectam duobus modis poſſe cõſiderari, vel vt partem principem, vel vt partem ſitam in profunda parte, carne coopertam, ob cuius ſitum, quæ fortiùs digerunt, vel refrigerant, vel penetrant, vſurpantur, vt acetum, mandragora, papauer, hyoſquiamus, caſtoreum, ſpõdilium. Hæc autem ſunt extrema remedia, propter cuius partis facultatem omnia, quæ vehementia ſunt, reiicienda erunt. Pars enim princeps non poteſt ferre citra noxam ſupra modum reſoluentem. Eſt ſiquidem caloris naturalis robur cõſeruare. Sed vtimur moderatis in principio, poſtea fortioribus, vltimo loco vehementiſſimis. Moderata ſunt, quæ conficiuntur ex ol. roſomphacino & aceto, oleo nenupharino, ol. vio. de ſemine lactucæ. Fortiora præparantur ex oleo de papauere, de ſemine papaueris, & aliis frigidioribus. Vehementiſſima ex opio, mandragora, hyoſquiamo & ſimilibus. Remedia vel in forma liquida, vel in forma ſicca exhibentur.

Digitized by Google

bentur. In forma liquida, vt oleis ſupradictis. In principio, ſtatu, & declinatione, & ſemper additur acetum ad penetrationem aliorum medicamentorum, vel fiunt decoctiones ad embrocationes faciendas ex alto & ad repellendum & digerendum. Ad repellendum ſic.

℞. lactucæ M.j. fol. ſalicis M.j. florum roſ. viol. & nenuph. an. p.j. fiat decoctiò. Quandoque addimus ſemen papaueris albi, vt fortius ſit remedium. Quòd ſi radices mandragoræ, aut ſemina hyoſquiami, aut papaueris nigri addideris, extremum erit.

Hac embrocatione vtimur in delirio, phrenitide, & ſuperfluis vigiliis. Quòd ſi primæ deſcriptioni adiiciantur flores ſtechados, & roriſmarini, vel chamomillæ, vel ſaluiæ, repellit ſimul & digerit. Quòd ſi ex hac decoctione detrahantur aliqua infrigidantia, & augeantur calefacientia, medicamentum erit fortius, & digerens. Sin in totum auferantur repellentia, & addantur aliquæ herbæ aut radices calfacientes magis, & digerentes, fortiſſimum erit, veluti ſi radices iridis, ſpondilij, calami aromatici, aliorúmque odoratorum addantur.

Hoc remedio tãtùm in declinatione phrenitidis vtẽdũ, & in augmento, & in ſtatu lethargi, aut ſomni profundi, aut aliarũ affectionum cerebri frigidarum. In forma ſicca cõficiuntur pulueres, quibus inſpergitur caput, vel cũ albumine oui excipiuntur, & frõti applicantur, vt

℞. roſ. rub. viol. nenuphar. an. ʒ.ij. ſeminis lactucæ ʒ.iij. miſce, fiat puluis.

℞. ſeminis papaueris albi & nigri an. ʒ. ij. addantur ſupradictæ, & inſpergatur caput, vel excipiantur albumine oui, & applicentur fronti. Vel ſolemus perfundere caput oxyrrhodino, deinde inſpergimus pulueres. Vel in ſtatu & declinatione pipionem, vel catulam capiti apponimus poſt inſperſionem puluerum digerentium & reſoluentium. Puluis talis erit.

℞. rad. iridis, calami aromatici ana ʒ.j. garyoph. ʒ.ß. ſandal. omnium ʒ.j. florum camomilæ, anthos, & ſtech. an. ʒ.ß. miſc. fiat pulu. Inſpergatur caput. Poſtea ſuperponatur catulus aut pulmo veruecis, aut pullus gallinaceus. Si hic vltimus pulu. miſceatur primo, fit medicamentum medium, quo vtuntur in ſtatu.

De Syno.ho putri.

HÆc febris oritur à ſanguine, ſed qui manifeſtæ putredinis indicia præbet. Quare, à non putri diſtinguitur, magnitudine & vehementia. Nam propter putredinem calor increſcit, & acrior redditur multò. In curatione primas tenet venæ ſectio. Sanguis igitur ſine mora detrahendus eſt, copioſior, quàm in altera ſynocho, vt inhibeatur putredo, & calor ex ea contractus extinguatur. Gal. phlebotomiam celebrat, quæ fit ad animi deliquium, ſed genus hoc remedij cœpit iampridem eſſe ſuſpectum, neque enim tantum commodi habet, quãtum periculi: cuius rei fidem facit ipſa experientia, & quorũdã triſtis exitus, qui cùm ex multi ſanguinis euacuatione, animo defeciſſent, nunquam poſtea reuocari, aut ad ſeſe redire potuerunt. Quo quidem caſu nõnulli medici, alioqui celebres, in ſumminũ dedecus inciderũt. Quapropter illa vacuandi ratio vt temeraria, & periculo plena, ita nunc meritò damnatur. Longè igitur tutius eſt, quod à peritiſſimis Medicis præcipi ſolet hodie, venæ ſectionem repetere, vel paulatim, & per interualla ſanguinis tantum auferre, quantum ægri conditio, morbique ſtatus exigit, & ægri robur. A phlebotomia ſtatim vel paulò ante, aluus emollienda eſt clyſtere ſuprаſcripto. Poſtridie leui quodam medicamento, vt bolo ex caſſ. vel catholico minuenda materia. Tunc exhibendi ſunt ſyr. qui putredinem prohibeant, cuiuſmodi ſunt ſyr. de acetoſitate citri, de limonibus, de berberis, de acetoſa, & aliis id genus: quibus miſcendæ ſunt aquæ refrigerantes, & putredinem arcentes, vt aquæ acetoſę, roſ. & iiſdem ſyr. nenuphar. de cichoreo, endiuia ad ſitim leniendam vti commodè poſſumus. Quartus dies diligenter obſeruandus eſt, nam ſi materia manifeſtæ coctionis futuræ, & criſis indicia præbeat, ſperandum eſt, vt die ſeptimo morbus iudicetur. Tunc enim materiæ morbum facientis, quãta maximè vi poterit, euacuationem aggredietur natura. Fiunt autem excretiones, hæmorrhagia, alui profluuio, vomitu, copioſis vrinis, ſudoribus. Harum excretionum notæ, ex Galeno & aliis peti poſſunt, quocirca memoria teneri oportet, vt qualis, & per quam viam criſis fieri debeat intelligamus. Cæterùm criſis, quæ die ſeptimo ſolet

Meth. lib. 9. lib. 4.

ſolet accidere,non dubiam ſpem ſalutis oſtendit.Quòd ſi die ſexto accidit,etiamſi coctionis ſigna præceſſerint, ea tamen infida ſemper eſt,& imperfecta. Nam vel recidiuam facit,vel ægrum iugulat. Sed magis exitialis eſt,& mortem præſentem oſtendit, ſi ante coctionis ſigna acciderit. Nonnunquam huius febris initio,ventris fluor oboritur,qui ſi magnus eſt, & copioſus, vires ita diſſoluit,vt poſtea coquendo morbo ſint impares.

Quòd ſi alui fluor fiat à multitudine materiæ, nec diutius perſeueret,morbum facit breuiorem. Si verò à maligna prauáque materia excitetur, ſubitò interimit. Soluitur quandóque hæc maculis quibuſdam purpureis in ambitu corporis erũpentibus, quæ ſi die critico poſt ſigna coctionis appareant,certam ſalutem, aliàs mortem portendunt. Hæc igitur nobis ſumma attentione conſideranda ſunt, vt temeritatis & ingnorantiæ ſuſpicione careamus.Porrò habẽda imprimis ratio viriũ,ne deficiant. In hunc vſum variæ remediorum formæ inſtitui ſolent à Medicis, ſed nullis frequentius vtuntur, quàm conditis,quibus vires inſtaurant, cor muniunt,ſi rim temperant. Sint autem condita iucundo,quoad licet,ſapore,vt his tum facilius vtantur ægri, tum lubentius.Quibus in febribus & præſertim acutis ſic ſolet eſſe deiecta appetentia, vt omnia ferè,ac præſertim parùm grata faſtidiant,ac deiiciant. Itaque ineptè faciunt, qui maiori menſura,quàm par ſit, conditis, conſeruas miſcent amaras,pulueres valdè odoratas, qui ſapore quodam medicamentoſo diſplicent.His enim vel non vtendum,vel parcè admodũ,addito etiã multo ſaccharo, vt ſapor inſuauis,& odioſus tegatur,ne guſtũ offendat,vt,

℞.conſ.rad.bug.(quæ idcirco omnibus conditis miſceri poteſt,quod ſit temperata)ʒ.ß.Cõſeruæ capil.ven. (quæ vires reſtaurat & corroborat) & acetoſæ ana ʒ.ij. pul.diamargariti frigid. ʒ. j. pul. diatragacanthi frigidi ʒ.ß.ſacchari roſ.tabulati quart.ß. fiat conditũ. Conſeruæ capil.ven. & cichorij pondus exiguum eſſe oportet, quòd altera propter amarorẽ ingrata ſit, altera propter ſiccitatem non facilè alteretur.Saccharum roſ.in febribus vtilius eſt,quod nõ ita facilè in bilem vertitur.Præterea in hoc condito modus ſacchari augeatur, vt con-

ſeruæ cichorij amaritudo muniatur. Quod ſequitur, proderit, vbi aluus nimis fluit, vel ventriculus propter laxitatem eſt imbecillior.

℞.conſ.roſ.ʒ.j.nympheæ & florũ bugl.capil.ven.an. ʒ.j.pul.diamarg.frig.id.& triaſand.an.ʒ.ß.coral.rub.in tenuiſſimum puluerem redacti ʒ.j.ß.ſacch roſ.tabulati, quantũ ſufficit.Hic exiguo ſaccharo eſt opus, quia nulla conſerua, nec pul. ingratus ponitur,vt pul.de corde cerui vel bouis, fragmentorum lapidum precioſorum, & ſimilium,quibus maximè vtimur in delicatis,& morioſis hominibus,quia omnia medicamenta ſapore prædita reſpuunt,& aſpernantur. Conuenit autem horum vſus,cùm roborandum & deſiccandum eſt citra calorem. Sequens conditum aluum humectat & lubricat.

℞.conſ.vio.ʒ.j.conſ.florũ bugl.ʒ.ß.pul.diamargarititi frigidi,vel diarrhod.abb.ℨ.j.ſacch.q.ß.Non debẽt condita multũ ſoluere,alioqui non roborarẽt.Pro delicatis.

℞.conſ.rad.borrag.bugl.an.ʒ.ß.pul. margarit. non perforatarum ʒ.j.coralli, ſi ſit reſtringendum, ʒ.ß. criſtalli,ſi ſit refrigerãdum,tantundem, oſſis de corde cerui vel bouis ℨ.j.ſacchari quantum ſufficit,fiat cõditum.

℞.myrob.conditorum numero viij.carnis cydoniorum conditæ ſaccharo ʒ.j.conſer.roſ. ʒ.ij coralli.rub.ʒ.j.ß.pul. diamargaritonis frig. ʒ.j. ſacchari roſ.tabulati q.ß.Poſſunt addi trochiſci conſtringentes,vt de ſpodio, de terra ſigillata,& ſimiles. Sed quia ſunt iniucundi ſaporis,præſtat eos miſcere pilulis, vel opiatis.Hæc opiata vtilis eſt in magnis alui fluoribus, à quib. periculum eſt, ne vires omnino labefactentur, aliàs non licet vti multũ aſtringẽtibus, quia criticas excretiones impedit.

De *Cauſo*.

CAuſus duplex eſt,Alter à bile, vel ſanguine bilioſo putreſcẽte in magnis vaſis cordi, & ventriculo proximis: Alter à pituita ſalſa naſcitur, & ſub finem Autumni,vel Hyemis frequentiùs accidit, præſertim poſt multos & graues labores,poſt multas inedias, medicamenta calida & ſicca,ac alimenta, aliáſque deniq; cauſſas,quæ humores etiam frigidos accendere poſſunt.

In curatione primùm videndum eſt, an conueniat phlebotomia,& cõuenit maximè, ſi febris ſequatur inflamma-

ſlammationem partis internæ, ſi plethora adſit, & cætera conſentiant. Alioqui non temere ſecanda vena, ne ſeparato ſanguine bilis excandeſcat. Ex medicamentis eligi debent cholagoga mitiora, & quæ bilis acrimoniam obtundant, vt caſſia extracta vel cum decoctione ſemin.berberis, vel mixta cũ decocto tamarindorum, & ſebeſten. Vt autem ſit facilior purgatio, clyſter priùs ſupponatur. Vtilis eſt hæc potio.

℞.prunorum, ſebeſten ana nume. x. tamarindorum ʒ.j.quatuor ſeminum frigid. maiorum ana ʒ. j. florum cor.p.j.fiat decoctio in aqua vio.vel endiuiæ & in ʒ.iiij. colaturæ diſſ.ſyr.roſ.laxatiui ʒ.ij.fiat potio. Addatur interdum ʒ.ß.ſyr.viol. Poteſt dari bolus ex catholico vel diaprunis ſimpl. Quòd ſi imbecilliora videantur, vel quòd aluus ſit nimis aſtricta, vel quòd æger leuioribus medicamentis non facilè moueatur, adiici poteſt ʒ. j. diaprunis ſol.vt elect.de ſucco roſ. Niſi enim medicamento aluus ſoluatur, plus nocet quàm profit. Ab vſu calidi medicamenti (qualia ſunt prædicta) proderit exhibere poſtridie ʒ.ij. ſyr. viol.cum decocto hordei, vel lactucæ, vel alterius herbæ, cui par facultas inſit, vt veſtigia caloris auferantur. Sciendum verò in his febribus ardentibus, & aliis, in quibus ante quartum diem non eſt miſſus ſanguis, plus conducere, vt aliquid è materia morbum committente detrahatur. Sic enim materiam reliquam natura faciliùs cõcoquit. Sed hoc potiſſimùm debet fieri, cùm bona pars materiæ in ventriculo, & circa vias cõmunes continetur. Ea nanq; tunc turgere dicitur. Materiæ in dictis partib. contentę ſigna ſunt, ſitis, ardor, morſus ventriculi, vomitus biliоſus, qui ſæpe initio huius febris accedit, eámq; breuiorẽ, & facilioré curatu reddit. Vulgus Medicorũ temere rheum, & myrob. vſurpat, cùm hæc biliоſis morbis ſint aduerſiſſima, niſi vi aſtrictoria, quã habent ſpoliẽtur. Vt ſi coquatur rhab. in aqua endiuiæ vel in eadẽ maceretur, & leuiter exprimatur miſceatúrq; aliis detergentibus ac leniẽtibus, & ſic præparato non incõmodè licebit vti. His etiã minus cõuenit mãna, quæ in bilem facilè vertitur, cùm mellis naturã referat. Caſſia verò, etſi dulcis ſit, tamẽ propterea quòd humida eſt, habétq; aliquantulum ſaporis acidi,

Rhabarb. biliоſis feb. contrarium.

non eſt contemnenda, præſertim ſi extrahatur ea ratione, quam diximus. Ad alterationẽ, antiqui frigida aqua vtebantur, nos verò attenuantes ſyr. præſcribimus, cuiuſmodi ſunt de nymphæa, viol. de acetoſitate citri, de limonibus, de endiuia, de granatis, de agreſta, de acetoſa, de berberis. Ex his magis idonei & conuenientes naturæ & ſymptomatibus eligantur. Vt in delirio, ſumitur ſyr. de nenuphare, de papauere. In ſpirationis difficultate, ſyr. viol. præfertur. Si verò nullũ ſymptoma vrgeat, ſine diſtinctione prædictis ſyru. vti permittitur. Habendus eſt ſimiliter delectus aquarũ quibus ſyrupi diluuntur. His rectè inſtitutis, criſis expectanda eſt, videndum quo excretionis genere, & qua via fieri debeat, ne quid à nobis tentetur, vnde naturæ impetus impediri poſſit, cui potiùs ſuppetias ferre æquũ eſt, ſi forte propter imbecillitatem tardius moueatur. Sub finem ſeptimi dici ſolet rigor accidere, qui ſi natura & vires valeãt, & præceſſerint ſigna coctionis, & ſequatur ſudor, morbũ finit, aliàs pernitioſus eſt. In magna vitiũ imbecillitate præſcribi ſolent à Medicis reſtaurantia vulgò dicta, ſed in his parandis multi aberrant. Quidam diſtillata ſeruant parata citra vllam vtilitatem: quãdo hæc facilè corrũpuntur. Alij ex contuſis carnibus teſtamẽtaria ſolida parant, ſed hæc non conueniunt in morbis acutis, in quibus liquidiora, & coctu faciliora dare conuenit, vt vires faciliùs reficiantur. Nonnulli in vaſe duplici eadem reſtaurantia parant, idq; rectè, ſed hoc reprehendi debet quod carnes crudas pulueribus permiſcẽt, & ſimul decoquũt. Nã priùs puluerũ vis euaneſcit, quàm caro cocta ſit. Sic igitur commodiùs reſtaurantia parari poſſunt. Sumatur decoctum gallinæ, pullive, vel faſiani, & huic aquæ cõſeruę roſ. pulueres miſceãtur, atq; hæc omnia ſimul in vaſe duplici bene obſtructo leuiter coquantur.

Vtiles conſeruæ, quæ cordi robur addunt, & vitium humorum caſtigant, vt conſerua roſ. nenuph. bugloſſ. viol. acetoſæ. Pulueres conueniunt, vt diamargariti frigid. de gemmis, diarrh. abb. triaſandalo. diacamerum, confectio alchermes. Ex his eligendi ſunt minùs calidi. Gratiores verò minimo pondere miſcendi ſunt, & aliquo frigido corrigendi. In horum omnium delectu obſer-

Digitized by Google

obſeruandum eſt, quod ſuprà meminimus, in fyr. Sed imprimis habenda eſt ratio vitium & ſymptomatum, quæ circa ſtatum ſolent eſſe valentiora. Symptomatis verò non tantùm præſentibus, ſed etiã futuris occurrendum eſt, & his præſertim, quibus multum ſubſtantiæ deperit, & diſſipatur. Igitur in magnis alui profluuiis, à quibus vires diſſoluuntur, vt peſſimis, aqua roſ. acetoſæ, corallo & aliis quæ roborant, ſimul & leuiter aſtringũt, vtimur, nõ quidem, vt materiã biliioſam retineamus (ſic enim naturæ conatus impediretur) ſed vt illũ impetum vehementiorẽ moderemur, ne vires tam imbecillæ euacuationi ſuccumbant. Reſtauratiuũ ſic præſcribi poteſt.

℞. conſeruæ bugloſ. ʒ. ij. conſeruæ viol. nenuph. ana ʒ. ß. diamargaritonis frigidi ʒ. iij. pãniculos auri numero iiij. decocti capi perfectè cocti ℔. ß. aquæ roſ. viol. nymphææ ana ʒ. iij. Si vires valde ſint imbecillę, & multa ſit calidi innati diſſipatio, proderit addere parum vini albi. Ponantur omnia in vaſe vitreo diligenter obturato & fiat leuis decoctio. Si adſit immodicus alui fluor, vel futurus metuatur, vnde periculum ſit de virium iactura, miſceri poteſt aqua prunellorum, vel cuſpidum roſ. & conſerua roſ. loco viol. Corall. etiam. Si delirium infeſtet, loco aſtringentium poni debet aqua lactucæ vel nymphææ. Si vigiliæ torqueant, addi poſſunt ſemina, vel capita papaueris albi, vel ſemen lactucæ. Si calor vrgeat, licet addere cryſtallum, ſemen citri etiam.

Fiant etiam epithemata, quorum vſus eſt in vigore acceſſionis, calore per vniuerſum corpus fuſo, admouebuntur hæc, cordi, & hepati.

PRO CORDE.

℞. aquæ bugl. ʒ. ij. aquæ roſ. viol. nymph. ana quart. j. trochiſcorum de camphora ϑ. j. pul. diamargaritonis frigidi ʒ. j. Poteſt addi modicum vini albi: hæc, madefacto panno, regioni cordis applicetur. Quidam puluerem ſimplicium medicamẽtorum epithematibus miſcent, & puluerem ſandali, corall. oſſis de corde cerui.

PRO HEPATE.

℞. aquæ cichorei, endiuiæ, ſolani, lactucæ ana q. j. triaſandali ʒ. j. aceti parum, miſce, loco vini ponatur acetum: quia non hic metuitur aſtrictio, quemadmodum

in thorace. Ob id miſcentur quoque aſtringentia epithematis hepatis, vt ſemen acetoſ. berberis, portulacæ, endiuiæ, ſcariolæ, corallus etiam, & abſynthium, niſi vehemens febris prohibeat. Epithemata thoraci admouentur, quando in eo caloris acrimonia & ſiccitas eſt corrigenda. Hoc ipſum fieri ſolet in hecticis, & aliis, quibus eſt magna ſiccitas corrigenda totius pectoris. Fiunt autē epithemata pro pectore ex decoēto hordei, vel quatuor ſeminum frigid. vel in aqua viol. vel bugl. addita tertia parte ol. violati, vel amygdal. dulcium.

In hecticis pro pectore.

℔. decocti hordei quart. j. olei viol. q. ß. miſce, intincti panni, thoraci admoueatur. vel

℔. aquę viol. ℔ b. ß. ol. viol. ʒ. iij. agitentur ſimul valde, & fiat, vt ſuprà.

Pro hecticis.

℔. hordei mundati p. j. florum viol. p. ij. fiat decoctio in ℔ b. ß. Adde olei amygdal. dulc. quart. ß. olei violati ʒ. j. ß. miſce, fiat vt ſuprà.

De tertiana exquiſita.

HÆc febris vel eſt continua, vel intermittens. Illa curatur eadem ratione, qua febris ardēs. Mittitur ſanguis, ſed parcior, lenitur aluus, alteratur corpus, ſymptomatis occurritur. Intermittens rurſus in duo genera diuiditur, altera exquiſita & legitima, à ſyncera bile effuſa extra venas, & ad partes ſenſiles delata. In hac inutilis eſt venæ ſectio, niſi adſit plethora. Galenus tamen in omni febre putrida ſanguinē mitti iubet, & in hac etiam, ſed nō ante tertium paroxyſmum. Verùm hoc non rationi conſentaneum cuipiam videri poſſit. Cùm enim febris hæc, ſeptem circuitibus terminetur, poſt tertiam acceſſionem, ſtatus vel adeſt, vel inſtat, quo quidē tempore Hipp. quieſcere conſuluit. Itaque primùm ſi venæ multùm ſanguine turgeant, nō video cur ſtatim ſanguis mitti non debeat. Quod ſi ex Galeni conſilio venam ſecueris, vel medicamentū purgans dederis poſt tertiā acceſſionē, quoniam proxima eſt quarta acceſſio, grauior futura eſt, id tibi fuerit prædicendum, vt calumniæ occurras, & ne quis mali deſperati culpam in te conferat.

Ante phlebotomiam, clyſtere ſimili prædicto aluus eſt

eſt molienda, poſtridie ſyr. concoquentes exhibendi. Quòd ſi æger nauſeat,& illi os amarceſcat, vomitus excitetur cũ ſyr. acetoſo, & aqua tepida. Si ab aceto, metuitur ventriculo, eius loco dari poteſt ſyr. vio. qui relaxando etiam vomitum prouocat. Poſt ſyr. concoquentes, portio quædam materiæ, leui quodam medicamento ſubducenda eſt, vt catholico, vel decocto deſcripto capite ſuperiore, vt ſyr. roſ. laxatiuo cum aqua graminis, aut endiuiæ vel de cocto quatuor ſeminum frigidorum.

Reuocandum in memoriam, quòd ſupra de rheo & aliis aſtringentibus medicamentis monuimus capite de Cauſo. Corpore leuiter purgato, repetendus eſt vſus ſyruporum attenuantium, qualis eſt ſyr. endiuiæ ſimpl. & compoſit. in magna obſtructionis ſuſpicione. Conuenit ſyr. acetoſus, capilli veneris, violatus, oxyſaccharа,& alij id genus, qui in aquis alterantibus diluuntur. Vbi materia concocta eſt, vrinis & ſudoribus vacuetur, &, vt commodiùs fiat, vtendum eſt ſyr. bilem attenuantibus,& aperientibus, vt ſyrupo endiuiæ compoſito, ſyr. de bizantiis cum aqua graminis, & endiuiæ. Si aluus reſiſtat, tertio quoque die clyſtere molienda eſt. Syrupus violatus, quia multum eſt humidus, præcipuè in potu dandus, vt ſyr. acetoſus ſimplex, & in magno feruore iulep. Alexandrin.

Hæc febris ſudoribus copioſis: vt plurimùm, finitur. Quare poſt tertiam aut quartam acceſſionẽ, ſi apparuerint ſigna coctionis,& purgatio præceſſerit, vinũ album & tenue,& plurima aqua dilutũ in declinatione paroxyſmi dandum eſt. Curata febre, ſi quid adhuc bilis reſtet, vnde periculũ imminet recidiuæ, detur medicamentum ſuprà præſcriptum initio febris ardentis, aut aliquanto fortius. Cùm verò in hac febre hepar immodicè calefiat, ad eius refrigerationem dandę ſunt tabellę triaſand di & diatragacan. frig. bibendũ parum aquæ endiuiæ, & cichorei. Syrupus acetoſus ſimplex, & compoſitus, ſi per ſe, vel cum aqua exigua dentur, potenter mouent ſudores, vel ventrem ſoluunt, & de fumaria, de cichor. alioqui ſi cum multa aqua diluantur, ſunt minùs efficaces. Vſus horum aperientium præcipuus eſt in declinatione, alterantium & leuiter aperientium in principio.

D tertiana ſpuria.

TErtiana ſpuria fit à bile mixta pituitæ, & interdum a bile vitellin.. In hac febre magnæ ſunt obſtructiones,& cruditates.In ventriculo autē & inteſtinis maxima materiæ pars cōſiſtit. Quamobrem laudantur hic clyſteres, quibus tertio quoq; die repetitis non paucos curatos vidimus.Si venæ multùm diſtentæ appareant, mittendus ſanguis poſt excrementorū vacuationē,quæ in ventriculo & inteſtinis cōtinentur.Qui ad vomitum prochues ſunt,is vomitus excitādus , alioqui detur clyſter molliens,cui ʒ. ij. vel iij.agrici miſceantur , vel ſic.

℞.caſſ ʒ.j. diaph.ʒ.j fiat bolus,vel cum decocto cicerum rub fiat potio,vel dentur ʒ.ij. vel iij. ſyr. roſ. laxatiui,cum decoctione fœniculi , aniſi, petro. Vel ſi calor vehemens eſt,cum aqua graminis vel aſparagi,vel cum aqua borraginis,bugloſſ.& ʒ ß cinamomi.Minuta materia concoquenda ſyr.& iniectionibus. Syrupi conueniunt ſine calore aperientes , & refrigerantes ſine aſtrictione,qualis eſt ſyr.endiuiæ ſimpl.capilli veneris & vehemētiores.Syr.de bizantiis, endiuiæ compoſitus , acetoſus ſimplex & compoſitus,qui miſcētur aquis, vt ſunt endiuiæ cich graminis,ſcariolæ,aſpar.apij , petro.Poterunt inungere ventriculum,& totum ventrem , & interdum his ſyr.vino albo mixtis. Præparata materia detur medicamentum ſuperiore fortius , vt ruſt co & fortioribus electuarium de ſucco roſ. addito agarico , diach. indo maiore,& catholico. Delicatis detur hæc potio.

℞ glyc.polyp.ana ʒ.vj.medullæ carthami ʒ. j. ſennæ ʒ.ij.agarici ʒ1 fiat decoctio. In quart. j. diſſ. rhab. infuſi in vino albo,vna parte decoctionis , ʒ. ij. cinamomi ℈.ij. miſce,fiat potus. Poteſt etiā fieri ex memoratis electuariis vel cōfectionibus bolus. Si poſt has euacuationes febris adhuc perſeueret,vrinę ciendę ſunt aqua graminis,aſpar. & petroſ. Si verò febris curationi reſiſtat , tandem ad ſyr.compoſitos veniendum , qui obſtructiones referent,& cruditates concoquant,& reliquam materiam vacuent. Huius generis ſunt ſyr. de epyth. de fumaria compoſitus, de cich.cum radiculis. Etiam in obſtructionis ſuſpicione reſciendi ſunt ſyr. qui myrobal. recipiunt,niſi caſtigetur eorū aſtrictio, aquis aperientibus

Digitized by Google

bus, vel decocto ſupradicto, vel aliquo ſyr. aperiente, vt,

℞. ſyr. fumariæ compoſiti, vel de epith ʒ.vj. ſyr. de bizant. vel endiuiæ compoſit. ʒ.ij. vel loco ſyrup. addimus aquam end. apij, petro. grami. aſpar. oxalidis, vel ſic.

℞. rad. petro. aſpar. grami. cichor. & acet. ana ʒ.ij. herbarum capill. cich. end. bugl. borrag. agrim. ana M.j. betho. M.ß. quatuor ſemin. frigid maiorum ana ʒ.iij. apij, petro. aniſi ana ʒ. j. paſſ. prunorum ana paria x. agarici trochiſcati ʒ. ß. tamarindorum, ſenæ, ſemin. carth. ana ʒ.ij. florum cordial. & chamo. ana p. ij. Radices macerentur aqua & aceto, & in eadem infuſione fiat decoctio. In ℔.j. collaturæ diſſ. ſaccha. q.ß. fiat ſyr. arom. cum cinamomo & pul. diarrh. Quoniam hoc ſyr. vtendum eſt, diutius eius altera pars mediocriter alteranda, de qua capiat alternis diebus. Pars altera perfectè coquatur, & ſeruetur vſui, capiat ſemel in hebdomada cum decoctione cicerum rub. vel aquis memoratis.

Hæc febris vix fieri poteſt ſine offenſione partium naturalium. Itaque ad refrigerandum & alterandum datur electuarium triaſandali diarrh. abb. diamarg. frigid. Si magis refrigerandum eſt, conuenit electuarium diamargaritonis frig. Si magis roborandum, diamargariti. Ex his mixtis fiunt quoque electuaria, vt ſi ſint obſtructiones aperiendæ, vel opiatæ, vt ſi ſit refrigerandum, & obſtructiones aperiendæ.

℞. diatrag. frig. ʒ j. diarrhodi ʒ.ß. triaſand. ℈.j. Si roborandum & refrigerandum, miſce diamargar. frigid. cum diatragac. & cum ſaccha. diſſ. in aqua cichorij vel endiuiæ, vel abſynthij, fiat electuarium per tabulas, capiat vnam, ſuperbibendo parum vini albi, vel aquarum prædictarum. Si faſtidiat tabellas, confici poteſt iulep. ex aquis memoratis.

℞. aquæ cich. endiuiæ, bugloſſ. ana qr. j. ſacch. quantum ſufficit, fiat iulep. aromat. cum ʒ.iij. triaſand. & ʒ.j. diamarg. frig. Hoc roborat & refrigerat. Toto morbi decurſu vtendum eſt, tertio aut quarto quoque die clyſtere ſequenti.

℞. mal. betæ, pariet. an. M.j. mercur. M.ij florum cordial. & cham. ana p.j. quatuor ſeminum frigid. endiuiæ, aniſi, fœniculi ana ʒ.ij. agarici trochiſcati, in fine deco-

ctionis positi ʒ.iij. in colat diss. mell. ros. vel saccha.vel cath.ʒ.j.ol.chamo.ʒ.iij.fiat clyster.

Sed quoniam hæc febris in multos dies extenditur,& molestum esse potest tam frequenter vti tyr. fiant pil. ad eradicationem materiæ. Hæc verò componi debent ex aperientibus,& his quæ bilem & pituitam detrahunt,vt

℞.agarici trochisc. ʒ.iij. succi agrimoniæ, petro.ana ʒ.ß.spicæ celti.scœnanthi, cinamo. ana ʒ.j. rhab.tenuiss. pul. & irrorati aqua endiuiæ ʒ.ij.cum syru.laxatiuo fiant pilulæ, de quibus capiat tres semel in hebdomada, ante cœnam vel prandium.

Hæ pilul.ab aliis differunt, quòd minùs calfaciunt,& astringunt.Rubea trochiscata Nicolai,& folia bursæ pastoris, si post vniuersales purgationes carpis admoueantur, hanc febrem depellunt. Idem præstat dentilaria, & ea species thlaspi,quæ similis est bursæ past. Terantur simul cum sale & aceto,& carpis applicentur.

De quotidiana continua.

HVic febri, quemadmodum & aliis omnibus continuis,venæ sectio competit,si vires & alia permiserint. Sed quoniam multa pituita solet intestinis hærere, proderit ante phlebotomiam, vel statim post clysterem iniicere,cui emolliendi,& detergendi vis insit,vt,

℞.mal.mercu.pariet. betæ ana M.j.pass.fic.ana paria xx. anisi,fœnic. ana ʒ iij.florum cord & champ.ana p.j. hordei integri p.ij.fiat decoctio.In ℔.j.collaturæ dissol. mell.ros.& sacch.rub.ana ʒ.ij. succi betæ ʒ.ij.salis communis ʒ.ij.ol.cham.ʒ.iij.misce,fiat clyster.

Hic primò conuenit, in progressu verò addendum est aliquid agar. vel medullæ seminis cartha. si aluus nimis astricta sit. ʒ. ij. diaph. quod vacu. pituitæ aptius est, quàm bened.vel hiera picra. Hæc enim plus æquo calfaciunt. Circa statum cautiùs est agendum, præsertim si suspicio est de alui profluuio, quo febris hæc non rarò soluitur.Tunc igitur cauendum ab acri clystere. Hic humor concoquendus est moderatè detergentibus, incidentibus & aperientibus.Et quia magna putredo subest vnde calor plurimùm augetur, vtendum refrigerantibus. Detergunt mel ros,col.hydromel. Incidunt & aperiunt, oxymel simpl.& compositus. syr. acetos. simpl. de bi-

Digitized by Google

de bizantiis, capill. veneris. His admiſcentur, cùm magnus eſt calor, ſyr. endiuiæ ſimpl. & compoſitus, vel aquę refrigerantes. Ante vſum ſyrup. materia eſt minuenda, duobus à phlebotomia diebus interiectis. Cùm enim ſoleat longior eſſe febris hæc, non ſtatim à phlebotomia purgare conuenit, nec continuis motibus ſubitò & repentè factis, nimiùm humores agitentur. Poteſt autem minui materia decocto ad pituitam parato, cui vel catholicum vel aliquid diaph. miſcetur. Fitque potio vel bolus ex cathol & ʒ j. ag. vel diaph. ʒ. ij. vel indi maior. Catholicum, licet ducendæ bili proprium ſit, mixtum cum decocto tenuante, & incidente pituitam quoque purgat. Syrup. roſ. laxat. hic per ſe inutilis eſt, ſed cum infuſione vel decocto agit. vel ſem. carth. aniſi, vel fol. ſenæ, aniſi vel fœnicu. pituitam purgat. Idem præſtat, ſi cum ſyr. aperiente miſceatur, vt

℞. ſyr. roſ. laxatiui ʒ. ij. ſyr. de bizantiis ʒ. j. Hæc verò medicamenta, quanquam maximè conueniant in quotidiana intermittente, tamen & horum vſus eſt aliquis in continua. In hac enim ventriculus, inteſtina & venæ meſaraicæ copiam pituitoſi excrementi cõgerunt, quod repurgari debet, tum vt natura ad vincendum morbum expeditior ſit, tum ne excrementum vi medicamentorum in venas retrahatur, & inde obſtructiones augeantur. Cæterùm primis diebus magis detergentibus vtemur, deinde aperientibus, & rurſum in declinatione detergentibus, vel horum loco medicamentum purgans datur, vt diſſecta materia, & præparata vacuetur. Detergentia, quæ ſunt in iis ductuum, & ſi quid vim, actionémque medicamentorum effugerit, detergent. Aperientia pituitam craſſam, quæ in venis eſt, tenuant, & incidunt, atque ſudores eliciunt.

Ad detergendum.

℞. mell. roſ. collati, vel mell. viol. ʒ. j. ſyrupi capill. veneris ʒ. ij. aquæ hordei, vel graminis, vel aſparagi parum, fiat iulep.

Ad incendendum.

℞. ſyrupi acetoſi ſimpl. vel de bizantiis, vel oxymel. ſimpl. ʒ. ij. cum aqua graminis vel aſpara. primùm, deinde cum aqua apij, petro. fiat iulep. Si calor magnus

est,prædictis syrupis,syru.endiuiæ simpl. vel aquæ refrigerantes miscentur, vt iam diximus. Vbi concocta est materia, sæpe vi naturæ morbus vincitur, & vt plurimũ copiosioribus sudoribus, vel fluxu ventris soluitur, qui nec concoquentibus,nec soluentibus vinci potest.

De quotidiana intermittente.

ALiquando febris hæc in quotidianam intermittentem mutatur,túncque corpore semel atque iterum purgato,hoc apozemate erit vtendum, cuius præcipuus est scopus roborare partes internas, ne cruditates pariant,ex quibus morbi curatio retardatur,obstructiones aperire,& ea,quæ sunt in viis ductuum,& quicquid materiæ concoctum est, expellere.

℞. rad. apij,petro. grami. aspar. ana ʒ.ij.herb.capill. agrim.cich.ana M.j. mercur.M.ß. betonicæ, hyssop.ana tertiam partem M.j. pass. ʒ. ij. quatuor seminum frigid. maiorum ana ʒ.j. seminis apij, petro. anisi an.ʒ.j.ß.florum bugloss.chamomillæ,borragi.ana p.j. medullæ seminis carthami,polypod.quer.ana ʒ.ij.ß.ag.trochisc.ʒ.ß. fiat decoctio. In col.℔ j.ß. diss.mel.ros. ʒ.ij. saccha.q.s. fiat syrup.perfectè coctus,arom.cum ʒ.ij.aut iij. diarrh. abb.capiat quarto quoque die cum decocto cicerum rubrorum. Diebus interpolatis vngatur totus venter cum ol. chamomillæ & pauco vino albo. Detur tabella vna diarrh. abb. manè,tribus horis ante prandium,vt corroboretur hepar,& aliq partes concoctioni dicatæ.In quotidiana inueterata,quæ nec concoquentibus,nec soluentibus medicamentis vinci potuit, vtile est post aliquot euacuationes, theriacam veterem exhibere, tribus aut quatuor horis ante prandium,vacuo ventriculo, & reiectis excrementis primæ concoctionis. Confert etiam ciere vomitum, maximè ex decocto seminis, vel radic. asari,vel chamo.cum syrup.acet. ídque principio accessionis faciendum est. Eodem tempore plurimum prosunt vnctiones spinæ ex oleo abrotani, anethi, & irino. Præterea quarto die clyster est iniiciendus.Qualis est suprà scriptus cap. de quotidiana continua, nutrificè confert,tandem verò maximè astringentibus,etiamsi laxandi quandam vim obtineant.Neque enim absynthium,si Galeno credamus, pituitosis morbis conuenit, præterquam

quàm in declinatione, ad roboranda viſcera. In declinatione conueniunt electaria, roborantia, & vnctiones ex ol. nardino, & chamomelino.

De quartana continua.

QVartana continua naſcitur à ſanguine melancholico, vel infecto multa melancholia, quæ propter infectum vel infirmum lienẽ in ſanguinis maſſa relicta eſt. Ea verò, ſi ſola quantitate peccet, ictericum nigrum, ſi putreat, febrem inuehit. In hac non ſecus ac in reliquis continuis ſanguis detrahatur, aluo priùs ſubducta. Vena autem ſiniſtri brachij eligenda, quę magis cõſentit lieni, circa quem magna pars materiæ collecta eſt. Miſſo ſanguine dandum medicamentum aliquod leniens, vt caſſ. cath. cum decocto mercuri. vel ſero lactis, vel decocto paſſ. polypod. & ſennæ. Neque verò ſtatim à phlebotomia duobus aut tribus diebus interpoſitis hoc fieri debet: quando hæc febris ſolet in multos dies extendi. Neque eſt perinde acuta, vt reliquæ continuæ. Ad alterandum & concoquendum valent ſyrupi humectantes leuiter, & refrigerantes, vel temperati in calido & frigido.

Refrigerant & humectant ſyr. viol. lactucæ, portulacæ. Temperati ſunt ſyrup. de bugl. de borragine. Vtimur etiam ſyrup. de fumaria ſimpl. vel de aceroſitate citri, ſi magnus eſt ardor. Addimus & aquas eiuſdem facultatis, vt violariæ, portulacæ, cucurbitæ, bugloſſ. borraginis, & in bilioſis naturis, cichorei & endiuiæ. Si ex aduſta bile generata eſt melancholia, conuenit ſyr. endiuiæ ſimpl. & compoſitus. Sed compoſito ſyrup. non priùs eſt vtẽdum, quàm humor aliqua ex parte coctus ſit, atque ſi dentur per ſe ad ʒ. iij. vel iiij. Horum autem ſyr. facultas purgatoria, mixtione aliorum ſyrup. obtunditur. Quòd ſi ventrem non mouent, plus officiunt, quàm proſint. Syrupi compoſiti conueniunt de fumaria, de epith. Hi verò purgant commodiùs poſt iniectum clyſterem. Atque ſi aſtricta ſit aluus, quarto quoque die repetere oportet. Porrò febris hæc adeo grauis eſt, & periculoſa, vt ægri vix mortem euadant. Itaque diligentia adhibenda in conſeruandis, ac fouendis viribus.

Fouentur autem vino pauco, atque diluto, reſtaurantibus & conditis. Condita fiunt, vt ex conſeruis bugloſſ.

borragin. viol.capil. ven. cicho. & pulueribus diamarg. frig.de gemmis. Fiunt etiam potiones cordiales ex confectione alchermes, cum aqua viol. borraginis, syrup. viol. Et si vigiliis torqueatur æger, syrupo de nymphæa & de papauere.

De quartana intermittente.

HÆc febris fit aliquando à melancholia naturali, & aliquando à melancholia præter naturam, vt est, quæ ab adusta bile gignitur. Prior species melior est, minúsque molesta, sed longiorialia grauior,& acutior, & in hac, postridie accessionis malè habent ægri ob relicta vestigia caloris. Quod in illa non ita fit, in qua nec deiecta appetentia, nec sitis molesta. Vt accidentibus,& materia,sic ratione curandi differunt. Quæ fit a bile assata,iisdem ferè remediis,quibus tertiana,curatur. Quæ verò à melancholico humore ortum habet, hoc modo tractanda est. Primùm aluus clystere molliatur, deinde si plethora sit, vena aperiatur, sed si crassus & niger sanguis appareat,sinatur fluere:contrà si tenuis & rubicundus,si detur. Sed ratò mittitur sanguis à principio, magis verò circa medium tempus augmenti, vbi omnia contentiùt.Perspiciendum etiam, an lien intumuerit, an viscus aliquod obstructum sit: qua in re aperientibus medicamentis vtendum, vt syru. de bizantiis,de duabus radicibus, de fumaria, cum aquis eiusdem facultatis. Quod si nullus tumor sit, vel obstructio, coquatur materia syr.viola. de bugloss. de fumaria simpl. deinde purgentur cath. diaph. confectione Indi maioris, confect. hamech.nisi eruditas ventriculi sentiatur. Tunc enim pituita detergenda est, & coquenda, deinde etiam vacuanda vel decocto carth. elect. diacarth. & de citro. Post has euacuationes ventriculus & hypochondria corroboranda fotu & oleo chamomillę & nardi ad prędictarum partium & cordis corroborationem, danda est opiata sequens.

℞.conserux rad. bugloss.ʒ.j. confer.anthos & capill. ven.ana ʒ.ß. pul. aromat. ros. diarth. abb.ana ʒ.j.ß. diamargarit. frig. ʒ. cum syr.conseruationis citri, fiat opiata, capiat alternis diebus, superbibendo aliquid vini. Vtiles sunt & conseruæ thamariſci, ceterach, rad. apij, præser-

Digitized by Google

præsertim si fuerint obstructiones. Præterea si nauseat æger, prodest initio accessionis vomitum inducere. Huius remedij tãta vis est, vt hoc vnico multi cõualuerint.

℥. florum chamomillę ʒ.j. florum anethi ʒ.ß. fiat decoctio in aqua raphani, vel cum eiusdem decocto, bibat initio accessionis. Vel fiat decoctio ex sem. asari, vel ex rad. eius. Conuenit etiam quarto die clysterem infundere, à quo humore melancholicus & pituitosus facilè educatur, maximè verò concocto iam humore, & apertis obstructionibus. Cõficiendus autem clyster ex mollientibus, & melancholiam, pituitámque vacuantibus, vt

℥. mal. bisinal. an M.j. mercur. M.ii. passi. ficuum ana paria iiij. anisi, fœnic. an. ʒ.iij. semen apij, petro. ana ʒ.j. me lullæ sem. cartha. polypod. ana ʒ.ij. ag. ʒ.ß. florum chamomillæ, meliloti, sambuci, thama. an. p.j. fiat decoctio In ℔.j. diss. mel. ros. ʒ.ij. ol. chamomillæ & succi merc. ana ʒ.j. fiat clyst. In principio sufficit clyster molliens tantùm cum succo mercurialis & multo ol. Sunt qui in principio accessionis vtuntur hoc puluere.

℥. piperis, myrrhæ, fol. sennæ ana ʒ.iij. misce, detur cum vino albo. Sed hoc medicamentum, vt theriaca, mithridatium, & quæ conficiuntur ex liquore cirenaico apud Galenum ad Glauconem, nisi cocta materia, non debent dari, alioqui periculum est, ne ex simplici, duplex reddatur. His peractis fieri potest apozema ad euacuationem materiæ contentæ in venis, & circa lienem, & hepar. Quæ continetur in venis, per vrinas: quæ est circa hepar, & venas mesaraicas, per aluum debet euacuari, ob id fiunt apozemata ex radicibus aperientibus, & quæ obstructiones recludunt, humorem crassum tenuant, vrinas & sudores mouent. Adduntur flores, semina, fructus ad eundem scopum. Quoniam verò non potest esse diuturna quartana, sine noxa lienis, splenica aliis præpollere debent.

℥. corticis thamarisci, corticis medianę fraxini, sambuci ana ʒ.ij. radicis apij, petro. graminis, asparag. ana ʒ.j. bugloss. borrag. cum radic. ceterach, linguæ ceruinæ, mercur. adianti, polytrici, capil. ven. an. M.j. cichorei, endiuiæ, mentæ, absynt. an. M.ß. chamed. chamepit. betonicę an. tertiam partẽ M.j. passi. ʒ.iiij. quatuor seminum

frig.maiorum ana ʒ.iij.fem.apij.petro.anisi an.ʒ.ij.fem. cassiræ,medullæ fem.carth.an.ʒ.j. polypodij ʒ.iiij. fenæ ʒ.j.ß.ag.trochisca. ʒ.iij. florum cordial. anthos, geniſtæ an. p. j. fiat decoctio ad ℔.ij.in quibus diſſolue ſacchari quantum ſufficit,fiat ſyr.perfectè coctus cum ʒ.ß. cinamomi & ʒ.iij.diarrhod.abb.Huic ſyru.vtiliter addi poteſt radix ciclaminis,maximè ſi lien intumüerit,& periculum hydropis immineat. Poteſt etiam ei aſarum miſceri,modo eger non facilè vomat.Dentur autem ʒ.iiij. prædicti ſyru.quinto quoque die, cum decocto cicerum rubrorum,vel cum aquis betonicæ,endiuiæ.

Poſt vſum præcedentium remediorum proderit bibere manè vinum album,in quo per noctem ſub dio folia ſaluiæ maduerint In horrore,qui ſtatim initio acceſſionis ſentitur, vngenda ſpina dorſi oleis calfacientibus neruos,qualia ſunt oleum de abrotano,rutæ, & nucum, oleum de piperibus, vel cui incoxerint folia dēulariæ, quibus & miſceri poteſt aqua vitæ. Hæc enim maximè purgato corpore conueniunt.Non enim tantùm faciunt ad horrorem,ſed etiam valent ad ſudorem mouendum. In potu vinum eſt vtiliſſimum. Nam materiam morbi concoquit. Initio acceſſionis vinum album ſumptum vomitum iuuat. In declinatione magis etiam conducit, ad ſudorem prouocandum.Vſus piperis in condimentis & iuſculis quartanam inueteratam ſanat.Hæc enim,niſi corpus admodum calfiat, curari vix poteſt. Theriaca,vt ſuprà monuimus, danda eſt poſt ſigna coctionis. Vidimus tamen aliquos curatos ante id tempus data theriaca antiqua in initio acceſſionis cum vino, ſed id tentandum non eſt,niſi in robuſtis. Poſtremò non negligenda, quæ corpori admouentur, vt quæ ſæpe experti ſumus magno ſucceſſu.

℞. foliorum ſambuci, ſaluiæ, pedis columbini,rutæ, ana M.ß. caltæ tertiam partem M.j. ſalis & vini parum, omnia ſimul trita carpis admota ante acceſſionem. Remoueantur hæc,quoties videbitur.

Febris hæc aliquando ſoluitur fluxu ſanguinis è naribus, præſertim ſi ſanguine multo abundat, interdū vertitur in febrem continuam, vbi graue periculum eſt, ac ferè deſperatio. Nonnunquam permutatur in morbos perni-

Digitized by Google

perniciosissimos, vt epilepsiam, conuulsionem, aquam intercutem, cancrum, scirrhum alicuius partis internæ, & aliquando in elephantiasim, præsertim si huic vitio æger fuerit opportunus & obnoxius. Vulgare dictum est, (*la febre quartana, non fa sonar la campana*) quod verũ est de iuuenibus, non de senibus.

De *febre Hectica.*

FEbris hectica quasi habitualis dicitur, quia amplius non est in dispositione, sed in habitu. Huius tres sunt differentiæ, quarũ duæ primæ nomine carent, tertia, marasmus, dicitur, propter solidarum partium consumptionem. Eius essentia & natura est calida, & sicca, partes solidas occupans. Fit enim cùm caliditas illa & siccitas est in partibus solidis, non in humoribus, vt putrida, aut in spiritibus, vt diaria. Ob id ratio eius curandi in alteratione. Prima species, quia videtur proxima dispositioni, facilius curatur, sed non ita facilè percipitur, quia corpus in ea nondum assumptum est. Tertia verò facilè deprehenditur, nunquam omnino curatur. Satis enim est in ea, si extremam exsiccationem, quo ad licet, retardemus. Secunda media inter has, facilius cognoscitur, quàm prima, difficilius curatur. Difficilius cognoscitur quàm tertia, facilius curatur. Fit hæc febris post alias febres, aut morbos immodicè siccantes, vt post dysenteriam. Nam cùm humiditates aliqua ex parte assumptæ sunt, caliditas acrior fit, & facilius accenditur suo pabulo destitutus calor. Sunt, qui dicunt hanc febrem fieri incipiẽdo, quod rarò accidit. Difficillimum enim est ac ferè impossibile, substantiam frigidam citius inflammari, quàm spiritus, vel humores. Fit enim perpetuò post alias febres, vel morbos partiũ internarum, post venena, longas inedias, tristitias. Sed ab ephemera primùm ferè incipit, & nõ rarò iũgitur cum putrida. Curatur autem alteratione, sed quò facilius curetur, primùm oportet diligenter animaduertere, à qua causa primùm excitata fuerit, & quibus affectibus iuncta sit, num sit morbus, vel symptoma, videndũ erit. Nã si symptoma sit, non poterit curari præsente morbo: vt si fiat propter vlcus pulmonis, non potest curari, vlcere pulmonis non curato, etiam si iam sit facta, & non vl-

deatur prouenire à cauſſa aliqua particulari. Si ſimplex ſit, refrigerare & humectare oportet. Et quia partes ſolidæ calfactæ & exſiccatæ ſunt, refrigeramus eas & humectamus, tum per ſumpta, tũ per admota. Per aſſumpta qui dem, qualia ſunt medicamenta alimentoſa, quæ plus proficiãt, quàm alia tantùm alterantia: tum quia trahunt ad partes ſolidas, & exſiccationem impediunt, vel arcent aſſationem. Quæ verò extrinſecus aſſumuntur, illa quidem refrigerare poſſunt, ſed humectare, ſubſtantificè nimirùm. Alimenta medicamentoſa ſunt herbæ, fructus, radices, ſemina. Inter herbas laudatur lactuca, viola, portulaca, bugloſſa, endiuia, lenticula aquæ. Nec improbandæ maluæ, præſertim cùm aluus aſtricta eſt, fructus cucurbitæ, cucumeres, poma, pruna recentia, & exſiccata vuæ paſſæ ſuſpenſæ, amygdala recentia, pinei nuclei recẽtes. In maraſmo de, ſemina frigida maiora & minora, ſed illa meliora, ſi recẽtia ſunt, propter humiditatem ſeminis papaueris, berberis, cydoniorum, flores bugloſſi, violarum &c. & quæcunque frigida & humida ſunt. Ex his cõficiunt condita cum pullo, & maximè facta prima coctione ſumuntur, vt

℞. lactucæ, bugloſſ. portulacæ an. M. j. quatuor ſeminum frigidorum maiorum an ʒ. ß. ſeminis berberis ʒ. j. decoquãtur omnia ſimul cum pullo gallinaceo, vel columba admodum iuuene, capiat ius ſingulis matutinis. Continuet per nouem dies, & à prãdio capiat aliud medicamentum ſub alia forma.

℞. quatuor ſeminũ frigidorũ recenter mundatorum an. ʒ. ß. ſem. berberis, & papaueris albi an. ʒ. j. amygd. dulc. temperatarum in aqua frigida, poſtea in aqua violarum ℔ j. contundantur omnia in mortario, quibus adde ſacchari quantũ ſufficit, confice in morcellos, vel tartã, & coquantur in furno leuiter, vtatur inter prandiũ, & cœnam. Huic remedio in maraſmo de, addimus pinearum eodem modo præparatarũ quartarium vnum. Sunt qui addunt carnem teſtudinis ne noralis, vel cãcrorum fluuiatiliũ, quo & nõ improbo, ſed tũc addere oportet modicum anniſi & cinamomi ad gratiam. Nam eo tẽpore propter ficcitatem ventriculus minùs coquit & generat flatus. Loco decoctionis pulli poteſt fieri ſyrupus ex iiſdem her-

herbis, addendo ſacchari quantum ſufficit, hoc modo.

℞. radicis bugloſſ. ʒ. ij. liquir. raſ. (quia humida eſt) ʒ.ij. radic. ſatyrionis ʒ.ß. (multùm enim humectant, & coctione flatus amittunt) lactucæ, portulacæ, ſolani hortenſis, viol. an. M. j. maluæ M. ß. prunorum, (si best) ana parta decem, quatuor ſeminum frigid. ſeminis bombacis, papaueris albi an. ʒ. iij. ſeminis alchecangi, & berberis an. ʒ. j. ſeminis cydoniorum ʒ.ß. florum vio. nymphææ bugloſſ. an. p. j. fiat decoctio in lb. j. collaturæ diſſolue ſacchari quantum ſufficit, fiat ſyru. aromatiſetur, cum ʒ. ij. ſandali rubri, adde decocto aniſi ʒ.ß. (quia iſta humida flatus generant) & non fœniculi, vel alterius magi acris, quia nimis calfaciunt & ſiccant.

Cæterùm, quia hic morbus eſt diuturnus, & diu vtendum medicamentis, etiamſi eadē facultate medica ſunt, tamen modo diuerſo his medicamentis vtēdum, ne ſemper eadem nos faſtidiant, & opinionem inutilitatis ægro pariant. Vtatur verò aquis diſtillatis ex herbis prædictis, vel in forma iulep, vel cum vino iulep conficiatur, addito ſaccharo. vt

℞. aquæ bugloſſ. (quæ multùm humectat, & cordi propria eſt, ob id nunquam prætermittenda) quart. ß. aquę lactucæ, vel portulacæ, vel nymphææ, vel vio. quar. vnum. His aquis temperet vinum in prandio & cœna. Iulep fiat ex aqua roſ. viol. nymphææ & alijs. Sed cùm debeat ſemper eſſe iucundus, & datur ad ſitim, & per ſe ſumitur, ob id huic miſceri ſolet aqua roſarum, alias ea ratiò vtimur, quoniam frigida eſt & ſicca, vt

℞. aquæ roſ. qr. j. aquæ violar. qr. ij. ſacchari albiſſ. quantum ſufficit, fiat iulep, vtatur tempore ſitis & frequenter. Nam hæ potiones vtiliſſimè diſtribuuntur propter ſubſtantiæ tenuitatem, & multùm refrigerant. Ex trinſecus apponuntur epithemata, vnctiones, balnea. Epithemata fiunt ex frigidis & humectantibus modicè, plus tamen humidis, quàm frigidis. Nam quæ multum frigida ſunt, illa aditum ſibi præcludunt. Fiat epithema ex prædictis aquis ſupra cor & hepar, vt

℞. aquarum bugloſſ. vtriuſque violar. ana quartarium j. vini albi guttas aliquot. Intingantur panni, applicentur pectori, & hypocondriis. Poteſt fieri epithema

cùm ibit dormitum,& maximè ante balneum ; & poſt balneum. Balneum ſit aquæ dulcis,& non ſit particeps alicuius qualitatis, tum verò ſit tepida , nec pronoterur ſudor in lauacris. Miſceri poſſunt flores roſ. nymphææ, folia ſalicis,hordeum mũdatum. In tertia ſpecie ins capitis & inteſtinorum veruecis conducũt, ad humectandum & relaxãdum partes,quæ propter nimiam ſiccitatem conciderunt,& denſiores factæ ſunt , alimẽtum recipere non poſſunt. Optimum eſt ingredi balneũ, poſtquam aliquid concoxerunt, vt alimentum trahatur ad partes: nec ingrediendum ventriculo ieiuno, ne fiat nimia diſſolutio: ob id damus alimenta , quæ faciliùs coquuntur , tribus aut quatuor horis ante balneum, vt vitellos ouorum,ſuccum carnis , vel micã panis cum vino puro. Regatur autem, vt infrà docebimus. Balneum debet parari in tribus lauacris,vel in vno,ſed longè alio modo , quàm ſoleant practici facere. Nam illa balnea magis detergunt,& diſcutiunt,quàm humectant. Antiqui tria ſolia habebant, vt poteſt ex lib. De ſanit. tuenda colligi. Sed nos ſic diſponemus, quod illa ſolia non habeamus. Primum lauacrum erit ex aqua dulci , modicè tamen calida, vt aperiantur pori. Secundi autem aqua tepida erit, tertij verò erit frigida. In primo balneo laxantur partes, in ſecundo humectantur , quia aqua poſt relaxationem partium penetrat. Tertium denſat cutim & refrigerat, vt illa humiditas maneat. In vno eodẽmque balneo fieri poteſt. Balneum ſic parabitur aqua calida modicè, pluſquam tepida, paulò deinde refrigeratur per ſe, vel addita frigida, tanta quantitate, quanta eſt neceſſaria, vt tepida fiat. Poſtremò in vltima parte apponimus plus aquæ frigidæ , vt balnei aqua refrigeretur, vel tantiſper in balneo maneat, dum aqua refrigeretur per ſe. In balneo calido non oportet diu morari, in tepido mediocriter, in tertio minùs, quàm in ſecundo, in ſecundo magis, quàm in primo. Eodẽ modo de aliis balneis & decoctionibus ex herbis, floribus & aliis faciendum. Circa balnei apparatum hoc fieri expedit. Regatur ſic, pridie imperatur clyſter molliens, vt recrementa alui, quæ & ſiccitate retineri ſolent, euacuentur. Detur manè, deinde prandeat hora nona, & dentur in prandio

alimenta,quæ ſolidiorem alimoniam præſtent, qualia ſunt,quæ poſtea dicentur,vt carnes,iuſcula, in quibus cocti ſunt pedes vituli & porci. Cœnet hora quarta,ſed parciùs cibos edat coctu faciles,inter prandium & cœnam ſemel bibere licebit. Hora prima poſt mediã noctem ſumat ius pulli,vel cremorem ptiſanæ,vel vitellos ouorum,vel oua duo trimula,quibus mixtum ſit aquæ rof.& ſacchari parum loco ſalis. Quatuor vel quinque horis poſt,ingrediatur balneum,vt ſuprà diximus. Dein de in exitu balnei abſtergatur,& linteis fricetur, poſtea applicentur linimenta ſupra ſcripta, tum quieſcat in lecto duabus aut tribus horis,dormiátque ſi fieri poteſt. A ſomno capiat ptiſanam & iuſcula,& id genus alimenta coctu facilia. Deinde vinum capiat in cœna, apponátque,quæ ſolubilius præſtant alimentum. Manè verò detur cremor ptiſanæ,vel alius eiuſmodi leuior cibus,& rurſum deſcendat in balneum,tractetúrque,vt ſuprà dictum eſt. Decimo quoque die proderit vti balneo, idque continuis tribus diebus. Quòd ſi fortè adſit ventriculi cruditas,tum balneum fuerit inutile, ſed vt prohibeatur, corroborandus erit ventriculus vnctione cydoniorum,& de abſynthio, vel appoſita cruſta panis, quæ aſperſa ſit puluere ſequenti.

℞.rot.ſandali ana ʒ.ß.garyoph.ʒ.j.miſce,fiat puluis. Hæc cruſta panis inſperſa,& pauco vino irrorata applicetur regioni ventriculi,& circa decimam tertiam vertebram dorſi,dum ingreditur balneum. Alimenta duorum ſunt genetum. Quædam ægrè concoquuntur, ſed diutiſſimè nutriunt, vt ſunt extremæ & neruoſæ partes animalium,alica,erythimum,vulgò ſemola,& alia,quę ex triticea farina parantur. His adiungi poteſt gelatina. Sunt & alia coctu difficilia, quæ diu multúmque nutriunt,ſed quia craſſum & melancholicum ſuccum gignunt,omnino reiiciẽda,qualia ſunt aues aquaticæ,&c. Quædam verò citò quidem nutrũt,ſed citò etiam diſſipantur,vt vinum,ſuccus carnium, teſticuli gallorum, oua ſorbilia. Sed controuerſia eſt inter Medicos, vtra ſunt eligenda. Nonnulli cibos coctu faciles anteponunt propterea quòd partes deſtinatæ coctioni imbecilliores redditæ ſunt,& ideo alimenta concoctu difficilia confi-

Li. 2.aph. 21. Hipp.

conficere nequeunt. Alij huiuſmodi alimenta parùm prodeſſe contendunt, quòd ſint tenuium partium, & proinde facilè alterantur, & citiùs diffluunt. Sed his incommodis facilè occurri poteſt, adhibita hac diſtinctione. Principio febris, dum adhuc robuſta eſt coquendi facultas, conueniunt ſolidiora alimenta, viſcida, & humida. Hæc enim ſiccitatem retardant, & cùm adhuc multus humor membranis ſuperſit, calorem præter naturã facilè euincere poſſunt. Cùm verò præ nimia ariditate partes naturales ſunt infirmiores, cibi concoctu faciles ſunt exhibendi. Elixa magis laudãtur, quia magis humectant: quanquam aſſa humidiora ſunt humido ſubſtantifico, vt author eſt Ariſtot. præſertim ſi luculento igne torreantur, neque nimium igne ſiccentur. Sed quoniam aſſa faciliùs inflãmantur, & vertuntur in bilem, elixa præferenda ſunt, præſertim ſi cum ſuo iure ſumantur, nec longiore concoctione intabeſcant, & ſalis expertia ſint. Sunt autem aſſa temperanda aqua roſ. vel ſucco citri, arantiorũ, vel mali granati, atq; id, quod ſemiuſtum eſt, abiici, interior verò eligi debet. Hac ratione aſſa minùs calida, & ſuauiora multò ſunt. Ex carnibus ſunt, caro vituli, hœdi, agni, ſed vituperatur agnus, niſi ſit educatus paſcuis ſiccioribus, & odoratis, quales ſunt Narbonenſes. Hi enim, quanuis ſint humidiſſimi, non tamen excrementitij. Non ſunt inſalubres porcelli impingati, & adhuc lactãtes, quorum caro minùs pinguis eſt accipienda, pinguedo verò reiicienda. Laudantur autem pedes porcellorum non ſaliti, & bene cocti, faſiani, perdices, cuniculi, pulli gallinacei, pipiones, capi, lepuſculi. Auiculæ elixæ ſunt meliores aſſis. Nam hæc facilius in bilem vertuntur, vt 6. epid. ſcripſit Hipp. Quòd ſi aſſę magis arrideant, minùs coquẽdæ, &, vt ſuprà, temperandę. Inter frumentacea ſunt, ptiſana ex hordeo & auena & tritico. Sed quæ ex auena & hordeo fit, paranda eſt cum iure carnis, vt ſit humidior, vel cum lacte amygdal. dulcium, additis ſeminibus frigidis maioribus, aqua roſ. & ſaech. Amygdalæ macerentur aqua frigida, vel hordei, vel viola. vel roſa. quia facilè in bilem vertuntur, niſi recentes fuerint. In hectica marаſſinode addũtur nuclei pinei, vt iã diximus. Ex oleribus

vtilia sunt,quæ supra memorauimus, vt lactuca,solanũ hortense,violæ,borrago,bugl. scariola, spinacia, beta, caules,& talia nitrosa, quorum vsus est tantùm ad subducendũ aluum,& tunc dantur cum iure pingui. Inter fructus vtilia sunt poma,licet flatulenta sint. Gignunt enim sanguinem frigidum. Et quemadmodum tradita sunt seruare flatulentam substantiam vsque ad tertiam coctionem,sic non minùs refrigerãdi vim retinẽt. Dulcia grauiora sunt,arida magis refrigerant. Eligenda igitur sunt pro vario temperamento ventriculi. Idẽ est iudiciũ de granatis. Pira meliora sunt minùs dura,& quæ minùs astringunt. Passulæ quoque non sunt insalubres, ficus ratiò comedendæ,pruna dulcia,cerasa dulcia, tam recentia,quàm condita, refrigerando habitui corporis conducunt,si alios cibos præcedant, nec aliis commisceantur. Sumptis his fructibus, si æger potui aquæ sit assuefactus, bibat aquam potiùs quàm vinũ. Hoc enim modo prædicti fructus magis leniunt, & refrigerant. Nocent nuces,amygdalę,& in summa,omnes duri fructus,ac pingues. In potu cõceditur vinum tenue,album, &olygophorũ. Nec minùs vtile est secũdarium vinum, quod loram vocant. In huius vini penuria, aliud diluatur multa aqua,duabus aut tribus horis antequã bibat.

A piscibus salsis,pinguibus, duris,testaceis abstinendum. Alij sunt ex vsu,quando succum frigidum & humidum gignunt,sed omnium optimi sunt saxatiles,nec contemnendi,qui viscida carne constant,vt anguillæ in aqua pura captæ,& bene præparatæ. Inter testacea,caneti fluuiatiles,& qui reperiũtur in stagnis maritimis, & squillæ(quas Normani,de grenette, Santones,de la sante)loculitæ & astaci damnãtur: quoniam sunt carne durissima. Testudines nemorales,& quæ degunt in aquis, quia sunt carne teneriore, hæ sunt seruandæ in hortis, diebus aliquot,vt excrementitiam humiditatem deponant. Ranarum coxæ elixæ non insalubres,& ius earum optimũ est,si coquãtur cum gallina,& capone. Quidam commendant decoctũ coclearũ, sed cùm succum melancholicum gignat,ab his est abstinendum. Ex carnibus testudinis,amyg. nucleis,pineis fit tarta,vt sequitur.

℞. carnis testudinis q.j. amygd. dulc. infusarum in aqua

aqua roſarum ℔.ß. pinearum eodem modo infuſarum ʒ.ij.quatuor ſem. frig.maiorum ana ʒ.j.aniſi ʒ.iij. cinamomi ʒ.j. ſacchari diſſoluti in aqua roſ. violar. vel bugloſſ.ad pondus omnium,fiat tarta. Aniſum non triturretur,coquatur leuiter in furno. Ex carne ranarum idē parari poteſt. Paſſulæ mundatæ hoc modo corpus aridum alunt citra calfactionem.

℔.vuarum paſſa gigartis mundatarum ℔.j. temperentur in aqua bugloſſæ & endiuiæ, & roſ.& abluantur diligentiſſimè, vt vis laxandi amoueatur, poſtea in iiſdem aquis decoquantur leuiter, addito pauco ſaccharo ad perfectionem cum quo ſeruentur vſui.Capiat manè & poſt prandium,& bibat parum. Hac confectione curantur,qui macie laborant,& malo habitu prædicti ſunt. Item,quibus cor palpitat,ſunt maximo iuuamento,melancholicis & ſenibus non parùm conferunt.Caules,lactucæ,& caro cucurbitæ cōdita refrigerat,& humectat. Ob id laudandæ ſunt. Mollitio ventris per clyſteres, multùm dormire,parùm corpus exercere, eſt illis vtiliſſimum. Horum remediorum continuatione curabuntur hecticæ febres,ſi ſine vlcere ſunt. Si cum vlcere,curare vlcus oportet. Nam & ſi hectica fiat ab vlcere, foueetur per accidens calor ſine materia.Et hac ratione diſfert à putridis, quæ vapore acri continuantur. Hæc de febribus hecticis ſimplicibus ſufficiant.

De hectica cum putrida.

HEctica ſæpe complicatur febribus putridis,cui nos attentos eſſe decet. Tunc ergo vtendum medicamento purgante, ſed mitiore quam ſi ſimplex eſſet putrida. Obſtructiones quoque aperiendæ : nimirum calfacientibus. Et quanuis non admodum ſitiant ægri, cogendi tamen ſunt, vt ſæpe bibant, ne calore alieno humor naturalis abſumatur. In febre tertiana detur ſyru. roſ.laxat.cum aqua viol.capil.ven. endiuiæ, vel fiat decoctum ex tamarind. ſebeſten, quatuor ſeminibus frigid.in quo diſſol. thab. infuſi in aqua end.& cum ſyru. roſ.laxat.vel viol.fiat potio. Poteſt dari caſſia per ſe,vel in decocto,vel in aquis præced.Ad concoquendum valet ſyr.capil. ven end.fumat. ſimpl.cum ſyr.viol. Apertis obſtructionibus poteſt repeti medicamen. aliquod

ex sup.dictis. quòd si accessio diuturnior fuerit, quàm vel relinquatur tempus idoneum cibãdi ægri, detur etiam in ipsa accessionis declinatione decoctum pulli, vel cremor prisanæ, vt de picrocholis docet Gal.9. meth. ne scilicet, eorum corpus immodicè siccetur. Cibus autem extinguit acrimoniam bilis, modo sit eiusmodi, vt non facilè vertatur in bilẽ. In quotidiana damus ius antiqui galli confarcti semine carth.pass.ana ʒ j. anisi ʒ.ß. Addi possunt aliqua folia petro.cum saccharo, vel manna. Syrupi coquentes sunt capil.veuer.de bizantiis, hydromel. Concocto humore rursus exhibeatur medicamentum præscriptum, pondere carthami aucto ad ʒ.ij. Postridie detur aqua hordei cum syr.viol.in febribus quartanis. In quotidianis vero, cum syru.capil.ven. Quòd si mitioribus his non cedat febris, ad forriora transeundũ.

℞. agarici à ʒ.j. ad ʒ.ij. infusi in aqua viol. Expressioni adde mellis ros. collati ʒ.ß. syru. ros. laxatiui ʒ.j. fiat potus. Potest etiam agaricus decoqui in iure galli antiqui. Non est opus zinzibere, & sale gemmæ Nam hic nulla extenuatione opus. Præterea calidius est medicamẽtum, quam par sit. In quartana detur decoctum mercurial. ciclæ in iure galli valde pinguis. Si autem magis purgãdus sit, adde foliorum senę, summitatum thymi, polypodij quercini ana ʒ.ß. Concoquenda materia syr. viol. de fumaria simplici, bugloss. borraginis. Etenim omittendi sunt omnes compositi, vt de fumo terræ, de epithymo, quoniam plus æquo deficcant. Post has febres putridas conuenit balneum, quod etiam in his febribus putridis, veteribus maximè laudatum est. Licet & aliis remediis vti ad extinguendum calorem, vt epithematis impositis cordi & hepati, in febre tertiana & quartana: in quotidiana vngendus ventriculus & hypochondria: oleo chamom. Accidit interdum alui profluuium, cui statim est subueniendum. Nam is fluxus in morbis tabificis est lethalis. Arguit enim imbecillitatem facultatis retentricis, & totius corporis colliquationem. Curatur frigidis & astringentibus, alimentis crassis, vt oriza, pulte, lente & cæteris. Applicentur extrinsecus, quæ astringendo roborant, & aliquatenus refrigerãt, præterquam in lienteria, in qua modicè calfaciendum.

De

De *febre peſtilentiali.*

NOn ſolùm antiqui medici,ſed etiam recẽtiores aduerſus feb.peſtilen.multa remedia prȩſcripſerunt. Multi de cauſſis huius febris diſputarũt,ſed pauci morbi eſſentiam docuerunt, nihílq; certi de eius ſpecie tradiderunt,niſi quod feb.pernicioſam eſſe dixerũt, ſed illi non ſatis explicant naturam rei. Nam ſcire oportet,nũ febris peſtil.morbus ſit,an aliquarum inflammationum internarũ,vel externarum ſymptoma,& ad quos genus feb.referri debeat. Quare nihil determinatum ad hanc feb.potuerunt inuenire, ignorata morbi eſſentia, quæ quid faciendum eſt, inſinuat.Nos autem diligentiſſimè huius feb.formã annis ſuperioribus,cùm diutius in hac regione verſaretur,conſiderauimus,& ex his,quæ præceſſerunt feb.peſtil.& ex his,quę in feb.apparent,cognouimus febrem peſtil. non vnam & eandem naturã particularem habere,ſed pro natura conſtitutionis temporis præſentis,& præteriti alio modo homines infeſtare, & alio modo alia animalia, ob eã cauſſam diuerſa nomina apud diuerſas gẽtes obtinuit. Dicta eſt aliquãdo, *marenne*,propterea quod inſidioſa & periculoſa ſit.Superioribus annis vocata fuit,*trouſſe galãt*,quòd fortiſſimos quoq; iuuenescitò iugularet.Aliqui peſtẽ internam eſſe dixerunt , & pro arbitrio vnuſquiſque illã appellat,ſecũdũ varias formas,& varios effectus quos præſtat.Nos autem putamus eſſe tertium genus Cauſonis factum ex ſanguine melanch. Quòd autem cauſus ſit,monſtrat ſitis illa inexhauſta,quæ in hac feb.eſſe ſolet inſeparabile ſymptoma,& incẽdium maximum circa cor,regionem ventriculi,& maximè circa ſplenem,& quãdoque circa pulmones.Neque illa frigiditas, quæ partibus externis ſentitur,impedit. Nã quotieſcunq; magnum eſt incendiũ in partibus internis, ſanguis,& ſpiritus ad intra retrahuntur,vel potius à calore magno trahuntur,& ob id partes externæ frigidæ apparent, quæ nota eſt peſſima, ſi Hippoc. & Galeno credamus , item delirium, mania cum ſtudio,vt quæ referat naturam atræ bilis , & quæ proximè accedat ad furorem. Difficultatem anhelandi & alia multa ſymptomata , quæ febrem ardentiſſimam comitari ſolent,eadem manifeſtiſſimè oſtendunt.

Peſt.àqua materia.

Quòd autem hæc ſpecies cauſonis à ſanguine melancholico fiat putrefcente, aut propter putrefactionem ebulliente, declarat illa magna ſimilitudo huius febris cum febre quartana continua, & tumores præter naturam, qui in iſtis febribus apparere ſolent, apertè docent. Sunt enim carbunculi interni vel externi, qui ab omnibus medicis dicuntur fieri a ſanguine craſſo efferuefcẽte. Idem docent ſtigmata illa nigra per vniuerſum corpus ſparſa. Huius rei ſuſpicionem augent cauſæ harum febrium, vt coniunctiones planetarum in Saturno, item bella, annonæ caritas, quæ ſolent hanc febrem præcedere, vnde natum eſt commune Græcorum prouerbium, *meta limou ho loimos*. Coguntur enim homines veſci quibus libet, vt leguminib. radicib. herbarum, & non conſuetis alimentis, vt vidimus panem confectũ ex radicib. graminis, filicis, fabis, caſtaneis, lentibus, quæ quidem alimenta ſanguinem melancholicum gignunt. Adde quòd eo tẽpore curæ, ſolicitudines, timores, & aliæ animi affectiones ſpiritus abſumunt, ſanguinem exſiccãt: quibus abſumptis, vis illa diuina, quę humores continet, regit, & moderatur, imbecillior redditur, ob id humores putreſcunt, & venenum aliquod cõcipiunt. Idem tempore belli euenire videmus: neque id tam propter ſanguinis corruptionem, aut corporum putredinem, quàm ob mœrores, pauores, & triſtitias. Et, vt à noſtris exempla petamus, apud Parpegnianum multa clades facta eſt, peſtis tũ ſecuta eſt ingens, quæ non ſolùm vicinos, ſed etiam eos, qui in montibus viuebant oppreſſit. Et apud Auernos febris peſtilens ita graſſata eſt, vt multò plures occiderit homines, quàm peſtis anni ſuperioris. Hęc autem longe euidentiora ſunt, quàm, vt longa egeant diſputatione. Quòd autem febris peſtilens ſit diuerſa, ipſa experientia docet. Eſt enim aliquando febri ardenti ſimilis, quę fit à bile putreſcẽte circa pulmones, & ventriculum. Hoc tantùm intereſt, quòd contagioſa ſit & quandoque cũ ſputo ſanguinis incipiat, vt illa, quę tempore Guidonis graſſata eſt. Aliquando eſt magis exquiſita, & tunc ſemper terminatur tertia vel quarta die in carbunculis, niſi quis velit carbunculos morbum eſſe, & febrium ſymptoma.

Nos

Digitized by Google

Nos tamen hoc modo deſcribemus. Febris peſtilens eſt è genere morborum, qui epidemij dicũtur, pernicioſa, & contagioſa ex ſanguine atro putreſcente, & ebulliente facta cum carbunculo externo, & cum inflammatione interna, referẽte carbunculum. Quòd autem hîc morbus ſit epidemius, ex eius natura facilè diſcerni potest. Peculiariter enim graſſatur. Peſtilentialis verò dicta eſt hæc febris, quòd ſit peſtis, aut peſtem referat, *loimon* Græci appellat, vel *loimodes* omnes eos vocant, qui exitioſi ſunt. Nam, vt Gal. ſcriptum reliquit in epidem. peſtes appellant, omnes homines prauos, ſciũntque exitiales morbos eſſe, & etiam ad deos ſæpe referunt de curatione eorum conſulentes. Fiunt autem hæ febres à cauſſis maximis & vniuerſalibus, vt poſt ſummas caliditates & ſiccitates, poſt bella, & annonæ caritates, quæ in nobis generant magnam cacochymiam, & humores a naturæ regimine aberrare faciunt. Et vt vnum, quod canis tempore cõturbatur ob fecem ad partem ſuperiorem excitatam, vel ob ebullitionem: Sic melancholia ſanguinem inficit, conturbat, ad putredinem, & venenoſitatem diſponit, vnde tales febres fieri ſolent. *Peſt. deſcriptio.*

Humorum agitatio proxima eſt cauſſa, quæ humores excitat, & de potentia ad actum reducit, eáque potiſſima videtur eſſe cauſſa & immediata. Nam in peſte videmus homines leuiſſima de cauſſa corripi, propter ſanguinis agitationem. Vt in peſte videmus omnes illos qui propter lucrum ægrotis miniſtrant, ventri, gulæque deditos, & cacochymos, non tamen hoc morbo facilè corripi, propterea quòd nõ cõturbãtur, etſi videant multos mori, lætantur enim propter lucrum magis. Huius ſententiæ fuit Cornelius Celſus, cùm docet tempore peſtis non eſſe mittendum ſanguinem, aut non purgandum fortioribus medicamentis, ne fiat humorum agitatio. Fit autem hæc febris propter putredinem aëris, in aliquo loco factam, & per contagionem aliis corporibus communicatur. Neque exiſtimare oportet aërem eſſe putrefactum & corruptum, in quo peſtis graſſatur. Nam peſtis, quæ ſuperioribus annis nos infeſtauit, citra aëris vllam infectionem facta eſt, ſed per Heluetios milites, qui hîc iter faciebant ad obſidendum Perpi-

gnianum,ex Germania communicata fuit,& per nebulones quosdam retenta,cuius rei argumento est, quòd hi tantùm infecti sunt, qui infectas domos frequentarunt. Est autem contagiosa propter aerem infectum, qui ab ægrotantibus redditur. Conseruatur autem hæc infectio maximè in pannis,& in locis conclusis,nec aeri peruiis. Quare corpora illa mortuorum, quæ amplius non expirant,nullum venenum eiaculantur. Quòd si aliquid contrahatur,hoc potius ab eorum pannis contrahitur,quam vlla re alia. Siquidem dissecuimus aliquando corpora mortuorum ex peste, multis spectantibus studiosis sine aliquo damno : propterea quod mortuo animali perit omne venenum. Et quia ignorabamus et iam eos mortuos ex peste,quæ causa fuit,vt minus turbaremur, quod certissimè confirmat illam fieri propter perturbationem sanguinis cacochymi, vt suprà diximus. Tunc enim venenum maximè corpora nostra inficit,propterea quòd humores suo loco mouentur, vnde venenum illud recipiunt, quia à natura non conseruãtur. Natura enim humores,& succos omnes quiescentes suis locis facilius regit, quàm agitatos,&quasi extra suos limites digressos.

Febris hæc pestilens in prima hora, si fieri potest,deprehendenda est.Cognoscitur autem ex summa & subita virtú imbecillitate,sine aliqua manifesta causa præcedente. Nam sine magna euacuatione facta,ita vires omnes naturales prostratæ sunt & deiectæ,vt diceres illos grauissimo morbo fuisse vexatos. Incipit quandoque cum oris ventriculi morsu, cordis palpitatione,somno profundo, vel mentis stupore. Magnum sentiunt calorem in partibus internis, in externis verò nullã caliditatem insignem,ita vt quandoque sanos eos iudicẽt minùs experti: propterea quòd pulsus & vrina non admodum immutantur in hac febre. Et tamen summa inquietudo,& aliqua anhelandi difficultas, in excrementis fœtor, & alia grauissima accidentia, & quandoque tertio die delirium,fluxus vẽtris,& vomitiones magnę etiam primis diebus, sitis magna,appetitus deiectio. Animaduertendum est ex his signis, aliqua semper adesse, aliqua verò tantùm, cum aliquæ partes afficiuntur, vt dif-

Digitized by Google

vt difficultates ſpirandi, quando partes reſpirationi inſeruientes afficiuntur, & deliriũ, cùm diaphragma vel cerebrum magis læditur. Lædunt ur autem, vel cum materia putreſcit nõ longè ab his partibus, vel ipſæ partes ea inflammatione laborant, quæ carbunculorum naturam refert. In omnibus communis eſt magna virium imbecillitas & cordis affectiones. Nam cùm hæc materia vniuerſa ſit, & naturæ noſtræ contraria, vitæ fontem inficit, & propter illam cauſſam nonnulli exiſtimarunt, hanc febrem fieri ex putredine ſpirituum, ſed cum ſpiritus magis referat naturam ignis, quàm alterius rei, non facile putreſcunt. Adde quod natura illos conſeruat, quantùm poteſt propter neceſſitatem, neque facilè putreſcunt: propterea quòd ſemper euentantur, & minùs permixti ſunt impuro ſanguine. Non eo inficias ex aëre infecto, & venenoſo aliquam contagionem accipere primùm, ſed ſtatim contagionem illam, aliis humoribus communicare. Neque propter illam febrem ephemeram dicendum ex putredine ſpirituũ ortam. Nam & aliæ febres continuę, vel putridæ primùm accendun tur in ſpiritibus. Accedit quòd ſi ex putredine ſpirituũ fieret hæc febris, citiùs interficeret, neque cum excrementis tantis ſolueretur, ſed cum ſudore tantum, vt aliæ febres ephemeræ, atque etiam illa remedia conueniunt, quæ ab omnibus practicis imperantur. Quare in humoribus fieri dicemus. Harum febrium prænunciationes difficilimæ ſunt, iuxta illud Hippoc. Acutorum morborum, &c. Eſt tamen mortis prænunciatio certa, propterea quòd morbus magnus eſt, & peracutus, inſidioſus, qui magis vi illa venenoſa inficit, quàm manifeſta qualitate.

CVRATIO.

CVratur autem febris peſtilẽs remediis ſequẽtibus, ſed primùm diſtinguere oportet, num febris populariter graſſetur, cũ tumore aliquo externo, vel ſine aliquo tumore externo multos occidat. Nos hîc de curatione illius quæ ſine tumore externo eſt, dicimus. De carbunculo, & eius curatione poſtea dicetur. Quò verò facilius huic febri medeamur, meminiſſe oportet cõſtitutionum præcedentium, vt qualis ſit cacochymia, præco

gnoscamus. Nam si constitutio calida & sicca fuerit, aut propter annonæ penuriam, cæpis, allijs, eruca, asparagis, brionio, & aliarum huiusmodi herbarum radicibus vsi fuerint, exquisita non erit, sed naturam tertianarum cõtinuarum, aut ardentiũ referet. Si autem constitutio pituitosa fuerit, frigida & humida, post victum frigidũ & humidum, minus ardens erit, sed naturã quotidianæ referet. Sic de constitutione calida & humida, & victu sanguinẽ gignente dicendum est. Nam mitior erit propter ea quod magis a plenitudine sãguinis, quàm a vitio fit, sed rarò id euenit. In curatione habenda est ratio horum humorum, ita vt alia ratione inuenienda sit cura febris tertianam referentis, alia ratione cura eius, quæ quartanã refert. Antequam medicus aliquid ad curationem præscribat, scire debet, num cum vomitione, aut cum alui deiectione facta sit. Nam si cum vomitione, aut alui profluuio incipiat, sanguis non est mittẽdus, ne naturæ impetum impediamus, qui potiùs iuuandus est iuxta illud Hipp. Quò natura vergit, eò ducere per loca conse-

Aph. 21. lib. 1.

rentia. Et cum vtraque regio sit conueniẽtissima ad humores euacuandos, per vtranq; tentabimus euacuare id quod superabũdat, non his remedijs, quibus vulgus medicorũ frequenter vtitur, sed leuioribus & mitioribus. Si igitur non satis, vel difficile vomant ægri, potione aquæ calidæ, vel syr. vio. aut syr. acetoso simplici, facta frictione in gyrum circa os ventriculi, prouocanda est vomitio. Si autem alui fluat, tunc clystere detergente iuuanda est natura, non fortiore. Quod si istæ excretiones non fiant ab initio, neque statim futuras præuideamus, mittendus est sanguis statim, si vires, ætas, tempus, non dissuadeant. Nam morbus est peracutus, extremos habet labores, & citissime ad statum mouetur in quo silentium melius est habere, neque vires amplius ferre possunt, ob eam causam intra viginti quatuor horas missio sanguinem oportet. Facienda est sanguinis missio de basilica sinistri brachij, si nulla inflammatio interna appareat, quæ ex dolore, aliisque notis deprehendi possit. Fit autem ab ea parte propter cor & splenẽ, quę duo viscera maximè patiuntur. Quo pacto faciendа sit, in alijs, suo loco dicemus. Si propter tenellam ætatem, aut imbe-

imbecillitatem, sanguinem mittere non liceat, cucurbitulas applicabimus naribus, vt reuellatur materia illa venenata à corde & medicamẽto purgante, leuiter corpus purgabimus, non argento viuo præcipitato aut fortioribus medicamentis, quemadmodum empyrici faciunt, sed danda erit triphera persica, catholicum, syrup. rosat. laxatiuus, rhab. quia ista euacuant sine magna agitatione, calfactione, virtũ derectione. Propter quas causas alia medicamẽta vituperantur. Adde quod hic morbus propẽsus est ad fluxum ventris, qui periculosus est, propterea quod corporis nutritionem impedit, & cõcoctionem retardat. Hęc etiam purgatio ante tertiũ diem facienda est, vt etiam de sanguinis missione suprà dictum est. Datur autem ʒ. j. tripheræ persicæ cum aqua viol. & bugl. vel ʒ. vj. catholici cum aquæ hordei, vel syr. rosat. laxatiui ʒ j. ß. cum decocto hordei, vel cum aqua endiuiæ & cichorei, vel expressio ʒ. j. Rhei, infusione facta in aqua endiuiæ & ʒ ß. syrupi rosati laxatiui. Si præcesserit vomitio vel aliquis fluor, damus rhab. vel tripheram persicam, quia minùs laxant, & constrictionẽ relinquunt, vel minùs calfaciunt. Facta autem euacuatione, siue per missionem sanguinis, siue alio medicamẽto statim ad ea, quæ corroborant, & venenum propulsant à corde, & agitationem sanguinis compescunt, veniendum. Datur autem ea in omnibus formis, hoc est, in forma conditi, instauratiui, & potionis. Fiũt autem ista ex pulueribus, syr. aquis, conseruis. Sunt autem pulueres ad id faciendum apti, puluis diamarg. frig. qui mihi videtur magis conuenire, quàmalij pulueres: propterea quòd minùs calfacit. Puluis triasandali nõ est reiiciendus. Puluis diatrag. frigid. addito crystallo fit vtilis, aliis cordialibus admixtis. Puluis de gemmis post supradictos, sed in minori quantitate, & compositio alchermes cùm volumus calorem semiextinctum accendere, vel cum syrupis illis narcoticis & stupefacientibus vti. Laudant Practici in peste & febribus pestilentibus pulueren beseardicum, qui posset conuenire, amotis aliis rebus calidioribus, vt semine rutæ, dictamni, & radice tunicis. Alia enim omnia refrigerant, & siccant, & inspissando humorum agitationem impediunt. Foetus

Alexipharmacum vocat. Ad idem valet puluis contra peſtem,traditus in diſpenſatorio Nicolai,remotis foliis dictamni,& tunicis radice.Quamuis enim iſta valeant aduerſus venena,nimium tamẽ calfaciunt.Adde quod ignoratur herba illa tunicis. Puluis de bolo minùs conuenit propter multò plura medicamenta calida,vt galangam, lignum aloes,radicẽm tunicis , nucem moſcatam,macis,cubebas,aniſum,zinziber,garyophylum,& ſemen iuniperi. Quòd ſi dicantur reliqua , ex quibus componuntur hi pulueres,eſſe craſſarum partium , nec poſſe penetrare ſine adminiculo,dicemus cinamomum ſolum poſſe ſufficere , vel admixtionem pulueris diamarg.frigidi,diatrag.frigidi,alchermes aliorumq;,quæ recipiuntur in eadem compoſitione. Vituperanda eſt theriaca,maximè antiqua.Recens enim minus læderet. Satius tamen eſt vti ad præcautionem tempore ſanitatis,quam in febre.Aqua bugloſſæ,borraginis, acetoſæ, ſcabioſæ erunt in frequenti vſu.Quarta die,& quando ſudores prouocare ſtudebimus,cum aqua cardui benedicti aquam acetoſæ miniſtrabimus. Aqua myrthidis ab antiquis magnopere commendatur , qua nos etiam vſi ſumus.Conſerua acetoſæ,bugloſſæ,borraginis , cortex citri , conſerua roſ. & nenupharis ſunt in frequenti vſu.Ex iſtis parantur,quæ ſupra diximus , vt condita, hoc modo.

℞.conſeruæ acetoſæ ʒ.j.conſ.roſ.bugloſſ. an ʒ.ß.pulueris diamarg.frigid.ʒ.ij.ſacchari roſ.quantum ſuff.fiat conditum,vtatur cum aqua bullita tempore ſitis.Potiones autem tales erunt.

℞.pul.diamarg. frig.ʒ.ß.confectionis alchermes gr. ij.aquæ bugloſſ.acetoſ.ana ʒ.j.ſyr.de acetoſ.citri,vel de limonibus ʒ.j.miſce,fiat potus.

Si autem conciliandus eſſet ſomnus,minuere oportet pulueres &addere ʒ.j.ſyr.de papauere & aquæ lactucæ.Inſtaurantia fiunt eo modo ,quo monſtrauimus facienda in capit.de Cauſo. Syrupi acidi omnes multùm conueniunt,& ab omnibus laudantur,vt ſyr.acetoſ.citri,de limonibus,de granatis,de acetoſa,de berberis, & ſimiles.Cum aquis ſuperiùs enumeratis fiunt ſyr. digeſtiui,vt

℞. Syru-

℥. Syrupi de acetositate citri, vel de limonibus ʒ. ij. aquarum bugloss. rosacetosæ ana ʒ.j. cum puluere diamarg. frigidi ℈.ij. aromatisentur, & capiat singulis matutinis. Extrinsecus adhibeantur epithemata cordialia, qualia sunt ea, quæ descripta sunt in capite de causone, & post aliquam enacuationem, supra cor, & hepar apponenda, vt minuatur ardor sanguinis, & tueantur partes à veneno. Ista remedia sufficient, modo quis dextrè vtatur. Quòd si symptoma aliquod vigeat, oportunis remediis oportet id minuere. Huic febri solent aduenire, vt in principio somnus immodicus, quandoq; inexpugnabilis, & maximè quando cum tumoribus fit hæc febris. Quare erunt excitandi clamoribus, ligaturis, & frictionibus. Proderit etiã oxyrrhodinum præparare cũ vna parte olei, & aceti duabus partibus. Multùm dormire est valde periculosum, in morbis venenosis: propterea quòd in somno fit sanguinis reuocatio ad partes internas, & ibi retinetur venenum. Circa statũ delirium statim eos infestare solet, cui occurremus remediis suprà scriptis in cap. de synocho. Syncope huic malo familiaris est. Quare adhibenda diligentia erit, vt medicamentis cordialibus huic affectui medeatur. Si syncope propter oris ventriculi affectum prouenerit, & nauseabundi sint, remediũ erit prouocare vomitionem. Postea medicamento leuiter astringente regionem oris ventriculi roborare, vel oleo rosarum, melino, insperso puluere corallorum, vel coriandri, sandal. & rosarum. Si autem sit affectus cordis, parum confectionis alchermes cum aqua ros. vel syr. de acetositate citri dandum erit. Quòd si aliarũ feb. symptomata superueniant, remediis præscriptis occurrendũ erit. Victus ratio in istis negligẽda non est, quæ initio tenuissima esse debet, donec cruditas ventric. vel alimentorum corruptio castigetur. Postea paulò crassiore est vtendũ, quam si esset causus, vel alia febris, ob virium imbecillitatem, quæ semper deiectæ sunt, ob partium principum læsionem, sed quò melius victus rationem instituamus cõsiderare oportet, quam remotus sit status. Nam si ob sui acutiem statim ad statum perueniret, tenuiori victu vtendum est, si vires cum tali victu perdurare possunt. Si autem remotior fuerit

ſtatus,vt ſolet eſſe in feb.peſtilentialibus , quæ quotidianæ naturam referunt,paulo craſſiore victu vtendum eſt,vt vires conſeruentur & ferre poſſint ſæuiſſima ſymptomata.Medici ſummum illud ius morborum acutorum obſeruantes , ſumma iniuria affecerunt ægrotantes,tenuiſſima illa victus ratione , in qua vires deliquunt.Quare in hac febre tria potiſſima erunt , recrementa exagitata leuiter & facilè purgare:alterum,vim veneni frangere medicamentis alexicis.Tertiũ autem, vires conſeruare alimentis & potionibus cordialibus.

De febribus compoſitis. LIBER II.

AD febrium cognitionem plurimùm valet diuiſio generis in ſpecies,deinde ſpecierum diuiſio. Quare rurſum diuidemus feb.in febres ordinatas,& inordinatas, ſiue erraticas. Rurſus ordinatarum aliæ ſimplices,aliæ compoſitæ. Compoſitarum verò aliæ ſunt ex ſimplicibus febribus,vt duplex tertiana ex duabus acceſſionibus tertianis, triplex ex tribus. Quotidiana ex duabus quotidianis,vel tribus,ſed rarò. Quartana duplex ſit vel triplex.Compoſitæ ex diuerſis febrium differentiis,vel ex continuis,vel ex diuerſis intermittẽtibus fiunt,vel ex continuis & intermittentibus, vt in hemitritæo.De erratica , quia ſimplex eſt , inter ſimplices enumerabimus , ſi prius demonſtrauerimus has neque facile dignoſci a quouis,neque facile curari. Omnis enim cognitio certa à quodam firmo & fixo capienda eſt,cum in his febribus nil certi & ordinati ſit,niſi quòd inordinatæ ſint,& ſubinde moueãtur de vna natura in aliam naturam(quod erraticas & mutabiles facit) ab omnibus ordinatis diſtinguntur, ſed hoc nihil ad curationem.Nam ab eo nulla ſumitur indicatio , niſi quòd diuerſi putreſcant humores,& in diuerſis locis,vnde acceſſionum diuerſitas.De ea dicemus quid ſit, & quotuplex ſit feb.inordinata,quæ nullum ordinem ſeruat.Et quia ordo duplex eſt typorum & inuaſionis,duæ erunt inordinatæ. Nam ſeruata typi forma, interdum præoccupat,interdum verò tardius mouetur,manẽte ſemper dierũ figura,hoc eſt,quæ quotidiana erat quotidie, ſed hodie prima hora,ſequenti tertia,alia die ſeptima,aliquando manè,aliquando ſerò. Hæc ſecundum partem inordi-

inordinata eſt, aut particulares inordinationes dicuntur. Habent ſua nomina, quibus expreſſerunt antiqui, quæ immobiles ſunt, & quæ præueniunt,& quæ celerrime horas præoccupant,*proegoumenoi* dicuntur,id eſt,præoccupantes.Quæ tardiùs mouentur,retardantes dicuntur. At verò inordinatæ, quæ erraticæ dicuntur,ſunt, quæ omnino typorum expertes ſunt,id eſt,neque quotidianæ,neque tertianæ,neq; quartanæ ſunt, ſed præter modos enumeratos, adhuc citra dierũ ordinem fiunt,id eſt,quæ tertianæ paroxiſmum, deinde quotidianæ, vel tertianæ,vel quartanæ,&nunc tardãt,nũc accelerantur. Tales verò inordinatæ dicuntur,& ſunt,quarum multę particulares differentiæ ſunt,quas difficilè eſt enumerare,ſed vnuſquiſque eas per otiũ ſpecularj poterit.Hę ſolent Autumno fieri ob diuerſitatẽ humorum in corpore congregatorum.Æſtatis tempore & autumni,temporis inordinatione ſolent fieri poſt longas feb. & ſpurias in corporibus debilioribus. Non enim poſſunt illam diuerſorum humorum naturam vincere, & deriuare,qui multi ſunt, & ſi ad vires referantur,multi ſimul. Sed ſi particulatim & ſeorſum ſumantur,pauci eſt humorum quantitas,quæ eſt in cauſſa quòd ex eadem materia duę vel tres acceſſiones fiant conſequenter, vel quòd bona fiat expurgatio. Plato illa recrementa vult ſubinde ab intẽperatura viſceris alicuius generari. Pauca retineri in corpore & citò putreſcere ob caloris imbecillitatẽ. Ad earum curationem diligenter neceſſarium eſt inſpicere,cuius viſceris vitio id fiat,ventric. hepatis, vel lienis,ſi tumor aliquis in parte interna aut grauitas ſentiatur. Talis pars in cauſſa eſt vel intemperies.

Quare indicatione ſumpta à parte affecta, intemperaturæ remedia inſtituere oportet.In hiſce febrib. liberare ægrum obſtructionibus, bonam procurare actionẽ & lubricam aluum habere potiſſimum eſt. Quare pilulæ ſequentes,quia liberant ab obſtructione, & leuiter euacuant, quæ ſunt in viſceribus, & non admodum calfaciunt, ſunt ex vſu. Dentur in craſtinum acteſſionis, poſt primum ſomnum.

℞. ag.in oxymel. infuſi ʒ.j. rhei in aqua endiuiæ infuſi ʒ.ß.cinamomi,ſpicæ,aſari ana ℈.j. ſucci apij,petro.

liquir. an. ℈.ß. cum oxymel. formentur pilul.ſex pro ʒ. capiat ſemel in hebdomada. Deinde vtatur ſequẽti ſyr. per multos dies,interpoſitis quibuſdam diebus.

℞.rad. petro.apij, gram.ana ʒ.j. herbarum capil.endiuiæ,cichorij, bugloſſæ,borraginis, ſcariol.agrimoniæ ana M.j.aniſi ʒ.j.ſeminis apij,petro.ana ℈.ij.quatuor ſemin.frig.maiorum ana ʒ. ij. florum cham.florum cord. ana p.j.fiat decoctio. In ℔.j. ß.diſſ.ſyr. acetoſ. ſimpl.ʒ. iiij.ſacchari quãtum ſufficit,fiat ſyr.arom.ʒ.ij. diarrho. abb.vel ʒ.j. cinamomi, capiat duobus diebus vel tribus ſequentibus,& poſtea capiat ʒ.j.pil. quòd ſi æger pilulas deuorare non poſſit, cap.ſyr.ſequentem.

℞.Syr.de bizantiis & endiuiæ compoſiti ana ℥.iij.aquæ abſynthij, & bugloſ.ana ℥.vj.arom. In illa aro.adde rhei groſſo modo pul. ℥.ß. cinamomi ℥.ij. infundantur ʒ.ij. agarici in prædictis aquis , vel leuiter bulliant, dum fiat ſyr. Vel ſi reperiatur ſyrupus de cichorio cum rheo paratus,detur,addita agari.infuſione pro ℥.iiij.ſyr. ag.ʒ.ij. Quòd ſi neque in forma ſyr. fiat puluis talis, de quo detur in brodio pulli,& cicerum rubrorum.

℞. Sennæ orientalis ʒ.j. rhei ʒ. j. aniſi ʒ.ß. diagridij ℈.ß. vt potentiſſimè moueat cinam.ʒ.j. fiat pul.de quo capiat poſt vſum ſyr.ʒ.j.vtatur diarrhodo abb. ſuperbibendo aquæ abſynthij & cicho.parũ. Tertio quoq; die, hoc clyſtere vtatur,dũ ceſſat à pil.& aliis medicamẽtis.

℞.mal.ciclæ, merc.bugl.ana M.j. paſſ. fic. an.nu.xx. ſeminis cartha.ʒ.j.flor.cham.p.j.fiat decoct. in ℔.j.diſſ. mel.roſ.ij.ſucci merc.ʒ.j. olei cham. ʒ.iij. miſ.fiat clyſt. Hypochrondria foueantur oleo cham.amygdal.amararum , & vino albo. Hæc ſufficiunt ad febrium citationem. Quòd ſi ſymptoma oriatur ex ſupradictis remediis , erit occurrendum. Sed præter dicta accidentia, icteritia , & hydrops accidunt interdum. Quare illis erit occurrendum. Sed ea ipſa remedia,quæ ad curationem inſtituimus , eadem affectum curabunt. Quòd ſi fortiora neceſſaria , ad capita illorum recurrendum, à quibus accommodatiſſima remedia petantur. Vtatur optima victus ratione,& magis ſit attenuans,quàm inſpiſſans, vel obſtruens. Vtatur vino albo , vel claro. Iuſculis cum radicibus petro,& foliis, Eligat auicularum

tum carnem,& reiiciat craſſam,& pedes animalium. Si cruditatem patiatur,vomat.

De *compoſitis,mixtis & confuſis febribus.*

COmpoſitæ febres ſimplicibus opponuntur, & illæ ſunt compoſitæ,quæ præter vnius generis febrem, ſui generis vel alterius vnam , vel duas acceſſiones habent adiunctas,vt ſunt duplices,vel triplices quartanæ, tertianæ,quotidianæ,vel ſemitertianæ omnes,vel febris commixta continuæ. Quare non leuiter errauit Gordonius,alioqui vir doctus & prudens, qui hepialē febrem compoſitam dixit,quòd pars materiæ,quæ putreſcit,calorem efficiat:pars,quæ putruit,frigus.Nam febres ducuntur à materia putreſcente , non ab ea, quæ non putruit. Nulla enim materia ſine inflammatione,vel putredine febrē immediatè ſuſcitat. Quare nō eſt dicenda compoſita , aut dicere oportet omnes febres putridas compoſitas eſſe,quod eſt abſurdū dictu. Inepta eſſet febrium diuiſio in ſimplices & cōpoſitas , ſi omnes eſſent compoſitę,Nulla eſt enim febris putrida,quę materiam putreſcentē,& non putreſcentem non habeat,ſic omnes eſſent compoſitæ. Nec ob id dicendum eſt ob ſenſum caloris & frigoris, febrem illam compoſitam eſſe. Nam in intermittentium principiis talis ſentitur ſenſus,dum interna calent , externis refrigeratis adhuc ob caloris reuocationem, vel ad interna retractionem,quod manifeſtiſſimum facit ſitis,quam frigoris tempore patiuntur ęgri. Neque enim febres propriè compoſitæ dicuntur,cum accidentibus. Accidentia ſęua,ſæuos morbos etiam, vt corpus vmbram ſequuntur. Neque etiam febres compoſitæ dicuntur à diuerſa ſimpliciter diuerſorum humorum commixtione.Nam omnes febres purę, compoſitæ eſſent. Oportet enim humores , qui febres faciunt compoſitas,ad tantam peruenisſe copiam & putredinis gradum, qui ſi ſoli eſſent , febrem facere poſſent.Nam omnis putredo febrem facit,vel humoris putrentis quantitas. In catarrho ſalſo ineſt aliqua pituitę putredo, vnde ſalſugo.In tumoribus prętęr naturā partium externarum eſt putredo, ſine febre tamen. Quare illę tantùm compoſitę ſunt,& dicuntur, quæ ex diuerſis accidētibus ſui generis,vel diuerſi cōponuntur,quo-

Digitized by Google

rum ratione Medicus curandi rationem variat. Dico propter febrem ephemeram, quæ omnib. febribus aliis putridis & hecticis coniungitur. Quî enim fieri potest, vt quod inflammatur facile, non inflammetur, inflammato, quod ægrius accenditur, vt humoribus & partib. solidis? Omnis substantia tenuis facilius inflammatur, quàm crassa. Verùm, quia hæc sæpe fit & in omnibus, & nullam curam per se desiderat, ob id Medici antiqui commixtionem illam prætermiserunt, quæ semper est.

Diuisio febrium compositarum.

FEbres compositæ sunt, vel eiusdē generis febres, vel diuersi. Eiusdem generis in continuitate, vel intermissione materiæ, vt duæ febres cōtinuæ simul infestantes, confusæ febrem faciunt compositam. Quomodo id possit fieri, postea inuestigabimus. Sic, duæ intermittentes iunctæ, compositam faciunt eiusdem generis, & materiæ, vt duæ tertianæ, duæ quartanæ, quotidianæ, ambæ sunt intermittētes, & à materia bilioſa. Si ex eiusdē generis intermissione, & materia duplices dicuntur, si vna accessio vni addatur: triplices, si duæ vni. Ita fit vt omnes in vna periodo, vel interuallo fiāt, & sic sunt duę quotidianæ, cùm intra viginti quatuor horas duæ accessiones cum frigore fiunt. Tertianæ duplices, cum tertio quoq; die duæ accessiones fiunt cū rigore & vomitu bilioso, & soluuntur sudore. Triplex, si tres sunt, etiam triplex tertiana, vt docet Gal. 2. de crisibus. Talis febris formam tradidit eo in loco, quam se cognouisse secunda die gloriatur. Quartana duplex, & triplex facta, composita dicitur. Triplex quartana facilius cognoscitur, quā tertiana triplex: quia plus temporis intercedit. Verùm, & quotidiana accessionem quotidie facit, quod iis imponit, qui ex circuitu febrem distinguere volunt, nō ex natura febris & accidentibus. Ex diuersis generib. fiunt, vt ex continuis & intermittentibus, vt si quotidiana tertianæ adiungatur, cùm primo quidē die inuadit bis, & bis remittitur, die sequenti semel, tertio verò rursum similiter. In primo die inuadit, in secundo bis, tertio die semel. Quotidiana etiam quartanæ commiscetur, cùm prima quidem die, bis inuadit, duobus sequentibus diebus semel, quarta die bis. Non solùm vna febris vni miscetur,

miſcetur, vel complicatæ, ſed etiam tribus diebus diuerſorum generum, vt quotidiana, tertiana, quartana inuicem miſcentur, cùm dies quidem prima tres habeat acceſſiones, ſecũda vnam acceſſionem, tertia verò duas, ſcilicet, quotidianæ & tertianæ. Quarta rurſus duas, ſcilicet, quotidianæ, & quartanæ. Quinta verò duas, tertianæ & quotidianæ, atque in reliquis diebus idem cum primis, ordo ſeruabitur. Tertiana quartanæ iungitur, cum dies prima duas inuaſiones adducat, totidémque remiſſiones, ſecunda verò, nullas omnino inuaſiones adducit, tertia vnam, quarta vnam, quinta vnam, ſexta nullam, ſeptima vnam, & ſic deinceps commiſcẽtur adhuc tres, ſcilicet tertiana, quartana, & quintana. Prima die, acceſſio tertianæ tantùm, ſecunda nulla, tertia vna, quarta vna, quinta duæ tertianæ, & quintanæ, & ſic de aliis. Simplex cum compoſita, vt tertiana cum ſemitertiana, quam commixtionem Gal. 2. de criſib. & de typis monſtrauit, quæ fit, cum quotidiana continua, cum duabus intermittentibus tertianis coniungitur. Hîc notandum eſt, quòd tales coniunctiones, etiamſi omnes vno die, ſimul, & hora non incipiant, ſufficit in vna periodo iſtas compoſitiones duarum, vel trium inueniri, & poſtea eodem modo progredi. Sic in hæmitritæo fit, vt prima die incipiat tertiana ſola, poſtea, quotidiana continua procedente tempore inueniatur. Hæc enim omnium intermittentium difficillima, quam nemo impoſſibilem eſſe affirmabit, cum diuerſi humores non naturales, in diuerſis locis diſcreti inueniantur, biliis in veſica fellea, pituita in ventriculo & inteſtinis, melancholia in ſplene. Cùm ſeparati & impermixti reperiantur, quid impedit ſimul putreſcere, cum obſtructio ſit communis cauſa prohibitæ euẽtationis, & prohibita euẽtatio putredinis? Præterea caloris naturalis, aut facultatũ corpus noſtrum gubernãtium imbecillitas, humoris ad putredinem diſpoſitionẽ habentis præparatio, & cauſæ efficientes? Nõ eſt difficile diuerſas feb. fieri, vt in humoribus naturalibus, qui in venis contineantur Quomodo fieri poſſunt diuerſæ feb. continuæ, difficile creditu eſt. Nos tamen fieri poſſe experientia ipſa didicimus, & ex Galen. tales feb. conſtitutæ ſunt. Febres ſynochôs poſſe

simul confundi,hac ratione ostendo. Euenit aliquando aliquibus,vt sint habitu pituitoso, & tamen bilem euacuét.Si pituita putrescat in venis habitus corporis , fit quotidiana continua, sic bilis, quæ euomitur, si genita in venis minoribus putrescat, fit febris confusa ex tertiana continua, & quotidiana continua. Vel sanguis, dum putrescit, vertitur in bilem, crassa pars in melancholiam, cessat synochus, & si putrescant duæ istæ partes, altera faciet tertianam continuam , altera quartanam continuam, & sic erit febris ex vtraque confusa, & permixta. Verùm, quia illæ febres ob permixtionem confunduntur,& semper magis in alteram vergunt,vocantur ab humore, qui magis se promit & manifestat, quæ & si minùs exacte & citò dignoscatur , parùm aut nihil damni accidit , quia certissimum est omnium febrium continuarum remedium , missio sanguinis, quæ in omnibus cõuenit,clysteres,victus ratio tenuis. Quare citra illa exactam cognitionem, si modò syrupo aceroso simplici, vel capillis vener. vtamur , qui syrupi in omnibus febribus conuenire possunt , curantur hæ febres. In principio, cùm omnia sint mitiora, non distinguuntur,sed circa statum & ex declinatione,& symptomatum propriorum remissione , vel in illis fiunt symptomata,quæ media sunt. Discernuntur,vt supra,vigiliis,somno profundo.Fiunt vigiliæ,sopor, pro rigore, & horrore,& frigore.Sic per signa syncerarum, & febrium continuarum facile cognoscet istas confusas. Sed vulgus Medicorum non vltra progreditur , quàm ad genus, cognita febre , quæ non definit ad infebricitationem, continuam vulgus vocat, illa cognitione vniuersali contentus. Quare si illos vulgares Medicos interrogemus, quis morbus, quæ febris sit , satis bene se respondisse putant , si dicant febrem continuam, quasi vnum tantùm genus febrium continuarum esset. quare vos precor, vt tales asinos prætermittatis , & præter eorum consuetudinem speciem febris vltimam inuenire omnibus modis studeatis, vt citiùs morbum propulseris. Pudet recensere, quantùm cæcutierint maiores nostri,& qui eos sequuntur, quibus nunquam contigit agnouisse speciem semitertianæ,de qua hoc loco dicere consti-

constitnimus,vt febrium omnium compositarum typos & formas cognoscatis.

De semitertianis febribus.

ISte febres,vt prius dictum est,vel ex intermittentibus duabus,vel tribus componuntur eiusdem generis, vel ex continuis,vel cõfunduntur. Tertium genus est,quod ex vtroque genere componitur,scilicet,ex continuis,& intermittentibus,quales sunt,quæ appellantur semitertianæ.Componuntur ex continua quotidiana,& tertiana intermittente,vt authoritate & ratione ostendemus, si priùs de nominis ratione aliquid dixerimus. Oportet enim nominis significatione inter nos & antiquos conuenire,neque vt rem difficilem,& inutilem prætermittere debemus:quia nominis quæstio, quid sit,præcedere debet. Quòd autem facilis non sit nominis huius hemitritæi,vel semitertianę cognitio,de huius significatione, antiquorum Medic.variæ sententiæ ostendunt,vt multorum consensus de varietate coniecturam præbet. De hac nominis significatione multa Gale.scripta reliquit, vt lib.2 de differeut.febr.lib.de typis 2.de crisib.& 1.epidem.comment. 3. Inter antiquos neque de significatione,neque de etymologia satis conueniebat.Eam ob causam Agatinus solum primum librum scripsit de semitertiana,in quo nominis significationẽ inuestigat, teste Galen.libr.1.epid.comment.3. Agatinus semitertianam relatione ad tertianam dictam esse censet.Et Gal.annotat lib.de typis alia ratione dici. Porrò,inquit, quidam semitertianam appellatam esse aiunt, quemadmodũ est semicirculus & semisphæra. Alij verò appellatã volunt, quasi sesquialteram, vt si tertianæ inuasio, verbi gratia, 12. horis constet, semitertianæ sanè 12. horas tertianæ comprehendet,atq; his adhuc dimidium duodecim horarum adiiciet, atque omnes octodecim numero erunt. Ita vt dimidio maior tribus per circuitum repetẽtibus typis quotidianæ,tertianæ,quartanæ, quæ ratione ipsa 24.horis constare asseruntur. Alij febr. omnes tertianas extensas hemitritæas,vel semitertianas appellabãt.Galen.missa hac nominis improprietate scripsit 1.epid. cõment.3. Equidẽ illud (Hipp.intelligit)vocabulũ improprium reprobare censeo, siquidem illis, quæ integram

non ſunt aſſecuta abſolutionem , dimidij vocabulum attribuimus. Itaq; dicimus ſemimortuũ, ſemimortalẽ, ſemideum,ſemiuitum,& id genus alia: At ſemitertiana tantùm abeſt, vt dimidia ſit tertiana , vel multitudine ſymptomatum,vel viribus,vel horum tota cõditione,vt longè etiam ſit deterior,vel potiùs huius illa,quam hęc illius dimidia eſſe videatur. Quare non venit mihi in mentem, qua re adducti ſic potiùs nomen impoſuerint primi iſtius nominis inuentores, quam aliter. Poterant tamen hi,cũ tertiana febris habeat,vt in tertio quoque die inuadat,& ad integritatem veniat, ita vocabulũ inſtituiſſe.Habet enim,vt tertio quoque die inuadat(aiũt) ad integritatem veniat,non item. Poterant præterea,& quòd acceſſione careat , cum rigore incipiente adhuc, non quod excretione finiatur, iam quod diem integram ſecundũ non habeat.Hactenus Gal.de nominis ratione. Sed nos ſemitertianam appellamus cumHipp.feb.illam quæ ad ſtatum ſtatim tendit,horrifica,& continua acuta,omnino non intermittens,vno die leuior,altero grauiùs inuadit, & geminationes, vel reduplicationes habet,tanquã quid proprium,cũ acceſſionum extentione. Vel vt manifeſtiùs Gale.2.de diff.feb.explicat,& nominis & eſſentiæ rationẽ his verbis cap.7. nõ abs re inditũ huic feb.nomen hemitritæi.Nam ex quotidiana continua,& tertiana intermittente tota eius natura confuſa, dimidiam partẽ vtramque harũ feb.retinet.Sicut igitur ſemiaſinus & ſemideus nomen tale ſortiuntur,ita hemitritæus eſt. Semideus dimidia quidem parte deus eſſe mõſtratur,cùm verò alterã partem hominis habet, hæc pars in homine omittitur.Sic hemitritæus dimidiã eius habet tertianã, alteram quotidianam continuã.Sed hæc forſitan de huius nominis ratione,& eius natura vniuerſa plus ſatis.Quomodo autẽ fiat,id demonſtrare aggrediar & quotuplex ſit.Sed quod ſemitertiana fiat ex quotidiana cõtinua, & tertiana intermittẽte exHipp.verbis colligitur,& hac ratione ab illis petita demonſtrari poteſt. Cùm cõpoſita ſit,impoſſibile eſt vnã & eandẽ ſimplicem continuã & intermittẽtem ſimul eſſe.Quare cõpoſitam eſſe nec eſſe eſt non ex duabus continuis , non ex duabus intermittentibus, ergo ex continua & intermitten-

mittente. Verùm quòd non ſit ex duabus continuis, patet. Si eſſet ex continuis, non eſſet horrifera. At ex Hipp. horrifera. Igitur non ex cõtinuis. Horror & rigor ſiquidem fiunt, cùm per partes ſentientes, è venis humores acres, & mixti ſparguntur, quod non fit niſi in principiis intermittentiũ. Ex duabus intermittẽtibus non fieri ſic demonſtrò. A quibuſcunque fierent, illæ deſinerent in infebricitationem aliquando, quare non eſſet continua. Quare ex continua & intermittente fieri neceſſariò ſequitur. Verũ fieri poſſet ex tertiana & cõtinua & quotidiana intermittente, & contrà, ſed quod ex tertiana cõtinua nõ ſit, manifeſtè oſtendimus. Si tertiana continua ſit & quotidiana intermittens, tertiana continua continuò affliget, intermittens verò quotidiana quotidie acceſſionem longiſſimã haberet, nõ ergo alter dies leuior eſſet. Adde quod nõ eſſet horrifica, ſed cũ refrigeratione inciperet. Quare cũ neque ex tertiana cõtinua fieri neceſſariò, quæ nunquam deſint ad integritatem donec ſoluta ſit integrè, & ex tertiana intermittẽte. Illa intermittens facit horrorem, qui parùm differt à paruo rigore, facitque vt morbus grauior appareat quotidie, & in illa reduplicationes fiunt, ob retardationem à pituita factam. Quotidiana verò facit, vt in multos dies extẽdatur. Tertiana etiam illam reddit acutiſſimã ob ſymptomata, quæ hæc febris inuehere ſolet, de quibus poſtea. Huius feb. duæ ſunt ſpecies, altera exquiſita dicitur, altera non exquiſita. Exquiſita eſt, interprete Gale. in qua eſt æqualis mixtura duarum feb. quæ ex duobus humoribus conſtat, qui cùm admiſcentur, horrorem faciunt. Non exquiſita, quando alter humor vincit, vt idem author ſcribit. Atque non eſt exquiſita, vbi aut bilem, aut pituitam habet præpollentem. Cognoſcitur, quod bilis prænaleat, ſi rigor magis, quàm horror ſit, & ad ſtatũ celeriùs peruenit, ſine multis reduplicationibus, & calor magis acris eſt & euidẽtior, & vomitiones, & aliæ excretiones magis ſynceræ. Symptomata, vigiliæ, ſitis, & alia magis bilem, quàm pituitam referũt. Non exquiſita ob pituitæ dominiũ eſt, ſi frigus potius, quàm horror fiat. Plures reduplicationes, tarditas caloris, & paucitas ſitis, excretiones magis pituitoſæ. Exquiſita verò incipit cum

horrore ob mixturā frigoris & rigor ⁊, & partem bonā accessionis in reduplicationibus cōsumit. Semitertianę tres sunt differentiæ à Gal. traditæ. Est enim quæ parua dicitur, altera magna, tertia inter has duas posita, media dicitur. Differūt lōgitudine & breuitate hæ tres, vt Galen. inquit, quòd ob magnitudinem differentias habēt. Alia enim semitertiana exigua, alia media, alia magna. Exigua est igitur quæ circa 24. hor. torquet: media, quæ circa 36. horas: magna, quæ circa 48. quæ continuæ feb. est proxima. Verùm vnde petātur istæ differētiæ, multi hæsitant. Alij à pituitæ & bilis maiore vel minore quā titate, vel crassitie. Sed quòd à magnitudine nascantur hæ tres differētiæ, dubitatur an à duratione paroxismi vel à remissionis tēpore, vel interuallo, quod aliqui voluerūt dicere, sed hoc potiùs ad magnitudinē, id est, ad longitudinem paroxismi, quàm ad aliud referēdum est. Quare non ad cōtinuam, sed ad intermittentē has differētias referri oportet. Quòd si ad intermittentē, rursum inuestigandum, num à tertiana exquisita, vel à tertiana simpliciter, vel à producta referri oportet has differentias. Tot enim sunt tertianarum differentiæ apud Gal. Nos ad exquisitam non esse referendū diximus, quia accessio ad 12. tantùm horas extenditur, semitertiana 24. hor. pro accessione habet. Neque etiam ad simpliciter tertianam, quia illa non potest extendere paroxismum ad 24. horas. Quare concludere oportet à productę, seu extensæ tertianæ accessione colligi, propterea quòd extensæ tales accessiones habēt, vt ex Gale. & quotidiana experientia cognouimus. Gale. harum extensiones 2. de differ. feb. cap. 8. hunc in modum scripsit, Omnium febrium fons & principium, atque elemētum, &c. Neque plurima est earum multitudo, cùm omnes tres numero sint, vt quę ex amara bile, & quę ex atra, & quę ex pituita generantur, quarū singulæ duas habent differentias, continuas scilicet & intermittētes, adeò vt omniū, quæ ex humorum putredine ortum habent, fiāt sex numero differentię. Quòd si aliqua illis accesserit, in his particulatim cōtinetur. Differētia ex humoris copia, quātitate, vel ex qualitate, vel ex putrefactionis qualitate, prętereā ex modo mot⁹, ac particula, in qua putredo habebit, origi-

Digitized by Google

originem, veluti earum febrium intermittentium, quæ tertio quoq; die accessionem facitũt, quæ quidem breue habent accessionis tẽpus, & cum rigore inuadũt, & per sudores, & vomitũ bilis, & biliosa excrementa finiũtur. His etiam tertianę exquisitę nomen inditũ est. Quibus verò aliquid deficit hæ nõ exquisitę, sed simpliciter tertianę appellantur. Quòd si intermissionem breuiorem, accessione, videlicet, in lõgius tempus producta, hæc tertianæ productæ vocãtur, cùm tãtùm hæc ipsa res in eo, quod magis & minùs suscipit, differẽtiam habeat. Licet quidam ex his aliquã simpliciter extẽsam nuncuparint, quæ cùm 24. horas in accessione consumpserit, reliquas horas febris expertes habet, aliquãdo sufficiẽter extensam, quę ad 30. extẽditur horas atq; etiam ampliusvsq; ad 40. vel plures. Hactenus Gal. Nunc cuius gratia hęc transcripserimus ostẽdamus. Hoc manifestissimè monstrat hemitritæum fieri ex tertiana extensa. Nam accessio parua semitertianæ respõdet durationi febris simpliciter extentæ, media, tertianæ in longius tẽpus extensę, scilicet, ad 36. horas. Magna verò accessio respondet tertianæ ampliùs productæ, cui⁹ accessio ad 40. vel plures horas protẽditur. Semitertiana verò maxima, quæ circa 48. horas (quæ febri cõtinuæ proxima est, propter extẽtionem magnã accessionis) est lethalis & periculosa ex Hipp. quod intelligendũ est de acuta, vel quando in hac febre morbi eueniunt acuti, vt Hipp. loquitur in epid. cõm. 1. aph. 3 In febre, quã semitertianã vocãt, morbi ueniũt acuti, tũ prẽter cæteras, est lethalis. Puto Hipp. per acutos morbos, acuta symptomata, quæ in hac eueniũt, intellexisse, quæ multa sunt, & grauissima, vt experiẽtia docet, & hæc enumerauit lib. de typis Gal. Atq;, inquit, semitertiana periculũ minatur, eò quod non solũ stomachũ, & partes neruosas attingat, & in vniuersum eas adhuc, quæ media cõpositione existũt, verùm etiã veterno sos inducit sopores, atq; cũ delirijs annexas vigilias, nõ nunquã & resolutiones, quas syncope comitatur, vnde linguam valde siccet, atq; animi defectũ efficiat, eúmq; in profundo vehementius moueat. Typus hic ferus est, ac vndiquaque periculum portendens. Quandoque autem prima die cõstituitur, quemadmodum & alij typi,

interdum verò à ſecundo & tertio incipit,quò fit,vt hæ iuſmodi inuaſione promptiſſimam Medicis curãdi cau ſam exhibeant. Oritur autem nonnunquam a tertiana producta,nonnunquam etiam ſoluta in tertianam permutatur,interdũ in duas tertianas,&quartanasob inua ſionis lõgitudinem dirimitur.Quod attinet ad naturas, virilem corrumpit:quod ad ætates,florentem maxime, quod attinet ad anni tempora,in Autumno præſertim, quãdo valde periculoſa exiſtit. At verò nõ perpetuo cõ tinua eſt,ſed intermittẽs quandoq; inuenitur,atque ab Hipp.traditũ eſt,nõ ſolùm inter morbos acutos,verùm etiam inter diuturnos morbos numerari. Solet etiã his accidere,qui tabe,&aliis morbis laborãt,vt 1.epid.com. 3.aph.3. At tabidi &qui longiùs aliis morbis detinẽtur, hac præcipuè ægrotant.Satis de feb.cõpoſitarum acceſ ſione,quæ nihil aliud eſt,quàm reduplicatio acceſſionũ vel permixtiovaria febrium.Quare qui ſimpliciũ anno tationes &ſigna ad vnguem tenet,facilè duplicatarum, complicatarũ, aut mixtarum naturam cognoſcet. Qua re nihil aliud addendum cenſeo,niſi quod diligenter,& attentè(ſi poſt duas acceſſiones nõ euidenter feb.ſpeciẽ cognoueris)redeat rurſus ad inueſtigationẽ,conſideret ſi ſimplex ſit,vel cõpoſita.Simplicem ex ſimplicibus ac ceſſionib.cognoſcet.Deinde nũ exquiſita,vel producta, conſiderandum.Si producta,ad quot horas extendatur, vel ad 24.vel ad 36.vel ad 48.Quòd ſi nulla febris adſit, tales eſſe ex paroxiſmi inuaſione luce meridiana clari⁹ eſt.Si compoſita,ex duplicatis,vel ex confuſis. Confuſę ſunt cõtinuę.Duplicatæ ſunt vel quotidianæ,vel tertia næ,vel quartanæ.Quòd ſi neq; ex confuſis,neq; ex redu plicatis,aut replicatis,ex hemitritęiseſſeoporter,exqui ſitis vel ſpuriis. In vtraq; enim eſt cõtinua quotidiana, & intermittens tertiana.Quòd ſi ęqualiter mixtæ ſint, exquiſita eſt.Si verò vel magis bilis, vel pituitæ naturã referat,ſpuria eſt.Quare in cognitione non errabit.Sed qui morborũ exactam cognitionem negligit, vel illos ſieri ignorat,in inueſtigatione toto cœlo aberrat, & tã tùm in curatione aberrat,quãtùm in cognitione pecca uit. Curãtur duplices,vel triplices,vt ſpuriæ,vel extẽſæ ſui generis.Hocſilduplex,vel triplextertiana,vt extẽſa.

Febres

Febres quartanæ duplices, vel triplices, vt quartanæ cõ tumaces, nisi quod mitiùs cum illis est agẽdum: quia ex duplici fit triplex, & ex triplici fit cõtinua, quæ lethalis est, vel admodum periculosa. Commixtæ difficilius curãtur, quàm duplices, vel triplices: propterea quòd cùm sint ex diuersis humoribus multùm à se inuicẽ differentibus, & putrentibus eodẽ tempore, diuersis in locis, nõ vno medicamento curari possunt, vel alterante vel coquẽte, sed vnusquisq; suum medicamentũ determinatum desiderat. Alter alterũ impedit, & retardat. Quare vnum vtile & saluberrimum præceptũ inueniri, vt medicamẽtis mixtis, id est, mediis vtamur, tã alterantibus, quam laxãtibus. Quare nõ erit præter institutũ hic obiter aliqua considerare, quę materię bilioſę & pituitoſę cõueniunt. Syrup. acetosus per se attenuat pituitæ crassitiem, & bilis acrimoniam obtundit, & obstructiones, quæ in quotidianis, & quartanis euenire solent, aperit. Syrup. capil. ven. non male quadrat. Syrupus endiuiæ, si aquæ attenuantes, & aperientes, vt apij, petrosel. adõatur in febribus ab vtroq; humore factis. Cõuenit violatus, in materia bilioſa, & melancholica. De ſtechade, in pituita, & melancholia naturali. Inter laxantia, catholicum syru. ros. laxatiuus, agaricus in pituitoſa & bilioſa: cordialia in omnibus, vt borrag. bugl. herbæ capil. &c.

Curatio Semitertianæ.

SEmitertiana curatur detersis inteſtinis, clyſtere detergẽte, miſſione ſanguinis ad ℥.3. vel plures, ſi vires, ætas, regio, & alia cõſentiant. Hęc enim omnibus putridis cõtinuis cõuenit, & febribus tertianis ſpuriis, vt ſuprà monſtratum eſt. Ergo & in hac, hoc tãtùm inſpicięndum, an ſit ſemitertiana acuta futura, vel lõga. Quòd ſi acuta, ſtatim, niſi cruditas ventriculi impediat, vel cibi plenitudo, mittẽdus ſanguis Si lõga ſit futura, poſt duas aut tres acceſſiones, vt Gal. faciẽdũ docuit 1. ad Glauc. Quòd ſi nõ liceat, propter aliquam occaſionem mittere ſanguinem, dabimus minorans medicamentum. Miſſo ſanguine, non nocebit ſyruposdare ad alterationem, & vtriuſque materiæ præparationẽ ex ſuprà enumeratis.

℞. ſyrupi acetoſi ſimplic. capill. veneris ana ℥.1. ß. aquæ endiuiæ, bugl. capill. ven. ana ℥.3. ß. aromatiſentur

cum ʒ.1.diarrh.abb.& cap in tribus matutinis. Interea dum vtetur his syropis,inuiciatur clyster sequens.

℞.mal.merc.cicl̃,borrag.ana M.1.prunorũ num. xx. quatuor sem.frig.maiorũ an.ʒ.3. anisi ʒ. 2. florũ cham. p.2.florũ cord.cõmunis p.1.fiat decoctio.In cuius lib. 1. diss.mell.viol.ʒ.2.succi ciclæ ʒ 1.olei viol.& cham.an.ʒ. 2.misce,fiat clyster.In processu infunde in vna parte de coctionis clysteris agarici ʒ.2.Finitis syrup.inspicere oportet in qua parte morbi sint febres,vel in augmento, vel in statu,vel in declinatione.Quòd si in incremento ambæ sint.laxandum,si vires ferant.Si in declinatione, laxandum,quia non integrè morbus est solutus.Quòd si in statu ambæ,quod est difficile, propter materiæ diuersitatem,melius est silentium habere.Quòd si biliosa in statu sit,&continua in incremento,euacuandum est, ad pituitæ diminutionem.Si vero continua sit,in statu, melius est silentiũ habere:quia plus est periculi in cõtinuæ statu,euacuatione,quàm in intermittẽtis statu.Medicamenta media,vt agaricus, catholicum eligi debẽt. Rhab.si vsurpetur,in vino albo infundatur, & aqua endiuiæ.Syr.rosatus laxatiuus non est prætermittẽdus. Si symptoma aliquod ex iam commemoratis infestauerit, non erit negligẽdum.Nam aut euacuationem suadebit, autdissuadebit,vt syncope,animi defectio,conuulsio,somnus veternosus,corporis grauitas,plenitudo.Hæc ad illã curandã,quæ sine supra enumeratis accidẽtibus est, sufficiũt,cum supra dictis aliis, ad vitiũ conseruationẽ.

Victus ratio optima esse debet,cibus dãdus,& missio sanguinis,& medicamenta purgantia in die & in hora minoris afflictionis.Quòd si post alias febres fiat.vt in rabidis,& aliis debilibus naturis,vel ætate, vel morbo, tunc prætermittẽda missio sanguinis,sed eos curare oportebit,vt eos,qui syncopem,vel animi defectum patiuntur,vt qui hunc in modum curandi veniũt. Si animi defectus,vel syncope fiat ob affectum oris ventric.quod ex dolore,vel morsu,vel nausea deprehenditur, in illis vomitionem facere, & mouere oportet, iniecto prius clystere, ne excrementa,sursum consecutione quadam ferantur.Reddito clystere & perpensis excrementis,vel coniectura artificiosa cognitis,si crudi succi, vel praui biliosi

bilioſi ſint, ventriculi os mordicantes, non alio modo curari vult Galen. exolutionem factam à prauis & bilioſis, & alio modo à crudis. Illius exolutionis cauſa, curationem partis affectæ, ſitum, regionem, per vomitum indicat. Ergo detur aqua tepida, quòd ſi non vomat, detur hydrelæum, vt Galen. præcipit. Quòd ſi non facilè vomat, calfaciendæ ſunt partes ventris, & fouendę oleo calido, vt relaxentur, non autem manus & pedes ad vomitio, tractis humiditatibus ad partes remotas, ſed tantùm indicatione a ſyncope, in qua omnes ſpiritꝰ recurrunt ad cor, veluti ad cẽtrum & fontem ſpirituum, ſumpta. Quòd ſi neq; illa remollitione vomat, miſſis in os, vel penna, vel digitis, ſtomachus irritandus eſt. Sin neq; ſic vomat, rurſum oleum calidum, quam optimum exhibendum. Id aũt non ſolùm vomitũ prouocare, ſed etiã ventrem lenire ſolet. Id quod nõ parùm ad rem, de qua agitur, facit. Quocirca niſi ſponte accidat, arte prouocare oportet. maxime appoſitis remediis, quibus ſi facilè vomat, abſynthij coma aquæ mulſæ iniecta, in potu dãda eſt. Deinde modis omnibus roborare partes, tũ medicamentis forinſecus impoſitis, tũ abſynthij potu. At nõ per initia quidẽ, ſed poſt, purgato corpore, ſcilicet. Nam cùm ventriculus cõtinet prauos & crudos cibos, aſtringendus non eſt. Hęc Gale. de exolutione a bilioſis humoribus. Nos verò noſtris ſyrupis vti poſſumꝰ ad materiæ deterſionem, & ventriculi corroborationem, vt ſyrupis, conditis, vnguentis & aliis leuiter laxãtibus, ſine magna agitatione. Syrupi ſunt endiuiæ compoſitus, & ſimpl. capil. ven. Aquæ, endiuiæ, abſynth. cichor. ſcar. vt

℞. ſyr. endiuiæ ſimplic. & capill. veneris ana ℥. i. aquę cichorei, end. & abſynthij ana ℥. ß. aromatiſetur ʒ. i. diarrh. abb. &c. pro vna doſi, & reiterentur. Conditum verò paretur hoc modo.

℞. conſeruæ capill. veneris, conſeruæ florum cichorei ʒ. 2 conſeruæ bugl. ℥ ß. pul. diarrh. abb. diatrag. frig. & triaſand. ana ℈. i. ſacchari q. ß. Si verò ſyncope eſſet, diamarg. frig. loco aliorum ponenda eſt ʒ. i. Inunctiones ex ol. cydoniorũ & roſ. & abſynthij & non niſi poſt vomitionem, quia aſtringunt. Si vires ferre poſſunt,

sunt,medicamentum purgans detur tale.

℞.glyc. raſ.ʒ.ß. paſſ.par.x.aniſi ʒ.ß. agarici in panno ligati ʒ.ß.ß.florum cordialium p.ß.fiat decoctio.In quartario vno,diſſolue ſyrupi roſati laxatiui ʒ. ß. zinziberis, & cinamomi ana ℈.ß.fiat potio.

Rhabarbarum infuſum & leuiter expreſſum addi poteſt.Infundatur in vino albo,& pro ʒ.ß.addatur cinamomi ℈.ß.

Non probo Practicos noſtros, qui in hoc affectu grauiſſimo & vehementiſſimo turbith præſcribunt,immemores theorematum vniuerſalium, & turbith facultatum.Quòd ſi obiiciant agaricum,dico medicamentum eſſe familiare,& ſecurum. Adde quòd decoctum datur non in ſubſtantia.Hac ratione curatur febris ſyncopalis à practicis dicta,quæ nihil aliud eſt,quàm ſemitertiana, vel alia febris maligna. *Turbith.*

Victus ratio eſt inſtituenda tenuis circa ſtatum,ſi diu turnior ſit, cremor ptiſanæ cum pipere , vel cinamomo eſt cibus conueniens,aut ius cappi cum prædictis,aut aliquot foliis hyſſopi.

Si verò conuulſio fiat,à plenitudine, aut ab inanitione.Si à plenitudine,ob illam magnam excrementorum cõmixtionem,& agitationem,ob bilis tenuitatem, quæ pituitæ aquoſæ commiſcetur.In cerebro enim cum neruos penetrat,conuulſiones facit.Erunt inſtituendæ fortiores euacuationes, vel frequentiores, quàm in illa, in qua ſyncope aderat. Sunt etiam humores magis detergendi,quàm incidendi, ne magis ad partes excrementa deducantur.Ad digeſtionem excrementorum oleis modicè detergentibus aluus reſoluatur, vt ol. amygdal. amararum,nucis indicæ,ol.irino. Adde aquæ vitæ parũ. Si ab inanitione,non curatur. Tamen ne deſpici videatur æger,ol.relaxantibus,& humectantibus per ſpinam & partes externas inungere oportet,vt ol.amygdal.dulc. violato,&c.

Digitized by Google

Tabula dinumerandarum acceſſionum in febribus complicatis.

es.	*Quotidiana,*		*Tertiana,*		*Quartana,*		*Quintana.*	
1		1		3		4		5
2		1		3				
3		1		3				
4		1		3		4		
5		1		3				5
6		1		3				
7		1		3		4		
8		1		3				
9		1		3				5
10		1		3		4		
11		1		3				
12		1		3				
13		1		3		4		5
14		1		3				
15		1		3				
16		1		3		4		
17		1		3				5
18		1		3				
19		1		3		4		
20		1		3				
21		1		3				5
22		1		3		4		
23		1		3				
24		1		3				
25		1		3		4		5

Expli-

Explicatio tabulæ.

IN hac tabula ſunt quinque columnæ numerandæ à læua in dextram, in quarum prima annotantur dies, in quibus fiunt acceſſiones, earúmque reduplicationes & copulationes. In ſecunda, quotidianæ perpetui circuitus. In tertia, tertianæ febris alternatim periodi. In quarta, quartanæ febris quartani paroxiſmi. In quinta, quintanæ tardæ & admodum raræ acceſſiones oſtenduntur, atque harum omnium ſimul complicatarum circuitus redit 13. quoque die, 20. & ſic faciendo deinceps ſupputationem vſque ad centum eo modo, quo ſolemus ſupputare paroxiſmos tertianæ & quartanæ, ita vt vnus & idem dies, ſit prioris circuitus terminatio, & ſequentis initium. Vnde intra 25. dies, ter apparet hæc complicationis forma: intra 36, quater: intra 46, quinquies: intra 61, ſexties: intra 72, ſepties: intra 84, octies: intra 96, nouies, & deinceps ſupputantibus nobis per ternarios & denarios dies. Sic intra dictos 25. dies, typus quotidianæ ſolius, & non complicatarum apparet octies ſcilicet 2. die, 4. 6. 8. 12. 18. 20. 24. quoque die, partientibus nobis vniuerſum hunc typum per decimos tertios dies. Typus verò quotidianæ cum tertiana ſola complicata, quater, ſcilicet, 3. 11. 15. & 23. die accidit. Typus cum quartana ſola, etiam quater accidit, ſcilicet, 4. 10. 16. & 22. die fieri ſolet. Quotidianæ verò cum tertiana & quartana bis, 7. & 9. die. Quotidianæ cum tertiana & quintana, quater contingit 5. 9. 17. 21. Quotidianæ autem cum quartana & quintana, nunquam contingit, niſi cum aliis febrium circuitibus. Cæterùm hic eſt ordo ſemper reincidens in hanc annotationem omnium ſimul concurrentium, quæ tota 13. diebus includitur, circulóque eodem ſemper redit, quocunque ſemper progrediaris per decimos tertios dies. In hac tabella apparet, quòd acceſſiones ſunt in commixtione febrium, vt ſi quotidiana cum tertiana tertio quoque die duas acceſſiones habet, nunquam mutatur à principio ad finem. Sic cum quartana ſeruat ſemper illum ordinem. Hoc tamen intereſt, quòd quarto quoque die acceſſiones fiunt. Verùm quando tertiana quartanæ miſcetur, tunc

ſi in prima die fuerunt duæ acceſſiones, in ſecunda nulla, in tertia vna, in quarta vna, in quinta nulla, in ſexta nulla, in ſeptima rurſus ambæ coniũguntur, & in 13. die, 19. 25. 31. 37. 43. & 49. ita fit, vt 7. die ſemper complicentur, ſupputando dies acceſſionum, vt ſupputãtur quartanæ. Quintana complicatur illis tribus 13. quoque die acceſſionem ſuam miſcet cum tribus aliis, ſed cùm miſcẽtur tertiana, quartana & quintana, ſi prima die acceſſio tertiana tantùm ſit, ſecunda nulla, tertia vna, quarta vna, quinta duæ, ſcilicet tertianæ acceſſio, & quintanæ. Quintana 13. quoque die cum quartana coniungitur, & ſemper cum tertiana inuenitur, vt aſpicienti in tabula videre eſt.

GVLIELMI

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINAE IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

De morbo Italico, liber vnus.

MORBVM Italicum nouum esse morbi genus, omnes ingenuè fatentur. Qui quidem contagiosus est, & maximè si per coitum maris & fœminæ contractus sit. Est autem intemperies humida, & multorũ symptomatum causa. Et hoc pro diuersitate humiditatis, & corporum patientium. Quare sic describemus: Morbus Italicus est intemperies mala partium externarũ cum humore cõtagioso, ex venereo cõtactu mediatè vel immediatè contracta: ad quam pustulę plurimùm, & mala vlcera, vel dolores sequuntur. Huius descriptionis partes explicare, & demonstrare conabimur, quia cum iis, qui hodie de hac materia scribunt, non conuenit. Nos hunc morbum sub intemperie collocauimus, quia primùm intemperies massam sanguinis inficit: deinde cacochymia nascitur, à qua pustulæ, tumores, vlcera, dolorésq; nascuntur. Nemo ibit inficias, morbum esse intemperiẽ, quæ humores corrumpit. Nam in hoc omnes ferè conueniunt. Sed à nobis in specie dissentiunt, vt Montanus vir doctus putauit eum morbum calidum & siccum esse, quem tamen curat calidis & siccis medicamentis, vt gaiaci decocto, & aliis omninò exiccationibus: quibus si staret eius sententia, potiùs foueretur & exacerbaretur morbus, quàm curaretur aut mitigaretur, frigida nimirum & humida postulante, & imperante morbi natura. Verùm cùm frigida & humida huic

Morbi Italici descriptio.

Digitized by Google

morbo planè, & velut ex diametro contraria esse nos & experientia, & eorum, quos mala hæc lues infestat, testimonia doceant, quis ita in Montani verba iurauit, vt illam eius definitionem mordicùs retinere, & pertinaciter defendere conetur? A frigidis autem & humidis humoribus tantos excitari dolores nemini mirum videri debet. Nam vidi ego multos, ex sola capitis & pedum lotione in summos & acerrimos incidisse dolores, ob introductam frigiditatem & humiditatem nimiam: quos tamen dolores multùm calidis sedari quotidie experimur. Quare si à iuuantibus & lædentibus sumitur indicatio, haud dubiè morbus hic, intemperies frigida & humida erit, vt ex rei natura, atque affectibus apparet. Cæterùm materia illa humida diutius moram in corpore trahendo incrassatur, & acrimoniam acquirit, tandémque partium temperamentum immutando, ipsasque partes diuellendo, aut arrodendo, continui solutionem, quam vocant, efficit. Hæc autem frigida & humida intemperies pro corporum, in quibus concluditur, varia natura, alia atque alia euadit. Nam si corpus, quod hoc morbo corripitur, sanguine abundet, statim infecto sanguine, pustulæ erumpunt sine dolore. Quod arguit materiam non esse adustam. Sunt & in aliquibus pustulæ, veluti carnosæ, in aliis ichores in capite à substantia crassa & viscida, quæ quidem pustulæ mitiores sunt ob humiditatem, minùs frigidæ ob sanguinis calorem. Sed hoc tantùm in principio, & eo tempore, quo maligna illa qualitas nondum infecit sanguinem, neque immutauit. Postea verò oboriuntur dolores, qui noctu infestant, & interdiu cessant. Mitigantur autem calidis, frigidis verò & humidis exacerbantur. Procedente verò magis morbo & corpore magis affecto, frigidior redditur morbus. Et cùm fiant vlcera, id à pituita salsa fieri certum est. Quare nos materiam pituitosam & viscidam huius morbi causã esse hinc colligimus, quod dolores articulorum sine calore fiãt circa noctem, & citra manifestum tumorem in partibus carne denudatis, ac ligamentosis, vt circa ceruicem, clauiculã, caput, sternum, anteriores tibiæ partes, & in aliis ossibus multùm à capite distantibus. Nam hæ partes omnes frigidæ cùm sint, alimento pitui-

Montani error.

Doloris causa.

pituitoſo nutriũtur. Et cùm hi dolores à recremẽtis partium fiant, vt in tibia, vel à defluxione à capite, à quo pituitá redũdat, vel ex aliis oſſibus, nõ poreſt eſſe alius humor. Et hinc fiunt dolores omoplatarũ, qui pituitá ſubeſſe declarant. Fiunt etiã in pituitoſis corporibus per defluxionẽ, cùm ſubitò tumores & dolores cõtingunt. Fieri autẽ à pituita, tumorum apertio oſtẽdit, qui cùm ſecãtur, vel vruntur, pituitá viſcidam & pus viſcoſum emittunt. Quare miror, cur alij melancholiam, alij aſſatum humorẽ, vel aliam materiam eſſe dicant. Hoc enim vnũ argumẽtum ſatis eſt (vt opinor) efficax ad ſententiã noſtrã probandã: quo etiã Gal. vtitur cùm docet inflãmationes à ſanguine fieri, tum alibi, tũ libello de tumoribus præter naturam. Illud quoque probare poſſumus ex iis, quæ poſt ſudationẽ excernũt. Quãdoque enim expuitione liberãtur à dolore, & perfectè curãtur. Morbum hunc humidum eſſe ſatis oſtendit ſanatio. Curatur autẽ reſiccãtibus & mouẽtibus ſudores potiùs, quàm mouentibus vrinas, vel ventrẽ laxantibus. Quare colligendũ eſt, morbũ eſſe partiũ externarum, vt cutis, carnis, iuncturarum, & partium frigidarũ. Ob id infeſtãtur frigidę partes doloribus, vt caput, articuli, ſura, ſternũ. Partes verò internæ nõ multum inficiuntur, quia calidiores ſunt & excremẽta facilius concoquunt aut expurgant. Quòd autem ſint partes externæ primũ affectæ, deinde internæ, hinc manifeſtum eſt. Cùm enim fiat per contactum hic morbus, quæ priùs tãguntur partes, & excrementis pituitoſis vel humidis abundãt, primę omnium inficiuntur. Et ſi vlcus primum in pene ſit, ex coitu fiat neceſſe eſt, à contactu partis affectæ. Deinde emunctoria vnguinum, quia hæ partes agitatæ incaleſcunt, vel à materia venenoſa tanguntur. Si verò ob dormitionem, tunc cutis afficitur ob panni aut hominis venenoſi contactum. His autem partes oris & pulmonum lædũtur, qui inter cænãdum aut accubandum, & ore tetram & venenatam auram hauriunt, & veluti venenatum alterius ſpiritum excipiunt. Quò fit, vt qui feſtinanter & ſine oſculo, auerſóque capite coeunt, non tam facilè hoc modo corripiantur, neque illis puſtulæ in fronte & occipite excitantur, quia non multa materia in eo loco abundat, & quia partes illæ

excrementa tertiæ concoctionis, quæ morbum faciunt, faciliùs expellunt, quemadmodum videre eſt tempore ſanitatis. Nam cùm ſudamus, ſudor ferè à fronte incipit, & nunquam aliquis ſudat, quin circa caput ſudet, ob humiditatis excrementorúmque copiam. Stateomata & exoſtoſes (Gallicè ſubros, Italicè, quies, vocantur) non niſi à materia viſcida & craſſa fieri contingit, vt diſſectio eorum, qui mortui ſunt, & tumorum præter naturam apertio, denique ipſa curatio oſtendit. Non me latet in multis herpetes fieri, ſed miliares, qui ex bilis & pituitæ admixtione ortum habent, ídque in corpore bilioſo. Neque tandiu durarent herpetes, niſi illa pituitæ admixtio adeſſet. Fiunt etiam furfures, aut inæqualitates in cute, & pruritus. Quæ omnia, non minùs à pituita ſalſa fieri exiſtimandum eſt, quàm à bile. Quod nemo ſana mente negabit. Quòd ſi vlcera fiant, non curantur, niſi corpore priùs euacuato, & hoc potiſſimùm per ſudores. Quare ſi à materia calida & ſicca morbus fuerit, hiſce remediis potiùs foueretur, quàm curaretur. Nec verò minùs ridendi ſunt, qui frigidum & ſiccum morbum eſſe ſtatuunt. Nam hæc remedia ſicciorem reddérent, atque ideò magis lęderent. Et tamen, quę ſicca ſunt, curant, vt lignum gaiaci, ſchina, ſalſa parilla, argentum viuum, & eiuſmodi alia. Ergo nullo modo frigidus & ſiccus morbus eſt. Quòd dolor ſit potiùs in externis, quàm in internis, inductione patet. Pericranium enim læditur, à quo dolores fiunt extenſui, ita vt videantur pili ſurſum erigi. Circa ſternum etiam, & in epomide, & in ſuris eſt dolor. Oſtendit etiam id ſolutio, quòd non niſi ſudore morbus ſolvatur, aut frequenti & magna alui deiectione, quæ longo temporis tractu habitum corporis ſiccat, & inedia quæ tales humiditates abſumit. Quare cum elephantiaſi conuenit, quia partes occupat externas. Sed in hoc differt, quòd morbus Italicus à partibus externis, elephas ſiue lepra à partibus internis ortum habet. Et ad externas progreditur elephas, ad internas verò repit morbus Italicus. Hoc etiam in pueris natis ex matre vel patre infecto oſtenditur: hic enim morbus in partibus externis relucet ac apparet. Ego vidi puerum naſci totum coopertum puſtulis

puſtulis morbi Italici. Hoc facit etiam, vt morbus ſit cõtagioſus. Nam partes externæ, ſi externis obiectis apponantur, magis afficiuntur: vt qui carne ſunt molliore & rariore cute, citiùs hoc morbo corripiuntur per contactum. Quare non mirum, ſi ophthalmia videndo acquiratur, ſcabies, & hic morbus contactu, quia cùm in extremitate cutis exiſtat, effluit aliquid, quod intro receptum, oculum inficit, ſic carnem, iecur, & reliquum corpus. Argumento eſt, quia morbus Italicus, qui neque ſcabiem neq; puſtulas habet, ſed dolores tantùm, rarò contactu illo contrahitur, niſi cùm vlcus, vel ſcabies, vel puſtulæ ægrum infeſtant. Neque etiam poſt ſudationem morbus hic, vt priùs infeſtat, neq; ab aliis corripitur, niſi per cõtactum venereum. Qui excernunt excrementa pituitoſa ſatis declarant morbũ eſſe frigidum. Neque aliquis cõtrarium docere poteſt, etiamſi in quibuſdã aliqua bilem oſtendant, vt herpetes, aliqua ſanguinem. Hoc enim euenit, quia morbus in corpore pleno bile factus ſit, vel melancholico, vel ſanguineo. Et hoc in principio. Nam morbus tandem corporum illorum temperiem immutat, & pituitoſus morbus verè tunc fit & apparet.

Mediatè vel immediatè aliquis corripi hoc morbo poteſt. Nam qui per contactum patitur, vel à nutrice, vel à parentibus, vel ab aliis accepit, vel per veneris contagionem. Et per contactum, vel cum nutrice, vel cum parentibus, vel cum aliis, mediatè. Non enim contingit videre aliquem tali morbo correptum, qui caſtè pudicéque vixerit, niſi qui cum infecto ſit verſatus. Quare neque vitio alimentorum, neque ab aſtrorum influxu, ortum habere poteſt hic morbus, ſed ex India, in quo loco frequens eſt, & forſan familiaris & proprius morbus, vt olim Carbo, in Gallia Narbonenſi: Lepra, in Alexandria: Bronchocele, in montibus Sabaudiæ. Hanc luem veneream contagioſam eſſe nemo negare poteſt, niſi ſenſum & experientiam negare non veretur. Nam ex contactu venereo primùm fit, & magna ex parte tunc à pudendis incipit. Fiunt enim extrà vlcuſcula, quæ quamuis parua ſint, dyſepulotica tamen ſunt, & curatu difficilima. Vel intus fit inflammatio, in glandulis paraſtatis, qua parte fluit ſemen cum pure. Ob id hoc

aliqui appellant gonorrhæam. Si verò ſpuma, vel ſanies aliqua, inguina contingat, vel cum hoc plus iuſto mouentur, vel cùm partes reſeratæ internæ & externæ ſanguinem trahunt, tunc bubones fiunt venerei. Pueri lac ſugendo vitioſum, ore malum contrahunt. Cùm vero nutrices à pueris accipiunt, tunc in mammis primùm fiunt vlcera. Fit etiam hic morbus iis, qui poſt aliquem hoc infectum bibunt. Alij cum ægrotis dormiendo, hãc luem contrahunt: & tunc in cute tota apparet, & præſertim in ea parte, qua ægrotum tetigerunt. In principio fiunt papulæ & ichores, & potiſſimùm in inguinibus in iis, qui concubitu ſibi morbum contraxerunt. In pituitoſo vel in eo, qui recidiuam patitur, dolores ac tumores frigidi & duri fiunt. In bilioſis, vlcera *cacoethea*. In habẽtibus tenues humores, alopecia (de qua dicemus in fine huius tractatus) in aliquibus fiſſuræ manuum & pedum. Omnia hæc à pituita ſalſa fiunt. Sunt, quibus cuticula ſola deperditur, quia humor ſeroſus & ſalſus ob ſuam tenuitatem cutim penetrat, ac cuticulam abſcedere facit, ita vt ſiccata decidat in fruſta. Dicere verò, quòd morbus habeat occultam quãdam naturã ac venenum, eſt confugere ad ſacram illam diuũm anchoram. Non nego in quibuſdam morbis proprietatem quandã ineſſe, in aliis idioſyncriſiam. Sed in quibuſdam magis eſt euidens, quia magis familiaris. Quemadmodũ phlegmone differt ab eryſipelate, febris tertiana à quartana & ephemera. In aliis minùs euidens, vt in epilepſia, ſuffocatione vteri, apoplexia, & etiam in hoc morbo. Cui ſi ineſt aliqua vis deleteria occulta, & in ſcabie quoque erit, quia ſcabies non minùs contagioſus eſt morbus, quàm Italica lues. Quòd ſi in ſcabie idem ſit, etiam in herpete, eryſipelate, & aliis morbis idem erit. Verùm in hoc morbo proprietatem & ſingularem quandam naturam concedamus. Corpus enim ita inficit, vt oſſa dura emolliat, afficiátque tumoribus & carie, nullo extrinſecus apparente vitio in cute. Dolores pituitæ motum ſequuntur, vel ſeroſorum humorum naturam. Quare nõ tam occultus eſt, vt ſibi & aliis multi magni viri perſuaſerunt. Et quia hoc crediderunt, remedia proprietate occulta curare, coacti fuerunt dicere. Quanquam rationem non minùs euiden-

Quomodo fiant bubones venerei.

Occultæ proprietas.

Scabies contagioſa.

Huius morbi proprietas.

Digitized by Google

euidentem reddere possumus, quàm cur aqua maris scabiem curet, vel lixiuium siccet partem præhumidam, & quæ detergunt, vel per halitum digerunt, curet ictetum. Indocti & imperiti est tutum ac tubinde ad sacram illam anchoram cõfugere. Sed hoc à plerisque fere omnibus fit, vt leui negotio sese à multis difficultatibus extricent. Hoc autem tum faciendum, cùm euidens causa nulla est. Tunc enim verisimile est à tota substantia, vel cæca causa prouenire, vt cùm dicimus rhabarbarum, vel scammonium hunc vel illum humorem trahere cũ delectu. Cuius rei rationem reddere nemo potest, nisi ob similitudinem substantiæ, vel quandam sympathiam. Sed quod arg. viuum, gaiacum, china, salsa parilla, & alia multa curent hanc affectionem, causa euidens est nõ occulta, scilicet, quia morbo aduersantur, & siccando mouent sudores, & euacuant à partibus affectis humorem morbum facientem. Quod postea mõstrabimus, si prius de notis & curatione in vniuersum dixerimus. Morbus hic syncerus est, & nulli permixtus, cùm partes externas occupat, nec o fuscatur alio morbo euidẽti, vel symptomate aliquo. Tunc manifestus est lippis & tonsoribus scilicet, cùm vlcera in pudendo post coitum, & pustulæ in fronte & capite erumpunt. Quod qui videt, morbum esse Italicum securè potest pronunciare, & præsertim si accidat ei, qui cum scortis versatur. Quòd si virgini aut religioso accidat, dubitamus quodammodo, & talem morbum esse dicere veremur, sed fucatè pronunciamus calorem hepatis esse, cùm fissuræ manuum, vel papulæ, vel alia exanthemata apparent. Itẽ, si herpetes appareant cum tali morbo, vel morbi dispositione, tunc morbo euidenti omnia appingimus, & sub manifesto alium occultamus, vtpote Italicum, cum quo difficillimè dignoscitur, & sic tectus facilè latitat. Sic in capite ac aliis partibus nihil mali extrà apparuerit, tunc multi negant se morbũ pati, propterea quòd neque vlcera neque tumores habent in manibus aut aliis membris. Quare oportet hunc morbũ diuidere in primũ morbum & recidiuum: & rursus in primum, & secundũ: & secundum in causas morbi, & in corporis intẽperaturas. Nã alius est, si ex cõactu venereo immediatè factus vel mediatè fuerit. Alius

Gaiacũ.

in ſanguineo,alius in bilioſo, alius in melancholico, alius in recidiuam patiente: alius ſi renaſcatur, vel à nouo concubitu, vel quia imperfectè fuerit curatus.

De ſignis morbi Italici incipientis.

DEprehenditur morbus ex cauſis præcedentibus, & ex iis,quæ mox apparent,& quæ ſequuntur. Si vir aut mulier vago concubitu vtatur,huius morbi ſuſpicio habenda eſt. Si verò qui nos adit & conſulit, morbum hunc ſit paſſus,nobis ſuſpicio augetur.Magis etiam,ſi in fronte papulæ carnoſæ, vel in capite puſtulæ, aut cruſtæ appareant ſine dolore, & ſubitò obortæ ſint: aut ſi cum his ſignis vlcus in pudendo, vel intus,vel extrà ſentiatur humidum, curatu difficile, vel cum tumore, vel exuberantia carnis,vel gonorrhea,quam vocãt.Sunt enim hæc certiſſima morbi Italici ſigna & indicia, quæ ferè in ſanguineis & bilioſis apparent.Hinc etiam coniecturam facere licebit, ſi poſt concubitum nulla purgatione vſi fuerint,aut ſanguinem ſibi mitti non curauerint.Hoc enim ſolent facere, qui morbi huius ſuſpicionem habent aliquam, vnde ſolent morbum incipientem curare, aut ita debilitant, vt non niſi poſt longum tempus ſeipſum extrà prodere, aut proferre poſſit. Quare cùm in aliquo aliquas notas morbi Italici videmus, debemus interrogare vtrũ illa ſupradicta egerint, an aliquo morbo correpti fuerint ab eo tẽpore, qui quidẽ potuerit immutare & retardare morbum Italicũ, vt febre tertiana, aut alia, in qua multi ſudores erumpunt. Quòd ſi morbus ſit in habitu corporis, & refrigeretur, tunc latitans morbus erumpet. Vt accidere vidi cuidam,qui morbum latitantẽ patiebatur, ex fiſſuris & craſſitie volæ manuũ & pedũ conieci.Is dyſenteria correptus fuit,qua curata grauiſſimo capitis dolore fuit diuexatus, qui dolor nunquam ſedari potuit,niſi inunctione argenti viui. Si qui dolores omoplatæ,clauicularum,& ſterni,cùm vel ſine vlcere,& tumores illos duros in capite, vel brachiis,vel labiis,patiantur, præceſſeritque exulceratio in mentula intrà vel extrà, & bubones venerei, qui non profluxerint, ſed retroceſſerint,vel indurati ſint,eos morbo Italico laborare certò & intrepidè, etiamſi negent, affirmare poſſumus. Si vlcus in aliqua parte ortum ſit ei,qui aliquando morbum

Certiſſima morbi Gallici ſigna.

Cautio.

Hiſtoria.

Quæ certò morbũ Italicum indicant.

bum Italicũ paſſus eſt, adhibita fuerint remedia conuenientiſſima,& non curetur, hunc in cachexiã ex morbo Italico inciditſſe certũ eſt. Itaque in vnguento ſublimatum vel argentũ viuũ addere oportet, vt vlcus curetur. Quòd ſi non ceſſet,ob id,verẽdum,ne in habitu corporis retineatur,ac tegatur aliqua morbi Italici lues. Quare toti corpori adhibenda erunt remedia. Si corpus extenuetur, & iſchiadicum dolorem patiatur,morbũ Italicũ eſſe cenſendũ eſt , & remediis oportunis curare oportet. Si quis dolorẽ dentium frequẽter ſine carie, cum iſchiadico dolore ſentiat,vel cũ dolore capitis,vel omoplatarũ,vel ſterni,& dolor magis noctu quàm interdiu infeſtat, & poſt aliquam leuem calfactionẽ , tunc morbum Italicum certò pronũciare poſſumus. Si quis areas habet circa crotaphitas,& in occipite,à morbo Italico, eſt vulgò dicta (*la pelade.*) Quòd ſi barba cũ ſuperlicijs decidat,magis etiam certũ erit. Qui fiſſuras manuũ & pedũ frequẽtes habent, à morbo Italico imperfectè curato iſta ſibi accidere credãt. Si quis vngues veluti lepro ſos habeat,hoc morbo Italico referat acceptũ. Hæc aũt affectio vulgò,ab vnguibus(*vnglade*)vocatur. Denique qui cuticulã manus ſine pruritu mutãt , hãc ſciat morbi Italici eſſe ſobolem,quæ vulgò(*la Paralelle*)dicitur. Hæc autem,quæ ſequuntur, inter notas morbi Italici nõ obſcuras licet agnoſcere. Qui hoc morbo corripiũtur,triſtes ſunt,& ſtatim poſt contractum morbum in illis extinguitur venus & mentula mollis & humida efficitur, dum modo nõ ſit vlcus in interna vel externa eius parte. Nam vlcus ſolet priapiſmum ſiue diſtentionem prouocare,& aliquando ad venerem irritare,ob excrementa acria. Sternum dolet in hoc morbo , quæ vna eſt ex certiſſimis notis. Sentiunt & contractionem thoracis ſine difficultate manifeſta reſpirationis. Dolet etiã epomis & omoplata , quia maſculi tenues & membranoſi ſunt: aque etiam pars occipitis dolet.

Cachexia ex morbo Italico.

De *curatione.*

MOrbus à plenitudine eſt : itaq; euacuatione curabitur. Sed cùm plenitudo poſſit eſſe coniuncta cũ aliqua praua qualitate , morbo correptus non refrigerabitur, etiamſi euacuetur per ſanguinis miſſionẽ : quæ

quidem conueniens erit, modò ætas, regio, tẽpus & vires cõsentiant, & modò morbus sit in principio, & cum pustulis, scabie, vel vlceribus. Nam si dolores capitis & articulorum diuexent ægrum, missio sanguinis tũc non competit, quia refrigerat, & refrigerando, morbum auget ac deteriorem reddit, latitantémque frequenter detegit. Quare cum summa animaduersione vidẽdum est, an sanguis mitti debeat. Quòd si morbi magnitudo ac corporis vires, & temporis constitutio suadeat primùm excrementa alui & ventriculi euacuanda erunt, vel pilulis, vel bolo, vel syrupo. Pilulis, si alias formas remediorum assumere non possit, vel si pituita euacuanda sit. Pilulæ erunt ex aloë tantùm non lota, vel ex hiera, vel pilulis ante cibum, vel sabellis, & aliis quæ plus aloës recipiunt. In omni morbo Italico inter omnes pilulas conuenientiores erunt pilulæ ex aloë. Nam sola aloë morbum curat exsiccando.

Quomodo vena sectio nõ competit.

In principio morbi, & temperaturis calidioribus sic erit progrediendum. Si morbus initiò est cũ scabie, vel herpetibus, vel vlceribus, minoretur syru. ros. solutiuo, qui syr. magis dicetur conuenire, & etiam in temperaturis calidioribus. Paretur ergo vt sequitur.

℞. syrup. ros. lax. ʒ. 2. decoct. mercur. ʒ. 3. misce, capiat manè die præcedente miss. sanguinis, vel si quis malit cass. cum cathol. in forma boli poterit accire. Si morbus inueteratus & pituitosus magis sit, vel in corpore pituitoso, ea quæ cõponuntur ex sena, carthamo, & agarico, sunt efficaciora, vel ex diaphœnico, vel indo maiore, cũ aqua enulæ camp. vel beton, vel absynth. misceantur. Quare talibus, vt postea docebimus, erit vtendum. Sed nunc morbi incipientis curationem trado, & in plethorico, vel multùm sanguineo. In crastinum ergo minoratiui mittatur sanguis è vena basilica dextri brachij, nisi vlcus vel affectus in altera parte fuerit, altera illæsa vel minùs affecta. Quantitas sit ʒ. 3. vel 4. primùm: in crastinum verò ʒ. 6. vel 7. si vires ferant, rursus detrahantur. Hic affectus vt lassitudo. curandus est, in qua lassitudine Gal. iterat missionẽ sanguinis ad animi vsque deliquium. Quod nunc non censeo faciendum, sed quãtum vires ferre poterunt. Si morbus sit adhuc in principio, &

Vene sectio.

mate-

Digitized by Google

materia ſanguini permixta, materiam illam ab habitu retrahere non poſſumus niſi euacuatione magna. Quæ etiam ratio inſtituenda erit in iis, quibus ſanguinẽ mittere non licebit. Eos enim purgabimus multùm & frequenter, apozematibus, & ſyr. compoſitis ad ſeroſos & pituitoſos humores detergendos: quales ſunt ſyr. de fumaria compoſitus, ſyr. de epithymó, qui dantur cum ſero lactis, ſi bilioſus vel calidior fuerit, vel cum decoctione mercur. & borraginis, vel cum aqua abſynthij, quæ in iſta ſpecie optima eſt, ac etiam pituitoſa. Siccat enim, & adtrictionem depoſuit ſeparata aquea & aërea, ac ignea ſubſtantia à terreſtri, vel fiat ſic. Syrupus ad ſeroſa recrementa & aquea, & ad illa quæ ſatis ſunt præparata à natura, & ſeparata ab humoribus laudatis, qui quidẽ purgat, ſed priùs præſcribendum eſt medicam. laxans, vtpote minoratiuum ex ſuprà ſcriptis.

℞. cichor. endiuiæ, ſcariolæ, lupuli, fumiterræ, acetoſæ, herbarum capil. an. M. i. braſſicæ marinæ M. ß. (ſi ſic ea fuerit, ponatur ad ʒ. 3.) prunorum, ſebeſten, paſſul. ficuum an. par. 20. aniſi ʒ. 3. ſemin. carthami, polypod. querc. ana ʒ. 3. ſenæ orient. ʒ. 4. ſi braſſica ſit, ſin minus ℔. ß. florum bugloſſi, borrag. ana p. 1. anthos, chamæmeli ana p. ß. (chamęmelũ caput & partes relaxat, & dolores ventris, à ſena & polypodio excitatos compeſcit, aut inhibet ne fiant) Sacchari q. ſ. fiat ſyru. quem continuet per 5. dies. Priuſquam autem præſcribatur medicamentum laxans, conſideretur euacuatio facta per ſyr. Quòd ſi non mouerit ſyr. ob corporis conſtitutionem, ei adde ſyr. roſ. lax. ʒ. 1. Et alternis diebus tũc vtatur, vel die præcedente medicamento eradicatiuo. Quòd ſi laxauerit quinquies, ſexies, vel pluries, conſiderata corporis plenitudine, vel caecochymia medicamentum paretur ex confect. hamech, vel ſucco roſ. vel electuario diacarthami. Vtile enim eſt corpus benè purgare. Quòd ſi non poſſit tolerare, frequentiùs non erit dandum medicamentum. Neque tamẽ euacuationem per cutim tentare oportet, quin priùs corpus ſit mundatum à recremẽtis, ne fiat maior attractio, quàm per cutim euacuari poſſit. Quòd ſi fiat, vel nõ curabitur, vel recrudeſcet breui morbus, vel deterior reddetur. Noui ego multos, qui

Chamæme li vis.

poſt inunctiones & diætas, dolores vel exoſtoſes paſſi ſunt, cùm antea nihil tale paſſi eſſent, quia materia fuit attenuata, liquefacta, & ad partes externas attracta, non autem euacuata. Quare multùm vel frequenter corpora illa vacuanda cenſeo in principio. Si verò minùs licet tantopere vacuare, poſt tres certè inunctiones exhibendum medicamentum, vt quæ liquata ſunt, euacuentur. Medicamentum debile non poteſt vacuare ob ſudationem, quæ extrà ad cutim euacuat materiam. Forte verò medicamẽtum periculoſum eſt, tum ob viriũ imbecillitatem, tũ quia frequẽter materia per vẽtrem euacuatur. Quare neque debile vt caſſia, vel catholicon, neq; forte, vt priùs dictũ eſt, ſed mediũ cõuenit, vt ſi detur confect. hamech ad ʒ.2. cum aqua hordei & ʒ.2. ſyr. roſ. laxatiui, vel ſi volumus naturam excitare, ventrem primùm, deinceps partes inferiores inungemus vnguẽto, circa vmbilici regionem. Si vnguentis vtamur, vel decoctione gaiaci ſemel in hebdomada medicamentis purgãtibus aluum mouemus. Purgato corpore materiam coniunctam, quæ in habitu corporis eſt, euacuare oportet. Euacuatur autem per maſticatoria, ſi morbus firmatus ſit in capite. Si in iunctũris, cucurbitulis, cum ſcarificatione. Si cum frequẽti ſqualore, vel vlceribus corporis, miſſione ſang. è venis linguæ, ſi aliqua pars oris vlcerata ſit. De maſticatoriis, quibus euacuandum ſit, poſtea dicemus. Nunc de cauſa, quæ ſanguini permixta eſt, nobis inſtitutus eſt ſermo. Euacuamus quod in carne collectũ eſt, ſudore per cutim, tanquam per propinquiorem & conueniẽtiorem regionem. Sudor prouocatur vel externis auxiliis, vel internis. Verùm alia ſunt aliis efficaciora ad hunc morbum propulſandum, & curandum. Prouocabunt ſudores balnea, ſtuphæ, emplaſtra, vnguenta. Verùm balnea, quæ ſiccant digerendo citra aſtrictionem, lõgo vſu hãc affectionẽ curare poſſunt. At quæ ex aqua dulci fiunt, plus nocent ſua humiditate, quàm euacuando prodeſſe poſſunt. At ſublimata in doloribus & vlceribus: nitroſa in vlceribus & ſcabie: aluminoſa in doloribus ârticulorum. Stupharum frequentior vſus maximè proderit. Nam morbum debilem curare poteſt, ſed longo tempore. Emplaſtra ex argento viuo eadẽ ratione curant,

Quibus modis euacuatur materia coniuncta.

Quæ & quomodo ſudores prouocent.

Balnea aquæ dulcis non cõferunt & cur.

Digitized by Google

curant,qua vnguenta. Sed magis per inſenſibilem tranſpirationem,& ſiccando,quàm euacuãdo ſudores. Quare in iis,quibus ob negotia ſudare,& domi manere non licet,emplaſtra conueniunt ſed in doloribus magis,quã ad ſcabiem, vel ad tumores, & aliqua oſtracoſa vlcera. De emplaſtris dicemus ſuo loco,ſi priùs de vnguentorũ vtilitate,& eorundem diuerſitate docuerimus.

De vnguentis.

VNguenta fiunt ad materiæ eductionem. Nam quæ ſolet morbum facere, euacuatur per poros cutis. Igitur vnguenta ex chalaſticis,areoticis,& epiſpaſticis, & mouẽtibus ſudores paranda ſunt,ſi morbi diſpoſitionem per totum habitũ ſparſam videamus. Quòd ſi vel vlcus particulare,vel ſcabiem, vel herpetem, aut alium quendam morbum curare voluerimus,nobis particulari remedio erit vtendum. Solent enim illa particularia impedire ſudorem, qui tamen neceſſarius eſt ad diſpoſitionem vniuerſalẽ:quę quã primùm emẽdanda venit. Deinde veniendum ad particulares cuiuſlibet membri curationes,quæ(vt iam dictum eſt)vniuerſalem & ſudores impedire ſolent, vt quæ fiunt per cinnabriũ factitiũ ob ſulphur,ceruſam,acetum,oleum amygdalarum,quę quidem ſolent vim argẽti viui minuere. Et illa particularia ſunt. Eſt autem ad id maximè accõmoda, axungia porci, quæ veluti baſis & fundamentum horũ vnguentorum eſt,quia relaxat,emollit,& argẽtum viuum excipit,ſi præparata ſit,vt debet,ſcilicet nõ ſalita,nõ liquata, ſed recens,vel ſine ſale ſeruata, à qua ablatæ ſint membranæ,diligenter in mortario cõtuſa,vt meliùs miſceatur. Liquefacta verò axungia, nunquã poſt liquefactionem bene coaleſcit,aut retinet argentum viuum. Axungia gallinæ,anſeris,vrſi ponuntur,ſed hoc particularem affectũ,& in parua quantitate, quia tã magna quantitas nõ reperitur. Quæ cùm tenuium ſint partiũ,minùs retinent argẽtum viuũ,& tãùm in doloribus poni debent. Butyrum his ſuccedit,quod tamen multò magis, quàm prædictæ axungiæ,argentum viuum retinet. Veruntamen ad dolores & papulas præſcribi ſolet, quia papulas magis & meliũs digerit,quàm aliud quoduis,& maiori quantitate, quàm axungia anſeris, & aliæ ſimiles poni

non debet.Olea conueniunt rarefacientia & digerẽtia, vt chamæmelinum,liliorum,irinũ, rutaceum,de ſpica, & ſimilia.Ol.amygd.cõmune, ſeſaminum, anethinum, quia nimiùm humectant,nõ conueniunt nec valent.Sed in hac prima ſpecie, quia corpus calidius eſt , oleo chamæmelino,& liliorum poſſumus vti, & magis vſurpari debent. Quibus etiam adduntur aliquot vnciæ laurini, ſi ſcabies & papulæ adſint,quia illas curant emolliendo & digerendo.At in doloribus, oleum irinum, anethinũ, cum laurino & de ſpica,in doloribus articulorũ hæc valent. At in doloribus capitis propter odorem inſignem minùs valet hoc.Et ſi poſuerimus , parùm admodũ erit ponendum,vt in extremo morbo. Terebinthina , abietina,& aliæ liquidæ cõueniunt.quia acopa ſunt medicamenta,corpus calfaciunt,& humores euacuant ac digerunt.Reſina cocta & cera , ad inſpiſſationem ponuntur, ſcilicet , cùm pulueres non recipit vnguentum. Tunc etiam vnguento apponimus lithargyrum , etiamſi aliqua ex parte ſudores ſupprimat. Non enim ponimus, niſi cum multis relaxantibus aliis,& magna argenti viui quantitate. Argentum viuum & axungia, vnguenta conficiunt.Sed quia illud nimiùm penetrat ac diſſoluit, minori quantitate ponitur : tũmque neceſſaria ſunt ea, quæ ſuperius adiunximus,& alia multa. Noui aliquos, qui ſolo argento viuo,axungia porci, & cineribus curabant morbum Italicum,& pauciſſimis diebus. Verùm vidi etiam aliquos in tremorem incidiſſe ex intẽpeſtiuo argenti viui vſu.Itaque ſatius eſt remedia minùs efficacia habere,ac longiori tempore curare,quàm periculoſa exhibere,quia ſat citò,ſi ſat tutò.Non enim bonum eſt repentè euacuare,vel replere,vel calfacere, vel refrigerare,eliquare,vel multa excrementa attrahere ad partem per quam egredi nõ poſſunt. Hoc enim eſt periculoſum,& plus lædit,quàm proſit.

℞.axungiæ porci non ſalitæ,nec liquefactæ ℔.1. ol. chamæmel.& irini ana ʒ.3.terebinth. & reſinæ ana ʒ. 2. ceræ parum,argenti viui extincti in ſucco limonum ʒ. 4. miſce,fiat vnguentum. Et vngantur partes extremæ circa iuncturas,& emũctoria,& ſpinam:& ſenſim prouocetur ſudor,cooperiendo,vel apponendo lateres. Tegatur

Digitized by Google

gatur benè, ne ab aëre frigido tangatur, aut impediatur perſpiratio, & euacuatio integra fiat. Vngatur ſemel pro prima vice, deinde bis, deinde ſemel: & ſic fiat, donec medicamenti vis ad partes internas penetrauerit. Conficietur hoc modo efficaciſſimum, quod nunquam me fefellit.

℞. vnguenti martiati & aragon ana q.1. axungię porci non ſalitæ, nec liquefactæ ℔.1. ol. chamæmin. anethi. ana ʒ.1. ol. laurini ʒ.2. argenti viui ʒ.5. reſinæ, terebinth. ana ʒ.2. miſce, fiat vnguentum, quo vngatur, vt dictum eſt priùs. Si ſint vlcera, & affectus ſit cum multis papulis, & vlcuſculis, tunc thus, maſtix, iris, ærugo æris, & alia hoc modo miſcebuntur.

℞. axungię porci ℔.1. butyri recentis, terebinth. lotę in aqua vitæ ana ʒ.2. reſinæ & vnguẽti martiati ana ʒ.3. argenti viui ʒ 5. thuris, maſtichis, iridis ana ʒ.3. viridis æris ʒ.2. ol. irini & laurini an. ʒ.3. lithargyri auri ʒ.1. Miſce, fiat linimentum, quo vtatur, vt priùs. Si verò ſint vlcera maiora & curatu difficilia, addantur vni parti vnguenti, quæ vlceri conueniunt ad deterſionem vel mundificationem carnis. Vel ſi ſit doloroſum, & quoquo modo nõ poſſit figillari, fiat hoc modo.

℞. vnguenti præſcripti q.1. vng. apoſtolorum ʒ.1. miſce. Applicetur ſupra vlcus putridũ & ſordidum. Ad maiorem artoſionem faciẽdam, & vt quicquid eſt putridi, auferatur, neceſſum erit addere parum ſublimati. Quod multùm proderit, vbi vna vel duabus applicationibus vſi fuerimus, ne frequenter partem vexando, labefactemus, vel intemperiẽ calidã inducamus. Cùm verò deterſum fuerit, & ad vlceris naturã reuocatum, tũc ad demus vni parti vnguẽti plus reſinę, maſtichis, thuris, aloës, ſarcocollæ, vel panacis, vel ceruſæ, vel minij, vel plumbi, vel antimonij, ſemper iſta augendo, & mercurij quantitatẽ minuendo. Sed de vlcerũ curatione integrè ſuo loco dicemus. Redeamus ergo ad vniuerſalem curãdi rationẽ. Si ſcabies & herpetes appareãt, hic morb. eſſe videbitur potiùs quàm aliquid aliud: & tale parandum eſt vnguẽtũ, quale ſequitur: & ſic vtẽdum, vt priùs. Euacuatis igitur interni corporis ſeroſis recrementis paretur, tale vn.

℞. vng. enulati ℔.ß. terebinth. lotæ in vino, vel ſucco fumariæ ʒ.3. ſtyracis, myrrhæ ana ʒ. ß. arg. viui extincti

in ſucco limonum ʒ.4 ol.roſ.antiqui completi, ol. irini ana ʒ.2.reſinæ ʒ. 3. lithargyri ʒ. ß. fiat vnguentum,cuius vni parti adde cinnabrij & ceruſæ ana ʒ.ß.Sed hac parte non vtatur,niſi poſt tres primas inunctiones ac ſudationes.Et vngantur manus & pedes hac vltima parte vnguenti.In herpetibus cum ſcabie,fiat modo ſequenti.

℞.ſucci lapatij acuti,& limonum ana ʒ.2.olei irini ʒ. 1.ol.tartari ʒ. ß.vnguenti martiati ʒ.1.ß.arg.viui ʒ.5. ceruſæ lotæ in aqua vitæ ʒ.1 .reſinæ & terebinth. ana ʒ.3. Argẽtum viuum extinguatur cum ſuccis, deinde incorporetur cum axungia,& fiat linimentum, quo linantur partes affectæ. Poſt aliquã morbi Italici caſtigationem, ſunt addẽda quæ fortiter ſiccare poſſunt,vt alumen,ſulphur,calchytis. Quæ quidem fortiter ſiccantia non erũt primũ apponẽda, quia illa ſudores cõpeſcunt,& ſic reti nendo morbi curationem impediunt, quamuis ſiccent. Cùm enim aſtringant, vim morbi altiùs impellunt, ac profundiùs delitеſcere ac hęrere faciunt per aliquod tẽpus.Deinde reuireſcit & recrudeſcit, & quã priùs,deterior redditur.Hæc ſunt linimenta, quibus vti poſſumus in biliоſis & ſanguineis,in ſcabie, papulis & vlceribus. Iſtis omnibus vtile erit, ſi non fluat aluus,ſyr. laxatiuum pręſcribere:vel apozema illud,quo initiò vſi ſumus. Porrò hæc euacuatio impedit effumationẽ ad os,à qua,vlcera oris & dentium ſortes proueniunt:ab effumatione & ſorde,vlcus:ab vlcere,pituitæ fluxus.Ratò aũt eiuſmodi effumatio ſine vlcere accidit.Quare ad hæc,vel maiora vitãda,vtile erit purgare. De caſtigatione autẽ accidentiũ ſuo loco dicemus. Vbi ergo vel fluxus vẽtris accidet, vel anhelitus fœtidus emittetur,tũc pituitã inflammari, certiſſimũ eſt ſignũ.Itaq; ceſſandum erit ab vnctione,& mutãda linteamina erunt. Quibus verò iſta nõ apparẽt, certò coniicere licet non ſufficientem eſſe argenti viui quantitatem,vel aſtringẽtia,aut obſtruẽtia, aut emplaſtica addita fuiſſe vnguẽto,quę vim medicamenti impediuerint.Itaq;fortius erit reddendũ, vel frequentius inungendus æger,vt ſi ſemel inungi cõſueuerit,bis inũgatur. Inungantur etiam emunctoria.In quibus autẽ videmus paucam euacuationem factam fuiſſe per ſudores,morbum fore contumacem certò pręgnoſcere poſſumus.

Interdum

Interdum non erit inutile purgare per os, si vires ferãt, & vti decoctione gaiaci, vel echinæ simplici, si talis sit affectus, qui scabiem, vel tenuia vlcera habeat. At si contumacia sint, laxantia medicamenta erunt propinanda. Si verò dolores & tophi adsint, composita erunt adhibenda, quorum descriptiones postea dabimus.

De *morbo inueterato.*

SI morbus fuerit inueteratus cum doloribus & tumoribus duris, tunc primùm distinguere oportet, an morbus sit cum corporis consumptione, an non: an dolores sint capitis sine tumoribus, an verò cũ tumoribus: an denique sint cum ossis carie, an non. Et pro variis his modis, remedia varia erũt adhibenda. Si morbus est inueteratus, sciscitandum est ab ægrotante, vsus ne sit aliquo remedio, an non, vt intelligamus, quid fuerit in causa, cur minùs fuerit curatus. Quòd si ob vnguenti imbecillitatem curatus non fuerit, fortius erit exhibendum, quia fortius medicamentum expostulat huius morbi contumacia. Si ob defectum euacuationis, videndum, ne in eundem errorem incidamus. Cùm ergo inueteratus morbus frigidior sit & materia crassior, magis calefaciendum atque attenuandum, & fortiùs trahendũ erit per assumpta, & admota. Primùm itaque fiat hoc modo minoratiuum ex diaphen. & cathol. vt pituitosa excrementa ventriculi & intestinorum purgentur, & incidẽtibus, vt medicamentum ad partes deducatur. Sic,

℞. cathol. & diaphen. ana ʒ.ʒ. cum sacch. fiat bolus. Vel dissolue cum aqua beto. vel hysso. & fiat potus. Vel vtatur pilul. & hiera fortificatis agarico, vel pilul. fine quibus, vel aureis in minori quantitate, scilicet, ad ʒ.ß. vel ϑ.ß. Deinde vtatur syrupis incidentibus, qualis est syr. de stech. de artemi. cum mel. scyllitico, vel anthosato. Alij verò syr. non conueniunt, quia frigidi, vel humidi, vel quia corpus non est aptum frigidis. Quare syru. de fumar. rof. laxat. non conueniunt hoc tempore vel in hoc modo inueterato nisi approprientur cum decoctis. Decocta ergo fiant ex quibus talis syrupus paretur.

℞. decoctionis beto. calamin. hyss. lib. ı. ß. syr. de stech. ʒ.6. arom. cum ʒ.ı. diarrho. & fiat syr. Vtatur in quinque matutinis. Vel sic,

℞. syr.de artemisia ℔. ß. aquæ absynthij,hyssopi,cichor.buglos.ana quartarium 1.aromatisetur cum ʒ.1.aromat.ros.cap. in quatuor matutinis.

Tertio quoque die cap.tab.ʒ.1.pilularum ex aloë,vel sabelliarum.

Finitis syr. cap. medicamentum ex electuario de citro,vel diacarth.vel Indi maior.vel in forma boli,vel in forma potionis.

℞.Elect.de citro sol. ʒ.3. confect.hamech.ʒ.1. Dissolhantur in decoctionę mercur. & cum ʒ.1. syr. ros.laxat. fiat potio. Capiat mane,& in crastinum detur masticatorium ex pirethro sequenti modo præparato.

℞.pirethri cocti in oxymel.ʒ.1.masticet per tres dies mane expuendo. Post cuius assumptionem detur tab.1. elect. diagalangæ , & relinquatur æger per aliquot dies ad virium refocillationem.Post quod tempus & virium refocillationem,vtetur syr.sequenti laxatiuo.

℞.rad.elenij ʒ.2. galang.maior.ʒ.1.herbarum capill. buglos. borrag. cichor. ana M.ß. beton. hyss.acet.sampsuchi ana M.1.anisi ʒ 3. polypo.senæ ana ʒ.4. agar. ʒ.1. florum anthos stechad. chamæmeli, buglos. borrag. ana p.1.fiat decoctio in aqua fontis & in aqua buglos. & absynth ℔.1.In collaturæ ℔ 3. dissolue syr.de fumar.cōpos.& syr.ros.laxat.ana ʒ 4.mellis anthosati ʒ.3.sacch.q. s.fiat syr.cuius media pars coquatur ad perfectionem,& seruetur vsui Reliquam mediam partem, quæ erit mediæ decoctionis, capiat in quinque dosibus. Prima die cap.ʒ.6 mane.Secunda ʒ.5 mane,& ante cœnam ʒ 4.& tantundem die sequenti.Quòd si fatigetur ob maiorem laxationem , quiescat per vnum diem post duas doses, vel capiat semel tantùm in die.

Talis syr. solus potest incipientem morbum curare, si bis in die assumptionem continuet , & magnam euacuationē ferre possit.Et plus prodest hic solus syr.quàm fortiores pilulæ , vel alia medicamenta & longis interuallis assumpta, quia in illis interuallis viscera replētur recrementis quæ attractionem materiæ habitus corporis impediunt.Verùm cùm illa recrementa cōtinuè euacuantur,vt mane cōmunia:à prandio,secūda ab hepate, tertia,potio matutina à vena magna,& quarta à ramis, sic cu-

ſic curantur,quia euacuantur exquiſitè. Ego curaui inci pientem morbũ quinq; diebus,ſimilibus medicamentis. Si ergo facta fuerit inſignis vacuatio , pauca erit materia,quæ in cuti & carne remaneat. Quare illud remediũ,quod ſequetur, vehemẽs nõ ſit oportet. Nã mediocri,vti neceſſe eſt,quia lõgius eſt ſecurius. Corpora enim extenuata non poſſunt fortiſſima medicamenta ferre. Parabitur ergo vnguentum ſequens , vtendum poſt excellentem ſyr.laxat.quod erit pro viceribus,ſcabie, doloribus cum corporis extenuatione à longo tempore.

℞.axung.porci non ſalitę,neque liquatæ,butyri recẽtis,axung.gallinæ & anat.ana ʒ.2.ol.chamęm.& aneth. ana ʒ.3.ol.de ſpica ʒ.ß.arg.viui extincti in prædicta axũgia ʒ.6.maſtich. myrrhæ,iridis ana ʒ.ß. tereb.lotæ in aqua vitæ ʒ.3.reſinæ & ceræ parum,fiat vnguentum. Vngatur vt artis eſt,incipiendo a iuncturis,deinde vngatur ſpinæ inferior pars, poſtea tota ſpina cum emunctoriis. Iſta autem debent fieri ſine magna calefactione,vt ſenſim trahantur excrementa,fundantur,& euacuẽtur. Vnguentum ad dolores capitis,iũcturarum,& ad duros tumores,quod ſedat dolorem materiã calefaciendo,liquãdo,euacuando per ſudores, & per oris expurgationem.

℞.quat.vnguẽtorum calid.ana qr.1.axung. porci ℔.1.ol.laurini,aneth.& irini ana ʒ.2.ol.de ſpica ʒ.1.argenti viui ʒ.6.terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ.3. florũ chamæ. leuiſſime pulueriſatorum,rad.irid.ana ʒ.1.reſinę & cerę ana ʒ.2.fiat vnguentum. Vngantur partes dolentes externæ,excepto capite.Incipiat ab inferioribus & emunctoriis inguinum, vt materia à capite diuertatur. Quo facto vngatur ſpina & ceruix,donec os calefactum ſit,& ſpuat frequentiùs.Et in hac ſpecie diutius purgetur per os. Si verò tumores adſint duri, hoc idem vnguentum valet,non quòd ſupra duros illos tumores ponatur, ſed meliùs erit ſequens ceratum apponere.

℞.vnguenti præſcripti ℔.ß.euphorb.ʒ.1. gummi hederæ ʒ.3.ammoniaci,opopanacis,bdelij diſſolutorum in ol.liliorum ana ʒ.1. ſtyracis rubeæ & calamin.an ʒ.3. ariſtol.longæ & rotundæ ana ʒ.2. terebinth. abietinæ ʒ.2. ol. liliorum & laur. ana ʒ.ß. argenti viui ʒ.2. miſce. Vngatur pars. Vel addendo ceræ multùm , fiat ad

Quomodo venæ sectio nõ competit.

quidem conueniens erit, modò ætas, regio, tẽpus & vires cõsentiant, & modò morbus sit in principio, & cum pustulis, scabie, vel vlceribus. Nam si dolores capitis & articulorum diuexent ægrum, missio sanguinis tũc non competit, quia refrigerat, & refrigerando, morbum auget ac deteriorem reddit, latitantémque frequenter detegit. Quare cum summa animaduersione vidẽdum est, an sanguis mitti debeat. Quòd si morbi magnitudo ac corporis vires, & temporis constitutio suadeat primùm excrementa alui & ventriculi euacuanda erunt, vel pilulis, vel bolo, vel syrupo. Pilulis, si alias formas remediorum assumere non possit, vel si pituita euacuanda sit. Pilulæ erunt ex aloë tantùm non lota, vel ex hiera, vel pilulis ante cibum, vel sabellis, & aliis quæ plus aloës recipiunt. In omni morbo Italico inter omnes pilulas conuenientiores erunt pilulæ ex aloë. Nam sola aloë morbum curat exsiccando.

In principio morbi, & temperaturis calidioribus sic erit progrediendum. Si morbus initiò est cũ scabie, vel herpetibus, vel vlceribus, minoretur syru. ros. solutiuo, qui syr. magis dicetur conuenire, & etiam in temperaturis calidioribus. Paretur ergo vt sequitur.

℞. syrup. ros. lax. ʒ. 2. decoct. mercur. ʒ. 3. misce, capiat manè die præcedente miss. sanguinis, vel si quis malit cass. cum cathol. in forma boli poterit accire. Si morbus inueteratus & pituitosus magis sit, vel in corpore pituitoso, ea quæ cõponuntur ex sena, carthamo, & agarico, sunt efficaciora, vel ex diaphœnico, vel indo maiore, cũ aqua enulæ camp. vel beton, vel absynth. misceantur.

Venæ sectio.

Quare talibus, vt postea docebimus, erit vtendum. Sed nunc morbi incipientis curationem trado, & in plethorico, vel multùm sanguineo. In crastinum ergo minoratiui mittatur sanguis è vena basilica dextri brachij, nisi vlcus vel affectus in altera parte fuerit, altera illæsa vel minùs affecta. Quantitas sit ʒ. 3. vel 4. primùm: in crastinum verò ʒ. 6. vel 7. si vires ferant, rursus detrahantur. Hic affectus vt lassitudo. curandus est, in qua lassitudine Gal. iterat missionẽ sanguinis ad animi vsque deliquium. Quod nunc non censeo faciendum, sed quãtum vires ferre poterunt. Si morbus sit adhuc in principio, &

mate-

Digitized by Google

materia ſanguini permixta, materiam illam ab habitu retrahere non poſſumus niſi euacuatione magna. Quæ etiam ratio inſtituenda erit in iis, quibus ſanguinẽ mittere non licebit. Eos enim purgabimus multùm & frequenter, apozematibus, & ſyr. compoſitis ad ſeroſos & pituitoſos humores detergendos: quales ſunt ſyr. de fumaria compoſitus, ſyr. de epithymó, qui dantur cum ſero lactis, ſi bilioſus vel calidior fuerit, vel cum decoctione mercur. & borraginis, vel cum aqua abſynthij, quæ in iſta ſpecie optima eſt, ac etiam pituitoſa. Siccat enim, & adſtrictionem depoſuit ſeparata aquea & aërea, ac ignea ſubſtantia à terreſtri, vel fiat ſic. Syrupus ad ſeroſa recrementa & aquea, & ad illa quæ ſatis ſunt præparata à natura, & ſeparata ab humoribus laudatis, qui quidẽ purgat, ſed priùs præſcribendum eſt medicam. laxans, vtpote minoratiuum ex ſuprà ſcriptis.

℞. c chor. endiuiæ, ſcariolæ, lupuli, fumiterræ, acetoſæ, herbarum capil. an. M. 1. braſſicæ marinæ M. ß. (ſi ſicca fuerit, ponatur ad ʒ. 3.) prunorum, ſebeſten, paſſul. ficuum an. par. 20. aniſi ʒ. 3. ſemin. carthami, polypod. querc. ana ʒ. 3. ſenæ orient. ʒ. 4. ſi braſſica ſit, ſin minus ℔ß. ß. florum bugloſſi, borrag. ana p. 1. anthos, chamæmeli ana p. ß. (chamęmelũ caput & partes relaxat, & dolores ventris, à ſena & polypodio excitatos compeſcit, aut inhibet ne fiant) Sacchari q ſ. fiat ſyru. quem continuet per 5. dies. Priuſquam autem præſcribatur medicamentum laxans, conſideretur euacuatio facta per ſyr. Quòd ſi non mouerit ſyr. ob corporis conſtitutionem, ei adde ſyr. roſ. lax. ʒ. 1. Et alternis diebus tũc vtatur, vel die præcedente medicamento eradicatiuo. Quòd ſi laxauerit quinquies, ſexies, vel pluries, conſiderata corporis plenitudine, vel cacochymia medicamentum paretur ex confect. hamech, vel ſucco roſ. vel electuario diacarthami. Vtile enim eſt corpus benè purgare. Quòd ſi non poſſit tolerare, frequentiùs non erit dandum medicamentum. Neque tamẽ euacuationem per cutim tentare oportet, quin priùs corpus ſit mundatum à recremẽtis, ne fiat maior attractio, quàm per cutim euacuari poſſit. Quòd ſi fiat, vel nõ curabitur, vel recrudeſcet breui morbus, vel deterior reddetur. Noui ego multos, qui

Chamæmelli vir.

poſt inunctiones & diætas, dolores vel exoſtoſes paſſi ſunt, cùm antea nihil tale paſſi eſſent, quia materia fuit attenuata, liquefacta, & ad partes externas attracta, non autem euacuata. Quare multùm vel frequenter corpora illa vacuanda cenſeo in principio. Si verò minùs liceat tantopere vacuare, poſt tres certè inunctiones exhibendum medicamentum, vt quæ liquata ſunt, euacuentur. Medicamentum debile non poteſt vacuare ob ſudationem, quæ extrà ad cutim euacuat materiam. Forte verò medicamẽtum periculoſum eſt, tum ob viriũ imbecillitatem, tũ quia frequẽter materia per vẽtrem euacuatur. Quare neque debile vt caſſia, vel catholicon, neq; forte, vt priùs dictũ eſt, ſed mediũ cõuenit, vt ſi detur confect. hamech ad ʒ.2. cum aqua hordei & ʒ.2. ſyr. roſ. laxatiui, vel ſi volumus naturam excitare, ventrem primùm, deinceps partes inferiores inungemus vnguẽto, circa vmbilici regionem. Si vnguentis vtamur, vel decoctione gaiaci ſemel in hebdomada medicamentis purgãtibus aluum mouemus. Purgato corpore materiam coniunctam, quæ in habitu corporis eſt, euacuare oportet. Euacuatur autem per maſticatoria, ſi morbus firmatus ſit in capite. Si in iunctũris, cucurbitulis, cum ſcarificatione. Si cum frequẽti ſqualore, vel vlceribus corporis, miſſione ſang. è venis linguæ, ſi aliqua pars oris vlcerata ſit. De maſticatoriis, quibus euacuandum ſit, poſtea dicemus. Nunc de cauſa, quæ ſanguini permixta eſt, nobis inſtitutus eſt ſermo. Euacuamus quod in carne collectũ eſt, ſudore per cutim, tanquam per propinquiorem & conueniẽtiorem regionem. Sudor prouocatur vel externis auxiliis, vel internis. Verùm alia ſunt aliis efficaciora ad hunc morbum propulſandum, & curandum. Prouocabunt ſudores balnea, ſtuphæ, emplaſtra, vnguenta. Verùm balnea, quæ ſiccant digerendo citra aſtrictionem, lõgo vſu hãc affectionẽ curare poſſunt. At quæ ex aqua dulci ſiunt, plus nocent ſua humiditate, quàm euacuando prodeſſe poſſunt. At ſublimata in doloribus & vlceribus: nitroſa in vlceribus & ſcabie: aluminoſa in doloribus ãrticulorum. Stupharum frequentior vſus maximè proderit. Nam morbum debilem curare poteſt, ſed longo tempore. Emplaſtra ex argento viuo eadẽ ratione curant,

Quibus modis euacuatur materia coniuncta.

Quæ & quomodo ſudores prouocent.

Balnea aquæ dulcis non cõferunt & cur.

Digitized by Google

curant,qua vnguenta. Sed magis per inſenſibilem tranſpirationem,& ſiccando,quàm euacuãdo ſudores.Quare in iis,quibus ob negotia ſudare,& domi manere non licet,emplaſtra conueniunt ſed in doloribus magis,quã ad ſcabiem, vel ad tumores, & aliqua oſtracoſa vlcera. De emplaſtris dicemus ſuo loco,ſi priùs de vnguentorũ vtilitate,& eorundem diuerſitate docuerimus.

De vnguentis.

VNguenta fiunt ad materiæ eductionem.Nam quæ ſolet morbum facere, euacuatur per poros cutis. Igitur vnguenta ex chalaſticis,areoticis,& epiſpaſticis, & mouẽtibus ſudores paranda ſunt,ſi morbi diſpoſitionem per totum habitũ ſparſam videamus. Quòd ſi vel vlcus particulare,vel ſcabiem, vel herpetem, aut alium quendam morbum curare voluerimus,nobis particulari remedio erit vtendum. Solent enim illa particularia impedire ſudorem, qui tamen neceſſarius eſt ad diſpoſitionem vniuerſalẽ:quę quã primùm emẽdanda venit. Deinde veniendum ad particulares cuiuſlibet membri curationes,quæ(vt iam dictum eſt)vniuerſalem & ſudores impedire ſolent, vt quæ fiunt per cinnabriũ factitiũ ob ſulphur,ceruſam,acetum,oleum amygdalarum,quę quidem ſolent vim argẽti viui minuere.Et illa particularia ſunt.Eſt autem ad id maximè accõmoda, axungia porci, quæ veluti baſis & fundamentum horũ vnguentorum eſt,quia relaxat,emollit,& argẽtum viuum excipit,ſi præparata ſit,vt debet,ſcilicet nõ ſalita,nõ liquata, ſed recens, vel ſine ſale ſeruata, à qua ablatæ ſint membranæ,diligenter in mortario cõtuſa,vt meliùs miſceatur.Liquefacta verò axungia, nunquã poſt liquefactionem bene coaleſcit,aut retinet argentum viuum.Axungia gallinæ,anſeris,vrſi ponuntur,ſed hoc particularem affectũ,& in parua quantitate, quia tã magna quantitas nõ reperitur.Quæ cũm tenuium ſint partiũ,minùs retinent argẽtum viuũ,& tãtùm in doloribus poni debent. Butyrum his ſuccedit,quod tamen multò magis, quàm prædictæ axungiæ,argentum viuum retinet. Veruntamen ad dolores & papulas præſcribi ſolet, quia papulas magis & meliũs digerit,quàm aliud quoduis,& maiori quantitate, quàm axungia anſeris, & aliæ ſimiles poni

Digitized by Google

non debet. Olea conueniunt rarefacientia & digerẽtia, vt chamæmelinum, liliorum, irinũ, rutaceum, de ſpica, & ſimilia. Ol. amygd. cõmune, ſeſaminum, anethinum, quia nimiùm humectant, nõ conueniunt nec valent. Sed in hac prima ſpecie, quia corpus calidius eſt, oleo chamæmelino, & liliorum poſſumus vti, & magis vſu pari debent. Quibus etiam adduntur aliquot vnciæ laurini, ſi ſcabies & papulæ adſint, quia illas curant emolliendo & digerendo. At in doloribus, oleum irinum, anethinũ, cum laurino & de ſpica, in doloribus articulorũ hæc valent. At in doloribus capitis propter odorem inſignem minùs valet hoc. Et ſi poſuerimus, parùm admodũ erit ponendum, vt in extremo morbo. Terebinthina, abietina, & aliæ liquidæ cõueniunt. quia acopa ſunt medicamenta, corpus calfaciunt, & humores euacuant ac digerunt. Reſina cocta & cera, ad inſpiſſationem ponuntur, ſcilicet, cùm puluercs non recipit vnguentum. Tunc etiam vnguento apponimus lithargyrum, etiamſi aliqua ex parte ſudores ſupprimat. Non enim ponimus, niſi cum multis relaxantibus aliis, & magna argenti viui quantitate. Argentum viuum & axungia, vnguenta conficiunt. Sed quia illud nimiùm penetrat ac diſſoluit, minori quantitate ponitur: tũmque neceſſaria ſunt ea, quæ ſuperius adiunximus, & alia multa. Noui aliquos, qui ſolo argento viuo, axungia porci, & cineribus curabant morbum Italicum, & pauciſſimis diebus. Verùm vidi etiam aliquos in tremorem incidiſſe ex intẽpeſtiuo argenti viui vſu. Itaque ſatius eſt remedia minùs efficacia habere, ac longiori tempore curare, quàm periculoſa exhibere, quia ſat citò, ſi ſat tutò. Non enim bonum eſt repentè euacuare, vel replere, vel calfacere, vel refrigerare, eliquare, vel multa excrementa attrahere ad partem per quam egredi nõ poſſunt. Hoc enim eſt periculoſum, & plus lædit, quàm proſit.

℞. axungiæ porci non ſalitæ, nec liquefactæ ℔.1. ol. chamæmel. & irini ana ʒ.3. terebinth. & reſinæ ana ʒ. 2. ceræ parum, argenti viui extincti in ſucco limonum ʒ. 4. miſce, fiat vnguentum. Et vngantur partes extremæ circa iuncturas, & emũctoria, & ſpinam: & ſenſim prouocetur ſudor, cooperiendo, vel apponendo lateres. Tegatur

gatur benè,ne ab aëre frigido tangatur, aut impediatur perſpiratio,& euacuatio integra fiat. Vngatur ſemel pro prima vice,deinde bis,deinde ſemel:& ſic fiat,donec me dicamenti vis ad partes iuternas penetrauerit. Conficietur hoc modo efficaciſſimum,quod nunquà me fefellit.

℞. vnguenti martiati & aragon ana q.1.axungię porci non ſalitæ,nec liquefactæ ℔.1. ol.chamæm.aneth. ana ʒ.1.ol.laurini ʒ.2.argenti viui ʒ.5.reſinæ,terebinth.ana ʒ.2 .miſce,fiat vnguentum , quo vngatur , vt dictum eſt priùs.Si ſint vlcera , & affectus ſit cum multis papulis,& vlcuſculis,tunc thus,maſtix,iris,ærugo æris,& alia hoc modo miſcebuntur.

℞.axungię porci ℔.1. butyri recentis,terebinth.lotę in aqua vitæ ana ʒ.2. reſinæ & vnguẽti martiati ana ʒ.3. argenti viui ʒ 5.thuris,maſtichis,iridis ana ʒ.3.viridis æris ʒ.2.ol.irini & laurini an.ʒ.3.lithargyri auri ʒ.1.Miſce, fiat linimentum,quo vtatur,vt priùs. Si verò ſint vlcera maiora & curatu difficilia,addantur vni parti vnguenti, quæ vlceri conueniunt ad deterſionem vel mundificationem carnis.Vel ſi ſit doloroſum,& quoquo modo nõ poſſit ſigillari,fiat hoc modo.

℞. vnguenti præſcripti q.1.vng.apoſtolorum ʒ.1. miſce.Applicetur ſupra vlcus putridũ & ſordidum.Ad maiorem arroſionem faciẽdam, & vt quicquid eſt putridi, auferatur,neceſſum erit addere parum ſublimati. Quod multùm proderit, vbi vna vel duabus applicationibus vſi fuerimus,ne frequenter partem vexando , labefactemus,vel intemperiẽ calidã inducamus.Cùm verò deterſum fuerit,& ad vlceris naturã reuocatum,tũc addemus vni parti vnguẽti plus reſinę,maſtichis,thuris,aloës,ſarcocollæ,vel panacis,vel ceruſæ,vel minij,vel plumbi,vel antimonij,ſemper illa augendo, & mercurij quantitatẽ minuendo.Sed de vlcerũ curatione integrè ſuo loco dicemus. Redeamus ergo ad vniuerſalem curãdi rationẽ. Si ſcabies & herpetes appareãt, hic morb. eſſe videbitur potiùs quàm aliquid aliud:& tale parandum eſt vnguẽtũ,quale ſequitur:& ſic vtẽdum,vt priùs. Euacuatis igitur interni corporis ſeroſis recrementis paretur,tale vn.

℞. vng.enulati ℔.ß.terebinth.lotæ in vino,vel ſucco fumariæ ʒ.3. ſtyracis, myrrhæ ana ʒ. ß. arg. viui extinctι

in ſucco limonum ʒ.4 ol.roſ.antiqui completi, ol. irini ana ʒ.2.reſinæ ʒ. 3. lithargyri ʒ. ß. fiat vnguentum,cuius vni parti adde cinnabrij & ceruſæ ana ʒ.ß.Sed hac parte non vtatur,niſi poſt tres primas inunctiones ac ſudationes.Et vngantur manus & pedes hac vltima parte vnguenti.In herpetibus cùm ſcabie,fiat modo ſequenti.

℞.ſucci lapatij acuti,& limonum ana ʒ.2.olei irini ʒ. 1.ol.tartari ʒ. ß.vnguenti martiati ʒ.1.ß.arg.viui ʒ.5. ceruſæ lotæ in aqua vitæ ʒ. 1 .reſinæ & terebinth. ana ʒ. 3. Argẽtum viuum extinguatur cum ſuccis, deinde incorporetur cum axungia,& fiat linimentum, quo linantur partes affectæ. Poſt aliquã morbi Italici caſtigationem, ſunt addẽda quæ fortiter ſiccare poſſunt,vt alumen,ſulphur,calchytis. Quæ quidem fortiter ſiccantia non erũt primũ apponẽda, quia illa ſudores cõpeſcunt,& ſic retinendo morbi curationem impediunt, quamuis ſiccent. Cùm enim aſtringant, vim morbi altiùs impellunt, ac profundiùs deliteſcere ac hęrere faciunt per aliquod tẽpus.Deinde reuireſcit & recrudeſcit, & quã priùs,deterior redditur.Hæc ſunt linimenta, quibus vti poſſumus in bilioſis & ſanguineis,in ſcabie, papulis & vlceribus. Iſtis omnibus vtile erit, ſi non fluat aluus,ſyr. laxatiuum præſcribere:vel apozema illud,quo initiò vſi ſumus. Porrò hæc euacuatio impedit effumationẽ ad os,à qua,vlcera oris & dentium ſortes proueniunt:ab effumatione & ſorde,vlcus:ab vlcere,pituitæ fluxus.Rarò aũt eiuſmodi effumatio ſine vlcere accidit.Quare aḍ hæc,vel maiora vitãda,vtile erit purgare. De caſtigatione autẽ accidentiũ ſuo loco dicemus. Vbi ergo vel fluxus vẽtris accidet, vel anhelitus fœtidus emittetur,tũc pituitã inflammari, certiſſimũ eſt ſignũ.Itaq; ceſſandum erit ab vnctione,& mutãda linteamina erunt. Quibus verò iſta nõ apparẽt, certò coniicere licet non ſufficientem eſſe argenti viui quantitatem,vel aſtringẽtia,aut obſtruẽtia, aut emplaſtica addita fuiſſe vnguẽto,quę vim medicamenti impediuerint.Itaq;fortius erit reddendũ, vel frequentius inungendus æger,vt ſi ſemel inungi cõſueuerit,bis inũgatur. Inungantur etiam emunctoria.In quibus autẽ videmus paucam euacuationem factam fuiſſe per ſudores,morbum fore contumacem certò prægnoſcere poſſumus.

Interdum

Interdum non erit inutile purgare per os, si vires ferãt, & vti decoctione gaiaci, vel echinæ ſimplici, ſi talis ſit affectus, qui ſcabiem, vel tenuia vlcera habeat. At ſi con tumacia ſint, laxantia medicamenta erunt propinanda. Si verò dolores & tophi adſint, compoſita erunt adhibenda, quorum deſcriptiones poſtea dabimus.

De morbo inueterato.

SI morbus fuerit inueteratus cum doloribus & tumoribus duris, tunc primùm diſtinguere oportet, an morbus ſit cum corporis conſumptione, an non: an dolores ſint capitis ſine tumoribus, an verò cũ tumoribus: an denique ſint cum oſſis carie, an non. Et pro variis his modis, remedia varia erũt adhibenda. Si morbus eſt inueteratus, ſciſcitandum eſt ab ægrotante, vſus ne ſit aliquo remedio, an non, vt intelligamus, quid fuerit in cauſa, cur minùs fuerit curatus. Quòd ſi ob vnguenti imbecillitatem curatus non fuerit, fortius erit exhibendum, quia fortius medicamentum expoſtulat huius morbi contumacia. Si ob defectum euacuationis, videndum, ne in eundem errorem incidamus. Cùm ergo inueteratus morbus frigidior ſit & materia craſſior, magis calefaciendum atque attenuandum, & fortiùs trahendũ erit per aſſumpta, & admota. Primùm itaque fiat hoc modo minoratiuum ex diaphen. & cathol. vt pituitoſa excrementa ventriculi & inteſtinorum purgentur, & incidẽtibus, vt medicamentum ad partes deducatur. Sic,

℞. cathol. & diaphen. ana ʒ.ʒ. cum ſacch. fiat bolus. Vel diſſolue cum aqua beto. vel hyſſo. & fiat potus. Vel vtatur pilul. & hiera fortificatis agarico, vel pilul. ſine quibus, vel aureis in minori quantitate, ſcilicet, ad ʒ.ß. vel ℈.ʒ. Deinde vtatur ſyrupis incidentibus, qualis eſt ſyr. de ſtech. de artemi. cum mel. ſcyllitico, vel anthoſato. Alij verò ſyr. non conueniunt, quia frigidi, vel humidi, vel quia corpus non eſt aptum frigidis. Quare ſyru. de fumar. roſ. laxat. non conueniunt hoc tempore vel in hoc modo inueterato niſi approprientur cum decoctis. Decocta ergo fiant ex quibus talis ſyrupus paretur.

℞. decoctionis beto. calamin. hyſſ. lib. ʒ.ß. ſyr. de ſtech. ʒ.6. arom. cum ʒ.ʒ. diarrho. & fiat ſyr. Vtatur in quinqua matutinis. Vel ſic,

ſic curantur,quia euacuantur exquiſitè. Ego curaui inci pientem morbũ quinq; diebus,ſimilibus medicamentis. Si ergo facta fuerit inſignis vacuatio , pauca erit materia,quæ in cuti & carne remaneat. Quare illud remediũ,quod ſequetur, vehemẽs nõ ſit oportet. Nã mediocri,vti neceſſe eſt,quia lõgius eſt ſecurius. Corpora enim extenuata non poſſunt fortiſſima medicamenta ferre. Parabitur ergo vnguentum ſequens , vtendum poſt excellentem ſyr.laxat.quod erit pro viceribus,ſcabie, doloribus cum corporis extenuatione à longo tempore.

℞.axung.porci non ſalitę,neque liquatæ,butyri recẽtis,axung.gallinæ & anat.ana ℥.2.ol.chamęm.& aneth. ana ℥.3.ol.de ſpica ℥.ß.arg.viui extincti in prædicta axũgia ℥.6.maſtich. myrrhæ,iridis ana ℥.ß. tereb.lotæ in aqua vitæ ℥.3.reſinæ & ceræ parum,fiat vnguentum. Vngatur vt artis eſt,incipiendo a iuncturis,deinde vngatur ſpinæ inferior pars, poſtea tota ſpina cum emunctoriis. Iſta autem debent fieri ſine magna calefactione,vt ſenſim trahantur excrementa,fundantur,& euacuẽtur. Vnguentum ad dolores capitis,iũcturarum,& ad duros tumores,quod ſedat dolorem materiã calefaciendo,liquãdo,euacuando per ſudores, & per oris expurgationem.

℞.quat.vnguẽtorum calid.ana qr.1.axung. porci ℔.1.ol.laurini,aneth.& irini ana ℥.2.ol.de ſpica ℥.1.argenti viui ℥.6.terebinth. lotæ in aqua vitæ ℥.3. florũ chamæ. leuiſſimè pulueriſatorum,rad.irid.ana ℥.1.reſinę & cerę ana ℥.2.fiat vnguentum. Vngantur partes dolentes externæ,excepto capite.Incipiat ab inferioribus & emunctoriis inguinum, vt materia à capite diuertatur. Quo facto vngatur ſpina & ceruix,donec os calefactum ſit,& ſpuat frequentiùs.Et in hac ſpecie diutius purgetur per os. Si verò tumores adſint duri, hoc idem vnguentum valet,non quòd ſupra duros illos tumores ponatur, ſed meliùs erit ſequens ceratum apponere.

℞.vnguenti præſcripti ℔.ß.euphorb.℥.1. gummi hederæ ℥.3.ammoniaci,opopanacis,bdelij diſſolutorum in ol.liliorum ana ℥.1. ſtyracis rubeæ & calamin.an ℥.3. ariſtol. longæ & rotundæ ana ℥.2. terebinth. abietinæ ℥.2. ol. liliorum & laur. ana ℥.ß. argenti viui ℥.2. mi ce. Vngatur pars. Vel addendo ceræ multùm , fiat ad

formam ceroti, idque vt diutius supra partem hæreat. Vel si malueris emplastrum de ranis, id est, de vigo, adde argenti viui, euphor. ac irid. ana ʒ.1. Malaxentur cum terebin. lota in aqua vitæ & applicetur. Aliud emplastrũ ad tumores duros morbi Italici inueterati.

℞. emplastri filij Zachariæ, & ceronei ana ʒ. 3. euphorb. ʒ. ß. Malaxẽtur simul, & fiat emplastrum. Emplastra omnia ex gummi, idem efficient addito argento viuo. Sunt autem isti tumores à pituita viscida & concreta, quæ non nisi calidis dissolui potest. Si os carioſum sit cute adhuc integra, primùm cauterio, aut nouacula, aut ruptorio aperienda cutis ac detergendum os, tum auferẽdum quicquid in osse, vel circa os præter naturam est. Quibus peractis, cum volemus vlcus ad cicatricem ducere, tale parandum est linimentum.

℞. axung. porci ℔. ß. quat. vng. calidorum ana qr. 1. ol. itini & laurini ana ʒ. 3. ol. de spica ʒ. 1. arg. viui ʒ. 5. mastich. thur. sarcocol. aristoloch. rot. an. ʒ. 3. opopan. dissoluti in aqua vitæ ʒ. 1. myrrhæ ʒ. ß. resinæ pini ʒ. 4. misce, fiat linimentum: quod est admouendum post mundificationem. & ossis reparationem. Eò ducemus vlcus tumorum dutorum morbi Itali. inueterati ad cicatricem. Quòd si velis ossis discissionem accelerare, potes vti supra partem, vnguento vel emplastro ad duritiem facto, quia euphorb. recipit, quod quidem desquammat ossa eadem die, vt ait Dioscor. Et optimum est. Vel huic vnguento adde euphorb. ʒ. 1. vel vni parti vnguenti tãtum, qua parte vtatur in circuitu partis affectæ, & supra partem. In hac specie vtilissimum erit etiam vti diæta ex gaiaci decocto ad pituitæ resiccationem. Sũt qui ad dolores vng. parant ex decoctione herb. calidarum. Sic,

℞. Beton. marrub. conizæ, absyn. calamin. florũ stech. rorism. chamo. sampsuci ana M. 1. Omnia hæc in vino albo antiquo decoquantur, & oleo. Deinde facta collatura & expressione, ad inspissationem linimenti addantur terebinth. & ceræ pro ℔. 1. quart. 1. Et axungię porci nõ salitæ ℔. 1. argenti viui in axung. præcedente extincti ʒ. 5. misce. Si verò ad dolores paretur, vt diximus, addemus euphorb. & staphisag. ana ʒ. 1. hermodactyl. & aristoloch. ana ʒ. ß. Et fiat vnguentum.

Alij

Alij myrrham, thus, ſarcocollam, maſtichen addunt ſi cum vlceribus ſit morbus. In ſcabie verò & vlceribus alij vtuntur viridi æris, quod valde prodeſt, ſi poſt inunctiones aliquas apponatur, quia compeſcit ſudores.

Alij ſal apponunt, quod in ſcabie & pruritu valet detergẽdo: Verùm minùs laudatur, quia ſudores nimiùm impedit: Sed poſt ſudationes addi debet, vt & ſulphur, calchytis, & alia aſtringentia.

Alij ex cineribus ſarmentorum & argento viuo parant linimenta, & efficaciora ſunt, ſed minùs tuta. Sunt qui duo remedia ſimul adhibẽt alij bene, alij malè. Qui bene, vtraque veluti conſpirantia adhibent. Qui verò malè, inter ſe pugnantia. Conueniunt autem quæ ſudores mouent ſiue intro aſſumpta, ſiue exterius admota. Externa ſunt vnctiones & ſtuphæ, quæ quidem ſtuphæ præparant corpus ad ſudationem, & ad humores trahẽdos ad partem externam. Et ſatius eſt primùm ingredi ſtuphas, deinde vti vnguento, quia apertis poris facilius penetrat vnguentum. Etiam in fine ingredi ſtuphas vtiliſſimum, quia attrahunt humores, & linimenti ſortes auferunt.

Alij in principio dant decoctum gaiaci, & poſt aliquot dies linimentum applicant. Quod malum non eſt, in quibus frigidi ſunt humores, & in alto delitescẽtes, vt qui doloribus afficiuntur articulorum & capitis.

Alij in fine diætæ linimenta adhibent. Quod non ſit tutò, quia corpus redditum debile, non poteſt tam forte & inſigne remedium ferre. Itaque ſatius eſt poſt primã à diæta hebdomadam, vel ante diætam vti vnguento. Deinde dum ob imbecillitatem, vel ob oris affectionem delitescũt, in cubiculo decoctione gaiaci, in potu manè vti poſſunt, etiamſi non prouocetur ſudor. Sunt alij, qui alia duo adhibent remedia, & illa cõtraria, ſcilicet ſudationem, & alui ſubductionem. Quæ duo ſimul & ſemel fieri nec bene, nec facilè, nec vtiliter poſſunt. Nã ſi multũ ſudet, nó poteſt aluus fluere. Si fluit aluus, non poteſt ſudare. Quare ſatius eſt viciſſim, ſeu alternatim fieri. Poterit igitur ſudare per tres vel quatuor dies: Quinta verò ſubducatur aluus decoctione iam præſcripta. Vel quotidiè ſubducatur aluus eadem decoctione, vt iam

diximus,& non cogatur ad ſudorem. Nam cùm iſti motus ſint contrarij,ſimul fieri non debent, quia purgans medicamentum à circunferentia ad centrum trahit,ſudor verò contrà. Vtile autem erit poſt vſum vnguenti, quando non fluet aluus,vti medicamento purgante,ſcilicet poſt tres aut quatuor dies,vt quod diſſolutum eſt intus aut commotum, expurgetur. Iſta autem plurimùm iuuãt decoctiones,ſyrupi cientes ſudorem, aquę, vt aqua illa noſtra theriacalis, quæ data potentiſſimè mouet ſudores. Cuius præparatio,ne quid omittamus, ànobis nunc dabitur. Aqua theriacalis prouocans ſudores in morbo Italico inueterato, & curans dolores ſi detur cum aquis infra ſcriptis.

℞. theriacæ veteris à nobis diſpenſatæ lib.1. acetoſæ M.3 flor. chamæmel. pulegij, graminis, card. benedicti ana M.2. Temperentur omnia in vino albo,& diſtillentur, & aqua ſeruetur vſui. De qua cap. ℥. 1. cum ℥.3. aquæ acetoſæ & bugloſſ. Hoc autem faciendum eſt,cum ingredietur lectum aut ſtupham. Hæc aqua curat dolores,ſi per ſe detur,vel cum decoctione milij ſolis, vel ſchenæ,vel bardanæ. Ego cum optimo ſucceſſu curaui multos pueros,& ſenes,& debiles, hac aquę theriacalis potione, vel addendo guttas aliquot decoctionis communis gaiaci. Nam propter tenuitatem citò penetrat, & extrà propellit. Hæc, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat.

Eſt & alia ratio curandi morbum Italicum,& potiſſimùm quando cum doloribus fit. Et ea eſt ratio,quæ fit per decoctum rerum odoratarum. Cui quidẽ decocto addetur mel,& dabitur cũ vino, vt materia incaleſcat, attenuetur,& expellatur. Fiétque ſic

Decoctum quod calefacit, attenuat, expellit materiam morbi Italici inueterati.

℞. galangæ maior.& min. Macis cariophyl. cinamo. ſchœnanthi,ſpicæ celticæ ana ℥. 1. florum anthos, ſtechados,chamon. ana p.2. fiat decoctio in vino albo: Et de hac decoctione cum melle fiat potio. Cap. ſingulis matutinis ℥.3. Et prouocetur ſudor. Ego curaui pauperem facta euacuatione aqua illa ablutionis aloes ad pilularum elephang. præparationem. Quam quidem

aquam

æquam abiiciunt Pharmacopolę. Et eſt aqua ciſternæ, in qua decocti ſũt odorata,& in aqua abluitur aloë, & quia relinquitur in ea aliqua vis ſiccandi ,quam deſideramus ad morbi curationem,& præcipue eius qui cum doloribus,vel ſcabie infeſtat,hãc retinemus,& vtimur. Fit etiam decoctum ex gaiaco,palma ſancta,ſchina, ſaſſa parilla. Sed primum cœpit fieri ex magnis truncis gaiaci, & cortice: Deinde ventum eſt ad palmam ſanctam,quæ materia eadem eſt.Et fiebat decoctum ex raſuræ gaiaci lib.1.& ℥.4. corticis, cum lib. 12. aquæ poſt infuſionem 24. horarum. Hoc facto rationales quidam Medici magnifice de ſe ſentientes, aliquid addendum exiſtimarunt,& addiderunt caſtigantia calorem & tenuitatem partium.Et id facere ſe affirmabant, ne corpus calidius redderetur Sed hi, dum caſtigationis caloris curam habere ſe exiſtimant,tãtùm abeſt, vt calorẽ caſtigent vt omnino ipſum calorem impediant. Verùm ſatius erat morbum curare cum leui aliqua noxa,quàm non curare.Poteſt enim vitium amoto morbo emendari.Nam hi rationales,exiſtimarunt lignum calidius eſſe,quàm oportebat,& ſit,decepti tenuitate partium.Præterea hi addebãt endiuiam,ſcariolam,lactucam,& alia ſimilia,& ſic præſcribendo,impediebant ſudores,atque adeo morbi curationem.Sunt & alij,qui non caſtigare nituntur, ſed iuuare: Alij vero cientia ſudorem dant: Alij purgantia ſudorifica præſtantiora putant,quia iuuant operationem medicamenti: alij verò addunt laxãtia medicamenta,vt veratrum nigrum, non ſine multorum magno malo. Alij colocynthida,alij ſenam,agaricum,turbith.& alia laxantia. At hoc non eſt methodicè factum,velle & per aluum & per ſudorẽ ſimul & ſemel euacuare. Quare ſatius erit vnam partem decoctionis accipere, & in illa purgantia diſſoluere, & de illa dare tertio,vel quarto,vel quinto die,vt iam dictum fuit,vel quotidie,& nõ prouocare ſudorẽ.Quod vtile eſt in principio,quãdo morbus externas partes nõ infecit adhuc, vel læſit.Fiant ergo decoctiones ſimplices & cõpoſitæ. Simplices ex ſimplici natura ligni gaiaci,& aquæ,ſic.

Veratrum pericu.

℔. raſuræ ligni gaiaci lib. 1. cort. eiuſdem ℥. 4. fiat infuſio in lib.12. aquæ, & decoctio ad conſumptionem

tertiæ partis. Vtatur. Fiat decoctio secunda ex eodem li gno, id est, residentia primæ decoctionis, vt prius. Deinde addunt vinum, quod bonum est, aliquando tamen malum in doloribus externorum membrorum, & in duritiebus, & aliis. Valet tamen illa vinosa decoctio in doloribus capitis. Deinde facta est decoctio composita. Nam alij addiderunt multa, hoc modo præparantes.

℞. ligni gaiaci ℔.1. rad. elenij, beniouini, santal. omnium, sennæ orient. ana ʒ.2. herm. ʒ.1. coloc. ʒ. 3. fiat infusio, deinde decoctio. Cuius collaturæ adde mell. ℔.2. fiat syrupus clarif. & aromat. cum ʒ.2. cinamomi. Quibus adde vini ℔.2. Alij mediam partem addunt. Vel sic faciunt.

℞. ligni gaiaci ℔.1. cort. eiusdem ʒ.3. polypod. querc. recentis mummiæ, santal. carabæ, beniouini ana ʒ. 2. sennæ orient. quartar. 1. fiat infusio in æquis partibus aquæ & vini: cui adde mellis ℔.2. fiat syrup. arom. ʒ.2. cinamomi electi.

Decoctio, quæ hodie fit efficacissima in aquis distillatis, quæ citò morbum curat. laxat potenter & siccat.

℞. rasuræ ligni gaiaci ℔.1. cort. eiusdem ʒ.3. agar. ʒ.1. sennæ orient. ℔.1. aloës. quart. 1. fiat decoctio in lib. 6. aq. bugl. & tantundem absynthij. Et fiat decoctio ad consumptionem quartæ partis. De cuius coll. capiat manè & serò ʒ.6. Multùm laxat & siccat, ob id curat potenter. Aloë & absynthium quia potenter siccant, huic morbo multùm prosunt. Itaque iis qui dolores patiuntur, vtile est vti pilulis ex sola aloë. Sed quia in pilulis non possumus iustam quantitatem aloës apponere nec accipere, vtilius erit hieram picram deuorare, vel quotidiè, saltè ℈.4. Infinitæ aliæ decoctiones parari possunt additis aliis, vt rad. cyclaminis, quia vrinas & sudores mouet, vel milio solis, quod potenter siccat, & sudores mouet.

In pauperibus vsus sum syr. sancti Ambrosij, qui ex decocto milij paratur, & ramẽtis ligni ficuum Non dubito rasuram buxi, quia sudores mouet, morbũ curare posse. Sed quia dolorem capitis facit, & fœtidior est, negligitur. Non defuerũt qui ramẽta iuniperi vsurpanda censerent. In qua sententia erat Frãciscus Rex Galliæ, & Castellanus. Pugnaui nixus authoritate Diosc. qui ex

anti-

antiquorum ſententia tamẽta iuniperi occidere dicit. Quam ſententiam cùm negarent eſſe apud Dioſc. oſtendi. poſtea requirebant cur ſemina iuniperi vſurparent in medicamentis, tamẽta verò reiicienda cenſerent. Ego rationem ſic reddidi. Compertum eſt obſeruatione multa, partes multarum plantarum diuerſas habere facultates, alias vtiles, alias inutiles, vt patet de centaurio minore, cuius flos vſurpatur & quotidie in vſum venit, radix verò prorſus negligitur & inutilis eſt. Sic de coriandro, cuius ſemen odoratum eſt, & in vſum medicum venit, herba autẽ fœtida eſt, & plane venenoſa. Itaque non mirum eſt ſi dixerimus fructum iuniperi alium ſuccum magis coctum habere & alterius eſſe facultatis, alterius verò ipſum lignum. Semen iuniperi in decoctionibus gaiaci ponitur, quia ſudores mouet, & digerit potenter, ac articulari dolori à morbo Italico, atque etiã in declinatione alterius morbi prodeſt. Quod de ligno demonſtrari & probari non poteſt. Sunt qui dum herbas humidas in principio addunt, medicamenti vim corrumpunt. Inter laxantia medicamenta, ſena maximè laudatur, quia ſuo ſapore non eſt moleſta, & minùs impedit ſudores. Alia autem laxantia vel quia potẽtius trahunt, vel quia adſtrictionem ſeruant, minùs laudantur, vt rhab. polypod. quæ nõ niſi in declinatione debẽt dari. R habarb. & polypod. cum vino propinantur, cùm dolores in articulis ſentiuntur. R habarb. cùm ſcabies, herpes, vlcera ęgrũ infeſtãt, aſſumi debet. Poſtea quàm autem ad ſumenda venimus, non erit præter inſtitutũ de aliis remediis quæ ad hũc morbum faciunt, aliquid in medium adferre, & de illis tractare. Sunt qui ligni ſubſtantiam in forma pulueris vel conditi adminiſtrãt. Sed id parum emolumenti ac adiumenti adfert, quia ramẽta illa ſunt nimium craſſarum partium, atque adeo ſudores mouere nequeunt. Quare hunc modum curandi tanquam inutilem relinquimus.

Alij ad tophos, vel exoſtoſes digerendas, doloris materiam abſumẽdam in morbo antiquo aliud remẽdium vſurparunt, quod quibuſdam profuit, nonnullis verò vitium in ventre reliquit, quod emendari non potuit. Vocatur autem illud remedium, pilulæ Barberouſſe. Vel

paratæ ex cordialibus & laxantibus medicamentis, & argento viuo. Sed inter harum pilularum compositiones melior est hæc. Pilulæ ad morbum antiquum, ad exostoses & tophos digerendos, doloris materiam absumendam: quæ Barbe rousse dicuntur.

℞. rhab. & agar. an. ʒ. 2. aloes ℈. 1. arg. viui extincti in succo ros. ʒ. 3. cina. ambræ ana ℈. 1. myrrhæ mastich. ana ʒ. 1. Cum terebinth. excipiantur: Et fiãt pil. 8. pro drachma. cap. ℈. 1. pro prima dosi, deinde ℈. 1. ß. postremò ℈. 2. Pro diuitibus adde limaturæ auri, vel pannorum auri ℈. 4. Non desunt qui diagredium colocynt. & fortiora remedia addi velint, & addant. Verùm nouæ materiæ descensum nimiùm accelerãt, sicq; corpus minus siccatur. Itaq; parum iuuant. Sed quia timetur ne remaneãt in corpore ob tam paruam quantitatem, idcirco ingrediuntur rhabarb & agar. ad leuiter laxandum. Nam si tam paruam morã in corpore traherẽt, nihil aut parùm iuuarent. Possunt & fieri pilulæ alio modo, vt sequitur.

℞. ladani puri, hypocistidis ana ʒ. 1. aloe ℈. 1. ambræ, moschi ana ℈. 1. argenti viui loti in vino ℈. 2. incorporẽtur simul cũ syr. ros. laxatiuo, & fiãt pil. cap. ℈. 1. singulis matut. Verùm hæ pilulæ non debent assumi nisi purgato corpore. Et qui vtentur, debent vti donec aut venter laxetur liberaliùs (quod pro quantitate medicamenti fiet) aut in ore fœtor aut calefactio appareat & sẽtiatur. Hę pilulę debent seruari, piéq; in officinis præscribi ob calumniã: Quia etiã si post decem annos aliquo morbo corriperentur, qui hoc remedio vsi fuerint, huic impingerẽt ac imputarẽt. Quare Medicus ipse potest parare, ac paratas seruare, & quotidie propinare, aut quãdo ne cessum erit, ídq; ne argentum viuum cognoscant, quod non potest latere cuidam datum. At sublimatũ dare cauendum est, quia vrit vt præcipitatum. Sunt qui ob negotia non possunt domi residere, sed equitare, & ad negotia ire coguntur. Alij morbum detegere nolunt. Omnibus talibus pilulas dare oportebit. Atq; etiam emplastris eos curare possumus, præmissis tamen ac priùs propinatis multis purgationibus, vt iam supra imperatum est. Illis autem fient emplastra magna ad formam lati scuti, vt omoplatas & sternum vsque ad lumbos integere

tegere possint, vel latissimæ fasciæ, quæ veluti zona, corpus cingant, ita tamen ne in anteriore parte emplastri materia ponatur, sed in lateribus, & parte postica. Possunt & fieri manilia, & carpis, & malleolis apponi. Sed multò melius erit, si emunctoriis apponatur arcta emplastra, & locis affectis. Sed emunctoriis primùm, deinde super tumores vel partes dolentes. Emplastra fiunt ex iis, quæ ex alto trahunt per sudorem, vel per insensibilem transpirationem. Parari etiam possunt ex suprascriptis vnguentis minuendo ol. quantit. & addendo picis vel resinæ q. suffic. Possunt etiam fieri ex omnibus emplastris digerentibus & malacticis, addendo argenti viui ʒ.4. pro ℔.1. emplastri. Fieri etiam possunt emplastra ex emplastro de melilot o, oxycroceo, cerroneo. Vel hac hoc modo. Emplastrum pro iis, qui ob negotia domi manere nequeunt, vel nolunt omnibus morbum patefieri.

℞. massæ emplastri de melilot o, vel oxycrocei ℔.ß. argenti viui ʒ.2. malaxentur cum terebinth. & ol. laurino, vel irino, vel rutaceo, vel de spica: & reducantur ad formam cerati. Est emplastrum paratum in officinis de Vigo nomine, vel de ranis, quod adhiberi potest. Verùm erit efficacius si dosis argenti viui augeatur, vtpote pro ℔.1. emplastri, ʒ.1. addatur argenti viui. Conueniet hyeme, vel cùm fuerit tempus frigidum, & quàdo ossiũ fragmenta trahenda sunt. At si vlcera ostracea castigan da sunt, vel cicatrizãda, emplastro diuino, vel diacalcy. addito argẽto viuo & cinnabrio citius curabuntur, quã aliquo alio. Nam argentũ viuum videtur esse antipharmacum morbi Italici, tum ob siccandi vim, quam tantam habet, tum ob tenuitatem partium, & euacuationem quam facit potiùs quàm alia qualitate, vt postea declarabitur. Nam vt ex India morbus allatus est, sic etiam inde remedia huius allata sunt, & multa, vt gaiacum, schina, salsa parilla. Quę quidem ostẽdunt Deum omnia summa prudentia cõposuisse, qui eo in loco, vbi morbus populariter grassabatur, ibi remedia quoq; multa & conuenientia præstò esse voluit, locique incolis diuinam remediorum vim detexit. Verùm rei propositæ consentaneum videtur, vt de schina ac eius præparatione aliquid dicamus. Schina radix est cuiusdam

iunci,ſimilis fermè radici rhodiæ,nodoſa,rara, ponderoſa cùm recens eſt,cum vetus,leuiſſima. Quæ quidem leuitas eam antiquatam & deterioré eſſe oſtendit. Hęc ſchina ad colorem galangæ maioris accedere debet,ſi bona ſit:viribus tamen differt. Nam eſt planè ſine ſapore,vnde dicta eſt à nonnullis apios. Quod nomen multos & Medicos & pharmacopolas decepit, exiſtimãtes eſſe *apion* Dioſc.quæ quidem viribus & forma differt& nominis impoſitione. Nam Dioſc.*apios* dicitur,quòd pyri agreſtis formam referat: hæc autem, quòd nullo ſapore prædita ſit. At ſatius eſt eam ſchinã nominare ne abutamur nomine. Cuius vſus talis eſt.

Præparatio rad.ſchinæ in dieta morbi Italici.

RAdix ſchinæ diuidatur in taleolas, & decoquatur in aqua fontis,& ex illa aqua bibant ægri manè & ſerò. Decoqui debetter. Et ſecunda ac 3.deco,cũ minori quãtitate aquę debet fieri,quã prima,vel diutiuscoquẽda,facta prius infuſione per 12.horas. Eſt aũt decoquẽda ſine fumo,& ſeruãda in loco calido. Pręſcriptio talis eſt.

℞.radic.ſchinę in taleolas diuiſæ ℥.2.aquæ fontis lib. 12.infundatur per 12.horas,& decoquatur ad conſumptionem tertiæ partis. Et de hac cap.tepidè manè,& cooperiatur:& ſudet in lecto. Fiat & ſecunda deco. ex eadem radi.iam cocta. quæ prius ſiccetur oportet. Fiat & tertia eodem modo. Delicatis & iis,qui aliquibus aliis ſunt vſi remediis ſufficit illa,etiã ſi addatur mel,vel ſaccharum,vel vinum. Si autẽ nullis remediis ſint vſi,nec vſuri,illaſine melle,vino,& ſaccharo,vti debẽt,quiaminùs nutrit & magis ſiccat. At hi poſſunt vti amygdalis, pineis,prunis,& paneaſſo. Delicatis,& qui nullo alio remedio vtũtur,vel qui diu hoc volũt vti,cõceditur vſus auicularum toſtarum. Si verò hi vtãtur decocto gaiaci, quia magis nutrit,tenuãte victu eſt vtẽdum,quia illud habet aliquẽ ſuccum quo nutrit. Ob id diutius erit vtẽdum,& parcius viuendũ, vt tota materia abſumatur. Abſtineant à carnibus & vino,vtãtur pane puro fermentato & bene cocto: & regantur hoc modo. Facta priùs purgatione vt ſæpius dictũ eſt,ægri accipiant bis in die decoctum ſchinæ,mane hora quarta,& ſerò hora tertia poſt meridiẽ,ad quant.℥.6. Et ſudẽt in lecto. De ſecũda

autem

Digitized by Google

autem decoctione bibant, quantùm voluerint. Poterũt vti fructibus lenientibus aluum, paſſulis, ficubus, amygdalis, pineis, prunis coctis, pane bis cocto. In gaiaci verò diæta, nihil vltra. In diæta vero ſalſæ parillæ, vt ſchinæ, vſus auicularũ multùm toſtarum cõcedituꝛ ſero vel manè. Abſtineant à iuſculis, aliiſq;, niſi in die quo medicamenta aſſumuntur. At ſi æger imbecillior ſit, ſemel in hebdomada capiat de ſyrupo laxatiuo iam præſcripto, vel de opiatis laxãtibus ſequentib. Vel infunde ℥.i. lenę, Et hęc in leui morbo. Et ca. mane. Et eo die nullo modo prouocet ſudores. Opiata verò cõficiatur ſic. Opiata quę poterit exhiberi qualibet hebdomada, dum fiet diæta.

℞. cathol. & confect. hamech. ana partes æquales, quibus adde ℥.ß. ſennæ orięt. pro libra. cap. ſemel in hebdomada, vt dictũ eſt. Et detur in forma boli, vel diſſoluatur in parte decoctionis. Ex ſalſa parilla eadem decoctio paratur, quæ ex ſchina, & eadem victus ratione vti oportet, vt dictum eſt, quia non nutrit, vt gaiacum. Quare conceditur caro auicularum aſſatarum: & eodem modo adminiſtratur, purgato iam exactè corpore, etiam ſemel in hebdomada aſſumendo medicamentum laxans, prouocando ſudores cooperturis vel calidis lateribus.

Si poſt vſum iſtorum remediorum aliqua remaneant vt erant priùs, ſignum eſt aliquid eſſe quod impediat curationem, vt intemperiem alicuius partis, quam caſtigare oportet, ídque contrariis remediis. Vel ſi os eſt corruptum, vel vlcus adſit nondum ſatis deterſum, illa omnia ſenſim caſtigauda erunt. Verùm huic morbo quædam accidentia ſæpe eueniunt, vt videlicet inter ſudandum ex nimia ac repẽtina calfactione iuxta ignem, incidunt aliquando in animi deliquium. Qui quidem ſunt ſubleuandi aeris frigidi inſpiratione, & aſperſione aquæ frigidæ cum pauco vino reuocandi. Quòd ſi ſymptoma illud poſt multos ſudores accidat, recreandi ſunt pane immiſſo in vinum: & infectos vnguento pannos permutare optimum erit, vt reſumant vires. Quo ſymptomate ſedato, ſenſim erunt rurſus vngendi, vt curentur. At ſi fluxus ventris ſequatur, ſinendus, ſi vires ferre poſſint. Sin minùs, ſucco carnis, iuſculis, panatella, hordeato reficere oportet, & leuiter adſtringentibus aſſum-

ptis mederi. Sed primùm euacuanda materia cõmota. Quòd si non tota euacuari possit, moderanda tamẽ est, & non in totũ relinquẽda. Aliquando etiam dysenteria huic morbo superuenit, quã clysteribus detergentibus curare oportet, in quibus pinguedo hirci addenda erit, vel axungia porci, si magna sit acrimonia. Axũgia enim porci optima est ad retundendã acrimoniã medicamẽti inducentis dysenteriã. Theriaca recens cũ limatura auri, vel cum pannis auri curat dysenteriã mala qualitate castigata. Hæc dysenteria curanda est vt alia, assumẽdo scilicet rhab. myrob. & hoc ad humoris euacuationem. Vtendum etiã erit astringẽtibus, detergentibus, & cicatricẽ inducentibus. Aliquando etiam fiũt vlcera in ore, quæ quidẽ in principio gargaris. detergẽtibus erunt detergẽda, deinde aqua forti tẽperata aqua rosarũ & plantaginis erunt tangẽda: Postremò gargaris. adstringente, etiã fortiter siccante curãda. Sed vt ordine procedatur, sic erit faciendũ, Primò gargarismata paranda ex decoctione hord. mundati, & syr. de rosis siccis, hoc modo.

℞. hord. integri p. 2. ros. p. ß. fiat decoctio, & in libra 1. coll. dissolue syr. violati (ob calorem & fœtorem) ʒ. 4. fiat gargarisma, quod quidem refrigerabit, & non adstringet multum. Si autem vlcera fuerint a principio, gargaris. ex astringentibus parare oportet, ne pars affecta tam auide materiam recipiat, fiat igitur sic.

℞. foliorum oleæ, myrthi, lentisci an. M. 1. plãtag. M. ß. ros. p. ß. hord. p. 2. fiat decoctio ad lib. 2. in coll. dissolue vini malorum granat. ʒ. 2. diamoron & syr. ros. laxatiui ana ʒ. 1. Misce fiat gargarisma. Syrupus ros. laxatiuus abstergit. Magis adstringit & siccat syr. de ros. siccis. Quare post detersionem, vel sufficiẽtem exsiccationem adstringentia fortiora addi debent. Vt cùm vlcus siccandum est, efficacissimum erit hoc gargarisma.

℞. piloselle M. 2. foliorum pyri syluestris vel myrthi vel mali cidonij, vel sumach. vel sorborum M. 1. cort. mali gran. vel balaustiorum ʒ. 1. ros. p. 1. fiat decoctio in aqua & vino albo: & in lib. 3. coll. dissoll mell. ros. col. syr. de ros. siccis ana ʒ. 3. fiat gargaris. clarificatum, quia cortex mali granati denigrat linguã, & asperam reddit, huic adde aluminis ʒ. 1. & siccabit, vel aquæ fortis

fortis ʒ.1.in ʒ.4.Nota quod nũquam ceſſat defluxio donec vlcera integre curata ſint,& dentes deterſi. Nam illa lippitudo vel fuligo quæ expiratione fit, exulcerat linguam. Itaq; oportet aqua forti confricare dentes,vt auferatur vis illa arrodẽdi vel putrefactiua. Hæc aqua detergit dentes & dealbat, & firmat. Fricantur dentes pãno alligato ſpecillo vel bacillo, & immiſſo in aquam illã,caſtigatam aqua roſ.& plantag.Si vlcus perſeueret, & inflammatum appareat,oportet tũdere linguæ venã, & cucurb.cum ſcarificat.admouere ceruici:deinde gargariſmis ſupradictis repellere,ſiccare,& cicatricẽ inducere.At quia aliquando peccat iecur, ad eius deterſionẽ & purgationem bonum erit vti ſyr.ſequenti, qui ægros vindicat à recidiua, & aliis ſubuenientibus affectionib. Syru.ad deterſionẽ & purgationẽ iecoris in iis qui exulcerationes,ſcabies,herpetes,& alia cutis vitia patiũtur.

℞.rad.lapathi acuti,acetoſæ,& buglo.ſ.borrag. endiuiæ,cichor.ſcariolæ,ceterach,polytr. adianthi, agrimo. ana M.1.paſſul.prun. ſebeſt. ana num.20.aniſi ʒ 2. quatuor ſemin.frig.maiorũ ana ʒ.1.fœnæ orient.& polypod. querc.ana ʒ.4. tamarind ʒ.2.myrob. citri. chebul.ind. confric.in ſucco roſ.ana ʒ.1.florum cord.ana p.1.fiat decoctio in decoctione gaiaci,aquæ bugl. & abſynth. ana lib.1.Et in lib.1 ß.vel 2.diſſol. ſyr.roſ.lax.ʒ.6.rhab. electi tenuiſſ. pul.& in panno ligati ʒ.1. aro.cum ʒ.3. cinamomi,& cap ʒ.6.bis in hebdomada.Duobus diebus ſequẽtibus ad refocillationem virium fiat talis opiata.

℞.conſ.florum cichor. & bugl. ana ʒ.1. conſ.capil.ʒ. ß.pul.diamarg.frigi ʒ.3. raſuræ eboris & limatura auri ana ʒ.ß.triaſand.& diarrhodi abb.ana.ʒ.1.Cum ſyr. ex ſeruat.corticis citri, fiat opiata, cap.ad quantitatem auellanæ ſuperbibendo parum aquæ cichor. & abſynth. Si verò articulorum dolores,& topho ,vel tumores duros paſſi ſint,aut etiam patiantur,hoc modo,fiat ſyrup.

℞.elenij ʒ.1.galangæ maioris & ſchinæ ana ʒ. ß.betonicæ,abſynth.menthæ,marrubij ana M.ß. herbarum capil.cichor.& bugl.ana M.1.paſſul.dactyl.mũd.ana N. 20. aniſi ʒ.3. polypod. querc.℔ ß. ſenæ orient. quart.1. ſem.carthami ʒ.2. turbith.ʒ.1. agar.ʒ 3. florum anthos, ſtechad.ana p.1.corti. citri ʒ.ß.fiat decoctio. Et in ℔.3.

colaturæ diſſoll.mell.roſ.& ſyr.roſ.laxat.ana ʒ.6. ſaccha-ri q.ſuffic.fiat ſyrupus aromat.cum ʒ.2. diagalangæ. Et cap. duobus diebus ſequentibus continuis ʒ.6. ſemel in hebdomada per menſem,poſtea bis in menſe:deinde ſe-mel. Accedente hyeme capiat bis in hebdomada vt in principio. Vel ſi malit, vtatur pilulis ex aloe ſi curatus ſit: Sin minùs, pilulis ex hydrargyro, vt ſupra imperatum eſt. Pilulæ quæ poterunt accipi loco ſyrupi ſupraſcripti,vel loco pilularum ex aloë.

℞.aloës ʒ.1.galang.myrrhæ,agaric.ſalis gẽmæ ana ʒ.i.ſucci abſynth.ʒ.1.ß. & cum aqua abſynth.fiant pilulæ. Cap. mane in exitu lecti ʒ.1. bis vel ter in hebdomada. Et ſi non ſit bene curatus, vel timeat recidiuam, vtatur theriaca,vel mythrid.vel aur.alexandr.Et hoc in craſſi-num ſyrupi vel pilularum,bis in menſe.Vel fiat talis o-piata, quæ poterit accipi loco theriaces, vel mythrid. vel aur.alexandr.

℞.conſ.anthos,ſtech.& cort.citri ana ʒ.1.confec.aro. roſ,ʒ.ß. pul.diamoſchi vel diambræ ʒ.ʒ. Cum ſyrup. de ſtech. fiat opiata. Cap.manè ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo aquę abſynth.parum. Aliquando fiſſuræ in manibus apparent, quæ argumento ſunt morbum non eſſe curatum. Itaque repetenda erit inunctio, qua parte ſunt fiſſuræ manuum.Quòd ſi non curẽtur,etiam vniuerſali purgatione facta,poſſumus hoc modo tenta-re curationem.

Linimenta,vnguenta,& decoctiones, quæ poſſunt fieri poſt vniuerſalem purgationem, & vnctionem vniuerſalem: & hoc in fiſſuris manuum non curatis à morbo Italico.

℞.ſublimati ʒ.ʒ. aluminis ʒ.1. albuminum ouorum fortiter agitatorum quantum ſuffic. Applicentur ſupra partem affectam. Vel ſic.

℞.Vnguenti enulati ʒ.ʒ.argenti viui ʒ.1. ſublimati ʒ. 1.miſce,vngantur manus. Vel ſic,

℞.aq.parietar. chelidon. maior. maior.plantag. ana ʒ.ʒ. ſublimati ℈.4. iiij. calchytidis & aluminis ana ʒ.1. Decoquãtur leuiter.Et ſerò cum ibit dormitũ,fricentur & abluãtur partes tantùm cruſtatæ, & quæ in circuitu ſunt.Hunc affectum aliqui ſalſurati,aliqui phlegma ſal ſum

tùm vocant: & hoc à materia, quam ſudant, credúntque hanc materiam morbum cõmittere. Sed ſciſſura eſt affectus partis interne manuum, & pedum. Itaque oportet proprium eſſe morbum, vel ob exactam partium illarũ temperaturam, vel potiùs ob tendonem, vel muſculum illum latum qui conſtituit manuum pedúmque plãtam ſenſilem & mollem. Aliquando herpetes in facie & aliis partibus eueniunt, & curantur remediis herpetibus aptis, & ſublimatum vel argentùm viuum addatur cum aquis acetoſæ, pariet. vel plantag. Quibus aquis adde ſublimati decocti cum aqua forti ʒ.j. in qua ponendum eſt argentum viuum. Vel tale fiat linimentum.

℞. reſinæ pini ℥ j. ceruſæ ʒ.ß. arg. viui ʒ.iij. ſucci citri, & lapathi acuti ana ℥.j.ß. incorporentur ſimul, & fiat linimentum, quo linatur pars. Sic herpetes curantur, nec amplius redeunt. Efficacius erit, ſi ʒ. j. ſublimati addatur. Sed quia calfacit, moleſtiam adfert. Aqua qua extinctum eſt ſublimatum, quod ad fucum paratur, etiam curat herpetes, vel alumen, maximè ſi vſtum albumine oui exceptum ſit, cum ſucco arãciorum vel citri, etiamſi non præceſſerit ſudatio, quemadmodum aloe diſſoluta in oxymelite ſcyllitico. Aliquando fit alopecia ſine dolore articulorum aut capitis. Sed ſi aliquando accidat cum dolore, certiſſimum eſt ſignum morbi Ital. Fit etiam ſine magnis vlceribus, quia humor ſeroſus eſt ſub cute arrodens pilos. Cognitio alopeciæ eſt, cùm non ſolùm pilorum deperditio fit in ſupercilijs, vt in lepra, ſed in mento, ac etiam in capite fiunt areæ; quæ ſi in occipite, vel in lateribus fiant, hoc demonſtrat eas eſſe à ſolo morbo Italico. Nam hæ partes caluitio & caſui capillorum ab aliis cauſſis reſiſtunt, ob carnis humiditatem. Retinemus alopeciam abluendo partes affectas lacte. Quæ potiùs curatur vnguento, quàm dieta. Quare hunc in modum cura erit aggredienda. Purgetur frequenter & fortiter, primùm ſcilicet minoratiuo, deinde apozemate ex herbis quæ purgant aquas, & ſeroſa recrementa ſiue ichores, vt fyr. roſ. laxat. cum decoctione mercur. ciclæ, braſſicæ marinæ, ſenæ orient. Deinde confect. hamech, electuario de ſucco, vt ſequitur. Minoratiuum pro alopecia à morbo Italico.

℞. syr.rosat.laxatiui ʒ.ij.decoctionis mercurialis & ciclæ ʒ.iiij.fiat minorat.cap.manè. Apozema pro alopecia à morbo Italico.

℞.herbarum capill.abrot.ciclæ,agrimo. fumiter.lapatij acuti,acet.ana M.j.brass.mercur.senæ orient.semi. carth.& polypo. querc. ana ʒ.iij. anisi ʒ.iij.florum anth. buglos.borrag.ana p.j.fiat decoctio.Et in ℔.j.ß. dissol. syr. de fumar.compos.ʒ.vj.misce, cap.in quatuor matutinis. Potest dari cum decoctione simplici gaiaci, & vti per quinque dies manè. Quibus finitis cap.sequens medicamentum eradicatiuum.

℞. confect. hamech ʒ.iij. electuarij de succo ros.ʒ.j. syr.ros.ʒ j.aquæ borraginis, & capill.vener.ana ʒ.ij.misce,capiat. Quòd si non satis medicamentum hoc euacuauerit, rursus accipiendum erit de apozemate addendo syr.ros.laxat.tantam quantitatem quantam apposuimus syr.de fumoter.Et cap.bis in hebdomada,manè ʒ. iiij.serò ʒ.vj. Internis partibus purgatis quicquid in habitu corporis per sudores euacuare poterimus, hoc sequente vnguento.

℞. pinguedinis vrsi ʒ. iiij. ol. de abrotano ʒ. iij. vnguenti martiati ʒ.ij. argenti viui ʒ. iiij. myrrhæ, thuris olibani ana ʒ.ß. cineris abrotani,& pellis talparum ana ʒ.iij. resinæ, & terebinthinæ lotæ in aqua decoctionis abrotani ʒ.iij. ceræ parùm,fiat vnguentum, quo vngantur primùm partes inferiores cum brachiis & spina:deinde superiores, ac etiam eæ in quibus nulli sunt pili, addendo in fine vnctionis in residuo vnguenti quod sequitur.

℞. ladani depurati ʒ. j. cineris pellis vrsi, & pilorum mulieris vel viri an.ʒ.ij. mellis ʒ.j. fricetur pars affecta manè & serò, ac vngatur, deinde cooperiatur. Post vnguentum fiat lixiuium, quo abluentur partes tentatæ alopecia,hoc modo.

℞ ciner.abrot. ʒ.iiij. ciner.absynth.ʒ.ij. ciner.talpæ, & pellis vrsi ana ʒ. j. aquæ ℔.iij. fiat lixiuium, in quo decoquantur herbæ sequentes.

℞. herbarum capill.abrot.beton. saluiæ, pulegij,ana M.j. Et cum decoctione abluantur partes.Et si talpa reperiatur in illa regione, erit decoquenda,& pars leuiter confci-

confricanda. Aliquando etiam fit dolor capitis à morbo Ital. & hoc euenit quando materia pituitosa vel serosa & putrescens est: & tunc dolorem in parte anteriore capitis,& circa tempora & aures,& maximè cum quadam grauitate facit. Aliquando is dolor in internis partibus est, aliquando in externis. At quando in externis est,& sentitur extra caluariam, nec oculorum nec aurium dolor eos vexat. Et aliquando in hoc dolore alopecia apparet, & hoc in aliqua parte capitis, & sæpissimè in lateribus, tuncque est certissimum morbi Ital. argumentum. At internus externo, & nocte magis afficit, quàm interdiu,ac magis in mutatione. Austrina ad Borealem, & à Boreali ad Austrinam,quàm alio tempore. Et in palpebris dolor sentitur grauis, ita vt pili videantur sursum erigi. Verùm aliquando recens est,aliquando antiquus. Si recens sit,sine tumore fit,qui & si aperiatur, nulla sanies aut materia apparet. Et hoc est quia incipit distendere pericranium à cranio. Alia quoque signa morbi Ital. præcessisse oportet. Vt si diuturnus fuerit,& tumorē faciat, verendum de abscessu oris & carie. In aliquibus primum incipiunt apparere tumores ob vsum vnguentorū multorum,quæ quidem potuerunt humorem tenuare, & in vaporem mutare,sed non resoluere: aut etiam quia æger ante perfectam curationem se aeri frigido cōmisit, vnde relicta fuit materia sub cute, quæ pericranium distendendo dolorem facit. Aliquando etiam cum dolore capitis sentitur dolor in acromio, sterno, ceruice, & iuncturis extremitatum, nulla tamen apparente exulceratione vel scabie. Et ob eam caussam multi putant dolorem hunc à morbo Ital. nec procedere nec oriri. Et leuis calfactio hunc dolorem mouet ac exagitat, magnus verò calor mitigat: quemadmodum videre est de cibo assumpto qui eum euidenter sedat ac mitigat, etiamsi per consensum non fiat dolor. Hic aliquando primarius affectus est, id est, accidit in recenti morbo,aliquando ex recidiua. Ad cuius curationem inciēdus est primùm clyster præscriptus in dolore capitis à pituita: deinde exhibendæ pilulæ stomachicæ, vel de hiera cum agarico & sale gemmæ. Postea coquatur materia cum syr. de stœcha. & melle ros. vel anthosato, vel scyllit. dissolutis

in aq.beton.meliſſæ,hyſſo. vel in decoct.herb.capill.vel gaiaci. Et capiat in quatuor matutinis. Quibus finitis purgetur potenter pilulis euacuantibus pituitā,vt cochiis & de ſarcocolla,de agar.ac aliis ſimilibus vel electuario diacarthami vel de citro ſolut.vel Indo maior. vel diaphæn.vt de dolore capitis à pituita monſtratum eſt.Facta euacuatione præſcribatur maſticatorium ex pirethro, quo vtatur per ſpatium quatuor aut quinque dietum manè & ſerò.Poſt vſum vero maſticatorij exhibeatur theriaca antiqua,ſuperbibendo parū aquæ vitę, vel parum decoctionis gaiaci. Vel detur aqua theriacalis prouocans ſudores,quæ quidem aqua parabitur ſic,

Aqua theriacalis pro dolore capitis à morbo Italico.

℞.theriacæ antiq.℔.ß.rad.elen.ſchinæ ana ʒ.iiij.cyclam.ʒ.vj.ligni gaiaci,& corticis eiuſdem maceratorum per diem in vino albo ℔.ij.Ponantur omnia in vaſe vitreo,& diſtillētur vt ſolet diſtillari aqua vitæ. Cap.pro doſi ab ʒ.ij.ad ʒ.iiij. At ſi ſit corpore multum pituitoſo ac obæſo,neque facile ſudet, vtatur decocto ſequenti.

℞.rad.elen.ʒ.iij.polyp.quer.ʒ. iiij. ebuli ʒ. ij. raſuræ ligni Iudici ℔.j.follic.ſenæ ℔.ß.Macerentur maceranda,&decoquantur in ℔.x.aquæ ad conſumptionem tertiæ partis.In fine inijcere ſenā,& ʒ.iij.ſem.colocy. mel. ℔.ij.fiat ſyr.arom.cum ʒ.ß.cinam.vel zinz. Cap. manè & ſerò ʒ.iiij.Et non prouocet ſudorem.At pro imbecillibus,fiat ſine colocyn.Vtatur per octo dies, donec dolor ſedatus fuerit vel mitigatus. Super caput apponantur præſidia topica deſcripta cap. de dolore capit.a pituita.Si autem ſit pauper , nec tantam impenſam ferre poſſit,aut ob ſua negotia nonpoſſit retineri domi, vtatur ſequenti vnguento.

℞.vnguenti martiati,& aragon.an.ʒ.iiij.euphorb.ʒ. j.argenti viui ʒ.iiij.(extinguatur in lib.ß.axung.porci) ol.cham.& rutac.ana ʒ.iiij.terēb.lotæ in aqua vitæ ʒ.ij, ceræ parum,fiat vnguentum.Vngantur primùm partes dorſi,deinde ceruices,poſtremò iuncturæ extremitatū. Quòd ſi hiſce remediis dolor ſedatus non fuerit,vt fundituſ auferatur,fiat ſequens emplaſtrum.

℞.emplaſtri diuini ʒ.iiij.vnguenti de vigo ʒ.iij. euphor.ʒ.ß.argenti viui ʒ. ij. malaxentur cum oleo rutaceo, &

Digitized by Google

ceo,& fiat emplaſtrũ. Apponatur ſupra caput pilis priùs abraſis. Quòd ſi multa alia remedia præceſſerint,oportet primùm talia emplaſtra partibus remotis admouere, deinde capiti. Multi in curatione huius morbi Italici vniuerſali medicamenta frigida adhibent magno errore, quia hæc frigida humores refrigerant & incraſſant. Aliquando accidit etiam vlcus narium, quod difficillimè curatur. Et vt huic poſſimus mederi,ſicut & reliquis accidentibus,hic appoſuimus exemplum tale.

Curatio vlceris narium à morbo Italico.

Ad vlcus narium à morbo Italico, quod non potuerat curari neque à Medicis Italiæ,neque ab aulicis,neque à cæteris Monſpelienſibus.

℞. cortic. thuris,ſang. drac. ana ʒ.j. cort. mali gran. ʒ. iij. gummi tragac. leuiter aſſi ʒ. j. ß. fiat puluis tenu. qui immittatur naribus cum tenta, addita mucilag. ſequẽti.

℞. ichthyocollæ ʒ. ß calcis viuæ nouies lotæ in aqua ciſter. deinde cum aqua plantag. ʒ. j. fiat mucilago.

Troch. ad ſuffumig.

℞. cort. thur. maſtich. olibani, myrrhæ,ſtyracis,gummi iuniperi ana ʒ. ß. roſ. rub. ſantal. omnium ana ʒ. ij. auripigm. rub. ʒ. iii. marchaſitæ, id eſt, lapidis pyritæ ʒ. ij. cum mucilag. gummi tragac. fiant troc. quibus ſuffumigentur cooperimenta capitis, addendo balauſt. & ſpongiæ bedegar. ana ʒ. iij.

℞. cort. mali gran. ʒ. j. gallas num. x. plantag. caudæ equinæ, polygoni maris, herniariæ ana M. j. herbæ retrahit. M. ß, fiat decoctio in aqua ferrata, de qua abluantur partes affectæ. Deinde apponatur puluis cum mucagine præſcripta. Reiteretur fumigium priùs ordinatum addendo cinnabrij ʒ. iij. Et formentur trochiſci cum terebint. Et fumigentur vt priùs.

Hic omiſimus omnia alia, quæ illi & in Italia, & in Gallia præſcripta fuerint, tum propter multitudinem præſcriptionum, tum quia ab eis non fuerat curatus. Hæc ſunt accidentia quæ ferè ſolent euenire in morbo Italico. quibus debetur curatio. Nũc ad ſuffumigia veniendum, quibus etiam ſolẽt vti in hoc morbo. In curatione dolorum à morbo Ital. vtimur ſuffumigio, & ad curationem vlcerum humidorũ, quę difficilè cõſolidantur, vel etiam cum vlceris cõſolidationem accelerare volumus: vt ego feci in quodam nobili, qui per ſex menſes Lugduni à

medicis & chirurgis tractatus fuerat, neque tamen vlla diæta, vl lóve medicamento curari potuerat. Ego verò quatuor diebus curaui eius vlcus, ita vt priuſquam perueniret domum ſuam, quæ quatuor dierum itinere diſtabat, integrè curatus ſit. Hoc remedium (ſcilicet fumigium) deſiderat vires robuſtas, quia forte eſt, & periculoſum. Itaque in præhumidis & fortioribus eo eſt vtendum. At debilioribus, & qui multa alia remedia fruſtra ſunt experti, quod ſit in lecto, fumigium optimum erit, vt nunc oſtendam. Purgato corpore diligenter iterum atque iterum, vtendũ erit maſticatoriis per aliquot dies, modò non ſit vlcus in ore. (Nam tunc errhinis, non maſticatoriis eſt vtendum) deinde ſuffumigio manè vel ſerò in lecto, cuius fumum per canalẽ dum accenſum cremabitur, ducet. Tale autẽ erit, quod ſudorẽ prouocabit. Ponantur carbones accenſi in olla, & in eadẽ ſuperiniiciatur fumigium ſuper carbones, & cooperiatur operculo, à quo fiſtula deducatur in interiorem partem lecti. Quòd ſi æger non poſſit ferre odorẽ, exerat licet caput extra lectũ, modò ceruix exactè pãnis & linteis circumdetur & obuoluatur, vt fumo per ſuperiorẽ partem nullus pateat exitus. Hæc autẽ fiunt in debilibus, & iis qui cubiculum calidum & pauilionem (vt vocant) commodum habere non poſſunt. Fit autem pauilio ex linteis ſimul ligatis & ex alto dependentibus, & vndiquaque ægrum inuoluentibus, in quo ſedet æger ad ſudandum: & imponitur fumigium ſuper multos carbones, vt aer ſub pauilione incluſus calefiat multùm, atque adeo madore ſuffumigij infectus, ſudores alliciat, ſicque corpus ſiccet. Si verò odorem ferre nequeat, extra pauilionẽ caput teneat, & paulò poſt lecto impoſitus egregiè ſudet. Reiteretur ſuffumigium pro viribus ægrotantis, & morbi cõtumacia, donec fiat excretio per os. Quòd ſi ob imbecillitatem continuè vſum ferre non poſſit æger, vtatur ex interuallis, vt per tres dies, deinde quieſcat per quatuor vel plures, deinde ad idem redeat ſuffumigium. Interim verò vtatur optima victus ratione attenuante, & leuiter exſiccante, aut ſaltem non multùm humectante. Alimenta ſint laudata, & quæ facilè concoquantur. Et abſtineãt à vino. Cùm hoc ſuffumigio vtentur, ſit illis vini loco

Victus ratio.

Digitized by Google

loco hydromel, vel decoctum secundum gaiaci. Nam vini potio eo tempore vnà cum argento viuo facit paralysim. Cæterùm post has tres fumigationes purgetur rursus vniuersum corpus, vt prius imperatum est in dieta, idque singulis hebdomadis, syrupis scilicet laxantibus, vel opiata, vel denique pilulis ad humorum pituitosorum euacuationem accommodatis. *Obserua.*

Suffumigia vim habent in cinnabrio, ob argẽtum viuum. Quare oportet illud quãtitate superare alia. Sed adduntur aliqua, quæ ad odoris castigationem faciunt, alia verò ad curationẽ morbi, alia denique ad excipiẽda medicamenta. Sed illud à me semper obseruatũ est, quod li. de medicamentorũ quãt. & lib. de formis remed. à nobis monstratũ est, vt scilicet ea vsurpẽtur, quæ ob multas rationes vsurpari debent, vt si fieri possit, forma remedij pluribus nominibus iuuet. Vt exempli gratia, Cinnabrio sunt addenda aliqua quæ odorẽ castigent, non cinamomum, non moschum, non muscum arborum, non hypocist. non ladanum, quia etiamsi sunt odorata, sunt tamen adstringentia, & actionem præcipuam retardarent, vel impedirent sudorem: Sed sunt vsurpanda odorata, quę sudores mouent, vt beniouim, styrax, calamita & liquida. Si ergo scopus sit procurare sudores pro doloribus sedandis, sufficiunt supradicta cum cinnabrio, sic.

℞. Cinnabrij ʒ j. styrac. rub. & calamitæ, nucis mosc. ana ʒ. iij. beniouin ʒ. ß. Excipe terebinthina, & fiant trochisci ʒ. ij. quibus vtatur, vt diximus. Terebinthinã præscribimus, quia cõfert ad dolores sedandos, & ad faciendum multum fumum. Quòd si ex aridis fieret, pinguedo vel oleum addẽda essent, vt fumũ facerent. Ob id lachrymæ & quę fuliginẽ excitant, sunt materia fumigiorum. *Forma fumigij ad mouendos sudores.*

Si ad vlcera curanda fumigium parare voluerimus, parabimus ex iis, & aliis vlcera detergentibus & siccantibus, qualia sunt myrrha, mastix, olibanum, opopanax, gummi ladani, ligna pinguia quæ resinam fundunt, vt lignum aloes, ramenta iuniperi, cortex pini, macis, nucis moschatæ. Sunt alia quæ arida sunt, vt santala, & illa minùs probantur, quemadmodum neque theriacam & similia istis remediis addi bonum putamus (vt neque vnguentis admisceri, quemadmodum ineptè quidam

fecerunt) quia neque materia apta est ad fumigia facienda, neque conferunt extrinsecus adhibita, vt neque theriaca intrò assumpta. Sed fiat sic fumigium ad vlcera curanda.

℞. cinnabrij ʒ.j. beniouini, styracis, myrrhæ, olibani, opopanacis an. ʒ.ß. mastich. macis, thuris, an. ʒ.ij. Excipiantur terebinthina, & fiat fumigium. At ego in vlceribus addo sandaracham, vel auripigmentum, & potissimùm cùm vlcera in pulmonibus, vel naribus, vel aliis partibus internis opinor esse. Addimus etiam marchasitam, id est, lapidem pyritem, quia vlcera siccat, & emollit durities, vt monstrauimus in cura vlceris nariuin.

Magma helicroi maceratum in ol. laurino, & de castoreo, dolores sedat, si cinnabrium admixtum sit.

Si vlcus remaneat post alia remedia, nec curatum fuerit, sufficiet partem vlceratam fumigare post deterfionem, vel ossis castigationem. Et hæc sufficiant pro curatione per suffumigia.

Ex supradictis satis apparet argentum viuum antidotum, & maximè accommodatum remedium ad morbum Italicum, quia quomodocunque administretur, morbum curat. Nam sudores mouet, & ob tenuitatem partium siccat. Quod alia medicamenta non faciunt, quia vel adstringunt, vel sudorem impediunt. Argentum autem viuum siccando ob aeream quandam substantiam cum tenuitate, quam habet, curat, & suo calore moderato, non autem stupefaciendo vel refrigerando, vt aliqui somniarunt, aduersus quos in nostra digressione de argento viuo satis supérque disputauimus.

Curatio per vnguenta ex argento viuo ab empiricis primùm tentata fuit, qui cum scabiei, & illi generi tumoris, quod *achor* dicitur, & aliis huiusmodi conferre vidissent, eóque scabiem capitis & totius cutis curari, huic morbo accommodare non veriti sunt, eóque deinceps ratione optima, atque adeò fœliciſſimo successu vsi sunt.

FINIS.

GVLIELMI

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI, ET MEDICINAE IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS regij & Cancellarij.

De compoſitione medicamẽtorum tam internorũ, quàm externorum libri duo, quorum prior eſt de internis.

MORBORVM alij à natura ob illorum paruitatem vincũtur: alij autem à medio vt illi qui in numero aucto, & ſitu cõſiſtunt, in quibus curandis natura nihil præſtat. Alij à natura quidem vincũtur à medico adiuta victus ratione, chirurgia, & medicamentis. Aliquãdo ſola victus ratione: quandoque chirurgia, & victus ratione: interdum victus ratione, & medicamentis: interdum tribus ſimul. Medicamenta ſubminiſtrat medicus propria vnicuique cauſſæ, vel morbo. Primùm cauſſæ accommodat, deinde morbo, iuxta illud: vnamquamque cauſſam primùm abſcindere oportet, deinde ad intemperiem factam venire. Remedia autẽ iuſtam quantitatem poſtulant, ne fortiora quæ ſunt, nouum morbũ inducant, néue, quæ multùm imbecilla, parùm aut nihil vtilitatis præſtent, & curationis occaſionem retardent. Deſideratur etiam medicamentorum contraria qualitas, & medicamenti forma, de qua nobis hic agendum. Cæterùm variis modis inſtituuntur medicamenta, vel ob affectus, vel ob partes læſas, vel voluptatis cauſſa, vel ob medicamenti conſeruationem. Hinc fit, vt medicamenta aliquando liquida ſint, veluti quando volumus celerrimè in aliquam partem medicamẽta defluere, aut partem aliquam humectare, aut cùm nolumus medicamentum diutius in vẽtriculo remanere, qualia ſunt me-

Medicamenta variis modis inſtituuntur.

Quando liquida debent eſſe.

dicamenta laxantia, quæ ventriculum ſua malitia infeſtant, vt ſunt Veratrum, Thymelæa, Chamelæa, Braſſica marina, vel medicamenta quæ ad obſtructiones parantur. Multò enim facilius penetrant, quæ liquida ſunt, quàm quæ ſpiſſa. Item & ea quæ ad mouendos menſes, & vrinas, vel ſudores præſcribi ſolẽt, liquida forma eſſe debent. Aliquando autem dura & ſicca parãtur ad cauſſas contrarias vt ad ventriculum & inteſtina reſiccãda, conſtringenda, calefacienda & refrigeranda. Damus enim grana Piperis integra calefacturi ventriculum, hepar non item. Liquida igitur ſunt medicamenta vt ſyr. aquæ, decoctiones & olea: Dura, vt pilulæ: ſicca, vt pulueres, trochiſci, qui magis ad conſeruationem puluerũ fiunt, quàm ad alium vſum: Item tabellæ tam alterãtes, quàm laxantes. Media ſiunt, vt his vtamur tã in forma ſpiſſa, quàm liquida: veluti cũ diluimus Antidota & Opiatas, quæque ad mellis cõſiſtentiam redigi ſolẽt, veluti theriaca, Mithridatiũ, Diaphenicum & alia huiuſmodi, quæ forma boli componuntur, quæ addito ſaccharo aut puluere liquyritiæ deglutiuntur. Diſtinguuntur autem medicamenta à forma, ob effectu, & à partibus. Nã alia forma appellãtur ſyrupi, & alia clyſteres, alia ab effectis purgantia, alia alterantia, cientia vrinas, ſudores, hęmorrhoides. A partibus alia appellantur ocularia, hepatica, ſtomachica, & nephritica. Cæterum quia iſta nõ vna & eadem forma præſcribuntur, ſatius erit formas medicamentorum preſcribere, & propònere, facta priùs diuiſione in medicamenta quę intro aſſumuntur, & quę foris applicantur, & ea, quę medio modo ſe habẽt. Quæ intro aſſumuntur aut per os deglutiuntur, aut iniiciuntur per ſedem, aut per vterum, aut per penem, aut per nares, aut per aures, vel per alia foramina ſumuntur. Quæ deuorantur, ſunt vel Antidota vel opiatæ, vel pilulæ, vel pulueres: vel liquida vt ſyrupi, & decoctiones. Quæ verò iniiciũtur, omnia liquida ſunt, excepta Balano in anum, & peſſo in vuluã immiſſis, & puluere, qui inſufflatur in oculos, nares, & aures. Extrinſecus admouentur emplaſtra, ol. vnguenta, fotus, ſaccali, balnea, pulueres, & huiuſmodi. Medio modo ambigunt, nempe quæ apponũtur & iniiciuntur, vt ſunt olea quædã, veluti oleum oliuarum

Quando dura debent eſſe.

Diſtinctio medicamẽtorum.

Medicamenta externa.

Internorũ diuiſio.

Externorum diuiſio.

Digitized by Google

narum dulce , amygdalarum dulce,& alia olea,quibus vtimur aduerſus venena: Omnia enim pinguia venenis reſiſtunt. Et ad vomitiones prouocandas,necnon ad dolores partium internarum & inflammationes,vt oleum amygdal.dulc. recens paratum (quia vetus ſua acrimonia dolorem excitat)dolores coli,vteri, & ilei, pectoris, & renum ſoluit. Eodem oleo pectus inungimus,vētrem inferiorem(quia ſtomachus non eſt relaxandus)aliáſque partes,quas volumus emollire,& laxare. Oleo ouorum cutis maculas emendamus , & dolores internos ſedamus præſertim ab humore acri. Vlcera interna curamus addito Antimonio:quia ſiccat ſine morſu: quo nihil eſt præſtantius. Butyrum & intrò & extra aſſumptũ valet,quemadmodum & omnes adipes. Collyria quædam & foris & intro aſſumpta conueniunt , vt Trochiſci de terra ſigillata,de bolo armeno,Trochiſci verò albi Raſis in vlceribus veſicæ,vteri,& inflãmationibus & doloribus oculorum,& vlceribus admouẽtur. Quia tamen non poſſunt deglutiri,tantũ extrinſecus admouentur. In ſumma omnes Trochiſci, qui metallica recipiũt, iniici quidem poſſunt,ſed non deuorari. Verùm hæc de medicamentis medio modo ſe habentibus. Quare ſupereſt vt de reliquis agamus. Hoc itaque lib. de medicamentis,quæ intro ſumuntur,altero verò de his quæ foris admouentur, agendum eſt. Cæterùm intro aſſumpta, vt iam dictum eſt , aut per os ingeruntur , aut iniiciuntur: de quibus omnibus ſuo ordine.

Pinguia venenis reſiſtunt.

Oleum ouorũ quid præſtet.

Trochiſci albi raſis.

De *ordine*.

PArùm referre cuiq; videtur, quo ordine res quæque doceatur. Quod fuit in cauſſa vt quiſq; hunc librum pro ſuo arbitratu diſpoſuerit. Ego verò ſemper cum Galeno in ſcribendo,docẽdóq;,tum etiam in curando,methodum ſequendam cenſui. Quare cùm res ſint docẽdę ſecundum earũ vtilitatẽ, primùm de Balano,deinde de clyſtere dicemus. Nam Balanus ſolet eſſe primum & facillimum remedium ad aluum ſollicitandam. Quòd ſi Balanus nihil proficiat,tunc clyſterem inſtituimus. Prętereà & ſyrupos,medicamenta purgãtia, poſt illa,Opiatas,Tabellas,Topica remedia. Hunc igitur ordinem ſequi maluimus,quàm alium. Quare de balanis primùm

Digitized by Google

De Glandulis & Suppoſitoriis.

HVius remedij formam indicat nominis ratio. Dicitur enim Glans ſiue Balanus à glandis ſimilitudine, qua olim conformabatur. Barbaris autem ſuppoſitorium dicitur, quod ſupponatur, vel in anum mittatur. Quæ verò nunc cõficiuntur, glandium formam nõ referunt, ſed peſſorum potiùs. Teretes enim conficiuntur inſtar candellarum cerearũ dodrantali longitudine, vnde ab earum ſimilitudine, vulgus cãdellas vocat. Ea autem longitudo inutilis eſt planè, cùm facultatem expultricem non irritent glandes, niſi qua parte tangunt podicem, aut recti inteſtini extremum. Ea autem pars ſenſibilis maximè eſt. Satius itaq; erit ad glãdis maioris ſimilitudinẽ effingi, craſſitiémq; digiti vtrinq; acuti, quò faciliùs ingerantur & egerantur, ſi integrè egeri debeant. Formantur autẽ glãdes, & ſuppoſitoria ad irritãdam facultatem expultricem recti inteſtini, vt expellat induratos feces, & diutius retentas ob duritiem & ſiccitatem: vel vt clyſteres iniecti reddantur, vel vt medicamenti iuuetur actio, aut acceleretur: dum inteſtina nihil habent lubricitatis à pituita: aut quia podex à frigore nimio ita eſt contractus, vt ne ſpecillum quidẽ ingredi valeat: aut ob tumorem præter naturam, aut ob tumentes venas hæmorrhoides. Balanis ſeu glandibus vtimur, cùm clyſteres ęgri non admittũt ad hæmorrhoidas irritandas, claudendas, ad doloris ſedationem, ad vlcera ſedis, ad inflammationes, ad ventriculi ſubuerſiones, ad vermes ſedis occidendos, ad ſedis & penis reſolutionẽ, ad menſiũ prouocationem, & quãdo offenduntur partes clyſterũ iniectione, vel in ſoporoſis affectibus, in quibus ſomni profundi ſuſpicionẽ timemus. Sunt etiam inſtituendæ glandes, cùm clyſtere non eſt vtẽdum: aut quia morbus, vt Enteroc ele, aut tẽporis breuitas non patitur clyſterem parari: aut quia etiamſi clyſterem dare inſtituamus, ſtercora obdurata clyſteris iniectiones ad ſuperiores partes non ſinunt penetrare. Sollicitãda eſt igitur Balano facultas ſopita. Fieri autem debent ex relaxantibus aſtrictas partes, & facultatẽ animquẽtibus. Ad aluũ itaq; cõſtrictam fiũt ex pinguedine porci ſaliti, vt in pueris, quod pinguedo, quę cuti adhęret, lubricet, & laxet ob

pingue-

pinguedinem: ſalis verò ratione ſtimulet facultatem expultricem. Fiunt etiam ex radicibus lentum humorem habentibus, vt radice altheæ & maluæ ſale trito inſperſis. Candella ſebacæa inditur, aut cerea oleo intincta. Fiunt præterea ex detergentibus, vt ex pediculo betæ, & pauxillo ſalis, quod facultatē mouet. Interdū cùm nihil aliud ſit præ manibus, paramus ex ficubus Maſſiliēſibus aſtracto pediculo inuerſis, ac ſale conſperſis. Laxat enim illud pingue ficus internum, & deterget, & granula illa cum ſale, acrimonia ſua, facultatē expultricem excitant. Poſſunt & perfundi pauco oleo, quò facilius ingrediantur. Quandoq; amygdalas ſaccharo obductas ſupponimus. Saccharum enim diſſoluit, & partes lubricat, atque ita detergendo, incitat ad alia craſſiora expellenda. Ad eundē affectum parantur ex melle cocto indurato, cui ſalem communem adiungimus, interdū ſalem ammoniacum, vel gemmæ ad acriùs pungendum. Aliquando hieræ vel benedictæ, vel ſtercus muris: acre enim eſt. Addunt mulierculæ quædam ad pungendum, pilos in tenuiſſimas partes diſſectos ex melle, & ſale toſto. Fiūt etiam glādes propter alios affectus, quàm vt laxent. Cùm enim vlcus in ano eſt, ad formam glandis remedia redigimus: Ex melle tantùm, vt detergeant, conſolident, & exiccent: Ex emplaſtris conſolidantibus, vt emplaſtro diuino, de ceruſa: vt ſedent dolorem vlcerum, vel hæmorrhoidum. Hæmorrhoidum dolor ſedatur glādibus ex ſeuo, vel oui vitello indurato, vel cocto cum butyro, vel oleo amygdalarum dulcium. Vlcerum dolores ſedātur pauxillo opio, leuiter torrefacto, & myrrha caſtigato, addito emplaſtris. Pars enim illa facilè reſoluitur, & malum contrahitur appoſitione narcoticorum. Glandes vlceribus, & ano determinatæ duriores eſſe debent, quàm quæ ad hæmorrhoidū dolores, & alios tumores parantur. Debent enim hæ eſſe molliores, ne duritie ſua dolorem excitent. Balani ex melle parati in oleo ſeruantur. Prohibet enim mellis iam cocti, & indurati, diſſolutionem. Multò autem meliùs infigentur butyro, aut axungia porci. Sunt itaq; glandes figura magnarū glandium quernarum, breues, & craſſæ, vtrinque autem acutæ. Earum craſſitudo augēda, vel minuenda pro cor-

Hæmorrhoidesquibus ſedātur.

poris constitutione. Pueris minores, iuuenibus & adultis maiores. In Italia fiunt crassissimæ. Fiunt & suppositoria ex sapone, stercore muris, & aliis puluerib⁹.

De iectionibus.

OMnes iectiones in hoc cõueniunt vt liquidæ sint, fiántq; vel ad emolliendum, vel laxandum, vel detergendum, vel sedandum dolorem, vel ad resiccãdum: quandoq; ad calfaciendum, vel refrigerandum. Conueniunt etiam magna ex parte in materia. Nulla est enim pars quæ maluam agrestem, vel hortensem, vel altheam, vel Brancham vrsinã non ferat, si vel emollienda sint recremẽta, vel pars relaxanda: quibus adiungimus semen lini, fœnugræci, & maluarum semina, quæ lentorem habent cum qualitate quadã calida. Sunt enim aliqua medicamenta quæ lentorem habent, sed quia refrigerant, plus constringunt, quàm laxant, qualia sunt semina cydoniorum, psillij, pomorum, & aliorũ fructuum. Ad detersionem cum emollientibus medicamẽtis fructus aliquos etiam adiũgimus, vt ficus, vuas, pruna dulcia. Nam acida magis astringũt, quàm emolliunt. Fructus hi fortè magis ad detersionem, quàm emollitionẽ parantur. Ad detersionem communiter vsurpantur etiam beta, parietaria, caules, absynthiũ, & omnes reliquæ herbæ amaræ, & nitrosæ, veluti iectionibus vlcerum, vel ad occidẽdos vermes auriũ, vel aliarum partiũ, de quibus particulatim suo loco dicemus. Decoctũ hordei integri semper ad detersionem ponitur. In quibus autem fortiùs detergendum & siccãdum, lentes, fabas, orobos, & lupinos accipimus. Exiccant enim, & propter amarorem detergũt potenter. Fructus dulces detergere dicuntur, sed cũ quadam emollitione, & relaxatione: vnde in clysteribus tãtùm, & remediis pectoris apponendi sunt: iectionibus partium induratarum ob callum, fistulámq; putrescentibus, aut emollientibus, flores, quales sunt rosarum, centaurij minoris, cucumeris. Detergunt enim semina illa, quæ remollire diximus. Quare in illis tantùm iectionibus, in quibus remollire & detergere volumus imponenda. Fiunt etiam iectiones ad sedationem doloris, cum vlcere, aut inflammatione, vel sine vlcere & inflammatione. Sedãtia dolorem sine vlcere aut inflammatione re-

Emollientia & relaxantia.

Constringẽtia.

Detergẽt.

Sedantia dolorem.

ne recipiunt pro materia medicamenta malactica,& relaxantia & discutientia, vt & emollientia superius enumerata extrinsecus,aut intrinsecus adhibita.Liquida infundũtur,item adipes & olea. Et quia eiusmodi dolores ferè semper fiunt à retentione excrementorum , vel ab intemperie frigida. Retentio autem excremẽtorum vel à nimia siccitate oritur,vel à nimio frigore , vel à nimia caliditate: ob id ab initio malacticis vel sedantibus dolorem est vtendum,deinde ea adhibenda,quę magis calfaciunt , vel magis resoluunt , vt quatuor semina calida maiora,vel ea quæ magis relaxant,& sine morsu,vt sunt olea illa temperata ,quale est chamomilæ,ouorum, lini, amygdal. dulcium. Quòd si dolor oriatur ab inflãmatione,malacticis adiungimus quę magis,quàm illa malactica , refrigerare possunt in principio , vt folia violarum,lactucæ,endiuiæ,portulacæ,& cucumeris. Sin verò dolor fiat sine retentione recrementorum , non sunt reiicienda illa medicamenta,quę leuem quandam astrictionem habent,vt solanum & similia,quæ non possunt dolorem facere.Nam quæ multum constringunt , potiùs dolorem augent,quàm sedant, ob impeditam diffl ationem , in quorum numero recensentur cucumeres & cucurbitæ,pruna ,sebesten,iuiubæ , quæ si decoquantur in aqua & oleo,dolorem sedant refrigerando , & laxando inflammationem : vt pomorum dulcium decoctum in aqua,vel iusculo,vel lacte,quibus non est præstantius remedium ad sedandum dolorem ex ictu bombardæ,si emplastrum ex his fiat in aqua,vel iusculo pulli,aut capi tis veruecis,vel,capi , vel lacte,quia aufert empyreuma. Quin & lac ipsum præsertim capræ,& asinę in vlcere vesicæ,aut alterius partis, quæ detersione egeat , dolorem soluit.Item mucilago seminis psilij,& cotoneorum,deinde semi.lini,vltimo loco,fœnugræci,mucilago seminis psilij,& cotoneorum magis refrigerando,seminis lini,laxando , & modicè calfaciendo , fœnugræci autem mucilago , aut decoctum , calfaciendo, aut resoluendo, magis quàm semen lini.

Quibus vtendum in retentione secum.

Relaxantia.

Quibus occurrimus dolori ab inflammatione.

Lac caprę aut asinę dolorem sedat.

Sedantia dolorem cum vlcere.

SI adsit dolor cum vlcere , primùm quæ leuiter detergunt & sine morsu , sunt iniicienda , ne excrementa

Detergentia sine morsu.

Digitized by Google

Ol. roſarũ quibus conferat.

Ol. omphacinũ vlceribus adhibetur

Axungia porci.

Curatio doloris dyſenterici.

Seuum hirci.

Albumẽ oui.

Herbæ refrig. & exiccantes.

Polygoni ſuccus.

Adſtringẽtia aperiẽtibus.

deimeantur, augeatur dolor, vt ſerum lactis, decoctum hordei mundati. Poſtea quæ dolorem ſedant ſine nimia relaxatione, & conſtrictione, quale eſt ol. roſ. aut omphacinum, quòd dolorem vlceris ſoluat & exiccet. Vlcus alia olea non patitur, quia id non præſtant, & vlcera ſordida reddunt. Poſt deterſionem iniicitur & axungia porci, in dolore vehementiſſimo diſenteriæ, vt & Gal. lib. ſimpl. medic. imperat. In non vehementi verò dolore ſeuum vetuſtis, deinde hirci, denique albumen oui fortiter agitatum, dilutum aquis plantaginis, ſolani, vel roſarum: dolores ſolunt in principio, & præſertim, qui ſunt cum inflammatione, & in dolore vlceris toto morbi tempore. Albumen autem oui fortiter agitatum lenit partem & excrementorum impedit contactum, & acrimoniam minuit, maximè ſi dolor fiat propter tranſitum recrementorum per partem multùm ſenſilem. Albumen oui poſt reiectionem & ante, iniicere oportet: Ante, vt pars non lædatur: Poſt, vt dolor factus ex acrimonia recrementorum ſedetur, ſiue in anum, ſiue in veſicam, aut vterum, ſiue in nares, ſiue in aliam partem, per quas fieri poſſunt iniectiones. Iniectionibus etiam reſiccamus vlcera, partes nimiùm laxas, & humidas, & profundas. Si verò cum vlcere ſit calor & fluor, refrigeramus, & leuiter refrigeramus, vt in dyſenteria, & vlceribus aliarum partium, & hoc cum leui quadam deterſione. Ad id conuenientiſſimæ ſunt herbæ refrigerantes & exiccantes, vt vtraque plantago, burſa paſtoris, vel polygonum, (quorum ſucco non eſt præſtantius remedium ſiſtendo ſanguini vndecunque fluenti) tapſus barbatus, ſolanum, folia myrthi, oleæ, agrimoniæ, ceterach, folia palmæ, herniariæ, ſalicis, rubi & ſemina quæ decoquuntur in aqua hordei. Solanum tamen à Gal. 5. ſimplic. de indurantibus reiicitur, tanquam non ſatis exiccans. Superioribus adiungi poſſunt cortices mali punici, gallæ, nuces cupreſſi, mala cydonia immatura, meſpila, dactyli immaturæ, nuces immaturæ, pyra ſylueſtria, corna, oliuæ immaturæ, mora viridia, fructus myrtillorum, acini vuarum, & quæcunq; magnam aſtrictionem habent & manifeſtam, cum leui amarore, vt folia pyri ſylueſtris, & meſpili. Hæc omnia ſiccant, aſtringunt, conſolidant,

lidant,& cicatricem inducunt in internis vlceribus. His ad maiorem detersionem mel ros.saccha.rub. vel syr.de ros.siccis, vel saccha.ros.tabularum addimus. Ad resiccãdas partes laxatas, & nimiùm humidas,eligenda sunt quæ siccant cum quadam calfactione, tum quia partes refrigeratæ sunt, tum quia calida profundiùs descendunt, vt vehementissime desiccant. Ad refrigerandum vel calfaciendum vsurpantur, quæ manifestè refrigerant,vel calfaciunt. Id autem ratiõ euenit,vt partem aliquam internam vel calfacere tantùm, vel refrigerare conueniat, quin & simul humectare, vel exiccare, vel constringere, vel detergere oporteat. Et quia nemo ex vniuersalibus doctior redditur, ideo *paradigmata* quædam adhibenda sunt ad maiorem elucidationem. Primùm igitur agemus de ea forma, quæ frequentiùs iniicitur,vulgò clyster & enema dicitur. *Detergentia.*

De clysteribus.

FIunt clysteres ad emolliendum excrementa, ad expellendum,ad calfaciendum,refrigerandum,siccandum,astringendum, relaxandum, & ad dolores inflammationum sedandos, vlcerum inflãmationes,ad nutriendum,ad diuertendum, ad detergẽdum, arrodendum, consolidandum, ad vermes deorsum eliciendos & occidendos.Verùm primùm ad sedis & intestinorũ affectus. deinde ad ventriculi,& splenis, renum, vesicæ,vteri,mesenterij,& aliarum partiũ vicinarum.Porrò ad corporis affectus,ad capitis materiam reuellendam,& (vt breuiter dicam)nulla est pars corporis,quæ aliquam ex clysteribus non sentiat vtilitatem,sed aliæ aliis maiorem. Verùm cùm operationes hæ sint diuersæ, nunquã possunt eadem materia perfici, vel scopo vnicuique affectui,vel causæ conuenienti. Oportet deligere conuenientẽ materiam,& in formã liquidam redigere, quæ per fistulam iniici potest. Est enim iniectionis species magis cõmunis & frequens, à Græcis enema, quod interpretatur iniectio. Ab Ibide didicerunt homines hoc remedij genus & modum immittendi, quæ materiam rostro acuto & lõgo in ano aquam marinam iniiciebat. Est enim salsa ad facultatem expultricem mouendam & irritandam. Fiunt potissimùm ad excremẽtorum alui excretionem, *Quibus affectibus adhibetur clyster.* *Polyd. Virgil. lib. 1. cap. 1.*

aut inteſtinorum ablutionem, vnde nomen clyſter accepit. Clyſter enim ablutio eſt à verbo *clyſo*.

Clyſterum differentiæ.

Clyſterum multæ ſunt differentiæ. Alij enim ſunt laxantes. Laxantium alij ſunt molles dicti, alij acres. Molles autem, qui ad molliendum excrementa alui dura parantur, quibus etiam ad partium ſedis induratarum, vel contractarum relaxationem vti nihil prohibet.

Mollium clyſterum antiquis materia erat aqua dulcis calida ſola, vel oleum oliuæ, vel aqua & oleum, quæ antiquis fuit materia, & hodie eſſe poteſt. Sunt enim illa paratu facilia, & pauperibus vtilia. Oleum autem amygdalarum dulcium, ditioribus materia eſſe poteſt.

Cõmunis clyſt. materia.

Communis materia eſt, decoctum omnium ſpecierũ maluarum, vt altheæ, maluæ, quæ paſſim naſcitur, hortenſis, arboreſcentis, altheæ, vel geranij ſecundæ ſpeciei, & quęcunque humectant vel emolliunt, vel lentum ſuccum habent, vt acanthus, decoctum fructuũ, vt ficuum: ſeminum, vt lini & fœnugræci: florum, vt mal. liliorum: radices maluarum, vel liliorum idem præſtare poſſunt.

Axungiæ liquatę vim molliendi habent. Quare etiam molles clyſteres dicuntur, qui ex multa axungia parantur. Parabitur clyſter mollis, vel emolliens, vel ex aliquibus in hunc modum. Sunt qui delectantur magis compoſitis, quàm ſimplicibus, & paratu facilibus. Quare paradigmata apponemus vt noſtrorum formam habeamus, & antiquorum.

Emolliẽs.

℞. rad. maluæ, biſmal. & liliorum ana qr. j. fol. mal. & biſmal. ana M. j. ſem. lini ʒ. j. fic. par. xx. flor. melil. viol. ana p. j. aniſi ʒ. iij. Decoquantur in iure pingui, vel in aqua fontis, & in ℔ j. diſſ. olei communis, vel buty. recen. vel axung. porci ʒ. iij. miſce, fiat clyſter.

Hic eſt purè emolliens. Nulla enim adduntur, quæ vim emolliendi non habeant, excepto ſemine fœnicu. vel aniſi, quod addimus ad flatus diſcutiendos. Nam ſolent, quæ emolliunt, multos flatus gignere.

In decoctione mollium diſſoluitur caſſia ſola, vel caſſiæ ab ʒ. j. ad ʒ. ij. Emollit enim caſſia ob humiditatem magnam. Olei dulcis ʒ. iij. Hic clyſter mollit, tenſas partes laxat, dolores ſoluit, & inflammatas partes non irritat, aut exaſperat.

Neceſſe

Neceſſe eſt aliquando non ſolùm emollire, ſed etiam cum quapiam relaxatione & calfactione ob dolorem, túncque illa quæ emolliunt & calfaciunt, magis eligun-tur, vt fœnugræcum, lini ſemen, vel altheæ, vel rad. cum liliorum decocto. Oleum, butyrum, axungia ponitur in maiori quantitate. *Quando emollien-dum cum calfacł. & relaxat.*

In doloribus aliquando etiam oportet refrigerare, vt in febrib. & inflammationibus ventris partium inter-narum: & tunc herbæ, quæ modicè refrigerant & emol-liunt, ſunt vſurpandæ, & quæ ſine magno calore emolli-unt. Sunt autem multæ, quę id poſſunt efficere, vt omnes maluæ, quæ parùm calfaciunt ob largam humiditatem, qua temperatur caliditas, quibus adiungimus folia viol. quæ ferè omni tempore inueniuntur. *Quando refrig. & emollien-dum.*

Æſtate verò folia cucurbitæ, melonum, cucumerum ſolùm habentur, quæ quidem emolliunt & refrigerant, ſunt vſurpanda, & his ſimilia, quæ frigiditatem cum hu-miditate habent adiunctam ſine adſtrictione. Nã quæ aſtringunt, in molli clyſtere non conueniunt, quanquam portulacam inter emollientia enumeret Oribaſius, & plantaginem, & roſas, & alia multa, quæ potiùs aſtrin-gunt, quàm laxent. Sunt etia n quæ acrimonia pũgunt & detergunt, vt beta & decoctum alicæ. Hæc minùs pro-bari debent in emollientibus. *Herbæ refrig. & molliẽtes. Hæc im-probantur in emolliẽ-tibus.*

In refrigerantibus verò poſſunt, vel in principio inflã-mationũ, vt plantago, portul. decoctum alicæ. Sed de his poſtea agemus. Nunc enim ſcopus eſt rectã demonſtra-re rationem, non autem omnia errata reprehendere, ſed pernicioſiora quæ ſunt, tanquam digito demonſtrare. *Clyſter.*

℔. malua. viol. ana M. ij. flor. viol. bugl. ana p. ij. hord. mund. p. j. fiat decoct. in ℔ b. j. ß. diſſ. ol. viol. ʒ. iij. miſce. Si verò facultas ſopita ſit, ad eam irritandam addenda ſunt quædam, quæ facultatem expultricem moueant citra calfactionem & ſiccationem. Quare his adiũgemus ſuc-cos herbar. irritantium, vt merc. betæ, in decoct. vel her-bas ipſas. Hæc enim humiditatem nitroſam habent, vn-de facultatem expultricem mouere poſſunt abſque inſi-gni calfactione. Conducunt detergentia dulcia, vt mel, ſaccha. loth de caſſia, diaprun. ſimpl. vel ſalis parùm. Fiet ergo clyſter molliens, & acris, cuius forma talis eſt. *Clyſter molliens & laxans à febr. in-termittẽ-tibus.*

aut inteſtinorum ablutionem, vnde nomen clyſter accepit. Clyſter enim ablutio eſt à verbo *clyſo*.

Clyſterum differentiæ.

Clyſterum multæ ſunt differentiæ. Alij enim ſunt laxantes. Laxantium alij ſunt molles dicti, alij acres. Molles autem, qui ad molliendum excrementa alui dura parantur, quibus etiam ad partium ſedis induratarum, vel contractarum relaxationem vti nihil prohibet.

Mollium clyſterum antiquis materia erat aqua dulcis calida ſola, vel oleum oliuæ, vel aqua & oleum, quæ antiquis fuit materia, & hodie eſſe poteſt. Sunt enim illa paratu facilia, & pauperibus vtilia. Oleum autem amygdalarum dulcium, ditioribus materia eſſe poteſt.

Cõmunis clyſt. materia.

Communis materia eſt, decoctum omnium ſpecierũ maluarum, vt altheæ, maluæ, quæ paſſim naſcitur, hortenſis, arboreſcentis, altheæ, vel geranij ſecundæ ſpeciei, & quęcunque humectant vel emolliunt, vel lentum ſuccum habent, vt acanthus, decoctum fructuũ, vt ficuum: ſeminum, vt lini & fœnugræci: florum, vt mal. liliorum: radices maluarum, vel liliorum idem præſtare poſſunt.

Axungiæ liquatę vim molliendi habent. Quare etiam molles clyſteres dicuntur, qui ex multa axungia parantur. Parabitur clyſter mollis, vel emolliens, vel ex aliquibus in hunc modum. Sunt qui delectantur magis compoſitis, quàm ſimplicibus, & paratu facilibus. Quare paradigmata apponemus vt noſtrorum formam habeamus, & antiquorum.

Emolliẽs.

℞. rad. maluæ, biſmal. & liliorum ana qr. j. fol. mal. & biſmal. ana M. j. ſem. lini ʒ. j. fic. par. xx. flor. melil. viol. ana p. j. aniſi ʒ. iij. Decoquantur in iure pingui, vel in aqua fontis, & in ℔ j. diſſ. olei communis, vel buty. recen. vel axung. porci ʒ. iij. miſce, fiat clyſter.

Hic eſt purè emolliens. Nulla enim adduntur, quæ vim emolliendi non habeant, excepto ſemine fœnicu. vel aniſi, quod addimus ad flatus diſcutiendos. Nam ſolent, quæ emolliunt, multos flatus gignere.

In decoctione mollium diſſoluitur caſſia ſola, vel caſſiæ ab ʒ. j. ad ʒ. ij. Emollit enim caſſia ob humiditatem magnam. Olei dulcis ʒ. iij. Hic clyſter mollit, tenſas partes laxat, dolores ſoluit, & inflammatas partes non irritat, aut exaſperat.

Neceſſe

Neceſſe eſt aliquando non ſolùm emollire, ſed etiam cum quapiam relaxatione & calfactione ob dolorem, túncque illa quæ emolliunt & calfaciunt, magis eliguntur, vt fœnugræcum, lini ſemen, vel altheæ, vel rad. cum liliorum decocto. Oleum, butyrum, axungia ponitur in maiori quantitate. *Quando emollientium cum calfact. & relaxat.*

In doloribus aliquando etiam oportet refrigerare, vt in febrib. & inflammationibus ventris partium internarum: & tunc herbæ, quæ modicè refrigerant & emolliunt, ſunt vſurpandæ, & quæ ſine magno calore emolliunt. Sunt autem multæ, quę id poſſunt efficere, vt omnes maluæ, quæ patùm calfaciunt ob largam humiditatem, qua temperatur caliditas, quibus adiungimus folia viol. quæ ferè omni tempore inueniuntur. *Quando refrig. & emollientium.*

Æſtate verò folia cucurbitæ, melonum, cucumerum ſolùm habentur, quæ quidem emolliunt & refrigerant, ſunt vſurpanda, & his ſimilia, quæ frigiditatem cum humiditate habent adiunctam ſine adſtrictione. Nã quæ aſtringunt, in molli clyſtere non conueniunt, quanquam portulacam inter emollientia enumeret Oribaſius, & plantaginem, & roſas, & alia multa, quæ potiùs aſtringunt, quàm laxent. Sunt etiã quæ acrimonia pũgunt & detergunt, vt beta & decoctum alicæ. Hæc minùs probari debent in emollientibus. *Herbæ refrig. & mollientes. Hæc improbantur in emollientibus.*

In refrigerantibus verò poſſunt, vel in principio inflãmationũ, vt plantago, portul. decoctum alicæ. Sed de his poſtea agemus. Nunc enim ſcopus eſt rectã demonſtrare rationem, non autem omnia errata reprehendere, ſed pernicioſiora quæ ſunt, tanquam digito demonſtrare. *Clyſter.*

℞. malua. viol. ana M. ij. flor. viol. bugl. ana ℥. ij. hord. mund. p. j. fiat decoct. in ℔ j. ß. diſſ. ol. viol. ʒ. iij. miſce. Si verò facultas ſopita ſit, ad eam irritandam addenda ſunt quædam, quæ facultatem expultricem moueant citra calfactionem & ſiccationem. Quare his adiũgemus ſuccos herbar. irritantium, vt merc. betæ, in decoct. vel herbas ipſas. Hæc enim humiditatem nitroſam habent, vnde facultatem expultricem mouere poſſunt abſque inſigni calfactione. Conducunt detergentia dulcia, vt mel, ſaccha. loth de caſſia, diaprun. ſimpl. vel ſalis parùm. Fiet ergo clyſter molliens, & acris, cuius forma talis eſt. *Clyſter molliens & laxans à febr. intermittentibus.*

℞. mal.cum radic.bilm. branch.vrſinæ,ciclæ,pariet. merc.(detergunt enim & ſtimulant,neque multum calfaciunt)ana M.j.paſſ.fic.par.xx.ſem.lini ʒ.j.aniſi ʒ.ij.florum viol. melil. ana p.j. fiat decoctio in aqua,vel in iure veruecis,vel inteſtinorum, vel in iure mugilis piſcis, vel ſaxatilium,vel oſtreorum, vel aquæ maris, & in ℔.j.ſ. diſſ.mel.viol.ʒ.ij.ſalis parum,fiat clyſt. Emollit,deterget & laxat, neque multùm calefacit. Quare conueniet omnibus febribus intermittentibus & continuis nō multùm ardentibus,vel in illis ardentiſſimis, quando ſolicitanda erit aluus, addendo maiorem quantitatem refrigerãtium,vt folia cucurbitæ,melonum,& ſemina etiam frigida maiora.Si verò dolor capitis adſit,prætermittere in omnibus clyſteribus oportet, quæ caput replent & tentant, vt cuminum, fœnug. ſemen lini,nitrum, & alia odorata,vt docet Aetius.

Cautio.

De acrib. clyſteribus. Herbæ acres.

Acres clyſteres ſunt, qui pungunt & ſtimulant ventrem pungendo. Horum materia acris eſt, vt inter herbas mercur. cicla,atriplex,parietaria. Pungunt etiam & ſtimulant & multò magis ſuccus earum per ſe vel cum decocto permixtus. Item ſalis omnia genera,ſal cõmune,ammoniacum,ſal gemmæ,nitrum. Compoſitiones omnes laxatiuæ,vt hiera omnis, benedicta, & quæ diagridium, colocynthidem, & alia purgantia recipiunt. Colocynthis autem & agaricus etiamſi per ſe decoquãtur,acrem clyſterem faciunt. Parabitur verò acris ſic.

Compoſitiones acres.

Forma clyſteris acris ſine magno calore.

℞. Mercur. ciclæ, pariet.ana M.j. aniſi, fœnic. an.ʒ. ij. fiat decoctio in aqua marina vel ſal.& in ℔.j.ſ. diſſ.ſucci betæ, vel mercur.ʒ.ij. ſalis ʒ.ij. fiat clyſter.

Si clyſter acris ſit, ſine oleo, & emollientibus parari poteſt. Magis etiã ſtimulant & pungũt acria ſola, quam cùm talibus iunguntur. Nam nihil ſanè eſt,quod magis obtundat acrimoniam medicamentorũ,quàm pinguia, vel multùm humida. Quare ſi oleum ponendum, antiquũ eligatur, aut omnino prætermittatur, niſi cum alia ratione cõueniat,vt ad doloris ſedationem coli,vel aliarum partium.Hic autem clyſter acris eſt ſine magno calore. Quare in quibus timetur nimia calefactio, hoc vti licet,vel emollientes herbas addere, vel quatuor ſemina frigida

Digitized by Google

frigida maiora. Cùm verò nihil prohibet vti calidis, vel potiùs morbus aut ſymptomata ſuadet, benedicta hyeraque ponitur, & omnes laxantes compoſitiones. Sal etiam nonnunquam hoc modo.

Clyſter ſuperioribus acrior & calidior.

℞. Superioris decoctionis vel cõmunis ℔.j.ß. in qua diſſ. benedictæ ʒ.j. mel. communis ʒ.ij. ſucci mercur. ʒ.iiij. ſalis communis ʒ.j. antiqui ʒ.ij. fiat clyſter.

In huiuſmodi clyſteribus diſſoluuntur compoſitiones acres, quales ſunt hiera, benedicta, Indum maius, & ſimiles. Sed illam magis eliges compoſitionem, quæ humori euacuando magis conuenit, & hoc faciendum, cùm ob imbecillitatem medicamenta laxantia vereamur præſcribere, vel cùm medicamentum iniectum non operatur. Ad eius prouocationem clyſteribus acribus vtendum, atque etiam in omnibus morbis ſoporiferis, & in quibus ſomni profundi propenſio quædam eſt, cùm virtus expultrix multùm ſopita eſt, vt in Lethargo, Sopore, Cato. Cùm etiam diuellere à parte aliqua, aut etiam vermes occidere volumus, eligendo tamen affectui materiam conuenientem, vt ſi ad Apoplexiam, & alios morbos frigidos clyſter acris ex laxantibus parandus ſit, aſſumimus herbas incidentes, & calfacientes, quę vulgò capitales vocantur, vt origanum, pulegium vtrumque, calamintha, melilla, hyſſopus. Ex floribus verò, flores roriſma. ſaluiæ, ſtechados. His adiungimus agaricum & pulpam colocynthidis, quæ in decoctione decoquitur in panno ligato, ex quibus parabitur clyſter acris in hunc modum ad pituitæ euacuationem, & ad affectus capitis & inteſtinorum.

Quibus conueniant acres clyſt.

Herbæ capitales & flores.

Clyſter ad morbos capitis frigidos & inteſtinorum.

℞. Mercu. M.ij. origan. calament. rutæ an a M.j. flor. centaurij minor. anth. ſtecha. ſchamomi. ana p.j. agar. in panno ligati ʒ.ij. vel colocynth. ʒ.iiij. aniſ. fœnugr. ana ʒ.iij. fiat decoctio in aqua maris, vel fontis, in ℔.j.ß. diſſ. benedictæ ʒ.j. vel nitri ʒ.ß. ſi in aqua dulci præparetur, fiat clyſter. Cæterum oleum hic prætermiſſum eſt, vt acrius ſit, ſed ſi addatur, antiquum ſit, vel Irinum, vel rutaceum & ſimilia.

Clyſter ad enecandos vermes.

ACris clyſter ad occidendos vermes, qui ſunt in colo, vel recto inteſtino, addito oleo ad ʒ. iij. ſuprà ſcriptus aptus eſt. Laxat enim, trahit,& amarore occidit vermes.Nam omnia ſunt ferè amara,ex quibus componitur, vt flores centaurij, agar. colocynth. benedicta: vel fiat ex his, quæ vermes occidunt, qualia ſunt omnia amara,& nitroſa, & acria, & oleoſa. Amara verò ſunt, flores centaurij minoris,abſynthium omne,ariſtolochię omnes, cichor. abroton. puleg. oleum antiquum, amygdal. amar.oleum perſic. petroleum, laurinum & ſimilia: vel fiat decoctio in aqua,& collaturæ adde oleum,& fiat clyſter: vel decoquatur in oleo, & oleum iniiciatur hoc modo.

Amara omnia ad occidendos vermes.

℞. abſynth. Romani, ſeryph. abrot. ana M.j lupinorum p.j.ß. flor. centaur. minor. p.j. fiat decoctio in ℔.j. diſt.olei amygdal.amar.olei laurini ana ʒ.iij.miſce,iniiciatur. Si autem ſine febre ſit, hæc præſcribuntur, & vinum generoſum additur,& fit coctio in oleo,de quo iniicitur ℔.j.Sin verò ſit laxandum, additur hiera,benedicta,agar.in decoctione.

Ad aſcarides.

QVòd ſi fuerint aſcarides, id eſt vermiculi, quales in caſeo inueniuntur,decoctum fiat in lixiuio debili, vel lixiuium ipſum iniiciatur, vel in lixiuio decoquantur ſequentia, & iniiciatur per fiſtulam multis foraminibus perforatam in latitudinibus, & non in extremitate paratis,hoc modo.

℞. radic. gentianæ, ariſtoloch. rotundæ, vel longæ, clematidis,vel piſtolochiæ ana ʒ.j. florum marrhub.foliorum perſici & abſynth. ana M.j. lupini, vel orobi p.j. fiat decoctio in lixiuio, & aqua,æquis partibus: iniiciatur, ſed ſenſim, & bis eadem hora: vtile eſt etiam illis hieram vel benedictam ad pituitæ euacuationem, & recti inteſtini deterſionem diſſoluere.In his etiam iniicere muriam oliuarum, vel perſicum,vel vrinam,cui additur parùm fellis hirci,vel bouis,vel ſalis gemmę. Parùm ſumere vtile eſt.

Cùm vermes in ventriculo & ſuperioribus inteſtinis ſunt.

Si ve-

Digitized by Google

SI verò sunt in ventriculo, aut superioribus intestinis oportet eos potionibus occidere, & deorsum deturbare, vel clysteribus dulcibus elicere. Parantur autem ex decocto hordei vel tritici, vel ficuum, vel passularum hoc modo. *Frigidæ & amaræ herbæ.*

℞. hord. mundati p.j. fic. par. x. anis. ʒ.j. fiat decoctio in ℔.ß. diss. mel. vel sacch. ʒ.iij. vel sapæ ʒ. iiij. fiat iniectio sine oleo & sale. Fugiunt etiam oleum omnia amara, & salsa, & acuta, dulcia verò & insipida sequuntur.

Cùm febris vnà cum vermibus adest.

SI febris adest, clysteres debent laxare, & vermes occidere & refrigerare. Fiunt autem ex amaris & frigidis, vt cichor. endiuia, scariola, portulaca. Fit decoctio in sero lactis, vel aqua fontis, vel decoctione pulli, & in ℔.j.ß. diss. mel. ros. colati ʒ.ij. succi ros. ʒ.ß. Vel loco illius syr. ros. ʒ. j. Nihil enim prohibet syrupis vti in clysteribus, si sua qualitate conueniant, & potissimùm hyeme, cùm succos herbarum non possumus habere, & hoc in diuitum remediis. Hic clyster refrigerat, laxat, & occidit vermes. Est autem aliquando necessarium occidere, & fluxum ventris cohibere, quem vermes excitant. Quare detergentibus amaris, non autem astringentibus vtendum, ne vermes occisi retineantur, & putrescant. Fiant ergo ex decoctione lentium vel lupinorum, & decoctione aquæ caulium, quibus addere possumus rosas, vel fructus amaros, vel myrobal. qui parantur hoc modo.

Ad occidendos vermes & vnà fluxum ventris cohibendum.

℞. Lentium p.j. ros. p.ij. fiat decoctio. In ℔.j. infunde per sex horas corticum myrobal. citrino ʒ.j. facta expressione iniiciatur in fluxu & vermibus, vel decoquatur cum herbis hoc modo.

℞. summitatum oleæ, & myrthi ana M.j. ros. rub. p.j. centaur. minor. p.ß fiat decoctio, & iniiciatur. Vel sic.

℞. cortic. mali granati ʒ.j. myrobal. citrinorum & chebul. ana ʒ.ß. fiat decoctio in aqua hord. perfectè cocti & colaturæ ℔.j. iniiciatur.

℞. summitatum portul. M. ij. cichor. M. j. lentium p.j. fiat decoctio, iniiciatur. Pauca enim quantitas infun-

denda, quia ad rectum intestinum tantùm debet pertinere, & coli principium.

De clysteribus detergentibus.

VErùm posteaquam in clysteres astringentes & detergentes incidimus, non erit à methodo alienum de clysteribus detergẽtibus, deinde de constringentibus hoc loco agere. Detergẽtibus autem clysteribus vtimur in affectibus intestinorum, nempe in vlceribus, & inflãmationibus, in quibus resudat aliquid in intestina. Item in renasmo. Fiunt ergo detergentes ex fructibus, cerealibus, floribus aliquibus. Detergunt autem dulcia, nitrosa, amara. Ex fructibus aliqui detergunt & leniunt, vt ficus, & passulæ. Quare in vlceribus non conueniunt. Alij detergunt & astringunt, vt myrobal. omnes, nucum cortex externus, quæ in vlceribus magis conueniunt, quia siccant. Ex cerealibus hord. furfur. alica, & triticum. Ex leguminibus orobus, fabæ, lupini, lentes. Flores detergunt fortiter, vt Centau. minus rosæ, & leuiter astringũt. Serum lactis etiam ex genere detergentium est, & vrina, & lixiuium. Quare deligere oportet conuenientem materiam, & illam accommodare: quanuis omne vlcus egeat deterſione, tamẽ ob symptomata deterſio augetur, vel minuitur, & nonnunquam prætermittitur, vt si dolor adsit vehemens. Si verò paruus sit, vlcúsq; profundum, si bilis syncera diu fluxerit, detergendum, sed leuiter. Quare à leuioribus incipiemus. Si verò sit cum magna pituitę copia crassa, fortioribus erit vtendum. Primùm igitur deterſorium leuamen siue enema ex hordeo mundato est, quod conuenit in vlceribus cum dolore: deinde ex hordeo integro, postea ex lentibus, orobis, & lupinis. Fiunt autem detergentes pro dysenteria, & tenasmo in principio, in quo non requiritur magna deterſio.

Quibus detergẽtes conueniũt affect. Detergentia.

Clyster detergens in principio dysenteriæ & tenasmi.

RHord. integ. p. ij. fiat decoctio in aqua, & in ℔. j. diss. saccha. rubri vel mellis communis ℥. j. misce fiat clyster. Si plus detergere oportet, vt in tenasmo, & illa pituitæ relectione, decoctum lupinorum, vel orobi, vel lentium, vel plus mellis communis, vel rosati addemus. Si verò detergendum & siccandum magis sit, hordeum assumimus, minùs tamẽ mellis ponimus, vel sacha.

charum roſ.tabulatum diſſoluimus,quod deterget,& aſtringit & ſiccat & minùs calfacit hoc modo.

Clyſter detergens & ſiccans.

℞.Hord.integ.aſſi p.ij.roſ.rub.p.j. fiat decoctio.diſſ. mel.roſ.ʒ.ß .ſacch.roſ.tabulati ʒ.j.miſce capiat.Cùm autem ſiccandum,conſtringendum,& conſolidãdum eſt, herbas & radices addimus decoctioni ſiccanti, vt radices biſtortæ, tapſi barbati,plantag. fol. polygoni, myrthi,lantiſci,& ſumach.ſummitatũ pyri ſylueſtris, quercus: & tunc ſeuum hirci , vel herbarum ſuccum admiſcemus,ſed hoc ſolùm poſt iniectionem detergẽtis clyſteris iniici debet.Interea verò cùm vlcus deterſum eſt, fit hoc modo.

Clyſter aſtringens & conſolidans.

℞.Hord.integ.aſſi p.j.biſtortæ qr .j. foliorum plantag.& linguæ paſſerinæ,ſumach. an. M.j. fiat decoctio. In ℔.j.diſſ.ſeui hirci ʒ.ij. miſce,fiat clyſter. Detur poſt clyſteres deterſorium , vel purgatio excrementorũ ventris.Vel ſic fiat ex decoctione & ſucco herbarum.

℞.rad.tapſi barbati ℔.ß.ſumach. plantag. vel myrthi,vel caudæ equinę,vel herniariæ ,vel polygoni an.M. j.cortic.mali granati,balauſtiorũ an. ʒ. j.roſ.rub.p.j.fiat decoctio in aqua ferrata,& in ℔.j. ſucci plantag.ʒ.ij.ſeui hirci ʒ.j.ß.miſce.

Cùm dolor adeſt.

ACcidit aliquando vt ſit dolor, ob quem addimus ea, quæ etiam dyſenteriæ minùs conueniunt , vt ſunt ouorum vitelli,quæ quidem leniunt aſperitatẽ , & ſedant dolorem,quia illorum ſubſtantia lenta eſt,poteſt obducere inteſtina,& impedire abraſionem, hoc etiam facit ſeuum liquefactum, oleum omne vlceribus aduerſatur,eò quod illa reddit ſordida. Verùm ad doloris ſedationem oleum roſ.admiſcetur ad ʒ.4. Non eſt autem ſigillandum & cõſtringendum cùm ſedare dolorẽ volumus,quo tempore Galenus axungiam infundendam imperat lib.2.ſimplic.Ad eandem rem etiam hordeum mundatum magis aptum eſt, quàm integrũ vel aſſum, cùm dolor adeſt. Vlcera inteſtinorũ nimis deterſa fiunt phagædenica, & maligna.Quare diligenter inſpicienda ſunt alui excrementa , ſi nigreſcant, fœteant, vel eadem

oleosa redoleant. Si minùs doleant, aut nihil priusquam reddere vellent excrementa: tunc enim non esset inutile iniicere ea, quę fortiùs detergunt, vt antiqui imperabant, qui muriam & alia ex sandaraca, itémq; alia, quæ causticа sunt & astringunt, similiter vsurpabant. Quòd si quis hęc formidauerit, paret clysterem ex multis resiccantibus, & detergentibus.

Clyster fortiter detergens.

℞. lentium, lupinorum ana p.ß. foliorũ myrth. oleæ, absynth. ana M.j. florum centaur. minor. ros. rub. an. p.j. fiat extractio in aqua ferrata, vel lixiuio debili, & in ℔.j. diss. mel. ros. collati ʒ. iij. misce cap. mane. Sunt qui ex muria tales clysteres parant. Alij decoctionibus vnguenti ægyptiaci dissoluunt ʒ. j. & iniiciunt: fortiores sunt ab oleis antiquis, quæ hic recensere non audeo, ne quis abutatur: quandoquidem vrunt, anum tanto morsu detergũt, vel exiccãt, vt periculosum sit ea iniicere. Quare oportet excrementa alui diligenter & attentè considerare, vt illã corruptionẽ statim cognoscamus. Cùm enim illa perfecta est, illam incurabilẽ ausim affirmare.

Clyster ad Tenasmum.

IN tenasmo iidem clysteres sunt ex vsu, diminuta tantùm quantitate. Sufficit enim minor quantitas, nec fistulam tam longam esse oportet, sed vndiquaque in circulo perforatam, vt in Ascaridum clysteribus imperauimus.

De clysteribus vlcera intestinorum consolidantibus.

VLcera intestinorum, vt aliarum partium, postquam detersa sunt oportet ad cicatricẽ perducere, quod fit sarcoticis medicamentis leuiter astringentibus. Materia horũ erunt, quæ astringunt, folia, & radices vt cõsolida, hyppuris, polygonum, plantago vtraque, myrth. oleæ, folia ros. flores: hoc ergo modo parabitur.

℞. rad. tapsi barbati, & consolidæ maior. an. ʒ. ij. caudæ equinæ & plantag. an. p.j. ros. rub. p.j. fiat extractio in aqua ferrata, & in ℔.j. diss. seui hirci ʒ. ij. misce, capiat, redditis alui excrementis, & præcedente clystere detersorio. In his practici solent arida quædam apponere, vt sanguinem draconis, corallum, trochiscos albos Rasis, de spodio: sed hęc arida dolorẽ inducũt, cùm supra partem

tem exulceratam reſident. Quare illa præterire ſuadeo, niſi cum cicatrix confirmanda, vel magis induranda eſſet. Tunc enim talia fieri poſſunt, ſi vt collyriũ, ſint pulueriſata: alioqui omnis puluis aridus, qualiſcunque ſit, dolorem inducet. Ea ratione antiqui pulueribus addebant oleum, & ceram, ad eorũ aſperitatem caſtigandã. Quòd ſi quis talibus vti velit, malim vnguentũ album Raſis detineri potiùs quàm trochiſcis vti, vel vnguento ex pompholige, vel ea eligere, quæ ſicca & lenta ſunt, qualia ſunt, quæ ex terra ſigillata, bolo armeno, rubrica fabrili, amylo, ceruſa lota, hæcque in cotem iniicere & miſcere, vt ſolent pictores ad colores parandos. Id quod in oculorũ affectibus & partibus exulceratis eſt faciendum, fiat ergo hoc modo. *Error præ elic.*

℞. decoctionis clyſterum ℔. j. In qua diſſol. boli armenij ʒ.iij. iniiciatur. *Conſolidans cly-ſter.*

℞. hord. integ. torref. p. j. plantag. fol. myrthi, an. M. j. florum roſ. p. j. fiat decoctio. In ℔. j. trochiſcorum alborum raſ. (diſſoluti ſuperioris memor vt collyr.) ʒ. j. amyli ℈. ß. miſce, iniiciatur. Si verò fluat ſanguis, tales clyſteres erunt ex vſu, qui primùm detergunt, & ſanguinis fluxum retinent. Vel fiunt tales emplaſtris aſtringentibus, & ſanguinem retinentibus.

Clyſter ſanguinem ſiſtens in Dyſenteria.

℞. radic. conſolidæ maior. ʒ.iiij. hyppur. burſ. paſtor. plantagin. ſanguinar. an. M. j. hordeum mundatum p. ß. fiat extractio in ℔. j. diſſ. ſucci plantagin. vel burſæ paſtor. ʒ.iij. albuminum ouorum fortiter agitatorum ʒ.ij. fiat clyſter.

Quòd ſi fortius remedium requiras, adde boli, vel rubricæ fabrilis ʒ. j. vel de carabe ʒ. j. miſce & iniiciatur. Si affectus erit magis in ſuperioribus inteſtinis, iniice magnam quantitatem, ſi verò circa ſedem, vel in recto inteſtino, paucam, vt meliùs æger retineat. Nam quo diutius in eo eſt, magis prodeſt, ſi cum extrinſecis remediis ad ſanguinis impetum. Si verò ex roſione, vel maguarum venarũ eruptione fluat, vtiles ſunt in vera Dyſenteria, in immoderato fluxu hæmorrhoid. In immodico fluxu muliebri, ſiue per vterum, ſiue per anum,

Digitized by Google

magis ſi in vterum per metrenchitem iniiciatur.

Ad lienteriam & diarrhœam.

Herbæ aſtringẽtes. Fructus aſtring.

SI partes nimia humiditate longiores factæ ſint, vel frequenti pituitæ defluxu in ventriculum, vt in lienteria,& diarrhœa, conuenit materia aſtringens, quales ſunt herbæ aliquæ, vt tapſus barbatus, virga paſtoris, plantago,folia myrthi,fructus oleæ, & oliuæ immaturæ,cortex mali granati, quercus, radix biſtortæ.Fructus verò vt mala cotonea, mala ſylueſtria, meſpila, ſorba, corna,pruna immatura, dactyli immaturi, glandes,nuces cupreſſi,caſtaneæ integumenta. Ex floribus roſ. Paratur autem hoc modo.

℞.rad.tap. barbat. biſtortæ ana ʒ. iij. hippur. folior. myrthi,& ſummitatum rubi ana M. j.pyrorum ſylueſt. vel pomorum, vel caſtaneorum par.xx. roſ. p. j. fiat extractio in aqua ferrata,& in ℔.j. diſſ.acaciæ, vel hypociſtidos ʒ.ß.miſce,iniiciatur poſt aliquam deterſionem, per medicamentum purgans & aſtringens, vt rhab. vel myrob. aliquibus, vel clyſtere aſtringente. In lienteria, diarrhœa, alióve fluxu ventris conſtringit, & roborat. In iſtis autem neque oleum, neque ſaccharum, neque ceram, aut alia quæ detergere aut laxare poſſunt, ſed quæ ſiccant & aſtringunt, tantùm admiſcenda. Addantur fructus, ſucci aſtringẽtium & herbarum,& tunc efficaciores reddutur in lienteria, & Tenaſmo. Vinum etiam aſtringens, cum magna vtilitate. Ex reſidentia autem horum clyſterũ, addita mica panis & aceti,fiunt cataplaſmata efficaciſſima. Deinde odorata adduntur, de quibus ſuo loco dicemus.In dyſenteria, quia à nimia frigiditate & humiditate fit, ex aſtringentibus, calfacientibus,vel frigidis,calida erunt addenda.Sunt autem conuenientiora folia maioris cupreſſi, abſynthij coma, radix cyperi,acori vulgaris,& his ſimilia.

Cautio.

Aſtringẽ. calida.

Ad lienteriam ſequens faciet.

℞. Cyperi, tapſi,biſtortæ ana ʒ. j. abſynth.foliorum Cupreſſi ana M.j.nucum cupreſſi n. iij. flor.roſanthos, ſtechad. & ſaluiæ ana ʒ j. fiat extractio in aqua ferrata, & vino aſtringente & in ℔. j. diſſ. hypociſt. ladani ana ʒ.ß.fiat clyſter,iniiciatur.

Clyſter

Clyſter ad ſedandum dolorem coli, ileï, vteri, & renum.

COli dolores fiunt pro diuerſitate cauſarum. Nam ſi à flatibus, diſcutientibus potiſſimum dolorem ſedamus: Si à diſtentione ſtercorum, euacuantibus: ſi à pituita vitrea, calfacientibus, cõcoquentibus, & euacuãtibus leuamus dolorem: Si à bile ſine vlcere dolor colicus fiat detergente & euacuante: ſi verò cum vlcere, detergentibus & acrimoniam frangentibus & his quę vlcus cõtegunt. Eſt ergo communis omni morbo, in quo recremẽta ſiunt retenta & indurata, vt emolliantur, id-q; clyſter mollis præcedat, vel acutus & molliens, in colico autẽ dolore emollicns. Ergo additur benedicta, vel hiera, deinde ad doloris ſedationem intrõdimus, cùm cauſſa flatus gignẽs, vel retinens ablata eſt. Stercora retinet pituita vera, intemperies frigida flatus gignit. Quare ad partium tenſarum, vel contractarum relaxationem, & viæ obturationẽ & doloris remiſſionẽ paratur ex emollientibus, diſcutientibus, & euacuantibus hoc modo.

Ad colicum dolorem.

℞. radic. biſm. vel liliorum ℔.ß. (malactica, relaxantia, & anodyna.) maluar. branc. vrſinæ, abſynth. an. M. j. fic. pa. xx. ſeminis lini, vel fœnu. ʒ. j. vel ij. (vel etiam prętermittuntur, vel in quantitate minore illud ponitur, ne lentore & mucilagine decoctum viſcoſum redditũ ingreſſum per fiſtulam impediat) aniſi, carui, fœnic. cymini ana ʒ. ß. vel ʒ. ß. vel ʒ. j. flor. cham. melil. ſambuc. ana p. j. fiat extractio, in ℔.ß. diſſol. benedictæ ʒ. j. olei chamo. vel anethi ʒ. 4. vel butyri ʒ. ß. viui ʒ. ß. miſce, iniciatur. Quòd ſi venter glande priùs ſuppoſita, vel alio clyſtere acriori, vel pilulis euacuatus ſit, ad anodyna veniemus. Quòd ſi non ſufficienter euacuatus eſt, his fortiores dandi ſunt, neque vtendum eſt de attractione ad partem: quia vis iniectionis ob inteſtinorum obſtructionem altiùs non poteſt penetrare, neque attrahere humores, neq; aliud quicquam facere contra noſtrum præceptum, quod à Galeno dictum fuit de reuulſione, vel auerſione facienda per partem contrariam, hoc de inflammatione dictum fuit, non de aliis affectibus partium, quæ meatus apertos habẽt, ad euacuationem faciendam ſufficientes. In præcedentis clyſteris paradi-

Præceptũ de auerſione & remiſſione.

gnate obſeruare ſtudioſus debet, nos vitare debere nimiam quantitatem rerum viſcolarum, ne tranſitus impediatur: & quod iniectionis quantitas pauca ſit, ne diſtendendo magis dolorem augeat. Itémq; in hoc laxantia ponuntur medicamenta, quia ſunt primi clyſteres, ad eductionẽ materiæ. Euacuata igitur materia remaneat dolor à flatibus, vel à frigiditate humorum contractus. Quare ad diſcuſſionem flatuum & relaxationem partium, iniiciend. ſequens.

Clyſter ſedans dolorem colicum.

℞. ſeminis anis. fœnic. ana ʒ. j. ſeminis apij, petro. aneth. ana ʒ. ß. florum cham. melil. ſambuc. ana p. ij. fiat extractio in aqua & vino & in ℔. ß. diſſ. olei cham. & rutac. ana ʒ. iij. fiat clyſter. Vel ex vino, & decocto nucum æquis partibus paretur clyſter, qui citò diſcutit flatus, & dolorem ſedat. Præterea omnia olea ad hunc affectum cum ſumma vtilitate iniiciuntur, quæ diſcutiunt flatus, vel partes dolentes laxant, vt oleum antiquum, chamo. liliorum, amygd. amar. anethi rutac. nucum, & ſimiliũ, quæque magis ſunt tenuium partium, ea altius, & citius per partes diffunduntur.

Olea conſentanea.

Cùm dolor eſt à pituita vitrea.

Signa pituitæ vitreæ.

SI dolor colicus diutius perſeuerauerit, & ſentiat æger ſe quaſi palo perforari, & inteſtinum frigus ſentiat, veriſimile eſt dolorem eſſe à pituita vitrea, & tunc ad alia remedia eſt veniendum, nẽpe ad clyſteres multùm calfacientes, humores liquantes, & fundẽtes, deinde laxantes, & ex alto trahentes. Paratur autem hoc modo, & ſedans dolorem.

℞. fol. myrthi, puleg. vtriuſque marrh. calaminth. an. M. j. ſemin. fœnugr. ʒ. j. ſomi. ſeſeli, carui, cymini an. ʒ. ß. flor. cham. lauendulæ, ſambuci, anthos, ſtech. ana p. j. fiat extractio in ℔. j. vel ʒ. x. colaturæ diſſ. vini maluatici, vel vini albi veteris ʒ. iij. olei anethi ʒ. iiij. fiat clyſter, iniiciatur bis in die. Oleum cham. ſambuc. anethi, nucum, de ſpica, caſtorei valent ad pituitæ vitreæ alterationem & coctionem: oleum autem commune & amygd. dulc. imbecilliora ſunt quàm vt poſſint humores congelatos concoquere. Axungia antiqua porci, gallinæ, anatis, & butyrum vetus, concoquunt, & detergunt. In his clyſteribus

Olea ad pituitam vitream.

Axungia & butyrum.

ribus radic. attenuantes, calfacientes addi possunt, vt enulæ campanæ. Siccæ etiam radices vt apij, petro. galangæ, quæ priùs decoqui in oleo debent, & post inici. *Radices.*

Vinum hippocr. consentaneum.

MVlier quædã nobilis grauissimo dolore coli cum teneretur, vt nihil aliud ad manum esset, vinum hippoc. iniiciendum imperaui, & paulo post curata fuit. Rusticus etiam qui vinũ emerat, aromatites ex melle ad hylaria celebranda curatus fuit. Vina autẽ hæc, vel saccharum, vel mel ad detersionem: hippocraticum verò vinum cinamomũ, aliud piper, zinzib. grana paradisi recipit. Quare non debet esse mirum si his remediis curetur. Curaui alium rusticum brodio, quod ex allio contrito in mortario, & oleo (albidum alij vocant, alij torridum) nam quæcunque incidunt, & attenuant, discuciunt, ob id curant, vt erysimi decoctum quo multos curaui, quod etiam ex vino efficacissimum est remedium. *Experientia.*

Castoreum & euphorbium si perseueret dolor, neque moueatur suo loco, ad id conferunt, & præsens, extremúmq; est remedium. Nam qui castorei ex vino bibũt gr. vj. & vini parum, cito curantur. Euphorb. etiam infunditur eadem quantitate, & alia. Lachrymæ periculosæ ob lentorem, quòd aliquando adhærent & non possunt repelli & occidunt, vt ex morte nobilis viri Gubernatoris Mõspessuli D. Gaudeti, id nobis fuit cõpertum. Nam pharmacopola cùm medici officio fungi vellet, insciis Guilberto, Griffio & Falcone, qui illũ curabant, iniecit sagapenum, ammoniacum, & alia dissoluta, quibus immissis subitò. & repẽtè mortuus est. Verũ fient sequẽtes ad humorum attenuationẽ & pituitę eductionẽ. *Castoreum & Euphorbium.* *Nota.*

℞ radic. enul. camp. resiccatæ (nam recens flatus habet) iridis pyretri ana ʒ. j. (Calefacit enim & euacuat) puleg. marrhub. origan. folior. rutæ ana M. j. baccarum lauri ʒ ß. flor. cham. aneth. ana p. j. mellis squillit. ʒ. j. agarici tto. in panno ligati ʒ. ß. Indi maioris, benedic. an. ʒ. ß. vini maluatici & olei nucum ana ʒ. iij. fiat clyster. In istis dissoluuntur omnes hierę vt archigenis, diacober. hiera picra, trochisci alandal. diaphenicũ & indum maius, & quæ cunq; turbith & agaricum recipiunt vel turbit colocynth. & agaricus pulueriſata, & in panno ligata

decoqui, & iniici debent. In his vinum nunquam præter mitti debet, quia cõcoquit materiam, ſedat dolorem ſtatus diſcutiendo, & quodammodo reficiendo. Eligendũ autem vetus, & tenuium partium. Olea etiam ſuperimponenda ad ſedationem doloris, & concoctionẽ materiæ, ſed antiqua & tenuium partiũ. Axungiæ etiã aliquæ ad concoctionẽ, & doloris mitigationem præcipiuntur: axungia porci ſine ſale, gallinæ, anatis plurimũm proſunt, vt butyrũ etiam vetus non ſalitũ: nam ſal dolorem excitat. Quare in nullo dolore ponendum, niſi in primo clyſtere, ad irritationem facultatis expultricis & hoc in ſtercoroſa colica. Iuuatur autem concoctio aliis remediis, vt fotu, balneo, vnguentis. Eductio autem pilulis ex lachrymis fœtidis, de euphorbio, aut opopanace, ſcbellinis & aliis, quæ ſine myrob. paratæ ſunt, addendo caſtorei quartam partem, vel euphorbij quintam partem.

Vinũ nunquã præter mittendum.

Olea antiqua.

Axung. bury.

Pilulæ.

De *nephritico dolore*.

NEphriticus dolor clyſteribus curatur, vel leuatur, primi molles, vt in colico, deinde molles & diſcutientes, tundẽtes, & attenuantes, tunc molles, & leuiter refrigerantes neceſſarij ſunt, quales poſtea docebimus. Ad nephriticum dolorem ob calculi deſcenſum per poros vrinarios ad veſicam, parabitur ex ſupradicta materia diſcutiente & incidente, citra calfactionem, & exiccationem, vt ex rad. altheæ, mal. glyc. gra. aſparag. apij, petro. Aliæ enim ficciores, & calidiores calculum retardant, pituitam exiccando. Parabitur autem hoc modo,

℞. rad. altheæ, rad. gramin. aſpar. glyc. raſ. vel pedis columb. ana ʒ. 2. betoñ. linariæ, fol. fœni. marini ana M. j. aniſi, ſemin. lini, fœnug. ana ʒ. ß. flor. chamo. melil. ana p. j. fiat extractio in aqua, vel in iure pingui, & in ℔. j. diſſolue butyr. recen. vel axung. porci recen. ʒ. 2. olei ſcorpionũ ʒ. 3. mell. communis ʒ. 2. miſce, iniiciatur. Vel ſic,

Quæ diſcutiunt & incidunt.

℞. mal. cum rad. M. ij. fic. paſſ. ana p. xxx. ſeminis lini ʒ. 1. ſeminis mal. alchechangi, milij ſolis, apij, petro. ana ʒ. iij. baccarum lauri, & iuniperi ana ʒ. ij. florum hypericon. chamom. geniſt. ana p. j. fiat decoctio in aquæ & vini æquis partibus, & in ℔. ß. diſſ. olei liliorũ, amyg. amar. & ſcorpio. ana ʒ. iij. terebinth. abietis ʒ. j. miſce, iniiciatur. Quòd ſi lariflea ſit, quæ magis tenuis & calens

Terebinthina.

eſt,

eſt, magis in hoc affectu commendatur, quæ ſeſe facilè per abditas, & occultas partes inſinuat, quod manifeſtè indicat odor vrinæ. Olet enim vrina violam perinde ac ſi per os ſumpſiſſet. In huiuſmodi clyſteribus diutius herbas concoquere optimum, ne flatus gignant. Compoſitiones lenientes, vt caſſia, catholic. & aliæ fortiores ad id genus conueniunt magis. Nam quæ leniunt laxando partes, calculi deſcenſum iuuant, aliæ veræ fortiter trahendo deorſum. Hoc tamen cauendum, ne plus trahant clyſteres, & ſiccent. *Cautio.*

Ad comminuendum calculum.

SI calculum comminuere volumus, cùm maior ſit quàm poſſit per poros deſcendere, calculum cõminuentem decoquere oportet, vt palyuri ſemen, ramenta palyuri, id eſt, ramum nigrum potiſſimùm dictum, fiat hoc modo.

℞. rad.graminis,apij,petro.glyc.aſpar.biſm.ana ʒ.ij. beton.ſaxifrag. fœnic. marini, lunariæ ana M j.ſeminis alchechang. milij ſolis, ſeminis palyuri ana ʒ.j. fiat decoctio in ℔. j. diſſol. ſucci pariet. vel fœnic. marini, vel raphani ʒ.j.olei ſcorp.ʒ.iij.miſce,iniiciatur. Decoquuntur ramenta palyuri nigri in aqua, & vino albo, vel ſimili modo iniiciatur decoctum hyperici, vel ſuccus cum decoctione. Succus portulacæ exiccatus, deinde in aqua aliqua, vel in decoctione diſſolutus, calculos renum comminuit. Si autem nephriticus dolor eſt ab inflammatione, clyſter talis parabitur ex remollientibus, refrigerantibus & dolorem mitigantibus. *Succus portulacæ frangit calculum Nephrit. ab inflãma.*

℞. mal.cum radic.viol.ana M.j.foliorum cucurb.M. ß.portulacæ tertiam partem M.j.ſeminis lini ʒ.i.florum chamo.viol.ana p.j.hord.mund.p.ß. fiat decoctio in ℔. j.diſſ.ol.viol.& roſ.ana ʒ.ij.ouorum fortiter agitatorum, n.ij. miſce, fiat clyſter. Si præceſſerit alui euacuatio, vel caſſia, vel clyſtere euacuante. Quòd ſi aliqua recrementa quæ detergunt leuiter, vel irritant citra calfactionem, admiſcere oportet, vt decoctione diſſ. caſſiæ recenter extractæ ʒ.j. vel ſacch. rub. ʒ.j. vel ſucci ciclæ ʒ. ß. vel cath. ʒ. vj. vel ʒ.j. Hæc enim purgant leniendo, & non irritant partem inflammatam. Quando inflammatio eſt in renibus, iſta in minori quantitate, & audaciùs dantur *Cautio.*

ne cũ vſurpetur maior quãtitas iniectionis altius aſcendat,& partem affectam lædat. Vel ſi inflammatio ſit in vtero,vel veſica, magis emollitioni,quàm irritationi intendendum.Quòd ſi tum irritanda ſit aluus,id potiùs eſt balano, quàm clyſtere faciendum. Hic clyſteres erunt vſui in inflammationibus inferioris ventris, & ſedis.

Ad iliacam paſſionem.

SI verò iliaca paſſio fuerit, alio modo incedendum. Nam duo genera clyſterum iniiciuntur.Primi enim iniecti emollientes, leuiter detergentes, euacuantes eſſe debent,vt excrementa inteſtinorum inferiorum vacuentur.Nam cùm affectus ſit gracilium inteſtinorũ inflammatio, acres clyſteres non ſunt ex vſu, ne ad partẽ affectam excrementa trahantur à partibus remotis: neque etiam qui nimium detergunt, ne dolorem irritando augeant.Secundi erunt refrigerantes,relaxãtes, & acrimoniam caloris extinguentes. Primi parantur hoc modo.

Quid iliaca paſſio.

℞. rad. altheæ ℔.ß. mal.cum rad.M.ij.viol.M.j florum viol.& chamæmel.ana p.j. fiat decoctio in aqua hord.vt habeat vim detergendi,& in colaturæ ℔.j. diſ.mel.vio. vel caſſ.nouiter extractæ,vel cymi.cum ſacch.℥.j.ol.viol. ℥. iij. miſce, iniiciatur.Si hoc clyſt.non purgetur venter ob fortem attractionem à parte affecta, addemus ſuccicliæ ab ℥.j.ad ℥.ij. & mel. & caſſ. quantitatem augebimus. Secundi parantur ex lacte vaccæ recenter mulſo cum pauco ſaccha. vel melle, ne concreſcat, & ol. viol. vel ex alio lacte, vel ex decoctione hord. mund. & quatuor ſemin.frigid.maior. & ol.viol.vel amygd. dulc.aut ſi maximus ſentiatur æſtus, paretur hoc modo.

℞. mal. viol.ana M.j. quat ſem.frig.maior ana ʒ.iij. pomorum acidorum par. x. flor. viol.nenuph. bugl. ana p.j.fiat decoctio in ℔.j.diſſol.mucilag.ſeminis pſilij ℥. j. ol.viol. vel nenuph.albumin. ouor. fortiter agitatorum ana ℥.j.miſce, iniiciatur liquidus. Veteres vehementia doloris coacti, colica remedia iniecerunt, quæ opium recipiunt. Sed quia cum opio caſtõreum, pyrethrum,vel piper, ſinapi, & alia calidiora admiſcent, magis probamus arteriacas compoſitiones, quæ minùs calfaciunt & leuiter detergunt,modò non conſtringerent,quæ diſſoluuntur in ſapa, vel ol.amygd. vel ol. lini. Iniiciatur primum

mum in parua quantitate. Minùs pernicioſa ſunt quæ deuorantur, quia in ventre meliùs & citiùs alterantur, quàm quæ in inteſtinis. Hæc pro principio, & ad euacuanda recrementa & doloris ſedationem. Quòd ſi contingat ægrum poſſe euadere principium, & incrementum, ſunt alij detergentes & reſoluentes iniiciendi, qui parantur ex oleis chamom. anethi, amygd. amar. & vino. Verius ex decoctione florum chamom. melil. & ſeminis lini, prout ſunt clyſteres mollientes. Auertunt enim euacuando excrementa, & deorſum trahendo prohibent ne ad ventriculum ferantur, & vomitione reiiciantur. Alij trahũt circa partem affectam, vel quando magna quantitas iniicitur, ferè ad affectum veniunt, vel conſecutione partem affectam refrigerant leuiter, vel calfaciendo relaxant. Hic affectus colicis & clyſteribus curari debet, & auerſionibus. Eſt enim ferè inflammatio eryſipelatoſa à bile, quæ per inteſtina deſcendere debebat, quæ retardata tumorem in ileo excitauit.

De affectibus vteri.

IN affectibus vteri vtiles ſunt clyſteres propter magnum eius conſenſum cum recto inteſtino & aliis inteſtinis ſupra poſitis, vterò infra ieiunum, & ob conſenſum, quem habet ex peritonæo, quòd illas partes omnes integit, ligat, & ſuſpendit. Si ergo dolor vel affectus vterum malè afficiat, iuuatur clyſteribus. Quòd ſi id à flatibus accidat, vel inflammatio ſit, vſurpetur clyſter ad colicum dolorem, & flatus diſcutiendos præſcriptus. Et ſi proprium vel ei accommodatum requirat, parare hoc non licebit.

Clyſter ad flatus vteri.

℞. mercur. arthem. matricar. ana M. j. flor. anth. ſtechad. chamo. ana p. j. apij petro. ana ʒ. iij. fiat decoctio in ℔ j. diſſ. benedictæ (ſi flatus diſcutiendi, & materia inteſtinorum euacuanda.) ℥. j. ß. Sin minùs euacuandum, hieræ tantund. olei nard. ʒ. iij.

Ad vlcus vteri.

SI verò dolor fuerit cum acrimonia vel eroſione, qualis ſentitur in carchinomate, vlcere corroſiuo, aut depaſcente, iniiciantur clyſteres, ſicut in dyſenteria, detergentes vel ſedantes dolorem dyſentericum:

vel iniectiones,quæ iniiciuntur in anum,in vterum iniicientur.

Ad ſcirrhum vteri emolliendum.

SI vteri ſcirrhus emolliendus ſit, clyſteres emollientes vel ſedantes dolorem, illi erunt vtiles,vel fiant ex malacticis, in oleo tenui & vino ſine ſale coctis, vt diutius remorentur.

℔. radic. altheæ quar.1. corti. rad.vlmi ʒ.2.mal.M.2. ſeminis lini, fœnugræc. ana ʒ.ß. fic. p. xx. ſeminis apij, petro. & biſmal. ana ʒ. 2. flor. chamom. melil. viol. & mal. hortenſi, vel aliarum, ſi reperiantur,ana p.1.fiat decoctio in aqua vel in iure inteſtinorum porci, ſi reperiatur, vel verueeis, vel iure pingui. Decoctioni adde pinguedinis porci,vel butyri recentis, vel ol.ℏb.ß. iniiciatur ℏb.ß.frequenter.

Alter emolliens.

℔. olei amygd dulc liliorum,& irini ana quar.1.vini dulcis,vel ſapæ ʒ.iiij.fiat clyſter, iniiciatur.

Axungia felis.

Axungia felis, vel ius felis mirum in modum emollit, aut parui porci, aut anatis, aut anſeris, aut anguillarum pinguium, vel mugilum, vel axungia illorum animalium ob partium tenuitatem & largam humiditatem. Medullæ etiam in vino diſſolutæ iniiciuntur ad emolliendum cum terebinthina: ſed potiſſimùm laudamus porci & hominis.Sunt etiam efficaciores omnibus aliis. Vitulina & ceruina ſupradicta ſequuntur. Styrax, calamin.aut opopan. ſi in multo oleo dulci diluantur, minùs hærent & vehementiſſimè emolliunt. Vinum dulce his clyſteribus additur,quia minùs ſiccat & magis emollit. Multò autem magis ſapa,ob dulcedinem & aeream ſubſtantiam,in qua ſita eſt dulcedo.

Porci & hominis.

Ad vrinæ retentionem.

IN retentione vrinæ clyſteres iniiciuntur, vt ſi ab inflammatione retineatur, qui ad inflammationē ſunt inſtituti.Si à calculo, qui ad calculum comminuendum, & ad craſſos ſuccos & grumos ſanguinis vſurpandi.

Ad aſcitem.

IDem clyſter, ſi auferatur oleum, in aſcite valet, cui addetur vrina pueri, vel ſi fermentum diſſoluatur,aut ſi quæ aquas trahunt,in decoctione ponantur. In aſcite clyſter

Digitized by Google

clyſter fiet ex herbis ſiccantibus, & aquas trahentibus. Quare neque emollientibus, neque relaxantibus in his erit vtendum. Fiet autem hoc modo.

℞. pariet. ped. columb. rutæ, foliorum ſambuci & ciclæ ana M. j. foliorum chamomil. vel braſſicæ marinæ, vel thymeleæ ana M. ß. aniſi, fœnic. ana ʒ. ß. apij petro. ana ʒ. j. florum anthos, geniſtæ ana p. j. azari ʒ iiij. fiat decoctio in aqua fontis, in ℔. j. diſſ. benedictæ ʒ. j. vrinæ pueri ʒ. ij. miſce, initiatur. In his autem ſal addi poteſt, quia exiccat, & facultatem expultricem irritat. Clyſteres hi robuſtis tantùm exhibendi ſunt, & qui hæmorrhoidas non patiuntur, quas ſolent hi clyſteres exaſperare, non autem debilibus, in quibus ventris fluxum excitarent, quo frequenter moriuntur. Quare in deſperatione, ne diffamentur optima remedia, experienda non ſunt. Adduntur etiam eiuſmodi clyſteribus in decoctione radices: & hoc modo parantur.

℞. rad. apij. petro. gramin. aſpar. rub. maior. pentaph. ana ʒ. ij. azari, iridis recen. ana ʒ. j. mercur. braſſicæ marinæ, rutæ, ciclæ, vel cucum ſylueſt. ana M. j. folior. geniſt. p. ij. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. vrinæ impubis ʒ. iij. benedictæ ʒ. ß. ſalis parùm, fiat clyſter.

Ad tympanitem.

IN tympanite clyſter diſſoluens flatus, & pituitam educens, qualis eſt ille coli, vel ſic.

℞. fol. rutæ M. j. aniſi, fœnic. carui, cymini, baccarum laur. ana ʒ. ß. flor. anthos, ſtechad. ana p. j. azari vel agarici ʒ. ß. fiat decoctio in ℔. j. diſſ. bened. ʒ. j. ol. rutac. vel anethi ʒ. 3. vini ʒ. 4. miſce. Idem in anaſarca valebit, addito ſale in magna quantitate.

Ad anaſarcam.

IN anaſarca autem clyſteres acres conueniunt, vt qui ad apoplexiam & ſoporoſos affectus. Hoc tamen differunt, quòd in clyſteribus hydropicorum oleum prætermittendum, vel rutaceum ponendum in parua quantitate. Proprius fiet hoc modo ex reſiccantibus, & pituitam incidentibus, & euacuantibus ſic,

℞. puleg. vtriuſque, calaminth. ſampſuci ana M. j. agarici in panno ligati ʒ. j. aniſi, fœnicu. ſeminis rutæ ana ʒ. ß. florum anth. ſtechad. ana p. j. fiat decoctio, in

℔.j. diſſ. muriæ. piſcium, vel vrinæ pueri ʒ. j. benedictæ ʒ.j. miſce, vel ſic.

℞. rad. enulæ campan. & irid. recentis ana ʒ. ij. azari ʒ. j. fœnic. carui. ſamſ. rutæ. pulegij, chamep. merc. ana M. i. ſeminis apij, petro. an. ʒ. ij. florum lauendulæ, geniſtæ an. p. j. fiat decoctio, in ℔. j. diſſ. benedictæ ʒ. ß. mellis roſ. colati ʒ. ij. ſalis communis ʒ iij. iniiciatur frequenter. Euacuat enim pituitam, diſcutit flatus, incidit, & attenuat, humorum craſſitiem, & inteſtina calfacit.

Ad coxendicum dolorem.

IN coxendico dolore clyſteres tales ſunt faciendi. Si pituita in cauſſa, vltimus eſt ob azari quãtitatem accommodatus, & prior ob muriam. Solebãt enim veteres muriam inijcere in coxendico dolore & vlceribus inteſtinorum depaſcentibus, vel trochiſcos cauſticos, vel chartam combuſtam. Verùm de his ſuo loco dicemus Ad coxendicum itaque dolorem debent præſcribi clyſteres ad materiæ aduſtionem. Fiunt etiam alij veluti ad concoctionem, vel calfactionem materiæ dolorem gignentis, & dolorem ſedantis. Quare illi clyſteres vſurpandi ſunt cum multo ol. calfaciente, attenuante, vel relaxante. Ex horum genere habetur oleum chamom. liliorum, de ſemine lini, & illa, quæ calidiora ſunt, vt oleum irinum, ruta, de ſpica, nardinum & ſimilia.

Ol. vtilia.

Forma clyſt.

℞. decoctionis præcedentis clyſt. ℔. j. in qua diſſ. benedictæ, vel hieræ, colocynthi ʒ. j. ol. aneth. vel ol. mucum (quod ob partium tenuitatẽ, vt de ſpica magis conuenit) ʒ. ij. miſ. fiat clyſter. Reſidentia autem huius decoctionis ſupra partem ponatur.

Aliud ad idem.

℞. puleg. vtriuſque, eryſimi, & iberidis ana M. j. ſeminis fœnug. rutæ. azari an. ʒ. j. flor. chamom. melil. ſampſuci & lauendulæ an. p. j. fiat decoctio, in ℔. j. infunde agarici trochiſcati ʒ. iiij. benedictæ ʒ. ß. ol. liliorum & amyg. an. ʒ. ij ol. de ſpica ʒ. ß. miſce. Omnia olea facta per ſublimationem ob tenuitatem cũ vino iuncta, huic affectui proſunt, vt ol. de thymo, de rore marino, de mẽta, de terebinthina. Primùm in decocto vel vino albo, vel vrina fiat clyſter. Ego ſolis iſtis clyſteribus breuiſſimo tempore hunc affectum curaui, ſine iberide, vel naſturtio, vel eryſimo.

Ad

Ad dolorem, qui æstate picrocholis accidit.

PArantur etiam clysteres ad dolorem, qui æstate picrocholis accidit: qui vt clysteribus acribus & calorificis augetur, sic temperatis dolorem sedantibus temperatur hoc modo.

℞. mal. bismal. ciclæ, mercu. ana M. j. quat. seminum frig. maiorum an. ʒ. ß. seminis lini ʒ. j. florum chamom. melil. viol. ana p. j. fiat decoctio in aqua hord. & in ℔. j. diss. mel. ros. colati ʒ. ij. diapru. soluti. vel ℈. de succo ros. ʒ. iij. vel cath. ʒ. j. olei viol. & chamom. an. ʒ. ij. misce, iniiciatur. Deinde additur quod dolorem calidum mitigare possit, vt ol. ros. & viol.

Ad nutriendum.

AD nutriendum, clysteres aliquando sunt ex vsu, cùm ægri ob imbecillitatem, ætatis, vel morbi, vel teneram ætatem cibum deuorare aut deuoratum retinere non possunt: vt in vomitione, & alio affectu ventriculi. Intestina namque concoquendi vim habent. Sunt enim ex eadem cum ventriculo substantia, & eundem situm habent. Quare alimenta, medicamenta alterare, & præparare possunt, à quibus per venas meseraicas hepar trahet, & inde sanguinem conficiet. Cùm autem imbecilliorem concoquendi vim habeat, necesse est ea, quæ iniiciuntur, facilioris esse concoctionis, & tenuium partium, quò facilius & citius trahantur à venis. Conueniens ergo materia talium clysterum in non febriente & capite dolentibus est vinum dilutum aquâ hordei. Item ius capi, cremor ptisanæ, lac recens mulsum. Si verò febricitat, decoctum pulli, capi, vel aqua decoctionis pulli vel capi cum pauco saccharo. Oua dissolura & tremula, saccharum in pauca quantitate ponendum, ne detergendo purget, neque sal eadem ratione, neque mel, neque oleum ne lubricet, inici debet, nec magna quantitas, ne altius conscendat. Nunquam id fieri debet nisi post reiecta excrementa, vel cùm dormiuerit, alioqui excrementa miscerentur, & inficeretur id quod iniiceretur. Ne igitur ad reiectionem concitetur, faciendum est, accepto clystere vt superdormiat. Nam sic melius retinebunt ac concoquent. Si verò post assumptionem, aliquam quantitatem velit reddere, non

Intestina vim concoquendi habent.

Conuenien. materia.

Tempus.

Digitized by Google

est impediendum. Parabitur autem hoc modo ex supradictis clyster.

Formula clysteris. ℞. aquæ distillationis capi, vel decoctionis ℔.j.ß. vel ℔.j. sacchari ros. ʒ.ß. misce, iniiciatur. Vel

℞. lactis vaccæ ℔.j. ß. mel. ʒ.iij. iniiciatur.

℞. decoctionis hordei mundati in cremorẽ conuersi ℔.j.ß. vini qr.j. misce, iniiciatur. Vinum addendum est ad distribuendum cremorẽ hordei, túneque augẽda est ipsius vini quantitas pro crassitudine cremoris. Vel

℞. decoctionis pulli vel hordei perfectè decocti ℔.j. ß. vitellorũ ouorum num. iij. vini ʒ. iij. misce, capiat vt priùs admonui. hi clysteres ægrotos optimè nutriunt.

Ad appetentiam deperditam à satietate humore pituitoso.

QVibus appetentia deperdita est ob ventriculi satietatem & intestinorum, valent clysteres attrahentes & laxantes pituitam. Est autem pituita dulcis, quæ si in ventriculo vel intestinis sit, satietatem inducit maximam. Quare vomitu, si in ventriculo, vel in medicamento purgante, vel clystere euacuanda erit. Hoc modo fit ad pituitam vacuandam.

℞. mercu. ciclæ an. M. j. agarici in panno ligati ʒ.j. florum chamom. p. j. fiat decoctio in aqua hordei, vel vrina pueri, & in ℔.j. diss. benedictæ ʒ.ij. muriæ ʒ.j. misce, capiat manè. Si verò appetentia deiecta fuerit, ob satietatem vel retentionem excrementorum, vtilis erit illa iniectio: in aliis casibus parùm prodest.

Ad prouocationem mensium.

AD prouocationem mensium clysteres parati ad retentionem vrinæ à crassis humoribus accommodari possunt, quibus addere possumus, vel benedictæ, vel hieræ maiorem quantitatem, vel confectionem agarici.

Ad hæmorrhoidas irritandas.

AD hæmorrhoidarum irritationem fiat decoctio ex acoro, aristolochia, cucumere agresti, carpis, & cum sale sine oleo iniiciatur, vel cum hiera, vel cum felle bubulo, vel porci, hæc enim sanguinem mouent.

De iniectionibus in vterum, vesicam, & aures.

FIunt etiam iniectiones in alias cauitates, veluti in vterum, vesicam, aures, & sinus. Omnes autem hæ inic-

Digitized by Google

iectiones fiunt ad deterſionem & euacuationem excrementorum, deſiccationem caloſitatis. Eroſionem, ad carnis regenerationem, & conſolidationem vlcerum veteri. Eas autem tales fieri oportet, quales in dyſenteria fieri præcepimus: hac tamen aduerſione adhibita, vt ſi pars aliqua medicamenta determinata habeat, aut propter eius functionem, aut propter temperamentum, aut aliam quampiam occaſionem, ea clyſteribus iam præſcriptis adiungamus, vt vterinis iniectionibus matricariam arthemiſ. tanacetum, aut propter exactum partis ſenſum, vt in mammis, & ſimilibus etiam, quæ deſiecãt ſine morſu, aut detergunt, eligimus, aut aliquid adiungimus, quòd aliorum medicamentorum morſum frangat, vt Dioſc. ferè ſemper medicamentis aurium vel roſaceum, vel opium adiungit.

Quorſum fiant in vterum iniectiones & quibus parentur.

IN vterum fiunt iniectiones ad menſium prouocationem, quæ ex detergentibus medicamentis fiunt, qualia ſunt amara, acria, nitroſa, non aſtringentia, & ex radic. aperiẽtibus, ſeminibus, floribus, & odoratis in hunc modum.

℞. quinque radic. aperitiuarum, & rubiæ maior. aha ʒ.ij. radicum eryng. & ciclaminis, iuniperi an. ʒ. iij. matric. ſabinæ, mercur. ana M. j. cinamomi tenuis, ſpicæ vtriuſque (propter odorem ſuauem quo vterus gaudet) azari ana ʒ.ij. ſeminis nigellæ ʒ.ß. fiat decoctio in aqua & vino albo, vel in vino, & oleo chamom. Ex collatura fiat iniectio per metrenchitam.

Poteſt etiam fieri ex ſuccis herbarum, vel radicibus prædictis extrahendo ſuccum cum vino albo. Commodiùs fuerit ei decoctioni vteri ad defenſionem addere lupinorum, & corticum fabarum an. M. j. ſi pituitoſa fuerit mulier.

Ad deterſionem vteri & vlceris poſt fœtum mortuum.

AD deterſionem vlceris, vel excrementorum vteri retentorum, vel ſecundinæ putreſcentis, vel poſt mortuum fœtum retentum fiunt iniectiones. Quare cùm ad excrementa vteri pituitoſa detergenda paranda ſit, decoctio facienda eſt, quales ſunt clyſteres detergen-

Digitized by Google

tes,& clyſter ad Aſcitẽ præſcriptus, & quæ fiunt ex huiuſmodi medicamentis laxantibus diſſolutis in eadem decoctione : fiunt autem ſine oleo & ſale, necitiùs cogantur expellere:ſed ex aqua , vino, vel lixiuio facto ex corticum fabarum farina : illúdque ixiuium debet eſſe debile.Nam è corticibus, vel caulibus fabarum tantum deterget,vt exulceret,& tãtum ſiccat vt oſſa ſpolíet: vel ex cinęribus ſarmẽtorum in valde humidis. Quòd ſi ſerofi humores,vel acres ſint abluendi , iniectiones fient quales in dyſenteria fieri diximus, nempe ex hordei decocto,ſaccharo vel melle roſato.Succus enim roſarum diſſolutus in aqua ciſternæ , vel hydromelite deterget. Vrina etiam pueri impubis diluta aqua, ſeri vicẽs gerit. Decoctio leguminum idem pręſtat,quod etiam faciendum eſt in vlcere veteri: conſideranda vlceris natura , & ſymptomatis,quę vlcera comitantur.Nam ſi vlcus ſordidum ſit,qualia ſunt ferè omnia,ſine magno tamẽ dolore,& ſanguinis fluxu iniicienda ſunt, quæ fortiter detergunt , veluti quæ ex amaris & nitroſis parantur , in quorum numero eſt decoctum lupinorũ, fabarũ, marrubij,radix ciclaminis,vel ariſtolochiæ, vel ex herbis amaris,vt ex decocto abſynthij, marrubij,abrotani,arthemiſ.vel ex floribus centau.minoris,roſarum ſic. In illis autem iniectionibus diſſoluuntur, mel aut vnguentum ægyptiacum, aut apoſtolorum , quando magna eſt putrefactio. Sin vlcus cum dolore ſit , quæ detergunt ſine morſu negligemus, adiungemúſque quandam dolorem mitigantia. Exempli gratia,cum decocto hordei mundati,cum ſucco plantaginis vel ſolani,vel albumine ouorum cum pauco ſacch.vel ſyr.de roſis ſiccis.Si cum fluxu ſanguinis primùm aſtringentia frigida, quæ fluxum ſanguinis ſiſtunt,iniicimus , veluti ſuccum plantag. polygoni,burſæ paſtor. cum bolo armeno , ſanguine draconis,aliiſque aſtringentibus. Deinde quæ ſiccando leniter detergunt,eligimus,vt

Detergentia.

Succus roſ.

Vrina pueri.

Fortiter detergentia.

Sine morſu deter.

Aſtringẽtia.

℞. fol. plantag agrimon. ceterach.myrthi , lentiſci vel ſummitatum pyrorum ſylueſtrium, vel rubi an.M.j. fiat decoctio in aqua fontis , vel extinctionis plumbi, & in collatura diſſolue ſacchar. rub.& mel. roſ. collati vel ſyr.de roſ ſiccis ʒ. iij.pro lib.miſce,fiat iniectio.

Fiunt

Fiunt etiam iniectiones ex ſuccis & aquis diſtillatis prædictarum herbarum cum ſero lactis, aut lacte calybeato,ad deſiccandum.Ad eaſdem intentiones ſiunt etiam iniectiones in doloribus vteri, quales dictæ ſunt in dolóribus inteſtinorum,cum ſine vlcere ſunt. Iniiciuntur autem magna ex parte cum oleo,veluti amyg.dulc. aut amar.maxime cum ſedare dolorem,& meatus aperire volumus.Sin cũ vlcere ſit dolor, ol. cum vitellis ouorum : Sin autem ex flatibus , fiat decoctio ex ſeminibus carminatiuis, & herbis leuiter laxantibus, & detergentibus,& iniiciatur.

Ad ſcirrhos vteri & ſimiles affectus.

INiiciuntur medicamenta in vterum induratum ſcirrho,aut propter eius denſitatem, aut acrimoniam excrementorum,vt emolliant,fiúntque ex oleis & vino,& axungiis liquefactis, quando iniicienda ſunt in colum vteri , vel decoctionibus malacticorum medicamentorum. Olea erunt amygd. dulc. & amararum,& alia olea ſpiſſa odoratis adiicienda præſcriptis à Dioſc. Qualia ſunt vnguenta de croco,anethinum, narciſſum, iriuum, amaracinum, nardinum. Quæ quia non reperiuntur parata , oleis ſimplicibus ſupradictis radices irid. & narciſſi,vel aliqui ſtyracis, bdellij addimus. Decoctiones autem fiunt ex herbis emollientibus, quibuſdam ſeminibus odoratis, vel herbis additis,vt

℞.radic.biſmal.& liliorum ana ℥. iiij. puleg. vel origani,vel arthemiſ. M. ß. ſeminis lini,& fœnugr. ana ℥. j. florum chamo. viol. ſ Nam propter caliditatem , vel humiditatem rarefaciunt,& laxant partem calidis additis)melil.ana M.j.fiat decoctio in iure pingui inteſtinorum,vel in aqua,& vino albo dulci,non aſtringente, aut ſapa,fiat iniectio. In ſumma in vuluam,& ſinus poſſunt iniici quæcunque morbus poſtulat, diluta in liquidis, vel oleis, partibus,aut affectibus,aut ſymptomati accõmodatis.

Ad ſuffocationem & deſcenſum vteri.

QVòd ſi cum duritie vterus ſurſum feratur, & ſuffocationem faciat,obduratæ lachrymæ,vt ſtyrax, & bdellium,iniici poſſunt. Si verò deorſum præcipitetur, galbanum recens,opopanax,aſſa fœtida , & ſagapenum

Digitized by Google

erunt ex vſu. Quæ ſi recentes ſunt, emolliunt, antiquæ verò digerunt. Recentibus verò ſimiles redduntur, ſi in oleo amygd. dulc. vel violarum diluantur, vt

℞. galbani & opopanac. ana ʒ. j. ol. amygdal. dulc. & viol. ana ʒ. ß. vini albi dulcis, vel ſapæ q. ſ. macerentur in ſapa, vel vino per noctem, deinde liqueſiãt, & colentur, rurſus liqueſcant in oleis & iniiciantur. Alioqui ob lentorem & viſciditatem difficilè iniiciuntur. Cæterùm hîc vinũ pro aceto ponitur, quòd in aliis partibus apponeretur: ſed quia vtero aduerſatur, prætermittendũ eſt, & eius loco vino dulci, quod ſiccat minùs & magis emollit, vtendum. Idem faciendum de ſtyrace, & bdellio in ſuffocatione vteri, & menſium prouocatione.

Conſtringens & ſiccans. Quòd ſi conſtringendus ſit vterus, aut vlcus exiccandum, ſequenti decoctione fieri poterit.

℞. radic. biſtortæ (quæ maximè conuenit vtero: eſt enim aſtringens) q. j. cortic. mali granati, balauſtiorum, myrtil. ana ʒ. j. hippur. fol. ſumach, & lentiſci ana M. ß. feminis viol. & plantag. ana ʒ. ß. florum roſ. ſiccarum p. j. fiat decoctio: in aqua ciſternæ vel ferrata. Diſſolue aluminis q. j. fiat iniectio.

Iniectiones in ſinus ad carnium generationem.

EAſdem decoctiones in ſinus iniicimus ad deterſionem primùm, addito melle roſ. vt q. j. pro ℔. j. Deinde ad exiccationem ſine melle. Quandoque cum reſiccantibus, deterſione iam facta, addimus myrrham, corticem thuris, radicem panacis, vel irinum, vel alia

Sarcotica. ſarcotica ad carnis generationem, indicatione ſumpta à parte, quæ magis vel minùs ſiccari debet.

Ad callum.

IN fiſtulas verò ad callum iniicimus lixiuium propter medicamentorum nitroſitatem, in quibus decoquantur callum minuentia, vt radix veratri, aut vnguenta erodentia diſſoluimus. quale eſt ægyptiacum, Apoſtolorum, & ea, quæ ex ærugine æris parantur.

Callũ minuen.

Ad doloris ſedationem.

AD ſedationem autem doloris poſſunt iniici olea & alia anodyna, quæ non ſunt ipſi vlceri inimica, vt rolarum, omphac. cydoniorum hypericonis, myrthi &

Olea vlceri amica.

vitel-

vitellorum ouorum, & amygdalarum. Vel si repellendum sit, astringentia, vt ros. omphac. & myrthi.

Ad vlcera in vesica.

AD curationem vlceris vesicæ vel coli vesicæ, similes fiunt iniectiones. Primùm enim oportet detergentibus sine morsu vti, quales sunt iniectiones, quas ad dysenteriam præscripsimus, nempe ex decocto hordei, ex lacte, nisi vlcus sit fœtidum, & depascens. Tunc enim vtile est in iniectionibus dissoluere aliquid ægyptiaci, quod cum mordicatione deterget: postea vbi vsi sumus vnguentis suprà dictis, sedare dolorem anodynis debemus, quale est quod paratur albumine oui, & aqua ros. simul agitatis. Serum lactis, decoctum hord. mundati cum capitibus papaueris, aut pauca quantitate radicis mandragoræ, aut additis trohiscis ex opio, quales sunt trochisc. alchechangi Ras. cùm opio dissoluti in cote. Narcotica autem ista nunquam adhibenda sunt, quando aut pus, aut aliquid aliud à parte affecta expellendum, aut detergendum est, sed duntaxat cùm volumus constringere, aut sensum partis minuere, ne scilicet medicamenta nimium acria sentiat. Iniectiones verò ad vlcera resiccanda fieri debent ex resiccantibus cum pauca astrictione. Nam nimium astringentia vrinam retinent, quæ retenta multùm torquet. Vrina siquidem acris, & mordax cùm per angustum meatum descendit, maiorem excitat dolorem, quàm si per partem laxam demittatur. Hanc itaque vnam arbitror ex causis, cur vesica exulcerata dolorem non sentiat. Mentula verò etiam sine vlcere acerrimum dolorem sentiet ex pure vel pituita reddita vnà cum ipsa vrina. Parabitur autem efficacissima iniectio ad vlcus vesicæ hoc modo.

Ægyptiacum.

Anodyna.

Narcotica quando vtendum.

Cur vesica nõ sentit.

℞. rad. consolid. maioris ℥. j. quæ huic affectui conuenit, quoniam consolidat, & mucilaginem quandam habet necessariam, vt medicamentum parti adhæreat, & partis asperitatem leniat, quemadmodum in vlceribus intestinorum semum ad eundem affectum addere solemus (caudæ equinæ, fol. plantag. ceterach.) multùm enim exiccat, vt pilosella, quæ potest addi; & herniaria, & polygonum, ana M. j. vel ß. florum ros. p. j. hyperic. p. ß. (Hypericum enim confert maximè calcu-

Digitized by Google

Hyperici. lo,& cicatrici vlceris veſicæ:quia & calculum comminuit,& vlcus conſolidat)fiat decoctio in aqua hord. vel extinctionis plumbi,aut ferri,fiat iniectio. Vel aquis diſtillatis,vt rhapontici, roſ. vel plantag. vel hipur. Adidem valet litharg.pulueritatum & diu decoctum & per philtrum tranſmiſſum, iniectum vt priùs, & lac virginale. Apponi etiam poſſunt quæcunque neruos conſolidare creduntur : Pars enim magis neruoſa eſt, quàm carnoſa:ob id radix narciſſi,propter mucilaginem,cauda equina,polyg.fœmina,& quæcunque neruos conſolidare creduntur,huic affectui maximè conferunt. Pra-

Error. ctici ſolent trochiſcos iniicere, qui ſupra partem vlceratam adhærentes,ſolent dolorem excitare. Quare ſatius erit talia medicamenta decoqui, aut infundi : poſtea verò diligenter per philtrum tranſmitti, ne pars aliqua maneat aſpera : Aut trochiſcos illos in cote, aut ſupra marmor comminui diu, collyriorum more, vt pictores ſuos colores comminuere ſolent, quos antiqui in ſuis collyriis faciendis imitati ſunt. Cortex mali punici, & pinearum decoctum inſignem vim reſiccandi habent.

De iniectionibus in aures.

INiectiones in aures aut fiunt propter inflammationes, aut vlcera detergenda, aut dolores, aut ſibilos, aut ſurditatem. Quare propter inflammationem ſucci herbarum repellentium commodè iniiciuntur, aut earum decoctum ad refrigerandum & repellendum. Succi autem purificati facta reſidentia,aut colati efficaciores ſunt. Quòd ſi cum roſ.iniiciantur, magis ſedabunt dolorem. Ad doloris ſedationem etiam iniiciatur lac recens mulſum, vel decoctum mandragoræ cum pauco croco,aut oleo violaceo, per ſe, vel cum pauco croco,aut opio. In declinatione autem & poſt vſum narcoticorum admiſcetur caſtoreum. Si ſomnus conciliandus,non eſt vtendum caſtoreo: quia calidum & ſiccum nocet:ſed croco,quia vaporoſus,vel ſtyrace, vel aliis repellentibus. Idque intelligendum ad opium caſtigandum. In declinatione verò iniiciantur ol. ex vino, in quibus decoquitur origanum, puleg. calaminth. ruta, ſpondyl. & ſimiles herbæ, quæ quamuis calidæ ſint, in

decli-

Digitized by Google

declinatione tamen adhibendæ ſunt, ad abſumptionem materiæ, etiamſi in principio fuerit calida.

Ad ſibilum & aurium dolorem.

SImilis ſit iniectio in aurem propter dolorem à frigido humore & ſibilo, addito pauco aceto, aut ſeminibus flatus diſcutientibus, vt eſt cyminum, ſeſelli, ſemen porri, aut ſuccus. Eſt enim huic parti valde accommodatus. Præterea à doloribus, vlceribus, & aliis affectibus, in quibus detergere optimum, maximè conuenit. Quòd ſi auris oppoſita alteri fricetur allio, dolor ſedabitur, quia materia inflammationis auris eſt humor frigidus. Id enim euenit in aurium doloribus. Succus porri præſens eſt remedium ad dolorem aurium à flatu, à materia craſſa, vt ait Dioſc. lib. 2. *Succus porri.*

Ad aurium ſurditatem.

SVrditates fiunt ob diuerſas cauſſas. Nam aliquando ſurditas ex pure retento oritur circa eam partem. Interdum à flatibus, aut materia collecta circa hanc partem. Interdum ob cicatricem obductam in ea parte. Idcò ex diuerſis iniectio conſtitui poteſt. Si autem à craſſis humoribus & ſibilis fiat ſurditas, iniectiones ſupradictæ fient, quæ ad declinationem inflammationum inſtitutæ fuerunt, addito raphani ſucco, vel melle ſquillitico, vel aceto ſimplici, vel diuretico, vel ſambucino.

Ad cicatricem.

SI à cicatrice fiat ſurditas, difficillimè curatur, quia cicatrix auferri non poteſt, quemadmodum & quæ à ruptura tympani fit, nunquam curatur, quoniam cicatrix nunquam tolli poteſt.

A pure.

SI à pure collecto fiat, oxymellite, omphacio, & melle, œnomelli te, ſucco centaurij minoris, ſucco porri, ſucco ariſtolochiæ, melle ſquillitico diligentiſſimè pars eſt detergenda: reſiccando verò tandem ex ſuffumigiis & iniectionibus, quæ fiunt ex vino & aceto, modò non ſit vlcus, in quo decocta ſit ſcoria, aut litharginum, aut tuthia, aut herbæ, aut radic. quę inſigniter exiccant. Quippe cùm pars ſuapte natura ſicca ſit, medicamenta ſiccioria poſtulat. Surditas autem à cauſſa occulta curatur potiſſimùm iniectione facta ex decoctione

corticis & foliorum fraxini mediani, occulta quadam proprietate: radix veratri nigri in vino, & oleo amygd. amar. aut oleo multũ reſiccante, vt rutaceo & ſimilibus. Iniectiones autem ad vermes aurium tales fiunt, quales ſuperiùs deſcripſimus, vel quæ ad deterſionem vlcerum accommoda ſunt, & præcipuè quæ quandam amaritudinem habent, vt ſuccus aristolochiæ, vel abſynthij.

Ad ſinus iniectiones.

INiiciuntur poſt calli eroſionem iniectiones, quæ parantur ex detergentibus leuiter, & ex decocto hordei, vel in vino mellito, vel vino tantùm, vel in aqua vitæ, in quibus vnguenta ſarcotica diſſoluuntur, vel ſimplicia in tenues partes comminuta ad carnis generationem, vt myrrha thus, cortex thuris, panax, aloë, ſarcocolla, iris florentię hyperic. vel centaurium minus in parua quantitate, & corporibus vel partibus in quibus detergere oportet. Non conſolida, radix narciſſi, hippuris, ſyderitis, & ſimilia. Vnguenta diſſoluuntur, baſilicum magnum, vnguentum aureum, emplaſtrum diuinum, & quę è ſimplicibus ſupradictis parantur. Ad cicatricem inducendam ſi intus ſit vlcus, neque pituita lenta & craſſa, iniectiones ſiccio res, & frigidiores, vt ex corticibus, balauſtiis, malis punicis, & aliis ſupra dictis fortioribus additis mineralibus, vt ceruſa, litharg. tuthia, cadmia, ſcoria ferri. Cum iniectionibus etiam enumerari poſſunt ea remedia, quæ gargariſmata dicũtur, & errhina liquida.

Sarcotica.

Sarcotica vnguenta.

De gargariſmatis.

INſtituuntur gargariſmata ex diuerſis rebus pro ratione diuerſa affectuum. Fiunt itaque ad principium inflammationis oris & palati gargariſmata repellentia ex aqua, & aceto & vino malorum granatorum acidorum, ſucco cotoneorum, ſucco mororum, aut pirorum agreſtiũ ex aquis diſtillatis refrigerantibus & reſiccantibus, vt aqua roſarum, plantaginis, caprifolij, peculi roſ. myrtill. & ſimilium. Ex decocto earum herbarum aut fructuum aut ſeminum, quæ neque ingratum odorem habeant, aut ſaporem, aut venenoſam quandam qualitatem, veluti ex pomis, piris, prunis acidis, ſorbis, cornis, cotoneis malis, vuis immaturis, & ſummitatibus rubi, lentiſci, myrthi, mali granati, vel punici, ſummita

Digitized by Google

mitatibus vitis, ceterach, plantaginis, piloſellę, quæ in vino decocta citiſſimè oris vlcera, & inflammationes curat, liguſtri, citri, & ſimilium: Ex floribus roſ. ſummitatibus berberis: Ex ſeminib. frig. minorib. & eorum decoctionib. circa finem autem decoctionis addimus aceti parum. Addi poſſunt & cort. mali gran. balauſt. citrini: ſed linguam denigrant, niſi illud decoctum clarificetur, ſed clarificando magnam partem virium amittit. Efficaciora & gratiora ſunt, quæ parantur, præ cæteris, ex fructuum ſuccis & pauco aceto, quibus additur ſyr. de roſ. ficeis & myrth. & cotoneorum. Interdum repellendum & leuiter detergendum eſt, quia à partibus inflammatis ſemper aliquid reſudat, quod eſt detergendum leuiter. Conueniunt igitur hordei decoctum vel mel. roſ. In declinatione aut detergendum, & reſoluendum. Conueniunt ergo herbæ detergentes & digerentes.

Gargariſmata ad oris inflammationem.

℞ Hyſſ. vel ſatureiæ, vel origa. M. j. Nam hæ omnes nec ſapore nec odore ſunt ingratæ, quibus addere poterimus flor. anth. & ſtecha. ana p. j. glyc. raſ. ʒ. j. paſſ. fic. ana pa. xx. fiat decoctio in aqua hord. integri, & in lib. j. ß. aut lib. ij. ʒ. diſſ. mel. roſ. collati ʒ. iiij. Præſcribenda eſt autem horum medicamentorum magna quantitas, quandoquidem nimia collutione multum medicamenti abſumitur. Hic autem medicamenta præcedunt ſimpliciora gratiora, vt quæ ex aceto, vel fructus alicuius acidi ſucco parantur hoc modo.

℞. aceti communis vel roſ. ʒ. iiij. aquę ciſternæ lib. ß. miſce, fiat gargariſma: facilè paratur. Itaque parantur ex ſucco cydoniorum, vel malorum granatorum non recentium, ſed diu ſeruatorum, quibus aquæ aliquã quantitatem addimus, ad augendam molem medicamenti, & temperandam aciditatem, & ad partium calidarum extinctionem. Nam vt in aceto, ita in omphacino, aliiſque ſuccis veſtigium aliquod caloris reperitur, ex quadam veluti imperfecta putredine. Quòd ſi quis gratiora palato velit adiungere, addat ſaccha. roſ. pauca quantitate. Sapor enim ille dulcis aſtrictionem minuit. Ex paratu facilibus ſunt gargariſmata repellentia ex aquis antea enumeratis hoc modo.

corticis & foliorum fraxini mediani, occulta quadam proprietate: radix veratri nigri in vino, & oleo amygd. amar. aut oleo multũ reſiccante, vt rutaceo & ſimilibus. Iniectiones autem ad vermes aurium tales fiunt, quales ſuperiùs deſcripſimus, vel quæ ad deterſionem vlcerum accommoda ſunt, & præcipuè quæ quandam amaritudinem habent, vt ſuccus aristolochiæ, vel abſynthij.

Ad ſinus iniectiones.

INiiciuntur poſt callí eroſionem iniectiones, quæ parantur ex detergentibus leuiter, & ex decocto hordei, vel in vino mellito, vel vino tantùm, vel in aqua vitæ, in quibus vnguenta ſarcotica diſſoluuntur, vel ſimplicia in tenues partes comminuta ad carnis generationem, vt myrrha, thus, cortex thuris, panax, aloë, ſarcocolla, iris florentię hyperic. vel centaurium minus in parua quantitate, & corporibus vel partibus in quibus detergere oportet. Non conſolida, radix narciſſi, hippuris, ſyderitis, & ſimilia. Vnguenta diſſoluuntur, baſilicum magnum, vnguentum aureum, emplaſtrum diuinum, & quę è ſimplicibus ſupradictis parantur. Ad cicatricem inducendam ſi intus ſit vlcus, neque pituita lenta & craſſa, iniectiones ſiccriores, & frigidiores, vt ex corticibus, balauſtiis, malis punicis, & aliis ſupra dictis fortioribus additis mineralibus, vt ceruſa, litharg. tuthia, cadmia, ſcoria ferri. Cum iniectionibus etiam enumerari poſſunt ea remedia, quæ gargariſmata dicũtur, & errhina liquida.

Sarcotica.

Sarcotica vnguenta.

De gargariſmatis.

INſtituuntur gargariſmata ex diuerſis rebus pro ratione diuerſa affectuum. Fiunt itaque ad principium inflammationis oris & palati gargariſmata repellentia ex aqua, & aceto & vino malorum granatorum acidorum, ſucco cotoneorum, ſucco mororum, aut pirorum agreſtiũ ex aquis diſtillatis refrigerantibus & reſiccantibus, vt aqua roſarum, plantaginis, caprifolij, peculi roſ. myrtill. & ſimilium. Ex decocto earum herbarum aut fructuum aut ſeminum, quæ neque ingratum odorem habeant, aut ſaporem, aut venenoſam quandam qualitatem, veluti ex pomis, piris, prunis acidis, ſorbis, cornis, cotoneis malis, vuis immaturis, & ſummitatibus rubi, lentiſci, myrthi, mali granati, vel punici, ſummita

Digitized by Google

mitatibus vitis, ceterach, plantaginis, piloſellę, quæ in vino decocta citiſſimè oris vlcera, & inflammationes curat, liguſtri, citri, & ſimilium: Ex floribus roſ. ſummitatibus berberis: Ex ſeminib. frig. minorib. & eorum decoctionib. circa finem autem decoctionis addimus aceti parum. Addi poſſunt & cortex mali gran. balauſt. citrini: ſed linguam denigrant, niſi illud decoctum clarificetur, ſed clarificando magnam partem virium amittit. Efficaciora & gratiora ſunt, quæ parantur, præ cæteris, ex fructuum ſuccis & pauco aceto, quibus additur ſyr. de roſ. ſiccis & myrth. & cotoncorum. Interdum repellendum & leuiter detergendum eſt, quia à partibus inflammatis ſemper aliquid reſudat, quod eſt detergendum leuiter. Conueniunt igitur hordei decoctum vel mel. roſ. In declinatione aut detergendum, & reſoluendum. Conueniunt ergo herbæ detergentes & digerentes.

Gargariſmata ad oris inflammationem.

℞ Hyſſ. vel ſatureiæ, vel origa. M. j. Nam hæ omnes nec ſapore nec odore ſunt ingratæ, quibus addere poterimus flor. anth. & ſtecha. ana p. j. glyc. raſ. ʒ. j. paſſ. fic. ana pa. xx. fiat decoctio in aqua hord. integri, & in lib. j. ß. aut lib. ij. ʒ. diſſ. mel. roſ. collati ʒ. iiij. Præſcribenda eſt autem horum medicamentorum magna quantitas, quandoquidem nimia collutione multum medicamenti abſtergitur. Hic autem medicamenta præcedunt ſimpliciora gratiora, vt quæ ex aceto, vel fructus alicuius acidi ſucco parantur hoc modo.

℞. aceti communis vel roſ. ʒ. iiij. aquę ciſternæ lib. ß. miſce, fiat gargariſma: facilè paratur. Itaque parantur ex ſucco cydoniorum, vel malorum granatorum non recentium, ſed diu ſeruatorum, quibus aquæ aliquã quantitatem addimus, ad augendam molem medicamenti, & temperandam aciditatem, & ad partium calidarum extinctionem. Nam vt in aceto, ita in omphacino, aliiſque ſuccis veſtigium aliquod caloris reperitur, ex quadam veluti imperfecta putredine. Quòd ſi quis gratiora palato velit adiungere, addat ſaccha. roſ. pauca quantitate. Sapor enim ille dulcis aſtrictionem minuit. Ex paratu facilibus ſunt gargariſmata repellentia ex aquis antea enumeratis hoc modo.

℞. aquæ peculi roſ, vel plantag. vel capri folij qr.j. aceti roſ. parum, miſce, fiat gargariſma. Fiunt ex decoctione fructuum, vel florum vel herbarum: verùm, quæ ex fructibus parantur, gratiora ſunt, minuſque amara. Nam fructus terè omnes immaturi, auſteram, & aſtringentem habent facultatem, cùm vel acidi, vel acerbi ſint. Fiunt autem hoc modo.

Gargariſmata ad eadem ex fructibus.

℞. Ceraſorum acidorum vel immaturorum leuiter contuſorum ana M. ij. coquantur in aqua ciſternæ cum pauco aceto. In colatura addatur aceti parũ, fiat garga. Eodem modo fit ex pomis, pyris, cornis, & aliis ſupradictis. Si autem deſunt ex ſuccis eorundem fructuum, vel ſyr. ſeruatis, tum etiam ex ſummitatibus arborum & fructuum. Solent enim magis reſiccare & repellere.

℞. ſummitatum rubi, vel myrthi, vel vitis, vel pyri agreſt. M. j. piloſellæ, ceterach. plantag. ana M. j. ß. roſ. rub. p. j. (Roſæ enim ponuntur propter odorem, & propter aſtringentem vim, quandoquidem hæc omnia medicam. gratum odorẽ habere oportet, aut omnino nullum, at vſui apta ſint) fiat decoctio in aqua pluuiali. (Ea enim cùm ſit tenuium partium, efficacior eſt reliquis) & in ℔ j. ß. diſſ. ſaccha. qr. j. vel ſyr. roſ. vel mellis roſ. aut diamoronis, propterea quòd digerit ob mel miſtum, maximè quando à repellentibus ad digerentia tranſire volumus. Tunc enim aut ſapam, aut mel ſiue ſaccharum adiicimus, aut quantitatem dulcium augemus.

Detergentia gargariſmata.

DEtergentia gargariſmata fiunt aut ad deterſionem dentium, aut ad eoſdem dealbandos, aut vlceris deterſionem, aut eius, quod in ſummitate tracheæ arteriæ collectum eſt, extractionem, aut quod ab inflammata parte excidat, aut ad dolorem dentium.

Ad dentium conſeruationem à putredine.

AD dentium conſeruationem, ſiue deterſionem fiũt gargariſmata, ſeu ſi mauis, collutiones determinatæ ex multùm reſiccantibus, ex aceto ſcillitico, aut ex diſtillatione ſaluiæ, ex roremarino, ſale & vino, ſi detergendi & dealbandi ſint. Talis enim collutio, & conſeruat, & mirum in modum dentes dealbat.

Ad

Ad dentium dolorem.

AD dentium dolores fiunt duobus modis gargarismata, nempe à dolore, qui ab incipiente fit defluxione, & eo qui fit defluxione iam facta. Ad dolorem itaque qui fit ab incipiente defluxione, parari debent ex astringentibus nullo, aut minimo calore præditis, veluti è radice pentaphilli, hedera, nucibus cupressi, vel gallis in aceto, aut vino stytico coctis hoc modo.

Ad dolorem dentium à fluxione incipiente.

℞. Radic. pentaphil. ʒ. ij. hederæ M. j. radic. cyperi, nucum cupressi ana ʒ. ß. fiat decoctio in aqua, & aceto, quod quidem gargarism. retinendum est in ore. Ad dolorem autem à defluxione iam facta, augeatur dosis calidorum vel discutientium eam defluxionem, quæ in gingiuas recepta est.

℞. pyretri ʒ. ß. rad. quinque folij ʒ. j. caryoph. de cubeb. ana ʒ. ij. & piperis longi ʒ. ij. hederæ M. ij. fiat decoctio in vino astringente, & aqua, hacque decoctione vt priore, est vtendum.

Ad oris vlcera exsiccanda.

AD exiccanda oris vlcera fiunt collutiones ex herbis, & fructibus refrigerantibus, & exiccantibus, in quibus dissoluimus alumin. ʒ. j. vel ʒ. ij. vini albi parùm loco aceti.

Ad oris fœtorem.

AD oris fœtorem fiunt collutiones, vt priùs, ex detergentibus, & odoratis, deinde ex odoratis, & resiccantibus tantùm hoc modo.

℞. hordei integri torrefacti p. j. rosa. p. ß. corticis citri ʒ. j. ß. caryoph. cinamomi crassi ana ʒ. iij. fiat decoctio in aqua cisternæ, ex qua, & pauco aceto colluatur os. Vel,

℞. radic. cyperi ʒ. j. ros. rub. p. j. sandali citrini, & cinamomi an. ʒ. ij. fiat decoctio in aqua cisternæ, vel aqua chalybeata, colluatur os. Vel ex aquis distillatis odoriferis aliquot granis mosci 1. 8. Vt

℞. aquarum myrthi, ros. ana ʒ. ij. aquæ ex floribus genistæ vel citri ʒ. ß. mosci vel ambræ gr. vj. salis parùm. Quòd si ditiori paretur gargarisma, maior portio mosci, vel ambræ poterit dari.

Ad recrementa, quæ ex parte inflammata resudant.

AD ea verò excrementa, quæ ex parte inflammata resudant, supradictis vtendum, nempe sapa, melle, cum decocto hordei vel fabarum, vel lentium, aut aliorum detergentium.

Ad detersionem pituitæ, quæ partibus oris adhæret.

Herbæ incidentes.

AD pituitam viscosam & lentam detergendam, quæ partibus magis adhæret, herbas aliquot incidentes decocto addemus, veluti hyssop. origan. glyc. & similia. In collatura verò addemus mel squilliticum, aut oxymel aut ex syr. detergentibus aliquem, vt est syr. de glyc. de prassio, de stechade; qui potenter incidit, eadem proportione, qua de aliis suprà dictum est, videlicet pro lib. j. decoctionis adduntur ʒ. iij. syr. aut mellis. Verùm cum eodem gargar. interdum decoquimus humores à capite trahentia, veluti pyretrum, carthamum, radicem turbith, & ea quæ pituitam agunt, nec amara sunt. Amara siquidem, vt agaricus & colocynthis reiiciuntur. Non desunt qui medicamenta composita velint admisceri, quale est diaphenic. Indum maius. Masticatoria autem magis conueniunt, & potentiora sunt: quia ob caliditatem maiorem, qua sunt prædita, & agitatione dum masticantur, potentius trahunt, quibus tamen non est vtendum in defluxionibus in pulmones.

Syrupi incidentes.

Trahentia à cap.

Ad vlcerum oris detersionem.

Herbæ refrig. & constring.

AD vlceris verò oris detersionem parabuntur ex decocto hordei, & quibusdam herbis, quę cum facultate detersoria desiccant & refrigerant, & constringunt, Vix enim vlcera absq; inflammatione reperias. Ex herbis & fructibus, & aliis eiusmodi eligenda sunt medicamenta, vt agrimonia, ceterach, plantago, summitates rubi syluestris, folia arbuti, pyri syluestris, myrthi, lentisci, &, vt breuiter dicam, si ex fructibus repellentibus, & istis herbis fiat decoctum, deterget, & leuiter astringit, in quo dissoluendum aut mel ros. aut syr. de ros. siccis in maiori quantitate, quàm inflammationem, in minori verò, quàm in pituita educenda. Eadem etiam obseruanda sunt, quæ in vlcere vteri impetrauimus, si putrefiat, aut cum dolore, vel fluxu sanguinis sit. Tunc enim similes iniectiones parandæ erunt, habita semper

partis

partis ratione, quæ medicamenta neque ſapore, neque odore ingrata venenoſa ob periculum deglutitionis ferre poteſt. Quòd ſi fortè vlceris aliqua malitia ſit, & aquam fortem, vel ſublimatam deſideret, non eſt gargariſandum, ſed pars contigenda ſpecillo, vel ſcalpello obuoluto bombaci, aut linteo partem contangimus, aut pars oris anterior abluenda, non gargariſmatis, ſed immiſſis tantùm aliquot guttis aquarum, roſarum, plantaginis vel ſolani in aquam fortem.

Ad vlcera oris in morbo Italico.

CÆterùm quoniam in morbo Italico frequenter vtimur emplaſtris, aut vnguentis ex argento viuo paratis, aliquando in aliis morbis: Argenti autem viui nidor per os iniectus dentes inficit, qui linguam, aliáſque partes ſuo contactu exulcerat. Præterea pituitam liquefaciendo, defluxionem ad os excitat. Quòd autem argẽtum viuum id efficiat, argumento eſt, quòd ſi quis iiſdem vnguentis vtatur ſine argento viuo, nihil tale ei accidet, neque etiam ſi vnguenta argentum viuum recipiant, dummodo aquam puram interſudandum ore contineat, aut ante ſudationem denres ol. amyg. dulc. fricẽtur, nullam exulcerationem ſentiet in labiis, aut buccis. Prohibet enim eius aſperitatem, & medicamentis acribus aduerſatur, vt omnia ferè pinguia, cuiuſmodi ſunt ol. commune, butyrum. Ad horum autem affectuũ præcautionem vtimur gargariſmatis ex ol. amyg. buty. aut iuſculo pingui. Prohibent enim hæc gargariſmata exulcerationem, & pituitæ defluxum non impediunt. *Argentum viuum.*

Cum inflammatio circa os fieri incipiet.

VErùm cùm inflammatio circa os fieri incipit, vtiliſſimum erit pro gargariſmate vti iure pulli cum pauco ſyr. violac. vt refrigerentur partes, & leuiter detergantur. Deinde danda gargariſmata è cremore hordei ſine ſaccharo, ſi iam vlcera fieri incipiant: Sin iam facta ſint, addendus ſaccharum roſ. tabulatum ad deterſionem. Cremor enim hordei aduerſatur aſperitati vlcerum ſuo lentore, minùs tamen quàm pinguia, quæ facilè accenduntur, quæ ob id minùs vlceribus ſunt accommoda. Vlceribus vtcunque deterſis, & facta purgatione ad aſtringentia gargariſmata veniendum erit, quę

fiunt ex aquis,& decoctionibus herbarum.Ex aquis hoc modo,si sit magna inflammatio.

Ad inflammationem oris.

℞.Aquæ solani plantag.caprifol.ana qr.j. syr. ros. laxatiui ʒ. ij. fiat gargarisatio. syr. ros. laxat. magis refrigerat & deterget,quàm qui ex ros.siccis paratur,qui magis exiccat,& astringit.Si vlcus sit exiccandum, fiat gargarisma ex aquis magis exiccantibus,vt

℞.aquę peculi ros. vel myrtill.ℓb.ß.syr.de ros.siccis ʒ. ij.misce,fiat gargarism. Aut si guttæ duæ, aut tres aquæ fortis in prędictis iniciãtur, citissimè vlcera exiccabũt, & curabunt.Hoc gargarismate abluendi sunt dentes, vt suam albedinem recuperẽt. Moderata autem erit huius aquę quantitas ne maior dolor sit,quàm æger ferre possit,neq; minor,quàm vt non sentiat. In his quæ ex decoctione herbarum fiunt,idem obseruandum. Nam si inflammatio adsit,magis refrigerandum:sin vlcus exiccãdũ,magis astringentibus vtimur,vt videre est supra cap. præced.Si autem decoquitur pilosella in vino albo cum quibusdam ex iam prædictis, multò citiùs curabuntur. Idem efficit herniaria, & polygonum mas.Hoc gargarismate vtemur cùm partes oris interiores detergendæ aut exiccãdæ sunt.Nam si interiores, quæ sũt circa œsophagum,affectæ essent,penicillo tetigisse satis erit.

Pilosella & aliæ herbæ efficaces.

De errhinis.

DE errhinis iam nobis dicendum est,quæ à naribus nomen acceperunt, quibus vtimur aut in detergẽdis naribus, aut in euacuatione recrementorũ anterioris cerebri. Detergentia autem fiunt iam ad pituitosa recrementa vacuanda illa,quę in parte cõgesta sunt ratione vlcerũ. Ad recrementa verò cerebri expurganda fiũt errhina pituitosa, vel bilioſa,vt in arcato morbo,maximè cum oculi bilioso colore, & humore sunt infecti. Nec oberit in melancholico affectu melancholica adhiberi,vt in melancholia morbo,& ictero nigro. Verùm quia pituitosa frequentiùs per eam partem expurgãtur, de his priùs agemus. Fiunt itaque purgantia ex calfacientibus,attenuantibus, liquefacientibus, & pituitam trahentibus, nisi in coriza, in qua resiccantibus & refrigerantibus tantùm ob humoris acrimoniam vtimur. Si quidem,

quidem nimis tenuis & liquida aut calida plus iusto fluit, aut facultatem expultricem cerebri irritat, veluti in dysenteria, ob idq; purgatur cum multis sternutamentis. Medicamenta autem calfacientia & exiccantia citra vllam astrictionem, sunt herbæ capitales dictæ, calefacientes, siccantes, & vtcunque odoratæ: quia cerebrum odoratis delectatur, & pituita, qua maximè abundat cerebrum, vacuatur. Eadem hic vsurpantur, quæ in gargarismatis discutientibus, minorem tamen delectum habemus. Nam & amara iniiciuntur, modò nimium fœtida non sint, quia talia cerebro sunt inimica propter spiritus. Hoc autem modo purgans fit.

℞. radic. pyretri irid. ana ʒ. j. puleg. calamint. origan. ana M. j. agarici trochi. ʒ. iij. florum anth. & stechad. an. p. j. fiat decoctio in ℔. .colat. diss. mel. anthos. & squillit. ana ʒ. iij. fiat caputp. At vulgus medicorum dissoluit mannam, sed imbecillior est, quàm vt possit dissoluere pituitam: mel potentiùs id efficit. Possunt autem in hac decoctione dissolui indum maius, diaphenicũ, aut hiera picra cùm fortiùs est trahendum, aut cum nulla fuerint in decoctione addita purgãtia vt agaricus. Verùm multò satius fuerit medicamenta simplicia vt agaricum colocynth. turbith. vnà decoqui, quin & semen carthami, semina, brassicam marinam, & quæcunque serosa excrementa, vel pituitam trahunt. Huius verò ratio est, quòd compositiones illę cùm sint spissæ, spissam iniectionem effecerunt, atque minùs permeabilem per meatus illos spongiosos & ossa spongiosa, imo magis nares obstruerent & respirationem impedirent. Multò magis probatem errhina ex succis herbarum pituitam trahentium qualia sunt ex succo anagallidis parata, succo ciclæ, maioranæ in vino & melle, vel succo ciclaminis, aut cucumeris syluestris hoc modo. *Quæ magis à Rem. del. probẽtur.*

℞. succi ciclæ, anagal. depuratorum ana ʒ. iij. vini albi ʒ. iiij. mel. ʒ. ij. hæc propter consuetudinem, paruam vini quantitatem recipiunt, ne augeatur moles, atq; ita vis succorum minuatur. Ponitur autem vel ad penetrationem, vel ad molem augẽdam, & succorum acrimoniam minuendã. Fortiora fient hæc errhina, si succi fortiores melle tantùm excipiantur, & ad opiatæ cõsistentiam

reducantur: quę vt efficaciora ſint, addimus diagredium aut agaricum, aut colocynthidem, aut veratrum, quando opus eſt, modò nulla ſit exulceratio, aut ſanguinis fluxus, in quo nunquam tali errhino vtendum eſt. Errhina autem ſic parata digito immittuntur in nares, vt diutius naribus inhæreant, & potentiùs trahant. Non enim impediunt reſpirationem, hoc modo.

℞. ſucci cucumer. aſinini, aut ciclæ, aut mercur. aut ciclaminis. (Eius enim ſuccus potentiſſimus eſt, ita vt in omnibus addi poſſit) ʒ.ij. agar. troc. ʒ.ij. vini parum, fiat decoctio, quæ tranſcolentur, in colatura diſſ. mel. q.ſ. ad inſpiſſationem, aut mel in decoctione ponatur ſine vino contritúmque ſit agaricum & decoquantur ſimul. Decoctio inſpiſſetur ad mellis conſiſtentiam. Sin medicamentum maiorem deſideret coctionem, vt radix pyretri & veratri, decoquendi primùm erunt cum vino & melle, ne ſi diutius decoqui cogantur ſucci, vires ſuas diuturna illa decoctione amittant.

Errhina ad bilem purgandam.

SI quis ad purgandam bilem errhina præparet, addat ſuccum roſ. aut ſyr. ex infuſione roſ. aut parùm diagredij hoc modo.

℞. ſucci roſar. ʒ.ß. diagred. ʒ.j. mellis parùm miſce. Si nimium liquida ſint, adde ad inſpiſſationem farinę lupinorum parùm aut hord. aut orobi. Si autem ex ſyr. roſ. laxatiuo parare velis, mel erit ſuperfluum, propter ſaccharum quod eſt in ſyrupo. Additur autem mel non ſolùm propter deterſionem, ſed vt parti adhærere faciat medicamenta: habet enim lentorem quendam: habet etiam ſaccharum coctum. Eadem erit obſeruanda diagredij proportio, niſi potentiùs trahere velimus. Tunc enim augere poterimus doſim diagredij à ʒ.ij. ad ʒ. iij. Si dolor huiuſmodi medicamentis acribus excitetur, lac mulſum iniiciemus, deterſis primùm naribus aqua valida, vel oleo roſato. Si verò calor ſentiatur, aqua frigida, vel roſ. vel plantaginis, vel vnguento albo Raſ. intemperiem illam calidam caſtigabimus.

Errhina ad melancholiam.

SI ad melancholiam parentur errhina, pituitam purgantibus medicamentis adiungemus medicamenta melan-

melancholiam purgantia,puta ſenam,polypod.thymũ, epithymum,& veratrum : ita fiet errhinum ad affectus melancholicos,in quibus cerebrum eſt læſum.

Errhina detergentia.

ERrhina detergentia ſiunt, aut ad deterſionẽ recrementorum in oſſe ſpongioſo retentorum,aut congeſtorũ in ea parte, ratione alicuius vlceris,vt dictũ eſt. Si recrementa pituitoſa detergenda ſunt, vſurpabimus quæ præſcripta ſunt ad euacuationẽ, laxantiũ quantitate diminuta,& aucto melle.Commodè autẽ fiunt,aucta vini quantitate.Nam detergẽtia vt œnomeli, & hydromel.vel decoctum hordei cum pauco melle ſufficient.

Errhinum detergens pituitam.

℞.hord.integri p.j.lentium,vel lupinorum p.ß. marrubij aut puleg.M.j.ſampſuci M.ß.fiat decoctio in ℔.j. diſſ.mel.anthoſ.vel ſquil.an.quar.ß.vel ſingulorum qr.j. miſceantur:deinde attrahantur per nares.

Paratur etiam ex ſuccis,vino albo,& melle,vt

℞.ſucci anagal.aut ciclæ,aut ciclaminis qr.j.vini albi ℔.ß.mel.anthoſ.ʒ.iij.fiat caputpurg.

Ad vlceris eroſionis deterſionem.

AD recrementorum vlceris deterſionem fiunt iniectiones ex leuiter detergentibus, ſine morſu, quæ etſi frigiditatẽ aliquam habeant,& leuem conſtringendi vim,ideò reiicienda non ſunt. Pars enim frigida & ſicca conſtitutione eſt naturali : vnde etiam ſimilibus conſeruanda,& vlcus exiccandum. Aſtringentia autem quia reſiccant, & vlcetis dilatationem impediunt, vſui ſunt.Solent enim vlcera depaſcentia eſſe, aut virulenta, aut cum quadam carnis ſupercreſcẽtia laxa, vt in Ozena,Polypo vlcerato.Præterea iam ſatis patens eſt vlcus, neq; poteſt tenuis illa aſtrictio recrementa retinere. Mitiora fiunt ex decoctionis hordei ℔.j.& ʒ.ij.vel iij.mel. roſ.colati quod detergit,& conſtringit leuiter. Si maior requiratur aſtrictio, ſyrupum de roſis ſiccis addimus. Refrigerat enim,exiccat,deterget,& aſtringit. Aut parabitur decoctio ex herbis amaris, aut ſummitatibus arborum. Amara enim illa & vtcunque aſtringentia, mirum in modum conueniunt in iſtis vlceribus, veluti quæ parantur ex ſummitatibus myrthi, oleæ, pyri ſyl-

uestris,rubi,oxiacanthæ,aut quercus, additis cæterach, plantagine, agrimonia. Nonnunquã etiam prætermittenda nõ ſunt putamina malorũ punicorum, quæ *pſidia* Græcè dicuntur, quia detergunt, & vlcera maligna curant. Liciũ, balauſtia eadem ratione cõueniunt. Additur etiam frequẽter vinũ malorum granatorum acidorum.

Ad vlcera narium detergenda & exiccanda.

℞. ſummitatum myrthi, vel lentiſci M. j. malorum punicorum integr. immatur. contuſ. nume. ij. fiat decoctio cum aqua & vino, ſi non adſit inflammatio: quæ ſi adſit, cum aceto contundantur, deinde fortiter exprimantur, colaturæ adde mel. roſa. colati ʒ. iiij. fiat errhinũ, quo vratur in tumoribus & vlceribus malignis potiſſimùm narium.

Poſſunt etiam fieri errhina vlceribus malignis curandis, ex ſuccis plantag. ſolani, roſ. dilutis in vino albo, aut vino malorum granatorum, diminuta tamen mel. quantitate, & aſtrictoria facultate aucta. Sin vlcus fuerit cum carnis ſupercreſcentia, aut polypo, aut carne putrida, diſſoluatur omphacium paratum in vaſe æneo (acquirit enim quandam æruginem, quæ arrodendi vim habet) aucta vel diminuta quantitate, veluti ſenſus partis, ac magnitudo ſeu præſtantia, ſeu morbus poſtulat. Detergit enim & carnẽ minuit. Aqua etiam fortis vulgò appellata, temperata attrahitur, aut penicillo immittitur, ne partem ſanam vrat. Vtile autem erit cùm medicamentis iſtis acribus, & multùm detergentibus vtimur, os plenum aqua habere, ne in os eorũ aliquid elabatur, aut ſi delabatur, exceptum aqua vires amittat.

Ad fœtorem narium.

AD fœtorem nariũ errhina parantur, quibus vtimur poſt errhina detergentia ſupradicta, deinde ex ſucco roſ. vel ex ſucco ſampſ. aut alio ſucco odorato, aut aqua odorata. Sunt autem paranda liquida, vel ſpiſſa. Vt ℞. ſucci roſ. vel maioranæ ʒ. ij. aquę roſ. vel aquæ florum aranciorum, vel aquæ myrthi ʒ. j. mel. roſ. colati ad adhæſionem, parùm, vel adde modicum gummi tragac. & arab. ad inſpiſſationem, naribus admoueantur. Quòd ſi fœtor narium ſit cum vlcere, ex ſucco roſ. tantùm, & aqua roſ. vel aqua myrthi parari debet. Si verò

à nimia

à nimia humiditate, aqua ex floribus citri, succus maioranæ, & alia calidiora sunt vsurpanda. Sed quia liquida facilè effluunt, & diu retineri nō possunt, satius erit spissa reddere, vt diu retineantur. Fiunt autem spissa, longa decoctione, melle, vel mucilagine aliqua, vt cydoniorum, gummi tragac vel arabici: aut fiat ex rebus consistentiam habentibus, vt styrace diluto pauco oleo, musto, vel amurca, dissolue in melle. Et hactenus de his, quæ per nares, & os assumūtur: nūc verò de medicamētis, quæ in ventriculū per os ingeruntur & immittūtur.

De syrupis & decoctis.

MEdicamenta ea quæ per os in ventrē iniiciuntur, aut alterantia sunt, aut cōcoquentia, aut laxantia, aut corroborantia partium internarum, aut obstructiones soluentia, aut obstruentia, & constringentia, aut incrassantia, aut cientia vrinas, menses, sudores. Alterātia autē medicamēta parantur, vel ad humores, vel ad partes, vel ad humores & partes simul. Ad humorum alterationem seruantur syrupi, in officinis parati, & aquæ distillatæ, & fiunt decocta ad syruporum dissolutionē.

De syrupis alterantibus.

PRimùm igitur de syrupis humores alterantibus agemus: deinde reliqua persequemur. Multi verò sunt syrupi à veteribus compositi, quibus sine delectu, & intempestiuè vtuntur medici huius temporis, quia illorum facultates titulo tenus cognouerunt. Quare nos in proprias classes, vt nullo eorum sit confusio, eos hoc modo distribuemus.

Primùm syrupos calfaciētes cum quadam humiditate, qualis est syr. de borrag. vel syr. de bugloss. conueniunt, vbi decoquendus est humor melancholicus. Deinde sequuntur syrupi leni attenuatione modicè calfacientes, qualis est syrup. de capil. quo vtimur in febribus quotidianis, & omnibus aliis, in quibus obstructiones sunt mediocres, etiamsi sit fluxus ventris, quia pectoralis, sedans quoq; sitim in febribus ab obstructione. Alij sunt cum maiori caliditate & alteratione calfacientes, ex quorum numero est de bizantiis, qui post syrupum de capil. vener. dari potest. Valet etiam in compositis & spuriis febribus, & morbis qui ab hepatis, & lienis

Syrupi cōcoq. melācholicam.

Ad obstructiones & febres quotidian.

Bizantij.

obſtructionibus oriũtur. Præterea alij ſunt, qui ampliore etiam attenuatione calfaciunt, vt eſt de quinque radic. ſtechade, de arthem. de praſſio, quo vtimur in maximis obſtructionibus, & quibus lentus humor detergendus & attenuandus, vt in capitis, & articulorum affectibus frigidis, qui ſine fluxione ſunt & febre. Hi enim omnes incidunt, attenuant, & detergunt. Alij autẽ ſunt ſyrupi cum quadam apertione calfacientes, vt ſyrupus de quinq; radicibus. Alij cum quadam apertione & corroboratione hepatis, vt de Eupatorio, & omnes alij, qui ex aperientibus, permixtis aſtringentibus aliquibus ad hepar determinatis, vt ſyrupus de abſynthio, ex noſtra deſcriptione. Alij autem calfaciunt cum leui aſtrictione, vt ſyrupus de menta, aut cum aſtrictione & deterſione, vt ſyrupus de abſynthio.

Incident. attenuãt. & detergentes.

De 5. radicibus

De eupatorio.

De mẽta.

Refrigerantes.

Diuiduntur præterea in frigidos, quorum alij refrigerant & humectant, vt ſyrupus violatus, de ſucco cucurbitæ, qui omnes conueniunt ſiti, & febribus hecticis, item calidis inflammationibus thoracis. Alij refrigerant, leuiter detergunt, & aperiunt, vt ſyrupus endiuiæ ſimplex. Alij potentius refrigerant, & leuiter aperiunt, vt ſyrupus endiuiæ compoſitus, acetoſ. ſimplex & compoſitus. Alij refrigerant & exiccant, vt ſyrupus de nenuphare, de papauere, qui ſiſtunt defluxiones & retinent, dolores etiam ſoluunt ſtupefaciendo. Alij refrigerant, & ſiccant cum manifeſta aſtrictione, vt de roſis ſiccis, & myrthinus. Alij refrigerant cum attenuatione, vt de acetoſitate citri, de ſucco acetoſę & de omphacio, vtiles ad refrigerandum in febribus putridis vel quando aperiendum eſt & refrigerandum. Alij refrigerant & aſtringunt, vt ſyr. myrthinus, & de cotoneis. Alij refrigerant & detergunt ſeroſa recrementa, vt ſyr. de fumaria ſimpl. & compoſ. detergit enim & laxat, de quo ſuo loco dicemus.

Violatus. de ſucco cucurbitæ. Endiuiæ ſimplex. Endiuiæ cõpoſ. acet. ſ. ſimpl. compoſ. De nenuph. & papauere. De roſ. ſiccis. myrth. De acetoſ. citri. de ſucco acetoſæ. De omphacio. Myrthini. coton. De fumaria.

Diuidimus & in ſyr. laxantes leniendo, vt ſyr. violaceus, ex multis infuſionibus. In laxantes cõſtringendo, vt ſyr. roſarum laxatiuus, ſyr. de brionia, de cheiri, de abſynthio, de cichoreo, cũ rabarbaro, de fumaria, cõpoſito, vel de epithymo, qui purgat humores melancholicos.

Incraſſan-

Digitized by Google

Incraſſantes.

DInidimus etiam in ſyrupos incraſſantes, & ſiſtentes defluxiones, vt eſt ſyr. de hyſſopo, qui modicè id efficit : Syr. de iuiubis, qui id præſtat manifeſtè: ſyr. de papauere, qui magis manifeſtè. In ſyrupos contraria facultate præditos, id eſt, qui fluxiones detergunt, & expectorant, vt eſt ſyr. de glycir. de praſſio, de acetoſitate citri, & de omphacio.

De hyſſopo, de iuiubis.

Detergentes & expect.

Syrupi partibus determinati, vt pectori.

SVnt etiam ſyr. ad partes determinati, vt ad thoraceam ſyrup. capi. ven. viol. de glycir. de hyſſ. de praſſ. Vel incraſſantes, & attenuantes, vt de iuiubis. Quòd ſi aſtringendum, vt in ſputo ſanguinis, ſyr. de roſ. ſiccis: myrthinus aliis præponitur.

Syrupi ventriculo conuenientes.

AD ventriculum referuntur, qui modicè calfaciunt cum quadam aſtrictione, vt de menta, de abſynthio, conſeruationis cortic. citri, conſeruationis cortic. myrobal. ſine caſſia conditi ſint.

Spleni & hepati.

SPleni aperientes conueniunt ſyr. & minùs aſtringentes. Hepati verò minùs aperientes, & maiori aſtrictione præditi. Omnes præterea ſyr. qui acetum recipiunt, magiſque calfaciunt, & attenuant, ſpleni aptiores ſunt, quam hepati, ob humorem melancholicum craſſum, & terreum, quem continet.

Vtero & capiti.

AD vterum ſyr. incidentes & attenuantes referuntur, vt de arthemiſ. de ſtech. de paſſ. Item qui paratur ſine aceto ad obſtructiones, vt de duabus radic. cùm ſcitr'iis & obſtructionibus vterus laborat, ſi mouendi ſint menſes & obſtructio auferenda. Ad caput idem referuntur, qui ad vterum, ſed primus ſyr. de ſtechad. deinde ſyr. de praſſ. poſtremò de arthemiſ. nihil enim eſt in eo, quod cerebro noceat, maximè cùm humorem craſſum attenuare volumus & exiccare.

CORDI.

AD cor referuntur, qui ſucco melancholico coquẽdo ſunt determinati, parantúrque ex modicè calfacientibus & temperatis, qualis eſt ſyr. de borrag. de

Digitized by Google

buglos.de pomis redolentibus & acetositate citri: quorum hi duo refrigerant, illi calfacere dicuntur. Potest Medicus volens refrigerare, calfacere, humectare, & siccare, unum ex istis colligere. Considerandum autem, quid cum illa calfactione faciendum sit, laxandúmne an constringendum, veluti si quis refrigerare volens & constringere, pro syr.de cotoneis,& myrtil. vsurpet violaceum, is maximè peccet. In febribus ergo, in quibus est maxima ventris constipatio, syrupi lenientes aluum vsurpandi sunt potiùs, quàm qui refrigerando astringunt. Itaq; cùm syrupos calfacientes, siue refrigerantes, volumus eligere, curandum est, vt cum parte inflammata, aut cum ea quæ materiam continent, conueniant, veluti si affectus sit in thorace, & aliquid sit educendũ, syrupum capill. ven. vel viol. vel de liquir. vsurpamus, quemadmodum cùm calfacere ventriculum volumus, syrupum de menta, qui cum leui astrictione calfacit: Vel syr. de hyss. qui calfacit, & leuiter detergit, eligemus. Quòd si singuli syr. ea quæ necessaria sunt, non præstent, additur alius quidam, veluti si ad expectorationem præscribatur syr. capil. ven. adiungatur de glycir. vel parùm mell. vel decoctum passul. vel liquir. Si bilis ab hepate educenda, citra eius debilitatem, syr. de cichor. vel endiuiæ compositus rhab. additur. Sic itaque syrupi determinati fiunt vnicuique parti & caussæ.

Syrupi proprij defluxionibus.

DEfluxiones sistunt syrupi refrigerantes, & incrassantes. Quòd si defluant ad thoracem, syr. de papauere, de iuiubis, cùm ad alias partes, syrupis frigidis & resiccantibus, vt est syr. de ros. siccis, de myrtho, & aliis ne laxetur ventriculus.

Humoribus & partibus simul conuenientes.

HVmoribus & partibus simul conueniunt, qui medij sunt, vel minùs proprij, vel alicui parti ascripti cum aquis distillatis, herbarum decoctis: Veluti fiunt syrupi apti capiti, qui omnes sunt, syr. capil. ven. viol. Vel eidem pituitæ excernẽdæ sumptis hieme, aut alio tempore, quo non licet alias herbas habere aquis distillatis, calfacientibus, & exiccantibus sine manifesta astrictione, vt aqua hyss. beton. origani, calaminthæ, vel prassij.

Apti capiti.

Digitized by Google

praſſij. Aut ſi liceat herbas ipſas habere, decoctum earundem, & illud & præſtantius eſt.

Partibus thoracis, & pituitæ detergendæ.

THoraci & pituitæ detergendæ & incidendæ, eorũ, quæ pulmoni magis conuenire videtur, ſyrupos determinant, vt endiuia, enula campan. vngula caball. radix peoniæ, decoctum liquir. paſſ. ficuum. Si verò materia inflãmationem pariat, ſitque tenuis, vt iam fluat, ſumenda ſunt, quæ inſpiſſant, & leuiter detergunt, vt initio pleuritidis, catarrhi tenuis, peripneumoniæ, vt aqua hordei mundati, violarum, vel bugloſſi. *Deter. & incidunt.* *Inſpiſſant detergunt.*

Quòd ſi materia iam defluxerit, ſítque expectorãda, ſupradictis attenuantibus adduntur humida, quæ horũ, ſiccitatẽ temperant, ne pituita exiccetur ita, remaneátq; indurata in pulmonibus, vt ſunt violæ, & earum decoctum, ſemina quæ frigida maiora, ſemina bombacis, mal. & paſſ. quæ omnia ſupradictis attenuantibus addi poſſunt. Detergunt & inſpiſſant iuiubæ, decoctum hordei mundati, ſebeſten, ſemen papaueris cum liquirit. ſapa, ſacch. & mel, diachodium, vel ſyr. de papauere. *Humida ad expectorãdũ.* *Detergẽt. inſpiſſant.*

Ad pituitam ventriculi præparandam.

VEntriculo conueniunt, quæ calfaciunt, & leuiter conſtringunt, aut quę modicè refrigerant, & aſtringunt. Cùm autem pituita præparanda eſt, aut educenda, abſynthio prohibet vti Galen. & aliis aſtringentibus, ne pituita magis inculcetur. Ergo eligenda minùs aſtringentia, quàm abſynthium, vt beton. menta, hyſſ. origanum, aut aqua abſynth. fœniculi, apium. Sin nulla ſuperſit materia, vt plerunq; contingit poſt magnam vomitionem aut fluxum ventris, medicamenta ſatis aſtringentia ponuntur, & aſſumuntur ad ventriculi laxati coniunctionem. *Caleſac. & conſtring.*

Hepatici.

HEpati conueniunt leuiter detergentes, quales ſunt aquæ vel decoctiones, quæ ex herbis amaris componuntur, aſtrictionem aliquam habentibus, vt ſunt omnes intybi ſpecies, cõdrylę, & ſonchi, & leuiter aperiẽtes, vt ſpica nardi, abſynthium: aut fortioribus etiam aperientibus additis, magis conſtringentibus, exempli gratia, vt ſyr. capill. ven. magis accommodetur hepati, *Intybi ſpecies.* *Capil. vt ſyrup.*

Digitized by Google

refrigerat enim & leuiter aperit obstructiones, dabitur cum aqua endiuię vel cichor. vt calfaciat autem, & corroboret, cum decoctione absynthij exhibere conuenit.

Splenitici.

SPlenitici fiunt additis attenuantibus & incidentibus decoctis, aquis & aceto in magnis obstructionibus & constringentibus, vbi est inflammatio minuenda, vt aqua portulacæ, ceterach, decoctio scolopendriæ, & foliorum & florum thamarisci, aqua extinctionis ferri. Illa enim splenem minuit constringendo, qui ob cauitatem & laxitatem suam flatus retinere solet, veluti multa alia astringentia, & etiam aperientia quædam, vt est cortex cappar. Spleni etiam accommodantur syrupi additis quę serosa recrementa, & melancholica expurgãt, vt si detur syr. acetos. simpl. syr. viol. buglos. syru. endiuiæ compositus, enulæ campanæ cum decoctione mercur. vel fumariæ vel epithymi. Iidem conueniunt hepati, addito rhab. aut biliosis medicamentis euacuantibus recrementa, quæ in eo solent abundare.

Astringentia.

Aqua ferri.

Vterini.

Vtero conueniunt syr. de arthemis. de stechade, vel alius extenuans sine aceto paratus, vt de prassio, qui aquis vterinis determinatur. Sunt autem vterina, quæ fiunt ex his herbis omnibus, ex quibus conficitur syr. de arthem. hoc autem vtimur in affectibus frigidis, & humidis duntaxat, & cùm menses mouere, & refrigeratum ad concoctionem præparare volumus. In calidis verò affectibus, & vlcerationibus, & fluxionibus, muliebribus, quia ad partem affectam excremẽta attenuata deducunt, ab eis abstinendum est. Ad calfaciendum verò & extenuãdum solo syr. de stechade vtimur, additis paucis, vel melle. Ad detersionem verò vteri syr. de hyss. de glyc. tum aqua arthemis. vel hyss. vel matric. datur ad vlceris detersionem cum decocto hordei, vel cichor. vel agrimoniæ, vel plantaginis.

De arthe.

Vesicæ accommodantur omnes syr. sine aceto parati. Cùm verò aperiendum est & incidendum, aperientibus, incidentibus, & attenuantibus vtendum. Cùm autem magna vrget necessitas, etiam syrupis fortiter aperientibus, & oxymelite vtimur, quia vis aceti iam euicta est, antequam ad partem affectam perueniant, & pituita

Syr. ad vesicam.

Digitized by Google

tuita crassa ac lenta, aceti acrimoniam retundit, vt cum calculum in vretere retentum à pituita propellere volumus, oxymel. simpl. vel diuretico, squillitico vtimur, alioqui nunquam: quoniam acetum non minùs aduersatur vesicæ, quam vtero, & forte magis.

Syr. ad articulos.

ARticulis proprios nullos facimus syru. sed potiùs humori deferenti, aut defluxo. Si interdum syr. de stechade, & similes dentur, qui neruorũ affectibus conuenire videntur, non propter neruos, sed propter pituitam illic contentam magis exhibentur. Magna enim est adhibenda diligentia, vt in affectibus articulorum conuenientes syr. præscribantur, quòd facilius fiet considerata materia, nempe an calida sit an frigida, an propter defluxionem, vel decubitũ, id est, sensim citra defluxionem fuerit pituitosus, neque attenuãtia, neque multùm calida, neque nimiũ detergentia syr. sunt adiungẽda. Ea enim calida omnia defluxionem augent, neque danda sunt, donec cõstiterit defluxio, aut absumenda sit in parte materia. Eligantur itaque syr. resiccantes, & leuiter astringentes, vt syr. de ros. siccis, aut myrthinus. Ad calidum verò & tenuem humorem syr. de papaue, de iuiub. vsurpandi sunt, cum decoctionibus & aquis leuiter astringentibus, & inspissantibus. Ad humorem verò sensim in parte collectũ syr. de stech. mel. squillit. & oxym. cum decoctione saluiæ, artemisiæ, puleg. vel beto. præscribimus: quia nihil est periculi defluxionem ad partem affectam facere, sed tantùm, quod in parte est infixum, attenuare ad faciliorem concoctionem, & digestionem, vel consumptionem in parte.

Ad sitim sedandam.

AD sitim sedandam syru. vtimur in febribus & aliis affectibus, in quibus sitis iuncta est, in quibus parandis cura adhibenda. Nam si febris acris est & ardens citra magnas obstructiones, syr. viol. quia refrigerat & humectat, cum multa aqua datur: Sin cum obstructione & materia pituitosa, syru. ac etos. simpl. vel syr capil. vener. eligendus est. In siti autem restringenda omnes alios syr. nimium medicamentosos à cibo & potu negligimus: quanquam in digestiuis, aliisque potionibus

imperantur,quia quę ad ſitim ſedandam frequenter aſſumuntur,grata eſſe debent. Digeſtiui vero ſemel aſſumuntur, ideo non tantùm curamus de gratia. Syr.de acet.citri in peſtiferis præſcribitur, in ardentibus & malignis feb.biliosis,& ſanguineis,ex aqua roſarum,& ſaccha. fit iulep, Alexandrinum vulgo vocatum. Aut ex aqua viol.bugl. & roſ. In hecticis febtibus & aliis morbis ſiccioribus oxyſacch.pro ſyr.acet.ſimpl. datur. Vbi refrigerandum & aſtringendum eſt,vt in cholera morbo,& fluxu ventris,ſyr.de roſ.ſiccis cum multa aqua,qui etſi ſit ſiccus,& aſtringens, vt retineatur, cum aquâ datur.Hæc de ſyrupis in officinis paratis,nunc de ſyruporum tam ſimplicium, quam compoſitorum materia, & cõpoſitione aliquid dicamus, vt poſſit medicus in quouis loco cauſſis ſingulis,& partibus aptos parare & prę-ſcribere.

De ſyruporum materia.

COmponuntur autem ſyr. ad refrigerandum ex frigidis,ad calfaciẽdum ex calidis, ad humectandum ex humidis, ad ſiccandum ex ſiccis, ad aperiendum ex his,quæ obſtructionem auferunt:aut ad obſtruẽdum ex obſtruentibus, ad laxandum ex laxantibus ad conſtringendum ex conſtringentibus, ad mouendas vrinas ex cientibus vrinas, ad mouendos mẽſes ex cientibus mẽſes,ad aquas ex aquas ducẽtibus,ad euacuationem bilis atræ ex melancholiam purgantibus,ad flauæ euacuationem ex flauam bilem agentibus, ad pituitæ expectorationẽ ex expectorantibus,ad vomitus ciendos ex vomitionẽ prouocantibus,aut compeſcendos ex roborãtibus ventriculum. Item ad partes vt pulmones,ventriculum, hepar,lienẽ,aliaſque partes valde remotas, ad quas medicamenta ſpiſſa peruenire non poſſunt, calfaciendas, refrigerandas, humectandas, ſiccandas, laxandas, conſtringendas, corroborandáſque. Fiunt autem ex decoctione herbarum,aut radicibus, fructibus, ſeminibus, floribus,& aliis quibuſdam,quæ decoqui poſſunt, quæque vim in decoctione deponere poſſunt.

De aqua.

ELigantur herbæ fini,quem quærimus,reſpondentes Decoquantur in aqua, cui additur ad conſeruationem

nem mel, saccharum aut sapa: vinum verò aut acetum ad meliorem actionem. Aqua igitur illa eligatur, quæ sit tenuium partium siue attenuandum sit, siue aperiendum, siue calfaciendum. Ea autē est aqua pluuia, secundo loco fluuiatilis, tertio fontana, quarto putei. Ea autem optima est, quæ citò descendit per hypochondria, cuiusmodi est illa quæ est tenuium partium: quod facilè deprehenditur, si citò calescat, aut refrigescat, non autem pondere, vt vulgus existimat. Plurimùm etiam refert, ex qua aqua medicamenta componantur, vnde Gal. lib. *cata topous* rationem componendi diacodium docens, aquam pluuiam cæteris prætulit, cuius quantitas pro herbarum, radicum, & earum rerum, quæ decoqui debent, ac medicamentorū præparandorum quantitate sumi debet. Plurimæ herbæ, nisi adsit magna aquę quantitas, citra vitionem decoqui nō possunt. Augetur autē aquæ quantitas, cùm diutius simplicia decoquenda, aut nimiùm amara, & infusio priùs facienda. Nam radices, & quæ infunduntur, aquæ quantitatem maiorem expostulant, cùm diutius decoquenda sunt. Satius ergo fuerit pharmacopei iudicio relinquere, ac dicere, quantum sufficit nulla quantitate expressa. *Aqua optima.*

De *saccharo & melle.*

SAccharum, mel, sapa, per se miscentur aquæ, interdum saccharum & mel, & sapa, nec his contenti veteres admiscuerunt penidias, male tamen, vt suo loco docebimus. Ex melle parantur syrupi, qui ad pituitæ detersionem, aut pectus, aut cerebrum refrigeratum confici solent. Magis enim incidit, calfacit, & excretionem mouet reliquis syrupis: vt syrupus de stechade, de arthemisia ab antiquis parati. Interdum ex sapa parantur medicamenta, quæ non inspissata diuturna decoctione syrupis respondent, inspissata verò eclegmatis, maximè autem cùm pituita detergenda est, aut expectoranda, aut sistenda, vt Galenus ipse fecit, quando parauit diacodium ad sistendas fluxiones ex sapa: Minùs enim defluxiones mouet, quam mel, tum quia minùs est acris, tum quia astrictionem quandam habet, minúsque detergit. Quæ enim detergunt, multùm fluxionem excitant. Saccharum autem syrupis *Quādo ex melle parandi.* *Quomodo ex sapa.*

admiſcetur aliarũ partium, aliorúmque humorum. Horum quantitas augetur aut minuitur pro quantitate decoctionis vſurpandæ, aut pro ſapore, aut quado diutius ſunt cõſeruandi ſyr. aut gratiores parandi, exempli gratia: Decoctum rerum dulcium aut inſipidarum paruam quantitatem ſaccha. deſiderat: ſyru. vero amari aut qui diutius conſeruandi, maiorem. Sic etiam ſuccis magna ex parte plus ſacch. quam decoctionibus miſcetur, quia ſuccus efficacior eſt decocto, facilèque putreſcit. Ad eius ergo cõſeruationem maior quantitas ſacch. quam mel. requiritur. Sic ſyr. de bugl. ex ℔ j. de ſucco bugl. ex ℔ 3. ſaccharí paratur. Syr. de limonibus, quia magis acidus eſt & efficacior, ex ℔ 1 ß. ſucci limonum ex ℔ 3 ſaccharí. Syrup. ex æquis partibus fiunt, vt ſyrupus ex infuſione florum nymphææ, florum ℔ 2. recipit, & ſacchari ℔ 2. In ſyr. ex multis infuſionibus roſ. & viol. ſuccus libra vna quantitatem ſacchari ſuperat. Recipiunt enim infuſionis ℔ 5. ſaccharí ℔ 4. Syru. ex multis infuſionibus ſaccharí quantitatem maiorem recipit, ne perdatur vis laxatoria. Succorum ℥ j, & fœnic. ℔ 4. ſacch. ℔ 4. deſiderant, maxime ſi aceti adduatur. Seu hæc ſatis de mellis & ſacchari quantitate.

De vino & aceto.

VInum & acetum ſyr. adduntur humorũ attenuandorum cauſſa, aut vt medicamentum penetret. Vinum album in mulieribus, in viris acetum, niſi vehemens ſit dolor, aut nimius ſenſus in inteſtinis.

Succi cydoniorum.

SVcci cydoniorum & prunorum frequentiſſimè adduntur ſyrupis, ad ventriculi corroborationem, refrigerationem, laxationem, conſtrictionem, ad calfaciendas partes, aut refrigerandas, ſiccandas, aut humectandas. Facile parantur ſyrupi ex ſucco, & decoctione earum, quas eiuſmodi rebus faciendis accommodatas ſpectamus.

De ſyrupis compoſitis.

COmpoſiti ſyrupi parantur in morbis compoſitis, aut in complexu multorum affectuum, iiſque vtendum poſt vniuerſalem aliquam euacuationé, veluti poſt ſanguinis miſſionem, aut medicamentum purgans, aut in de-

in declinatione febrium, aut cum partim per vrinas partim per seceſſum trahere volumus. Fiunt autem ex herbis, fructibus, floribus, radicibus, seminibus, herbis supra enumeratis, non sine delectu. Nam si febris adhuc ægrum infestet, sítque biliosa, habeâtque aliquas obstructiones, non omnes radices, aut herbæ sumendæ, sed hæ duntaxat, quæ citra calfactionẽ obstructiones aperiunt, recrementa purgant per apertas regiones citra partis alicuius dissolutionem.

Syrupus ad febres biliosas & vrinas ciendas.

℞. rad. gram. vel asparag. vel acetos. vel plantag. vel cichor. ʒ j. vel vnius horum ʒ. ij. vel si omnes ponantur ʒ. ß. scariol. cichor. bugloss. borrag. rostri porcini, dentis leonis, & herbarum capil. an. M. j. qu. seminũ frigid. maior. an. ʒ. ß. semin. apij, petros. anisi ana ʒ. ß. flor. trium cord. an. p. j. fiat decoctio. & in ℔. j. ß. diss. syr. acetos. simpl. ʒ. iiij. sacchari q. s. misce, fiat syr. Si velis, ʒ. j. triasand. aut diarrhodi abb. arom. Si vero radices temperantur in aceto, non est necesse syrupum acetos. simpl. apponere, gratior tamen erit cum syr. Magis mouendis vrinis, quam aluo ducendæ conuenit, & ob id maiorem radicum aperientium quantitatem, & quatuor semina maiora recipit.

Ad laxandum ventrem.

SI quis itaque ventrem laxare velit, adiunget ea potissimùm medicamenta, quæ humorem abundantem laxare possunt, vt si pituita euacuanda sit, plures ficus & passulæ addendæ sunt, sin bilis, pruna & sebesten admiscenda, & eorum numerus augendus, neque prætermittendi tamarindi, aut rhabarbarum, pro ditioribus: pro pauperibus, succus ros. aut syr. ex infusione ros. rhabarbari loco. In fine decoctionis vel clarificationis rhabar. ponitur, quia non decoquitur.

Si verò pituita educẽda, aut obstructiones soluendæ, semen carthami ad ʒ. ij. additur, & agaricum pro minùs delicatis, refrigeratis, magísque pituitosis: Polypodium, sena, epithymus, & semen cuscutæ pro melancholicis. Herba verò mercurialis pro omnibus, nisi venter valdè affectus sit.

Ad refrigerandam & euacuandam bilem.

REfrigerans & euacuans bilem hoc modo paratur. ℞. rad.cichor.ʒ.j.glyci.raſ.ʒ.ij.cichor.ſcariol.bu gloſſ.borrag. roſtri porc.id eſt,ſonchi, dentis leonis an. j.prunorum,ſebeſt. an.pa.xx.paſſ.p.x.aniſ.ʒ.ij.tamarindo.electorum ʒ.j. ſeuæ orient.medullæ ſemin.cartha.ana ʒ.iij.flor.triũ cord.p.j.fiat decoctio & in ℔.ß. ſacch. q.ſ.fiat ſyr.addendo poſt clarificationem,vel in ipſa clarificatione ſucci roſ.ʒ.ij.vel ſyr.ex infu.roſ ʒ.iiij.cinamomi ʒ.ij.miſce.fiat ſyr. Quod ſi pro diuite fuerit,vel delicato, vel moroſo, aromatiſetur vt gratior palato fiat, & vt efficacior ſit, minúſque ventriculum lædat, aut aliam partem. Aromatiſetur itaque ſyrupis odoratis & gratioribus medicamentis.

Contra igitur inſtitutum faciunt,qui corallum temperant in clarificatione , cùm omnis odoris & ſaporis ſit expers.Neque minus peccant, quia tragacanthũ frigidum iniiciũt, aut lignum aloes,aut myrrham.Khab. in aromatiſatione additur,non propter odorem iucundum,aut ſaporem,ſed quia ipſum decoqui nolumus,ne vim ſuam laxatiuam perdat, aut vim ſuam aſtringendi remittat,maiórque tum cinamo. quantitatis additur,vt illius odor offuſcetur.Idem eſt de agarico iudicium,cuius gratia zinziber addimus,& alia odorata.

Modus exhibend.apud maiores.

Maiores noſtri ſine aromatiſatione ſolebant ſyrupos ſimpl. & compoſitos propinare, ſed poſt ſyrupi aſſumptionem tabellam vnam alicuius electuarij imperabãt, vt triaſandali, diatrag. frig.diagal. quod etiam & nunc fieri deberet.

Obſeruandum eſt hunc ſyrupum aperientibus radicibus carere, quia in morbis , qui ſiunt ſine obſtructionis ſuſpicione , datur , aut poſt vſum ſyruporum aperientium obſtructionem veſicæ,fellis , venarum meſaraicarum,& meatuum, per quos bilis è venis, & ab hepate trahenda eſt. Et componitur ex intybi ſpeciebus, quæ aquea quadam ſubſtantia refrigerãt ventriculum, & hepar:amarore verò quodam detergunt,& aſtrictione leui partem,in qua maximè abundat bilis,roborant. Minori quantitate additur radix glycir.quam ſi pituita educenda fuiſſet, aut obſtructio auferenda, quia detergit, &

Quid obſeruãdum in hoc ſyrupo.

git, & aliorum amorem cum saccharo temperat. Fructus item maiori quantitate additi sunt, quo bilis acrimoniam extinguant, & purgent, vt pruna, sebest. passula marindi. Passulæ vero minori quantitate, quia dulces cùm sint, hepatis substantiam corroborãt, maxime quæ mundatæ non sunt, sed cum gigartis impositæ. Amili 3. ij. iniecimus, non addito fœniculo, quia acrius est aniso. quod est dulce. Imponitur autẽ propter flatuum discutionem, & inici debet quotiescunq; aliqua decoctio paratur ex radicibus, fructibus, herbisque huiusmodi. Ea enim omnia flatus gignunt. Quin in medicamentis purgantibus, in his semina odorata adiungi præcipit Hippoc. & quia sena torminã excitare solet in ventre, anisum, fœniculum, aut similia nunquam prætermittere debemus. Addimus etiam semẽ carthami, & senam, quæ minùs conuenire videtur, quod duplici facimus ratione, & quia nullus purus, & syncerus humor in corpore nostro reperitur: & quia bilis, si pituitæ admisceatur, medicamẽtis biliosis difficillime trahitur. Sed cùm minor quantitas agarici vel medullæ carthami succorosi. vel scammonia adiungitur, multo facilius ea recrementa expurgantur. Huc accedit quòd bilis in corpore nostro nõn redundat, si quotidie à natura per intestina purgetur. Sed non expurgatur cùm vesicula fellis eam bilem ab hepate non trahit propter obstructiones, aut cùm ad intestina non transmittit. Optima igitur ratio ne medicamenta pituitosa, quæ purgant, & obstructiones aperire creduntur, iniiciemus, qualis est medulla carthami quę obstructiones aperit hepatis, & pituitam mouet: & sena quæ pituitosos humores, & serosos purgat, cum melãcholicis. Bilis enim si diutius in corpore remanserit, vertitur in melancholicam. Optimum est igitur senam addere in eiusmodi euacuationibus. Præterea omnia ista medicamenta si biliosis adiungantur, biliosorum medicamentorũ naturam induunt, aut operationem iuuant ex Galeni sententia, qui scammoneo, pituitam purgat addito castoreo. Castoreum enim suo calore liquefaciendo pituitam, efficit vt diagredium melius pituitam purget, quemadmodum in hiera pura, aloe additis attenuantibus.

Intybus.

i. acinis.

Nullus humor syncerus in corpore.

Cartham. Sena.

In hoc syrupo quatuor semina frigida maiora non sunt addita, propter multas causſas, nempe quia vrinas mouere nolumus: medicaméta enim nimium sicca non sunt, nec nimiũ calida. His enim de causſis quatuor semina frigida maiora addi solent, & quia difficile fuerit simul & semel per vrinam, & ventrem humores exactè purgare, alterum enim alteri officit. Ponuntur autem in syrupis aperientibus, & mouentibus vrinas, in medicamentis pleuriticis, & thoracis ad siccitaté temperandam, vt docuit Gal. *tract. topon.*, agens de cõpositione medicamentorũ pectoralium, veluti si addatur enula campana, iris, hyſſ. decoct. medicamenta attenuantia, quæ calore & siccitate pituitam exiccent in pulmonibus, & expuitioni minime aptam redderent. Semina item minora addita non sunt, vt sit in syr. alterantibus, quia in hoc syrupo nõ est necessaria magna astrictio, & magna pars herbarum aliquid astrictionis habet, vt paſſ. radix cichor. Adde quòd aperientia & laxantia multùm non recipit hic syrupus. Succi autẽ ros. ℥. ij. imperamus, vel syr. ex infusione ros. quia magis liquida liquidis conueniunt, quam terrea, & succus, vel infusio ros. eodem modo laxat, quo & rhab. minùs verò constringit. Cinamomi ℥. j. addimus. Nam vt in rhab. additur, sic & in hoc medicamento vt astrictionem imminuat, aut vt pituitam incidat. Agaricus in pituitosis additur, zinzib. miscendo parum, vt postea docebimus. Si rhab. addere quis velit, in clarificatione tantùm addat, aut diligentiſſimè tritum. & in panno raro ligatum suspẽdatur in syr. quod fieri solet vbi syrupum diutius seruare volumus, atque pro syrupi ℔. j. rhab. ℥. j. ponitur.

Semina frigida maiora.

Syrupi rosarum laxat.

Syrupus bilem alterans.

SYrupus bilem alterans fiet ex scatiola, aut cich. ſonchis, lactuca, & aliis frigidis & humidis herbis, aut ablatis supradictis laxantibus fiet alterans. Pruna, sebestem, tamarindi non solùm laxant, sed etiam acrimoniam extingunt refrigerando, ideo syr. & eclegmatis inijci solent. Cùm autem alterationis causſa ponuntur, minori quãtitate id fit, veluti cùm suspicio est de fluxu ventris, tunc parabitur sic.

℞. scar. lactucæ, rostri porc. bugloſſ. borrag. ana M. j. pruno-

prunorum,ſebeſt.ana pa.v.quatuor ſemi.frigid. malorum ana ʒ.ij.aniſ.ʒ.j.flo.cord.p.ⁿj. fiat decoctio & in ℔. j.diſſ.ſacchari q.ſ.fiat ſyr. Addi poſſunt,& ſyr.parati, vt ſyrup.de endiuia ſimplex & compoſ.oxyſacc.& alij re frigerando & humectando bilem immutãtes, vt ſyrup. viol.nenuph.de cucurbita.

Syrupi ad pituitam concoquendam & laxandam.

SYrupi ad concoquendam & laxandam pituitam ſunt.Coquuntur autem & præparãtur calidis ſine aſtrictione,attenuantibus , incidentibus, & detergentibus. Conficiuntur autem ex radicibus aperientibus communibus , & herbis calidis attenuantibus , & incidentibus & ſyr.beto.

℞.radic.apij,petro. fœnic.vel graminis, vel aſparag. (Radices priores magis calefaciunt,& attenuant,vnde ſi febris non adſit pituitoſa,vſurpantur,ſi cum febre,poſteriores)hyſſ. vel betonic. vel marrhub. vel puleg. vel calaminth.M. j. Recentes autem eſſe debent , ne nimium ficcent.Si enim ſiccæ ſint,ſatis erit ponere M.ß.Addantur ſemina frigida maiora ad ſiccitatem minuendam.Seminis aniſi ʒ.iij.paſſ. mundatorum , fic. ana pa. xx.florum anthos,ſtechad.buglоſſ. borrag. ana p. j. radic.glycir.ʒ. j. fiat decoctio & in ℔. j. ß. diſſ. mell. deſpumati,vel roſati q.ſ.Aut mediam partem mellis addimus , & tertiam ſæpe , ſi affectus aliquis ſit antiquus in thorace,vel à thorace pituita expectoranda.Ex hoc ſyrupo multi fieri poſſunt , veluti ad coctionem pituitæ, deterſionem, & expectorationem , aucta tantùm detergentium quantitate,& additis ſeminibus frigidis maioribus hoc modo.

℞.decoctionis præcedentis ℔.j.cui adde paſſ. pa.v. dactylorum mundatorum(ſi dolor capitis non adſit,dolorem enim ſolent inducere) pa.vj.quatuor ſemin. frigid.maior ʒ.ß.cum melle,ſaccharo,& ſapa fiat ſyru. vt priùs dictum eſt.Pituita ſiue in cerebro,ſiue in thorace, aut ventre ſemper detergenda eſt,aut incidenda , niſi multùm tenuis ſit,& fluat,vt in catarrho,& morbo articulari,in quibus neque multùm detergere, neque aliqua parte attenuare pituitã oportet, niſi conſtiterit defluxio. Quæ verò in thorace eſt , expectorantia magis,

quàm incidentia desiderat. Ideóque augetur numerus fructuum, adduntur semina frigida maiora, vt medicamentorũ siccitas minuatur, & ne in thorace pituita retineatur exiccata. Talis syr. pectoralis commodè radice ireos aromatisatur: sin in ventriculo ad pituitam collectam, cinamomo: sin ad pituitam cerebri & neruorum, zinzib. aromatisatur.

Ad pituitam laxandam è thorace.

IN syrupo laxante detergentia pituitam superare debent incidentia. Syrupo igitur pectorali addi imperamus, quæ sequuntur.

℞. Decoctionis superioris ℔. ij. in quibus decoque polypod. querc. recent. ʒ. j. medullæ seminis carth. contusi ʒ. ij. agarici troc. ʒ. ij. anis. fœniculi ana ʒ. j. fiat decoctio, cui adde mel. viol. vel rosati q. s. fiat syrupus: aromatisatur ʒ. j. zinzib. & ʒ. ij. iridis.

Polypod.

Cartham.

In hoc syrupo maior quantitas carth. quàm polyp. ponitur, quia polypod. quandam astrictionẽ habet, & ventriculum lædit. Carthamus autem cùm imbecillior sit, & magis conueniat pituitæ euacuãdæ, ʒ. ij. pondere ponitur. Agaricus propter amarorem, & satis insignem purgandi vim, minori quantitate ponitur. Anisi dolim auximus addito semine fœniculi ob medicamenta laxantia. Prætermisimus autem fructus acidos, veluti pruna, tamarindos, sebesten, & iuiubas, quia incrassant minúsque conueniunt in pituitæ eductione. Passulæ & ficus in pituitosis, vt tamarindi, pruna, & sebestem in bilosis conueniunt. Hæc omnia decoqui possunt in iure galli antiqui, qui sua facultate nitrosa laxat aluum, cui decocto si addatur sena, efficacius erit. Potest etiam addi succus ros. aut syr. ex infusione ros. ad mouendum aluum. Bile enim agitata multò facilius mouetur pituita, quæ lenta est & admodum tarda, vel quia hic ex incidentibus & detergentibus componitur, quibus si adiungatur, commode pituitã laxat, solétque illi esse pro vehiculo, & veluti calcar, vt in morbis per fluxionem factis videre est, in quibus etiam quędam bilis apparet. Tunc cinamomum & zinziber in maiori quantitate addi debent, quando syr. ros. vel succus ros. additur. Pituitam enim incisam & attenuatam euacuat, vt superiùs

Quæ pituita educenda conueniunt.

Bile agitata facilius agitatur pituita.

est

eſt oſtenſum. Semina etiam frigida maiora non expunximus, quia ſiccitatem iſtorum medicamentorum laxantium temperant, & diluendo pituitam magis fluxilem efficiunt. Tenuis enim & aquea ſubſtantia, ſi craſſę permiſceatur, fluxiliorem reddit.

Syrupi ad melancholiam.

AD melancholię euacuationem & alterationem ſyrupi parantur. Quod ſi ab aduſtione bilis facta ſit, bilem alterantibus alteratur, & eandem euacuantibus euacuatur, additis borrag. bugloſſ. & aliis quibuſdam temperatis, humectantibus, & diſcutiẽtibus, vt capillis ven. & aliis herbis capill. quemadmodum ſi ſyru. de bugloſſ. aut borrag. aut decocto earum herbarum, ſyrupus endiuiæ compoſitus ſumatur, medicamentum alterans fiet hoc modo.

Alterans melanch. ab aduſt. bilis.

℞. endiuiæ, ſcariolæ, bugloſſ. borrag. viol. lact. port. ana M. j. paſſ. ʒ. ij. ſeminum quat. frig. maiorum ʒ. iij. flor. cord. p. j. viol. p. ij. fiat decoctio, & in colatura diſſ. ſacch q. ſ. fiat ſyr. Fiunt ſyrupi concoquentes & præparãtes melãcholiam, ratione ſplenis habita, quia in parte naturaliter cõtinetur melãcholia, quę ex aduſtione propriè non fit, ſed potiùs quæ ex fece ſanguinis prouenit. Fiunt, inquam, ex alterantibus & modicè calfaciẽtibus cum quadã humiditate, vt ex radicibus communibus, & cortice radic. cappar. fraxini, thamariſci, geniſtæ coctis cum ſeminibus quat. frigidis maioribus, vel ſyrupum de fumo terræ, & borragine permiſtis. Sed ad ſyru. euacuantem melancholiam redeamus. Euacuatur autem melancholia, vbi ſyrupo prędicto præparata fuerit, ſyrupo laxante bilem, cuius ſupra meminimus, additis quibuſdam medicamentis melãcholicis, qualia ſunt polypod. ſena, epithymum, ſummitates thymi, ſemen cuſcutæ. Cùm autem ſyrupo prædicto, aut ſyrupo endiuiæ hæc medicamenta adiunguntur, commodum erit quædam humida ſiccitatem eorum temperantia adiungere, qualia ſunt quatuor ſemina frigida maiora, paſſ. aut radic. bugl. & glycir. raſ. aut fiet hoc modo.

Vacuans melancholiam.

℞. radic. bugloſſ. glycir. raſ. ana ʒ. j. cichor. ſcariolæ, borrag. & bugloſſ. fumiterræ, viol. mercur. an. M. j. paſſ. ʒ. ij. quat. ſeminum frig. maior. & aniſ. ana ʒ. iij. ſenæ

Vacuans melancholiam.

Digitized by Google

orient.polyp.querc.origani, epithymi ana ʒ. ij. tamarindorum ʒ.ß.trium florum cordial. p. ij. misce, fiat decoctio,& in colatura diss.sacch.q.s.cui adde syr.viol.ex multis infusionibus,vel syr. ros.lax.ʒ. iiij.aut v. Hic syrupus purgando serosa recrementa biliosa & melãcholica morbum melancholicum minuit. Et hoc potissimum obseruandum in syrupis laxãtibus & alterantibus melancholiam à quocunque humore adusto factam,vt sit insignis humiditas in eo syrupo.Caliditas verò ad melancholiam quæ citra adustionem facta est: modica refrigeratio ad eam,quæ per adustionem bilis facta est,& ad eam,quæ ex pituita & exiccatione fit.His obseruatis similes syr. parantur facile ad eos humores adustos. In summa vsurpandi syr.concoquentes materiam,ex cuius adustione facti sunt morbi,& illis quędam adiungẽda, quæ humectent in alteratiuo, & quæ laxant melancholiam in laxatiuo,vt in superiore syrupo videre licet,qui magna ex parte alterantibus bilem constat,cui adiungimus bugl.borrag. pass. & alia, quæ modicè calefaciendo & humectando humorem melancholicum alterare possunt.Hæc in syrupo concoctorio.In laxatiuo autem polypod.& senam ad euacuationẽ adiungimus, & interdum cuscutã & epithymum,& alia fortiora & calida,cùm nimiam calfactionem non pertimescimus.

Ad pituitam vstam,aut melancholiam ex pituita ortam.

EAdem ratione syrupos concoctorios & laxantes pituitam vstam,aut melancholiam ex pituitę adustione factã & incineratione,paramus.Et quia pituita crassa non multùm differt a melancholia,teste Gal.cùm id quod tenue est,calore nimio resolvitur, illam tenuem humiditatẽ amittit,& in atram bilem vertitur: ideo syrupi concoquentes attenuare debent citra magnam caliditatẽ,& cum aliqua humectatione.Hoc itaque nomine differunt syrupi concoquentes pituitam,a cócoquentibus melancholiam ex adustione bilis,quia syrupi concoquentes pituitam,calefaciunt,& nó humectant,incidunt,attenuant,& detergunt,& eorũ materia erit radix glycir. borrag.ruscí,asparag.& herbæ dictæ capil. permixtis seminibus frigidis maioribus.Laxãtes autem si-

Alterans melanch. ab adusta pituita.

ent

ent ſi agaricus & medulla ſeminis carthami miſceãtur.

℞.rad.bugloſſ.borrag.glycir.raſ.ana ʒ.1.radic.graminis,aſparag.recentis ana ʒ.2.herbar.capil. M.1.bugl.borrag.viol.cham.chamep.vel meliſ.vel marrhub.ana M.ß. paſſul.mundatarum ʒ.ß. quatuor ſemi frig.maiorum ʒ.3.aniſ.ʒ.2.florum cham.bugloſſ.borrag. viol.ana p.1.fiat decoctio,& in ℔.1.diſſ.ſacch.albi q ſ.miſce, fiat ſyr.aro.cum ʒ.1. zinzib.& ℈.1. cinamomi, hic ſyr.concoctorius eſt:fiet autem laxatiuus, ſi doſis paſſ.augeatur ad ʒ.2.quibus adiungi poſſunt ficus, merc.agaricus, ſena, & polypod.hoc modo.

Syr.laxans pituitam & melancholiam ſupradictam.

℞Radic.glyc. raſ.ʒ.1.radic.enulæ cãpanæ ʒ.ß.Radices gram.&aſpar.prætermitti poſſunt,ſed hic ſyrupus detur poſt præcedentem,aut poſt concoctionem materiæ , ſin ſecus fiat, poſſunt addi,ſed minori quantitate. Nam,vti ſuperiùs oſtenſum eſt, medicamenta aperientia,& vrinas mouentia,non recipiuntur in medicamentis laxantibus,niſi in pauca quantitate, vt ſcilicet adiuuent actionem medicamenti laxantis: vt nec in concoquentibus paſſulas addimus in magna quantitate , ne concoctionem perturbent laxando, vel leniendo, ſed vt humectando iuuent humoris præparationem. Prætermittendæ igitur ſunt, aut ʒ.ß. tantùm ſumenda addito mercur. M.1. capill.ven. M.ß. paſſul.mundatarum ʒ.2. fic.pa.x.aniſ.ʒ.1.ſem.melon.ʒ.ß.medullæ ſeminis carth. & polypod.querc.ana ʒ.2.agarici ʒ.2.flor.viol.bugl.borrag.geniſtæ ana p.1. epithymi, cuſcutæ ana ʒ.ß. fiat decoctio in colat. ℔.1.ß. diſſ. mel.viol.ʒ.3.ſacchari q. ſ.fiat ſyrupus arom.ʒ.1.zinzib pro quatuor doſibus.

In laxantibus & cõcoquẽtibus quid obſeruandum.

Syr.ad melancholiam è fece ſanguinis.

ABſolutis ſyrupis concoquentibus & alterantibus melancholiam ex aduſtis humoribus ortam, veniendum ad ſyrupos concoquentes, & alterantes humorem melancholicum , qui fex ſanguinis dicitur.Præparatur autem ille humor ad euacuationem medicamentis calidis , humidis & aperientibus ſplenis obſtructiones,& humoris craſſitiem incidentibus.Sunt autem ea, quæ ſuperiùs recenſuimus , vt bugl.borrag.paſſ. herbæ capill.radic.aperientes,cortex radic.cappar.flores,ſolia

Digitized by Google

& radix thamariſci, & ſambuci, enula campana recens data cum violis, ſpecies orcheis, behen verum & liquiritia: laxãt etiam ſuperiùs enumerata. Fit autem hoc modo ſyr. concoctorius.

Syrup. concoquens melancholiam præcedentem.

℞. Radic. bugloſſ. enulæ camp. liquir. raſ. ana ʒ.j. graminis aſpãr. apij ana ʒ.ß. radic. ſatyr. ʒ.vj. paſſ. ʒ.j. herbar. capi. viol. meliſ. cichor. ana M.j. calaminth. chamed. chamepith. ana M.ß. quatuor ſeminum frig. maior. ana ʒ.j. ſeminis bombacis ʒ.iij. apij, petro. ana ʒ.ij. florum bugloſſ. borrag. anthos viol. ana p.j. fiat decoctio, macerentur radic. in vino albo & aqua, ſi ſcirrhus non ſit in ſplene. Si verò ſcirrhus ſit minuendus, in aceto maceren tur. In colatura ℔.ij. diſſ. ſacchari q.ſ. fiat ſyr. aro. ʒ.ij. cinamomi: ſumatur per quinque vel ſex dies.

Concoquẽtes. Syrup. de borrag. viol. bugloſſ. capil. ven. in officinis parati concoquuntur. *Euacuant* autem ſyrup. de ſuma. compoſ. ſyr. de epithymo, liquir. ſambuci. Non ſunt igitur permiſcendi concoquentibus, ſed cum laxantibus. Ad euacuationem igitur & diſſolutionem ſyrup. compoſitorum laxantium fiet huiuſmodi decoctio & ex ea etiam ſyr. fieri poſſunt mediæ decoctionis, qui per ſe aſſumi poſſunt. *Euacuantes.*

Syrupi laxantes melancholiam.

℞. Cortic. mediæ ſambuci ʒ.j. polyp. ʒ.ij. paſſ. mundatarum, ficuum ana pa. xv. ſummitatum thymi, epithym. lenæ orient. ana ʒ.j. agarici recent. troc. ʒ.ij. flo. viol. & gen. ſtæ ana p.ij mercur. M.j. aut ij. fiat decoctio, in ℔.j. diſſ. melancholiam trahentia, vt confectionem hamech. diaphen. Sic igitur paratur laxatiua potio, quæ etiam ex ſuperiùs enumeratis laxantibus fieri poterit, veluti additis compoſitionibus pituitoſis ad pituitoſos, biliioſis ad bilioſos. Ex eadẽ decoctione fiat ſyrupus ſumptis colaturæ ℔.iij. & addito ſaccharo in ſuffic. quantitate vel ſyr. de ſumar. compoſito, aut de epithym. q.ſ. coquatur ad perfectionẽ, & ex eo ſumatur duobus diebus continuis cum decoctione mercur. paſſ. & cicer. rub. Accipiet ſingulis diebus continuis, priuſquam inteſtina grauentur nouis decrementis, aliam bilem trahere poteſt ſecundus ſyrupus.

Digitized by Google

De educentibus aquas in hydrope.

POstquam in syrupos laxantes incidimus, de syrupis vrinas mouentibus & mẽses inſtituendus eſt ſermo, præmiſſis tamen ſyrupis cientibus vrinas & aquas, deinde purgantibus, quorum nullam aut admodum paruam mentionẽ fecerunt maiores noſtri: ſed eam aquam euacuare volebant, & exiccare medicamentis ſiccis, vt pilulis mezerei, & his, quæ calidiſſima ſunt, & febrem excitant. Si autem ſyrupi dentur, citiùs à ventriculo in inteſtina deſcendunt, & aquam facilius trahunt. Sunt autem ea infinita, ex quibus multa ſunt periculoſa admodum, & iecoris, aliorúmque partiũ robur diſſoluunt, quale eſt elaterium, & fere omnes thymallorum ſpecies, thymelea, chamelea, cocc. gnidium. Syrupi ad mouendas aquas fiunt, aut vt per ventrem aquam trahant, aut vt per vrinas, eamque intra venas. Fiunt autem ex radicibus aperientibus, herbis, fructibus, ſeminibus ad id determinatis, additis hepar quodam modo corroborantibus, ne eius ſubſtantia ſupra modum diffluat, & quia non ſit hydrops ſine læſione hepatis. Tales autem reperiuntur in officinis parati, vt ſyrupus de eupator. Meſuæ in intemperie frigida. Syrup. de cicho. & endiuia cum rhab. ſi à cauſſa calida otiatur. Idem præſtabunt ſyr. de bizãriis, de duabus radic. ſi cum aqua abſynth. vel decoctione ſpicæ celticæ & marrubij dentur. Vtiles ſunt hi ſyrupi quia obſtructiones ſoluunt, & aquas leuiter mouent, vel hãnt hoc, qui ſequitur, modo.

Syrup. ad deducendas aquas per vrinam.

℞. Quinque radic. aperitiuarum, vt radic. rub. maio. ana ℥.ij. radic. valeria. ℥.j. herbar. capil. cichor. endiuiæ chamep. chamed. ana M.ß. abſynth. tertiam partem M.j. ſeminis apij petro. ſeſeli, azari ana ʒ.ij. florum geniſtæ & thamariſ. ana p.j. fiat decoctio.

Si ſcirrhus ſit in hepate aut ſplene, macerentur in ace to radices. Si autem ſit Anaſarca, & mulier morbida, in vino albo. In col. diſſ. ſyrup. aperientes vel ſaccharum. Poſſunt & addi paſſulæ, quanquam non mouent vrinas, ſed ad temperãdas radic. aperientes, quæ ſi ſint antiquæ, interdum renes, hepar, & veſicam lædunt exulcerando. Aromatiſentur ſemper ſyrup. hi vel ſpica nardi, vel aza-

ro, vel ſpica celtica, aut ſcenantho aut cinamomo, aut galanga: quia omnia hæc roborant hepar, & vrinas mouent. Dantur & aquæ diſtillatæ è radicibus, & herbis, quæ tenuioris ſunt ſubſtantiæ. Itaque aptiores ad vrinas mouendas, & menſes, & ad obſtructiones liberandas. Hi ſyrupi recipiunt tantùm verè vrinas cientia, non autem ea, quæ aquea ſubſtantia id præſtãt, vt quatuor ſemina frigida maiora, niſi cùm hydrops eſt cum caliditate coniunctus, vel quando vrinam prouocare volumus, quæ à calculo, vel à craſſis humoribus ſubito retenta fuit. In hiſce enim cauſſis nihil eſt periculi humidis vti, quod in hydrope faciendum non eſt.

Quæ roborant hepar & vrinas mouent.

Syrup. purgans aquas.

SVrupi purgantes aquas ſunt ex medicamentis aquas purgantibus ſupra enumeratis, vt thymel. chamel. adiunctis corroborantibus & quibuſdam aperientibus, vt melior fiat eorum actio. Conuenientiſſimè his medicamẽtis vtimur in forma ſyruporum. Multò enim faciliùs diſtribuuntur per corpus, & aquas trahunt. Cõſiderandum verò, quæ ſit hydropis ſpecies. Nam tametſi in omnibus ſit aqua, differunt tamen quantitate. Nam Aſcites multùm aquæ continet: Tympanites minùs, plus verò flatuum. (Addenda igitur, quę flatus diſcutiunt) Anaſarca pituitæ multum. Adduntur ergo incidentia, aperientia, & pituitam purgantia. Si aſcites factus fuerit ex intemperie calida, aut poſt inflammationem, hæc medicamenta adduntur ſyrupis modicè refrigerantibus: vt ſyru. de endiuia ſimpl. & compoſitus, ſyru. de cichorea cum rhab. aliiſque ſimilibus aperientibus, refrigerantibus, & corroborantibus hepar ſic.

Hydropis ſpecies diſtinguẽda.

Syrup. ad aſcitem.

R Paſſ. ʒ.ij. fol. braſſ. marinæ M.j. thymel. vel chamel. M.ß. ſeminis hederæ, ſeminis ſeſeli an. ʒ.iij. fiat decoctio. in ℔.j. diſſ. ſyrup. endiuiæ ſimpl. ℔.j. vel ſyrup. endiuiæ compoſ. ℔.ß. fiat ſyrup. arom. cum ʒ.ij. cinamomi, vel ʒ.j. ſpicæ celticæ. Loco ſyr. poni poſſunt ſpecies cichorij & herbæ capil. atque ſyrupus inde confici poteſt cum ſaccharo hoc modo.

Ad idem.

R. Radic. valerianæ, radic. rub. maior. & ciclaminis ana

ana ʒ.ij.radic.apij,petro.ana ʒ. j. endiuiæ non lotæ, ſcariolæ, herbarum capil. agrimon. ana M. j. ſeminis hederæ (quod aquas mouet non minùs quam thymelea) ʒ. j. braſſ.marinæ M.j. chameleæ, thymel.ana ʒ. j. paſſ. mundatarum ʒ. iiij. aniſ.ʒ. iij. fiat decoctio, & in ℔. j. ß.diſſ.ſaccha.q.ſ.fiat ſyr. arom. ʒ. iij. ſpicæ celticæ, vel cinamomi,dentur ʒ.iiij.per ſe, ſi ſit mediæ decoctionis, vel cum aquis endiuiæ & cichorei,ſi ſit coctus ad perfectionem. *Hedera vrinas mouet.*

Ad anaſarcam.

SI autem ſit anaſarca, his adiungenda erunt medicamenta magis incidentia,attenuantia,& alterantia, vt enulæ camp.rad.apij.petro.rub. maior. in maiori quantitate,& pituitam purgantia, vt agaricus, ſemen cartha. ſena, polypod. aut medicamenta trahentia aquas decoquenda in ſyrupis ad pituitam purgandam præſcriptis.

Si ſit tympanites,fiet hoc modo.

℞.Paſſ.(quæ in roborando hepate non debent enucleari,ſed cum gigartis poni, ſecus in detergentibus) ʒ. ij.ſeminis petro.apij, ſeſeli ana ʒ.ij.rad.azari, & valerianæ ana ʒ. ß. mentæ, abſynth. beto. ana M. ß. marrub. M.j.mercurialis.braſſ. marinæ ana M. ß. ſenæ orien. & ſeminis carth.ana ʒ.vj.florum anthos & geniſtæ ana p. j. fiat decoctio in lib. j. diſſ. ſacch. q. ſ. fiat ſyr. aro. ʒ.ij. diagalangæ, vel ʒ. j. aromat. roſ. detur alternis diebus. Hic ſyru. compoſitus eſt ex odoratis aperientibus ſiccis (neque herbæ,vel radic. recentia ponuntur, quia flatus gignunt) & flatus diſcutientibus, quibus adiungimus pituitam purgantia. Tenuis enim & aquea pituita flatuum materia eſſe ſolet,in circo euacuanda, vt in tumoribus œdematoſis fieri imperant medici. Præterea adiungimus aquas purgantia,diagalang.arom. roſ. quæ ventriculum & alias partes roborant. His itaque remediis facilè educetur aqua,ſiue ſit in peritonæo, ſiue in vtero, ſiue in aliqua alia parte,vt in thorace,vel capite,vel in tumoribus aquoſis, phlictenibus flatulentis.

Cùm hydrops eſt cum ſcirrho.

CÆterùm ſi hydrops eſt cum ſcirrho ſplenis, tunc incidentia & ſplenetica adiungimus, vt cortic.rad.

Digitized by Google

capp. ſambuci, vel fraxini, populi, aut thamariſcis, ac in aceto macerentur & decoquantur, vt ſuprà dictum eſt.

Ad cacochymiam & menſium prouocationem.

Fiunt & ſyrupi non multò his abſimiles ad cacochymiam, & prouocationem menſium, & aperientibus & prouocantibus menſes & vrinas. Syrupi autem prædicti apti ſunt ad mouendas vrinas, & menſes prouocandos, additis radicibus eryngij, foliis arthemiſiæ vel matricariæ vel ſabinæ, & aromatis ʒ.j. vel ʒ.j.ß. vel ij. cinamomi. Cinamomum enim & caſſia menſes mouent, licet recentiores ineptè corticem caſſiæ apponant pro caſſia antiqua, vel corticem radic. polemonij, quam caſſiam ligneam vocant. Cinamomum in his ſyrupis tantùm ab ʒ.ß. ad ʒ.j. vel ʒ.ij. ponitur, & quo efficaciores fiunt, vinum album tenue in clarificatione, ne vires amittat ac ſaporem gratum. Porrò cient vrinas ſyrupi facti ex duabus vel quinque radicibus, oxymel diureticum. Sed ſyrupi, qui parantur cum aceto, non admodum apti ſunt. Acetum enim vtero aduerſatur, fieri autem poterunt modo ſequenti.

Menſes mouentia.

Vrinas cientes.

Syrupi ad menſes prouocandos.

℞. Quinque radicum aperien. ʒ.iij. radic. rub. maior. ʒ.ij. radic. quinquefolij, id eſt, pentaphili, & eryng. ana ʒ.j. puleg. vtriuſque, calaminth. orig. ana M.j. quatuor ſeminum frigid. maior. ana ʒ.j. flor. anthos leuchoi ana p. ij. flor. geniſtæ p. j. fiat decoctio in aqua & vino, in quibus per noctem radic. macerentur, & in col. ℔.ij. diſſ. mel. deſpumati ʒ. iiij. ſaccha. q.ſ. fiat ſyr. arom. ʒ.j. cinamomi. In hoc differt hic ſyrup. à ſyrupo prouocante vrinas quòd magis attenuat, incidit ac deterget craſſos & viſcidos humores obſtructionem facientes, & menſium profluuium prohibentes, in quo caſu hoc ſyrupo vtimur, aut ſimilibus. Nam ſi poſt longam ſanguinis effuſionem per vterum, vel per aliquam aliam partem menſes retinentur, idque ob ſang uinis penuriam, non dabuntur ſyrupi, quia magis adhuc exiccarent corpus. Dabuntur ergo paulò antequam fluant menſes, aut cùm inſtat tempus purgationis. Poſſunt etiam dari in retentione vrinæ ab eadem cauſſa orta. Dabitur etiam hic ſyr. ad vteri calfactionem, apertionem,

Quo tempore exhibenda.

& re-

& reſiccationem, ablatis ſeminibus frigidis maioribus.

Ad conceptum.

ET quò facilius concipiant mulieres, dari poſſunt per ſe illi ſyrupi vel cum decoctione arthemiſię,& mercurialis, perſicariæ,vel cum pauca quantitate ſyrupi de arthemiſia, ad quæ vitia vſurpamus ſyrupum de ſtechade cum decoctione vel aquis prædictarum herbarum, aut ſyrupo de arthemiſia, qui ſi dentur cum decoctione perſicariæ maioris, multò erunt efficaciores ad conceptum.

De *iulepis.*

QVia frequenter plures aquas imperamus accipiendas poſt opiatas, quæ ſi diu permixtæ ſeruentur facilè corrumpuntur, ad earum conſeruationem mel vel ſaccharum addimus. Ex aquis & ſaccharo iulep. conficimus, quorum vſus eſt poſt opiatas. Syrupus ſimplex, qui ex floribus, vel ex vna tantùm herba conficitur, vocatur etiam iulep, vt iulep violatum, roſatum,& ſic de aliis. Parantur autem ex aquis diſtillatis, & cum ſaccharo coctis.Saccharum autem conſeruat ſuo lentore,ne putreſcant,Vt

Iulep.ad ſitim ſedandam.

℞. Aquæ roſ. ℔. j. ſacchari ℔. ß. coquuntur, & fit iulep, vocatum Alexandrinum,quia vtuntur in Alexandria, ad ſitim ſedandam, ſed in febrib.intermittentibus, & cum quibus eſt obſtructio, non eſt ex vſu. Ex multis autem aquis fiunt iulepi veluti ad ſiſtendum ſanguinem imperamus.

℞. aquarum peculi roſa.ſanguina. id eſt centinodiæ, burſ. paſtor. ana qr. j. ſacchari parum, fiat iulep, capiat poſt opiatam.

Ad hepatis refrigerationem.

SI ad hepatis refrigerationem fiat,aquas refrigerantes vt lactucæ,cichoriæ,endiuiæ,ſolani,& aliarum eiuſmodi eligimus.

Ad pectus.

SI ad pectus,viol.bugl. & ſic de aliis.Aquas determinatas cognoſcet medicus, ex iis quæ dicta ſunt cap. de ſyrup. quare his contenti, ad alias medicamentorum formas veniendum.

De medicamentis purgantibus.

POst syrupos concoctorios aut ante, medicamentis purgantibus vtimur. Videndum itaque est quę medicamenta ante syrupos concoctorios dari possunt, & quæ item post syrupos. Cæterùm medicamenta laxantia, forma distinguntur, aut consistentia, aut quòd humori alicui euacuando, aut parti sint determinata. Di-
Distinctio. stinguntur præterea actione. Nam alia soluunt attrahendo, alia constringendo, alia lubricando, alia remol-
Forma duplex. liendo. Formæ medicamentorum laxantium sunt in vniuersum duæ, nempe humida & sicca. Humida sunt, aut modo confectionis conformata, vt catholicum, cassia, diaphenicum, electuarium Indum, de psilio, confectio hamech, triphera persica, diaprunis simplex & solutiuum: aut forma liquida, vt serũ lactis, succus ros. mercur. syrupus de fumaria compositus, de epith. de cichor. cum rhab. ex infusionibus multis ros. viol. decoctum fructuum, & aliorum quorum suprà meminimus. Sicca triplici sunt differentia, aut forma pilularum, aut electuarij, aut pulueris. Pilulæ sunt multiplices, de quarum differentia postea. Electuaria sunt, de succo ros. diacartham. de citro. Pulueres sunt diasena, diaturbith, & plerique alia medicamenta, quæ in pulueris forma dari possunt, de quibus suo loco: verùm pro humorum ratione, quos euacuant, etiam distinguntur. Nam alia tantùm recrementa communia expurgant, quæ *ecprotica* dicuntur, quale aloe, & hiera, quę ex aloe & odoratis componuntur, vt hiera picra, Gal. catholicum, lohoth de cass. pulpa tamarindorum, sebesten, pruna, ficus pass. & ferè reliqua purgantia cum lenitione, & detersione, & lubricatione, vt decoctum caulium, ciclæ cum multo oleo, vel piscium saxatilium, vel aliorum humidorum.

Bilem purgantia.

ALia autem sunt cholagoga, alia phlegmagoga, alia quæ bilem atram agunt. Purgantia autem bilem magna ex parte ex succo ros. vel earũ infusione, ex rhab. scammoneo parantur. Quæ enim parnam eorum quantitatem requirunt, aut non laxant, vt in pulucre triasandali, rhab. & aliis pulueribus cordialibus: aut soluendo

mouent,

Digitized by Google

mouent, aut adiuuant alia medicamẽta & aliorum medicamentorum vim ſequuntur.

Phlegmagoga.

PItuitam purgantia recipiunt agaricum, turbith, colocynthid.polypod. medul.cartha. aut bilioſa incidentibus,& attenuantibus permixta,vt diagrid.cum caſtoreo pituitam vacuat: aloe cum aromatibus pituitam mouet.Incidentia & attenuantia etiamſi cum detergentibus miſceantur,pituitam euacuant,veluti ſi ſemina flatus diſcutientia, & alia incidentia craſſiùs conterantur, &melle excipiantur,pituitam purgabunt,eam maximè, quæ in ventriculo,& inteſtinis collecta eſt.

Melancholica.

IDem præſtabunt medicamenta melancholica,ſi incidentia quædam admiſceantur,vt polypod.ſena,mercur.cum aniſ. fœnic.cinamomo, & azaro,ſi ex vino vel melle dentur,pituitam purgant.

Compoſita phlegmagoga.

COmpoſita medicamenta pituitam purgantia,attrahentia ſunt diaph. Indum maius, electuarium diacarth.de citro ſolutiuum, puluis & turbith, pilulæ omnes ferè, quæ agaric.colocynth. & lachrymas recipiunt,vt fœtidæ maiores & minores,de opopana.ex colocyn.cocchiæ,de agar. & turbith,& ſimiles.

Compoſita melancholica.

MElancholiam purgant,quæ lapidem Iazuli non aſſum recipiũt,vt veratrũ nigrum, tithymalũ,epithymum,ſena, polypod. cortex ſamb.decoctũ eiuſdem, & vt ſummatim dicam,omnia medicamenta quæ craſſam pituitam purgare creduntur, modò humida quædam,& calida admiſceantur melanch. purgant: eam ob cauſſam diaphenicum, & Indum maiũs efficiunt.Confectio hamech. diaſene ſolutiuum,& pilulæ omnes,quæ prædictorum medicamentorum aliquot recipiunt,quales ſunt pilulæ Indæ,de lapide Lazuli,fœtidæ & ſimiles.

Aquæ purgantia.

AQuas purgantia iam priùs enumerata ſunt, & quia, vt priùs dictum eſt, talia medicamenta potiùs dari debent in forma liquida, quàm vllo alio modo, in claſſes purgantium referemus tales ſyrupos.

Medicamenta secundum partes purgantia.

MEdicamenta talia dicuntur, quia è certis quibusdam partibus vacuant magis, quàm ab aliis: inde etiam cephalica denominantur, quæ pituitam purgant, quia in capite maximè pituita redundat, & quæ fortiter ab ea parte trahunt.

Hepatica eadem ratione dicuntur, quæ bilem purgant, sed cum quadam astrictione: hepar enim bilem laxantibus, quæ illud molestat, delectatur, modò leuiter astringant. Eadem causa rhabarbarum amicum hepati dicitur, & anima hepatis, quòd sit ipsi familiare, & succorosum. Euacuant enim & leuiter astringunt. Scammonium autem, quia astrictione caret, quanquam bilem euacuat, hepaticum medicamentum re vera non est, nisi priùs coquatur cum malo cydonio, aut detur cum myrobal.

Rhabarb. anima hepatis.

Splenitica, quæ atram bilem purgant, qualis humor in splene colligitur inde extrahitur.

Ventriculo conueniunt detergentia humores, citra ventriculi subuersionem, & laxationem, propter addita odorata, & ea præsertim, quæ pituitam detergunt, quæ in eo propter cruditates multa colligitur. Agaricus itaque maximè conuenit rhab. myrobal. & succus rosob astrictionem. Turbith verò, scammonium, & colocynthis sunt aduersissima, hiera picra, aloe, & quæcunque parantur ex odoratis & cecoproticis, apta sunt ventriculo, & intestinis. Syr. de absynthio si ex eo solo paretur siue succo cydoniorum, aptus erit ad bilis detersionem, & ventric. corroborationem. Vnde commodè exhibetur in fine tertianarum.

Pulmonibus verò & thoraci conueniunt fortiter pituitam purgantia medicamenta, indicatione sumpta à situ. Distant enim multùm ab intestinis, quòd ex Dioscoride colligere licet, qui asthmaticis absque pulmonum affectibus, quæ fortiter trahunt, maiori quantitate præscribit, ob loci fortè distantiam, & materiæ vacuandæ contumaciam.

Quæ medicamenta danda in morbis thoracis.

COmmendanda sunt itaque iure inter medicamenta composita laxantia, vt diaphenicum, indum maius, & alia quæ turbith, agaricum, & colocynthidem recipiunt,

piunt, & alia pituitoſa, quæ neque myrobalanos, neque rhab. recipiunt, ſed hoc in morbis ſine inflammatione, in quibus aptiora ſunt ſoluentia leniendo, quàm trahentia fortiter. Sufficiunt enim medicamenta lenientia ad euacuationem materiæ antecedentis quæ eſt in ventric. inteſtinis, & primis venis. Quæ autem fundunt & agitant humores, maiorem defluxionem excitant, & nihil à parte inflammata euacuant, & impediunt expuitionem, in contrariam partem trahendo. Facta igitur miſſione ſanguinis damus decoctum fructuum cum caſſia, aut manna, in pleuritide, peripneumonia, & ſimilibus. Quòd ſi fortè medicus vocetur incipiente defluxione, poterit rhab. ſupradictis admiſcere. Rhab. ſua purgatione, & aſtrictione defluxionem intercipit: idem efficit ſyru. roſ. Quando autem materia iam parti impacta eſt, quæ ſpuitionem retinet, ſatius eſt eo abſtinere, & eo tantùm in pleuritide bilioſa eſt vtendum, vt in pituitoſa agarico, & id cum præmeditatione faciendum.

Quæ in inflammatione adhibenda.

Quid faciendum incipiente fluxione.

De iuncturarum medicamentis.

AD iuncturas etiam quædam medicamenta referuntur, quæ arthritica dicuntur, aut quia à iuncturis pituitam trahunt, aut quia quibuſdam additis pituitæ educendæ apta ſunt. Ea autem ſunt, quæ pituitam fortiter ſoluunt, qualia ſunt quæ thoracis affectibus accommodantur, quia ſine inflammatione, vel atrophia, vel ſputo ſanguinis ſunt. Apta autem fient additis quibuſdam, pituitam incidentibus, vt zinziberis hermodactyl. Behen albo, & rub. ſemine rutæ agreſtis, ſed ſale gemmæ, radicibus pentaphyl. His autem tantùm vtendum eſt in morbis articularibus per decubitum humorum nõ per defluxionem factis, vel etiam per defluxum, ſi defluxio conſtiterit, & plenum corpus adhuc recrementis videatur. Nam tum illis vtendum eſt, quibus vſi ſumus in inflammationibus thoracis, & ad capitis vel thoracis euacuationem, vt agarico trochiſc. turbith, eſula, aliiſque pituitoſis. Arthritica dicuntur, quia materiam, cùm fluit, euacuant, non eam quæ adhuc eſt in artieulis. Illa enim topicis remediis excutienda eſt, vt quæ in aliis partibus non valdè remotis, vt in vẽtriculo, & inteſtinis collecta eſt, multò faciliùs euacuatur per vrinas & ſu-

dores. Arthritica medicamenta aut pleuritica affectibus vteri sine inflammatione conueniunt, & renibus, aliisque partibus valde remotis. Habent enim hæ partes meatus conuenientes, ad excrementorum vacuationem. In his enim sufficit materiam in corpore redundantem inspicere, eámque euacuare per partem in qua est, veluti per menses, eam quæ est in vtero, & vrinas, quæ in renibus, & vesica.

De potionibus.

POtio siue potus est medicamentum minùs liquidum, quàm syrupus, quia compositionem, & puluerum molem aliquorum medicamentorum recipit, vt laxantia, catholicum, diaphenicum, indum maius, & alia. Adhæc pulueres cordiales vt confectiones quæ dissoluuntur in aqua, vel decocto aut syr. aliquo, vt gratior, & dulcior fiat potio. Fiunt ergo potiones laxantes, quibus vtimur pro minoratiuo, eradicatiuo post materiæ concoctionem. Cordiales ad virium corroborationem, spirituum restaurationem, conciliandum somnum, sedandum dolorem, frangendum calculum, ciendas vrinas, & menses, constringendum, siccandum, aut aduersus vim veneni, vt in peste, aliisque venenis, de quibus breuiter diximus, cùm de eorum materia in superioribus fumus loquuti. Forma igitur & proportio tantùm indicanda est. Fiunt autem ex decoctionibus, aquis, pulueribus, vel decoctionibus & pauco syrupo ad materiæ concoctæ eductionem vel aluum emolliendam.

Laxantes.

Cordiales.

Fucus ad materiæ communis eductionem.

℞. Cath. ʒ. j. diss. in aquæ decoctionis hord. aut aquæ viol. ʒ. iij. syru. viol. ʒ. j. fiat potio. Interdum verò syrupum ros. laxatiuum in maiore quantitate ponimus cùm magis laxare volumus.

Potio ad pituitam laxandam.

TAlis diaph. aut indum maius, aut minus recipit, aut syrup. capill. veneris aut mel. parum, vel si non sit morosus æger, nihil addimus, ne augendo molem imbecillius reddatur medicamentum, hócque modo fieri poterit.

℞. diaph. ʒ. ß. diss. in pauca quantitate aquæ hyss. fiat potio. Minor hic quantitas vsurpatur, quia ad dissolutio-

Digitized by Google

tionem addere intendimus decoctionem pituitosam, aut syr.laxantem,aut indum maius,aut diacarth. aut de citro solutiuum.

Potiones ad melancholiam.

POtiones laxantes melanch.fiunt ex confectione hamech , diap. diasena solutiuo dissolutis in aqua fumar. bugloss. vel decoctione senæ,epithymi,mercur.vt

℞.polypod.querc.ʒ.j.pass.ʒ.ß.senæ orient.epithy.an. ʒ.ij.anis.ʒ.j.flor.cord.p.j.fiat decoctio.In qr.j.dis.diaph. ʒ.iij.syr.ros.laxa.ʒ.j.misce,sumatur mane.

Fit autem decoctio,quando volumus vti medicamẽto minùs proprio,aut quãdo caremus proprio,aut quãdo magis conuenit propter caussam aliquam. Cùm verò confectione hamech vtimur , aquis sumus contenti, vel decoctione mercur.quia purgat satis eũ humorem. *Quãdo vtend.in.*

Potiones ad serosa excrementa.

AD serosos humores (vt in scabie) vtimur confectione hamech cum decocto purgãte ichores humorum,de quibus supra, vt

℞.brass.marinæ M. j.pass.mundatarum ʒ.j.anis. ʒ. j. fiat decoctio in iusculo. (Alioqui brass marina vẽtricul. & hepati noxam inferet)pulli vel galli,& in quar.j. diss. confect.hamech.ʒ.iij.syrup.de fumaria ʒ.j.misce & fiat potus.

De potionibus cordialibus.

POtiones cordiales fiunt ad virium imbecillitatem, quæ prouenit à magna euacuatione, aut spirituum dissipatione,profecta ab intemperie,aut alia. Ex pulueribus autem cordialibus alij calefaciunt,vt diamargar. calidum,diambra,diamosc.refrigerant diamargar. frigid.triasandal.Constringunt & superfluam euacuationem moderantur diamargar.frigid.& triasandalum. In potionibus itaque cordialibus , quibus erit mediocriter constringendum,vsurpabuntur diamarg.frigid.& triasandalum:rarò autẽ cùm aliquid per sputum euacuandum est,sed aliis potiùs, quæ nec fragmentorum lapidum precioforum quantitatem recipiunt, nec astrigentia vt aromatic. ross. diarrhodum abb. Confectio diamosci calefacit, vt dictum est (alij addunt & diairis.) Constringit electuarium de gemmis.In affectibus itaq; *Calefac.re friger.* *In promouendo sputo his vtẽdum.*

Digitized by Google

Quibus vtendum in affectibus pulmonum.

pulmonum parua quantitas vſurpanda & admiſcenda diatragacant.frigidum,& diairis. Confectio alchermes ad cordis confortationem valet, in quibus eſt conſtrictio non laxatio, veluti in quibus calor naturalis lãguidus eſt,& ferè extinctus ac humore melancholico perturbatus.Rarò vtimur in fluxibus vẽtris & pauca quantitate,aut cum ſyr.de papauere vtemur, viribus debilibus exiſtentibus.

Ad vires imbecillas in affectibus pulmonum.

℞.pul.diamarg.frig.ʒ.ß.diatrag.& diairis an.ʒ. j. aquæ bugloſſ.& viol.vel capilli ven.an.ℨ.ij.ſyru.viol.ℨ.j. miſce.Cor reficit, expectorationem iuuat, lenítque pectus.Nam ſyrup.viol.& aqua bugloſſ.aſperitatem temperant,pulueres expectorationem iuuant. Cùm autem materia frigida eſt,& calor languidus, etiam datur cõfectio alchermes,ſed temperata.

℞.confectionis alchermes ℈.j.diatrag. frigid,ʒ.j.'aquæ viol.& bugloſſ.ana ℨ.ß.ſyrup.viol. ℨ. j. miſce, fiat potio,quæ corroborat,lenit,& expectorat.

Ad ſomnum prouocandum.

SI verò prouocãdus ſit ſomnus in huiuſmodi affectibus,additur ſyrup. de papauere in cordis affectibus, hoc modo.

℞.confect. alcherm. ʒ. ß. aquarum bugloſſ.borrag. an.ℨ.j.ſyrupi conſeruationis corticis citri ℨ.ß. miſce,aut ſyrupus de pomis redolentibus in affectibus æſtuoſis erit ex vſu. Potiones cordiales ferè omnes cũ leui quadam aſtrictione ſunt dandæ, præterquam in affectibus thoracis:in reliquis verò cum maiore vel minore aſtrictione,vt in fluxibus ſanguinis à quacunque cauſſa factis,vel aliis fluxibus. Somnum conciliantes huiuſmodi potiones fiunt ex humidis, frigidis, & effumantibus ad cerebrum. Ex humidis quandoque conciliatur ſomnus. Narcotica verò ſomnum non conciliant, imò potiùs ſtupidos reddunt: quibus tamen vtimur, cùm propter motiones immodicas corporis vires deiiciuntur, & quietem adhibere volumus,aut ſenſus communis ita ligatus,vt dolorem non ſentiant, aut quando corporis motus ſomnum impedit.Somnum autem conciliantes fiunt ſequenti modo.

Narcotica.

℞.aquæ

2L.aquæ viol.lactuc.ana ʒ.iij. syr. viol. ʒ.j. misce capiat serò. Hæc potio somnum conciliat,non stupefacit, & dari etiam potest iis,qui sumpturi sunt pharmacum, purgans postridiè. Si verò syru. de papauere misceatur, non item dari potest. Conciliant etiam somnum quæ ex lacte amygd. non cocto parantur, pauco croco aut iride additis,aut hoc modo.

2L.amygd. dulc.ʒ.iij. contundantur & extrahatur lac cum pauca aqua fontana,pluuiali,violariæ,vel lactucæ, in qua diss. sacchari parùm, croci scrupul.j. harum verò potionum vsus erit in debilibus, aut inflammatione aliqua laborantibus in parte interna thoracis. Abstinendum verò, vbi dolor capitis grauedinem inducit, quia quædam recipiunt,à quibus eleuantur fumi ad caput. Ex nucibus & pineis simili modo parãtur, præparatis fiunt huiusmodi potiones,quibus vtendum est, vt diximus.

Quando abstinendum.

Potiones narcoticæ.

POtiones stupefactiuæ, quæ etsi quiescere faciant, non tamen somnum inducunt, fiunt ex narcoticis, veluti ex syrupo de papauere nigro præsertim (minùs enim efficax est albo) Aut fiunt ex compositione, quæ dicitur requies,falsò Gal. ascripta. Horum autem vsus est in pleuritide,in dolore articulorum vehemẽtissimo, aut capitis : non ita autem conueniunt doloribus internis, nisi in summa necessitate, ne videlicet retineatur materia in thorace, ventriculo, aut intestinis. Fiat autem hoc modo.

Quando vtendum narcoticis.

2L.syr.de papauere ʒ.ij.aquæ nympheæ ʒ.iij. fiat potio,detur hora somni.

2L.pul.requiei ʒ.j.diss.in aqua nympheæ,violarum & lactucæ,fiat potio,detur hora somni.

His potionibus adiunguntur pulueres cordiales, aut quia imbecillibus dandæ,aut quia veremur ne his ventriculus, hepar, aliæque partes naturales nimiùm refrigeratæ,debiliores reddantur,maximè quando frequentius iterandæ sunt, veluti cùm cor confortare volumus & calfacere,confectionem alchermes addimus. Diamarg.frig.cùm corroborare quidem, nihil autem calfacere:diarrh.abb.vel aromatic.Ros. si quando iuuãdus

Pulueres cordiales.

Digitized by Google

ventriculus, aut corroborandus, vt triasand. cùm iecur corroborandum. Vbi autem in fluxu ventris astrigendum est, addimus diamargar. frigidum, aquam myrtillorum, vel prunorum syluestrium. Si in pectoris affectibus cogimus vti ob vigilias, addemus puluerem diatragac. frigidi, aut diaireos simpl. ʒ. ß. alij ʒ. j. Si ad sistendas fluxiones, dabitur cochleare vnum, aut duo, idque noctis tantùm tempore, aut diacodium.

De vomitum cientibus.

QVæ superiori parte ventriculi innatant, conuenit cõmodissimè per vomitum, nisi affectus pulmonum, aut constitutio corporis *pterigodes* prohibeat, euacuari. Estq; via breuior, ac maximè natura procliuis ad id, aut cùm nausea, vel cordis dolor, aut oris amaritudo adsunt. Fiunt autem ex laxantibus superius os ventric. vt oleis, & leuibus, cuiusmodi est agaricus, & conturbantibus ea, quæ in ventriculo sunt, vt est semen azari, radix eius, semen atriplicis, succus raphani vtriusque. Decoquuntur autem, aut in puluerem reducuntur, quibus admiscetur multa aqua tepida, vt & oleum, vt

℞. seminis atriplic. ʒ. ß. decoquatur in aqua raphani, vel cum ʒ. j. raphani, fiat decoctio cui addatur oleum, vel butyrum rancidum, vel parum fœtidum: fricetur ventriculi regio in circuitu. Deinde cibum capiat, & digito in os immisso prouocetur vomitus.

Aut ex azaro & semine genistæ fit, quæ duo ellebori modo vomitum prouocant decocta, aut contraria atq; propinata ex aqua multa, & pauco oleo. Hæc dantur, quando cibus, aut aliud quid facilius vomitione excludatur, vt vinum, & reliqua liquida. Cùm verò pituita lenta ventriculo adhærens euacuanda est, tunc incidentia & detergentia damus, vt in decoctione præcedente raphani radicem cum oxymelite, aut syr. acetosi simplici, & aqua tepida, vt

℞. rad. raphani ʒ. j. azari ʒ. j. agarici ℈. j. fiat decoctio in oxymelite ad ʒ. vj. sumatur manè, & retineatur aliquandiu in ventriculo, vt præparetur materia: postea moueat citò, & multũ saliat, vel vehatur curru, aut naucula si proximus sit stagno, mari, aut flumini, deinde digito in oleo fœtido immisso prouocetur vomitus. Incidenda

Digitized by Google

cidenda autem & detergẽda eſt pituita, priuſquam prouocetur vomitus. Vomitum etiam cientia danda ſunt initio febr. quotidianæ, tertianæ non veræ, & quartanæ, vel his qui venena deuorant, præterquam his, qui ex eſu fungorum periculo ſuffocationis laborant: Tunc enim ad partes inferiores ſunt deturbandi: quod probatur eorum antipharmaco piro agreſti, & aliis aſtringentibus. Clyſteribus igitur & medicamentis purgantibus deorſum deturbandi ſunt, & os ventriculi claudendum aſtringentibus, vt malo cotoneo, piro ſylueſtri. Qui difficultate reſpirandi laborant, aut ſputo ſanguinis, vel vlcere pulmonum vexantur, aut vertigine, aut ſuffuſione, rarò ad vomitum ducere oportet. Quibus verò fluxus ventris eſt, aut vlcus aut articulorum dolor, vomitione auertendi in his ſunt humores. *Quibus cõ ſerat vomitus & quibus non.*

De medicamentis ſiccis purgantibus, ac primùm de pilulis.

HActenus de differentiis purgantium medicamentorum in vniuerſum: ſequũtur nunc particularia, ex quorum numero ſunt pilulæ. Ex medicamentorum ſiccorum numero ſunt pilulę & electuaria ſolida & pulueres. Hæc forma vtilior eſt, vbi medicamẽtum tardiùs operari volumus, aut vbi corpus humidum eſt. Eaſdem ob cauſſas fiunt pilulæ, tum etiam propter odorem, & ſaporem. Conficiuntur autem ex amaris, acribus, &, vt ex aloe, colocynthide, agarico, opopanace, ammoniaco, aliiſque lachrymis, veluti pilulæ fœtidæ maiores, de euphorbio, de opopanace, ſagapeno, & ſarcocolla. Cæterùm differunt ratione partium, humorum operationis, & operandi modo. *Quomodo vtendum medicam. ſicco.*

Pilulæ determinatæ partibus.

PArtium ratione ſunt, quæ ad cerebrum, ad neruos referuntur, compoſitæ ex medicamentis pituitoſis, aut è capite trahentibus, quales ſunt pilulæ cochiæ, ex agarico, ex turbith, fœtidę, de opopanace, & aliis lachrymis, vt ſarcocolla, euphorbio. Sunt & ſtomachicæ, quæ ad ventriculum referuntur, vt de hiera ſimpl. de aromatibus, ante cibum, ſebellinæ, & aliæ multæ, quæ ex medicamentis ſtomachicis ſuprà enumeratis componuntur. Sunt & aliæ, quas ad oculos paratunt antiqui, pi- *Ad cerebrum.* *Ad ſtoma.* *Ad oculos.*

lulæ lucis maiores & minores, eáſque putarunt oculis conferre, quia medicamenta multa recipiunt, quæ appoſita & intro aſſumpta ſiccando, aut detergendo oculos iuuant. Hæ autem veræ oculares ſunt, quæ ventricul. detergunt, ſi affectus per conſenſum ventriculi fiat, de hiera. Gal. pilulę ſtomachicæ, ante cibum, de aromatibus. Si verò ſine conſenſu ventriculi, pilulæ euacuantes fortiter pituitam aptæ ſunt oculis, non quæ fœniculum, aut euphraſium recipiunt: illæ enim præferentiæ in morbo facto per conſenſum, quæ nihil croci aut ſaltem paruam quantitatem recipiunt, vt myrrhæ, quæ caput replent, dolorem capitis faciunt. Sunt & hepaticę veluti pilulæ de rhab. vel quę rhab. tantũ recipiunt.

Ad hepar.
Ad vterũ.

Ad vterum referuntur fœtidæ, & quę neruis, & cerebro aptæ ſunt, ſi morbus frigidus, vel humidus ſit, vel retenti ſunt menſes, ob obſtructiones.

Sunt & attheticæ maiores & minores, vt pilulæ de hermodactyl. & ſimiles, quę ex pituitoſis fiunt, quarum differentia duplex: quę ex aſtringentibus, & modicè laxantibus parantur, illa in fluxu conueniunt. Altera eſt quæ ex fortiter trahentibus pituitoſis parantur, ſine aſtringentibus, quales ſunt, quę ex lachrymis, colocynthide, turbith. & ſimilibus compoſitæ ſunt.

Ad articulos.

Pilulæ humoribus determinatæ.

HVmorum ratione pilulæ etiam diſtingũtur, quos ſcilicet euacuant. Stomachicæ enim ſunt ferè omnes hæ, quæ ad recrementa bona euacuanda conueniunt, eccoproticæ dictæ. Bilioſæ, quę rhab. vel diagrid. pro maiori parte recipiunt. Pituitoſæ, quæ plus agarici, vel turbith, vel colocynthidis habent. Melancholicæ verò indæ, de lapide lazuli, & omnes quæ veratrum, cianæum lapidem, vel armeniacum, ſenam, polypod. thymum, epithymum, cuſcutam, & alia ſimpliciter melancholicam purgantia, aut pituitam craſſam recipiunt.

Pilularum differentiæ ſecundum operationis rationem.

DIſtinguntur & pilulæ ſecundum operationis rationem. Aliæ enim laxant, aliæ aſtringunt, alię potius ſiſtunt, vt pilulæ de ſtyrace, pilulæ ad catarrhos, ex opio paratæ. Hæ ſiquidẽ omnes inctaſſando defluxiones ſiſtunt. Aliæ conſtringunt & ſiccant, vt de bdellio,

quæ

Digitized by Google

quæ ex conchis venereis, etiam myrobal. parantur. Aliæ laxando astringunt, vt quæ ex rhab. & myrobal. tantùm conficiuntur. Purgant enim bilem & cõstringunt in dysenteria, & fluxu. Aliæ obstructionibus hepatis, & lienis conueniunt, vt quæ ex pulueribus & trochiscis parantur. Aliæ laxant, vt quæ ex medicamentis laxantibus componuntur.

De differentia ab operandi modo.

OPerandi autem modo sic distinguntur. Aliæ nanq; detergendo soluunt, vt stomachicæ, de hiera, & aliis amaris eccoproticis: aliæ constringendo, vt quæ ex myrob. componuntur. Aliæ attrahendo, vt quæ ex agarico & aliis leuiter attrahentibus fiunt. Aliæ fortiter trahendo cum magna perturbatione, vt quæ ex turbith. Aliæ fortiter trahendo & fundendo, scilicet quæ ex lachrymis parantur, vt pilulæ de euphorbio, opopanace, fœtidæ, & sagapeno. Earum autem vsus est, quando humores sunt congelati, & minimè fluxiles, vt est pituita vitrea & mucilaginosa. Contra verò nunquã illis vtendum est, cùm humores tenues & fluxiles sunt, sed potiùs moderatè attrahentibus. Astringentibus autẽ, cùm aliquid à ventriculo vacuare volumus, aut intestinis, aut membro robur addere, vt lienteria, & ventriculi subuersione. Pilulis etiam stomachicis vtendum erit, cùm ventriculi duntaxat recrementa detergere volumus, & hæ, quæ ad ventriculi detersionem & inflammationem parantur, duabus horis ante cibum sumi possunt, vt & quæ constringendo euacuant. Reliquæ verò post primũ duntaxat somnum, facta priùs coctione, & non ante.

De pilularum materia.

PIlularum materia est Aloe, quia alio modo cõmodè sumi non posset propter insignem eius amarorem, & quia emplastica est: ob eius enim viscositatem in pilulas redigi potest & alia arida coniungere. Admiscentur autem omnia arida laxantia, vt colocynthis, sena, turbith, agaricus, rhabar. myrob. omnes, & quæ ea medicamenta castigant, vt mucilago trag. propter colocynthidem, caro cydoniorum, rosæ, propter scammonium. Ingrediuntur etiam, quæ medicamentorum actiones iuuant siue laxando, siue attenuando, siue sum-

dendo,vt zinziber pituitosis additur, quia pituitam incidit,& attenuat sine magna resiccatione. Iungitur autem agaricus & turbith,non autem colocynth. quia illa nimis tenuis est,& intestina exulcerat.Quare incrassantia potiùs desiderat, quàm incidentia, & attenuantia. Rhab.spicam, vel cinamomum addimus, cùm eius astrictionem in obstructione pertimescimus.Sin verò laxandum sit, & constringendum, est nobis prætermittẽda,& potiùs deligẽdi myrobal.& mastiche.Hęc enim constringendi, & resiccandi vim possunt augere. Adduntur etiam lachrymæ,& quæ detergunt,& molliunt, vt bdellium,& myrrha. Aut quæ fundendo soluunt, vt opopanax, euphorb. sarcocolla, sagapenum. Aut quæ calfaciendo tantùm soluunt: aut incidendo & attenuando,vt semen apij, fœniculi, seseli, cinam. spica, carpesium, azarum,pulpa tamarindorum& sebesten.

Pilulæ pro bilioſis,& ardori vrinæ obnoxiis.

PIlulis eiusmodi affectibus quæ conueniunt, adduntur pulpa tamarindorum, & sebesten. Fiunt autem hoc modo. Primum enim materiam consideramus, quam euacuare volumus, & à qua parte, fortiter ne an moderatè. Nam si materia in ventriculo collecta sit, euacuanda eccoproticis,vel detergentibus tantùm. Parantur pilulæ,& ex aloe sola.

Ad pituitam in ventriculo.

SI pituita,additur cinamomum,azarum,spica,carpobalsamum, ad incisionem materiæ, myrrha ad detersionem,crocus ad coctionem. Ex his omnibus paratę sunt pilulæ de hiera,de aromatib.sebelinæ,& quę ante cibũ dicuntur.In his autem proportio seruãda est.Nã quò plura incidentia aromata, & quo maiore adduntur quantitate,eò magis minuitur quantitas laxantiũ. Pauca igitur quantitate talia vsurpanda. Multò enim satius est,medicamẽta esse efficaciora,& moderata,quàm maiori quantitate,& minùs efficacia. Hanc ob causam pilulæ lucis maiores,& aliæ multæ vituperãtur. Tales enim pilulæ hebetantur multitudine medicamẽtorũ, ad quorum medicamentorum accelerationem diagridiũ quidam addiderunt.Satius tamen fuisset quędã prętermisisse,quàm diagridium,aut cinamomũ,aut colocynthidem

thidem in pilulas recipe,fient autem hoc modo.

℥.aloes nō lotę(ſi magis purgare volumus)ʒ.j.myrrhæ ℈.j.cinamomi azari,ſpicæ ana gr.vj.formentur pilulæ v. pro ʒ.hæ pilulæ magnam quantitatem aloes recipiunt,quoniā hæc ſola laxat.Deinde plus myrrhæ additum eſt,quàm aliorum,quia quæ detergunt,quodam modo laxant:maiori itaque quātitate ponenda. Si verò alicui tenuis quædam humiditas ſit in ventriculo,exiccanda,& ventriculus corroborandus,minorem quantitatem aloes ſumemus,& roborantium & reſiccantium maiorem quantitatem,ſic. *Aloes non lota.*

Ad roborandum & ſiccandum ventriculum.

℥.aloes lotæ ʒ.ß.cinamomi, ſcœnanth. ſpicæ nardi celticæ, carpobalſami ana ℈. ß. Cum vino formentur pilulæ vj.vel vij. Tales autē pilulæ non recipiunt myrrham:Quòd ſi quis eam addere velit,minori quantitate addat,vt de aloe dictum eſt.Crocum prætermiſimus, addi tamen poterit,vbi coctio ventriculi iuuanda,& in his,quibus non fit effumatio ad cerebrum à ventriculo, vt in ſuffuſionibus,capitis doloribus,& vertigine: Tunc enim myrrha & crocus,ex Galeni ſententia,prætermittenda:quia capitis dolorem inducunt. Interdum quoque aloe prætermittitur ob hæmorrhoidas, vel abluitur, quia ventriculus ſiccandus, & roborandus magis, quàm humor euacuandus,ſed eius loco vel pulpa tamarindorum, vel terebinthina,aut ex ſyr.aliquis additur, aut mel ad conformationem,vel bdellium, ſi verum reperiatur,non myrrha,vt pharmacopolæ etiam nunc faciunt in pilulis de bdellio. Quod etiam in declinatione febrium ſquallidarum obſeruamus,in quibus interdum pilulæ parantur ex addito ſucco abſynth. aut apij, aut ſucco ſmirnij pro myrrha. Hi nanque ſucci obſtructiones tollunt, & detergunt ſine magna calfactione, non ſine minori reſiccatione, & partes internas roborant. Ex his pilulis fiunt aliæ pilulæ addito agarico, quando eſt obſtructio, aut euacuanda pituita, aut addito rhab. vel ſucco roſ.vel ſyr.roſ. laxatiuo. Si morbus ſine obſtructione ſit bilioſus, aut cum ventriculi relaxatione, magis euacuabimus, ſi illis ſcammonij,vel diagridij vocatu aliquid addiderimus. Diagridium enim in bilioſis, *Quæ offendit caput.*

Digitized by Google

Scammonium.

quia minùs eſt tenuium partium,ob præparationem factam in malo cydonio:ſcammonium vero in pituitoſis, & his quibus eſt obſtructionum ſuſpicio,quia magis tenue,& calidius hoc modo.

Pilulæ vehementer laxantes pro pituitoſis.

℞. ex pilulis priùs ordinatis ʒ. agarici & maſtichis ana ℈.j.ſcammonij gran.3.vel 4. vel 5.vel 6.pro ægrotantis natura.

Pilulæ pro biliоſis.

℞. pul. de aloe lota in aqua endiuiæ ℈.j. rhab. ℈.ß. diag.gra.2.vel 3.formentur pilulæ cum ſyru.roſ.laxatiuo.Harum pilularum differentia animaduertenda. Superioribus enim deſcriptionem primam vſurpamus, in qua eſt aloe non lota,quando eſt ſuſpicio obſtructionis, quæ magis ſoluit, & ſcammonium pro diagridio accepimus.In altera vero deſcriptione aloem lotam,ne tam calfaceret,elegimus,& eius ℈.j. tantùm, quia maiorem incidentium quantitatem acceperunt hæ pilulæ. Rhabarb.autem ℈.ß. in addito ſyru. laxat.roſ. ſiue diagrid. dari poſſunt , quibus ventriculus eſt male affectus, aut cum tempus anni, virium imbecillitas, ventris lubricitas non permittit.

Ad bilem ſynceram in febribus.

Fiunt pilulæ ad bilem ſynceram , vel cùm febrem excitauit,& hoc in declinatione tantùm,aut cùm venter eſt admodum lubricus. In febribus enim medicamenta dura & ſicca non conueniunt,ſed cùm æger alia forma medicamenta aſſumere non poteſt, cogimur vti pilulis, quales ſunt a Meſue ad omnes febres deſcriptæ.

Pilulæ ad omnes febres.

℞.rhab.electi ʒ.ß. cinamo.ſpicæ ana gran.6. tamarindorum ℈.j. ſucci apij ℈.ß.(quia minùs calefacit & aſtringit minùs quàm abſynthium.) Temperetur rhabarb.cum ſpica & cinamomo in ſucco roſ. & cum eodem ſucco,aut ſyr. roſ. lax.for. pilulæ. Quoniam verò pilulæ iſtæ magnam molem habent , optimum eſt diagrid. gran. 2. pro ʒ. addere , infundendo vna cum aliis prædictis,ſi æger liberam non habeat aluum,nec ferre poſſit,priùs iniiciendus eſt clyſt. & aſſumptis pilul.imperandum vt bibat ℥.j.vel ℥.ij.ſyr.viol. cum pauca quantitate

Digitized by Google

titate aquæ viol.vel bugloss. vt copia illa humoris temperet siccitatem medicam,& lenitatem his addat.

Forma alia pilularum ad bilioſos.

Fiunt etiam pilulæ alio modo, nempe ex electuario de ſucco roſaceo, vel myrobal. & ſcammon. Tales autem pilulæ adeo ſiccæ & aſtringentes,quę ex myrob. formantur,in febribus non dabuntur. In morbis autem bilioſis, qui ſine obſtructione ſunt, vt in doloribus capitis a bile, & in morbis articularibus dabuntur, ſine diagridio quidem in affectu qui ſit cum defluxione, aut cum alui laxitate:cum diagridio autem pauco,vt acceleretur tarda aliorum euacuatio, in aliis morbis bilioſis.Cæterùm ne videamur facere aduerſus Galeni præceptum, quo docet celeriter purgantia non eſſe admiſcenda tardè purgantibus,animaduertẽdum eſt diagridium accelerare aliorum tardam operationem, & non purgare,niſi ponatur in ea quantitate,qua poſſit moue re corpus,& purgare. Si autem admiſceatur tardè purgantibus,nec diu maneat permixtũ, difficilem omnino faciet purgationem. Nam cùm in pilulis vel aliis compoſitionibus permiſcetur myrobal, vel rhabar.eius celeritas illorum tarditate temperatur, quemadmodum tarditas illorũ,illius celeritate. Pilulæ denique ad bilis purgationem minùs frequenter dandæ ſunt,ſed potiùs dantur forma humidioris medicamenti.

Pilulæ ad pituitæ euacuationem.

DVæ pilularum differentiæ ad hoc negotium conficiuntur. Aut enim tenuis pituita euacuanda eſt, quæ ſit in ventriculi inteſtinis, ad quam euacuandam fiunt pilulæ ex agarico,multis detergentibus, & paucis incidentibus additis ad tenuem pituitam.

℔.pilul.de hiera ſimplic. ℈.j.agar.℈.ij.cum vino formentur pilulæ 7. Aut pituita craſſior, & magis diſtans euacuanda,veluti quæ eſt in pulmonibus, cerebro,juncturis ſiue articulis.In hac autem euacuanda agaricum trochiſcatum, & in vino albo infuſum, cui adiunctũ ſit zinzib.aut ſal gemmæ. aut turbith, aut colocynth. aut trochiſci alandal. ſumentúrque hoc modo.

℔.pul.hierę picræ ℈.j.agarici trochiſcati ℈.ij. cum oxymelite formentur pilulæ 5.vel 6.

℥.agarici,turbith.ana ʒ.ij.zinzib. salis gemmæ an. ℈.j. cinamomi,spicæ,myrrhæ, mastich.ana gra.6. cum oxymelite vel terebinth.formentur pilulæ.

Ex terebinthina verò conficiuntur pilulæ, quando affectus est in parte neruosa,aut in pulmonibus, aut in cerebro aut cùm materia fundenda est. Ex oxymelite autem,cùm crassior est, & non fundenda,sed incidēda, & attenuanda.

Pilulæ ad fluxionē. Fiunt & aliæ pilulæ ad pituitam fluētem,addita mastiche, aut myrobal.chebul. medicamentis phlegmag. Astrictionem enim quandam relinquunt post euacuationem, neque sinunt humores in alias partes defluere, quibus maximè vtendum in catarrhis & morbo articulari,aliisque morbis per defluxionem factis,vt in fluxu ventris,& cerebri hoc modo.

℥.agarici ʒ.i.myrob.cheb.℈.i.mastic.℈.ß.formentur pilul.7.cum melle ros.

In huiusmodi pilulis neque incidentia adduntur,neque multùm detergentia,quia defluxionem mouent.Si quis fortè velit odorata addere,sumat ea,quæ astrictionē quandam habent,veluti cinam.spicam nardi,pauca tamen quantitate.Agaricum autem trochiscatum non accipimus,quia materia,quæ educenda est, cùm sit tenuis & fluat,incidenda non est.

Agaric.nō trochisca-tum.

Conficiuntur etiam pilulę ad pituitæ crassæ euacuationem,additis pilulis de opopanace, sagapeno, aliisq; multis,in quibus astringentia non conueniunt, nisi ea, quæ contrarias habent facultates, vt mastiche,quæ emollit,& astringit simul.

Pilulæ ad melancholiæ purgationem.

AD melancholiæ purgationem parantur pilulæ de lapide cianeo,& hæ quæ vulgò de lapide lazuli dicuntur.Istæ enim pilulæ & reliquæ aliæ, quæ magna ex parte componuntur ex melanagogis, purgant melancholiam.Verùm cùm sit humor terreus & siccus,non facilè fluit, maiore igitur difficultate trahitur à medicamento ficco. Satius itaque fuerit vti potionibus, aliisq; humidioribus confectionibus.Præterea purgantia melancholiam crassarum sunt partium,nec facilè in pilulas reducuntur. Adde quòd ventriculum lædūt,vt lapis

Quibus purgatur melancholia.

Cianeus,

Cianeus,polypod. ſena, thymus, epithymum,fumaria. Ne quis autem deſtituatur pilulis ad id determinatis, vtatur Indicis,fœtidis,de lap.lazuli.

Pilulæ ad ſeroſa recrementa.

AD ſeroſa recrementa vacuanda vſi ſunt antiqui etiam pilulis de mezereo, quibus tamen non eſſe vtendum alio loco diximus. Ea ſiquidem medicamenta magna ex parte calidiſſima ſunt, deinde remorando in corpore ipſum calfaciunt nimiùm. Huc accedit quòd illis pilul.ſine ratione admiſcẽt aſtringẽtia, cùm potiùs dulcia aut pinguia admiſcenda forent. Hæc enim vim acrem meſerei obtundunt, & lubricant:aſtringentia verò retundũt,& retinẽt. Satius itaque fuerit,vt diximus, vti ſyrupis, vel pilulas phlegmagogas conformare cum ſucco braſſicæ marinæ, aut thymeleæ,aut ſimilium.

Pilulæ ad vrinas prouocandas,& obſtructiones aperiendas.

AD vrinas prouocandas,& obſtructiones aperiendas parantur pilulæ, cùm æger medicamenta neceſſaria ob fœtorem, aut ingratum ſaporem deuorare non poteſt. Veluti ſi quis ad hepatis,& lienis obſtructiones aperiẽdas trochiſcis de eupator.de rhab.aut de abſynth. in formam opiatę reductis,quia maſticandi ſunt,ſumere non poſſit, imperamus tales trochiſcos tenuiſſimè teri, & cum ſyrupo aliquo aut ſucco cuiuſdam herbæ, aut oxymelite formari in pilulas.

Ad hepatis obſtructionem,& aliarum partium.

℞. trochiſcorum de abſynthio ʒ. j. ſucci apij, vel ſyrup.de bizan.q.ſ.formentur pilulæ paruę numero x.pro ʒ. j.dentur manè ſuperbibendo parùm vini albi modicè diluti ℥. iij.aquę gramin. aſparag. endiuię,capil. veneris.

Tales autem pilulæ forma minima & mole debent fieri, vt citiſſimè diluantur, obſtructionéſque tollant. Quò autem facilius, & citiùs venas ſubeant,vinum album, aut aqua, aut ſyrupus aliquis erit propinandus. Vel ſi quis velit obſtructiones ſplenis,aut ſcirrhum minuere,hoc modo imperabit. *A dobſtructiones lienis aut ſcirrhum.*

℞. trochiſcorũ de cappar.vel de myrrh.ʒ. j. cum ſyr. cet.vel oxymelite formentur pilulę.x. pro ʒ. & plures

ſi fieri poſſint, quas capiat cũ ſyr. acetoſ. ex cochleari, deinde bibat aquas gramin.& portulacæ ana ʒ.ij. cum ʒ.ij.ſyr.acet.ſimpl.vel oxymelite.

Iiſdem ferè medicamentis,& eodem modo vtendum in prouocantibus vrinam,& menſes. Trochiſci enim de myrrha,& menſes mouẽt,& obſtructiones aperiunt,& fœtus mortuos expellunt, & ſecundinas,maximè ſi ſuperbibant aquam graminis,& portulacæ , & liquidum aliquod medicamentum. Quòd ſi tales trochiſci in officinis parati non reperirentur,parentur ad obſtructiones hepatis,primũ obſeruatis his, quæ diximus in cap. de ſyr.ſecundum aſtringentia quædam admiſcenda eſſe,& bilem purgantia cum aſtrictione,vel trochiſcos de rhab. qui ad hepar referuntur hoc modo.

Ad hepar.

℞.ſucci abſynth.depurati,& exiccati ʒ. j. ſpicæ nardi & ſcænanti ʒ.ß.ſeminum apij & petroſ.ana ℈.j.pulueriſentur ſubtiliſſimè,& cum pauco ſyr. endiuiæ fiant pilulæ paruæ,quibus aliquando addimus rhab.ʒ.j.quia ſua aſtrictione hepatis diſſolutionem prohibet,& bilis aliquid educit.

Pro ſplene fortiores pilulæ.

℞.myrrhæ,aſari,ariſtol.vtriuſque,ſemin.cappar.aut florum ana ʒ.j.ſpicæ nardi,ſcænanti ana ʒ.ß.apij , petroſ. agni caſti ana ʒ. ß. cum ſyr. acet. aut oxymelite, fiant pilulæ paruæ.

Ad mouendas vrinas.

PIlulę ad mouẽdas vrinas ex iiſdem parantur. Nam quæ ſplenis obſtructiones tollunt , quia acria ſunt, vrinas etiam mouent,vt aſarum,quando in tenuiſſimas partes reducitur,alioqui vomitum excitat, ſpica celtica,& alia permulta. Quæ verò ad lienem minuendum ex limatura chalybis fiunt,ad mouendas vrinas vſurpari non debent. Nimiùm enim exiccant , & aſtringunt, ſed ea duntaxat,quæ ſuperiùs diximus. Cæterùm ex ſequentibus efficaciora parantur.

℞.carabæ ʒ.j gummi prunorum vel ceraſorum,azari,ſeſeli ana ℈.j.ſem.apij,petroſ.ſpicæ celticæ ana ℈. ß. cum ſucco apij vel braſſ.mari.fiant pilulæ,quæ ſumantur ventriculo purgato,& oxymelite ſuperbibito,cum aqua

aqua graminis,aſparag.& apij.

Si quis in calculo minuendo vti velit pilulis,his adiungat ſemen paliuri,ocram,lapidem iudaicum, lapidem ſpongiæ,cinerem capitis murís,lumbricorũ,ſcorpionum,& aſtragali leporis. Ea enim efficaciſſima ſunt ad comminuendos calculos tam veſicæ, quàm renum hoc modo.

Ad renum & veſicæ calculum.

℞.pilularum poſtremò præſcriptarum ʒ. ß.ocræ,ſeminis paliuri an ʒ.j.cineris ſcorpionum,vel aliorum ſupra enumeratorum ℈. j. reducantur in formam pilularum cum oxymelite,ſi calculus retineatur in poris vrinariis à pituita lenta. Sin adhuc ſit in renibus, cum aceto,ſucco limonum,citri vel malorum acerborum, vel cum ſucco hyperici, & ſuperbibatur vinum dilutum aqua graminis,aſparagi, vel ſaxifrag.aut decoctum fœniculi marini recentis,vel conditi cum aceto. Sin autẽ calculus vrinam retineat,tunc maior quantitas vrinas prouocantium addetur,ſi non retineat,minor.Hęc medicamenta excipiuntur interdũ terebinthina,quando ſcilicet vrina retinetur à frigidis humoribus. Calfacit enim & fundit humores. Interdum lenta quædam adduntur,vt ſemina mal.biſmal. fœnugr. vellini, cùm ſcilicet timemus ne exulceratio in renibus fiat,aut veſica,ab aſperitate, & acrimonia eorum medicamentorum. Adduntur præterea quatuor ſemina frigida maiora minutim inciſa,cùm vrinam prouocare volumus, aut caliditatem aliorum medicamentorum minuere,& temperare,veluti ſemen alchecangi,opium,& alia narcotica veteres addere ſolebant in doloribus mitigandis,quod etiam interdum nunc fieri neceſſe eſt,vt cùm vehemens dolor ægrum cruciat. Permiſceatur autem diu opium,ſi eo ſtatim ſit vtendum,diſſoluatur in vino maluatico calido,& cum caſtoreo,myrrha, ſtyrace dili gentiſſimè permiſcebitur hoc modo. *Caſtigantia opium.*

Ad dolorem calculi mitigandum.

℞.opij ℈.j.ſtyrac.croci, myrrh. caſtor. ana ℈. ß. Incorporentur ſimul cum vino maluatico,& piſtillo calido, in mortario calido diu permiſceantur. His deinde addatur ʒ.j.pilul.poſtremò præſcriptarum.

Ad vlcera renum & vesicæ.

IN vlceribus harum partium fiũt pilulæ, tum ex his, tum ex consolidantibus, & exiccantibus. Non enim possunt medicamenta astringentia integris viribus eò peruenire, nisi admisceantur, quæ tenuitate partiũ ea ad eas partes deducant, vt

℞. gummi tragac. & arab. leuiter assatorũ, coral. rub. sang. dracon. boli armeni præparati secundum artẽ ana ʒ.ß. mastich. Lapidis iudaici ana ℈.j. seminis melonũ, alchecangi ana ℈.ij. seminis bismal. ℈.j. cum succo caudæ equinæ, vel narcissi, quia neruos discissos curat, & partibus neruosis prodest, formẽtur pilulæ. Quòd si vlcus inferat magnum dolorem ob caliditatẽ, semen papaueris addimus. Sin doloris vehementia suader, opij paucam quantitatem castigati addimus. Castigatur autem ad dolorem colicum, & nephriticum supradictis medicamentis, id est, multum calfacientibus & concoquentibus, vt euphorb. castor. croco, pipere. Ad doloré vlceris myrrha, styrace, vel thure. Ea enim & opium castigant, & vlcus detergunt citra magnam calfactionem. Idem etto iudicium in arteriacis aut pilulis ad retinendos catarrhos tenues, & vlcera pulmonis, quæ fiunt ex leuiter detergentibus & incrassantibus hoc modo.

Quibus castigatur opium.

℞. Gummi tragac. & arabic. ana ʒ.j. amyli ʒ.ß. corti. thur. styrac. an. ℈.j. myrrhæ, succi liquir. ana ℈.j. opij ℈.j. cum sapa excipiantur, & reducantur in formam pilularum ʒ. j. fiant pilulæ x. ex quibus sumantur duæ vel tres tempore somni longe à pastu.

Ad pulmonum vlcera.

SI ad pulmonum vlcera hæ pilulæ parantur, assari debent gummi, & addantur terra sigillata, bolus armena, sang. draconis, mastichem, corallũ, aucta detergentium quantitate. Quòd vlcus fuerit sine inflammatione, pilulis pro defluxione factis sine vlcere opiũ, & quæ minùs detergunt maiore quantitate sunt ponenda, & loco sapæ excipiendæ sunt succo de papauere, vel syr. de iuiubis, quoniam incrassare magis oportet, & refrigerare. Idem fiet in vlcere pulmonum, vesicæ, renũ cum inflammatione facto, & hæc habuimus de pilulis dicenda. Nunc ergo sequitur, vt de pulueribus dicamus.

De

De *pulueribus.*

OMnia ferè medicamenta ſicca in pulueres reducuntur, non vt in eadem forma omnes remaneat, ſed vt in trochiſcos, electuaria, antidota, opiatas, & alias formas reducantur. In forma autem puluerum remanent, quæ ad calfaciendum, refrigerandum, exiccandum, non autem humectandum conueniunt. Illa enim forma apta non eſt ad humectandum, cum ſit actu ſicca: quanquam noſtri practici puluere reſumptiuo, & puluere diatragac. ad humectandum corpus frequenter vtantur. Sed hi pulueres recentes diſpenſari debent, hiſque recenter diſpenſatis vtendum, reducendíq; in opiatas, ne eorum humiditas cito euaneſcat. Commodiſſimè autem parantur pulueres ad conſtringendum, & laxandum ventriculũ, hepar, & inteſtina corroboranda, oculorum vitia, dentes, & vlcera reſiccãda, ad contuſa, ad dolores ſedandos, & ſudores arcendos. Differunt itaque pulueres operatione, & partium reſpectu. Quidam enim ſunt capitales, ſtomachici, hepatici, alij ad conſtringendum apti, alij ad concoquendum, alij ad chyli diſtributionẽ iuuandam. Alij flatus diſcutiunt, alij mẽſes & vrinas mouent. Alij vlcera reſiccant, carnem minuunt, cicatricem inducunt, aut dolores ſedant, ſed nos à capitalibus incipiamus. Primus itaque vſus capitalium puluerum fuit, ad vlcera capitis reſiccãda. Eos verò Medici ad cerebri exiccationem, capitis dolores, & defluxiones deinde vſurparũt. Exiccatiuus autẽ paratur ex inſigniter reſiccantibus, additis quibuſdam, quę ſunt tenuiũ partium, & quę ſunt odorata, præterquam in dolore capitis. Odorata enim capitis grauitatem inducũt. In ſumma horum puluerum materia herbæ capil. exiccatæ ſunt, vt beton. meliſſ. origan. & huius generis herbæ calidæ & ſiccæ, & vtcunque odoratæ, vt flores roſmarini, roſarum, ſaluiæ, ſtechad. vtriuſque, centaurij minoris, hyperici, & ſimilium, cortices mali punici, citri ſicci, macis, thur. cinamomi, pini cortex & fructus. Itẽ myrtill. nux moſcata, coriandrum, ſandali omnes, myrrha, thus, ſang. draconis aliique ſucci vel lachrymę, quę in puluerem reduci poſſunt. Adduntur & metallica, vt antimonij in vulneribus durę menyngis, antiſpodij,

Differentia puluerum.

Capitales

Ad capitis dolorem à cauſſa frigida.

tuthia, alumen. Communiter tamen ex his parantur pulueres, vt pul. ad ſedandum capitis dolorem, & corroborandum a cauſſa frigida, vt

℞. coriandri, roſ. ana ʒ. ß. nucis moſcatæ, macis gariop. ſantal. omnium, granorum tinctorum ana ʒ. ij. fiat pul. tenuiſſimus, vt alcohol. Hic pul. medius eſt, & communis quo vti poſſumus in ſtatu doloris capitis, & cùm caput corroborare volumus.

Ad capitis dolorem à calore, & ad phrenitidem.

SAtius autem erit pulueres refrigerantes, calfacientes, & medios habere, vt ad refrigerationem capitis, & in veheméti capitis dolore à calore, & in phrenitide. Conficitur autem hoc modo.

℞. coriand. ʒ. ij. flor. nymph. ʒ. iij. viol. roſ. ana ʒ. ij. ſemin. lact. & papaueris an. ʒ. j. coral. rub. ʒ. j. ß. ſandal. rub. ℈. ij. fiat pul. tenuiſſimus, quo ſinapiſetur pars capitis anterior. Hic pul. recipit partem quandam ſantallorum, quia ſunt quædam admiſcēda magis tenuia, ad aliorum penetrationem, propter quam occaſionem aliquando admiſcemus parùm ſpicæ, ſcœnanthi, florum anthos vel ſtech. irrigamus cũ oxyrrhodino, deinde ſinapiſamus. Fiet frigidior pro cauſſa maxima, vt in phrenitide, ſi capita papauerum, pro eius ſemine, & parùm corticis mandragoræ addiderimus, quod fieri non debet niſi in ſumma neceſſitate, & additis quibuſdam calidis, ad eorum correctionem hoc modo.

Ad phrenitidem vehementiſſimam.

℞. Florum viol. nymp. ana ʒ. j. roſ. ʒ. ß. flor. camom. ʒ. ij. cap. papaueris, vel cortic. mandrag. ʒ. j. ſeminis papauer. albi ʒ. ij. ſemin. aniſ. aneth. granorum tinctorum ana ℈. j. fiat puluis. Hic ad mandrag. & cap. papauer. albi caſtigationem adduntur, non omnia quæ calefaciunt, ſed quæ tantùm calfaciendo ſomnũ poſſunt inducere, vt ſemen aniſi, anethi, crocus, ſtyrax, radix iridis. Nam hæc omnia replendo caput fumis ſomnum conciliant, & vtcunq; diſcutiunt. Neque omnino eſt reiiciendum caſtoreũ in phrenitidis, & lethargi declinatione, quia illa frigida emendat, & inflammationem cerebri diſcutit, teſte Dioſcoride.

Ad

Ad calfaciendum & discutiendum in causſa frigida, & lethargo.

℔. Nucis moſcatæ, macis, galangę ana ʒ. ij. gran. tinct. cinamomi ana ʒ. flor. ſtech. roſ. roſmar. camom. ana ʒ. j. ß. cortic. citri ſicci ℈. j. ſcœnanthi, ſpicæ celticæ ana ℈. ß. fiat pul. tenuiſſ. quo vtimur in declinatione phrenitid. aut lethargi, aut in ſomnoprofundo, maximè ſi addatur caſtoreum vel coſtus.

Ad capitis dolorem à vaporibus ortum.

INdolore autem capitis à fumis orto abſtinendum eſt à nimiùm odoratis, ſed primùm fieri debet pulvis repellens ad prohibendum ne fumi recipiantur in caput: poſtea ad diſcutiendũ ex digerẽtibus, & reſoluentibus. In incremento debemus ex his duobus mediũ conficere medicamentum vt partim digerat, partim diſcutiat, vt

℔. flor. nymph. ʒ. ß. coralli rub. balauſtiorum, fol. ſumach. exiccatorum ana ʒ. iij. ſantal. rub. cortic. citri ana ʒ. j. fiat puluis, vt alcohol. Hæc ſunt inodora, aut non ad modum odorata, quibus etiam addi poſſunt ſemina frigida minora vt port. endiuiæ, capitum papauer. baccæ myrthi. Poſt inunctionem ex oxyrrhod. inſpergi debẽt, aut cùm pulueriſantur, irrorari pauco aceto, & aqua peculi roſ. Pro augmẽto verò talis redditur augendo quãtitatem citri, ſantali, & granorum tinctorum, aut addẽdo flores roſmar. qui non multùm redolẽt. Difficile autem eſt puluerem digerentem citra odoratorum admixtionem conficere. Ex his itaq; minus redolentia & caput minùs ferientia, ſunt eligẽda. In declinatione verò minùs religioſè id eſt obſeruandum, quòd caput iam fortius redditum ſit, nec fumi facilè iam tum caput cõſcendunt, factis frictionibus, ligaturis, & aliis neceſſariis ad reuulſionem, vt

℔. cyperi ʒ. ß. flor. anthos ʒ. j. cortic. citri ſicci, granorum tinctorũ, ſandali albi, & rub. ana ʒ. ij. miſce, fiat tenuiſſimus puluis. Alio modo poteſt parari puluis qui multùm diſcutiet, citra magnum odorẽ, nempe ſi quis ſumat quæ deſcripta ſunt ad diſcutionem. Vruntur omnia in furno vaſi crudo impoſita, donec in puluerem reducantur, vt fieri ſolent antiſpodio. Diſcutiunt inſigniter, præſertim ſale addito, hoc modo.

Digitized by Google

℔.cranij hominis ʒb.j.cornu cerui ʒ.iij.coralli rubgaryoph.macis,cinamomi,costi an.ʒ.iij.cyperi,scœnā thi,stechad.spicæ nardi an.ʒ. iij. Vranturomnia simul in furno vasi crudo impositа, id est, fictili crudo nouo, vt dictum est.Extinguātur vino & aceto,si in forma pi lularum vti volueris.Sin lixiuium propter eandem pa rare volueris , nulla extinctione opus est. Imbecillius enim redderetur lixiuium,& his adiungi potest,sit par na tamē quantitate.Quia si magna addatur,pilis denu dat caput.Eadem de causſa nec auripigmento,nec sandaraca,nec calce vtimur,nisi quādo vrere volumus,aut pilos auferre.Ad capitis autem vulnus potiùs conficiatur ex sarcoticis maximè hoc modo.

Ad vulnera capitis.

℔.Myrrhæ ʒ.ß.granorum tinctorum,cyperi , iridis, sarcocolæ an.ʒ.iij.misce,fiat pul.Non incommodè adduntur sandali,& resiccātia,vt antimonium,tuthia præparata.Nam vt cutis capitis dura est,& sicca, ita siccioribus remediis est resiccanda.

Ad vlcera capitis manantia.

AD talia vlcera fiunt etiam pulueres : quibus vtimur post capitis detersionem , & longam frictionem. Confici autem debet ex insigniter digerentibus & resiccatiuis , sed quia minùs adhærent , commodum erit priùs inungi caput melle,ol.lucernarum,oleo iuniperi, aut oleo nucum hoc modo.

℔.cineris nucum antiquarum ʒ. ß. fuliginis furni ʒ. j.ß.sulphur.ʒ ij. aluminis (Alumen enim constringit partes sanas,ideo impedit dilatationem morbi)& calchitidis ana ʒ.iij. litharg. ʒ.j. ß. misce , fiat pul. vtatur vt dixi.

Ad pediculos.

QVòd si copia pediculorum fuerit in capite,ita parabitur.

℔.seminis staphisag. ʒ. ij. salis communis ʒ. j.aloë ʒ. [illegible] is, id est, cynabrij ʒ. ij. fiat pul. tenuissimus, quo [illegible] inisetur caput.Sin hoc remedio non occidātur [illegible] addi poterit parum sublimati , aut argēti viui [illegible] in sulphure.

Pul-

Pulueres pro ventriculo.

SVpra pectus non ſolemus pulueres apponere, vt ſupra ventrem, aut ad ventriculum calfaciendum, aut conſtringendum vtimur, inunctione tamen priùs facta ex oleis conuenientibus. Efficaciores enim ſunt pulueres inſperſi, quàm in formam linimenti redacti, vel cerati, quoniam parantur ex odoratis, & odorata coctione exoluuntur, niſi in diplomate decoquantur. Primùm enim animaduertendum eſt ſupra ventriculum nõ addenda eſſe calida, ſine aliqua aſtrictione, neque nimium calida. Calida enim medicamenta calorem imbecillum reſoluunt, maximè ea, quæ ſine aſtrictione calfaciunt. Pulueres autem calidiores, aut minùs calidi fieri poſſunt, pro ratione intemperiei, & ſpiſſitudinis partium hypogaſtrij. Nam qui obeſi ſunt, partes valde ſpiſſas habent. Quare oportet medicamentum & fortius & tenuius eſſe, quò facultas medicaméti ad partem affectam peruenire poſſit. Qui verò extenuato ſunt corpore, pulueres minùs calidos, ſed magis aſtringentes deſiderant: quia impediunt diſſipationem natiui caloris. Parantur autem ex odoratis, quæ quandam aſtrictionem coniunctam habent, vt ciuamomo, ſpica, nuce moſcata, garyoph. galanga, pipere longo, ladano, hipocyſtide ad calfaciendum. Ex conſtringentibus frigidis vt roſis, ſantalis, coriandro, corallo, balauſtiis, & ſimilibus ad refrigerandum.

Ad ventriculum calfaciendum.

℞. Galangæ, cyperi, garyoph. ana ʒ.ij. abſynthij ſicci, mentæ ſiccæ ana ʒ.ß. miſce, fiat pul.

Ad calfaciendum & conſtringendum.

QVòd ſi ſimul calfaciendum & cõſtringendum fuerit, adduntur calidiora, vt piper longum, aut maior quantitas præcedentium ponitur, additis conſtringentibus frigidis. Magis enim aſtringunt, quàm calida.

℞. abſynthij, cyperi, maſtich. macis ana vnc.ß. coralli rub. balauſtiorum, ſumach. myrtill. ana ʒ.ij. piperis longi, cinamomi craſſi, ſanguinis draconis ana ʒ. ij. fiat pul. tenuiſſimus, quo ſinapiſetur venter, & ſtomachus, priùs facta inunctione cum oleo maſtichino, aut lentiſcino, aut cytoniorum, & pauco aceto, cùm

astringendum est, aut vino albo pauco , cùm tantùm calfaciendum.

Ad flatus discutiendos.

QVod si flatus discutiẽdi fuerint, puluere priori vtemur, aduitis quæ flatus discutiunt hoc modo.

℞. galang. maior. & minor. cinam. spicæ nard. scœnanth. ana ʒ.iij. cymini, carui maceratorum in aceto, apij, petro. an. ʒ.ij. seminis rutæ ʒ.j. misce, fiat pul. quo inspergatur venter melle perunctus & pauco vino, aut exceptus stercore bubulo, applicetur supra ventric. Animaduertendũ tamen est, illa discutientia adhibẽda esse circa vmbilicum parte inferiori, tum quia magis flatus redundant ea in parte, tum quia nimis odorata sunt, minúsque astringentia, quas ob causas os ventric. contingere non debent.

Puluis pro ore ventriculi.

FIunt pulueres ad, calfaciendum, refrigerandum, exiccandum , & astringendum os ventriculi superna parte, aut inferiore. Ad calfaciendum autem & exiccandum multi in officinis parati reperiuntur, nempe pulueres aromarici ros. diagalangæ, rosatæ nouellæ. Ad refrigerandum verò vtimur puluris triasandali, diatrag. frigidi, & aliorum.

Ad constringendum os superius ventriculi.

IN affectibus cereb. per consensum ventriculi , & in vomitu facto à nimia relaxatione ventriculi. Conficiuntur autem ex constringentibus & prohibentibus fumos, qui nullo odore, vel sapore malo præditi sunt, vt

℞. coriand. ʒ. ij. coralli rub. vsti & loti (si nimia sit ventriculi humiditas) ʒ.ß. anis. ʒ.ij. ros. rub. cortic. citri sicci, carn. cydoniorum, vel sorborum, vel pyr. agrest. & exiccatorum, aut pul. diacytonitæ ana ʒ.j. sacchari ros. tab. q.s. misc. fiat pul. Quòd si cum illa astrictione calfacere etiam oporteat, cinamomi non tenuioris, sed crassioris (quod magis constringit, & tentat caput minùs) ʒ.j. addimus. Et quia hic puluis ad fumos conficitur, magnam ideo coriandri quantitatem , & carnis sorborum, cydoniorum, aut aliorum fructuum astringẽtium, paruam verò cinamomi, aut aliorum calidorum caput tentantium addimus.

Ad

Digitized by Google

Ad vomitum & ventris fluxum.

SI autem conſtringendum ſit os ventriculi, ne vomitus fiat, paretur ex odoris, & conſtringentibus, neque permiſcebuntur euaporationes ad cerebrum.

℞. carnis cydoniorum exiccatarum ʒ.j. corall. rub. ʒ. ß. corticis citri ſicci, ſeminis vuarum, vel florum labruſcæ ana ʒ.ij. cinamomi craſſi ʒ.j. ß. alias ʒ.j. ſacchari roſ. tub. q.ſ. fiat pul. ad fluxum ventris, ſi ſumatur per dimidiam horam ante paſtum. Si verò ad vomitum, poſt cibum, neque ſuperbibi debet quidquam, neque in cibo liquido ſumendus eſt puluis.

Ad iuuandam coctionem, & flatus diſcutiendos.

PVl. ad iuuandam coctionem, & flatus diſcutiendos paratur ſic.

℞. aniſ. conditi ʒ.ij. galang. cinamomi craſſ. ana ʒ.iij. piperis longi ℈. ß. cortic. citri ſicci ʒ.j. ſacchari ſolidi ad pondus omnium, fiat pul. qui ſumi poſſit interdum ante, interdum poſt cibum, frequentiùs tamen ante, quàm poſt. Oportet enim ventriculum priùs calefieri, quam alimenta iniiciantur, & calorem oportet eſſe in fundo, non in parte ſuperiore. Idem vtilis eſt ad *anadoſin*, ſed illum dari oportet poſt primam concoctionem, ne cibum adhuc crudum, in venas, & in vniuerſum corporis habitum deducat. Vt autem efficacior ſit, & verè digeſtiuus, augenda eſt quantitas cinamomi tenuioris, & piperis: quoniam illa ſuo calore, & tenuitate partiũ alimenti diſtributionem perficiunt. Quòd ſi eo tempore detur, ratione Galeni de tuenda ſanitate, nullius erit põderis. Eo enim loco vſum calidorũ vituperat à cibo, propterea quòd cibum adhuc crudũ citò diſtribuunt. Nõ poterit autem crudum cibum diſtribuere, ſi poſt perfectam ventriculi concoctionem detur hic pul. vt imperamus. Ipſe tamen alio in loco diacalamiten & diatrium piperum à cibo dedit, & forſitan eo modo, quo nos docuimus eſſe dandum. Non vitupero vſum elect. diagalangæ, aut arom. roſ. aut ſimilium, modò augeant ea, quæ magis accommodata ſunt ad id, quod volumus facere, Verbi gratia, ſi conſtringere volumus, corall. roſ. diacytoniten, & alia huiuſmodi addimus: Sin flatus diſcutiendi, aniſum. Hoc autem notandum eſt, nimiùm odo-

Vſum calidorum à cibo vituperat Gal.

rata non conuenire affectibus capitis, factis à fumis. Satius itaque fuerit ex minùs odoratis parari pulueres & ab his abstinere, quæ moſcum, ambram, crocũ, & alia, quæ caput tentant, recipiunt. Cæterum ego eos improbo, qui liquiritiam addere ſolent, etiamſi *adipheys*, id eſt, ſitim ſedãs ſit, etſi alias aliquid aſtrictionis habeat. Dulcia enim os ventriculi relaxant, & flatus gignũt. Eos etiam improbo, qui nucem moſcatam, & macem addunt, cùm oleoſa ſit, ac omnia huiuſmodi ventriculũ ſubuertant. Non abs re etiam additur ſemen fœniculi, & ſeſeli, pulueribus flatus diſcutientibus, & digeſtiuis, vt ocularibus, quia tenuãt ſpiritus viſorios. Cumino autem, carne, & ſemine rutæ parcè eſt vtendum, ob eorum ſaporẽ ingratum, & nimiam acrimoniam. Macerantur in aceto ſi ad digeſtionem cibi pulueres parẽtur. Sunt qui non verentur folia ſenæ pulueribus his addere, ſuámque opinionẽ ſtabiliunt authoritate Meſuæ ſenã oculis conuenire dicentis, quomodocunque adhibita ſit. Non animaduertũt ſenam laxare, flatus generare, & ventris perturbationem. Nullo igitur modo conuenit his pulueribus ſtomachicis non laxatiuis. Sunt, qui euphraſ. & betonic. folia addunt: quod fieri poteſt, ſi pauca quantitate addantur, ne amaritudo medicamentum ingratius reddat.

Hæc à cibo improbantur.

Ad *hydropem & cachexiam.*

IN hydrope, cachexia & intemperatura frigida, & humida viſcerum parantur optimi pulueres, ex inteſtinis gallinæ, vel lupi, quia hæc animalia inſignẽ habent facultatem coctricem, additis quibuſdam odoratis hoc modo,

℞. Inteſtinorum gallinæ cum interna ventriculi tunica, à carne ſeparata & in vino albo abluta ℔.j. Vrãtur in furno, deinde vino albo, & aqua abſynth. extinguantur, & pro qualibet ℥.ponatur ʒ.j. galang. aut cinamo. aut ſingulorum ʒ.ß. vel ʒ.j. vel ℥.ß. ſacc. rof. ℥.j. miſce, fiat pul. Conficitur etiam ex ſpongia eodem modo vſta. Datur manè ante paſtum, vt ventriculum exiccet.

Ad *lateris dolorem.*

AD id parantur pulueres ex priapo tauri, cùm defluxio

fluxio ceſſauit. Nam ſic digerit humorem. Idem poteſt raſura dentis apri ſumpta ex vino, & aqua cardui benedicti. Dabitur autẽ poſtea quàm confluxit humor. Materiam enim exiccando curat inflammationem.

Ad morſum canum rabidorum.

Flebat etiam ex cancris fluuiatilibus, & gentiana puluis ad morſuram canum rabidorum, qui etiam fieri poteſt ex cancro marino, vel ſtagni marini.

Ad pulmonum vlcera.

ADid fiunt pulueres ex ſupradictis, additis terra ſigillata, bolo armena, gummi tragac. & arabici, aſſis, vt

℞. ciner. cancrorum, priapi tauri lotorum in aqua roſ. ana ʒ.ij. boli armeni, terræ ſigillatæ, gummi tragac. & arab. ana ʒ.j. ſeminis papaueris albi, & quatuor ſemin. frigid. maior. inciſorum ana ℈.j. lyquir. raſ. ℈.ij. ſaccharí roſ. tabul. ad pondus omnium, penidiarum ʒ.j. miſce, fiat puluis, capiat cum lacte aſinæ, aut capræ, aut vaccæ, amota pingui aut butyroſa parte, vel chalybeato. Non multum intererit etiamſi penidias prætermittamus.

Ad morbum articularem & capitis morbos à nimia humiditate.

℞. Cranij ʒ.iiij. cineris cuculi, & hirund. ana ʒ.ij. cineris priapi tauri vel caſtor. ʒ.ß. Verùm quia male olet, auferri poteſt galangæ craſſæ ʒ ß. ſaccharí q.ſ. miſce, fiat puluis. Detur mane ſuperbibendo patùm vini albi diluti aqua betonicæ, vel callitrici.

Ad membrorum contuſiones.

FIunt pulueres ad membrorum cõtuſiones ex aſtringentibus in principio ad fluxum inhibendum. Quare non ſolùm in parte contuſa, ſed etiam in partibus vicinis inſpergendi ſunt tales pulueres præcedente inunctione olei aſtringẽtis, vt roſ. myrtil. cotoneorum. Nam non ſolùm roſ. ſed etiam reliqua olea conſtringentia conueniunt, etiamſi vulgus ſolo roſ. vtatur. Poſſunt etiam retineri pulueres, ſi albumen oui fortiter agitatum ſupra partẽ adhibeatur, atque hoc pro certiſſimo theoremate habẽdum eſt, nunquam pulueres aliquem aſpergendum ſupra partem aliquam, niſi præcedente in-

Olea aſtringentia.

unctione,aut perfusione al cuius humoris viscidi,vt retineatur, nisi in capite,vbi pili puluerem conspersũ latis retinẽt,aut cum pul. bombace,aut lana excipiatur, & supra partem adhibeatur,bombace quidem,aut lana excipiatur,cũ refrigerare aut repellere volumus. Lana autem sordida cùm attrahere,& digerere,purgata verò & lota,cùm modice calfacere volumus.Malè autem in ungimus partes inflatas,& a flatibus relaxatas,vt in hydrope,œdemate, & aliis similibus dispositionibus. Redeamus ad contusa. Puluis igitur ad cõtusionem fit ex sem.myrrill.ros.siccis,aut rhab. aut capsulis glandium, aut gallis aut balaustiis, citrinis aliisque astringẽtibus, vt radice bistortæ.

Quibus excipiuntur pulueres.

Materia.

Ad ossa exscammanda.

AD ossa exscammanda, & extrahẽda dum corrupta sunt, aut post vstionem fiunt pulueres ex sarcoticis,vt myrrha,panace,thure,additis quibusdã, quæ sua proprietate existimantur trahere ossa, veluti radix cannarum,quæ aculeos,& festucas extrahit. Addunt etiam nonnulli pini corticem,sed sine delectu, & ratione. Nã hic puluis interdum quidem vtilis est,& efficax,vt in ossibus,quæ constant substantia rara,aut duabus tabellis, vt chirurgi loquuntur,qualia sunt os cranij,os coxẽdicis,os sacrum: Venas enim habent parte interiore,vnde ex ossib.carnem trahunt. At in ossib.densioribus,& solidioribus minùs commendantur,quoniam in illis caro generari non potest in parte inferiore.Sunt igitur inueniẽda remedia sicciora epispastica facultate prædita, vt est puluis paratus ex agarico,tartaro,& cineribus ossiũ. Talis enim puluis propter agaric. humorem intus latẽtem,& ossa corrumpentem extrahit propter calorem quem habet,& vim trahendi pituitam.Præterea fæx vini vsta calore suo,& magna siccitate partes ægras a sanis secernit, & separat,potissimũ in corruptionibus ossium à morbo Italico. Grossos item cum papaueris nigri foliis ossa extrahere scribit Dioscor. præsertim si vrantur,& in puluerem reducantur.

Sarcotica.

Ad cicatricem inducendam.

AD cicatricem inducendam adhibentur pulueres sicci,nulla præcedente humiditate,tum quia multùm

tùm ſiccare volumus,tum quia puluis ſatis parti adhæ-ret. Nam partes,quæ cute denudatæ ſunt,ſemper ma-deſcunt, & illa humiditas puluerem conſperſum ſatis retinet. Conficiuntur autem huiuſmodi pulueres verè & proprie epulotici, ex rebus carnem cõſtringentibus, conſtipantibus,condenſantibus,ac inſtar calli indurantibus,& exiccãtibus,qualia ſunt cortex thur. mali granati,gallæ,oſtrea vſta,& corallum vſtum. Ex accidenti cicatricem etiam inducunt, myrrha,litharg.diphriges, charta combuſta,alumen vſtum,vitreolum,& alia quę carnem colliquant, & extrahunt,modò ad exactum leuorem reducantur, & ſpecilli cuſpide leniter cõtangãt partem affectam. Nam ſi maiore quantitate,& paulò largiùs quis vtatur,mordicant,carnem colliquant & vicus concauant. Verè autem epuloticorum quo maiorem quantitatem impoſueris,eo citiùs cicatricem inducent. Ad vlcera autem plana,in quibus carnem minuere non oportet,talis fiat.

℞. cortic.thur. myrrh.litharg.cortic.mali gran. ana partes æquales, fiat puluis tenuiſſimus, & inſpergatur modicè. Aut fit ex carnem minuentibus hoc modo.

℞. aluminis vſti, æris vſti,aut ſcammæ æris ablutæ, gallarum,cortic.mali gran. ana partes æquales,fiat puluis tenuiſſimus,& inſpergatur modicè. Hic autem obſeruandum eſt æs vſtum,ſcammam æris,& florem æris ablui in cicatrice inducenda,vt nonnihil cauſticæ facultatis amittant, magiſque epuloticum fit medicamentum. Talibus autem medicamentis vtendum in corporibus ſiccioribus, & partibus minùs ſentientibus. Ad carnem autem comedendam fit puluis ex ære vſto,ſcãma æris,alumine vſto,chalcitide,aliiſque modicè vrentibus,& arrodentibus. Nam auripigmẽtum inſperſum carnes minuit,item ſublimatum, frequentiùs tamen vtimur alumine vſto.

Pulueres ad oculos.

OCulares pulueres fiunt detergentes, detrahentes carnem,& cicatricẽ inducentes. Detergentes fiunt ex modice detergentibus vt ſacchato cando ſtercore lacertæ, felle exiccato, cineribus hirundinum,myrrha, aloe. Quia autem oculus propter exactam ſenſum pul-

ueres non patitur, ſatius eſt vti in forma linimenti, aut collyrij, quod aliquid viſcoſi habeat ad puluerum retentionem. Puluis autem erit tenuiſſimus: Humectabitur oculus albumine oui, aut decocto fœnugræ. deinde inſpergatur pul. albumine oui, quando pul. maiorem dolorem infert. Decocto fœnugræci cùm pars laxanda, aut materia concoquenda eſt.

℞. ſacchari candi ʒ.ij.oſſ.ſepiæ, ſtercor.lacerti ana ʒ. ß. myrrhæ ℈.j.fiat puluis tenuiſſimus. Quoniam ſi craſſior eſſet, partes exaſperaret.

Ad vlceris in cornea deterſionem.

℞. Myrrhæ ʒ.ij.ſacchari candi ʒ.j.aloe ʒ.ß. Ad vlceris verò conſolidationem fit ex ſarcocollæ ʒ.ij. myrrhæ, thur.ana ʒ.j.ſanguinis draconis ʒ.ß.fiat pul. Vlcera ad cicatricem perducta ſimili pùluere, cicatricem in oculo, aut maculam craſſam non contrahunt. Pulueribus ocularibus vtimur potiſſimùm in pterigiis. Nam pterigium ex carne cõtuſa factum eſt, venis capill.oculorum copia ſanguinis diſtentis, quæ ſenſum exactum non habent: ob id medicamenta detergentia, ſiue detrahentia ferre poſſunt. Præterea locus ille rotundus non eſt, puluerémque recipit, & continet. Inſufflantur autem hi pulueres arrodentes, & carnem minuentes, donec ad panniculum adnatum peruentum ſit. Conficiuntur verò ex variis rebus, ſed efficaciſſimi fiunt ex ſupradictis, vt alumine vſto, ſcamma æris, & cæteris. Parantur quoque ex teſta ouorũ diſſoluta in aceto, aut parum vſta, item ex ſpongia, aut teſtis mitulorum tenuiſſime confractis. Citiſſimè minuitur illa pterigij ſupercretio, ſi mittatur ſanguis, & frequens fiat corporis purgatio, victúque attenuante, & exiccante vtatur. Iiſdem pulueribus vtimur ad ozenas, & polypos, ſed propter fœtorem odorata quædam addimus, & nonnulla quæ magis aſtringunt exedendo carnẽ. Ex odoratis præſtat cyperus, cinamomum craſſum: ex conſtringentibus alumen, chalcitis, cortex mali punici.

Ad oris vitia.

IN oris etiam vitiis puluerib. vtimur, vel ad columellæ exiccationem vel ad dentes detergendos, incarnandos, confirmandos, & fricandos. Ad columellæ autem

Digitized by Google

tem exiccationem fit ex pipe.præsertim longo, deinde albo,quia constringendi vim habet.Hunc autem puluerem ex specillo imponemus,& lingua depressa columellà contangimus,statim exiccatur, & denlatur columella, quæ a pituita à cerebro descendente laxior, aut humidior facta est. Dentes verò deterguntur ex pulue.facto ex detergentibus non amaris,nec fœtidis,vt sale trito,osse sepiæ puluerisato, ouorum non vstorum puluere. Vsta enim male olent:aut ex cineribus cornu cerui, coralli,vel panis hordeati hoc modo.

℞. salis commun. ʒ.iij.panis hord. ʒ.j. cornu cerui, aut dentium equi vel elephantis ʒ.ij. extinguantur vino,& aqua ros.fiat puluis medius,id est,non redactus in tenuissimas partes. Oportet enim asperitate partium dentes fricari, & detergi. His puluerib. additur aliquid garyoph.vel cinamomi,vel mosci,ad oris gratiam.

Ad dentium incarnationem.

INcarnantur dentes potiùs ex corallo non vsto, iride, ros.& myrrha.Sed myrrha cùm sit amara, prætermittitur,nisi vratur:quia tunc amittit amarorem, & eius loco parum beniouini additur, & sarcocollæ modicum. Cinis cornu cerui, & cinis præscriptus ad detersionem etiam generant carnem, maximè in pauca quantitate. Firmantur dentes puluerib̃us factis ex astringentibus, non tamen omnibus. Nam quæ cõstringunt,non solùm dentes denigrant,sed etiam pilos, vt galla, cortex mali punici,& pleraque alia:ideo corallo in puluerem redacto cum pauco alumine fricamus dentes. Conficitur autem pul.insignis ad dentes dealbandos, firmandos, & conseruandos hoc modo.

Puluis ad dentes dealbandos.

℞.Summitatum myrthi,lentisci,oleastri,saluiæ,rosmar.ana M. corall.rub. eboris, & dentium equor. ana ʒ.iiij. ponantur in vase fictili, & simul vrãtur,addito p. j.salis communis,donec omnia dealbata sint,deinde reducantur in puluerem crassum: cui adde garyoph.ros. cinamomi crassi ana ʒ.iij fiat puluis.Et hoc pul.potest aliquis cum oxymelite squillitico opiatam conficere, & dentes confricare, aut mucilag. gummi tragacanti, aut arab.aut prunorum dentifricia longa conformare,

quibus exiccatis ad deterſionem vti poterit, aut in forma pulueris vtatur. Hic puluis confert ad oris fœtorem humiditates reſiccando, ſed tunc moſcum addere oportet ad oris gratiam.

Pulueres laxatiui.

Diaturbith. diaſenæ.

PVlueres laxatiui parantur in officina duo, vnus ex turbith, quem diaturbith appellant, ad laxandam pituitam, & pul. diaſenæ ad melancholiam purgandam. Poſſunt & alij conſici ad horum ſimilitudinē, veluti ex rhab. ad purgandum bilem, ventriculum cōſtringendum, & reſiccandum. Ex agarico, zinzib. ſale gemmę ad pituitæ purgationem cum ſaccharo parantur. Item ex cineribus tartari vini albi. Laxat enim detergendo, & inteſtina exiccat. Cōficiūtur ex laxantibus, & detergentibus potiſſimum, quæ minori amarore, aut minùs ingrato ſapore ſunt prædita, quibus pauca quantitate adduntur corroborantia, & horum operationem acceleranria, & caſtigātia, veluti cum ex turbith pul. paratur, parùm zinzib. additur: Cùm ex rhabar. paùm ſpicę, aut cinamomi: Cùm ex ſena aut epith. ſal. Nam ſi maiore quantitate adderētur, vim laxatiuam imminuerent. Sal commune & ſal gemmæ maiori quantitate adduntur, quia & humorem extenuando, & extergendo purgationem adiuuant. His pulueribus ſaccharum rub. vel mannam addere debemus, ſaporis gratia. Sed quoniam aſſumi non poſſunt hi pulueres ſine ſubſtantia liquida, minùs frequenter in forma vtimur ſicca, ſed cum aqua aliqua præbemus, aut in decocto galli antiqui, cum pituitam purgare volumus: cum decocto mercur. quando atram bilem agere: cum aquis portulacæ & graminis, quādo vermes occidere, & ex corpore eiicere volumus. Cum decocto hord. pul. rhab. ſumitur, cùm detergere volumus: aut cum aqua plantag. quando conſtringere. Quidam etiam ex manna puluerem parāt, nonnulli ex diagridio, ſaccharo & pauco cinamomo craſſo, quo vtimur cùm ægros fallere volumus, ponentes ſcilicet in iuſculo, aut pulpa prunorum, vel paſſularum.

Quomodo ſumendi pulueres.

Ad vermes enecandos, & eiiciendos.

PArantur ad vermes etiā pul. Occidunt vermes pul. ex amaris parati, vt pul. hieræ, ex aloë, ex myrrha, ex ſemi-

ſemine ſantonici,quod ſemen cõtra vermes appellant, quibus vtendum, quando ſine febre pueros infeſtant, & ſine fluxu ventris. Solent enim fluxum ventris aliquando excitare vermes,& amara nimium detergendo fluxum augent.Si cum febre infeſtent, dandus eſt pul. ex rhabar.cum aquis temperatis,& aperientibus, vt aqua graminis,& aſpar.Si cum fluxu ventris infeſtent,& purgatio ſit neceſſaria,pul.ex rhabar.dandus erit,cum myrobal.citrinis,& aqua portulacæ. Sin purgatio non ſit neceſſaria,ſed corroboratione potiùs egeat,pul. diamargariti frigid.cum ſemine portulacæ & citri dari ſolet,& cũ aquis prędictis addito ſyru.de aceto citri, vel de limonibus. Conficitur item pul. ex conſtringentibus & reſiccantibus,quo vtimur in fluxu vẽtris poſt euacuationem,vt corallo rub.raſura eboris,cineribus raſuræ cornu cerui.Hic pul.ventrem aſtringit,& vermes occidit exiccando.

Abſynth. quãdo vtendum.

Pul.poſtrema cuatio.

Ad menſium prouocationem.

PArantur puiueres ad menſium prouocationem ex fortibus medicamentis ingratis & amaris, vnde in pilulas redigimus hoc modo.

2. myrrhæ,cinamomi ana ʒ. j. ſabinæ ʒ. ß. ſeminis apij,petroſ.ſpic.nardi,ſcœnanth.aſari ana ℈.j .fiat pul. cap. ʒ. j. cum ſucco eryngij. In prouocantibus menſes oportet multum humiditatis accipere,quia medicamẽta hæc non facilè perueniunt, neque diſtribuuntur in partes affectas,ſed aliquando humores abſumunt,& exiccant:ob id commodè dãtur poſt vſum balnei,vel poſt fotũ,vt faciliùs penetrent ad partẽ affectam,& ſanguis trahatur in eam partem.

Ad vrinas mouendas.

AD mouendas vrinas conficiuntur pulueres ex his, quæ verè mouent vrinas,quę acria ſunt & calida. Interdum admiſcemus,quę humiditate ſua mouẽt eas.

2.gummi prunorum,carabæ(quæ fundit ſanguinẽ, & ſeroſam ſubſtantiam ab alia ſeparat) ciner.cancrorum ana ʒ.j.ſemin.apij,petro.alkekangi ana ʒ.ß. cinamomi,ſcœnanthi,azari ana ℈.ij.fiat pul.tenuiſſ.vt alcohol:ſumatur manè cochlear vnum,ſuperbibendo cyathumvini albi,vel ex aquis prouocãtibus vrinas,quales

sunt aqua graminis & asparagi. Possunt addi quatuor semina frigida maiora minutim incisa, vt cùm vrina cum inflammatione, aut aliqua alicuius partis intemperatura retinetur, aut veremur, ne medicamenta illa nimis calida vlcus exasperent, aut partis inflammationem excitent. Oportet enim illos puluercs diuersos, & dissimiles facere pro caussarum varietate. Nam si propter calculum retineatur vrina, ipse calculus deturbandus est: ob id lapis iudaicus, ocra, aut talus leporis, & alia pleraque adiungenda, quorum superiùs meminimus, cum de pilulis ageremus.

De formulis.

Fiunt hęc medicamenta ad fluxiones inhibendas, vel ad vlcerũ trachiæ arteriæ, vel pulmonũ curationem vel ad raucedinẽ, & tussim. Quædã hypoglottides dici possunt, quod sub lingua diutius retineantur ad sistẽdas fluxiones tenues, & acres. Fiunt autẽ inspissantibus, & iis quibus electuaria parãtur. Differũt tamẽ ab electuariis, quod hęc arida eligantur, quę vel mucilag. gummi trag. vel arab. excipiantur, vel syrupo, vel albumine oui vel terebinthina, & formẽtur, quibus resiccatis vtimur, eligimus autem quę magis ori grata sunt vel saltem minùs ingrata, aut apia. Quanquam interdũ ex minùs dulcibus parari oporteat, propter ęgri gustũ, aut quia dulcia nimis detergendo, & celerando defluxionem excitent, vt nos aliquando pro cardinale à Turnone paraui mus, ex acacia, aliisque acidis, & minùs dulcibus, ex quibus magnam percepit vtilitatem. Foramina enim illa quæ post vuulam sunt, per quæ pituita expurgatur, laxa sunt, & continuò fluit per ea pituita. Constringenda ita que pars illa est, atque hoc modo parandæ formulæ.

Pro relaxatione vuulæ.

℞. Acatiæ ʒ. ß. hypocistis ʒ. j. boli armeni, terræ sigill. an. ʒ. ij. rosarum, spongiæ bedegar. radic. bistortæ ana ʒ. j. amyli ʒ. iij. cum syrup. de ros. siccis, & myrtill. addito pauco succo cydoniorũ fiant formulæ paruæ, quę noctu teneantur in ore. Aut macereturgummi arab. in aqua peculi ros. vel myrtill. addito pauco succo cydoniorum, fiant formulæ paruæ, quæ noctu tenẽ tur in ore. His formulis nonnulli spicam, vel cinamomum,

mum,vel naſturtium addunt. Spica autẽ ingrata eſt,& ſapore feruido,vnde minus conuenit : nec naſturtium, nec cinam.præſertim tenue,excitat enim defluxiones. Si quis itaque cinamomo vti velit, ad craſſorum præſertim penetrationem,aut potius odoris gratiam,cinamomum craſſius addat, quod aſtringit, vel caryoph. pauca quantitate,vt

℞.boli armeni ʒ.iij.gummi tragac.amyli an.ʒ.ij.acac.corticis mali punici an.ʒ. cinamomi craſſi vel caryoph.ana ʒ.ß.cum ſyr.de roſ. ſiccis fiant formulæ,quæ in ore teneantur.

Ad incraſſandam materiam ſit hoc modo.

℞ Gummi tragac.arab.amyli an.ʒ.iij.ſeminis papauer.albi,terræ ſigil.boli armeni an.ʒ.j.cum ſyr.iuiub.vel de papauer.trochiſ.pro nocte fiant. Quòd ſi expectorandum ſit,aut inſpiſſandum,ex penidiis,ſaccharo,gummi tragac.& pauco ſucco glycir.parabuntur,vt

Ad expectorationem.

℞. penidiarum ʒ. j. ſacchari candi ʒ. ß. gummi tragac.& arab.an.ʒ.j.amiſ.ʒ. ß. ſucci glycir. ℈. ß. fiant formulæ cum ſyr.iuiub.vel cum mucilag.gummi tragac. vel arab.extracta cum aqua roſarum.

Ad tuſſim & raucedinem.

SI ad expectorationem,tuſſim,aſperitatem, raucedinẽ præſcribantur ex leuiter detergẽtibus,hoc modo

℞.pinearũ ʒ.iij.ſacchari candi ʒ.j.excipiantur muci lag. gummi tragac. extracta cum aqua decoctionis lyquirit.hord.aut paſſul.aut temperabitur hoc modo.

℞.liquir.raſ.contuſ.ʒ.j.paſ.mundat.ʒ. iij. hordei integri p.j.fiat decoctio ad ʒ. iij.in colatura adde gummi tragac.ʒ.ß.quibus adde pinearum ʒ.iij. ſacchari candi ʒj.fiant formulæ cum pauco amylo,quibus ſub lingua repoſitis vtatur.

Ad aſperitatem trachiæ arteriæ.

AD trachię arteriæ aſperitatẽ ſimiles poſſunt fieri cum decoctione hordei integri. Ad vocis clarificationem additur farina orobi,vel fabarum. Cùm detergenda eſt arteria,pituita liquefacienda,aut tenuis exiccanda,& raucedo proueniat ob pituitę in faucibus concretionem, cubebæ apponuntur hoc modo.

℞ farinæ fabar. ℥. farinæ hord. ʒ.ß.ſacchari candi ʒ.

De instaurantibus.

INstaurantia medicamenta dicuntur, quæ ad virium imbecillitatem factam subito vel ob morbum acutum, vel ob euacuationem immodicam fiunt. Parantur autem vel ex succo, aut iure carnis, pulueribus cordialibus, conseruis & aliis, quæ spiritus instaurare possunt, vel odore, vel substantia, & partes aliquas principes alterare. Fiunt autē tribus modis. Primùm hoc modo maiores nostri parare solebāt. Carnes capi relecta pinguedine sumebāt, cui in partes diuisæ, lotæque vino, aut aqua cordiali conseruas admiscebant affectui : partive accommodatas. Pulueres igitur & aquas additis quandoque panno aureo, catena aurea, & numismate aureo: quæ singula vitreo vase inclusa balneo mariæ decoquebant, donec pes capi in lebete suspensus sit, exempli gratia, in feb. ardentibus ad virium conseruationem.

℞. conseruæ viol. bugl. nenuph. an. ʒ. j. pul. diamarg. frigid. & de gummi ana ʒ. 2. pannic. auri num. vj. aquæ ros. bugloss. acetos. an. ʒ. vj. ponantur omnia in vase vitreo diligenter concluso, atque pasta, vel luto satis obturato, quod vasi aqua pleno impositum decoquitur donec pes coctus sit.

Vt autem studiosi nostram componendi rationem intelligant, patefaciendi sunt errores, qui in hoc componendo committuntur, deinde nostram tanquam meliorem & facilioreē vsurpabunt. Hîc autē nulla habetur ratio medicamentorū. Nam carnem crudam puluerib. cordialibus admiscent, ac vna decoquunt, obliti theorematis imperantis, vt quæ longam coctionē desiderant, tenuioribus & leuioribus nunquam in decoctione admisceantur. Nam si quis velit carnē perfectè decoquere, adurentur pulueres, sin pulueres cordiales & odoratos non velint destrui, caro cruda planè manebit. Nunquam igitur medicamenta bona parabunt. Neque recipiendum est illud perfectę coctionis iudicium. Nā pes diutius decoquēdus cùm sit, ob eius substantiam duram atq; carnosam, non modò pulueres hoc iudicio perierunt, sed etiā ipsa caro nimiùm cocta erit, & exiccata. *Error.*

Impostoram quorūdam prætereo, qui catenas aureas decoquunt, cùm nihil inde dissoluatur præter argentū *Impostura*

viuum, aut ſordes, aut pinguedo quædam, quæ omnia tamen remanent. Nos autem loco carnis crudæ carnem ſemicoctam, aut ius coctũ per quartam horæ partem ſumimus, atq; in aqua calida calefacere, & permiſceri ſinimus, deinde percolatũ vtendum præbemus. Eo modo paratum neq; crudum, neque aſſum, neq; coctũ nimis quidem obtinebit, vt in thoracis affectibus.

Mos Pariſienſis.

℞. iuris capi perfectè cocti ℔. ß. aquarum bugloſſ. viol. ana ʒ. ij. aquæ capilli ven. ʒ. iij. pul diamarg. frig. & diairéos ſimpl. ana ʒ. ij. pul. de gemmis ʒ. j. panniculorum auri num. ij. miſce, decoquãtur in duplici vaſe per quadrantem horæ, coletur & vtatur. Pariſienſes pharmacop. carnes in alembico diſtillant, & aquam inde extractam conſeruant, & ægrotis præbent, quæ aqua diu ſeruari non poteſt, cùm adeo tenuis ſit, vt ſpiritus poſſit nutrire, & reficere. Non erit præter inſtitutum ſi paſſulæ addantur, nuclei pinei, vel amygdalæ, potiſſimùm quãdo pars aliqua thoracis laborat. Si ad pulmonum vitia, ex detergentibus: ſi ad fluxum, ex conſtringentibus & exiccantibus additis nutrientibus odoratis, & cordialibus, vt in cibo ſit medicina, & in medicina cibus, vt Hip. imperat. In affectibus thoracis abſtinet ab aſtringentibus: in omnibus aliis leuiter aſtringentia cordialibus admiſcentur, quia virium diſſolutionem impediunt, & partem roborant.

De medicamentis mollibus ac primùm opiatis.

DE medicamentis in forma liquida & ſicca iam dictum eſt: ſupereſt vt nunc de iis agamus, quæ mediam inter hæc naturam habent, quæ ſcilicet neq; humida ſunt vt ſyrupi, neq; ſicca vt pulueres, tabellæ, trochiſci, pilulæ ſunt. Ea porrò medicamenta conficiuntur ex ſuccis humore quodam coniunctis, aut ex mollificatis ſubſtantia, vulgò opiatæ dictæ, & confectiones. Differunt autem opiatæ, fine, ſiue operatione. Quædam enim ad partium alterationem fiunt, vt ad ventric. alterationem, aromaticum roſ. ad cordis, confectio alkermes ex granis tinctorũ: aduerſus venena, confectio de hyacinto. Ad caput, aurea Alexandrina. Hæ omnes ferè calfaciunt, & exiccant. Nonnullæ verò fiunt ad doloris ſedationem, vt confectio Philonij aſyncrita, à colo verò

Differentia.

colica

colica dicta est ab antiquis,quia narcotica. Aliæ ad laxandum vt hiera picra,colocynthis Archigenis. Lohot de cassia,catholicum ad communia recremẽta vacuanda. Ad pituitæ vacuationem,diaphenicum,indum maius,quæque ex phlegmaticis conficiuntur. Ad bilem, electuarium de psillio , diaprunis simpl. & solutiuum. Ad atram bilem , confectio hamech. Confectiones aut eccoproticæ sunt , aut succis,aut herbarum decoctione ex cassia, aut pulpa tamarindorum,passularum,prunorum , ad inspissationem scilicet. Eodem modo duæ paratæ in officinis reperiuntur, diacass. & diasebesten, vt diacassia cum melle,& diacass.cum saccharo.Si quis delicatam admodũ facere velit diacassiam, poterit hoc modo.

Ad recrementa communia euacuanda.

℞.mercur. M.ij. ciclæ M.j.pass.prunorum,sebest.fic. ana pa.xxx.anis.ʒ.ij.flor.viol.p.j.fiat decoctio & extrahatur pulpa pass.pruno ficuum, sebesten, & cum pulpa cass.fiat opiata decoctione incorporata. Accipimus fructuum maiorem numerum, quia opus est illorum pulpa satis copiosa:quia pauca futura est extractis pellicu-lis & nucleis.Quæ si diu seruanda est,decoctioni addẽdum sacchari q.s.atque in syr.coquẽda,cũ quo fit opiata:hæc excrementa communia purgabit.Si quis autem affectus pulmonis velit sanare glyc.addet. Ad reliquos autem humores vacuandos,addenda sunt medicamenta proprie trahentia succos eos,veluti si hæc compositio receperit rhab. aut succum ros.aut syr. ros.laxatiuũ fiet tantum biliosa:Sin decoctioni addatur carthamus, agaric. polypod. pituitosa:Sin thymus,epithymus,sena,polypod.in maiori quantitate,quàm in priore decoctione fit melancholica.Hac vtimur ad vẽtris astrictionem sine aliqua affectione alicuius partis. Si sanus sit, potest tutò ex omnibus istis humidis & detergentibus aluum mollientibus parari,veluti si quis opiatam ex catholico & cassia paret,poterit addere senam,agaricum, cineres tartari.Si vlcus sit in renibus aut vesica,nullum ex his ponendum : Sena enim & agaricus exasperant partes affectas,quod & carth.facit.Si autem calculo sit obnoxius,ficus possunt addi (à quibus abstinendum,si

Hæc communia excrementa vacuat.
Biliosa.
Pituitosa.
Melancholica.
Cautiones
Ficus

Digitized by Google

vlcus adfuerit,quia vim habent ſuppurandi)quod in vlcere non eſt faciendum. Colico affectui obnoxiis, & aluum lubricam habentibus, non eſt opus addere caſſiam. *Caſſia.* Caſſia enim ſua lubricitate lienteriam excitaret, & flatus gigneret,niſi priùs caſtigata fœniculo,aut aniſo, aut aliquot granis piperis. In ardore vrinæ caſtigatur ſemine berberis, eóque modo fit opiata eccoprotica,neque vlceribus,neque colico dolori contraria.Cæterum ſi fieri poſſit, gratæ fiant opiatæ, mouendæ aluo accommodatæ, quæ nullis affectis partibus noceant, quod fieri poteſt, quemadmodum hæc ſemine berberis addito non admodum nocet ſua acrimonia, aut aniſo addito in flatulentis affectibus. Pectori autem, ventriculo,hepati,& neruis magis accommodantur,ſi vel ſuccum in ea parte redundantem euacuent,vel ea quæ parti affectæ conueniunt,quæque eius læſionẽ impediunt, recipiant, veluti ſit pectoralis ex pulpa paſſ. ficuum, & *Pectoralis* dactylorum,máximè autem additis agarico aut carthamo aut polypod. aut ſena, atque inſpiſſata ſyr.viol.ſi materia ſit calida,aut ſi craſſa ſit materia,ſyrup. de glycir.vel paretur modo ſequenti.

Opiata pectoris.

2ℒ.polypod. querc. recentis q.j. liquir.raſ.ʒ.j.paſſ.enucleatarum,fic.an.pa.xx.dactylorum mundatorum,& parum maceratorum in aqua hordei: vel aqua & vino albo,num.x.aniſ.ʒ.2.fœnic.ʒ.1.ſeminis melonum ʒ 2.biſ mal.ʒ.1.flor.viol.p.j.fiat decoctio in ſufficienti aqua,donec molleſcant fructus,contundantur, & trãſmittantur per pannum rarum canabinum, & colaturæ adde ſacchari q.ſ.fiat ſyr.cum quo fiat opiata,cui addi poterunt *Capitalis* agaricus, medulla carthami & ſena in puluerem redacta.Talis autem compoſitio & capitalis & pectoralis erit, non quod ad caput penetret, verùm quia humores capitis,quibus repletur,& infeſtatur,euacuet. Nec prohibet etiam ſi parum cinamomi addatur ad gratiam. Penidias autem addi prohibet, quia inſpiſſant,& molé augent,& iuiubæ, etſi detertionis non ſint expertes. *& pectoralis.*

Pro hepate.

HEpaticis affectibus, maximè qui cũ obſtructione fiunt,cõuenit præcedens opiata; paucis admodum addatus,

additis, quæ & detergunt, & pituitam trahunt, obſtructiones auferunt materiam trahẽdo, aut potiùs ne fiãt impediunt, aduerſa pituita, ne in venas ingrediatur. Fit igitur hepatica, addita ſpica nardi, vel celticæ pauxillo, vel azaro, vel cinamomo. Ad obſtructiones ab hepate calefacto eadem erit vſui. Verùm ad ventris obſtructionem cum calefactione alio modo parabitur. Fructus enim feruorem bilis extinguentes vſurpandi ſunt, vt pruna, ſebeſten, tamarindi, vt

Extinguẽtes bilem fructus.

℞. prunor. ſebeſt. ana pa. xxx. paſſ. pa. xv. aniſ. ʒ. ij. quatuor ſeminum frig. maior. ʒ. iij. flor. viol. bugloſſ. borrag. ana p. j. fiat decoctio in aqua endiuiæ & pulpæ fructuum extrahantur, & tranſmittantur, quibus adde tamarindorum ʒ. ij. caſſ. recenter extractæ ʒ. iiij. ſeminis berber. ʒ. i. ß. rhabar. electi irrotati decoctione ʒ. ʒ. & cum vna decoctionis parte in ſyrupum redacta fiat opiata, vel cum ſyr. roſaceo laxatiuo addito cinam. ℈. j. ſumantur manè, in forma boli ʒ. j. aut in decoctione cichorij vel pulli.

Pro liene.

SPlenetica fient illa pituitoſa ſeu phlegmagoga additis ſenę folliculis & cuſcutę ſeminibus, & ſi ſumatur cum decoctione mercurialis, vt

℞. decoctionis prædictæ ad opiatã pituitoſ. ℔. ß. ſen. orient. cuſcutæ, ſummit. thymi. ana ʒ j. flor. geniſtæ. anthos, horra. & tamariſci, an. ʒ. ß. fiat decoctio, in qua diſſ. ſacchari q. ſ. ñat ſyr. coctus ad perfectionem, quem inſpiſſabis capiendo pulpæ caſſ. ʒ. vj. pulpæ paſſ. & ſebeſtẽ ana ʒ. j. ſenæ orient. tenuiſſ. pulueriſ. ʒ. j. ß. medullæ ſeminis carthami & epithymi ana ʒ. iij. fiat opiata.

Ad calculum renum & veſicæ.

QVædam etiam opiatæ fiunt ad calculos renum & veſicæ, ad vlcera & calfactiones earundem partiũ. Ad calculos parantur ex detergentibus, relaxantibus, & flatus diſcutientibus, leuiter incidentibus & prouocantibus vrinam.

℞. radic. biſmal. ʒ. ß. liquiri. raſ. radic. eryng. ana ʒ. i. paſſ. ſic. & ſebeſt. an. pa. 30. aniſ. fœnic. an. ʒ. ij. apij, petroſ. ana ʒ. ß. florum viol. chamom. & geniſtæ ana p. j. fiat decoctio in aqua decoct. cicer. rub. in vnáque parte

decoctionis in syr.coctæ cum melle & saccharo,additis medullæ cass.ʒ.vj. pulpæ fic.pass.extractæ,fiat opiata,de qua sumatur ad detersionem renum hora vna ante cibum,ne hi fructus vertantur ad alimentum.

Ad vlcus renum.

SI vlcus adsit vel inflammatio, ardorem extinguẽtia, & leuiter detergentia sine morsu tamen,ex vsu erũt, ne vlcus irritetur,hoc modo.

℞.cass.recenter extract.ʒ.iiij. tamarindorum electorum ad acrimoniæ extinctionem,& pulpæ sebesten ana ʒ.j.mucilag. seminis psilij ʒ.vj.cum syrupo viol. fiat opiata,quę sumatur cum aqua hord.vel decoctione pulli. Decoctio autem hæc ficus non recipit,quia sua acrimonia partem lædunt vlceratam,nec senam,quam idẽ facere credunt,nec dissolutionem flatus,nisi paucam anisi quantitatem quis velit adiungere. Præterea neque berberis semen addimus,nec vrinas prouocamus. Nam acida pungendo partem vlceratam lædunt.

Ficus & sena reiiciuntur.

Ad morbum articularem.

AD articularem morbum leniendum , communis, vel pituitosa sufficiet opiata, ad deriuationem tantùm non autem eradicationem. Eadem sufficit ad recrementorum communium euacuationem.

Ad alterandum & confortandum.

FIunt & opiatæ ad alterationem & confortationem, quæ alteratiuæ & confortatiuæ dici possunt , quas pharmacopolæ cordiales vocant.Sunt tamen & stomachicæ , & ventriculares,pulmonariæ,renales,vesicales, articulares, cerebrales, neruosæ, menses & vrinas mouentes,& calculos comminuentes. Fiunt autem ea conseruis parti & morbo accommodatis, ex pulueribus, & syr. vel melle,vel his omnibus simul,vt ad ventriculum refrigeratum,calida ad relaxatũ,& fluentem sicca, & astringentia præscribimus: Vt ex conseruis cõserua cortic.citri,eryng.anthos,zinzib.conditum.Ex pulueribus aromaticũ ros.diarrh.diagalan. rosata nouella. Ex aromaticis denique confectionibus,vt garyophil.ad calfaciendũ sine attrictione.Præterea ad alios affectus etiam dari possunt,vt capitis neruorum , & ad refrigeratum ventriculum & ad nimis humectatum talis fiat opiata.

Pro

Digitized by Google

Pro refrigerato ventriculo.

℞ Conſeruæ eryng.& cortic.citri ana ʒ. j. florum anthos ʒ. iij. confect. aromat. roſac. ʒ. j. cum ſyrupo conſeruationis corticis citri, fiat opiata, ſumatur tribus horis ante paſtum. Fiunt etiam opiatæ ſine conſeruis, ex pulueribus, aucta quantitate ſyrup. addito ſaccharo hoc modo.

℞. confectio. aromatici roſ.ʒ.i.diagalang.diarrhod. abb.vel roſatæ nouellæ ana ʒ. iij. ſacchari parum, cum ſyr.conſeruæ cortic.citri, fiat opiata, ſumatur ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum vini diluti aqua abſynth.vel mentæ, vel fiat ſic.

℞. zinzib. conditi cum ſaccharo ʒ. j. pul. diarrhodi abb.ʒ.iij.aromat.roſ.ʒ.ij.cum ſyr.de menta, fiat opiata, oapiat,vt dictum eſt.

Pro ventriculo relaxato.

QVòd ſi ea relaxatio ſit cum larga humiditate tenui,& refrigeratione,poſt vſum pilularum hoc erit vtendum.

℞. myrobalanorum conditorum nu. i. vel catnium cydon.(quæ magis probantur, quàm myrobalani) cortic.citri conditi, zinzib. conditi ana ʒ. i. confectio. aromatici roſ.ʒ.ij. raſuræ ebor.corall. rub. & vſti, & loti in aqua mentæ ana ʒ.ij.ciner. inteſtinorum gallinæ, & lupi ana ʒ. iij. cum pauco ſyru. conſeruæ cortic. citri, fiat opiata,ſumatur,vt dictum eſt.

Quòd ſi maior ſit ventris relaxatio, & inteſtinorum, eáque cum fluore lienterico, tum augenda eſt magis aſtrictio in fine,veluti ſi addantur diacydonites ʒ. ij.quod magis aſtringit,aptior erit ad ſiccandum cum aſtrictione,& calfactione.Aut fiat ſic,

Pro lienteria.

℞ Myrobal. emblicorum nu i.(ſi papauer fuerit) cydoniorum ʒ.i.corticum citri conditi ʒ.i. pul.diacydonites ʒ.2.diarrhodi abb.& roſ. nouellæ ana ʒ. i. coral. rub.vſtis ʒ.j. ſ. conſeruæ acori collatæ & tranſmiſſæ per cribrum ʒ.vj.cum ſyrup.de cytonijs, fiat opiata, ſumatur ante cibum.

Pro dyſenteria.

SI verò eſt de dyſenteria, refrigerandum erit & con-

Digitized by Google

ſtringendum. Conſerua itaque roſ. antiqua vſurpanda, caro cydoniorum : prætermittendũ zinzib. cortex citri & alia. Fit autem ex aſtring.& refrig.hoc modo.

℞. carnis cydon. conditæ ℥.j. conſer. roſ.antiq.℥.j.ß. pul. corall. rub. boli armenæ ana ʒ.ij. diamarg. frig.ʒ.j. cum ſyr.cydon. fiat opiata,ſumatur manè.

Quòd ſi magis aſtringendum,veniendum ad trochiſ. exiccantes,& conſtringentes,quales ſunt trochiſ.de ſpodio,de terra ſigillata,& ſimiles.

Ad refrigerandum ventriculum.

AD refrigerationem tamen vſurpamus conſeruas, alias partes refrigerantes,vt

℞. conſeruæ roſ.nenupha.ana ℥.ß. pul.diamarg.frig. & triaſand.ana ʒ.ij.diarrhodi abb. ʒ.ß. corall. rub.ʒ.j.ß. cum ſyr.viol. fiat opiata.

Ad humectationem ventric.totiúſque corporis.

AD humectationem ventric.& totius corporis paucas paramus opiatas,quia & potu potiùs, quã medicamentis humectamus.Quòd ſi quis vti velit,fiat ſic.

℞. conſeruæ rad. bugloſſ & borrag.conſeruæ viol.& ſatyrionis (humectat enim , & pinei in morbis ſiccis & melancholicis , etſi excitent venerem , idem faciunt ob flatus , qui poſſunt diſcuti aliis medicamentis) an.℥.j.pinearum (quia humectant, ſed facilè conficiuntur, calor verò remittitur ablutione infuſarum in lacte, quat. ſem. frig.maior.mundat.ſem.bombac.ana ʒ.ij. carnis teſtud. præparatarum(quæ habent humiditatem non facilè diſſipabilem) ℥.j. aniſ.ʒ.j. cinamo. ℈.j. fiat opiata cum ſyr. de bugloſſ.vel borrag. Hæc humectat, refrigerat & nutrit,in qua additum eſt aniſum, quia,quæ humectant,vt radic. & earum conſeruæ flatus gignunt , ob id parum addendum cenſeo. Cinamomum verò ad gratiam tantùm & iuuandam concoctionem. Diatragac. non conuenit,propter camphoram,quæ fortiſſimè exiccat. Pluuis reſumptiuus non valet,niſi præparetur recenter,quia ſemina illa facillimè ranceſcunt.Præparatio teſtudinum & viperarum, vt concoquantur.

Pro hepate opiata.

AD hepatis alterationem & apertionem fiunt opiatæ ex his, quæ partem ipſam ſpectant, & alterationi ad-

Digitized by Google

ni aduerſantur,quibus hepar calefit, refrigeratur,humectatur , & reſiccatur. Cùm autem id fit, totius corporis habitus afficitur.Non enim fieri poteſt in tali parte [illegible] ratio aliqua inſignis,citra ſenſum aliarum partium,quæ per venas ſanguinem recipiunt. Itaque nullo exiſtente affectu, aut paruo admodum, vt aliarum alterationes & inflammationes caſtigantur, ita vt eius partis , quæ ab hepate calefacto , refrigerato , humectato, exiccato totum corpus affectum ſimilem ſentit.

Ad calfactum hepar.

AD opiatam pro calfacto hepate præſcribendam videndum eſt , num calefactio ex intemperatura traxerit originem, ſine fluxu ſubſtantiæ, atque tunc pars tantùm alteranda eſt: Sin ab inflammatione , aut à bile retenta , tum refrigeranda eſt his , quæ leuiter aperiunt, nec prætermittenda , quæ non multùm conſtringunt. Conſerua itaque roſ.caro cydoniorum aut alia hîc ex vſu non erunt,quia à parte inflammata alterantur:ſed detergentia , & bilioſa recrementa euacuantia erunt adhibenda. Conuenit ergo conſerua capil. vene. quamuis ad primum gradum calefaciat,quia reſoluendo obſtructiones, refrigerat per accidens. Conſer.item cichor.in hepatis inflammationibus multùm prodeſt , quia aperit obſtructiones,& expurgat,viol.bugloſſ.borrag.non ſunt aduerſæ , quia humidæ , & minùs calidæ. Pulueres item, qui ſimili facultate præditi ſunt,vſurpandi.

Ad calfactum hepar cum obſtructione.

℞.conſeruæ flor.cichor.& capill.vener.ana ℥. ß.conſeruæ viol.℥.iij.pul. diatragac.frig. & triaſand. ana ℥.ij. quat.ſemin.frigid. minutim inciſorum ana ℥.j.cum ſyrupo endiuiæ, fiat opiata, quæ erit ad calfactionem obſtructione , & inflammatione hepatis. Quòd ſi refrigerandum tantùm ſit,nulla exiſtente obſtructione, omnes conſeruas refrigerantes vſurpandas eſſe cenſeo , vt conſeruam nenuphar. & ſimiles.

Ad obſtructionem maiorem in ictero.

AD obſtructionem maiorem parantur, ſed conſiderandum,quis affectus hanc ſequatur an icterus, an aqua intercus. Nam ſi fuerit icterus, aperiemus cũ quadam deterſione,& refrigeratione. Si aqua intercus,ape-

Digitized by Google

riemus obſtructiones exiccando, & facultates hepatis magis confortando ſeu roborando.

Ad iclerum.

℞. Conſeruæ capil.ven.rad.apij ana ʒ. j. ß. flor.cichor. vel calendulæ ʒ. j. pul.triaſant. ʒ. ij. diarrh. abb. ʒ j. quar.ſem. frig. maior. minutim inciſorum ana ʒ. ß. cum ſyr.endiuiæ compoſito, fiat opiata, de qua cap. ſuperbibendo aquæ gram.vel cichor.vel endi.ʒ.j. Si autem ſequatur aqua intercus, corroborandum eſt magis iecur corroborantibus & exiccantibus, vt.

Ad aquam intercutem.

℞. Conſeruæ flor.cichor.capil.vener.ana ʒ. j.pul.diodori abb. & aromat. ana ʒ.iij. triaſand.ʒ.ß. hepatis lupi ʒ.j. ciner. inteſtinorum lupi ʒ.ij. cum ſyrup.de eupator. fiat opiata, ſumatur ad quantitatem auellanæ, & ſuperbibantur aquæ de abſynt. ʒ. ij. Tales opiatæ quodammodo ad caliditatem vergunt, & ad paruam refrigerationem vtiles erunt, quæ cachexiam facere incipit. Sin maior ſit refrigeratio, dialaccam accipiemus, diacurcumam, aromat.roſ.diagalang. & conſer. radic.apij, hellenij, vel anthos, hoc modo.

℞. conſeruæ anthos, & rad.apij, ana ʒ. ß. confectionis aromat.roſ.ʒ.j. pulu.diarrh.abb.j. trochiſc.de eupat.ʒ.ß. cum ſyr.de bizan.vel de menta, vel de eupat.fiat opiata, de qua cap.ſuperbibendo vinum dilutum cum aqua abſyn. Adducuntur etiam trochiſci de abſynth. de rhab.enulæ campanæ & endiuiæ.

Pro ſplene.

AD ſplenis intemperiem eodem ferè modo, & iiſdem remediis vtimur, niſi quòd fortiùs aperimus obſtructiones, atque imperamus, quæ ſplenem magis reſpiciunt, vt conſeruam florum tamariſci, ceterach, ſcolopendrij, & potiſſimùm ex trochiſcis de abſynthio, vel de eupat. capparibus, vel ſimilibus fortioribus, idque ratione materiæ, non ſubſtantiæ, ſic.

℞. conſeruæ radic. apij, (quia multùm aperit) ʒ. j. conſeruæ ceterach, & capilli veneris ana ʒ. ß. pul. diarrhod. abb. trochiſci de cappar. ana ʒ.j. cum ſyr.acetoſo, fiat opiata, de qua cap. ſuperbibendo aquæ fœnicu. vel ferratæ, vel port. vel ruſci, vel aſparagi, vel grami. ʒ.j.

Splen

Splen autem intumeſcit non ob melancholiæ copiam, ſed potiùs ob flatus circa illam partem congregatos, & retentos. Parãda itaque remedia ex conſtringentibus, & flatus diſcutientibus. Aſtringentia enim prohibent eius inflationem & eleuationem, & quod receptum eſt, diſcutiunt. Diſcutiunt autem ſemina maiora, & minora, ſemina apij, aʒarici, port. cortex tamariſci, malorum præterea aſtringentium cortex, ſi à flatibus tumeſcit, vel fructus vel ſemen. Aqua etiam chalybeata, vel ferrata, & chalybis raſura ſplenem minuunt prætumidum, vt

℞. conſer. ceterach ʒ. ij. trochiſci de cappar. ʒ. j. diarr. abb. diagalan. an. ʒ. j. ß. limaturæ chalyb. maceratæ in aceto, & tenuiſſimè tritæ ʒ. iij. ſeminis portulacæ ʒ. j. fiat opiata cum ſyr. acetoſ. ſimpl. ex qua ſumatur quotidie ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parum aquæ portulacæ, thamariſci, vel ſyr. acetoſ. ſimpl.

Pro corde & palpitatione.

AD cordis alterationem parantur ex ſupradictis conſeruis, & pulueribus cordialibus de quibus non plura: interdum tamen animaduertendum ad palmum, cardiacam, & palpitationem, maximè fieri, & parari opiatas cordiales. Fit autem palpitatio cordis potiſſimum à flatibus, qui ſunt in crapula cordis, vel à copia aquæ in eadem collecta, pro quarum differentia parandæ ſunt opiatæ diuerſæ. Cardiaca autem oritur à paucitate ſpirituum, aut quia perturbantur à ſpiritu melancholico, aut ob eorum motionem & influxum. Confectio itaque alchermes principatum obtinet in cardiaco affectu, quia ſpiritus craſſos attenuat, & melancholicos à corde profligat. Conſerua etiam de bugloſſ. cùm ſit temperata, ſpiritus gignit, & temperat, & foueri: hanc prodeſſe ſæpius experti ſumus, vel quia hilaritatem parit. Talis autem opiata ſequens erit.

Cardiacæ cauſſa.

Confectio alchermes.

Conſerua bugloſſæ.

℞. confect. alcherm. ʒ. ß. conſeruæ radicis bugloſſ. ʒ. j. conſeruæ florum anthos ʒ. ß. pulueris diamarg. frig. (quod dicitur reſpectu alterius calidioris: nam & ipſum re vera calidum eſt) ʒ. j. cum ſyrup. de pomis redolentibus (qui valet ad hunc cordis affectum. Fit & compoſitus ex elleboro nigro, & aliis calidis ad melancholiam expurgandam) fiat opiata, qua ſumpta ſuperbi-

batur parum vini diluti aqua borraginis vel bugloſſ.

Pro palmo à flatibus, non ab aqua.

SI palmus fiat à flatibus, hæc non admodum erunt ex vſu, quia ſyr. de pomis ingreditur. Poma enim flatus ſeu ventoſitatem ſeruant, vſque ad tertiam concoctionem, vt Auic. ſcripſit. Neceſſum itaque magis erit ea incorporare cum ſyrup. conſeruæ cortic. citri, vel ex his parare quæ flatus diſcutiunt, & primam coctionem iuuant, in qua multi flatus gignuntur, huiuſmodi parabitur ex corroborantibus cor, & ventriculum, vt

℞. confect. arom. roſ. ʒ.j. diarrhod. abb. & confect. alcherm. ana ʒ. j. corticis citri ſaccharo conditi ʒ.j. conſeruæ bugloſſ. & anthos an. ʒ. iij. fiat opiata cum ſyrup. conſeruationis cortic. citri, cap. ante & poſt paſtum (nam primas tenet ad iuuandam primam coctionem) ſuperbibendo parum vini cum aqua mentæ, & abſynthij diluti.

Pro palmo ab aqua.

QVòd ſi ab aqua fiat cordis palpitatio, euacuantibus elicienda erit aqua, & ægrotantes in otio retinendi, quia niſi moueantur, hoc morbo non corripiuntur. Opiatam autem, ne cordis affectum negligere videamur, parabimus, additis ſuperioribus quibuſdam partibus ex cordialibus reſiccantibus, vt ex raſura eboris, cornu cerui, coral. rub. vſti, oſſis de corde cerui. Vel fiat cinis ex pericardio bouis, quo modo vtamur, vt

℞. opiatæ præordinatæ ʒ.ij. coralli rub. vſti, & loti aqua meliſſ. ʒ.ij. raſuræ ebor. ʒ. j. pul. marg. ʒ.ß. cum ſyru. conſeru. cortic. citri, fiat opiata, capiat ſerò & manè.

Pro capitis affectibus.

AD capitis affectus diuturnos parantur opiatæ diuerſæ pro affectuum ratione, veluti ad calfaciendum, exiccandum, & refrigerandum: ad humectandum verò rariſſimè, quin potiùs topicis remediis id peragimus, quàm opiatis. Fiunt etiam opiatæ ad morbos per conſenſum factos veluti in dolore capitis, & ventriculi per conſenſum facto. Præſcribuntur etiam opiatæ, in quibus maior tamen eſt obſeruanda cautio, quàm vulgus facit, qui praxim exercet. Omnes enim opiatas ex odoratis faciunt, non reuocantes in memoriam, quæ

ſcripſit

scripsit Hippoc. de odoris. Odorata enim muliebria ducunt, sed capitis grauitatem faciunt, vt tertio *cata topous* Gal. indicat de croco & myrrha. Parandæ igitur erunt opiatæ ad capitis affectus, vt in epilep. doloribus capitis per consensum factis, & in vertigine ex calidis exiccantibus, vel consumentibus materiam, citra vllam effumationem, in quibus parandis hic seruabitur ordo. Primùm igitur recipiant, quæ nullo modo odorata sunt, deinde quæ parum admodum odorata sunt, quales sunt cineres odoratorum, & aliorum, quæ sua natura sunt inodora, vt corallum, cornua, assa, lapides, & semina quædam pauco odore prædita, vt lactucæ, port. papaueris, coriandri, tametsi parum odoris habeant. Conseruæ præterea nonnullæ, quæ non multùm odoris habent, vt conserua viol. capil. ven. ceterach, acori vulgar. saluiæ, vel anthos, quæ paulò maiorem spirant odorem. Conserua vero stechados nimiùm caput tentat: zinziber conditum, cortex citri parum redolent: myrob. conditi cass. olent, ob id lauandi sunt. Audio præterea aliquid admisceri cass. syrupo conseru. myrobalanorum. Quòd si ita est, inutilis sanè erit ad astringendum, vi practici putant. Præterea renouatur frequenter, imbecillior idcirco redditur & inefficacior.

Vtilissima hæc in frigida.

Conserua.

Pulueres omnes dicti capitales ambram, vel moscum recipiunt, aut crocũ, & alia fumos excitantia. In morbis itaque, qui per effumationem fiunt, non sunt dandi, aut contra vulgarem opinionem, & cõsuetudinem exhibendi, id est, ante cibum, vt eam effumationem imminuat cibus suprà ingestus, quemadmodum multos dolores sedari vidimus sumpto cibo. Eam ob causam tremulos, vertiginosos sumpto cibo melius habere experimur.

Quo tempore exhibendæ.

Nonnullis cibo sumpto dolor cap. sedatur.

Ad morbos capitis frigidos.

AD morbos igitur frigidos, in quibus nullus est dolor, aut nulla effumatio, fiet hoc modo.

℞. conseruæ capilli veneris ʒ.j. conseruæ anthos, zinzib. conditi ana ʒ. ij. cineris hirund. ʒ.ß. coral. rub. vsti ʒ.j. piper. tenuiss. pulu. ʒ.j. ß. cum syr. de stechade fiat opiata.

Piper hîc ponitur, quia insigniter calefacit, & exiccat, & non est admodum odoratum, zinziber præterea

conditum non multùm olet. Insuper conserua anthos non multùm calfacit, & exiccat insigniter. Syrupis de stechade sine odore est, & alia medicamenta quæ huic alligantur. Omnia autem medicamenta, quæ huic affectui conuenire videntur, simul colligata, in olla perforata imposita in furno vrantur, donec in cineres rediganturqui postea lauantur, si timeatur odor vstionis. Sin fieri potest, bonum est empyreuma seruare ad maiorem calfactionem, vt

℞. summitat. rosmar. cinam. macis, nucis moscatæ, garyoph. aua ʒ.ß. hirund. vel pellic. castor. priapi tauri an. ʒ.j. vrantur, vt supra dictum est, & ex cineribus cum pauco saccharo & syrup. de stechade fiat opiata. Valet ad paralys. conuul. plenitudinem, & oculorum reumatismos, & aliarum partium, ad articulorum dolores à morbo Italico, & alios affectus, in quibus multùm exiccandum. Ex sale, item ostreis, spongiis, & plerisque aliis marinis exiccantibus parari possunt ad capitis affectus diuturnos. Tales enim plerunque à larga humiditate fieri solent. Sed de his satis.

Ad vrinas, & menses mouendos, & ad venerem.

AD opiatas cientes vrinas, menses, lapides comminuendos, & vlcera curantes veniamus. Ad eos enim affectus non erit difficile parare opiatas his, qui pulueres, & syrup. idem præstantes cognouerunt, aut si ex conseruis obseruarunt quid quæque efficere soleat, veluti conserua eryng. & vrinam, & menses, & venerem mouet. Idem ferè efficit conserua radic. apij, & pastinacæ agrestis. Difficile ergo non erit hoc modo opiatam parare.

Conserua eryng.

℞. conseruæ eryng. radic. pastinacæ agrestis ana ʒ.j. trochiscorum de myrrha ʒ. iij. cinamomi ʒ.ij. cum syr. de arthemis. fiat opiata, sumatur manè, deinde superbibat cyathum vini hippoc. vel decoctionis puleg. aut calamintæ. Fit & vt diximus de pulueribus & pilulis assumendis propter eundem affectum viscerum. Hęc autem medicamenta minùs commodè in opiatarum formam reducuntur. Nam opiatæ & multum syrup. vel conseruę vel mellis capiunt, & molem augendo vim medicamẽti minuunt. Cæterùm si quis efficaciorem conficere studeat

deat,conſeruam tantùm prætermittat,& ex pulueribus, & herbarum ſuccis paret, vt ad menſes prouocandos hoc modo parabitur.

Ad menſes mouendos.

℞. Succi eryng.ſucci ſabinæ,& puleg.depuratorum an.ʒ.iij. cinamomi,azari,myrrhæ,croci ana ʒ.j.ſeminis nigellæ ʒ.ß.vel ʒ.j.ß. ſimul incorporentur, & fiat opiata.Ad dulcorandum adde parùm ſyr.de arthem.

Ad calculum.

AD calculum ſimili modo parantur ex ſucco fœnic. marini,vel portulacæ,& ſucco ſeminis paliuri,vt ℞.ſucci port. fœnic. marini ana ʒ. ß. ſeminis paliuri ℥.j.azari,& ocræ ana ʒ. iij.cinamomi,ſeſeli ana ʒ.j.fiat opiata addito pauxillo ſyrup.de bizant. vel de quinque radic. Parantur etiam ex pulueribus,vt lithontripon,lapide Iudaico ana ℥.ß. vel pilulis additis, ſuccis humidis vel ſyrupis.

Ad venerem excitandam minuendámve.

AD venerem tum excitandam, tum minuendã præſcribi ſolent medicamenta quæ formam opiatæ ſortiuntur. Cùm enim hæc forma humida ſit,& conſiſtentiam aliquam habeat,diutius durare poteſt. Cæterum in opiatis venerem excitantibus, duo maximè requiruntur,ſcilicet vt ſubſtantia ſeminis augeatur, & id flatulentum fiat,aut acre : ob id quæ multùm alũt præſcribuntur,& cibus,& alia quæ ſemen augere poſſunt, quales ſunt nuclei pinearum,piſtaciorum,amygd.auella.teſticuli gallorum,cerebra paſſerum,quibus addi poteſt caro teſtudinum,ſemen fraxini, quod linguam auis vocant,cereb. porci cum origano paratum. Per multa flatus gignunt,quædam frigidiora ſunt,quàm vt ſemen augeant,quæ verò calida ſunt & flatulenta,ea prouocare credũtur venerem,vt bulbus eiúſque ſemen,radix vtriuſque paſtinacæ,ſatyria, orchis, eruca recens, origanum,eryſimum recens,farina fabarum, caſtaneæ elixæ, & alimẽta ex lacte parata,& ſemen lini,vt Gal. placuit, & quæcunque nimis ſicca in lacte macerata,paratáque. Quòd ſi corpus ob nimiam refrigerationem ad venerem non excitetur,aut in mulieribus ſopita ſit venus ob nimiam humiditatem,vtiliſſima erit hæc opiata.

In venere excitantibus duo requiruntur.

Venerem prouocantia.

Digitized by Google

℞.conſeruæ radic. eryng. zinzib. conditi an. ʒ. j. teſticulorum gallorum decoctorũ in lacte ʒ.ß.pineorum mundatorum & in lacte maceratorũ ʒ.j.amygd. auellanarum maceratarum in melle per diem naturalẽ an. ʒ.ß.ſeminis bulbi ʒ.j cum ſyr.conſeruæ cortic. citri. fiat opiata,de qua ſumatur ante paſtum.In his autem reſiccantia non ſunt addẽda,ne reſiccando materiam abſumant.Moſcus autem & ambra ob odorem, & caliditatem quandam conueniunt,quia ſpiritus incendũt.Solus enim odor venerẽ mouet. In paulò autem calidioribus magis vtimur temperatis medicamentis, vt

℞.conſeruæ ſatyr.ʒ.ij.cortic. citri conditi ʒ. ß. auellanarum cum melle maceratarũ numero x. pinearum, & piſtaciorum in butyro breuiter frixorum an.ʒ.j. carnis teſtudinis decoctæ cum eruca ʒ. ij. cinàmomi ʒ. ß. cum ſyr.conſeruationis eryng.fiat opiata : ſumat vt priùs ad quantitatem nucis magnæ , ſed ſobriè poſt alendum.Cœna enim copioſior, ſeminis acrimoniã obruit, & vim minuit medicamenti. Vtendum autem alimẽtis multùm nutrientibus.

Pro iis quibus ſemen eſt acre & fluidum.

QVibus ſemen eſt acre ſuapte natura ad venerẽ excitãtur,& citiſſimè ſemen reiiciũt, aut illis ob tenuitatem effluit,ſine magno ſenſu,& ante ſecundũ conclubium,aut citiùs detumeſcit, atque langueſcit mẽtula,quàm mulier ad expulſionem parata ſit. Hinc fit vt frequenter apud medicos conquerantur,ad quorum curationem non quæ venerem mouent , nec quæ eam extingunt,ſunt danda:ſed quæ ſemen craſſius, ac quæ flatus augent. Spiritus autem craſſos reddunt caſtaneæ elixæ,poma, oriza in lacte cocta. Et quanquam hæc ad alimenta potiùs, quam ad medicam. referuntur, ex his tamen tale medicamentum poſſumus conficere, vt

℞.pinearum conditarum cum ſaccharo ʒ. ij. radic. paſtinacæ agreſt.ʒ.j. caul. lactucæ & carnium cucurbitæ conditæ cum ſaccharo an.ʒ.j.ß.carnis teſtudinis coctæ cum oriza ʒ.iij.cum ſyr.conſeruationis ſatyr. fiat opiata,ſumat ad nucis quantitatem tribus horis ante paſtum. Hæc enim cum aliis topicis remediis mirum in modum proſunt.

Ad

Digitized by Google

Ad ſeminis profluuium, & venerem minuendam.

AD venerem minuendam, & ſeminis profluuium diuerſæ fiunt opiatæ. His enim qui ſalaciores ſunt, ob ſeminis copiam, minuenda ſubtrahendo alimentum. Facilè enim ſiſtitur impetus ille libidinis. Quòd ſi ob ſeminis acrimoniam ſint ſalaces, aut partium caliditatem quæ perpetuò attrahunt, pluſquam neceſſarium ſit ad ſui nutritionem, vtile erit medicamenta præſcribere frigida, & ſicca, aut ſicca cum magno calore. Frigiditate ſua ſemen minuit nymphea. Eius itaque conſerua cum ſemine papaueris vſurpanda, coralli fragmenta, & lapides precioſi vt iaſpis, criſtallus, camphora, vt

℞. conſeruæ nymph. ʒ. ij. caul. lactucæ ana ʒ. j. coralli rub. & criſtalli ana ʒ. iij. camphoræ ℈. ß. cum ſyrupo myrtill. fiat opiata. Ad horum autem caſtigationem, quibus interdum ventriculus læditur, ſemen rutæ commodè admiſcetur cum agni caſti ʒ. ß. quæ calore nimio ſemen reſiccant, & extinguunt. Si autem, qui cachexia laborant, aut atrophia, ſint ad venerem procliuiores, & valentiores, longè alia ratione progrediendum. Non enim à calore, aut ſeminis copia id pendet, ſed quia ſemen flatulentum latiùs diſtendendo mentulam repletionis ſpeciem præbet, & membrum dilatando ad expulſionem diſponit. Flatus autem fiunt à calore imbecillo ob cacochy. & quia atrophia laborant, aut malè dormiunt, hoc ſymptomate magis vexantur. Oportet itaque partes illas inferiores conſtringere, & flatus diſcutiendi, calorem intendendo, adiuncta facultate concoctrice hepatis, ventriculi, & venarum.

Quomodo agendum cũ iis qui cachexia ad venerẽ ſunt procliuiores.

Ad ventriculi corroborationem.

AD ventriculi confortationem fit medicamentum ex confectionibus, & pulueribus ſupradictis. Hæc autem medicamenta multò meliùs in forma pulueris ſine multo ſaccharo parantur. Nam ſaccharum & mel, aliáque dulcia ventric. laxando flatus gignunt, & maximè quando humiditatem paucam adiunctam habent. Parabimus autem hoc modo opiatam.

Dulcia flatus gignunt.

℞. cortic. citri cum ſaccharo conditi loti in vino ʒ. ij. confectionis aromatici roſ. ʒ. j. aniſ. ʒ. iij. fœnic. ʒ. ij. ſeminis rutæ & viticis ana ʒ. j. cum ſyrup. de menta fiat.

Si folia mentæ ſicca apponuntur, præſtantiſſimum erit remedium. Minuit enim ſemen menta, & ventriculum corroborat aſtrictione leui & calfacit. Et quia ſemẽ homines audaces & furibundos reddit, communi prouerbio dictum eſt, tempore belli neq; edendam, neq; ſerendam mentam. Ob mirabilem itaq; mentæ facultatem ſyrup. de menta addimus, aut fiat ſic.

Menta.

℞. fol. mentæ ſiccæ ʒ.ij. ſeminis viticis ʒ.iij. anis. fœn. ana ʒ.ij. ſeminis rutæ ʒ.j. corti. citri ſicci, coral. rub. vſti loti in aqua rutæ ana ʒ.ij. cum ſyr. de menta fiat opiata, ſumatur ad quantitatem fabæ ante paſtum. Efficacior erit quàm ſi ex aromatico roſ. aut aliis pararetur, quia ob moſchum & ambram minùs conueniunt. Hic autem affectus accidit poſt veneris vſum immodicũ, ob vaſorum dilatationem, aut potiùs relaxationem. Aliis igitur remediis, quàm refrigerantibus huic affectui occurrendum, ſcilicet iis, quæ iuuant concoctionem. Illi enim euacuati cum ſint, & refrigerati, flatus, qui affectum augent, gignunt. Ex conſtringentibus, & reſiccantibus ſic.

℞. conſeruæ enulæ camp. & anthos ana ʒ.ij. pul. irid. Venetiæ ʒ.iij. viticis & rutæ ana ʒ.ij. rad. biſtortæ, & ſeminis vuarum ana ʒ. j. radi. cyper. ʒ. ß. fiat opiata cum ſyr. de menta, ſumat manè cum inunctionibus circa renes, & pudenda illas partes aſtringentibus.

De colicis & arteriacis.

Fiunt autem colica medicamenta & arteriaca ea forma, qua & opiatæ, vereque ſunt opiatæ. Recipiũt enim opiũ, vnde nomẽ ſumpſerũt, vt mithridatũ, theriaca, philonium, aurea Alexandrina. Quoniam verò vſus ſuperiorum medicamentorum exoleuit hoc tempore, aut ſi quis ſit vſus illorum, non diſtinguntur ab arteriacis, ẽre fore putamus, ſi hoc loco rationẽ vtriuſq; poſt Gal. doceamus. Colica igitur medic. ſunt anodyna, quæ ſtupefaciendo partis ſenſum auferunt, & neceſſariò dolorem ſedant. Dolor enim non poteſt eſſe ſine ſenſu partis, cùm dolor ſenſus ſit triſtis. Quia verò tales colici dolores vnde colica medicamenta nomen ſumpſerunt, fiunt à materia frigida, & craſſa, vel à flatibus, medici ſolis frigidis non vuntur. Calida autem ad materiæ præparationem, & concoctionem addunt, vt piper longum,

Colica.

vel

vel nigrum, crocum, ſtyracem, pyretrum. Et quia hæc medicamenta anodyna vt hyoſciamus, papauer, mandrag. opium, ſunt fœtida, & aduerſa ob inſignem vim refrigerandi, odoratis & calidis caſtigantur, vt caſtoreo, myrrha, croco, ſtyrace, pyretro, vel euphorb. & aliis calidioribus. Semper enim hos dolores flatus comitantur, vt ſemine aniſi, dauci, ſemine apij, petro. aliiſq; flatus diſcutientibus, ſedantibus dolorem, & odoratis, hácq; ratione Philonium eſt compoſitum à Philone. Afyncriton ab alio, vt pleræque aliæ compoſitiones.

Artheriaca autem medicamẽta fiunt ad ſiſtendas fluxiones tenues, vnde lyquirit. M. & alia medicamenta expectorantia addimus. Ex ſtupefacientibus opium, & caſtigantibus opium, quæ ſimul detergendi, & concoquẽdi vim habent, vt ſtyrax, crocus, myrrha. Addimus detergentia propter id quod iam influxit, vt opij & aliorum medicamentorum amarorum, adduntur & inſpiſſantia, vt amylum, tragacan. bolus armena, terra ſigillata quæ excipiuntur ſyr. iuiubino, vel de papauere, vel violato. Tales multæ compoſitiones reperiuntur apud Gal. vt pilulæ de arnogloſſ. ſtyrace, pilulæ contra omnes catarrhos apud Meſuem. Sed quia colicis medicamentis vtuntur noſtri medici, & in colico, cum nephritico dolore, & doloribus vlcerum veſicæ, & renum abſque vlla ratione, indicandum nobis eſt, qualia debeant fieri medicamenta ad hos morbos à colicis diuerſa, ne in vulgarem errorem incidamus. Quare hæ compoſitiones multa calida recipiunt, vt euphorbium, pyretrum atq; multa alia aperientia, & incidentia vlcerib. aduerſiſſima. *Artheriaca.*

Duas itaq; medicamentorum differentias poſſumus conſtituere: altera vtimur ad affectus à materia frigida, vt colicis doloribus, altera in pulmonum affectibus, aut vlceribus renum & veſicæ. Medicamenta dolori colico determinata, fieri debent ex ſuperiùs enumeratis, vt opio, ex concoquentibus, vt pipere, & croco, ex diſcutientibus flatus, ſeminibus aniſi, apij, petro. vt *Colico dolori determinata.*

℞. opij ʒ. ij. caſtor. euphorb. ſtyrac. myrrhæ, piperis longi & nigri ℈. j. ſeminis apij, petro. cumini, cinamomi aa ℈. ij. cum melle deſpumato fiat opiata, quam magna quantitate paramus, quia diu permixtam eſſe, &

per ſex menſes conſeruari oportet, antequam illa vtamur,quãquam aliter vulgus medicorum faciat,non ſine magno ægrotantium malo.Quòd ſi huiuſmodi compoſitio non reperiatur parata,diluimus opiũ vino maluatico antiquo,atq; in mortario calido diu permiſcebimus caſtor.euphorb.myrrha,croco, vt eorũ acceleretur permixtio, maiorémque calidorum quantitatem addimus,quia ſtatim vti volumus,nõ in tota maſſa,ſed in ea parte,qua vti tunc volumus.Parari etiam poteſt eiuſmodi compoſitio colica ex pulueribus odoratis calidioribus opio,& ſyr.aliquo,vt ſi quis accipiat galangę vel arom.roſ.vel diambræ,vel diamoſci ʒ.ß.opij diſſ.in vino maluatico,vel aqua vitæ ʒ.j. croci,caſtor.ana ℈. j. cum ſyr.de ſtechade fiat opiata, de qua ſumatur ʒ. j. cum vino & aqua hyſſ. vel ex floribus citri, vel abſynthij quos multùm cõducere his affectibus frigidis frequenter ſumus experti:Idé prętſtat aqua ex floribus croci.Ego autem nõ probo eos,qui dũ opium tẽperant, laxantia addunt vt benedictam. Talia enim medicamẽta opio addita non laxant,atque ita inutilis eſt permixtio. Statius igitur fuerit,pro laxantibus diſcutientia flatus addere,& calida,quia opium caſtigant. His compoſitionibus vti poterimus in dolore nephritico,vel vterino.Sin nephriticus dolor adſit cum arenulis, commodiùs parabitur ex relaxantibus quibuſdam,odoratis & narcoticis,vt

Pro dolore nephritico.

℞.Lyquirit.roſ.myrrhæ, ſtyrac. azari, ſpicæ celticæ, ſcœnanthi,ſeminis paliuri,alicacabi & biſmal.an. ʒ.j. apij,petro.rubiæ maioris ana ʒ.ß.opij ʒ.ij.croci ℈.j. cum ſyr.capil.ven.& pauca terebinth. lota in aqua graminis, & vino albò fiat opiata,ſumatur à ℈.j.ad ʒ.j. poſt vomitum, vel detergentia medic.dentur. Si verò ad dolores veſicæ cum vlcere,parabuntur ex leuiter detergentibus ſine mordu,& ſedantibus dolorem ſtupefaciẽdo,& aſperitatem vlceris auferendo, vt

Pro dolore veſicæ cum vlcere.

℞.Succi lyquir.ʒ.ß. myrrhæ, ſtyrac. thur. maſtic.ana ʒ.j.gummi tragac.& arab.ana ℈. ij. opij, cort. mandragor. an. ʒ. ij. papaue. alchecang. ſeminis endiuiæ plantag. & biſmal.ana ℈.ij. cum ſyrup. iuiubarum, fiat opiata

opiata: ſumatur ʒ. j. longè à paſtu, ſuperbibendo decoctionis hordei mundati parum.

De *arteriacis*.

ARteriacæ parantur ex detergentibus, & expectorantibus, incraſſantibus modicè & aſperitatem lenientibus, vt trachiæ arteriæ aſperitas leniatur, quod defluxit nõ retineatur, quod fluxum eſt, incraſſando ſiſtatur. Ob id incraſſantia magis conueniunt, quàm aſtringentia, quia aſtringentia retinent quod iam influxit in pulmones, incraſſantia autem non impediunt expectorationem, ſed potiùs iuuant, ſi tenuis ſit materia. Melius autem retinerentur hæc medicamẽta in pilulas, vel formulas, quia diu retẽta magis ſiſtunt. Poſſunt autem hęc in opiatas reduci ſic.

℞. ſucci glycir. ſtyrac. gummi tragac. & arab. amyli ana ʒ. iij. boli armeni ʒ. ij. opij ʒ. j. ſ. cum ſyr. iuiubarum fiat opiata, ſumatur ʒ. j. longè à paſtu. Præſcribi igitur poterit ad vlcera veſicæ & renum. Detergent enim leuiter, aut ſaltem excrementorum aſperitatem mulcet, & maximè temperat, ſi detur cum laẽte ouis, vel cremore hordei valdè diluto, vel cum ouo crudo calfacto tãtùm. Similes opiatas cõficiebant antiqui ad affectus hepatis, renum, vteri, & aliarum partium, & dyſenteriã, quibus iam nos ratò vtimur. Si quis tamen velit vti, vtatur in vehementiſſimo dolore, viribus tamen non exolutis, nec debilibus. Fiunt autem fortiora remedia, ſed nõ niſi fortioribus corporibus dari debent.

Hepaticæ opiatæ.

HEpaticæ fiunt opiatæ additis hepaticis, vt ſi ad dolorem hepatis præſcribatur, dabitur cum dialacca, aut cum diacurcuma, addita ʒ. j. opij pro ℈. j. confectionis diacurcumæ, vel dabitur ex puluere aromatici roſ. & triaſand. vel diarrhod. abb. & opio cum ſyrupo de abſynth. In calido quidem affectu ex triaſand. & diarrhodo, in frigido ex dialacca, vel ex diacurcuma.

Pro dolore in fluxu ventris.

AD fluxum ventris dyſentericũ paratur ex reſiccantibus, conſtringentibus, & narcoticis caſtigatis ſic.

℞. acaciæ, hypociſt. carnis cydon. ſumach. gall. ana ʒ. j. coralli rub. vſti, & loti in aqua roſ. ʒ. j. ſ. opij ʒ. j. cinã-

momi crassi & cyperi ana ʒ ß. cum syr. de ros. siccis fiat opiata satis spissa, vt in forma pilularum vel morcellorum inuolutorum in nebulis, vt deuorari possint. Addi potest ʒ.j.ß. boli armeni, vel terræ sigillatæ. Tales compositiones reperiuntur apud Gal. Κατὰ τόπους. In liēteria non conueniunt, nec admodum in diarrhœa, nisi vehemens dolor adsit, quod non frequenter fit.

Ad vteri dolores.

AD vterum parata est triphera magna sine opio. Ineptè autem fecerunt, qui opium sustulerunt, tali confectione.

Si autem in frigida constitutione vel ad temperandū vti volebāt, cur alias potiùs opiatas magis delicatas, magisq; conuenientes non temperabant, aut etiam theriacam, mithridatum, auream alexādrinam, aliásque confectiones, quæ opium recipiunt, præscribunt? Aut si opium addere reformident, cur mandragoram etiam nō expunxerunt, quæ non minùs aduersa est, quàm opium? Hæc autem fecerunt, quia ignorant mandragoram recipi, aut ignorāt qua ratione sine opio primùm instituta fuerit. Aliquis forsan voluit certa de caussa tripheram parari sine opio, vnde qui sequuti sunt, nulla animaduersione adhibita, sed ex fide practicorū semper sine opio præscripserunt. Talis igitur cōpositio vtilis erit ad fluxum vteri. Vtemur itaque in doloribus vteri triphera cum opio, aut parabitur ex calidis flatus discutientibus, & narcoticis, si dolor adsit sine vlcere, vt

℞. castorei, myrrhæ, croci, styrac. (quia menses prouocat, & aperit obstructiones sedando dolorem) ana ʒ. ij. radic. ireos, spicæ nardi, folij malabatri, azari an. ʒ.j. opij ʒ.j.ß. cum syr. de arthem. fiat opiata, sumatur ʒ.j. superbibendo parùm vini albi diluti aqua ex floribus citri. Ego ex odoratis & calfaciētibus paraui hoc modo.

℞. pulueris diamosci, & diambræ ana ʒ. ij. castorei ℈.j. opij ʒ ß. cum syrupo de arthemi. fiat opiata, sumatur ʒ.j. vt suprà.

Si verò præscribatur ad dolores vteri à materia calida, vel à carcinomate depascente, aut vlcere depascente, aut purulento, non dabuntur talia medicamenta quæ maiorem dolorem parti inferant, quàm auferant. Ex deter-

detergentibus itaque ſine morſu imminuendo quantitatem, dolorem ſedabimus, & acrimoniam excrementorum frangentibus, & partis affectæ ſenſum minuentibus,& vlcus excitantibus, vt

℞.bdellij (quod euocat & detergit) myrrhæ ana ʒ.j. cottic.thur.ſarcocollæ,maſtich.ana ʒ.j.ß amyli, ſtyrac., ana ʒ.ij.ſemin.papauer.albi,endiuiæ,plantag.ana ʒ.j.ß. cum ſyru.iuiubi.fiat opiata.Quòd ſi dolor non ſedetur, augeatur quãtitas opij ad ʒ.iij.Si verò ſanguinis fluxus adiũctus ſit, ratione fluxionis aſtringentia augẽda ſunt, detergentia verò minuẽda,quæ in iſtis affectibus pauca eſſe debent,quia detergendo partes ſuperiores, partem affectam recremẽtis onerãt, ſed ſupra partem affectam detergentia apponenda ſunt, quod in aliis etiam vlceribus obſeruandum eſt,niſi in ventriculo,& inteſtinis ſuperioribus fuerit vlcus, ad quas partes citò medicamẽtum penetrat,ſine multis recrementis,neque illorum ratio valet.qui purgato corpore hæc dari oportere dicũt, cùm ita nõ poſſunt purgari, quin ſemper aliqua cruda, & alia remaneant. Redeamus autem ad medicamentum conſtringens,& fluxum retinens,vt

℞.acaciæ ʒ.ij.ſang.dracon.boli armenæ, terræ ſigillatæ(quæ duo valent aduerſus venena,nõ a proprietate occulta, ſed ſubſtantia ſua emplaſtica, & aſtringente, qua prohibent venena fieri per corpus) ʒ.ij. opij ʒ.j.cortic.thur.maſtich.ſarcocollæ ana ʒ.ß.cum ſyrupo de papauere,& myrtill. fiat opiata,capiat ad quantitatem auellanæ, ſuperbibendo parùm aquæ plantag. & burſæ paſtoris,& ſanguinalis,quæ ſanguinis impetum à quacunque parte fluat,ſiſtere poteſt,maximè ſi ob tenuitatem fluat,aut facultatis expultricis irritationem, vt in criſi ſuperflua accidere ſolet.

Bolus arm. terra ſigill. valens ad uerſus venena.

De eclegmatis ſiue lohoth.

ECclegmata Græci vocãt,quæ interpretari poſſumus elingibilia,eò quòd lambendo aſſumantur. Arabes autẽ lohoth appellant.Fiunt autem ad trachiæ pulmonúmque affectus, vel minùs propriè ad linguæ aſperitatem, vel ad alicuius partis inflammationem,vt oris, & columellæ. Labuntur vt ſenſim deſcendendo, diúque retardando tandẽ in trachiã arteriam penetrẽt.Quare

hæc medicamẽta semp-r aliquid viscidum recipere debent. Fieri solent ex materia conuenienti affecto. Nam si ad expectorationem detergentia materiam recipiũt: in vlcere & catarrho, detergentia pituitam: in costarum & pulmonum inflammationibus, leuiter detergentia ex vsu sunt. Si ad vlceris exiccationem, exiccantia sine magna detersione. Si ad sputum sanguinis, leuiter constringentia & glutinantia. In summa detergẽtia omnia sunt dulcia, amara, nitrosa, & quædam acria. Amara autem prætermittimus, quanquam antiqui myrrha, aliisque amaris vsi sunt: nos vero eorum loco, dulcia, leuiterque amara vsurpabimus, vt enulam campanam, conseruam iris, & marrubij, atque etiam acria, vt squillam, eryfimum, hyssopum. Præsertim autem dulcia, quæ alimẽtis annumerantur, vt saccharum, sapa, vinum dulce, mel, ficus, aut earum decoctio, vuæ passæ, iuiubæ, dactyli, decoctum hordei, eiũsque cremor, ptisana: radic. dulc. vt glyc. & detergentes, vt graminis radix recens: & acres, vt enula campana recens, iris, squilla, sed & porrum his admiscetur maxime cum dulcibus, quia pituitam crassam incidendo, eius concoctionem adiuuat. Deterguntpreterea amygdalæ, pineæ, auellanæ, & medullæ quatuor seminum frigid. semen hombacis: & viscosa, vt gummi tragac. arab. mucilago, seminis mal. Ex constringentibus & refrigerantibus mucilago seminis pfilij, cydoniorum, albumẽ oui, & cremor ptisanæ in sputo sanguinis per se, vel cum aliis permixta sanguinem retinent. His adduntur cõseruæ capil. ven. Syrupi satis viscosi sunt, & ad expectorationem alias excipiendam sufficiunt. Terebinthina interdum ad detersionem, & calfactionem, & retinenda medicamenta his adiicitur.

Materia.

Detergentia.

Dulcia.

Deterg.

Constring. & refrigerantia.

Ad catarrhum.

AD catarrhum tenuem in principio inflammationis, in quo inspissare oportet, & leuiter detergere, hæc præscribuntur.

℞. pul. diatrag. frig. ʒ. iij. saccha. candi, penid. ana ʒ. j. syr. iuiub. q. s. fiat lohoth, capiat lambendo. In progressu autem, nimisque tenui materia, additur diairis simpl. & pro syr. iuiub. violatus ponitur. Si materia magis crassa sit, vt in pleuritide, & peripneumonia à materia frigida ex pul.

ex pul.diairis, & pauco diatrag.frig. syr.capil.de glycir. ad maiorem expectorationem hoc modo.

In pleuritide.

℞. Pul. diairis simpl.ʒ.ij. diatrag. frig. ℈.j. sacchari candi ℈.ij.syrupi capil. & de glycir.an.ʒ.j.misce. Conuenit & in declinatione inflammationis a materia calida. Ad incrassandam & sistendam defluxionem fiat hoc modo.

℞.pulpæ iuiub.ʒ.ß.amyli ʒ ij.gummi tragac. & arab. ana ʒ.j.cum syr.de papauere, fiat lohoth, sumatur lambendo. Si magis incrassare & inspissare volumus,terram sigillatam addimus vel bolum armenam, semen papaueris albi,vel maluarum aut melonum.

Ad mediocrem expectorationem hoc modo.

℞. Pulpæ pass.ʒ.j. mucilag. fic. extractæ cum decoctione hord.ʒ.ß.enulæ campanæ siccæ ʒ j.pul. diaireos simpl.ʒ.j.cum syr.de glycir.fiat lohoth. Aut sic.

℞.amygd. dulc.pinearum infusarum in aqua decoctionis hord.& glyc.ana ʒ.j. ß. pulpæ pass. ʒ ß. seminis mal.& bombac. ana ʒ.ij. semin. anis.ʒ.j.succi glyc. ʒ.ij. cum syr.de prass.vel glyc.fiat lohoth. deterget,expectorat,& materiam crudam concoquit.

Aliud formius.

℞.Squillæ in pasta inuolutæ,& in furno assæ ʒ.ß.fortiter contundatur,cui adde succi glyc.ʒ.j. conseruæ enulæ campanæ ʒ.ß.sapæ & oxymel simpl.ana ʒ.ij.auellanarum ʒ.ß.quat.semin. frigid.inciforum ana ʒ.iij. pinearum & amygd.dulc.ana ʒ.j.pistentur simul,& reducantur ad formam lohoth.

Quoniam squilla nõ semper reperitur,eius loco vsui parari poterunt trochisci de squilla,aut mel squilliticum. Veteres in his eclegmatis imperabant capil.ven. aliásque herbas,quæ difficulter triturãtur,vt hyss.marrhub. sed facilius decoquũtur. Ex his fiebat syr.valde coctus, deinde inspissatus, & ad formam lohoth redactus,vt

℞.marrh.capil. ven.hyss.calamint. ana M.j. pass. fic. dactyl.ana num.30.anis.ʒ.ij.glycir.ras.ʒ.iij.quat.semin. frigid. ana ʒ.ij. fiat decoctio in aqua hord. ad qr. j. cui adde pinearum ʒ.iij. gummi tragacan. & arab.pulueratarum ana ʒ.j. pulpæ pass. dactyl. & fic. diligentissimè

contusorum ana ʒ.ß. misce, & addita pauca quantitate sapæ, fiat lohoth.

Ad tussim.

FIt etiam lohoth ex butyro, saccharo & pauca terebinth. quo in catarrho a materia frigida, & pectoris constrictione dilatanda vtimur. Fundit enim, expectorat, & detergit. Dantur hęc in tussi, quia à materia crassa, aut tenui tussi- fit. Quod si tenuis incrassanda sit, eclegma ex inspissantibus conueniet: Si crassa extenuanda, & detergenda, quæ ex squilla parantur, & aliis detergẽtibus, erunt ex vsu: vt fit in vocis clarificatione. Si tussis ob pus retentum excitetur, expectorantia leuiter detergendo conueniẽt. In asthmate eadem erunt præscribenda, spectata humoris materia. Quare tãtum, quæ flatus discutiunt, addẽtur, vt anis. fœnicul. dulce, quia asthma à pituita spumosa, aut valde crassa fit. Ad sanguinis cõcreti expectorationem, & sputum eiusdem, aut fluxum inhibendum eclegmatis vtimur. Concretus itaque sanguis extergentibus, expectorantibúsque educitur, addito syru. acet. vel oxymelite. Sanguis retinetur leuiter astringentibus, emplasticis & refrigerantibus. Fortiter enim astringentia anhelitum cohibent, leuiter verò astringẽtia minimè, sed emplastica, vel lenta admista frigidis satis impetum sanguinis retinẽt. Frigida enim sanguinis feruorem extingũt. Astringẽtia, quibus vtimur, sunt conserua ros. antiq. caro cydon. conserua cõsolidæ, quæ lentorem habere, & venas coalescere facit. Emplastica sunt amylum, gummi tragac. & arab. bolus armen. terra sigill. vel argil, exiccando sanguinem siduntlapis æmatites, coralium, sang. drac. suo lentore & astrictione, carabæ suo lẽtore & siccitate. Sunt etiam ex vsu, quę sanguinem coagulant, vt flos chameleon. flor. gallij, quos etiam spargularia vocant, flores salicis, & cannarum, semina portul. plantag. bursa pastor. sanguinal. alb. oui, syr. de ros. siccis, de papauere, myrtinus, de iuiubis, quando astringentibus adiungitur. Nam non solùm incrassat aut restringit ad retinendum sanguinis impetũ, nisi cum aqua aut succo herbarũ enumeratarum detur, quibus additur succus portul. recens. Ad eundem affectum reperiuntur trochisci parati ex istis simplicib. vt

Quibus educitur sang. concretus. Astringen. conseruæ.

Emplastica.

Quæ coagulãs sãg.

deter-

Digitized by Google

de terra ſigillata, carabe, bolo armena, de ſpodio, cum ſemine aceroſo, quæ hoc modo parabuntur.

Pro ſputo & ſanguinis reiectione.

℞. conſer. ſymphiti, & roſar. antiq. ana ʒ. ß. gelatinæ cydon. conditorum ſaccha. ʒ. j. trochiſcorum de terra ſigillata, vel de carabe ʒ. ij. cum ſyr. myrtil. fiat ad modum lohoth. Solemus enim ſic loqui, cùm apponuntur conſeruæ, quia videtur habere ſubſtantiam nimis craſſam. Additur hic conſerua ſymphiti, quia conſolidat, & lentore ſuo retinet, & leniendo expectorationem iuuat. Ea itaque vtemur quoties retinendum, & expectorandum eſt. Conſerua roſ. antiq. modice conſtringit propter ſaccharum. Trochiſci conſtringunt & incraſſant. Carnes cydoniorum hic nõ appoſuimus, ſed earum gelatinam: tenuiorum enim eſt partium, facilíuſque penetrat, quemadmodum ſyr. de cydoniis, vel eorum ſuccus, qui magis conuenit in affectibus thoracis. Caro autem affectibus ventriculi ſic parari poterit.

℞. gelatinæ cydoniorum vel ſuccι eorundem ʒ. j. amyli, tragacan. ana ʒ. ij terræ ſigill. ſanguin. drac. ana ʒ. ij. carabæ ʒ. j. lapidis ♃ nath. ʒ. ß. incorporentur ſimul, fiat lohoth. Quòd ſi minùs aſtringat, addi parùm ſyr. myrtini, vel de roſ. ſiccis. Ad dulcorandum parua quantitas ſufficit, quia medicamenta ſunt ſine ſapore. Eadẽ fient ex puluere prędicto, & albumine oui ſimul agitatis, ſi ſenſim deglutiantur, vt

℞. ſanguin. dracon. ʒ. ij amyli, tragac. ana ʒ. j. ſeminis portulacæ, papauer. ♃ rarum ana ʒ. j. terræ ſigillatæ, vel boli armeni, roſ. rubrarum ana ʒ. ß. fiat pul. tenuiſſ. qui albumine oui crudo fortiter agitato, vt ſit tenuium partium, excipiatur, ſumatúrque eclegmatis loco, cui ſaporis gratia ſaccharum roſ. tabulatum addatur. Ex ſuccis recentibus ſic fiet.

℞. ſuccorum burſ. paſtor. ſanguin. herbæ plantag. depuratorũ propter craſſitiem ana ʒ. ij. amyli, ſang. drac. ana ʒ. ij. coral. rub. gũmi tragac. ana ʒ. ij. ſaccharι roſ. tabulati q. ſ. incorporentur ſimul, & reducantur in formam eclegmatis. Infundantur gummi tragac. in ſuccis. Si non ſatis lentus ſit, addatur modicum albumin. oui, aut ſyrupi loco ſacchari.

Ad pulmonum vlcera.

FIunt eclegmata detergentia ad vlcera pulmonum, & trachiæ arteriæ, qualia præscripta sunt ad detersionem pituitæ, aut facienda, quæ consolidant, qualia sunt quæ ad sputum sanguinis præscripta sũt, nisi quod hic adiungimus, quæ vlcus magis exiccent, vt gum. tragac. arab. torrefact. & consolid. maiorem. Addere solemus conser. ʒ. ros. antiq. corall. cinet. cancrorum fluuiatilium, vel marin. priùs lotorum in aqua hord. vel furfuris, quam vrantur, aut auferatur salsedo, & post vstionem in aqua ros. addere solemus & semen, & cap. papaueris albi, cùm tussis nimium vexat infirmum, & vlceris consolidationem impedit, vt

℞. conseruæ symphiti & ros. antiq. ana ʒ.j. gummi tragac, & arab. leuiter torrefactorum, cinet. cancr. fluuiatilium vel marinorum, ante & post vstionem lotorum in aqua ros. ana ʒ.ij. corall. rub. bol. arm. terræ sigillatæ ana ʒ.i. semin. papaue. albi. & plantag. ana ʒ.j. ß. cum syr. de ros. siccis, fiat lohoth. Fit etiam ex syr. ros. laxatiuo, qui inspissatus in eclegmatis formã citra calfactionem detergat, vt

Tempus exhibendi lohoth.

℞. syr. ros. laxat. ℥.ij succi glyc. ʒ.j. farinæ hord. ℥.ß. gummi tragac. vel arab. ʒ.j. fiat lohoth, sumatur manè tantùm, sero autem vtatur constringentibus. Mane autem vtendum est, quia dormiendo pus retinetur, vigilãdo verò pituitam defluentem intercipimus: exspuimus enim & pus incrassatum expellimus. Tẽpus itaque matutinum ad purgationem accommodatius est, quam aliud. His autem eclegmatis pulmonẽ vulpis addere debemus potiùs, quàm alius. Nihil enim aliud præstat quàm exiccationem: quod vt melius præstet, & facilius, in puluerem reductus cum trachia arteria vri debet in furno, alioqui fœtidum nimis est remedium, & minùs gratum.

De tabellis.

DE tabellis autem superuacuũ foret quidquam addere, nisi quòd eadem ratione fiunt, qua & opiatæ, id est ex conseruis pauca quantitate, puluere, & laccharo. Coquitur saccharum in aqua parti vel affectui, vel caussæ accommodata, cui cõserua admiscetur, & puluis parti accommodatus seu determinatus supra marmor per-

permixtus extenditur placentæ modo. Vel vt saccharum ros.tab.in orbiculos parantur,quibus vtimur.Sed quia conseruæ eas humidiores reddunt, sine conseruis paramus,vt ad ventriculi corroborationem, confortationem,& exiccationem.

℞.pulueris arom.ros.ʒ ij. diarrh. abb. ʒ. j. sacchari diss in aqua mentæ,fiat elect.reducatur in tabellas ponderis ʒ.ij.

Simili modo fiuntcum conseruis ad hepatis,splenis, capitis,aliarúmque partium affectus.

Ad hepatis refrigerationem.

℞.Conseruæ florum cichor.& nenuph.an. ʒ. j. pulueris triasantal. diatragacan.frigidi ana. ʒ. ij. sacchari diss. in aqua endiuiæ q. s. fiat electu. reducatur in tabellas.

De *conditis.*

COndita non multùm differunt ab opiatis: Conueniunt siquidem materia, fiúntque ex conseruis, pulueribus, & saccharo.In hoc autem differunt, quod pius conseruæ recipiant,pulueris minùs, sacchari pulueriſati plurimùm.Hæc magis grata esse debent,quàm opiatæ.Nihil itaque amari,fœtidi, aut ingrati, & parum pulueris recipiunt. Puluerés enim propter nimiũ odorem ingrati sunt ægrotantibus. Ad minuendam autem molitiem conseruarum exiccamus pul.sacchari albissimi,vt

Conditum refrigerans & constringens.

℞.Conseruæ ros. ʒ. j. pul. diamarg. frig. ʒ. j. coralli rub. subtilisſ. puluerisati ʒ. ß. sacchari q. s. fiat conditum.

Ad sitim & pulmonum inflammationes.

℞.Conseruæ viol. ʒ. ß. conseruæ bugloss. ʒ. ij. pul. diatrag.frig.ʒ. j. diamarg.frig. ℈. ß. sacchari candi, & albiss.anæ partes æquales,fiat conditum, quod refrigerat,confortat, & humectat. Fiunt etiam ad confortandum,alterandum,constringendum, nunquam ad laxandum.Fiunt & constringentia & siccantia modicè, quibus à passu vtimur ad oris constrictionem, & bonum anhelitum,vt

℞.myrobal.emblic. ablutarum in aqua ros.num.x.

cortic.citti, conſeruæ roſ. antiqu. carnium cydon. ana ʒ.ß.pul. corall.rub. & margariti tenuiſſ. puluerataru ana ʒ.ij.diarrh.abb. & diacydonitæ ſine ſpecibus an. ʒ.ß.ſacchari roſ.tabulati q.ſ.fiat conditum,de quo cap. poſt paſtum. Ad ſpiritus fœtorem additur aromatic.ro ſatum & parum moſci,& diamoſci vel ambræ.Conſer ua roſ.antiqua debet addi, quia magis exiccat, recens magis laxat & humectat.

De *paſta regali.*

EX iiſdem fiunt paſtæ regales,ex quibus condita. Ad ditur autem ſyrupus pauca quantitate, vt paſta ſic cior efficiatur opiata,humidior verò electuario.Fitque ſic ad expectorationem in morbis pectoris.

℞.conſeruæ capil.ven.conſeruæ bugl.ana. ʒ. ß. pul. diatrag.frigid.diatris ſimpl.an. ʒ ij.penid.ſacchari can di,an.ʒ ij.lyr.de glycir.parum,fiat paſta regalis, ſuma tur vt lohoth lambendo cum baculo lyquir. Conuenit expectorationi in morbis pectoris. Vniuerſalis & communis hæc paſta eſt, qua in materia tenui & craſſa vti poſſumus. In tenui autem materia loco lyr. de lyquir. lyr.de iuiubis apponemus,conſeruamviol.vel ſyr.viol. in febribus autem calidis,& aridis ardentiſſimis, quæ ex pulpa paſſularum ſic.

℞. pulpæ paſſ. ʒ. j conſeruæ enulæ campanæ dili genter contuſæ ʒ.ij.pul.diatris ſimpl.ʒ iij. cum ſyr.de lyquir.fiat paſta, quæ admodum expectorat. Itaque vti mur,quando materia multùm craſſa eſt.Incidit & atte nuat.

De maſticatoriis.

MAſticatoria,oris ſunt remedia ad affectus capitis, dentium,trachiæ arteriæ,ad pituitam expurgan dam,quæ ſimplicia aut compoſita ſunt.Simplicia ſunt maſtix,pyretrum,ſtaphiſagria,ſena;& quæcunque pur gant ſaliuam mouendo. Compoſita ſunt ex his parata, & in puluerem reducta.In ſacculis reponuntur,qui ma ſticantur,aut pulueres,excipiuntur cera alba, quæ ma ſticanda eſt mane ieiuno ventriculo,deinde expuenda cera.Eligenda autẽ,quæ non ſunt ſaporis ingrati,quòd diu retineri in ore debeant.

Ad

Digitized by Google

Ad ſedandos dentium dolores.

AD ſedandos dolores dentium a materia in dentes defluxa fiunt ex radic.pyretri,cubebis, pipere vel aliis medicamentis calidis. Ad ſputum ſanguinis orti ex corroſione ginginarum,aut trachiæ arteriæ maſticabitur portulaca. Ad linguæ inflammationem eadem maſticanda eſt,vel lactuca,aut aliud repellens.

De pandalis.

AD pulmonum & pectoris affectus vtimur medicamentis pandaleis appellatis,quorum forma ab Arabibus aut neotericis adinuenta. Gratior autem eſt eclegmate, neque ab electuariis differunt materia aut quantitatis proportione, verùm forma duntaxat. Electuariũ enim in forma tabellæ,vel placẽtæ extenditur. Pandaleon verò integrum remanet, in pixide lignea coquitur,ſaccharum ſufficienter infunditur, & concreſcere finitur,deinde cùm eger eo vult vti,frãgit cochlear aut cultro fruſtũ aliquod,quod in ore retineat, vt tabellam,vel eclegma,& ſenſim tranſglutiat. Fiunt autem ex puluere & ſaccharo in aqua diſſoluto, & rurſus cocto ad perfectionem,vt concreſcere valeat. Sunt qui cõſeruas commiſcent, nimis autem durum redditur pandaleon, aut alterutrum faciendum, vel minuenda eſt quantitas conſeruarum, aut plus ſaccharum coquendum. Poſſet etiam,cùm materia eſt viſcoſa,aut pro paupere parari ex melle cocto,& fortiter agitato,donec ſaccharo candidius reddatur,vt apud nos turrones conficiuntur,qui à torrendo dicti videntur. Solent confici ex auellanis,vel amygd.torrefactis, melle cocto exceptis. Poſſunt & hoc modo fieri.

℞ pinearum contuſ.& auellan.contuſ.an.ʒ. ß. mell. cocti donec concreſcat, qr. ß. reducantur ad formam pandaleon.vel turronum.

℞.pul.diairis ſimpl.ʒ.ij.piper.gran.v.mell. deſpumati & cocti q.ſ.fiat paſta ſolida,vel pandaleon,quo vtimur in materia craſſa, vel lenta è thorace educenda. Piper enim additum aut zinziber pituitam calefacit,incidit, & attenuat,quò facilius educatur, nec ſaporem medicamenti deuaſtat. Zinzib.autem magis cõuenit, quàm piper,quia minùs exiccat.

Ad incraſſationem hæc forma minùs conuenit, quia mel nimium detergendo fluxiones excitat. Itaq; in naturis & affectibus calidis, in quibus materia tenuis eſt, aut cùm febris adeſt, paſtas duras ſeu pandalea ex ſaccharo conficimus, hoc modo.

℞. pul. diatrag. frig. ʒ. ij. ſacchari candi & albi, & penidiarũ ana ʒ. j. diſſolue in aqua vio. & fiat pandaleon, capiat lambendo. Ad maiorem expectorationem ex pulueris diairis ſimpl. ʒ ß. diatragacanti frig. ʒ. j. ſaccharo ſolidi in aqua roſ. ſoluti q. ſ. fiat pandaleon. Multò autem magis deterget, ſi pulueris diairis Salomonis apponatur, vt

℞. diairis Salom. ʒ. j. diatragacan. frig. ʒ. ß. ſacchari diſſ. q. ſ. fiat pandal.

Ad incraſſationem cum conſeruis.

℞. conſeruarum viol. ʒ. iij. pul. diatrag. frig. ʒ. ij. ſacchari diſſ. & perfectè cocti q. ſ. & vbi fuerit perfectè coctum, conſerua viol. primum ponatur, & exiccetur paulatim, donec fiat puluis, qui tritura non eget. Reponantur omnia in pixide, & fiat pandaleon.

Ad expectorationem etiam valet conſerua capil. ven. deinde enulæ campanæ, vel iridis, ſi reperiatur. Nec erit reiicienda conſerua anthos, quia calfaciendo, & extenuando cum dulcibus mixta expectorat, vt

℞. conſeruæ enulæ campanæ diligenter piſtatæ ʒ. ij. conſeruæ capil. ven. ʒ. j. pul. diaireos ſimpl. ʒ. ij. ſacchari diſſoluti in aqua hyſſopi, vel ſcabioſæ, melliſſæ, vel betonicæ q. ſ. fiat pandaleon.

De Morſellis.

AD eoſdem affectus & ad atrophiam paramus ſolida medicamenta ex amygd. pineis, medulla quatuor ſeminum frigid. maiorum, ſemine bombacis, vel papaueris ad ſomnum. Semina frigida maiora debent addi, quia alia facile vertuntur in bilem, cum ſaccharo fiunt morcelli, vel placentæ, vel tartæ, coquuntur in furno. His adiungi debent flatus diſcutientia (quia ſemina frigida maiora ratione frigiditatis, & humiditatis pariunt flatus) ſed parua quantitate addi debent, vt aniſum, cinamomum ad gratiam: fœniculum dulce ad flatus & exiccationem. Cinamomum probo, niſi in fluxionibus

Digitized by Google

nibus incipientibus. Tunc enim magis astringens, quale est crassum, quàm illud tenue plus probarem. In hecticis & consumptis ex carne testudinum, paramus & aliis supradictis, non cancrorum: nam nimis facilè dissoluitur.

Ad detersionem fiunt sic.

℞ Amygd.dulc.maceratarum in aqua hord. (ad detersionẽ ne facilè vertatur in bilem) vel viol. vel buglos. recentium ℔ß. pinearum eodem modo præparatarum q.j. anis. pulueris. vel integri (ne calfaciat, & penetret in venas) ʒ.ij. contundantur & addito pauco amylo, & sacchari q.s. fiat pasta, ex qua conficiantur mors vel placentę, coquantur in furno postquam panis extractus. Sin flatus sint in ventre & intestinis, anisum non debet conteri, si verò in venis, debet. Amylum nutrit, & vim emplasticam habet.

Ad phthisim & corporis emaciationem, vel atrophiam valet sequens compositio.

℞. pinearum & amygd.dulc. maceratarum in iusculo an. ℔ß. carnium testudin. perfectè coctarum, vel ranarum propter nutritionem, vel cancrorum fluuiatilium ʒ.iij. medullæ quatuor seminum frig. maiorum, amygdal. ana ʒ.ß. anis. ʒ. ij. cinamomi ʒ. j. sacchari q.s. amyli parum, fiat pasta cum pauco iure testudinum & vino, fiant morcelli, coquantur in furno. Ego verò carnis mistionem improbo, quoniam nimium in furno exiccatur, nisi in frusta scindatur, & cum iure paretur. Ranarum coxæ idem præstant: humiditatem enim quandam habent, quæ facilè non dissipatur. Vinum album addi volumus, vt magis nutriat, & facilius, & citius faciat penetrare reliqua alimenta. Anisum autem, quia humida & dulcia flatus gignunt, ad quorum discutionem conuenit. Addimus tamen, quia gratius & dulcius semen carui, cumini, apij, & fœniculi. Non recusarem fœniculum Italicum illud dulce.

Pignolatum.

FIt huic similis forma, quæ pignolatum dicitur, ex pinearum nucleis in saccharo bene cocto & dealbato impositis, & in morcellos redactis. Nos autem aliquando alia admiscemus & imperamus, vt in formã pigno-

lati reducantur, atque hæc forma fatigatis nobilibus medicamentis & fastidientibus alias medicamentorum efficaciorum formas, imperatur.

De manus Christi.

COmpositio quædam Arabibus manus Christi dicta est, ob iucunditatem: atq; ea duplex, simplex, & quæ cum perlis dicta. Simplex nihil aliud est, quam saccharum ros. in formam morcellorum, ab eóque solummodo differt, quod saccharum dicitur tabularum, quia in laminas, vel tabulas supra marmor extenditur. Manus Christi cum perlis fit, addito puluere perlarum, siue margaritarum tenuissime tritarum. His vtimur in cordis affectibus. Alia verò medicamenta admisceri debent, aut possunt, modò perlis sint similia, nullo sapore, aut odore prædita, ne gratiam medicaméti perdant, vt si quis, dum fluxu ventris torquetur, manum Christi in ore detinere velit, parare poterit cum puluere coralli, qui inodorus est, vt in cordis affectibus cum ras. eb ris, vel puluere ossis de corde cerui, vt exempli gratia

℞. saccharı dissoluti in aqua ros. ℥. iij. margarit. tenuiss. tritarum ʒ. ij. coquatur perfecte saccharum & fiat manus Christi. Eadem ratione cum rasura eboris, vel cornu cerui, vel puluere fragmentorum lapidum pretiosorum.

De dentifriciis.

VAriis modis parantur dentifricia, nempe forma opiatæ, aut solida sicca & firma. Nulla autem commodior est sicca, quæ fit ex puluere inæquali, aspero, & sicco, vel ex cineribus detergentium, & resiccantium, vt ex corallo, cornu cerui, conchis marinis, pane bordeaceo, gallis, & nucibus cupressi in furno vitis, vt

℞. cornu cerui, dentium equi ana ℥. ij. concharum marinarum aut pectinum, salis cõmunis, nucis cupressi ana ℥. j. vrantur simul in clibano, & fiat pulu. crassus, quo fricentur dentes. Puramina ouorum, vel sepiæ ossa non vsta (fœtent enim) in puluerem reducta, commoda sunt ad dentifricia, quibus adiuncta sunt quædam odorata sapore non ingrata, vt cinamomum crassum, garyophil. Sin dentes corrosi sint & fœtidi, maiorem salis quantitatem addemus. Ex hoc puluere fiunt

opiatæ

opiatæ cum melle ſquillitico, vel ſyr. de roſ. ſiccis, de quibus diximus cap. de opiatis. Ex hoc puluere fiũt dura & ſolida dentifricia ad formam pyramidis, ſi excipiantur mucilagine gummi tragac. vel arab. parata ex aqua roſarum: longitudinis eiunt digitalis, extremo, quod in acutum definit, quadrato, vel rotundo, quibus in vmbra ſiccatis vtemur manè & poſt cibum. Fiunt etiam ex radicibus mollibus gingiuas non lædẽtibus, vt altheæ, & aliarum coctis in ſale, alumine & aceto, vel aqua, quæ ſalem & alumen recipit, quibus in clibano ſiccatis & induratis fricentur dentes. Veteres ex lentiſco dentifricia parabant, vt & apud nos fit. Poſſunt etiam ex myrrha aut alio ligno aſtringente fieri. Sunt qui ex fœniculi feſtucis ob odorem conficiunt. Cur autem id faciant, non video, cùm nihil aſtrictionis habeant præter quam ob odorem. Si verò ex ſale & alumine pararẽtur, vel ex radic. mal. vel biſmal. meliores eſſent, vt

℞. myrrhæ, maſtich. thur. ana ʒ. ß. cornu cerui vſti & loti, coralli rub. roſ. ſantalini moſcatelini, garyophillorum ana ʒ. 2. oſſis ſepiæ, aluminis rochæ combuſti ana ʒ. j. lapidis pumicis ʒ. j. ß ſalis communis combuſti ʒ. 1. fiat pul. vtatur cum radice maluæ præparata, vt dictum eſt.

De *peſſariis.*

PEſſarium & naſalia formæ ſunt remediorum, quæ ad vterum referantur. Eſt autem peſſus (vt ex Paulo colligere licet) lana pexa, vel quodcunque aliud teres, digiti humani formam referens quo medicamenta ſuſtinentur, eiſque vtimur ad menſes mouendos, ſupprimendos, vteri ſuffocationem, prouocationem excrementorum vteri. Naſalia eadem eſſe puto, quanquam nonnulli velint eſſe bombacem, aut lanam pexam, qua puluis excipitur, vt vtero adhibeatur.

Peſſaria verò quoniam dura fiunt, ad formam ſuppoſitorij, quæ filo obligata noctu ſubiiciuntur, vt facilè, cùm viſum fuerit, poſſint extrahi. Fiunt autem ex ſimplicibus vel compoſitis pro cauſſarum & affectuum diuerſitate.

Ad menſes mouendos.

AD menſes mouendos fiunt ex calidis attrahentia

bus acribus, facultatem expultricem mouentibus, vel ex radicibus aristolochiæ, ciclaminis, brioniæ, foliis abrotani, arthemis. saluiæ. puluer. puleg. mercur calam. nt. semine nigellæ, & vrticæ, leucoy. Item ex lachrymis, myrrha, sagapeno, & opopanace. Ex cõpositis, vt hiera picra Gal. hiera colocynthi benedicta, triphera magna sine opio & mandragora parata. Fieri autem possunt duobus modis ex puluere, scilicet prædictorum medicamentorum excepto aliquo succo, & conformato in formam glandis, vt

℞. myrrhæ, seminis nigellæ Romanæ & vulgar. ana ʒ.iij saluiæ ʒ.j. cassor. ʒ.ß. cum succo mercur. vel pauca terebinth. vel melle fiat pessarium. Aut puluis ponatur in sacculo confecto ex panno raro, addito pauco bombace, fiat ad crassitiem digiti maioris. Commodissimè autem his vtemur ex puluere benedictæ, quæ attrahentia plurima, aperientia & acria recipit, vnde ducit menses. Vtile enim est & necessarium medicamenta attrahentia apponi, cum sanguis in partem iam non influit, aut vt diuertatur, cùm ad pulmones, cerebrum, & mãmas nimiùm influit. His etenim maximè vtimur, cùm vterum expurgare volumus excrementis in vteri cauitate collectis, addimúsque agaricum, & alia pituitosa, quia talis humor maximè redundat in parte, aut cholagoga: si biliosa, flaua, & serosa excrementa sint, hoc modo.

℞. agarici troc. ʒ.ij. pulu. benedictæ ʒ. iij. cum succo mercur. fiat pessarium, adde parum terebinth. vt meliùs vniantur medicamenta. Non enim debet agaricus in tenuissimas partes teri, sed in crassas duntaxat. Potétius enim trahit neque retinet, aut lædit vterum.

Ad vteri præcipitationem.

Fiunt ex discutientibus flatus, trahentibus valde, ex odoratis iucundis, hoc modo.

℞. beniouini, styrac. garyoph. ana ʒ.j. gallíæ moscatæ ʒ.ß. mosci gran. 6. fiat pulu. exceptus bombace, imponatur in vterum. Hæc autem simplicia reduci debẽt in pulueres, quia sunt selectissima, chara, & vtilissima ad hunc affectum, maximè autem si ciuetam, aut moscum recipiant.

Ad

Ad menſes retinendos.

Fiunt & ex conſtringentibus, ac conſolidantibus ad menſes retinendos, vt

℞. ſtercoris porci ʒ.j. ſang. draç. ʒ.j. boli armeni ʒ. ij. cum ſucco burſ. paſtor. aut plantag. hor pellar.

Idem peſſariũ ablato ſtercore vtile erit in vlceribus vuluæ, addita cerula, vel tuthia.

De trochiſcis.

TRochiſcorum forma tantùm ſit ad medicamentorum conſeruationem. Nam trochiſcis non vtimur integris, exceptis, quos in ore retinemus. Trochiſci enim de ſquilla in theriaca poſiti formam perdũt, dum in puluerẽ reducũtur. Item trochiſci de viperis, diarrh. trochiſci de rhab. & alij, quibus in opiatis vtimur. Tali autem forma fiunt, vt iam dictum eſt, vt pulueres in formam talem reducti diutius conſeruentur, qui alioqui perirent, aut exhalarent: quod ex Dioſcor. colligitur, qui imperat nardi celticæ radic. & cauliculos ſolus abiectis tritos, ſeceri, vino excipi, & in paſtillos redigi, atque ita in vaſe fictili diligenter operto aſeruari. Id autem conſeruationis gratia fieri docet, cap. de cinamomo. Tritum, inquit, vino excipiatur, vmbráque ſiccatum, quo diutius duret, reconditur. Vtinam idem fieret de reliquis pulueribus cordialibus odoratis. Diutius enim conſeruaretur eorum facultas. Trochiſci enim ſic obdurati ob duritiem & cõfitatem diutius reſiſtunt aeris iniuriis. Pulueres verò minimè, quia tenues cùm ſint, ſtatim aer ſubit, atque ita alterantur. Cæterum cõficiendorum trochiſcorum ratio hęc eſt. Reducantur in puluerẽ ea, quibus volumus parare trochiſcos, ſi in puluerem reduci poſſunt. Quanquam & nonnulli trochiſci formentur ex quibuſdam, quæ pulueriſari non poſſunt, ne eorum facultas deperdatur, vt de viperis, de ſquilla, & ſimilibus, vt ex recremẽtis teſtudinis: ſed fieri debent decoctiones, deinde vino, aut alio humore excipiantur, vt odorati ſint, aqua roſ. excipiantur, vt trochiſci de gallia moſcata, de gallia magna, & vino ad vẽtriculi & hepatis apertionem vt diarrhod. Alij ſucco endiuiæ, vt trochiſci de abſynthio: alij ſucco eupatorij, vt de eupatorio appellati. Trochiſcorum alij ſunt laxantes, trochi-

ſci alandal,de agarico:alij aſtringentes vt de terra ſigillata,de ſpodio,de carabe:alij aperientes hepatis obſtructiones vt trochiſci de eupatorio,de rhab.Alij ſplenitici vt de cappar. alij ſedantes dolorem vlcerum veſicæ vt alchecangi. Quanquam autem Medicus ipſe non paret medicamenta, ſed paratis vtatur duntaxat, breui tamen indicabimus conficiendi rationem. Sumat itaque medicamenta arida,in puluerem reducat, ac reponat vſui futuro. Trochiſci ventri apti ſunt, ex quibus opiatam parandam docuimus prætermiſſis conſeruis. Eodē modo fiūt hepatici,& ſplenitici,& illi qui vrinas mouent, menſes, ſedantes dolorem , & vlcera ſanguinémque & alui fluxum reſtringentes. Tantummodo eligantur medicamenta parti affectę determinata.Fiunt efficaciora remedia magis communia,quam propria, & vera,vt multis remediis adaptari poſſint, quemadmodum theriaca antidotus eſt communis omnium animantium morſibus, ſic de reliquis. Fiunt etiam trochiſci ad affectus externos, vt ocularia medicamenta olim in trochiſcorum modum fiebant,vt ex Dioſcor. cap.de nardi ſpica patet,& ex Galen. in methodo medēdi collyrium album Raſis , trochiſci formam adhuc retinet.

Præterea facilius aſportatur forma ſicca,& dura quàm liquida & molli. Poſſumus etiam, cum volumus,in pul.reducere,deinde in opiatas,vt diarrhodum.

GVLIEL-

Digitized by Google

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI ET MEDICINAE IN SCHOla Monſpelienſi profeſſoris regij & Cancellarij,

De compoſitione medicamentorum externorum, Liber poſterior.

PRAEFATIO.

VPERIORI libro de internis, id eſt, de iis quæ in corpus ingeruntur, abundè à nobis diſputatum eſt. Supereſt vt de remediis externis, id eſt, quæ exteriùs admouentur, agamus, quæ ſunt inunctiones ex oleis ſimplicibus, vel permixtis, & cæteris, quæ ſuo ordine explicabuntur: vt linimenta, vnguenta, cerata, emplaſtra, cataplaſmata, pultes, ſinapiſmi, collyria, ſacculi, epithemata, fomenta, inceſſus, balnea, lotiones, ſuffitus. Cæterum ab inunctionibus ex oleis tanquam medicamentis minùs compoſitis auſpicabimur. Sunt enim olea veluti baſis & fundamentum ſeu elementum ceratorum & vnguentorum. Fiunt interdum inunctiones ex vino & oleo, vt

℞. ol. abſynth. ʒ. ij. vini maluatici ʒ. j. fiat inunctio pro ventriculo. Interdum pluribus admixtis. Varius autem eſt oleorum ordo, vt,

Digitized by Google

Oleum

- Nardinum, Nucum, Ricinum, Lucernarum — Exsiccat
- Oliuarum recens, Amygdal. dulcium, Sesaminum — Humectat
- Amygdalarum, Oliuarum, Sesaminum — Relaxat
- De absynthio, De menta, Lentiscinum, Mastichinum — Astringit
- Chamæmelinum, Anethinum — Rarefacit
- Amygdalarũ amarar., Nucum, Oliuarum antiquiss., Rutaceum, De spica vulgari — Digerit
- De myrrha, De iunipero, De tartaro, De frumento — Detergit

Et calefacit

Oleum

Digitized by Google

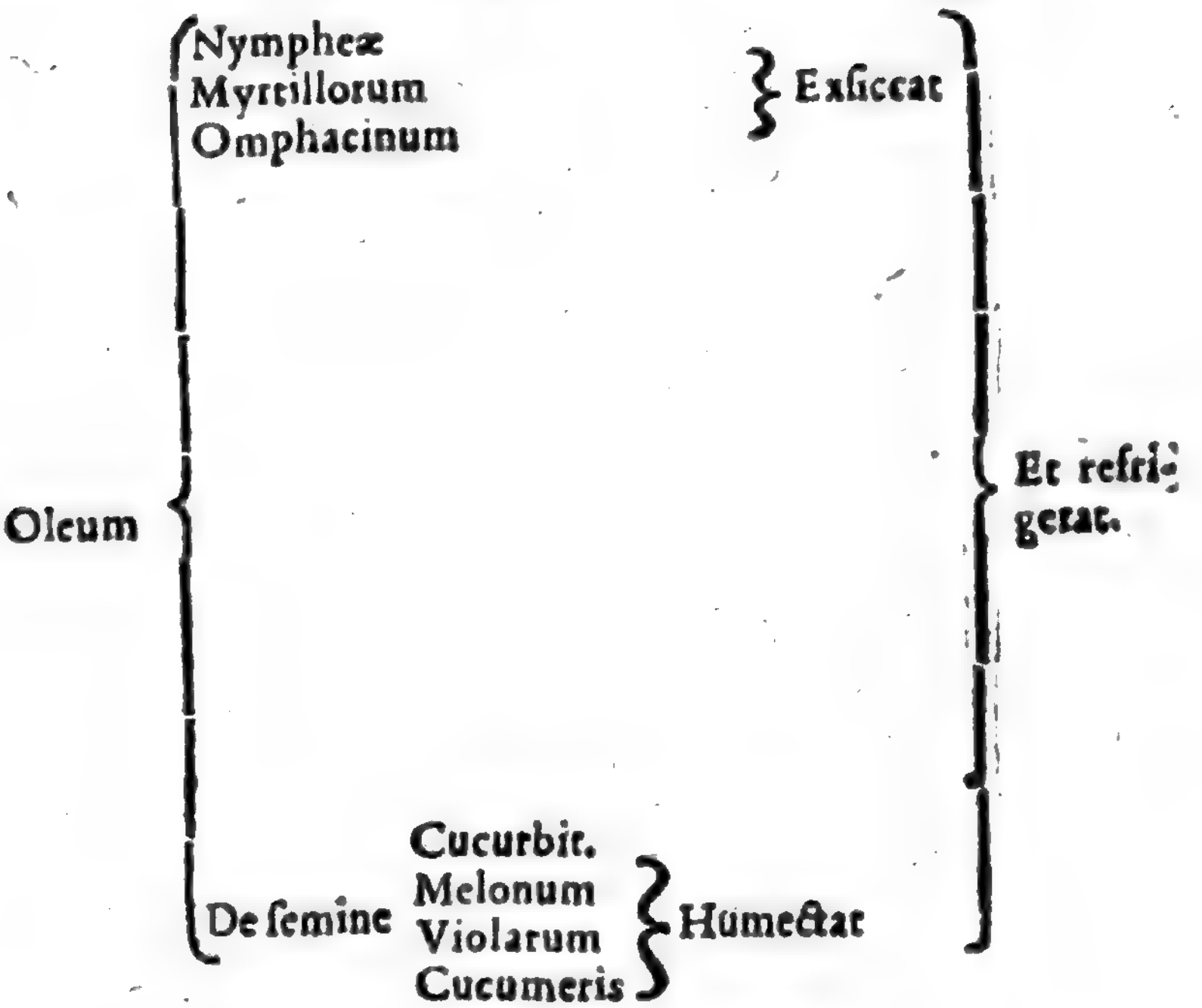

PArtibus etiam adscribuntur olea, vt capiti ferè omnia, præter quàm de hyosciamo, quod nullo pacto conuenire potest. Thoraci ea tantùm quæ laxant & pectus dilatant, nisi sanguine è pectore fluente, in quibus vtimur astringentibus, sed non debent poni supra totū pectus. Relaxant, & pectus dilatant oleum amygd. sesaminum, de lilio, irinum, cherinum.

Digitized by Google

- Diuersis partibus olea potissimùm conueniunt:
  - Ventriculo
    - Moderatè calfacientia, vt sunt
      - De menta
      - De mastiche
      - De absynthio
      - Nardinum.
    - Moderatè refrigerantia cũ astrictione, vt sunt
      - Cycionium
      - Myrtillorum
      - Lentiscinum
      - Ex semine vuarum.
  - Hepati,
    - Quare ventriculo conueniunt : nam & constringi vult leuiter.
    - Obstructo
      - Nardinum
      - Amygdalarum amararum.
  - Lieni, Quæ attenuant, vt
    - De caparibus
    - De fraxino
    - De spica
    - Irinum
    - De behem.
  - Vtero,
    - Relaxantia & calfacientia, vt
      - Liliorum
      - Irinum
      - Cherinum
      - Anethinum.
    - Odorata, vt
      - De croco
      - De myrrha
      - Foliatum
      - Nardinum, de spica, & olea frigida, de gagate, petroleum, & de castoreo.

Olea

Olea conueniunt potissimùm
- Articulis omnia
  - Constringentia, quando constringendum, vt in defluxionibus.
  - Fortiter resiccantia & digerentia cùm resiccandum & digerendũ, vt in declinatione morbi articularis.
    - De sulphure
    - De vitriolo.
    - De spica nardi.
    - Rutaceum.
    - Nucũ omniũm communium
    - De nuce indica.
    - Nucis moscatæ & macis.
- Neruis fortiter resiccantia, aut fortiter constringentia, cùm relaxatio timetur, vel paralysis, ob id conuenit maximè oleum
  - Mastichinum
  - Lentiscinum.

OLea, quæ flatus discutiunt in conuulsione sunt optima. Quanquam oculis olea nõ conueniunt ob partium tenuitatem & acrimoniam, antiqui tamen succo balsami (quod nonnulli oleum balsami vocant) vsi sunt in principio ad digerendum in suffusionibus, cùm sit succus tenuis, olei speciem referens: in cuius locum oleum de spica substituere possumus in suffusione oculorum cum pauca cera, vt quod tenuitatem partiũ non minorẽ habeat, vt oleum de myrrha in quibusdam affectibus. Alia olea aliis magis conueniunt, alia minùs. Vlceribus olea non conueniunt, quia sordida ea efficiunt, & humectant, cùm exiccari desiderent: interdum tamen ad mineralium asperitatem castigandam admiscentur constringentia, exiccantiáque: vt oleum rosac. myrthinum, lentiscinum. Iisdem affectibus cõueniunt quoque olea, quæ per calcinationem fiunt, vt oleum de vitellis ouorum in cancro conuenit, quia coctione multa humiditatem deperdit, & ideo vim siccandi acquirit.

Vlceribus olea non conueniũt.

Astring. exiccant.

De vitellis

Affectibus, quæ in cute sunt, conueniunt olea quæ potentissimè siccant, detergunt, & digerũt, vt oleum de

Ad vitia cutis.

Digitized by Google

frumento,iunipero,oleum nucum rancidarum, gaiaci. hactenus de inunctionibus.

De *linimentis*,

LInimenta appellantur ea remedia, quæ extrinsecus adhibita, vel asperam partem lenire, vel dolorem mitigare,vel calfacere,rarefacere,& refrigerare,& exiccare,& humectare,vel discutere,& detergere,vel emollire,& maturare nata sunt. Si ponetetur cera,cerata essent. Fiunt autem ex oleo aliquo antiquo, & axungia, butyro,& sevo liquefactis,vel aliis, quæ olei consistentiam habent,vel styrace liquida,succo balsami,myrrha liquida.Aliquando additur terebinthina,vel mucilago, vel medulla, quæ axungiæ similis est temperatura, & cõsistentia. Facultatem accipiunt ab oleo & aliis à quibus parantur.Fiunt autem ad omnes partes. Nam nulla est pars, in qua non liceat linimento vti: differentiam verò vel à materia,vel ab effectu accipiunt.

Materia.

Linimentum ab olei irrigatione differt. Nam linimentum diutius adhæret,neque tam facilè effluit, vnde & ad calfaciendum,& ad maturandum,& ad sedandum dolorem magis conueniunt linimenta, quàm olea per se.Habent enim butyrum vel axungiam, quæ cùm sunt refrigerata,spissitudinem, & aliquam consistentiam seruant,minùs tamen spissa sunt, quàm vnguenta, vel cerata,de quibus postea.

Ad *thoracis affectus*.

AD thoracis affectus veluti ad catarrhi concoctionem, vel ad sedationem doloris à materia calida, parantur hoc modo.

℞.ol.amyg.dulc.& ol.viol.ana ʒ.ij.buty. loti in aqua hordei mundati ʒ.j. misceantur,illinatur pectus.

Si materia calida vel frigida iam impacta fuerit, sequens erit ex vsu.

℞.olei amygd. dulc.ʒ.iij.butyr.recentis ʒ.ij.axũgiæ gallinæ,vel anatis ʒ.j.fiat linimentum.

Si verò materia frigidior crassiórque & continuatior sit ob lentorem,vt ea concoquatur,tale fiat.

℞.olei amygdalarum amarar.olei liliorum,vel irini, vel cherini ʒ.ij. butyri rancidi loti ʒ.j. axungiæ gallinæ & anatis ʒ.ß,mucilag. semin. lini, & fœnugr. extractæ

cum

Digitized by Google

cum aqua hordei & pauco vino albo ʒ.ß.miſce,& croco addito liniantur & latera,& pectus. His linimentis nihil prohibet addere quæ ſua natura aliquam mediam conſiſtentiam habent, vt mucilaginé ſeminis, vel rad. althææ,vel ſtyracem liquidam,vel terebinthinam, vel œſypum, quia digerit.

Ad tumores & dolores aliarum partiũ præſertim à materia frigida, in quibus relaxãda quę cõſtricta ſunt, vel a quibus aliquid educendum ad partium ſeparationem,talibus vtimur,niſi in quibus periculoſa eſt nimia remollitio,vel relaxatio,vt in hepate. Verùm ad articulorum conſtrictionem,ad dolores ſpinæ, & totius corporis,tales inunctiones ſunt faciendæ,quæ vere acopę ſunt,& laſſitudines ſoluunt.

Si aliquid educendum eſt, veluti calculus è renibus deturbandus,aut infans ex vtero reducendus,aut faciliùs vomitio prouocanda,ora earum partium linimento relaxamus.

Ad duritiem ſplenis & heparis addimus maſtichen, vel ladanum,quæ molliunt & conſtringunt. Additur & ſpica,vel oleum lentiſcinum,aut alterius leuiter aſtringentis,& calfacientis. *Ad ſplenis & heparis duritiem.*

Eadem ſupra vterum apponimus addito pauco ſtyrace,vel benioui,de ſpica,foliatum idé efficit. Cùm autem multa ſimilia adduntur,vnguenti, aut cerati naturam recipiunt. *Ad vterũ.*

Dolores cuiuſcunque partis,qui à tenſione fiunt relaxando ſedantur. Ad partes inflammatas linimentis vtimur,vt diſcutiamus,maturemus,digeramus,& ſedemus dolorem, vt in doloribus inflammationum auris, vel ani,vel alterius meatus. Linimenta parantur, quia magis parti adhærent,quàm olea,minúſque obſtruunt, aut grauant partem dolentem,quàm vnguenta,cerata, & emplaſtra. Idem faciendum cenſeo, in vulneribus nimiùm reſiccatis. Ad dolorem ergo inflammationis auris,vel ani,tale fiet linimentum,quod dolorem ſedet laxando,neque calfaciat pluſquam par eſt,vt *Ad dolores.* *Ad inflammationem auris & ani.*

℞.olei viol ʒ.iiij.mucilag.rad.alth. & ſeminis pſillij extractæ cũ lacte,aut iure pulli,vel aqua hord.mundati aa.ʒ. j.butyr.vel axung. porci,vel medul.porci recen-

tis, vel vituli ʒ. ß. misc. fiat linimentum. Illinatur pars inflammata & ani & aurium. His medullam addimus, quia temperata non differt ab axungia.

Ad cõstrin gendũ non conuenit li nimentũ.

Ad constringendum minùs conuenit linimentum, quia nulla est axungia quæ constringat insigniter: Seuum tamen hircinum,& bubulum,& taurinum ex Dioscoride constringit,sed non per se,quia sit potius siccando, quemadmodum frigida. Præterea astrictio fit potius rebus terreis,quàm aliis.Itaq; emplastra, vngueta, aut cerata meliora erunt linimentis pro hoc scopo.

Humectãtia olea.

Ad calfaciendum vero,humectandum,& siccandum linimenta fieri possunt. Humectant quæ ex oleis frigidis, & humidis fiunt,vt quæ ex oleo viol. & cucurbitæ parantur,vel ex butyro recenti, addito pauco lacte recenter mulso, vel lacte quatuor seminum frigidorum maiorum,vel succo cucurbitæ,vel melonum,vt

℞.olei violar.ʒ.iij. olei de semine cucurbitæ ʒ. j. lactis recentis mulcbris,vel butyr.recentis an.ʒ.j. ß. misce,illinatur leniter pars humectanda tribus horis post pastum,præcedente fotu tepidè.

Exiccabimus si fiat ex oleis exiccantibus,vt

Exiccantia.

℞.olei trini & costini an ʒ.ij.pingued.gallinæ antiquæ salitæ,butyri saliti rancidi an.ʒ.j.veteris vini,& generosi parum,vel aquæ vitæ,fiat linimentum.

Pinguia antiqua calidiora & ficciora sunt, quia eorum humiditas absumpta est.Huius medicamenti operatio ad resiccandum tarda est.Itaque si ad formam vnguenti referatur,efficacius erit,& quia diutius hærebit, & quia succos quosdam. & metallica,vel alia terrestriũ partium recipiet,quæ potentissimè exiccant.

Refrigerãtia.

Ad refrigerationem partis quæ vel erysipelate, vel alia insigni inflammatione laborat,non tam conuenit linimentum,quàm embrocatio,ex succis, vel decoctionibus herbarũ frigidarum, aut vnguenta , quę magis refrigerant.Poterit autem linimentum parari hoc modo.

℞. mucilag. seminis psil.extractæ cum aqua semperuiui,& pauco aceto,ʒ.iij.succi plantag.vel solani ʒ.j.olei nymph.vel de papauere,vel hyoscìami ʒ.iij.coquantur succi vsque ad consumptionem, deinde adde pomatæ ʒ.ß.misce,fiat linimentum quo illinatur pars feruẽs.

Hæc

Hæc olea nõ è rancidis & antiquis ſeminibus parari debent,ſed recentibus,& non enucleatis. Linimenta calfacientia dolorem frigidum ſedabunt,& inflammationis maturationem iuuabunt, ſi parùm ictiolæ addatur aut maior quantitas mucilaginis fœnugræci, vel vitellum oui, vel plus ſubſtantiæ emplaſticæ habeat, ſed multò magis ſi parum farinæ frumenti addatur. *Calfacientia.*

Sin diſcutiendum aut dolor calidus ſit ſedandus,linimentum refrigerans vſurpandum,& hoc modo appropriandum,vt ſi repellendum,plus aceti,vel aſtringentium imponatur,aut mucilago cydoniorũ extracta cum proprio ſucco,aut ſuccus polygoni,aut oleum myrthinum,omphacinum,quod ad doloris calidi ſedationem ſufficiat,nulla alia re admixta. *Ad doloꝛẽ calidum.*

Si tenſio ſit remittenda,linimentum humectans vſui erit:refrigerat enim & relaxat. Sin addatur oleũ amygdulc.magis relaxabit,& multò magis dolorem ſedabit, præſertim partium conſtrictarum. Hoc autem linimentis cõficiendis animaduertendum eſt,vt ſi ad aures, vel alios meatus componantur,plus olei addamus,vt liquidius remaneat.Sin verò ſupra partẽ adhibeatur,vt minùs olei,plus butyri aut adipis,ne videlicet tam citò effluat. Sunt qui linimenta ab vnguentis hac ratione ſola differre autumant quod ceram non recipiant,quorum ſententiam reiicio, etiã ſi in linimentis pulueres adiici antur,vt in vnguentis. Nam pleraque vnguenta ſine cera parantur,quale eſt ægyptiacum. *Relaxantia.* *Curatio.*

De vnguentis.

VNguenta craſſioris ſunt conſiſtentiæ, quàm linimẽta,& valentiora,& cùm nunc ex omni materia fiant,difficilè fuerit,eorum vnam formam præſcribere, quæ omnibus conuenire poſſit. Enumeratis itaque qui buſdam illorum differentiis,ſigillatim illorum faciendorum rationem docebimus.

Vnguentorum quædam calefaciunt,refrigerant,exiccant,humectant,digerunt,maturant,detergũt,carne vlcera implent,cicatricem inducunt,carnem generant,digerunt,minuunt,abſumúntque,abſceſſus rumpunt,partes quaſdam corroborãt,dolores ſedant,axiodyna,& acopa ſunt,ventrem laxant. Quædam ex herbis recenti-

bus decoctis cum axungia fiunt, vt illud commune Populeonis: Ex decoctione herbarum infusarum per multos dies, ex quib⁹ extrahatur succus viscosus, qui postea oleo ceraq; admixtus rursus decoquitur, & in vnguenti formā redactus seruatur, veluti quod ex althea paratur, Martiatū, & Aragon. Ex radicibus parata diutius macerantur in oleo, deinde contuso diligenter coquuntur, & colaturæ cera additur, vnguentum paratur veluti quod Agrippæ attribuitur. Ex floribus paratur cū pinguedine & oleo, vt rosatum, quod ex axūgia porci recēti, succo ros. & floribus maceratis fit, addito oleo ros. & nō amyg. quod calefacit, & relaxat. Tamen amygdalinum scripsit Mesues. Metallica vnguēta & decoctione & sine decoctione parantur. Sine coctione sensim fundēdo succum, oleum, vel acetum, vt vnguentum diapharmacum & ex cerusa: coctura, veluti cum lithargyrum in oleo decoquitur, & alia metallica, vel cum succi herbarū in oleo decoquuntur ad eorum consumptionē, vt in vnguēto ex pōpholige. Succus solani in oleo rosato coquitur & absumitur, deinde metallica puluerisata oleo, in quo cera liquefacta sit, inperguntur. Omnia fere vnguenta oleum, ceram, vel terebinthinam recipiūt, nisi cum pinguia hæc repugnant scopo, vt si conficiamus ad gangrenas, & putrida vlcera, præter mittitur oleum, pinguedo, resina, & cera, & cū melle, aceto, vel vino decoquūtur, fúntq; vnguēta, vt illud nobile ægyptiacū, quod ad gāgrenas confert, & vlcera antiqua, in quibus carnem putridam detrahere oportet, & putredinem arcere. Ex aceto itaq; melius. Simile est illud Mesue vnguentū, sanās vlcera antiqua, quod aloēm, myrrhā, succos absynthij, chelidonij, & plantaginis recipit. Psoricum etiam Mes. ex lithargyro, calchanto, ærugine, vel acēto fit vnguentum ex plumbo apud Nicolaum. Vnguentū de Minio, de lithargyro cocto, vnguentum de cerusa coctum, vnguentum Nicolai contra scabiem, & alia multa, quę diligēs lector potest obseruare. In his affectibus siquidem oleum minùs conuenit, ob id sine oleo & cera parātur. Cęterùm quamuis medici, & chirurgi vnguentis & emplastris vtantur, paratis magis, quam quæ ipsi præparēt (quia forsitan minùs nota est illis vnguentorum & em

Ægyptiacum.

plastro

plaſtrorum componendorum ratio) nos tamen quæ ad partes referuntur, & ad cauſſas affectuum hoc loco docebimus, à capite initium ſumentes.

Pro capite vnguenta.

CApiti ergo paramus vnguenta ad morbos propulſandos, vel præcauendos, qui conſortij lege fiunt, vt in calidis doloribus, vertigine &c. Fiunt autẽ pro affectuum varietate, in quibus obſeruandum eſt, ne indicationes ſumptas a partibus negligamus, veluti ſi calfaciendum, refrigerandum, aut exiccandum ſit cerebrũ, validioribus remediis id faciendũ eſt, indicatione ſumpta a ſitu. Cerebrum enim ſitum eſt in parte profunda. Si extra caput, ſiccandum fortiùs, quia cutis valde dura & ſicca eſt, & minùs ſenſibilis: inde fit vt illa medicamẽta ferre poſſit. Fiunt vnguenta excellẽtia ad dolores capitis calidos, vt in principio cuiuſque doloris facti per conſenſum partium infernarum, vt vertiginis, & in initio epilepſiæ, quæ per conſenſum fit, ex oleis refrigerantibus & aſtringentibus, vt repellãtur humores, & fumi, qui recipiũtur, vt feruor, & ſanguinis ebullitio deſinat. In talibus non parùm aceti addendũ ad penetrationẽ. Fiũt autẽ vel ex oleo roſaceo, omphacino, vel myrtino, vel cydoniorum, vel alio aſtringẽte, cera alba, roſis, coriandro, ſemine myrti, lactucæ, & aliorum eiuſmodi, vel ex ſuccis herbarum repellentium, vt *Refrigerãtia & aſtringẽtia olea.*

℞. olei roſ. omphac. ana ʒ.iij. coriand. roſ. rub. myrtillorum coralli ana ʒ.j. ceræ albæ q.ſ. aceti parùm, fiat vnguentum, quo vnguatur anterior pars capitis. Vel ex ſuccis ſic.

℞. ſucci ſummitatum vitis, plantag. & ſolatri an. ʒ.j. olei roſ. omphac. vel cydoniorum vel nenuph. ʒ.iij. Decoquantur vſque ad cõſumptionem ſuccorum, quibus adde ceræ albæ q.ſ. ſeminis berberis, ſeminis coriandri, & endiuiæ an. ʒ.j. myrtill. ʒ. ij. miſce, fiat vnguentum addendo aceti q.ſ.

Si dolor a fumis oriatur, idem fieri poterit, niſi quòd emplaſtra minùs valent, quia diſcutionem nimis obſtruendo prohibent. Sed poſt hæc, olea vnguentis addimus ad diſcutiendum, & reſoluendum quod collectum eſt. Sũt autem opportuna, quæ caput non tentãt, quale *Olea capiti opportuna.*

Digitized by Google

eſt oleum amyg.amaratum,oleum chamom.& ſambuci,& nardinum. Alia enim nimis odorata capitis grauitatem inducunt,vtanethinum,oleum de ſpica,irinum, nucum:quibusvtendum non eſt in declinatione,in qua fortiora,& reſoluentia fortiter ſunt adhibenda. Neque timẽdus eſt dolor capitis,corpore purgato. Eſt enim aliqua ex parte materia,quæ magis moleſtabat,diſcuſſa, tenuis videlicet.Fiunt etiam ad reſolutionem materiæ relictæ,calidæ ex mediis,frigidæ ex calidis ſumme.Medium eſt, ſi ſtatim ex oleo anethino paretur,vt

℞. olei anethini & chamom.an.ʒ.iij.flor.chamom.& melil.ſambuc.anthos,ſtechad.ana ʒ.ß. nucis moſcatæ, & macis ana ℈.j.cerę nouæ q.ſ.fiat vnguentum,addito pauco aceto,vel vino albo ad penetrationem. Hoc conuenire poteſt in phrenitide,& dolore capitis.In declinatione vero vinum album cõueniet, in principio acetũ.

Si materia ſit frigida & contumax fortioribus & ſummis vtendum eſt,vt

℞ Olei nucum,& irini ana ʒ.ij.olei rutac.ʒ.j.nucis moſcatę,caryophil.macis,piperis,piretri,caſtor.ana ʒ.j. ceræ citrinæ q.ſ.aquæ vitæ parùm,fiat vnguentum quo illinatur pars affecta.Cõuenier in doloribus frigidis & longis,vt in catarrho,catoche,caro,apoplexia,& lethargo.In affectibus,in quibus ſenſus non eſt exactus,fœtida & nimium odorata non ſunt reiicienda.In huiuſmodi itaque affectibus ſtuporem inducentibus oleum de ſpica,petroleũ,& fœtida vſurpamus.In quibus verò eſt exactus ſenſus,aut dolor primùm incipit,reiicimus quę grauiter offendunt nares, & dolorem capitis iam factũ augent.Ad vlcera,multùm exiccantia vſurpamus.Cùm enim cutis,quæ oſſa integit,vel quæ parum carnis,aut omnino nihil habet,durior,ſicciorque fit,exiccãda eſt, indicatione ab eius temperatura ſumpta.Miſcenda itaque erũt myrrha,aloë,iris,panax, & quæ fortiùs ſiccãt, vt antimonium,lithargyrum,calchitis,ſulphur, bitumen,tuthia. Ferre etiam poſſunt emplaſtra facta molliora,vt in oleo roſarum vel irino,liquefactum emplaſtrum de Ianua,de gratia Dei,diacalchiteos,diuinum, & contra rupturam.

In doloribus frigidis.

Exiccantia.

In vlceribus capitis manantibus parabuntur ex ſum

mè

mè exiccantibus & resoluentibus, vt ex fuligine furni, alumine, sulphure, sandaraca, auripigmento, cineribus nucum, vel testis erinacei, vel hypocampi, vt

℞. olei nucum, olei lucernarum, & de iunipero ana ʒ.ij. calchitid. ʒ.j. nucum vstarum cum testis, granorum iuniperi ana ʒ.ß. ceræ rub. parum, fecis aceti acerrimi ʒ.j. fiat vnguentum. Curat omnia vlcera capitis manantia, quod citius efficiet, si cinabaris ʒ.iij. vel sublimati ʒ.iij. recipiat, vel ʒ.j. argenti viui extincti cum ʒ.iij. sulphur. (Argentum enim viuum extingui potest, vel sulphure, vel aceto, vel calcinatione.) Si affectus sine sudore curandus sit, vt is qui sine morbo Italico accidit: Si verò cum sudore vt in morbo Italico, cum axungiis, vel oleo amygd. dulc. est extinguendum.

Quibus extinguitur argentum viuum.

Ad alopeciã ophiasimq; paranda sunt ex fortiter digerentibus, & resiccantibus. Abstinẽdum autem ab his, quæ depilant, vt auripigmento, sandaraca, calce. Quanuis enim non prohibent pilos renascere, grauiter tamen ferunt infirmi, quod reliquum est pilorum deperdere, vt

℞. olei de iunipero, & de abrotano ana ʒ.ij. cineris erinacei terrestr. ʒ.ß. cineris pellis talpæ, & vrũ ana ʒ.iij. abrotani vsti ʒ.ij. cineris vespar. ʒ.ß. ceræ candellarum nigrarũ q.s. fiat vnguentum. Vtile est hoc vnguentum, nisi à morbo Italico proueniat alopecia. Tunc enim facta inunctione totius corporis miscendum erit vnguentum paratum cum hidrargyro, & conueniet post sudationes. Siccat, digerit, pilorum procreat generationem, & pilos relictos conseruat, si pili decidant ob relaxationem pororum post sudationes frequentes, fiant vnguẽta ex constringentibus, vt ladano, acacia, hypocistide, aliisque astringentibus, vt

Constringentia poros cutis.

℞. olei myrtill. vel coroneorum ʒ.ij. ladani puri ʒ.ß. hypocistid. acaciæ ana ʒ. ij. aluminis ʒ.j. ceræ albæ q.s. fiat linimentum, quo vngantur post detersionem capitis factam cum lixiuio debili in quo rosæ decoctæ sint. Sed de lixiuiis plura suo loco. Hæc vnguenta huic cauſſæ efficacissima sunt.

Quòd si ob vitiosos humores radices pilorum erodentes, ob alimenti defectum, vt in hecticis, decidant, parùm valebunt. Quòd si ab acribus humoribus, vt in

Digitized by Google

morbo Italico, poſt euacuationem vniuerſalem aliquam factam, relaxãtibus, & areoticis aperitiuis potiùs vtemur, vt humor per poros cutis expellatur, nec diutius in corpore remoretur, quibus addenda ſunt tẽperãtia, quale eſt lac, & inter alia oleum amygd.dulc. fiet autem hoc modo.

℞. olei amygd.dulc. ʒ.ij. butyr. recentis ʒ.j. lactis ʒ.iiij. Butyrũ & oleum cum cera liqueſcant, quibus vtcunque refrigeratis miſceatur lactis quantum ebibere poterit, vnguatur frequenter ſero & mane. Abluatur ſero lactis, vel lacte ouillo, aut bubulo, aut lacte amygd.dulc.

Pſilotra duplicia.

HInc ſequuntur vnguenta pſilotra, quæ ab effectu ita vocantur, quòd ſcilicet pilos corrumpant, & decidere faciant. In his autem componendis magna eſt adhibenda diligentia, & in applicandis magna dexteri-
Depilãtia. tas requiritur. Duplicia autem ſunt, vnius generis quæ depilant, alterius, quæ renaſci pilos prohibeant. Quæ depilant, fiunt ex calce, ſandaraca, auripigmento ſine axungia, vel oleo, ſed cum lixiuio, & ſapone molli, quoniam etiamſi aliquid olei habeat, calx caſtigat, alioqui oleum vim ſandaracæ, & auripigmenti obtundit. Fiat hoc modo.

℞. ſaponis gallici mollis ʒ.j. ſandaracæ, auripigmenti ana ʒ.iij. calcis viuæ ʒ.j. miſceantur ſimul, & applicentur ſupra partem, quam depilare volueris. Sin aqua vel lixiuio priùs abluatur pars, citiùs penetrabit. Caue autem ne diutius parti adhæreat. Vrit enim cutim, quam poſtea vnguento ex calce decies extincta in aqua roſacea & oleo roſarum, aut vnguento de ceruſa curare oportet. Vbi euulſi erunt pili, hoc efficaciſſimo oleo renaſci prohibentur.

℞. olei hyoſciami vnc.iiij. ſalamandræ num.iiij. ſcolopendriæ num.x. lepores marinos, & vrticas marinas ana num. iij. ſalis ammo. & foſſilis ana ʒ.vj. decoquantur ſimul, quibus decoctis adde ſanguinis veſpertilionis ʒ.ij. ceræ albæ parum, fiat vnguentum, vnguatur pars, & fricetur ſpongia vel alcionio. Et ne oboriatur inflammatio, oleo hyoſciami foueatur. Vtatur diu & frequenter.

Aurium

Digitized by Google

Aurium vnguenta magis exiccare debent, at partibus internis liquida potiùs iniiciuntur, vel linimenta fiunt potiùs, quam vnguenta. Nihil itaque iã de vnguentis aurium dicemus. *Ad aures vnguenta.*

Ad oculos vnguenta.

OCulis vnguenta non præscribuntur ex oleis, sed ex pomata, vel vnguẽto rosato, & mucilagine fœnugræci, vel aliis rebus opportunis.

Fiunt autem ad palpebras affectas, vel ad curationem corneæ. Palpebris autem adhibentur, vt frequenti nictatione detergantur. *Ad palpebras vnguenta.*

Et quanquam oleum oculis sit mordax, veteres tamẽ opobalsamum quod oleum balsami vocant, apponebãt, in cuius locum substitui potest nostrum de spica, quod eam partium tenuitatem habet, quam opobalsamum. *Oleum de spica.*

Ad inflammationem itaque oculorum & palpebrarum fiunt hoc modo, quamuis collyria liquida, vel linimenta magis conueniant, quàm vnguenta. *Ad oculorum & palpebrarum inflãmationem.*

℔. pulpæ pomorum decoctorum in lacte, vel cum aqua ros. ʒ. ij. contundantur diligenter, deinde adde aquæ peculi ros. & myrth. ana ʒ ß. mucilag. seminis psilij. Adde tuthiæ pręparatæ ʒ. ß. incorporentur simul, & fiat vnguentum. Vel fiat sic.

℔. vnguenti ros. loti in aqua peculi ros. ʒ. j. tuthiæ pvæparatæ, & acaciæ ana ʒ. j. incorporentur, fiat vnguẽtum quo vnguantur palpebræ.

Si inflammatio sit cum defluxione, & scabie, & rubore, vnguentum sequens erit ex vsu ex caphura, ceruſa, mucilag. gummi tragac. *Inflammatione cũ defluxione*

℔. pomatæ ʒ. ß. tuthiæ, trochiscorum alborum ras. ana ʒ. ß. vitrioli romani ϑ. ß. vnguantur palpebræ.

Ad inflammationem digerendam sic parabitur.

℔. Mucilag. seminis fœnugræci loti in aqua fœniculi, & in eadem extractæ ʒ. ß. sarcocollæ nutritæ cum lacte ʒ. iij. aloes, myrrhæ, croci ana ϑ. ß. misce, fiat vnguentum, applicetur palpebris. Digerit enim & detergit.

Ad detersionem suffusionis & cicatricis extenuationem, ex fellibus vel melle parantur.

℔. Fellis vaccæ ʒ. j. fellis vulturis, vel milui, vel galli.

Digitized by Google

ʒ.ß.mel.roſacei colati ʒ.ij.oſſis ſepiæ ʒ.j.ſtercoris lacerti ʒ.ß miſce, fiat vnguentum, quod ſeruetur in vaſe æneo,vel

℞.omphac.inſpicati vel coctione,vel ſolis exiccatione, & murcæ præparatæ ana ʒ.j. ſaccha. candi ʒ.ij.mucilag.fœnugr.ʒ.iij.tuthiæ præparatæ ʒ.j.ß.miſce,vngantur palpebræ.

Ad genarum ſcabritiem,ſcabiem & vlcera.

Ad genas vnguenta. ℞.Omphac.acaciæ ana ʒ.j tuthiæ præparatæ ʒ.ij.cerulæ lotæ,antimonij ana ℈.iij. vnguenti roſ.ʒ.ß.miſce, vngantur genæ,cui adde cinerem myrtill.lotorum in aqua peculi roſ.

Ad lachry. fluxum. Ad lachrymarum fluxum vnguenta parabuntur,non ex nimiùm aſtringẽtibus vel fortiùs exiccantibus, quia talia carnem, quæ eſt in canthis oculorum, abſumunt, ſed ex ſarcoticis admixtis emplaſticis, & leuiter aſtringentibus,vt

℞.corticis thuris, maſtich. ſarcocollæ ana ʒ.ij.gummi tragac.& arab.torrefactorum ʒ.j. tuthiæ præparatæ, antimonij,ana ʒ.ß.ſang.dracon.puri, acaciæ & amurcæ inſpiſſatæ ana ʒ.ij.miſce fiat vnguentum, vngantur cãthi oculorum,& totæ palpebræ.

Ad ægylopas.

AD ægylopas,quas lachrymales fiſtulas vocant,fiunt vnguenta & ad præcautionem, & ad curationem.

Prima ægylopis occaſio. Ad præcautionem conueniunt vnguenta illa prima dicta ad lachrymas. Nam ferè prima ægylopis occaſio eſt frequens lachrymarum deſcenſus,quæ genas ab oſſe ſeparantes & diutius in parte hærentes, os humectantes, à ſuo temperamento immutant, deinde corrumpunt: quo corrupto nihil proſunt medicamenta,ſed ad chirurgiam confugiendum eſt, & os vſtulandum, nouacula priùs carne inciſa, & cute, deinde ſarcoticis & ſicciorib⁹ cicatricem inducemus. Non eſt autem prætermittendum defluxiones acres citiùs abſceſſus facere. Quare priuſquam vel purgantia, vel topica remedia inſtituamus,diſtinguemus a qua cauſſa fiat,calidáne an acri,vel à frigida & humida. (Potiſſimùm enim ab aurib. ſiquidem hæc erodunt, & abſceſſum faciunt citiùs: ſi à frigidis longiori tempore) Exempli gratia, Si corpus ſeroſis & cri-

Digitized by Google

& acribus humoribus abunder,ab acrimonia fieri coniiciemus. Talis enim plerunque eſt habitus externus, quales ſunt humores in corpore redundantes. De ſignis autem alio opere tractabimus, nunc de medicamentis. Si fiat continuus in oculos humorum defluxus citra ruborem,& copioſius partes relaxatæ,& tumefactæ appareant,& gena inferior aqua plena inſpiciatur, initium certè erit affectus, atque tunc oportet vnguẽta lachrymas ſiſtentia fortiora reddere, aucta tuthiæ antimonique doſi,quibus proderit chalcitidem, & alumen adiũgi,vt *Initium affectus.*

℞.antim.chalcit.alumin.ana ʒ.iij. ſang. drac.corall. rub.(quia ſuo pondere prohibet abſceſſum) ana ʒ.ij.litharg.ʒ.ʒ.ol.roſ.ceræ rub.ana q.ſ. aceti parũm,fiat vnguentum, quo vngatur pars affecta. Et quia emplaſtri forma huic ſcopo accõmodatior eſt,ex his emplaſtrum paramus diminuta quantitate ol.vel lithar.cocti in aceto,oleo de ſucco palmæ,aut pyris ſilueſtrib. Si defluxio acris ſit & mordax,humor incraſſandus eſt,& pars conſtringenda,ne tam facilè ſuſcipiat.

℞.litharg.ceruſ.lotæ,antimon.ana ʒ.iij.tuthiæ præparatæ,plumbi tenuiſſimè pulueriſati ana ʒ.ij.ſucci plãtag. & palmæ,ol.roſ.ana partes æquales: coquantur ad conſumptionem ſuccorum: addito pauco aceto,in quo diſſolue ceræ albæ q.ſ. fiãt vnguentum vt ſupra dictum eſt,addendo in fine opij torrefacti leuiter ʒ.ß. & cõprimatur pars eo emplaſtro,vel ſupra vnguentum laminæ plumbi adplicentur, quæ preſſam partem retineant: in quibus vnguentis eligenda ſunt, quæ ponderoſa, vt facultate ſiccandi & refrigerandi,& pondere ſuo comprimendo iuuent, quemadmodum in enterocele faciendum docebimus. Magnes itaque,plumbum, antimonium,ceruſa,lithargy. & tuthia valẽt, & dormiendum eſt in partem contrariam, vt vnguentum premat partem. Radices biſtor. quinque folia tãpſis barba. vel cortex rhab.idem præſtant in aceto maceratæ, exiccatæ, & in vnguenta redactæ. Lapides ponderoſi,vt lapis Iudaicus, & marmor cum oleo proſunt.

Ad ſpoliationem oſſis fiat vnguentum ex agarico. tartaro, myrrha, & melle,quod oſſi imponitur. Aliud *Ad ſpoliationẽ oſſis.*

autem ex emplastro diuino optimum fit, ad inducendam carnem.

Ad affectus narium.

AD narium affectus fiunt mollia vnguenta, ad polypos exedendos, & extirpandos, & ozenas extirpandas. Fiunt autem vel ex causticis vel septicis, vt auripigmento, sandaraca, reagali, sublimato, præcipitato, vel ex cathereticis, id est, imminuentibus carnem, vt flore æris, squamma æris, flore petræ (qui forte est salpetræ) hæc autem omnia si reducũtur in vnguẽta, id sine oleo & pinguedine fieri oportet: quia pinguia omnia extinguunt acria medicamenta, & mortificant. Cum sapa igitur, & melle, vel omphacio parabuntur, quibus etiã arrodentia cum astrictione admiscenda, vt chalcitis, calcãtum, misy, sory, alumen vstum. Fiunt hoc modo ex cathereticis. Pulueres melle excipiuntur vel omphacio in spissato, & parato in vase æneo, alias non eroderet, vt

℔ squammæ æris, æruginis æris ana ʒ.ij. omphacij ʒ.iij. incorporentur simul, & fiat vnguentum, quo illinuntur tantùm partes affectæ, vel

℔ sandaracæ, vel auripig. chalcit. præcipitati ana ʒ.ij. mellis q.s. fiat ad formam linimenti. Vel si fortius velis, adde omphacium. Hæc si maiora, addito multo melle, vel succo mali granati, vel plantag. vtilia erunt ad ozenas curandas in principio, vt auferatur pars affecta male & corrupta: tandem ad sarcotica veniẽdum parti accõmoda, id est, ficciora, quale est illud quod multum aloes, myrrhæ, sarcocollæ, carabæ, ceruſæ, plumbi vsti & loti, & lithargyri recipit, vt

℔ aloes lotæ, aquæ plantag. ʒ.iij. myrrhæ electæ ʒ.ij. radic. irid. sarcocollæ ana ʒ.j. ceruſæ, antimon. tuthiæ, minij ana ʒ.ß. olei hyperici & ros. ana ℥.ij. mel. ros. cola. ℥.j. succi granorum punicorum, & piloſellæ, vel linguæ passerinæ ana ℥.ij. Coquantur succi cum oleis, deinde mel, postremò pulueriſata diligenter inspergantur, & ad vnguenti formam reducantur. In istis vnguentis nunquam prætermittantur detergentia quædam, quia in eis partibus retardantur communia recrementa, & propria vlceris. Vide autem ne nimiùm detergant: vel alia astringentia addẽda, ne nimiùm detergẽdo ad par-

tem

cem reuocentur recrementa capitis. Non oberit si cera addatur his vnguentis. Nam vbicunque oleum ponitur, & cera poni potest, sed quia lachrymæ, & alia satis viscosa sunt, & emplastica, cera & resina, & terebinthina omitti possunt. In vnguentis ad ozenas præparatis, quia morbus est fœtidi odoris, fugienda sunt fœtida, & potiùs odorata admiscenda, quemadmodum itidem illius gran. appositimus, & quia sarcoticum. Sin diuiti paretur vnguentum, adde mosci ℈ ß. musci arborũ, vel beniouin, vel cyperi, vel rosarum ʒ. j.

Ad affectus oris vnguenta.

AD oris affectus rarò aut nunquam vnguenta instituimus, quia nauseam mouent, & ob largam humiditatem non possunt adhærere. Gargarismata igitur vel alia remedia instituuntur, vt aqua sublimata, aqua fortis temperata, vel eclegma aliquod ex his, quæ ori grata sunt, tum odore, tum sapore. Nec me latet gargarismatis admixtum ab aliquibus esse vnguentũ ægyptiacũ, quod nõ improbo, cùm illud ex melle, aceto, & flore æris fit confectum. Sic etiam vnguenta hoc modo parata sine oleo, cera, pice, resina, aut adipibus possunt ori accõmodari ex melle, vel sapa, vel ex omphacio. Si quis *Cautio.* ad oris vlcera vnguenta constituat, in memoriam reuocet theoremata in medium proposita, cùm de gargarismatis ageremus: quo loco admonuimus, vt medicamẽta illa ingrata, vel ob grauem odorem, vel saporem, astrictionem, & siccitatem insignem magna quantitate habere debeant, aut tam prope œsophagum non apponerentur, ne in ventriculum deuoluantur. Nam ferè illa omnia efficacissima ad oris vlcera venenosa sunt, vt li- *Ad oris vlcera.* tharg. chalcitis, sublim. cerusa, sed commodè potest parari ex acacia, omphacio, alumine, & aliis hoc modo.

℞. acaciæ, omphac. ana ʒ. iij. mell. ros. colati ℥. iij. rad. irid. ʒ. ij. alumi. ʒ. j. ß. cortic. thur. ʒ. j. misce, fiat vnguentum: applicetur parti, ad diuersionem vlcerum, & post diuersionem minuendum est omphacium ad ʒ. j. & augendum alumen ad ʒ. iij.

Succus pyrorum agrestium, vel sorborum, vel cyto- *Succi astringen.* niorum in melle decoctorũ cum magna vtilitate ponitur. Siccat enim & astringit, quod necessarium est, quia

partes internæ oris multùm humidæ sunt ob saliuam, quæ vim vnguenti minuit, & laxæ sunt, vnde serpit vlcus, & pascitur semper : itaque constringendum est. Fit vnguentum ex farinis non amaris, melle ad detersionē, butyro ad maturationem, vel axungia ad exiccationē, si torreantur. Ad maturationem.

℞. farinæ tritici ʒ.iiij. coquantur cum sapa vel butyro, vel oleo & parti applicentur. Ad detersionem ex farina hordei, vel orobi, vel fabarum, magis siccabunt si torreantur, vel in furno coquantur priùs, deinde misceantur. Hæc autē forma potiùs inter pultes, quam vnguēta debet referri. Ex vstis etiã, vt ex corallio vsto cornu cerui, ebore, sale, alumine vstis, pane vsto, ex antispodio, & melle, vel sapa. Ad desiccationem efficacissima parari possunt hoc modo.

℞. coralli albi & rub. cornu cerui vstorum ana ʒ.ij. ostreorum vstorum ʒ.j. mellis, vel sapæ q.s. fiat vnguentum. Quod si acetum addere volueris, vel ex oxymelite, efficacius erit. Vel sic.

℞. salis communis in furno assi (quia magis resiccat) ʒ.i. aluminis ʒ.iij. ros. rad. bistortæ ana ʒ.j. excipiantur oxymelite, & leuiter coquantur, fiat vnguentum, quod potentissimè siccat oris vlcera. In syrupo myrthino vel ros. vel citri coqui debent, & vt ægyptiacum, parari sine oleo & cera.

Ad faciem vnguenta.

AD faciem ornandam sine fucandam, & ad faciei morbos fiunt vnguenta. Fucatur facies aut dealbatione, & genas rubras faciēdo & labia, de quibus multa in libello nostro de fucis diximus : breuiter tamen hîc dicemus vnguenta potissimùm fieri ex axungiis & dealbantibus, vt vnguentum illud vulgò citrinum dictum à citro, ad dealbandum potissimùm paratum est, axungiámque porci recentē, vel pomatã, vel seuum hœdi, vel capræ potissimùm recipit. Nec etiã est reiicienda asini, cati, neque hominis axungia, si religio patiatur. Oleo etiam aliquando vsurpamus, quæ ex amygdalis dulcibus præsertim, vel cucurbitæ semine, vel cucumeris, vel melonũ parãtur, è quibus hæc minus calfaciunt, & cutim leniunt, conueniúntque iis, qui cutim squalidam habent.

Vnguentũ citreum.

habent. Medullæ cruris vituli, & veruecini maximè cõueniunt, si fundantur recentia in aqua fabarum, si detergendum, vel cum aqua nenupharis, si sanguis in faciem influens, sit temperandus, seruetur ad vsum. His adduntur alba quædam vt borax, sublimatum bene extinctũ, vel ceruſa. Sunt qui marmor alabastrum, vel conchas (quas porcelanas vocant) in tenuissimum puluerem redigant, & vnguentis parent, de quibus plura lib. de fucis. Sin ad cathligationem alicuius rei præter naturam vnguenta fiant, pro natura rei parabuntur, vt ad tubercula, quæ *phydracia* vocantur, ex litharg. butyro, axũgia. Si ad nigredinem cutis, vel maculas, vel panos, fient detergentia, quæ nocte illinentur, manè vero deterguntur & fuci adhibentur. Fient autem ex radic. detergẽtibus vt art. brioniæ, cucum. itid. vel serpent. Ex farina faba. orobi, cicerum: ex floribus faba. ex viridi æris, sublimato leuiter extincto, quando exedenda sunt aliqua. Ex ol. de vitellis ouorum, de tartaro, sinapi, amygd. amar. frumenti, myrrhæ. Paradigma vnum appoſuiſſe ſufficiet, vt cõpositionis rationem agnoscant.

Radices detergẽtes. Farinæ. Olea.

℔. rad. cucum. & brion. ana quartt. j. rad. itid. & serpen. ana ʒ. j. incidantur & temperentur in sero caprino, vel vrina pueri per sex dies in vase æneo, deinde decocta, donec molleſcat, diligẽter in mortario cõtundãtur, & per setaceum transmittantur, addèndo parum decoctionis, quibus adde adhuc olei ouorum & amyg. amar. ana ʒ. j. fari. faba. non excorticatarum ʒ. ij. virid. æris ʒ. j. sublim. leuiter extincti in succo citri ʒ. ij. axung. porci & terebinthinæ lotæ ana ʒ ij. liqueſcat axungia in oleo & terebinth. deinde misceantur omnia in mortario, & fiat vnguentum, quo vngatur facies sero, manè autẽ abluatur aqua distillationis peponum, vel fabarum recentium. Deterget mirum in modum maculas, & tubercula exedit. Mitius fiet hoc modo.

℔. olei ouorum. ol. myrrhæ ana ʒ. j. farinæ fabarum ʒ. ß. rad. itid. & aristoloch. ana ʒ. ij. succi rad. cucumer. & serpentar. ana ʒ. j. decoquantur succi cum oleo ad consumptionem eorum: postea adde terebinth. lotæ ʒ. ß. & omphacini inspissati ʒ. j. reducatur ad formam vnguẽti addito pauco melle, vngatur facies serò & manè.

Detergatur sero lactis,vel aqua florum fabarum,vel nenupharis,vel aqua distillationis vuarum dulcium.Fieri potest aliud efficacissimum ex fellibus.

℞.fellis Ouranoscopi,vel aliorum piscium,quorum fel flauum non est,neque nigrum,neque viride ʒ.j.mellis optimi ʒ.iij. omphacini ʒ.ß.sacchari candi ʒ.j. stercoris lacertæ ʒ.j.misce,fiat vnguentum : vngatur serò, mane abluat faciem cum aquis supradictis,vel cum decoctione hordei mundati parùm cocti,ne nimiùm faciem splendere faciat.His vnguẽtis sufficiet semel in mẽse vti,tribus aut quatuor diebus,antequam prodire velit, & priùs probari debent in parte aliqua occulta. Quòd si acrius sit,tũc axũgia cati, vel oleo ouorum,vel amygdalarũ dulc.temperari debet.Nõ enim omnes eadem sunt carnis mollitie,aut duritie.Experiendum itaque est primùm,vt dixi.Si enim brachium, aut coxam, in qua expertum fuerit , læserit, nimiùm detergendo, multò magis faciem , cuius cutis mollior & rarior est. Cùm autem vtetur , videat ne diutius permittat parti hærere,sed potiùs iterare debet,alioqui partem lęderet. Quod intelligendum de his,qbæ sublimatum non extinctum,vel æruginem æris recipiunt.

Ad pectoris & collis vitia vnguenta.

AD colli & pectoris vitia fiunt vnguenta potius,quã emplastra,quia facilius adhibentur.Fiũt itaque ad anginas,strumas,& parotidas,quæ in hoc conueniunt, quod semper ex relaxantibus,& lenientibus,& digerẽtibus fiunt. Satius enim est humores ciere ad extra, quàm ad intra.

Ad parotidas.

Ad parotidas suppurandas & discutiendas vnguẽta, deinde cataplasmata paramus , fiúntque ex oleis digerentibus, concoquentibus,relaxantibus, vt oleo cinamomi,liliorum,amygdal.de semine lini: ex butyro , & axũgia porci,anatis & gallinæ,ex œsypo,dialthea,aliisque similibus relaxantibus,& emollientibus,& digerẽtibus modicè.

℞.olei cham.vel liliorum, vel amygdal. ʒ.iij.butyr. recent.vel axungiæ porci ʒ.j.ß.pinguedinis gallinæ ʒ.j. farinæ seminis fœnugræci,ʒ.ß.flor.chamomil. melilot, ana ʒ.ij.ceræ nouæ q.s.fiat vnguentum.

Idem

Digitized by Google

Idem valet ad ſtrumas factas,& antiquatas, in quibus nulla eſt defluxio: ſed cùm incipiunt, oportet alia vnguenta parare, quæ maiorem vim habeant diſcutiendi, exiccandíque materiam iam defluxam. Si itaque ex nucibus cupreſſi fiat vnguentum ex ſale & aliis, non dubito quin diſcutiat, quod experientia comprobauimus.

℞. nucis cupreſſ. numero x. fic. pa. vj. rad.cannæ ʒ. ß.fiat decoctio in oxymelite,factaexpreſſione adde ſalis communis,& cineris ſpongiæ, & chalcitidis ana ʒ. iij. miſceantur, & fiat vnguentum, quo vnguantur partes duræ.Cùm iam humor congelatus eſt &ſcirrhum fecit, ad alia vnguenta deſcendendum eſt,quæ ſcirrhos emolliendo curare poſſunt,vel ſanguinem trahunt, & faciunt,vt ſuppurentur,vt

℞.opopanac.ſtyrac. bdellij ana ʒ. ß. diſſoluantur in oleo amygd.dulc.& irino q. ſ. quibus adde mucilaginis fœnugr.& ficuũ extractæ cum vino albo an.ʒ. ij. radic. irid.Venet.puluerisatæ ʒ. ß. rad. gladioli eodem modo exiccatæ & puluerisatæ ʒ.j. propolis verç ʒ. iij. miſce, fiat vnguentum, vngatur pars. Ad ſuppurationem cataplaſmata apponemus,quia plus caloris habent,illúmque diutius ſeruant.

Ad anginam.

AD anginam factam digerentia & exiccantia vnguenta ſunt ex vſu vt ſiccẽt,quicquid in parte collectum eſt,ac vnguentis emollientibus & relaxantibus, quibus adiungemus ſtercus hirundinũ, vel nidum, aut cinerem eorum,vel ſtercus columbarum, vel gallinarum.Hæc enim excrementa & defluxiones ſiccant, abſumunt,& digerunt ob bilem,qua referta ſunt,vt

℞.dialtheæ & œſypi ana quarta j. nidi hirund.ʒ.iij. rad.iridis ʒ.ß.cum oleo irino,vel liliorum,fiat vnguentum, vngatur ceruix. Vnguentum reſumptiuum in officinis paratum etiam vſurpatur,ſed illi addẽda fortiùs digerentia propter oleum viol. mucilag. gummi arab. & tragac. & ſeminis cydoniorum, quæ ſi ab vnguento expungantur,efficacius &aptius fiat pro his affectibus, in quibus relaxatio neceſſaria eſt.Hoc itaquemodo erit temperandum.

℞.vnguenti resumptiui ʒ.ij.butyr.recentis & axung. porci ana ʒ.j.stercor.hirund.vel columbarum ʒ.j.ß. olei irini & liliorum vel chamom. ana q. s. fiat vnguentum,vngatur pars,vel fiat vnguentum ex adipibus accommodatis.

Ad pectus vnguenta.

AD pectoris constrictionem,vel maturationem, & cõcoctionem eorum,quæ in membranis coitarum continentur,fiunt vnguenta ex relaxantibus & digerentibus. Quæ verò aliquo modo astringunt, aut summe siccant,non sunt temere supra pectus apponenda, nisi cùm affectus est in musculis,ex partibus externis. Vtimur vnguento resumptiuo,quod satis conuenire videtur, si mucilago gummi arab. & seminis cydoniorum auferatur.Emplastra enim illa vel resolutionem impediunt vel suppurationem procurant,aliis admixta.Semper itaque oleũ amyg.vel chamomilæ, vel aliud, quod rarefaciat vel relaxet,adiũgimus,vt superiùs docuimus in vnguentis ad Anginam. Vel sic paramus.

℞.olei amygd.dulc.butyr. recen. ana ʒ. iiij. axung. gall.ʒ.ij. iridis,croci ana ʒ j.ceræ nouæ q.s.fiat vnguentum,vngatur pectus. Quod si frigidior sit materia, additur oleum anethi,amygd.amar.liliorum,radic.enulæ camp:hyss; mucilag. fœnugr. seminis lini, dialtheam, œsypum & sulphur.Si affectus sit in musculis, terebinthinam abietinam, & lariceam in laterum doloribus, quemadmodũ & picẽ summa cum vtilitate.Cõcoquũt enim,digerunt,dolorem soluunt,& ad extra trahunt.

Ad thoracem vnguenta.

Signa sanguinis èthorace.

IN sputo thoracis,quòd à thorace venit, vtile est vnguento vti.quod astringat sanguinisq; impetum cohibeat.Quod depræhenditur si nõ sit splendidus,& spumosus,sed nigricãs,& aliqua pars thoracis doleat,neq; impedit,quod supra diximus,relaxantia esse vsurpãda. Nam si fluxus admodũ vrgeat, iubet Galenus vsurpari olea astringentia,vt myrthinum,melinum,& alia. Ponuntur enim duntaxat hæc super thoracis partem aliquam,non per totum thoracem Hinc fit,vt minùs impediatur respiratio. Parabitur itaque hoc modo.

℞.olei myrtill.vel ros.ʒ. ij. mastichi.vel lentisci ʒ. j.

sang.

ſan.draconis,cortic.thur. ana ʒ. j. boli armeni, coralli ana ʒ. ij. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum, quo vngatur pars dolens tantùm. Sanguinem compeſcit, vt vlcus, quod ſæpe fit curat.

Ad Phthiſim vnguenta.

IN phthiſicis ſi retineatur ſputum, apponendum eſt vnguentum illud ex adipibus, & oleis relaxantibus temperatum,ſed non continuò,vt practici iubent,quia illa maturando,aut putrefaciendo mortem accelerant. Vtilius itaq; fuerit vtcũq; refrigerare, & aſtringere partem,& exiccare,vt vlcus factum coaleſcat,& applicare ſupra regionem vlceris,quod vlcus deprehenditur ex dolore,& colore. Conueniet ergo illud vnguentum ſanguinem retinens,ſi addatur terebinthina cum lithargyro & farina hordei torrefacta,& ſarcocolla,vel ſic, *Quomodo deprehenditur vlcus.*

℞.ol.roſ.olei lentiſc.vel maſtichini ana ʒ.iij. ſarcocollę nutritę in vino albo,vel lacte,cocti thur.maſtich. myrrhæ an.ʒ.j.cineris cancrorum ʒ.ß.farinæ hord.torrefacti ʒ.j.terebinth.abietis,mell.ana ʒ.ij.miſce, vel ex cineribus cucurbitæ fiat vnguentum,vel

℞.cinerum cortic.cucurbit.ʒ.j. boli armeni ʒ. ß. ex cipiantur butyro & cremore hord.fiat vnguentum,applicetur poſt expectorationem.

Hecticis linimentum refrigerans & humectans vſui erit,& accommodatius vnguento:ſin vnguentum malis, adde ceram albam lotam cum decoctione hordei mundati,vel cum aqua viol.vel bugloſſ. *Ad hecticos vnguenta.*

Ad hepatis affectus vnguenta.

HEpatis vnguẽta fere omnia aliquam aſtrictionem deſiderant,aliquam dico ob affectus in quibus aſtrictio non conuenit,vt in magnis obſtructionibus,in ſcirrho hepatis. In refrigerãdo hepate plus eſt periculi, quàm in calfaciendo. Admiſcenda ideo quędam calida, ſumpta indicatione a facultate ſanguificãdi,quę calore perficitur. Fiunt igitur refrigerantia cum quadam leui aſtrictione. Nam poſt febres tertianas refrigerare oportet,nec multùm cõſtringere propter obſtructiones,vt in ictero. Non leuiter itaque peccant qui ceratum,vel vnguentum ſandalinũ vſurpant in hiſce cauſſis. Refrigerat enim & aſtringit nõ leuiter. Quare cùm refrigerare *Vnguentum ſandalinum.*

Vnguentũ rof. oportet, citra magnam astrictionem, vnguentum rof. sandalino præstat: quod si nimiũ cõstringat, violaceum, vel decnpuphare addemus, aut flores violarum, succum endiuiæ & scariolæ, sic frig. sine astrictione fiet, vt

℞. vnguenti rof. ʒ. 1. olei viol. ʒ. 2. santali albi ʒ. 1. ceruf. ʒ. 2. aceti parum, fiat vnguentum. Santalum album vel rub. secur roborat, leuiterq; astringit, sed ceruta lota refrigerat sufficienter. Aliis addi posset spica celtica ad penetrationem, & refrigerationem nimiam castigandam. Fiunt etiam olea ex seminibus frigidis maioribus, quæ refrigerant citra astrictionem. Cùm refrigerandum cum astrictione est, tunc vnguentum sandalinum vsurpandum, vel tale est parandum ex refrigerantibus & astringentibus, quorum magnus est numerus, vt

℞. olei myrtill. vel cydoniorum, vel rof. omphacij ʒ. 3. seminis portulacæ, endiuię, scariol. ana ℈. 1. coralli, boli armeni ana ʒ. 2. myrtill. balaustiorum, spicæ nardi, sandali rub. ana ʒ. ß. antispodij ℈. 2. ceræ albæ q. s. fiat vnguentum. Hìc addatur spica & sandalum ad visceris confortationem & caloris naturalis conseruationem. Vbi aduertemus insigniter astringentia non esse apponenda, cùm nulla appareat occasio, cur ita constringere oporteat. Præterea hepar nimiùm exiccaretur, & obstrueretur, atque impediretur sanguinis in vniuersum corpus distributio, quæ est necessaria ad corporis nutrimentum. Siccamus aliquando satis insigniter, veluti in hipostarca, sed minùs constringimus, quia obstructiones sunt auferendæ, & hepar est refrigeratum, quod calfieri oportet eiusmodi vnguento.

℞. olei nardini, de absynth. ana ʒ. 3. spicę nardi, schenanti, asari an. ʒ. 1. antispodij facti ex myrrho, vel ex corall. rub. vel ex cornu cerui ʒ. 2. florum anthos ʒ. ß. seminis apii petro. ana ʒ. 1. ceræ citrinæ q. s. vini maluatici quantùm poterit bibere, vel id adde tempore inunctionis. Calfacit, roborat, exiccat, & aliorum penetrationem iuuat. Valet idem vnguentum in omni affectu hepatis, cuius causa frigida est, vt in cachexia, quæ ab intempestiua frigidæ potione euenit, & in tympanite, quando causa frigida est. Solet enim causa calida hydropem excitare. Cùm ergo à causa frigida sit, conuenit aucta

dosi

Digitized by Google

doſi ſem.apij,petro.Si calidá ſit,erit quidem calfaciendum ſed moderatè,vt

℞.olei de abſynt.ʒ.j.ſandal.omniũ, coral.rub. vſti & loti in aqua abſynt.& cichorij ana ʒ.j.ſeminis endiuiæ, ſcariolæ an.ʒ.apij,petroſ.aniſ.an.ℨ.ß.ceræ q. ſ. fiat vng. hepat. Tempore inunctionis adde vini maluatici parũ. Vtile etiã fuerit in cauſſa quędã eligere,quæ citra calfactionẽ hepar iuuare poſſint,quale eſt oleũ ex hepate ranarum,galeorúmq; omniũ. Eſt enim eorũ hepar adipoſum,& in oleum reſoluitur,ſi in partes diuiſum in olla, vel ſartagine coquatur,deinde exprimatur. Sed cæteris omnibus præcellit hepar caniculæ,& centrinæ. Corroborant enim citra caloré,& emolliendo iuuant, ſi ſcirrhus adiunctus ſit. Nec improbo maſtichen, ſtyracem, & ſpicam celticam adiungi,vt efficaciora reddãtur. De eorum facultate plura libro noſtro de piſcibus. Paratur ergo vnguentũ corroborans facultatẽ ſanguificandi ex hepate iſtorũ piſcium,quod ſimilitudine ſubſtantiæ iuuat,pinguedine,humore,& calore tẽperato emollit, vt

℞.olei hepatis Galei ʒ.iiij.ſpicæ nardi ſchen. azari ana ʒ.ß.maſtic.bdellij,myrrhæ,ſtyrac.ana ʒ.iij. Si ſcirrhus adſit, diſſoluantur in oleo, quibus adde terebinthinæ abietis ʒ.j.ceræ citrinæ nunquam calfactæ,vt extrahitur ex aluearijs q.ſ.fiat vnguentũ, tempore inunctionis,adde vini maluatici parum,vel fiat ſic,

℞. hepatis lupi terreſtris nu. j. coquatur in oleo amyg.dulc.cui adde radic.irid.ʒ.j.colentur,& in colatura diſſolue ſordium aluearioru̇ ſiue propoleos ʒ.iij. ſtyrac.bdellij,myrrhæ,ammoniacíq; ana ʒ.iij.ſpicæ celticæ,& ſcœn.ana ʒ.j. fiat vnguent. quo vngatur hepar indutatum. Tempore iniunctionis adde vini albi parum.

Ad effectus ſplenis vnguenta.

IN ſplenis affectibus frequentius vſurpare ſolemus hoc vnguentũ,quàm in hepate. Solet enim prõptiùs ſcirrhum pati ob ſanguinẽm craſſum, quamuis hepar quoq; ob ſanguinem lentum & craſſum,quo nutritur, ſcirrhum patiatur,vt docet Galenus. Hoc autẽ intereſt inter malactica,hepatica,& ſplenetica,quòd minùs relaxationem aut emollitionem ſplenis timemus, quam hepatis. Ea de cauſa & radicibus maluarum,altheæ, &

Quid interſt inter hepatica & ſplenetica vel emollientia.

aliarum ſine diſcrimine vtimur, quibus in hepatis affectibus vti veremur, niſi in maximo diſcrimine. Præterea quæ liquefaciendo humores emolliunt,& verè emollientia ſunt,vt bdellium,ammoniacum,galbanū,opopa. ferè reiiciuntur, aut ſaltem his recentioribus,aut in minori quantitate vtimur. Quæ itaque in hepatis ſcirrho vſurpamus,eadem in ſplenis ſcirrho vſurpātur, diſſoluta in aceto ſquillitico, vel in oleo tenuiſſimarum partiū,vt

℞. ammoniaci,bdellij, opop. diſſ.in aceto ſquillitico ana ʒ.2.radic.liliorum,vel biſmal. decoctorum in axungia porci,vel oleo amygd.dulc.vel amar.ʒ.2. ſtyra.myrrhæ,irid.ana ʒ. 3. mucilaginis ſeminis, fœnug.extractæ in vino albo ʒ. 2. terebinth. & propolcos an. ʒ. 1. miſce, fiat vnguentum. Nec erit inutile ſemen flatus diſcutiens addere. (Solēt enim plerunque flatus abundare circa hāc partem,vt in colo) vt ſemen viticis,apij,petroſ.ʒ.1.vel ʒ. 2. Vnguenta autem non niſi poſt fotum adhibeantur. Poteſt etiam aliud ſic parari,quando exactè obduruit.

Diſcutiētia flatus.

℞. radic. mandrag.q.1. diuiſæ in partes decoquantur in oleo ſeminis lini,vel ſeſamini,vel amygd.addito pauco acero contundantur,& per cribrum paſſentur,quibus adde opop. diſſ. in aceto ſquillitico ʒ.2. ſtyrac. myrrhæ, bdellij,ſeminis alchech. ana ʒ.ß. ceræ nouæ vel propoleos,& terebinth.q ſ.croci ʒ.2.ſpicæ celticæ,& ſcœnant. azari, vel viticis ana ʒ.1. miſce, vngatur ſplen. Tantam vim emolliendi habet hoc vnguentum, vt etiam ebur emolliat. Itaque non erit vituperandum, etiamſi mandragoram recipiat. Nam etſi frigida ſit, eſt etiam ſicca. Huc accedit, quod calefaciētia,quæ hoc vnguentum ingrediuntur,vt ſpica,crocus,vitex,azarum,& pleraque alia,quę ſatis ſupérque calefaciunt,vt eius frigiditatē obtundant.Intumeſcit ſplē plerunque ob flatus,quia membrum laxum eſt,& cauſſæ optimæ ſunt exiccātia,& inodicè cōſtringentia,vt portulaçæ ſemē cū vitice,cyperus, azarū, ſcoria ferri,corallum vſtum,& alia huiuſmodi,vt

Tumoris lienis ob flatus quibus obſiſtendum.

℞. olei nardini & de abſynth. ana ʒ. ß. ſeminis agni caſti,port. cappar.vel de fraxino ana ʒ.2.apij, petroſ.cumini in aceto macerat. ana ʒ.j. coral.rub,vſti, & ſcoriæ ferri ana ʒ.1.ß.ceræ q.ſ. fiat vnguentum, cui adde tempore inunctionis aceti q.ſ. vng.regio ſplenis.

Ad

Ad ſplenis obſtructiones valebit vnguentum factum ex oleis obſtructiones ſoluentibus, rarefacientibus, & attenuantibus, vt

℞. olei amygd. amar. vel de cappar. vel de frax. ℥. iij. ſeminis apij, petroſ. genſtæ, aſari ana ʒ ij. ſpicæ celticæ, ſcœn. ana ʒ. j. ſeminis lauendulæ ʒ. ß. ceræ q.ſ. fiat vnguentum: adde parum aceti tempore inunctionis.

Ad tumores ſplenis minuendos fiunt vnguenta, quæ ventrem laxando, & lienẽ euacuando prodeſſe creduntur, vt vnguentum vulgò dictum Arthanita magnum, & paruum. Sic enim vocant Arabes ciclamen, è quibus magnum magis laxat, alterũ ſpleni magis accommodatum. Talia vnguẽta parari poſſent minori impẽſa, neq; tanto calore prædita ſine oleis laxãtibus, quale eſt oleũ ricinũ, ol. ex ſemine thymeleæ, ex radicibus cucumeris. Aliorum enim acrimoniam obtundunt, ſed ex ſuccis & farina & melle. Solebãt enim veteres farinis ſuccos herbarũ & radic. excipere, quos corpori applicabant, veluti Gal. 2. ad Glauc. parat vnguentum ex ſucco temperuiui ad inflammationes, in quo farinam hordei ponit, nõ vt reſoluat. (Nam in principio adhibet) ſed vt ſuccum exhibeat, & excipiat. Magis enim conuenit farina hordei, quæ magis refrigerat & exiccat, quam tritici, quæ calfacit, & ſuppurat, efficitque vt non ſolũ in principio, ſed etiã in incremento conueniat, veluti ex ſuccis ſplenẽ minuẽtibus, attenuantibus, & purgantibus ſeroſa & melancholica recrementa, in quorũ numero ſunt ſucci mer. rad. cucumer. ciclam. rad. ſambuci, quibus addunt nonnulli ſuccum polypod. quer. qui videtur parùm laxare ob aſtrictionem, ſed aliis adiunctis id facit. Succus thymeleæ, chameleæ, braſſ. marinæ, thithy. mal. lathyr. & laureolæ. Attenuat ſuccus ariſtoloch. & quodammodo purgat, vt ſuccus apiorum vſurpatur. Ciclam. ſuccus quia laxat, & ſplenem iuuat: Succus mercur. quia laxat, quemadmodum & ſambuci ſuccus. Polypod. quer. quia laxat & conſtringit: Cucumer. quia attenuat & emollit & laxat. eodem modo ſuccus apiorum, iridis, quia attenuat. Ex iſtis autem ſuccis vnguentorum tria genera conficiuntur, primũ ad lienis tumores: alterum vẽtrem laxans: tertium ſeroſa per ventrem, & vrinas euacuans.

De arthanita.

Farina hordei, & frumenti.

Purgãtia ſeroſa & recremẽta melancholica.

Digitized by Google

Primum. ℞.Succi ciclaminis ʒ.vj. ſucci cucumer. agreſt. vel mercur.vel ſambuc. vel ebuli ana ʒ.iij. farinæ lupinorũ q.ſ.& vini mal.q.ſ.fiat vnguentum.

Secundum ℞.Succi ſambuci & mercur.ana ʒ.iij.mell. communis & farinæ orobi, vel lupinorum ana ʒ.ij. miſce, fiat vnguentum.farina eligenda eſt amara,vel nitroſa,quia pungit,ſaltem non impedit alui emollitionem. Si quis velit addere olea,faciat hoc modo.

℞ olei cicini,id eſt,ricinini,vel ſeſamini,vel irini ʒ. ij.ciclæ,cucumer.ebuli ana ʒ.iij. coquãtur leuiter, cum liquefacta cera applicentur. Neq; erit præter inſtitutũ ſuccum aliquem tenuantem iſtis admiſcere, veluti ſuccum iridis, ariſtoloch.vel apij, vel aliorũ:aut odorata, vt myrrham,ſtyracẽ:aut lachrymas,vt ammoniac.opopanacem.Soluunt enim & attenuãt.Vel fiat hoc modo

℞.olei cherini vel irini ʒ. iiij.ſucci ariſtoloch.vel cucumer.agreſt.vel ebuli ʒ.iiij.ammoniac.bdellij,opopanac.diſſ.in prædictis oleis ana ʒ.ß. terebinth.butyr. faliti ana ʒ. ij. ceræ nouæ q.ſ. fiat vnguentum quod attenuat,laxat & emollit.

Ad ventrem vnguenta.

VEntrem laxantia vnguẽta parantur ex ſupradictis ſuccis & laxantibus medicamentis. In his neque olea ſunt neceſſaria, neque pinguia, neque purgantia caſtigare ſolent, vt vel retardare, ſed ſolùm ea quæ vel augere, vel accelerare poſſunt, vel humorem quodammodo præparare vel meatus referare. Hinc patet error

Error Nic. Nicolai, qui ex ſuccorum magno aceruo vnguentum præparatur,in quo ſuccum cucurbitæ & capil. ven.addit,& aliorum quæ nihil extrinſecus laxant. Primùm enim vnguentum ex veratro vtroque paratum, ſuccũ cichorij,acorum & ſemperuiui recipit. Paratur efficaciſſimum hoc modo.

℞.ſucci mercur. ciclamin.& cucumer.agreſt.ana. ʒ. iij.ellleb.vtriuſque cõlocynth.ana ʒ.ß.diagrid.ʒ.ß. fellis tauri ʒ.ij.farinę lupini ʒ.ß.mel.parum,fiat vnguentum: vngantur partes vmbilici, & inguina poſt fotum ex relaxantibus, & emollientibus. Idem poteſt etiam aquas purgare,maximè ſi ex ſucco braſſ.marinæ, vel thymel. vel cham.fiat.

Ad

Ad mouendas vrinas vnguenta.

Fiunt etiam & vnguenta ad mouendas vrinas, si retineatur a grumo sanguinis, vel a crassis humoribus. Ea autem fiunt ex oleis, succis, & pulueribus acrium vrinas prouocantium, vt ex succo apiorum & cressonum, & similium, oleo amygd. amar. scorpionum, vt

℞. succi radic. raphan. & cressonum ana ʒ.ij. succi apij & petrosel. ana ʒ.j. olei scorpio. ʒ.iij. olei spicæ ʒ.ß. terebinth. ceræ ana q.s. azar. & seminis apij & petrosel. ana ʒ.ij. misce, vngatur regio renum, vesicæ, & perinæi. vel

℞. axungiæ cuniculi ʒ.i. succi fœni. marini recentis, vel conditi cum aceto ʒ.j.ß. azari, spicæ celticæ, scœn. ana ʒ.j. olei scorpion. & nucum ana ʒ.ij. ceræ & therebinth. parùm, fiat vnguentum.

Ad sanguinem coagulatum idem valet, efficaciúsq; erit, & magis determinatum, si bituminis ʒ.j. addideris, vel olei petrolei parum. Non statim his vnguentis vti oportet, ne vena, quæ nondum coaluit, rursus aperiatur, sed paulò post, & quando symptomata retentionis vrinæ multùm vrgent. *Ad sanguinem coagulatum vnguenta.*

Ad vermes vnguenta.

VErmibus è ventre eximēdis conueniunt ea vnguēta, quæ laxant ventriculo imposita. Icē quæ fiūt ex amaris medicamentis, occidendis, & expellendis vermibus conueniunt, quæ ex amaris & acribus fiunt, vt

℞. succi vtriusque persicar. vel foliorum persicæ arbor. ʒ.j olei amyg. amar. vel de absynth. ʒ.ij. petrolei ʒ.iij. fellis bouis & aceti parum, farinæ lupinorum ʒ.ß. misce, fiat vnguentum addita terebinth. vel pice, q.s. ponatur supra vmbilicum. Fiunt alia, quibus vtendum in febre, quæ cum fluxu est, vt *Ad febr. vnguenta.*

℞. farinæ lentium ʒ.ß. cornu cerui, & coralli rub. vsiorum ana ʒ.ß. seminis citri & portulacæ ana ʒ.iij. olei ros. & myrtill. ana ʒ.ij. succi limonum ʒ.iiij. misce, fiat vnguentum addita pauca quantitate terebinth. aut ceræ rubræ, ponatur supra vmbilicum.

Si febris cum vermibus citra fluxum sit, ex amaris minùs calidis fiat, vt

℞. succi ros. succi limonum, vel aranciorum ana ʒ.ß. olei viol. ʒ.iij. agarici ʒ.ij. rhabarbari ʒ.j. fellis bouis &

Digitized by Google

aceti parum, ceræ q.s. fiat vnguentum. Aloe, Myrrha, & reliqua amara appoſita occidunt vermes, & deturbant inferius, ſi ſuperior pars ventris vngatur. Nunquam enim inferior pars inungenda, quia vermes hæc fugiunt tanquam venenum.

Ad ventriculi affectus vnguenta.

AD oris ventriculi aliarúmque eius partiũ affectus fiunt vnguẽta pro cauſſarum varietate. Hoc autem commune habent, quòd ſemper moderatè aſtringentibus corroborandæ ſunt ventriculi partes. Sin emollire oporteat ſcirrhũ aut duritiem ventriculi, minùs emollientibus id eſt faciendum, vel contrariam facultatem obtinentibus, vt maſtiche, oleo maſtich. de myrrha, ſtyrace, & ladano. Relaxatur gula ſeu œſophagus, ita vt ſumma cũ difficultate cibũ poſſit trãſmittere, potũ autem minimè, quia minorẽ craſſitudinem habet, nec cõprimi poteſt: ad quem affectum parari debent vnguẽta ex calidis aſtringentibus, aut aliqua aſtringẽtia calidis miſcenda. Calida aſtringentia ſunt caſſia, id eſt, cinamomum craſſum, cyperus, maſtix, ladanum, hypociſtis, caryophyll. macis: Vel calida, vt ſtæchas, roſ. mar. hyſſopus, ſaluia, quibus adiungimus nuces cupreſſi, & roſas, vt

Affectio œſophag.

Calida aſtringẽtia.

Calida.

℔. olei maſtich. & cydoniorum ana ʒ. iij. ladani, hypociſtid. & acaciæ ana ʒ. ß. caryophill. nucis moſcatæ immaturæ ana ʒ ij. myrobal. citrinorum ʒ. iij. ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Si hoc ſatis non calfaciat, addantur flores roſmarini, ſtæchad. ſaluiæ an. ʒ. ß. & doſis myrobal. minuenda, hoc vnguentum non ſupra ceruicem, nec ſupra aſperam arteriam, ſed in lateribus colli applicare conuenit, neque retro, vt Galenus voluit, neque ante, quia ad partẽ affectam penetrare nõ poſſet ob aſperam arteriam, retro ob vertebras colli, ſed per latera colli facilè vis penetrat.

Ad oris ventriculi relaxationem valet idem vnguẽtum, vel ſimile parti appoſitum circa 13. vertebram ad latus ſiniſtrum. Nihil refert etiamſi pars anterior inungatur. Nam calfacto ventriculo etiam os incaleſcit facultate communicatã, ſed multo citiùs os per poſteriorem, vt corpus ventriculi, per anteriorem medicamentis appoſitis curatur, ob ſitum partium.

Ventricu-

Ventriculo parantur vnguenta calida & frigida, quã quam vulgus ventriculum ſemper calfacere velit, conſtringere, aliquando laxare & emollire. Rarò aſtringẽtia in vnguentis imperamus ſiue refrigerare, ſiue calfacere, ſiue exiccare velimus, ſed calidioribus vnguentis plus aſtrictionis ineſſe oportet, refrigerantibus minùs, quia quæ refrigerant, fere ſemper conſtringũt, & robur per accidens ſeruant. Calida verò laxando ſoluũt, ideo calfacere debẽt pro intemperaturæ exceſſu. Si multùm receſſit, multum: ſi parùm, parùm.

Ad inunctionem coctio nem vnguenta.

Si ad coctionem iuuandam fiant vnguenta, aliáque remedia externa, vt linimenta, cataplaſmata, temperata ſunt, vt quæ in abſceſſibus ſuppurare debent. Omnis cõcoctio fit à calore moderato, & temperato: quę igitur iuuant innatum calorem, illum temperatum prouocare debent in nobis, non cum exceſſu. Talia igitur erunt,

℞. olei maſtich. & mentæ ana ʒ.2. ſpicæ nardi, nucis moſcatæ, caryophil. ana ʒ. ß. roſ. rub. ʒ.2. ceræ parùm, fiat vnguentum, vngatur duabus aut tribus horis ante paſtum, addendo tempore inunctionis parùm vini albi, vel clareti: moderatè calfacit & adſtringit, caloré conſeruat, & concoctionem iuuat. Si verò frigidior ſit, tardiùs concoquit, & flatus multos gignit. Addemus itaque, quæ magis calfaciunt, & flatus diſcutiunt.

℞. olei de abſynth. & olei nardini ana ʒ.2. galangæ, caryophil. maſtich. cyper. ana ʒ.2. cumini, foliorum anthos ana ʒ.1. ceræ q.ſ. fiat vnguentum.

Si in ventriculo cibus fluctuet ob largam humiditatem: aut ſit per ſe relaxatus, nec amplecti poſſit cibum, & liquida exeant excrementa, tum ſiccare magis oportet, & conſtringere, quod aperte fiet, ſi ſuperiori vnguẽto ſandali, coralli vſti, cortic. citri, cinamo. craſſi ana ʒ. ß. & aceti parùm addiderimus.

Si verò refrigerare tantùm velimus citra conſtrictionem magnam, vt in febrib. hecticis, & temperaturis calidis, vel cùm adhuc ſupereſt in ventriculo materia aliqua euacuanda, vnguẽto ſequẽti, vel ſimili vtetur quod refrigerat, & vẽtriculũ roborat, nec materiã retinet, ſed potius deorſum deturbat os vẽtriculi confirmando ſic,

℞. olei roſa. & omphacini ʒ.3. coralli rub. coriand.

ſandali albi,florum labruſcæ,& cortic. citri an.ʒ.i. ceræ albæ q.ſ.fiat vnguentum,vngatur oris ventriculi regio, addito pauco aceto tempore inunctionis, quod non ſolùm iuuabit penetrationem, ſed etiam refrigerabit, & conſtringet.Neque eſt quòd acetũ repudiemus ob neruos,quia integris viribus eo non peruenit,imò & ſyru. acet. & alios ſyru.ex aceto compoſitos iniicimus. Quid igitur eorum contactum externum verebimur præter rationem? Si refrigerare, relaxare,& humectare (quod rarò fit initio) velimus,fiant hoc modo,

℞.olei viol.ʒ 2.olei nenuph.& amygd.dulc.ana ʒ.i. ceræ citrinę q.ſ.fiat vnguentum,linimenta tamẽ in hac cauſa magis conueniunt. Ventriculum laxamus, cùm aſtrictus eſt nimiũ, vt in magna inedia,aut cùm vomitum prouocare volumus. Paratur autem vnguẽtum ex modicè calidis & relaxantibus, conturbantibúſque os ob fœtorem,quo potiſſimùm os ventriculi inungimus. Talia ſunt galbanum,aſarum, aſſa fœtida:vt,

℞.ol.liorum,amygd.butyri rancidi ana ʒ.2.agarici, azari tenuiſſimè pul.ana ʒ.2.ceræ nouæ(quia magis relaxat) q.ſ.fiat vnguentum.Agaricus & azarum conturbant ventriculum,& butyrum rancidum. Nam ingratus ille odor vomitum ciet,quem multò magis prouocabunt fœtidiora,vt ammoniac.& bitumen:vt,

℞.fæcis olei liliorum,ol.communis antiqui,& fœtidi ana ʒ.i.dialtheæ ʒ.ß.ammon.diſſoluti in ol.ʒ.2. ſucci cucumer.agreſt. vel raphani agreſtis,vel ciclaminis ʒ.i. ceræ parùm, fiat vnguentum,quo vngatur os vẽtriculi. Additur & in iſtis vnguentis mucilago,ſemin.fœnugr. Vngendæ ſunt partes lateris colli, quod fit cùm eſt neceſſe multùm vomere, vel in quibus difficulter prouocatur vomitus,vt partes ſuperiores relaxentur, & tunc partes inferiores conſtrictæ ſunt, quò facilius ſurſum aſcendant excrementa. Quando conſtringendum eſt, eligimus conſtringentia ſimul & odorata vt reficiant, vbi conſiderandum eſt, calfaciendum ne ſit an refrigerandum,vt in cholerica paſſione,& vomitu ſanguineo refrigerandum,& conſtringendum.

Ad lienteriam vnguenta.

IN lienteria verô calfaciendum & aſtringendum, in dyſen-

Digitized by Google

dyſenteria refrigerandum & conſtringendum. Diſtinguẽda itaque quæ refrigerãdo conſtringunt, ab iis quæ calfaciendo id præſtant. Calfaciunt conſtringendo cyperus, galãga, maſtix, caryophil. nux moſc. omphocina, ſpica nardi. cortex thur. thus ipſum. Nullum vero ex his inſigniter id præſtat, quia aſtrictio inſignis eſſe non poteſt cũ caliditate, niſi aſtrictio proueniat ab aduſtione, vt miſy, ſory, chalcitis. Quare ſi magis conſtringere velimus, addẽda quædam frigida terrea, vt gallæ, cort. mali gran. balauſt. citrini, roſæ, ſpodium, bedegar, alumen. vinacea, coral. bolus arm. myrthi folia & fructus, cydonia, pruna ſylueſt. meſpila, corna & ſexcẽta alia, quæ diligens lector in hãc claſſem reuocare poterit. Ex aſtringentibus calidis modice aſtringens paratur hoc modo,

Calfaciũs conſtringendo.

Conſtringentia frigida.

℞. olei maſtich. ol. de abſynth. an ʒ. ſ. cyperi, caryoph. nucis moſc. vini maluat. limaturæ cortic. thur. ana ʒ. ſ. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum. Hæc cum calore leuem habent aſtrictionem. Quare ſi quis fortiùs conſtringere velit, addat vinaceorum, balauſtiorũ, radic. biſtortæ ana ʒ. ſ. tempore inunctionis parum aceti. Iuuat enim conſtrictionem & penetrationem.

℞. myrth. & cydon. ana ʒ. ſ. coral. rub. boli arm. aloes, rad. biſtor. & gallarum ana ʒ. ſ. acaciæ, hypociſtid. ladani ana ʒ. ſ. ceræ albæ q. ſ. fiat vnguentum, quod & refrigerat modice vel parum calfacit.

Conſtringere & refrigerare non eſt operoſum. Nam quæ frigida ſunt, quodammodo conſtringunt, & quæ inſigniter conſtringunt, magna ex parte ſunt terrenæ ſubſtantiæ aduſtione, vt chalcit. miſy, ſory, melantheria ni. Fiunt itaque vnguenta ex oleis aſtringentibus, quorum parua eſt doſis, vnà cum aliis aſtringentibus: vt,

℞. olei roſ. omphac. cydoniorum ana ʒ. ſ. gallarum cortic. mali granati, balauſtiorum, myrtill. ſpongiæ, bedegar. biſtortæ ana ʒ. ſ. boli armen. ʒ. ß. acaciæ ʒ. ſ. ceræ quat. ſemin. fiat vnguentum, cui adde aceti parum. Acetum ponendum, vel aliqua tenuium partium, vt penetrare faciant aſtringentia, & terrea, quæ ſibi aditum præcludunt conſtringendo, & ſæpe fluxionem ventris augent appoſita, vt aliquando vidimus: quia conſtipata cute & partibus ſuperioribus comprimendo expellunt.

Quam ob cauſam non vitupero eos,qui in his vnguentis ſpicam,vel cyperum,vel cinamomū in pauca quantitate addunt,quod alia nimis craſſa penetrare faciant, tum etiam quod vētriculi, & aliarum partium functio, ſiue actio non niſi calore perficitur, qui ſopitus ſemper excitandus,fouendúſque eſt.

Ad inteſtina & ventric.

INteſtinis & ventriculo eadem vnguenta præſcribuntur, niſi quòd non ſemper neceſſaria ſit illa attrictio, præterquam in fluxu vētris.Sed diſcutientia flatus maiore quantitate ponenda, tam ob flatus,quàm ob frigidiorem temperaturam,& excrementa pituitoſa,quæ in illis abundant. Ad calfaciendum itaque, flatus diſcutiendos,& dolorem ſedandum ſic fiet,

Ad flatus diſcutiendos.

℔.ol.nardi.& rutac.ana ʒ.2.apij,petroſ.ana ʒ.3. florū cham.melil.ana ʒ.2.piper.galangæ ana ʒ.1.ceræ q.ſ. fiat vnguentum: tempore inunctionis adde vini albi generoſi,vel maluatici parùm: vngatur manè reiectis recrementis,vel poſt clyſterem.

Si dolor colicus ſit vehemens, fortioribus erit calfaciendum & diſcutiendum,vt

℔.olei anethini,rutacei ana ʒ.3.ol.de ſpica ʒ.1.ß.ſeminis rutæ,cumini, baccarum lauri,apij,petro.ana ʒ.1. ſpicæ nardi, galangæ ana ʒ.ß.ceræ q.ſ.fiat vnguentum, vngatur ventris pars media. Adde etiam tempore inunctionis vinum maluaticum.

Ad affectus vteri vnguenta.

AD vteri præcipitationem & inflationem valent eadem vnguenta,addito pauco vino maluat. Ad vteri item obſtructiones à craſſis humoribus, ob quos mēſes non liberè fluunt. Sed ne hoc vnguentum materiam exiccet,& abſumat,temperandum erit multo oleo liliorum, vel amygd. dulc. vel cinamo. vel axung.anſer.vel galli.vel butyro.Hæc relaxando efficiunt,vt menſes ſine dolore,& moleſtia fluant.

Ad prouocationem menſium non fluentium ob obſtructiones determinatum faciemus ex illis relaxantibus,aperientibus,& prouocantibus menſes & vrinas,vt

℔.ol.amygd.amar.& liliorum ana ʒ.1.ol.cherini, vel irini ʒ.2.ſpicæ celticæ, ſcænanth.azari ana ʒ.3. ſeminis apij,

Digitized by Google

apij,petro.ana ʒ.ʒ.terebinth.& axung.anſerisveteris ana ʒ.ʒ.ceræ nouæ q.ſ.fiat vnguentũ,quo vngatur regio pubis,renum,& inguinum,addendo vini maluatici parum.Addũtur & ſucci herbarum calidarum,&tenuium partium vt apij,ſuccus pedis columbini,arthemiſiarũ, pulegij,& ſimilium.Supra pubem,renes, & inguina applicantur vnguenta ad partus facilitatem,ſed addenda ſunt,quæ parturientes iuuant,vt ariſtolochia rotunda, vel longa,& ſimilia,vt *Ad faciendum partum.*

℞.olei amygdal.dulc.& butyr.recentis ana ʒ.ʒ.axungiæ porci,& gallinæ ana ʒ.ʒ.ariſtoloch. rotundæ,& longæ ana ʒ.ʒ.cinamomi tenuioris,aſari,ſtyrach.myrrhæ ana ʒ.ʒ.ceræ nouæ q.ſ.applicetur ſupra os pubis,aut circa caudam,& emunctoria,poſt vſum foměti ex maluis & ariſtolochia.

Idem vnguentum conuenit ad ſecũdinę eiectionem, & fortiora adduntur,vt agaric.colocynt.Iuuat enim ex pulſionẽ cuiuslibet rei,irritando facultatẽ expultricẽ. *Ad ſecundinarum eiectionẽ.*

Ad retentionem fœtus vnguenta.

AD fœtus retentionem plus valent aliquando vnguenta quàm emplaſtra, exempli gratia, cùm mulier abortire ſolet ob ſanguinis copiam & acrimoniam, aut caliditatem nimiã,quæ partes relaxat, ſi emplaſtra apponantur,ſuo contractu calorem augent,plúſque nocent quàm iuuant.Vnguẽtum præterea altius penetrat, quàm emplaſtrum,fiet autem hoc modo, *Aborſus cauſa.*

℞.olei roſ.omphac.vel cydoniorum,vel myrthi ʒ.ʒ. radic.biſtor.ʒ.ı.boli armeni,coralli rub.ana ʒ.ß. balauſtiorum ʒ.ʒ.ceræ rub.q.ſ.fiat vnguentum, addendo aceti,quantùm ebibere poterit,diluti aqua peculi roſ.vngatur regio ventris,& renum frequenter,& antequã multus ſanguis effluxerit.

Valet idem ad menſium ſuperpurgationem. Si hoc non ſimus contenti,aliud parandum ex retinẽtibus ſanguinem refrigerando,condenſando,vel aſtringendo,vt *Ad ſuperpurgationem menſ.*

℞.ol.nenuph.ʒ.ı.cydon.ʒ.ʒ.boli arm.acac.ſanguinal. ana ʒ.ʒ.balauſt.ſpong.bedegar.alumin.ana ʒ.ı.ceræ albæ q.ſ.cui incorpora aceti quantùm ebibere poterit,diluti in aqua peculi roſ.plantag.vel burſæ paſtor.vel earum ſucco.Idẽ efficacius fit cum ſuccus porri additur.

Digitized by Google

Animaduertendúmque eſt nũ grumi ſanguinis poſt retentionem remaneant, nec putreſcant, & ſuffocationem aliáque ſymptomata prouocent. Quæ multùm ſiccãt, ſanguinis impetum ſiſtunt, vt

℞. oſſ. ſepiæ ʒ.ß. coral. vſti, ſanguinal. tuthiæ ana ʒ.ı. alum. ʒ.ı. ol. cydonio. & myrt. ana ʒ ı. ſuccoi plantag. vel burſ. paſt. vel polygoni, vel hernialis ʒ.ʒ. addito pauco aceto ſimul miſceantur, fiat vnguentum diu agitando. Qui ceram vélit, addat albam. Coquantur parùm ſucci, deinde omnia ſimul miſceantur.

Ad ſanguinis impetum ſiſtendum.

SAnguis è naribus, pulmonibus, thorace, renibus, veſica, hepate, inteſtinis, hæmorrhoidib. dentibus & ab vtero fluens ſemper retinẽdus eſt, niſi per criſim, vel per menſes, vel per hæmorrhoidas naturaliter & moderatè fluat. Retinetur potiſſimũ auerſione per ſanguinis miſſionem, vel cucurbitas, vel ligaturas, item epithematis, vel emplaſtris, vel vnguentis ſupra venas impoſitis, per quas defluat ad vulnus, vel venæ apertionẽ. Nã in vulnere ſatius eſt puluerẽ inſpergere, quàm alio modo medicamenta adhibere, quia citiùs ſanguinem ſiſtit, inſpiſſat, conglutinat, & coagulat, qui poſtea venam obſtruit, & ſanguinem foras erumpere prohibet. De vnguentis igitur, quæ circa partem apponuntur, dicemus, quę parantur ex pulueribus frigidis, & conſtringentibus, album oui, vel ſuccis herb. ſúntque ea ferè agglutinãtia, vt quæ ex bolo, ſang. drac. thure, maſtiche, aloe, biſtor. & ſanguine exiccato parantur. Efficaciora autem fient ſi pili leporis vel papi flotum ſalicis, aut alterius herbæ addantur. Succi ſunt plantag. polygoni, herina. caudæ equinæ, bur. paſt. ſyderit. albumen oui agitatum, mucilago, gummi tragac. & arab. ſunt agglutinantia, vt

Quando ſanguis retinetur.

Puluer. frigidi & conſtring.

Succi.

℞. gallarum cortic. interior. caſtaneæ, vel cortic. mali granati, vel balauſtiorum ana ʒ.ß. boli arm. ʒ.ı. ſang. draconis ana ʒ.ʒ. cum albumine oui excipiantur, fiat vnguentum: vel ſic,

℞. ol. myrtill. vel roſ. ʒ.ʒ. ſucci burſ. paſtoris vel polygo. ʒ.ı. gallarum, balauſtiorum, radic. biſtortæ ana ʒ.ß. ceræ albæ q.ſ. aceti parum, fiat vnguentum. Hæc vnguenta non ſunt ponenda ſupra os venæ fluentis, ſed

Locus cui apponũtur

paulò

paulò infra ſupra regionem, per quã venæ ad illud permeant, & potiſſimum in ea parte, in qua magis ad extra ſe prodit, vel cùm ſanguis influit in caput, vnguẽta hęc in lateribus colli, in quibus venæ & arteriæ poſitæ ſũt, apponenda erunt, & circa emunctoria, quando in aliquod membrum deſcendit, vt in principio arthritidis, miſſo ſanguine, & non exiſtente venenoſa materia, aut in magna quantitate. Si ſanguis à pulmone fluat, vtile erit imponi vnguẽtum ſupra renes, & totam ſpinam, quia magna vena & arteria ſpinæ incubat. Sin è vulnere fluat, ſupra emũctoria illius partis læſæ. Nec impro bo ſuper vulnus imponi, ſi poſſit. Sin per ſedem, ſupra renes, vt etiam cùm per veſicam ſecernitur, circa perinæum, vel arteriam, vnde fluit ſanguis.

Si à pulm. fluat quo loco apponenda. Si à vulnere Si per ſedem.

De vnguentis quæ ad chirurgum ſpectant.

SVpereſt vt de vnguẽtis chirurgicis agamus, quæ fiũt ad maturationem abſceſſuũ, vlcerum deterſionem, carnis generationem, inducendam cicatricem, ad pſoram, lucem veneream, cicatrices dealbãdas, & emollien das, de quibus omnibus breuiter dicemus, ne chirurgis curationem vlcerum & tumorum prępripiant iuniores medici, qui nihil non audẽt. Initium autẽ ſumemus ab vnguentis morbũ Italicum curãtibus, de quibus multa ſcripta ſunt à diuerſis authoribus. Pleróſq; tamẽ errare video, & vnam eandémq; vnguẽti deſcriptionem omni bus præſcribere, nullo habito delectu, & nullius cauſſæ diſtinctione, ſed eodem vnguento & ſcabiem Italicam, & dolores articulorum, & capitis, & vlcera curare nitũ tur. Primùm itaq; morbi eſſentia conſiderãda eſt, cauſſa affectus, & ſymptoma. Morbus hic in frigiditate & ni mia humiditate conſiſtit, quæ à ſecunda coctione, dein de à tertia, quæ fit in membris externis, (multò autem magis in particularibus) ſuam naturã mutuatur, quod indicat curatio, quæ conſtat non tantùm ex reſiccantibus, ſed etiam ex euacuantibus, vel ex ſanguinis miſſio ne, vel ex ambobus: quia cauſſa continẽs & immediata, quæ eſt humor collectus in ambitu corporis, his nõ eua cuatur, ſed curatur ſudoris prouocatione, deindevrinę: Tertiò & vltimò purgatione frequẽti & continua, quæ ob ſuam frequentiam corpus ſiccat inſigniter, quæque

Error multorũ in curando morbo Italico

Eſſentia morbi Italici.

Curatio.

conſtet ex his,quæcunque ſudores moueant inſigniter, vel exiccent extrinſecus,vel intrinſecus,quæ morbum hunc euincant,vtvnguẽta ſudorifica,potiones ex ligno Gaiaci,tad.apios,ſalſæ parillæ, & aliorum multorum.

Cautio in curatione.

Antequam vnguenta præſcribantur,diligenter conſiderandum eſt,num affectus ſit in cute,carne, oſſibus, perioſtio,aut capite,coſtis,ſura,brachiis, vlna. Si enim in cute ſit,vlcera excitabit vel papulas,vel ſciſſuras manuum,vel cutis efflorationes.Si ſub cute, alopecias: ſi ſub perioſtio,dolores membrorum:ſi in oſſibus, exoſtoſes.Deinde conſideranda eſt humoris conſiſtentia,ſitne tenuis an craſſus. Nam tenuis in cute effloreſcit,craſſus ſub cute latitat,perioſtio,vel oſſe.Deinde vidēdum nũ humor alicuius partis ſubſtantiam corruperit,vlcus fecerit in carne,vel carnem in oſſe:nam ſecundumhorum diuerſitatem vnguenta varia ſunt præſcribenda. Nam quævlcera curant,& ſcabiem,mitiora ſunt ſed ſicciora: quæ dolores curant,calidiora,& magis relaxantia,quę exoſtoſes,fundentia & reſiccantia.

Quid conſiderandũ in curatione.

Ad dolores capitis & articulos curandos.

AD dolorem capitis & articulos curandos fiunt vnguenta *acopa* dicta,vt ex adipibus pectorale magiſtrale ſic à Nicolao appellatũ, reſumptiuum, dialtheæ, martiatum,arragon.ſi argentum viuum addatur,vt

℞.axung.porci non ſalitæ ℔.1.butyr.recent. axung. galli.& anatis aa.ʒ.3.ol.irini vel laurini ʒ.4.euphor.ʒ.1. terebinthinæ lotæ in aqua vitæ ʒ.3.argẽti viui extincti in axung.porci ʒ.5.cetæ nouę parum,litharg.ʒ.2.miſce, fiat vnguentum. In his neque cinabrium ponendũ eſt, neque ſublimatum,neque ſulphur,quia nimiùm extinguntargentum viuum & ſudores retinent,ſed poſt ſudationem conuenire poſſunt ad reſiccãdavlcera.In iſtis omnes axungiæ conueniunt, olea omnia calida reſoluẽtia & calidiora,& magis tenuium partium,quia plus penetrant,& reſoluunt,& ſudores mouẽt. Oleum verò amygd.nunquam poni debet,vbi eſt argentum viuum, quia experientia comprobatum eſt,oleum hoc vim argenti viui extinguere.Gummi conueniunt diſſoluta in vino vel oleo,non in aceto,vt galbanum,myrrha,opopanax maximè in pauca quãtitate, & in antiquato morbo,

Quæ non conueniunt.

Quæ conueniunt. Oleum amygd.cum argento viuo non debet poni.

bo,vt in exoſtoſi. Additur etiam caſtoreũ , ſtaphiſagria, & alia calidiora.Si itaq; morbus ſic antiquatus,& cum doloribus capitis,vel ſunt exoſtoſes,ex his vltimis parantur vnguenta hoc modo. *Quæ conueniunt exoſtoſi.*

℥.axung.porci non ſalitæ antiq.℔.1.axung.anat.& gallinę ana ʒ.2.olei laurini & irini ana ʒ 3.olei de ſpica ʒ.1.ß.ſtaphiſag.myrrhæ,ſtyrac.opopan.diſſoluti in aqua vitæ ana 3.3.terebinthinæ lotę in aqua vitæ ʒ.3.argenti viui extincti in axung.porci ʒ. 6. reſinæ & ceræ parum, fiat vnguẽtum.Hic animaduertendum eſt vnguentis iſtis diutius vtendum eſſe.Primùm enim inungẽdæ ſunt omnes partes ſanæ,vt humores eò trahantur . In declinationes verò partes tantùm affectę,vt quicquid in parte collectum eſt,diſcutiatur exactè,& diutius ſunt inũgendæ,vt humor altè latitans ſenſim liqueſcat, ac trahatur,& craſſum cum tenui euacuetur,quod pauci noſtri tẽporis faciunt, & hinc fit,vt poſt vſum remediorũ plerunque morbus maior appareat,vel recrudeſcat,vel qui non apparebat,ſeſe manifeſtet. *Curatio exoſtoſum & doloris cap.* *Error multorum.*

In papulis ſi morbus conſiſtat, vel in ſcabie,vel vlceribus paruis vt in herpete: tunc parabitur vnguentum ex modicè calfacient.& ratefacient.& detergent.deſiccantibúſque.(Priùs autem mittẽdus eſt ſanguis,& corpus purgandum)quale eſt vnguentum enulatum,aucta doſi argenti viui,& addito oleo,de iunipero,vel irino, vel laurino,vt *Curatio morbi alias pro ratione ſymptomatum.* *Sanguis miſſ. & purgatio.*

℥.axung.porci ℔.ß.butyr. recent. ʒ. 3. olei chamomil.ʒ.4.irini ʒ.2.myrrhæ,ſtyrac.ana ʒ. ß. viridis æris ʒ. 2.argenti viui extincti in ſucco limonum , vel lapati acuti,vel enulæ cam. ʒ. 4. ſubl. ʒ.2.litarg.ʒ.2.terebinth. ʒ. 2. ceræ parum. fiat vnguentum. Hoc differt ab aliis, quia axung.porci ℔.ß.rãtùm recipit,quia nimiùm humida eſt. Butyrũ autem quamuis ſimile videatur valet etiam ad pſidrachia,id eſt,puſtulas,& papulas paulùm ſupra cutem eminentes.Præterea recipit æruginem æris,quæ etiã ſi videatur impetũ ſudoris per ſe impedire, vlcera tamen & vitia cutis detergendo curat.Extingui tur argentum viuum in ſucco limonum,vel citri,vel lapati acuti,vel enulæ,quia hi ſucci ſcabiem curant,& addit ur ſublimatum:quia ſiccat vlcera,pſoras,ſcabiem,& *Butyrum.* *Quæ vitia cutis emendant.*

cutis vitia. Lithargyrum, quia ſiccat, conſiſtentiam vnguenti auget, & argentum viuum retinet. Terebinthina valet ad dolores ſoluendo, & reſoluendo, ſi aqua vitę abluatur, ſic detergendo iuuat. In quibus nimia cutis laxitas timetur, aut nimia calfactio, additur oleum roſ. & ceruſ. Quia vero nimium ſudores impedit, in vniuerſali vnctione non conuenit, ſed in partis alicuius vlceratæ intemperie conuenire poteſt, vt alia metallica.

Vlceribus morbi Italici conuenire poteſt vnguentum quod ſupra ſcriptum eſt, ſi vlcera priùs ſint vtcunque deterſa. Nam exacte ob malitiam, quam habẽt, detergi non poſſunt, quæ multo ſatius eſt detergi vnguentis detergentibus, quàm ſi vnguentis illis detergantur. Deinde vnguenta applicanda in parte affecta, & toto corpore. Diutius autem inhærere debent in parte vlcerata, aut admiſcendum vnguentis aliis ſarcoticis. Hoc vnguentum magis idoneum erit vlceribus, ob cinabrium, quod magis ſiccat, minùs autẽ ſudores mouet, præſertim cinabrium noſtrum factitium ex ſulphure & argento viuo, quia argentum viuum ſic extinctum nullius eſt efficaciæ propter ablatas illi vires à ſulphure. Errant igitur, qui argentum viuum ſulphure extinguunt, maximè cum ſudores moueri oportet, ad corporis exiccationem. In particularibus autem vnguentis (quando exiccandum) partium exulceratarum conueniet cinabrium, aut cùm poſt vſum Gaiaci, & aliorum prouocantium ſudores vti volumus vnguento ad curationem vlcerum, vt

℞. vnguenti marciati ʒ.3. ſeui hircini ʒ.4. olei irini ʒ.3. myrrhæ ʒ.1. virid. æris, irid. ſtyrac. an. ʒ.2. terebinth. lotæ in aqua vitæ ʒ.3. reſinæ, ceræ ana ʒ.2. argenti viui extincti in ſucco limonum ʒ.4. cinabr. ʒ.2. thur. maſticis ana ʒ.2. miſce, fiat vnguentum, quo vngantur partes exulceratæ à morbo Italico, & vicinæ.

Hic vnguentum marciatum ponitur, vel aragon, ſic dictum pro *arigon*, quaſi iuuans, ab *arigo*, quia mirificè valet ad vlcera antiqua, ſeuum hirci, quia ſiccat admodum. Cinabrium hîc poſitum doſi minore ob argentũ viuum. Reliqua omnia vlcera tergẽt & ſiccant. Non me latet ex terebinthina, argento viuo, & aqua vitæ fieri vnguen-

vnguenta,vel etiam ex ſola axungia, & argento viuo. Experientia autem cõprobaui omnes , qui eis vſi ſunt, in tremorem,aut conuulſionem incidiſſe.Sed ſi quis velit ex paucis conficere,ſatius fuerit cinabrium cum terebinthina vel ſublimatum tantùm cum aqua vitæ, cera,vel reſina,vel axungia miſcere. Sed prima multo ſecuriora ſum expertus. Hic obiter eſt notandum ea vnguenta,quæ cinabrium,ceruſam,lithargy. vnguentum, vel oleũ roſ.recipiũt , minùs prouocare ſudorem. Cùm itaque corpus ſudoribus erit euacuandum,ab illis abſtinendum cenſeo.

Experientia argenti viui.

Quæ minus prouocant ſudorem.

Ad pſoram vnguenta.

AD pſoram,lichenes & eiuſmodi cutis vitia paratur tale,

℞.olei de iunipero ʒ.2.olei nucum ʒ.1.tartari albi ʒ.ß.vitreoli,ſalis cõmunis,ſulphur.ana ʒ.ʒ. terebinthinæ lotæ cum ſucco limonũ ʒ.2.litharg.ʒ.j.ß. ceræ parùm, fiat vnguentum. Si morbus fuerit contumax , adde ſequentia,argenti viui ʒ.2.ſublimati erit ʒ. 2. efficacius. Applicatur poſt balnei vſum & purgationem,vt remoſ leſcant cruſtæ,& citius penetret.vel ſequens,

℞.olei de iunipero ʒ.ʒ. litharg.auri ʒ.4.ölei lucernarum &nucum ana ʒ.2.tartari vini tenuiſſimè pulueriſati ʒ.1.ß.vitrioli , ſalis communis ana ʒ.ʒ.incorporẽtur ſimul & adde ſucci plantaginis & limonum ana ʒ.ʒ.aceti ſquillitici ʒ.1.incorporentur ſimul,& fiat nutritum.

Tempus exhibẽdi.

Ad herpetes.

AD herpetes fiunt ex ſuccis herbarum ſiccantium & adſtringentium vel detergentium cum mineralibus.

Si enim herpes exedens ſit,erunt ex vſu conſtringentia,quæ impediunt ne ſerpat,vel exedentia quod corruptum eſt, inſigniter exiccantia , qualia ſunt mineralia. Proinde ſucci illi lactucæ,ſolani, ſemper viui non ſunt addendi,quia ſunt humidiores,licétq; refrigerent,non tamé aſtringunt,vt Galenus 2.ad Glauc.docuit,& lib. 14.method.fiat itaque hoc modo.

℞.ſucci plantag.& ſummitatum vitis, vel labruſcæ ʒ.2.ſucci polygonij ʒ.ʒ.lithargyri ʒ.1.tuthiæ præparatę & antimonij ana ʒ.ß.aloës citrinæ ʒ.4.ceræ parum,fiat

Digitized by Google

vnguentum addito pauco oleo myrthino,vel roſ.omphacino.

Si verò herpes exedat carnem,vtile erit omphàcium vnguento addere, quòd carnem corruptam auferat & caſtiget.Deinde ad alia mitiora veniendum,& cicatrix inducenda. Vnguentum ex pompholige addito alumine citiſſimè curat.

Ad ſcabiem communem.

AD ſcabiem communem ſufficit vnguentum enulatum, vel quod ex reſiccantibus paratur, quale quod à pauperibus conficitur ex oleo communi & ſulphure ſimul miſtis,vel ſic,

℞.litharg.ceruſæ lotæ ana ʒ.1.myrrhæ,ſtyrac. liquidæ ana ʒ.2.ſalis communis ʒ.2.ſulphur.viui ʒ.3.argenti viui extincti in ſucco limonum ʒ.1.olei roſ.q.ſ.ceræ parum:fiat vnguentum,vngatur vola manuum,& poſtea fricetur totum corpus manibus iunctis.

Ad pruritum vnguenta.

AD pruritum parantur vnguenta, quæ vel humorem ſalſum, vel ſeroſum & acrem per inſenſilem vacuationem purgent,diſcutiant & detergant hoc modo.

℞.radic.lapati acuti,& enulæ campanæ an.ʒ.1.decoquantur in aceto & contuſa per cribrum paſſentur,quibus adde olei irini ʒ.4.ſalis communis ʒ.1.myrrhæ ʒ.2. litharg.ʒ.1.ß.ceræ parum,fiat vnguentum.Si propterea non eſſet pruritus,addatur parũ argenti viui quod pruritum ſedat maximè, qui à paruis pediculis vulgò (cirons)vocatis excitatur,vel addatur ſublimati parum. Poſt exiccationem vel diſcutionem materiæ, remanet ſenſus ille pruritus,quem auferre oportet addendo ipſi vnguento oleum hyoſcy. quod refrigerando pruritum aufert mirum in modum.Vel fiat ſic,

pruritum edantia.

℞.vnguenti pomphol.ʒ.2.olei hyoſcy.ʒ.1. ß. fiat vnguentum,vngatur locus pruriens.Poſt horum vſum vtile eſt corpus balneo,vel lauacro detergente frequenter abluere,quia quæ in cute remanent,pruritum excitãt. Prima lotio fit lixiuio, altera ex decoctione fabarum, roſ.& hord.tantùm.

Ad

Ad dolorem ſedandum vnguenta.

IN doloribus ſedandis ſeu leniendis maximè vnguentis vtuntur chirurgi, & ad concoctionem tumorum, & maximè vomicarum, & ad deterſionē puris, & ichorum, ad abſumptionem putridæ carnis, ad carnis generationem, & ad cicatrices inducendas. Ad dolores ſedandos potiùs vtimur linimentis, quam vnguentis vt ſuprà dictum eſt. Linimētis ergo præſcriptis ad dolores auriū, vel aliarum partium vtemur, vel vnguento reſumptiuo in dolore qui fit, cùm ſuppuratur materia. Eſt enim emplaſticum & maturando, & relaxādo doloris ſedatiuū. Si à materia calidiore oriatur, adde olei violati, vel hyoſcyami aliquid, vel vtere vnguento roſ. adiuto oleo hyoſcyami, vel violato. Vnguento populeonis recentis, ſedatur dolor à materia calida. Vnguēta verò calida vt dialtheæ, & œſypus dolores frigidos ſedāt, quibus addē dum oleū amyg. Ad dolorē calidū & inflammationem ſuppurandam vtuntur chirurgi foliis hyoſcyami decoctis & axungia porci, vel vnguento roſ. miſcentur. Tale autem in illis partibus, quæ ob multū ſenſum vehemēter dolent, vt ſunt pudenda, mammæ, apponendum eſt.

Vnguentū reſumptiuū.

De *maturantibus vnguentis.*

MAturantia vnguenta ex ſuppurantibus fiunt, quæ calorem temperatum, vel noſtræ temperaturæ ſimilem habent per ſe, vel temperatura aliquibus aliis, ſúntque emplaſtica. Fiunt ex oleo communi, & ſeſamo, & amygd. abíſque tēperatis. Sed admiſcentur cera, pix, vel reſina, vel ſeuum, vel farina tritici, vel vitelli ouorū vt augeatur vis emplaſtica. Habent chirurgi vnguenta parata Baſilicum maius & minus. Minus verò ſuppuratorium eſt: maius non ſolùm ſuppuratorium eſt, ſed etiam deterget nonnihil & carnem generat ob myrrham & olibanum. Ad vomicas itaque concoquendas & apoſtematoſa ſordidáque conuenit. Hinc etiam inter ſarcotica numerantur à Guidone in ſuo antidotario. Pix diſſoluta in oleo communi vnguentū facit. Fit vnguentum ex oleo & ouis duobus modis. Quod fit ex integro ouo, & oleo violaceo, ſedat dolorem inflāmationum & ſuppurat. Eo autem vtēdum, cùm dolor magnus eſt ob ſuppurationem. Nam albumen oui licet ſit frigidum,

Baſilicum maius & minus.

refrigerando vnit calorem,& emplaſtica ſua ſubſtantia ſuppurat. Cùm itaque dolor magis ſedandus eſt,oleum violatum.Cùm ſuppurandum,oleum amygd.dulc. vel commune vſurpandum. Hoc autem vtendum eſt poſt abſceſſuum apertionem, vt dolorem ferro & igne excitatum,leniamus:Cùm ſuppurare vel concoquere volumus,ex vitellis ouorum tantùm,& oleo communi,quod multò citiùs faciet, vel ſi tantillum terebinthinæ addatur,quod potiſſimùm fit in neruoſis locis, vt iuncturis.

Vnguentũ reſumptiuum.

Vnguentum reſumptiuum ſatis emplaſticum eſt,& téperatum ad maturationem iuuandã,accelerandámque ſuppurationem,vt & dialthea,quanquã inter malactica à Guidone enumeretur.Sed non minùs materiæ craſſæ eſt ſuppuratorium,quàm emollitiuum:Recipit enim reſinam,colophoniam,ceram,terebinthinam,ſemen lini, & fœnug. gummi hederæ, galbanum, quæ omnia vim emplaſticam maiorem habẽt,quàm vt decet malactico vnguento,quanquam etiam aliquid ſubſtantiæ emplaſticæ ineſſe oporteat,nõ autem tantam,quin aliquid debeamus à parte dura euacuare:itaque facio ſuppuratorium.Verũ quidem eſt à ſquilla aliquid digeſtionis habere,ſed & radix illa viſcoſam habet ſubſtantiã ad ſuppurationem materiæ contumacis iuuandam,licet Guido chirurgorum princeps vnguẽto aureo pro incarnatiuo vtendum eſſe doceat.Concoctorium tamen & maturatiuum dicimus eſſe,vt Baſilicum,imò multò magis ob crocum, reſinam, colophoniam, maſtichen, & alia multa *peptica*,vt olibanum.Illo igitur vti poterimus etiã pro maturatiuo vomicarum & vlcerum.Sin quis incarnatiuum velit efficere,addat myrrham,& olibani augeat quantitatem.Si quis alia ratione conficere ex oleis & axungiis volet,vel in forma cataplaſmatis, vel pulta vt parti affectæ ſupponatur,ſic poterit conficere. Ad vulnera quidem & vlcera ex farina tritici,oleo,& ſeuo,fiat forma vnguenti.Velex terebinthina,olẽo,ſeuo,& pice, vel colophonia vulgo dicta, quæ magis digerit ob pinguedinem deperditam,quàm maturet.Eſt enim ſex olei de terebinthina. Multum itaque olei communis & amygd.ponendũ eſt,vt magis concoquat, quàm digerat. Hactenus de ſuppurantibus vel maturantibus. Hîc tamen

Aureum.

men lectores admonitos volo emplastra metallica fieri vnguenta maturantia, si oleo multo dissoluantur, vt & reliqua emplastra hoc modo dissoluta, vnguenta fiunt, id docente Galeno qui emplastrum diachalcitidos & aliis ceratis hoc modo dissolutos in duplici vase, ne cottura vterentur, faciebat vnguentum.

De concoquentibus.

AD materiam calidam concoquendam aptissimum est emplastrum diachylum parùm dissolutum oleo violaceo vel amygdalarum. Illud autem parare oportet ex oleo recenti non veteri, quia magis temperatum recens, & aptius concoquit, vetus magis digerit, vt omnia exemplaria habent. Fit autem id emplastrum ex mucilagine rad. maluæ, seminis psilij, hyoscyami, lini, & quæ ob emplasticam substantiam calorem naturalem accipiunt ab oleo. Lithargyrum non impedit maturationẽ, & ipsa vi emplastica temperatur. Hoc vnguentum temperando calorem, & retinendo concoquit, maximè vbi feruor est magis, vt in inflammatione erysipelatosa, vel erysipelate phlegmonoso. In simplici inflãmatione diachylum communi oleo dissolutum maturat. Paratur ex fœnugræc. & lini semine, radice altheæ, oleo & lithargyro. In materia crassa & frigida non erit reiiciendum diachylum magnum, quod recipit & temperata, & emplastica, nec refert etiamsi succum iridis, & squillæ recipiat: facient enim ea ad materiæ incisionem & præparationem, & temperaturo lithargyrũ. In absessu a materia crassa emplastrum de mucilagine conuenit. Neque mirum videri debet malactica aliquãdo maturantia fieri respectu materiæ frigidæ, vel crassæ. Non enim calfaciunt supra primum gradum. E conuerso fit vt maturantia malactica fiant, cùm pauca materia est, neque multùm congesta: hæc enim contingunt propter materiæ dispositionem, quæ facit vt agens aut debilius aut fortius opus suum peragat in materia. *Diachylũ.*

De detergentibus.

VNguenta detergentia fiunt ad vlcerum sordidorũ & depascentium detersionem. Ex detergentibus alia, sine morsu, vt dulcia, alia cum leni morsu, alia cum vehementi detergunt. Cum morsu detergunt acria &

nitrosa,amara & salsa:sine morsu dulcia tantùm: Cum leni morsu dulcia & acria vt mel, saccharum candum. Detergentia siue detersoria vnguenta dicuntur,quæ mediocriter detergunt,corrosiua,quæ id fortiter efficiunt. Detergunt enim non solùm pus crassum,sed & carnem corruptam detrahunt, & supercrescentem minuunt. Fiunt ex ærugine æris,oleo, & cera, vel ex ærugine & melle tantum, vel ex aceto,melle,& flore æris, vt ægyptiacum vulgò dictum. Fiunt autem ex lachrymis vt ammoniaco galbano,opopanace,bdellio,arrodentibus permixtis, vt in vnguento apostolico, aut in vnguento ceraseos. Quia vero hæc cum nimio morsu arrodunt,& detergunt,adduntur pinguia ad eorum acrimoniam,& asperitatem leniendam,cera, terebinthina,oleum. His admiscentur sarcotica,quæ modicè detergunt,vt aristolochia,myrrha,thus,in apostolico,in ceraseos verò sarcotica,aloe,lithargyrum in vtroque. Meo iudicio satius esset multò ab iis abstinere cùm fortiter est arrodendum. Parùm enim aut nihil iuuant, quia eorum operationes plane inter se pugnant. Alia enim vlcera replét, alia concauant, sed quæ eorum acrimoniam temperat, sunt addenda,vt oleosa,pinguia. In istis cathereticis vnguentis admiscent & septica. & sarcotica,vt in vnguento Auicennæ à Bruno & Guidone vsurpato in vlceribus sordidis & putridis,quod & calcem auripigmentum rubrum recipit, licet vulgata exemplaria Guidonis tragac.rub.legant,pro auripigmento rubro. Addemus autem totam compositionem.

Vnguentũ apostolorũ.

℞.auripigmenti rub. ℥.i. calcis viuæ,aluminis,corti. gran.ana ʒ.6.thur.gall.ana ʒ.3. ceræ, olei q.s.fiat vnguẽtum. hoc vnguentum proportione respondet trochiscis Andromachi, nisi quòd trochisci vitriolum recipiunt, & myrrham. Fortiùs itaque detergunt,& arrodunt,neque ceram, neque oleum habent, quæ medicamentorum acrium frangunt vim,& acrimoniam. Rursus tragac.legitur pro auripigmento rubro, cap.de arrosiuis. Hic notandum vltimum hoc vnguentum magis conuenire putridis vlceribus quàm simpliciter sordidis, ad carnem putridam auferendam, quia recipit cortices mali granati,& gallas quæ constringunt,& indurant,& deter-

deterſionem minuunt,quamuis amari ſint corticer.Sed quia ad vlcera putrida paratur,optimum illud quod poteſt & carnem minuere,& ſaniem inſigniter exiccare,vt putredinis auferatur occaſio altera, nempe humiditas, quæ putredinis cauſa eſt, & mater.Alia ſunt detergẽtia ex amaris,& aliis nitroſis, vt ex ſuccis herbarum, myrtha,centaurio omphac.quod arrodit fortiter, ex melle, ſaccharo & farinis detergentibus, vt hordeo, fabarum, orobi,lupin.ex ſucco ap.j, abſynth. vel centaur.minor. ſi non timetur inflammatio.Si verò calidior ſit pars,his addemus ſuccum plantag. vel chelidon,vel craſſulæ,id eſt,ayſoi vel telephij,myrthi. Fit igitur hoc modo ad deterſionem abſceſſus in inflammatione.

℞.ſuc.apij,plantag.ana ʒ.2.fari.tritici ʒ.1.vitellorum ouor.num.2.coquantur ſucci cum pauco melle, deinde alia addantur. Nec erit præter inſtitutum ſi addatur ol. roſ.vel commune,propter dolorem. Nam tota materia cocta non eſt.Oleum igitur commune & farina triticea cum vitellis ouorum concoquũt materiam calidam, & dolorem ſedant. Temporis autem progreſſu oleũ prætermittitur,& far.tritici mutatur ad far.hord.vel fabar. ſi magis ſit detergendum,vel orobi, vel lupinorum. Incipiendum autem à mitioribus, deinde ad alia progrediendum.Hinc fit vt ex tritico primùm fiat,ſecundo ex farina hordei & ſpeltæ hoc modo, *Farina tritici.* *Farina hord.*

℞.mel.roſ. vel mel. cocti ℔.ß. ſucci apij qr.1.farinæ hordei ʒ. 4. coquantur & reducantur ad formam vnguenti.Cùm pars neruoſa affecta eſt, addenda eſt terebinthina hoc modo,

℞.mell,cocti ℔ ß. terebinth.quart.1.ſucci abſynthij, vel centaurij ʒ.1.miſce, fiat vnguentum. Cùm ex pure malè olente deprehendimus eſſe putredinem , myrrhæ parũ addimus: ſi vlcus deterſum eſſe videatur,myrrhæ doſis augenda eſt,addendo olibanum,vel iridem,vel colophoniam,& loco terebinth.litharg. deinde ad ſarcotica nos conuertemus. Si ſanies craſſior fuerit,lachrymas quaſdam addemus,& galban.opopa.bdellium,ammoniac.diſſolutas in vino & oleo antiquo, vt cùm duri ties adeſt, ob congelationem humorum magis , quàm ob copiam hoc modo,

Digitized by Google

℔.galbani,opopan.an.ʒ.3. diſſoluantur in vino antiquo,& rad.irid.ʒ.ß. olei terebinth.q.ſ. fiat vnguentum. Lachrymæ hîc non diſſoluuntur in aceto,quia acre eſt, nec niſi in putridis, quæ fere ſenſum amiſerunt, eſt admiſcendum, vt in vnguento ægyptiaco, quo vtimur in putridis,& gangrenis duntaxat. Vinum autem antiquũ tenue attenuat,calfacit,exiccat,minúſque nocet,potiſſimùm circa partes neruoſas.

AEgyptiac.

Fortia. Ex herbis & earum ſuccis fortia fieri poſſunt vnguẽta,& media,& mitia. Fortia ex chelidonia & centaurio contuſis,& melli admiſtis. Fortiora ex ſuccis,vt ſucco iridis,ſquillæ,& melle ſquillitico. Media ex ſuccis abſynth.beton. Imbecilla ex ſucco plantag.cichor.agreſt. quod habet vim detergendi. Agrimonia,callitric.ceterach,detergunt,ſed minùs id præſtant ob aſtrictionem, Succus rofar.mediocriter deterget,& vſurpari poteſt,& ſuccus betæ,qui deterget ob nitroſitatem,& alia nitroſa infinita,quæ neglecta iacent ob medicorũ negligentiam,quorum maxima pars ſimplicium facultate ignorant,nec a conſuetis etiam ſi deſtituantur, ne latũ quidem vnguem audent diſcedere: interdum ex ſyrupo roſato laxatiuo, & farina hordei paratur vnguentum ad maiorem deterſionem: Ex ſyrupo de roſis ſiccis ad maiorem exiccationem & deterſionem.

Media.

Imbecilla.

Detergẽtia fieri poſſunt ex emplaſtris in officinis paratis,vt in maturatiuis ſuperiùs monſtrauimus,hoc excepto,quod in eorũ diſſolutione minùs olei requiritur, niſi acre emplaſtrũ mitius reddere velimus,ſed vino diſſoluimus, mel.pauco,ol.roſ.vel myrthi, vel antiquato, vel ſucco herbæ, vt ſi quis baſilico, vel in eius defectu oxycroceo,parare velit vnguẽtũ, tẽperabit hoc modo,

Oxycroceũ

℔. emplaſtri oxycrocei ʒ. 2. diſſolue in vino rubeo, ol.& melle,vel in oleo tantùm,fiat vnguentum.

Fit ex maturantibus,& attrahentibus,& deterſoriis. Recipit enim crocum,picem, ceram,colophoniam,terebinthinã,quæ concoquit magis quam detergit, myrrham,ammoniacum,galbanum ad deterſionem. Hoc vtemur in putridis & vlceribus factis ab abſceſſu pituitoſo,frigidóque detergendo.

Ceroneum Sin morbus fortius deterſorium requirat,ceroneum diſſo-

Digitized by Google

diſſolutũ erit vſui, quòd plura detergentia & attenuantia accipiat, & præter alia cerapinum, aloen, opopanac. maſtich. & bdel. alumẽ, ſtyracem vtramque, & litharg. Emplaſtrum de gratia Dei, vel de ianua eodem modo diſſoluta in vnguenta vertuntur, ad capitis vlcera. Detergunt enim non modò capitis vlcera, ſed & aliarum partium, maximè neruoſarum, & durarum. Qui corroſiuum cupit, ſumat emplaſtrum Andromachi ſecũdum Nicolaum, quòd vnguento ad Auicen. relato proportione reſpondet, recipitque ſeui arietini, & picis ana ℥. 18. gũmi pini ℥. 8. ſandaracæ veræ, & auripigmenti (quæ ſimul reperiuntur) aluminis ſciſſilis, & calcis viuæ ana ℥. 3. ammoniaci diſſoluti in vino rub. & oleo ℥. 2. fiat vnguentum aucta doſi olei. *De gratia Dei.*

In depaſcentibus & corroſiuis, vel virulentis non ſolent præſcribi detergentia, ſed tantùm malactica, quæ repellunt & ſiccant vlcera, vt vnguentum ex litharg. ceruſa, vel plumbo, vel antimo. vel minio, vel pompholige, vel vnguento rub. deſiccatiuo. vt illud Meſue de ceruſa, cui addunt argentum viuum (cùm adeſt pruritus, & præceſſit morbus Italicus) vitriolum, & florem æris. In vlceribus diſpuloticis a facultate occulta vnguẽtum triapharmacum Meſue, vnguentum de litharg. cocto & crudo, de ceruſa cocta & cruda. Reducuntur autem ea vnguenta vel ad formã nutriti, & dicuntur cruda, quia litharg. & ceruſa non coquuntur, ſed oleo vel aceto, vel ſucco aliquo excipiũtur, ſenſim inſtillata, & agitata in mortario ſine cera fiant. Si cum cera, alba eligenda, & in oleo liquefacienda, & piſtando ceruſa admiſcenda, & aliud medicamẽtum eodem modo fit de ceruſa crudum: coctum autem, ſi ex ſucco paretur & cera. Succũ tamen decoqui oportet, & cerã liquefieri, deinde puluere aſpergi, & paratum eſt vnguẽtum pompholigos vocatũ, & deſiccatiuum rubrum. Vnguentum de plumbo crudum eſt, quia ceram non recipit, ſed oleum & mineralia, vt litharg. ceruſam, antimonium, plumbũ vſtum, & oleũ roſ. Oleum roſ. & myrthinum hic vſurpantur, quia ſiccant & aſtringunt, ſed & lentiſcinũ & maſtichinũ addi poſſunt. Cùm autem ſiccandum & aſtringẽdum ſit, eos probare non poſſum, qui rubrum deſiccatiuum ex oleo *De ceruſa*

parant violaceo, quod minùs humidum eſt, & myrthinum magis conuenit. Nos autem cum vnguenta vnguentis miſcemus, roſaceum, & populeum miſcemus, præſertim cùm dolor, vel calida intemperies adeſt. Vnguentum citrinum per ſe valet ad ſiccanda vlcera, & maxime ad cicatricem inducendã. Cùm vlcera his vnguentis non cedunt, ſed magis ſerpunt, & recrudeſcunt, ſtatim coniicimus aut eſſe cacoethes, aut diſpuloticum, aut cheroneũ, aut telephium, aut propter os corruptũ, aut propter carnem ſubiectam intemperatam, & humore acri redundantem, aut defluxionem quandam eſſe. Os corruptum inciſione aut cauterio auferimus, carnem malè affectam ſanam depaſcentem, & corrumpentem, nec ſinentem cicatricem induci, cauterio vel vnguentis, vel pulueribus arrodentibus, cauſticis caſtigamus, & ad viuum arrodi permittimus. Quod vt fiat, vnguentis primùm tentamus, tanquam mitioribus, deinde ad trochiſcos & ad alia arrodentia ſicca, quæ fortiùs operantur, tranſimus, & vnguenta illa corroſiua detrahentia vſurpamus: vt quæ recipiunt florem æris vel æruginem, vel chryſocollam, vel ſublimatum, vel præcipitatum, vel lapidem cianeum. Hæc enim detrahunt carnem & minuunt, corruptámque exedunt.

Roſaceũ, populeum. Vnguentũ citrinum.

Defluxionem vel vlcus depaſcẽs iis quæ corrodendo, vel vrendo conſtringunt, caſtigamus, vt ſandaraca, auripigmen. chalcitide, miſy, ſory, & alumine. Sin alia vſurpantur aſtrictionis expertia, gallas addimus, corti. mali gran. nuces cupreſſi, aliáque conſtringentia. Hoc modo reperies parata apud Gal. Auicen. & alios, vt illud quod citatur a Guidone, cap. de vlcere cũ proprietate ex lib. μ ϛωμ. Recipit autem lapidem lazuli pro chryſocolla ſubſtituti, cadmiæ, aluminis, chryſocollę, viridis æris ana partes viij. floris æris, ſcammæ æris vſtorum ana partem j. gummi cupreſſi partes quatuor, ceræ, olei roſ. vel myrthini ana q ſ. fiat vnguentum. Hoc vnguentum ſumma cum ratione compoſitum eſt. Nam cadmia potenter ſiccat, alumen ſiccat & aſtringit, & carnem flaccidam, quæ humorem nimiũ continet, contrahit. Chryſocolla cruſtas gignit, quæ paucis cognita eſt. Non enim ea eſt, qua nunc aurifices vtuntur, ſed eſt mineralis,

&

& viridis,& frequenter cum lapide Cianeo,vel lazuli reperitur,súntque eiusdem facultatis.Si itaque desit chrysocolla,lapis lazuli substitui potest,súntque eiusdem facultatis,aut secunda ęruginis species apud Dioſc.quam chrysocollam Gal.etiam vocat. Est autem ærugo æris parata cum vrina pueri. Addit prætetea Galen. in hoc vnguẽto florem,& scammam æris vsti ad maiorem corrosionem,& gummi siue resinam non à pino,vel larice, vel abiete, at ex cupresso, quæ & tenuitate partiũ & astrictione quadam prædita est,in cuius locũ mastichen substituendam censeo ob astrictionẽ,ol. ros.vel myrthi eligitur. Est enim vlceribus necessaria quædã astrictio etiam insignis,quia partes illæ laxæ excrementa suscipientes ob laxitatem̃,& curationem vlceris retardantes constringuntur,ne morbus serpat:tum quia alia medicamenta detrahentia,arrodentia, & vrẽtia dolorem excitando calfaciunt,& fluxiones excitant. Præterea si astringentia aliis astrictionis expertibus admisceantur, fit vt illa non tam promptè penetrent,aut altiùs descendant,sic affatim rodendo plus doloris inferant. Hac itaque ratione tibi vnguenta paranda sunt. Vnguẽtis,præcipitatum & sublimatum addimus,quæ putrefaciẽdo, & minore cum dolore detergunt maxime, vt

℞.vnguenti albi ras.ʒ.i.sublimati ʒ.i. misce, Aliud.

℞.trochiscorum albi ras.cum opio ʒ.i.vnguenti populeonis ʒ.ß.argenti viui vel sublimati ʒ.ʒ.fiat vnguentum.Dosis augetur cùm satis efficax non est: minuitur cùm nimium arrodit,vel calfacit.

Si quis vlcus exactè curare velit,& carnem corruptã vel malè affectam castigare vel arrodere, efficacissimũ hoc erit.

℞.omphac.inspissati,vt Dioſc.docet ʒ.i. diluatur aceto pauco & reducatur ad formam vnguenti, & parti applicetur.Sin maiorem dolorem inferat,fiat sic.

℞.vnguenti ros.ʒ.i.de ceruſa ß. ompha. ʒ. 8. misce, fiat vnguentum.vel

℞.vnguenti populeonis ʒ.i.omphac.amurcæ prępa ratæ ana ʒ.ß.calcit.floris æris an.ʒ.ii.cadmiæ,vel tuthię ʒ.ʒ.misce vtatur.Sin æger tolerare non possit,temperare oportet, aut omnino cauterio vri,deinde his vel su-

prædictis vtendum. Argentum viuum congruè his vnguentis additur.

De *sarcoticis*.

SArcoticis tanta est cum detergentibus cognatio, vt eadem esse videantur, tantùm differunt secundù magis & minùs. Nam carnem generantia siue carnis generationem prouocantia extergẽdi quandam facultatem habent citra morsum cum siccitate aliqua, vt quod crassum est pùs detergatur: tenue autem & aqueum exiccetur. Detergentia verò magis detergunt, quæ cicatricem inducunt, fortioribus sarcoticis similia sunt. Nam desiccant talia, & astrictionem quandam habent, qua carnẽ densant & cõstringũt, & veluti in callũ vertunt. Sarcotica autẽ sunt fortiora, aut fortissima, aut debilia. In carne generanda & vlcere exiccando cõseruãda est partis temperies. In pueris igitur & mulieribus mollibus, mollique carne prędĭtis, ex aloë, colophonia, mastiche, farihord. mãna, thure, & pauco melle sarcotica paramus: vt,

℞. thur. mastich. an ʒ.ß. coloph. ʒ.2. ol. ros. & mel. q.s. fiat vnguentum. In eiusmodi etiam corporibus basilicũ maius addita pauca myrrha & thure, & pauco mel. sarcoticum est, vt etiam vnguentum aureum. Fortiora parantur pro corporibus mediis in siccitate & humiditate carnis, vt ex aristolochiis, panace, iride, farina orobi, & lupinorum. cadmia, litharg. & pauca quantitate fortissimorum: fiat hoc modo,

℞ aristoloch. rotundæ, irid. cortic. thur. ana ʒ.ß. mastich. myrrhæ, aloës, cadmiæ ana ʒ. 2. mel. parum, fiat vnguentum: vel,

℞. fol. consolidæ, pilosellæ, betonic. hyperic. caudæ equinæ, verbenæ ana M.ß. decoquantur in vino, & contundantur, deinde adde mel. terebinthinæ ana ℥.ß. thuris, mastich. sanguinis dracon. myrrhi ana ʒ.ß. fiat vnguentum: vel sic,

℞. succi radic. iridis ℥. 2. vini parum, mell. ʒ.ß. cadmiæ vel litharg. ℥.ß. aloes, myrrhæ ana ʒ.ß. fiat vnguentum: vel,

℞. succi radic. narciss. ℥. 2. succi verbenæ, hyperici, caudæ equinæ ana ℥.1. olei antiquiss. ℥. 2. colophon. ℥.1. gummi elenij seu æthiopicæ oleæ, myrrhæ, sang. drac. mastic.

Digitized by Google

maſtich. aloës ana ʒ.3. concoquantur ſucci cum oleo & pauco melle ad inſpiſſandum, quibus admiſcemus pulueres reliquorum. efficaciſſimum eſt, replet vlcera cum cana carne, & recentia ſubitò conſolidat. Huius ordinis erit vnguentum ex emplaſtro diuino confectum, diſſolutum in oleo communi, quod fere ex puris ſarcoticis cõſtat. Huius etiam ordinis ſunt, quæ ex fortiſſimorum pauca quantitate parantur, admixtis imbecillibus. Fortiſſima ſunt antimonium, plumbum, oſtreorum cinis, cochlearum caro, pix, reſina, colophonia, chalcitis vſta, raſura panni, alumen, ſarcocolla, farina orobi, lupinorũ calx extincta, vel lauata ſepties, emplaſtrum diachalciteos, addita myrrha, vel ſarcocolla, vel indo, diſſoluta in oleo roſaceo. Tale erit vnguentum, quo in corporibus duris & ſiccis, vt agricolarum & aliorum fortiſſimorũ vtimur, & vlceribus partium vehementer ſiccarum, vt plantę pedis, aurium capitis, & quę humectantur fluxu alicuius humoris. Tale autem erit, *Fortiſſima.*

℞. cineris oſtreorum, calcis viuæ ſepties lotæ aqua plantag. ana ʒ.ß. cadmiæ, antimonij, ceruſæ, chalcit. toſtæ & lotæ aqua roſ. ana ʒ.1. ſarcocollæ, picis, colophõ. ana ʒ.1. cum melle fiat vnguentum.

De epuloti is.

EPulotica medicamẽta ſunt, quæ vlceribus æquatis, & carne plenis cicatricem inducunt ſiccãdo & conſtipando, & veluti callum indurando. Commodiora autem ſunt in forma pulueris, quam alia forma, deinde in forma emplaſtri, denique in forma vnguenti. Ratio eſt, quod inſignis denſatio, & exiccatio eſt neceſſaria, vt in carne molliore, & quodammodo laxa cicatrix callúsq; quidam eſt. In forma pulueris medicamenta & melius adhibentur, & valentiora ſunt, nec quidquã recipiunt, quod actionem retardet, vt oleum, ceram, reſinam. Breuiter itaq; docebimus, quibus parari poſſit vnguentum epuloticũ, enumerata prius ſylua, è quibus conficitur, ex quorum numero ſunt quædam, quę primò & integra facultate id præſtant, alia quæ ex aliqua parte tantùm, alia quæ per accidens. Vera epulotica ſunt, quæ cum aſtrictione quadam carnem indurare & exiccare poſſunt, cuiuſmodi ſunt alumen, galla, omphacitis, acacia, *Vera epulotica.*

cortex mali punici,balauſtia,citrini,nux cupreſſi, myrthi ſemen , bolus armena , magnes , lapis iudaicus, litharg.Alia ſunt epulotica propter vſtionem,qualia ſunt cateretica,quæ ad modum naturalem &ſalubrem reducunt,à *catereo*,purgo,vt flos æris,ſcamma æris, quæ ſi vrantur,lauentur,detrahunt,deſiccant,carnem denſant, & cicatricem inducunt,Vruntur quædam,vt melius in puluerem reducantur,vt oſtreæ:quædam , vt maiorem vim habeant ſiccandi,vt ariſtolochia,quę vlta ſarcotica eſt,& cicatricē inducit,coria bubula,cortex vlmi,quercus. Cicatricem etiam inducunt , quæ aſtringunt ſine magno morſu in pueris,mulieribus , & partibus humidis natura, non autem ſuperfluitate excremētitia & aduentitia. Ex vere epuloticis vnguenta paramus, vel illis ſarcotica admiſcemus,vt

℞.aloës,ſarcocollæ,myrrhæ, iridis ana ʒ. ſ. litharg. ceruſæ ana ʒ.ʒ.cortic.mali granati,velbalauſtij ʒ.ſ.cum melle crudo fiat vnguentum. Vel ſi quis oleum roſ. vel myrrh.vel cydoniorum,vel aliquod aliud aſtringēs addere velit,poteſt in ſiccioribus naturis , vel partibus & locis humidis.Ex primis & ſecūdis paramus hoc modo.

℞. litharg. aluminis,floris æris vſti & loti , plumbi vſti ana ʒ.ʒ.balauſtiorum,boli ar.vel cinerum oſtreorū ana ʒ.ſ.olei myrthi ℥.ʒ.vini parum,ſeui hirci , & colophoniæ ana ʒ.ſ.miſce,fiat vnguentum.In ſiccioribus naturis & partibus,vel conſtitutione humida & regione, vel in vlcere prope emūctoria,à quibus ſemper aliquid recipit,vel prope meatus excrementorum.Ex fortioribus paramus hoc modo,

℞.ariſtolochiæ vſtæ & lotæ,nucis cupreſſi,balauſtiorum vſtorum , oſtreorum vſtorum ana ʒ. ſ. aluminis, floris æris vſti & loti,chalcitidis ana ʒ.ʒ mellis , vini aſtringentis q.ſ.fiat vnguentum.

Nonnulli ex ſuccis herbarum , vel herbis epulotica parant , ſed talia ſunt primi ordinis , niſi fortiora addantur. Axungia antiqua porci ſi addatur , per multos dies priùs eſt maceranda in aceto , & ſalita eſſe debet. Seuum enim hirci efficacius eſt ob maiorem ſiccitatē. Colophonia potiùs vſurpanda,quàm terebinth.vel lauanda cum aqua vitæ,aut pauco aceto roſ. herbæ quædam

dam vim constringendi & siccandi habent,siccæ tamen recentioribus meliores. In summa quæ valent ad coria densanda,quia frigida & sicca sunt,eorum vsum probarim,vt folia myrthi,folia rhu.coriariorum,& alia pleraque, quæ in hunc ordinem referri possunt, ex Dioſc.vt ea,quæ sequuntur,hippuris,centaur. verbenaca, plantago,folia cupressi,quercus, ilicis. Radices sunt efficaciores,vt radix tormẽtillæ, bistortæ. Cæterum omnia sunt in puluerem reducenda,aut vino astringente, aut aceto,vel succo astringente, vt cydoniorum, pyrorum, temperanda,quibus seuum addendum est, in formámque vnguenti reducenda. Argentum viuum his admixtum valet,sed præsertim in vlceribus morbi Italici,& disepuloticis,& extinguendum aceto,vel sulphure.Cinabaris etiam conuenit in istis, & sublimatũ extinctũ in succo limonum, vel pyrorum agrestium. In delectu horum medicamentorum diligenter est obseruandus totus habitus corporis,vel morbus adiũctus,vel constitutio morbi,vel causa morbi, vel superexcrescẽtia carnis,vel defectus.Nam si vlcus non sit æquatum, sufficient prima remedia quæ carnem generant, & cicatricẽ præparant,ita vt pars tandem plana reperiatur.Si enim vlcere cauo existente,detrahentibus vteremur,absumeretur humiditas necessaria ad carnis generationem,vlcúsque remaneret & profundius fieret. Si verò ad carnis supercrescentiam istis priùs vtamur, cicatrix quidem inducetur,sed inæqualis & fœda.Vtendum itaque fortioribus, vel imbecillioribus detrahentibus vel constringentibus carnem laxam.Morbi etiam cauſſ.cõseruanda ad eligendum epuloticum conferens,veluti quę argentum viuum recipiũt, si à morbo Italico nascatur, cinabrium,sublimatum,& alia necessaria,quæ potissimùm siccant.Si propter defluxum fiant, fortiter desiccantia & constringentia sunt vsurpanda, vt quæ ex balaustiis,alumine,chalcitide,gallis,& aristoloch.vsta parantur.Si verò vlcus ob decubitum humorum,qui à calore partis imbecillo sit,vel à malo totius corporis habitu oriatur,eligẽda,quæ calorem iuuẽt,& robur parti addãt,vt mastix, radix bistortę,cortex thur.aristoloch. nux cupressi. Si ob habitũ totius corporis humidiorẽ,

ſiccioribus & fortioribus erit vtendum,quia talia vlcera difficile coaleſcunt. Si ob acres humores à toto corpore,vel ob partis temperiem calidam,ex ſiccioribus& frigidioribus parãdum eſt remedium,vt ex corallio, bolo armena,tuthia,nuce cupreſſi,ſang.dracon.ceruſa, litharg.maceratis in aceto,& cum albumine ouĩ incorporatis,vel vnguẽtum de plumbo,aut de tuthia,aut ex pompholige ad hoc parãdum, admixtis quibuſdam ex numero enumeratorum priùs. His diutius vtẽdum eſt, adhibita optima victus ratione, & quiete partis laborantis. Agglutinantia quæ ſunt,quo modo à ſarcoticis & epuloticis differant, quis eorum ſit vſus, & qua methodo ſint permiſcenda,dicendum eſt.

De glutinantibus.

GLutinantia ab effectu dicta ſunt, quòd glutinent, vel coniuncta retineant,Græcis *collatica*,quòd partes tanquam glutina coniungant. Sunt autem auſtera, aſtringentia,vt Gal.viſum eſt,& ſiccantia,qua in parte cum ſarcoticis,& epuloticis cõueniunt:differunt verò ratione maioris & minoris,à ſarcoticis,quod ſarcotica minùs ſiccent, & abſtergant. Nam quæ carnem generant aliqua ex parte detergunt. Glutinantia verò ne minima quidem in parte detergunt, ſed multùm ſiccant quicquid in partem vlceratam influit,& abſumunt, vt pars vacua ſit recrementis. Neceſſariò autem vi quadam repellendi prædita eſſe debent, aut ſumma ſiccitate,vt defluxionem,& inflammationem prohibeant, aut ita ſiccent,nepus,aut ſanies fiat,cum epuloticis magis conueniunt.(Nam aſtrictionis aliquid epuloticum habet) ſed epuloticũ minùs ſiccat,conſtipat,aſtringit,& dẽſat. Quædam in diuerſis corporibus idem præſtant,vt corporum humidorum vulnera cicatrice obducãt,& ſiccorum vulnus ſimplex glutinent,vt bolus armena vulneri pueri inſperſus cicatricem inducit albumini ouĩ permixtus. Vulnus ſimplex glutinãt ſang.drac. calx lota,aloë, ariſtolochia põvſta. Glutinantia medicamenta ſunt impoſita vulneri iuncto,& bene cõſuto,vel ligatura,vel aſſulis coniuncto,itẽ ſarcocolla,gũmi elenij,ſuccus hyperici. In vulneribus ſimplicibus recẽtibus,in quibus nulla facta eſt contuſio,nullius rei deperditio, nihil in eis extra-

extranei inductum, nil ſanguinis concreti, nullus ſanguis ſit à magnis venis, aut arteriis influens, labra ſtatim coniungēda ſunt, & illa remedia adhibenda. Si parum ſit, & in parte quæ non multum tenſa ſit, ſufficiet adglutinās medicamentū imponere. Sin maius ſit, ligatura aut ſutura, aut alio modo coniūgendū eſt. & medicamentum ſupra ponendū, nō infra, ne coagulationem impediat. Agglutinationem autem impediunt ſuperius enumerata, & ſuperuenies inflāmatio. Eam ob cauſſam vtile diximus, vt tale medicamētum vim repellendi habeat quandam, vt impediatur fluxus, condenſando partes, & repellendo modicè. Si dolor itaque iā exciderit, vel inflammatio, vel ſanies, vel caro malè effecta ſit, acre tale medicamentum non eſt adhibendum. Agglutinātia ſunt narciſſus, hippuris, gummi tragac. arab. bolus armena, ſang. drac. pentaphyl. ſarcocolla quæ inde nomen accepit, ſymphitum, clymenum, herba Sancti Antonij, quam aliqui (ſiege) vocant, ſyderitis prima, cuius tanta vis eſt vt eius foliis illita vulnera ſine periculo inflammationis agglutinentur. Aliæ ſyderitis ſpecies, vt à ferro nomen acceperunt, ſic vulneribus medentur. Sūt & aliæ infinitæ herbæ à ruſticis noſtris cognitæ, & alia ſimplicia medicamenta, quibus vulnera parua glutinantur ſtatim, vt tela aranearum, ſal, oleum lucernarū antiquiſſimum, feruens terebinthina. In ſumma quæcū que poſſunt vulneratam partē coniunctam ſeruare, prohibendo inflammationem, vel putredinem, talia vulnera glutinant, vt oleum antiquiſſimum, & lucernarum feruens adhibitum ita ſiccat vulnus, vt nihil redundantis humoris inueniatur, ſic coaleſcit caro ob molliciem. Terebinthina feruēs idem efficiet, & ſal poſitum in partis ſciſſuris cutis. Pela aranearū & retinet ſanguinem & ſiccat. Sunt qui oleo & vino omnes ſciſſuras carnis curant, dicúntque eſſe baſilicum Chriſti, quia in Euangelio legitur vinum & oleū immiſſum in vulnera eius, qui in latrones inciderat. Ex priùs enumeratis rebus, bolo armena ſcilicet & reliquis, pulueres conficiuntur ad ſiſtendum ſanguinem, & glutinandum, quos excipiunt albumine oui, & vulneri applicant, & frequenter vulnus ſemiglutinatum ſecundo apparatu rumpunt, aut

Agglutinantia.

maturatiuo facto ex vitello oui, vel embrocatione con glutinationem impediunt. Quòd si diutius sinerēt exic cari partem, sane sanarent: quod plerunque empyrici faciunt ex balsamo facto ex olei hyperici, vel alterius rei. Nos itaque tale vnguētum parabimus duobus modis, aut ex puluere cōstrictiuo, vt diximus, aut balsamū in formam vnguenti parabimus, vt

℔. pulu. constrictiui ʒ.2. incorporentur cum albumine opi agitato, vel cum ichthiocolla dissoluta cū vino astringente, vel succocydoniorum vel pyrorū, vel plantaginis. Idem præstabit, si incorporetur cum mucilagine gummi tragac. vel arab. quæ adduntur vt partes suo lentore retineant ne diuellantur. Quò autem melius id fiat, commodius fuerit pilos leporis addere, vel papos floris salicis, vel arundinis, vel senectionis, & aliorū: molles sint & fractu contumaces, vt stupæ canabinæ delicatissimæ, vel rasura panni linei detriti. Puluis talis fit ad glutinationem.

℔. boli armeni, sang. drac. sarcocollæ, mastiches, aloës, gallarum, balaustiorum, blattæ bizantiæ ana ʒ. ß. foliorum syderitis ʒ.1. misce, fiat pul. qui cribretur, deinde pilorum leporum integrorum ʒ.2. vel tantundem lanuginis, florum salicis, etiam integrę, quia si in tenues partes reducantur, neque sanguinem retinent, neque labra conīugent. Ex calce viua extincta, & frequenter lota, & albumine oui efficacissimum efficitur agglutinās, ita vt ferruminare possit fractū vitrum, si mastix addatur lota sic ne vrat. In forma vnguenti paratur sic,

℔. olei antiquiss. ℔.1. succi narcissi & syderitis ana ʒ. 3. florum hyperici ʒ.4. gummi elemj ʒ.5. mastich. sang. drac. & aloës ana ʒ.2. blattæ bizantiæ ʒ.ß. coquatur diu oleum per se, deinde succi addantur, demum hyperici flores ponātur in vase vitreo, quod obturetur, & soli exponātur per dies decē: vndecima die addātur puluores, & agitentur. Priùs autē & colari debent, & flores auferri, rursus soli exponantur per viginti dies, deinde serua ad vsum. Hæc enim non solùm vlcera cutis curant, sed etiam neruorum, si retineantur coniuncti, & quiescant, donec coiuerint. Oleum sit antiquissimum & coctū, vt siccius & crassius fiat. Succi non sunt coquendi, sed in oleum

in oleum feruens iniiciendi, præter blattam bizantiã & narciſſum, quæ neruos diſſectos glutinãt. Caro cochlearum contuſa cum myrrha & thure vulnera neruorum glutinat. Saliua pro albumine oui poſita efficacius reddit medicamentum, quia potentius ſiccat, nec nimis ſuo lentore retinet. Fieri poſſunt ſine oleo ex vino, terebinthina, aliiſque accõmodatis, vel herbis, quæ talem vim habeãt, in vino maceratis donec inſpiſsẽtur. Deinde addenda, quæ lentorem habent, vt gummi elemj, vel pini, vel abietis pro ℔.i. ʒ.ii. ichthiocollæ ʒ.i.ß. mastic. lang. dracon. ſarcocollæ ana ʒ.i. miſceri: fiat vnguentum quod quò lẽtius & glutinoſius fuerit, eò melius & efficacius. Aqua vitæ poteſt addi ad eas partes, in quibus nihil periculi imminet ab inflammatione, & hæc hactenus.

De ceratis.

CErata à cera nomen ſumpſerunt, ſiũntque ex oleis & cera (vt ipſa Græcorum appellatio indicat) tali proportione permixtis vt cera liquida ſit, non tamen effluat, ſed conſiſtentiam quandam habeat inter emplaſtrum & vnguentum: ob eam cauſam additur cera oleo, vt oleum quod effluit, neque diu moratur ſupra partẽ, diutius in ea parte hæreat, atq; ita calfaciat, refrigeret, exiccet, cõcoquat, emolliat, conſtringat, vel induret, aut partibus dolore vexatis aut mollibus vt ventriculo, hepati, ſpleni, vtero, pectori, neque duritie, aut diſtentione corporis plicationem impediant, vt emplaſtra, quę partibus, quas formas retinere cupimus, applicamus, vt ſupra fracturam, luxationes, aliáſque partes oſſeas. Cæterùm cùm multæ ſint ceræ differentiæ, intelligẽdum, in quem finem inſtituantur cerata, an ad laxandum, emolliendum, dilatandum, ſedandum dolorem frigidum, an ad concoquendum. In his omnibus ceram nouã & pinguẽ, vel quæ facilè molleſcat, eligere oportet, vel ſi pro thorace, aliáq; parte conſtricta laxanda paretur. Si verò refrigerandum, ſiccandum, repellendum, indurandum, conſtringendum eſt, cera candida recens ſumetur. Nam quæ diaphana reddita eſt, aquæ fortis acrimoniam ſeruat. Noua autem ob pinguem illam vel aëream partem eget lotione frequenti, acetóque inter dealbandum addito induratur, ſiccior, frigidiór q; redditur. Non leuiter

Cere differentia.

Ceratum. Galeni. ergo peccant, qui vnguentum resumptiuum, vel ceratum acopum ex cera alba parant, vel ceratum infrigidans Gal. ex cidonia recenti, cùm hoc ex cera alba fieri debeat. Illa autem acopa relaxantia ex cera citrina recenti, quæ facilè molleſcat, & liqueſcat.

Ceratum fit ex oleo omnibus partibus accommodatum, quod calfacit, refrigerat, exiccat, & humectat, repellit, concoquit, digerit, indurat, remollit, & ſedat dolorem, ſi oleum obligatur ei parti vel affectui accommodatum, & cera, quod etiam in vnguentis obſeruandum. Fiunt etiam cerata ex emplaſtris in oleo liquefactis, vt veteres conficiebant, cùm, ſcilicet, ſupra partem dolentem, & inflammationem emplaſtra applicare volebant, eáque parabãt in forma ſolida. Sin pars affecta, aut inflammationis ratione, duritiem emplaſtri ferre nequibat, oleo mollius efficiebant in duplici vaſe. Ita vt pãno adhærere poſſet firmiùs, & lentiùs vnguento, mollius emplaſtro. Itaque ſi quis velit cõficere ceratum, cerã vel reſinã addet, vt magis adhæreat, & quãdoq; pulueres, veluti ʒ.i. vel ʒ.i.ß puluerum pro ʒ.i.ol. vel ſuccorum. Ceræ duræ paulò plus quàm ʒ.ß. pro ʒ.i.ol. addita pauca reſina. Intelligi autẽ id debet, quando aliud quod conſiſtentiam & adhærentiã præſtet, non recipit. Nã ſi compoſitione ingrediũtur lachrymæ quædam, aut pix, minùs ceræ addetur, aut lithargyrum diutius in oleis coquitur, & axungiis. Et ſi ſeuum recipit, quod axungia durius eſt, minùs ceræ & reſinæ recipit. Pro temporis cõſtitutione habẽda eſt cõponẽdi ratio. Nam quæ hyeme facilè liqueſcunt, diutius concoquũtur, aut illis plus ceræ, minùs olei admiſcetur. Porrò cerata a partibus nomen mutuãtur, vt ceratum ſtomachicum Galeni. Alia à numero medicamẽtorum, vt ceratum Meſue dictum; *diapente*, à quinario numero, quod emollit neruorũ duricies. Alia a morbo, vt ad hernias Arnaldi de villa noua. Alia ab authore, vt ceratum Andromachi. Porrò autẽ quæ videntur ad inſtitutũ facere, dicemus. Itaque cõponendorum ceratorum variam eſſe rationem perſpicuum eſt. Nam quæ verè cerata ſunt, a linimentis differunt & vnguentis, quòd ceram recipiant, vt vnguentũ roſaceũ ceratũ diceretur, ſi cerã reciperet. Cerata alia,

Cerata à partibus.

quæ

quæ resinam, lachrymas, aliáq; simplicia sicca recipiũt, non admodum ab emplastris differunt, vt ceratũ illud Arnaldi, veriùs dici posset emplastrum, quam ceratum, licet molliusesse debeat, quod minimè a pharmacopeis paratur ratione partis cui adhærere debet. Sic autem distinguemus, si ceratum crassius & durius facere velimus, imperabimus vt diutius coquatur, aut eis plus cerę & resinæ adhibeatur, quòd ita in omnibus obseruãdum est. Ad dolorem iuncturarum & articulorum.

℞. mucilag. fœnugræci factæ cum aceto ʒ. 4. farinæ, seminis lini, pul. chamomil. & hermodactyl. ana ʒ. 2. olei vulpini ℔. ß. olei lumbric. & de croco ana ʒ. 3. incorporentur simul, & cum pauca cera, fiat ceratum.

De emplastris.

EMplastra à materia nomen sumpserunt, quòd ex emplastris, id est, terreis & glutinosis fiant. Emplastra omnia medicamenta Galeno dicuntur, quæ tenaciter corporis partibus & meatibus adhærẽt, vt amylum, alica, ceruſa, cimolia, pompholix, calx lota, cadmia, famius aſter, creta, argilla. Sunt autem ex eorum numero, quæ non terreæ, sed aqueæ sunt substantiæ, & naturæ. Quinetiam quædam non parum aëris cõtinent, omnia quidem glutinosa, ac proinde emplastica. Duplex siquidem emplasticorũ medicamẽtorum natura: Alia enim exactè terrea, & sicca sunt: alia viscida quidem omnino sunt, sed ex terrea, aquea, ac plerunque etiam aërea substãtia sunt mixta, sicut oleum dulce, albumen oui, lactis caseosa substantia, suillus adeps. Hæc sunt verè emplastica, etiamsi ex iis duntaxat emplastra non conficiamus, sed etiam aliis viscosis, quæ aliquid acrimoniæ habent, vt ex lachrymis, pice, terebinthina, colophonia, mastiche, myrrha, ladano, aliísque multis, quæ nihil viscidi quidem habent, vt spica, cinamomò, caryophil. sed continentur aliis glutinosis, viscidísque admixtis. Fiunt igitur emplastra ex metallicis, maximè lithargyro, quod materia emplastrorum dicitur à Galeno, ex cadmia, pompholige, plumbo vſto. Vera omnia emplastra coctura fiũt, quanquam coctura etiã fiunt aliqua, quæ potiùs in numero durorũ vnguentorum enumeranda sunt, quàm emplastrorum. Tale est emplastrum de fer-

Duplex natura.

Digitized by Google

mento apud Nicolaum, quod ex puluere, & mucilagine pſillij, atque ſuccis quibuſdam & farina hordei, quæ omnia viſcoſa ſunt & arida, retinent. Emplaſtrū de cruſta panis magiſtriale, quod farinam & panē recipit, ſine coctura etiam fit. Emplaſtrum de baccis lauri ex melle cocto paratur, quod coctura omnia fiant ex iis liquidis, è quibus emplaſtrum componitur, quæ ſine liquatione permiſcerī non poſſunt, veluti quæ ceram, aut reſinam, aut picem, aut terebinthinā recipiunt. Vera itaque emplaſtra coctura fient. Alia verò non vera, incorporabuntur mucilagine, aut pane, aut farina. In emplaſtris componendis deligi debent, quæ magis affectui, quem expugnare volumus, conueniunt. Ex herbis recentibus parantur aut ſuccis. Recentes decoqui oportet oleo & pauco vino vel aqua, ad vini vel aquæ conſumptionem: Succus in maiori vini quantitate, aut aquæ, aut aceti, & diutius. Porrò ſi lithargyrum & ceruſa emplaſtrum ingrediantur, eorum quantitas conſideranda eſt. Nam ſi maxima eſt quantitas, coqui debet in oleo lithargyrū tantùm, vel aceto, vel oleo & vino, vel ſucco aliquo aut decocto donec coaguletur, ſemper agitando vt faciēdum docet Galen. lib *cata genei*, in emplaſtro diachalciteos, quod etiam fieri debere cenſeo in vnguento diachilon magno & paruo, in apoſtolico, & emplaſtro diuino. Si verò lithargyrum & ceruſa pauca ſunt quātitate, vel ʒ. 1. vel ʒ. 2. ſine coctura triturata aliis miſcentur, ſine illa longa coctura, vt fit in emplaſtro contra ruptura, in quo lithargyri ʒ. 2. tantùm ponuntur, & in Ceroneo, quod ʒ 1. ß. lithargyri tantùm recipit. Emplaſtra ſi ex lachrymis fiant viſcoſis & pinguibus, per noctem infundentur in vino aut aceto, aut oleo quod magis conuenit. In craſt nū liquabuntur & percolabuntur, deinde decoquantur ad conſumptionem vini & aceti, tandem picem, ſecundò colophoniam, tertiò terebinthinam admiſcebimus, ne coctura exoluatur, & vim emplaſticam amittat. Si ex lachryma vna, viſcoſa, pingui, vel duabus fiat, piſtillo calido extendentur, nec macerabūtur, veluti cùm emplaſtrum paratur ex Galbano, aut aſſa fœtida, vel armoniaco ad veterum, vel aliam affectionem. Si lachrymæ pingues non ſint, in puluerem reduci poſſunt, vt

Cautio.

Cautio alia.

Alia.

benio-

beniouin, maſtix,& aliis puluerib⁹ permiſceri in emplaſtris coctis & non coctis. Si ſucci emplaſtris admiſcendi, nihil viſcidi habeant, ſed friabiles ſint, tales in puluerem rediguntur, vt aloe. Sin molles ſunt & aliquantulum viſcoſi, vt acacia,hypociſtis,ladanum,ſuccus lyquiritiæ,diſſoluitur in aqua, vel ſucco, aut vino, aut aceto,& aliis in decoctione permiſcebantur,vt ille humor viſcoſus nō abſumatur,aut aridis rebus admixti triturabuntur vnà ob aliorum aridiratem. Sin ex aromatibus fiat emplaſtrum,ſine coctura parabitur,vt emplaſtrum de mica panis, aut in duplici vaſe decoquantur,aut in fine tantùm aromata addentur,quomodo paratur emplaſtrum pro matrice,pro ſtomacho. Cæterū eorum compoſitionem vno aut altero exemplo demōſtrabimus, & ad dolores & durities emplaſtrum commune faciemus quod reſoluit, digerit & emollit hoc modo.

℞.lichar.auri tenuiſſ.trit. ʒ.iiij.nutriantur oleo chamomilæ in mortario,deinde coquantur ſemper mouēdo donec inſpiſſentur, deinde adde ammoniaci,bdellij diſſol.in vino liquefactorum, & colatorum ana ʒ.ß. ceræ ʒ.ſ.terebinth.ʒ.4. iridis ʒ.1.malaxentur manibus inunctis oleo liliorū vel amyg. Valet hoc emplaſtrum ad duritiem ſplenis, hepatis,tumorum in articulis,vel aliis membri partibus.Hepati accōmodabitur hoc emplaſt.ſi ol.vel axungia malaxetur, aut addamus ſpicam indicam,vel celticam,aut ſcænanthum,aut aſarū.Spleni,ſi lachrymæ in aceto ſcillitico diſſoluantur. Tumoribus duris non verſis in tophos ſi euphorb. parum addatur,vel axungiæ porci,vel medullæ eiuſdem. Etiam ex ſuccis herbarum vel decoct. accommodantur, vel mucilagine hoc modo.

℞.fol.chamep. M.j.radic.maluæ & cucumer.agreſt. ana ʒ.ʒ. incidantur & macerentur in olei antiqui duabus partibus & vna vini: decoq. & in col. decoquantur litharg. ʒ. 4. ad conſumptionem vini, deinde diſſolue picis colophoniæ, pinguedinis porci ana ʒ.vj. galbani, ammoniaci, opopan. diſſol. in oleo amygd. ſi recentes ſint lachrymæ, ſin antiquæ,in oleo viol. ana ʒ.j. irid. myrth. ſtyracis, propoleos, maſtich. ceræ an.ʒ.2.miſce,

fiat empl. malaxetur cum lacte mulieris. Si è mucilaginibus fiat emplast. extrahantur mucilagines & post lithargyri cocturam misceantur, ne forte longa coctura indurẽtur aerea & aquea parte (in quibus emplastica vis consistit) consumptis: fiat emplast. Sufficit itaq; leuis coctura in mucilagine, & odoratis. Sine coctura magna ponitur lithargyrũ in emplastris, vt in cheroneo, in quo post reliqua ponitur, & parum decoquitur. Non enim aliis bene misceri posset, sine leui quadã coctura, vel lõga pistatione, vel malaxatione. Ex multis aridis odoratis fiunt emplastra sine oleo, cera, pice & reliquis, maximè cùm densare & constringere volumus, sed pane macerato in aceto, vel succo vt mentæ, excipimus, addendo succum aliquem, cum farina vel mucilagine gũmi tragac. vel psilij, vel cydoniorum, vel mel, vel micam cydoniorum, aut aliorum fructuum. Vt ad fluxum ventris sic.

℞. cort. mali granati, gall. balaustiorum, aluminis an. ʒ. ß. acaciæ, sang. drac. myrtill. cortic. myrobalano. chebulorum, & seminis vuarum ana ʒ. 2. fiat pul. qui excipiatur miua cydoniorum & mucilag. gummi tragac. extractæ cum aceto, fiat emplastrum. Vel sic,

℞. succi cydon. pyror. agrest. aceti an. ʒ. 3. panis ℔. ß. coquantur diligenter, & contundantur, & passentur, deinde adde mastichis, sang. drac. boli armeni ana ʒ. ß. farinę lentium & hordei ana ʒ. 1. mucil. gummi trag. ʒ. 1. ß. misce, coquantur leuiter, fiat emplastrũ quod applicatur supra ventrem. Emplastrũ de granis lauri excipitur melle cocto: excipi posset ichthiocolla dissoluta in multo aceto. Hęc autem nõ sunt verè emplastra, sed statim dissoluuntur & exiccantur, quia sine oleo parantur. Ad constringendũ & exiccandum sumuntur quædam emplastica & decoquuntur, deinde additur cera rub. fit emplastrum, vt emplastrum contra rupturam, quod ex decoctione pellis arietinæ, consolidę, polypodij conficitur, additis pice nauli, aloe, lithargyro & terebinthina cum sanguine humano sine oleo. Nihil refert, si olea astringentia sumamus, vt in vnguentis factum est, etsi ex mineralibus & aliis refrigerantibus emplasticis conficeremus, aut post eius prępparationem abluamus diligenter vnguentũ, & infundamus aquam astringentem

vel

Digitized by Google

vel acetum,vel ſuccum,vel priùs abluamus oleum cum decoctione aſtringente, aut aqua aſtringente, vt ſit in emplaſtro Comitiſſæ. Exéplum huius theorematis eſt emplaſtrum ad retinendum fœtum, vel ſanguinis fluxum ex vtero,aut renibus.

2L. olei cydon. olei myrthi ablutorum cũ aqua plantag. & peculi roſ. vel cum decoctione rad.biſtortæ ʒ.4. ceræ rub.ʒ.3.ſang.drac.boli armeni,acaciæ, hypociſt.ana ʒ.ß.radic. biſtortæ, gallarum, balauſtiorum,coral. rub. maſticæ, ana ʒ.3. ceruſæ ʒ.j. terebinthinæ lotæ in ſucco burſ.paſtor.ʒ.3.miſce fiat emplaſtrum decoquendo in oleis ceruſam, poſtea addendo terebinthinam & alia in fine,vel malaxentur cum ſucco polygonij,vel cydon.vel aceto,& applicetur.

Emplaſtrorum variæ ſunt differentiæ,quæ à partibus ſumuntur, vel ab affectu,vt ſunt cephalica,empl.de ianua,vel de Gratia Dei,ſtomaticha,ſplenetica,pro renibus, pro matrice, quæ ratio appellandi facit, vt multi Medici aberrent, & multò ſatius fuiſſet,vt emplaſtrum de baccis lauri,empl.de betonica, vel diachilon appellaſſent. Nam empyrici & alij, qui ſe methodicos profitentur, ſi ad ſuffocationem vteri emplaſtrum præſcribant,ſtatim emplaſtrum pro matrice imperabunt,non animaduertentes eſſe conſtringens, cùm potiùs Ceroneum vel aliud,quod ex lachrymis reſoluentibus,& diſcutientibus fumos & flatus compoſitum ſit, vſurpandum.Magis enim cõuenit emplaſtrum pro matrice ad imprægnationem, & vt retineat ſemen, nec extinguat frigiditate ſua,aut humiditate nimia expellat.Idem etiam emplaſtrum ad retinendos fœtus in vtero vſurpãt: ſed id non poſſe inſigniter facere indicant multum calida,quæ id ingrediuntur, niſi ob largam cotiledonum humiditatem fœtus retineri non poſſit, aut ob ſanguinem bilioſum, renum calorem, vteri partes relaxentur. Ad quod etiam valet emplaſtrum contra ruptu-ram, & illud pro renibus vocatum apud Nicol. Cęterùm qui dextrè volet emplaſtris vti, emplaſtrorum materiam, & miſſionis modum nouerit oportet. Sic ad partium affectus facilè emplaſtrum componet, qui mente tenuerit indicationes à partibus, vel à partium

Emplaſt. variæ differentiæ.

Empyric. error.

Cui conuenit pro matrice.

functione sumptas. Et quia diffuse satis, & exacte à nobis indicata sunt cap. de vnguentis, non duxi eadem hic repetenda. Eadem enim hic sunt obseruanda, scilicet, vt ex vnguento emplastrum facturus, resinam picémque addat, vel minus olei, plus ceræ apponat. Præterea emplastri natura esse oportet, vt sit spissum & viscosum, & parti adhæreat, quod refrigeratum solidum sit & durũ, calfactione vero malaxetur aut aqua calida, vel oleo, vel molliscat, vel liquescat, quam naturam a pice, resina, terebinth. cera, oleo & aliis viscosis, vt gummi, sumpserunt. Magis itaque coquenda sunt emplastra, quæ multum humida recipiunt, vel succos, vel acetum, vel decoctum, vel aquam, quia humiditas illa contraria est viscosis & adhærentibus. Hyeme minùs coquuntur, quia aeris frigiditate conseruatur consistentia dura. Æstate magis coquuntur, vel olei minus imponitur, ne propter largam humiditatem defluant, & soluantur calore. Nimium enim cocta vruntur, dissoluuntur, & inutilia sũt.

Emplastri natura.

De cataplasmatis.

CAtaplasmatum forma in medendis morbis, leuandis doloribus, concoquendis humoribus, vel digerendis tumoribus maxime accõmodata, & cum emplastris impropriè dictis, magnam similitudinem habent. Sed etiam chirurgi cataplasmata ex herbis contusis addita pinguedine, & etiam pultes, emplastra, vocant, propterea quod cõsistentiam habent mollem, & supra pãnum, vel stupam, aut lanam possunt emplastri modo extendi & adhærere. In hoc autẽ differt cataplasma à pulte, quòd puls ex farina aliqua in oleo & aqua vel melle, vel buty. decocta sit, cùm cataplasma herbas, radic. flores, fructus, semina, succos, olea, & axungias recipiat. Alia cocta sunt, alia cruda, & ex herbis contusis, vel ex succis, & farina mixtis. Fiunt autem ad dolores leniendos, concoquendos abscessus, discutiendam materiam & flatus, ad calfaciendum magis, quam refrigerandum, quia molle est medicamentum spissum, & calorem habet blandum ob humiditatem.

Cataplas. & pultis differẽtia.

Cataplasmata supra partes omnes dolentes aut inflammatas applicari possunt, indicatione sumpta ab effectu, à partibus, à materia & à loco, & quæ obseruãtur in eo-

in eorum compoſitione diſtinctiones, & limitationes, eaſdem obſeruandas imperamus in vnguentis. Ad partium itaque externarum & artuum inflammationes, & dolores ex his paramus, quæ & partem laxare, & obſequętem reddere poſſunt, & aliquid à parte diſcutere, & ex minùs emplaſticis. Herbæ malacticæ, vt maluæ cum radic. ſunt coquendæ, vt cap. de Clyſterib. emollientibus diximus. Poni etiam poſſunt folia violæ, vel flores, quia dolorẽ ſedant, flores chamo. vel melilot. vel fœnugr. vel lini, farina, axungia porci, vel butyrum, quanquam axungia commodior ſit, quàm olea, temperata tamen olea, vt recens commune ſine ſale, amygdalinum, ſeſaminum & chamemel. conueniunt.

℞. radic. altheæ qr. i. mal. cum radic. viol. branchæ vr ſinæ M. i. florum chamom. violarum Pulueriſatarum, furfur. ana p. i. fiat decoctio in brodio pingui, vt verueecis, vel adde axung. porci ℔. ß. contundantur omnia, & per cribrum tranſmittantur, & fiat cataplaſm. vel poſtquam facta eſt decoctio emollientis clyſter. imperamus vt modo dicto prępararetur, & addita pice & axungia iubemus fieri cataplaſma.

Ad dolores articulorum ortos à materia calida ſedandos ſic præparatur. *Ad dolores artic.*

℞. medullæ panis medij (nam albus nimis eſt emplaſtic. & retinet, nihilq; euacuat) ℔. i. decoquatur in lact. bubul. è quo nõ ſit extractũ butyr. q. ſ. fiat cataplaſma.

Ad magnam doloris ſedationem oleũ violarum ponendum, ad maiorem oleum hyoſcyami, ad maximum oleum mãdragoræ: ſed cùm apponũtur narcotica, addi poteſt crocus in pauca quantitate, quia concoquit & aſtringit, quod ad ſedationem doloris conuenit. Vel fiat ex herbis ſic,

℞. ſolani, viol. ana M. j. florum hyoſcy. M. ij. florum viol. & chamom. ana p. j. fiat decoctio in lacte, vel aqua. His cũ axung. porci contuſis & cribratis crocique ℈. j. addito fiat cataplaſma. Satius enim eſt herbis & radice vti, quàm opio. Nam cùm cõcoquitur cum pinguibus, ſummam illam frigiditatem deponit.

Concoquentia cataplaſmata fiunt ex emollientibus herbis, addito pane candido, vel farina tritici cum *Concoquẽtia catapl.*

maturatiuo facto ex vitello oui, vel embrocatione con glutinationem impediunt. Quòd si diutius sinerẽt exic cari partem, sane sanarent: quod plerunque empyrici faciunt ex balsamo facto ex olei hyperici, vel alterius rei. Nos itaque tale vnguẽtum parabimus duobus modis, aut ex puluere cõstrictiuo, vt diximus, aut balsamũ in formam vnguenti parabimus, vt

℞. pulu. constrictiui ʒ.2. incorporentur cum albumine opi agitato, vel cum ichthiocolla dissoluta cũ vino astringente, vel succocydoniorum vel pyrorũ, vel plantaginis. Idem præstabit, si incorporetur cum mucilagine gummi tragac. vel arab. quæ adduntur vt partes suo lentore retineant ne diuellantur. Quò autem melius id fiat, commodius fuerit pilos leporis addere, vel papos floris salicis, vel arundinis, vel senecionis, & aliorũ: mol les sint & fractu contumaces, vt stupæ canabinæ delica tissimæ, vel rasura panni linei detriti. Puluis talis fit ad glutinationem.

℞. boli armeni, sang. drac. sarcocollæ, mastiches, aloës, gallarum, balaustiorum, blattæ bizantiæ ana ʒ. ß. foliorum syderitis ʒ.1. misce, fiat pul. qui cribretur, deinde pilorum leporum integrorum ʒ.2. vel tantundem lanuginis, florum salicis, etiam integrę, quia si in tenues partes reducantur, neque sanguinem retinent, neque labra conũgent. Ex calce viua extincta, & frequenter lota, & albumine oui efficacissimum efficitur agglutinãs, ita vt ferruminare possit fractũ vitrum, si mastix addatur lota sic ne vrat. In forma vnguenti paratur sic,

℞. olei antiquiss. ℔.1. succi narcissi & syderitis ana ʒ. 3. florum hyperici ʒ.4. gummi elemj ʒ.5. mastich. sang. drac. & aloës ana ʒ.2. blattæ bizantiæ ʒ.ß. coquatur diu oleum per se, deinde succi addantur, demum hyperici flores ponãtur in vase vitreo, quod obturetur, & soli exponãtur per dies decẽ: vndecima die addãtur pulueres, & agitentur. Priùs autẽ & colari debent, & flores auferri, rursus soli exponantur per viginti dies, deinde serua ad vsum. Hæc enim non solùm vlcera cutis curant, sed etiam neruorum, si retineantur coniuncti, & quiescant, donec coiuerint. Oleum sit antiquissimum & coctũ, vt siccius & crassius fiat. Succi non sunt coquendi, sed in oleum

in oleum feruens iniiciendi,præter blattam bizantiã & narciſſum,quæ neruos diſſectos glutinãt.Caro cochlearum contuſa cum myrrha & thure vulnera neruorum glutinat. Saliua pro albumine oui poſita efficacius reddit medicamentum,quia potentiusſiccat,nec nimis ſuo lentore retinet. Fieri poſſunt ſine oleo ex vino,terebinthina,aliiſque accõmodatis, vel herbis, quæ talem vim habeãt,in vino maceratis donec inſpiſsẽtur. Deinde addenda,quæ lentorem habent,vt gummi elemij,vel pini, vel abietis pro ℔.i. ʒ.ii. ichthiocollæ ʒ.i.ß.mastic.tang. dracon. ſarcocollæ ana ʒ.i.miſce:fiat vnguentum quod quò lẽtius & glutinoſius fuerit,eò melius & efficacius. Aqua vitæ poteſt addi ad eas partes, in quibus nihil periculi imminet ab inflammatione,& hæc hactenus.

De ceratis.

CErata à cera nomen ſumpſerunt, fiũntque ex oleis & cera (vt ipſa Græcorum appellatio indicat) tali proportione permixtis vt cera liquida ſit , non tamen effluat, ſed conſiſtentiam quandam habeat inter emplaſtrum & vnguentum:ob eam cauſam additur cera oleo, vt oleum quod effluit, neque diu moratur ſupra partẽ, diutius in ea parte hæreat,atq; ita calfaciat, refrigeret, exiccet,cõcoquat,emolliat,conſtringat, vel induret,aut partibus dolore vexatis aut mollibus vt ventriculo,hepati,ſpleni,vtero,pectori,neque duritie,aut diſtentione corporis plicationem impediant,vt emplaſtra,quę partibus,quas formas retinere cupimus,applicamus,vt ſupra fracturam,luxationes,aliáſque partes oſſeas. Cæterùm cùm multæ ſint ceræ differentiæ, intelligẽdum,in quem finem inſtituantur cerata,an ad laxandum,emolliendum,dilatandum,ſedandum dolorem frigidum, an ad concoquendum. In his omnibus ceram nouã & pinguẽ,vel quæ facilè molleſcat,eligere oportet, vel ſi pro thorace, aliáq; parte conſtricta laxanda paretur. Si verò refrigerandum, ſiccandum,repellendum,indurandum, conſtringendum eſt,cera candida recens ſumetur. Nam quæ diaphana reddita eſt,aquæ fortis acrimoniam ſeruat. Noua autem ob pinguem illam vel aëream partem eget lotione frequenti,acetóque inter dealbandum addito induratur,ſiccior,frigidiórq; redditur. Non leuiter

Cere differentia.

Ceratum. Galeni.

ergo peccant, qui vnguentum resumptiuum, vel ceratum acopum ex cera alba parant, vel ceratum infrigidans Gal. ex cidonia recenti, cùm hoc ex cera alba fieri debeat. Illa autem acopa relaxantia ex cera citrina recenti, quæ facilè molleſcat, & liqueſcat.

Ceratum fit ex oleo omnibus partibus accommodatum, quod calfacit, refrigerat, exiccat, & humectat, repellit, concoquit, digerit, indurat, remollit, & ſedat dolorem, ſi oleum obligatur ei parti vel affectui accommodatum, & cera, quod etiam in vnguentis obſeruandum. Fiunt etiam cerata ex emplaſtris in oleo liquefactis, vt veteres conficiebant, cùm, ſcilicet, ſupra partem dolentem, & inflammationem emplaſtra applicare volebant, eáque parabãt in forma ſolida. Sin pars affecta, aut inflammationis ratione, duritiem emplaſtri ferre nequibat, oleo mollius efficiebant in duplici vaſe. Ita vt pãno adhærere poſſet firmiùs, & lentiùs vnguento, mollius emplaſtro. Itaque ſi quis velit cõficere ceratum, cerã vel reſinã addet, vt magis adhæreat, & quãdoq; pulueres, veluti ʒ.i. vel ʒ.i.ß puluerum pro ʒ.i. ol. vel ſuccorum. Ceræ duræ paulò plus quàm ʒ.ß. pro ʒ.i. ol. addita pauca reſina. Intelligi autẽ id debet, quando aliud quod conſiſtentiam & adhærentiã præſtet, non recipit. Nã ſi compoſitione ingrediũtur lachrymæ quædam, aut pix, minùs ceræ addetur, aut lithargyrum diutius in oleis coquitur, & axungiis. Et ſi ſeuum recipit, quod axungia durius eſt, minùs ceræ & reſinæ recipit. Pro temporis cõſtitutione habẽda eſt cõponẽdi ratio. Nam quæ hyeme facilè liqueſcunt, diutius concoquũtur, aut illis plus ceræ, minùs olei admiſcetur. Portò cerata à partibus nomen mutuãtur, vt ceratum ſtomachicum Galeni. Alia à numero medicamẽtorum, vt ceratum Meſue dictum; *diapente*, à quinario numero, quod emollit neruorũ duritiem. Alia à morbo, vt ad hernias Arnaldi de villa noua. Alia ab authore, vt ceratum Andromachi. Porrò autẽ quæ videntur ad inſtitutũ facere, dicemus. Itaque cõponendorum ceratorum variam eſſe rationem perſpicuum eſt. Nam quæ verè cerata ſunt, à linimentis differunt & vnguentis, quod ceram recipiant, vt vnguentũ roſaceũ ceratũ diceretur, ſi cerã reciperet. Cerata alia,

Cerata à partibus.

quæ

Digitized by Google

quæ resinam, lachrymas, aliáq; simplicia sicca recipiũt, non admodum ab emplastris differunt, vt ceratũ illud Arnaldi, veriùs dici posset emplastrum, quam ceratum, licet molliusesse debeat, quod minimè à pharmacopeis paratur ratione partis cui adhærere debet. Sic autem distinguemus, si ceratum crassius & durius facere velimus, imperabimus vt diutius coquatur, aut cui plus cerę & resinæ adhibeatur, quòd ita in omnibus obseruãdum est. Ad dolorem iuncturarum & articulorum.

℞. mucilag. fœnugræci factæ cum aceto ʒ. 4. farinæ, seminis lini, pul. chamomil. & hermodactyl. ana ʒ. 2. olei vulpini ℔. ß. olei lumbric. & de croco ana ʒ. 3. incorporentur simul, & cum pauca cera, fiat ceratum.

De *emplastris.*

EMplastra à materia nomen sumpserunt, quòd ex emplastris, id est, terreis & glutinosis fiant. Emplastra omnia medicamenta Galeno dicuntur, quæ tenaciter corporis partibus & meatibus adhærẽt, vt amylum, alica, cerussa, cimolia, pompholix, calx lota, cadmia, famius astet, creta, argilla. Sunt autem ex eorum numero, quæ non terreæ, sed aqueæ sunt substantiæ, & naturæ. Quinetiam quædam non parum aëris cõtinent, omnia quidem glutinosa, ac proinde emplastica. Duplex siquidem emplasticorũ medicamẽtorum natura: Alia enim exacte terrea, & sicca sunt: alia viscida quidem omnino sunt, sed ex terrea, aquea, ac plerunque etiam aërea substãtia sunt mixta, sicut oleum dulce, albumen oui, lactis caseosa substantia, suillus adeps. Hæc sunt verè emplastica, etiamsi ex iis duntaxat emplastra non conficiamus, sed etiam aliis viscosis, quæ aliquid acrimoniæ habent, vt ex lachrymis, pice, terebinthina, colophonia, mastiche, myrrha, ladano, aliisque multis, quæ nihil viscidi quidem habent, vt spica, cinamomo, caryophil. sed continentur aliis glutinosis, viscidisque admixtis. Fiunt igitur emplastra ex metallicis, maximè lithargyro, quod materia emplastrorum dicitur à Galeno, ex cadmia, pompholige, plumbo vsto. Vera omnia emplastra coctura fiũt, quanquam coctura etiã fiunt aliqua, quæ potiùs in numero durorũ vnguentorum enumeranda sunt, quàm emplastrorum. Tale est emplastrum de fer- *Duplex naturæ.*

mento apud Nicolaum, quod ex puluere, & mucilagine pſillij, atque ſuccis quibuſdam & farina hordei, quæ omnia viſcoſa ſunt & arida, retinent. Emplaſtrũ de cruſta panis magiſtrale, quod farinam & panẽ recipit, ſine coctura etiam fit. Emplaſtrum de baccis lauri ex melle cocto paratur, quod coctura omnia fiant ex iis liquidis, è quibus emplaſtrum componitur, quæ ſine liquatione permiſceri non poſſunt, veluti quæ ceram, aut reſinam, aut picem, aut terebinthinã recipiunt. Vera itaque emplaſtra coctura fient. Alia verò non vera, incorporabuntur mucilagine, aut pane, aut farina. In emplaſtris componendis deligi debent, quæ magis affectui, quem expugnare volumus, conueniunt. Ex herbis recentibus parantur aut ſuccis. Recentes decoqui oportet oleo & pauco vino vel aqua, ad vini vel aquæ conſumptionem: Succus in maiori vini quantitate, aut aquæ, aut aceti, & diutius. Porrò ſi lithargyrum & ceruſa emplaſtrum ingrediantur, eorum quantitas conſideranda eſt. Nam ſi maxima eſt quantitas, coqui debet in oleo lithargyrũ tantùm, vel aceto, vel oleo & vino, vel ſucco aliquo aut decocto donec coaguletur, ſemper agitando vt faciẽdum

Cautio. docet Galen. lib *cata genei*, in emplaſtro diachalciteos, quod etiam fieri debere cenſeo in vnguento diachilon magno & paruo, in apoſtolico, & emplaſtro diuino. Si verò lithargyrum & ceruſa pauca ſunt quãtitate, vel ʒ. 1. vel ʒ. 2. ſine coctura triturata aliis miſcentur, ſine illa longa coctura, vt fit in emplaſtro contra ruptũrã, in quo

Cautio alia. lithargyri ʒ. 2. tantùm ponuntur, & in Ceroneo, quod ʒ. 1. ß. lithargyri tantùm recipit. Emplaſtra ſi ex lachrymis fiant viſcoſis & pinguibus, per noctem infundentur in vino aut aceto, aut oleo quod magis conuenit. In craſſi nũ liquabuntur & percolabuntur, deinde decoquantur ad conſumptionem vini & aceti, tandem picem, ſecundò colophoniam, tertiò terebinthinam admiſcebimus, ne coctura exoluatur, & vim emplaſticam amittat. Si ex lachryma vna, viſcoſa, pingui, vel duabus fiat, piſtillo calido extendentur, nec macerabũtur, veluti cùm

Alia. emplaſtrum paratur ex Galbano, aut aſſa fœtida, vel amoniaco ad vterum, vel aliam affectionem. Si lachrymæ pingues non ſint, in puluerem reduci poſſunt, vt

benio-

beniouin, maſtix,& aliis pulueribus permiſceri in emplaſtris coctis & non coctis. Si ſucci emplaſtris admiſcendi, nihil viſcidi habeant, ſed friabiles ſint, tales in pulueremrediguntur, vt aloe. Sin molles ſunt & aliquantulum viſcoſi, vt acacia,hypociſtis,ladanum,ſuccus lyquiritiæ,diſſoluitur in aqua, vel ſucco, aut vino, aut aceto,& aliis in decoctione permiſcebantur,vt ille humor viſcoſus nō abſumatur,aut aridis rebus admixti triturabuntur vnà ob aliorum ariditatem. Sin ex aromatibus fiat emplaſtrum,ſine coctura parabitur,vt emplaſtrum de mica panis, aut in duplici vaſe decoquantur,aut in fine tantùm aromata addentur,quomodo paratur emplaſtrum pro matrice,pro ſtomacho. Cæterū eorum compoſitionem vno aut altero exemplo demōſtrabimus, & ad dolores & durities emplaſtrum commune faciemus quod reſoluit, digerit & emollit hoc modo.

℔.lithar.auri tenuiſſ.trit. ʒ.iiij.nutriantur oleo chamomilæ in mortario,deinde coquantur ſemper mouēdo donec inſpiſſentur, deinde adde ammoniaci,bdellij diſſol.in vino liquefactorum, & colatorum ana ʒ.ß. ceræ ʒ.ſ.terebinth.ʒ.4. iridis ʒ.1.malaxentur manibus inunctis oleo liliorū vel amyg. Valet hoc emplaſtrum ad durities ſplenis, hepatis,tumorum in articulis,vel aliis membri partibus.Hepati accōmodabitur hoc emplaſt.ſi ol.vel axungia malaxetur, aut addamus ſpicam indicam,vel celticam,aut ſcænanthum,aut aſarū.Spleni,ſi lachrymæ in aceto ſcillitico diſſoluantur. Tumoribus duris non verſis in tophos ſi euphorb. parum addatur,vel axungiæ porci,vel medullæ eiuſdem. Etiam ex ſuccis herbarum vel decoct. accommodantur, vel mucilagine hoc modo.

℔.fol.chamep. M.j.radic.maluæ & cucumer.agreſt. ana ʒ.3. incidantur & macerentur in olei antiqui duabus partibus & vna vini: decoq. & in col. decoquantur litharg.ʒ.4. ad conſumptionem vini, deinde diſſolue picis colophoniæ, pinguedinis porci ana ʒ.vj galbani, ammoniaci, opopan. diſſol. in oleo amygd. ſi recentes ſint lachrymæ, ſin antiquæ,in oleo viola. ana ʒ.j. irid. myrth. ſtyracis, propoleos, maſtich. ceræ an.ʒ.a.miſce,

fiat empl. malaxetur cum lacte mulieris. Si è mucilaginibus fiat emplast. extrahantur mucilagines & post lithargyri cocturam misceantur, ne forte longa coctura indurẽtur aerea & aquea parte (in quibus emplastica vis consistit) consumptis: fiat emplast. Sufficit itaq; leuis coctura in mucilagine, & odoratis. Sine coctura magna ponitur lithargyrũ in emplastris, vt in cheroneo, in quo post reliqua ponitur, & parum decoquitur. Non enim aliis bene misceri posset, sine leui quadã coctura, vel lõga pistatione, vel malaxatione. Ex multis aridis odoratis fiunt emplastra sine oleo, cera, pice & reliquis, maximè cùm densare & constringere volumus, sed pane macerato in aceto, vel succo vt mentæ, excipimus, addendo succum aliquem, cum farina vel mucilagine gũmi tragac. vel psilij, vel cydoniorum, vel mel, vel micam cydoniorum, aut aliorum fructuum. Vt ad fluxum ventris sic.

℞. cort. mali granati, gall. balaustiorum, aluminis an. ʒ. ß. acaciæ, sang. drac. myrtill. cortic. myrobalano. chebulorum, & seminis vuarum ana ʒ. 2. fiat pul. qui excipiatur miua cydoniorum & mucilag. gummi tragac. extractæ cum aceto, fiat emplastrum. Vel sic,

℞. succi cydon. pyror. agrest. aceti an. ʒ. 3. panis ℔. ß. coquantur diligenter, & contundantur, & passentur, deinde adde mastichis, sang. drac. boli armeni ana ʒ. ß. farinę lentium & hordei ana ʒ. 1. mucil. gummi trag. ʒ. 1. ß. misce, coquantur leuiter, fiat emplastrũ quod applicatur supra ventrem. Emplastrũ de granis lauri excipitur melle cocto: excipi posset ichthiocolla dissoluta in multo aceto. Hęc autem nõ sunt verè emplastra, sed statim dissoluuntur & exiccantur, quia sine oleo parantur. Ad constringendũ & exiccandum sumuntur quædam emplastica & decoquuntur, deinde additur cera rub. fit emplastrum, vt emplastrum contra rupturam, quod ex decoctione pellis arietinæ, consolidę, polypodij conficitur, additis pice nauli, aloe, lithargyro & terebinthina cum sanguine humano sine oleo. Nihil refert, si olea astringentia sumamus, vt in vnguentis factum est, etsi ex mineralibus & aliis refrigerantibus emplasticis conficeremus, aut post eius prępparationem abluamus diligenter vnguentũ, & infundamus aquam astringentem

vel

vel acetum,vel ſuccum,vel priùs abluamus oleum cum decoctione aſtringente, aut aqua aſtringente, vt fit in emplaſtro Comitiſſæ. Exéplum huius theorematis eſt emplaſtrum ad retinendum fœtum, vel ſanguinis fluxum ex vtero,aut renibus.

℞. olei cydon. olei myrrhi ablutorum cũ aqua plantag. & peculi roſ. vel cum decoctione rad.biſtortæ ʒ.4. ceræ rub.ʒ.3.ſang.drac.boli armeni,acaciæ, hypociſt.ana ʒ.ß.radic. biſtortæ, gallarum, balauſtiorum,coral. rub. maſticæ, ana ʒ.3. ceruſæ ʒ.j. terebinthinæ lotæ in ſucco burſ.paſtor.ʒ.3.miſce fiat emplaſtrum decoquendo in oleis ceruſam, poſtea addendo terebinthinam & alia in fine,vel malaxentur cum ſucco polygonij,vel cydon.vel aceto,& applicetur.

Emplaſt. variæ differentie.

Emplaſtrorum variæ ſunt differentiæ,quæ à partibus ſumuntur, vel ab affectu,vt ſunt cephalica,empl.de ianua,vel de Gratia Dei,ſtomatica,ſplenetica,pro renibus, pro matrice, quæ ratio appellandi facit, vt multi Medici aberrent, & multò ſatius fuiſſet,vt emplaſtrum de baccis lauri,empl.de betonica, vel diachilon appellaſſent. Nam empyrici & alij, qui ſe methodicos profitentur, ſi ad ſuffocationem vteri emplaſtrum præſcribant,ſtatim emplaſtrum pro matrice imperabunt,non animaduertentes eſſe conſtringens, cùm potiùs Ceroneum vel aliud,quod ex lachrymis reſoluentibus,& diſcutientibus fumos & flatus compoſitum ſit, vſurpandum. Magis enim cõuenit emplaſtrum pro matrice ad imprægnationem, & vt retineat ſemen, nec extinguat frigiditate ſua,aut humiditate nimia expellat. Idem etiam emplaſtrum ad retinendos fœtus in vtero vſurpãt: ſed id non poſſe inſigniter facere indicant multum calida,quæ id ingrediuntur, niſi ob largam cotiledonum humiditatem fœtus retineri non poſſit, aut ob ſanguinem bilioſum, renum calorem, vteri partes relaxentur. Ad quod etiam valet emplaſtrum contra ruptu-

Empyrici error.

Cui conuenit pro matrice.

ram, & illud pro renibus vocatum apud Nicol. Cęterùm qui dextrè volet emplaſtris vti, emplaſtrorum materiam, & miſtionis modum nouerit oportet. Sic ad partium affectus facilè emplaſtrum componet, qui mente tenuerit indicationes à partibus, vel à partium

in eorum compoſitione diſtinctiones, & limitationes, eaſdem obſeruandas imperamus in vnguentis. Ad partium itaque externarum & artuum inflammationes, & dolores ex his paramus, quæ & partem laxare, & obſequétem reddere poſſunt, & aliquid à parte diſcutere, & ex minùs emplaſticis. Herbæ malacticæ, vt maluæ cum radic. ſunt coquendæ, vt cap. de Clyſterib. emollientibus diximus. Poni etiam poſſunt folia violæ, vel flores, quia doloré ſedant, flores chamo. vel melilvel fœnugr. vel lini, farina, axungia porci, vel butyrum, quanquam axungia commodior ſit, quàm olea, temperata tamen olea, vt recens commune ſine ſale, amygdalinum, ſeſaminum & chamemel. conueniunt.

℞. radic. altheæ qr. i. mal. cum radic. viol. branchæ vr ſinæ M. i. florum chamom. violarum Pulueriſatarum, furfur. ana p. i. fiat decoctio in brodio pingui, vt verueccis, vel adde axung. porci ℔. ß. contundantur omnia, & per cribrum tranſmittantur, & fiat cataplaſm. vel poſtquam facta eſt decoctio emollientis clyſter. imperamus vt modo dicto præparetur, & addita pice & axungia iubemus fieri cataplaſma.

Ad dolores artic.

Ad dolores articulorum ortos à materia calida ſedandos ſic præparatur.

℞. medullæ panis medij (nam albus nimis eſt emplaſtic. & retinet, nihilq; euacuat) ℔. i. decoquatur in lact. bubul. è quo nõ ſit extractũ butyr. q. ſ. fiat cataplaſma.

Ad magnam doloris ſedationem oleũ violarum ponendum, ad maiorem oleum hyoſcyami, ad maximum oleum mãdragoræ: ſed cùm apponũtur narcotica, addi poteſt crocus in pauca quantitate, quia concoquit & aſtringit, quod ad ſedationem doloris conuenit. Vel fiat ex herbis ſic,

℞. ſolani, viol. ana M. j. florum hyoſcy. M. ij. florum viol. & chamom. ana p. j. fiat decoctio in lacte, vel aqua. His cũ axung. porci contuſis & cribratis crocique ℈. j. addito fiat cataplaſma. Satius enim eſt herbis & radice vti, quàm opio. Nam cùm cõcoquitur cum pinguſbus, ſummam illam frigiditatem deponit.

Concoquentia cataplaſmata fiunt ex emollientibus herbis, addito pane candido, vel farina tritici cum

Concoquẽtia cataplaſ.

axungia porci,vel oleo communi,vt

℞.radic.biſm. ℔.ß.mal. M.i.panis candidi ℔.i.fiat decoctio, contundantur, & per cribrum tranſmittatur cataplaſ. quod ob panem vel farinam tritici cõcoquit. Addi poſſunt fructus,vt ficus,butyr. & vitelli ouorum, hoc modo.

℞.farinæ tritici ℔.i.ſapæ ʒ.3.fiat decoctio, cui adde vitel.ouorum nu.3.fiat cataplaſma. Plus erit ſi ſine ouis paretur, & loco ſapæ oleum vel butyrum ponatur. Ad viſcera addimus ſpicæ purum,vel thur.vel croci.

Detergentia cataplaſmata.

Detergentia ſolent fieri ex herbis, floribus, ſeminibus & farinis,vt

℞. pariet. M.i. florum chamomi. melil.ſambuc.ana p.ⁱⁱ.fiat decoctio: in decoctione incorpora farinæ fabar. & hordei, vel furfur. macri ℔. ß. olei chamomi. vel amygdal.amar.ana ʒ.ii.pinguedinis gallinæ ʒ.i.fiat cataplaſma, permiſcendo fecem decoctionis. Hic ſolent chirurgi quidam abſynthium addere in reſoluentibus, cùm attrictionem quandam habeat,& tertias partes,& (vt Galenus docet lib.ſimplic.) intus aperire poſſit,extra minimè. Si autem Auic.id fecit in cataplaſmate, in incremento id fecit, in quo oportet repellere & digerere. Nam & in eodem addit roſas. Ob id etiã à Guidone laudatur in incremento inflammationis. In iſtis adduntur radic.cucumer.folia ebuli,anethi,flores roſmar. ſtechados,chamomilæ,ſambuci,ſemina anil.fœnic.apij & petro.maximè cum flatus diſcutiendi ſunt,oleum chamom.anethin.amygd.amar. cicinũ etiam antiquatum. Oportet enim talia medicamẽta calida eſſe,& tenuium partium, vt in vaporem vertant, & trahant, neque nimiùm calida, quia fortiter ſiccando cutem denſant, & fortiter trahendo, quicquid eſt tenuium partium craſſum remanet quod digeri non poteſt. Magna itaque eſt adhibenda ratio materiæ euacuandæ. Nam ſanguis mitis,& non nimium craſſæ conſiſtentiæ,moderatis debet digeri,craſſę verò conſiſtentiæ & contumacis, fortioribus,non tamen extremis,vt ad ſumma per media trauſeamus. Modicè digerit furfur,panis ſordidus magis, ſi bene ſalitus eſt,& coctus,& fermentatus. Farina hordei fortiùs, fabarum farina non exiccatarum, item farina

Digerentia.

orobi

orobi & lupinorum. Coquuntur in vino & aqua, quæ fortiora esse volumus. Stercora multùm digerunt, & ex illis etiam fiunt cataplasmata, sed maximè cùm flatus discutiendi, vt in œdemate, & hydrope, in quibus oleorum vsus periculosus, quia relaxant.

In dolore colico & nephritico cataplasma.

Fiat autem hoc modo in dolore colico & nephritico. ℞. stercor. bubuli ℔. 2. vini & mell. parum, fiat cataplasma. Fortius erit si semina carminatiua misceãtur, vel sulphur, in hydrope, vt

℞. stercor. bouis ℔. 1. stercor. capræ qr. 1. anis. fœnic. carui ana ʒ. ß. mellis parum, fiat cataplasma. Ad hydropem hoc modo.

Ad hydropem cataplasma.

℞. sulphur. viui ʒ. 2. cumini ʒ. 1. seminis apij petro. ana ʒ. ß. cum excrementis cochlearum fiat cataplasma, vel ex carne & testis cochlearum fiat cataplasma.

Ad anginam cataplasma.

Ex stercore hirũdinum fiunt ad anginas vel ex nido, qui eorum excrementis plenus sit, & luto, vt

℞ stercorum hirundinum, vel gallinarum, vel canis ʒ. 4. farinæ fabar. ʒ 2. olei liliorum & chamomil. ana ʒ. 3. butyri recentis ʒ. 2. fiat cataplas. Vel ex vnguento dialtheæ & farina fiat cataplasma.

℞. vnguenti dialtheæ vel œsypi ʒ. 4. ol. liliorum vel amygdal. ʒ. 3. stercoris hirund. vel gallinarum ʒ. 6. misce, fiat cataplasma. Hęc sunt digerentia cataplasmata, quæ omnibus partibus, aut certis quibusdam præparantur. Supra reliquas partes vt supra oculos aliquando sedantia dolorem applicamus, non suppurantia, fiúntq; ex pomis coctis, & cótusis, vel ex farinis, vel pane, vt ad dolorem, & inflammationem oculi, vt

Sedantia dolorem.

℞. pomorum acidorum num. 3. decoquantur in aqua peculi rosa. motis seminibus & pelle, & duro quod inest, contundantur & facto cataplasmate applicentur frigidè supra palpebras.

Astringentia & repellentia cataplasmata.

Sin in principio quis velit astringens, & repellens facere, capiat pyra, mala cydonia, sorba, aut alios fructus astringentes, & cocti, & diligenter contusi applicentur cùm dolor nó adest, sed cùm calor, & defluxio incipit. Si verò dolor iam partẽ vexet, ab astringentibus abstinendum, & ad sedantia dolorem veniendũ, quæ vel acrimo

niam frangunt humoris ſtupefaciendo, vel modicè reſoluendo. Acrimoniam defluxionis acris frangit, quod ex pomis dulcibus coctis in lacte, vel axungia recenti lota in aqua viol. vel hordei mundati, & vt priùs mou ſtratum eſt, contuſis, & per cribrum tranſmiſſis. Paratur delicatiſſimum quod parari debet parua quantitate, ne pondere grauet partem. Fit etiam cataplaſma ex pane ſyncomiſto decocto in lacte, vel cum farina hordei, ſic,

℞. panis ſyncomiſti ℔. ß. temperetur in lacte & parum coquatur, deinde fiat cataplaſma. Nō ſunt multùm coquenda, quæ ex lacte parantur, ſed potiùs cōtunden-da, & ſine coctura adhibēda, quia lac cùm decoquitur, inſpiſſatur, & pars aerea, quæ magis ſedat dolorem, abſumitur remanétque pars caſeoſa, quæ craſſior reddita emplaſtrica fit, vnde minùs doloré ſoluit, ſed magis con ſtringit. Huc accedit quòd ſerum coctura acre redditur. Magis itaq. dolorem ſoluit lac frigidū & crudum, quam coctum recens, quàm acidum, quod de omnibus cataplaſmatis ex lacte paratis dictum volo. Lac eligendū, quod plus butyri habeat, minùs caſei, quale eſt vaccæ, ouis, mulieris, in quorum penuria vti poſſumus caprino, aſinino, ſed non niſi in prędictorum defectu, quia detergunt magis hæc, quam ſedant dolorem. Cùm igitur detergendum erit, horū vſus erit aliis præferendus.

Cautio. Cataplaſmata oculorum ex farina vel pane, non ſunt coquenda, ne fiant emplaſtica, nimiúmque parti adhæreant. Fiant itaque ex herbis non addita farina, vt

℞. portulacæ M. ij. contuſa diligenter apponatur ſupra partem affectam. Eodem modo fieri poſſunt ex plantagine & ſolanis.

Ad ſtupefaciendum cataplaſmata.

AD ſenſum ſtupefaciendum ex pomis mandragorę decoctis in lacte vel foliis hyoſcyami eodem modo coctis paratur cataplaſma, quibus addi oportet parum croci, quod inſignem illam frigiditatem mandragoræ & hyoſcyami obtundat. Neque horum vſus debet damnari. Nam ſi opio vtendum cenſent omnes medici, quid prohibet quo minus foliis hyoſcyami in lacte coctis vtamur? quandoquidem imbecillius eſt medicamentū coctum, quàm crudum, & fortius illud quod ex

ſucco

ſucco paratur, quàm quod ex herbis.

Ex ſuccis & farina pauca, vel pane ſyncomiſto paratur cataplaſma crudum ad partes, in quibus repellere & refrigerare oportet magis, quàm calfacere. Raro enim aut nunquam ſuccos herbarum accipimus ad calfaciendum, ſed herbas ipſas.

Ad inflammationem cataplaſma.

AD inflammationē parantur ex ſucco ſemperuini, vel illud quod lib. j. ad Glaucon. ponitur, quamuis Guido linimentum fieri imperet: fiat autem ſic.

℞. ſucci ſemperuini ℔. j. vini craſſi acerbi (vt magis aſtringat) ℔. ß. farinæ hord. (ad excipiendos ſuccos) qr. j. cortic. mali granati, ſumach. an ʒ. ß. miſce, & fiat cataplaſma. Hoc neque ceram, neque oleum, neque pingue dinē recipit, ſed Guido ſic impropriè loquutus eſt. Hordeum hîc ad reſoluendum non ponitur, ſed ad inſpiſſandum potiùs ſuccum, vt conſiſtentiam cataplaſmatis accipiat. Idem fieri poteſt de cotiledonis, portulacæ, plantag. altarúmq; refrigerantium herbarum ſuccis. Iuſſerunt veteres vt ſemper farina his ſuccis admiſceretur, tum vt ſuccos contineret, tum vt minùs calfaceret, ſed potius his admixta refrigeraret, & exiccaret. Admiſceri poſſent hi ſucci albumini ouorum, aut mucilagini pſilij. aut cydoniorum, vt inſpiſſati habeant maiorem emplaſticam ſubſtantiā. Cataplaſmata itaq; fient cocta & cruda, ſed intra dolorem oculorum refrigerantia eſſe debent, & cruda, alia coqui poſſunt.

Ad fluxum ventris cataplaſmata. *Cautio.*

FIunt etiam cataplaſmata ad cohibendum fluxum ventris & corroboranda inteſtina ſic.

℞. micæ panis toſti, & in aceto macerati ʒ. vj. contundantur, cui adde garyoph. macis, maſtic. galangæ, granorum myrrhi, & acinorum vuarū, balauſtiorum an. ʒ. ß. olei abſynthij, & mentæ ana ʒ. ij. fiat cataplaſma, applicetur ſupra ventrem, vel

℞. prunorum agreſt. & prunellorum ana ℔. ß. decoquantur in aceto, per cribrum mittantur, & in colatura decoque micæ panis ſordidi ℔. j. foliorum abſynthij, tenuiſſimè puluériſati, maſtichis, coralli ana ʒ. j. omnium ſantal. & cortic. mali granati ana ʒ. ß. olei roſ. & cydo-

an ʒ.iij.miſceantur & fiat cataplaſma,quod applicetur ſupra ventrem ſerò cùm ibit dormitum.

Hęc duo cataplaſmata fiunt ad cohibendum fluxum ventris,& ad roboranda inteſtina.Et quia hîc fuit ordinata opiata,apponemus.

℞.carnium cydoniorum ʒ.ij.citri & conſeruæ acori vulgaris an.ʒ.j. pul. coral. rub.ʒ.iij. pul. diarth. abb.ʒ. j.diacyto.ſine ſpeciebus & aro.ana ʒ.ß.cum ſyr. cydo. fiat opiata,cui adde trochiſ.de ſpodio ʒ.j.ß. capiat manè.Hæc opiata præcedit duo vltima cataplaſmata.

PVLTES.

PVltes in curandis morbis intrò ſumuntur,aut ad cõcoctionem tumorũ præter naturam foris applicantur. Pultes ex farina hordei & lacte fiunt, in affectibus thoracis,& vlceribus internis ventric. & inteſtinorũ, ſi lac chalybeatum ſit,aut pars butyroſa amota. Fiunt ex farina orizæ ad exiccandum & conſtringendum.Fiunt cum melle ad detergendum, cum butyro ad concoctionem tuberculorum,vel tumorum internorum, cum lacte ad dolores ſedandos. Sed de internis aliàs , cùm de externis nobis ſit hîc conſtitutus ſermo.Pultes igitur ex ternç eodem modo parantur.Decoquuntur farina cum aqua,oleo,vel butyro,vel lacte,vel melle,& fit puls concoquens,ſi ex farina tritici fiat hoc modo.

Concoquẽs puls.

℞. farinæ tritici lib. ß. aquæ quantùm ſufficit , olei communis ʒ.iij.decoquantur &fiat puls.Ex pane ſemydalite eodem modo parantur, vel ex amylo , ex farina hord.vel fabar.vel orobi, vel lupinorum ad deterſionẽ, diſcutionémque materiæ fiunt in hydromelite,vt

℞.farinæ hord. & fabar.ana ʒ. iiij. decoquantur in hydromelite,vel aqua,poſtea addatur mellis q.ß.

Cùm magis diſcutere volumus,in oinomelite,vel in aqua decoquuntur,cui addatur oleum antiquiſſimum, vel amygd.amar.vel de cheroa, vel chamon. vel aliud ex digerentium numero. Sin detergendum & calfaciendum,axungia antiqua ſalita conuenit.Cùm maturandum,& coquendum,recens non ſalita.Idem de butyro eſt iudicium. Axungia gallinę & anatis digerit.Ad conſtringendum rarò parantur,niſi cùm retinere volumus inſigniter exiccando,tunc cum aceto paramus,vt

Axũgia.

Ad conſtringendum.

℞.ſa-

Digitized by Google

℔.farinæ lentiũ ʒ.iij.farinæ orizę torrefactę ʒ.ij.decoquatur in aceto ros.& fiat puls, applicetur supra vẽtrẽ.

Ad vermes occidendos & deiiciendos ex farina lupinorum in aceto decocta,aut succo amaro decocta(vt ab synthij)puls paratur. Et hæc de pultibus ,quæ non multum a cataplasmate differunt. *Ad vermes puls.*

Sinapismi.

SInapismus à sinapi,ex quo conficitur,additis ficubus contusis ad excipiendũ,nomen sumpsit. Fit autẽ ad humores euacuandos,ad superficiem corporis,vt a parte interna attracti dolor soluatur,vt in coxendico,& capitis dolore diuturno. Spleni & omni dolori antiquo, qui frigidus est,vt incalescat,sinapismo vtimur. Mitior autẽ fit,aut fortior pro natura corporis,vel partis affectę.In corporib⁹ duris qualia sũt rusticorũ,nautarum, piscatorũ,& id genus hominum fortioribus vtimur:in vrbanis,mediis:in pueris,mulieribus,& non multũ carnosis,imbecillioribus. Fortior duas partes sinapi contusi recipit,nec in aceto macerati. (Nam lãguidius efficere tur)ficuum partem vnam.Imbecillior contra ficuũ partes duas,sinapi vnã.Medius æquales vtriúsq; partes. Eorum parandorũ ratio est.Ficus siccæ in aqua tepida prie macerentur,sequẽti die expressæ probe læuigari debẽt,deinde sinapi acre per se cõtusum misceri, & massa facienda.Vtebantur veteres balneo,relicto sinapismo. Sin pars calidiorerat,succomaluæ mitigabãt,deinde cerato ros.vlcus cũ ceruſa curabant. *Si* resolutis partibus adhibeatur,sæpius detergenda est pars,& inspicienda. Nã propter sensum obtusum , vel amissum nõ sentiũt. & vruntur.Supra partẽ remanere debet,donec pars cruento rubore rubescat,quod Dios.donec cutis rubescat, dixit ob sanguinem attractum.Sinapismi loco in coxendico dolore stercore caprarũ cum aceto vti possumus. *Trag. genere sinapismi.* *Cautio.*

De dropacibus.

DRopax eiusdem efficaciæ est cum sinapismo ad euocanda excrementa ad summã cutim:differunt tamen materia.Nam sinapismus paratur ex sinapi , & cutem vlcerat,& rubrificat,vnde & rubrificantia antiqui vocarũt sinapismos.Dropax verò ex materia calida fit, &quæ lętore suo pilos euellit,vt ex iis quæ psilotra sũt. *Differ. dropac. & sinapismi.* *Vsus.*

Forma varia. Hinc fit vt dropace vtamur, cùm depilare volumꝰ, vt ex Martialis carmine licet colligere lib. 10. Hirsutis ergo cruribus, genisq; Materia eadem est cum acopis, & emplastris. Forma autem varia est. Quidam enim emplastri formam referunt, alij cataplasmatis. Quandoq; ante sinapisinum ad præparationem materiæ, interdum pòst ad materiæ reliquias discutiendas. Dropax duplex est, simplex & compositus. Simplex item duplex: alius, qui ex oleo, & pice ficca pauciſſimo oleo siccata sit, quę forma nihil aliud est quam picatio dicta Aëtio: Alius ex pice ficca, cera, pice, brucia, resina picea frixa; hęque simplicem appellant. Cõpositus est, qui Gallius Oribasij apud Paulum dicitur, cuius descriptionem require. Quã quam horum remediorũ vsus obsoleuerit, non est negligẽdus ad morborũ diuturnorũ perfectam curationem.

Duplex.

Collyria.

COllyria sunt medicamẽta oculorũ tenuissimè trita & æquigata Arabibus (Alcohol) dicta. Hinc fit, vt cùm exactè æquigata velimus, dicamus hæc collyria, aut trituretur vt Alcohol. Cæterùm variæ formæ hũt: quædam enim aridæ, quædam liquidæ, nonnullæ mellis cõsistẽtiam habent. Materia ex quibus componuntur, sunt succi, liquores, flores, semina herbarũ, metallica, & pleraq; alia. Angulis oculorum affectus præsentibi possunt liquida: pilulæ, quæ mellis consistentiam habent, vt penicillo palpebris applicentur: Arida vero insufflantur, vel intra palpebras ponuntur. Vtimur his in omnibus morbis oculorum, qui cùm varij sint, varia collyria fieri necesse est. Iam enim repellẽdum est: interdum fluxio inhibenda, nonnunquam detergendum, nunc dirigendũ, aliàs astringendum, aliquando relaxandum, & dolor sedandus. Deligitur materia conueuientior, & forma. Liquida enim meliùs refrigerãt partes angulorum: Dèsa verò parti applicata, diutius hærent, & ex consequenti fortius operantur. De repellentibus vnguentis abundè satis, cùm de vnguentis oculorum diceremus, disputatum est. Liquida collyria fiunt ex aquis distillatis, aut succis herbarum, aut fructuum defecatis: ex aquis ros. myrthi, peculi ros. plantag. caprifolii, portulacæ: quibus adiungere oportet, vt adhæreant, neque tam facilè effluant,

Formæ varię.

fluant, parum albuminis ouorũ fortiter agitatorum, vt *Repellens*
℞. aquæ peculi ros. myrrhi, & caprifol. ana ʒ.iiij. albumin. ouorum fortiter agitatorum ʒ.j. misce, applicetur frequenter.

Et, quando dolor mitigandus, & ardor minuendus, sanguinis facta missione & per cucurbitulas facta reuulsione, aquas frigidas minùs astringentes ad maiorem mitigationem addimus, vt

℞. aquæ plantag. viol. & portulacæ ana ʒ.ij, albuminis ouorum ʒ.j. misce. His dissoluũtur arida & spissa & adhuc liquida collyria vocantur, quia aridorum pauca quantitas additur, aut non debent agitari arida cũ succis, ne puluis, qui dolorem solet excitare, permisceatur, vel debent percollari & permisceri cum aliquo, quod corpus habeat, aut lentorem, quo oculum contingat inflammatum. Repellens tale est.

℞. aquæ peculi ros. & myrrhi ana ʒ ij. trochis. albo- *Repellens collyrium.*
rum ras. sine opio ʒ.j. albuminis ouorum ʒ.j. misce.

Sedans dolorem sic.

℞. Aquæ viol. plantag. ana ʒ.iij. trochiscorum albo- *Sedans dolorem.*
rum ras. cum opio ʒ.ij. albuminis ouorum, & decoctionis fœnugr. lotæ in aqua ros. ana ʒ.j. misce. Hîc additur decoctio fœnugræci, quæ dolorem leuat & resoluit. Dolor enim circa latum est vehementissimus, in quo discutere oportet. Huc accedit, quòd dolor oculorum non solùm ab intemperie, sed plerunque à plenitudine fit, quæ dilationem facit: ideo à parte aliquid discutiendum est. Trochisci albi non solùm digerunt, sed etiam resoluunt a parte inflammata.

Ex succis herbarum vel fructuum recenter extractorum fieri possunt collyria repellentia, digerentia, detergẽtiáque. Succi autẽ antiquati acrimoniam acquirunt.

℞. succi plantag. succi viol. depurgatorum ana ʒ.iij. aquæ peculi ros. ʒ.ij. misce, fiat collyr. vel

℞. succi pomorum ʒ.iij. ad sedationem doloris ab intemperie, vel ad magis repellendum ex succis cydoniorum, pomorum, & aliorum fructuum astringentiũ. Hîc albumen oui non additur, quia succi plus satis adhærẽt, quam aquæ distillatæ. Quòd si nimiùm liquidi sint, adde parum albuminis ouorũ, vel gr. aliquot gummi trag.

Digitized by Google

vel mucilag.pſilij,vel cydon. quia aſperitatem auferũt, ſedant dolorem & refrigerant. Talia viſcoſa vel mucilaginęs,& aſtringentia in principio, quando parũ aut nihil ſaniei aut materiæ reſudat à parte inflammata. Nõ enim retinere oportet,ſed euacuare.In ipſa applicatione collyriorum ſedantium dolorem admiſcetur lac muliebre recens mulſum:gummi arab. & tragac. expertia ſunt mordacitatis,dolores & aſperitates mulcẽt,& alia adhærere faciunt.Concoctoria & diſcutoria poſt repellentia & ſedantia dolorem applicantur, quæ ex thure, croco,decoctione meliloti, ſarcocolla, lycio indico fiũt, quibus addit caſtoreum Galenus,ſed ſua acrimonia dolorem excitat,vt

Concoctoria collyria

℞.thur.ʒ.ß.croci ʒ.j. ſarcocollæ nutritæ in lacte mulieris ʒ.i. ß. terantur omnia ſupra cotem ſenſim infundendo decoctum fœnugræci,fiat collyrium,vel

℞.micæ panis albi ʒ.ij.temperẽtur in aqua decoctionis chamo.& melil.& exprimãtur,expreſſioni adde croci ℈.j.quòd ſi feruor adhuc appareat,adde lac muliebre.

In declinatione concoquentibus addenda ſunt, quæ detergunt,digerunt ſine morſu,qualia ſunt lapis æmatites,cadmia, antimonium lotum, myrrha, ſarcocolla, quæ cõcoquit & digerit. Aloë quæ aliquid abſtertionis cum aſtrictione habet. Ex his colly.ſunt hoc modo.

Detergentia & digerentia collyria.

℞. ſarcocollæ nutritæ in aqua decoctioni fœnug.ʒ.j.tuthiæ præparatæ, antimonij loti ana ʒ.i. ß.myrrhæ ℈.ij.croci ℈.i. diſſoluantur in aqua fœnic. vel euphraſ. vel rutæ,vel vino albo & aqua pluuia, fiat. Hic detergentibus & diſcutientibus vtendum,cùm præceſſit inflammatio ob defluxionẽ & ſenſum partis exquiſitum. In vlcere verò & aliis morbis,qui ſine inflãmatione,aut ſine defluxione acri ſunt,vtemur fortiùs detergentibus & reſiccãtibus,quæ ſunt omphacium,myrrha,æs vſtũ, flos æris,ſuccus chelidonij,centaur. minor. fella auiũ, quadrupedum,& quorundam marinorum, ſaccharum candum & ſtercus lacerti, ſapo, ſiccus coſtus in multa aqua delet maculas & ſuffuſiones.

Cautio.

Detergunt & reſiccãt hæc.

Ad ſuffuſiones albugines & cicatric. collyria.

Extergunt ſine morſu cornu ceruĩ,& caprarum,cum morſu vſta & non lota. Ex his parantur ad ſuffuſiones, cicatrices,& albugines,quæ temperare oportet mitioribus,

bus,vel in palpebris penicillo apponenda sunt spissa, vt

℞.omphac.præparati in vase æneo ʒ.j. mucilag.fœnugr.extractæ cum aqua ros.ʒ.ß.misce, applicetur cum penicillo,vel

℞.amurcæ inspissatæ ʒ.ij.omphac.ʒ.ß.vitellorum ouorum fortiter agitatorum vnc. ß. misce, applicetur vt supra,vel

℞.fellis vranoscopi,vel scorpionis, vel draconis marini ʒ.ß.mell.rosacei colati ʒ.ij.sacchari candi pul.ʒ.iij. fiat collyr.spissum. Ad idem valet fel hirci, bouis,perdicis, gallinæ, vel milui conseruatum melle in vase æneo, maximè quod ob tenuitatem partium euanescat, quale est piscium & auium:quadrupedum verò ob crassitiem vesicæ diutius seruari potest, quale est tauri, vaccæ,porci,hirci,lupi & similium.Ex succis herbarum fiunt efficacissima.

℞.succi chelidon.& succi fœnug. & centaur. minor. ana ʒ.j.mell.ros.colati,sacchari candi ana ʒ.ß. incorporentur simul ad formam linimenti.

Cùm volumus detergere, & resiccare,vt in vlceribus palpebrarum, & corneæ, vel in vera declinatione ophthalmiæ,talia medicamenta ex metallicis, vel cornibus fiunt,vt

℞.cornu cerui, vel caprę tenuissimè triti ʒ.ij. tuthię, antimonij ana ʒ.j.excipiantur melle ros.vel syr.ros. fiat ad formam linimenti.

Leuiter astringentia in initio.

℞.Mucilag.semin.psil.cydoniorum extractę in aqua ros.an.ʒ.ß.trochiscorum alborum ras.sine opio & sarcocolla ana ʒ.ij. aquę peculi ros.ʒ. ij. agitentur omnia simul in ampulla vitrea,fiat collyr. quod in oculos instilletur,vel

℞. mucilag. gummi arab. & tragac.extractę cum aqua ros.an.ʒ.j.aquę peculi ros. & aquę albuminis ouorum ana ʒ.ij.agitentur simul & fiat collyr.quod instilletur in oculos. Vel ex decoctis fit hoc modo.

℞.foliorum plantag. & solani hortens. ana M.ı.ß.semi.papauer.albi ʒ.j. ß.ros.rub p.j. decoquantur simul in sufficienti quantitate aquę, deinde instilletur colatura in oculos.

Digitized by Google

Fortiter aſtringentia pro fluxu lachrymarum immoderatarum, non pro ſola inflammatione.

℞. thur. maſtich. ana ʒ.ß. oſſium myrobal. aduſtorum & in puluerem redactorum ℈.ij. coralli rub. ʒ.ß. ſucci malorum granatorum ad partis dimidium decocti ℥. iij. aquæ peculi roſ. aut myrtill. ℥. ij. miſce, fiat collyr. applicetur ſuprà, vel

℞. lapidis hæmatitis ʒ.iij. ceruſæ lotæ in aqua roſ. ʒ. ij. cupulorum glandium in puluerem tenuiſſimũ redactorum ʒ.j.ß pul. vuæ acerbæ in clibano exiccatæ ʒ.j. aquæ diſtillatæ foliorum ſumach, aquæ myrtillorum, & peculi roſ. ana ʒ.ij. omnia ſimul agitentur, fiat collyr. quod potius cãthis oculorum, quam oculis inſtilletur.

Aſtringentia & diſcutientia pro inflammationis incremento.

℞. Ceruſ. diligentiſſime lotæ in aqua roſ. ℈.ij. tuthiæ præparatæ ʒ.j.ß. mucilag. fœnug. extractæ in aqua roſ. ℥. j. aquæ fœnic. vel euphraſ. ℥.j. aquæ peculi roſ. ℥.ij. fiat collyr. vtatur vt dictum eſt.

Aliud diſcutiens pro declinatione.

℞. Sarcocollæ nutritæ ʒ. iij. tuthiæ præparatæ ʒ.ij. mucil. fœnugr. extractæ in aqua fœnic. ℥.ß. aloës ʒ.j.ß. myrrhæ omnino in tenuiſſ. puluerem redactæ ℈.j. aquarum fœnic. & euphraſ. ana ℥.ij. fiat collyrium, quo circa inflammationis initium vti licet.

Ad ſedationẽ doloris poteſt parari collyr. ſi medulla panis in lacte coquatur, deinde ſuccus a medulla expreſſus in oculos infundatur. Idem etiam præſtat ſuccus fœniculi oculis inſtillatus, qui vim habet maximã ad leniendum dolorem oculorum, & diſcutiendùm exiguam humoris portionem oculis impacti. Narcotica vſurpantur aliis priùs tentatis remediis, & rebus fere iam deploratis, & euacuata maiore parte humoris, & a materia calida, alioqui eorum vſus temerarius & periculoſus, vt

Narcotica collyria.

℞ trochiſcorum alborum cum opio ʒ.j. lactis mulieris puellam lactantis ℥.j.ß. miſce, fiat collyr. vel ſic.

℞ ceruſæ lotæ in aqua roſ. ʒ.ij. vel mucilag. ſeminis pſi. extractæ in aqua roſ. opij. gran. iij. croci gran. vj. aquæ roſ. ℥.iiij. fiat collyr. vtatur frequenter.

Ad tollendas maculas oculorũ

Ad tollendas maculas rub. oculorum collyr. refrig. aſtringen. fiat.

℞. mu-

Digitized by Google

℞.mucilag.semin. psilij cum aqua ros.albuminis oui fortiter agitati,spuma innatante purgati ana ʒ.j.sarcocol.nutritæ,aloes succotrinæ quinquies lotæ,cum aqua ros.lycij ana ʒ.ß. stercor. lacerti gr.vj.trochisc.albi ras. ℈ ij. aquæ euphras.ʒ.ß. misce,fiat collyr. de quo ponat supra oculos manè & serò longè à pastu.

Pro suffusione oculorum.

℞.fœnic. & euphras.ana p.ij.ros.rub.p.ß.semi.fœnugr. diligenter loti cum aqua cisternæ & fœnic.ana ʒ.iij. fiat decoctio in aqua q.s.ex qua oculi foueantur tepidè cum spongia molli longè à cibo, donec imponatur sequens collyrium.

℞. rasuræ vasorum viridium (gallicè *pots plombez*) spumæ maris,stercor.lacer. lapidis hæmatites ana ʒ.ij. fiat pulvis subtilissimus,per sindonem cribratus.

℞.chelido.& acori ana ʒ.ij.concassentur & coquantur in vase mundo ad ℔.j.aquæ, donec ad tertiam partem redeat. In illa aqua imbibatur pul. supradictus, & postea siccetur in vmbra, deinde teratur cum illa aqua, iterum incorporetur, fiátque hoc quinquies: tandem fiat pulu. & cum aqua euphras.& fœnic.fiat collyr. serò & manè imponatur,vt dictum est.

Sacculi & cucufæ.

SAcculi forma quibusdam morbis conuenit:partibus consuuntur vel interbastantur, & hi quidem,qui ad caput præscribuntur, cucufæ dicuntur. Sed & stomacho,& cordi applicantur sacculi,qui omnes pulueribus determinatis implentur. Reliqui autem sacculi simpliciter dicuntur, fiúntque ex seminibus magna ex parte integris frixis in sartagine,quę quia alio modo nõ possunt applicari, arida cùm sint, sacculis includuntur ad discutionem.De his itaque primùm agemus. Ad dolores lateris, qui fiunt à flatibus,fiunt ex auena vel milio frixis irroratis vino,addito sale. Nam ad maiorem discutionem aliquando semina fœnic.apij,petro.aut aliorum discutientium flatus adduntur in colico dolore à flatibus. Fiunt etiam ad lateris dolores ex floribus semi nibúsque hoc modo contusis, & quia non mutamus materiam,sed sunt calfacta supra laminam, aut vapore vini calidi:vt *Ad dolores lateris.*

Digitized by Google

℞. furfur. macri p.j. ſemi. aniſ.fœnic.carui contuſorum ana ʒ.ij.florum chamo.melil.ſambuci, anthos ana p.j.fiant ſacculi duo conſuti, & ſupra laminam ferream vino extinctam calfacti applicentur parti.

Ad cordis affectus ſacculi.

Conducet autem duos habere ſacculos,vt dum vnus calfactus ſupra partem hæret,alter paretur.Nã ſubinde mutãdi ſunt. Cordi præſcribũtur in affectibus frigidis, vel cùm cardialgia, vel iactitatio,a flatibus, aut a copia ſeri in pericardio contenti excitatur:vt

℞.florum anth.ſtechad.ana ʒ.ij.ſummitatum ocimi, cortic.citri ſicci, macis,garyoph.ana ʒ.iij. diamarg.calidi, vel de gemmis, vel diacameron ʒ.ij fiant ſacculi forma rotunda,conſuantur.Imponi autem debet bombax ad retinendũ puluerẽ, & pannus, qui integit,debet eſſe delicatiſſimus. Irroretur vino & aqua melillæ, calfiat fumo , & temperatus prædictis aquis tepidis applicetur cordi,& cùm ſiccatur,remoueatur.In palpitatione trochiſci de camphora probantur.

Ad ſtomach.affectus.

Ad ſtomachi dolores & imbecillitatem fiunt ſacculi. Cæterùm ad dolores parùm facere mihi videntur. Qui ad imbecillitatem præſcribuntur , concoctionem iuuant, & ventriculum calfaciunt , fiúntque ex odoratis calidis & leuiter aſtringentibus herbis,radicibus,ſeminibus:vt

℞.comæ abſynth.exiccati & mentæ ana ʒ.ij. cortic. citri ſicci ʒ.j. galãgæ, cyperi,carioph.ana ʒ.ß.roſ.rub.ʒ. ij.fiat pul.ex quo ſacculus,qui a ſcuti figura ſcutum appellatur.Magnus fieri debet,vt ad vmbilicum vſque deſcendat, latiórque pars infra vergat, anguſtior ſupra os ventriculi.Hic animaduertendum,ne contra theorema ta ſupra,cap.de vnguentis data,facere videantur in ſaculis conficiendis.Efficaciora aut calidiora, quanquam tenuium ſint magis partium,inter aſtringentia vſurpãda, quia illa panno incluſa minus calfaciunt , quam in vnguentis aut linimentis.

Ad caput ſacculi.

Capiti ſacculi duo applicantur,vnus latus ſupra anteriorem partem capitis ponitur:Alter capiti,modo pilei,duabus partibus ſimul iunctis applicatur , vnde cucuſa vocatur.prior ille latus ſacculus , Frontale dicitur à fronte,& fit ad refrigerandum & repellendũ.Hæc autem

Digitized by Google

tem forma potiùs contactu ſuo calefacit,quàm refrigerat,niſi multùm humectetur aceto, & aquis. Vtraque autem hæc forma parùm probanda. Priores ſic fiunt.

℞.coriandri ʒ ß. ſemi. lactucæ ʒ iij.ſemi papauer.ʒ. ij.florum violarum,nenuphar.ana ʒ.j.roſ.rub.ʒ.ß.miſce, fiat pul. ex quo impleatur facculus latus quinque digitos,longus pedem vnum.

Capiti imponitur cucuſa ad calfaciendum,digerendum,ſpiritúſque animales excitandos in lethargo,& aliis morbis frigidiis. Fiunt autem ex odoratis radicibus, herbis, floribus, & quibuſdam ſeminibus,vt radic. galangæ,cyperi,calami aromatici,nume.moſc.caryophil. maceratis,floribus anthos, ſtechad.ſaluiæ,chamomilæ, melilloti,ſambuci.

Semina minùs frequenter addimus,niſi myrthi ſemina,& grana tinctorum addamus, vel cùm ſomnum inducere volumus citra magnam refrigerationem,ſemen anethi. Nihil vetat addi beniouinum, quia ſiccitate ſua in puluerem facile reduci poteſt,reliquæ autem lachrymæ nunquam. Ad reſoluendam materiam,quæ lethargum,vel dolorem capitis excitat,fiat hoc modo.

℞.galangæ,calami odorati,cyperi ana ʒ.iij.nuc.moſcatæ,caryoph.ana ʒ.ij.foliorum beton.& ſampſuci ana ʒ.j.florum anth.& ſtechad.ana ʒ.ß fiat puluis qui bombace exceptus,panno rub.raro interſuatur,& fiat cucuſa. Hæc eadem conueniet in capite corroborando,ſi grana tinctorum, flor. roſ. & ſemina myrthi addantur, ſed ea vtendum poſt diſcutionem materiæ. Cæterùm duo ſunt in his parandis obſeruanda, vt,ſcilicet,tenuiũ ſint partium medicamenta ob ſitum cerebri: deinde ne nimiùm calfaciant, & conſtringant. Calida enim & attenuantia liquefaciunt, vt ſol,frigida aſtringentia exprimũt conſtringendo,vt frigus aeris nos ambientis,quod comprimendo fluxiones mouet. Huc accedit, quòd nimiùm aſtringentia perſpirationem cerebri impediunt, & doloris cauſſam retinent. *Cautio.*

Epithemata.

EPithemata, vt ex Paulo, Actio,Dioſc.licet colligere, Malagmata dicuntur, quæ viſceribus aliíſque partibus applicantur. Qui hodie medicinam exercent,

irrigationem vel humectationem vocant, fotus modo ſupra cor, hepar, & ſupra pectus totum in hecticis, & febribus ardentibus, & multùm ſiccis. Cordi applicantur in febrib. ardentib. peſtilentib. & hecticis, & in palpitatione & cardiaca. Fiunt autem ex aquis affectui & parti propriis. Aqua buglo. & borrag. ſemper commendatur, quia temperata eſt. Aqua viol. roſ. & nenuphar. in febrib. conuenit, & cùm refrigerare volumus. Vinum album ſemper additur maiori quidem copia, cùm calfaciendum, vt in cardiaca, vel ſpirituum depopulatione, minùs verò in febribus. Item pul. diamarg. frig. vt triaſand. ad refrigerationem & confortationem. Semen citri, coral. criſtal. flores violæ, & nenuph. ad refrigerationem. Ad calfactionem vel exiccationem trochiſci de cãphora, quæ frigida eſſe cenſetur, ſemẽ ocymi, aqua meliſſæ, aqua ex floribus limonum, vel citri, vel arantiorum. In imbecillitate ob ſpirituum reſolutionem, vel extinctionem fiet hoc modo.

Ad affectus cordis epithemata.

℞. aquæ meliſſ. florum arantiorum, bugl. ana ʒ. iij. aquæ ex floribus myrthi, vel roſ. ʒ. ij. vini maluat. ʒ. j. pul. diacameron, vel de gemmis, vel diamarg. calidi ʒ. j. trochiſcorum de camphora ℈. j. miſce, fiat epithema. Cordi applicatum excitat & reficit calorem naturalem, ſpiritus inſtaurat. Valet etiam in iactatione, quæ eſt a ſtatibus. Ad refrigerationem cordis in febribus ardẽtibus paratur tale ex ſupra enumeratis: vt

℞. aquarum bugloſſ. roſ. ana qr. j. viol. qr. ij. pul. diamargar. frig. ʒ. j. criſtalli ʒ. j. ß. ſucci citri ʒ. ß. miſce, fiat epithema.

In hecticis & ardentib. febrib. epithem.

In hecticis & ardentib. febrib. experientia comperi vtiliùs ardorem pulmonum, & thoracis obtundere. Nã cùm pulmones minùs calent, aerem attractum minùs calfaciunt. Obtunditur ergo humidis & frigidis, cùm febris corpus exiccat, & caloris acrimoniam auget ſiccitas. Ex humidis igitur parantur, quæ à me primùm inuenta, ex oleis ſcilicet, & aqua hord. mundati leuiter, ne ſuo lentore obſtruat, & euentationem prohibeat, fiatq; error peior priore. Fiunt etiam ex decoctione quatuor ſemi. frigidorum maiorum, vel ex cucurbitæ decoctione, & aliis. Hæc ſemina refrigerant & humectant citra aſtri-

astrictionem. Conuenit igaque oleum viola. quia refrigerat, humectat, & relaxat. Item oleum vel decoctum ex semine cucurbitæ, & aliorum semin. frigidorum maiorum, oleum de semine papaueris cum oleo amygdal. dul. & cremore hord. Applicantur autem post euacuationem factam, vel post sanguinis missionem, & potissimùm in statu, in quo omnia sunt sæuissima. Pectus relaxant hæc vltima epithemata, & respirationem augent, quæ magnam vim habent in acutis morbis, & sudores excitant, prohibéntque ne in hecticam febrem mutentur febres illæ squallidæ. Tinguntur panni tepidè, parique applicantur, & subindè mutantur, ne calfacti corpus calfaciant. *Tempus.* *Pectus relaxantia*

2L. hord. mund. p. ß. flor. viol. p. ij. fiat leuis decoctio, & in ℔. j. misce olei viol. ʒ. iiij. applicetur. Oleum prohibet, ne tam citò exiccentur pâni, & partes humectat. Vel cum seminibus frigidis: vt

2L. hord. mundati p. ß. quatuor semin. frigid. maiorum contusorum ʒ. ij. florum viol. p. j. nenuphar. p. ß. fiat decoctio. In collaturæ ℔. iij. diss. olei amygd. dulc. & viol. ana ʒ. iij. agitentur simul, & fiat epithema, supra totum thoracem applicetur. Maximè conuenit febrib. hecticis & squallidis. Frequenter autem vtendum serò & manè. Oleum chamomilæ in febribus ab obstructione ortis, vino albo permixtum, & epithematis modo super hypochondria appositum concoqui, obstructiones cutis soluit, sudores elicit. Idem efficere oleum amygdal. amar. expertus sum, modo supra inferiorem ventrem ponatur, vel supra ventriculum ante accessionẽ ad vomitionem iuuandam. *Oleũ chamomil.* *Amygd. amar.*

Ad erysipelata faciei, vel aliarum partium fiunt ex aceto epithemata, & aqua dulci, vel ros. vel plantag. vel myrthi, vel nenuph. Ex succis permixtis aceto vel aqua ad augendam molem, vel ne nimis spissi sint succi. Tinguntur panni rari, & applicantur. Magis etiam refrigerant, ab aere refrigeratur medicamentum, & euaporantur ex parte fumi illi calidi. In summa quoties pars inflammatur, aut alia calida affectione afficitur, epithemate vtẽdũ est. Epithemata ex stillatitiis liquoribus & pulueribus conficiuntur ea mensura, vt ℔. j. aquarum *Ad erysipelata.* *Quando vtendum.*

permiſceantur ʒ.ij. & ʒ. j. ß: in vehementi febre, viri ũ imbecillitate,& totius corporis incendio:vt

℞.aquæ bugloſſ.& acetoſ.an.ʒ. iij.aquæ roſ.ʒ. ij. vini albi ʒ.ß. pul. electuarij diamarg. frigid. & oſſis myrobal.ana ʒ. j. cinamomi gra. v. miſce ſimul cum pauco ſcarlatæ, granatæ,fiat epithema,quod tepidũm admoueatur regioni cordis.

In febribus ardentibus circa ſtatum.

℞. Aquæ viol. acetoſ.& bugloſſ.ana ʒ. iiij. ſcab. & meliſſ.ana ʒ. ß. pul. electuarij diamarg.frigid. & oſſis, de corde cerui ana ʒ.j.cinamomi gra. v. fiat epithema, vt dictum eſt,& eo tempore admoueatur quo maius incendium ab ægro percipitur.

Pro hepate.

Sunt,quæ robur hepatis augent,& intemperiem illius corrigunt,in quibus non eſt ſuſpectus aceti vſus,vt. in pectore,modo in pauca quantitate ponatur.Licet aliquando his epithematis aſtringentia admouere, quia ſubiecti viſceris robur ſeruant,vt ſemen acetoſæ,polypodium,& ſimilia:vt

℞.aqua.endiuiæ,ſcariolæ ana ʒ.iij.aquæ abſynth.ʒ. j.ß.aceti vini albi ʒ.ß.ſeminis acetoſ. & portulacæ ana ʒ.ß. pulu.ſandalorum ana ʒ.j.miſce , fiat epithema pro regione hepatis. Aliud,

℞.aquæ ſcariol.ſolatri ana ʒ.j.ß.aquæ acetoſ. endiuiæ,& bugloſſ.ana ʒ. iij. aceti vini albi ʒ.j. trochiſcorũ de ſpodio ℈.ij.ſpicæ nardi ʒ ß.omnium ſandal.ana ℈. j.fiant epithemata,vt priùs. Suſpicio ſit obſtructionis, non ſunt admouenda aſtringentia.

Pro teſticulis epithema.

Nonnunquam teſticulis admouentur epithemata ad refrigerandum ſanguinem & vniuerſum corporis habitum,vt in profluuio ſanguinis immoderato.Refrigerãtia admota teſticulis ſanguinem inhibent,& minus reddunt fluxilem.Curandum tamen,vt epithematis refrigerantibus aliqua admiſceas,quæ temperamentum teſticulorum conſeruent,ob id aliquando vinum album miſcemus,& alia ſimilia,quæ illud præſtare poſſunt.

℞.aquæ roſ.ʒ.ij. aquæ ſolani ʒ. j. ß. vini albi ʒ. j. trochiſcorum de camphora ℈.j.miſce, fiat epithema , admoueatur teſticulis,& ex decocto refrigerantium & aſtringentium,vel decocto florũ nymphææ , vel roſ. rub. balau-

Digitized by Google

balauſtiorum & ſimilium, quibus in aqua decoctis pa-retur epithema.

Fomenta.

FOmentis ſæpe vtimur, antequam vel cataplaſmate, vel vnguentis vtamur, quo pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo viam muniant aliis remediis. Fiunt maxime ad ſedandos dolores vel remollien-dum ex decoctis cataplaſmatum.

Ad dolorem colicum fiunt fotus ex calidis diſcutientibus flatus & anodynis, vt *Ad dolorem colicũ.*

℞. radic. biſmaluæ ℥. ij. fol. calamenti, origani an. M. j. ſem. fœnug. lini an. ℥. j. apij, petro. ſeſeli an. ℥. ß. flor. chamomil. melil. vel ſambuci an. p. j. fiat decoctio in aqua & vino vel oleo, fiatque fotus cum ſpongiis vel filtro macerato in decoctione. Vtilis eſt idem fotus in nephritico dolore, ſed efficacior erit ad deturbandum calculum, ſi quæ cõmuniunt, & pituitam extenuant, addantur, vt folia empetri recentia, vel condita aceto, folia apij, petro. radic. grami. aſparagi, fœnugr. Valet & hic poſterior advrinę retẽtionem a craſſis humoribus, quia incidit & attenuat. Et etiam in vrinæ retentione à ſanguine coagulato, niſi fluxus ſanguinis excitaretur. In inflammatione non valet, quia nimium calfacit, ſed ex temperatis, laxantibus & modicè refrigerantibus, vt *Ad dolorẽ nephriticum.*

Ad vrinæ retentionem.

℞. mal. biſmal. cum radic. ana M. j. foliorum viol. M. ij. ſeminis lini ℥. j. florum viol. chamom. an. p. j. fiat decoctio in aqua & cum decoctione tepida fiat fotus, ex reſidentia fiat cataplaſma, addendo butyri recentis, vel axung. gallinæ, cuniculi, olei ſcorpionum ana ℥. iij. *Ad inflammationem fœtus*

Ad dolores lateris fiunt fotus ex relaxantibus, & anodynis, additis paucis flatus diſcutientibus, vt *Ad dolorẽ lateris.*

℞. mal. cum rad. M j. ß. ficuum pa. xx. florum cham. mel. viol. ana p. j. ſeminis lini, fœnug. ana ℥. j. aniſ. ℥. ß. fiat decoctio in aqua pro fotu. Sin materia frigida fuerit, relaxantia & diſcutientia addimus, vt

℞. mal. cum radic. M. j. ß. calaminth. M. j. ſeminis lini, fœnug. ana ℥. j. aniſi, fœnic. an. ℥. ß. florum anthos. chamomilæ, meliſ. ſambuci ana p. j. fiat decoctio, quæ veſicæ aut cucurbitæ aut vaſi æneo infundenda, deinde parti applicanda. Veſica commodiùs lateri applicatur, vel

Digitized by Google

ſpongia mollis expreſſa, pannóque raro ſicco inuoluta, ne odor ægrotantis nares feriat. Frequenter autem mutandi ſunt fotus, ne refrigerati lædant.

Ad iecur. Supra iecur non niſi in vehementiſſimo dolore, vel duritie fotibus vtimur. In dolore tamen conueniet prædictus fotus, addito abſynthio vel roſ. vel ſpica pauca.

Ad ſplenem. Ad ſplenem induratum frequentiſſimè fiunt, mixtis in aqua vel in aceto, vel in vtroque, vt

℔. radic. biſmal. liliorum ana lib. ß. mal. M. j. fic. num. xxx. ſeminis lini & fœnug. ana ℥ ij. flor. chamom. mal. ana ℥. ß. fiat decoctio in aceto acerrimo & foueatur cum ſpongijs, vel ex ſortioribus fit, vt

℔. radic. cucumer. agreſtis quart. j. radic. biſmal. & irid. ana ℥. ij. ſeminis lini, fœnug. & biſmal. ana ℥. j. florum viol. mal. ana p. j. fiat decoctio in vino albo, ol. liliorum, & amygd. fiat fotus.

Ad vterum. Ad vterum fiunt fomenta, additis vterinis, vt aperientibus & attrahentibus, ſi ſunt trahendi menſes, vt

℔ radic. rubiæ maioris, eryng. fœnicu. apij, petro. graminis ana ℥. iij. radic. liliorum & biſmal. ana ℥. ij. puleg. matric. ana M. j. ſeminis apij, petro. ſeſeli, fœnug. biſmal. ana ℥. j. florum chamom. & leſcot vel purpurei, vel citrini, ana p. ij. fiat decoctio in aquæ duabus partibus, & vna vini albi, foueatur vterus. Cauēda eſt nimia exiccatio, quia abſumitur materia mēſium, ſed laxantia addenda, vt temperēt & laxent partes conſtrictas. Si ad emolliendum vterum, malactica debent vincere alia.

Ad oculorum affectus. Supra caput fiunt irrigationes non fotus, de quibus poſtea. In oculis fit fotus, quia oculus propter exactiorem ſenſum ictum ferre nō poteſt, vt Galenus in meth. docet. Cum itaque diſcutere volumus, vel vtcūque cor neam emollire, vel potiùs rarefacere, vt collyria, digeré tia efficaciora ſunt. In ſuffuſione & *ypopeia* fiunt ex relaxantibus & digerentibus, vt

℔. fœnic. loti ℥. ij. florum chamom. p. ß. ſeminis fœniculi ʒ. iij. fiat decoctio, ex qua fotus. Si fortiùs digerendum, decoctum paramus ex ruta, euphraſia, verbenaca, fœnic. in aqua & vino, vbi nulla eſt inflammatio. Si verò inflammatio adſit, ex decocto fœnug. loti frequenter in aqua.

Fotus

Fotus fieri debent ſupra emunctoria, quando materia frigida, & tumor durus concoctioni reſiſtit, quod & in omnibus aliarum partium tumoribus expertus ſum vtile. Fotus enim calore ſuo continuo calfacit & maturat, aut digerit, trahítq; aliquid ſanguinis ad illam partẽ, qui citiùs putreſcit, vnáque cum eo materia dura & viſcoſa, efficítque, vt pars aperiatur, & hæc materia tanquam in ventre conglobata extrahitur. Fiunt autem ex malacticis & relaxantibus, vt rad. liliorum, altheæ, cucum. agreſt. ficubus, ſeminibus lini, fœnug. altheæ, apij, petroſ. floribus cham. melil. & ſambuci. *Ad emũctoria.*

Relaxantia fomenta.

℞. radic. biſmal. ʒ. 2. fol. biſmal. calament. branchæ vrſin. ana M. j. ſeminis lini & fœnugr. ana ʒ. ß. ſeminis mal. florum cham. & melit. ana p. 2. fiat decoctio in qr. 1. aquæ. Decoctum tepidum filtro excipiatur & parti affectæ admoueatur. Hoc vtimur aut ſimili poſt vniuerſalem purgationem in partibus inflammatis, aut alio modo tenſis, quæ vehementes dolores excitant, vt in pleuritide, & aliis id genus affectibus. Cute enim rarefacta medicamento exhalat quædam tenuis portio humoris inflammationẽ committentis. Quòd ſi materia, quę tenſionem efficit, ſit frigida, fiat decoctio, in qua permiſceri poteſt radix liliorum, quæ inter medicamenta laxantia vim inſignem obtinet diſcutiendi, vt

℞. radic. ireos & galang. craſſæ an. ʒ. ß. fol. origan. puleg. & calamenti ana M. j. ſeminis aniſi & fœnic. ana ʒ. j. ß. flor. roſmar. ſampſuci, & ſtechad. vtriuſq; an. p. 1. fiat decoctio in æquis aquæ & vini partibus, deinde foueatur pars affecta calida. Illud impactos humores attenuat, & in habitum digerit.

Ad diſcutiendas ophthalmiæ reliquias, plurimùm conuenit quod ſequitur. *Ad reliquias ophthalmiæ.*

℞. foliorum euphraſ. M. 1. paleæ auenæ M. 2. fœnugr. in aqua fœnic. loti ʒ. 3. ſeminis anif. & fœnic. an. ʒ. 1. ß. florum ſtechad. arabic. p. ß. fiat pul. ex quo parentur duo ſaculi quadrati, qui infundantur in modico vini albi, & aquæ fœnic. de eo foueantur oculi.

Pro œdemate diſcutiens & exiccans parabitur hoc modo. *Pro œdemate.*

℞. calamenti, orig. betonic. flor. roriſm. & roſ. rub. an.

p.1.foliorum lauri & ſaluiæ an.M.ß lupinorum ʒ.2. calami odorati, ſcænanthi,ſpicæ naidi ana ʒ.2.florum vtriuſque ſtechad.foliorũ roriſm.& roſ.rub.ana p. 1. fiat decoctio in aqua pluuiali,deinde adde aceti modicum: cum ſpongia fiat fotus.

Ad eundem ſcopum fiunt lixiuia parata ex cineribus ilicis, fagi,quercus,prunorum tantùm,quibus ineſt vis ſiccandi inſignis,vt in eodem lixiuio ad augendam exiccationem,tum ad partes roborandas,alumen coquitur.Malactica aut fomenta ſunt eiuſmodi.Horum vſus frequentiſſimus eſt in membris luxatis,antequam loco priore reſtituantur, in tendonibus & neruis induratis, nõ minùs frequẽs in ſcirrhis emollientis, quibus præcipuè hæc malactica debentur.Hoc tamen diligenter à medico eſt obſeruandũ, cùm ſcirrhus partem aliquam occupat,aut aliam toti corpori deſeruientem, nunquã ſola emollientia vſurpet.Hæc enim vim partis principis reſoluunt: ob id admiſcenda aliqua, quæ robur illius ſeruent,vt ad lienis ſcirrhos, & tumores emolliendos permiſcebit ſpicam nardi,ſchænantum,abſynth.vt

Ad tendones & nerues.

℔.radic.biſmal.ʒ.2.ireos ʒ.ß.fol.biſmal. mal. an. M. 1.abſynth.M. ß. ſeminis lini & fœnug.ana ʒ. ß. ſeminis tamariſci & ſtechad.arabic.ana p.1. fiat decoctio in tribus aquæ partibus,vna vini albi,addendo aceti modicum,deinde fouearur lien. Aliud,

℔.panis porc. & radic. cucumeris agreſt.ana ʒ. 1. ß. biſmal.cum radic. ſenecionis & mal. ana M. ß. ſeminis mal.fœnugræci lini ana ʒ.3.florum chamom.p.ß. adde ſchænan.ʒ.2.cortic.radic.tamariſci ʒ.ß.fiat decoctio in quart.vt aquæ addendo circa finem,vini & aceti parũ, fiat fotus.

Ad doloreẽ nephritic.

Ad dolorem nephriticum emolliens,laxans, & calculum frangens tale erit.

℔.radic.biſmal.ʒ.2.ß.fol. pariet. mal. biſmal. petro. maced.ana M.1. ſeminis milij ſolis ʒ. ß. ſeminis lini & fœnugr.an.ʒ.1.florum chamo. & melil. & ſummitatum anethi an.p.1.fiat decoctio in tribus partibus aquæ vel vna vini albi,ex qua foueatur regio renum, & vterum dolentium. Aliud fortius.

℔.radic.ſaxifrag.& radic.rapha ana ʒ.1.rad.liliorum alborum

alborum & biſmal.ana ʒ. 1.fol.ſenecionis,parietar. violariæ & ſyſimbrij aquatici ana M.j.mal.branchæ vrſinæ,& biſmal.ana M.1. ß.ſeminis ſaxifrag. & milij ſolis ana ʒ.ß. His enim ad frangendos calculos vis non mediocris ineſt.

Fomenta aſtringentia, & roborantia partes internas pro ventriculo roborando,& coctione iuuanda,vt *Proventriculo.*

℞.fol.biſmal.& mentæ,& abſynth.ſiccorum ana M. 1.ß.cortic.citri ſicci ʒ.ß.ſpicæ nardi & ſchænathi an. ʒ. 2. roſ. rub.p. 2. decoquétur omnia in vino ſtyptico, ex quibus ventriculi regio foueatur Fortius pro ventriculo & inteſtinis erit hoc.

℞.florum menthæ,& abſynthij,ſummitatum labruſcæ,& foliorum ſumach. ana M. ß. ſeminis plantag. & portulacæ ana ʒ.2.balauſtiorum & roſ.ana p. 2. cortic. mali granati ʒ.1.ß.fiat decoctio in vino ſtyptico quo foueatur regio ventris inferioris.

Pro ſplene indurato,& tumido fiat hoc modo.

℞.florum chamom.ſtechad.melil. ana M. 1. florum geniſtæ,anethi,ſcolopend.an.M.1.ß.fiat decoctio in vino albo & aqua,fiat fotus. *Pro ſplene indurato.*

Inſeſſiones.

ENeathiſma Græcis,Inſeſſio Latinis,quæ nihil differt à fotu in materia, ſed in forma cum balneo conuenit ,vt ſit quaſi balneum ventris partium infernarum. Fiunt autem ex decoctione radi.herbarum.florum,ſeminum, quorum reſidentia ſacco imponitur, cui reſideat æger. Hac vtimur forma, præſertim in affectibus veſicæ.coli,vteri,ani,renum,ventris,ob ægri imbecillitatem, non balneo, quia maior fieret virium reſolutio à toto corpore, quàm ſi partes quædam foueantur. At quia colicus eſt morbus,aut nephriticus, aut podagra, aut gonagra,hæ partes non ſunt laxandæ,ne fluxionem ſuſcipiant,ſed potiùs firmandæ oleo aſtringente,aut alio medicamento:vt ſi propter inſeſſum ſanguis fundatur,fiunt inſeſſiones ex decoctis ſuperiùs factis pro clyſteribus vel fotibus.De his itaque non multa. *Cautio.*

Emollientia fiunt encataſmata aliquando ad emolliendam aluum,aliquando ad menſes euocandos, non *Emollientia aluum & mẽſes euocantia.*

Digitized by Google

nunquam ſupprimendos, ſi immodicè fluxerint. Emollientibus vtimur, cùm aluus nimiùm aſtricta eſt, aut etiam cùm hæmorrhoides prætumidæ dolorem in ano excitant, aut etiam cùm ob meatuum angustiam aut aſtrictionem, lotium liberè reddi nequit. Fit autem emolliens ex ſolo mal. decocto, vel altheæ, cuius vaporem perforatis ſubſellijs æger percipit, quivim emollientem habet, & aliqua ex parte dolorem leniendi, ſi quis ſit vel in tumidis hæmorrhoidibus, vel in recti inteſtini inflammationibus ad anum peruenientibus.

Menſes prouocantia alia, in quorum decoctione ad medium ventré contineatur mulier, aut, ſi id forte nolit, vaporem diligentiſſimè recipiat per infundibulum, deductis vndiq; panis multis inuoluta, ne in aerem ambientem vapor exhalet. Talia autem ex omnibus medicamentis menſes prouocãtibus in aqua & vino decoctis fiunt, qualia in balneis ſequẽtibus deſcribentur. Aſtringentia & roborantia, quibus vtimur in fluoribus alui immodicis, & menſium purgationibus immoderatis, vt

Ad fluorẽ alui aſtringentia.

℔. radic biſtortæ & conſolidæ maior. ana ʒ. 2. nucũ cupreſſ. pini, cort. mali granati ʒ. 2. roſ. rub. balauſtiorum & granorum myrthi an. ʒ. 1. ß. decoquantur omnia in vino rub. ſtipetico.

℔. ſol. plantag. hippur. burſ. paſtor. & centinod. an. M. 2. ſummit. rubi, lentiſci & foliorum ſumach. ana M. 1. ß. aluminis rochæ ʒ. 2. roſ. rub. balauſtiorum an. ʒ. 1. ß. decoquantur omnia ſimul in vino rubro, aut aqua chalybeata, deinde huic decocto inſideat æger.

BALNEA.

BAlneum remedium eſt totius corporis, vel ad deterſionem, vel ad dolores, vel ad laſſitudines, vel ad vitia cutis, vel intemperiem totius corporis. Fiunt autem balnea quandoque ex ſola aqua, & illud balneum aquę dulcis appellatur ad differentiam eorum, quæ ex aqua marina vel falſa, vel nitroſa, vel aluminoſa, vel ferrata, vel bituminoſa fiunt natura, vel arte. Balneum aquæ dulcis ex aqua tenuis ſubſtantiæ, quæ citò penetret, paratur, vt ex aqua pluuiali, vel fluuiali non infecta alumine, aut creta. Quædam enim flumina cretam habent: quã ob cauſſam lenta eſt & pinguis ea aqua, portúſque obſtruit,

De aquis.

obſtruſit,quàm penetrat,aut laxat:talis eſt aqua ex Arari Lugduni. Aqua bonorum fontium tertium locum occupat,poſtremum puteana,vel paluſtris.Balnea refrigerantia parantur ex herbarum decoctione vel florum, vt in hecticis febribus & calidiore natura,ſed talia nihil obſtructionis habere dicuntur: quia ſi conſtipant cutim,febrem diariam accendere ſolent, vt Albulæ aqua facit,cuius meminit Gal.in meth. Intemperiem caſtigaturus,primùm natet in balneo tepido,vt detergatur, & aperiantur pori, & mox aliud balneum ingrediatur, in cuius aqua ſint decocti flores violarum , bugl.ana p. 4. nenuph.p.2. Magis probantur flores, quia tenuium ſunt partium, nec inepte fecerit, qui ſuccos herbarum extraxerit,& balnei aquæ miſcuerit,vt

Pro hec. balnea.

2ℒ.ſucci ſolatri,cucurbitæ,melonum ana ℔.4.miſce. Si autem æger laboret hectica , poſt balneum vng. ol. roſ.& cutis,confirmetur, ne diſcutiatur habitus corporis.Conducibile itaque illis fuerit tertium balneum aquæ frigidæ ingredi,vel in eodem balneo roſas addere, folia ſalicis,folia myrthi, vel aquam roſ.vel peculi roſ. vel myrthi. Nunc autem ægri deteriùs habent propter medicorum vel aſſiſtentium imperitiam, qui ſatius eſſe putant ægros in aqua feruenti lauiſſe.

Ad dolores ventris.

Ad dolores ventris,colli,vteri,renum ex decoctione fomentorum vel encathiſmatum fiunt balnea. In his autem maior medicamẽtorum quantitas ineſſe debet, & tepida,vt ſint,neceſſe eſt.& aperta,ne æger in his ſudet,ſed diutius in eis natet. Ad cutis affectus detergentia & ſiccantia præſcribuntur,niſi cùm cruſtæ aut ſcamæ duræ ſunt. Tunc enim balneum paratur ex malacticis,& leuiter detergentibus:deinde ex detergentibus & exiccantibus : tertio ex ſiccantibus & leuiter aſtringentibus , quod ab huius ætatis medicis non obſeruatur,ſed ſimul omnia permiſcent,ſine vtilitate ægros diuexantes. Tale igitur fiet in affectibus cutis cruſtoſis, ſcamoſis,ſiccis & ſquallidis,vt

Ad affectus cutis balnea.

2ℒ. mal. cum radic.branchæ vrſinæ, viol. ana M.iiij. mercur. pariet. betæ ana M.ij. ſeminis lini ℥.i. florum chamom.p.2.fiat decoctio pro balneo,in quo bis natet, deinde vtatur ſequenti.

Digitized by Google

℞.radic. brioniæ, lapati acuti, cucumer. agreſt. ari. ſerpentar.ana ℔.1.rad.aſphod.vel gentianæ,vel ſquillæ ℔.ß.ſaponar. parietar.abſynthij, ſcabioſ.fuma.borrag. ana M.1.lupinorum,fabarum integrarum ana ℔.ß.florum centaur. minor. p.3. roſ. p.2.fiat decoctio pro balneo:de qua decoctione adde plus vel minus,pro morbi natura,velcorporis habitu & viribus,& diutius vtatur. Cum iam materiã magna ex parte ſuccoribus & inſenſili tranſpiratione vacuatam viderimus, commodè applicabuntur vnguenta illa detergẽtia & exiccantia,donec omnia ſint deterſa vel exiccata: quibus peractis ad deterſionem cutis & corroborationem præſcribemus hoc.

℞.folio.myrth.vel lentiſci, vel plantaginis,tapſi barbari,piloſellæ, hippuris. & polygoni ana M.2. hord.integri, fabarum integrarum ana ℔.1.myrtill p.3.fol.roſ. p.4.rad.irid.biſtortę,& pentaph.ana ℥.2.fiat decoctio,in qua diſſ. ſalis communis ℔. 3. aluminis q.1. miſce, fiat balneum tepidum, & ſpongijs nouis detergatur diligenter. Ex lixiuio etiam fieri poſſunt,modo non ſit nimis acre.

Pro hecticis.

In febribus hecticis conueniunt balnea ex aqua tepida humectantia, quæ vt magis humectent, addimus ℔.1.olei violati, aut butyrum recens in prædicta aqua diſſoluimus, quod humiditatem aerea in partibus externis infundit. Aliquando radices & plantas,vt

℞.radic.biſmal.℔.2.vel mal.branchæ vrſinæ,bugloſſ. cum radic. ana M.iij. flor.viol.bugloſſ.borrag.ana p.4. roſ.rub. p.2. Humectantibus balneis admiſceantur decocta pedum vitulecis,& inteſtinorum,quamuis illa ad remolliendum potiùs vſurpantur.Relaxantium balneorum vſus eſt maximus in doloribus magnis ſedandis, iiſque medicamentis parantur,quibus fomenta relaxantia,& quemadmodum in illis aliquando permiſcentur, quæ calculum frangunt,ſic etiam in balneis frequenter vſurpantur,quæ ſedant dolorẽ nephriticum,aut in totum ſupprimunt,cuiuſmodi eſt ſequens.

Fro nephritico.

℞.radic.liliorum alborum & biſmal.ana M.4.foliorum parietariæ,ſaxifragiæ petroſ.fœniculi marini, fœnugr.ana M.2. ſeminis lini vel fœnugr.℔.ß. milij ſolis

℥.2.

Digitized by Google

℥.2. foliorum ſyſimbrij, violar. borraginis, bugloſſ. ana p.4. quibus addere potes radic. raphan. ℥.3. foliorum ſenecionis M.2. florum chamom. ſambuci ana p.2. ß. decoquantur omnia in ſufficienti aquæ quantitate, deinde permiſceantur vini albi ℔.4. olei liliorum & butyr. ana ℔.3. paretur balneum, in quo ſedeat æger, tantiſper dum vehementibus doloribus torquetur. Huic autem balneo vis inest ſedandi doloris, calculos comminuendi, & obſtructos meatus reſerandi, quo vti poſt alias vacuationes eſt ſaluberrimum, & eo ipſo tempore, quo æger in balneo reſidet, potiones calculum frangentes exhiberi poſſunt. Pro maioribus autem cutis affectibus parabitur ſic.

Pro affectibus cutis maioribus balnea.

℔. radi. lapati acuti ℔.2. radic. enulæ campan. ℔.ß. fumar. lupinorum, borrag. bugloſſ. parietar. betæ, ſaponar. ana M.4. quatuor ſeminum frigidor. maiorum ana ℥.3. foliorum acetoſ. lapati acuti, lentiginis aquaticæ ana M.2. miſce ſimul, & pro balneo decoquantur, in quo potes addere farinæ fabarum ℔. 2. ſedeat in hoc balneo æger, vel

℔. radic. brioniæ & cucumeris ana ℔.ß. rad. aſphod. ℥.3. lapati acuti, & enulæ campanæ ana ℔. ß. foliorum mercur. betæ cum radic. ſaponar. pariet. lupinorum, fumar. ana M.3. ſeminis raphani ℥.1. quatuor ſeminum frigidorum maiorum ana ℥. 1. ß. lumbricorum per media diſſectorum numer. 4. foliorum ſenæ mundatorum ℥.3. elenij ℥.1. trium florum cordial p.3. reponantur omnia pro balneo, in quo diſſolue farinæ lupinorum & ciceris rub. ana ℔.ß. fiat balneum, vt dictum eſt.

Pro exanthemat.

Quòd ſi in cute prædura, prætumida apparuerint exanthemata præcedentibus permiſcendæ ſunt radic. emollientes cum ſeminibus & aliis eiuſdem naturę, quę frequenter in elephanticis vſurpare conſueuimus, vt

℔. radic. brion. & cucumer. agreſtis ana ℥.3. radic. altheæ, liliorum alborum, lapati acuti ana ℔.3. radic. ſerpentariæ, haſtulæ regiæ ana ℥.2. florum. mal. biſmal. & branchæ vrſinæ ana M.4. lupinorum, fumar. lapati acuti, ſaponar. acetoſ. & vtriuſque cichor. ana faſciculum vnum, ſeminis lini & fœnug. ana ℔.j. ſeminis raphani ana ℥.1. quatuor ſeminum frigid. maiorum ana

Digitized by Google

ʒ.2.florum chamomi. & melilo.ana p.2.florum borrag' bugloſſ.nymphęæ,hord.integri & cicerum rub.ana p.2. miſce ſimul, & decoquantur in ſufficienti aquæ quantitate pro balneo:quo præſidio vtimur ad diſcutiendam ſcabiem cruſtoſam & contumacem & emollienda tubercula elephanticorum, quibus tota cutis ſcatet. Poſt hoc balneum, vtendum erit tertio balneo ſuperiùs deſcripto in cutis affectibus.

Balnea pro mulieribus primum ad mouendos menſes,vt

Ad mouendos menſes balnea.

℞. radicis ireos ℔.ß. galangæ craſſ. & radic. rubiæ maioris ana ʒ.2.radicis altheæ & ciclaminis ana ʒ.3.foliorum arthemiſ.nepetæ,matricar.origan. mercur.ana M.4. puleg.pſillij, ſampſuci & foliorum lauri ana M.2. ſeminis petro. ſeſeleos, ameos & cinamomi ana ʒ.1.ß. ſeminis lini & fœnugr.ana ʒ.3.florum ſampſuci,anthos, ſtechados arab.cicerum rub. & ſummitatum ſabinæ ana p. 4. decoquantur omnia in duabus partibus aquæ & vna vini albi,deinde ſedeat in balneo frequenter admouendo ventri inferiori plantas in prædicto balneo decoctas.

Ad iuuandum conceptum.

SÆpenumero conſimilia parantur balnea, quibus tamen nonnulla miſcẽtur aſtrictoria facultate vterum corroborantia,atque inducentia aſperitatem,quò conceptum faciliùs & tenaciùs retineat vterus,vt in humida intemperie vteri, poſt ſtatam menſium purgationẽ, vtile erit ſequens balneum.

℞.radic. valerianæ ℔.1.ß.radic.cyperi,galangæ craſſæ & enulæ campanæ ana ʒ.2. foliorum lentiſci, arthemiſ.calamenti,origani, lauendulæ,ſampſuci,& foliorũ lauri ana M.4.ſummitat. lentiſc.myrthi & cupreſſi ana M.2.ſeminis ameos, lentiſci, & fœniculi ana ʒ.1.ß.cortic.malorum granatorũ ana ʒ.2. aluminis ʒ.2.roſ.rub. ſtechad. arab.florum ſampſuci ana p.3. concoquantur omnia in ſufficienti aquæ quantitate,addendo cum ea vini rubri ſtiptici modicum,vtatur balneo.

Ad colicũ dolorem, nephriticumque.

Balnea anodyna in nephritico dolore & colico,aliiſque ventrem inferiorem obſidentibus parantur,pro nephritico dolore antea dicto. Si verò dolor colicus fiat à pituita

à pituita vitrea in inteſtinis impacta, aut flatibus craſſis exitu carentibus fuerit exiccatus, non negligenda relaxantia, ſed illis miſceri debent, quæ vehementi caliditate pituitam frigidam colliquant, & flatus diſcutiunt, eáque decoquenda partim in aqua, partim in vino, vt ad colicum dolorem.

℞. radic. altheæ ℔. ij. quatuor remollientium ana faſciculum vnum, origani, calamenti, puleg. rutæ ana M. ß. aniſ. fœnic. petroſ. ana ℔. ß. florum anth. ſampſuci, ſtechados arabic. & meliloti ana p. ß. cortic. citri ſicci per fruſta diſſecti ʒ. 2. lauendulæ, & fol. lauri ana M. ß. decoquantur omnia in duabus partibus aquæ, & vna vini. Quòd ſi vini maluatici copia ſuppetit, illius modicum permiſceri poterit.

Balneum abſtergens, & purgans, rarefaciens, digerens refrigerantibus temperatur pro leproſis: vt,

℞. brioniæ, cucumer. aſini, ſerpentar. enulæ campanæ ana ℔. ß. lapati acuti, acetoſ. borrag. bugloſ. ſaponar. cum propriis radic. fumar. lupinorum, endiuiæ, cichor. plantag. ana faſciculos ß. lupinorum, cortic. fabarum, hordei integri ana p. 2. roſ. rub. florum nenuphar. trium florum cordial. & tamar. ana faſciculos 4. florum chamom. & melil. ana faſcicul. 2. fiat decoctio in aqua fontana, & pluuia pro balneo, quod ingrediatur manè ventriculo vacuo. Bis aut ter in ſecunda vice ſumat tabellam vnam diamargariti frigidi, ſuperbibendo ʒ. 2. aquæ borrag. Item à prandio ingrediatur longè à cibo, continuis tribus diebus peragat idipſum. Tandiu verò moretur in balneo, vt vires non diſſoluantur, nec multùm diffluant, ſudores illis probè exterſis, deinde, vt dictum eſt, ingrediatur.

Lotiones.

PArtium quarundam fiunt ablutiones, quæ balnei vicem gerunt, videntúrque balnea particularia. Abluũtur caput, axillæ, manus, pedes. Caput ad ſordes auferendas lixiuio, vel cinęribus ſarmentorum. In capitis vlceribus lixiuiis deſiccantibus vtimur, vt abrotani, betonicæ. In pediculari morbo amaris, vt lupinis, nitro, & fellibus, & ad vermes occidendos, & furfures detergendos, & pilos tingendos. In furfuribus, detergentibus,

Ad ſordes.
Ad vlcera cap.
Ad vermes occid.

vt melle, ſuccis herbarum amararum, aut herbis ipſis decoctis, vt cicla, parietaria, ſaponaria. Capillis tingendis palea auenæ vtimur, cortice, & ligno berberis, floribus geniſtæ, & hyperici. Lixiuium commune fit ex ciner. ſarmentorum, quod fortius fit, ſi ſtillatitium ſit, id eſt, ſi per cineres frequenter coletur, vt faciunt, qui ſaponem parant: ſed adhuc fortius erit ex cineribus caulium, ficus, roboris, vel quercus.

Ad tingẽdos capil.

Ad alopeciam.

Ad alopeciam fit ex alcionio potentiſſimum lixiuium, quod ſiccat & digerit potenter, & morbum curat. Ad deterſionem & digeſtionem commodiſſimè parantur, ex caulibus fabarum in vlceribus, quo etiam vtendum eſt ad occidendos pediculos, addito ſemine ſtaphiſag. abſynth. aut alia herba amara, vt perſicaria.

Ad axillas lotio.

Axillæ abluuntur lixiuio parato ex aſtringentibus, vt oleaſtro, lentiſco, additis quibuſdam odoratis conſtringentibus, vt roſ.

Ad manus lotio.

Manus abluuntur & pedes, quorum abluendorum rationem iam ſubiiciemus cùm ad munditiem, tum ad ſanitatem pedes lauantur. Iam verò abſque vllo delectu vſurpant omnes decoctiones herbarũ calidarum & frigidarum ſimul permiſtarum. Cæterùm ſi tãtùm detergendũ, fit lixiuiũ quod deterget, firmat & ſiccat pedes.

Ad claritatem viſus lotio.

Ad viſus claritatem adduntur ſiccantia in lixiuio, vt folia lauri, ſampſuci, & quędam myrthi. Interdum frigida quædam, vt nymphea, lactuca, & alia tẽperata, vt quę etiam ſomnum conciliare poſſunt, vt herba papaueris.

Ad conſtringendum multùm ſalis aut aluminis additur. Siccat hoc lauacrum pedes, & per conſenſum cerebrum & oculos.

Ad mundandos pedes, & tremorem arcendum.

LAuantur aqua & vrina manè: tum etiam ad curandum ſeu arcendum tremorem manuum, quod experientia probatur, etiam ſi tremor à plumbo, & argento viuo proueniat.

Ablutiones oris & dentium fiunt ob diuerſas cauſſas, de quibus inter remedia interna ſatis ſupérque diximus. In febribus ardentibus dum ægri non poſſunt dormire, pedes abluimus aqua, in qua frigida & humida ſunt decocta: vt,

Digitized by Google

℞. fol. mal. recentis, fol. lactucæ, cucumer. cucurb. viol. M. 1. folior. nenuphar. & viol. ana p. 1. fiat decoctio, qua abluantur pedes, cùm ibit dormitum, nec detergantur, aut panno humido inuoluantur. *Ad somnũ ciendum in feb. lotio.*

Ad eundem morbum profuerit, pudibunda & aures abluisse, quia hæ partes neruosæ refrigeratæ, & humectatæ cerebro communicant. Nam vt calx cùm humectatur, fumat, sic membra hæc ardore febrium siccata, & calfacta effumant benignum & mitem vaporem, quo conciliatur somnus.

Embroche.

IRrigantur partes cùm oleum vel decoctum aliquod ex alto funditur instar pluuiæ, Græci, *embrochin apo to brechein*, quod irrigare significat. Non differunt rigationes à fomento humido, nisi quòd decoctum ipsum irrigatur supra partem ex alto. In fomentatione verò spongia vel pannis densis in decoctione madefactis vtimur. Huius formæ remediorum causam adfert Galen. lib. 13. meth. ca. 22. quo loco docet, quomodo facienda sit irrigatio, & supra quas partes tantùm, & cur penetret propter icterum, cuius tamen ratio leuis admodum est.

Nam ex ictu resilit quemadmodũ pluuia supra saxũ cadens. Neque enim potest propter meatus angustiam recta ingredi, sed necesse est vt per inspersionem pars tenuior aerem sequatur, vt ipsemet libr. simplic. docet. Caussam autem huius rei puto esse, quòd cùm ex alto irrigatur, guttę quædã descendunt, quæ diutius capiti immorantes, facilius intro penetrent. Præterea pars euentatur, nec ita incalescit, vt in fotu. Illæ etiam irrigationes magis in affectibus calidis sunt ex vsu, quàm in frigidis.

Sunt qui ad fracturas, & ad articulorum dolores faciant irrigationes, quod improbo si dolor adsit. Nam nõ vt in capite alia pars ictum recipit, imò in inflammatione, aliisque affectibus idem euenit.

Dolet etiam cutis sola distentione & intemperatura, nec leuissimum contactum ferre potest.

In nephritide fiunt ex oleo ros. viol. & nenuphar. vel cum decoctione repellente in principio, deinde repellente, & digerente: vt, *In nephri. irrigatio.*

℞. lactucæ, viol. plantag. solatri, semperuiui, vel por-

tulæ ana M. j. florum violarum, nenuphar. ros. ana p. j. foliorum myrthi M. ß. fiat decoctio quæ per clepsydram paruam in caput instilletur. Huic decoctioni additur florum chamo. melil. anthos ana p. 1. in incremento, in declinatione verò betonica, spondilum, origanum, & calamentum.

Ad conciliandum somnum.

Ad conciliandum somnum primæ decoctioni addimus semina lactu. papaue. albi, vel aliquid cortic. mandrag. in summa necessitate. Ad morbos frigid. fiunt irrigationes ex lixiuiis & muria, & mineralib. reficcantibus, vt alumine, chalcitide, vel herb. Sed quia omnes herbæ multo calore sunt præditæ, magis calfaciunt quàm siccant, plúsque fundendo humores mouent, quàm absumunt. Itaque duco conducibilius si lixiuia fiant ex cineribus priùs lotis, vel extinctis irrigatione aquæ aut vini, aut aceti cùm adhuc calent, & lixiuium ex alto inspergere supra commissuram coronalem. Cùm ob fluxũ sanguin. vel ob os frãctum non est tutum soluere ligaturam partis vulneratæ, dolentis partem irrigamus ex alto. (Nã ictus frangitur à fascia) ol. ros. cùm volumus inflammationem prohibere, violaceo, cùm dolorem sedare.

Ad lithargum.

℞. fol. hyssop. origani, calamen. puleg. an. M. ß. semin. anis. fœnugræ. & coriand. cum aceto præparati ana ʒ. 2. florum stechad. arab. & rosmari. ana p. 1. fiat decoctio ad ℔. 1. in qua irrigetur caput. Vel sic,

℞. radic. acori, cyperi, & irid. ana ʒ. 2. fol. betonicæ, sampsuci, saluiæ, origani, calamenti ana M. ß. corti. citri sicci ʒ. j. seminis anis. ʒ. 1. ß. coriand. præparati, granorum tinctorum ana ʒ. 1. ß. florum vtriusque stechad. ana p. 1. fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ, deinde irrigetur caput, addendo si sit contumax morbus & à materia frigida, aquæ vitæ ʒ. ß.

Suffitus.

SVffitus fiunt vel ad voluptatem, vel ad sanitatem. Ad voluptatem ex bene odoratis, vt beniouino, styrace, ladano, ambra, & moscо. Ad sanitatẽ quædam ex odoratis, quædam ex fœtidis, alia ex odoratis & fœtidis simul permixtis. Odorata fiunt forma spherica maiore, quæ poma odorifera dicuntur. Quædam minore spherarum precariarum instar, quas mulieres carpo circumuoluunt.

Digitized by Google

uoluunt, vel collo ſuſpendunt. Fiunt ex ambra, moſco, ciueta, & carbone ſalicis ad molem augendam aut nigredinem iniiciendam.

Fiunt etiam veluti balani, vel auiculæ, quæ vulgò cypreæ vocantur, aut forma trochiſcorum, vt trochiſci de alipta moſcata, qui in morbis curandis ſucceſſerunt cyphis veterum.

Excipiuntur hæc mucilagine gummi tragac. vel arabici in aqua roſ. macerata.

Ad morbos curandos fiunt fumigia duplici forma, pulueris, ſcilicet, aut trochiſcorum. Pulueres minùs conueniunt, quia citiùs abſumuntur, neque adeò commodè admiſcentur ea, è quibus parantur, vt fumigium illud, quod in officinis paratum inuenitur.

Ad catarrhos ſiſtendos, & ſiccandos ſic paramus. *Ad catarrhos ſiſtendos.*

℔. coriand. roſ. gummi hederæ torrefactæ an. ʒ. 1. nigellæ torrefactæ in aceto ʒ. 1. ß. maſtich. thur. corti. thur. ana ʒ. ʒ. gummi iuniperi ʒ. 2. fiat pul. non admodum tenuis, quo ſupra carbones impoſito ſuffumigentur capitis operimenta. Poteſt etiam excipi mucilagine gummi tragac. & fiant formulæ lupinares.

Fiunt alia ad vlcera pulmonum exiccanda, quę ex defluxione fiunt, ex reſiccantibus, aſtringentibus, & refrigerantibus, & his, quæ fuliginem faciunt. Nam fuligo vlcera conſolidat. Talia ſunt pix, reſina, terebinth. maſtix, gummi iuniperi, thus, & cortex eiuſdem, ſandala, auripigm. blatta bizantia, roſæ & capita papaueris, vt *Ad vlcera pulmo.*

℔. gummi hederæ torrefacti, coriandri, roſ. rub. ſandall. maſtich. myrrhæ, thur. & cortic. eiuſdem ana ʒ. ʒ. beniouini, ſtyracis, ladani puri, & hypociſt. an. ʒ. 2. auripigm. rub. ʒ. 1. excipiant terebinthina, & fiant formulæ lupinares, quibus fumigentur operimenta capitis. Efficax eſt ad vlcera aurium, narium, pulmonum & vteri.

Quòd ſi peruenerit vlcus poſt ſputum ſanguinis, & ſit cum inflammatione, admiſcentur frigidis ea, quę minùs calfaciunt, excipiuntúrque mucilagine, vel cera alba, vt plus fumi reddant, aut cum carbone, vt *Ad vlcus pulm. cum inflãmatione.*

℔. coriand præparati & roſ. rub. ana ʒ. 1. ladani puri & hypociſt. ana ʒ. ʒ. ſandal. rub. & albi, blattæ bizantiæ, capit. papauer. & cortic. mandrag. an. ʒ. 2. ſtyracis, benio-

uini ana ʒ.j. auripigmenti rub.ana ʒ.ß. cum mucilagine gummi tragac.& arab.infuſorum in aqua roſ.q.ſ. Addito ſalicis carbone,fiant formulæ,vtatur vt priùs.

Ad tuſſim inueteratam.

Ad tuſſim inueteratam valet fumigium, quod paratur ex bechicis,vngula caballina,& aliis exiccãtibus : vt,

℞.radic. & foliorum vngulæ caballinæ ʒ.1. foliorum marrubij ʒ.ß.ſtyrac.myrrhæ, bdellij ana ʒ.j.capit. papaueris,& ſeminis hyoſcyami ana ʒ.1.excipiantur terebinthina pice, & butyro ſimul liquatis : fiant formulæ,quibus fumigentur opercula capitis. Excipiatur etiam fumus per nares & os.

Ad ſuffocationem vteri.

Suffitus ad vteri ſuffocationẽ fiunt ex fœtidis, vt galbano,aſſa fœtida, blatta, caſtoreo,aut fragmẽtis plumarum,vel etiam ex ſimplicibus ſeparatim,vt ſi caſtoreum tantùm, vel aſſa fœtida calfacta naribus apponantur.

Ad menſes mouẽdos.

Ad mulierbria ducenda fiunt ex odoratis & aperientibus , quæ inutilia mihi videntur, niſi cùm ex congelatione humorum , vel nimia partium refrigeratione partes conſtrictæ ſint:vt,

℞. myrrhæ, ſtyrac. bdellij ana ʒ.ß. irid.aſari,cumini ana ʒ.j. opopan.ʒ.2.foliorum puleg. vtriuſque ſiccorum ana ʒ. 1. excipiantur terebinthina & butyro , fiat fumigium,quo fumigentur per embotum tempore quo erupturi ſunt menſes. Calfacit, relaxat , neque nimium reſiccat, quod fugiendum eſt.Nam quæ ſiccant,materiam abſumunt,& partes ſiccando retinent.

Ad caſtigationem vteri.

Ad vteri caſtigationem & exiccationem paratur talis, quo poſt menſium purgationem vtetur: vt,

℞.aliptæ moſc.vel gallæ moſc.ʒ.ß.beniouini,calami arom.ana ʒ. 2. cum mucilag. gummi tragac. fiant formulæ,recipiant fumum per infundibulum:vel ſic,

Ad conceptum.

Ad calfactionem reſiccationémque, & ad conceptus præparationem.

℞. ladani, maſtichis, galliæ moſcatæ, caryophil.macis,calamenti,galangæ ana ʒ.j.cyperi,roſ.ana ʒ.1. ß. hypociſt.& caſtorei ana ʒ.2.cum mucilag. gummi tragac. fiant formulæ , quibus vtatur , vt prioribus , poſt menſium purgationem ante concubitum.

Ad procidentiam vteri ex fœtidis & aſtringentibus, vt repoſitus ſuo loco maneat : vt,

℞.bitu-

Digitized by Google

℔. bituminis & lapidis gagatis an. ʒ. 2. vineæ ʒ 2. caſtor. cyperi, radic. biſtortæ, copularum, glandium & balauſtiorum ana ʒ. ʒ. excipiantur cera, fiant formulæ, quibus ſuffumigentur per embotum. Fiunt ſuffumigia particularia ad dolorem iuncturarum, quibus ſuffitur lana, aut bombax, deinde parti apponitur ex digerentibus & reſiccantibus, vt

Ad proci-dentiam vteri.

℔. foliorum abſynth. anthos, ſtechados, chamomillæ ana ʒ. 2. myrrhæ, ſtyrac. beniouini ana ʒ. ʒ. excipiantur terebinthina, fiant formulæ, ex pyitithe lapide ſuffumigetur durities neruorum, vel aliis miſceantur hoc modo,

Ad dolorẽ iunctura-rum.

℔. marchaſitæ ʒ. 2. propoleos ʒ. ʒ, bdellij, myrrhę, ſtyrac. iridis ana ʒ. ß. cum terebinthina fiant formulæ.

Ad prouocandum ſudorem in morbo Italico, & cum curandum fiunt ſuffitus, quibus interdum totum corpus ſuffumigamus, aliquando partem aliquam tantùm, in qua poſt totius corporis curationem morbi remanent quædam reliquiæ, vt cùm vlcus in mentula, pede, vel aure, vel alia parte externa remanſit.

Ad prouocandum ſudorem.

Fiunt autem potiſſimùm ex cinabrio, in quo argenti viui plurimum ineſt. Adduntur quædam odorata, quæ etſi non iuuant, caſtigant tamen fœtorem medicamenti. Alia iuuant vt ſtyrax, beniouim, vt

℔. cinabaris ʒ. 2. ſtyrac beniouini ana ʒ. 1. myrrhæ, corticis pini ana ʒ. ß. cum terebinthina formentur formulæ, fumigentur loco calido, & in principio habeant caput extra eminẽs, ne lædatur vox, aut ſuffocetur, quod multis ob incuriam accidit.

Si crus, aut brachium, aut alia pars laboret in morbo Italico, poſt vniuerſalem curationem fumigetur pars illa recipiendo fumum per infundibulum.

Finis libri poſteriorꝭ, De formul. remediorum exteriorum.

Digitized by Google

PHARMACOPOLARVM OFFICINA, EODEM RONDELETIO authore.

CVM ægrotantium causſa, Lutetiæ, Antuerpiæ, Lugduni, Romæ, Monſpeſſuli, Tholoſæ, aliiſque multis locis verſarer, multa ſuperflua & inutilia, multa autem neceſſaria & vtilia, ad bene ægros curandos deſiderari cognoui, & vnumquemque Pharmacopolam pro arbitrio medicamenta parare nullámque certam medicamentorũ componendorum, medicorum ſequi regulam: quoſdam imperitos rei medicæ, aut barbaros Arabes imitantes. Has ob cauſſas toti Reipub. vtile fore putaui, ſi officinam methodicam parare breuiſſimè iudicarem, in qua neque vaſcula aurea, neque pyxides pictæ viderentur, ſed ex qua remedia, ex non adulteratis, ſed optimis quibuſdam rebus compoſita, paruo ære comparare quiſque poſſet, plus in receſſu habitura, quàm in fronte promittat, quod longè aliter hoc tempore in officinis ſolet fieri. Nam qui officinam Pharmacopolæ parant, in hoc tantùm incumbunt, vt vaſcula aurea, & picta ſibi habeant, quæ plus ad oſtentationem faciunt, quàm ad neceſſitatem, vt vulgus illas officinas admiretur. Quòd ſi illam ſuperfluam & inutilem impenſam in componendis optimis medicamentis inſumerent, & ſibi, & ægrotis longè meliùs conſultum eſſet. Sed ea eſt ferè omnium communis inſania, vt malint videri quàm eſſe. Huius inſaniæ fautores ſunt magiſtratus, qui in hos impoſtores deberent animaduertere. Item artium Profeſſores, quibus à principibus demandata eſt prouincia, vt eorũ officinas inuiſant & inſpiciant, ſi bene inſtructæ ſint rebus omnibus, & ſi, quæ parantur auxilia ad morbos propulſandos, talia ſunt, qualia eſſe debent. Qui autem

tem hanc commiſſam prouinciam, vel ob quæſtum, vel ob amorem contemnunt, grauiter peccãt in Remp. digni ſanè, qui ſumma cum ignominia à bonorum conſuetudine appellantur, qui vt ſuo officio fungantur, tantùm abeſt, vt pharmacopolæ refragentur, vt ſæpe ad id ſollicitent ac inuitent. Nam, vt qui malè agũt, lucem fugitant: ſic, qui bene hanc lucem amplectũtur, ſibi & ornamento, & vtilitati futuram intelligunt. Confidentiùs enim illis ægroti ſeſe committent, & liberaliùs medicamenta perſoluent, cùm nos diligentiæ eorum & fidelitatis teſtes habebunt. Hoc potiſſimùm Pharmacopolæ curandum, diligentérque obſeruandum eſt.

Inſtructurus officinã, ante omnia curet, vt ſimplicia optima, & ſelectiſſima ſibi vndiquaque comparet: comparata ſingula diligenter à putredine conſeruet: Ita ordine diſponat, vt omnia ad manum ſint, & ex his cõpoſita medicamẽta certis temporibus paret, & parata ſeruet. Sed quæ illa ſint, & quomodo conſeruanda, aut in ordinem digerenda, paucis docebimus.

A *quibus petantur medicamenta.*

MEdicamenta petuntur ab aëre, aqua, terra, lapidibus, plantis, animalibus. Quæ ab aëre, vt manna, quod mel aëreum dicitur à Galeno, quòd in aëre & cororibus colligatur.

Ab aqua petuntur medicamenta: dulci, vt pluuiali, fontana, fluuiali, ex qua herbæ naſcuntur, vt Lentigo aquatica, Acorus vulgaris, Nymphea, Stratiotes aquatica, Hippuris fœmina, Lauer, Syſimbrium.

Ab animalibus aquatilibus, vt crocodilus, Piſcis, Teſtudo paluſtris, Ranæ, Cancri fluuiatiles, Oſtachi fluuiatiles, Anguillæ & multi alij piſces. Ex aqua ſalſa, vt Alcyonium, Sal, Flos ſalis, Spongiæ, Corallus vterque.

Ab aqua mixta ex dulci & ſalſa, vt Adarce, reperitúrq; in illis locis, vbi dulcis aqua miſcetur cum mari, vt in oſtiis Nili, Anguillæ, Aſphaltum & in mari mortuo etiã reperitur, & in quàmplurimis aliis locis, vt in eo fonte, qui vulgò fons (*de la Pege*) dicitur (*à Beauregard.*) Ab excrementis à terra, Herbæ, Arbores, Animalia, Metallica, Lapides, terræ variæ ſpecies. Ex herbis, vt Radices, Caules, Folia, flores, fructus, ſemina.

Ex animalibus integris parantur medicamenta, vt cicadis, vermibus, aſellis, cantharidibus, cancris, ſcyllis, locuſtis, vulpecula, galerita, troglo ditibus, hirundinibus, cuculis, pipionibus, ranis, rubetis, torpedine, talpis, lepore marino, & terreſtri, & aliis multis ſimilibus. Ex partibus animalium & primùm à capite toto, vt ſmardis, lacertæ, leporis, muris.

A partibus capitis, vt cerebro leporum, paſſeris, cranio hominis & dentibus apri, equi, aniſi, laniæ Elephantis, lupi, vnicornis. A partibus animalium, vt corde porci, pulmone vulpis, hepate lupi, vulpis, capræ, hirci canis rabidi, anſeris, echini terreſtris, erinacei, ranæ, hienæ, equi ſylueſtris, pulli onagri, aſini, rubetæ ventriculo toto vel interna pellicula ventriculi anſeris, & gallinæ, inteſtinis lupi, gallinæ, anſeris, leporis: renibus vulpis, caſtoris, lutræ, gallorum, ſtinchorum: teſticulis gallorum, caſtoris, lutræ, vulpis: veſica caſtoris, apri, exiccata cum vrina in furno: cornibus & oſſibus cerui, tauri, vituli, hominis, leporis, elephantis, hirci: cute ſerpentis, viperæ, vrſi, vituli marini, erinacei terreſtris & marini, ouis, leonis, ictiocolæ. Ab humoribus, ſanguine hominis, porci, columbarum, leporum, anatum, anſerum, hirci, veſpertilionum, tunnorum, teſtudinum terreſtrium, marinarum, & paluſtrium. A bile, vt piſcium, vranoſcopi, paſtinacæ, buglooſſi: auium, vt aquilæ, milui, perdicis, gallinæ: quadrupedum, vt tauri, vaccę, vulpis, hirci, lupi. Inſectorum, vt ſerpentis, lacerti. A lacte animalium, vt mulieris, chameli, caniculæ, vaccæ, capræ, aſinæ, ouis. A coagulo hœdi, leporis, vituli marini.

Ab ouis gallinarum, phaſianorum, formicarum.

Ab excrementis particularium animalium, vniones, quæ ſunt in oſtreis, moſchus, ciueta, œſipus, pili equorũ, vrſæ, hominis, talpæ, leporis, canis: vngula aſini ſylueſtris, equi, lychenæ equorum: cutis viperarum, ſerpentis, vrſi, vituli marini, erinacei terreſtris, & marini, leonis.

Ex balneis, & athletis, vrina pueri, apri, mulæ: ſtercore, gallinarum, hirundinum, columbarum, lupi, canis oſſa rodentis, hominum, capræ, vaccæ, muris, lacerti, porci, aſini.

Ab adnatis, adipe hominis, porci, gallinæ, anſeris ouis,

Digitized by Google

uis,anatis, vrſę, taxi,leonis, aſini,equi, tauri, caprę, hirci, ſerpentis, viperarum, vmbrę piſcis, vituli marini, anguillæ: cornibus, cerui, vnicornis, aſini indici, capræ.

Ab arboribus, vt radicibus,foliis,caulibus,corticibus, lignis,floribus,fructibus, ſeminibus, ſuccis, lachrymis, nucamentis.

Radicum alię ſunt aperientes,calfacientes, mollientes,extenuantes,digerentes,relaxantes,purgantes,aſtringentes,temperatæ.

Aperientes, vt graminis, aſparagi,ruſci, fœniculi, apij, oluſatri, ſmyrnij, petroſelini, ſpicæ nardi, aſari, rubiæ maioris, quinque folij, cyperi, capparis, fu, filicis.

Extenuantes digerentes, vt ari,ſerpentariæ, zinziberis,coſti,enulæ campanæ,galangæ craſſæ & tenuis, calami aromatici,gentianę,& cucumeris agreſtis,ſambuci,cæparum,ſquillę,peoniæ,tapſiæ,mei,pancraſij,xiphi, iridis,piretri,ebuli,allij,porri,raphani.

Purgantes radices,centaurij maioris,rhabarbari, brioniæ, lapathi acuti, hipolapathi, vtriuſque veratri, omnium tithymalorum, alipi, polypodij, turbith, rhapontici.

Temperatæ & cordiales, vt ſatirionis, cynoſorchis, borraginis,doronici romani, eringij, paſtinacæ domeſticæ,ben album,& nigrum,quorum loco ſupponuntur radices borraginis,& buglоſſi.

Radices malacticæ, vt liliorum omnium, omnium maluæ ſpecierũ,acanthi, geranij maior s, tapſi barbati.

Radices conſtringentes, tapſi barbati, tormentilæ, biſtortæ.

Folia & caules, calfacientia cum aſtrictione, vt abſynthij omnes ſpecies, mentæ balſamitæ,ſaluiæ.

Calfacientia ſine magna aſtrictione, vt chamedrios, chamepithios,ſcordij,martubij,hiſſopi, betonicæ, meliſſæ,anthos, ſcabioſæ, pulegij regalis & ceruini, calamenthæ omnes ſpecies. Thlaſpi,iberis,rutæ,ſtechados, lauandulæ,naſturtij,erucæ, eriſimi,bechij, anagallidis, anethi,porri capitati,lauri,maioranæ,parthenij,artemiſiæ,abrotoni,ſabinæ, ormini,fœniculi.

Media & minùs calfacientia, vt bugloſſi, borrag. agrimoniæ,capillorum ven. Adriani vulgaris, callitrici, omnium maluarum.

Refrigerantia,lactucæ domeſticæ & agreſtis, portulacæ,cucurbitæ,ſolani,plantaginis,ſemperuiui, vmbilici veneris,hepaticæ, lenticulæ aquæ, polemoniæ, telephij,polygonati.

Minùs refrigerantia,cichorij,intybi, ſonchi leuis roſtri porcini aſperi,endiuiæ agreſtis.

Laxantia,tithymalorũ, thymeleæ, braſſicæ, ſi leuiter coquantur,chameleæ,mercurialis vtriuſq;,braſſicę marinæ,ſcãmonij,lapathi acuti,betæ, ſpinacij, lubricando.

Quo methodo debeat ſibi ſimplicium promptuaria parare pharmacopola.

HErbas in officinis habere debet,quæ vel calfaciũt, vel refrigerant, vel exiccant, & ſeruari poſſunt integris viribus. Quæ autem humidæ ſunt, in hortis ſunt conſeruandæ:aut obſeruandum,quibus in locis inueniri poſſint,cùm earum vſus erit neceſſarius.Quare diligenter montes, prata,littora, aliáq; loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant, & quibus careat,vt aliunde aduehi curet,vel ſi aliquas non habeat,quæ in locum ſubſtitui poſſunt. Nam qui vnam ex tribus ſpeciebus calamenti habet, vel montanum vel pulegium regale,vel nepetam (vulgò herba cati) poteſt aliqua iſtarum carere. Quare quæ ſimiles vires habent, noſcat oportet,de quibus ſuo loco.

Herbæ in hortis conſeruari poſſunt, betonica, calamentum,pulegium vtrunque, origanum, ſampſucus, parthenium,ſtechas,mentha,ſatureia,hyſſop.ſaluia,thymus,chamepithis,chamedris, ſpodium, pollium, centaurium minus,abſynthium,eupatorium Meſuæ. Herbæ in hortis conſeruari debent, vt apium, oluſatrum, ſmyrnium,& ſimilia,violaria,lactuca,intybus domeſtica,nymphea,ſemper viuum vtrumque, telephium,portulaca,capillares omnes, cichorium, fumaria, bugloſſa agreſtis,plantago, malua, ſolanum. Semina & fructus reponuntur in vſus multos: ob id illa habere oportet, quæ ſunt in frequenti vſu.Hæc in vaſe fictili conſeruari debent,ne propter caliditatem rancescant, & ſic ordine diſpone-

Digitized by

disponere oportet. Semina frigida maiora sunt primi ordinis, cucurbitæ, melonum, cucumeris, citruli.

Secundus ordo, semina bombacis, maluarum, violarum, bisinaluæ, semen psilij. Tertius ordo, semina frigida minora, lactucæ, endiuiæ, scariolæ, plantaginis, rosarum, cydoniorum. Quartus ordo semen alkekengi, papaueris albi & nigri, hioscyami albi mandragoræ, cicutę. Quæ ponuntur in eadem arcula, possunt substitui eo ordine quo disponuntur. Quintus ordo, quatuor semina calida maiora, amisi, fœniculi, cumini, lauri. Sextus ordo, quatuor semina calida minora, apij, petroselini, ameos, pastinacę domesticę, & syluestris. Septimus ordo, seseli, Massilienſis, Peloponenſis, Æthiopici, anethi, rutę domesticę & montanæ, tapsię, vrticæ, lauandulę, spicæ, staphisagriæ, sinapi, carthami, ricini, porri, cæpe, bulbi, seminum contrà caulium, napi.

Enumeratis his, quæ pharmacopolę sunt necessaria, sequitur, vt quando eorum sese offert vsus, vt promptè habeãtur, & quomodo id fieri possit dicamus. Cùm horum omnium natura similis nusquam sit, alięq; sint substantiarum & qualitatum magis constantium, ita vt extra natale solum viribus integris ad vnũ annum, vel plures seruari possint, modò rectè præparentur & recondantur, vt hæ, quæ calfaciunt, refrigerant & exiccant: Alię autem, vt humidę, vix octo dierum spatio sine putrefactione, & vix, nisi deperdita sua humectandi vi, seruari possint: opus est, vt his optimè consideratis omnem operam diligens pharmacopola conferat, vt ea in officinis suo tempore collecta, & conseruationi sępe præparata in totum annum asseruet, quę domi annuam custodiam ferre poterunt. Si quę è sua regione, vel qualia opus est, non possit cogere, ea aliunde sibi aduehi curet: potissimũmque ex his regionibus, in quibus natiuitas à doctis celebrata est scriptoribus. Quòd si non possit, vel sibi imponi timeat, alias noscat ac perquirat, quę aptè in locum poterunt substitui: idq; non suo arbitrio faciendum, sed vt præcipienti medico indicare, quod penes se habeat, & de substituendo eũ religiosè interrogare possit. Quæ autem illę sint, vt scias, ne idẽ mihi bis veniat repetendum, in sequẽs caput reiicio: in quo de horum,

Digitized by Google

quæ in officinis seruanda sunt, loco commodo, & ordine dispositio, ex ordine dicere est animus, succedaneorū tractatum particularem alias daturus. Quæ autem partitionis secundum locum obtinent, vel in hortis seruabuntur, vel quibus in locis ruri nascantur, accuratè notabit, vel si nusquam ob cæli inclementiam, vel concursionis facilitatem seruari possint.

In hortis autem habebuntur apium, ollus atrum, smyrnium, & similia, nec non violaria, lactuca, intybus domestica, portulaca, borrago.

Ruri, vmbilicus veneris, nymphea, vtrunque sempervium, telephium, capillares omnes, cichoreum, fumaria, bugloſſum vulgare: eáque præcipuè, quæ in vsum frequentius veniunt, vt plantago, solanum, malua.

Reliquorum omnium simplicium, quæ ab arboribus vel animalibus eruuntur, quanquam exsiccari poterunt, & sine putredine conseruari, primorum conditionem subibunt, vt etiam terræ, & mineraliū, tum marinorum quælibet genera, hoc est, in officinis commodè seruari poterunt. Reliquorum autē quæ talem moram ferre non poterunt, perquisitio diligens fiet, quando eorum necessarius sese offeret vsus.

Herbas in officinis habere debet, quæ calfaciunt, refrigerant, exsiccāt, quia seruari possunt integris viribus. Quæ autem humidæ sunt, in hortis conseruandæ sunt, aut obseruandum, quibus in locis inueniri poterūt, cùm eorum vsus desiderabitur. Seruantur autem betonica, calamenthum, pulegium vtrunque, orig. samb. parth. stechas, menta, satureia, hyssopus, saluia, chamepithis, chamedris, scordium, centaurium minus, ceterach, absynth. eupatorium Mesues.

In hortis haberi debent apium, ollus atrum, smyrnium, &c. Ex his, dum videbuntur exsiccari, succi extrahentur, & præparati, vt artis est, in reliquum annum seruabuntur: vt succus hypocisthidos, vel syrupi præparabuntur, vt syrupus de succo endiuiæ & similes, etiam violaria, lactuca, intybum domesticum. Vel adnotare oportet quibus in locis nascantur, vt vmbilicus veneris, nymphea, sempervium vtrunque, telephium, portulaca, capillares omnes, cichorium, fumaria, bugl. vulgare,

Digitized by Google

gare, præcipuè ea quæ in vſum frequentem veniunt, vt plantago, ſolanũ, malua. Pharmacopola diligenter montes, prata, littora, aliaque loca conſiderare debet, & quæ herbæ in ſua regione fœliciter proueniant quibuſque careãt, vt eas aliunde aduehi curet. Debet habere & noſſe aliquas, quæ ſubſtitui in eorum locum poſſint. Nam qui vnicam ex tribus ſpeciebus calamenti habet, vt dixi, vel montanam, vel pulegium regale, vel nepetam, carere poteſt iſtarum aliqua. Ob eam cauſam, omnem diligentiam adhibere debet, vt quæ conſimilem facultatem habeant, cognoſcat, & quæ efficaciora, & minùs efficacia: de quibus ſuo loco dicemus.

Semina & fructus plurimis vſibus ſunt commoda. Ob id ea in promptu ſunt habenda, potiſſimùm quorum frequens vſus eſſe ſolet. Primò ſemina frigida maiora, hoc eſt, melonum, cucurbi. cucu. citruli in vaſe fictili. ne ob caliditatem citiùs ranceſcant. Prope ea collocari debẽt, ſemina bombacis, maluarum, violarum, pſillij, & cidoniorum. Poſtea ſemina frigida minora, lact. end. ſcariolæ. portul. plantag. & ſemen roſarum. His ſunt adiungenda ſemina alkekangi, pap. albi & nigri, ac ſemen hyoſcyami albi: quibus adiungi poſſunt ſemina mandrag. & cicutæ. Poſtea reponenda ſunt ſemina calida maiora, vt aniſi. fœnic. carui, ſemina etiam calida minora quę ſunt, ſemen apij, petroſelini, ameos, paſtinacæ domeſticæ vel ſylueſtris. Iſtis adiungẽda ſunt ſemina ſeſeli Maſſilienſis, Peloponenſis & Æthiopici. Semina rutę, domeſticæ & montanæ ſiue ſylueſtris, tapſię, vrticæ, ſemen lauandulæ, ſpicæ, ſemen viticis, ſtaphiſagriæ, ſinapi, porri, cepæ, bulbi: ſemen contra caulium, napi, ſemen carthami, & ricini, loco minùs calido conſeruantur.

Fructus in loco minùs ſicco reponi debent, & in vaſis fictilibus potiùs, quàm ligneis, vt eorũ humiditas, nimia ſiccitate, non reſoluatur. Simul reponi debent pruna, tamarindi, ſebeſten, iuiubæ: Ficus autem in alia arca, cum paſſulis, quibus adiungi poſſunt dactyli, amygdalæ, nucłei pinearum, auellanæ, piſtacia in ſuis putaminib. ſeruari debent: non enim tam facilè ranceſcunt, & nuces, & balanus myrepſica: ob id in ſacculis reponi poſſunt. Quòd ſi hi fructus à putaminib. excoriati ſint, locis fri-

gidioribus & minus ſiccis diutius conſeruãtur. Fructus Iuniperi, & oxycedri, iuniperi maioris, quã cedrum exiſtimo, baccæ lauri, hederæ, thymeleæ, chameleæ: baccæ myrthi cum tructu, ſumach & berberis, meſpila, & fabæ, pyra ſylueſtria, mala cotonea per mediũ diſſecta, filo traiecta, ſuperiore parte officinæ ſuſpendenda. Corna ſiccari poſſunt, & cum myrtillis conſeruari, piper album lõgum, nigrum, cubebæ, grana paradiſi, cardamomum maius & minus. Alio loco reponi debẽt hordeum mũdatum, & integrum, oriza & farina illorum ſeminũ, ſem. lini, fœnugræci, & ſezamini radices odoratæ ſeruãdæ ſunt in loco minus calido, ſuperiori tamen, vt enulæ campan. Ireos venetia, & florentinæ, bechini, ſiue vngulæ caballinæ, galangæ maioris & minoris, cyperi calami aromatici. Radicẽ ben albi & rubri ſi quis velit habere, collocet cum radicibus bugl. borrag. Liquiritiæ radix, conſolidæ, narciſſi, ſquillę, pancratij, zinziberis, mechin, quem puto cecacul. verum. Item cyperus babyloneus, quam terram meritam putabant, gentiana, azarum, valeriana, garyophillata, cucumer agreſtis, brionia, iarrus, ſerpentaria, arum, aſphodellus. Radices apij, petroſelini, graminis, fœnugræci, aſparagi, in regionibus frigidis colligi debent. Pro hyeme autem ſeruantur in ſub terraneo loco, vel in arena, quemadmodum in quibuſdam locis parare ſolent, & in caueis ſepelire, ne frigore gelentur. In aliis regionibus ſufficit colligere pro hebdomada, quo tempore ſyr. parant, vel apozematis vtuntur medici, ne quotidie cogantur extra vrbem quæ rere. Quòd ſi quis habeat in horto, vel in loco vicino vrbi, optimum erit. Radices, lapathi acuti recentes, meliores ſunt & poſſunt ſemper inueniri, maximè apud nos etiam media hyeme, & eo tempore frequenter vtimur. Aſarum ſeruetur cum aliis odoratis, & ſpica celtica, ſpica nardi, ſchenanthos, flores violarum, nenupharis. In eodem ordine bugloſſi, borrag. chamomilæ, meliloti, flores anthos, ſtœchados, ſaluiæ, lauandulæ, centaurij minoris, hiperici, androſemi, flores balauſtiorum citrinorum cum roſis, ligna, cinamomum tenue & acre, id eſt, cinamomum craſſum & aſtringens, quod eſt caſſia, ſandalus albus, citrinus & rubeus.

De

De collocatione medicamentorum in officinis, & in quibus vasis seruandum sit vnumquodque.

NOn sufficit suo tempore optima simplicia collegisse, & ad conseruationem præparasse, sed sic conseruanda sunt, ne putrescant loci humiditate, néve resiccata nimiùm, resolutione suam virtuté deperdant. Verùm inter medicamenta sunt, quæ negligentiam pharmacopolæ ferre possunt, quæ dura & densa sunt, quæ à caussis procatarcticis nõ multùm læduntur. At quæ tenui sunt substantia, non sustinent iniuriam externi aeris, omniũ minimè odorata & flores. Ob id vnumquodque in loco magis apto oportet disponere.

De medicamentorum collocatione, & ordine, & ratione.

VT omnia in officinis ad compositiones faciendas magis sint in promptu, & vt ita dicam, ad manum, ordo in collocatione sollicitè est obseruandus. Quòd vt fiat, quantùm per præcedentis capitis canones licebit, locus in classes diuidetur, ita vt vnam humida, aliã sicca, tum etiam aliam frigida, aliam etiam & calida, tam simplicia, quàm composita obtineant. Rursum classium, alia nobis propinquiora sunt, quę vsus sunt frequentioris, alia secundo, tertio, & sic deinceps ordine, pro ratione vsus illorum: ita vltimum ea, quæ fortiora sunt, & minùs consueta, occupant, non amisso præterea titulo, imò singulis imposito, qui nobis quid in ea theca repositum sit, significet: nec diu nos anxios per officinam errare sinat. Hæc eo modo parabuntur, vt in plures diuisa arculas, omnia eiusdem ferè facultatis contineant. Liquida omnia vasis argenteis, vitreis, corneis, fictilibus vitreatis, conseruanda sunt: vt olea, resinæ, liquida vnguenta: quæ autem vnguenta ad refrigerationem parantur, in plumbeis. Resinæ, syrupi, & alia, quæ intus sumuntur, neque in vasis æneis, neque in plumbeis conseruanda sunt. Nam si Gal. aquã cisternæ reiicit, propterea quòd per tubos plumbeos, & canales in cisternam defluat: quantò magis reiicienda medicamenta conseruata in talibus vasis, à quibus abraditur vel ærugo, vel ceruſa? Ob id sunt conseruanda in vasis vitreis, vel fictilibus vitreatis, maximè si diu quiescere debent, & in his conseruari, vt solent pharmacopolæ. Adipes & vnguenta ex a-

Digitized by Google

dipibus parata, in vasis plumbeis, vel argenteis conseruanda sunt, vt a rubigine conseruentur. Semina & fructus in vasis ligneis, vt thiliaceis, buxeis, aut siquis lignis, quæ nullo odore sint prædita, & medicamentorum substantiam tenuem conseruare possint. In eisdem folia & flores recondi possunt, aut etiam in sacculis carthaceis. Quæ difflationem desiderant & exsiccationem, in sacculis lineis conseruantur, vt radices aliquæ, quæ aerem ferre possunt ob densitatem, vt aristolochia rotunda, longa, asphodelus, hermodactyli, bistorta, & similes radices. Arculæ sint hoc modo paratæ, vt tres aut quatuor, vel quinque arculas contineant, vt earum quælibet medicamenta, quæ similem naturam & facultatem habent, reposita habeat, impositio cuilibet suo titulo ea parte, qua a nobis detecta est. In prima & secunda reponantur ea, quibus frequentius vtimur: in vltima verò, quæ forriora sunt, & minus consueta, vt videre est in tabula sequenti.

Tabula prima continentur.

COstus dulcis, tussilago, clenium, iris Florentiç, gentiana, aristolochia longa, clematitis rotunda, macis, nux moscata, asphodelus hermodactyli.

Tabula secunda.

COstus amarus, zedoaria, surumber, mechin, zinziber, calamus odoratus, galanga maior & minor, cyperus, cynamomum & cassia, peraphylli, cortex externus nucis moscatæ, nux mosca. macis, foliũ malabatri, azarum, fœnanthum, spica celtica, spica nardi.

In hac tabella prius posuimus zinziber quia frequẽtius eo vtimur quam mechin: quod species est zinziberis. Ab Arabibus forsan cecacul appellata. Si forte vnum pro alio sumatur, nihil mali quidem sequetur. Surumber, zedoariam & costum, in postremis articulis reposui mus: quia eis minùs frequenter vtimur. Hoc modo medicamentis dispositis, multo minori negotio parabuntur, vt quæ frequentiùs in compositionibus simul ponantur, simul inueniantur. Adde quòd medicamentorum dispositio *antiballomena*, quæ, quid pro quo, appellantur, indicabit. Nam quæ in prima arca ponuntur, pro secunda poni possunt, & è contra, diminuto pondere.

Cùm

Cùm dicimus quantitatem augeri, volumus duplam ſubſtitui. Nam ſi medicamenta ſint adeò imbecilla, ſatius eſt eis non vti, quàm duplo pondere ea ſubſtituere. Nam moles medicamenti augetur, & vis aliorum minuitur. Vt omnia ordine digerantur, oportet locum in multas claſſes diuidere, & in vna claſſe partes ſuperiores & inferiores. Iiſdem claſſibus diſtinguēda erunt medicamenta calida, frigida, ſicca & humida, tam ſimplicia, quam compoſita. Primùm igitur de ſimpliciū collocatione agemus, deinde de compoſitorum.

Tabula tertia.

SAntali citrini, ſantali rubri, albi, xylobalſamum, aſphaltus, lignum aloes.

Tabula prima radicum.

RAdix graminis, aſparagi, ruſci, apij, petroſelini, rubiæ maioris, rub. minoris, cortex rad. lauri, cortex populi, cortex fraxini, cortex rad. tamariſci, cortex rad. capp. aſari, ari, ſerpentariæ, raphani agreſtis, cortex ſambuci, ſtaphis agriæ, radix dentillariæ, piretri, ebeni, ligni gaiaci, chynæ, ſalſæ parillæ.

Tabula tertia.

EPithymi, thymi, chryſocollæ, ammoniacum, lapis lazuli, elleborus albus, niger, colocynthis, alandal, diagridium, croci, cnidij, ſeminis catapuciæ, geniſtæ, radix tithymali, rhapontici, quinque myrobalani, & ſhab.

Prima tabula.

BOrrag. bugloſſi, liquyritiæ, ben albi, ben rubri, mal. biſmal. liliorum, tapſi barbati, biſtortæ, ciclaminis, quinque folij, geniſtæ, cucumeris agreſtis, eſulæ, turbith albi, polypodij, ſemen vrticæ, carthami, agarici trochiſcati, alandal, colocynthidis.

Tertia tabula florum.

FLores œnanthes, roſ. cichorei, borrag. bugloſſi, nenufharis, violarum, ſambuci, meliloti, chamomilæ, ſaluiæ, ſtechad. anthos.

Tabula ſecunda.

CApita papaueris, ſemina mandrag. hyoſc. papaueris nigri & albi, portulacæ, citruli, ſcariolæ, endi. actucæ, melonum, cucumeris, cucurbitæ, maluarum,

biſmal.bomb.fœnugr. lini,ſeſami,cumini,carui, fœnic. aniſi,portulacæ domeſticæ & agreſtis, petro. apij, rutæ agreſt.& domeſt. ammi,ſeſelli maſſilien. ſinapi, erucæ, thlaſpi,naſtartij,ſeminis contra caulium,rapæ agreſtis, paliuri,ſeminis hiperici,milij ſolis, alchechangi , piper longum,album,& nigrum,geniſtæ, aſari,ſeminis hederæ,pſillij,cydoniorum.

Prima tabula fructuum.

CItri,ſeminis berberis, gallarum, ſumach,myrtillorum, cytrini , balauſtiorum, cortex mali granati, vuæ corinthiacæ,paſſulæ cum ſuis vinaceis, dactyli,tamarind.ſebeſten,prunorum acidorum , ficuum, iuiub. paſſul.mundatarum. Quæ vſurpantur in officinis.ſunt acetum, mel,oxymel, oxyſaccharum,ſyrupi, decoctiones, laxantia medicamenta , confectiones aromat. pul. pil.trochiſci, potiones medicatę,olea,vnguenta,cerata, emplaſtra, acetum roſatum, ſambucinum, ſcilliticum, paſſulatum, mel.roſ. violatum, antoſatum, ſcilliticum, paſſulatum,oxymel ſcilliticum, Iulianum, diureticum, ſeu de rad.ſimplex gal.de calamenta,oxyſaccharum ſimplex,& compoſitum.

Syr.ſimplices,vt violaceus,de nenuphare,adiantinus, end.ſimplex,de pap.ſimpl.roſatus,myrtinus.de limonibus,de roſis ſiccis,acetoſus ſimplex,de menta.

Compoſiti, de duabus rad.end. de cichorio,de fumaria,de eupatorio,de abſynth.de menta,de ſtechade,glycirrhiza,de praſio,de arth.de iuiub.de pap.de bizantiis, & ſcolopendria , de quinque rad. de thymo,de epithymo,de pomis, de calamintha.

Decoctiones clyſterum,communis medicinæ,pectorales,medicamenta laxantia , mollia, vt confectiones: dura,vt electuaria.

Confectiones,diacaſia,diacatholic.diaphenic.indum maius,confectio hamech, hiera picra,hiera colocynth. triphera perſica,benedicta, diaſene,diaprunis,de pſilio, confectio alchermes, ex lapide non viſo, electuaria, de ſucco roſ.diacarthami,de citro ſolutiui.

Confectiones aromaticæ,aromaticum roſat. aromaticum moſcat.pul. diambræ,diamoſchi, diarrhod. abb. diarrhod. ſyluij, triaſantalum , diatragacanthi frigidi, diai-

Digitized by Google

diaireos Salomonis,diapenidium ſine ſpeciebus, roſata nouella,philonium romanum,ſaccharum roſat. cum perlis,requies Nicolai.

Pilulæ communes, de hiera ſimplici, elephangînæ, affaieret,maſtichinæ,ante cibum,de quinque generib. myrob.aggregatiuæ,aureæ,de ſcarcocol.de agarico,de rhab.de fumo terræ,de lapide lazuli,lucis,cochiæ,trochiſci,diarrhod.de viol.de camphora,alchechangi, de myrrha,galliæ moſcatæ, aliptæ moſcatę, de rhab. de ſpodio,de carabe,alandal,de capparibus,de agarico,de eupatorio,de abſynthio.

Olea,vt oleum roſ.de thymelea,myrthil.de frumento,cydoniorum,cicyonium, nenupharis, de iunipero, viol.phorum,liliorum,ouorum,chamomillæ, de myrrha,anethinum,rutaceum, irinum, cherinum, enulatum,de caſtoreo,de euphorb. coſtinum, maſtichinum, de menta,de abſynthio,anachardinum,muſcatelinum, de piperibus,laurinum,amygd.amararum & dulc.vulpinum,lumbricorum.

Vnguenta,marciatum,aragon,agrippæ,dialthea,reſumptiuum, baſilicum, populeum, aureum,apoſtolorum,ægyptiacum,album Raſis,citrinum,ceruſæ, albũ, rubrum de bdelio,de arthanita,fuſcum Nicolai, pompholigos,tetrapharmacum,enulatum, contra vermes.

Cerata,album gal.refrigerans,ſandalinum, œſipi, de pelle arietina,ſtomachicum Gal.diapente,ceratum,de vigo,ſiue de ranis.

Emplaſtra,de palma, ſiue diacalciteos, emplaſtrum diuinum,de betonica, ſiue de ianua, emplaſtrum diachylonis cum gummi,magni ireati,de melliloto,emplaſtrum oxycroceum, tetrapharmacum, emplaſtrum nigrum pro matrice.

Quas compoſitiones paratas habere debeat pharmacopola.

SImplicia medicamẽta,quo plura & meliora habebit pharmacopola,eò melior & ditior,munitiórque erit ad morborum expugnandorum remedia præparanda, compoſitiones neque tot,neque tantas habere oportet. Nam corrumpuntur,& multũ mellis,vel ſacchari, vel aliorum ſimplicium abſumitur,nulla neceſſitate poſtu

lante. Illas igitur tantùm habebit, quibus nouit medicos illius regionis frequētiùs vti, quas fideliſſimè paret: deinde vaſis conuenientibus & aptiſſimis conſeruet, vt dictum fuit & dicetur. Permultæ compoſitiones ſunt, quæ omni tempore parari poſſunt. Ob id non ſunt parandæ, aut in parua quantitate propter ſubitos morbos. Itē aliquæ ſunt compoſitiones, quæ frequentiùs ſunt parandæ, vt habeamus & recentes & antiquas, qualia ſunt omnia, quæ ex opio parantur, vt theriaca, aurea Alexādrina, Aſyncritum, Philonium, Triphera magna, & cætera huiuſmodi medicamenta. Illa tamen commemorabo ex ſyr. confectionibus, aliiſque formis medicamentorum, quibus inſtructus eſſe debet, & quibus contētus eſſe poteſt medicus in morbis curandis. Nam oportet medicum vti propriis medicamentis temperaturæ, morborum cauſſis, aliiſque accidentibus, & communes cōpoſitiones magna ex parte tales non ſunt. Ob id meliùs eſt nouas compoſitiones pro rei neceſſitate componere. Sed propter hyemis tempus & morbos repentinos, cogimur aliquas paratas habere. Et quia aliquæ ſunt cōpoſitiones, quibus ſtatim non eſt vtendum, vt Theriaca, aliiſque ex Opio, vt Pil. de Cynogloſſa, ob id illas paratas habere debet. Præterea ſunt aliquæ quæ certis tantū tēporibus parari poſſunt: vt medicamentum ex Cācris ad canum rabidorum morſum, & Confectio alchērmes, & alia multa. Ob id paramus & parata ſeruamus. Quia medicamēta cōcoquentia & præparantia humores, prima ſunt, ob id primū de illis dicendū eſt. Sunt autē medicamēta præparantia, vt ſyrupi, vel quod iulep dicitur, vel medicamenta ex aceto & melle parata, à cōpoſitionis materia, oxymellita dicta. Ex aceto & ſaccharo multa medicamēta minùs compoſita parantur. Ob id oportet Pharmacopolam habere multas aceti differentias, vt acetum ſimplex ex optimo vino albo & tenuium partium, non autē ex fece, vt Lutetiæ parare ſolēt, quod quidem acetum habet craſſas partes & paucas tenues, & potiùs cōſtringit, quàm aperiat, incraſſat, quàm tenuet. Ex eo aceto parabitur acetum Roſatum, Scilliticum, Sambucinum, & Paſſulatum, quod quidem omni tempore parari poteſt. Sambucinum, quo tempore floret Sambucus,

cus,Roſaceum omni tempore ex roſis ſiccis, & melius, quam ex roſis recentibus. Quod enim ex his paratur, facilè putreſcit & minùs odoratum eſt: quod ex ſiccis, magis ſiccat & magis odoratum eſt, magiſque conſtringit. Poteſt autem fieri acetum roſatum ex multis infuſionibus, vt ſit Syrupus roſarum laxatiuus, aut Syrupus de roſ. ſiccis. Hoc aceto debent vti medici in oxyrrhodini præparatione, & in aliis medicamentis reſiccantibus, repellentibus & conſtringentibus. Acetum Sambucinum ex floribus Sambuci primùm reſiccatis. Nam ob humiditatem facile putreſcerent, ſi, non ſiccati, in vaſis includerẽtur. Hoc aceto vti frequentius debẽt medici quàm faciunt, quia acetum, ſua natura, vita eſt melãcholiæ, & mors bilis. Flores Sambuci magnam vim habent aduerſus atram bilem. Eam ob cauſſam in morbis melancholicis, in quibus timetur acetiv ſus, Sambucinum magna cum vtilitate vſurpatur. Acetum paſſulatum omni tempore parari poteſt. Paratur autẽ ex aceto, quod mediocris ſit acrimoniæ, in quo macerẽtur paſſulę à gigartismũ datæ. Debemus paruã quantitatẽ parare, tum quod ſieri ſemper poteſt, tũ quod ob lõgam moram paſſulæ facile putreſcũt, aut quia dulcedo minuitur, & acidus ille ſapor augetur. Optimum eſt illud acetum in affectibus thoracis & pulmonum, acetum ſquilliticum ex aceto & ſquilla paratur ęſtatis initio, ſquilla priùs exſilo ſiccata. Concoquit pituitam in capite & ventriculo. Ex melle multa medicamenta parantur, vt mel roſ. violanthoſatum, mel ſquilliticum. Mel autem paſſulatum dictũ eſt potiùs ſapa ex vuis paſſis, quam ex melle. Ob id inter differentias ſapæ poni debet. Mel roſ. hoc modo paratur.

Mel roſatum.

℔. Mell. optimi non antiqui, & crudi potiùs, quàm decocti aut leuiter cocti, addita aliqua quantitate aquę dulcis, lib. vj. roſatu n recenter refic. in vmbra, & remotis vnguibus lib. ij. Parentur, & ponãtur in vaſe vitreo, vel terreo vitreato, & ſoli exponãtur. & moueantur tertio quoque die, & vndiquaque incalęſcant, & obturentur diligenter.

Sunt qui ſuccũ ponunt: Alij mediam partem ſuci, & aliam roſarum. Sed qui hoc agunt, non intellexerũt

mixtionis rationem. Nam si rosæ exiccatæ poni debét, succus nō est ponēdus. Sed quod rosę exiccatę magis cō uenient, quā recentes, hoc facile cognosci potest ex Mesue, qui saccharum ros. & mel rosatum ex siccatis rosis parari iubet. Ad hæc si recentes, vel succus ponatur, nimiā vim detergēdi habent. At cùm mel natura sua sufficiēter detergat, nō est augēda illa facultas: sed tantùm voluerunt maiores nostri, mellis morsum, calorem & tenuitatē, ros. astrictione temperare. Melius paratur in sole, quàm si decoquatur, quia flores omnes, propter tenuitatem substantiæ & odorē, non ferunt decoctionem: sed calor solis temperatus & longiori tempore agens, satis ista medicam. permiscet. Si autē ex floribus recētibus, vel succo paretur, tunc decoquere possumus, lēto tamē igne. Si mel non decoquatur, minorem acrimoniam habet: si coquatur, acrius redditur. Non debet parari ex melle antiquo ob eius acrimoniam, neque ex melle sordido. Quòd si non sit aliud in promptu, priùs est despumandum. Sed ne acrimoniam acquirat, inter despumandum, adde aliquātulum aquæ. Post præparationem mellis rosati, Pharmacopola debet liquidiorem partē separare, & transcollare, & illud dicitur mel rosatum collatum, ad potiones & alia medicamenta liquida parāda.

Mel violatum sic paratur.

℞. Mellis optimi non antiqui nec cocti ℔.iij. florum viol. leuiter exsiccatarum lib. j. ponantur in vase ad solem, vt supra de melle rosato ostensum est.

In affectibus thoracis, peripneumonia, pleuritide, & similibus conuenit.

Mel anthosatum.

℞. Mell. optimi triannis, quadriannis, aut antiquissimi ℔.iij. florum anthos semiexsiccatorum ℔. j. misce, &, vt priùs dictum est, in sole paretur.

Ex floribus autem parari debet, aut si quis velit eos præmittere, saltem conseruam anthos paratum habeat. Habet enim mel, cum cōserua, easdem facultates. Quare alterutro carere possumus.

Mel squillitium ex Gal.

EX melle antiquo, aut priùs decocto sit, cui misce squillæ siccatę in vmbra, manibus cōtritæ, quantùm vol ue-

volueris. Immittatur in vas ex quo fuerit extractũ mel. Deinde angusto cooperculo operiens, & extrinsecus corium vniuerso corpori vasis circundans, & diligenter ligans, in locum omnino ad meridiem expositum repone, Aquilonis flatibus nullatenus obuium, vt ab ipsis perflari possit, & frequenter moueatur, vt vndiquaque incalescat.

Hoc idem fieri potest in aliis medicamentis, quæ ad solem parantur, debetq; mel squilliticum ex melle anti quo, aut priùs decocto fieri. Vbi summè detergendum est, vt ex pectore, pulmonibus, aliísq; partibus, ad attenuandum, expectorandum & detergendũ hoc vtuntur.

De oximelliris differentiis.

EX melle simplici & aceto multa alia medicam. parantur, vt oximel ex duabus radicibus, oximel ex quinque rad. oximel diureticum, oximel ex ligustro, ex calamintha, iulianum, squilliticum. Sed medicus tantùm parabit oximel simplex & diureticum. Nam hæc sufficient. Qui enim diureticum habet, potest carere oximellite ex quinque aut duabus rad. oximel ex ligustro & calamintha ex tempore parari possunt, neq; frequenter illis medici vtuntur. Sed quia Dioscor. & alij antiqui herbas decoquebant in hydromellite, vel oximellite, hinc natę sunt tot oximellitis differentiæ. Oximel Iuliani parari non debet, quia laxantia medicamenta recipit, multáque alia venenosa. Prętera acetum potiùs astringit, quàm laxat. Addequòd oximel Iuliani, & simile, tentat neruos, & alias partes, quæ acetum pertimescunt. Acetum squilliticum parari debet ad conficiendum oxymel squilliticum, & ad aliquos vsus, vt ad dealbandos dentes. Est autem acerrimum medicamentum. Oximel autem squilliticum mitius est, & minùs lædit partes neruosas, vt ait Galen. In consilio pro Epileptico.

Parabitur hoc modo oximel squilliticum.

℔. laminas squillæ inter externam corticem & medias cortices lino contusas, tanto interuallo, vt non se contangant. Siccabis in vmbra per dies quadraginta. (Non enim facile siccantur ob viscidum succum, quem habent, & situm facile contrahunt, si se contangant)

℔.j.ſed ligneo cultello conſcindes. Alios quadraginta dies in aceti boni ℔.8. in vaſe vitreato oris anguſti bene obturato inſolabis. Mouere oportet, vt in melle ſquillitico dictum eſt. Acetum poſtea collabis, & vſui ſeruabis. Initio æſtatis præparabis antequam ſquilla floreat. Squilla quę diu ſeruata eſt melior eſt ea, quæ recenter extrahitur, quia ſiccior reddita eſt. Oxymel ſquilliticum parandum non eſt. Qui enim mel ſquilliticum, & acetum ſquilliticum habet, oxymel ſquilliticũ in promptu parare poteſt, ſi partes mellis tres, aceti duas capiat. Quod ſi pertimeſcas, ne acrius ſit ob ſquillam, temperato oxymellite ſimplici, vel minorem quantitatem vſurpa. Eius compoſitio eſt ex ℔.duabus aceti ſquilliticiet mell. deſpumati ℔.3. ſimul decoctis, quod nihil aliud eſt, quam commixtio ſaporũ, & ne rotavata habere oporteat, hoc carere poſſumus. Satius eſt acetum & mel habere. Nam melle vti tantum aliquando coginur, aliquando aceto per ſe. Facilè autem, qui vtrumque habuerit, pro vrgente neceſſitate commiſcere poterit.

Oxymel diureticum, quod communiter paratur, & pro ſyrupo de quinque rad. vſui eſſe poteſt.

℥. radicum ſequentium mundatarum & inciſarum, ſcilicet radicũ apij, fœnic. petro. ruſci, aſparagi ana ℔. 1. ſeminis apij, fœnic. ana ʒ. 1. Temperentur radices in ℔.5. aquæ fontis, & in ℔.ſemis aceti albi per diem naturalem, & in eadé aqua decoquantur radices primùm: poſtea adde ſemina apij & fœnic quibus adde mell. ℔. 2. Decoquantur omnia lento igne ad conſumptionèm tertiæ partis, fiat ſyrupus.

Alias legitur, in aquæ fontis & aceti albi ana lib. 5.

De Oxyſaccharo.

ARabes ex aceto, ſaccharo, & aqua compoſuerunt ſyrupum acetoſum ſimplicem, quem Oxyſaccharum vocauerunt. Meſue etiam vocat & ſyrupum aceto ſum, de quo ſuo loco dicemus inter ſyrupos. Sed Nicolaus Oxyſaccharum compoſuit, quo vti debet medicus in morbis biliioſis. Magis enim conuenit, quam oxymel, propter ſuccum granatorum. Hæc medicamenta in frequenti vſu habenda ſunt, quia efficacia ſunt & facilè parantur. Oxymel pro pituita & obſtructionibus. Oxyſaccharа pro biliioſis morbis, qui ſunt cum obſtructione. Syru

ne. Syrupus acetosus simplex, inter alios medius erit, conueniétq; vtriq; descriptioni, sed minùs, quàm oxymel, in pituita: minùs quàm oxysaccharum, in morbis biliosis. Cuius descriptio talis erit.

℞. succi granatorum acidorum ʒ. 8. (quidam addit aceti ʒ.4.) sacchar. ℔. 1. coquantur, donec ad formam syrupi veniant.

Hanc malim cum succo granatorum, vt aliquantulum differat à syrupo acetoso simplici. Nam quod ex aqua, aceto & sacch. paratur, non differt ab oxymelite, Arabes ex aceto & saccharo fecerunt simpliciter oxymel simplex, & magis compositum, sed differunt, quia magis conueniunt morbis biliosis, quàm oxymel, & minùs pituitosis.

Oxysaccharum compositum sic paratur.

℞. capilli ven. asplenij, ceterach, philitidis, id est, linguæ ceruinæ, trichomanes, hepaticæ ana M. 1. flor. viol. p. 2. rad. petro. ruscí, asparagi, graminis an. ℔. ß. coquantur omnia simul in sufficienti quantitate aquæ. Deinde adde succi malorum granatorum acetosorum ℔. 1. Infundantur radices mundatæ & incisę in succo, addendo parum aquæ. Tertio die coquantur ad syrupi consistentiam addendo sacchari quantùm sufficit.

De syrupis.

SYruporum alij sunt simplices, alij compositi. Simplices possunt fieri ex omnibus herbis cum saccharo: sed sufficit paratos habere ex communioribus, & ex his, quæ omni tempore parari non possunt. Paratur syrupus violarum, nympheus, adianthinus, endiuiæ simplicis, de papauere. De succo acetosæ ibi nó describitur (quia semper parari potest) de fumaria simplex, syrupus rosat. ex infusione recentium, syr. myrthinus, de limonibus, de ros. siccis non paratur, quia quotidie parari potest. Relinquuntur de agresta, de acetositate citri, de succo cucurbitæ, de granatis, de succo ros.

Syrupus violatus sic fit.

℞. aquæ infusionis viol. ℔. 5. sacch. albiss. ℔. 4. misce, decoquantur cum facilitate, & seruetur vsui. Item potest parari ex multis infusionibus, quæ leniendo aluum laxabunt, qui distinguendus erit ab alio.

Digitized by Google

Syrupus nenupharinus sic fit.

℞.florum nenupharis ℔. 2. decoque, & expressioni adde sacchari ℔.2. deinde decoquantur ad syrupi consistentiam.

Syrupus capilli veneris sic fit.

℞.aquæ decoctionis capilli veneris ℔.3.sacchari ℔. 2.fiat syrupus,vt artis est.

Syrupus de fumo terræ.

℞. succi de fumo terræ depurati ℔. 3. sacchari coll. ℔.3.fiat syrupus.

Syrupus endiuiæ simplex.

℞.succi endiuiæ depurati ℔.8.sacch.coll.℔. 5. & ß. fiat syrupus.

Syrupus ex infusione ros.recentium.

℞.aquæ infusionis ros.℔. 6. sacch. ℔. 4. misce, fiat syrupus.

Syrupus myrthinus.

℞.succi myrtil.℔ 12.decoque in vase vitreato, lento igne,ad consumptionem tertiæ partis: deinde colletur & accipe ex col.℔.7. & infũde super illud sacchar. clarificati ℔.5.fiat syrupus.

Syrupus de limonibus.

℞. succi de limonibus ℔.1.sacchari clarificati ℔. 3. misce,fiat syrupus.

Syrupus de bugloſſa.

℞.succi buglossi depurati ℔.4.sacch.℔.3.ß.f. syr.

Syrupus de papauere.

Fit ad formam & ad præparationem syrupi violati, vide Nicolaum.

Syrupus acetosus simplex.

Acetosus simplex paraudus in parua quantitate,quia semper omni hora nullóq; negotio parari potest,& qui oxymel habet, carere potest acetoso simplici, quia ad pituitæ attenuationẽ præscribi solet. Quare carere possumus.Sed quia nobiles mellis saporem vel odorẽ ferre non possunt,ob id parantur pro ipsis hoc modo.Cuius multæ sunt descriptiones apud Serap. Aui. & alios. Nos verò Mesuæ descriptionem apposuimus, quæ talis est.

℞ aquæ fontis ℔.5.sacch.℔.4.coquantur in vase fictili vitreato, in igne sine fumo ad consumptionẽ dimidiæ

diæ partis, semper despumando. Quibus adde aceti ℔. 2. Si autem imbecillum parare velis, vel si acetum sit acerrimum, ℔. 1. ß. Si verò debile sit acetum, ℔. 4. Et quando fortissimum parare voles, ℔. 4. aceti fortissimi. Etiam adde rosas, coquito ad syrupi consistentiam. Si hoc syrupo statim vti volueris, minùs inspissabis decoquendo. Si vero diutius seruare, decoquendus erit magis. Hic syrupus oxymelli simplici respondet, medius inter oxymel & oxysaccharum. Quòd si aqua fontis non suppetat, aqua fluuij, aut pluuiæ vsurpanda est, & cùm diutius seruandus est, consulerem ex aqua pluuia parare, vt coram rustici parant, quia melius & diutius conseruatur, nec timenda est astrictio, vt quæ acetum habeat.

Syrupus acetosus simpl. { debilis / medius / fortis } *ex lib.* { duabus / tribus / quatuor } *aceti fit.*

QVòd si acetum acerrimum sit, 2. ℔. pro 3. & 3 pro 4. poni debent, aut plus aut minùs aquæ, quod gustu indicari debent, vt de posca dicitur, quæ tunc bene temperata est, cùm sine molestia bibi potest. Sed quia coctura & saccharo, aceti aciditas temperatur, fortius esse debet, quàm in posca.

De syrupis compositis, & quibus contentus esse debet aromatarius.

SYrupi compositi debent etiam parari aliqui, quia in declinationibus morborũ pro apozemate vtuntur. Medici rarò in principiis morborum, maximè si laxantes sint, vti debent, qualis est de fumo terræ, de epithymo, de cichoreo cum rhab. Aliis non laxantibus vtendum est in principio, in magnis caussis, vt in febribus ardentibus spurtis, vt syrupo de rad. de bizantiis, postea syrup. de endiuia composito ad bilis præparationem, syrup. de stœchade ad pituitæ præparationem post oxymel & syrupum acetosum, syrup. de iuiubis, de papauere ad incrassandum, de liquiritia, de marrubio ad expectorandum & dilatandum. Sunt autem hoc ordine collocandi.

Syrup.de duabus rad.	Syrupus de liquiritia.
Syrup.endiuię compoſitus.	
Syrup.de cichorio.	Syr.de praſſio.
Syr.de fumaria compoſitus.	Syr.de Artemiſia.
Syr.de eupatorio.	Syr.de iuiubis.
Syr.de abſynthio.	Syr.de papauere.
Syrup.de menta.	Syr. de hyſſopo.

IStis contentus eſſe debet, quia ſyrupus de bizātiis fiet, addito aceto in ſyrupo de duabus rad. Syrup. de quinque rad. non differt ab oxymelite. Quare cùm eſt attenuanda & aperienda obſtructio, oxymel magis conuenit, vel ſi cum aquis aperientibus miſceueris. Syrupo de hyſſopo carere poſſumus, quia medius eſt inter eos, qui extenuant & incraſſant. Quòd ſi ſyrupi de iuiubis parti vni addantur duæ partes eius, qui de liquiritia eſt, erit idem ſyrupus, dum ſyrup. de hyſſopo. Syrup. de acetoſo, de ſuccis herbarum carere poſſumus, cùm ſyrupum de iuiubis compoſitum habebimus. Syrupo item dę epithymo carere poteſt quicunque ſyrupum de fumaria compoſitum habebit. Hoc tantùm differunt quòd de epithymo calidior ſit, & magis idoneus ad ichores ſalſos & pituitoſos euacuandos: ſed facilè talis reddetur, infundendo agarici ʒ.i. pro ℔.i. ſyrupi. Quare ſufficit alium habere paratum. Quibus autem differant facilè cognoſcet: qui volet vtriuſque conferre deſcriptiones. Syrup. de cichoreo ſimplex, & de ſcolopendria nō multùm differunt, ſi rhab. excipias. Qui enim de cichoreo eſt, ſine rhab. poteſt parari, & quando vtendum erit, addetur ea portio rhab. quæ videbitur. Quia etiam minor quantitas eſt, vel etiam cum rhabarbaro euaneſcit eius vis & facultas ſoluens, conſtringens verò, nimiùm vires ſuas imprimit. Cùm ruſticis dare erit neceſſe, ſyrupum ex infuſione roſarum recentem vel ſuccum roſ. addere poterit, quò minor portio paretur. Parandus eſt rectè & in parua quantitate, quia pauci vtuntur ſyr. de cichorio compoſito. Syr. viol. & capilli Ven. non ſunt diſpenſandi compoſiti, ſed potiùs ſimplices. Nam capil. Ven. compoſitus cum iuiubis paratus, fit determinatus pectori: ſed minùs aperit, vel diſcutit, vel attenuat. Hoc igitur eſt facien-

faciendum,cùm vſus poſtulat.Syr.viol.compoſitus non multum differt a ſyrupo de iuiubis. Relinquendi verò ſunt & hi ſimplices parandi, quia ex ſimplicibus compoſitos,non contra,facere poſſumus. De eupatorio addimus, quia ad hepatis imbecillitatem & refrigerationem,obſtructionémque facere cognouimus, nec vllum inueni huic reſpondentem. Syrupum enim de duabus radic.& ſyrup. de bizantiis olim aceto paratum,alio nomine dictũ de dinari a barbaris. Hunc parari volumus, quia eſt ſine aceto : multò magis viris, mulieribus, & morbis,qui vſum aceti reſpuunt, conuenit, tum etiam, quia liberum eſt vnam partem acetoſi ſimpl. vel parum aceti,cùm vſus poſtulat,addere.Eſt vtilis ad obſtructiones hepatis & lienis aperiendas,& bilis craſſæ extenuationem, citra magnam calfactionem. Sequi ſolet acetoſum ſimplicem,& poteſt accommodari omnibus partibus obſtructis a bile flaua.Recipit autem hæc.

℞. rad. apij & fœnic.ana ʒ.2. aut ʒ. ſeminis a. iſſi, fœnic. apij ana ʒ.1. ſeminis intybi, vel ſcariolæ ʒ. ß. fiat per ſex horas maceratione,radices coquantur priùs,deinde adde ſemina, in ℔. decem aquæ fontanæ ad conſumptionem dimidiæ partis. coll.adde ſacchar. ℔ ʒ. & reducantur ad ſyr.conſiſtentiam. Sunt,qui addunt radices intybi,vel ſemen. Sed cùm nomen acceperit a radicum numero,viſum fuit illa prætermittere, cùm dicere poſſimus nomen accipere,nõ ab aperientibus,quæ ſunt duæ tantùm: ſed vt detur cum decoctione aliarũ rad. & fiat ſyr.de v.rad ſi quis nolit vti oxymelite diuretico.

Syrupus endiuiæ compoſitus deſcriptione Gentilis.

SYrupus end. paratur ex herbis aperientibus & refrigerantibus modicè, quia vbi aperiendum & magis refrigerandum,vtilis eſt,vt in tertiana exquiſita, ordine tantùm mutato.

℞.hordei integri,capilli veneris an.ʒ.1.polytrici,lenticulæ aquæ,vel roſarũ recentium ana ʒ.ß.ſeminis berberis ℈.2. fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ, & coll.adde ſacchar. q. ſ. quibus adde ſucci intybi,ſiue end.& hepaticæ ana ℔.ʒ.& reſidentia facta,aromatizetur ß.1.ſantali albi & rubri,& ℈.1.cinamomi boni.

Hic ſyr. ſine methodo compoſitus eſſe videtur, nul-

lóq; ordine, in quo hordeū non mundatū, ſed integrum eſſe legendū duximus. quia deterget, & aperit, quod magis facit hordeum ſua externa cute, quam interna parte qua obſtruit. Primo loco illud poſuimus, vt interea dū ſemina quærūtur, decoquatur, vt ſuam flatulentiā perdat, longiore coctura: deinde herbas, poſt flores, ne in diuturniore coctione eorū vis in fumū euaneſcat. Illud forſan nouum videbitur, quòd ſuccos non decoquimus, ſed in fine tantum apponimus. Hoc autem fit, quia ſuccī coctura vim amittūt. Ob id in clarificatione ponūtur vnà cum ſandalis, & cinamomo, dimiſſis aliis, vt ligno aloes ingrato & incerto. Semen cydoniorū, quòd multū odorem inſpirat, & mucilagine ſua inſpiſſat, cùm extenuare potiùs ſit opus, reiecimus, ſeménq; berberis, eius loco, repoſuimus in decoctione, quia in clarificatione nihil præſtat, vt decoctio refrigerandi & attenuandi vim habeat. Cinamomum omnium humorum vitia caſtigat & emendat. Sandali non nocent cum rhabarbaro.

Syrupus de cichorio ſine rhabarbaro.

DVæ ſunt deſcriptiones, quarū altera eſt Placentini, quæ eſt facilior: altera Nicolai Florentini, quæ magis eſt efficax ad obſtructiones hepatis & refrigerationem, ſed difficilè paratur ob vocum ambiguitatem. Nec mirum, ſi Pharmacopolæ non conueniant in huiuſmodi ſyrupi præparatione, cùm nec ipſe Nicolaus ſibi conſentiat in interpretatione taraxiconis, cicerbitæ, endiuiæ, ſcariolę. Ipſe enim dicit, endiuię vtriuſque per end. ſcariolam ſeu intybum domeſticum intelligens. Quòd ſi id eſt verum, cur addidit ſcariolam? Quare neglectis interpretationibus barbarorū, nos ſumus intentionem ſequuti. Hoc autem modo putabimus, & in hunc ordinem reducemus. Eſt enim ſine methodo deſcriptus. Nouerat enim tantùm herbarum nomen facultatémque & figuram ex commentariis, erátque magis ad cōgregandum, quam ad digerendum natus.

℞. radic. aſparagi, fœnic. apij ana ℥.ij. glycirrhizæ ℥.j. intybi domeſtici & ſylueſtris, & dentis leonis (quem taraxiconem vocant, nos chondryllam Dioſcor.) ana M.ij. cicerbitæ ſiue roſtri porcini, ſiue ſonchi læuis, hepaticæ ſiue lichenis, lactucæ ſatiuæ & ſylueſtris, fumariæ,

Digitized by Google

riæ,lupulorum ana M.j.hordei integri,ſeminis halycacabi ana ʒ.iiij.capil.ven.ſcolop.polytrici,cuſcutæ ana ʒ.vj.fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquæ,& coquatur ad ſyr.conſiſtentiam,& clarificetur. Cum ſyr.de cichoreo cum rhab.præſcribitur,tunc in ſingulis libris ſyrupi adduntur rhab.ʒ.iiij.ſpicæ nardi ℈.iiij.puluerizentur in panno raro ligata, & decoquantur leuiter, & exprimantur: vel ſi infundantur in calido ſyr. exprimanturque leuiter,melior erit.In hoc ſyr. poſteriora,priora fecimus,vt diutius coquantur.Pro end.domeſtica & ſylueſtri, cichoriorum ſatiuum ſiue ſcariolam & cichor. quod picris ob amarorē Dioſcoridi dicitur, poſuimus. Nihil refert, ſi accipias illam ſpeciem, quæ eſt folio latiore,vel illam,quæ eſt anguſtioris folij. Nam eandem habent facultatem. Taraxiconem interpretati ſumus ex Nicolao Florentino. Putarem chondrylæ ſpeciem. Cicerbitam legimus, non cucurbitā,quia cicerbita eſt, quam Græci Sonchum leuem appellant,noſtri roſtrum porcinum.Sonchi duo ſunt genera:alterū aſperum vocatum,quod noſtri lactucam agreſtem falsò putant:alterum,quod noſtri cicerbitam aſperam vocant. Dicitur tamē ſonchus læuis ad differentiam prioris:cùm erumpit,tenuitate quadam molleſcit,ob id dicitur læuis.Cū ſeneſcit,durior redditur.Quòd autem roſtrum porcinū non ſit,ſed ſpecies ſonchi,eſt manifeſtum ex Dioſc.deſcriptione. Alter tenuitatę quadam molleſcit, in cibis appetitur, anguloſo caule ac tenui,interdū rubeſcente, foliis in ambitu per interualla diſſectis. In roſtro porcino omnia iſta reperiuntur.Eſt caule vacuo,rubente,tenereſcit. Demum cùm inueteraſcit,aſperum fit:ob id cicerbitam aſperam vocant,vt Hermolaus mōſtrat. Lichenem dicimus pro hepatica,vt & Dioſc.videat interpretationem,qui volet.Hic ſyrup.lactucam ſatiuam & ſylueſtrem deſiderat. Quod ſi endiuia vulgaris ſit lactuca ſylueſtris,quid accipient pro lactuca agreſti? Iam monſtratum eſt endiuiam vulgarem dictam ſonchum aſperam eſſe, quia ſimilis ſylueſtri eſt, & magis ſpinis horret, quod neque lactucæ, neque alteri poteſt conuenire. Lactuca agreſt. herba eſt latiore folio, quàm end. & molliore. Ad lactucam in hortis neglectam accedit.

nisi quòd crispior est. Hanc vulgus aromatariorum non nouit: ob id permitto, vt pro ea lactucas amaras accipiant, quæ proxime ad earum naturam accedunt. Summitates lupulorum diximus, ne postea legatur lupinorum. Summitates lupulorum sunt accipiendæ, quia folia ficca sunt, & caules lignosi, & parum succi continẽt. Hordeum integrum, quia magis deterget. Sine rhabar. parari iussimus, vt syr. de cichor. simplex, cum syr. de cichor. cum rhabar. differret. Erit autem liberum dosim rhabarb. augere, vel pro pauperibus cum succo rosar. vel cum syr. infusionis ros. parare. Valet hic syr. in æstuantibus stomacho & hepate, & in febribus aut inflammationibus hepatis, splenis, & aliorum viscerum, quia refrigerat & aperit sine calfactione. Bilem purgat leuiter. Quare in declinationibus febrium dari debet, cum emulsione quatuor seminum frigid. maio. vel cum decoctione cicerum rub.

Syrupus de eupatorio.

℞. radicum apij, fœnic. intybi ana ℥.ij. glycyrrhizæ rasæ, scænanthos, cuscutæ absynthij, ros. ana ʒ.6. capill. ven. anisi, bedegar. id est, spinæ albæ succhabæ, id est, spinæ arabicæ, florum bugloss. aut radicum eius, anisi, fœnic. eupat. vulgaris ana ʒ.ʃ. rhabarb. electi, mastichis ana ʒ.ʒ. spicæ nardi, asari, folij an. ʒ.2. coque in ℔.8. aquę ad tertiæ partis consumptionem. Coll. adde sacchar. ℔. 4. succorum apij & intybi ana ℔.3. coquantur ad syru. consistentiam. Coquantur autem primùm radices cum herbis, in fine odorata, & succi clarificati addantur, ne eorum vis exoluatur. Hic ponere debemus eupatorium Mesuæ, non illud, quod a Dioscor. aut Auic. appellatur. Formam refert centaurij minoris, & exiccatum flauescit, & valde amarum est, cum leui quadam astrictione. Calida est herba in primo, & ficca in secundo, quæ dicitur herba sanctæ mariæ. Pharmacopolarum eupatorium est canabis agrestis, vel eupatorium Auicennæ. Eius penuria absynthij & asari ana pondus dimidium apposuimus. Spica celtica, vel schænanthina substitui potest. Quare non erit difficile ratione eupatorij, parare hunc syrup. Syrupus de eupator. Mesuæ non multùm differt a cichorio, nisi quòd fortiùs aperit, & magis cale facit

facit,& ad hepatis imbecillitatem aptior eſt. Et quanquam ſit difficilis paratu ob bedegar, ſucchahæ, id eſt, ſpinę arabicæ,& eupatorij cognitionem,parari volo ob cachexias & malas intemperaturas humidas hepatis,& aliorum viſcerum. Non nimis vexat pharmacopolas bedegar & ſucchaha , quia hoc nomine bedegar, *cynoſbaton* ſignificauerunt , vel malè interpretati ſunt. Ex ea excremẽtum quoddam ſimile ſpongiæ, quod ſpongiam bedegar vocant,vſurpant, forte quòd aſtringit & ſiccat inſigniter. Vocauerunt Arab.vt patet ex Serap. & Dioſcor. ſpongiam albam. Noſtri Chamæleontem appellant falsò. Multò magis conuenire videtur ſucchaha,id eſt,ſpina arabica,quæ eſt ſimilis ſuperiori, niſi quòd valentiùs aſtringit & ſiccat. Quare pro illa ſpina,ſubſtitui poteſt ſpina alba,*cynosbate*,ſiue bedegaris, quia aſtringit inſigniter citra calorẽ.Si quis folio vulgari vratur,quia verum antiquorum folium non habemus , ſed arboris odoratæ, vti poteſt ſpica nardi pro folio, vt quidam putant,augendo illius quantitatem. Sed hoc non eſt omni no reiiciendum. Habet enim odorem & acrimoniam. Ob id poteſt præſtare, quod olim præſtabat folium indicum,& paluſtre,quod aquis natabat,ſine caule & rad. vt Dioſcor.ſcribit.Nos ſucci apij & end.an.lb.3.addidimus,quia multis erit certa iuſtáque quãtitas, quam pro lb.2.ß.4. vt in ſyr. de bizant. interpretantur. Quia hîc additur magna quantitas decoctionis, ob id nimiùm fit amarus, minui aliquantulum quantitatem iuſſimus. In cachexia & hydrope optimus eſt, quia ex aperientibus & ſiccantibus,calfacientibus,& roborantibus hepar paratur.Habet aliqua aſtringẽtia & laxãtia,vt rhab.quod dicitur anima hepatis,& aſtringit ac amarum eſt,vnde bilem trahit, quæ maximè in hepate redundat.Conuenit aucto rhab. in febribus compoſitis diuturnis , & in locum ſyr.de cichoreo ſubſtitui poteſt,ſi detur cum decoctione cichorei,vel end.vel cum aquis earundem.

Syrupus de fumaria.

SYrupus de fumaria cum ſyrupo de epithymo conuenit adeo,vt alterum eorum ſufficiat habere in officina,vt iam dictum eſt.Et quia ex fumaria conficitur,frequentior eſt eius vſus, & viſum eſt illum retinere, alte-

rum verò prætermittere, quanquam de epithymo efficacior eſt ad omnes ichores vacuandos , tam ſeroſos, quàm melancholicos. Sed quæ huic oporteat adiungere,quo ſimilis prorſus reddatur,docebimus. Hic autem ex his componitur.

℞. polypodij quercini ʒ.vj.liquiritiæ ʒ.viij. prunorum numero centum,paſſ.mundatarum ℔.ß.abſynthij ʒ.vj. cuſcutæ,florum bꝛrag. viol.an.ʒ.j. roſ. recentium ʒ.j.ß.epithymi ʒ.6.aniſ.ʒ.ß. Omnium myrobalanorum ʒ.j.ß.fiat decoctio in ℔.x. aquæ pluuialis, vel fontis,vel optimi fluuij ad conſumptionem dimidij. In vna parte infunde tamarindorum,caſſiæ extractæ an.ʒ.2. coquito ad conſiſtentiam ſyr.Coll.adde ſacch.diſſol.collati in vna parte decoctionis,& ſucci fumariæ an ℔.ʒ. coquantur adſyr.conſiſtentiã ſenſim. Aniſi ʒ.ß.addidimus,quia polypodiũ & alia medicamenta dulcia illud expoſcũt, ob flatus,quos gignunt,quod Meſues docet frequenter faciendum,in cap.de Polypodio. Hic ſyrupus nullo ordine deſcriptus fuit.Ob id,quo ordine ſimplicia ſint decoquenda,diſpoſuimus.Omnes myrobalanos eſſe iniiciendos colligimus,ex interpretatione Meſues,qui dicit ſummam eorum, quæ hunc componunt , ad decem & ſeptem peruenire,quamuis in aliquibus citrini & chebuli tantùm ponantur pondere ʒ.20.aut,vt alij ponunt, ana ʒ.2.ß. quod idem eſt pondus. Roſas nolumus expungere.Nam ſi recentes ponãtur,ichores ſoluunt cum aliis,& etiam per ſe.Quare tempore roſarum eſt diſpẽſandus. Quòd ſi non licebit eo tempore ſuccũ roſarum addere,ad ʒ.ʒ. imperabimus.Doſim auximus, vt efficacior eſſet ſyr.ad ichores euacuandos, quorum cauſſa factus eſt,& in ℔.10.aquæ pluuiæ: quia hæc medicamẽta putreſcere prohibet magis , quod in hoc ſyr. eſt maximè neceſſarium.Nam propter prunas & tamarindos facilè contrahit ſitum. Ad dimidiũ tantùm aquam conſumere voluimus,aut minuenda eſt aquæ quantitas,ſi ad ℔.ʒ.abſumenda. Nam ſi ℔.10.ad ℔.4. reducere oportet,duo ſequuntur mala. Primum,quòd aliqua medicamenta diutius decoquẽda,vires perdant:alterum,quod hic ſyr.ſuapte natura ſpiſſus,ſpiſſior reddatur. Quòd ſi ad dimidium tantùm,vires medicamẽtorum ſeruabuntur,

tur,& minùs ſpiſſus erit,quandoquidem ſpiſſitudo hunc ingratum facit. Tamarindos caſſiam, neq; diu decoqui neque ſine decoctione miſcere voluimus. Quòd ſi hic ſyr.partim ex ſucco fumar.partim ex ſucco mercur.paretur, efficacior erit, quòd hæc medicamenta mitiora ſint, neque poſſint mediocri quantitate purgare. quod erit ſi, vt practici imperant, detur in minori quantitate cum aquis. Quare dandus erit cum decoctione mercur. vel ex decoctione agarici, & ſimul, vt efficacior reddatur, ſyru. de epithymo, ſi detur cum decoctione thymi, calamentæ,ſtechad.agar.fœnic.& aniſi. Iſtis ſuperat ſyrupus de fumaria ſyrupum de epithymo.

Syrupus de abſynthio.

℞.abſynth.,Romani ʒ.100.coquantur in ℔.ʒ. aquæ ad tertias.Fricentur manibus & collentur.Coll.adde vini albi antiqui & clari, mell. antiqui ana ℔.1. coquantur in ſyr.Hanc deſcriptionem eligimus,quia quæ præſcribitur apud eundem authorem, recipit roſas, cydoniorum ſuccum, quæ multùm aſtringunt. Sed cùm hic ſyr.ſit non ſolùm ad ventriculum roborandum, ſed etiam ad purgandum per ventrem bilioſa recrementa, & per vrinas,non poſſet hoc modo paratus conuenire, neque in declinatione febrium tertianarum ad bilis euacuationem,vt Gal.iubet dari. Quare vt communior eſſet ad omnia hæc,illam deſcriptionem reiicimus.

Quòd ſi quis ſpicam nardi, aut celticum adiungere velit, non repugno,quia per hæc eius actio corroboratur,& fortior fit.Hîc non aliam ſpeciem abſynth. iniici volumus,quàm vulgare illud. Tale eſt verum Romanum, vt videre eſt in antiquis ruinis Romæ, in quibus tam frequens eſt, vt nulla frequentior videatur herba. Manifeſtum eſt ergo eſſe illud abſynthium ponticum: non enim ſeriphium,non xantonicum.Quare primam ſpeciem eſſe oportet.

Si quis velit magis aſtringere, addat cochlear vnum ſucci cydoniorum,cùm vti voluerit.

Syrupus de menta.

℞.ſucci mentæ ℔.1. ſucci granatorum dulcium, & acidorum ad dimidium cocti ana ℔.2. ſacchar.℔.4. in ſyr.decoquantur. Hic ſyr. ſemper parari poteſt, ſi ſer-

uetur ſuccus granatorũ,ſed commodiùs.Vere ob mentæ ſuccum,vel autumno ob granatorũ ſuccum. Quòd ſi nõ reperiatur mentа bene humida,in eo ſucco mentę ℔.1.ß.macera per 24.horas,augendo ſuccorum quantitatem,vel minuendo doſim mentæ ad ℔.1.fiat ſyrupus cum ſacchari ℔. 2. Vtilis eſt ad vomitiones & ventris ſubuerſiones,ad ſingultus,ſtomachíque relaxationem, & appetentiæ magnam deiectionem. Malumus hanc deſcriptionẽ,quia ſimplicior & paratu facilior, & cùm erit opus aſtrictione, licebit ſyrupum de cydoniis accipere,aut addere.

Syrupus de Stæchade.

AD partes refrigeratas, humorẽſque craſſos attenuandos vtilis eſt,& in affectibus cerebri, qui hîc ordine deſcribendus & parandus eſt.

℞.vuarum paſſarum enucleatarum ʒ.4.rad. pyretri ʒ.7.(pyretrum in nullo ſyr.ponitur,præterquã in iſto) calaminthæ,orig.thymi an ʒ.10.aniſi ʒ.6.zinzib.piper. longi ana ʒ. 3. florum ſtæch. ʒ. 30: fiat decoctio (facta maceratione per 24.horas)in ℔.10.aquę & mel.℔.5.& fiat ſyr.in hoc ſuſpẽde cinamomi,calamin.arom.ſpicæ nardi,zinzib.piperis nigri & longi ana ʒ. 1. ligatorum in panno raro.

Datur cũ aqua decoctionis ſpicæ vel roriſm. vel cũ aquis hyſſ.betæ,ſaluiæ,& ſimilium.Hic ſyr.debet fieri cum melle,quia mel magis deterget lẽtos humores, ad quos coquendos fuit inſtitutus.Et quò diſpumetur melius,à principio mel ponendum diximus. Nam & quæ hunc ſyrupum complent, nõ ferũt magnam decoctionem.Sunt enim odorata &tenuium partium.Poſſumus prętermittere piper &zinzib.in decoctione,quia in clarificatione ponentur:ſed non multùm coquuntur.Foſſam aliquis mirabitur,quòd crocũ omiſerimus: quod non ſine ratione factum intelligere oportet. Nam hic ſyr.in dolore capitis,ſcotomate epilepſiáque præſcribi debet.At crocus tentat caput & lædit cerebrum, dolorem inferendo,vt ait Gal.de compoſitione hieræ agens, lib.*cata topous*.Ob id igitur crocum prætermiſimus.Nos tamen non latet vim habere coctoriam,ſi capitis dolorem non adferet, multúmque ad cerebrum effumaret.

Suffi-

Digitized by Google

Sufficiunt odorata alia, quæ in clarificatione & pòſt, ſuſpenſa ſeruentur, & in ſyr. legata reponuntur. In hunc ſyr. pyretrum iniicitur, quo raro vtebantur in internis affectibus antiqui, ſed in externis tantùm vel ad pituitę per os ſolutionem, vel ad dẽtium dolores. Ob id viſum fuit prætermittere, & pro pyretro rad. enulæ campanę, quæ ad pituitam detergendam & alterandam vtiliſeit, vel craſſam galangam, quæ ab omnibus in affectibus neruorum accõmodata exiſtimatur. Calamintiæ tres ſunt ſpecies: ſed parùm refert, quam accipias. Secunda tamen, quæ pulegiũ regale vulgò dicitur, extenuat & incidit potenter pituitam. Quare putarem præferendam & vſurpandam. Nota pulegium ceruinum eſſe diptamum Dioſcoridis.

Syrupus de liquiritia.

AD expectorationem & expurgationẽ pulmonum valet, & hoc modo paratur.

℞. glycirrhizæ raſæ contuſæ ʒ. ß. capill. vener. ʒ. 1. fol. hyſſopi viridis ʒ. ß. in ℔. 4. aquæ fontis macerentur per 23. horas, coque ad dimidias. Expreſſum percoque cum mel. & ſacchar. ana ʒ. 8. ſapæ ʒ. 2. aquæ viol. ʒ. 6. fiat ſyrũ. Nota penidias non debere ingredi ſyrupos pectorales, quia incraſſant, niſi ex ſyrupo facere voluerimus eclegmata. Hunc ſyr. docent præparandum multa, vt ea, ex quibus ſuam potiſſimùm accipit facultatẽ, & effectus, quos præſtare ſcribit Meſue. Valet enim ad tuſſim antiquam, ad expectorationem, non in principio pleuritidis (nam quæ conſtringunt & dilatationem thoracis impediunt, non conueniunt, ſed quæ incraſſando ſiſtunt defluxionem, vt ſyr. violaceus, ſyr. iuiubinus, de papauere in tenuiſſima defluxione) ſed vt Meſue docet, ad tuſſim antiquam quę attenuantia & detergentia deſiderat, & incidentia, qualia hic ſyr. habet. Dicitur de glycirrhiza, & vires ſuas aſſumit ab hyſſopo & adiantho, quam capillum veneris vocamus, quæ omnia attenuant. Recipit mel & ſaccharum. ob id penidias expunximus, quia ſyrupum incraſſant. In eclegmatis ratione optima ponuntur, quia medicamenta diu in gula adhærendo, aliquam partem in tracheam arteriam trãmunt. Sed in ſyrupis, qui non ſolùm tranſglutiendo

Digitized by Google

ſenſim,ſed bibendo aſſumũtur,vt ad pulmones veniãt, & detergeant partes, oportet aliquam tenuitatem partium ineſſe:ſaltem non eſſe craſſos,vt qui per anguſtiſſimas vias ad pulmonem peruenire debeat. Ob id in nullo ſyru. addi debent, ſed cùm modo eclegmatis vti volumus,oportet admiſcere tragacanthum, & alia viſcida. Aquam violarum ponimus,non autẽ roſarum,quia, hęc ſputum retinet ſua aſtrictione:illa refrigerat,citra aſtrictionem,& laxat pulmones. Item temperat ſiccitatem. Nam ſicca non debent eſſe nimiùm,quæ ad expectorationem inſtituuntur, ne ſputum & pituitam reſiccent & retineant:quod Gal. docuit obſeruandum, ſecundum locos,de remediis pulmonis agens. Loco peniidarum ſapam potiùs addimus,quæ detergat & leuiter conſtringit, ſi detur ad defluxiones, compeſcit detergendo. Id Gal.ſecundũ locos docens,iubet Diacodium componere cum melle, cùm detergere volueris: cum ſapa, ad ſiſtendum fluxiones. Nam quæ detergunt, vt mel, fluxiones mouent. Hæc leuis aſtrictio ſufficiet ad partium corroborationem,quia partes dilatari potiùs, quàm conſtringi volumus ob ſuam actionem. Cęterùm aquæ ſtillatitiæ adduntur decoctionibus, cùm herbæ earum non habentur,& cùm volumus,vt medicamentum penitiùs penetret.

Syrupus de præſſio.

SYrupus de marrubio paratur ad pituitæ attenuationem & expectorationem in hunc modum.

℞.rad.apij,fœnic.an ʒ ſ. rad.glycyrrhizæ ℈. i. ireos. ʒ.ß.praſſij,hyſſopi recentis,capilli veneris ana ʒ.ß.calaminthæ ʒ ſ.paſſul.enucleatarum ℈. ſ. ficuum pinguium ſiccatarum num.ıſ.ſeminis maluæ,fœnugræci,ana ʒ.ʒ. ſeminis lini & cydoniorum ana ʒ.ß. Decoque in ℔. ıo. aquæ ad cõſummationem tertiæ partis.Coll.adde mel. & ſapæ ana ℔.ß.fiat ſyrup.

Hic ſyru.non eſt valde neceſſarius, & ſi velint medici,poſſunt catere. Nam ſi ſyrupus de glycyrrhiza detur cum decoctione ireos,& calaminthæ,vel hyſſopi, vel praſſij, vel ſi ſyrupo de glycyrrhiza addatur ſyrupi de ſtœchade tertia pars,certè idem præſtabit, quod ſyrup. de praſſio: vel ſi ſyrupus de hyſſopo cum prædictis detur.

tur. Præterea non est admodum gratus ob semen lini & fœnugræci. Recipit etiam mucilaginem cydoniorum, quæ non multùm iuuat. Hìc oportet marrubium & hyssopum recentem ponere, ne nimiùm exsiccando, sputũ retineant. Adde quod marrubium viride probatur in hac compositione. Penidias expunximus, & sapã addidimus, quæ magis conuenit, sed etiam doloribus renũ & colli potest conuenire. Detergit enim, & lenit partes exasperatas, & modicè calefacit. Ventrem leniendo & incidendo laxat, maxime si cum decoctione prasiĩ & herbarum remolliẽtium detur, & cum decoctione maluæ. Alio modo capite de Tussi describitur a Mesue, & amygdalarum & pinearum nucleos, mastichem, & cina momum recipit: sed hunc magis probamus.

Syrupus iuiubinus.

Hic syrupus quia mediocriter inspissat defluxiones renues, quæ fiunt, & iam factas inspissat, & detergit aliquantulum, asperitatésque asperæ arteriæ emendat, in frequenti vsu est. Idcirco in officinis retinemus, qui si recte paretur, medius est inter violaceũ & syrup. ex capitibus papaueris, in húnc que modum fit.

℞. iuiub. numero sexaginta, hordei mundati, glycirrhizæ, capill. veneris ana ʒ. j. florum viol. seminis maluę ana ʒ. v. seminis cotoneorum, seminis papaueris albi, seminis melonum, lactucæ, tragacanthi ana ʒ. iij. decoquantur in lib. iiij. aquæ pluuiæ, vel fontis ad consumptionem dimidiæ partis. In coll. dissolue sacch. clarificati lib. ij. ß. fiat syrupus.

In hoc syrupo nihil immutauimus præter ordinem, vt illa simplicia ordine, & secundum artem collocarentur, atque fructus, radices, ac hordeum decoquerentur diutius. Tragacanthum in fine ponitur, ne longa coctura totum in mucaginem vertatur. Aquæ lib. iiij. ponimus, vt in simplici legimus. Quæ quantitas sufficit, si legatur: vel legendum iudicamus, iuiubarum nu. lx. Quidam inepti legunt lib. x. nõ aduertentes illud l. 50. significarẽ, non lib. Sufficerent aquæ lib. iiij. sed hæc, quæ viscosa sunt, & syr. inspissant, nõ debent multum decoqui, quod vis illa in externa parte sita sit, neque tragacan-

thum ſuſtinet longam coctu ram. Quare diutius decoquendum eſt hordeum. Dein iuiubæ fractę capil.ven.& flores viol.in fine iniici debent,& hoc fuit in cauſſa,cur minor quantitas aquæ addita ſit. Sed qui non norunt naturam rerum,non poſſunt bene parare,& conquerun tur de viſcoſitate. Si capita papaueris cũ ſeminibus ponantur,efficacior reddetur. Leuis enim inſpiſſatio eſt in ſolo ſemine. Saccharum clarificatum additur.

Syrupus de papauere.

SYrupus de papauere,quia vtilis eſt in inſpiſſatione, ſyrupum de iuiub.ſequitur, cuius deſcriptioné poſt ſyr.de iuiub.collocauimus, vt etiam Pharmacopolæ eo ordine diſponant in officinis. Ex papauere parãtur duo ſyrupi.quorum alter ſimplex, quia minùs compoſitus: alter vero compoſitus dicitur. Sed horum duorum eadem eſt facultas. Compoſitum prætermittimus, ſumúſque contẽti ſimplicis. Nam catarrhus ſi incraſſandus, de iuiub.aptior erit. Quod ſi non ſufficiat,adde ʒ.viij.ſyru. de iuiub.ʒ.j.ſyr.de pap. multúmque incraſſabit. Compoſitus tamen ad incraſſandum catharrum, & ſiſtendũ valebit magis,ſed ad ſtuporem inducendum minùs. Ob id multa ſunt addita,quę nihil faciunt ad conciliandũ. His de cauſſis minùs compoſitum conſulimus,qui parabitur cum ſapa & ſaccharo. Qui autem cum ſapa paratur, vocabitur diachodium, cùm ſacchar. verò ſyr. de pap.de quo poſtea vt ſequitur.

℔.capita papaueris albi numero octoginta, feminis lactucæ ʒ.x.fiat decoctio in lib.iij.aquæ pluuiæ ad conſumptionem dimidiæ partis. Coll.adde ſacch.ʒ.viij.fiat ſyr. Hunc ſyr.parant ex,cap. papaueris albi & nigri,æquali pondere & numero. Sed cum papauer nigrum ſit periculoſum,& ſtuporem inducat,vel ſomnum profundum,idcirco viſum fuit albi quantitatem augere,& ad capita octoginta numerum reducere,& pro ʒ.x.quæ reſtabant,ſeminis lactucæ totidem addimus,vt ſequamur Auic.qui iubet non eſſe pertranſeundum, quòd pro nigro pap. ſeminis lactucæ ʒ. x. ſomnum concilient, ob cuius occaſionem factus eſt.

Syrupus de arthemiſia.

POſt ſyr.de ſœchade ſyr.de arthemi.poni debet.

℔.rad.

2. rad. enulæ camp. rubiæ mai. fœni. petrof. apij, peoniæ, cyperi ana ʒ.j. merc. pulegij, vtriusque calamin thæ, nepetę, origani, melissæ, betonicæ, stechad. chamædrios, camæpith. sampsuci, sabinæ, marrubij, ana M. j. arth. persicariæ vtriusque ana M.j. seminis iuniperi, nigellæ Romanæ, libistici, petroselini, anisi, costi, cubebarum, calami, asari, cardam. valerianæ, cymi. ana ʒ.ß. radices infundantur in aqua pluuiæ & pauco vino albo. Coquantur in eadem infusione radices primùm & herbæ, postea semina, odorata sub finem, cum voluens auferre ab igne, & sint vltima: cum melle fiat syr. Dari debet cum decoctione glycirrhizæ vel passular. vt addatur aliqua vis detersoria. Quod si in decoctione parum sem. fœnug. vel rad. bismal. vel consolidæ mai. addideris, vt viscositas horum minuat asperitatem aperientium, quæ exulcerare solent eos, qui frequenter ipsis vtuntur, tutior erit huius syrup. vsus. Diuersæ apud diuersos reperiuntur descriptiones. Aliæ aliqua huc admittunt, quæ cum syrup. hoc pugnant, vt illa vulgaris, quæ tamarisci cum recipit: & alia aliæ, quæ parum faciunt. Nos vero ex omnibus collegimus hanc, in qua pro foliis rubiæ minoris, rad. posuimus, quia sunt efficaciores. Persicariam vtranque addidimus, quæ & crateogonum dicta est, & multum ad institutum facit. Deinde in ordinem reduximus, quo debet parari. Sequitur syrupum de stechade, quia fortior est ad extenuandum & ad excalfaciendum pituitam, & ad partium neruosarum vtrique exsiccationem, & in catarrhis antiquis. Si cum decoctione glycirrhizæ, & quatuor sem. frig. ma. & pass. administretur, idem præstabit, quod syr. de prassio pollicetur.

Syrupus de hyssopo.

DIu ego dubitaui, in qua serie hic syrupus esset repondus, vel in numerum eorum, qui incrassant, vel eorum, qui attenuant. Nam rad. apij, fœnic. & fœnug. recipit cum multis aliis detergentibus: sed etiam hordeum mundatum, myxa, sizipha, semen cydoniorum, tragacanthum, & semen maluarum, quæ omnia inspissant. Sed cùm incidentia & detergentia incrassantibus repugnent, putaui satius esse in medio detergẽtium &

increſſantium reponi,eritque nobis vſui,cum nondum erimus certi ,incraſſaréne, an attenuare oporteat , eáque de cauſſa diſpenſandum curaui,cùius exemplar erit tale.

℞.hyſſ.mediocriter ſicci,rad. apij , fœnic. glyc. ana. ʒ. x. hordei mundati ℥. ß. dactylorum a filis mundatorum,& ficuum pinguium ſiccarum ana numer. x. paſſ. mundatarum ʒ. xij. fizipharũ, mixarum an num. xxx. capill.ven.ʒ.vj. ſemi.mal. tragac. ſeminis cydon.ana ʒ. iij.Coque in lib.viij.aquę ad dimidiũ. Expreſſioni adde ſapæ & ſacch.ana lib ij.& fiat ſyr. Apud Meſ.quæ aliæ deſcriptiones reperiuntur cap.de tuſſi, quarũ prior parùm diſtat à ſyrupo de iuiub. Altera huic traditę non valde diſſimilis.Differunt tamen , quia hæc recipit ſemen apij & fœnic.non rad.& aniſum,illa ſemina cucu. Citruli vltra habet,neque dactylos neque penidias recipit.Ob id eam deſcriptionem voluimus relinquere , ac tantùm indicare ſemina potiùs,quàm rad.eſſe vſurpanda.Nam rad.non ſunt neceſſariæ ad inciſionem. At ſemina ſufficienter id præſtant,& flatus diſcutiũt,qui pituitam chymoſam facientem tuſſim,& ſpirãdi difficultatem inducunt,quia ſpatia pulmonum magis repleat. Præterea hic ſyrupus ex hordeo & fructibus componitur,tum flatulentis,tum flatus gignentibus,quia dulcia relaxando ventrem, multorum flatuum gignendorum ſunt cauſſa.Quare non radic.ſed ſemina fœnic. & apij iniicimus.Quòd ſi aniſum addere volueris,erit melior & efficacior.Nam aniſum præter quàm quòd flatus diſcutiat,aliquid dulcedinis habet.Quare poteritad expectorationem nonnihil facere.

De decoctionibus.

DEcocta multa in Meſuæ diſpẽſario deſcripta ſunt, quorum aliqua hìc inſerenius,& alia omnino prętermittemus,tanquam ſuperflua.Nam talia non parantur,vt ſeruentur,quia ſeruari non poſſunt,& à ſyrupis differunt. Quòd ſi in vſum trahantur à medicis , immutata præſcribuntur. Nos hìc decoctionem communem clyſteris , & medicinæ & pectoralem tantùm deſcribemus.

Deco-

Digitized by Google

Decoctio communis clysteris.

℞. Betæ, mal. parietariæ, branchæ vrsinę, & mercuria. ana M. j. furf. p. j. fiat decoctio in sufficienti quantitate aquæ. Quòd si addantur ʒ. ij. anisi & fœnic. melior erit decoctio. Omnia cerealia in parte externa vim habent detergendi. Item quæ easdem vires habent medicamenta, in æquali portione poni possunt, alioqui minimè.

Decoctio communis medicinæ.

DEcoctum commune medicinæ, quod hodie ad dissoluenda solutiua vsurpatur, sine arte & inepte descriptum est. Fiat autem in hunc modum.

℞. hordei integri p. j. prunorum & pass. ana par. x. glyc. rasæ ʒ. ij. viol. p. j. anisi ʒ. j. fiat decoctio. Dicitur autem communis, quòd nulli parti aut humori sit destinata, vt est pectoralis, qua vtimur in affectibus pectoris, neque ad pituitã, bilem, vel melancholiam, sed tantùm leniens ad omnia excrementa. Idcirco tamarindos expunximus, quia lædunt ventriculum, & ad bilem prescribuntur, sed cùm communis paretur, non est necesse addere tamarindos. Anisum prætermissum addidimus, quia odorata semina cum medicamẽtis laxantibus sũt admiscenda, vt Hipp. lib. de victu acut. imperat. Adde quòd pruna & hordeum flatus gignunt, quos discutere oportet.

Decoctio pectoralis.

DEcoctum pectorale dicitur, quòd magis ad partes pectoris destinatum sit, quam commune, nihilque habeat quod parti non conueniat. Sed fuit hoc non minus inepte descriptum, quàm prius.

℞. hordei integri p. j. gly ʒ. ß. capill. ven. hyss. ana M. j. ficuum, dactylorum mundatorum, pass. enucleatarum, sebesten ana pa. vj. florum viol. bugl. ana p. j. anisi ʒ. ij. fiat decoctio, quæ vsui erit ad medicamenta laxantia pituitosa dissoluenda, vtilis ad detersionem & expectorationem in pleuritide. Illud dici potest decoctũ fructuum, quo vtendum est, vt vult Mesue, ante concoctionem. In ordinem reduximus hanc decoctionem, & addidimus anisum obrationé superiùs ab Hipp. &c. addu-

ctam. Appoſuimus ficus, quia parti magis conueniunt, & flores cordiales, vt borrag. & bugloſſi.

De *laxantibus medicamentis.*

LAxantia medicamenta vel ſunt mollia, vel dura. Mollia ſunt, vt confectiones, vt diacaſſia, catholicon, diaphenicum, indum maius, confectio hamech, hiera picta, vel hiera colocynthidos. Dura ſunt, vt electuaria, electuarium diacarth. de ſucco roſ. de citro ſolutiuum. Vel ſunt pilulæ. Hæc ſufficiunt ad morbos curandos. Plura ergo habere, ſuperfluum eſt. Nos vero a communioribus incipiemus.

Diacaſſia.

EX caſſia multa componuntur remedia. Hoc autem a caſſia nomen accepit, tanquam à nobiliori & præcipuo. Fiunt autem duobus modis, vel ex decocto herb. ſiccatarum, vel ex ſuccis. Quare ſuccorum tempore paranda erunt. Quòd ſi ex decocto parare velis, id omni tempore poteris. Hæc decoctio pro clyſteribus & pro pauperibus commune medicamentum fit ad leniẽdum ventrem, ſic.

℔. ſuccorum violariæ, maluæ, betæ, mercurialis, parietarię ana quar. j. ſucci abſynthij communis ℥. ij. mell. lib. ß. fiat decoctio donec ad conſiſtentiam aliquam, vt mellis, reducantur. Cui adde caſſiæ recenter extractæ lib. j. miſce, & ſeruetur vſui. Quòd ſi ex decoctione parare volueris, fiat hoc modo.

℔. violariæ, mal. mercurial. betæ, pariet. ana M. j. abſynthij communis M. ß. fiat decoctio in ſufficienti quãtitate aquæ, & facta forti expreſſione, adde mell. ℔. j. ß. miſce, fiat decoctio ad conſumptionem dimidiæ partis. Cui adde caſſiæ ℔. j. commiſceantur. Hæc compoſitio debet plus mellis habere propter aquam decoctionis. Expunximus ſuccũ florum viol. ſufficit ſuccum habere herbæ in priore: in illa etiam ſufficit herba. quod ſi quis velit in decoctione apponere, nolo propter viol. à communi opinione diſſentire.

De *catholicone.*

CAtholicon medicis in omnious compoſitionibus laxantibus in frequentiſſimo vſu eſt. Non multùm à diacaſſia differt, niſi quia recipit, quæ magis laxant, vt

polyp.

Digitized by Google

polyp.ſenam, & rhab. Euacuat communia excrementa ventris,partim lubricando,partim attrahendo.Dicitur ob id catholicum, quaſi dicas vniuerſale, quòd non ſit vni humori deſtinatum & determinatum medicamentum,ſed in ventre,ſiue ſit bilis,ſiue pituita,ſiue feces,expellit citra calfactionem. Componitur autem hoc modo.Fit decoctio ex polyp.lib.j. & poſtea addito ſaccharo, coquatur in ſyrupum, qui inſpiſſetur ſequenti puluere,& caſſia,& tamarindis. Puluis autem hæc recipit.

℞.foliculorum ſenæ ʒ.viij.rhab.viol. polyp. aniſi ana ʒ.iiij glycirrhizæ, penid.ſacc.candi ana ʒ.iij. quat. ſem.frig. ma. ana ʒ.j. Caſſia & tamarindi in prædicto ſyrupo diſſoluantur,poſtremò puluis. Hæc compoſitio delicatior & efficacior,& minori ſumptu fit,faciliúſque hoc modo paratur. Decoquatur polypod.lib.j.& ʒ.iiij. quia polyp. craſſamentum cõſtringit plus,quàm laxat, & multos flatus gignit,ventrémque lædit:quare melius erit decoquere.Decoctioni addes quatuor ſem.frig.ma. ana ʒ.j.aniſi,viol. recentium ana ʒ.iiij. fiat decoctio in lib.xij.aquæ ad conſumptionem lib.iij. diſſolue ſacch. lib.viij.Coquantur in ſyrup. In quo diſſolue caſſiæ,tamarind.ana ʒ.vj. aniſi triti ʒ.iij. lyquiriæ raſæ ʒ.ß. folio.ſenæ pulueriſ. ʒ.viij. ſucci roſarum ʒ.iij. fiat confectio. Alij habent,violarum recentium ʒ.iij. aniſi ʒ.j. In diſſolutione vero caſſiæ, tamarind. ana ʒ.viij.aniſ. triti ʒ.iij. Hæc confectio ſine rhab. imperatur, quia Pharmacopolæ non apponere ſolent, niſi vel antiquatum,vel corticem,vel fruſtula,quæ aſſeruant,cùm infuſiones ex rhab.parant. Quare latius erit non inducere, quam tale. Magis enim conſtringit, quàm laxat, maxime in ſubſtantia. Quare nos ſuccum roſatum ſubſtituimus,quia laxat ventrem trahitque biliosa & aquoſa, vt rhab. Doſim auximus, vt efficacior redderetur & in minori quantitate laxaret, ne hæc compoſitio moleſta ſit ob eius molem. Quod ſi ſuccus ponatur,erit minoris ſumptus, & pro pauperibus etiam ſic parari poterit. Niſi vererer reprehenſionem, pulpam prunorum pro tamarindis apponerem, tum quia ſi ſint acida,maximè bilem extingunt & ventrem laxant, vt tamarindi, tum quia paratu erit faciliot. Fruſtra enim quæruntur exo-

tica,cùm ex noſtris medicamenta parari poſſunt. Penidias & ſaccharum candum addimus,ad ʒ.ß. In hac cõpoſitione accipiuntur ʒ.viij. ſacch.vbi nulla amara reperiuntur.Penidiæ ad inſpiſſationem adduntur.Quare minorem quantitatem decoctionis accipiendo, vel inſpiſſando magis,ob ſuccum roſ.& lyquir. additam,ſimilem conſiſtentiam addemus compoſitioni.

De diaphœnicone.

DIaphœnicon a dactylis nomen accepit, vt empl. diapalma,diaphœnicum,diachalciteos. Hæc autẽ compoſitio ad euacuandos craſſos humores facta eſt, quia in frequentiſſimo vſu eſt, erit hoc modo paranda.

℞.dactylorum mundatorum a filis,& pittatorum & infuſorum cum vino albo per triduum ℔.v.vel ʒ.50.pinearum cum aqua hordei decoctarum ʒ.40. turbith. ʒ. 35. (turbith.apud Arab.accipitur pro omni radice purgante pituitam craſſam & viſcidam)amyg.dulciũ mũdatarum ʒ.30.ſcãmouij ʒ.xij. (ſcammonium decoctum in malo cotoneo abiici debet,& caro cydoniorũ retineri)zinziberis,piperis longi,cinamomi, macis,galangæ, ligni aloes,fol.rutæ ſiccorum,aniſi,fœn.ſeminis paſtinacæ agreſtis,vel domeſticæ ana ʒ.ij.ß.Cinamomum omniũ humorũ vitia emendat.Hæc compoſitio paucis immutatis optima erit ad pituitam craſſam & lentam euacuandam.Dici poterat ex turbith,vt meliùs intelligeretur.Dactyli ſunt eligendi recentiores,qui non ſunt immaturi. Nam maturi habent etiam aſtrictionẽ ſufficiẽtem ad ſcammonij correctionem,& immaturi nimiùm cõſtringunt pro compoſitione pituitoſa. Nam,vt docet Gal.1.ad Glauc.abſynt. quod calidum eſt & ſiccum,nõ conuenit in pituitoſis affectibus ob aſtrictionem. Aliud enim eſt medicamentũ ad craſſos crudóſque humores, aliud ad tenues parare. Scammonium,vt dictũ eſt,caſtigari debet in biliioſis medicamẽtis. In pituitoſis verò ſatis eſt,ſi aliqua ſint lenta,vel craſſa,quæ eius tenuitatem caſtigẽt,& ob id maturos dactylos volumus,quanquã Meſue aliter videatur imperare ſecundũ interpretationem aliquorũ,per flauos intelligẽtes immaturos. Nam immaturi cholicũ dolorem augerent,nõ curarẽt,neque etiam ob morbũ cholicum,quem curare dixit,in aceto

macc-

macerare oportet. Acetum nanque cõstringit, & morsu suo intestina lædit dolentia. Quare in vino albo macerandos dactylos iubemus triduo, & in vase vitreato, ne ex ære, aut alia quapiam materia aliquid mali contrahant. Si autem molles sint satis, non erit opus macerationc. Si duriores, diutius macerentur. Quòd si in aqua & vino calidis macerentur, citiùs mollescunt. Contũde diligenter, & per cribrum medicum, tum amygdalis simul tusis transmitte. Postea accipe mellis lib. vj. aquæ & vini infusionis dactylorum lib. xij. Decoquantur & despumentur, donec relinquantur lib. iij. & ad consistẽtiam mellis, reliqua tusa & puluerisata misce, fiat confectio. In hac compositione non cõueniunt authores. Alij enim penidias ex aqua hord. paratas, alij verò pineas legere volunt, id est, nucleos pineæ. Legendum tamen videtur, pinearum, quia magis conueniunt ad pituitæ præparationem. Detergunt & expectorant. Et quemadmodum amyg. initiere iussit, sic censeo nucleos pini intellexisse. Auget suspicionem, quòd in quibusdam exẽplaribus legitur, coctarum in aqua hord. melius, infusarum in aqua hord. amygdalæ & nuclei, ne pinguescant, in aqua frig. macerantur. Sed hîc, vt magis detergant, in aqua hord. macerantur. Quòd si quis penidias velit admiscere, nõ multum peccabit. Nam & penidiæ, si ex farina vel decoctione parentur, detergunt leuiter. Lignum aloes, quia verum non affertur, habétque saporẽ ingratũ, visum est illud auferre. Quòd si quis santalum citrinũ, vel cinamo. velit substituere, magis gratum reddetur. Pro dauco, semẽ pastinacæ agrest. vel domest. ponimus, quia succedanea sunt. Mel despumandum, & decoquendũ in ea aqua & vino, in quo dactyli fuerũt macerati, vt si quid virũ deposuerit in infusione, restituatur, efficaciórque erit hoc modo parata, erítque medicamẽtum pituitosum, & cholicum: doloré sedas, quia pituitã soluit, & non habet ea astringentia, neque cassiã, quæ tormina excitare posset, & in diuturnis morbis efficacissimum medicamentũ de turbith hoc tantũm dicã, quòd radix est cinericia, & alba, pituitam soluens crassam, neq; amara, vt agaricus. Quòd si quis vero & bono turbith destituatur, agaricũ infusum in melle substitui potest.

Nam ob cinamomom, galangam, anis. piper, fœnic. & daucum, pituitam crassam soluet, & a longinquo purgabit. Nulla compositio est in Mesue, quæ sit cum ista cõparanda, tum quia nulla alia medicamenta, quæ molem augent, recipit, & quæ recipit, odorata sunt, vetríque & ori non ingrata. Respõdet quodammodo Indo maiori, sed in alia forma, Arabico more descripta, pituitosis medicamentis astringentia addita sunt. Recipit enim succum apij, fœnic. otoneorum, granatorum, & multa odorata astringẽtia, vt ros. santalos, & alia multa, quibus posset carere. Hac medicus ad pituitosos morbos contentus esse potest. Nam iisdem medicamentis laxantibus constat, scammonio, scilicet, & turbith. Quod si quis velit vti in articularibus morbis, timeátque nimiã humorum digestionem, addat myrob. vel rhabarb. in substantia. Illa laxabunt, & constringent. Sed in articulari morbo cùm materia defluit, non oportet medicamentis fortioribus mouere. Idcirco hæc vsui erit tempore, quo consistit fluxio.

De *Indo maiore.*

INdum maius subiunximus, non vt dispensetur, sed vt videant non multùm differre a diaphænicone, & quibus abundat, potiùs deteriorem confectionem faciunt, quàm meliorem, nempe illis astringentibus additis, & copia attenuantium, quæ augent molem, & caloré eius.

Huius permutatio talis erit.

℞. cinamomi, garyoph spicæ nardi, ros. cassiæ ligneæ, macis, cyp. an. ʒ. nij. santali citri. ʒ. ij ß. aloes, nucis mosc. ana ʒ. ij. turbith electi ʒ. j. (lignum aloes & succus cydon. non conueniunt compositioni Indi maioris) sacch. penidiati ʒ. xx. galangæ, heil, id est cardamomi, asari, mastichis ana ʒ j. ß. diagridij ʒ. xij. omnia cum oleo amyg. foueantur, deinde accipe succi cydon. succi granat. apij, fœnic. ana lib. ß. coque cum melle ad spissitudinem, & confice cum speciebus. Pro Indo maiore, diaphænicone vtẽ tum censeo. Quòd si velis magis attenuare, dissolue in aquis petro. vel adde dissolutioni syr. de ßæchade ʒ. j. ß. pro dosi, & omnino similis erit, & eádem præstabit.

Confectio hamech.

COnfectio hamech non est prætermittenda, vtilissimum

mum enim est medicamentum ad ichores humorum prauos euacuandos. Sed ratio est componendi docenda: non enim sine magna molestia & difficultate paratur.

℞. myrobal. citrinorum ʒ.iiij. chebulorum nigrorũ, rhab. anaʒ.ij. agarici, colocynth. polyp. anaz.xv. absynth. thymi, senæ an. ʒ.j. viol. z.xv. epithymi z.ij. anisi, ros. recent. (ad odorem, apertionem & corroborationem) fœnic. ana z.vj. succi fumariæ lib.j. prunorum numero lx. vuarum, passul. mundatarum ʒ.vj. macerato dies quinque in seri lactis sufficienti quantitate, in vase vitreo stricti oris, & obtura semel, deinde feruefiant, fricentur, & collentur. Coll. adde cass. fist. purgatæ ʒ.j. tamarind. ʒ. v. mannæ ʒ.ij. frica manibus, colla, percoque ad mell. spissitudinem cum lib.j. ß. sacch. & ʒ.j. ß. scammonij. Postremo die adde myrob. citrinorum, chebul. & ind. ana ʒ.ß. bellericorum, emblicorum, rhab. seminis fumar. an. z. iij. anisi, spicæ nardi, ana z.ij.

Hæc compositio videtur nulla arte composita & contra theoremata à Gal. Mesue, & aliis tradita. Nam infunduntur diutius & concoquuntur, maximè inæqualia, vt polyp. myrob. agaric. colocynthis, flores viol. ros. epith. thymus, rhab. Polypodium quidem coquendum & macerandum, flores minùs, epith. rhab. non diu, ne vires resoluantur, vt neque flores. Quare videntur illa infundẽda solùm. quæ dura, vt facilitùs eorum vis & succus eliciatur, vt ea quæ astringunt magis, quàm laxant, vt in myrob. & rhab. experimur. Nam facultas laxãs, quæ sita est in tenuiori parte, euanescit longa coctura, & astringens magis adaugetur. Quamobrem nos hoc modo parabimus, polypodium in sero lactis caprę, vel asinæ maceretur per 24. horas, cũ passul. & absynth. ac decoquantur. Nam diutius seruatum serum putrescit. Deinde iniiciantur semina fœnic. agar. colocynth. thymus, epith. sena, violæ, rosæ, in sufficienti quantitate seri, id est, in 3.℔. fricentur manibus, & collentur. Coll. adde lib.j. ß. sacch. Coque ferè ad spissitudinem mellis, postea adde succi fumariæ lib.j. Deinde dissolue cassiæ, tamarind. maceratorũ in vna decoctionis parte ana ʒ.v. mel. viol. ʒ.ij. Reliqua omnia in puluer. redacta incorporẽtur, fiat confectio hoc modo. Succus nõ decoquatur, neque alia,

quæ paucam aut nullam ſuſtinent decoctionem. Quòd ſi quis myrob.confricatas in ſucco roſ. & tamarind.coquere velit,modo non diu coquatur,non repugno.Sunt enim laxantes:ſi decoquuntur,inutiles redduntur.Hæc compoſitio efficaciſſima eſt.Quare in minori quantitate danda eſt.Quòd ſi cum decoctione mercurialis detur, feroſa magis purgat. Colocynthis & agaricus in panno liganda, vel per collum collanda, ne agarici aliquid & colocynth.delcendat. Aliud animaduerſione dignum de ſeri decoctione. Serum ad purgationem eligi debet, quod magis eſt acre vel aquoſum. Vtile eſt camelinum, vt & aſininum.Multum ſeri habent,& laxant, & detergunt magis.In horum penuria caprinum,quod acre eſt, & agninum vel ouile.Serum minus laxat, & bene ſeparandum eſt à lacte.Nam caſealis ſubſtantia ſiſtit,& non laxat,idque citiùs coctione longa,quàm florib.chamæleontis:ſeparare oportebit,& vtẽdum poſtea.Prohibeamus ne per quinque dies macerentur.Nam paſſul.& ſeram ipſam confectionem acidam redderent, & putreſceret,tandémque medicamenta corrumperentur.Sufficit igitur macerare 20.horis, & diutius coquere.

Triphera perſica,id eſt,delicata.

TRipheram perſicam poſt cõfectionem hamech col locauimus,propterea quod non multùm ſunt diſſimiles in euacuando,niſi quòd confectio hamech ventré lædit ob diagridium,& colocynth. Triphera verò ventrem refrigerat,relaxatum cõfirmat,purgat fere omnes humores cũ aſtrictione & refrigeratione. Recipit autẽ ſuccorum ſolani, intybi, lupuli purgatorũ ana lib.ij.In quibus coque prunorum numero 50.follic. ſenæ orientalis ʒ.ij. viol.recentium lib.j.ag.ʒ.j.cuſcutæ ʒ ß. ſpicæ nardi ʒ.iij. Decoquantur lento igne ſucci,donec ad lib. j.redeant,& in fine iniice epith.ʒ.iiij.myrobal. citrinor. ind. chebul. confi.catorum in oleo amygd, amararum ana ʒ.ij.feruefiant parum: collentur,& in vna parte decoctionis diſſolue tamarind. recent. ʒ.iij. pulpæ caſſ.ʒ. iiij.mannæ ʒ.ß. Per ſetaceum collato,vt ſeparentur ſemina & cortices.In altera parte decoctionis & lib. ij. aceti vini albi diſſolue ſacch. lib.ij. Coquantur ad mel. ſpiſſitudinem,cui miſce omnia diſſoluta.Modicùm coquantur

quantur lento igne, cui inſpiſſationi adde rhab. tenuiſſime puluerilati ʒ. ij. myrob. citrinorum ʒ.ß. chebul. & ind. an. ʒ.j. bellericorum & emblicorum an. ʒ.ß. ſeminis fumariæ, trochiſcorum diarrh. abb. macis. maſt ches, cubeb. antiſpodij, ſandali citrini, quat. ſem. frig. ma. minutim inciſorum an. ʒ.j.ß. aniſi ʒ.j. ſpicæ nardi ʒ.ij. Triphe ræ multæ ſunt ſpecies, ſed hanc inter alias vſurpamus, quam vtile eſt paratam habere. Laxat enim & conſtringit citra calfactionem, neque nimiùm laxat aut cõſtringit. Hoc tamen mutamus, vt confricentur myrob. oleo amygd. dulciũ. Quòd ſi timeatur nimia aſtrictio, confricentur oleo amyg. amararum. Alterum eſt vt antiſpodium vocatum, non ſpodium, antiſpodium ſcilicet, quod ex arbore vel fructu conſtringente paratum eſt: quale illud eſt ex ramulis myrthi, vel oleæ, vel oleaſtro, vel malis cotoneis. Videtur hæc compoſitio nimiùm reſiccare. Sed quia datur in affectibus inteſtinorum humidis, ob id hoc medicamentum factum eſt. Sed hæc ſiccitas, caſſia & florib. viol. temperatur, caſtigatúrque ſufficienter quatuor ſem. frig ma. Si quis ſacch. rubrum vel mel. pro manna in illa decoctione ponat, medicamentum non minùs efficax erit: ſic nec ſi pro rhab. ſuccum roſ. quis ponat, parua illa quantitas nihil poteſt, vel nihil aliud, quàm mel, poteſt præſtare. Detergit enim leuiter, quod mel viol. vel roſ. ſimplex poteſt maiori pondere.

De citro ſolutiuum.

IN noſtris offic. diſpenſatur electuarium in forma tabellarum quod effectu reſpondet diacarthamo, vocatúrque elect. de citro ſolutiuũ, ad differentiã non ſoluẽtis. A diacarthamo nõ multùm differt, niſi quòd hoc pituitã craſſam magis attrahit ob turbith. Altero illorum carere poſſumus: ſed quia eſt apud nos in maximo vſu, & caſtigata à Domino Falcone, nolui ego prætermittere. Subſtitui poteſt in locum diaturbith, quod eſt medicamentum purgans, ex cortice citri, ſcammonio, & turbith, cõpoſitum à recentioribus. Electua. de citro compoſitum ad euacuandam pituitam bili permixtam, non recipit craſſa & aſtringentia. Quare in pituitoſis febribus non erit reiiciendum. Recipit pul. diatragacanthi frigidi cum diacarthamo, & carnem cydoniorũ, & alia,

quæ pituitam detergunt: alia, quæ attenuant, & ad iuncturas deducunt, vt in diacarthamo. Quare in morbo articulari diach. erit ex vsu: hoc verò in morbis pituitosis, si sine affluxu sint. In eductione pituitæ crassæ semper aliqua humida sunt permiscenda, ne nimium desiccata pituita educi nequeat. Compositio talis est.

℞. conser. cort. citri, viol. borrag. ana ʒ. x. pulueris diatrag. frig. turbith, diagrid. ana ʒ. j. sacch. lib. ij. misce, fiat elect. Hoc medicamentũ corticem citri recipit pro materia, & medicamento ventriculum reficiente, & quia minùs astringit, cum turbith magis conuenit, & in morbis magis pituitosis non esset resciendum, sed potiùs eligendum, quia hæc compositio ad pituitosa est, ad quę detergenda mel est optimum & magis aptum. Cóseruæ bugl. borrag. & viol. magna vtilitate ponuntur, quia humidæ cùm sint, siccitatem & caloré turbith & diagridij sua humiditate temperant, & prohibent, ne pituita exiccata difficilius expellatur. Nã, vt Gal. ait de pleurit. medicamen. aliquod miscendum medicamentum humidum, ne pituita exiccetur in thorace. Pituitam educentia prosunt magis in forma pil. idque propter longam moram, quæ est necessaria ad pituitæ crassitiem. Turbith & diagrid. ponuntur æquali pondere, quod minùs probo. Mitius esset, si diagrid. minori quantitate poneretur, vt potiùs iuuaret operationem turbith, quam suam, nisi bilem traheret. Hoc medicamentum magis pituitosum est, quia si biliosum esset, non adderetur turbith, quod crassam pituitam trahit. Sed quando trahenda est pituita crassa, oportet iuuare actionem illam minima quantitate diagrid. quod accelerat turbith operationem. Quare optimum erit, vt diagridij ʒ. ß. tantum ponatur. Nonnulli sacch. lib. ij. nos autem lib. ij adiungi volumus, ne augeatur mole. Medicamentum efficacius erit cùm diagri. dosim minuerimus. Reperitur & alia descriptio, quæ in hoc tantùm ab hac differt, quòd conseruam viol non recipiat, quæ magis refrigerat & humectat, sed bugl. est. Sed hæc differentia non est magna.

De diacarthamo electuarium.

IN forma sicca fit electuarium hoc, quod pituitam purgat satis potenter, & recipit detergentia & pituitam ducen-

ducentia, & ad accelerationem, aliquid diagridij. Vis medicamenti nonnunquam tanta est, vt à iunctu ris trahat. Præparatur autem hoc modo.

℞. diatragacanthi frig. ʒ.ß carnium cydoniorum ʒ. medullæ carth. ʒ.iiij. zinzib. albi ʒ.j. diagridij ʒ.ij. turbith albi ʒ.j. mannæ granatæ, mel. ros. collati, ana ʒ. j. sacch. candi ʒ.vj. hermodactylorũ ʒ.iiij. sacc. in aqua dissoluti q.s. fiat electuarium in tabellis. Hæc cõpositio est Arabum, quia solent semper ad corroborationẽ vẽtriculi & hepatis aliqua astringentia addere, vel ad impetum diagridij & turbith compescendum. Si penidiæ ponerẽtur loco tragacanthi, vel loco carnium cydoniorum, compositio magis communis esset ad omnes affectiones pituitosas. Hanc compositionem aliqui non intelligentes componendi rationem vituperant, sed nulla ratione, quòd efficacior sit, soluátque nimiùm. Sed istis respondebimus medicamenta fortia in minori quantitate assumpta esse debilia. Præterea non animaduertunt hanc compositionem factam esse ad pituitę euacuationem, quæ si à medicamẽtis siccioribus trahatur, propter exiccationẽ tenuioris partis difficillime euacuatur. Vt igitur tẽperetur siccitas medicamentorũ, admiscent diatragacãthum frigidũ, & vt faciliùs purgetur, mel & sacharũ ad detersionem. Et quia hac compositione vtũtur in morbo articulari, addiderũt carnem cydoniorũ. Sed multò melius esset corticẽ citri conditi apposuisse, vel dactylorum carnem coctam & contusam, vt in diaphænicone. Desideratur in hac cõpositione parũ anisi ad flatuum discutionem. Nam hęc laxãtia & dulcia solent flatus gignere, quanquam zinziber incidendo pituitam & calfaciendo id facere possit, sed non sufficienter. Quare si anisum, & fœnic. addideris, soluet cum minori molestia & læsione. Valet hæc compositio in pituitosis, biliosis, & melãcholicis affectibus, sed in melancholicis detur cum decoctione melancholiã purgante. Minùs conuenit in biliosis. Carthami medulla pituitã purgat, & reddit corpus immune omniũ obstructionum. Diagridium purgat bilem. Ponitur autẽ in medicamentis articulorum ob duplicem rationem, tum quia facit medicamentum penetrare & operationem accelerat, tum quia

morbus articularis ex sola pituita non fit, sed bili admixta. Quomodo enim posset pituita in articulos penetrare ac peruenire, nisi opem ferente bile? Quòd si diagridium penetret, purgétque bilem, ideo morbis articulorum conuenit. Prodest ad euacuationem choleræ & phlegmatis. Purgat enim pituitam propter turbith, & medullam seminis carthami: bilé verò, propter diagridium. Adhæc purgat humorem melancholicum, & ego multas febres quartanas curaui vsu diacarthami potius, quàm confectionis hamech, aut alio modo.

Electuarium de succo rosarum.

EX succo rosarum paratur electuarii bilem flauam euacuans fortiter, neq; admodũ calfaciens, quod in forma opiatę parari potest, vel in forma dura & sicca. Et quia aliqui sicca libẽtius, quam humida accipiũt, optimum erit in formam tabellarũ reducere, vt maiores cõ sueuerunt. Huius medicamenti vices multæ sunt descriptiones, etiam in eodem antidotario, ita vt in dubio sit Pharmacopola, quá debeat eligere. Quare non erit prę ter institutum indicare, quæ omniũ magis probãda sit. Alia enim est Nicolai, alia Mesalia Syluij, quæ est secũda Nicolai parùm mutata. Sed nos illam secundã magis probamus: Alia Tralliani, sed cur descriptionem Nicolai potiùs, quam aliorum præclegerimus & retinuerimus, danda est ratio, ne temere aut malo animo id factum esse existimetur. Nicolai cõpositio quia efficacior & paratu facilior, ideirco à nobis eligitur. Illa verò Mes. maioré quantitatẽ trochiscorũ recipit, quia nimiùm astringunt, & simul alia calida habet, vt galliam & crocum, quæ nihil aliud efficiunt, quàm corpus calfaciendo febrem ac bilem accendere, neque hoc impedire possunt trochisci oxyacanthæ, id est berberis. Molẽ etiam augendo medicamentum reddũt imbecillius, vt maior quantitas danda sit ægro magno cum eius fastidio & sumptu. Altera quæ ad Syluium refertur, quæ parũ ab illa Mes. differt, media est inter Mesuæ & Nicolai compositionem. Ob id paulò melior, quòd expunxerit trochiscos de spodio, & trium sandalorum genera substituerit an. ʒ. vj. ex Nicolai compositione mutuò accipiens. Crocum abstulit, gallam moscatam reliquit, sed cũ

melle

melle & facch. parandum docet, quod fieri non potest. Nam parùm conuenire videtur mel, quia hæc compositio ad bilem, non pituitã paratur. Adde quod mel bilio sis aduersum est. Præterea humidius redderet electuarium, nec posset commode in formam ſiccam reduci: Deniq; moles eius aucta est multis medicamentis castigantibus & corroborantibus, quibus non erat valde opus. Nam scãmonij calor, tenuitas & malitia satis ex succo rosarum, sandalis & antispodio castigatur. Quare non est opus plura addere. Molem enim augent. Nicolai descriptio talis est.

℞. sacchari solidi, succi ros. ana ℔. j. & ʒ. 4. omnium sandalorum an. ʒ. 6. spodij ʒ. 3. diagridij ʒ. 12. caphuræ ϑ. 1. Caphura calida est tenuium partium, quæ si pura est, species est asphalti: si spuria, sublimatio mastiches. Nos vero hanc descriptionem sic castigamus. Pro spodio sennæ, vel pro ebore ponatur antispodium ex malis coroneis, vel myrtho paratum, vt docet Dioscorides capite de Antispodio. Nam malum coronem aliquam habet societatem cum diagridia, & illud antispodium aliquam seruat astrictionẽ, ad scammonij præparationem & ventriculi corroborationem. Et postquam illud ponitur, pro diagridio scammoneum ponemus, & efficacius erit. Caphuram expungẽdam censemus, quia nimis tenuiũ est partiũ, & calfacit potiùs, quã refrigerat, quod inutile est ad bilem. Ingrato enim odore suo caphura hîc non conuenit. Tenuitas verò partium in medicamentis soluentibus est fugienda. Nam deducit ad cor, & per abditissimas ventriculi partes purgans medicamentũ, quod ex genere venenosorũ. Præterea hæc compositio plura resiccãtia recipit, quæ ex accidenti retinent. Caphuræ loco mastichen reposuimus, quia plus astrictionis, & minùs tenuium partium, & ventriculum iuuabit. Quòd si quis gummi tragacanthi ϑ. 1. velit substituere, melius erit. Apud Trallianũ reperitur etiam descriptio, vt docet Syl. in com. Mes. quæ non ad bilem, sed ad bilem & pituitam euacuandam, & articularem morbum facta est, propter succum ros. & scammoniũ. Recipit piperis ʒ. 1. ag. ʒ. ß. paratúrq; cum melle, hoc medicamentum, quod propter mel & piper calidius est, quàm

oportet esse medicamentum laxans bilem, quæ calidissima est, & tenuissima, quæ diffluat in articulos. Hoc prudenter factũ est quod ʒ.ß.agar. addita, si ponerentur ʒ.j.bilem traheret. Sine pipere oportebat esse. Quod si ad pituitæ attenuationem, oporteat agaricũ esse, in minori quantitate poni debet. Adde quòd zinzib. magis, quam piper cum agarico conueniret. Hæc compositio Rhodomel Actuarij est, si piper auferatur. In codē Alexãdro reperitur alia huius cõpositionis descriptio, quę talé esse oportere docent rationes nostræ. Quare ita fit.

℞.succi viol.ʒ.2.aut ʒ.scammonij ʒ.1.lactis tithymali ʒ.2.(scammonium semper ponitur in compositione, in qua sunt astringentia, non autem diagridium) mell. attici ℔.1. Hæc compositio efficacior est, propter lac tithymali magis venenosa. Mel additur, quo ventriculus roborari possit, vel impetum & acrimoniam obtundere. Quare illa Nicolai omnibus præponenda, quam corrigimus. vt sequitur.

℞.sacch. solidi, succi rosarum ℔.2.& ʒ.4. omnium sandal. ana ʒ.6. antispodij ex cotoneis, vel myrtho ʒ 3. scammonij ʒ.7. masticches vel gummi tragacanthi ℈.1.ß. fiat electuarium in tabellas. Seruetur in arca lignea, loco sicco. Est cholagogum forte, quo vtendum in biliosis affectibus, qui non sunt cum defluxione. Nam si cum defluxione essent, tunc rhab. adiungere deberemus vel mvrob. & hoc in morbo articulari à bile facto. Paranda est hæc compositio, dum adhuc succus ros. est recens. Antiquatus enim redditur crassus & minùs laxans. Antispodium abluendum est, vt empireuma deponat. Sandali dicuntur refrigerare, quod de citrino, vel rubro dubitandum est. Sed nihil impedit ex diuersa substantia lignea, sanda. tenui, scilicet, calida & terrea cõstare. Nux moscata omissa est in hac compositione, quòd vomitum moueat, nisi fuerit omphacina, ob abundans oleum.

Aromaticum rosatum.

IN officina, vt bene instructa sit, cõfectiones, vt vocant aromaticas esse oportet, & in forma pul. & in forma opiatæ. In forma confectionis parantur, quæ vulgò aromatica vocantur ab eo, quod vincit, vt garyophyllatum à garyophyllis, aromaticũ rosatum, à rosis. Et quia

à diuersis

à diuersis fuerunt, hæc variis descripta sunt modis. Idcirco delectus est habendus, vt in aromaticis est aromaticum ros. descriptione Gabrielis receptum à maioribus nostris, quanquam illud Mes. nõ minus laudandum sit. Est & aliud nardinum, & aliud moscatum: sed quia vsus recepit, illud etiam retinendũ censemus, & aromaticũ moscatũ, de quo suo loco dicemus. Possunt hæc omnia antidota vocari, quia ad morbos lõgos, & ad venenata valent talia medicamẽta. Antidotus aromatica ex Ioanne Damasceno descriptione Gabrielis, recipit varia medicamenta preciosa, vt

℞. ros. rub. amoris vnguibus ʒ. 15. gly. rasæ ʒ. 7. cinamomi electi ℈. 5. sandali moscatelini (pro ligno aloes, quia amarũ) sandali citrini ana ʒ. 3. macis, garyophyl. ana ʒ. 2. ß. gummi Arab. tragacanthi leuiter assatorum ana ʒ. 2. & ℈. 2. spicæ nardi ʒ. 2. nucis moscatæ, cardamomi, macetis, galangæ ana ʒ. 1. ambræ ℈. 2. moschi ℈. 1. syru. conseruationis corticis citri q. s. pro facienda confectione, vel sacch. dissoluti in aqua mentæ, vel absynthij stillatitia. Fiat ex eo electuarium siccum, vel cum vino & pauco sacch. excipiantur, & fiant trochisci. Hãc compositionẽ retinendam ad affectus intestinorũ ventris, hepatis, & splenis, frigidos & humidos censemus. Nos in ordinem redegimus, quo debent simplicia collocari, & nullorum pondus immutauimus. Lignũ aloes, tanquam adulterinum, & rarò inuentum, expunximus. Sandali partẽ internã, quæ muscatelina, ab odore grato est, nõ minùs siccam, nõ minus odoratam, neq; a calore multùm discedit. Et si sandalũ vulgo frigidum existimetur, est tamen cal. vt sapor acris post masticationem, & odor indicant. Sed de eius viribus plura suo loco. In eius locum posuimus, quod in aliis omnibus cõpositionibus vbi similiter occurrit, substituendum putamus. Sed ne quis miretur, quod aliquando citrinũ, loco ligni aloes, ponamus, huic sic respondemus, hoc à nobis fieri, quando citrinum alioqui non recipit compositio. Perpetuò enim magis placet moscatelinum. Quòd si desit moscatelinum optimum & verum, citrinum odoratissimum eius loco sumetur. Gummi tragacanthi, & arabicũ expũgere noluimus, quanquã sint emplastica viscosa, sed

quia ſiccant parum,iniiciuntur,vt etiam alia aliquando hærere faciant in tunicis ventris:quam viſcoſitatem,vt quodammodo dimitterent,aſſari imperauimus. Quod cum ſyr. conſeruationis citri excipiantur, prætermiſſo ſyr.roſ.laxatiuo,vel viol.id fecimus,vt medicamentum hoc eſſet magis accommodatũ ſcopo,cuius gratia paratur.Fit enim ad ventris actionẽ tuendã, calfaciendo & ſiccãdo.Redderetur autẽ minus cal.& minus aſtringẽs. Et quia ad tabellas parandas opus eſt pul.in pul.etiam iuſſimus fieri. Et quoniam ,vt cap.de trochiſcis docebimus, hæc forma medicamẽtorũ conueniẽtiſſima eſt ad odorũ conſeruationẽ,imperauimus,vt vino exciperentur,& in trochiſcos redigerẽtur. Cũ tabellas parare volent,ſacch.diſſoluãt,& decoquant in aqua mẽtæ vel abſynthij.Hoc aro.roſ.lufficit habere paratũ pro aromatico roſ.Meſ.& aro.garyophyllato, pro confectione diacinamomũ,pro diatriũ pipereum,diacalamentho,dioſpolitico, & eſt grauiſſimũ ob odoris & ſaporis ſuauitatẽ.

Aromaticum moſchatum.

ARomaticum moſchatũ a moſcho dictũ, quia efficaciſſimũ eſt ad ſyncopas & alios affectus, in quibus vtilia ſunt odorata. Præterea in multis aliis cenſeré odorata auferẽda , quia in multis morbis nõ cõueniũt, vt in affectib.vteri qui per cõſenſum fiunt, vt in dolore capitis,epilepſia,vertigine,& ſcotomate,nec in vterinis affectibus omnibus neq; ægris omnibus, vel quia offẽduntur odoratis,vel quia hæc faciunt remedia multum precioſa & chara. Quòd ſi margaritum frigidum, vel calidũ,vel aro.roſatum,vel alia medicamenta,quæ hæc omnia recipiunt,ſine iſtis paretur,liberũ eſſet Medicis ea addere,& Pharmacopolæ,cùm Medici imperarẽt faciendum,grana aliquot iniicerent. Hoc non eſſet molestũ,neq; Medicis imperare,neq; Pharmacopæis facere, & ne deciperẽtur, admonere illos oportet , vt pararent etiam pul.alios ſine moſcho & ambra,& ſine auro & argento:neq; exiſtimãdum iſta eſſe tam neceſſaria, vt his carere non poſſimus: Nam & Gal.& Hipp.ſine iſtis curarunt,& fœliciſſimè.Nos tamen illud apponemus.

℞.cina.ʒ.x.ſandali moſcatelini(pro ligno aloes) ʒ.7. ambræ ʒ.ʒ.moſchi ℈.2.in aqua roſ.in aqua maceratum

ſit

ſit gummi tragac. fiant trochiſci, ſeruentur vſui in vaſe vitreo & loco minùs calido. Odoratius eſſet, & paratu facilius, ſi moſchus poneretur ad ʒ. 2. & ambra ad ϑ.2. Nam plus moſchi non adulterati reperitur, quàm ambræ, & frequentiùs minori precio venditur: & cum ſint eiuſdē facultatis, nō mutatur vis medicamenti. Hoc faciendum docebat dominus Falco in cōpoſitione illa nobiliſſima alkermes, ſiue ex cocco. Duplicanda erit quantitas huius compoſitionis, ſi ad alium finē præparetur.

De auro & argento.

IN multis nobiliſſimis aurum & argentum reperiuntur. Poſſet parari mixtura ex auro & argento, vel haberi limatura vtriuſque, & quando opus eſt ditiorum medicamentis addere.

De *pulueribus, & primùm de diambra.*

OFficinæ habere debent in forma puluerum diamargaritum frigidum, diarrhodon, triaſantalon, diambram, diamoſcum. Diambra nobile antidotum parari poteſt, vt diamoſcum, qui vnum eorum habebit, altero poteſt carere. Diambra hæc recipit.

℞. cin. electi, doronici, garyoph. macis, nucis moſcatæ, folij, vel ſpicæ nardi, galang. an. ʒ.ʒ. ſantali citrini, & moſcatelini (pro ligno aloes) ʒ.2. zinzib. ʒ.1. ß. ſpicæ indicæ, ſiue nardi, cardamomi, maior. & minoris, ambræ ana ʒ.1. moſchi ʒ.1. ß. ſacch. q.ſ. fiat in formulis, vel cum aqua florum citranguli ex infuſione tragacanthi fiant trochiſci parui. Seruentur vſui. In hac compoſitione ſitum medicamentorum reſtitui. Sandalum ſubſtituitur loco ligni aloes. Folium quanquam non ſit illud antiquorum, pro quo Gal. ſpicam nardi ſubſtitui vult, cùm ſit eiuſdem facultatis, & nihil refert, etiamſi ingreditur, in trochiſcos redigi vellem.

Diamoſchum.

DIamoſchum prætermittendum puto, tum quia eo carere poſſumus ob paratam diambræ confectionem, quæ facultatis ſimilis eſt, tum quia huius medicamenti varia eſt apud eundem authorem, & apud diuerſos deſcriptio. Auic. ſeptem deſcriptiones ponit fen. 5. ſumma. ʒ. trac. ʒ. Raſis ad Almanſ. vnam, Serapio aliam, Actuarius aliam. Ob multitudinem huius deſcriptionis

ſatius eſt relinquere. Adde quòd multa recipit,quæ parùm probanda ſunt,vt vtrunque behen. Quòd ſi tantopere deſiderarent,ob moſchi vim,augeant quantitatem moſchi in diambra, & plura præſtabit, quam illud incertum & dubium medicamentum.

Diarrhodon abbatis.

EX roſ.multa collyria, & alia medicamenta diarrhodon vocatur. Sed cùm nos diarrhodon dicimus, neque de electuario ſolutiuo ex ſucco roſ.intelligimus,ſed pul.gratiſſimũ & efficaciſſimum, ad corroborationem viſcerum cum aliqua leui apertione,citra calfactionem, cum leui refrigeratione. Quia verò multæ ſunt eius deſcriptiones,magis mihi placet illa Abb.ob id illam retinuimus. Nam communis Meſuæ plura aſtringentia recipit,Iulij verò,plura calida. Mihi non placent illæ compoſitiones, quæ diſcedunt à facultate illius medicamenti,quod nomen indidit compoſitioni,vt in ſyr.de hyſſ.factum eſt,& aliis multis. Illa deſcriptio non in omnibus eadẽ eſt,ſed quæ ſola doſi in aliquibus,vel quãdo aliqua,quæ aliquid mediocriter faciunt,auferuntur, vel adduntur,non debemus deſcriptionem reiicere. Vix enim eſt vllum medicamentum, diuerſis in locis traditum, in quo non liceat aliquid diſcriminis inuenire, vt de hiera Gal.videre eſt,de magmate hedicroi theriaca. Nobis autem deſcriptio hæc magis placet.

℔.roſ.rub.ſacchar.candi ana ℥.i.& ʒ.3.ſantal. albi & rub. gummi tragacanthi & Arab. leuiter torrefacti ana ʒ.3.ß.cineris oſſis elephantis, alias,cerui vel antiſpodij, myrrhi,aſari, maſtiches,ſpicæ nardi, cardamomi,croci, ſandali moſcatelini vel citrini(pro ligno aloe)garyoph. galliæ moſcatæ,aniſi,fœnic. cinamomi, ſeminis ozimi, berberis, ſeminis ſcariolæ,ſeminis intybi,ſeminis myrthi,ſem.portul.peponum,cucum. cucurbitæ,citr. mundatorum, & minutim inciſorum, ſemin. papaueris albi ana ℈.i.margaritarum, oſſis de corde cerui, vel leonis, vel bouis ana ℈.i.ß.camphoræ gr.7.moſchi gr.3.& ß.fiat puluis,ex quo tabellæ conficiantur, vel trochiſci,vt de aliis dictum eſt,cum aqua acori.

Sunt qui quat.ſemina frig.maiora admouent. Ego certè in illorum ſententiam venirem, quæ eſt actuarij, vt expun-

Digitized by Google

vt expungerentur aut adderentur,cùm eſt vtendũ, quia facile ranceſcunt, & compoſitionem corrumpunt.Sũt, qui corallum addunt, & cryſtallum, mandragoram, & flores nymphæ. Verùm cùm eſt aperiendum,non ſunt illa tam inſigniter ſiccantia, & refrigerantia recipienda. Vtraque enim ſolent obſtructionem confirmare Hęc compoſitio quædam recipit ad ſufficientem corroborationem. Quare illa prętermitti poſſunt. Papauer apposui, quia aliquam familiaritatem habet cum corpore noſtro.Rhab. mihi non placet, quare expungendũ cenſeo,quia aſtringit & laxat. Neutrum vero præſtare poteſt in medicamẽtis corroborantibus,quale eſt hoc. Nõ me latet Auic.lib.de viribus,cord.rhab.& alia inter cordialia annumeraſſe,ſed non conſulebat, vt cordialia alterantibus miſcerentur.Quod ſi in illis affectibus ſit laxandum, illa eſſe vſurpanda, quia vires illorum principalium partium vires minus deiiciunt. Quod dictum volo in vniuerſum de omnibus medicamentis laxantibus. Caphuram non prætermiſi, quia parua quantitas inter alia odorata non ſentitur, vel minuatur doſis ad gr.3.tantùm. Hæc facit penetrare medicamenta ſua tenuitate,quæ inſignis eſt.

Triaſandalon ex deſcriptione Nicolai.

VAlet eadẽ,ad quæ diarrhodon abb.ſed magis refrigerat,& minus aperit obſtructiones,& recipit hæc. ℞. ſantali albi, rub. & citrini ana ʒ. ʒ. roſ. rub. viol. ſacch.candi,antiſpodij ex myrtho, ſucci liquiritiæ,ſeminis portulacæ ana ʒ.2.& ℈.ß.gummi Arabici,tragacanthi leuiter aſſatorum,ſeminis melonum,cucumeris,cucur.citruli,mundatorũ & minutim inciſorum, ſem.intybi,ſeu ſcariolæ, berberis,an.ʒ.2 ß. Huic deſcriptioni vix reperies ſimilẽ.Nam in diſpenſario Hiſpano caphura,amylũ, neque ſemẽ cucumeris reperitur. Habet violas,quas non habemus. Sacchar.recipit Nicolaus. Ego rhab.expunxi,propter rationem dictam.Amylum quoque,quia obſtruit & pugnat cum ſcopo, non refrigerat, neq; aperit.Roſas reliquimus, ſed in ſecũda doſi,ne maior quantitas vaſorum apertionem impediat,& ſufficit illa quantitas ſine rhab vel alio aſtringente ad viſcerum corroborationem. Sacch. non expunximus, quia de-

Digitized by Google

terget, & satis magna est quantitas, commixto etiam glyc. succo, quia leuiter deterget. Lachrymas oportet assare. Tragacanthum in Hispania ponitur, nisi vteretur, alterum certe expungendum. Quod si leuiter assantur, vt deponant lentorem, nihil impedient. Caphuram expungẽdam censeo, quia suo odore ingratissima est, maxime in hac compositione, in qua odorata pauca reperiuntur, quæ illum odorem possint castigare, neq; illius loco aliquid ponendum censeo. Quòd si contendas, aliquid substituendum, nonnihil spicæ celticæ concedam ad aliorum penetrationem. Quidam flores nenupharis apponendos existimant, non ob refrigerationem, sed ob tenuitatem suam, quod mihi non placet, cùm spicæ celticæ ℈.ß ad hoc sufficiat. Hæc compositio debet frequenter dispensari, & conseruari in vase terreo vitreato, ne rancescant ob caliditatem sem. frig. ma. quibus rancidis, nihil ingratius esse potest.

Diatragacanthum frigidum.

EX tragacantho duæ sunt denominatæ compositiones. Altera calfacit, & à caliditate dicitur: altera refrigerat, & à frigiditate denominatur. Hæc incrassat fluxiones, frequentiúsque vsurpatur. Ob id paranda est sola prætermissa calida.

℔. penidiarum ʒ.3. tragacanthæ albæ ʒ.2. amyli ʒ.ß. glyc. quatuor sem. frig. ma. mundatorum ana ʒ.2. seminis papaueris ʒ.3. Hæc compositio ad inspissationem catarrhi valet. Quare oportet illa omnia conspissare ad incrassationem. Ob id quæ sunt nimium detergentia, vel tenuium partium, vel calida, in hac recipi non debent. Consulto igitur Latinis quibusdam & semen rutæ & caphura prætermissa fuerunt. Semen papau. non est omittendum, quia ob frigiditatem efficacissimum est in hoc remedio. Semen rutę in quibusdã veteribus exemplaribus Nicol. legebatur, sed ingratum est, & calidum, neque valet ratio, qua confirmant practici, in talibus semen nasturtij, alij spicam, cinamomum, addenda esse dicunt ad penetrationem. Nam partes, in quibus incrassationem his remediis molimur, non admodum profundæ sunt. Adde quòd illa sem. frig. ma. ad hoc sufficere possunt. Hæc medicamenta ex detergẽtibus & incidẽ-

incidentibus parata, non præstarent id opus, ad quod præscripta sunt.

Diatris simplex.

AB iride duæ compositiones nomen habent. Altera dicitur simplex, altera à Salomone dicta. Hæ compositiones sunt artheriacæ. Vtraque parari potest. Prior, scilicet simplex sic conficietur.

℥ irid. Venetæ vel Florentinæ ℥.1.ß. sacch. candi, diatrag. frig. ana 3. fiat pulvis, vel cum sacch. dissoluto, non succo limonum, neque albumine oui, vt quidam vult, sed aqua hyssо. fiat elect. Hæc compositio potiùs ex Veneta, quæ iris est Illyrica, quàm ex Florentina, etsi candidior videtur. At Veneta quidem flauior est, & magis ab antiquis probata. Diatragacan. hic ponitur optima ratione, quia ita habent nostra exemplaria antiqua Nicol. præpositi. Non me latet aliquos legere simpliciter, tragacanthum frig. sed cùm sit calidum, nullum hoc epitheto reiiciendum puto, & inficiendum pul. diatrag. Hic pul. diaireos multa humida recipit ad prohibendam exsiccationem pituitæ in thorace. Aliqui volunt excipere albumine ouorum, quod mihi non placet, quia nimis incrassat, & inspissat. Idem author cum succo limonum parari concedit. Ad id minùs conuenire videtur propter suam aciditatem. Sed si vellet in eclegma seruare, cum syr. capil. ven. excipiatur, vel cum sacch. fiant formulæ. Hanc frequenter dispensare ob diatragacanthum frig, oportet, quia citò & facilè rancescit.

Diatris Salomonis, descriptione Nicol. Myrepsici.

EX iride fit arteriacum dictum diatris Sal. quæ compositio ab aliis in forma pul. ab aliis in forma eclegmatis præscribitur. Varia forma est, si in eclegma referatur. Nam aliqua sunt, quæ respuunt formam pul. vt caro ficuum pinguium, cero passul. & dactylorum, quòd tardiùs rancescunt nuclei pinearum, & amygd. Quare & nos in eclegmatis forma seruandum censemus. Nos tamen hic pul. præscribimus.

℥ irid. ℥.1. puleg. hyssopi succi, liquiritiæ ana 3.6. passul. mundatarum ab acinis, caricarum pinguium, carnium dactylorum à filis mundatorum ana 3.3. tragacanthi, amyg. mundatarum, pinearum, cinamomi, zin-

zib.pip.nigri ana ʒ.3.ſtyracis rub.ʒ.2.& ϑ.1.meli.q.ſ fiat in formam linctus vel eclegmatis. Hæc compoſitio,vt ſuprà monſtrauimus, in forma humida debet parari,& ſcopus idem docet.Hoc tamen mihi videtur immutandum, quòd ſtyracem calamintham potiùs, quàm rubrã immitti debere videatur. Noſtra rubra tota arida eſt, quia ex ea hodie ſtyrax liquida extrahitur. Actuarius ſtyracem ponit ſine epitheto.Quare de calamintha intelligendum eſt certò, per illam generalem regulam, quia cùm ſimpliciter aliquid pronunciatur, de præſtantiore eſt intelligendum.

Diapenidion Nicolai Alexandrini.

EX penidiis paratur medicamentum,quod conſtat ex detergentibus & incidentibus. Sed vulgus medicorum,quia vti illa compoſitione ignorabat, prorſus ex vna duas fecit,ſeparando odorata & incidentia.Illam vocant diapenidiõ ſine ſpeciebus. Nos primùm integram, deinde illam truncatam ſine ſpeciebus dictam ponemus, quæ ferè in omnibus diuerſa eſt. Vulgatam maluimus ſequi, quàm illam Actuarij, quæ truncata eſt, & recipit quæ non debet, vt ſemen portula. Nos verò ſic parabimus.

℞.penidiarum ℔.ſ.pinearum,amygd.mundatarum, ſem. pap. albi ana ʒ.20.cinam. caryophyl. zinzib. ſucci gly.gummi tragac. Arabici,amyli, quatuor ſemin.frigi. ma.mundatorum an ʒ.10. camph.ʒ.1. Hæc compoſitio à nobis poſita eſt,nõ vt diſpenſetur,ſed vt videatur quale ſit illud diapenidion ſine ſpeciebus. Ferè omnes diſſentiunt in ponderibus. Alij ʒ.2. penid.ponunt cum Actua. ʒ.16.præſcribat. Alij licij ʒ.ß.addunt. Item in pondere pap.amygd.& pinearum: alij ʒ.20.vt nos poſuimus : alij verò ʒ. ʒ.ß. Conſentit cum illis Actuarius. Sequentium, ſcilicet, cinamomi, garyoph.an. ℥.10.Nicol. ponit. Alij verò ʒ.1. ß.camphoræ,Nicol.ʒ.ʒ. Alij legunt tertiam partem ϑ.vnius : alij amygdal. amar. addunt, quas prætermiſi,quia nullibi leguntur. Hoc modo, quo nos apponimus,cenſeo diſpenſandum, quia proportio melior eſt, & arteriacum erit efficaciſſimum, tum ob illam quantitatem amygd.& pinearum. Neque repugnat papauer, quod ſua vi narcotica tuſſim minuere poteſt. Quòd in illo

illo magno pondere reperiantur aliqua, certè camphoræ quantitas erit seruanda, in quo sunt omnia integra magis. Syrupo violato omnes excipiunt, lento igne decoquendo penidias, deinde pul. subiiciunt. Diapenidion sine speciebus erit, separatis odoratis, quæ species vocantur, scilicet ablato cinamomo, garyophyll. zinzib. Constabit igitur sequentibus.

℞. penid. ℔.1. pinearum, amygd. dulc. sem. pap. albi, succi glyc. tragacan. gummi Arab. amyli, quatuor sem. frig. ma. ana ʒ.10. campho. ℈.3. cum syr. viol. fiat ad formam eclegmatis. Quia hodie omnes volunt in pulu. vt eo conficiantur tabulæ, dissolue saccha. in aqua viol. & fiant tabulæ. Parua quantitas dispensanda est, quia diu non seruatur, etsi sacco coriaceo reponatur, vel vase vitreato. Loco minùs calido & sicco seruandum erit hoc medicamentum arteriacum.

Rosata nouella Nicolai Alexandrini.

HAc compositione carere possumus, quia viribus non differt ab aromatico rosato. Sed quia hac frequentissimè vtuntur nostri, nos eam apponemus, non ex Præposito, sed ex Nicolao Alexand. Recepta est immutatis ponderibus.

℞. cinamomi ʒ.6. ros. rub. glyc. saccha. candi ana ʒ.3. garyophyl. spicæ nardi, galangæ, zinzib. nucis mosc. zedoariæ, styracis, cardamomi ana ʒ.j. fiat pul. Hic est prætermittendum sacchar. & candum ponendum, quia saccha. ad detersionem ponitur, & ad temperandam simplicium acrimoniam. Quòd si in forma confectionis, vt solebant antiqui, addant mel, vel sacch. dissolutum, & faciant electuarium.

Sacchárum Rosatum, Manus Christi cum perlis.

EX sacch. dissoluto fit sacch. ros. tabulatum, ad differentiam sacch. ros. quod est conserua ros. Ex eodem fit Manus Christi simpliciter dicta, fortè differunt figura, quòd nunc in frusta, nunc in tabulas diuidatur. Fit cũ perlis, & Manus Christi perlata dicitur, additis margaritis tenuissimè tritis, ad ʒ.ß. pro ℔.1. sacch.

Philonium Romanum, siue manus.

℞. Pip. albi, hyoscyami albi ana ʒ.4. opij ʒ.2. ß. cinam. ʒ.1. ß. sem. apij ʒ.1. sem. petro. fœnic. pastinacæ

ſylueſt.ana ℈.j.& ℊ. ſ. croci ʒ. ß. ſpicæ nardi piretri, zedoariæ ana ℈.j .& ℊ.ſ. cinamo.tenuiſſimè triti ʒ.j.ß.euphorb.caſtor.an.ʒ.j. mel. deſpumati ad triplum pondus. Hæc compoſitio ad eadem valet,ad quæ Aſyncriton,ad dolores cholicos omnes & nephriticos, vt Philoniũ Meſ es.Quare ſi quis velit diſpenſare,diſpenſetur hoc modo.Id ſolum mutandum videtur,quòd hyoſcyam.ʒ.2.ß. ponere oportet, & opij ʒ. 4. quia ſecurius eſt vti opio, quàm hyoſcya. Hæc parari debet,quia ſecurior & iam à vulgo recepta. Has ob cauſſas hanc compoſitionem retulimus. Quia verò cholicum eſt medicamentum, dolores ſtupefaciendo, & morbi diſpoſitionem tollendo ſedat. Accommodatius erit ad nephriticos,arthriticos neque facilè reſpirantes. Ad eundem ſcopum valet requies Nicolai, niſi quòd magis valet ad vlcera, & ſanguinis fluxus,ob reſiccantia,& minùs calida addita. Ob id ſubiungere eam viſum eſt.Sed ex Nicolao Myrepſico petita,à quo mutuatus eſt,aliquibus immutatis, vt ablato zinzib. Additur etiam ſantalon citrinum,& pondera omnia mutata ſunt ratione.

Requies Nicolai Myrepſici.

℞.roſ.rub.viol.ana ℈ij,hyoſc. capitum pap. albi,cortic. mandrag.nucis moſc.ſem ſcariolæ,portulac.pſilij cinamo. zinzib.ana ʒ.1.ß.ſacch. candi ʒ.1. ſantali albi & rubri, antiſpodij ex ebore, vel myrtho, gummi tragac an. ℈.2.& ℊ.ſ.mel.deſpumati quantum ſ.Alij addunt ʒ.8.ß. Opium in vino generoſo diſſolutum, ſpodium per ſe triturtur diligenter, & cum aliis miſceatur, opio diſſoluto,vt omnium melior fiat permixtio.

Philonium perſicum.

NOn eſt diſpenſandum, quia calidiora aſtringentibus addunrur, & non frequenter eo vtuntur boni Medici. Valet ad retinendum bonum ſanguinem, ad quod præſtandum requies valere poteſt.

De hieris.

ALiud medicamentorum genus eſt inter laxantia, quod hiera dicitur,id eſt ſacra.Conficitur ex amaris.Ob id picra,id eſt amara dicitur. Excipiuntur amara in pul.redacta, & melle & vino, vt antidota.Sunt autem huius medicamenti permultæ compoſitiones, quæ ab inuento-

inuentore vel à materia, vel à sapore, vel ab eo, quod castigauit, vt meliores redderet, nomen habent. Ab inuentore, vt hiera Hermetis, ab Hermete, ab Archigene. A materia, hiera colocynth. A sapore, hiera picra. Eadem Gal. dicitur, quòd illam castigarit ac immutarit. Illam paratam ex colocynth. habere oportet. Hæc enim duæ sufficere possunt Verùm ea, quę picra dicitur, variis modis apud varios paratur, & à Gal. etiam ad ventris corroborationem, ex aloe lota fit, aliquando ex non lota. Item varia est ob aloes dosim. Nam aliquando ex 3. centum, & aliorum simplicium 3.6. fit, aliquando ex 3.c. Aliquãdo ex 80. idcirco differunt. Aliquando cum croci 3.6. At aliquando ex 3.5. tantùm, vt quando ad dolores capitis, vertiginem & suffocationem paratur. Differt quòd aliquando asarum, aliquando carpesium recipit. Expedit ergo (vt Gal. docet lib. 7. meth.) dupliciter paratam habere, scilicet ex aloe lota, & non lota. Quod si triplicem habeant, melior est tertia 3.c. & 3.6. cinam. xylobals. asari, spicæ nardi, croci & mastiches, siue ex aloe lota, siue non lota fiat. Sed ex croci 3.5. paratam habere ad dolores, qui fiunt à fumis, optimum est. Hæc descriptio ante Gal. ab Andromacho tradita est, & à Gal probatur. Hanc hieram ex aloe posteriores Galeno ascripserunt, & Galeni vocant. Hanc magis probandam censeo, si laxare sit animus. Si verò ventrem magis exsiccare & corroborare, illam, quæ ex 3.c. lotámque, ex 3.80. non lotam. Tunc minùs laxat, quia minorem quantitatem aloes recipit, quæ sola vim laxandi habet. Quæ conficitur ex aloe lota, ea carere possumus, quia pilul. vulgò dictæ de aromatibus substitui possunt in eius locum, vel augere odoratorum dosim, vna aut altera 3. & fiet ventriculum corroborans magis, & minùs laxans. Inter hieras fortiores magis probata est ab antiquis ea, quæ à Scribonio Largo descripta est nomine Pagnini Antiocheni, quam compositionem vocari diacolocynthidem ipse testatur. Dicitur enim picra à quibusdam, quia amara est. Ab aliis diacolocynthidos. Quæ descriptio eadem est apud Paulum nomine Archigenis. Non me latet compositionem diacolocynthid. descriptam à Galeno, libro De paratu facilibus, quæ nonnihil cuariat, accipere & cassiam

& cinamomum,cùm alij tantùm cinamomum. Gentianam pro Ariſtolochia,chamępythim,pro chamædri, folium vel pulegium prætermiſit. Adde quod maiorem quantitatem diacolocynthid.recipit. Habet enim colocynthid. ʒ.16. aliorum ʒ. 4. aliquorum ʒ.5. Quare cùm manifeſtiſſimè appareat hæc compoſitio valde corrupta, & de libro ſtudioſi dubitent, an genuinus ſit Galen. hæc multùm conueniunt cum hiera illa diacolocyn.deſcripta à Meſue, quam Rufo tribuit. Sed nonnulla ſunt mutata, quæ multùm variant compoſitionem, vt doſis colocynth, caſſiæ & cinam. Illa Pauli ſiue Scribonj integerrima eſt.Cuius deſcriptio talis eſt.

℞. marrubij, agarici,chamæd.carnis colocynth.ſtæca. an.ʒ.10. opopan. ſagap.petroſel. ariſtoloch.rotundæ, pip.albi ana ʒ.5. cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ,polij, croci,an.ʒ.4. Opopanax,ſagapenum, & myrrha in aqua mulſa macerentur per noctẽ,& contundantur.Si feſtucę ſint,calefiant & paſſentur,& arida in pul.rediganrur. Excipiantur melle q.ſ.& reponãtur in vaſe vitreo.Cùm verò efficaciorem facere voluerit medicus ad purgãdum, cinamomi aliquam quantitatem ponat,& talis eſt parãda,quod ſit efficaciſſima ad morbos cõtumaces,& à materia frigida.Hæc enim cõuenit cum illa Ruffi,Pauli,Iuſti,& Antiochi facultate. Non eſt alia quærenda,nec paranda,ne Pharmacopola oneretur multis medicamentis inutilibus, in quibus parãdis multa ſumuntur ſimplicia. Nos hîc polium pro folio ponimus,quia folium verum non habemus,& vt ſtæchas ac marrub.in hac cõpoſitione ad extenuationem ponuntur, non malè conuenit hoc loco.Non me latet Scribonium Largum habere & Paulum, in hiera Antiochi, Ruffi & Archig.polium. Quòd ſi magis placet folium, pro folio pone ſpicæ nardi tantundem.Nam (vt Gal.lib.ſimpl.docet)eandem facultatem habent.Et hæc de hieris ſufficiant.Nunc ad alia veniamus, quibus inſtructũ Pharmacopolam eſſe oportet.

De *pilulis*.

PIlulas paratas in officinis habere oportet, tum quia ſicca nõ tam citò miſcentur & vniuntur,ac in vnam contemperationem veniunt, vt illa, quæ vel decoquuntur,vel liquida ſunt. Idcirco parare per otium,& paratas habere

habere oportet, vt longa illa mora castigentur & vniantur, cùm propter morborum celeritatē, tum simplicium saporem ingratum, & odoris insuauitatem, quæ si in pilulas referantur, deuorantur sine sensu saporis, minúsq; saporem inspirant ingratum. Pilularū multæ sunt differentiæ, de quibus omnibus non dicemus, sed de magis necessariis ad morborum curationē, vel de his, quæ Medicis communi consensu receptæ sunt. Erunt igitur pil. communes de hiera simplici, de arom. seu elephanginæ, assaieret, mastichinæ, ante cibum, cocchiæ, de quinque generibus myro. aggregatiuæ, aureæ, de sarcocolla, fœtidæ, de agar. de rhab. de fumo ter. de lapide lazuli, lucis, de euphorbio. Hæ sufficere debent. Multæ enim sunt earundem virium, vt apparebit his, qui diligentiùs expendere volent facultates simplicium, & illa adinuicem conferre. Quid opus est habere pil. sebelinas, si quis pil. ante cibum habeat? Quid opus est pilul. Indas parare, cùm de lapide lazuli paratæ sint? Eædem ferè & pil. fœtidæ maiores. Pilulis de euphorbio carere potest. qui pilul. de ag. paratas habet. Ad euitandam infinitam illam pilul. syluam, nos ad hunc numerum contrahimus reductum ad sex, si Medicorum collegium voluerit.

De pilulis communibus.

COmmunes pil. sunt variæ apud varios authores, sed nos hic communes pilul. appellamus, quas aliqui pestilentiales, quòd ad pestis præseruationem valeant. Has Rasis ad Almansorem, lib. 4. tradit. Non desunt, qui putant esse Ruffi, sed toto cœlo aberrant. Nam Ruffus magis potionē, quàm pil. tradidit, vt ex Paulo cognoscere licet. Quare cùm sint pil. non debemus pro croco ammoniacū ponere, vt quidam magni nominis vir annotauit. Dubitauimus diu, quā descriptionem retinere deberemus. Sunt enim apud Aui. Rasim, & in vulgatis dispēsariis diuersæ. Illam Auic. descriptionē non probamus, quia citra pondus aliquod descripta est. Quanquā intelligat in æquali pondere ponenda esse omnia. Verùm illa rerū proportio non potest probari, quia tantum croci & myrrhæ ponere, quantum aloes, est contra componendorum medicamentorum rationem, scilicet, quòd quæ vincunt, & castigant, vt in istis apparet, sint æqualia

his,quæ potiſſimùm agunt, qualis eſt aloe. Eadem ratione reiicienda eſt ratio diſpenſatiorum,quæ in dupla proportione aloem ponunt, & myrrham, & crocum, quanquam tolerari poteſt aloes ʒ.2. myrrhæ,croci an.ʒ. 1.Magis mihi artifice illa,quæ aloes ʒ.1.myrrhæ,croci an. ʒ.1. accipiebat. Illa eſt vera proportio, vt minùs calfaciant, magis moueant alui excrementa. Nos igitur ſic parabimus.

℞.aloes bonæ ʒ.1.myrrhę electę,croci an.ʒ.1.eũ vino odorato,fiant pilul.vel cum ſucco limonũ. Tempore peſtis conueniunt, quia propter ſiccitatem venenis magis reſiſtunt,& minùs calfaciunt mouẽdo aluum.Non probo illorum præparationẽ, qui aloem abluunt in aceto, quia vires laxandi perdit, nec illam Chriſtophori additionem. Addit enim bolũ armenam tempore peſtis.Verùm quæ aſtringunt, ſua aſtrictione,vel proprietate venenis reſiſtunt, vel lentore modico, purgantibus medicamẽtis miſceri non debẽt, qui eorũ vim extinguendo, purgatricẽ facultatẽ impediũt. Satius erit illa dare poſt, vel per ſe accipere.Nõ nouit vir ille,an pugnent inter ſe.

De pilulis ex hiera ſimplici.

PIlulæ de hiera dicuntur, quæ ex puluere hieræ parantur, & pauco melle roſato collato. Quare talis erit earum deſcriptio.

℞.pul.hieræ Gal.ʒ.1.cum pauco melle roſato collato tingantur pil.Aliqui,vt Braſſauola,agarici tantum,quantum aloes ponunt: ſed illæ non erunt ex hiera ſimplici, ſicut nec illæ, quæ in quibuſdam locis parantur,ex hieræ, agarici trochiſcati an.ʒ.ß.aloes ʒ.1.Hæ ſunt ex hiera compoſita, non ſimplici. Quæ autem ſit hiera ſimplex, & quæ compoſita,quære cap.de hieris.Nota in pil.ſumi ſpecies hieræ ſimpl.In opiatis autem, compoſitæ.

Pilulæ de aromatibus,ſeu elephantinæ.

PIlulæ,quæ abluuntur in decoctione multorum aromatum odoratorum,nomen aromaticarum acceperunt. Conueniunt cum pil.de hiera,ex aloe lota,in corroborando & minùs laxando. Quare ſufficit habere ex hiera ſimplici, ex aloe lota.Si pilulas de aromatibus parauerimus, ferè eadem deſcriptio pilul.apud omnes eſt, paucis immutatis. Myrepſicus ligni aloes præterміſit, expun-

Digitized by Google

expunxit rof. & abſynth. & ante ablutionem crocũ miſcet, cùm alij omnes cum myrrha, maſtiche, crocũ adiiciant. Cubebas interpretantur cardamomum: quę interpretatio mihi non placet, quia ſemen cõtumax ad frangendum non eſt. Quare omnes aliorum compoſitiones magis probo, quia & cubebas, & cardamomum habẽt, abſynth. & roſ. Improbanda eſt ratio, quæ repugnat his, quæ à Meſue in vſum ducta ſunt, quod non differãt decoctione odorata. Hic autem diu decoquit, ſcilicet, donec ℔. xij. aquæ ad conſumptionem duarum librarum veniãt, & tertia remaneat. Aliqui huic errori ſuccurrere & conſulere volentes, tertiam partem odoratorum pulueriſatorum decoquendam volunt: alteram infundunt, tertiam miſcent, & incorporant. Nos verò, ne longiùs recedamus ab eo, qui illas duas inſtituit, reiecimus, propterea quod in prima paucæ vires recipit, & multas perdit inſolatione: vltima verò plus virium recipit ab odoratis. Nos hoc modo commodè parabimus.

℞. cinamomi, cubeb. ligni aloës, vel ſantali citrini, calami aromatici, macis, nucis moſcatæ, cardamomi, garyophil. aſari, maſtiches, ſcœnanthi, ſpicæ nardi, carpobalſami ana ʒ. j. abſynthij ſicci, roſ. rub. ana ʒ. v. terantur cum tritione groſſa, & infundantur in ℔. vj. aquæ bullientis. Poſt infuſionem vj. horarum fricentur manibus, & exprimantur, & collentur. In coll. ℔. iiij. iniice aloes exquiſitiſſimè tritæ in aqua pluuiæ, diligenter lotæ in vaſe vitreato ℔. j. qua exiccata probè, adde infuſionis aromatum ℔. ij. in ſole æſtiuo vel hypocauſto ſenſim affundendo reſiduum aquę ex infuſione aromatum, & ex maſſa formentur pil. vel ſi abſumpta ſit tota aqua, ex aqua abſynthij, vel vino odorato, formabuntur. Has oportet habere paratas, quæ omni tempore non poſſunt parari. Etiam ſi in hypocauſto parentur, vel in furno, commodior tamen præparatio eſt æſtate, ſub cane, vt in diario docebimus.

Pilulæ aſſaieret, ex Auicenna.

℞. hieræ picræ ʒ. j. maſtiches ʒ. ß. myrob. citrinorum ʒ. ß. aloes optimæ ʒ. ij. fiant pil. cum ſyr. de ſtœchade. Hę pil. diſpenſandæ ſunt propter affectus, qui ſunt cum defluxione, vel cum ventriculi remollitione, vel relaxatio-

ne. Quãquam omni tempore parari possint, & qui carẽt eis, addita aliqua myrob. quantitate similes sibi paret.

Pilulæ de mastiche.

PIlulæ mastichinę à mastiche appellatæ facilè, citò & semper parari possunt. Quare sufficiet earum nouisse descriptionem, & cùm imperabuntur, parari poterunt. Harum tres descriptiones reperiuntur, quarum duæ similes sunt. Tertia, quæ ad Nicolaum refertur, diagridiũ recipit. Multùm à facultate mastiches distant: quare sunt reiiciendæ, & illa Conciliatorjs vsurpãda, quę magis probatur, & ventriculo magis accommodata, in cuius gratiam institutæ sunt. Dantur in ventriculi nimia laxatione à pituita aquea & tenui. Quare agaric. infundere non oportet, neque in aceto, neque in oxymelite.

℞. aloes electæ ʒ.x ag. albi friabilis ʒ.iiij. cum syrup. de stœchade, fiant pilulæ.

Pilulæ ante cibum.

PIlulæ ante cibum dicuntur, quæ ante pastum assumi possunt, ad ventris corroborationem. Sed tales multæ sunt, quæ hoc modo dari possunt, vt pilul. de hiera, elephanginæ, mastichinæ, & similes, quæ odorata recipiũt, & leuiter purgantia cum astrictione, vt rhabar. Verùm cùm illis fiant similes de hiera, vel de aromatibus, nisi quòd rhab. & seselis mõtani semen non habent, idcirco non sunt dispensandæ. Nam æqualis proportio rhab. addita pil. de hiera, similes reddet, & maximè, si grana aliquot seseleos addas, vel anisi, vel apij, citra damnum carere possumus.

Pilulæ cochiæ Rasis.

PIlulę cochiæ à grano, quod cocchos dicitur, nomen habent, quia fieri debẽt ad magnitudinẽ eius grani, quarum descriptiones sunt Præpositi. ex Gal. & Raſ. Verùm Rasis magis probandę sunt, vt quæ hæc recipiant. ℞. hieræ ʒ.x. colocynth. ʒ.iij. & ϑ.j. scam. ʒ.ij. & ß. turbith, stœchad. an. ʒ.v. fiant pil. paruæ. Sed quia Rasis imperat hieram picram, ob id cẽsent secundum huius descriptionem parandas. Pro pilulis istis conficiendis hoc vnum est superstitiosum, quòd rosa addit tantùm, quas si placet, potes ponere. Sed cùm hæc ad purgationem pituitæ crassę, & ad ea, quę sunt multùm infixa vẽtriculo, institu-

instituantur, non est necesse rosas apponere, sed potiùs delere oportet, quia adstringentia impingunt magis, vt Galenus de absynth. scribens docet. Quarę ex hiera Gal. parari debent. Cocchiæ Mesuæ minùs sunt probandæ, hoc nomine, quòd myrob. recipiant, & alia calidiora.

Aureæ Nicolai.

AVreæ pilulæ ab aureo effectu ac nobili, quem præstant, dictæ sunt, à Nicolao descriptæ & Præposito, Alex. & Myrepsico. Verùm quia illa iam vulgata nihil reprehẽsione in se dignũ continet, retinendã censemus.

℞. aloes, diagridij, ana ʒ. v. ros. sem. apij ana ʒ. ij. ß. anisi fœnic. an. ʒ. j. ß. mastiches, croci interioris, colocynthidis ana ʒ. j. cum aqua infusionis tragacanthi formẽtur pil. Aliqui addunt hieræ picræ ʒ. j. Ego non suadeo addendũ. Quòd si addatur, augetur moles medicamẽti, & minùs efficax redditur. Adde quòd hæ pil. crocum, sem. odorata, rosasque recipiunt, ad fortiorum medicamentorum moderationem. Colocynthis forcipibus incidatur ante contusionẽ, & per se teratur, vt diagridiũ.

Aggregatiuæ Mesuæ.

AGgregatiuarum descriptiones variæ sunt. Alię maiores, alię minores dicuntur apud Mesuem, & pręter has duas, tertiæ reperiuntur, quæ ex intentione sua vocantur. Quibus carere possumus & debemus. Sunt enim compositę ex omni genere medicamentorum dissimilium. Quod Galen. lib. quos purgare oportet, & quibus medicamentis supramodum improbauit, miscere, quæ secum pugnent. Sed quia hæ pil. sunt ad omnes humores euacuandos, retinentur, & comparantur catholiconi. Illa descriptio prima Mesuæ ex sua intẽtione, sic habet, si exemplaribus antiquis credendum sit.

℞. myrob. citrinorum, rhab. ana ℥. iiij. succi euparorij Mesuæ, id est, Agerati Dioscor. siue herbæ sanctæ Mariæ, absynthij ana ʒ. ij. scam. in pomo in furno cocti ʒ. vj. myrob. chebul. ind. agarici, colocynth. polyp. ana ʒ. ij. turbith boni, aloes ana ʒ. vij. mastiches, ros. sal. gemmæ, epith. anisi, zinzib. ana ʒ. j. elect. ros. q. s. in forma opiatæ fiant pil. Has pil. ad veritatem exẽplarium veterum imperauimus præparandas, & ne fortiores sint, & facilius parentur, formentur cum succo ros. quod recipie

scammonium. Quod fit vt ad idem recurrat, & non erunt fortiores solito.

Pil. recipientes Lapidem lazuli.

PIlu. de lapide lazuli vituperantur non sine ratione. Sed si ob lapidem lazuli vituperantur, deberent pil. indæ, lucis minores, de quinque generibus myrob. & de lapide armeno damnari. Omnes quippe istę lapidem lazuli recipiunt, & propter lapidem illum cianeum, veratrum nigrum. Pro quo officinæ aconitū ponere solent, non sine magno ægrotantium periculo. Inter omnes illas securiores sunt, quæ de quinque generibus myrob. quę iam à Medicis receptę sunt, & sine hæsitatione & formidine ab omnibus præscribūtur. Recipiunt autem, quæ violenter purgant, sed ad articularem morbum instituuntur. Earum agitationem verentes, myrob. addiderunt. Illarum verò descriptio talis est.

℞. qu. generum myrob. agarici, diagridij, colocynth. senę ana ʒ.ß. epithymi, turbith, anisi, maratri, mastiches, lapid. lazuli ana ʒ.ij. ß. & gr. v. aloes ʒ.j. succo absynthij fiat massa pil.

Qui iam mediocriter eruditus non intelligens rationem componendorum medicamentorū, in hac addendum est zinziber colligit, quia hæ pilulæ agar. ad expurgandam pituitam crassam acceperūt. Turbith enim & agar. non perpetuò desiderant zinziber, sed cùm pituita crassa euacuanda est. Verùm si ichores pituitæ aut aliorum humorum excremēta, quæ in articulos fluunt, trahenda sunt, & à particulis auertenda, ob id sine ipso & aliis, in multis compositionibus iniiciuntur, quia illa pugnarent, myrob. omnes recipere, atque zinziber. Hoc enim attenuat & incidit: myrob. verò astringunt. illa enim est ratio Arabum, vt aliis medicamentis agitantibus humores addantur astringentia, vt temperentur. Qui has pil. habent, lucis minoribus carere possunt, & pil. indis, & de lapide cianeo. Quòd si quis velit aliquas tales habere sine myrob. pil. de lapide lazuli habeat. Quarum descriptio similis est pil. indis, nisi quòd colocynth. recipiant. Quare si quis illis magis fidat, colocynth. gr. aliquot addat vel trochis. alandal. Sed cùm agari-

agaricum, veratrum, & lapidem lazuli recipiant, non eſt quòd colocynthidem recipiamus.

Pil. de lapide lazuli ſeu cianeo.

PIlu. de lapide lazuli à Meſ. ſunt inſtitutæ; quod medicamentum minùs conuenienter & tutò in forma illa datur, quia cùm ſit medicamentum, quod cruſtas faciat, diu retineri in ventriculo non debet. In formam igitur pil. reduci non debet, cùm nequi. ſapor ingratus, neque odor grauis id ſuadeat. Multò magis probarem Alexan. Trallani pul. de lapide cianeo. Nos tamen illas deſcripſimus, in eorum gratiam, qui non nouerunt deinterè vti medicamentis, vel non niſi in formis conſueta, vel qua vſi ſunt eorum præceptores. Si igitur ex cianeo pil. potiùs velis quàm pul. parentur fic.

℞. lapidis lazuli tenuiſſimè triti, & decies loti in aqua bugloſſi vel viol. ʒ. vj. epithymi. polyp. ana ʒ. viij. ſcammonij, elleb. albi, ſacch. candi ana ʒ. ij. ß. agarici ʒ. viij. garyophil. amiſi ana ʒ. iiij. hieræ picræ ʒ. xv. cum ſucco end. fiant pil. In hac compoſitione ſufficit abluere lapidem lazuli tritum in tenues partes, & abluere quidem ſufficienter in aqua viol. vel bugloſſi, vt aliqua ex parte remittatur acrimonia lapidis, quia in ventriculo cruſtas inducit. Præterea pro veratro nigro, album poſuimus, quod etiam ſi non ſit ſecurius nigro, ſecurius ſaltem eſt aconito, quo veratri nigri vice vtuntur, ſimilitudine fol. & rad. decepti. Pro ſale indo ſaccharum candum poſuimus. Quòd ſi naturale eſſet ſal indum, eſſet antiquorum: ſed cùm ſacch. candum arte fiat, cum illa ſaccha. lachryma indurata ſponte, affinitatis multum habet. Nihil præterea immutauimus à deſcriptione Meſ.

Pilulæ de ſarcocolla.

PIl. de ſarcocolla ſimiles ſunt, viribus, cocchiis. Hæc tantùm ratione differunt, quòd ſcammonium non recipiunt. Quare qui has pil. habet, pil. cocchiis carere poteſt. Nam addendo parum ſcammonij, eadem erit compoſitio. Sunt apud Meſ. cap. de ſarcocolla.

℞. turbith. ʒ. iiij. ſarcocollæ diſſolutæ in aqua roſ. ʒ. iij. colocynth. zinzib. ana ʒ. j. ß. ſalis gemmæ ʒ. j. incorporentur pulueres cum ſarcocolla infuſa in aqua roſ. & diſſoluta, fiant pil. In hac compoſitione nihil deſidera-

tur. Hoc tamen dignum reprehensione, quòd in aqua ros. dissoluntur sarcocolla. Debet potiùs in aqua hyssopi & melissæ, vel si calorem tēperare velis, in aqua viol. quæ sine astrictione refrigerat. Sed hoc leue est, & dissimulari potest, ne pro re minima videamur à communi sententia discedere.

Pilulæ de agarico.

PIlu. de agarico à Mesue describuntur, & aliis multis. Omnes descriptiones ferè in idem recidunt. Quare consuetam illam in offic. dispensandam censeo, quæ optima est, in eáque nihil reprehendendum. Recipit autem quæ sequuntur.

℞. turbith. ʒ. v. hieræ picræ ʒ. iiij. agar. ß. iij. colocynt. sarcocollæ an. ʒ. ij. rad. ireos, prassij, myrrhi ana ʒ.). cum sapa fiat massa pil. Eadem vires habent, cum pil. de sarcocolla, vt de aga. pro pil. de sarcocolla vti possimus, & contrà, modò cum syru. pectorali detersiuo formentur, vel cum sapa. Eædem pil. imperari poterunt, pro pil. de euphorbio, addito pauco euphorbio: pro fœtidis maioribus, addendo opopanacis vel ammoniaci parum.

Pilulæ fœtidæ.

FOEtidæ dicuntur, quòd fœtidis componantur, vt sagapeno, ammoniaco, opop. & castoreo, & aliis multis. Sunt autem calentes in affectibus articulorum frigidis, & pituitosis morbis. Et quia vtiles sunt, visum fuit eas non prætermittere. Erunt pro pil. de euph. fœtidis minoribus, de hermodactylis maioribus, de sagapeno. Sunt efficacissimæ in alterando & laxando.

℞. sagapeni, ammoniaci, opop. bdellij, vel myrrhæ, colocynth. sem. rutæ agrestis, aloës, epith. ana ʒ. v. hermodactyl. esulę ana ʒ. ij. turbith. ʒ. iiij. zinzib. ʒ. j. ß. euph. ℈. ij. cum succo porri fiant pil. Hæ pil. multùm habent difficultatis, quia bdellium molle non facile inuenitur, ne dicam aliud. Magna est contentio inter interpretes an legendum sit (harmel) id est, semen cicutæ, vel potiùs (harmela) id est, semen rutæ agrestis. Item ob hermodactylorum & enulæ dubitationem. Nos tamen has dispensandas imperamus ob earum efficaciam, & frequentem vsum. Sanè minores faciliùs parantur, & paucis additis, omnino similes redduntur. Nos tamen præ-

meditata

meditata & bene penſata difficultate, remedium obtinuimus, vt pro bdellio, myrrham miſceremus, vel propolim veram, & pro hamel legendum harmela: quia ad morbos articulares à Dioſcor. commendatur. Semen verò cicutæ, tanquam venenum, ab omnibus externis & internis remediis expungitur. Hermodactylorum vox vaga eſt & incerta. Non deſunt, qui dicũt, hermodactyl. apud Græcos radices eſſe quinque folij: Apud Arab. radices, quarum Meſue tres differentias ponit, nigras albas & rubras. Euſchius putat apud Nicolaum in antidoto Alexandrina eſſe bea album & rubrum, propterea quòd dicitur hermodactyl. albos & rubros. Sed hic locus non eſt ſufficiens. Quia ex Meſue ſunt hermodactyli albi optimi: rub. non optimi: nigri deterrimi. Nos in omnibus compoſitionibus Arabum, hermodactylos vulgares accipiemus. In Græcorum deſcriptionibus, rad. pentaphylli. Nec ſunt audiendi, qui dicunt eſſe ephemerum colchicum, cum differat ab ephemero flore. Noſtris hermodactyl. flos eſt luteus: colchicum flores crocei habet. Sed de his alibi. Maiores dicuntur, quia plura, quàm minores, ſimplicia obtinent.

Pil. de rhabarbaro.

EX rhab. ſiue, vt Meſ. vocat, rauetſeni, parantur pil. quarum duæ extant deſcriptiones. Ad cachexiam vna: Ad hydropem altera magis. Sed quia illa recipit multas lachrymas calidiores, illas prætermittendas cenſeo, tum quia pauci Medici illis vtuntur. Diſpenſantur ad cachexiam ſequentes.

℞. rhab. ʒ. iij. ſucci, glyc. abſynthij, maſtiches ana ʒ. j. myrob. citrinorum confricatorum in oleo amyg. amararum, trochiſcorum diarrhodi ana ʒ. iij. ß. ſemen apij. fœnic. ana. ʒ. ß. hieræ pictæ ʒ. xv. confice cum aqua fœnic. Hæ pil. ſi ſine myrob. parentur, meliores ſunt, quia aptiores ad obſtructiones tollendas, vel ſi cum oleo amygd. confricentur, vt deponant aſtrictionem & aſperitatem. Efficaciores erunt, ſi pro myrob. agarici ʒ. ij. reciperentur, & magis accommodatæ erunt tollendis obſtructionibus, pituitæque euacuandæ, hydropi, antiquis febribus ſpuriis, & compoſitis. Pauca recipiunt laxantia, multa quæ aperiunt & detergunt. Si quis pil. alte-

rius descriptionis ad Anasarcham requirat, addat tertiam partē pil. de euphorb. vel agarico. Sed de euphorb. sunt efficaciores, & paratu faciliores.

Pil. de euphorbio.

PIlu. parantur de euph. efficacissimæ, ad aquas & frigidos morbos, descriptione Mes. quæ recipiūt hęc.

℞. euphorb. colocynth. agar. bdel. vel myrrhæ, sagap. ana ʒ.ij. aloes ʒ.v. fiant pil. cum succo porri. Quòd non reperiatur frequenter bdellium, pro eo myrrham substituimus, quia in internis est antiballomenon, nisi in pil. de bdellio & externo remedio, in quibus propolim veram vel adanum vsurpamus.

Pil. de fumoterræ.

DIcuntur sic, quia myrob. infunduntur succo fumariæ, vt maiorem vim purgandi accipiant, atque talis est illarum descriptio.

℞. myrob. citrinorum, chebul. ind. ana ʒ.v. aloes ʒ.vij. scam. ʒ.v. infundantur myrob. & aloe, & ter exsiccētur. Deinde inspissentur, & incorporentur, & ex omnib. fiāt pil. In hac descriptione nihil est dignū immutatione, & animaduersione, nisi quod hæ parandæ sunt initio æstatis, vel alio tempore parētur ex succo mercurialis, vel cicłę cū sero caprino, vel cū succo ros. vel aqua fumarię.

Pilulæ lucis maiores & minores.

PIl. lucis dicuntur, quòd ad oculos instituantur. Harū duę sunt descriptiones, quibus facilè carere possumus. Maioribus primùm, quia pil. de lap. lazuli his substitui possunt: neq; sequitur, Non accipiunt licium: ergo non sunt pro oculis. Certè hoc nomine vituperādę maiores & minores, quia quæ detergendo extrinsecus prosunt, in illis nulla necessitate recipiuntur, vt licium. Lucis maiores non ea recipiunt, sed tantùm multa incidentia, & attenuantia. Quòd si media pars ablata esset, vel dimidiam partem ponderis detraxeris, efficaciores fient ad euacuationem. Quare si quis pil. de sarcocolla; vel de ag. pro illis accipiat, erunt veiles. Quòd si minores magis placeant, ob myrob. & lap. lazuli, de quinque generibus myrob. colocynth. & ag. & quæcūque videntur facere ad iustam euacuationem, & à longinquo. Adde quòd maiores, quia receptę sunt à vulgo, reci-

recipiunt plura odorata, quæ augent molem, & vires minuunt. Sic apud Meſuem,

℥. roſ. viol. abſynth. colocynth. cubeb. turbith, calami aromat. nucis moſcatæ, ſpicæ epith. carpobalſami, xylobalſami, ſileris montani. ſem. rutæ, ſcænanth. maſtichis aſari, garyophyl. cinamo. aniſi, fœnic. apij, cinamo. craſſi, croci, macis an ʒ.2. myrob. omnium rhab. ana ʒ.4. agar. ſenæ ana ʒ.5. eufraſiæ vel chelidoniæ ʒ. 6. aloes ad pondus omnium, cum ſucco fœnic. fiant pilul. Quia in omnibus locis eufraſia non reperitur, neque multùm certa ſunt quæ de ea ſcribuntur, viſum fuit chelidoniam in eius locum ſubſtituere, quia deterget, & oculis determinatur. Adde quòd illa in pil. lucis maioribus, & ab eodem authore imponitur.

Pilulæ bdelio maiores, deſcriptione Meſuæ.

PIlulę de bdelio parantur ad vlcera ſedis & vteri, & ad fluxum ſanguinis. Quare non erit inutile eas paratas habere. Deſcriptio talis eſt,

℥. bdelij, ſiue ladani puri ʒ.12. ameos ʒ.3. myrobala. cheb. emblic. indi. concharum venerearum, ſiue porcelanarum, charabæ ana ʒ.2. ß. cum ſucco porri, vel cydoniorum, fiant pil. In his pilu. parandis frequenter erratur. Primùm, quia myrrha pro bdelio ponitur, vnde mouent hæmorrhoidas potiùs, quàm cohibeant, vel ſiccẽt. Quare nos ladanum ſubſtituimus, quia vt bdelium lentum eſt & emplaſticum, ad formam pil. inducendam, non aperit neque mouet ſanguinem, ſed conſtringit, vt hypociſtid. ſuccus, vel acacia. Ami torrefacere oportet vt naſturtium, quo ſanguinem ſiſtant. Concharum venerearum legimus, non auellanarum aduſtarum. Sunt autem, quæ vulgo vocantur Porcellanæ. Id videtur quodammodo abſurdum, quòd cum ſucco porri formandas imperet. Nam vt Dioſcor. ſcribit, veteres ſanguinis reiectiones cohibet, ſi binis drachmis & æquali pondere baccarum myrthi detur. Quòd ſi quis paret cum ſucco cydoniorum, efficaciores erunt ad conſtrictionem, & minùs ſuſpectæ iis, qui in operationibus ab occultis accidentibus minùs ſunt exercitati.

Pilulæ de ſtyrace.

AD catarrhos inſpiſſandos, & ſiſtẽdos parantur pil

de cynogloſſa, & ſtyrace. Sed quia noſtrum cynogloſſum non eſt verum, ſed potiùs glaſtum agreſte (non enim caulem, neque florem gerit cynogloſſum, vt docet Dioſcor.) ob id mihi videntur parandæ pilul. de ſtyrace, quarum deſcriptio hæc eſt:

℞. ſtyrac. liquidæ albæ olybani, myrrhæ, ſucci glyopij ana drach. 4. fiant pilulæ ſicut ciceres. Doſis duæ aut tres.

Ex alio authore deſcriptio.

℞. caſtorei, opij, ſtyrac. calaminthæ ana ʒ. ſ. myrrhæ liquidæ, hematites ana ʒ. 2. cum ſucco abſynth. fiant pilulæ.

Pilulæ de cynogloſſa.

℞. cynogloſſ. opij, ſemin. hyoſcya. ana ʒ. 4. myrrhæ, troglodítæ ana ʒ. 6. thuris, maſtic. ana ʒ. 5. caryophyll. ʒ. 2. cinamo. ſtyracis rub. ana ʒ. 2. cum aqua roſ. conficiatur maſſa.

De trochiſcis.

TRochiſci à figura rotunda dicti ſunt. Parantur autem ad medicamentorum conſeruationem. Nam meliùs conſeruantur ſimplicia medicamenta in ea forma ſolida, quàm in pul. redacta. Multi ſunt quibus carere non poſſumus, quia alias compoſitiones ingrediuntur, vt trochiſc. de viol. de roſ. in pul. cordialib. vt diarrhod. commune, trochiſci ſquillę & de viperis, in theriaca. Aliqui in fumigiis recipiuntur, vt aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ. Quo tempore præparari poſſint, vt ſquillæ viperarum, parentur. Qui verò quouis tempore parari poſſunt, cum otio abundant, ſeriùs parabunt, vt hyeme. Parentur tantùm, qui ſequuntur, trochiſci diarrhodon, de viol. ſcillitici, theriacales, de camph. trochiſci alchechengi, de myrrha, de galla moſchata, de alipta moſchata, de rhab. de ſpodio, de carabe, alandal, de capparib. de agar. de eupatorio, abſynthio.

Trochiſci de roſis, deſcriptione Raſis. Diarrhodon dicti trochiſci à roſ. Hoc nomine etiam pul. apud Arabas, & collyrium apud Gale. dicitur. Horum trochiſcorum multæ ſunt deſcriptiones, ſed Raſis magis probatur, quæ ſic habet,

℞. roſ. rub. amotis vnguibus ʒ. 4. ſantali moſchatelini,

lini, vel citrini, pro ligno aloes 3.2. mast. 3.1. ß. absynthij cin. spicæ nardi, cina. crassi, siue cassiæ, schænan. ana 3.1. fiat pul. tenuissimus, qui vino exceptus reducatur in trochiscos, & seruentur in vase vitreo. Hic pro ligno aloes tarò inuentu, santalum substituimus, cassiam, cinamo. crassum interpretati sumus. Hæc descriptio aptissima est, nec tamen reiicienda illa Mes. quia est paratu facilior. Recipit tamen quæ sequuntur,

℥. florum ros. 3.10. glyc. 3.5. spicæ nardi 3.2. ß. excipiantur vino albo, fiant trochisci.

Trochisci de violis.

HOc nomen vagum est apud Græcos, sed magis apud Latinos, *ion*, Græcis, violam significat, quam si impliciter in officinis violam martij vocant. Latini tamen violam appellant *leucoion*, cuius tres sunt species, luteæ, quas vulgus Cheri vocat: albas, seu rubras, seu purpureas Græci nomine *leucoi* significant. Quare incertum est, à quibus nomen habeant hi trochisci. Puto tamen à leucoio. Et quia nomen sonat albam violam, vertunt violas albas. Qui trochiscos in officinis parant, ex martialibus violis componunt contra authoris voluntatem, qui potiùs ex cherino flore, quia inter violas est efficacissimus. Dispensabimus ergo ex illis, & secundum hanc descriptionem fiant, quia hi trochisci recipiuntur in pul. cordialibus. Si enim parentur secundum aliquas descriptiones Mesuæ quæ turbith 3.3. recipiunt, destrueretur pul. cordialis. Fiat ergo in hunc modum,

℥. florum leucoij viridium 3.5. amyli 3.3. sem. papa. albi 3.2. & ℈.1. sem. plantag. 3.1. succi myrrhæ pro opobalsamo ℈. 1. aquæ ros. q. s. fiant trochisci, & reponantur in vase vitreato.

Parari possunt ex albis purpureisque. Sed quia luteorum præcipuè in medicina vsus est, ex luteis parabuntur, quæ cheri vocantur. Recipiebant balsamum, quod de opobalsamo intelligendum est, tanquam de præstantiore. Nos succum myrrhæ substituimus, vt in theriaca, & omnibus aliis internis remediis faciendum censemus. Extrahitur sic. Eligitur purissima myrrha, qualis illa, quæ venditur multis in locis pro bdellio. Est autem flaua, amara, odorata, & partes habet, velut vngues.

In tenues partes ponatur, & in cauitate albuminũ ouorum coctorum ad duritiem, & supra discum stanneum reponatur in loco frigido subterraneo. Sic dissoluetur, & in verissimam steacten reducetur, & illa licebit vti pro steacte prælo expressa, & pro opobalsamo. Hos trochiscos dispensandos suadeo, quia in pulueribus quibusdam reperiuntur. Nam alio modo non vtimur. Est certè medicamentum incerti effectus. Componitur enim ex pugnantibus calidis, frigidis, & adstringentibus. Quare quantitatem habere oporteret, quam putamus sufficere ad pul. conficiendos. Parabitur vere & æstate in locis frigidis. Apud nos toto ferè anni tempore reperiuntur, præterquàm in fine æstatis, quando defloruerunt, & semina producunt.

Trochisci de agarico.

EX agarico sine magna impensa parantur duo trochiscorum genera Mesuæ. Secundum vnam præparationem dicuntur trochisci de agarico: secundùm verò alteram agaricus trochiscatus. Communiter autem in officinis sic parantur.

℞. agar. fœminei, boni & albi rasi in tenues partes ʒ. 4. vini infusionis zinzib. q. s. fiant trochisc. Hoc est agaric. trochiscatus, quem vocant. Trochisci verò de agarico videntur magis apti ad pituitæ eductionem, sed variis modis parantur. Alij ex agarici ʒ. 3. zinzib. & salis gemmæ ʒ. 1. cum oxymelite & syrupo acetoso formentur. Id enim parùm refert, siue ex oxymelite, siue ex syrupo acetoso fiant. Multùm verò, si fiant secundum illam descriptionem, vel secundum aliam, in qua ʒ. 1. salis gemmæ, & zinzib. ʒ. 1. legitur. Ego magis probo vltimam, & secundum hanc parari suadeo, quia in prima dosis est minima ad ʒ. 1. salis gemmæ, & zinzib. ʒ. 1. In secunda verò minor est, quàm conuenit dosis ad ʒ. 1. Sed liberum est addere, vt libet. Decoquunt zinzib. in aqua bugloss. in decocto zinzib. infundunt sal bene tritum, & miscent. Sed si hoc modo parantur, non multùm differunt ab agarico trochiscato.

Trochisci alandal.

TRochisci ex colocynthidis interna parte parantur, qui Arabicum nomen seruarunt apud omnes, quod

quod ego quoque ſeruare volui, propterea quòd ſciretur ex colocynthide eos parari, & rarus eſſet vſus. Timere enim ſolent diagrid. colocynthidem & alia fortiora remedia, ſine quibus morbos contumaces curare non poſſumus. Parandi autem ſunt ad pituitæ euacuationem in hunc modum.

℞. pulpæ colocynthidis albæ & leuis purgatæ ſeminibus ʒ.1. ol.roſ.ʒ.1.mucil. gummi trag. & arab.ana ʒ.2. bdelij & myrrhæ ʒ.1.macerentur lachrymæ in aqua roſ. quatriduum, & formentur trochiſ. ex colocynth. Oleo roſ. confricetur colocynthis forcipibus minutim inciſa: deinde cum mucagine fiant trochiſ. quos ſiccent, & ſiccatos rurſus in trochiſcos reducant. Hoc autem faciunt, vt in tenuiores partes redigantur colocynth. Quòd ſi nõ ſit tunc factum, diligentiùs in puluerem redigentur, cùm his erit vtendum.

Trochiſci de rhabarb. eupatorio, & abſynthio.

TRes ſunt trochiſci, qui ſunt ſimiles. Ob id ſufficiet vnum ex his retinere in officinis. Retinebimus eos, qui ad hunc modum ſunt parandi.

℞. rhab.ʒ.10.ſucci eupatorij ʒ.4. roſ.ʒ.3.ſpicæ nardi, amygd.amar.ana ʒ.2.ß. aniſ.rub. tinctorum, ſeminis apij abſynth.azati ana ʒ. 1. cum vino formentur, ſi ſucci inſpiſſati & ſiccati ſint. Si verò ex ſucco recenti, ſine vino. Sed cum ſuccis parandi ſunt. In hac deſcriptione reſtituimus pondus, & ordinem amygd.amar. Nam antiqua exemplaria & ordo hoc docent, vt poſt ʒ.3. ſequantur ʒ.2.vel ʒ.2.ß. Quòd ſi deſideraſſet amygd.amarar.ʒ. 4.cum eupatorio coniunxiſſet, vt coniunxit, quæ pondere tantùm ʒ.1. ponuntur.

Succum eupator. Meſ. vel ſuccum de abſynthio ipſe ſubſtituit aliquando. Si trochiſ.de abſynth.& eupatorio carere poſſumus, cùm iſtos habemus, qui valent ad liberandas obſtructiones hepatis.

Trochiſci de capparibus.

TRochiſci de capparibus parantur ad ſplenis affectus, & obſtructiones auferendas. Recipiunt aperientia ſine lachrymis, & hoc nomine differunt à trochiſcis hepaticis, qui rhab.omnes recipiunt, & qui nomine rhab.appellantur de abſynth.& eupatorio.

Digitized by Google

℔.corticis radic. cappar. ſeminis agni caſti ana ʒ.6. melanth. calaminth. acori, amygd. amar. naſturtij, ammoniaci, foliorum rutæ, ariſtol. rotundæ, ſucci eup. ana ʒ.2. cyperi, ſcolopendriæ ſiue ceterach ana ʒ.1. diſſoluatur ammoniacum aceto acri, & cum diſſolutione formentur trochiſci. Vera ſcolopendria eſt ceterach, quanquam lingua ceruina eaſdem vires habeat ad ſplenem abſumendum. Melanthium, nigella Romana dicitur, non vulgaris, quæ melampyron eſt.

Trochiſci alchechengi, ſiue de ſolano veſicatorio.

EX baccis alchechengi fiunt trochiſci, qui corrupto vocabulo trochiſci alchechengi vocantur, & parari debent ob ſummam eorum neceſſitatem in affectibus renum & veſicæ ad dolores & vlcera eorum. Recipiunt autem hæc,

℔. baccarum alchechengi ʒ.ʒ. ſeminis citruli, melonum pro ſemine albæ techæ, cucurb. ana ʒ.4. ß. boli armeni, gummi arabici, corticis thuris, ſanguinis draconis, papauer. albi, amygdal. amar. ſucci glycyrrhizæ, tragacan. amyli, nucleorum pinearum ana ʒ. 6. ſemi. apij, ſuccini, ſiue carabæ, hyoſcyami, opij ana ʒ.2. cum aqua mellis compingantur trochiſci. Aliqui addunt terram ſigillatam. Sed in optimis exemplaribus Meſ. non legitur. Aliqui dubitarunt, quòd interpretes legant (peponis Indi) ſed aliqui intelligunt de techa alba, quæ eſt peponis ſpecies. Qui habent, ponant: qui non habent, ſeminare poſſunt. Sin minùs, ſemen peponum, vel cucumeris. Omnia iſta ſemina idem præſtant humiditate aquea, qua abundant.

Trochiſci de carabe, ſiue ſuccino.

EX ſuccino parantur trochiſci efficaciſſimi, quos retinere viſum eſt ex Meſue.

℔. carabæ, aureos 6. cornu cerui vſti, coralli aduſti, tragacanthi, acaciæ, hypociſtidos, balauſtiorum, maſtic. laccæ lautæ, papaue. nigri aſſi leuiter, ana aureos duos, thuris, croci, opij, ana aureum vnum ß. cum mucilagine pſilij, extracta cum aqua roſ. fiant trochiſci. Hos tranſcripſimus ex Meſue, & pondere quo ipſe vſus eſt, nos quoque vſi ſumus, aureo, ſcilicet, quod pendet ʒ.1. ß. apud eum, & alios. Nihil eſt periculi, ſi quis pro aureo, ʒ legat,

legat, quia omnia ſimplicia eodem pondere notantur. Quare ſemper eadem proportio ſeruatur, non autem pondus idem compoſitionis totius, quod parùm refert, quando tota quantitas vna doſi non ſumitur. Pro (Hemphiſtidis) reddimus (hypociſtidis) ne nomen Arabicum remoraretur Pharmacopolam. Adiicimus mucilaginem extrahendam cum aqua roſ. quia conſtringit & odoris ſuauitate aliorum fœtorem emendat. In Meſ. quia non legitur (gummi aſſi) prætermiſi Quòd ſi placet, expunge laccam lotam, quia noſtra ſi eſſet, cancamum non conuenit, vel pro lacca, ſang. draconis ponendum ſuademus.

Trochiſci de antiſpodio, cum ſemine acetoſæ.

TRochiſci ex ſpodio Arabum, id eſt, antipodio, parantur duobus modis ſine ſemine acetoſæ, & dicuntur ſimpliciter de ſpodio Alij cum ſemine acetoſæ. Ob id de ſpodio cum ſem. acetoſæ dicuntur, qui magis probantur à practicis. Ob id illos retinemus, quia efficaciores ad conſtringendum ſunt, & recipiunt hæc,

℞. roſ. rub. ʒ. 10. antiſpodij ex myrtho, vel oliuæ, vel cotoneis ʒ. 10. ſem. acetoſæ ʒ. 6. ſem. portulacæ, granorum coriandri infuſorum in aceto, deinde torrefactorum, pulpæ ſumach ana ʒ. 2. ß. amyli aſſi, balauſtiorum, berberis, ana ʒ. 2. gummi arab. aſſi ʒ. 1. ß. cum ſucco acetoſæ fiant trochiſci.

Trochiſci de ſcylla.

AD theriacæ præparationem ex ſcylla parari debent, in fine Veris. Ex Gal. ſic parantur,

℞. carnis ſcyllæ decoctæ ʒ. 4. farinæ orobi leuiter torrefactæ, vel micæ panis candidiſſimi ʒ. 2. formentur trochiſci oleo roſaceo, & ſeruentur in domo ſpectante ad meridiem, non tamen in ſole, & moueantur frequenter, ne ſitum contrahant. Scylla bonæ habitudinis, id eſt, eligenda recens. Illam maſſam ex optima farina inuolue, & in furno vel ſub cineribus coquito, donec molleſcat, & abiectis primis tunicis & cortice lignoſo, mediam in mortario in læuorem coge, coque, & addita ſufficienti quantitate farinæ orobi torrefactæ, vel micæ panis, fiant trochiſci. Farina orobi vſurpatur, quia apta eſt ad formandos trochiſcos, & pugnat aduerſus

venena. Et quoniam eruum aliud est album, aliud flauum, eligitur album: quo deficiente, vsurpatur flauum, vel mica panis candida. Sunt qui volunt æqualem portionem: Alij dimidiam: Alij tertiam tantùm: Alij duas farinæ, tres carnis scyllæ. Hæc melior est porportio, & secundum hanc parabimus.

Trochisci de viperis.

EX viperarum carne parantur in officinis trochisci initio ætatis ad theriacæ præparationem, quę ęstate media & feruida paranda est, & cùm herbæ, flores, & fructus habent ferè maturos. Parantur ex carne viperarum, & pane tantùm, varia proportione apud diuersos. Sunt enim, qui dimidiam, qui tertiam, Galen. quartam, vel quintam miscet. Nam panis ad excipiẽdam carnem, & seruandam ponitur. De præparatione pauca, plura in diario, seu ephemeridibus Pharmacopolarum. Caro viperarum tum vsurpatur, quia caput, cauda, & pellis, & interna abiicienda sunt, eóque tempore magis, quo plus carnis habent, vt paulò post quàm è terra exeant, & illæ, quæ ventrem non gerunt. Caro decoquatur in sufficienti quantitate aquæ, vt anguillæ solent decoqui.

Trochisci de galla moscata.

NOn tam ad voluptatem trochisci isti parantur in officinis, quàm ad sanitatem. Vtimur enim in affectibus cerebri, vteri, cordis. Quare parare oportet, sed in pauca copia, quia semper licebit, potissimùm descriptionem Mes. parare. Hisce tribus parantur.

℔. ligni aloes (pro quo santali citrini) ʒ. 6. ambræ ʒ. 3. moschi ʒ. 1. mucilaginis, gummi tragacanthi ex aqua ros. excipiantur trochisci. Non desunt, qui ambram dissoluere velint in oleo de ben, vel amygdalar. ex eóque confingere. Hoc faciunt, vt magis effument. Sed si quis velit suffumigia parari, ex his, postea quàm exsiccati sunt, oleo inungantur, & seruentur vsui in vase plumbeo, vel terreo vitreato, vel vitreo, vt odor seruetur.

Alipta moschata, descriptione Nicolai.

PVlueribus constat alipta Nicolai in vsum communem recepta. Cuius descriptiones in quibusdam desiderantur. Hæc sufficit & probari potest. Constat autem sequentibus.

℔. lada-

℔.ladani puri ʒ.1.ſtyrac. calaminthæ ʒ. 1. ß.ſtyracis rub.ʒ. 1. ſandali citrini ʒ. 2. ambræ ʒ. 1. camph. ℈. 1. ß. moſchi ℈. 1. Aqua roſ. excipiantur, & formentur trochiſci. In his formandis mucilago non recipitur, quia hæc omnia ferè emplaſtica ſunt, & ferè coniunguntur in vnum.

De cyphis Democratis.

TRochiſci, cyphi, dicti, odorati ſuffimento. Compoſitio hæc erat dicata diis, qua vtebantur Ægyptij ſacerdotes, teſte Dioſcoride. Sed quia in mithridatica vera cõpoſitione ponitur, & per ſe vſurpari poteſt, eius deſcriptionem prætermittere noluimus. Multæ ſunt componendi rationes, quarum vnam tradit Dioſcorid. Alteram Democrates apud Galen. carmine, quæ variari non poteſt ob verſus rationem. Ob id eam tenuimus cum Galeno.

℔.carnium vuarum paſſarum, alb. pinguium, exputgatarum à pelle & gigartis, terebinth. repurgatæ, & cocta in aqua, donec dureſcat, ana ʒ. 24. myrrhæ, ſchænanthi ana ʒ. 7. calami arom. ʒ. 9. cinamomi ʒ. 4. bdellij, vel myrrhæ, blattæ bizantiæ, ſpicæ nardi, caſſiæ ſeu cinamomi craſſi, cyperi purgati, baccarum iuniperi magnarum vel paruarum, pinguium, ana ʒ. 3. aſphalti, vel ſem. agni caſti ʒ. 2. ß. croci ʒ. 1. mel. optimi, & vini ana q. ſ. ad formandum. Carnes tundendæ diligenter, paſſulæ & baccę iuniperi, deinde myrrha. Bbellium in vino diſſoluatur: reliqua in tenuiſſimas partes redacta, miſceãtur, addendo mell. parum, & vini ad trochiſcos formandos. Siccentur, & vſui ſeruentur. Dioſcor. deſcriptio in aliquibus variat, ſcilicet, in ponderibus & numero ſimplicium. Reſinam enim mũdatam, & liquatam miſcet. Nos ob rationes prædictas Democratis retinuimus. Baccas iuniperi paruas ſubſtituimus, quia magnis caremus. Agnum, pro aſphalto, cum Æginetа myrrham pro bdellio poſuimus.

De *oleis*.

OLea oportet habere, quæ ipſa citra aliam mixtionem vtilia ſunt ad dolores, aſperitates, & alios multos affectus curandos. Præterea ex ipſis cerata, linimenta, vnguenta, emplaſtra, irrigationes fiunt. Qua-

re de his dicemus, deque his, quæ ex oleis parantur. Oleorum alia simplicia sunt, alia composita. Simplicia, quæ nihil accipiunt à compositione, præter separationem, vel extractionem, vt oleum oliuarum, amygdalarum, nucum, ex semine sinapi, anisi, lini, & aliis seminibus similibus, vel semine, vel fructu aliquo pingui. Composita verò sunt, quæ ex oliuis, floribus, herbis, vel odoratis parantur. Et hæc sunt quæ in officina habere debet Pharmacopola. Oleum omphacinum, vel eius loco paratum cũ foliis oleæ, dulce, maturum, sine foliis & sale paratur statim post collectionem: oleum antiquissimũ, vel eius loco, ex oliuis natis ex loco saxoso, & cocto, paratum post multos menses ex collectione oliuarum. Tale enim acre fit, quale est antiquum, vel diu coquendum, vt antiquo respondeat.

Oleum sesaminum.

OLeum sesaminum vile est in Sicilia, vbi ingens copia nascitur, sed nobis carum. Quare quæ ex sesamo olea parantur, ex oleo dulci esse debent, & maximè pingui, & crasso, qualia sunt olea, quæ in campestribus locis, humidis, & feracibus terris. colliguntur, vel ex oleo amygd. dulc. laurinum, nardinum, rutaceum, anetinum, irinum, chamæmelinum, liliorum, de absynth. mastichinum, lentiscinum, myrthinum, omphacinum, rosatum, & completum, de cotoneis, de mẽta, violaceum, de nenuphare, de pap. de mãdrago. de costo, de euphorb. de piperibus.

Oleum rosatum omphacinum.

HOc duplex est. Aliud rude, quod omphacinum ros. dicitur: aliud verò compositum. Oleum rude ad refrigerandum & repellendum conficitur ex oleo omphacino, & rosis non expansis. Ratio parandi talis est, Accipe eam quantitatem olei omphacini, quam voles. In aqua infunde ros. parùm contusarum quantitatem ei respondentem. Pone in vase vitreo, vel vitreato, & diligenter obtura. Expone soli per dies septem, & quotidie volue vas, vt vndiquaque incalescat. Deinde leuiter decoque in duplici vase. Posteà exprime, & illas rosas abiice, & secundò alias rosas infunde, & , vt priùs, repone in sole per vij. dies. Rursum decoque, imponendo aquæ rosarum

ſarum, vel infuſionis roſ.q.ſ. Decoquatur leuiter, & repo natur oleum, & vſui ſeruetur. Simile fieri poteſt ex roſis ſiccis, & aqua roſ. quod magis conſtringit & non multò minùs refrigerat & oleo abluto aqua frigida, & cum ſuc eo palmæ, vel cydoniorum, quod magis conſtringet, & non multò minùs refrigerabit.

De oleo roſato completo.

OLeum completum ex oleo dulci, & maturo, & roſis expanſis, contuſis, & ſoli expoſitis, & leuiter decoctis in duplici vaſe, vt roſ. omphacinum componitur. Hoc ad dolores conuenit. Poſt annum valet adhuc ad cõfortationem & doloris mitigationem, omphacinum verò poſt annum inutile eſt ad refrigerandum & repellendum. Quare pro completo, ſecundo & tertio anno vſurpari poteſt.

De oleo myrthillorum.

OLeum myrthillorum, prope roſaceum omphacinum rude collocari debet. Refrigerat enim, repellit, & abſtringit. Sic paratur,

℞. olei omphacini ℔. 4. myrthil. confractorum ℔. 1. aquæ ℔. 2. Bulliant ad aquæ conſumptionem. Si aqua decoctionis, vel aqua myrthi apponeretur, efficacius eſſet. Hoc oleum parari debet hoc modo, vt præſtet quæ pollicetur, & poſſit refrigerare & repellere. Quare ſine vino, ſed cum aqua decoctionis vel deſtillationis myrthi parari debet. In aqua verò multa ſuccus ponitur, ne vratur oleum coctione. Vinum autem apponendum non eſt, niſi fortè tempore applicationis, neceſſitate expoſtulante, ad penetrationem. Non enim ſemper vinum conuenit, vel acetum. Quare cum conuenit, addatur. Nam parare cum vino, eſt medicamenti vim impedire.

De oleo cydoniorum.

OLeum cydoniorum parare debemus, quia eſt efficax ad refrigerandum, repellendum & cõſtringendum, & in quibus regionibus myrthus non reperitur, hoc ſubſtitui poteſt. Paratur autem hoc modo,

℞. carnium cydoniorum maturationis mediæ cum cortice ſed ſine ſemine, quia mucilaginem habent, ſucci cydoniorum, ana partes æquales, olei omphacini

q.ſ. reponantur in vaſe vitreo ad ſolem per 15. dies, deinde diutius coquantur, quàm roſatum, & in duplici vaſe collatum reponatur in vſum. Quòd ſi efficacius efficere volueris, abſcẽtis primis ponantur alia cydonia, & rurſus inſola, incoq; vt priùs cum ſucco. Vel 40. dies inſola, & coque minùs. Igne Paulus non coquit, ſed inſolat per 40. dies. Sed cùm hoc oleũ paretur ex carne & ſucco cydoniorum, quæ ſubſtantia eſt dura, melius eſt parare, vt priùs. Melior eſt illa præparatio Meſ. vt in ſole macerentur priùs, deinde decoquantur in duplici vaſe. Illud Dioſc. non eſt parandum.

De oleo nenupharino.

OLeum ex floribus nympheæ parari debet, quia eſt efficax ad refrigerandum, & conſtringendum, & venereos impetus extinguendos. Paratur autem, vt roſaceum, ex omphacino, in hunc modum,

℔. olei omphac. ℔. 1. florum nympheę albæ ʒ. 4. contundantur, macerentur, & inſolentur, & in duplici vaſe leuiter coquantur, exprimantur, vſuiq; ſeruentur. Quia habet multum aqueæ ſubſtantiæ hoc oleum, multùm decoqui debet, vel flores per duos dies ſeruãdi, vt marceſcant aliquantulùm, & tunc minùs decoquere oportet, abſumpta nimirùm aquoſa ſubſtantia.

De oleo violaceo.

OLeum violaceum parandum eſt Vere, ex floribus viol. & oleo dulci, non antiquo, neque ſolito hoc modo,

℔. olei oliuarum dulcium ℔. 2. viol. recentium ʒ. 4. infundantur, & inſolentur per dies 7. Poſtea bulliant leuiter, duplici vaſe, per horã. Hoc oleum cùm fit ex floribus, ſufficit leuiter decoquere, ne longa coctione vis reſoluatur, & oleum calidius reddatur. Non ſunt ponendæ violæ ſiccæ in fine, quia nullius ſunt efficaciæ, niſi patùm admodum exiccatę. Magis enim ob humiditatem vſurpantur, quàm ob aliud. Refrigerant etiam magis recentes ob humiditatem, quàm ſiccæ. Eſt enim aliquid in eis quod linguam pungit, cùm maſticantur. Vtile eſt ad refrigerandum, & leniendum dolores acres.

De oleo liliorum.

OLeum liliorum ſimplex, & compoſitum olim erat, vt ex

vt ex Dioſcoride videre eſt. Compoſitum fiebat ex oleo, myrrha, calamo aromatico, cardamomo. Olei inſpiſſamentum ſeruabant, quo vtebantur in affectibus neruorum, & vteri. Inſpiſſamentum & fecem appellabãt magma illud, vnde Barbari pro magnate accipiunt fecem olei de lilio ſimpl. quæ contrariam facultatem habet. Quare ſi quis præſcribat fecem olei oliuarum, non fecem ſimplicis, ſed compoſiti intelligere oportet. Cuius deſcriptionem apud Dioſcor. reperies. Simplex conficiebatur ex oleo balanino, id eſt, ex oleo de ſem. bebẽ, quod ſemen antiquis, & balanus myrepſica vel myrob. Plinio. Et quia iſtud oleum rarum eſt, erit parandum ex alio ſimili, vt oleo amygdal. vel oleo dulci. Sed ſi ex oleo amydal. fiat, efficacius erit, & ad ſedandos dolores, & relaxandas partes frigore conſtrictas, & potiſſimùm vuluæ, & ad rarefaciendum.

℞. olei oliuarum, vel amygd. ℔.1. florum liliorum alborum, amota parte interna crocea, ʒ.4. Hi flores ſatis humidi ſunt. Quare citra aquæ admixtionem inſolandi, & in vaſe duplici diutius coquẽdi, donec humiditas abſumpta ſit, quę ſolet oleum corrumpere, vt de nenupharino dictum. Seruandi flores poſt collectionem, vt marceſcant.

De chamæmelino.

HOc oleum ſemper paratum habere oportet, quòd ad multa vtiliſſimum ſit, vt ad ſedationem doloris, ad febres, ad reſolutionem & conformationem partiũ.

℞. olei dulcis ℔.2. & ʒ.4. florum chamomilæ ʒ.1. infunde, & ſoli expone. Deinde leuiter decoque, & rurſum flores adde, & ſoli tantùm appone, & vſui ſerua.

De *anethino.*

QVanquam non multùm facultate differunt hæc duo olea, cùm tamen hoc facilè parari poſſit, & ſine magna impenſa, parandum cenſeo. Eſt magis calidũ, & in doloribus frigidis & flatulentis magis conuenit, paratúrque vt chamæmelinum.

℞. olei dulcis communis ℔.2. ʒ.4. florum anethi ʒ.10. & ʒ.2. Infundantur, & inſolẽtur, & leuiter decoquãtur. Rurſum alij flores addantur, & inſolentur tantùm. Nam inſolatio ſufficit ad mixtionem florum odorato-

Digitized by Google

rum, & tenuium partium. Ob id ſufficit humidos primos decoquere, & in oleo calido ſecũdos exiccatos iniicere,& inſolare. Nam qui ſecundò adduntur,in hoc & in oleo calido ſicci poni debent. Prope oleum chamæmelin.collocari debet,& poſt hoc violaceum.

De rutaceo.

OLeum rutaceũ vbique parari poteſt,& debet, quòd ſit efficaciſſimum, ad calfaciendum, reſoluẽdum, & diſcutiendum. Fit autem hoc modo,

℔.olei oliuarum antiqui ℔.3. foliorũ rutæ, & ſucci ana ℥.4. infundantur, inſolentur, decoquantur leuiter, colentur,& vſui ſeruentur. In hoc non eſt facienda ſecunda infuſio,quia ex herba & ſucco poſuimus ℥.4.pro ʒ.3. Ea enim quantitas minor erat. Non me latet hoc factum ob herbæ efficaciam maximam,& fœtorem. Verùm hoc oleum efficaciſſimum eſſe dicitur. Quare ſic non parãdum. Nam in magnis & extremis morbis minùs ſolliciti ſumus de fœtore. Erit etiam ob fœtorem vſui in morbis vterinis,appoſitum naribus,& vmbilico.

De oleo irino.

IRinum ab iride dictum eſt. Conficitur ex oleo antiquo, floribus iridis,& radicibus, & decoctione radicum. Parabitur autem in hunc modum,

℔.olei oliuarum antiqui dulcis ℔.2.ſuccei radic. iridis ℥.2.infundantur,& inſolentur,& coquantur ad conſumptionem ſucci. In fine adde florum irid.℥.4.& rurſum decoquatur cum floribus leuiter. Non enim ſufficit macerare flores ob craſſitiẽ & ſucci copiam. Oleum deinde colla,& in vſum ſerua. Valet contra flatus & affectiones neruorum frigidas.

De oleo cherino.

OLeum cheri, dicitur oleum de leucoio luteo, quo poſſumus carere, ſi irinum habeatur. Si quis velit parare,faciat hoc modo,

℔.florum cheri ℥.12.olei antiqui non ſaliti ℔.2.inſolentur per tres dies, & leui igne coquantur in balneo mariæ. Seruetur vſui. Idem præſtat,atque irinum.

De oleo enulato.

OLeum enulatum diſpẽſari non debet, quia eaſdem vires habet,cum irino. Quòd ſi quis requirat omni tempore

tempore & facilè parabitur ex radicibus contusis,& succo enulæ coctis,vt irinum.

De oleo castorei.

EX castoreo paratur oleum, quod omni tempore, & nullo negocio fieri potest. Sed quia in apoplexia, caro,lethargo,& aliis capitis & neruorum morbis est vtile,præstat paratum habere.

℞.olei antiquissimi ℔.1.saniei castoris,vel illius solidæ substantiæ ʒ. 1. leuiter decoquantur. In castoreo reperitur sanies quædam ad instar butyri rancidi liquefacti,quæ ob similitudinem,quam habet cum oleo, facilè miscetur.Ob id nulla decoctione eget,sed potius agitatione,& calfactione. Si verò substantia interna castoris sicca sit,reducenda est in pul.& leuiter calfacienda. Ob substantiæ tenuitatem, & acrimoniam facilè oleum afficit.Nolui saniei illius causam exortúmq; tradere,cùm aliis locis diffusè & ex professo tradiderim.

De euphorbio.

HOc oleum facilè, & omni tempore paratur,& sufficit vel oleum castorei,vel euphorbij paratum habere.Paratur autem ex euphorbio,oleo, & vino. Cuius descriptio duplex est. Alia olei simpl. alia compositi. Sed simplex parandum. Nam compositum natura cum oleo de piperibus conuenit. Præterea vix parari potest ob defectum struthij,quo caremus. Quare sufficit simplex,quod in hunc modum parabimus.

℞. euphorb. albi & loti ʒ.1.ol.℔.1.vini parum.Leuiter coquatur, vel potiùs incalescat.Vsui seruetur. Est enim tenuissimæ substantiæ,quæ, vt de castoreo dictum est,facilè permiscetur.

Oleum de costo.

℞.Costi amari ʒ.2.cinamomi crassi ʒ. 4. extremitatum sampsuci ʒ.8. vini odoriferi parũ, olei antiqui ℔.3. Macerentur simul per tres dies, & leuiter coquantur ad consumptionem vini. Colla, & vsui serua. Hoc omni tempore parari potest. Carere possumus, ne multitudine vasorum perturbemur.

Oleum mastichinum.

OMni tempore parari potest.Carere possumus. Sed quia frequẽter eo vtuntur Medici, aliquam quan-

ſucco cydoniorum,quia meliora exemplaria ſic habent & rationi magis conuenit hæc lectio.

Oleum de abſynthio.

OLeum de abſynthio eodem ferè tempore parari debet, quo oleum de menta, quia herba plus ſuccei, minùs acrimoniæ habet. Ex abſynthio Romano paretur hoc modo.

℞. ſummitatum abſynth.Romani,ſucci eiuſdem ana ʒ. iiij. olei oliuarum completarum ℔. ij. paretur, vt de menta dictum eſt.

Oleum nardinum.

OLeum nardinum, veriùs oleum inſpiſſatum,& vnguentum,antiquorum more, dicendum eſſet,quia ex multis odoratis paratur. Et quanuis nullum oleum antiquorum inſpiſſatum retineamus, hoc tamen parandum ad multas affectiones ventriculi, vteri, neruorum ſuademus. Sed huius deſcriptiones tres ſunt apud Meſ. Prima ſimplex eſt ex ſpicæ ʒ.iij. aquæ & vini ʒ.ij.ß. olei ſeſamini ℔. iij. coctis & agitatis frequenter. Tertia deſcriptio eſt magis compoſita, quæ, vt mihi videtur, magis parari videtur, quàm ſecunda, quia minùs eſt compoſita,& magis,quàm prima.Secunda,qua hodie noſtri vtuntur apud nos,hæc eſt.

℞. ſpicæ nardi ʒ.iij. ſampſuci ʒ.ij. xyloaloes,vel eius loco, ſandali moſchatelini,vel citrini,enulæ campanæ, folij Indi, vel eius loco, galangæ, vel calami aromatici, vel ſpicæ,foliorum lauri,ſcœnanthi,cardamomi ana ʒ.i. ß. Irrigentur aqua & vino permixtis, priuſquam conterantur.Deinde adde olei communis pro ſeſamino ℔.vj. Coquantur leuiter, & vſui ſerua. Huic ſi addas moſchi ʒ.ß.pro tota quantitate, ſubſtitui poterit pro muſcateli-no.Tertia in hunc modum.

℞. ſpicæ nardi ʒ.iiij.ſtyracis,garyophyl.ana ʒ.iij.nucis moſchatæ ʒ.v. olei balſami, vel eius loco,de ſpica ʒ. vij.olei ſeſami,vel communis dulcis ℔.iiij. infundãtur, agitentur, leuiter decoquantur. Hoc non paramus,quia oleo balſami caremus. Sed oleum de ſpica proportione reſpondet tenuitati,& temperamento.Quare commodè parari poterit. Hoc aliquando vſus ſum cum maximo ſucceſſu.

Oleum muſcatelinum.

QVia muſcatelinum recipitur in vnguento Aragon. & frequenter vtuntur in affectibus aurium, & veteri, viſum huic loco deſcriptionem apponere, vt, videlicet, quantùm conueniat cum ſupradicto in viribus, agnoſci poſſit. A moſcho muſcatelinum dictum eſt quibuſdam. Qui dicunt à Galen. compoſitum fuiſſe, ineptè ſcripſerunt. Nam Gal. moſchum non cognouit. Paratur non niſi à diuitibus pharmacopæis, & difficillimè. Nam multa ſunt, quæ non reperiuntur in officinis, nec componitur in omnibus officinis.

℞. olei ℔.iij. folij, ſpicæ nardi, coſti, maſtic. ana ʒ.j. ß. ſtyracis, calaminth. croci, myrrhæ, cinamomi craſſi, ſiue caſſiæ lignea, ligni baſſami, bdellij an. ʒ.iiij. moſchi ʒ.j. nucis Indicæ ʒ.ij. Hoc vnguentum eſt corruptum, & incertum. Nam deſcriptio, quæ in Luminari maiori reperitur, habet ℔.ol.vj. & ſtatim addit ol. ℔.iij. quod forſitan erat legendum ob varietatem lectionum. Habet & bdellium, pro quo duplum myrrhæ, vel illam ſpeciem myrrhæ, quæ concolor eſt, lineas, & vngues non habet, & bdellij modo lenteſcit, ponere licet. Sed quod ſequitur, magis erat incertum. Nam mucilag. ʒ.j. ponit. Alij, inquit Luminare, dicunt mucilag. ʒ.j. vel ij. Ego legendum moſchi hinc conijcio, quòd ſecundum eundem authorem muſchatelinum dictum ſit à moſcho, quem recipit. Sed cùm duo ſint hodie moſchi genera, moſchus arboris, & animalis naturalis ſanies, vel caro odoratiſſima, nec dubito aliquos in ea ſententia eſſe, vt putent moſchum animalis ponendum. Quòd ſi ponatur ʒ.j legendum eſt non ʒ.j. Ego puto moſchum arborem eſſe iniiciendum, quia odoratus eſt, & olim miſcebatur balanino vnguento, & aliis, quæ vngendo ſunt, ob vim inſpiſſandi, quam habet. Vtile præterea accommodatúmque acoporum confectionibus, & eorum, quæ ad euaporationes conceduntur à Dioſc. lib. 1. cap. 20. Nucem Indicam ponendam eſſe omnes Arabicæ linguæ interprete dicunt. Quanquam aliqui putauerunt hoc ol. balaninum eſſe. Quare non nucem Indicam, ſed balanum myrepſicam, id eſt glandem, quam nunc vocant ſemen behen, accipiendum, & ſic eſſe balaninum muſchatelinum,

Digitized by Google

telinum, ad differentiam ſimplicis olei, quod muſchum non recipit. Nos inde colligimus duo fuiſſe parata genera, quòd oleum balaninum Dioſc. moſchum non recipiat, tamen cap. de moſcho recipi ſcribit, vel oleum balaninum Dioſcor. eſt corruptum. Quare liberum erit, vel balanum myrepſicam addere, vel nucem Indicam. Sunt enim eiuſdem facultatis.

Oleum de piperibus.

OLeum de piperibus efficaciſſimum eſt. Quare parandum. Verùm deſcriptio fuit omnino immutata, & corrupta. Nam fortè ſciolus aliquis, qui non ſciebat Græcos ſuos habere myrobalanos, immutauit in Arabicos, & ſic hoc efficaciſſimum & conuenientiſſimum ol. duobus modis corrupit. Primùm, quòd pro balano myrepſica, id eſt, glande vnguentaria, myrob. Arabicos poſuit, qui ex diametro pugnant cum balano myrepſica, quod ſemen behen vocant. Emollit, confert frigidis affectibus neruorum, reſoluit durities, vt teſtatur Meſ. vt taceam quæ Dioſcor. ſcripſit. At myrob. Arabici frigidi cùm ſint, & aſtringentes, & craſſarum partium, conſtringunt, refrigerant, indurant, contrahunt, oppoſita præſtant. Aliud ex illa immutatione factum, vt modus & præparatio corrumpatur. Nam myrobal. dixit ʒ. v. Hic pro ʒ. v. poſuit ʒ xx. Alius error minùs tolerandus eſt, vbi legitur, hyoſcyami albi, cùm hyoſcya. ſemina frigiditate neruos lædant, & cerebrum ſtupefaciant. Nos, pro hyoſcyamo, legimus agaricum album, qui intus & extra neruos iuuat, nec qualitatibus manifeſtis caliditate, & ſiccitate, ſed ſimilitudine ſubſtantiæ, pituitoſam materiam retrahit à partibus neruoſis, & digerit. Præterea coniectura ex facultatibus, & ex eo, quod ſequitur, collegi. Legitur præterea (turbith boni & electi) quo quidem facultatem ſimilem habet, & eadem ratione ponitur. Nos igitur ſic parabimus.

℞. trium piperon ana ʒ. iiij. balani myrepſ. id eſt, ſeminis behen ʒ. vj. rad. apij, fœnic. ana ʒ. iij. ß. ſagapeni, opopanacis, agarici albi ana ʒ. ij. ß. turbith boni ʒ. xij. zinzib. ʒ iij. ſummitatum hyſſopi recentis, fol. rutæ ana M. j. aquæ ℔. xxiiij. ol. ricinini, id eſt, palmæ Chriſti, vel amygdalarum amararum, heminas duas, id eſt ʒ. xviij.

Hemina enim continet ol. ʒ.viij. vini ʒ. x. mell. verò ʒ. viij. Alij addunt ireos ʒ.vj. tapſiæ ʒ.ij. aniſi, cardamomi ana ʒ. j. ß. calami aromatici ʒ. ij. ß. ſpicæ nardi ʒ. j. expreſſionis hyſſopi, vel thymi, ſextarios tres. Hæc verò ſi addantur, efficacius erit. Sed cùm tapſi non vbique reperiatur, pro ea praſſij, vel naſturtij, vel erucæ ſemen ponendum, vel euphorbium, vt Gal. de compoſitio. medicamentorum ſecundum locos docet. Antiqua, & corrupta deſcriptio.

℞. trium pipereon ʒ.iij. myrob. chebulorum, bellericorum, emblicorum, indorum ana ʒ.vj. radicis apij, fœniculi ana ʒ.iij. ß. ſagapeni, opopanacis, hyoſcyami, turbith boni, albi ana ʒ.xij. zinzib. ʒ.iij. ſummitatum hyſſopi recentis, foliorum rutæ ana M.j. aquæ lb.xxiiij. olei irini, heminas duas. De hoc ſatis.

Oleum Laurinum.

EX baccis lauri, coctura longa, extrahunt ruſtici noſtri in Valuagi, & Nemauſenſi agro, vbi frequentiſſima eſt laurus. Sunt, qui diſtillatione extrahunt, vt ex omnibus ſeminibus pinguibus. Sed quod coctura extrahitur, craſſius eſt, quod diſtillatione, tenuius & calidius. Hoc carere non oportet, cùm ſit in frequentiſſimo vſu in vnguentis ad morbum Italicum. Conficitur autem in hunc modum, Lauri baccæ immaturæ contunduntur, & affatim in aqua decoquuntur: deinde refrigerari permittuntur. Quod ſupernatat, decapulant, vel vas in fundo perforatum habent per quod aquam egredi ſinant, donec ad oleum, quod ſupernatat, ventum eſt. Nihil aquæ relinquitur, & quidquid relinquitur olei, extrahitur & reponitur.

Oleum amygdalarum, & aliorum ſimul fructuum.

OLeum ex amygd. dulcibus, & amaris, & pineis, nucibus, & auellanis, & ſimilib. fructibus, vt è chryſomelis eadem ratione extrahitur. Alij tundunt minutiſſimè amyg. mundatas, vt cùm intus aſſumere volunt. Alij cum cortice incidunt: alij ſine aquæ mixtione tundunt, quas in magdaleones diſponunt, & in loco calido per quinque horas ſeruant: deinde panno forti comprehendunt, & torculari fortiter conſtringunt, & ſic extrahunt oleum. Alij, vt celeriùs, in ſartagine frigunt, mo-

uendo

endo ſemper, ne vrantur: poſtea fortiter exprimunt, donec nihil reddatur. Verùm oleum amygdalarum amararum,& dulcium, quod pro vnguentis paratur, ex his in ſartagine frixis elici debet, vt calidius & antiquius. Si verò prima ratione extrahitur, minus olei,ſed dulcius, & minus acre diutius durat.

Oleum vulpinum.

OLea ex animalibus integris parantur, vt ex vulpecula, vermibus,torpedine apud Paulum. Oleum vulpinum aliquibus ſic paratum placet:ex vulpecula viua,aliis,exanterata parari. Ex viua,nullam aliam facultatem habet,ſed vt exanteretur,non probo. Satis eſt,ſi excrementa alui extrahantur. Nam inteſtina adipe inuoluta ſunt,& habent multum ſucci,vel ſaniei. Quare præſtat excrementa alui exprimere: deinde cum pelle & aliis partibus decoquere cum aqua marina, vel ſalſa: in quibus ſummitates anethi, & hyſſopi ad ℔.j. decoctæ ſunt, & ſimul decoquere, addendo olei ſextarios ij. ſ. in aquæ ſextariis duobus. Decoquantur vſque ad vulpis diſſolutionem,& fiat oleum,vſuique ſeruetur. Hoc oleum cum aqua marina, vel ſalmuria decoqui debet. Alioqui ſtatim corrumpitur ob copiam humiditatis aqueæ,quæ breui abſumi coctura non debet, vel in ol. antiquo & pauco ſale tantùm decoquitur.

Oleum lumbricorum.

SEmper parari poteſt. Quare parùm habere ſufficit. Sic autem parabitur.

℞. olei antiqui dulcis ℔. ij. vini ʒ.ij. vermium terreſtrium ℔. ſ. bulliant ad vini conſumptionem, vſuique ſeruetur.

Oleum ex torpedine.

EX torpedine piſce, quem gellinam vocant noſtri,& oleo, fit oleum,quod maximè confert ad articulorum dolores arcendos.

Oleum ex thymelea.

EX thymeleæ ſemine, vt ex ſemine canabis, vel alterius ſeminis pinguis,vel ex foliorum decoctione paratur ad hunc modum.

℞. fol. thymeleæ & ſucci eiuſdem ana ʒ.iiij. vini albi ʒ.iij. ol. amygdal. amararum ℔.j. macerentur per xxiiij.

horas:deinde decoque ad conſumptionem aquæ & vini, vſuíque ſeruato. Vſui eſt ad ſudores eiiciendos, vrinæ retentionem,& hydropiſim, vel cutis fœdationem.

Oleum ſycionium.

ALij à regione cum Dioſcor. ſic dictum volunt libro primo,cap.33. Alij à radic. cucumeris agreſtis, quæ à Græcis *ſycios agrios* dicitur, vnde ſycionium dictum eſt. Duplex eſt, ſimplex, & compoſitum. Simplex ex elaterio, vel radic. cucumeris agreſtis fiebat, vt ex Paulo cap. 77. lib. 3. colligere licet: & lib. 7. cap. 20. rationem componendi ſic docet.

℞. cucumeris agreſtis rad. refrigeratarum ʒ. ij. pondere. In oleum ſextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitque ſycionium. Hîc rad. refrigeratam, vocant ſiccatam, vel conſeruatam poſt eius collectionem, vt humiditas abſumpta ſit. Sic loquitur Dioſcorid. aliquando, niſi quis velit dicere, refrigeratam, emortuã, cùm è terra prodita ſit calore natiuo, qui ſenſim emoritur. Sed melior eſt prior interpretatio. Hoc parari poteſt, quia facilè componitur. Compoſitum ol. deſcriptum eſt, & à Gal. & à Dioſcor. & Paulo. Sed illa Dioſco. corrupta eſt. Nam in vulgatis exemplaribus ol. album, eſt ſycionium, & ſycionium eſt album, quamuis viribus differant, & facultate multùm. Sed de hoc multa in commentariis in Dioſcoridem.

Oleum de frumento.

AD impetigines, & cutis affectiones paratur, & quidem omni tempore, nullo negotio. Ob id ſeruandum minimè cenſeo, quia paratu eſt facilè, & morbi, quibus accommodatur, non ſunt acuti. Quare per otium parabitur, ídque variis modis. Nam alij ſuperponunt triticum laminis ferreis ignitis, & alia ſuperpoſita aſſant, & inde defluens ol. excipiunt. Alij excorticatum in alambico diſtillant, oleúmque extrahunt multo igne. Alij per deſcenſum, vt ex iunipero, extrahunt. Illud efficacius eſt, quo vtor ad impetigines, & morpheas, in ruſticis & minùs delicatis. Eſt magis olens, quàm alio modo paratum.

Oleum de Iunipero.

NOn ſolùm ad animalium morbos, ſed ad hominũ conducit. Quare ſemper paratum inueniatur. Ruſtici

ſtici etiam illud parant per deſcenſum. Diuidunt in fruſta lignum, quo citiùs à calore aſſetur,& effluat oleum. In vas clauſum lamina ferrea imponunt, perforata cribri modo,vt per illa foramina ol.deſcendat: cui oppoſitũ vas iungunt, & inferiùs collocant,& in terra fodiunt, & ignem circa vas ſuperiùs ponunt, vt tantùm incaleſcat ſuperius, non inferius. Alij ſupra menſam lapideam ponunt vas illud, in quo ſunt ramenta ligni, vt per collum longum in vas aliud ſub menſa poſitum defluat, hácque ratione minùs craſſum & fœtidum eſt, & hominum morbis meliùs eſt,& magis accommodatum.

Oleum philoſophorum.

OLeum philoſophorum vel ex lateribus,quod ex lateribus in oleo maceratis extrahitur per alchimiſtas, qui philoſophorum nomen ſibi turpiter, & falsò arrogant. Iſtud autem paratur. Ab oleo antiquiſſimo non differt,niſi quòd ſublimatione, partium tenuitatem acquirat, & coctura cum lateribus aliquam ſiccandi vim. Quare paralyſi, & ligamentorum laxationi magis conuenit, quàm in alia cauſſa, ne quis pollicitationibus alchimiſtarum decipiatur, qui plura pollicentur, quàm præſtent. Illud paratum habere non oportet, quia parari poteſt, nec eo frequentiùs vtimur.

Oleum ouorum.

EX ouorum vitellis induratis multùm frixis in ſartagine,efficaciſſimum ol.paratur ad maligna vlcera, & veternos dolores ab vlcere.Quod tamen paratum habere non oportet. Eſt enim ex eorum numero, quibus frequenter nos vtimur, & quod ſemper parari poteſt. Paratur autẽ multis modis. Vel vitelli indurati in offis, conglobati prælo exprimuntur, vt amygdalæ, vnde effluit oleum, vel in alambico ſiccati diſtillantur, vt lateres,ad oleum philoſophorum parãdum. Nihil enim eſt, à quo diſtillatione oleum non extrahatur, ſi ſit pingue.

Oleum de myrrha.

EX myrrh. ol. extrahitur,quo vtimur loco ſteactæ, in theriaca,& aliis nobilibus antidotis,in quibus ſteacte, id eſt, myrrha liquida deſideratur. Nam ſtyrax noſtra non eſt illa,quæ à Serapione deſcribitur,quæ eadem eſt cum Dioſcoridis ſteacte. Extrahitur diſtillatione &

Digitized by Google

ſublimatione communi, ſed fœtidum odoratum, ſi per aquam diſtilletur. Sed meliùs citra affationem ſic paratur. Indurentur oua, & in duas partes diuidantur. Cauum extracto vitello, myrrha repleatur, & ſupra diſcum, vel plumbum diſponatur, ſic vt myrrha diſcum tangat, & oui albumine tegatur indurato. Diſcus huiuſmodi in loco ſubterraneo ponatur & decliuè collocetur, vt ol. quod reſudat, in vas aliud influat. Quod collectum vſui ſeruetur. Nihil empireumatis habet. Sed madore & frigiditate in ſteactem reſoluitur, quo tanquam ſpiſſo oleo fricari poſſunt vaſa, & omnia inſtrumenta, quibus theriaca paratur.

De oleis factitiis per diſtillationem.

NOuam rationem excogitarunt neoterici extrahendi olei ex herbis, ſeminibus, lignis & leguminibus. Oleum ſeruat odorem rerum, ex quibus extractum eſt, & fragrantiùs expirat, vt ol. ex aniſo, vel menta, vel thymo, vel ſaluia, adeo redolet, vt ſi in aliquo loco ſeruetur, totam domum impleat odore. Sed quia illa olea parantur magna impenſa, ſunt etiam efficaciora, quàm quæ aliquibus corporibus adhiberi debeant. Relinquo illa diuitibus, hiſque qui huiuſmodi rebus delectantur. Quare hæc de oleis ſufficiant, ſi tantùm addidero, de omni medulla ſeminum poſſe extrahi oleum, vt ex amygd. ex ſemine pap. hyoſcyami, cucurbitæ, melonum, citruli, & lactucæ pinearum, nucibus, balano myrepſica, ex fiſticis aliiſque fructibus. Hæc olea non debent parata ſeruari, quia rancida fiunt, & humiditatem amittunt. Calidiora redduntur, ſed ſufficit habere extrahendi rationem, vt ex recentioribus vti poſſimus, cùm opus fuerit.

De ceratis.

CErata à cera nomen habent, quia ex cera & oleo conficiuntur. Pauca in officina parata habenda, quia omni tempore & citò parari poſſunt ex ol. aliquo & cera. Videntur autē eſſe media inter vnguenta & emplaſtra. Ex illis alia ſunt verè cerata: alia minùs propriè dicta. Tamen à ſimilitudine aliqua cerata dicuntur, quæ herbas & alia præter ceram & oleum recipiunt, vt illa quæ hodie retinentur in officinis, vt ceratū ſandalinum, homa-

ſtomachicum, de œſipo, de pelle arietina, infrigid. Gal. & emplaſtra mollia, cõſiſtentia. Nam vt vera cerata vnguenta dicuntur, ſic contrà. Sic impropriè appellatur ceratum album Gal. quod ab antiquis, vnguenti nomine, dicitur. Talia enim oportet eſſe emplaſtra viſcerum, vt hepatis, lienis & ventriculi. Si enim dura eſſent, dilatationem ventris, & ex conſequenti reſpirationem læderent. Ob id cerata dicuntur, quæ ad hernias, & ſcirrhum hepatis lieniſque curandũ valẽt, vt illud Andromachi, ſtomachicum Gal. & cerata Theſei. Nos verò de his agemus, quæ neceſſaria ſunt ad morborũ curationem & conſueta. Quædam verò eorum parata habere oportet, vt quæ antiquitate facultatẽ non amittunt, ſed eam ſeruant, vt ea, quæ calida ſunt, vt eſt ſtomachicum Gal. vel quæ certo tantùm anni tempore parari poſſunt, vt œſipi, vel quę difficiliùs parantur, quæ per otium parare oportet. Alia parata non ſeruanda, aut pauca quantitate, & album Gal. Vel ſi paratum ſit, aqua frigida innouandum, & abluendum, & refrigerandum eſt.

Ceratum album Gal. ſiue refrigerans.

℞. ol. roſ. ℥. 3. vel 4. ceræ albæ ℥. 1. Deſcriptio eſt apud Syluium & Euchium. Liqueſcat in duplici vaſe, & poſtquam refrigeratum fuerit, infunde aquæ frigidiſſimæ tantùm, quantum recipere poterit, ſemper miſcendo. Poſtea immittatur in vas plenum aqua frigidiſſima, vt magis refrigeretur, & in frigidiore loco domus ſeruandum. Aqua ſit pluuiæ, vel fluuij, vel fontium, tenuium partium, & frigidiſſima eſt imponenda. Aceti parum addẽdum, ſi altiùs, & citiùs refrigerare velis. Meliùs eſt enim tempore inunctionis addere. Sine aceto autem parari debet, vt ſi parti non conueniat acetum, ea de cauſſa vnguentum non reiiciatur, vt in doloribus vteri & pectoris, aliiſque ſimilibus.

Ceratum ſandalinum Meſuæ.

DIcitur ſandalinum, quia tria ſandalorum genera continet. Valet ad refrigerandum, ſiccandum, & conſtringendum, ad fluxum ſanguinis & alia. Quod paratum habere oportet, quia eſt in frequenti vſu, neque citò paratur. Fit autem in hunc modum.

℞. roſ. rub. ℥. 12. ſandali rub. ℥. 10. vel 11. ſandalorum

alborum, vel citrinorum an. ʒ. 6. boli armeni præparati ʒ.7. antiſpodij ex oſſe elephantis, vel myrtho, vel cydoneis ʒ.4. camphoræ ʒ. 2. ceræ albæ ʒ. 20. aliàs triginta, ol. roſ. omphacini ℔. 1. liqueſcat cera in oleo. Deinde omnia renuiſſimè pulueriſata infundantur, vt artis eſt, fiat ceratum. Sunt tamen qui imperãt, ceram & ol. lauari. Quod non eſt faciendum, niſi cùm oleum antiquum eſt, vel cera alba non eſt, ſed citrina. Tunc enim abluere poteris, vel poſtquàm cera liquata eſt & oleum, aqua frigida oportet abluere, & frequenter aquam mutare. Sed non poſt cerari compoſitionem, propterea quòd tenuior pars puluerũ, ablutione aufertur. Hoc cerato abutuntur plerique hodie, cùm in febribus ab inſtructione præſcribunt, cum vim obſtruendi, & denſandi habeat.

Ceratum æſipi ſeu œſipatum Galeni.

MVltæ ſunt huius cerati deſcriptiones apud Meſ. quæ ad viſcera indurata emollienda parantur, vt quæ acopa etiam eſſe poſſunt. Vnum ad Philagrium refertur, aliud ad Paulum, aliud ad Galenum. Sed quia ceratum Philagrij & Pauli bdellium deſiderant, quo caremus, ob id mihi videtur illud Gal. aſcriptum diſpenſandum. Dicitur autem œſipatum Gal. à Meſ. quod recipit ſequentia.

℞. ceræ nouæ flauæ ʒ.3 ol. chamomilæ, irini an. ʒ. 6. maſtiches ʒ.1. ſpicæ nardi ʒ.2. croci ʒ.1. ß. terebinthinæ abietis ʒ.1. æſiuæ ʒ.ß. œſipi ʒ.80. miſce, fiat ceratum. Si quis fortius velit facere, ad emolliendos tumores duros, addat ammoniaci ʒ. 1. ſtyracis ʒ. ß. túncque præſtabit, quæcunque pollicẽtur alia Pauli & Philagrij cerata.

Ceratum de pelle arietina Arnaldi de Villanoua ex 3. cap. de crepatura.

CEratum hoc ab aliquibus emplaſtrum dicitur, atque inter emplaſtra reponitur, dicitúrq; impropriè ceratum, quia non habet ceram. Sed id nominis habet, quia mollius eſſe debet emplaſtro, vt meliùs partibus accommodetur.

℞. lithargyri auri, lapidis hæmatitis, ſang. draco. boli armeni, maſtic. ammoniaci, mumiæ ſiue piſaphalti, vel aſphalti duri, galbani, thuris cocti, lumbricorum ter-

terrestrium an. ʒ. ß. picis naualis, colophoniæ, ceræ albæ, & rub. ana ʒ.1. radic. consolidæ mai. minor. & mediæ ana ʒ.4. ros. myrrhæ, aloes ana ʒ. 4. stellæ marinæ combustæ, gallarum, balaustiorum, aristolochiæ longæ, & rotundæ an. ʒ.6. visci quercini, terebinthinæ an. ʒ.2. sang. hominis pituitosi ℔ 1. minùs quarta parte, coquatur pelis arietina, vel hædina.

Ceratum stomachicum Gal. à Mesue acceptum.

A Stomacho, vel potiùs ventriculo, cui accommodatur, dicitur, quod Mesues Galeno ascribit, quanquam nunquam tale dedit, fortè est compositio illius cerati, cuius meminit lib. 8. methodi.

℞. ros. rub. mastiches an. ʒ. 20. fol. absynthij siccorum ʒ. 15. spicæ nardi ʒ. 10. ceræ mundæ albæ ℥. 4. ol. ros. ℔ 1. ß. Cera liquescat in ol. & refrigerata lauetur frequenter, primùm aqua ros. deinde vino veteri austero & succo cydoniorum, rursus pauco aceto. Postremò omnia tenuissimè trita misceantur, & fiat ceratum. Per stomachum autem, totum ventriculum nostri intelligũt, cùm veteres pro gula acceperint. Illud modicè calfacit, & constringit: vnde frequentissimè vsurpatur in ventriculi relaxatione, vomitione, & cruditate.

Ceratum diapente.

SIc appellatur à numero quinario. Cõstat enim quinque rebus, excepta cera, quæ materiæ rationem habent. Valet ad emollitionem tumorum durorum, ad cõuulsionem, vel spasmum neruorum. Illud autem paratum habere non oportet. Sed sufficit eius descriptionem habere, vt si quando sit parandum, facilius inueniatur parandi ratio.

℞. ceræ flauæ ʒ.3. styracis liquidæ ʒ. 3. terebinthinæ ℥.1. mucilaginis ichthyocollæ, gummi hederæ an. ʒ. ß. ol. irini q. s. In quibusdam exemplaribus legebatur (mucilaginis ichthyocollæ, vel gummi hederę) sed puto vtrunque esse legẽdum: quia gummi hederæ, & si intus lædat neruos, extra tamen iuuat, & gluten etiam sua facultate emplastica iuuat coctionẽ, seruando calorem in parte. Quare vtrunq; ponendũ censemus. Castigauimus etiã, quod dicebatur (gummi hederæ vel ichthyocollæ, ol. irini q. s.) Nam illud (q. s.) cum duobus prioribus non

conuenit,ſed cùm ol.tãrùm, quod ad excipiendum ponitur.Sed aliorum duorum ℥.ß.poſuimus, vt ordo indicabit.Efficaciſſimum eſt vnguentum illud ad iunctura-rum tẽſiones,& durorum tumorum emollitiones.Hæc duo cerata præcedunt ceratum œſipi.

De vnguentis.

VNguenta non lõgè à ceratis collocari debent,quia non multùm differunt, & ob magnam ſimilitudinem ſæpe confunduntur, & ſunt veluti media inter cerata,& emplaſtra.Vnguenta parari debent, & parata in officinis habeti,ob frequentem & multum eorũ vſum, tum quia certa anni parte tantum commodè poſſunt parari,nec in omni loco. Multa tamen ſunt in officinis parata, quæ ſimilia ſunt, quibus carere poſſumus. Sed quæ frequentiori vſu haberi debẽt,vt quatuor vnguenta calida,quæ primò ponenda ſunt,ob multiplicem eorum vſum.Vnguenta hic vocamus more vulgi, non, vt antiqui,odorata illa, de quibus Dioſc. multa primo libro. Hæc ſunt, quæ parata habere oportet in officinis, Martiatũ,Aragon, dialthea Agrippæ, & reſumptiuum, baſilicum,populeum,aureum, apoſtolorum, Ægyptiacum,albus Raſis,nutritum,citrinum,de ceruſa,deſiccatiuum rubrum.

De vnguento Martiato.

PAro vnguentum Martiatum vulgò dictum, quamuis non deſint, qui Martianum velint appellari. Ærius & Nicolaus Martiatum vocant.Ob id retinebimus vulgatam, & conſuetam appellationem, tum etiam ob Pharmacopæorum inſcitiam. Alij ab inuentore, alij à Martio menſe dictũ volunt,quòd eo tempore in regionibus calidis parari debeat,propterea quòd herbæ incipiunt erumpere.Alij autem à Marte,quòd hoc vnguentum ad Martem bellorum deum referant antiqui.Conſtat enim ex rebus omnibus, quæ ad ferrum valent, ita vt vnguentum ſyderis appellari poſſit. Sed quocunque modo dicatur,vel à quo inuẽtum ſit,parùm refert, modò rectè paretur. Recipit multas herbas efficaciſſimas, & medicamentum eſt ad vulnera & vlcera, quæ cũ frigiditate ſunt,vel in loco frigido, vel in laſſitudine & dolore partium dextrè accommodatum valet. Vſurpatur

non

non ſolùm ad hominum morbos, ſed ad brutorum animalium affectus, vt equorum, mulorum. Diu verò dubitaui, quam deſcriptionem illi hoc loco apponerem, an vulgarem, an Nicolai Alexandrini, vel aliorum Græcorum, quæ omnes inter ſe diuerſæ ſunt, tum in ponderibus, tum in ſimplicibus. Tandem viſa eſt illa Nicolai Alexand. minùs vitiata, quæ eſt eiuſmodi.

℔. ceræ albæ ℔. 2. ol. ℔. 8. roris mar. fol. lauri ana ʒ. 8. rutæ ʒ. 7. tamariſci ʒ 6. esbrij, id eſt, ebuli, ſabinę, balſamitæ, leliſphaci, ſaliuæ, ocymi, polij montani, calaminthæ, arthemiſiæ, enulæ, betonicæ, branchæ vrſinæ, ſpargulæ minoris, herbæ venti, id eſt, parietariæ, pimpinellæ, agrimoniæ, abſynthij, herbæ paralyſis, herbæ ſanctæ mariæ, cimarum ſambuci, herbæ craſſulæ, id eſt, fabæ groſſæ, millefolij, ſemperuiui, chamæd. centaurij minoris, fol. fragulæ, quinque folij, herbæ tetrahit, id eſt, iudaicæ ana ʒ. 4. radic. altheæ, cymini, myrthi ana ʒ. 3. fœnugr. ʒ. 1. ß. butyri recentis ʒ. 1. & ʒ. 2. vrticæ, violæ albæ, papauer. rub. mentæ ſaracenicæ, lapatioli, politrici, cardui benedicti, quem carduum cœli vocant, anthilis, quam yuam moſchatam vocant, triphylli, qui panis cuculli vel alleluya dicitur, criſpulæ camphoratæ non camphoræ, medullæ ceruinæ ana ʒ. ß. adipis vrſi, gallinarum, maſtiches ana ʒ. 1. thuris ʒ. ß. ol. nardini ʒ. 2. non vt alij habent, ʒ. 2. Quid enim poſſunt ad tantam quantitatem alterius olei, & tantam herbarum congeriem?

Deſcriptio Nicolai Alexandrini.

℔. ceræ albæ ℔. 10. ol. communis ſextarios 6. id eſt, ʒ. 6. ʒ. 1. ℨ. 1. roriſmar. fol. lauri ana ℔. 2. ß. amaraci, id eſt, ſampſuci ℔. 2. esbrij, alias ebuli, ſabinæ, balſamitæ, ocymi, leliſphaci, polij, calaminthæ, arthemiſiæ, enulæ, betonicæ, branchæ vrſinæ, herbæ vēti, pimpinellę, agrimoniæ, abſynthij, herbæ paralyſeos, herbæ ſanctæ mariæ, cimarum ſambuci, herbæ craſſulæ, ſemperuiui, mille folij, chamædrios, centaurij minoris, centum neruiæ, tubi indici, aut phragariæ, ex ſententia Cronibrugenſis, fragulæ, quinque folij, herbæ Iudaicæ ana ℔. 1. ß. radic altheæ, cymini ana ℔. fœnugræc. ℔. ß. butyri ʒ. 5. vrticæ, viol. papauer. rub. mentæ ſaracenicę, & men-

tæ communis, lapathioli ana ʒ. iij. politrici, cardunceli, matris ſyluæ, maratri, yuæ moſchatæ, al eluva, linguę ceruinæ, criſpulæ, camphoratæ, ſtyracis, medullæ ceruinæ, adipis vrſi, adipis gallinacei ana ʒ. iij. thuris ʒ. 2. ol. nardini ʒ. 2. aliàs ʒ. 1. Herbæ omnes colligantur, quando ad incrementum venerunt, vt apud nos principio Maij, & hoc vno aut duobus diebus, poſtquam ſol radiauerit, & vſque ad meridiem, non poſtea. Diuidantur in partes paruas, & in vino generoſo rubro infundantur, per ſeptem dies in loco calido, & moueantur ſemel in die. Octauo die decoquantur lento igne ferè ad conſumptionem vini. Tunc ol. commune antiquum adde. Paulo poſt butyrum cum axungiis, & medulla. Deinde colla, & abiectis herbis, adde collaturæ ceram, & liquefacito. Deinde ſtyracem, in oleo nardino, in duplici vaſe, & pulueriſ. thuris, & maſtiches. Sic omnia cõfundantur, & ſeruentur vſui. Hac ratione efficaciſſimũ vnguentum acopum comparabitur. Nam ſi alio modo pararetur, ſtyrax vreretur. Oleum nardinum vires amittit, & thus & maſtiche. Sextarius hic pendet ʒ. xv. Nam menſuralis, octodecim continent. Amarachum in Alexandrino legimus, & ſampſucum, ſiue maioranam interpretati ſumus. Nam partheniũ in cauſſa fuit, quod maiorana ſcopis magis conuenit. Factum eſt hoc vnguentum ad tumores diſcutiendos, durities, ad articulorum dolores. Eſt enim, vt breuiter dicam, acopũ, quibus omnibus magis cõuenit maiorana. Nam, vt Dioſc. docet, acopis malagmatiſque calfaciendi gratia admiſcetur. Paulus autem eluxatis tumoribus cõuenire ſcribit. Auget ſuſpicionem, quòd amaracum iniicere in Alexan. legitur: quanquam in vulgatis exemplaribus, item Luminari maiore (ſumpſucum) ponit. Quod facit, vt audaciùs ſampſucum verterimus. Eſt enim nomen vagum, & commune ſampſuco, & parthenio. In Nicolao non legitur (tamariſcum) Luminare maius ſampſucum tamariſcum ponit. Nos verò, quia Nicolai Alexandrini lectionem prælegimus, nolumus addere, neque rutam, quanquam in Luminari Hiſpano legatur, vt conuenire poſſit. Non enim propoſitum eſt omnes herbas, atque omnia medicamenta acopa hic congregare,

gregare, ſed aliqua, quæ authori magis fuerint grata, Eſbrion vario modo interpretati ſunt. Alij flores ſaluiæ, alij maioranam ſeruare volunt. Sed quid ſit eſbrion, apud Arab. neſcio, neque ſaluia ponenda, neque maiorana. Nam elelisphaces, id eſt, ſaluia, ponitur poſtea, & maiorana, nomine amaraci, poſita eſt. Quare puto mendum eſſe in lectione, vel in interpretatione. Quare cum melioribus exemplaribus lego ebuli. Nam Græcus codex legit ebuli nomine latino, vt ſæpe aliis vtitur. Eſbrion ſi ſaluiam ſignificet, non debebat ponere Elelisphacon eſſe ſaluiam ſylueſtrem, quæ eſt verbaſcum ſylueſtre Dioſc. Sed Græcus codex omnem hanc dubitandi occaſionem aufert, ſcribens *eaſoly* pro *eoſoly* nomine Latino, vt qui frequenter vtatur aliis. In hoc vnguento caſtigauimus, quæ ſequuntur. Et ne hoc citra rationem quis factum eſſe putet, rationem ſubiungemus. Quò autem poſſimus id faciliùs monſtrare, ſcopum vel vtilitatem, vel vſum huius vnguenti proponemus, cuius cauſſa hæc electa fuerũt medicamenta ad id efficiendum. Primùm igitur vnguentum hoc ad calfactionem paratur, ad dolores podagricos, ad paralyſes, ad tumores, ad vlcera. Quòd ſi ita ſit, medicamenta calida & ſicca, quæ vim habent digerendi, eſſe oportet. Primùm legimus ℥. 6. rutæ, pro 3. 7. rutaque, quòd efficax ſit, in maiori quantitate poneretur. Ordo etiam hoc oſtendit. Primùm fol. lauri ℥. 7. deinde rutæ ℥. 6. & poſtea tamariſci ℥. 6. Sic in aliquo manu ſcripto leguntur. Nec valet, quod poſſunt dicere, qui omnia errata authorum volunt excuſare, quòd calida ſit multùm. Nam roſmarinus & laurus calfaciunt non minus, & ponuntur in maiori quantitate.

Deſcriptio emendata.

CVm huius nobiliſſimi vnguenti deſcriptiones conferrem, tantam inueni difficultatem conciliandi illas, vt omnibus prætermiſſis interpretationibus, & deſcriptionibus, hanc tradere, quæ magis ſcopis & vtilitati reſpondere videretur, ſtatuerim. Videbunt ſtudioſi, qui rationes noſtras expendere voluerint. Nec eſt quòd me reprehendant, quòd illam Alexandrini non receperim. Nam non caret mendis & dubiis. Habet

esbrion & saluiam, quanquam vulgus putat easdem esse, & omnes interpretantur cõseruam esbrij, florum saluiæ. Nisi quis velit dicere flores alio vocabulo, alio herbam appellari.

℥. ceræ albæ ℔.2.ol.℔.8. rorisinarini, foliorum laurin.ana ℥.7. rutæ ℥.7. amaraci seu maioranæ, siue esbrij ℥.6. Sic legendum, non tamariſci, aut ammoniaci, vt aliqui. Nam tamariscus nulla ratione conuenit, quanquam iuuet splenem. Neque ammoniacum, quia inter herbas non reposuisset.

Quare amaraci legendum, quod est maiorana. Parthenium enim hic exponere nõ conuenit, & amoto (th) remanet amaraci: esbrij secundũ aliquos idem est cum maiorana. Alius maioranam ad horum expositionem addiderat. Sic orta est illa confusio, vt pro vna herba, tres alii ponant, tamariscum, maioranam, & flores saluiæ, pro esbrio.

Sabinæ, balsamitæ, siue mentæ aquaticæ, sisymbrij. Sunt qui legendum putant Balsaminthæ, vt ponatur illa herba, quæ poma fert rubra, quæ magnam in cõuulsionibus vim habent, & neruorum doloribus ob vim balsamo similem tributam consolidandi. Balsamine dicitur. Fructus verò pomum eximium & mirabile, Gallis (*Pomes de Merueilles.*) Erit efficacius vnguentum ad vulnera & dolores, si quis ea vti voluerit. Liberum tamen relinquo.

Eleliſphaci.) Sic legendum Græci docent, à quibus *elelisphacos*, saluia vocatur, non, vt vulgò, Liliphagos. Conuenientissima herba, vt sit vtilis vulneribus, compescendo sanguini, purgandis vlceribus ferinis, vt Dioscor. docet lib.3.cap.40.

Ocimi, siue basiliconis maioris, polij. Sunt, qui montanum desiderant. Sed quod ad mare nascitur, magis odoratum, & efficacius. Ab antiquis Creticũ laudatum, quòd in insula nascatur, quòd emplastri modo appositum vulnera conglutinat, vel, vt quibusdam placet, viride hoc facit. Siccum maleficis vulneribus medetur.

Calaminthæ, arthemisiæ, eulæ, betonicæ, branchæ vrsinæ, spargulæ, siue gallij, herbæ venti.

Anemone, vocatur herba venti. Cuius multæ sunt

Digitized by Google

ſpecies apud Græcos, vt videre eſt cap. de Anemone. Sed præter illas ſpecies orthona herba apud Dioſcoridem anemone, id eſt, herba venti, dicitur, quam nos ſuſpicamur eſſe Orthonem, & legitur melius menta pro cruca, quam alij putant clymenon. Nos illam ipſam, quam Arabes mentam maiorem. Quæ ſi clymenon eſt, non poteſt non cõuenire, vt quæ profluuia ſanguinis infrenet, & folia vel ſiliquæ vulneribus recentibus impoſita, ad cicatricem perducant. Hanc ego ponendam cenſeo, non Græcorum anemonem, quia hæc compoſitio multas alias herbas habet, quæ ab antiquis mutatæ ſunt vel incognitæ, vt quæ ſequũtur. Pimpinella, vim aliquam ficcandi habet, & leuem aſtringendi refrigerandique, antiquis incognita. Agrimonia. Hanc aliqui prætermiſerũt. Abſynthiũ, herba paralyſis ſiue primulæ veris, quæ eſt ex genere verbaſci, & ad aliorum differentiam odoratũ verbaſcum appellant. Herbæ ſanctæ Mariæ. Multæ ſunt herbæ hoc nomine, vt parietaria, perſicaria, quæ nimiũ acris eſt & mordax. Alia eſt herba, quam aliqui putant eupatoriũ Meſuæ, quæ in viis vliginoſis creſcit, flore luteo, cymarum ſambuci, herbæ craſſulæ, ſiue fabæ inuerſæ, quæ telephion dicitur, hic vſurpanda. Nam telephiõ præterquã quòd vitiliginem albam curat, mederur vlceribus telephiis, id eſt, malis. Siccat enim ad tertium gradum, ſi Gal. credimus, & detergit. Semperuiui, millefolij, chamædryos, centaurij minoris, centumneruiæ, id eſt plantag. maioris, foliorum phragulæ, quinque folij, herbæ Iudaicæ ſiue ſyderitis ana ℥.4. radic. altheæ, cyprum myrrhi ana ℥.3. fœnug. ℥. 1. ß. butyri recentis ℥.1. & ℥. 2. vrticæ, viol. albæ, quam Græci leucoion vocant, quæ magis conuenit, quam purpurea, quæ refrigerat & humectat, quod in hoc vnguento non eſt neceſſarium. Verùm lutea, vel viol. leucoion podagricos iuuat, ruinas ſedis curat, maximè flores. Pap. rub. mentæ ſaraſenicæ, vel alterius, lapatioli, polytrici, carduncli, ſiue cardui bened. matris ſyluæ, caprifolij, ſeu periclymeni, valerianæ, quam maturellam Barbari vocant, alij matatri legunt, ſed falsò. Valerianam ſiue phu ad dolores & potiſſimùm lateris valere ſcribit Dioſcorid. Iuæ moſcatæ pro herba moſcata legendum. Eſt autem anthylis

apud Dioscor. quæ quia vulneribus medetur, hîc ponitur. Alleluya, siue oxylapathi, linguæ ceruinæ, crispulæ, alij buphthalmũ, alij herbam cancri, quæ heliotropion minus dicitur, vel vt aliis placet, ceterach. Sed non multùm refert, vtra ponatur. Heliotropion plures vires habet huic instituto accommodatas. Cãphoræ, vel, vt alij meliùs, camphoratæ. Camphoratam autem herbam alij putant abrotonũ esse. Verùm est alia humi serpẽs foliis minutissimis, quam nostri camphoratam ab odore vocauerunt. Illa ad naturã millefolij accedit, & ad vulnera magnam vim habere docet experiẽtia. Quare vulgarem camphoratam antiquis incognitam ponendam puto. Camphora vero quòd sit tenuium partium, & potenter siccet, nõ videtur conuenire. Auget suspicionem, quod styrax postea sequitur. Styracis calaminthæ, medullæ ceruinæ, adipis vrsi an. ʒ. ß. Sed in quibus locis non reperitur medulla cerui, apri substitui poterit, vel tauri. Adipis gallinæ, mastichis an. ʒ. 1. thuris ʒ. ß. olei nard. ʒ. 2. Ratio conficiendi talis esse debet, vt sit efficacissimũ. Colligantur omnia eo tẽpore, quo perfecta sunt, in qualibet regione. Nam in calidis vere parari debet. In frigidioribus nõ ante festum diui Barnabæ, vel diui Ioãnis. Colligantur autem vno vel duobus, vel tribus diebus, colligẽdo priùs humidiores, vel frigidiores, vel quarum succus viscidus & lentus est. Quæ verò sunt odoratæ, & tenuiũ partiũ, vltimo loco. Quare primùm radices semperuiuum, crassulam vocatam, matris syluam, papauer rub. cẽtumneruiam, cymam sambuci, papauer nigrum. Deinde quęre alias omnes, si possint vno aut duobus diebus colligi. Parùm refert, modò in coquendo ordo seruetur, vt priùs coquantur, quę maiorem coctionem ferre possunt, & quæ à nobis sunt annumeratæ, colligendæ sunt in prima die. Sustinent decoctionem rad. & frigidæ herbæ & crassæ, & quæ duræ sunt, & adstringentes. Ob id adiiciantur radices altheæ, semperuiuum, telephium, papauer nigrum & album, branca vrsina, folia lauri sabinæ, pimpinella, centumneruia, quinquefolium, folia myrthi, lapatioli, carduncli, lingua ceruina, agrimonia, vrtica. Secundo loco ponãtur ruta, absynth arthemisia, herba venti, alleluya, siue oxytriphillum, camphorata.

Vltimo

Vltimo odorata,vt herba moſcata,mẽta ſaracenica, cẽtaurium minus,chamædris,millefol.& aliæ.Frequenter contundendæ, vel gladio diuidendæ ſunt in partes paruas. Infunde in diuerſis vaſis,vt ſũt diſpoſitæ,& diutius, quę duræ ſunt & ſiccæ. Nam infuſionis & coctionis eadem eſt ratio.Infundantur vino odorato antiquo rubro, tenui, vel albo dies 8.ab infuſione radicum. Coquantur ſenſim lẽto igne,ſemper mouendo. Cùm vinum incipit minui,& herbæ maiorem locum occupant, oleum iniiciendum,& coquendum donec vinum quaſi abſumptũ ſit.Cui butyrum & axungias adiungere poſſumus.Collandum & exprimendum exactè. Collaturæ calidæ cera liquetur, qua liquefacta, miſce maſtic. & olibanum, ſtyracem,& ol.nardin. exagitando ſemper extra ignem, donec in linimentum coagulatum fuerit,vel vnguentũ. Reponatur in vaſe,& ſeruetur diligenter. Si in vaſe æneo reponatur,efficacius erit ad vulnera antiqua,& vlcera. Seruetur in parte inferiore officinæ coopertum. Hoc vnguento carere non debet. Durat in tres annos, vel plures,ſi bene ſeruetur coopertum. Hoc ſufficeret pro vnguento Aragon,& vnguento Agrippæ, pro dialthea,vel contra.Sed quia ſunt in frequenti vſu,apponemus illa quatuor vnguenta calida vocata.

Vnguentum Aragon.

VNguentũ Aragon calidius eſt ſupradicto, & faciliùs paratur,quia pauciorib. ſed efficaciorìbus conſtat. ℔.rad. brioniæ, rad. dauci, cucumeris agreſtis,roriſmar.maioranæ,ſerpilli,rutæ,folior.lauri,ſaluiæ, ſabinæ ana ʒ.3.pulicariæ vel conizæ maioris, vel minoris, laureolæ ana ʒ. 9.nepetę, foliorum cucum.agreſt.ana ℔.ß. maſtic. olibani ana ʒ.1.pyretri, euphorbij, zinziber.piper.ana ʒ.1.olei petreoli ʒ.1. ol.laurini, axungię vrſi ana ʒ.3. Aliqui addunt olei miſcellini ʒ. ß. butyri ʒ.4. olei communis lib. 5. ceræ lib. 1. & ʒ.4. Hoc vnguentum eo ordine debet diſponi,quò melius & faciliùs diſpẽſetur. Radices repoſui in primo ordine,vt priùs decoquantur. Addidi brionię rad.quia folia nullam vel paruam facultatem habent inſtituto accommodatam.Et ne pharmacopolę folia vſurparent , addidi accipiendas eſſe radic. Expũxi,quod poſſet dubitationẽ facere, nempe,agnini.

Legimus enim radic. cucumeris agnini. Qui sic legendum censet, decipitur. Nam agninus cucumer, alius est à cucumere agresti, qui efficacissimus est. Agninus autem inefficax. Qui in hortis seritur, frequentissimus in Hispania. A qua regione aliqui nobis attulerunt, & incipiunt colere in hortis quorundam nobilium. Est autem tenuis, sed longus, & ad anguis vel serpentis modum, contorquetur & humi serpit. Hoc etiam in foliis feci ne deciperetur parùm cautus. Vnguétum istud pro vnguento de cyclamine vsurpari potest, addendo colocynthid. diagridij, & fellis bouis ʒ.i. pro ʒ.i. succi cyclaminis ʒ.ß. Si vngatur vmbilicus & venter, laxabit ventrem, & vermes deiciet, & aquam hydropicorum purgabit. Si ventriculus contangatur, excitabit vomitionẽ: alui subductionem, si in emunctoriis coxarũ, & in planta pedum adhibeatur.

Vnguentum dialthææ.

DVplex est apud Nicol. Vnum cõpositum, aliud minus cõpositum, quod simplex vocatur. Sed cõpositum communiter paratur. Ob id tale hîc describemus.

℞. rad. altheæ ℔.ß. semin. lini, fœnug. ana ℔.i. scyllæ ℔.ß. olei oliuarum ℔.4. ceræ ℔.i. terebinthinæ, gummi hederæ, galbani ana ʒ.ß. colophoniæ, resinæ ana ℔.ß. Rad. & semina omnia cõterantur, infundantur, per quatuor dies in sufficienti parte aquæ & vini. Deinde coquantur, donec incrassescat mucilago. Colletur, & quo faciliùs succus lentus per cribrum transcolletur, & descendat, instillandum est aliquid decoctionis sensim. Decoquantur vsque ad succi cõsumptionem lib.ß. cum ol. quibus adde ceram, qua liquefacta adde terebinth. galbanum, & gummi hederæ. Vltimo loco ponatur colophonia, & resina puluerisatæ. Leuiter bulliant ad perfectam coctionem, quod refrigeratum vsui serua.

Vnguentum ℞ grippæ.

A Nicol. traditum eandem facultatem habet, cum dialthea. Sed quia in frequẽti vsu est, ad emolliendum, & quia minori impensa parari potest, subiunximus, & in officinis parandum censemus.

℞. rad. brioniæ lib.ß. ad cucumeris agrest. lib.i. scyllæ ʒ.6. rad. irid. ʒ.3. rad. filicis ʒ.ß. rad. ebuli, tribuli marini

ana

ana ʒ.1.ß.olei antiqui lib.4.ceræ nouæ flauæ ʒ.15. Parabitur hoc modo,Radices diligenter detergantur à pul. incidantur in fruſta,infundantur in ol.per ſeptem dies, deinde decoquantur,donec rad.molleſcant, & ſuccum deponant.Decoctio colletur, & fortiter omnia exprimantur.Coll.adde ceram flauam,non albam,vt vulgaria exemplaria habent, quia minus emollit. Vbi refrigeratum fuerit,vſui ſerua.Non eligemus ol.commune, ſed antiquum,quod ſit magis tenuium partiũ,& ad digerendum accommodatius, & emolliendum, viſcoſis iſtis permixtis.Hoc autem ſcire oportet apud Dioſcor. nullam mentionem fieri de tribulo marino,ſed tantùm de aquatico,& terreſtri. Hic non eſt ex tribulorum genere,ſed ex eryngiorum.Quare qui procul à mari ſunt, ſic hoc parari oportuerit:nam pro ſcylla cæpam,& pro tribulo marino eryngiorum radicem vſurpare poſſunt.

De vnguentis pectoralibus.

AD pectus parantur vnguenta laxantia, lenientia, quibus etiam ad laxandas partes induratas,& tenſas emollientibus vti poſſumus. Poſt illa emollientia & digerentia ſubiunximus.& prope vnguentum Agrippę collocari debent.Sunt autem tria nominibus diſtincta, quorum vnum pectorale dicitur a parte. Alterum a materia,vt vnguentum ex adipibus.Tertium,quod minus laudandum,magis tamen vſurpatur a Medicis,reſumptiuum dicitur.Cuius deſcriptionem ponam,& explicabo, vt intelligant illud minus accommodatum thoraci,quam pectorale,vel de adipibus,& quòd de adipibus melius eſt,& quo velim Medicos vti. Sed primum videamus, quale ſit apud nos reſumptiuum tam frequenter à noſtris Medicis vſurpatum.

Vnguentum reſumptiuum,deſcriptione vulgata.

℞. axungiæ porci recentis ſine ſale ʒ.4. axungiæ anſeris,gallinæ,anatis ana ʒ.2. œſipi humidę ʒ.ß.ol.cham. violati, anethi ana ʒ.2.butyri recen.lib. 1. ceræ albæ ʒ. 6.mucilagin. tragacanthi, cydoniorum, ſeminis lini, biſmaluæ,gummi arabici an.ʒ.ß.In hoc vnguento multa ſunt reprehendenda, vt ſit vnguentum pectorale vel malacticum.Primum quòd ex cera alba parari non de-

Digitized by Google

bet,sed ex flaua. Quare si quis parare velit,flauam vsurpet. Omnia enim relaxantia,emollientia,digerētia,cōcoquentia,dolores frigidos sedantia,ex cera flaua parari debent. Quæ verò ad astringendum,refrigerandum,indurādum,& siccandum,ex alba,quæ frigidior est & magis sicca & astringens. Aliud maiore reprehensione dignum, quod mucilagines frigidas & constringentes recipit cum calidis relaxantibus, vt gummi tragacāthi,& arabici,seminis cydoniorum. Quare putarem ego illas esse expungendas, & mucilagines augendas lini, & rad. bismaluæ ad ʒ.1. Quòd si mucilaginem fœnu.adiungere visum sit,ad ʒ ß.non erit absurdum,& pro ol.viol.ol.amygd.dulcium ponere. Sic erit ergo veri vnguenti resumptiui descriptio castigata. Ex huius vng. castigatione apparet castigatio illius pectoralis vnguenti, quod mucilaginem recipit psillij,tragacanthi,& arabici. Hæc emplastica digestionem impediunt, obstruendo poros, & potiùs suppurant,calidis & temperatis permixtis, & parte tensam retinent,quod in doloribus & potissimùm pectori aduersum est,ob respirationis necessitatem.

℔ axungiæ porci recen.sine sale ʒ.4.axungiæ anatis, gallinæ anseris an.ʒ.2. œsipi humidæ ʒ.ß.ol. amyg.dulcium,cham.anethini ana ʒ.2. butyri recentis non salsi lib.1.ceræ flauæ ʒ.6.mucilaginis seminis lini, & rad.bismaluæ an.ʒ.1.ß.fœnug.ʒ.ß.misce,fiat vnguētum resumptiuum. Talis erit pectoralis vnguenti descriptio.

Vnguentum pectorale.

R Ol.amygd.dulcium ʒ.4.ol.cham.viol.ana ʒ.3.axungiæ gallinæ,anatis an.ʒ.2.butyri recentis ʒ.6.ireos puluerisatæ ʒ.2.croci ʒ.ß.ceræ citrinæ ʒ.3.misce,fiat vnguentum. Quamuis in alio vnguento resumptiuo ol. violaceum expunxerimus, ab isto tamen expungēdum non est,quia refrigerat citra astrictionem,& laxat,& dolores lenit. Ob id hoc parandum pro inflammationibus pectoris,& costarum doloribus. Erit medium inter resumptiuum superius, & vnguentum ex adipibus, quod magis simplex est , accommodatissimum in inflammationibus pectoris,& constrictioni,vel expectorationi.

Vnguentum ex adipibus.

℔.adipis gallinæ,anseris,anatis ana ʒ. 6. butyri recentis

centis tantundem, ceræ citrinę ʒ.4. ol. chamom. amygd. dulcium an. ʒ.3. misce, fiat linimentum, ceratum vel vnguentum. Accommodatissimum est hoc vnguentum in inflammationibus pectoris & costarum, & constrictione pectoris, ad concoctionem & expectorationem.

Vnguentum de bdellio.

VNguenta ad indurationes, in hac parte cõsequenti ordine doctrinæ, collocabimus, in quorum numero est vnguentum de bdellio, & vnguentum paruum de cyclamine, seu de arthanita.

℞. bdellij ʒ. 6. euphorbij, sagap. ana ʒ. 4. castorei ʒ. 3. ceræ citrinæ ʒ. 15. ol. cheimi, seu leucoi lutei ʒ. 10. fiat vnguentũ. Paretur in hunc modum, Bdellium, & sagap. dissoluantur in aqua vitis agrestis: castoreum & euphorbium in aqua calida. Cera liquescat in ol. Omnia misceantur, & fiat vnguentũ. Hoc dispensari potest omni tempore. Quare non est dispensandum, nisi quando imperatur. Non solet, nisi in conuulsionibus & rigoribus neruorũ præscribi, in quibus oleis & remediis mitioribus est vtendum, interea, dum alia parantur. In hoc malumus apponere ol. ex leuco. floribus paratum, quàm ia smino, quia raro paratur, neq; in omnibus locis reperitur. Sed leucoũ in omnibus locis reperiri potest, & sunt similia facultate. Hoc autem vnguentum difficile paratur ob penuriam bdellij. Nam quod pro bdellio ostendũt, est myrrha vera, quæ vngues habet, & est subflaua, vt Dioſc. descripsit. Inter myrrham, aliquando partem bdellij inueniũt. Sed difficillimè discernitur à myrrhę specie, quæ bdellij more lentescit, cùm masticatur, vel digitis tractatur & mollaxatur. Estq; concolor, quasi colore, aloes. Verùm cùm non multùm differat bdelliũ à styrace, vel myrrha, poteris ex illis parare, maximè ex illa, quæ concolor est, & lentescit. Vel vti succidaneo antiquorũ, quo in externis remediis magis, quàm internis vtebantur. Est autẽ propolis vera, quæ eodem modo lentescit, si digitis fricetur, odore ferméti. Est enim acida, & in rimis & foraminibus alueorum reperitur. Illud mel nõ est, neq; cera, sed ex oculis populi, vel betulæ, vt aliarum arborum, quæ resinam reddunt. Sunt nonnulli, qui sordes alueariorum vsurpant, sed malè, & multò peius

antiqui ceram albam pro illa vſurpabant, quæ frigida eſt, & ſicca, indurans potiùs, quam emolliens. Poterit itaque facilius, & minori impenſa parari.

Vnguentum paruum de artanita, ſeu de cyclamine.

℔. ſucci cyclaminis, mucilag. rad. fil. ſucci ebuli ana ʒ. 8. ſucci ſummitatum tamariſci, vel ſambuci ʒ. 2. œſipi humidæ ʒ. 5. ol. irini ℔. 2. bdellij, ammoniaci an. ʒ. 1 ß. ceræ flauæ ʒ. 6. corticis rad. capparis ʒ. 1. ß. ſpicæ nardi ʒ. ß. In Gallia, & aliis locis, vbi tamariſci ſuccus haberi nõ poteſt, ſuccus ſambuci ſubſtitui poteſt. Hoc enim ſuccedaneo vſus eſt Gale. lib. 9. de compoſi. phar. ſecundum locos. Paratur autem hoc modo, bdellium, & ammoniacum diſſoluatur cum aceto ſcillitico. Succi cum ol. bulliant ad aliquam conſumptionem. Deinde ceram adiice. Qua liquefacta, ammoniacum & bdellium diſſolue, in fine ſpicam. Fiat vnguentum. Hoc in frequentiore vſu eſt, quàm magnum, quod paratur ad laxandum ventrem, & ad vermes occidendos deiicien dóſque De illo poſtea agemus, ſi aliqua alia vnguenta, quæ ad horum naturam accedunt. aliqua ex parte tradiderimus, quale eſt illud fuſcum Nicolai.

Vnguentum fuſcum Nicolai.

℔. ol. communis ℔. 1. ß. ceræ nouæ ʒ. 4. colophoniæ, picis naualis, ſagap. ana ʒ. 2. maſtich. galbani, thuris, terebinthinæ ana ʒ. 1. miſce, fiat vnguentum. Hoc vnguentũ ſemper parari poteſt. Quare ſufficit habere parvam quantitatem. Vtile eſt ad trahendũ, emolliendum, digerendum, cõcoquendum craſſos humores. Sed illud animaduertendũ eſt, quòd antiqui colophoniam vocabant à Colophone regione. Noſtri colophoniam vocãt reſinã, vel terebinthinam, à qua extractũ eſt ol. terebinthinũ. Eſt reſina multùm frixa, & minùs pinguis. Pix naualis pix dicitur, quæ è nauibus deraſa eſt, quæ ob ſæuũ admixtum, & ſalſuginem maris, aliam facultatẽ habet, quam recens, & ſimplex. Hęc minùs maturat, magis ſiccat. Quare in vlceribus, vt colophonia, magis cõuenit. Suaderẽ, vt poſthac naualẽ raderẽt è nauibus, & hæc tãtùm naualis vocaretur, alia, cõmunis pix tantùm, ad differentiam, vt antiqui ſolebant. Non enim naualis quòd nauib⁹ apponatur, ſed quòd appoſita fuerit, dici debet.

Vnguen-

Vnguentum basilicum maius.

BAsilicum vnguentum, quasi dicas regale, magnum ad differentiam minoris, recipit concoquentia & digerentia. Vsus est in abscessibus detergendis, in quibus aliquid suppurandum, concoquẽdum, detergendúmq;, & in vulneribus, quæ sine inflammatione, aut intemperie calida sunt. Hoc carere possumus, si aureum habeamus. Nam cum eo cõuenit, atq; etiam id efficacius est.

℞. ceræ flauæ, resinę pini. sæui vaccini, picis naual. glutinis piscium, quod ichthyocollam vocant, olibani, myrrhæ an. ʒ. vj. picis ʒ. iij. Hoc non est dispensandum, quia non eo frequẽter vtuntur Medici. & nõ immeritò, cum aureum id præstet, eiúsque descriptio sit magis efficax, & integra. Hæc autem in multis exemplaribus incerta est. Nam picem bis ponit, & incerta est dosis. Nam dicit, picis ʒ. iiij & aliórum an. ʒ. j. ß. quod fortè sic legẽdum est. Alij picis ʒ. iij. aliorum verò ʒ. j. ß. vt mõstret diuersam esse descr. Et in facul. declaratione falsum docet. Dicit enim conferre vulneribus, in quibus est calfactio. Sed id facilè castigare possumus, si negationẽ addamus.

Basilicum minus.

HVius descriptio varia est. Paulus enim ex quatuor rebus, cera, colophonia, pice, & adipe taurino, æquis partibus, sine oleo componit. Mes. verò ex resina, pice, cera, æquis partibus, & oleo q. s. Istud paratur, & parandum est. Dicitur & tetrapharmacum, quia non computatur cera, & macedonicũ, cùm thus adderetur, quo vtebatur Galenus, & antiqui.

Vnguentum aureum.

AVreum à colore aureo dicitur. quem à croco accipit, vel aureum à præstantia. Est enim in vulneribus curandis efficacissimum. Cõcoquit enim, detergit, & carnem gignit. Proportione respondet basilico magno, sed magis detergit, ob myrrham, quam habet basilicum magnum. Hoc verò magis siccat, & minùs terget.

℞. cerę citrinæ ʒ. vj. ol. boni lib. ij. ß. terebinthinæ. ʒ. ij. resinę, colophonię an. ʒ. j. ß. olibani, mastiches an. ʒ. j. croci ʒ. j. In hoc nihil mutauimus, præter croci dosim, quia legitur in nouis dispensariis (croci ʒ. j.) quæ quantitas maior esse videtur, quàm oporteat. Habet autem

facultatem concoctoriam. Sed cùm multa alia sint ad id commodiùs faciendum, non video cur in tanta quantitate poni debeat. Nos itaque pro ʒ.j.ʒ.j. legimus, tum propter rationem assignatã, tum quia in manuscripto antiquo ita legimus. Auget suspicionem, quod priùs dixerit (olibani & mastiches an. ʒ. j.) Si tantundem croci voluisset, cur ab aliis separasset? Adde quòd semper solemus minorem rerum similium quãtitatem ponere vltimo loco, vt Andromachus fecit in theriacæ dispẽsatione. Adde quòd illa parua quantitas multum tingit.

Vnguentum Ægyptiacum.

AD detersionem gangrenæ & vlcerum putridorum paratur omni tempore. Quare minor quantitas sufficit. Vel quia nimia impensa paratur, habendum. Paratur diuersa præparatione. Alij ingredi faciunt æqua proportione sic.

℞. floris æris aureos quinque, id est, ʒ.v. mell. aureos xij. aceti acris aureos vij. Decoquantur, & decocta inspissentur. Aureus valet ʒ.ß. Sed si mauis, lege ʒ. vel ʒ. quia eadem seruatur proportio, & Pharmacopolæ minùs dubitabunt. Et certè ponderum apud Latinos, Græcos & Arab. magna est dissidentia. Aliqui addũt thuris aureos ij.ß Sed illud sarcoticum non est apponendum, nisi cùm imperatur, quia magis putrefaceret, quam resiccaret, & cùm imperatur, potiùs cortex, quàm thus ponendum est.

Vnguentum Apostolorum.

NOmen accipit a numero duodenario, nõ quòd vsi sint Apostoli. Curabant enim citra medicamentorum vsum, potestate a Deo cõcessa, cùm dixit, Super ægro manus imponent, & bene habebunt. Est autem in frequenti vsu ad vlcerum putridorum, id est, sordidorũ detersionem. Recipit detergentia, catheretica, & sarcotica. Sic paratur.

℞. terebinth. ceræ albæ, resinæ an. ʒ. xiij. opopanacis, floris æris an. ʒ. ij. ammoniaci ʒ. xiiij. aristolochiæ longæ, thuris masculi an ʒ. vj. myrrhæ, galbani ana ʒ. iiij. bdellij ʒ. vj. lithargyri ʒ. j. infundantur lachrymæ, & decoquantur in lib. ij. ol. æstate, hyeme vero lib. iij. deinde aliis miscentur. Sed non mihi immutanda dosis videtur,

tur, ſed illa maiori quantitate aceti diluere oportet, & minus coquere. Pro bdellio vſurpanda eſt propolis, vt alias monſtratum eſt. Vnguento apoſtolorum reſpondet craſeos magnum Meſ. Quare non erit neceſſe, niſi paratum habere vnguentum craſeos. Primum potius parandum eſt ad vlcera detergenda & implenda carne.

Vnguentum craſeos paruum Meſ.

HOc potiùs diſpenſandum eſt, quàm magnum, quia vnguento apoſtolorum reſpondet. Ob id nulla eſt eius neceſſitas. Hoc vero ad vlcera detergenda & implenda confert.

℞. ariſtoloch. ireos, ſang. drac. opopanacis, ſarcocollæ ana ʒ. ß. litharg. læuigati ʒ. v. ol. lib. j coquatur lithargyrum in ol. donec non inficiatur. Cui adde reliqua in tenuem pul. redacta. Fiat vnguentum. Nos autem pro ammoniaco opopanacem ſubſtituimus, quòd magis ſit ſarcoticum & conueniens. Neque multum repugno, ſi ammoniacum ponatur. Hoc poteſt eſſe vſui pro vnguento ex panno.

Vnguentum pompholigos.

ACcepit nomen à pompholige, ſed noſtri ex tuthia, quam vocant, parare ſolent, quæ ſpodium eſt Dioſc. & omnium Græcorum. Quare dicendum eſſet vnguentum ex tuthia. Sed cum parùm differat tuthia, à pompholige, non eſt ab hoc recedendum. Illi autem, qui nos præceſſerunt, facilè poterunt excuſari, quòd pompholigem non agnoſcerent. At nos, qui & agnoſcimus & haberi ex fornacibus poteſt, vbi funditur æs ad bombardas parandas, & tintinnabula, vel vbi parantur ex ære vaſa culinaria, excuſari non poſſumus. Quare Pharmacopolas hortor, vt ex fornacibus colligant, cùm habere poſſint, quantùm voluerint. Eſt enim magis tenuium partium, quàm ſpodium, ſiue tuthia. Sic parabitur.

℞. olei roſ. omphacini ʒ. x. ceræ albæ ʒ. v. ſucci granorum ſolatri ʒ. v. ceruſæ lotæ ʒ. iiij. plumbi vſti & loti, pompholigis ana ʒ. ij. corric. thuris ʒ. j. Succum fructus ſolatri decoque in oleo ad conſumptionē. Cui adde ceram. Deinde omnia redacta in puluerem tenuiſſimum. Fit vnguentum, quo vtimur in cancris, & gangrenoſis vlceribus. Quare oportet illud eſſe bene paratum, ne

Digitized by Google

morsum in parte excitet, neque eam paret ad putrefactionem, vt illud facit, quod à nostris dispensatur. Quare danda est opera, vt ex ol. ros. omphacino fiat, quod magis repellit & exsiccat, quam illud rosaceum completum vocatum. Quod si tale non reperiatur, abluatur in aqua peculi ros. vel in aqua myrthi, vel ceterach, vel plãtaginis, vt illam vim ol. laxatiuam, & putrefactiuã, abluendo amittat. Deinde rosas exsiccatas rubras decoque in duplici vase. Fiat oleum omphacino respondens, vel succum foliorum oleæ, vt Gal. imperauit. Cera aloa est abluenda, rum ob pul. tum ob aceti vim, quam accepit in sua dealbatione. Succus ex fructu vel foliis solatri extrahitur, neque peccat, si ex foliis paretur. Ceruſa ob aceti vim est abluenda, & vt amittat aliquam vim emplastricæ substantiæ, in aqua pluuiæ, vel fluuiorum, vel plãtag. est abluenda. Plumbum, quia cum sulphure vritur, abluendũ, vt ceruſa, vt deponat empireuma, vel lima in tenues partes diuidere oportet, vt diligenter contritum in partes tenues reducatur. Nam alia ratione non vritur, quam vt facilius in pul. reducatur. Minus enim acre est, quod non vstum, quam quod vstum est. Tuthiam nostri ponebant, quæ antiquorum est spodium, & quia nõ nouerant pompholygẽ, spodium vsurpabant. Pompholyx cinericula est, quæ in parietibus fornacis colligitur. Adhæret aliquando vt fuligo. Aliquando, vt quæ proximior flammis, tanquã pumex, vel racemus ex multis ampullis. Vnde Botrites dicitur. Sed id notare oportet, quòd in quibusdam locis quasi alba colligitur, vt cinis, vt in fornacibus, in quibus æs funditur, non aurichalcum. In vulgatis exemplaribus (thus) legitur, vbi legendum (cortex thuris.) Thus enim putrefacit: cortex autem vlceribus malis conuenit, vt docet Dioſc. Quod paratum est hoc modo, tam differt a communi scopo, vt homo viuus à mortuo. Hoc vnguentum vsui esse potest, pro vnguento ex ceruſa, sed nõ contra, ob acetum. Quare cùm pro vnguẽto ex ceruſa eo vti volueris, adde aceti albi q. ſ.

Vnguentum desiccatiuum rubrum.

POst vnguẽtum de pompholyge, collocari debet vnguentum desiccatiuum rub. quod frequentissime vsurpa-

ſurpatur à Chirurgis in eryſipelatoſis & feruidis vlceribus,& ad cicatrices faciendas.

℔.lapidis calaminaris,ſiue cadmiæ, terræ ſigillatæ ana ʒ.iij.lithrarg.auri,ceruſæ vſtæ & lotæ ana ʒ.iij. camphoræ ʒ.j.ceræ albæ ʒ.v.olei rot.myrthini ana ʒ. vj. fiat vnguentum.In hoc vnguento tantum hoc mutauimus, quod ceruſam vſtam & lotam imperauimus,ratione optima,quia magis ſicca & rubra reddatur.Idcirco rub.dictum eſt,& vt ad cicatrices & herperas efficacius ſit,quandoque ad empireum.tuferendum.Vritur chalcitis,donec ſandaracę vel minij colorem acquirat. Ceram albã imperauimus, quia magis ſiccat, & magis rub. apparet vnguentum,ſi ex alba fiat.Oleum myrthinum pro violaceo poſuimus,quia violaceum humidius eſt,quam vt in vlcerũ vnguentis ponendum ſit,& maximè in eo,vbi omnia refrigerant.Quare myrthinum ſubſtituimus.Lapis calaminaris eſt cadmiæ ſpecies, ex qua æs rubrũ fit. Pro terra ſigillata vſurpandam eſſe argillam vel cretam diximus. Nam terra illa,ſpargis dicta,vel ſigillata, nihil aliud eſt,quam argilla collecta in Lemno inſula, quę ob illum lentorem, quem habet , & vim emplaſticam inſignem , valet ad incraſſandas fluxiones, & ad ſanguinis fluxus,quæ omnia pręſtat noſtra.Quod dicunt valere ad peſtem,non ad curationem,vt aliqui putant,ſed ad prę-cautionem. Nam cùm illa & bolus armena vim inſpiſſandi ſanguinem habeant , & conturbationem ſanguinis impedire poſſint,peſtem impediunt, quę nihil aliud eſt,quam cùm ſanguinis perturbatio ſit , vt nos docuimus in noſtro tractatu de peſte. Quare non eſt nauigãdum in Pontum, vt adulteratam argillam ſigillo illo notatam habeamus,cùm creta idem pręſtet, quod & terra ſancti Pauli , quam vendunt circulatores in Italia, vel terra ſigillata.Exſiccant illę terræ,modicè viſcoſę,quod in hoc vnguento requirimus.

Vnguentum album raſis.

MInio paratur,& eius frequens eſt vſus, vnde paratum habere ſemper oportet.

℔.ol.communis loti ℔.ij. ceruſæ lib.j. ceræ albæ ʒ. vj. miſce,fiat vnguentum. Oleum abluendum aqua frigida,niſi recens fuerit,minimeque ſalitũ. Ceruſa ablu-

Digitized by Google

tur necne, nihil interest. Sed quia in affectibus palpebrarum vsurpatur, non malum est, si semel abluatur.

Vnguentum citrinum.

A Citro nomen accepit, quo vtuntur mulieres ad fucum, & Chirurgi ad siccandum, & cicatrices faciendas, & dealbandas. Habet enim aliquam vim detersiuam, & inlignem exsiccandi. Difficile paratur ob prępara-tionis difficultatem, & reliquarum rerum penuriam.

℞. borracis ʒ.ij. camphorę ʒ.j. coralli albi ℈.ß. amianti dulcis ℈.j. vmbilici marini, tragacanthi, albi amyli ana ʒ.ij. marmoris, crystalli dentalis, olibani albi, nitri an. ʒ.j. gersę terpętarię ℈.j. cerusę ℈.vj. Borrax est duplex. Aliud, quod pingue dicitur, quia nigrum & ad saponis mollis quasi colorem & consistentiam accedit. Aliud est album, & ad formam salis vel aluminis concretum, & diaphenum, quod arte tale redditur. Est huic arte paratum simile ex sale alcali & vrina, quod ferruminat aurũ, a quo affectu aliqui mediocriter eruditi chrysocollę nomen indiderunt, nõ animaduertentes, chrysocollam antiquorum colore viridi esse, siue illa sit naturalis, quæ cum lapide cianeo & fodinis emittitur, siue illa artificialis Galeno ex vrina vel ęre, quam speciem Dios. inter species æruginis reposuit. Quare nos borracem nitri speciem dicemus. Borracem nitrosum vocant Arabes, & a sapore illo, omnia alia, quæ hoc sapore sunt prædita, borracalia vel nitrosa vocant. Additur caphuræ ʒ.j. quia est fœtida tenuium partium valde. Quare facile penetrat. Magna autem est inter medicos contẽtio de eius origine & temperatura, quoniam aliqui dicunt esse arboris lachrymam, alij bituminis candidissimi speciem, alij factitium quidpiam. Ego verò puto aliam naturalem, aliam factitiam ex mastiche distillata in vrina. Naturalis certẽ naphræ naturam præ se fert, quòd facile concipiat flammam. De eius ortu nihil certi habeo. Verùm de eius temperatura certò possum affirmare calidam esse, & quòd odorata sit, & quodammodo ex aerea substantia & tenui, ob quam tenuitatẽ ignem facilè cõcipit etiam in aqua, quod forsan aliquos decepit, quod semen absumeret. Inde ab effectu colligunt, summè refrigerare. Verùm est illa secunda operatio, non prima,

per

Digitized by Google

Per accidens, non per se. Nam si quãdo seminis spiritum dissoluit, ob id venerem extinguit, semine absumpto. ve ruta, agnus, menta sicca, vt & alia calida. Sed videor hic limites instituti transcendere. Hoc enim ad Medicum spectat, non ad Pharmacopæum. Hoc tamen addam, quod caphura debet ab electuario diatragac. frigid. auferri, quia debet medicamentum istud refrigerare, & humectare, & inspissare. Sed illa contrarium præstat. A diamargarito frigido non item, quia illa valet ad cordis iactitationem, siue palpitationem, ad quem affectum hæc compositio multum confert. Præterea offuscatur a moscho, & aliis odoratis medicamentis, quod non fit in diatragacantho. Sed hæc satis de cãphora. Hîc ponitur, tum quia alba est, & dealbat, vt sulphur, per accidens resoluendo. Corallus siue corallum planta est marina, quæ supra saxa oritur. Multas rad. mittit, sed supra saxi superficiem crasso caudice adhæret, cortice minùs rubro videtur integi, non album. Quod facit, vt nõ credam esse florem salis, quo inuestitur. Nam & album simili modo vestiretur, cum in eodem saxo nascatur. Sunt autem tres coralli species distinctæ colore tantùm, rubrum, album & nigrum. Quorum album vilius est. Rub. verò charius ob multos vsus. Nam mulieres eo ornãtur. Pueri in collo vel citra carpum gestant aduersus fascinationes, & Medici ad siccandum, refrigerandum, & constringendum vtuntur frequentissime. Nascuntur in eodem loco. Nigrum verò vocatur *antipathes*. Rarò inuenitur, coloré que habeni est. Album in hoc vnguento præfertur, quãquam in omnibus aliis remediis rub. sit inferius, nó alia ratione, quàm colore. Nam cùm hoc non solùm ad morborum curationem, sed ad candorem faciei mulieribus inducendum paretur, præfertur album rubro. Differt etiam album, quòd in medio cauitatẽ habeat, neque solidum sit ob cotiledones siue acetabula, quæ habet frequentia. Siccat, refrigerat, & dealbat, vel maculas cooperit. Quanquam non est negandum ob salsuginem, quam habet paruam, detergere, vt omnia salsa. Neque magis refrigerat, quam rubrum. Calor distinguit speciem, nihil ad temperamentum pertinet. Paratur autem multis modis, pro diuersitate affectuum & partium

affectarum. Nam si ad frangendum lapidem, vel occidendos vermes, vel ad siccanda vlcera interna, vel detersionem oculorum, paretur sine vitione. Verùm si ad fluxum ventris, vel si ad vétriculi exsiccationem, vrendum, sed abluendum. Nam nisi abluatur, vim calcis habet. Quare & calfacit. Qua in re magni nominis Medici frequenter decipiuntur. Ad frangendum calculum, vel potiùs deturbandum renum calculum datur. Tunc in pulueꝛ. reducendum, & succo limonum diluendum. Item cùm vermes occidendi sunt. Si quis plura desideret, Dioscor. lib. 5. cap. 139. & 140. legat, & plura apud Plinium lib. 32. cap. 10. Sed quòd in Stecadibus insulis reperiri dicit laudatissimum, & quòd fructum ferat, experientia docet contrarium. Iuxta album Rasis collocãdum. Quæ enim ex lithargyro cocto, vel non cocto fiunt, non multùm differunt ab vnguentis ex cerusa, & cõtrà. Sed quia minimo paratur, & vt opinioni veterum consulamus, hîc talia vnguenta apposuimus, quibus tamen carere possumus. Nam tetrapharmacum putamus parandum, quia longiori tempore paratur, quam lithargyrum nutritum, differúntque coctura tantùm.

℞. litharg. aceti ana ʒ. j. ol. ʒ. ij. Coque lento igne, donec crassitiem vnguenti habuerint.

Vnguentum nutritum.

EX iisdem paratur nutritum, sed diuersa proportione, vt

℞. litharg. auri ʒ. ol. communis ℔. ß. aceti ʒ. iij. Agitentur in mortario sensim, oleum & acetum instillando. Si fiat in mortario plumbeo, erit efficacius.

Vnguentum psoricum, siue enulatum.

℞. rad. enulæ camp. coctæ in aceto, contusæ & per colatum passatæ ℔. j. axungiæ porci, ol. communis ana ʒ. iij. ceræ nouæ ʒ. j. argenti viui extincti in axungia, vel succo limonum, terebinth. loræ ana ʒ. ij. tal. communis puluerisati ʒ. ß. incorporentur simul in mortario, vt decet. Fiat vnguentum. Nihil autem immutandum fuit. Paratum seruetur, quia psoricum est efficacissimum, & pro aliis omnibus hoc sufficit.

Vnguentum contra vermes.

QVanquam vnguentum Aragon vermes occidat, & de-

Digitized by Google

& deiiciat, huius tamen deſcriptionem appoſuimus, vt ſi paratum habere velint, habeant.

℞. ol.amygd.amar.℥.1.ſucci foliorum perſici,abſynt. ana ℥.ß.farinæ lupinorum,cornu cerui vſti ana ʒ.j.aloes ſuccotrinæ,fellis tauri ana ʒ.2. ceræ q.ſ.fiat vnguentum. Melius eſſet ſine cera & ol.ex aceto,ſucco,& felle liquatis,in formam cataplaſmatis reducere. Illa quantitas olei ℥.1.pauca eſt. Succi ſi decoquantur, minùs efficaces ſunt. Nos in hoc ſuccum abſynthij pro materia ſubſtituimus,quia abſynthium magis amarum eſt.

De emplaſtris.

QVibus oporteat pharmacopolam munitum medicamentis,in vniuerſum dictum.Inter quæ emplaſtra enumerauimus, tum quia oportet ea repoſita habere,quæ magno artificio parantur,ne ſi quando egeamus, non rectè parentur, ſi citò parari cogantur, quæ longo tempore debent parari. Item quæ certis tantùm temporibus parantur, vt emplaſtra ex ſuccis herbarum, parata ſeruari debent. Adde quòd illa diu ſeruari poſſunt, nec antiquitate corrumpuntur.Ergo hæc parata habeat. quibus frequentiùs vtitur.

De *diachylone communi Ioannis Damaſceni.*

℞. Mucilag. ſeminis fœnugr. ſemi. lini & radic. altheæ ana ℔.1. litharg.puluerisati à plumbo & ſcoria ℔. 1.ß.ol.veteris clari ℔.ʒ. Litharg. & ol. multùm,& diu in mortario vel alio piſtillo ferreo agitentur, & miſceantur. Deinde igni lento coquantur, ſpatula ſemper agitando, donec liquetur litharg. & craſſeſcat. Deponatur ab igne & refrigeretur,quo refrigerato,mucilagin.leuiter coctæ ſenſim, inſtillentur, agitando, donec exactè miſceantur,& confundantur. Hanc deſcriptionem Meſ. appoſuimus, quæ retinenda eſt. Facilè enim paratur, & ſatis eſt efficax ad duros partium tumores,& ad dolores, qui ſub coſtis ſunt. Nam in aliis ob duritiem dura emplaſtra ſupra partes dolentes externas poni non debent, vt docuit Gal.Auget enim dolorem durities emplaſtrorum. Quare in vnguentum diſſolui debent. In hoc emplaſtro hoc tantùm eſt animaduerſione dignum, lithargyrum diligentiſſimè conteri debere, vt facilius liqueſcat,& permiſceatur ol. Purgetur plumbo & ſcoria,quia

litharg. ex plumbo conficitur. Quare remanet aliquid, quod concoctum non est, & fæx siue scoria, quæ partes etiamsi eandem facultatem habeant, nihilominus liquari & permiscerì non posset ol. æqualiter, non desideratur hic. Oleum antiquum videtur magis conuenire, mediæ ætatis, vel recens, quia magis emollit. Antiquum magis digerit. Ex hoc loco rationem parandi emplastra ex lithargyro, & mucilag. intelligetis.

De emplastro Diachylonis.

℞. Lithargyri ʒ.6. ol. veteris ℔.1. mucilagin. psilij ʒ. 4. mucilag. semin. altheæ ʒ. 2. fiat emplastrum, vt suprà. Hanc compositionem retinuimus, quia vsus recipit ad maturationem tumorum calidorum, quanquam, vt suprà monstratum est, supra tumores calidos emplastra minus conueniant ob duritiem. Quare meliùs in vnguentum mutabitur, diluendo oleo viol. In hoc parando, quæ suprà de lithargyr. & de coctura mucilaginum referre oporret. Oleum vetus expungendum, quia cùm frigidis hoc constet, non debet ol. antiquum indi, quia digerit magis, quàm emolliat, vel maturet. Illa enim maturant, quæ temperata sunt, vel calorem calori nostro similem habent. Quare simpliciter, oleum, vel, communis, legendum est.

Emplastrum diachylum magnum.

℞. Lithargy. tenuissimè puluerisati, & cribellati ʒ.12. ol. irini, chamomilæ, anethi an. ʒ.8. mucilag. sem. fœnugræ. lini, radic. altheæ, ficuum pinguium, passularum, succi ireos, scillæ, œsipi humidæ, glutinis piscium ana ʒ.12. terebinthinæ ʒ.3. resinæ pini, ceræ citrinæ ana ʒ.2. fiat emplastrum, agitando in mortario cum ol. & decoquatur lento igne, spatula leuiter agitando, donec coagulentur. Mucilagines misceantur, vt suprà dictum est, & vbi duritiem acquisiuerunt, supra marmor impositro, magdaleones formentur. Hæc compositio tam frequenter vsurpatur à Medicis ad emolliendum, vt nullo modo carere debeat pharmacopola. Quæcunque dicta sunt superiùs, in aliis obseruanda, & præter illa hoc quoque animaduertendum, quòd succi ireos & scyllæ sub finem imponendi, quos absumere oportet, priusquam

tere-

terebinth. quæ etiam diu decoqui non debet, vt nec œſtrus, nec ichthyocolla, ſiue gluten piſcium.

Diachylon cum gummi & ireatum.

QVidam ſupradictis aliqua addiderunt ad aliquas affectiones curandas, vt ireatum, & appellant diachylon ireatum ab iride dictum. Eſt autem talis proportio.

℔. diachylonis communis ℔.1. radic. ireos ʒ.1. malaxentur cum ol. lilio. Tale eſt ireatum. Eſt aliud, quod appellatur diachylum cum gummi, ob lachrymas, quæ adduntur, reſpondens emplaſtro de mucilaginibus.

Illud cum gummi ex incerto authore.

℔. mucilag. ſeminis altheæ, ſemin. lini, mucilag. medianæ vlmi, & fœnugr. an. ʒ.4. ol. chamomilæ, liliorum, anethi ana ʒ.1. ammoniaci, galbani, opopanac. ſagapeni ana ʒ.ß. ceræ nouæ ʒ.20. croci ʒ.2. terebinthinæ ʒ.2. cum gummi in vino diſſolutis, fiat emplaſtrum. Illa deſcriptio eſt emplaſtri de mucilaginibus. Differunt tantùm in doſi. Prunorum addiderunt ʒ.ß. ol. doſi. Quare appellandum de mucilaginibus, vel cum gummi. Poſt emplaſtra malactica reponendum eſt emplaſtrum ceroneum, & oxycroceum, & emplaſtrum de meliloto.

Emplaſtrum de meliloto.

℔. meliloti ʒ.6. florum chamomilæ, fœnugræ. baccarum lauri, radic. altheæ, ſem. apij, ana ʒ.3. cardamomi, irid. cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi ana ʒ.2. ß. ſumpſuci ʒ. 5. ammoniaci ʒ. 10. ſtyracis, bdelij ana ʒ.5. terebinth. ʒ.1. ficuum pinguium numero 12. ſeui caprini, reſinæ ana ʒ.1 ß. ceræ ʒ.6. ol. ſambucini, & ol. de ſpica q.ß. infundantur lachrymæ in aqua, in qua melil. fœnugr. chamo. incocta fuerint. Fiat emplaſtrum. Huius nominis multæ ſunt compoſitiones, ſed variæ. Nam alia eſt apud Gal. alia apud Trallianum. Quia verò illa Meſ. comprobata eſt, illam propoſui deſcriptionem. Hoc autem difficultatis inueni, quòd alij legunt cardamenum, alij cardamomum, quanquam vtrunque calfaciat. Non ſatis conſtat inter interpretes quid ſit cardamenum Arabum. Certius erit cardamomum accipere, quanquam negant illud Dioſc. eſſe, de quo alio loco dicemus. Alij parari ſic volunt. Ficus coctos per ſetaceum mittunt,

vt grana separentur. Lachrymas non in decoctione, sed in oleo liquant. Deinde ceram post terebinth. dissoluunt, postquam refrixerit, odorata tenuissimè trita permiscent. Radices & ficus vnà priùs decoquunt.

Emplastrum oxycroceum.

℔. picis naual. croci, colophoniæ, ceræ ana ʒ 4. terebinthinæ, galbani, ammoniaci, tripheræ, olibani, mastiches ana ʒ.1. & 3.3. Parantur autem sic.

Ammoniacum & bdellium in partes diuidantur, & in aceto sufficienti per noctem macerentur. Liquentur supra ignem, collentur, & rursum coquantur ad consumptionem aceti. Pix ponatur, qua liquefacta pone ceram, deinde colophoniam, demum terebinth. paulò post ponatur mastix, olibanum, & myrrha, cum spatula semper agitando à principio vsque ad vltimum. Cùm coctum satis erit, mutetur in aquam frigidam, & ab aqua extrahatur, & manibus exprimatur, vt aqua omnis egrediatur. Puluere croci superposito malaxentur, & formentur magdaleones, & seruentur in vsum. Crocus in decoctione non debet poni, nec in pulu. redigi, donec malaxetur, ne in aqua dilutus effluat. Quare sapienter in pul. redactus malaxetur, & permisceatur. Hæc est descriptio vulgaris, quam retinuimus.

Emplastrum de ranis.

EMplastrum hoc quibusdam ceratum appellatur impropriè. Quare mallem inter emp. collocare, quàm inter cerata. Alij in formam vnguenti parant sic.

℔. olei chamomilæ, anethi, de spica, liliorum ana ʒ.2. pinguedinis porci, pingued. vituli ana ℔.1. euphorbi ʒ. 5. thuris ʒ.5. olei laurini ʒ.1.ß. pingued. viperæ ʒ.2.ß. ranarum viuentium numero *6.* lumbricorum lotorum in vino ʒ.3. ß. succi rad. ebuli, enulæ campanæ an. ʒ.2. scænan. stechad. matricariæ an. M.1. vini generosi ℔.1. Bulliant omnia ad consumptionem vini. Coll. adde litharg. auri ℔.1. & diu agitentur. Deinde adde ceræ citrinæ q. f. terebinth. abietis ʒ.2. Auferantur ab igne, & adde styracis liquidæ ʒ.1. ß. Agitentur fortiter. Postquam refrixerit aliqua ex parte, adde argenti viui extincti in saliua hominis ieiuni ʒ. 4. fiat emplastrum, vt artis est. Hoc emplastrum recipit quantitatem paruam argenti viui, quare

quare efficacius reddetur ad omnia, ſi argenti viui ʒ.6. receperit,& euphorbij ʒ.ß. Quòd argentum viuum extinguitur ſaliua, ſuperſtitioſum eſt, & inutile. Sed hac ratione putant emendari venenum. Non enim ſequitur, ſaliua hominis ieiuni eſt venenum ſerpentibus: Ergo aliis aduerſatur.Quòd ſi ſaliua ad caſtigationem vſurpari debet,ieiuni eſſe debet,quia ſaliua infecta alimentis non ſeruat vires ſuas.

Emplaſtrum de maſtiche.

DIſpenſatur apud nos emplaſtrum de maſtiche. Quare viſum fuit addere deſcriptionem, quæ in nullo diſpenſario reperitur.Oportet huius emplaſtri authores fuiſſe præceptores noſtros.

℞.picis naual. ceræ ana ʒ.6.ſagapeni ʒ.6.ammoniaci,terebinth.colophoniæ,croci ana ʒ.ʒ. aloes,thur.myrrhæ ana ʒ.ʒ.opopanacis, galbani, ſtyracis calamin. maſtiches,aluminis,fœnugræ.ana ʒ.2. comphitræ ʒ.1.bdellij, litharg. ana ʒ. ß. lithargyrum in puluere redactum cum ſufficienti aqua decoquatur.Deinde pix,qua liquefacta adde ceram, ammoniacum poſtea. Sagap.opopanax, galbanum, infundantur, & liquentur, & percolata iniiciantur. Mox ſtyracem,comphittam,terebinthinam ſpatula miſceantur.Poſtremò colophoniæ,maſtich.thuris,bdellij, aluminis, myrrhæ,fœnugr. pul.paulatim inſperge. Coquatur, coctum in aqua fundatur, & forma magdaleones.

Hanc deſcriptionem Nicol.Alex. diſpenſandam cenſemus, quòd ſit melior, & artificioſior.In hac viuam rationem collocandorum medicamentorum, & proportionem licet ſpectare. Ego verò mutarem libentiſſimè illud alumen, in bitumen, quia hoc emplaſtrum ad digerendum, reſiccandum, & reſerandum factum eſt,& ſolum alumen aſtringens eſt. Adde quòd parùm videtur illud medicamentum conuenire partibus affectis, quibus determinatur, vt thoraci, ſpleni,vtero,& affectibus, ad dolorem ſcapularum thoratis à frigore ortum, ad lienis duritiem emolliendam, ad aquam intercutem à frigore,ad vteros frigidos.Quare ſequendam hanc deſcriptionem ſuademus. Fortè hoc dubitare faciet,quando alij,comphittæ,id eſt, ſeeem ſtyracis liquidæ,alij au-

tem ſtyracem rubram. Nam ſtyrax illa non eſt Serapionis quæ ex myrrha noſtra exprimebatur à Dioſco. ſteacte dicitur, ſed ex ſtyrace rub. exprimitur. Quare eadem materia erit, nec aliam reſidentiam ſtyracis habemus.

Emplaſtrum diuinum.

℞. galbani ʒ.1. ammoniaci ʒ.3. opopanac. ʒ.1. lithargyri ℔.1. ß. oliba. ʒ.1. & ʒ.1. myrrhæ ʒ.1. & ʒ.2. æruginis æris ʒ.1. bdelij ʒ. 2. ariſtolochiæ ʒ. 1. maſtiches ʒ. 1. magnetis ʒ. 4. lithargyrum pulueriſatum in mortario oleo permixtum coquatur. Ammoniacum & opopanax diſſoluantur, & liquentur, & collentur, quæ cocta lithargyro & liquefactæ ceræ miſceantur, cum ſpatula agitando. Myrrham, olibanum, maſtichen, ariſtoloch. & magnetem in pul. redacta ſenſim permiſce, & in aquam mittantur. Formentur magdaleones. Hoc emplaſtrum præparandum ob vires egregias & diuinas. Non multùm à ceroneo differt. Quare ſi paratum non habeatur, addendo ariſtolochiam & magnetem ſimile redditur. Ariſtolochia longa vſurpanda eſt, vel rotunda. Pro bdellio, propolis vſurpanda.

Emplaſtri contra rupturam prima deſcriptio.

℞. picis naualis, aloes ana ʒ.3. lithargyr. ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci anà ʒ.2. viſci quercini ʒ.6. gipſi, vtriuſque ariſtoloch. myrrhæ, thuris ana ʒ.6. terebinth. ʒ.2. vermium terreſtrium ʒ. 4. gallarum ʒ.4. vtriuſque conſolidæ, boli armeni ana ʒ.4. ſang. drac. ℔. 1. Extat alia deſcriptio, quæ dicitur de pelle arietina Arnaldi de Villa noua ex lib. 2. cap. de Eupatorio, quæ magis ſiccat, & conſtringit, & melius ordinatur. Magis mihi placet illa deſcriptio, quæ recipit.

℞. litharg. auri, lapid. hematitis, ſang. drac. boli arm. mumiæ, galbani, thuris, lumbricorum terreſtrium, ana ʒ.ß. picis naualis, colophoniæ, ceræ albæ & rub. ana ʒ.1. radic. conſolidæ maioris, minoris & mediæ ana ʒ.3. roſ. rub. myrrhæ, aloes ana ʒ. 4. ſtellæ marinæ combuſtæ, gallarum combuſtarum, ariſtolochiæ rotundæ ana ʒ. 6. viſci quercini, terebinthinæ ana ʒ. 3. ſangui. hominis rufi ℔ 1. minus quarta. Conficiantur hoc modo. Pellem arietinam recenter extractam ſeu excorticatam

eum

cum pilis coque ad diſſolutionem. Collaturæ ℔.1. miſce viſcum quercinum diſſolutum, cum ſpatula ſtannea, agitetur, deinde ceram, picem, colophoniam adde. Ammoniacum, galbanum diſſoluãtur in aceto, & collentur. Addatur deinde pul. aliorum, vltimo loco odorata, & quæ minorem calfactionem & calorem ferre poſſunt. Poſtremò terebinth. ſanguis, permiſceantur. Vermes in vino cocti & diligenter triti commiſceantur: coquantur, donec non inquinent manus, manibus inunctis oleo roſ. vel cydoniorum, non violaceo, vt vulgus facit. Malaxentur, fiant magdaleones. Ego tantùm mutaui, quòd legit palleam, marinam ſtellam legendum, quæ eſt ad id efficaciſſima. Quòd ſanguis hominis rufi, cenſerem potiùs hominis pituitoſi, qui ſanguinem viſcoſiorem & tenaciorem habet. Satis ſiccant alia medicamenta, ſed parùm refert. Nam oportet accipere ſanguinem eorum, qui truncantur capite, in quo fluit venalis & arterialis, & ſic eſt ſatis ſiccus, & viſcoſus, & hæc ſatis de emplaſtro contra rupturam.

Emplaſtrum degratia Dei.

R. Terebinthinæ ℔.ß. reſinæ ℔.1. ceræ albæ ʒ.4. maſtiches ʒ.1. verbenæ, betonicæ, pimpinellæ ana M. 1. fiat decoctio herbarum in vino albo generoſo ad conſumptionem tertiæ partis. Collaturæ diſſolue ceram, reſinam, maſtichen. Bulliant donec incorporentur, & agitentur. Tunc ab igne deponantur, & terebinthina iniiciatur, agitando cum ſpatula, & fiat emplaſtrum dictum Gratia Dei.

FINIS OFFICINÆ Pharmacopolarum.

GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI TRACTATVS

De Fucis.

IN faciei maculis, vel aliis quibuſdam cutis defœdationibus, primùm vitioſus humor, à quo naſcuntur, purgari debet: vt ſi croceo colore bilis faciem inficiat, medicamentum cholagogum propinandum eſt, ad corporis euacuationem, & ſic de aliis humoribus dicendum eſt. Quòd ſi partis internæ, ventriculi, vel hepatis, vel lienis vitio, cutis inquinata ſit, & partes confirmandæ, coctio ventriculi iuuanda, cutis ſordida recrementa detergenda ſunt, balneis, vel ſtuphis. Obæſis, quibus cutis ſordida eſt, ſtupha magis conuenit. Macilentis vel ſcalidis, vel à ſole, vel à labore, vel ab inedia, vel ab alia qualibet cauſſa balneum aptius, aliis minùs conuenit. Vtendum autem primùm balneo detergente, & relaxante, manè quidem ieiuno ventriculo, deinde humectante, & leuiter detergente, poſt cibum & exactam ventriculi coctionem. Balneorum verò detergentium formulas ſubiiciemus, ex quibus valentiora conueniunt ad elephantiaſim, ſcabiem, & cætera cutis vitia: imbecilliora verò bilioſis, & delicatis proſunt, quale hoc eſt.

Balneum.

℞. parietariæ, mal. cum rad. acanthi, viol. ana M.i. hordei integri p.ii. florum viol. chamomilæ, ana p.iii. fiat decoctio in aqua pluuiæ, & ex ea paretur balneum, quo ieiuno ventriculo lauetur. Deinde vbi ſudauerit, in lecto corpus diligenter detergendum eſt.

Bal-

Digitized by Google

Balneum valentius.

℞.rad.liliorum,ſerpentariæ,britoniæ ana lib. j. borrag.bugloſſ. fumariæ, ſaponariæ, ana M. ij. parietariæ, adianthi,maluarum,viol. an. M. j. hordei integri fabarum non excorticatarum,orizæ an.quart.j. florum meliloti,chamomilæ, anthos,maluarum, viol. an.p. ij. fiat decoctio pro balneo,vt dictum eſt. Vtiliſſimum erit, ſi addas radicē ireos,cucumeris agreſtis,lapati acuti,elenij,nitri tantundem.Et hoc poſtremo,& medio vti poſſunt,ante vſum ſtuphæ. Bilioſus verò primùm vtatur ſtuphis,deinde balneo humectante,detergente, & refrigerante ad hunc modum parato.

Balneum pro biliosis.

℞.hordei mundati p.iij.altheæ & maluarū cum foliis viol.ana M. iij.fol.betæ,parietariæ,bugloſſ. borrag. (quæ leuiter detergunt)an.M.j. quatuor ſem. frig. maiorum, ſeminis lini & fœnug.an.ʒ.ij. florū viol. nenup. liliorum an. p. ij. fiat decoctio in decoctione pedum & capitis arietis,deinde paretur balneum tepidum, in quo diutius maneat, longè à cibo. Hoc quoque decocto faciem & collum abluat.Poſſunt etiam addi rad.liliorum, ſi cutis dura ſit & aſpera. Quòd ſi maculæ firmatæ ſint, radices ireos & cucumeris agreſtis adiiciantur.

℞.litharg.ʒ.j.ß.ceruſæ lotæ in aqua plantag. & caudæ equinæ ana ʒ.ij.olei roſ.ʒ.iiij. coquatur oleum cum ſuccis,ceræ albæ q.ſ.fiat linimentum.

Topica,qualia esse debent.

In topicis componendis ratio & methodus ſeruanda eſt,quæ in balneis ſuprà tradita eſt.Nam ſi facies ſquallida ſit,& macilenta,conueniunt olea, vel vnguenta,vel aqua vim detergendi habens. Priùs ergo facies abluenda eſt decocto hordei mundati,vel infuſione panis albi, vel aqua liliorum, vel aqua florum maluarum. Deinde vngēda oleo amygdalarum dulcium, vel de ſemine cucurbitæ, vel melonis, vel cucumeris, vel pomata hoc modo parata.

Pomata.

℞. pinguedinis hœdi, quantùm volueris. Abluatur aqua frigida,poſtea diuidatur in fruſta in aqua liliorum vel florum maluarum,liqueſcat,& exprimatur,atque ad

vſum ſeruetur. Poſtea etiam fiet cum aquis roſ. & plantag. additis pomis diuiſis in multas partes.

Fiunt etiam veluti vnguento citrino, cui additum ſit ſublimatum, vel coctum in ventre gallinæ. Facit ad fucum, quòd eſt præſtantior. Conuenit & aqua ſequens mulieribus bilioſis.

Aqua diſtillata.

℔. medullæ panis hord. qui melius ſit inter album & nigrum ℔. ij. lactis caprini ℔. iij. vini albi ℔. ß. quatuor ſeminum frig. maiorum contuſorum ana ʒ. ij. thuris, maſtich. ana ʒ. j. boracis ʒ. ß. fabarum recentium ℔. ij. vel florum fabarum p. iij. vel fabarum ſiccarum & ciceruum rub. ana ℔. ij. orizę ℔. ß. florũ nenuph. viol. roſ. albarum ana p. ij. vitella ouorum cum albuminibus numero x. diſtillentur in vaſe duplici. Si addatur ante diſtillationem terebinthina, melior erit fucus, & diutius faciem ſeruabit.

Ex medulla oſſium arietis ſit optimus fucus, qui faciem lenit, & maximè nitidam & ſplendidam reddit, ac eandem optimè conſeruat. Extrahẽdę medullæ hæc eſt ratio. Oſſa plurima per elixationem à carne ſeparata, & poſtea contuſa diu coquuntur in aqua. Deinde ab igne ſubmoueatur, & inpatans pinguedo colligatur.

Poſt vſum balneorum vel aquarum detergentium, quibus ſolùm vtendum eſt, cùm malis humoribus corpus abũdat, vt dictũ eſt, & cutis ſordibus obſita eſt multùm. Hac pinguedine fit præſtantius fuci remedium. In ſicca & calida facie eodẽ ferè modo vti poſſumus oleo lentiſcino parato per ſublimatum, ſed in hoc priùs abluendum eſt aqua, vel decocto hordei mũdati, vel aqua plantaginis, deinde facies vngenda prædicto oleo.

Quod ſi vtendum eſt ſublimato, vel borace, vel alio exiccante, huic miſcere oportet oleum amygd. dulc. vel de ſemine cucurbitæ.

Si ſint obeſi, & facies pinguior, & humidior videatur, vtẽdum ſtuphis & balneis multùm detergẽtibus & exſiccãtibus, qualia ſunt antè deſcripta. Vti licet etiã detergẽtibus aquis, vt raphani, aqua rad. ireos, aqua primę & ſecundæ ſpeciei ciclaminis, decocto fabarũ, ciceruum alborũ, oriza & ſimilibus. Sed detergẽdi facultate omnibus

bus his præſtat lignum ſanctum quod etiam macilentis & ſiccis proprium remedium fiet, ſi in eius decocto addatur radix liliorum & ficus albæ & pingues. Præterea poſſunt obeſi quibuſdam oleis vti, vt de ſinapi, & de ſemine behen, vel amygdal. amar. vel etiam de vnguento citrino, præſertim ſi huic miſceantur, vel ſublimatũ, vel veratrum, vel pomatæ quidpiã paratæ cum aqua roſ. & periclimeni, vel ſublimati extincti. Sed omniũ fucus maximè videtur egregius ex ſublimato & vnguento citrino, quòd ſummum faciei nitorem inducat, candémque pulchritudinẽ per multos annos tũeatur. S ruboris fucum adhibes, cõmemoratis aquis, oleis, vnguentis, adde caphurã, & acetum diſtillatum. Cõuenit etiam lac virginale diſtillatũ ex vmbilico veneris, cucurbita, nenuphare, ſemperuiuo, & aliis huiuſmodi, ex herbis refrigerantibus. In hũc modũ optima eſt diſtillatio ſic parata.

Aqua diſtillata.

℔ decocti pulli, vel caponis, vel gallinæ ℔.iij. ſuccilimonum ℔.j. aceti albi ℔. ß. florum fabarũ & nenup. ana p. iij. camphoræ & albuminis ouorum ana ʒ. ij. miſce, diſtillentur in alambico. Loco decocti pulli vel gallinæ licet vti lacte capræ albæ. Laudatur imprimis pinguedo lupi, aſini ad dealbandas faciei cicatrices, & maculas auferendas, & axungia cati liquefacta in aqua peculi roſarum, vel vuarum acerbarum.

Ad dealbandas faciei maculas & cicatrices auferendas aqua familiaris Paulo Pontifici Max.

℔. aquæ vitæ quater ad minus diſtillatæ partes iij. ſummitatum florum anthos partes ij. pone in amphora bene obturata per diem & noctem cum vaſe bene cooperto, mox aquam & flores bene diſtilla. Aqua per excellentiam ſacra dicta eſt, ad inflammationes, ſeruãs vitam hominum. Oportet omni hebdomada accipere ʒ. ij. cum aqua & vino facie abluta. Hæc aqua mirum in modum mundificat, faciémque longiſſimè conſeruat.

Aqua ad efficiendam cutim pulcherrimam & faciem ſplendidam.

℔. furfuris ex meliori frumento quod poteris inuenire, & fac primùm, vt ſit cribratum & cum forti aceto diſtempera, vt ſi velles dare gallinis, & poſtea pone in

Digitized by Google

alambico vitreo,& habebis decem aut duodecim oua recentia , & franges intra alambicum cum ſuprà dicto furfure & ſimul diſtillentur.

Lac virginale.

℞.lithargyri auri ʒ.ij.ceruſæ,ſalis communis an. ʒ. ß.aceti,aquæ plantag.roſ.ana ʒ.ij.caphuræ ʒ.ß.fiat collyrium & paſſetur per manicam. Oleum de myrrha optimè cicatrices dealbat.

Sæpe experium.

℞.olei de tartaro ʒ.iij.ſeminis pſilij ʒ.j.Infundantur, in mucilagine,miſce ceruſę in oleo roſ.diſt. ʒ.j.boracis, ſalis gemmæ an. ʒ.j.fiat linimentum. Liquores tenues, qui ex ouo,cùm decoquitur,emanant,ad idem efficaces ſunt.Expertum à Domino Thocano,& Fabro medicis.

Oleum Venetis meretricibus conſuetum ad fucum.

℞.tartari bene combuſti per reuerberationem ℔.ß. pulueriſetur & ſiccetur,vt fit de ſale. Tunc accipe ſal illud,& pone intra albumina ouorum decocta.

Ad dealbandas cicatrices.

℞.olei tartari,ſeminis pſillij ana ʒ. j. infundantur in mucilagine,in oleo roſato diſſoluta ʒ.j. boracis , vel ſalis gemmæ.

Ad veſtigia variolæ.

℞.aquæ diſtillatæ,pedũ vituli , vel aquæ radicis ſerpentarię,florum fabarum cum aqua roſarum,aut limonum.Oleum dactylorum delendis veſtigiis cicatricum conducit.

Ad dealbandos dentes.

℞.panem ex farina ſecalis. Coquatur ſub cineribus, donec dureſcat, deinde reducatur in tenuiſſimum pulverem,quo fricentur dentes.

Ad dealbandos dentes,& conſeruandos, & oris lætitiæ commodum.

℞.ſummitatum myrthi,lentiſci,oleaſtri,ſaluiæ, roriſmarini ana M. j. coral. rub.eboris, & dentium equorum ana ʒ.iiij. in fictili vaſe ſimul vrantur,addendo ſalis communis p. j. donec omnia dealbata ſint , & reducantur in pulverem craſſum , cui adde garyophyl.cinamo.roriſmarini an.ʒ.iij.moſci ℈.j.vel ℈.ij. fiat pul. qui excipiatur oxymelite ſcyllitico, vel mucilagine gummi tra-

tragacanthi,vel gummi arabici.

Ad idem.

℞. gummi arabici diſſoluti in aqua roſ. ʒ. ß. coralli rub.ʒ.ij.lapidis ſpongiæ ʒ.ß. nuces moſc. numero ij. fiant formulæ ad modum digiti,& deſiccẽtur in vmbra, & dum erunt deſiccatæ,fricẽtur dentes vnoquoque die manè,& paulo poſt lauentur vino albo, in quo infundantur flores roriſmarini.

Ad idem.

℞.cinabrij vſti, corticis tamariſci,ciperi ana ʒ.j. ſpicæ nardi,maſtiches, coralli albi,& rubri ana ℈. j. oſſis ſepiæ,lapidis pumicis,ſalis gemmæ ana ℈.ß. roſ.rub. ʒ. j.ß.puluerizentur omnia ſubtiliſſimè,& cum aqua mentæ fiat dentifriciũ, in forma opiatæ, quo fricentur dentes quotidie manè. Pòſt abluantur vino albo, vt ſuprà.

Ad idem.

℞.aluminis rub.ʒ.vj:ſalis communis ʒ. iij. maſtich. ʒ.j.myrrhæ ʒ.ß.garyoph.ʒ.vj. miſce,fiat diſtillatio, qua fricentur dentes.

Ad idem.

℞.oſſis ſępiæ ʒ.ß.maſtiches,coralli rub.vſti ana ʒ.ij. cornu cerui vſti ʒ.j.ß.aluminis,carbonis,roriſmarini ana ʒ.j.cinamomi ʒ.j.fiat pul.

Decoctio.

℞. citrangulorum limonum ana numero x. infundantur in aqua roſ. & florum nymphęæ fabarum, maluarum,liliorum & corticis fabarum ana lb. j. vini albi ʒ.iiij.fiat decoctio.In collatura diſſ.ſublimati ʒ.ij.

Ad auferendum rugoſitiem faciei.

℞.butyri recentis, terebinthinæ ana ʒ.j.radicis liliorum decoctorum in foliis betæ ſub cineribus q. j. calcis viuæ quinquies lotæ in aqua roſarũ, vel citranguli ſucco ʒ. j. axungiæ porci recentis liquefactæ in aqua roſ. ʒ. j. miſceantur, & reducantur in formam vnguenti. Quòd ſi fortius facere volueris,adde ablutionis vel decoctionis cõmunis ſublimati, applicetur ſuper faciem. Hoc facit inflare cuticulam & eandem abſcedere,vt faciliùs extrahatur. Oportet vngere faciem melle, & depilabitur. Sed iſta non ſunt adhibenda corporibus impuris,vt plethoricis,niſi fuerint aut ſanguinis miſſione,

aut purgatione euacuati, & hoc erit ad conſeruandam cuticulam faciei minùs craſſam.

Pro delicatis fit hoc modo linimentum.

℞. rad. liliorum decoctorum ſub cineribus ℔.j. contundantur in mortario, cui adde ſacchari candi q. j. reducantur ad formam linimenti,& applicentur ſuper partem,faciem ſcilicet. Poſtea inungatur melle, vt dictum eſt.Poſtremo hoc vti ſatius eſt,quàm priori,ſed egetlongiori tempore. Si facies rubicunda euadat poſt vſum horum remediorum,lacte virginis vtendum eſt, vel ſucco ſemperuiui addito,cum modico ſulphure.Valet ſanguis leporis,quo inungat faciem.

Ad impetigines faciei.

℞. aceti ſcyllitici ʒ. ij. aloës ʒ. iij. ſuccilapathi acuti & olei tartari ana ʒ.iij. incorporentur ſimul ad formam linimenti.Illinantur ſerò partes affectæ.

Ad idem.

℞. aqua lapathi acuti diſtillatæ ʒ. iiij. borracis ʒ. iij. ſalis cõmunis ʒ.j.aceti ſcyllitici ʒ. j.miſce,fiat,vt ſuprà.

Ad idem.

℞. radic. oxylapathi quart. j.decoquatur ſub cineribus: poſtea cum aceto ſcyllitico reducatur ad formam linimenti. Si non curetur, adde præcedenti linimento argenti viui ʒ. ß. vel ſublimati ℈. j. abluatur ſæpe facies aqua myrtill. vel peculi pedum roſ. Poſtea etiam adde parum albuminis,vt cutis meliùs reſiſtat.

Ad idem.

℞. tartari ʒ. ij. pulueriſetur & cum albumine ouorum applicetur,vel aluminis vſti ʒ.iij. quod eodem modo propinabitur.

Ad impetigines faciei.

℞. aloës ʒ. ij. diſſ.in aceto ſcyllitico in modum linimenti.Liniantur ſerò partes affectæ.

Ad idem.

℞.radic. brioniæ. Cum ſale ſubacta in aceto acerrimo,admota impetigines ſanat.

Ad prohibendum ne fiant impetigines.

℞. aceti albi optimi ʒ. iij ſuccilapathi acuti, limonum ana ʒ. iij. lithargyri auri ℔.j. decoquantur leuiter, deinde diſtilleutur,& ad vſum ſeruẽtur. Oleum ex erica

valet

valet ad impetigines inueteratas, & etiam oleum ex vitellis ouorum. Si impetigines ortum habeant ex morbo Italico, non curantur citra litum argenti viui.

Ad impetigines.

℞. oxylapathi partes duas, gentianæ partem vnam: concoquantur in iusta mensura aquę, deinde exprimantur, expressum cum axungia vituli mixta rursus decoquatur lento igne, vsquequo veniat ad consistentiam vnguenti. Hoc remedio curantur impetigines. Expertum est.

Fucus optimus.

℞. sublimati ʒ. j. argenti viui extincti in saliua hominis seu fœminæ ʒ. ij. margaritarum porcellanarum, vel internę partis ostreorum ʒ. j. caphuræ ʒ. j. ß. incorporentur simul in mortario marmoreo cum pistillo ligneo per tres horas. Ducantur & fricentur, reducantúrque in tenuissimum puluerem. Deinde hic puluis abluatur aqua myrthi, florum & foliorum myrthi, & desiccatus seruetur in vsum. Adde foliorum auri & argenti nume. x. Tempore vsus, pone in vola manus tantum oleum lentiscinum, aut amygdal. dulcium, in quo dissoluatur modicum pulueris prædicti, & hanc volam altera vola manus frica, donec mixtio perfecta sit. Postea faciem & alias partes, si vis, illine vesperi eùm iturus es cubitũ. Sed facies lauanda primò vino albo & aqua est. Eædem partes abluantur sub mediam noctem aqua sequenti.

Aqua cuiusdam nobilis mulieris.

℞. sublimati ℈. j. caphuræ ʒ. j. pulucrisentur optimè, infundantur in succo limonum & aqua ros. nenuph. cucurbitæ, & florum aut foliorum fabarum ana lib ß. insolentur per 15. dies, & vsui seruentur. Postremò facies lauetur aqua & vino albo, sic facies admodum formosa videbitur.

Fucus.

℞. stercoris lacerti, ossis sepię, tartari, vini albi, rasurę cornu cerui, coralli albi, farinæ orizæ ana partes æquales, pro copia quæ expetitur. Diu in mortario & subtilissimè terantur, postea distemperentur in aqua scyllitica facta ex æquali parte amyg. dulc. summitatũ viueę florũ philo. Quo facto adde mellis optimi albi q. s. incorpo-

rētur in mortario, repone in vase mūdo vitreo, & vtere.

Alius fucus.

℞. vnguenti citrini recenter parati ʒ.3. amygdal. dulc. diutissimè pistarum ʒ.1. farinæ fabarum ʒ.1. ossis sepiæ, cornu cerui, farinæ hordei ana ʒ.2. omnia incorporentur cum melle, & vtere.

Alius fucus.

℞. radic. vtriusque serpentariæ, amygdal. amararum, farinæ nigellæ romanæ, seminis melonū & citruli mundatorum ana ʒ.ß. concassentur omnia & fortiter extrahatur lac, cui addantur sarcocollæ ʒ.2. desiccentur ad vmbram, & fiant trochisci, qui distemperētur cum aqua rorismarini, manè & serò lauetur facies.

Fucus alius.

℞. ranas sine testa. Ponantur in vase vitreo, & aspergantur pul. salis gemmæ & aqua limonum. Cooperiantur, & tandiu in sole ponantur, donec fiant quasi vnguentum. De quo facies illinatur, postea lauetur aqua foliorum fabarum.

Fucus ducis Mediolanensis.

℞. lactis caprini ℔.3. medullæ panis albissimi numero 2, temperentur simul per horas sex. Limones à cortice extremo mundatos numero 12. infundantur per frusta albumina ouorū numero 12. fortiter agitatorū calcis, corticis ouorum, porcellanarum ana ʒ.ß. camph. aluminis, coralli rub. ana ʒ.2. boracis ʒ.1. ceruſæ ʒ.3. misceantur, aut diligenter distillentur in alembico vitreo, & distillatio seruetur vsui. Si quis adderet tartarum calcinatum, meliùs esset.

Ad idem.

℞. rasuræ ligni sancti q.1. pass. mundatarum, ficuum ana numero 20. radic. liliorum, ireos, cucumeris agrestis q.ʒ. cum aqua forti fiat decoctio, & de colatura fiat ablutio.

℞. vnguenti citrini ʒ.4. pomatæ ʒ.2. misce, vngatur facies serò & manè. Ablue decocto præcedenti.

Ad idem.

℞. florum fabarum, nenuph. ana ℔.1. medullæ panis albiss. farinæ orizæ, ireos, cucumeris agrestis ana ʒ.6. mellis lib.1. vini albi & aquæ fontis ana lib.3. temperentur

rentur ſimul, & fiat diſtillatio in balneo mariæ ana ʒ.j. aqua ſeruatur vſui.

Linimentum in modum lactis virginalis ad ornatum faciei.

℞. lithargyri auri ʒ.2. bulliant in exiguo vaſe plumbato cum ʒ.6.aceti albi diſtillati, per totum mouendo ſemper cum baculo. Paſſetur per pannum lineum, ſeruetur aqua. In hanc rem tandem accipito ſalis aut ol. tartari ʒ.1.& diſſoluantur in ampulla cum ʒ. 4. aquæ liliorum,& pone aquarum ſupradictarum ana guttas tres aut quatuor in manu, & conuertantur in lac virginale, quod tenue erit.Fricetur facies & ficcetur.

Quomodo fiat acetum diſtillatum.

℞.aceti optimi ℔.2. infunde cum exigua quantitate aquæ vitæ,gariophyl.ʒ.ß.ſand.citrini,& raſuræ ligni aloes ana ʒ.ʒ.radic.ireos, cyperi ana ʒ. 1. ß. diſtilleatur in alembico vitreo ſimul,& cum vna trium partium diſtillauerit ad faciendum lac virginale, quod poſtea diſtillabitur, ad aliud vtile erit.

Ad dealbandas cicatrices, vt omnino ſimiles ſint carni.

℞.ol.de myrrha(vt doctiſſimis viſum eſt)adde etiam aluminis. Non minori ſucceſſu ad id probatum atque expertum eſt.Idem etiam liquor tenuis,qui ex ouo,dum coquitur,reſudat. Ad idem efficax & expertum eſt à domino Borbono & Fabro medicis.

Diſtillatio.

℞. radic.ireos, cucumeris agreſtis ana ℔.ʒ.radic. althææ, liliorum ana ℔. 2. racemorum maturorum ℔.ß. dictamni qr. 1. herbæ fabarum, & parietariæ ana M. 1. macerentur in vino albo,vel ſero caprino,& fiat diſtillatio.Adde raphani ʒ. ß. quatuor ſemin. frigid. maiorum ana ʒ.1. vrinæ puellæ ℔.ß. inſolentur, & ſeruentur vſui.

Cùm verò tota facies maculis & lentiginibus conſperſa eſt, hunc fucum Rondeletius præſcripſit vxori ſuæ, cui facies maculis quibuſdam & lentiginibus erat inſperſa & liberata fuit.

Ad tollendas faciei maculas.

℞. lupinorum quantùm voles, decoquantur in aqua pluuiali ad craſſitiem, quo vngatur facies.

Ad ſolis vſtionem, & labiorum ſciſſuras, & maculas faciei.

℞. limacum cum putaminibus numer. 20. conterantur cum teſta, adde ceruſę ad pondus limacum cum ʒ.3. ceræ nouæ, & ʒ.j. cornu cerui, & fiat linimentum, poſtea abluat faciem.

Ad dealbandas maculas faciei omnis generis.

℞. ſublimati, alumin. ana ʒ.ß. ſucci caulium ʒ.6. cum lixiuio ſarmentorum cineris, adde oua duo integra cum tribus fellibus tauri, & incorporentur ſecundum artem. Vtere hoc lixiuio cum panno madefacto in eo.

Ad verrucas, & alia tubercula.

℞. ſalis ammoniaci, vitreoli Romani, viridis æris an. ʒ.ß. aluminis rub. ʒ.i. calcis viuæ ʒ ß. diſtillentur in alembico vitreo. Reiiciatur primus liquor, ſecundus efficacior erit, & ſeruetur vſui.

Ad verrucas in facie.

℞. radices aſari. Tempera in aqua roſ. biduum, piſta & illine.

Ad verrucas.

℞. radic. chelidon. cum axungia trita, & admota verrucas abſumit & tollit. Sanguis lacertæ diſtillatus eas deſiccat. Agrimonia cum forti aceto emplaſtrata, verrucas tollit.

Vt capilli flaui fiant.

℞. lixiuij ſarmentorum, ſufficienti quantitate ad lauandum ſemel capillos, in quo bulliant florum tapſi barbati, & ſtæchados, radic. chelid. ana p.j. Ex hac decoctione priùs lotum lixiuio communi, & ſiccatum rurſum lauentur & ſenſim ſiccetur linteis calidis. Italicæ mulieres bulliunt in lixiuio communi flores ſtæchad. contuſ. & raſuram ſand. citrini.

Ad idem.

℞. cortic. berb. ʒ.ß. rad. glyc. ʒ.2.ß. ceterach, & polyp. ana M.i. fiat decoctio in colla. ad ℔.i. in qua diſſ. mellis communis ʒ.i. aquæ ſerpentariæ, ari ʒ.ß.

Ad idem.

℞. vini calcinati ʒ.i. rad. alcannæ ʒ.2. rad. raph. ʒ.3. piſtentur optimè, & bulliant: fricentur capilli cùm ibit cubitum. Manè autem lauetur lixiuio ſarmentorum.

Ad

Ad clarificandos & candidos reddendos capillos.

℞.florum tapsi barba. cineris sarmentorum, & cineris ligni hederæ ana p.1. seminis fœnugræ.ʒ. 2. bulliant simul in aquæ pluuialis ℔.10. ad consummationem mediæ partis,& colletur, collaturæ adde ℔.ʒ.saponis, & in vase ponatur in sole per 24. dies agitando quolibet die baculo. Fit linimentum, quo (toto priùs capite lixiuio ligni hederæ abluto) fricentur capilli, qui sensim in sole siccentur.

Aliud ad idem.

℞. stercoris hirund. radic. enul. camp. seminis raph. sulph. flor.capparis, thuris ana ʒ. ß. omnia simul incorporentur cum paribus partibus fellis bouis albi, fricentur capilli priùs loti lixiuio sarmentorum & siccati. Et dum capilli erunt sua sponte siccati,à lotione in frictione rursum lauentur in dicto lixiuio, & siccentur paulatim panno calido.

Ad pilorum regenerationem.

℞.ol.iuniperi,nucum ana ʒ.1.mellis albi, succi lapathi ana ʒ. ß. puluer. seminis apij, asari ana ʒ.ʒ.incorporentur simul,& vngatur locus.

Ad flauos crines reddendos.

℞. lixiuium de cinere hederæ ligni decorticati.Laua sæpe caput,& euenient flaui.

Ad prohibendam caluitiem, lauetur caput cum vrina canis.

Vt pili elephantiorum renascantur vbique.

℞.cineris talpæ, vesparum, & gallinarum an.ʒ.2.Ladani ʒ.1.ß.ol.irini ʒ.2.ceræ modicum, fiat linimentum.

Ad barbam generandam expertum.

℞.olei amyg.dulc. & myrth.ana ʒ.1.cortic.rad.arundinum vitarum,capil. ven.vstorum,politrici vsti an.ʒ.2. capitum muscarum vstarum, apum contritarum in suis vacuitatibus ana ʒ.2.ß.ladani ʒ. 2 mellis ʒ.1. puluerisentur, cum modico ceræ,fiat linimentum.

Ad idem.

℞. cineris talpæ in clibano exiccatæ ʒ. 2. cineris apum,cineris auellanarum tostarum ana ʒ 1.ß. stercoris muris ʒ 2.ladani optimi ʒ.1.ß.mellis optimi ʒ.1.ol. nardini,& ceræ, quod satis est.Reducatur in formam lini-

menti & diu maneat. Oportet manè faciem sequẽti die hac decoctione abluere.

℞.politrici,abrot. maris,roriſmarini,fol.myrthi,corticis rad.arundinis,florum chamomillæ,roſa.rub.foliorum rumicis ana M.i.ligni gaiaci ℔.ß. fiat decoctio,vtatur,vt dixi.

Vt pili cadant & non renaſcantur.

℞. Auripigmenti, ouorum formicarum, gummi arabici ana ʒ. ß. gummi hederæ ʒ. ij. cum ſanguine veſpertilionis,vel cum ſucco hyoſcyami, fiat vnguentum ſecundum artem. Applicetur, priùs abraſis capillis. Alij addunt ſanguinem teſtudinis, cinerem caulium cum aceto. Valet etiam lixiuium ex puluere ſanguiſugarum cum axungia,ſi illinatur pars.

Ad reddendos pilos criſpos & ruffos.

Bononiæ,teſte Guidone cap.ſ. vbi de huiuſmodi rebus tractat,lauantur in lixiuio ſarmẽtorum, in quo ſunt raſuræ buxi,& corticis citri maceratæ. In Italia quoque aiunt radicem gentianæ idem præſtare.

Vt manus fiant candidiores.

℞.micæ panis ʒ.iij.aut iiij.orizæ,cicerum rub.ana ʒ. 3.aut 4.ſaponis mollis ʒ.1. ß.mellis deſpumati, quod ſatis ſit,fiat paſta.

Vel ſic.

℞. ſucci peponis & amygdal. amararum infuſarum in ſero lactis, & infuſarum ficuum numero 100. ſeminis ſinapi ʒ.2. radic.itid. ʒ. 1. fellis bouis ʒ. 4. incorporentur, & fiat paſta. Abluat cum aqua vel propria vrina,deinde aqua abluat os,& cum illa abluat manus,& ſic fient molles & candidæ. Omnes ſucci, qui in rebus craſſis fiunt, facilè ſiccantur,& faciem ſiccando corrugant, vel inflammant tandem. Quare longe meliùs mihi videtur vtendum eſſe detergentibus aquis, & nitorem inducentibus, quàm ſublimato, vel alia re, inter quas aquas principatum tenet aqua carnis peponis maturi, melonum cum ſuis ſeminibus contuſis, vel aqua decoctionis lactis caprini, vel vuæ acerbæ, ſi repellendum ſit ob ruborem. Vel ad pſydracia, paratur ſic.

Ad

Ad pſydracia.

℞. micæ panis ſordidi ℔. 2. raſuræ ligni ſancti ℔.1. rad.cucum.aſinini,vel agreſtis,vel ſerpentariæ,vel ireos, ana ℥.ß. florum roſarum recentium, & fabarum an.M. 6.temperentur in ſero lactis in vaſe æneo,donec & æruginem contrahat, & poſtea diſtilletur, & aqua ſeruetur vſui. Si addatur vua acerba, efficacius erit. hac vtatur ſerò ad deterſionem cutis, manè ſequenti ad ſplendorem vtetur.

Ad dealbandas manus.

℞.decoctionis ſuper prunas ʒ.4. in ℔.1. aquæ,& bene cooperiatur vas terreum plumbeatum, coquatur ad dimidium, deinde adde ſucci limonum ʒ.6. lento igne calefiat citra ebullitionem, & agitetur ſemper, deinde auferatur ab igne, adde mellis ʒ. 2. ol. amyg. amararum ʒ.2.incorporentur,& fiat vnguentum, addendo cerę ʒ.4. hoc ſum ſemper vſus.

Ad manus tumidas ex frigore.

℞. æſipi,adipis anſerini, & anatis ana ʒ.2. mucilaginis ſeminis cydoniorum ʒ.1.amyli ʒ.6.terebinthinæ ʒ.1. ß.ol.roſa. ʒ.3. ol.de vitellis ouorum ʒ.2.ceræ citrinæ parum,fiat linimentum.

Aqua pro manibus.

℞.aquæ pluuialis ampullam vnam. Imponatur ſal gemmæ pro ſolido:tantundem aluminis albi:inſolentur per 7. vel 8. dies. Deinde hac aqua laua manus, præcedente lotione aquæ communis.

Ad abluendas manus.

℞.pinearum mundatarum- pul.ſinapi ana ʒ.4.mellis optimi ℔.ß. miſce,& fiat paſta.

Ad tumorem manuum ex frigore.

℞. ſeminis lini,fœnugr. altheæ an.ʒ ß.extractæ mucilaginis cum aqua liliorum, vnguenti ſupraſcripti, & de mucilaginibus an.ʒ.1. ol.aneth.amygd. dulc. ana ʒ.ß. fiat linimentum pro manibus cum lana ſordida.

Ad ſplendorem.

℞.micæ panis albi ℔.2. florum fabarum ℔.1.roſ.albarum, vel rubrarum, nympheæ, liliorum ana ℔.3 lactis capræ ʒ.j. iridis Venetiorum ʒ. 1. diſtillentur in balneo Mariæ.

Digitized by Google

Aliud.

℞. peponum,melonum maturorum cum seminibus ℔. 6. albuminis ouorum cum vitellis numero 5. distillentur,& aqua seruetur vsui,hęc non minorem splendorem facit,quàm sublimatum.

Fucus præstantissimus pro domina d'Estampes.

℞. sublimati ʒ. 1. porcellanarum ʒ.2. margaritarum splendidarum ℈. 2. terantur diligentissimè , & incorporentur simul in mortario marmoreo , & pistillo ligneo, per tres horas deducantur , fricentur , reducantque in tenuissimum puluerem,deinde puluis abluatur aqua foliorum rutę:desiccatus seruetur vsui. Adde foliorum auri & argenti num.10. vtere. Priùs tamen faciem abluito decocto hordei , & fœnugr. Postea verò manè abluatur aqua & vino albo mixtis.His autem fucis vtendum non nisi iam purgato corpore. Ad auferendas lentigines faciei nihil æquè conuenit , ac aqua distillata papaueris erratici siue syluestris.

Aqua ad faciem decorandam.

℞.lactis vaccæ mensis Maij (ex aliis nihil valet)℔.2. aranciorum numero 3. limonum numer. 5. incidantur minutim,aluminis, sacchari ana ʒ.1. Hæc omnia infunde in lacte,& distillentur in alembico vitreo.

Fucus nobilis cuiusdam approbatissimus.

℞. sublimati ʒ 1. bulliat in ℔. 1. aquæ cisternæ,quousque sentiatur aliqua acrimonia in lingua. Postea adde ceruſæ ʒ.3. bulliant parum,clarificentur cum albumine ouorum numero 6. & postea coletur , & vsui seruetur, donec vti volueris, & agitetur frequenter.

Aqua præstantissima.

℞.terebinthinæ,mastiches,albissimæ,tuthiæ præparatę,caphurę,aluminis an.ʒ.4.infunde in aceto forti per tres dies. Postea distilla per alembicum , & de aqua distillata laua faciem.

Ad idem.

℞.serpentariæ recentis ʒ.1.rutæ M.1.hederę terrestris M.2.boracis ʒ.1.styracis collatæ ʒ.ß.ligni aloes ʒ.2. moschi ℈.ß.vng.citrini q.s. caphuræ ʒ.6. carnis caponis ʒ.j. corticis limonum, & citranguli ana ℔.1.ponantur in alembico,distillentur,& fiat aqua vt decet.

Aqua

Aqua ad decorandam faciem.

℞. caphuræ ʒ.iij. aluminis rub. boracis ana ʒ.vj. moſchi ℈.ij. terantur omnia, addendo tartari ʒ.j. ß. omnia pone in ℔.ij. aquæ roſatæ commiſcēdo ſemper cum ſpatula. Poſtea diſtilla per filtrum, & in ampulla bene clauſa ſeruetur, & manè, facie bene terſa, cū panno guttam vnam aquæ ſumat, deinde faciem bene fricet. Hæc aqua ſuo odore ſpiritus auget, & mirabilem inducit albedinem.

Ad gratiam vultui conciliandam.

℞. lithargyri argenti ʒ.iiij. aceti optimi ℔.j. ad conſumptionem vſque tertiæ partis, coletur, & ſeruetur vſui in phiala. Aqua ſerpentariæ ad idem prodeſt.

Ad faciem rubram, aqua diſtillata.

℞. ariſtolochiæ rotundæ, been albi & rub. an. ʒ.ß. radic. ireos ʒ.v. liliorum ʒ.vj. cicerum rub. lupinorum cōbuſtorum an. p.ß. nucis moſcatæ, cinamomi an. ʒ.ß. amyg. amararum parùm contuſarum ʒ.ij. ol. tartari ʒ.iiij. aquæ pluuialis ℔.ij. omnia priùs conquaſſata temperentur per duas horas, deinde habeat ſanguinem duorum leporum, & omnia ſimul diſtillentur.

Ad idem.

℞. amyg. dulc. recentium ʒ.ij. ſeminis cucurb. mundati ʒ.j. piſtentur ſimul, miſce ſucci limonum, vel aranciorum ʒ. j. ß. boracis ʒ.j. caphuræ ℈.j. ceruſæ optimæ ʒ.ß. miſce, ſimul incorporentur.

Ad ruborem faciei.

℞. ſulphuris ʒ.j. ceruſæ lotæ ʒ. ij. ſucci limonum qr. ß. applica veſperi, cum decoctione furfuris. Addi poteſt os ſepiæ, caphura cum cæpa.

Ad ruborem faciei à fumis, & vaporibus.

℞. ol. de tartaro & roſ. ana ʒ.iiij. ſucci oxylapathi, lauri, ſerpentariæ an. ʒ.iiij. ceruſæ ʒ.j.ß. lithargyri auri ʒ.ij. argenti viui extracti ʒ. j. ß. radic. aſphod. vſtorum ſub cineribus ʒ.ij. fiat linimentum in mortario plumbeo.

Ad dealbandos dentes, manus & faciem.

℞. ſublimati ʒ.iiij. argenti viui præparati & extincti ʒ.iiij. piſtentur, donec alba reddantur, poſtea totum colligetur in panno lineo, & in aqua ciſternæ aut fontis paululum ferueat aqua, alio vſu accipe, idem ex eodem madefacito, quoties voles.

Digitized by Google

Ad tuberculafaciei lepre.

℞. cineris & rad.ariſt.ſeu ſerpentariæ decorticatę per dies nouem in aqua fontis lotæ. Tunc tota per cribrum tranſmiſſa, quantum voles, particulam cum aqua plantaginis vel portulacæ, vel lactucæ diſſolutæ, faciem illine. Expertum.

Ad odorem vrine poſt coitum.

℞. aloes in aqua plantaginis lotæ ʒ. ß. terebinthinæ in vino albo lotæ ʒ.2. myrrhæ ʒ.ß. fiant pil.7.pro ʒ. capiat ad quinque dies pil.5.

Item.

℞. plantaginis, caudæ equinæ ana M. 1. contundantur, & diſtillentur in alambico, de qua ſumantur ℥. 3. aut 4.ſingulis diebus, manè.

Ad dolorem dentium.

℞. piperis longi ʒ. 2. pyrethri, ſtaphiſagriæ ana ʒ.1. ſubtiliſſimè puluerizentur: mellis ℥. 1. ß. aquæ vitæ ℥. ß. miſce ſuper cineres calidos, & applica dentibus.

Ad idem ex Empyricis.

℞. rad.chelidoniæ immittatur in aurem, qua parte dens dolet, ſuperdormiat.

Ad ruborem.

℞. vnguenti citrini ℔. ß. lithargyri ʒ.4. ceruſæ lotæ ℥. 2. bombacis & aluminis vſtorum, tartari calcinati q. ß. ſucci radic.enulæ campanæ, oxylapati & cyclaminis, limonum ana ℥.6. caphuræ ʒ.ɜ. olei roſ. ℔. 1. ß. Argentum viuum ſine liquore, valet tuberculis elephanticorum.

Ad idem.

℞. ſucci fumiterræ, plantaginis, acetoſ. ana ℥. ɜ. olei roſ. ℥.1. gummi tragacanthi & arabici ana ℥.ß. ſanguinis draconis ʒ.2. ceræ nouæ, quod ſatis eſt, fiat vnguentum, quo vngatur introitu lecti. Die verò craſtina, ablue faciem decoctione fabarum.

Ad faciem rubram & ſubliuidam.

℞. tartari calcinati ℔.ß. ſacch.candi, boracis vſti ana ʒ.1.ß. mucilag.ſeminis pſilij, cydoniorum extract. cum aqua ſolani ana ℔. ß. albumina ouorum fortiter agitata numer.20. caphuræ ʒ.1. incorporentur, & diſtillentur ſimul in vaſe vitreo, bene obturetur, cum qua in introi-

tu

tu lecti cum panno rato epithymentur partes faciei, abluendo in craſtinum cum aqua florũ nemupharis, & infuſi furfuris in panno rato.

Ad ruborem faciei, præcedentibus vniuerſalibus purgationibus.

℞. lithargyri auri lib. j. infundatur in aceto bis vel ter & moueatur ſæpe, & reſideat in ſole, donec albetur, & ſeruetur vſui.

℞. lithargyri, hoc modo præparati ʒ. j. nutriatur ex aceto albo, & ſemine cucurbitæ, & agitetur, donec redigatur in formam vnguenti, & conſiſtentiam. Adde capſuræ diſſolutæ in aqua roſ. ʒ. ß. vngatur locus affectus, & manè vngatur ſequenti decocto.

℞. mal p. j. fabarum contuſarum ʒ. ij. fiat decoctio ad lib. iiij. facta collatura, de reſidentia faciem abluat.

Linimentum pro virgine, cui facies erat defædata ſcabie.

℞. lithargyri auri ʒ. j. ß. ceruſæ lotæ in aqua plantag. & caudæ equinæ ana ʒ. ij. oleo roſ. ʒ. iij. coquatur oleum & cum cera alba q. ſ. fiat linimentum.

In rubore faciei & tuberculis.

℞. olei roſati, & tartari ana ʒ. iiij. ſucci oxalidis ʒ. iij. ceruſæ lotæ ʒ. j. ß. lithargyri auri ʒ. ij. argenti viui extincti ʒ. j. ß. radicis aſphod. vſti ſub cineribus, fiat linimentum in mortario plumbeo.

℞. ſpecierum vnguenti citrini, lithargyri auri ana ʒ. iiij. ceruſæ lotæ ʒ. ij. boracis, & aluminis vſtarum, tartari calcinati ana quart. ß. ſucci rad. elenij, oxylapathi, cyclaminis, lymonum an. ʒ. v, olei roſ. lib. j. argenti viui extincti ſuo liquore, id eſt, ſaliua ʒ. iiij. miſce, & fiat vnguentũ. Hoc valet ad tubercula faciei elephanticorum.

Ad rugas faciei.

℞. decoctionis brioniæ, decoctionis ficuum an. partes æquales: abluatur facies.

Ad nodos ſub cute apparentes, tanquam auellanæ, in multis partibus corporis.

℞. rad. croci vel crocum ipſum. Piſtetur cũ lacte mulieris, exhibeatur vt emplaſtrum pro vlceribus Italicis.

℞. citrini ʒ. iiij. olei cõmunis lib. j. bulliant per duas horas, donec ponatur iſte puluis, ſemper agitando.

Digitized by Google

℞.maſtiches,macis,aloës, lithargyri auri,ceruſæ ana ʒ.ij.fiat puluis.

Ad ſolis aduſtionem.

℞.ſucci plantag.ſolani ana ʒ.j. ß. lithargyri auri , & argenti ana ʒ.j.plumbi vſti ʒ.ß. tuthiæ præparatæ ʒ. vj. caphuræ ʒ.ß.olei roſ.ceræ q.ß.miſce,fiat vnguentum.

Ad combuſtionem ignis.

℞.ol.roſ.aquæ roſarum , albuminis ouorum , quod ſatis eſt, miſce, & paretur,& per quatuor dies admoue loco aduſto,quinto die admoue ſequens emplaſtrum.

℞.olei nucum,ceræ nouæ ana ʒ.j.liqueſcant ſimul.

Ad combuſta aqua & igne.

℞.mediani corticis ſambuci ʒ.vj. olei roſ.ʒ.j.ß.maſtiches, thuris an.ʒ.ß.ceræ albæ ʒ. ij. bulliant in ℔. iiij. aquę ad conſumptionem medietatis,donec expumetur, & refrigeretur:quod ſupernatat, idoneum eſt aduſtioni admouere.

Ad vſtionem.

℞.ſucci ſolani, plantaginis ana ʒ.ij. corticis mediani, ſambuci ʒ.j.ol.ʒ.j.coque in duplici vaſe ad conſumptionem ſuccorum , ceruſæ lotæ in aqua roſ.lithargyri auri ana ʒ.j.ß.tuthiæ præparatæ ʒ. iij. corticis thuris ʒ. ij.axungiæ porci recentis ſine ſale , & lotæ in aqua roſ. ʒ.x.ceræ albæ,quod ſatis eſt,fiat linimentum.In fine adde albumina ouorum nume.ij.caph.ʒ. ß.vngatur.

Ad partes igne affectas.

℞.calcis nouæ,vel potiùs nouæ in aqua roſ.lotæ ℔. iij.ſucci roſ.plantaginis ℔.ij. miſc. fiat vnguentum. Ab Auicenna laudatur.

Ad ambuſta faciei ex aqua calida.

℞.collyr.albi raſ.ʒ.iij.(nitendum, ne ad oculos perueniat) aquæ peculi roſ. q.ſatis eſt, fiat collyrium, quo laue.ur.

Ad ambuſta experti ſunt nonnulli hoc emplaſtrum felici ſucceſſu.

℞.olei roſ.ʒ.ij.olei ex ſeminibus cucurbitæ expreſſ.ʒ. j.ß.ceræ albæ q.ß.fiat vnguentũ,quo vtantur combuſti.

Ad leniendum faciem poſt combuſtionem.

℞.vnguenti pomatæ ʒ.iiij.olei roſati ʒ.iiij.vnguenti ʒ.ij.fiat linimentum.

Ad

Ad combuſtionem ex empyricis.

Vbi quis exuſtus eſt aut aqua calenti, aut igne, imponat partem affectam in aquam frigidam. Si id nequeat fieri, lintea madefacta aqua frigida viciſſim parti affectæ imponat. Interim accipe cæpã magnam cum quatuor granis ſalis. Tere in mortarium, & combuſtioni impone. Cæpa aufert ignem.

Ad delenda veſtigia morbillorum in pueris.

℞.ol.de lilio lib.j.pingued. ʒ. iiij. ol. roſ. ʒ. lauentur diu cum aqua roſ.& liliorum. Deinde

℞. albumina ouorum recentia numero iiij. in teſtis ſuis parentur,& ad ignem parùm coagulentur, miſce in mortario cum ſupradictis, amygdal.dulc.& amararum decorticatarum ana ʒ.j. Deinde incorporentur,& piſtentur cum ſupradictis. Adde rad.arundinis ʒ. ij. ß. ſarcocollæ, ſeminis melonum cum cortice mundi & abluti, lithargyri auri, ſacchari, medullæ aniſi, cretæ, ex qua fiunt vaſa fictilia, ana ʒ. j. omnia miſce in mortario, donec formam linimenti habeant.

Ad puſtulas puſ purcas per corpus diſperſas.

℞.ol.roſ. ℔b. ß. ſucci plantaginis & ſolani ana ʒ. ij. ceruſæ ʒ. i. ſulphuris ʒ. iij. lithargyri ʒ. j. ß. axungiæ porci ʒ.ij.reducantur omnia in mortario plumbeo, donec ad formam linimenti perueniant, & vngantur partes affectæ.

Ad combuſtionem ignis & aquæ.

Lardum antiquum ferro ignito ſuperpone, deinde excipe guttulas ardentes cadentes in aquam frigidam, & pinguedinem, quæ ſupernatabit, excipito, & cum aqua roſ. ſubigito,& parti combuſtæ apponito.

Pro muliere combuſta in genu, pectore & collo, ex aqua calida.

℞.ceruſæ lotæ in aqua roſ. ʒ. j. calcis lotæ in aqua roſ.vel ſolani ʒ.iij. pul.vnguenti citrini ʒ. ß. mucilaginis ſeminis cydoniorum, & pyrorum extractis cum aqua roſ. ʒ.iij. ducantur omnia in mortario, donec acquirant formam linimẽti addendo aquæ ſolani modicum, fiat linimentum ad partem affectam.

Ad idem.

℞.vnguenti pomatæ ʒ. iiij. olei roſ. ʒ. iij. vnguenti

citrini vnc. ſemis: fiat linimentum.

Aqua diſtillata ad idem.

℞. ſulphuris viui ʒ. v. thuris albi, myrrhę electę ana ʒ. ij. cryſtalli calcinati ʒ. ß. ſucci limonũ ʒ. iiij. caphuræ ʒ. j. ß. aquæ florum fabarũ, roſ. ana ℔. j. pulueriſentur, & ſimul miſceãtur, fiat aqua, quæ ſeruetur ad vſum dictum.

Ad prohibendam caluitiem lauetur vrina.

Ad dentes nigros & eroſos.

℞. theriacæ q. j. elixetur cum ſucco fœniculi & vino albo pro dealbatione dentium.

Ad eroſionem dentium.

℞. cornu cerui vſti ʒ. j. maſtiches ʒ. vj. coralli rub. vſti ʒ. j. fiat puluis, quo fricentur dentes.

Dentifricium optimum.

℞. hyſſ. orig. mentę ana ʒ. ij. aluminis ſciſſilis, cornu cerui, ſalis communis ana ʒ. j. excipiãtur, & vrantur in olla, donec in prunas reducãtur, adde piperis, pumicis, pyrethri, maſtiches ana ʒ. ß. myrrhæ odoratæ, cinamomi electi ana ℈. j. tere ſubtiliſſimè, cribra, & ſeruetur puluis ad dentifricium. Si eum pyramidis forma facere volueris, excipies puluerem ſtyracis vel ladani in aqua roſ. In ſuccis ſit cruſta panis calcinata addita.

Ad ſplendorem vnguium.

Vnge vngues vnguento amygdalarum amararum.

Pilotrum.

℞. pul. noctuæ ʒ. j. cumini, ſanguinis veſpertilionis ana ʒ. iij. fiat linimentum, moſchi ℈. j. hoc in pul. noſtro ingreditur lapis marinus, vrtica marina, ana partes æquales. Nam tota ſubſtantia capillos euellunt, nec renaſci patiuntur. Summopere autem præſtandũ eſt, vt pars, cui debet applicari vnguentum, primò lauetur, lixiuio cinerum ſarmẽtorum id faciet. Quòd ſi poſt admotum medicamentum pruritus relinquatur in parte, vnde pili decciderunt, vngatur vnguento albo Raſis, aut decocto ſeminis hyoſcyami, aut ſeminis caulium. Hoc autem vtendum eſt, aliis purgato corpore. Nam medicamenta acria ad partes humores attrahunt. Sextus philoſophus plethoricus vtitur vrina canina, & lacte canino, & gummi hederæ, & ſucco thithymali ad depilãdum. Non ſolùm euulſos ne renaſcantur prohibet, ſed depilat.

Pro

Pro barba.

℞.mellis optimi ℔.j.foliorum abrotani maris M.ij. miſceantur ſimul, ac diſtillẽtur in balneo Mariæ. Deinde accipe ſtillaticij liquoris ℥.ij.cineris talpæ ʒ.iiij.cineris trũcorum caulium ʒ.iiij.ladani puriſſimi ʒ.ij.miſce, fiat linimentum,quo vtatur ad liniendam barbam.

Ad ſerpigines.

℞.ſucci lapathi acuti,rad.cyclaminis,ranunculi,ſerpentariæ,ana ʒ.j.ß.ſucci limonum ʒ. ij. lithargyri auri ʒ.j.ß.thuris maſtiches ana ʒ. v. olei tartari, laurini ana ʒ.j.vitreoli albi,boracis vſti ana ʒ. ß. axungiæ porci recenter infuſæ,& liquefactæ q.j.argenti fugitiui ʒ.j.ß.olei roſ.q.ß.fiat vnguentum ſatis liquidum.

Quoniam autem ſublimatum, ceruſa, & omnia ferè metallica ex plumbo dentes ferè denigrant & corrumpunt, hunc in modum cauendum eſſe videtur hoc incommodum. Dum mulier eſt fricanda, ore contineat oleum amygdal.dulciũ, vel aliquam partem, vel amygdalas antiquas mandat,ſed ol.amygd.dulcium eſt prę-
ſtantius,quo etiam vti ſolemus in vnctionibus,quæ ſolent fieri in morbo Italico.Nam argentum viuum non minùs, quàm cætera, dentibus infeſtum eſt. Tum hoc notatu dignum eſt, quòd ab omnibus metallicis his ſplendida facies efficitur, eique veluti tectorium inducitur,ſed indecorem inducit.Quare meliores ſunt fuci, qui citra hæc parãtur,pręſertim pro formoſis, quę modicè aſtringentibus & abſtergentibus vti debent, non autem vehementioribus: quæ autem minùs ſunt formoſæ,& rugoſæ,vehementioribus vti debent.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google